
NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
14
23 M
22

Rosarium sermonum predicabiliũ ad faciliorem predicantium cõmoditatẽ nouiter compilatum: in quo quicquid preclarũ et vtile in cũctis sermonarijs vsq3 in hodiernum editis continetur. hic ingeniose enucleatũ atq3 solerti cura collectum inuenies.

Pars prima Rosarij.

Epistola proemialis.

Reuerendissimo in christo patri ac domino: domino Bernardino sacrosancte Romane ecclesie tituli sancte Crucis in Hierusalem presbytero cardinali dignissimo: Frater Bernardinus de Busti de Mediolano ordinis minorum de obseruantia: humilem ac debitam commendationem.

cUm innumera fere predicationum volumina a diuersis doctoribus edita cōspexissem: que propter vite huius mortalis breuitatem ab humano nequeūt intellectu diligentius omnia perscrutari. Studētium maximo labori compatiens: multorumque predicatorum pijs votis annuere volens: Rosarium hoc sermonum predicabilium composui: in quo omnia ad humanam salutem pertinentia per varios codices dispersa congessi: Reuerendissimeque dominationi vestre intitulaui: quam diuinarum litterarum studijs deditissimam sacreque theologie peritissimam esse cognoui. Illam iterum atque iterum exorās: vt pro fidelissimo seruulo suo apud saluatorem nostrum suis precibus intercedere: ipsiusque exiguū munus paterno affectu acceptare dignetur. Valeat feliciter reuerēdissima dominatio vestra: Cui me plurimū commēdo.

Vale.

Pulchra carmina in commendationem huius operis.

Exhortatio fratris Bernardini de Busti ad lectorem istius operis sui.

Florida perlustrans huius viridaria secli:
  Candida decerpsi lilia pulchra nimis.
Insuper et plenos herbis redolentibus hortos:
  Priuauit solito nostra decore manus:
Arbor et immensas prebens spaciantibus vmbras
  Euulsa: est nostro nunc situata solo.
Hic rosa purpureo rutilat rubicunda colore
  Lacteque vel niuibus alba ligustra magis.
Hic etiam aspectus fragrant vaccinia nigri:
  Hic virides pandunt vndique prata comas.
Quisquis es hos studeas pegrios carpe flores
  Quorum quotidie plus pullulabit odor.
Nec sua temporibus periet fragrantia nullis
  Horrida nec folijs expoliabit hyems:
Nulla quoque insignem formam populabitur etas:
  Que mage per cunctos fiet speciosa dies.
Hortulus iste parit fructus: herbasque pennes
  Fasciculos auida conglomerate manu.
Replete et mentis subito gymnasia vestre:
  Spargite per cunctas hec thimiama domos.

Fratris illuminati nouariensis ordinis minorum predicatoris ad lectores huius operis exhortatoria.

Ille canat tirios romano marte labores:
  Inque suos vertat leua trophea duces.
Hic variata ferat diuersis corpora formis:
  Mollis et heroas tradat amando neci.
Fraternas acies iocundus carminis autor
  Instruat: et siluis dulce poema colat.
Ille sodalitios ludat versutus amores:
  Callidus et paci terminet arte dolos.
Armet et in generum trepidandi cesaris alas:
  Qui paphium lachrymas horruit alta seclus.
Ilion ausoniam vectet peregrinus ab alto:
  Pastores cecinit: iugera quique maro.
Ampliet vsque licet ciceronis pompa theatrum:
  Profluat et danae gloria prima toge.
Phos primos rebus vestiget et ortus:
  Abstrahat a sensu quicquid in ente latet.
Nectet et argutis logices contamina nodis:
  Ingenij hoc poteris figere fine pedem.
Si sapis: hic omnes mentis compone recessus:
  Omnia in hoc vno si potieris habes.
Quicquid calliope: quicquid patefecit apollo:
  Quicquid Aristotelis nobile pandit opus.
Adde quod empyreos aquilino remige colles
  Transmeat: et solium cunctipotentis adit.
Que fuerant varijs longe voluenda libellis:
  Ocius hoc poteris stringere fasciculo.
Ambijt omne genus silue: patuitque legenti
  Suaue rosam spirans hortus et ambrosiam.
Eminet a cunctis ardens rosa floribus vna:
  Una dedit sacro nomina digna libro.
Quisquis amas populo celi reserare meatus:
  Collige de rosulis his tibi gratus eris.

Venerandi patris fratris Samuelis de Cassinis ordinis minorum obseruantie: ac sacre theologie lectoris peritissimi: ad fratrem Bernardinum de Busti exhortatoria epistola metro conscripta: in qua similitudinis argumento multiplicis eum rogauit vt Rosarium perficeret sermonum predicabilium: de varijs libris flosculos excerpendo.

Fluidum resonat mare gurgitibus:
  Sinuosa vadis vere replentibus.
Fera nec refugit alere catulos:
  Modo quum resonant zephiri dulcius.
Apium strepitans pede mellifluo:
  Modulos resonat sonus ambiguos.
Pia corticibus petit e laceris:
  Dominum fugitans turba: nec humiles
Reuocans motus: summa licet:
  Nisi quod teneat cymbala quatiens.
Mater ad amnem:
  Ea codicibus bona que varijs.
Tenuit quondam tua calliope
  Resera: redeunt buste volentibus.
Aurea secla.
  Mare quod celebrant litora feriunt.
Ferit vt ipsum litora sonitu:
  Tua me pulsat fortis opinio:
Mea te pulsat crebra petitio:
  Sonus hic dulcis strepitans: volucres
Agit in saltus nemoris varios:
  Agit vt redeant vatibus animi.
Teneant nimis pia tractatibus:
  Volitans remeet alta bicornibus.
Clyo remissis modo de collibus:
  Sit tibi vera salus.

Tabula Rubricarum.

Predictus quoqꝫ pater

frater Samuel qui postea ipsum Rosarium
ex cōmissione prelati superioris videndum ⁊
examinādum accepit: non modo illud appro
bauit: sed etiam imprimi: et omnibus publi=
cari debere hortatus est: predicto fratri Ber=
nardino infrascripta carmina scribens.

Que vidi: meritoqꝫ tibi suadēre probarem:
 Hec modo littrificis ere notanda iube.
De varijs varios flores: variūqꝫ liquorem:
 Floribus exsculptis: quod fluit arte secas
Ergo apis imēsum qd iā tulit aurea pōdus:
 Mellis in alueolū: num tibi reddet ager.
Si quid amas: igitur rogitāti ꝑ oibus vni
 Obsequere: vt cunctis sit liber iste salus.

In nomine dñi

nostri iesu xp̄i et beatissi=
me virginis Marie inci=
piūt rubrice prime partis
infrascripti Quadragesi=
malis qd Rosariū sermo
num nūcupatur. Hec etiam prima pars inci
piens a septuagesima protēditur vsqꝫ ad do
minicam passionis exclusiue.

Tabula Rubꝛicarum.

Tabula Rubꝛicarum.

Alphabetica.

Alphabetica.

Alphabetica.

Alphabetica.

Finis tabule prime partis sermonum predicabilium Rosarij:sm ordinem alphabeti.

s J quis velit cum paucis libris per totũ annuz p̄dicare habeat nr̄m Mariale: ꝛ vtrãq3 ꝑtẽ isti⁹ rosarij cũ defensorio mõtis pietatis: ꝛ poterit nõ sol' ĩ vno ãno: s3 etiã trib⁹ vel q̄tuor annis ꝛ plus ĩ eodẽ loco sermocinari. Et p̄mo quo ad festa beate virginis hũc ordinẽ seruet

In festo cõceptiõis imaculate m̄ris dei accipe sermonẽ p̄imũ in p̄ima ꝑte p̄incipali marialis. ꝛ ꝑ nouẽ alios annos poteris predicare ibidẽ de ipsa cõceptione: accipiẽdo in octo annis alijs octo alios sermones sequẽtes vbi s̄. ꝛ nono anno sermonẽ sup ps̄. lxxxvj. s. Fundamẽta eius in montib⁹ sctis. Uide in. ix. parte p̄ncipali ipsi⁹ marial'. ser. iiij. ꝑte. vij. ꝑ totã. Et sic decẽ annis ꝯtinuis semꝑ nouos sermones facere poteris de illibata v̄ginis ꝯceptiõe

In festo natiuitatis ei⁹ accipe p̄imũ sermonẽ scd̄e ꝑtis p̄ncipalis ipsi⁹ marialis. ꝛ cũ q̄tuor alijs sermonib⁹ eiusdẽ partis poteris p̄dicare ꝑ alios quattuor annos sequentes.

In festo p̄sentationis in tẽplo ipsius virginis accipe sermonẽ in. iiij. parte p̄in. marialis ser. j. parte. j. per totam.

In festo annũciationis ipsius virginis accipe p̄imum sermonẽ. v. partis p̄in. marialis. Et de alijs vndecim sermonibus eiusdẽ partis poteris p̄dicare ꝑ vndecim annos sequentes de eadẽ annũciatione.

In festo visitatiõis eiusdẽ virginis accipe p̄imũ sermonẽ. vj. partis p̄in. marialis: cuz q̄ simul cũ sequenti poteris p̄dicare ꝑ quattuor annos de eadẽ visitatione.

In festo purificatiõis eiusdẽ v̄ginis accipe p̄imũ sermonẽ. viij. partis p̄in. marialis: cuz quo sil' cũ sequẽti poteris p̄dicare de eadẽ purificatione ꝑ quattuor annos cõtinuos.

In festo niuis accipe sermonẽ in. ix. ꝑte p̄n. marialis. ser. ij. ꝑ. j. ꝑ totã. de qua poterit p̄dicari ꝑ tres ãnos cõtinuos: accipiẽdo quolibet anno vnũ mysteriũ ibi positũ: ꝛ cũ ampliãdo cũ alijs silibus in eodẽ li. positis de ipsa virgine que faciliter reperient' intuẽdo tabulam alphabeticam ipsius marialis.

In festo assumptiõis eiusdẽ accipe primum sermonẽ. xj. partis p̄in. marialis: cũ quo sil' cũ sequẽti ꝛ cũ duobus sermonib⁹. xij. partis p̄n. ipsius marialis poteris p̄dicare de ipsa assumptione ꝑ octo annos cõtinuos. Quia v̄o ppl'i libẽter audiũt aliq̄d dici quotidie de btã virgine: ꝛ iõ q̄dã p̄dicatores ꝯsueuerũt in oĩ sua p̄dicatione dicere aliq̄d miraculuz ipsius virginis. Nũc poterũt in singulis p̄dicationib⁹ inserere aliq̄d pulchri de ipsa m̄re dei: hodie declarãdo quare assimilat' soli: ꝛ sequenti die q̄si de luna. Et sic de alijs silitudinibus de q̄bus tractat' diffuse in. ix. parte p̄in. marialis. Uel dicẽdo quotidie aliquã eius excellẽtiã. de q̄ vide in. xij. parte p̄in. marialis ꝑ totã. ꝛ in toto ipo. mariali. Uel si p̄dicet' de aliq̄ v̄tute: poterit demonstrari quõ ipsa v̄go habuit illã virtutẽ in summo. vt declarat' in. iiij. ꝑte p̄in. ipsius marialis ꝑ totã. Et sil'r si detestet' aliq̄d vitiũ: poterit ostẽdi quõ ipsa v̄go ab eo immunis totaliter extitit: illudq3 detestata fuit. ꝛ sic q̄cquid laudabile reperiat' in aliquo sctõ vl' pura creatura poterit ostendi fuisse in virgine Maria. Et de nullo p̄dicabit' quin aliq̄d possit ad propositum introduci de ipsa virgine: si tabula alphabetica ipsius marialis bene inspiciatur.

Omnib⁹ aũt sabbatis maxime quadragesime ꝛ aduentus poterit p̄dicari de ipsa v̄gine: Sabbato post quartã feriã cinerũ de ꝯceptione ipsius v̄ginis: vide in. j. ꝑte princi. marialis per totã. Thema. Orietur in tenebris lux tua. Esa. lviij. ꝛ in ep'la occurrẽti. Uel cũ eodẽ themate p̄dica quõ btã virgo assimilat' lune. de q̄ vide in. j. ꝑte p̄in. marialis ser. vij. ĩ exor. ꝛ in. ij. ꝑte p̄in. ipsius marialis ser. iiij. in exor. ꝛ. ix. ꝑte princi. ser. iiij. ꝑ. ij. ꝑ totã. Itẽ ꝙ dr̄ lucerna ardẽs. de quo vide in. ix. parte p̄in. marialis ser. iiij. parte. iij. per totã. Uel ipso die predica quõ btã virgo fuit illuminata sup oẽs puras creaturas. ꝛ est illuminatrix nr̄a. vide in. iij. ꝑte princi. marialis ser. j. ꝑte. iij. U. Thema. Implebit deus splẽdorib⁹ animã tuã. Ibidem in predicta ep'la Uel predica ꝙ beata virgo dicitur paradisus delitiarũ ꝛ hortus voluptatis. vide in. ix. ꝑte p̄in. marialis ser. j. par. j. per totam. Thema. Eris quasi hortus irriguus. Ibidem. Uel predica ꝙ ipsa v̄go dicatur fons: puteus: ꝛ fluuius aquarũ. Uide in. ix. ꝑte princi. marialis ser. iij. ꝑ. iij. per totã. ꝛ in eodẽ sermone. parte. v. D. Thema. Eris sicut fons aquarum cuius non deficient aque. In eadez ep'la. Uel predica quare dies sabbati est dedicatus ipsi beate v̄gini. Uide in. x. parte princi. marialis ser. j. in exor. Thema. Uocaberis sabbatũ delicatũ ꝛ sanctũ dñi gloriosum. In eadem ep'la. Uel predica ꝙ beata v̄go dicatur nauis. Uide in. ix. ꝑte p̄in. marialis ser. iij. parte. iiij. per totaz. Thema. Erat nauis in medio mari. Marci. vj. ꝛ in euangelio occurrenti. Uel predica ꝙ btã virgo dicat' mare. vide in. iij. parte princi.

marialis.fer.ij.parte.ij.per totam. τ.ix.parte princi.fer.ij.parte.iij.per totam. Thema. Uenit ad eos ambulās supra mare. In codē euāgelio. Uel pdica disputationē inter beatā virginē τ diabolū.vide in.iiij.parte prin.marialis.fer.v.pte.j.τ.ij.per totā.Thema. Cōsurrexit sathan ꝯtra israel.j.Paral.xxj. Uel ego iu dicio ꝯtendā tecū.Hiere.ij.vt sint vba virginis sic dicētis diabolo.Uel pdica de angelica salutatiōe.Thema.Salutate Mariā q: multū laborauit in vobis.ad Roma.vlti. Et i hoc sermone solū expone qd significet aue. τ quare dicit̃ beate vgini.Uide in.v.pte princi. marialis.fer.vij.pte.j.p totā. Uel cū eodē thema te pdica de salutatione virginis in gñali.vide in.v.pte prin.marialis. fer.xij.par.ij.iij.τ.iiij. per totā.Uel predica de corona ipsius.vide in xij.parte prin.marialis.fermo.j.parte.iij.per totam.τ fermo.ij.in eroz.τ parte.ij.per totam. Et potes etiam accipere pro themate illud Sap.iiij. In perpetuum coronata triūphat.

Sabbato post primā dñicā in quadragesima de sctificatiōe ipsi⁹ beate vginis.vide i.j. pte prin.marialis.fer.j.pte.ij.F. vsq in fines illius partis τ in.iij.parte prin.fer.v.parte.v. R.τ m.iiij.parte.prin.fer.x.p.j.p totā. Itē φ btā vgo dr sanctuariū dei.vide in.v.p.pn.marialis.fer.vj.in eroz.Thema. Respice dñe de sanctuario tuo.Deut.xxvj.τ in missa occurrēti.Uel pdica φ btā vgo dr celū.vide in.ij.pte prin.marialis.fer.iij.parte.j.M.τ φ hz ꝓprietates celoꝝ.vide in.xj.parte pn.marialis.fer. ij.p.ij.X.la.ij.vsq in finē illius partis. Thema.Respice dñe de excelso celoꝝ habitaculo τ bñdic pplo tuo.vbi.s.Uel pdica φ btā virgo dr nubes maxime lucida.vide in.ix.pte prin. marialis.fer.iij.pte.v.p totā. Thema. Nubes lucida obūbrauit eos.Mat.xvij. Uel cū eodē themate pdica de pulchritudine ipsius virginis.vide in.ij.parte prin.marialis.fer.iiij.per totā.τ fer.v.par.iiij.τ.ix.par.prin.fer.iij.p.j. S.τ de eius pulchritudine interiori.in.ij.parte pn.marialis fer.iij.p.iij.O.Uel pdica de salutatiōe ipsi⁹ vginis:exponēdo nomē maria. vide.vj.fer.iij.partis prin.marialis:de qb⁹ potens pdicare p sex annos continuos eodē die, Thema.Nomē virginis Maria.Lu.j.

Sabbo post scdam dñicā in qdragesima φ btā vgo dr terra bona bono semine seminata τ ad germinādū apta.vide in.ij.parte princi. marialis.fer.iij.parte.j.N.Uel predica φ assimilat̃ terre multiplici ex cā. Uide in. ix.parte prin.marialis.fer.ij.parte.viij.τ in.xj.par.pn. marialis.fer.ij.parte.ij.in pn.vsq ad R.Thema.In pinguedine terre erit benedictio tua. Gen.xxvij.τ in epl̃a occurrēti. Uel predica φ ros significat grām dei descēdentē in beatam virginē.vide in.v.parte prin. marialis. fer.ix. in eroz.Uel predica φ ros btē vginis est decoratiuus:dulcoratiuus:refrigeratiuus:τ fructificatiuus.vide in.ix.parte prin.marialis. fer. ij.parte.iiij.P.Uel predica φ btā virgo rore celesti multipliciter est respersa.vide i.iij. parte prin.marialis.fer.v.parte.iij.per totā. Thema. In rore desup erit bñdictio tua. In eadē epl̃a.Uel pdica cum eodē themate quō btā virgo fuit grā plena:ꝓsequēdo in expositione salutationis angelice.de quo vide in.ij. parte prin.marialis.fer.v.par.vij.Y.τ D.vsq ad Z τ in.v.par.prin.fer.vij.parte.ij.per totam.

Sabbato post tertiā dñicam in quadragesima:φ btā virgo fuit illa terra in qua tota trinitas scripsit.vide in.ix.parte prin. marialis. fer.ij.par.viij.P.τ Q.vsq in finē illius partis.Thema. Jesus inclināns se deorsum digito scribebat in terra.Joh.viij.τ in euangelio occurrenti.Uel pdica φ btā virgo dr mōs. vide in.xj.parte prin.marialis.fer.ij.pte.vij. R.R. τ.ix.parte prin.fer.iij.parte.vj. per totā. Itē φ figurat̃ per oliuā. vide in.ix.parte prin.marialis.fer.j.parte.vij.per totam.Thema.Perrexit Jesus in mōtē oliueti.In eodē euāgelio Uel predica φ btā vgo dr tēplū dei. vide i.iij. parte prin.marialis.fer.v.parte.v.U. τ i.viij. parte prin.fer.ij.in eroz. Thema. Jesus venit in tēplū.In eodē euāgelio.Uel cum eodē themate expone illa verba salutationis euāgelice Dñs tecū.Uide in.xxv.parte princi.marialis. fer.viij.parte.j.per totā. Itē illa verba Bñdicta tu in mulieribus.vide in.v.parte prin.marialis.fer.viij.par.ij.D.τ F.Uel predica de cōceptione immaculate virginis quā aliq antiq τ senes doctores accusauerūt de crimine: cui⁹ rei Susanna figura fuit.Uide in.j.parte pn. marialis.fer.ix.parte.j.K. Et sermonē de cōceptione accipe in.ix.parte prin.fer.iiij.p.vij.E. Thema.Falsum testimoniū locuti sunt aduersus eā.Dan.vij.τ in epl̃a occurrēti.

Sabbato post quartā dñicā in quadragesima φ btā virgo est arcus celestis τ federis. vide in.iij.parte.pn.marialis.fer.vj.parte.j.D. τ.ix.parte pn.fer.ij.parte.x.per totā.Thema. Dedi te in fedus ppli.Esa.xlix.τ in epl̃a occurrenti.Uel cū eodē themate predica φ btā virgo tenet̃ nos adiuuare multis de causis. vide in.iij.parte pn.marialis.fer.j.parte.iij.Q.R.

⁊ S. Et ꝙ est aduocata nr̃a hñs oẽs bonas cõditiones aduocatoꝝ. vide ibidẽ X. ⁊ Y. Uel p̄dica ꝙ btã virgo est mr̃ nr̃a. Uide in. ij. parte ptin. marialis. fer. ij. parte. iij. O. ⁊ Z. ⁊ in. iij. parte ptin. fer. iij. parte. j. R. Et qualiter ipsa mr̃ nr̃a nobis ꝓcurat supernã bñdictionem ⁊ hereditatẽ: ⁊ semper sollicita est de nr̃a salute. Uide in. vij. parte ptin. marialis. fer. iiij. in exor. Thema. Nunqd obliuisci põt mr̃ infantuli sui. Jn eadẽ ep̃la. Uel expone illa verba salutatiõis angelice. Bñdictus fructus vẽtris tui. vide i. iij. parte ptin. marialis. fer. iiij. parte. v. X. ⁊ M. ⁊ in. v. parte ptin. fer. x. parte. ij. per totam. Thema. Ego sum lux mũdi. Job. viij. Uel p̄dica ꝙ btã ṽgo fuit vera mr̃ xp̄i: ⁊ ip̄e dñs eius fuit verus filius. vide in. vij. parte. ptin. marialis. fer. iiij. parte. j. ⁊ fer. v. parte. j. D. ⁊ ꝙ fuit tota eius mater. Jbidẽ. Et ꝙ fuit mater valde vnita filio. ⁊ ei valde chara ⁊ in maxima reuerẽtia. Uide in dicto sermone. v. parte. j. E F ⁊ G. Thema. Ubi est pater tuus. Jn eodem euangelio.

Sabbato post dñicaꝫ de passione ꝙ beata virgo habuit oẽs cõditiones boni regis. vide in. xj. parte ptin. marialis. fer. j. pte. j. C. Et ꝙ fuit regina celoꝝ hñs sex p̄rogatiuas. Uide in. iij. parte ptin. marialis. fer. iij. parte. iij. per totã. Uel ꝙ regnũ iudeoꝝ ⁊ imperiũ totᵘ mũdi ip̄i beate virgini viuẽti cõpetebat. vide in iiij. parte ptin ci. marialis. fer. j. parte. j. per totam. Et aliquid in fer. ij. parte. j. D. Thema. Ecce rex tuus venit tibi. Zach. ix. ⁊ Job. xij. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel cũ eodẽ themate p̄dica de nobilitate ip̄ius virginis a quo xp̄s traxit oẽm suã nobilitatẽ quoad humanitatẽ. vide in. ij. parte ptin. marialis. fer. j. parte. ij. E ⁊ D. vsqꝫ in fineꝫ illius partis. ⁊ fer. v. parte. iij. per totã. Uel expone illud verbuꝫ angelice salutationis Jesus. vide in. v. parte ptinci. marialis. fer. xj. p totuꝫ. Thema. Uolumus Jesum videre. Jn eodẽ euangelio. Uel p̄dica de gaudijs ip̄ius virginis. vide in. iiij. parte princi. marialis. fer. viij. parte. ij. per totam. ⁊ in. x. parte princi. fer. ij. per totum. Thema. Ambulate dum lucem habetis. Jn eodem euãgelio. Uel cum eodem themate põt p̄dicari de pulchritudine ⁊ formositate ip̄ius virginis. Uide vt assignaui supra in sabbato post p̄mam dominicam in quadragesima. De ip̄sa quoqꝫ pulchritudine põt p̄dicari cũ themate. Eccli. xliij. scꝫ Pulchritudinẽ candoris eius admirabitur oculus. Cum p̄dicto etiam themate. Dum lucem habetis ⁊c. potest p̄dicari ꝙ beata virgo per lucem figurat. vide vt assignaui supra in sabbato post cineres. Potest etiã accipi p̄o themate sermonis gaudiorum virginis illud Zach. ix. Exulta filia syon. Jubila filia hierusalem. Uel illud Judith. xv. Tu gloria hierusalẽ: tu leticia israel: tu honorificẽtia populi nostri. Uel illud Eccli. xxiiij. Qui me elucidant vitam eternam habebunt. Que duo vltima themata possunt assumi in omni sermone de ip̄sa virgine.

Sabbato scõ de doloribus ⁊ planctu ip̄ius ṽginis: ⁊ qualiter sepeliuit filiũ sui corpus. vide in. x. parte ptin. marialis. fer. j. per totũ. De quo poterũt formari plures p̄dicatiões. Thema. Tenebre erãt sup faciem abyssi. Gen. j. ⁊ in ꝓphetia p̄ima occurrẽti. Uel p̄dica ꝙ beata virgo dr̃ arida. vide in. xj. parte ptin. fer. ij. parte. ij. D. Thema. Uocauit aridam terrã. Jn eadẽ ꝓphetia. Uel p̄dica ꝙ ip̄a virgo appellatur mare. Uide vt assignaui supra in sabbato post cineres. Thema. Cõgregatiões aquaꝝ appellauit maria. Uel p̄dica ꝙ beata virgo dicitur arca. vide in. j. parte ptin. marialis. sermo. v. parte. iij. Z. ⁊ in. xj. parte ptin. sermo. j. in exor. A. ⁊ eiusdem sermonis parte. vj. D. et eius partis. xj. fer. ij. parte. vj. F. ⁊ parte. vij. A ⁊ O. ⁊ iij. parte princi. ip̄ius marialis. sermo. ij. parte. ij. Z. ⁊ M. Thema. Fac tibi arcam. Gen. vj. ⁊ in prophetia secunda occurrenti. Uel p̄dica de conceptione virginis. Thema. Arca ferebatur super aquas: scilꝫ peccatoꝝ. Jbidem. Uel p̄dica ꝙ ip̄sa est dispensatrix omnium gratiarum dei. vide in. xij. parte princi. marialis. sermo. ij. parte. j. J. Jtem ꝙ est elemosynaria dei. vide in. iij. parte princi. marialis. sermo. j. parte. ij. F. Jtem ꝙ est cellaria dei Jbidem G. Thema. Omnes sitientes venite ad aquas. Esa. liiij. ⁊ in quinta prophetia occurrenti. Uel accipe p̄o themate. Da panem comedenti. Jn eadem prophetia. Uel p̄dica ꝙ ip̄sa virgo dicitur atriũ dei. vide in. iij. parte ptin. marialis. sermo. v. parte. v. R. ⁊ ꝙ est domus dei sancta. vide in. j. parte ptin. marialis. sermo. vj. parte. j. E. ⁊ in. iij. parte ptin. fer. v. parte. v. P. Thema. Magna est domus dei. Baruch. iij. ⁊ in. vj. prophetia occurrenti. Uel p̄dica ꝙ ip̄sa dicitur tabernaculuꝫ spiritus sancti. vide in. iij. parte princi. marialis. fer. v. parte. v. S. Thema. Tabernaculum erit in vmbraculum diei ab estu: ⁊ in securitatem ⁊ in absconsionem a turbine ⁊ pluuia. Esa. iiij. ⁊ in octaua ꝓphetia occurrenti.

Jn solennitatibus quoqꝫ dominicis ⁊ alie

rum sanctorū: ⁊ silr in ferialibus diebus poterunt adoptari sermones. Et primo.

In dñica prima aduētus dñi pdica φ beata vgo Maria fuit signū magnū qđ apparuit in celo. Et φ ipsa nobis fuit data pro signo directiuo: distinctiuo: ⁊ ostēsiuo. vide in. xj. par. prin. marialis. ser. ij. parte. vj. B. Itē φ fuit signum magne grē glorie ⁊ intelligētie. vide in xij. parte prin. marialis. ser. j. parte. ij. D. Thema. Erūt signa. Luc. xxj. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel in ipsa dñica ⁊ per totū aduentū predica de incarnatione verbi. Et sermones ad hoc accipe in. v. pte prin. marialis. per oēs duodecim sermones ipsi⁹. Et vt expeditius inuenias materias cōuenientes: vide in tabula alphabetica ipsius marialis in verbo Incarnatio dei. vsq ad verbū Indulgētiā. Thema. In prima dñica cū quo per hebdomadā poterit pdicari. Nūc ppior est nostra salus. ad Rom. xiij. ⁊ in epistola occurrēti. In scda vo dñica Thema Erit radix Jesse qui exurget regere gentes ad Rom. xv. ⁊ in epla occurrenti. Uel Tu es qui venturus es: an aliū expectamus. Mat. xj. et in euāgelio occurrenti. In tertia aūt dñica Thema. Dñs ppe est. ad Philip. iiij. ⁊ in epla occurrēti. Uel Ipse est qui post me venturus est qui ante me factus est. Joh. j.

In quarta aūt feria quattuor tēporū. Thema. Ecce vgo cōcipiet et pariet filiū. Esa. vij. ⁊ in epla occurrēti. Uel erit in nouissimis dieb⁹ pparatus mōs domus dñi in vertice montiū ⁊ eleuabit sup colles. Esa. ix. ⁊ in pphetia occurrenti. Et accipe sermonē in. xj. parte prin. marialis. ser. ij. p. vij. R. ⁊ in. ix. pte pn. ser. iij. parte. vj. p totā. s. φ beata vgo figurata est p montē sublimē. Uel accipe p themate. Missus est gabriel angelus a deo in ciuitatē galilee. Luc. j. ⁊ in euangelio occurrenti.

Feria vo sexta Thema. Egredieť virga de radice Jesse. Esa. xj. ⁊ in epla occurrēti. Et ibi potes predicare quō btā vgo di virga. vide in tabula alphabetica marialis. in vbo Uirga. Uel accipe p themate. Exurgēs Maria abijt in montana. Luc. j. ⁊ in euāgelio occurrēti. Et ibi dic φ beata vgo ascendit in montana multipliciter. vide in. vj. parte prin. marialis. ser. j. parte. iij. per totā. Uel φ montes spūales inhabitauit. ibidē N ⁊ O. Et in montibus. i. cū deuotis libēter moratur. vide in. ix. par. prin. marialis. ser. ij. parte. j. B.

Sabbato vo Thema. Germinans germinabit ⁊ exultabit letabūda ⁊ laudās. Esa. xxxv. ⁊ in pphetia. ij. occurrēti. Et sermonē super hoc accipe in. v. parte prin. marialis. ser. vij. par. j. L. ⁊ in. vij. parte prin. sermo. v. parte. j. A. scilz φ beata virgo dolores in partu nō habuit sed consolationē maximā. Uel accipe pro themate Aperiatur terra et germinet saluatorez. Esaie xlv. et in. iiij. prophetia occurrenti. Uel accipe pro themate. Parate viam dñi. Luce. iij. et in euangelio occurrenti.

Dñica vo quarta in aduētu. Thema. Uidebit omnis caro salutare dei. Esa. xl. ⁊ Luce. iij. ⁊ in euangelio occurrenti.

Omni tamē sabbato aduētus poterit predicari de cantico virginali.

In primo sabbato loquendo de eius excellentia in generali: ⁊ in alijs declarando ipsam in particulari. De quo vide in. vj. pte prin. marialis. sermo. ij. per totū. Thema. Magnificat aia mea dñm. Luc. j. Uel predica omi sabbato aduentus de noie vginis. vide in. iij. pte prin. marialis p totā. Et ibi themata inuenies.

In vigilia natiuitatis dñi de incarnatione verbi. Thema. Factus est ex semine Dauid sm carnē. ad Rom. j. ⁊ in epistola occurrenti. Uel predica de desponsatione beate virginis. Thema. Cum esset despōsata mater Jesu Maria Joseph. Matth. j. ⁊ in euangelio occurrenti. Sermonē vo accipe in. iiij. parte prin. marialis. ser. xij. per totum. De quo poterit pdicari per tres annos continuos.

Uel predica in prima dñica aduētus φ homo debet resurgere a pctō pper multiplicem maliciam ipsius. vide in. ij. pte prin. rosarij sermonū. ser. vj. parte. j. per totam. Et φ pctōr dr mortuus multis de causis. vide in eadem par. P vsq ad R. Thema. Hora est iā nos de somno surgere. ad Roma. xiij. et in epistola occurrenti. Uel Abijciamus opera tenebrarum. In eadem epla. Uel predica de signis vēturis ante iudicium vniuersale. vide in. j. parte princi. rosarij sermonū. ser. ix. parte. ij. per totam. Uel predica quare deus mitteť illa signa. vide in eodem sermone parte. iij. per totam. Thema. Erunt signa in sole: ⁊ luna: ⁊ stellis. Luce. xxj. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel Cum videritis hec fieri: scitote quia ppe est regnū dei. ibidē. Uel predica qualiter acquiritur regnum paradisi. vide in. ij. parte rosarij. ser. xviij. par. vlti. per totam. Thema. Prope est regnum dei. ibidem. Uel predica de fine mundi. vide in. j. parte princi. rosarij sermonū. ser. x. parte. j. per totam. Thema. Celum et terra transibunt. In eodem euangelio.

In scda dñica aduētus de spe puenīēdi ad

vitã eternã. vide in. ij. par. pn. rosarij sermonũ
ser. vij. p. j. Y Z A ⁊ B. ⁊ ser. xx. p totũ. Thema
In eũ gẽtes sperabũt ad Roma. xv. ⁊ Esa. xj.
ac in epl'a occurrenti. Uel predica de regimine
reipublice. vide in. ij. pte pn. rosarij. ser. xxxiij.
par. iij. Y. la. iij. ad finẽ. ⁊ P. el. iij. ⁊ ser. xxix. p.
vij. per totã. ⁊ in defen. mõtis pietatis. tract.
ij. parte. ij. R. in fine. Thema. Exurget regere
gẽtes. Esa. xj. ⁊ in eadẽ epl'a. Uel p̄dica de fun
damẽtis fidei xp̄iane: ⁊ ꝙ ipsa est sola vera fi-
des in qua saluari possumus. vide in. j. parte
prin. rosarij sermonũ. ser. xiiij. in exor. per totũ.
Thema. Quecũq3 scripta sunt ad nostram do-
ctrinã scripta sunt. In eadẽ epl'a. Uel Tu es q̇
vẽturus es: an aliũ expectamus. Mat. xj. et in
euãgelio occurrẽti. Uel cũ eodẽ themate predi
ca: ꝙ xp̄s fuit verus messias. vide in. j. p. prin.
rosarij sermonũ. ser. xiiij. par. iij. per totas. Uel
predica de miraculis xp̄i. vide in. j. par. prin. ro
sarij sermonum. ser. xiiij. in exor. M ⁊ M du-
plex. ⁊ in. ij. pte eiusdẽ sermõis X. ⁊ par. iij. J.
Thema. Euntes renunciate Johãni que vidi-
stis ⁊ audistis. Ceci vidẽt: claudi ambulant ⁊c.
In eodẽ euãgelio. Uel predica de curatione ce
citatis. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. vj. par.
j. K ⁊ L. Thema. Ceci vident.

In tertia dñica aduẽtus de tẽperãtia ⁊ mo
destia. vide in. ij. pte prin. rosarij sermonũ. ser.
viij. par. iij. p totã. ⁊ in. iiij. pte prin. marialis.
ser. iij. p. iij. p totã. ⁊ ser. viij. p. x. ⁊. xj. Thema.
Modestia vestra sit oĩbus hoĩbus. ad Phil'.
iiij. ⁊ in epl'a occurrenti. Uel predica ꝙ in hoc
mũdo nõ habemus causam gaudẽdi sed flẽdi.
vide in. ij. pte prin. rosarij sermonum. ser. xxxij.
par. j. Z. ꝙ mũdane cõsolationes sunt defecti-
biles turbide: ⁊ amare: ⁊ difficiles ad habẽdũ.
Et ecõtrario est de spũalib⁹: ⁊ ideo debẽt appe
ti ⁊ solũ de eis gauderi. vide in. ij. parte princi.
rosarij sermonũ. ser. xxxviij. par. ij. N. post me-
dium. Thema. Gaudete in dño semper. In ea-
dem epl'a. Uel predica de vocibus inuitãtibus
ad pniam. vide in. ij. par. prin. rosarij sermonũ
ser. vj. par. ij. per totã. Thema. Uox clamantis
in deserto. Esa. xj. ⁊ Job. j. ⁊ in euãgelio occur
renti. Uel predica cũ eodẽ themate de venera
tione animaliũ in deserto huius mũdi. vide in
ij. par. prin. rosarij. sermonum. ser. xij. par. j. K.
vsq3 ad L. Uel predica de imitatione christi.
Uide in. j. par. prin. rosarij. ser. xv. par. ij. K. et
L. ⁊ in. ij. parte prin. ser. xxvij. in exor. ⁊ sermo.
xxxiiij. in exor. ⁊ ser. xxxv. in exor. Thema. Diri-
gite viam dñi. in eodẽ euãgelio.

In quarta dñica aduẽtus de iudicio teme-
rario euitãdo. vide in. j. pte prin. rosarij sermo-
nũ. ser. xxxvj. per totũ. Thema. Nolite ante tẽ
pus iudicare. j. ad Cor. iiij. ⁊ in epl'a occurren
ti. Uel predica de incertitudine gratie. j. vtrum
simus ĩ gratia dei ⁊ in statu salutis. vide in. ij.
parte prin. rosarij sermonũ. ser. v. par. v. per to
tã. Thema. Nihil mihi conscius sum: sed non
in hoc iustificatus sum. In eadẽ epistola. Uel
predica de stulticijs. vide in. ij par. prin. rosa-
rij. ser. vj. parte. j. D. vsq3 ad O. el. iij. Thema.
Erũt praua in directa ⁊ aspera ĩ vias planas.
Esaie. xl. ac Luc. iij. ⁊ in euangelio occurrenti.
Uel predica de preparatione ad recipiendam
gratiam dei. vide in. ij. par. prin. rosarij sermo
nũ. ser. xxxviij. parte. vij. per totã. ⁊ in. xj. parte
prin. marialis. ser. ij. par. ij. N. Thema. Parate
viã dñi. In eodẽ euãgelio occurrenti.

In sacratissimo festo natiuitatis dñi ⁊ sin-
gulis dieb⁹ vsq3 ad octauã eius predicare po-
teris de ipsa natiuitate ⁊ parturitiõe ṽginis:
accipiẽdo ꝓ primis q̇nq3 diebus: q̇nq3 sermo-
nes septime ptis prin. marialis. Pro sexto aũt
sermone p̄dica vtrũ si Adã non peccasset filius
dei incarnat⁹ fuisset. vide in. v. pte prin. maria
lis. ser. iiij. par. j. p totã. ⁊ ser. v. p. j. Q R S A
⁊ B. Pro septimo aũt sermone dic ꝙ xp̄i nati-
uitas ex ṽgine ⁊ tota eius vita fuit non solũ a
ꝓphetis: sed etiã ab infidelib⁹ ꝓnunciata. vi-
de in. j. par. prin. rosarij sermonũ. ser. xiiij. p. iij.
per totas. Themata ꝓ q̇nq3 sermonib⁹ habes
in dicta pte. vij. marialis. Pro sexto aũt ⁊ septi
mo ser. accipe ꝓ themate. Uerbũ caro factum
est. Johã. j. in euãgelio diei natiuitatis.

In dñica infra octauam natiuitatis dñi ꝙ
hereditas patris nostri celestis debetur nobis
multiplici iure. vide in. ij. par. prin. rosarij ser-
monũ. ser. vij. par. j. Y. vsq3 ad C. ⁊ ser. xx. par.
v. per totã. Thema. Si fili⁹ ⁊ heres per deum.
ad Gala. iiij. ⁊ in epl'a occurrẽti. Et ibi qũo me
diãte beata ṽgine facti sumus filij dei. vide in
vij. par. pn. marialis. ser. iij. par. iij. K. Uel pre
dica de viduitate. vide in. ij. pte pn. rosarij ser-
monũ. ser. xxviij. pte. ij. p totã. ⁊ in. v. par. prin.
marialis. ser. viij. par. ij. circa mediũ. Thema.
Hec vidua erat Luc. ij. ⁊ in euãgelio occurrẽti
Uel predica de grã dei. vide in. ij. parte rosarij
sermonũ. ser. xxxij. parte. ij. p totã. Thema. Grã
dei erat in illo. In eodẽ euãgelio de plenitudi
ne gratie xp̄i ⁊ matris eius. vide in. v. par. pn.
marialis. ser. vij parte. ij. Q ⁊ U. Uel predica
de templo℞ veneratione. vide in. j. parte prin.
rosarij. ser. xj. parte. iij. L. Thema. Nõ discede-
bat a templo. In eodẽ euangelio.

In festo circumcisionis dñi pdica qre voluit circũcidi: ⁊ accipe illas rõnes p maiori pte q̄s posui in octaua parte ppin. marialis. ser. j. par. iiij. quasi p totã. Quõ aũt fuit circũcisus dic vt in. x. parte ipsius marialis. ser. j. par. iij. in ppin. Thema. Cõsummati sunt dies octo: vt circũcidercẽ puer. Lu. ij. ⁊ in euãgelio occurrẽti. Uel pdica de noie Jesu. vide in. v. parte princi. marialis. ser. xj. p totuz. vbi ponunẽ triginta eius excellentie de quibus poterũt fieri plures sermones. Thema. Uocatũ est nomẽ eius Jesus. In eodem euangelio.

In die Epiphanie accipe sermonẽ de ipsa solẽnitate ⁊ de magis: in. x. parte ppin. marialis. ser. ij. pte. iij. p totã. Thema. Magi venerũt ab oriẽte ⁊c. Mat. ij. ⁊ in euãgelio occurrẽti. Uel pdica q̄ btã virgo dr stella. vide in. iij. par. pn. marialis. ser. vj. p totũ. Thema. Uidimus stellã eius in oriẽte. l. gre. De quo sermone poterũt fieri plures pdicationes p octauã. Uel predica quõ inuenit puer Jesus. Uide in. xij. parte pn. marialis. ser. ij. par. j. N. ⁊ O. el. ij. ⁊ in. ij. parte ppin. rosarij sermonũ. ser. xxxiij. pte. vij. X. vsq̃ ad L. Thema. Inuenerũt puerũ cũ Maria matre eius. In eodẽ euãge. Uel cum eodẽ themate pdica qualr paruulus Jesus in nobis cõceptus ⁊ natus dz foueri ⁊ nutriri. Uide in. vij. parte ppin. marialis. ser. v. par. v. E. ⁊ G. vel pdica cũ eodẽ themate qualr Jesus fuit paruulus. ibidẽ F. ⁊ quare dr puer: ⁊ de cõditionibus bonorũ ⁊ maloꝝ pueroꝝ. vide in. vj. parte ppin. marialis. ser. ij. par. vl. J. vsq̃ in finẽ illius sermonis. Uel predica de cõditionibus q̄s dz hr̃e elemosyna. Uide in. ij. pte pn. rosarij sermonũ. p. iij. p totã. Thema. Apertis thesauris suis obtulerũt ei munera: aurũ: thus: ⁊ myrrhã. In eodez euãgelio. Uel pdica de iocũditate visionis diuine. vide in. ij. parte pn. rosarij sermonũ. ser. xix. parte. j. N. in fine. ⁊ O. Thema. Tũc videbis et affluees ⁊ mirabiẽ ⁊ dilatabiẽ cor tuũ. Esa. lx. et in epl'a occurrenti.

In dñica infra octauã Epiphanie: q̄ prudẽter debemus nos exercere i oi ope. vide in. ij. p. ppin. rosarij sermonũ. ser. viij. parte. iiij. p totã. ⁊ in. iiij. parte ppin. marialis. ser. ij. p. iiij. Thema. Rõnabile obsequiũ vestrũ. ad Rom. xij. et in epl'a occurrẽti. Uel pdica de cõtẽptu mũdi. vide in. ij. parte ppin. rosarij sermonũ. ser. xxvij. parte. iij. p totã. Thema. Nolite ꝯformari huic seculo. In eadẽ epl'a. Uel pdica cũ eodẽ themate de tertio ordine bti Frãcisci. Uide in eodem ser. parte. ij. p totam U. Cũ ipso themate pdica de vanitatibus mulierũ, vide in. ij. parte ppin. rosarij. ser. xxviij. parte. iij. F. vsq̃ ad finẽ illius partis. Uel pdica cõtra vitiũ curiositatis. vide in. ij. par. ppin. rosarij sermonũ. ser. ix. parte. ij. S. la. ij. vsq̃ ad Z. Thema. Nõ plus sapere q̃ꝫ oportet sapere: sed sape ad sobrietatẽ. In eadẽ epl'a. Uel pdica q̄ multi querũt Jesuz ⁊ nõ inueniũt: qr nõ q̄runt eũ suo tpe: loco: ⁊ mõ. ⁊ ibi inueniẽ Jesus. ac vbi nõ. ⁊ quõ dz queri: ⁊ qualiter amittiẽ: ⁊ quõ amissus recuperaẽ: ⁊ qualiter custodiẽ in corde. vide in. ij. parte ppin. rosarij sermonum. ser. xxxiij. parte. ij. X. vsq̃ ad L. Thema. Remãsit puer Jesus in hierusalẽ. Uel Post triduum inuenerunt eum in templo ⁊c. Luce. ij. Uel predica de virtute obedientie que fuit in christo. vide in. ij. parte rosarij sermonũ. ser. ix. parte. ij. L. la. ij. vsq̃ ad S. ⁊ ser. xxvij. p. j. T. ⁊ U. Thema. Erat subditus illis. In eodẽ euangelio.

In octaua epiphanie. Quare filius virginis dicitur agnus dei. vide in. ix. parte ppin. marialis. ser. ij. parte. xv. K. Thema. Ecce agnus dei. Joh. j. ⁊ in euãge. occurrenti. Uel pdica quare spũssctũs descẽdit sup xp̃m in forma columbe. vide in. ij. par. ppin. rosarij sermonũ. ser. xxxviij. par. iiij. B. vsq̃ ad E. Thema. Uidi spm̃ descendentẽ quasi colũbã de celo: ⁊ mansit super euz. In eodem euangelio.

In dñica. ij. post epiphaniam de gratijs gratis datis. vide in. ij. parte princi. rosarij sermonum. sermo. xxxiij. parte. ij. ⁊ K. ⁊ in. iiij. parte ppin. marialis. ser. ix. per totum. Thema. Habẽtes donationes s'm gratiaz que data est vobis differẽtes. ad Rom. xij. ⁊ in epistola occurrenti. Uel predica de sollicitudine circa bona opera. vide in. iiij parte ppin. marialis. ser. v. par. ij. K. ad finem. ⁊ parte. vj. ppin. ser. j. parte. ij. E. ⁊ in ij. parte ppin. rosarij sermonum. ser. xxxviij. parte. vij. B. Thema. Sollicitudine non pigri. In eadez epistola. Uel predica de charitate fraterna. Uide in. ij. parte ppin. rosarij sermonuz. ser. v. parte. iij. Q. vsq̃ ad Z. Thema. Charitatem fraternitatis inuicem diligentes. In eadẽ epistola. Uel predica de patientia habenda in tribulationibus: vide in. iiij. parte ppin. marialis. ser. vij. parte. viij. ⁊ ser. viij. parte. iiij. ⁊ i. j. par. ppin. rosarij sermonum. ser. xxxviij. per totum. ⁊ in. ij. parte ppin. eiusdem rosarij. ser. viij. parte. ij. Z. vsq̃ i finẽ illius partis. Thema. In tribulatione patientes. In eadem epl'a. Uel predica de nuptijs ⁊ matrimonio. vide i. j. parte pn. rosarij sermonũ. ser. xxxiij. parte. ij. A. vsq̃ in finem illius partis. ⁊ ser. xxiij. parte. j. per totã. Uel pdica quõ debẽt inter se cõuersari ꝯiuges

Uide in.ij.parte rosarij.sermonū.ser.xxv.p.s.p totam.Thema. Nuptie facte sunt in chana galilee. Joh.ij.et in euāgelio occurrēti.Uel cū eodem themate pdica de carnisprīuio.vide in tabula alphabetica prime partis pūn.rosarij. in verbo carnisprīuīj.Uel pdica de miraculis xpi. vide vt assignaui.S.in.ij.dnica aduentus.Thema.Hoc fecit initium signorum Jesus.Jn eodem euangelio.Uel cum illo themate.Nuptie facte sunt etc.predica de nuptijs et matrimonio inter beatam virginem et Joseph vide in.iij. parte pūn.marialis.ser.xij.per totum. Uel accipe pro themate.Uinum non habent.s.carnalis concupiscentie.Uel cum eodem themate pdica q nuptie et voluptates mundane non habent vinum vere consolationis.vide in.ij.parte pūn.rosarij sermonum.ser.xviij.parte.iij.Z. et ser.xxij. parte.iij.Z. et ser.xxxviij. parte.ij. N. post medium.Jtem qz cito transeunt oia mundana.Uide in eadem parte pūn.rosarij.sermo. xxxvj.parte.ij.Y.

Jn dnica.iij. post epiphaniam de pace. Uide in.ij. parte pūnci. rosarij sermonum.sermo. xxxiij.parte.iij. Q.vsq in finem illius partis. Thema.Cum omnibus hominibus pacem habentes.ad Rom.xij.et in epla occurrenti. Uel predica de remissione iniuriarū. vide in prima parte rosarij smonū.ser.xj. pte.ij.C.duplex. in fine.et ser.xxxvij.pte.iij.U.et in.ij. parte pūnci. eiusdem rosarij.ser.xxxiij.parte.iij.Z. circa medium:et N.la.s.et Q el.s.vsq in fines illius partis.maxime A.el.ij.vsq ad O. Thema. Mihi vindictam et ego retribuā.Jn eadem epla.Uel predica de scandalo euitādo. vide in tabula alphabetica prime partis in pūi.rosarij. in verbo Scandalū.Thema.Prouidentes bona nō tm coram deo sed etiam coram oibus hoībus. Jn eadem epla.Uel predica contra malā exēplaritatem:et cōmenda bonam que debet imitari:et mala vitari.Uide in.s.parte pūnci.rosarij. ser. vij.parte.iij.per totam.Thema vt.S.Uel predica de lepra per quam significatur peccatum. vide in.ij.parte pūi.rosarij. sermonū. ser.xxxiij. parte.iij. E vsq ad N. Thema. Leprosus veniens adorabat eum.Uel.Confestim mundata est lepra eius.Matth.viij. et in euangelio occurrenti. Uel predica de gloria celesti. vide in.ij.parte pūnci.rosarij. sermonum. ser.xvij. per totum.Thema. Recumbent cum Abraam Jsaac et Jacob in regno celorum. Jn eodem euangelio.

Jn quarta dominica post epiphaniam quō quis tenetur diligere proximū.vide in.ij.parte pūn.rosarij.sermonum.ser.v.parte.iiij. O.vsq ad Y.Thema. Diliges proximum tuum sicut teipsum.ad Roma.xiij.et in epistola occurrēti. Uel predica de excellētia charitatis. vide in tabula alphabetica secunde partis rosarij sermonum in verbo Charitas.Thema. Plenitudo legis est dilectio. Jn eadem epistola. Uel predica de religione:quomodo assimilatur naui. vide in.ij.parte rosarij sermonum. ser.xxvij. parte.s.B.vsq ad Z.Thema. Ascēdente iesu in nauiculam secuti sunt eum discipuli eius. Mat. viij.et in euangelio occurrenti. Uel cum eodem themate predica quomodo penitentia dicitur nauis.vide in dicta parte rosarij sermonū.ser. vs.parte.ij.Y.circa medium. Uel predica de fide que debet esse magna et non parua. vide in prima pte pūnci.rosarij sermonum.sermo.xiij. in exor.que superat tentationes.ser.xv. eiusdē partis pūn.parte.s.Z. Et fugat demones.ibidem A. Thema. Quid timidi estis modice fidei. Jn eodem euangelio. Uel pdica q peccatum facit hominem amittere omnes sensus. Uide in.s.parte pūnci. rosarij.sermo.x.par.s.P. Et q peccator non potest ire ad patriam celestem nisi a deo adiuuetur. Uide in eadem parte pūnci.ser.xij.parte.iij.A. Et in.ij.parte pūnci.ser. vs.parte.iiij. M.vbi habet q sine gratia dei non potest quis resurgere a peccato. Jtem q sine ipsa gratia non possumus bene operari. Uide in.ij.parte pūnci. rosarij.sermo. xxiij.parte.ij. N.et A.Thema. Dne salua nos perimus. Jn eodem euangelio.

Jn quinta dominica post epiphaniā de verbo dei libenter audiendo. Uide in.s.parte pūnci. rosarij sermonum.sermo.ij.et.iij.per totum. Thema. Uerbum dei habitet in vobis abundāter in omni sapientia. Ad Col.iij. et in epistola occurrenti. Uel predica de operibus misericordie. vide in. ij. parte pūnci. rosarij sermonum ser.iij.per totum. Thema. Jnduite vos sicut electi dei viscera misericordie. Jn eadem epistola. Uel predica de nomine iesu. vide vt assignauī in die circuncisionis. Thema. Omnia in nomine domini nostri iesu christi facite.in eadē epla. Uel predica q semen verbi dei christus detulit de celo et seminauit i terra:et quid significet semens quadruplex cadēs in terram. Uide in.s. parte pūn.rosarij sermonum.ser.ij.parte vltī. B.duplex et triplex. Thema. Bonum semen seminauit in agro suo. Mat.xiij.et in euangelio occurrenti. Uel predica de vitio discordie. vide in.ij.parte pn. rosarij sermonū.ser. xxxiij. parte.iij.Q.el.ij.vsq i finē illius partis. Thema.

Inimicus superseminauit zizania. In eodem euangelio.

Dñica in septuagesima vltra sermonē in tabula prima assignatū potes pdicare de pseuerātia in bono. vide in tabula alphabetica scd̄e partis punci. rosa. sermonū. in v̄bo Perseuerātia. et in. iiij. pte pun. marialis. ser. iij. p. ij. N. Thema. Sic currite vt cōphēdatis. j. ad Cor. ix. Uel pdica de abstinētia. vide in. j. pte pun. rosarij sermonū. ser. v. pte. iij. et in. iiij. pte pun. marialis. ser. iij. parte. iij. P. Thema. Ois q in agone cōtendit ab oibus se abstinet. In eadē epl'a. Uel accipe p themate ad idē. Castigo corpus meū et in seruitutē redigo. In eadē epl'a. Uel pdica de numero saluādoꝝ. vide in. ij. pte pun. rosarij sermonū. ser. xxiij. p totū. Thema. Multi sunt vocati: pauci v̄o electi. Mat. xx. et in euāgelio occurrēti. Uel declara qd significet denari' qui daf laborantib' in vinea diuersis horis venientibus. vide in. ij. pte pun. rosarij. sermonū. ser. xx. pte. vj. O. post pun. Et ibi q oportet nos laborare: qr oēs hoīes sunt operarij. vide i pdicta pte rosarij. ser. xxxij. par. j. in pun. Itē cōtra nō laborātes et ociosas pdica. vide in. j. parte pn. rosarij sermonū. ser. xxxvij. in exoꝛ. et pte. ij. eiusdē sermonis. F et G. et in. ij. pte pun. rosarij sermonū. ser. viij. parte. iiij. O circa finem. Thema. Acceperūt singulos denarios. Uel Ite in vineā meā. Uel Quid hic statis tota die ociosi. In eodē euangelio.

Dñica in sexagesima vltra assignatū sermonē in prima tabula pōt pdicari q elemosyna assimilaf semini. vide in. ij. pte pun. rosarij. sermonū. ser. xij. parte. iij. X. ante mediū. Thema. Semē cecidit in terrā bonā. Uel exijt q seminat semiare semē suū. Luc. viij. et i euāgelio occurrēti. Uel pdica cū eodes themate q p diuersa semina intelligunf diuersi stat' religiosoꝝ: et p bonū semē intelligif religio fratru minoꝝ. vt de in dicta pte pn. rosarij. ser. xvij. p. j. L. la. ij. et M. Uel pdica cōtra diuitias. vide in. ij. pte pun. rosarij sermonū. ser. xxx. p totū. Et de paupertatis cōmēdatione. ibidē. et in. iiij. pte pun. marialis. ser. vij. pte. j. E. circa mediū vsq in finē. Thema. A diuitijs et voluptatib' vite suffocanf. In eodē euāge. Uel predica de patiētia. Uide in. j. pte punct. rosa. sermonū. ser. xxxviij. pte. iij. p totaꝫ. et in. ij. p. pun. ser. viij. pte. ij. Z. vsq i finē ill' ptis. et i. iiij. p. pn. marialis. ser. iij. p. ij. M. et ser. vij. p. viij. ac ser. viij. par. iiij. Thema. Libēter sufertis insipiētes cum sitis ipsi sapiētes. ij. ad Cor. xj. et in epl'a occurrēti. Uel pdica de grā dei. vide in tabula alphabetica scd̄e partis pun. rosarij sermonū. in verbo Gratia. Thema. Sufficit tibi grā mea. In eadē epl'a. ser. xij. c. Uel pdica de infirmitatib' et aduersitatib' patiēter tolerādis. vide in tabula alphabetica prime et scd̄e partis rosarij sermonū in verbo Patientia. et in exoꝛdio. Dic q infirmitas coꝛpalis plerūq est vtilis aīe. vide in. ij. pte pun. rosarij. ser. xxxj. pte. j. S. la. ij. Thema. Uirtus in infirmitate perficitur. Uel Libēter gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me v̄tus xp̄i. In eadē epl'a.

Dñica in qnquagesima vltra assignatū sermonē in tabula prima pōt pdicari de charitate. vide in tabula alphabetica in verbo Charitas. Thema. Si linguis hoīm loquar et angeloꝝ charitatē aūt nō habeā ec. j. ad Cor. xiij. et in epl'a occurrenti. Uel accipe pro themate. Nūc autē manēt fides spes charitas tria hec: maioꝛ aūt hoꝝ est charitas. In eadē epistola. Uel pdica de veritate. vide in. ij. pte pun. rosarij. ser. xxxj. p totū. Thema. Charitas congaudet veritati. In eadē epl'a. Uel pdica q lz nemo sciat vtrū amoꝛe an odio dignus sit. vn̄ ad hoc applicari pōt illud qd̄ dr̄ in euangelio occurrenti Luc. xviij. Erat verbū istud absconditum ab eis. Et pōt accipi pro themate. Tamē possumus sperare q si nō remanserit ex negligētia nostra pueniemus ad vitā eternā. vide in. ij. parte pun. rosarij. ser. xx. p totū. Uel predica de cecitate coꝛpoꝛali et spūali. vide in. ij. parte pun. rosarij. ser. vj. parte. j. F. la. ij. vsq ad M. Thema. Cecus sedebat secus viā mendicans. In eodē euangelio. vel cū eodē themate predica de carnisppriuio. vide in. j. pte pun. rosarij. ser. vj. pte. iiij. I. Uel pdica de fide. vide in tabula alphabetica prime partis punci. rosarij. in v̄bo Fides. Thema. Fides tua te saluum fecit. In eodem euāgelio. Uel predica de oꝛatione. vide in. j. parte pun. rosarij. ser. xj. et xij. per totū. et in. iiij. parte pun. marialis. ser. iiij. in exoꝛ. et pte. j. post mediū. et in. v. pte pun. a. ser. vj. parte. ij. N. post mediū. et. vj. pte pn. eiusdē marialis. ser. j. parte. iij. N et O. Thema. Cecus clamabat: Iesu fili Dauid miserere mei. In eodem euangelio.

Feria. iiij. cinerū vltra assignatū sermones pōt pdicari de ptritione. vide i tabula alphabetica prime ptis pn. rosarij. in v̄bo Cōtritio. Thema. Scindite coꝛda vr̄a. Uel Cōuertimini ad dñm deū vr̄m. Iohel'. ij. et in epl'a occurrēti. Uel cū eodē themate predica q pctm̄ dimittēs facit opus gratissimū deo. vide i eadē pte pun. ser. vij. par. vj. D. vel q de' semp est

paratus peccatorē recipere. eodē ser. par. vij. E. ⁊ ser. vj. pte. iiij. P. ⁊ O. Vel predica de veneratione ecclesiarū. vide vt assignaui in dñica infra octauā natiuitatis. Thema. Sanctificate ecclesiā. In eadē epla. Vel predica cōtra hypocrisim. vide in tabula alphabetica scđe partis rosarij: in vbo Hypocrita. Thema. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. Matth. vj. et in euāgelio occurrenti.

Feria. v. vltra assignatū sermonē pōt predicari ꝙ hō dȝ facere pniam et ordinare animas suā dū tēpus habet. vide in. j. pte prin. rosarij ser. vij. par. vj. B. post mediū vsqȝ in finē ⁊. C. Thema. Dispone domui tue. Esa. xxxviij. et in epla occurrenti. Vel predica cum eodem themate de periculo tardatiōis pnie vsqȝ ad mortē. vide in eadē pte princi. rosarij. ser. viij. ꝑ totum. Vel predica de fine mūdi. vide in. j. parte prin. rosarij. ser. x. par. j. per totam. Vel predica de morte. vide in tabula alphabetica scđe partis rosarij in verbo Mors. Thema. Morieris tu ⁊ nō viues. In eadē epla. Vel pdica de orationis vtute. vide in. j. parte rosarij. ser. xj. parte. j. per totā. Thema. Audiui orationē tuā. In eadē epla. Vel predica de gloria paradisi. vide in. iij. parte rosarij sermonū. ser. xviij. Thema. Recūbent cū Abraam Isaac ⁊ Jacob in regno celorum. Mat. viij. ⁊ in euāgelio occurrenti. Vel predica vtrū plures erūt hoīes qui dānabunt ꝙ qui saluabunt. Vide vt assignaui in septuagesima. Thema. Multi ab oriente et occidente venient ⁊ recūbent ⁊c. ibidem.

Feria. vj. vltra assignatū sermonē pōt predicari ꝙ plures clamāt ad deū diuersimode. ⁊ ꝙ clamamus ꝓpter quattuor cās. vide in. ij. pte prin. rosarij. ser. xxxiij. par. iij. L. ⁊ M. Thema. Clama ne cesses. Esa. lviij. ⁊ in epla occurrēti. Vel pdica que sit melior via perueniēdi ad vitā eternā. vide in. ij. pte in prin. rosarij. ser. viij. parte. iiij. per totā. Et ibi cōcluditur ꝙ est via discretionis. Thema. Scire vias meas volūt. In eadē epla. Vel cū in eodē themate predica de signis futuri iudicij aut pestilētiarū ⁊ aliorū diuinorum iudiciorum. Vel predica de mīa dei. vide in tabula alphabetica. ij. ptis. prin. rosarij in vbo Misericordia dei. Thema. Misericors sum dñs deus tuus. In eadē epla. Vel pdica de ieiunio. vide in ser. iiij. j. ptis princi. rosarij. Thema. Hoc est ieiuniū qđ elegi. Ibidem. Vel predica ꝙ pctm̄ est pōderosum. vide in. ij. pte prin. rosarij. ser. vj. parte. j. P ⁊ Q. ⁊ trahit ad infernū. eadē parte prin. ser. xij. pte. j. N. Thema. Solue fasciculos deprimētes. In eadem

epla. Vel predica de elemosyna. vide in. ij. pte princi. rosarij. ser. xij. per totu. Thema. Frange esurienti panē tuū ⁊c. In eadē epla. Vel accipe ꝓ themate. Cum facis elemosynā nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Matth. vj. ⁊ in euāgelio occurrēti. Vel predica de gloria celesti. vide in dicta parte rosarij. ser. xix. Thema. Gloria dñi colliget te. In eadē epla. Vel predica de dilectione inimicorum. vide in. ij. pte prin. rosarij. ser. xxxiij. parte. iij. K. la. j. vsqȝ ad Q. Thema. Diligite inimicos vr̄os Mat. v. et in euāgelio occurrēti. Vel pdica de beneficijs dei erga hoīes etiā pctōres. vide in dicta parte. ij. rosarij. ser. xxxix. per totā. Thema. Solem suū oriri facit sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos. In eodē euāgelio. Vel predica de vana gloria euitāda. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. ix. parte. ij. X. vsqȝ ad B. Thema. Attendite ne iustiam vestrā faciatis corā hoibus vt videamini ab eis. In eodem euāgelio. Vel predica de oratione ac cōtēplatione secreta. vide in. vj. prin. marialis. ser. j. par. iij. N. ⁊ O. et in. v. parte prin. ser. vj. parte. ij. M ⁊ N. post mediū. Et in. ij. par. prin. rosarij. ser. xxxviij. par. vij. B. Thema. Cuȝ orabis intra in cubiculum tuū ⁊ clauso ostio ora patrē tuū in abscōdito. In eodē euāgelio. Vel in hoc die ⁊ alr in omi die veneris quadragesime predica aliquid circa passionē dñi. vide in. j. pte prin. rosarij. ser. xxxix. par. iij. S. vsqȝ ad W. Et in. ij. pte prin ci. rosarij. ser. v. parte. iiij. F. ante medium. ⁊ F duplex. ⁊ ser. xv. in exor. ij. O. vsqȝ ad T. ⁊ in. x. parte prin. marialis. ser. j. parte. ij. J. de quibus poterit predicari in omni sexta feria vsqȝ ad parasceuem. Et in hac die accipe pro themate Clama ne cesses. salȝ ex compassione. In epistola occurrenti.

In. vj. feria prime dñice quadragesime thema. Erat hierosolymis ꝓbatica piscina. Joh. v. ⁊ in euangelio tūc occurrēti. in qua piscina erat lignū de quo postea facta est crux xpi. Et ideo fiebant miracula sanationū in ea.

Feria. vj. scđe dñice. Thema. Fera pessima deuorauit eum. Gen. xxxvij. ⁊ in epla tūc occurrenti. Vel Apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occiderunt. Matth. xxj. ⁊ in euangelio tunc occurrenti.

Feria. vj. tertie dñice. Thema. Hic est vere saluator mundi. Johannis. iiij. et in euangelio tunc occurrenti.

Feria. vj. quarte dñice. Thema. Eamus et nos moriamur cum eo. Johan. xj. ⁊ in euangelio tunc occurrenti.

Feria. vj. post dñicā de passiōe. Thema. Expedit vobis vt vnus moriatur hō ꝓ populo ₇c. Uel Ab illo die cogitauerūt vt interficerēt eū Johā. xj. ₇ in euangelio tunc occurrenti.

Sabbato post cineres de glīa aīe beate. Uide in. ij. par. pn. rosarij. ser. xix. par. vij. P. Thema. Implebit dñs splēdoribus aīam tuā. Esa. lviij. et in epl'a occurrēti. Uel pdica de quietis cōmēdatione. vide in. ij. par. prin. rosarij. ser. xxviij. par. vij. Y. Et φ oīa quietem appetūt. In eadē par. prin. ser. xxiiij. pte. iij. B. el. ij. Et hō nō pōt inuenire quietē in delitijs vel diuitijs aut honoribus. In eadem par. prin. ser. ix. parte. ij. M. Sed in solo deo inuenitur perfecta requies. vide in dicta par. prin. ser. xviij. parte iij. per totā. Thema. Requiem dabit tibi dñs de⁹ tuus semp. In eadē epl'a. Uel pdica quare sabbatū sit mutatū in dñicam: quoad festiuitatē. vide in. j. par. prin. rosarij. ser. xix. par. j. Y Z ₇ A. Thema. Uocaberis sabbatū delicatū ₇ sanctū dñi gloriosum. In eadē epl'a. Uel pdica φ delectari debem⁹ de deo tripliciter. vide in ij. par. pn. rosarij. ser. v. par. v. R: ₇ φ debem⁹ exultare in eo. vide in. vj. par. princi. marialis. ser. ij. par. ij. B. vsq; in finē illius partis. Thema. Delectaberis sup dño. In eadē epl'a. Uel predica de penitētia aut de religione q̄ figuratur per nauē. vide vt assignaui in quarta dñica post epiphaniā. Thema. Erat nauis in medio mari. Marci. vj. ₇ in euāgelio occurrenti. Uel pdica φ quattuor vēti insurgūt cōtra nauem religionis. vide in. ij. par. prin. rosarij. ser. xxvij. pte. j. U. el. ij. Thema. Erat vētus cōtrarius eis. In eodē euangelio. Uel pdica contra ignorātiam. vide in tabula alphabetica. j. ₇. ij. par. rosarij. in verbo ignorantia. Thema. Erat obcecatū cor eoꝝ. In eodē euāgelio. Uel cum eodē themate predica de cecitate cordis. vide in. ij. par. prin. rosarij. ser. vj. par. j. J K ₇ L.

In prima dñica quadragesime de iudicio vniuersali: de quo poterit predicari per totam hebdomadā cū. ix. ₇. x. ser. j. parte. prin. rosarij. Thema. Ecce nunc tempus acceptabile. Ecce nunc dies salutis. ij. ad Coꝛ. vj. et in epistola occurrenti.

Feria. ij. Thema. Cōgregabunt ante eū oēs gētes. Mat. xxv. ₇ in euangelio occurrenti.

Feria. iij. Thema. Cōmota est vniuersa ciuitas. Uel Quis est hic. Uel Hic est xp̄s propheta. Mat. xxj. ₇ in euangelio occurrenti.

Feria. iiij. Thema. Uiri niniuite surgent in iudicio cū generatione hac ₇ cōdemnabūt eā. Uel Regina austri surget in iudicio ₇c. Mat. xij. ₇ in euāgelio occurrenti.

Feria. v. Thema. Aīa q̄ peccauerit ipsa morietur. Ezechiel. xviij. ₇ in epl'a occurrenti.

Feria. vj. Thema. Justicia iusti sup eū erit: ₇ impietas impij erit sup eū. Ezechiel. xviij. ₇ in epistola occurrenti.

Sabbato Thema. Memento finis. Eccli xxxvj. ₇ in. iiij. ꝓphetia occurrēti. Uel in hac dñica. j. pdica de vitate. Thema. In vbo veritatis. In eadē epl'a. vide pdicationē in. ij. pte prin. rosarij. ser. xxxj. par. j. per totā. Uel pdica de bona fama ₇ infamia. vide ī tabula alphabetica. ij. par. pn. rosarij. in vbo fama. ₇ in vbo infamie. ₇ in vbo infamationes. ₇ in. iij. par. prin. marialis. ser. j. par. iij. D. Thema. Per infamiā ₇ bonā famā. In eadē epl'a. Uel pdica de paupertate euāgelica. vide in. j. par. prin. rosarij. ser. xiiij. pte. iij. R ₇ L. ₇ in. ij. parte pn. ser. iij. p. iij. X. ₇ ser. xxvij. pte. j. J ₇ Q. in fine. ₇ D. vsq; ad N. ₇ in. iiij. par. prin. marialis. ser. vij. par. j. E. circa mediū vsq; ī finē. Thema. Tāφ nihil habētes ₇ oīa possidētes. In eadē epl'a. Uel pdica de tētationibus. vide in. j. par. pn. rosarij. ser. xj. pte. ij. D. ₇ ser. xxxviij. par. iij. Z. ₇ in. ij. par. prin. ser. xxvij. par. j. U. el. ij. ₇. X. Thema. Ductus est Jesus in desertum a spiritu vt tētaretur a diabolo. Mat. iiij. ₇ in euangelio occurrenti. Uel pdica de vbo diuini vtilitate. vide in. j. par. pn. rosarij. ser. iij. par. iij. p totā. Thema. Nō in solo pane viuit hō sed in omni verbo qđ ꝓcedit ex oꝛe dei. In eodē euāgelio ₇ habetur originaliter Deut. viij. Uel predica de custodia angelica quam habemus. vide in ij. par. prin. rosarij. ser. x. par. iij. A vsq; ad M. ₇ in. xj. par. prin. marialis. sermo. ij. par. iiij. R. Thema. Angelis suis deus mandauit de te vt custodiāt te in oībus vijs tuis. In eodē euāgelio. ₇ originaliter ps. xc. Uel pdica de adoratione dei. vide in. j. par. prin. rosarij. ser. xvj. p totum. Thema. Dñm deū tuū adorabis ₇ illi soli seruies. in eodē euāge. ₇ Deut. vj.

Feria. ij. prime hebdomade ī quadragesima de elemosyna. vide ī. ij. par. pn. rosarij. ser. iij. p totū. Thema. Esuriui ₇ dedisti mihi mādūcare Mat. xxv. ₇ in euāgelio occurrēti. Uel predica de regno celesti. vide in. ij par. prin. rosarij. ser. xviij. par. vlti. per totā. Thema. Possidete paratū vobis regnum a cōstitutione mundi. Uel predica de monte pietatis. vide in defensorio ipsius mōtis. tract. ij. pte. j. Thema. Pascā eas in mōtibus. Ezech. xxxiiij. ₇ in epl'a occurrēti. Uel predica de eternitate pene dānatoꝝ. vide in dicta. ij. par. prin. rosarij. ser. xiij. par. vij. Z.

vsq ad P. Thema. Ibūt hi in suppliciū eternū. In eodē euāgelio. Uel predica de eternitate felicitatis beatorū. vide in ipsa.ij.pte prin. ser.xix.par.vij.per totam. Thema. Ibunt iusti in vitā eternā. In eodem euāgelio.

Feria.iij. quō querit̄ et inuenit̄ Jesus. vide i xij.p.pn.marialis.ser.ij.parte.j.M.la.ij.vsq ad P. et in.ij.par.pn.rosarij.ser.xxiiij.pte.vij. X vsq ad C. Thema. Querite dn̄m dum inueniri pōt. Esa.lv. et in epla occurrēti. Uel predica de diuisione pcti. vide in.j.par.prin.rosarij ser.vij.par.vj.D. et par.iij.E. Thema. Derelinquat impius viā suā. In eadē epla. Uel pdica de mia dei. vide in tabula alphabetica.ij.par. prin.rosarij.in vbo mia dei. Thema. Miserebitur ei⁹ qm mult⁹ est ad ignoscēdū. In eadē epla. Uel pdica de vbo dei. vide in tabula alphabetica supra posita i vbo pdicatores: et in vbo pdicationis. Thema. Uerbū qd egredit̄ de ore meo nō reuertet̄ ad me vacuū. In eadē epla. Uel accipe p themate. Docebat eos de regno dei. Math.xxj. et in euange. occurrenti. Uel pdica de veneratione tēplorum. vide vt assignaui infra octauam natiuitatis dn̄i. Thema. Intrauit Jesus in tēplū et eijciebat oēs vēdētes et emētes in tēplo etc. Uel Dom⁹ mea dom⁹ orationis vocabit̄. In eodē euāge. Uel pdica sermonē de pueris. vide in.vj.p.pn.marialis. ser.ij p.vlti.J. vsq in finē illi⁹ sermonis. et in defensorio mōtis pie.trac.ij.p.vij.D et E. et i.ij. parte pn.rosarij.ser.xxv.par.ij.J.ante mediū. Thema. Ex ore infantiū et lactātiū pfecisti laudē. In eodē euāgelio. et originaliter.ps.viij.

Feria.iiij. de ieiunio q̄dragesimali. vide i.j. pte pn.rosarij.ser.xl.parte.j.per totā. Thema. Fuit ibi q̄draginta dieb⁹ et q̄draginta noctib⁹ Exod.xxiiij. et i pphetia occurrēti. Uel Ambulauit i fortitudine cibi illi⁹ q̄draginta dieb⁹ et q̄draginta noctib⁹ vsq ad montē dei oreb.iij. Reg.xix. et in epla occur. Uel pdica de monte pietatis. vide i defensorio ipsi⁹ mōtis. tract.j. p totū. Thema. Habitauit gloria dn̄i sup mōtē. In eadē pphetia. Uel Ascēde ad me in mōtē, et esto ibi. Ibidē. Uel pdica de vijs ducētibus ad paradisum. vide i.ij.p.pn. rosarij.ser. xxxv.p.iij.M et N. et de vijs qs tenuit dn̄s iesus i hac vita. vide i eadē p.pn.ser.xvij. p.iij. Z.post mediū. Et de via hui⁹ mūdi quō est lubrica: fossata: et illaq̄ata. Ibidē. ser.viij.p.iiij. P.circa mediū. Itē est tenebrosa: periculosa: ignota et lōga. Ibidē.ser.xiiij.i ero. O duplex in fine. Thema. Grandis tibi restat via. In eadē epla. Uel pdica de cōditionib⁹ audientium vbū dei. vide in.j.par.prin.rosarij.ser.ij.p totū. Thema. Uenit a finib⁹ terre audire sapientiā Salomonis. Mat.xij. et in euāge.occurrē. Uel pdica q in aia pctōris nō habitat de⁹ sed demones. vide in.ij.p.pn. rosarij.ser.xxxvij. pte.vij.Y.duplex. et A. Thema. Intrātes habitāt ibi. In eodē euāgelio. Uel pdica q pulatus differēs multa magna mala incurrit. vide in j.par.pn̄ci.rosarij.ser.vij.par.viij.L. Thema. Fiūt nouissima hois illi⁹ peiora priorib⁹. In eodē euāge. Uel pdica de elemosyna. vide in tabula alphabetica.ij.pte pn.rosarij. i vbo Elemosyna. et q fratris nomē accipit diuersimode. vide in.ij.pte pn. rosarij.ser. v.p.iiij. Q. et q oēs hoies dicunt̄ fratres. vide in eadē par. prin.ser.xxxiiij.p.iij.Z. Thema. Fratres tui foris stāt. In eodē euāge. Uel pdica de pceptis dei seruādis. vide.s. in tabula alphabetica.in vbo Precepta. Thema. Quicūq fecerit voluntatē patris mei q in celis est: ille meus frater. et soror et mater est. In eodē euangelio.

Feria.v. de aia. vide in.ij.par.pnci.rosarij. ser.x.per totū. Thema. Oēs aie mee sunt. Ezechiel.xviij. et in epla occurrenti. Uel predica quō peccatū induat triplicē mortē. vide in.ij. parte prin.rosarij.ser.vj.par.j.O. vsq ad Z. Thema. Aia q peccauerit ipsa morietur. In eadē epla. Uel pdica de veritate. vide in.ij.par.pnci. rosarij.ser.xxxj.par.j.per totā. vel parte.ij.per totā. vel par.iij. per totam. quelibet em pars est vna predicatio. Thema. Faciat veritatem. In eadē epla. Uel predica q peccator dicitur canis. vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.vj.par.j. D. Thema. Nō est bonū sumere panē filiorum et mittere canibus. Matth. xv. et in euangelio occurrēti. Uel predica vnde pcedit diuersitas actionū humanorum. vide in.j.par.prin.rosarij. ser.vij.par.j.per totam. Thema. O mulier magna est fides tua.

Feria.vj. Utrū deus puniat aliquē p pctō alteri⁹. vide in.j.par.princi.rosarij.ser.xl.p.ij. B. Thema. Fili⁹ non portabit iniq̄tatē patris etc. Ezech.xviij. et in epla occurrēti. Uel pdica de vijs mūdanorum q sunt male. vide in.ij.par. prin.rosarij.ser.vj.par.j.P.et.ij. et ser.viij.pte iiij. P.circa mediū. et ser.xiiij.i ero. O duplex. Thema. Uie vestre praue sunt. Ibidē. Uel predica q vita eterna non acquiritur sine contēptu p̄sentis. vide in.ij.par. prin.rosarij. ser. xxviij.par.iij.C. Et q bonis operibus acquiritur vita eterna. vide in eadē par. prin.ser.xx. par.viij.per totā. Thema. Uita viuet et nō morietur. In eadē epistola. Uel predica de fructib

bus pnie. vide in.ij. parte princi. rosarij. fer. vj. parte. iiij. per totas. Thema. Si impius egerit pniam de omnib' pctis suis: vita viuet et non morietur. In eadē epl'a. Vel predica de festorum celebratione. vide in. j. par. pn. rosarij. fer. xix. per totū. Thema. Erat dies festus iudeorum. Ioh. v. et in euāge. occurrēti. Vel pdica de cōfessione. vide in tabula alphabetica supra posita i verbo cōfessio. Thema. Surge tolle grabatum tuū et ambula. In eodē euāge. Vel predica de solitudine. vide i. v. parte pnn. marialis. fer. vj. parte. ij. M. et in. ij. parte pnn. rosarij. fer. xxxviij. parte. vij. B. Thema. Iesus declinauit a turba cōstituta in loco. eodes euange. Vel predica de dimissione pcti. vide in. j. parte pnn. rosarij. fer. vij. parte. vj. D. Thema. Iā noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat. In eodem euangelio.

Sabbato de bñficio creatiōis. vide in. ij. p. pnn. rosarij. fer. xxxix. parte. j. et de angelorum creatione: locatione: ac sublimatione. vide in predicta par. pnn. fer. xix. par. vij. G. vsq ad L. Et vtrū si angelus nō peccasset deus homines creasset. vide in eadē parte pnn. fer. x. parte. j. E. et F. Thema. Creauit in laudē et nomē et gloriā suā. Deut. xxvj. et in primo pphetia occurrēti. Vel predica de cōtemptu terrenorū. vide in ij. parte pnn. rosarij. fer. xxvij. parte. iij. per totam. Thema. Ois locus quē calcauerit pes vester: vester erit. Deut. xj. et in scda pphetia occurrēti. Vel predica de oratione. vide in. j. par. pnn. rosarij. fer. xj. et. xij. Thema. Exaudiat dominus orationes vestras. ij. Machab. j. et in tertia pphetia occurrenti. Vel Sine intermissione orate. j. ad Thes. v. et in epistola occurrēti. Vel predica q vnus solus est deus. vide in j. parte pnnci. rosarij. fer. xiiij. parte. j. O. vsq ad V. Thema. Non est deus preter te domine. Ecci. xxxvj. et in quarta prophecia occurrēti. Vel predica de fine mundi. vide in dicta prima parte pnn. rosarij. fer. x. parte. j. per totam. Thema. Memento finis. ibidem. Vel cū eodes themate predica de memoria mortis. vide in. ij. parte pnn. rosarij. fer. xxxvj. parte. ij. per totam. Vel predica quō spōsalia a nobis perdit et cōseruat. vide in. ij. parte pnn. rosarij fer. xxxviij parte. iiij. K. duplex. et S. duplex. Thema. Spm nolite extinguere. j. ad Thes. v. et in epl'a occurrenti. Vel cū eodē themate predica q peccator quantum in se est ōt occidere deum. vide in. ij. parte pnn. rosarij. fer. vj. parte. j. A.

Dñica scda i quadragesima. quare deus nō fecit hoiem impeccabilē potius q peccabilem. vide in. j. parte pnnci. rosarij. fer. xxxvij. parte j. R. vsq ad A. et quare creauit eos quos sciebat esse damnandos. vide in. ij. parte pnn. rosarij. fer. xiij. parte. ij. F. Thema. Hec est volūtas dei sanctificatio vestra. j. ad Thes. iiij. et in epl'a occurrenti. Vel cum eodem themate predica q deus semper est paratus pctōrem recipere et saluare si velit penitere. vide i dicta. ij. parte princi. rosarij. fer. vj. parte. iiij. N. et fer. xx. in exordio. et in. j. parte pnn. rosarij. fer. vij. parte. vij. E. Vel predica de iudicij vniuersalis seueritate. vide in. j. parte pnn. rosarij. fermo. x. per totum. Thema. Vindex est dñs de oibus his. In eades epl'a. Vel cum eodē themate de oibus pctis mortalibus simul. vide in. j. parte pnn. rosarij. fer. vj. per totum. Vel predica cum eodē themate de penis inferni. vide in. ij. par. pnn. rosarij. fer. xxj. et. xxij. p totū. Vel cum ipso themate pdica de flagellis dei. vide in. j. p. pnn. rosarij. fer. ix. par. iij. F. et fer. x. p. j. O. duplex. Et quō flagella ipsa euitant. In eadē pte pnn. fer. xxxvij. p. iij. L. Et quare deus mittit sua flagella. In eadē pte pn. fer. xl. in exor. et in. j. par. pnn. marialis. fer. ij. p. ij. O. asi mediū. Vel pdica de mōte pietatis. vide in defensorio eiusdē mōtis. trac. ij. par. iij. Thema. Duxit eos in mōtē excelsum. Mat. xvij. et in euāge. occurrēti. Vel predica de religione. vide in. ij. par. pn. rosarij. fer. xxvij. parte. j. per totā. Thema. Bonum est nos hic esse. Ibidem.

Feria. ij. q xps est verus messias. vide in. j. parte pnn. rosarij. fer. xiiij. par. iij. p totā. Thema. Si nō credideritis qi ego sum: moriemini. Ioh. viij. et in euāge. occurrēti. Vel cum eodem themate predica de fide xpi que sola est verissima. vide in eodē fermo. in exor. M. et M. duplex. Vel predica cū eodē themate de articulis fidei xpiane. vide in. j. parte pnnci. rosarij. fer. xiij. parte. ij. B. vsq in fines illius partis. Vel predica q hō per peccatum ōt mortuus. vide in. ij. parte pnnci. rosarij. fer. vj. par. j. P. vsq ad R. Thema. In peccato vro moriemini. In eodem euāge. Vel predica quid est deus. vide in. j. parte pnn. rosarij. fer. xiij. in exor. post medium. et fer. xix. in exor. et in. ij. parte pnn. fer. v. parte. iiij. V. et fer. vj. par. j. V. la. ij. Et de ei' excellētia et incōprehēsibilitate. vide in. j. par. pnn. rosarij. fer. xiij. parte. iij. L. et fer. xv. parte ij. X. et in. ij. parte pnn. fermo. xix. parte. vj. P. Thema. Tu qui es. In eodem euangelio. Vel predica de obedientia. Vide in tabula alphabetica secunde partis pnnci. rosarij. in verbo

Obedientia. Thema. Que placita sunt ei facio semper. In eodem euangelio.

Feria .iij. de viduitate. Uide in .ij. p. prin. rosarij. ser. xxv. ij. p. ij. p totã. Thema. Apparuit ei mulier vidua. iij. Reg. xvij. ⁊ in epla occurrẽti. Uel predica de honore sacerdotũ etiã malorũ. Uide in .ij. parte prin. rosarij. ser. xxiiij. p. iij. O. ⁊ ser. xxv. p. iij. M. vsq̃ in finẽ illius partis. Thema. Sup cathedrã moysi sederũt scribe ⁊ pharisei. Mat. xxiij. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel cũ eodẽ themate p̃dica de electione confessoris. Uide in .j. p. prin. rosarij. ser. xxiij. par. j. p totã. Uel p̃dica de obediẽtia p̃latorũ. Uide in .ij. parte prin. rosarij. ser. ix. parte .ij. L. la .ij. vsq̃ ad S. Thema. Oĩa q̃cunq̃ dixerint vobis facite. In eodẽ euãg. Uel predica de cõditionibus prelatorũ. Uide in eadẽ parte prin. rosarij. ser. xxvj. p totũ. Thema. Super cathedrã ⁊c. Uel dicũt ⁊ nõ faciunt. Ibidẽ. Et expone ipsum euãgeliũ cõtra malos ⁊ ambitiosos prelatos. Uel predica cõtra superbiam. Uide in .ij. p. prin. rosarij. ser. ix. in exor. ⁊ p. j. p totã. Thema. Qui se exaltauerit humiliabit. In eodẽ euange. Uel predica de humilitate. Uide in eodẽ ser. parte .iij. per totã. Thema. Qui se humiliauerit exaltabit. In eodẽ euãge. Uel predica de cõcordia ⁊ vnitate. Uide in .ij. par. p̃n. rosarij. ser. xxv. parte .j. B. ⁊ ser. xxxiiij. par. iij. Z. la .ij. ⁊ A. el .ij. vsq̃ ad O. ⁊ in exor. declara quõ omnes homines dicunt fratres. Uide ibidem Z. Thema. Oẽs vos fratres estis. In eodem euange. Uel p̃dica de expositione oronis dñice. Uide in .j. parte prin. rosarij. ser. xj. parte .ij. B. Thema. Unus est pater vester qui est in celis. In eodem euangelio.

Feria .iiij. supple tractatuz de orone dñica. Uide vt assignaui in feria precedẽti. Thema. Exaudi dñe dep̃catione nostrã. Hester. xiij. et in epla occurrẽti. Uel predica de cõfessione. vide in .j. parte prin. rosarij. ser. xxxj. p totũ. Thema. Miserere pplo tuo. In eadẽ epla. Uel predica de contritione. Uide in ipsa .j. parte prin. rosarij. ser. xxxj. per totũ. Thema. Conuerte luctũ nostrũ in gaudiũ. In eadẽ epla. Uel predica de p̃speritatibus mũdi nociuis. Uide in .j. parte prin. rosarij. ser. x. p. j. Z. ⁊ ser. xxxviij. p. j. E. ⁊ H. ⁊ de tribulationũ vtilitate. eodẽ ser. xxxviij. p totũ. Thema. Nescitis quid petatis. Mat. xx. ⁊ in euãge. occurrenti. Uel predica q̃ deus habet diuersos calices. Uide in .ij. parte prin. rosarij. ser. ix. par. ij. N. vsq̃ ad R. Thema Calicẽ meũ bibetis. In eodẽ euãge. Uel cũ eodem themate predica de martyrio. Uel accipe p̃ themate. Potestis bibere calicẽ quẽ ego bibiturus sum. Ibidem. Uide in .j. parte prin. rosarij. ser. xxxix. per totum.

Feria .v. de cordis humani inscrutabilitate ab aliqua creatura. Uide in .j. parte prin. rosarij. ser. xxx. ⁊ in exor. ⁊ ser. xxxvj. p. j. P. ⁊ q̃ ipm cor desiderat habere deus ⁊ diabolus. Uide in .ij. parte prin. ser. v. parte .iij. R. i fine. Thema. Prauum est cor hoĩs ⁊ inscrutabile. Ego dñs scrutãs corda ⁊c. Hiere. xvij. ⁊ in epla occurrẽti. Uel predica de diuitibus ⁊ pauperibus. Uide in .ij. parte prin. rosarij. ser. iij. per totũ. Thema. Mortuus est diues ⁊ sepultus in inferno. Luce. xvj. ⁊ in euange. occurrẽti. Uel cũ eodem themate predica de inferno. Uide in dicta parte .ij. prin. rosarij. ser. xxj. ⁊. xxij. Uel predica de p̃speritatibus ⁊ aduersitatibus. Uide vt assignaui in feria p̃cedẽti. Thema. Fili recordare qr recepisti bona in vita tua: ⁊ Lazarus similiter mala: nunc aũt hic cõsolatur: tu vero cruciaris. In eodẽ euãge. Uel predica de auditione verbi dei. Uide in .j. parte prin. rosarij. ser. ij. ⁊ iij. Thema. Habẽt Moysen ⁊ p̃phetas audiant illos. In eodem euangelio.

Feria .vj. de inuidia. Uide in .j. p. prin. rosarij. ser. vj. p. vj. p totã. Thema. Inuidebant ei fratres sui. Gen. xxxvij. ⁊ i epla occurrẽti. Uel p̃dica de visitatione ⁊ correctione fraterna. vide in tabula alphabetica .ij. partis p̃n. rosarij. in verbo Correctio. Thema. Uade ⁊ vide si cũcta p̃spera sint erga fratres tuos. In eadẽ epistola. Uel p̃dica de homicidio. Uide in .j. par. prin. rosarij. ser. xxij. per totum. Thema. Cogitauerũt occidere eũ. Uel Uenite occidamus eũ. Uel Nõ interficiamus aiam eius: ⁊ nõ effundamus sanguinem eius. In eadem epla. Uel Uenite occidamus eum. Mat. xxj. ⁊ in euange. occurrenti. Uel predica de pestilẽtia. Uide in .j. parte prin. rosarij. ser. xl. per totũ. Thema. Malos male perdet. Uel cum eodem themate predica de flagellis dei. Uide .s. in tabula alphabetica .j. parte prin. rosarij. in verbo flagella. ⁊ in verbo flagellauit. Uel cũ ipso themate predica de inferno. Uide vt assignaui .s. in feria precedenti. Uel cum eodem themate predica de cõfessione. Uide in .j. parte prin. rosarij. ser. xxxiij. parte .ij. p totam. Uel accipe p̃ themate. Auferet a vobis regnũ dei. In eodẽ euãge. ⁊ possunt hec verba ⁊ alia predicti superioris thematis exponi cõtra nõ bene cõfitentes. Uel predica cũ aliquo ipsorũ thematum cõtra petõres: ⁊ de malicia pcti. Uide in .ij. par. prin. rosarij. ser. vj. parte .j. per totam.

Per totum annum.

Sabbato de venatione aīaliū. vide in.ij.p. prin.rosarij.pte.j. S.vsq3 ad T.Thema.Affer mihi de venatione tua.Geñ.xviij.ꝛ in epl'a occurrēti.Uel p̄dica de bono cōsilio acapiēdo et de cōsiliatoribꝰ. vide in.ij.p.p̄n.rosa. ser.viij. p.iiij.S.ꝛ ser.ix.p.ij.F.la.ij.ꝛ ser.xxix.p.vij.p totā.Thema.Acquiescere cōsilijs meis.Jn eadē epl'a.Uel p̄dica ꝙ petōi in cena pnīe dꝫ ponere tria fercula.vide in.ij.par.p̄n.rosarij.ser. vj.p.ij.N.Thema. Fac mihi cibos vt comedā Jn eadē epl'a.Uel p̄dica cōtra luxuriā.vide in j.pte p̄n.rosa.ser.vj.p.iij.p totā. ꝛ ser.xiij. pte iij. J. ꝛ ser.xxiij.in exoꝛ.S. et in.j.par.per totā.ꝛ in.ij.p.U ꝛ X.ꝛ ser.xxiiij.par.iij.per totā. ꝛ ser.xl.p.iij.D.Thema.Dissipauit substantiā suā viuēdo luxuriose.Luc.xv.ꝛ in euāgelio occurrēti. Et declara parabolā filij ꝓdigi. vide in.ij.par.prin.rosarij.ser xx.p.xj.Y.Uel predica de cōfessione.vide in.j.par.prin.rosarij.ser. xxxiij.pte.iij.per totā.Thema. Pater peccaui in celū ꝛ coꝛā te ꝛc̄.Jn eodē euāgelio.

Dñica.iij.in quadragesima de dilectiōe fraterna.vide in.ij.pte p̄n.rosarij.ser.v.par.iij.X ꝛ pte.iiij.O ꝛ S.vsq3 ad X.Thema. Ambulate in dilectiōe.ad Ephe. xv.ꝛ in epl'a occurrē: Uel p̄dica de diuino amoꝛe erga nos. vide in dicto ser.v.p.iiij. F ꝛ F duplex.ꝛ ser.xx. p.iij. circa mediū.ꝛ ser.xxxix.per totū.Thema.Xp̄s dilexit nos.Uel p̄dica de pestilētia aut de flagellis dei.vide vt assignaui in.vj.feria p̄cedēti.Thema. Propter hoc venit ira dei in filios diffidētie.Jn eadē epl'a. Uel p̄dica ꝫ fornicationē.vide in.j.par.p̄n.rosarij.ser.xxiij.p totū Thema.Ois fornicatoꝛ aut immundus nō hꝫ hereditatē in regno xp̄i ꝛ dei.Jn eadem epl'a. Uel p̄dica de fine mūdi:vide in.j.p.p̄n.rosarij ser.x.par.j.p totā.Thema.Nemo vos seducat manibꝰ ꝟbis.j.dicēs mūdū adhuc diu duraturū.Jn eadē epl'a.Uel cū ipo themate p̄dica de tardatione pnīe.vide in.j.pte.p̄n.rosarij. ser. vij.p.vj.B.ꝛ par.vij.C.ꝛ ser.viij.p totuꝫ. Uel cū eodē themate predica de aduētu antixp̄i.vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.xj.p totū.Uel accipe ad hoc ꝓ themate.Qui nō est mecū contra me est.Luc.xj.ꝛ in euāgelio occurrēti.Uel p̄dica de ignoꝛātia ꝛ erroꝛe cōtra fidem. vide in.j. pte p̄n.rosa.ser.xv.p.iij.p totā.ꝛ de alijs ignorātijs.vide in superioꝛi tabula alphabetica.in ꝟbo ignoꝛātia.ꝛ in.ij.pte prin. rosarij.ser. vj. par.j.D.cl.ij.ꝛ E.ꝛ in.j.p.prin. rosarij.in cōsilio cōtra iudeos.E ꝛ P.circa mediuꝫ.Thema. Eratis aliqñ tenebꝛe: nunc aūt lux in dño ꝛc̄. Jn eadem epl'a.Uel p̄dica de excōicationibus. vide in.ij.pte prin.rosarij.ser.xxxvij. per totū. Thema. Nō hꝫ hereditatē in regno xp̄i ꝛ dei. vel Nolite effici participes eoꝝ.Jn eadē epl'a Uel Jngressi habitāt ibi.j.demones.Luc.xj.ꝛ in euāge.occurrēti.Uel predica de partialitatibus.vide in.ij.par.p̄n.rosarij.ser.xxxiiij.parte iij.O.vsq3 in finē illiꝰ partis.Thema.Omē regnū in seipm̄ diuisum desolabit̄. Jn eodē euāgelio. Uel p̄dica de ꝟbo dei. vide in.j.p.prin. rosarij.ser.iij.per totū.Thema.Beati q̄ audiūt verbū dei ꝛ custodiūt illud.Jn eodē euāgelio.

Feria.ij.de lepra.vide in.ij.par.p̄n. rosarij ser.xxxiij.p.iij.E.vsq3 ad.N. Thema. Erat vir fortis ꝛ diues sꝫ leprosus.iiij.Regū.v. ꝛ i epl'a occur. vel Multi leprosi erāt in israel. Lu.iiij. et in euang.occur.Uel predica de confessionis fructificatiōe.vide in.j.p. p̄n.rosa.ser. xxxiij. parte.iij.per totā.Thema.Uade et laua te septies in iordane ꝛ recipiet sanitatem caro tua atq3 mūdaberis.Jn eadē epl'a.Uel predica cū eodē themate de cōtritione.vide in.j.par.p̄n. rosarij.ser.xxxj. per totū. Uel predica ꝙ vnus solus est deꝰ.vide in eadē.j.parte prin.rosarij ser.xiiij.pte.j.O vsq3 ad T. Thema.Uere scio ꝙ nō sit alius deus in vniuersa terra nisi tantū deus israel.Jn eadem epistola.

Feria.iij.de ꝯfessione.vide in.j.p.p̄n.rosarij ser.xxxiij.par.iiij.p totā.Thema.Quecūq3 solueritis sup terrā erūt soluta ꝛ i celo. Uel Quecūq3 alligaueritis sup terrā erūt ligata ꝛ i celo Mat.xviij.ꝛ in euāgelio occurrenti. Uel predica de coꝛrectione fraterna. vide in.ij. parte prin.rosarij.ser.xxxiij. p.iij.A.vsq3 in finē illiꝰ partis. Thema. Uade ꝛ coꝛripe eū.Jn eodem euāgelio.Uel p̄dica de remissiōe iniuriarū.vide in.ij.par.prin.rosa.ser.xxxiij.par.iij.Z.circa medium.ꝛ N.la.j.ꝛ Q ꝛ A.cl.ij.vsq3 ad O. Thema. Nō dico tibi septies sed vsq3 septuagiessepties.Jn eodē euangelio.

Feria.iiij.de honoꝛe parentū.vide in.j. pte prin.rosa.ser.xx.ꝛ.xxj.p totū.Thema. Honoꝛa patrē tuū ꝛ matrē tuā vt sis lōgiuus sup terrā. Exod.xx.ꝛ in epl'a occurrēti. Uel Honoꝛa patrē tuū ꝛ matrē tuā.Mat.xv.ꝛ in euāgelio occurrenti. Uel predica de homicidio. vide in.j. par.prin.rosarij.ser.xxij.per totū.Thema. Nō occides.Jn eadē epl'a. Uel predica de peccato luxurie.vide in dicta.j.par.prin.rosarij.ser.vj. par.iij.per totā.ꝛ ser.xiij.par.iij.J.ꝛ ser.xxiij. in exoꝛ.S.eiusdē sermonis.par.j.ꝛ.ij. p totā. ꝛ ser.xxiiij.par.iij.per totā.ꝛ ser.xl.par.ij.D. Thema. Non mechaberis.Jn eadem epistola. Uel predica de futuro,vide in dicta.j.par.p̄n.

rosarij.ser.xxv.in exor.⁊ par.j.p totã.Thema.
Nõ furtũ facies. Uel pdica ꝯ falsum testimo
niũ ⁊ oĩe mẽdaciũ.vide in dicta.j.p.pn.rosa.
ser.xxij.in exor.⁊ p totũ illũ sermone. Thema.
Nõ loqueris ꝯ ꝓximũ tuũ falsum testimoniũ
In eadẽ epla. Uel pdica de trãsgressione noni
⁊ decimi precepti decalogi.vide in dicta.j.pte
prin.rosa.ser.xx.per totũ.Thema.Nõ concu
pisces rẽ ꝓximi tui nec desiderabis vxoiẽ ei⁹.
In eadẽ epla. Uel pdica de cecitate.vide in.ij.
par.prin.rosarij.ser.vj.parte.j.F.la.ij.vsq̃ ad
M. Thema. Ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. Mar.
xv.⁊ in euãge.occur. Uel predica de cõfessoris
electione.vide in.j.pte prin.rosarij. ser.xxxiiij.
pte.j.per totã.Thema. Si cecus ceco ducatuz
prestet ambo in foueã cadũt. Uel pdica de cõ
fessione inualida ⁊ iterãda.vide in.j.pte prin.
rosarij.ser.xxxv.par.iij.p totaz. Thema. Sine
causa colũt me. Uel Populus hic labijs me ho
norat:cor aũt eius lõge est a me. Uel pdica de
pctõ lingue. vide in.ij.par. prin.rosa.ser.xl.p
totũ. Thema.Qõ procedit ex ore hoc coinqui
nat hoiem. In eodem euãgelio. Uel pdica de
scãdalis actiuis ⁊ passiuis. vide in.j.par.prin.
rosa.ser.xxx.pte.j.P.⁊ in.ij.parte prin.sermo.
xxxij.par.iij.Z.Thema.Audito hoc verbo scã
dalizati sunt.In eodẽ euangelio.

Feria.v.de vbo dei.vide in.j.pte pn. rosarij
ser.ij.p totũ.Thema. Audite vbũ dñi. Hiere.
vij.⁊ in epla occur. Uel Oportet me euãgeliza
re regnũ dei. Uel Erat pdicãs i synagogis ga
lilee.Luc.iiij.⁊ in euãge.occur.Uel predica de
preparatione ad cõfessionẽ. vide in dicta. j.p.
pn.rosa.ser.xxxv.par.j.p totã.Thema.Bonas
facite vias vestras. In eadem epla. Uel pdica
de febrib⁹.vide in.ij.par.pn.rosa.ser.vj.par.j.
C.el.iij.⁊ C duplex.Thema. Socrus symonis
tenebat magnis febribus. Uel Imperauit fe
bri ⁊ dimisit illã. In eodẽ euange.Uel predica
q̄ xp̄s est verus messias ⁊ filius dei. vide in.j.
pte prin.rosa.ser.xiiij.par.iij.per totã.Thema
Tu es filius dei. Uel Sciebant ipsum esse chri
stum. In eodem euangelio.

Feria.vj.de pctõ murmuratiõis.vide in.ij.
par.prin.rosa.ser.iiij.par.ij.per totã.Thema.
Cesset murmuratio eoꝝ. Numeri.xx.⁊ in epla
occur. Uel pdica de adoratiõe dei.vide in.j.p.
prin.rosa.ser.xvj.par.ij.per totã.⁊ par.vlti.Z.
Thema. Ueri adoratores adorabũt patrem in
spũ ⁊ veritate. Joh.iiij.⁊ in euãge.occur. Uel
predica de grã dei.vide in.ij.pte prin.rosa.ser.
xxxiij.par.ij.per totaz.Thema. Aqua quã ego
dabo ei fiet in eo fons aque saliẽtis in vitam
eternã. In eodẽ euãge. Uel pdica de spũscto.
vide in dicta.ij.pte prin.rosa.ser.xxxviij. p to
tum.Thema.Spũs est de⁹.In eodẽ euãgelio.
Uel pdica q̄ xp̄s fuit messias. vide vt assigna
ui in feria precedẽti. Thema. Scio q: messias
venit q̄ dr xp̄s.ibidẽ. Uel predica de vita eter
na.vide in.ij.pte prin.rosa.ser.xix. per totum.
Thema.Cõgregat fructũ in vitã eternã.ibidẽ.
Uel pdica q̄ nullus saluat in fide sua nisi chri
stianus.vide in.j. par.ṗna.rosarij. ser.xiiij.in
exor.⁊ q̄ xp̄s incarnat⁹ est ꝓpter salutẽ pecca
torum.vide in.ij.par.prin.rosa. ser.xxxix.par.
vij.⁊.viij.Thema. Hic est vere saluator mũdi.
In eodem euangelio.

Sabbato de diuitijs.vide in.ij.par.prin.ro
sa.ser.xx.per totũ.Thema. Erat diues valde
Danielis.xiij.⁊ in epla occurrẽ.Uel predica de
diuersis calamitatib⁹ quib⁹ subijciunt viri et
mulieres.vide in.v.pte prin.marialis.ser.vij.
par.j.D.vsq̃ in fine illi⁹ partis.⁊ q̄ in hac vi
ta nunq̃ est sine angustijs.vide in.ij.par.prin
ci.rosa.ser.xxvij. par.iij.K.Thema. Angustie
mihi sunt vndiq̃.ibidẽ. Uel predica de spe.vi
de in.iiij.par.prin.marialis.ser.ij.parte.ij.⁊ in
ij.par.prin.rosa.ser.vij.in exor. ⁊ par.j.⁊.ij. p
totã.Thema. Saluat sperãtes in se. In eadez
epla. Uel pdica de vbo dei. vide vt assignaui
in.v.feria precedẽti. Thema. Sedẽs docebat
eos.Joh.viij.⁊ in euãgelio occurrẽti. Uel pre
dica de adulterio.vide in.j.parte pn. rosa.ser.
xxij.par.ij.G.vsq̃ in finez illius partis. ⁊ ser.
xxiij.par.j.L M ⁊ N.Thema.Adducũt ei mu
lierẽ in adulterio dephẽsam.In eodẽ euange.
Uel pdica de dimissione pcti.vide in.j.pte pn.
rosa.ser.vij.pte.vj.D. ⁊ parte.vij.E. Thema.
Uade ⁊ amplius noli peccare.In eodẽ euãgelio
Uel cũ eodẽ themate predica q̄ ꝓ nullo cõmo
do habẽdo vel incõmodo euitando dz aliquis
peccare mortaliter. vide in.ij. parte prin.rosa.
ser.vj.par.j.D.el.iij. vsq̃ in finẽ illius partis.

Dñica. iiij. in quadragesima: de vginitate.
vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.viij.pte.iij.Z.et
M.⁊ ser.xxviij.parte.j.B.vsq̃ ad L.Thema.
Letare sterilis que nõ paris.ad Gala.iiij.et in
epla occur.Uel pdica q̄ mali semp persequũ
tur bonos.vide in.j.par.prin.rosa.ser.xxviij.
parte.iij.U. et de persecutionũ vtilitate. eodẽ
ser.par.j.J.⁊ in.ij.par.pn.ser.viij.p.ij.Z. vsq̃
in finẽ illius partis. Thema. Qui sm carnem
nat⁹ fuerat persequebat eũ qui sm spiritũ.In
eadẽ epla. Uel pdica de superatione sensuali
tatis.vide in.ij. parte prin.rosarij. sermo.ij.in
exor.⁊ in.j.par.Q ⁊ R.⁊ sermo.xxvij. parte.j.

C. & par. iij. X. vsq ad E. Thema. Ejice ancillas & filiu eius. In eadem epla. Uel pdica de iudicio vl'i: aut de fine mudi. vide vt assignaui i. f. dnica aduetus. Thema. Hic est vere ppheta q venturus est in mudu. Joh. vj. & in euage. oc. vel pdica de mote pietatis. vide in defensorio ipsius motis trac. ij. par. ij. c. iiij. r. v. Thema. Subijt in mote iesus. ibidem.

Feria. ij. de iudicibus & iudicijs. vide in. f. par. p'in. rosa. fer. xxij. p. ij. in p'nci. & F. & G. & fer. xxv. p. iij. S. & fer. xxxij. in exor. circa mediu & in tabula. ij. partis alphabetica rosa. in vbo Judex. Thema. Timuerut rege videtes sapietia dei esse in illo ad faciedu iudiciu. iij. Reg. iij. & in epla occur. Uel pdica de homicidio. vide in. f. par. p'in. rosa. fer. xxij. per totum. Thema. Nolite interficere eu. ibide. Uel pdica de amore matris erga filiu. vide in. f. parte p'in. rosa. fer. xx. in exor. & quid tenet facere filius matri sue. vide in eode fer. par. ij. per totam. & in. ij. par. p'in. rosa. fer. xxv. par. iij. p tota. Thema. Hec est mater eius. In eade epla. Uel pdica de veneratione ecclesiaru. vide vt assignaui in dnica infra octaua natiuitatis dni. Thema. Oes eiecit de teplo. Uel Nolite facere domu pris mei domu negociationis. Joh. ij. & in euange. occur. Uel pdica de articulis fidei. vide in. f. par. p'in. rosa. fer. xiij. par. ij. G. vsq in fine illius partis. Thema. Multi crediderut in noie eius videtes signa q faciebat. In eode euange. Uel cu dicto themate pdica de miraculis. vide in. f. parte p'in. rosa. fer. xiiij. in exor. M. & M. duplex. & in eode fer. p. ij. X. & p. iiij. J. & in. ij. par. p'in. rosa. fer. xxviij. par. iij. in p'in. Uel cu eode themate pdica q'o de credat in xpm & fit verus xpianus. Uide in. f. parte p'in. rosa. fer. xv. par. ij p totam.

Feria. iij. pot predicari de numero saluados rum. vide in. ij. par. p'in. rosa. fer. xxiij. per totum. Thema. Multiplicabo seme tuum sicut stellas celi. Exo. xxxij. & in epla occur. & originaliter Gen. xv. Uel pdica de misericordia dei. vide in tabula alphabetica. ij. partis p'in. rosa. in verbo Misericordia dei. Thema. Misertus est pplo suo dns deus nr. In eadem epla. Uel predica de veneratione tepli. vide vt assignaui in feria precedeti. Thema. Die festo mediante ascedit iesus in teplum. Joh. vij. & in euag. occur. Uel cum eode themate predica de festoru celebratione. vide in. f. parte p'in. rosa. fer. xix. p totu. Uel predica de homicidio. vide vt assignaui in feria precedeti. Thema. Quid me qritis interficere. ibidem. Uel predica de articulis fidei: aut de vero christiano vide vt assignaui in ipsa feria precedenti. Thema. Multi crediderunt in eum. In eodem euangelio. Uel pdica vtrum quis teneat iudicare bm allegata & pbata in iudicio: an bo bm veritatem cognitam in cosciencia. vide in. f. parte p'in. rosarij. fer. xxij. par. ij. G. & in. ij. par. p'in. ipsius rosa. fer. xxxj. par. iij. X. vsq ad B. Thema. Nolite iudicare bm faciem sed iustum iudicium iudicate. In eodem euangelio.

Feria. iiij. de noie iesu. vide in. v. par. p'in. marialis. fer. xj. per totum. Thema. Sanctificabo nome meu magnu. Eze. b. xxxvj. & in prophetia occurrenti. Uel predica de spiritusancto. vide in. ij. parte p'in. rosa. fer. xxxviij. per totu. Thema. Spm meum ponam in medio vestri. In eade pphetia. Uel pdica de pmissione qua fecimus in baptismo. vide in. f. parte p'in. rosa. fer. xv. par. ij. O. & ad qd tenet baptizatus. vide in. ij. par. p'in. rosa. fer. xxxiiij. parte. iij. X. la. iij. & in exor. dic q baptismus est prima tabula post naufragium. vide in. f. parte p'in. rosa. fer. viij. in exor. & q baptismus aperit paradisum. vide in. ij. par. p'in. rosa. fer. xx. par. iiij. Thema. Effundas sup vos aqua munda & mudabimini ab oibus inquinametis vestris. In eade pphetia. Uel predica de cofessione. vide in. f. par. p'in. rosa. fer. xxxiij. par. f. & n. Thema Lauamini: mudi estote. Esa. f. & in epla occur. Uel predica de cogitationibus. vide in. f. par. p'in. rosa. fer. xxx. p. f. L. & O. & in. ij. par. p'in. rosa. fer. xxxiij. p. iij. L. & U. Thema. Auferte malu cogitationu vestraru ab oculis meis. ibide. Uel predica de dimissione pcti. vide vt assignaui in sabbato precedeti. Thema. Quiescite agere peruerse: discite bnfacere. In eadem epla. Uel predica de cecor illuminatione. vide in. ij. par. p'in. rosa. fer. vj. p. f. F. vsq ad M. Thema. Preteries iesus vidit hoiem cecum a natiuitate. Joh. ix. & in euagelio occur. vel Cecus natus est. vel Aperuit oculos ceci nati. ibidem. Uel predica de scismate & partialitatib'. vide in. ij. parte p'in. rosa. fer. xxxiiij. parte. iij. O. vsq in finem illius partis. Thema. Scisma erat inter eos. In eode euage. Uel predica de impedimentis orationis. vide in. f. par. p'n. rosa. fermo. xij. per totu. Thema. Scimus q peccatores deus non exaudit. ibidem. Uel predica de peccato originali. Uide in. f. par. p'in. rosarij. fermo. xv. parte. iij. D. & in. ij. par. p'n. rosarij. fer. vj. parte. f. M. N. & O. & in. f. parte p'in. marialis. fer. f. par. ij. F. & G. Thema. In peccatis natus es totus. ibidem. Uel predica

de honoꝛe parentū. vide in.ſ.parte pꝛin. roſa. ſer.xx.⁊.xxſ.ꝑ totū. Thema. Scimꝰ qꝛ hic eſt filius noſter. In eodē euāg. Uel ꝑdica de adoratione dei. vide in dicta.ſ.parte pꝛin. roſarij. ſer.xvſ.parte.ij.per totaꝫ.Thema. Pꝛocidens adoꝛauit eum. Ibidem.

Feria.v.de cōtritione.vide in.ſ.parte pꝛin. roſarij.ſer.xxxſ.ꝑ totū.Thema.Aia eius ī amaritudine eſt.iiij. Reg.iiij.⁊ in epl'a occurrenti. Uel pꝛedica ꝙ pctm̄ facit amittere oēs ſenſus vide in.ſ.parte pꝛin.roſarij.ſer.x.par.ſ.P.⁊ in ij.par.pꝛin.roſarij.ſer.vſ.par.ſ.P.vſqꝫ ad R. ⁊ Y.duplex añ mediū.Thema. Nō erat ei vox neqꝫ ſenſus. In eadē epl'a.Uel ꝑdica ꝙ pctōꝛ ōi moꝛtuus: ⁊ ꝙ pctm̄ ſubijcit hoīem tripliā moꝛti.vide in.ij.parte pꝛin.roſarij.ſer.vſ.par. ſ.O.vſqꝫ ad Z. Thema. Moꝛtuus iacebat in lecto. Ibidē.Uel Defunctus efferebat̄ filiꝰ vnicus matris ſue.Lu.vij.⁊ in euāge.occurrenti. Uel cum eodeꝫ themate pꝛedica de moꝛtuis a chꝛiſto reſuſcitatis:⁊ q̄d ſignificēt.vide vbi.ſ. ꝓxime R. Uel ad hoc accipe ꝓ themate. Adoleſcens tibi dico ſurge.vel Reſedit q̄ erat moꝛtuus. In eodē euāg.Uel pꝛedica de cōfeſſione oīm pctōꝝ.vide ī.ſ.par.pꝛin.roſarij.ſer. xxxv. per totū.Thema.Oſcitauit puer ſepties:apeꝛuitqꝫ oculos ſuos. In eadeꝫ epl'a. Uel ꝑdica de oībꝰ pctis moꝛtalibꝰ ſimul cū eodē themate.vide in.ſ.parte pꝛin.roſarij.ſer.vſ. ꝑ totuꝫ. Uel ꝑdica de educatione filioꝝ.vide in.ij.parte pꝛin.roſarij.ſer.xxv,par.ij.per totā.⁊ in deſen.mōtis pie.trac.ij.par.vij.D.⁊ E. Thema. Tolle filium tuū, In eadem epl'a.

Feria.vſ.pōt ꝑdicari ꝙ pctm̄ vulnerat animam.vide in.ij.par.pꝛin.roſarij.ſer.vſ. par.ſ. O.el.iij.⁊ P.⁊ ꝙ facit amittere oēs ſenſus.vide vt aſſignaui in pꝛecedenti. Thema. Erat languoꝛ foꝛtiſſimus:ita vt nō remaneret in eo alitus.iij. Reg.xvij.⁊ in epl'a occurrenti.Uel accipe ꝓ themate.Erat quidam languens Lazarus. Joh.xſ.⁊ in euange.occurrenti.Uel pꝛedica de verbo dei.vide in.ſ.par.pꝛin. roſarij. ſer. ſ.ij.⁊.iij.Thema. Uerbū dei ī oꝛe tuo verū eſt. In eadē epl'a. Uel ꝑdica de ſuffragijs moꝛtuorū.vide ī.ij.par.pꝛin.roſarij.ſer.ij.ꝑ.ij.ꝑ totā. Thema.Eamꝰ⁊ nos ⁊ moꝛiamur cuꝫ eo.ſ.moꝛtuo nr̄o per cōpaſſionem. In eodē euang. Uel pꝛedica ꝙ moꝛtui dicuntur doꝛmiētes multis de cauſis. vide in.ij.par.pꝛin. roſarij.ſer.ſ.par. ſ.E.Thema.Lazarus amicus nr̄ doꝛmit.ibidē Uel ꝑdica de fidei vtilitate.vide in.ſ.par. ꝑn. roſarij.ſer.xv.in exoꝛ.⁊ par.ſ.ꝑ totaꝫ. Thema. Qui credit in me nō moꝛiet̄ in eternū.ibidem.

Uel pꝛedica ꝙ xp̄us eſt verus meſſias.vide vt aſſignaui in.v.feria poſt tertiā dominicam in quadrageſima.Thema. Tu es chꝛiſtus filius dei viui.ibidem.Uel pꝛedica de pctōꝛe inueterato ⁊ de mala cōſuetudine.vide in.ſ.par.ꝑn. roſarij.ſer.viij.par.ſ.G.vſqꝫ ad L. ⁊ in cōſilio cōtra iudeos.P.⁊ D.⁊ in.ij.parte pꝛin.roſarij ſer.xxxſ.par.ſ.P.el.ij. ⁊ K.el.iij.Thema. Jam fetet:quadriduanus eſt. Ibidē.Uel pꝛedica cū ipſo themate ꝙ pctm̄ eſt hoꝛribiliter fetiduꝫ. vide ī.ij.par.pꝛin.roſarij.ſer.vſ.par.ſ.P. vſqꝫ ad R.⁊ ꝙ pctōꝛ fetet corā deo ⁊ angelis. Ibidem B.⁊ C.Uel ꝑdica ꝙ pctōꝛ eſt ſeruus pcti ⁊ diaboli.vide vbi.ſ.D.⁊ ſer.xij.Y.⁊ ꝙ peccatoꝛis ſepulcra ſunt tria.vide ibidē S.Thema. Lazare veni foras. Uel Soluite eum ⁊ ſinite abire.ibidem.Uel cum eodem themate pꝛedica de abſolutiōe ab excōicatione.vide in eadē ij.par.pꝛin.roſarij.ſer.xxxvij.par.vij.ꝑ totam. ⁊ de abſolutione a pctis.vide in.ſ.par.pꝛinci. roſarij.ſer.xxxiiij.parte.ſ.Q.duplex.

Sabbato de paupertatis cōmendatiōe. vide in.ij.par.pꝛin.roſarij.ſer.xxx.par.ſ. V.vſqꝫ ad N.Thema. Pauperum ſuoꝛum miſerebit̄. Eſa.xlix.⁊ in epl'a occurrenti.Uel pꝛedica ꝙ a pctōꝛe elongatur deus. vide in.ij. parte pꝛin. roſa.ſer.vſ.par.ſ.Z.⁊ ꝙ pctm̄ expellit gratiaꝫ dei ⁊ nō pōt cū eo ſtare ſpūſſanctus. Ibidem P.el.iij.⁊ Z. Thema.Derelinquit me dn̄s. In eadē epl'a.Uel pꝛedica de iudicio vero ⁊ temerario.vide in.ſ.par.pꝛin.roſarij.ſer.xxxvſ.ꝑ totum.Thema. Judiciū meū verū eſt. Joh,viij. ⁊ in euangelio occurrenti.

Dn̄ica de paſſione:de ſanguinis xp̄i ꝓcioſa ⁊ vtiliſſima effuſione. vide in.ſ.par.pꝛin.roſa. ſer.xxxix.par.iij.Z.duplex.⁊ ꝙ xp̄s moꝛe falcarij in cruce oſtēdit carnē ſuā ſanguinolētaꝫ vt eos ad ſe euocet.vide in exoꝛ. ꝑdicti ſermonis ⁊ ꝙ moꝛe philocapti eūtis ad amaſiam ſuā venit ad hoīem.vide in.ij.par.pꝛin.roſa.ſer.x.ꝑ. iiij.F.duplex.⁊ quare voluit vulnerari in latere ⁊ manibꝰ ac pedibꝰ.vide in.ij.par.pꝛin.roſarij.ſer.xvij.par.iij.A.circa pꝛincipiuꝫ.Thema. Per ꝓpꝛiū ſanguineꝫ introiuit ſemel in ſctā: eterna redēptione inuenta.Uel Sanguis xp̄i q̄ ſeip̄m obtulit immaculatum deo emūdabit ꝯſciam nr̄am ab opibus moꝛtuis.ad Heb.ix. ⁊ in epl'a occur.Uel ꝑdica de moꝛte. vide in.ij. par.ꝑn.roſa.ſer.xxxvſ.ꝑ totū.Thema. Abꝛaaꝫ moꝛtuus eſt ⁊ ꝓphete. Joh.viij.Uel cū eodeꝫ themate ꝑdica de cōtēptu.vide ī.ij.ꝑ.pꝛin. roſa.ſer.xxvij.ꝑ.ſ.ꝑ totā.Uel ꝑdica de veritate. vide in.ij.par.ꝑn.roſa.ſer.xxſ.ꝑ totū. Thema.

Si veritatē dico vobis quare nō creditis mihi. Jn eodē euāge. Uel p̄dica de verbo dei. vide vt assignaui. in. vj. feria p̄cedēti. Thema. Qui ex deo est v̄ba dei audit. Uel Propterea vos nō auditis: qꝛ ex deo nō estis. ibidez. Uel p̄dica vtrū q̄s sine pctō possit appetere gl'iam ⁊ laudē. vide in. ij. par. prin. rosa. ser. ix. p. ij. Y. vsq3 ad B. Thema. Ego gl'iaz meā nō q̄ro. ibidē. Uel p̄dica de p̄ceptis dei seruādis. vide i. j. par. prin. rosa. ser. xvj. in exor. ⁊ par. j. p totā. ⁊ ser. xvij. i exor. ⁊ ser. xxvij. p. j. T. el. j. circa finē. Thema. Si q̄s sermonē meū seruauerit mortē nō gustabit in eternū. ibidē.

Feria. ij. de cōuersione p ctōris. vide in. j. p. prin. rosarij. ser. vij. p. vl. E. ⁊ i. ij. p. p̄n. rosarij. ser. vj. par. iiij. N. ⁊ O. Thema. Cōuertat vir a via sua mala. Jone. iij. ⁊ in ep'la occur. Uel cū eodē themate p̄dica de vijs mūdi malis. vide vt assignaui. s̄. in. iiij. feria post primā dn̄icam in. xl. Uel p̄dica de bonis operib⁹. vide in. j. p. prin. rosarij. ser. xxxvij. p totum. Thema. Uidit deus opa eoꝝ ⁊ misertus est pp'lo suo. Jn eadē ep'la. Uel predica de misericordia dei. vide in. j. p. prin. rosa. ser. vij. p. vlti. p totaz. ⁊ in. ij. p. prin. rosarij. ser. xx. par. x. ⁊. xj. p totaz. ⁊ ser. xxiij. par. j. T. Thema. Misertus est pp'lo suo dn̄s deus nr̄. ibidē. Uel predica quō xp̄s inuenit: ⁊ quare a q̄busdā nō inuenit. vide in. ij. p. prin. rosa. ser. xxxiiij. p. vij. X. vsq3 ad Z. Thema. Queritis me ⁊ non inuenietis. Job. vij. ⁊ in euāge. occur. Uel p̄dica de gr̄a dei. vide i. ij. par. prin. rosa. ser. xxxij. par. ij. p totā. Thema. Si q̄s sitit veniat ad me ⁊ bibat. Uel Qui credit in me flumina de vētre eius fluēt aque viue. ibidē. Uel predica de sp̄ūsctō. vide in dicta ij. par. prin. rosarij. ser. xxxviij. p totū. Thema. Hoc aūt dixit de sp̄ūsctō quē accepturi erant credentes in eū. Jn eodem euangelio.

Feria. iij. pōt fieri sermo de aialibus. vide i ij. par. prin. rosarij. ser. xij. par. j. T. vsq3 ad Z. Thema. Jn lacu erāt leones septē. vel Daniel erat sedēs in medio leonū. Dan. xiiij. ⁊ in ep'la occur. Uel predica de excellētia dei. vide in. j. par. prin. rosarij. ser. xiij. in exor. post medium. ⁊ ser. xix. in exor. ⁊ ser. xv. p. iij. X. ⁊ ser. xiij. par. iij. Z. ⁊ in. ij. parte. prin. rosa. ser. v. par. iiij. V. ⁊ ser. vj. par. j. V. la. ij. ⁊ ser. xix. par. vj. P. Thema. Magnus es dn̄e deus. ibidē. Uel predica de celebratione festoꝝ. vide in. j. par prin. rosarij. ser. xix. p totū. Thema. Erat in primo dies festus iudeoꝝ. Job. vij. ⁊ in euāge. occur. Uel predica de cōtēptu mūdi ⁊ religione. Uide in ij. parte prin. rosarij. ser. xxvij. parte. j. ⁊. iij. per totā. Thema. Opera illius. s mundi mala sunt Ibidem.

Feria. iiij. pōt predicari de furto. vide in. j. parte prin. rosarij. ser. xxv. in exor. parte. j. per totam. Thema. Nō facies furtum. Leuit. xix. ⁊ in ep'la occurrenti. Uel predica de mendacio. Uide in. j. parte prin. rosarij. ser. xxix. per totū. Thema. Nō mentimini. ibidem. Uel predica de mercantia ⁊ artibus ⁊ de fraudibus que fiunt in eis. vide in. ij. parte prin. rosarij. sermo. xxxij. per totuz. Thema. Nō decipiat vnusq̄sq3 proximum suum. ibidem. Uel predica de periurio ⁊ de vana dei nominatione. vide in. j. parte prin. rosarij. ser. xvij. parte. j. ⁊. iij. per totam. Thema. Nō periurabis in nomine meo: ⁊ nō pollues nomen dei tui. ibidem. Uel predica de timore dei. vide in. iij. parte prin. marialis. sermo. vj. parte. v. per totam. ⁊ in. j. parte prin. rosarij. ser. xxxj. parte. ij. D. ⁊ E. Thema. Timebis dominum deum tuum. ibidez. Uel predica de detestatione peccati. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. vj. parte. j. per totam. Thema. Nō facies qd̄ iniquum est. ibidem. Uel predica de iudicibus ⁊ iudicijs. vide vt assignaui. s̄. in. ij. feria precedentis hebdomade. Thema. Juste iudica proximo tuo. Jn eadem epistola. Uel predica contra peccatum lingue. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. iiij. per totum. ⁊ ser. xvij. parte iij. A. ⁊ ser. xxxviij par. iiij. X. Thema. Nō eris criminator nec susurro in populis. ibidez. Uel predica de odio. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxxiij. parte. iij. B. ⁊ in. j. parte prin. ipsius rosarij. ser. vj. parte. v. per totam. Thema. Nō oderis fratrem tuum in corde tuo. ibidez. Uel predica de remissione iniuriarū. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxxiiij. parte. iij. Z. la. j. vsq3 in finem illius partis. Thema. Non queras vltionem: nec memor eris iniurie ciuium tuorū. ibidem. Uel predica de charitate fraterna. Uide in. ij. parte prin. rosarij. ser. v. parte. iiij. O. ⁊ X. ⁊ ser. xxxj. parte. j. M. Thema. Diliges proximum tuum sicut teipsuz. ibidem. Uel predica de preceptis dei seruādis. vide vt assignaui. s̄. in dominica precedenti. Thema. Leges meas custodite. Jn eadē epistola. Uel accipe ad hoc pro themate. Ego vitam eternam do eis: ⁊ nō peribunt in eternum: scʒ seruantes mea precepta. Job. x. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel cuz eodem themate predica de vita eterna. vide in ij. parte prin. rosarij. ser. xviij. ⁊. xix. per totum. vel predica de vnitate diuine essentie. vide in j. parte prin. rosarij. ser. xiiij. parte. j. O. vsq3 ad U. Thema. Ego ⁊ pater vnum sumus. Jn

eodem euangelio. Uel predica contra blasphemiam. vide in.j.parte prin.rosa.ser.xvij.par.iiij.per totã.ꝛ in cõsilio contra iudeos.Y.ꝛ Z. vsqꝫ in finẽ illius cõsilij.ꝛ in.ij.parte prin.rosarij.ser.iiij.parte.ij.R.vsqꝫ in finẽ illius partis. Thema. De bono opere nõ lapidamus te: sed de blasphemia.ibidem. Uel predica de miraculis. vide vt assignaui.s. in feria.ij. hebdomade precedentis. Thema. Opa que facio hec testimonium perhibent de me. Uel Si mihi non vultis credere:operibus credite. In eodẽ euangelio.

Feria.v.de magdalene cõuersiõe ꝛ penitentia. vide in.ij.parte prin.rosarij.ser.vj.in exor. ꝛ eiusdem sermonis parte.iij.E. ꝛ E. duplex. Thema. Remittunt ei pctã multa qm̃ dilexit multum.vel Remittunt tibi pctã tua.Lu.vij. ꝛ in euangelio ocurrenti. Uel predica vñ procedat diuersitas humanoꝝ actuum:ꝛ ↄclude ꝙ ex diuersitate fidei.vide in.j.parte prin.rosarij.ser.vij.parte.j.per totam.Thema.Fides tua te saluam fecit.ibidem. Uel cum eodẽ themate predica de fide.vide in dicta.j.parte pn.rosarij.ser.xiij.per totuꝫ. Uel predica ꝙ vnus tm̃ est deus. vide vt assignaui in feria precedẽti. Thema. Tu es deus solus. Dan.iij.ꝛ in epistola ocurrenti.

Feria.vj.ꝙ hõ per peccatũ elõgatur a deo. vide in.ij.parte prin.rosarij.ser.vj.parte.j.Z.ꝛ deus a peccatore discedit.ibidem P.el.iij.ꝛ Z. Thema. Dñe oẽs qui te derelinquunt confundentur. Uel Dereliquerunt venam aquarum viuentium dñm. Hiere.xvij.ꝛ in epl̃a occurrẽti. Uel predica cum eodem themate de peccati gradibus. vide in.ij.parte prin.rosarij. ser.vj. parte.j.F. Uel predica de aggrauatione peccati cũ ipso themate. vide in.j.parte prin.rosarij parte.ij.B. Uel predica de refrenatione lingue vide in.ij.par. prin.rosarij.ser.iiij.ĩ exor.ꝛ par. j.per totam. Thema. Quod egressum est de labijs meis rectum in cõspectu tuo fuit.ibidem. Uel predica de angustijs temporis antichristi vide in.ij.par.prin.rosa.ser.xj.p totũ. Thema. Spes mea tu in die afflictionis.ibidẽ. Uel pdica de miraculis. vide vt assignaui.s.in.ij.feria precedentis hebdomade. Thema. Hic hõ multa signa facit. Joh.xj.ꝛ in euãge. occurrenti. Uel predica de destructione hierl̃m. vide in j.parte prin.rosa.ser.ix.par.iij. F. ꝛ ser.x. par. j.Q.duplex. Thema. Uenięt romani ꝛ tollent locum nostrũ ꝛ gentẽ. Ibidem.

Sabbato de pctõ lingue. vide ĩ.ij. par.pn. rosarij.ser.iiij.per totuꝫ. Thema. Percutiamꝰ eum lingua. Hiere.xviij.ꝛ in epistola occurrenti. Uel predica de ingratitudine. vide in.ij.parte prin.rosarij.ser.ix.par.ij.B.el.ij.ꝛ H. ꝛ ser. xxxiiij.parte.xxiiij.D. Thema. Redditur p bono malum.ibidem. Uel predica de imitatione xp̃i. vide in.ij.parte prin.rosarij.ser.xxvij.in exor.ꝛ per totum illum sermoneꝫ. ꝛ ser.xxxiiij.in exor. Thema. Qui mihi ministrat me sequatur Joh.xij.ꝛ in euãge.occurrenti. Uel predica de religione. vide in.ij.parte prin. rosa. ser.xxvij. par.j.per totã. Thema. Si ꝗs mihi ministrauerit honorificabit eũ pater meus qui est ĩ celis. ibidem. Uel predica de iudicio vniuersali. vide in.j.parte prin.rosarij.ser.x.ꝛ.xj.per totũ. Thema. Nũc iudiciũ est mundi.ibidẽ. Uel pdica ꝙ xp̃s in cruce oĩa ad se trahit. vide in.j.p. prin.ser.rosa.xxxix.par.iij.S.duplex. circa finẽ. Thema. Ego si exaltatus fuero a terra:oĩa trahã ad meipm. Et ibi dic quare voluit mori in cruce ꝛ in aere. vide ibidem S.

Dñica in ramispal.põt predicari de peccato gule. vide in.j.parte prin.rosarij.ser.v.in exor. ꝛ p.j.p totã.ꝛ ser.vj. p.iiij.J. duplex. Thema. Sedebamus super ollas carnium et comedebamus panem in saturitate. Exo.xvj.ꝛ in epistola ante benedictionẽ palmarũ ꝛ oliuarum. Uel pdica de peccato lingue. Uide vt assignaui in sabbato precedenti. Thema. Murmurauit omnis multitudo filioꝝ israel.ibidẽ. Uel predica de cibo corporis christi. vide in.ij.par. prin.rosarij.ser.xiij.parte.ij.per totam. ꝛ ser. xiiij.per totũ. Thema. Ego pluam vobis panẽ de celo.ibidẽ. Uel accipe p themate. Accipite ꝛ comedite:hoc est corpus meum Mat.xxvj.ꝛ in missa occur. Uel predica ꝙ mũdus ẽ castellum rebelle. vide in.ix.par. prin.marialis. ser. iiij.ꝛ.viij. O.ꝛ in.xj.parte prin.ser.ij.par.j.F. Thema. Ite in castellũ qd̃ ↄtra vos est. Mat. xxj.ꝛ in euange.añ benedictionẽ ramoꝝ. Uel predica de imitatione xp̃i. vide vt assignaui in sabbato precedenti. Thema. Hoc sentite ĩ vobis qd̃ ꝛ in xp̃o iesu.ad Phil.ij.ꝛ in epl̃a misse occur. Uel predica de obediẽtia. vide in.ij.par. prin.rosa.ser.ix.parte.ij.L.vsqꝫ ad S. Thema Factus est obediens vsqꝫ ad mortẽ ꝛc.ibideꝫ. vel accipe p themate. Fiat nõ sicut ego volo: sed sicut tu. Mat.xxvij.ꝛ in missa occurrenti. Uel predica de glorioso noĩe iesu. vide vt assignaui in die circũcisionis. Thema. Deus donauit illi nomen qd̃ est super omne nomen. Uel In nomine iesu omne genu flectat:celestiũ:terrestriũ:ꝛ infernoꝝ.ibidẽ. Uel pdica de precioso ꝛ vtili sanguinis xp̃i effusione. vide vt assi-

gn̄aui.ē.in dn̄ica de passione. Thema. Hic est
sanguis me⁹ q̄ ꝓ multis effundet in remissio
nē pctōꝝ. Mat.xxvj. ⁊ in missa occurrēti. Uel
pdica de morte. vide vt assignaui in dicta dn̄i
ca de passione. Thema. Clamans voce magna
emisit spiritū Mat.xxvij.⁊ in missa occur. vel
accipe ꝓ themate. Tristis est anima mea vsq̄
ad mortē.ibidē. Uel pdica de pctō homicidij.
vide in.j. par.prin. rosarij.ser.xxj. per totum.
Thema. Converte gladiū tuū in locū suū. Uel
Oēs q̄ acceperint gladiū gladio peribūt.ibidē
Uel pdica cōtra pctm̄ blasphemie. vide vt assi
gnaui in.v. feria precedēti. Thema. Blasphe
mauit: quid adhuc egemus testibus. Uel Ecce
nunc audistis blasphemiā. Uel pdica ꝙ hō co
gnoscitur per loquelā. vide in.ij.par.prin. ro
sa.ser.iiij.parte.j. K.⁊ ser.xxxviij.parte.iiij.X.
Et ꝙ homo dʒ q̄nq̄ habere tres linguas. vi
de in dicta.ij.par.prin.rosarij.ser.xvij.par.iij.
A.Thema. Loquela tua manifestum te facit.
ibidē. Uel predica de iuramēto.vide in.j. par.
prin.rosarij.ser.xvij.par.ij.per totā. Thema.
Cepit detestari ⁊ iurare.ibidē. Uel predica de
cōtritione.vide in.j.par.prin.rosarij.ser.xxxj.
per totū. Thema. Egressus foras fleuit amare
ibidē. Uel predica ꝙ xp̄s fuit verus messias.
vide vt assignaui.ē.in.v. feria post tertiā dn̄i
cam in.xl. Thema. Hic est Jesus nazarenus
rex iudeorum.ibidem.

Feria.ij. vltra assignatū sermonē in tabula
ij.partis rosarij pōt predicari de noīe Jesu.vi
de vt assignaui in die circuncisionis. Thema.
Speret in noīe dn̄i. Esa.l. ⁊ in ep̄la occurrēti.
Uel pdica de v̄tute patiētie. vide in.j.pte p̄n.
rosa.ser.xxxviij. p.iij.p totā. Thema. Corpus
meū dedi percutiētib⁹: ⁊ genas meas vellenti
bus. Faciē meā nō auerti ab increpantibus et
cōspuētibus in me.ibidē. Uel pdica de restitu
tionibus.vide in.j.par.prin.rosarij.ser.vij.p.
ij.post medium.⁊ ser.xxv.parte.iij. D. Thema.
Domus repleta est ex odore vnguēti. Joh.xij.
⁊ in euāge.occur. Uel cū eodē themate predi
ca de bono exēplo sequēdo ⁊ malo vitando.vi
de in.j.par.prin.rosa.ser. vij.parte.iij. per to
tam.⁊ in.ij.par.prin. ser.xxvj.par. vj.O. ⁊ de
bona fama.vide in.ij.par.prin.rosarij.sermo.
xxj.par.j.S ⁊ R.la.ij. ⁊ in.iiij.par. prin.ma
rialis.ser.j.par.iij. D.

Feria.ij.de scientijs ⁊ studijs.vide in.ij.pte
prin.rosarij.ser.xxix.par.iij.per totā. ⁊ sermo.
xxij.in exor.⁊ parte.j. K.⁊ in defensio. montis
pie.tract.ij.parte.vij. Y. Thema. Ostēdisti mi
hi studia eorum. Hiere.xj. ⁊ in ep̄la occurrēti.
Uel pdica de malis cōditionibus dānatoꝝ. vi
de in.ij. pte prin.rosa. ser.xxj.⁊.xxij. per totū:
maxime in pte.j.ipsi⁹.xxij.ser.pte.j.Y. Thema
Bonū erat ei si non esset natus hō ille. Marci
xiiij.⁊ in missa occurrenti. Uel predica de com
munione.vide vt assignaui in dn̄ica precedēti
Uel accipe sermonē in sabbato sancto assigna
tum in tabula precedēti. Thema. Sumite: hoc
est corpus meū,ibidem. Uel predica de morte.
vide vt assignaui in dn̄ica de passiōe. Thema.
Jesus emissa voce magna expirauit. Mar.xv.
⁊ in missa occurrēti. Uel predica ꝙ xp̄s est ve
rus fili⁹ dei ⁊ messias. vide vt assignaui in.v.
feria post tertiam dn̄icam in.xl. Thema. Uere
homo hic filius dei erat.ibidem.

Feria.iij. vltra sermonē assignatū in tabu
la scd̄e ptis rosarij pōt pdicari cōtra ambitio
nē. vide in dicta.ij.par.prin.rosa.ser.ix.par.ij.
D.⁊ ser.xxvj.par.iij. E. circa mediū. ⁊ sermo.
xxxj.par.j. L ⁊ N. Thema. Facta est cōtētio in
ter eos q̄s eoꝝ videreť esse maior. Luc.xxij. et
in missa occur. Uel predica de humilitate. vi
de in dicto ser.par. ij. per totā. Thema. Qui
maior est in vobis fiat sicut iunior: ⁊ q̄ preces
sor est sicut ministrator. Uel Ego in medio ve
strum sum sicut q̄ ministrat. ibidē. Uel predi
ca de regno paradisi. vide in.ij.pte prin.rosa.
ser.xviij.p totū. Thema. Ego dispono vobis si
cut disposuit mihi pater me⁹ regnū vt edatis
⁊ bibatis sup mēsam meā in regno meo.ibidē
Uel pdica de maledictis demonib⁹ ⁊ de eoruꝫ
insidijs ⁊ impugnationib⁹ atq̄ tētationibus.
vide in.j.parte prin.rosa.ser.vij.in exor. ⁊ ser.
viij.pte.v.per totā.⁊ in.ij.parte prin.rosa.ser.
vj.pte.j. P.el.ij.⁊ ser.xxvij.par.j. D. ad fines.
⁊ ser.xxxij.parte.j. E. ⁊ sermo.xxxviij.par.vij.
A. Thema. Sathanas expetiuit vos vt cribra
ret sicut triticū.ibidē. Uel predica de oratione
vide in.j.parte prin.rosarij.sermo.xj.per totū.
Thema. Orate ne intretis in temptationē. Uel
Positis genibus orabat.ibidem. Uel predica
de abnegatione proprie voluntatis.vide in.ij.
parte prin.rosarij.sermo.ix.parte.ij. L.vsq̄ ad
S. Thema. Non mea voluntas sed tua fiat.
ibidem. Uel predica de cōtritione. vide vt assi
gnaui in dn̄ica precedenti. Thema. Egressus
foras fleuit amare.ibidem. Uel predica de de
structione hierusalē.vide in.j.parte princi. ro
sarij.sermo.ix.parte.iij. F. ⁊ sermo.x.par.j. O.
dupliex. Thema. Filie hierusalē nolite flere su
per me:sed sup vosipsas flete ⁊c. Luce.xxiij. et
in missa occur. Uel pdica de remissiōe iniuria
rū. vide in.ij.pte prin.rosa.ser.xxiiij.parte.iij.

X vſqꝫ in finẽ illiꝰ ꝑtis. Thema. Pater dimitte illis: nõ eñ sciũt qd faciũt. ibidẽ. Uel predica de paradiſo. vide in. ij. par. p̃n. roſa. ſer. xix. per totũ. Thema. Hodie mecũ eris in paradiſo. Uel Expectabat ⁊ ipſe regnũ dei. ibidem.

Feria. v. de indigne ſumẽtibus corpus xp̄i. vide in. ij. parte prin. roſarij. ſer. xv. per totum. Thema. Quicũqꝫ mãducauerit panẽ hunc vel biberit calicẽ dñi indigne: reus erit corporis ⁊ ſanguinis dñi. Uel Qui mãducat ⁊ bibit indigne: iudicium ſibi mãducat et bibit. j. ad Cor. xj. et in epiſtola occurrẽti. Uel predica de amore xp̄i erga homines. vide in. ij. parte prin. roſarij. ſer. v. parte. iiij. F. ante medium. ⁊ ſermo. xxxiiij. par. iij. P. Thema. Cum dilexiſſet ſuos qui erant in mundo: in finem dilexit eos. Johan. xiij. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel predica de imitatione xp̄i. vide vt aſſignaui in ſabbato precedenti Thema. Exemplũ dedi vobis vt quẽadmodum ego feci ita et vos facietis. In eodem euangelio.

Feria. vj. in paraſceuẽ vltra aſſignatum ſermonẽ in. ij. par. prin. roſarij. ſer. xv. põt predicari de doloribꝰ xp̄i et de paſſione eius cuꝫ his que habẽtur in. j. par. prin. roſa. ſer. xxxix. p. iij. S. vſqꝫ ad U. duplex. ⁊ in. ij. par. prin. roſarij ſer. v. p. iiij. F. ante mediũ. ⁊ F duplex. et in. x. par. prin. marialis. ſer. j. par. ij. J. de quibꝰ poterit formari plures ſermones. Thema. Stabat iuxta crucẽ Jeſu mater eius. Joh̃. xix. et in miſſa occurrẽti. Uel accipe ꝓ themate. Afflictus ſum ⁊ humiliatꝰ ſum nimis. pſ̃. xxxvij.

Sabbato ſctõ: qualiter aĩa facta ſit ad imaginẽ ⁊ ſilitudinẽ dei. vide in. ij. par. prin. roſa. ſer. x. pte. j. A. vſqꝫ in finẽ illiꝰ partis. Thema. Faciamus hoĩem ad imaginẽ ⁊ ſilitudinẽ noſtrã. Geñ. j. ⁊ in prima ꝓphetia occurrenti. Uel p̄dica de fine mũdi. vide vt aſſignaui in. j. dñica aduẽtus. Thema. Finis vniuerſe carnis venit corã me. Geñ. vj. ⁊ in ſcd̃a ꝓphetia occurrẽti. Uel p̄dica de oratione. vide in. j. p. prin. roſarij. ſer. xj. per totũ. Thema. Querite dñm dũ inueniri põt. Inuocate eũ dũ ꝓpe eſt. Eſa. lv. ⁊ in. v. ꝓphetia occur. Uel p̄dica de cõuerſione pctõris ad pñiam. vide in dicta. j. par. prin. roſarij. ſer. vij. par. vj. D. ⁊ par. vij. E. Thema. Derelinquat impius viã ſuã ⁊ vir iniquus cogitationes ſuas ⁊ reuertaꝛ ad dñm ⁊c̃. ibidem. Uel p̄dica de paradiſo. vide vt aſſignaui in feria. iiij. precedenti. Thema. O iſrael q̃ꝫ magna eſt domus dei ⁊ ingẽs locus poſſeſſionis eius ⁊c̃. Baruch. iij. ⁊ in ꝓphetia occurrẽti. Uel accipe ꝓ themate. Que ſurſum ſunt querite: nõ que ſup terrã. Uel Cũ xp̄s apparuerit vita veſtra: tũc et vos apparebitis cuꝫ ipſo in gloria. ad Col. iij. ⁊ in ep̄la occurrenti. Uel predica ꝙ xp̄s eſt verus deꝰ et meſſias. vide vt aſſignaui in. v. feria poſt tertiam dñicam in. xl. Thema. Hic eſt deus noſter et nõ eſtimabitur alius ad eum. In eadẽ ꝓphetia. vj.

Dñica reſurrectiõis vltra ſermonẽ aſſignatum in. ij. par. prin. roſarij. in die ipſa poſſunt adduci ea que poſui in. ix. par. prin. marialis. ſer. ij. par. iiij. X. ⁊ in. x. par. prin. ſer. ij. parte. v. K. Thema. Jeſum queritis nazarenum crucifixum: ſurrexit non eſt hic. Mar. xvj. ⁊ in euangelio occurrenti.

Feria. ij. põt predicari ꝙ xp̄s fuit peregrinꝰ vide in. ij. par. prin. roſa. ſer. xvij. p. iij. Y ⁊ Z. et ꝙ oẽs ſumꝰ peregrini in hoc ſeculo: ac de legibus peregrinoꝝ. vide in. ij. pte p̃n. roſarij. ſer. xxxiij. in eror. Thema. Tu ſolus peregrinus es in hieruſalẽ. Luc. xxiiij. ⁊ in euãge. occur. Uel p̄dica de ſtulticijs. vide in. ij. p. p̃n. roſa. ſer. vj. p. j. H vſqꝫ ad O. el. iij. Thema. O ſtulti et tardi corde. ibidẽ. Uel p̄dica de ꝓphetijs vite xp̄i ⁊ mortis eius. vide in. j. par. prin. roſa. ſer. xiiij. pte. iij. p totã. ⁊ in. ij. p. prin. roſa. ſer. xv. pte. j. vſqꝫ in fineꝫ illiꝰ ſermonis. Thema. Huic oẽs ꝓphete teſtimoniũ perhibẽt. Act. x. ⁊ in ep̄la occur. Uel Incipiẽs a Moyſe ⁊ oĩbus ꝓphetis interpretabaꝛ illis in oĩbus ſcripturis que de ipſo erãt. In p̄allegato euãge. Uel predica de neceſſitate patientie in tribulationibꝰ. vide in. j. par. roſarij. ſer. xxxviij. Thema. Oportuit xp̄m pati. Ibidẽ p̄dica de gloria celeſti. ⁊ acquiritur patiẽdo ⁊ violẽtiã ſibi faciẽdo. vide in. ij. p. prin. roſa. ſer. xviij. Thema. Oportuit xp̄m pati: et ita intrare in gloriam ſuam.

Feria. iij. põt predicari de eiſdẽ prophetijs. Thema. Neceſſe eſt impleri oĩa q̃ ſcripta ſunt in lege Moyſi ⁊ prophetis et pſalmis de me. Uel Aperuit ei ſenſum vt intelligerẽt ſcripturas. Luc. xxiiij. ⁊ in euãgelio occurrẽti. Uel p̄dica de pace. vide in. ij. p. prin. ſer. xxxiiij. par. iij. Q. vſqꝫ in finẽ illiꝰ ꝑtis. Thema. Pax vobis. ibidẽ. Uel p̄dica de tribulationibꝰ ⁊ aduerſitatibus. vide in. j. par. prin. roſarij. ſer. xxxviij. p totum. Thema. Oportuit pati xp̄m. In eodem euãge. Uel cũ eodẽ themate accipe licentiaꝫ et da documẽta ſiue dona ſpiritualia oĩbus ſtatibus. vide in. ij. par. prin. roſa. ſer. xxiij. vſqꝫ ad. xxx. incluſiue. Et potes dare primo breuiter documenta paſtoribus animarum. ſcd̃o religioſis ac clericis. tertio dñis ac rectoribus ſecularibꝰ ac familiaꝝ gubernatoribꝰ, quarto ſub

ditis: qnto senibus: sexto iuuenibus: septimo maritatis: octauo prib⁹ ac mrib⁹: nono filijs: decimo ꝟginib⁹: vndecimo viduis: duodecimo nō maritatis vnū documētū. s. ꝙ si nō videāt se in picul͡o trāsgrediēdi castitatē ⁊ luxuriādi: viuāt in virginitate siue castitate: ⁊ ibi aliqd dic de laude ipsius castitatis. Si ꝟo videāt se ī periculo seruēt cōsiliū apli. s. ad Cor. vij. dicētis. Propter fornicationē vitādā habeat vnusqͥsqꝫ vxorē suā: ⁊ vnaqq̄ꝫ mulier habeat virū suū: decimotertio da cōsilia militib⁹: decimoqrto magr̄is: decimoqnto scholarib⁹: decimosexto iudicib⁹: decimoseptio aduocatis: decimoocta uo ꝓcuratorib⁹: decimonono notarijs: vigesimo medicis: vigesimoprimo diuitib⁹: vigesimo scdo paupib⁹: vigesimotertio cōsiliarijs. Que oīa ꝯsilia vide in p̄dictis sermonib⁹. vigesimo q̄rto da consilia mercatorib⁹ ⁊ artificib⁹. Uide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxxij. par. ij. O. ⁊ p. iij. P. ⁊ ꝙ debēt euitare oēs fraudes: de qbus in. v. parte. iij. p totā. vigesimoqnto da cōsilia oibus xp̄ianis. s. pmo pacis ⁊ cōcordie. Uide vt assignaui. ē. scdo. pseuerantie in bono. vide in. ij. p. prin. rosarij. ser. xxxiij. p. vl. p totā. tertio deuotiōis erga btām virginē: qr ipsa inqt Eccli. xxiiij. Qui me elucidāt: vitā eternā habebūt. Sic aūt accipe licentiā. Primo post data dona ⁊ cōsilia in signū amoris ⁊ in memoriale ppetue amicitie cōclude vt seruēt ea q̄ in q̄dragesima predicata sunt: iuxta illud. ij. Thes. ij. Itaqꝫ fratres state: tenete traditiōes quas didicistis: siue p sermonē: siue p eplam nostram. Scdo dic de amoris efficacia ⁊ duratiōe. s. ꝙ nihil est amore vehemētius. §. illud. in aut. q. mo. na. ef. le. col. vj. Uñ dicit. s. Bona. in. ij. sen. di. xxxix. in q̄stionibus circa l͞ram. ꝯ di. xlj. ar. ij. q. ij. ꝙ tāta est vis amoris vt trāsformet amātē in amatū: ita ꝙ facit amantē esse quodāmō idē cū amato. vñ Tul. in li. de amicitia ait. Uerus amor efficit vnū ex duobus. ⁊ Diony. iiij. c. de diui. no. p̄dicta cōfirmans dicit. Amor est vis vnitiua amātis cū amato. Dic de Seneca q̄ tantū diligebat quēdam suū amicū ꝙ putabat quodāmō vnā solā aīam esse in duob⁹ corporibus: iuxta illud Ouid. Ut duo corporib⁹ mētibus vnus erat. Dic de discipulis Pythagore: quoꝝ vnus vocat̄ Dimō: ⁊ alter Phicias q̄ volebāt ꝓ inuicem occidi. Ouid. aūt in li. de Pōto ait. Nomen amicitie barbara corda mouet. dr̄ enim amicus quasi animi custos: vt ait glo. in. l. late culpe. §. amicos. ff. de verbo. sig. Dic quō a romanis depigebat̄ amicitia. vide in. ij. p. prin. rosarij. ser. v. p. iiij. X. Quintilian⁹ ꝟo in. v. declamationū ait. Nō reperio qd rebus humanis excogitauerit natura p̄stantius amicitia. Inqt em̄ barbatus Hiero. in epl͡a ad Rufinū. Illa amicitia nūq̄ꝫ vera fuit q̄ desinere potuit. ⁊ Prouer. xvij. ait Salo. Oi tp̄e diligit q̄ amicus est. ⁊ Phs. viij. Ethi. dicit. Uera amicitia nulla vi excludit̄: nullo tp̄e abolet̄: sꝫ quocūqꝫ se verterit semp firma pdurat: nec loci distātia amicū separat. Et iō ego licꝫ a vobis corporaliter habeā separari quātū ad officiuꝫ p̄dicatiōis: tñ nō p hoc diminuetur singularis amor ⁊ dilectio erga vos: sed semp ero vobiscū corde ⁊ amore: ⁊ in oī loco in quo iste paupculus frater Ber. se reperiet: semp oīm vestrū memoriam geret: maxime in orōnibus ad dn̄m ⁊ beatā virginē. Semp qꝫ ero prōptissim⁹ rē vobis gratā ⁊ vtilē vr̄is charitatibus exhibere. Et spero ꝙ ⁊ vos silr̄ facietis: qr amor dꝫ esse reciprocus. ix. Ethi. Uñ non verificabit̄ de vobis illud vulgare ꝓuerbiū. Qd̄ abest oculis ⁊ cordi abest. Tertio dic culpā de defectibus cōmissis dicēs: ꝙ qr vt scriptū est Prouer. x. In multiloqͦ nō deerit pctm̄. Ex quo potuit accidisse ꝙ in aliquo sermone alicui displicētiā feci: vel aliquē lesi: iō dico vobis culpam meā rogās vt indulgere dignemini sciētes ꝙ si quid hmōi euenit: hoc nō ex malicia vel mala volūtate ꝓcessit: sed ex nimia cōfidētia quā in vobis habeo: cōsiderata beniuolētia q̄ vobis afficior. Possum enī merito dicere illud ad Phil. j. Testis est mihi deus quō cupiā oēs vos esse in visceribus iesu xp̄i. Itē hoc euenit ex discursu īmeditato lingue: lubricū aūt lingue meretur veniā. l. famosi. §. hoc tñ crimē. ꝟsi. nec lubrico. ff. ad. l. iu. ma. ⁊. l. vnica. C. si qs impatori male. Rogo etiā vt parcatis mihi si in p̄dicationibus meis non ita bñ vobis satisfeci sicut meremini ⁊c. Quarto age gr̄as de bñficijs acceptis. s. ab his q̄ cōcesserūt domū ad habitandū ⁊ morādū: ⁊ illis q̄ cōcesserūt eccl͡ias ⁊ locū ad p̄dicādū: ⁊ sacristis q̄ pulsauerūt signa p̄dicationis: ⁊ q̄ cibos ⁊ victū ministrauerūt tam copiose. Silr̄ ⁊ seruitoribus alijsqꝫ ministrātibus quouis mō: ⁊ qr frequētauerūt p̄dicationes ⁊ visitauerūt psonaliter ⁊ muneribus ⁊c. Uñ dicere possuꝫ cū poeta. Grates psoluere dignas. Non opis est nr̄e. Deus aūt vobis retribuat in vita p̄nti et futura. Quinto qr inquit Pau. ad Rom̄. xij. Bn̄dicite ⁊ nolite maledicere ⁊c. Iō ante recessum meum volo vobis oēs amplecti ⁊ vobis manum tāgere nō singulariter: qr esset quasi impossibile aut valde difficile: sed generalr̄ e pulpito porrigēs manū ⁊ nō

osculo labiorum: sed amoris. Vosque omnes benedico ex parte dei. Benedicat ergo vos deus pater: dei filius et spiritus sanctus. Sitisque benedicti a tota trinitate. A gloriosa celorum regina virgine benedicta et a tota celesti curia et a me pauperculo qui pro mille vicibus vos benedico et vxores vestras filios et possessiones: et omnes vestras actiones. Rogoque omnipotentem deum vt vos a pestilentia: et a bellis et charistia et grandinibus: ac ab omni malo semper defendat ac protegat: et det vobis suam gratiam in presenti ac gloriam in futuro seculo. Amen.

Feria. iiij. potest predicari de penitentia. Vide in j. par. prin. rosarij. ser. vij. par. vj. B. et ser. viij. per totum. et ser. xxxj. in exor. et. ij. parte prin. ser. vj. par. ij. per totam. Thema. Penitemini et conuertimini vt deleantur peccata vestra. Act. iij. et in epistola occurrenti. Vel predica quod cena Ade contraria fuit cene Eue. vide in. ij. parte prin. rosarij. s. xiiij. in exor. O. circa finem. Et que requirunt ad conuiuium corporis christi. Vide in eodem ser. par. iij. D. vsque in finem illius partis. Thema. Venite prandete. Joh. xxj. et in euange. occurrenti. Vel predica cum eodem themate de refectione visionis diuine Vide in. ij. par. prin. rosarij. s. xix. p. j. per totam. Vel predica de religione que dicitur nauis. Vide in. ij. par. prin. rosarij. s. xxvij. p. j. G. vsque ad Z. Thema. Ascenderunt in nauim. Ibidem.

Feria. v. de veritate. Vide in. ij. par. prin. rosarij. ser. xxxj. p. j. per totam. Thema. Putasne intelligis que legis. Act. viij. et in epistola occurrenti. Vel predica cum eodem themate de impugnatione et victoria ipsius veritatis. Vide in eodem ser. p. ij. et iij. per totam. Vel predica de verbo dei. Vide in j. par. prin. rosarij. ser. ij. et. iij. Thema. Quomodo possum intelligere si aliquis non ostenderit mihi. Ibidem. Vel predica quod christus est verus dei filius. Vide in. j par. prin. rosarij. ser. xiiij. par. iij. per totam. Thema. Credo dei filium esse Jesum christum. Vel predica quomodo perditur Jhesus et recuperatur. Vide in. ij. par. prin. rosarij. s. xxxiiij. p. vij. C. vsque ad L. Thema. Tulerunt dominum meum: et nescio vbi posuerunt eum. Joh. xx. et in euange. occurrenti.

Feria. vj. de numero saluandorum. Vide in. ij. par. prin. rosarij. ser. xxiij. per totum. Thema. Pauci. i. octo anime salue facte sunt per aquam. j. Petri. iij. et in epistola occurrenti. Vel predica de verbo dei. Vide vt assignaui in feria precedenti. Thema. Euntes docete omnes gentes. Matth. vlti. et in euange. occurrenti. Vel predica de conscientia. Vide in. ij. par. prin. rosarij. ser. xiiij. par. iij. A. et ser. xxxiij. par. j. Z. vsque in finem illius partis. Thema. Vos saluos facit conscientie bone interrogatio in deum. In eadem epistola.

Sabbato quod virgo beata est mater nostra et omnium viuentium. Vide in. ij. parte. prin. marialis. ser. ij. par. iij. G. et Z. et in. iij. par. prin. ser. iij. par. j. R. Et quod est mater misericordie. Vide in iij. par. prin. ipsius marial. s. v. p. j. Z. et est mater sollicita de nostra salute. Vide in. vij. par. prin. marialis. s. iiij. in exor. Et ideo ipsam matrem debent omnes etiam peccatores diligere: et ad eam recurrere. Vide in. ix. par. prin. marialis. s. ij. par. iiij. O. et quod lac istius matris habet non solum albedinem: sed etiam saporositatem et vbertatem. Et quod dat nobis triplex lac. Vide in. vij. par. prin. marialis. s. v. par. vij. L. Thema. Quasi modo geniti infantes lac concupiscite vt in eo crescatis in salutem j. Petri. ij. et in epistola occurrenti. Vel predica de honore sacerdotum. Vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxv. par. iij. M. vsque in finem illius partis. Thema. Vos estis genus electum: regale sacerdotium: gens sancta: populus acquisitionis. Ibidem. Vel predica quomodo perditur et recuperatur Jesus. Vide vt assignaui in feria precedenti. Thema. Tulerunt dominum de monumento: et nescio vbi posuerunt eum. Joh. xx. et in euange. occurrenti.

Dominica in octaua pasche potest predicari de pace. Vide vt assignaui in. iij. feria precedenti. Thema. Pax vobis. Joh. xx. et in euange. occurrenti. Vel predica de veritate. Vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxxj. per totum. Thema. Christus est veritas. j. Joh. v. et in epistola occurrenti. Vel predica de trinitate diuinarum personarum: et de vnitate diuine essentie. Vide in. j. parte prin. rosarij. ser. xv. p. iij. X. vsque ad C. et ser. xiiij. par. j. O. vsque ad V. Thema. Tres sunt qui testimonium dant in celo: pater: verbum: et spiritus sanctus: et hi tres vnum sunt. ibidem. Vel predica de spiritu sancto. Vide in. ij. par. prin. ser. xxxviij. per totum. Thema. Accipite spiritum sanctum. Johan. xx. et in euang. occur. Vel predica de fide. vide in. j. parte prin. rosarij. ser. xij. per totum. Thema. Beati qui non viderunt et crediderunt. ibidem.

Dominica. ij. post pascha potest predicari de patientia. vide in. j. parte prin. rosarij. ser. xxxviij. parte. iij. per totam. Thema. Christus pro nobis passus est: vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. j. Pe. ij. et in epistola occurrenti. Vel cum ipso themate predica de imitatione christi. vide vt assignaui. s. in sabbato ante dominicam in ramispal. Vel ad predicandum de patientia accipe pro themate. Cum malediceretur non maledicebat cum pateretur non comminabatur. ibidem. Vel predica de cruce et quare christus mori voluit in ea. vide in. j. p. prin. rosarij. ser. xxxix. p. iij. S. vsque ad X. Thema. Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. ibidem.

Dominica. iij. de charitate fraterna. vide i. ij. p. prin.

ci.rosarij.ser.v.p.iij. X.z p.iiij.D. vsq ad X. Thema. Fraternitatem diligite.j.Pet.ij.et in epl'a occur. Uel predica de timore dei. vide in j.parte p̄n.rosa.ser.xxxj.pte.ij.D.z E.z in.iiij. parte prin.marialis.ser.vj.pte.v.p totā. Thema.Deū timere.ibidem. Uel p̄dica de gaudijs paradisi.vide in.ij.pte p̄n.rosa.ser.xviij. z.xix. per totū.Thema. Tristicia vestra vertet i gaudium.vel Gaudiū vestrū nemo tollet a vobis. Joh.xvj.z in euangelio occurrenti.

Dñica.iiij.de refrenatiōe lingue. vide in.ij. pte p̄n.rosa.ser.iiij.p.j.p totā.Thema.Sit oīs hō velox ad audiēdū:tardus aūt ad loquēdū. Jaco.j.z in epl'a occur. Uel p̄dica de ira. vide in.j.pte p̄n.rosa.ser.vj.p.v.p totaz.z in.ij.pte prin.rosa.ser.ix.p.ij.A.el.iij. Thema. Ira viri iusticiā dei nō operat.ibidē. Uel p̄dica de cōditionib⁹ audiētiū v̄bū dei. vide in.j.p.p̄n.rosa, ser.ij.p totū.Thema.Cū māsuetudine suscipite insitū v̄bū qd pōt saluare aīas vr̄as. ibidē.

Dñica.v.de v̄bo dei.vide in.j.par.p̄n.rosa. ser.iij.p totū.Thema. Estote factores verbi:z nō auditores tātū zc. Jac.j. z in epl'a occurrē. Uel p̄dica de refrenatiōe lingue. vide vt assignaui in dñica p̄cedenti.Thema.Si qs putat se religiosum esse nō refrenās linguā suā: hui⁹ vana est religio,ibidē. Uel p̄dica de orone.vide in.j.p.prin.rosa.ser.xj.z.xij.p totū. Thema Si qd petieritis patrē i noīe meo dabit vobis vel Petite z accipietis.Joh.xvj.z i euā.occur.

In letanijs maioribus de oratione. vide vt assignaui in die precedēti.Thema.Multū valet depcatio iusti assidua. Jaco.v.z in epistola occurrē.Uel Petite z dabit vobis.Uel Ois q petit accipit.Luc.xj.z in euā. occur. Et expone ad hoc epistolam z euangelium.

In vigilia ascēsiōis:in q ↄsistit vita eterna vide in.ij.p.p̄n.rosa.ser.xix.p.j.p totā.Thema Hec est vita eterna vt cognoscāt te verū deū z quē misisti Jesum xp̄m.Joh.xvij.z in euā.oc.

In ascēsiōe dñi z p totā octauā pōt p̄dicari cū sermōe assignato in.ij.p.princi.rosa.in die suo. Uel p̄dica q ascēdentē in celū filiū suum btā v̄go vidit:z mirabilr ↄsolata fuit. vide in x.p.prin.marialis.ser.ij p.v. L. z q etiā ipsa ascēdere secū cupiebat multis de cāis:z cū rogabat vt eā secū assumeret:et quare fili⁹ eā nō assumpsit secū.vide in.xj.p.prin. marialis.ser. j.pte.j.p totā.z in par.ij.z.iij.silr p totā. Thema. Uidentib⁹ illis eleuatus est zc. Act.j.z in epl'a occur.Uel Assumptus est in celū z sedet a dextris dei.Mar.xvj.z in euāgelio occur.

Dñica infra octauā ascēsionis de prudētia. vide in.iiij.p.p̄n.marialis.ser.iij.p.iiij.z in.ij. p.p̄n.rosa.ser.viij.p.iiij.O vsq ad X. Thema Estote prudētes.j. Pet.iiij.et in epl'a occurrē. Uel p̄dica de oratiōe.vide vt assignaui.d.i dominica.v.post pascha. Thēa. Uigilate in orōnib⁹. ibidē.Uel p̄dica de charitate. vide i tabula alphabetica.ij.p.p̄n.rosa.in v̄bo Charitas.Thema.Charitas operit multitudinē pctōz.ibidē

In vigilia pētecostes de p̄ceptis dei seruandis. vide in.j.p.p̄n.rosa.ser.xvj. in exor. z p.j. p totā.z ser.xvij. in exor.z ser.xxvij.p.j.L.el.j. circa finem. Thema. Si diligitis me mādata mea seruate. Joh.xiiij. Uel p̄dica de dilectiōe dei.vide in.ij.pte prin.rosa.ser.v.p.iij. P vsq ad U.z eo.ser.par.iiij.E. Thema. Qui diligit me diliget a pre meo.ibidē. Uel cū eodem themate p̄dica verū de⁹ possit odio haberi. vide in.ij.pte prin.rosarij.ser.xl.par.j.per totā.

Dñica in die pēte.pōt p̄dicari de spūsctō cū sermōe ibi assignato i.ij.p.p̄n.rosa.nō solū ipa die:s z p totā octauā:faciēdo p qlibet pte vnū sermonē:ipa die accipiēdo thēa ibi assignatū.

Feria.ij.Thema. Cecidit spūsctūs sup oēs q audiebāt v̄bū. Uel Gratia spūsctī in nationes effusa est. Act.x.z in epl'a occurrenti.

Feria. iij. Thema. Imponebāt manus sup eos z accipiebant spiritūsanctū. Act.viij.z in epl'a occurrenti.

Feria. iiij. Thema. Effundā de spū meo sup oēm carnē:z pphetabūt filij vr̄i. Act.ij. et in epl'a occurrēti. Originaliter aūt Johel.ij.

Feria.v.Thēa. Factū est gaudiū magnū in illa ciuitate. Act.viij.z in epl'a occur. Per ciuitatē aūt expone aīam q dr ciuitas. vide in.ix. pte p̄n.marial.ser.iiij.p.vij.F. In illa eni ciuitate:i.aīa q recipit spm̄scm̄: fit gaudiū magnū

Feria.vj.Thema. Dedit vobis de⁹ doctorē iusticie. Uel Descēdere faciet ad vos imbrem matutinū z serotinū.Johel.ij.z in epl'a occur.

Sabbato Thema. Effundā de spū meo super oēm carnē zc.Uel Sup seruos meos z ancillas meas effundā de spu meo z pphetabūt Johelis.ij.z in epl'a occurrenti.

In die etiā pētecostes potes predicare quō beata v̄go Maria spūsancti receptioni se super oēs alios p̄parauit z diligēti⁹ipm custodiuit:z maiorē eius virtutē ac operationē in se habuit.vide in.xj.par.p̄n.marial.ser.ij.par. ij.N. Et q spūsanct⁹in die pētecostes in eam descēdēs:ipsaz ineffabili gaudio repleuit. vide in.x.par.prin.marialis.ser.ij. p.vj.p totā. Thema. Repleuit totā domū.Act.ij.z in epistola occur.Et in exor. dic q btā virgo dr do

mus dei. Vide in.j.par.prin. marialis.ser.vj.par.j.L.ꝛ in.iij.par.prin.ser.v.parte.v.P.

Feria.ij. de predicatoribꝰ. vide in.j.p.prin. rosarij.ser.j.p totū.ꝛ ser.iij.pte.ij.J M ꝛ O. ꝛ in.ij.pte p̄n.rosarij. ser.vj.p.j. F.la.ij.ꝛ ser. ix.p.ij.Z el.ij.ꝛ Y. Thema. Nobis p̄cepit dn̄s predicare populo. Act.x. ꝛ in ep̄la occurrenti. Uel predica de iudicio vniuersali.vide in.j.p. prin.rosarij.ser.x.p totū. Thema. Cōstitutus est a deo iudex viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ.ibidem. Uel predica de ꝓphetijs vite xp̄i ꝛ passionis eius. vide vt assignaui.s. in.ij. feria post pascha. Thema. Huic oēs prophete testimoniū perhibēt.ibidē. Uel predica de vtilitate predicationis.vide in.j.pte prin. rosarij. ser.iij. pte.iij.p totā. Thema.Cecidit sp̄ūsſctūs sup oēs qui audiebant verbū.ibidē.Uel p̄dica ꝙ baptismus est prima tabula post naufragiū. vide in.j.pte prin.rosarij. ser. viij. in exor. ꝛ de promissione quā fecimus in baptismo. vide in dicta.j. pte rosarij.ser.xv.p.ij.O.ꝛ in.ij.p.p̄n. rosarij.ser. xxxiij.p.iij.X la.iij.ꝛ ꝙ p baptismuꝫ aperitur porta paradisi.vide in.ij.p.prin.rosarij.ser.xx. pte.iiij.Et nunqd beata ꝟgo fuerit baptizata. vide in.iiij.pte prin.marialis.ser.xj.pte.iij.E. Thema. Jussit eos baptizari in noīe dn̄i nr̄i iesu xp̄i.ibidē. Uel p̄dica ꝙ xp̄s humanatus est vt pctōres saluaret. vide in.ij.pte prin.rosarij. ser.xxxix.pte.vij.ꝛ.viij.atqꝫ.xj. Thema.Misit deus filiū suū in mundū vt saluet mūdus per ipsum. Johan.iij.ꝛ in euāgelio occurrēti.Uel p̄dica de veritate.vide in.ij. parte prin.rosarij ser.xxxj.par.iij.per totā.Thema. Qui facit veritatē venit ad lucē.In eodē euāgelio.

Feria.iij. pōt p̄dicari de baptismo. vide vt assignaui in feria precedēti Thema. Baptizati erāt in noīe dn̄i iesu. Act.viij. ꝛ in ep̄la occurrēti.Uel p̄dica cōtra ambitionē.vide in.ij.pte prin.rosarij.ser.ix.par.ij. V ꝛ K.ꝛ ser.xxvj.pte iiij.C.circa mediū.ꝛ ser.xxxj. par.j.Z. Thema. Qui nō intrat p ostiū in ouile ouiū:sed ascendit aliūde:ille fur est ꝛ latro. Joh.x.ꝛ in euangelio occurrenti. Uel cum eodē themate predica de malis p̄latis. Uel predica de conditionibus bonoꝝ prelatoꝝ. vide in.ij.par.prin. rosarij.ser.xxvj.per totuꝫ. Thema. Qui intrat per ostiū pastor est ouiū.ibidē. Et expone euangeliū de bonis ꝛ malis prelatis.

Feria.iiij.pōt p̄dicari de signis iudicij.vide in.ij.pte prin.rosarij.ser.ix. Thema. Sol vertet in tenebras ꝛ luna in sanguinē anteꝗ̄ veniat dies dn̄i magnꝰ. Johel.ij.ꝛ in missa occurrēti. Uel p̄dica de noīe iesu.vide in.ij.pte p̄n. rosarij.ser.xj. Thema. Oīs quicūqꝫ inuocauerit nomē dn̄i saluus erit. ibidē. Uel predica ꝙ xp̄s trahit oīa post se:ꝛ aliquid trahit multis modis. vide in.j.p.p̄n.rosarij.ser.xxxix. pte.iij. S.duplex. circa finē.ꝛ ꝙ deo nō adiuuāte nihil possumus boni agere.vide in.ij.pte p̄n.rosarij.ser.vj.p.iiij.Z.Thema. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ meꝰ traxerit eū.Joh.vj.ꝛ in euā. occurrēti. Uel p̄dica de fide.vide in.j.p. prin. rosarij.ser.xv.in exor.ꝛ eiusdē sermonis.par.j. Thema. Qui credit in me hꝫ vitā eternā.ibidē. Uel p̄dica de sacro altaris. vide in.ij. pte p̄n. rosarij.ser.xiij.parte.ij.per totā. Thema. Ego sum panis vite. Uel Hic est panis de celo descendēs. Uel Ego sum panis viuus q̇ de celo descēdi. Uel Si q̇s mādicauerit ex hoc pane viuet in eternum.ibidem.

Feria.v.ꝙ beata ꝟgo d̄r ciuitas dei.vide in ix.par.prin.marialis.ser.iiij.pte.vij.per totā. Thema.Gaudiū magnū factū est in illa ciuitate. Act.viij. Et in exor. dic aliquid de gaudijs ipsiꝰ ꝟginis.vide in.x.pte p̄n.marialis. ser.ij. Uel predica de regno celesti.vide in.ij.pte p̄n. rosarij.ser.xviij. pte vlti. Thema. Misit illos predicare regnū dei. Luc.ix.ꝛ in euāge. occur. Uel predica de ꝟbo dei cū eodē themate. Uel accipe ꝓ themate. Circūibāt per castella euangelizantes.ibidem.

Feria.vj. de gaudio beatoꝝ in visione dei. vide in.ij.par.p̄n.rosarij.ser. xix.par.j.p totā. Thema. Letamini in dn̄o deo vestro. Johel.ij. ꝛ in ep̄la occurrēti. Uel p̄dica de noīe iesu. vide vt assignaui in feria p̄cedenti.Thema.Laudabitis nomen dn̄i dei vestri.ibidem. Uel predica de doctrina euāgelica ꝛ de verbo dei. vide in. j.par.prin.rosarij.ser.iij.per totū. Thema. Jesus sedebat docens Luc.v.ꝛ in euangelio occurrenti.

Sabbato pōt p̄dicari de noīe Jesu. vide vt assignaui in.iiij.feria precedenti. Thema.Oīs quicunqꝫ inuocauerit nomen dn̄i saluus erit. Johel.ij. ꝛ in missa occurrēti. Uel predica de tribulationibꝰ. vide in.j.par.prin. rosarij.ser. xxviij. Thema. Gloriamur in tribulationibꝰ. ad Roma.v. ꝛ in ep̄la occurrēti. Uel predica de febribꝰ.vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.vj.p. j.C.el.iij.ꝛ C duplex.Thema. Tenebatur magnis febribꝰ.Uel Imperauit febri ꝛ dimisit illam. Luc.iiij.ꝛ in euangelio occurrēti.

In festo sctissime trinitatꝫ p̄dica de vnitate diuine essentie. vide in.j.p p̄n.rosa.ser.xiij.p. j.O vsqꝫ ad V.ꝛ de trinitate diuinaꝝ psonaꝝ vide in.j. par.prin. rosarij.ser.xv. parte.iij.X.

vſq̃ ad C. Thema. Cū venerit paracletus quē ego mittā vobis a patre: ille teſtimoniū perhibebit de me. Joh. xv. ⁊ in euāgelio occurrenti. Uel p̄dica cū eodē themate de excellentia dei. vide in. j. pte prin. roſarij. ſer. xiij. in exor. poſt mediū. ⁊ eiuſdē ſermonis par. iij. L. ⁊ ſer. xix. in exor. ⁊ ſer. xv. par. iij. X. ⁊ in. ij. par. prin. roſarij. ſer. v. par. iiij. H. et ſer. vj. par. j. H. la. iij. et ſer. xix. parte. vj. P.

Dn̄ica. j. poſt pentecoſtē de charitate. vide in tabula alphabetica ſcd̄e ptis prin. roſa. in v̄bo Charitas. Thema. Deꝰ charitas eſt ⁊ qui manet in charitate in deo manet ⁊ deꝰ in eo. j. Joh. iiij. ⁊ in ep̄la occurrēti. Uel p̄dica de amore quē erga deū hr̄e debemus: ⁊ de amore eiꝰ erga nos. vide in. ij. pte prin. roſarij. ſer. v. pte iij. P. vſq̃ ad U. ⁊ par. iiij. E ⁊ F ⁊ O. Thema Diligamꝰ deū qm̄ ipe prior dilexit nos. ibidē. Uel p̄dica de mōte pietatis. vide in defenſorio ipſiꝰ montis. tract. ij. p. vj. ⁊. vij. Thema. Qui diligit deū diligat ⁊ fratrē ſuū. ibidē. Uel predica nunq̄d deꝰ videri poſſit in hac vita. vide in. ij. pte prin. roſarij. ſer. xix. p. j. Thema. Deū nemo vidit vnq̃. ibidē. Uel p̄dica de operibꝰ mie. vide in. ij. p. prin. roſarij. ſer. iij. p totum. Thema. Eſtote miſericordes. Luc. vj. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel p̄dica de mīa dei. vide in tabula alphabetica ſcd̄e partis prin. roſarij in verbo Mīa dei. Thema. Pater veſter celeſtis miſericors eſt. ibidē. Uel predica de iudicio temerario. vide in. j. p. p̄n. roſa. ſer. xxxvj. Thema Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Uel p̄dica de remiſſione iniuriarū. vide in. ij. p. prin. roſa. ſer. xxxiiij. p. iij. L ⁊ N ⁊ Q. vſq̃ in finē illius ptis. Thēa. Dimittite ⁊ dimittet vobis. ibidē.

Jn feſto corporis xp̄i ⁊ p totā octauā pōt predicari cū his q̄ poſui in. ij. pte prin. roſarij. ſer. xiij. p. ij. p totā. ⁊ ſer. xiiij. p totū. ⁊ ſer. xvj. per totū. Thema. Accipite ⁊ māducate: hoc eſt corpus meū. Uel Hoc facite in meā cōmemorationem. Uel Quicūq̃ mādućauerit panē vel biberit calicē dn̄i indigne: reus erit corporis ⁊ ſanguinis dn̄i. Uel Qui māducat ⁊ bibit indigne iudiciū ſibi māducat ⁊ bibit. Uel Probet ſeipſum homo: ⁊ ſic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. j. ad Cor. xj. ⁊ in ep̄la occurrēti. Uel accipe p themate. Caro mea vere eſt cibus ⁊ ſanguis meus vere eſt potus. Uel Qui māducat meā carnē: ⁊ bibit meū ſanguinē i me manet ⁊ ego in eo. Uel Hic eſt panis q̄ de celo deſcēdit Uel Qui māducat hūc panē viuet in eternū. Johā. vj. ⁊ in euangelio occurrenti.

Dn̄ica. ij. poſt pentecoſtē, de ira ⁊ odio. vide in. j. p. p̄n. roſa. ſer. vj. pte. v. p totā. ⁊ in. ij. pte p̄n. roſa. ſer. xxxiiij. pte. iij. B. Thema. Oīs qui odit fratrē ſuū in morte manet. j. Joh. iij. Uel p̄dica de operibꝰ mie. vide in. ij. p. p̄n. roſarij. ſer. iij. p totū. Thema. Nō diligamꝰ v̄bo neq̃ lingua: ſed ope ⁊ v̄itate. ibidē. Uel p̄dica de cena ⁊ ꝯuiuio corporis xp̄i. vide in. ij. pte prin. roſarij. ſer. xiiij. p. iij. H. vſq̃ in finē illiꝰ ptis. Thema. Hō q̄dā fecit cenā magnā: ⁊ vocauit multos. Luc. xiiij. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel cum eodē themate p̄dica ꝙ deꝰ oēs inuitat ad conuiuiū paradiſi. et ibi dic de gaudijs et delitijs paradiſi. vide in. iij. p. prin. roſa. ſermo. xviij. ⁊ xix. p totum. ſed multi recuſant ire diuerſis ex cauſis. vide in. j. p. prin. roſarij. ſer. j. in exor. ij.

Dn̄ica. iij. de eternitate glorie paradiſi. vide in. ij. p. p̄n. roſa. ſer. xix. p. vlti. p totā. Thēa. Uocauit nos in eternā gloriā ſuā. j. Pet. v. ⁊ i epiſtola occurrēti. Uel p̄dica ꝙ deꝰ gubernat ⁊ regit hoīes etiā ſceleratos. vide in. ij. p. p̄n. roſarij. ſer. xxxix. p. ij. p totā. Thēa. Jpſi cura eſt de vobis. ibidē. Uel p̄dica de catenis diabolicis. vide in. j. p. p̄n. roſa. ſer. vij. p totū. Thema. Aduerſariꝰ veſter diabolꝰ tāq̄ leo rugiēs circūit querēs quē deuoret. ibidē. Uel p̄dica q̄re xp̄s cōuerſabat ⁊ māducabat cū pctōribꝰ. vide i. ij. p. p̄n. roſa. ſer. xxxix. p. ix. ⁊ ꝙ multipliciter eos inuitat ad pn̄iam. vide in eiuſdē ſermonis. pte x. ⁊ ꝙ ꝓ eis ſuſcepit mortē ⁊ apud patrē interceſſit. in eodē ſer. pte. xj. Thema. Hic pctōres recipit ⁊ māducat cū illis. Luc. xv. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel p̄dica de gaudio qd̄ habet in celis ꝓ penitētia pctōris. vide in. ij. pte p̄n. roſarij. ſer. vj. p. ij. Q ⁊ R. Thema. Gaudiū erit in celo ſup vno pctōre pn̄iam agēte. ibidē.

Dn̄ica. iiij. de tribulationibꝰ patiēter tolerādis. vide in. j. pte prin. roſa. ſer. xxxviij. Thema Nō ſunt cōdigne paſſiones huiꝰ tpis ad futurā gloriā q̄ reuelabit in nobis. ad Rom̄. viij. ⁊ in ep̄la occurrēti. Uel p̄dica de vanitate ⁊ contēptu mūdi. vide in. ij. pte prin. roſarij. ſermo. xxvij. p. iij. p totā. Thema. Uanitati creatura ſubiecta eſt. ibidē. Uel p̄dica de religione. vide in eodē ſer. par. j. p totā. Thema. Relictis oībus ſecuti ſumus eū. Uel cū eodē themate predica de imitatione xp̄i. vide vt aſſignaui. ſ. in ſabbato poſt dominicā de paſſione.

Dn̄ica. v. de iuſticia. vide in. ij. par. p̄n. roſa. ſer. viij. in exor. ⁊ par. j. per totā. ⁊ ſer. xxiiij. pte ij. F ⁊ G. ⁊ ſer. xxxiiij. pte. iij. U. el. ij. Thema. Oculi dn̄i ſuper iuſtos. j. Petri. iij. ⁊ in epiſtola occurrēti. Originaliter autem pō. xxxiij. Uel accipe pro themate. Si quid patimini: ꝓpter

iustitiā btī eritis. In eadē eplā. Uel pdica de
charitate fraterna. vide vt assignaui.ß.i dñica
iij.in qdragesima. Uel pdica de ira:ꝛ odio. vi-
de vt assignaui dñica.ij.pcedēti. Thema. Ois
q irascit fratri suo re⁹ erit iudicio Mat.v.ꝛ in
euāg.occurrēti. Uel pdica de recōciliatiōe ꝛ pa
ce faciēda cū inimicis. vide i.ij.p.pn.rosa.ser.
xxxiiij.p.iij.O.et.s.,vsq i finē illi⁹ ptis. Thēa.
Uade prius recōciliari fratri tuo ꝛc.ibidem.

Dñica.vj.de mia dei. vide in tabula alpha-
betica.ij.p.prin.rosarij.in v̄bo Mia dei. The
ma. Misereor sup turbā. Mat.viij.ꝛ in euāg.
occurrēti. Uel pdica ꝙ renouamur multiplr a
spūsctō. vide in.ij.p.pn.rosarij.ser.xxxviij.pte
vj.S ꝛ S duplex,circa medium. ꝛ ꝙ dimissa
mala ꝯsuetudīe peccādi debem⁹ nouā vitā ce-
libē actitare. vide in.ij p.pn.rosa.ser.xvij.p.ij.
P. Thēa. In nouitate vite ambulem⁹ ad Ro
ma.vj.ꝛ in eplā occurrēti. Uel cū eodē thema
te pdica de fructificatione pnie:q reuiuiscere ꝛ
renouari facit opa nr̄a p pctm̄ mortificata. vi-
de in.ij.p.prin.rosarij.ser.vj.par.iij.p totā.

Dñica.vij. ꝙ pctm̄ est cā multiplicis mortl.
vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.vj.p.iij.O. The
ma. Finis illoꝝ mors est vel stipendia peccati
mors.ad Rom.vj.ꝛ in eplā occurrēti. Uel pdi
ca de grā dei. vide in.ij.p.prin.rosa.ser. xxxiij.
par.ij.p totā. Thema. Grā dei vita eterna.ibi-
dē. Uel predica de multis falsis pphetis. vide
in.ij.p.pn.rosarij.ser.ix.pte.ij.Z. duplex. vsq
ad B. Thema. Attendite a falsis prophetis.
Matth.vij.ꝛ in euāge.occurrēti.

Dñica.viij. ꝙ nobis multiplici iure debetur
hereditas pria celestis. vide in.ij.p.prin.rosa.
ser.vij.p.j.Y ꝛ Z A ꝛ B.ꝛ ser.xx.pte.v.p totaz.
Thema. Ipse spūsctūs testimoniū reddit spi-
ritui nr̄o ꝙ sum⁹ filij dei ꝛ heredes. ad Rom.
viij.ꝛ in eplā occurrēti. Uel pdica ꝙ oportebit
nos reddere rōnem deo de oib⁹ pctis et de tpe
amisso:ac de cogitationib⁹ vanis ꝛ v̄bis ocio-
sis. vide in.j p.pn.rosa.ser.x.pte.iij.Z.in fine.
Thema. Redde rōnē villicatiōis tue. Luc.xvj.
ꝛ in euāg.occur. Uel pdica de elemosyna. vide
in.ij.p.pnci.rosarij.ser.iij.p totū. Thēa. Facite
vobis amicos de mamona iniqtatis ꝛc.ibidē.

Dñica.ix.de destructione hierlm. Uide in.j.
pte pn.rosa.ser.ix.pte.iij.F.ꝛ ser.x.p.j. O du-
plex. Thema. Uidēs ciuitatē fleuit sup illā ꝛc.
Luc.xix.ꝛ in euāge.occurrēti. Uel cū eodē the-
mate pdica de flagellis dei. vide in.j.p.princi.
rosa.ser.ix.p.iiij.F.ꝛ ser.xl.i exor.ꝛ ser. xxxvij.
parte.iij.Z.ꝛ ser.x.pte.j.O.duplex. vbi ponū-
tur cause ppter quas misit de⁹ flagella ciuita-
ti hierusalē. Uel pdica de veneratione ecclesia
rū. vide vt assignaui in dñica infra natiuitatē
dñi. Thema. Domus mea domus orationis vo
cabit.ibidē. Uel cū eodē themate pdica de ora
tione. vide in.j.pte prin.rosarij.ser.xj. Uel pdi
ca de v̄bo dei. Uide in.j.pte pn.rosarij.ser.iij.
Thema. Erat quotidie docēs in tēplo.ibidē.

Dñica.x.de sciētijs. vide in tabula alphabe
tica scde ptis prin.rosa. in v̄bo Sciētia. The-
ma. Alij p spm̄ dat sermo sapientie:alij sermo
sciētie.j.ad Coꝛ.xij.ꝛ i eplā occurrēti. Uel pdi
ca de gratijs dei. vide in dicta tabula. in v̄bo
Gratia. Thema. Diuisiōes grāꝝ sunt idē autē
spūs.ibidē. Uel pdica cū eodē themate de do-
nis spūsctī. vide in.iiij.p.pn. marialis. ser.v.
in exor.ꝛ ser.vij.p totā. ꝛ in.ij.pte pn. rosarij.
ser.xxxviij.pte.vj.p totā. Uel cū ipso themate
pdica de fructibus spūs. vide in.iiij.pte prin.
marialis.ser.vij.p totuz. Uel ad hoc accipe p
themate: vnicuiq dat manifestatio spūs ad
vtilitatē. Uel hec oia opat vn⁹ atq idē spūs
diuidēs singulis prout vult. ibidē. Uel pdica
de supbia ꝛ humilitate. vide in.j.p.pn.rosarij
ser.vj.p.j.p totā.ꝛ ser.xiij.p.iij.Z.ꝛ ser.iiij.pte
ij.Z.ꝛ in.ij.p.prin.rosa.ser.ix.p totū. Thema.
Ois qui se exaltat humiliabit ꝛ q se humiliat
exaltabit. Luc.xviij.ꝛ in euāge.occurrēti.

Dñica.xj.de euāgelij ac sacre scripture atq
theologie excellētia. vide in.ij.pte.pn.rosarij.
ser.xxix.p.iij.N. Thēa. Noto vobis facio euā-
geliū qd pdicaui vobis.j.ad Coꝛ.xv.ꝛ i eplā
occurrēti. Uel pdica de grā dei. vide in tabula
alphabetica scde ptis prin.rosarij. in v̄bo Gra
tia. Thema. Grā dei sum id qd sum.ibidē. Uel
predica de miraculis. vide in.j.pte pn. rosarij
ser.xiiij.in exor.M ꝛ M duplex.ꝛ eodem ser-
mone pte.ij.X.ꝛ pte.iii.J.ꝛ in.ij.p.prin.rosa-
rij.ser.xxxviij.parte.iij.in princi. Thema. Bene
oia fecit: surdos fecit audire et mutos loqui.
Mar.vij.ꝛ in euāge.occurrenti.

Dñica.xij. ꝙ deo non adiuuante nihil boni
agere possum⁹. vide in.ij.pte prin.rosa. ser.vj.
pte.iiij.Z. nec a pctō resurgere. vide in eodem
ser.pte.iiij.M. Thema. Nō sumus sufficiētes
cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis:sed suffi
ciētia nostra ex deo est.ij.ad Coꝛ.iij.ꝛ in eplā
occurrēti. Uel predica qño deus est diligēdus
toto corde ꝛc. vide in.ij.pte prin.rosarij.ser.v.
pte.iij.P vsq ad U.ꝛ ꝙ est diligendus super
oia. vide in eodē ser.parte.iiij.E. Thema. Dili-
ges dñm deū tuū ex toto corde tuo ꝛc. Luc. x.
ꝛ in euāge.occurrēti. Originaliter aūt Deut.
vj. Uel predica ꝙ homo debet esse sollicitus

Per totum annum.

circa spūalia. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxxij. p. j. N. ꝛ ꝙ sibiipsi dꝫ hō prius attendere ꝙ alijs. vide in. ij. p. prin. rosarij. ser. xxxiiij. pte xxxij. q2 prima charitas incipit a seipso. vide in dicta. ij. par. pn. rosarij. ser. iij. p. iij. V. Thema Curā illius habe. s. aie tue. In eodem euange.

Dñica. xiij. de leprosis. vide in. ij. pte. princi. rosarij. ser. xxxv. par. iij. E. vsqꝫ ad N. Thema. Occurrerunt ei decemviri lepꝛosi. Luc. xij. ꝛ in euāgelio occurrenti. Vel predica de sacerdotū veneratione. vide in. ij. pte pn. rosarij. ser. xxv. parte. iij. M. vsqꝫ in fine illius ptis. Thema. Ite ostēdite vos sacerdotibꝰ. ibidē. Vel pdica de fide. vide in. j. pte pn. rosarij. ser. xv. per totū Thema. Fides tua te saluū fecit. Ibidem.

Dñica. xiiij. de cruce suscipienda. Vide in. j: pte rosarij. ser. xxxix. par. iij. X. vsqꝫ in finē illiꝰ partis. vbi ponūtur octo genera martyrij sine sanguinis effusione. Thema. Qui sunt xpi carnē suā crucifixerūt cū vitijs ꝛ cōcupiscētijs ad Gal. v. ꝛ in epla occurrenti. vel predica de oibꝰ peccatis capitalibꝰ sil. vide in. j. pte pn. rosarij. ser. ix. p totū. Thema. Qui talia agunt regnuꝫ dei nō cōsequētur. Ibidē. vel predica de fructibus spūs. vide vt assignaui in dñica. x. pceden ti. Thema. Fructus spūs est charitas: gaudiū: pax ꝛc. Ibidē. vel predica de cōtēptu mundi. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxvij. pte. iij. p totū. Thema. Nemo pōt duobus dñis seruire Mat. vj. ꝛ in euangelio occurrēti. Vel accipe p themate. Non potestis deo seruire ꝛ māmone. Ibidē. Cū quo pōt etiā pdicari ꝯ auariciā. vide in. j. pte pn. rosarij. ser. vj. p. ij. p totā. ꝛ sermo. xiij. pte. iij. R. ꝛ in. ij. pte pn. rosarij. ser. vj. pte. j. V. la. ij. ꝛ E. duplex. ꝛ ser. xxx. pte. ij. p totam. ꝛ eiusdē sermonis p. j. Q. ꝛ R. ꝛ in defen. mōtis piet. trac. ij. p. vij. E. Vel pdica de desiderio regni celestis. vide in. ij. parte prin. rosarij. sermo. xviij. per totū. Thema. Primū querite regnum dei. Ibidem.

Dñica. xv. de ignorātijs ꝛ erroribus. vide vt assignaui. s. in dominica. iij. in quadragesima. Thema. Nolite errare. ad Gal. vj. ꝛ in epla occurrenti. Vel predica ꝯ inanē gloriā. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. ix. parte. ij. X. vsqꝫ ad B Thema. Non efficiamur inanis glorie cupidi. Ibidē. Vel predica de bonis operationibꝰ faciēdis. vide in. j. pte. prin. rosarij. ser. xxxvij. per totum. Thema. Bonū faciētes non deficiamus. vel Dū tps habemꝰ operemur bonū. Ibidē. Vel predica ꝙ pctōr dī mortuꝰ. ꝛ ꝙ pctm̄ subijcit hoiem morti triplici. Vel pdica de mortuis a xpo resuscitatis ꝛ quid significēt. Vide vt assignaui. s. in. v. feria post quartā dñicā in qdragesima. Thema. Defunctꝰ efferebat filiꝰ vnicus matris sue. Lu. vij. ꝛ in euangelio occurrenti. Vel cuꝫ eodē themate pdica q sint portatores hoies ad sepulcrum male: corporale: ꝛ infernale. vide in. ij. par. pn. rosa. s. vj. par. j. T. ꝛ ꝙ sepulcra pctōris sunt tria. Vide in eodē. S.

Dñica. xvj. de honore sacerdotum. Vide vt assignaui. s. in dñica. xiij. Thema. Ipsi gloria in eccla. ad Ephe. iij. ꝛ in epla occurrēti. Vel predica de tribulationibus patiēter tolerādis: vide vt assignaui. s. in tertia dñica post pascha. Thema. Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibꝰ. Ibidē. Vel pdica ꝯ auaros q assimilāt hydropicis. Vide vt assignaui. s. in dñica. xiiij. Thema. Homo quidā hydropicus erat ante illum. Lu. xiiij. ꝛ in euāgelio occurrenti. vel predica de desiderio ꝛ contēplatione celestium. vide in. ij. parte princi. rosarij. sermone xviij. ꝛ. xix. Thema. Amice ascende superius Ibidem. vel predica de superbia ꝛ humilitate. vide vt assignaui. s. in dominica. x. Thema. Omnis qui se exaltat humiliabit: ꝛ qui se humiliat exaltabitur. Ibidem.

Dñica. xvij. de pace ꝛ ꝯcordia. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxiij. par. iij. Q. vsqꝫ in finē illius ptis. Thema. Sollicite seruare vnitatē spūs in vinculo pacis: vnū corpꝰ ꝛ vnꝰ spūs. ad Ephe. iiij. ꝛ in epla occurrēti. vel pdica ꝙ vnꝰ solꝰ est deꝰ. vide in. j. par. pnci. rosarij. ser. xiiij. parte. j. O. vsqꝫ ad V. Et ꝙ vna sola est vera fides. s. xpiana in q hoies saluant. vide in. exor. ipsius ser. Thema. Unus deus: vna fides: vnū baptisma. ibidē. vel pdica de dilectione dei. vide vt assignaui. s. in dñica. xij. Thema. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ꝛc. Mat. xxij. ꝛ in euāgelio occurrenti. vel pdica de dilectione fraterna. vide vt assignaui in dñica. iij. in quadragesima. Thema. Diliges ꝓximum tuum sicut teipsum. ibidem.

Dñica. xviij. de religione que dī nauis. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxvij. par. j. S. vsqꝫ ad Z. Thema. Ascēdēs iesus in nauiculaꝫ trāsfretauit. Mat. ix. ꝛ i euāg. occur. vel pdica de indulgētijs. vide in. j. par. prin. rosarij. ser. xiij. parte. ij. S. duplex. Thema. Remittuntur tibi peccata tua. Ibidem. vel predica de blasphemia. vide vt assignaui. s. in. v. feria post dominicam de passione. Thema. Hic blasphemat. Ibidem.

Dñica. xix. ꝯ maledictos demones. vide in. j. p. prin. rosa. ser. vij. in exor. ꝛ in ser. viij. par. v. p totā, ꝛ in ser. xxxvij. par. j. E. ꝛ in. ij. par. prin.

rosarij.ser.ix.par.j.P. la.ij. ⁊ ser.xxvij. par.j. D.ad finē.⁊ ser.xxxij.par.j.C.⁊ sermo.xxxviij. par.vij.A.Thema. Nolite locū dare diabolo. ad Ephe.iiij.⁊ in ep̄la occurrēti.Vel p̄dica de conuiuio corporis xp̄i.Vel q̄ de⁹ oēs inuitat ad ꝯuiuiū paradisi.vide vt assignaui.s.in.ij.dn̄ica.Thema. Sile est regnū celorū homini regi qui fecit nuptias filio suo.Vel Prādium meū paraui venite ad nuptias.Mat.xxij.⁊ in euāgelio occurrēti.Vel p̄dica de numero saluādorū.vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.xxiij.Thema Multi sunt vocati pauci ꝟo electi.ibidē. Vel p̄dica de inferno. vide in.ij.par.prin.rosa. ser. xxj.⁊.xxij.Thema.Ligatis manib⁹ et pedibus mittite eū in tenebras exteriores.Vel Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū.ibidem.

Dn̄ica.xx.de fine mūdi. vide in.j.par. prin. rosarij.ser.x.par.j.p totā.Thema. Dies mali sunt.ad Ephe.v.⁊ in ep̄la occurrēti. Vel predica cōtra ebrietatē.vide in.j.pte prin. rosa.ser. v.pte.j.N.⁊ cōtra gulositatē.vide in eodē ser. in error.⁊ pte.j.per totā.⁊ ser.vj.par.iiij.I duplex.Thema. Nolite inebriare vino in quo est luxuria.ibidē.Vel p̄dica de febrib⁹. vide in.ij. par.prin.rosarij.ser.vj.parte.j.C. el.iij.⁊ C duplex.Thema. Hora septima reliquit eū febris. Iohā.iiij.⁊ in euangelio occurrenti.

Dn̄ica.xxj.q̄ oportebit nos reddere deo strictā rōnē de gestis nr̄is ⁊ ꝟbis ac de cogitationibus:⁊ de tp̄e amisso.vide in.j.par.prin.rosarij.ser.x.par.iij.T.in fine.Thema. Sile est regnū celorū homini regi q̄ voluit rōnem ponere cū seruis suis.Mat. xviij.⁊ i euāgelio occurrēti.Vel p̄dica de restitutionib⁹.vide in.j. parte prin.rosarij.ser.vij.parte.ij.post mediū. ⁊ ser. xxv.par.iij.D.Thema.Redde qd̄ debes.ibidē Vel p̄dica de elemosyna.vide in tabula alphabetica scd̄e partis p̄n.rosa.in ꝟbo Elemosyna Thema.Oportuit ⁊ te misereri cōserui tui.ibidem.Vel cū eodē themate p̄dica de suffragijs p̄ mortuis faciēdis.vide in.ij. par.prin. rosarij.ser.ij.per totā. Vel predica cōtra demones vide vt assignaui.s. in dn̄ica.xix. Thema. Est nobis colluctatio aduersus principes ⁊ potestates:aduersus mūdi rectores tenebrarū harum.ad Ephe.vj.⁊ in ep̄la occurrēti. Vel predica de ꝟbo dei.vide in.j.pte prin.rosarij.ser. ij.⁊.iij. Thema. Galeā salutis assumite ⁊ gladiū spirit⁹ qd̄ est verbum dei.ibidem.

Dn̄ica. xxij. de charitate.vide in tabula alphabetica.ij.ptis princi.rosarij. in ꝟbo Charitas.Thema. Oro vt charitas vr̄a magis abundet.ad Phil.j.Vel p̄dica de ꝟitate.vide in.ij. parte prin.rosarij.ser.xxj.per totum.Thema. Scimus q: verax es:⁊ viam dei in veritate doces.Mat.xxij.⁊ in euange.occurrenti.Vel predica de restitutionib⁹.vide vt assignaui in dn̄ica p̄cedenti.Thema.Reddite q̄ sunt cesaris cesari:⁊ q̄ sunt dei deo.ibidē.vel predica contra hypocrisim.vide in.ij. parte prin.rosa.ser.ix. par.ij.L.⁊ A.⁊ C.el.ij.⁊ D.Thema. Quid me tentatis hypocrite.ibidem.

Dn̄ica.xxiij.de ꝯtēptu terrenoꝝ. vide in.ij. par.prin.rosarij.ser.xxvij.par.iij.p totā. Thema.Gloria in cōfusione ipsoꝝ qui terrena sapiunt ad Phil.iij.⁊ in ep̄la occurrēti.Vel p̄dica de religione.vide in eodē ser.parte.j.per totam.Thema. Nostra cōuersatio in celis est.ibidem.vel predica de fide.vide in.j. parte prin. rosarij.ser.xiij.⁊.xiiij.⁊.xv.Thema.Fides tua te saluā fecit.Mat.ix.⁊ in euangelio occurrenti.vel p̄dica de mortuis a xp̄o resuscitatis.vide in.ij.parte prin.rosarij.ser.vj.par.j.R.⁊ q̄ mortui dicunt dormiētes.vide in.ij.parte prin. rosarij.ser.j.par.j.E.Thema. Nō est mortua puella sed dormit.Mat.ix.⁊ in euangelio occurrenti.vel accipe pro themate.Surrexit puella.Ibidem.

Dn̄ica.xxiiij.de antixp̄o.vide in.ij.par.princi.rosarij.ser.xj.Thema.Cum videritis abominationē desolationis q̄ dicta est a Daniele p̄pheta stantē in loco scō:q̄ legit intelligat.vel Ve p̄gnātibus ⁊ nutriētib⁹in dieb⁹illis. vel Erit tribulatio magna qualis nō fuit ab initio mūdi vsq̄ mō neq̄ fiet.vel Nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro Mat.xxiiij.⁊ in euāge.occurrēti. vel p̄dica de signis futuri iudicij vniuersalis.vide in.j.par. prin.rosarij.ser.ix.pte.iij.p totā. Thema. Sol obscurabit ⁊ luna nō dabit lumen suū:⁊ stelle cadēt de celo. Ibidē.vel p̄dica de ipso iudicio vide vbi.s.ser.x.per totū. Thema.Mittet angelos suos cum tuba ⁊ voce magna. Ibidem vel Congregabunt electos a quattuor ventis a summis celoꝝ vsq̄ ad terminos eorum. Ibidem.vel predica de fine mūdi.vide vt assignaui.s. in dominica vigesima.Thema.Cum videritis hec oīa fieri scitote quia prope est in ianuis.In eodem euangelio.

In festo ap̄loꝝ.vide in.iiij.parte princi.marialis.ser.ix.par.x.⁊ in.xj.pte.prin.eiusdē marialis.serm̄.ij.parte.iiij.O.Thema.Ipse dedit quosdam ap̄los:quosdā ꝟo prophetas:alios autem euangelistas:alios ꝟo pastores ⁊ doctores.ad Ephe.iiij.⁊ in ep̄la occurrenti.vel p̄dica de cōtemptu mūdialiū. vide vt assignaui in

dñica.xxiij. Thema. Ecce nos reliquimus oīa et secuti sumus te. Mat.xix.ꝛ in euāgelio occurrēti. vel cū eodē themate predica de imitatione xpi. vide vt assignaui supra in sabbato post dñicam de passione.

In festo euāgelistarū: de predicatoribus. vide vt assignabo infra in festo doctorū. Thema Messis qdē multa: operarij aūt pauci. Luc.x. ꝛ in euāgelio occurrēti. Uel p̄dica de incertitudine saluationis nostre: vide in.ij.par.p:in.rosarij.ser.v.par.v.per totaȝ. Thema. Neminē p viā salutaueritis. i. saluuȝ esse dixeritis in via mūdiali. ibidē. Uel p̄dica de regno celesti. vide in.ij.p.pn.rosa.ser.xviij.p.vlti.p totā. Thema Appropinquabit in vos regnum dei. ibidem.

In festo alicuius martyris vel aliquorum martyrū. de martyrio. vide in.j.pte prin. rosa. ser.xxxix.p totū. Thema p vno martyre. Qui nō accepit crucē suā ꝛ sequit̄ me nō est me dignus. Mat.x.ꝛ in euāgelio occurrēti. vel Nolite timere eos q̄ occidūt corpus: aīam autē nō pñt occidere. ibidē. vel Qui non baiulat crucē suā ꝛ venit post me: nō pōt me9 esse discipul9. Luc.xiiij.ꝛ in euāgelio occurrēti. Pro plurib9 autē martyribus. Thema. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his q̄ occidunt corpus. Luc.xij.ꝛ in euāg.occur. Uel p̄dica ī festo vni9 martyris de puritate ɔsciē. vide in.ij.p.pn. rosarij.ser.xiiij.pte.iij.A.ꝛ ser.xxxiiij.p.j.Z. vsq3 in finē illi9 partis. Thema. Btūs vir q̄ inuent9 est sine macula. Ecci.xxxj. ꝛ in epl̄a occurrenti. Pro plurib9 autē martyrib9 ad idem Thema. Qui timēt dñm preparabūt corda sua: ꝛ in cōspectu illi9 scīficabunt aīas suas. Ecci.ij. et in epl̄a occur. Uel Beati mūdo corde qm̄ ipi deū videbūt. Mat.v.ꝛ in euāgelio occurrēti. Uel predica de victoria superbius. vide in.ij.p.prin. rosarij.ser.xij.per totū. Thema p vno martyre. Certamen forte dedit illi vt vinceret. Sap. x.ꝛ in epl̄a occurrēti. Pro pluribus aūt martyribus. Theme. Fortes facti sunt in bello. ad Heb.xj.ꝛ in epl̄a occurrenti.

In festo alicui9 scti a pascha vsq3 ad pentecostē de religiōe. vide vt assignaui in festo apostolorꝫ. Thema. Hi sunt q̄s aliqñ habuim9 in derisum ꝛ in silitudinē improperij. vel Nos insensati vitā illorꝫ estimabamus insaniā: ꝛ finē illorꝫ sine honore. Sap.v. ꝛ in epl̄a occur. Uel p̄dica de btis. vide in.ij.par.pn.rosarij.ser.xix. Thema. Inter sctōs sors illorꝫ est. ibidē. Uel p̄dica de dilectiōe dei. vide vt assignaui ī dñica.j.post pentecostē. Thema. Manete in dilectione mea. Joh.xv,ꝛ in euāgelio occurrenti,

In festo alicuius cōfessoris pōtificis: de cōditionibus pastorꝫ ꝛ prelatorꝫ. vide in.ij.parte prin.rosa.ser.xxvj.per totū. Thema. Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo. Ecci.xliiij.ꝛ in epl̄a occurrenti. Uel cū eodem themate predica de honore sacerdotū. vide vt assignaui.s.in dñica.xiij. post pentecostē. Uel predica de celebratione missarū. vide in.ij.pte prin.rosarij.ser.xiij.in exor.ꝛ par.j.ꝛ.iij.p totā Thema. Dedit in celebrationibus decus. Eccli xlvij.ꝛ in epl̄a occurrenti.

In festo alicuius doctoris: qualis dȝ esse doctor aliorū. vide in.j.par.prin.rosarij.sermone xxxiiij.par.j. S.ꝛ in.ij. parte prin. rosarij.ser. xxix.par.ij.ꝛ.ser.xxxiiij.par.ij. V.ꝛ quo tēpore fuerūt doctores ecclesie. vide in dicta. ij.parte prin.rosa.ser.xxvij.par.ij. R. ꝛ an doctores iuris sint digniores doctorib9 medicine. vide in ij.par.prin.rosa.ser.xxix.p.ij.L. ꝛ q̄ doctorib9 sapiētiorib9 est credendū q̄ possunt interpretari leges dubias. vide in defen.mon.pie.tracta. ij.par.iij.M.la.ij.ꝛ q̄ doctores debēt esse liberales. eodē tract.p.vij.Y.Z.ꝛ A.ꝛ de p̄uilegijs eorꝫ. ibidē Z. ꝛ q̄ doctores iuris decē noībus nūcupatur. ibidē A. ꝛ q̄ doctor reqsitus de veritate tenet̄ eā dicere ꝛ cōsulere. vide in.j.par. prin.rosa.ser.xxvij.p.j.C.el.ij.ꝛ D.in fine. Thema. Uos estis lux mūdi. Mat.v. ꝛ in euange. occur. Uel p̄dica de predicatoribus. vide in.j. par.prin.rosa.ser.j.p.j.ꝛ par.ij. P. circa mediū ꝛ ser.iij.p.ij.J.ꝛ M ꝛ O.ꝛ in.ij.par. prin.ser. vj.par.j.F.la.ij.ꝛ ser.ix.par.ij.T.el.ij.ꝛ Y. Thema. Predica v̄bū: insta oppoitune ꝛc. ij.ad Timo.iiij.ꝛ in epl̄a occurrēti. Uel Opus fac euāgeliste: ministeriū tuū imple. ibidē. Uel predica de sciētijs. vide ī tabula alphabetica. ij.partis prin.rosa.in v̄bo sciētia. Thema. Erit tempus cū sanā doctrinā non sustinebit ꝛc. Uel A veritate quidem auditum auertēt: ad fabulas aūt conuertentur. ibidem.

In festo alicuius cōfessoris nō pōtificis: de vero xpiano. vide in.j.p.prin.rosa. ser.xv.p.ij. p totā. Thema. De oī corde suo laudauit dñm: ꝛ dilexit deū q̄ fecit eū. Ecci.xlvij. ꝛ in epl̄a occur. Uel cū eodē themate p̄dica de amore dei. vide in.ij.par.pn.rosa.ser. v.parte.iij. P. vsq3 ad U.ꝛ ibidē E.ꝛ ser.xl.parte.j.per totaȝ. Uel cum ipso themate predica de puritate cōsciētie. vide vt assignaui in festo martyrum.

In festo alicui9 scti religiosi vel religiose: de religione vel de cōtēptu mūdi. vide vt assignaui in festo aplorꝫ. Thema. Ecce nos reliqmus oia ꝛ secuti sumus te, Mat. xix. ꝛ in euange.

occur. Vel pdica de victoria supplius. vide vt assignaui.8.in festo martyrū. Thema. Dedit illi cōtra inimicoꝝ potētiā.i. contra sensualitates aīe ꝯtrariātes. Eccli.xlvij.et in epla occur.

In festo alicuius sancti vel sancte de tertio ordine scti Francisci: accipe predicationē in.ij. par.pn.rosa.ser.xxvij.p.ij.p totā. Thema si est vir. Dedit illi cor ad precepta: et legē vite et discipline. Eccli.xlv.ꝛ i epistola occur. Si est mulier. Thema. Laudabit vsqꝫ ad mortem anima mea dñm. Eccli.lj.et in epistola occurrenti.

In festo alicuꝰ virginis vel pluriū virginū devirginitate. Vide in.ij.p.pn.rosarij.ser.viij. par.iij.L.ꝛ.M.ꝛ ser.xviij.pte.j.B.vsqꝫ ad.L. Thema: si est vna solū. Mulier innupta ꝛ virgo cogitat q̄ sunt dñi vt sit sctā corpore ꝛ spū. j.ad Coꝝ.vij. ꝛ in epla occurrenti. Si vo sunt plures. Thema. Sile est regnū celoꝝ decē virginibus. Mat.xxv.et in euāg.occurrenti. Vel in eodē themate pdica de virginibus fatuis. vide i eodē sermone. xxviij.p.j.K. Vel pdica de remedijs seruāde virginitatis et castitatis. vide ibidē L. vsqꝫ in finē illius partis. Thema. Prudētes virgines aptate vestras lampades Vel cum eodem themate predica de prudentia. vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.viij.pte.iiij. Q vsqꝫ in finem illius partis.

In festo alicuꝰ virginis sponse xpi pōt etiā predicari de cōditionibus quas habere debet quelibet bona spōsa. vide in.ij.parte prin.marialis.ser.v.p totū. Thema. Despondi vos vni viro virginē castam exhibere christo.ij. ad Corin.xj.et in epistola occurrenti.

In festo alicuius sancte vidue: de bono viduitatis. vide in.v.pte prin.marialis. ser.viij. parte.ij. J.circa mediū. Et de statu viduarum vide in.ij.par.prin.rosarij.ser.xxviij.par.ij.per totam. Thema. Laudabit vsqꝫ ad mortem anima mea dñm. Ecli lj.ꝛ in epistola occurrenti.

In festo alicuius scti vel sancte in coniugio decedentis: de matrimonio et sponsalibus. et quō cōiuges debēt inuicē viuere. Vide in.iiij. par.pn.marialis.ser.xj.p.iij.B. ꝛ in.j.par.pn. rosarij.ser.xxiij.par.ij.B ꝛ.C. et G.post mediū et ser.xxiij.pte.j.O.ꝛ P. et in.ij.par.pn.rosa. ser.xxv.pte.j.p totā. Thema: si est vir. Fidelis seruus ꝛ prudēs quē cōstituit dñs sup familiā suā. Matthei.xxiiij.ꝛ in euāgelio occur. Si est mulier. Thema. Liberasti corpꝰ meū a pditione. Eccli.lj.ꝛ in epla occurrēti. Vel predica de remedijs superādi diabolicas tētatiōes: sicut ipse sctūs vel sancta supauit. Vide in.j.p.pn. rosarij.ser.xxx.par.j.M. et ser.xxxiiij. in exor.

Thema: si est vir. Dedit illi cōtra inimicos potētiā. Eccli.xlvij.ꝛ in epla occurrēti. Si est mulier. Thema. Liberasti me a rugiētibus pparatis ad escā: et de manibus qrentiū aiam meā. Eccli.lj.et in epla occurrēti. Vel pdica contra vanitates mulierū: ꝛ de ornatu supfluo corporis. Vide i.ij.par.pn.rosarij.ser.xxviij.p.iij.F. vsqꝫ i finē illꝰ p. Thema. Mittēt eos i caminum ignis. Mat.xiij. ꝛ in euange.occurrenti.

In festo sancti Frācisci vel scti Bernardini aut alterius patris spiritualis potest adaptari p exor. illud qd posui in plogo marialis: vel dic in exordio q in oībꝰ generū speciebꝰ est devenire ad aliquid qd sit metrū ꝛ mensura oīm aliorum. Vide in.j.par.pn.marialis.ser.vij.p. j.E. vel adapta exordiū sermonis trigesimiqrti.ij.par.prin.rosarij. Thema. Fidelis seruus ꝛ prudēs quem constituit dñs super familiā suā Mat.xxiiij.et in euangelio occurrenti.

In festo alicuius sancti pulchri: vel pulchre sctē an bonū sit aliquē esse pulchrum. Applica sermo.qrtū.ij.p.pn.maria. Thema. Pulchritudo ꝛ decor īdumētū eiꝰ. Prouer.vi. vl Pulchritudinē cādoris eiꝰ admirabit ocls. Eccli.xliij.

In festo alicuius sancti vel sancte nobilis. An psit quē esse nobile: ꝛ in quo ꝯsistit nobilitas. vide in.ij.par.pn.maria.ser.j.p.ij.E. vsqꝫ ad L.et in.ij.par.punci.rosa.ser.v.par.j.X. in prin. et ser.xxxj.par.j.D.post medium. Thema Ex magno genere es tu. Tobie.v.

In exordio sermonis alicuꝰ sancti vel sancte dic q sctificari dr aliqs mltis modis: vide in.j.par.pn.marial.ser.j.par.ij. V.i fine.ꝛ J.

In festo sanctoꝝ quoꝝ misse habent epistolā vel euāgeliū in particulari poterūt adaptari multa q posui in mariali: ꝛ in rosario: ꝛ iterseri hystoriam ipsoꝝ sanctoꝝ vel aliquid dicere de vita illoꝝ ad propositum predicationis.

In festo scti Andree apli de verbo dei. vide i j.pte pn.rosarij.ser.iij.p totū. Thema. Quō audiēt sine pdicāte. vel Quō pdicabunt nisi mittant: vel q speciosi pedes euangelizātiū bona vel fides est ex auditu: auditꝰ aūt p verbū xpi vel In oēm terrā exiuit sonꝰ eoꝝ: ꝛ in fines orbis terre verba eoꝝ. ad Ro.x.et in epla occur. Vel accipe p themate. Faciā vos fieri piscatores hoim. Mat.iiij.ꝛ in euāg.occurrē. ꝛ i exordio dic q predicatores dicunt piscatores: vide in.j.par.pn.rosarij. ser.j.p.ij. P. circa mediū. Vel pdica de pace. vide vt assignaui in.ij.feria post pascha. Thema. Speciosi pedes euāgelisātiū pacē. In eadē epla. Vl pdica de imitatione xpi. vide vt assignaui in sabbato post dñicā

de passiõe. Thema. Uenite post me. Mat. iiij.

In festo scti Thome aplĩ: de pace. vide vbi remisi. s̃. prime. Thema. Pax vobis. Johan. xx. ⁊ in euagelio occurrẽti. vel p̃dica de veritate fidei xpiane. vide in. j. par. prin. rosa. sermo. xxiiij. per totum. Thema. Noli esse incredulus sed fidelis. ibidem. vel predica de diffinitione fidei. vide vbi. s̃. ser. xiij. Thema. Quia vidisti me Thoma credidisti: beati qui non viderunt et crediderunt. ibidem.

In festo sancti Stephani protomartyris: de gloria celesti. vide in. ij. pte prin. rosarij. ser. xviij. ⁊. xix. Thema. Uidit gloriaʒ dei. Act. vij. ⁊ in epl'a occurrẽti. Uel predica de spe perueniendi ad vitã eternã. vide in. ij. parte prin. rosa. sermo. xx. Thema. Ecce video celos apertos ibidem. vel predica de dilectione inimicorum ⁊ remissione iniuriarum. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. xxxiij. parte. iij. Q. vsqȝ in finẽ illiꝰ partis. Thema. Domine ne statuas illis hoc peccatum. ibidem.

In die scti Johãnis: de imitatiõe xp̃i. vide vt assignaui in sabbato post dñicam de passione. Thema. Tu me sequere. Joh. xxj. ⁊ in euangelio occurrẽti. Uel cũ ipso themate p̃dica de religiõe. vide in. ij. pte p̃n. rosa. ser. xxvij. pte. j. p totã. vel cũ eodẽ themate predica de cõtemptu mũdi. vide in eodẽ ser. par. iij. per totam.

In festo Innocẽtum: de v̾ginitate. vide vt assignaui. s̃. in festo virginũ. Thema. Uij sunt q̃ cũ mulieribus nõ sunt coinquinati: v̾gines enĩ sunt ⁊c. Apoca. vij. ⁊ in epl'a occurrenti. vel predica de martyrio. vide vt assignaui. s̃. in festo martyrũ. Thema. Occidit oẽs pueros qui erãt in Bethleẽ. Mat. ij. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel predica de consolationibus mundi spernẽdis: qꝛ nõ sunt vere consolationes. vide vt assignaui in tabula alphabetica: in verbo Mũdane cõsolationes. Thema. Nolite consolari qꝛ non sunt. Ibidem.

In festo sancti Thome epĩ Cantuariensis: cõtra ambitionẽ. vide in. ij. par. prin. rosa. ser. ix. par. ij. D ⁊ R. ⁊ ser. xxvj. par. iij. L. circa medium. ⁊ ser. xxxj. parte. j. L. ⁊ N. Thema. Nemo assumat sibi honorẽ: nisi qui vocaꝭ a deo tãqȝ aaron. ad Heb. v. ⁊ in epl'a occurrenti. vel predica de honore sacerdotũ. vide vt assignaui. s̃. in dñica. xiij. post Pentecostẽ. Thema. Tu es sacerdos in eternũ s̃m ordinem melchisedech. In eadẽ epl'a. ⁊ originaliter ps̃. cx. Uel predica de cõditionibꝰ pastoruʒ. vide ⁊ assignaui in festo cõfessoꝝ põtificum. Thema. Ego sum pastor bonus. Joh. x. ⁊ in euãgelio occurrẽti.

In die scti Siluestri: de p̃dicatoribus. vide vt assignaui in festo alicuiꝰ doctoris. ⁊ ibi est thema. vel p̃dica de sciẽtiis. vide ibidẽ cũ themate ibi posito: qꝛ illa epl'a poniꝭ in hoc festo vel p̃dica de castitate. vide in. j. pte prin. rosa. ser. xxxix. pte. iij. X. ⁊ ser. xl. pte. iij. G. ⁊ in. ij. pte p̃n. rosa. ser. viij. p. iiij. p totã. ⁊ in. iiij. p. prin. marialis. ser. iiij. p. iij. R. ⁊ Z. ⁊ in. v. pte prin. eiusdẽ marialis. ser. viij. p. ij. D. ⁊ p. xij. p totã. Thema. Sint lũbi vestri p̃cincti. Luc. xij. ⁊ in euãge. occurrẽti. vel p̃dica ꝙ hõ dũ est sanus dȝ se p̃parare: ⁊ nõ expectare vsqȝ ad mortem ad faciendã p̃niam. vide in. j. par. p̃n. rosa. ser. vij. p. vj. B. post mediũ vsqȝ in finẽ. et eiusdẽ ser. par. vlti. C. ⁊ ser. viij. per totum. Thema. Estote parati: qꝛ qua hora nõ putatis: filiꝰ hominis veniet. In eodẽ euãgelio.

In cõuersione scti Pauli de g'lioso noĩe Jesu ab ipso paulo magnificato. vide in. v. par. prin. marialis. ser. xj. per totũ. Thema. Uas electionis est mihi iste vt portet nomẽ meũ corã gẽtibus ⁊ regibꝰ ⁊ filijs israel. Actuũ. ix. et in epl'a occurrẽti. vel p̃dica de remuneratiõe glorie celestis. vide in. ij. par. p̃n. rosa. ser. xviij. per totuʒ. Thema. Ecce nos reliq̃mus oĩa ⁊ secuti sumus te: quid ergo erit nobis. Mat. xix. et in euãge. occur. Uel p̃dica de cõtẽptu mũdi aut de imitatione xp̃i. vide vt assignaui in festo apl'orum cum themate ibi posito.

In cathedra scti Petri: ꝙ xp̃s est verus filius dei: ⁊ fuit messias. vide vt assignaui in. v. feria post pascha. Thema. Quam dicũt hoĩes esse filium hoĩs. vel Tu es xp̃s filius dei viui. Mat. xvj. ⁊ in euãgelio occur. vel p̃dica de honore sacerdotũ. vide vt assignaui. s̃. in festo cõfessorũ pontificũ. Thema. Tu es Petrus ⁊ sup hãc petrã edificabo ecclesiã meã. vel Tibi dabo claues regni celoꝝ. Ibidẽ. vel p̃dica de confessione ⁊ absolutiõe a pctis. vide in. j. p. prin. rosarij. ser. xxxij. per totũ. ⁊ ser. xxxiij. par. j. O ⁊ O duplex. Thema. Quodcunqȝ ligaueris super terrã erit ligatũ ⁊ in celis: ⁊ quodcũqȝ solueris sup terrã erit solutũ ⁊ in celis. Ibidem.

In festo scti Matthie apostoli: de humilitate. vide in. iiij. parte prin. marialis sermo. iiij. par. ij. E. in fine. ⁊ G. circa medium vsqȝ in finem illius partis. ⁊ in. v. par. prin. ipsius marialis. ser. vj. par. ij. U. ⁊ in. vj. par. prin. marialis. ser. j. pte. iij. Z. circa finem. ⁊ in. ij. par. prin. rosa. sermo. ix. in exor. ⁊ in. iij. parte eiusdẽ sermonis per totam. ⁊ sermo. xxxviij. parte. vij. C. Thema. Reuelasti ea paruulis. vel Discite a me: qꝛ mitis sum ⁊ humilis corde. Matth. xj.

τ in euãgelio occurrenti. vel predica de cõione vide in. ij. pte prin. rosa. fer. xiiij. τ. xvj. Thema. Venite ad me oẽs q̃ laboratis et onerati estis τ ego reficiã vos. Ibidẽ. vel predica de religione. vide in. ij. par. prin. rosa. fer. xxvij. par. j. per totã. Thema. Tollite iugũ meũ sup vos τ inuenietis requiẽ aiabus vestris. vel Jugũ meũ suaue est τ onus meũ leue. ibidem.

In festo sctõꝝ aplõꝝ Philippi τ Jacobi: de religione vel de btis. vide vt assignaui i festo alicuius scti a pascha vsq ad pẽtecostẽ. τ ibi sunt themata: qꝛ eadẽ epl'a ponit in hoc festo vel predica de qualitate τ inequalitate glorie beatoꝝ. vide in. ij. pte prin. rosa. fer. xix. pte. vj. O vsq ad A. Thema. In domo pris mei mansiones multe sunt. Joh. xiiij. τ in euãgelio occurrenti. vel predica de imitatione xpi. vide vt assignaui in sabbato post dñicaꝫ de passione. Thema. Ego sum via vitas τ vita. Ibidẽ. vel cũ eodem themate predica de veritate. vide in ij. pte prin. rosa. fer. xxxj. vel p̃dica de vnitate diuine essentie. vide in. j. pte pn. rosa. fer. xiiij. pte. j. O vsq ad V. Thema. Ego in patre τ pater in me est. Ibidẽ. vel predica de miraculis. vide vt assignaui in secũda feria post quartaꝫ dñicam in quadragesima. Thema. Qui credit in me: opera que ego facio τ ipse faciet τ maiora hoꝝ faciet: qꝛ ad patrẽ vado. ibidẽ. Vel predica de oratione. vide in. j. parte prin. rosa. fer. xj. Thema. Quodcũq petieritis patrẽ in nomine meo hoc faciam. Ibidem.

In inuentione sancte crucis: de ipsa cruce. vide in. j. pte prin. rosa. fer. xxxviij. parte. iij. S vsq ad V. Thema. Sicut exaltauit Moyses serpentẽ in deserto: ita exaltari oportet filium hois. Joh. iij. τ in euangelio occurrẽti. vel Factus est obediẽs vsq ad mortẽ: mortẽ aũt crucis. ad Phil. ij. τ in epl'a occurrenti. vel cũ eodẽ themate predica de obediẽtia. vide vt assignaui in dñica in ramispalmaruꝫ. vel predica de noĩe Jesu. vide vbi. s̃. τ ibi accipe thema: qꝛ eadẽ epl'a ponit in hoc festo. vel predica de miraculis. vide vbi me remisi. s̃. in festo sanctoꝝ Philippi τ Jacobi. Thema. Nemo põt hec signa facere q̃ tu facis nisi fuerit deꝰ cũ eo. Joh. iij. τ in euãgelio occurrenti. vel predica de baptismo. vide vt assignaui i. iiij. feria post quartam dñicam in quadragesima. Thema. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritusancto non potest introire in regnum dei. ibidem.

In festo scti Johãnis ante portã latinã predica de religiõe: vel de btis. vide vt assignaui in festo alicuiꝰ scti a pascha vsq ad Pentecosten. τ ibi accipe themata: qꝛ eadẽ epl'a ponit in hoc festo. vel predica de ꝓsperitatibꝰ τ tribulationibus: aut de martyrio: aut ꝙ deus hꝫ diuersos calices. vide vt assignaui in. iiij. feria post scđam dñicã i quadragesima. τ ibi accipe themata: qꝛ idẽ euãgeliũ ponit in hoc festo.

In festo sancti Antonij de Padua ordinis minoꝝ predica de scientijs. vide vt assignaui in festo doctoꝝ. Thema. Optaui τ datꝰ est mihi sensus: τ inuocaui τ venit in me spũs sapiẽtie vel Preposui illã regnis τ sedibus: et diuitias nihil esse dixi in cõparatione illiꝰ. Sap. vij. et in epl'a occurrẽti. vel p̃dica de p̃dicatoribꝰ. vide vt assignaui vbi. s̃. Thema. Mihi dedit deus dicere ex sñia. Ibidẽ. Vel p̃dica qualis esse dꝫ doctor. vide vt assignaui vbi. s̃. Et ibi accipe themata: qꝛ idẽ euangeliũ ponit in hoc festo. Vel accipe ꝓ themate vtriusq sermõis p̃sentis gnati. Qui fecerit τ docuerit hic magnꝰ vocabit in regno celoꝝ. Mat. v. τ in euãge. occur.

In festo scti Johãnis baptiste applica i exordio illud qđ posui in. iij. pte princi. marialis fer. j. in exordio. τ fer. ij. parte. ij. in prin. vbi tractat de pulchro τ bono noie τ de deriuatione eiꝰ. Thema. Johãnes est nomẽ eiꝰ. Luc. j. et in euãgelio occurrẽti. Et qꝛ Johannes interptat in q̃ est grã dei. vide in tabula alphabetica. ij. ptis prin. rosarij. in vbo Gratia dei. vel põt fieri sermo de pueris. vide vt assignaui in. iij. feria post primã dñicã i quadragesima. Thema. Quis putas puer iste erit. Ibidẽ. vel predica de predicatoribꝰ. vide vt assignaui in festo doctoꝝ. Thema. Posuit os meũ quasi gladium acutũ. Esa. xlix. τ in epl'a occurrẽti. vel predicã de exẽplaritate. vide in. j. pte prin. rosarij. fer. vij. parte. iij. per totam. τ in. ij. par. prin. rosa. xij. sermo. xxvj. par. vj. O. Thema. Dedi te in lucem gentium. Ibidem.

In festo sanctoꝝ martyrũ Johãnis τ Pauli de operibꝰ misericordie. vide in. ij. pte princi. rosarij. fer. iij. Thema. Hi sunt viri misericordie. Eccl. xliiij. τ in epl'a occurrẽti. Vel predica de sepulturis τ testamentis mortuoꝝ. vide in ij. parte prin. rosarij sermo. j. Thema. Corpora eoꝝ in pace sepulta sunt: et noĩa eorum viuẽt in secula. Ibidem. vel predica contra hypocrisim. vide in. ij. parte prin. rosa. fer. ix. parte. ij. Z vsq ad F. Thema. Attẽdite a fermẽto phariseorum qđ est hypocrisis. Luce. xij. τ in euangelio occurrenti.

In vigilia aplõꝝ Petri τ Pauli de oratione. vide in. j. parte princi. rosarij. fer. xj. vel. xij. Thema. Petrꝰ τ Johãnes ascẽdebãt in tẽplũ

ad horam horationis nonam. Act. iij. ⁊ in epistola occurrenti: vel predica de nomine iesu. vide in. v. parte princi. marialis. ser. xi. Thema. In noie iesu xp̄i nazareni surge ⁊ ambula. ibidem. vel predica sermonem de pastoribus. vide vt assignaui in festo cōfessorum pontificū. Thema. Pasce oues meas. Joh. xxi. ⁊ in euangelio occurrenti.

In festo ipsorum apl'orum Petri ⁊ Pauli pōt p̄dicari ꝙ xp̄s est verus filius dei. vel de honore sacerdotū: aut de cōfessione pctōrum ⁊ absolutione ab eis. vide vt assignaui in cathedra scti Petri. ⁊ ibi accipe themata: qr idē euāgelium ponit̄ in hoc festo. Pōt etiā predicari de martyrio. vide vt assignaui in festo martyrū. Thema. Occidit Jacobū fratrē Johannis gladio. Act. xij. ⁊ in ep'la occurrēti. vel p̄dica de angelis hoi ministrātibus. vide in. xi. parte princi. marialis. ser. ij. parte. iiij. R. vsq₃ ad finē. ⁊ in ij. pte prin. rosarij. ser. x. par. iij. A. vsq₃ ad M. Thema. Misit dn̄s angelū suum ⁊ eripuit me de manu herodis ⁊c. ibidem.

In festo commemoratiōis sancti Pauli de gr̄a dei. vide vbi me remisi in festo scti Johannis baptiste. Thema. Vocauit me p gratiā suā ad Gal. i. ⁊ in epistola occurrenti. vel p̄dica de cōtēptu mūdi: aut de religione. vide vt assignaui in festo aplorum. ⁊ ibi accipe thema: qr idem euangelium legit̄ in hoc festo: vel p̄dica de remuneratione regni celestis. vide vt assignaui in cōuersione eiusdē. ⁊ ibi accipe thema.

In octaua aplorum Petri ⁊ Pauli de operib⁹ misericordie: vel de sepulturis ⁊ testamentis mortuorum. vide vt assignaui in die sctōrum martyrum Johannis ⁊ Pauli. ⁊ ibi accipe themata: qr eadem ep'la legit̄ in hoc die. vel predica de religione que dr̄ nauis. vide i. ij. par. prin. rosarij. ser. xxviij. parte. i. G. vsq₃ ad Z. Thema. Jussit iesus discipulos suos ascēdere in nauiculam ⁊ transfretare. Mat. xiiij. ⁊ in euāgelio occurrenti. vel ibi dic ꝙ quattuor venti insurgunt contra ipsam nauim religionis. vide ibidem. Vel. ij. Thema. Nauicula in medio mari iactabat̄ fluctibus. vel Erat ventus cōtrarius eis. In eodem euangelio. vel predica de fide. vide in. i. parte prin. rosarij. ser. xiiij. per totum. Thema. Modice fidei quare dubitasti. ibidē.

In festo sctōrum martyrū septē fratrū ⁊ sancte Ruffine martyris: posset predicari de fortitudine beate virginis. vide in. iiij. parte prin. marialis. ser. iij. par. ij. per totam. ⁊ in. ix. parte prin. marialis. ser. i. parte. iiij. S. Thema. Mulierē fortē qs inueniet; ꝓcul ⁊ de vltimis finibus precium eius. Prouer. xxxi. ⁊ in ep'la occurrenti. Vel p̄dica de pn̄ia que dr̄ nauis. vide in. ij. parte prin. rosarij. ser. vi. par. i. Y. circa mediū. Thema. Facta est quasi nauis institoris. ibidē. vel predica de operibus misericordie. vide vt assignaui in festo sanctorum martyrum Johānis ⁊ Pauli. Thema. Manum suā aperuit inopi: ⁊ palmas suas extendit ad pauperes. ibidē. vel Mater ⁊ fratres tui foris stant. Mat. xij. ⁊ in euangelio occur. vel predica de pulchritudine. vide vt assignaui in festo alicuius sancti pulchri. Thema. Fortitudo ⁊ decor indumētū eius. vel Fallax gratia ⁊ vana est pulchritudo In eadem epistola.

In festo sancte Marie magdalene: qr occurrit eadē ep'la pōt p̄dicari vt. s. prime. vel p̄dica de conuersione ⁊ pn̄ia ipsius Magdalene. vel vn̄ ꝓcedit diuersitas humanorum actuū ⁊c. vel de fide. vide oīa vt assignaui i. v. feria post dn̄icam de passiōe. ⁊ ibi accipe themata: qr occurrit idem euangelium.

In festo scti Jacobi apl'i de spe ꝑueniēdi ad vitā eternā. vide in. ij. par. prin. rosarij. ser. xx. Thema. Elegit nos deus ante mūdi ꝯstitutionem vt essemus sancti. ad Ephe. i. ⁊ in ep'la occur. vel cū eodem themate tāge aliquid de predestinatione. vide vbi. s. ser. xxiij. parte. i. Y. et parte. ij. D. ⁊ E. Vel predica de ꝓsperitatibus ⁊ tribulationibus: aut de martyrio: aut ꝙ deus habet diuersos calices. vide vt assignaui in iiij. feria post scđam dn̄icam in quadragesima: ⁊ ibi accipe themata: qr idem euangeliū legit̄ in hoc festo.

In festo scti Petri ad vincula: qr eadē ep'la legit̄ ⁊ idē euāgelium qđ in die aplorum Petri ⁊ Pauli. iō pōt p̄dicari vt ibi assignaui.

In festo scti Laurētij martyris de elemosyna. vide in. ij. parte prin. rosa. ser. iij. ⁊ in exordio pone ꝙ elemosyna assimilatur semini. vide in eodē ser. parte. iij. X. ante mediū. Thema. Qui parce seminat parce ⁊ metet. ij. ad Cor. ix. ⁊ in ep'la occurrenti. vel Qui seminat in bn̄dictiōibus de bn̄dictionibus ⁊ metet. ibidem. vel Dispersit dedit pauperibus: iusticia eius manet in seculū seculi. ibidem. vel predica de religione aut de imitatione. vide vt assignaui in die sancti Johannis euangeliste. Thema primi. Qui mihi ministrat me sequatur. Thema secundi. Vbi ego sum illic ⁊ minister meus erit. vel Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus qui est in celis. Joh. xij. ⁊ in euangelio occurrenti.

In festo sancti Ludouici regis francorū ter

tijꝙ ordinis beati Francisci: vltra assignatus sermonē. ß. ꝑ sanctis ipsius tertij ordinis: potest p̄dicari sicut assignaui i festo sancti Mat thie. q: ponit idem euangeliū.

In festo decollatiōis sancti Johānis baptiste pōt predicari de scietijs. vide vt assignaui i festo doctoꝝ. Thema. Beatus vir qui in sapia morabitur. Eccli. xiiij. ꝛ in epla occurrēti. Uel predica de iusticia. vide in tabula alphabetis ca. ij. ptis ptin. rosarij. in verbo Justicia. Thema. Beatus vir q̄ in iusticia meditabit. ibidē. Uel predica de martyrio. vide vt assignaui in festo martyrū. Thema. Decollauit eū in carcere. Mar. vj. ꝛ in euangelio occurrēti. Uel p̄dica de iuramento. vide in. j. parte ptin. rosarij. fer. xvij. parte. ij. per totā. ꝛ parte. iij. G. ꝛ in. ij. pte ptī. rosarij. fer. xxxij. pte. iij. Z. ꝛ fer. xxxiiij. parte. iij. K. el. iij. Thema. Cōtristatus est rex propter iusiurandum. ibidem.

In exaltatione sancte crucis p̄dica de cruce vel de obedientia: aut de noīe Jesu. vt assignaui in die inuentionis eiusdē crucis. q: eadem epla ponit in hoc die. Uel p̄dica ꝙ xp̄s in cruce oia tradit ad seipsuꝫ. ꝛ ꝙ aliq̄d trahit multis modis ꝛc. vide vt assignaui in quarta feria post pentecostē. Thema. Ego si exaltat⁹ fuero a terra: oīa trahā ad meipsuꝫ. Joh. xij. ꝛ in euāge. occurrenti. Potest etiam predicari de iudicio vniuersali in quo apparebit crux sole splē didior. vide in. j. parte ptin. rosarij. fer. x. Thema. Nunc iudiciū est mundi. ibidem.

In festo sacroꝝ stigmatū beati Francisci de abnegatione ꝓprie voluntatis ꝛ de victoria suijpsius. vide in. ij. parte ptin. rosarij. fer. xij. per totum. Thema. Si quis vult venire post me abneget semetipsuꝫ. Mat. xvj. ꝛ in euange. occurrenti. Uel cū eodē themate predica de obedientia. vide in tabula alphabetica. ij. partis ptin. rosarij in verbo Obedientie. Uel predica de imitatione xp̄i aut de cruce tolleranda: ꝛ de martyrio sine sanguine. De primo vide vbi me remisi in festo apostoloꝝ. De secundo vide in. j. parte ptin. rosarij. fer. xxxix. parte. iij. per totam. Thema. ad vtrūq̄. Tollat crucem suam et sequatur. In eodem euangelio.

In festo sancti Matthei apli: ꝛ de imitatione xp̄i. vide. ß. proxime. Thema. Sequere me. Uel Surgēs secutus est eū Mat. ix. vel p̄dica quare xp̄s māducabat cū pctōib⁹. vide in. ij. parte p̄n. rosarij. fer. xxxix. pte. ix. ꝛ ꝙ ꝑ ipsis suscepit mortē ꝛ apud prēm intercessit. vide in eodē fer. p. xj. Thema. Multi publicani ꝛ peccatores venientes discūbebāt cū Jesu ꝛ discipulis ei⁹. ibidē. vel Quare cū publicanis ꝛ peccatoribus māducat magr̄ vester. ibidē. Uel predica de misericordia dei. vide in tabula alphabetica. ij. partis ptin. rosarij. in verbo Misericordia dei. Thema. Misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū. ibidē. ꝛ originaliter Osee. vj. vel p̄dica ꝙ xp̄s incarnatus est ꝑ salute pctōꝝ. Uide in dicto fer. xxxix. pte. vij. ꝛ. viij. Et multipliciter eos inuitat ad pniam. vide in eodē fer. pte. x. Thema. Non veni vocare iustos: sed peccatores ad penitentiā. In eodē euangelio.

In dedicatiōe sancti Michaelis de angeloꝝ dignitate ꝛ excellētia. ꝛ de custodia aīarum ac de alijs beneficijs q̄ hoi īpendūt. vide in. xj. pte p̄n. marialis. fer. ij. pte. iiij. R. vsq̄ in finē. ꝛ in. ij. pte ptin. rosarij. fer. x. parte. iij. A. vsq̄ ad M. ꝛ vtruꝫ angelica natura sit dignior ꝙ humana. ibidē L. circa mediū. Et vtrū angeli deserāt custodiā obstinatorū. Uide in. ij. parte ptin. rosarij. fer. xxxix. pte. iij. ꝑ totam. Thema. Angeli eoꝝ semp vidēt faciē p̄ris mei q̄ in celis est. Mat. xviij. ꝛ in euāgelio occurrenti. vel cū eodē themate p̄dica ꝙ angeli peccātes nō debuerunt redimi sicut hoīes. Uide in. iiij. pte ptin. marialis. fer. v. pte. ij. A. ꝛ in. v. pte ptin. marialis. fer. v. pte. ij. Et vtrū si angelus non peccasset: deus hoīem creasset. vide in. ij. parte ptin. rosarij. fer. x. pte. j. E ꝛ F. Uel cū ipso themate predica de angeloꝝ creatione: locatione sublimatione: ꝛ numerositate: ꝛ vtrū sint oēs eiusdē speciei. Uide in. ij. pte ptin. rosarij. fer. xix. pte. vij. G vsq̄ ad M.

In festo sancti Francisci: de regulis ab ipso factis. Uide in. ij. pte p̄n. rosarij. fer. xxvij. pte ij. Thema. Quicūq̄ hanc regulā secuti fuerint pax sup illos ꝛ misericordia. Ad Galathas. vj. ꝛ in epla occurrēti. Uel cum ipso themate p̄dica de religione. vide in eodem fer. parte. j. Uel predica de martyrio sine sanguinis effusione. Uide vt assignaui in festo sacroꝝ stigmatū ei⁹ Thema. Mihi absit gl'ari nisi i cruce dn̄i nr̄i Jesu xp̄i. Uel cū ipso themate p̄dica de cruce. Uide vt assignaui in festo inuentionis sancte crucis. Uel predica de contēptu mundi. Uide in. ij. par. p̄n. rosarij. fer. xxvij. par. iij. Thema. Mihi mūdus crucifixus est. ꝛ ego mundo.

In festo oim sanctoꝝ: de gloria paradisi. Uide. in. ij. parte principa. rosa. fer. xviij. ꝛ. xix. Cum quibus poterit p̄dicari per totā octauā. Thema. Gaudete ꝛ exultate qm̄ merces vr̄a copiosa est in celis. Mat. v. ꝛ in euange occurrēti. Uel predica de numero saluandoꝝ. Uide

in.ij.parte prin.rosarij.ser.xiiij. Thema. Uidi turbã magnã quã dinumerare nemo poterat ex oĩbus gẽtibus ⁊ tribubus ⁊ populis et linguis. Apoc. vij. ⁊ in epl'a occurrẽti. Uel p̄dica de beatitudinib⁹ euãgelicis. vide in.iiij. parte prin.marialis.sermo.viij. per totũ. Thema vt s̄. vel cũ ipso themate p̄dica quõ acquiritur regnũ celoꝝ. vide in.ij.pte prin.rosarij. ser.xviij. parte vlti.per totã. Uel predica de spe perueniendi ad vitã eternã. vide in.ij.pte prin. rosarij.ser.xx. Thema. Uidi turbã ⁊c̃.

In die mortuoꝝ: de ipsis mortuis: ⁊ de suffragijs ꝓ eis faciendis: ac de eorũ religiosa sepelitione ⁊ testamentoꝝ suoꝝ executione. vide in.ij.pte prin.rosarij.ser.j.⁊.ij. De quibus possunt fieri multe predicationes. Thema. Beati mortui qui in dño moriuntur. Apoca.xiiij.⁊ in epl'a occurrẽti. Uel accipe ꝓ themate. Nolumus vos ignorare de dormiẽtibus: vt nõ cõtristemini sicut ceteri qui spem nõ habẽt. j. ad Thes.iiij.⁊ in epl'a occurrẽti. Et in exordio dic ꝗ mortui dicunt̃ dormiẽtes multis de causis. vide in dicto ser.j.g.j.E. Uel accipe ꝓ themate. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare: vt a pctis soluant̃. ij. Macha.xij. ⁊ in epl'a occurrẽti. Uel Qui credit in me etiã si mortuus fuerit viuet. Johan.vj. Et in euangelio occurrenti. Uel Ego resuscitabo eum in nouissimo die. ibidem. Uel Mortui audient vocẽ filij dei. Johã.v. Uel Oẽs qui in monumẽtis sunt audiẽt vocem filij dei. ibidem.

In dedicatione tẽpli vel altaris. Uel de veneratione ecclesiarũ. vide vt assignaui in dñica infra octauã natiuitatis dñi. Thema. Ecce tabernaculũ dei cũ hoĩbus ⁊ habitabit cũ eis. Apoca.xxj. ⁊ in epl'a occurrẽti. Uel predica de honore sacerdotum. vide vt assignaui in dñica xiij. post pẽtecostẽ. Thema. Ipsi populus eius erũt. ibidẽ. Uel p̄dica de cõditionibus celestis patrie. vide in.ij.pte prin.rosa.ser.xix.pte. vij. D. vsq₃ in finẽ illi⁹ partis. ⁊ ser.xxxv.pte.ij.B. Uel p̄dica de innouatione mũdi que fiet in iudicio. vide in.j.pte prin.rosarij. ser.x.pte.ij.X. vsq₃ ad D. Thema. Ecce noua facio oĩa. ibidẽ. Uel predica de indulgentijs que cõceduntur visitantibus aliquã ecclesiam ⁊c̃. vide in.j. pte prin.rosarij.sermo.xiij. par.iij. B duplex. Thema. Hodie salus huic domui a deo facta est. Luce.xix. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel predica quare xp̄s morabatur et manducabat cum peccatoribus. vide vt assignaui in festo sancti Matthei. Thema. Murmurabãt ꝗ ad hominem peccatorẽ diuertisset. ibidem. Uel predica ꝗ xp̄s incarnat⁹ est pro salute peccatoꝝ ⁊c̃. vt assignaui in festo sancti Matthie. Thema. Filius hominis venit querere et saluũ facere qđ perierat. ibidem. Uel predica de elemosyna. vide in.ij.parte prin.rosa. ser.iij. Thema. Dimidium bonorũ meorũ do pauperibus. ibidem. Uel predica de restitutionib⁹. vide vt assignaui in dñica.xxj. post Pentecosten. Thema. Si quid aliquem defraudaui reddo quadruplũ. In eodem euangelio.

De multis quoq₃ alijs potest predicari cum mariali ⁊ rosario: ac defensorio montis pietatis: que hic causa breuitatis non assignaui: qꝛ quilibet predicator poterit ea applicare super epl'as occurrẽtes ⁊ euãgelia suo modo.

Finis.

¶ Incipit Rosariũ sermo-
nũ predicabiliũ per quadragesimã ⁊ totũ an-
ni circulũ editus per vite venerabilis religio-
sum fratrẽ Bernardinum de busti ordinis san
cti Frãcisci de obseruãtia predicatorẽ doctissi-
mum.
a

Apictissimi Im-
peratoris Iustiniani est sen-
tẽtia generosi ciues in autẽ.
Quomodo oportet epis.in
prin.versi. bñ autẽ.col.j. dis
cẽtis. Oĩa bene ⁊ cõgrue ge-
runt: si principium rei fuerit decẽs et amabile
deo. Per diuini eñi nõis inuocationẽ humani
actus perfecte prosperant in finẽ: vt etiã nota
tur in.l.j. ff. de oti.iu. Plato quoq in thimei
primo inquit. In minimis etiam quibusq re
bus semp in principio diuinũ implorandũ est
auxiliũ. Quo circa infideles etiã ac pagani in
suarũ principijs actionuz deos suos inuocare
solebãt. vñ Ualerius maximus in pemio sui
libri inqt. Nam prisci oratores a ioue optimo
maximo bene orsi sunt: ⁊ excellẽtissimi vates a
numine aliquo principia traxerunt. Titus q̃z
liuius in proemio sui operis dicit inuocandus
esse diuinũ auxiliũ: vt inceptũ opus successus
psperos hr̃e possit. Quapropter Ouid. in pn.
li. Metam. deoꝝ suoꝝ auxiliũ efflagitat dicẽs
In noua fert animus mutatas dicere formas
Corpora: dij ceptis: nã vos mutastis ⁊ illas:
Aspirate meis. Et in sexto de fastis in prin-
cipio de dei adiutorio se glorians inquit.
Est deus in nobis agitante calescimus illo:
Impetus hic sacre semina mentis habet.
Fas mihi precipue vultus vidisse deorum:
Uel qr sum vates: vel quia sacra cano.
Et in.j. de reme.amo. phebum inuocat dicens
Te precor o vates adsit tua laurea nobis.
Carminis ⁊ medice phebe repertor opis.
Uergilius q̃z in principio Eneidos ait.
Musa mihi causas memora ⁊c̃. Et.x.eiusdem
operis volẽs pugnam Turni ⁊ Enee atrocem
describere inuocabat dicens.
Pandite nunc helicona dee cãtusq mouete.
Statius etiam in principio.iiij. thebaidos
asperrimũ bellũ descripturus inquit.
Tuq o nemoris regina sonori caliope ⁊c̃. Dã-
tes etiã in.ij. cãtu inferni circa principium ɓm
morẽ gentiliũ inuocat dicẽs. O musa: o altum
ingeniũ. Nũc me adiuua te. Idẽ q̃z in princi-
pio.j. cãtus purgatorij ait. Et o poesis q̃ mor-
tua es resurge. O vos muse cũ vestro sono. Et
tu caliope aliquãdo resurge. Et in.j. cantu pa
radisi inquit. O bone apollo et vltime labor.
Claudianus etiã circa prin.j. lib. in rufinũ ait.
Uos pãdite vati Pierides quo tãta lues eru-
perit orbi. Et in prefatione libri de bello gil-
donico inuocat dicens.
Pandite defensum reduces helicona sorores
Pandite permissis iam licet ille choris.
Sedulius quoq in principio sui tractatus in
quit. Omnipotẽs eterne deus spes vnica mũ-
di ⁊c̃. Cesar etiã volẽs incipere bellum Pom-
peianum inuocabat deos suos: vt Lucanus re
fert in primo sui operis dicens.
O magne qui menia prospicis vrbis.
Tarpeia de rupe tonãs phrigijq penates.
Et residens celsa latialis iupiter alba.
Uestalesq foci: summi q̃z numinis instar.
Roma faue ceptis. Que oĩa Seuerinus boe-
tius cõsiderãs in.iij. de cõsol. c.xv. inqt. Inuo
candũ igitur cẽseo rerũ omniũ patrẽ. quo pre
termisso nullũ rite fundat exordiũ. Et Orige.
sup Leuit. homel.vj. ait. Ad exponẽdam sacrã
scripturã nõ est humanis ṽbis vtẽdũ: sed pre-
cibus ⁊ orationibus ad deũ recurrendũ: vt pa
ter verbi nobis det verbũ in apertione oris: vt
possimus cõsiderare mirabilia de lege sua. hec
ille. Humanũ eñi ingeniũ naturalr̃ est imbe-
cille. l.ij. §. si q̃d aũt. C. de vete.iu.enu. ⁊ huma
na lingua balbutiẽs esse dignoscit̃ epl̃a inter
claras. §. liquet. C. de sum.tri. ⁊ fi.ca. Deꝰ aũt
est ille qui fecit vt venerabiles viri abstractis
linguis suis ⁊ radicitꝰ euulsis ab Arriano re-
ge tñ mirabiliter loquerent̃ ⁊ fidẽ predicarẽt.
l. quas gr̃as. circa pn. C. de offi. p̃fec. pre. afri.
Qua ex re tã grandẽ ꝓuinciã aggressurꝰ pre-
dicãdi. s. in hac celeberrima vrbe: huic tam ma
gno oneri scapulas meas imbecilles subijciã:
non de meo imbecilli ingenio exiguisq viribꝰ
cõfisus: sed illiꝰ dũtaxat veri dei gr̃a adiutus
sine q̃ nihil boni peragere humana fragilitas
põt. de cõse.di.iiij.c.vlti.ij. Coꝝ.iij. Et p̃ Tho.
in.ij.di.xxviij.ar.j. Et sanctꝰ Bona. ea.di.ar.j.
q.ij. Ipse etenim deus noster est ille qui labia
Esaie ꝓphete calculo mũdauit ignito. viij. q.
j.c. in scripturis. circa finẽ. Qui etiã solus res
penitus desperatas ad optatũ finẽ perducere
potest. vt in.l.j. ad finẽ. j.col. C. de ve.iu.enu.
Qui est caput ⁊ autor omniũ scientiaꝝ: a quo
oĩs ratio superne et terrene sciẽtie emanauit:
vt in.c. legimꝰ. el.j. §. Sed ecõtra. ṽsi. deniq.
xxxv.dist. Qui est omniũ gratiarũ elargitor. c.
reuertimini. xvj. q.j. A quo oĩe datũ optimũ

ꝛ p̄mic donū perfectū descēdit. Jaco. j. trāsumꝰ ptiue in. c. q̄ppio. j. q. ij. ꝛ glo. est in. l. ij. ff. de legi. Ipsum igiť benignissimū redēptorē nostrū inuocās exoro: vt adsit mihi principiū: mediū: ꝛ finis: vt in auť. de priui. do. in prin. col. viij. Ipse etenī solus totius est boni operis fundamentū: sine quo omne qđ edificať corruit. c. cū paulꝰ. j. q. j. Cui si opus placet bonū est. l. deo nobis. C. de epi. ꝛ cle. Imitabor igiť imperatorē xp̄ianissimū qui. in auť. de questo. in prin. coľ. vj. dicit. Semꝑ cū dei adiutorio oēm facimus ꝓuidētiā ꝛc̄. ꝛ in. l. ij. C. de offi. pref. ꝑro. afri. i pn. inq̄t. In noīe dn̄i ad oīa cōsilia oēsq̄ź acꝰ gerēdos semꝑ ꝓgredimur. Per ipsuȝ enim iura imperij suscepimꝰ: ꝑ ip̄m pacē cū persis in eternū cōfirmauimꝰ: per ipm acerbissimos hostes ꝛ fortissimos tyrānos deiecimꝰ: ꝑ ipsuȝ ꝑ multas difficultates superauimꝰ: per ipsum ꝛ africā defendere et sub nr̄o imperio redigere nobis cōcessum est: ꝑ ipsum q̄ȝ vt nr̄o moderamine recte guberneť ꝛ firme custodiať cōfidimus. hec ille. Qui etiā in auť. de armis in p̄n. coľ. vj. dicit. Magnū deū ꝛ saluatorē nostrum iesum xp̄m ꝛ eiꝰ auxiliū semꝑ inuocātes studemus oēs nr̄os subiectos quoꝝ regimē ꝯcessit nobis deus illesos ꝛ sine calūnia custodire ꝛc̄. Et. C. de vete. iu. enu. l. j. in prin. etiā inq̄t. Deo autore nr̄o gubernāte imperiū qđ nobis a celesti maiestate traditū ē: ꝛ bella feliciter peragimus ꝛ pacē decoramꝰ ꝛ statū reipublice sustētamus. Et ita nr̄os aīos ad dei oīpotētis erigimus adiutoriū: vt neq̄ź armis cōfidamꝰ: neq̄ź militibꝰ: neq̄ź belloꝝ ducibꝰ: vel ingenio nr̄o: sed oēm spem ad solā referamꝰ summe ꝓuidētiā trinitatis. vn̄ ꝛ mūdi totiꝰ elemēta ꝓcesserūt: ꝛ eoꝝ dispositio in orbē terrarū producta est. hec ille. In oībus igiť peragēdis p̄mus diuine gratie fauorē postulare debemꝰ. de cōse. di. j. c. oīs xp̄ianus. in fine. Quo circa vas electionis Paulꝰ ad Coľ. iij. c. inq̄t. Oīa quecūq̄ź agitis in verbo aut in opere: in noīe dn̄i nostri iesu xp̄i facite transumptiue in. c. nō obseruetis. ad finē. xxvj. q. vij. Ipsum itaq̄ź clementissimū iesum patrēq̄ź eius misericordie fontem: atq̄ź spiritūsanctū oīs gratie donatorem cum Seuerino boetio in. iij. de cōso, metro. ix, humiliter his verbis inuocabo.

Da pater augustā menti cōscendere sedem.
Da fontem lustrare boni: da luce reperta
In te conspicuos animi defigere visus.
Discute terrene nebulas ꝛ pondera molis.
Atq̄ź tuo splēdore mica tu nāq̄ź serenum.
Tu requies trāquilla pijs: te cernere finis,

Principiū: rector: dux: semita: terminus: idem.

Q2 ꝟo gloriosa dei genitrix ꝟgo maria vt sancta mater ecclesia decātat: mater est gratiarum ꝛ mie. Vn̄ ipsa Eccl. xxiiij. inquit. In me oīs gratia vite ꝛ veritatis. In me oīs spes vite ꝛ virtutis. Trāsite ergo ad me oēs qui cōcupiscitis me ꝛ a generationibus meis adimplemini. Icirco eius q̄ȝ auxiliū suppliciter efflagito dicēs. Adsis principio virgo maria meo. Et iterū. Aue maria gemma preciosa.

O tu gēma virēs: adamas q̄ȝ cādidus: ortu
Celorum rectrix: angelicīq̄ź chori:
Tu pia pro nobis natum rogitare supremum:
Virgo tuū velis ꝛ numina tota poli.
Eloquij pulchri fontes mihi porrige sacros:
Sis mea conductrix: presidiūq̄ź vie.
Sic ego gratuitis donis ꝛ fonte rigatus
Producā fructus cū pietate bonos.
O lux clara nimis rutilo splēdore refulgēs:
O super ethereis stella diana thronis.
Illustra nostrū de sacro lumine pectus.
Contio quā multis vt mea prestet opem.

Dn̄ica in septuagesima de septē causis inducētibus ad predicandū: ꝛ de septē conditionibus verbi dei. Sermo primus. B

m Ulti sunt vocati pauci ꝟo electi. Matth. xx. c. Est preceptū generosū auctoris clementissimi dn̄i nr̄i iesu xp̄i Matth. ꝛ Luc. x. vbi imperauit aplis dicēs. In quācūq̄ź domū intraueritis p̄mū dicite Pax huic domui. Qđ quidē mandatū per modū cōsilij replicauit fratribꝰ suis euāgelij obseruator seraphicus pater noster Frāciscus in regula sua. c. iij. Que ex re vt tam salutaris nō sim trāsgressor precepti siue cōsilij in principio nostre predicationis ante oīa mille cordialibus salutationibus vos saluto. Itaq̄ź venerabiles in xp̄o patres ac matres vosq̄ź dilectissimi fratres ac sorores gratia dulcissimi dn̄i nostri iesu xp̄i sit vobiscū semꝑ que vos ab oībus huiꝰ mūdi periculis ꝓtegat liberet atq̄ź defendat. Sitis ergo oēs ꝓ mille viabꝰ benedicti a deo patre ꝛ filio ꝛ spiritusancto: ꝛ a gloriosa celorum regina virgine Maria: atq̄ź a totu celesti curia: et a me inter dei seruos minimo qui ex abūdantia cordialissimi amoris iterū vos salutare his dulcibus verbis astringor.

O populus generose deus te saluet et vsq̄ź
Nomina vestra manu sint benedicta iesu.
Nam iesus est clemēs pius ꝛ miserator vbiq̄ź.

Diuinum auxilium mittit ab arce bonis,
In paradisiatico vos sctōs reddet olympo:
Et dabit imperium qđ sine fine manet.
Nunc igitur cupido dicetis corde disertus:
Hic predicator desideratus adest. E

H Unde desinit nobilissimi ciues mise
ricors deus noster pctōres ad peni-
tentiam inuitare. Ideo ipse inquit
Apoc. iij. Ego sto ad ostiū ⁊ pulso.
Clamat aūt qđ scriptū est Can. ij. c. di. Surge
⁊ ꝓpera amica mea sponsa mea ⁊ veni. ⁊ v.
eiusdem li. c. inquit. Aperi mihi soror mea. Ue-
rum qꝛ multi in peccatis obstinati nolūt dñm
deum suum in domum cordis sui intromittere
ideo ipse eos vocat vt ad eius conuiuiū in eter
num epulaturi accedant. vnde Luc. xiiij. a dño
nostro iesu xp̄o parabolice dictum est. Qđ qui
dam paterfamilias fecit cenam magnam ⁊ vo
cauit multos ⁊ misit seruos suos hora cene di
cere inuitatis. Ecce prandiū meū paraui: tauri
mei ⁊ altilia occisa sunt ⁊ parata sunt oīa. Illi
aūt ad cōuiuium pergere recusarunt. Quidā
enim ex eis dixit. Uillā emi ⁊ necesse habeo exi
re ⁊ videre illam: ⁊ alter dixit. Iuga boum emi
quinq̄ ⁊ eo ꝓbare illa: ⁊ alius dixit. Uxorem
duxi ⁊ ideo nō possum venire. Per illum aūt q̄
villam emit intelligitur superbus ẜm Aug. in
emptione enim ville notat̃ acquisitio dominij.
Qui enim villam emit hoībus appetit dñari
⁊ preesse qđ ex radice supbie ꝓcedit. Per illū
aūt qui quinq̄ iuga boum emit intelligit̃ aua
rus: vt ait Hugo car. sup Lu. qꝛ oēs sensus cor
poris occupat circa tp̄alia. Quinq̄ enī sensus
per q̄nq̄ bū iuga bouū itelligunt̃: qꝛ hoīes ad
terrena trahunt vt circa ea versentur sicut bo
ues terrā versantes. Itē sicut in iugo sunt bo-
ues cōbinati: ita vnusq̄sq̄ sensuum habet duo
membra officio suo deputata. Due enī sunt au
res: duo oculi: due nares: due man⁹. In gustu
etiam sunt duo instrumenta. s. lingua ⁊ palatū
siue duo labia. Per eum aūt qui vxorem duxit
intelligit̃ sicut ait Hugo vbi. s. ille qui dedit⁹
est voluptati carnali: qui nō pōt ire ad cenam
spūalium delitiarum. Istud enī cōuiuiū est su-
perne refectio patrie in qua totaliter satiabit̃
noster appetitus: iuxta illud ps̄. xvi. Satiabor
cū apparuerit gloria tua. Qđ quidē cōuiuium
amātibus se preparauit oīpotēs deus ab eter
no. Mat. xxv. Uenite ⁊c. Sequitur: possidete
paratū vobis regnū a ꝯstitutione mundi. Ad
has aūt celestes nuptias ⁊ ad hanc cenā agni
ꝓuidi: licꝫ oēs hoīes vocent̃. j. ad Timo. ij. vbi
dr̄. Deus vult oēs hoīes saluos fieri, ⁊ Mat.
xi. vbi xp̄s exclamat. Uenite ad me oēs qui la-
boratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiā vos: tamē
multi sunt q̄ ire recusant. Aliqui enī exeunt ab
eternoꝝ cōtēplatione ⁊ a ꝓpria cōsideratione
vt videant villam ambitionis humane. Alij vero
a quinq̄ iugis boum. i. a quinq̄ sensibus cor-
poris trahuntur ad infernū per auaricias. Alij
aūt luxuriā sectantes nō possunt siue nolūt ad
istud cōuiuiū accedere. Et sic de alijs pctōrib⁹.
Unde ipse dñs noster conqueritur. Prouerb. j.
c. dicens. Uocaui ⁊ renuistis extendi man⁹ me-
as ⁊ non fuit qui aspiceret. Ideo ego quoq̄ in
interitu vestro ridebo ⁊ subsannabo vos cum
vobis quod timebatis aduenerit. Ex q̄bus con
cluditur veritas thematis nostri: scilꝫ. Multi
sunt vocati pauci vero electi. Super quibus ver
bis sermonē nostrū fundaturi: qꝛ sententia est
seuerini boetij in lib. diuisionum ꝙ omnis bo-
na diuisio debet esse bimembris vel reducibi-
lis ad bimembrem: ideo duas tm̄ consideratio
nes seu diuisiones huius prime predicationis
faciemus.

Prima dicetur causationis.
Secunda vero conditionis.

Pars prima huius sermonis de septē causis
inducentibus ad predicandum. D

q Uoad primā partē q̄ dr̄ causationis
qꝛ dicit vas electionis. Paulus ad
Ephe. v. Estote ergo imitatores dei
sicut filij charissimi. Ideo volens quā
tum humana permittit fragilitas me dño deo
nostro cōformare qui oēs ad penitentiā ⁊ salu
tem vocat. Ego quoq̄ hac solum de causa huc
accessi: vt vestrā quā summopere appeto salu-
tem ⁊ gloriā ꝓcurē: vosq̄ oēs in p̄senti ad pe-
nitentiam ⁊ in futuro ad eternā beatitudinem
quotidianis vociferationibus atq̄ salutarib⁹
eloquijs ꝓuocē. Cause aūt q̄bus tā preclarum
opus aggredior sunt septem. Prima dr̄ obliga
tionis. Scđa p̄ceptionis. Tertia cōicationis.
Quarta electionis. Quinta dilectionis. Sexta
meritatiōis. Septima ⁊ vltima dicatur fructi
ficationis. Fundamentum prime cause que dr̄
obligationis: ponit Arist. j. Poli. di. Debemus
semꝑ vti rebus ad id ꝓpter qđ date sunt a sa-
pientissimo datore. Patet hec regula. Nā si ali
quis dñs dat vni seruorum suorum decem du
catos vt expendat pro cōi vtilitate familie nō
licet sibi eos in propriā vtilitatē expendere ali
ter retinens peccat faciens contra dñi sui vo-
luntatē. Igitur ego cui dñs ex sua benignitate
aliqualem dedit gratiam predicandi: peccarē:
si eā vobis nō cōicarem: faciēs cōtra p̄ceptum

dn̄i. Mat. x. vbi inq̄t. Gratis accepistis: gratis date. Propterea dicit Aug. in lib. de doctrina xpiana. Quia deo accipit grām cōem ⁊ cōiter ceteris eaʒ nō prestat: nunq̄ eam possidet ſm voluntatē dantis. Teneor ergo vobis cōicare grās mihi a dn̄o pro vestra vtilitate ɔcessas: sicut scriptū est. xxv. q. j. c. Que ad perpetuam. ⁊ ex̄ de preben. c. Ratio nulla. Ideo dicit diuus Ambro. in sermone scōꝝ geruasij et ꝓthasij. In diuinis voluminib⁹ reus scribit̄: q nō studuerit dare gratis qd̄ ipē a deo gratis accepit Quicq̄d em̄ eccl'ie dn̄i ⁊ aīabus ꝓfuturuʒ erat subtraxisse arguit̄ q̄ noluerit tradere oībus qd̄ ipse celādū nō accepit. Cū q̄ ɔcordat seraphic⁹ doctor scūs Bon̄. in libello de triplici statu religiosoꝝ di. Reus furti apud deū cēset̄: qui ꝓximo gratis nō impendit qd̄ a deo gratis ipse accepit. Magna ḡ est culpa nō cōicare tpalia his qui indigent qn̄ quis pōt. xij. q. ij. c. Gloria epi. ⁊. lxxxvj. di. c. Nō satis. Multo aūt maius est peccatum non cōicare aīabus necessaria ad illarum vitā ⁊ salutē. Et ideo talis nō cōicans non tm̄ fur appellandus est: sicut scriptum est xlvij. di. c. Sicut hi. sed etiaʒ homicida merito debet nuncupari. ex̄ de homi. c. Sicut dignuʒ. §. Illi etiam. vbi dī. Qui potuit hoīem liberare a morte ⁊ nō liberauit eum occidit. Que verba intelliguntur taʒ de morte spirituali q̄ʒ corporali. Ad idem est tex. in. c. Prouidēdū. lxxxiij. di. ⁊ in. c. Pasce. dis. lxxxvj. Ideo dn̄s noster vt ostenderet obligationem quam habent predicatores ad cōicandum populis verbū dei ⁊ lucrandum eoꝝ aīas: posuit exemplū Mat. xxv. de illo seruo nequā qui cū accepisset vnum talentum a domino suo vt cuʒ ipso aliquid lucraretur abscondit illud in terram ⁊ nō fecit sicut preceperat sibi dn̄s: ⁊ ꝓpterea a dn̄o suo valde reprehensus est: ⁊ ab eo ablatum fuit sibi talētum. Deinde precepit dn̄s seruis suis di. Nūc inutilē seruum eijcite: ⁊ mittite in tenebras exteriores. Quia igitur scriptum est Lu. xij. Seruus sciens voluntatem dn̄i sui ⁊ nō faciēs: plagis vapulabit multis. Ideo cognoscens me obligatum ad ꝓcurādum vestram salutem: faciā qd̄ scriptuʒ est per similitudinē Lu. xxj. Ubi legitur q̄ multis phariseis diuitibus ponētib⁹ in gazophilatio templi. i. in arca multas pecunias: accessit postremo ⁊ quedam mulier paupercula que obtulit duo era minuta: que plus ceteris misisse a dn̄o cōmendatur: eo q̄ cū maiori charitate totum contulit qd̄ habebat. Sic ego pauperculus decreui aīas vestras deo nostro presentare: ⁊ in domo dei. i. i celesti patria mediantibus sermonibus huius quadragesime collocare. Et ex hac distributione panis celestis. s. verbi diuini benedictioneʒ dei mihi acquirere. Scriptū est nāq̄ȝ Prouer. xj. Qui absconderit frumentū maledicet̄ in populis. Bn̄dictio aūt erit sup̱ caput vendentiuʒ. Nolo em̄ q̄ diabolus mihi obijcere possit i morte dicēs illud Job. xxij. Aquā lasso nō dedisti: ⁊ esurienti subtraxisti panem. E

s Ecūda cā me ad p̄dicandū inducēs dr̄ p̄ceptiōis. Pr̄es etem̄ ⁊ rectores ordinis nr̄i ꝓpter singularē q̄ vobis afficiunt̄ dilectionē: supplicationibus vr̄is inclinati me ad hanc celeberrimā destinarūt ciuitatē: vt desiderijs vr̄is satisfaciēs sicut nos corporalibus cibis reficitis: ita ego dulcissimis atq̄ȝ delicatissimis verbi dei epulis vos satiē. Qr̄ igit̄ melius est obedire q̄ȝ sacrificare. viij. q. j. c. Sciēdū. Et hystorice habet̄. j. Reg. xv. c. Magnaq̄ȝ virtus est obedientia. vt inquit glo. i. l. Desertorē. §. in bello. in verbo. bn̄ gesserit. ff. de re mili. vn̄ immēsa a deo cōsequit̄ premia q̄ superioꝝ suoruʒ obtēperat volūtati. xciij. di. c. Qui suis. Iō imitatus dn̄m nostrū iesum xp̄m qui ꝑ nobis factus est obediens vsq̄ȝ ad mortē. Ad Phil. ij. veni ad vos alacri aīo in scte obediētie ɔfidēs virtute q̄ de nr̄a predicatione eritis cōsolati. Ad hanc etenim indytā vrbē p̄dicaturus aduenī: nō tm̄ ex superioꝝ meoꝝ obedientia: sʒ etiā ex dei preceptiōe. Ipse em̄ clemētissimus dn̄s noster qui vult oēs hoīes ad agnitionē veritatis venire. j. ad Tim̄. ij. misit me ad vos. ⁊ illud Exod. iij. di. Uade ad filios isrl̄ ⁊ dices ad eos. Deus patrū nostroꝝ misit me ad vos vt educas vos de afflictione egypti in terram fluentē lacte ⁊ melle F

t Ertia cā me ad p̄dicādū inuitās dr̄ cōicationis. Fundamentū cuius ponit diuus Dionysius. iiij. c. de diuinis noīb⁹. dicens. Bonum naturaliter est suijpsius diffusiuum. ptʒ: qr̄ sol ideo bonus dicitur: qr̄ cōmunicat lucem suam. Quapropter auarus nō est bonus: qr̄ oīa bona sua sibi retinet: ⁊ nulli cōicat. In cuius ꝑsona dr̄ Ecc̄i. xj. Inueni mihi requiem: ⁊ nunc manducabo de bonis meis solus. hec ibi. Et sequit̄ de ipso auaro. Nescit qd̄ tempus pretereat illuʒ: ⁊ mors appropinquat: ⁊ relinquet oīa alijs ⁊ morietur. Nō fuit auteʒ talis Alexā. magnus qui nihil habere volebat qd̄ suis militibus diuidere non poterat. Unde etiam qn̄ sitis estuabat ardore nolebat bibere si potum socijs suis nō valebat communicare. Quanto magis ergo xp̄iani debēt participes

facere bonoꝝ suoꝝ ꝓximos suos indigẽtes et marie qñ sine suo detrimẽto possunt hoc agere. Qđ em̃ tibi non nocet ⁊ alteri ꝓdest est de facili cõcedendum. vt notaꝝ in. l. in summa. §. Itẽ varr⁹. ff. de aqua plu. ar. Ait em̃ phs. viij. Ethi. c. vij. Qz in cõicatione oīs amicitia est. Si igiꝝ quis habeat aliqđ bonũ ꝓ aliquo tẽpore nõ sibi sed ꝓrimo necessariũ ⁊ nõ cõicat peccat mortaliter cũ agat cõtra ius naturale. iuxta notata p Alexãdrum de ales in. iij. parte summe. in tractatu de legibus. Jđ dicit phs in libro de regimine pꝛincipũ. Opus est ad virtutẽ: vt hõ qui est aial sociale: socios faciat amicos in bonis suis qui eisdẽ bonis indigent. Et idẽ in substãtia dicit Tullius in. ij. de officijs. Qđ igiꝝ pꝛecipit aplš Petrus pꝛime canonice sue. iiij. c. dicẽs. Sicut accepistis gratiã in alterutrũ illã administrãtes: sicut boni dispẽsatores multiformis gratie dei. Jccirco ego vobis in hac sacra quadragesima cõicare intẽdo thesauros inestimabiles diuine sapiẽtie quos mihi donauit altissimus. B

q Uarta ratio ꝓpter quã vobis predicare dispono dr̃ electionis. Fundamentum cuius ponit Phs. iij. Topi. dicẽs. Maius bonũ semp magis est eligibile minori bono: et plura bona paucioꝛibus bonis naturaliter sunt pꝛeeligenda. Quo pꝛesupposito certum est ꝙ bonũ cõe ⁊ multoꝝ est maius bono puuato ⁊ singulari. dicẽte Pho. j. Ethi. Bonũ quãto cõmunius tãto melius ⁊ diuini⁹: ergo dimissa ꝓpꝛia vtilitate ⁊ particularib⁹ studijs: intendo cõi vtilitati vestre deseruire. Ait dñs Plato in thimeo. Tãto qs deo est similioꝛ quãto in bonis suis est cõioꝛ ⁊ vniuersalioꝛ. et Phs. v. Ethi. dicit. Optimus est ill⁹ qui nõ solum vtitur virtute ad semetipsum: sed etiã ad alios. Et in. x. eiusdem libri inquit. Bonũ omne cũ altero bono est eligibilius ꝙ solitarius. Et in. ij. Poli. ait. Amicis pluribus auxiliari: ⁊ optimũ ⁊ delectabilissimũ est. Et in. iij. eiusdẽ lib. idem appꝛobat dicens. Quicũꝗ politice intendunt vtilitatem cõem recte iusti sunt. Quicũꝗ aũt intẽdunt simpliciter pꝛopꝛiã vtilitatẽ vitiosi sunt. hec ille. Et idẽ inquit Tullius in sentẽtia libꝛo. iij. de officijs. et Seneca ad Lucillũ epl̃a. xxxiiij. Pꝛopterea scriptuz est viij. q. j. c. dilectissimi. ꝙ nullus debet inspicere ꝓpꝛiã vtilitatẽ sed cõem. ⁊ idẽ habeꝝ. viij. distin. c. differt. ⁊. vij. q. j. c. scias. ⁊ ex̃ de elec. c. vbi periculũ. §. ceterũ. li. vj. ⁊ in. c. bone memorie. el. j. ex̃ de postu. pꝛela. Jđ dicit Innocẽtius iij. ex̃ de regu. c. licet quibusdã. Sicut maius bonum minoꝛi bono pꝛeponitur: ita cõis vtilitas speciali vtilitati pꝛoferenda est: et iđ recte pꝛeponiꝝ doctrina silentio. hec ille. Ex quibus oībus decreui postposita ꝓpꝛia consolatione ⁊ particulari vtilitate cũ omni sollicitudine ⁊ diligẽtia multisꝗ sudoꝛibus aiarum vestrarũ salutẽ in hac sancta quadragesima procurare ⁊ facere officium Marthe: licz mihi esset iocũdioꝛ operatio Magdalene: idest vita contemplatiua ꝙ actiua. D

q Uinta ratio me ad pꝛedicandũ pꝛomouens dr̃ dilectionis. Fundamẽtum cuius ponit Phs. ix. Ethi. dicens. Amicabilia que sunt ad seipsuz fiũt naturaliter amicabilia ad alterũ. Et in. viij. li. eiusdẽ operis. ⁊ ij. Poli. idem ait. Amicoꝝ naturaliter omnia debent esse cõmunia. ⁊ in. ix. Ethi. dicit. Amicus se debet habere ad amicũ sicut ad seipsum qm̃ amicus est alter ipse. Tullius ꝗz in libꝛo de amicitia sic dicit. Est autem amicitia nihil aliud nisi omniũ diuinarũ humanarũꝗ rerũ cũ beniuolẽtia ⁊ charitate consensio. hec ille. Ex quibus patet an sint in charitate illi qui nolũt que habẽt saluti animarũ pꝛoficua scripta alijs cõmunicare nec ab alijs cõmunicari affectant. Pꝛopterea ego qui marimo vobis amoꝛe cõiunctus sum charitate me ducẽte ad vos perueni: vt ostendã vobis immẽsam erga vos meã dilectionẽ atꝗ desideriũ: ac vos vna mecũ ad celestia regna perducã. Possum enim nõ immerito dicere illud Pauli ad Phil. j. Testis est mihi deus: qũo vos oẽs cupiam in visceribus iesu chꝛisti. E

s Erta causa quare hoc onus pꝛedicationis assumpsi dr̃ meritationis. Nullum em̃ inter oīa bona opera offerri potest sacrificiũ deo magis gratũ: atꝗ nobis meritoꝛiũ in hac vita: ꝙ̃ salus aiarum: vt inqt Grego. sup Ezechielẽ: qđ etiam cõfirmat glosa sup illud Johãnis. ij. Zelus domus tue comedit me dicẽs. Nullum opus ⁊ sacrificium deo pꝛeciosius offerri vnꝗ̃ potest salute animarũ pꝛo quibus et ipse dei filius moꝛi dignatus est. Cũ igitur salus animarũ potissime acquiratur per doctrinã euangelicã ⁊ pꝛedicationẽ: vt patet in. c. inter cetera. de offi. iudi. oꝛdi. Jđ vt hoc sacrificium deo offerre possim: et tanti meriti particeps fiam: ⁊ ad celum cum magna gloꝛia peruenire queam: intendo vobis euangelisare atꝗ ostendere in hac futura quadragesima omnia illa que vobis necessaria sunt ad salutẽ. Scriptũ est em̃ Dani. xij. Qui docti fuerint fulgebũt sicut splendoꝛ firmamẽti:

et qui ad iusticiā erudiūt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. hec ibi. Et ideo quanto maiorē habebo cōcursum auditorū: tanto de pluribus eruditis maiorē gloriam me reporta turum gaudebo. Dicit enim dñs Matthei. v. Qui fecerit et docuerit: hic magnus vocabitur in regno celorū. Predicatores nāq qui ex charitate euangelizant vltra maximum premium essentiale habebunt: etiā aureolā particularē que erit corona gloriosa sue doctrine. De qua tāgit apls. i. ad Thes. ij. dicens. Que est mihi misericordia: spes aut gaudium: aut coronam glorie. Nōne vos ante dñm. Propter auditorū tā tepiditatem vel negligentiā nō perdet predicator mercedem suā. Unde Hieronymus ad Palmachium et occeanum scribit dicens. Qui ethiopem inuitat ad balnea: et si nigredinē ei non auferat: nec in illius candore gaudeat: certe vel in suo lucro letatur dū ab eo pecuniam accipit. Et ita sine dubio inobedientē qui diuinis sermonibus admonet quis refragrantis peccata nō tollat mercede de ministerio vere charitatis acquirit. et Augustinus libro. i. contra criscḥonū grammaticū ait. Si cui diligentia mediante impensa non prodest: sufficit ad rationē deo reddendā q nō cessauit impēdi. Sicut em̄ malignus suasor peccati etiam si non persuaserit merito penā deceptoris incurret. Ita fidelis iusticie predicator etiam si ab hominibus respuatur: absit vt apud deum sui officij mercede fraudetur. Res em̄ incerta fit ad certum: incertū enim nobis est: vtrum assensurus sit cui veritas predicatur. Sed certū est fideliter eam predicante dignam retributionem manere: siue suscipiatur siue spernatur: siue etiā pp̄terea quelibet tēporaliter aduersa patiātur. hec ille.

8 Eptima et vltima causa quare vobis libēter predico ē fructificationis. Recordor enim cuiusdā sentētie quā ponit Martialis poeta libro. i. epigrāmatum dicēs

Insteriles campos nolunt iuga ferre iuuenci.
Pingue solum lassat sed iuuat ipse labor.

Sic etenim faciūt predicatores qui populis deuotione aridis nolunt diuini verbi semina tradere: q: ipse dñs inqt Mat. vij. Nolite sanctū dare canibus. Ecōtrario aūt libēter verbū dei in illis populis dissemināt in quibus propter eorū deuotionē fructū reportare maximū sperant. Et hoc est qd̄ dicit autor libri qui dicitur Pamphilus. c. xlij. Quis nisi mentis inops sua semina mādat arene. Cum mercede labor gratior esse solet. Eapropter Ouidius in eplis epla. v. ait. Quid facis oenone: quid semina mandis arene: Non profecturis littora bobus aras. Idcirco qñ aliqs predicator multis laboribus atq sudoribus populo predicauit. Seqz nullum fructū in eo fecisse cognoscat: deficiunt ei vires: animusq torpescit: amplius ad illum populū causa predicationis redeūdi: iuxta illud Juuenalis libro. iij. satyra. i. Penituit multos vane sterilisq cathedre. Similiter quādo ab illo populo nō diligitur nō libenter ei predicat. Dicit em̄ Grego. in pastorali. c. ij. Difficile est vt quātumlibet recta denunciens predicatio eius qui non diligitur libenter audiatur et Seneca declamationum seu ciuilium causarum libro. x. et finali. in proemio inquit. Magna debet esse eloquentia que inuitis placeat Quādo aūt aliquis predicator aliquo in loco predicauit in quo gratus atq fertilis fuit: profecto ad populū illū libenter reuertitur. Idcirco ego qui in hac nobili vrbe vobis cum maxima vestri dilectione erga me: ingentiq fructu alias predicaui. Nūc quoq libētissime aduenī. Spero etenī deo dante q si in alia quadragesima fructum trigesimum vel sexagesimum de vobis attuli modo absq dubio centuplum reportabo. Ad hanc autē spem me inducit concursus vester ad predicationem. Per quem cognoscere possum q me libenter auditis. Ait em̄ Chrysosto. super Matth. Signum studio si agricole est messis fecunda. Signū boni negociatoris est techa referta. Signum ẜo gratiosi predicatoris est ecclesia plena hominib⁹. Qui quidem concursus adiuuat predicatorem. Nam inquit Tullius in. ij. de oratore. Quemadmodum tibicine siue tibijs canere: sic et orator sine multitudine audiente eloquēs esse nō potest. Et ideo dicitur Eccl. xxxij. Ubi auditus nō est nen effundas sermonem. Nec valet obiectio si quis dicat q Christus predicauit soli samaritane: vt patet Johannis. iiij. Quia respōdetur q ipse dominus Jesus deus homo erat doctor non tantū hominū sed etiā angelorum. Unde licz ibi adesset solum vna mulier tamen ibi erant innumerabiles angeli eum comitantes sicut dominū et deum suum. iuxta illud Danielis. vij. Milia milium ministrabant ei: et decies centena milia assistebant ei. Item xp̄s predicauit ipsi samaritane de rebus particulariter ad eam pertinentibus dicens ei. Quinq viros habuisti et hūc quem habes nō est vir tuus. Et multa alia ad ipsam solā pertinentia illi dixit: licz non sint in euangelio scripta. Qd̄ probatur per hoc q ibidez dicitur q

ipsa samaritana ingressa vrbē dixit hoibus illi
us ciuitatis. Uenite ꝛ videte hoiem qui dixit
mihi oia q̄cūqꝫ feci. Predicatores aūt cōiter p̄
dicant de rebus que generaliter ad oēs perti-
nent. Et ideo qꝺ oēs tangit: vellent ab oibus
audiri. Ad quam facit. c. qꝺ oēs. de reg. iur. li.
vj. Predicatores ergo qui sunt duces verbi le-
tantur de cōcursu populi ad predicationē per
hoc agnoscētes se esse gratos. Et ecōtrario tri
stantur de paucitate audientie: timētes ne po
pulo illi cui predicant nō sint grati. Uñ eis de
ficiūt vires: ꝛ videt eis in ventū v̄ba pferre: vt
enim inquit Salo. Prouer. xiiij. In multitudi
ne populi dignitas regis: ꝛ i paucitate plebis
ignominia principis. Quia igitur libenter ad
predicationes nostras cōuenitis: ex hoc agno-
sco ꝙ me affectuose ꝛ cordialiter amatis ꝛ gra
tiose doctrinam nostraꝫ suscipitis: ꝛ pñr ꝙ de
ea multum pficietis. Ad hoc etiam sperandū
inducor per illud qꝺ ponit phs. ij. de aia dicēs
Molles carne aptos mente dicimus. Et ratio
est: qr vt inquit autor. vj. principiorum. Anima
cōiuncta corpori imitatur passiones corporis.
Igitur si quanto quis est nobilioris cōplexio-
nis ꝛ sanguinis magis habet nobile ingeniuꝫ
ad omnem doctrinam suscipiendā. Sicut quā
to, cera est magis tenera: melius recipit inpres-
sionem sigilli. Uos qui estis generosi progenie
ꝛ nobilissimi sanguinis: pfecto faciliter ꝛ fru-
ctuose suscipietis doctrinam predicationis no
stre. In hac enim patria genitā viri q̄ꝫ mulie-
res sunt dulcissimi sanguinis. Ad hoc etiā spe-
randum me inducit loci cōgruitas. Nam vt di
citur. iiij. de celo ꝛ mundo. Locus est conserua
tiuus: nutritiuus: ꝛ generatiuus locati: idest
aptus conseruationi: nutritioni: ꝛ generationi
eius. Unus enim locus est magis aptus gene-
rationi vnius arboris vel fructus q̄ꝫ alius. Si
cut in loco calido bene fructificant ac cōseruā
tur cedri ac oliue. Salices v̄o in humido. Iste
ergo locus cum sit capacissimus ꝛ aptissimus
ad predicanduꝫ: ꝛ ciuitas populosa ac magna
me traxit ad veniendum. Et vos similiter tra-
here debet ad audiendum huius loci commo-
ditas. Insuper ꝛ temporis congruitas. Tem-
pus nāqꝫ quadragesimale habet in se quandā
naturalem bonitatem: quia in eo nō regnat ca
lor neqꝫ frigus: sed aeris temperies. Unde in h̄
sacro tempore omnia animalia videntur inci-
tari ad laudem creatoris. Et ideo ecclesia canit
ei dicens. Dies venit dies tua: in qua reflorent
omnia letemur in hac vt tue per hanc reducti
gratie, Et posito ꝙ esset frigus aut calor: non
deberetis propter hoc dimittere predicationē.
Sicut propter frigus vel calorem non dimitti
tis corporalem refectioneꝫ. Hoc quoqꝫ tēpus
habet bonitatem spiritualem. Nam represen-
tat quadragesimam saluatoris: de qua habet
Mat. iiij. Et ideo ait apostolus. ij. ad Cor. vj.
Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies
salutis. Et iterum. Hortamur vos ne in vacu-
um gratiam dei recipiatis. Ait enim. Tempore
accepto exaudiui te ꝛ in die salutis adiuui te. ꝛ
Psalmo. lviij. inquit David. Tempus benepla
citi deus. ꝛ Psal. cj. Tempus miserendi eius:
quia venit tempus. Hoc est tempus miseratio
nis domini Judith. viij. Hoc est illud saluber-
rimum tempus de quo inquit sponsa Cantico
rum. ij. ꝙ sponsus celestis eam mutat dicens.
Surge propera amica mea ꝛ veni: iam enim
hyems transijt: ymber abijt ꝛ recessit: scilꝫ car
nispriuij. Tempus putationis aduenit: scilicꝫ
quadragesime in quo amputari debent pecca-
ta per confessionem. Uenias ergo popule mi
ad predicationem nostram in hac sancta qua-
dragesima si vis bene confiteri: ꝛ de peccatis
tuis penitentiam agere animamqꝫ tuam sal-
uare concupiscis. Uolo enim talem doctrinaꝫ
tradere circa confessiones: ꝙ si quis per centū
annos stetisset sine confessione omnia sua pec-
cata ad memoriam reducit: ꝛ de ipsis bene et
integre confitebitur. Hanc etiam fidem ꝛ spem
habeo ꝙ de predicationibus nostris magnam
consolationem vtilitatemqꝫ reportabis. Dicit
enim dñs noster Mat. ꝛ Lu. xvij. predicatori-
bus. Qꝫ si habentes bonam fidem dixerint mō
ti ꝙ recedat a loco suo ꝛ pijciat se in mare: sta
tim obediet eis. Qua ex re ego firmiter credo
ꝙ per mandatum ac virtutem sancte predica-
tionis mons peccatorum vestrorum pijciet se
in mare amarissime cōtritionis ꝛ cōfessionis:
sic ꝙ in p̄senti pniam agentes ad vitaꝫ postre
mo peruenietis eternam.

Pars secunda huius sermonis de septē cō-
ditionibus quas in se cōtinere debet bona p̄-
dicatio. Z

q Uoad secundam partem nostri ser
monis que dicitur conditionis | di
co ꝙ predicatio predicatoris salu-
tem animarum querentis septē de-
bet habere optimas atqꝫ excellentissimas con
ditiones: quas sermo nr̄ habebit. Prima dicet
sublimitatis. Scđa claritatis. Tertia veritatꝫ.
Quarta medietatis. Quinta diuersitatis. Se
xta vigorositatis. Septima ꝛ vltima appella-
bitur conditio charitatis.

P Rime igit̄ cōditio optima ꝛ excellens quaȝ habebit nr̄a doctrina ē sublimitatis. Licȝ em̄ itellectus humanus sit quedā simplex ꝛ immixta potētia priuata ꝑ se simplr̄ oī forma veritatis: pōt tn̄ apprehēdere diuersas veritates tā nobiles ꝙ ignobiles: tā altas ꝙ infimas ꝛ viles. Dicit em̄ Arist. in. iij. de aīa. Intellectus est simplex naturalr̄ ꝛ immixtus ꝛ denudatus a formis materialibus: vt oīm formas possit intelligere. ꝛ ibidē dicit. Intellectus ante intelligere est tāꝙ tabula rasa in qua nihil est depictū: ꝛ pōt informari speciebus oīm sensibiliū. hec ille. Uerū q2 intellectus noster est nobilissimus magis appetit scire res excellentes ꝛ nobiles ꝙ infimas ꝛ viles vn̄ phs. xj. de aīalibus ait. Magis concupiscimus scire modicuȝ de rebus honorabilius licȝ nō probabiliter id sciamus ꝙ̄ scire multuȝ ꝛ ꝑ certitudinem de rebus minus nobilibus ꝛ vilibus. Idē q̄ȝ. xviij. eiusdē li. inquit. In rebus sublimibus si intellectus habeat mediocrē explanationē summe delectaf: etiā plus ꝙ̄ in oībus infimis. ꝛ in. ij. de celo ꝛ mundo idē dicit. Magis diligimus scire illa de q̄bus maximaȝ dubitationem per paruas ꝛ debiles rōnes habemus ꝙ notiora quedam per rōnes efficaciores. Et in eodē libro etiā inquit. Cū de corporibus celestibus questiones possint solui parua ꝛ topica solutione: contingit auditori vt vehemens fit gaudiū ꝛ delectatio eius. Et in. xj. de aīalibus idem cōfirmat di. Q̄uis paruū sit qḋ de superioribus substātijs accipimus: tn̄ illud modicū est magis amatum magisqȝ desiderantū ꝛ magis delectabile oī cognitione: ꝙ̄ de omnibus simul substātijs inferioribus habemus. Et hanc eandem sententiam per alia verba ponit idem phs. x. Ethi. ꝛ. xj. Meta. Propterea dicit beatus Tho. super. iij. de aīa. Ille intellectus qui plura itelligit nō est nobilior: sed qui nobiliora intelligit perfectior est. Arist. quoqȝ in lib. de secretis secretoꝝ ad Alexandrum ait. De rebus altissimis etiam parua ꝛ debili consideratione aliquid posse cōspicere iocūdissimū ꝛ delectabilissimum est. hec ille. Ex quibus omnibus concluditur: ꝙ intellectus noster nobilissimus magis eleuatur ꝛ inclinatur ꝛ ad virtutes prosequendas: ꝛ ad vitia detestanda ꝑ veritates altas profundas: excellentes: sublimes: atqȝ speculatiuas: ꝙ̄ per veritates infimas: viles: ignobiles: atqȝ communes. Sicut etiam oculus noster corporalis magis delectatur inspiciendo imagines pulchras ꝙ̄ defformes. Et quanto res que videtur est speciosi tāto ipsi oculo nostro est gratior. Et ideo vt vr̄os possim iocundare intellectus ꝛ ad bene operādum inuitare: intendo vobis tractare de rebus subtilibus excellētibus atqȝ dignissimis: maxime cum videam in vobis ꝙ̄plures hoīes doctissimos atqȝ in diuersis scientibus valde eruditos: quorum perspicacibus ingenijs subtilia multa ꝓpinabo: ita ꝙ mihi dicere poteritis illud Iob. vj. Uerba vite eterne habes.

S Ecunda conditio doctrine nostre dicit̄ claritatis. Ita enim subtilia pertractare intendo: ꝙ tn̄ tam clara explanatione omnia enodabo: vt quilibet etiam idiota et rudis me intelligere possit. Ait enim Tullius in rhetorica prima que ars vetus dicitur. Narratio est rerū gestarum clara expositio. Et in libro de oratore inquit. Narratio obscura totam obcecat orationem: erit aūt perspicua oratio si verbis vsitatis ꝛ claris fiat. ꝛ phs. vj. Topi. di. Oportet diffinientem ꝛ demōstrantem planissima interpretatione vti ꝛ nō obscura. ꝛ in. vj. Ethi. etiam inquit. Scientia est habitus cōclusionis demonstrate. ꝛ Salomon Prouer. xiiij. c. ait. Doctrina prudentum facilis. vbi Aug. dicit. Nihil prodest clauis aurea si aperire quod volumus nō potest. Idem quoqȝ Aug. in lib. de doctrina christiana ait. Quod eloquens in verbis suis agere debet vt veritas pateat placeat ꝛ moueat. Et ideo vt veritas pateat debet loqui clare ꝛ aperte: vt autem placeat debet loqui composite ꝛ ornate: vt vō moueat debet loqui feruenter ꝛ deuote. De illo autem qui loquitur obscure ꝛ icomposite dici potest illud Iob iij. Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis. Magnum ergo in predicatore est vitiuȝ tam obscure loqui vt intelligi nō possit. Ait enim commen. super. j. Icono. Quod non cognoscit quis non mouebit eum ad timēdum vel amanduȝ. ꝛ phs. j. de generatiōe ait. Quod non est cognitum non est diligibile. ꝛ in iij. de aīa inquit. Uoluntas nō fertur nisi in ꝑcognitum. ꝛ. xij. Meta. dicit. Appetimus simpliciter quod bonum esse conspicimus. ꝛ in li. de regimine principum ait. Amor sequitur cognitionem. Propterea Scotus doctor subtilis super. j. sen. dist. xij. ait. Nulla bonitas amatur nisi cognita. ꝛ Aug. in. j. de trinitate idem cōfirmat dicens. Inuisibilia diligere possimus: incognita nequaqꝫ. Et in. x. de trini. c. j. idē inquit. Firmissime nouimus nō nisi nota amari posse ex quibus omnibus concluditur ꝙ cuiuslibet predicatoris doctrina debet esse plana ꝛ clara: ita vt ab oībus intelligatur. Ideo dicit beatus

Tho. in.j. parte summe. Qz licitum est immo
bonū vti verbis metaphoricis ⁊ exemplis sen⸗
sibilibus ad sublimia rerum supernarum meli
us declaranda. Nō igitur volo esse sicut ille p̄⸗
dicator de quo refert sanctus Ber. in quodam
sermone: ꝙ cum predicaret in quodam castro
marchie anchonitane ad quosdam pauperes
idiotas ⁊ illitteratos predicauit eis veritates
altissimas de Astrologia ⁊ motu celorū: de an
gelis: de trinitate: ⁊ hmōi cū maxima profun
ditate sermonis ⁊ obscuritate. Et completo ser
mone illi homines rudes ⁊ bestiales dicebant
vnus ad alterum. O q̄ȝ mirabilis est iste predi
cator. Et dum vnus illorum obuiaret cuidā cō
patri suo dixit. O compater mi: fuisti hodie ad
sermonem? Qui respondit. Non. Cui ille dixit.
O pauper homo tu perdidisti nobiliorem ser⸗
monem q̄ vnq̄ȝ audieris. Qui cum diceret. Et
quid ille predicator dixit? Respondit. In veri⸗
tate predicauit ita alte ⁊ subtiliter ꝙ nihil itel
lexi: sed certe nullus vnq̄ȝ dixit ita bn̄. Qui di⸗
xit ei. O stulte quō predicauit bene si nihil in
tellexisti. Cum igitur sit preceptum sapientissi
mi imperatoris in. l. fi. §. Sed cū antiquitas.
C. de curato. furi. ꝙ omnis obscuritas est vitā
da. Ideo intendo seruare doctrinam Gualfre⸗
di qui in poetria sua. c. liij. inquit. Cum doceas
artes sit sermo domesticus arti. Quelibet ars
gaudet proprijs sed sint tua verba. Limitibus
contenta suis cum veneris extra. Per cōmune
forum placeat cōibus vti. Ideo dicit Aristo. j.
Jcono. Exemplis vtimur in docendo vt facili
us intelligatur qō dicitur. Et in. j. priorū ait.
Exempla aliquādo ponimus nō ꝙ ita res sint
sed vt melius intelligant qui addiscunt. hec il
le. Cuius doctrinā ego imitatus res difficiles
per exempla materialia rerum visibilium cla⸗
rissime explicabo. Ait enim imperator institu.
de gradibus. §. fi. Ueritas magis occulta fide
q̄ȝ per aures animis hoīm īfigitur. ⁊ Hora. in
poetria inquit. Segnius irritant animos de⸗
missa per aures. Quā q̄ sunt oculis subiecta fi
delibus. Ex quibus oībus cōcluditur ꝙ nostra
predicatio vtilis ⁊ fructuosa erit clarissima ⁊ a
quolibet intelligibilis seruans illud Tullij in
ij. de oratore qui ait. Is est eloquens qui ⁊ hu⸗
milia subtiliter ⁊ alta grauiter ⁊ mediocria tē
perate insinuat. N

t Ertia cōditio predicationis nostre di⸗
citur veritatis ⁊ vtilitatis. Nihil enim
in sermonibus nostris nisi verū atq̄ȝ
vtile dicere intendo dimissis oībus mendacijs

Ait em̄ Arist. j. Elē. Sapienti opus est in vna⸗
quaq̄ȝ re non mentiri: nunq̄ȝ aūt licet predica⸗
tori dicere falsitatem: etiā propter cultum xp̄i
ampliandum. xxij. q. ij. c. Primū. Et licꝫ verum
sit qō inquit Teren. in andria. j. ꝙ obsequium
amicos veritas odium parit. Et licꝫ contingat
de veritate qō contingit de luce odore ⁊ sapo⸗
re. Lux enim est amabilis oculis puris: sed ha⸗
bentibus oculos lippos est odibilis. vnde Au⸗
gu. ait. Oculis egris odiosa lux est: que puris
est amabilis. Odor etiā est homini gratus: qm̄
eum recreat ⁊ confortat: sed odiosus est serpen
ti: qr ipsum occidit ⁊ fugat. Item panis pala⸗
to sano est sapidus qui palato infirmo est insi
pidus ⁊ penosus. vnde Aug. īquit. Palato nō
sano pena est panis qui sano est suauis. Et si⸗
militer licꝫ veritas displiceat malignis ⁊ ꝑter
uis atq̄ȝ peccatoribus obstinatis: tamen nul⸗
latenus tacere intendo ipsam veritatē in his
que animabꝰ vestris salutaria atq̄ȝ necessaria
videbuntur. Seruans tamen illud Hiero. ad
Nepotianum qui inquit. Neminem specialiter
sermo meꝰ pulsauit: generaliter de vitijs dispu
tatio est. Qui igitur mihi irasci voluerit prius
ipse de se ꝙ talis sit confitebitur. hec ille. Cui
concordat moralis Cato dicens. Conscius ipse
sibi de se putat omnia dici. Omissis etiā fabu
lis ridiculis que magis ad hystrionis q̄ȝ predi
catoris spectant officium: iuxta illam Horatij
sententiam in quadam epistola ad cesarē. Tra
ctāt fabulia fabri: de rebus deuotis atq̄ȝ ad sa
lutem conferentibus habeo sermonem: adim⸗
plens seraphici patris mei Francisci exhorta⸗
tionem in regule sue. c. ix. vbi de p̄dicatoribus
loquens ait. Sint examinata ⁊ casta eorū elo
quia ad vtilitatem ⁊ edificationem populi. Et
illud quod hortatur beatus Bernardus ī qua
dam epistola que incipit. Si plene vis assequi
quod intēdis. vbi inquit. Uerba tua sint vera
ponderosa ⁊ de deo: vt em̄ dr̄ in. c. sane. xlv. di.
Ille doctor appellatur ꝑcussor qui inutili ser⸗
mone ꝯsciam percurrit infirmoꝝ. O

q Uarta conditio quam habebit nostra
doctrina dicitur medietatis. Uolo em̄
sequi illud vulgare prouerbiū quo di
citur. Quod in omnibus media via sequenda
est. Sicut notatur in. l. antiqui. ff. Si pars he⸗
reō. pe. ⁊ in. l. si quis argētum. §. ij. C. de dona.
⁊ in. §. sed cū libertas. Insti. ex qui. cau. manu
mittere non licet. Unde dicitur. Mediū tenue⸗
re beati. Quod Prouerbium allegat glosa in
auf. de consu. §. j, in verbo medium, Et ideo no

lo esse nimis longus neque nimis brevis in sermonibus nostris: qui inquit Philosophus. vi. Politicorum. Omnis excessus vel defectus vel nocet vel non proficit. et in. ii. sue poetrie idem inquit. Omnis sermo si brevior sit quam oporteat obscurat intellectum: si longior difficilis erit retentionis et obliviones inducet. In. ii. quoque Ethicorum ait. In omnibus medietas est laudanda: extrema autem vituperabilia sunt. Tullius etiam in primo de officiis dicit. In plerisque rebus mediocritas optima est. Ex quibus concludit beatus Gregorius super Ezechielem dicens. Pauca loquenda sunt et fortassis hec utilius proderunt: quia sepe alimenta que minus sufficiunt avidius sumuntur. Si autem ei qui multa ferre non valet verbum exhortationis longius trahimus: auditorem nostrum ad fastidium ducimus. hec ille. Cum igitur dicat Aristo. ii. Ethicorum. quod in medio consistit virtus. Ideo reprehensibile est si predicator vel nimis brevis sit: vel nimia verbositate sermonem protrahat in longum: et de hoc potest etiam exemplum dari naturale quod colligitur ab Aristo. ii. Ethicorum ubi inquit. Ex abundantia cibi et potus seu defectus corrumpit fortitudinem sui organi. Ergo a simili: si doctrina seu predicatio habeat defectum brevitatis seu abundantiam nimie prolixitatis utique intellectivam potentiam alterabit. Qua ex re dicit ipse Aristoteles in. iiii. Politicorum. quod medium semper est optimum. Ideo dicitur Proverbiorum. xxv. c. Mel invenisti comede quantum sufficit tibi: ne forte satiatus evomas illud. Ex quo datur intelligi quod quantumcunque predicatio sit pulchra si nimis fuerit prolixa redditur nociva et vitiosa. Quia dicit Martialis cocus libro. Undique suscepto. c. iii. Virtus absque modo nomen habet vitii. Et Seneca in libro tragediarum in hercule theo. c. vi. inquit. Quisquis medium defugit iter. Stabili nunquam tramite currit. Qua ex re dicit Maximianus poeta. Maior enim mediis gratia rebus inest. et Ovidius. xi. Metamorpho. dicit. Medio tutissimus ibis. et Gualfredus in poetria. c. xxxi. inquit. In omnibus una est virtus servare modum. Verum enim est illud quod vulgariter dicitur. Omne quod est nimium vertitur in vitium. Et ideo inquit Horatius in sermonibus sermone primo. Est modus in reb⁹ sunt certi denique fines. Quos ultra citraque nequit consistere rectum. Et ideo inquit Imperator in auf. ut determinatus sit numerus clericorum: circa principium, Pene nihil immensum bonum est. Et Terentius in andria ait. Id arbitror in vita apprime esse utile ut ne quid nimis. Si igitur debeo errare in aliquo extremo: non: quia ut dicit Aristoteles. ii. Ethicorum. Difficile est medium servare: potius volo errare in nimia brevitate quam in nimia prolixitate. Gaudent enim brevitate moderni: ut notatur in. l. i. ff. Quod metus causa. et in. l. Ampliorem. §. in refutatoriis. C. de appel. et in l. fi. C. de precibus imperatori offerendis. Unde ait autor libri qui dicitur Facetus. c. ii. Pauca loqui studeat qui vult urbanus haberi. et Isido. soliloquiorum lib. ii. c. xxxi. inquit. Sint verba tua pauca: tolle verbositatem sermonis superflui: multiloquium enim non effugiet culpam: sapiens enim paucis utitur verbis. Hora. quoque in poetria inquit. Quicquid precipies esto brevis: ut cito dicta. Percipiant animi dociles teneantque fideles. Omne supervacuum pleno de pectore manat. Iustinianus quoque imperator in. l. ii. §. Sed et aliquid. C. de vete. iur. enucle. inquit. Multo utilius est pauca idonee effundere quam multis inutilibus homines pregravare. Quidam etiam poeta qui dicitur Rich. in lib. de nuptiis. c. i. inquit. Sermo brevis longo gratior esse solet. et Iaco. beneventanus sui i li. c. lvii. ait. Invidiam generat et longus tedia sermo. Et ideo ne ex nimia prolixitate fastidium vobis inducam quantum potero brevitati intendam. Utile enim est homini semper a prandio vel cena discedere cum aliquali appetitu. Et non usque ad os se ingurgitare. Et ideo semper vos post predicationem que est cibus spiritualis anime: dimittam cum siti et desiderio etiam audiendi ut magis sermo noster proficiat. Licet autem pro explendis tractatibus de quibus agetur longos in scriptis faciam sermones: ut ex copiositate allegationum possit unusquisque predicator accipere quod ei magis placet aut convenit intelligentie sue. Tamen vobis in predicatione solum dicam eorum flores vel unum sermonem. Et quandoque unam unius sermonis partem in plures dividam predicationes. Nolo enim esse sicut ille orator cui cum propter dicendi prolixitatem nollet papa dare audientiam. Semel tandem promittens se breviter expedire habita licentia loquendi dixit pape. Nolite timere sanctissime pater quod velim esse prolixus Volo enim probare nonaginta rationibus quod debo esse brevis. ¶

q Uinta conditio quam habebit nostra doctrina dicitur diversitatis. Non enim semper de eodem predi-

cabo sed de diuersis ⁊ varijs reb⁹. Ait em̄ Bernar. in apologia sua. Similitudo rerū aliqñ molestat: varietas ꝟo fastidiū tollit. ⁊ Cassiodor⁹ lib. vij. eplarū inqt. Nemo dubitat homines suauiter ex varietate recreari. Qz in continuatione magnū cōstat esse fastidiū. Dulcedo mellis si assidue assumat̄ oibus perhorrescit. Tullius q̄z in. j. lib. veteris rhetorice dicit. Variare orationem magnopere oportebit. Ait enim Phs. xij. Meta. Diuersitas specierū est ad decorē ⁊ perfectionē totius vniuersi. Et iō reprehendēdi sunt quidā qui dicūt ꝙ in predicatione nō sunt allegāde leges ciuiles aut dicta paganorum. Sed tales cōiter sunt ignorantes. Qz sciētia nō habet inimicū nisi ignorantem. Et iō in alijs reprehendūt qd̄ ipsi allegare nesciunt. Cōtra ipsos aūt est sentētia Augusti. in lib. ij. de doctrina xp̄iana: vbi ait. Si qua vera dixerūt phi et pagani: ab eis sunt tanꝙ̄ ab iniustis possessoribus in vsum nostrum vendicāda. Vn̄ Hiero. vsus est autoritate Galieni et Ypocratis in. c. ne tales. de cōse. dist. v. ⁊ in. c. qui de mēsa. xxxvij. dist. ait idē Hiero. ꝙ Daniel ⁊ alij sancti socij eius non didicissent doctrinā babyloniorꝝ si sciuissent esse peccatum. Et subdit. Discūt aūt non vt sequātur: sed vt iudicēt atqꝫ conuincāt. Quo si quispiā aduersus mathematicos velit scribere: imperit⁹ matheseos risui patet: ⁊ aduersus phos disputat si ignorat dogmata phorꝝ. Et ibidē. Discimus vt probemus ea que a sanctis prophetis ante secula multa predicta sunt tam grecorꝝ ꝙ̄ latinorū ⁊ aliorꝝ gentiliū litteris cōtineri. hec ille.

Bonum est ergo ad defensionē fidei catholice et cōmendationē virtutū ac reprobationē viciorum adducere dicta gētilium: sicut facit sepe Augusti. in libris de ciui. dei. Et sic erepto mucrone de manu inimici cū ipso eam ferire sicut fecit Dauid qui occidit Goliath ⁊ Philisteum suo proprio gladio: vt habet̄. j. Regum xvij. Et suis proprijs dictis et allegationibus confutare aduersarios ecclesie catholice: sicut solent facere prudentes aduocati qui assumūt ad sui defensionē ea que in oppositum a parte contraria fuerunt adducta. Preterea quis est qui abijciat serica pro eo ꝙ a vermibus sunt facta. Et quis proijcit aurum ⁊ argentum pro eo ꝙ ex fece terre sit generatum. Et similiter nec nos debemus reijcere vera dicta paganorꝝ: lꝫ eorꝝ detestemur cōsortium. Qua ex re in. §. sed ecōtra. ⁊ in. c. turbat. cum tribus capitulis sequētibus. xxxvij. dist. probat magister Gratianus multis sanctorū autoritatibus licitū esse ⁊ vtile: habere noticiam scientiarū paganorū quando acquiritur bono respectu. De scientia autē legali habetur in. c. ij. x. dist. vbi dicitur. Imperatorum leges quibus sepe ecclesia vtitur contra hereticos: sepe contra tyrānos atqꝫ cōtra prauos quosqꝫ defenditur: nō dicimus esse renuendas. hec ibi. Licitum autē esse allegare versus poetarū patet in. l. j. ff. de contrahen. emptio. ⁊ facit. c. forus. de verbo. signi. Unde dicitur in dicto. c. turbat. ꝙ magister gentiū Paulus aliquos versus poetarū suis scriptis et dictis inseruit: vt patet. j. ad Corꝝ. xv. vbi posuit illud Terentij ⁊ Menādri poete. Corrumpūt bonos mores ⁊c̄. Et ad Titū. j. illud Epigmenidis poete. Cretenses semper mendaces: male bestie ventris pigri. Et contra Athenienses disputans Horatij poete testimonio vtitur Act. xvij. Hierony. quoqꝫ allegauit versus Vergilij: de cōse. dist. v. c. nunꝙ̄. ⁊ August. versus Lucani. xxvj. q. v. c. nec mirū. circa princi. ⁊ in sermone de innocentibus allegat illud carmen Iuuenalis. Crescit amor nūmi ⁊c̄. Et iurisconsultus versus Vergilij. ff. de rerum diui. l. in tantū. §. cenotaphium. Et imperator versus Homeri. institu. de emptio. et vendi. §. precium. Esset tamen vitiosum ⁊ valde reprehēsibile si quis predicator dimisso euāgelio et alijs sacris scripturis solum attenderet allegationibus paganorum. Et ita intelligitur illud qd̄ habetur in. c. sacerdotes. et. c. nonne. ⁊. c. vino. ⁊. c. omnē. ⁊. c. legimus. xxxvij. distin. quod videtur contradicere supradictis. Quapropter considerans ego ꝙ verum est illud qd̄ dicit Augustinus in lib. de natura demonum: scilꝫ ꝙ diabolus habet mille nocendi artes: et mille modis trahit homines ad peccatum: vt etiam notatur. xxvj. q. iij. c. sciendum. Arbitror ꝙ etiam nos predicatores laudabiliter faciemus si mille ingenijs trahere conemur homines ad predicationem qua mediante a vitijs retrahātur: et ad virtutes perducantur. Et ideo intendo allegationes facere non solum in scientia grammaticali: logica: rhetorica: poesi: philosophia naturali: et metaphysica: iure ciuili: et canonico: sed precipue in sacra theologia et scriptura sancta vt et deuotis satisfaciam: et curiosos hac laudabili cautela ad audiendum verbum dei inducam. Hoc enim non est ipsum dei verbū adulterare sed animas adiuuare: ⁊ ad conueniendū ad predicationē incitare. Sicut etiā facientes cōuiuia inter delicatas epulas apponunt delectabiles sapores vt conuiuantiū incitent

appetitū. Sunt eñ multi q̄ nō irēt ad predica
tionē nisi cā curiositatis: puta vt audiāt poeta
rū allegationes: seu phoꝝ: vel legū ciuiliū: aut
aliarū sciētiarū: q̄ tādē in p̄dicatione audiunt
aliquid qd̄ eos ad pniam conuertit. Et sic qui
prius ibāt propter curiositatē: postea accedūt
propter animarū suarū salutē. Sicut eñ vena
tores ostendunt volucribus aliquē cibum eis
gratum: ꝛ silr piscatores piscibus ꝛ sic cum la-
queo vel hamo eos capiūt vel cū aliqua dulci
modulatione faciūt venire sub breui. Ita pre-
dicatores sancti aīas hoīm deo capiunt: osten-
dendo eis in predicationibꝰ alicuius scientie
dulcedinem: ꝓpter quā eos illaqueāt vt tota
quadragesima ad p̄dicationē perseuerent. Et
iō vobis quotidie diuersarū scientiarū dicta
melliflua ꝓpinabo tanq̄ escas vobis gratissi
mas more boni venatoris ꝛ piscatoris. Predi-
catores eñ sunt piscatores: quia vno tractu re
this. i. predicationis: aliqñ magnā multitudi
nem hominū capiūt. i. cōuertūt: sicut in figurā
habetur Luc. v. ꝛ Johā. xxi. de aplis magnam
multitudinē piscīū vno tractu capiētibus. Di-
cūtur etiam venatores: q̄z feras. i. hoīes bestia
les venātur. Aliqñ tñ cum multis fatigationi
bus ꝛ clamoribus vix vnā ferā. i. aīam. conuer
tere possunt. Et silr piscatores aliquādo nihil
capiūt: qd̄ ꝓcedit vel ex causa sui vel ex causa
piscīū. Prima ex causa sui quādo piscātur in tē
pore nō debito. vnde dicebat Petrus Luce. v.
Preceptor per totā noctē laborātes nihil cepi-
mus. Illi aūt piscātur in nocte qui non habēt
lumē sacre scripture sed sunt in tenebris igno
rantie. Tales nāq̄z alios non conuertūt: sed in
errorem mittunt. De quibus dr̄. j. ad Timo. j.
Uolentes esse legis doctores non intelligen-
tes neq̄z que loquuntur neq̄z de quibus affir-
mant. Et Gilbertus. Ridiculosus: immo peri-
culosa res est speculator cecus: cursor claudus:
predo mutus: doctor inscius. Et ideo inquit
Grego. nazāzenus. Mundari prius oportet et
sic alios mundare: sapientem prius fieri et sic
alios facere sapiētes. Lumen effici ꝛ ita alios
illuminare. Scd̄o nihil capiūt ex suo defectu
qñ piscātur in loco nō apto in quo pisces non
morātur. Illi aūt piscantur in loco non apto
qui predicant de rebus vanis ꝛ fabulis ac de
terrenis in quibus nō fit fructus animarum.
Scriptū est eñ Hiere. iiij. Aspexi terram ꝛ ter
ra vacua erat ꝛ nihili. De tali aūt piscatore di
ci potest illud Abachuc. ij. Aggrauat cōtra se
densum lutum. Et ideo inquit saluator Luce
v. Duc in altum: et laxa rethia in capturam.
Ille aūt in altū laxat rethia in capturam qui
de celestibus et pertinētibus ad salutem pre-
dicat. Sed oportet q̄ seruet preceptū dñi Jo
hā. vlti. dicētis. Mittite in dexteram nauigij
rethe et inuenietis. Illi enim mittit rethe in
dexterā: qui ad honorē dei predicat ꝛ ꝓpter sa
lū animarū dicēs cum Petro Luce. v. Dñe in
verbo tuo relaxabo rethe. Ille ꝟo laxat rethe
in sinistram qui predicat ꝓpter vanam gloriā
vel auariciam. Tertio nihil capiunt piscatores
ex suo defectu: quādo piscātur cum instrumen
to non congruo: idest cum rethibus fractis.
Et ideo dr̄ Matth. iiij. q̄ apli Johānes ꝛ Ja-
cobus reficiebant rethia sua qñ vocauit eos si
cut vocauerat Petrū ꝛ Andreā fratrē eius di.
Uenite post me faciā vos fieri piscatores ho-
minū. Illi aūt rethia sua frangūt q̄ ea que ver
bo predicant male viuendo lacerant. De qui-
bus inquit Grego. Qd̄ verbis predicant mori-
bus impugnant. Illi ꝟo rethia reficiunt qui
vitā suam bonis actibus componunt. Et ideo
dicit Grego. Ad hoc vt seruetur veritas predi-
cādi: necesse est vt seruet̄ veritas bene viuēdi.
Secundo principaliter dico q̄ pisces non ca-
piuntur a piscatoribus ex causa ipsorū piscīū:
vel quādo sunt nimis parui ita de rethi pros-
liunt. Et isti sunt qui paruum cor habentes ti-
ment aggredi quodlibet arduum. De quibus
dicit ps̄. xiij. Trepidauerunt timore vbi non
erat timor: vel quando sunt nimis astuti: ꝛ ca
uent sibi a rethibus et ab hamo. Multi enim
ex quadam astutia diaboli vitant intrare pre-
dicationis rethia: timētes ne sua ibidem tan-
gātur vitia. Nā superbus nō vult audire ver-
ba humilitatis: nec luxuriosus verba castita-
tis: nec auarus verba liberalitatis. Sed quos
nō capit rethe p̄dicationis capiet rethe demo
nis. iuxta illud Job. v. Apprehēdet sapiētē in
astutia sua. Alij ꝟo nō capiunt̄: q̄z sunt nimis
magni: ꝛ rethia frangunt. Multi eñ magni
in seculo dei precepta contēnunt. Uñ de opti-
matibus dr̄ Hiere. v. Hi simul magis cōfrege
runt iugū ruperūt vincula. Tales eñ ad peni-
tentiā se capi non permittunt. Uñ xp̄s in hoc
mūdo de sapientibus nō cepit nisi duos: scilꝫ
Gamalielem legis doctorē ꝛ Nicodemū magi
strum in israel. Nec de nobilibus nisi vnū: scꝫ
Paulum qui dicitur fuisse nobilis ciuis roma
nus: nec de diuitibus nisi vnū. s. Zacheū. Nec
de principibus nisi duos: scꝫ Centurionem et
Regulū. De infimis aūt ꝛ simplicibꝰ ac igno-
bilibus ꝛ pauperibꝰ multos cepit. iuxta illud
j. ad Cor. j. Uidete vocationē vestrā fratres:

q: nõ multi potẽtes:nõ multi sapiẽtes:nõ mul
ti nobiles:sed q̄ infirma stulta ⁊ ignobilia sunt
mundi elegit deus vt nõ glorieẗ oĩs caro in cõ
spectu eius. Alij aũt non capiuntur:q: sunt ni
mis lubrici sicut patet in anguillis que postq̄
capte fuerint de manibus lubricant ⁊ exeunt.
Sunt enim multi lubrici qui lubricant de cul
pa in culpam:iuxta illud Threñ.iiij. Lubricaue
rũt vestimenta nostra ⁊c. Ego v° deo dãte spe
ro ꝙ tot retia ⁊ laquearia diuersorum dogma
tum verbi dei extendam in capturas ꝙ de ani
mabus vestris faciam magnam predas. Et ero
de illis piscatoribus ⁊ venatoribus:de q̄bus in
quit dñs Hiere.xvj. Ecce ego mittã piscatores
multos ⁊ piscabunẗ eos. Et post hec mittã eis
multos venatores:⁊ venabuntur illos. Q

Exta cõditio quas nostra doctrina ha
s bebit ẽ vigorositatis. Dicit enim pħs
j. Ethi. Certitudo in oĩbus intantũ q̄
renda est inquantum recipit natura rei. Et ibi
dem inquit. Certitudinem oportet in singulis
expetere ẜm subiectam materiam:⁊ intantum
quantum est ꝓprium doctrine. Ex quibus con
cluditur ꝙ predicator debet ꝓbare vigorosis
argumentis ea que dicit:⁊ nõ semper vno tm̄
fundamento:sed aliq̄n pluribus. Ait enim idẽ
pħs.ij.posterioꝝ.⁊ Tho.ibidẽ. Demõstrari po
test idem optime per plures causas. Debet igi
tur predicator cõsiderare cõditiones auditoꝝ:
⁊ ẜm eoꝝ capacitatem eis illa que dicit decla
rare.viij.q.j.c.oportet. Quilibet enim euange
licus preco põt dicere cum aplo ad Rom.j. Sa
pientibus ⁊ insipientibus debitor sum. Sicut
ergo nõ daẗ idẽ cib⁹ hoĩbus ⁊ iumentis:q: nõ
sunt eiusdem nature ⁊ cõplexionis. Oĩa enim
debent dari ẜm ꝙ recipiens aptũ est recipere:
ẜm Boe.iiij.de cõso. Ita predicator debet face
re qui est distributor v°bi diuini ⁊ sacre scriptu
re. Unde cũ xp̄s multitudinẽ populi vellet re
ficere in deserto: vt habetur Mat.xiiij.⁊ Luc.
ix.ait discipulis suis. Uos date illis manduca
re. Nã predicatoribus verbi diuini precepit de
us:vt cibum sacre scripture spũaliter exponẽ
tes ⁊ velut panẽ frãgentes apponãt dei popu
lo indigenti ⁊ esurienti. Quia vbe mundo ⁊ ip
sis predicatoribus q̄n verificabiẗ illud Threñ.
iiij. Paruuli petierunt panẽ ⁊ nõ erat qui frã
geret eis. Debet ergo vnusquisq̄ predicator at
tendere:cuius conditionis auditores existant.
Et ẜm ipsoꝝ facultatẽ ⁊ ingenium ministrare
eis cibum opportunum:vt ita reficiantur sapi
entes subtilibus ⁊ altis rebus ꝙ simplices nõ
pereant fame nõ valẽtes incõformẽ sumere ci

bum. Unde Greg.in.xviij.moraꝉ.inquit. Nõ de
bet predicator ministrare infirmis cuncta que
sentit:nec insinuare rudibus quecunq̄ cogno
scit. Et huius figura habetur Geñ.xxiiij. vbi ẽ
ꝙ balan apposuit iumentis:⁊ camelis paleas
⁊ fenũ: hoĩbus v° panes. Per laban enim fra
trem Rebecce intelligitur predicator. Laban
nãq̄ interpretatur candidatio. Candidus em̄
debet esse predicator tam per splendorem scien
tie q̄ per lucem bone vite. Unde Grego.xxviij.
moraꝉ.ait. Lex ipsis predicatoribus posita est:
vt ipsi viuendo illuminent quos verbo docen
do suadere festinant. Est etiam laban frater re
becce:que interpretatur patientia:que dicitur
esse predicantis soror ⁊ socia ps̄.xcj.dicẽte. Bñ
patientes erunt vt annuncient. Hic ergo pre
dicator debet apponere iumentis.i.rudibus fe
num:⁊ paleas.i.expositiones eoꝝ capacitati
bus cõgruas:grossas:⁊ eis cõformes vt cibũ
capere possint. Et illo refecti subsistere ⁊ ꝓfice
re. Hoĩbus v° dare debet panes: qui cibus est
delicatior. Quia ꝓfectis ⁊ acute intelligenti
bus debet subtilia predicare. Si enim oĩb⁹ hũc
delicatum cibum subtilitatũ vniformiter ap
poneret:cum nõ omnes sint eiusdẽ facultatis
quosdam cõfunderet potius q̄ instrueret. Uñ
Greg.xxx.moraꝉ.⁊ in pastorali inquit. Ut lõge
ante nos reuerende memorie Greg.nazanzen⁹
edocuit. Nõ vna ⁊ eadẽ exhortatio omnibus
cõgruit:q: nec cunctos eadem pctõꝝ qualitas
astringit. Sepe enim alios offendũt que alijs
prosunt. Quia plerũq̄ que hec aĩalia nutriunt
alia occidunt. Et leuis sibilus equos mitigat:
qui catulos instigat. Et medicamentum quod
hunc morbum sanat:alteri virus iniungit. Et
panis qui vitam fortium roborat:paruuloꝝ vi
tam necat. Et chorde cõsonam modulationẽ
reddunt:que vno quidẽ plectro:sed nõ vno im
pulsu feriuntur. Pro qualitate igitur audien
tiũ formari debet sermo doctoꝝ vt ars sua cõ
gruat singulis: ⁊ tñ a cõmunis edificationis
arte nunq̄ discedat. hec ille. Propter predictã
aũt discretionem predicandi ait saluator predi
catoribus Mat.v. Uos estis sal terre. Sicut
enim cibus aptus saliri si omnino sale careat
nihil valet. Job.vj. Quõ põt q̄s comedere qȝ
nõ est sale cõditum. Si v° nimium salis in ci
bo ponatur:etiam amarescit. Ita predicatores
verbi diuini qui sal terre dicuntur: q: per eos
vniuersum genus humanum cõditur: vt dicit
Aug. debent seruare illud apli ad Coꝉ.iiij. Ser
mo vester semper sit in gratia sale cõditus: vt
oĩa moderate ⁊ ẜm mensuras predicent. Et ser

mones suos per quos debent corda audientiū cōdiri ac deo sapida fieri in mensura debita tē perent. Et ꝑpter hoc in figuram preceptū erat Leuit.ij.ꝙ in omni sacrificio poneret sal. Et h erat ꝑculdubio in debita ꝑportione. Cor enim humanum dicitur esse vitulus vel animal sacrificij deo offerendi. Sacerdos ꝟo offerēs est ꝑdicator verbi diuini qui cor mactans peccatis illud virtutibus viuificat. Et vt ipsum deo sapidum reddat verbis sacre scripture illud quasi sale cōdit. Sicut aūt ꝟm quantitatem sacrificij apponebatur plus vel minus de sale. Jta ꝟm dispositiones auditoꝝ debet dari doctrina predicantium: ꝛ quoad quantuꝫ: ꝛ quoad qualitatem: ne prolixitate sermonis vel nimia subtilitate aggraueẞ sapor: vel dulcedo causet fastidiū ꝛ in amaritudinē cōuertatur. Unde petrus rauēnas in sermone illo: hō quidam erat diues inquit. Omnium quidem ciboꝝ sal est salubre cōdimentum si nō desit mensura. Alioquin si si ne modo est: ꝛ ipsuꝫ perit: ꝛ qđ salierit perdit. Amarat enim nimietas: qđ cōdiret mensura. Sic qui i nobis est sensus si teneat modū dat saporem: intellectum parit: prudentiam generat: cor dilatat: auget ingenium: maturat dicēda: audienda cōponit: fitq3 sibi dulcis ꝛ degustantibus suauissimus: ecōtra aūt est si moduꝫ nō seruet. Alia quoq3 figura ad predicatorem habetur Geñ.ij. vbi dr. Plantauerat aūt dñs paradisum ꝛc. Prudens enim agricola plantas in suo viridario diuersas arbores vt ꝑ diuersitate ꝛ qualitate temporꝫ diuersos fructus recipiat. Per hoc igitur ꝙ deus vt in supradicto. c. Geñ. habetur plantauit in ipso paradiso arbores vniuersi generis ostendit ꝙ predicator debet habere varietatem sermonuꝫ: vt ꝟm diuersitatem personarū ꝛ tēpoꝝ possit auditoribus verba vtilia ꝛ eis cōformia predicare. Et figura huius etiā hr in. d. c. ij. Geñ. vbi dr ꝙ in paradiso terrestri erat lignū sciē boni ꝛ mali. Paradisuo enim significat predicatorē per quem ꝑpplia eterne vite verba mittunẞ. Cāt.iiij. Emissiones tue paradisus. Tūc aūt paradisus ꝑducit lignū scientie boni ꝛ mali qū predicator regnum dei ꝑponit bonis ꝛ malis suppliciū inferni. Sicut etiam sapiens agricola ꝟm dispositionem terrarum diuersa spargit genere seminum. Quia aliqua semina fructificant in terra pingui que nō fructificarent in terra macra: ꝛ ecōtra. Et idem est de plātatione: qꝛ alique plāte viuunt ꝛ fructificant in aliquo solo que non viuerent in alio. Jta bonus ꝑdicator debet doctrinam sue predicationis seminare diuersimode ꝟm diuersas qualitates audientium: quas diligenter debet attendere ꝛ perscrutari: verba enim debent formari ꝟm subiectam materiam. ij. Ethicoꝝ. Et ideo ego cōditiones vestras animo reuoluens video in vobis verificatam esse illam sententiam Ouidij in primo de arte amandi. circa finem vbi inquit. Pectoribus mores tot sunt quot i orbe figure. Et illā Persij satyra. v. dicentis. Mille hominum species ꝛ rerum discolor vsus. Uelle suuꝫ cuiq3 est nec voto viuitur vno. ꝛ illaꝫ Maximiani poete dicentis. Diuersos diuersa iuuant. ꝛ illam Mantuani Uergilij in buccolicis egloga. ij. vbi ait. Trahit sua quemq3 voluptas. Et ideo dicitur in. c. sicut in sacramentis. de conse. dist. iiij. Quot capita tot sententie. Diuersitatem enim corporum sequitur diuersitas animoꝝ. c. quia diuersitateꝫ. de conces. preben. Unde dicit iurisconsultus in. l. item si vnus. §. item si in duos. ff. de arbi. Naturalis facilitas est hominum ad dissentiendum. ꝛ in. l. quia poterat. ff. ad trebel. dicitur. Uarie sunt hominum voluntates: quod video esse verissimum in vobis. Aliqui enim vt sunt homines litterati maxime philosophi volunt ꝙ predicator eis ꝑbet que dicit per rationem. Quia inquit Aristoteles. j. Meta. ꝙ illi recte docēt qui causas de singulis reddunt. ꝛ in. viij. Physicorum iterum ait. Oportet docentem non solum verum affirmare: sed etiam illius causam assignare: ꝛ hoc idem dicit. vij. Ethicoꝝ. Jn. ij. quoq3 Meta. inquit. Uerum nescimus sine causa ꝛ ratione. ꝛ in. iij. Ethicorum dicit. Bonus singula ratione probat. ꝛ in. iiij. eiusdem operis idem cōfirmat dicens. Quod pulcherrime demonstratur: optimum ꝛ delectabile est. Commentator etiam super. ij. de anima dicit. Sicut color non est visibilis sine lumine: sic nec verum bene cognoscitur sine ratione. Et ideo inquit Tullius in tuscula. questio. lib. iij. Sapientis animus ita semper est affectus vt in vnaquaq3 re ratione vtatur. Et huius dicti illa est ratio que ponitur in. c. decretales. xxvj. distin. vbi dicitur. Quo magis quisq3 ratione nititur: tanto maioris autoritatis eius verba esse videntur. Et facit ad predicta ꝙ ratio est anima legis. l. cuꝫ ratio. ff. de bonis dam. Et tantum valet allegare rationem quantum legem. l. sare oportet. §. sufficit. vbi Baldus. ff. de excusa. tuto. Bartolus ꝟo in proemio. ff. dicit ꝙ vbi habemus rationem ꝛ legem magis inherendum est rationi: ꝛ allegat glosam in. l. adeo. ff. de acqui. do. Qđ etiam notat angelus cōsilio suo. xxiiij.

quẽ allegant nouissimi in.l.illã.C.de col.di.ꝙ allegare legẽ vbi habemus rõnem nihil aliud est ꝙ mentẽ cõfundere. Alij aũt sunt in vobis qui vellẽt ꝙ pdicator ea que dicit affirmaret p autoritates: maxime iurisperiti q̃ dicũt. Erubescimus cũ sine lege loqmur.§.cõsideremus. in aut.de tri.ꝛ semis.ꝛ notat i.l.illã.C.de col. ꝛ in.l.dissentientis.C.de repu.ꝛ in.l.certa forma.C.de iu.fisci.libro.x. Item dicũt ꝙ qñ lex determinat casum standũ est illi: lz argumenta pbabilia fiãt in 𝔷trum fm Job.an.in.c. si. de psby.nõ bap. Dicit em̃ Bar. in.l.scire oportet.§.fi.ff.de excu.tu.ꝙ suffiat allegare vnam legẽ ex plurib⁹. Ad cõfirmationẽ etiã predicatoriũ inqt Hugo de sancto victo. in compẽdio pbie.libro.iij.c.v. Firmior est sniã q̃ autoritate sapiẽtis inducit. Inter alias aũt autoritates veteris ac noui testamẽti obtinẽt principatũ.Vñ saluator ait Mat. v. Ois scriba.i.predicator doctus in regno celoꝝ.i.in ecclesia militãte similis est homini patrifamilias q̃ profert de thesauro suo noua ꝛ vetera:idest veteris et noui testamenti testimonia. Alij ṽo vt idiote ꝛ rudes desiderãt exẽpla. Dicunt em̃ ꝙ magis mouẽt facta q̃ verba: vt inqt Greg.vj. moral.ꝛ Nico.de ly:a super Mattheũ.iij. c.ꝛ põt notari in.l.de q̃bus.ff.de legi. ꝛ i.l.ea que ff.de cõtrahen.emp. vñ Seneca ad Lucillum epla.vj.inqt. Longũ iter est per precepta:breue aũt ꝛ efficax p exẽpla. Plato et Aristoteles ꝛ oĩs sapientũ turba plures ex moribus ꝙ ex verbis traxit. hec ille. Ut igitur oĩbus vobis satisfaciã qui estis diuersoꝝ statuũ ꝛ graduũ atq̃ capacitatũ: predicatiões nostras nõ tãtũ rationibus sed etiã autoritatibus atq̃ exemplis aliisq̃ varijs pbationibus autẽticas reddemus. Dimittẽtes nimios clamores exclamationum. Uos eñ nõ estis sicut cotnicule cãpanilium ad quas perterrendas necessarie sunt terribiles vociferationes: sunt em̃ cãpanaruꝫ sonis ꝛ strepitibus assuete.

Septima ꝛ vltima cõditio nostre predicationis õr charitatis. Nõ em̃ pdicare volo pper cupiditatẽ pecunie:fame: honoris vel laudis humane:sed pper amorẽ dei ꝛ charitatem atq̃ tuam mi popule salutẽ. Desidero em̃ vos oẽs in hac sacra quadragesima accẽdere ad amorẽ dei:et mittere in vobis ignẽ diuini amoris.vnde possum dicere illud Luc.xij. Ignem veni mittere in terram ⁊ q̃d volo nisi vt ardeat. Sed vt hoc efficere possim necesse est vt ego ꝛ quilibet predicator habeamus in nobis istum ignem:et feruorem si alios volumus incẽdere ꝛ inflãmare. Ait em̃ Phs.j.de generatione. Agens agit impatiẽs trahẽdo ipsum in naturã suã. Nam ignis coniunctus ferro ipsum calefacit et rubere facit. Ecõtra ṽo si carbo mortuus ponat apud ferrum nequaq̃ facit illud rubeum vel calidum. Et sic predicator habẽs in se charitatẽ facile suis predicationibus auditores calefacit ꝛ inflãmat igne spiritussancti. Unde ps.xvij.ait. Ignis a facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo. Que verba exponi possunt de predicante cum feruore charitatis. De peccatore etiã sic inflammato exponi potest illud qd̃ idẽ propheta ait dicẽs. Eloquiũ dñi inflammauit eũ. Si ṽo predicator nõ habet charitatem est velut carbo mortuus ꝛ non faciliter potest aliquem ad feruoreꝫ adducere. Unde commune est prouerbiũ. Non potest alium ardere vel calefacere qui nõ in se calet vt ardet. Et ideo videmus per experientiam ꝙ magis fructificat vnus predicator parum sciẽtie habẽs sed predicans ex charitate:ꝙ multi theologi ꝛ periti in alijs scientijs predicantes ex humana laude. Tales em̃ vani predicatores in vanum clamant et laborãt. Dicit em̃ Glosa super illa verba. ps.l. Docebo iniquos vias tuas:et impij ad te conuertentur. Uana est doctrina predicatoris si nõ fuerit accensa igne diuini amoris ꝛ Greg.in quadã homel.ait. Lingua predicatoris in vanum laborat si ardore et flãmo charitatis ignita nõ fuerit. Et Paulus.j.ad Coꝛ. xiij.inquit. Si linguis hominum loquar ꝛ angelorum charitatem autem non habeã factus sum velut es sonans aut cymbalum tiniens. In signum autem huius ꝙ doctrina fructifera debet erogari ex charitate legitur Actuum ij.capitulo:ꝙ spiritussanctus datus est apostolis in linguis igneis: vt scilꝫ possent ignire et calefacere corda auditorum. Et propter hoc vt habetur in eodem capitulo. Statim vt accepit Petrus spiritumsanctum in lingua ignea conuertit in vno sermone circa tria milia hominum. Et ideo popule mi roga dominum vt in me verificet illud quod de Helia propheta scribitur Ecclesiastici.xlviij.ca.vbi dicitur. Surrexit quasi ignis et verbũ eius quasi facula ardebat. Spero autem ꝙ si attente audieritis predicationes nostras poteritis inter vos postea dicere illud Luc. xxiiij. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dũ aperiret nobis scripturas. Et quilibet vestrum etiam dicere poterit illud Threno.j. De excelso misit ignem in ossibus meis et erudiuit me. Si em̃

popule mi videre posses cor meū cognosceres cū quāta charitate tibi predicē: possum enim nō immerito dicere illud qđ scriptū est Cant. v.c. Amore lāgueo. Desidero enī vos oēs in flāmari feruore charitatis ⁊ ad penitentiā cōuertere. Et postremo vos oēs vna mecū ad celestem patriā perducere. Ad quā ⁊c.

Dñica in seragesima de septē dispositionibus audientiū verbū dei. Sermo scđs. S

Emen cecidit i terram bonā ⁊ ortū fecit fructum centuplū. Luc. viij. ⁊ in euāgelio occurrētis dñice. Sentētia est Aristo. ij. Physicoꝝ dicētis. Ars imitatur naturā. In multis autē perficit que natura nō pōt opari. Ubi cōmētator ait. Ars ⁊ doctrina supplēt defectū nature. ⁊ fuit dictū Phi. vij. Politicoꝝ. ⁊ patet. Nā de sero deficiēte lumine naturali. s. sole cādela artificialis accēdit ⁊ domus illustrat. Itē qui pōderositate corpis naturalr ascēdere neqt: artificiali scala ascēdit. Et nō valēs aquā trāsire qn demergat: nauē intrat qua mediāte ad portū deducit. Itē multi infirmi nō possunt sanari per naturā: qui tñ arte medicine curant. Silr naues tēpore magne tēpestatis p naturā non cōseruant in mari immo submergunt: p artē sūt velorū atqꝫ remigādi a submersione liberantur. Et hoc est qđ dicit Ouid. in. s. de arte amādi. Arte cite veloqꝫ rates remoqꝫ reguntur. Arte leues currus arte regendus amor. Moraliter igit dico ꝙ multi sunt q̄ in pelago peccatoꝝ fluctuātes nō pñt ab inferni naufragio liberari a seipsis: nisi arte sanctissime predicationis adiuuent. Nullus eñ adeo est animus ferre° q̄ in hac nobilissima arte nō mollificetur. Ait eñ Ouid. lib. iij. de arte amandi. Sals ingeniū placida mollitur ab arte. Et studio mores cōuenienter emit. Uñ inquit autor libri qui dr Pāphilus. c. s. Ars aīos frāgit ⁊ firmas diruit vrbes. Arte cadūt turres: arte leuatur onus. Et piscis liqdis deprehenditur arte sub vndis. Et pedib° siccis per mare currit hō. Propterea predicator q̄ arte predicandi suscitat mortuos in pctis pōt dicere illđ Esa. lviij. Dñs dedit mihi linguā eruditā vt suscitarē eū qui lapsus est. Ex quib° cōcluditur ꝙ ad conuersionē ⁊ salutē pctōris per maxime necessaria est industria predicatoris: ⁊ assidua propinatio predicatiōis: verū qꝛ vt inquit Phs. ij. de aīa. Actus actiuorum sunt in patiēte bene disposito. ⁊ Plato in thimeo etiā dicit. Forme dātur simplr ſm dispositionem ipsi° materie. Bonauē. qꝫ sanctissim° doctor in proemio pri mi sentē. ait. Oīs perfectio. i. oīs forma perfi ciēs psupponit suū perfectibile. i. subiectū esse dispositū. Aristo. insup. ij. Ethi. ait. Ad hoc ꝙ doctrina descēdat ⁊ efficaciam habeat in audi torē oportet aīaꝫ auditous oīno esse bñ dispositā ⁊ preparatā sicut terra anteꝙ semen mittatur in eā. hec ille. Iō nō sufficit ad cōuersionē peccatoris seminatio predicatiōis nisi adsit etiam bona dispositio auditoris: qđ optime innuit saluator noster in verbis p themate nostro ppositis dicēs. Semē cecidit in terrā bonā ⁊c. Sup quib° vbis cōtemplabimur septē bonas dispositiones quas dꝫ quilibet habere qui vult de verbo dei fructū reportare. Prima dr accessionis. Scđa festinationis. Tertia cōtinuationis. Quarta attētionis. Quinta creditionis. Serta susceptionis. Septima et vltima appellatur erecutionis.

Prima pars ꝙ quilibet debet libēter accedere ad predicationem. Z

Rima igit dispositio dr accessionis: Nā videmus per experientiā ꝙ quicūqꝫ vult addiscere aliquē artē necesse est ꝙ vadat ⁊ audiat doctores illi° artis aliter nūꝙ bñ addiscet illā scientiā sine arte. Dicit eñ Phs in plogo primi Metaphysi. Auditum nō habētia indisciplinabilia sunt: habētia vo disciplinabilia: iō dicit Tullius li. s. prime rethorice que ars vetus dr. Ui maxime dociles sunt q̄ attētissime parati sunt audire. Aristoteles qꝫ in libro de sensu ⁊ sensato ait. Audire plurimā partē cōfert ad prudētiā. Sermo eñ audibilis cā est discipline. Sed multi sunt q̄ verecūdātur ire ad predicationē: ⁊ audire pdicatores q̄ sunt doctores vitatis: immo sepius reputant se magis idoneos ad alios docendus ꝙ sint predicatores ⁊ volunt fieri magistri in israel de his que nunꝙ didicerūt. Cōtra qs inquit Martialis cocus libro Undiqꝫ suscepto. c. iij. Ante docere cupis ꝙ discere portionare. Affectas regere nescius ipse regi. Quā male cōfundit rō prepostera mores. Nō igitur dꝫ quis dedignari: aut sibi verecūdiam reputare: si ad predicatiōes accedat: hoc eñ signū est sapiētis. Cū Salomō dicat Prouerbioꝝ. xv. Cor sapiētis queret doctrinaꝫ. Et ij. c. eiusdē li. inqt. Fili mi inclina aurem tuā ⁊ audi verba sapiētum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuū: ⁊ aures tue ad verba scientie. Iō dicit Horati° in. s. libro eplarum: epistola. xix. Inter cuncta leges et percunctabere doctos:

Si ꝟo accideret aliquē esse valde doctū nō dꝫ ꝓpter hoc remanere quin vadat audire etiam minus peritum cum predicat de pertinētibus ad salutē. Ait eñ autor libri de formula honeste vite.c.ij. Non te moueat docētis autoritas nec quis sit: sed quid dicat intendito. ⁊ Salomon Prouerb.j. Audiens sapiens sapientior erit. Sed dicet quis habeo libros habeo quadragesimalia in quibus studere possum? Cui respondeo. Qꝫ magis proficiet audire vnum sermonē ꝙ decem sermones perlegendo. Ait eñ Hiero. in epistola ad Paulinū. Habeo nescio quid latentis energie viue vocis actus: et de doctoris ore in aures discipulorum trāsfusa fortius sonat. Preterea licꝫ quis sit multum doctus in vna sciētia: aut in multis: nunꝙ tñ ad predicationem ibi quin aliquid nouū addiscat. Ait eñ Imperator. C. de ve. iu. enu. l. j. §. omnibus autoribus. Nō oēs in omnia sed certi per certa: vel maiores vel deteriores inueniuntur. Potest vnus forsitan minoris scientie multo maiores in aliqua parte superare. Non igitur attēdatis ingenij mei paruitatē: neqꝫ virtutum paucitatem: sed seruate illud Martialis vbi. ꝫ. dicētis. Sunt hoīes nequā: bene de virtute loquētes. Non os: sed verbū pectore fige tuo. Quo circa vos inuitat sapiēs Salomon Prouerb. xxiiij. c. dicēs. Comede fili mi: qꝛ bonum est ⁊ fauum mellis dulcissimū gutturi tuo: sic erit doctrina sapientie anime tue. Quam cum inueneris habebis in nouissimis spem: ⁊ spes tua nō peribit. Ideo possum cuilibet vestrum dicere illud qđ scriptum est Prouer. iiij. Fili mi audi ⁊ suscipe verba mea. Viam sapiētie mōstrabo tibi ducā te per semitas equitatis: quas cū ingressus fueris nō artabunt gressus tui: ⁊ currēs nō habebis offendiculū. Et illud Prouer. viij. Nūc ergo filij audite me: beati qui custodiūt vias meas. Beat⁹ homo q̄ audit me: ⁊ qui vigilat ad fores meas quotidie: et obseruat ad postes ostij mei. Et Sap. vj. Concupiscite sermones meos ⁊ diligite illos: et habebitis disciplinam. Clara est et que nunꝙ marcescat sapientia. Concupiscentia aūt sapiētie deducet ad regnū ꝑpetuū. Ergo accipite disciplinā per sermones meos et proderit vobis. Dicere eñ possum cuilibet vestrum illud Prouerb. xxj. Fili prebe mihi cor tuū. Volo enim vobis tam egregia predicare: ꝙ deo dante in vobis verificabitur illud qđ inquit Horatius in epistolis lib. j. epistola. j. Nemo adeo ferus est vt nō mitescere possit si modo culture patientem accōmodet aurem. Ait eñ Aristo. in postpredicamētis in postpredicamēto oppositionis. Prauū studiosum possibile est fieri. Prauus eñ ad meliores exercitationes deductus ⁊ ad doctrinas vel ad modicum aliquid proficiet: vt melior sit. Si ꝟo semper vel modicū cremenū sumpserit: palā est qꝛ aut perfecte mutabitur: aut satis multū crementū sumet. Si eñ bene molior ad virtutem fiat: vel quodcūqꝫ crementuꝫ sumpserit a principio. Ex hoc iā etiā verisimile est ampli⁹ eū sumere crementū. Et hoc cū semper sit perfecte in contrariū habitū restituetur. Nisi forte tempore suspensum sit. hec ille. Vbi glo. dicit. i. nisi inter bonas operationes et auditionem doctrine sit interpolatio tēporis. Ex qua autoritate patet ꝙ venire sollicite ad doctrinam sancte predicationis est multū proficuū: immo necessariū vt hoc vt peccator conuertatur ad virtutes ⁊ fiat bonus. Ego ꝟo dico vobis ꝙ si perseueraueritis ad predicationem: ⁊ seruaueritis documēta que vobis tradā: nō solum cōuertimini: sed cū magna gloria ad vitā peruenietis eternā. Et si aliquis vestrū cōsilia mea obseruās dānabitur: sum cōtentus ꝓ eo deputari et dānari in die iudicij. Et ideo dico vobis illud ps. xxxiij. in persona dei nostri: q̄ per os predicatorꝫ loquit̄ dī. Accedite ad eū et illuminamini: et facies vestre nō cōfundētur. Et hoc sufficiat quoad primā dispositionē auditorū que dicitur accessionis.

Pars secunda ꝙ quilibet non legitime impeditus debet semper interesse principio sermonis. U

s Ecunda dispositio dicitur festinationis. Necesse est enim ꝙ qui vult proficere in predicatione sit festin⁹ ita vt veniat in principio predicationis: contra multos qui somno aut sensualitate aut cupiditate lucri retenti nunꝙ veniāt nisi ad mediū predicationis. Cōtra quos multe autoritates doctorū reperiuntur in quibus parū proficere dr in sciētia vel arte qui nō hꝫ principiuꝫ eius. Vñ Seneca in ꝓuerbijs suis ait. Initia in qualibet re et arte laudabilia sunt ⁊ optima sicut finis. ⁊ Aristo. j. Poste. ait Necesse est maxime habere et precognoscere prima principia: qꝛ oīa posteriora scimus ⁊ credimus per priora: ergo et illa oportet magis scire et habere. hec ille. Cōmentator q̄ꝫ super x. Meta. dicit. Remotis principijs remouetur perfectio et esse ab oībus posterioribus. Item super. iij. Physico. idē ait. Ignorato principio alicuius rei ignorantur ⁊ sequētia. Que sentē

tia notatur etiã in.l.j.ff.de iusti.ꝛ iu. Idẽ etiã
Commẽta.super.j.de celo ꝛ mundo ait. Par-
uus error in principio fit maximus in fine. Et
ideo perdentes principiũ predicationis facili-
ter cadunt in diuersos errores et falsitates.
Oppositũ vo est de venientibus ad principiũ
qꝛ dicit Phs.j.Ethi. Principia quelibet maxi-
me valent ad omnia sequentia. Et in.ij.Elen-
corum ait. Inuento principio alicuius rei facis-
le est addere ꝛ reliqua omnia habere. Et in.j.
Ethicorũ.ꝛ in.v.Topico.dicit. Principium est
plus ꝙ dimidium totius. Et in.j.de celo ꝛ mũ-
do inquit. Principia sunt minima quantitate
sed maxima virtute. Ouidius etiã in.ij. Me-
tamorpho.dicit. Debile principium melior for-
tuna sequetur. Oratius quoqꝫ in epistolis
libro.j.epla.ij.dicit. Dimidium facti qui bene
cepit habet.ꝛ in.l.j.ff.de ori.iu.dicitur. Cuiusᷤ-
cunqꝫ rei potentissima pars principiũ est. Ue-
nite ergo ad principium: quia semper aliquid
delectabile audietis. Debet enĩ quilibet predi-
cator et orator in principio sermonis aliqua
pulchra dicere: ex quibꝰ reddat auditores attẽ-
tos dociles et beniuolos: vt inquit Tullius.j.
libro rheto.veteris.c.xix. Qđ est cõtra eos qui
tam submisse dicunt exordium vt a paucis vel
nullis audiantur. Multo autem peius faciũt
qui sine exordio: vel non bene exordientes pre-
dicãt. Nam sicut sine capite esset deformis ho-
mo: ita p̄dicatio sine exordio. Dicit quoqꝫ lex
ciuilis.ff.de ori.iu.l.j. In foro causas dicenti-
bus nefas vt ita dixerim: est nulla prefatione
facta iudici causam exponere. Prefationes enĩ
libentius nos ad locutionem proposite mate-
rie perducunt: ꝛ cum ibi venerimus huius eui-
dentiorem prestant intellectum. Dicit quoqꝫ
Augustinꝰ in libro de doctrina christiana. Do-
ctor debet agere vt ipse audiatur intelligẽter
libenter et obedienter.

Pars tertia ꝙ quilibet continuare debet
pro posse per totã quadragesimam: nec disce-
dere ante completionem sermonis. X

Tertia dispositio quã debet habere
auditor: dicitur continuationis si-
ue perseuerationis. Nam ẽm phm
iiij. Metaphy. Continuum est sim-
pliciter cuius motus semper est vnus. Et ideo
non tantũ oportet ꝙ quis accedat ad princi-
pium predicationis: sed necesse est continuare
a principio vsqꝫ ad finem: ꝛ nõ tantũ oportet
ire ad vnũ sermonẽ si vult proficere: sed opor-
tet ꝙ vadat ad omnes predicationes que fiũt
in quadragesima: nisi aliquod notabile impe-
dimentum occurrat. Contrã quod faciunt illi
q̄ nõ possunt stare ad sermonem: nisi per me-
diam horam: dein de fastidio deuicti seu cupi-
ditate recedunt. Alij audiunt vnum sermonẽ
vel duos: et postea nolunt amplius ire: ꝛ ideo
nõ bene proficiunt. Dicit enim Isido. libro.ij.
de summo bono. Inchoantibus bonum pre-
mium promittitur: sed perseuerãtibus datur.
Tunc enim placet conuersatio nostra: quãdo
bonum qđ inchoamus perseueranti fine com-
plemus. Item autor in libro de moribus phi-
losophorũ ait. Licet non sit differẽdum vnꝙ
bonum incipere: et magna pars bonitatis sit
incepisse: amplius tunc curandum est ad finẽ
perseuerare. hec ille. Et apostolus ad Gala.vj.
ait. Bonum autem faciẽtes non deficiamus:
tẽpore enim suo metemus non deficientes. ꝛ
Ber. in sentẽtijs suis ait. Nõ sufficit inchoasse
bonũ nisi sit continuatio: nec sufficit continua-
tio nisi sit perfecta consummatio. Et Seneca
in epistola.iij.ad Lucil.ait. Necesse est vt vir-
tutum initia exitusqꝫ conueniãt. Et in collatio-
nibus patrum lib.xij. Quidam de sanctis pa-
tribus dixit. Non debet esse mens iusti in bo-
no: vt cera mollis: quamlibet impressionẽ de
facili suscipiens: sed vt adamas punũ in per-
petuum retinens impressionem. hec ille. Hie-
ro. etiam ad furiam ait. In xp̄ianis enim non
queruntur initia: sed finis. Paulus male ince-
pit. sed bene finiuit. Iude laudantur exordia
sed finis proditione dãnatur. Et Grego. de pe-
ni.di.iij.c.incassum.ait. Incassum bonum agi-
tur: si ante vite terminũ deseratur: quia ꝛ fru-
stra velociter currit: qui prius ꝙ ad metas ve-
nerit deficit. Et dñs Luce.ix.ait. Nemo mit-
tens manũ ad aratrũ ꝛ aspiciens retro aptus
est regno dei. Itẽ Matth.x. saluator ait. Non
qui inceperit sed qui perseuerauerit vsqꝫ in fi-
nem: hic saluus erit. Deniqꝫ de conse. dist.j.c.
sacerdote. dicit. Sacerdote in ecclesia dei ver-
bum faciente qui egressus fuerit et non stete-
rit excõmunicetur. hec ibi. Ex quibus quidam
arguunt talem peccare mortaliter: cum excom-
municatio non debeat irrogari nisi pro pecca-
to mortali.c.nemo episcoporum.xj. q.iij. Qđ
indubitanter est verum si hoc faciat ex contem-
ptu: vel ignorat necessaria ad salutẽ que addi-
scere posset si vsqꝫ in finem sermonis perseue-
raret. Ex predictis igitur omnibus potest colli-
gi quantum peccet qui totam predicationem
non audit. Et ideo dicit noster saluator Mat-
thei.v. Estote perfecti sal's in omni virtute si-
cut et pater vester celestis perfectꝰ est. Et ideo

perfecte debetis audire predicationes et nō incomplete. Perfectum autem dicitur: cui nulla suarum partium deest. iij. Ethi. et v. Meta. ait. per enim denotat integritatem. l. verbum pernoctare. ff. de verbo. signi. Ideo Aristo. v. Meta. ait. Perfectum est omne simpliciter qd̄ finē attingit. et ij. yconō. idem inquit. Perfectus est qd̄ habet principium medium et finem. Sine fine autem non sunt perfecta opera nostra: nec multum laudabilia: ſm illud prouerbium vulgare. Omnis laus in fine canitur. Ideo dicit autor astrolabij. Finis quippe rei cantica laudis habet. Licz ergo quis ex aliquo casu impediatur continuare predicationes: quia vt inqt autor libri: qui dicitur Pamphilus. Et sua nō semper sequitur primordia finis: Inceptus casus sepe retardat opus. Tamen quando nō est maxima et vrgens causa: nunq̄ debet quis dimittere aliquam predicationem in tota. xl. nec recedere ante finem. Sepe enim accidit: q̄ predicator arguit pro parte falsa in principio sermonis: vt postea melius illas confutari possit: quibus argumentationibus auditis: quis recedēs postea remanet in opiniōe hereticaet falsa. Et ideo necesse est perseuerare vsq̄ in fines. Unde ait autor librī rudium li. j. Conuenit ergo probis: vt sic primordia sumāt: Ne cito qd̄ capiant deseruisse velint. Ad hoc autem nos inuitat exemplum militū temporaliū: qui postq̄ aggressi sunt pugnam: non deficiūt impugnādo donec habeant victoriam de hoste: et perseuerant vsq̄ ad finem belli. Unde dicit Alexā. iij. ex. de renun. c. j. Indecēs omnino probatur prius soluere militie cingulum: q̄ cedat victori aduersitas preliorum. Sed heu o mundani iniqui: o carnales spurcissimi: o sensuales diaboli: vobis est tedium stare per ho. quiescendo et sedendo ad vmbram: ad audiendum verbum dei: vt per hoc acquiratis palmam eterne glorie: cum milites terreni perseuerent alacriter ad pugnam cum maximis sudoribus et periculis pro exigua mercede temporali. Ad audiendas fabulas per totam diem permanetis: et ad audienda verba spirituallanceti: per modicū tempus pigrescitis: longa prandia affectatis: et sermones breues. Nō igitur hoc in vobis sit vitium generosi ciues: sed totis studijs satagite: vt ante principium sermonis semper conueniatis: nec vnq̄ ante benedictiones predicationis et completionem sermonis discedatis. Debetis ergo imitari eos: qui inuitantur ad cōuiuium. Solent enim ibi accedere tempestiue: vt in bono loco mense possint recūbere: et delitias cibōrum que in principio apponi solēt cōedere. Nec ante finitū conuiuium de mensa recedunt: vt de oībus ferculis valeāt degustare. Melior enim et magis necessaria est refectio mentis: q̄ corporis: et dulcius ac delicatius est hoc conuiuiū anime: q̄ carnis.

Pars quarta q̄ attente est audienda predicatio. y

Quarta dispositio auditoris dicitur attentionis quā tradit nobis Seneca in Prouerb. dicens. Nullum exercitium bonū redditur: vbi est discursus et vagatio animi. Nō igitur debetis stare ad audiendum verbū dei corde vagabundo in diuersis fantasmatibus: sed toto corde et animo attēdere his que dicūtur. Ait enim phs iiij. politi. In magnis negocijs opz simpliciter animū ordinari ad vnū opus: qr maior est cura que est intenta circa vnum q̄ que circa multa. Itē autor libri de causis: ppositione. xvj. ait. Uirtus ois vnita fortior est q̄ dispersa et multiplicata. Boe. quoq̄ in li. de disciplina scholarium ait. Discipulus quisq̄ debet esse attētus ad audiendū: intelligendū: et retinēdū. Dischorus enim discipulus qui currit per vicos et plateas et aio est vagabundus non proficiet in doctrina. Grego. quoq̄ in. j. dialo. dicit. Cum animus diuiditur ad multa: fit minor ad singula: tantoq̄ ei in vna qualibet re surripit quāto latius in multis occupatur. Unde dicit quidam sapiens. Pluribus intētus minor est ad singula sensus. et Cassiod. li. j. epistolarū inqt. Duabus curis ingenium non debet simul occupari et ratio est: quare debeatis stare cum maxima attentione illa quam ponit Aristo. j. de regimine principum dicens. Potentia remota ab obiecto priuatur virtute et influentia eiusdem obiecti. Et ideo non est possibile q̄ potentia vestra intellectiua possit recipere virtutem verbi diuini nisi attendat diligenter his que dicuntur. Nō enim possibile est q̄ intellectus noster simul et semel possit ferri in diuersas considerationes eodem instanti temporis: dicente Philosopho. iij. de anima. Impossibile est eandem potentiam pnunc posse ferri in diuersa obiecta: vñ et cōtingit intellectū multa scire: intelligere vō nō nisi vnū. Ex quibus cōdudit quantum peccent qui stant ad audiendum verbum dei et habēt aīum ad negocia familiaria. Et illi qui discurrunt per circuitum: nec reperiunt locum in quo remaneant attenti. Alij vō dormiunt: alij vō attendunt ad ponendum manus super caudas accipitris quē ad pdicationē portant,

Alij nō aspiciētes ad pdicatorem aspiciunt ad vanas mulieres ꝛ econtra. Alij ꝯo numerāt qt viri ꝛ mulieres ad pdicationē venerūt. Alij loquunt ad inuicē ridēt ꝛ dissolutiones faciūt ꝛ diuersis signis mulieres cū oculis ad malū puocāt: aut impudicis manibus eas venientes ad pdicationē stimulāt ꝛ pungūt. De quibus dñs vindictam magnā faciet in die iudicij. Attendite ergo pple meus legē meā inclinate aurem vestram in verba oris mei. Ut psalmographus canit. Dicit em̄ Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. xiij. Ꝙ singularis attētio requirit in oī re: qđ ps p similitudinē. Nā si venator simul velit currere post duos lepores nullū eoꝝ apprehēdet quos tn̄ faciliter apprehēdisset si sigillatim post vnū illoꝝ cucurrisset. Ideo ꝺr vulgariter. Qui duos lepores fugat vnū perdit alterum dimittit. Tota igitur pple mi mens tua sit ad ea que dicturus sum: ne tibi accidat qđ legitur in vita beati Siri epi papiensis. s. ꝙ cum semel esset in ecclesia: ꝛ celebrando pdicaret: ibiq; esset magna multitudo populi: que vtiq; nō erat attenta: contigit ꝙ ipse sanctus vidit in eadem ecclesia quendam demonem habentem magnam chartam in manibus ꝛ scribentem in ea omnes cogitationes noxias ꝛ vagabūdas: circa quas populus ille dum ipse predicaret erat occupatus ꝛ cum charta deficeret pro eo ꝙ iam tota conscripta erat. ꝛ demon cum dentibus ipsam elōgare vellet: subito charta fracta caput eiꝰ ictu valido murum impetijt: ita vt sonitus collisionis ꝛ vulnus capitis sequeref. Quo facto statim euanuit. Quod totum idem episcopus populo sigillatim reuelauit: seuere eos redarguens: ꝙ in predicationibus suis ꝛ oratione sinebant in eorum cordibus vanas superbas: ꝛ mūdanas cogitatiōes venire: propter qđ indigni reddebantur ꝛ sacra doctrina ꝛ diuina gratia. Debet ergo auditor verbi dei: ab omni exteriori strepitu esse abstractus: ꝛ recollectus cū omnibus sensibus tam exterioribus q̄ interiorib⁹: ꝛ in domo mentis quiescere ꝛ sedere: ac verba audita medullitus corde meditari: sicut de Magdalena habetur Luce. x. ꝙ sedens secus pedes domini audiebat verbum illius ꝛ meditabatur: iuxta illud ps̄. cxviij. Meditabar ī mādatis tuis que dilexi nimis. Sedendo enim ꝛ quiescendo anima fit prudens. vij. Phys. Ad confirmationem autem predictorum inquit Chrys. Quemadmodum non prodest cibus nisi fuerit masticatus: ꝛ in stomachum descenderit: sic non proficit ad salutem verbum dei solus audire nisi fuerit intellectui ꝛ memorie traditum. Sicut enim cibus qui in stomacho seruatur ille confortat: ita sermo qui in memoria manet ille lauat. Hec Chrys. Que etiam faciūt ad dicenda in sexta parte huius sermonis.

Pars quinta ꝙ credendum est his que a dei predicatoribus dicuntur. Z

Quinta dispositio auditoris dicitur creditionis: quam tangit Boetius in lib. de disciplina scholarium dicēs. Qui nō nouit se subijci in omnibus nunq̄ discet se magistrare: nec est dignus sciētia ꝛ veritate ille qui sciencie ꝛ veritatis insurgit autor. Unde Leo papa. xxiij. q. iij. inquit in. c. quid autem. Quid autem iniquius est: q̄ impia sapere: ꝛ sapiētioribus doctoribusq; nō credere. Sed in hanc insipientiam cadunt qui cum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro: non ad propheticas voces. nec ad apostolicas litteras: nec ad euangelicas autoritates: sed ad semetipsos recurrunt. ꝛ ideo magistri erroris existunt. quia veritatis discipuli non fuerunt. hec ille. Rationem autem ponit Aristo. ꝛ Commentator melius explicat super. viij. Meta. ex qua potest probari: ꝙ predicatoribus est credendum. Inquit enim predictum Cōmen. Quando aliquis effectus conuenit vni tanq̄ cause: ꝛ alteri tanq̄ causato per prius attribuitur cause: q̄ causato. patet hec regula. Cum enim lux stellarum: vt dicit Commentator. ij. de anima. procedatis a sole tanq̄ a prima causa. ꝛ ab ipsis stellis tanq̄ a secunda debet magis attribui laus lucis illarum stellarū ipsi soli: q̄ stellis. Quia vt dicit. ix. Ethi. Denominatio in qualibet re debz semper fieri a nobiliori. Quo presupposito certum est q̄ sacra predicatio doctrine euangelice: licz procedat ab ore ipsius predicatoris: qui est quasi quoddam instrumentum dei: tamen in veritate principalius procedit ab ipso deo. ait enim Amb. super illa verba pauli. j. ad Corin. xij. Nemo potest dicere domin⁹ Jesus nisi in spiritusancto. Omnis veritas a quocunq; dicatur a spiritusancto est. Propterea psalmographus. lxvij. canit. Dñs dabit verbum euangelizantibus virtute multa. Sine eius enim adiutorio non posset aliquis predicator fructificare. Unde Grego. in homelia ait. Nisi spiritussanctus cordi adsit audientis: in vacuum laborat lingua docentis. Non est ergo predicatori attribuendum: sed spiritusancto si aliquando bene doceat ꝛ fructificet. Quod ostendit Ber. per tria exēpla sup Can. Primū est: q: aq̄ nō fluit a fonte ad hortos: nisi p canale: sicut

metrice dr. Infelix q pauca sapit spernitq doceri. Infelix q multa sapit spernitq docere. Infelix q recta docēs opatur inique. Jō nullus predicator debet alios reprehendere de aliquo in quo ipse sit defectuosus. Iccirco inquit moralis cato. Que culpare soles ea tu ne feceris ipse. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. Et Martial cocus.c.iij. Alterius cēsor: cēsor et esto tuus. Silr nō ds pdicās aliqd aliis pcipe qd ipse pus nō faciat nō ipedit legitie. Inqt enī Claudian.li.s. In cōe iubes si qd cēses ne tenendū. Primus iussa subi tunc obseruantior equi: Fit pplus nec ferre vetat cū viderit ipsum Autorez parere sibi componit orbis. Regis ad exēplū nec sic inflectere sensus Humanos edicta valent q vitia regent. Mobile mutat sem per cum principe vulgus. Ecōtra vo de pdicatore alios exhortāte et nō bene opante ait Hie. ad Palma. delicata doctrina est pugnāti ict dicta re de muro et cuz vnguētis sit ipse delibut cruentū militē accusare formidinis rc. et idem sup Micheā ait. Cōfusio et ignominia ē iesum crucifixū pauperē et esurientē farsis predicare corporibus et ieiuniorū doctrinā p rubētes buccas tumētiaq ora pferre. et etiam ad Nepotia nū scribit di. Non cōfundant opa sermone tuū ne cū in ecclia loqris tacitus quis rndeat. Cur hec q dicis ipse non facis: accusare auariciam etiā latro pōt. Et ad Titū iterum dicit. Sacerdotis os cū mente concordet. Nā quō pōt pses ecclesie auferre malū de medio ei q in delictuz sile corruit: aut q libertate corripit peccantem cū tacitus ipse sibi rndeat eadem se admisisse q corripit. Et ad Occea. Perdit autoritatē docēdi cui ope sermo destruit. Verum est aūt illud Tul. Caput artis est docere qd facis. Et ad fabiolā. Prius faciamus et sic doceamus: nec doctrine autoritas cassis opibus destruat. Et super Micheā iterū di. De eloquētibus et pnunciātibus plenus est orbis: loquunt q nesciunt docēr q nō didicerūt: magri fiūt cum discipuli aūt nō fuerint. Et ad Titū etiā scribit. Tunc doctrina rectoz sanitas est cū doctrina pariter et vita pſentiat. Et iō dr Johel.ij. Canite tuba in syon. Tuba em vna sola nō est sufficiēs ad dāgoris actū: qr nō est sufficiēs vnus tubator solus ptinuare sonū: qr nō pōt flatū sine itermissione suscipere et emittere: ops em ipsum respirare et tūc a tubatione cessare: duo em bn sonū ptinuāt: qr qn vnus respirat alter sufflat et sonat. Per tubā vo intelligit pdicator q hz intonare pplis diuina mādata. Et iō ei dicit Esaie. lviij. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuā rc. Sed notādū q hec tuba sola modicum pdest: qr sola vox pdicātis statim intercidit nisi sonus bone vite illi ptinuet. vn Grego. super Ezech. hom.x. ait. Sermo dulcedinē nō hz quē lingua reprobata itra pſciam remordet. Jō necesse est: vt q verba dei loquit prius studeat q- litate viuat: vt postea ex vita colligat q et qualiter sic dicturus. hec ille. Et in.vj. moral. iterū inqt. Ille vberes fructus pdicatiōis colligit q semina bone opatiōis pmittit. Nā loquēdi autoritas pdit qn vox ope nō adiuuat. Predicator igit q est dux verbi et princeps doctrine in pplis ds esse sctūs innocēs ipollutus et irreprehēsibilis: quātū humana fragilitas possit. s. ad Tim.iij. et ad Tit.s. de qbus rarissimi inueniuntur: et iō ecclia nō pcepit ita expsse de pdicatione audiēda sicut de missa.

K

Sed forte qres: nunqd nō audiēs qn potest pdicationē peccat mortalr. Respōdeo saluo semp saniori itellectu q aut qs est doctus et sciēs necessaria ad salutē: et hoc casu nō peccat mortalr sed bn venialiter si pōt cōmode audire et nō est occupatus in alijs magis necessarijs vel vtilibus et p negligētiā non audit: qr lz sit doctus tn audiēdo doctior fiet. Prouer.s.c. Si vo qs est ignorās et nescit necessaria sua ad salutē q scire tenet et hz pdicatorē qui docet de pdictis peccat mortalr si nō vadit ad audiēdū cū pōt: et nō distinguo de festis vel ferialib diebus: qr semp mortalr peccat: lz grauius in festis in qbus ds vacare diuinis. Sed heu multi hodierni tpis quot ignorātes reperiunt q velut bestie nesciūt necessaria ad salutē: quot macharoni. i. bestiales seu grossi hoies in ueniunt q se excusant ab audiēdo dei verbo pp ter exercitia sua: qbus ego respōdeo q si pñt vitā ducere sine illis exercitijs et laboribus: tenent illa exercitia intermittere donec audiant verbū dei: etiā diebus ferialibus: qn sunt ignorātes ptinētia ad salutē: immo potius debent pati aliquā egestatē et necessitatem corporis q dimittere cibū pdicationis aīe necessariū: aīs sic ignorātes mortalr peccāt: nō eūdo ad predicationē: nec tales excusat necessitas et paupertas atq indigētia citra mortē corporis: qr illis pmisit dñs Mat. vj.c. di. Primū querire regnuz dei et iusticiā eius: et hec oia adijcient vobis. s. necessaria ad vitā corporalē. et Esa. s. inqt dñs. Si audieritis me: bona terre comedetis. Si qs aūt esset in extrema necessitate et nō posset viuere si nō laboraret tpe pdicationis ipsum puto nō peccare mortalr nō audiēdo pdicationē: etiā si sit ignorās; sed pauci reperiunt qui non

possunt vnã horã quotidie dimittere ꝓ salute
aie: cũ postea habeãt vigintitres quas possunt
in exercitijs corporis ⁊ lucris cõuertere: lz ergo
dicat Arist. iij. Topi. Melius est philosophari
q̃ ditari: sed nõ indigẽti necessarijs intelligit
de necessitate extrema: si verba eius referas ad
philosophiã p̄dicationis. Sed quid dicemus
de his q̃ maiorls lucri causa: ⁊ ad augẽdas di
uitias intẽdentes dimittũt verbũ dei diebus
ferialibus: dico q̄ mortaliter peccãt ⁊ grauissi
me si sint ignorãtes sic supradictuz est ⁊ multo
magis si dimittãt diebus festiuis: q2 omnia ter
rena lucra debet quis postponere saluti anime
sue. Matth. xvj. c. O quot mortaliter peccãt:
quot magis charipendũt aureum q̃ animam
suã: ꝑfecto multi ex negligẽtia p̄dicationis ad
inferna descendũt. L

s Ed fortasse aliqs q̃ret. Quid meli⁹ sit
audire missam: aut v̄bũ dei qñ vtrũq̈
audiri nõ põt? Respõdeo q̄ aut est di
es nõ festiuus ⁊ tũc indistincte credo q̄ si non
possis audire missam ⁊ p̄dicationez melius sit
audire verbuz dei: q2 vtilius est aie q̃ auditio
misse: vt. s̃. patuit. de duobus enĩ bonis semꝑ
vtilius est eligendum. de ꝯse. di. v. c. nõ medio
criter. Si v̄o sit dies festiuus: aut es doctus et
sciens necessaria ad salutem: aut nõ. Si primũ
potius debes audire missam: ne facias contra
preceptum expressum ecclesie. in. c. missas. de cõ
se. di. j. Si v̄o es ignorans pertinentia ad salu
tem: que potes discere ad predicationez: ⁊ tũc
si habes predicatorem sufficientem: potius de
bes dimittere missam: etiam in festo hoc casu:
q2 auditio misse in festo: est de precepto iuris
positiui. Ut aũt quis addiscat necessaria ad sa
lutem: est de iure diuino: vt põt colligi a Theo
lo. in. iij. di. xxv. Obedire aũt magis opz deo q̃
hoibus. Act. v. c. Et de duob⁹ malis: semꝑ mi
nus est eligendũ: ⁊ maius cauendũ. iij. Topi. ⁊
ꝓbat etiã in. l. j. §. penul. ff. de peri. ⁊ cõ. rei vẽ.
⁊ de ven. in pos. mit. l. j. §. j. ⁊ de re. iu. quotiens
la. iiij. ⁊ in aut. de non eli. se. nu. §. cum igitur.
col. j. ⁊. xiij. di. c. j. ⁊. xiiij. di. c. j. ⁊. xx. q. iiij. c. non
solum. M

c Oncludẽdo igit̃ breuiter hanc scd̃am
partẽ sermõis dico q̄ patere põt quã
tum deus velit audire verba p̄dicato
rum ⁊ eis attendi ex punitione illoꝝ qui ea au
dire cõtemnũt vel despiciũt. Legit̃ enĩ in vita
beati Matthie apl̄i q̄ predicãte ipso: quidam
eius predicationẽ cõtẽnebãt nolebãtq̈ ad illã
attendere: quapropter sctũs Matthias dixit.
Ad infernũ ibitis. Statimq̈ se aperuit terra
⁊ illi descẽderũt viui ad infernũ. Item de sera
phico patre nostro Francisco legitur q̄ predi
cante illo in quodam castro noie Literna: que
dam mulier superueniens cum cimbalo pulsa
bat ⁊ eius predicationem irridebat: que a san
cto Frãcisco premonita vt cessaret noluit obe
dire: tandẽ beatus Franci. dixit. Tolle diabole
qđ tuum est. ⁊ statim capta est mulier a diabo
lo ⁊ in aere leuata ac amplius nõ visa. Simi
liter legitur in vita beati Amandi epī q̄ dum
predicaret quidam ioculator eius predicatio
nem irridebat: qui statim arreptus a diabolo
iniuriam factam sancto verbis fatebatur: ⁊ di
scerpens ac lacerans vnguibus ac dẽtibus cor
pus suum ⁊ clamans: vhe mihi q2 irrisi sanctũ
predicatorem expirauit. Tuncq̈ verificatuz est
illud qđ scriptũ est. xj. q. iij. c. quicũq̈. vbi dici
tur. Quicũq̈ contristauerit predicatorem veri
tatis peccat in christum: ⁊ patrem omnium ex
acerbat deum ꝓpter qđ ⁊ vita carebit. hec ibi.
Predicator enim est legatus dei quem mittit
ad reformandam pacez cũ hoibus. Hiere. xlix.
Legatus ad gẽtes missus sum. Et Abdie. j. Le
gatum ad gẽtes misit. Si igitur imperator to
tius orbis a vobis offensus ad vos destinaret
legatum quo mediante vellet vobiscũ pacẽ fa
cere: ⁊ vos illũ audire nolletis ꝑfecto expecta
retis ab ipso imperatore maximã punitionem.
Quid ergo dicemus de illis q̃ nolũt audire im
mo deridẽt ⁊ impediunt sermonẽ p̄dicatorum
qui sunt nuncij regis celestis. Certe eoꝝ seueris
sima punitio infernalis demõstratur ex vltio
ne quã de ipsis facit in terris. Nã a viginti an
nis citra dum p̄dicator vnus ordinis nri p̄dicã
ret i terra cremequ: idã miles cõtemnebat eius
verba: ⁊ ipsuz predicatorẽ blasphemabat: qua
propter a p̄dicatione recedens ⁊ ad plateas ꝑ
gens ibi ꝓtinus interfectus est. Et idẽ accidit
in terra Abiathe Mediolañ. diocesis cuidaz q̃
respõdit p̄dicatori cõtẽnẽdo eũ: quapropter il
le predicator dixit q̄ sperabat in deo nõ transi
turum illũ diẽ quin faceret aliquaz suꝑ hoc de
mõstrationẽ: vñ extra ecclesiã ille pergẽs eodẽ
die occisus fuit. In terra etiã cõfinentie vercel
leñ. diocesis predicante ibi vno fratre nostro q̃
hec mihi narrauit: quidam iuuenis dissolutus
ante ianuam ecclesie tympanũ pulsabat ⁊ cho
rizabat in contemptum predicationis: quapro
pter ille predicator non valens eum desistere fa
cere ab incepto dedit ei maledictionem: vnde
ille chorizando in medio choree cecidit mortu
us. Dico igitur q̄ de cõtẽnentibus p̄dicatores
⁊ coꝝ p̄dicatiões verificabit̃ illud Job. xxxvj.

Si non audierint trāsibunt per gladiū et consumētur in stulticia. Et Deut. xiij. Qui verba eius nō audierit ego vltor existā. ⁊ ij. Para. vlti. dr. Subsannabāt nūcios dñi: ⁊ paruipendebant sermones eius: illudebantq́ȝ prophetis donec descēderet furor dñi in populum ⁊ nulla esset curatio. ⁊ ps. xlix. minatur deus dicēs. Tu ṽo odisti disciplinā et proiecisti sermones meos retrorsum ⁊c. Et Hieremie. xj. Maledictus q̄ non audierit verba pacti huius qđ precepi. Et ibidem. Dixerūt viri anathot ad Hieremiam. Nō prophetabis in noīe dñi ⁊ nō morieris in manibus nostris. Propter hoc dicit dñs. Ego visitabo super eos: iuuenes eorūȝ in gladio morientur: filij et filie eorum in fame. et Luce. x. ait saluator predicatorib⁹. Qui vos spernit me spernit. Econtra ṽo ira dei contra populum placatur si deuote audiat verbū dei Unde Grego. inquit. Ois qui recte predicat si audiatur irā irritati creatoris super preuaricātē populum placat. ⁊ ps. lxxx. ait deus. Si populus meus audisset me: israel si in vijs meis ambulasset: pro nihilo forsitan inimicos eius humiliassem ⁊ super tribulantes eos misissem manum meam. Quia ṽo deus non punit aliquem terribiliter nisi de magno crimine: patet maximum esse peccatū contēnentium verbum dei quos deus valde terribiliter punit. Ait enī Hiere. iij. Mittam in eos gladium: famē ⁊ pestem: eo ꝙ non audierunt verba mea que misi ad eos per seruos meos et prophetas. Unde verissima est sentētia gloriosi predicatoris sancti Bernardini qui in suo euāgelio eterno. sermone. ix. inquit. Experientia certa didici populos tantum a dño flagellari: quātum rebelles inueniuntur verbo dei. Et hoc sufficiat pro secunda cōsideratione presentis sermonisque dicitur obligationis.

Pars tertia de fructificatione ṽbi dei.

Tertia ⁊ vltima pars appellatur fructificationis. Licȝ autē possem ostēdere ꝙ verbum dei figuratur per lignum paradisi: de quo dicitur Apoca. xxij. Lignum vite afferens fructus duodecim per menses singulos reddēs fructum suū: et folia ligni ad sanitatem gentium. Ex quib⁹ verbis innuuntur duodecim fructus predicationis: tñ breuitatis causa solum pronunc dico ꝙ quinq́ȝ principales vtilitates consequitur audiens deuote verbum dei. Prima dicit illuminationis. Secūda corroborationis. Tertia cōsolationis. Quarta excusationis. Quinta liberationis. Primo dico ꝙ predicatio illuminat mentes auditoꝝ sicut canit Dauid ps. cxviij. dr. Declaratio sermonū tuorū illuminat ⁊ intellectum dat paruulis. Lucerna pedibus meis verbū tuū ⁊ lumē semitis meis. Quēadmodū igit in tenebris nō pōt quis tute ambulare: sed necesse est eū alicuius luminis claritatē habere vt videre possit viā bonā per quam ambulet: ⁊ malā quā deserat: ita hoibus in tenebris mūdi huius cecutiētibus necessaria est lucerna ṽbi dei p quā illuminanť de oībus necessarijs ad salute ⁊ perspicuū iter qđ ad vitā perducit eternā: viā q̄ȝ ad tartareos dirigens cruciatus. Est etiam predicatio speculū in quo quis videre pōt aīe sue maculas ⁊ pulchritudinē. vñ ei cōueniunt que scripta sunt Sap. vij. vbi dr. Cādor est lucis eterne: et speculum sine macula. ⁊ Joh. j. Illuminat omnem hoiem venientē in hūc mundū. ⁊ Malach. iiij. Uobis timētibus nomen meū orietur sol iustitie. ⁊ Luce. ij. Lumē ad reuelationē gentiū ⁊ gloriā plebis tue israel. Predicatio eni illuminat ⁊ fidē ꝓm sniam apłi ad Rom. x. ⁊ ideo Ber. ait. Unde est tāta lux fidei in toto orbe terrarū: ⁊ tā subita nisi de predicato Jesu. Illuminat etiam in spe: ⁊ eā auget in audiēte dans ei cōfidētiā impetrādi remissionē peccatoꝝ suoꝝ et emēdādi vitā suā. iuxta illud ps. cxviij. dicentis deo. In verbū tuū supsperaui. Et id de illa possunt dici que scribunť Luc. j. Preibis enī ante faciem dñi parare vias ei⁹: Ad dandā scientiā salutis plebi ei⁹ in remissionē pctōꝝ eoꝝ: Illuminare his q̄ in tenebris ⁊ in vmbra mortis sedent ad dirigēdos pedes nr̄os in viā pacis. Uerbū igitur dei animā cecā illuminat. vñ ps. xviij. ait. Preceptū dñi lucidū illuminās oculos. ⁊ Fulgētius dicit. Sicut solaris radius in instanti subita illustratione totū mundū illuminat: sic radius diuini ṽbi ꝓcedēs a sole increato illustrat totā rationalē mentē radio ṽitatis. Unde de audiētib⁹ illō pōt dici id qđ scriptū est Esa ix. Populus q̄ sedebat in tenebris vidit lucem magnā. Ambulātibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Et predicta confirmanť per exemplū qđ accidit tpe Eugenij pape quarti. Nā cū beatus frater noster Albertus de sartiano reuersus de partibus saracenoꝝ vñ eduxerat vnū xp̄ianuȝ renegatum a chairo: qui per quadraginta annos fuerat saracenus: ⁊ a beato predicto conuersus venerat ad summū pontificem ⁊ ab illo fuerat ad penitentiā receptus predicante semel ipso beato Alberto coram ipso pontifice in ecclesia sancte crucis Florentie vbi tūc erat: et multa dicente de veritate

fidei catholice: fleuit quasi semper ille qui fue
rat saracenus in ꝑdicatione: ⁊ postea interro-
gatus de causa dixit ꝙ fleuit duplici respectu
scꝫ ꝓpter calamitatē saracenoꝝ ⁊ ingratitudi
nē xpianoꝝ: qꝛ si illa predicatio facta fuisset in
medio chairi vel damasci ⁊ illi infideles intel-
lexissent linguā: de centum milibꝰ octuaginta
sex milia cōuersa fuissent. Et idō bene dixit sal-
uator: Matth. xi. Ve tibi corozaim: ve tibi
bethsaida: qꝛ si in tyro ⁊ sydone facta fuissent
ꝟtutes que facte sunt in vobis: olim in cinere
⁊ cilitio pniam egissent. Qđ etiam nos dicere
possumꝰ illis terris in qbus omī anno ꝑdicaꝝ
si in eis pctōres ad ꝑdicationē nō cōuertunꝝ ⁊
illuminanꝝ splēdore ꝟbi diuini. Sꝫ de nō au-
dientibus illud inqt ps. xxxiiij. c. deo. Fiāt vie il
loꝝ tenebre ⁊ lubricū et angelus dñi ꝑsequēs
eos ⁊c. Dicit qꝫ sctūs Bernardinꝰ in suo euan
gelio eterno sermone. x. Qꝛ talis est populꝰ si-
ne dei ꝟbo qualis esset mūdus sine sole. Exem
plū habemꝰ de egypto ⁊ aliis partibꝰ orientis
quasi innumeris in qbus tpe q ꝑdicabaꝝ erāt
xpiani sanctissimi ⁊ fidelissimi: mō aūt qꝛ non
pōt predicari: iā multis annis citra vbiqꝫ sunt
infideles ⁊ nulli veri xpiani: sed solū aliq pau
ci heretici ⁊ oēs alij illiꝰ regionis viuūt sub fi-
de machometi. Ipse etenī diabolicꝰ machome
tus sciēs vtilitatē sancte ꝑdicationis ne ꝑ eū
decepti ꝑ sanctos predicatores reuocarentur
precepit in suo alchorano sub pena mortis ne
qs in illis partibꝰ predicaret fidē xpi. Scđa
vtilitas ꝟbi dei dr corroborationis. Nō solum
enī est generatiuū fidei ⁊ nutritiuum spei: sed
etiā est inflāmatiuū charitatis ⁊ feruoris ⁊ cō
fortatiuū atqꝫ ad ꝟtutes inductiuū. Nemo eī
est tā negligēs ad bonū qn ꝑ ꝟba sancte predi
catiōis corroboreꝝ ⁊ animeꝝ. Immo nullꝰ est
adeo in pctis obstinatꝰ qn a malicia sua reuo
ceꝝ si cōtinuet ꝑdicatiōes: vt enī scriptū est ad
Heb. iiij. Sermo dei est viuus ⁊ efficax ⁊ pene
trabilior omī gladio ancipiti ⁊ ꝑtingens vsqꝫ
ad diuisionē aie ⁊ spūs. ⁊ Hiere. xxij. inqt dñs.
Verba mea quasi ignis ardēs ⁊ quasi malleus
cōterēs petras. Et ps. cxviij. ait deo. Ignitum
eloquiū tuū vehementer. ⁊ Deuꝝ. xxxiij. dr. In
dextera eiꝰ ignea lex. ⁊ Prouerb. xx. Ois ser-
mo dei quasi clipeus ignitus. Qđ experti sunt
duo discipuli xpi euntes in emaus q dicebant
Luc. xxiiij. Nōne cor nostrū ardēs erat ī nobis
dū loquereꝝ ī via ⁊ aperiret nobis scripturas.
Et ꝓpterea dicit Grego. homeꝝ. xxiij. Sermo
dei ad aurem duciꝝ ⁊ mens ex interne dulcedi
nis flāma cōburitur. ⁊ Aug. in li. de ꝟbis dñi.

Nihil inqt in hac vita est efficacius ad cōpun-
gendū obstinata corda ꝙ̄ sermo diuinus: qđ
patuit ꝑ experientiā in quodā indurato pctō-
re in ciuitatē Venetiarū: q predicāte ibi beato
Alberto de sartiano ordinis nrī ad ipsum iuit
⁊ rogauit vt ei ꝯsiliū daret quō saluaretur: qꝛ
habebat pctm̄ quoddā qđ nunqꝫ dimittere in
tēdebat: qꝛ impossibile sibi videbaꝝ ab illo ab
stinere. Cui ꝑdictus ꝑdicator ait. Tria tibi fa-
ciēda cōsulo. Primo vt omī die missaꝫ audias.
Scđo vt qtidie aliquā elemosynā facias. Ter-
tio vt nunqꝫ predicationē omittas. Quibꝰ au
ditis abijt ⁊ cōsiliū adimplēs: post paucos di
es ad ipm beatū ꝑdicatorē totꝰ ꝯtritꝰ et cōuer
sus rediit. ⁊ ꝟtute diuini ꝟbi mutatꝰ a ꝓposi-
to illud pctm̄ in q immersus fuerit totaliter
dereliqt. Et sic vera apparuit illa snīa Grego.
sup Ezech. homeꝝ. iij. dicētis. Vita ꝑdicātiū so
nat ⁊ ardet: ardet desiderio: sonat ꝟbo: ex ergo
cādens est ꝑdicatio accensa: sed de cādenti ere
scintille prodeūt: qꝛ de eoꝝ exhortationibꝰ ver
ba flāmantia ad aures audientium procedūt.
Recte ergo ꝟba predicatoꝝ scintille appellata
sunt: qꝛ eos quos in corde tetigerint accēdūt.
hec ille. Ad ꝑdicta etiā facit ꝙ sctā predicatio
sono cythare a doctoribꝰ assimilaꝝ. Sicut enī
solet melācholicis multū ꝓdesse sonꝰ cythari-
starū. Nā eoipso ꝙ illā dulcē audiūt melodiaꝫ
ꝯfortanꝝ. Itē hic sonꝰ multū ꝓdest ad alleuiā
das quasdā infirmitates que hoies qescere nō
ꝑmittunt. Qꝛ cythare sonꝰ somnū aliqn indu
cit: ⁊ tn̄ qnqꝫ excitat dormiētes. Ita ꝑdicator
tāgens cytharam ꝟbi dei ac sacre scripture: in
terdū dulcē ⁊ interdū acutū sonū facit ⁊ cōcor
dat voces vltimas primis more cytharizātiū:
qꝛ aliqn dulcia loquiꝝ narrādo xpi miam ⁊ re
gni celestis gaudia. Aliqn ꝟo acutū sonū facit
qn eterna supplicia ad memoriā pctōris redu
cit et cōcordat ꝓphetarū voces aploꝝ vocibꝰ
quorū dulcis melodie armonia reuocat ipsos
pctōres a somno mortis et inducit ad eterne
vite quietē. Et in huiꝰ figurā dr. j. Reg. xvj. ꝙ
Saul a spū maligno vexatꝰ audiēs Dauid cy-
tharizātē adiuuabaꝝ ⁊ qescebat. Vbe aūt mū-
do qn verificabiꝝ illud Esa. xiiij. Cōticuit dul-
cedo cythare. Quātum enī sit vtilis iste sonus
cythare euāgelice: ostēdit Hugo de sctō victo.
in. j. lib. de aia di. Nihil in hac vita dulciꝰ sen-
tiꝝ: nihil auidiꝰ sumiꝝ: nihil ita mentē ab amo
re mūdi separat: nihil sic animū cōtra tētatio-
nes roborat: nihil ita hoiem excitat ad omne
bonū ⁊ ad omnem laborem vt sacre scripture
studium ⁊c. Licꝫ autē qnqꝫ pctōr nō inflāmeꝝ

nec conteraẛ in vna ꝑdicatione nec in scđa: tñ
in tertia vel in quarta vulneraẛ: ꝛ tādē si pse-
neret ita mollificaẛ ꝙ dicere pōt cū ꝓpheta.
Factū est cor meū sicut cera liquescens in me-
dio vētris mei. Nā ꝛ faber cū malleo non vno
ictu materiā durā mollificat: sȝ ex frequētatis
ictib⁹ reducit eā ad oēm formā quā vult. Silr
expugnator alicui⁹ castri percutiēs illud vno
ictu bōbarde quasi nihil facit: in scđo aūt ictu
disponit: in tertio vehemēter cōcutit: in quar-
to vo penit⁹ ad terrā ꝓsternit. Et silr facit pre
dicator ictu vbi dei ꝓsternēs castrū pctōrum
ex cōtinuatione. Multi qȝ sunt q̄ licȝ sciāt qđ
tenētur facere ꝛ bonā habeāt volūtatē: tñ sen-
sualitate vel filiorum amore deuicti: aut alijs
occasionib⁹ tepescūt: hi summope indigēt vbo
dei illos cōfortāte. Jō hāc corroboratione a do
mino afflagitabat Dauid ps. cxviij. di. Dormi
tauit aīa mea pre tedio: ꝯfirma me ī vbis tuis
Ut eni dī Eccs. xij. Uerba sapientū sunt quasi
stimuli ꝛ quasi claui ī altū defixi. Et iō ad ostē
dendū quātū sit vtilis ꝑdicatio ꝛ doctrina ad
hoc vt qs bñ viuat: imo vt sciaẛ ꝙ sine ea non
bñ pōt aīa nr̄a in bonis operibus fructificare.
Inqt Tulli⁹ li. ij. tuscu. q̄stio. di. Et quēadmo-
dū ager quātūcūqȝ fertilis absqȝ cultura fru-
ctuosus esse nō pōt: ita sine disciplina anim⁹
ꝛ doctrina. Et hoc est qđ inqt Ouiđ. in. v. de
tristi. di. Adde ꝙ ingeniū longa rubigine le-
sum. Torpet et est multo ꝙ fuit ante minus.
Fertilis assiduo si nō remouetur aratro. Non
nisi cum spinis germen habebit ager. O
Sicut igiẛ agricole q̄ suis sudoribus ꝛ
B laborib⁹ sustētāt humanam vitā sunt
priuilegiati tā in lege ciuili ꝙ canoni-
ca ꝓ tpe agriculture ꝛ nullo mō debent mole
stari. C. de agri. ꝛ cen. l. nūꝙ. ti. x. Imo letari
debēt cōgrua securitate. ex. de treuga ꝛ pa. c. in
nouam⁹. Sic cū populo dei nihil sit vtili⁹ ꝛ sa
lubrius ꝓ cōseruatione ꝛ ꝑfectu vite spūalis
ꝙ agricultura spūalis q̄ est seminatio vbi dei
Jō seminatores hmōi multū diligēdi sunt et
honorādi nec in aliquo molestandi. Officiū qȝ
ipsorū est priuilegiatū. c. ꝙ dei timorē. de sta.
mona. Et ipsi statū habēt dignū. Nā frugem
melioris vite nō pōt qs hr̄e ꝙ ꝑdicare ꝛ bene
regere populū dei. c. nisi cū pridē. in prin. de re
nu. vñ Esa. lij. dī. Quā pulchri pedes annūciā-
tis ꝛ predicātis pacē: annūciātis bonū predicā
tis salutē. De ipsis etiā predicatorib⁹ inqt ps.
lxvij. Dñs dabit vbum euāgelizātibus vtute
multa. Propter predicta aūt vt refert sanctus
Bona. in legēda maiori beati Frāci:ci: ꝛ magi
ster Bartholomeus pisanus in cōformitatib⁹
eiusdē lib. j. fructu. x. ꝛ cōformitate. x. parte. ij.
Ipse sanct⁹ Frāciscꝰ dicebat. Uolo ministros
vbi dei tales esse vt studijs intendētes spūali-
bus nullis alijs officijs impedirenẛ. Nos eni
a quodam magno rege dicebat esse electos ad
edicta q̄ ex ei⁹ ore ꝓcederēt populis demādā-
da. hec ibi. Et iō eos ꝑdicātes comitanẛ ange-
li. Un̄ dicebat beat⁹ frater Bernardin⁹ feltri-
nus ꝙ nunꝙ predicaẛ q̄n maior ibi sit multi-
tudo angeloꝝ ꝙ hoim. Angeli eni libēter au-
diūt vbu dei ꝛ nō est aliqualiter dubitandum
q̄n saltē intersint ꝑdicationi angeli custodes
illoꝝ q̄ audiūt vbū dei: ꝛ q̄ ꝑlati habēt duos
angelos custodes: vnū scȝ ꝓ se: ꝛ aliū ꝓ subdi
tis bene gubernādis ꝛ ad ꝑdicationē sepe cō-
ueniūt multi ꝑlati. Jō ibi sunt plures angeli
ꝙ hoies etiā si alij nō adessent nisi coꝝ custo-
des. Nō est etiā incōueniēs opinari ꝙ etiā de
alijs angelis multi adueniāt. Un̄ dū ꝑdicaret
ipse beat⁹ frater Bernardinus feltrin⁹ vincen
tie visi sunt in aere plures angeli ꝙ essent ho-
mines in terra q̄ attēte audiebāt verbum dei.
Ipsos qȝ ꝑdicatores volēs de⁹ a populis ho-
norari honorat illorum sermones ꝑ miracula.
Unde de aplis dī Marci vlti. Predicauerunt
vbiqȝ dño cooperāte ꝛ sermonē cōfirmāte se-
quētibus signis. Act. qȝ. xx. habeẛ ꝙ predicāte
Paulo q̄dā adolescēs audiēs vbū ei⁹ de fene-
stra cecidit ꝛ sic mortuus est: quē Paulus cun
ctis vidētib⁹ resuscitauit inuocato noīe Jesu.
Itē in legēda beati Andree dī: ꝙ cū ipe apls
ꝑdicaret in littore maris: ꝓiecit mare ad litt⁹
vnū corpus mortuū: qđ vidēs sanct⁹: facta ora
tione statim ipm resuscitauit: ille aūt sic resu-
scitat⁹ voce clara ait astātib⁹ q̄uo erāt quadra
ginta iuuenes q̄ audita fama beati Andree in
naui intrauerāt vt ad ꝑdicationē ei⁹ venirēt:
sed diabolus eos ꝛ barchā in qua erāt submer
sit: qđ cum retulisset: cōtinuo mare expulit in
terram corpora alioꝝ. xxxix. quos oēs iuuenes
beat⁹ Andreas resuscitauit. Legiẛ etiā in le
genda scte Marthe: ꝙ ꝑdicāte ipsa sctā iuxta
Rhodanū q̄dā iuuenis desiderās audire vba
ei⁹: ꝛ existēs ab alia parte fluminis: cū non ha
beret nauim cepit natare: sed vi fluminis est
suffocatus: cuius corpus postea inuētū et ipsi
sancte allatū: ipsa in ꝑsentia toti⁹ populi resu
scitauit. Legiẛ etiam in legēda veteri beati
Frācisci ꝙ cū semel inuitat⁹ fuisset a quodam
nobili ad prandiū: cū esset in quodā loco gra-
tia predicationis: dict⁹ nobilis stabat ad pre-
dicationem eius: dimiseratqȝ domi puerulum

filiū suū cū nutrice: que ⁊ ipsa desiderās audire pdicationē bti Frācisci dimisit pueruȝ solū domi: ⁊ abijt ad sermonem. Reuersa aūt post pdicationē reperit puerum in caldaria plena calidissima aqua cecidisse: ⁊ ita totalr decoctū vt nō superessent nisi sola ossa: q̄ accepit ⁊ posuit in arca. Interim vir nobilis pdict⁹ pfata reperiēs dū domi reuersus fuisset pcepit vxori vt ob reuerētiā scti patris a plāctu abstineret. Finito aūt prādio dixit venerādus pater sanctus Frācisc⁹ illi nobili vt sibi poma afferret. Ille aūt excusauit se dicēs: ꝙ tps pomoꝝ non esset: beat⁹ aūt Frāciscus dixit ei. Uade ad illā arcā qꝛ ꝑ certo reperies: quo pergēs pater pueri inuenit puerū resuscitatū habērē in manibus duo poma recētia: vnū in dextera: ⁊ alterū in sinistra. Qui cōtinuo extēdēs manum versus patrē vocauit eū. Tūc beat⁹ Frāciscus dixit illi nobili. Ista sunt poma que volebam. Dñs em̄ reuelauit mihi oīa que acciderant: et hoc miraculū fecit: qꝛ veneratis ad predicationē. Nō solū aūt pdicatores resuscitāt corporaliter mortuos sed etiam spūaliter defunctos. Uñ Hiere. xxxviij. dr in figurā ꝙ cū ipse Hieremias esset incarcerat⁹ in lacu sine aqua in quo erat solūmodo lutū. Abdemelech q̄dam cū extraxit funibus: submittēs ei pānos veteres ⁊ vestimēta antiqua: q̄b⁹ appositis ad maillus ⁊ cubitos ipsi⁹ Hieremie euasit incolumis: ita ꝙ funes nō corroserūt carnes ei⁹. Per Hieremiā em̄ significaṫ pctōr: q̄ est incarcerat⁹ in lacu pleno vitioꝝ luto: in quo non est aqua grē dei que est vita aīe: sed tantūmodo sunt in eo immūdicie pctōꝝ. Hūc aūt Abdemelech q̄ sm Hieronymū interpretaṫ seruus regis vel seruiens regno: vel seruus regnator: ⁊ significat predicatorē seruū regis celestis ⁊ seruiētem regno eccl̄ie militātis ⁊ triūphātis: q̄ etiā est seruus regnator: qꝛ sm Amb. Deo seruire regnare est. extrahit de ipso lacu. i. de pctō funibus diuini ṽbi: videlȝ fune cōmemorationis seueri iudicij vniuersalis et terribilitatis mortis ac inferni: ⁊ hmōi. Que funes qꝛ sunt rudes: vñ ⁊ rudētes appellanṫ: submittit ei pānos veteres. i. scripturas veteris testamēti in quib⁹ de dei misericordia predicatur: ⁊ vestimēta antiqua. i. antiquoꝝ patrū exēpla: q̄ regnū celoruȝ per austeritatē vite ⁊ pniam acquisierunt: ⁊ si eos leniter ⁊ sine offendiculo de morte peccati eruit. Et ad hoc etiā potest applicari illud qđ Johānis. v. ait saluator. Amen dico vobis: qꝛ venit hora ⁊ nūc est qñ mortui. s. per pctm̄ audiēt vocē filij dei, s. per predicationē ⁊ qui audierint viuēt. s. vita grē. pōt em̄ dicere predicator bonus illud Johā. vj. Uerba q̄ ego loquor vobis spūs ⁊ vita sunt. Dicit autē Grego. iiij. dialo. ꝙ oīm miraculoꝝ maius est resuscitare spūaliter mortuū. Et iō maius est ꝓdigiū predicationis ṽbo pctōrem ad deū conuertere: ꝙ carne mortuū suscitare. Minus em̄ est resuscitare carnē iterū moriturā: ꝙ̄ resuscitare aīam in eternū victuram. Nā innumerabiliū mortes corpoꝝ morti spūali vni⁹ aīe cōparari nō pōt c. si habes. xxiiij. q. iij. Predicator etiā suo verbo protegit et roborat populū dei. iuxta illud Prouerb. iij. Sermo dei clypeus est sperātib⁹ in se. ⁊ ideo dicit apl̄s ad Ephe. vj. De cetero fratres cōfortamini in dño ⁊ in potētia virtutis eius: ⁊ induite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. In oībus sumētes scutum fidei: in quo possitis oīa tela inimici ignea extinguere: ⁊ galeā salutis assumite ⁊ gladiū spūs qđ est ṽbum dei. hec ibi. Sic quoq̄ Johā. ij. inq̄t apl̄s. Scribo vobis filioli qm̄ fortes estis propter verbū dei qđ manet in vobis. Legitur insuper Act. x. ꝙ predicāte Petro apl̄o cecidit spūssanctus super oēs qui audiebāt verbū ei⁹: ⁊ cōsequēter fortificauit eos cōtra oēs tētationes persecutiones et aduersitates. Qđ cōfirmat saluator Mat. vij. di. Oīs qui audit verba mea ⁊ facit ea assimilabiṫ viro sapiēti qui edificauit domū suā supra petrā. Et descēdit pluuia ⁊ venerūt flumina ⁊ flauerūt vēti irruerūt in domū illā ⁊ non cecidit: fundata em̄ erat supra firmā petram: Oīs aūt qui audit verba mea ⁊ nō facit ea: similis est viro stulto q̄ edificat domum suā supra arenā: ⁊ descendit pluuia ⁊ venerūt flumina ⁊ flauerūt vēti ⁊ irruerūt in domū illā ⁊ cecidit ⁊ fuit ruina eius magna. hec ibi. Et ideo in figurā dr Mat. xviij. ꝙ xp̄s noluit dimittere turbas ieiunas ad domum redire ne deficerent in via. Et. iij. Reg. xix. scriptum est. ꝙ Helias ambulauit in fortitudine cibi sibi ab angelo dati. i. verbi dei a predicatore ministrati: vsq̄ ad montē dei Oreb. De hac etiam vtilitate predicationis fortificantis spiritum audientium pōt exponi dictum prophete ps̄. xxxij. di. Uerbo dñi celi firmati sunt: spiritu oris eius oīs virtus eorum. P

t Ertia vtilitas dr consolationis. Magnā em̄ dulcedinem dat sermo dei his qui deuote illū audiūt. Ideo decātat Dauid ps̄. cxviij. di. Q̄ dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. Sicut igitur qñ quis comedet mel et nō sentit dulcedinem

signū est ꝙ est īfirm⁹ ꝛ hȝ palatū alteratū: ita
qñ q̇s audit dulcedinē ꝟbi dei ꝛ nō degustat il
lā: pessimū est signū ꝙ hȝ aīam alteratā. Sicut
etiā mortalis iudicat īfirmitas qñ aliq̇s nō cō
edit vel cōmestū cibū nō retinet sȝ euomit aut
retētū nō digerit: sic q̇s pōt iudicare aīam suā
spūalr mortuā: qñ audire nō vult ꝟbuȝ dei: qḋ
est ab⁹ aīe saluti ꝛ vite necessarius: de q̇ dr̄ ps̄.
cvj. Oēm escā abominata est aīa eoꝝ trāsierūt
vsqȝ ad portas mortis: vel qñ auditū verbū nō
retinet in mēte. vñ Greg. ait. Eterne mortis pe
riculū formidat e si cibū scrē p̄dicatiōis accipi-
tis: ꝛ in vētre memorie nō tenetis. Vel qñ ꝟbū
dei in stomacho memorie cruduȝ morat: qḋ fit
qñ audiēs verbū dei postea nō digerit illud ꝑ
bonā opationē. Ↄ̄rio aūt est de libēter audiē
tib⁹: iō dicit. b. Tho. ꝛ ceteri theologi in. iiij. di.
ix. Qꝛ signū est ꝙ q̇s sit in grā dei: qñ delectat
audire verbū dei. vñ dicit Aug. in li. de p̄destī-
natiōe scōꝝ. Sicut nullū est magis signū p̄de
stinatiōis eterne q̄ȝ ꝟba dei libēter audire: ita
nullū est peius signū q̄ȝ illa ↄtēnere: iō dicebat
dñs nr̄ Job. viij. c. Qui est ex deo ꝟba dei audit
ꝓpterea vos nō auditis qꝛ ex deo nō estis. Q

q Uarta vtilitas dr̄ excusatiōis. Sco. em̄
ac Ric. de media villa ponūt hūc ca
sum in. iiij. di. ix. Ponam⁹ ꝙ sint duo:
quoꝝ vn⁹ vadit ad p̄dicationē vt addiscat co-
gnoscere pctā ꝛ ea ad memoriaȝ reducat vt de
ipsis integre ꝛ bñ valeat ↄfiteri. Ali⁹ ꝟo ad ser
monē ire ↄtēnit. Postea ambo vadūt ad ↄfes-
sionē eq̄lr meditātes pctā sua: prim⁹ aūt q̇ iuit
ad p̄dicationē nō recordat centū pctōꝝ morta
liū solū ex h̄ ꝙ nō hȝ memoriā bonā: vel qꝛ nō
scit illa esse pctā: ꝛ iō de eis nō ↄfitet. Dicūt p̄-
dicti doc. ꝙ talis ignorātia eū excusat: qꝛ ꝑ de-
fectū suū nō dimisit illa cōfiteri: nec fuit negli-
gēs in addiscēdo cognoscere pctā: qꝛ accessit ad
p̄dicatiōes ꝛ attēte audiuit. Ali⁹ ꝟo q̇ ↄtēpsit
ire ad p̄dicatiōes facta eadē ꝛ eq̄li examinatio
ne pctōꝝ cū p̄mo nō recordat vni⁹ pcti mortal:
ꝙ si iuisset ad p̄dicationē cognouisset eē pctm̄
mortale vel deo eo recordat⁹ postea fuisset. Di-
cūt doc. p̄dicti ꝙ iste dimittēs ↄfiteri hoc solū
pctm̄ mortale: vel qꝛ nō cognoscit illud: vel qꝛ
nō recordat de eo: facit ↄfessionē inualidā: qꝛ h̄
est ignorātia ex sua malignitate ꝓcedēs. Vide
ḡ pple mi quō scā p̄dicatio excusat defect⁹ tue
cōfessiōis: ḡ veni ꝛ frequēta. Quīta ꝛ vltima
vtilitas ꝟbi dei dr̄ liberatiōis. Primo em̄ libe-
rat ab infirmitatib⁹: naȝ p̄dicāte me in ciuitate
Nouarie: in. Mcccclxxxj. i q̄dragesima q̄dā no
bilis matrona noie dña Valeria de cacijs hñs
quasdā magnos dolores: veniebat tñ quotidie
ad p̄dicationē nr̄am: ꝛ ipsamet retulit mihi ꝙ
qñ discedebat de domo vt veniret ad sermonē
semper dolor ipse recedebat ꝛ q̄ȝdiu durabat
predicatio nūq̄ȝ eam molestabat. Ad hāc auteȝ
vtilitatē sanationis pōt applicari illud Mat.
viij. vbi Cēturio ait. Dic verbo ꝛ sanabit puer
meus. Itē liberat a morte spūali ꝛ ꝑiculis. Re
citat em̄ Jacob⁹ de vitriaco: ꝙ filius cuiusdam
magni dñi malo amore amabat quandā hone
stā iuuenē q̇ cū semel iret ad p̄dicationē ille in
sedēs equo vsqȝ ad quēdā locū secutus est eā:
ibiqȝ volēs ei facere violētiā a diabolo p̄cipita
tus de equo expirauit. Silr liberat ab interitu
corꝑali vñ psalmograph⁹. cvj. canit. Misit dñs
verbū suū ꝛ sanauit eos: ꝛ eripuit eos de interi
tionib⁹ eoꝝ. Itē liberat a pena purgatorij. Qui
libet em̄ audiēs p̄dicationē fratrū nr̄oꝝ: hȝ ꝓ
qualibet vice quadraginta dies de indulgētia
vt in priuilegijs ordinis nr̄i ↄtinet. Ego ꝟo vl
tra indulgentias gn̄aliter p̄dicatoribus nr̄is ꝛ
alioꝝ mendicantium ordinuȝ cōcessas: possum
autoritate aplica cōcedere centum dies de vera
indulgentia. Quaȝ oībus auditoribus cōcede
re intendo in omni nostro sermone. Predicatio
etiam liberat a pena inferni: qꝛ pctōres ad pe-
nitentiā ꝛ lachrymas cōuertit. ps̄. cxlvij. Emit-
tet verbum suum ꝛ liquefaciet ea: flabit spiri-
tus eius ꝛ fluent aque. Et sic aīam febrili calo
re peccati inflāmatā refrigerat: iuxta illud Ecc̄i
xviij. Nōne ardorē refrigerabit ros. Sic ꝛ ver-
bum melius q̄ȝ datum. Veniat ergo ad predi-
cationē quisquis amat aīam suam. Sanat q̄ȝ
oīa vulnera pctōruȝ: iuxta illud Sap. xvj. neqȝ
herba neqȝ malagma sanauit eos: sȝ tuus dñe
sermo: qui sanat oīa. Itē preseruat a pctis. Vñ
ps̄. cxviij. inquit deo. In corde meo abscōdi elo
quia tua: vt nō peccē tibi. Oēs ergo debent in
corde deuoto recōdere verba p̄dicatiōis. Sūt
em̄ gēme dei. Et ideo ps̄. cxviij. dicebat deo. Di
lexi mādata tua: sup aurū ꝛ topaziō. Profecto
si quis gēmā haberet: quā xp̄s in ore portasset:
cū magna reuerētia eā seruaret. Cū maxima er
go veneratione verba scī euāgelij sunt audiē-
da ꝛ cōseruanda: que in corde xp̄i fuerunt: ꝛ ab
eius ore ꝓcesserūt. Cūcti ergo fideles debēt sol
licite ↄcurrere ad p̄dicationes: iuxta illud Lu.
v. Cū turbe irruerēt ad iesum: vt audirēt verbū
dei. In quibus ostendit ꝙ debet verbū dei au
diri cum auiditate: dum dr̄. ꝙ irruebant. i. cum
quodā impetu ibāt. Sicut pauperes in distri-
butiōe elemosynarū tpe famis irruere ↄsueue-
rūt: ꝛ sicut famelici canes cuȝ anxietate querūt

panem. iuxta illud ps. lviij. Et famē patient vt canes: ⁊ circuibit ciuitatē. Sicut em̄ fames et appetitus edēdi est signū sanitatis ⁊ corporis bn̄ dispositi: ita appetitus audiēdi verbuȝ dei est signū salutis. Dr̄ aūt verbū dei esse oīs esca iuxta illud. Oēm escā abominata est ⁊c. Nā saciat ⁊ replet ⁊ aufert oēm famē diuitiaruȝ honoꝝ: ⁊ deliciarū ostēdēs in deo solo esse veram satietatē. Nā auarus inuenit veras diuitias: ⁊ supb⁹ honores ī eo q̄ dixit. Prouer. viij. Mecuȝ sunt diuitie ⁊ glia. Deliciosus ꝙo in ipso inuenit delectationem de quo inq̄t ps. xv. Delectatiōes in dextera eius vsq̄ȝ in fineȝ. Talr̄ q̄ȝ p pctm̄ vulneratus inuenit ī eo pfectā incolumitatē. vn̄ Ioh. v. dr̄. Oēs q̄ in monumētis sunt idest in fetore pctōꝝ audient vocē filij dei: ⁊ q̄ audierint viuet. Uerbū em̄ dei est aīe viuificatiuū: ⁊ spūalis vite ꝯseruatiuū. Un̄ idē saluator ait Ioh. vj. Uerba q̄ ego loquor spūs ⁊ vita sunt. Nā non in solo pane ⁊c. Matth. iiij. ⁊ Deut. viij. Quapropter vnusq̄sq̄ȝ p̄dicator pōt dicere illud Esa. lv. Audite audiētes me ⁊ comedite bonū ⁊ delectabiꝛ in crassitudine aīa vestra. Inclinate aurē vr̄am ⁊ venite ad me: audite ⁊ viuet aīa vr̄a. Ubi aūt tpibus antixp̄i q̄n p̄dicari nō poterit: q̄ꝛ verificabiꝛ illud qd̄ inq̄t Hiero. sup Amos ꝓphetam. Qn̄ doctrina nō erit in ecclesijs intelligemus perire pudiciā: castitatē mori: ⁊ oēs obire virtutes: q̄ꝛ nō comederūt verbū dn̄i. hec ille. Et idē etiam accidit hodiernis tpibus in illis terris in q̄bus nō p̄dicatur vel ad predicationē nō itur vel attēditur. Et ideo oēs debetis sanctā pdicationem frequētare ⁊ attētissimo corde eā audire: ne sitis de illis de quibus dixit dn̄s Lu. viij. Uenit diabolus ⁊ tollit verbū de corde eoꝝ ne credētes salui fiant. Sicut em̄ aues sequunꝛ satorē vt ꝓiectū in terrā comedant semē: sic ⁊ demones maiori studio sequunꝛ p̄dicatorē verbi dei seminatorē vt de cordibus audientiuȝ auferāt semen qd̄ est verbū dei. Et iō dr̄ Luc. viij. ꝙ volucres celi comederunt illud. Per volucres aūt demones significanꝛ: vt exponit ipse saluator. Nō est aūt mirum si diabolus conatur vos retrahere a p̄dicatione: q̄ꝛ cognoscit ꝙ ipsa est illud semen bonū qd̄ vt habetur Mat. xiij. cadens in terram bonam. s. aīe vestre facit fructū bonum. s. bonarum cogitationū atq̄ȝ operationum ⁊ diuersoꝝ meritoꝝ. s. aliud trigesimum: aliud sexagesimum: ⁊ aliud centesimum ḃm diuersas dispositiones audientiū. Nouit q̄ȝ verā esse sententiā Seuerini pape in. c. sicut stellas. xxxviij. di. qui ait. Sicut stellas celi non extinguit nox: ita mētes fideliū inherētes sacre scripture firmamēto nō obscurat mūdana iniquitas. Unde predicatori verbi dei potest dici illud Cant. iiij. Sicut vita coccinea labia tua: et eloquium tuum dulce: sicut enim vita retinet capillos defluentes ne cooperiant faciem: sic predicatio sacre scripture cogitationes ⁊ affectiones superfluas mentis reprimit ne faciem contemplationis obnubilent. Sic etiaȝ diabolus veram esse sententiam prophete dicentis ps. xj. Eloquia dn̄i eloquia casta argentū igne examinatum probatum terre purgatum septuplum. In q̄bus verbis. Primo cōmēdat verbū dei a dignitate dicens. Eloquia dn̄i. q. d. Non Platonis: nō Teophrasti: nō Zenocratis: vel Tullij: sed dn̄i qui est veritas increata: bis aūt dicit eloquia ꝓpter duplex verbū. s. inspiratū ⁊ predicatū. Scd̄o a castitate. Et ideo dicit casta: tum q̄ꝛ docēt spūalem castitatem. Iaco. iij. Que aūt desursum est sapiētia primū quidem pudica est ⁊c. Tū q̄ꝛ verbū dei facit carnē pudicam. vnde Hiero. ad rusti. mona. Ama sciētias scripturarum ⁊ carnis vitia non amabis. Tertio a suauitate: duȝ dicit. argentū qd̄ est super oīa metalla dulcisonū. Et silr̄ verbū dei supat oēs melodias. ps. cxviij. Et dulciora sup mel et fauum. vbi glo. ait. Eloquia aperta in nouo testamento: ⁊ operata in veteri testamento dulcius sapiūt palato fidei ꝙ̄ faucib⁹ carnis mel. Quarto a charitate: dum dicit. Igne examinata. s. diuini amoris. ps. cxviij. Ignituȝ eloquiū tuum vehementer. Quinto a spūalitate: dū dicit. probatum terre. i. a terra: ⁊ ponit genitiuū pro ablatiuo more grecoꝝ. Quia predicatores debent esse elongati a terrenis. Unde Grego. ait. Ignominiosum valde est sub eius status specie gloriam mundi vel diuitias querere: in quo dȝ alios ad cōtēptū tpalium ꝓuocare. Sexto puritate: dū dicit. purgatū septuplū. i. p septiformē grām spūssctī: de qua hr̄ Esa. xj. Et ꝓpter p̄dicta oīa dolet diabolus cum videt vos ad audiendū verbū dei deuote cōuenire: sciēs ꝙ p virtutē eius mūdabimini a pctīs vr̄is: dicente aplo ad Heb. j. Uerbo virtutis sue purgationē pctōꝝ faciens ⁊c. Unde ⁊ saluator dicebat aplis Ioh. xv. Iam vos mundi estis propter sermonē quē locutus sum vobis. Sicut eñ quāto frequētius q̄s in aquā descēdit: tanto magis a maculis liberaꝛ ⁊ mundaꝛ: sic quāto magis venietis ad p̄dicationes magis mundabitis animam vestrā a pctīs. Sicut etiā quāto frequentius vas impletur bono oleo tanto magis capit de vnctuositate ita quanto crebrius recipietis suauissimū oleum verbi dei: tanto magis in vos permanebit vnctio spūssancti

quā ille vobis cōcedat qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria quarta cinerū de ieiunij institutione obligatione ꝛ violatione, Sermo quart⁹. R

Sanctificate ieiunium.

S nium. Johelis. ij. ꝛ in epla occurrentis ferie. Ut inqt deuotus Hugo de scō victo. in compen. pbie. li. j. c. ij. Cōcupiscētia est immoderatus appetitus sensualitatis excedēs modū rōnis. De qua loquens Aristo. iij. Eth. c. xj. dicit. Queadmodū puerū oportet ƀm pceptū pedagogi viuere: sic ꝛ ɔcupiscibile resonare rōni. Et in. ij. Polit. c. iiij. idē inquit. Magis oportet cōcupiscētias regulare ꝙ substātias. Plato ꝗ in phedrone ait. Recte philosophantes abstinent ab his que ƀm corpus sunt cōcupiscētijs oibus. Sapiēs etiam Ecclesiasticus. c. xviij. sui li. inqt. Post cōcupiscētias tuas nō eas. Si eñ prestes aīe tue cōcupiscētias eius faciet te in gaudium inimicis tuis. Inter oēs aūt cōcupiscētias videt illa que est ƀm gulā tenere quodāmodo principatū dum alie ab illa causant: ad qḋ ostēdendū deus nostrer creato homini primū fecit preceptū de abstinētia cōtra gulā: dum ei imperauit ne de ligno scientie boni ꝛ mali comederet. Geñ. ij. In quo abstinētiā cōmendauit dū noluit eū comedere de oibus: vt sic faciēdo mereret et sanct⁹ fieret refrenādo cōcupiscētiā gustus: per quā quidē refrenationē homo dño consecrat. Unn Numeri. vj. c. ḋr. Uir siue mulier cū votum fecerit vt sanctificet: ꝛ se voluerit dño cōsecrare a vino ꝛ ab omi eo qḋ pōt inebriare abstineat Eapropter in hac sacra quadragesima vos ad hāc sanctificationē hortat dñs per prophetā in verbis propositis dicens. Sanctificate ieiunium. De quo quidem sacro ieiunio tres deuotas cōsiderationes faciemus. Prima ḋr institutionis. Scḋa obligationis. Tertia ꝛ vltima appellabitur violationis.

Prima pars huius sermonis de institutione ieiunij. S

Q uoad primā consideratione que ḋr institutionis mouentur tria dubia. Primū an bonū atꝗ necessariū fuerit instituere ieiunium? Et rūdetur ƀm Alex. de ales in. iiij. parte summe. in tract. de ieiunio. ꝛ Richar. in. iiij. di. xiiij. ꝛ. xv. ar. iij. q. iij. et Tho. ibidē arti. j. q. iiij. ꝛ. ij. ij. q. cxlvij. arti. iij. Q necessariū ꝛ valde congruū fuit instituere sanctū ieiunium maxime post lapsum primorū parentū. Et hoc pbari pōt trib⁹ principalibus fundamētis. Primo rōne satisfactionis sic. Per trāsgressionē primorꝫ parentū totum humanū genus reū factū est. ad Roma. v. vbi ḋr. In quo oēs peccauerunt sed per que quis peccauit per ea ꝛ puniri debet. Sap. xj. ꝛ c. si. de immu. eccle. ꝛ. c. pastoralis. de iurepa. ꝛ notatur in. l. ex facto. §. iulianus. ff. de vulg. ꝛ pupil. ꝛ. l. heres. ff. de his qui. vt indi. Cum ergo peccauerit humanū genus in primis parētibus petō gule ꝛ comestionis debuit fieri preceptū in penam ꝛ satisfactionem de non comedendo siue de ieiunādo. Et ideo potentie gustatiue que inordinato amore cibi vetiti totū humanum genus vulnerauit: modo si se refrenet per abstinētiam ꝛ ieiuniū ꝛ per cōsequēs nos incolumes reddat a peccatis: ꝛ virtuosos faciat per tēperantiā ꝛ austeritatē possunt cōuenire illa vba que Ouidius in. ij. de remedio amoris ponit dicens. Ad mea decepti iuuenes precepta venite. Quos suus ex omni parte fefellit amor. Discite sanari per quem didiscitis amare. Una man⁹ vobis vulnus opēꝗ ferat. Scḋa ratio ḋr curationis: per peccatū eñ originalis culpe remansit in nobis fomes ꝛ inclinatio ad malū ꝛ vitia. Geñ. viij. c. vbi ḋr: ꝙ ois cogitatio hoīs prona est ad malū omni tēpore. xij. q. j. c. ois etas. Conueniebat ergo vt per ecclesiā humano generi prouideretur de aliquo medio quo posset ab hmōi corruptione cauere. Cū igitur vt inquit Hiero. ieiuniū sanet pestes corporis: nullū magis cōueniēs remediū potuit inuenire ad reprimendū hoc incētiuū ꝙ abstinentia ꝛ ieiunium: vt sicut hec inclinatio ortū habuit ex comestione: per nō comestionem ꝛ esuriē reprimatur: qꝛ medicine habent fieri per cōtraria. ij. Ethico. Tertia rō ḋr reuocationis: qꝛ eñ hō per peccatū exul factus fuerat a paradiso cōueniebat vt aliquo modo prouideretur quatenus ad illū redire posset. Sed per gulā eiect⁹ fuerat. Geñ. iij. c. ergo per refrenationē gule debuit reuocari. Si eñ aliquid est causa alicuius oppositum est causa oppositi. j. Posteriorū. Et hanc rationē tangit Ambro. in sermone de ieiunio. transumptiue in. c. sexto die. xxxv. dist. dicens. Gula a paradiso regnantem expulsit: abstinentia ad paradisum reuocauit errātem. Ideo nos hortatur Augusti. li. j. cōtra Julianū dicens. Egrotauimus ꝑ peccatū: sanemur per penitentiam: penitentia ꝟo sine ieiunio vacua est. Qꝛ nō ieiunauimus decidimus a paradiso: ieiunemus vt redeam⁹ ad eum, hec ille. T

Ecūdo querit vtrū ꝯgruū fuerit insti
B tuere ieiuniū quadraginta dierū? Re-
spōdeo ſm Tho.ij.ij.q.cxlvij.ar.v.ꝙ
sic.qđ taliter ꝓbat. Sicut em̄ subditi tenent
dn̄is suis dare tributa. Mat.xxij.vbi d̄r. Red-
dite q̄ sunt cesaris cesari:ita etiā deo: idest sa-
cerdotib⁹ loco dei decimas offerre debēt in si-
gnū recognitiōis vniuersalis dominij:vt dicit
Innocētius.iij.in.c.tua nobis.ex de deci. Et si
cut debem⁹ decimā aliarū rerū ita et tpis.ſm
Greg.in.c.Quadragesima.de cōse.di.v. Cū er
go decima pars toti⁹ anni sint.xxxvi. dies vel
paulominus:igit congruū fuit vt illis diebus
ieiunaremus. Uerū qꝛ corpus nostrū cōstat ex
quattuor elemētis:ꝛ p inclinationem quat-
tuor affectionū ex illis ꝓcedentiū peccauimus
circa decalogū in oīb⁹ quattuor partib⁹ anni:
iō supadduntur quattuor dies ꝛ sic sunt quadra
ginta. Quadraginta em̄ dieb⁹ ꝛ quadraginta
noctib⁹ pluit de⁹ aquas diluuij in penā mun-
dane corruptiōis. Gen.vij.c. Et iō si nolumus
incurrere diluuiū eterne punitionis debemus
his quadraginta dieb⁹ ieiunare:qꝛ sicut Moy
ses ieiunādo quadraginta dieb⁹ ꝛ quadragin
ta noctib⁹ meruit legē dei recipere. Exo.xxiiij.
Et seraphic⁹ pater nr̄ Frāciscus post ieiuniū
quadraginta dierū recepit regulā quā ei xp̄s
de vbo ad vbū inspirauit. Ita nos si his qua-
draginta dieb⁹ ieiunabim⁹ recipiem⁹ ꝓfecto
gratiā diuinā. Sicut em̄ q̄draginta dies dati
sunt niniuitis ad pniām. Ione.iij.ita ꝛ nobis.
Et sicut filij israel q̄draginta mānsionib⁹ perue
nerūt de egypto ad terrā ꝓmissiōis:ita ꝛ nos
his quadraginta dieb⁹ transibim⁹ de tenebris
pctī significatis p egyptū ad supne patrie lu-
cē. Sicut etiā q̄draginta dieb⁹ Helias perue-
nit ad montē dei Oreb in fortitudine cibi quē
ei angelus dedit.iij. Reg. xix. ita ꝛ nos com-
edēdo cibū quadragesimalē quē nobis offert
sancta mater ecclia pueniemus ad mōtē eter-
ne glorie. Qꝛ sicut xp̄s post quadraginta dies
a sua resurrectiōe ascēdit celos. Act.i.c.ita ne-
mo pōt ascēdere nisi his quadraginta diebus
ieiunauerit si nō est legitime excusat⁹. Quēad
modū etiā xp̄s:postq̄ ieiunauit quadraginta
dieb⁹ ꝛ quadraginta noctib⁹ accesserūt angeli
ꝛ ministrabāt ei. Matth.iiij.c.ita nobis ieiu-
nātibus aderūt celestis patrie milites nos cō-
tra inimicos nostros ꝓtegētes. Et iō ſm hūc
numerū quadragenariū quadragesimale ieiu
niū est institutū. de quo sic cātat ecclia. Lex et
ꝓphete primitus hoc pretulerūt:postmodum
xp̄s sacrauit oim rex atq3 factoꝝ tempoꝝ. Mul-
tipliciter em̄ xp̄s cōseruauit istū numerū qua-
dragenariū: sc3 in sua cōceptione:qꝛ quadra-
ginta septimanis fuit in vtero vginis. Item
sua p̄dicatione:qꝛ quadraginta mēsibus i mū
do p̄dicauit. Itē sua ieiunatione:qꝛ vt.s.dictū
est.quadraginta dieb⁹ ieiunauit in deserto qđ
egit vt sicut hoc ieiuniū q̄dragesimale appro-
batū fuerat p legē Moysaicā et propheticā in
ieiunio Moysi legislatoris. ꝛ Helie eximij ꝓ-
phete:ita approbatū apparet per legē euange
licam. Et ideo isti duo soli: scilz Moyses ꝛ He
lias apparuerunt in eius transfiguratione:
Matth.xvij. Ipse autem dn̄s noluit ieiunare
plus ꝙ illi ne de⁹ a diabolo putaretur nec mi-
nus q̄ ipsi:ne purus homo ꝛ illis inferior cre
deretur. Consecrauit etiā hunc numerum sua
passione:qꝛ quadraginta horis iacuit in sepul
cro. Item sua resurrectione: qꝛ quadraginta
diebus post resurrectionem fuit cum discipu-
lis in mundo. C

Ertio querit quare hoc ieiuniū insti-
t tutū est tpe veris? Rn̄deo ſm Alex.de
ales in. iiij. pte summe.in tractatu de
ieiunio.ꝛ diuꝰ Tho. in.iiij.dis.xv.ar.iij. q.i.ꝙ
hoc factū fuit ꝓpter tria. Primo ꝓpter cōcupi-
scētie repressionē: qꝛ in vere maxime insurgūt
ꝛ inualescūt mot⁹ carnales ꝛ ꝯcupiscētie:ꝛ ma
xime in gn̄atiua tā in hoīe q̄ in alijs aīalibus
ꝛ hoc ꝓpter qualitatē ei⁹ tpis. Uer em̄ est ca-
lidū ꝛ humidū ſm Auicēnā. ij. primi doctrina
ij.c.de naturis tēpoꝝ. Calidū aūt ꝛ humidum
maxime cōuenit generatiue: vt inqt Aristo.in
li.de gn̄atione ꝛ corruptione:ꝛ iō sicut in vere
pullulāt ꝛ germināt arbores:ita etiā insurgūt
motus carnales ad quos reprimēdos institutē
dū fuit ieiuniū. Scđa cā d̄r susceptionis: scilz
diuine grē. Sacramēta em̄ diuine grē: scilz ab
solutionis sacramētalis et cōionis corporis xp̄i
hoc tpe nobis spūaliter ꝓponunt: maxime in
paschate: et ideo vt aīa nostra bene inueniat
idonea ſm possibilitatē suā ad tam sublimia
sacramēta suscipiēda:recte ordinatū fuit ieiu-
niū:qđ ſm Hieronymū est sanctificatio men-
tis sine qua nemo videbit deum. Et ideo dicit
Ecclī.ij. Qui timet deū preparabunt corda sua
ꝛ in conspectu illius sanctificabunt aīas suas
sc3 per ieiunium. X

Ertio ordinatū fuit rōne cōformatio-
t nis. Sicut em̄ xp̄s p suā passionē ad
gloriā resurrectionis puenit:sic nos p
ieiunia ꝛ alias pn̄ias p̄ueniem⁹ ad gloriā eter
ne beatitudinis:vt inqt Isid.vi.etymo. Qꝛ autē
xp̄s passus fuerit in vere p3 per Aug.xvi.de ci-

ãitate dei.c.lv. vbi inq̄t: q̄ mortuꝰ est xp̄s.viij. Kl.aplis. Rō aūt q̄re xp̄s passus ē i v̄e: fuit q2 etiā p̄mi parētes h tp̄e peccauerūt vt inq̄t Alex. de ales.in.ij.p̄te sūme: ꝛ Isidorus.viij. li. Etymo. Illo eteni tp̄e creati fuerunt simul cū ceteris creaturis ꝛ elemētis. Et pōt ꝓbari vt inq̄t Rabbi Josue ꝑ scripturā geñ.j.c. vbi dixit deꝰ Germinet terra herbā virētē ac facientē semen iuxta genꝰ suū. Que oīa fiūt i vere. Rabbi Elia ſer tñ dicit q̄ creatꝰ fuit mūdus i mēse Septē. quo tp̄e fructꝰ sūt maturi. Et dicit Nico. de ly. sup.j.Geñ.c. q̄ h est cōior opinio apud hebreos Tñ tenēdo p̄mā posset dici q̄ ꝑ virtutē diuinā terra ꝓduxit hac p̄ma vice fructꝰ in istāti ꝛ nō ꝑ gñationē nālē: ꝛ iō potuit h ꝓductio ita fieri in vere sicut i autūno. ꝛ cōgruū fuit q̄ p̄mꝰ hō crearet i vere quo tp̄e oīa pullulāt ꝛ germināt q̄ apta sūt germinare. Preterea vt ait Damas. li.ij. oī tp̄e sūt fructꝰ in ꝑadiso terrestri: Cū igit xp̄s tp̄e veris passus est vt ondideret se pati propter pctm̄ p̄morū parētū: ꝯgruū fuit vt ēt nos ei ꝯformaremur in abstinētia ꝛ ieiunio: vt sic cū ipso crucifixi eius resurrectiōis ꝛ glie participes efficiamur. Et h est qđ dicit Paulus ad Gala.v. Qui eñ sunt xp̄i carnē suā crucifixerūt cū vitijs ꝛ cōcupiscētijs. XX

q Uarto q̄rit q̄re cū solēnitas q̄dragesimal inchoet in sequēti dñica: hos quattuor dies p̄cedētes eccl̄ia addidit. Et r̄ndet q̄ h fecit vt q̄dragenarius numerus ieiunij ipleat. A p̄ma eñ dñica vsq̄ ad pascha q̄dragitaduo dies sunt: de quibus dū sex dies dñicales subtrahunt solūmodo trigitasex dies ieiunabiles remanent. ꝛ ideo addunt isti quattuor dies p̄cedētes vt sacer numerꝰ q̄draginta dierū cōpleat quē xp̄s suo ieiunio ꝯsecrauit. Sūt tñ q̄dā alie rōnes mystice q̄re potius in q̄rta feria q̄ in alia feria h ieiuniū inchoet Et p̄ria est q2 in q̄rta feria mors xp̄i fuit tractata ꝛ cuꝫ deliberatione firmata. in quarta feria principes sacerdotū cū senioribus populi ꝯgregati sunt in atriū cayphe principis sacerdotuꝫ ad quos iudas accessit ꝛ xp̄m tradere ꝓmisit ꝛ illi pecuniā dare polliciti sūt Luc.xxij. ꝛ Mat. xxvj. Cū igit pniam q̄dragesimalē facimus vt xp̄o patienti cōpatiamur. Iō merito in hac q̄rta feria in qua eiꝰ mors fuit tractata hoc ieiuniū ichoat. Scđa rō ē: q2 in q̄rta feria sol ꝛ luna ac cetera celi luminaria creata fuerunt. In principio eni creauit deꝰ quādā nubeculam lucidā quādo dixit. Geñ.j. Fiat lux: ꝛ illa nubecula tres dies solis creationē p̄cedētes illuminauit quadam tenui claritate quēadmodum diluculo fieri solet. Quarta autem feria sequēti vt dictū est deus solē ꝛ cetera luminaria fecit. Et iō dies illa dies plene claritatꝫ fuit. Totū aūt tp̄s nr̄m est tenebrosum: tp̄s aūt q̄dragesimale ē lucidum: iuxta illud Eph.v. Eratis aliq̄n tenebre: nūc aūt lux in dño. Conueniēs igit fuit vt tp̄s tā lucidū in die lucida inchoaret. Tertia rō est: q2 q̄rta feria dies mercurij vulgariter nūcupat Est aūt mercuriꝰ planeta celestis q̄ s̄m astrologos regnat in virgine: dñat aq̄ semꝑ ē cū sole ꝛ p̄est facūdie. Disponit eniꝫ hoīes ad facūdiā ꝛ eloquentiā acquirendam. Un̄ đr Act.xiiij. q̄ gentiles appellabant Paulū mercuriū: q2 erat dux verbi. Recte igit ieiuniū in die mercurij inchoat ad īnuendū q̄ hoīes in h tp̄e debēt hr̄e mundiciā corpoꝝ: abūdantiā lachrymarū: ꝑseuerantiā bonoꝝ operū vt.s. sp̄ sint cū sole.i.xp̄o Predicatores aūt debēt hr̄e facūdiā sermonuꝫ ꝛ iō vt istud ieiunium facilius suscipiat hodie sancta mr̄ eccl̄ia fideles ad memoriā sue mortꝫ inducit dū in capitibꝰ cineres ponit dicēs illud Geñ.iij. Memēto hō q̄ cinis es ꝛ in cinerē reuerteris. Ad qđ etiā deus hortat Hiere.vj. di. Filia populi mei iduere cilicio ꝛ cōspergere cinere luctū vnigeniti fac tibi plāctū amarū. Populꝰ eñ dei ē ppl̄s xp̄ianus. Filia v̄o ppl̄i dei ē aīa cuiuslibet xp̄iani. Quā q̄dē aīam ipse deus ad tria hortat i v̄bis p̄dictꝫ. Prīo ad dure pnie assumptionē dicēs. Induere cilicio. Ciliciū eñ est idumētū durū ꝛ asperū de pilis cameloꝝ cōtextū. Scđo ad mortis meditationē di. Cōspergere cinere sicut faciebat Job di. sui lib. ca.xvj. Operui cinere carnē meā. ꝛ Eccl̄i.x. đr. Quid superbis terra ꝛ cinis. ꝛ Hiere.xxij. ait Propheta. Terra: terra: terra: audi verbū dñi.i. tu hō q̄ venis de terra ꝛ portas terrā ꝛ vadis ad terrā audi verbū dñi qđ tibi hodie đr ꝑ eccl̄iam.s. Memēto ꝛc. Tertio hortat ad pctōꝝ dolorē di. Fac tibi luctū amarū. Luctus eñ vt dicit Aug. est tristicia de amissione charoꝝ. Hō aūt ꝑ peccatū amisit deū aīam suā ꝛ oīa merita: ꝛ iō debet cōuerti ad pniam ꝛ amara lamēta. Et hoc sufficiat ꝓ prima parte nr̄i sermonis.

Pars secunda huius sermonis de obligatione ieiunij. Y

s Ecunda pars dicitur obligationis: pro cuius expeditiōe vt sciatur quale debeat esse ieiuniuꝫ: ad qđ quisq̄ nostrū tenetur. Sciendum est q̄ sex sunt genera hominum diuersimode ieiunantium qua in hoc versu continentur. Abstinet eger: egens: cupidus: gula: symia: virtus. Primo enim eger abstinet vel quia non pōt aliter

recipe sanitatē:vl' q: appetitū nō hñs comede
re nō pōt:ꝛ hec abstinētia nō est meritoria nec
demeritoria i se:q: in his q̄ a natura sunt ꝛ alr
esse nō pñt nec laudamur nec vituperamur.ij.
Eth. Scdo abstinet egēs:q: nō hꝫ q̄d comedat
ꝛ h' ieiuniū est indifferēs:nā nihil meref nec de
meref ſm se:q: in necessitatib⁹ nemo liberalis
existit.l.rē legatā.ff.de adi.leg. Tertio abstinet
cupidus ne expēdat:ꝛ tale ieiuniū est malum.
Un Leo papa in quodā ser.inq̄t. Nō sunt casta
ieiunia q̄ nō de rōne veniūt cōtinētie:sed de ar
te fallacie. Sunt em̄ aliq̄ auari q̄ nec ipsi com-
edere volūt nec suos comedere pmittūt ꝛ vidē
tes eos comedere dolēt ac si eis corradā deuora
rēt. Vellēt aūt ꝙ more Moysi totā hāc q̄drage
simā facerēt:nō comedētes nec bibētes. Quar
to abstinet gulosus vt postea auidius comedat
ꝛ hoc etiā est malū:de q̄ ait Augu.sup ps.xliij.
Nō laudaf in illo ieiuniū q̄ ad luxuriosaꝫ cenā
seruat ventrē suū. Inuitanf nāqꝫ aliqñ hoies
ad cenā magnā vel prādiū ad q̄ volētes auidi
ꝛ famelici venire vt melius postea comedāt añ
ieiunāt:q̄ nō est ieiuniū cōtinētie: sed potius
gulositatis. Iō Hiero.de cō se.di.v.c. Sint ti-
bi.ait. Sint tibi quotidiana ieiunia ꝛ refectio
saturitatem fugiēs. Nihil ꝓdest biduo aut tri
duo trāsmisso vacuū portare vētrē si pariter ob
struaf. Quinto abstinet symia.i.hypocrita:vt
ab hoibus laudef ꝛ sctūs appareat. Et iō dicit
dñs Mat.vj. Cū ieiunatis nolite fieri sicut hy
pocrite tristes. Extermināt enim facies suas vt
appareāt hoibus ieiunātes. Amen dico vobis
receperūt mercedē suā. Sup q̄bus verbis dicit
Chrys. Si is q̄ ieiunat p vanaꝫ gl'iam peccat
quāto magis ille qui nō ieiunat ꝛ se ieiunare si
mulat:vt sctūs hoibus videaf hypocrita est.q.
d.a fortiori. Sexto abstinet virtus.i.virtuosus
vt deo placeat ꝛ de pctō satisfaciat ꝛ sic merea
tur:ꝛ hoc ieiuniū est bonū.verū multi i hoc de
cipiunf:q̄ lꝫ ꝓpter bonū finē ieiunēt tñ nō me
renf:immo sepe peccāt q: nimis idiscreta tāqꝫ
arta assumūt ieiunia vt in eis deficiāt vel infir
menf:ɔtra quos stat illa snīa qua scribif:ꝙ di
scretio est mr oīm virtutū.ſ.q.v.c.p̄sentiū.ꝛ de
offi.custo.c.ſ. Uirtus em̄ indiscreta ꝓ vitio re-
putaf:vt in cōi ꝓuerbio dr.iō dicit Hieron.ad
Nepotianū de vita clericoꝝ. Tātū tibi impone
ieiunioꝝ quantū ferre potes. Sint pura casta
simplicia moderata ꝛ non supstitiosa ieiunia.
Et ad demetriadē virginē ideꝫ inq̄t. Neqꝫ ꝟo
immoderata tibi imperam⁹ ieiunia ꝛ enormeꝫ
ciboꝝ abstinētiā:q̄bus statim corpora delicata
frangunf:ꝛ añ egrotare incipiūt:q̄ sctē cōuer

sationis possint iacere fundamenta. Phoꝝ q̄ꝫ
snīa est moderatas esse virtutes. hec ille. Et ea
dē snīa hr̄ in.c.nō mediocriter. de ɔse.di.v. Et
ideo dicit Paulus ad Ro.xij. Rationabile ob
sequium vestrum. Z

Ciendū est etiā ꝙ multi q̄ ieiunant pa
s rū merenf:immo nihil quoad vitā eter
nā:q: nō abstinēt a pctīs. Iō Aug.sup
Iob.ꝛ ponif de ɔse.di.v.c.ieiuniū.dicit. Ieiu
niū magnū ꝛ gñale est abstinere ab iniq̄tatib⁹
ꝛ ab illicitis voluptatib⁹ sclī. Et de hoc loquif
Pius papa de cōse.di.v.c.nihil.dicēs. Nihil ꝓ
dest hoi ieiunare ꝛ orare ꝛ alia bona religiōis
agere:nisi mēs ab iniq̄tate:ꝛ ab obtrectationi
bus lingua coerceaf. Glo.ꝟo.sup.d.c.dicit. ꝓ
dest.ſ.ad vitā eternā. Quā q̄dē snīam ɔfirmat
Amb.in quadā homel'.trāsumptiue in.c. Quid
ꝓdest.lxxxvj.di.vbi inq̄t. Quid ꝓdest ieiunare
visceribus ꝛ luxuriari venatibus abstinere a ci
bis ꝛ errare pctīs:an putatis illū ieiunare fra
tres q̄ primo diluculo non ad ecclīam vigilat:
nō btōꝝ martyrū sctā loca pquirit: sed surgēs
cōuocat seruulos:disponit rhetia:canes produ
cit:saltus siluasqꝫ pluſtrat.q.d.nō. Greg.q̄ꝫ in
homel'.quadragesime inq̄t. Incassum caro at-
terif si a prauis voluptatib⁹ aius nō refrenaf.
hec ille. Nihil em̄ prodest medicina:si gladius
dimitteref in plaga. Que oīa intelligunf quo
ad vitā eternā ꝓmerēdā:nō quoad primū acci
dētale ꝛ satisfactioneꝫ p̄cepti ecclīe. Ait em̄.b.
Tho.in.iiij.di.xv.ar.iiij.q.ſ. Qui ieiunās in pctō
mortali lꝫ trāsgrediaf p̄ceptū dei q̄ vult ꝙ bo-
nū fiat absqꝫ mortali pctō:nō tñ trāsgredif sta
tutū ecclīe vel legis positiue eo ꝙ dictuꝫ statu
tū nō attēdit intētionē obseruātis sed actū. vñ
Alb.in tra.de quattuor virtutibus cardinali-
bus inq̄t:ꝙ talis ieiunās in pctō mortali:lꝫ nō
faciat vt vult deus:facit tñ q̄ instituit ecclīa:
vel q̄ iniūxit ɔfessor. Itē ibidē dicit ꝙ ieiuniū
quoquo mō factū dispositionē bonā ad castita
tem relinq̄t:magisqꝫ cōfinē deo facit ꝛ ad gra
tiā dei disponit. Ieiunādū est ergo oīno:sed q̄
vult deo placere ꝛ bonū eternū promereri ieiu
net in statu grē ꝛ sine pctō mortali. Ait em̄ dñs
Esa.lviij. Hoc est magis ieiuniū q̄ elegi: dis-
solue colligatiōes impietatis:solue fasciculos
deprimētes. Hiero.q̄ꝫ in quadā ep̄la inq̄t. Tūc
p̄clara est apud deū abstinētia corporis cū aī
mus ieiunat a vitiis. Et iō inq̄t Ber.in quodā
ser. Ieiunet oculus a curiosis aspectib⁹: auris
a fabulis ꝛ rumoribus: ieiunet lingua a detra
ctione ꝛ murmuratione:ieiunet manus a ma-
lis operibus:ieiunet aīa a vitiis. B

s Ed heu q̄ paucissimi sunt q̄ ieiunēt in
statu grē: pauci sunt etiā q̄ ieiunēt vel
in grā vel extra grām totā quadragesi
mā. Et iō scitote dilectissimi q̄ q̄libet nō rōna
biliter excusatus nō ieiunās totā quadragesi
mā peccat mortaliter etiā si nō dimitteret nisi
vnū diē. De excusatis aūt cras deo dāte p̄dicas
bimus. Qr aūt q̄libet nō excusatus p̄termittēs
vel vnū diē quadragesime grauissime peccet:
sic p̄baſ. Qd̄ eccl̄ia p̄cipit sub pena pctī morta
lis tenemur implere: vt no. in. c. nō decet. ꝛ i. c.
p̄ceptis aplīcis. xij. di. ꝛ in. c. in memoriā. c. enī
uero. ꝛ in. c. nulli fas. ꝛ in. c. sic oēs. xix. dist. vbi
dr̄. Sic oēs aplīce sedis sanctiones accipiende
sunt tāq̄ ipsius diuina voce Petri formate. c. fa
ciat. c. quisquis. xiiij. q. j. vbi dr̄. Quisquis p̄ece
p̄tis nō obtemperat reus est ꝛ debitor pene: ꝛ
paulo inferius: qd̄ p̄cipiſ imperaſ ꝛ qd̄ impaſ
necesse est fieri. Et hoc colligiſ ex verbo christi
Matth. xviij. dicētis. Qui ecclīam nō audierit
sit tibi sicut ethnicus ꝛ publicanus. Sed eccle
sia dei p̄cipit vt ieiunes totā quadragesimā. vt
pz ex̄ de obser. ieiu. p totū. ꝛ in. c. nō liceat. ꝛ in
c. nō opz. de ɔse. dist. v. Ergo mortaliter peccat
nō ieiunans totā quadragesimā exceptis die
bus dn̄icis. Sed o maxima abominatio: o de
mētia admirabilis: o stulticia nefandissima p̄
cipit dn̄s tp̄alis ne comedas infra biduū ꝛ cō
festim obedis illi: p̄cipit dn̄a nr̄a scā mater ec
clesia: vt p salute aīe tue ieiunes ꝛ non vis illi
obedire. O quot ad infernū demerguntur: q̄ nō
ieiunāt: quot credūt q̄ illis sufficiat tres dies
per hebdomadā ieiunare qui ex hoc solo dāna
buntur: q̄ totā quadragesimā nō ieiunāt. Ali
qui etiā sunt q̄ ieiunāt nullā diē sic ꝛ alterum
nō. Sed audite obsecro ꝛ a memoria vr̄a nō re
cedat qd̄ inq̄t Amb. in ser. de quadragesima di
cens. Qui cōstitutum numerum vna die man
ducando preterit: nō vt vnius diei violator ac
cusatur: sed vt totius quadragesime transgressor
arguitur. hec ille. Sed est sciēdū q̄ illi q̄ ieiunare
nolūt i futuro fame ꝛ siti deficiēt. Vn̄ eis Esa.
lxv. inquit dominus. Serui mei comedent ꝛ vos
esurietis: serui mei bibēt ꝛ vos sitietis. Pro vi
no aūt habebūt fel draconū ꝛ venenū serpētū.
Deut. xxxij. Fel draconū vinū eoꝝ ꝛ venenū aspi
dum insanabile: vua eorum vua fellis ꝛ botrus
amarissimus: p pane aūt habebunt calculum
ignitū. Prouer. xx. Implebitur os eius calculo
Talis vero panis nō poterit masticari: q̄ durus
lapis est: nec in ore poterit tolerari: q̄ ignitus
est: nec ab ore poterit eijci: q̄ oris impletiuus est
Pro pictātia aūt ꝛ ferculo habebūt sempiter
num interitum. iuxta illud ps̄. xlviij. Mors de
pascet eos. Et hec sufficiant pro secunda parte
nostri sermonis.

Pars tertia huius sermonis de violatione
ieiunij. s. qualiter frangatur. B

q Uoad tertiā partem nr̄i sermonis q̄
dr̄ violationis: est sciendū s̄m Alex.
de al. in. iiij. parte sum. in trac. de ie
iunio. ꝛ b. Tho. in. iiij. di. xv. ar. iiij.
q. j. ꝛ Ricb. nostrū in ea. dist. ar. iij. q. vj. q̄ ieiu
nium violatur ꝛ frangiſ tripliciter. Primo plu
rali comestione. Scdo notabili preuentione.
Tertio carnali refectione. Primo igitur quis
frangit ieiuniū comedēdo plus q̄ semel in die
Tn̄ aduertendū s̄m Ricb. vbi. s. q̄ qui diebus
ieiuniorum semel dūtaxat comedit tantū quā
tum actu comederet duabus vicibus: q̄uis lit
teram statuti obseruet: nō tn̄ obedit eius intē
tioni nec meritū acquirit: q̄. C. de legi. l. nō du
bium. dr̄. Nō dubium est in legem cōmittere eū
qui verba legis amplexus cōtra legis nitiſ vo
luntatē. Et iō dicit Aug. in ser. de quadragesi
ma. Sunt quidam obseruatores quadragesime
delitiosi potius q̄ religiosi q̄ artificiosis ꝛ pe
regrinis cōdimentoꝝ diuersitatibus gulā irri
tant: tantūq̄ capiunt manducando quantum
digerere possunt nō ieiunādo. hec ille. Ex qui
bus tn̄ nō cōcludo q̄ ille peccet vel frāgat ieiu
niū q̄ aliq̄d plus comedit in prādio tp̄e ieiunij
q̄ faceret tp̄e quo nō ieiunat postea cenaturus:
hoc etenim licz p sustentatione nature: sed in
telligiſ de his qui voraciter comedunt ꝛ falla
citer tantū in vna vice quantū comederēt dua
bus vicibus. hoc est enim facere fraudem legi.
l. cōtra legē. ff. de legi. C

s Ed hic queriſ vtrū liceat in sero facere
collationē? Et respōdeo s̄m p̄dictos do
cto. q̄ bibere vinū ꝛ comedere aliqua
electuaria ne vinum noceat nō frangit ieiuniū
nisi sumanſ in fraudē. Electuaria em̄ non assu
munſ p modū cibi sed medicine: ꝛ iō licz aliquo
mō nutriāt: nō tn̄ hic est principalis vsus eoꝝ:
eapropter ieiuniū ecclesie nō soluūt: nisi q̄s vte
reſ eis quasi alijs cibis in magna quātitate ad
famē extinguendā. Si q̄s igiſ in sero cōfectio
nes vel electuaria parce sumpserit per modum
medicine tp̄e ieiunij: vel ne vinum noceat sitim
patiendo nō frangit ieiuniū. Et hoc s̄m Tho.
ij. ij. q. cxlvij. ar. iiij. ꝛ in. iiij. di. xv. ꝛ Ricb. eadē
di. ar. iiij. q. j. Et exinde aliqui sumūt argumē
tum q̄ cetera preter confectiones ꝛ electuaria
frangunt ieiunium. Alij aūt dicunt oppositum
ꝛ bene. s. q̄ etiam fructus possunt capi ne vinū

noceat. Sed nunquid possit accipi modicum panis in collatione? Respondeo quod non: si quis habeat alia que possit accipere per modum medicine: sed si nihil aliud haberet et necessitatem haberet bibendi propter magnam sitim et verisimiliter crederet quod vinum ei noceret nisi aliquid comederet: credo quod talis non habens aliud quam panem vel etiam habens aliquos fructus: sed verisimiliter timens ne ei noceat propter aliquam infirmitatem vel indispositionem corporis: hoc casu accipiens modicum panis potius ad medicinam quam ad nutrimentum non frangit ieiunium: quia licet panis principaliter habeat usum ad nutriendum tamen in hoc casu attenditur intentio suscipientis: iuxta illud vulgare proverbium. Quicquid agant homines intentio iudicat omnes. Necessitas enim non habet legem. l. i. ff. de consulibus. et necessitas est inculpabilis: ut inquit philosophus in .v. Metha. Et secundum omnia iura necessitas excusat. l. Aliquis. ff. de offi. procon. l. sed et si proton. §. fi. ff. ex quibus cau. maio. l. non solum. §. fi. ff. de excu. tuto. Ideo dicitur in. c. consilium. ex de observa. ieiu. Legi non subiacet necessitas. et de reg. iur. c. quod non est. scriptum est. Quod non est licitum ex lege fit licitum ex necessitate. Sed iterum queritur nunquid bibere vinum ante sumptum cibus solvat ieiunium? Et respondet Alb. in tract. de virtutibus cardinalibus. dis. lxiij. quod sic: quia potus vini sumptus ante cibum est cibus et potus natura. Et ideo nutrit: non autem frangit post prandium quia iuvat digestionem et potus est sequela cibi et post cibum defert ipsum ad membra. hec ille. Inno. autem dicit in summa: quod non credit solui ieiunium propter potum vini vel aque vel ante cibum vel post: et hoc maxime propter consuetudinem: et hanc opinionem credo veram quando est bona intentio et non fraudulenta simul cum necessitate suscipientis. Sed quid dicemus de his qui sine necessitate faciunt collationem de pane: vel etiam habentes necessitatem bibendi et potentes habere electuaria vel similia: tamen ex sensualitate comedunt panem? Quid dicendum de comedentibus electuaria in magna copia: profecto isti omnes frangunt ieiunium. Et ideo concludo quod pauci sunt qui bene ieiunant: et iccirco deus non acceptat eorum ieiunia: quia perinde est non facere et vitiose facere. l. quotiens. ff. qui satis. cogan. Quod probatur etiam in. l. i. ff. si quis in suo vo. non te. l. Quintus. §. si convenerit. ff. ad vel. l. i. §. pesi. ff. quod cuiuscunque univer. D

8 Ecundo frangitur ieiunium notabili hore preventione: puta si quis comederet hora prime vel etiam tertie sine legitima causa; sed ex gulositate vel sensualitate secundum Tho. in. iiij. di. xv. et ibi Rich. ar. iij. q. viij. hora igitur comedendi in vigiliis et quattuor temporibus ac aliis ieiuniis preter quadragesimam est hora nona: ut inquit abbas Moyses secundum quod refert Iohannes cassianus in collationibus sanctorum patrum. Et idem dicit Hugo in expositione regule sancti Aug. et ratio huius est: quia tempore none christus in cruce dixit sitio. Ioh. xix. Et inclinato capite emisit spiritum. O igitur christiane compatiaris domino tuo et illam expecta horam ad comedendum. Tempore autem quadragesime hora comedendi est quando in ecclesiis dicuntur vespere. ut in. c. solent. de conse. di. i. ubi dicitur. Solent plures qui se ieiunare putant in quadragesima mox ut signum audierint ad horam none manducare qui nullatenus ieiunare credendi sunt si ante manducaverint quam vespertinum celebretur officium. Que verba ibidem exponit Archidi. dicens. Nullatenus ieiunare credendi sunt. i. digne et cum merito: quia peccant anticipando horam sine causa. de consecra. distin. v. c. quinque modis. non tamen frangunt ieiunium secundum Hugo. in hoc. c. et Inno. in summa. in titulo de obser. ieiu. in. §. Item credimus. licet Hostien. dicat contra. eo. ti. §. ij. versi. sed nec. hec ille. Pro concordia autem est dicendum secundum Alexandrum de ales in. iiij. parte summe. in tractatu de ieiunio. quod hora comedendi non est in precepto: tamen qui horam ipsam servare negligeret ex contemptu statuti sue consuetudinis ecclesie mortaliter peccaret: non quia preceptum transgreditur: sed quia ordinatum ab ecclesia contemnit: nulla est enim ita levis negligentia quin fiat mortalis si procedat ex contemptu. Lu. x. Qui vos spernit me spernit dicit dominus rectoribus ecclesie. Si autem potius voluerimus tenere opinionem Hostien. scilicet quod hora comedendi sit de precepto dicendum quod illa hora habet magnam latitudinem: et ideo non debet stricte considerari: sed sufficit grossa estimatio: scilicet quod sit circa horam illam. Nec multum nocet: ut inquit autor pisanelle et supplementi si ex aliqua rationabili causa aliquantulum hora illa preveniatur. Idem habetur in sum. confes. lib. i. ti. xij. q. xxiij. Cause autem rationabiles anticipandi horam comedendi possent assignare. Si quis choleram haberet rodentem ita quod sine corporis detrimento notabili non posset expectare horam ipsam. Vel quia habens itinerare non haberet modum congruentem comedendi in via ratione paupertatis: vel alia ex causa. Et sic de similibus causis est dicendum. Si autem quis non ex infirmitate vel necessitate: seu alia rationabili causa; sed ex sensualitate ac voracitate

preueniat notabiliter horã comedẽdi videtur mortalr peccare ꝛ eius ieiuniũ nõ est deo acce ptũ ꝑm Tho. ꝛ Ricb. vbi. s. q̃ dicũt ꝙ licitũ est tardare horã comedẽdi cũ hoc sit potiꝰ penali tas ꝙ ecõtra: nõ aũt licet anticipare sine legi tima cã si nolumꝰ esse violatores ieiunij. O gu losi spurcissimi: o vorarores ignominiosi: o epu lones rapacissimi: vere vos estis cathelinarij socij etem nefandissimi catheline vt inq̃t Sa lustiꝰ in cathelinario: nõ expectabãt famẽ aut sitim ad comedẽdũ ꝛ bibẽdũ: sed ꝑueniebãt eã in comedẽdo ꝛ bibẽdo. Sic vos q̃ tpe ieiunij statim cũ ex lecto surrexerit; cogitat; de epulis añq̃ ad ecclesiã ꝑgatis vel ad ꝑdicationes; de repletiõe vẽtris sollicitĩ estis: ꝑfecto in vobis v̾ificaꝭ illud apli ad Eph. iij. c. Sunt q̃dã q̃s sepe dicebã vobis: nũc aũt et flẽs dico inimicos crucis xp̃i. Quoꝝ deꝰ vẽter est: quoꝝ finis inte ritꝰ ꝛ gl̃ia i ꝯfusione eoꝝ q̃ terrena sapiũt. Si igiꝭ gratũ vultis esse deo ieiuniũ vestrũ; post ꝑdicationẽ officiis ecclãsticis interesse debe tis ꝛ post vespas auditas comedere: vel si eos audire nõ valetis necessitatibꝰ familiaribꝰ im pediti saltẽ horã vesperarũ vel circa: nisi aliud faciẽdi legitima sit causa expectare.

T Ertio ꝛ vltimo frangiꝭ ieiuniũ carna li comestione. S; ꝑ maiori declaratio ne sciẽdũ ꝙ tpe quadragesime nõ so lũ caro interdicꝭ ieiunãtibꝰ: s; etiã oua ꝛ lacti cinia inquãtũ sunt orta ex aĩalibꝰ carnẽ habẽ tibꝰ. vñ Greg. iiij. di. c. denicꝗ. inq̃t. Parũ est vt his diebꝰ a carnibꝰ aĩaliũ; abstineamꝰ nisi ab his q; que sementinã trahũt originẽ carnis ie iunemꝰ: a lacte videlꝫ caseo ꝛ ouis. hec ibi. In alijs aũt ieiunijs in comedẽdis ouis vel lacti cinijs vel nõ diuerse sunt cõsuetudines ꝑuin ciarũ ꝑm quas faciẽtes non peccãtis. iuxta id dictũ scti Amb. qḋ matri scti Aug. Si fue ris rome romano viuito more. Si fueris alibi viuito sicut ibi. c. illa aũt. xij. di. Una eñ quecꝗ ꝑuincia abũdat in sensu suo: vt inq̃t Hiero. in c. vtinã. lxxvi. di. vbi etiã inq̃t. Esus aũt carniũ gñaliter in omni ieiunio est ꝓhibitꝰ: q: magis est delectabilis ꝛ ad humorem luxurie magis cooperaꝭ. hec ille. Quo aũt ad alia ꝑdicta vi delꝫ lacticinia inq̃t Hiero. ibidẽ. ꝙ diuerse sũt ꝯsuetudines ꝑuinciarũ q̃ seruari debẽt. Facit ex̃ de sepul. c. certificari. ꝛ. c. cõsiliũ. de obser. ie iu. ꝛ. l. j. circa fi. ff. de ven. inspi. Concordat his oẽs Ricb. in. iiij. di. xv. ꝛ Tho. ij. q. clvij. ar. viij. in rñsione ad. iij. ar. Host. ꝛ Inno. in sum. in ti. de obser. ieiu. ꝛ Durã. in sum. sua. li. j. pte j. di. vij. q. j. Cõcludiꝭ ergo ex ꝑdictis ꝙ q̃ ubet cõedẽs carnẽ oua vel lacticinia orta ex aĩalibꝰ carnẽ habẽtibus frãgit ieiuniũ q̃dragesimale sic etiã notaꝭ in. c. nõ oportet. de ꝯse. di. iij.

S Ed dubitari põt cur ieiunij tpe nõ pre cipiꝭ abstinẽtia a vino cũ tot mala de illo dicanꝭ. Nã Sap. Prouer. ij. c. ait. Luxuriosa res est vinũ. ꝛ idẽ hꝛ in. c. luxuriosa xxxv. di. Jõ dicit apl̃s ad Ephe. v. c. Nolite ine briari vino in quo est luxuria. Uñ Ouid. in. ij. de reme. amo. inq̃t. Uina parãt animũ veneri si plurima sumas. Atꝗ stupẽt multo corda se pulta mero. Eapropter ꝑcipit Hiero. in epl̃a ad Eustocb. di. Hoc moneo ꝯ obtestor: vt spõ sa xp̃i vinũ fugiat ꝑ veneno. Rñdeo ꝑm Ale xan. de ales ꝛ Ricb. vbi. s. ꝙ ecclesia magis in terdicit ieiunãtibus esum carniũ q̃ potũ vini triplici rõne. Prima est q: difficilius est absti nere a potu vini q̃ ab esu carniũ. Eapropter si ecclia interdixisset vini potũ plures fuissent ex posit periculo trãsgressionis q̃ ꝑ esu; carniũ: q: defectus carniũ; põt aliqualiter restaurari alijs cibis: qḋ nõ ita est in defectu vini. Et iõ vbi maius est periculũ ibi cautiꝰ fuit agẽdũ. c. vbi periculũ. de elec. in. vj. Scḋa rõ est: q: ieiu niũ freq̃nter tristiciã excitat. Uinum ꝟo letifi cat cor hoĩs. vt Psalmographus canit. Et iõ cõuenientissime ieiunãtibus vini vsus ꝑmissus est. Tertia rõ est: q: abstinẽtia carnium magis est ꝯ cõcupiscẽtiã gule ꝑ quã peccãm introductũ est: q̃ abstinentia a vino. Quarta rõ põt addi ꝙ vinũ ꝑmissu; est ꝓpter necessitatẽ digestio nis. multi eñ habẽt debilẽ stomachũ q̃bꝰ ne cessarius est vsus vini ꝓpter digestionẽ perfi ciendã. Sed audite o ebriosi: o bibitores: o te mulẽti quid Greg. dicat in. c. denicꝗ. iiij. dist. Uinũ inq̃t ita bibere ꝑmittimꝰ vt oĩno ebrie tatẽ fugiamꝰ. Et iõ ait Alex. de ales vbi. s. ꝙ ꝛ si ecclia nõ ꝓhibuit vinũ tpe ieiunij ꝑdictis rõnibus: tñ laudabilior est abstinẽtia vini q̃ carnium: tum q: est magis purgatiua ꝛ satisfa ctoria: eo ꝙ magis penalis est: tũ q: est magis preseruatiua: q: ꝑ hmõi abstinẽtiã magis miti gatur carnalis cõcupiscẽtia quã reprimere in tẽdit ecclesia per ieiuniũ: vt etiã inq̃t Tho. ij. ij. q. cxlvij. ar. ix. tũ q: est magis eleuatiua: q: vi nũ magis impedit eleuationẽ mẽtis ad super na et magis turbat rõnem. Uñ in lege veteri sacerdotes bibere vinũ ꝓhibebanꝭ qñ debe bãt intrare sanctuariũ dei: vt habeꝭ Leuit. x. Et iccirco vxori manue filiũ. s. Samsonẽ cõce ptura q̃ saluaturus erat populũ angelꝰ appa rens: vt habeꝭ Judic. xiij. c. precepit ne vinum ipsa biberet: ꝛ siliter vt in eodẽ capitulo habeꝭ

postea idē angelus apparēs manue pcepit ne pmitteret filiū ei⁹ q̄ nasciturus erat bibere vnq̄ vinū in vita sua. Debebat eñ esse Nazareus dñi qđ ſm ſctm̄ Hiero. idē est q̄ cōsecrat⁹ siue mundus ⁊ ſctūs. O igit generosi ciues: o dilectissimi fratres ⁊ sorores si mūdare vultis aīas vr̄as: si vos sctificare atq̄ deo ꝯsecrare desideratis: abstinete vos ab oib⁹ ꝓhibitis cibis et ab omi ebrietate ⁊ facite qđ inqt sanct⁹ ꝓpheta Johel. ij. c. sue ꝓphetie. trāsumptiue in epistola occurrētis ferie di. Cōuertimini ad dñm deū vestrū in toto corde vestro in ieiunio ⁊ fletu ⁊ plāctu: ⁊ scindite corda vestra ⁊ nō vestimēta vestra. Qđ vobis facere ille cōcedat qui in seculū seculi viuit ⁊ regnat. Amen.

Feria quinta de reprobatione gule et de ieiunij exceptione ac de eiusdē fructificatione. Sermo quintus. B

Ejicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus ⁊ stridor dentium. Matth. viij. c. C
Discurrēs p oēs: tā paganorū q̄ sacre scripture libros inuenio oēs summopere gule vitiū detestari: maxime aūt sacra scriptura h̄ nobis nefandissimū vitiū ꝓhibet etiā sub pena mortis. Un̄ primis parētib⁹ Gen. ij. c. dictū est. Quacūq̄ die comederitis ex eo moriemini. Et de filijs israel gulosis dr̄ Numeri. xj. c. Adhuc erāt carnes in dētibus eoꝝ: ⁊ ecce furor dñi ꝯcitat⁹ in populum pcussit eū plaga magna. Deut. q̄s. xxj. c. Filius qdā a pr̄e accusat⁹ q̄ comesatiōib⁹ vacaret a ppl̄o lapidat⁹ interijt. hoc etem̄ pessimū peccatū facit hoiem deo rebellem. vn̄ Deut. xxxij. c. scriptū est. Incrassatus est dilect⁹ ⁊ recalcitrauit. ⁊ Prouer. xxvij. dicit Salomō. Aia saturata calcabit fauū. i. spiritūsanctū. Jō gulosi appellanf canes. Esa. lvj. c. vbi dr̄. Canes impudētissimi nescierūt saturitatē. Eapropter inquit Amb. in sermone de ieiu. Male dñe seruit gule q̄ semp expetit ⁊ nūq̄ explef. Quid eñ insatiabili⁹ vētre: hodie suscipit: cras exigit cū impletus fuerit disputaf de cōtinētia cū digesserit: vale ꝟtutib⁹ dr̄. hec ille. Ipsi aūt gulosi dicūt illud qđ scriptū est Esa. xxij. c. Comedam⁹ ⁊ bibamus cras eñ moriemur. Jō dicit vobis dñs Luc. xxj. c. Attēdite ne forte grauenf corda vestra crapula. Sitr ad hoc nos hortatur sctā mater ecclesia. de cōse. di. v. c. ne tales. ⁊ ex de vi. ⁊ hone. cle. c. a crapula. ⁊. xxxv. di. p totā. Leuit. q̄s. xxiij. c. dr̄. Ois aia q̄ nō fuerit afflicta die hoc peribit de populo suo. Et iō dicit apl's. s. ad Coꝛ. vj. Esca ventri ⁊ venter escis. deus aūt hūc ⁊ hāc destruet. Et ad Gal. vj. c. inquit. Manifesta sunt opera carnis. s. fornicationis: immūdicia: ebrietas: comesationes ⁊c. sequif. Qui talia agūt regnū dei nō possidebūt. Eapropter de talib⁹ possunt dici verba pposita. Ejicienf ⁊c. Sup q̄bus nobis tria sacra mysteria cōsiderabimus. Primū appellabitur reprobationis. Scđm exceptiōis seu excusationis. Tertiū fructificationis.

Pars prima hui⁹ sermonis de reprobatione gulositatis. D

G Gulositatis vitiū summopere est detestandū: q̄nq̄ principalibus ꝓbatur fundamētis. Et primo rōne occasionis. ſm eñ Alex. de ales in. ij. parte summe. in tracta. de gula. arti. vij. Licet gula p se non sit origo alioꝝ vitiorum occasionaliter tñ disponit ad illa. Un̄ glosa super illud ps. cxxxv. Qui percussit egyptū cū primogenitis eoꝝ dicit. Luxuria: supbia: ⁊ cōcupiscētia sunt ea que vēter generat. Itē glo. sup illud Mat. iiij. Cum ieiunasset ⁊c. inqt. Nisi gula refrenetur frustra cōtra alia vitia laboratur. Un̄ Grego. vij. moral. inquit. In vanum ad spūalis agonis cōflictū assurgif si nō prius intra nosmetipsos hostis posit⁹ gule: videlz appetitus edometur: q: si nō ea que nobis sunt viciniora pternim⁹: inaniter ea q̄ lōgius sunt impugnādo trāsimus. Incassum nāq̄ cōtra exteriores inimicos in cāpo bellum geritur si intra vrbis menia ciuis insidiās habetur. E

S Scd̄o detestanda est gula rōne dissipationis. Primo eñ dissipat bona aīe videlz intellectū ⁊ alias potētias. Un̄ Isidorus lib. s. de summo bono. dicit. Epularū saturitas nimia aciem mentis obtūdit: ingeniūq̄ euertere facit. Hiero. q̄s in quadā epl'a inquit. Venter pinguis non gignit tenuē sensum. Et alibi idem ait. Nihil sic obruit intellectum vt comesatio et ebrietas. Et Seneca ad Lucillum epl'a. xv. scribit dicens. Per copiam ciborum ingenij subtilitas impeditur. ⁊ Bernar. in quodā sermone dicit. Quanto magis cibi ventrē pascūt tanto amplius sensus mentis obtundunt. Nā greci dicunt ex grosso ventre subtiles sensus non posse generari. Quia turbati sunt ⁊ moti sunt sicut ebrius et ois sapientia eoꝝ deuorata est. ps. cvj. Et Tullius in lib. de Seneca inquit. Archita tarentinus cum eius sermoni Plato athenienſi. interesset nullam capitaliorem pestem q̄ voluptatē corporis dicebat hominibus a natura datam.

Cũq3 nihil mẽte p̄stabilius dedisset hoī deus huic diuino numeri nihil tā inimicū esse q̄ᵱ voluptatē. Jō Sen. ad Lucil. ep̄la. lrī. inq̄t. Uentri obediẽtes in aīaliū numero cōputamus nō hoim. Et idē dicit Macrob. in li. saturnaliū inquiens. Jn pecudū ferarūq3 numero hr̄ q̄sq̄s voluptatibus vacat. Tullius q3 in paradoris ait. Cū tibi deus τ mr̄ olim natura dederit animū: quo nihil est p̄stātius: nihil diuinius: sic te p̄ijcies ipse atq3 p̄sternes. vt nihil iter te τ pecudē interesse putes: voluptas quo maior est: eo magis aim a sede sua τ statu dimouet. Merito ergo voluptates sequēs bestia appellādus est immo plus q̄ bestia: nō sequit̄ nature istinctū. Ut em̄ d̄r in li. de aīal. Nulli aīaliū tā magnū corpus habēti dedit natura tā paruū os τ collū sicut hoī: vt p̄ hoc ad cibi τ potus parcitatē τ tēperātiā eū induceret. Uñ Bern. cōtra gulosos ait. Uoluptas gutturis q̄ hodie tāti emitur vir duoꝝ latitudinē obtinet digitoꝝ. Jtē natura dedit ɔ̄suetudinē hoī vt vētrē cingulo restringat: qd̄ in alijs aīalibus nō fit: vt p̄ hoc ostēderet̄ q̄ hō a nimia cibi ac potus sumptione d3 ventrē restr. ngere τ dicere deo illud Eccl. xxiij. Aufer a me vētris ɔ̄cupiscētiā qd̄ tn̄ gulosus nō facit q̄nimmo ventrē suū dilatat τ extēdit. Jtē natura dedit hoī os sursum eleuatum vt nō tm̄ epulas corp̄ales sed maxime celestes appetat: τ iō gulosus qui circa epulas corporales totaliter se effudit: τ os suū versus terram vertit bestialis vocatur. Uñ de ipso ait Dauid p̄s. xlviij. Cōparatus est iumētis insipiētibus τ filis factus est illis. Scd̄o gula dissipat bona corporis. Uñ Jnno. iij. in li. de miseria cōditionis humane di. Quid turpi⁹ guloso vel ebrioso: cui fetor in ore tremor in corpore. p̄mit stultā: p̄jicit occulta: cui mēs alienat̄: facies trāsformatur. hec ille. Uñ scripserūt Bragmāni ad Alerādrū dicētes. Uos estis viua sepulcra mortuoꝝ. Et in. v. p̄s. d̄r de gulosis. Sepulcrū patens est guttur eorum. Et sic bn̄ d̄r fetor in ore. Scd̄o d̄r tremor in corpore. Ait enim Sene. ad Lucil. ep̄la. xxiiij. Epule cruditatē generant debilitates neruoꝝ: ac corpoꝝ tremorē. Tertio d̄r stulta p̄mit. vñ de ebriosis dici pōt illud p̄s. cxliij. Quoꝝ os locutū est vanitatē. Quarto d̄r cui mēs alienat̄. Ait em̄ Hiero. in li. ɔ̄tra Jouinianū. Sn̄ia Galieni fuit: aīas nimio sanguine τ adipe inuolutas nihil tenue: nihil celeste: sed semp̄ de carnibus τ ructu ventrisq3 ingluuie cogitare. Quinto d̄r: facies trāsformat̄. Uñ de gulosa muliere scriptū est Thren. j. c. Egressus est a filia syon omnis de coꝛ eius, τ eius. li. iiij. c. Denigrata est super carbones facies eoꝝ dicitur de gulosis.

K Similiter nimia gulositas corrūpit gustū. vñ Bōa. in sermōibus li. ij. ser. vij. inq̄t. Nēpe amarescunt epule sine fine potite. τ Ecci. xxxj. d̄r. Amaritudo aīe vinū multū potatū. Dicit q3 Alb. in tract. de virtutibus politicis: q̄ sc̄m sn̄iaꝫ hippocratꝫ: mulier nimis pinguis generare nō pōt: qd̄ pōt adduci ad p̄positū gnationis sp̄ūalis virtutū: quā nō pōt facere nimis crapulās. Jtē generat gula diuersas infirmitates. vñ Hiero. de ɔ̄se. di. v. in. c. ne tales, inquit. Morbi saturitate nimia cōcitantur. τ ibidē ait. Hippocrates docet i amphorismis suis. Crassa τ obesa corpora q̄ crescēdi mēsuram impleuerūt nisi cito ablatione sanguinis minuant̄ in paralisim τ pessima morborꝫ genera erūpere. Sene. q3 ad Lucil. inq̄t. Uoluptatibus maior pars hoim perit. τ alibi. Plures occidit crapula q̄ gladius. Chrys. q3 in. c. nihil. de cōse. di. v. inq̄t. excessus ciboꝝ ɔ̄sumit τ putrescere facit corpus τ macerat egritudine diuturna: τ tūc eū morte crudeli cōdemnat. et Sene. x. Rhetorice ait. Quicq̄d auiuꝫ volitat: quicq̄d pisciū natat: q̄cq̄d ferarū discurrit: nostris sepelit̄ vētribus: τ ideo subito morimur: q2 mortibus viuimus. Jdeo Eccli. xxxvij. dicit Sapiens. Noli auidus esse in oī epulatione τ nō te effundas sup̄ escā. Jn multis enim escis erit infirmitas: τ auiditas appropinq̄bit vsq3 ad cholerā. Propter crapulā em̄ multi obierūt Auicēna q3 fen. iij. f. c. vij. dicit. Et nihil est deterius saturitate: ecōtra s̄o de abstinētia inq̄t hippocras i amphorismis. parte. ij. Ex plenitudine quecūq3 egritudines fiunt: euacuatio restaurat. Tertio dissipat gula bona tēporalia. vñ d̄r Thren. f. de gulosis. Dederūt p̄ciosa q̄q3 p̄ cibo ad refocillandā aīam. τ Prouer. xxj. c. dicit Salomō. Qui diligit epulas in egestate erit τ qui amat vina τ pinguia nō ditabit̄: τ iō gulosus est ille de quo d̄r Aggei. j. c. Qui merces cōgregauit per totā hebdomadā τ eas posuit in saccū pertusum. i. in ventrē qui est pertusus. Qd̄ faciunt multi in die dn̄ico expēdentes in tabernis oīa que lucrati sunt per totam hebdomadam. Quarto dissipat gula oīa bona sp̄ūalia: videlꝫ virtutes: in cuius figuram scriptum est. iiij. Reg. xxv. q̄ nabuzardan p̄nceps coquoruꝫ destruxit muros hierusalem: ad designandū q̄ venter cui multitudo coquoꝝ deseruit p̄ vitiū gule edificia virtutū ɔ̄sternit: vt ait Gratianus di. xliiij. c. f.

L Tertio principaliter gule vitiū detestat̄

rõne violatiõis. Tres em̃ leges ab origine mũdi vsq ad hãc etatẽ reperte sunt: sic colligi põt a Gratiano. in. c. Oẽs leges. j. di. Prima est naturalis in qua hoies simplici mõ viuẽtes: delitias minime reqrebãt. vñ Boe. ij. de cõso. inquit Felix nimiũ prior etas cõtẽta fidelibus aruis. Nec inerti pdita luxu: facili q̃ sera solebat ieiunia soluere glãde: nec bachica munera norat liquido cõfundere melle. Ouid. q̃s. xv. Meta. dicit. At vetus illa etas cui fecimus aurea nomẽ. Fetibus arboreis: ⁊ quas hum⁹ educit herbis. Fortunata fuit nec polluit ora cruore. Ergo nec pietas sic victa cupidine vẽtris. Sed hanc legẽ vitiũ gule violauit: cũ primi parẽtes p eã peccauere. Geñ. iij. c. Post quos alij hoies secuti sunt: vñ Geñ. vj. c. scriptum est. Corrupta est terra coram dño: ⁊ repleta est iniqtate. s. gule et luxurie. Alia lex fuit scripture in qua oẽs huic vitio adeo dediti fuerũt vt cõtra deum ⁊ Moysen ⁊ Aarõ murmurarent. Unde Exo. xvj. dicebant. Utinã mortui essemus in egypto qñ sedebamus super ollas carniũ: ⁊ comedebam⁹ panem in saturitate. Tertia lex gratie nũcupata est que vsq in finẽ mũdi durabit. In qua licz ebulitus dixerit Mat. vj. c. Nolite solliciti esse aie vestre dicentes. Quid manducabimus aut q̃d bibemus: tñ hoies gulositati multã crapule operã dãt: ita q verum est id q̃d dicit in ps. xiij. Oẽs declinauerũt simul inutiles facti sunt nõ est qui faciat bonũ: nõ est vsq ad vnũ. s. ppter peccatum gule.

Quarto detestãda est gula rõne iniuriationis. Iniuriat em̃ gula primo: cum gulosus in supfluis cõsumit illud expẽdit: de quo alius necessitatẽ hz. Illud em̃ est illius necessitatem patiẽtis: nõ gulosi. Inqt em̃ Amb. in. c. sicut di. xlvij. di. Nemo ppriũ dicat q̃d cõe est: plus q̃ sufficit ad sumptus violẽter obtẽtũ est. Et iõ dr q necessitatis tpe oĩa sunt cõia. xij. q. j. c. dilectissimi. ⁊ ff. ad leges rhodiã. de iact. l. ij. §. cum in eadem. ar. ex. de fur. c. Si q̃s ppter necessitatẽ als p necessitatẽ. ⁊ c. discipulos. de cõse. di. v. ⁊ c. q̃d aũt. xxiij. q. vij. Itẽ scandalizat gulosus proximum. Unde in summa de vitijs dicitur: q gula est proximi corruptio: scilz propter malum exemplũ. Ideo apostolus ad Rom. xiiij. inquit. Si ppter cibũ frater tuus otristat iã nõ sm charitatẽ ambulas. Noli cibo tuo pdere illũ: p quo xps mortuus est. ⁊. j. ad Cor. viij. idẽ ait. Si esca scandalizat fratrem meũ nõ mãducabo carnes in eternũ. Iniuriat etiã deo. Nã gulosus seruit vẽtri suo tanq̃ deo. Ait em̃ Aug. in quodam ser. hoc ab hoie p deo colitur q̃d ab eo p̃e ceteris diligit. Ideo cõqueritur dñs Osee. xiij. de gulosis di. Adimpleti sunt ⁊ saturati: ⁊ leuauerũt cor suũ ⁊ obliti sunt mei.

Quinto ⁊ vltimo detestãda est gula rõne punitionis. Si em̃ ppter gulã primi parẽtes amiserũt paradisum terrestrem. Geñ. iij. c. ⁊. c. ferto die. xxxv. di. Et hoc ppter vnicã gustationẽ pomi: quã punitionẽ expectabũt: q totũ cor suum in gulositatibus habent. Quid dicemus de se inebriãtibus. O maledicta ebrietas Loth qui in sodomis bon⁹ extiterat: inebriatus cũ filiabus duplicẽ incestum cõmisit. Geñ. xix. c. Ideo dicit Señ. in quadam epla ad Lucil. Ebrietas est demõ blãdus: venenum dulce: volũtaria rabies: illecebra honestatis ⁊ pudoris infamia. hec ille. O abominabilis ebrietas: tu facis hoies nugaces: iuxta illud Oratij. Fecũdi calices quẽ nõ fecere disertum. ⁊ per õis abominabiles. Ecci. xx. Abominabilis est q̃ pcax est ad loquẽdũ. Tales ebriosi qui frequẽter inebriant sunt sm canones infames ⁊ ihabiles ad dignitates. vñ clerici hmõi si admoniti nõ desistũt possunt officio ⁊ bñficio priuari. c. a crapula. de vi. ⁊ hone. cle. Milites ħo debẽt cingulo militari priuari. l. oẽ delictum. §. penul. ff. de re mili. Et laicus debet cõiones priuari vel verberari. c. Epõ. xxxv. di. O diabolica gulositas tu sensum ⁊ intellectũ hoibus capis. Nam Esau per gulam stultus ⁊ demens fact⁹ ppter lentis edulium vẽdidit fratri primogenita sua. Geñ. xxv. c. ppls etiã israel postq̃ cepit mãducare ⁊ bibere surrexit ludere ⁊ adorare vitulum aureum. Exo. xxxij. c. Ex quo a dño seuerissime punitus est. Filij heli sacerdotis gulositatem sequentes. j. Reg. ij. c. ppter illud pctm̃ interfecti sunt. j. Regum. iiij. Amõ in conuiuio temulentus ab Absalõ occiditur. ij. Reg. xiij. c. Simon machabeus cum duobus filijs interfectus est in conuiuio a Ptolomeo. j. Macha. xvj. c. O potentia gulositas: tu prouocas iram dei. Neemie. ix. Comederunt ⁊ saturati sunt ⁊ impinguati: ⁊ prouocauerunt te: dicitur de gulosis. Filij ⁊ filie Iob vescentes ⁊ bibentes vinum occisi sunt. Cecidit enim domus sup eos. Iob. j. O diues epulo qui vescebaris quotidie splendide: quare in lingua cruciaris. Luce. xvj. nisi q: dulcedinem ciborum degustasti. O holofernes quare a muliere occisus es: nisi q: ebrius eras. Iudicũ. xiij. Amã post conuiuium cum decẽ filijs est cruci affixus. Hester. ix. c. O Noe quare denudasti femora: nisi quia ebrius eras Geñ. ix. c. Samson in cõuiuio a philisteis illu

sus est. Judicū. xvj. Sacerdotes & ꝓphete nescierunt p̄e ebrietate. Esaie. xxix. O maledicti ebrij: audite q̄d dicat Hiero. de hebraicis questionib⁹. Oēs qui ebrietatē sectuntur: filij Belial vocātur: nā vēter mero estuās facile dispumat in libidinē. O

E iō generosi ciues diligite tēperātiā & exēplo xpi hac sctā quadragesima ieiunate. ait eīn Ber. in q̄dā sermōe. Nō decet delicatū mēbrū sub spinato capite esse. Capite exēplū scti Johā. bap. cuius ab⁹ erāt locuste & mel silvestre. Uinūq̄ vel sicerā nō bibebat. Mat. iij. Capite etiā exemplū btī Nicolai ab vtero mr̄is scrificati q̄ infans q̄rta et sexta feria a lacte abstinuit. Itē scti Frācisci q̄ tāta abstinētia corp⁹ suū macerauit ꝙ etiā de aqua vix ad sufficiētiā sumebat cū sitis estuabat ardore & sepe cinerē et aquā opponebat cibarijs vt ea redderet insipida vt refert sctūs Bon. in legēda ei⁹. Scti q̄z Hilarij abbatis abstinētia nos ad austeritatē vite inducere d; q̄ paruissimo cibo vitā suā sustētabat. Cū aūt d̄r in legēda sua. Quindecim tātū caricas post solis occasum comedēs nō intelligit̄ ꝙ q̄ndecim caricas. i. onera ciboꝝ comederet vt q̄dā truffator exponebat: s̄; p caricas intelligunt̄ fic⁹ siue dactili desiccati. Cū si ad h̄ vos nō inuitāt exēpla sctōꝝ capite exēpla infideliū maxime romanorū: de q̄b⁹ inq̄t Ualeri⁹ maxim⁹ li. ij. Fuit antiquoꝝ illa simplicitas in cibo capiēdo hūanitatis ał' & ꝯtinētie index certissima. Nā maximis viris prādere & cenare i ꝓpatulo nō erat verecūdia: q: nec illas epulas habebant q̄s oculis ppli subijcere erubescerēt. Refert q̄z Cheremō hystoricus de vita antiquoꝝ egypti sacerdotū ꝙ dū in tēplo ministrabant & rerū naturas ac rōnes siderū ꝯtēplabant̄ semp a carnib⁹ & a vino abstinebāt. Eubol⁹ q̄z q̄ hystoriā Mitridatis descripsit narrat apud ꝑsas tria esse magorū gn̄a. Quoꝝ primi q̄ sunt doctissimi & eloq̄ntissimi excepta farina & holere nihil amplı⁹ i cibo sumebāt. Euripides i creta Jouis ꝓphetas nō solū a carnibus: sed etiā a coctis cibis abstinuisse refert. Exēplū etiā habem⁹ de Alexādro magno de q̄ legit̄ in hystoria triptita: ꝙ cū in quodā loco arido eius exercitu suo siti estuaret aquā sibi delatā effudit in terrā: vt hoc exēplo alios ad sitis tolerātiā aīaret. Idē etiā exēplū h̄r ibidē de Theodosio impatore. Legit̄ etiam de Anacharse pho: ꝙ q: erat plen⁹ multis virtutib⁹ varie ei statue facte sunt in q̄bus sic scriptū erat Anacharsi ꝑsidi venereoꝝ vētris & gule. hec eīn vitia maxime refrenabat. O deuoti xpiani si nō attēditis exēpla paganoꝝ ꝯsiderate q̄d fecerint scti machabei: de q̄b⁹ legit̄ ꝙ potı⁹ elegerūt mortē q̄ carnes ꝓhibitas ꝯ dei legē cōedere. j. Mach. j. Et idē fecit eleazar⁹ vir etate ꝑfect⁹. ij. Mach. vj. Sensualitati ḡ vr̄e violētiā facere debetis: & nō in aliq̄ sacrū h̄ ieiuniū a sctā mr̄e eccl'ia institutū violare: vt cū ipsis machabeis eternā gl'iā adipisci valeat̄.

Pars secūda huius sermonis de ieiunij exceptione siue excusatione. P

Ecūdū oēs theolo. in. iiij. di. xv. maxime Rich. ibidem. ar. iij. q. iiij. licꝫ preceptū dei ieiunādo fit ḡnale: tn̄ intētio legislatoris nō fuit obligare h̄ntes legitimā cām nō ieiunandi. Impossibiliū eīn nulla est obligatio. l. impossibiliū. ff. de reg. iu. & iō q̄ nō pōt nō tenet̄. Illud aūt dicimur posse q̄d cōmode possum⁹. l. nepos ꝓcu lo. ff. de vbo. sig. Caueat tn̄ q̄cūq̄ sibi falso indiget ne carnalr decipiat semetipm: q̄ eīn ieiunat q̄tidie ꝓ lucrādo floreno & dicit se nō posse ieiunare ꝓ lucrādo paradiso: ampli⁹ diligit nūmū q̄ deū ꝑnt tn̄ aliq̄ a ieiunio rōnabiliter excusari. Primi sunt paupes mēdicātes: q̄ s̄m Tho. ij. ij. q. cxlvij. ar. iiij. & in. iiij. sen. di. xv. ar. ij. q. iiij. & Rich. vbi. s̄. & Alex. in. iiij. per eius. sum. in tract. de ieiu. absoluunt̄ & liberantur a ieiunādo in duob⁹ casib⁹. Prim⁹ q̄n simul non ꝑnt h̄re tātū cibū hora comestiōis ꝙ eis ad victū vni⁹ diei sufficiat sicut frequenter ꝯtingit egenis q̄ frustratī elemosynas q̄rūt. Scd̄s casus est q̄n ex ꝑcedēti inedia tātū debilitati sūt ꝙ ieiuniū sufferre nō ꝑnt. Dicit tn̄ Alexā. vbi s̄. ꝙ si ꝑdicti paupes determinatā h̄nt annonā sufficiētē q̄ aliq̄n dat̄ ab aliq̄b⁹ ꝑsonis diuitibus vel hospitalib⁹ tūc tenent̄ ieiunare alr̄

Ecūdo excusant̄ a ieiunio (nō. O mulieres pregnātes que non tātū ꝑnt dimittere ieiuniū: sed etiam debēt s̄m Rhodoñ. si imminet periculū ꝓlis comedere oīa nutritiua: ex q̄bus sustentet̄ natura. Excusantur aūt ꝑpter duas rōnes. Una est: q: debēt accipe cibū non tātū ꝓ se: sed etiā ꝓ nutrimēto fet⁹. Alia cā est: q: pgnātes consueuerūt h̄re varia et inordinata desideria diuersoꝝ ciboꝝ: & q̄nq̄ ita intensa: ꝙ nisi aliq̄ mō possint appetitui satisfacere essent in periculo faciendi abortum. Nutrices q̄z excusantur a ieiunio dū lactāt cū etiā habeāt recipere nutrimentū pro se & ꝓ ipsa ꝓle: & de hoc habet̄ in summa cōfes. li. j. ti. xij. q. xxiiij. R

Ertio excusant̄ a ieiunio pegrināteş i q̄busdā casib⁹ s̄m Tho. & Rich. vbi. s̄.

sic distinguẽdo: qꝛ aut talis peregrinꝰ ꝓficiscẽdo põt ieiunare: ant nõ. Si põt ieiunare peregrinari simul: tenet̃ ad ieiuniũ. Si ṽo nõ põt simul ieiunari ⁊ ꝑegrinari: aut talis ꝑegrinatio cõmode differri põt: aut nõ. Si põt differre ꝑegrinationẽ dꝫ ⁊ tenet̃ potiꝰ eã differre: ꝙ frãgere ieiuniũ vel tãto minꝰ ꝑegrinari in die ita ꝙ possit simul ieiunare ⁊ ꝓficisci. Si autẽ cõmode ꝑegrinatio differri nõ põt: puta qꝛ tẽpus ieiunij hoĩem in via occupauit: vel qꝛ mora in prima periculũ hꝫ spũale vel corꝑale: vel qꝛ dies festꝰ alicubi imminet: ad quẽ hõ ire tenetur ex voto vel ex deuotiõe ꝑgere cupit: tũc hoc casu põt ſm ꝑdictos doctores cũ dispẽsatione sui superioris si ad eũ cõmode recurrere põt oĩbus ꝑdictis pẽsatis peregrinari: ⁊ ieiuniũ soluere. Nec obstat ꝙ ieiunare sit de precepto: ⁊ ire ad indulgentias: vel ad loca deuota visitãda sit de cõsilio: ex quo videtur nõ posse frãgi ieiunium ꝓpter hoc: qꝛ r̃ndet Richar. ⁊ Tho. vbi. ſ. ꝙ intẽtio dãtis ꝑcepta de ieiunijs nõ fuit vt excluderet tales pias causas in qbꝰ nõ lateat aliqua fraus: secus tñ est de ꝑceptis legis nature vel iuris diuini. Sed videat qſqꝫ ne fraudulẽter accipiat ꝑegrinationẽ vt ieiuniũ frãgat: qꝛ vt dicebat quidaꝫ cardinalis in morte. Non oportet abarrare deũ. Et qđ dĩ de peregrinãtibꝰ idẽ dꝛ de cursoribus. Sed postmodũ cũ stãt debẽt ieiunare. Et notãdũ ꝙ inquit Alex. de ales vbi. ſ. ꝙ nulla afflictio peregrinatiõis vel itinerationis absoluit a ieiunio ab ecclesia instituto: nisi necessitate dispẽsante autoritate clauiũ si habere põt. S

q Uarto excusant̃ a ieiunio operarij siue laboratores agroꝝ: ⁊ in hmõi se laboribus affligẽtes qui in quibusdã casibus ieiunare nõ tenent̃ sic distinguendo. Aut eñ talis hꝫ necessaria ad vitã suã ⁊ sue familie cui tenet̃ ꝓuidere: ⁊ nõ hꝫ necessariũ laborare: sed põt viuere sine labore: aut predicta nõ hꝫ. Primo casu nunqꝫ põt talis ꝓpter laborẽ frãgere ieiuniũ: immo peccaret mortaliter frãgẽdo ieiuniũ cã maioris lucri vel vt acq̃rat sibi ⁊ familie sue nõ necessaria. Si ṽo nõ põt prouidere sibi ⁊ familie sue sine labore: tunc aut scit facere aliquod exercitiũ qđ secũ patit̃ ieiuniũ quo mediãte põt acq̃rere necessaria ⁊ nõ excusatur si faciat aliud exercitiũ qđ necessario requirat fractionẽ ieiunij. Si ṽo nescit vel non põt facere nisi vnũ exercitiũ qđ non patit̃ secũ ieiuniũ. In hoc casu nõ valẽs aliter hr̃e sufficiẽtia frãgẽdo ieiuniũ excusat̃: debet tñ si adsit facultas petere dispẽsationẽ a suo sacerdote ⁊ ille dꝫ ei cõcedere. Et nota. ꝙ inq̃t Alex. vbi. ſ. ꝙ si alicui incũbit necessitas cõducẽdi operarios ⁊ non inueniat aliquos nisi de his q̃ sunt assueti frãgere ieiuniũ qñ laborant presumere põt ꝙ necessitatẽ habẽt laborãdi ⁊ impotẽtes sunt ad ieiunandũ nisi adsit euidẽtia facti certissima in ꝯriũ. Uñ in dubio põt q̃s cõducere eos. Dubia eñ sunt in meliorem accipiẽda. c. Estote. cũ vulgaribus. de reg. iur. Nec tenet̃ inuestigare coꝝ necessitatẽ vel impotẽtiã: qꝛ huiusmodi inquisitio multis fieri posset occasio scãdali: sed aduertẽdũ ſm Alex. vbi. ſ. ⁊ Tho. ij. ij. q. cxlvij. ꝙ illi nõ sunt a pctõ immunes q̃ oꝑarios conducere nolũt nisi cũ pacto vt frangãt ieiuniũ nisi forte talis necessitas iminere ꝙ rõnabiliter opus festinãtiaꝫ postularet. Et idẽ hr̃ i summa ꝯfessoꝝ. li. ſ. ti. xij. q. xviij. Silr seruitores nobiliũ q̃ ex cã necessaria ꝑueniunt aliqñ comedẽdi horã ex toto comedẽdo vl modicũ ꝑlibãdo ne in mẽsa seruiẽdo deficiãt et h̃ faciũt iã positis mẽsis vel modicũ ante: ita ꝙ ꝓpter tp̃is cõtinuationẽ debeat vna mẽsa cõputari: nõ peccãt ſm Hostien. in sum. sicut nec etiã peccãt seruitores mediocriũ ꝑsonarũ q̃ surgũt de mensa dñoꝝ suoꝝ vt vadãt ꝓ vino vel cibos deferãt vel vt ad portã r̃ndeant ⁊ postea reuertẽtes ad mẽsam ꝯtinuant comestionẽ iã inceptã. Et hoc idẽ sentit Rhodonẽsis. Et idẽ est dicẽdũ de lectoribꝰ vel seruitoribꝰ mẽse inter religiosos: dũ tñ licentia superioꝝ ꝑueniãt horã cu vel prelibẽt aliqd. Et h̃ ſm vvilh. ⁊ habetur etiã in sum. ꝯfes. codẽ li. ⁊ ti. q. xxij. Z

q Uinto accusant̃ a ieiunio egrotãtes ⁊ infirmi. vt in. c. ꝯsiliũ. §. fi. ex de obser. ieiu. vbi dĩ. Si quis ieiunium fregerit egrotatꝰ reus voti non habet̃: cuius rõ est ſm Rich. vbi. ſ. Qꝛ in eis natura debilis est: et iõ si daret̃ eis vna vice simul totũ qđ est necessariũ nature sue ⁊ sustẽtationi nimiũ grauarent̃ sed si datur pluribus vicibꝰ cõfortat̃ natura ⁊ vigorat̃. Et iõ etiã in illis infirmitatibꝰ in qbꝰ cõfert abstinẽtia nõ tenent̃ ad ieiuniũ: qꝛ et si cõferat abstinẽtia a multo cibo nõ tñ vtile est eis totum qđ accipere debẽt simul sumere sed magis pluribus vicibus. Itẽ ꝓpter inordinationẽ nature qñqꝫ valde parum pñt accipere vna hora ⁊ residuũ sufficiẽtie alia hora: ꝓ quãta aũt infirmitate vel debilitate possit frangi ieiuniũ relinquit̃ arbitrio spũalis medici vel corꝑalis. Siliter multi senes et antiq ſm Inno. in sum. excusant̃ a ieiunio. Cuiꝰ rõ est ſm Rich. vbi. ſ. qꝛ in eis calor ⁊ virtꝰ debilis est. Et q̃uis sint sub siccitate opposita hũiditati

naturali:supabūdat tñ in eis humiditas accidētalis ex indigestione causata. vñ si totus cibus quē coꝝ natura reqrit ꝑ die naturali ab eis sumeret vna vice: nimiū obtūderet in eis ꝛ grauaret naturalis calor ꝛ nō posset cibū cōuenienter digerere. U

G Erto excusant in aliqb⁹ casib⁹ mulieres vxorate. vñ sciēdū ꝙ caput mulieris est vir in oīb⁹: excepto ꝯiugij debito: pōt ḡ mulier viro ꝑmittēte vouere abstinētiā quā tñ implere nō dꝫ illo prohibēte vt statuit de⁹. Nume. iij. Et in h mariti sunt q̄dāmō epi suaꝝ vxorū: q̄ eis debēt obedire ꝛ h ꝓpter seruitutis ꝯditionē: qꝛ in oīb⁹ supradictis debēt viris suis subesse. xxxiij. q. v. c. manifestū. ꝛ c. seq. vñ Plato dicit ī menone. Decet mulierē obsequētē esse viro. ꝛ Arist. li. iij. Icono. inq̄t. Audiat mulier virū in oīb⁹: et obediat ī eo qđ ille p̄cipit. Et Paul⁹ ad Col. iij. ait. Mulieres subdite estote viris sicut oportet ī dño. Ait eñ deus mulieri. Gen. iij. c. Sub viri ptāte eris: ꝛ ipe dñabit tui. Ieiunia aūt ecclie ꝫm Inno. in rub. de obser. ieiu. dimittere nō dꝫ. Sꝫ forte ꝓpter viri scādalū euitādū ꝓpri⁹ sacerdos posset de facili dispēsare ꝫm Host. in sum. arg. in c. vt ꝯstitueret. v. di. ꝛ ex̄ de cle. excō. mini. c. latores. ꝛ tūc pactū erit viri. O q̄t reperiunt hodie q̄ ipsi nolūt bñfacere nec etiā ꝑmittūt vxores suas ieiunare exēplo diaboli: q̄ cuꝫ ipse sit dānat⁹ alios q̄rit secū ad ꝑditionē conducere. Sed ꝓ maiori declaratiōe p̄dictoꝝ sciēdū est ꝫm Tho. ij. ij. q. cxlvij. ꝙ qñ cā frāgēdi ieiuniū est multū euidēs ꝛ indubitata: nō est necessaria dispēsatio supioris maxime vbi est ꝯsuetudo: ꝛ iō tūc pōt hō ꝑ seipm̄ statuti obseruātiā p̄terire: maxie si de facili nō posset ad superioꝝ hr̄e recursuꝫ: ꝛ nō ē ꝯsuetū ī tali cā ad supiorē recurrere. Et idē hr̄ in summa ꝯfes. li. i. ti. xij. q. xviij. Si aūt sit cā dubia vtrū scꝫ sit sufficiens: petēda est dispēsatio ab epo loci si cōmode hr̄i possit vel ab ei⁹ vicario in eius absentia vel a ꝓprio sacerdote ab epo autoritatē habēte. X

S Eptimo ꝛ vltimo excusantur a ieiunio pueri ꝛ iuuenes vsqꝫ ad vigesimūprimū annū ꝫm Ricℏ. in. iiij. di. xv. ar. iij. q. iiij. et Tho. ij. ij. q. cxlvij. ar. iiij. Nā ꝫm pℏm vsqꝫ ad illud tēpus sunt in augmēto et in eis est caloris magnitudo que multū consumit: ꝛ iō necesse habēt multū comedere tā ꝓ nutritiua ꝙ ꝓ augmētatiua: et iō si simul acciperent vna vice: qđ necessariuꝫ est per totā diē nimis obtūderetur vigor naturalis: et esset periculū alicuius magne infirmitatis ꝛ mēbra nō possent bñ peruenire ad suā perfectionē. Y

c C Onueniēs tñ est ꝫm p̄dictos doctores ꝙ pueri adolescētes ante p̄dictū tp̄s aliqñ ieiunēt trib⁹ rōnib⁹. Primo ratione assuefactiōis: vt postea cū fuerint magni nō videat eis nimis durū ieiunare totā quadragesimā. Et iō debēt ieiunare semel: bis vel ter in hebdomada: sicut melius pñt. Dicit eñ Isidorus in li. ij. soliloquioꝝ. c. lxi. Qđ cū difficultate ceperis ꝑ vsum cū facilitate perficies. Et iō o iuuenes ꝛ si nō potestis q̄tidie ieiunare: tñ aliquā abstinētiā facite. Aliter eñ nō poteritis postea nisi cū multis anxietatib⁹ cū magni eritis ꝛ ꝑfecte etatis totā quadragesimaꝫ ieiunare. Ait eñ Martialis cocus lib. Undiqꝫ suscepto. c. iiij. Mollib⁹ assuetus loricā ferre recusat. Ceruici tenere ferrea cassis obest. Sepi⁹ vncta manus capulo non accipit ensem. Tota effecta cutis frigore ꝛ ymbro dolet. Et iō dicit Ouid. in. ij. de arte amandi. Fac tibi cōsuescat nil ꝯsuetudine maius. Scđo debetis ieiunare rōne retributionis: nā imminēte aliqua tribulatione bonū est vt etiā pueris ieiunia indicātur in signū acrioris pnīe ad placandū deū: Vñ Iohel. ij. dr̄. Scrificate ieiunium. ꝛ postea sequit. Cōgregate paruulos ꝛ sugētes vbera. Sicut etiā de iumētis legit Ione. iij. Holes ꝛ iumēta nō gustēt quicꝙ̄ nec pascātur et aquā nō bibāt. Tertio ieiunare debetis rōne stimuli carnis. Vñ dicit Inno. sup rub. de obserua. ieiu. ꝙ ieiuniū indictū ab ecclesia est necessariuꝫ oībus nobis sane mētis ꝛ oībus doli capacib⁹ potētib⁹ ieiunare cū possint pctm̄ deflere. c. f. ex̄ de delic. pue. vñ cōcludit ꝙ lasciui ꝛ dissoluti iuuenes luxuriātes cū signū sit ex hoc ꝙ habeant de superfluo nature tenentur ieiunare et abstinere: ego aūt vt mihi videtur dico ꝙ ꝛ si tales pueri vel adolescētes nō teneantur ad ieiuniū ecclesie predictis rōnibus: maxime dicente Hiero. in quadā epla. Ante annos robuste etatis periculosa est ꝛ grauis teneris abstinentia: tñ tales sic luxuriosi adolescētes tenentur ad ieiuniū abstinere ex precepto legis nature: que dicta a feruēti corporis olla extrahēda esse alimentorum fomenta. Quō eñ filioli mei ignē luxurie extinguere poteritis si non a superfluo potu ꝛ cibo abstineatis. Audite qđ Hiero. ad furiam scribat de viduitate seruanda. Non ethne ignes ꝛ non vulcana tellus nō olympus tantis ardoribus estuat vt iuueniles medulle vino plene et dapibus inflāmato. Accipite ergo aquā ieiunij et abstinete ad extinguēdum ignē libidinis ꝛ luxurie.

Pars tertia huius sermonis de fructificatione ieiunii. Z

Quãtas ex ieiunio capiamus vtilitates nõ posset Tullii vel Demosthenis seu Lactãtii eloquẽtia enarrare: de q̃b⁹ tñ aliq̃s breuiter edisserã. Quarũ prima d̃r refrenatiõis. Scd̃m eñ diuinã institutionẽ sensualitatis carnis nostre d3 subesse rõni. vñ Gen. iiii. dixit dñs Cayn. Sub te erit appetit⁹ tu⁹ ⁊ tu dñaberis illi⁹. Sed p̱ pctm̃ primoꝝ parẽtum sensualitas insurrexit ꝯtra spm̃. Vñ verũ est qđ inq̃t Paul⁹ ad Gal. v. Caro cõcupiscit aduersus spm̃. Iđ cum ꝯtia cõtrariis curent. fm̃ Greg. in quadam homel. Abstinẽtia contraria gule est illa q̃ refrenat ⁊ domat corp⁹ ⁊ sensualitatẽ: ⁊ eã subiicit spũi. Ideo in quodã sermone Basilius inq̃t. Sicut equis frena sunt imponenda: ita corpa nostra sunt refrenãda ieiuniis. Vigiliis stude copulare ieiunia: vt ita cunctis aĩe ꝟtutibus florere possis: et caro subiecta sit aĩe sicut ancilla famulat̃ dñe sue. hec ille. Sicut eñ equus repletus ⁊ impinguat⁹ recalcitrat: macerat⁹ aũt fame pacifice opat̃ ⁊ incedit. Sic caro nr̃a q̃ est equ⁹ aĩe. iuxta illud Esa. iii. Equi eoꝝ caro: cui equo ipsa aĩa insidet: si nõ abstinẽtia macerat̃ ⁊ castigat̃ recalcitrat ꝯ eã ⁊ ducit in p̄cipitium inferni. Sed freno abstinẽtie domata: ad vias rectas beatitudinis ducit. Et iđ ps̄. xxxi. inq̃t. In chamo ⁊ freno maxillas eoꝝ cõstringe: qđ optime seruabat apls̃ Paul⁹ q̃. i. Coꝝ. ix. ait: Castigo corpus meũ ⁊ in seruitutẽ redigo. De quo loquens Hiero. in epl̃a ad Eusto. ⁊ ponit̃ in. c. si paulus. xxxiii. q. v. ait. Si paul⁹ vas electionis ⁊ preparat⁹ in euãgelio xp̄i ob carnis aculeos incẽtiua vitioꝝ repumit corpus suũ ⁊ in seruitutẽ subiicit: ne aliis predicans ipse reprobus efficiat̃: ⁊ tñ videt aliã legẽ in mẽbris suis repugnantẽ legi mẽtis sue: et captiuantẽ se in lege pcti. Si post nuditatẽ ieiunia: famẽ: carceres: flagella ac supplicia in semetipso reuersus exclamat. Infelix ego hõ q̃s me liberabit de corpe mortis hui⁹. Tu te putas securã esse debere quasi dicat nõ. Et eadem fere ꝟba scribit idẽ Hiero. ad rusticũ. Et in alia epl̃a ad furiã de viduitate seruãda. De seipso aũt scribit ad Eusto. di. Quotiẽs in heremo cõstitut⁹ in illa vasta solitudine q̃ exusta solis ardorib⁹ horridũ monachis prestat habitaculũ putabã me romanis interesse deliciis sedebã solus: q2 amaritudine plenus erã: horrebãt sacco mẽbra deformia et squalida cutis situ ethiopisse carnis obduxerat; quotidie lachrymę; quotidie gemitus: ⁊ si qñ repugnãtẽ somnus imminẽs oppressisset nude hũ vix ossa herẽtia collidebã. De cibis ꝟo ⁊ potu taceo cũ etiã lãguẽtes monachi aqua frigida vtãtur: ⁊ coctũ aliq̃d accepisse luxuria sit. Ille igit̃ ego q̃ ob gehẽne metũ tali me carcere dãnauerã: scorpionũ tãtũ socius ⁊ feraru3 sepe choris intererã puellarum pallebãt ora ieiuniis ⁊ mens desideriis estuabat: ⁊ in frigido corpe et sicca iã carne premortua sola libidinũ incendia bulliebãt. Itaq3 oĩ cõsilio destitutus ad iesu iacebã pedes rigabã lachrymis: ⁊ crine tergebã: ⁊ repugnantẽ carnẽ hebdomadarũ media subiugabã. hec ille. Silr̃ de Judith d̃r Judith. xiiii. Humiliauit corpus suũ ieiuniis. Et Dauid ps̄. xxxiiii. inq̃t. Cũ mihi molesti essent induebar cilicio ⁊ humiliabã in ieiunio aĩam meã. Et omniũ istorũ causa potissima est: quia cessante cã cessat effectus. ii. Phys. ⁊. viii. Ethi. ii. de generatione. c. de peni. ⁊ remis. c. cũ infirmitas. c. cũ cessante. de appel. c. Et si xp̄s. de iureiurã. c. post trãslationẽ. de renun. §. his oĩbus. lxi. dist. cũ pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ii. l. qđ dictũ. ff. de pa. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iu. patro. l. i. §. serũ. ff. de postu. vbi glo. Et loquitur de cã finali ⁊ nõ impulsiua. Silr̃ est text⁹ cũ glo. in. l. i. C. de cõdi. ob cãm. facit. ff. eodẽ. per totũ. ⁊. l. si cũ fili⁹. §. titio. ff. de dona. Cum igitur cã propinqua ⁊ immediata luxurie sit gulositas: vt. s̄. patuit ergo per refrenationem gule cessabit luxuria. Et hoc est qđ inq̃t Hiero. lib. ii. cõtra Jouinianum. Repugnantẽ carnẽ ⁊ ad libidinũ incentiua rapientẽ inedia subiugamus. Esus enim carnium ⁊ potus vini vẽtrisq3 saturitas seminariũ libidinis est. Vñ comicus. Sine cerere inquit et libero friget venus. hec ille. Et ideo quidã versificator inquit. Parce mero: ⁊ lassis pace gulose medullis. Sicut eñ quo plura ligna igni supponim⁹ eo magis inualescit. Ita quo magis delicata cibaria comedimus tãto magis luxurie incẽdio estuamus: vt inq̃t Augusti. ad heremitas. Et iđ sicut deficit ignis detractis lignis: ita luxuria cessantibus superfluis alimẽtis. Iđ d̃r Prouer. xx. Cũ defecerint ligna extinguet ignis. O igitur sodomite fratres: o adulteri vilissimi: o fornicatores porcini: cur dicitis ꝙ caste viuere non potestis. Accipite hoc remediũ. Affligite carnẽ vestrã cum sancto ieiunio. Ideo enim pudicitiam seruare nõ valetis: q2 gulam refrenare nõ vultis: per os eñ accẽdit̃ fomex. Refrenate ergo sensualitatẽ cũ abstinẽtia: hoc enim vobis facile est dicẽte dño Gen. xvi. Ecce ancilla in manibus

tuis est. Nullus ergo se potest excusare de incō tinentia: quia potest luxuriam per abstinentiā refrenare. A

Secunda vtilitas ieiunij dr satisfactio. B Sm em̄ Alex. de al. vbi. s. t Tho. in. iiij. di. xv. ar. j. q. v. t Bon. ea. di. parte. ij. ar ti. ij. q. ij. Cū ieiuniū sit afflictiuū carnis t pena lectiō est satisfactiuū p pctis nr̄is. Jō dicit Am bro. in quodā ser. q nullū est tā graue delictuz qd nō abstinētia purget. Tertia vtilitas ieiu nij dr illuminatio: de qua Esa. xxv. dr. Quē do cebit dn̄s sciam t quē intelligere faciet auditū sequit̄ ablactatos a lacte: auulsos ab vberib: t hoc patuit in daniele t socijs q̄ leguminibus pasti inuēti sunt sapiētiores oibus magis chal deoꝝ Dan̄. j. Hinc de scō Dnico dr: q vt in stu dio pficeret abstinuit per decēniuz a vino. Ptz etiā de Johāne euāgelista: cui ieiunāti in insu la pathmos reuelatio apocalypsis facta est: de qua Hiero. ait ad Paulinū. Apocalypsis Jo hānis tot habet sacra quot verba. Apli q3 ieiu nātes t orātes in linguis igneis spm̄sctm̄ acce perūt. Act. ij. Jeiuniū ergo eleuat mētem t spe culatiuū facit intellectū. Jō dicit Chrys. de cōs se. di. v. c. nihil. Nihil sic est iocundū sicut cibus bn̄ digestus t decoctus. Nihil salutez: nihil sic sensuū acume operat̄ sicut moderata refectio. Jpe aūt Chrysostomus fuit magnus medicus appellatus Johānes Mesue. Jsidorus q3 li. ij. de summo bono ait. Per ieiunium occulta cele stiū mysterioꝝ reuelantur. B

Quarta vtilitas ieiunij dr placatio. Ual q de em̄ est diuine ire placatiuū: sicut de Achab. iij. Reg. xxj. patuit q̄ tēperauit penā quā sibi dn̄s cōminatus fuerat ieiunādo Patuit etiā de niniuitis: de qbus Jone. iij. dr. Et cū Jonas iuxta verbū dn̄i intrasset in ciui tatē niniue que erat ciuitas magna itinere die rū triū: ambulassetq3 itinere diei vnius clama uit t dixit. Adhuc quadraginta dies t niniue subuertet: t crediderunt niniuite dn̄o t pdica uerūt ieiuniū t vestiti sunt saccis a maiore vsq3 ad mino: Et puenit verbū vsq3 ad regē niniue t surrexit de solio suo t abiecit vestimēta sua t indutus est sacco t sedit in cinere tc. Sequit̄. Uidit deus opera eoꝝ t misertus est pplo suo dn̄s deus nr̄. O sacrū ieiuniū tu nō solum miti gas irā dei s3 etiā facis eū nobis bona sua elar giri. vn̄ Lu. j. c. dixit btā vgo. Esuriētes ipleuit bonis t diuites dimisit inanes. O sacruz ieiu niū tu nō solū nos facis euadere picula t tribu lationes mūdi: sed etiā nos i oibus facis pspe rari. j. esd. Esdre. viij. c. di. Jeiunauimus t roga uimus dn̄m t euenit nobis pspere. C

Quinta ieiunij vtilitas dr sanatiōis: de q qua Galie. inqt. Abstinētia est summa medicina. Hiero. q3 in quadā epla ait. Superfluitas cibi generat morbos varios et mortiferos: moderata vō refectio sanat egritu dinē pcurat sanitatē t hylaritatē. Et iō Dydi mus in epla ad Alexā. de bragmānis inqt. Pu ra t simplici vita genus bragmānoꝝ viuit nul lisq3 rerū capit̄ illecebris nihil appetit ampli us q̄ nature ratio efflagitat. Hinc est q nulla apud eos sunt morboꝝ genera: nullus medici ne vsus: sed diuturna salute pfruunt̄: qr medi cine remediū illis pdimonia est q̄ nō solū illas psos possit curare dolores: sed etiā pcurare ne veniāt. Jō Hiero. in. c. legimus. de cōse. di. v. et est originalr̄ in li. ij. cōtra Jouinianū. Legimꝰ inquit quosdā morbo articulari t podagre hu moribus laborātes p scriptiōe bonoꝝ ad sim plicē mēsam t pauperes cibos redactos cōua luisse. Caruerūt em̄ sollicitudine dispensande domus t epularū largitate q̄ t corpora frāgūt t aīam. Jrridet Hora. Appetitū ciboꝝ qui cōs sumpti relinquāt pniam. Et in eo li. idem Hie ro. cōtra Jouinianū inqt. Egrotāti tibi nō ali ter sanitas restituit̄ nisi tenui cibo victuq3 ca stigato que dieta dr. Quibus ergo cibis recipit̄ sanitas his t seruari pōt. hec ille. Et facit ad ps dicta exēplus illius abbatis pinguis q̄ ibat ad balnea porrete: cūq3 inadisset i quend ā princi pem latronū t interrogatus ab eo qua de cau sa pgeret ad balnea: Respōdisset q hoc facie bat: qr patiebat̄ continuū dolorem stomachi t nunq̄ habebat appetitum comedēdi. ille prin ceps fecit statim eum descēdere de mula in qua insidebat t pedestre iussit eū deduci a suis fa mulis in quodā nemore nō pmittēs ei dare ali ud p cibo nisi decē fabas siccas. Cū modica aq̄ quotidie: cūq3 in hac dieta stetisset p q̄ndecī di es: postea ductus est ad mēsas ipsius principis t interrogatus ab eo vtrū ampliꝰ haberet do lorē stomachi t an h̄ret appetitum comedēdi: Rn̄dit se totalr̄ sanatū t optimi esse appetitꝰ t positus ad mēsam cū magna suauitate recepit refectionē: t sanus ad priam redijt pedester q̄ prius cuz difficultate poterat eq̄tare. vn̄ vltra q̄nquaginta aureos quos ei abstulerat ille pn ceps misit ei q̄nquaginta alios statim vt ad pa triā fuit reuersus eo q sine balneis eius infir mitatē curasset. j. cū dieta: dixerat enim ei pdi ctus princeps cū ad patriam redire vellet: dn̄e abbas viuite sobrie t temperate si vultis sani tatem cōseruare t infirmitates curare: hoc est

est salubꝰ balneū qđ possitis recipe. Et iō dic Ber. in li. de iprobatione vitioꝝ. vij. c. Utilis est hoi potꝰ ⁊ esca breuis. De hac etiā vtilitate abstinētie hr Eccli. ix. c. vbi dr. Initiū vite hois aq ⁊ panis. Et Martialis cocus li. Undiqꝫ suscepto. c. iij. ait. Esca q̄dē simplex sanꝰ facit atqꝫ valētē. Et sanū multi destituere cibi. D

Erta vtilitas ieiunij dr supatiōnis: scꝫ
B demonū. Et in huius figurā Judith q oibus diebus vite sue ieiunabat: vt pꝫ eiusdē li. viij. c. occidit holofernē: vt hr eiusdē li. xiij. c. p quē figurabat demō. Filij etiā isrl bis debellati a filijs Beniamin: qꝫ postea ieiunauerunt ⁊ victoriam habuerūt. Judi. xx. Philistei qꝫ debellauerūt isrl ⁊ arcā dñi acceperūt. j. Reg. iiij. Jeiunātes aūt filij isrl habuerūt victoriā et eā recupauere. j. Reg. vij. Per philisteos autē demones figurati sunt. Qui igit demonijs victoriā desiderāt reportare opꝫ eos abstinētes ⁊ austeros esse. In cuius figurā dr in li. de pprietatibus rerū. ꝙ draco vidēs elephātē potu et cibo grauatū libētius eū inuadit ⁊ citius ꝯtra eū pualet: sed sobrio nō appropinqt. Elephas em̄ ieiunus triūphat de dracone. Et silr draco infernalis pualet ꝯtra crapulosos: sed abstinētibus superat. In huiꝰ etiā figurā legit Judi. vij. ꝙ deus pcepit illos de filijs isrl qui manu ⁊ lingua lambuerūt aquas separari ad pugnā fortꝰ cōtra inimicos dei: alijs oibus qui sensualiter biberāt repulsis. Ideo dicit dominus Mat. xvij. c. Hoc genus demonioꝝ nō ejcitur nisi in orone ⁊ ieiunio. Qđ etiā hr Mar. ix. Sicut em̄ aqua bulliens expellit canē de coquina sic orō feruēs cū ieiunio diabolū canē rabidū fugat de aia. Et sicut piscis natat in fluuijs et morit in sicco: sic diabolus delectat i aquis delitiarū ⁊ morit in sicco abstinētie. i. amittit vires sue potētie. Et sicut fames expellit lupum de nemore: sic ieiunium expellit diabolū lupū rapacem de corde. Ad hoc etiam ppositum facit qđ inquit Alb. in trac. de virtutibus politicis vbi dicit fm pbos naturales ꝙ sputū hois ieiuni est venenū serpenti: sed nō est sic de sputo hois pleni. Ex quo cōcludit ꝙ diabolus serpens antiquus timet hoiem inuadere ieiunantē nō aūt crapulantē: p ieiuniū qꝫ xp̄s diabolū superauit. Mat. iiij. Jō dicit Isid. li. ij. de summo bono. Jeiunia sunt fortia tela aduersus temtamenta demonum. E

Eptima ⁊ vltima vtilitas ieiunij dicit
B glorificationis. Si enim ad celestē patriam volumus puenire necesse est per ieiunium carnē mortificare. Ait enim Hiero. li. ij. contra Jouinianum. Beatitudo paradisi absqꝫ abstinentia abi nō potuit dedicari. ⁊ iterum ait. Qꝫdiu adam ieiunauit: in paradiso stetit. Hic ostenditur per ieiunium ad paradisū nos posse reuerti: a quo per saturitatem fueramus eiecti. Et Greg. in quadam homel. inquit. A paradisi gaudijs per culpam gule cecidimꝰ: ad hec per abstinentiā resurgamus. Sicut ergo miles terrenus nō pōt brauium acquirere si ad pugnā crapulentus accedat: sed oportet eum a multis abstinere. Ita ⁊ de militibꝰ spūalibus dicendū est: de quibus. j. Cor. ix. c. Paulus ait. Omnis qui in agone contendit: ab omnibus se abstinet: ⁊ illi quidem vt corruptibilē coronā accipiāt: nos aūt incorruptā. Quid dicam de sacro ieiunio. Audite quid de eo sancta mater ecclesia canit. Paradisi portas aperuit nobis ieiunij tempus. Et ideo. iiij. Reg. ij. Helias post ieiunium raptus est in celū. Sicut em̄ qui vult intrare per portam strictam necesse est ꝙ nō sit nimis pinguis sed oportet eum esse tenuem. iuxta illud Hora. in eplis dicentis. Forte per angustam tenuis vulpecula rimam. Repserat in camerā frumenti pastaqꝫ rursus. Ire foras pleno tenebat pectore frustra. Cui mustela procul: si vis ait effugere istinc. Macra canum repetas artum quem macra subijsti. Sic vobis volentibus intrare ianuam paradisi que valde stricta est: sicut dicitur Mat. vij. c. necesse est esse tenues ⁊ macilentos p abstinentiam. Ideo dicit dñs vbi. s. Intrate per angustam portam. i. ieiunij ⁊ abstinentie. Et ideo vt sctā mater ecclia nos inuitat ad ieiunādū quotidie hoc tpe cantat in pfatiōe misse ieiunij vtilitates di. dño. Qui corporali ieiunio vitia cōprimis: mentē eleuas: virtutē largiris ⁊ pmia: scꝫ in hoc seculo terrene psperitatis: ⁊ in alio eterne glorie. Ad quam ⁊c.

Feria sexta de peccatis mortalibus omnibꝰ
Sermo sextus. F

Annūcia populo meo scelera eorum ⁊ domui
a iacob pctā eorū. Esa. lviij. c. Est regula generalis: generosi ciues. oim sapientum atqꝫ pboꝝ. ꝙ initium salutis est noticia peccati. Illius etenim malignitatē cognoscentes summopere illud deuitāt. Econtra aūt qui nō cognoscit peccatum illud deuitare nō curat. Unde dicebat Epicurus. Corrigi nō vult qui peccare se nescit. Augu. quoqꝫ sup ps. inquit. Nemo insanabilior eo qui sibi sanus

videt. Et Seneca ad Lucillū ep̄la.v.inq̄t. Nō est extrinsecū malū nostrū: intra nos est: i visceri b⁹ ipsis sedet: iō ad difficultatē ei⁹ venimus q: nos egrotare ignoramus. Iccirco cogitauimus crebro nihil vtili⁹ fore ꝙ vobis pctōꝝ oīm species declarare: vt abominatiōe vitij cognita: totis illud virib⁹ fugiatis. Ait eñ Aug. in li. meditationū. c. xxiij. Heu pctm̄ horrēdū heu res detestabilis: nullo mō corpalis: cecus nō videt foueā in quā cadit: insanus putat se debere qd̄ facit. hec ille. Iō mihi ipauit de⁹ i hoc mane dicens ḃba ꝓposita scripta in ep̄la occurrētis ferie. Annūcia populo meo ⁊c. Super qb⁹ ḃbis sciendū ſm Greg. xxxi. moraliū ⁊ trāssumptiue magistrū sniaꝝ in.ij.di.xlij. et ꝑ Aug. in homel. de igne purgatorij. ⁊.xxv.dist. §. als aūt. ⁊ sanctū Bona. in.ij.di. xlij. in questionib⁹ circa l̄ram. ⁊ Rich. eadē di. ar. iiij. q.5. ⁊ Alexan. de ales in.ij. pte summe. in tracta. de pctis mortalib⁹. ꝙ septē sunt vitia capitalia: videlꝫ Supbia: Auaricia: Luxuria: Gula: Ira: Inuidia: ⁊ Accidia. de quibus in hoc sermone tractabimus. Et primo de Superbia.

Pars prima huius sermonis de speciebus superbie. ff

s Cōm oēs theologos supbia est caput ⁊ regina oīm pctōꝝ. De qua Sap. Ecci. x. dicit. Initium ois pcti supbia. Que nihil aliud est ꝙ inordinatus amor ꝓprie excellētie sicut eā diffinit Aug. in li. de Innocētia. Habet aūt duodecim filias ſm Tho.ij.ij.q.clxij. ⁊ Alex. de ales in.ij. parte summe. in tracta. de supbia: q̄ sunt iste: videlꝫ Extollentia: Arrogatiua: Uanagloria: Iactantia: Ambitio: Hypocrisis: Pertinacia: Ingratitudo: Inobediētia: Curiositas: Cōtētio: ⁊ Presumptio. De qb⁹ alio in sermōe disseremus. Quattuor aūt sunt ꝓprie species superbie. ſm Tho. in.ij. dist. xlij. ar. iij. in corpe questionis. Et.ij.ij.q.clxij.ar.iiij. ⁊ Alex. de ales in ij. parte summe. in tracta. de specieb⁹ superbie. Prima est reputare se propria ḃtute hr̄e bona sp̄ualia vel tpalia que ds hꝫ: cōtra qd̄ est illud Iacobi.i. Omne datū optimū ⁊ omne donuꝫ perfectū desursum est descēdēs a p̄re luminū. ⁊ hāc speciē habuit lucifer in celo. de quo Esa. xiiij. di. ꝙ dixit. In celū cōscendā: sup astra dei exaltabo soliū meū: sedebo in mōte testamēti in laterib⁹ aqlonis ascēdā sup altitudinē nubiū: silis ero altissimo. Ex qbus ḃbis apparet: ꝙ ex quo volebat se equare deo: nolebat se illi reputare inferiorē. Et cōsequēter obligatū ei⁹ maiestati a qua creatus erat: ⁊ iō dicit idē propheta: quō cecidisti lucifer q̄ mane oriebaris. Scd̄a species est credere ꝙ suis meritis hꝫ bona ⁊ nō ex grā dei: ita ꝙ putat supbus deū sibi illa cōtulisse: quasi ex necessitate exigētibus hoc suis meritis: ꝯ qd̄ stat illa Pauli snīa ad Titū.iij. Nō ex operib⁹ iusticie q̄ fecimus nos: sed ſm suā miām saluos nos fecit. Et hāc speciem habuit Nabuchodonosor: q̄ dixit Danie. iiij. Nōne hec est babylon ciuitas magna quā ego edificaui: ⁊ ampliaui in robore meo: ⁊ gloria decoris mei. Et iō vt in eodē. c. habet: subito audiuit vocē de celo dicentē. Tibi dr̄ Nabuchodonosor rex. Trāslatum est regnū tuū a te: ⁊ ab hoīb⁹ eiciēt te: ⁊ septē annis fenū vt bos comedes: ⁊ cū bestijs atqꝫ feris erit habitatio tua. qd̄ ⁊ factū est ⁊ nunqꝫ fuit ad pristinū statū restitut⁹ nisi qñ pfecte se hūiliauit ⁊ de hac supbia sua penituit: vt ibidē habetur. Tertia species est credere se magis ḃtuosuꝫ ⁊ alia bona hr̄e ꝙ habeat. Hoc aūt est primū capitulū libri stultoꝝ credere se sapientē: hoc est cōe vitiū: se eñ q̄sqꝫ magis reputat ꝙ sit. Uñ insti. ex qbus cau. ma. nō licet. §. in fraudē. dr̄. Sepe de facultatib⁹ suis ampli⁹ ꝙ in eis est sperāt hoīes. Si eñ sensus ⁊ discretio vēderet: quilibet apothecas aperiret vt alijs in magna copia vēderet: ⁊ per diuersas mūdi partes mitteret: raroqꝫ inueniret q̄ emere curaret cū vt plurimū quisqꝫ se intellectū hr̄e putet ꝓ se: et duodecim socijs. Hāc speciem habuit Petrus dū Luc. xxij. dixit dn̄o. Etsi oēs scādalizati fuerint in te sed nō ego. Contra tales aūt supbos dr̄ Esa. xvi. Audiui superbiā Moab superbus est valde. Supbia ⁊ arrogantia ei⁹ et plus ꝙ virt⁹ ei⁹. Quarta ⁊ vltima species supbie est se iactare cū iniuria primi et credere se meliorē. Hāc aūt speciē habuit Phariseus ille de quo Luc. xviij. dr̄ ꝙ orabat in tēplo dicēs. Gratias tibi ago dn̄e: q: nō sum sicut ceteri hoīes: raptores: adulteri: iniusti: velut etiā publicanus iste. Ieiuno bis in sabbato: decimas do oium que possideo. Cōtra tales clamat deus Hiere. l. di. Ecce ego ad te supbe dicit dn̄s exercituū: q: veniet dies tuus tēpus visitatiōis tue: ⁊ cadet supbus ⁊ corruet: ⁊ nō est qui suscitet eū. De hoc supbo dicit Asculanus poeta in. c. de supbia. Homo supbus nō pōt habitare terrā. Nec in celū salire potest: semp morātur in pōderosis superbis seu elatis. Superbia consumit personā: de ipsa ꝓcedit subito mot⁹: se vēdit pro opinione propria. Tres sunt persone displicētes. Pauper superbus ⁊ arrogās. Senex fatuus sensibus carens. Diues mendax cū

honesto visu. Apparet ꝙ pater noster semper
cantet. O deus tibi forsitasse displicet lex ista.
Hec est radix omnium peccatorum. Et fuit pri
ma que sedē illius maligni dānati spūs exalta
re voluit. Et pluit in terra ista iniqua secta. de
qua omne malū ꝑ deceptionē ꝓcedit: ⁊ vitam
de bono suo suspectam facit. Superbia nihil
aliud est ꝙ̄ velle sup oēs alios estimari et id
appetere qđ homo non est. Legitur autem
ꝙ quidam dixit Alexandro magno superbo.
Cum is leo sit rex animalium: tamen fit sepe ci-
bus formicarū. Et arbor alta cito eradicat vio
lentia ventorum. Sic et tu ꝗuis sis rex homi
num: cito tamē eris cibus vermium. Et ꝗuis
nunc sis altus: cito tamen eris depressus. Scri
ptum est enim Eccli. x. Sedes ducū superbo-
rum destruxit deus.

De auaricia. B

Ecundū capitale peccatū est auari-
8 cia que a Tullio et Alexandro de
ales in. ij. parte summe. in tractatu
de auaricia. arti. j. ⁊ a beato Thoma
ij. ij. q. cxviij. arti. ij. ⁊ in questionibus disputa-
tis de malo. q. de auaricia. arti. j. sic diffinitur.
Auaricia est inordinatus amor pecunie. Pecu
nia autem ſm Augustinum in libro de libe. ar
bi. hic accipitur large pro omni eo quod homi
nes habent: prout etiam accipitur in. l. pecu-
nie verbum. ⁊ in. l. pecunie appellatione. ff. de
verbo. signi. aliquando tamen accipitur stri-
cte pro his tamen que cō sistunt in pōdere: nu-
mero: ⁊ mensura. vt in. l. ij. §. iterum mutuum.
ff. si cer. peta. Aliquando strictissime pro pecu-
nia numerata tātū: vt in. §. item precium. insti
tu. de emptio. ⁊ vendi. ⁊ in. l. j. C. de proba. In
hac autem diffinitione accipitur pro omni re
tam corporali ꝙ̄ spirituali quā inordinate q̄s
appetere pōt ſm Durandū nostrū in summa
lib. j. par. vj. dist. j. Et ideo ipse magis genera
liter diffinit auariciam dicens magis clare: ꝙ
auaricia est inordinatus amor aliquid habēn-
di. Ex qua diffinitione innuitur ꝙ quis po-
test res temporales appetere sine auaricie pec
cato dum ordinate appetit maxime necessaria
Ideo Prouerb. xxx. dicebat Salomon dño.
Paupertatem ⁊ diuitias ne dederis mihi: sed
tantū victui meo tribue necessaria. In quinqꝫ
autē casibus quis reputatur auarus. Primo
si iniuste acquirit. Abacuc. ij. Ue his qui cō
gregant non sua. Scđo si nimis affectuose di-
uitias diligit paratus peccare anteq̄ꝫ illas
amittere. Istis auaris dicit saluator noster
Mat. vj. Nō potestis deo seruire et māmone.
Tertio si est crudelis pauperibus. j. Johan. iij.
Qui viderit fratres suū necessitatem habere et
clauserit ab eo viscera misericordie: quomodo
charitas dei manet in illo. dicit Apostolꝰ: qua-
si dicat non est. Quarto si viuit in miseria cū
sit diues. Eccī. v. dicit Salomon. Est alia in-
firmitas pessima quā vidi sub sole: diuitie cō-
gregate in damnum dñi sui. Ad qđ facit illud
qđ legitur in fabulis poetarum: scilꝫ ꝙ Mida
rex petijt ab Apolline deo suo: vt quicquid tā
geret fieret aurum: quo ei concesso cum cibum
vel potum manibus vel labijs tangeret aurū
fiebat: ⁊ sic fame mortuus est. quo datur intel
ligi ꝙ auarus semper appetit diuitias: que tñ
sunt causa mortis sue. Quinto quis dicitur
auarus si diues existens valde: totum tamen
studium suum habet ad diuitias acquirēdas:
maxime nō habēs heredem. De his auaris di
cit Paulus ad Ephe. v. Omnis auarus nō ha
bebit hereditatem xp̄i et dei. In hoc autē co-
gnoscitur stulticia auari: q2 edificat vbi ꝑ mo-
mentum est permansurus: ⁊ non in celo: vbi in
eternū si benefecerit est regnaturus. Et tantā
curam habet de putribilibus et vilissimis re-
bus transitorijs. De preciositate autē anime
sue non curat. Iđ exclamat dñs noster Mat.
xvj. c. di. Quid prodest homini si vniuersum
mundū lucretur: anime vo sue detrimentum
patiatur: aut quā dabit homo cōmutationem
ꝓ anima sua. quasi di. O auari stultissimi no-
lite tantū solliciti esse in acquirendis diuitijs
tēporalibus quas in breuissimo tpe estis amis
suri sed de salute aīe vestre: et de eternis opi-
bus cogitate: illasqꝫ acq̄rere ꝓcurate. Ait enī
Asculanꝰ poeta in. c. de auaricia. O stulti tātū
laborare quid iuuat oēs ad illam antiquā ma
trem redistis: nomē vestrū vix reperietur. Ea-
propter vos hortat Greg. in homel. super Lu-
cam que ponit in dñica sexagesime di. Si ve-
re diuites esse cupitis veras diuitias amate.
O auare ne credis ꝙ vere diuitie sint ille q̄s
tu in arca recondita tenes. Profecto pecunie
tue nō possunt recte appellari diuitie. Ait enī
Seneca ad Lucillū. Neminē pecunia diuitem
facit. Quid sunt ergo? Certe potius spine et
aculei ꝙ̄ diuitie appellandi sunt. De quibꝰ ait
Greg. vbi. s. di. Spine sunt: q2 cogitationum
suaꝝ punctionibꝰ mētes lacerāt: fallaces sunt
q2 nobiscum diu manere nō possunt: fallaces
sunt: q2 mentis nostre inopiā nō expellūt. So
le enī diuitie vere sunt: que nos diuites virtu
tibus faciūt. hec ille. Ex quibus apparet stulti
cia auaroꝝ qui de spinis diuitiarū edificāt se

bi domum infernalē in qua cōburentur. iuxta illud Esa.xxxiij. Spine cōgregate igni cōburē tur. O igitur auari vultis absq peccato magnas & veras diuitias adipisci: virtutes acquirere festinate. Sic enim ysocrates in exhortationibus suis.c.j. Uirtute nulla possessio preciosior est nec securior: potior enim est omnibus opibus virtus.

De luxuria.

T Ertium peccatum capitale est luxuria: que secundum oēs Theol. maxime Alexan. de ales in.ij. parte sum. in trac. de luxuria: est libidinose delectationis appetitus. Habet autē septem species: secundum Alexan. de ales. vbi.s. ar.ix. & Tho.ij.ij.q.cliiij. arti.j. Que sunt fornicatio simplex: stuprum: raptus: adulterium: incestus: & sodomia. Fornicatio simplex est quādo peccantes ambo sunt sine copula matrimoniali: & nullus eorum est deputatus ad diuinum cultum: nec peccant in loco sacro: vel modo cōtra naturam: & nemo eorum est virgo: nec inter se habent aliquam cognationem vel affinitatem: & nullus eorum est coactus ad peccandum sed ambo sponte peccato luxurie assentiunt. Stuprum est quando peccatur cum virgine: hoc libidinis nefandissimo vitio. Et multo est grauius quando ambo peccantes sunt virgines. Raptus est cum per violentiam ad peccandum aliquis vel aliqua arctatur. Adulteriū est cum vnus peccantium hoc crimine est vxoratus: & multo maius est peccatū si ambo sunt matrimonio ligati. Incestus cum peccantes luxuriose sunt cognati inter se vel affines. Sacrilegium est cum aliquis peccantium diuino est cultui deputatus: & tanto grauius crimen est si ambo diuini sunt obsequijs mancipati. Item sacrilegium est si hoc maledictum peccatum in loco sacro cōmittatur. Horrendissimum autē sodomie crimen est qn̄ cōtra nature ordinem luxuriosa rabies perpetratur. De quibus libidinis speciebus nolo ad presens ad particularia ac abominabilia scelera descendere modos eorum declarando: ne illa ignorantes addiscant. Sic enim seraphicus noster Franciscus de predicatoribus in regule sue.c.ix. Sint examinata & casta eorum eloquia: q: igitur scriptū est Eccl.xiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Ideo nolo de his turpibus ac vituperosis facinoribus aliud specificare. Sed qui habet aures audiendi audiat: vt dr̄ Apoc.ij.c. O quot horrenda scelera faciūt luxuriosi. O quam nefande res in obdi tis & tenebrosis locis fiunt quam pauci cōiuges reperiuntur qui sanctum matrimonium sicut debent custodiant tam quoad locū & modum quam etiam quoad tempus & ordinem: ac alias circūstantias. Satis est bonum intenditorē esse ad verba mea. O maledicta luxuria adeo mundū infecisti: quod vera est illa sentētia Johelis eius.j.c. di. Cōputruerūt iumēta in stercore suo. Ideo dicit Alb. in tractatu de virtutibus politicas. Quod luxuriosus equiparatur hyrco: qui propter lasciuiam semper est fetidus & putrescit. Quantum autē hec abominatio luxurie deo displiceat patet ex illo exemplo qd̄ legitur in summa de septem donis: vbi dr̄. Quod in tyro in quadam terra erāt homines multum luxuriosi: propter qd̄ iniquissimū peccatum immisit deus terremotum maximum in illa terra & tota submersa est: se enim terra aperuit & deuorauit illos sceleratissimos. Mane autem facto inde quidam transeuntes videntes ibi esse aquam in qua erat terra illa: aspexerunt in aqua & viderunt illos maledictos homines & mulieres simul esse coniunctos in illo nefando actu in quo erant qn̄ submersi sunt. Et hoc ostendit deus: vt oibus intimaret quantū hoc spurcissimū luxurie vitium ei displiceat. Ideo contra luxuriosos exclamat Asculanus poeta in.c. de luxuria di. Teneatis vestram deam luxuriam & plage noue factrices faciatis: plus quam secta iudaica fecerat. age videatis cum aliqua pietate: qui super vos lachryme pluūt videndo quōo bonū diuinū dimittitis: diuitie destruūt personā: gula: luxuria & bellū femine & ioco reputat: corpus consumit & animā comedit. Per eam celū claudi mihi videtur. Et ad altū dei dedignationem cōducit. Plusque humane genti inimica est quam alia vitia. Gaudet faciendo peccatum carnaliter. & est rō: qui non pōt facere p suā naturā: nec dare laudē pōt: sed oīa alia bona potest opiri. O serui tristes. O empti schlaui. quare carnalis actus vos tm̄ excruciat: qui contra deus vos agere facit cū tāto prauo & horribili vitio: qd̄ natura reprehēdit. O aīe sodomitice despe rate. O quantū hic actus deum offendit querentis amorem vbi amor nō regnat. O aīe cece de bono fine: de vita vr̄a aer dedignatur. O cogitate quōo ossa vestra nuda in obscuro remanebūt: & quōo mors oēs percutiet. propterea vilem actū spernatis: qd̄ si feceritis: ratio de summis nihil acquirit: nisi satisfeceritis.

De peccato Gule.

Q Uartum vitium capitale est gula: quam quidā facetus predicator dicebat fuisse vxorem carnisprivij. De quo carnisprivio declarabat. Primo originationem. Secundo ipsius nominationem. Tertio eius depictionem. Quarto ipsius

malignationē. Quinto eius filiationē. Sexto seruitoꝝ ipsius cōditionē. Septimo ꝯo ipsius expulsionē. Octauo aūt eius finitionē. Quoad primū ait ꝙ vt dr Gen.iij. Vidēs diabolus mulierē deambulātē in paradiso voluptatis dixit illi. Cur p̄cepit vobis dns: vt non comederetis ex oī ligno paradisi? Cui rn̄dit mulier. De fructu lignoꝝ q̄ sunt in paradiso vescimur. De fructu aūt ligni: qd̓ est ī medio paradisi: p̄cepit nobis ne comederemus ⁊ ne tāgeremus ne forte moriamur. Dixit aūt serpens ad mulierē. Nequaq̄ moriemini. Scit em̄ deus ꝙ in quacūq3 die comederetis ex illo: aperient̄ oculi vr̄i ⁊ eritis sicut dij sciētes bonū ⁊ malum. Vidit ergo mulier ꝙ bonū esset lignū ad vescēdum: ⁊ pulchrū oculis aspectuq3 delectabile. Tulitq3 de fructu ⁊ comedit: deditq3 viro suo: q̄ comedit: ⁊ apti sunt oculi eoꝝ. Et statim facta tali comestione natū est carnispriuiu3 qd̓ dicere potuit illud Job.iij. Pereat dies in qua natus sum: ⁊ nox in qua dictū est: cōceptus est hō in mūdū. Sup quo Greg. iiij. moral. c. xxvij. inq̄t. Ꝙ scriptura sacra tribus modis hominem appellat. Primo p naturā: vt cū dixit deus Gen.j. Faciamus hoīem ad imaginē ⁊ similitudine3 nr̄am. Scd̓o p culpā. iuxta illud ps. lxxxj. Vos aūt sicut hoīes moriemini. s. per pctm̄. ⁊ Paulus. j. ad Coꝝ. iij. ait. Cū sit inter vos zelus ⁊ cōtētio nonne carnales estis: ⁊ ɓm hoīem ambulatis. Tertio dr hō p infirmitatē. Juxta illud Viere. xvij. Maledictus hō qui cōfidit ī hoīe. i. in infirmitate. Vn̄ sequit̄. Et ponit carnē brachiu3 suum. Et sic p3 quō natū est carnisprīuiū. Nam ex p̄dicta comestione caro Adā ⁊ Eue priuata sua puritate ac innocentia ⁊ pace ac cōcordia: quā cū oīa habebat. Et sic etiā p3 scd̓m. s. eius noīatio. Aliqui em̄ accipiunt nomē ab excellentia alicuius virtutis: ⁊ aliq̄ ab abūdātia tristicie vel malicie. Carnisp̄uiū aūt nomē accepit triplici rōne ɓm eius pessimas qualitates. Vn̄ pōt appellari res turpitudine notabilis: de q̄ noīatiōe hr̄. ff. de postu. l. j. §. scd̓o loco. Primo enim appellatū est carnisprīuiū: q3 priuauit: vt dictū est: carnē p̄moꝝ parentū: ⁊ totius posteritatis suo dono iustitie originalis: qua mediāte mēbra corporis nō sentiebāt aliqd̓ incēdium cōcupiscētie vel libidinis: vt ait Nico. de ly. super eplam Pauli ad Gal. Statim autem facto pctō verificatū est illud qd̓ ait Augu. sup Gen. ad lr̄am di. Senserunt ia3 nudati aīe carnisq3 motū quendā turpissimū atq3 precipitē. Unde cōfusi ad fici folia cucurrerūt: ⁊ mēbra sollicita pudore libidinis texerūt, hec ille. Scd̓o appellatum est carnaualium: l3 em̄ malum sit maximū ꝙ ꝓpter hanc comestionē amisimus dominium mēbroꝝ: q̄ amplius nō sunt subiecta rationi: tn̄ maius detrimentū est ꝙ caro ꝯsurgit aduersus spm̄ ⁊ ei aduersat̄. vt ait Paulus ad Gal. v. Et ideo dicitur carnaualium: q3 caro et sensualitas valet cōtra spiritū ⁊ rōnē. De quo lamentatur Paulus ad Ro. vij. dicens. Video aliam legem in membris meis repugnante3 legi mentis mee: ⁊ captiuū me ducentem in lege peccati. Tertio appellatu3 est carnasaluū: eo ꝙ caro nr̄a salsa fomite originalis peccati nunq̄ marcescit ad libidinē. Nā in infirmitate ⁊ senectute ⁊ ī quacūq3 sanctitate semper parata est ad cōcupiscentiā: qd̓ patuit in beato Spe. De quo Greg. inquit in l2. dialogoꝝ ꝙ existens proximus morti fugabat quandam feminam sibi seruientem di. Recede q3 adhuc spūs viget in me. De senectute etiam habemus exemplu3 de Noe ⁊ de multis senibus adhuc luxurie operā dantibus. De sanctitate aūt habetur exemplū beati Francisci: qui cu3 laudaretur a pluribus dicebat. Nolite me laudare nō securum. Na3 filios ⁊ filias adhuc habere possem. Ecce ergo o tu qui vis vocare carnisp̄uio vn̄ ꝓcessit eius denoīatio. Juri em̄ operā daturu3 prius noscere oportet vnde nomen iuris descendat. l. j. ff. de iusti. ⁊ iu. hic aūt accipimus ius non vt accipit iuriscōsultus: sed ad ꝓpositum nostrum. Na3 ius aliquādo accipitur ꝓ brodio in quo coquitur carnes porcine: vt ait Catholicon. ⁊ vt ide3 inquit: dicitur ius ꝓfanum: q3 iudeis non erat fas comedere carnes porcinas: vel ius earū bibere. Tertio dicebat ille p̄dicator ꝙ carnisp̄uium depingitur in forma hominis pinguis. Nā ɓm philosophos pinguedo ꝓuenit ex sanguine indigesto ⁊ male decocto ꝓpter quietes. Unde quanto pinguedo magis augetur: tanto magis minuitur de sanguine: ⁊ consequenter breuiatur vita hominis cu3 sit in sanguine. Et ideo inquit phs. xiij. de animalibus ꝙ non est vtile augmentare pinguedinem: q3 breuiat vita: ⁊ sunt talia corpora morbis aptissima: q3 calor naturalis suffocatur ⁊ a pinguedine clauditur: ⁊ incurrunt grauissimas ⁊ longas infirmitates. Et ex hoc prouenit podagra ⁊ chiragra. Viero. quoq3 cōtra Jouinianum ait. Galienus quoꝝ vita ⁊ ars sagina est dicit in exhortatiōe medicīe: nec viuere posse diu nec sanos eē corporibus. Depingitur quoq3 cum oculis rubeis more ebrioꝝ quoꝝ oculi videntur a carne salsa suffulti. Unde quidam ebrietati deditus dicebat. Melius est habere oculos laceratos

sue lippos q̃ siti deficere. Semp enim patiun
tur sitim isti ebriosi: ⁊ oĩ hora parati sunt bibe
re. Dicũt em̃ ꝙ oportet facere vltimum de po-
tentia in bibendo pro cõseruatione sanitatis.
Et in hoc suo modo intelligunt ⁊ allegant qđ
inquit Cato. s. Hoc bibe qđ possis si tu vis vi-
uere sanus. Depingit̃ etiã ipsum carnisp̄uiuꝫ
magnis infirmitatibus. Unde Sen̄. ad Lucil.
ait. Quis hostis in quẽq̃ tam contumeliosus
fuit: q̃ in quosdam voluptates sue? Voluptas-
tes enim nõ tantuꝫ excecant voluptuosos: sed
etiam impotentes reddunt ⁊ contractos ac le
prosos: varijsq̃ eos infirmitatibus affligunt.
Depingitur etiam in forma hominis insani ⁊
amentis. Quia vt ait Aug. Ebrietas aufert me
moriam: dissipat sensum: confundit intellectũ:
cõcitat libidinem: inuoluit linguam: oĩa mem
bra debilitat: vitam diminuit: ⁊ omnem salutẽ
extermínat. Ebrietas etiam est status mentis
euersio. c. vinolentuꝫ. xxxv. di. ⁊ sepelit rationẽ.
xv. q. j. c. Sane. Quoad quartuꝫ. s. de carnisp̄i
uij malignatione dicebat ideꝫ facetus predica-
tor ꝙ propter carnisp̄uiuium Adam cum poste
ris suis eiectus est de paradiso. Nã dicit̃ Gen̄.
iij. ꝙ post predictam comestionem ⁊ carnisp̄i
uij originationem. dixit deus ad Adaꝫ. vbi es?
Quasi diceret. Quid fecisti? Et quare istud car
nisp̄uiuium causasti? Cui respondit Adam. Uo
cem tuam audiui ⁊ timui eo ꝙ nudus essem ⁊
abscondi me. Dixit autem deus. Et quis indi-
cauit tibi ꝙ nudus esses: nisi quia ex ligno de
quo preceperam tibi ne comederes comedisti.
Facta autem reprehensione eiecit Adaꝫ ⁊ Euã
de paradiso cum carnisp̄uiuio. Et induit eos tu
nicas pelliceas. ⁊ ait derisorie. Ecce Adam fa
ctus est quasi vnus ex nobis sciens bonũ ⁊ ma
lum: ⁊ sic honorabiliter vestitos expulit de illo
loco amenissimo: de quo dicam in. ij. parte p̄n-
cipali huius operis ser. vj. parte. j. ⁊ diffusius.
ix. parte principali nostri Marialis sermõe. j.
parte. j. Uide ibi. Et ista est rõ dicebat ille pre-
dicator ꝙ homines diebus carnisp̄uiuij induũ
tur pellibus velut bestie ac vestib' inhonestis:
⁊ tingunt se more stultoruꝫ: ac faciũt laruas ⁊
alia multa puerilia tanq̃ si essent alieni a sen-
su ⁊ amentes affecti. O maledictum carnisp̄i
uium qđ humanum genus ad tantam calami
tatem deduxisti: ⁊ dominũ Adam de horto vo
luptatis expelli fecisti: de quo inq̄t btũs Tho.
j. q. q. cij. ⁊ Rich. in. ij. di. xxvij. qui se fundat su
per dictum Damasce. li. ij. ⁊ Isid. iiij. Etymo. ⁊
Strabi. ac Bede ⁊ Alexan. de ales in. ij. di. xix.
q. xvj. Et est in prima parte oriẽtali vbi sol ori
tur de mense martij ⁊ septẽbris qñ est equino-
ctium: ⁊ hec pars terre est nobilissima: cum ꝑm
p̄hm. ij. de celo ⁊ mundo. oriens sit dextera ce-
li. Dextera auteꝫ est nobilior sinistra in compa
ratione ad homineꝫ. Unde Isid. vbi s̄. inquit.
Paradisus locus est in orientis partibus con-
stitut': cuius vocabulum a greco in latinuꝫ ver
titur hortus. Porro hebraice eden dicitur: qđ
in nr̃a lingua delitie interpretatur: qđ vtrũq̃
iunctum facit hortum delitiarum. Dicit auteꝫ
Rich. vbi. s̄. ꝙ iste locus est temperatus ex vi-
cinitate ignis: ⁊ directa operatione solis ⁊ du
plici transitu eius bis ĩ anno super scenith ca-
pitum inhabitantium in eo qui sunt Enoch ⁊
Helyas. Hanc enim triplicem caloris causam
temperat p̄mo aeris subtilitas. Fortius nãq̃
agit sol in re grossa q̃ in re tenui: vt patet ex-
perientia: q̄ calidior est petra in terra t̄pe esta-
tis q̃ aer: ⁊ ideo in nostro aere qui non est pu
rus habemus maiorem calorem propter maio-
rem impuritatem q̃ in montibus. Paradisus
aũt voluptatis ꝑm aliquoꝝ doctoꝝ opinioneꝫ
est citra supremam regionẽ aeris: ⁊ ideo est ibi
aeris subtilitas ⁊ puritas. Scđa rõ est: quia ca
lor causatus ex reflexione radioꝝ solariuꝫ a su
perficie terre nõ ascendit illuc. Tertia ratio est
summa frigiditas que est in medio interstitio
aeris: cuius extremitati superiori equaliter for
mate ꝓpinqua est superficies illius loci sicut
sphere ignis: ⁊ trãscendit mediam regionẽ ae-
ris vbi generantur impressiones frigide ⁊ hu-
mide: ⁊ attingit vsq̃ ad partem aeris purissi-
mam. Scđa ṽo causa temperiei est: q̄ vt. s̄. di-
ximus: est sub equinoctiali. s. in illo loco vbi sol
oritur de mẽse martij ⁊ septembris qñ sunt di-
es noctibus equales. Et q̃uis p̄hs dicat in li.
Metheo. regionem illam esse inhabitabileꝫ ꝓ
pter estum? Respõdetur ꝙ ĩ paradiso terrestri
est illa temperies ꝓpter predicta: ⁊ etiam pro-
pter illum fontem de quo dicitur Gen̄. ij. Fõs
ascendebat de terra irrigans vniuersam sup̄fi-
ciem terre. Dicit aũt Damascenus vbi. s̄. ꝙ de
us cõstituit hoĩem quasi quendam regeꝫ ⁊ p̄n
cipem oĩs terre ⁊ oĩm que sunt in ipsa. Et ideo
creauit ⁊ fabricauit ei paradisum terrestrẽ qua
si quandam regiam domũ ⁊ arcẽ sublimem: et
super omnẽ terrã eminentẽ: in qua cõuersans
beatam duceret vitã. O igitur felix habitatio.
O iocũda mansio. O amenissima regio. O no-
bilissima patria: ꝓ qua incolenda creatus fuit
homo. Et hec est prima dñi Ade nobilitas que
dicitur localitatis: quam ꝓpter carnisp̄uiuium
cum posteris suis amisit. Secunda eius nobi-

litas dicitur corporalis. Nam cũ esset principiũ
oium alioꝝ fuit pulchrior ⁊ venustior ⁊ ipse ⁊
vxor sua oibus alijs hoibus: q͛ erant a deo im-
mediate formati quoꝝ tñ formositatẽ superas-
se xp̃s ⁊ beata virgo mater eius vt diffuse tra-
ctabo in. ij. parte nostri Marialis ser. iiij. Item
habebãt corpus immortale: q͛ vt d͛ ad Ro. v.
Mors per peccatum introiuit in orbem terra-
rum. Unde notandum fm Tho. ꝑ. ij. q. xcvij. ꝙ
aliquid d͛ immortale vel incorruptibile multi-
pliciter. Primo ex parte materie eo ꝙ nõ habe-
at materiã que est principium generationis et
corruptionis: vt angelus ⁊ aia. Scḋo q͛ nõ ha-
bet potentiã ad aliã formã: vt corpora celestia:
⁊ istis duobus modis dicit͛ celuz incorruptibi-
le fm naturam. Alio modo d͛ aliquid incorru-
ptibile: q͛ illi materie adheret aliquid qḋ nõ si-
nit illaz corrumpere: ⁊ hoc modo d͛ incorrupti-
bile corpus gloriosum: q͛ tam potentẽ fecit de-
us anime naturaz: vt gloria ipsius anime redũ-
det ĩ corpus. Alio quoqꝫ mõ dicitur aliquid in-
corruptibile ex parte cause efficiẽtis: ⁊ hoc mõ
in statu nature institute fuit corpus humanuz
incorruptibile ⁊ immortale. Unde Aug. in lib.
questionum noui ⁊ veteris testamenti ait. De-
us hominez fecit qui q̃zdiu nõ peccaret immor-
talitate vigeret: vt ipse sibi autor esset vel ad vi-
tam vel ad mortem. Ex quo patet ꝙ primi pa-
rentes erant incorruptibiles: ⁊ nos pariformi-
ter essemus si ipsi nõ peccassent ⁊ peccatũ suũ
ad nos nõ transmisissent. Nam in illo felici sta-
tu stetissem⁹ donec cõpletus fuisset numer⁹ ele-
ctoꝝ: ⁊ postea sine alicuius laboris vel doloris
siue mortis experimẽto translati fuissemus ad
patriam celestem: vt ait Aug. xiiij. de ci. dei. c. x.
Qꝫ aũt ipse Adam cum posteris fuisset incorru-
ptibilis: patet: q͛ corruptio humani corporis ꝓ-
uenit aut ex corruptione interiori aut ex accidẽ-
ti exteriori. Quoꝝ neutrum fuisset in ipso Adã
nec in nobis: quia in ipso paradiso humores
nunq̃ fuissent corrupti ⁊ perfecta restauratio
semper fuisset facta ꝑ esum ligni vite: ⁊ sic nũq̃
deuenisset ad senectutem: sed semper in eodem
iuuentutis flore ꝑmansisset. Nec exterius erat
aliquid quod ei noceret. Nam animalia ei fu-
issent semper subiecta. Aer ꝟo ⁊ elementa ibi
sunt purissima ⁊ perfectissima ⁊ omnium noci-
uorum ⁊ proficuorum habebat totalem cogni-
tionem. Cognoscebat enim perfecte influenti-
as celorum herbas ⁊ lapides ⁊c. Et ideo Aug.
vbi. s. ait. Quam igitur felices erant primi ho-
mines. Nullis perturbationibus animoꝝ agi-
tabantur. Nullis corporum ledebantur incom-

modis ⁊c. A quo felici statu deiecit eos istḋ ma-
ledictum carnis spiritium. Tertia Ade ⁊ Eue no-
bilitas dicitur spiritualis. s. anime quaz nobis
ad memoriam reducere perutile erit. Naz si q̃s
fuerit filius alicuius magni imperatoris dum
rememoratur gloriam patris si ipse sit in penu-
ria ⁊ egestate dolet se amisisse paternas diuiti-
as: ⁊ si ad illas sit possibilis accessus conat͛ ꝓ
viribus illas recuperare. Dicitur enim Eccĩ. iij.
Gloria hominis ex honore patris sui: ⁊ dedec⁹
filij parens sine honore. Ista autem nobilitas
excellentior est alijs duabus. s. locali ⁊ corpora-
li. Unde notandum est ꝙ magister. ij. dis. xxiij.
recitat opiniones de cognitione primi parẽtis
de qua cognitione etiam tractat Alexan. de al.
in. ij. parte summe. in tractatu de sciẽtia primo-
rum parentum. Positis aũt opinionibus ipse
magister postea ponit suam dicens. Qꝫ est tri-
plex cognitio de deo. Prima est patrie ⁊ glorie
que cõsistit in clara dei visione. De qua inquit
Pau. ꝑ. Coꝛ. xiij. Tunc cognoscam sicut ⁊ cogni-
tus sum. ⁊ ꝑ. Joh. iij. dicitur. Uidebimus eum
sicuti est. Et hanc cognitionem nõ habuit Adã
cum nõ esset in gloria. Scḋa autez cognitio est
viatorum que est cognitio nostra: quaz de deo
possumus hr̃e per creaturas: ⁊ ista est enigma-
tica. de qua Paulus vbi. s. ait. Uidemus nũc ꝑ
speculum in enigmate: tunc autem facie ad fa-
ciem. Unde dicit Augu. xiiij. de ciuitate dei. Qꝫ
enigma est visio obscura: vt exempli causa ali-
ter videtur denarius detentus in manu: ⁊ ali-
ter proiectus in aqua vel representatus in spe-
culo. Nos aũt habemus cognitionẽ obscuram
multis de causis. Primo ꝑ pctm̃ primi parẽtis:
quo vulnerati sumus vulnere ignorantie. Su-
mus etiam ꝓ peccatis nostris obtenebrati: ⁊ ꝓ
temporalibus implicati: ⁊ ex grauedine corpo-
ris totaliter depressi: q͛ corpus qḋ corrumpit͛
aggrauat animam. Sap. ix. Cognitio autez pri-
mi parentis erat media inter cognitionez bea-
torum ⁊ nostrã. Nam sicut eius habitatio erat
quasi media inter celum ⁊ terrã: tenebat tñ se
plus ex parte terre q̃ celi: sic ⁊ ipsius cognitio.
Unde videbat deum per speculuz clarum ⁊ nõ
obscurum cum haberet carentiam predictorũ.
Et ideo Hugo in li. de sacramentis ait. Cogno-
uit hõ creatorẽ suũ nõ ea cognitiõe qua mõ a
credentibus absens fide queritur: sed ea qua
tunc per presentiã cõtemplationis scientia ma-
nifesta cernebatur. hec ille. Sed ꝓ clariori eui-
dentia cognitionis Ade: est sciendũ ꝙ quadru-
plex est modus cognoscẽdi deum. Omne enim
qḋ cognoscitur: oportet ꝙ sit p̃sens intellectui.

Et hoc fieri potest quadrupliciter. Aut enim
est presens per fidem: et hec est cognitio no-
stra: que cognitio in prophetis et euangelistis
fuit clara et manifesta cum ipsi viderent spiri
tusancto dictante omnia predicta. Nos vero ip
sam cognitionem habemus per fidem et audi
tum: qr fides est ex auditu: auditus autem fit
per verbum christi. Ad Roma. x. Nam ꝙ deus
sit trinus in personis: et vnus in essentia et ꝙ
deberet incarnari et mori etc. Erat presens in-
tellectui prophetarũ et apostolorum. Nobis aũt
ista sunt presentia per credulitatẽ. Et hic mo-
dus cognitionis in Adam non fuit cũ nullus
alius eum instrueret nisi deus. Secundo ali-
quid est presens intellectui per contemplatio
nem que tanto est nobilior quanto altior et ex-
cellentior: et hanc cognitionẽ habuerunt mul-
ti sancti: vt Augustinus: Ambrosius: Hierony
mus: Gregorius: et alij q̄plures. Et hanc co-
gnitionem excellẽtiori modo habuit Adam cũ
haberet corpus magis subtile et mentem ma
gis aptam ad deum contemplandum: et idem
fuisset de nobis si ipse non peccasset. Tertio est
aliquid presens intellectui in signo sicut est
apparitio: et hec est gratia specialis: vt fuit ap
paritio Abrae et aliorũ in veteri et nouo testa-
mento: et hanc habuit Adam: cum deus creãs
illum mõstrauerit se ei post creationem in sub
iecta creatura. Et similiter apparuit ei post la
psum. Unde si adam non peccasset deus ei fre
quenter apparuisset: et cum eo locutus fuisset
et similiter nobis. O felix cognitio. O clara sci
entia. O iocunda confabulatio. Si enim in cu
ria principis temporalis magnum reputatur
posse familiariter alloqui principem: quando
quis vult et esse suũ secretarium. Que consola
tio fuisset Ade et nostra in dei apparitione et
allocutione. Que oia propter carnisprivium
perdidimus. Est autẽ quarto aliquid presens
intellectui clare et lucide: sicut est in beatis ipse
deus: et hanc Adam non habuit: sed habuisset
in gloria. Unde Alerã. de ales in. ij. parte sum.
dist. xxij. q. xvij. dicit: ꝙ aĩa Ade fuit perfectissi
ma quantũ ad cognitionem nõ solum dei: sed
etiã omniũ aliarũ rerum. Et dicit Hugo in li-
bro de sacramentis: ꝙ talem cognitionem ha-
buit simul et semel ab ipso sue cõditionis exor
dio: vna ac simplici illustrationis diuine illu-
minatione. Et dicit Tho. j. ij. q. xciiij. ar. iij. ꝙ si
cut nobis ad gubernationem vite nostre ne-
cessariũ est cognoscere que sunt fidei vt possi-
mus peruenire ad supernaturalem finem: ita
ipse Adam habuit cognitionem de istis natu-
ralibus quantum erãnt necessaria ad guber-
nationem vite humane sm statum illum. Ex
quo elicitur ꝙ habuit cognitionem rerum di-
uinarum perfectiori modo q̄ꝫ aliqui theologi
habuerint: habuit quoqꝫ oẽs scientias mũdi.
Et similiter nos omnem predictam cognitio-
nem habuissemus: si non fuissemus per pecca
tum: et consequenter per carnisprivium priua-
ti. Essemus namqꝫ sapientiores Prisciano:
Ptolomeo: Salomone: Tullio: ceterisqꝫ omni
bus philosophis: et sapientibus qui vnq̄ fue
runt. Deus enim hominem preposuerat cete-
ris animalibus vt ad nutũ eius oĩa obedirẽt.
Et ideo vt ait alexander. Decens erat vt natu
ras illorum cognosceret. Nam nõ decet sapiẽ-
tem committere curam suarum rerum stulto
gubernatori sed prudẽti: qm̄ acceptus est regi
minister intelligens. Prouer. xiiij. Et ideo non
decuit deũ facere hominem non intelligẽtem
sed cognoscentem cetera sue cure commissa: vt
sciret quid vnicuiqꝫ expediret: quod et fecit.
Cuius rei signum est ꝙ nomina imposuit re-
bus qđ facere non potuisset nisi rerum omniũ
proprietates sciuisset: qr vt dicitur. iiij. Meta
phy. Ratio quã significat nomen est ipsa diffi
nitio. Et ideo nomina rerum non a se nec ab
angelo imponi voluit deus: sed ab homine vt
ex hoc ostenderetur ꝙ singulorum naturam et
vsum ac officium ex insita sibi ratione cogno-
uit: que enim propter eum creata erãt ab ipso
regi et instrui debebant. Unde omniũ eorum
scientiam habuit. Et cum ille status esset per-
fectus debuit primus homo esse expeditus in
oĩbus considerationibꝫ intellectus per omnis
scientie complementum. Et sic patet quãte no
bilitatis ac scientie fuerit anima patris car-
nisprivij. s. domini Ade quam propter ipsum
cum posteritate sua amisit. Quoad quintum
de filiatione carnisprivij dicebat predictꝫ pre-
dicator facetus: ꝙ carnisprivium sic originatũ
ac baptizatum in aqua Macharonum: idest
pastillorum in aqua feruenti elixorũ: que edũ
tur in carnisprivio per Italiam noluit esse cõ
tinens: sed vxorem habere voluit cuius votum
approbans diabolus dedit ei vxorem domi-
nam gulam. Dixit enim ipse serpẽs antiquus
alijs malignis spiritibus. Non est bonum ho
minem esse solum. Faciamus ei destructorium
simile sibi. Data autem illi hac vxore dixit eis
illud Genesis. j. Crescite et multiplicamini et
replete terram. Ex qua vxore carnisprivium
genuit duodecim filios et totidem filias. De
quibus dici põt illud Deut. xxxij. Generatio

praua atqꝫ puersa ⁊ infideles filij. ⁊ ps̄. lxxvij.
Generatio praua ⁊ exasperās. ⁊ Mat. xij. Genera
tio mala ⁊ adultera. ⁊ Job. v. Longe fiēt filij
eius a salute. ⁊ Sap. iiij. Ex iniquis oēs q̄ na⸗
scunt filij testes sunt nequicie aduersus parē⸗
tes. ⁊ Ezechiel. ij. Filij dura facie ⁊ indomabi⸗
li corde. Diabolus eñ potuit dicere carnispri⸗
uio illud Osee. j. Vade ⁊ sume tibi vxorē forni
cariā: ⁊ fac tibi filios fornicationum. Primus
aūt filius carnispriuij vocat dñs preueniēs: si
ue cito veniēs: qui anteꝙ egrediatur de lecto
vel anteꝙ sit integre vestitus facit sibi porta⸗
re ad comedendū ⁊ bibendū: ⁊ nunqꝫ expectat
horā congruā epulandi. Contra qđ vitiū dicit
Eccs. x. Ve terre cuius principes mane com⸗
edunt: quo vitio laborauit Jonathas filius
Saul qui ante tēpus comedit cōtra prohibi⸗
tionem patris: vt habet. j. Reg. xiiij. De quo
Greg. iij. Moraliū ait. Mortis quippe sniam
patris ore Jonathas audire meruit: qui in gu
stu mellis cōstitutū comedēdi tēpus antecel⸗
sit: hic aūt dñs preueniēs preest tabernarijs ⁊
cauponibus ac meretricibꝰ ⁊ hmōi qui citius
aperiunt tabernas suas ꝙ clerici ecclesias.
Scđs filiꝰ vocatur dñs delicatus: siue dñs gē
tilis: qui cōmunibus cibis nunꝙ est cōtentus
sed semper vult cibos exquisitos: ⁊ hic posse⸗
dit filios israel in deserto. Vñ Numeri. xj. ha⸗
betur ꝙ cōcupierūt carnes. ⁊ ps̄. cv. ait. Con⸗
cupierūt cōcupiscentiā in deserto. Super quo
Grego. inqt. Ex egypto populus ductus in he
remo occubuit: qui despecto māna cibos car⸗
nium petiuit quos lautiores putauit. Et hic
dñs est magni animi: ⁊ stat vt plurimū cū im⸗
peratoribus: regibus: pōtificibꝰ: epis: ⁊ pingui
bus sacerdotibꝰ: et vniuersaliter cū nobilibus
⁊ magnis dñis. Et hoc vitio laborauit ille di⸗
ues epulo. de quo dr Luce. xvj. ꝙ epulabatur
quotidie splēdide. Tertius filius vocatur dñs
curiosus: siue studiosus: qui de nocte cogitat
qđ comedere debeat in die: et nimiū studet in
preparādis comestibilibus. Et hoc fuit vitium
filioꝝ Heli: vt habetur. j. Reg. ij. Super quo
Greg. inquit. Prima filioꝝ Heli culpa suborta
est: ꝙ non antiquo more coctas vellēt se sacri⸗
ficio carnes accipere: sed crudas q̄rerent quas
accuratius exhiberent. Et hic dñs stat coiter
cū mulieribus coquinarijs et hospitia tenēti⸗
bus. Vñ Jsido. ait. Tota die epulas ruminant
qui ad explendam gulam delitias vespere pre
parant. Quartus filius vocatur dñs Tropus
siue dominus omnia consumens. Quo vitio
laborauit populus sodomorum. De quo Eze⸗
chielis. xvj. dicitur. Hec fuit iniquitas sodome
abundantia panis et vini: et ocium. Super
quo Grego. ait. Aperte ostenditur ꝙ icirco sa
lutem perdidit: quia cum superbie vitio men⸗
suram moderate refectionis excessit. et Hiero
ny. inquit. Pluuia illa est optima que sensim
descendit. Subitus autem nimius et preceps
ymber arua subuertit. Et hic dominus cōmu⸗
niter stat cum omnibus tam laicis qꝫ clericis:
qui nimium comedunt. sicut dñs Zanfronus:
qui tēpore nostro viuens tantū comedebat in
vna refectione quantum vigintiquinqꝫ homi
nibus satisfecisset. Quintus filius vocatur do
minus insatiabilis siue dñs ingurgitans: qui
habens gulam pilosam: totius ad deuorandū
cibum inardescit: ⁊ cito omnia sine debita ma⸗
sticatione deglutire querit: malam partem so
cijs relinquens. Habet enim vnum bolum in
ore: alium sco in manu: ⁊ tertium respicit ocu⸗
lo: et nihil relinquit in incisorio: vel parapside
Et ideo nullus libenter comedit cum tali: qui
deuorat partem suam et socij: nec sufficit sibi
quicꝙ apparatus: sed videt ei quicquid appo⸗
nitur esse paruꝫ: ⁊ hoc prouenit quia sequitur
appetitum bestialem ⁊ non regitur aliqua ra
tione. Et hic dñs dominat precipue tēpore ie⸗
iunioꝝ ⁊ famis: ⁊ stat cum illis qui intrantes
domū vociferant contra vxores ⁊ familias vt
cito cibos expediant ⁊ preparent ⁊ comedunt
tanꝙ rabidi canes. Impletū semper os tenē⸗
tes ⁊ anteqꝫ primū bolū deglutiuerint ponen
tes secūdū: et hoc vitio laborauit Esau filius
Jsaac. Gen. xxv. De quo Grego. inquit. Primo
genitorum gloriā Esau amisit: qui magno estu
desiderij vilē cibum: idest lenticulam concupi⸗
uit: quā dum vēdendis primogenitis pretulit
quo in illam appetitu anhelaret indicauit. Ex
quibus cōcluditur ꝙ sepe aliquis plus peccat
comedendo etiam vilissima cū nimia auidita
te: ꝙ alius preciosiora cum minori affectione.
Hos aūt quinqꝫ filios gule ponit ipse Greg.
xxx. moral. Sextus filius vocatur dñs acidio⸗
sus: siue dñs piger lentus. De quo vitio inqt
Hiero. in lib. contra Jouinianum. Comeden⸗
dum est ⁊ bibendum: ⁊ dormiendum: ⁊ post⸗
ea incētiua carnis sentienda. Hic enim filius
cum bene satiatus fuerit nō potest quicꝙ be⸗
ne operari: sed vult aut iacere ⁊ sedere: aut dor
mire: et ociose viuere. Unde Grego. ait. Gule
deditos leuitas prorsus operis et ociositas se
quitur. Quo vitio laborauit Holofernes. De
quo dicitur Judith. xiij. Porro Holofernes ia
cebat in lecto nimia ebrietate sopitꝰ. Septimꝰ

filius dr dña Ololanus qui nihil ꝙ potus & ebrium q̄ritat. Ait em̄ Salomō de vino & ebrieta te. Prouer. xx. Quicūq̄ his delectat̄ nō erit sa piēs. & Esa. xxviij. dr de ebriosis. Absorpti sunt a vino: errauerūt i ebrietate: & ignorauerūt iu diciū. & Osee. iiij. Uinum & ebrietas aufert cor. Octauus filius vocat̄ tetibonus: siue dñs lu dū agēs. De quo exponi pōt illud Exod. xxxij. Sedit ppl's mādu care & bibere: & surrexerūt lu dere. Iste em̄ nō delectatur nisi in ludis & sola cijs. Un̄ ꝓpter carnisp̄uiū verificat̄ illud Za charie. viij. Platee ciuitat̄ implebunt̄ pueris & puellis ludētibus. & illud Esa. xiij. Requiescēt ibi bestie: & pilosi saltabūt ibi. Bonus aūt vir & bona mulier ab his iocis & ludis norms abstinet. Un̄ dicere pōt illud Hiere. xv. Non sedi in cōsilio ludentiū. Nonus filius dr dñs Cecus. Nā vt ait Ouid. in eplis. epla. iiij. Quid decet at nō videt vllus amans. Et iō amor depingit̄ Cecus. Quapropter dict' p̄dicator exponebat de carnisp̄uio illud Luc. xviij. Cecus sedebat secus viā mēdicās: qđ ponit̄ in dñica q̄nquage sime: quo die pōt de carnisp̄uio p̄dicari & acci pi illud ꝓ themate. Nō em̄ de hoc p̄dicādū est in quadragesima: sed solum illo tpe quo hoies vacāt dissolutionibus: & nolūt ire ad p̄dicatio nes: q: forte vt audiāt p̄dicari de carnisp̄uio ibūt: & sic audiēt reprehēdi suas dissolutiones & cognoscēt ꝙ in veritate sunt ceci: q̄ in via hu ius mūdi stāt mēdicātes & priuati lumine diui ne grē. vn̄ Grego. sup p̄dicta v̄ba ait in homel. Cecus iste eū genus humanū: qđ in parēte pri mo a paradisi gaudijs expulsum damnatiōis sue tenebras patit̄. Decimus filius dr dñs In iuriosus. vt em̄ dicit Salomō Prouer. ij. Lotu melia res inebrietas. c. Luxuriosa. xxxv. dist. & Ecci. xxvi. dr. Mulier ebriosa: ira magna & con tumelia: & turpitudo illius non tegef. Undeci mus filius dr dñs nullatenēsis: siue dñs paup culus. Scriptū est enim Ecci. xix. Operarius ebriosus nō locupletabit̄ &c. Duodecimus fili us vocat̄ dñs reuelās: est em̄ sicut Quintus cu rius romanus: qui nihil poterat tenere secretū vt refert Salustius in Cathilinario. De quo vi tio dr Prouer. xxxi. Nullū secretum vbi regnat ebrietas. O dānata filiatio. O iniqua ꝓgenies O ꝓles maledicta carnisp̄uij: quō hodiernis tpibus replesti terrā. Ne aūt mulieres possent gl'iari ꝙ nulle femine nate sint ex carnisp̄uio Ideo dicebat dictus p̄dicator ꝙ etiā multas filias ex eadē vxore generauit. Prima aūt voca tur dña Bibiana habēs oculos suffossos & lace ratos atq̄ īfectos ꝓpter vinū: iuxta illud Pro uer. xxiij. Cui suffossio oculorum nōne his q̄ cō morat̄ in vino: & studet calicibus epotādis. Se cunda vocat̄ dña Linguigeria: vel dña loqua citas. Ait em̄ Grego. j. moral. Pene semp epu las loquacitas sequit̄. Cūq̄ vēter reficitur: lin gua distrenat̄. Sicut nāq̄ tibia tunc bn̄ sonat qn̄ vento plena est: sic etiā carnisp̄uio vacan tes pleni cibo & potu vt pice faciūt: & vnus pro decē loquit̄: nec pōt sufficere vt socius loquat̄: sed ipse solus vult semper loqui: & post vana & ociosa verba venit̄ ad inhonesta & turpia. De q̄bus Basilius ad nepotes scribit. Praue cōfa bulationes vie q̄dā sunt ad facinora. Itē tales post nimiā comestionē incipiūt trufari ac deri dere alios: tā seculares ꝙ religiosi: diuersisq̄ noībus eos appellant: alios appellātes Hypo crita: alium fratrē stupā: & aliū fratrē bouiū: & sic faciūt de mulieribus baptizantes eas suo mō. Tertia filia dr dña immundicia: de vacātibus em̄ carnisp̄uio dici pōt illđ. ij. Pe. ij. Post carnem in cōcupiscentia immūdicie ambulāt. Et illud Ezech. xiij. Posuerunt immundicias suas in corporibus suis. Quarta dr dña destru ctrix. Un̄ Greg. xxx. moral. ait. Dum vēter nō re stringit̄ ꝑ carnis cōcupiscētiā ois simul virtu tes obruūtur &c. Quinta dr dña familiaritas. Filie enim vestre tēpore carnisp̄uij cū trāsue stitis cōuersantes: & cū viris familiaritatē con trahentes & ecōtra in multa facinora post ea di labunt̄: & verificat̄ illud saluatoris nr̄i dictum Mat. x. Inimici hois domestici eius. Sexta dr dña infirma. Post multas em̄ epulationes sentiūt dolorē capitis & stomachi: incurruntq̄ varias infirmitates: vt dr Ecci. xxxj. Septima dr dña Inhonesta: siue frontosa. De qua dicit̄ Apoc. vij. Ecce mulier occurrit ei ornatu mere tricio parata ad capiendas animas. Quando enim fiunt vanitates ex ornamenta meretricia nisi tpe carnisp̄uij. Iste aūt vane mulieres co nantur destruere ꝙ ecclesia sancta dei studet operari. Ipsa enim sancta mater ecclesia in oi bus actibus suis ducta a spūsctō: vidēs popu lum xp̄ianū carnisp̄uij ire post dissolutiones volensq̄ eū retrahere incipit in septuagesima vestire altaria nigris vestibus: vt excitet eū ad fletum ex memoria passionis christi sicut facie bat illa mulier que filio suo ostēdebat camisiā patris sui mortui sanguinolentā: sed iste perfi de mulieres ecōtrario ostendunt viris vanita tes & carnes suas discoopertas: & similiter viri mulierib': & maxime post comesatiōes & ebrie tates. Propriū est em̄ ebrietatis femora denu dare: & ad luxuriā incitare. xxxv. dist. c. j. &c.

Sexto die. Et ebrietas etiã est fomes ⁊ nutrix oim vicioꝝ. ea. di. in prin. ⁊. c. fi. Uñ Loth quē sodoma nō vicit: vina vicerūt. xxxv. di. in prin. Octaua filia dr̄ dña luxuriosa. Ait em̄ Hieroñ. ad Eustochiū. Gule horrendum scelus genitrix luxurie est. Et Johes cassianus inquit. Uētrez distentum cibo ⁊ vini potionibus irrigatū voluptas erigit genitaliū. Nona dr̄ dña saltans: vel dña dissoluta. De q̄bus saltantibus dr̄ Job xxj. Tenent tympanum ⁊ cytharam: ⁊ gaudent ad sonitum organi: ducunt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descendūt. Ait etiā Augu. Quilibet saltus qui fit in chorea: est saltus in ꝓfundum inferni. Beatus igitur ille qui potest dicere cum sctō Tobia sui lib. c. iij. Nunq̄ cum ludentibus miscui me: neq̄ cū his qui in leuitate ambulant participez me prebui. De tali aūt choreis vacante: ⁊ vestibus indecentib⁹ se vestiente dicitur Deut. xxij. Maledictus vir qui vsus fuerit veste feminea. Sicut faciunt multi tpe carnispriuij: ⁊ econtra lasciue mulieres vestibus viroꝝ se induentes: ⁊ aliqui induuntur vestibus religiosoꝝ vel clericoꝝ: aut heremitarū: ⁊ ad iracundiā deū ꝓuocant in illis vestibus: in quibus scti deo placuerunt: ⁊ quasi in vituperiū diuine maiestatis assumunt in obsequiū demōis qḋ fuit in obsequiū xp̄i. Decima filia dr̄ dña bestia. De talib⁹ em̄ supradictas dissolutiōes facientibus dicit ꝓpheta ps̄. xlviij. Cōparati sunt iumentis insipientibus: ⁊ similes facti sunt illis. Aliq̄ nāq̄ eoꝝ sibi assumūt similitudinem demonum in faciebus mōstruosis ⁊ bestialibus: vt ostendant se esse bestiales ⁊ ad seruitiū demonis ituros. Unde Augu. ix. de ciui. dei. inquit. Plotinus pħs dicit aīas hominum demones esse si mali sunt: seu laruas. Laruas enim dicit esse noxios demones ex hominibus factos. Uñ pōt dici de talibus. Reddite que sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt diaboli diabolo. Undecima filia dr̄ dña fastidiosa siue tediosa. Talibus enim oīa opera spiritualia ⁊ virtuosa in fastidium veniunt. vnde Eccī. j. dr̄. Execratio pctōris cultura dei. Duodecima filia dicitur dña mortalitas: ex crapulatione em̄ quā faciūt isti dissoluti in carnispriuio comedētes media nocte ⁊ post cenā ponentes indigestum super indigestum sepe moriuntur: maxime se implentes illo pigmento ex vino dulci et speciebus atq̄ ouis cōfecto. Unde de quolibet eoꝝ verificatur illud Esa. lix. Oīs qui comederit ex ouis eius. s. carnispriuij morieť. Isti sunt filij ⁊ filie principales carnispriuij ex domina gulina. Licz etiam alios filios ⁊ filias genuerunt quos breuitatis causa pertranseo: possumus enim imaginari q̄ accepta predicta vxore dixerit: ⁊ illud ps̄. lxxij. Ut iumentū factus sum apud te: ⁊ ipsa dña gulina responderit: ⁊ ego semper tecum. s. faciens inhonestatibus ac peccatis ⁊ malis filijs te multiplicare. Quoad sextum de eius seruitoꝝ ꝯditione dicebat ille facetus predicator q̄ multi fuerunt ⁊ sunt eius fidelissimi seruitores quoꝝ primus fuit cherintus hereticus: qui dixit cū sequacibus suis q̄ mille anni dabunť post resurrectionē corporū ad voluptatez carnes explendam: ꝓpter illud euangelij Mat. xix. Centuplum accipietis ⁊c. de quo errore mentionez facit Hieronymus in quadam homelia. Secūdus seruitor eius fuit Nicolaus hereticus a quo alij sequaces dicti sunt nicolaite. De quibus fit mētio Apoca. ij. di. Nō esse peccatum viris luxuriari cum feminis: nec econtra: cuius heretici etiam hodie inueniuntur discipuli multi dicentes gulam ⁊ luxuriam non esse peccatum: eo q̄ sint ſm naturam. Tertius seruitor fuit Fotinus hereticus qui dixit Joseph carnaliter cognouisse beataz virginem: ⁊ ex ea genuisse christum. Quartus fuit Eluidius qui dixit beatā virginē habuisse alios filios naturales ex Joseph vltra christū. Quintus fuit Jouinianus qui dixit nullā esse differentiā quoad meritū inter virgines ⁊ maritatas. vt Hiero. refert. Sextus fuit Setasomnus qui dixit nocte nō esse surgendum ad deū laudandum sed quiescendum cum ad hoc nox sit facta. Septimus fuit mauinetħ qui quātos habuerit ⁊ habeat sequaces oībus est notum. O egypte. O alexandria. O constantinopolis. O antiochia. O hierusalem: quis te destruxit ⁊ a cultura fidei christiane abdicauit nisi seru⁹ carnispriuij machometus qui ꝓmisit tibi oēs delitias corporales: ⁊ dedit legem consonā carni ⁊ sanguini. O ecclesia romana quis te destruet ⁊ destruere non cessat nisi carnispriuium: cū nō tam a secularibus sed etiā ab ecclesiasticis q̄ pluribus nihil aliud queri videať nisi comedere bibere ⁊ luxuriari ⁊c. Quoad septimuz: scz de ipsius expulsiōe dicebat quidam facetus sermocinator: q̄ carnispriuium indigne ferens q̄ omni anno a quadragesima expellatur de ſ conquestus est in curia romana ⁊ in ea inuenit multos aduocatos ⁊ procuratores de bono libenter comedentes: ⁊ ipsam quadragesimam atq̄ alia omnia ieiunia destruere cupiētes. Inter quos aderat dominus epulo de lechamis: dominus crapulator de manzanijs: ⁊ dominus parzonus de grassis. Querela aūt carnispriuij

corã summo pontifice talis esse potuit. Cũ ne-
mini debeat benigna audiẽtia denegari. l. po
tioris. C. de offi. vica. ꝛ. l. obseruadũ. ff. de offi.
presi. dicã ꝛ in scdam facti mei petitionẽ vt cõ
gruũ a vobis respõsum accipiã. l. vt cõgruum
C. de pac. Peto igiꝰ iusticiã: nã cũ oẽs iudices
teneanꝰ eã q̃buscũq̃ petẽtibꝰ impartiri. l. iiij.
§. hoc edictũ. ff. de dã. infec. multomagis vos
q̃ estis vicariꝰ xp̃i in terris. c. inter corporalia.
de trãsla. epi. Verũ q: iudiciũ a citatione dꝫ in
choari. §. oim. instit. de pena teme. li. peto in
ius vocari quadragesimã aduersariã meã. Di-
cebat aũt p̃dictꝰ sermocinator facetꝰ ꝙ q̃dra-
gesima ad curiã aduocata nõ inueniebat ꝓcu
ratores: q: debilis ꝛ paupercula erat ꝛ multeis
odiosa. Verũtñ quidã religiosi ꝛ aliqui timo-
rati doctores ei tandẽ patrociniũ prestiterũt:
scꝫ dñs Attenuatus de macris. dñs Cõposto-
lanus de fauentia. ꝛ dñs Modestus de siccis.
Partibꝰ igiꝰ p̃sentibus quorũ assertione me-
rita causarũ pãdunꝰ. l. fi. C. si per vim. vel alio
mõ. ꝛ. c. j. de cau. pos. ꝛ pro. ꝛ. c. qualiter et q̃n.
el. ij. de accusa. ꝛ. c. iudicantẽ. xxx. q. v. Ceperũt
allegare aduocati carnispriuij dicẽtes. Cũ car
nispriuiũ oibus gratiosum in xp̃ianitate ma-
gnum habeat dñium ꝛ in pacifica possessione
dominetꝰ: venit omi anno hec cũctis erosa qua
dragesima: ꝛ ipsum de toto regno suo cũ tãto
vituperio expellit vt etiã loca in quibꝰ extite-
rat aqua ꝛ aceto lauari ꝛ partim igne purga-
ri faciat: ac si validissima pestis p decẽ annos
ibi extitisset. Mobiẽ q: magnuꝫ est cõmodum
possidere. l. is qui destinauit. ff. de rei ven. ꝛ. §.
cõmodũ. insti. de interdic. Petimꝰ ipm carnis-
priuiũ nr̃m restitui ad possessionez q̃ sibi iniu-
ste ablata est. iuxta. c. in lr̃is. de resti. spo. Et
nõ solũ ad possessionẽ sed etiã sibi resarciri dã
na oia q̃ passus est. l. si q̃s ad se fundũ. C. ad. l.
iulia. de vi publi. Et h̃ fieri dꝫ in cõtinẽti: q: ex
q̃ de facto fuit expoliatꝰ etiã de facto dꝫ resti-
tui: vt dicit glo. in. l. minor. ff. de euic. Insuper
petimꝰ ipsam q̃dragesimã cõdẽnari pena ꝯ ta
les insolentes a legibꝰ ordinata. de qua in. l. si
quis in tantã. C. vñ vi. ꝛ in. l. penul. C. ad. l. iu-
lia. de vi publi. atq̃ eã totaliter exterminari.
Rñderũt aũt aduocati q̃dragesime. Ecce bea-
tissime pater ꝙ calũniose agunt isti aduocati
cũ ipso carnispriuio. Cũ tñ iura nõ debeãt ca-
lũniari. l. j. ff. de regu. iur. Dicunt eñi ꝙ iniuste
fuit expulsum a q̃dragesima q̃ hoc facit ꝛ omi
anno facit lege permittẽte: vt pꝫ in titu. de ob
ser. ieiu. ꝛ iõ nõ mereꝰ aliquaꝫ penã. l. gracchꝰ.
C. ad. l. iulia. de adul. Nã iussus ꝛ decretũ iudi
cis facit licitũ qđ als esset illicitũ. l. furti. §. qui
iussu. ff. de his qui no. infa. ꝛ. l. iuste possidet.
ff. de acqui. pos. dꝛ. Iuste possidet q̃ autore pre
tore possidet. Quapropter carnispriuiũ nõ dꝫ
restitui: nec ei aliquod dãnũ resarciri cũ subla-
to principali tollaꝰ accessoriũ. l. cũ principalis.
ff. de reg. iur. Itẽ q: si qđ damnũ est passus ob
suam culpaꝫ euenit. Et iõ sibi ꝛ nõ alijs debet
alijs imputari. l. culpa. ff. de reg. iur. ꝛ. c. dam
num. eo. titu. lib. vj. Q: igitur cõuenit bono ꝛ
grãdi presidi purgare prouinciã suã malis ha
bitatoribus. l. congruit. ꝛ. l. iij. ff. de offi. presi.
Ideo. S. V. ipsum maledictũ carnispriuiũ cũ
tota sua progenie debẽt expellere ꝛ bannire cũ
sit eã innumerabiliũ peccatoꝝ. Tunc summus
põtifex tulit sententiã in fauorem quadragesi
me et cõdẽnauit carnispriuiũ vt a tertia feria
post quinquagesimam vsq̃ ad resurrectionis
dñice festum: nõ posset in aliqua xp̃ianitatis
parte habitare in perpetuũ: sed exul et profu-
gus esset: ꝛ ab omnibꝰ fidelibus expelleretur.
Aduocati aũt carnispriuij instãtissime rogaue
runt summũ pontificem: vt saltẽ illa tertia fe-
ria ꝛ p quattuor dies sequentes posset carnis-
priuiũ in diocesi mediolanẽsi cõmorari: qđ tã
dem obtinuerũt. Predictas aũt parabolas nõ
hic recitaui vt annũciatim populis predicenꝰ
nec vt p illas ad dissolutiones ꝓuocenꝰ et ri-
sum: vel ad cõtemptum v̇bi dei. Sed vt sit ali
ter a carnispriuij relaxationibus non possunt
retrahi ꝛ ad predicationẽ illo t̃pe adduci: per
desiderium audiendi sermonẽ de carnispriuio
cõducantur. Et tũc modeste ac seruata debita
grauitate poterit p̃dicator aliquid de p̃dictis
vel sequẽtibꝰ de carnispriuio in eiꝰ detestatio-
nem sicut melius videbiꝰ s̃m deum dicere: ita
tñ solũmodo videatur recitator parabolarum
ad sp̃ualem intelligentiam ꝛ dissolutionẽ car-
nispriuij repressionẽ ꝛ impeditionẽ inuẽtarũ.
Dicit eñi Aug. ꝙ q̃n fictio refertur ad aliquã
significationẽ spiritualeꝫ nõ est mendaciũ sed
figura: et hoc ponit in lib. questio. euangelij.
Quoad octauum scꝫ de carnispriuij diffinitio-
ne dicebat idem predicator ꝙ de carnispriuio
cũ sequacibus suis ꝛ filijs ac filiabus et vxore
verificatum fuit illud ps̃. cvj. Infirmati sunt
et non fuit qui adiuuaret: et euenit ei qđ scri-
ptum est. ij. Paral. xxj. Mortuus est infirmita
te pessima: atq̃ sepultus in ciuitate camerinẽ
idest in cloaca vt a vermibus deuoretur: et a
demonibus in infernum est delatus. Miracu
la v̇o ipsius ista sunt. Nam sancti dei dãt odo
rem: ipse autem maximum fetorẽ. Sancti dei

illuminãt cecos: ipse vero vidẽtes excecat. Sãcti dei extẽdunt cõtractos ⁊ ipse cõtrahit sanos. Sancti mũdant leprosos: ⁊ ipse inducit leprã. Sancti dei resuscitãt mortuos: ⁊ ipse viuẽtes occidit. De sanctis vna tãtũ fit vigilia ac vnus dies ad honorẽ ipoꝝ celebrat atqꝫ officiũ vni⁹ diei vel ad plus per octauã vnã dr. Festũ autẽ carnispriuij ꝑ duos vel per tres menses conti-nuat: ⁊ ꝑ quindecim dies vel vnã mẽsem post in eꝰ dissolutionibus perseueratur. O cecitas maxia. O summa demẽtia. O admirãda stul-ticia plus eñ seruit diabolo ꝗ̃ xpo: plus ven-tris impletioni vacat ꝙ̃ spũs ꝯsolationi. ¶

Hoc aũt vitium gule facit homini ma-gnam iacturã: ⁊ deo iniuriam. Primo facit homini magnaꝫ iacturã ex eo ꝙ inducit in ipso magnã deformitateꝫ. Nã facit ventrẽ nimis tumentẽ. Dicit aũt vẽter a vẽto ex eo ꝙ fit plerũqꝫ plenus vento. Gulosus vero quãto maiorem ventrẽ habet: tãto maiorẽ ve-sicã vento plenã: ⁊ etiã maiorẽ saccũ stercorib⁹ plenũ ⁊ repletũ possidet. Sicut etiam vesica vento repleta acu puncta cito detumescit: sic venter gulosi punctus acu febrili cito per mor-tem euanescit. Stultus ꝗ̃ꝫ esset mercator qui aurũ cũ multo labore acq̃sitũ in cistã impone-ret: in qua in lutũ cõuertendũ esse putaret: qꝛ ergo vẽter gulosi est sicut sacc⁹ stercoꝝ: stul⁹ esse dinoscit ipse gulosus: ex eo ꝙ ea que cum multo labore acq̃rit in ventrẽ ponit: in quo vẽ-tre in lutũ fetidũ ꝯuertẽda esse cognoscit. Alia gule iactura est: qꝛ nunꝗ̃ satiatur. iuxta illud Prouer. xiij. Vẽter impiorum insaturabilis. ⁊ ps̃. lviij. ait. Famẽ patientur vt canes: canis eñ postꝗ̃ proiecta sibi deuorauit mox ad alia deuoranda suspẽsus anhelat. Et sĩr gulosus postꝗ̃ multa fercula deuorauit: adhuc alia me-liora concupiscit. Immo est insaturabilior ca-ne ⁊ alijs feris: qꝛ oĩa spoliat elemẽta. Nam a terra aufert gressibilia: ab aqua natabilia: ab aere volatilia. Vñ Hiero. ait. Tauri paucoꝝ iugerum pascuis alũtur: hõ vero terra ⁊ mari. Scd̃o gulosus deo facit iniuriaꝫ: qꝛ honorem quẽ ille facere dꝫ facit vẽtri. Vñ Hugo de san-cto victore inquit. Vẽter deo comparatur. So-lent eñ deo tẽpla construi: altaria erigi: mini-stri ad seruiendũ ordinari: pecudes immolari: thura cõcremari. Deo siquidẽ vẽtri est templũ coquina: altare mẽsa: ministri coqui: immo la-te pecudes: cote carnes: fumus incensoꝝ: odor saporꝫ. Ista aũt idolatria quoad aliq̃d est pe-ior ꝗ̃ idolatria paganoꝝ: qꝛ illi adorabãt au-rum ⁊ argentũ: gulosus vero adorat saccum ster-corũ. Hec aũt vitioꝝ omniũ nutricẽ gulã. Hu-go de scõ victore in lib. de sacris sic diffinit. Gula est immoderat⁹ appetit⁹ edẽdi vel bibẽ-di. Sm aũt Alex. de ales in. ij. pte summe. in tra-ctatu de gula. ar. vij. ⁊ Tho. ij. ij. q. cxlviij. ar. ij. Nõ semp gula est pctm̃ mortale: sed tãtũ qñ adheret hõ tali delectatiõi vt fini: aut ꝓpter eã est parat⁹ facere ꝯ deũ et ecclesiã aut se ine-briat studiose vel crapulã sequit in magnum corporis vel aĩe detrimentuꝫ vel hmõi: als est veniale. xxv. di. §. alias. Quinqꝫ aũt sunt gule species: vt habet de cõse. dis. v. c. q̃nqꝫ modis. Prima species appellat quantitatis: qñ scilꝫ quis nimiũ comedit: lꝫ aũt nõ sit eadẽ comple-xio: ⁊ vnus req̃rat maiorẽ cibũ ꝙ̃ alius: ita ꝙ sepe qd̃ vni est nimiũ alteri est paucũ: vt inq̃t Aristo. in Ethicis. ıꝯ̃ oẽs debẽt sobrie ⁊ tẽpe-rate comedere ⁊ bibere sm cõplexionem suam vnusquisqꝫ. Ait eñ Boetius. ij. de cõso. Pau-cis minimisqꝫ natura cõtenta est. Qui eñ ab-stinẽs est adijciet sibi vitam. Ecc̃i. xxxvij. Dia-bolus aũt cõtinue nos tẽtat vt nimiũ comeda-mus. Et figuratus est ꝑ illã bestiã q̃ apparuit filijs viso: vt habet Dan. vij. et ait. Surge com-ede carnes plurimas. Scd̃a species appellat qualitatis: scꝫ comedere cibos nimis delicatos sicut multi faciũt. Jõ exclamat Ouid. xv. Me-ta. dicẽs. Parcite mortales dapibus temerare nefandis Corpora: sunt fruges: sunt deducen-tia ramos. Põdere poma suo: tumideqꝫ in vi-tibus vue. Sunt herbe dulces: sunt que mite-scere flãma. Mollirique queant nec vobis lacte⁹ humor. Eripitur: nec mella thymi redolentia flore. Prodiga diuitias alimentaqꝫ mitia tel-lus. Suggerit atqꝫ epulas sine cede ⁊ sangui-ne prebet. Quippe equus et pecudes: armen-taqꝫ gerrꝫine viuũt. At quibus ingeniũ est im-mansuetũqꝫ ferũqꝫ. Armenie tigres iracũdiqꝫ leones. Cũqꝫ lupis vrsi dapibus cum sangui-ne gaudẽt. Heu quãtum scelus est in viscera viscera condi: Congestoqꝫ auidũ pinguescere corpore corpus. Alteriusqꝫ animantẽ animan-tis viuere leto. hec ille. Que accepit a pictago-ra phõ qui suadebat hominibus abstinere a carnibus. Primo qꝛ terra hoc docebat produ-cẽdo varias herbas poma et fructus. Secun-do quia animalia mãsueta nõ comedunt car-nes: sed solum bestie crudeles. Tertio quia in etate aurea hoĩes comedebant ea que sponte terra gignebat. Quarto qꝛ cetera animalia nõ ledunt benefactores suos: sed homo facit con-trarium. Nam comedit oues que ei lanam ca-seum: ⁊ fimũ prestant. Silr̃ et boues: ⁊ alia

multa animalia que hoībus multas vtilitates faciunt. Licȝ autē quisqȝ debeat vti cibis nō nimis delicatis: diuites tñ nō tenenᵗ vti cibis quibus vtūtur pauperes: sed oēs ɓm conditionem suam.c.quisqȝ.xlj.di. Tertia species ɗr curiositatis.s.qñ nimis de tēpore expēditur in condendis cibis: ⁊ illis querēdis que appetitui veniūt. Sicut faciūt multi per diuersa loca mittētes ad querēda cibaria que dñe gule cum diuersis saporibus condita satisfaciant. Contra quos inquit Seneca epla.vj. Una silua pluribus elephantibus sufficit: hō ꝟo non pascitur terra et mari. Ideo dicit Albertus in tractatu de virtutibus politicis. Qꝫ gulosus equiparatur atqȝ assimilaᵗ vulturi: q̄ vt inqt Aristo.in libro de animalibus.carnes per.ccc. miliaria a remotis odorat. Immo vt dicunt phi naturales: dum citra mare existit vltra cadauera sentit et pro illis petit. In hac etiā specie peccāt qui nimis accurate ⁊ pōpatice cibaria cōdunt. Tamē inqt Viero. in quadā epla. Nec affectate sordes: nec exquisite delitie laudem pariūt. Dicit aūt Inno.iij.in lib.de vilitate cōditionis humane. Initiū vite hominis aqua ⁊ panis. Nunc aūt gulosis nō sufficiunt fructus arborū: nō genera leguminū: nō radices herbarum: nō pisces maris: nec bestie terre: nec aues celi: sed querūtur pigmēta: tēperātur aromata: nutriūtur altilia: capiūtur obesa que studiose coquuntur archicoquorum arte: que laute parātur ministrorum officio. Alius contundit ⁊ colat: alius confundit ⁊ conficit. Substantiam vertit in accidens naturāqȝ in artē: vt saturitas transeat in esuriem: et fastidium reuocet appetitū ad irritandam gulam: nō ad sustentandā naturas. Ipsa tamen gule voluptas tam breuis est vt spacio loci vix sit quattuor digitoꝝ ⁊ spacio tēporis vix sit totidem momentoꝝ: qꝺ multum displicet gulosis qui appetunt habere guttur longū. Sicut patuit de Plamorate q̄ desiderabat habere collum gruis longū: vt diu sentiret dulcedinem ciboꝝ. Contra hos gulosos etiā exclamat Lucanus in.iiij.dist. O prodiga rerum luxuries: nunqȝ paruo contenta paratu. Et quesitorum terra pelagoqȝ ciboꝝ. Ambitiosa fames: ⁊ laute gloria mēse. Discite ꝙ paruo liceat producere vitam. Et quātum natura petat: non erigit egros. Nobilis ignoto: diffusus cōsule bacħ. Nō auro myrrhaqȝ bibunt sed gurgite puro. Uita redit: satis est populis fluuiusqȝ ceresqȝ hec ille. Quarta species gule dicitur auiditatis. De qua fuit tēptatus Dauid qñ pugnabat contra philisteos: ⁊ cū maxima auiditate desiderabat bibere aquā: di. O si q̄s daret mihi potū aque de cisterna que est in bethleem iuxta portam. Irruperūt ergo tres viri fortes per castra Philistinorum: ⁊ portauerunt de illa aqua ad Dauid. At ille noluit bibere: sed libauit illam dño ⁊ dixit. Propitius sit mihi dñs ne faciam hoc: vt habeᵗ.ij.Reg.xxiij.c. transsumptiue in c.delitie.xlj.di. Sic ergo ⁊ nos qñ maximam auiditatē comedēdi aliquid habemus si volumus multū mereri facere debemus violentiā sensualitati. Ait eñ Ouid.in eplis. Est virtus placitis abstinuisse bonis. In hac specie peccāt multi qui auiditate moti comedūt cibaria illis nociua. Item illi qui velut lupi rapaciter comedūt: ⁊ cū nimia sensualitate. Qꝺ quātum sit peccatū ostēdit Grego.in.iij. dialogoꝝ. narrans de quadā sanctimoniali que vnā lactucā in horto visam colligens cum nimia auiditate comedit: propter quod a diabolo arrepta est. Quinta ⁊ vltima species gule ɗr temporalitatis. Et est illoꝝ de quibus ɗr Esa.v. Ue qui cōsurgitis mane ad ebrietatē sectādam: et ad potandū vsqȝ ad vesperam. Multi eñ sunt q̄ ita sunt dediti crapule: vt videaᵗ illis ꝙ propter hoc sint nati vt epulenᵗ. Contra quos inquit Tullius in rhetoricis. Comedere oportet vt viuas: non viuere vt comedas. In hac specie peccant illi: qui vt de mane surrexerint ad comedendū vadūt ⁊ bibendū prius ꝙ ad ecclesiam pergāt: vel aliquid boni operenᵗ. Contra oēs hos gulosos exclamat Asculanus poeta in.c.de gula dicēs. Nō pōt cū alqs vitijs facere cōputum qui suā libidinosam gulā nō refrenat: qꝛ cū gula luxuria est accensa: memoriam destruit: et sensus aufert vniuscuiusqȝ vene sanguinē corrūpit: ⁊ cantando gulosus moriē veluti cygnus. In dedecore vitam terminat. Intellectū a bono aufert: ⁊ facit sentire dolores infinitos: spoliat animā virtute sua plangendo semper nuda de salute.

De ira.

Ira quintū est capitale peccatū. Diffinitur aūt ab Aristo.ij. Rheto.sic. Ira est appetitus vindicte. ⁊ ɓm Alerā. de ales in.ij.parte summe.in tractatu de ira. ar.v.⁊.viij. ⁊ Tho.ij.ij.q. clviij.arti.iij. Tripliciter pōt q̄s iniuste hre irā mortaliter. Primo ratione modi siue signi: cū subtrahit loquelā et habet odiū aduersus aliquē. vñ Mat.v.c.ɗr a dño. Ois qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Scđo rōne facti: cū notabiliter offendit: vel iniuriaᵗ proximo ex ira. Hic eñ est proximus

effectus ire rixari: τ cōtētiones facere atqꝫ ꝓ-
ximo insultare. Prouer. xxix. Uir iracūdus ꝓ-
uocat rixas. Tertio rōne mali desiderij ira est
pctm̄ mortale: cū appetit illū puniri q̄ nō me-
ruit vel maiori pena: vel a se aut ab alio q̄ nō
hꝫ autoritatē: vel etiā a suo iudice nō rōne iu-
sticie: sed vindicte. Cōtra tales iracūdos dicit
Eccl. xxviij. Qui vindicari vult: a dn̄o inueniet
vindictā τ pctā illius seruās seruabit. Nec mi-
rū si deꝰ magnā de iracūdo facit punitionem.
Grauissimuꝫ em̄ est pctm̄ iracūdia: nā iniuriat
deo volēs facere vindictā quā sibi deꝰ reserua-
uit dicēs Deut. xxxij. τ Prouer. xxv. Mihi vin-
dictā τ ego retribuā. Qd̄ etiā ponit ad Rom.
xij. ad Heb. x. τ. xxiij. q. j. in prin. Iteꝫ iniuriat
ꝓximo. iuxta illud Eccl. xxviij. Uir iracundus
incendit litē τ turbat amicos. Uñ dr̄ in. c. cum
apud. xj. q. iij. Ira facit hoīem talia cōmittere
de q̄bꝰ postea solet multū dolere. Iste aūt ira-
cūdus assimilatur apro: qui sm̄ Phm̄ est aīal
iracūduꝫ nullā recipiēs disciplinā: sed potiꝰ se
morti exponit q̄ domesticet: τ est aīal multuꝫ
nociuū τ lesiuū: τ ꝓ modico irascit: τ primuꝫ
inuadit. Et silr̄ iracūdus ꝓ leui facto aut vbo
τ frequēter ꝓ minima suspitione diffamat ꝓ-
ximū: verberat: lacerat: destruit: τ occidit: et po-
tius vult mortaliter peccare: τ seipsum ad pe-
riculū mortis tpalis: τ eternalis dare: q̄ꝫ velit
ꝓximo suo parcere. Et iō de tali recipiente no-
cumentū ab iracūdo dr̄ per ps̄. lxxix. Extermi-
nauit eam aper de silua: τ singularis ferus de-
pastus est eā. Iracūdus etiā nocet sibiipsi. Nā
ira primo subtrahit ei honestatem corporalis
dispositionis: q̄ quātūcūqꝫ ꝑsona sit pulchra:
mutat̄ tn̄ per irā. Nā vertit oculos τ faciē im-
mutat: rubet vel pallet i vultu: spumat in ore:
manus tremit: lingua cespitat: τ totus homo
alienatur. Uñ dicit Seneca. ij. τ. iij. de ira. Ni-
hil eque ꝓfuit irato sicut intueri deformitatē
suā. Nā ira faciem turbat: ora pulcherrima fe-
dat: toruos vultus ex tranquillissimis reddit.
Qualē aūt putas cuius imago tam fetida est.
Iō dixit quidā q̄ iratis profuit inspicere spe-
culum: vt imago repercussa ostēderet homini
suā deformitatem. hec ille. Inq̄t etiā Damasce-
nus. Nihil est turpius facie furiētis. Secūdo
ira impedit potestateꝫ naturalis rōnis. iuxta
illud Catonis. Impedit ira animū: ne possit
cernere verū. Et iō diabolus facit sicut astuiꝰ
piscator: qui q̄n faciliter vult decipere pisces
turbat aquam: τ tūc est securus q̄ pisces non
possunt cernere reibe τ periculū ꝓpositū. Et
eodē modo facit diabolus immittēdo in quā-

cunqꝫ congregationē ire turbationē: vt possit
facilius animas capere per peccatum. Ut em̄
ait phs. j. Elēchorum. Conturbati minus pos-
sunt obseruare oēs. Tertio ira minuit quātita-
tem vite naturalis: sm̄ em̄ Phm̄ aīalia excessi-
ue cholerica sunt naturaliter breuis vite: sicut
maxime apparet in canibꝰ. Et hoc est etiā qd̄
dr̄ Eccl. xxx. Zelus et iracūdia minuūt dies: et
ante tēpus adducet senectā. Et iō antiqui di-
xerūt iram esse breuē insaniā. Et iccirco est ma-
xime cauēda. Nā facit hoīem peiorē diabolo.
Legio em̄ demonū fuit et esse pōt in vno ho-
mine. Duo aūt iracūdi nō possunt stare simul
in vna domo. De iracūdo etiā inq̄t Cesarius.
Sue mentis lumen iracundus excecat. Sicut
em̄ visus excecatur ad peluim ardētem: sic ho-
mo excecatur per iracundiam inflammantem.
Albertus aūt in tractatu de virtutibus politi-
cis dicit. Ira est ventus pestilēs hoīs interio-
ra depascēs: vitā minuēs: guerras cōmouēs:
rixas verborū inducens: castra villasqꝫ consu-
mens: τ oēs ꝓuincie ciuitates incendens. Nā
violam lilium atqꝫ crocum cito pestilens au-
ra corrumpit. hec ille. Et ideo dicit Horatius
in eplis. Ira furor breuis est: animū rege q̄ ni-
si paret Imperat: hūc frenis hunc tu cōpesce
catenis. Tullius vo in Tuscula. questio. libro
iij. ait. Nunq̄ sapiēs irascitur. Econtra vo de
stulto inq̄t Salomon Prouer. xij. Fatuus sta-
tim indicat irā suā. Ouidius aūt in. iij. de arte
amādi canit. Cādida pax hoīes trux decet ira
feras. Et de iracūdo iterū ibidem ait. Ora tu-
mēt ira nigrescūt sanguine vene. Lumina gor-
goneo sceuius igne micāt. Et prudētius in li.
de sicomachia. c. iiij. ait. Ipsa sibi est hostis ve-
saniaqꝫ seqꝫ furēdo. Interemit moriturqꝫ su-
is ira illita telis. τ Gualterius de castilione li.
x. scribit. Immemor ira sui est. Et quo rapit
impetus: illuc ebria discurrit et se sociosqꝫ fla-
gellat. et Mattheus in poetria parte. ij. c. iiij.
dicit. Ira mouet lites: lis prelia: prelia mortē:
τ ideo Cassiodorus in lib. de amicitia inquit.
Ira procul absit cum qua nihil cōsiderate: ni-
hilqꝫ recte fieri pōt. τ Paulus ad Ephe. iiij.
hortat̄ dicēs. Sol nō occidat super iracundiā
vestrā: τ nolite locū dare diabolo. Ait em̄ Sa-
lomon Prouerb. xxix. Qui ad indignandum
facilis est: erit ad peccata procliuior. Isidorus
quoqꝫ soliloquiorum libro. ij. c. xxj. inquit. Re-
frena iracundie impetus. Ut enim scribit bea-
tus Gregorius in pastorali. Mēti furore ebrie
omne rectum quod dicitur peruersum ei vide-
tur. Ira enim gignit insaniam, vt testatur

Seneca ad Lucillum. Et ideo dicit Eccs. vij. c. sapiens Salomon. Ne sis velox ad irã: qr ira in sinu stulti requiescit. Et Job. v. eiusdẽ c. Uirũ stultum iterficit iracũdia. Jõ dicit David ps. iiij. Irascimini. s. contra pctã: et nolite peccare. et Ouid. i eplis: epla v. inqt. Uince aim iracꝫ tuã qui cetera vincis. Et in. s. de remedio amoris ait. Dũ furor i cursu est currẽti cede furori. Licꝫ autẽ difficillimũ sit iustũ dolorẽ tẽperare: vt dr in. l. si adulteriũ cum incestu. §. impatores. ff. ad. l. iul. de adul. et in. l. quicqd. ff. de reg. iur. ac in. l. iij. ff. de diuor. dr. Quicqd calore iracũdie fit vel dr: nõ pri⁹ iratũ est: q̃ si pseuerãtia appa ruerit iudicium animi fuisse. Ex quib⁹ apparet ꝙ cum primi mot⁹ nõ sint i potestate hoĩs: ali qualiter excusat: qui ex subito motu irascitur: dummõ stati ad se reuersus desinat ab ira ꝛ re linquat furorem: vt hortatur David ps. xxxvi. s. Uñ totis viribꝰ debem⁹ nobis p̃cauere ab ira. Sicut enĩ Cecili⁹ firman⁹ li. iiij. de btã vita. Tria sunt que hoĩes in oĩa facinora p̃cipites agunt. Ira: cupiditas: ꝛ libido. Gualfredus quoqꝫ in poetria. c. xvij. inqt de ira. Ira genus flamme matercꝫ furoris: ab ipso felle trahẽs ortum: cor ꝛ interiora venenat. De hac etiã pessima be stia inqt Asculanus poeta in. c. de ira. Ira non est aliud nisi q̃ accensus sanguis intra cor: qđ ex dedignatione accenditur per qđ de vindicta aĩa languet: statim dedignata aufert bonum. de grandi amore qui redit in re parua ꝛ amo rosa pax non subuenit ei.

De inuidia. L

Ertiũ capitale peccatum est inuidia quã diffinit Damascenus lib. ij. di. ꝙ est tristicia de alienis bonis: ꝛ leticia de malis. ꝛ eandẽ diffinitionem in summa ponit Augu. iiij. c. sup Genesim. Notandũ s̃o est ꝫ Alex. de ales in. ij. parte summe. in tracta tu de inuidia. arti. i. Et beatũ Tho. ij. ij. q. xxxvi. ar. ij. Et durandũ nostrum in summa sua lib. i. parte. iij. dist. i. Q2 tristicia de alienis bonis tri bus modis põt contingere. Primo modo quã do quis dolet de bonis alterius inquantum ex eis timet sibi vel alijs alicuius nocumenti peri culum. Talis enim dolor ꝓprie non est inuidia: ꝛ põt esse sine peccato cum moderatus est: nec ex hoc facit aliqđ inconueniens. Unde Grego. xxij. mora. ait. Euenire plerũqꝫ solet vt nõ amis sa charitate: ꝛ nos inimici ruina letificet: ꝛ rur sus eius gloria sine inuidie culpa contristet. Cum etiam ruente eo quosdam bene erigi cre dimus ꝛ proficiente illo plerosqꝫ iniuste oppri mi formidamus, hec ille, Sic ex submersione pharaonis cũ exercitu suo in mari rubro popu lus israel multum gauisus est: ꝛ pulsans tym panus cum maria decantauit canticũ dicens. Cantemus dño ꝛc. Eo ꝙ mortuus esset inimi cus qui volebat eos i seruitutẽ reducere. Exo. xv. Econtra s̃o Mathathias cum suis ptrista tus est valde: audiẽs de ꝓsperitate regis antio chi q̃ querebat pplm israel transferre ad ritus gẽtiliuꝫ: deo s̃o derelicto. i. Machab. ij. Scđo põt qs cõtristari de bono alterius nõ ex eo ꝙ ille habeat illud bonum: sꝫ qr sibi deest. Et iste dolor ꝓprie dr zelus ꝫm pħm. ij. Rheto. nec est peccatũ sicirca honesta versatur. Unde apls. i. Cor. xiiij. ait. Emulamini spũalia. ꝛ Hiero. ad athletam de instructione filie dicit. Habeat so cias cũ quibus addiscat: quibus inuideat: qrũ laudibus mordeat. Et ideo ꝫm legistas inuidus accipit in malã partẽ. Inuidiosus autẽ. i. emu lator in bonã. vt no. glo. in. l. vnica. circa prin. C. de cadu. tol. vbi ait. Inuidiosus ego nõ in uidus esse laboro. Hec etiam notantur in. l. ce terũ. ff. de vsu ꝛ habi. Tertio quis cõtristatur de bono alterius inquantuꝫ alter excedit ipm in bonis: ꝛ hoc ꝓprie est inuidia: ꝛ magnũ pec catuꝫ ꝫm pħm in. ij. Rheto. qr dolet: de quo est gaudenduꝫ. s. de bono primi. Unde. i. ad Cor. xiij. dicit apls. Charitas nõ emulat: sed cõgau det veritati. Et isti inuidi ꝓprie perfidi sunt et maligni. De quibus Aug super. xxxix. ps. ait. Qui falsi sunt iusti necesse est vt inuideant ve ris iustis. Signum ergo est ꝙ quis nõ habet in se illud de quo alteri habet inuidiã. Ait enĩ Tullius in Philippicis. li. ix. Nemo qui suevir tuti cõfidit alteri inuidet. Et in lib. de essentia mundi idem ait. Probus nemini inuidet. Qñ ergo alicui habetur inuidia: signum est ꝙ in se habet aliquas virtutes. Ait enim Ouidius li. i. de remedio amoris. Summa petit liuor: per flant altissima venti. Summa petunt dextera flumina missa iouis. Quanto aũt quis vilior vi detur: tanto minus ei inuidetur. Et econtra. ff. de offi. pcõ. ꝛ le. l. nec quicꝙ. ꝛ ibi glo. allegat Ouidium dicentem. Inuidiam placare paras virtute relicta. O maledicta inuidia tu es pessĩ mum venenum: de quo Gualfredus in poetria c. xvij. inquit. Pessima res liuor cuius letale ve nenũ. De hac etiam inuidia dicit Jacobus be neuentanus. vs. c. sui libri. Ut durus ferrũ mor dax cõsumit erugo. Sic homines lacerat intis ma liuor edax. Hoc aũt est cõmune vitiũ inter eos q̃ cõtendunt de pari ꝫm Tho. ij. ij. q. xxxvi. ar. i. in solutione argumentoruꝫ. Jdeo dr in cõi prouerbio. Q2 iter pares regnat inuidia: quod

no.p glo.in.l.si cū exceptione.§.cū qui.ff.quod
me.cau.vñ etiā vulgariter dr̄.Canit in coquina
ꝛ pater eius nō desiderat. O maledicte inuide:
audi q̄d de te Hora.inquit in ep̄la ad Lolius.
Inuidus alterius rebus marcescit opimis.In
uidia siculi nō inuenire tyrāni maius tormē-
tum.O diabolica inuidia:tu es illa per quam
mors intrauit in mūdū.Sap̄.ij.c.Inuidia dia
boli mors intrauit in orbē terrarū:dicit Salo-
mon.De hoc etiā iniq̄ssimo vitio ait Augu.in
lib.j.de doctrina xp̄iana.Inuidia vitiū diabo-
licum est.Non enim diabolo dr̄ vt dānet:furtū
fecisti:adulteriū cōmisisti.villā alienā rapuisti:
sed homini stanti inuidisti.

Nefandissimū scelus tu es toxicum
charitatis:ostiū iniq̄tatis:ꝛ putredo
oīs sanitatis.Prīo em̄ īuidia est to
xicū charitatis.Nisi em̄ ipsa eēt q̄libet gaude-
ret de bono alterius:ꝛ de malo eius doleret:q̄r
hoc est ꝓpriū charitatis.Vñ Augu.sup Job.
Tolle inq̄t inuidiā:ꝛ meū est qd̄ habes.Sunt
em̄ inuidi si̅les noctuis q̄ non p̄nt sine magno
dolore lumen solis inspicere.Et iō de nocte so
lum volāt.Et sil'r inuidi ꝓsperitatē virtuosoꝝ
nō p̄nt audire nec videre sic figuratū est Gen̄.
xxxvij.in Joseph quē sui fratres ex inuidia vi-
dere nō poterant.Oderāt em̄ eū:nec poterāt ei
quicq̄ȝ pacifice loq̄.Vñ Chrys.ait. Patit Jo-
seph sc̄tus innocētis vite inuidiā:ꝛ emulos in
se fratres scrā excitat vita:q̄r mali bonū videre
nō possūt.Deniq̄ȝ venientē ad se lacerāt:seuiūt
necare festināt:nolūt meliorē viuere nec dege-
neres ipsi possent improperia sustinere.De ta-
li inuido qui bona ꝓximi videre nō pōt expo-
ni spūaliter pōt illud.j.Regū.iij.Caligauerūt
oculi eius:ꝛ lucernā dn̄i videre nō poterat ꝛc.
De hoc vitio loquēs Seneca in li.de moribus
ait.Etsi nullos inimicos tibi fecit iniuria:mul
tos tamē facit inuidia. Scd̄o inuidia est ostiū
iniquitatis.Per ipsam vt.s̄.dictū est.intrauit
mors in mundū.s.non tm̄ corporalis:sed etiaȝ
spūalis.s.peccati.Et ideo dr̄ cognata ꝛ affinis
oīm principaliū iniq̄tatū.Est em̄ filia supbie a
q̄ ꝯhit p'macia ꝯ maiores.Soror vane glie a q̄
ꝯhit discordiā ꝯ eq̄les.Neptis iracundie a qua
trahit iniusticiā ꝯ meliores.Nurus auaricie a
qua trahit fraudulentiam ꝯ simpliciores.Per
hāc occisus est Abel a cayn:Jacob tribulatus
ab Esau:Joseph venditus a fratribus:Dauid
a Saul persecutus:ꝛ Christus a iudeis occi
sus.Hanc enim bestiam euadere.nullus potest
nisi solus miser ꝛ infelix.Unde Isidorus in li-
bro de summo bono ait.Celebre est prouerbiū
ab antiquo.Q̄ sola miseria nescit inuidiā:sive
caret inuidia.Miserrima nāq̄ȝ fortuna miseri
hec hominis est q̄ ei nō inuidetur.Fertur eni
Platonē cum ei aliqui inuiderent interrogas-
se Socratem qua ratione posset hominum in-
uidias declinare.Cui respōdit Socrates.Esto
vt tircites qui fuit abundans infortuniis:ꝛ ca
rens omnibus bonis.Tertio inuidia est putre
do omnis sanitatis.Unde Prouer.xiiij.dicit.
Putredo ossium inuidia.Hoc enim vitiuȝ pes-
simum ꝛ iniustissimum est in eo q̄ est recipro-
cum in suum autorem.Unde metrice dicitur.
Inuidus inuidia comburitur intus ꝛ extra.
Et Hugo.de sancto victore inquit.Inuidia ꝓ
tinus ipm autorē punit cruciatq̄ȝ suum.Quia
sicut rubigo ferrū:sic inuidia cor in quo nasci
tur corrūpit.Et ideo deus maximam iniuriam
faceret inuido si poneret eum in celo:q̄r ibi est
summa felicitas in proximo:ꝛ per consequens
summū nocumentū foret inuido.Et ideo con-
grue erit in inferno vbi nihil videbit cui inui-
dere possit.Ad predicta etiaȝ adduci pōt illud
qd̄ legitur in quadaȝ hystoria.s.qd̄ in curia cu
iusdam regis erat vnus inuidus qui non pote
rat audire vel videre bonum alterius curialis.
Quapropter rex eū ad se vocauit ꝛ dixit.Pete
a me quā gratiam magis appetis:ꝛ eā tibi fa-
ciam.Sed scito q̄ quicquid petieris:ꝛ tibi cō
cessum fuerit:duplum dabo tali curiali socio
tuo.Tunc inuidus ille cepit cruciari in aīo cogi
tās q̄ si peteret mille aureos vel vnū castrum
siue aliud bonū alter dupluȝ haberet.Tandem
ꝑo inuidiam sequens petiit dicens.Obsecro vt
mihi erui faciatis vnū oculū.Et sic voluit pri-
uari vno oculo:vt ambobus oculis priuaret so
cium suū.Huic autē multi sunt similes qui po
tius eligūt sibi duplum malū:scilicet aīe ꝛ cor-
poris:q̄ȝ velint facere ꝓximo paruū cōmoduȝ
qd̄ ex inuidia procedit.De quo etiam peccato
ait Asculanus poeta in capitulo de inuidia.
Inuidiam mundus abdicauit:furatur virtutē
de intellectu:ꝛ ardet cece ꝑsonā:comedit aīam
ꝛ destruit cor.De omni peccato aliqd̄ delecta-
men habetur:inuidia nescit aliud q̄ȝ dolorem.
Ista est tristis de bono alterius ꝛ gaudent de
dānoso malo qd̄ nobis casu vel tp̄e obuenit:in
uidia vix se sustinet plus q̄ paupertas acciden
talis:que facit de summo statu hominē cade-
re.Si vis de inuidia vindictā facere:ꝛ eam cū
maiore flamma languere adhibeas te virtuti:
ꝛ bene cōpescas:q̄r qui gaudet de vicino plan
ctu in eum vadunt tristes hore:qui accipit de
tristicia nouum cantum.O anima inuidiosa ꝛ

inhumana videas quō in cruce est tuus factor propter quē finē tu fuisti creata. Ego dico ad cōsequendā dignā sortē: fugiēdo per virtutem eternā mortē.

De accidia.

S Eptimū et vltimū capitale vitium ꝫm predictos doctores est accidia quam Rich. de sancto victo. diffinit dicens. Que est torpor mētis bona negligētis inchoare et perficere. Damascenus vo inqt ꝙ accidia est tristicia aggrauans animū hoīs: vt nihil boni ei agere libeat. Et ꝫm genus suum est mortale peccatū si fit ex consensu rōnis in his que propter deū qs facere tenet: puta qn̄ qs habet in odiū diuina precepta et bona spūalia: siue opera ꝟtuosa ad que tenet ex dei pcepto vel ecclesie vel alteri⁹ sui superioris et qn̄ ex accidia dimittit ea facere. Itē qn̄ nollet ꝙ ꝟtutes essent Nā hoc est mortale pctm̄ si affuerit cōsensus rōnis. Si aūt hoc nō pcedit a deliberata intētione: sed ex repētino motu est veniale pctm̄. Et hoc ꝫm Tho. ii.ii.q.xxxv.ar.i. et Durādū nostrū in summa sua. et etiā Astesanū. lib.ii. titu. lxiii. et Alexā. de ales in.ii. parte summe. in tracta. de accidia. ar.ii. Jō de accidiosis dicit Dauid ps.cvi. Oēm escā: scȝ operis spūalis: abominata est aīa eorꝫ: et appropinquauerūt vsqȝ ad portas mortis. Hoc pctm̄ cōmittūt illi qui tediant de vita presenti: ita ꝙ nollēt esse creati: nec in mundo nati: et hoc ex deliberata rōne vel desiderant esse sicut aīalia irrationabilia. vel vellēt mori qualitercūqȝ siue bn̄ siue male solū ꝙ exirēt de hac vita. Quodlibet eīn horū est mortale ꝫm predictos doctores. Si qs aūt haberet tediū vite psentis pper desideriū celestis patrie: hoc nō est peccatū. Hoc eīn tediū habebat Job di.x.c. sui libri. Tedet aīam meā vite mee. Et Paulus dicens ad Phil.i. Cupio dissolui et esse cū xpo. Et ps.cxix. lamentabat dicēs. Heu mihi qr incolatus meus prolongatus est. Silr̄ qs peccat per accidiā si ita cōtristatur de aliquo casu aduerso: vel tribulatiōe spūali corporali aut tēporali ꝙ nō vult recipere cōsolationē: ita ꝙ pper hāc tristiciam aliquā infirmitatē incurrit vel se verisilr̄ in periculo infirmitatis ponit: dū studiose pdit somnum: dimittit cibū vel hmōi. Nā si se pōt iuuare et nō vult peccat mortaliter. Hac aūt tristicia timuit Jacob patriarcha detineri: qn̄ audita morte Joseph filii sui: licȝ nō vera incōsolabiliter dolebat: nec poterāt filii eius dolores suū delinire. Vn̄ dicebat. Descendā in infernū lugēs filiū meum. Gen.xxxvii.c. quasi diceret. Tantam tristiciā sentio de hoc ꝙ timeo ne ducat me in mortē: vel in locū damnatorum. In hoc etiam pctō cōtinetur inordinata tristicia de morte charorꝫ: que phibetur. xiii.q.ii.c. ꝙ preposterū. In hoc etiā pctō vitiosi sunt: q bona que de facili possunt operari ex negligētia dimittūt vel in benefaciēdo tediātur. Hoc peccatum incurrit multitudo Hebreorꝫ in deserto. De quib⁹ di Nume. xvi. ꝙ cepit populū tedere laboris ac itineris. Hoc peccatum accidie incurrit ille qui deditus est somno ac negligētie et pigritie: cui dicit dn̄s Apoca. iii. Esto vigilās: scȝ in bonis operibus: si eīn non vigilaueris veniā ad te sicut fur.

D Ebent igit oēs fugere ociositatē et accidiam. Nā ꝫm Phm in problematib⁹ eo anno quo aer quietus est: et nullus ventus mouet: multi hoīes moriūtur. Cuius ratio est ꝫm Cōstantinū: qr vētus habet aerē depurare et renouare: quo nō renouato corrūpit et inficitur: et per cōsequēs etiā hoīes inficiunt et moriūtur. Sic etiā ꝫm Galienū in antidotario veteri: corpora humana que in quiete sunt sedula: subito morbos cōtrahunt et lāguores: qr ꝫm Auicen. In corpore quieto morbosum humidū nullatenus pōt desiccari. Vn̄ dicit. j. sen. tertii di.i.c.iiii. Pigritia ꝟtutes laxat aīales: et cōplexionē ad fleumatis pprietatem inclinat. Et sic spūaliter hoīes accidiosi et ociosi multas spūales corruptiones et lāguores per influxū malarū cogitationū et fantasmatū patiuntur: q aīa per exercitium ꝟtuose operationis cōsumūtur. Nā di in aut. de mona. §. si qs igit. col. i. Humana natura quodāmodo dilabitur ad delicta cū pcliuis sit hoīm cursus et natura imitatrix vitiorꝫ. Hoc aūt fit maxime per ociositatē. Ut eīn di in.c. nunqȝ. de cōse. di. v. In desideriis est ois ociosus. Multū autem displicet hoc vitiū deo: summe placet diabolo: et homini in natura nocet. Primo eīn multum displicet deo. Nam sicut accidiosus miles multum a rege vituperatur: sic miles xpi qui piger et tepidus est in bello virtutū ei nō placet. Vn̄ Ber. in libello de vitiis et virtutibus ait. Accidia est fex et sentina cunctorꝫ vitiorꝫ: et hominem deo facit ingratū. Qua ex re dn̄s dixit per angelū Johānī de quodam epō Laodicie ecclesie: qui accidiosus erat Apoca.iii. Utinā frigidus esses aut calidus: sed qr tepidus es: idest accidiosus: incipiā te euomere ex ore meo idest eiicere a me. Nam calidus est qui feruet in seruitio dei. Frigidus qui omnino desistit a bono. Tepidus vo qui se medio mō habet. Et dicit glosa interlinearis ꝙ maior est spes

de frigidis ꝙ̃ de tepidis: qꝛ tepidi semꝑ quā-
dā fiduciā habēt de hoc ꝙ aliqd boni agunt.
Et ideo se nō corrigūt: ꝓpter qd de⁹ eos eijcit
a se: qꝛ impenitētis sepe moriunt̃. Frigidi vo
qñ cognoscūt se pctōres ardenter dolent: sicut
maria Magdalena: Petrus: Paulus: Ma-
ria egyptiaca: ꝛ ꝙ̃plures alij. De talibus autē
gaudēt angeli: dicēte dño Luc. xv. Gaudium
est angelis dei super vno pctōre penitentiam
agēte ꝙ̃ super nonagintanouē iustis: scꝫ tepi-
dis: qui nō indigēt pnīa. Vñ dñs pctōrem pe-
nitentem ꝓponit nonagintanouē iustis acci-
diosis. Scdo dico ꝙ acadiosus multuꝫ placet
diabolo. Sicut enim sus plus delectat̃ in luto
ꝙ̃ in fonte sereno: sic diabolus quiescere dele-
ctatur in acadioso. Vñ Job. xl. dr. Dormit in
secreto thalami sui. i. in corde acadioso ꝗ̄sat
porcus infernalis. ꝛ Matth. xij. ait dñs: ꝙ cū
immūdus spūs inuenerit domū vacantem. i.
hoiem ociosuꝫ per accidiā assumit alios septē
spūs nequiores se. i. vniuersa vitia: et ingres-
sus habitat ibi. In figura etiā dr Judic. xviij.
ꝙ filij Dan nō habētes possessionē ad inhabi-
tandū miserūt de stirpe sua ꝛ familia qnqꝫ vi-
ros fortissimos vt explorarent terrā. Qui per-
gētes venerūt lachis: viderūtqꝫ populum ibi
habitantē absqꝫ vllo timore iuxta sodomoruꝫ
consuetudinē securū ꝛ quietum: ꝛ reuersi sunt
ad fratres suos dicētes. Vidimus terrā valde
opulentā ꝛ vberē: nolite negligere: nolite cessa-
re: eamus ꝛ possideamus eā: nullus erit labor.
Profecti ergo de cognatiōe multi accincti ar-
mis bellicis obtinuerunt locū. Per filios autē
Dan denotant̃ demones non habentes quie-
tam possessionē. Et ideo querūt hominē inha-
bitare. Unde principes demoniorum mittunt
inferiores suos ad explorandum an aliquē in-
ueniāt ociosum ꝛ accidiosum nō exercitatū in
virtutibus. Quo inuēto veniūt ꝛ alij cum ar-
mis omniū vitioꝝ et ingrediētes habitāt ibi.
Ociositas enim ꝛ voluptas arma sunt hostis
antiqui. c. nisi cū pridē. §. verum. de renū. Ter-
tio dico ꝙ accidia nocet homini et eius natu-
ram cōsumit. Nā sicut ferrū qd nō exercitatur
rubigine cōsumitur ꝛ aqua que nō currit: sed
quiescit corrūpitur: ꝛ vestis que non portatur
a tinea demolit̃: sic hō acadia corrūpitur ꝛ de-
struitur. Vñ Prouer. xxv. dr. Sicut tinea vesti-
mēto et sicut vermis ligno sic tristicia scꝫ aca-
die nocet cordi. Tinea enim tollit robur ꝛ pul-
chritudinē vestimēto: ꝛ vermis medullā ꝛ vi-
gorem ligno: ꝛ similiter accidia tollit robur ꝛ
decorē deuotionis et inducit omnia mala. Ut
enim ait Bern. in quodam sermone. Ociosa et
accidia est receptaculū omniū tentationum ꝛ
sordiuꝫ. Et ideo hortatur moralis Cato dicēs.
Segniciem fugito que vita ignauia fertur.
Nā cū animus lāguet: cōsumit inertia corpus.
Contra ociosos et accidiosos etiā dicit Paul⁹
ij. ad Thessal. iij. Si quis nō vult operari non
manducet. qd etiam notatur. ff. de nora. l. si ex
duobus. §. fina. ꝛ de dam. infec. l. ꝙ̃uis. Non
poterit ergo acadiosus manducare panē an-
gelorum. Item reprobabitur ꝛ eijcietur de cō-
sortio beatorum. Nam si miles amittēs arma
in bello capite punitur. l. desertorem. §. miles.
ff. de re mili. multo maiori pena dignus est ꝗ̄
arma spiritualia virtutum multo meliora per-
dit per acadiā: immo voluntarie a se abijcit ꝛ
tradit se hostibus infernalibus qui ligantes
manus eius ꝛ pedes proijcient eū in tenebras
exteriores. Mat. xxij. Cōtra ociosos etiam est
lex ciuilis: que in. l. fi. C. de annali excep. ait.
Contra desides homines et sui iuris contem-
ptores: odiose exceptiones posite sunt. Contra
ipsos etiam Augu. inquit. Indecens esse chri-
stiano si radius solis inueniat eum in lecto: nā
diceret sol si loqui posset. Amplius laboraui
ꝙ̃ tu: ꝛ tamen cū surrexerim tu adhuc dormis
ꝛc. Hec sunt septem gentes populi mi multo
maioris numeri ꝙ̃ tu es. Deut. vij. Quasi de
animia tua deleueris: eterne glorie palmā con-
sequeris. Amen.

Sabbato de catenis. Sermo. vij. P

I abstuleris de me
s dio tui catenā orietur in tenebris
lux tua: ꝛ requiem dabit tibi dñs
deus semꝑ. Esa. lviij. ꝛ in epistola
occurrētis diei. In veritate demo-
nes esse nō solū sacre scripture autoritate: sed
etiā paganoꝝ sententijs cōprobamus. Ait enī
Plato in thimeo. Inuisibiliū potestatum que
demones nūcupant̃ mōstrare rationē maius
est opus ꝙ̃ ferre valeat hoīs ingenium. ꝛ Apu-
leius de quo meminit Aug. in. x. de ciuita. dei
ponit demones esse in libro quē super hoc edi-
dit: quem vocauit de deo Socratis. Et teste
Zenophonte in lib. de morte Socratis. in ora-
tione quam ab Atheniensibus condēnatus fe-
cit: ipse Socrates sic inter cetera dixit. Enim-
uero mihi iā bis defensionē parāti demonium
aduersatur. Aristo. ꝗ̄ꝫ in prologo lib. de somno
ꝛ vigilia. Querit an somniū ꝓcedat ab aliqua
cā naturali vel ab opatione demonum. Her-
mes trismegistus sm Aug. de ciui. dei. li. x. de

mones esse fateť. Et sil̃r Asclepius in quodam
ser. De q̃bus Lacť. in. ij. diui. insti. aduersus gẽ
tiles. c. xvj. inq̃t. Vterq̃ʒ demões esse affirmat
inimicos ⁊ vexatores hoium. Idẽ q̃ʒ Lacť. vbi
s. c. xv. ait. Poete ⁊ sciũt esse demones ⁊ loquũ
tur. Ptolomeus i q̄rta q̄drupartiti: malignos
spũs demones appellat. Tales Milesius mũ
dũ dixit demonibus plenũ. Sed iã ad autorita
tes sacre scripture veniamus. Dicit. b. Iohãnes
Apoć. xij. Serpẽs antiquus q̃ vocať diabolus:
⁊ sathanas q̃ seducit vniuersum orbẽ ꝓiectus
est de celo in terrã: ⁊ angeli ei⁹ cũ eo. Et. j. Peť.
v. c. dicit apls. Aduersari⁹ vester diabolus tãq̃ʒ
leo rugiẽs circuit q̃rẽs quẽ deuoret. ⁊ Apoć. xx.
dicit aq̃la volans. Vidi angelũ. i. diabolũ q̃ est
angelus ꝑ naturã descẽdẽtẽ de celo. i. ꝑ supbiã
cadentẽ habentẽ clauẽ abyssi. i. iferni ⁊ catenã
magnã in manu sua. i. diuersa ligamenta ad li
gandas aias ne peniteant: cũ qua catena vult
eas demergere in ꝓfundũ inferni. Ideo horta
tur quẽlibet vestrũ Esaias ꝓpheta i verbis ꝓ
positis di. Si abstuleris ⁊c. Hec aũt catena se
ptẽ hʒ nodos: de q̃bus in hoc ser. differemus.
Primus dr̃ infidelitatis. Scd̃s horribilitatis.
Tertius exẽplaritatis. Quartus iocunditatis
Quintus presumptuositatis. Sextus longani
mitatis. Septimus ⁊ vltimus appellatur de
sperabilitatis.

De infidelitate.

Q
Rima ergo catena magna ⁊ terribilis
p est infidelitas. Mirari em̃ soleo tantã
hoim diuersitatẽ tã diuersimode ope
rantiũ. Nã q̃dã bñ: q̃dã melius: q̃dã v̈o optime
operanť. Quidã male: q̃dã peius: q̃dã v̈o pessi
me. Sed finalr̃ inuenio ꝙ ista diuersitas non
causať nisi ex defectu fidei ⁊ eius diuersitate:
q̄uis em̃ oẽs dicãt se credere: nõ tñ oẽs illa q̃
credũt cõsiderãt ⁊ inuestigãt ac practicãt: ex cu
ius cõsideratiõis defectu oriť pctõꝝ occasio ⁊
pri͛e obliuio ac bonoꝝ operũ defectio. Pro hu
ius aũt veritatis declaratione est sciendũ ꝙ le
giť de quodã impatore sapiẽtissimo ꝙ cũ q̃daʒ
vice relictis tumultib⁹: in villã cã recreationis
secessisset: dũ esset in prãdio ductus fuit q̃dam
miser añ illũ q̃ furatus fuerat magnã frumẽti
quãtitatẽ cuidam pio viro q̃ illud erogabat in
pauperes. Vñ hoies terre illius stãtes ꝓ spo
liato tãq̃ʒ ꝓ cõi pauperũ prẽ instabãt vt oĩa re
stituerenť ei. Et fur sceleris in penam subiret.
Impator aũt suspirãs ⁊ admiratus cũ paulũ si
luisset dixit senatui suo qui aderat: sicut adesse
dʒ cuilibet bono impatori. l. humanũ. C. de le
gi. Attẽdite o sapiẽtes quãta inter vnius spẽi
⁊ imaginis hoium sit diuersitas. Ille nãq̃ʒ sua
distribuit. Hic v̈o nõ solũ hoc nõ facit sed alie
na rapit. Ille misericors est: iste crudelis. Vide
tis quosdã a ꝓprijs vxoribus abstinere: alios
v̈o ⁊ alienas rape: quosdã totalr̃ voluptatibus
imersos: alios aũt cunctis delitijs spretis suas
voluptates penitus refrenare. Cũ g̃ iussisset vt
de illo casu fieret qd̃ iusticia req̃rebat. Congre
gatis oĩbus sapiẽtibus suis iussit vt diligẽtissi
me inq̃rerẽt: vñ tãta hoim varietas ꝓcedebat.
Nouerat em̃ ꝙ vt ait phs. j. Meta. Illi sapien
tiores sunt q̃ factoꝝ causas sciũt. Aduocauitq̃ʒ
quẽdã doctissimũ theologũ noĩe Lucidum: cui
imposuit vt auditis oĩbus: q̃d esset tenẽdũ de
terminaret. Hec aũt disputatio corã imperato
re fuit curiosa subtilis ⁊ vtilis: in qua tria fa
cta fuerũt. s. singularis opinatio: particularis
cõfutatio: ⁊ cõis determinatio. Circa primũ ad
iussum imperatoris surrexit primo q̃dam sacre
scripture doctor noĩe Salomõ: qui ait. Sepe
numero cõsideraui tante diuersitatis causam:
⁊ in hac semꝑ opinione fui ꝙ ẟm Aplm̃. j. Ad
Tim̃. vj. Radix ⁊ causa oium maloꝝ sit cupidi
tas. Qd̃ etiã habetur in. c. Radix. de peni. dist.
ij. Et cõsequenter ꝙ absentia eius sit causa om
niũ bonoꝝ. Dr̃ aũt radix oim maloꝝ: qr̃ sicut a
radice trahiť nutrimẽtũ ⁊ fomentũ: ita ab ipsa
cupiditate oĩa pctã cõsurgunt ⁊ nutriunť siue
auaricie: siue luxurie: siue supbie: ⁊ generaliter
oim alioꝝ. Quã nisi q̃sq̃ʒ a se trũcauerit: nunq̃ʒ
deo placere poterit: vt dicit Greg. in. c. bonorũ.
xlvij. di. Scd̃o surrexit quidã canonista dicẽs.
Mihi placuit semꝑ determinatio cõcilij Tole
tani. s. ꝙ ignorantia est mater cunctoꝝ errorũ:
c. j. xxxviij. di. In qua sententia cõfirmauit me
phs dicẽs. iij. Ethi. ꝙ ois ignorans est malus.
Tertio surrexit quidã legista qui dixit. Conuer
satio videť mihi causa bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Ait eĩ
ꝓpheta ps̃. xvij. Si cũ bono bonus eris: si cuʒ
malo ꝑuerteris. ⁊ Prouerb. xiij. ait Salomon.
Qui cũ sapiẽtibus graditur sapiẽs erit. Vnde
dicitur in auť. de mona. §. cogitandum. coľ. j.
ꝙ iuuenes boni erunt ⁊ graues si cum seniori
bus cõuersentur. vbi glo. ait ꝙ mores forman
tur ex cõuictu. Qd̃ etiaʒ notatur in. l. ediles. la.
ij. §. q̃d ergo. ff. de edil. edi. Et hoc etiaʒ ꝓbať ꝑ
c. Sepe. xxviij. q. j. ⁊. c. Nõ est culpandus. xxxij.
q. j. Vbi apparet ꝙ ex cõuersatione ⁊ boni fiũt
mali: ⁊ male fiunt boni. In iure etiam nostro
ipsa societas ⁊ cõuersatio magnã ꝑ̄sumptionẽ
inducit. l. qm̃ liberi. C. de testi. ⁊. ij. q. vij. c. per
uenit. ⁊. xviij. q. ij. c. diffinimus. ⁊. xviij. di. c. cle
ricus. Et id̃ cõsulitur oĩbus vt caueant malas

cõuersationes.xxiiij.q.iij.c.resecãde. Cõuersatio enim cũ malis fecit salomonez idolatrã.xxxij.q.iiij.c.Salomõ. Quarto locutus est q̃dã phs naturalis dicẽs. Talis vnusq̃sq; efficit qualis est magister suus. A principio enim put pueri tenelli flecti sicut vgule. Dr enim cõiter. Q̃d noua testa capit ĩueterata sapit. ⁊ Hora. in eplis ait. Quo semel est imbuta recẽs seruabit odorẽ. Testa diu. ⁊ Prouer.xxij. Adolescẽs iuxta viã suaz etiã cum senuerit nõ recedet ab ea: inq̃t Salomon. Si igit pueri assecuti fuerint bonũ doctorem: illũ imitabuntur: sicut discipuli platonis platonici facti sunt tenentes eius sectã: ⁊ discipuli epicuri epicurei: ⁊ sic de aliis. Corneli⁹ etiã Cẽturio q̄ diu infidelis fuit: infideles fuerũt ⁊ sui. Postq̄ aũt credidit ⁊ domus eius legit credidisse. Act.x. Et de hoc sunt alia exẽpla q̄plurima. Quinto vnus medicus inq̃t. Mihi videt q̄ diuersa complexio sit cã huius diuersitatis. In corpore enim humano sunt q̃ttuor humores.s. sanguineus: cholericus: phlegmatic⁹: ⁊ melãcholicus: ⁊ semp vnus p̄dominat a quo fit denoiatio. Sed aĩa cõiũcta corpori imitatur passiões corporis: vt dr in li. sex principiorũ. Et inde est q̄ sanguinei sunt benigni: cholerici: iracũdi: melãcholici: ĩuidi: ⁊ phlegmatici pigri. Et sic ex diuersitate humorũ sequit nõ solũ diuersitas in effigie: sed etiã in moribus. Un̄ metrice dr de sanguineo. Largus amãs hilaris ridens rubeiq; coloris. Cantãs carnosus satis audax atq; benignus. De cholerico aũt canit. Uersutus fallax irascẽs p̄digus audax. Astutus: gracilis: sicc⁹: croceiq; coloris. De phlegmatico aũt dr. Hic somnolẽtus piger in sputamine mult⁹ Est huic sensus hebes: pinguis facies: color albus. De melãcholico aũt scriptũ est. Inuidus ⁊ tristis cupidus dextreq; tenacis. Non expers fraudis: timidus: luteiq; coloris. Possum⁹ etiã ad cõfirmationẽ huius opinionis adducere illud q̃d dicũt iuriste.s. q̄ diuersitatẽ corporũ seq̃tur diuersitas aĩorũ.c. Qui diuersitatem. de concess. preben. QQ

s Exto locutus est q̃dã astrologus dicẽs Scd̃m opinionem meã hec diuersitas causat ex diuersa astrorũ influẽtia q̃ influit in inferiora corpora ⁊ disponit ea ad diuersas q̄litates: vt hr̃.s. metaurorũ. Quedã enim stelle calorẽ causant: ⁊ q̃dã frigus: q̃dam humectationẽ: q̃dã vero desiccationẽ: ⁊ sic de singulis. vn̄ dicit Ptolomeus egyptius in cẽtiloq̃o: q̄ ex influẽtia stellarũ ⁊ cõstellationibus diuersis: causant diuersi effectus in his inferioribus. Quia igit hoĩes sub diuersis cõstellationib⁹ cõcipiuntur: ⁊ nascunt sub diuersis signis ⁊ planetis: ⁊ ꝯsr̃ diuersas recipiũt influẽtias: idõ s̃m eas diuersimode opant ⁊ ad diuersas actiones ⁊ passiones afficiunt. Nã q̃ sub mercurio nascuntur amãt sciam. Qui vero sub marte: militiã. Qui autẽ sub venere: luxuriã. Et q̃ sub Aquario: piscationẽ. Qui vero sub luna: sunt leues ⁊ incõstãtes. vn̄ Eccls. vij. dr. Stultus sicut luna mutatur.

Septio q̃dã phs moralis dixit. voluptas est oĩm malorũ cã: q: s̃m oĩm philosophãtiũ sniaz: oĩbus virtutibus est nouerca ⁊ inimica: ⁊ quorũcũq; etiã iustorũ aĩos ad vitia trahit: si ab ea studiose nõ cõtineãt. Un̄ Hiero. ad matrẽ ⁊ filiã in galliis cõmorãtes scribit dicẽs. Inter illecebras voluptatũ etiã ferreas mẽtes libido domat. Narrãt gẽtiliũ fabule: cãtibus syrenarum nautas in saxa p̄cipites: atq; ad orphei cytharaz arbores bestiasq; ad silicum dura molitas. ⁊ Tul. in lib. de senect. ait. Impedit voluptas cõsiliũ rõni inimica est mẽtis ⁊ vt ita dicã perstringit oculos nec hz vllũ cũ virtute cõmerciũ. Un̄ plato escã malorũ appellat voluptatem: q̄ ea videlz hoĩes capiant vt pisces. Octauo capellanus imperatoris dixit. In hac semp opinione fui: q̄ diabolica tẽtatio causat hanc diuersitatẽ: nã Beda dicit q̄ diabolus aĩam ĩ affectũ mali trahit. ⁊ Isid. in.iij. de sum. bo. inq̃t. Diabol⁹ corda hominũ occultis cupiditatibus replet. ⁊ Apoc. xij. dr. Serpẽs antiquus q̃ vocat diabolus ⁊ sathanas q̃ seducit vniuersum orbez ⁊c.

Nono q̃dã orator ait. Oratores nr̃i tradiderũt fortuna totũ orbẽ regi: ⁊ sepe hoĩem ꝯ intẽtũ suũ ad diuersa mutari: q̃d etiã iuriste cõfitentur. Un̄ dr i. l. si is cui. §. q̃d si seruus. ff. de acq̃. re. do. Fortuna aliud dedit q̄ cui operã dabat. ⁊ in aut. de nup. §. Quia vero hactenus. coll. iiij. scriptũ est. Fortune superueniẽtes cõtrarios euẽtus sepius operant ⁊c. Dicit q̃z phs in prin. libri de bona fortuna. Sine exterioribus bonis: quorũ dña est fortuna: nõ cõtingit esse felicem.

Decimo q̃daz poeta inq̃t. Opinio diuersa est cã diuersarũ operationũ. Un̄ vulgariter dr. Mũdus regit opinionibus. Dicit q̃z Terẽtius nr̃. Quot capita tot sñie: q̃d etiã hr in.c. Sicut in sacris. de cõse. di.iiij. Quapropter Persius nr̃ canit. Mille hoĩum spẽs ⁊ rerũ discolor vsus. Uelle suũ cuiq; est nec voto viuit vno. Undecimo q̃dã hystoriographus ait. Reor q̄ opinio mea nõ videbit vobis lõge a veritate deuiare. Arbitror enim q̄ p̄dicta diuersitas a diuersis cõsuetudinibus p̄cedat. Nã phus.s. Rheto.c.xx. inq̃t. Similis est ꝯsuetudo nature. ⁊ ibidẽ: q̃d cõsuetũ est delectabile est. Et eius. lib.c.xxi. ait.

Oēs cōsueta seruant. ⁊ Ysidō.li.ij.soliloquioꝝ.
c.lxj.dicit. Usus difficile vincit. Cōsuetudinis
vincula vix soluunt. Assiduitas mores facit. Ju
gis vsus in naturam se vertit. Oīa vsui cedūt:
oīaqꝫ vsui parēt. Et pdicta pbant exēplo illiꝰ
phi q volēs inducere pplm ad faciēdā cōsuetu
dinē in virtutibus ⁊ nō in vitijs: accepit duos
canes gemellos ⁊ vnum assuefecit in coqna ad
crapulandū ⁊ euacuādo lebetes lābēdo ⁊ com
edēdo. Alterū vo tenuit ligatū catena ⁊ nūqꝫ
dissoluebat nisi qn̄ eū quotidie ad venādū du
cebat ⁊ post lepores emittebat. Transacto aūt
anno puocauit pplm: habēs illos duos canes
fune ligatos: ⁊ in manu tenēs funem. Ab vna
aūt parte habebat lebetē plenum pane cocto si
ne alio abo: ab altera aūt parte leporē. Dimis
sis igit pdictis canibus: statim ille q assuetus
erat in coqna cucurrit ad lebetē: alter vo post
leporē. Ecce ergo ꝙ cōsuetudo ad bonū ⁊ malū
induat ad qꝺ facta est inquit ille phs. Dicit qꝫ
Mat. poeta in sua poetria. Consuetudo sapit
naturā testa saporis. Quē noua cōcepit imme
mor esse neqt. Duodecimo qdā mercator inqt
Ego puto ꝙ hec diuersitas a diuersitate pge
nitoꝝ pueniat ⁊ ꝙ qles sunt parentes tales
sint filij: in ipsa em̄ gn̄atione filij a parētibus
similitudinē accipiūt ⁊ cōiter imitant eoꝝ ma
liciā ⁊ virtutē. Et ego q multa vidi possem ad
hoc plurima exēpla demōstrare. Un̄ canit Pā
philus poeta sui li.c.xix. Sepe solet filius simi
lis esse pri. qꝺ notat etiā in.l.qsqs. C.ad.l.iul.
maie. ⁊ in aut. de refe. §.j.col.ij. ⁊ in.c.transmis
sisse. ex qui fi. sint legi. ⁊ in.c. Michael. de filijs
psby. His respōsionibus auditis: cū oēs tacu
issent imperator admiratus pariterqꝫ delecta
tus de tā diuersis sentētijs: cupiebat summope
re determinationē audire: iussitqꝫ vt magister
Lucidus theologie doctor excellentissimus di
ceret secure sniam suā: ⁊ absqꝫ alicuius idigna
tione pferret qd ꝫm theologicā veritatē sit te
nendū. Et hoc de primo. Circa scōm qꝺ ōi par
ticularis ꝯfutatio dixit theologus. Profunde
sublimiter ⁊ elegāter locuti sunt isti sapiētes
pres: ita vt mihi durū ⁊ verendū sit eoꝝ sentē
tias ifirmare. Uerū tn̄ qr obediētia excusat vbi
temeritas accusat: ⁊ parcēdū est ei q obtēpera
uit suo superiori. l. liberoꝝ. §.fi.ff. de his q no.
infa. ⁊ hic agit de veritate quam maxime colit
imperator: vt ipe ait. C. de indic. liber. tol. l. vni
ca. ⁊ q semp dꝫ habere locum. l.fi.ff. de pba. ⁊
cui nō piudicat res iudicata. xxxv.q.j.c. graue.
⁊ de sen. re iudi. c. lator. ⁊ notat per Archi.i.c.
cū plures, circa fi, de offi, dele, li, vj. Ideo p de

fensione ⁊ clariori lucidatione ipsius veritatis
cōfutabo prius sentētias oīm pdictoꝝ. Primo
ergo nō videtur tenēda snīa doctoris sacre scri
pture Salomōis dicētis hāc diuersitatē opa
tionū pcedere ex cupiditate: qr qdā sunt q non
cupiditate aliqua peccāt: sed pdigalitate aut
malignitate vt experiētia docet. Scda qꝫ opi
nio canoniste dicētis ꝙ hec diuersitas pcedit
ex ignorantia: sīlr nō videt vera: qr nō est oīno
gn̄alis sicut nec pcedēs. quidā em̄ nō ex ignorā
tia peccāt sed ex certa sciētia ⁊ malicia. c. Sacē
dum. de peni. dist.j. ⁊ peccatuꝫ istoꝝ est grauiꝰ
qꝫ si ex ignorantia esset cōmissum: dicente dn̄o
Luce.xij. Seruus sciens volūtatē dn̄i sui ⁊ nō
faciens plagis vapulabit multis. Tertia etiaꝫ
sentētia legiste dicentis ꝙ cōuersatio est causa
istius varietatis: nō est gn̄aliter vera: qr lꝫ vnū
pomū marcidū sepe sit causa ꝙ mille bona po
ma efficiant marcida: tn̄ mille poma marcida
nunqꝫ efficiūt vt vnū pomū marcidum fiat bo
num. Itē lꝫ societas multos immutet: tn̄ qnqꝫ
boni cū malis cōuersant ⁊ nullus eoꝝ a statu
suo permutat: neqꝫ em̄ ex xpi aut discipulorū
eius conuersatione iudas immutatus fuit: nec
Nicolaus ex ꝯsortio alioꝝ sex diaconoꝝ: nec lu
cifer cū sequacibus ex societate bonorū spūum
deo adherentiū. In oī etiā collegio ⁊ religione
boni qnqꝫ cuꝫ aliqbus malis sunt permixti. c.
Quātūlibet. xlvij. di. ⁊ tn̄ in sua sctitate pseue
rant. xxxij.q.j.c.si. vbi dr ꝙ bonus nō polluit
si malo societur. Un̄ Loth nō fuit effectus ma
lus ex cōsortio sodomitarū: vt pꝫ Gen. xix. Nec
Abraā ex societate chaldeoꝝ: nec Daniel ex ꝯtu
bernio babylonioꝝ: nec Gamaliel ex familiari
tate perfidoꝝ phariseoꝝ. In hac etiā vita ma
li sunt pmixti bonis. xxiij.q.iiij.c. Hec aūt vita
⁊ tn̄ nō oēs sunt mali. Nō etiā videtur appro
banda sententia phi naturalis in ordine quar
ta dicentis ꝙ magistri vniuscuiusqꝫ sunt cau
sa ꝙ sit bonus aut malus. Nam multi habue
runt bonos magistros ⁊ mali fuerunt ⁊ econ
uerso. Neqꝫ enim Senece preceptoris sui mo
res Nero imitatus est: nec Alexander magnus
Aristotelis: ⁊ sic de alijs. Non videtur etiā esse
vera quinta sententia medici: qr lꝫ cōplexio na
turalis multū inclinet: tn̄ vt ait phs.j. Politi.
aīa dn̄atur corpori sicut dn̄s seruo. vnde Gen.
iiij. dictū fuit cayn: per quem significatur pecca
tor: sub te erit appetitus tuus: ⁊ tu dn̄aberis
illius. Homo enim cuꝫ libero arbitrio adiuuā
te gratia dei que semper est parata subuenire
volētibus bene viuere: pōt vincere inclinatio
nem cōplexionis naturalis ꝫm theol. in.ij. sen.

τ Giraldū Odonis sup.iij.Ethi.Et iō ait apl's
ad Ro.viij. Nō sumus debitores carnis vt ƀm
carnē viuamus. Dicit quoqꝫ Plato in phedro
ne ꝙ in hoīe sunt duo.s.anima τ corpus. Illa
immortalis:hoc mortale. Illa imperare debet:
hoc seruire. Illa dñari: ħ subesse. Preterea ƀm
pħos ipsa cōplexio naturalis arte pōt mutari
vt si quis naturaliter τ a principijs generatio-
nis est lapsus ad vnā cōplexionem:pōt actua-
liter labi ad aliā ex regimie vite:qꝛ si phlegma
ticus gubernetur cibis calidis τ tēperate hu-
midis:fiet actualiter calidus τ humidus : lꝫ a
principio natiuitatis fuisset frigidus:τ sic iste
esset naturaliter phlegmatic⁹ τ actualiter san
guineus. Sanguinea enim cōplexio est natura
liter calida τ humida:τ dicitur aerea. Choleri-
ca ē calida τ sicca:τ dr ignea. Phlegmatica est
frigida τ humida:τ dr aquea. Melācholica au
tē ē frigida τ sicca:τ dr terrea:vt pōt colligi ex
dictis Auicēne prima primi doctrina.iij.τ.iiij.
Nam tales sunt qualitates predictorum quat
tuor elementorum :vt ait pħs in.j. Metheoꝝ.
Predicta aūt confirmantur experientiis. Vide
mus enim aliquando sanguineos castos τ cho
lericos mansuetos:τ sic de alijs qui vincunt su
as naturales passiones τ inclinatiōes atqꝫ cō
plexiones. Unde de Aristotele legitur ꝙ cum
cuidaꝫ philosopho portata fuisset eius imago
depicta:ille nesciens cuius esset dixit. Iste ho-
mo est luxuriosus τ pauci ingenij:qd̄ cum rela
tum fuisset ipsi Aristoteli respōdit. Uerum di-
xit ille philosophus:qꝛ ƀm naturalem comple
xionem debebam esse talis sed continuum stu-
dium me fecit ingeniosum:abstinentia ꝟo ca-
stum. Et simile exemplum legitur de Socrate
cuius discipuli portauerunt imagineꝫ eius ad
Zephirum pħm:qui ex phisonomia iudicauit
eum vitijs dedituꝫ:qui tñ ex virtutis amore vi
tia superabat:τ bonis moribus inter oēs mun
di pħos relucebat. Sexta quoqꝫ sententia astro
logi nō videtur vera.s.ꝙ astroꝝ ꝯstellatio mo
res efficiat. Nam Ptolome⁹ inq̄t in centiloq̄o.
Sapiens dominabitur astris. Et anima sapiē
tis adiuuat opus stellarum. Et ƀm sanctū Bo
n l.i.ij.di.xl.hereticuꝫ est tenere ꝙ astra mores
hominum causent necessario : qꝛ laus τ culpa
boni vel mali operis esset stelle τ nō operātis.
In ipso quoqꝫ puncto constellationis diuersi
nascuntur in moribus τ conditionibus : quod
arguit opinionem istam esse falsam. Soleꝫ igi
tur τ lunam τ omnia astra celi creauit deus in
ministerio cunctis gentibus que sub celo sunt
vt habetur Deut.iiij. Et sic non creauit ad no-
cumentum sed ad adiutorium. Unde Greg. su-
per Mattheum inquit:ꝙ vita hominū solus
qui creauit conditor administrat. Nō enim ho
mo propter stellas:sed stelle propter hominem
facte sunt. Licꝫ ergo effect⁹ naturales subsint
constellationi:nō tamen actus voluntarij quī
subsunt libero arbitrio. Unde legitur ꝙ cū quī
dam astronomus cuidam ex illius natiuitatis
constellatione magnam dignitatem pollicere-
tur. Ille quesiuit an si deus nollet dignitatem
illam assecuturus esset? Cui respondit ꝙ non.
Rursus etiam an si deus vellet eam sibi dare:
astra τ ꝯstellatio sue natiuitatis impedire pos
sent ne eaꝫ assequeretur? Qui respondit ꝙ nō.
Tunc ille. Cum vtrūqꝫ sit in dei arbitrio:totuꝫ
ei committo. O ꝙ̄ multos decipiunt isti astro-
nomi falsis deceptionibus. teste enim Tullio
omnes chaldei τ mathematici:ceteriqꝫ aruspi
ces predixerunt pompeio crasso τ cesari ꝙ pre-
claro fine in patria de hac vita migrarent : quī
tamē omnes ferro cesi sunt τ crudeli morte ma
ctati. Duoqꝫ primi ipsorum lōgissime a patria
occisi:inhumati ferarū morsibus expositi fue-
runt. Non etiam videtur vera septima opinio
philosophi moralis ꝙ voluptas sit causa om-
nium malorū. Multi enim sine voluptate pec-
cant vt blasphemantes ex desperatione τ illi
qui periurant vel christum negant ne occidan
tur. Octaua quoqꝫ opinio capellani non vide
tur tenenda:dum diabolica tentatiōe hanc di-
uersitatem causare asseruit:quia lꝫ omnes mo
lestet:non tamen omnes corruere facit. Ut em̄
ait Hiero. debilis est hostis qui non vincit nisi
volentem. Item multi ex libidine τ non ex ten
tatione peccant de quibus inquit Augustinus
in.c.Consideret.de peni.distin.v. ꝙ non expe-
ctant tentationem:sed preueniunt voluptatē.
Oratoris quoqꝫ nona sententia nō continet ve
ritatem. Nam licꝫ a paganis fortuna sit credi-
ta esse dea regens mundum. Unde Iuuenalis
canit:sed nos. Te facimus fortuna deaꝫ celoqꝫ
locamus:tamen hoc est falsissimum : quia for-
tuna nihil est nisi causa per accidens.ij. Phyƀ.
Non etiam est tenenda decima sententia poe-
te de opinionum diuersitate ꝙ scilicꝫ causet di
uersitatem operationum bonarum τ malarū
τ varietatem morum. Nam vos omnes boni
estis:τ tamen in opinione discordatis. Licꝫ er-
go varie sint hominum voluntates.l.quia po
terat. ff. ad Trebel. non tamen omnes sic va-
riantes in opinionibus sunt discordantes in
operationibus. Opinio etiam vndecima hy-
storiographi non est tenenda;quia lꝫ cōsuetu-

do fit altera natura.l.j.ff.ad mace.cū suis con
cordantijs:tñ multi sine consuetudine peccāt:
⁊ alij consuetudinē malam vincunt ⁊ in bonā
cōmutant sicut fecit Magdalena:⁊ multi alij
petōres ad pniam conuersi. Sententia quoq̃
duodecima mercatoris q̄ fili⁹ assimilaᷓ patri
lz cōfirmetur in iure.vt m.§.veruz.vj.q.j.⁊ in
c.si gens.lvj.di. Uñ in euangelio di Mat.vij.
Bona arbor bonos fructus facit ⁊c.tñ nos co-
gnoscimus ex sacra scriptura q̄ Ezechias rex
iuda qui fuit bonus habuit patrē pessimū ⁊ fi
liū etiā pessimū. David q̄z genuit Salomonē
qui fuit doctissimus ⁊ Absalonem qui fuit in
doctus. Sapio q̄z africanus habuit filiū mi-
serrimū. Pater ergo donat filio corpulentam
substantiā:sed non aiam neq̃ mores. hec ille.
Cuius verba audierūt cūcti equo animo ⁊ de
lectabiliter:rogaueruntq̃ ipsum theologū vt
suā diceret sniam. Et hoc quoad scōm. Quoad
tertiū qd̄ dr̄ cōis determinatio: dixit ipse theo
logus bm reginā sciētiarū:scz sacrā theologiā.
Fides formata charitate que est virtus theo-
logica ⁊ basis ac fundamētū ceterarū virtutū
est cū oim bonarū operationū:⁊ defect⁹ ipsius
causa oim malarū actionū. q̄ aūt hoc sit verū
ꝓbatur per illā tritā ⁊ vulgarē regulā Aristo.
iij.de aīa di.q̄ aia nostra nō pōt aliquid ama-
re nec appetere nisi illud precognoscat: scz vel
per viā cōmunē ⁊ naturalē que hz ortū a sensi
bus:vt idē Phs inquit in lib.de sensu ⁊ sensa
to di. Nihil est in intellectu quin prius fuerit
in sensu:vel per viā supernaturalem. Si ergo
nō possumus amare nisi qd̄ cognoscimus:er-
go nec aliquid boni ꝓpter rē incognitā opera
bimur. Et ideo si volumus bene agere ⁊ virtu
tibus insudare:necesse est bonum ⁊ premiū qd̄
ꝓpter hoc cōsequemur cognoscere. Q: vt inqt
Aristo.ij. Phys. Cognitio finis mouet agentē
ad operandū. Sed ipsum bonū supernū ⁊ feli
citatem nō possumus naturaliter cognoscere:
q: est quid imperceptibile a sensib⁹ corporali-
bus in hac vita:ergo necesse est vt supernatu
raliter cognoscamus:⁊ hoc est per fidē que est
quedā virtus que facit nos cognoscere inuisi-
bilia:vt inqt Aug.sup Johannē.sermo.xxiiij.
Quanta ergo erit fides tanta erit cognitio su-
perne felicitatis:et quanta erit cognitio tanta
erit affectio:⁊ quāta erit affectio tanta erit vir
tutis operatio: ergo de primo ad vltimum qd̄
argumentū est bonū:vt inqt Arist.j. Prior:uz.
Quāta erit fides tāta erit operatio bona. Rur
sus per eandē rationē penā eternā et malū in-
fernj infinitū naturaliter cognoscere nō possu
mus:ergo oportet supernaturaliter per fidem
illud cognoscere. Si ergo volumus peccata
deuitare que ducūt ad mortem: necesse est pe-
nam eternā que peccatis debeᷓ precognoscere.
Q: vt inqt Horatius in epistola ad Quintū.
Oderūt peccare mali formidine pene. Qd̄ aūt
nō cognoscit quis nō mouebit eum ad aman-
dū vel timendum:vt ait cōmentator.j. Icono.
Tanta ergo erit peccati deuitatio quanta erit
pene eterne cognitio. Cuz igitur ista cognitio
nō habeatur nisi per fidē:ergo a primo ad vlti
mum:quāta erit fides tāta erit peccatoꝝ abo-
minatio atq̃ vitiorum effugatio. Et per conse
quēs patet q̄ omnia bona et mala opera no-
stra procedunt a profectu et defectu fidei. Et
hoc est qd̄ inquit Augu.dicēs. Fides mēsurat
actiones. Ideo diciᷓ Esa.vj. Si non credide-
ris non permanebis: q: in peccatum rues. Et
Abachuc.ij. Justus in fide sua viuit et bene
operaᷓ. Propterea Mar.ix. ait saluator. Oia
possibilia sunt credenti etiā maxima ⁊ ardua.
Ideo dicit Paul⁹ ad Ephe.vj. Exhortās nos
ad rumpendū primū nodū catene diabolice.s.
infidelitatis. In oibus sumite scutū fidei vt
possitis omnia tela ignea inimici extinguere.
Scriptū est eñ.j. Job.v. Hec est victoria que
vincit mundū fides nostra. Hec eadē cōclusio
probatur per hoc exemplū. Ponamus q̄ quis-
dam transeat per viā ⁊ occurrat ei vnus ami-
cus eius dicēs. Ne trāseas vlterius qm̄ inimi
ci tui ꝓpe parati sunt cū gladijs interficere te
ille aūt si credet aufugiet:sinautem transiens
interficietur. Sic etiā euenit hoibus per viaz
peccatoꝝ transeuntibus. Uenerunt prophete:
martyres: et apostoli: demum ipse xp̄s nobis
amicissimus: et clamauerunt oibus peccatori-
bus dicētes. Ne transeatis o superbi per viā
superbie. O luxuriosi per viam luxurie. O aua
ri per viam auaricie:quia inimicus vester dia-
bolus interficiet vos.i.ducet vos ad infernuz
in illas tenebras exteriores. Quare ergo istam
viam non deuitant. Non ob aliud nisi q: non
credunt. Rursus si ponatur q̄ vnus cupidus
⁊ auarus querēs ditari nuncios habeat dicen
tes sibi. Perge ad illam ciuitatē ⁊ multas pe-
cunias lucraberis. Nunquid si credet non ibit
illuc cursu velocissimo ⁊ nō tardabit. Sic ho-
minibus naturaliter summū bonū desideran-
tibus quib⁹ dictū est solū esse felicitatē in alia
vita ⁊ ibi summū bonū adesse: nō ob aliā cām
euenit vt illud summū bonū totū cōtēnat:ni-
si q: annūciātibus nō credūt. Scriptuz est eñ
Ecci.xxxij. Qui credit deo attendit manda-

tis.hec ille. Cui9 sapiētiā oēs admirati appro
bauerūt ei9 sniam. Et prio ipse imperator dicēs
ꝙ fides rēpublicā magis ꝙ sudores corpales
gubernat.xxiij.q.viij.c.tributum.§.quis.ꝛ iō
est omi laude dignissima. Salomō q3 ait. Cer
te mihi placet determinatio hec theologica:
eo maxime ꝙ saluator sanās infirmos tā spūa
liter ꝙ corpaliter vbiq3 dabat laudē fidei di-
cēs. Fides tua te saluā fecit. Mat.ix.ꝛ Marci
v.ac Luce.vij.viij.ꝛ.xviij. Itē cū discipuli ei9
nō potuissent liberare demoniacū infidelitati
ascripsit. Mat.xvij. Canonista q3 dixit. Mihi
in mentē venit illud qō ait Aug. in.c.videns.
xxiij.q.vj.vbi ostendit ꝙ ex alioꝝ dictis muta
uit suā opinionē: allegās illā Salomonis sen
tentiā. Da sapiēti occasionem ꝛ sapiētior erit.
Prouer.vj. Et iō mutādo opinionē meā adhe
reo opinioni predicte: q2 sine fide que est fun-
damētū oīs meriti nō pōt fieri spūale edificiū
c.cū paulus.j.q.j. Legista aūt addidit. Quia
vnius snia sepe multorum snias superat. C.de
vete.iu.enu.l.j. Iō ego q3 fateor me a theolo-
go in hac determinatiōe superatū. Fides aūt
est illa q̄ per dilectionē operatur. ad Gal.v. et
xxviij.q.j.c.vxor.ꝛ de sacra.vnctio.c.vnico. §.
qi vo. Phs vo naturalis dixit. Ego siliter ap-
probo opinionē ipsius theologi: nā fides est il
la q̄ vincit oīa.c.sciscitātibus. xv.q.viij. Me-
dicus aūt inqt, Certe fides est cā omniū que ge
runtur nā neq3 ego studuissem nec medicinas
infirmis vnꝙ ministrassem nisi optatū finem
assequi credidissem. Astrologus q3 ait. Quis
seminaret vnq3 nisi pluuias speraret ꝛ fructū
recolligere crederet. Phus vo moralis dixit.
Nūꝙ phi nostri delitias abiecissent terrenas:
nisi meliores se assecuturos credidissent. Ca-
pellanus aūt subdidit. Tolle fidē: qs cōfitebi-
tur: qs aliena restituet: qs cōicabit: qs pniam
aget. Orator etiā subiunxit. Sine fide nō pōt
respublica cōsistere. Quis em̄ mortē ꝓ ea pa-
tietur: nisi credat ꝙ illi q̄ ꝓ republica pereunt
in perpetuū viuunt per gloriā: vt habet insti.
de excu.tu.§.filij aūt. Hystoricus autē inquit.
Nunq3 Alexāder magn9 aut Iul9 cesar tot vi
ctoriosa bella gessissent nisi triūphū de hosti-
bus suis reportare credidissent. Et idē dici po
test de alijs imperatoribus ꝙplurib9. Poeta
aūt ait. Propter credulitatē lucri et nō ꝓpter
aliud discurrūt mercatores p totā orbē terra-
rum. Sicut canit poeta noster Horatius di.
Impiger extremos currit mercator ad indos.
Per mare pauperiē fugiēs: p saxa: per ignes.
Mercator vo dixit, Preripuisti mihi verbum
ex ore. Ego em̄ hoc experiētia cognoui. Sicut
em̄ fides oēs ꝓcellas militātis ecclesie superat.
c.non turbat.in fine.xxiiij.q.j. Ita credulitas
lucri cōsequēdi facit nos mercatores oīa peri-
cula laboresq3 eq̄nimiter supportare. Appro-
batā igit vidēs theolog9 esse sniam suā ab oīb9
cepit opinionem ipsam cōfirmare dicēs. Que
fuit cā diuersitatis inter Abel ꝛ Cayn nisi fi-
des. Quare Noe fabricauit arcam alijs eū deri
dētibus nisi ꝓpter fidē. Cur Abraā solus cum
Loth nepote suo exiuit de terra sua? Cur vo-
luit filiū immolare ipso etiā ꝯsentiēte nisi pro
pter fidē? Cur duxit Moyses populū p deser-
tū? Et sic de singulis sanctoꝝ gestis possemus
exēplificare: maxime inq̄rēdo. Cur xp̄i secuti
sunt discipuli et tot martyres tormenta sunt
passi? Sed reuolue folium. Cur peccātores tot ne
fandissima scelera ppetrāt absq3 timore? Cur
ad pniam redire contēnunt? Certe non ꝓpter
aliud nisi qi nō credunt aliā esse vitā p̄ter istā.
Vn̄ Lactā.ij.diui.insti.ait. Nā dū se existimāt
nōnulli deo nō esse cure: aut post mortē nihil
esse futuros: totos se libidinib9 adjiciūt: et dū
licere sibi putāt: hauriēdis voluptatib9 sciēter
incūbūt p quas imprudentes laqueos mortis
incurrūt. Ignorāt em̄ q̄ sit hoīs rō: quā si tene
re vellēt: in primis deū suū agnoscerēt: vtutes
iustitiāq3 sequerentur terrenis figmētis aīas
suas nō substernerent ac mortiferas libidinū
voluptates nō appeterēt. hec ille. Infidelitas
ergo est primaria sathane catena qua ꝙpluri-
mos hoīes tenet in pctis innodatos. R

C Ontra istā autē catenā diabolicā ad
ipsam totalr dissoluendā malleo rōnis
laborabimus. Presupponat ergo oēs
res creatas habuisse principiū: vt dicit Aristo.
ij. Metheo. ꝛ in.j.de celo ꝛ mundo. sed nō ab
alio nisi ab ipso deo. Vn̄ dicit Phs in.j.celi et
mūdi. Ab vno primo ente cōicatū est singulis
rebus esse ꝛ viuere. Et in.j.de regi.prin. idē in
quit. Bonitas dei causa fuit factionis mundi
ꝛ originis oīm rerū. Et.j. Metaphy. etiā ait.
Deus videt oībus esse cā ꝛ principiū quoddā
ꝛ.xij. Meta. A primo principio depēdet celum
ꝛ tota natura. Sicut em̄ scriptū est Gen.j. In
principio creauit deus celum et terram ꝛc. ꝛ
Eccl.xviij.dr. Qui viuit in eternū creauit oīa
simul, ꝛ Sap.iij.ait Salomon. Deus sapiētia
fundauit terram ꝛ stabiliuit celos prudentia.
ꝛ Phs in libro de secretis secretoꝝ ad Alexan
drum dicit. Sicut omnis veritas est a prima
veritate: ita oīs bonitas a prima bonitate. et
Plato in thimeo inquit. Omne bonū a primo

bono: et sine illo nullũ est bonus. Dionysius q̃s in li. de divi. nomi. ait. Ois ẽentia a pma essentia: oĩs intelligentia a prima intelligentia: oĩs vita a prima vita: et oĩs bonitas est a prima bonitate. Et cõmẽtator sup. vj. Meta. inqt. Res divine et imobiles sunt cause oim aliarũ rerum mobiliũ. Et p hãc rõnẽ venimus in cognitionẽ dei: sicut pbat Arist. in. viij. phyß. Prĩo via cãe efficiẽtis: qr est devenire ad vnã causam q̃ sit cã oim et nõ habeat cãm sup se: qr alr eẽt pcessus in infinitũ in causis essentialiter ordinatis qui nõ dat: vt p3 p Arist. ij. Meta. Scdo via motus et gubernationis. Sicut em̃ necessariũ est devenire ad vnũ q oĩa fecerit et a nullo ipse factus sit. Ita necesse est devenire ad vnũ primũ motorẽ et gubernatorẽ q oĩa gubernet et a quo oĩa moveant et ipse a nullo alio regat nec moveat. Alr in movẽtibus et motis esset pcessus in infinitũ qđ est impossibile sm Arist. in. viij. phyß. et. ij. Meta. Et iõ pcludẽdũ est: q sicut deus est prima cã oim: ita etiã est primus motor oĩa movẽs et gubernãs: et ipse a nullo motus. Et h est qđ inqt Boe. iij. de cõso. O q ppetua mũdũ rõne gubernas. Terrarũ mũdiq sator: q tps ab evo Ire iubes: stabilisq manẽs das cũcta moveri. His ppositis dico q iste deus nr̃ cum sit summa sapiẽtia et intelligẽtia: oĩa fecit pter aliquẽ finẽ. Qr oẽ agẽs sm rõnẽ agit pter finẽ: vt ait phs. ij. Phyß. et. ij. de aĩa. Un inqt cõmẽtator sup. ij. phyß. Qui dicũt deum nõ agere pter finẽ tollunt sollicitudinẽ dei circa entia inferiora. Si ergo q̃ramus quare deus fecit elemẽta et fructus terre: et oĩa alia aĩalia. Clarum est q nõ ob aliud q̃ vt ostẽderet suã potẽtiam: et ad hoĩs vtilitatẽ. vnde Arist. ij. phyß. et. ij. de aĩa. inqt. Finis quodãmõ oim est hõ. Ex q̃bus sequit q hõ est nobilior oĩbus rebus naturalibus pter ipm factis: qr nobilior est finis oĩbus q̃ sunt ad finẽ. ij. phyß. et. iij. Topi. S

His itaq declaratis. Querit quare deus fecit hoĩem? Et si velimus dicere q ad hoc solũ vt in hac vita comedat: bibat: vivatq et finaliter moriat: et pereat et amplius nõ sit. Sequeret q bestie ac elementa et creature insensibiles q amplius pmanẽt q̃ hõ essent hoĩe digniores. Itẽ sequeret q corpora celestia q sunt incorruptibilia excederẽt hoĩes qđ est maximũ incõveniẽs et falsissimũ: hõ em̃ est dignissimus inter oẽs creaturas ad sui vtilitatẽ creatas: qđ notatur in l. Iustissime. ff. de edil. edi. Et ibi glo. allegat Ovidium et Vergi. ad hoc ppositum. Animus quoq hominis est preciosior omnibus celis: iuxta illud Ovidij in iij. Metamor. Celoq animus prestantior omni. Qđ nõ esset verũ si mortuo homine moreretur anima et finiretur. Ideo concludere oportet nos victuros esse alibi. s. in vita futura in q̃ erimus immortales et in perpetuũ victuri atq si bñ vixerimus in hoc mundo transitorio: post ea in eternum erimus glorificati. Aliter si totaliter finis noster esset in hac misera vita necesse esset pcludere q maior cura fuisset deo de creaturis irrationabilibus q̃ de homine: qđ esset vituperare sapientiã divinã. Finis ergo noster o christiani nõ est hic neq habemus hic permanentem civitatẽ: sed futurã inquirimus: vt inquit Paulus ad Heb. vlti. Et iõ deus fecit hominem rectum: et nõ cetera aĩalia: vt celestẽ patriam aspicere posset. Et hoc est qđ inquit Ovidius i. s. Metamor. Pronaq cũ spectet aĩalia cetera terrã. Os homini sublime dedit celũq videre Iussit: et erectos ad sidera tollere vultus. O igitur nobilissima creatura humana eleva oculos mentis et corporis: et intuere ethereas mansiones propter quas possidẽdas creata es et non permittas catena diabolica infidelitatis te ligatam teneri: sed bene operare: et peccata devita cum beato Tobia eius. iiij. c. di. Vitam illam expectemus quam dominus deus daturus est his qui fidẽ suam nunq̃ mutant ab eo.

De difficultate. T

Secundo diabolica catena dr̃ difficultatis. Suggerit enim diabolus mẽti peccatoris q nullatenus recedat a peccatis: aut in bono pficiat: allegãs q hoc est difficile: aut q̃dãmõ ipossibile. Et iõ dicit intra se insensatus pctõr hac horribili catena ligatus: et diabolica suggestione deceptus. Quid mihi pdest cõfiteri. Quõ potero in bonis iceptis pseverare: et a peccato in futuro abstinere: iterũ incidã in preterita pctã: et sic mihi non proderit pnia. O horribilissima catena quantos detines in manibus diaboli. Qua et re cito eijcite illã a vobis. Ait enim Seneca in lib. ij. de ira dei. Nihil est ita difficile et arduum qđ nõ humana mens vincat. Et ideo o pctõres ly dicat impator in autentico: de monachis. §. Sancimus. Nõ est facilis vite mutatio: sed cũ magno fit animi labore: tñ si volueritis aliq̃lẽ vobis facere violentiã: invenietis facilẽ viam pnie: l3 in principio videat aliquantulũ dura: Hoc aũt erit rõne vsus. De quo Ovidi. in. iiij. de fastis inquit. Et nõ sentit sedulitate dolor. Et Vegetius de re militari lib. j. tit. xx. inquit. Quotidianus vsus nõ laborat etsi onerosa gessaverit. Et idẽ lib. iij. c. j. ait. Oẽs artes oiaq

opera quotidiano vsu et vigili exercitatione psiciunt. Aristo. quoque in ethicis ait. Assuetis non fit passio. s. tanta secundum glosam. Sed opus vos esse sciosos. ait enim Ouidius lib. ij. de ponto. Omnia desiciunt: tamen animus omnia vincit. Ille etiam vires corpus habere facit. Et i. ij. de remedio amoris inquit. Parua necat morsu spaciosum vipera taurum: A cane non magno sepe tenetur aper. s. ratione audacie. Et ideo aggredimini audacter diabolum aduersarium vestrum superabitis. Ut enim inquit Diero. in quadam epistola. Debilis est hostis qui non vincit nisi volentem. O negligentes et timidi venite ad penitentiam qui paulatim assuefaciendo mutabitis difficultatem. Ait enim Ouidius. s. de arte amandi. Tempore difficiles veniunt ad aratra iuuenci. Tempore lenta pati frena docentur equi. Ferreo assiduo consumitur anulus vsu. Interit assidua vomer aduncus humo. Respirat etiam diabolus peccatori horribilitatem que est in restitutione fame in petenda venia ab offensis: in remissione iniuriarum: in restitutione vsurarum: et aliorum male ablatorum. Hec est catena ferrea: hec est catena plumbea: hec est mola grauis ad collum peccatoris: demergens eum in profundum inferni. Horrent enim ista facere peccatores: confitentur et dicunt et nunquam dimittunt concubinas: non reconciliantur cum inimicis non restituunt aliena. O diabolici peccatores: audite quid dicat glosa in. c. porro. de sen. exco. Sine satisfactione inquit non valet penitentia. xxiiij. q. ij. c. legatur. extra de vsuris. c. cum tu. et de peni. dist. s. c. Neminem. et de peni. di. v. c. falsas. O vsurarij iniquissimi. O bonorum primi raptores sceleratissimi: audite Augustinum in epistola ad macedonium dicentem. Non remittitur peccatum nisi restituatur male ablatum. c. Factum de reg. iur. li. vj. et. xiiij. q. vj. c. Si res. Audite etiam quid Augu. dicat in lib. de vero cultu. Non solum inquit pro maria male ablatorum quantitate: verum etiam pro minima denarij particula non poterit quis faciem videre diuinam. Quod intelligendum est: si detineatur cum voluntate dni. Ideo omnes vos esse damnatos ostendit Baruch. iij. c. sui libri di. Ubi sunt qui argentum thesaurisabant et aurum in quo confidunt homines? Et rndet. Ad inferna descenderunt. Frangite ergo hanc catenam difficultatis et horribilitatis quauos tenet diabolus ligatos: cogitantes quod in communi prouerbio. Absque labore graui non possit magna parari. Et quod quanto difficilius: tanto magis meritorium est opus vestrum. Ait enim Arist. ij. Ethi. c. ij. Circa difficilius semper et ars fit et virtus. O timidi et pauentes qui timetis aggredi vias penitentie: audite quid de vobis Lucanus dicat i. vj. Degeneres trepidant animi peioraque versant. Et Uergilius in. iiij. eneidos dicit. Degeneres animos timor arguit. Et econtra de magnanimis ait Seneca in tragedijs. Fortuna fortes metuit ignauos premit. Uergilius quoque in. x. eneid. ait. Audaces fortuna iuuat: timidosque repellit. O stultissimi peccatores qui ex sensualitate et timore laboris dimittitis opera bona et recusatis facere penitentiam Frangite et ad nihilum redigite hoc diabolicum vinculum: cogitantes quod de duobus malis semper minus est eligendum. iij. Topi. l. s. §. penul. ff. de peri. et co. rei ven. cum similibus. Ideo dicit autor fabularum Esopi. fabula. xxiij. Ferre minora volo: ne grauiora feram. Cogitate ergo grauitatem pene inferni et nullus vobis vel modicus videbitur labor penitentie in eius comparatione. Sumite itaque alacriter hanc exiguam penam vt euadatis eternam atque infinitam penalitatem. Ait enim Isido. in li. de summo bo. Facilius leuiora tolerabis si grauiorum fueris recordatus. Et hoc eodem malleo poterit frangi catena diabolica aduersitatis qua multos tribulationibus illatis ad tartara secum conatur attrahere.

De exemplaritate. U

Tertia diaboli catena illaqueans peccatores est exemplaritatis. Demon enim dicit in corde peccantium. Peccata non sunt ita grauia vt predicatur: diabolus non est ita turpis vt pingitur. Et vt talibus persuasionibus adhereant ponit ante oculos eorum mala exempla doctorum: superiorumque ac sacerdotum et religiosorum: et isto modo ligat animas in peccatis di. Si tam grauis esset pena inferni vt dicitur: et tam nefandum esset peccatum sicut predicari solet: isti qui sciunt scripturam et debent esse sancti non talia facerent. O catena terribilis: tu es illa que vt ita loquar impassibilem deum illacbrymare facis. Dicunt enim ignorantes plebei. Si licet doctoribus qui aliis predicant: si confessoribus qui alios absoluunt peccare: quare non etiam nobis? Profecto si vera essent que predicant: non in vitijs permanerent et istis cogitationibus diabolicis detenti: de peccato in peccatum ruunt et nunquam veram penitentiam faciunt. Ad hoc autem facit quod legitur de cancris qui per putridum arietis epar congregantur. Et similiter per malam et inhonestam vitam superiorum prelatorum et religiosorum christianorum multi malefactores colliguntur et confortantur in malo: ita quod semper retrocedunt a veritate. Nam fabulose recitatur de cancro quod cum ab eo quereretur. Cur semper retrocederet et nunquam recte incederet? Rndit. quia sic docuerunt me patres mei. Et ideo ab ipso cancro subditi et simplices didicerunt esse inobedientes, et in omnibus irregulares ac dissoluti: quia eorum

superiores tā spūales q̄ tpales hn̄tes regimē
populi nō aliud docuerūt. Recitaṫ etiā de quo
daȝ ioculatore q semel a rege Phili petiit q̄d
cogitaret? Cui rex rn̄dit. Ego cogito quare nūc
nō sunt ita boni milites sicut Rolādus ꝛ Oli
uerius. Tunc dixit ioculator. Nō est: qꝛ nullus
inuenitur hodie rex talis qualis fuit Karolus.
Vn̄ p locū a sili dicere possum⁹ q tūc nō inue-
niūtur boni ꝛ honesti subditi quādo nō inue-
niūtur boni ac honesti rectores ꝛ prelati. De q̄
multum debēt terreri: qꝛ dr̄ in. c. precipue. xi. q.
iii. Scire debēt prelati q si puersa vnq̄ perpe
trāt: tot mortib⁹ digni sunt quot ad subditos
exēpla pditionis transmittūt. Et hec est ratio
quare sacra scriptura inuitat nos ad bonum
exēplum ꝛ vehemēter reprehēdit scādalizātes
proximū. De primo habeṫ Mat. v. vbi dn̄s ait
Sic luceat lux vestra corā hoibus vt videāt ve
stra bona opa ꝛ glorificēt patrē vestrū q̄ in ce
lis est. ꝛ Luc. xii. Sint lumbi vestri precincti ꝛ
lucerne ardētes in manib⁹ vr̄is. Sup que v̄ba
inq̄t Greg. in homel. Lucernas q̄ppe ardētes
in manib⁹ tenemus cū p bona opa proximis no
stris lucis exēpla mōstramus. ꝛ ad Rom. xii.
dicit Paul⁹. Prouidētes bona: nō solū coram
deo: sed etiā corā oibus hoibus. ꝛ ad Phil. ii.
Sitis sine reprehēsione in medio natiōis pra-
ue atq̄ peruerse. ꝛ eiusdē eple. iiii. c. inq̄t. Mo
destia vestra nota sit oibus hoibus. ꝛ ad Titū
ii. In oibus prebete exēplū bonoꝝ operum in
doctrina ꝛ integritate. Claudius q̄ȝ iuriscon-
sultus in. l. aut facta. in fi. ff. de penis. ait. Mul
tis personis crassantib⁹ opus est exēplo. Quā
tum v̄o reprehendat scriptura diuina dantes
malū exemplū patet Deuṫ. xxvii. vbi dr̄. Ma-
ledictus q̄ errare facit cecū in itinere. De talis-
bus cōquerebaṫ Dauid in ps̄. cxxxix. di. Iuxta
iter scādalū posuerūt mihi. s. p mal̄ exemplū.
Jō dr̄ Leuiṫ. xix. Corā ceco nō ponas offendi-
culū. ꝛ Esa. xvi. dicit dn̄s. Auferte offendicula
de medio populi mei. i. mala exēpla. Preterea
vt ostēderet saluator noster quantum sit pctm̄
scādalizantis proximū ait Mat. v. Si oculus
tuus scādalizat te: erue eum ꝛ proijce abs te. ꝛ
Mat. viii. ac Marci. iiii. c. inq̄t. Qui scādali-
zauerit vnū de pusillis istis q̄ in me credūt: ex-
pedit ei vt suspēdatur mola asinaria in collo
eius ꝛ demergatur in profunduȝ maris. Vhe
mūdo a scādalis: necesse est eñ vt veniant scā-
dala. Verūtn̄ vhe homini illi per quā scādalū
venit. Jō Hiero. in quadā epl̄a inquit. Dimit
tendū est pp̄ter scandalū oē q̄d pretermitti
pōt sine pctō. Huiusmodi aūt mali exēpli de-
testatio tam aspera facta est: qꝛ humani gene-
ris inimicus multos ad peccādū inducit exem
plo alioꝝ. Vn̄ scriptuȝ est Ecc̄i. xxxii. Hō pctōr
vitabit correptionē ꝛ s̄m volūtatem suā inue-
niet cōparationeȝ. Sed hec sathanica catena
dissolueṫ si Augu. snia ad animū reducaṫ. ii.
q. i. c. multi. in fi. vbi dicit de illis qui putāt le-
uiores debere esse penas in inferno: qꝛ multi
ad eas vadūt. Nō pp̄terea minus ardebūt: qꝛ
cū multis ardebūt immo magis: qꝛ quāto plu
ra i igne sūt ligna: tāto magis inualescit ignis.
Nō est ḡ v̄a illa snia vulgaris di. Solamē est
miseris socios hr̄e penaꝝ. In inferno eñ quā-
to maior erit numer⁹ tāto magis exuret incen-
diū. O maledicte pctōr qui pctm̄ tuū excusas
alioꝝ exēplo: audi Hiero. ad Rufinū dicentē.
Peccātiū multitudo nō parit errori p̄ciniū.
Et pp̄terea dr̄ Ecc̄i. vii. Ne pecces in multitu
dine ciuitatis. Nō igiṫ vos tenere dȝ diabol⁹
illaqueatos in pctis exēplo p̄dicatoꝝ aut reli-
giosoꝝ maloꝝ. Audite queso pulchriū exēplū.

Legiṫ q erat q̄dā malus parochian⁹ sacer
dos q̄ pp̄ter malū exēplū q̄d dabat pplo eum
fecit vitiosum: ita q ppl̄s ei⁹ pctā imitabaṫ se
excusans semp exēplo sui pastoris. Q̄d intelli-
gēs ille pochian⁹: cū pcessionē faceret cū po-
pulo cū cruce cepit pgere p stratā luto ꝛ immū
dicijs plenā ꝛ pedes suos ac vesteȝ inficiebat:
nolebatq̄ȝ ire p viā bonā ꝛ mūdā: ppl̄s v̄o reli
cta via imūda p quā ibat suus sacerdos: pge-
bat p bonā viā. Quē cū sacerdos inuitaret: vt
seq̄reṫ se ꝛ postularet q̄re nō faceret eādē viaȝ
quā ipse? Rn̄dit ppl̄s: qꝛ si vos vultis vos in-
ficere eūdo p imūdicias relicta bona via: nos
nolum⁹ hāc demētiā facere. Tūc exclamauit il-
le sacerdos di. O stulti: me nō vultis seq̄ eūtē
p modicū lutū terrenū q̄d solū inficit res trā-
sitorias ꝛ corruptibiles ꝛ cito pōt abstergi: ꝛ se
q̄mini me i immūdicijs pctōꝝ q̄ infectāt aīam
ꝛ putrescere eā faciūt ꝛ abominabilē corā deo
ꝛ tota celesti curia. Nolite ḡ licȝ ego pgam p
viā vitioꝝ imitari facinora mea: sed p bonam
viā v̄tutū pgite. Et iō generosi ciues pponi-
te vobis exēpla sctōꝝ ꝛ bonoꝝ: ꝛ dimittite ma
la exēpla puersoꝝ. Nō est aliqua ɔgregatio tā
sctā in qua nō reperiaṫ aliq̄n aliqui mali. c.
quātumlibet. xlvii. di. In sctōꝝ eñ angeloꝝ ce
tu inuēt⁹ est lucifer mal⁹ cū multis socijs. In
duodecim apl̄is iudas traditor ꝛ fur. In pri-
mis eccl̄ie diaconis Nicolaus. Jō dicit Ouid.
in li. de remedio amoris: ꝛ pōt adduci ad pro-
positum: licȝ ad aliud dixerit. Terra salutares
herbas eadēq̄ȝ nocētes Nutrit: ꝛ vrtice proxi-

ma sepe rosa e. Et mala sunt vicina bonis rc. Ideo cum res mali exepli vitada sit quantum fieri pot: vt no. in. l. diuus adrianus. in fi. ff. de custo. r exhi. reo. r in. l. si qs. §. qui aborsionis. ff. de penis. Nolite scadalizari de tota religione si aliqn aliquē religiosum videtis aliqd male facere: sed eius vita dimissa ac alioru maloru: capite bona exepla alioru dei seruoru ac sanctorum. Et hoc sufficiat quoad tertiā catenā.

De iocūditate. X

Quarta catena vocat iocūditatis. Diabolus enim vt teneat pctōres in pctis: pponit eis dulcedinē huius mūdi: de qua inqt Gualterius in Alexādriade lib. vij. Dū sequit pfugi bona momētanea mūdi. Allicit illecebris animas caro: nec finit esse Principij memorē: vel cuius imaginis instar facta sit: aut quorsum resoluta carne reuerti. Debeat inde boni subijt ignorātia veri. Nec est illa catena venenata q̄ tenet innumerabiles in pctis. De qua Boetius li. iij. de psol. inqt. Fallax ligat improbis catenas terrendas habitans libido mētes. Ad frāgēdū ergo hāc catenā diabolicā debemus reducere ad memoriā illud qđ scribit Hiero. in epla ad Paulinū di. Facile contēnit oia q̄ se semp cogitat moriturū. Hinc Seneca ad Lucilliū inqt. Nihil tā eque tibi pderit ad tēperātiā oim rerū q̄ frequēs istius cui cogitatio incerti itineris. Et Hiero. ad Heliodoꝝ inquit. Platonis est snia omniū sapiētum vitam meditationē esse mortis. r Aug. in qdā sermone ait. Nihil sic reuocat a pctō q̄ frequēs mortis meditatio. O igit libidinosi recordamini q̄ hoc corpus vestrū qđ implere studetis delectationibus cito cōsumet a vermibus. Reducite ad memoriā qđ dicit Hiero. in quadam epla. Momētaneum est qđ delectat: eternū qđ cruciat. Quid aūt est stultius q̄ p modicis delectationibus eternis se deputare supplicijs: vt inqt Aug. in quadā epla. Alia q̄s via pōt hec catena diabolica infringi: si videlz reducantur ad memorias bona infinita paradisi: que parata sunt trāsitorias contēnentibus voluptates. De qbus inqt Bern. sup Ecclesiasticum. Illud solū est verū r summū bonū qđ nō de creatura sed de creatore cōcipit cui cōparata oia aliūde iocūditas merori est: ois suauitas dolor est: omne dulce amarū est: omne decorū fedum est: omne postremo qđ delectare pōt molestū est. Si ho bene inspiciamus bona tpalia inueniemus in eis plus amaritudinis q̄ dulcedinis. De tpalibus enī gaudijs maxime carnalibus ait Ouid. ij. de arte amandi. Qđ iuuat exiguū: plus est qđ ledit amātes. Et si in his miserijs aliquā reperitur iocūditas: pfecto est breuissima. Vñ Jacobi. iiij. c. di. Que est vita nostra. Uapor est ad modicū parēs: r deinceps exterminabitur. Et Job. xx. c. di. Gaudiū impioꝝ ad instar puncti. Cū igit de duobus bonis semp melius sit eligendū: vt inquit Aristo. s. Ethi. r Topicoꝝ. lib. iij. Et habet in. c. non mediocriter. de cōse. dist. v. Ideo stultissimus valde est qui pro his modicas terrenis delectationibus eternas amittit delectationes. Ideo dico vobis illud qđ inqt Aristo. de secretis secretoꝝ. ad Alexandrū di. O Alexander noli illud appetere qđ est corruptibile r transitoriū: r qđ oportet te cito relinquere: sed quere diuitias immortales: regnum eternū vitamq̄ immutabilem.

De presumptuositate. Y

Quinta diaboli catena qua hoies illaqueatos tenet in pctis: vocat presumptuositatis. Dicit enī q̄ deus est misericors r semp paratus parcere: r iō pōt peccare r postea faciet pniam. Cōtra hāc pestiferā catenam di. Ecci. v. Ne dicas miseratio dñi magna est: q: de spe rues in psumptionē temerariā et superbiā: r absq̄ timore firmam in pctis facies mansionē. O psumptuosi q̄ sine operibus bonis r pleni pctis speratis eternā cōsequi beatitudinē: scitote q̄ lz deus sit misericors: nō minus tñ est iustus. Dicit enī Deut. x. Deus magnus r potēs ac terribilis: q̄ personam nec accipit nec munera. Iō dicit Hiero. in quadā epla. Potius iustiā est timēda q̄ misericordia sine premio est sperāda. Scriptum est enī Prouerb. vj. Zelus r furor dñi vni non parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusq̄ p̄cabus: nec recipiet p redēptione dona plurima. O temerarie ac presumptuose audi terribilia verba que Hiero. in suo transitu ac testamento dixit. Si illū expectas diē: tam terribilē: tam crudelē: in quo nō solū de luxurijs: vestibus: ebrietatibus: r comessationibus: ac de toto tēpore amisso quo viristi: sed etiā de qualibet te oportebit cogitatione vana dño reddere rationē: cur non emēdaris? Cur moraris de die in diem miser conuerti ad dñm. Cur iam te malorum non penitet? Ecce iam mors properat vt te cōterat die noctuq̄ currens? Ecce diabolus iam se preparat vt te rapiat. Ecce diuitie tue tibi deficient. Ecce vermes corpus qđ tanta enutris diligentia expectant vt illud rodant: quousq̄ contunctum iterum anime cum illa pariter penas habeat infinitas. Sed forte quis dicet benignus et misericors est dominus qui omnem peccaꝝ

to:ē ad se redeuntē recipit ⁊ indulget. Verū quidē hoc esse fateo:: benignio: ēm est dñs ꝙ credat: cuiq₃ parcit ad se vt cōdecet redeuntī. Nōne benigniſſim⁹ est dñs qui tantas tolerat iniurias a pctō:ib⁹: dans eis spacium vt emēdent. Sed hō noueris ꝙ sicut benign⁹ ē in tolerādo: ita ⁊ iust⁹ in puniendo. Sed forte quis iterū dicet ꝙ vir qui toto tpe quo viuit malefecit: in mort̄ articlo accepta pnīa a deo veniā obtinebit. Heu ꝙ vana suspitio. Vix de centū milib⁹ hoīm quo₄ mala semp fuit vita meret vn⁹ in morte diuinā hr̄e indulgētiā. Certe vere cōcludā: qui dū san⁹ est ⁊ iuuenis deū offendere nō formidat: in morte nō merebit indulgētiā obtinere diuinā. hec ille. Non ergo vos detineat diabol⁹ ligatos in peccatis sub spe indulgētie: cū vobis nō penitētib⁹ cruciat⁹ sint parati damnationis eterne. Patuit hoc per exēplū qd ponit Grego. in. iiij. dialo. dicens. De quidā ciuis roman⁹ habebat filiū monachū noīe Martinū: qui cū esset infirm⁹ ad mortē visitat⁹ est ab ipo filio monacho. ad cui⁹ exhortationē cū noluisset facere penitentiā: veniens ad punctū mort̄ vidit demones ad se venīetes in forma ethiopū nigerrimo₄: ⁊ exclamauit di. Adiuua me fili ab istis ethiopib⁹ ⁊ cū illi demones ppe essent: iterū exclamauit forti⁹ di. Expectate p vnū dieꝫ q: volo facere penitētiā. Illi aūt demones nō dātes sibi vllū tps penitēdi aīam ei⁹ ad infernū detulerūt. Ibidē etiā refert Greg. ꝙ in quodā monasterio quidā monachus qui apparebat tot⁹ religiosus exteri⁹: ad mortē veniens fecit cōuocari fratres: qb⁹ dixit tot⁹ tremēs: qñ me vobiscū ieiunare credebat̄: occulte comedebā. Et ecce nunc ad deuorādū dracoñi sū tradit⁹: qui cauda sua genua mea pedesq₃ colligauit: caput vo suū intra os meū mittēs spiritū meū abstrahit. qb⁹ dict̄ statim moriēs a dracone quē viderat nō potuit liberari. Refert q₃ Cyrill⁹ scribens Augustino de transitu Hieronymi. ꝙ quidā nepos su⁹ noie Rufus iuuenis. xviij. anno₄ valde pulcher ⁊ deco:⁹ ab oībus amat⁹: mortu⁹ est. Cūq₃ ipse Cyrill⁹ rogasset sctm̄ Hieronymū vt sibi reuelaret qd acciderat aīe nepotis sui. Quadā die cū ora ret hora nona apparuit sibi dict⁹ nepos horribilis ad videndū: ligatus catenis igneis flāmasq₃ fetidissimas emittēs: ita vt tantū fetorem sufferre nō posset. Dixitq₃ ꝙ ideo damnatus erat: q: in ludis maxime delectabat̄: ⁊ ob nullā aliā cām. Quo recedēte tant⁹ feto: remāsit in eo loco ꝙ per magnū tēpus ibi nullus ausus est ītroire. Legit̄ q₃ in chronicis ordinis mino₄ ꝙ in ciuitate parisiēsi quidē guardian⁹ pcepit cuidā fratri moriēti tria. Primū vt statim post mortē iret ad celū. Secūdū vt sibi appareret post transitū. Tertiū vt diceret ei quot aīe transissent de hoc mūdo in pūcto sue mort̄. Ille aūt mortuus post tres dies apparuit guardiano tot⁹ gloriosus di. Scias ꝙ obediētia tua non valuit mihi nisi in vita: et ideo nō potui statī ire ad padisū post mortē nec ad te venire: q: steti ī purgatorio vsq₃ nūc modo aūt vado ad celū. Sciasq₃ ī pūcto mortis mee qnq₃ milia aīa₄ migrasse a scl̄o: solū vnā iuisse ad paradisū recto tramite: tres vo ad purgatoriū de quib⁹ ego fui vna: alie oēs ad īfernū descēderūt. Quib⁹ exēplis apparet ꝙ sit terribilis diuina iusticia.

De longanimitate.

Z Erta catena d: lōganimitatis. Dicit em̄ diabolus pctōri. De⁹ est patiēs ⁊ longanimis ac pstabilis sup malicia Johel. ij. Et ideo vel nō punit pctā vel certe expectat vsq₃ ad vltimū terminū vite pctōris Tu vo es iuuenis. tu habes corp⁹ validū ac forte habebisq₃ longā vitā Et ideo noli pdere florē iuuētutis tue. Sed dū san⁹ es ⁊ iuuenis iocūdare: tpe vo īfirmitatis vel senectut̄ confiteberis. O horribilissima catena quātos ligas. Dicit̄ em̄ Eccl̄s. viij. Qm̄ nō pfertur cito cōtra malos snīa: absq₃ vllo timore filij hoīm ppetrāt mala. Aiūt em̄ pctōres. Tāto tpe ī peccato mortali stetim⁹: ⁊ tñ de⁹ semp nos expectauit ad pnīam: ⁊ ideo etiā expectabit vsq₃ ad mortē: nec pter aliqd pctm̄ nobis aliqd mali eueniet sicut nec ī pteritū euenit. Ex hoc habet̄ exēplū terribile. Legit̄ em̄ ꝙ quidā pctō: audiēs dici ꝙ de⁹ punit seueriter pctā ī hac vita ⁊ in alia: subridebat dicens. Ego feci tot ⁊ tam magna pctā ⁊ nūq̄ vllā punitionē habui. Qui statim audiuit vocē de celo dicētem. O stulte ⁊ maledicte peccato: scias ꝙ pter tale pctm̄ pdidisti oculū: pter talē vitū amisisti filiū: pter talē abominationē incurristi illā infirmitatē. Et vltra ista mala tēpora lia: pena te expectat eterna: et statim cecidit mortuus ⁊ ad infernū a demonib⁹ fuit delat⁹. Ex quo exemplo patet ꝙ falsa est diaboli suggestio: ꝙ de⁹ nō punit in hac vita pctā hoīm. et lꝫ aliqñ tardet punire: hoc peccatorib⁹ vertitur in maximū dānū. Aut nāq₃ Valerius Lentro etem̄ gradu ad sui vindictā diuina pcedit ira: grauitatēq₃ supplicij tarditate compēsat. Et Hiero. sup Hiere. Quanto maio: est

numerꝰ tẽpoꝝ qbꝰ obliuiſcimur deũ tãto maioꝛ eſt pena pcti qḋ nec lõgitudine ſecloꝝ potuerit edomari. Sicut ẽ quãto lõgiꝰ ab arcu chorda ꝓtrahit᷑: tãto vehemẽtioꝛẽ vulnerationẽ iacta facit ſagitta. Jta quo lõgiꝰ ꝓtrahit deus iraꝫ ſuã: tãto ſeuerius ĩ peccatis perſeuerantem punit. A

i Llud q̃ꝫ qḋ de lõgitudĩe vite pollicet᷑ diabolꝰ ꝓbat᷑ eẽ falſiſſimũ. Ut em̃ inquit Ariſt. j. pіher. de futuris ꝯtingẽtibꝰ nõ eſt determinata veritas: ĩmo tota ſacra ſcriptura ꝓclamat vitã nr̃aꝫ eẽ breuẽ. Unde beatꝰ. Job inq̃t. xiiij. ſui li. c. Hõ natꝰ de muliere breui viuẽs tpe replet᷑ multꝭ miſerijs. q̃ q̄ſi flos egredit᷑ ꝛ cõterit᷑: ꝛ fugit velut vmbra et nunq̃ i eodẽ ſtatu ꝑmanet. Seneca q̃ꝫ ad Lucillũ epl̃a. xxiiij. ait. Quotidie moꝛimur: q̃tidie demit᷑ aliq̃ ps vite: ꝛ tũc q̃ꝫ cũ creſcimꝰ vita decreſcit. Jnfantiaꝫ amiſimꝰ: deĩde puericiã vſq̃ ad vltimũ q̃cq̃d tpis trãſiit ꝑiit: ꝛ nũc ipm quẽ agimꝰ diẽ cũ moꝛte diuidimꝰ. Jḋo ḋr coĩter ꝙ ſenes hñt moꝛtẽ añ ſe ꝯtinue: ꝛ iuuenis poſt terga. Uñ Hieroñ. in q̃dã epl̃a inq̃t. Juuenis cito moꝛi: ſenex vo diu viuere nõ pt. Aug. q̃ꝫ in q̃dã ſmone ait. Nihil aliḋ eſt tps pñtis vite ꝙ quidã curſus ad moꝛtẽ. ꝛ Berñ. in li. de ꝯſcia. c. xxiiij. di. Dũ neſcimꝰ repente moꝛs venit. Neſcimꝰ em̃ q̃d hodie nobis ꝯtingat: ꝛ ignoꝛamꝰ ſi hac nocte aĩaꝫ nr̃aꝫ ꝯditio moꝛtꝭ depoſcat. q̃tidie ad finẽ vite tẽdimꝰ ꝛ ad moꝛtẽ ꝓperamꝰ. Jḋo dicit dñs Marci. xiij. Uigilate q̄ꝛ neſcitis q̃ñ dñs veniat: ſero: an media nocte: an gallicãtu: an mane: ne cũ venerit repẽte: ĩueniat vos doꝛmiẽtes. Aug. q̃ꝫ in li. de vᷓa ĩnocẽtia. c. x. inq̃t. Remedia ꝯuerſionis ad deũ nullis ſunt cũctatiõibꝰ differẽda ne tps correctiõis pereat tarditate. Qui em̃ penitẽdi indulgẽtiã ꝓmiſit: diſſimulãti dieꝫ certũ non ſpopondit. hec ille. B

t Imẽdũ eſt ẽ nobis magnope tardãtibꝰ facere pniãm: q̄ꝛ tria ignoꝛamus. Primũ eſt de hoꝛa moꝛtꝭ: q̄ꝛ licꝫ dicat Tulliꝰ in li. de ſenec. ꝙ nemo eſt adeo ſenex qui ſe nõ putet adhuc annũ viuere. Hec opinio pro certo eſt falſiſſima. Ait em̃ Salomõ Eccſ. ix. c. Neſcit hõ fineꝫ ſuũ: ſꝫ ſicut piſces capiunt᷑ hamo ꝛ volucres laqueo: ſic capiũt᷑ hoĩes in tpe malo. O quot ſunt q̃ multa diſponũt in tribꝰ vel quattuoꝛ annis ſe facturos q̃ ante annũ moꝛient᷑. Uñ in Prouerbio dicit᷑. Ruſticus it per campũ ſuũ inſpiciẽdo frumentum ſua cogitatio nõ fallit ꝛ habebit buccas cẽtuꝫ. Et in alio ꝓuerbio ḋr. Fatuus cogitat ꝛ deꝰ oꝛdinat. O q̃t edificãt domos q̃ in eis nõ habitabũt: quot plantãt vineas q̃ earum vinũ nõ bibẽt: quot lucrant᷑ pecunias quas alij expendent: quot cogitãt per multa tẽpoꝛa gaudere qui foꝛte cras moꝛient᷑. Exẽplũ habemꝰ de illo diuite de q̃ ſaluatoꝛ Luce xij. inquit ꝙ dicebat aĩe ſue. Aĩa mea multa bona repoſita habes ĩ annos plurimos: nũc ergo quieſce: comede: bibe: ꝛ epulare. Cui dixit dñs. O ſtulte hac nocte repetẽt aĩam tuã a te: que aũt paraſti cuiꝰ erunt. Jdeo infert ſaluatoꝛ Mat. xxiiij. di. Eſtote ergo parati q̄ꝛ qua hoꝛa nõ putatis filiꝰ hoĩs veniet. ꝛ Mat. xxv. iterũ ait. Uigilate q̄ꝛ neſcitis diẽ neq̃ hoꝛã. Sicut em̃ nihil ẽ certiꝰ moꝛte: ita nihil eſt incertiꝰ hoꝛa moꝛtꝭ. l. j. ff. de cõdi. ꝛ demõ. Secũdo ignoꝛamꝰ quo in loco moꝛs ſit nos inuaſura. Magnum aũt eſt inter anguſtias moꝛtis refrigeriũ cũ quis in domo parentuꝫ vel domeſticoꝛum in lectulo recubans nature debitũ ſoluit. Sed hoc nullus homo certũ habere poteſt. Uidemus em̃ per experientiã alios ſuſpenſos in patibulo: alios cõbuſtos vel affixos palo: alios ſubmerſos in aq̄: alios moꝛte ſubitanea exterminatos vitã finiſſe diuerſoſq̃ repentini caſibꝰ diẽ clauſiſſe extremum: quibꝰ aliud ꝙ̃ ſperabant euenit. Uñ ḋr ĩ. l. ſenatꝰ. §. moꝛtꝭ cauſa. ff. de dona. cauſa moꝛ. ꝙ varia ſunt moꝛtis genera. Uñ ibi Paulus iuriſconſultus ait. Si quidem terra mariq̃ taꝫ in pace ꝙ̃ in bello: tam domi ꝙ̃ militie: multis generibꝰ moꝛtis periculum metui poteſt. Quid ergo faciemꝰ niſi timere exẽplo alioꝝ. iuxta illud Prouer. Caſus demẽtis correctio fit ſapiẽtis. Felix quẽ faciunt aliena pericula cautũ. Jḋo inquit. Seneca ad Lucillum. Jncertũ eſt quo in loco te moꝛs expectet: tu quoq̃ in omni loco ſi ſapiens eris eã expectabis. Tertio ignoꝛamꝰ modũ moꝛtis. Nemo em̃ ſcit qualiter moꝛi debeat: et tamen nihil eſt ita neceſſariũ nob̃ ſicut bene moꝛi. hic em̃ actus ſolũ ſemel fit: vel bñ ineternum: vel male in perpetuũ. Ut autem quis bñ moꝛiat᷑: neceſſe eſt eum bñ viuere. O diabolice pctoꝛ q̃ obſtinatꝰ ꝑmanes in pctis quomodo putas te eſſe moꝛiturũ. Audi Auguſtinũ in q̃dã ſermone dicẽtẽ. Jmpoſſibile eſt male viuere ꝛ bñ moꝛi. ĩpoſſibile. i. valde difficile. ſic em̃ aliq̃ñ accipitur ſm Ariſto. v. Meta. Et ideo modo age pniam ꝛ nõ expecta illã diẽ extremũ: quia inq̃t Lucanꝰ in primo. Tolle moꝛas: ſemper nocuit differre paratis. Hinc Hoꝛatiꝰ in epl̃is: epl̃a. xj. ait. Lu

quãcunq; de⁹ tibi fortunauerit horas. Grata sume manu: nec dulcia differt in annũ. Martialis etiã cocus libro Undiq; suscepto. ca. v. dicit. Uiuẽdi recte fatuus ꝓcrastinat horas. Et moralis cato libri sui. ca. iij. dic. Rem tibi quam noscis aptã dimittere noli. Ne rursus queras que iã neglexeris ante. Prosper etiam in li. epigrãmatum: epigrãmate. lx. ait. Quid iuuat in lõgum causas ꝓducere morbi. Cur dubiũ expectat cras hodierna salus? Jõ cantat sancta mater ecclesia. Emẽdem⁹ in melius que ignorãter peccauim⁹: ne forte preoccupati die mortis: queram⁹ spaciũ pnĩe ⁊ inuenire nõ possimus. Apls quoq; ad Galathas vj. c. hortaꝛ dicẽs. Dũ tps habem⁹ operemur bonũ. Uñ dꝛ vulgariter. Qui tps habet non expectet tẽpus: ego sum p noiẽ vocata mors vulnero quẽ sors tãgit: nõ est homo adeo fortis qui a me surgere possit. C

q Uilibet ergo pctõr debet statim post lapsum resurgere a pctõ: ⁊ nõ expectare diẽ mortꝭ. Nã vt inqt dñs Lu. xiiij. Si alicuius bos vel asin⁹ ceciderit in foueã ꝓtinus eũ extrahere satagit etiã in die festo. Multo itaq; magis debet quisq; p pniam extrahere aĩam suã de luto ⁊ fouea pctõꝝ. Nam ex dilatione pnĩe ĩcurrit multa mala. Primum dꝛ perditionis: perdit eñ tps: qȯ in vanũ cõsumit donec est in odio dei cõstitutus: qȯ quidẽ tẽpus impreciabile ꝓm Bernardum nunq̄ poterit recuperare: q: qȯ semel annihilatũ est: nunq̄ redit per naturã: vt ait phs ij. de generatiõe. Cuius quidẽ tpis si dãnati habere possent horas ad faciendã pniam: mirabiles austeritates facerẽt ⁊ optime eas dispẽsarẽt. Scõm dꝛ infusionis .s. grẽ. In illa eñ aĩa sic in pctõ manẽte grã dei nunq̄ infũdiꝛ. Nã idẽ subiectũ simul ⁊ semel nõ est susceptiuũ ↄ̃trarioꝝ in eodem instanti. ij. topi. ⁊ ij. periher. In aĩa ergo plena pctĩs non põt stare grã dei. Nã in maliuolã aiam nõ introibit sapiẽtia: nec habitabit in corpe subdito pctĩs. Sap. j. Pctm̃ enim directe opponiꝛ charitati ⁊ grẽ dei ꝓm theol. in. j. di. xvij. Tertium dꝛ priuationis. Nã priuaꝛ talis aĩa isto bono q̄ opa eius etiã bona nõ ei ꝓficiũt ad vitã eternã: qꝛ sunt sine charitate facta: sine q̄ nihil valet aliqȯ op⁹ etiã si toleraret martyriũ. j. ad Cor. xiij. ⁊. c. vide. j. q. j. Uñ existens in pctõ mortali põt dicere cũ Petro illud Luce. v. Per totã noctẽ laborãtes nihil cepim⁹. Ille eñ piscaꝛ in nocte qui opera sua facit in peccati obscuritate. Ille v̄o piscatur in die q̄ bene operaꝛ in lumine diuine gratie. De existẽtib⁹ v̄o sine charitate diciꝛ Sap. iij. Uana est spes eoꝝ ⁊ labores sine fructu. Cũ charitate autem oĩa sunt meritoria: dicente aplõ ad Roma. viij. Diligentib⁹ deũ oĩa cooperanꝛ in bonũ. Quartu dicitur multiplicationis. s. peccati. Dicit eñ Greg. Peccatũ qȯ per penitentiã nõ diluitur mox suo pondere ad aliud trahit. Ut enim dꝛ ps. xlj. abyssus abyssum inuocat. Talis etiam cũ tali proposito aggrauat peccatũ suum. Ait eñ Alex. de ales. Peius est nolle carere peccato q̄ consentire peccato.

Quintũ diciꝛ punitionis. s. maioris: quia tãto grauiora sunt peccata: quãto diutius infelice animã detinẽt alligatam. c. Cũ tanto. de consue. Et ꝓm mensuram delicti erit ⁊ plagarũ modus. Deute. xxv. ⁊. l. respiciendum. ff. de penis. Sextũ dꝛ cõturbationis siue cõtristatiõis. Semper eñ talis est tristis: quia vt ait Aug. in li. de vera innocẽtia: nulle sunt grauiores cruces in vita ista q̄ mala cõsciẽtia. ⁊ nunq̄ habet leticiam vel pacem anime: quia vt diciꝛ Esa. lvij. cor impij est quasi mare feruẽs qȯ q̄escere nõ potest. Et dicere põt quilibet peccator illud eiusdem libri. c. xxxviij. In pace amaritudo mea amarissima. Nam nõ est pax impijs. Esa. xlviij. Septimum diciꝛ offensiõis: talis eñ offendit deũ patrẽ ⁊ filiũ ac spiritũsanctũ: beatam virginẽ et oẽs angelos et sanctos et eos cõtristat. Quod probaꝛ per locum a cõtrarijs. Si enim faciens penitentiam facit eos gaudere: vt habetur Luce xv. ergo p oppositum erit de non faciente penitentiam de peccatis suis. Si eñ vnũ est causa alicuius: oppositũ est causa oppositi. ix. Meta. ⁊. j. Poste. Octauum dicitur imparticipationis. Tales enim differentes penitentiã non participant neq; de bonis preteritis: scꝫ de passione christi: neq; de presentib⁹. s. de meritis ecclesie ⁊ religiosorum: neq; de futuris puta beatorum. xxiij. q. vij. c. Queadmodum. Faciens autem penitentiã potest dicere deo cũ ps. cxviij. Particeps ego sum oĩm timentium te: ⁊ custodientium mandata tua. Nonum diciꝛ exclusionis. s. ab indulgentijs. Talis eñ si millies iret ad indulgentias a pena et a culpa: nunq̄ eas reciperet: cum non sit contritus ⁊ confessus: ꝓm declarata per Inno. ⁊ Host. in. c. Quod aũt. de peni. ⁊ remis. ⁊ theol. in. iiij. dist. xx. Decimum diciꝛ cassationis. Nam si multũ tristantur armigeri qñ cassantur a suis capitaneis: ⁊ tunc vendunt equos portantq; vestimenta et armaturas

ac clipeos ad pignorandū. Multo magis dȝ
ꝯmissam peccator q̄ cassat⁹ est a militia celestꝭ
imꝑatoris ꝑ pctm̄. Nā omne priuilegiū reat⁹
excludit. C. vbi sena. vel clariſ. côue. l. j. ꝛ pri-
uilegiū merec̄ amittere q̄ ꝯcessa sibi abutitur
ptāte. l. iudeos. ī fi. C. de iudeis. xj. q. iij. c. Pri
uilegiū. ꝛ. xxv. q. vl. §. bis ita. ꝛ ideo talis aīnī
fit priuilegiū militū xpi. Vñ debet subito re-
uerti ad pniam vt iterȝ assumat̄ ad ei⁹ militiā
et sic de illis quib⁹ ait aplꝰs. ij. ad Tim̄. ij. La-
bora vt bon⁹ miles iesu xp̄i. Ne subita morte
ꝑuent⁹ ad tribunal ipsius imꝑatoris inermis
adducat̄. Sicut accidit cuidā cubiculario du
cis Mediolani. M. cccclxij. die. xxviij. Julij.
Qui sub barbitonsore gaudēs: subito cecidit
mortu⁹. Mediolˀ. Aliusq̄ȝ eiusdē ducis curialˀ
dū ad curiā eq̄tare vellet de stapha cadēs re-
tro expirauit. Mediolˀ. Eodē etiā anno ī cana
uefio post pascha nobilis q̄dā pregnās cori-
zādo stati mortua est. Itē in ciuitate Brixie q̄
dā spōsa corizans expirauit in medio choree.
Padue nobilis q̄dā iuuenis cū tubis ꝛ tympa
nis ad maritū iuit die dñico: ꝛ infra septima-
naȝ omni die ad vota corizauit. Dñica vo se-
quēti dolorib⁹ angustiata expirauit. Laude sa
cerdos nouellus missam cātaturus die dñico
in platea solēniter ornata: cū sabbato dormi-
turȝ isset: mane mortu⁹ in lecto reptus est. In
Arona lacus maioris q̄dā ad tabulas ludēs
subito expirauit. Et aliter ibidem cū vxore in
mēsa sedēs filr expirauit. In terra vigleuani
mulier dñico die se vestiēs ad missaȝ itura: ce
cidit mortua. Locarni lac⁹ maioris: spōsa sero
q̄dā leta dormitū ijt: ꝛ nocte illa mortua est
M. cccclxviij. in ciuitate Papie mortuo q̄daȝ
nobili vir⁹ orator: actu rhetoricā legēs: cū iret
vt sup funus orōnē faceret: in media via ex-
pirauit. Pergami ī eodē anno q̄dā denarios
numerās in die oīm sanctoꝝ expirauit. Eodē
anno Varisij q̄daȝ nobilis ī festo pasche vsq̄ȝ
ad horā tertiā noctis cū suis spaciās: cū dor-
mitū iret dolorib⁹ corripit̄ ꝛ loquelā amisit ac
mortuus est. M. cccclxxj. Papa paulus cum
sanus cenasset in camera sua dormitū vadēs
mortuus inuētus est. Rome quidā vir ditisˀ
simus cū côcubina dormiēs: sup corpus eius
expirauit. Et idē accidit Mediolani cuidam
peccāti cū quadam moniali: ꝛ alteri religioso
cū côcubina sua peccāti. M. cccclvij. Cū quidā
nobilis ditissimus ad ignē pirum cū baculo
voluerer: nullo ꝑsente inclinato capite expira
uit ꝛ ī ignē cecidit. Ibidē etiā cū q̄dā ꝑdicator
detestaret̄ laruas; vnus iuuenis. xxvj. annoꝝ
imisit vba eius: ꝛ nocte sequenti mortuus est
Pretermitto de multꝭ ꝑncipib⁹ qui tēporib⁹
nostris sani ꝛ in multa ꝓsperitate existentes
et improuiso in instāti sunt interfecti. Et de
q̄ plurib⁹ alijs q̄ iuuenes cū essent et robusti
repētina morte sunt extincti. D

Cias aūt o pctōr q̄ vt ait Ricħ. noster
s in suo quodlibeto: tu nō potes facere
deo aliq̄d gratius: q̄ dimittere pctm̄
et de cetero ab eo abstinere. Gratius si quidē
est ei q̄ dimittas pctm̄ q̄ q̄ dones ei omnes
mundi thesaurū: q: spūalia sunt digniora cor
poralib⁹ ꝛ tēporalib⁹. l. sancimus. C. de sacro-
san. eccle. Itē est charꝰ deo q̄ sanes aīam tuā
infirmā ꝑ pniam: q̄ si sanares oīa corpa mū-
di amore ipsius: q: sanitas aīe est incōparabi
liter dignior sanitate corpis. c. cū infirmitas.
de peni. ꝛ remis. Itē ei est hoc grati⁹ q̄ si oēs
turchos ac saracenos ꝛ iudeos hereticosq̄ȝ ꝛ
infideles omnes conuerteres ad fidem ꝛ oēs
pctōres ad penitētiam. Ait em̄ ipse dominus
Mat. xvj. Quid ꝓdest homini si vniuersum
mūduȝ lucret̄: aīe vo sue detrimētū patiatur
Aut quā dabit hō cōmutationē ꝓ aīa sua. Et
ideo ait Augꝰ. Plus placet deo q̄ cum grā et
charitate salues aīam tuā: q̄ si totū mūdum
cū tui dānatione saluares. Et ideo ipsi est gra
tius q̄ per pniaȝ a morte pcti suscites teipm:
q̄ si centū milia mortuoꝝ ad vitā miraculose
suscitares: vt inquit Gregorius. Nā innume-
rabiliū mors corporū morti vnius anime non
potest cōparari. c. Si habes. xxiij. q. iij. Iteȝ
est hoc illi char⁹ q̄ si faceres maiorē abstinē-
tiaȝ ꝛ plura bona q̄ fecerint vnq̄ omnes scti
non dimittēdo peccatuȝ. Nā de peni. di. iij. in
c. Nihil ꝓdest. dr. Nihil ꝓdest homini ieiu-
nare ꝛ orare ꝛ alia religionis bona facere: nisi
mēs ab iniq̄tate reuocet̄. Itē deo est hʼ grati⁹
q̄ si ꝓ illo poneres vitā tuā qua nihil est tibi
charius: iuxta illud Job. ij. Pellem ꝓ pelle: ꝛ
cūcta que habet dabit homo pro aīa sua. i. ꝓ
vita tuēda. Licȝ enim parereris mille marty-
ria pro xp̄o non essent illa accepta si nō dimit
teres peccatū. c. Firmissime. de here. Item est
ei hʼ magis gratū q̄ si diceres vel dici faceres
mille missas ad honorem eius. Ait enim ipse
dominus Matthei. v. Si offers munus tuū
ad altare et ibi recordatus fueris quia frater
tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi
munus tuum ante altare: et vade prius recon
ciliari fratri tuo ꝛ tunc veniens offeres mun⁹
tuum Si ergo non acceptat deus sacrificium
illi⁹ qui nō prius reconciliat̄ proximo; multo

minus acceptabit sacrificiū eius qui nō prius recōciliat sibi. Et iō nō est grata ei peregrinatio tot⁹ mūdi amore eius sine dimissione pctī Facit ad predicta qđ inqt Amb. in lib. de paradiso di. In cūctis sacrificijs nullū maius deo offerri pōt ꝙ vt innocēs seruet innocētiā suā: et iniquus relinquat iniqtatē suā. Legit etiam de scto Alberto ꝙ cū semel diceret missam: rogauit dñm Jesum vt ei reuelaret q̄ essent opa hoim sibi magis grata. Cui ipse dñs apparēs inter alia dixit ꝙ elemosyna etiā modica quā quis facit in vita amore suo est ei gratior: ꝙ si post mortē suā dari faceret pro elemosyna mōtem aureā a terra vsqȝ ad celum pertingētem. Item dixit ꝙ sibi est gratius ꝙ pctōr peccatū suū cōfiteatur et dimittat ꝙ̄ si denudatus ꝛ colūne alligatus a quattuor carnificibus acriter flagellaretur vsqȝ ad diē iudicij. ꝛ illa flagella pateret amore suo. Nihil enim a nobis magis habere desiderat de⁹ ꝙ̄ mūdiciā cordis. Un̄ in ciuitate Padue cōiuratus quidā demon vt diceret quid magis placeret deo? Rn̄dit. Dimidiū sphere: sphērā cū principe rome postulat a vobis totius cōditor orbis. Dimidiū autem sphere est sicut. C. sphera est sicut O. pma lr̄a pncipis Rome. s. Romuli est. R. Et sic voluit dicere ꝙ de⁹ petit a nobis cor: dicēs illud Prouer. xxiij. Prebe mihi cor tuum. Tunc autem illud damus deo qn̄ mūdamus a pctō ꝛ sanctificamus nos per penitētiā: qđ quidē summe appetit ipse dñs dicente Paulo aplō. j. ad Theb. iiij. Hec est volūtas dei sctificatio vestra. Que oīa idē Paulus cōsiderans. ij. ad Cor. vj. c. dicit. Ecce nūc tēpus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Abijciamus ergo opera tenebrarū. Et ideo obstinati pctōres nō expectate punctū extremum quia multos decepit: benefaciemus.

De desperatione. E

Eptima et vltima catena diaboli dicitur desperabilitatis. Nā hec est cōsuetudo demonis vt anteqȝ hoīes peccēt eis suggeret deum esse misericordē: sed postqȝ peccauerunt suggerit ipsum esse crudelē: vt sic desperādo de mia dei nūqȝ peniteāt. Sicut fecit Cayn homicida. Gene. iiij. c. di. Maior est iniquitas mea ꝙ̄ vt veniam merear. Idcirco Salomon Prouer. xviij. c. inquit. Impius cū in profundū peccatoꝝ venerit veniā contēnit Itē in psona desperati dr̄ Hiere. xv. Fact⁹ est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis renuit curari. Sicut fecit Judas Mat. xxvij. qui abiectis argenteis in tēplo ex desperatione laqueo se suspēdit. Ex hac maledicta desperatione hoīes fiūt deteriores. iuxta illud Ephe. iiij. Desperātes semetipsos tradiderūt Jō inqt autor fabularū Esopi: fabula. xxix. Sic timeat quicunqȝ timet: ne mole timoris Spe careat: grauis est spe fugiente timor. Speret qui metuit: morituros viuere vidi. Spe duce victuros: spe morīēte mori. Quātū aūt sit pctm̄ desperationis: ps per Isido. in sinonymis dicentē. qui veniā de pctō desperat plus se de desperatione ꝙ de cōmisso crimine condēnat. Hiero. q̄s in eplā ad Fabianum ait. Nihil tam repugnat deo sicut cor impenitēs: hoc solū crimē est qđ veniam cōsequi nō pōt. Et sup Esaiā inquit. Nihil sic offendit deū sicut erecta ceruix post pctā et ex desperatione cōtemptus. Sed hec maledicta atqȝ diabolica catena faciliter rūpitur si diuina scriptura perlegat in qua infinita dei misericordia predicatur. Un̄ Ecci. ij. dr̄. Pius ꝛ misericors est dn̄s. Et. x. eiusdē libri. c. Magna est misericordia dei ꝛ ppitiatio eius. ꝛ. xviij. c. Quis adijciet narrare misericordiā dei. Et Ezech. xviij. c. dicit dn̄s. Quacūqȝ hora ingemuerit pctōr: oīm iniqtatū quas opatus est nō recordabor. O immēsa dei demētia. O infinita misericordia. O benignitas inaudita. Nō dicit dn̄s. Si me offenderit pctōr semel bis vel ter dimittā ei: sed quotiēscūqȝ ingemuerit. O bone iesu si te offenderit peccator millies dimittes ei: si cētummillies: dabis ei veniam. Si in infinitū sieri pōt an iterū illum acceptabis in tuā gratiam? Audi o peccator obstinate dn̄m tuū respondentē. Quacunqȝ hora ingemuerit pctōr ꝛc. Quare ergo desperas? quare ad eū non cōuerteris? Audi Augustinū in lib. de spū et aīa. c. iij. dicētē. Tardius videt deo pctōri veniam dare ꝙ̄ ipsi pctōri accipere. Jō Ber. in ser. xxij. sup Can. inqt. Oīno pꝑter māsuetudinē quā in te predicamus currimus ad te dn̄e Jesu: audientes ꝙ nō spernis pauperē peccatorem: nō horruisti confitentē latronē: nō lachrymantem peccatricē: non deprehēsam in adulterio: non supplicantē publicanū: nō negantē discipulū: nō persecutorē discipuloꝝ. Quid ergo dubitatis o scelerati pctōres. Recurrite itaqȝ ad pedes benignissimi dn̄i nostri iesu xp̄i q̄ vos vocat per prophetā Johelē. ij. c. dicēs. Cōuertimini in toto corde vestro ad dn̄m deū vestrū: qm̄ benignus ꝛ misericors est ac multe misericordie. Ipse ẜo dementissimus saluator noster: si dimissis peccatis ad eū reuersi fueritis suā vobis in presenti gratiā: in futuro aūt vitā donabit sempiternam Amen.

Dñica in quadragesima de periculo tardationis penitētie vsq̧ ad mortē. Sermo. viij.

Hortamur vos ne in vacuū grām dei recipiatis. ij. Corin. vj. ꝛ in epl'a occurrentis dñice. Fm Arist. sniam. in. j. Phys. ꝛ in. ij. de aīa. ex his que nobis manifesta sunt venim⁹ in cognitionem eoꝝ q̄ nobis nō sunt ita manifesta. Vñ Greg. in quadam homel. inquit. Ex his q̄ anim⁹ nouit: surgit ad incognita q̄ nō nouit. Et iō sacri doctores volētes nos reducere ad viā pnīe et ad virtutes spūales id conaꝛ facere p traditionē cuiusdaꝫ pulchri exēpli materialis dicētes. Qz nauigantes p mare occurrente illis piculo naufragij ꝑpter inūdationes maris: aliquam tabulā apphēdūt: cui⁹ adminiculo a fluctib⁹ ꝛ turbinib⁹ maris liberari pquirunt: ꝙ si aliqui maris īpetu illā tabulaꝫ dimittere cogantur: mox aliā si pñt apphēdūt: cui firmiter inherētes nec ipām aliquo mō dimittētes p multas amaras potatiōes tādē ad portū securi ꝑueniunt. Moralr mare est mūdus pñs plen⁹ turbinib⁹ ꝛ fluctuatiōib⁹: de q̄ Dauid in ps. ciij. inquit. Hoc mare magnū ꝛ spaciosum manibus in quo reptilia quoꝝ nō est numerus aīalia pusilla cuꝫ magnis .i. diuersa gña inimicorū: q̄ fm nr̄arum viriū quātitatē: cōpēsato nobiscū agone luctanꝛ. vt inq̄t Amb. in sermone vnius cōfessoris pontificis. Nauis est sctā mr̄ ecclesia q̄ ꝯglutinata est vīculo charitatis. Vñ de ipā dī Prouer. vl. Facta est quasi nauis institoris. Sup hanc nauim opꝫ nos nauigare ad patriā celestē: sꝫ hec nauis p pctm̄ ꝑmoꝝ parentū passa est naufragiū: ex quo oēs filie ei⁹ .s. sancte ecclīe: iactati sunt sup vndas maris agitādi turbinib⁹ ꝛ tētationib⁹ mūdi carnis ꝛ diaboli. Vñ clamabat Dauid in ꝑsona oīm nr̄m. Ps. lxviij. Saluū me fac de⁹ qm̄ intrauerunt aq̄ vsq̧ ad aīam meā. Infixus sum in limo ꝓfundi: ꝛ nō est suba. Si igiꝛ Ade filij volūt ad hoc naufragio liberari: necesse est eos primā apphēdere tabulā .s. sctm̄ baptismū p quē reparaꝛ in nobis innocētia ꝛ grā ꝑdita fm sctm̄ Bona. in. iiij. dist. iiij. ꝛ btm̄ Augu. in li. de baptismo paruuloꝝ. ꝛ in. c. p baptismū. de ꝯse. dis. iiij. vbi inq̄t Aug. Per baptismum quicq̄d ab hoīe dictū: factū: aut cogitatum est totū aboleꝛ: ꝛ quasi nō factū habeꝛ. Veruꝫ q̄ multis rapidis inundationib⁹ hui⁹ maris .i. ꝑdictis tētationib⁹: relinquūt plures grāꝫ baptismalē ꝛ primam tabulam: ꝛ ꝯsequēter non pñt ampli⁹ p illā se defendere: q: baptism⁹ nō est iterabilis. fm sniam theol'. in. iiij. dist. iiij. vbi Richar. arti. iiij. q. j. Jō facto scdo naufragio p pctm̄ actuale mortale: si volum⁹ saluari ꝛ ad portū salutis ꝑuenire: necesse est scdaꝫ apprehēdere tabulā de qua Hiero. ad Demetriadē virginē inquit. Verā nō ignoremus pnīam ne facile peccemus. hec scda post naufragium miseris tabula sit. Sicut ei baptism⁹ pncipalr est institutus ꝯtra pctm̄ originale: ita pnīa cōtra actuale. vt inquit Rich. in. iiij. dist. ij. arti. j. q. iiij. Jdeo de pe. di. j. in. §. multiplex. als. c. multiplex. Leo papa dicit. multiplex dei mīa ita lapsib⁹ humanis subuenit: vt nō solū p baptismi sacramentū: sed etiam per pnīe medicina spes vite reparet eterne. Jdeo hortaꝛ nos aplš in verbis ꝓpositis dī. Hortamur vos ne in vacuū grām dei recipiatis. Sicut em̄ ille in vacuū recipit aquā qui ponit eam in vase ꝑforato: ita in vacuū q̄s recipit diuinā grām que significaꝛ p aquā. Esa. lv. vbi dī. Omnes sitiētes venite ad aquas: nisi verā faciat suoꝝ peccatoꝝ pnīam. Verū multi sunt q̄ diabolico instinctu expectaꝛ vsq̧ ad mortē facere pnīam: ꝛ non faciūt qñ pñt videlꝫ in iuuētute ꝛ sanitate: hoc em̄ vere tp̄s est pnīe. Vñ faciunt cōtra illud poeticū. Tpe cūcta suo q̄sq̧ perit⁹ agit. ꝛ est dictū cuiusdā poete q̄ dī Bellinus in li. q̄ appellatur Speculū vite. Jdeo Paul⁹ in epl'a occurrentis dñice vos hortatur. vt nunc agatis pnīam dī. ꝙ hoc est tp̄s deo acceptabile. Et iō seruate illud poeticū. Tpe qui reb⁹ vtitē ille sapit. Et illud Luc. x. Cura illius habe scꝫ aīe tue: nunc ꝛ ꝯtinue. Septē em̄ maxima picula incurrūt q̄ tp̄s mortis expectāt ad agēdū pnīam. De q̄bus hoc in sermone tractabimus. Primū appellatur habituationis. Scdm priuationis. Tertium occupationis. Quartū dimissionis. Quintū impugnationis. Sextū intricationis. Septimū ꝛ vltimū derelictionis.

De habituatiōe ī pctīs ac mala ꝯsuetudie. C

PRimū periculū dī habituationis .s. in pctīs. Qui em̄ per decē: viginti: vel triginta annos ꝯsueti sunt peccare: ꝛ forti⁹ q̄ in pctīs vsq̧ ad mortē ꝑseuerauerūt: difficiliter pñt a pctīs resurgere triplici rōne. Prima dī aggrauationis: lꝫ em̄ ꝯsuetudo peccādi qñq̧ excuset in delictis quoad penā tēporalē c. deniq̧. §. de ipā. iiij. di. ꝛ. c. obijciunꝛ. xxxij. q. iiij. ꝛ. c. sane. ex̄ de tēpo. or. Tum quoad penas eternam nullo modo excusat: vt inquit glo. in dicto. c. deniq̧. ꝛ allegat. c. salonite. lxiij. di. Cōsuetudo em̄ peccādi nō alleuiat sed aggrauat

peccatū.l.capitulū.§.solent.ff.de penis.l. desertorem.§.si plures.ꝛ.l.non oēs.in prin.ff. de re mili.ꝛ.l.nemo.C.de epis.audiē.ꝛ.c.nō dz.ex̄ de ɔsan.ꝛ affi.ꝛ.xxiiij.q.j.c.scisma.ꝛ ex̄ de simo.c. nō satis.ꝛ de eo qui duxit in mrī.quē pol.p ad ul.c.cū haberet.ꝛ.xxxij.q.vij.c.flagitia. Immo cōsuetudo qñqꝫ veniale pctm̄ facit mortale.s. qn̄ facit ipsum pctm̄ veniale placere:vt mortale.xxv.di.§.criminis.vsi.als.ꝛ qñqꝫ allegatur. §.als.de hac etiam aggrauatione pcti p cōsuetudinem habetur in.c.cum tanto. ex̄ de consuetudine. vbi dicit Gregorius.ix. Tāto enim grauiora sunt peccata: quanto diutius infelicem animā detinent alligatam. Ideo dicit mōtanarius in luna celeri. Auget nō minuit mala consuetudo reatum. Sic ergo quo grauior est infirmitas:eo difficilior est ad sanandū:ita quanto magis quis perseuerauit in pctō per ɔñs eius infirmitas spūalis est grauior ꝛ tāto maior curatur difficultate. D

S Ecūda rō dr̄ iurisditionis: habem⁹ eñi hoc in iure ꝙ cōsuetudo dat iurisditionem.C.de eman.l.j.ꝛ fi.ꝛ.C.que sit lōga cōsuetudo.l.fi.ix.q.iij.c.cōquestus.ex̄ de foro cōpe.c.cū cōtingat.ex̄ de offi.or.c.irrefragabili.ex̄ de arbi.c.dilecti.de de.cōiug.c.cū olim. de cōsue.c.cū cōsuetudinis.vbi glo.ꝛ ex̄ de sen.ꝛ re iudi.c.cū causa.Vn̄ si qs ad forū alicuius iudicis p.xxv.annos ierit:lz nō sit suus iudex: tn̄ per istam cōsuetudinē eundi efficitur suus iudex:ꝛ pōt eum cogere vt ad eū veniat.Et tāto magis si expresse cōsensit in eū tanqꝫ in suū iudicem sciens eum nō esse suū.l.j.ꝛ.ij.in prin. ff.de iudi.Sic itaqꝫ ꝛ ille qui consuetus est ad forū diaboli accedere per cōsuetudinem peccādi:illi dedit iurisditionē sup se.Ideo dicit dñs Ioh.viij.c.Qui facit peccatū seruus est peccati.ꝛ exponit glo.i.diaboli.Ad predictā etiā facit ꝙ cōsuetudo habet vim pacti : consuetudo nāqꝫ ꝛ pactum equipollent:vt no.in.l.de quibus.ff.de legi.ꝛ de elec.c.sacrosancta.ꝛ in.l.cōsuetudinis.C.que sit lon.cōsue.vbi Cy. ꝛ Bar. Unde de consuetudine ad pactum valet argumentū ɓm Archidi.in.c.cōsuetudinis.xj.dist.ꝛ glosam magnam in.c.ij.de cōsue.li.vj. J

t Ertia rō dr̄ assuefactionis.Cōsuetudo enim est altera natura.ff. ad mace.l.j. vbi glo.ꝛ.ff.de liber.ꝛ posthu.l.si quis posthumos.in prin.ꝛ de postu.l.j.§.bestias.et de acqui.re.do.l. naturalem.§. in his. ꝛ insti. de re.diuisio.§.ceruos.vbi no.Et hoc etiam dicit Aristo.in li.de reminiscentia.ꝛ in.j. rheto.c, x,ꝛ li.iiij.probleumatum.pbleumate.xxviij.ac vij.Ethi.vbi ait.Difficile est resistere cōsuetudini:q2 assimilatur nature. Sicut ergo est difficile:immo maxime arduum nō sequi naturā:q2 naturalia sunt immutabilia.§. Sed naturalia insti.de iure na.gen.ꝛ ci. Ita est etiam difficillimum homini qui assuetus est in peccatis relinquere illa.Ait enim Arist.ij. Ethi. Ex frequētatis actibus generatur habitus de difficili mobilis a subiecto.Et iterum in predicamento qualitatis dicit.Habitus est de difficili mobilis a subiecto. Unde Tullius in philippicis inquit. Omne peccatum nascens facile opprimitur:inueteratum aūt fit robustius.ꝛ in tuscu. questi. li.j.idem ait. Qui in cōpedibus corporis semp fuerunt:etiam cū soluti sunt tardius ingrediuntur. Iacobus quoqꝫ beneuētanus sui lib.c. xlvj.ait. Non est res habilis morem depellere corde.Est radix cuius inueterata diu. Hec connexa sibi mos ꝛ natura videntur.De facili diri mi nec reor ista valent. Et idem.c.xlviij.inquit. Res est dura nimis vsū depellere lōgum. Radix euelli nō valet alta bene. Isid.quoqꝫ solilo quiorū li.j.c.ix.dicit. Assidua cōsuetudo in naturam vertitur ꝛ ad peccatum cōstringit. Aristo.etiam in.vij.Ethi.ait.Operationes bestie: praue sunt per naturā:operationes vo prauorum hoim sunt per cōsuetudinē.Et.ix.eiusdem li.inquit. Nō facile est hoī ab antiqua cōsuetudine trāsmutari. Faciunt enim pctōres sicut illi:de quibus ait cōmentator sup.iij. phys.di. Qꝫ quidā hoies ita sunt assueti comedere venenum ꝙ illis veneū est p cibo. Sic pctōribus p cōsuetudinē pctm̄ est cibus:ꝛ mel venenatū. Vn̄ dicit sctūs Bon.in.ij.sen.di.xxxiiij. ar.j.q. iij.ꝙ sunt aliq̄ qbus ꝓpter corruptionē palati interioris mala sapiunt vt bona. De isto malo loquit Aug.cōtra Iulianū.c.viij.di. Cōsuetudinis malo difficile resistit.Vn̄ vehemētius vidua q̄ virgo:ꝛ meretrix q̄ꝫ casta tentatur: ꝛ tāto amplius in ea superāda voluptas laborat: quāto ei maiores vires cōsuetudo dedit. Et in li. Enchiri. Aug.inqt. Pctā q̄uis magna ꝛ horrida cū in cōsuetudinē peruenerint:aut parua aut nulla esse credunt vsqꝫ adeo vt nō solū nō occultāda verūetiā ꝑdicāda ꝛ diffamāda videant:qm̄ sicut scriptū est:laudat pctōr in desiderijs aie sue: talis iniqtas in scripturis clamor vocat:de quo dr̄:clamor sodomoꝝ ꝛ gomorreorū multiplicatus est:ꝛ pctm̄ coꝝ aggrauatum est nimis:q2 nō solū iam apud eos nō putabantur flagitia esse:verūetiam publice velut lege frequētabant.hec ille. In.ij.quoqꝫ de summo bono.c.xxv, Isidorus ait. Pctm̄ admittere est

in puteū cadere: cōsuetudinem ꝟo facere est os putei coangustare: ne is q̄ ceciderit valeat exire. De hac aūt difficultate nō pōt se q̄s excusare: cū se in illā scienter posuerit. Nā illi nō succurrit q̄ se in necessitate posuit. l. Si fideiussor §. Si necessaria. ff. Qui satis. cog. l. Si mulier. in prin. ff. q̄d metus cā. l. ij. §. Si quis tñ. ff. Si quis cauti. l. Sicut ab initio. ꝛ ibi gl. C. de act. ꝛ obli. l. Si q̄s. §. subueniť. ff. ad stile.

Contra hāc diabolicā consuetudinē possunt dari multa exēpla naturalia. Nā si quis p. xl. annos gesserit negocia alicuius magni diuitis ꝛ multa tractauerit: non poterit in media hora oīm verā reddere rōnes. Et ppter h̄ dicebat q̄dā deuot⁹ p̄nceps q̄ sibi videbaꝛ q̄ saltē semel in āno deberet q̄libet bonus seru⁹ reddere rōnes administrationis sue dño suo. Aliud etiā exēplū dare possum⁹. Nā si aliq̄s tenuerit pānū lineū albū in aliquo oleo fetidissimo ꝛ marcido p multos ānos: ꝛ postea velit illū ad pristinā albedinē lauādo reducere nunq̄d h̄ faciet in paruo tpe vel sine maria difficultate? Certe nō. O diabolici peccatores qui animā vestrā p creationis grās albā ꝛ pulchrā: p decē viginti vel triginta annos aut vsq; ad mortē teneť in fetidissimis pctis īuolutā: nunquid in q̄rta hore ɔfitēdo eā mortis tpe dealbabitis? pfecto magna est stulticia vrā si h̄ creditis. Ille etiā q̄ nodū h̄ʒ extra locū suū dū adhuc mēbrū ē calidū faciet sibi aptari faciliter ɔualescit. Sʒ si tenuerit extra locū dictū nodū p multos ānos: nō poterit postea ad locū suū illū reducere sine ingentissimo dolore ac cruciatu: q: faciet ibi gumā durissimā q̄ non faciliter poterit dissolui. Silr ille q̄ h̄ʒ aliquā vulnerationē si curet eā statim: poterit cōualescere de facili: si ꝟo pmittat vuln⁹ īmedicatū p multos dies stare: vel si postq̄ cepit sanari rursus vulneret ibidē. ꝛ sic faciet it eratis vicibus semp renouādo vulnerationē: non est dubiū q̄ ibi nascetur fistula que difficillima erit ad curandū. Et hoc est q̄d inq̄t Juuenalis li. iij satyra. iij. Consuetudo mali tenet insanabile vulnus. Uidemus etiā q̄ fluuius nō facile locū deserit p quē accedere ɔsueuit. Tales cōsuetudinarij pctōres vt dicūt doc. p Lazarū q̄driduanū mortuū significanť q̄ vt scribiť Joh. xj. fetebat ex corruptione. ꝛ ideo in p̄dicto. c. dr̄: q̄ iesus volēs eū resuscitare: infremuit spiritu ꝛ turbauit seipsum ꝛ clamauit voce magna: ad ostendendū difficultatem resuscitationis quadriduani. O fetidissime pctōr q̄ tanto tpe in sepulcro horribilissimo peccatorū pmāsisti: q̄ es q̄driduanus, primo p malā cogitationē. scđo p morosam ꝛ libidinosam delectationē ꝛ cōsensum. tertio p turpissimā operationē. ꝛ quarto p antiquā peccādi cōsuetudinē. sciās te toti celesti curie abominabilē: totū putridū ac fetore repletū non posse ab hac morte pctōꝝ resurgere sine maxima difficultate. Et ideo o pctōres nolite in pctis morari q: vt cōiter dr̄: malū vet⁹ non faciliter recipit curationē. Unde quidā dicūt. Castiga canē: castiga lupū sʒ nō castigabis hoīem q̄n canus factus fuerit. Uera enīʒ est illa Salomonis snīa xxij. Prouer. c. dī. Adolescens iuxta viam suam etiā cū senuerit nō recedet ab ea. Et ideo cōsuetis peccare dicit dñs p Hiere. pphaʒ. xiij. li. sui c. Si mutare pōt ethiops pelleʒ suā: ꝛ pardus varietates suas: ita ꝛ vos poteritis bñfacere cū didiceritis malū. Un de pctōre cōsuetudinario dr̄ Job. xlj. Cor eius indurabiť quasi lapis ꝛ Zach. vij. Cor suū posuerūt vt adamantē. Jō Sen. inq̄t. pctā iuuenū p̄dicanť ī quale: q: fiūt delebilia de facili: sed pctā senū p̄dicanť in q̄d: q: eis quasi substātialiter adherēt. O igiť pctōres indurati ī pctis: quare nō emollitis corda vrā ad pniam. Audite q̄d dicat sapiēs Ecci. iij. Cor durū male habebit in nouissimo. Et Leui. xxvj. Cōterā duriciam supbie vrē dicit dñs. Jō tali ɔseuerāti in pctis dicit Paulus ad Ro. ij. Scđm duriciā tuaʒ ꝛ cor īpenitēs thesaurizas tibi irā in die ire. Hec tanta mala facit perseuerantia ꝛ cōsuetudo peccādi: ꝛ tantū furorē dei cōtra peccatorē accēdit: tāq; durū cor illius facit vt difficillimū ꝛ quasi impossibile vt ita loquar sit hoīem in pctis vsq; ad mortē ɔseuerātem in illo tpe bñ penitere ꝛ sanare pfecte animā suā p pnie medicinā. Jō exclamat Ouid. in j. de remedio amoris di.

Dū licet ꝛ modica tangūt p̄cordia motus:
Si piget in primo limine siste pedē.
Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi:
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit vuas:
Et validas segetes q̄d facit herba fuit.
Que p̄bet latas arbor spaciātibus vmbras:
Quo posita est primū tpe virga fuit.
Et poterat manibus summa tellure reuelli:
Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
Quale sit id q̄d amas: celeri circūspice mente
Et tua lesuro subtrahe colla iugo.
Principijs obsta: sero medicina parať:
Cū mala per lōgas cōualuere moras.
Sed ppera: nec te vēturas differ in horas:

Qui nõ est hodie: cras minus aptus erit.
Flumina magna vides paruis de fontibꝰ orta
Plurima collectis multiplicant aquis.
Uidi ego qd: primo fuerat sanabile vulnus,
Dilatum lente damna tulisse more.
Sed qꝛ delectat veneris decerpere fructus:
Diamus assidue: cras quoqꝫ fiet idẽ. L

Obstinati pctõres q̃ iam p multos an
o nos a diabolo possessi estis: an ignora
tis ꝙ ꝫm magistrũ Gerardus de senis
ordinis heremitarũ in summa sua. ⁊ scm̃ Ber.
in suis cõtractibus: ac Scotũ ⁊ alios theol̃. in
iiij. di. xv. Ille q̃ prescripsit aliquã rẽ põt eã bo
na oscia retinere tanꝙ suã: qꝛ p lõgi tpis pos
sessionẽ facta est sua. Prescriptio em̃ siue vsuca
pio est acquisitio dominij p cõtinuationẽ pos
sessionis tpis a lege diffiniti. ff. de vsuca. l. iij.
Usucapit aũt res mobilis p triẽniũ. Immobi
lis aũt p decẽ annos inter psentes: viginti aũt
inter absentes. insti. de vsuca. circa prin. ⁊ §. p
scriptiones. xvij. q. iij. Absens aũt dr qui nõ est
in puincia: psens vo ecõtra: vt hr̃ in. l. fi. C. de
lõ. tẽ. pscrip. Glo. tñ ibi dic̃ ꝙ hodie absens est
q̃ abest a ciuitate: qꝛ nũc q̃libet ciuitas hꝫ suũ
rectorẽ vt olim singule puincie: sed de h vide
ibi p doc. Prescriptio aũt pprie est de rebus im
mobilibus. Usucapio aũt de mobilibus. insti.
de vsuca. in prin. ⁊ ibi glo. in rubrica. Habet tñ
locũ etiã in rebus incorporalibus. ex̃ de cã pos.
⁊ pprie. c. Cũ ecclesia. circa fi. ⁊ ex̃ de pscrip. c.
Ad aures. ⁊ C. de pscrip. xxx. vel. xl. anno. l. Si
cut in rem. Et ita res pscripta fit pscribẽtis vt
eã iuste ⁊ in foro cõscientie retinere possit ꝫm
Iohãnẽ de Imol. ⁊ Panor. ⁊ Anto. de bu. in. c.
vigilanti. de prescrip. immo in. c. Cura pastora
lis. de iure pa. ⁊ in. c. Quia pleriqꝫ. de imu. ec.
Ioh. an. i regula possessor. de reg. iu. li. vj. Bal.
in aut. ad hec. C. de vsu. ⁊ in. l. cũ qui. C. de iu. ⁊
fac. igno. Bar. i. l. sequitur. §. Si viã. ⁊ ibi doc.
ff. de vsuca. Bal. etiã in. l. ij. C. de serui. ⁊ aqua.
Iohãnẽ de prato in. l. Quibus diebus. §. dñs.
ff. de cõdi. ⁊ demõ. Et dicit Bal. in. l. j. C. de ser
uis fugi. ꝙ pscriptio sapit naturam pacti initi
cõtra eum cõtra quem est decursa. Glo. vo in. l.
j. ff. familie her. dicit ꝙ plus operatur ꝙ pactũ
Inquit etiam Bal. in. l. j. in. x. col̃. C. de eman. li
ber. que prescriptio equiparatur puilegio. Si
tñ post completam prescriptionez cognosceret
rem fuisse alienam ⁊ cõscientia eum stimularet
ad restituendum ⁊ nõ posset eã deponere: tene
retur eam restituere: vt dicitur in summa con
fes. li. ij. ti. v. q. cxxxj. qꝛ omne qd fit cõtra cõsciẽ
tiam edificat ad gehennaz. c. litteras. §. porro.
de resti. spo. c. per tuas. el. ij. de simo. c. Inquisi
tioni. de sen. excõ. xxviij. q. j. §. ex his. de peni.
di. iij. c. Querat. §. Itẽ illud. de seru. in or. fa. c.
vnico. ⁊ c. fi. de pscrip. Nolite ergo permittere
diabolum possidere aĩas vestras vsqꝫ ad mor
tem: qꝛ lꝫ de iure canonico possessor male fidei
vllo tempore nõ prescribat. ex̃ de prescrip. c. fi.
⁊ i regula possessor. de reg. iu. li. vj. Diabolusqꝫ
sit male fidei possessor: tñ deus volens punire
animas que sponte permittut se a diabolo dei
inimico possideri: faciet seruari determinatio
nem iuris ciuilis in prescriptione longissimi tẽ
poris: scꝫ ꝙ nõ attendatur in prescriptione ma
la fides possidẽtis sed negligentia prescribere
permittentis. C. de prescrip. xxx. vel. xl. annorũ.
l. cuz notissimi. ⁊ l. si quis emptionis. ⁊ xvj. q.
iij. §. potest. versiculo. ꝙ si mala fide. ⁊ als alle
gatur. vt. §. ⁊ ex̃ de prescrip. c. Uigilãti. Et hoc
non facit deus ad premiandum possessionem
diaboli: sed ad puniendam maximam negligẽ
tiam ⁊ iniquam voluntatem peccatoris toto
tempore vite sue sub potestate diabolica pma
nentis. Tamen si quis vsqꝫ ad mortem in pec
catis steterit posset habere tantam contritio
nem ⁊ tanta anxietate deum deprecari ꝙ ipse
interrumpi faceret hanc prescriptionem. Non
enim deus vult ꝙ pscriptio anime facta a dia
bolo cum mala fide compleatur per triginta
vel quadraginta annos vt fit de alijs rebus vt
in iuribus supra allegatis: sed soluz per mortẽ
peccatoris in diaboli possessiõe morientis. Sed
pauci sunt qui vsqꝫ ad illud tempus expectan
tes ⁊ taz diu possessi a diabolo postea animas
suas eripiant a diabolo de tam longa possessio
ne roborato. Quare o obstinati peccatores du
sani estis cum diabolo litigate ⁊ eum corã deo
per confessionem conuenite: vt relinquat ani
marum vestrarum possessionem. Interrumpi
tur enim prescriptio per oblationem libelli fa
ctam principi cõtra prescribentez. Facit. l. ij. in
arg. C. Quando libel. prin. oblatus. Item per
querelam iudici factam ⁊ conuentionem rei ac
litis contestationem. l. Sicut in rez. ⁊ l. fi. C. de
prescrip. triginta vel quadraginta annorum. ⁊
notabilis tex. in. §. ꝙ si per naturalem. iuncto
§. sequenti. qd incipit. Is autẽ. xvj. q. iij. Et de
hoc optime tractat glo. i. c. illud. de pscrip. In
terrumpite ergo hanc possessionem ⁊ coram pe
dibus crucifixi negligentiã vestram deplorate
⁊ per sanctam cõfessionez de diaboli manibus
exire festinate.

De priuatione circumstantiarum vere peni
tentie.

ij. Periculum de priuatione.

Secundū periculū qḋ imminet expe
ctātibus penitere vsq₃ ad mortem
ḋr priuationis.s.circūstātiarum. ⁊
hoc ponit Sco.in.iiij.sen.di.xx.q.
ij. Ad hoc eīm ꝙ pnia sit deo grata ⁊ pctōꝝ re
missionis impetratiua: necesse est eā hr̄e circū
stantiā principij ⁊ finis. Primo reqrit circūstā
tiam principij vt fiat volūtarie ⁊ nō coacte: iu
xta illud ꝓphete ps̄.liij. volūtarie sacrificabo
tibi. Qḋ habeṫ.xx.q.iij.c. Presens clericus. Et
idē in substātia dicit Paulus.ij.Coꝝ.ix. Facit
xxiij.q.v.§.ex his. Circūstantia aūt finis est vt
fiat nō ex timore principaliter sed ex dei amo
re. iuxta illud Aug.in.c. Nullus.de peni.di.vij.
vbi inquit. Quē penitet oportet nō solū deum
timere iudicem: sed etiam iustū diligere: vt nō
tm̄ penā timeat: sed etiā anxietur ꝑ gloria: ex
quibus verbis innuit Aug. ꝙ lꝫ hō timeat pe
nam: timori tm̄ preponere debet charitatem di
uinā. Sed difficile est in tali extremitate habe
re hanc intentionē hac principali circūstantia
regulatam. Si enim vnus seruus regis ab eo
fugisset ad hostes ipsius ⁊ ibi longo tp̄e stans
multa mala ei cōtinue intulisset: ⁊ semper in il
lius odio perseuerasset. Si postea ab eo capt⁹
⁊ suspendio adiudicatus interrogareṫ ab illo
an eū sup oīa diligeret. s. supra vxorē suam: fili
os ⁊ fratres: patrē ⁊ matrē: ⁊ magis q̄ oīa tē
poralia: licet verbis rn̄deret ꝙ sic: tn̄ ridiculꝫ
esset credere ꝙ corde ipsum ⁊ pfecto amore di
ligeret: immo credereṫ ꝙ talia verba ad euitā
dam penam diceret. Et similiter posset dici in
ꝓposito de expectātibus cōfiteri in finē vite:
qꝛ tales perseuerātes in pctīs vsq₃ ad mortem
si tūc plangūt pctā sua vt plurimꝫ faciūt hoc
fit ex timore mortis ⁊ inferni: ⁊ nō amore para
disi vel ex dolore offensionis diuine: vt inquit
Cyprianus in epl̄a ad Antoniū de laudib⁹ cor
nelij di. Rogare illos nō delicti penitētia: sed
mortis vrgentis admonitio compellit. De hoc
habetur horribile exemplū. Legitur enim ꝙ
quidā clericus multum vitiosus tp̄e mortis cō
fessus est cuꝫ multis lachrymis ⁊ recepit sacrā
ecclesie cū maxima reuerētia: ostendēs magnū
dolorē pctōꝝ suoꝝ: qui post mortem apparuit
cuidam suo amico totus ignitus ⁊ exclamauit
voce magna di. Ueu mihi qꝛ damnatus sum: ⁊
interrogati illi quō hoc fieri posset cum tot la
chrymas effuderit in cōfessione ⁊ in recipiēdo
sacra. Ille miser respōdit. Ue mihi: qꝛ illas la
chrymas nō ex dei amore nec ex cōtritione pec
catoꝝ meoꝝ: sed solū ex timore mortis ⁊ infer
ni effudi; ⁊ ideo deus nō acceptauit penitētiā
meam sine veris circūstantijs factam. Et his di
ctis ille infelix disparens ad tartareas penas
rediit. Et merito. Nam vt ait glo.in.c. scripta.
de col.dete. Deus nō est remunerator nominū
sed aduerbioꝝ: nō eīm remunerat opus bonꝫ
nisi sit bene ⁊ recta intentione factum: ⁊ ad bo
num finem. Sicut aūt oculus membrum diri
git in operando: sic intētio facit opera bona tē
dere ad finem debitum. i. deꝫ. Et ideo sicut ba
listarius tenet vnum oculū apertum. s. dextrū
vt sagittam recte ad terminum dirigat intētū:
⁊ alium. s. sinistrū claudit. Sic debet hō in ope
re suo aperire dextrū oculum ad deū vt oīa ad
gloriam eius faciat: ꝫm cōsiliuꝫ apl̄i. j. ad Coꝝ.
x. ⁊ claudere sinistruꝫ: ne in opere suo respiciat
ad bona tp̄alia ⁊ ad mundum. Debet claudere
oculū sinistrū timoris seruilis: ⁊ aperire dextrū
diuine charitatis ⁊ timoris filialis. Tales aūt
pctōres in morte restituentes vsuras ⁊ peccata
volētes dimittere sunt similes nauigantibus
in mari: qui videntes submergi nauem: proij
ciunt merces in mare: qḋ nō faciūt voluntarie
simplr̄ sed solū ꝫm quid. s. causa euadendi peri
culum: quo euaso intendunt habere ipsas mer
ces si possibile sit. Timendum est ergo ne nimis
tarde peccator animam suam manumittat: vt
fit in casu illius qui seruum manumittit causa
mortis: sub ista cōditione ꝙ si cōualuerit liber
esse desinat. Qui quidem modus manumitten
di lꝫ valeat apud leges ciuiles: vt ptꝫ. ff. de ma
numissionibus. l. Mortis causa. tamen si quis
sic animam suam manumittat apud deum nō
valet. Timendum est enim ne talis moriens sit
in casu legis que habetur. ff. Arborum furtim
cesarum. l. Si plures. In qua. l. iudicium daṫ
ꝙ sit illius in cui⁹ horto viuit ⁊ radices habet:
⁊ nō illius in cuius terraꝫ declinat qn̄ scindiṫ.
Sic est de illo qui viuens vult esse in dn̄io dia
boli: ⁊ moriens vult caput suum declinare ad
deum: qḋ erit difficile. Ideo dicit Aug. in li. de
pnīa. ⁊ habeṫ trāssumptiue in.iiij.sen.dis.xx. ⁊
de peni.di.vij.c. nullus. Nullus expectet peni
tere qn̄ peccare nō pōt: arbitrij querat liberta
tem vt delere possit cōmissa: non necessitatē: q̄
prius itaq₃ a pctīs relinquiṫ q̄₃ ipse relinquat
nō ea libere sed quasi necessitate cōdēnat. Que
verba exponēs Tho. in.iiij.di.xx. in respōsione.
Ad scḋm argumētū ait. ꝙ Aug. in verbis istis
ostendit ꝙ pnīa quaꝫ aliquis agit in fine vite
est valde dubia: nō ꝙ nō possit etiā tūc esse effi
cax ad salutē: quia etiā quādo quis nō pōt am
plius peccare: pōt tn̄ voluntatē peccādi muta
re; vt nolit qḋ prius voluit etiā si posset. tamen

hoc est de raro cōtingētibus. iō dicit idē Aug. vbi. s. in libro de lapsu mūdi. sermone. xxiiij. ⁊ habet transsumptiue in pdicta di. quarti. ⁊ de peni. di. vij. §. quāꝙ. als allegat. c. si qs. Si qs positus in vltima extremitate sue egritudinis voluerit accipere penitētiā ⁊ accipit ⁊ mox reconciliabit. Fateor vobis nō illi negamus qd petit: sed dicere nō presumimus: qr bene hinc exeat. Si securus hinc exierit ego nescio penitentiā dare possumus: securitatē dare nō possumus. Nunqd dico dānabit: sed nec dico saluabit. Uis ḡ a dubio liberari: Uis qd incertū est euadere: age penitentiā dū sanus est: qr si sic egeris: dico tibi ꝙ securus eris: qr penitētiā egisti: ⁊ eo tēpore quo peccare potuisti. Si autem volueris agere penitentiā quādo peccare non potes: peccata te dimittunt: nō tu illa.

De occupatione animi circa dolores mortis.

t Ertiū periculū qd incurrit nō facientes pniam in sanitate dr occupatiōis. Et est Scoti vbi. s. Adeo em hō tpe mortis est occupatus circa infirmitatē ⁊ dolores ingētissimos ꝙ non pōt habere animū ad pniam sicut requirit fm em Aristote. in. iij. de aīa. ⁊ in. ij. Topi. ⁊ Tulliū in Philippicis. Intellectus noster nō pōt eodē tpe circa diuersa obiecta pfecte opari. Et iō qn qs hz dolores mortis: adeo aīa cū oib⁹ suis potētijs est occupata circa illos dolores et anxietates ꝙ non bn pōt attendere circa pniam ⁊ necessaria ad salutē. Jō dicit Greg. in quodā sermone. Cum infirmitate oppressus eris: nihil aliud cogitare poteris. qr dirigitur tota intētio mētis vbi sentit vis doloris. Hoc etiā periculum pōt declarari p sniam Aug. in lib. questionū. lxxxiij. q. xxxvj. di. Passiones causate a tristabilibus plus mouēt ꝙ causate a delectabilib⁹: sed vehemēs passio delectationis qnqꝫ totaliter vel pro magna parte impedit vsum rōnis humane: vt inqt idē Aug. in li. de ciui. dei. Et patuit per experientiā de multis q ex inopinato aliquo ingēti gaudio ⁊ bona annūciatione amētes facti sunt. Unde inqt Tullius in li. ij. de fine bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Stoici diffiniūt voluptatem esse sublationē animi: ex quo innuit ꝙ p maximā aliquā voluptatis passionē qs aliqn amittit vsum rōnis. Ad predicta etiā facit qd ponit phs. vij. Eth. di. Delectatio corrūpit extimationem prudentie. Si ergo hoc agit passio delectationis: multomagis idē facit passio dolorationis per dictā regulā Aug. s. Passiones causati ⁊c. Et sic qs pōt habere tantā tristiciā ⁊ dolorem ꝙ alienabit a sensu vel quasi. Dicit em Aristo. iij Ethic. c. xj. Tristicia stupefacit et corrūpit naturā habētis. ⁊ in. x. Ethi. c. v. ait: Corrūpunt operationes pprias tristicie. Sed que maior est tristicia quā qs habere possit in hoc mūdo: qs maior dolor ⁊ anxietas. Nonne est doloratio mortis: dicente Pho Ethico. iij. Ultimū terribiliū est mors: ergo incōuincibiliter cōcluditur ꝙ qn quis est in casu ⁊ infirmitate mortali: adeo aīa eius est impedita circa corporis cruciatus ꝙ nō bene est disposita ad cōfitendū ⁊ cetera que requirūt intellectum ⁊ attentionē atqꝫ maximā diligentiā ⁊ amaram cōtritionē. Et hoc est qd inqt Aug. in li. de penitētia. Difficile est vt tūc vera sit pnia qn tā sera venit: qn cruciatus mēbra ligat: qn dolor sensum opprimit: vt vix aliquid hō cogitare valeat. Facit etiā ad predicta illud qd dr: Ecci. xj. sex. Afflictio vnius hore obliuionē facit luxurie maxime. Ergo multo magis dolor mortis inducet obliuionē penitētie. Et iō propheta inquit deo ps. vj. Non est in morte qui memor sit tui. Et patet hoc per exemplū. Nam si quis haberet filiū vnicū quē maxime diligeret in articulo mortis positū: ⁊ veniret vicinus rogās eū vt iret ad faciendū sibi aliquod seruitium: nōne est credendum ꝙ in tali dolore dimitteret filiū ppriū vt iret ad illū quē minus amat. Siliter si vicina eius esset infirma non dimitteret curam dilecti filij vt eam visitaret. Iste aūt dilectus filius est corpus pprium et caro cui peccator seruit continue. Uicinus est de⁹ cui parū seruit ⁊ de quo parū curat: immo est ei extraneus. Unde de ipso dñs Jesus conquerit p ps. lxviij. dicēs. Extraneus fact⁹ sum fratrib⁹ meis ⁊ peregrinus filijs matris mee. Uicina vero infirma est anima de qua visitāda ⁊ curāda per penitentiā nō curet infirmo corpore: sed oīa eius studia circa corporis infirmitatē versant. O quāta anxietas: quātus dolor quātaqꝫ afflictio est pctōris quando videt in se verificatū illud qd dr Hiere. ix. c. Mors intrat per fenestras nostras. Jdeo dicitur Ecci. xlj. O mors ꝙ amara est memoria tua homini iniusto. Que considerans magister Grego. de nouis ordinis heremitarū: in suo quadragesimali de aduētu dicit. O dies gloriosa: anxia et laboriosa: quando pedes frigescunt: dētes nigrescunt: nasus acuitur: caligant oculi: frons indurescit: aures pallescūt: tactus amittitur: lingua occupatur: pectus anxiatur: guttur restringitur. Jdeo in persona talis peccatoris morientis exclamat Dauid psalmo. cxiiij.

dicēs. Circūdederūt me dolores mortis: pericu la inferni inuenerūt me. Tūc anim⁹ infirmi po tius cogitat quō possit tātū dolorē sedare: pe tit remedia: postulat medicos: ⁊ anxiaꝛ de sa nitate corpis recup erāda magis ꝙ de aīe salu te. Patet hoc p exēplū qđ tpib⁹ nrīs accidit in ciuitate Mediolani. Nā qdā magn⁹ vsurari⁹ infirmatus ad mortē: fecit corā se portari oīa pciosa monilia: aurū ⁊ argentū ⁊ lapides pcio sos ⁊ intuens oīa illa p multū tēporis: postea ad medicos se cōuertēs exclamauit. O medici accipite hec oīa. Cūcta eñ vobis elargior dum mō me a morte liberetis: ⁊ in talib⁹ semp cogi tās sine pnīa mortuus est. Sił aliud habeꝰ exēplū de quodaꝫ alio diuite auaro in mortis articulo sibi faciēte apportari suos denarios ⁊ thesauros qs dolorose alloquēs dicebat. Iu uate me o denarij: iuuate me: en morior ⁊ vos desero: deinde illos amplexabaꝛ: ⁊ demū acce pto vase argēteo cū dētib⁹: expirauit cū diabo lo. Alius aūt auarus infirmat⁹ ad mortē fecit se portari p oēs officinas domus. s. in cellario: in horreo: in sala: in coquina: in thalamis de pictis: ⁊ in stalla: et voluit videre equos et ca nes: aues ⁊ accipitres: deinde vestimenta sua: et cetera oīa de quib⁹ solebat habere solacium: ⁊ sup oīb⁹ lamētabaꝛ: ⁊ sic impenitēs mortuus est. Legiꝰ q₃ aliud exēplū de quodā magno plato ecclesiastico q̄ infirmat⁹ ad mortē: et au diēs a famulo ꝙ medici nō habebāt spem de vita eius: fecit sibi portari speculū ⁊ intuēs in illud cepit dicere. O facies mea iocūda. O ca put meū delicatū qđ tāta diligētia ornabā et mitra lapidibus pciosis onusta illustrabā: de bes tu mori. O corp⁹ meū eburneū man⁹ mee albissime. O crura mea formosa debetis vos a vermib⁹ deuorari: ⁊ in his v̄bis pseuerās mor tuus est. O stulte ⁊ oīm demētia repletissime: h: et cōfessio quā postulas: hec est sacra cōio q̄ iā requiris. Jō exclamat quidam v̄sificator. Tēpus preterit: ⁊ tēpus venit: nimis moraꝛ q̄ nō benefacit: faciēdo malū sperans bonū vita deficit: mors aduenit: oēm hoīem mundus di mittit: qui offendit deū cū magno timore eua dit. Jō Ouidius in. x. Meta. inducit orpheū dicētem dijs inferoꝝ. Oīa debenꝰ vobis pau lūq₃ morati. Serius aut citius sedem propera mus ad vnā. Tēdimus huc oēs: hec est domus vltima: vosq₃ humani generis lōgissima re gna tenetis. Horatius q₃ in quadā epl'a horta tur nos ad preparationē mortis dicēs. Omnē crede diē tibi diluxisse supremū. Grata supue niet que nō sperabiꝰ hora. Nolite ergo genes rosi ciues expectare ad penitēdum tēpus mor tis in quo eritis quasi totaliter inhabiles ad bene agēdum: sed mō donec habetis bonū in tellectū ordinate testamenta vestra ⁊ necessa ria ad vestrā salutē disponite.

De dimissione omniū rerū in morte.

Q Uartū periculū đ dimissionis. s. oīm rerū tpaliū. de qua Esa. xl. đr. Oīs ca ro fenū ⁊ oīs glīa eius: quasi flos feni exiccatū est fenū ⁊ cecidit flos eius. mortuo eñ hoīe moriunꝛ simul et pereūt oēs delitie ei⁹ et cōsolationes tpales quas habebat. O quātus tūc erit horror. O quātus dolor. O quātus tre mor cū conspiciet se priuari delitijs carnis: p batis luxurijs: cōsuetis solacijs: sonis cātilenis ⁊ iocis. Ait eñ poeta Maximianus. Dura sa tis miseris memoratio prisca bonoꝝ. ⁊ Cassio dorus epl'aꝝ lib. xi. epl'a. xv. inq̄t. Facile onus afflictiōis sentiūt q̄ vti suauib⁹ delitijs cōsue uerunt. Has aūt suauitates necesse est cito di mittere. Ait eñ magr̄ Grego. de nouis vbi. s. ꝙ hō ē silis cuidā pisci maris q̄ Ephimeris q̄ nasciꝛ mane ⁊ moriꝛ vespere. Jn morte ergo oīa relinquunꝛ. vñ Horati⁹ in epl'a ad q̄ntum ait. Mors vltia linea rerū est. q̄ aufert oēs mū danas cōsolationes: de q̄bus loquiꝛ Hugo in li. s. de aīa đi. Quid profuit inanis glīa: breuis leticia: mūdi pōpa: carnis voluptas: false diui tie: magna familia: ⁊ mala cōcupiscētia: vbi ri sus: vbi iocus: vbi iactātia: vbi arrogantia: de tāta leticia quāta tristicia: post tātā volupta tē tā grauis miseria: de illa exultatione cecide rūt in grādē ruinā et magna tormēta. hec ille. Que oīa videbat ꝓpheta i spū đi. in ps. lxxii. Quō facti sunt i desolationē subito defecerūt perierūt ꝓpter iniq̄tatē suā. Et in psona iuue nis delicati infirmātis ad mortē ait Job. xix. c. sui li. Spoliauit me. s. infirmitas grauis glīa mea: ⁊ abstulit coronā de capite meo. i. capil los ⁊ alia capitis ornamēta destruxit. O quan ta afflictio est in aīa pctōis qñ priuari se vi det delicata vxor quā plus ꝙ deū amauit: di cit enim intra se: forsitan accipiet alium virū quē plus ꝙ me diliget. Ad hoc dari potest exē plum illius iuuenis qui tēporibus nostris in articulo mortis existens amplexabatur vxo rem suam dolens ꝙ eam dimittere oportebat O quanta anxietas: cum se videt relinquere fi lios suos pro quibus tantos labores passus est vt eis diuitias relinqueret. De quibus ait propheta. Filij tui sicut nouelle oliuarum in circuitu mēse tue. Et alibi. Filie eorum cōposi te circūornate vt similitudo tēpli. Patuit hoc

per exēplū vnius infirmi q̄ flebat filios suos cui a fratrib⁹ nr̄is pn̄ia psuaderi nō poterat ppter nimiū dolorē filiox. Cruciaᵗ ergo talis moriēs vehemēter relinquēs filios orphanos Dicit aūt intra se. Quis maritabit filias meas: qs earū curā geret: qs defendet ab aduersarijs filios meos ne diripiāt bona eorū? qs fidelis tutor inuenieᵗ q̄ nō vsurpet diuitias qs relinquo eis? De tali inquit Aug. in sermone de inocētib⁹. Percutiᵗ hac aīaduersione peccator: vt moriēs obliuiscaᵗ sui q̄ dū viueret oblit⁹ est dei. Patuit de q̄dā magno vsurario ī ciuitate Mediol. q̄ in mort̄ trāsitu cristēs tenebat in manu sacculū plenū aureis: cū q̄dā ei⁹ affinis vellet eū auferre: q: erat q̄si mortu⁹: ipse vsurarius stringebat manū et trahebat sacculū ad se: et in h̄ tota ei⁹mens versabaᵗ ne sibi auferreᵗ pecunia: et sic mortu⁹ est. O q̄ indicibilis cruciat⁹ cū pctōr videt se priuari thesauris suis q̄s tāto labore q̄siuit: tanto timore s̄uauit: tātoq̄ amore dilexit. Aspicit eni q̄ nihil portare secu pōt: iuxta illud Job. xxvij. Diues cū dormierit nihil secū afferret: apiet oculos et nihil inueniet nisi peccatū. Et psalmographus. lxxv. canit. Dormierunt somnū suū: et nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manib⁹ suis. Et iterū. Ne timueris cū diues fact⁹ fuerit hō: et cum multiplicata fuerit glia dom⁹ ei⁹. q̄m cū interierit non sumet oia: nec descendet cū eo glia ei⁹. Cōsiderate ḡ quātū dolorē habebūt de amissione diuitiarū auari insatiabiles: tāta auiditate diuitias cōgregātes: cū dicat Greg. in q̄dā homel. Nunq̄ sine dolore dimittiᵗ qd̄ cū nimio amore possideᵗ. Et idē inquit Aug. xi. de ci. dei. Talib⁹ pctōrib⁹ morietib⁹ cōgregate diuitie nec aīe nec corpori psūt: iuxta illud Eccl̄s v. Qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis Qd̄ intelligēs Saladin⁹ quidā magn⁹ inter saracenos. approximās vltimo fini: sudarium quo post morte īuolued⁹ erat: ante se portari fecit: et p ciuitatē pclamari. Tantū et nō plus de omnib⁹ suis bonis portabit pnceps magnus Saladinus. Insuper accidit pctōri in extremis laborāti alius dolor: vt videat sua bona ab aduersarijs suis et inimicis sepenumero vsurpari et diripi: ipso loqui nō valente iuxta illud propheticū Esa. iij. Exactores sui spoliauerūt eū. Vn̄ Aug. v. de ci. dei. c. xviij. inquit. Felices vel nos: vel filios nostros diuitie terrene nō faciunt: aut a nobis viuentib⁹ amittēdevl nobis mortuis a q̄b⁹nescim⁹ vel forte a q̄b⁹nolum⁹possidēde. O diabolici vsurarij qui sanguinē pauperū deuorātis: audite qd̄ de vobis ppheta ploquitur. Relinquent alienis diuitias suas: et hic erit vobis marimus dolor in morte occupans animam ne de vera cogitet pn̄ia.

De impugnatione demonū in morte.

Quintū picl̄m ē: ipugnatiōis: scʒ demonū. de q̄ Greg. in q̄dā s̄mōe inq̄t. Tanto diabolus grauiores tētationes suggerit: quanto mag pctōrē fini appropiquare cōspicit. Insidiaᵗ eni ī abscōdito tā q̄ leo ī spelūca sua. Insidiaᵗ vt rapiat pauperē: rape pauperē dū attrahit eū. vn̄ sicut mulileg⁹ ad foramina insidiaᵗ muri et expectat vt inde exeat: ita diabolus in fine et pe eritū aīe insidiaᵗ pctōri. Sicut ḡ qs eēt stult⁹ si dū san⁹ est et fort̄ reijciat arma defensoria vidēs hoste ō̄ se veniētes et pmittat se supari ab illo. Qn̄ aūt est infirm⁹ et totū q̄si robur ex infirmitate amisit: tunc petat arma et postulet loricā: dicēs ingredi se velle cāpū certaminis cū hostibus q̄n se mouere nō potest. Sic stultissimus est pctōr: q̄ dū est san⁹ et potēs ad pugnādū cū diabolo p pn̄iam: nō vult illā facere: sed se supari pmittit: deinde cū est infirm⁹ et totus debilis tam spūalr̄ q̄ corpalr̄ vult et credit se posse ō̄ tā diros hostes pfectā victoriā reportare: qd̄ est ita difficile vt q̄damō implere nō valeat attēta ipsox potētia. Ideo dicit Paul⁹ ad Eph. vi. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē: sed aduersus pncipes et ptāres aduersus mūdi rectores tenebrax harū: ō̄ spūalia neq̄tie in celestib⁹. O quāt⁹ erit tremor in illa hora mort̄ q̄n de momēto i momētū expectat pctōr q̄ diabol⁹ sibi appeat: nō eni cōiter appet nisi postq̄ est pe trāsitū. Tūc certe v̄ificat ī talib⁹ pctōrib⁹ qd̄ scriptū est Deute. xxxi. Occurrēt vob mala in extremo tpe: vidēt eni diabolū in tā horribili spē vt poti⁹ vellēt q̄ terra illos deuoraret q̄ p ictum oculi illā pessimā bestiā videre. vn̄ Ouidius in ep̄lis inq̄t ep̄la. x. Occurrūt aīe peccāti mille figure. Morsq̄ minu⁹ pene q̄ mora mort̄ hʒ. De q̄bus Vergili⁹. vi. Eneid. ait. Terribiles visu forme. Apportat ḡ diabolus librū in quo scripta sunt oia pctā eox: tax sub titl̄r allegās ō̄ eos de eox dānatiōe vt nihil valeant videre. O maledicte et obstinate pctōr tūc illa turpia scelera q̄ nūc nō vis p pfessiōes denudare: taliter demōstrabunᵗ a diabolo q̄ nō aliud expectabis nisi sn̄iam damnationis contra te. Scriptum est eni Eccl̄i. xi. In fine hoīs denudatio operū ei⁹. Ideo inq̄t Chrys.

in li. de egressu aīe. Pensandū est quippe cū
aīa peccatrix vīculis īcipit carnis absolui: ꝙ
amaro terrore cōcutit᷑: quātis mordacib᷒ ɔſcie
stimulis lacerat᷑. Recolit vetita q̄ cōmisit: vi-
det mādata q̄ adimplere ɔtēpsit: dolet indul
ta pnīe tp̄a se inaniter ꝑcepisse: plorat immo
bilē districte vltiōis articulū inevitabilit᷑ im
minere. Manere satagit: ire cōpellit᷑: recupa
re vult ꝑdita: nō audit᷑: post terga respiciens
toti᷒ trāsacte vite cursū velut vnū breuissimū
deputat itineris passum. Ante se oculos diri-
git ꝛ infinite ꝑpetuitatꝫ spacia deprehēdit: plo
rat itaqꝫ ꝙ intra tā breue tp̄s acq̄rere potuit
leticiā oīm seculoꝝ: deflet etiā se ꝑpter tā bre
uis tp̄is illecebrā voluptatē īenarrabilē ami
sisse dulcedinē erubescit ꝙ ꝑpter illā subaꝫ q̄
vermib᷒ erat obnoxia: illa neglerit q̄ angeli-
cis choris erat inferenda. hec ille. O obstina-
te pctōr q̄d audis? Quid facies ī illa hora qñ
tu solus videbis illos demones sic horribiles
ꝛ nullus te poterit iuuare ɔ͂ eos? Tūc verifica
bit᷑ qḋ scriptū est Deute. xxviii. Dabit tibi cor
pauidū: ꝛ deficiētes oculos: ꝛ aīaꝫ cōsumptā
merore: ꝛ erit vita q̄si pendens añ te: timebis
die ac nocte. Tūc tremebūd᷒ exclamabis. Heu
mihi heu mihi: q: iter perago qḋ nūq̄ᵖ ambu
laui in regiones lōgissimas a q̄bus nullus re
uertit᷑: vado ad iuaiē terribilē vbi nescio q̄d
mihi cōtingat: paueo: cōtremisco: q: non ha-
beo aduocatū q me adiuuet: nō habeo sociū
q̄ me cōducat. Sed video malas bestias ꝑpa
ratas ad me deuorandū. O maxima stulticia
pctōruꝫ q̄ hoc audiūt ꝛ nō ɔtremiscūt. O sce-
lerate quo te defendes a diabolo in illa hora
cui᷒ seru᷒ tanto tp̄e ꝑmāsisti: cū ei᷒ ꝑsuasioni-
bus obedisti: vt inq̄t Paulus ad Ro. vi. ꝛ. ii.
Pe. ii. di. A quo q̄s supat᷒ est: ei᷒ ꝛ ser᷒ est. Si
ad mortē gl'iose v̄gis diabol᷒ accedere voluit
credis te euasurum sine illa horribili visione?
Si ad obitū scti Francisci maria ꝑerit demo
nū multitudo vt viderēt si possent illā aīaꝫ tā
sanctā sibi vēdicare: ꝛ ꝑ tres dies cōtinuos il
laꝫ impugnarūt: q̄d facient tibi o diabolice pec
cator? Audi horribile exēplū. Narrauit mihi
q̄dā soci᷒ me᷒ q̄ dicebat᷑ frater Stephanin᷒ de
laude: ꝙ dū ipse hr̄et curaꝫ infirmoꝝ in loco
nr̄o scti Apollonii apud brixiā: q̄dā bon᷒ fra
ter infirm᷒ ad mortē: q̄dā nocte ita fortit᷑ ce-
pit clamare ꝙ ipse q̄ in q̄dā īfirmarie camera
dormiebat tot᷒ tremefact᷒ euigilauit: ꝛ volēs
ire ad fratrē clamatē: ꝑ longū spaciū ꝑerit ꝑ
camerā: nesciens reꝑire ostiū: ꝛ videbat᷑ ei ꝙ
mille demones circa se hr̄et q̄ eū īpedirent ne
iret: capilliqꝫ ei᷒ ex horrore maxio erecti sunt.
Tādē aliq̄liter excutiēs timorē: ꝑerit ad infir
mū: accessit etiā pr̄ guardian᷒ loci. s. frater bar
tholome᷒ de portis: rogantes infirmū vt tace
ret q: nō sinebat fratres dormire. Ille v̄o mul
to magis clamabat di. O bone Iesu succurre
mihi. O v̄go gl'iosa adiuua me. O pr̄ sctē Frā
cisce ne me deseras in tātis angustiis. Vidēs
ḡ ꝑdict᷒ guardian᷒: ꝙ nollet tacere: cōpatiēs
fratrib᷒ q nō poterāt dormire: ꝑcepit ei ꝑ obe
dientiā ne vlteri᷒ clamaret. Ille v̄o nō penit᷒
signū faciēs ꝙ eū videret vel audiret multo
forti᷒ clamabat. Quapropt᷑ Guard. tot᷒ stupe
fact᷒ discessit: dict᷒ v̄o frater stephanin᷒ ibi re
mansit. Ille v̄o frater in clamorib᷒ ꝑseuerās
vsqꝫ ad matutinū tandē in se reuenit: cui di-
xit frat᷑ Stephanin᷒. Valde scādalizat᷒ suꝫ de
te ꝙ nūq̄ᵖ obedire voluisti patre guard. q̄ to-
tiēs tibi hac nocte ꝑcepit ne clamares. Ille
v̄o debilissima voce r̄ndit. Vere pr̄: nūq̄ᵖ vidi
aut audiui patrē guard. hac nocte: neqꝫ aliū
fratrē. Cui ille dixit. Que erat cā tāti clamo-
ris? Ille v̄o r̄ndit. O pr̄ adeo suꝫ debilis ꝙ nō
possuꝫ dicere. Sed sciatis ꝙ tota hec camera
plena erat demoniis in horribilissima specie
mihi apparētib᷒: q̄ volebāt me cogere ad ne-
gāduꝫ xp̄m ꝛ in desꝑationē facere ɔuenire ꝛ
violēter de corꝑe eripere aīam meā. Credo ꝙ
mihi apparuerit in essentia sua tātā habētes
deformitatē vt impossibile sit dictu: sꝫ q: inue
nerūt me sine pctō mortali: nō potuerūt me
vīcere. Et his dictis ille bon᷒ frat᷑ post aliquā
tulū tp̄is de hoc seculo migrauit. O pctōr vis
ergo fortis esse ɔ͂ diabolū ī tp̄e mortꝭ: ꝑpara ti-
bi armaturā ɔtritiōis: accipe scutū sctē cōfes-
sionis: apprehēde gladiū ꝛ lāceaꝫ sanctissime
pnīe: ꝛ tunc eū superabis.

O Remus ergo oēs cū ꝑpheta dn̄o di-
centes: ne tradas bestiis aīas cōfitē-
tes tibi. Magnū enim est periculum
demonū nō soluꝫ ante trāsitū anime sꝫ etiam
post. Ait em̄ Chrys. vbi. s. Iam v̄o post egres
sionē anime de corpore quis explicare valeat
quot armate iniquoꝝ acies in insidiis lateāt
quot frementes cunei feralib᷒ telis instructi
tunc obsideāt: et ne libere trāsire possit eā ve
lut militari more ɔstipate legiones oppugnāt
hec ille. Pater primo quot legit᷑ ī legēda bea
ti Martini: videlꝫ ꝙ quidā sanct᷒ episcopus
in hora trāsitus ꝑdicti sancti audiuit multi-
tudinē angelorum cū canticis animam illius
ad ethereas mansiones deferentem: sed post
modicum tempus audiuit predictos cantus

cessare ⁊ atrocem insurgere pugnā cōtra pdi
ctos angelos. naꝫ maligni spūs aīam sancti
Martini sibi volebāt vsurpare. De sctō etiā
Eusebio socio beati Hieronymi legit ꝙ dua
bus horis an mortē apparētib⁹ sibi terribili-
bus demonijs reuoluebat oculos ⁊ totā faciē
torquebat: clamabatqꝫ alta voce. Nō faciam
mētiris: mentiris. Deīde coopiebat oculos
suos ne videret illos sibi horribiles demo-
nes: depcabaturqꝫ fratres suos dī. O fratres
mei nō videtis tot acies demonū: succurrite
mihi: adiuuate me: oēs eēm pene mūdi ni-
hil sunt in cōparatiōe visiōis hoꝝ malignoꝝ
demonū q̄ volūt me ꝯstringere ad negandū
xpm: ⁊ dicūt me esse dānatuꝫ. Durauitqꝫ hec
pugna demonū cōtra ipm duab⁹ horis cōti-
nuis fratrib⁹ oībus ad terrā ꝓstratis cū ma
ximo timore ⁊ cōpassione. Deinū veniēte sctō
Hieronymo hi demōes territi fugerūt. Le
git etiā ꝙ qdā sctūs heremita vidit ī spiritu
aīas moriētiū velut quasdā auiculas versus
celū euolare: sed quidā gigas horribilissim⁹
qui magnitudine tāgebat nubes quasi oēs
rapiebat ⁊ in ꝓfundū pelagi demergebat. ⁊
ille gigas erat demō infernalis. Eya igit de-
uoti xpiani nō expectem⁹ horam mortis ad
pugnandū ꝯtra inimicos nostros. Nūc erea
mus in campū certaminis p sctāꝫ penitētiaꝫ
habētes semp deuotionē gloriose ꝟginis que
in mortis articulo a demonijs liberabit. Nō
sunt eēm adhuc. xx. anni ꝙ mortu⁹ est quidaꝫ
frater noster amicus me⁹ de quo mihi narra
uit quidā meus soci⁹ qui ei⁹ morti interfuit
ꝙ dū esset ꝓpe obitū cepit faciē reuoluere ⁊
oculos ⁊ modo se ꝟtebat ad vnū latus ⁊ mō
ad aliud claudēs oculos: ⁊ postea cū lachry-
mis cepit rogare fratres vt sui misererent: ⁊
deū pro se deprecarent dī. O fratres mei nō
ne videtis horribiles demones q̄ aīam meā
volūt eripere. O frēs mei succurrite mihi in
hac hora. Fratrib⁹ ergo omnib⁹ genua flectē
tib⁹ ⁊ psalmos penitētiales dicētib⁹: ille hor
ribiliter cū demonijs agonizans: tādeꝫ cepit
dicere. O virgo bīdicta semp fui tu⁹ deuot⁹
⁊ quotidie tibi coronaꝫ deuote faciebā: suc-
curre ergo mihi pijssima domina in tātis an
gustijs. Quib⁹ dictis statim aduenit btā vir-
go: lꝫ eā nō viderēt alij fratres. Ille ꝟo hila-
ri facie tot⁹ iocūd⁹ cepit dicere fratrib⁹. Ces-
sate fratres mei ampli⁹ psalmos dicere: sꝫ fa
cite locū gloriose ꝟgini. Deinde innumeras
gratias ei referēs ipe perrexit ad dominū.
De intricatiōe aī in reb⁹ sclarib⁹ ī morte. R

Extū periculū dr ītricatiōis. s. ī varijs s
cogitatōib⁹ ⁊ negocijs secularib⁹. Ait
Item Sap. Eccī. xxxiiij. Uir in multis
expt⁹ multa cogitabit. qd̄ ītelligit tā in mor
te ꝙ in vita. Ideo in psona taliū morientiū
dicit Job. xx. ca. sui libri. Cogitationes mee
varie succedunt sibi: ⁊ mens mea in diuersa
rapitur. Et Dauid ps. xxxvij. Cor meū cōtur-
batū est in me. Quattuor eēm cogitatiōes ve
niūt talib⁹ q̄ cōturbant aīam eoꝝ ⁊ occupāt
ne cogitent de pnīa: videlꝫ doloris quē hñt
in corpore quō eā ejciant. Amoris. s. rerū tē
poraliū q̄s nō dimittere affectāt. Timoris
scꝫ mortꝭ ⁊ inferni. Demonū ⁊ iudicis irati
Et spei. Semp eēm hñt aliqd spei recuperan
de sanitatis: ⁊ euitāda mortis. De quib⁹ co-
gitationib⁹ dicit Jacopon⁹ nr̄. Quattuor vē
ti iactant mare qui faciūt mentē turbare: ti-
mere: sperare: dolere: ⁊ gaudere. Uñ Boeti⁹
j. de cōsola. metro. vij. Tu quoqꝫ si vis lumi
ne claro cernere veruꝫ. Tramite recto carpe
re callē: gaudia pelle: Pelle timorē: spēqꝫ fu-
gato: nec dolor adsit: Nubila mens est vin-
ctaqꝫ frenis: hec vbi regnāt. Ea propter de ta
lib⁹ pctōrib⁹ ait Esa. lvij. c. sui libri. Cor impij
quasi mare feruens scꝫ in cogitationib⁹ suis
qd̄ quiescere nō potest maxie tēpore mortis.
Ecōtra ꝟo est de bonis q̄ leti moriunt. Ideo
potest dari exemplū de duob⁹ incarceratis:
quoꝝ vn⁹ q2 iust⁹ inuent⁹ est: cū gaudio expe
ctat egressum suū de carcere. Alter ꝟo q2 est
malefactor ⁊ per cōsequens suspendēdus vel
aliter interficiendus cuꝫ magno tremore ex-
pectat ꝙ educat de ipo carcere. Aliud quoqꝫ
pulchrū exemplū ponit ꝑ bō. li. de aīalib⁹ dī.
Qr est quedā auis noīe cygn⁹ q̄ est albissima
⁊ in omni vita sua habet luctum pro cātu: in
morte ꝟo magnā ostendit leticiā in membris
⁊ in voce: ⁊ facit ingentē melodiā ⁊ festiuita-
tē. de qua Ouidi⁹ in eplīs inqt. Sic vbi fata
vocāt: vdis abiect⁹ in herbis: Ad vada meā-
dri concinit albus olor. Et assignat pbs rō-
nem dicens: ꝙ ideo in vita luget: q2 sanguis
ei⁹ q̄ est purissim⁹ est dispersus in mēbris: ita
ꝙ de eo q̄si nihil remanet circa cor. In mor-
te ꝟo ideo gaudet: q2 sanguis tot⁹ recurrit ad
cor: ⁊ ꝓpter suā puritatē ⁊ dulcedinē dat ei
magnā ꝯsolationē. Sic moralr hō iust⁹ luget
ī vita sua: q2 bōa opa sua ad cor ⁊ ad mētē su
aꝫ nō reduc sꝫ pctā q̄si sp cogitat ⁊ ō eis pnīaꝫ
fac ⁊ lachrymat. tpe ꝟo mortꝭ bñ merita sua re
pñtāt ⁊ iō gaudet ⁊ letat cū aplo dī. ad ꝑhil.
j. Cupio dissolui ⁊ eē cū xpo. Ecōtra ꝟo dicit

phs vbi.8.ꝙ est quoddā aīal noīe syrena qḋ est piscis hñs a media pte supiori silitudines hoīs: ab iferiori ṽo silitudinē piscis. Hoc aūt aīal in tota vita sua habet suauissimū cātum ⁊ maximā ostēdit leticiā. In morte ṽo voce lamētabili exclamās cū maximo dolore se discerpit. Et rō est: qꝛ cū habeat sanguinē venenosū i vita sua stat q̄si totꝰ i cauda ⁊ q̄si nihil remanet apud cor: ⁊ ideo letat. In morte ṽo summe tristat: qꝛ oīs sanguis venenosus existēs in cauda currit ad cor. Sic petōribꝰ in vita venenū petōꝝ nō venit ad cor: sꝫ solū vanitates mūdi: ⁊ ideo letant: quibꝰ tñ oīa petā ad mentē veniūt mortꝫ tēpore: q̄ aīas eoꝝ perturbāt ⁊ cruciāt. Sicut dr̄ de lupo q̄ cū comedisset bonas carnes assatas plenas nouaculis radentibꝰ: postea digerēdo eas mortuus est: nā inciderūt ei omnia interiora.

In tali etiā hora ad mentē illis veniunt ex dei iudicio negocia in quibꝰ libēter occupabant sanitatꝫ tpe. Ptꝫ de q̄dā mercatore q̄ dū sui eū ad pn̄iaꝫ hortarent: rn̄dit eos iterrogādo. di. Quāti preij est nūc libra pipis: quō lana vēdit: ⁊ in his vitā finiuit. Silr q̄dā aduocatꝰ inuitꝰ a sacerdote vt sumeret corpꝰ xp̄i rn̄debat. Et ego de me appello. Erat em̄ solitꝰ appellare cōtra iusticiā. Nostris qꝫ tēporibꝰ q̄dē armiger hñs sub se milites: in extremis laborās disponere videbat acies: vocabat milites: ⁊ cetera videbat facere q̄ solitꝰ erat agere in castris. Alius aūt negociator q̄ multa bona adq̄sierat ꝑpinquꝰ morti dicebat seruo. Curre post talē q̄ soluit mihi monetā falsā: Dic tali ꝙ ptrāsijt tps mee solutionis. heu mihi nā talis me decepit in tot aureis. Alius aūt in extremis cōstitutꝰ cū quidā frater noster euꝫ hortaret ad ꝯfessionē rn̄debat. Sunt ne reuerse galee de baruti: Diu steterūt naues de aqua mortua. Dicēte aūt illi fratre nr̄o. Vultꝫ ordinare facta aīe vr̄e: ille rn̄debat. Est ne bonū cynamomi mercatū: ⁊ postea respirabat. di. O mercātie hodie nihil valetꝫ. Cū aūt istaret vt cōfiteret: affirmans ꝙ moreret. Ille rn̄dit magna voce. Nō possum: nō possū. q̄bꝰ dictis cū diabolo expirauit. Alius insup diebꝰ nostris cū cōfessori sibi facere vellet cōsciētiam de male ablatꝫ q̄reret an vellet restituere: rn̄dit. Tibi videns stricte res. Et sic sine pn̄ia mortuꝰ est. Ecōtra ṽo nostre btūs frater Michael de carcano p̄dicator excellētissimꝰ cū laboraret i extremis: ptexcū digitis faciebat ac si p̄dicaret ⁊ postea dixit. Ego ꝯuici illū. s. diabolum. ⁊ sic perijt ad dn̄m. Sed p oppositū Auarus quidā medicꝰ ad mortē veniēs ⁊ rogatus vt ꝯfiteret: rn̄debat. Tredecim libre post tres menses. Et semper dicens hec ṽba expirauit: post mortē ṽo eiꝰ inuentū est ꝙ q̄dam infra tres menses illi debebat dare. xiij. lib. as. O male dicte petōr noli expectare ad penitēdū horaꝫ mortis: qꝛ tunc mens tua erit intricata in secularīū negocioꝝ cogitationibꝰ: vt verificet q̄ḋ a dn̄o dr̄ Mat. vj. vbi est thesaurus tuus ibi et cor tuū erit.

De derelictione amicorum.

Septimū ⁊ vltimū impedimentū ac periculū dr̄ derelictiōis. s. amicoꝝ. In tali em̄ extremitate degēti maxime si diues sit adsunt parētes ⁊ amici ad ꝑpalia pretendētes: ⁊ nō curātes de illiꝰ aīe salute. Sepe etiā illo vidēte: sed loqui bene nō valente aliquis capsas claudit ⁊ claues accipit vel sigillū apponit: alter qui nihil ei relinq̄t turbatꝰ recedit vel cōuitia ei dicit ⁊ iproperat ei. Uxor cū molestat vt ei accrescat dotē ⁊ illā vsufructuariā relinq̄t. Alij petūt vt eos heredes instituat ⁊ testamētum faciat sicut eis placet: alij aliq̄d exportāt: vnꝰ vestimēta: aliꝰ ciphos argēteos ⁊c. alij bursam ei accipiūt. vñ talis dicere pōt cum xp̄o. ps. xxj. Diuiserūt sibi vestimēta mea: ⁊ sup vestē meā mi. sor. Nemo ē q̄ illi ostēdat cruce: aut xp̄i passionē ad memoriā reducat. Medicꝰ aūt veniēs ⁊ vidēs eū morti ꝓximū: nō hortat ad cōfessionē: sꝫ alijs de domo dicit actū est de eo. O medici audite quantū sit petīn vestrū sic faciētiū: ⁊ q̄d vobis p̄cipit sctā mr̄ eccl'ia. in. c. Cū infirmitas. de pe. ⁊ re. di. Cuꝫ infirmitas corꝑalis nōnunq̄ ex petō ꝓueniat: dicēte dn̄o languido quē sanauerat Uade ⁊ noli ampliꝰ peccare: ne deteriꝰ aliq̄d tibi cōtingat. Presenti decreto statuimꝰ ⁊ districte p̄cipimꝰ medicis corpoꝝ: vt cū eos ad infirmos vocari cōtigerit: ipsos ante oīa moneāt ⁊ inducant: ⁊ exponit glo. s. cum effectu: vt medicos aduocent aīaꝝ: vt postq̄ fuerit infirmo de sp̄uali salute ꝓuisum ad corporalis medicine remedium salubriter ꝓcedatur. Sequit. Si q̄s aūt medicoꝝ huiꝰ nostre cōstitutiōis trāsgressor extiterit: tādiu ab ingressu eccl'ie arceat: donec ꝑ transgressione hmōi satisfecerit cōpetenter. hec ibi. Sup q̄ṽba dicit Hosti. ꝙ ex q̄ dicit. p̄cipimꝰ: necessitatē iponit: ⁊ trāsgressor mortalr peccat: nec h̄ statutū ꝓscribi pōt: nec aliqua ꝯsuetudine tolli: cū sit ꝓ salute aīaꝝ itroductū: male em̄ cōsuetudines nullo tpe cōualescūt. §. Si ṽo. in auť. vt

nulli iu.l.ij.in fi.bm vnā expositionē.C.que fit lon.consue.viij.di.c.mala.ex de consue.c.fi.de sentē.τ re iu.c.cū eā. Si ergo medici sic astringūtur ad hoc:quāto magis cognati τ affines cū oēs xpiani ad hoc ex diuino precepto necessitatis tēpore obligenť p illā sniam Matth. xxij. Diliges proximum tuū sicut teipsum. Sed heu qz tales maxime vxores et aliqñ filij sepe cōfessores de domo expellunt:τ loqui cū infirmo nō permittunt dicētes eū dormire vel aliter impeditū esse:vel qñ ad eum accedere vult cōfessor dicunt ei:nihil dicatis ei de confessione vel testamēto:ne incutiatis ei terrorē: τ si ipse petit:dicūt confessori: date ei pauca vba qz est debilis. Aut si medicus corporalis vel spūalis vult illū exhortari ad cōfessionē dicūt: non est adhuc tēpus:expectate adhuc modicū. O maledicta femina sic diligis virū tuū:o ingrate fili sic tractas patrē tuū:bene dicis φ nō est tēpus.s.cōfitendi:qz nimis diu expectauit. Sed bene est tēpus φ diabolus eū portet:et φ loquelā amittat τ ingrossetur lingua vt cōfiteri nō possit. Scriptū est enī in.§.sepe.insti.qbus nō est permis.fa.testa. Sepe autē τ litterati τ eruditi hoīes varijs casib⁹ τ loquēdi et audiēdi facultatē amittūt:vbi dicit glo. maxime im pij aduocati. Patuit exēplum in septē aduocatis paduanis vno anno peste defunctis:q̄ oēs sine lingua inuenti sunt in morte. Quid dicas de amicis corporalibus? Certe stultus est q̄ in illis oēm suam cōfidentiā ponit. Dicit enī dominus Mat.x. Inimici hoīs domestici eius. Exemplum miseratione dignum visum est in quodam magno prelato ecclesiastico:qui laborans in extremis visitatus est ab amicis suis. Cū aūt viderēt eū morti proximū quisq; cepit domum illā spoliare:et hoc accidit quasi semper talibus personis ecclesiasticis. Adeo autē abstulerunt omnia eius bona φ infra horam nihil remansit in domo preter lectū in quo iacebat infirmus. Quidam autē de eius amicis dixit. Omnino est mortuus:τ accepit illū lectū quē subtus habebat infirmus τ eum reliquit mori in palea. O crudelitas maxima? O rabies inaudita? O horribilitas lachrymanda quam non facerent turchi vel sarraceni. Quare ergo non facitis elemosynas dum sani estis quare non cōfitemini? Nolite expectare φ affines vestri hec faciant pro vobis. Si enim vos de salute vestra negligentes estis:multo negligentiores erunt affines vestri. Et ideo hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis τc.ij.Cor.vj.

Eodem die post prandium de iudicij finalis verificatione:significatione:et causatione. Sermo nonus. U

Iudicabit orbē terrarū in iusticia τ populos in equitate.ps.xcvij. Quātū vtile sit ad mentē reducere terribilitatē vniuersalis iudicij:ostendit sapiens Eccī.vij.di. In oībus operib⁹ tuis memorare nouissima tua τ in eternū non peccabis. De q̄ etiā loquēs Greg. inqt in quadā homel. Dicat illū ante oculos ponite:et quicquid mō graue cernit in eī cōparatione leuigať. τ etiā homelia.xxxix.idē inqt. Presentis tpis si qua est:ita est agēda leticia:vt nunφ amaritudo diuini iudicij recedat a memoria. Ait enī Ambro. in quodam sermone. Ualde se sollicitat in bono opere q̄ semp cogitat de extremo fine. Iō ait Gualteri⁹ in alexādriade.li.viij. O felix mortale genus si semp haberet Ethereus p̄mente bonum:finēq; timeret. Aug. q̄s in epl'a ad Eritium ait. Nihil est vtilius populis φ loqui de tēporibus futuris. Ex quo propter cantor spūssancti in vbis propositis nobis memoriā facit de seueritate vniuersalis iudicij. De quo tractaturi tres cōsiderationes faciemus. Prima dicet verificationis. Sc̄da significationis. Tertia τ vltima appellabitur causationis.

De verificatione iudicij vniuersalis. ✠

Quoad primā partē que dr verificationis:ppono vobis vnā verissimā cōclusionem bm Scotū in.iiij.dist. xlvij.q.i.τ Rich.ea.dist.ar.i.q.i.et Tho.ea.dist.et in.iij.parte summe.q.xlix.ar.v. scilz φ in vitate futurū est in fine mūdi iudiciū in q̄ de⁹ seuerissime puniet pctā delinquentiū:τ nō minus clemētissime premiabit bona opera iustoꝝ. Et hec catholica opinio est cōtra quosdam maledictos hereticos τ infideles.de quib⁹ Tullius in lib. de natura deoꝝ inquit. Quidā dixerūt totā de dijs immortalibus opinionē fictā esse ab hoībus sapiētibus reipublice causa:vt quos rō nō posset: eos ad officium religio duceret. Et hāc eandē sententias videt tenuisse Statius lib.ij.thebaidos dicēs. Primus in orbe deos fecit timor. Tulli⁹ q̄s in hāc heresim inuolut⁹ fuisse videtur qui in lib.iiij. inuectiuarū cōtra Catilinā inquit. Ut aliqua formido improbis esset posita: apud inferos antiqui supplicia impijs constituta esse dixerūt. hec ille. Que opinio maledicta penit⁹ est reprobanda. Qr enim deus sit,δ, probatus est

in sermone de catenis: ⁊ etiã infra probabitur in sermonib⁹ de fide. Qꝛ vero infern⁹ sit in quo reprobi puniunt̃ ꝓbabit̃ in .ij. pte principali hui⁹ operis. sermone. xxj. pte .ij. Qꝛ aũt debeat venire iudiciũ ꝓbabit̃ nuc dupliciter. Primo triplici rõne. Scd̃o autoritatibus. Prima rõ ẽ iustificationis: sic arguẽdo. De⁹ est iustus ⁊ vult iusticiã exerceri. Vñ ps̃. x. dicit propheta Justus dñs et iusticias dilexit. Justicia autẽ vult vt vnicuiq; tribuat̃ qd̃ suum est ⁊ s̃m qd̃ meretur. l. iusticia. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ insti. eo. in principio. vbi ẽ. Justicia est cõstans et perpetua volũtas animi: ius suũ vnicuiq; tribuens. Ad iusticiã ergo pertinet premiare v̓tutes: qꝛ oĩs iustus labor meret̃ premiũ ⁊ illud reqrit ⁊ expectat. l. ⁊ virtutũ. C. de statu ⁊ imagi. l. contra publicã. C. de re mili. l. bene. C. de quadriẽ. prescrip. l. nemo. C. de offi. magi. offe. §. ne autẽ. in auẽ. de indi. c. si. vij q. j. c. charitatẽ. xij. q. ij. ⁊ c. ad nostram. de reb⁹ eccle. nõ alie. Silr iusticia requirit vt delicta nõ remaneant impunita. l. si lõgius. ff. de iudicijs. l. ita vulnerat⁹. ff. ad. l. aquil. l. Stichum aut pamphilũ. ff. de solu. l. si a reo. §. fina. ff. de fideiuſ. l. si operis. ⁊ l. sancimus. C. de penis. ⁊ c. vt fame. de sentẽ. excõ. Sed in hoc mũdo diuina iusticia nõ remunerat nec punit opera hominũ sicut merẽtur: immo videm⁹ ꝙ apparet fieri totũ cõtrariũ. Nã plerũq; in hac vita boni sunt tribulati: mali vo in ꝓsperitate gaudẽtes. Vñ verificatur in hoc mundo illud vulgare prouerbiũ.

Qui facit bene habet currum feni.
Qui facit male habet currum salis
Qui facit bene male ei euenit.
Qui facit male in mundo valet.

Et tñ vera est sentẽtia Augu. dicẽtis: qꝛ apud deũ nullum bonũ irremuneratũ: ⁊ nullũ malũ impunitũ. Ergo necesse est ꝙ veniat vniuersale iudiciũ: in quo quisq; recipiet s̃m opera sua bonũ vel malũ. Sed forte aliquis dicet. Non adducuntur aliqui ad iudicium: nisi ad hoc vt certificetur iudex de causa: sed deo oĩa aperta sunt. iuxta illud ad Heb. iiij. c. Omnia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. Et idẽ habet̃ Daniel. xiij. ⁊ ij. q. j. c. Deus omps. ⁊ q. v. c. presbyter. Ergo non est necessarium ꝙ respectu dei vocemur ad iudiciũ: non etiã respectu nostri: quia quilibet in hora sue mortis est certus de sua dãnatione vel premio. Et ideo nõ videtur necessariũ ꝙ fiat de ipso aliud iudiciũ. Qꝛ respõdeo ꝙ licet peccatorib⁹ sit nota tẽpore mortis damnatio vel glorificatio sua in particulari: ⁊ sic ipsi cognoscant diuinã iusticiã quoad se: nõ tamẽ quisq; scit quomodo sint puniti vel premiati alij: quos in mũdo viderat nõ habuisse s̃m eoꝝ merita vel demerita: ꝓpter qd̃ de diuina iusticia murmurauerat. Et iõ necesse est ꝙ deus faciat vniuersale iudiciũ: nõ ad hoc ꝙ ipse aliquid cognoscat: sed vt oẽs hoĩes mũdi ⁊ etiã demones et angeli perfecte conspiciant eũ esse verũ ⁊ iustũ iudicem: ⁊ nihil mali relinquere impunitũ: aut boni irremuneratũ: vt dictum est. ⁊ vnusquisq; cognoscat ꝙ deus permisit malos ꝓsperitates in hoc mũdo vt eos remuneraret de aliquibus paruis bonis que fecerũt: vel vt grauius crucietur in inferno sic exigentibus eoꝝ demeritis. Bonis aũt permisit euenire tribulationes vt suũ purgatorium patiãtur per illas in hoc mundo: ⁊ vt maiori gloria premiẽtur in celo: vt dicit Chryso. in. c. quid ergo. de peni. dist. iij. Scd̃a rõ ẽ manifestationis: vt. s. manifestẽtur oĩa occulta. iuxta illud apl̃i. Cũ venerit dñs illuminabit abscondita tenebrarũ ⁊ manifestabit cõsilia cordium. j. ad Coꝛ. iiij. ⁊ c. si quis. §. incerta. xxx. q. v. ps̃. xxviij. Reuelabit dñs cõdensa ⁊ in tẽplo eius: scꝫ celesti: oẽs dicent gloriã. Qꝛ si nõ veniret iudiciũ vniuersale: ꝑfecto necesse esset dicere ꝙ falsum locutus fuisset xp̃s Mat. x. c. qui dixit Nihil est opertũ qd̃ nõ reueletur: ⁊ nihil occultum qd̃ non sciat̃: qd̃ videmus non impleri in hoc seculo: ⁊ ideo necesse est dicere ꝙ cum christus non possit mentiri: qꝛ est veritas Johan. xiiij. ⁊ c. si cõsuetudinem. ⁊ c. qui contempta. viij. di. hanc cognitionẽ ⁊ scientiã de premiatione ⁊ punitione omniũ hominũ habebimus in alio seculo in vniuersali iudicio. Et hoc est qd̃ Hiero. dicit in quadã home. sup Mattheũ Ait enim predicta christi verba exponẽs. Quo modo verificabit̃ qd̃ veritas dicit: cum videamus multa occulta bona ⁊ mala que nõ possunt sciri? Et respõdet. Non intelligitur illud occultũ reuelari in hoc mũdo: sed in die iudicij quando omnia nuda et aperta erunt. Et has duas rationes tangit Augu. xx. de ciui. dei. c. j. dicens. Iste quippe dies iudicij proprie iã vocatur: eo ꝙ nullus ibi erit imperite querele locus cur iniust⁹ ille sit felix: aut iust⁹ ille sit infelix: omniũ nãq; tunc non nisi bonorum vera ⁊ plenissima felicitas: ⁊ omniũ nõ nisi malorum digna et summa infelicitas apparebit. sequit̃ c. ij. Cum eñ ad illud iudiciuꝫ dei venerimus nod solũ quecũq; tunc iudicabuntur: verũ etiã quecunq; ab initio iudicata et quecunq; vsq; ad illud tẽpus adhuc iudicanda sunt apparebunt esse iustissima.

t Ertia rō ēt cōpletionis. Pena em̄ que ante illud vniuersale iudicium cōplete inflicta nō fuerit: debet in extremo iudicio cōpleri: ita ꝙ impij post illud iudiciū cruciabunt nō solū quoad aiam: sed etiam quoad corpus. Oēs enim ĩ illo extremo iudicio resurgemus. j. Cor. xv. c. Et sic dolor ⁊ tormentū augebitur in malis tam extensiue ꝙ̄ intensiue respectu corporum resuscitatorū. Et similiter bonis accrescet gloria ⁊ iocunditas: qr nō solū in anima: verūetiam in corpore beatificabuntur. Et hec rō est omni equitati cōsona. Justissimū enim est vt qui deo seruierunt in anima ⁊ corpore: similiter ab eo glorificentur in vtrisq: et per cōtrarium ꝙ qui deum offenderunt in ambobus: in eis crucientur. Est enim regula in iure dicente. Per que quis delinqt: p ea ⁊ puniri debet: vt habet Sap. xj. ⁊ notatur ĩ. c. litteras. de tēpo. or. ⁊ in. c. fi. de immu. ec. de hoc est tex. ⁊ similiter in. c. pastoralis. de iure patro. ⁊ etiā notatur in. l. ex facto. §. Julianus. ff. de vul. ⁊ pupil. l. heres. ff. de his qui. vt indi. Et per hoc soluitur illa ratio que posset fieri sic. Scriptū est Naū. j. Nō iudicabit deus bis in idipsum: qđ etiam habetur. lxxxj. di. c. presbyter. ⁊ xiij. q. ij. c. Questiū. ac. xxiij. q. v. c. Quid ergo. ⁊ de peni. di. iij. §. His autoritatibus. ⁊. c. querat. Cum igitur deus in morte cuiusq illi tribuat penas vel gloriam ſm opera: ergo nō debet aliud iudicium de ipso facere. Quia respōdeo ꝙ punitio vel premiatio que fit in morte est solũ quo ad animam: ⁊ illi tm̄ nota cui fit. Hoc aūt iudicium erit in anima ⁊ corpore in presentia oīm vt vnusquisq completum premiū vel punitionem recipiat ſm merita sua: ⁊ cōsequenter maior erit cruciatus dānatoꝝ post iudiciū ꝙ̄ nūc sit. Unde ait Aug. in sermone plurium martyrum. Maiores penas passuri sunt cū resurrexerint. In quarum comparatione tales sunt iste quales patiuntur qui mortui sunt hoies mali: qualia sunt somnia hoim qui torquent in somnis aie eorum patiūtur: caro nō patitur. Maior aūt cruciatus est si vigilans torqueat. hec ille. Et idem erit de gloria. Z

s Ecūdo hec eadē veritas pbat testimonio mltiplici ⁊ nō vno tm̄. Nā ad aliqđ pbandū regulariter duo testes sufficiunt. ff. de testibus. l. vbi numerus. iiij. q. iij. §. in criminali. ẽ ħ. Itē vbi. Hoc etiā idē asserit Hosti. Gof. ⁊ Durādus in suo li. j. parte. ij. di. xiiij. q. ij. Et aliqñ statur testimonio vnius in his in quibus alteri preiudiciū nō infert: puta si dubitatur de aliquo an fuerit baptisatus: vel si ecclesia fuerit cōsecrata. de ꝯsecrā. di. iiij. c. paruulos. ⁊. c. cū itaq. Itē qñ querit vtrū aliquis sit emēdatus de crimine stat testimonio sacerdotis. ex̄ de testi. c. testimoniū. vbi hoc dicit glo. et allegat. c. in capite. l. di. ⁊. ij. q. j. c. si peccauerit. in fi. ⁊ de symo. c. nemo. Itē in correctione fraterna sup prima correctione charitatiua p vnū solū pceditur: qr aliter nō pōt. ex̄ de testi. c. in omni. Item aliqñ requiruntur plures ꝙ̄ duo: vt puta in donationibus causa mortis vbi requirūtur quinq testes. C. de do. causa. l. fi. ⁊ in codicillis. C. de codi. l. fi. in fine. In testamētis vero regulariter ſm leges septem testes requirunt. insti. de testa. §. fi. ⁊. C. de testa. l. hac cōsultissima. Hoc tamen fallit: quia quandoq valet sine teste: vt si miles in bello scribat suo sanguine in clypeo vel vagina: aut in puluere annotauerit gladio suam voluntatem ⁊ moriatur. C. de mi. testa. l. milites. Quandoq sufficit vnus: vt si fiat coram imperatore. C. de testamē. l. omnium. Nam tunc ille vnus testis est imperator qui sufficit. Similiter etiā in his que sunt ad pias causas sufficiunt duo. ex̄ eo. c. Cum esses. ⁊. c. Relatū. Notandū tm̄ ꝙ predicta solēnitas testium videt ſm quosdā abrogata p ius canonicum ac etiam diuinum: p qđ duo vel tres fidedigni testes sufficiūt: iuxta illud Mat. xviij. In ore duoꝝ vel triū testiū stat omne verbum: qđ etiā habet Deut. xix. ⁊. ij. Coꝝ. xiij. ⁊. ij. q. iiij. c. j. ⁊. xxxv. q. vj. c. ab isto die. ⁊ ex̄ de testi. c. licz vniuersis. Attamen vt animus vester magis excitetur ad expectandū diuinum iudicium: nō vno teste vel duobus sed pluribus illud esse venturum pbabimus. ⁊ primo pbatur autoritate moysaica ⁊ pphetica sic. nam dicit Deut. xxxij. Juxta est dies perditionis: ⁊ adesse festināt tēpora: iudicabit dñs populum suum ⁊ in seruis suis miserebitur. Judith. xvj. Ue genti insurgenti super genus meum: dñs enim oīpotens vindicabit in eis: in die iudicij visitabit eos. Et Job. xix. Fugite a facie gladij: qr vltor iniquitatis est gladius ⁊ scitote esse iudicium. ⁊. xxxj. c. idem inqt. Quid faciā cū surrexerit ad iudicandū dñs: cū quesierit qđ respondebo illi? Dauid q̄s ps. cix. ait. Judicabit in nationibus implebit ruinas: cōquassabit capita in terra multoꝝ. ⁊ Eccē. iij. dicit Salomō. Justū ⁊ impiũ iudicabit dñs: ⁊ tpś oīs rei tūc erit. ⁊. xj. c. eiusdem libri inquit. Letare iuuenis in adolescētia tua: ⁊ in bono sit cor tuū in diebus iuuentutis tue: ⁊ scito ꝙ p omnibus his adducet te deus in iudicium. ⁊. xij. c. Cuncta que fiūt adducet deus in iudicium pro omni errato: siue bonū sit: siue

malum. Et Sap. xij. dr dño. Quis stabit cōtra iudiciū tuū: aut q̄s stabit in ꝯspectu tuo. s. sine tremore cū veneris vindex iniquoꝝ hoīum? Et Esa. iij. scriptū est. Dñs ad iudicādū veniet cuꝫ senioribus ppli sui ⁊ principib⁹ eius. ⁊. x. c. dr. Quid facietis in die visitationis ⁊ calamitat(: ad cuius cōfugietis auxiliū? Et. xj. c. Nō ſm visionē oculoꝝ iudicabit: neqꝫ ſm auditū auriuꝫ arguet: sed iudicabit in iusticia pauperes: ⁊ arguet in eq̄tate ꝓ mā̄suetis terre: ⁊ pcutiet terram virga oris sui. ⁊. xiij. c. Ecce dies dñi veniet crudelis ⁊ indignationis plenus ⁊ ire furorisqꝫ: ad ponendā terrā in solitudine ⁊ pctōres eius cōterēdos de ea. Hiere. q̄ꝫ. ij. c. dr. In iudicio cōtendā vobiscū ait dñs ⁊ cuꝫ filijs vestris disceptabo. ⁊ Johel. ij. c. Magn⁹ dies dñi ⁊ terribilis valde ⁊ q̄s sustinebit eū. ⁊ ibidē. Cōturbent oēs habitatores terre: q2 venit dies dñi: q2 ꝓpe est dies tenebrarum ⁊ caliginis. ⁊ Malach. iij. Quis poterit cogitare diē aduētus ei⁹ ⁊ q̄s poterit stare ad videndū eū? ipse eīn quasi ignis cōflans. ⁊. iiij. eiusdē li. c. dñs p ꝓphetaꝫ inquit. Ecce ego mittā vobis heliā ꝓphetā anteqꝫ veniat dies dñi magnus ⁊ horrendus. et Sophonie. j. c. scriptum est. Iuxta est dies dñi magnus: iuxta est ⁊ velox nimis. Dies ire dies illa: dies tribulationis ⁊ angustie: dies calamitatis ⁊ miserie: dies tenebrarū ⁊ caliginis: dies nebule ⁊ turbinis: dies tube ⁊ clāgoris sup ciuitates munitas: ⁊ super angulos excelsos. Et tribulabo hoīes ⁊ ambulabunt vt ceci: q2 dño peccauerūt: ⁊ effundet sanguis eoꝝ sicut hum⁹ ⁊ corpora eoꝝ sicut stercora. Sed ⁊ argētum ⁊ aurū eoꝝ nō poterit liberare eos in die furoris dñi. In igne zeli eius deuorabit oīs terra: quia cōsummationē cū festinatione faciet cūctis habitantibus terrā. Scdo hec eadē veritas probat autoritate euāgelica ⁊ aplica. Prio Mat. x. c. dñs dicit. Quicuqꝫ nō receperit vos nec audierit sermones vr̄os ⁊c. sequit. Amen dico vobis: tolerabilius erit terre sodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ in die iudicij q̄ꝫ ciuitati illi. ⁊. xj. c. eiusdeꝫ euangelij ait. Ue tibi corozaim: vbe tibi bethsaida: q2 si in tyro ⁊ syndone facte fuissent virtutes q̄ facte sunt i vobis: olim in cinere ⁊ cilicio pniam egissent. Uerūtn̄ dico vobis q̄ꝫ tyro ⁊ syndoni remissius erit i die iudicij q̄ꝫ vobis. ⁊ xij. c. ait. Uiri niniuite surgent in iudicio cū generatione ista ⁊ cōdemnabūt eā: q2 penitentiā egerūt in p̄dicatiōe Jone. Silr apli de hoc iudicio p̄dixerunt. vñ Paulus. j. ad Coꝝ. iiij. dicit. Nolite ante tēpus iudicare quoadusqꝫ veniat dñs qui ⁊ illuminabit abscōdita tenebrarum ⁊ manifestabit cōsilia cordiū. ⁊. ij. Coꝝ. v. ait. Oēs nos manifestari oportet añ tribunal xp̄i: vt referat vnusquisqꝫ ꝓpria corporis ꝓut gessit siue bonū siue malū. ⁊. ij. ad Tim. iiij. Testificor coram deo et xp̄o iesu qui iudicaturus est viuos ⁊ mortuos ⁊ p aduētū ipsius ⁊ regnū eius. ⁊. ij. Pe. iij. Adueniet dies dñi vt fur in q̄ celi magno impetu transient: elemēta vo calore soluentur ⁊ terra ⁊ ea que in ipsa sunt oīa exurent. ⁊ Apoca. xx. dicit aquila volans. Uidi mortuos magnos ⁊ pusillos stantes in cōspectu throni: ⁊ libri apti sunt ⁊ iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris ipsoꝝ. ⁊ vltimo. c. eiusdem li. dicit dñs. Ecce venio cito et merces mea mecū est reddere vnicuiqꝫ ſm opera sua. Tertio ideꝫ ꝓbatur autoritate canonica ⁊ autentica. s. decretorum ⁊ sanctorū doctorum decretorum. nam de futuro iudicio multi testes habentur in decretis: maxime. xxiij. q. v. c. Quid ergo. ⁊. xj. q. j. c. Sacerdotibus. ⁊. xxv. dist. c. Qualis. dicit Grego. Qualis hinc quisqꝫ egreditur talis in dei iudicio p̄sentabit. Multos alios testes relinquo de hoc terribili iudicio mentionem facientes: vt in. c. Aliorū. ix. q. iij. ⁊ in. c. si sacerdotibus. xv. q. vj. Sed iam ad sacros veniamus doctores. Ait diuus Ambrosius in libro de officijs. Nihil est qd̄ magis proficiat ad vitam honestam q̄ꝫ vt credamus eū iudicem venturum: quem ⁊ occulta non fallāt ⁊ indecora offendant ⁊ honesta delectēt. Greg. quoqꝫ super Mattheuꝫ dicit. In maiestate visuri sunt quem in humilitate videre noluerūt: vt tanto districtius virtutem suam sentiant: quanto ceruicem cordis nunc ad penitentiam nō inclinant. ⁊ in alia homel. sic ait. In extremo iudicij die cum apertis celis ministrantib⁹ angelis cōsedētibus apostolis in sede maiestatis sue christus apparuerit: oēs electi pariter ⁊ reprobi videbunt: vt ⁊ iusti de munere retributionis sine fine gaudeāt: ⁊ iniusti de vltione iudicij ⁊ supplicij in perpetuum gemant. Ber. q̄ꝫ super Cañ. ait. Ueniet dies illa in qua plus valebunt pura corda q̄ꝫ astuta verba: conscientia bona q̄ꝫ marsupia plena: quoniaꝫ iudex ille nō falletur verbis nec flectetur donis. Ipse enim ait Job. xlj. Non parcam eis verbis potentib⁹ ⁊ ad deprecandum compositis. Hieroñ. quoqꝫ ad Sabinianū diaconem lapsum inquit. Parce queso anime tue: ⁊ crede dei futuruꝫ iudiciū. Et idem ad Asellam de fictis amicis ait. Ante tribunal christi stabimus omnes. Ibi patebit qua mente quis vixerit. Et ad Heliodorum de contemptu mundi idem dicit. Ueniet veniet

dies illa in qua corruptiuū hoc et mortale induat incorruptionē ꝛ immortalitatē. Beatus seruus quē inuenerit dñs vigilantē:tūc ad vocē tube pauebit terra cū populis:lugubris mūdus immugiet ꝛ trib⁹ ad tribū pectora feriet. Potētissimi quondā reges nudo latere palpitabunt:exhibebit cū ꝓle sua venere tūc ignit⁹ Jupiter:adducet ꝛ cū suis stultus Plato discipulis: Aristoteli argumēta nō ꝓderūt. Idem qꝫ Hiero.ad Palmachiū ꝛ occeanū inqt. Aderit dies illa in qua facta nr̄a quasi in quadam tabula depicta monstranda erūt. O quātis in die illa expedisset si et sensu corporis ꝛ viscerū vigore caruissent. Quanti pastores philosophis:quāti rustici oratorib⁹: quāti hebetes et muti argutijs preferendi sunt Ciceronis. Augu.qꝫ.xx.lib. de ciui.dei.c.j.ait. Tenet oīs ecclesia dei vere xp̄m de celo venturū ad iudicādos viuos ꝛ mortuos. A

Igit pri iaces pctōres:o somnolēti:o pigri:o carnales hoīes:quare nō cogitatis de terribili iudicio: qre nō expauescitis:qre dubitatis? Credite ergo. Non em̄ ꝓphete:nō apl̄i:non xp̄s:aut scti doctores hec vobis dicerēt nisi in v̄itate essent ventura. Sed omissis autoritatib⁹ fideliū veniam⁹ ad ꝓbādā hanc v̄itatē autoritate physica ꝛ politica. Ait ḡ Plato in phedrone. Cū puenerint defuncti in eus locum quo demō vnūquēqꝫ portat. Primo illic iudicabit ꝛ q̄ pie iuste q̄ vixerit: et q̄ secus. Et in eodē li.idē inqt. Ferūt em̄ vnūquēqꝫ cū decesserit ab eo demone q̄ viuētē sortit⁹ erat trahi i aliquē locū vbi oportet simul collectos iudicari:ꝛ post sn̄iam ad inferna ꝓficisci:illo ducēte cui mādatū est vt hinc ꝓficiscētes ad illa loca traducat. Et in eodē li. etiās dicit. Purus aūt animus q̄ honeste vitā trāsierit deos fortit duces:habitatqꝫ in loco decēti. Sitr Ouid.in.j. Metamor.inqt. Esse qꝫ in fatis reminiscit affore tēpus. Quo mare quo tellus correptaqꝫ regia celi. Ardeat ꝛ mūdi moles operosa laboret. In sibyllinis qꝫ l̄ib⁹ veritas iudicij demōstrat. Nā Sibylla tyburtina inqt. Judicij signū tellus sudore madescit. E celo rex adueniet per secla futurus. Scꝫ in carne p̄sens vt iudicet orbē. Un̄ deū cernet nō credulus atqꝫ fidelis. Celsum cū sctīs cui iam termino in ipso. Sic aīe cū carne aderūt quas iudicat ipse. Exuretqꝫ ignis terrā potūqꝫ pontūqꝫ. Et ista carmina recitat Aug.xviij.li.de ciui.dei. Sibylla qꝫ erithea dicit. Ueniet in conspectu agni abomīatio pctōꝝ:ꝛ descēdet ignis terribilis q̄ vniuersa creata vsqꝫ ad ethera cōcremabit: et non erit vltra hoīm habitatio in terris: ꝛ nō abūdabit vltra iniquitas ꝛ pctm̄: sed veniet de celo vox tube terribilis aduocās vniuersos vt veniāt in examie. Fiet etiā inestabiliter corporis ꝛ aīe reintegratio vt vtrūqꝫ simul retributionē recipiat siue penā. Tūc apparebūt cūcti reges ꝛ principes ꝛ videbūt agnū in throno terribili vt retribuat vniuersis: nec erit inopis diuitisqꝫ discretio: sed examinatio meritoꝝ. Judicabit aūt bonos ꝛ malos: vt illos sursum leuet: hos aūt in fortē demonum v̄rat auernus hec ille. O igit iniquissimi timete ꝛ expauescite venturum dei iudicium. Et hoc sufficiat ꝓ prima parte nr̄i sermonis.

De signis iudiciū vniuersale p̄cedētib⁹. B.

Quoad scdām partē sciēdū est s̄m Richar. nostrū in.iiij. dis.xlviij. ar.j.q.iij.ꝛ sanctū Bona. eadē dist. in questionib⁹ circa l̄ram.ꝙ Hiero.i quadā epl̄a scribit se legisse in annalib⁹ iudeorum qndecim signa q̄ dicunt debere precedere vniuersale iudiciū. Sed vtrū debeāt esse cōtinua nō expl̄it. Que sunt hec. Prima die oīa maria exaltabunt.xv. cubitis supra oēs mōtes:sicut fuerūt aque tpe diluuij.Gen̄.vij.nō tn̄ recedentes a loco suo miraculose. iuxta illud ps. ciij.Terminū posuisti quē non trāsgredientur neqꝫ ꝯuertent opire terrā. Erit ḡ sicut fuit tpe q̄ filij israel trāsierūt mare rubrū:nā aque erāt illis ꝓ muro. Exo.xiiij. De hac aūt eleuatione ꝓphetatū videt ps.xcij.vbi ait Dauid loquēs de futuris tāꝙ de p̄teritis. Eleuauerūt flumina dñe:eleuauerūt flumina vocē suā:eleuauerūt flumina fluct⁹ suos a vocib⁹ aquarū multarū. Mirabiles elationes maris ꝛc. Et Esaie l.ait de⁹. Ego dñs q̄ cōturbo mare: ꝛ intumescēt fluct⁹ ei⁹. Uidētes aūt hoc hoīes valde cōtremiscēt. Un̄ idē ꝓpheta inqt ps.xlvij. Ipsi vidētes sic admirati sunt:ꝯturbati sunt:cōmoti sunt:tremor appꝛehēdit eos. Et cōgrue ponitur eleuatio.xv.cubitoꝝ: qꝛ praui ꝑ trāsgressionē decalogi ꝯ deū erigunt. iuxta illud Job xv. Tetēdit manū suā ꝯ dn̄m ꝛ cōtra oīpotētē cucurrit erecto collo ꝛc. Et sitr erigunt contra ecclesiā q̄ in qnqꝫ patriarchatibus cōsistit.scꝫ Romano: Cōstātinopolitano: Alexādrino: Antiocheno:ꝛ Hierosolymitano.de qbus exponi pōt illud Hiere.xix. In illa die erūt qnqꝫ ciuitates iurātes ꝑ dn̄m exercituū ꝛc. Scda die oīa equora ꝯplenētur in ꝓfundum ita vt vix videri possint:qd̄ fiet cū terribili strepitu:dicēte ꝓpheta Abachuc.iij.c. Dedit abyssus voces suā,ꝛ Dauid ps.lxxvj. Uiderūt te aque deus ꝛ

timuerũt: ⁊ turbate sunt abyssi. et Esa. xix dr. Arescet aqua de mari et fluui9 desolabit atqꝫ siccabit: et deficiẽt flumia. Attenuabunt atqꝫ siccabunt riui aggerũ. Qđ erit signũ depressionis dãnandoꝝ in ꝓfundũ inferni q̃ in hoc mũdo fuerũt p̄ supbiã eleuati. de q̃bus dicit Claudian9 li. j. in Rufinũ. Tolluntur in altũ vt lapsu grauiore ruant. ⁊ Martial poeta inq̃t. Altior ascẽsus grauior plerũqꝫ ruina. ⁊ Maximian9 canit. Et grauius summo culmine celsa ruũt.

Tertia die aque ipsi9 maris redigent in pristinũ statũ ⁊ fiet adeq̃tio ⁊ tranq̃llitas in aq̃s. Sicut aũt exaltatio maris ⁊ depssio ac cõturbatio ei9 significat ꝯturbationẽ ⁊ ꝯculcationẽ maloꝝ. iuxta illud Esa. lvij. Cor impij q̃si mare feruẽs qđ q̃escere nõ põt: ⁊ redũdant fluct9 ei9 in ꝯculcationẽ ⁊ luctũ. Ita ipsi9 maris tranq̃llitas denotabit ꝙ boni q̃ in hoc mũdo q̃ mari assimilat fuerũt diuersis cõquassationib9 agitati pfectã quietẽ recipiãt ⁊ ꝯsolationẽ. iuxta illud qđ dr deo Tobie. iij. Post tẽpestatẽ tranquillũ facis: ⁊ post lachrymationẽ ⁊ fletũ exultationem infundis. Quarta die oẽs belue ⁊ aĩalia q̃ mouent in aq̃s cõgregabunt ⁊ eleuabunt sup pelag9 inuicẽ mugiẽtes. iuxta illud Sap. xvij. Mugiẽtiũ valida vox bestiarũ deficiẽtes illos faciebat pre timore. Hoc aũt signũ erit ad detestationẽ nolẽtiũ ꝯfiteri pctã sua. sicut papit Jac. v. vbi dr. Cõfitemini alterutrũ pctã vra. Nã ipe belue marine faciẽt qđ rõnales creature facere cõtẽpserũt. Ille eñ ꝓ modulo suo clamabũt ad dñm hoies vo q̃b9 data est rõ: vox ⁊ volũtas: sua pctã tacebũt. Quinta die oĩa volatilia celi ꝯgregabunt in cãpis ⁊ nõ gustabũt quicq̃ neqꝫ bibẽt: sed emittẽt voces quasdã q̃si flebiles. quasi dicãt illud Apoc. viij. Uhe vhe vhe habitãtib9 in terra. i. tractãtib9 ea q̃ corpis sunt ꝙ de terra originẽ traxit Uhe habitantibus in terra. i. in pctõ mortali vhe auaris: vhe raptorib9: vhe vsurarijs: vhe supbis: vhe tyrãnis ⁊ oppressorib9 proximorũ: vhe luxuriosis: vhe adulteris: vhe sodomitis: vhe gulosis: vhe partialib9: vhe dissolutis: iuuenibus: vhe vanis mulierib9: vhe malis religiosis clericis et sacerdotib9: vhe malis prelatis: vhe inobediẽtib9 subditis: vhe malis artificibus ⁊ mercatorib9: vhe oib9 male viuẽtib9: vhe hereticis ⁊ oibus infidelib9: vhe vobis impijs q̃ dereliq̃stis legem dñi altissimi. Ecc̃i. xlj. Uhe gẽti peccatrici: populo graui iniq̃tate: semini nequã: filijs sceleratis. Esa. j. Uhe q̃ contradicit factori suo. Esa. xlv. Sexta die flamma maxima cõsurget ab occasu solis currẽs cõtra faciẽ firmamẽti vsqꝫ ad oriẽtẽ. Ad designãdũ ꝙ pctõres q̃ fuerũt frigidi in amore dei debẽt flãma infernali i ꝓprimo incẽdi. iuxta illud ps. cv. Flãma combussit pctõres. Septima die oĩa sydera tã fixa q̃ erratica spargent ex se igneas comas sicut comete ad denotandũ ꝙ oẽs status mũdi debẽt mutari. iuxta illud Lucani in. j. Mutãtẽ regna cometẽ ⁊c̃. Octaua die ita magn9 terremot9 erit, ꝙ oĩa edificia alta ꝓsternent. de q̃ Apoc. xvj. dr. Terremot9 factus est magn9 qualis nũq̃ fuit ex quo hoies fuerũt sup terrã. Et hoc signũ fiet ad detestationẽ cupiditatis hũane quasi terra nõ possit amplius auaros sup se tolerare. Uñ Esa. xv. ⁊ xxiiij. dr. Cõfractiõe cõfringet terra. Cõtritione cõteret terra. Cõmotione cõmouebit terra Agitatione agitabit terra sicut ebri9 ⁊ grauabit eã iniq̃tas. Nona die oẽs lapides scindẽtur ⁊ inuicẽ collident. Et hoc in detestationẽ eoꝝ q̃ noluerũt cõteri de pctĩs: q̃b9 dr Ecc̃i. x. Cor durũ male habebit i nouissimo: qi noluit seruare illud Johel. ij. Scindite corda vr̃a. et vñ v̄ificabit illud Ecc̃i. xvij. Cõteret cũ delinquẽte delictũ. Decima die oẽs plãte ⁊ herbe fluẽt sanguineũ rorẽ. de q̃ Johelis. ij. dicit dñs Dabo ꝓdigia in celo sursum ⁊ i terra deorsuz sanguinẽ ⁊ ignẽ et vaporẽ fumi. Et de hoc ꝓphetauit Sibylla tiburtina di. Judicij signũ tellus sudore madescet. ⁊ Esa. xxxiiij. dr. Inebriabitur terra sanguine. Et hoc ad detestationẽ eoꝝ q̃ noluerũt effundere lachrymas ex dolore pctõrum suoꝝ et memoria passionis xp̄i.

Undecima die oẽs mõtes ⁊ colles ⁊ edificia in puluerẽ redigẽtur ⁊ adequabitur terra. De quo ps. xcvj. di. Mõtes sicut cera fluxerũt a facie dñi: qr venit iudicare terrã. ⁊ Esa. iiij. dicit. Ois vallis implebit ⁊ ois mõs ⁊ collis humiliabitur: et erunt praua in directa: et aspera in vias planas: ⁊ reuelabit gloria dni ⁊c̃. Et hoc ad significãdũ ꝙ illi que habuerũt altitudinẽ ⁊ superioritatẽ ac dñationẽ super alios: in die iudicij illam habere cessabunt. Tunc eñ vt ait glo. in. c. fi. lxxxix. dist. Amplius nõ erit dñatio siue gradus maioritatꝫ vni9 ad alterũ. De hoc etiã signo predictũ fuit Baruch. v. vbi dicitur. Cõstituit deus humiliare omnẽ montẽ excelsum et conualles replere inequalitate terre.

Duodecima die omnia animalia congregabuntur in campis rugientia et nihil gustãtia. iuxta illud Hiere. ij. Super eum rugierũt leones et dederunt vocem suam. Et hoc ad denotandũ perpetuũ lamentũ damnatorũ in quorũ persona dicitur Esa. xlix. Rugiemus quasi

ptil oēs. Tredecima die oīa sepulcra ab ortu solis vsq ad occasum patebūt cadaueribꝰ ad resurgendū: ꝛ ossa mortuoꝝ simul cōgregata sup sepulcra stabūt:iuxta illud Ezech.xxxvij. Ecce ego aperiam tumulos vr̄os dicit dn̄s. Et ibidē. Accesserunt ossa ad ossa vnūquodq ad iuncturā suā:qđ erit in detestationē eoꝝ q credūt nullā aliā esse vitā ꝛ negāt resurrectiones mortuoꝝ futuras.ſm opinionē quoꝝ dr̄ p ps. xlviij. Et sepulcra eoꝝ do. i lloꝝ ineter. Quartadecima die hoies tūc viuentes de habitaculis suis recedēt discurrētq attoniti velut amētes ꝛ nihil adinuicē loquētes ex timore ꝛ stupore.iuxta illud Esa.xxxiij. Cōterriti sunt i syō peccatores:possedit timor hypocritas. qđ fiet in detestationē eoꝝ q̄ nō timēt nec credunt vētura dei iudiciū sed derident pdicantes de eo de quibus inqt ps.xiij. Non est timor dei ante oculos eoꝝ. De vagatione autem illoꝝ dicitur Sopho.j. Ambulabūt vt ceci quia dn̄o peccauerunt. Quintadecima die oēs hoīes morient̄ ꝛ resurgent cū mortuis longe ante defunctis:iuxta illud Esa.xiij. Oīs q inuētus fuerit occidetur. Et Dan.xij. Qui dormiunt in terre puluere euigilabunt ꝛc. et posito q ista signa debeant accidere credo q homines erunt ita ceci diuino iudicio q nō intelligent ea. sed tñ trepidabunt ꝛ pleni formidine deficient a sensu. Uerū quia Hieronymus non affirmat pre dicta signa debere accidere:ideo ex euangelico textu tria infallibiliter colliguntur. Primū dicitur signi redemptoris apparitio. Scd̄m corporū celestiū immutatio. Tertiū angelicarum virtutum commotio. C

Et primo canit ecclesia i festo sancte crucis dicens. Hoc signum crucis erit in celo cū dn̄s ad iudicandū venerit.et dn̄s noster iesus xp̄s Mat.xxiiij.dicit. Tunc apparebit signū filij hoīs in celo. Unde magister in iiij.di.xlviij.inqt. Angeli deferent ante eum signum crucis. Et dicit Richar.noster in eadem di.in questionibus circa litteram: q ipsamet crux in qua crucifixus est portabit ad iudicium restaurata miraculose:maximum habens splēdorem. De quo Chrys super Mat.dicit. Crux apparebit sole lucidior existens. Licet aūt aliq dixerint q non erit lignum crucis in qua mortuus est christus:sed quoddā signum illius crucis representatiuū:tñ cōiter tenetur q illamet crux i qua crucifixus est xp̄s portabitur ad iudiciū. Qui enim humana corpora redacta in pulueres eadem in numero restaurabit: illam eandem crucem numero restaurare potest. Et multo rationabilius est q ipsamet ad iudiciū portetur q̄ aliqđ signum p ea. Et hoc triplici rōne. Primo in ostēsionē gloriose victorie xp̄i: vt videant oēs q̄ mirabiliter ab eo fuerūt redempti. Scd̄o in ostensionē eius misericordie vt videāt boni q̄ misericorditer ab eo fuerunt saluati. Tertio in ostēsiones sue iustitie: vt videant mali q̄ iuste sunt dānati. Sed hic oritur dubium. Si predicta crux apparebit facta gloriosa:an nō. Et primo vr̄ dicendū q sic per dictum Chrys. preallegatū. In oppositū autē videt̄ tali rōne. Nam ſm theologos in.iiij.di. xlviij.oīa vegetabilia ꝛ mineralia ꝛ alia hmōi corruptibilia post iudiciū esse desinēt. Ergo cū crux sit de numero taliū nō permanebit: ergo desinet esse postq̄ apparuerit cū predicta claritate:ergo nō erit glorificata. Ad hoc respondet Alex. de ales in.iij. parte summe. in tractatu de aduentu xp̄i ad iudiciū nihil se hic diffinire:cum sancti ponāt diuersa. Nam aliqui dicunt q si imutabunt̄ elemēta qui corruptibilia sunt ꝛ corpora celestia:multo fortius videt̄ q etiā illud qđ fuit instrm̄ nostre redēptionis scz crux debeat imutari sicut alia corpora ꝛ elementa que sunt corruptibilia de sui natura: ꝛ sic permanere. qꝛ inquantū fuit instrumentum humane redēptionis hꝫ quādā dignitatē ꝛ cōsequēter cōgruentiā ad pmanēdū in illa claritate in qua reformabit̄. Alij tñ dicunt q sicut xp̄s in trāsfiguratione ostendit quādā claritatem manēte adhuc corpore suo mortali:ita posset in iudicio ostēdere claritatē in cruce manēte ipsa corruptibili. Et sic post talē apparitionem non oporteret q pmaneret in ppetuū: sꝫ annihilaret̄. Ego autē salua meliori opinione teneo primā. s. q in perpetuū postea durabit: vt in eternū appeat signū victorie xp̄i atq eiꝰ misericordie ꝛ iustitie. Alia quoq instrā ꝛ mysteria passiōis xp̄i reformata portabunt̄ in iudicio p angelos vel p aliquē sctōꝝ de aliquo ordine angeloꝝ. Unū possumus deuote cōtemplari q beatꝰ Frācisceus stigmatizatꝰ q̄ est i choro seraphin portabit crucē ante faciē iudicis. de q̄ canit ecclesia in officio eius. Decus morum dux minorū Frācisceus tenēs brauiū. Dic qūo corpus eius integrū pmanet cū stigmatibꝰ radiātibus more stellarū vt visum fuit ꝛc. Quia enī officiū seraphin est alios in amore dei pmouere. ideo vn̄ seraphin vel seraphicꝰ Franciscus deferēs in iudicio vexillū crucis clamabit ad oēs martyres ꝛ religiosos mundūq contēnētes ꝛ huiusmodi similes di. Uenite omnes nobiscum:cantate ꝛ exultate ac psallite:vos enim

seruastis cōsiliū dn̄i dicētis Matth.xvi. Qui vult venire post me: abneget semetip̄m ⁊ tol-lat crucē suā ⁊ sequat̄ me. Qꝛ v̄o officiū cheru-bin est ꝓmouere hoīem ad diuinā cognitionē. Jcarco vnus eoꝝ portabit colūnā in qua xp̄s fuit flagellatus: qḋ figuratū fuit in colūna: q̄ vt h̄r Exo.xiij. lucebat hebreis.s.p cognitionē fidei p noctē.i.ꝯ̄ hereticos. Et ille angelus vel sanctus ordinis cherubici clamabit ad oēs bo-nos theologos ⁊ p̄dicatores ⁊ filꝭ di. Veni-te nobiscū vos q̄ illuminastis mūdū q̄ fuistis quasi stelle lucētes añ dn̄m: cātate ⁊ exultate ac psallite. Qui em̄ docti fuerint fulgebūt q̄si splēdor firmamēti: ⁊ q̄ ad iusticiā erudiūt plu-rimos q̄si stelle in ppetuas eternitates. Dañ. xij. Qꝛ aūt officiū thronoꝝ est iudicare: cū i eis reluceat rectitudo diuini iudicij: iō vnus eoꝝ portabit lāceā q̄ aperuit latus xp̄i ⁊ clamabit ad oēs iustos principes: ⁊ reges: ⁊ iudices: ac h̄mōi filꝭ di. O vos oēs iusticie administra-tores venite nobiscū ⁊ in eternuꝫ gaudere. Di-xit em̄ dn̄s p p̄s.cv. Beati qui custodiunt iudi-ciū ⁊ faciūt iusticiā in oī t̄pe. Preterea qꝛ offi-ciū dn̄ationū est s̄m Grego. instruere in bello sp̄ūali p macerationē carnis. Jccirco vnus eo-rū portabit malleū quo cōclauate sunt manꝰ ⁊ pedes xp̄i: ⁊ iste clamabit ad oēs heremitas ⁊ sctōs patres q̄ steterūt in deserto ⁊ h̄mōi si-miles di. Venite vos oēs q̄ corpora vr̄a subiu-gastis p macerationē carnis: seruātes cōsiliuꝫ ap̄li dicētis ad Col.iij. Mortificate mēbra ve-stra q̄ sunt sup terrā. Qꝛ v̄o officiū principatꝰ est s̄m Greg. docere hoīes qualem debeāt vni-cuiqꝫ exhibere reuerētiā: iō vnus illoꝝ porta-bit coronā spineā: ⁊ clamabit ad oēs obedien-tes ⁊ bonos subditos di. O vos oēs q̄ semper p̄latis vr̄is fuistis obsequētes ⁊ reuerētes ve-nite nobiscū: obediētia em̄ vr̄a magis placuit deo q̄ꝫ victime ⁊ oīa sacrificia. c. Sciēdū. viij. q.i. Qꝛ aūt officiū potestatū est s̄m Berñ. de-fendere hoīem vt nō amittat regimen sp̄ūale suꝑplus ꝓpter varias tētationes: iccirco vnꝰ eoꝝ portabit clauos xp̄i: qꝛ claui faciūt resistē-tiā ne aliquid exeat de loco suo: ⁊ clamabit ad eos q̄ fortes fuerūt in tētationibus di. O vos oēs. de q̄bus inq̄t ap̄ls ad Heb.xi. Fortes fa-cti sunt in bello.i. tētat. onū: venite ⁊ iubilate ac gaudete nobiscū. scriptū est em̄ Prouer.xij. Manus fortiū dn̄abit̄. Preterea qꝛ officiū vir-tutū est s̄m Dionysiū docere p̄latos vt ꝑseuerā-ter ea q̄ ad officiū p̄lationis ptinēt exequant̄ ⁊ ex tedio nō relinquāt. Jdeo vnus eoꝝ porta-bit spōgiā cū felle ⁊ aceto; ⁊ clamabit ad oēs qui fuerūt mites ⁊ māsueti di. O vos oēs qui fuistis mites ⁊ māsueti: venite nobiscū. Ait em̄ dn̄s Mat.v. Bt̄i mites q̄m hereditate posside-būt terrā illā.s. terram de qua ꝓpheta ait p̄s. xxvi. Credo videre bona dn̄i in terra viuentiū. Preterea qꝛ officiū archāgeloꝝ est s̄m Diony-siū reuelare ꝓphetias hoibus: iō vnus eorum portabit disciplinā: qꝛ p disciplinā instruimur iuxta illud psal.xvij. Et disciplina tua ipsa me docebit. Et clamabit ad oēs bonos doctores ⁊ ꝓmi instructores ⁊ correctores di. O vos oēs qui ꝓximum in via dei direxistis ⁊ a pctō-rum semita reuocastis: venite nobiscū. Jnter opa em̄ charitatis nō minimū est delinquētes corrigere: ⁊ errantē ab erroris sui semita reuo-care. c. inter opa. de spō. ⁊. c. tria sunt genera. xlv. di. Qꝛ v̄o officiū angeloꝝ est exhibere ob-sequiū circa nos ⁊ ad bn̄ faciendū incitare: iō vnus eoꝝ portabit cannā cū qua ꝑcussum fuit caput xp̄i. Et clamabit ad oēs qui bonis īspi-rationibus cōmoti in exercitio virtutū fuerūt feruētes di. O vos oēs. de q̄bꝰ dicit p̄s.lxxxiij. Jbunt de virtute in virtutē: videbit̄ deus deo-rum in syō. venite nobiscū vt induamini virtu-te ex alto. Luce.xxiiij. Vos em̄ dicere potestis deo illud Mat.vij. Dn̄e in noīe tuo virtutes multas fecimus. Et p̄dicta oīa mysteria pas-sionis intelligunt̄ p signū filij hoīs qḋ appa-rebit in celo: p qḋ etiā intelligi possunt cicatri-ces q̄ apparebūt in corpore xp̄i: vt ait Alex. de ales. vbi. s̄. s̄m Chryś. vt impleat̄ illud Zach. xij. Videbūt i quē trāsfixerūt. Nā illud Zach. xiij. dicet dn̄s patri suo. His plagis plagatus sum in domo eoꝝ q̄ me diligebāt. De hoc etiaꝫ dr̄ Apoc.i. Videbit eū oīs oculus ⁊ quo eū pu-pugerūt. Pōt q̄ꝫ p hoc intelligi signuꝫ crucis t̄pe iudicij imprimendū in frōtibus fidelium: vt ait Alex. vbi. s̄. qḋ designat̄ Ezech.x. i Thau posito sup frōtes viroꝝ gemētiū ⁊ dolentiuꝫ. Vñ Apoc.vij. di. Nolite nocere terre ⁊ mari: neqꝫ arboribus quoadusqꝫ signemus seruos dei nr̄i i frōtibus eoꝝ. Et p̄dicta sufficiāt quo ad primū signū euangelicum. D

s [S]ecundū signū h̄r Mat.xxiiij. vbi dr̄. Sol obscurabitur ⁊ luna nō dabit lu-men suū ⁊ stelle cadēt de celo. Et Lu. xxi. Erunt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis. Et hoc predixit Esa.xiij.c. di. Stelle celi nō expandēt lumen suum: obtenebratus est sol in ortu suo: ⁊ luna nō resplēdebit in lumine suo. Circa ob-scurationem solis. Notandum est s̄m Alexan. de ales in .iij. parte summe. ⁊ Rich. qui sequū-tur magistrum. xlviij. dist. iiij. li. q solem ⁊ lu-

nam obscurari pōt intelligi: vel in ipso aduen
tu iudicis: ⁊ sic dicunt obscurari non sui lumi
nis priuatione: sed superueniente maioris lumi
nis claritate: vt ait Hiero. qꝛ maius lumē of-
fuscat minus. vñ Chrys. sup Matth. inqt. Si
cut in hoc sclo luna ⁊ sydera mox obscurantur
orto sole: sic in gliosa xpi apparitione sol obte
nebrescet: ⁊ luna nō dabit ꝓpriū iubar. hec il
le. Licꝫ ergo sol ⁊ luna: ⁊ alia corpora celestia
nūꝙ̄ sint ꝫm virtutem charitura sua naturali
qualitate: immo in aduētu iudicis verificabi
tur illud Esa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis:
⁊ lux solis septēpliciter: tñ dicūtur obscurari
ꝓ eo ꝙ remanētes in eis luce nō irradiabūt ab
ex ad tps ꝑ diuinā virtutē in p̄ntia gliosissimi
corporis xpi. Et hoc p̄dixit Esa. xxiiij. c. di. Eru-
bescet luna ⁊ cōfundet sol cū regnauerit dñs
exercituū in mōte syon ⁊ in hierlm ī cōspectu
senioꝝ fuerit glificatus. ⁊ ibi loquit expresse
de iudicio. Pōt etiā intelligi solē ⁊ lunā obscu
rari añ iudicis aduentū: ⁊ sic patient eclypsim
supnaturaliter: qm̄ si paterent ꝑ naturā: cum
multotiens acciderit: nō poneret inter signa.
Vñ Greg. i homel. pluriū martyrū inqt. Que
em̄ ordinate veniūt signa nō sunt cōtra natu-
rā: ergo patient eclypsim sil: ad terrorē hoim:
ꝑ naturam em̄ impossibile est ꝙ sil patiant: qꝛ
naturalis eclypsis solis causat ꝑ interpositio-
nē lune inter aspectū nr̄m ⁊ solis. Eclypsis vo
lune causat ꝑ diametralē interpositionē terre
inter solē ⁊ lunā. De illa ergo horribili eclypsi
ꝓphetatū est Joh. ij. vbi dr. Sol vertet in te
nebras ⁊ luna in sanguinē anteꝗ̄ veniat dies
dñi magn⁹ ⁊ horribilis. Ista aūt eclypsis erit
differēs ab alijs: tū qꝛ erit vlis auferēs lucem
oībus partibus terre: qḋ in nulla alia eclypsi
fieri cōsueuit. Tū qꝛ diu durabit. Tū qꝛ vt p̄di
ximus nō fiet ꝑ lune interpositionē: sed ꝑ lu-
cis superuenientis maximā virtutē. De casu vo
stellarū credēdū est ꝫm Aug. in. xx. de ci. dei. c.
xxiiij. ꝙ tropica sit locutio qua dicuntur stelle
cadere de celo: eo ꝙ suo lumine videbunt pri-
uari: superueniēte maiori claritate. Proprie em̄
loquendo verificari nō posset: qꝛ corpora cele-
stia nō sunt grauia nec corruptibilia ꝫm Aris.
in. j. de celo ⁊ mūdo. Itē stella est dēsior pars
sui orbis ⁊ est fixa in celo ꝫm Ptolomeū: ⁊ iō
cadere nō pōt. Si ergo tenemus opinionē eo
rum q̄ dicūt iudiciū venturū de nocte: iuxta il
lud Mat. xxv. Media aūt nocte clamor fact⁹
est. Ecce spōsus venit: exite obuiā ei. dicendū
est ꝙ existētibus stellis in maxima claritate ex
serenitate aeris statim in ictu oculi ⁊ inspera-
to adueniet xp̄s cū angelis: tāta habens clari-
tatē ꝙ stelle ipso facto disparebūt ⁊ amplius
nō videbunt: ⁊ sic videbunt cecidisse de celo.
Qꝛ aūt de nocte debeat venire xp̄s ad iudiciū
videt tenere Alex. de ales. in. iij. parte summe.
in tract. de aduentu xp̄i ad iudicium. q. ij. dī.
Pōt nō incōgrue intelligi media nocte ventu
rus: qꝛ vt ait Cassiod. hoc tpe p̄mogenita egy
pti ꝑcussa sunt. Nec obstat illud ad Roma. ij.
In die reuelationis iusti iudicij dei: qꝛ ibi non
accipit dies ꝓ qualitate tpis sed rerū: qꝛ tunc
cogitationes ⁊ cōsilia singuloꝝ patebūt. j. ad
Coꝝ. iiij. hec ille. Verū qꝛ q̄dā inter quos est
Aug. exponit illa verba. Media nocte. i. nullo
sentiēte aut ꝓuidēte. Dici pōt ꝙ stelle cadent
de celo quātū ad apparitionē: qꝛ inflāmati va
pores in tāta quātitate ⁊ multitudine descen-
dent ꝙ videbunt aspiciētibus ꝙ sint stelle de
celo cadētes. Stelle em̄ similitudinarie dicte
sunt quedā impressiones ⁊ coruscatiōes ī aere
generate: q̄ tūc frequēter discurrent ꝑ aera ad
terrorē hoim. Sap. v. Ibūt directe emissiōes
fulgurū. Iste aūt expositiones de obscuratio-
ne solis ⁊ lune: ac de casu stellarū sunt ꝫm sen
sum hystoricū ⁊ litteralē. Pōt etiā intelligi so
lem ⁊ lunā obscurari ꝫm metaphoricā locutio
nē vt sit sensus. Sol obscurabit ⁊c. i. tā seuera
erit vindicta iudicis ꝙ etiā sol ⁊ luna ⁊ stelle
eam aspicere nō audebūt. Vñ Aug. ait. Mero
rē diei iudicij neqꝫ sol neqꝫ luna neqꝫ astra re
spicere poterūt. Et ita intelligit illud. Erūt si-
gna in sole luna ⁊ stellis. hec ille. Possunt q̄ꝫ
hec signa p̄dicta intelligi ꝫm sensum allegori-
cū siue spūale: vt sit sensus. Sol obscurabit. s.
xp̄s q̄ est sol iusticie illuminās oēm hoiem ve
nientē in hunc mundū. Joh. j. Unde de seipso
ait Joh. viij. Ego sum lux mundi. Tūc em̄ ob-
scurabit: qꝛ tpe antixp̄i p̄dicatione ⁊ miracu-
lis nō clarescet. In sole em̄ ꝫm Augu. tria cōsi
derant. s. ꝙ est ꝙ lucet ⁊ ꝙ calefacit: ⁊ silr in
christo tria sunt. s. diuinitas: sapientia: ⁊ boni
tas. Circa que tūc tpis parū ante iudiciū vide
bit obscurari: qꝛ hoies illius tpis in fide insta
biles: nō deū appellabūt eū sed purū hoiem:
nec credent illū fuisse hominem veritatis: sed
magis erroris nō habuisse spm̄sanctū: sed spm̄
malignū: ⁊ iō de ipso dici poterit illud Apoc.
vj. Sol factus est niger quasi saccus cilicinus
Ille q̄ sol tūc obscurabit de quo dr Malach.
vlti. Vobis timētibus nomē meū orit sol iu-
sticie ⁊ sanitas in p̄nis eius. i. brachijs in cru
ce extēsis. Antichristus aūt tūc erit valde clar⁹
qꝛ vbiqꝫ de eo predicabitur ⁊ miracula facere

videbit :ipse quoqꝫ exaltabitur ⁊ xp̄s humilia-
bitur. De quo exponi pōt illud qđ ait Salo.
Eccl's.x. Est malū qđ vidi sub sole:positū stul-
tus in dignitate sublimi:⁊ diuitē sedere deor-
sum. Per lunā aūt que tūc nō dabit lumē suū
intelligit ecclesia que illuminat a xp̄o sicut lu-
na a sole. Et iō dr̄ Apoc.xij. Signū magnū ap-
paruit in celo:mulier amicta sole.i.eccl'ia ifor-
mata xp̄i ꝯuersatiōe. Ista em̄ luna.s.eccl'ia tūc
eclypsabit ꝑ interpositionē terre.i.amoris ter-
renoꝝ inter ipsam ⁊ solē iusticie xp̄m. Et tunc
in ea nō relucebit christi humilitas vel paup-
tas nō mundi cōtemptus:non terrenoꝝ abie-
ctio vel animarum zelus. Sed cupiditas:aua-
ricia:pōpa:superbia:⁊ omnia vitia:vt ait dn̄s
Mat.xxiiij.di.ꝙ tunc abundabit iniquitas.
Unde ⁊ Chryß.super Mat.inquit. Sicut ho-
mo circa mortem multas patitur fantasias:sic
mundus in exitu multos patietur errores ⁊c.
Ista ergo luna tunc nō dabit lumen suū:q: ec-
clesia eo tp̄e sanctitatis sue lumen nō demon-
strabit:vnde obscura erit:q: nec miraculis ra-
diabit nec doctrine splendore clarescet:⁊ diui-
na officia celebrare nō poterit tēpore antixp̄i.
Dañ.viij. Per stellas aūt de celo cadentes in-
telliguntur hoīes qui sancti videbant dicētes
cum ap'lo ad Phil.iij. Nostra aūt conuersatio
in celis est:qui antixp̄i tp̄e cadent de celo.i.de
celesti conuersatione. Legimus em̄ ꝓpter tria
stellas de celo cecidisse. Primo per caudā dra-
conis Apocal. xij. Secundo per terremotum
Apoca.viij. Tertio vō per cornu Daniel. viij.
Nam antixp̄s quosdā decipiet per miraculoꝝ
falsoꝝ operationē ⁊ istos per caudā trahet:q:
sicut cauda operit bestie turpitudinē: sic falsa
miraculoꝝ operatio operiet antixp̄i iniq̄tatē.
Quosdā vō decipiet ꝑ donorum largitionē:⁊
istos ꝑ terremotū deijciet. vnde glo.sup illud
Dañ.xj. Terrā diuidet gratuito:ait. Quos em̄
antixp̄s subiugare terrore non poterit:auari-
cia subiugabit. Quosdā etiā a fide retrahet ꝑ
tormentoꝝ illationē:⁊ istos ꝑ cornu eijciet. vñ
Greg.inq̄t. Robustos quippe antichristus in-
terficiet:⁊ eos qui mente inuicti sunt corpora-
liter vincet. Uñ Dañ.viij.dr̄ de antixp̄o. Deie-
cit de stellis celi ⁊ ꝯculcauit eas. Iste sunt stel-
le que in eius ꝑsecutione obscurabunt:de qui-
bus Iohel.ij. Stelle retraxerūt lumē suum.⁊
Iob.iij. Obtenebrētur stelle caligine eius. Et
ipse antixp̄s dicere poterit illud Ezech. xxxij.
Nigrescere faciā stellas. Solemqꝫ obscurari
pōt intelligi ꝫm sensum theologicū siue mora-
lem:vt sit sensus,sol obscurabitur,i, intellect⁹
humanus:q: sicut sol inter oēs planetas : ita
intellectus iter oēs anime potētias est magis
clarus. Et sicut sol alijs planetis lucē suā cōi-
cat:ita intellectus alias potētias sue lucis vir-
tute illuminat. Iste igit sol.i. intellectus hu-
manus tp̄e antixp̄i obscurabit quātū ad fidei
nostre cognitionē:⁊ quantum ad legis diuine
obseruationē:⁊ quātū ad nr̄e cōditionis verā
cōsiderationem:q: fidem verā non habebit:le-
gem dei seruare nō curabit:⁊ magis corpus ⁊
cetera corruptibilia ꝙ̄ aīam suā immortalem
estimabit:qđ est signū stulticie ⁊ cecitatis. vñ
Ber.ait. Stulti examinatores de maximis mi-
nimam:de minimis maximā curam gerunt.
Maiorem enim curam habent de carne mor-
bida seruāda ꝙ̄ de aīa.immo vt corticem car-
nis custodiant nutriāt ⁊ impinguent: nucleū
anime sepe perdunt. hec ille. Iste quoqꝫ sol.i.
intellectus humanus qui debet eleuari in me-
dio celi ⁊ ibi stare:vt ī figura habet Iosue.x.
idest in fide ecclesie firmiter permanere:tūc de
celo ecclesie cadens nō ad diuina eleuabitur:
sed in terrenis ⁊ momētaneis defigetur:⁊ tūc
verificabit illud Amos.viij. Occidet sol meri-
die. Et hoīes illius tp̄is sic obscuratū haben-
tes intellectum dicere poterunt illud Sap.v.
Sol intelligentie non est ortus nobis:lassati
sumus in via iniquitatis ⁊ ꝑditionis ⁊ ambu-
lauimus vias difficiles:viā aūt dn̄i ignoraui-
mus. Per lunā aūt intelligitur voluntas hu-
mana:q: sicut luna illuminatur a sole:sic volū-
tas ab intellectu dirigitur. Unde philosoph⁹
iij.de aīa inquit. Volūtas nō fert nisi in preco-
gnitum. Ipsa igit volūtas que charitate ⁊ fer-
uore ⁊ bonis desiderijs ac opationibus dꝫ cla-
rescere:tp̄e antixp̄i erit tota obscura ꝑ torporē
⁊ negligentiam ⁊ mala desideria:⁊ tunc veri-
ficabitur illud Ezech.xxxij. Luna nō dabit lu-
men suum. Per stellas autem intelligitur me-
moria ⁊ potētie sensitiue. Sicut enim corpus
celeste ornatur stellis:ita corpus hoīs ornatur
memoria ⁊ potentijs sensitiuis:que debēt cir-
ca celestia exerceri:sed tp̄e antixp̄i circa terre-
na reuoluentur:⁊ ideo cadere de celo dicunt.
Aliter etiā predicta omnia exponi possunt my-
stice. Nam per solem significatur papa siue ec-
clesiastica dignitas. Per lunam vō imperator
siue regalis potestas.c. solite. de maio. ⁊ obe.
Per stellas autē intelligunt oēs alij xp̄iani q̄
sunt q̄si innumerabiles. De q̄bus dixit deus
Abrae Geñ.xv. Suspice celū ⁊ numera stellas
si potes. Sic em̄ erit semen tuū. Iste aūt sol ⁊
luna ac stelle deberēt lucere sc̄itatis splēdore

sed tēpore antixpi verificabitur illud Apoca. vj. vbi dr. q cū agnus aperuisset septimū sigillū: sol factus est niger & luna quasi sanguis: & stelle ceciderūt de celo. Per septimū nāq sigillū videtur sm quosdā intelligi septimus millenarius annus a creatione mūdi: in quo sol. i. papa siue ecclesiastica dignitas obscurabitur in cordibus hominū: ita vt in cōtēptū quodāmō habeatur et ei nō obediatur. Itē obscurabitur. i. p malā vitam & exēplaritatē denigrabitur. Ecclesiastici enim ordo pre ceteris lucere dz mētis sctitate: cordis puritate: carnis castitate: oris veritate: operis strenuitate: victus sobrietate: gestus maturitate: vestis hūilitate: & totius vite honestate vt colligi pōt ex his q habentur in. c. ecclesie. xxxv. dist. & in. c. clericus. di. xli. & . xliiij. dist. p totū. & de con se. dist. v. c. in oibus. & ex. de vi. & hone. de. c. a crapula. Sed tūc ecōtrario erit: nam ecclesiastici corū actio nō respōdebit eorū pfessioni. Eorū enim pfessio est deifica: sed actio erit demoniaca: tenebūt loca sanctorū sed nō exercere volēt opa eorū: sicut papit in. c. nō est facile. xl. dist. Luna qz. i. imperialis & regalis tpalisq ptās q lucida esse deberet p iustitiā & eqtatē: sanguinolēta erit p iniusticiā & crudelitatē et subditorū oppssionē. De qua seuitate dr in Policrato li. v. c vj. Cū in subditos ptās seuit: idem est ac si pupillū tutor psequatur vel cū suo mucrone iuguletur: ob cuius defensionē traditū sibi gladiū accepit. Tūc autē tpis poterit dici multis pncipibus regibus et imperatoribus illud Esa. j. Manus vre sanguine plene sunt. Ceteri etiā xpiani per stellas designati cadēt de celo. i. de opatione celesti et xtuali: qr de illis xificabitur illud prouerbiū pergamensiū quo dr. Ois hō in suo ministerio pauperrime seruit deo. Tropologice aūt exponēdo. Per solē q obscurabitur intelligitur charitas: q refrigescet. Mat. xxiiij. Abūdabit iniqtas & refrigescet charitas multorū. Per lunā que nō dabit lumē suū intelligitur fides q deficiet in qmpluribus xpianis. j. Tim. iiij. In nouissimis diebus discedēt quidā a fide. Hiere. vij. Perijt fides et ablata est de ore eorū. Per stellas xo cadētes de celo intelligūtur alie xtutes q euanescēt. Threñ. j. Egressus est a filia syon ois decor eius. i. ab aīa fideli ois ornatus xtutū. Hugo aūt cardinalis sup Luc. exponēs illa xba. Erūt signa i sole & luna & stellis & in terris pressura gentiū ait. Signū in sole est obscuratio: & in hoc denotatur imperia prelatorū. Signū in luna est sanguis: et in hoc notatur carnalis amor cōsanguineorum: et partialitas. Signū in stellis est casus in terrā & in hoc significatur auaricia clericorū & religiosorū. Signū aūt in terra est pressura: & in hoc notatur mutua oppressio laicorū.

E

T Ertiū signū erit angelicarū xtutū cōmotio. de qua Mat. xxiiij. dr. Uirtutes celorū mouebuntur. & Luc. xxj. idē dr. Et hoc etiā sm pfatos doctores dupliciter intelligi valet: aut p ordine xtutū: q sm Dionys. in libro de angelica hierar. est medius in media hierarchia: aut p oibus celestibus spiritibus. Si primo modo: sic virtutes celorum mouebūtur: qr angeli illius ordinis quorū officiū est circa mūdi regimē faciēdo aliqua facta insolita ad reuocandū mētes hoim in deum: per modicū tēpus ante christi aduentū facient facta maioris admirationis q vnq ante fecerint: & in ipso aduētu mouere cessabūt corpora celestia. Accipiēdo xo virtutes p oibus angelis beatis: dicūtur moueri: sm magistrum Petrū lombardū in. iiij. dist. xlviij. nō metu dānationis vel aliqua perturbatione pauoris: sed quadā admiratiōe eorū q videbūt. Et sic intelligitur illud Job. xxvj. Colūne celi pauēt & cōtremiscūt ad nutū eius. vbi Greg. ait. Quid ergo facient tabule qn tremūt colūne. Quid xgula deserti qn cedrus paradisi cōcutitur. & Remigius dicit. Quid mirū tremere homines cū in cōspectu iudicij tremunt angelice potestates. Chrys. qz in qt. Cū is angeli conscij sibi non sint: videntes tñ infinitas multitudines condēnari: nō intrepide illic stabūt. s. timore quodā reuerētiali: sm Alexā. de ales in. iij. parte summe. in tractatu de aduentu christi ad iudicium & Rich. in. iiij. dist. xlviij. Ubi etiam dicunt q virtutes celorum mouebūtur ex preparatione pugne. vñ Chrys. ait. Sicut cū rex pcessurus ad bellū cōtra aliquē expeditionē mandati in populo: dignitates oēs mouentur & exercitus cōcitatur totaq ciuitas feruet: quāto magis rege celesti exurgēte iudicare viuos et mortuos angeli spūs mouebuntur: terribiles ministri terribilē dñm precedentes. hec ille. Dicet ergo ille iudex spiritibus angelicis illud Ezech. vij. Canite tuba: preparent oēs ad preliū. Ira enim mea sup vniuersum populū.

F

H Ec sunt principalia signa que reperiūtur in euāgelio expressa: tñ multa alia horribilia signa creduntur debere accidere de qbus Lucanus aliqua ponit in. j. licz in totū nō dicat verū. Ait ergo. Sic cum cōpage soluta. Secula tot mūdi suprema coegerit hora. Antiquum repetēt chaos omnia mixta. Sydera syderibus concurrent: ignea polum.

Astra petēt: tellus extēdere littora nollet. Excutietq; fretū fratri prraria phebe. Ibit & obliquū: bigas agitare p orbē. Indignata diē poscet sibi: totaq; discors. Machina diuulsi turbabit federa mūdi. Nō est aūt mirū si horribilia signa precedēt exterminiū mundi. Nā vt dicūt doctores: qñ de⁹ vult aliquod magnū flagellū mittere in mundū solet plerūq; aliqua signa pmittere: inter que sunt tria. s. solis & lune eclypsatio & obscuratio: cometarū apparitio & portentoꝝ frequētatio: ꝓpter que timēdū est: ne immineāt in primo hoib⁹ mala. De primo inqt Ptolomeus ī suo cētiloquio. Sol & luna sunt dñi alioꝝ planetarū: eo ꝙ sunt cause toti⁹ operis & gubernatiōis stellarū. Et iō eclypsis accidētia grādia significat. & Messalla. c. vij. de tēporum varietate ait. Scito ꝙ eclypsis solis aut lune nō poterit fieri quin significet aliqđ magnum accidēs ſm qualitatē eclypsis ipsi⁹. & Vergili⁹ in. j. Georgi. ait. Sol tibi signa dabit: solē qs dicere falsum audeat: ille etiā cecos instare tumultis Sepe monet: fraudes: & operta tumescere bella &c. Vñ recitat Ricobaldus in chronicis suis ꝙ anno Neronis. iiij. solis obscuratio fuit & terremot⁹ magnus et tūc magna ꝑsecutio insurrexit contra xpianos. Tpe etiā Cōstātini tertij facta est solis obscuratio & postea Saraceni in Siciliam nauib⁹ deuenerūt et eā depredati sunt ac alia multa mala fecerūt. Silr tpe Lotharij secūdi fact⁹ est sol sanguine⁹ & post paucos dies hominū lues est secuta. De secūdo autē signo. s. apparitionis comete est sciēdū quicquid dicat Tulli⁹ in. ij. li. de natura deoꝝ. et Pictagorici: ꝙ cometa nō est stella fixa nec erratica de natura celi: sed est vapor ad volūtatem creatoris accēsus in viscosa materia et adustibili vt ait Johānes Damascen⁹. De cuius apparitione dicit Ptolome⁹ in cētiloquio ꝓpositione. c. ix. & in. ij. quadrupti. c. vlti. & Aristo. j. Metheo. ꝙ significat malos effectus. Scribit aūt Seneca in questionibus naturalib⁹ ꝙ due insule submerse sunt prenunciāte cometa. Justinus etiā scribit ꝙ anno q̄ natus est Mitridates q̄ regnauit in Asia primo anno quo regnare cepit cometa p multos dies apparuit resplēdēs tāta luce vt celū omē videretur ardere: que in quātitate videbat magnū celi spaciū occupare & in luce vincebat splendorem solis apparebatq; singulis diebus p quattuor horas. Hic autē rex crudelissimus romanis atrocia bella gessit: et homicidia multa fecit fieri: vt scribit Eutropius & etiā Valeri⁹ in rubrica de crudelitate. De his tñ cometis tenēdum est illud qđ dicā in sermone. xvj. hui⁹ partis parte. iij. Tertiū aūt signū est portētoꝝ frequētatio. Unde Plini⁹ scribit in. ij. naturalis hystorie. Anteq̄ Crassus romanus occideret a parthis ferrum pluit in Lucania: et oēs lucanos milites qui multi erāt incrassati exercitu occidit. Recitat q̄s Orosius ꝙ anno ab vrbe condita. cccclxxx. sanguis de terra e multis fontib⁹ scaturīt: et anno sequēti terribilis pestis romanos inuasit. Apud tharētinos cū panes p conuiuia frāgerētur: cruor e medijs panib⁹ fluxit: & tūc per septē cōtinuos dies grādo lapidum immixtis etiā testaꝝ fragmētis terrā latissime verberauit. Refert q̄s idē Orosius ꝙ multa bella horribilia atq; crudelia ꝓdigia maxima premonstrarūt: maxime bellū punicū cū romanis. Nā bos quidā locutus est rome dicens. Caue tibi roma. Et Aug. in. v. li. de ciui. dei. c. vlti. de hoc inqt. Omitto boues locutos: infantes nondū natos quedā v̄ba clamasse de vteris matrum volasse serpētes: feminas & gallinas in masculinū sexū fuisse cōuersas. Inter cetera aūt mala que ex post secuta sunt: ſm Orosiū in ea pugna q̄ apud cānas facta est q̄draginta quattuor milia romanoꝝ cesa sunt. & Hannibal in testimoniū victorie tres modios anulorum aureorū q̄ ex manibus interfectorū detracti fuerāt Carthaginē misit. Vñ ſm quosdā ciuitas que nūc dr̄ Pensaurū ꝓpter hoc sic appellata fuit: q: ibi dicti anuli pensati sunt. Multa q̄s ꝓdigia & signa ostēsa sunt ante destructionē Hierusalē: de q̄bus tractat Josephus in li. de bello iudaico. Inter q̄ stella quedā p annū in forma gladij stare visa est quasi imminens de sup ciuitati. Itē cū in festo populi cōuenissent octauo die mēsis aprilis: hora noctis nona tātus fulgor luminis arā tēpluq; circundedit vt dies clarissimus videret. Māsitq; spacio hore dimidie. Qđ quidē ignaris ꝓsperū visum est: sed peritis portētū exitiale apparuit. Luna insup eclypsim per duodecim noctes continuos passa est. Item ianua tēpli que erat ad oriētē cū esset ere solido induta tāti pōderis vt vix viginti viris summo conatu impellentibus clauderetur: repente hora noctis sexta sesipsa aperta est: q̄ꝫ ferreis vectibus teneret. Insuper die. xx. Maij ꝓpe solis occasum visi sunt currus et quadrige in omni regione per aerē ferri: & armatoꝝ cohortes nubibus cōmisceri. Item in nocte pentecostes sacerdotes ingressi templū ad diuina officia celebranda: primo senserūt quosdam strepitus et paulopost,

audi erũt voces clamãtes. Discedamus ab his sedibus. Quidã etiã noĩe Iesus p quattuor annos ante ipsam destructionẽ clamauit ↄtinue alta voce dicens. Vox ab oriẽte: vox ab occidẽte: vox a quattuor vẽtis: vox sup hierlm: vox super sposos ⁊ sposas: voxq; sup vniuersum populũ. Sicq; clamãs discurrebat p vicos ⁊ plateas: ⁊ flagellatus ac pcussus ⁊ ante iudicẽ flagris vsq; ad ossa laceratus vt taceret cũ quodã eiulatu semp illud replicabat addẽs. Ve hierosolymis: ve masculis ⁊ femellis. Si ḡ tot signa precesserũt iudiciũ ⁊ flagellũ particulare: pfecto plura precedẽt iudiciũ ⁊ exterminiũ generale. Et hoc pz etiã ex euãgelio: maxime Lu. xxj. c. vbi inqt dñs. Erit in terris pressura gentiũ pre cõfusione sonitus maris ⁊ fluctuũ: arescentibus hoĩbus pre timore ⁊ expectatione q̃ superueniet vniuerso orbi. ⁊ in eo. c. etiam ait. Erũt signa magna. Ex quo nõ est dubitandum ꝙ ante iudiciũ videbunt terribilia signa: nõ solũ in sole: luna: ⁊ stellis: sed etiã in aere: in auibus: in terra: ⁊ in arboribus: in mari: in aĩalibus: in aquis: in fluminib᷒: ⁊ in oĩbus abyssis: ac ceteris creaturis. Jõ inqt dñs vbi. s. Ve autem pregnãtibus ⁊ nutrientibus in diebus illis Erit eñ pressura magna sup terras. ⁊ Math. xxiiij. ait. Tũc plangent se oẽs tribus terre. s. propter terribilia signa que videbũt ante iudiciũ. O igit insensati pctõres quale erit cor vestrũ in illa hora: quõ stabit cõscia vr̃a. Multis ergo nõ timere in illo tpe: timete nũc deũ ⁊ deponite pctã vestra. Ait enim Dauid ps. cxj. Beatus vir qui timet dñm. sequit. disponet sermones suos in iudicio: q: in eternũ nõ cõmouebit. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit.

De causis signorum precedentium iudicium vniuersale. ❧ B

t Ertia ⁊ vltima pars nr̃i sermõis dr̃ causationis. s. quare tot signa mittet deus ante diẽ iudicij? Et respondeat pdicti theologi vbi. s. ꝙ maxime hoc faciet ppter tria. Primo rõne ostensionis. s. ad ostendẽdũ q̃ terribilis erit aduentus filij dei veniẽtis ad iudicandũ: qm̃ oẽs creature tm̃ vident pauere ꝙ potius appetere cognoscunt oẽ exterminiũ q̃ tã terribilẽ iudicẽ expectare. De quo Dan. vij. dr̃. Thronus eius flãma ignis: rote eius ignis accẽsus: fluuius igneus rapidusq; egrediebat a facie eius. Propter metum ergo incutiendũ hoĩbus hec signa terribilia veniẽt. Est aũt metus instãtis vel futuri periculi cã mẽtis trepidatio, l. j. ff. qd̃ me. cau. Et pfecto talis metus nõ solũ in cõstantẽ virum cadet: de quo in. l. metũ. ff. eo. ti. sed in quẽcũq; cõstantissimũ. Ista aũt signa terribilia ⁊ formidabilia cõgrue pcedere habẽt sniam vltimã iudicij vniuersalis ⁊ seuerã vindictã eterne dãnationis reproboꝝ. Erũt eñ tanq; admonitio q̃dam pcedẽs cõdemnationẽ ⁊ punitionẽ: sicut fieri dz ƀm iura. Vñ dr̃. in. c. sacro. de sen. excõ. Prohibemus ne qs in aliquẽ sniam excõicationis pmulgare psumat: nisi competẽti admonitione premissa. ⁊. xvj. q. vij. c. Oẽs decime. dr̃: ꝙ nemo dz excõicari p pctõ: nisi trina admonitione pmissa. Multo magis excõicationẽ eternã: ⁊ perpetuã separationẽ maloꝝ a cõsortio btõꝝ debẽt admonitiones pcedere. Sicut ergo in tẽpestate coruscatio pcedit tonitruũ: licz naturaliter simul ipsum tonitruũ ⁊ coruscatio cõcausentur: ita tonitruũ diuine sententie ⁊ eterne dãnationis pcedent coruscationes portentoꝝ ⁊ signorũ: licz aũt coruscatio prius recipiat a sensu nr̃o q̃ tonitruus rõne naturali: q: illuminatio fit in instanti. ij. de aĩa. ⁊ sonus successiue: ⁊ ideo visu velocius sentimus coruscationem q̃ auditu percipiamus tonitruũ. Vñ etiã ordinatione diuina hoc pcedit vt admoneant homines se signo crucis munire ⁊ dei auxiliũ postulare ne tonitruo ⁊ fulminibus occidantur. Et siĺr taliũ horribilium signoꝝ coruscatio admonebit oẽs vt de pctis suis cõterant ⁊ peniteant: ne eternaliter perimant. Maximã itaq; incutient formidinẽ quibuscũq; etiã audacissimis viris pdicta signa. Si ergo timent hoĩes insolitã solis obscurationẽ: sicut factus fuit in morte cesaris: de qua ait Vergi. j. Georgi. Ille etiã extincto miseratus cesare romã. Cũ caput obscura nitidũ ferrugine texit. Impiaq; eternã timuerũt secula noctem. Si timẽt nõ cõsuetas tenebras: sicut egyptij: de qbus dr̃ Exod. x. Facte sunt tenebre horribiles in vniuersa terra egypti: tribus diebus nemo vidit fratrẽ suũ nec mouit se de loco in quo erat. Si timẽt terremotũ: ventoꝝ vehementiã: fortunas maris: fulgura ac coruscatiões ⁊ tonitrua: nocturnos strepitus ac serpentiũ sibilos ⁊ draconum: leonumq; rugitus: quãto magis timebũt sic horribilia signa vocesq; seuerissimi iudicis dãnantis ⁊ exprobrãtis malos. Que ↄsiderãs Hiero. sup Mat. inquit. Quotiẽs diẽ iudicij cõsidero toto corpore cõtremisco. Siue eñ comedã siue bibã siue aliquid aliud faciã: semp videt illa tuba terribilis insonare auribus meis. Surgite mortui venite ad iudiciũ. Et idem ait ad Chromaciũ ⁊ Heliodorum. Ego in scelerum meorũ

latēs sepulcro: ⁊ pctōrum vinculis colligatus: quotidie illū dñicū clamorez expecto. Hierony me veni foras. Ego deniq͂ omnia tuta timeo. Quid audis pctōr: q̄d Hiero. dicit: ⁊ quis ipse erat: nōne sanctus: nōne ꝓbus ⁊ virtuosus: nōne a curis terrenis penitus absolutus: nonne pnīa maceratus: nōne in dei opere assiduus: et tamē clamat. Ego timeo. Et cur nō times tu o amator seculi: o negligens in via dñi. O pctōr neq̄ssime cōtremisce ⁊ cōcutiantur oīa viscera tua: depone fatuitatē mētis tue qua fit vt non timeas: ⁊ sepius mēte reuolue Hieronymi verba dicentis: ego timeo.

D

s Ecūda rō illoꝝ signoꝝ ē accusationis. Nā oēs quasi creature immutabuntur parate ad vindictam cōtra pctōres: iuxta illud Sap. v. Armabit omnem creaturam ad vltionem inimicorū suoꝝ. vnde Deut. xxxi. dicitur. Inuocabo cōtra eos celū ⁊ terram. Nā cum deus oēs creaturas fecerit ad hoīs vtilitatem ⁊ oēs deo obedierunt hoī seruiendo: ipse vo hō rebellis ⁊ inobediens creatori suo extiterit: ideo accusabūt eū quasi ingratū. Clamabit nāq͂ suo modo celū. O deus oīpotens ego hoī ministraui cuz planetis meis influendo super terram ⁊ alia operando que tu iussisti: ipse vo te offendit: ergo vindica iustissime iudex. Clamabūt sol ⁊ luna ⁊ stelle. O deus magne nos dedimus pctōribus lucē vt tuū ꝓsequeremur imperiū: illi vo i oībus cōtēpserūt: fac ergo vindictā. Clamabit hoc mō aer: clamabit terra: clamabūt aque ⁊ oīa que in eis sunt. Jō Hugo de scto Vic. ait. In die vltionis nihil habebit qd̄ respōdere possit hō peccator: vbi celuz ⁊ terra: sol ⁊ luna: dies ⁊ noctes ⁊ totus mūdus: ⁊ oēs creature stabunt aduersum nos in testimoniuz peccatoꝝ nostroꝝ.

J

t Ertia rō illoꝝ signoꝝ ē cōpassionis. Mouebunt vtiq͂ quodā affectu pietatis ⁊ cōpassionis cūcte creature ad cōpatienduz miseris damnatis. vñ Chrys. super Mat. ait. Patrefamilias moriēte tota domus eius turbat: familia plāgit ⁊ nigris se vestib⁹ induit. Sic humano genere circa finē cōstituto celi ministeria lugent: ⁊ candore deposito tenebris induunt. Licz eñ oēs creature suo mō accusabūt pctā nrā dei iusticia hoc requirēte: nature tñ humane cōpatient: ⁊ eius dānationi. Plāget ergo sol eternā hoīm dānationē: planget luna: plāgēt stelle: plāgēt oīa elemēta ⁊ vniuerse creature. O q͂ durus es tu pctōr: q͂ ferreus: q͂ tibi ipsi crudelis: qui te dānandū cōspicis ⁊ morti sempiterne dedicandū ⁊ nō ploras. O saxeū pectus. O adamātinū cor. O insensibilis mēs peccatricis aīe plāge: qr sol te plāget: plāge: qr te plāget luna: plāge: q: plāgēt te oīa elemēta. Accipe exēplū illius regis de quo legit in hystoria scti Josaphat qd̄ exēpluz sctūs Barlaam illi dixit. Videt q erat qdā rex potentissimus q̄ licz in magnis esset ꝓsperitatibus: nunq͂ tñ ridebat: nūq͂ in tripudijs aut in alijs locis cōsolationē accipiebat: sed semꝑ mestus: semꝑ timidus: ⁊ semꝑ lachrymosus apparebat quē frater suus carnalis humaniter rephēdit dicens. Cū sis ita magnus rex ⁊ potēs ⁊ nullus ꝯ te insurgere possit: nullūq͂ hoīem mundi timere habeas nō est bñfactū: immo rephēdēdū illud qd̄ agis. s. semꝑ tristari ⁊ nūq͂ ꝓcerib⁹ tuis aliquā leticiā demonstrare. Cui ille dixit. Als tibi rñdebo. Erat aūt consuetudo q qñ aliqs debebat decapitari: in sero ibāt tubicines regis ad portā eius: quosdā terribiles iusticie sonit⁹ faciētes. Deinde hora matutinali ridebāt silr faciētes: hora vo tertiarū reuertētes: tertiū faciebāt signū: ⁊ ille decapitādus ad locum iusticie ducebat. Misit ergo rex illa die in sero ad domū fratris sui tubicine sonitus iusticie facientes. Quib⁹ auditis ille cepit flere ⁊ lachrymari totāq͂ noctē ille duxit insomnē in anxietatib⁹ ⁊ angustijs: veniētes aūt tubicines hora matutinali: silr fecerūt. Qd̄ audiēs ille ꝓtinus induit se vestib⁹ nigris: posuitq͂ cinerem sup caput suū: chordāq͂ collo apposuit ⁊ ꝑrexit ad curiaz regis cum maximo eiulatu: ibi expectās donec rex exurgeret. Quē diu rogātē vt corā rege duceret: tādē rex eū venire fecit. Ille vo se ad terrā ꝓijcēs misericordiaz clamare cepit. Cui rex inq̄t. Habuisti ne timorē i hac nocte postq͂ audisti tubicines mortis? Cui ille inq̄t. Nūq͂ dormiui sz angustias mortis semꝑ ab illa hora habui. Cui rex inq̄t. Si tu tm̄ me timuisti fratrem tuū quē nūq͂ offendisti: timēs ne te decapitari facerē: quare ego timere nō debeo expectans illū terribilē iudiciȷ diē: in quo corā illo seuerissimo iudice apparere debeo q̄ nullius acceptat personā: qui nō corporali morte sed eterna cōdemnat delinquentes? Si tu frater mi horruisti tm̄ tubā hoīm: tātūq͂ ꝓpter illā lachrymatus es: quō ego possum nō timere ⁊ lachrymari expectās illā horribilē dei tubā oēs ad iudiciū aduocātis. O igit stulti pctōres: o demētes hoīes: o fatui mortales: sequimini exēplum huius regis vestrosq͂ defectus plangite in hoc seculo: vt post in eternū gaudere valeatis in futuro. Amen.

Feria. ij. post dñicā primā in quadragesime

de iudicij universalis opinatiõe: discussione: et sententiatione seu diffinitione. Sermo .x. K

Congregabuntur

c ante eũ oẽs gentes. Mat. xxv. et in euãgelio occurrẽtis ferie. Q̃ sit terribilis de⁹ cõtra peccatores patet in eiectione angelorũ peccãtiũ de paradiso cũ principe eorum lucifero. de quo habet Esaie. xiiij. et .ij. Pet. ij. dr. Deus angelis peccãtib⁹ nõ pepercit: sed rudẽtibus inferni detractos in tartarũ tradidit cruciãdos. Itẽ in snia lata cõtra Adam et Euam: ejiciẽdo eos de terrestri paradiso. Gen. iij. In diluuio in quo oẽs hoies mortui sunt: exceptis octo. Gen. vij. In quinq3 ciuitatib⁹ submersis Gen. xix. In primogenitis egyptiorum interfectis. Exod. xij. In pharaone multipliciter flagellato et demũ in mari submerso. Exod. xiiij. In amalech cui⁹ memoriã deleuit. Exod. xvij. In duob⁹ filijs Aarõ ab igne deuoratis. Leuitici. x. In blasphemo lapidato. Leuiti. xxiiij. In populo deuastato post carnes comestas. Nume. xj. In Maria lepra percussa. Numeri. xij. In colligẽte ligna lapidato. Nume. xv. In dathã et abiron a terra deuoratis. et .ccl. viris thuribula in manu habẽtibus vt offerrẽt sacrificiũ cũ Chore eorum duce igne de celo descẽdẽte perēptis. Numeri. xvj. In Moyse et Aaron ad aquas contradictionis: qb⁹ dixit de⁹ q̄ ꝓpter incredulitatẽ nolebat eos ingredi terram promissionis. Nume. xx. Et finaliter in sexcẽtis milibus virorum quorum nullus intrauit terrã ꝓmissionis p̃ter duos: scz Josue et Caleph: sicut minatus fuerat dñs Nume. xiiij. In serpentibus immissis deuorãtibus populũ. Nume. xxj. In Achor cũ tota familia occiso. Josue. vij. In exterminio populi israel in q̃ mortui sũt ĩ duabus vicib⁹ .xl. milia virorum gladio: et trib⁹ Beniamin ꝓpter peccatuz Gabaonitarũ vbi mortui sunt .xxv. milia pugnatorum. Judic. xx. In heli morte damnato cum filijs. j. Reg. ij. et .iiij. In Saul reprobato. j. Reg. xv. ꝓpter cuius pctm̃ fames venit in terrã et illi post mortẽ ei⁹ destructi sunt. ij. Reg. xxij. In .lxx. milib⁹ hoib⁹ occisis ab angelo. ij. Reg. xxiiij. propter superbiaz David. Item in .clxxxv. milib⁹ occisis propter blasphemiã sennacherib. iiij. Reg. xix. In propheta occiso a leone. iij. Reg. xiij. In .xl. duob⁹ pueris ab vrsis occisis. iiij. Reg. ij. In Giezi facto leproso propter symoniam. iiij. Reg. v. In Ozia rege iuda volẽte adolere incẽsuz in altari q̃ factus est leprosus. ij. Paral. xxvj. In populo a chaldeis captiuato. ij. Macha. iij. In antiocho grauiter ĩfirmitatib⁹ ꝑcusso. ij. Macha. ix. In seruo nequã cõseruũ suffocante spoliato et incarcerato. Mat. xviij. In Anania et saphira subito decedentibus. Act. v. In Herode ab angelo ꝑcusso. Act. xij. Jdõ di Leuit. xxv. Unusquisq3 timeat deũ suũ. et Deut. iiij. dicit de⁹. Discãt timere me omni tẽpore. et Deut. vj. Dñm deũ tuũ timebis et ipi soli seruies. Et idẽ habetur Josue. xxiij. et .j. Reg. xij. et in multis alijs locis sacre scripture que causa breuitatis omitto: exhortãtur oẽs ad timendũ deũ. Unde ij. ad Cor. v. inqt apls. Timorẽ dñi oĩbus suademus. Uera est eñ illa snia Greg. in quadaz homel. di. Bene vnusqsq3 de die nouissimo formidare dz: q2 in quo inuenerit eũ suus nouissimus dies cũ de hoc seculo egredietur: taliter in die nouissimo iudicabitur. De quo iudicio tres cõsiderationes faciemus. Prima di opinationis. Scda discussionis. Tertia et vltima sentẽtiationis siue retributionis.

Pars prima. s. vtruz possit sciri quo tẽpore futurũ sit iudiciũ vniuersale? L

p Ro expeditiõe prime partis queritur. Numqd aliqs põt scire certitudinaliter diẽ et horã iudicij vniuersalis? Et rñdet ꝺm Alex. de ales in .iij. pte summe. in tract. de aduẽtu xpi ad iudiciũ. q. ij. et beatũ Bon. in .iiij. di. xlviij. art. j. q. iiij. q̄ nõ. Et hoc ꝓbat duplici rõne. Prima dr cõpletionis siue electionis: arguẽdo sic. Tũc veniet finis mũdi qñ cõplet⁹ fuerit numerus electoruz ꝺm theologos in .ij. dist. j. et .ix. quẽ numerum oportet impleri maxime vt impleantur sedes ruinose angelorum. iuxta illud ps. cix. Judicabit in nationib⁹ implebit ruinas. vñ hec fuit vna ex causis creatiõis hoĩs: ꝺm magistrũ in .ij. di. j. Sed numer⁹ electorum est soli deo cognit⁹. vñ Grego. in quadã collecta mortuorum inqt. Deus cui soli cognit⁹ est numerus electorum in supna felicitate collocandus: ergo ipsi soli est cognit⁹ finis mũdi et cõsequẽter dies iudicij. Secũda rõ dr terminationis: principiũ eñ et finis mũdi debẽt simul correspõdere: q̄ deus est principiũ et finis tot⁹ creature q̃ ait Apoc. j. et vlti. c. Ego sum principiũ et finis. Uñ inqt Alexã. de ales in .iij. pte summe. in tractatu de cõuenientia incarnationis xpi. q. ij. ꝺm Paulũ termegistũ q̄ diuina essentia est sicut sphera intelligibilis cuius centrum est vbiq3: circũferentia vero nusq̃. Sicut eñ centrũ finit lineas et ab ipso linee deducũtur: ita creator finit creaturas et deducit eas ad finẽ. Sicut ergo principiũ mundi

soli deo fuit cognit⁹. Ad hoc vt finis corrspō: deat principio ipse finis dꝫ soli deo esse not⁹ et nō alicui hoī. Et hāc rōnē ponit Nicolaus de lyra sup Mat. xxiiij.c. Jō aplis querētib⁹ de die aduētus xp̄i ad iudiciū. Act.j.c. rn̄dit dn̄s. Nō est vestrum nosse tp̄a vel momēta q̄ pater posuit ī sua ptāte. ⁊ Mat. xxiiij. ac Mar. xiij. inq̄t saluator. De die aūt illa ⁊ hora nemo scit scꝫ certitudinaliter. Hoc aūt ordinauit deus ad nostrā vtilitatē. Primo vt semp timerem⁹. Scd̄o vt semp prepararemur ad illuꝫ diē tanq̄ de ꝓximo imminentem. Vn̄ Aug. inq̄t. Latet vnus dies vt oēs obseruent̄ dies. Fatuum est em̄ in eo statu viuere in quo mori timeamus. Et Lact. v. diui. insti. ait. Semp ita viuamus quasi nobis cōtinue rōnem reddendā arbitre mur. Nō est ergo nobis not⁹ dies vltimi finis mūdi. Licꝫ aūt sctūs Methodi⁹ in lib. de pri mis ⁊ nouissimis tp̄ibus. ⁊ Eusebi⁹ in chroni ca sua. ⁊ Thelosor⁹ p̄sbyter et heremita in lib. de statu vniuersalis ecclie: opinionē multoruꝫ referāt dicentiū finē mundi debere esse in. vij. millenario a creatione sua: qr de⁹ per numerū septenariū oīa disposuit. s. septē planetas: se ptē dies: septē sacramēta ecclie: septē signacu la noui ⁊ veteris testamēti: ⁊ septimo die reqe uit. Vn̄ Greg. inq̄t. Qr septē dieb⁹ om̄e tēpus cōprehēdit̄: recte septenario numero vniuersi tas figurat̄. Tn̄ hoc nō est certū. Certissimum v̄o est ꝙ vnicuiqꝫ erit suus mūdi finis qn̄ mo riens de hoc mūdo exibit. Possum⁹ nihilomi nus cōiecturare ex q̄busdā indiciis qn̄ dies iu dicii in ꝓximo sit futur⁹. Ante em̄ veniet anti xp̄s. iuxta illud apl̄i. ij. ad Thes. ij. Reuelabit̄ ille iniquus quē dn̄s Jesus interficiet spiritu oris sui. Anteq̄ꝫ aūt veniat antixp̄s tria signa apparebūt ex q̄b⁹ cognoscet̄ dies iudicii in ꝓ ximo futurus. Primū erit tribulatiōis mūdi. De qua saluator Mat. xxiiij. ait. Audituri em̄ estis prelia ⁊ opiniones prelioꝝ. Cōsurget em̄ gens in gentē ⁊ regnū aduersus regnū: ⁊ erūt pestilētie ⁊ fames ⁊ terremotus magni p loca. que v̄ba Grego. exponens in homel. sup Luc. xxj. inq̄t. Ultima tribulatio multis tribulatio nibus p̄uenit̄: ⁊ p crebra mala q̄ preueniūt in dicant̄ mala ꝑpetua q̄ subsequuntur. Multa em̄ debēt mala precurrere vt malū valeāt sine fine nūciare. Que quidē tribulationes vt dicit Grego. vbi. s̄. ꝓ maiori parte cōplete erāt vsqꝫ ad tēpus suū. Vn̄ concludit di. Cū multa iam ꝓnunciata cōpleta sint dubiū nō est ꝙ etiam sequētur pauca que restāt: qr sequentiū rerum certitudo est preteritaruꝫ exhibitio. Jsta autē pauca que remāserant videntur nunc cōpleri in tātis tribulationibus mūdi. Scd̄m signuꝫ dicit̄ malignatiōis. s. qn̄ in mūdo fiēt peccata grauia ⁊ horrenda. Non em̄ tenēda est opinio Stoi. q̄ vt inq̄t Tho. j. ij. q. lxiij ar. ij. dicebant oīa pctā esse paria: s̄m em̄ diuersitatē ⁊ quali tatē circūstantiarū vnū pctm̄ est grauι⁹ altero l. aut facta. ff. de penis. Qn̄ ergo in mūdo fiēt pctā sceleratiora: vt sunt symonie: sacrilegia: adulteria: incestus sodomie: periuria blasphe mie: rapine crudelitates: ⁊ vsure ac homicidia ⁊ inuocationes demonū: ⁊ hmōi. Silr quādo hoīes abominabunt̄ sp̄ualia: vt est v̄bū dei et ecclesie sacramēta: tūc erit signū diē iudicii ꝓ pinquū esse. De hoībus em̄ illius tēporis inq̄t Dauid in ps̄. cvj. Oēm escā abominata est aīa eoꝝ. Et saluator Matth. xxiiij. ⁊ Luce. xxj. ait. Cum videritis hec fieri scitote qr ꝓpe est in ia nuis. Tertiū signū d̄r aggrauationis. s. qn̄ nō solū pauci cōmittent illa grauia pctā: sed mul ti et quasi generaliter oēs: et maxime qn̄ sine verecūdia peccabunt. Unde ad hoc propositū adduci posset illud Statii in. ij. theba. Nec ha bēt extrema pudorem. M

p Ossumus q̄ꝫ ostēdere finē mūdi in ꝓ ximo imminere ex cōsideratione finis hoīs. Nā homo d̄r microcosmus. viij. Physicoꝝ. i. minor mūdus. iuxta illud Ouidii in li. de vetula. Est hō maioris mūdi format⁹ ad instar ⁊c̄. Signa ergo finis minoris mūdi: scꝫ hoīs possunt etiā intelligi de fine maioris: qr de silibus idē est iudiciū. v. Mera. ⁊. ij. Lo pi. ⁊. l. inter chartulas. C. de cōue. fisci. debi. li. x. ⁊. c. inter corꝑalia. de trāsla. l. seruis legatis. ff. l. tertio. l. nō p̄ut. ff. de legi. l. si libellū. C. de diuer. rescrip. l. loci. §. si fundus. ff. si serui. vē. ⁊. c. in causis. de re iudi. Sunt auteꝫ inter alia q̄nqꝫ signa ostēdentia hoīem cito moriturum: scꝫ tēporalis decrepitas: totalis frigiditas: ci boꝝ despectabilitas: sensuū obturabilitas: et generalis infirmitas. Uel sic appellari p̄nt. Primuꝫ decrepita antiquatio. Scd̄m totalis frigidatio. Tertiū ciboꝝ refutatio. Quartum sensuū amissio. Quintū generalis omniū mē broꝝ dolorario ⁊ egrotatio. Primum ergo si gnum mortis hoīs est decrepita antiquatio. Qn̄ enim hō est in decrepita etate. s. in septua gesimo vel octuagesimo anno: ⁊ si ignoremus qn̄ moriat̄: tn̄ scimus eū non longe posse fuge re: lꝫ em̄ ornatu vestiū et rasura barbe se repo liat: tn̄ habet quasi pedem in fouea et conti nuum cū morte hꝫ litigium. Nam qd̄ antiqua tur ⁊ senescit ꝓpe interitum est: vt d̄r ad Heb.

viij.⁊ p̄s.ait.lxxxix. Dies annoꝝ nr̄oꝝ in ipsis septuaginta annis: ⁊ si i potētatib⁹ octuaginta anni:⁊ amplius eoꝝ labor ⁊ dolor. Videamus ergo in qua etate sit mūdus. Sacri enī doctores diuidūt totū tēpus duratiōis mūdi in sex etates in silitudinē etatis hoīs. Prima aūt etas hoīs est infantia vsq₃ ad septimū annū.l.si infanti.C. de iure deli. in qua puer nihil bñ cognoscit:q: infantilis etas qcq̄d videt ignorat. l.j.C. de fal.mo. Et in hac etate fuit mūdus ab Adā vsq₃ ad Noe:vt dicit Aug.xv. de ciui.dei.c.ij. In qua etate q̄ durauit vltra duo milia annoꝝ fuit mūdus sicut infans nullā habēs cognitionem de lege scripta diuina vel hūana: sed solū sub lege naturali viuebāt hoīes:de his que terra ꝓducebat comedētes. De qua etate inq̄t Boeti⁹.ij.de cōsol. Felix nimiū prior etas cōtēta fidelib⁹ arvis ⁊c̄. Secūda etas hoīs est puericia: durans in feminis vsq₃ ad duodecimū annū. In masculis ṽo vsq₃ ad xiiij.l.qua etate.ff.de testa.iūcto.§.preterea.insti.qui.nō est permis.fa.testa. In hac aūt etate adhuc hō est purus ⁊ nō hȝ multā maliciā. Et in ipsa etate fuit mūdus a Noe vsq₃ ad Abraā vltra mille.⁊.lxxij. annos ẜm Aug. vbi.ṡ. In qua etate hoīes nondū habebāt multā cognitionē de deo. Tertia etas hoīs est adolescētia vsq₃ ad.xxv.annos. In qua hō crescit in cognitione:cautela:prudētia:⁊ sciētia. In qua etate fuit mūdus ab Abraā vsq₃ ad Moysen. In qua hoīes crescebāt in cognitiōe dei p reuelationes factas pr̄iarchis ⁊ p circūcisionē datas Abrae. Gen.xvij. Quarta etas est iuuētus vsq₃ ad.l.annū. In qua hō magis ꝑficit p sapiētiā ⁊ experiētiā doctrinā ⁊ alijs legit. In qua mūdus fuit a Moyse vsq₃ ad trāsmigrationē Babylonis ẜm quosdā. Uel melius ẜm alios vsq₃ ad Dauid. In qua hoīes magis ꝑfecerunt in cognitione dei per legē datā Moysi. et p cerimonias ei⁹: ⁊ p miracula facta in egypto et in solitudine deserti. Quinta etas est senectus vsq₃ ad.lxx.vel.lxxx.annū. In qua hō est valde prudēs et sensatus: vt dī Job.xij. Et in hac etate fuit mūdus a Dauid vsq₃ ad Xp̄m. In q̄ tpe fuerūt ꝓphete illuminatissimi ⁊ hoīes sapientissimi. vt Salomō ⁊ Ecclesiastic⁹ ac multi alij. Sexta aūt etas est decrepitas q̄ est a.lxx. vel.lxxx.anno vsq₃ ad fines vite:q̄ coiter est ad lōgius centū annorum.l.vt inter diuinū.C.de sacrosan.eccle.⁊.l.an vsufruct⁹.ff.de vsufruc. Et in hac etate hō quasi reuertit ad puerilem imbecillitatē ⁊ deficiūt ei vires naturales:tremūt mēbra;cadūt dētes;⁊ totū corpus se paulatim disponit ad mortē. Et in hac etate cepit esse mundus ab aduentu xp̄i vel pauloante et durabit vsq₃ ad diē iudicij. De quib⁹ etatibus etiā loquit Johā.and.in proemio sexti in ṽbo perfect⁹. De ipsis q̄s etatib⁹ mūdi ⁊ hoīs habetur in.c.vnico.xxxv.q.iiij. Et aūt mūdus sit in decrepita etate.patet.j.ad Coꝛ.x. vbi dī. Nos sumus in quos fines seculorum deuenerūt. et xxxij.q.iiij.c.quis ignoret.⁊.j.Johā.ij.dī. Filioli nouissima hora est. Ex quibus autoritatib⁹ patet esse falsam opinionē eoꝝ qui dicūt xp̄m incarnatum fuisse in media etate mundi:et ꝙ tot milia annoꝝ erūt a natiuitate xp̄i vsq₃ ad finem mundi:quot fuerunt a creatione mundi vsq₃ ad xp̄m. Nam ipse dn̄s incarnatus fuit in vltima ⁊ finali etate. Sicut predixerat Abacuc propheta sui lib.c.ij.dicēs. Adhuc visus procul ⁊ apparebit in finem ⁊c̄. Et ideo inquit apl's.j.ad Coꝛ.vij. Tempus breue est preterit enim figura huius mundi. Clamat ergo mundus ẜm Bern̄. Ego deficio et tempus mee resolutionis instat. ij.ad Timo.iiij. Jam enim sum in vltima decrepitate:et amplius durare non possum. ¶

S Ecundū signū finis hoīs dicit totalis frigidatio: q̄n.s.hō perdit naturalem calorem:tunc enī medicus dicit actum de eo est. Patuit hoc in Dauid de quo.iij. Regum.j.dī:ꝙ senuerat habebatq₃ etatis plurimos annos: cūq₃ operiretur vestibus nō calefiebat ⁊ sic deficiente calore mortuus est. Silr videmus ꝙ q̄n quis incipit mori frigescunt ei pedes et manus nasusq₃ et omnia membra: O mōde paupercule quomodo stas. Putasne cum venerit medicus supernus inueniet in te calorem diuini amoris. De quo ipse ait Leuit. vj. Ignis semper ardebit in altari meo. i.charitas in anima. De quo igne etiam dicit ipse saluator Luc.xij. Ignē veni mittere in terram ⁊ quid volo nisi vt ardeat. Heu heu vbi est inter hoīes charitas et amor:vbi dilectio proximi. Profecto nunc est extinctus iste calor charitatis in mundo: q: cum dn̄s deberet diligi super omnia. Deut.vj. Nunc ab hoīe magis amatur quelibet creatura etiam vilissima. nā iste amat plus equū suū:ille accipitrem:hic canem:iste vestem:mulier iocalia: auarus pecuniam:iuuenis concubinā:⁊ homines mundani magis delectātur in terrenis q̄ in deo. Nā infans delectatur in vberibus:puer in pomo: rex in delitijs:adolescēs in lasciuijs:vir in vxore:vxor in viro:senex in diuitijs. Nunc etiā nō amat homo proximū suum sicut seipsum:sicut

h

precipif Mat.xij. sed eū odit: persequif:infa-mat:et occidere querit.O mūde miserrime quo es frigidus auaricia et cupiditate et aliis peccatis.Scriptū est eīn Hiere.vj.Sicut frigidā facit cisterna aquā:ita frigidā facit malicia animam. Qr ergo dixit saluator Matth.xxiiij.et qm superabundabit iniqtas:refrigescet charitas multor:et tūc cōsummatio fiet:possumus opinari mūdum in breui finiturū:cū eū videamus totū infrigidatū et calore charitatis priuatū.Nūc eīn perflat ille aquilo vehemens et frigidus:qui fm Greg.in moral.Est diabolus ignē charitatis et diuini amoris extinguēs in fideliu cordib9. Un verificatum est illud Eccl xliij. Frigidus ventus aquilo flauit:et gelauit crystallus ab aqua.Et ibidē.Imbibē eius expauescit cor:et gelu effundet sup terrā sicut salem et deuorabit mōtes et exuriet desertum:et extinguet viride sicut ignē.

Tertiū signū mortis hois est cibor refutatio.Qn eīn infirm9 respuit vtiles cibos et medici cōsilijs nō acqescit: cito mori eū necesse est.Un ppha ait ps.cvj.Oēm escā abominata est aīa eor et appropinquauerūt vsq ad portas mortis. Ex quo cognoscif q finis mūdi in primo dz euenire: cum videamus hoies fastidire et respuere cibu spūalem anime.De quo di Deut.viij. et Mat.iiij. Non in solo pane viuit hō sed in omni vbo qd pcedit de ore dei. Trāssumptiue in.c.inter cetera. de offi.or.Un Grego.ait.Cibus mentis est sermo dei:et quasi cibus languēte stomacho reijcitur qn auditus sermo in ventre memorie nō tenetur. Quisquis ergo alimēta nō retinet:huius profecto vita desperatur.et Aug. dicit.Sicut noxiū est corpori corporeus escas nō posse percipere:sic noxiū est anime spūales delitias fastidire. Sed heu qr venit illud tēpus qd predixit Paulus debet euenire in fine mundi.di. ij.ad Tim.iiij.Erit eīn tēpus cū sanam doctrinam nō sustinebūt:sed ad sua desideria coacerabunt sibi magistros prurientes auribus: et a veritate quidē auditū auertent: ad fabulas aūt conuertētur. Quid dicā de illo cibo celesti scilz eucharistie. De quo saluator ait Johā.vj. dicēs. Caro mea vere est cibus et sanguis me9 vere est potus etc.Et iterum. Nisi manducaueritis carnem filij hominis et biberitis ei9 sanguinem:nō habebitis vitam in vobis. Hodie eīn a multis reijcitur et despicif: paucique sunt qui digne hūc diuinū panem māducant:multi vo indigne cōicant: et qplures sunt qui in hoc sacramēto nō credunt:immo alios cōicantes derident. Et ideo signū est q mundus est in fine sue durationis propter abortum salutarium despectionem.

Quartū signu mortis est sensuū amissio. Qn enim dū infirmus perdit loquelā:auditū:visum:et sensum mēbrorū:non est amplius spes de eius sanitate. Isti eīn sunt legati siue cursores mortis:quos illa mittit ante se ad annunciandū aduentū suu. O mūde infelix quo stas: certe perdidisti officiū omniū membror tuor. Hoies eīn hodierni tēporis vt plurimū habet insensibilitatem cordis ad bona spūalia.De qua inquit Grego. in moral. Nō est pondus virtutis insensibilitas cordis:qr valde insana per stuporē mēbra sunt que incisa nequaq dolorem sentire possunt.hec ille. Cuiusmodi sunt hoies moderni qui per peccatū amiserūt oēs sensus. Primo sensum tactus: ita q etiā si a deo flagellantur vt ad penitentiā reuertātur non sentiunt. De quibus inquit dns Hiere. v. Percussi eos nec doluerūt:et renuerūt recipere disciplinā. Amiserūt etiā pulsum q cōtinue percutit:nō habēt remorsum cōscientie:nec sentiūt pūcturas peccator cōscientiā et animā lacerātiū. Bene quidem sentiūt iniurias sibi factas: sentiūt spinā pedem pungentem: sentit illa mulier aliquod verbū qd sibi nō placet: sentit puncturā acus et nō sentit vnes aie que vulnerāt aiam: non sentit cōscientiā reclamantē p peccatis. et iō pōt dicere illud Prouer.xxiij. Uulnerauerunt me:scilz pctā:et nō dolui:traxerūt me et nō sensi. Amiserūt etiā pctōres visum: qr nō vidēt q facti sunt serui diaboli et ab eo incatenati sunt quoq si morerētur descenderēt ad profundū inferni.De hac autē cecitate di Sap.ij. Excecauit eos malicia eor. Item amiserūt auditum. Non eīn exaudiunt bonas exhortationes predicator et diuinarū inspirationū: sed faciunt aures mercator. Un Prouerb.j.conquerens dns ait illis. Uocaui et renuistis:expandi manus meas et nō fuit qui aspiceret. Perdiderūt quoq odoratum bonor exemplorum que vident in alijs et que sequi deberent. iuxta illud Cant.j. In odore curremus vnguentor tuor. Sequuntur aūt odores malor exemplor et ad eos alliciunf. Sicut ille purgator sterquiliniorū qui Uenetijs transiens iuxta apothecam aromatū cecidit quasi mortuus: et nunq potuit ad pristinum statum redire nisi stercoribus sub eius naribus positis. Amiserūt etiā loquelam vt non bene confiteantur. Et ideo ps.xxxviij. in psona pctōris inqt. Obmutui et

aliui a bonis et dolor meus renouatus est. Ami ferunt quoque gustu omnium spiritualium consolationum: iuxta illud .j. ad Cor. .ij. Animalis homo non percipit que sunt spiritus dei. Et sic priuati omnibus sensibus moriunt: et figurant per illum puerum mortuum .iiij. Reg. .iiij. De quo dicitur quod non erat illi vox neque sensus.

Q Uintum signum mortis hominis est generalis omnium membrorum doloratio et egrotatio. Quando enim homo infirmatur per totum corpus et vnumquodque membrum est egrotum et doloratum: ostendit quod male vadit. Sed o munde scelerate quomodo stant tua membra. Ve tibi ve tibi si potest de te dici illud Esa. j. Omne caput languidum et omne cor merens. A planta pedis vsque ad verticem capitis non remansit in eo sanitas. Ve tibi si prelati ecclesiastici non eliguntur per spiritumsanctum: sed diabolicum: non propter zelum qui in eis sit: sed propter partialitatem vel inordinatam affectionem: non per inspirationem diuinam: sed per symoniam: non meliores et sanctiores: sed magis discoli et insolentes vel dissolutorum et insolentium fautores et promotores. Ista enim fient in fine seculorum in quibus vt plurimum prelati et rectores animarum erunt peiores populo: non erunt pastores: sed lupi rapaces pascentes seipsos: auferentes ab ouibus lanam: sed de eis non habentes bonam curam. Tunc multi presumptuosi et ambitiosi prelationes ement et aliorum regimini se ingerent qui nesciunt regere seipsos. De quibus quidam vulgaris poeta inquit. Sunt aliqui stulti militares qui de se adeo magnam opinionem habent vt non sufficiat eorum defensioni sed et alterius custodiam voluntarie assumunt. Vocant charitatem ambitionem et sunt inflati ac si ita velit ratio: propterea magnum pondus leuiter assumunt. Et magnum pondus fit animas custodire: demonstrant sancti huiusmodi custodiam fugiendo vel plangendo si non possunt euadere. Quapropter Greg. inquit in pastorali. Difficile est vt qui nescit tenere moderamina vite sue iudex bonus fiat aliene. Sed nolo ponere os meum in celum nolo discutere vtrum verificata sit illa sententia que habetur in .c. Qualis .viij. q. .j. quod nihil ecclesiam dei ita denigrat: quam meliores esse laicos quam clericos. Dicam tamen quod hodie quamplures sunt dispensatores sacramentorum dei quibus magis conueniret in capite galea quam mitra pontificalis vel tonsura: melius in dorso eorum staret vestis militaris quam clericalis: vel monastica: et in manu eorum ensis melius quam calix sanguinis christi. In tempore quoque extremo mundi erunt subditi suorum prelatorum contemptores: eorum preceptis contumaces: ipsorum diffamatores et persecutores. Ita quod oportebit prelatos aut subditorum insolentium excessus contra deum et propriam conscientiam tolerare: aut si eos corrigere et refrenare voluerint seipsos ad martyrii tolerantiam preparare. Principes quoque seculi non erunt populorum rectores: sed eorum oppressores: non domini sed tyranni: non legum obseruatores: sed omnis iusticie et honestatis violatores. Que omnia verum hodiernis temporibus fiant: deus nouit. O munde viduate vbi est nunc in mercatoribus et artificibus legalitas. Nunc vbique sunt vsure: stochi: periuria: deceptiones: mendacia: venduntur res corrupte: colorantur res falsis coloribus vbique fraudes. Nunc totus mundus positus est in maligno .j. Joh. .v. Ubi fides matrimonij: vbi veritas in notarijs ac in iudicibus et aduocatis vbi iuuentutis honestas: et in pueris disciplina: vbi in mulieribus verecundia: vbi deuotio in multis clericis et religiosis? Heu quare hodiernis temporibus septem inter alios errores et corruptele vitiaque ac venena vigent in mundo: que sunt signa subuersionis mundi future in primo: de quibus ait aquila volans Apoca. .x. Uidi bestiam ascendentem de mari habentem cornua septem que sunt iuuentus sine timore dei et verecundia. Senectus sine maturitate et prudentia. Mulier sine honestate et pudicitia. Rectores sine equitate et iusticia. Clericus sine moralitate et scientia. Christianus sine fidelitate et reuerentia. et Populus sine dilectione et beniuolentia. De quibus et alijs signis tangit Joh. an. in clemen. .j. de sta. mona. et allegat Cyprianus in li. de duodecim abusionibus. Hodie namque a iuuenibus dissolutis totaliter amissa videtur verecundia. De qua Bernar. inquit. Uerecundia est omnium ornatus etatum: sed in tenera etate amplius pleniusque nitescit. Et Ambrosius ait. Uerecundia comes est pudicitie: cuius societate ipsa castitas tutior est. Quid dicam senibus huius infelicis etatis. Cum enim iuuenes sint dissoluti et mali: pauci que ac tristes: non efficiuntur boni senes. Dicitur namque in communi prouerbio. Qui est malus inops non erit bonus anser. Ex actu etenim multotiens iterato fit habitus de difficili mobilis a subiecto .ij. Ethicorum. Plurimi autem senes cum deberent esse maturi et prudentes: sunt leues et insipientes ac vitiosi. Unde Augustinus in li. de duodecim abusionibus inquit. Plus omnibus religioni dare operam senibus competit quos pristis seculi florida etas transacta deserit

Sicut nāq; in lignis ipa reproba arbor appa
ret que post flores fruct⁹ opportunos cultori
suo nō exhibet. sic ꝛ in hoīb⁹ ipse reprobus est
quē flos iuuētutis deserit: ꝛ in sui corporis se-
nectute bonoꝝ operū maturos fructus pferre
paruipēdit. h ille. Mult; aūt mulierib⁹ q̄ debe
rēt suare illud apli. j. ad Tim. ij. Mulieres in
habitu ornato cū verecūdia ꝛ sobrietate ornā
tes se: nō in tortis crinib⁹ aut auro aut marga
ritis aut veste p̄ciosa ꝛc. hodierna die dici pōt
illud Hiere. iij. Frōs meretricis facta est tibi:
noluisti erubescere ꝛc. Legit aūt ī chronicis or
dinis nri ꝙ q̄dā frater Hugo de puicia pulcie
plenus spūsctō frequēter dicebat: ꝙ qn̄ mulie
res pderent verecūdiā: ꝛ estas ab hyeme nō di
scerneret nisi per folia arborū: tunc tribulatio
nū finaliū manifestissimū erit signū. qd an ac
ciderit pōt q̄sq; cognoscere. Rectores vero mun
di q̄bus dr Sap. j. Diligite iustiaā qui iudica
tis terrā: an eā seruēt oēs videre pnt. Et ideo
exterminiū a deo expectat ppter eoꝝ iniusti-
ciā. Dicit eni Eccli. x. Regnū trāsferet de gēte
in gentē ppter iniusticias. Clerici aūt ꝛ reli-
giosi plurimi qui alios bono exēplo edificare
deberēt peius alijs faciūt. ꝛ verificatū videtur
illud Hiere. vj. A ppheta vsq; ad sacerdotem
cuncti faciūt dolū. Qualis vero sit in xpianis fi
delitas erga deum ꝛ primū ꝛ in populis cha
ritatiua dilectio: nemo ignorat. Et ideo Amos
v. ait de⁹. Quia ego cognoui multa scelera ve
stra ꝛ fortia peccata vra: ppterea in omnibus
plateis ꝛ vijs vris erit planctus. ꝛ Apoca. viij.
dr. Whe vhe vhe habitātib⁹ in terra. Propter
ista eni crimina tā gnalia ꝛ vniuersalia deus
immittit in mūdū multa flagella inopinata:
sicut etiā erit exterminatio mūdi in breui tpe
vētura. De qua pōt exponi illud Esa. xlvij. Ue
niet sup te malū ꝛ nescies ortum eius. Sicut
eni interuenit sodomitis q̄ gnaliter erāt mali
ꝛ scelerati: ꝛ ppter pctā insensibiles facti erāt
ꝛ nō putabāt ꝙ vnq̄ aliq̄d mali eis euenire
deberet: imo etiā generi Loth h non credebāt
vt Gen. xix. dr. ꝙ Loth inquit eis. Surgite ꝛ
egredimini de loco isto: qr delebit dn̄s ciuita-
tē hāc ꝛ visus est eis quasi ludēs loq̄: nō pote
rāt eni credere ꝙ deus tā pulchrā patriā que
dicebatur quasi paradisus voluptatis debe-
ret destruere. QQ

s Hec etiā interuenit ciuitati hierlm qn̄
generaliter oībus vitijs fuit infecta:
cuius destructionē fleuit ꝛ p̄dixit dn̄s
Lu. xix. vbi dr. Uidēs iesus ciuitatem fleuit su
per eā di. Qr si cognouisses ꝛ tu. Et quidē in
hac die que ad pacē tibi: nunc aūt abscondita
sunt ab oculis tuis ꝛc. q. d. O hierlm plena po
pulo. O ciuitas sacerdotalis ꝛ regia: venient
dies in te ꝛ circūdabunt te inimici tui vallo et
coangustabūt te vndiq; ꝛ ad terrā psternent
te ꝛ filios tuos q̄ in te sunt: ꝛ nō relinquēt in
te lapidē sup lapidem: eo ꝙ nō cognoueris tē
pus visitatiōis tue. Inquit aūt Hiero. in que-
stionibus ad Heluidiā. Intantū hierlm ama-
uit dn̄s vt fleret eā ꝛ plāgeret: ꝛ pendēs in cru
ce loqueret. Pater ignosce illis qr nesciūt q̄d
faciunt. Itaq; impetrauit qd petierat. Datu;
est tps pnie vsq; ad. xlij. annū. Post qd pseue-
rantibus illis in blasphemia: egressi sunt duo
vrsi de siluis gentiū romanoꝝ. Uespasianus ꝛ
Titus ꝛ eos interfecerunt ꝛ lacerauerūt. hec il
le. Prenūciauit quoq; dn̄s eiusdem ciuitatis
desolationē. Lu. xxj. di. Erit pressura magna su
per terrā ꝛ ira populo huic: ꝛ cadent in ore gla
dij: ꝛ captiui ducent inter oēs gentes: hierlm
calcabit a gētibus donec impleant tpa natio
num: ꝛ ad passionem pgens mulieribus plan
gentibus ꝛ lamētantibus eū dixit. Luce. xxiij.
Filie hierlm nolite flere sup me: sed sup vosip
sas flete ꝛ sup filios vros: qm̄ ecce venient dies
in quibus dicēt. Beate steriles que nō genue-
runt ꝛ vbera que nō lactauerunt. Tam terribi
le aūt flagellū misit deus illi ciuitati vt valde
sit ferus q̄ sine gemitu vel horrore audire pos-
sit que fuit passa. Nā cum ab exercitu romano
rum circūdata fuit hierlm cōclusa inuenta est
ibi innumerabilis multitudo populi. Refert
eni Eusebius li. iij. hystorie ecclesiastice qd etia;
Josephus ponit ꝙ ex oī iudei ppli in die solē
ni pasche hierosolymā velut exitiali quadam
manu cogēte cōuenerunt iusto dei iudicio tpe
hoc vltionis electo: vt q̄ in diebus pasche sal-
uatorē dn̄ū xp̄m dn̄i cruētis manibus ꝛ sacri-
legis vocibus violauerāt: ꝛ in ipsis diebus ve
lut in vnū carcerē oīs multitudo cōclusa feria
lis pene exitiū qd merebat exciperet. Obsessa
aūt ciuitate fecerūt romani vallū munitissimū
in circūitu: ita vt nullus ciuitatem exiēs illud
trāsire posset. Ob quā causam in breui ciuitas
vrgeri fame cepit tantūq; excreuit penuria re
rum ꝙ ppter famē: vt refert Josephus: p̄do-
nes p ciuitatē discurrētes vt intrabāt domos
ꝛ capiebāt si quid inuenissent ibi comestibile:
filij q; ex ore parētum ꝛ ecōuerso violēter stri
cto manibus gutture masticatū cibū extrahe-
bant ꝛ velut rapidi comedebāt. Fimum etiam
boum aliaq; imūda sumebāt in cibus. Multi
aūt q̄ conabant exire vt herbas colligerēt ad

manducandū capiebātur a romanis ꝛ tantus fuit numerꝰ captiuoꝝ vt tute custodiri nō pos sent. Quapropter statutū fuit vt euulsis eorū oculis manibusqꝫ āputatis cōpellerenť:sic ad ciuitatē redire. Plerīqꝫ autē diuites timētes ne sua iocolia ad manus romanoꝝ venirent: qs verisilr psumebāt ciuitatē debellaturos: illa deglutinere. Cuius rei fama cū puenisset ad aures romanorū:putātes iudeos qs capti uos tenebāt gēmas in ventre adhuc retinere vna nocte duorū miliū iudeoꝝ fecerūt viscera patefieri. Multi vo formosi et delicati iuue nes in via:in plateis: et in ppꝛijs domibꝰ fa me vexati:improuisa ac repentina morte cade bāt. Et sepiꝰ illi q̄ cadauera sepeliebāt supra se pultos mortui ꝛ ipi deficiebāt. Inuēte qꝫ sunt mulieres suos ppꝛios filios comedentes. Un de quadā dicit Iosephꝰ ꝙ cū fame torqueref: nihil habēs ad comedēdū:lactātē filiū in ma nibus tenēs dixit. Infelicis mřis infelicior fili in bello:in fame:i direptiōe:cui te reseruaboꝰ Ueni ergo nūc o mi nate ꝛ esto cibus mři:pre donibꝰ horror:seculis fabula:ꝛ his dictis filiū iugulauit ꝛ coxit:dimidiūqꝫ comedit:ac partē alterā reseruauit. Et ecce cōfestim pdones sen tiētes odorē carnis cocte:in domū irruerunt ꝛ nisi carnē pdat:mortē ei minanť. Tūc illa de tegēs infantis mēbra inquit illis. Ecce vobis partē optimā reseruaui. At illos tātus horror inuasit ꝙ nec loqui potuere. Et illa. Meus est inquit filius:meū est pctm̄: securi comedite:qꝛ prior ego comedi quē genui. Illi vo trementes ꝛ territi discesserūt. O q̄t erant in ciuitate illa amarissima spectacula vbi videbanť quotidie tot morīētes. O q̄t infantes ꝛ pueri extēdētes manū ad vbera matrū ꝛ panē petētes q̄ ad pe des illarū extincti ruebāt. O q̄t erant ibi flebi les voces:quot lamēta:q̄t singultꝰ:quot suspi ria:ꝛ tn̄ a deo nō exaudiebanť. Anno vo scdo imperij Uespasiani. Titus eiꝰ filiꝰ q̄ in obsidio ne remāserat cepit ciuitatē: quā a fundamētis subuertit vbi periere virorū vndecies centena milia fame ꝛ gladio pter mulieres et puulos: reliq vo venūdati sunt. xxx. p denario. Ubi es ergo magna ciuitas Hierusalē: vbi es decora syon: vbi es vrbs inclyta et gētibus referta ac dn̄a populoꝝ:regibꝰ venerāda ꝛ deo acceptas bilis. Ubi est rēplū illud mirabile pauimenta marmorea:porteqꝫ nitētes auro. Omnia vtiqꝫ euersa ꝛ a fundamētis dirupta fuere. Tpe vo Helij adriani imperatoris reedificata fuit: quī Adrianus vt dicit Orosius lib. vij. precepit ne cui iudeorum Hierosolymam intrare liceret. Reedificata aūt fuit nō a iudeis: sed a diuer sarū nationū gētibus ibi cōfluētibus. O mā de traditor maius est flagellū qđ tu in breuissi mo tpe expectas qñ totaliter exterminaberis. In te em̄ sunt scelera q̄ erāt in populo iudaico qñ flagellū diuinū sup ipm̄ venit. Primū autē pctm̄ erat negligētie. Supiores nāqꝫ et plati nō curabāt de salute subditoꝝ quinimmo suo malo exēplo corrumpebāt eos ꝛ inducebāt ad malefaciēdū. ꝛ iō cōquerebaf Hieremias. x. c. sui lib. di. Stulte egere pastores ꝛ deū nō erq̄ sierūt ppterea nō intellexerūt ꝛ oīs grex eorū dispsus est. Et. xxiij. c. iterū dr. Uhe pastoribꝰ q̄ dispergūt ꝛ dilacerāt oues pascue mee dicit dn̄s. Scđm pctm̄ erat iniusticie: de q̄ Hiere. v. dr. Circuite vias hierusalē ꝛ aspicite ac cōside rate ꝛ q̄rite in plateis eiꝰ an inueniatis virū facientē iudiciū ꝛ querentē fidē. Et infra cām vidue nō iudicauerūt ꝛ cām pupilli nō dirixe rūt. Sed heu qꝛ hodiernis tpibus impletū est illud Isido. xj. q. iij. c. pauper. vbi ait. Pauper dū nō hꝫ qđ offerat nō solū audiri cōtenif: sed reprobatur. Cito violaf auro iusticia: nullūqꝫ reus ptimescit culpā quā nūmis redimere exi stimat. Tertiū pctm̄ erat auaricie. de q̄ Hiere. vj. dr. A maiore vsqꝫ ad minorem oēs auaricie studēt ꝛc. Quartū pctm̄ erat fraudulētie. de q̄ Hiere. ix. dr. Unusquisqꝫ a proximo suo se custo diat ꝛ in omni fratre suo nō habeāt fiduciā: qꝛ oīs frater supplātās supplātabif et oīs amicꝰ fraudulēter incedit. Quintū pctm̄ erat violen tie. Nō em̄ seruabāt illud Ecci. iiij. dicētis. No li esse sicut leo i domo tua euertēs domesticos tuos ꝛ opprimēs subiectos tibi. Sed violēter opprimebāt proximos et subiugabāt sibi in fa mulos ꝛ famulas. vt dr Hiere. xxxiiij. Sextū pctm̄ erat luxurie. de q̄ dr Hiere. xxiij. Adulte ris repleta est terra. Septimū peccatum erat idolatrie. de quo dicit deꝰ Hiere. j. Dereliquer rūt me ꝛ liberauerunt dijs alienis ꝛ adorauer rūt opera manuū suarū. Octauū peccatū erat irreuerētie. s. tēpli ꝛ diuinoꝝ sacrificiorum. de quo Hiere. vij. dr. Fecerūt filij iuda malum in oculis meis dicit dn̄s: posuerunt offendicula sua in domo in qua inuocatū est nomē meum vt pollurāt eā. Et gñaliter oēs erāt vitiorum immūdicijs inuoluti. Un̄ dicere poterāt illud Esa. lxiiij. Facti sumꝰ immūdi oēs. Qđ quideꝫ dicere possunt hoīes huiꝰ infelicissime etatis. O munde infelix oīa mēbra tua infirmanť ad mortē. Nūc verificata est illa sententia Pauli apli. ij. ad Timo. iij. dicentis. In diebꝰ nouissi mis instabūt tēpora periculosa: ꝛ erunt hoīes

seipsos amātes: cupidi: elati: superbi: blasphe mi: parētibus nō obediētes: ingrati scelesti sine affectione: sine pace: criminatores: incōtinētes: immites: sine benignitate: proditores: proterui: tumidi: voluptatū amatores magis q̄ dei: habētes quidē speciē pietatis: virtutē autem eius negātes: corrupti mēte: et reprobi circa fidē etc. Nūc quoq; verificatū est illud prophete. Oēs declinauerūt simul inutiles facti sunt nō est qui faciat bonū: non est vsq; ad vnum. ps. xiij. et Osee. iiij. Nō est veritas: nō est mia: non est iudicium: non est scientia dei in terra: nā maledictū: homicidiū: furtum: adulteriū: ac mendaciū inundauerūt sup terrā. Itē verificatū est illud Ouidij in. ij. de ponto qui inqt epistola. iij. Nec facile inuenies multis in milibus vnum. Uirtutem precij qui putet esse sui. Et in. j. de tristibus inquit. Si quotiens peccant homines sua fulmina mittat. Jupiter exiguo tēpore nullus erit. Item verificatum est illud Ouidij in. j. Metamor. di.

Protinus irrupit venerisq; peioris in euum.
Omne nefas: fugere pudor verūq; fidesq;.
In quorum subiere locum fraudesq; dolisq;.
Insidieq; et vis et amor sceleratus habendi.
Uiuit ex rapto: nō hospes ad hospitē tutus.
Non socer a genero: fratrū q̄s gratia rara est.
Imminet exitio: vir cōiugis illa mariti.
Lurida terribilis miscēt aconita nouerce.
Filius ante diem patrios inquirit in annos
Uicta iacet pietas etc.

Et ideo dico vobis illud Apoca. xiiij. Timete deū qi venit hora iudicij eius. R

Ed hic querit vñ procedat q pauci timēt futurū dei iudiciū? Respondeo q ex tribus causis hoc pcedit. Prima est incredibilitas. Nō eñ credūt ea que audiunt predicari de iudicio dei: et sic erat Balthasar rex babylonis qui audiens publice diuulgari q regnū suū debebat sibi auferri et q exercit⁹ Darij et Ciri validissimus veniebat cōtra eum nō credebat nec faciebat prouisionē. Dum aūt obsessa esset Babylon fecit grande conuiuium optimatibus suis: et in dei contemptū bibebat in vasis tēpli dei que asportauerat Nabuchodonosor pater eius de hierusalē. Et sic vacans epulis vidit manū scribentē in pariete. Mane techel phares. Que vba interpretatus est Daniel propheta. Mane numerauit de⁹ regnū tuū et cōpleuit illud. Techel: apprehensus es in statera et inuentus es minus habens. Phares: diuisum est regnū tuū et datū est medis et persis. Quod cum audisset lz honorauerit Danielem: tamen stetit in pertinacia sensus sui. Unde eadem nocte Babylon capta est: et Balthasar fuit iugulatus: vt habet Dan. v. Similiter fuit in die diluuij. Non enim credebant homines Noe illud predicanti. Ideo inquit saluator Matthei. xxiiij. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedētes et bibētes: nubentes et nuptui tradentes vsq; in eum diē in quo introiuit in arcam Noe: et non cognouerūt donec venit diluuiū et tulit omnes: ita erit et aduētus filij hominis. Et Luc. xvij. post pre dicta verba ait. Similiter sicut factum est in diebus Loth: edebant et bibebant: emebant et vendebant: plantabant et edificabant. Qua die aūt exijt Loth a sodomis pluit deus ignes et sulphur de celo et omnes perdidit. Ita erit qua die filius hominis reuelabitur. Sic ergo homines tēpore Noe irridebant eum predicātem de diluuio futuro et facientem arcam: et quia predicauit per centum annos: quāto diutius stabat ad veniendū ipsum diluuium: tanto magis de Noe vilipendium faciebant atq; eū stultum estimabāt: vacabātq; ludis et choreis ac lasciuijs. Sed cum cepisset descendere pluuia diluuij: cuȝ forte choreiȝarēt in plateis intrauerunt domos vt choreiȝarent sub porticis vel in thalamis. Crescente vo aqua ascenderunt solaria et ibi choreiȝabant. Sed apertis catharactis celi cum solaria replerentur aquis ascenderūt tecta: et tunc demū crediderunt diluuium esse quando ceperunt mergi. Et lz tunc ad celum clamarent vt impetrarēt dei misericordiam non fuerunt exauditi. Et similiter fecerunt sodomite et populi aliaruȝ ciuitatum submersarū. Ita erit de iudicio finali. Nam homines scientes q tam multis annis pdicatur iudicium vniuersale proximo euenturum: deridebunt predicatores: nec credent ipsum hinc ad multos annos debere euenire: immo multi credent q nunq̄ eueniet: et propterea mundanis delitijs adherebunt. Et sic ex inopinato adueniente ipso terribili dei iudicio: nihil eis proderit diuinam misericordiam cum lachrymis flagitare. Licȝ autem ne sciamus diem aut annum iudicij. Non eñ est certa sententia illius qui dicebat. Anno millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto non intelligent nec sapientes nec fatui. In nonagesimoquinto milites sibiipsis inuicem crura amputabant. In nonagesimosexto de aduersitate christianorum iudei gaudebunt. In nonagesimoseptimo magnorum nequam hominum secta seuiet. In nonagesimooctaᵘ

no ordo mendicantium vel depopulantiũ mũdo notus erit. In nonagesimonono de fidelibus christianis fiet periculum. In millesimo quingentesimo corruptibilis vite finietur tempus. Tamẽ ex predictis cõiecturis potest opinari ꝙ multi nunc viuunt qui non morientur anteꝙ veniat antichristus: immo erunt viui qñ veniet exterminium mundi. S

s Ecunda causa dicitur lõganimitatis. Aiunt enim peccatores ceci. Tãdiu sustinuit nos deus: ꝙ ⁊ nunc nec aliter faciet. De quibus ait Augu. li. iiij. de doctrina christiana. Plerosq̃ incredulos miserationis dei patientia longa peccare facit intrepidus: quia deum non arbitrantur suorum peccatorum vltores: sed talibus inquit Paulus ad Rom. ij. di. Ignoras ꝙ patientia dei ad penitentiam te expectat. q. d. Si non egeris penitentiam tanto terribilius punieris quanto longiori tẽpore expectatus es: ⁊ rationẽ ibidem assignat dicens. Quia diuitias bonitatis eius ⁊ patiẽtie ac longanimitatis contemnis. Expectat ergo deus ⁊ differt iudicium suum etiam ab obstinatis: vt magis eos puniat in peccatis perseuerantes. Unde in simili dicit Cato in suis documentis. Indulget fortuna malis vt ledere possit. T

t Ertia causa quare nõ timẽtur iudicia diuina dicitur ꝓsperitatis. Uidentes enim hoĩes oĩa sibi succedere ad votum arbitrantur licere sibi facere quicquid volunt nec cogitant de diuino iudicio futuro. Cõtra quos inquit Sene. in tragedijs. Nemo confidat nimium secundis. Et ad Lucillũ idem dicit. Noli huic tranquillitati cõfidere: momento mare euertitur: eodem die vbi luserunt nauigia absorbẽtur. Hinc Esa. xlvij. c. ciuitati affluenti ꝓsperitate ⁊ nõ timenti deum dicitur. Audi hec delicata ⁊ habitans cõfidenter que dicis in corde tuo: ego sum ⁊ nõ sedebo vidua: ⁊ ignorabo sterilitatẽ: venient tibi hec duo subito in die vna. O quot ciuitatibus ex improuiso superuenit ira dei. Et vt omittamus reliq̃: inspiciamus quid factũ sit per inopinatos terremotꝰ. Legit̃ enĩ in chronica Ricobaldi ferrariẽ. ꝙ regnante tigrane in syria terremotu facto perire hominum septuaginta milia ⁊ vrbes alique subuerse sunt. Anno quoq̃ quinto Tiberij cesaris tredecim vrbes in asia ceciderunt terremotu cõcusse. Itẽ imperante nerone tres alie vrbes ĩ asia terremotu corruere. Anno. viij Uespasiani. similiter tres vrbes per terremotũ ceciderũt. Anno. viij. Traiani nicea ⁊ Nicomedia corruerunt. Anno eiusdem. xvj. Antiochia pene tota corruit terremotu. Imperante Diocletiano terremotu facto apud Tyrum ⁊ Sydonem multa milia hoĩm perierunt. Tpe Cõstantini. ij. terremotus in oriente plurimas vrbes solo ꝓstrauit. Sed hec audita nõ expauescunt miseri petõres: nec cogitant ꝙ de die in diem expectãt horribilius iudiciũ. s. vniuersale qđ in ꝓximo erit. Sctũs enĩ Frãci. fuit ille seruus missus a patrefamilias hora cene dicere ĩuitatis vt venirẽt ad nuptias: q: parata sunt oĩa Lu. xiiij. Unñ legit̃ in ꝯformitatibꝰ beati Franci. fructu. ix. ⁊ cõformitate ⁊ in chronicis ordinis nostri: ꝙ quidam frater minor nomine frater Bñdictus de arctio minister Antiochie quẽ ad ordinem receperat btũs Fran. tpe quo viuebat ipse beatus Franciscus dũ de partibꝰ vltramarinis redierit ad italiam: superueniente maris tempestate ꝓ alleuiatione nauis forte vt alter Jonas missus est in mari. Quẽ angelus dñi suscipiens ad paradisum delitiarum duxit: vbi dum esset interrogatus ab Enoch ⁊ Helia cuius esset ordinis? Respõdit ꝙ beati Francisci. Et illi dixerunt. Ergo Frãciscus venit: ⁊ eo respõdente ꝙ sic: maximum ceperunt gaudium facere ⁊ tripudiũ: dicentes ꝙ tẽpus antichristi in breui esset ⁊ ipsorum per martyriũ ad celũ ascensus: dictũq̃ fratrem ducentes per paradisum oĩa ei ostenderunt. Qui post morã susceptus ab angelo ĩ portu ante alios de sua naui est locatus Anchone. hec ibi. Et sic pꝫ ꝓximum esse tps vniuersalis iudicij: q: iam preterierũt anni. cclxx. ex quo ista fuerũt. Fuit ergo btũs Frã. missus a deo ĩ fine mũdi cũ suis fratribꝰ ad ꝯquerẽdũ petõres ad pñiam añ iudiciũ. Jđ exclamabit illud Osee. ix. c. Uenerũt dies visitationis: venerunt dies retributionis. Itẽ dicebat illud Mat. xxiiij. Uigilate ergo: q: nescitis q̄ hora dñs vester vẽturꝰ sit. Illud aũt scitote: q: si sciret pr̃familias q̄ hora fur veniret: vigilaret vtiq̃ ⁊ nõ sineret pfodi domũ suã: ideo ⁊ vos estote parati: q: qua hora non putatis filius hoĩs veniet. Legit̃ q̃ꝫ ĩ chronicis ordinis nr̃i ꝙ cuidam fratri Bartholomeo fuit reuelatũ ꝙ circa finẽ mundi vẽturus erat vnus frater minor q̃ quasi plura faceret q̄ꝫ fecerit btũs Fran. Et tunc ordo ad tantũ culmẽ sanctitatis ascẽdet ꝙ tertia pars hoĩm ad statum pñie per monita ipsius ordinis cõuertet̃. Et iste sanctus credit̃ fuisse sanctus Bernardinus. Qꝫ aũt hec oĩa sint vera: patet per illud exemplum qđ legitur in legenda beati Dñici: ⁊ in chronicis ordinis nostri vbi dicit̃. Qꝫ cum

xp̄s ꝓpter scelera mūdi vellet venire ad indi-
ciū ⁊ hr̄et in manu sua tres faculas ardentes:
q̄s volebat ꝓijcere ꝯ mundū: btā ꝟgo Maria
eū humilr̄ supplicauit vt expectaret aliquātu
lū tp̄is donec veniret Frācīscus ⁊ Dn̄icus q̄ cū
suis fratribus pctōres ad pn̄iam euocarēt. Cu
ius supplicatiōe dn̄s nr̄ cōcessit hoc modicum
tp̄is: vt de pctīs nr̄is agamus penitentiam.

Pars scd̄a de iudicij vl̄is discussione. B

S Ecūdo q̄ad iudicij vl̄is discussionē
sciēdū est ꝙ ad pagēdū rectū iudiciū
q̄nqȝ principalr̄ req̄runt. s. Iuder: re
us: loc⁹ iudicij: accusator: ⁊ testis. Pri
mo igit̄ in hoc iudicio adueniet iudex. s. dei fi-
li⁹ dn̄s iesus xp̄s: iuxta illud Mat. xvi. Filius
hoīs vēturus est cū angelis suis in glīa pr̄is
sui: ⁊ tūc reddet vnicuiqȝ ſm opa sua. Angeli
aūt deferēt añ eū vexillū crucis ⁊ oīa alia istru
mēta passionis miraculose reformata: vt dixi-
mus in p̄cedēti sermōe. Sciēdū q̄ȝ ꝙ añ iudi-
cē istū terribilē descēdet ignis horribilissimus
q̄ totū mūdum combureret: iuxta illud ps̄. xcvi.
Ignis añ ip̄m p̄cedet ⁊ inflāmabit in circūitu
inimicos eius. De quo igne dicit Aug. xx. li. de
ciui. dei. c. xviij. ⁊ magister in. iiij. sniarū dist.
xlviij. ⁊ etiā nr̄ Rich. in. iiij. dis. xlviij. ar. ij. q. j.
ꝙ erit ita altus sicut fuerūt aq̄ diluuij: scȝ. xv.
cubitis super oēs mōtes: vt hr̄ Gen. vij. c. De
cuius terribilitate loquens deus Deut. xxxij.
ait. Ignis succēsus est in furore meo ⁊ ardebit
vsqȝ ad inferni nouissima: deuorabitqȝ terrā
cū germine suo ⁊ mōtiū fundamēta cōburet.
Et iste ignis ſm Rich. in p̄dicta di. descendēs
incipiet purgare aerē in supiori parte in qua
est cōis habitatio demonū vsqȝ ad iudiciū. s.
in medio interstitio aeris. Prius eñ peccauit
malus angelus q̄ hō: ⁊ iō dȝ pri⁹ purgari ei⁹
habitatio. Deīde successiue descēdet ipe ignis
cōflagratiōis purgās inferiorē partē aeris ⁊
alia elemēta: ⁊ calore ipsius ignis descēdētis
oēs hoīes q̄ tūc erūt viui morient̄: ⁊ ipsius ar
dore oīa mortuoꝝ corpora incinerabūt̄. Et iste
ignis purgabit ī electis illud qd̄ inueniet pur
gandū: ⁊ erit loco purgatorij eis q̄ tūc morien
tes indigebāt purgatiōe: sicut ait magr̄ ī. iiij.
di. xlv. Iuxta illud Malach. iij. Ipse sedebit
conflans ⁊ purgabit filios leui. Et de hoc loq̄
tur Pau. j. ad Coꝝ. iij. di. Uniuscuiusqȝ quale
sit opus ignis ꝓbabit. Iste etiā ignis tp̄e q̄ du
rabit iudiciū cruciabit reprobos sicut ignis in
ferni: ⁊ post iudiciū ipsos cū oībus mūdi sordi
bus inuoluet ⁊ p̄cipitabit in infernū. Et dicit
Rich. vbi. s. q. vi. ꝙ forte ignis inferni tp̄e iu-
dicij nō exibit de loco suo ad cruciandū repro-
bos: sed iste ignis supplebit vicē eius. X

Redicta aūt purgatio elemētoꝝ fien-
P da p ignē dr̄ mūdi innouatio: ſm Ri-
char. in. iiij. di. xlviij. ar. ij. q. j. Sed h
q̄ri posset. Nunq̄d elementa innouabunt̄ q̄ad
eoꝝ subam annihilata priori suba? Et p̄mo vi
det̄ ꝙ sic. Dr̄ eñ. ij. Pe. iij. Nouos celos ⁊ no-
uā terrā ſm ꝓmissa eius expectam⁹. Et ibidē
etiā ait apl̄s. Adueniet dies dn̄i tāq̄ fur: ī quo
celi magno īpetu trāsiēt: elemēta ꝟo calore sol
uent̄. ⁊ Esa. lxv. ait deus. Ecce ego creo nouos
celos ⁊ nouā terrā: ⁊ nō erūt in memoria prio-
ra. ⁊ Apoc. xxi. dicit btūs Iohes. Uidi celū no
uum ⁊ terrā nouā. Primū eñ celū ⁊ prima ter
ra abijt: ⁊ mare iā nō est. Et ibidē. ⁊ dixit q̄ se-
debat in throno: ecce noua facio oīa. Sed con
tra dr̄ Eccl̄s. j. vbi ait Salo. Terra aūt in eter-
nū stat. Ps̄. quoqȝ dicet deo. Qui fundasti ter
rā super stabilitatē suā: nō inclinabit̄ in sclm̄
scl̄i. Ad hāc q̄stionē respōdet Rabanus super
p̄dicta verba ps̄. ꝙ terra ⁊ alia elemēta ꝑma-
nebūt quoad subam: ⁊ idē inq̄t Aug. xx. de ci-
ui. dei. c. xvi. Trāsiēt aūt quoad pulchriorē for-
mā ⁊ innouationē. Et predicta cōfirmant̄ p il
lud Iob. xx. Ruent oīa q̄ fecit: nec tn̄ cōsumen
tur. Dicūt aūt theologi in. iiij. di. xlviij. ꝙ ista
innouatio mūdi est fiēda multiplici rōne. Pri
mo ꝓpter hoīs glificationē: q̄ sicut dignū est
ꝙ elemēta purgent̄ eo ꝙ infecta fuerūt p ho
minis culpas: ita dignū est ꝙ ipse mūdus in-
nouet̄ ꝓpter hoīs glificationē. Scd̄o ꝓpter
hoīs ꝯformationē: vt totus mūdus ꝓut possi
bile est glificato hoī ꝯformetur. Tertio ꝓpter
hoīs delectationē: q̄ eñ mūdus factus est vt
hō in p̄senti per speculum creature cognoscat
creatorē quē in sua natura videre nō pōt. Iō
in futuro opȝ speculū meliorari: vt in pulchri-
tudine creaturarū amplius resultet spēs ⁊ pul
chritudo creatoris: ⁊ verificet̄ perfecte illud qd̄
inq̄t ps̄. xci. Delectasti me ī crea. tua. Hoc aūt
nō erit ad necessitatē: sed ad iocūditatē: vt vi-
delȝ delectationi visionis intellectualis adda
tur delectatio visionis sensus in aspectu mun
di. Quarto hoc fiet ꝓpter creaturarū remune
rationē q̄ hoī seruierūt. Nā ſm sanctū Bon. in
iiij. di. xlviij. ar. ij. q. j. Aliquid est tripliciter re
munerabile. Primo q̄ aptū natū est mereri: si
cut liberū arbitriū. Scd̄o q̄ est ipsi merēti cō-
iunctū vt corpus humanū. Tertio q̄ ad ipsuȝ
est ordinatū sicut ad obsequiū. Et ſm hoc pre
miat̄ hō in seipso aliq̄ñ in corpore ⁊ aliq̄ñ ī eis
que sunt sibi vtilia, vñ dicēdo corpora celestia

et elemēta pmiari: nō est aliud q̄ hoīem pmiari in illis: q. s. totū mūdū amore hoīs faci et deus pulchriorē. Et iō ꝓpter ipm pmiabūtur corpora supcelestia sm eam ꝓprietatē sm quā sunt cōsona corporibus gloriosis. Dicit aūt Ricb. in pdicta di. xl. iiij. q. vij. q̄ sm quosdam tanta erit bonitas creata post vniuersi innouationē: q̄ nulla creatura siue eadē numero siue diuersa plus posset de bonitate capere. Et q̄uis inter ipsum vniuersum innouatum et deū erunt infiniti gradus: nō erunt tn̄ possibiles participari a creatura. Y

Q aūt q̄rit qualis erit ista innouatio? Rn̄det sm theologos q̄ Primo terra erit sicut crystallus et erit planissima: et illuminata erit triū mō in sua supficie: q: si in suo pfundo illuminaref: impij lumē illud viderēt qua visiōe sunt indigni. De ipsa aūt terra tūc dici poterit illud Apoca. xxi. Lumē eius simile lapidi pcioso: vt crystallus. Z

Secūdo aer erit clarior septies q̄ nunc sit: nec habebit impressiones quas pa tif mō: q: nō erunt nubes neq̄ venti: neq̄ pluuie: nec ros: nec grādo: neq̄ tonitrua neq̄ fulgura. Et tūc verificatur illud ps. xvij. Pre fulgore in cōspectu eius nubes trāsierūt: grando et carbones ignis. &

Ignis vo et aqua fiēt puriora: et manebūt etiā nō solū sm substātiā: sed etiā sm qualitates suas quos nūc habent quātū ad habitus et nō quātū ad vsum: q: cū in his duobus elemētis magis vigeāt qualitates actiue. s. frigiditas in aqua et caliditas in igne: magis sunt generatiōis et corruptionis principiū: et tales effectus illorū nō erūt amplius. Et iō ꝓpter hoc dicūtur interire. Uel ideo dicuntur sm aliquos interire: q: vt ait Basilius sup illud ps. xxviij. Uox dn̄i intercidētis flāmas ignis: deus separabit ab igne illud quod est calidū vstiuū: et ab aq̄ illud qd̄ est frigidus et glaciale: et faciet in infernū descēdere. Nā de oībus elemētis ignobile tēdet deorsum: sicut grossum terreū et opacū ac tenebrosum ad cruciādū dānatos: iuxta illud Sap. v. Pugnabit ꝓ eo orbis terrarū ꝯ insensatos. Perspicuum aūt in aq̄ et lux in igne manebit et ascendet sursum ad letificandū beatos. Dicit q̄s Ricb. vbi s. q. v. q̄ cōueniēs est q̄ cū innouabif hō: lux etiā in corporibus celestibus augeaf: et ex ꝯnti q̄ elemēta abūdātius illuminent q̄ mō: q: ab ipsis corporibus celestibꝰ recipiēt maiores luminis influētiā: nec est icōueniēs si opinemur q̄ vltra illam claritatem quam ab ipsis celestibus corporibus recipient etiam alia eis claritas imprimetur. Sicut enim anime electorum per lumen glie aliquo mō angelis cōformabūtur: manente tn̄ differētia in essentia et ꝓprietatibus naturalibus: sic corpora inferiora per suā illustrationē aliqualiter cōformabunf corporibus celestibus: salua tn̄ differētia in essentia et ꝓprietatibus naturalibus. B

Ex pdictis aūt pts q̄ terminabuntur trāsmutationes elementorū et generationes aīalium et plantarū. Et ꝓpter ista dicunf interire elemēta: nō quātū ad substantiam: sed quantū ad actionē et passionem.

Sed cōtra predicta argui posset q̄ aīalia et vegetabilia nō deberent destrui: q: sunt ad ornamentū elementorū: ergo qn̄ elemēta meliorabūtur: etiam aīalia et vegetabilia debēt meliorari nec ab eis auferri debet ornatus eorū. Preterea sicut elementa seruiunt homini: ita vegetabilia et animalia bruta: ergo sicut in mundi innouatione nobilitabuntur elementa: videtur q̄ etiam debeant nobilitari ipsa aīalia bruta et vegetabilia. Pterea vegetabilia et bruta nobiliora sunt elementis: q: elemēta ordinantur ad mixtū: mixtū aūt ad vegetatiuū et sensitiuū: ergo mixta magis videnf esse de pfectione vniuersi q̄ elementa: et ex cōsequēti q̄ magis debeāt remanere. Ad hec aūt respōdet Richar. vbi. s. q. vi. dicens: q̄ creaturarum quedā sunt incorruptibiles sm se totas: vt angeli et corpora celestia. Quedā sunt corruptibiles sm se totas vt vegetabilia et bruta. Quedā vo sunt incorruptibiles sm partem magis principalem: sed sm partem minus principalem sunt corruptibiles: vt hoīes qui sunt corruptibiles sm corpus: sed incorruptibiles sm aīam. Quedam vo sunt corruptibiles in partibus: et incorruptibiles in toto: nō q̄ eorū natura ex parte sua tota sit incorruptibilis: sed q: ꝓpter ordinē vniuersi non adest corrumpens: et talia sunt elementa. Statui aūt incorruptibili non cōueniūt ea que sm se tota corruptibilia sunt et sm ordinem mundi corruptibilia. Et iō talia nō remanebūt: cuiusmodi sunt mineralia: vegetabilia: et bruta. Oēs aūt alie creature remanebunt. Et q̄ sunt in partes corruptibiles efficientur incorruptibiles sm se totas. Ad primū ergo dicas q̄ animalia nō sunt ad ornamētum elementorū nisi sm corruptibilem mūdi statū. Unde in parte nobiliori aeris non est aliquis ornatus animalium: nec etiam in igne: q: non tam sunt ꝓpter ornatum q̄ ꝓpter corruptibilis hominis statum et necessitatē. Ad scdm aūt

dicas ꝙ q̄uis aīalia ⁊ plante seruiant hoīb sicut elemēta: nō tñ habēt tantā aptitudinē ad statū incorruptibilē sicut ipsa: qꝛ incorruptibilia. Ad tertiū vero dicas ꝙ q̄uis vegetabilia ⁊ bruta: nobiliora sint simplr q̄ȝ elemēta: nō tñ quoad durationē ⁊ ꝑpetuationem. Uegetabilia enim ⁊ aīalia intra se habēt causam corruptionis sue: nec celo quiescēte possent ꝑpetuari in esse: nec eadē in specie nisi per miraculuȝ. Nō est aūt cōgrua rō ꝙ deus ea per miracula perpetuaret in esse. C

f Fiet q̄ȝ innouatio planetarū ſm predictos doctores. Quia autē orbes celestes ⁊ sydera: nullā habēt impuritatē sicut elemēta: iō nō purgabunt sed innouabuntur. Et hoc dupliciter. s. quantū ad motus cessationē ⁊ splendoris augmentationē. Primo enī quoad motus cessationē innouabunt corpora celestia: qꝛ tūc oīa erūt in dispositione ꝑfecta. Melior aūt est dispositio quietis q̄ȝ motus: ergo oīa quiescēt. Dicūt aūt aliqui ꝙ sol remanebit in oriēte: ⁊ luna ī occidēte vbi creata sunt: iuxta illud Abachuc. iij. Sol ⁊ luna steterūt in habitaculo suo. Uñ Ysid. sup illud Esa. lx. Nō occidet vltra sol tuus: vt etiā recitat magr in. iiij. dist. xlviij. c. vlti. ait. Post iudicium sol laboris sui mercedeȝ recipiet: ⁊ nō veniet ad occasum nec sol nec luna: sed in ordine quo creata sunt stabūt. hec ille. Et cōfirmant predicta per ea que habentur Apoca. x. vbi dr ꝙ angelus iurauit per viuentem in secula seculorum qui creauit celum ⁊ terraȝ ⁊ mare ⁊ oīa que in eis sunt: ꝙ tempus amplius non erit. Ex quo textu sic arguitur. Impossibile est esse motū sine tpe: qꝛ tēpus est mēsura motus. iiij. Phys. Si ergo tps amplius nō erit: igit motus cessabit. Si aūt cōtra predicta arguat sic. Sol ꝑ sui motū successiue illuminat diuersas partes terre: ergo si motus eius cessaret: alique partes terre remanerent perpetuo obscurate: qđ est incōueniens. Respōdet ꝙ nulle partes terre in supficie sua remanebūt obscure: tū qꝛ vt ꝑdiximus: terra ipsa de se erit illuminata ⁊ clara: tum qꝛ augebit lux lune ⁊ stellarū: q̄ suꝑficient illuminabunt illā partē terre que a sole nō illustrabit. Nec est incōueniens ꝙ vna pars terre magis illustret q̄ȝ alia. s. illa q̄ fuit ab hoībus habitata: q̄ a sole principaliter illustrabit. Uñ notandum ad predictorum declarationem ſm Rich. in. iiij. di. xlviij. ar. ij. ꝙ in mundi innouatione cessabit motus corporum celestiū nō per naturā: sed per voluntatem intelligentiarū ipsa mouentiū ⁊ obedientiuȝ voluntati creatoris in desinēdo mouere: sicut ex amore eius mō sibi obediūt in mouēdo. Tunc enī placebit creatori vt amplius intelligentie corpora celestia nō moueāt: qꝛ tūc habebitur finis motus corpoꝝ ipsoꝝ. Nā intelligētie mouēt ipsa corpora vt ꝑ motū eoꝝ fiat innouatio influētiarū ⁊ cōtēperantia q̄ requirit ad generationē ⁊ corruptionē quousq̄ȝ impleat numerus electoruȝ. Cū aūt ipse numerus tpe iudicij fuerit cōpletus: ꝑdicte intelligētie cessabunt mouere ipsa corpora: qꝛ oē qđ ꝓpter aliquē finē mouet rōnabile est vt illo fine habito quiescat ab ipso motu. Scđo aūt innouabunt planete ⁊ corpora celestia quātū ad splendoris augmētuȝ. Uñ Esa. xxx. dr. Erit lux lune sicut lux solis: ⁊ lux solis septēpliciter sicut lux septē dierū. Rō aūt huius augmētationis erit: qꝛ hō q̄ est mūdus minor vt. s. diximus ampliori lumine fulgebit. Uñ saluator ait Mat. xiij. Fulgebūt iusti sicut sol. Ergo etiā lux maioris mūdi dȝ augeri: vt nō sit difformitas inter minorem ⁊ maiorē mūdū. Que lux ⁊ formositas totius machine mūdialis in eternū ꝑmanebit ad consolationē electoꝝ: sicut ⁊ inferni obscuritas et turpitudo ac miseria eternalr durabit ad malorꝝ afflictionē ita mādāte ⁊ decernēte supꝛno iudice bonoꝝ ⁊ maloꝝ cū de celo veniens iudicabit viuos ⁊ mortuos ⁊ slm ꝑ ignem. D

q Qualiter aūt veniet iste iudex habetur Apoca. xiiij. vbi inq̄t Ioh. Uidi ⁊ ecce nubē candidā: ⁊ sup nubē sedentem similē filio hoīs: habētē in capite suo coronam auream: ⁊ in manu sua falcē acutā. Act. quoq̄ȝ. s. c. dr. Uiri galilei quid admiramini aspicientes in celū: hic Iesus q̄ assumptus est a vobis in celū sic veniet. s. gliosus: quēadmodū vidistis eū euntē in celū. Itē Iude vnico. c. dr. Ecce veniet dñs in sctis milibus suis facere iudiciū cōtra oēs: ⁊ arguere impios de oībus operibus impietatis eoꝝ. Sciendū est aūt ꝙ auctoritas iudicandi ⁊ iudiciaria potestas pertinet ipsi deo ſm Rich. ⁊ Boñ. in. iiij. dist. xlviij. Tñ tota trinitas hāc auctoritatē iudicādi dedit homini xpo: vt inquit dñs Bona. vbi. s. arti. s. q. s. Et hoc est qđ inquit saluator Mat. vl. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. Et Ioh. v. etiam dicit. Pater omne iudicium dedit filio. ⁊ Act. iij. scriptuȝ est. Dñm fecit deus hunc iesum potestate etiaȝ cetera sibi subijciēdo. ⁊. x. c. eiusdē li. dicit. Ipe est qui cōstitutus est a deo iudex viuorum ⁊ mortuorum. Sancti aūt apostoli ⁊ oēs alij viri perfecti iudicabunt simul cum xpo: nō vt principales: sed vt

assessores: vt inquit Richar. in. iiij. di. xlvij. ar. j. q. vij. Et hoc est qd habet Sap. iij. Judicabunt nationes et dhabunt populis. et Job. xxxvj. dr de xpo. Judiciu pauperib' tribuit. et Matth. xix. dicit saluator. Cu sederit fili' hois in sede maiestatis sue: sedebitis et vos sup sedes duodecim iudicantes duodecim trib' israel. Sup qbus vbis dicit Aug. xx. de ciui. dei. c. v. et Alexan. de ales in. iiij. pte summe. in tractatu de iudicio vniuersali: q p duodecim trib' israel intelligit vniuersitas iudicadoz: et p duodecim aplos oes viri perfecti designatur. Et ideo ait Paulus. ij. ad Cor. vj. An nescitis qz angelos scz malos iudicabim' et c. Alij aut q no fuerut ita perfecti sed tn saluati sunt iudicabut reprobos sententie approbatione: qz approbabunt sententia iudicis. iuxta illud Apoc. xix. Audiui voce tubaru multaru in celo dicentiu. Alleluya laus et gloria et virtus deo nostro: qz vera et iusta iudicia eius. Et hoc mo iudicabut oes electi. Dicentur etia minus mali iudicare magis malos rone minoris sceleris ppetrati: vt inqt Richar. vbi. s. Et sic intelligit illud Luce. xj. Viri niniuite surget in iudicio cu generatione hac et codemnabut ea. E

Ji aut queraf. Nunqd oes resurgetes videbunt xpm equali mo: Rndeo fm Rich. in. iiij. dis. xlviij. ar. j. q. ij. Bonauet. ibide: ac Alex. vbi. s. q nullus de reprobis videbit diuinitate xpi p visione aptam: qz sic essent beati: vt inquit Hugo in lib. de sacris. et Magr in. iiij. dis. xlviij. et Aug. in. j. de trini. c. penul. Oculi em eoz erut improportionati ad videda diuina claritate et erut penit' inhabiles ad habeda aliqua delectatione. Essent aut beati si xpm videre possent in forma gloriosa et essentia diuina. iuxta illud Job. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscat te veru deu et que misisti iesum xpm. Danati tuc cognoscet p signa certissima et p effect' manifestos q xps est de' et oipotens: et videbut humanitate ei' gloriosam. de qua tn visione no recipient nisi dolore maximu et pena: qz oculus infirm' offendif videdo lume maximu. Jte qz erut in odio xpi indurati. Jnimic' aute tristaf videdo gloria illi' que odit et cui inuidet. Jdeo videbut eu cu cofusione et anxietate: et apparebit eis ta terribilis q poti' vellet q infern' eos absorberet q illi' vultu intueri et sniam expectare. De visione aut diuinitatis habef Esa. xxvj. vbi dicitur Impius no videbit gloria dni. De visione xo humanitatis gloriose inqt ide pphta ibide loques ipsi dno Jesu de reprobis. Uideant et confundanf: et ignis hostes tuos deuoret. Et hoc est qd scriptu est Apoc. j. c. Ecce veniet in nubib' celi et videbit eu ois oculus: et q eu pupugerut. Ecotra aute apparebit electis vultu placabili et iocudissimo: qui beati videbut oculo metali diuinitate ei' in forma ppria: et etia gloria aie ipsi': et oculo corporali gloria et luminositate corporis ei' cu maximo gaudio et leticia. Et hoc est qd scriptum est Esaie. xxxiij. Rege in decore suo videbut. Un Bern. in quoda sermone ait. Plenu prorsus omni suauitatis dulcedine: videre homine hominis coditorez. Ecce em dulce lume et delectabile oculis videre sole iusticie xpm dnm. F

q Uoad secundu pertines ad iudicium scz rei presentatione. Sciedu q verificabitur illud Aplī. j. ad Thes. iiij. dicetis. Jpse dns in iussu et in tuba dei et in voce archageli descendet de celo. Sicut etia descendit in datione legis: vt habetur Exod. xix. et Mat. xxiiij. dr. Mittet angelos suos cu tuba et voce magna: et congregabunt electos eius a quattuor vetis: a summis celoz vsqz ad terminos eoz. Un sciendu est fm Rich. in. iiij. dist. xliij. art. v. q. iij. q mortui resurgent in illis locis in quibus tepore resurrectionis erit pars principalior corporis: iuxta. l. cu in diuersa. ff. de reli. et sumpti. fu. Siue ibi a principio fuerint sepulta eoz corpa: siue alibi translata. Si aut illo tpe cotinget partes corpis eque principales esse in diuersis locis: vt qz medietas capitis et medietas cordis et oim alioz mebrorum medietas sit in vno loco: et alia medietas in alio: resurgent in illo loco qui erit minus distas a loco mortis vel iudicij. Si aute vtreqz partes in quibus erit medietas erut eque distantes a loco mortis et iudicij: tuc resurget in illo loco in quo statuet de'. Regulariter aute resurget mortui in locis in qbus eoru corpora iacebunt sepulta: sicut dicit glosa sup Matth. xxvij. c. et probaf per illud qd inquit dns Ezechiel. xxxvij. di. Ecce ego aperiam tumulos vestros et educam vos de sepulcris vestris et c. Dicit aute Richardus noster in predicta distin. art. iij. q. iij. q causa efficiens resurrectionis corporu non erit vox tube: sed solum causa instrumentalis. Dicit ergo Richar. vbi. s. q christus in descensu suo iubebit puluere seu partes quascuqz corporu mortuoz recolligi per ministerium angelorum: et ex illis pulueribus recollectis precipiet corpora reformari: et reformatis animas vniri. Et hoc fiet per virtutem diuinam. Uoluit autem deus resurrectionem

mortuoꝝ fieri in die iudicij: ⁊ non ante statim post mortē: qđ ordinauit multis de causis ſm beatū Bonauē. in. iiij. di. xliij. ar. j. q. iij. Maxime ꝓpter nr̄e fidei meritationē. Multum em̄ meremur credendo nos resurrecturos: q̄ sicut aīalia cetera morimur. Vocaūt meritū nō haberemus si viderem⁹ mortuoꝝ corpa resurgere: qꝛ vt ait Greg. in homel. paschali. Fides nō hꝫ meritū vbi hūana rō prebet experimentuꝫ. Sciēdū est ergo ꝙ angeli custodes ꝓuinciaꝝ in ꝓuincijs quas custodierūt clamabūt fortiter ⁊ sensibiliter sono articulato cū tuba horribili vocātes oēs hoīes vt cōpareāt corā iudice dicētes. Surgite mortui venite ad iudicium. Que oīa cōsiderans Chryſ. sup Mat. inquit. Magna est vox illa cui oīa obediūt elemēta: qui petras scindit: inferos aperit: vincula mortis disrūpit: ⁊ de ꝓfundis abyssi aīas corporibus liberatas assignabit. De hac aūt resurrectione mortuoꝝ ⁊ iudicio bonoꝝ et maloꝝ ꝓphetatū fuit Dañ. xij. vbi đr. Qui dormiunt in terre puluere euigilabūt: alij in vitā eternam: alij vo in opprobriū sempiternū. De hac etiaꝫ cōgregatione oīm iudicādorū loquif saluator Mat. xxv. ⁊ in euāgelio hodierno di. Cū venerit fili⁹ hoīs ĩ sede maiestatis sue: ⁊ oēs angeli ei⁹ cū eo: tūc sedebit sup sedē maiestatis sue ⁊ cōgregabunf ante eū oēs gētes. Bene autē dicit sedebit: qꝛ iudex dꝫ sedere in sentētiando: aliter nō valeret snīa. arg. in. l. ij. §. in bonoꝝ. ff. si q̄s ordo in bo. pos. ser. ⁊ facit. C. de offi. ciui. iudi. l. j. ⁊ in aut. de iudi. §. sedebūt. ⁊. C. de sen. experi. reci. l. fina. Sed cōtra ꝑdicta de congregatione omniū gentiū videf illud Joh. iij. Qui credit ĩ eo nō iudicaf. Et sic videf ꝙ nullus bonus debeat ad iudiciū vocari. ⁊ ibidem đr. Qui nō credit iā iudicatus est: ergo nullus infidelis ad iudiciū venturus est. Itē paruuli q̄ nihil boni aut mali opati sunt: ex q̄ nihil meruerūt nec demeruerūt: nō debēt ad iudicium vocari. Ad hoc rñdēdū ſm sanctū Bonauē. in iiij. dis. xlvij. ar. j. q. iij. ⁊ Ricħ. ibidē. q. vj. ꝙ in iudicio ꝯsiderāda sunt duo. s. Disceptatio siue discussio pro meritis ⁊ demeritis. Itē retributio ꝓ bonis ⁊ pro malis operationib⁹. Quātū ad retributionē oēs iudicabunf etiā angeli tā boni q̄ mali. Boni em̄ angeli q̄uis habeant suā beatitudinē essentialē: tn̄ ꝓ ministerio qđ nobis exhibuerūt recipiēt aliquod accidētale premium. Silr mali angeli ꝓ malis suis recipiēt si q̄d pene deest eis. Nō em̄ sunt totaliter cruciati sicut debēt: sed in iudicio plenarie recipiēt supplementū omniū penarū. Similiter etiā reprobi hoīes recipiēt augmentū penarū in resumptione corpoꝝ ⁊ electi premiū ⁊ gaudiū. Et hec est rō quare oēs debeāt ĩ iudicio cōparere: tā hoīes ꝙ angeli: siue boni siue mali. Et ſm hoc pōt intelligi illud. j. Coꝝ. vj. Nescitis q̄m angelos iudicabimus. Quantum autē ad discussionē non oēs dijudicabuntur. ꝙ ſm Greg. xxvj. moral. ⁊ Alexā. de ales in. iij. parte summe. in declaratione symboli apſlici. ⁊ Magistrū in. iiij. di. xlvij. art. iij. Alij iudicabuntur ⁊ peribūt: vt illi q̄ aliqua bona habuerūt permixta suis malis: sed mala finaliter prepōderauerūt. Unicuiqꝫ em̄ ipsoꝝ dici poterit illud Dañ. v. Appēsus est in statera ⁊ inuētus est minus habēs. Pōdus nāqꝫ ⁊ statera iudicia dei sunt. Prouerb. xvj. Alij nō iudicabūtur ⁊ peribūt: vt illi quoꝝ mala fuerunt impermixta bonis sicut illi q̄ fundamēto fidei caruerūt. Alij vo iudicabunf ⁊ saluabunf: vt hij quoꝝ merita bona fuerūt permixta malis: sed bona preualuerūt ⁊ prepōderauerūt. Alij nō iudicabūtur ⁊ saluabūtur: vt hij quorū merita fuerunt ita ꝑfecta ꝙ nullis malis aut paucissimis fuerūt permixta: sed per pn̄iam purgata: vt sunt viri ꝑfecti ⁊ etiā paruuli ab originali pcc̄õ purgati: q̄ decesserūt ante liberi arbitrij vsum: similiter ⁊ angeli sancti. hec ibi. Quādo ergo đr ꝙ qui credit nō iudicaf intelligitur de perfectis quoad discussionē: qui nulla habēt mala discutiēda: nō aūt quoad retributionē. Et q̄n đr: qui non credit iam iudicatus est intelligif de infidelibus quoad discussionē. vñ Alexan. de ales super illa verba psalmi pmi. Non resurgēt impij in iudicio: inq̄t. scilꝫ ad hoc vt iudicentur iudicio discussionis: qꝛ tam horrenda peccata sua erunt ꝙ discussione non indigent tamē resurgēt in iudicio punitionis. Et sequitur in ꝑdicto psalmo. Neqꝫ peccatores in cōsilio iustorum. s. sententie approbatione: tamē resurgent et apparebunt corā iudice: vt puniātur. Et rationē assignat Richar. in. iiij. distin. xlvij. ar. j. q. iiij. quare omnes in iudicio personaliter apparebūt: scilꝫ vt conscientie singulorum in presentia iudicis singulis pateant: ad diuine iusticie manifestationē. Et vt viui hoc prescientes debere fieri diligentius se prepararent vt in tanta congregatione et coram tāto iudice extremam non recipiant confusionem. Nō em̄ erit ibi defensio per procuratorem: que nō admittif in cā criminali. ff. de publi. iudi. l. penul. §. ad crimē. ⁊. ff. an per aliū cau. appel. l. j. §. j. C. de accusationibus. l. reos. et. v. q. iij. c. in criminalibus. De quo distingue vt per

glosam ⁊ doctores in.l.seruū quoq.§.publice.ff.de pen. Oēs ergo i iudicio psonaliter apparebūt: vt singuli iudicē quoad humanā naturā videāt ad cōsolationē electoꝝ: ⁊ reprobo rum afflictionem ampliorē. B

q Quoad tertiū.s.de loco iudicij i quo cōgregādi sunt oēs hoīes: habem⁹ scripturam Johel.iij.vbi inqt deus. Adducā oēs gētes in valle Josaphat ⁊ disceptabo cū eis. Pro quoꝝ declaratione sciendū ſm Alex.de ales vbi.s.⁊ Rich.in.iiij.di.xlviij.ar.j.q.vij.ꝙ xp̄s nō descendet in valle iosaphat: sed sup mōtē oliueti de quo in celū ascendit: ⁊ residebit in aere in throno fulgētissimo in loco alto: vt ab oībus possit videri: parū citra locū in quo apl̄i deflerūt ipsum corporaliter videre qñ ascendebat in celū: hoīes aūt ꝯgregabunt in valle Josaphat: cui pemínet mōs oliueti: ⁊ quot in illa valle poterūt capi: tot erūt ibi. Alij circa vallē: quidā ppinquius quidam vo remotius: electis tñ ad dexterā iudicis existētibus: nō in terra: sed in aere: iuxta illud.j. ad Thes.iiij. Rapiemur cum illis in nubibus obuiā xp̄o in aera: sed pfecti eminētius ⁊ magis ꝓpe iudicem erūt: reprobi vo in terra stabūt a sinistris iudicis: vt hr̄ expresse Matth. xxv.⁊ in euange.hodier. Et his cōcordat magister.in.iiij.di.xlviij.c.penul.di. Boni reperientur obuiā xp̄o in aera: reprobis in terra quā dilexerūt remanētibus: in qua vt qdaꝫ pdicator ait: iacebūt sicut vermes fetidi ⁊ valde lassi: sꝫ a demonibus cōstringent stare erecti ad audiendā sniam ppetue dānationis sue: ⁊ erūt turpissimi atqꝫ nigerrimi ⁊ valde horribiles ad videndū: ⁊ a demonibus incatenati. Et dicūt doctores ꝙ magis cōgruū est ꝙ xp̄s iudicando stet in aere sup mōtē oliueti ꝙ̄ sup locuꝫ in quo passus est: qꝛ passus est in forma infirma: sed iudicabit in forma gl'iosa: sicut ⁊ ascendit. Dr̄ aūt ꝙ iudicabit in valle iosaphat: qꝛ iosaphat interpretat locus iudicij. D

a D pdicta pōt addi rō: qre iudex ⁊ iudicādi debeāt cōuenire simul in loco iudicij. Jn bono enim iudicio pars a parte ⁊ iudex a partibus pōt facere interrogationes.c.iudicantē.xxx.q.v.⁊ ex̄ de do.⁊ cōtu.c.put.⁊ de cōces.preben.c.post electionem. et ff.de interro.acti.l.si sine interrogatione. Naꝫ merita causarū partiū assertione pandunt.ex̄ de in integrū resti.c.cū ex litteris.⁊.c.qualiter ⁊ qñ.el.ij.de accu.⁊.C.si per vim vel alio modo.l.ij. Que oīa fient in iusto ⁊ perfectissimo vniuersali iudicio. J

q Quo aūt ad quartū.s.de accusatoribus Sciendū est ꝙ lꝫ deus oīa sciat: vt hr̄ ad Heb.iiij.⁊.c.deus oīpotens.ij.q.j. immo scit oīa añqꝫ fiāt.xxvj.q.v.c.fi.i fine. Et ipse scit corda ⁊ volūtates hoīum.c.nouit.de iudi.⁊.c.j.ex̄ ne sede va. Et ipse scrutator cordiū secreta.c.tua nos.de symo. Et ē testis omniū q agunt in hoc mūdo.§.penul.in aut.q.mo.na.ef.legi.⁊.c.⁊ si xp̄s.de iureiurā. Jbi testis est mihi deus: ⁊ iō nō est opus quoad ipsum hr̄e aliquē accusatorē aut testē ad faciendū iudiciū. Tñ qꝛ snia circa ordinē iudicioꝝ a pside lata autoritatē rei iudicate nō obtinet.ij.q.vj.§.Jtē snia. Dñs nr̄ iesus xp̄s ne qs eū iniustū appellare queat: ſm legū ordinationē faciet iudiciū suuꝫ: qꝛ qꝫuis crimina sint nota iudici: tñ nō debēt ab eo cōdēnari: nisi sint ei nota in forma iudiciali. Judex em̄ dꝫ iudicare ſm allegata ⁊ ꝓbata. Et hec oīa ꝓbant.ff.de offi.psi.l.illicitas.§.veritas.⁊.C.de iudi.l.iudices.⁊ ex̄ de testi.c.cū cām.⁊.ij.q.j.c.in pmis §.sed sciēdū.⁊.§.his oīs autoritatibus.⁊ multis.c.sequen.⁊.ij.q.vij.c.plerīqꝫ.⁊.iij.q.vij.c.iudicet.⁊.xj.q.iij.c.eoꝝ q.⁊.c.summope.⁊.xv.q.v.c.psbyter.⁊.xxiij.q.iiij.c.cū lege.§.his ita rñdet.⁊.xxx.q.v.c.incerta.vbi dr̄. Q̄uis em̄ vera sint: nō tñ credēda sunt: nec cōdēnanda: nisi q manifestis iudicijs ꝓbant: nisi q manifesto iudicio cōuincant: nisi q iudiciario ordine publicant.⁊ in.c.nullū.ea.q.⁊ cā.dr̄. Nullū añ verā iustāqꝫ ꝓbationē iudicare aut dānare debemus.⁊ in.c.iudicantē.ibidē dr̄. Judicantē opꝫ cūcta rimari: ⁊ ordinē rerū plena inqsitiōe discutere. Facit ad pdicta.c.occidit.xxiij.q.viij. Faciet igit deus venire accusatores cōtra malos qui erunt quattuor principales. Primus erit cōscientia ꝓpria cuiusqꝫ: iuxta illud Dañ.vij. Milia miliū ministrabant ei: ⁊ decies cētena milia assistebāt ei. Seditqꝫ iudiciuꝫ ⁊ libri aperti sunt.i.cōsciētie. Et Hiere.ij.dr̄. Arguet te malicia tua.⁊ Sap.iiij. Traducent illos ex aduerso iniquitates ipsoruꝫ.⁊ ad Roma.ij.inquit Paulus. Testimonium illis reddente cōscientia eoꝝ. Tunc enim in conscētia cuiusqꝫ patebūt oīa scelera: ⁊ q de peccatis pniam nō fecerūt: in cōspectu toti⁹ mundi cōfundent: qꝛ vt ait Ber. peccatuꝫ ꝓprium cuiqꝫ dicet in iudicio. Tu me fecisti: opus tuuꝫ sum: ego semper tecum ero. K

s Secūdus accusator erit scriptura sacra ꝓphete ⁊ pdicatores. Job.v. Est qui vos accusat Moyses ⁊ lex Moysi.

Tertius erit celū cū oībus creaturis Job.xx.

Reuelabūt celi iniqtatē eius: ⁊ terra cōsurget aduersum eū. vñ Hugo de sctōvic. inqt. Cōtra pctōrē in iudicio celū dicet. Ego lucē sibi ministraui ad solaciū. Aer dicet. Ego oē gen⁹ auiuꝫ sibi dedi ad obsequiuꝫ. Aqua dicet Ego diuersa genera pisciū sibi dedi ad esuꝫ. Terra dicet. Ego panē ⁊ vinū sibi dedi ad nutrimētū. hec ille. Qui iterū ait. Ignis dicet. In me cōburatur. Aq̄ dicet. In me demergaꝉ. Aer dicet. In me vētileꝉ. Terra dicet. A me absorbeaꝉ. Infernus dicet. A me deglutiaꝉ. hec ille. Z

q Uartus erit demon: de quo Apoc. xij. dr̄. Diabolus accusator est fratrū: q̄ accusabit eos añ cōspectū dñi dei nostri. Sed qnq̄ȝ erunt principales demones in iudicio. Prim⁹ erit lucifer: q̄ post se trahet oēs reges: imꝑatores: principes: ⁊ barones: comites ac milites prauos: ⁊ oēs reliquos supbos vinctos catena ignea. Apparebit aūt ipse demon in corpore terribili assumpto: nigerrimo: ⁊ horribilissimo: ⁊ accusabit dictos supbos añ iudicē dicens. Tu me ꝓpter supbiā de celo eiecasti eq̄ssime iudex: ecce isti oēs pessimi leges ⁊ p̄cepta tua cōtēpserūt: pupillos ⁊ viduas occiderūt: ac opp̄sserūt vt supbie sue vacarēt ⁊ satisfacerēt. Tu aūt dixisti in euāgelio Luce. xiiij. ⁊ xviij. ⁊ Mat. xxiij. Qui se humiliat exaltabiꝉ: ⁊ q̄ se exaltat humiliabiꝉ. ergo humilia eos in ꝓfundū inferni. Itē isti principes hñt in legibus suis: vt pꝫ in ꝓemio. Instit. vbi dr̄. Imperatoriā maiestatē nō solū armis decoratā: sed etiā legib⁹ opꝫ esse armatā: vt vtrūq̄ȝ tp̄s ⁊ bellorū ⁊ pacis recte possit gubernari. Et p̄nceps romanus victor existat: nō solū in hostilibus p̄lijs. sed etiā p legitimos tramites calūniantiū iniq̄tates expellat: ⁊ fiat tā religiosissimus viris q̄ victis hostibus triumphator: hec ibi. Sed isti nihil horū fecerūt: qnimmo subditos multiplr̄ vexauerūt ⁊ crudeliter tractauerūt: ergo vindica eos. Tūc iudex voluēs se ad sctōs ꝓphās ⁊ aplos dicet. Dicatis q̄d decretū sit a sctō spū meo de istis. Tūc surget Ezechiel propheta di. Ego ꝓphetaui de talibus libri mei. xxij. c. di. Ecce principes isrl̄ singuli in brachio suo fuerūt in te ad effundēdū sanguinē. patrē ⁊ matrē cōtumelijs affecerūt: aduenā calūniati sunt: pupillū ⁊ viduā cōtristauerūt: sanctuaria mea spreuerūt ⁊ sabbata mea polluerūt: viri detractores fuerūt in te: ⁊ scelus opati sunt in medio tui. Propterea ecce congregabo vos in medio hierlm cōgregationē argenti: eris: ⁊ ferri: ⁊ stagni: ⁊ plūbi in medio fornacis: ⁊ succendā in ea ignē ad cōflandū. In igne furoris mei cōflabimini in medio eius vt cōflaꝉ argentum in medio fornacis. Iacobus q̄ȝ apls surget dicens. Ego scripsi. iiij. c. mee epl̄e canonice: q̄ deus supbis resistit: humilibus aūt dat gratiam: q̄bus dictis terribili vultu dicet xp̄s lucifero ac satellitibus eius. Separat eos ad partē sinistram: ⁊ sic fiet. M

s Ecūdo veniet alius demon q̄ vocatur mãmon: ducēs ante se malos aduocatos: notarios: procuratores: iudices: ⁊ potestates: ac officiales: vinctos catena ignea ⁊ dicet. Equissime iudex: cōtra istos est nō solum lex tua euangelica: sed etiaꝫ lex eorꝫ imperialis ⁊ humana. Nam in aut. de mā. prin. §. Talem. col. iij. scriptum est. Taleꝫ ꝟo prebebis temetipsum oibus taꝫ publice q̄ȝ priuatim vt terribilis quidē sis delinquentibus ⁊ indeuotis: mãsuetissimus aūt ⁊ mitis oibus placatis ⁊ deuotis: ac paternam eis exhibens ꝓuidentiam. Scriptum quoq̄ȝ est in. l. placuit. C. de iudicijs. Placuit in oibus rebus p̄cipuam esse equitatis iusticieq̄ȝ stricti iuris rōnem. Sed isti totū oppositūꝫ fecerunt: vindica ergo eos. Cōtra quos etiam surget Esaias ꝓpheta di. Uerificatū est illud qd̄ scripsi primo libri mei c. s. Quō facta es meretrix ciuitas fidelis: plena iudicij: iusticia habitauit in ea: nūc aūt homicide habitāt in ea: argentū tuū versum est in scoriā: vinū tuū mixtum est aqua: principes tui infideles: socij furū: oēs diligūt munera: sequunꝉ retributiones: pupillo nō iudicāt: ⁊ cā vidue nō ingrediꝉ ad eos: ꝓpter hoc ait dñs exercituū. Heu cōsolabor sup hostibus meis ⁊ vindicabor de inimicis meis. Hec ibi. Et iterū x. c. mei libri dixi. Uhe q̄ cōdunt leges iniquas ⁊ scribentes iniusticias scripserūt: vt opprimerent in iudicio pauperes ⁊ vim facerent cause humiliūꝫ populi mei: vt essent vidue preda eorum ⁊ pupillos diriperēt: quid facietis in die visitationis ⁊ calamitatis de longe venientis: ad cuius confugietis auxilium: derelinquetis gloriam vestram vt incuruemini sub vinculo: ⁊ cum interfectis cadatis. Adducet etiam iste demon medicos: auaros: ⁊ cupidos: ⁊ allegabit contra eos. l. in aut. de stabili. §. Nos aūt. col. v. dicentem. Melius est pauca caute agere q̄ȝ multis interesse periculose. Cuius cōtrarium isti fecerūt ꝓpter auariciā suā: ⁊ fuerunt causa mortis ꝓpter multorꝫ imperitiam. Contra quos surget Salomō dicens illud Sap. xij. Quoniam odibilia opera faciebant per medicamina: finis condemnationis eorum venit super illos. Adducet quoq̄ȝ iste demon cau

satellitib⁹ suis oēs malos mercatores ⁊ vsurarios ac cōtractus malos facientes: fures et latrones cū raptorib⁹ ⁊ allegabit. l. nā hoc natura. ff. de condi. indebi. dicēs. Nam hoc natura equū est: neminē cū alterius detrimēto fieri locupletē. Cōtra quos surget Johānes euāgelista dicēs illud Apoc. xviij. c. Negociatores terre flebūt ⁊ lugebūt sup illā qm̄ merces eoꝝ nemo emet ampli⁹: qui diuites facti sunt clamabūt ꝓpter timorē tormentoꝝ flētes ⁊ dicētes. Vhe vhe vhe qm̄ vna hora destitute sunt tāte diuitie. Itē adducet iste demon sutores: pelliparios: cerdones: textores: aromatarios: molēdinarios vendētes oleum carnes caseum: ⁊ similia: ⁊ allegabit cōtra eos. l. bonā. C. de acti. ⁊ obliga. vbi dr̄. Bonam quidē in cōtractibus fidem cōsiderari equum est. Cuius oppositū isti fecerūt. Cōtra quos surget Esaias dicēs illud eiusdē. xxxiij. c. Vhe q̇ predaris nōne ⁊ ipē predaberis: ⁊ qui spernis nonne ⁊ ipse sperneris: cū cōsummaueris depredationē depredaberis: ⁊ cū fatigatus desieris cōtēnere cōtēneris. Itē adducet barbitōsores ⁊ oēs laboratores tam rusticos q̄ȝ vrbanos ⁊ vendētes in festis: ac alia ꝓhibita facientes ꝓpter cupiditatem. Item vacātes vanis spectaculis. Contra quos surget Amos propheta dicēs illud eius. viij. c. Erit in die illa dicit dn̄s: ⁊ tremiscere faciam terram et cōuertā festiuitates vestras in luctū ⁊ oīa cātica vestra in planctuȝ. Jacobus q̄ȝ apl's dicet illud canonice sue. v. c. scriptum. Agite nūc diuites ⁊ plorate vlulantes in miserijs que venient vobis: diuitie vestre putrefacte sunt ⁊ vestimēta vestra a tineis cōsumpta aurū ⁊ argentū vestrū eruginauit: ⁊ erugo mādicauit carnes vestras sicut ignis. Itē adducet iste demon lusores ⁊ blasphematores. Contra quos allegabit. l. ij. §. senatus. ff. de alea. vbi di. Senatusconsultū vetuit in pecunia ludere: cui⁹ oppositū isti fecerūt. Cōtra quos surget propheta Dauid dicēs illud ps̄. lxviij. Fiat mēsa eorū corā ipsis in laqueū ⁊ in retributiones ⁊ in scandalū. Obscurentur oculi eorū ne videant ⁊ dorsum eoꝝ semꝑ incurua. Effunde super eos irā tuā: ⁊ furor ire tue cōprehendat eos. Adducet q̄ȝ iste demon oēs qui proximus deceperūt ⁊ qui crudeles cōtra pauperes fuerunt. Contra quos allegabit dicens. Tu dixisti equissime iudex. Matth. vij. In qua mēsura mēsi fueritis remetietur et vobis. Sed isti mendacijs: falsitatibus ⁊ periurijs: proximos dānificauerunt ⁊ duri pauperibus extiterunt: nolētes eis facere elemosynam ⁊ in necessitatibus succurrere: ergo durā contra eos proferas sententiā. Cōtra quos surget apl's dicēs. Ego dixi ad Ephe. v. Oīs auarus regnum dei non possidebit. Quibus oībus auditis dicet christus. Sicut beati sunt pauperes spiritu. Matthei. v. Ita maledicti sint auari voluntate vel facto. Tūc dicet māmone. Separa eos ad partem sinistrā ⁊ sic fiet. ¶

Tertio veniet alius demō qui vocatur asmodeus: ligatos ducēs oēs sodomitas adulteros ⁊ incestuosos ac fornicatores vtriusq̄ȝ sexus et omnes luxuriosos turpissimo modo stantes denudatos: di. Equissime iudex tu dixisti in preceptis tuis. Exod. xx. Nō mechaberis nec concupisces vxorē ꝓximi tui. qd̄ isti nullatenus seruare voluerunt: non solum autem legē tuā: sed etiā humanam contempserunt. Nā scriptū est in. §. sancimus. in aut. de leno. col. iij. Sancimus omnes quideȝ s̄m q̄ possunt agere castitatē: que sola potest deo cum fiducia hominuȝ animas presentare. Cōtra quos surget Hieremias ꝓpheta dicēs illud. v. c. sui lib. Qr multiplicate sunt preuaricationes eorū: ⁊ mechati sunt: ⁊ in domo meretricis luxuriabātur. Nunq̇d sup his nō visitabo dicit dn̄s ⁊ in gēte tali non vlciscetur aīa mea. q. d. oīno vlciscar. Silr̄ Ezech. dicit illud xxij. c. sui lib. Vnusquisq̄ȝ in vxorē proximi sui operatus est abominationē: et socer nurū suā polluit nefarie: frater sororem suā oppressit in te. Ideo dispergā te ⁊ deficere faciā immundiciam tuam a te. Surget q̄ȝ Johel dicens illud iij. c. sui libri. Posuerūt puerū in prostibulo et puellā vendiderūt ꝓ vino: ideo velociter reddam eis vicissitudinē suaȝ super caput suum. Adducet q̄ȝ iste demon oēs mulieres vanas ⁊ lasciuas ⁊ ornātes se more meretricio. Contra quas surget Esa. di. illud. iij. c. sui lib. In die illa auferet dn̄s ornamentū calciamentorū ⁊ lunulas ⁊ torques ⁊ armillas ⁊ mitras et murenulas ⁊ anulos ac gemmas in aures ⁊ in fronte pendētes ⁊ mutatoria ⁊ pallia ⁊ linteamina ⁊ acus et specula et vittas et teristra et erit pro suaui odore fetor: ⁊ pro zona funiculus: et pro crispanti crine caluitium: et pro fascia pectorali cilicium: ⁊ merebūt atq̄ȝ lugebūt. Item adducet oēs choreizantes: qr ex chorea causatur luxuria. Contra quos cōsurget Esaias dicēs illud. iij. c. sui libri. Pro eo q̄ eleuate sunt filie syon ⁊ ambulauerūt extento collo ⁊ nutibus oculoꝝ ibant ⁊ plaudebant ⁊ ambulabāt ⁊ pedibus suis composito gradu incedebant: decaluabit dn̄s verticē filiarū syon et crinem

carnē nudabit. Adducit quoqꝫ multitudinē cantorū ⁊ pulsantiū: qui sunt etiam causa luxurie. Cōtra quos surget Johā. euangelista: di. illud Apoca. xviij. Sustulit vn⁹ angelus fortis lapidē magnū ⁊ misit in mare di. Hoc impetu mittetur babylon magna illa ciuitas ⁊ vltra non inuenief. Et vox citharedorum ⁊ musicoꝝ ⁊ tibia canentium ⁊ tuba nō audietur in ea amplius. Adducet quoqꝫ gule deditos que est cā luxurie: quoꝝ deus venter fuit: vt inquit apl's ad Phil. iij. Itē oēs ebriosos: q: ab ebrietate nascitur luxuria. Sm illud apl'i ad Ephe. v. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Luxuriosa enī res est vinū ⁊ cōtumeliosa ebrietas. c. luxuriosa. xxxv. di. Et accusabit eos demō di. Scriptū est ad Ephe. v. Ois fornicator aut immūdus nō habebit hereditatē in regno xpi ⁊ dei. Quib⁹ oībus auditis dicet xp̄s demonib⁹ de quolibet ex supradictis. Quātū in delitijs fuit tātum date ei tormentū ⁊ luctum. Apoc. xviij. Et ad sinistrā faciet eos separari. O

q Uart⁹ demon q̄ vocaf beelzebub adducet vinctos oēs hereticos scismaticos ⁊ incātatores maleficos ⁊ sortilegos ⁊ diuinos: ⁊ dicet xp̄o. Equissime iudex tu precepisti ꝙ vnū deū adorarent ⁊ nō facerent sculptilia aut maleficia: vt pꝫ Exo. xx. ⁊ Deut. iiij. ⁊ Michee. v. Isti aūt oppositū fecerunt ⁊ sacrā scripturā deprauare studerūt: ecclesiāqꝫ tuā ac fidē contaminauerunt. Tunc allegabit contra eos. l. nullus. ⁊. l. nemo. C. de malefi. Ubi prohibētur diuinationes: incātationes: ⁊ maleficia. Et etiam. l. ij. eo. titu. vbi dicif. Ars mathematica dānabilis penit⁹ interdicta est. Itē allegabit. c. firmissime. de here. vbi dānantur oēs heretici et scismatici. ⁊. c. illud. xxvj. q. ij. Et contra rebelles ecclesie allegabit. c. Non decet. ⁊. c. preceptis. xij. di. Ubi oībus precipif vt romane obediāt ecclesie. Cui dicet christus. Isti sunt lupi rapaces: fures ⁊ latrones q̄ non sunt ingressi per ostiū in ouile sicut debebant Johā. x. qui condēnati sunt. xxvj. q. ij. c. illud. ⁊. c. qui sine. ⁊. q. iiij. c. sciendū. ⁊. c. igitur. et. c. non licet. ⁊. q. v. c. nimirum. ⁊. c. episcopi. ⁊. q. vij. c. admoneant. ⁊. c. non licet. Exclamabit ergo christus dicens demonibus. Separate eos ad sinistram. Nec poterunt ipsi suis incantationibus contradicere. P

q Uinto veniet demon qui vocaf behemoth: q̄ ducet omnes malos clericos p̄sbyteros: episcopos: archiepiscopos: cardinales: ⁊ summos pōtifices: et omnes symoniacos. Contra quos allegabit. l. si quāqꝫ, C. de epis ⁊ clericis. vbi dr: ꝙ nō debēt emere bn̄ficia ⁊ ꝙ ꝓfecto indignus est sacerdotio q̄ nō fuerit ordinatus inuitus. Et ibidē dr. Nemo sacerdotij gradū p̄cij venalitate mercetur. Dicet ergo demō. Dn̄e tu elegisti istos vt facerēt fructum in eccl'ia tua. Isti aūt hypocrite in vestimētis ouiū ambulātes: dissipauerūt ecclesiam potius ꝙ̄ edificauerūt. Tūc exurget Ezechias di. illud. xxxiiij. c. sui libri. Ue pastorib⁹ qui pascebāt semetipsos. Nōne greges pascūtur a pastoribus: lac comedebatis ⁊ lanis operiebamini: ⁊ qđ crassum erat occidebatis: gregem aūt meū non pascebatis: qđ infirmū fuit nō cōsolidastis: ⁊ qđ egrotū nō sanastis: quod fractū est nō alligastis: ⁊ qđ abiectū est non reduxistis: ⁊ qđ perierat nō quesistis: sed cū austeritate imperabatis ⁊ cū potētia: et disperse sunt oues mee eo ꝙ nō esset pastor: ⁊ facte sūt in deuorationē bestiaruꝫ. Ecce ergo requiram gregē meū de manu eoꝝ. Itē adducet iste demō oēs monachos ⁊ monachas ac religiosos ⁊ allegabit cōtra eos. §. si q̄s. in auf. de mona. col. j. vbi dr. Si q̄s futurus est monachus perfectione indiget ⁊ diuinoꝝ eloquioꝝ eruditione ⁊ cōuersionis integritate. Cōtra quos surget Dauid di. illud ps. xlix. Peccatori aūt dixit deus. Quare tu enarras iusticias meas: falsꝫ predicādo bona que nō facis: ⁊ assumis testamentū meuꝫ p os tuū. s. indigne cōicando. Tu vo odisti disciplinā. s. nō obseruādo regulam tuā: et ꝓiecisti sermones meos retro: sum: falsꝫ cōtumaciter inobediēdo. Si videbas furē currebas cū eo. s. paupt'atē nō seruādo: aut predicationē vel sacramēta vendēdo: ⁊ cum adulteris portionē tuā ponebas: votū castitatis violando. Os tuū abundauit malicia: discordias semināndo: ⁊ lingua tua cōcinnabat dolos: officia ⁊ dignitates vsurpādo. Sedēs aduersus fratrē tuū loquebaris murmurando ⁊ aduersus filiū matris tue ponebas scādalū detrahēdo: ⁊ bonū in malū cōuertendo. Hec fecisti et tacui. s. vsqꝫ nūc: existimasti inique sub velo religionis ꝙ ero tui silis cōsentiēs malis q̄ perpetrasti: arguā te. s. iudicādo ⁊ statuā cōtra faciem tuā te ad inferna cōdēnando. Quib⁹ omnibus auditis dicet xp̄s illud Matth. xij. Hij ꝓlixius iudiciū accipient qi fuerūt oībus aliis hoībus magis ingrati: facietqꝫ eos ad sinistrā separari. Postea veniet demon cuiuslibet peccati autor ante iudicē: quemlibet singulariter accusans. iuxta illud Augusti. in quadā epistola dicēs. Presto aderit aduersarius noster diabolus: cū recitabunf verba ꝓfessionis nostre ⁊

obijciet nobis quecũq̃ fecerimus ⁊ in quo loco peccauerim⁹ ⁊ qua hora ⁊ q̃d boni tũc tpis facere debuimus. Et si tales inuenti fuerimus exultabit ille neq̃ssimus agẽs talẽ cãm. Dicturus est em̃ diabolus. Equissime iudex: iudica hũc esse meũ p culpas qui tuus esse noluit per gratiã: tuus est p naturã: me⁹ p miserias: tuus per passionẽ: meus p persuasionẽ: tibi inobediens fuit: mihi obediẽs: a te accepi immortalitatis stolã: a me criminosam hanc qua indutus est tunicã: tuã vestẽ dimisit: cum mea veste huc aduenit: oĩa que huc attulit: mea esse videO: mea cõcupiuit: meus esse voluit: ⁊ idõ mecum puniri debet. Heu heu: poterit ne talis aperire os suum qui talis inuenietur vt iuste cũ diabolo dãnetur. hec ille. Q

q Uinto principaliter in hac parte examinabunt testes. Quo⁊ primus erit angelus cuiusq̃. vñ Chrys. sup Mat. inq̃t. Angeli aderũt cũ ipso testificãtes quãtũ administrauerunt a deo missi. Scd̃s testis erit fili⁹ indisciplinat⁹ cõtra patrẽ: et fili⁹ spũalis cõtra patrẽ spũalẽ: ⁊ tpalis cõtra tpalem. Jõ Eccĩ. xli. dr̃. De pr̃e impio cõqueruntur filij: qm̃ ꝓpter illũ sunt in opprobriũ. Terti⁹ testis erit clamor pupillo⁊ orphano⁊ ⁊ viduarum ⁊ oppresso⁊. de quibus Sap. v. dr̃. Tũc stabũt iusti in magna cõstãtia aduersus eos q̃ se angustiauerũt: ⁊ qui abstulerũt labores illo⁊. Uidẽtes turbabuntur timore horribili ⁊ mirabũtur in subitatione insperate salutis: dicẽtes intra se pn̄iam agẽtes ⁊ pre angustia spũs gementes. Hij sunt quos aliq̃n habuim⁹ in derisum ⁊ in similitudinẽ improperij: nos insensati vitã illo⁊ estimabam⁹ insaniã: et finẽ illo⁊ sine honore. Ecce q̃ão cõputati sunt inter filios dei: ⁊ inter sctõs sors illo⁊ est. Quartus testis erit xp̃s et passio eius. iuxta illud Hiero. in quodam sermone. Crux christi contra te perorabit. Christus per vulnera sua cõtra te alligabit. Cicatrices cõtra te loquẽtur. Claui de te cõquerẽtur. Dictur⁹ est em̃ xp̃s cuilibet pctõri illud Aug. in lib. de vanitate mũdi. Ego te hõ de limo terre his manibus meis formaui ⁊ in paradisum meũ q̃d nõ merebaris collocaui: sed tu me iussaq̃ mea cõtẽnẽs: deceptorẽ sequi voluisti. vñ ⁊ iusta pena dãnatus in inferni supplicijs deputatus es: postea tui misertus carnẽ assumpsi: in terris degẽs vitã inter pctõres habitaui: cõtumelias ⁊ ṽbera ꝑ te sustinui vt te eriperem: colaphos ⁊ sputa suscepi vt te honorarẽ: acetũ cũ felle bibi vt dulcedinẽ paradisi degustares. Spinis coronatus: cruci affixus: lancea vulnerat⁹: sum ꝓpter te mortuus in sepulcro posit⁹: ad inferna descẽdi vt te ad paradisum reducerẽ: tartara adij vt ĩ celis regnares. Agnosce g̃ impietas hũana quãta ꝑ te ptuli. Ecce liuores q̃s ꝑ te suscepi: ecce clauo⁊ foramina q̃bus affixus in cruce pepẽdi: suscepi dolores tuos vt te sanarẽ: suscepi penã vt tibi darem gloriã: suscepi mortẽ vt tu vitam haberes immortalẽ. O miseri pctõres q̃d respõdebitis dño nr̃o iesu xp̃o. Dictur⁹ est em̃ ƀm Chrys. super Mat. Ego ꝓpter vos hõ factus sum: propter vos alligat⁹: delusus: cesus: et crucifixus: vbi tãtarũ mearũ iniuriarũ fruct⁹: ecce sanguinis mei preciũ quẽ dedi in redẽptionẽ aiarum vestrarũ vbi est seruit⁹ quã mihi ꝑ precio sanguinis mei debuistis: ego sup gloriã meã vos amaui ⁊ vos viliorẽ me oĩbus reb⁹ vestris fecistis. Nã oẽm rẽ terre vilissimã ampli⁹ q̃ me dilexistis. Quid potui vobis facere ⁊ nõ feci. O insensati pctõres quis vester aduocat⁹ tunc erit: q̃s vos defendet cõtra furorẽ dñi. ꝓfecto nihil vobis remanebit nisi illud quod inquit Chrys. vbi. s̃. di. Plãgẽt g̃ oẽs tribus terre: q̃r nec virtus resistẽdi erit ꝯ eũ: nec fugiẽdi facultas a facie ei⁹: nec pn̄ie locus: nec satisfactiõis tẽpus: ⁊ angustia erit omniũ rerũ: nihilq̃ eis remanebit pter luctũ. Que oĩa cõsiderãs Ber. in quodã sermone inquit. Attẽde q̃ cito veniet dies vltima: subito veniet: ⁊ forsitã hodie erit: iã adest: iam presentaberis christi tribunal et tremendũ iudicẽ: accusaberis de multis ⁊ magnis offensis et de innumeris criminibus: nõ dubijs sed certis: nõ vno accusatore sed tot q̃t sunt delicta tua: ipse iudex erit districtus accusator tuus oẽs etiã boni ⁊ mali corã deo accusabũt te cũ deo: tot iudicibus populis astabis quot te p̄cesserũt in ope bono: tot conuinceris testib⁹ quot te monuerũt bonis sermonibus: oĩbus populis iudicabunt iniq̃tates tue: ⁊ cũctis agminibus patebũt scelera tua: nõ solum actuũ verũetiã locutionũ ⁊ cogitationũ. Hinc erũt accusantia pctã: inde terrẽs iusticia subtus patebit horrendus infernus: desup iudex iratus: intus remorsus cõsciẽtie: foris mũdus ardẽs. Si iustus vix saluabit: pctõr sic deprehẽsus in quã partẽ se premet: latere est impossibile: apparere intolerabile. R

o Stultissimi pctõres quare non cõtremiscitis. Non em̃ tũc beata ṽgo Maria poterit vos adiuuare. Ad eam em̃ cõuersus dñs Jesus post predictã discussionẽ interrogabit quid fiendũ sit de vobis. Cui illa respondebit. O fili benedicte in quo sunt oẽs

thesauri sapiētie dei:ꝗ̄diu fuit in mūdo semꝑ
tue sctissime volūtati me volui cōformare:nūc
ergo q: non est amplius tēpus misericordie sed
iusticie nihil aliud dico nisi vt facias iusticiam
cū illa tn̄ misericordia q̄ sine ꝑiudicio iusticie
fieri pōt. Interrogas etiā angelos aplosq; ac
sanctos oēs:cōtra vos exclamabunt dicentes.
Equissime iudex: iusticia reqrit vt pro qualitate
delicti sit ꝛ plagarū modus.l.pedius.ff. de in
cen.rui.ꝛ nau. Et iō in eternū punias hos ma
ledictos pctōres. Que oia considerās Aug. in
quodā sermone ad heremitas inquit. Fratres
mei dilectissimi in oībus operibus vestris semꝑ
memētote ꝙ oēs stabimus ante tribunal xp̄i vt
referat vnusq̄sq; prout gessit in corpe suo. Ca-
uendum est igitur ne ante illud tribunal terri
bile vacui vel denudati appareamus. Nō eni
tūc scti subuenient: qr tēpus miserēdi ꝛ miseri-
cordiā interpretādi nō erit:etiā si qs cōfugerit
ad gēmam paradisi. Mariā oēs eni cōtra nos
erūt. Abel contra inuidos ꝛ homicidas. Abraā
cōtra inobedientes. Isaac cōtra impatientes.
Jacob cōtra gulosos. Joseph cōtra incōtinen
tes ꝛ sortilegos. Johānes baptista cōtra adu-
latores ꝛ adulteros. Petrus contra symonia-
cos. Oēsq; ad celū clamabunt sancti. Uindica
vindica vindica de his obstinatis et maledi-
ctis peccatoribus.

Pars tertia sermonis de iudicij vniuersalis
finitione ꝛ sentētiatione siue retributione. S

f

Acta predicta discussione a dn̄o Je
su xp̄o ꝛ collocatis bonis a dextris:
malisq; a sinistris: vt dr̄ Mat. xxv.
c.ꝛ in euāgelio hodierno. Ex q̄ deno
tat ꝙ oues.i.boni qui erūt a dextris debēt sal
uari. hedi aūt.i.mali q̄ collocant a sinistris de
bēt cōdēnari, iuxta illud Prouer.iiij. Uias q̄ a
dextris sunt nouit dn̄s:peruerse vo sunt q̄ a si
nistris. Benignus saluator noster facie leta et
vultu hilari ad dextrā partē se conuertēs:aspi
ciēsq; suā dulcissimā matrē in throno fulgēn-
tissimo ad dextrā suā sedentē, iuxta illud ps̄.
xliiij. Astitit regina a dextris tuis in vestitu
deaurato circūdata varietate. Qd̄ prefiguratū
fuit.iij. Reg.ij.parte. Salomonē qui fecit se-
dere in throno ad dextrā suā collocatā matrē
suam: suauissima voce ei dicet. O genitrix mea
charissima. O virgo sacratissima. O mulier su
per oēs mulieres bn̄dicta: ecce iam tēpus est
vt cūctis hoibus qui fuerūt in mundo innote
scat gloria tua: videātq; oēs remunerationē
quā tibi pro innumeris virtutibus tuis prepa-
raui. Tu nempe es illa que humilitate tua ad

tuū me vterū inclinasti:tu me nouem mēsibus
in vētris tui tabernaculo tenuisti: tu me natū
deū ꝛ hoiem in ꝑsepio adorasti: inuoluisti pā-
nis:ꝛ lacte tuo mellifluo me pauisti:tu cum la
chrymātē me cernebas lachrymabaris: cū vi-
gilāte vigilabas:cum patiēte patiebaris:tu in
brachijs me sepe portasti ꝛ corde ac ope semꝑ
mecū fuisti:cū crucifigebar in corpe tu mecum
pie dolore crucifigebaris i aīa:ꝛ cū a toto mū-
do essem derelictus tu sola firma i mea fide per
mānsisti. En iā toti mūdo pariter congregato ꝛ
ego excelsam gloriā tuā quā tibi ab eterno pre
paraui patiēter demōstrabo. Cōstituto igit te
imperatricē ꝛ dn̄am angeloꝝ ac sctōꝝ omniū: ce
liq; ac terre te facio reginā: maiorēq; tibi glo-
riā tribuo ꝙ oēs scti atq; angeli in celesti glia
sint adepti. Quibus dictis sup caput eius fulgen
tissimā coronā stellis fulgētissimis ornatā ap-
ponet. iuxta illud Apoc.xij. In capite eius coro
na stellarū duodecim. Postea ad sctōs aplos
se cōuertēs dicet vultu iocūdissimo ꝛ voce sua
uissima. Uos estis discipuli mei charissimi: fi-
lij ac fratres dilectissimi q̄ reliq̄stis oia ꝓpter
nomē meū ꝛ paupes ac pegrini ꝑ orbē terrarū
fideliter laborastis:ꝛ tādē patiēter mortē susti
nuistis:iā iā laboꝝ vestroꝝ mercedē copiosissi-
mā ꝑcipietis. Deinde martyribus dicet. O vos
feruētes martyres q̄ ꝓ meo amore tormēta et
mortes terribilissimas sustinuistis ꝛ mori po-
tius ꝙ me negare eligistis:nūc eternū premiū
laboꝝ vroꝝ recipietis. Deinde alloquet vgi-
nes di. O vos vgines q̄ sanctā atq; illibatā ca
stitatē tātopere amastis:ꝛ vos o scti confesso-
res q̄ corpa vr̄a artissima pn̄ia macerastis. O
vos oēs sancti religiosi et religiose q̄ abnega-
stis ꝓpriā volūtatē. O deniq; vos oēs populi
xp̄iani qui opera mie ꝓximis vestris exhibui-
stis ꝛ mādata mea seruastis: venite benedicti
patris mei possidete paratū vobis regnū a cō
stitutione mūdi. Mat.xxv. O dulcissima allo-
cutio. O vbū iocundissimū. O vox suauissima
iesu xp̄i ad eternas delitias electos aduocātis
Dicturus est ergo. Uenite bn̄dicti a patre celesti
ꝛ filio ac spūsctō atq; a tota celesti curia. Ue-
nite vos q̄ fuistis pauperes ad abundātiā om
niū rerū:sicut ꝓphetatū fuerat Deut.viij. vbi
dr̄. Rerū omniū abūdātia perfrueris. Uenite
vos q̄ fuistis hūiles ꝛ despecti ad summā excel
lentiā ꝛ glorificationē:sicut ꝓphetatū est Job
v. vbi dr̄. Deus humiles ponit in sublime, ꝛ.xxij.
c. eiusdē lib. scriptū est. Qui humiliatus fuerit
erit in gloria. Uenite vos q̄ fuistis in peniten-
tia tristes ad infinitā iocūditatem:sicut ꝓphe

tatuʒ est Ecci.j.vbi hr̄.Usq̄ʒ ad tp̄s sustinebit
patiēs:ꝛ postea erit redditio iocūditatis illi⁹.
Et ps̄.penul.dr̄.Exultabūt scti in glia:le.in cu
bi.su.ꝛ Esa.lv.hr̄.Leticia sempiterna sup capi
ta coꝝ:gaudiū ꝛ exultationē obtinebūt. Veni
te ergo oēs q̄ in mūdo laborastis ꝛ onerati fui-
stis ꝛ ego reficiā vos. Mat.xj.Venite q̄ miseri
cordes fuistis:qꝛ nūc ꝛ vos eternā miam cōse
quemini.Mat.v. Esuriui em̄ ꝛ dedistis mihi
mādUcare:sitiui ꝛ dedistis mihi bibere:hospes
erā ꝛ collegistis me:nud⁹ erā ꝛ cooperuistis me:
infirm⁹ ꝛ i carcere erā ꝛ visitastis me:q̄diu em̄
hec paupib⁹ amore meo fecistis: mihi fecistis.
Mat.xxv. Nā qd̄ mei cōtēplatiōe fit pinde est
ac si mihi fieret.ar.i.l. Additio.ff. de acq̄.here.
ꝛ in.l.Sed si plures.§.in arrogato.ff.de vul.ꝛ
pupil.Venite ḡ ad me fontem om̄ bonoꝝ:ad
me paradisi gaudiū:ad me sum̄mā pulchritu-
dinē:ad me summū solaciū.Ego em̄ sum mer-
ces v̄ra magnanimis.Gen̄.xv. T

p Ost p̄miationē aūt bonoꝝ: immo et
in ipsa p̄miatiōe scelerati pctōres ta-
lia audiētes ꝛ vidētes:vehemēter cō-
tristabunf: ꝛ tūdētes pectora cū suspirijs cla-
mabūt ꝛ dicēt.Vhe nobis:qꝛ vocatis illis nos
non vocamur ꝛ nobis nihil dr̄.Vhe nobis: qꝛ
eternā felicitatē nūq̄ʒ habituri sum⁹:quā si vo
luissem⁹ pauco labore sicut isti acq̄rere potui-
mus. Nec em̄ est maior afflictio quā habebunt
pctōres:qꝛ in eternū se priuatos videbūt glia
padisi:vt inq̄t Rich.in.iiij.di.v.ar.v.q.vl.Cla
mabūt etiā dicentes.Vhe nobis:qꝛ horribilis
dānatiōis sniaʒ ꝯ nos audire expectam⁹. Tūc
aūt oēs in terram genuflectētes ꝛ p̄strati sup
plicabūt dn̄o n̄ro iesu xp̄o dicētes. Rogam⁹ be
nignissime dn̄e licʒ indigni vt nobis parcas ꝛ
nos cū istis sctis tuis p̄manere dimittas. Qui
bus horribilissimo ac seuerissimo vultu terri-
bilissimaq̄ʒ voce r̄ndēs clamabit.Discedite sce
lerati pctōres a cōsortio btōꝝ. Exclamabūt er
go dānati ad hā: respōsionē vociferātes ꝛ di-
cētes. O infelix discessio. O crudelis locutio.
O terribilis sepatio.Alia tn̄ vice se p̄sternen-
tes rogabūt iudicē dicētes. Postq̄ʒ vis nos di
scedere a te.O iudex seuerissime:saltem da no
bis bn̄dictionē tuā anq̄ʒ recedamus. Ille autē
horribiliori voce exclamans dicet. Ite maledi
cti a me ꝛ a tota trinitate ac celesti curia. Ter-
tio aūt orabūt dicētes.Ad minus designa no-
bis aliquē locū amenū:vel saltem sine aliquo
cruciatu:quo igif vis vt pgam⁹. Quib⁹ iudex
asp̄rime dicet. Ite maledicti in ignē.Tūc quar
tā petitionē faciēt dicētes. Vnā rogam⁹ grām

vt tp̄s limites istius ignis vt nō sit ppetuus:
sed aliq̄n indigne liberemur.Iudex aūt ad mo
dū magni tonitrui vociferabit di. Ite maledi
cti in ignē eternū.Tūc desperati pctōres vidē-
tes ignē inferni p̄paratum ad eos deuorādos.
Quintam ꝛ vltimam petitionem faciēt dicen-
tes. Saltē da nobis aliquos socios q̄ nos cōso
lenf in illis maximis cruciatib⁹:cū q̄bus ḡ ibi
m⁹. Ipse aūt iudex irat⁹ exclamabit di. Cū dia-
bolo ꝛ angelis ei⁹ q̄ vos in eternū cruciabunt.
Et cām isti⁹ siue terribilis assignauit di. Esuri-
ui em̄ ꝛ nō dedistis mihi mādUcare ꝛc. Mat.
xxv.q.d.ppter v̄ras crudelitates hec crudelis
snia ꝯ vos daf.Vbi Greg.inq̄t. Si tanta pena
illi daf q̄ sua nō dedisse cōuincit:q̄ pena ferien-
dus erit q̄ aliena redarguif abstulisse. Et si p
pter pctā omissionis ipi tot cruciatib⁹ punien-
tur:quātū cruciādi erūt q̄ scelera cōmissiōis p-
petrarūt.Sciēdū ḡ q̄ lʒ de opib⁹ misericordie
tāq̄ʒ faciliorbus ꝛ ad q̄ natura magis inclina
tur in iudicio dicaf xp̄s debere facere discussio
nē:tn̄ alia pctā nō ptrāsirēt indiscussa:imo nec
hora tpis quoad opationē: nec verbū ociosuʒ
quoad locutionē:nec mētis vagatio quoad co
gitationē sine maxima examinatiōe ptrāsibit.
De primo Ber.inq̄t in q̄dā ser.Sicut nō pibit
capillus de capite:ita nec momētū de tpe de q̄
nō q̄rat si seruatū fuit illud Ecci.iiij.Fili cōser
ua tps q̄.s.nihil est p̄ciosius sm̄ Bern̄.De scd̄o
Mat.xij.inq̄t saluator.De oī verbo ocioso qd̄
locuti fuerit hoies reddēt rōnē in die iudicij.
De tertio Sap̄.j.dr̄.In cogitatiōib⁹ impij erit
interrogatio.Et Origenes in quodaʒ sermone
ait. In illa die cogitationes accusabunt aias.
ꝛ Sap̄.vj.dicitur. Cogitationes nostras ipse
scrutabitur. V

o Quātū tremorē nūc habebūt pctōres
O quantū expauescēt. O quātū palpi
tabūt. Sciēt em̄ q̄ snia ista cōtra eos
lata erit imutabilis. Dicit em̄ deus p p̄phām
in ps̄.lxxxviij. Que p̄cedūt de labijs meis non
faciam irrita. Nō em̄ poterūt querelari q̄ ista
snia sit data p falsos testes iudice circūuento.
de quo dr̄ Iob.xxiiij.Saluatorē anime tue ni-
hil fallit. Et eiusdē.xij. Ipsa nouit decipienteʒ
ꝛ eum qui decipitur. Nō etiam ab hac senten-
tia poterūt appellare:qꝛ xp̄s inquātū deus nō
habet superiorē.Appellatio aūt solū fit ad iu-
dicem superiorem.l.imperatores.ff.de appel.ꝛ
l.addictos.C.codeʒ. Nō etiā poterūt vnq̄ʒ spe-
rare restitutionē in integrū:qꝛ totaliter cōterē
tur.Unde ps̄.ij. inquit deo. Tanq̄ʒ vas figuli
cōfringes eos.Et ipse dn̄s Vicre.xix.ait. Sic

cōterā̄s pplm istū sicut cōterit vas figuli qḋ nō pōt vltra restaurari. Sic ipsi miseri damnati nō poterūt aliq̄ arte mutare hūc iudicē: q: in eo nō sunt aliq̄ ex illis q̄ttuor q̄ ponunt. xj. q. iij. c. Quattuor. q̄ cōtinent i hoc versu. Quattuor ista: timor: odiū: dilectio: census. Sepe solēt hoīm rectos puertere sensus. Data g̃ hac finali sniā videbūt dānati ad maiorē eorꝫ dolorē bonos hoīes gl̄iosos vt sol resplēdētes cū canticis ⁊ iubilo cū ipso iudice ad celestes euolare mā̄siones cātātes ⁊ iubilātes. Btā em̄ ṽgo maria incipiet dulciter intonare. Te deum laudamus. Sctūs aūt Joseph cū p̄re ac m̄re btē virginis adiūget. Te dn̄m cōfitemur. Sctūs ṽo Johēs baptista cū sororib⁹ m̄ris dei ⁊ magdalena subdet. Te eternū patrē oīs terra veneratur. Angeli aūt cātabūt. Tibi oēs angeli: tibi celi ⁊ vniuerse ptātes. Sed cherubin ⁊ seraphin dicēt. Tibi cherubin ⁊ seraphin incessabili voce pclamāt. Uirginū aūt vna ⁊ forte Katharina canet cū socijs suis. Sctūs sctūs sctūs dn̄s deus sabaoth. Sctūs ṽo Frācīscus cū alijs cōfessoribus decātabit. Pleni sunt celi ⁊ terra maiestatis gl̄ie tue. Petrus aūt cū apostolis canet Te gl̄iosus aplorꝫ chorus. Dauid ṽo cū pphetis addet. Te pphetarū laudabilis numerus. Sctūs aūt Stephanus protomartyr cū alijs martyribus subdet. Te martyrum cādidatus laudat exercitus. Postea ṽo omnes sancti ⁊ sancte decantabunt pariter. Te per orbem terrarum sctā cōfitetur ecclīa. O qualis iocunditas: o quā̄ta exultatio: o q̄mirabilis iubilatio videre illas gl̄iosas acies btōrꝫ p turmas suas se versus celū dirigere ⁊ ad tādiu desideratas polorꝫ sedes cū indicibili cōsolatione festinare ⁊ p oēs orbes planetarū ⁊ p celū stellatū ac crystallinū trāsire ⁊ pulchritudinē illorꝫ videre et postmodū in celū empyreū introire: ⁊ ibi sedes pprias cum scriptis aureis suorꝫ noīm decoratas inuenire atq̄ꝫ in eis in eternum iubilare ⁊ vnūquēq̄ꝫ eorꝫ dicere. Hec requies mea in seculū seculi: hic habitabo q̄m elegi eam. ps. cxxxj. In q̄bus celestibus mā̄sionibus in eternū pmanebūt in cōtēplatione diuine maiestatis in illa p̄ria btā: de qua Augu. sup Job. inq̄t. Ibi pudici angelorꝫ chori: ibi societas supnorꝫ ciuiū: ibi dulcis solēnitas a peregrinatione redeuntium: ibi festiuitas sine fine: eternitas sine labe. Ecōtra ṽo dānati ab horribilissimis demonibus cū catenis igneis in pfundū baratri pijcient. De quo Greg. in homel. inq̄t. Ibi erit frigus intolerabile: ignis inextinguibilis: vermis immortalis; fetor intolerabilis; tenebre palpabiles: flagella cedentiū: horrida visio demonū: cōfusio pctōrꝫ: desperatio oīum bonorꝫ: ibi erit miseris mors sine morte: defectus sine defectu: q: ibi mors semp incipit ⁊ defectus deficere nescit. O si vellem⁹ ptēplari lamētatiōes pctōrꝫ q̄n separabūt a psortio btōrꝫ ⁊ visiōe dei ⁊ in ignē inferni pijcient: pfecto ppperem⁹ in lachrymas: audiētes tā lamētabiles voces. Ibūt em̄ ipi dānati eiulātes ⁊ q̄rulātes i ignē eternū: iusti aūt in vitā eternā. Mat. xxv. In q̄ regnabūt cū xp̄o p infinita scl'a seculorꝫ. Amē.

Feria tertia post primā dn̄icam quadragesime de orōnis cōmendatiōe: fructificatione: ac modificatione. Sermo. xj. ✠

Q Uerite dominum dū inueniri pōt: inuocate eum dū ppe est. Esa. lv. c. Mouent doctores vnā q̄stionē. Utrum vocaliter deus sit orandus aut mētaliter? Et quibusdā videt̄ q̄ vocaliter per illud qḋ scriptū est Mat. vj. c. vbi xp̄s docuit orātes voce dicere. P̄r n̄r ⁊c. Jō dicit Dauid in ps. cxlj. Uoce mea ad dn̄m clamaui. voce mea ad dn̄m depcatus sum. Effundo in pspectu eius orōnē meā: ⁊ tribulationē meā an ipm pnūcio. Sed ꝯ hoc inq̄t Amb. in li. de sacris. Qn̄ oras noli verbis clamare. Et glo. sup Mat. vj. c. inq̄t. In fide interiori orat̄ deus: nō in strepitu labiorꝫ. Et idē dicit Isid. in li. de sum. bo. Et iō Anna m̄r Samuelis orādo deū sine orōne vocali meruit impetrare ipm filiū tam sctm̄. j. Reg. j. Talis em̄ orō mētalis facta cū deuotione clamat in auribus dei. Et iō Moysi corde deū depcāti ait ipse dn̄s. Exo. xiiij. Quid clamas ad me. Ad hāc difficultatē tollēdam respōdet Alexā. de ales in. iiij. parte sum. in tract. de orōne. ⁊ Rich. in. iiij. dist. xv. ⁊ Tho. ij. ij. q. lxxxiij. q̄ duplex est orō. Prima est cōis: q̄ fieri debet a ministris eccl'ie in psona totius ppl'i q̄ ad horas dicēdas obligantur: vt in. c. presbyter. de cele. mis. Et talis orō dꝫ innotescere populo p quo offertur vt excitetur ad deuotionem. Ideo clerici qui obligant̄ ex statuto ecclesie: r religiosi q̄ tenentur ex voto regule: aut statutorꝫ ordinis vigore dicere horas: debēt illas voce exprimere. Et si q̄n contingat vt extra chorum per se illas persoluant: ita debent verba pferre vt ipi saltē intelligant qḋ loquunt̄. Et ideo in. c. Dolentes. de cele. mis. reprehendunt̄ illi qui sincopizando ⁊ sine deuotione diuinuꝫ officiū celebrant. Scd'a est oratio singularis. q̄ue offertur ab homine inquantum est singularis psoe

na: siue oret pro se siue pro alio. y

e Et quis nō sit necessariū talē orōnem facere sensibili voce: tñ vox ei adiūgit triplici rōne. Primo rōne deuotionis excitāde. Scḋo rōne reuerētie exhibēde. Tertio rōne affectionis explicāde. Primo rōne deuotionis excitāde: vt scʒ p vocē ⁊ vboꝝ sonum cor excitet ad deū magis timēdū: colēdū: diligendū ac desiderādum. Ex quadā eñi naturali vnione aīe ad corpus motus corpis diuersimode aīe affectiōes excitat: ⁊ affectiōes excitat: ⁊ affectiōes aīe maxīe si sint fortes: diuersas mutationes faciūt in corpe. Jō cum qñq3 ⁊ quasi sepius cōtingat ꝙ orare volētes propter pondus carnis ⁊ occupatiōes seculi ac diaboli tentamēta mentē habeāt aridā: insipidā: debilē: ⁊ de deo parū cogitantē: aut certe nihil: adiungēda est taliū orōni vox viua in qua de⁹ noīatur magnus ⁊ excelsus bonus pius clemēs misericors: ⁊ hmōi: vt per talē ꝓlationē euigilēt nr̄i sensus interiores. Jdē dico de genuflexionibus: de ꝓstratione ad terrā: de tōsionibus pectoris: ⁊ silibus. Non indiget his q̄ omniū corda scrutat ⁊ videt: sed iō fiūt vt p tales motus gestusq3 corpis torpor mētis excutiat. Et hanc rōnem ponit Hugo in lib. de vtute orādi. c. xi. Scḋo adiūgitur vox orōni rōne reuerētie exhibēde: vt deo reuerētiā impēdamus: nō tātū corde: sed etiā lingua. Qm̄ vt ait Joh. Damasce. lib. iiij. Ex duplici natura cōpositi sumus. Ex intellectuali: scʒ ⁊ sensuali ⁊ iō duplicē honorē debem⁹ deo offerre. s. spūalem ⁊ corporalē. Si tñ qs adeo esset in cōtēplatione pfectus ꝙ vocalis oratio remitteret interiorē feruores: tunc nō esset vocaliter orandū: q2 mētalis oratio est dignior vocali: vt inqt Alex. vbi. s. ⁊ sctūs Bona. in. iiij. di. xv. parte. ij. ar. ij. q. iij. Et beatus Tho. ij. ij. q. lxxxiij. arti. xij. Tertio adiūgit vox orōni rōnem affectionis explicāde. Nā ex abūdātia cordis os loquitur. Mat. xij. ꝓpter hec oīa dicet ꝓpheta in vbis propositis. Querite dñm. s. mētaliter: inuocate eū: scʒ vocali orōne. Super quibus verbis tres cōsiderationes de sacra oratione faciemus. Prima dicet cōmendationis. Secunda fructificationis. Tertia et vltima dicetur modificationis.

De orationis cōmendatione. z

q Quoad primā ptē dico ꝙ orō cōmendat autoritatib⁹ ⁊ exēplis. Primo autoritate ꝓphetica. Nā Job vlti. c. ostēdit de⁹ ꝙ orō facta ab aliquo viro sibi est grata. Vñ dicit. Seru⁹ me⁹ orabit ꝓ vobis faciē eius suscipiā vt nō imputet vobis stulticia. ⁊ Ecci. xviij. di. Nō īpediaris orare semp. Dauid q3 in ps̄. cxliiij. ait. Volūtatē timētiū se faciet ⁊ depcecationē eoꝝ exaudiet: ⁊ saluos faciet eos. ⁊ ps̄. xxxvij. di. Subdit⁹ esto dño ⁊ ora eū. ⁊ ps̄. v. Qm̄ ad te orabo dñe: mane exaudies vocē meā. ⁊ ps̄. xxxiij. Exq̄siui dñm ⁊ exaudiuit me: ⁊ ex oībus tribulatiōib⁹ meis eripuit me. ⁊ Tobie. xij. Bona est orō cum ieiunio. ⁊ Hiere. xxxiij. Clama ad me ⁊ ego exaudiā te dicit dñs ⁊ annūciabo tibi grādia q̄ nescis. Scḋo cōmēdat orō autoritate euāgelica. Nā Mat. vi c. dicit dñs. Tu etiā cum oraueris intra ī cubiculū tuū: ⁊ clauso ostio ora patrē in abscōdito: et pr̄ tu⁹ q̄ videt ī abscōdito reddet tibi. Mat. xxvi. ⁊ Mar. xiiij. ac Luc. xxij. dicit saluator nr̄. Vigilate ⁊ orate ne intretis ī tētationē: spūs q̄dē ꝓmpt⁹ est: caro aūt infirma. ⁊ Mat. xviij. Oē debitū dimisi tibi: q2 rogasti me. ⁊ Luc. xxi. Vigilate itaq3 oī tpe orātes vt digni habeamini fugere oīa ista q̄ vētura sunt ⁊ stare ante filiū hoīs. Tertio cōmēdat orō autoritate aplica. ad Rom. xij. di. Paul⁹. Sollicitudine nō pigri: spū feruētes: dño seruientes: spe gaudētes: ī tribulatiōe patiētes: orōni instātes. ⁊. v. eiusdē epl'e. c. Obsecro vos fratres p dñm iesum xp̄m vt adiuuetis me in orōnib⁹ vr̄is apud deū. ⁊ ad Phil. iiij. Nihil solliciti sitis: s in oī orōne et obsecratiōe cū graꝝ actiōe petitiōes vr̄e inotescāt apud deū. ⁊. i. ad Thes. v. Sine intermissione orate. ⁊. i. Pet. iij. Oēs vnanimes in orōne estote. ⁊. iiij. c. eiusdē epl'e. Estote prudētes ⁊ vigilate in orōnib⁹. Quarto cōmēdatur autoritate canonica in. c. si q̄s. xxxvi. di. ⁊. c. duo sunt. xij. q. i. ⁊ in. c. qi sacerdotes. x. q. i. ⁊ in. c. si ergo. viij. q. i. Jn q̄b⁹ oībus iurib⁹ exhortant ad orādū ꝓ se ⁊ ꝓ alijs: illi q̄ deputati sunt diuinis officijs. Nō solū eñi ille q̄ cōdēnādus est appellare pōt: verūetiā amicus ei⁹ ꝓ eo. ff. de appel. l. nō tātū. Et iō vnus xp̄ianus pōt ad deū appellare ꝓ alio in orōne Vñ Jaco. v. c. di. Orate pro infirmo sacerdote de⁹ sanabit eū: vel īfirmitatē alleuiabit. s. si illi expediat sanitas: ⁊ si in pctīs fuerit remittent ei. Quīto cōmēdat autoritate ethica. s. Phoꝝ moraliū. Plato eñi in. i. thimei inqt. ꝙ in oīb⁹ rebus agēdis diuinā opē inuocare debemus. Deinde subdit di. Sic g̃ nr̄is p̄cab⁹ cōprehēsus maxie q̄dē vt ea dicant a nobis q̄ placeāt deo. Boeti⁹ q3 in. iij. de ꝯsol. inqt. Jn deo p̄ces vestras ponite: q̄ si recte sunt inefficaces esse nō pn̄t. Et Didim⁹ ad Alex. inqt. De⁹ ꝓpitiat orātib⁹. Sexto cōmendat autoritate poetica. Vñ Juuenalis inqt. Orandum est vt si mēs sana

in corpe sano. ⁊ Ouid. in. j. de arte amādi. dicit Flectit iratus voce rogāte de⁹. Jdē q̄s in li. de põto inq̄t. Cōfugit interdū tēpli violator ad aras. Dic petere offensi numinis instat opem. Septimo cōmendat autoritate aut. scȝ doctorū. Pmo em̄ Bern. sup Cant. dicit. Unicū nobis refugiū ac remediū est oro ⁊ frequēs gemitus. ⁊ idē Bern. in q̄dā sermone inq̄t. Noli vilipēdere orationē tuā: qm̄ ille quē oras nō vilipēdit eā: sed anteq̄ egrediat de ore tuo ipse eā scribi facit in libro suo. Glo. etiā sup illud ps. cxviij. Intret postulatio mea in conspectu tuo dñe. inq̄t. Uirt⁹ magna pure orōnis h̄ exprimit: q̄ quasi q̄dā psona ad deū intrat ⁊ pgit q̄ caro neq̄t puenire. Chrys. etiā in quadā homel. di. Cōsidera quāta est tibi pcessa felicitas: quāta glia attributa: orōnib⁹ fabulari cū deo: cū xpo miscere colloq̄a. Aug. q̄s in q̄dam sermone ait. Grāde miraculū vt hō terra ⁊ cinis in sua purissima oratione cū deo fabulet. Et in tractatu de orōne idē dicit. Quid em̄ est orōne pclari⁹: q̄d vite nr̄e vtili⁹: q̄d aīe dulcius: q̄d in nr̄a religione sublimius. Oratio est q̄ celū penetrat: nubes trāsit: dei aures attingit. Oratio ē qua vniuersa desideria nr̄a in cōspectū maiestatis ei⁹ offendim⁹. Et in li. de ecclasticis dogmatibus ait. Nullū credim⁹ nisi orātē salutē pmereri. Et in quodā sermone etiā dicit. Oratio est aīe sancte presidiū: angelo bono solacium: diabolo suppliciū: gratū deo obsequiuȝ. O oratio sancta colūna sanctarū virtutū: deitatis scala angelor cognata: fundamentū fidei: beatus q̄ te amat: sed beatior qui te frequētat. Chrysost. quoq̄ in sermone qui ponit in dñica quarta i quadragesima. ait. Quis em̄ iustor non orans do pugnauit: quis nō hostē orādo deuicit quāto em̄ purior frequētiorq̄ fuerit celebrata orō tanto celerior erit de inimico vindicta. Hiero. etiā in epla ad Eustochiū inq̄t. Nec cibus ante sumat nisi orōne pmissa: nec recedat a mensa nisi referantur gratie creatori. Egredientes hospitiū armet oratio: regredientibus de platea oratio occurrat anteq̄ sessio nec prius corpusculū q̄ anima pascatur. Ad omnē actū incessumq̄ manus pinguant crucem. A

Octauo pncipaliter cōmēdat oratio exemplaritate. Pmo gentiliū. Nā dicit Ualerius li. ij. c. j. q̄ antiq̄tus si aliq̄s intercessisset aliq̄d iurgij inter virū et vxorem ambo ibāt ad tēpluȝ dee viriplace: id est veneris sic nominate: q: viros vt ipsi putabant placabat vxorib⁹: ⁊ ibi faciebant solēnia sacrificia ⁊ pcipuas oratiōes. Et post hec colloquebant mutuo: ⁊ cōtētione deposita: cōcordes redibāt Narrat etiā idē li. v. c. x. q̄ Xenophō magnus pōbus faciēs solēne sacrificiū ⁊ orationem fm ritus antiquos: audiuit filiū suū maiorē mortuū esse in bello: nec ob hoc ab oratiōe cessauit ac sacrificio qd quidē paucissimi facerent xpiani. Scdo cōmēdat oratio exēplo xpi q̄ sepius orauit vt nos ad orationē aiare: vt inq̄t sctūs Bona. in. iij. di. xvij. ar. ij. q. ij. De cui⁹ oratione scriptuȝ est Mat. xiiij. vbi dr̄. q̄ dimissa turba ascēdit in mōtē solus orare: et erat pnoctās in oratione dei. Et Lu. vj. dr̄. q̄ erat in monte solus orare. Et. j. c. eiusdem euangelij scriptū est. Facta est dū oraret species vultus eius altera. Dis etiā scti maxime apli et gliosa virgo orationi instabant. De qb⁹ Act. j. dr̄. Hij oēs erant vnanimiter pseuerātes in orōne cū mulierib⁹: et Maria matre Jesu. O igitur xpiani imitari studete bñdictā virginē ⁊ in oīb⁹ necessitatib⁹ vr̄is recurrite ad auxiliū sctē oratiōis: ipamq̄ mitissimā celor reginā interpellate. Legit em̄ q̄ quidā mirabiliter reuerebatur beatā virginē in tantū q̄ amore eius oībus bonis suis relictis: p mundū pgebat ⁊ ecclias ac loca sacra btē virginis visitabat: ac semp in oībus hous ⁊ factis suis deuote dicebat Aue maria ⁊c. Accidit aūt quodā die vt ipse per quēdam locū siluestrā trāsiret. Et ecce q̄dā latrones credentes eū pecuniā habere occiderunt eū. et ppe stratā sepelierunt eū figentes baculū quē manu portabat in terra sup foueā. Sȝ sicut deo placuit baculus in os eius intrauit et ibi radices fecit ac ramos emisit ⁊ frōdes: et creuit in arborem magnā. Post hec cū quidā magn⁹ clericus cū alijs multis inde transiret: ab itinere fatigati sub vmbra illi⁹ arboris q̄scerētes: viderūt i quolibet folio eiusdē arboris aperte scriptuȝ. Aue maria. Stupefacti vo de tāto miraculo: q̄rentesq̄ a vicinis loci illi⁹: cognouerūt de vita illius peregrini et morte. Fodientes aūt sub radicibus illius arboris inuenerūt corpus qd lōgo tpe ibi fuerat positum sine putredine et lesione totū integrū: inuenerunt etiā radices illius arboris esse in ore eius. Hoc enim honore sublimauit virgo beata illū qui ob sui reuerentiam deuote dicebat omni die Aue maria.

De orationis fructificatione. B

Pars scda hui⁹ sermonis dr̄ fructificatione. Quia enim est inter florentinos quedam vulgaris sententia di. Ad faciendū aliq̄d magni quisq̄ delectatur: prius vendendo fructus q̄ expectet. Sed q̄ vidët fructus deficere: de paruo oīus

abhorret beneficio. Ideo volēs de vtilitatibus
q̄s homo acq̄rit ex oratione pertractare: q̄r si ad
plenum predicare de ipsis vellem: verificare-
tur in me illud mātuani poete in.j. Eneid. An
te dies clauso componet vesper olympo. Ideo
breuiter primo tangam generaliter orationis
excellentiam ꝛ vtilitatem. Deinde particulari
ter eius vtilitates aliquas declarabo: Dico
igitur primo ꝓm Albertum in tractatu de ora-
tione dominica: ꝙ oratio est res virtuosa: per-
fecta: ꝛ salutifera. Virtuosa enim est adeo ꝙ h̄z
maiorē virtutem q̄ angeli. nā angeli ꝓm phi-
losophos ꝛ theologos in.ij. sen. mouent celum:
sed oratio mouet creatorem ipsius celi nō mo-
tu locali sed virtuali. nam inclinat ꝛ mouet eū
ad nobis subueniendū ꝛ miserendum. iuxta il
lud Luce. vij. ꝛ. xv. Misericordia mot⁹ est ꝛc̄.
Item orationis virtutis ipedit celoꝝ motum
sicut patuit in orone Josue per quaꝫ mot⁹ celi
solis ꝛ lune cessauit per diem. Josue. x. superat
quoq; oratio virtutē stellarū. nā ꝓm p̄hos vir
tute stellarū generātur pluuie: venti: ꝛ alie ae-
ris impressiones. sed virtute oronis ipediri po
test pluuia ne fiat: sicut patuit ī helia qui ora-
tione sua ipediuit pluuiā ne descenderet super
terrā per tres annos ꝛ sex mēses. iij. Reg. xvij.
ꝛ rursum eam descendere fecit: vt habetur in. c.
sequēti. Itē maiorē habet virtutē q̄ natura.
nam corpus hoīs vel alteri⁹ aīalis ꝓm naturā
non pōt sine cibo multis tēporibus sustētari.
eo ꝙ calor naturalis cōsumit humidū radica-
le: ꝛ ideo oportet ꝙ restaureť per humidū nu-
trimenti. Unde diciť in li. de anima. ꝙ corpus
aīalis cibo ꝛ potu alitur. Omne enī viuēs q̄z-
diu viuit indiget alimento conuenienti natu-
re sue. j. de genera. Sꝫ virtute oronis possunt
corpora sine alimento sustentari. sicut patuit
in Moyse qui ex colloquio diuino q̄draginta
diebus ꝛ quadraginta noctib⁹ ieiunauit ꝛ ste-
tit sine alio cibo. Exo. xxiiij. Item maiorē virtu
tem h̄z q̄ aīa. Nam aīa q̄zdiu est cum corpore
nusq̄ pōt esse nisi vbi corpus est: sꝫ virtute oro
nis eleuať in altū: ad qđ non pōt corpus eleua
ri. sicut patuit in Magdalena q̄ septies in die
eleuabať in altū ꝛ audiebat cantus angelicos
Itē in Paulo q̄ raptus fuit vsq; ad tertiuꝫ ce-
lum. ij. ad Coꝛ. xij. Item maiorē h̄z virtuteꝫ q̄z
cetere creature. naꝫ nulla creatura pōt virtute
propria trāsformari in creatorē: sed virtute ora
tionis pōt hmōi trāsformari fieri. nā in missa
substantia panis ꝛ vini in substantiā corporis
ꝛ sanguinis xp̄i ꝯuertiť virtute oronis ꝛ cōse-
crationis: vt ꝓbāt theologi in. iiij. dis. xj. Scđo
dico ꝙ oratio est res ꝑfecta q̄r per ipsam itelle-
ctus trāquillať ꝛ ꝑficiť. Si enī corporalis ocu
lus delectať vidēdo luceꝫ corpoream. Eccli. xj.
multo magis oculus spūalis. s. intellect⁹ tran-
quillať ꝛ recreať per oronem ꝛ contēplationē
ꝑscrutando spūalia q̄ oculis corporeis videri nō
pñt. ꝓm enī Aug. in sermōe de orone ꝛ ieiunio
Oratio est rerū inuisibiliuꝫ inq̄sitio. Item per
orationem affectus delectať. Unde Hugo in
li. de virtute orādi inq̄t: ꝙ oratio est conuersio
in deū per pium ꝛ humileꝫ affectum fide ꝛ spe
ac charitate subnixa. ꝛ Bern. ī quadā ep̄la ait.
Oratio est hoīs deo adherētis affectio ꝛ fami-
liaris quedā ac pia allocutio: ꝛ statio illumina
te mentis ad fruendū deo q̄zdiu licet. Oratio-
ne quoq; animus iocūdatur ꝛ reficitur. Unde
Amb. inq̄t. Oratio est cibus mētis: preclaraq;
alimonia suauitatis que mēbra non onerat sꝫ
in ornamenta conuertit. De qua iocūditate in
quit deus Esa. lvj. Letificabo eos in domo ora
tionis mee: holocausta eoꝝ et victime place-
bunt mihi sup altari meo: q̄r domus mea do-
mus orationis vocabiť cunctis populis: hec
ibi. Tertio dico ꝙ oratio est res fructifera. i. in
numeris vtilitatibus plena: ꝛ q̄ plurimorum
fructuū ꝓductiua de q̄bus solum septem fru-
ctificationes in mediuꝫ adducā. Quarū prima
dr̄ satisfactionis. s. ꝓ pctīs. De qua Aug. in li.
de orone dñica inq̄t. Necessaria est nobis quo
tidiana oro: vt q̄ quotidie delinq̄mus: assidua
oronis satisfactione purgemur. Et. xxj. de ciui.
dei. c. xxvij. idē inq̄t. Orone quotidianā dñs ip
se docuit q̄ dñica noīať. Delet quotidiana pec
cata cū quotidie dr̄. Dimitte nobis debita no-
stra. c. de quotidianis. de peni. dist. iij. Et iđ di
cit Ricđ. in. iiij. di. xv. ar. iiij. q. vlt. ꝙ inter oēs
orones vocales dignior ꝛ vtilior est oro dñica.
Primo q̄r iesus xp̄s eam fecit ꝛ docuit discipu
los dicēs. Cum oratis dicite. Pater noster ꝛc.
Lu. xj. ꝛ Mat. vj. Scđo q̄r est maxime sube et
cōprehensionis: ideo Aug. in ep̄la ad Probam
ait. Quācq̄ alia dicam⁹ orando: nihil tñ aliud
dicimus q̄z qđ in orone dñica positum est: si re
cte ꝛ cōgruenter oramus. Et ꝓpterea Isiđ. in
li. j. de summo bo. c. xxij. inquit. Fidei symbolū
ꝛ oratio dñica pro tota lege paruulis ecclesie
ad celorum regna sufficit capescenda. Et ideo
oēs tam viri q̄z mulieres vsum rationis habē
tes teneňť eā scire: vt habetur de cōse. di. iiij. c.
Uos ante oīa. ꝛ qui negligit eam discere nō
potest dici bonus xp̄ianus: vt ait Aug. in quo
dam ser. De qua oratione dñica tria considera
bimus. Primo eius excellentiaꝫ. Secūdo eius

beniuolentiā. Tertio eius cōtinentiā. Quoad p̄mū dico φ hec oṙo excedit oēs alias oṙones multipliciter. Prio ī dignitate: q2 ab ipso dño q̄ orat cōposita ē ⁊ nobis tradita. Ex quo manifeste apparet φ nec sapiētius: nec feruēti⁹: nec vtilius vel salubri⁹ potuit ab alio hec oṙonis forma cōponi. Et nota φ xp̄us fecit istam oṙonē ꝓprio ore ꝓpter tria. Primo vt ei adhibeaṫ maior reuerētia. Vñ Augu. ait. Maxima ab oībus fidelibus reuerētia dñice oṙoni exhibenda est: q2 ab ipso summo doctore facta est. Preterea si tāta reuerentia dignū est xp̄i vestimētū qḋ eius corpus exteri⁹ tetigit qḋ mortale erat: quāto magis hec sacra oṙo q̄ de xp̄i corde exiuit: ⁊ viuit dicēte ap̄lo ad Heb. iiij. Viu⁹ est sermo dei ⁊ efficax. Scḋo hoc egit vt adhibeatur maior diligētia in dicēdo illā ⁊ rumināndo ac saporādo: cū sint verba mire altitudinis et ꝟtutis ac altissimi filij dei cōtineāt sensus. vñ Cyprianus in li. de oṙone dñica ait. Amica ⁊ familiaris est ista oratio: dñm de suo rogare ⁊c. ⁊ Chrys. sup Mat. dicit. O φ̄ fidelis est ⁊ brā h̄ oṙo cui⁹ ordinē nobis doctor vi⁹e ac magr̄ celestis instituit. Tertio hoc fecit vt adhibeatur ei maior cōfidētia. Q2 em̄ deus nos exaudire nō ꝺ3 nisi in his q̄ ad suū spectāt honorē ⁊ nr̄am vtilitatē: qḋ nos nescim⁹ nisi ab eo instruamur Jō dulcissim⁹ iesus ne vageremur incerti: oīm petēdoꝝ nobis in hac oṙone formā dedit: vt ipsam deuote dicēs: cōfidenṫ speret postulata īpetrare: iuxta illud Jac. j. Postulet in fide nihil hesitās. Vñ Cyprianus vbi. s̄. ait. Qui fecit nos viuere: docuit ⁊ orare: vt dū oṙone quā filius docuit apud p̄rem loq̄mur: facilius audiamur ⁊ agnoscat pr̄ filij sui ꝟba cū p̄cē facimus ⁊ cū ip̄m habeam⁹ aduocatū apud p̄rem ꝓ peccatis nr̄is: qñ pctōres ꝓ delictis nr̄is petimus aduocati nr̄i ꝟba ꝓmam⁹. hec ille. Qui ḡ non orat hoc mō quē docuit xp̄s nō exaudiṫ. Unde Chrys. vbi. s̄. dicit. Qui non sic orat vt docuit xp̄s: nō est xp̄i discipulus: nec pr̄ libenter exaudit oronē quā filius nō dictauit: cognoscit em̄ pr̄ sensum filij ⁊ non recipit ꝟba q̄ humana cogitatio cogitauit: sed q̄ sapiētia xp̄i exposuit. Scḋo excellit hec oṙo alias in breuitate. Fecit em̄ illā dñs breuē: iuxta vaticiniū Esa. x. vbi ꝺr Verbū abbreuiatū faciet dñs sup terrā. Et ẜm aliā trāslationē ꝺr. Abbreuiationē dñs de⁹ exercituū faciet in medio oīs terre. ⁊ xxviij. c. ait idē ꝓpheta. Abbreuiationē audiui a dño deo exercituū sup vniuersam terrā ⁊c. Et iō saluator monuit nos vitare verbositatē ⁊ ꝓlixitatē oṙonis di. Mat. vj. Orātes nolite multū loq̄ sicut ethnici faciūt: putāt em̄ φ in multiloquio suo exaudianṫ: nolite ḡ assimilari eis. Ad breuitatē aūt reduxit xp̄s oṙonē istā triplici rōne Primo ꝓ faciliori recordatione: ⁊ hoc quoad memoriam vt. s. in disciplina celesti discentiu3 memoria nō laboret: sed cito que sunt necessaria addiscat: atq3 inexcusabilis sit de illi⁹ ignorantia oīs hō. vñ Aug. ait. Paucis verbis multiplices res cōprehēdit: vt sic cito simplicitas fidei sufficiētiā sue salutis addisceret: ⁊ prudētiā ingenioso ꝝ ꝓfunditate mysterioꝝ superaret. Scḋo ꝓ clariori cognitione: ⁊ hoc quoad intelligētiā. Facilius em̄ intelliguntur ⁊ capiuntur ingenio breuia φ̄ philaterie lōge. Et ideo dñs cū doceret q̄d sit glīa sempiterna: totū illud sacr̄m breuiter cōplex⁹ est dicēs Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te verū deum ⁊ quē misisti iesu3 xp̄m: ⁊ loquiṫ pr̄i suo celesti. Tertio hoc fecit ꝓ feruētiori deuotione: ⁊ hoc quoad volūtatē: pingēdo em̄ deuotionis est q̄ deo acceptū reddit sacrificiū nr̄e oṙonis. vnde ps̄. lxij. ait deo. Jn noīe tuo leuabo manus meas: sicut adipe ⁊ pinguedine repleaṫ aīa mea. Plerūq3 em̄ ꝑ oṙonis ꝓlixitatē deuotio obtūdi solet. Et iō in collationibus patrum ꝺr. Frequēter sed breuiter est orādū: ne immorātibus nobis inserere aliq̄d nr̄o cordi īsidiator possit inimicus. Et Aug. ait. Absit ab oṙone multa locutio: sed nō desit multa deuotio ⁊ feruēs ꝑseueret intētio. Tertio hec sacra oṙo excellit alias in vtilitate seu fecūditate: q2 q̄cq̄d est rōnabiliter petibile a deo ⁊ nobis necessariū in ip̄a cōprehendiṫ: qḋ quidē sic patere pōt ẜm φ declarat Hugo cardinalis sup Mattheū ⁊ Lu. Oē enim petibile aut est ꝓ bonis adipiscēdis aut ꝓ malis amouēdis aut ad cōfirmatione3 vtriusq3. Primo enim qḋ peti pōt ꝓ bonis adipiscendis ꝓ se aut ꝓ alijs: aut est bonū celeste aut supnaturale siue sp̄uale: aut est bonū tp̄ale. i. aut est bonū glīe: aut est bonū gr̄e: aut bonū nature ad qḋ reduciṫ bonū fortune. Primo em̄ petimus bonū glorie. ibi. Adueniat regnū tuū. Scḋo bonū gr̄e. ibi. Fiat volūtas tua ⁊c. Tertio bonū nature. ibi. Panē nostrum. Et in his tribus petitur oē bonū. Scḋo qḋ peti pōt ꝓ malis amouēdis: aut tenet rōnē p̄teriti ⁊ petitur. ibi. Dimitte nobis. aut futuri: ⁊ petitur. ibi. Et ne nos inducas. aut p̄sentis: ⁊ petiṫ. ibi Sed libera nos. Jtē quoddā est malū culpe siue trāsgressionis: quoddā ꝟo est malū pugne siue tentationis: ⁊ quoddā est malum pene siue tribulationis. Primū petiṫ amoueri in dimissione debitoꝝ. Scḋm ꝟo in victoria tentatio-

num. Tertiũ autem in liberatiõe a pressura ad
uersarioꝝ. Et in his tribus petit remotio oĩs
mali. Et hic habemus in hac oꝛone sex petitio
nes. Septima aũt petitio ptinet ad ↄfirmatio
nẽ siue cõpletionẽ aliarũ petitionũ: quaꝝ tres
vt visuȝ est sunt de bono adipiscẽdo: ꝛ tres de
malo amouendo: ꝛ hoc petit dum dr. Sancti-
ficetur nomen tuũ. Tũc enim sctificat nomen
dei in nobis: qñ ꝛ bonũ necessariũ obtinetur ꝛ
oẽ malũ penitus amouet. Vel possumus dice-
re sm eundem Hugoneȝ vbi. s. ꝙ istarũ septẽ
petitionũ tres prime pertinẽt ad statũ vite ce-
lestis principaliter: ibi em̃ cõsummabunt ple
narie. s. Sctificet nomẽ tuũ. Adueniat regnuȝ
tuũ. ꝛ Fiat voluntas tua: sed tñ hic inchoant.
Alie vo tres vltime pertinẽt ad statũ vite tpa-
lis. s. Dimitte nobis ꝛc. Et ne nos inducas in
tentationẽ. Sed libera nos a malo. De tẽpora
li em̃ vita fit trãsitus ad celestẽ si viator bñ vti
tur tẽporali. Medie aũt petitio. s. Paneȝ nrm
quotidianũ. ꝛ est cõis ꝛ quasi cõfinium vtrũqȝ
cõfortans ꝛ dirigens transeuntẽ de vita tẽpo
rali ad celestem. Ex quibus oĩbus pȝ excellẽtia
istius oꝛonis sacratissime. De qua Alex. de al.
loquens ꝛ cõfirmans pdicta in. iiij. parte sum
me. q. xxxvij. mẽbro. iiij. sic ait. Hui9 oꝛonis effi
cacia ꝛ vtilitas ostẽdit quadrupliciter. s. Ex au
toritate dicẽtis. Fuit em̃ plata ore ipsius sal-
uatoris. Os em̃ dñi locutũ est: cuius sermo po
testate plenus est. Item ex breuitate sermonis
multiplicẽ em̃ vtilitatẽ breuitas eius parit: qr
ob illius breuitatẽ facilius scit: meli9 retinet:
frequẽtius iterat: minus fastidit: orantes cito
exaudiri innuit: plus affectu q̃ ore orãdũ esse
significat: ꝛ ignorantẽ incusat. Itẽ ex sufficien
tia petitionũ: qr in illa orat p bonis adipiscẽ-
dis ꝛ malis amouẽdis: p bonis tpalib9 ꝛ eter
nis cõsequẽdis: p malis pteritis psentibus et
futuris euitãdis. Itẽ ex facũditate mysterioꝝ:
qm̃ vniuersa cõtinet sacra. Dañ. xij. Pertrans-
ibunt plurimi ꝛ multiplex erit scia. hec ille. De
huius etiã oꝛonis excellẽtia ait Augu. in epla
ad Probã. Si per oĩa precationũ sctãrum ver
ba discurras nihil inuenies qd̃ ĩ ista oratione
dñica nõ cõtineat. Qui em̃ dicit. s. ij. Esdre. vl.
Clarificare in oĩbus gẽtibus sicut clarificatus
es in nobis. q̇d aliud dicit q̃ sctificet nomen
tuum. Qui dicit. s. ps. cxviij. Gressus meos diri
ge sm eloquiũ tuũ. q̇d aliud dicit q̃ fiat volũ
tas tua. Qui dicit. s. ps. lxxix. Ostẽde faciẽ tuaȝ
ꝛ salui erimus. quid aliud dicit q̃ adueniat re
gnuȝ tuũ. Qui dicit. s. Prouer. xxx. Victui meo
tribue necessaria, q̇d aliud dicit q̃ panem no-
struȝ quotidianũ da nobis hodie. Qui dicit. s.
ps. cxxxj. Memẽto dñe dauid ꝛ oĩs mansuetu
dinis eius. ꝛ Si reddidi retribuẽtib9 mihi ma
la ꝛc. s. ps. vij. q̇d aliud dicit q̃ dimitte nobis
debita nostra. Qui dicit. Aufer a me cõcupiscẽ
tias vẽtris. s. Ecci. xxvij. Quid aliud dicit q̃ et
ne nos inducas in tentationeȝ. Qui dicit. Eri-
pe me de inimicis meis ꝛc. s. ps. lviij. Quid ali-
ud dicit q̃ libera nos a malo. hec ille. Albert9
autẽ magnus in expositione oꝛonis dñice ait.
Dñica oro sup oẽs alias oꝛones: vehementior
est ꝛ maior: qr ipsa est oro recta: ordinata: ꝛ in-
tegra. Recta qr fit in ea petitio ei q̇ solus põt
beatitudinẽ dare. Vñ dr. Pr noster qui es ĩ ce-
lis. In quo innuit ꝙ habet dãdi potestatẽ: be
niuolẽtiaȝ: ꝛ sciam. In hoc em̃ ꝙ dr pr: innuit
ꝙ habeat potẽtiã ꝛ beniuolẽtiã: pr em̃ heredi
tatẽ bȝ filijs elargiri: ppter qd̃ dixit dñs Luc.
xij. Nolite timere pusillus grex: qr complacuit
pri vro dare vobis regnũ. Itẽ in hoc ꝙ dr: qui
es in celis. dat intelligi scia. Videm9 em̃ ꝙ lux
celi oĩa infima irradiat: ꝛ si cognitionẽ habe-
ret oĩa cognosceret. Vñ dr Ecci. xlij. Sol illu-
minãs per oĩa respicit. Cũ igit deus sit lux ve-
ra. Ioh. j. oĩa pspicit ꝛ itelligit: iuxta illud ad
Heb. iiij. Omnia nuda ꝛ apta sunt oculis dei.
ꝛ Ioh. xvj. dixerũt apli xpo. Nũc scim9: qr scis
oĩa ꝛ nõ est opus vt q̇s te iterroget. Sic ergo
pȝ ꝙ oro dñica est recta. Itẽ est ordinata: naȝ
in ea prius spũalia ꝛ postea tpalia postulant.
Et hoc est rõnabile: nã hõ ex duabus partibus
cõstituit. s. aĩa ꝛ carne. Aĩa vo est nobilior ꝛ p-
stantior carne: petunt aũt spũalia ppter aĩam
ꝛ tpalia ppter carnẽ: ꝛ in hoc seruat doctrina
saluatoris dicẽtis Mat. vj. Primũ querite re
gnũ dei: ꝛ hec oĩa adijcient vobis. Itẽ est oro
integra: qr ex septẽ petitionibus cõstat. Nam
primo petit aĩa sctã magnificentiaȝ creatoris.
Vñ dr: sctificet nomẽ tuũ. Scdo petit gloriaȝ
vite celestis: ꝛ hoc cum dicit in scda petitione.
Adueniat regnũ tuũ. Tertio petit cõformitatẽ
pprie volũtatis cũ diuina: cũ dicit. Fiat volun
tas tua. Et iste tres petitiones pertinẽt ad aĩ
mã. Secũdario vo subiungunt quattuor peti
tiones tpales. Nã primo petit necessaria vite:
in hoc qd̃ dicit. Panẽ nrm quotidianũ ꝛc. Nã
panis necessarius est qr lõga est via ad eundi
domũ celestẽ: iuxta illud. iij. Reg. xix. Surge ꝛ
comede: lõga em̃ tibi restat via. Secũdo petit
pctoꝝ indulgentiã: in hoc qd̃ dicit: dimitte no
bis ꝛc. Hõ em ad psentiã dei quẽ offendit secu
re nõ accedit: ꝛ ideo de pctis prius indulgẽtiã
petit. Tertio petit in tentatione constantiã: in

hoc qđ dicit. Et ne nos inducas in tētationē. Cūti eñ ad deuȝ multe insidie ꝑparant: iuxta illud ps̄.cxxxix. Juxta iter scandalū posuerunt mihi. Quarto petit ab oī malo liberationē. ibi Sed libera nos a malo. Multa enim mala in vita ista nos circūdant: iuxta illud ps̄.lxxxvij. Repleta est malis aīa mea.i. vita mea. Et sic patet ꝙ dñica oratio est ex septē petitionibus integra: qui q̄dē numerus est vniuersalis. Sicut patȝ in oībus cōsiderando. Nam septē diebus mūdus voluit ⁊ ex septē celis gubernat: ⁊ ex septē quoqȝ planetis creatura inferior generatur: ⁊ ex septē rebus hō cōponit. s. ex quattuor elemētis ⁊ tribus potētijs: ex septē etiaȝ virtutibus hō perficitur. s. tribus theologicis ⁊ quattuor cardinalibus: ⁊ ex septē donis spiritussctī aīa sanctificatur: ⁊ ex septē sacris homo ad perfectum statum reducit: ⁊ ex septem beatitudinibus hō beatificat. hec ille. Scđo principaliter videnda est dñice orationis beniuolentia: de qua Aug. in li. de sermone in monte ait. Cū in oī deprecatione beniuolētia conciliãda sit eius quē precamur: deinde dū quid deprecemur per laudem illius ad queȝ oratio dirigit solet beniuolentia cōciliari: hoc in orationis principio posuit dñs in quo nihil aliud nos dicere iussit: nisi Pater noster qui es in celis. Multa quidem dicta sunt in laudem dei: nunꝙ tamen inuenit preceptū populo israel: vt diceret pater noster: sed est eis insinuatus: vt dñs tāꝙ seruis. Sed de populo christiano apostolus dicit. Jn quo clamam⁹ abba pater: qđ nō est meritorum nostrorum: sed gratie ⁊c. Jsta ergo oratio facit nobis deum gratum: beniuolum ⁊ attentum. Sed notandū est ꝙ fm Tullium in rhetorica noua: captamus beniuolentiam ab auditore nr̄o: ostendentes aut quāta in illuȝ: vel amicos eius nos fecerimus: aut quanta ille in nos gessit. Prima autem via nō possumus captare dei beniuolentiam: q̄ vera est sententia Ps̄.xv. dicentis. Dixi dño deus meus es tu: qm̄ bonorum meorum non eges. Jtem omnia q̄ facimus tenemur facere ex conditiōe seruitutis. Unde ait dominus Lu.xvij. Quis est vestrum habens seruum aranteȝ aut boues pascentem: qui regresso de agro dicat illi statim. Transi ⁊ recumbe: ⁊ nō dicat ei: para qđ cenem ⁊ precingere ⁊ ministra mihi donec manducem ⁊ bibam. Nūquid gratiam habet seruo illi q̄ fecit que ei imperauerat: nō puto. Sic ⁊ vos cū feceritis oīa que ꝑcepta sunt vobis dicite: serui inutiles sumus: qđ debuimus facere fecimus. Postꝙ ergo de bonis operationibus nostris nulla prouenit vtilitas deo: sed solum nobis: ⁊ ꝯn̄r nō valemus de hoc diuinā captare beniuolentiā: opȝ vt captemus eā narrando beneficia que ipse cōtulit nobis: ⁊ hoc facimus cum dicimus. Pater noster ⁊c. Qđ exponens Chrys. super Mat. ait. Uide qualiter suscitauit auditorem vt oīs rememoraret bñficij in primis. Qui enim patrem dixit: ⁊ peccātorum dimissionem ⁊ pene destructionem ⁊ iusticiā ⁊ sanctificationem ⁊ redemptionem ⁊ adoptionem ⁊ hereditatem ⁊ fraternitatem que est ad vnigenitum ⁊ spūssancti largitionem: p vnam hanc confessus est nuncupationē. hec ille. Hugo aūt cardinalis super Mat. inquit. Anteꝙ dñs veniat ad petitiones: more boni oratoris premittit quasi breue proemiuȝ. Jn quo captatur beniuolentia. Primo a persona rogata: cū dicitur. pater. Scđo a persona rogantis: cū dicitur. noster. Tertio a persona assessoris: cū dicitur. qui es in celis. Ponit aūt dñs in principio orationis sue: pater. nō dñs: q̄ amari appetit: nō timeri. Unde Hiere. iij. ait. Ergo saltē amodo voca me pater meus ⁊c. Quapropter Ber. inquit. Oratio que patris dulcescit noīe oīum petitionum mearum impetrandarum fiduciā mihi prestat: q̄ Esa. xlix. ait dñs. Nunquid obliuisci pōt mater infantuli sui vt nō misereat filio vteri sui ⁊c. Jtem vt vocans eum patrem se mōstret filiuȝ eius per imitationē: nō degenerans a tali patre qui affectu ⁊ beniuolentia pater est. Uñ Esa. lj. đr. Attendite ad petrā vñ excisi estis. s. per creationem: ⁊ ad cauernam laci de qua precisi estis. s. per recreationē: ⁊ attēdite ad Abraam patrem vestrum. i. ad christū: ⁊ ad Saram que peperit vos. i. ad ecclesiā. Jtē vt sic excitet ad orandum ⁊ honorandū se: q̄ vt đr Eccl. iij. gloria hoīs ex honore pr̄is sui. Jteȝ vt ostendat sic orantes iam nō seruos sed filios esse qui nō mobilia cum Jsmaele: sed immobilia cum Jsaac percipere petunt. Unde Joh. xv. ipse dñs ait. Jam non dicā vos seruos ⁊c. sequitur. Uos autē dixi amicos: q̄ oīa que audiui a patre meo nota feci vob. hec Hugo. Ad que pōt addi illud qđ ait apostol⁹ ad Gal. iiij. Jtaqȝ iam non est seru⁹: sed filius: ꝙ si filius ⁊ heres per deū. Sed heu q̄ multi sunt qui nec dicunt deo pater: nec dñe: q̄ nec amant euȝ vt patrem: nec timent vt dominum. Et ideo ipse conqueritur Malach. j. dicens. Filius honorat patrem suum: ⁊ seruus dominum suum timebit. si ergo pater: ego sum: vbi est honor meus. ⁊ si dominus ego suȝ: vbi est timor me⁹ Sciendum est autē fm Alexan. de ales vbi. s.

ꝙ deus dr̄ pater multipliciter. Primo eterna generatione. de qua Esa. liij. dī. Generationẽ eius quis enarrabit: ⁊ hoc mō habet vnicum filiū: scʒ xp̄m. Uñ glosa sup illa v̄ba, Pater noster ⁊c. ait. Nemo dicat me⁹ qḋ soli xp̄o cōpetit qui filius est p naturā. Alijs aūt cōceditur cōmunis gratia adoptionis. Itē est pater p̄destinatiōe. ad Ephe. j. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre q̄ p̄destinauit nos in adoptionē filioꝝ dei ⁊c. Itē creatione. Malach. ij. Nūquid non pater omniū nostroꝝ deus vnus creauit nos. Item imaginis participatione. Deutero. xxxij. Ipse eñ est pater tuus qui possedit ⁊ fecit et creauit te: fecit inquā ad imaginē ⁊ similitudinem suā. Gen. j. Faciamus hoiem ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā. Sanctus aūt Bonauē. in declaratione orōnis dñice exponit predictā auctoritatē Deut. Fecit. s. in corpore: creauit in anima: ⁊ possedit in vtroqʒ. Itē est pater redēptione. Esa. lxiij. Tu aūt pater noster ⁊ redēptor noster a seculo nomē tuū. Itē sacramētali regeneratione. ad Titū. iij. Per lauacrū regenerationis spūssancti ⁊c. Et. j. Pet. j. Bñdict⁹ deus ⁊ pater dñi nostri Iesu xp̄i qui regenerauit nos in spē ⁊c. Itē fidei instructione. Jaco. j. Uolūtarie. i. sine meritis nostris genuit nos verbo veritatis. i. fidei. Et Joh. j. Dedit eis potestatē filios dei fieri his q̄ credūt in noīe ei⁹. Itē gratie adoptione. ad Roma. viij. Accepistis spiritum adoptionis filioꝝ dei ⁊c. hec ille. Qui etiā ibidē dicit: ꝙ p̄imo mō sumit̄ pater personaliter: qꝛ modus generādi filiū eternaliter soli patri cōuenit. Quinto v̄o mō etiam sumitur personaliter ƀm ꝙ modus redēptionis fuit p morte filij. Oēs aūt alij modi paternitatis cōueniūt tribus psonis diuinis ⁊ his modis sumptus pater toti trinitati cōuenit: sʒ nihilominus psone q̄ est pater cōuenit per quādam app̄opriationē rōne p̄me auctoritatis. Et ideo licʒ p̄dicto respectu hec oratio dicatur fieri ad patrē: cū dicimus. Pater noster ⁊c. tñ etiā fit ad totā trinitatē. vn̄ essentialiter tenetur. Subdit q̄s p̄dictus doctor dicens. Multiplex est ratio quare magis cōgruit dicere pater noster ꝙ meus. Una est pacis cōseruatio. Gen. xiij. Ne queso sit iurgiū inter me ⁊ te: fratres eñ sumus. Alia est superbie dehortatio Malach. ij. Nūquid nō p̄r vn⁹ omniū nostrū: quare ergo despicit vnusquisqʒ fratrē suum. Alia est mutui auxilij subuentio. Prouer. xviij. Frater q̄ adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Alia est mutui honoris exhibitio. ad Roma. xij. Honore inuicē p̄uenientes glo. Aliter nō esset fraternus amor nisi mutuis se p̄uenirēt obsequijs. Itē sunt alie rōnes: scʒ orationū cōicatio: inimicitiaꝝ destructio: elationis cōp̄essio: emulationis expulsio: amoris inductio: et inequalitatis exterminatio q̄ ponūtur a Chrysosto. dicēte sic. Erudit aūt cōem pro fratrib⁹ facere orōnē. Nō eñ dicit. Pater meus q̄ es in celis: sed pater nr̄ p corpe cōi deprecationes referēs: et nusq̄ intēdēs qḋ sui est ipsius: sed vbiqʒ qḋ est p̄rimi. Adhuc etiā ⁊ inimiciam destruit ⁊ elationē cōp̄umit: ⁊ emulationē expellit: ⁊ matrē bonoꝝ vniuersoꝝ amorem inducit: ⁊ inequalitatē humanarū causarū exterminet: ⁊ multa mōstraƒ regi ad pauperē honoris coequalitatē. Cyprian⁹ v̄o in li. de orone dñica ait. Nō dicim⁹ p̄r meus: sed p̄r nr̄: qꝛ pacis ⁊ vnitatis magister noluit sigillatim ⁊ priuatim p̄cē fieri vt qs p se p̄cet: publica eñ est nobis ⁊ cōis orō: ⁊ qñ oram⁹: nō p vno tm̄: sed p populo toto oramus: qꝛ tot⁹ popul⁹ vnū sumus: sic eñ vnū orare p oībus voluit: quo in vno oēs ip̄e portauit. Et Chrys. super Mat. dicit. Pro se orare necessitas cogit: pro altero aūt charitas fraternitatis hortaƒ. Dulcior autē est ante deū oratio nō quā necessitas trāsmittit: sed quā charitas fraternitatis commēdat. Aug. aūt in lib. de v̄bis dñi inqt. Primus sermo quāte gratie. Faciem tuā nō audebas ad celū leuare: ⁊ subito accepistis gratiam christi: ex malo seruo factus es filius: ideo presume nō de tua operatione sed de xp̄i gratia. Nō ergo hic arrogantia est: sed fides p̄dicare qḋ acceperis non est superbia sed deuotio. Ergo attolle oculos ad patrem qui te per lauacrum genuit: qui te per filiū redemit: patrē dicas quasi filius: sed noli aliq̄d specialiter vēdicare. Solius christi specialis est pater: nobis est pater omnibus in cōmuni: qꝛ illum solū genuit: nos aūt creauit. Et iō ƀm Mattheū dicitur. Pater noster. hec ille. Hugo v̄o cardinalis super Mattheū ait. Inducit aūt vnusq̄sqʒ orans vt non solum ibi sed omnibus oret: vt charitas et vnitas ecclesie designetur: in qua nihil p̄op̄ium esse debet: sed omnia communia: vt in p̄mitiua ecclesia. sicut legitur Act. iiij. vbi dicitur. Multitudinis credentium erat cor vnum: et anima vna: nec quisq̄ eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat: sed erāt illis omnia communia. Dicit ergo noster: non meus: vt ostēdat ꝙ nō vnius sed multoꝝ pater est. p̄ius eñ erat pater vnius: scilʒ christi per naturā: sed ex tēpore factus est pater multorū per gratiā. Itē p hoc nos inuitat ad hu-

militatē vt nemo applaudat sibi de nobilita-
te generis. vñ dixit Math. xxiij. Oēs vos fra
tres estis ⁊ vnus est pater vester q̄ in celis est.
Itē p hoc nos inuitat ad orandū p inuicē vt
ex amore fraternitatis vn⁹ oret p alio q̄si pro
seipso oret. Jaco. vlti. Orate p inuicē vt salue
mini. Itē p hoc innuit q̄ oro quanta est cōior
tanto est deo acceptior. Et iō Mat. v. pcepit
eā extēdi vsq̧ ad inimicos di. Orate p psequē
tibus ⁊ calūniantib⁹ vos. Itē p hoc innuit q̄
debem⁹ seruire inuicē. iuxta illud. j. ad Timo.
vj. Qui fideles habēt dños nō cōdēnēt eos: s
magis seruiēt illis q: fratres sunt. Itē p hoc
innuit dñs se esse fratrē nostrū: alioq̄n nō vere
dixisset pr̄ noster. Et in h sublenauit ac cōforta-
uit spē nostrā q̄ tāte sum⁹ nobilitatis q̄ sum⁹
fratres filij dei. Vñ ipē nobis pōt dicere illud
Gen̄. xlv. Ego sum frater vester. Eapropter di-
xit Mat. vlti. Ite annūciate fratrib⁹ meis vt
eāt in Galileā: ibi me videbunt. ⁊ Johā. xx. ait
Magdalene. Uade ad fratres meos ⁊ dic eis.
Ascendo ad patrē meū ⁊ patrē vestrum. Et ad
Heb. ij. ait Apl's. Qui sctificat ⁊ q̄ sctificaf ex
vno oēs: ppter quā cām nō confundif vocare
eos fratres di. Nūciabo nomen tuū fratribus
meis. O igif dignitas excellētissima hoīm qui
dei fratres ⁊ filij nūcupanf. O v̄bū suauissimū
O allocutio iocūdissima. O oro dulcissima. di
cere deo Pr̄ nr̄. Pr̄ em̄ ⁊ fili⁹ noīa sunt pieta-
tis: officiorꝫ vocabula: vincula nature sm Hie
ro. i li. de honorādis parētib⁹. Nec vllū nomē
est pr̄i dulci⁹ q̄z nomē filij. l. liberorꝫ. ff. de v̄b.
sig. Et iō hec oro qua vocam⁹ deū patrē nr̄m
⁊ cōsequēter nos ei⁹ filios: ē ei gratissima ⁊ sue
beniuolētie nobis attractiua. Tu igif pr̄ nr̄ cū
oib⁹ nobis pdesse volueris: singulos put po-
tes iuua: ⁊ singulos releua: q̄ ⁊ singulorꝫ onus
ac sollicitudinē portas. c. clemens. viij. q. j. Tu
em̄ pr̄ es luminū: a q̄ oīe datū optimū ⁊ oīe
donū pfectū descēdit. Jaco. j. ⁊. c. q̄pio. j. q. ij.
⁊ p glo. in. l. ij. ff. de legi. Tu es pr̄ nr̄: nō solum
creatione: vt habef in. c. qui abstulit. xij. q. ij. ⁊
in. c. oibus. xxiiij. q. ij. sed etiā gubernatione et
ptectione. Pater em̄ dr̄ rector et gubernator:
vt in auf. de armis. §. hec autē obseruare. ibi:
patrū. i. rectorꝫ. Pater q̄z dr̄ defensor ⁊ curator
C. de debitorib⁹ ciui. l. ij. li. xij. Et iō monstra te
esse patrē: natos rege tuos atq̧ tibi semp esse
fac deuotos. O igif pater noster: amat filios
tuos. Filius em̄ dr̄ a philos grece qd̄ est amor
latine: vt notaf insti. qui dari tuto. pos. §. vlti.
Et pater amat summopere filios suos. l. isti
quidē. ff. qd̄ metus cā. Et nullus affectus vin-
cit paternū. l. fi. C. de cura. furio. Est aūt notā-
dum q̄ multis ex causis meref fili⁹ priuari he
reditate paterna que ponunf in. §. causas. in
auf. vt cū de appel. cog. ⁊ per glo. in. c. quinta-
uallis. de iureiurādo. Sed vt breuitati studea-
mus: oēs illas ad quinq̧ reducemus. s. iracun
diam: maliciā: cōcupiscentiā: auariciā: ⁊ stulti-
ciam. Prima igif cā quare pōt fili⁹ priuari he-
reditate paterna est iracūdia: ex qua duobus
modis offendi pōt reuerētia paterna. Primo
manuum iniectione: vt qñ filius in patrē ma-
nus iniecit violētas nocēdi cā ex iracundia et
malo aīo: qd̄ est pctm̄ mortalissimū contra dei
preceptū: cōtra legē nature: cōtra legē gratie:
cōtra pietatē: cōtra rationē. Vñ talis maledi-
ctus fili⁹ vltra penas quas sibi deus prepara-
uit: iustissime meref hereditate priuari in pu-
nitionē tāti criminis ⁊ ingratitudinis: etiā sm
leges hūanas. Scd̄o oris exprobratione: vt cū
fili⁹ blasphemat patrē vel ei notabiliter cōui-
tiatur ⁊ detrahit vt appellādo ipsum pditorē
furem ⁊ hmōi. Pro quo crimine ⁊ supradicto
merito statuerūt leges ciuiles ipsum filiū pos-
se priuari hereditate paterna. vt in. l. vnica. C.
de ingra. libero. O igif filij dei q̄ expectatis cū
xp̄o hereditatē supernam possidere: videte an
aliq̄s vestrū sit his criminib⁹ inuolutus: quia
nūq̄ eā habebit: sed in eternū illa priuat⁹ erit.
Primi itaq̧ filij q̄ ingrati de receptis bn̄ficijs
cōtra reuerentiā patris celestis peccāt ex iracū
dia: sunt illi q̄ manus violētas iniiciūt ⁊ cōse-
quēter priuanf hereditate paradisi. Et hac ra
tione priuati sunt iudei qui in xp̄m violentas
manus iniecerūt. De quibus verificata est pa
rabola ipsi⁹ saluatoris nostri Mat. xxj. de co-
lonis vinee: qui postq̄ occiderunt seruos pa-
trisfamilias. Silr̄ occiderūt eius filiū dicē-
tes. Hic est heres: venite occidamus eū ⁊ habe
bimus hereditatē eius. Et ideo sequitur sentē
tia cōtra eos. Auferetur a vobis regnū dei ⁊c̄.
Hoc etiā modo xp̄iani manus iniiciūt in xp̄m
qñ percutiūt proximum eius: qd̄ rōne ⁊ auto-
ritate probatur. Ratione sic. Si percutis mē-
brum clamat caput. Ecclesia aūt est totum cor
pus. Ad Roma. xij. Multi vnū corpus sumus
in xp̄o: singuli autem alter alterius membra.
Caput v̄o huius corporis est christ⁹. ad Ephe.
j. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam
que est corpus eius. Quando igitur percutis
vnum xp̄ianum clamat xp̄s acsi esset ipse per-
cussus. Itez sic. Qui percutit imaginem xp̄i vi
detur christum percutere. Sicut em̄ reuerētia
exhibita est imagini: exhibetur illius cuius est

imago ẜm Damasce. li. iiij. ꝛ Alex. de al. in. iij. par. sum. in trac. de p̄ceptis decalogi sup p̄mo p̄cepto. ꝛ Ricb. ac scdm̄ Bon. in. iij. di. ix. ꝛ beatū Tho. in. iij. par. sum. q. xxv. ar. iij. Sic etiam iniuria facta imagini ītelligit̃ esse facta illi cuius est imago: q꞉ cōtrarioꝝ eadē est disciplina viij. q. j. c. Sciēdū. ꝛ. l. j. ff. de his q̄ sunt sui vel alie. iur. ꝛ insti. eodē in prin. Hō aūt est imago dei. Gen. j. ergo ip̄m p̄cutiēs videt̃ deū p̄cutere ꝛ quantū in se est ferire: ꝛ ꝯñr priuari meretur eius hereditate. Tales aūt p̄cutientes sunt similes militibus pilati q̄ genuflectebāt coram xp̄o: ꝛ postea eū p̄cutiebāt: vt hr̄ Mar. xv. Et hoc maxime hꝫ locū qñ q̄s p̄cutit clericos aut religiosos: q̄ dicunt̃ p̄res laicoꝝ ꝛ appellantur xp̄i: dicente deo p ps. ciiij. Nolite tangere christos meos ꝛc. Un Grego. xcvj. di. c. Quis dubitat. ait. Quis dubitat sacerdotes xp̄i regum ꝛ principū oīmqꝫ fideliū p̄res ꝛ magr̄os cēseri. Nōne miserabilis insanie esse cognoscit̃: si filius p̄rem: si discipulus magistrū sibi conat̃ subiugare: ꝛ iniq̄s obligatiōibus illū sue potestati subijcere a quo credit nō solum in terra: sed etiā in celis se posse ligari ꝛ solui. Et iō ecclesia talium percussores merito punit anathemate xvij. q. iiij. c. Si q̄s suadēte diabolo. Supradicta q̄ꝫ veritas p̄bat̃ autoritate. Nā Act. ix. inquit xp̄s paulo. Saule saule q̄d me p̄sequeris. Ubi cōfitet̃ se in suis fidelibus mēbris pati. ꝛ Mat. xxv. dicit. Qđ vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Scđi sunt illi q̄ exprobrant ꝛ blasphemāt patrē suū deū: qđ pctm̄ nūc quasi vbiqꝫ regnat impune. Deus tñ cōquerit̃ de rectoribus q̄ cōtra blasphemos nō insurgunt Esa. lij. di. Dñatores ppl̄i mei inique agunt: ꝛ nomē meū tota die blasphemat̃. Propter hoc sciet ppl̄s meus nomē meum in illa die: q꞉ ego ipse q̄ loq̄bar. s. cōminādo: ecce adsum. i. puniēdo. Tales igit̃ digni sunt priuari hereditate. j. ad Coꝝ. vj. Neqꝫ maledici regnum dei possidebūt. Scđa causa p̄pter quā meret̃ filius perdere hereditatē paternam est inuidia vel malicia. Et hoc pctm̄ pōt cōmitti duob⁹ modis: scꝫ accusando: ꝛ infamando. Si em̄ filius patreꝫ suū accusauerit: ꝛ de aliquo crimine īculpauerit eū ducēs ad iudiciū exheredari meret̃. Qđ intellige nisi forte ip̄e p̄r in p̄ncipē vel in rē publicā deliquisset ẜm glo. in. c. Quintauallis. de iureiur. Nā tūc licitū eēt filio etiā occidere patrē ꝯ rem publicā iniuste agentē: vt dicit Tullius in. ij. de offi. ꝛ p̄batur p. l. Minime. ff. de reli. ꝛ sum. fu. Itē si filius vite patris insidiat⁹ fuerit, i. ei parauerit insidias ad mortē vel venenum ei dederit: meret̃ priuari eius hereditate. Et his duabus causis multi perdunt hereditatem dei. Et primo detractores ꝛ infamatores p̄ximoꝝ. Nam tales infamant xp̄m p rationem predictam: ꝛ sunt peiores furibus ꝛ latronibus. c. Et merito. q. j. Fures enim solū rapiunt bona tēporalia: ipsi vo famam p̄ximi q̄ preciosior est cunctis opibus. Prouer. xxij. Et tales sunt p̄prie filij diaboli imitantes patreꝫ suuꝫ: de quo Apoc. xij. dicitur. Proiectus est in terram accusator fratrum nostrorum qui appellatur diabolus. Et ideo isti possidebunt hereditatem patris sui demonis. s. infernum. Tales etiam filij sunt illi qui odio habent proximos suos: q꞉ sic exhibent venenum christo qui propter odium iudeoꝝ fuit occisus. Et ideo. j. Ioh. iij. dicitur. Qui odit fratrem suum homicida est. Ille enim qui odit p̄ximum suum quātuꝫ in se est: veneno odij xp̄m occidit. Ad Heb. vj. Rursus crucifigētes xp̄m in semetip̄is. Tertia aūt causa est cōcupiscentia: ꝛ hec etiaꝫ est duplex. s. thori maculatio: ꝛ filie fornicatio. Si igitur filius tāte temeritatis fuerit ꝛ libidinis vt ad vxorem: vel etiam cōcubinam patris ingredi presumat in penā criminis priuatur hereditate eius: qđ peccatum valde displicet deo qui inquit Leuit. xviij. Turpitudinem vxoris patris tui nō discooperies. Turpitudo em̄ patris tui est. Et idem dicit de turpitudine cōcubine. Et hoc patuit in vltione absalon: qui qm̄ ad cōcubinas patris sui David ingressus est: vt habetur. ij. Reg. xvj. diuino iudicio per capillos suspensus interijt. ij. Reg. xviij. Item si filia ante ānos. xxv. fornicatur: meretur priuari hereditate paterna. di. §. causas. ꝛ ibi glo. in aut. vt cum de appel. cog. col. viij. Secus aūt si post vigesimūquintum annuꝫ: q꞉ tunc imputatur negligentie patris vel parentū si eaꝫ nō maritāt. Tunc enim si fornicatur: q̄uis peccet mortaliter tñ nō infligitur ei hec pena. Moraliter autem dico ꝙ multi sunt qui his causis merentur perdere hereditatem dei patris. Et isti sunt corruptores religiosarum: ꝛ ille mulieres que cum religiosis peccant. Qua igit̃ fronte apparebit coram christo ille qui religiosam aliquam eius sponsam per spiritualem cōiunctionem ꝛ fidem: per sacrilegiū corrupit ꝛ violauit: ꝛ aliquam ei sacratam virginem maculauit. Qua fronte apparebit coram christo ille religiosus qui promissam ꝛ voto dedicatā christo castitatem nō seruauit. Profecto isti filij et filie fornicatores ipso iure sunt priuati hereditate superna. j. ad Coꝝ. vj. Neqꝫ fornicarij re-

gnum dei possidebūt. ⁊ ad Gal. v. Manifesta sunt opa carnis que sunt fornicatio: immūdicia: impudicitia ⁊c. ⁊ cōcludit. Qui talia agūt regnū dei nō cōsequentur. ⁊ ad Heb. xiij. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Et hoc est cōtra illos qui dicūt fornicationē simplicē nō esse peccatū: cōtra quos est ter. in. c. meretrices. xxxij. q. iiij. ⁊. q. v. c. nō mechaberis. ⁊ cōfutat eos Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. j. ⁊. ij. Quarta causa est auaricia. Et hoc pctm̄ pōt cōmitti multipliciter. Nā si filius ꝓhibet patrem testari ab eius hereditate repellendus est. l. ij. C. si quis ali. testa. ꝓhi. Item si testatoris mandata non seruat. Nam testamenti cōmodum meret͂ perdere qui eius mādata noluit obseruare: vt ait Aug. in li. de verbis dn̄i. ⁊ ponit in. c. silnester. xj. q. j. in. c. si heredes. de testa. ⁊ in. l. vlti. in fi. C. de fideicō. Et iste filius ꝓhibēs patrē testari vel nō implēs eius testamentū tenet͂ ad restitutionē oībus ex hoc dānificatis. Itē si filius patrē in captiuitate positū neglexerit redimere: vel positū in carcere noluerit in sua fide iussione suscipere: vel infirmo pr̄i aut indigenti nō subuenerit: vel si parētibus furiosis debitam curam non exhibuerit: his casibus oībus qui videt͂ ex auaricia ꝓcedere: pōt filius priuari hereditate paterna sm̄ iura superius allegata. Et hoc nō solum dicitur de filijs: sed etiā de quibuscūq; alijs quibus cōpeteret hereditas qui priuari possunt si in predictis delinquerint. ⁊ facit ad hoc tex. in. l. iij. ff. de his quibus vt indi. Ubi ptz ꝙ ille pōt priuari hereditate qui reos institutus p negligentiā vel culpā suā id egit vt testatrix moreret͂. ⁊ ibi dicit glo. medicum nō adhibēdo. ⁊ hmōi. His etiaꝫ causis multi priuantur hereditate celestis patrie: scꝫ auari: vsurarij: ⁊ raptores qui faciunt cōtra p̄ceptum patris celestis. Exo. xx. s. nō furtū facies ⁊c. Unde ait apl's ad Ephe. v. Ois auarus nō habet hereditatē in regno christi ⁊ dei. Fit quoq; diuino iudicio etiā in hac vita: vt sicut ipsi ꝓhibuerunt patrem suum testari: ita filij eorum eos postea testari prohibeant. Et sicut nō seruauerunt patris sui testamentū: ita etiā filij eorum nō seruent suum testamentum. Et sicut male tractauerunt patres suos ac eos in magna miseria dimiserūt: ita filij eoꝝ eos male tractent ⁊ in miseriā mori permittant: per illam christi regulam. Qua mensura mensi fueritis remetietur ⁊ vobis. Mat. vij. ⁊ Luce. vj. ⁊ apl's ait. Quecūq; seminauerit homo hec et metet. ad Gal. vj. Alij etiam sunt qui priuātur hereditate superna, s. qui paupibus negligūt subuenire. In quorum persona christus pater noster patitur in frigore: in carcere: in nuditate: in fame ⁊ siti: ⁊ in infirmitate. Unde Mat. xxv. dicet illis in iudicio vniuersali. Ite maledicti in ignem eternum. Esuriui enim ⁊ nō dedistis mihi manducare ⁊c. Et ideo Iaco. ij. dicitur. Iudicium sine misericordia fiet ei qui nō fecerit misericordiam. Hac etiā hereditate priuantur partiales ⁊ in discordiam viuentes cū proximo: quia testamentum pacis domini sui nolunt obseruare: vt ait Augu. in libro de verbis domini. Ipse enim saluator transiens ex h̄ mundo ad patrem dixit fidelibus suis. Iohā. xiiij. Pacem meam do vobis: pacem relinquo vobis: ⁊ sic fecit testamentum solenne per suū notarium Iohannem euangelistaꝫ. Qui ergo pacem cum proximo habere noluerit: cum patre celesti regnare ⁊ gaudere non poterit. Et ideo Augustinus vbi. s. ait. Pacem qui habet teneat: ⁊ qui non habet requirat: quia qui in ea inuentus non fuerit exheredabitur a patre abijcietur a filio: ⁊ a spiritusancto efficietur alienus. Quinta causa quare filius exheredari meretur est stulticia: que etiam ostenditur in duobus: scilꝫ in infami conuersatione: ⁊ in incauta presumptione. Si igitur filius efficitur maleficus: vel cum similibus conuersatur vel fit hereticus: aut cum hereticis conuersatur: potest priuari hereditate. Bona enim hereticorum ipso iure confiscantur. c. cum secundum. de here. lib. vj. Item si presumpserit crimen lese maiestatis committere. l. quisquis. C. ad legem iul. ma. ⁊. vj. q. j. si quis. His etiam causis priuantur multi hereditate celesti. Naꝫ malefici incantatores diuini: ⁊ ipsis fidem dātes peccant mortaliter. Et similiter omnes heretici sunt excommunicati excommunicatione papali: vt pater in processu curie: ⁊ hic solus est casus quo papa excommunicari potest xxiij q. j. c. j. ⁊. ij. ⁊ de here. c. ad abolendam. ⁊ c. excommunicamus. l. j. ⁊. ij. similiter de illis qui presumunt aliquid indignum cōtra sacramenta dei: vt abutētes corpore christi vel oleo sancto aut aqua benedicta: quod est crimen lese maiestatis diuine. Item omnes qui facere presumunt contra sacra vota deo dicata. Nam omnes tales omni iure merito: ac iustissime priuantur paterna ⁊ celesti hereditate nec amplius nominari possunt filij dei: sed diaboli: ⁊ sic decedentes erunt in eternum maledicti. Sed iam ad expositionem orationis dominice reuertamur qui de dei filiatione tantopere gratulamur. Postq̄ autem saluator

Noster docuit nos dicere deo: pater nr̃. ꝓtinus addidit: q̃ es in celis. qđ ẜm Alexan. de ales in iiij. pte summe. q. xxxvj. mẽbro. iiij. đi multis de causis. Prima est illa quã ponit Hugo de scto victore in li. de sacramẽtis dicẽs. In celis de⁹ maxime habitare đi cũ tñ vbiq̃ sit: qꝫ p ce los intelligunt angeli ⁊ hoies iusti in quibus maxime habitat de⁹ sicut scriptũ est. Aĩa iusti sedes est sapiẽtie: qđ hr̃ Sap. ix. Aug. q̃z in li. de orone dñica exponit dicẽs. In celis. i. in san ctis ⁊ iustis. Nõ em̃ spacio locorũ cõtinet de⁹. Quẽadmodũ em̃ terra appellat⁹ est peccatori cui ei dictũ est. Terra es ⁊ in terrã reuerteris. Gene. iij. sic iustus celũ ecõtrario dici põt. Justis em̃ đr templũ dei sanctũ est qđ estis vos. j. ad Cor. iij. Et accommodatissima ista locutio est vt spũaliter tãtũ interesse videat inter iustos ⁊ peccatores quantũ inter celũ ⁊ terrã. Et Amb. in. iij. de sacramẽtis dicit. Habes ꝙ sup celos celoꝝ dñs sit quasi nõ in celis vt angeli: sed in celis de quib⁹ dictũ est. Celi enarrãt gloriã dei. Sanctus Bo Bona. in expositiõe orationis dñi ce sic exponit. In celis. i. in angelis vel sanctis qui dicunt celi quadrupliciter. s. vite sublimi tate. ad Phil. iij. Nostra aũt conuersatio in ce lis est. Itẽ bonoꝝ operuꝫ claritate. Ad Phil. ij. inter quos luceris sicut luminaria in mũdo verbũ vite continẽtes. ⁊ Math. v. Uos estis lux mũdi. Sic luceat lux vestra corã hoib⁹ ⁊c̃. Itẽ ꝓpositi firmitate. ps. xxxij. Uerbo dñi celi firmati sunt ⁊c̃. Itẽ deo in eis quiescẽte p gra tiam. qui ait Esa. lxvj. Celuꝫ mihi sedes est. et ps. cij. ait. Dñs in celo parauit sedem suam. et Amb. in. iij. de sacramẽtis inquit. Celũ est vbi culpa cessauit. Celum est vbi nullum mortis est vulnus. Alexan. aũt de ales aliam causam vbi. s. assignat dicẽs. Deus dicitur esse in celis vt ostẽdatur immensitas diuine potentie que existẽs in celis generat nos filios per adoptio nẽ in terris: cuius cõtrariũ mali senserunt. ẜm qđ legit Job. xxij. vbi dixerũt. Quid nouit do minus. Et quasi per caligineꝫ iudicat. Nubes latibulũ eius nec nostra cõsiderat: et circa car dines celi perambulat. Item alia est ratio: vt sic orãs a terra abducatur: et in celis quantuꝫ ad celibẽ cõuersationẽ affligatur. Unũ Chrys. in homel. sup Mat. ait. In celis aũt dicit non illinc deũ cõcludẽs: sed a terra abducens oran tem: ⁊ in excelsis affigẽs regionibus ⁊ superio ribus cõuersationibus. hec ille. Qui etiam ait. Addidit autẽ: qui es in celis: vt sciamus nos habere patrẽ celestẽ: ⁊ erubescãt se terrenis re bus substernere q̃ patrẽ habẽt in celis Theo philus aũt exponit dicẽs. Nõ aũt dicit: qui est in celis. tanq̃ ibi circũscribat: sed ad celos eri gat auditorẽ ⁊ abstrahat a terrenis. Alexã. vo de ales aliã causam assignat dicẽs. Per hoc si gnificatur ꝙ celestia simpliciter petẽda sunt. Unũ Hugo ait. Si dixisset q̃ vbiq̃ es: verũ di xisset. Sed ne inepta ⁊ inania queritãdo men te vagemur dixit: qui es in celis. vt mẽte radi cata que sunt vtilia queramus. In collationi bus aũt patrũ dicit. Hoc dixit vt illã regionẽ in qua patrẽ nostrum cõmorari fatemur: sum mo desiderio ꝓperemus. Hugo vo cardinalis sup Lucã ait. ꝙ Lucas nõ posuit illa verba: qui est in celis. vt innuat deum esse vbiq̃ per potentiam presentiam ⁊ essentiam. Mattheus vo addidit propter septem causas. Primo vt oremus in spiritusancto ⁊ mundo. quale est ce lum. Johan. iiij. Deus spiritus est: et eos qui adorant eum oportet adorare in spiritu ⁊ veri tate. Secũdo vt celestia petamus nõ terrena. Joh. xvj. Usq̃ mõ non petistis quicq̃ in noie meo: petite vt gaudiũ vestrũ sit plenũ. Tertio vt ad celi habitaculum tẽdamus dicẽtes deo Cant. j. Trahe me post te ⁊c̃. Quarto vt in al tissimo cõfidamus cui assistunt angeli: dicẽte ps. cxxiiij. Qui cõfidunt in dño sicut mõs syõ: nõ commouebitur in eternum qui habitat in hierusalem. Quinto vt sanctũ imitemur. Le uiti. xx. Sancti estote: quia ego sanctus sum. Sexto vt ostẽdatur ꝙ potẽs est dare qđ peti tur: quasi pater existens in cellario pleno ⁊ re fert omniũ bonoꝝ affluentia. Unũ cũ dicimus: qui est in celis. idem est ac si diceremus. da no bis qđ petimus: quia potes. Es em̃ in cellario tuo: vbi omne bonum affluit ⁊ redundat. j. ad Timo. vj. Beatus et solus potens rex regũ et dñs dominantiũ: qui solus habet immortali tatem ⁊c̃. ⁊ ad Roma. x. Idem deus omniũ di ues in omnes qui inuocant illũ. Unde sponsa congratulans ait Cant. j. Introduxit me rex in cellaria sua. Exultabim⁹ et letabimur in te. Septimo vt ostẽderet qualis locus nobis pre paratur et vbi de quo ipse saluator ait. Johã. xiiij. Uado parare vobis locum. ⁊ Johã. xvij. Quos dedisti mihi: volo vt vbi ego sum ⁊ illi sint mecum. hec ille. Nicolaus aũt de lyra sup Matth. dicit. ꝙ ideo dicitur: qui es in celis. qꝛ licꝫ sit in oĩbus per essentiã. presentiam: ⁊ po tentiam: ⁊ speciali modo in iustis per gratiam tamẽ specialissime excellentia eius relucet in beatis per gloriam. BB

q Uoad tertium principale de dominice orationis continentia oportet decla

Pater noster q es i celis

rare particulariter oēs petitiones in ea cōtentas. Quarū prima est: sanctificeẞ nomē tuum. qđ exponit Nicolaus de lyra vbi.s. dicēs. Nō petimus ꝙ aliqua sctitas ei accrescat: q2 hoc est impossibile: sed vt sctitas q̄ ei eternaliter inest reluceat ampli⁹ in creaturis: ⁊ primo et principaliter queraẞ in opibus humanis. ẞm qđ dicit Apls. j. ad Cor. x. Oia in gloriam dei facite. Aug. vo dicit vbi.s. Ita dr de⁹ sanctificari sicut glorificari et magnificari. ⁊ Amb. in v. de sacris ait. Nomē eius sctificari in nobis est ei⁹ sanctificationē ad nos puenire. ⁊ glosa Aug. sup Mat. dicit. Nomē patris petimus sanctificari: nō vt ipse sanctior sit: sed vt in nobis opereẞ augmentū sue sanctificationis. Et vt q̄ in baptismo sanctificati sumus: in eo qđ esse cepim⁹ pseuerem⁹. ⁊ iterū ait. Hic spiritū sapientie oramus: ne a sctitate nois in aliquo discrepemus: sed patris nomē in filijs vita et morib⁹ ostēdamus: ⁊ rursum inqt sanctificeẞ. idest ita vt est sanctū habeaẞ hoibus: ⁊ ita innotescat illis vt dies vt nō putetur aliqđ sanctius. ⁊ iterū ad Probā scribit di. Cū dicimus sanctificeẞ nomē tuū: admonemur desiderare nomē ei⁹ qđ sanctū est: apud hoies semp sctm̄ habeaẞ. Tit⁹ aūt expositor sup Lucā ait. Sanctificeẞ nomē tuū. i. nota sit sctitas tua mūdo: ⁊ laudet te decēter. Rectos em̄ decet collaudatio. Iussit igiẞ orare ꝑ emēdatione mūdi totius. hec ille. Chrys. vo in homel. exponit. Sāctificeẞ. i. p nostraꝫ vitā glorificeẞ. q. d. Ita fac nos viuere vt p nos vniuersa te glorificēt. Digna est em̄ deū deprecātis oratio nihil petere ante patris gloriā: sed oia eius laudi postponere. ⁊ Grego. nisenus predicta cōfirmās addit. Quis em̄ est adeo bestialis: q̄ vidēs in credētibus vitā purā: nō glorificet nomē inuocatū in tali vita. Chrys. etiā dicit. Sicut cū qs celi pulchritudinē aspicit: dicit. gloria tibi dñe: sic etiā cū aspicit alicui⁹ ꝟtute: q2 hois virtus multo magis ꝙ celū glorificat deū. Et iterū ait. Sanctificamus deū in nobis qn sciētes eū sanctuꝫ: eū timemus ⁊ sollicite vigilam⁹: ne forte violemus sanctitatem nois eius in nobis p mala opera. Possumus etiā exponere. Sanctificeẞ: idest sanctū prediceẞ ⁊ manifestetur cūctis gētibus: sicut fecit ipse dñs q̄ ait Ioh. xvij. Pater manifestaui nomē tuū hoibus. Scđa autē petitio est. Adueniat regnū tuū. Pro cuius intelligētia dicit Alex. de ales in. iiij. pte summe q. xxxvij. mēbro. iiij. ꝙ regnū dei multipliciter accipiẞ. Primo ꝑ ecclesia militante: q2 regitur iuxta illud Matth. v. Qui soluerit vnum de

Nota

mādatis istis minimis ⁊ docuerit sic homies: minimus vocabiẞ in regno celoꝝ. et Matth. xiij. Mittet fili⁹ hois angelos suos: ⁊ colligēt de regno eius oia scādala. Scđo accipitur pro ecclesia triūphāte: q2 regnat. Matth. viij. Venient ⁊ recumbēt cū Abraā Isaac ⁊ Iacob in regno celoꝝ. ⁊ Matth. xxvj. Non bibant de hoc genimine vitis donec bibā illud in regno patris mei. Tertio pro gratia dei. Luce. xvij. Regnum dei intra vos est. Itē pro gloria speciei. Mat. xxv. Percipite regnū qđ vobis paratuꝫ est ab origine mūdi. Quarto ꝑ intellectu scripture. Mat. xix. Auferetur a vobis regnū dei: ⁊ dabitur gēti faciēti fructus eius. Quinto ꝑ loco patrie. Mat. xiij. Fulgebūt iusti sicut sol in regno patris mei. Sexto ipse xp̄s dicitur regnum dei. Luc. xj. Si in digito dei eijcio demonia: pfecto peruenit in vos regnuꝫ dei. ⁊. xvij. c. eiusdē euāgelij iterum ait. Regnū dei intra vos est. qđ exponiẞ nō tātū ꝑ gratia diuina: sed etiā ꝑ xp̄o. De quolibet aūt istoꝝ regnoꝝ pōt exponi qđ dicit. Primo em̄ de ecclesia militāte exponit Alexā. vbi.s. di. In hac petitione petiẞ vt veniat regnū ecclesie militātis ad regnū triūphātis vt fiat triūphans. Unde non petitur vt regnum ecclesie veniat sed vt adueniat. Possumus etiā exponere sic. Adueniat regnum tuum: idest visita: defende ⁊ dilata ecclesiam militantē: vt amotis persecutionib⁹ tyrānoꝝ. hereticoꝝ: ⁊ maloꝝ xp̄ianoꝝ: in trāquillitate ⁊ pace seruiendo tibi in nobis cū gloria regnes. De quo regno exponi pōt illud qđ ait Apls ad Roma. xiiij. Nō est regnū dei. i. ecclesia esca vel potus: sed iusticia ⁊ pax ⁊ gaudiuꝫ in spiritu sancto. De regno aūt triūphantis ecclesie exponit glo. sup Matth. di. Regnū dei semp est: sed rogatur vt adueniat. i. vt manifesteturẞ hoibus. De gr̄a autē exponit Nicolaus de lyra vbi.s. di. Bene diciẞ adueniat: q2 non possumus ad deū venire per gloriam nisi ipse primo veniat ad nos p gratiā. Un̄ Aug. super Iohā. ait. Ille em̄ venit quē gr̄a dei preuenit. ⁊ Iohan. vj. ait saluator. Nemo pōt venire ad me nisi pater meus traxerit eū. s. p gratiā. Qn̄ ergo aīa h3 gratiā spūssancti ⁊ bonā conscientiā tūc h3 regnū dei gloriosum: quia gloria nostra hec est: testimonium conscientie nostre. ij. ad Cor. j. Et ideo Grego. nisenus exponit. Adueniat regnum tuuꝫ: idest veniat spiritus sanctus tuus et purificet nos. Et Augusti. in li. de ꝟbis dñi dicit. Tūc em̄ venit i nos regnū dei quādo eius sumus gratiam consecuti. Et in collationibus patrum diciẞ, Nouit sanctus

testimonio cōsciētie sue cū apparuerit regnū dei eius se futurū esse consortē. Et Hiero. ait. Attēdendū est φ grādis audacie sit pure conscientie postulare regnū dei ⁊ iudiciū nō timere. De gloria aūt speciei exponit Alexā. vbi. s. dicens. Regnū tuū adueniat: idest regnū quo tu mō regnas in nobis p fidē: perueniat ad regnū q̄ in nobis regnabis p speciē. i. regnū fidei ad regnū trāseat speciei: qm̄ hec est vita eterna vt cognoscant ⁊c̄. Joh. xvij. De intellectu autē scripture exponit idē Alex. ibidē di. Adueniat regnū tuū. i. intellect⁹ sacre scripture quo videmus mō trāseat ad intellectū quo videbimus te in te: q̄ es liber vite. j. ad Cor. xiij. Uidemus nūc per speculū in enigmate. s. sacre scripture: tūc aūt facie ad faciē. Et glo. sup Mat. super illa v̄ba. Adueniat regnū tuū. dicit. Hic spūs intelligētie petit quo mundat cor. vt deus videatur. De loco aūt patrie sic exponi pōt. Adueniat regnū tuū. i. fac vt genus humanū veniat ad regnū tuū. i. ad celū vt illi⁹ sedes ruinosas restauret. iuxta illud ps̄. cix. Judicabit in nationib⁹ implebit ruinas. De xpo etiā exponit ſm Cyprianū. vbi. s. qui ait. Pōt etiā et ipse xp̄s esse regnū dei quē venire quotidie cupimus cui⁹ aduētus vt cito nobis representet optamus: nā cum ipse sit resurrectio: qr in ipso resurgimus: sic ⁊ regnū dei pōt intelligi: qr in illo regnaturi sumus. Bene aūt regnū dei petimus. i. celeste: qr est ⁊ terrestre regnum. Sed qui renūciauit iā seculo maior est etiā honorib⁹ ei⁹ ⁊ regno. Et iō q̄ se deo et xp̄o dedicat: nō terrena sed celestia regna desiderat. hec ille ⁊ Cyrillus ait. Qui hoc dicunt videntꝰ optare rursum refulgentē in mūdo omniū saluatorē. Mandauit aūt in orōne petere illud tempus vere terribile: vt sciāt φ viuere decet eos non lēte vel remisse vt illud tempus nō pāret illis flāmā ⁊ vindictā: sed magis honeste ſm volūtatē ipsius: vt eis tēp⁹s illud nectat coronas. Origenes autē exponit. Adueniat regnū tuū: vt scʒ euacuetꝰ principat⁹ ⁊ ptās ⁊ virtus ⁊ regnū mūdi: q̄netiā pctm̄ qd̄ regnat in mortalibus nr̄is corporib⁹. Aug. etiā de sermone dn̄i in mōte ait. Hoc nō ita dictū est quasi de⁹ nūc nō regnet etiā i terra: sempq̈ʒ i ea regnauerit. Adueniat ergo accipiēdū est vt manifestetꝰ hominibus. Nulli aūt licebit ignorare regnū dei cū vnigenit⁹ eius non solū intelligibiliter sed etiā visibiliter venerit iudicare viuos et mortuos. Tūc aūt esse futurū diē iudicij dn̄s docet cū euāgeliū p̄dicatū fuerit in oībus gētibus: que res pertinet ad sanctificationē nois dei.

Uel gn̄aliter p toti⁹ mūdi petit regno vt diabolus in mundo regnare desistat: vel in vno quoq̈ʒ regnet de⁹ ⁊ nō regnet pctm̄ in mortali hoim corpore. hec ille. Qui etiā ad Probā ait. Per hoc desideriū nostrū ad illud regnū excitamus vt nobis veniat atq̈ʒ in eo regnemus. Et idē in li. de pseuerātia dicit. Cū petitꝰ: adueniat regnū tuū: quid orāt q̄ iam sancti sunt nisi vt in ea sctitate que iā illis data est perseuerent: neq̈ʒ em̄ aliter veniet dei regnū qd̄ his q̄ perseuerāt vsq̈ʒ in finē certū est esse venturum. Cyprianus s̄mo vbi. s. inqt. Regnū petim⁹ aduenire a deo nobis repromissum ⁊ xp̄i sanguine acq̄sitū: vt q̄ in seculo ante seruiuim⁹: postmodū xp̄o donāte regnem⁹. hec ille. O igitꝰ pater celestis: adueniat regnū tuū. Debent etiā patres thesaurizare filijs. ij. ad Cor. xij. ⁊. xvj. q. j. c. p̄dicator. ⁊ ex̄ de cēsib⁹. c. cū apls. Itē votū est patris res suas ad filios peruenire. l. de emācipatis. C. de legi. here. l. scripto. ff. vn̄ lib. ⁊. l. penul. ff. de bonis q̄ lib. Et iō di. Si filius ergo heres: vt notat glo. in autꝰ. vt hi qui obliper. res. mi. §. vt aūt nō demus. ⁊ instit. de here. que ab intesta. defe. §. sui aūt. ⁊. §. sed sui. insti. de here. qua. ⁊ diffe. Nobis ergo adueniat regnū tuuʒ in illa beata vita. de qua Cesarius ait. Beatā vitā illā facilius est cōsequi φ enarrare: cuius erit possessio sine timore: vsus sine fastidio: refectio sine cibo. Sub antiquis perpetuisq̈ʒ gaudijs semp noua iocūditas et sine periculo amittēdi felicitas. Excita te o anima mea ⁊ cogita quātū potes quale ⁊ quātū sit illud bonum. Si em̄ singula bona delectabilia sunt. cogita diligēter q̈ʒ sit delectabile illud bonū qd̄ cōtinet iocūditatē omniū bonoꝝ: ⁊ non qualē in reb⁹ creatis sum⁹ expti: sed tāto differenter quanto creator differt a creatura. Cur ergo p multa vagaris homuncio querēdo bona aie ⁊ corporis tui: Ama vnū bonū in quo sunt oīa bona ⁊ sufficit. Si delectat te pulchritudo: fulgebūt iusti sicut sol. Si velocitas aut fortitudo aut libertas corporis: erūt similes angelis dei. Si lōga ⁊ salubris vita ibi erit summa eternitas ⁊ eterna sanitas. Si satietas: satiabūtur cum apparuerit gloria dei. Si ebrietas: inebriabuntꝰ ab vbertate domus dei. Si melodie: ibi cōcinnūt angeloꝝ chori. Si sapientia: seipsam ostēdit eis sapientia dei. Si amicitia: diligūt deū plus q̈ʒ seipsos. Si ptās: oīpotētes erūt sue volūtatis sicut ⁊ dn̄s sue: nā sicut poterit de⁹ que volet p seipsum: ita poterūt beati que volent. Si honor ⁊ diuitie: supra multa eos cōstituet dn̄s. Si securitas: certi erūt nul-

latenus illud bonū defuturū. hec ille.

T Ertia petitio est. Fiat volūtas tua ⁊c. Quā exponēs Nicola' de lyra vbi.s. ait. Qz illud p qđ principalr consequimur beatitudinē est impletio volūtatis diuine p sanctā opatione: ⁊ frequēter volūtas ei' est nobis incognita. ⁊ qn cognoscit adhuc sumus impotētes ⁊ pigri ad implēdū. Jō tertio petim': Fiat volūtas tua. i. inspires nobis virtutē ⁊ propositū adimplēdi tuū beneplacitū. Addit autē: sicut in celo ⁊ in terra. Beati eñ q̄ sunt in celo: qz sunt immediate cōiūcti regule diuine. Jō nō pñt deficere nec deuiare a diuina volūtate: ⁊ pptera nos q̄ sumus in via et nō sum' cōiuncti sic petim' vt diuina grā hoc suppleat in nobis: tenēdo voluntatē nostrā in cōformitate ad suā in operib' nr̄is: sicut cōformātur illi q̄ sunt in celis. Hiero. ✠o sic exponit di. Oramus hac petitione vt libertas arbitrij nr̄i societ p grām sue volūtati q̄ est scrificatio nr̄a ⁊ vita eterna. Glo. ✠o Mat. vj. ait. Hic petitur spūs cōsilij p quē volūtas dei inquirit vt a nobis ipleat. Et alia glo. inqt. Volūtas dei est pceptoꝝ custodia. ⁊ Hugo quē refert magister sniarum in. j. dist. xlv. ait. Pro pcepto dei atqz ɔsilio pōt accipi volūtas dei. ibi: Fiat volūtas tua ⁊c. Chry. aūt sup Mat. dicit. Non ait: Fiat volūtas tua i me vel i nobis: ʒ vbiqz terrarū vt soluat error ⁊ plantet veritas ⁊ expellat malicia vniuersa et reuertat virt': et in nullo ꝫm hoc differat iā celū a terra. Si enim hoc fiat: nihil distabūt que inferi' sunt ab his que superius: ⁊ si natura differāt angelos alteros terra nobis ostendēte: qz hoies erunt siles angelis. Aug. ✠o in. v. sermone de verbis dñi ait: Fiat voluntas tua ⁊c. Hoc est: vt sit par in terra queadmodū est i celo. Jdē ꝙ Aug. quadruplicitet exponit pdicta ✠ba: quā expositionē ponit glo. sup Mat. ⁊ Alexā. de ales vbi.s. di. Sicut in celo et in terra. i. sicut in angelis ita et in hoib': vel sicut in perfectis ita et in peccatorib' cōuersis. Et idē Aug. in lib. de dono perseuerantie recitat expositionē Cypriani martyris dicētis. Est ⁊ alius in his verbis sensus vt. s. p infidelib' qui sunt adhuc in terra terrenā tātū hoiem portātes orare intelligant fideles q̄ celesti hoie induti non immerito celi hoie intelligunt. Unde sensus est. Fiat voluntas tua. in infidelib' sicut in fidelibus: vt non solū fidelib' augeat fides ⁊ perseueret in eis: sed etiā infideles eā recipiāt. Tertio exponit sicut in celo ⁊c. i. sicut in mente: ita ⁊ in carne: vt sicut in mēte est sermo legis dei, ad Rom. vij. ita sit ⁊ in carne vt non concupiscat aduersus spiritū. Uel sicut in xpo: ita ⁊ in ecclesia: ita vt ecclesia sequat viā ⁊ doctrinā xpi: et ei' faciat volūtatē. De qua idē Aug. inqt. Uoluntas xpi est humilitas in cōuersione: stabilitas in fide: modestia in ✠bis: iusticia in factis: mia in operibus: disciplina in moribus: par cū fratribus: amare deū toto corde: qz pater noster est: timere. qz deus est: xpo nihil preponere qz nec ipse quicqz nobis pposuit qn se p nobis ad mortē exposuit. Dicit aūt Aug. in lib. de ✠bis dñi in mōte: Fiat volūtas tua. i. sicut facta est in ipo Jesu xpo tanqz in viro q̄ patris voluntatē impleuit: ita fiat in terra. i. in ecclesia tanqz in femina que illi desposata est. Celū eñ ⁊ terra cōuenienter intelligit quasi vir ⁊ femina: qm terra celo fecūdāte fructifera est. hec ille. Qui etiā ait. Jn illo beatitudinis regno vita brā perficiet in sctis sicut nūc in celestib' angelis: et iō post illā petitionē. Adueniat regnū tuū. sequit: Fiat volūtas tua ⁊c. i. sicut in angelis q̄ sunt in celo volūtas tua sit vt te pfruant nullo errore obnubilāte eoꝝ sapientiā: ⁊ nulla miseria impediēte eoꝝ beatitudinē: ita fiat i sanctis tuis q̄ sunt in terra: ⁊ de terra quantū ad corpus attinet facti sunt. Uel fiat volūtas tua sicut in iustis ita ⁊ in pctōribus: vt pctōres ad te cōuertant ⁊ faciāt volūtatē tuā. Chry. ✠o sup Mat. dicit. Uide cōsequentiā optimā. Qz eñ cōcupiscere docuit celestia p hoc qđ dictum est: Adueniat regnū tuū. anteqz ad celū perueniat ipam terrā iussit fieri celū p hoc qđ dicit: Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. Cyprianus aūt ait. Nō petimus vt de' faciat qđ vult: sed vt nos facere possimus quod deus vult: qđ vt fiat in nobis opus est dei: voluntate. i. ope ei' ⁊ protectione: qz nemo suis virtbus fc̄tus est: ʒ dei mīa tutus. ⁊ Chry. addit in homel. Uirtus eñ nō est nr̄i studij solū sed superioris grē. ⁊ Aug. in li. de bono pseuerantie ait. Ex hoc aūt euidēter ostēditur cōtra pelagianos initiū fidei esse donū dei qn p infidelibus vt habere fidē incipiāt sancta orat ecclesia: cū etiā in sanctis iā sit facta dei voluntas: cur vt fiat adhuc petunt nisi vt perseuerent in eo qđ esse ceperūt. Chry. etiā super Mat. dicit. Cōiter accipi debet qđ ait: Sicut in celo ⁊ in terra. i. sanctificetur nomen tuum sicut in celo et in terra. Adueniat regnum tuum sicut in celo et in terra: et fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Et vide ꝙ caute locutus est: Non dixit. Pater sanctifica nomen tuum in nobis. Adueniat nomen tuum super nos. Fac

voluntatē tuā in nobis. Nec iterū dixit. Sctifi
cemus nomen tuū. Suscipiamus regnū tuuȝ.
Faciamus volūtatē tuaȝ: ne aut h̄ dei tm̄: aut
hoīs tm̄ esse videat̄. Sed medie dixit ꝛ imper
sonaliter. Nā sicut hō nō pōt facere bonuȝ nisi
habuerit adiutoriū dei: sic nec deus bonū opa
tur in hoīe nisi hō voluerit. ꝛ ideo dicit. Fiat
volūtas tua. q. d. Presta nobis dn̄e cōuersatio
nē celestē: quatenus quecūqȝ tu vis nos etiaȝ
velimus. ꝛ Grego. ait. Qm̄ vitaȝ humanā post
resurrectionē similē dicit esse vēturā vite ange
lice: cōsequens est vitā mundanā ad vitaȝ que
postmodū sperat̄ disponi vt in carne viuētes
carnaliter nō viuamus. Per hoc autem verus
medicus aīe soluit morbi naturā vt quos occu
pauit infirmitas per hoc ꝙ a voluntate diui
na recesserāt: a morbo denuo liberet copulatio
ad voluntatē maiestatis diuine. Quarta peti
tio est. Panē nostrū supsubstātialē ꝺm Mat.
ꝛ ꝺm Lu. quotidianuȝ da nobis hodie. Hiero.
aūt exponit supsubstantialē. i. pcipuū ac pecu
liarē siue egregiū. Chrys. ṽo exponit supersub
stātialē. i. quotidianū: qr. s. sup terrā nos quo
tidie de illo sumētes sustentat. Si aūt referat̄
ad panē sacramētalē: ideo dr̄ supsubstantialis
qr aīam ꝛ corpus sup oēm alium cibū sustētat
ꝺm Alexā. vbi. s. Uel sic dr̄ ꝺm Hiero. qr sup oēs
substātias est ꝛ vniuersas superat creaturas.
Un̄ notādū est ꝺm Alex. de ales vbi. s. ꝙ quat
tuor sunt panes nobis necessarij in via: ꝛ vnus
in patria. In cuius signuȝ dn̄s pauit pplm̄ se
quenteȝ se qnqȝ panibus. Mat. xiiij. Primus
panis est materialis siue corporalis qui est ad
corporis sustētationē: de quo Gen̄. iij. dr̄. In su
dore vultus tui ꝛc. ꝛ Mat. iiij. Nō in solo pa
ne viuit hō. Alius est spūalis. s. panis iusticie
qui est necessarius ad corroborationeȝ: de quo
Lu. xj. dr̄. Accōmoda mihi tres panes. Isti em̄
tres panes significāt triplex robur. s. ad operā
dum bonū: ad resistēdū malo: ꝛ ad pseuerādū
in virtutibus. Tertius panis est doctrinalis q̄
est necessarius ad eruditionem: vt hr̄ in. c. inter
cetera. de offi. or. ꝛ hoc vt sciat̄ q̇d eligendū sit
ꝛ quid declinandum. De quo pane dr̄ Eccī. xv.
Cibauit illū dn̄s pane vite ꝛ intellectus. ꝛ iste
panis ꝺm glo. est verbum dei. Quartus est sa
cramentalis qui est necessarius ad expiationē
de quo dr̄ ps̄. lxxvij. Panem angeloꝝ māduca
uit hō. ꝛ Sap̄. xvj. Panē de celo prestitisti eis
oē delectamentū in se habentem ꝛ oīs saporis
suauitatē. Quintus panis est eternalis qui est
necessarius ad fruitionē: de quo ipse ait Joh.
vj. Ego sum panis viuus qui de celo descendi:
si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eter
num. ꝛ Lu. xiiij. dr̄. Btūs qui manducat panē
in regno dei. Licȝ aūt p̄dictis panibus īdigea
mus ꝛ eos petamus: tn̄ non dicimus panes in
plurali: sed panē in singulari ꝓpter vnitatem
ordinis siue relatiōis: qr panis materialis: spi
ritualis: doctrinalis: ꝛ sacramētalis ordinant̄
ad eternalē: ꝛ hic petunt̄ ꝛ dant̄: vt ille qui est
eternalis habeat̄. hec Alex. CC

I Icȝ aūt in petitione panis cōprehen
dant̄ oīa vite necessaria ꝺm Augu. et
Chrys. super Mat. vt etiam exponit
Nicolaus de Lyra vtē. Tn̄ cum magno myste
rio posita sunt predicta verba vt sex vitia euis
temus. Primū est superfluitatis: ꝛ ideo dixit:
panem: vt non superflua petamus. vn̄ Chrys.
sup Mat. ait. Pro pane iussit orōnem facere:
nō ꝓ pecunijs necȝ lasciuia: sed solum ꝓ pane
quotidiano. Postulanda ergo sunt diuinitus
necessaria vite: nō ciboruȝ diuersitates ꝛ vina
odorifera ꝛ cetera que delectāt guttur: onerāt
aūt ventrē: ꝛ mentē perturbāt: sed panis q̄ po
test substantiā corporis sustētare ꝛc. Et glo. su
per Mat. dicit. Hi vident̄ argui qui spreto vi
ctu ꝛ vestitu cōi: lautiora sibi pre his cum qui
bus viuunt alimenta querunt. Secunduȝ vi
tium est rapacitatis: ꝛ ideo dixit: nostrum: non
alienū: qđ quidē est omne illicite acquisitum.
Panis ergo noster siue de iusta hereditate per
ceptus vel alio iusto titulo: aut de licito labore
acquisitus. Un̄ Chrys. sup Mat. ait. Dicit aūt
nostrū: qr qui de iusticia acquisitū panē mādu
cat suum panem manducat: qui aūt cum pecca
to: alienū. Possumus quocȝ dicere ꝙ dixit no
strum ꝓpter alias quincȝ causas. Primo pro
pter nostrā humilitatē. vn̄ Alex. de ales vbi. s.
inquit. Dicit̄ nostrū vt nostra ostēdat̄ indigen
tia: ꝓpter quā īdigemus hm̄oi panis refectio
ne: vt sic indigētiā nostram recordādo humilie
mur. Scđo ꝓpter cōicabilitatē. Un̄ Alex. vbi
s. addit. Itē nostruȝ dr̄ vt ostendat̄ ꝙ ꝓximo
indigente nō debet ab aliquo vt ꝓpriū habe
ri: sed ꝛ materialis ꝛ spūalis: ꝛ doctrinalis: ac
sacramentalis panis sibi cōicari. Chrys. etiam
vtē. inquit. Dicit̄ nostruȝ: qr oīa que nobis de
us dat: per nos alijs dat. vt de eo qđ accipim⁹
partē impotentibus faciamus. Qui ergo de la
boribus suis indigentibus nō prestat: non tm̄
panē suum manducat sed alienū. hec ille. Ter
tio dicitur nostrū ꝓpter vtilitatē. Unde Alex.
vbi. s. ait. Dr̄ nostruȝ: qr nos sumus causa pro
pter quā panis materialis: spiritualis: doctri
nalis: ꝛ sacramētalis est institutus: vt sciȝ sit

nr̄e indigētie reparatiu⁹: nr̄ ergo est nō ꝓprie-
tate sed vtilitate ⁊ causalitate. hec ille. Quar-
to ꝓpter dignitatē: ⁊ h̄ quātū ad panē sacralē
nā soli hoī data est dignitas cōficiēdi istū pa-
nē ⁊ nō angelis: ſm theologos in .iiij. dis. xiij.
Quinto đr nostrū ꝓpter comestionē: nā ange-
li nō comedūt de pane naturali: nec de pane sa-
cramētali corporis xp̄i. Licʒ em̄ vbū dei sit pa-
nis angeloꝝ: tm̄ panis hoīs est verbū caro fa-
ctū: ſm em̄ deitatē inuisibilē deus reficit ange-
los. Vn̄ Raphael dixit Tobie. xij. Ego cibo in-
uisibili q̄ ab hoībus videri nō pōt vtor: ſm aūt
deitatē i ꝑsona filij incarnatā reficit nos. Ter-
tiū vitiū est anxietatꝭ siue nimie sollicitudinis
ꝓcurādi terrena ꝑ lōga tp̄a possidēda: cōtra il-
lud qđ aplis ipse dn̄s inq̄t Mat. vj. di. Nolite
cogitare de crastino: ⁊ iđ dixit quotidianū. vn̄
Chryſ. inq̄t. Postulare iussit panē illū q̄ nobis
hodie sufficit: vt de crastino non cogitemus: ⁊
nō cōteram⁹ nosipsos sollicitudine supueniē-
tis dei. hec ille. In homel. q̄ tm̄ limitādo predi-
cta ait sup Mat. Et sic p̄ma facie videnť hec
verba sonare vt q̄ hoc dicūt nō habeāt cibum
in crastinū p̄paratum: qđ si ita est: oro ista aut
paucis pōt cōuenire sicut aplīs q̄ docēdi grā
oī tp̄e vagabanť: aut forsitan nulli. Doctrinā
aūt xp̄i ita debemus aptare vt oēs in ea ꝓfici-
ant. Vn̄ Cyprianus inq̄t. Diurnū cibū discipu-
lus xp̄i dʒ petere ne in longū desideriū petitio-
nis extēdat: q̄ꝛ cōtrariū sibi fit ⁊ repugnās vt
querat in seculo diu manere q̄ petit regnū ce-
loꝝ velociter aduenire. Vel addit quotidianū
vt tantū q̄s māducet quantū rō naturalis exi-
git: nō quātū lasciuia carnis impellit. Si em̄
in vno cōuiuio tantū expēdis quātuʒ sufficere
tibi pōt ꝓ cētū diebus: iā nō quotidianū cibū
māducas: sed multoꝝ dierū. hec ille. Hūc ergo
panē quotidianū petimus vt corpus nostrum
in dei seruitio sustentemus: nō vt ip̄m supflui-
tatibus replēdo ꝯtra sp̄m recalcitrare faciam⁹.
Vn̄ đr in. c. charitas. §. Itē corp⁹. de peni. di. ij.
⁊ sunt verba Prosperi in lib. de vita cōtēplati-
ua. Corp⁹ nostruʒ q̄ꝛ pars nr̄i est ad hoc nobis
diligēdū est: quatenus sp̄ūi ordinate subiectū:
ad eternā salutē accepta mortalitate ⁊ incorru-
ptibilitate ꝑueniat. Vbi glo. sup verbū subie-
ctū ait. Debemus adhibere iumēto nr̄o saccū:
paleā: ⁊ flagellū. Saccū i. op̄a pietatis alia bona
op̄a. Paleā. i. necessaria ad vite sustētationeʒ.
Flagellū vo ad castigationem si excesserit. Si
aūt intelligamus de pane sacrali: ex hoc qđ di-
cit quotidianū ostēdit vtilitateʒ quā recipim⁹
ex quotidiana cōione sicut fiebat in primitiua

ecclia: vt hr̄ in. c. pacta. de cōse. di. ij. Et ita ex-
ponit in collationibus patrum: vbi đr. Ex hoc
ostēdit eū quotidie esse sumēdū: q̄ꝛ nō est dies
qua nō opus sit nobis huius panis ꝑceptiōe:
cor interioris hoīs cōfirmāte. Aug. vo sup Lu-
cā exponit dicēs. Vel quotidianū panem acci-
piamus sp̄ūalē: p̄cepta. s. diuina: que quotidie
opʒ meditari ⁊ operari. Quartū vitiū est arro-
gātia. Sunt em̄ plerīqʒ q̄ diuitias quas possi-
dēt suo vel suoꝝ labori ac sollicitudini ⁊ indu-
strie tribuētes gliant: ⁊ obliuiscunť se illas su-
scepisse a deo: ⁊ iđ subdiť. Da. s. tu cuius sunt
vniuersa: de quo inq̄t ps̄. cxxxv. Qui dat escaʒ
oī carni. Chrys. aūt sup Mat. exponit di. Dica-
mus. da nobis: vt qđ māducam⁹ de manu dei
accipiamus: qđ est tm̄ sctōꝝ. nam illi deus dat
panē q̄ cū iusticia p̄parat: diabolus aūt ei q̄ p̄-
parat cū pctō. Quintū vitium est tenacitatis.
Sunt em̄ multi diuites q̄ faciūt sibi vngulas
curuas ad retinenduʒ sibi oīa ⁊ nihil pauperi-
bus erogādum: ⁊ ad modū milui efficiunť qui
semper clamat: mio mio mio. ⁊ iđ đr. Da nobis
nō mihi. Cōtra quos inq̄t Amb. in. c. sicut hi.
xlvij. di. Esurientium panis est quem tu detti-
nes ⁊c. Et ibidem. Plusqʒ sufficit ad sumptus
violenter obtentum est. Sextū vitium est lon-
geuitas siue immortalitas. Sunt em̄ quidam
sicut q̄ nūqʒ mori vellent: sic etiā putāt se quo-
dāmodo in perpetuū vel saltem diutissime vi-
cturos: sicut Mathusalem: ⁊ ideo toto affectu
terrenis immersi: presens seculum quasi quen-
dam sibi cōstituunt paradisum: ꝓpter qđ dici-
tur: hodie. quasi dicatur. petite que vobis sunt
necessaria ad presens tp̄s: q̄ꝛ nescitis quid su-
uentura pariat dies. Aug. vo in li. de dono ꝑse-
uerantie. ⁊ Cyprianus vbi. s. ⁊ Alexan. de ales
in loco preallegato exponunt hoc verbum ho-
die de pane sacramentali dicentes. Alia est rō
moralis vt per hoc intelligať ꝙ panis iste die
gratie: nō nocte pcti sit accipiēdus. nā indigne
accipiēs corporis ⁊ sanguinis dn̄i reus efficiať
j. ad Coꝝ. xj. Quinta petitio est. Dimitte nobis
debita nostra ⁊c. In q̄b⁹ verbis tanguntť tria.
Primo diuine virtutis immensitas. ibi. dimit-
te. s. tu deus qui solus habes potestatē in ter-
ra dimittendi pctā Mat. ix. cui inquit prophe-
ta ps̄. xxxj. Tu remisisti impietatē peccati mei.
Secundo tangitur prauitatis humane cōitas
ibi: nobis. q̄ omnes sumus peccatores. ad Ro-
ma. iij. Omnes peccauerunt ⁊ egēt gratia dei.
Et. j. Ioh. j. Si dixerimus: q̄ꝛ peccatū nō habe-
mus ipsi nos seducamus ⁊ veritas in nobis nō
est. ⁊ Prouer. xx. Quis potest dicere mundum

est cor meū purus ſuȝ a pctō.q.d. nullus p̄ter
xp̄m ⁊ matrē ei⁹:vt excipit Aug.i li.de natura
e grā.⁊ Eccs.vij. Nō est hō iustus sup terrā q̄
faciat bonū ⁊ nō peccet. Quapropter Aug. in
li.de bono pſeuerātie inq̄t. Hoc telo pelagia=
ni cōfodiunt heretici q̄ audēt dicere homines
iustū in hac vita habere nullū oīno peccatum.
Tertio tāgit ſeruitutis anguste anxietas. ibi:
debita nostra.i.pctā.ſm glo.vñ Luc.xi.dr.Di=
mitte nobis pctā nr̄a. ⁊ ita Alexā. de ales vbi
ſ.di. Debita dicunt pctā q̄ nos debitores pe=
ne cōstituūt. Ut em̄ dicit Inno.nō hic agit de
debitis pecuniarū:ſ; de debitis offensaꝝ.Luc.
xiij. Putatis qr ⁊ ipi debitores fuerūt ⁊c.hec il
le. Et Aug.in li.de v̄bis dn̄i ait.Quid est debi
tum niſi pctm̄. Hāc aūt petitionē exponēs Cy
prianus in li.de orone dn̄ica inq̄t. Post subſi=
diū cibi petit ⁊ venia delicti: vt q̄ a deo paſcit
in deo viuat:nec tātū p̄ſenti vite ſed eterne cō
ſolatur:ad quā venire pōt ſi pctā donent q̄ de
bita dn̄s appellauit. Quare necessarie et salu=
briter admonemur q̄ pctōres sum⁹ dū ꝓ pctis
rogare cōpellimur.vñ ne quis ſibi quaſi inno
cēs placeat ⁊ ſe extollēdo plus pereat:instrui=
tur ſe peccare quotidie dum ꝓ pctis quotidie
iubet orare. Et Titus expoſitor ait. Hoc addi=
tū est necessario ꝓ eo ꝙ null⁹ ſine pctō reperi
tur:ne impediamur a ſacra ꝑticipatiōe ꝓpter
humana pctā. Cū em̄ teneamur exhibere xp̄o
oimodā ſanctitatē q̄ ſpiritūſanctū habitare fa
cit in nobis redarguēdi ſumus ſi nō obſerue=
mus ei tēplū mūdū. Sequit aūt in p̄dicta pe=
titione. Sicut ⁊ nos dimittim⁹ ⁊c.qđ etiā ha=
betur de peni.di.ſ.c.tres ſunt. Uñ est notādu;
ꝙ aduerbiu; ſicut:ſm doctores pōt hic accipi
ſilitudinarie: vt Mat.xxij. Erunt ſicut angeli
dei in celo. Qui em̄ indulſerit alijs:locum vel
gradū tenebit angeloꝝ: ⁊ q̄ nō indulſerit tene
bit gradū demonū ⁊ erit ſoci⁹ eoꝝ. Scđo acci=
pitur quātitatiue:ſicut ad Rom.vj.vbi dr. Si
cut exhibuiſtis membra veſtra ⁊c. Sicut ergo
exhibuiſtis vos ad faciēdā vindictā vniuerſali
ter:ardēter: velociter:pſeuerāter: ⁊ frequēter:
ita debetis vos exhibere ad parcendū oibus:
remittēdo oēs iniurias amore dei: ⁊ cū ardēti
feruore charitatis ac cito:et pſeuerare in dile=
ctione primi ⁊ nō ſolū ſemel remittere ſed ſe=
ptuagieſſepties:ſicut hortat dn̄s Mat. xviij:
Et poſuit finitū numerū ꝓ infinito. ſm Nico
laū de Lyra.i.totiēs quotiens offenſus fueris
remitte ſi vis pctā tua a deo tibi remitti:qui
ait Matth. vj.⁊ Luc.vj. Dimitte et dimittet
tibi. Trāſſumptiue,de peni,di.iiij.c. dicit dn̄s,

Dicit aūtē Cyrillus in declaratione orationis
dn̄ice. Uult em̄ vt ita loquar patiētie quā ho=
mines colūt imitatores fieri deū: vt qualē ipſi
exhibuerūt cōſeruis bonitatē: talē pari lance
recipere petāt a deo q̄ iuſta recōpēſat. Hoc igi
tur aduertētes grates agēde ſunt debitorib⁹
noſtris:ſiūt eni nobis ſi ſapimus cā indulgen
tie maxime: ⁊ pauca exhibētes plurima repe=
riemus. Nam ⁊ nos multa debemus ⁊ magna
debita deo quoꝝ ſi minimā partē a nobis vel=
let exigere iā periſſemus. Et Cyprianus inq̄t.
Qui ꝓ pctis nos orare docuit paternā mīam
ꝓmiſit:ſed plane addidit legē certa conditio=
ne nos cōſtringēs: vt ſic nobis debitū dimitti
poſtulemus: ſm ꝙ ⁊ ipſi debitorib⁹ noſtris di
mittimus. Et Greg. x.moral. addit:vt ꝑfecto
bonum quod a deo compuncti petimus hoc
primū ꝓ primo cōuerſi faciam⁹.hec ille. Notan
dū est etiā ſm Alexā.de ales.vbi.ſ. et beatum
Tho.in.iiij.ſcripto ſen.diſt.xvij.in expoſitione
littere ꝙ ille q̄ in pſona eccleſie dicat. Dimitte
nobis ⁊c.nō peccat hoc dicēdo:ſed tn̄ ei non re
mittūtur pctā niſi ⁊ ipſe remittat debitoribus
ſuis:qr ait ipſe dn̄s Mat. vj. Si dimiſeritis
hoibus pctā eoꝝ: ⁊ pater veſter celeſtis dimit=
tet vobis pctā veſtra. Si aūt nō dimiſeritis:
nec pater veſter celeſtis dimittet vobis. Tali
aūt retinēti iniurias et vindicare ſe volēti di=
cet dn̄s in iudicio. Serue nequā oēm debitum
dimiſi tibi qm̄ rogaſti me:nōne ergo oportuit
⁊ te miſereri cōſerui tui ſicut ⁊ ego miſert⁹ ſu;
tui. Mat. xviij. ⁊ de peni.di.iiij.c.dicit dn̄s. ⁊
de cōſe.diſ.ij.c.panē de altari. Propterea inq̄t
Aug.de verbis dn̄i. Si nō dimiſeris nō pote=
ris dicere:dimitte nobis debita noſtra ſicut et
nos dimittimus debitorib⁹ nr̄is.ſ.in pſona ꝓ
pria:qr ſic faciendo potius peccas ꝙ̄ miſerea=
ris. Uñ Chryſ.ſup Mattheū ait. Cum qua er
go ſpe orat qui inimicitiā ſeruat aduerſus al=
terū a quo forſitā leſus eſt. Sicut em̄ ipſe orās
mētitur,dicit em̄ remitto ⁊ nō remittit:ſic ⁊ a
deo petit indulgentiā ⁊ nō illi indulgetur.hec
ille. Dicit tn̄ Aug.in libro enchiridion. Cu; in
oratione dr:dimitte nobis debita noſtra ſicut
et nos dimittimus debitoribus noſtris. Pro=
culdubio verba ſponſionis huius implētur: ⁊
ſi homo nondū ita perfiat vt diligat inimicū:
tn̄ qm̄ rogat ab homine qui peccauit in eū vt
ei dimittat:dimittit ex corde qui etiam ſibi ro
ganti vult dimitti.hec ille. Et glo. ſuper illud
debitoribus noſtris:exponit:ſal; petentibus.
Ex quibus verbis quidā voluerūt determina=
re ꝙ ſolum veniā petētibus eſt remittendum

Sed Alex. de ales vbi .s. dicit: q oib' est generaliter venia dāda. iuxta illud Marci. xi. Dimittite si quid habetis aduersus aliquē .s. qui vos lesit. Licz autē etiā nō petētibus sit venia dāda: tñ maxime est petētibus impendēda. vñ Aug. de sermone dñi exponēs predicta verba Dimitte nobis etc. inqt. Tūc cōuincimur cōtra istā regulā fecisse: si eis nō dimittamus q veniā petūt: qm et nobis veniā petētib' a benignissimo patre dimitti volumus. Dixit aūt Alex. de ales: et Nicolaus de lyra vbi .s. q ls iniuriā passus teneat parcere iniuriāti: remittēdo ei odium et desideriū vindicte: nō tñ tenet ei remittere dānū qd ab illo sustinuit: nec detrimētū qd passus est ex iniuria illata: immo pōt illud petere iuridice vt etiā dicit glo. in .c. Si qs cōtristatus. xc. di. per .c. si illic. xxiii. q. iiii. Rācōre tñ cordis etiā iniuriāte nō satisfaciēte tenetur dimittere. de peni. dist. v. c. vlti. Immo nunq ds admittere: qr non licet aliquem odio habere. xxiii. q. iiij. c. cū in lege. Est aūt perfectionis nō solū remittere rancorē: sed etiā damnum iuxta exhortationē dñi dicētis Mat. v. Qui vult tecum contendere et tunicā tuā tollere: dimitte ei et pallium. Et ibidē. ac Luc. vi. Si qs percusserit te in vnā maxillā prebe ei et alterā. Q

B Certa petitio est. Et ne nos inducas in tētationē. Ubi notandū q non dicit. Mitte nobis tētationes vel permitte nos tētari: eo q sumus imperfecti: et tētationes sunt periculose ex quattuor partib'. Primo ex parte hostis qui nō intēdit nisi malū cū tētat. Secūdo ex parte mētis que cū nō semp sit diuine gratie auxilio roborata in bello tentationis cadit. Uñ glo. sup Matth. iiii. ait. Sine spirituSancto qui ad pugnas vadit cito cadit. Tertio ex parte tpis. Nā difficile est in tota vita militare viriliter et nūq deficere. de qua pugna dr Job. vii. Militia: als tentatio: est vita hoīs sup terrā. Quarto ex parte finis: qr tētatio demonis: carnis: et mundi est ad eneruandū et deiiciendū ac damnādum. Cū ergo sit ita periculosa nō debemus eā expetere: qr q amat periculū peribit in illo. Ecci. iii. Nō etiā dicit. Non permittas fieri nobis tētationes: qr hoc esset ablatio multoz bonoz. Unde Augu. ait. Periculosa tentatio est nulla tētatione pulsari: et ideo est qr inde proueniunt multa mala. Primū est illatio cordis. Scdm incōsideratio sui. Tertio incōpassio tentatoū. Quartū cōntēptus et despectio aliorū. Quintū est ignorantia agēdorum. iuxta illud Ecci. xxxiiii. Qui nō est tētatus quid scit. Et propterea deus noluit ab aplo Paulo tētationē auferre: ls eā auferri postularet: vt ipse inqt .ii. ad Cor. xii. et Tobie xii. ait angelus Raphael ipsi Tobie. Qr acceptus eras deo necesse fuit vt tentatio probaret te. Et iō ls cōsiderādo fragilitatē nostrā nō debeamus tētationes psumptuose expetere: tñ qñ deus eas nobis fieri permittit: eas debemus patienter sufferre: qr Beatus vir qui suffert tentationē: qm cū probatus fuerit accipiet coronā vite etc. Jaco. i. Et pter hoc dicit ibidē. Omne gaudiū existimate fratres cuz in varias tētationes incideritis etc. Dicitur autē Et ne nos inducas in tētationē .s. in qua succūbamus: sed da nobis vtutē resistēdi et vincēdi tu fidelis deus q non pateris hominē tentari supra id qd potest: sed facis cū tentatione prouentū vt possit sustinere .s. ad Cor. x. Hoc aūt dicēdo cōcordamus cū pppheta q ait ps. xvii. In te eripiar a tētatione et in deo meo trāsgrediar murū .i. omne forte prelium superādo confringam. Predicta aūt expositio cōfirmatur p glo. Mat. vi. que ait. In tētationē inducitur qui tētatione frangitur. et Aug. in lib. de vbis dñi exponit: Et ne nos inducas in tētationem quā .s. ferre nō possumus: sed quam ferre possit humana cōditio. Titus quoq ait. A diabolo nō tētari est impossibile: sed ne a deo relinquamur in tētatione deprecamur. Qd autē ex permissione diuina contingit: illud deus qñq facere dr in scriptura: et sm hoc nisi prohibeat tētationis inualescentiam que supra nos est: tunc nos in tētationē inducit. Maximus aūt dicit. Mādat deus vt petamus: Ne nos inducas in tētationē. i. nō permittas voluptuosarum et spontanearū tentationū experientiam pati. et Basilius inquit. Nō docet nos in orāndo petere afflictiones corporales. Uniuersaliter aūt precepit orare nō subire tētationē: sed postq aliqs subiit: expedit a dño petere virtutem perferendi: vt consumetur in nobis illud. Qui sustinet vsq in finem saluus erit. et Chrysosto. super Matth. ait. Hic docet neq renuere agones: neq insilire. Ita em et victoria clarior nobis erit et deuictio diaboli derisibilis. Attractos enim oportet viriliter stare: non vocatos aūt silire et tempus expectare agonis: vt et nō vanā gloriā et virilitatē ostēdamus: hec ille. Licz autem dicatur Genesis. xxii. Tentauit deus Abraam. et Sapien. iii. Quoniam deus tentauit eos: tamē exponi debet sm predicta. quod etiam confirmat Augusti. de verbis domini: dicens. Nos non in tentationem per semetipsum inducit deus: sed iudicij pa

titur. Unde Jacō.j.di. Nemo cum tentatur di-
cat ꝗ̄ a deo tētatur. Deus enim intētator ma-
lorum est: et ipse neminē tentat. ſʒ vnusquisqʒ
tentatur a concupiscentia sua abstractus ꝛ il-
lectus. Idem quoqʒ Augu. vbi supra dicit. Ali-
ud est induci in tentationem: et aliud tentari.
Nā sine tētatione ꝓbatus esse nemo potest si-
ue sibiipsi: siue alijs. Non igitur hic oratur vt
non tentemur: sed vt nō inferamur in tētatio-
nem: tanꝗ̄ si quispiam cui necesse est igne exa-
minari non oret vt igne non ꝯtingatur sed vt
non exuratur. Induamur enim si tales incide-
rint tentationes quas ferre nō possumus. Cū
ergo sic petimus hoc rogamus ne deserti eius
adiutorio: alicui tentationi vel consentiamus
decepti: vel cedamus afflicti. Idē etiā Augu.
in li. de bono ꝑseuerantie ait. Cū sancti petunt
ne nos inducas vel inferas in tētationē: quid
aliud orant ꝗ̄ vt in sanctitate perseuerent. Di-
cit autēʒ Alex. de ales vbi supra. ꝙ licʒ ab im-
perfectis ꝛ infirmis tētatio nō sit appetenda
sed patientia ꝛ victoria si accidat. Iteʒ nec san-
ctis sit vnꝗ̄ appetenda tentatio carnis. quia
vt ait glo. ij. ad Corinť. xij. ibi. Datus est mihi
stimulus. tentatio que fit a carne peccatum est
veniale si ei non consentiatur. Cum viri perfe-
cti in virtute ꝛ experti de periculis tentationū
ꝛ qui sciunt eas superare viriliter quia sunt be-
ne firmati in cōfidentia ꝛ amore dei. qnqʒ ap-
petunt tentari: sicut faciebat propheta dicens
ps. xxv. Proba me domine ꝛ tēta me. Sciebat
enim ꝙ vt dicit glo. sup Mat. vj. tentatio ne-
cessaria est ad coronā. ꝛ ꝙ vt inquit glo. super
ꝑdicta verba psalmiste: nisi tentaremur negli-
gentes essemus. Et ideo Grego. in mora. inqt.
Sanctus se tentari desiderat post virtutes ne
ex confidentia virtutū in peccatum cadat. hec
ille. Sed vt dictuʒ est aliud est tentari: ꝛ aliud
in tentationē induci. Illud em̄ vt ait August.
in li. de verbis dñi: deus in tentationē inducit
quem suo auxilio deseruerit. DD

s Eptima ꝛ vltima petitio est: Sed li-
bera nos a malo. quā exponit Augu.
vbi.ſ.di. Unusquisqʒ petit vt a ma-
lo: hoc est ab inimico ꝛ peccato liberetur. Sed
qui deo se cōmittit diabolū nō timet. Si enim
deus pro nobis qs cōtra nos. ad Roma. viij. ꝛ
Chrys. in homel. ait. Malū hic diabolū vocat
propter excellentiam malicie non que ex natu-
ra est sed que ex electione: ꝛ qꝛ ad nos impaca-
bile bellū hʒ: ꝛ Cyprianus dicit. Hic ꝓtectionē
dei aduersus malum petimus: qua impetrata
contra omnia que diabolus ꝛ mundus opera-
tur securi sumus. Sanctus autē Bonauentu-
ra in expositione orationis dñice ait: ꝙ hic pe-
timus liberari a malo culpe. i. cuiuslibet pecca-
ti mortalis et venialis: vt de nobis dici possit
illud ad Roma. vj. Liberati a peccō: serui autē
facti deo. Item a malo miserie ad Roma. viij.
Creatura liberabitur a seruitute corruptionis
in libertatem glorie filiorum dei. Item a malo
pene: maxime inferni. Osee. xiij. De manu. sal-
eterne mortis liberabo eos: de morte redimaʒ
eos. Nos autem dicamus ꝙ generaliter intel-
ligitur de omni malo. Et ideo dicam⁹ deo. Tu
es qui liberas ab oī malo. Sap. xvj. In fine au-
tem dicitur Amen. i. ſm Hiero. ꝛ Bona. vbi.ſ.
Uere ꝛ fideliter fiant a nobis gratie postula-
te. Aug. autem vbi.ſ. inquit. Uidetur etiā iste
numerus petitionum septenario beatitudinē
cōgruere. Si enim timor dei est quo beati fiūt
pauperes spiritu: qm̄ ipsoꝝ est regnum celoꝝ:
petamus vt sanctificetur in hoībus nomē dei
timore casto permanente in secula seculorum.
Si pietas est qua beati sunt mites: petam⁹ vt
veniat regnū eius: vt mitescamus nec resista-
mus. Si scientia est qua beati sunt qui lugent
oremus vt fiat voluntas eius sicut in celo ꝛ in
terra: qꝛ cum corpus tanꝗ̄ terra spiritui tāꝗ̄
celo cōsenserit nō lugebimus. Si fortitudo est
qua beati sunt qui esuriunt: oremus vt panis
nr̄ quotidianus detur nobis hodie quoad ple-
nissimā facultatē venire possumus. Si cōsiliū
est quo bti sunt misericordes: qm̄ ipsoꝝ misere-
bitur deus: dimittam⁹ debita vt nobis nr̄a de-
bita dimittanť. Si itellectus est quo bti sunt
mūdo corde: oremus nō induci in tentationeʒ:
ne habeamus duplex cor tpalia ꝛ terrena sectā-
do: de qbus tentationes fiunt in nobis. Si sa-
piētia est qua beati sunt pacifici qm̄ filij dei vo-
cabuntur: oremus vt liberemur a malo. Ipsa
em̄ liberatio liberos nos faciet filios dei. hec
ille. Multas aūt alias expositiones ꝛ questio-
nes circa hanc orationē dimitto causa breuita-
tis: quas ponit Alex. de ales. in. iij. parte sum.
in trac. de officio misse. membro. iiij. Pro cōclu-
sione vo dico ſm sanctū Bona. vbi.ſ. ꝙ in hac
oratione petuntur septem dona spiritussancti
de quibus habetur Esa. xj. ad extermināda in
nobis septē vitia capitalia. Dicimus ergo; san-
ctificetur nomen tuum: quasi dicemus. Da no-
bis spiritum sapientie. i. iocunditateʒ internā
vt gustemus ꝗ̄ suauis es: ꝛ hoc generet in no-
bis pacem: ꝛ hoc contra luxuriam: quia nō est
pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.
Adueniat regnum tuum, i. da nobis spiritum

intellectus:quo mūdati corde intelligamus te in p̄hti regnare p fidē vt in futuro videamus te regnare p spēm:⁊ hoc est cōtra gulā:de qua dr̄. Vinū ⁊ ebrietas aufert cor. Fiat voluntas tua.i.da nobis spm̄ cōsilij vt faciam⁹ volūtatē tuā maxime mīe q̄ pimit auaricia: quatenus miam cōsequamur ꝫm illud Bti misericordes qm̄ ipsi miam consequenf. Sicut em̄ auaricia cōsistit in acq̄rēdo ⁊ retinēdo:ita mia in dādo ⁊ dimittēdo. Quid aūt ꝑdest sepius dicere. Fiat volūtas tua.⁊ nolle iuuare. Uult de⁹ apud te esse paupes vt p eos saluēris ⁊ corporet aia Cū em̄ defuerūt vasa stetit oleū panē nostrum supsubstātialē.da nobis hodie.i.da nobis spiritū fortitudinis qui multiplici pane roborat aiam:ne deficiamus in p̄hti esuriēdo iusticiā: p quā expellētes accidiā plena iusticia saturabimur i futuro:ꝫm illud. Bti q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiam:qm̄ ipsi saturabunf. ⁊ dimitte nobis debita nr̄a.i.da nobis donū sc̄e ⁊ virtutem luctus:qm̄ tā nr̄a ꝙ aliena pctā cognoscētes defleam⁹ vt nobis debita nr̄a dimittas ⁊ ita consolationē habeamus aduersus inuidiā q̄ facit hoīem de alieno bono tabescere. Et ne nos inducas in tētationē.i. da nobis spm̄ pietatis et māsuetudinē spūs: vt p spm̄ pietatis vincam⁹ tētationē exercēdo nos ad pietatē ⁊ p mansuetudinē vincamus irā nō reddēdo malū p malo:vt ita bti possideamus terrā viuētiū cum p spm̄ pietatis ⁊ māsuetudinē obtineam⁹:qr bti mites ⁊c. Sꝫ libera nos a malo.i.da nobis spiritū timoris quo vincam⁹ mala:⁊ p virtutem pauptatꝫ spūs bona adipiscanf:q̄tem⁹ exclusis vitijs ⁊ ꝯteptis terrenis habeam⁹ eterna.s. btitudinē regni celoꝝ q̄d lucifer amisit p supbiā. hec ille. Et sic cōcordat cū Aug. in pcedenti auctoritate. Uulgariter aūt hec est dn̄ica orō.

O pater sancte qui mundum creasti:
Et stas in celo tuo glorioso.
Nomen tuum sit sacrificatum:
Regnū tuum iocūdum ⁊ iocosum:
Cum viuere bene nos nanciscimur:
Cum tuo iuuamine o deus gratiose.
Uoluntas tua semper sit seruata:
Ita a nobis terre incolis.
Ut sit ab incolis ciuitatis beate:
De pane nostro quotidiano.
Etiam tibi semper prouidere placet:
Sine illo viuere parum valet.
Debita nostra nobis dimittas oro:
Ut a nobis propter tuum amorem.
Inimicorum iniurie ignoscantur:
Supra fortitudinē nostram ne facias nos tentari.
Et sis auxilio ne consentiamus:
De omni malo velis liberare nos.
Et facias vitam eternam cōsequi. Amen.
Uel dicas pr̄ noster ꝫm morē nostrū.

Secūda vtilitas orōnis dr̄ supatiua.s. demonū ⁊ tētationū. vn̄ Isid. in.iij. de sum.bo.c.vij. ait. Hoc est remediū ei⁹ q̄ vitioꝝ tētationib⁹ estuat vt quotiēs quolibet tāgif vitio:totiēs deo se subdat ad orōnē recurrēdo:qr frequēs orō vitioꝝ impugnationē extinguit. Hiero. q̄ꝫ ad Saluinā de viduitate seruāda inq̄t. Semp in manibus tuis diuina sit lectio ⁊ tā crebre orōnes vt oēs cogitationū sagitte q̄bus adolescētia pcuti solet huiuscemodi clypeo repellanf. Orō em̄ valde contrariaf demonib⁹. Vn̄ in legēda sc̄i Bartholomei legif ꝙ q̄dā demō existēs in corpore hoīs clamabat. Bartholomee aplē incēdūt me orōnes tue. Et in figurā ꝙ p orōnes demones superenf hr̄ Exo.xvij. ꝙ donec Moyses tenebat in orōne manus extēsas: ppl's isrl' debellabat ⁊ vincebat Amalech q̄ iterptaf ꝫm Hiero. gēs bruta.⁊ significat demones: de q̄bus Uergi. in vj. Eneid. inq̄t. Terribiles visu forme. Sitr.s. Reg. vij. Orante Samuele filij isrl' debellauerūt Philisteos p quos significabanf demōes: ꝫm em̄ Hiero. philisteus idem est ꝙ cadēs seu ruina:⁊ cōuenit demonijs de celo cadentibus. Iō Tobie.vj. Raphael āgelus monuit Tobiā iuniorē vt oraret ne demones in eū haberēt potestatē. Vn̄ ait Isid. lib.ij. soliloqꝝ.c.vj. Immūdus spūs orōnis instātia vincif: demonia oratione deijciunf ac superanf.

Tertia vtilitas dr̄ placationis. Nihil em̄ sic deū placat ⁊ furorem iusticie eius sedat vt humilis ac deuota orō. Vn̄ glo. sup Iudith. viij. ait. Orō deū lenit. Iō Ouid. in.v. de tristi. inq̄t. Sepe iouē vidi cum iā sua mittere vellet fulmina: thure dato sustinuisse manū. ⁊ Hora. in quadā eplā ad Cesarem ait. Carmine dij supi placanf carmine manes. Et de hac admirabili virtute orōnis hr̄ exēplum Exo.xxxij. Ubi orāte Moyse ad dñm valde iratum cōtra pplm isrl': ipse dn̄s respondit di. Dimitte vt irascaf furor meus in eos. Que verba exponēs glo. inq̄t. Deus se fatef Moysi orōnibus teneri q̄ postulat se ab eo dimitti. O sc̄a orō tu es illa que vt ita loquar deū inuincibilem vincis:⁊ quē totus mūdus supare nō valet tu ad tua vota inclinas. Iō Leuiti.iiij. dr̄. Orāte p eis sacerdote ꝓpitius erit dn̄s. Sicut em̄ stimulus ꝓuocat eū quē pūgit ad ambulā

dū:ita oro ꝓmouet deū ad miserēdum. Est q̄z oro nō solū stimulus deū incitās ad nobis bn̄ faciendū: sed etiā vinculū ligatū tenēs eius fu rorē ne nos flagellet. Et iō conqueritur ꝓpheta de negligētib⁹ orare di. deo Esa. lxiiij. Nō est q̄ inuocet nomē tuū: q̄ cōsurgat ꝛ teneat te. F

Quarta vtilitas ē filiationis: q2 p sctē q orōnis virtutē steriles pariunt. Unde Ysaac depcatus est dn̄m ꝓ vxore steri li ꝛ peperit duos filios. Gen. xxv. Anna orādo deū in tēplo ꝓ filio habēdo obtinuit filiū Sa muelē tā sctm̄. j. Reg. j. Deliseus hospiti sue fi liū orōne impetrauit quē mortuū postmodum etiā orōne resuscitauit. iiij. Reg. iiij. O igit ste riles submittite dei seruos corā dn̄o vt suis sctis orōnibus vobis filios impetrēt. FF

Quinta vtilitas ē liberationis. Nihil q enī sic liberat a mūdi tribulationibus sicut orō. Vn̄ Anna filia Raguelis p orōnem liberata est ab opprobrio. Tob. iij. Ite nihil sic ꝓtegit ab inimicis tpalibus sicut orō deuota: ita Baruch. iiij. c. dicit dn̄s. Clamate ad me ꝛ ego exaudiā: ꝛ eruā vos de manu pn̄ cipū iniquoꝝ. De hac virtute patuit exēplū. j. Mach. xj. in ionatha machabeo qui vidēs q̄ oēs socij sui exceptis paucis reliquerāt eū pu gnantē cōtra alienigenas rogauit dn̄m ꝛ post modū hostes cū illis paucis socijs vicit. Iō di cit quedam glosa super Judith. iiij. c. ꝛ Orige nes sup librum Numeri. Plus valet vnus hō orando q̄ innumeri homines preliādo. O tri bulati plijs. O angustiati charistijs. O afflicti persecutionibus: clamate ad dn̄m in orationi bus ꝛ liberabit vos. Nam Numeri. xj. per ora tionē Moysi cessauit ignis qui deuorabat ca stra murmurantium: ꝛ per eiusdem orationes liberatus est populus a serpentibus: vt habe tur Nume. xxj. ꝛ Jone. ij. ē: q̄ Jonas existens in ventre ceti qd̄ ipsum deuorauerat: per ora tionem ad littus maris adductus est. Susan na quoq̄ per virtutem orationis a turpissima morte ac īfamia est liberata. Dan. xiij. Que oīa considerans Aug. in homel. x. super Apoca. in quit. Quotiens persecutiōes irrogantur eccle sie sanctorum orationibus aut amouentur aut temperantur. B

Sexta orōnis vtilitas ē sanationis. s. s spūalis aīe: de qua sanatiōe inq̄t Die ro. Orōne sanant̄ pestes mētis. Item corporalis: de qua Eccl. xxiij. ē. Fili in infirmi tate tua ne despicias temetipsū: sed ora dn̄m ꝛ sanabit te. de hoc habetur exemplum Num. xij. vbi ē q̄ p orōnes Moysi maria soror eius sanata est a lepra. Prolōgat etiā vitā oratio. Ideo dicitur Jac. v. Infirmat̄ quis in vobis: inducat presbyteros ecclesie vngentes cū oleo in noīe dn̄i: ꝛ oratio fidei sanabit infirmū. vn̄ de Esa. xxxviij. dicitur. Egrotante Ezechia rege iuda misit ad eum dn̄s Esaiam ꝓphetā dicentē. Dispone domui tue: q2 morieris tu ꝛ nō viues. Ipse aūt orauit ad dn̄m cum lachry mis: ꝛ ideo dn̄s mutauit sentētiam: ꝛ misit ad eum eundem ꝓphetam dicens. Audiui oratio nem tuam ꝛ vidi lachrymas tuas: ecce addā super dies tuos annos quindecim ꝛ ciuitatem istam custodiam. Narrat quoq̄ Cesarius q̄ q̄ daꝫ miles raptor ꝛ predo: iussu Frederici impe ratoris captus ꝛ laqueo suspensus est: die aūt tertia alter miles iuxta patibulum transiēs di xit famulo suo. Ecce pulcher fuit hō ille. Cui re spōdit famulus. Dn̄e vir iste cōsanguineus ve ster fuit. Accedentibus ergo ꝓpius vt sepelirēt eum: dixit qui fuerat suspensus. Adhuc viuo: deponite me: ꝛ sic depositus dixit. Ego pecca tor modicum obsequium impendi deo: ꝛ ideo mei misertus est. Singulis enim diebus tres pater noster sancte trinitati dicere cōsueui an gelica salutatione premissa quinq̄ etiam ora tiones cum Aue maria ꝓ vulneribus christi si militer vnum pater noster angelo cui sum cō missus: ꝛ vnum corpori christi qd̄ cōficitur in toto mundo: vt in fine vite mee tanto viatico merear esse dignus: quod ꝛ mihi sua misericor dia prestitit. Ideo rogo vt mihi sacerdotē voce tis: ꝛ sic cōfessione ꝛ cōmunione premissa mox spiritum celo reddidit. M

Septima vtilitas sctē orōnis ē illumi s nationis. vn̄ ē Act. x. Erat petrus in Joppe orans. vbi dicit Augu. Oratio ne melius soluunt̄ dubia q̄ inquisitiōe. Et idē in ser. iij. aploꝝ Petri ꝛ Pauli inquit. Oīs san ctus qui orat relinquens humilia ꝛ terrena in altū mentis extollitur: ꝛ in sublime suspensus rapitur: ꝛ cogitatiōe sancta celo efficit̄ vicini or. vn̄ Salomō per orationes impetrauit sum mam scientiam ꝛ sapientiam. iij. Reg. iij. Ites beatus Bernardus vt ipse dicebat in siluis et locis desertis orando plura didicit q̄ studēdo Insuper. iiij. Reg. j. ē. Et descendit ignis de celo ad orationem Helie. Apostoli quoq̄ oran tes īflammati sunt spūsancto. Act. ij. Sed qd̄ vlterius dicam de oratione cuꝫ intellectus hu manus nō valeat indagare: nec lingua enarra re immēsas eius vtilitates. De ipsa inquit Au gu. in li. de salutaribus documētis. Oratio est anime vnctio: per orationes oīa nobis vtilia

tribuunt a dño: ⁊ cũcta noxia fugant. Et ideo
dico vobis illud Jaco. v. Orate ꝓ inuicem vt
saluemini. Nam Helias hõ erat similis nobis
passibilis ⁊ oratione orauit vt nõ plueret sup
terram: ⁊ nõ pluit annis tribus ⁊ mensib⁹ sex.
Et rursum orauit: ⁊ celũ dedit pluuiam: ⁊ ter-
ra dedit fructum suum. hec ibi. Pro cõclusione
aũt huius partis dico ꝙ orõ est deo placita:
angelo grata: diabolo inimica: ⁊ hoi necessa-
ria. Primo eñi est deo placita: qꝛ est eius tribu
tuz: sacrificiũ: ⁊ murus. De primo inqͭ Chrys.
super Mat. De oratione est nobis sermo quaz
solam quasi spirituale tributum aĩa offert deo
de visceribus suis. De scđo ait idem Chrys.
vbi. s. Uis scire ꝗ̃ preciosa sit oratio nulla iu-
sticia thimiamati cõparatur nisi sola oratio.
Sicut enim thimiama bene cõfectuz delectat
hoiem odorantez: sic oratio iusti suauis est an
te deuz. De tertio aũt ait Hiero. super Ezech.
Sicut hosti murus opponit: ⁊ aduersario ex
aduerso venienti occurritur: ita ira dei sctõꝝ
precibus frangitur. Que verba dixit Hiero. ex
ponens illud Ezech. xiij. Nam ascẽdistis ex ad
uerso: neqꝫ opposuistis vos murum ꝓ domo
israel: vt staretis in prelio in die dñi. Scđo di-
co ꝙ oratio est angelo grata. Cuius signuz est
ꝙ eam defert statim in celum: cũ ab ore oratio
ꝓcesserit. vñ Chrys. vbi. s. ait. Uis scire digni-
tatem orationis. Mox vt de ore tuo ꝓcesserit
suscipiunt eum angeli in manibus suis ⁊ offe
runt ante deum. Tertio dico ꝙ oratio est dia-
bolo inimica. Et hoc triplici ex cã. Est eñi scu-
tum dei ⁊ sagitta ac carbo eius. Est quidẽ scu
tum dei quo tentationibus inimici resistimus
Unde Amb. inquit. Bonum scutuz oratio quo
oĩa aduersarij spicula repelluntur. Dicẽte ps̃.
cviij. Inimici mei detrahebãt mihi: ego autez
orabam. Est quoqꝫ sagitta dei ⁊ iaculum vul-
nerans demones. Et ideo cuilibet deuote oran
ti dici potest illud ps̃. xvij. Emitte sagittas tu-
as ⁊ dissipabis eos: fulgura multiplicabis et
cõturbabis eos. Est etiã oratio carbo dei quo
diabolũ incendimus. Unde Tobie. vj. inqͭ an
gelus. Cordis eius particulã si super carbones
ponas fumus eius extricat omne genus demo
nioꝝ: siue a viro siue a muliere. De orõibus
ergo deuotis potest dici illud ps̃. cxix. Sagitte
potentis acute cum carbonibus desolatorijs.
Desolãtur ei demones. Quarto dico ꝙ oratio
est homini necessaria. Et ideo inquit saluator
noster Mat. xxvj. Uigilate ⁊ orate ne intretis
in tentationez. Ubi ait glo. Ille solus superat
a tentatiõe q̃ nescit orare. Orõ ꝗ̃z pacẽ ⁊ quie-
tem cõseruat. j. ad Tim. ij. Obsecro primõ oĩm
fieri obsecrationes ⁊ orões ⁊c. vt quietam et
tranquillam vitã agamus. Itẽ docet quid sit
agendum. ij. Paral. xx. Cũ ignoremus q̃d age-
re debeamus hoc solũ residui habemus vt ocu
los nostros dirigamus ad te. Orõ etiã est illa
qua acquirimus gratiaz dei: sicut pꝫ Lu. xviij.
vbi dr: ꝙ publicanus humiliter orans descen-
dit iustificatus. Per orationem quoqꝫ eternaz
gloriam nobis tribuit deus. vñ Luc. xxiij. scri-
ptum est: ꝙ oranti latroni ⁊ dicenti. Memẽto
mei dñe dum veneris in regnum tuũ. Respon
dit saluator noster. Amẽ dico tibi qꝛ hodie me-
cum eris in paradiso. Et hoc sufficit ꝓ secũda
parte nostri sermonis.

De orationis modificatione.

T Ertia pars dr modificationis vt au
tem videat qualiter debeamus ora
re ⁊ quõ debem⁹ sare qđ est scriptũ
in. c. vnico. ex̃ de plus peti. ⁊ in. §.
plus aũt. insti. de acti. Cr hõ põt petere aliq̃d
iniuste ⁊ inordinate quattuor modis. s. re: cau
sa: loco: ⁊ tpe. Primo male petit re: cuz debent
decem ⁊ petunt duodecim vel viginti ⁊ hmõi
est petitio vsuraria. Scđo male petit causa: cũ
ꝓmisi tibi decẽ vt aliq̃d mihi facias ⁊ tu illud
nõ facis ⁊ salarium nõ petis. Tertio male peti
tur loco: cum ꝓmisi tibi soluere decem in vno
loco: ⁊ tu vis me soluere in alio. ff. de eo quod
certo loco. per totũ. Quarto ⁊ vltimo male pe-
titur tpe: cũ ꝓmisi tibi decẽ soluenda infra an
num: ⁊ tu illa vis hodie: vel si promisi tibi sub
cõditione: ⁊ tu ante existẽtem cõditionẽ petis.
Ad hoc ergo vt nostra oratio nõ sit iniusta ⁊ in
ordinata: debet fieri cũ dictis determinationi-
bus. Et primo debet habere modificationẽ rei
Querit ergo vtrum debeamus petere tẽpora-
lia in orationibus nostris. Et videt primo ꝙ
non: per glosam super illud ps̃. Deus auribus
nr̃is audiuimus sic dicentẽ. Ad tẽporalia nõ ex
audit deus: vt ab eo desiderent eterna. Tpalia
eñi vilia sunt: ⁊ quasi nihil reputant in cõpara
tione eternoꝝ. hinc Hiere. iiij. dr. Aspexi terraz
⁊ terra vacua erat. Unde refert Seneca. ꝙ Ale
xander cuidam petenti denarium dedit vrbez.
⁊ cum ille diceret: tantũ donum mihi nõ cõue-
nit. Nõ quero inquit Alexander quid te dece-
at accipere: sed quid me deceat dare. Uñ Chry
so. super Matth. inquit. Illa pete a deo que ti
bi expediãt accipere ⁊ illum deceat dare. Quo
modo enim tibi illa prestet libenter nõ haben
ti: que si haberes admonet vt cõtemnas. Sed
cõtra hoc videt esse sentẽtia nostri Saluatoꝝ

ris Matth. vj.c. vbi nos hortatur orare et dicere Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Super que verba dicit Aug. Panis quotidianus dicitur est que huius vite necessitatem sustentat. Ad hanc dubitationem respondet Alexander de ales in iiij. parte summe in tractatu de oratione. et Ricardus in iiij. q. iiij. di. xv. ar. iiij. q. iiij. quod illa temporalia que sunt necessaria ad vite sustentationem a deo peti possunt. Sicut etiam dicit Aug. libro. ij. contra Faustum. Sed debemus seruare illud quod dicit glosa sup illa verba Apostoli. ij. ad Cor. xij. scilicet Ter dominum rogaui dicens. Quando autem temporalia petitis cum modo petite et cum timore illi committite: vt si prosint det: si scit obesse non det. Quod enim prosit vel obsit: medicus nouit non egrotus. Principaliter ergo debemus petere a domino vt nos mundet a vitiis et virtutibus florere faciat: ac in suo gratia conseruet. Et inquit Aug. in libro de salutaribus documentis: et vt nos fortes efficiat contra temptationes diaboli: vt idem Augu. ait in libro. ij. de verbis domini. Super omnia autem vitam eternam petere debemus sicut faciebat Dauid ps. xxvj. di. Unam petij a domino hanc requiram: vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Ideo Aug. in lib. v. homel. x. inquit. Qui vere christianus est non ista temporalia petere debet: sed totum pondus orationis et intentionis sue ad expectandam eternam beatitudinem debet impendere. Ista enim temporalia bona et quando dat deus: et quando tollit gratie sibi agantur. Quando enim voluerit illa tribuet: et quando voluerit tollet: tantum est vt seipsum nobis non auferat. hec ille. Que omnia confirmat Greg. super illud Luce xv. hoc est preceptum meum di. Ecce alius in oratione petit vxorem: alius villam: alius postulat vestem: alius sibi dari deprecatur alimentum. Et quidem cum hec desunt ab omnipotenti deo petenda sunt. Sed meminisse continue debemus quod ex mandato eiusdem redemptoris nostri accipimus. Primum querite regnum dei et iustitiam eius: et hec omnia adijcientur vobis. Et hec itaque petere a iesu non est errare: si tamen non minime petatur. Nostras ergo petitiones videamus fratres charissimi: et quod ad salutem nostram pertinet a deo petamus et gaudia salutis eterna postulemus. hec ille.

S Ecunda determinatio est respectu cause. Non enim debemus ire ad orationem propter consequendam laudem humanam. Talis enim oratio est iniusta. Ideo dicit dominus Mat. vj. Cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et angulis platearum stantes orare vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. O quot inueniuntur tales hypocrite: qui vadunt ad ecclesias tenentes officia in manibus fortiter legentes vt ab omnibus audiantur: genua flectentes vt videantur et sancti reputentur: pectus fortiter percutientes: figuras sanctorum ita ante tangentes vt videantur eos de parietibus velle eripere suspirant et flere ex deuotione se simulant. Deinde ex vana gloria aspiciunt si aliquis eos videt. Talis oratio non est deo grata. Causa autem nos ad orandum inducens debet esse iusta scilicet ad obtinenda nobis vel alijs necessaria ad salutem anime vel corporis: et ad dei gloriam. iuxta illud Apostoli preceptum. j. ad Cor. x. Quicquid facitis in gloriam dei facite.

T Ertia determinatio orationis est respectu loci. Ubi queritur. Nunquid in omni loco sit orandum? Et videtur quod sic per illud prophete in ps. ciij. In omni loco dominationis eius benedic anima mea domino. vbi dicit glo. Ubi non dominatur ibi non benedicatur: vbique dominatur: vbique benedicatur. Nullus excusatur. Sicut ergo nulla creatura: sic nullus locus a laude dei excipitur. hec ibi. Ubi sciendum secundum Tho. s. ij. q. ciij. et. ij. ij. q. lxxxiij. quod in oratione et adoratione dei duo considerari possunt. Aut deus qui adoratur et oratur: et sic non est aliquis locus ad orandum necessarius. Quia vt dicitur Actuum. xvij. Deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt. hic celi et terre cum sit dominus non in manufactis templis habitat: nec manibus humanis colitur indigens aliquo. et. iij. Reg. viij. ait Salomon. Si celi celorum te capere non possunt: quanto magis domus hec quam edificaui tibi. Si autem considerentur homines adorantes et orantes deum sic eis magis expedit adorare et orare in vno loco quam in alio: rationibus infra dicendis. Et ideo dicit Isido. lib. iij. de summo bono. quod licet in omni loco possit orari: tamen locus secretus est aptior quam publicus quoad maiorem quietudinem mentis. Inter omnia autem loca ecclesia est magis apta et idonea ad orationem secundum Damascenum lib. j. c. xvj. et Alexandrum de ales in. iiij. parte summe in tractatu de oratione. et Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. iij. et Richar. in. iiij. dist. xv. ar. ij. q. v. Et hoc probare possumus quinque rationibus. Primo ratione institutionis. Ad hoc enim instituta est ecclesia: vt ibi oretur. Et ideo. xlij. dist. c. oratorium. et. c. in oratorio. dicitur. In oratorio preter orandi et psallendi cultum penitus nil agatur: vt nomini huic et opera iugiter impensa concordent. Et propter exclamat dominus Matthei. xxj.

⁊ Job.ij.⁊ Mar.xj.⁊ etiã recitat in euangelio
occurrẽtis ferie dicẽs illud qḋ habetur Esaie
lvj. Domus mea domus orõnis vocabit: vos
aũt fecistis illã speluncã latronũ. Scḋa rõ ḋr
incitatõis: qr in ecclia vn⁹ excitat ex deuotiõe
alteri⁹. Uñ ad Col.iij.c. hortat aplš dicẽs: Cõ
monentes vosmetipsos in psalmis ⁊ hymnis
ac cãticis spũalib⁹ cãtantes in cordib⁹ vestris
deo. Tertia rõ ḋr deuotionis: qr ecclia est loc⁹
ad deuotionẽ ꝓuocãs. Uñ Chrys. sup illa ṽba
dom⁹ mea ⁊c. ait. Ingressus iesus vrbẽ primo
tẽplũ adijt: dãs formã religionis: vt quocũqȝ
imus primo ad domũ orõnis si ibi est accedas
mus: vt ꝑ orationẽ deo cõmendati sic ad nego
cia agẽda trãseamus. hec ille. Ex qbus verbis
patet: ꝙ xp̃s iuit ad ecclesiã vt ostẽderet illum
esse deuotiorẽ locũ: ⁊ cõuenientiorẽ ad orandũ.
Quarta rõ ḋr frequentationis. Ibi em̃ angeli
magis frequẽtant ob dñici corporis reuerens
tiã: qḋ figuratũ est Gen̄.xxviij. Ubi Jacob las
pidẽ erexit in titulũ in figurã ecclesie. Et iõ ex
clamauit. O q̃ terribilis est locus iste: scȝ con
tra eos qui ibi nõ stant deuoti: sed vagãtes et
dissoluti. Sequitur. Uere dñs est in loco isto ⁊
ego nesciebã: ⁊ hic nõ est aliud nisi domus dei
⁊ porta celi. Ibi etiã vidit Jacob scalaȝ erectã
vsqȝ ad celos cui dñs inherebat: et magnam
multitudinẽ angeloꝝ ascẽdentiũ ⁊ descẽden
tium: per qḋ figurabat ꝙ in ecclesia descẽdũt
angeli: ⁊ postea ascẽdunt in celũ portãtes ora
tiones precantiũ in cõspectu dei. Et hoc est qḋ
inqt David in pš.lxvij. Preuenerũt. s. angeli:
ſm glo. cõiuncti psallẽtibus. i. orationibus in
medio iuuẽcularũ tympanistriarũ. i. animarũ
sanctarũ orantiũ: vel etiã sanctarũ virginum:
ibi cũ eis aduenientiũ. Quinta ⁊ vltima ratio
ḋr impetrationis. Faciliter enim in ecclesia im
petratur qḋ petit. Uñ.iij. Regũ.viij. Scriptũ
est ꝙ cũ Salomon deo edificasset templũ ora
uit dicẽs. Si populus agẽs pñiam venerit et
adorauerit: ac deprecatus fuerit in domo hac
exaudi in celo: ⁊ dimitte populo pctĩs. Cui res
spõdit dñs sequẽti.c. dicens. Audiui orationẽ
tuã ⁊ sctificaui domũ hãc quã edificasti mihi:
erũtqȝ oculi mei ⁊ cor meũ cunctis diebus ibi.
ij.q̃z Parali.vij.ḋr. ꝙ apparuit dñs Salomo
ni dicẽs. Audiui orationẽ tuã ⁊ elegi locũ istũ
mihi in domũ sacrificij. Si clausero celũ ⁊ plu
uia nõ fluxerit ⁊ mãdauero locuste vt deuoret
terrã ⁊ misero in pestilentiã in populũ meuȝ.
Cõuersus aũt populus egerit penitẽtiã et me
deprecatus fuerit in loco isto: exaudiaȝ de celo
⁊ ꝓpitius ero peccatis eorũ et sanabo terram
eorum. Oculiqȝ mei erũt apti ⁊ aures mee erecte
ad orationẽ eius qui in loco isto orauerit. Eles
gi em̃ et sanctificaui locũ istũ vt sit nomẽ meũ
ibi in sempiternũ. hec ille. Dicit aũt Albertus
de natura planetarũ ꝙ celestes influẽtie plus
influunt in vno loco ⁊ tpe q̃ in alio: ſm aspes
ctus magis directos vel indirectos. Et similis
ter sunt certa loca deo dicata ⁊ magis ei grata
⁊ ad impetrandum diuine gratie influentiam
opportuna. s. ecclesie ⁊ altaria. Et iõ pš.xxviij.
inquit. Adorate dñm in atrio sancto ei⁹. Si
cut em̃ sol ſm Ptolomeum pħm in ꝓpria dos
mo. i. in leone: est maxime ṽtutis et influentie
vt patet in dieb⁹ canicularib⁹: sic deus in eccle
sia quã ꝓ speciali domo ⁊ tabernaculo elegit
maxime pietatis ⁊ charitatis influentiam no
bis effundit. Sanctificauit nãqȝ tabernaculũ
suum altissimus. pš.xlv. Ad quattuor aũt offi
ciorũ genera sanctificatur et dedicat ecclesia.
Primo vt sit medicinaliũ vnguentoꝝ apothes
ca. In ipsa em̃ cõferunt sacramẽta: q̃ sunt vt
species aromatice in remediũ omniũ morboꝝ
⁊ defectuũ spũalium. Scḋo dedicat ecclesia vt
sit celestiũ ⁊ diuinoꝝ donoꝝ thesauraria. Nã
in ipsa indulgẽtie ⁊ gratie multe recipiũtur q̃
in ea tanq̃ in scrinio dei sunt recondite: atqȝ
Petro ⁊ successoribus eius sunt tradite vt fis
delibus populis dispẽsentur. Et ideo prelatis
ecclesie dicit. j. ad Coꝝ.iiij. Sic vos existimet
homo vt ministros xp̃i ⁊ dispensatores minis
steriorum dei. Tertio dedicatur ecclesia vt sit
moraliũ documẽtoꝝ schola. In ea em̃ fiũt pre
dicationes exhortationes misse ac alia diuina
officia et orationes deuote: quibus omnibus
placatur deus ⁊ misericordia eius impetrat.
Uñ Ezech.x.ḋr: ꝙ domus dñi impleta est nus
be: idest doctrina salutari ⁊ deuotione quibus
corda arida irrigant ⁊ deus mitigatur. Quar
to dedicat ecclesia vt sit oĩm ad se recurrentiũ
susceptrix tutissima. Cõstãtinus nãqȝ imperas
tor vt legit in hystoria sancti Siluestri dedit
hoc priuilegiuȝ ecclesie vt ad eã confugientes
nõ possent inde violenter extrahi. Qḋ priuile
gium per legem ciuilem ⁊ canonicã fuit cõfir
matum: vt habetur in. l. presenti. C. de his qui
ad eccle. confu. ⁊. c. reum. ⁊. c. diffiniuit. ⁊. c. con
stituimus. ⁊. c. metuentes. xvij. q. iiij. ⁊. c. inter
alia. de immu. eccle. Et ideo ipsa ecclesia dȝ ab
oĩbus fidelibus cũ deuotione frequẽtari mas
xime tribus rõnibus. Primo propter diuinam
maiestatẽ. Ut enim supradictũ est deus protes
status est Salomoni: ⁊ promisit ꝙ oculi sui: ⁊
aures ac cor semper erũt in tẽplo. Oculi quidẽ

pietatis ad parcēdū: aures misericordie ad ex-
audiendū preces supplicātiū in tēplo: ꝛ cor cha-
ritate plenū ad eos diligendū. Licꝫ aūt deus
sit vbiqꝫ: tñ in tēplis ꝛ ecclijs specialius dr̄ ha-
bitare: dicēte ps̄. x. Dñs in templo sancto suo.
Et ꝑpterea ipsa ecclia dꝫ haberi in magna re-
uerētia rōne diuine inhabitationis: qꝛ de illa
dici pōt illud Apoc. xxi. Ecce tabernaculuꝫ dei
cū hoibus. Debet ḡꝫ venerari ꝑpter p̄sentiam
xp̄i. Nā in oī ecclia cōsecrata semper dꝫ teneri
corpus xp̄i. c. p̄sbyter. de cōse. di. ij. Et iō cū ibi
sit in tāta glīa sicut est in celo cōueniens est vt
ei honor ei exhibeaꝛ quē honorificabant oēs
angeli ꝛ bti. Et pōt dari exēpluꝫ illius rustici:
cui p quēdā maleficū consultū fuit: vt si vellet
fieri diues in cera ꝛ melle: corpus xp̄i deferret
ad aluearia apū. Vñ cū se finxisset cōicare sta-
tim in ore accepta hostia extraxit eā: ꝛ detulit
ad p̄fatū locū. Apes vo ꝑrimus ecclesiūculam
cum altari ꝛ tabernaculo ei fecerunt. Veniens
aūt ille rusticus vt mel extraheret de aluearío
inuenit illud mirabili ꝛ vidit regem apū cum
alijs apibus circūstantē cū cantu ꝛ reuerētia.
Propter qđ stupefactus ad epm̄ perexit: ꝛ a po-
pulo clero illa hostia cū artificio illo mirabili
ad ecclīam est perlata. Honorāda est etiā eccle-
sia ꝑpter p̄sentiā sctōꝝ qui ibi q̄nqꝫ descēdūt
vbi sunt eoꝝ reliquie ꝛ vbi est ecclia ad hono-
rem sui noīs fabricata: sicut patuit de btā Aga-
tha q̄ apparuit btē Lucie ad sepulcrū suū orās
ti. Descēdūt etiā cū angelis associātes corpus
xp̄i in altari collocatuꝫ. Sicut em̄ cardinales
sequunꝛ papā: ꝛ camerarij dñm suū: ita sancti
ꝛ angeli dñm iesum xp̄m in sacramēto altaris
venientē: iuxta illud Dañ. vij. Milia miliū mi-
nistrabāt ei: ꝛ decies cētena milia assistebāt ei.
Ea ꝑpter in ecclia cōuenientes xp̄iani debent
dicere ipsi dño iesu cū ps̄. cxxxvij. In cōspectu
angeloꝝ psallā tibi. Adorabo ad tēplū sanctuꝫ
tuum: ꝛ cōfitebor noi tuo. Scđo ecclia est fre-
quentāda ꝛ venerāda ꝑpter nostrā vtilitatē.
In ipsa nāqꝫ recepimus baptismū ꝛ alia sacra-
menta: ꝛ in ea vel in eius cimiterio sepeliētur
corpora nostra post mortē. Ibiqꝫ permanebūt
vsqꝫ ad tempus resurrectionis. Et ideo dicere
possumus cum ꝑpheta ps̄. xlvij. Suscepimus
deus misericordiā tuā in medio templi tui. Et
hinc est ꝙ ecclesia fundatur cum preeminētia:
qꝛ nullus eaꝫ edificare pōt: nisi autoritate dio-
cesani qui debet ponere primarium lapidem ꝛ
figere crucem ꝛ designare cimiterium: ꝛ etiam
petere dotem sufficientē assignari sine qua cō-
secrari nō debet, c, nemo, ꝛ, c, placuit, de cōse,

di. j. Insuper ecclesia cōsecrata amplius nō de-
bet reuerti ad secularem habitationem ꝛ pro-
phanos vsus. xix. q. iij. q̄ semel. ꝛ. c. qm̄. ꝛ. xvij.
q. vlti. c. quesisti. ꝛ de religio. domi. c. ad hec. ꝛ
xij. q. ij. c. nulli licet. ꝛ de cōse. dist. j. c. ligna. ꝛ. c.
vestimenta. ꝛ de rerū permu. c. mācipia. c. seq:
ꝛ. c. semel. de reg. iur. lib. vj. ꝛ. ff. de reli. ꝛ sum-
pti. fu. l. si quis sepulcrum. §. j. Ad declarandaꝫ
autē vtilitatem maximam quā cōsequimur ex
frequentatione ꝛ veneratione ecclesie est scien-
dū ꝙ lꝫ multa sint que ab hoibus desideranꝛ:
tñ illa ad tria reduci possunt. Primo ad bona
temporalia sine quibus hō viuere nō pōt. Vn-
de in. ij. de aia dr̄. Ex eisdem nutrimur ꝛ sum⁹.
Et ꝑpter hoc est tanta cura temporalium: vt
pꝫ in diuersis laboribus hominum. Nam aliq̄
laborāt in scientijs: alij in mechanicis artib⁹:
alij vo in agricultura ꝛc. Sed in nullo hoꝝ tā-
tus fructus reperitur quātus reperiretur si in
ecclesijs esset debita commoratio ꝛ veneratio.
Ecclesia enim est vinea dei. vnde ipse ait Hie-
re. ij. Ego te plantaui vineam electam. Et ideo
si videret eam a nobis bene cultiuari ꝛ agrum
suuꝫ bene coli: daret nobis fructus terre in ma-
xima abundantia ꝛ nō deficerēt nobis aliqua
necessaria dicente ipso dño Mat. vj. Primum
querite regnum dei ꝛ iusticiam eius: ꝛ hec oīa
adijcientur vobis. Uerum qꝛ ecclesia male tra-
ctatur ab hoibus hodierni tpis: ideo deus eos
male tractat in temporalibus. De multis em̄
ecclesie rectoribus dici pōt deo illud Hiere. xij.
Pastores multi demoliti sunt vineam meā. Et
ipse dñs de malo rectore ecclie ait illud Johel
j. Posuit vineā meā in desertū. Ipse aūt rector
dicere pōt illud Cañ. j. Vineā meā nō custodi-
ui: omnibus auteꝫ dissipantibus bona ecclesie
ꝛ eam nō decolentibus per deuotionē ait dñs
illud Esa. iij. Vos em̄ depasti estis vineā meā.
Ad istam autem ecclesie vineā venit beata vir-
go Maria cum filio suo vt videat si bene fru-
ctificetur ī ea per deuotionem. Diciteqꝫ ei illud
Cañ. vij. Ueni dilecte mi egrediamur in agrū:
mane surgamus ad vineas: videamus si vinea
floruit: si flores fructus parturierunt: si floruε-
runt mala punica. Deuoto autem suo ecclesiaꝫ
frequentanti dicit illud qđ in eo. c. immediate
sequitur. s. ibi. Dabo tibi vbera mea. Inter bo-
na autem temporalia computatur pax ꝛ victo-
ria de inimicis ꝛ huiusmodi que omnia conce-
dit deus frequentantibus ecclesiaꝫ cum deuo-
tione ꝛ eā venerantibus. Sicut patuit de Cō-
stantino imperatore: qui vt habetur in. c futu-
ram ecclesiam, xij, q. j, fabricauit ecclesiā ad ho-

norem duodecim apostolorum: de quo etiam
habetur in officio dedicatiōis ecclesie: vbi etiā
dicitur q in pprio lateranensi palatio edifica
uit ecclesiam ad honorem beati Johannis ba
ptiste: τ basilicam appeditiam iuxta in balneo
coloris sui ad honorem saluatoris. Et fuit pri
mus inter principes xpianos qui edificauit ec
clesias. Similiter de Theodosio imperatore τ
de multis alijs hoc patuit qui semp in prelijs
victores extiterunt pp̄ter templorum veneratio
nē. Econtra vero recitat Orosius de magno Pō
peio romano qui semper in p̄lijs victoriosus
fuerat q dum capta iudea venisset ad templū
dei oēs qui ad illud cōfugerant decapitari fe-
cit τ ipsum templum in stabulum equorum suorum
cōuertit: vnde semper postea īfelix fuit τ nūq̄
pugnauit quin semper vinceretur: τ tandē ab
egypti rege decapitatus est. Similiter Josephus
hebreus cum Rome oraret coram senatu ait.
O dñi romani donec reuerentiam deo exhibui
stis τ templis eius ipse deus semper fuit vo-
biscum ad debellandum inimicos vestros: sed
cum recessistis a veneratione eius τ templorum
τ ipse recessit a vobis: τ ad inimicos vestros
transiuit. Quapropter o milites: o capitanei:
o christiani omnes venerate templa si vultis
de inimicis vestris victoriam reportare. Secū
dum desiderium hoīm est sanitatis τ vite: que
maxime assequi possent si templis debitū cul-
tum impenderent: sicut pz de sanitatibus que
quotidie recipiunt ab infirmis visitātibus de
uote ecclesias: maxime beate virginis. Unde
Mat. xxi. dr: q accesserūt ad iesum ceci τ clau-
di in templo τ sanauit eos. Econtra vero est de
inhonorātibus templa diuina: sicut patuit de
Hieroboā rege isrl. iij. Reg. xiij. cuius manus
exiccata est pp̄ter irreuerentiam quā exhibuit
volens pphetā in templo apprehendere. Filij
q̄z Heli mali mortui sunt propter lasciuias q̄s
faciebāt ante tēplum dñi. j. Reg. ij. τ. iiij. c. Ait
eñ deus. j. Reg. ij. Quicūq̄ honorificauit me
glorificabo eū: qui aūt cōtēnunt me erūt igno
biles. Tertium desiderium hoīm est boni spūa
lis. s. gratie dei τ remissionis pctōrum: quam qui
libet deuote τ reuerenter visitās ecclesias τ in
eis orans recipiet: sicut pmisit deus Salomo
ni. Ipse eñ Salomō. iij. Reg. viij. τ. ij. Paral.
vi. petijt oīa p̄dicta a deo dari ecclesiā visitāti-
bus dicēs. Quicūq̄ orauerit in loco isto exau-
di in loco habitaculi tui in celo: τ cum exaudie
ris ppitius eris: τ si ppls fugerit inimicos su
os: q2 peccauit tibi. τ agēs penitentiā venerit
τ adorauerit in loco isto exaudi p̄ces eorum τ re-
duces eos in terrā quam dedisti patribus eorum.
Et si clausum fuerit celum τ nō pluerit pp̄ter
peccata eorum τ orantes in domo ac penitentiam
egerint exaudi eos in celo τ dimitte pctā seruo
rum tuorum τ ostende eis viam bonam per quam
ambulēt: τ da pluuiam sup terram. Fames q̄z
si orta fuerit in terra: aut pestilentia aut corru
ptus aer: aut erugo: aut locusta: aut rubigo: τ
si afflixerit populum inimicus eius obsidens
portas: oīsq̄ plaga vniuersa infirmitas: cūcta
deuoratio ac imprecatio que acciderit oī homi
ni de populo tuo: si quis cognouerit plagā cor
dis sui τ expanderit manus suas in domo hac
exaudies in celo τ ppitiaberis. Et si egressus
fuerit populus tuus ad bellum cōtra inimicos
suos τ orauerint: ꝯtra domum quā edificaui no
mini tuo facies iudicium eorum: q si peccauerint
tibi τ iratus tradideris eos inimicis suis: τ ca
ptiui ducti fuerint in terram inimicorum suorum τ
ibi agentes penitentiā orauerint contra viam
templi qd̄ edificatum est nomini tuo exaudies
in celo in firmamento solij tui orationes τ pre
ces eorum: τ facies iudicium eorū τ ppitiaberis
populo tuo q̄ peccauit tibi: τ dabis misericor-
diam coram eis qui eos captiuos habuerint vt
misereant eis: τ exaudies eos in oībus p quī-
bus inuocauerint te. hec ille. Cuius orōnem de
us pmisit ad plenū adimplere: vt i seq. c. habe
tur. Tertio principaliter debēt visitari τ teneri
templa pp̄ter exemplaritatem. Et primo gen
tilium τ paganorum qui suorum idolorum templa
diligentissime honorare studuerunt: τ inhono
rantes puniebāt: vt refert Ualerius li. j. in ru-
brica de religione: τ in rubrica de neglecta reli
gione. Si ergo illi mirā exhibere cōtendebant
reuerentiā templis falsorum deorum: quāto magis
nos reuerēter tractare debemus tēpla dei ve-
ri. Nā τ dñs iesus in nullo ita seuerus appa
ruit sicut dum in templo inuenit vendentes τ
ementes quorum mensas euertit: pieciq̄ pecu
nias: τ flagello facto de funiculis eos eiecit de
templo. Mat. xxi. τ Joh. ij. Secūdo ad hoc in
ducimur exemplis fidelium dimisso enim q in
quauis natione etiam infideli τ heretica sem-
per fuit τ est veneratio cultus dei. Dico q in
omni etate semper fuit aliqua oblatio sacrifi-
ciorum facta deo a fidelibus τ iustis: in signum
subiectionis τ reuerentie exhibende. Primo
enim Adam sm Grego. sacrificium obtulit sm
illius temporis cōgruentiā: sed eius sacrificiū
non legitur: q2 in ipso nominatur origo pecca-
ti: ne simul etiam in ipso significaretur sancti-
ficationis principium cum scriptū sit Sap. x.

Sepictia eduxit illā a dilecto suo. Scđo Abel sacrificauit. de quo đr Geñ. iiij. ꝙ obtulit deo de primogenitis gregis sui: et de adipib⁹ eorū ⁊c. Tertio Noe. de quo đr Geñ. viij. ꝙ edificauit altare dño et ei obtulit sup illud holocaustū. Quarto Abraam q̄ edificauit altare dño: et inuocauit nomen eius. ibi Geñ. xij. Quinto Isaac idem fecit. Geñ. xxvj. Sexto Iacob. de quo đr Geñ. xxxiij. ꝙ erecto altari inuocauit su per illud fortissimum deum israel. Septimo Moyses cōsecrauit tabernaculū dei cum magna solēnitate. Exod. xl. Octauo Aarō obtulit sacrificiū deo in odoiē suauitatis in tabernaculo: vt đr Ecci. xlv. Nono Samuel de quo legitur. j. Regum. vij. ꝙ edificauit altare dño ⁊ obtulit ei sup illud holocaustū. Decimo Dauid. de quo đr Ecci. xlvij. ꝙ stare fecit cantatores cōtra altare ⁊ in sono eoꝝ dulces fecit modulos et dedit in celebrationibus decus ⁊c. Undecimo Salomō qui cum maxima solēnitate dedicauit templū qđ deo cōstruxerat: vt habef iij. Reg. viij. ⁊ ij. Parali. vij. Duodecimo Zorobabel. de quo đr Ecci. xlix. ꝙ reedificauit domū dñi: et exaltauit templū sanctū dño paratum in gloria sempiterna. Multi q̄ʒ alij laudātur in sacra scriptura qꝛ dei templū venerati sunt. Inter quos cōmendatur Iudas Machabeus q̄ templū ꝓphanatum a gentibus mundauit. ij. Machabeoꝝ. x. Locus autē diuino cultui deputatus habet diuersa noia: vt notaf per Archidia. in. c. j. de cōse. eccle. vel alta. lib. vj. ⁊ in clemē. j. de in integ. resti. Quādoq̄ʒ em̄ đr basilica. vt in. c. nō oportet. xlij. di. vbi Archidia. dicit: ꝙ basilica dicif palatiū regis. Basileos em̄ grece rex interpretaf latine. Un̄ Basilica đr quelibet ecclesia: qꝛ palatium est summi regis: ⁊ in regi regum ministratur. De hoc etiam mētionem facit idē Archi. in. c. fundamenta. de elec. li. vj. Secūdo dicif tēplū vt in. c. ⁊ hoc diximus. xvj. q. vij. Interpretaf autem templū. i. tectū amplum. ẜm Isido. xv. Etym. c. iiij. ⁊ Archi. in dicto. c. ⁊ hoc diximus qꝛ populus ibi sub vnius tecti amplitudine cōtinetur: et ꝓprie tēpla sunt maiores ecclesie. Uel đr templū a cōtēplādo: qꝛ hoc ibi fieri debet. Tertio đr ecclesia: vt de cōse. di. j. c. ecclesia. que interpretaf coelectio siue conuocatio: vbi dicit Archi. ꝙ iō đr cōuocatio: qꝛ cōtinet populum conuocatū a deo per operationē spūssancti ad vnam fidem: ⁊ premiū futuri seculi. Locus aūt vbi cōueniebat populus iudaicus appellabatur synagoga: que interpretaf congregatio: qꝛ ibi populus ad audiēda verba legis veteris que erāt aspera velut grex pecorū congregabatur. Quarto đr tabernaculuʒ: vt in. c. j. de sen. ⁊ re iudi. li. vj. ⁊ ibi Archi. ꝓprie autē tabernaculū đr militare habitaculū: vt de conse. di. j. in prin. ⁊ p Arch. xvj. q. vij. c. ⁊ hoc diximus. Qꝛ ꝟo militia est vita hois sup terram. Iob. vij. Iō ecclesia in qua adunatur populus militans đr tabernaculum. Propterea ps. xlj. inqt. Qm̄ trāsibo in locū tabernaculi admirabilis: vsq̄ʒ ad domum dei. i. ab ecclesia militante vsq̄ʒ ad ecclesiā triūphantē. Tabernaculū etiā đr a taberna: vt ait Albricus de rosato in suo dictionario. in ꝟbo tabernaculum. per. l. taberne. ff. de ꝟbo. signi. Taberna aūt đr hospitium in quo itinerantes ⁊ peregrini reficiunf. Et iō ecclesia merito tabernaculuʒ appellaf in quo hoīes q̄ in hoc seculo peregrinanf ⁊ nō habēt hic pmanentē ciuitatē sed futurā inquirūt. ad Heb. vlti. Reficiunf pane ꝟbi dei: ⁊ esca celesti. s. dñici sacramēti. Quinto đr domus dei: vt in. c. decet. de immu. eccle. lib. vj. Ipsa em̄ ecclesia materialis ad similitudinē triūphātis decoratur diuersitate officiorū ac ministroꝝ deo seruientium: vt đr in. c. singula. ⁊ in. c. ad hoc. lxxxix. di. De q̄bus ministris ⁊ officio ipsorum habef in. c. perlectis. xxv. di. Et propter p̄dicta oīa đr in dicto. c. decet. Domū dñi decet sanctitudo. Decet em̄ vt cuius in pace fact⁹ est locus ei⁹ cultus etiā sit debita veneratiōe pacificus. Sit itaq̄ʒ ad ecclias humilis ⁊ deuot⁹ ingressus. Sit in eis deuota cōuersatio deo grata et inspiciētibus placita. Nō immerito aūt đr domus dei: qꝛ in ea nihil pōt malignitas diaboli. Et in signū huius: vt refert Greg. in lib. dialo. Cū rome quedā ecclesia ab Arrianis ꝓphanata cōsecraretur: diabolus sub pedib⁹ hoīm exiuit de ipsa ecclesia in forma porci. Et dum beatus Bartholome⁹ cōsecraret quandā ecclesiam apparuit angelus dñi tenēs diaboluʒ in quo demōstratū est ꝙ maligni spūs ab ecclesia cōsecrata fugiunt: ⁊ in ea cōtra hoīes potestatem suā exercere nō possunt. Ingressuri igitur hanc domum dei debent esse mundi corde: ore: et opere. qđ demonstratum fuit Exodi. iij. vbi dñs apparens Moysi in rubo dum ille appropinquaret ad locum dixit ei. Solue calciamentū de pedibus tuis: locus enim in quo stas terra sancta est. Hoc etiam demonstrauit deus quando Exodi. xxx. precepit: vt quotiēscūq̄ʒ Aaron ingrederetur tabernaculum lauaret se: qđ etiam de Leuitis preceptum est Numeri. viij. Sed ad confusionem christianorum saraceni non nisi loti et discalciati templum

intrāt. Vn etiā ꝓpter hoc Salomon ante tē- plū ordinauit mare eneū.iij. Reg.vj. Ecclesia ꝟo ordinauit aquā bn̄dictā ad fores tēpli: vt vnusqꝫ īgrediēs pu᷑ se illa aspgat. Dicit aūt Aug. ad cōfirmationē pdictoꝝ in sermone de dicationis ecclie. Quotiēs fratres charissimi altaris vel tēpli festiuitatē colimus si fideliter ⁊ diligēter attēdimus ⁊ sctē ac iuste viuimus quicqd in tēplis manufactis agit̄ totū ī nobis spirituali edificatione cōplet̄. Nō em̄ mētit᷑ est est ille q̄ dixit. Tēplū dn̄i sctm̄ est qḋ estis vos. Et iterū. Nescitis q: corpa vestra tēplum sunt spūssancti. Quib᷑ meritis: nisi p grām dei me- ruimus fieri tēplū dei. Et iō quātū possumus cū ipsius adiutorio laborem᷑ ne de᷑ noster in tēplo suo: hoc est nobisipsis aliquid inueniat qḋ oculos sue maiestatis offendat. Sed habi- taculū cordis nr̄i euacuet̄ vitijs ⁊ ꝟtutibus re pleatur: claudat̄ diabolo ⁊ aperiatur xp̄o. hec ille. Debemus aūt facere in oībus necessitati- bus nr̄is sicut fecit populus israel in tribula- tione Holofernis. de quo dr̄ Judith.vj. Cōuo- catus ois populus intra ecclesiā orauit petēs auxiliū a deo israel. Ad hoc aūt faciēdū horta mur Ezech.xliiij. vbi dr̄. Jn vijs templi pones cor tuū. ⁊ Dauid ps̄.xxviij. dicit. Jn tēplo san- cto eius oēs dicēt gloriā. Qui etiā pdictas di- gnitates ecclesie cōsiderans nos in.lxvij. ps̄. hortatur dicēs. Jn ecclesijs benedicite dn̄o de fontibus israel. Jbi Beniamin adolescētulus in mētis excessu.

Q Varta ⁊ vltima modificatio orōnis dr̄ respectu tpis. Vn querit̄ quo tpe sit orandū: Et videt̄ q sēp. Ait em̄ dn̄s Luc.xviij. Oportet sēp orare ⁊ nunqꝫ defice re. Sed oportet: necessitatē inducit. ff. de ꝟbo. sig.l. ꝟbū oportere. ⁊ ibi glo. que allegat. l. cum hi. §. arbitratu. ff. de transac. ergo ⁊c̄. Preterea scriptū est ps̄.xxxiij. Bn̄dicam dn̄m in oīni tē- pore: semp laus ei᷑ in ore meo. Sed cōtra Eccs iij. dr̄. Oīa tēpus habēt et suis spacijs trāseūt vniuersa: tēpus loquēdi: ⁊ tēpus tacēdi: ergo ⁊ orō hꝫ tempus determinatū sicut ⁊ reliqua. Preterea ad impossibile nemo tenet̄. l. impossi- biliū. ff. de reg. iur. Sed impossibile est semper orare actualiter: q: nos oportet ꝓ magna pte tēporis in alijs rebus occupari maxime in ne- cessarijs nature: ergo nō videt̄ illud dn̄i preces ptū posse seruari. Ad hāc questionē respondet Alexā. de ales vbi.s.⁊ beat᷑ Tho. in. iiij. di. xv. ar.ij. q. iij. q illa ꝟba dn̄i debent intelligi ꝫm expositionē glosarū: vn̄ habemus glo. sup illa ꝟba aplī. j. ad Thes. v. c. Sine intermissione orate: dī. Nō cessat orare q̄ nō cessat b n̄facere Jbi ergo accipit dn̄s oratione ꝓ bono opere. Alia glo. ibidē dicit. Vitā eternā cōtinue desi- derate: ipsum em̄ cōtinuum desideriū boni est oratio continua. Et alia glo. inq̄t. Sine inter- missione orat q̄ horis ⁊ tpibus statutis nō de- finit orare. Alia glo. exponit: ⁊ est Aug. super ps̄.xxxvij. dī. Nunqd sine intermissione genua flectimus: corpus ꝓsternim᷑: aut manus leua mus: vt dicit Apls. Sine intermissione orate: hoc puto facere non possum᷑. Est ergo alia rō sine intermissione orandi que est desideriuꝫ. Quicqd igit̄ agas si desideras supernā quietē non intermittis orare. Si semper manet in te charitas semp clamas: si semp clamas semp desideras: si semp desideras semp oras. hec il- le. Alio mō exponit Aug. in li. ij. cōtra Mani- cheū. s. q ad hoc vt de᷑ ꝓpter pctā non fiḋ- gellet mūduꝫ: oportet vt semp ab aliqb᷑ oret̄: vn̄ ipse dicit ibidē. c. ix. Nullus dies nulla ho- ra nullū momentū tpis inuenit̄ in quo a sctis orationes de aliq̄ in loco nō fundant̄: ab alijs hic: ab alijs ibi: ita q ab orōnib᷑ nullū tēpus est immune: qn̄quidē diebus ac noctib᷑ cū alij cibo reficiunt̄: alij quodlibet aliud agunt seu dormiūt: nō vtiqꝫ desunt quos sanctū deside- riū orare cōpellat. hec ille. Et licꝫ quocūqꝫ tpe orari possit de᷑: tn̄ ꝫm Bern. tria tpa sunt ma- gis apta orōni. Primus est aurore. iuxta illud Sap.xvj.c. Oportet pūenire solē ad bn̄dictio nem. Nam sicut filij israel mane colligebant manna. Exoḋ.xvj. ita dulcedo spūssctī tali ho- ra degustatur. Jdeo canebat Dauid in ps̄. v. Mane astabo tibi et videbo. Ex ꝓpter Job viij.c. sui li. nos hortat̄ dī. Si diluculo cōsurre xeris ad deū et oīpotētē fueris depcat᷑ statim euigilabit ad te. Hoc em̄ tēporale aīe nr̄e sunt adhuc ieiune a curis exteriorib᷑: ⁊ iō sunt ma- gis disposite ad orādū. Et de hoc dedit nobis exēplū xp̄s Marci. j. c. vbi dr̄. q valde dilucu- lo surgēs Jesus abijt in desertū locū ibiqꝫ ora bat. Scḋm tēpus est medie noctis. de quo ꝓ- pheta ait. Media nocte surgebaꝫ ad confiten- dum tibi. Et de hoc dedit nobis exemplū chri- stus Matth.vj. vbi dicit̄: q erat pernoctans in oratione dei. Quantū aūt sit vtilis ista ora- tio noctis demonstrat Dauid ps̄.lxxvj. dicens Meditatus sum nocte cum corde meo ⁊ exer- citabar et scopebam spiritum meū. O si vide- res seruos dei in nocte ad orationem in cruce stantes: aliquos amaras lachrymas de pas- sione christi fundentes: alios peccata tua mi popule deflentes: alios ex deuotione mentis

etiã a terra miraculose corporaliter eleuatos alios magnis splẽdorib⁹ circũdatos: alios cũ dño nostro iesu xpo vel glorio sa virgine Maria aut aliis sanctis sibi in nocte apparẽtibus eosq; cõsolantibus dulcia miscẽtes colloquia: pfecto intelligẽtes verã esse illam sententiam prophete in ps. xxx. dicẽs. O magna multitudo dulcedinis tue dñe: quã abscondisti timẽtibus te. Ideo inquit Bern. in quadam epistola de religiosis loquẽs. Multi vident cruces nostras sed nõ vidẽt vnctiones. Tertiũ tẽpus aptũ ad orandũ est vespertinũ: q2 tũc inuenimur ab impedimentis digesti. Vñ pphetã in ps. cxl. dicit. Dirigatur dñe oratio mea: sicut incẽsum in cõspectu tuo eleuatio manuũ mearum sacrificiũ vespertinũ. De hoc dedit nobis exẽplũ xps de quo Matth. xiiij. dr: q dimissa turba ascẽdit in montẽ vt oraret: vespere aũt facto solus erat ibi.

Um ergo Pithagoras phs dicat duorũ quippe tẽpoꝝ cura habẽda est: mane qd acturi sumus: sero qd fecerim⁹: iõ qlibet xpianus statim vt a lecto surrexerit dz sibi facere signũ crucis qd facit fugere oẽs demones. de quo Dauid in ps. lxxxv. dicit dño. Fac mecũ signũ in bonũ: vt videãt qui oderũt me: et cõfundant. Si eñ signũ crucis dz poni in principio cuiuslibet inuẽtarij. l. fi. §. finautẽ. C. d. j. ṽ. vel si ign arus. C. de iure deli. multo magis in principio actionũ nostrarum debet esse primũ qd faciamus surgẽtes. Deinde gratias agere debemus deo de oĩbus beneficijs ab eo acceptis. Ait eñ Seneca ad Lucillũ. Qui beneficioꝝ obliuiscit ingratissimus est. Postmo dum proponere debemus illo die abstinere a peccatis et multa bona facere: ac si nunq; bene fecerim⁹. iuxta illud pphete in ps. lxxvj. Et dixi nũc cepi. Imitari q; debemus seraphicũ patrem nostrũ Franciscũ: de quo sanctus Bonauentura in legenda eius dixit: q proponebat quotidie se ingẽtia facturũ. In sero autẽ cogitare debemus qd in die fecerim⁹: et si aliquod peccatũ in nobis cõspicimus de eo cõteramur et cogitet quisq; si aliqd in eo est mortale peccatum dicẽs. Quid erit de me: si hac nocte repẽtinus mihi sicut multis accidit veniret interitus. Deinde deuote ac corde contrito roget dominum cum Dauid ps. l. dicẽs. Miserere mei deus sm magnam misericordiã tuã. Nostrã q; animã et corpus quotidie maxime in mane et in sero dño cõmendemus. Qd faciẽtes propitiabitur nobis deus noster qui viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Feria. iiij. post primã dñicam quadragesime de impedimẽtis orationis. Sermo. xij.

Habitauit gloria

dñi sup montẽ synai. Exod. xxiiij. et in pphetia occurrentis ferie. Sepe in sacro eloquio p montẽ sancta orõ figurat. Sicut eñ mõs est altus et sublimis locus: ita orõ est qdã altissima et excellẽs opatio q nos altos facit p cõtẽplationẽ. Iõ theol. in. iij. di. xv. diffinit orõnẽ dicẽtes: q est eleuatio siue ascẽsus mẽtis in deum: que diffinitio fuit originalr Damasceni lib. iij. c. xxiiij. Sicut etiã difficile est ascẽdere in montẽ: ita difficile est ad altitudinẽ cõtẽplationis et orationis puenire. Et iõ in huius figurã dr Exod. xix. Nõ poterit ascẽdere vulgus in montem: hoĩes eñ bestiales et somnolenti non pñt dulcedinẽ orõnis degustare. Et sicut auis nimis pinguis et carnosa nõ põt in altũ se leuare: ita sensuales et carnales nõ pñt ad cacumẽ cõtemplationis ascẽdere. Quẽadmodũ etiã in mõtibus descẽdit magna abũdãtia niuis: ita in orationib⁹ venit ad aĩam gra spiritussancti que per niuẽ figurat. Sicut retulit gloriosa virgo Maria Liberio pape: vt refert sctã mater ecclesia in officio miraculi niuis. Est ergo oratio mõs. de quo Dauid ps. lxvij. ait. Mons dei: mõs pinguis: mõs in quo beneplacitũ est deo habitare: in eo etẽm dñs habitabit i finẽ. Licz eñ aliqñ nõ veniat deus in principio orationis: tñ si pseueret finaliter veniet. In mõte trãsfiguratus est dñs Mat. xvij. vt ostẽderet q hõ carnalis in mõte orõnis in spũalẽ trãsformat. Ad hũc montẽ orationis oportet puenire illos qui volunt saluari. iuxta illud Gen. xix. In monte saluũ te fac. Iõ cuilibet nostrũ dicit dñs Exod. xxiiij. Accede ad me in mõte et esto ibi. et iõ bñ dr in vbis propositis. Habitauit gloria dñi sup montẽ synai. sm eñ Hiero. synai: interpretat egressio tẽtationis. In montem ergo orõnis ascẽdite et egrediẽtur ab aĩa vestra tentationes vestre et gloria dñi habitabit sup vos: et dabit vos lucẽ gratie sue. Sed dicet quis. Ego frequẽter ascẽdi montẽ orationis et rogaui dñm p aliqua gratia impetrãda et nihil potui obtinere. Huic ego rñdeo illud qd inqt Aug. xvj. q. j. c. x. Bene facere semp deus est paratus sed hominuz malicia prohibetur. Vñ maligno pctõri dici põt illud Threno. iij. Opposuisti tibi nubẽ ne transeat oratio. Et iõ in hoc sermone videbimus tria impedimenta

quibus deus non exaudit orationes nostras. Primū dr̄ iniusticie. Scdm̄ nequicie. Tertiū et vltimum appellatur impatientie.

De primo impedimento orationis qḋ dicitur iniusticie.

Primū impedimentum dr̄ iniusticie. Est aūt triplex iniusticia: scꝫ ex parte orātis: ex parte orationis: ⁊ ex pte eiꝰ ꝓ quo orat̄. Primo ex parte orātis. Pro cuius declaratiōe mouet̄ vnū dubiuꝫ: scꝫ vtrū deꝰ exaudiat petōres in orationibus suis. Et primo videt̄ ꝙ nō ꝑ illud qḋ scriptuꝫ est Job. ix. Scimus qꝛ petōres deꝰ nō exaudit ⁊ Thren. iij. c. dr̄. Nos inique egimꝰ ⁊ ad iracūdiam ꝓuocauimꝰ te: iccirco tu es inexorabilis. ⁊ Dauid in ps̄. lxv. dicit. Iniquitatē si aspexi in corde meo: nō exaudiet dn̄s. Chrys. q̄ꝫ super Mat. dicit. Qui orat ⁊ peccat nō orat deū sed deludit: et talis est silis militibus Pylati qui Christo genua flectebāt: et alapas ei dabāt: et talis est fenerator q̄ ex vna parte orat ⁊ ex alia fenerare nō cessat. Talis etiā petōr orās est similis illi qui vellet a vulnere sanari ⁊ ferrū a plaga nolet amoueri. vñ Isid. ait. Sicut nullū ꝓficit in vulnere medicamentū si adhuc in eo sit ferrū: ita nihil ꝓficit oratio illiꝰ cuiꝰ adhuc peccm̄ in mēte vel odium permanet in pectore. Iteꝫ talis est silis aui q̄ vult volare inuiscata vel mole carnis aggrauata: sicut est strutio vel est laqueis irretita. Aīa nāq̄ꝫ inuiscat̄ per auariciā. vñ Amb. in lib. de bono mortis ait. Dum aurū petimus strāgulamur: dū argētū querimus visco eius adheremus: dū predia inuadimus alligamur. Inflatur aūt aīa ꝑ supbiam. vñ de supbis dr̄ Sap. iiij. Disrūpet illos inflatos malleo. Illaqueat̄ ṽo aīa ꝑ luxurias. vnde Eccle. vij. inq̄t Salomō. Inueni amariorē morte mulierē que laqueus venatorū est ⁊ sagena cor eiꝰ: vincula sunt manus illiꝰ. Laqueo autē capiunt̄ aues: sagena pisces: ⁊ vinculis ligant̄ hoīes. Mulier ergo cepit auē q̄ñ decepit Dauid celestia penetrantē: cepit maximū piscem q̄ñ decepit Sansonē tā fortē cepit aūt hoīem rōnalem q̄ñ decepit Salomonē tā sapientem. Ad ꝓpositum ṽo redeūdo dico ꝙ ille dꝫ petā deponere qui vult orationes suas deo gratas esse. Nā petōribus dicit̄ Esa. lix. Nō est aggrauata auris eiꝰ vt nō exaudiat: sed petā vestra absciderūt faciē eius a vobis ne exaudiret: scꝫ deus. Et Prouer. xv. dicit Salomō: Longe est dn̄s ab impijs: ⁊ orationes iustorꝫ exaudiet. Pro hac parte facit ꝙ nullus indignꝰ dꝫ principē salutare. C. de veteranis. vbi glo. in. l. cū introissent. lib. xij. Maiori ergo ratione nō dꝫ salutari per orationē ille de quo Phs dicit. xij. Meta. ꝙ solus est princeps in orbe terrarum scꝫ deus. Si eñi seruus dn̄i terreni nō reputat̄ dignus vt p̄ces porrigat imperatori terreno: C. de preci. imper. offer. l. licꝫ seruilis. a fortiore petōr q̄ est seruus diaboli et peccat: immo tot demoniorum quot vitiorꝫ non videt̄ dignus deū deprecari. Propterea dicit Dauid in ps̄. xlix. Petōri autē dixit deus: quare tu enarras iusticias meas. Sed cōtra est autoritas Chrysos. qui sic glosat dictū xp̄i Luc. xj. Oīs q̄ petit accipit siue iustꝰ siue petōr. et Aug. sup Johā. inq̄t. Si petōres nō exaudiret deꝰ frustra Publicanus dixisset. Deꝰ ꝓpitius esto mihi peccatori. Rñdeo sm̄ Alexā. de ales in. iiij. pte summe. in tract. de oratione. ⁊ beatuꝫ Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ꝙ orātes hoīes in triplici varietate possunt inueniri. Nā aliqui licꝫ valde pauci sunt iusti sine mortali petō ⁊ oratio eoꝝ potentissimo est. iuxta illud Jacobi. v. Multū eñi valet depcatio iusti assidua. Et iō in ps̄. xxxiij. canit Dauid. Clamauerūt iusti ⁊ dn̄s exaudiuit eos. ⁊ Esa. lxv. inquit dn̄s de iustis. Anteq̄ꝫ clamēt ego exaudiā: adhuc illis loquentibus ego audiā. fac. c. ipsi sacerdotes. j. q. j. Et iccirco conqueritur deus de talibus nō orātibus ꝓ tribulatis dicens Ezech. xxij. Quesiui de eis virū q̄ interponeret semetipsum sepem et staret ex opposito cōtra me ꝓpter terrā ne dissiparē eā ⁊ nō inueni: et effudi super eos indignationeꝫ meā: ⁊ in igne ire mee cōsumpsi eos. Alij sunt peccatores humiliati q̄ licꝫ q̄nq̄ꝫ peccēt tñ non semꝑ retinēt ꝓpositum male volūtatis: sed timēt deū ⁊ ob eiꝰ reuerentiā aliqua bona faciūt hi in suis necessitatibus orātes deū possumus sperare ꝙ impetrabūt qḋ petūt si eis vtile sit: Ait eñi Augu. in. c. adhuc instat. de peni. dist. iij. Cur docuisset dn̄s orantes dicere: Dimitte nobis debita nostra: nisi misericors ipse perseueraret q̄ ab hac petitione nō vult nos deficere. Alij sunt petōres obstinati ⁊ indurati: ⁊ isti nō exaudiuntur in suis orationibus. Iō dicit dn̄s Prouerb. j. c. Vocaui et renuistis ⁊ extēdi manū meam et nō fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum: et increpationes meas neglexistis. Iccirco ego q̄ꝫ ī interitu vr̄o redibo: et subsannabo vos cum vobis quod timebatis aduenerit. Cum irruerit repentina calamitas: et interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio et angustia tunc inuocabitis me et non exaudiam; mane cōsurgetis et non inuenietis me.

eo ꝙ erosam habueritis disciplinam. hec ibi. Et si aliq̄n isti pctōres exaudiunt in suis orōnibus hoc vertit in eoꝝ dānationem ⁊ maluꝫ: iuxta illud Aug. in quodam sermone. Deus q̄dam negat ꝓpitius q̄ cōcedit iratus. Jō dicit Paulus ad Roma. i. de talibus peccatoribus. Tradidit illos deus in desideria cordis eorum. Sicut etiā exaudiuit demones petētes intrare porcos Mat. viij.

Ecundū impedimentū iniusticie est ex parte orōnis. s. q̄n aliq̄d iniustū petit: tūc enī illa orō est iniusta ⁊ nō exaudibilis vt pōt colligi a sctō Boñ. i. iij. sen. di. xvij. Jō dr Jac. iiij. c. Petitis ⁊ non accipietis eo ꝙ male petatis. Jccirco inq̄t Ouid. ix. Meta. Petite qd̄ fas est. vt enī ait Damascenus. Oratio est petitio decentiū. Et Cato in tract. de moribus dicit. Qd̄ iustū est petitio vel qd̄ videatur honestū. Nā stultū est petere qd̄ possit iure negari. vñ Ualerius maximus lib. vij. ait. Socrates humane sapiētie quasi quoddam terrestre oraculū nihil vltra petēdū a dijs immortalib⁹ arbitrabat ꝙ vt bona tribuerēt: qr hi demum scirēt qd̄ vnicuiq̄ʒ esset vtile. hec ille. Facit qd̄ scriptū est in. l. nec dānosa. C. de p̄cibus imperā. offer. vbi dr: ꝙ nulle p̄ces sunt audiēde nec imperatori offerende nisi rōnabiles. Jō Mat. xx. c. dicebat dñs filijs Zebedei nō bñ petentibus. Nescitis q̄d petatis. Deus ergo nō concedit multotiēs ea que petimus: qr nobis non sunt vtilia ad salutē. Uñ Prosper in li. epigrāmatum: epigrāmate. xcix. ait. Cū deus effectuꝫ precibus nō prestat iniquis. Multum cōcedit dū nocitura negat. Sicut fecit Paulo quē exaudire noluit rogātē liberari a tētatione siue stimulo carnis. vt ipse testat. ij. ad Coꝛ. xij. De quo venerabilis Beda ait. Aplo nō in nōie saluatoris petijt vt tētatione careret quā ob humilitatis custodiā acceperat: qr si hac caruisset saluus esse nō potuisset. ⁊ Augu. inquit. Exauditur diabolus petēs Job tentādū: ⁊ nō exauditur apostolus petens stimulum carnis amouendū. Exaudiuit deus quē disposuerat dānare: ⁊ nō exaudiuit quē volebat saluare. Nam ⁊ egro petit vinum a medico ⁊ nō dat. Medicus enī nō exaudit ad voluntatē vt exaudiat ad salutē. hec ille. Ad p̄dicta etiā facit exēplū qd̄ habet in vita sctē petronelle quā sanct⁹ Marcellus scripsit. s. ꝙ cū ipa filia esset scti Petri aplī ⁊ speciosa valde deo volēte febrib⁹ laborare cepit. discipuli aūt Petri dixerūt ei. Cū oēs a te sanētur infirmi quare Petronellā iacere pmittis: Quibus Petrus respōdit, quia sic expedit ei. Uerūtamen ne putetur impossibilitas sanitatis eius in nōie Jesu xp̄i illā sanabo: dixitq̄ʒ ei: surge Petronella velociter: ⁊ ministra nobis. Que statim sanata surrexit ⁊ ministrauit eis. Completo aūt ministerio Petrus dixit ei. Petronella redi ad lectum tuū. Que statim redijt: vt prius febribus laborare cepit. Et vbi in dei amore fuit perfecta illam perfecte sanauit.

Sile etiā est qd̄ legit in vita scti Thome epī Cātuariēsis. Cū enī q̄dā quē sctūs dū viuebat valde dilexerat grauiter infirmaret iuit ad ei⁹ tūbam: ⁊ ꝓ sanitate rogauit beatū Thomam: impetrauitq̄ʒ eā ad libitū. Sed dū sanatus rediret cogitare cepit ꝙ illa sanitas forsitan aīe sue nō expediret. vñ iterū ad sepulcrū rediens sanctum rogauit vt si sanitas illa nō esset vtilis aīe sue ꝯtinuo infirmitas rediret: statimq̄ʒ redijt sicut prius. Jdeoq̄ʒ q̄cūq̄ʒ vult bñ orare oīa cōmittere dʒ diuine volūtati. Deus enī licʒ orō nō sit iniusta: nec petat res inutilis: q̄nq̄ʒ tñ non exaudit vt nobis melius faciat ꝙ petimus. Uñ ait Jsid. in li. de summo bono. Multi orantes nō exaudiunt: ꝓuidet enī deus illis meliora ꝙ petant.

Ertia iniusticia est ex parte eius ꝓ qua orat. Fiūt enī q̄nq̄ʒ orōnes ꝓ aliq̄bus q̄ nō merent bñficia dei. Jō deus non exaudit seruos suos ꝓ talib⁹ orātes. vñ Hiere. vij. dicit dñs ipsi Hieremie de pplo iudaico pessimo ⁊ obstinato. Tu noli orare ꝓ pplo hoc: nec assumes ꝓ eis laudē: qr non exaudiā te. ⁊ Hiere. xv. iterū ait. Si steterint moyses ⁊ Samuel corā me nō est aīa mea ad pplm istū. Uis ergo pctōr mi orōnem quā facis aut alij ꝓ te faciunt exaudiri: depone pctā ⁊ efficiaris bonus. De tali enī oratione quam facit quis sine pctō ait Dauid ps. xxxiij. Oculi dñi sup iustos ⁊ aures eius ad p̄ces eoꝝ. ⁊ Eccī. iij. dicitur. Qui diligit deū orabit ꝓ pctis: ⁊ ꝯtinue se abstinebit ab illis ⁊ in orōne exaudietur. Similiter ⁊ oratio cuiuslibet serui dei pro te facta a deo acceptabitur. iuxta illud quod ait dominus Job xlij. Seruus meus orabit pro vobis. Faciē ei⁹ suscipiam. Et hoc sufficiat pro prima parte nostri sermonis.

De secundo orationis impedimento qd̄ dicitur nequicie.

Ecūdū principale impedimentū dr nequicie. Sex aūt nequicie inueniūtur. Prima dr irremissibilitatis: q̄n orantes nolūt ꝓximis suis qui eos leserūt veniā petētibus indulgere: ⁊ offensas remittere; iō dicitur Ecclesiastici. xxviij. Relinq̄

que primo tuo nocēti tibi:⁊ tūc deprecanti ti
bi peccata soluent:hō hoi seruat irā ⁊ a deo q̄
rit medelā. In hoiem similē sibi non hꝫ miseri
cordiā ⁊ de pctis suis deꝑcabit. Ipse dū caro
sit irā reseruat ⁊ ꝑpitiationē petit a deo. Quis
exorabit ꝑ peccatis suis. T

s Ecūda neqcia ē rapacitas: de q̄ Esa.
i.c.dicit dñs. Cū extēderitis manus ve
stras auertā oculos meos a vobis:et
cū multiplicaueritis orōnē nō exaudiā:man⁹
em̄ vr̄e sanguine plene sunt. ⁊ Esa.lix. Ecce nō
est abbreuiata manus dñi vt saluare nequeat
neq̄ aggrauata est auris eius vt nō audiat:sꝫ
iniq̄tates vr̄e diuiserūt inter vos ⁊ deū vr̄m:⁊
pctā vr̄a abscōderūt faciē ei⁹ a vobis ne exau
diret:man⁹ em̄ vr̄e sanguine plene sunt:⁊ digi
ti vr̄i iniq̄tate:labia vr̄a locuta sunt mēdaciū:
⁊ lingua vr̄a iniquitatē fatur. V

t Ertia neqcia ē inaudibilitatis:de q̄
Prouer.xxviij.dicit Salomō. Qui de
clinat aurē suā ne audiat legē: orō ei⁹
erit execrabilis. Facit exēplum qđ recitat Ja
cobus de vitriaco dicēs:ꝙ fuit qdā q̄ nūq̄ vo
lebat audire verbū dei vel loq̄ de deo:q̄ dei iu
dicio mortuus est:⁊ cū ad ecclīaꝫ delatus esset
sacerdotibus ⁊ alijs clericis faciētibus officiū
cantādo ⁊ legendo circa corpus:imago crucifi
xi q̄ erat de metallo cūctis vidētibus manib⁹
a cruce separatis cepit obturare aures. Qđ cū
oēs circūstātes aspicerēt mirabantur. Tunc sa
cerdos dixit ad pplm. Scitis q̄le signū est hoc
vos nostis ꝙ iste qui hic iacet nūq̄ voluit au
dire verbū dei:⁊ ideo mō est in manu diaboli.
Idcirco sicut obturauit aures suas ne audiret
verbuꝫ dei:ita deus obturat aures suas ne au
diat preces quas pro eo fundimus. Et sic oēs
cessauerunt orare:⁊ ita sepultus est sepultura
asini. X

q Uarta neqcia ē crudelitas.de qua
Prouerb.xxi.ē. Qui obturat aurem
suā ne audiat clamorē paupis: ⁊ ip̄e
clamabit ⁊ nō exaudietur. Facit exēplū qđ re
tulit mihi quidā socius meus.s. ꝙ cū quidam
valde diues eēt infirmus ad mortē in ciuitate
Mediolani ip̄e cū pr̄e guardiano sancti Ange
li iuit ad visitandū eū. Et dū hortarentur eum
ad cōfitendum ⁊ rogandū deū vt sibi remitte
ret pctā sua ipse desꝑatus ridebat ꝙ erat dā
natus:et ꝙ deus nolebat sibi parcere. Et dum
diu ꝑdicassent sibi de infinita misericordia dei
ip̄e semꝑ ridebat ꝙ nō erat amplius sibi vlla
spes salutis. Vñ finaliter interrogatus quare
hoc dixit, Qr ego durus fui pauperibus ⁊ nolui

eos exaudire clamātes in necessitatib⁹ suis:idō
deus mihi vult esse crudelis ⁊ nō exaudit ꝑces
meas: vt verificet qđ scriptū est. Judiciū sine
misericordia fiet ei q̄ nō fecerit misericordiam.
Jaco.ij.c. Et sic desꝑatus mortuus est. O cru
delis qūo credis ꝙ deus debeat te exaudire in
tuis orationibus si tu non vis aurem prestare
filijs suis.s.pauperib⁹ in tātis necessitatib⁹ cō
stitutis. Serua igitur illud qđ scriptū est Esa.
lviij. Frange esurienti panē tuū ⁊c. Sequitur
Tunc inuocabis ⁊ ipse exaudiet clamabis ⁊ di
cet:assum. Y

q Uinta nequicia ē vagatiōis.de qua di
cit Isid.in li.iij.de summo bono.c.vij.
Lōge est a deo anim⁹ qui in orōne cogi
tationib⁹ seculi fuerit occupat⁹. Tūc ergo vera
citer oramus qñ aliud nō cogitamus.hec ille.
Ideo Bern.inq̄t. Veritatē ⁊ vtilitatē orōnis ꝑ
dere est aliud cogitare. Necesse est ergo ad hoc
vt fructū habeat orō nr̄a ꝙ aīo fiat attēto:ꝰm
Tho.in.iiij.di.xv.ar.ij.q.v.et.ij.ij.q.lxxxiij.ar.
xiij. ⁊ Richar.in.iiij.di.xv.ar.iiij.q.vi. Et ideo
conqueritur dñs.Esa.xxix.ē. Ppls hic labijs
me honorat:cor autē eoꝝ longe est a me. Ideo
metrice dicit Bern. Ante deum stantes ne sitis
corde vagātes. Cū cor nō orat in vanū lingua
laborat. Idcirco idē Bern.ad fres de mōte dei
sic ait. Debemus nosmetipsos in orōne coram
deo cōstituere q̄si facie ad faciem. Orō em̄ nr̄a
nō dꝫ esse vanis cogitationib⁹ patens:vt inq̄t
Hiero.in.c.nunq̄.de ꝯse.di.s. Idō dicit sapiens
Ecclesiastic⁹.xviij.c.fili mi. Non īpediaris orare
semper ⁊ ante orōnē ꝑpara aīam tuā. ⁊ Chryß.
in.c.qñ.de ꝯse.di.s. Qñ aūt stamus ad orōneꝫ
fratres charissimi vigilare ⁊ incūbere ad ꝑces
toto corde debemus. Cogitatio hoīs carnalis
⁊ secularis abscedat:ne q̄cq̄ tūc animus q̄ id
solū cogitet qđ precat. Idō etiā sacerdos añ ora
tionē ꝑfatione ꝑmissa parat fratrū mentes di
cens. Sursum corda:vt dū respōdet ppls. ha
bemus ad dñm. admoneat nihil aliud q̄ deuꝫ
cogitare. Claudat ꝫ aduersariuꝫ pectus ⁊ soli
deo pateat:nec ad se hostē dei orōnis tp̄e veni
re patiat. hec ille. Licꝫ aūt q̄nq̄ nobis veniat
animi vagatio in orōne nō tñ ꝑpter hec debe
mus ab ea desistere:qr etiā scti viri tales vaga
tiones aliqñ patiunt. Vñ legitur ꝙ ꝑdicāte
de hoc sctō Bernardo vnus rusticus dixit: ꝙ
ipse diceret multas orōnes sine vagatiōe ani
mi. Tūc Ber. ait. Si potes dicere vnū pr̄ nr̄ si
ne aliq̄ vagatione animi volo tibi donare mu
lam meā. Incipiēte igit illo pr̄ noster cum nec
dū venisset ad medium venit sibi vna vagatio

animi. vñ dixit Bernardo. Nonne dabis mihi etiã sellã ei⁹? Et tũc Bernardus ait. Tu pdidisti malã: q2 non potuisti pficere Pater nr̃ sine animi vagatione. Cauere aũt debemus ne ex cã nr̃a iste vagatiões nobis i orõne adueniãt. Ubi supra φ hec est rõ quare non exaudit orõ nr̃a: q2 nõ attẽte oram⁹: sed vago aĩo. Debem⁹ ergo facere sicut faciebat ille cecus de q̃ scriptũ est Luc. xviij. c. φ dũ turbe increparẽt eũ vt taceret ipse multomagis clamabat. Super que ṽba dicit Greg. in homel. Quanto maiori tumultu cogitationũ carnaliũ premimur: tanto ardẽtius orationi insistere debemus. Z

s Erta τ vltima nequicia ẽ infidelitatis. Multi eñi petũt: sed nõ habent fidem φ debeãt obtinere: τ istoꝝ oratio nõ meret exaudiri. Ait eñi Seneca in li. tragediarũ in Hyppolito. c. vj. Qui timidus rogat docet negare. τ Ber. in quodã sermone. Indignus celesti bñdictione esse cõuincit qui deuz dubiũ querit affectu. τ Aug. lib. ij. questionuz euãgelioꝝ. q. j. inq̃t. Nemo credat accipere qđ se accepturuz esse desperat. Et facit ad pdicta qđ ait Sene. in quadã declamatione dicens. Nihil magis pdest egro q̃ cõfidere in eum a quo curari cupit. Qđ patuit p exẽplũ cuiusdã medici qui infirmũ patrẽ suũ curauit: τ postea nouercã suã adẽ infirmitate laborantẽ sanare nõ potuit: τ rationẽ assignauit: q2 ipsa nouerca nõ erat eiusdẽ affectionis et confidentie erga ipsam sicut pater eius. Debemus ergo seruare consiliũ imperatoris Justiniani in. l. j. C. de vete. iu. enu. dicẽtis. Oẽm spem nostram ad sola referre debemus summe puidẽtiam trinitatis: a qua mundi elemẽta processerunt: sine qua nõ est armis vel ingenio cõfidendũ. Itez consiliũ pphete dicẽtis ps. xxxvj. Spera in eo et ipse faciet: scilz illud qđ petis et desideras. Ꝓpropter dĩ Jaco. j. c. Si q̃s indiget sapientia postulet illam a deo: postulet autem in fide nihil hesitãs. Et dñs Matth. xxj. τ Marci xj. inquit. Quicquid orantes petitis credite: q2 accipietis et fiet vobis.

De tertio orationis impedimẽto qđ dicitur impatientie. A

t Ertiũ τ vltimũ principale impedimentũ ẽ impatiẽtie. Multi enim sunt q̃ faciũt sicut Leopardus cuius natura est φ si in vno saltu vel duob⁹ aut trib⁹ nõ accipit predã amplius nõ vult currere post eã. Sic faciũt quidam qui si nõ exaudiunt a deo vna oratione vel duabus cessant ptinus ab oratione τ efficiũtur impatiẽtes τ murmurãt de deo τ ad eũ amplius redire nolũt ipm esse durũ dicẽtes. Quib⁹ sonare dz vox euãgelica xp̃i di. Luc. xj. Quis vestrum habebit amicũ τ ibit ad illum media nocte di. Amice accõmoda mihi tres panes: q2 amicus me⁹ venit ad me τ nõ habeo qđ ponam ante illũ: τ ille deintus rñdens dicat. Noli mihi molestus esse iã clausum est ostiũ: τ pueri mei mecũ sunt in cubili nõ possum surgere τ dare tibi. Et ille si pseuerauerit pulsans dico vobis et si nõ dabit illi surgẽs eo φ amicus ei⁹ sit ppter importunitatẽ tñ ei⁹ surget τ dabit illi quotq̃t hz necessarios. Et iõ dico vobis. Petite τ accipietis: q̃rite τ inuenietis: pulsate τ aperiet vobis. Que ṽba Aug. in sermone de ṽbis dñi in mõte exponit: adducẽdo exẽplũ alicui⁹ hoĩs q̃ ad aliquẽ locũ pergere vellet: sed infirmos pedes hret τ viã nesciret τ loci illi⁹ ianua clausa esset. Nã oportet primo φ i pedib⁹ sanet: deinde φ via sibi demõstret ne p deuia erret: τ postmodũ φ ostiũ sibi aperit: al's nihil valeret nec ambulare potuisse: nec viã rectaz tenuisse: nec ad locũ puenisse. Pctõr ĝ q̃ p viã psentis exilij desiderat ad patriã puenire: q2 hz infirmos pedes aĩe per pctm̃. vñ ps. vj. in ei⁹ persona ait. Miserere mei de⁹ qm̃ infirm⁹ sum τc. Debet primo petere sanationẽ τ eã accipiet: et hoc est qđ ait saluator. Petite τ accipietis. Dicat ergo deo cũ ps. xl. Sana aĩam meam: q2 peccaui tibi. Scđo q2 pctõr ignorat viã q̃ ducat ad celũ: iuxta illud qđ de pctõribus inq̃t ps. cvj. Uiam ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt: iõ dz querere vie directionẽ τ eã inueniet: τ hoc est qđ subdit saluator. Querite τ inuenietis: hoc aũt facit gratia spũsscti. Uñ ps. cxlij. ait deo. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectaz. Tertio q2 porta paradisi ẽ pctõri clausa. iuxta illud Mat. xxv. Et clausa est ianua: iõ dz pulsare τ petere ei⁹ apertionẽ: τ sibi aperietur: et iõ subdit saluator. Pulsate τ aperiet vobis: et de deo eñi inq̃t ps. lxxvij. Januas celi aperuit τ Esa. xlv. ait ipse de⁹. Aperiã ante eũ ianuã: τ porta nõ claudet. Ꝓpropter idem saluator reprehẽdit negligẽtiã nõ petentiũ dicẽs Johan. xvj. Usq3 modo nõ petistis q̃cq̃ in noĩe meo petite τ accipietis: vt gaudiũ vestrũ sit plenũ. et iterũ ibidẽ ait. Amẽ amẽ dico vobis. Si q̃d petieritis patrẽ in noĩe meo dabit vobis. vbi dicit Aug. Nõ petit in noĩe saluatoris qđ petitur cõtra rationẽ salutis. Debemus ergo cõtinue saltem habitu deũ patrẽ deprecari: vt nobis vitã eternam tribuat amore filij sui: τ hoc deuote faciẽtes de nostra salute erim⁹ securi.

Si q̄s eñ i curia imperatoris haberet aliquē sapientē aduocatū: vel auxiliatoiē sollicitum: aut fratrē vterinū multū gauderet: ⁊ de impetrāda gratia ab impatore quasi securus esset. Ipse aūt dei filius in curia celesti apud imperatoiē eternū patrē suū: est noster aduocatus de q̄ d͛r.j.Joh.ij. Aduocatū habem⁹ apud patrē iesum xp̄m iustū. Itē ipse ascēdit in celum vt esset noster auxiliatoꝛ sollicitus. ⁊ iō Deut. xxxiij.d͛r. Ascēsoꝛ celi auxiliatoꝛ tuus. Item est nr̄ frater vterin⁹:q: carnē de nr̄a humana natura assumpsit. Un̄ dixit Magdalene Joh.xx. Uade ad fratres meos ⁊ dic eis. Ascēdo ad patrē meū ⁊ patrē vestrū: deū meū ⁊ deū vestruꝫ ⁊c. Quapropter Bern̄. inq̄t. Puto ꝙ me iam spernere nō poterit os ex ossibus meis et caro de carne mea. Debem⁹ itaq̄ꝫ quotidie petitiones ⁊ supplicationes nr̄as foꝛmare et eas aduocato nr̄o dare vt eas summo regi offerat. Un̄ Paul⁹ ad Phil.iiij.ait. Petitiones vestre innotescāt apud deū. Itē debem⁹ nūcios oiationū nostrarū ad auxiliatoiē nr̄m mittere vt adiutricē manū suā nobis poꝛrigat. ⁊ dicere ei cū ps̄. cxliij. Emitte manū tuā de alto: ⁊ libera me de aquis multis ⁊c. Insup eosdē nuncios debemus ad fratrē nostrū dirigere:vt post se nos trahat:⁊ vnusq̄sq̄ꝫ ei dicere illud Canti.j. Trahe me post te. Sed iste orationes debent fieri cū deuotione:q: Aug.sup illud Mat.xv. Populus hic labijs me honoiat ⁊c.ait. Sicut vox sine modulatione est quasi vox picarū: sic oratio sine deuotione est quasi mugit⁹ boum. Itē debēt fieri cū instātia. iuxta illud Apl̄i ad Rom̄.xij.oiationi instātes. Ille autē nō instat oiationi q̄ primo quidē incipit orare feruēter: deinde tepide et vltimo frigide orat:vt inquit Aug.sup ps̄. Et iō d͛r Eccl̄s.vij. Melioꝛ est finis oiationis q̄ꝫ principiū. Oratio eñ h̄ꝫ principiū:mediū:⁊ finē. Principiū aūt dꝫ fieri feruēter:mediū feruētius: et finis feruentissime. Sed multi faciūt cōtrariū ⁊ peruertūt ordinē. Nā cū magno feruoꝛe incipiūt orare sed tepide mediāt ⁊ finē frigide cōsumant. Tales aūt sunt siles chimere:cuius prima pars depingitur vt leo q̄ est animal calidū:media ṽo vt capra que est animal tēperatum:finis ṽo est serpēs qui est animal frigidū. Debet igit̄ ille qui vult aliq̄d a deo impetrare feruēter ⁊ nō frigide petere: ⁊ p̄ certo tenere poterit ꝙ quicq̄d bonum ⁊ salubꝛe petierit merebitur obtinere. Ipse eñ deus nos ad petenduꝫ inuitat: pauci aūt sunt qui inuitāt vt ab eis petatur:sed multi sunt qui fugiūt ne ab eis petatur, Itē multi sunt q̄ petita cōcedere recusant.vn̄ refert Seneca ꝙ paup̱ tynic⁹ ab Antigono rege petijt talentū. Cui r̄ndit rex plus esse q̄ꝫ tynic⁹ deberet petere. Tūc ille pauper petijt denariū. Cui ipse tyrānus r̄ndit: minus esse q̄ꝫ regē deceret dare:⁊ sic turpē viā excusandi inuenit cum potuisset dare denariū tanq̄ꝫ tynico:⁊ talentum tanq̄ꝫ rex. De⁹ aūt nō se excusat:sed oēs ad petendū inuitat. vn̄ Aug.ait. Nō tantū hoitaret vt peterem⁹ nisi dare vellet. Erubescat humana pigritia:plus ille vult dare q̄ꝫ nos accipere pl⁹ ille vult misereri q̄ꝫ nos a miseria liberari: dūmodo nos eū orādo seruem⁹ illud Joh.iiij. vbi ip̄e ait. Ueri adoratores adorabūt patrem in spū ⁊ veritate. ⁊ illud.j.ad Coꝛ.xiiij. Orabo spū orabo ⁊ mēte. Itē si studuerim⁹ ⁊ conabimur perseuerāter orare: q: p̱seuerātia cōtinua in quolibet ope arduo vtilis est ⁊ multū prodest. Iō ait Ouid.lib.ij.de pōto. Percussu crebro saxa cauātur aquis. ⁊ li.iiij.eiusdē operis. Gutta cauat lapidē nō vi sed sepe cadēdo. ⁊ in lib.de arte amādi. Quid magis est durū saxo: quid molli⁹ vnda. Dura tñ molli saxa cauātur aqua. et Job.xiiij. Lapides excauant aque:et alluuione paulatim terra consumit̄. Opoꝛtet ergo nos esse feruētes in orationib⁹ ⁊ non pigros ⁊ negligētes. Ait eñ Ouid. viij. Meta. Ignauis precib⁹ foꝛtuna repugnat. Et q̄ꝫuis nō ita cito habeamus qd̄ petim⁹ non p̱pterea debemus diffidere sed sperare debem⁹ ꝙ finaliter exaudiemur si p̱seuerauim⁹. Ait eñ saluatoꝛ nr̄ Luc.xj. Quis aūt ex vobis patrem petit panē nunq̄d lapidē dabit illi? Aut piscē nunquid p̱ pisce serpentē dabit illi? Aut si petierit ouum nunquid poꝛriget ei scoꝛpionē. Si ergo vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris quāto magis pater vester celestis de celo dabit spiritū bonū petētibus se. Perseuerate ergo in oratione. Ait eñ Alexā. de ales. vbi s̄. ⁊ Bona.in.iij.di.iiij. ⁊ Rich. ibidē. ar.iij.q.j. ⁊ in.iiij.distin.xv.ar.iiij.q. vij. ⁊ Tho.ij.ij.q. lxxxiij. arti.xvj. ꝙ q̄n oratio habet has quatuoꝛ conditiones.s.ꝙ fiat pro se: ⁊ de necessarijs ad salutē ac deuote ⁊ perseueranter: talis oratio exaudit̄ a dn̄o. B

e Et si q̄rat̄: quare de⁹ nō subito cōcedit qd̄ petit̄: R̄ndet btūs Tho. vbi. s̄. ꝙ multis r̄onib⁹ hoc agit. Pri̊o vt crescat i nobis desideriū talis rei. vn̄ Augu.inq̄t. Seruat tibi de⁹ qd̄ nō cito vult dare vt tu discas desiderare. q: iuxta Greg. in quadā homel. Desideria dilatiōe crescūt. Iō inquit Ouid. in ep̄lis. Nitimur in vetitū semper cupimusq̄ꝫ negata.

Scdo vt melius custodiat donatū ꝛ charis us habeat. Ait eñ Prosper in li. epigrāmatuꝫ epigrāmate. lxvj. Oratio est fruct⁹ quē spes ꝑ ductio edit. ꝛ Cassiod. li. ix. eplarū: epla. xliiij. inqt. Habet hoc humana cōditio vt celeriter adepta fastidio sint: dū oē ꝑciosum vilescit ob latū: dulcius aūt accipit qḋ sub aliqua dilatio ne pstat. Qñ ergo de aliqd raro cōcedit illud hoibus gratius esse solet. iuxta illud Senece ad Lucil. Qḋ gratū vis hře raro effice. Oē eñ rarū charū vt dr in aut. de consuli. §. j. col. iiij. vbi etiam dicitur: ꝙ ea que raro cōtingunt mi racula sunt. Facit. C. de legi. here. l. si maior. Ideo versificator fabularū Esopi: fabula. xxij. inqt. Oē boni preciuꝫ nimio vilescit in vsu. Et qḋ est rarum charius esse solet. qḋ etiaꝫ habet in. c. legimus. §. sed dices. xciij. di. vbi dicitur ꝙ omne rarum est preciosum. ꝛ in. c. in sancta. ij. q. vij. dicitur. Rarū est omne qḋ magnum est.

Tertio differt deus ꝑpter rōnem quam po nit Aug. super Iob. di. Quedam nō negantur sed vt cōgruo tpe dent differunt. Qḋ aūt dif fert nō aufert. ff. de arbi. l. q̄uis. ꝛ de iudi. l. de stitisse. ꝛ insti. de fin. re. per fideicom. re. §. qḋ si dns. Ideo dicit Chrys. super Mat. reprehen dendo negligentes ad orationē. Petentis ne gligentia reprehendit vbi de dantis misericor dia non dubitatur. Credite ergo firmiter ꝙ si pseuerauerim⁹ in orone ipetrabim⁹ qḋ petim⁹ qñ nobis melius erit vtile. De⁹ eñ differt ple rūqꝫ ꝑpter maiorē vtilitatē nostrā vt cōgruio ri cōcedat tpe. Iccirco inqt Hierony. sup Aba cuc. Sicut si egrotos ꝛ estuans febrib⁹ aquā frigidā postulet ꝛ dicat ad medicum. Uim pa tior: crucior: morior: exanimor: vsqꝫquo medice cla mabo ꝛ nō exaudies? Respōdebit sapientissi mus ꝛ clementissimus medicus. Scio quo tē pore debeā dare qḋ postulas nō misereor mō: qr misericordia ista crudelitas est: ꝛ voluntas tua cōtra te petit. Ita ꝛ deus noster sciens de mentie sue pōdera atqꝫ mēsuras interdū non exaudiet clamātem vt eū ꝑbet ꝛ magis ꝑuo cet ad rogādū: ꝛ quasi igne excoctū iustiorem ꝛ puriorē faciat. Ad hoc aūt vt nr̄a exaudiat ora tio non est necessaria multitudo verboꝝ: qr vt inqt Hiero. ad Philippen. Multitudine vbo rū non flectit deus. Iō saluator nr̄ Mat. vj. c. orantes monuit nō debere multū loqui. Isid. qꝫ in li. iij. de sum. bo. c. vij. inqt. Neqꝫ eñ cōci liat deū multiplex orātis sermo: sed pura sincer raqꝫ mētis intētio. hec ille. Sed si vis pple mi orato exaudiri cū humilitate maxima ꝛ reueren tia deuꝫ deprecare, scriptum est eñ Eccl. xxxv.

Oratio humiliantis se nubes penetrabit: ꝛ nō discedet donec altissim⁹ aspiciat. ꝛ Judith. ix. Humiliū ꝛ māsuetoꝝ semp tibi placuit depre catio. ꝛ ps. cj. dicit Dauid. Respexit in orōneꝫ humiliū: ꝛ nō spreuit precē eoꝝ. Quā humilita tem cōcedat vobis deus: vt per illam in hoc se culo ab eo impetretis gratiā ꝛ in futuro eter nam gloriam. Amen.

Feria qnta post primā dñicā in quadrage sima de fidei diffinitione: declaratione: atqꝫ im peditione. Sermo decimustertius. C

Mulier magna

est fides tua: fiat tibi sicut vis. Mat. xv. Querunt sacri doctores verum fides reperi ri possit maior in vno ꝙ̄ in alio? Et respondet ẜm Tho. ij. ij. q. v. ar. iiij. ꝙ sic. vnde inqt Fran. de may. super missus est. ꝛ sanctus Bon. in. iij. dis. xxv. ar. ij. q. j. ij. ꝛ. iij. ꝙ maior fuit ꝛ est fides fideliū noui testamenti ꝙ̄ veteris. Fundamentum au tem huius veritatis ꝙ fides maior sit in vno ꝙ̄ in alio ponit philosophus in. v. Ethi. dicēs. Ubicūqꝫ est reperire magnum ꝛ paruuꝫ ibi re peritur etiam magis ꝛ minus ꝛ equale: sed in fide inuenitur magnum ꝛ paruum: ergo patet propositum. De fide etenim parua reprehēdit christus discipulos Mat. viij. di. Quid timidi estis modice fidei. ꝛ. xvj. eiusdem euangelij. c. adhuc eos redarguit di. Quid cogitatis inter vos modice fidei. ꝛ. xiiij. c. iterū reprehēdit Pe trum inquiens. Modice fidei quare dubitasti de magna aūt fide laudabat dns Centurionē Mat. viij. di. Amen dico vobis nō inueni tan tam fidem in israel. De hac etiā ampla fide cō mendauit idē saluator nr̄ chananeā mulierem de qua legitur in euangelio hodierno ꝙ cū ro gasset dñm ꝑ liberatione filie sue demoniace ꝛ bis ab eo habuisset repulsum illa non cessauit eū rogare illū veraciter credēs posse saluare fi liam suā. Ad quā cōuersus misericors dns ait. O mulier ꝛc. Debemus ergo ꝛ nos esse magni in fide ꝛ non parui. Et ideo nobis oibus dicit ij. Mach. j. Deus det vobis cordibus vt cola tis eum ꝛ faciatis eius volūtatē corde magno ꝛ aīo volenti. Et hanc eandem fidem altaꝫ ha buit Aug. qui in li. questionum noui ꝛ veteris testamenti inquit. Deus est hoc ꝙ nulla attin git cogitatio: plus eñ ꝙ̄ est quicquid dici vel cogitari potest. ꝛ in libro de vero cultu idē ait. Si queras quid sit deus? Deus est quoddam bonum increatum omnem intellectū excedēs.

Quid est de⁹: Deus est q̄dā possessio sctōꝝ īterminata ꝛ infinita. Quid est deus: Deꝫ est qͦdā bonum cui cōparata oīa alia bona mala sunt. Quid est deus: Deus est q̄dā dulcedo ꝛ charitas infinita. Quid est deus: De⁹ est qͦdā summū bonū in se cōtinēs oē bonū extra qͦ nullū est bonū. Quid est deus: Deus est qͦdā bonuꝫ infinitū satiās ꝛ replēs oēm rōnalē appetituꝫ. Quid est deus: De⁹ est qͦdā bonū de quo plene loq̄ nulla lingua pōt ꝛ nullus intellect⁹ capere. Et ideo Dauid hoc cōsiderās dicebat ps̄. xlj. Queadmodū desiderat ceru⁹ ad fontes aq̄rū: ita desiderat aīa mea ad te de⁹. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū: qn̄ veniaꝫ ꝛ apparebo an̄ faciē dei. Anselm⁹ q̄ꝫ in eadē fide fundatus in li. Monologiō ait deo. Credim⁹ te esse qͦdā summū bonū quo nihil mai⁹ cogitari pōt. De hac igit̄ magna fide tractaturi tres subtiles cōsiderationes faciemus. Prima dicet̄ diffinitionis. Scd̄a obligationis. Tertia ꝛ vltima appellabitur impeditionis.

De diffinitione fidei. D

q Uoad primā nr̄i sermōis partē q̄ dr̄ diffinitiōis: q: vt dicit phs. j. li. Elē. q̄ vtutes vocabuloꝝ ignorāt de facili decipiunt̄. ꝛ vt inq̄t Isido. in lib. Etym̄. Nisi nomen rei scieris cognitio rerū perit: ppter qͦ inq̄t iuriscōsultus in. l. j. ī pͥn. ff. de iusti. ꝛ iur. Iuri operā daturū pri⁹ nosce opꝫ vn̄ nomē iuris descēdat. ꝛ in. l. j. ff. si cer. peta. etiā dicit. Bn̄ est priusq̄ꝫ ad vboꝝ interp̄tationē pueniam⁹ pauca de ipsius significatione tituli referamus. Iccirco est primo sciēdum s̄m Host. in sum. ꝛ Alexā. de al. in. iij. parte sum. in tract. de fide. ꝛ scm̄ Boh. in. iij. di. xxiij. ī q̄stionib⁹ circa lr̄am: ꝙ fides duodecim modis accipit̄. Primo mō p sacro baptismali, vt in. c. de iudeis. xlv. di. ꝛ ex̄ de bap. c. debitū. Scd̄o mō p castitate cōiugalis thori. xxvij. q. ij. c. oē. itaq̄ꝫ. Tertio mō p securitate cōuentionali q̄ etiā infideli seruāda est. xxiij. q. j. c. noli. Quarto mō p ꝯscia. ex̄ de p̄scrip. c. qm̄ oē. vbi dr̄ ꝙ oē qͦ nō est ex fide. i. ex ꝯscia pctm̄ est ꝛ ita exponit glo. ibi. Et ibidē ponit̄ in. c. lr̄as. de restitu. spo. vbi post illa verba oē ꝛc. subdit̄. Et q̄cq̄d fit ꝯ ꝯsciam edificat ad gehēnā. Et in. §. ex his. el. ij. xxviij. q. j. sic dr̄. Illud vbo aplī. Oē qͦ nō est ex fide pctm̄ est: nō ita intelligēdū est vt q̄cq̄d ab infidelibus fit credat̄ esse pctm̄: sed ꝙ oē qͦ ꝯ ꝯsciam fit edificat ad gehēnā. ꝛ in. §. ꝛ si fides. de peni. dist. iij. exponit̄. oē qͦ nō est ex fide pctm̄ est. i. oē qͦ fit ꝯ ꝯsciam pctm̄ est. Dest ergo fides cū nō subest ꝯscia, hec ibi. Quarto mō accipit̄ p credulitate: q: credim⁹ qͦ nō videmus: fides em̄ est de re nō visa. de peni. di. iiij. c. in domo. ꝛ ita exponit̄ illud Catonis. Rara fides: ideo q: multi multa loquunt̄. Et illō montanarij in luna celeri. Multis fidē pauca adimūt mēdacia: ꝛ illud Ouidij in. iij. de tristibus. Tarda venit dictis difficilisq̄ꝫ fides. Sexto mō p legalitate q̄ dolo est ꝯria. ex̄ de depo. c. bona fides. ꝛ de ista fide pōt exponi illud Lucani. in. j. Nulla fides regni socijs oīsq̄ꝫ ptās impatiēs cōsortis erit. Et illud Iuue. li. j. satyra. iij. Quantū quisq̄ꝫ sua numoꝝ seruat in archa tantū hꝫ ꝛ fidei. Septimo mō accipit̄ pro iusta spōsione siue pmissione. Insti. de rerum diui. §. vendite. ꝛ de ista etiam dicit apls. ij. ad Tim̄. v. Primā fidē irritā fecerūt. ꝛ Rich. in li. de nuptijs. c. xxxviij. de ipsa ait. Quis bonus absq̄ꝫ fide. Esopus q̄ꝫ fabula. xxxj. dicit. Expedit infido nō irritare fidem. ꝛ Ouid. in. iiij. de pōto. Quis labor est purā nō temerare fidem.

Octauo mō p simplicitate ꝛ innocētia ac bonitate. Et hoc mō accepit Luca. di. lib. x. Nulla fides pietasq̄ꝫ viris qui castra sequunt̄ ꝛc. In cōi etiā sermone dr̄. Est hō bone fidei. i. nō duplex: nō maliciosus: sed innocēs ꝛ bonus. ꝛ ita accipit̄ in. c. innocēs. xxij. q. iiij. Et de hac etiā fide exponit̄ illud Hiere. vij. Perijt fides ꝛ sancti de terra. Nono accipitur p pbabili ignorantia. ff. de acqui. re. do. l. que bona fide. Decimo pro equitate actionum. ex̄ de excep. c. cum venerabilis. Undecimo pro virtute theologica: de qua ait Paulus ad Heb. xj. Sine fide impossibile est placere deo. Duodecimo ꝛ vltimo pro obiecto fidei: s̄m ꝙ dicit̄ in symbolo Athanasij: Hec est fides catholica ꝛc. Et isto mō dicitur fides articuloꝝ. xxiij. q. j. c. hec est fides. De q̄bus duobus vltimis modis tractare impresentiarum volentes: q: vt ait Tullius in. j. de offi. ꝛ Plato in thimeo. ac Arist. in. j. poster. Ad tradendā ꝛ habendam intelligentiam ac cognitionem alicuius rei oportet primo p̄mittere ꝛ p̄cognoscere q̄d sit illud de quo est tractandum. Ideo est notandum ꝙ fides diuersimode diffinitur seu describitur a doctoribus. Quia vnius rei est tm̄ vna diffinitio s̄m phm vj. Topi. qͦ intelligitur respectu eiusdem. Nā s̄m diuersas causas ꝛ respectus pōt idē diuersimode diffiniri. vt patet in. ij. de aīa. vbi Phs diuersimode diffinit animam s̄m diuersas causas. Unde dicit idem phs in. viij. Meta. ꝙ diffinitiones quedam sunt per materiam: ꝛ quedam per formam: quedam vo per vtrūq̄ꝫ. ꝛ ille tm̄ sunt perfecte.

b Jmissis autē diuersis diffinitionibus seu descriptionibus fidei maxime illa quam ponit Aug. sup Job. ser. xxxiij. dicens: q fides est virtus qua creduntur que non videntur solum me extendam in illa pfecta diffinitione omnes alias cōprehendente quā Paulus apls posuit ad Heb. xj. di. Fides est sperandarum substantia rerum argumētū nō apparentium. Sed forte dicet aliquis. Hec est valde difficilis diffinitio et multum subtilis: nimia aūt subtilitas est vitanda. l. sancimus. C. ad trebel. l. sicut. §. si debitori. ff. quibus mo. pig. vel hypo. solui. et. l. fi. C. de iure do. Jtē nimia obscuritas est tollenda. l. fi. §. sed cum antiquitas. C. de cura. furio. Unde dicit Arist. vj. Ethi. Oportet diffinientem et demonstrantem planissima interpretatione vti et non obscura. Et ideo hanc diffinitionem vobis clarissime declarabo. Fides enim debet declarari vbis simplicibus et claris nō obscuris. vt inquit glo. in c. j. de sum. tri. et fi. ca. et de hoc est tex. in. c. Qui epis. xxiij. di. et in. c. quādo. xxiiij. di. Similiter lex debet dari vbis claris et nō obscuris. c. erit aūt lex. iiij. di. Unde dicitur q quando reperitur scriptura obscura debet haberi p nō scripta. ff. de his que p nō scri. ha. l. ij. Alibi dicitur q pbationes debent esse luce clariores. C. de pro ba. l. fi. Pro huius diffinitiōis declaratiōe sciendum q inquit Alexan. de ales in. iij. parte sum me. in trac. de fide. et sanctus Bona. in. iij. dist. xxiij. ar. ij. q. v. et Rich. ea. di. ar. iiij. q. j. et beat Tho. ij. ij. q. viij. ar. j. q quādo dicitur q fides est substantia: nō significatur q sit in predicamento substantie: qr est in predicamēto qualitatis hm pħm in li. predicamentorum. sed ideo dicitur esse substantia pro eo q sicut substātia est subiectum omnium accidentiū et causa existentie eorum sine qua accidens esse non pōt p naturam: vt inquit Arist. j. de gene. di. Accidēs nullū erit substantia nō existente. et in. j. Phys. etiam dicit. Accidens nullus potest intelligi si ne substantia. et in. vij. Meta. Accidentia non stant sine subiecto: nec sunt entia nisi qr entis. et in predicamentis etiam inquit. Impossibile est aliquod accidens esse vnq sine subiecto in quo est vel a quo. Et eadem sententia habetur ab eodem pħo. ij. de genera. vj. Topi. et. ij. Meta. Jta a simili fides est totius edificij spiritualis fundamentum et dispositio. Oēs enim virtutes pcedunt ab ea: vt inquit Alexā. de ales. vbi. s. in trac. de fide informi. q. j. Homo enim ideo sperat habere beatitudinem: qr credit eam dari virtuose viuētibus. Jtē diligit deū qr credit q sit summe bonus et timet eū: timet deū et peccatis abstinet: et de preteritis penitet: qr credit eū esse iustum et in futuro iudicio peccata puniturum. Recte ergo fides dicitur esse substantia omnium virtutum: virtutes enim omnes habent suum principium sicut et cetere res: qr in omni genere causarum est deueniendum ad aliquod primum in illo genere: a quo oīa illius generis descendunt: vt inquit Aristo. ij. Meta. Cum ergo fides sit primus generatiuū omnium virtutū: vt inquit Alex. de ales vbi. s. merito appellatur substantia: qr sicut substantia dicitur esse primum ens a quo omnia alia dependent: vt dicit pħs. iiij. Meta. et. vij. Meta. idem pħs inquit vna cum cōmentatore super. ij. de anima. q substātia prior est omni accidente: cognitione: diffinitione: et tempore: ita fides est prima que debet esse in anima. ad hoc vt cetere virtutes superedificare valeant. Remota enim substantia fidei necesse est omnes alias virtutes superedificatas amoueri. Nam in quolibet genere qui nō habet priora nō potest bene habere posteriora: vt inquit Phs in j. priorum. Et ideo nō est possibile aliquem seruare diuina precepta nisi fidem habuerit. et hoc est qd inquit Eccl'icus. xxxij. c. di. Jn oi opere tuo habeto fidem: hec est enim cōseruatio mādatorum. vbi glo. inquit. Nisi diuinam fidem in te habueris precepta diuina vsq in finem nunq seruabis. Jdeo inquit Aug. in li. de fide ad Petrum. Fides est bonorum omnium fundamentum: sine qua nullus poterit vnq ad filiorum dei numerum peruenire. Et Paulus. j. ad Cor. iij. c. ait. Ut sapiēs architectus fundamentum posui. s. fidem. et paulopost ait. Fundamētum aliud nemo pōt ponere preter id qd positum est. Super que verba dicit Greg. et ponitur. j. q. j. c. cum paulus. Ubi nō est fidei fundamentum nullum pōt esse boni operis superedificium. Chrys. quoq super Matth. inquit. Fides est christiane religionis cunctarumq virtutum primum et stabilissimum fundamentū. Augu. etiam in lib. de verbis dñi ait. Fides est substantia totius boni spiritualis sine qua nihil est qd bonum sit. et super Job. idem inquit Quicquid gratie: quicquid meriti: qcquid virtutis: quicquid beatitudinis anima susceptura est totum ex fidei substantia fundamētoq pcedit. Dionysius insuper in sententijs suis dicit. Fides est manens credentium fundamētū atq substantia collocans eos in virtute. Ex qbus oībus patet particula prima diffinitionis fidei qua apls inquit. Q fides est sperandarū

substantia rerum. E

Ecundo dicit Paulus in p̄dicta diffi= s nitione q̄ fides est argumentū. vñ sci endum est s̄m Boñ. et Tho. vbi. s. q̄ ar gumentū dupliciter accipitur. Proprie et trāsumptiue. Argumentū proprie sic diffinitur a Boetio in. j. Topi. et a Petro hyspano in sua dialectica. et a Johāne versoris doctore parisiē si in cōmēto dialectice. Argumentum est ratio dei dubie faciens fidem. i. medium p̄bans cōclusionem. vnde dicitur argumentum quasi arguens mentem ad credendam cōclusionem: et hoc modo fides nō dicitur argumentum. Alio mō dicit argumētum trāsumptiue: quicq̄d illud sit q̄d mentem arguit et illuminat ad vidēdum aliquid occultum. Et hoc modo fides d̄r argumentū nō apparentiū. Sicut eñ p̄misse in syllogismo gignūt noticiā cōclusionis s̄m p̄hm. j. poste. Ex cognitis illis nihil dubitatur de conclusione. Ita fides dei facit intellectum assentire prime veritati et articulis fidei. Unde dicit Alexā. de ales in. iij. parte sum. in trac. de fide informi. q̄ cum deus habitum fidei inspirat: sic mens nr̄a cogit credere oībus articulis sicut primis principijs. Unde sicut quis cōtra cōscientiam negaret illud: de quolibet dicitur esse vel non esse: et de nullo ambo simul: vel illud: omne totū est maius sua parte: q: vt dicitur. j. Topi. Unūquodq̄ primoꝝ principioꝝ est simpliciter sibi fides: ita cōtra cōscientiam quis negaret articulū fidei. Unde btūs Ignatius cū cogeret ab infidelibus vt xp̄m negaret: respōdit se nō posse: q: nomē eius habebat scriptum in corde. Quapropter ad p̄bandū qualē impressionē faciebat fides in mēte: post mortē eius inuētū est xp̄i nomē scriptū litteris aureis in corde eius. hec ille. Hic aūt ille Ignatius scripsit litteras virgini Marie. et btā virgo rescripsit ei. Et dū esset ep̄s in antiochia Romā p̄ductus cōpellabat a traiano imperatore horribilissimis tormētis ad negādū fidē. Ipse v̄o recusans respōdebat: vt ē dictum est. Quapropter volens imperator videre vtrū verū dixisset: post mortē eius fecit aperiri corpus suum: et inuenit vt predictū est in eo scriptū mellifluū nomē Iesus. Et vt legitur in legēda eius: cū in diuersis partibus cor scinderet in qualibet parte inueniebatur scriptum dictū nomē. Ex quibus p̄z q̄ nō immerito fides d̄r argumētū: q: arguit et illuminat mētes nostras ad credēdum inuisibilia et nō apparētia. Unde dicit Augu. super Johā. ser. xxiiij. Fides est virtus qua credunt que nō vident. Dicit etiā argumentū quasi arguēs mentem infideliū qui nō habēt eam. Quapropter semper sunt tristes et melancholici. Quia vt inquit Alexan. de ales. vbi. s. habent conscientiam cauteriatā. Unde Augu. li. solilo. ait. Iussisti domine et ita est: vt omnis animus inordinatus sit pena sibiipsi. et Esa. lix. dicitur. Cor impij quasi mare feruens q̄d quiescere non potest. F

Ertio dicit Paulus q̄ fides est de nō t apparētibus: q: si de articulis fidei haberemus clarā visionem nō haberem fidei meritū. Dicit eñ Greg. in homel. paschali. Fides nō habet meritū vbi humana ratio prebet experimentum. Si enim articuli fidei possent per syllogismum demōstratiuum p̄bari: tūc de eis nō esset fides sed scientia. Scire eñ est rem per causam cognoscere: et q̄m ita est et nō cōtingit aliter se habere: vt inquit Arist. j. poste. vbi etiam dicit: q̄ sciētia est habitus cōclusionis demōstrante. et in. vj. Ethi. etiā ait. Scientia est habitus demōstratiuus alicuius rei: qui ex necessarijs necessaria cōcludit. Fides ergo est de inuisibilibus et nō apparentibus. Unde Aug. j li. de vidēdo deo dicit. Presentia videntur: creduntur absentia. et Greg. in homel. paschali ait. Que videntur fidem nō habent: sed agnitionem. Sed cōtra Joh. xx. c. vbi dicit dominus. Quia vidisti me Thoma credidisti. Respōdeo s̄m Augu. et Grego. super predictis verbis. et Rich. in. iij. distin. xxiij. ar. x. q. iiij. et sanctum Bona. ibidē. ar. j. q. j. q̄ Thomas vnū vidit et aliud credidit: vidit enim solam humanitatem christi: et eius credidit diuinitatem dicens. Dñs meus et deus meus. Stat ergo firma sententia Pauli q̄ fides est de nō apparētibus. Et licz de articulis fidei nō habeatur sciētia demōstratiua: habētur tamen vera certitudo per fidem nō minor qualibet demonstratione sciētiali quoad credulitatē in his in quibus est vera fides. Et de hoc est exemplum q̄d legitur in hystoria Cōstantini imperatoris: videlz q̄ tempore ipsius quidam magnus p̄hs redarguens ipsum imperatorē p̄ eo q̄ se christianum fecerat dixit se velle disputare cū Alexādro Cōstātinopolitano episcopo viro vtiq̄ perfecto et sancto: sciētia tamen ignaro: asserens p̄ eum conuinceret pro eo q̄ sciētia sua erat sciētia vera et certa: fides v̄o christianorum erat per omnia incerta et bestialis. Quo audito imperator fecit predictum episcopum aduocari: qui cōfidens in domino venit. Philosophus aūt interim se preparauit ad bellū iaculis acutis scientiarum suarum. Mox aūt

cum vellet incipere disputare Alexāder eps̄ dixit sibi. Scito pbe q vn⁹ articulus fidei est necessario certior in intellectu humano qualibet sciētia naturali. Qd cū pbs negaret dixit Alexander. Precipio tibi in v̄tute nois iesu vt credas q̄ dico ꝛ taceas. Cui cū pbs nō acq̄esceret sed vellet loqui statim os ei⁹ retro collum versum est: nec vlteri⁹ loqui valebat. Ex hoc ergo exēplo pꝫ q fides nr̄a est optimū argumentū: melius q argumēta Aristotelica ad dandā nobis cognitionē de inuisibilib⁹. Et iō dicit Richar. de scō victo. in lib. de trini. Utimur in attestatione credēdoꝝ signis pro argumētis: ꝓdigiis ꝓ experimētis. Et oia supradicta confirmat glo. sup eplam Pauli ad Gal. dicētes. Fides argumentū est non apparentiū: qm̄ est firma inuisibilium certitudo. Ex quibus patet q subtiliter et eleganter diffinierit Paulus fidem vbi.ś. dicēs. Fides est sperādarū substantia rerū argumentū nō apparentium.

De declaratione articuloꝝ fidei. B

Ecūda pars nostri sermonis d̄r de
8 clarationis.s. articuloꝝ fidei. Sed
ꝓ maiori oim intelligētia sciēdum
q ẜm sniam Alex. de ales in.iij. parte sum. in tractatu de fide informi.q.j. ꝛ sanctuꝫ Bona. in.iij. di.xxv. ar.j.q.j. ꝛ Richar. in ea. di. ar.ij.q.j. duodecim apostoli volētes post ascēsionem dn̄i et receptionē spūssancti per diuersas mūdi partes ad predicandū xp̄i fidem pro facilci prius cō posuerunt symbolū fidei: i. dest credo paruū: in quo posuerunt articulos fidei qui sunt duodecim ꝓ eo q quilibet apostoloꝝ vnū posuit. Et credendū est q beata virgo Maria erat presens ꝛ residebat in medio eoꝝ tanq̄ ipsorum magistra. Articulus autem ẜm Alexan. de ales vbi.ś. diffinitur a Richar. de sancto victo. sic. Articulus est indiuisibilis veritas de deo artans nos ad credendum. Unde dicitur articulus ab artando. Isti autē duodecim articuli figurati sunt ẜm Alexan. vbi.ś. in duodecim lapidib⁹ fundamēti muri ciuitatis Hierusalē. Apoca.xxj. Qr isti duodecim articuli sunt fundamēta ecclesie dei. Itē ẜm eundem Alexā. sunt figurati in mysterio duodecim stellarū que erant in corona mulieris. Apoca.xij. Mulier enī significat ecclesiā: corona fidem: duodecim stelle: duodecim articulos ab aplis radicatos. Figurati etiam fuerūt Josue. iiij. vbi dicit: q duodecim viri perfecti portauerūt de medio Jordanis alueo duodecim lapides ꝛ posuerūt in loco vbi camestrati sunt. Per duodecī pācꝫ viros de singulis trib⁹: ꝑfigurabant duodecim apl̄i. Per duodecī v̄o lapides duodecim articuli ꝑtes symboli q̄ sunt firmi ꝛ immutabiles. Ex medio aūt Jordanis alueo accepti sunt. i. ex sacre scripture testimonio: vt infra patebit. Dicūt aūt ꝑdicti theologi q lꝫ respectu aploꝝ cōponentiū: articuli fidei dicantur solū duodecim: tn̄ respectu rerū in eis comprehēsarum possunt in quattuordecim distingui: qi cōprehendūt in se quattuordecim veritates q̄ possunt sic declarari ẜm ꝑdictos theologos. Ois enī fidei nostre veritas aut est de deo ratione proprie nature in se. Aut est de deo rōne humane nature sibi vnite. Si primo mō: aut illa v̄itas exprimit vnitatē essentie: et sic est iste articulus Credo in deū. cuius sensus est talis formādo explicitā enūciationem.s. credo q de⁹ est vnus. Aut respicit personā patris ꝛ sic est alius articulus.s. Credo in patrē omnipotentē. Et si ex hoc formet enūciatio erit iste sensus. De⁹ est pater oipotēs. Aut respicit personā filij: ꝛ sic est alius articulus.s. Credo in iesum xp̄m filiū eius vnicū dn̄m nostrū. Aut respiciat personā spūssancti: ꝛ sic est iste articulus Credo in spiritusanctū. Aut respicit operationem dei p quā res ꝓducit in esse nature: et sic est iste articulus. Credo in creatorē celi ꝛ terre Aut respicit operationē per quā deus dat nobis esse gratie: ꝛ sic est iste articul⁹. Credo sanctam ecclesiā catholicā: sanctoꝝ cōmunionem remissionē peccatoꝝ. Aut respicit operationē dei per quam dat nobis esse glorie: ꝛ sic est iste articulus. Credo carnis resurrectionem: ꝛ vitā eternam. Amē. Ex quo potest formari hec enūciatio. Deus resuscitabit carnem nostraꝫ ꝛ dabit nobis vitam eternā. Ergo a contrario sensu bene concluditur q dabit malis mortē eternam. Si autē secūdo modo talis veritas que est articulus sit de deo ratione humane nature sibi vnite: sic etiam sunt septem alij articuli. Primus quoꝝ respiciat christi cōceptionem: ꝛ tangitur: cum dicitur. Qui cōceptus est de spiritusancto. Secundus ei⁹ de virgine natiuitatem: qui tāgitur: cū dicitur. Natus ex Maria virgine. Tertio eius passionem: cum dicitur. Passus sub Pontio pylato: crucifix⁹ mortuus ꝛ sepultus. Quartus descensum eius ad inferna: cū dicit. Descēdit ad inferos. Quintus resurrectionē tertia die factā: cum d̄r. Tertia die resurrexit a mortuis. Sextus ad celum ascēsionem: cū dicitur. Ascēdit ad celū: sedet ad dexteram dei patris omnipotētis. Septimus v̄o aduentum christi ad iudicium: cum dicitur. Qui venturus est iudicare viuos ꝛ mortuos. Et sic

patet q quantū ad veritates in se cōtentas sym bolum fidei hz quattuordecim articulos. Sed duodecim dicunt per respectum ad duodecim aplos. Et iste numer⁹ duodenari⁹ q̄ constat ex numero ternario q̄ttuor vicib⁹ cumulato signi ficat fidē trinitatis in doctrina q̄ttuor euāge liorum. Jō autē hec collectio τ cōpositio duode cim articulorum appellata est symbolū fm Alex. de ales vbi.s. Qr in phia symbolū dr̄ cōueniē tia.iuxta illud Aristo.in.ij.de generatione. In habētib⁹ symbolū facilior est trāsit⁹. Hec autē collectio facta est vt oēs nationes in vnā reli gionē τ fidē cōuenirēt. Alia etiā rōne appella ta est symbolū:a syn qd̄ est con:et belle qd̄ idē est qd̄ snia: quasi multorum aplorum insimul snia. Oēs em̄ hos articulos approbauerūt τ in eā dem sniam cōuenerūt. Uel idē dr̄ symbolū:qr v̄ba ei⁹ ex diuersis sacre scripture sentētijs col lecta sunt. Ait em̄ Aug.in li. de symbolo. Ista v̄ba p diuersas scripturas sparsa sunt: sed tñ collecta τ ad vnū redacta ne tardorum hominum laboraret memoria.hec ille. Sed dicet qs. Fac me cognoscere que dicis et quo in loco singule articulorum partes in sacra scriptura collecte sunt. Audi articulū primū qui fuit Petri di cētis: Credo. Et hoc habet Eccl.ij.vbi dr̄. Qui timetis dñm credite illi. In deū. Deut.vj. Au di israel. Dñs deus noster deus vnus est. Pa trem. Hiere.iij. Patrem vocabis me τ post me ingredi nō cessabis. Omnipotentem. Gen.vij. Ego dñs oipotens ambula corā me τ esto per fectus. Creatorem celi τ terre. Gen.j. In princi pio creauit de⁹ celū τ terrā. Scd̄s articulus fuit Andree qui dixit. Et in iesum.qd̄ habetur Abachuc.iij.c. vbi dixit pp̄heta. Ego autē in dño gaudebo τ exultabo in deo iesu meo. Chri stum. Abachuc vlti. Egressus est in salutē po puli tui in salutē cū xp̄o tuo. Filiū eius vnicū. ps.ij.dicit xp̄s. Dñs dixit ad me filius me⁹ es tu:ego hodie genui te.τ ps.lxxxviij. Ipse inuo cabit me pater me⁹ es tu. Et ego primogenitū ponā illū excelsum pre regibus terre. Dñm nos trum.ps.xxiij. Dñi est terra et plenitudo eius orbis terrarū: et vniuersi qui habitāt in eo. Et ps.ij.dixit deus pater filio quē volebat mitte re ad incarnandum. Postula a me τ dabo tibi gētes hereditatē tuā:τ possessionē tuā termi nos terre. Reges eos in virga ferrea. Tertiū articulū posuit Johānes dicēs. Qui cōceptus est de spiritusancto. Et hoc habetur Esa.lxiij. vbi dr̄. Spiritussanctus ductor eius fuit. Na tus ex Maria v̄gine. Esa.vij. Ecce virgo conci piet et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel.qd̄ interptatur nobiscū de⁹. Quar tus articulus fuit Jacobi maioris dicentis. Passus sub Pōtio pylato. Et hoc habet Esa. l.vbi inq̄t xp̄s. Corpus meū dedi percutienti bus τ genas meas vellētibus: faciē meam nō auerti ab increpātibus τ cōspuentibus in me. Crucifixus. Job.vij. Suspendiū elegit sibi aia mea.τ ps.xxj. Foderūt manus meas et pedes meos dinumerauerūt oia ossa mea. Mortuus Esa.liij. Tradidit in mortē aiam suā τ cū scele ratis reputatus est. Et sepultus. Esa.xj. Et erit sepulcrum eius gloriosum:dixit. Propheta vi dēs in spiritu xp̄m de sepulcro resurgentē cuz gloria. Quintū articulū posuit Jacobus mi nor dicēs. Descendit ad inferos. Et hoc habet Zacha.ix. vbi propheta loquitur dicēs futura velut preterita more prophetico. vñ ait. Tu q̄z in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu:in quo non est aqua. Anima enim christi descendens ad inferos liberauit sanctos pa tres. Sextū articulū posuit Thomas dicēs. Tertia die resurrexit a mortuis. Osee.vj. dice bant mortui qui debebant resurgere cū christo postq̄ itellexerūt illū esse mortuu forte p annū ciationē angelicaz. Uiuificabit nos post duos dies: tertia die suscitabit nos:et sic se inuicem confortabāt. Septimus articulus fuit Phi lippi q̄ dixit. Ascēdit ad celos. Et hoc habetur ps.xlvj. vbi dr̄. Ascēdit deus in iubilatione: et dñs in voce tube. Sedet ad dexterā dei patris oipotentis. ps.cix. Dixit dñs dño meo:sede a dextris meis. Octauū articulū posuit Bar tholomeus di. Inde venturus est iudicare vi uos τ mortuos. Et hoc habetur Esa.iij.vbi dr̄. Dñs ad iudicium veniet cuz senioribus populi sui τ principib⁹ eius.τ ps.xcvij. Judicabit or bem terrarū in iusticia:τ populos in equitate.

Nonus articulus fuit Matthei q̄ ait. Cre do in spiritūsanctū. Et hoc habetur Johel. ij. c.vbi dixit de⁹ de spiritusancto quem debebat mittere in die pētecostes. Effundam de spiritu meo sup oēm carnē:τ pphetabunt filij vestri.

Decimū articulū posuit Symō dicēs. San ctam ecclesiā catholicaz:scz esse vnicā per totū mundū.c.j.§. vna v̄o.de summa trini.τ fide ca tho. et ex̄ quam nemo potest saluari. De qua Sophonie vltimo dicit spiritussanctus. Red dam populis labiū electum:vt inuocent oēs in noīe dñi τ seruiant ei humero vno. Oēs enim xp̄iani dicuntur esse vnū corpus ecclesie. iuxta illud Pauli ad Roma.xij. Multi vnū corpus sumus in christo. Et eadem sentētia habet.j. ad Cor.xij. licz per alia verba. Sanctorum

cōionē. Sap. vij. Sine īuidia cōico: dicit quili-
bet sctūs. Et psal. cxviij. dicit Dauid dño. Par-
ticeps ego sum oim timentiū ꝛ custodientium
mandata tua. Undecim⁹ articulus fuit Tha-
dei dicentis. Remissionē pctōꝝ. Et hoc habeꝭ
Ezech. xxxvj. vbi dicit deus de aqua baptisma-
li. Effundā supervos aquā mundā ꝛ mundabi-
mini ab oīb⁹ inqnamētis vr̄is. BB

D istū aūt articulū cū precedentib⁹ po-
s test applicari remissio que fit non solū
in absolutione ɔfessoris: sed etiā illa q̄
daꝭ p indulgētias ecclesiasticas. Indulgentia
aūt hoc mō accepta est quedā remissio pene de-
bite p pctis post contritionē habitā de eis: vt
colligiꝭ ex notatis. i. c. qḋ aūt. de peni. ꝛ re. Sꝫ
hic qri pōt vtrū pcedat ꝙ indulgentie ecclie tm̄
valēt: vt sine alia penali satisfactione aliqñ ab
oī pena ipis pctis debita liberetur faciens qḋ
in forma indulgētie ɔtineꝭ. Et dimissis diuer-
sis opinionibus theologoꝝ maxime Richar. ꝛ
Tho. ac Bonauē. in. iiij. di. xx. ꝛ Alex. de ales in
iiij. par. sum. in tractatu de indulgentijs. et ca-
nonistarū. i. d. c. qḋ aūt. de peni. ꝛ re. ꝛ in. c. īdul-
gētie. eo. ti. li. vj. ꝛ in clemē. vnica. de reli. ꝛ ve.
san. Dico ſm Franciscū de may. in tractatu de
indulgētijs: ꝙ solū hoc pcedit ex merito xp̄i ꝛ
passionis eius cuius minima gutta sanguinis
vel sudoris sufficeret ad expiationē oim pecca-
toꝝ que vnq̄ꝫ fuerūt perpetrata aut perpetra-
būtur. Qꝛ eius respectu nihil sunt oīa. vt in. c.
dānamus. circa finem. de summa tri. ꝛ fide ca.
Uere etem̄ ipse portauit dolores nostros. Esa.
liij. et. c. cū marthe. de cele. mis. Cuius thesauri
dispēsatio tradita est sup terrā ei q̄ curā hꝫ my-
stici corporis: ꝛ clauē totius ecclesie militātis.
Mat. xvj. ꝛ. xviij. ꝛ. c. quāto. de trāslatis. ꝛ ca.
qḋcunq̄ꝫ. xxiiij. q. j. Et sic non obstat si dicaꝭ ꝙ
nō est discipulus sup magistrum: nec apl's ma-
ior eo qui misit illū. Ioh. xiij. Et ꝙ inferior nō
hꝫ autoritatem in bonis superioris. c. inferior.
cū si. xxj. di. Un̄ nō pōt inferior absoluere a pe-
na imposita a superiori. d. c. inferior. Et iō vi-
detur ꝙ nulla pura creatura habeat autorita-
tē sup merita xp̄i ꝛ passionis ei⁹: et cōsequēter
nec apli. Cunq̄ꝫ cuiq̄ꝫ pctō sit a deo imposita ꝛ
assignata debita pena. ꝛ etiā post cōtritionem
videꝭ ꝙ nullus sacerdos etiā si sit summ⁹ pon-
tifex possit dictā penā remittere et indulgere.
Ad qḋ rn̄deꝭ ꝙ ecclesia siue p̄lat⁹ ecclesie facit
hoc autoritate xp̄i qui concessit suo vicario au-
toritatē dispēsandi rōnabiliter thesauros me-
ritoꝝ passionis sue q̄ fuerūt sufficiētes ad infi-
nitos hoies redimendos cū essent infinite vir-
tutis. Et iō de hac superabūdātia cōferūtur in-
dulgētie ab ecclia. Et ad argumētū de superio-
ritate rn̄deꝭ ꝙ īferior pōt absoluere a pena im-
posita a superiori autoritate ei⁹. argu. in. c. vlt.
xciij. ꝛ. xciiij. di. c. j. Qꝛ aūt vicarius xp̄i habeat
hanc autoritatē ab ipso: pbaꝭ quadruplici via
seu rōne. Prima est talis. Qñcūq̄ꝫ aliqs p̄n-
ceps cōmittit alicui vicario suo plenitudinem
potestatis sue nullā ponēs in cōmissione exce-
ptionē ille potest ſm formā cōmissionis sibi fa-
cte in oī materia relaxare ꝛ restringere cum ha-
beat ptātē vniuersalr sibi cōmissam et nullate-
nus coartatā. Sed btō Petro vicario xp̄i fuit
ab eo collata ptās hmōi vlis ꝛ gn̄alis dū ei di-
xit. Qḋcūq̄ꝫ solueris sup terrā erit solutū et in
celo ꝛc̄. Mat. xvj. Et sir etiaꝫ alijs aplis talis
ptās fuit ab ipso ɔcessa. Mat. xviij. nulla peni-
tus facta exceptiōe. ergo vicari⁹ xp̄i pōt culpa-
rū penas relaxare. Qui eñ totū dic nihil exclu-
dit. l. a pcuratore. vbi glo. C. mā. ꝛ. c. solite. de
maio. ꝛ obe. cū si. Scda rō est talis. Quicūq̄ꝫ
p̄nceps cōmittit alicui qḋ mai⁹ est etiā intelli-
giꝭ cōmittere circa eādem materiā illud qḋ est
min⁹. Et iō dās autoritatē sentētiādi dare etiā
intelligiꝭ autoritatē inqrēdi de cā. c. p̄terea. de
offi. deleg. ꝛ l. ij. ff. de iuris. om. iu. Sꝫ circa ma-
teriam pctōꝝ maius est absoluere a culpa q̄ꝫ a
pena: qꝛ maius malum est ipsa culpa q̄ pena.
Ergo cū p̄nceps ecclīasticus habeat plenā po-
testatē absoluēdi a culpa: multomagis hꝫ po-
testatē absoluēdi a pena quo est min⁹ malū. cu-
ius signū est: qꝛ reddiꝭ pena p culpa a deo qui
semp dat minora p maiorib⁹. Tertia rō ē ta-
lis. Cuicūq̄ꝫ cōmittitur relaxatio maioris pene
circa eūdē pcessum videꝭ ꝙ nō sit ei neganda
relaxatio minoris: qꝛ nō dꝫ cui qḋ plus est lꝫ ꝙ
minus est nō licere. l. nō dꝫ. ff. de re. iu. et. c. cui
licet. eo. ti. li. vj. Et iō habēs ptātē a p̄ncipe di-
mittendi mortē intelligiꝭ etiā habere ptātē di-
mittēdi mutilationē vel exiliū. Sed xp̄s dedit
ecclie plenitudinē ptātis remittēdi obligatio-
nē ad penā eternam: vt pꝫ in absolutione pctī
mortalis cū sacerdos dicit confitenti. Ego ab-
soluo te ab istis ꝛ ab oībus pctīs tuis mortali-
bus ꝛ venialibus ꝛc̄. Ergo multomagis dedit
ei potestatē remittēdi obligationē ad penam
tpalē purgatorij. Nā qcūq̄ꝫ hꝫ potestatē super
antecedēs hꝫ etiā sup ɔn̄s: qḋ nō sequiꝭ nisi ex
illo an̄te. Sicut si mors nō posset euenire nisi
preuia infirmitate quicūq̄ꝫ posset tollere oēm
infirmitatē posset etiā tollere oēm mortē. Un-
de cū in ciuilibus actio nascaꝭ ex obligatiuo:
ex quo cōiter dꝛ ꝙ obligatio parit actionē. in-

sti.de acti.circa prin.⁊.ff.de pecu.l.licz in popu laribus. Quicūq; pōt tollere actionē pōt etiā tollere obligationē. Et cū ideo pena sit subseq̄ns ad culpā: sicut actio ad obligationē cum acceperit ecclia plenitudinē potestatis ad tollēdū instrumentaliter culpā: pfecto etiā accepit ptātē ad dimittēdā ipsaʒ penā. Quarta rō est. ta lis. Ois princeps iusticie dʒ esse promptior ad remittēdū q̄ ad puniēdū: dicente dño Ezech. xviij. Nō est volūtatis mee mors impij: sed vt magis cōuertat̄ ⁊ viuat. Et facit. l. adrian⁹. ff. de acti. ⁊ obli. Illa aūt ad q̄ magis est prōpt⁹ q̄ libet facilius cōmittit. Cū ergo xp̄s cōmiserit ecclie ptātē obligādi ad penā: q̄ multomagis ei cōmisit ptātē absoluēdi ab illa pena. Nā Io hā. xx. dixit discipulis suis. Quoꝝ remiseritis pctā remittunt̄ eis: ⁊ quoꝝ retinueritis retēta sunt. Nō em̄ ptātē habēt sacerdotes retinēdi pctā quoad culpā sed solū quoad penā: aliter possent aliquē inuitū retinere in pctō mortali qd̄ est falsum: verba ergo xp̄i intelligunt̄ de re tētiōe ⁊ remissione pene q̄ qd̄e remissio fit per indulgētias. Exquo pʒ ppositū. Si aūt q̄rat̄ q̄ possint cōcedere indulgētias. Rn̄deo vt pōt colligi ex dictis Ricb. in. iiij. di. xx. ar. v. q. iij. ⁊ san. Bon. ea. di. ar. ij. q. ij. ⁊. b. Tho. in. iiij. scrip. di. xx. ar. iiij. q. ij. ⁊. iij. ⁊ Fran. de may. vbi. s. q̄ solus papa pōt dare indulgētias plenarias in toto orbe: qꝛ ipse solus assumptus est in plenitudine ptātis. c. cū ex eo. de peni. ⁊ re. ⁊. d. c. qd̄ cūq;. xxiiij. q. j. ptāsq; eius indeterminata. ij. q. vj. c. q̄ se scit. ⁊ e. de auto. ⁊ vsu pal. c. ad honorē. Legati vō dñi pape pñt de iure facere ppetuas indulgētias in terminis sue legationis sicut ⁊ ppetua statuta. de offi. legati. c. vlti. i tex. ⁊ in glo. Archiepi etiā in sua puincia: ⁊ epi in sua diocesi dūmō nō accedāt summam quadraginta dierū: siue sit p anniuersario ecclie: siue p alia cā. In dedicatiōe tñ basilice pñt cōcedere vsq; ad summā vnius anni ⁊ non plus: siue dedicet̄ ab vno epō vel archiepō siue a plurib⁹ vt in. d. c. cū ex eo. ⁊. c. nr̄o. eo. ti. Et dicit Cardi. in demē. ij. de peni. ⁊ re. q̄ si excedāt hūc numerū nō valēt. vt in. c. indulgētie. eo. ti. li. vj. qd̄ intelligēdū est s̄m glo. ibidē quoad excessum nō quoad numerū cōcessum. Limitata em̄ est eis ptās a papa ne p immoderatas ɔcessiones dānes ecclie ɔtēnerent̄: ⁊ penitētialis satisfactio euacuaret̄. d. c. cū ex eo. Itēʒ qꝛ facilitas venie incētiuū tribuit delinquēdi. c. est iniusta. xxiij. q. iiij. ⁊. c. vt clericoꝝ mores. de vi. ⁊ hone. cle. Alij aūt plati inferiores vt abbates priores et hmōi: nō possunt dare indulgentias, vt notat glo. in. d. c. nr̄o. nisi ex speciali cōcessione ⁊ priuilegio vel ex pscriptione ⁊ hmōi cū eis cōpetat. vt in. c. accedētibus. de exces. plato. Sacerdotes vō alij etiā parochiales sr̄r nō possunt dare indulgentias publicas ⁊ generales. Tn̄ s̄m Aluarū quē refert Car. i cle. religiosi. de priui. in foro penitētiali possunt dare indulgētias il lis quos possunt absoluere. Arch. in. c. deus q̄. de peni. ⁊ re. ⁊ idē tenet glo. in. c. mēsurā. de pe ni. di. j. ⁊ Panor. in. c. sicut dignū. de homi. ⁊ al legat. c. quā penitet. de peni. di. j. ⁊ idem tenet Inno. ⁊ Ber. in. c. qd̄ aūt. de peni. ⁊ re. Sed de quāto nō determinat̄ nisi q̄ Aluarus dicit q̄ possunt dare indulgentiā annoꝝ vel dierum sicut eis videbit̄ dūmodo discrete faciāt. Et ideʒ tenet Inno. ⁊ sequit̄ Archi. in. d. c. Indulgentie. de peni. ⁊ re. li. vj. Et ideo cōsiliū est q̄ confessor semꝑ intendat dare cōfitenti oēm illam indulgentias quā ei dare pōt. Dicit aūt Ricb. vbi. s. q. j. ⁊ Tho. vbi. s. q. iiij. Et etiā malus epi scopus pōt dare indulgētias que quidem conferunt̄ per potestatem ⁊ iurisdictioneʒ prelatis ecclesie traditam: malicia aūt nō tollit potestatem vel iurisdictionē: sed solū bonitatem. Item prelatus nō dat indulgentias nec remittit penam ex vi meritoꝝ suoꝝ: sed ex vi meritoꝝ recōditoꝝ in thesauro ecclie. Sicut ergo malus epūs pōt a pctō absoluere subditum: etiā pōt ei indulgentiam cōferre: vt etiam tenet Host. in summa dicens. Et indulgentie quas talis dat valent q̄diu ab ecclesia tolerat̄. Et facit. c. Dictum est. j. q. j. Notandū est aūt s̄m Aleran. de ales. in. iiij. parte summe. in tract. de indulgentijs. ⁊ sanctum Tho. in. iiij. dist. xx. ar. iij. q. ij. ⁊ beatum Bon. vbi. s. q. iiij. ⁊ Fran. de mayro. in tract. de indulgentijs. q̄ indulgentie dant̄ ad supportandum infirmitatem: ⁊ declarandam diuinam benignitatem cui dī Sap. xj. Misereris oīm ⁊c. Dant̄ ergo indulgētie p dei gloria ⁊ laude que precipue relucet in sctis eius: vt dicunt cōiter doctores. Scti vō honorātur maxime in cōstructione basilicarū ⁊ cōmemoratione virtutū suarū. Et ideo recte dat̄ indulgentie celebrātibus eoꝝ festa: vel his qui intersunt pdicationibus: vel visitātibus eoꝝ ecclesias: aut porrigētibus manus adiutrices earū cōstructioni vel reparatiōi ⁊ hmōi. Sīr dant̄ indulgētie p cōi vtilitate ⁊ defensiōe fidei vel terre scte. Item pro pmotione studij sacre scripture ⁊ theologie ⁊ hmōi que ordinant̄ ad predicta. Nec dare aliquid p hac causa vt habeatur indulgentia cōmittitur symonia: qꝛ tpalia non cōsiderant̄ vt tēpotalia simpliciter: sed vt

ordinata ad spūalia. ſm Bonauē. vbi. ſ. Dicit
aūt idē doctor ⁊ ſilr Alexā. de ales vbi. ſ. Qꝫ ſi-
cut fit in corporalib⁹ ⁊ tēporalibus: ita fit ſuo
mō in ſpūalibus. In reb⁹ aūt corporalib⁹ vide
mus ꝙ theſaurus regis a theſaurario ſolet ex
poni duplici ex cā. ſ. vel ad gloriam: honoreꝫ: ⁊
magnificentiā oſtendendā regie dignitatis ac
maieſtatis: ſicut faciūt qñqꝫ reges liberales.
Ut habet de Aſuero Heſter. j. vel propter in-
digentias cōitatis: vt qñ theſaurus exponitur
ad dandū militib⁹ ꝗ exponūt ſe pugne pro de-
fendēda cōitate ne ab hoſtib⁹ ledat. Et ſilr ſpi
ritualis theſaurus eccleſie ꝓ ſupradictis dua-
bus cauſis dꝫ exponi. Notādū eſt etiā ꝙ indul
gētia rite cōceſſa nō expirat in morte cōceden
tis: ſed ꝑdurat ſm Inno. in. c. qꝺ trāſlationeꝫ.
de offi. lega. ⁊ Panor. in. c. ſi. eo. ti. Ad hoc aūt
vt indulgētia valeat plura requirunt. Un di-
cit Franci. de mayro. vbi. ſ. ꝙ multa ſunt que
impediūt ne īdulgētia ꝓficiat. Primū impe
dimentū eſt infidelitatis. Ut eñi dicit Aug. j.
de doctri. xp̄iana. Xp̄s ita dedit claues ecclie:
vt ꝗ nō crederēt ſibi pctā dimitti nō dimitterē
tur eis: ⁊ ꝗ crederēt indulgētiā perciperēt. hec
ille. Et iō cuidā religioſo dicēte mihi. Ego nō
credo ꝙ ꝑ iſtas indulgētias hō euadat penas
purgatorij: niſi opera pnīe fecerit: Ego rñdi.
Tibi nō ꝓderūt: qꝛ in eis nō habes fidē. Sed
bñ mihi: qꝛ firmiter credo ꝑ eas euadi penas
ꝓ pctō debitas. Et in huius ſignū dꝛ Luc. vij.
Sicut credidiſti fiat tibi. ⁊ ibidē. Fides tua te
ſaluū facit. ⁊ Mat. xv. O mulier magna eſt fi-
des tua fiat tibi ſicut vis. Scḋm impedimē-
tū eſt defectus cōtritionis: qñ. ſ. qs de aliquo
pctō mortali a ſe cōmiſſo nō eſt cōtritus. Tūc
eñi ſm eūdem doctorē. ⁊ Ricḃ. in. iiij. di. ij. ar.
iiij. q. j. ⁊ Tho. ea. diſt. ar. v. q. j. nō pōt ꝑcipe-
re fructū indulgentie. Qꝺ ꝓbatur ſic. Nō pōt
fieri remiſſio pene manente culpa: cū intentio
principis ſapiētis nō ſit vt theſaurus ſuus ini
micis ſuis ſed amicis diſpenſet. Exiſtēs autē
in pctō mortali ꝓtunc eſt inimicus dei ⁊ eccle
ſie. de peni. di. iij. c. charitas. §. neminē. Cū er-
go ei nō remittat culpa per conſequēs nec pe-
na. Talis eñi nō eſt ſuſceptibilis theſauri cha
ritatis: qui eſt indulgētia cū ſit extra gregem
charitatis. Un ſicut mēbrum ab alijs mēbris
preciſum nō recipit influētiam eorū. Qꝛ vt ait
Phs. ij. de aīa. Omne qꝺ nutrit neceſſe eſt ꝙ
habeat vitam. Sic qui eſt in peccato mortali:
quaſi membrū mortuū nō ſuſcipit indulgen-
tiā ex meritis mēbroꝝ viuorū. Tertiū impe-
dimentum eſt rōne excōicationis: qñ eñi quis
eſt excōicatus: nō eſt capax indulgētie: qꝛ eſt a
gremio ecclie ſequeſtratus. Un nō ꝓſunt ei ſa
cramenta eccleſiaſtica. c. ſi celebrat. de cle. excō.
mi. Et faciat ad hoc qꝺ notatur in. c. quicūqꝫ.
xxiiij. q. j. ⁊ in. c. preſenti. de ſen. excō. lib. vj. Si
cut eñi membrū a corpore ſeparatū nō ſuſcipit
bñficia corporis: ita nec excōicatus bñficia eccle-
ſie: qꝛ eſt ſeparat⁹ a corpe xp̄i. c. engeltrudam.
iij. q. iiij. Silr nec illis ꝓſunt indulgētie qui
non ſunt de iuriſditione ei⁹ qui dedit eas. c. qꝺ
aūt. de peni. ⁊ re. Et per hoc nō excludūtur illi
qui ſunt de ꝓuincia metropolitani dātis in-
dulgentiā: licꝫ non ſint de eius dioceſi. d. c. no-
ſtro. eo. ti. Dicit tñ Inno. in dicto. c. qꝺ aūt. ꝙ
habēs licentiā a ꝓprio epō pōt accipere indul
gentiā in dioceſi alteri⁹ epi. Alij āo cū quibus
trāſit Hoſti. dicūt ꝙ etiā ſufficit ad hoc licētia
ſui parochiani. Guil. āo in Spe. dicit ꝙ tuti⁹
eſt habere licentiā ab epō ꝓprio vel metropo-
litano: qui eam pōt concedere. d. c. noſtro. Et
facit ad predicta de licentia epi. c. ſignificaſti.
de fo. cōpe. Quartū impedimentum eſt defe
ctus cōfeſſionis. Licꝫ eñi quidā dixerint: ꝙ ille
qui in paſcha fuit cōfeſſus: ⁊ poſtea cecidit in
peccatum mortale ſi habeat contritionē de eo
cū propoſito cōfitendi tēpore ab eccleſia depu
tato: habebit indulgentiā. Quā opinionē tan
git Panor. in. c. omnis vtriuſqꝫ ſexus. de peni.
⁊ re. ⁊ Johan. and. in dicto. c. quod aūt. ⁊ glo.
in cle. vnica. de reli. ⁊ ve. ſan. ⁊ Cardi. ibidem
hoc tenet: tñ tutius eſt qꝺ cōfiteatur: maxime
cū vix ſciāt ſeculares bñ cōfiteri. Itē qꝛ cōiter
in indulgētiarū cōceſſione ponit cōtritis ⁊ cō
feſſis. Si autem ſufficeret ſola cōtritio fruſtra
adderet ꝯfeſſis. Uerba aūt nō debēt intelligi
inaniter poſita. c. ad audientiā. de decimis. Et
iō a forma priuilegij nō eſt recedēdū. c. porro.
de priui. Si quis tñ nō poſſet cōfiteri defectu
cōfeſſoris vel alia rationabili cauſa nō poſſet
plene ⁊ ſufficienter cōfiteri: credo ꝙ in hoc ca
ſu ſufficeret contritio cū propoſito confitendi:
habita opportunitate. Quintū impedimētū
dꝛ indiſpoſitionis corporalis vel temporalis.
Qñ eñi dantur indulgētie: ſub modo ⁊ limita
tione: vtputa viſitātibus aliquā eccleſiam vel
porrigētibus manus adiutrices ⁊ hmōi. Ta-
les indulgētias cōſequunt ſolū illi ꝗ actuali-
ter viſitāt ⁊ manus adiutrices porrigūt. Infir
mi aūt ⁊ debiles ꝗ nō poſſunt ipſam eccleſiam
viſitare ⁊ pauperes: ꝗ nō poſſunt eccleſie ma-
nus adiutrices porrigere: lꝫ habeāt bonā volū
tatē viſitādi: vel manus adiutrices porrigēdi
ſi poſſent: et ꝓpter hanc bonam voluntatem

in cõspectu dei nõ parũ mereanť:tñ bñficium
indulgẽtiarũ nõ cõsequunť. Cuius rõ est. Qꝛ
ꝙuis volũtas bñfaciẽdi reputeť ꝓ facto quã-
tũ ad pmiũ essentiale: nõ valẽti opari. §. Itez
illud ꝓphete. de peni. di. j. Nõ tñ reputať ꝓ fa
cto quoad pmiũ accidẽtale: qḋ dať solũ operi
facto: cuiusmodi sunt indulgẽtie. Vñ dicit bea
tus Tho. i. iiij. di. xx. Qꝛ nõ extãte cõditiõe nõ
põt qs cõsequi qḋ sub cõditione concediť: nec
obstat ꝙ de⁹ respicit bonã volũtatẽ. xiiij. q. v.
c. si qd. Qꝛ verũ est quãtũ ad augmentũ gratie
ꝛ glorie: sed nõ quoad accidẽtalia pmia reqrẽ-
tia opus: cuiusmodi est remissio pene. Valet
tñ p accidẽs talis bona volũtas: qꝛ inquãtum
augmẽtat gratiã: p cõsequẽs ꝛ cõtritionẽ au-
get. Et ita operať ad remissionẽ pene. Dicit au
tẽ Ricb. vbi. s̃. ar. iij. q. ij. Qꝛ si pauper offerat
vnũ denariũ: ꝛ habeat indulgentiaz: tñ diues
offerẽs solũ vnũ denariũ nõ ꝯsequeť ipsaz in-
dulgẽtiã: qꝛ nõ decet eũ ad opus tã piũ et fru-
ctuosum tã parũ dare: sicut nõ diceret: rex ali-
cui homini auxiliũ prestaret si ei obulũ daret.
Intelliguntur ergo dari indulgẽtie offerẽtibus
ƀm facultatẽ ꝛ statũ suũ: qñ dr̃ ꝙ cõceduntur
porrigẽtib⁹ manus adiutrices. Et hec opinio
etiã est scti Bona. ꝛ Tho. in. iiij. dist. xx. Si aũt
indulgẽtia daretur omi offerẽti aliqd: tũc ƀm
Frãci. de mayro. vbi. s̃. qlibet aliqd offerẽs cõ
sequereť ipsaz indulgẽtiã quantũ ad remissio
nẽ pene. Qꝛ vt ipse ait. Indulgẽtie nõ ꝓsunt
principaliter ex merito operis: sed ex autorita
te ꝛ intẽtione dantis. Tñ ƀm Ricb. vbi. s̃. ma-
gis ꝓsunt plus offerẽti quãtũ ad augmẽtum
gratie. Dicit aũt sctũs Bona. vbi. s̃. ꝙ lz hõ nõ
faciat: qḋ iniũgiť in indulgẽtia: ƀm ꝙ eum de
cet: nõ tñ dz ꝓpter hoc dimittere qn faciat il-
lud qḋ sibi placet. Qꝛ ꝙuis nõ recipiat tantũ
de indulgẽtia quãtũ reciperet si offerret vel fa
ceret ƀm suã facultatem ꝛ cõdecentiã: tñ plus
habebit de remissione pene ꝓ tali ope: ꝙ ha-
beret ꝓ alio simili ceteris parib⁹ facto: vbi nõ
datur talis indulgẽtia. Posito aũt ꝙ duo offe
rẽtes nõ faciãt: qḋ eoꝝ status ꝛ facultas requi
rit: lz nõ recipiãt indulgẽtiã plenariã: vel tẽpo
ralẽ integrã sicut alij: qñ dicta indulgẽtia con
cessa est offerẽtib⁹ ƀm facultatẽ suã: vel porri-
gẽtibus manus adiutrices: tñ vt dictũ est reci
piẽt aliquã indulgentiã plus vel minus vnus
altero ƀm quãtitatẽ oblatiõis. Plus tñ aliqñ
iudicatur illud: qḋ realiter est minus. Et hoc
ꝓpter maiorẽ affectionẽ ꝛ deuotionẽ dantis:
ꝛ ꝓpter maiorẽ eius facultatem: vt patuit in
vidua que offerens duo minuta plus reputa-

ta est a dño misisse in gazophilatio ꝙ alij qui
erãt diuites: ꝛ multũ obtulerãt cũ minori affe-
ctione ꝛ dispẽdio suo. de qua habeť Luc. xxj. ꝛ
Marci. xij. Vnusqsqꝫ igiť dz studere offerre et
facere cũ deuotionis affectu omne illud qḋ cõ
tinetur in cõcessione indulgẽtie. Qꝛ ƀm theol.
in. iiij. di. xx. tãtũ valet indulgẽtia: quantũ so-
nant eius verba que debent inspici. arg. in. c.
cum et plantare. de priui. An aũt cõcedens in-
dulgentiam: si faciat illud pro quo ipsam con-
cessit habeat eã. Licꝫ Vincẽtius in. c. cũ ex eo.
de peni. ꝛ re. ꝛ Guil. in Spe. ꝛ Archi. in. c. in-
dulgẽtie. de peni. ꝛ re. lib. vj. dixerint ꝙ non:
allegantes. l. vnicã. C. ne quis in sua causa: et
l. inquisitio. C. de solu. tamẽ theologi maxime
ꝛ Ricb. ꝛ Tho. in. iiij. dist. xx. dicunt: ꝙ lz ali-
quis prelatus nõ possit sibiipsi primo ac prin-
cipaliter ꝛ directe dare indulgẽtiam: tñ postꝙ
eã dedit ꝛ concessit generaliter: põt ea vti sub
eadẽ forma. Aliter ipse esset peioris conditio-
nis ꝙ alij. Qḋ ƀm eos videť incõueniens. Et
hãc opinionẽ tenet Gaspar de calderinis in. c.
nostro. de peni. ꝛ re. ꝛ Gemi. in. d. c. indulgẽtie.
Vtrũ aũt indulgẽtia possit acapi ꝓ alio? Re-
spõdet Tho. in. iiij. di. xlv. ꝙ nõ nisi cõcedens
indulgentiã exprimat: ꝙ vult eam posse acapi
pro alio. Qꝛ tũc ille qui pro alio facit illud qḋ
cõtinetur in forma cõcessionis indulgẽtie: ob-
tinebit eam. Et cõcordat Alanus vt etiã habe
tur in summa ꝯfesso. li. iij. ti. xxxiiij. q. clxxxviij.
An ḣo acapi possit pro illis qui sunt in purga
torio? Respõdent multi theologi in. iiij. di. xx.
ꝛ Hostiẽ. in summa. ꝙ indulgẽtie nõ prosunt
illis qui nõ sunt de iurisditione illius qui eas
cõcessit. d. c. qḋ aũt. de peni. ꝛ re. Illi autẽ qui
sunt in purgatorio non sunt sub iurisditione
prelatorum ecclesie. Qꝛ dixit dñs petro Mat.
xvj. Quodcũqꝫ solueris super terram ꝛc. quasi
diceret: ꝙ super mortuos nõ haberet iurisdi-
tionem. Indirecte tamen ipsis mortuis ꝓsunt
indulgentie tales inquantum existẽtes in hac
vita faciunt pro eis illud qḋ continetur in for-
ma indulgentiarũ quando concedens expres-
sit ꝙ vult vt etiã acapi possit indulgentia ꝓ
defunctis. Dicunt tamen predicti doctores ꝙ
cum vt. s̃. dictum est ipsi mortui non sint de fo
ro ecclesie: non consequuntur remissionem pe-
narum ex vi indulgentie: sed bona opera qui-
bus quis meretur indulgentiam vt elemosy-
ne: et peregrinatiões valẽt eis sicut alia suffra
gia ecclesie: vt in summa confessorum vbi. s̃. q.
cxcj. sed Tho. in. iiij. distin. xlv. arti. iij. q. ij. et
ij. ij. q. cxcj. dicit. ꝙ non est aliqua ratio quare

ecclesia nõ possit trãsferre merita cõia ecclesie: quib⁹ indulgẽtie innitunt̃ i viuos ⁊ mortuos: nec tñ sequit̃ ꝙ ꝑlatus ecclesie ꝑ suo arbitrio aias possit a purgatorio liberare: q2 ad hoc ꝙ indulgẽtie valeãt requirit̃ cã cõueniẽs indulgẽtias cõcedẽdi. Albert⁹ etiã dicit ꝙ indulgẽtie multũ ꝓsunt defunctis si hoc in litteris remissionis ponitur. Et idẽ tenet Inno. in. c. qđ aũt. de peni. ⁊ re. Glo ꝟo Raymũdi dicit: ꝙ lꝫ nõ habeat ligare neq3 soluere nisi sup terrã: si tñ faceret talẽ indulgẽtiã que ꝓdesse haberet etiã defunctis: nõ debemus ponere os in celũ de plenitudine ptãtis ei⁹ temere dubitãdo. Et idẽ dr in summa cõfessoꝝ vbi. s. Et dicit Autor supplemẽti in ꝟbo indulgẽtia. Certe nõ videt̃ rõ quare ad defunctos possit trãsferri meritũ bonoꝝ operũ: ⁊ nõ meritũ passionis xp̃i ⁊ militãtis ecclesie. Hanc etiam opinionẽ ꝙ papa possit hmõi indulgentias cõcedere ꝓ mortuis tenẽt multi doctores alij: vt refert Card. in clemẽ. ij. de peni. ⁊ re. ⁊ idẽ tenet Aug. de Anchona in li. de ptãte pape dicens. Q2 papa põt de thesauro ecclie ꝑ cõmutationẽ indulgẽtie subuenire existẽtib⁹ in purgatorio: si hoc explicet in cõcessione indulgẽtie: videlꝫ ꝙ ille q̃ fecerit talẽ elemosynã vel visitauerit talẽ ecclesiã pro se vel ꝓ alio viuo vel mortuo habeat tantum de indulgẽtia: quãtũ cõsequat̃ ille ꝓ quo accipitur. Et ad illud dictũ euangelij. Quodcunq3 solueris sup terrã ⁊c. Rñdet̃ bm Tho. dupliciter. Uno mõ vt ly sup terrã referat̃ ad soluentem: vt sit sensus. Quodcũq3 tu existẽs sup terrã solueris ⁊c. Nõ eñi papa mortuus põt soluere vel ligare: sed viuus. Mors eñi aufert autoritatẽ ei⁹. que oĩa soluit. §. deinceps. in auf. de nup. Alio mõ si referat̃ ly sup terrã ad absoluẽdos etiã põt intelligi de existẽtib⁹ in purgatorio. Cũ eñi oẽs purgãdi sunt intra vel circa terrã possunt dici sup terrã: q2 nõ sunt in celo. Sciendũ tñ ꝙ ad hoc vt indulgẽtia valeat ꝓ alio requirit̃ ꝙ tam ille qui accipit q̃ ille ꝓ quo accipit̃ sit in statu gratie: al's non valet neq3 ꝑ modũ indulgẽtie neq3 ꝑ modũ suffragij. Ad cõfirmationem aũt predictoꝝ ꝙ indulgẽtia possit accipi ꝓ alio etiã defuncto qñ concedẽs hoc intẽdit posse fieri: possumus adducere exẽplũ de indulgentia portiuncule nostre que in perpetuũ perdurat omni anno die scđo Augusti in ecclesia sancte Marie de angelis apud assisiũ quã xp̃s ore ꝓprio concessit patri nostro sancto Frãcisco ad intercessionem gloriose ꝟginis matris sue. Uenetijs eñi quidam clericus cũ oĩa parasset que ad iter necessaria erãt vt indulgẽtiã predictã adiret grauiter infirmatus deuenit ad mortẽ: sed prius rogauit quendã amicuꝫ suũ vt si eum mori contingeret ipse acceptis que parauerat predictã indulgẽtiam ꝓ se petere vellet: votũ qđ ꝓ hoc fecerat adimplẽdo. Ille aũt rñdit ꝙ libentissime hoc ageret. Cũ aũt mortuo illo clerico ipse amicus ei⁹ esset negligẽs ad eũdũ: apparuit ei in somnis predictus clericus defunctus eũq3 de negligẽtia ⁊ infidelitate sua redarguit: ⁊ vt promissum impleret admonuit atq3 rogauit. Ille aũt amicus ei⁹ expergefactus ad ipsam indulgentiam perrexit. Cũq3 indulgẽtia accepta reuerteretur apparuit ei in via ille clericus multa luce clarissimus: atq3 gratias ei retulit di. Dñs tibi benedicat ꝓ labore quẽ pro me cepisti: nã hora qua ecclesiã intrasti oẽm penã purgatorij liber euasi: ⁊ vado ad gloriaꝫ paradisi. Ista aũt indulgẽtia portiũcule est excellentior ⁊ dignior oĩbus indulgẽtijs mundi triplici respectu. Primo respectu cõferẽtis. Nam alie indulgẽtie collate sunt a vicario xp̃i summo põtifice ⁊ puro hoĩe: hec aũt vt diximus fuit collata immediate ab ipso xp̃o dei filio. Scđo respectu impetrãtis: q2 alie indulgẽtie impetrate sunt ab aliquo viatore in hac vita mortali adhuc existẽte. Et hoc mediante aliquo emolimẽto tẽporali et trãsitorio: sed ista impetrata est a regina celi presentibus angelis ipso beato Frãcisco ei ꝑces porrigẽti solũ ꝓ salute animaꝝ ⁊ nõ ꝓ aliquo vel minimo subsidio tẽporali. Tertio respectu sigillãtis. Q2 alie indulgẽtie obtinẽt vigorẽ ⁊ autoritateꝫ ex bullis et sigillis aplicis: hec autẽ sine aliqua bulla scripta ⁊ plũbo sigillata: sed vt infra dicet̃ charta ipsius fuit beata virgo Maria: testes fuerunt angeli: sigilla fuerũt stigmata beati Francisci. Plũbator ꝟo fuit christus. Et ideo est sup oẽs alias autẽtica ⁊ digna. Ad quorũ euidentiam est sciẽdum ꝙ vt legitur in chronicis ordinis nostri ⁊ in cõformitatibus beati Francisci: cũ ipse beatus Frãciscus semel in cella sua apud sanctam Mariã de portiuncula feruentissime oraret deum pro peccatoribus apparuit ei angelus dñi dicẽs: ꝙ iret ad ecclesiam qm̃ xp̃s et beata virgo cũ magna multitudine angeloruꝫ expectabãt eũ. Quo cum perrexisset ⁊ christuꝫ cũ matre vidisset que stabat a dextris eius cũ multitudine angeloruꝫ: cecidit in faciẽ suã pre timore ⁊ reuerẽtia. Dñs autẽ iesus ipsi beato Frãcisco sic in terrã prostrato dixit. Francisce multũ sollicitus es cũ tuis socijs ꝓ salute animarũ. Postula ergo qđ vis circa salutẽ anima

rum ⁊ honorē ac reuerenciā deitatis: qꝛ datus
es in lucē gentium ⁊ reparationē ecclesie. Ipse
aūt iacebat quasi raptus in cōspectu deitatis.
Et tādem reuersus ad coꝛ ⁊ confortatus dixit.
Sanctissime pater noster supplico ego pctōꝛ
quaten⁹ digneris facere hanc gratiā humano
generi. s. cōcedere oīb⁹ et singulis veniētibus
ad locū istū ⁊ introeūtibus in ecclesiā istā: ve-
niam ⁊ indulgētiā omniū pctōꝝ suoꝝ vniuer-
saliter ⁊ generaliter de qb⁹ cōfessione fecerint
sacerdoti ⁊ mandatū susceperint. Et supplico
beate ꝩgini Marie matri tue aduocate huma
ni generis vt ꝓ hac petitione impetranda me
adiuuare dignet apud tuā pijssimā ⁊ clemen-
tissimā maiestatē intercedēdo. Ipa aūt regina
celoꝝ inclinata benigne precib⁹ beati Frācisci
statim cepit supplicare filio suo di. Altissime
de⁹ oīpotēs supplico hūiliter deitati tue ⁊ in-
tercedo: quatenus dignet se inclinare precib⁹
hui⁹ famuli tui. Ipse ꝩo dñs respōdēs di. Sa
tis grāde est qđ petisti: sed maioribus dignus
es frater Frācisce ⁊ maiora habebis. Admitto
igit orationē ⁊ supplicationē tuā: sed volo ꝙ
vadas ad meū vicariū cui dedi potestatē ligā-
di atqꝫ soluēdi in celo ⁊ in terra: ⁊ petas ab eo
ex parte mea dictā indulgētiā. Duodecim aūt
socij beati Frācisci q̄ erāt in cellis suis oīa pre-
dicta audiebāt vidētes lumē magnū in eccle-
sia ⁊ multitudinem angeloꝝ in circuitu: sed ti-
more perterriti nō audebāt intrare ecclesiam
nec cellas exire. Cū aūt dñs iesus cū matre et
multitudine angeloꝝ ascēdisset in celū beatus
Frāciscus mane sequēti ad dñm papā Hono-
rium q̄ tūc Perusij erat se cōtulit: corāqꝫ eo se
presentēs humiliter petijt ad honorē virginis
Marie dignaret in ipsa ecclesia portiuncule
ponere indulgentiā plenariā sine oblationib⁹:
qđ nō posse se facere respōdit: qꝛ oportet vt q̄
indulgētiā eā mereat ponēdo manus adiutri-
ces. Interrogauit aūt pōtifex beatū Frāciscū
quot annos vellet ibi poni de indulgentia?
Qui rñdit se nō velle annos sed aīas. i. vt qui
cūqꝫ dictā ecclesiā intrarēt cōtriti ⁊ cōfessi ple-
nam cōsequerent remissionē omniū peccatoꝝ
suoꝝ a culpa ⁊ a pena q̄ peccata cōmisissent a
die baptismi vsqꝫ ad diem ⁊ horā introitus in
ecclesiā. Addēs ꝙ non ex se hoc petebat sed ex
parte xpi qui eū miserat. Tunc papa annuit et
qđ postulauerat cōcessit. Postmodū ꝩo ad pe-
titionem cardinaliū eam solū ad vnā diem na
turalem singulis annis in perpetuū extēdi de
clarauit. Egrediēte aūt beato Francisco pala-
tium vocauit eum dñs papa di. O simplex hō

q̄d portas de hac indulgētia. Ubi habes bul-
lam? At ille rñdit: sufficit mihi ꝩbum vestruꝫ.
Nullū eñ de hac re volo instrumentū: s; sit btā
ꝩgo charta: notarius xps: ⁊ angeli testes: si eñ
op⁹ dei est ipse illud manifestabit. In his aūt
oībus nō habēs btūs Frāciscus diem determi
natū tali mō ipsuꝫ obtinuit. Quadā eñ nocte
tpe hyemali cū oraret in dicta cella sua venit
ad eū sathā di. Frācisce cur te tantū affligis ꝑ
penitētiā cū adhuc sis iuuenis: ⁊ alīs penitētiā
facere possis? Tunc btūs Frāciscus expoliauit
se vestib⁹ ⁊ nudus exiēs cellā intrauit ꝑ quan-
dam sepē grossam ⁊ spinis plenam que erant
iuxta dictā ecclesiā sctē Marie ⁊ ingressus est
siluā durissimā ⁊ spinosam ibi adiacētē. Cūqꝫ
staret in ea cū carne sanguinolēta ac spinis la-
cerata: vt sic afflict⁹ passionē xpi maiori cōpas
sione meditaret ⁊ diabolicis blādimētis nō cō
sentiret apparuit in medio silue lumen maxi-
mū: ⁊ lꝫ esset tūc maximū gelu qꝛ erat de mēse
Januarij: rose tñ pulcherrime apparuerūt ibi
Uiditqꝫ beatus Frāciscus angeloꝝ multitudi
nem maximā tā in silua ꝙ in ecclesia: qui dixe-
rūt ei vt cito pergeret ad saluatorē et matrem
eius q̄ in ecclesia erāt. Statim aūt beat⁹ Frā-
ciscus inuenit se indutū vestibus nouis viaqꝫ
serico tecta ⁊ ornata videbat: ⁊ accipiēs duo-
decim rosas rubeas ⁊ duodecim albas iuit ad
ecclesiā posuitqꝫ eas super altari vbi reperit
xp̄m cū matre sua ⁊ magno cetu angeloꝝ: sta-
timqꝫ locut⁹ est di. Sctissime dñe placeat ma-
iestati vestre determinare diem predicte indul
gentie. Ipse aūt dñs ordinauit vt ipsa indul-
gētia inciperet prima die Augusti in qua cele
bratur festū sctī Petri ad vincula: ⁊ duraret a
primis vesperis illi⁹ diei vsqꝫ ad vesperas scđe
diei in qua celebrat festū portiūcule. Qua de-
terminatione habita btūs Franciscus adiuit
ad summū pōtificem cū ꝑdictis rosis petēs vt
etiā ipse diē prefatū eidē indulgētie assignaret
qui eā cōfirmauit scripsitqꝫ septē epis. s. Assi-
sij: Perusij: Fulginei: Spoleti: Tuderti: Eugu
bij: ac Nocerie: vt in die dedicationis eiusdem
ecclesie publicarēt ibi cū beato Frācisco ipsam
indulgentiam. In illo igitur die beatus Fran
ciscus pulpitum ascendens coram magna ho-
minum multitudine publicauit ipsam indul-
gentiam plenariam presentibus dictis episco
pis. Qui cum vellent contradicere ⁊ dicere ꝙ
non essent plenaria in perpetuum omni anno
sed aliquas limitationes vellent ei assignare
miraculose impediti nihil aliud dicere potue-
runt nisi idem quod dixerat beatus Fran-

cilcus: affirmantes eam esse perpetuus singu-
lis annis duraturam: et sic postmoduz eius no
ticia per orbem terrarum: et de generatione in
generationem diffusa est quam indulgentiam
usqz hodie cum maiori deuotiõe et cõcursu fre
quentant populi christiani q̃ multas indulgẽ
tias papalibus bullis munitas: hec em̃ vt dixi
m⁹ celestis regis sigillo fuit roborata. Sciẽ-
dum est igitur ꝙ qñ cõcessa est indulgẽtia ple
naria ab eo qui eam cõcedere põt: et ex rõnabi-
li causa cũ debitis modis est indulta: quilibet
obseruans ea que in forma indulgentie cõtinẽ
tur ipsam cõsequitur: et si tunc moreref statim
euolaret ad celum sine aliqua pena purgatorij
sm Fran. de mayro. et Aug. de Anchona vbi. s.
Doctores tñ assignant quattuor causas quare
recipiẽtes indulgẽtiam plenariam aliqñ retar
dantur ab ingressu paradisi. Primũ retardãs
est indulgentie taxatio: vt si dicaf in forma in
dulgentie: indulgentiã sibi plenariã oim pctõ
rum suoꝝ de iniunctis sibi penitentijs cõcedi-
mus: tunc em̃ si moreref nõ statim euolaret ad
celum: qr maior sibi penitentia fuerat iniũgen
da q̃ fuerit iniũcta: et vigore indulgentie nõ si
bi remittitur nisi pena sibi iniũcta a cõfessore.
Pro ergo illa parte penam que plus sibi debe
bat iniungi in foro penitentie luet in purgato
rio. Scḋm retardans est alicuius pcti omissio
per negligentiã vel obliuionẽ ex suo defectu p
cedentẽ: qñ in forma indulgentie dr: ꝙ habeat
remissionẽ oim pctõꝝ: de quibus cõtritus fue
rit et cõfessus: qr indulgentia nõ extenditur ad
pctã nõ cõfessa ex tali negligentia. Tertium est
alicuius pcti mortalis post acceptã indulgen-
tiam ppetratio: de illo em̃ lz postea cõfiteatur
nõ habet indulgentiã. Utrũ aũt si reuertatur
ad indulgentiã et faciat illud qḋ cõtinef in for
ma indulgẽtie iterũ illam habebit. Respõdet
Tho. in. iiij. di. xx. ꝙ qñ est tpalis vtputa a pri-
mis vesperis vsqz ad scḋas: vel vsqz ad octo di
es: solũ semel habef: etiã si decies intref et fiat
qḋ in forma indulgẽtie cõtinef nisi expresse di
catur: in ea ꝙ possit recipi totiẽs quotiẽs visi-
tetur ecclesia vel tale qd fiat. Si aũt indulgen
tia est perennis et perpetua sicut est Rome in
quibusdaz ecclesijs: quotiẽs quis vadit totiẽs
indulgentiã cõsequif. Et ista distinctio ponif
etiam in summa cõfes. li. iij. ti. xxxiij. q. clxxxiij.
Et idem tenet Cal. qui allegat caplm primum
de filijs presbyte. li. vj. et sequitur Jo. an. et Do-
mi. in. d. c. Indulgentie. de peni. et re. li. vj. Mat
theus aũt de Mathesolijs: vt recitat Card. in
cle. j. de priui. dicit: ꝙ etiã qñ indulgẽtia est tẽ
poralis põt recipi totiẽs quotiens fit illud qḋ
in indulgentia cõtinetur: et idez tenet ipse dñs
Car. ibi. et in cle. ij. de peni. et re. Cuius opiniõe
data p vera sequif ꝙ quis nõ solũ semel: sed
pluries põt accipere indulgẽtiã nõ solum p se
sed etiam p alijs viuis et mortuis: qñ ad ipsos
forma indulgẽtie extẽditur: si mõ singula vice
et p singula persona faciat qḋ in ipsa forma in
iungitur. Credo tñ ꝙ si quis postq̃ semel acce
pit indulgẽtiã faciat vnũ peccatũ mortale sub
spe iterã redeũdi ad ipsam indulgentiã: nõ suf
fragari sibi postea ipsam indulgẽtiam tempo
raliter datam: et ità põt vtraqz opinio cõcorda
ri. Quartum retardans est culpe venialis inex
pugnatio qñ quis moritur cuz pctõ veniali de
quo nõ est cõtritus sed fixus in affectiõe eius.
Stant enim venialia cum gratia: qr enim pe-
na nõ remittitur remanente culpa: ideo per in
dulgentiam non videtur remitti pena quoad
ipsa peccata venialia remanente in anima vo
luntate et affectu ac culpa ipsorum. vnde talis
decedens cum ipsius venialibus penã ipsoruz
perferret in purgatorio. Nõ enim est intentio
ecclesie seu vicarij christi parcere siue remittere
penam alicuius peccati: de quo quis nõ sit ma
le cõtentus: immo affectet in illo perseuerare.
Dicit autẽ Rich. in. iiij. di. xvj. ꝙ si quis staret
centũmille annis cum cõplacentia vnius pec-
cati venialis: totidem annis staret exclusus a
patria celesti. Dicit autem Fran. de mayro. in
trac. de indulgentijs: ꝙ ex indulgentijs proue
niunt nobis varia bona. Primo augmentatio
gratie: quia cum presupponant hominem in
gratiam existentem: opera autem bona homi-
nis in gratia existẽtis merenf gratie augmẽ-
tationem: et eius charitas mereatur augeri se-
quitur ꝙ lucrum indulgentie qḋ fit medianti
bus operibus meritorijs non põt fieri sine au-
gmento gratie. Secundum bonuz est accumu
latio glorie: qr cum nullus possit lucrari indul
gentiam nisi habet fidem cui promittitur visio
diuine essentie: vt patet ex primo de trini. ideo
cum lucrum indulgentiaruz augmentatur: ne
cessario felicitatis superne gloria nobis auge-
tur. Tertium bonuz est dimissio siue absolutio
pene. Si enim in indulgentie forma dicatur.
Remittimus tot annos vel dies de iniunctis
penitentijs: accipiens ipsam indulgentiam est
absolutus a penitẽtia quã tenebatur facere ex
impositione cõfessoris vel canonis per tot an-
nos vel dies. Si vero simpliciter dicatur. Dam⁹
tot dies vel annos de indulgẽtia est varia opi
nio Theologoruz in. iiij. distin. xx. Aliqui enim

dicūt ꝙ accipiēti ipsam indulgētiā remittunt
tot dies vel āni de pnīa quā tenebat facere in
hac vita ꝑ pctīs suis. Alij aūt dicūt ꝙ remit-
tunt illi tot dies vel anni de pnīa et pena quā
pertulisset in purgatorio ꝑ suis pctīs. Alij ꝟo
dicūt ꝙ talis post acceptā illā indulgētiā ꝑins
de ē ac si volūtarie egisset in hoc mūdo pniam
tot dierū vel ānoꝝ ꝑ suis pctīs. Pnīa aūt etiā
parua in hoc mūdo ꝑ pctīs volūtarie peracta
liberat a magna purgatorij pena ꝓm Rich. in
iiij. di. xv. Ergo indulgentiarum quātumcūq̨
temporaliū et paucorū dierū vtilitas est maxi
ma. Ex quibus oībus patet quōo in ecclesia dei
ꝓm ꝙ dicit vndecimꝰ articulus fidei fit remis-
sio peccatorū. Duodecimum articulū posuit
Matthias dicēs. Carnis resurrectionem. Et h̄
habet Ezechielis. xxxvij. vbi dicitur a dn̄o mor
tuis resurrecturis. Ecce ego aperiam tumulos
vestros: et educam vos de sepulcris vestris: et
dabo spiritū in vobis et viuetis: et vitā eternā.
Amen. In quibus verbis continetur virtuali-
ter vt predictū est etiā eterna dānatio peccato-
rum per argumentatum ab oppositis vt dicunt
Theologi in. iij. disti. xxv. Et iste articulus ha-
betur Danielis. xij. vbi dicitur. Qui dormiunt
in terre puluere euigilabūt. alij in vitā eternā.
alij ꝟo in opprobriū sempiternū. Istos autem
articulos nō omnes Theo. attribuūt eo ordi-
ne quē assignauimus ipsis apostolis. sed quod
nos attribuimus Johāni ipsi attribuunt An-
dree. vel Jacobo maiori. et sic de alijs. sed hoc
nihil importat. qꝛ scriptura autētica de h̄ non
habet. Ultra aūt symbolum apostolicum sunt
alia duo. s. symbolū sanctorū patrū cētū quin-
quaginta in cōcilio Niceno ꝓm aliquos: sꝫ me
lius in cōcilio Cōstātinopolitano cōgregatoꝝ
vt in. c. canones. xv. di. Et hoc factum fuit cōtra
Manicheum ⁊ Macedonium negantes spirī
tūsanctum esse equalem patri ⁊ filio: ac cantat
in missa. Aliud ꝟo qđ cantat ī prima in dn̄icis
diebus: ⁊ fuit factū cōtra Arriū negantē filium
esse patri equalē: cōpositum fuit ab Athanasio
excellentissimo doctore ⁊ ep̄o Alexandrino: et
vtrūq̨ istoꝝ fuit editum ad declarationem pri
mi. s. apostolici cōtra hereticos illud male ex-
ponētes. Primū tn̄ est digniꝰ: tū ꝑpter cōpo-
sitoꝝ excellētiā. tum qꝛ oēs articulos fidei ple-
nius cōtinet: ⁊ est magis sententiosum ꝙ̄ alia
vt dicūt theologi in. iij. di. xxv. D

Sti sunt duodeci articuli fidei catho
f lice quos qlibet xp̄ianus dꝫ scire. ⁊ in
nullo eoꝝ errare. Nā Jac. ij. c. dr̄. Qui
seruauerit totā legē: offenderit aūt in vno. s. fi-
dei articulo ꝓm sanctū Bon̄. factus est oīm reꝰ.
Et Salomō Eccs. ix. att. Qui offendit in vno:
scꝫ articulo multa bona ꝑdet. Aug. etiā in li. de
moribus ecclesie inquit. Etiā si perseueraueris
in oībus fidei bonis: deficies aūt in vno: iusti-
cia dei iudicabit te: ac si nullū vnq̨ fecisses bo
num. Et ideo inq̄t Athanasius in symbolo suo
Quicūq̨ vult saluus esse ante oīa opus est: vt
teneat catholicā fidē: quā nisi quisq̨ integram
inuiolatāq̨ seruauerit: absq̨ dubio in eternum
peribit. Capropter querūt theologi vtrū quili
bet christianꝰ teneat scire oēs articulos fidei
explicite? Et respōdet seraphicus doctor sctūs
Bon̄. in. iij. di. xxv. ar. j. q. iij. in corpore questio-
nis. ⁊ Rich. in ea. di. ⁊ Alexā. de ales in. iij. par
te summe. in tracta. de fide. ꝙ omnes christia-
ni post aduentum christi tenentur credere oēs
articulos. tripliciter autem possunt credi. s. aut
oēs implicite: aut quidam implicite: ⁊ quidam
explicite: aut oēs explicite. Credere oēs impli-
cite ⁊ in cōfuso est fidei diminute: qꝛ non suffi
cit sic solum in generali credere qđ sancta ma-
ter ecclesia credit: vt quidam ignorantes faciūt
peiores infidelibus ⁊ iudeis qui nō ignorant
legem suam. Adeo enim clara est quorūdam ar
ticulorum noticia: ꝙ nullus habens vsum ra-
tionis potest illos ignorare: nisi per maximam
ac crassam ignorantiā ⁊ culpam: qn̄ inter chri-
stianos est enutritus. Et ideo de tali fide impli
cita dicit Bern̄. in sententijs suis. Quilibet ve
rus fidelis tenetur habere de deo magnam fi
dem: ⁊ de dn̄o iesu xp̄o: nec debet habere paruā
qꝛ apud deum ⁊ christum qđ paruum est non re
putatur. Credere quosdam implicite ⁊ quosdā
explicite est fidei ad salutem necessarie: pōt em̄
ad simplicium salutem sufficere. Ad illos enim
articulos explicite credendos tenentur: quos
manifē. stat eis predicatio aut vsus ecclesiasti-
cus: sicut est de vnitate essentie diuine: ⁊ trini
tate personarum: que omnia possunt cognosci
ex ipso actu signationis. s. In nomine patris:
⁊ filij: ⁊ spiritussancti. Amen. dum dicitur. In
noīe: ⁊ non in nominibus: vt significet vnitas
deitatis: ⁊ postea nominātur tres persone. Si
militer articulus de incarnatione xp̄i ⁊ natiui
tate: passione: ⁊ resurrectione: atq̨ ascensione
eius pōt cognosci ex solēnitatibꝰ quas celebrat
eccl̄ia. Articulū etiā de remissione pctōꝝ pōt q̄
libet cognoscere ex sacramēto penitētie ⁊ ex sa
cra cōfessione: ⁊ similiter ex baptismo qđ videt
in ecclesia frequētari. Articulū etiā de spū sctō
pōt aliqualiter intelligere ex solēnitate Pen-
tecostes. Alios autem articulos sufficiat simplici

bus ⁊ aliis cōibus personis credere implicite:
ita ꝙ nulli dissentiant. Credere aūt oēs expli-
cite est fidei distincte: et iam prouecte. Et hoc
non est de gñali fidei necessitate: sȝ tm̄ ad illos
pertinet q̄ officiū p̄dicādi in pplo h̄nt vel curā
aiarū suscipiunt. Tales em̄ debent esse periti.
xxxvi. di. c. Qui ecclesiasticis. Et in. c. Si quis.
⁊. xxxviij. di. c. Ignorantia. Illi ergo q̄ habent
curam aiarū vel p̄dicādi officiū: tenentur ad fi-
deȝ explicitā: qꝛ debēt scire oēs articulos fidei
declarare. Ut etiā inquit Tho. ij. ij. q. ij. ar. vi.
vbi dicit: ꝙ sicut reuelatio diuina fit inferiori-
bus angelis ꝑ superiores: vt inquit Dionisius
iiij. c. celestis hierar. ita explicatio fidei dȝ pue-
nire ad minores hoies. per maiores: idest p̄di-
catores ⁊ p̄latos ex snia Alexan. de ales in. iij.
parte sum. in trac. de his qui pertinent ad re-
ctitudinem intentionis. q. antepenultima: ⁊
allegat illud. i. Petri. iij. c. Parati ad satisfa-
ctionem omni poscenti vos rōnē de ea que vo-
bis est fide ⁊ spe. O quot sunt p̄dicatores aia-
ruȝ rectores q̄ cū teneantur alios instruere de
articulis fidei: ipsi eos ignorant: aut nō bñ in-
telligunt. Et ideo dicit Celestinus papa in ca.
ordinatos, lix. di. Debet ante esse discipul⁹ q̄s-
quis doctor esse desiderat: vt possit docere qd̄
dicit. Credite ergo oēs articulos fidei: ⁊ illos
intelligere procurate. Ait em̄ Aug. sup Johā.
ꝙ magnum vas fidei attulerit quis ad fonteȝ
gratie tm̄ implet de gr̄a. Et Ber. sup Can. inq̄t
Parua siquideȝ fides parua meretur premia.
Omnes ergo xpiani debēt symbolū aplicū sci-
re. Ait enim Aug. in quodaȝ sermone. Nescio
qualiter xpianū se esse dicat q̄ paucos versus
symboli ⁊ orōnis dissimulat. Precepit enim ec-
clesia curatis vt doceant subditos suos orōnē
dñicā ⁊ symbolum. c. Deus q̄. iuxta glosam. de
peni. ⁊ re. et ex̄ de vita ⁊ hone. cle. c. Ut quisq̄s.
⁊ ibi glo. Ergo etiā ex ꝯsequēti p̄cipit subditis
vt addiscant: ⁊ tenētur obedire. c. Si q̄s p̄sby-
ter. lxxxi. di. Silr̄ illis qui leuauerunt pueruȝ
de baptismo p̄cipit vt eū doceant symboluȝ ⁊
orōnem dñicam: quam ⁊ ipsi tenentur scire. c.
Nos ante oia. de conse. dist. iiij. Item precepit
oībus adultis baptizatis vt ipm symbolū ad-
discant in. c. baptizandos. eadē di. Sed multi
sunt ita rudes ⁊ parui animi ꝙ putant ip̄ossi-
bile eis esse p̄dicta addiscere: ⁊ tm̄ lōgas fabu-
las ⁊ cantilenas indelebili memoria retinent.
Uñ accidit ꝙ q̄dā ꝯfessor astutus cuȝ audisset
in cōfessione quendā valde rudē sed diuitē ꝓ
pnia suoꝝ peccatorum voluit ei dare vt certis
diebus diceret Pater noster. Cui ille r̄ndit ꝙ
illud ignorabat: et nunq̄ȝ illud addiscere pos- exēplū
set: qꝛ nō habebat bonā memoriā. Tunc cōfes-
sor illū interrogauit quā artē faceret. Cui ille
r̄ndit ꝙ vendebat blada: ⁊ frumentū et legu-
mina. Ipse vo ꝯfessor iterū interrogauit ipm
si aliq̄n vēdebat p̄dicta ad credentiam. Et ille
r̄ndit ꝙ sic. imo quasi semꝑ: qꝛ aliter bñ vēde-
re nō posset. Tūc cōfessor dixit. Quō potes no-
mina ⁊ cogitationes illoꝝ quib⁹ vēdis memo-
rie retinere cū nescias scribere. Cui ille respon-
dit. Bñ hoc memorie teneo: aliter male faceret
facta mea nō credatis ꝙ taliū obliuiscar res
em̄ mea agitur: audiēs aūt hoc cōfessor dixit.
Saltē pro pnia tuorū peccatoꝝ volo ꝙ con-
modes vsq̄ȝ ad annū quibusdā pauperib⁹ cer-
tam mēsurā frumēti amore dei. Ille vo respō-
dit. hoc faciā libentissime quia facere possum.
Tūc ille cōfessor inuenit certos pauperes ⁊ in-
formauit eos vt ad illū mercatorē irēt: ⁊ amo-
re dei ⁊ sui peterent mutuo frumentū vsq̄ȝ ad
annū singuli prout necesse habebant: ⁊ q̄n ille
mercator interrogaret de noīe eoꝝ: ⁊ de cogna-
tione tenerēt hūc modū: ꝙ vn⁹ iret post aliuȝ
ordinatim. Et primus interrogat⁹ de suo noīe
diceret ꝙ vocatur Pater noster. et si diceret.
qualis appellat̄ tua cognatio. R̄ndet ꝙ ap-
pellat̄: qui es in celis. Scd̄s aūt diceret ꝙ vo-
catur: Sanctificetur nomen tuum: ⁊ ꝙ sua co-
gnatio appellatur: Adueniat regnū tuū. et sic
singuli facerēt vsq̄ȝ ad complementum Pater
noster. Cum ergo ad illū iuissent ⁊ habito tri-
tico interrogarent̄ de noībus suis: atq̄ȝ predi-
cta respōdissent: ille dixit: ꝙ extranea nomina
sunt ista: nūq̄ audiui talia nec siles cognatio-
nes: et postea dicebat intra se res vadit ꝓ me
si obliuioni trado ista nomina. vnde quasi cō-
tinue ruminabat in mente predicta nomina: ⁊
dicebat. Primus sic vocatur et eius cognatio
est talis. Scd̄s aūt sic appellatur: et sic de sin-
gulis. Transactis aūt aliquibus mēsibus ille
confessor eum inueniens interrogauit si accō-
modauerat frumentū illis pauperib⁹. Et ipse
respondens ꝙ sic: addidit. O qualia nomina
habent et difficilia ad tenendum in memoria.
tamen qꝛ nolo amittere frumētum: nunq̄ fui
oblitus eorum sed in recenti memoria habeo.
Dixit auteȝ cōfessor. Dic mihi ista noīa. At ille
cepit dicere. Primus vocatur Pater noster: ⁊
eius cognatio dr̄: qui es in celis ⁊c̄. Tunc con-
fessor ait. Dimittas nominare primū vel scd̄m:
sed solū recita nomina ⁊ cognationes singulo-
rum per ordinem. Ille vo statim et celeriter
cepit dicere. Pater noster qui es in celis san-

etificetur nomen tuum ꝛc. vsq̨ in finem. Confessor aūt cepit ridere: ꝛ ille ait. Quid ridetis? Tunc confessor dixit: rideo q: didicisti Pater noster. Tunc ille exclamauit dicens. Potest facere deus ꝙ hoc sit Pater noster. Profecto nunꝙ credidissem posse illud addiscere. Est aūt mihi magis gratum hoc didicisse ꝙ si haberem decē aureos in manu mea: et ideo ipsis pauperibus elargior frumentū qđ eis commodaui amore vestri: qui me tali modo fecistis addiscere Pater noster. O quot huic similes reperiuntur: qui pro lucris tēporalibus etiam difficilia queq̨ memorie cōmendant: sed pro lucro anime ꝛ sua salute dicunt non posse addiscere: vel in memoria retinere symbolum fidei: et alia necessaria ad salutem: ꝛ ideo vt nullus de ignorantia excusare se possit: et vt omnes articulos melius intelligatis: audite illos vulgari sermone.

Credo in deum patrem omnipotentem
Creatorem celi et terre
Ita dixit Petrus piscator
Dixit Andreas ego cum puro corde.
Credo in iesum christum vnicum filium
Dei nostri ꝛ boni domini.
Qui cōceptus est de spiritusancto.
Dixit Iohannes est e maria natus
Uirgine ꝯm veram prophetiam.
Sub pylato fuit passus.
Crucifixus mortuus ꝛ sepultus
Jacobus maior dum hoc sum locutus
Descendit ad limbū noster saluator
Patres sanctos liberauit merore
Ut protestatur Jacobus minor.
Tertia die vt erat prophetizatum
De morte ad vitam resuscitatus.
Sanctus Thomas manu tetigit
Ascendit ad celum totus gloriosus.
Dicit Philippus homo sapiens.
Sedet ad dexteram dei omnipotentis
Bartholomeus: totum me facit tremere
Quia sup omni culpa ꝛ fallētia in die finali
Christus de celo veniet iudicare
In spiritumsanctum credit omnis gens
Dicit Mattheus: qui veraciter
De patre et filio deo procedit
Sancta mater ecclesia est sanctificata
Cum suis sacramentis predicata
Simon. Et de sanctis vera cōmunio
Ut Thadeus est testificatus
Per baptisma sanctum ꝛ contritionem
Deus remittit omnem offensionem
Suos mortuos resuscitabit
Qui postea in eternum gaudebunt vel penā afficientur.
Boni gloriosi in patria felici
Rei in inferno vt Mattheias dicit.
Popule meus tibi in vulgarē linguā trāstuli
Credo. latine symbolum vocatum
Imponas cordi tuo cum sincera fide
Saluus nō potest esse qui aliter credit
Propterea credite id quod vobis predicaui
Si vultis peruenire ad supremum regnum.

De tribus vitijs impedientibus fidem: scꝫ Luxurie: Auaricie: et Superbie.

Tertia pars nostri sermonis ꝺ̄t impeditionis. Tria em̄ sunt principalia vitia q̄ impediūt verā fidē. Primus est voluptatis siue luxurie: o q̄t a fidei federe recesserunt luxurie vinculo attracti. Nā Eccl. in. scriptū est. Uinū et mulieres apostatare faciūt sapiētes. Filij israel ꝑ vitiū gule ꝛ luxurie decepti sunt a Balaach. Nume. xxiij. Et ad infidelitatis cultū attracti. Ibi em̄ ꝺ̄t ꝙ fornicat⁹ est populus cū filiab⁹ Moab: q̄ vocauerūt eos ad sacrificia sua: et illi comederūt ꝛ adorauerūt deos moabitarū. Quis decepit sapiētissimū salomonē vt tēpla idolis edificaret: ꝛ adoraret ea: vt habet. iij. Reg. xi. nisi hoc excecatus vitiū luxurie. Nā cū iā esset senex deprauatū est cor eius per mulieres: vt adoraret deos alienos. O quot infideles fecit hoc male dictū vitiū vt dicāt nō eē aliā vitā ꝑter hāc. Et iō immūdissimus Machometus vt ad sectaꝫ suā multos attraheret: frena omni voluptati laxauit. Unde in Alchorano suo dicit suis cultoribus. Uxores vestre terre vestre sunt: arate eas sicut vultis. O diabolice ꝛ iniquissime vir quātos his ✝bis ad falsissimā sectā tuā ꝑduxisti. Scriptū est em̄. ij. Esdre. iiij. c. Fortiores te gib⁹ mulieres. Et iō de hac impurissima luxuria scriptum est in figura. iij. Reg. xviij. c. ꝙ Jezabel vxor regis Achab interfecit siue occidi fecit prophetas dei. Jezabel aūt ꝯm Hiero. interpretatur cohabitatrix siue sterquilinium: ꝛ significat luxuriam que cohabitat in corporibus hominuꝫ: et adeo est fetidissima vt oīm putredinū et sterquilinij fetores superet. Hec ergo vxor Achab: idest diaboli voluptas ꝛ luxuria multos qui videbantur colūne in ecclesiam dei prostrauit: et a fide deiecit aut a religione sua apostatare fecit. Si enim centum exeunt ab obseruantia alicuius bone religionis: nonagintanouem discedunt propter hoc abominabile vitiū luxurie: ls apostasiam suaꝫ diuersimode palliare studeant. Et hoc est qđ

dicitur de muliere impudica Prouer.vij. Fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea: ꝛ qd peius est: qui voluptate ac luxurie se dederunt: difficile ad deū reuertunt. Iuxta illud Osee.v. Nō dabūt cogitationes suas vt reuertantur ad dominū: qꝛ spūs fornicationis in medio eoꝝ. Et tales figurant p illū q dixit Lu.xiiij. Uxorē duxi: ꝛ ideo nō possum venire. Quapropter hortatur Salomō Prouer.v. ad fugiēdas mulierū cōuersationes: maxime religiosos di. Lōge fac ab ea viam tuam: ꝛ ne appropinques foribus domus eius. Et ratione assignat Augu. in quodam sermone di. Quia nō es Samsone fortior nec Dauid sanctior: nec Salomone sapientior Omnes enim hi a mulieribus corrupti sunt ꝛ ad peccata perducti: ideo Eccls. vij. dixit ipse Salomon postq̄ deceptus fuit a vanis mulieribus. Mulierem inueni amariorem morte laqueus est venatorum: idest demonum: et sagena cor eius vincula sunt manus illius: qui placet deo effugiet eam: qui autem peccator est capitur ab ea. R

Secundum vitium est auaricie: dicit em̄
S Apostolus. j. ad Timo. vj. Radix omnium malorū est cupiditas: quis em̄ induxit Balaam vt doceret Balaach vt deciperet filios israel. Nunqd non auaricia: vtiq; vt habetur Nume. xxiiij. Hoc maledictū vitium fuit illud propter quod Iudas vendidit xp̄m. Mat. xxvj. c. Et hoc est quod detinet iudeos ne credāt in xp̄m: ne amittāt diuitias male acquisitas. Hinc est q̄ antixp̄s ꝓpter diuitias decipiet multos ꝛ multi ꝓpter auariciā adherebūt ei: qꝛ Daniel. viij. ꝓphetatū est in copia eoꝝ occidet plurimos. ꝛ. xj. c. scriptū est. Multiplicabit gloriā ꝛ dabit eis potestatē in multis ꝛ terrā diuidet gratuito. Hinc etiā Osee. x. scribitur. Secundū multitudinē fructus fuit multiplicabit altaria. Iuxta vbertatē terre sue exuberabit simulacris. Que oia confirmantur per Esaiam. j. c. dicentē. Hierusalem principes tui infideles. Et reddēs cām sequitur. Omnes diligunt munera: sequuntur retributiones. O quot inueniuntur iudices q falsas dant sniās et fidē nō seruant his pro quibus se daturos sniam promiserant: ab altera parte munera accipiētes. Ait enim Henricus samanēsis lib. j. pte. ij. Deuiat a vero corruptus munere iudex. Falsidicūq; facit impia gaza piū. Et ꝓpterea dicit Dauid ps. xxv. In quoꝝ manibus iniquitates sunt: dextera eoꝝ repleta est muneribus. ꝛ Iuuena. li. j. Satyra. iij. inquit. Quātū qsq; sua nūmoꝝ seruat in arca. Tantum hꝫ ꝛ fidei. Exod. quoq;. xxiij. ꝛ Deut. xvj. dr: q̄ munera excecant oculos sapientum: et immutant verba iustorum. Ideo exclamat Esaias. c. v. sui libri di. Ue qui iustificatis impium pro muneribꝰ: ꝛ iusticiam iusti aufertis ab eo. Hec ergo maledicta auaricia ꝛ amor pecunie est illa iniqtas que facit homines etiam deum negare. Et de hoc habetur exemplum qd ponitur in cōpēdio theologie qd ab aliqbus Alexā. de ales appropriatur. Ibi enim dicitur lib. j. c. ij. Q in hispania quidam leuis hō ludebat ad ludum taxillorum: ꝛ ludo ꝓcedente cepit pecuniam suam amittere. Dolens ergo de amissione corde orabat deum vt euꝫ vincere faceret: vel saltē amissam pecuniaꝫ recuperare. Et quanto plus deū rogabat plus amittebat: etiam qn̄ apparebat q̄ deberet vincere: ꝛ habebat bonum ludū ita q̄ oēs mirabantur q̄ talem ludū amitteret. Amissa aūt in ludo tota pecunia quā habebat vestes quoq; quas portabat vsq; ad camisiaꝫ amisit. Tūc valde cōfusus ꝛ cōtra deum infidelis factus ex auaricia: qꝛ eum nō exaudierat: totus furibūdus ad domum suam accessit: armaturasq; suas ꝛ oia bona munimenta sui corporis que habebat accepit: ac totus armatus: ac si campum duelli intrare deberet: equum ascēdit: ꝛ ad plateam vbi multi erant homines cōgregati venit: ꝛ vniuersis astantibus voce furibunda dixit. Si quis est amicus ꝛ fidelis dei: qui dicāt deum esse aliquid: vadat ꝛ armet se: qꝛ ego reddam eum mortuum ꝛ victum. Ego enim dico ꝛ teneo q̄ deus nō est. Attoniti aūt fuerunt singuli qui aderant: verba tam iniqua audientes: nullus tn̄ ei tanq; furibūdo voluit respōdere. Sed cui nō respōdit hō respōdit deus. Nā deus q flagellauit pharaonē opponentem se diuine potētie: ꝛ euꝫ puniuit p muscas: misit vnā muscā lꝫ esset tp̄s hyemis: q euꝫ sic in facie inuasit: ꝛ inter galeā ꝛ faciē se ponēs tam acriter eum aculeis suis lesit: q̄ oportuit eum galeā deponere: ꝛ in terram ꝓijcere: at vbi musca liberū habuit accessum sic eū passim in facie feriebat: q̄ se defendere nō valēs: nimis fatigatus de equo ad terrā cecidit: ꝛ faciem versus terraꝫ vt se posset a musca tueri posuit. At musca fortius eū inuasit: nec cessauit quousq; publice blasphemiā quā ore ꝓfano protulerat oibus audiētibus cū cordis gemitu reuocauit dixitq; q̄ vere deus est ꝛ solus est oipotēs: qui voluit insaniam suam ꝛ blasphemiam ad maiorem suam confusionem per vnam muscaꝫ cōfundere: atq; eū p tā minimū aial supare quo dicto statim musca recessit. Et ille qui propter

auariciā amiserat fidē:hoc diuino flagello ad
fidelitatez rediȷt.O quot auari sunt inf.deles
q̄ totā fidē ac spem suā posuerūt in pecunia et
thesauris:ꝛ iō dicit Pau. ad Ephe.v. Ꝗ aua-
ricia est idoloꝝ seruitus. Facit em̄ hoiem apo-
statare a deo:nā sicut idolatria se habet ad ido
la:ꝛ oēm suā cōfidentiā habet in eis ita auar9
se hꝫ ad pecuniā ꝛ mūdi diuitias:vt inquit Ni
co.de lyra sup p̄dicta verba Pauli:ꝛ ꝯn̄r effici
tur multotiens infidelis.

T Ertiū ꝛ vltimū vitiū impediēs fidē ē vitiū
elationis ꝛ supbie. Dū em̄ curiosi ea q̄
fidei sunt volūt ꝑquirere: ꝛ nō valent
attingere ꝓpter ipsoꝝ altitudinem:ruūt in di
uersis errores:ꝛ tūc supbi ꝛ tumidi:qꝺ suis fa
bricauerūt fantasmatibus credētes magis sa-
piētibus credere nolūt:iō cōtra istos exclamat
dn̄s Hiere.xlix.dicēs heretico supbienti. Arro-
gātia ꝛ supbia tua decepit te: vbi glo.inquit.
Ois hereticus arrogās:qr supbia facit hereti
cū:nō ignorātia:vt etiaꝫ inq̄t Ricb. in.iiȷ. di.
x.ij.ar.iiȷ.q.iiȷ. Necesse est ergo illis q̄ volunt
esse fideles:vt simpl'r credāt:ꝛ nō q̄rant ꝓbare
ꝑ rōnes ea q̄ sunt fidei:qr vt inq̄t Arist.ij. Me
ta. Demōstrationē de oībus fieri est impossibi
le:q̄rētes em̄ rōnes ad credendos articulos fi-
dei:dū nō inueniūt:heretici ꝛ infideles fiūt.iō
Lactā.in.ij.diuinarū institu.aduersus gē.ait.
Si credis cur ḡ rōneꝫ req̄ris:q̄ pōt efficere vt
nō credas. De hoc hr̄ exēplū de quodā sapiēte
Pho:q̄ cū rōne demōstratiua ꝓbare nō posset
ꝙ mortui deberēt resurgere cum eodē corpore
nō credebat resurrectionē mortuoꝝ futurā:ad
mortē ꝟo veniēs molestatus ab affinibus su-
is ꝛ crederet mortuos debere resurgere:nō va-
lens amplius sustinere eoꝝ infestationē:respō
dit. Ego bn̄ credā:sed videbitis ꝙ nō erit ve-
rū ꝙ mortui resurgant. Simpl'r ḡ credam9 qꝺ
tenet scā mr̄ eccl'ia.scriptū ē em̄ de ꝯse. di.iiȷ.
c.venit sacerdos. Nō ꝑ signa ꝛ rationes:sed ꝑ
simplicē fidē vitas colligēda est. Itē glo.sup il
lud apl'i ad Ro.x.j. Nō plus sape ꝙ opꝫ sape:
sed sape ad sobrietatē ait. Supbe nature spe-
culū humilitatis qꝺ est sincera fides sine alia
visibili rōne debuit ꝓponi:vt a supbia ad hu-
militatē trāseat. Nō em̄ est possibile ꝙ intelli-
gamus ꝑ rōnē naturalē essentiā diuinā. Nam
inq̄t Diony.in li.de mystica theolo. Deus q̄ est
oīm glīa est inuisibilis ꝛ inaccessibilis: oēmq3
intellectū ac oēm rōnē excedēs. ꝛ Greg.sup il-
la ꝟba Iob.xxvj.c. Cū vix paruā stillā acceperi
mus inq̄t totū q̄cq̄d de deo pōt human9 intelle
ctus intelligere est q̄si q̄dam stilla liquoris ꝛc.

Iob.xj.c.loquēs ꝑ antiphrasim dic̄ istis
sis:forsitā dei vestigia cōprehēdes ꝛ vsq3
fectū oīpotētē reperies:excelsior est celo
cies ꝓfundior inferno ꝛ vn̄ cognosces:
eiusdē lib.inq̄t. vbi inuenit sapiētia.s.in
ꝛ q̄s est locus intelligētie.s.vt ipsam in
sapiam q̄s itelligat. ꝛ sequit. Abscōdita
oculis oīm viuētiuꝫ. Plato q̄ꝫ in thime
Deus est summū bonū sup oēm subam
naturā. Paulus q̄ꝫ.j.ad Tim.vj.ait. De
habitat inaccessibilē:quā nullus hoim
dit. Auicēna q̄ꝫ.vj.naturaliū inq̄t. Re
tissimas ꝛ subtilissimas nō pōt intelle
manus cōprehēdere:qr excedūt ea. Ꝗ
nā maiestatē nō valeamus cōprehēder
rōne ꝓportionis. Inter potētiā em̄ ꝛ
dꝫ esse ꝓportio.iij.de aīa.ꝛ.x.Ethi. S
stas diuina est īfinita:iuxta illꝺ pē.xl
gn9 dn̄s ꝛ laudabilis nimis: ꝛ magni
eius nō est finis. Et q̄cq̄d in deo est et
vt ait Plato in Thimeo. Ergo ab itel
mano q̄ est finite potētie nō poterit c
finiti em̄ ad infinitū nulla est ꝓporti
ta.iij.ꝛ.viij. Phys.ꝛ primo de celo ꝛ
finitū em̄ de se est nobis ignotū.j. Ph
possibile est infinita ꝑtrāsire.j. Poste
tem phs.ij. Meta. Qꝺ sic se hꝫ oculu
ad lumē solis:sic se hꝫ intellectus nr̄
sunt manifestissima in natura. Non
mus curiose inq̄rere de articulis fid
volēs respicere curiose cōtra solē am
sic volēs ꝑ rōnē cōprehēdere sacra c
cecus mētaliter ꝛ infidelis. Scriptu
Prouer.xxv. Scrutator maiestatis
a glīa. Iō dr̄ in.c.j.de sum.tri.ꝛ fi.ca
est credēdū. Qui em̄ ambulat simpl
cōfidēter:vt scribit Prouer.xj. Pro
bro.in li.de tri.inq̄t id qꝺ recitat M
iij.di.xxij.di. Auferant argumēta v
rit. In his q̄ sunt fidei piscatoribus
dialecticis.hec ille. Habeam9 ergo
sanctā fidē catholicā.lꝫ eā ꝑ argum
ne scīe ꝓbare nō valeamus.nec q̄ra
sunt sup intelligētiā nostrā. Ait em̄
iuriscōsultus in.l. Si fideiussor.§.
mādati. Bone fidei nō cōgruit de a
ris disputare. Et pōt moraliter du
tum. Et idē notat.ff.ad.l.aq̄l.l. ita
in fi. Et est textus Iuliani iuriscōs
Cato moralis ait in suis documēt
cana dei:celūq3 inq̄rere quid sit. C
lis que sunt mortalia cura. Quera
telligere ꝯsciam nr̄am ꝛ ꝑitā;ꝛ si

demus ꝑ pn̄iam ⁊ tātā habeamus fidē vt ꝓ ea mori parati simus. Ut cuilibet nr̄m dicere possit saluator nr̄. Magna est fides tua fiat tibi sicut vis.i.habeas gratiā meā in hoc seculo: ⁊ vitam eternā in futuro. Amen.

Feria sexta post primā dn̄icā quadragesime de reprobatione secte pagani Machometi et Judei, Sermo decimusquartus. M

v

Ve vestre praue sunt. Ezech.xviij. Fuit quorūdam hereticoꝝ falsissima opinio dicētium. Qꝫ q̄libet pōt saluari in sua lege ⁊ fide: quā erroneā opinionem reprobāt oēs theologi: maxime Alexā.de al.in iij.parte sum.in trac.de fide.⁊.s.Boñ.in.iij.di.xxiij.⁊ Rich.ibidē.ar.iiij.q.iij.⁊.b.Tho.ij.ij.q.iiij.ar.vj. Et pōt sic ꝓbari ꝙ nō sit nisi vna vera fides. Nā ꝫ inq̄t pħs.ij.de gene. Idē manēs idē semꝑ aptū natū est facere idem: ptꝫ in luce semꝑ emittente splēdorē ⁊ nūq̄ꝫ tenebras ⁊ in melle a quo nūq̄ꝫ ꝓcedit amaritudo sed semꝑ dulcedo. Et in igne q̄ semꝑ emittit calorem ⁊ nūq̄ꝫ frigus. Sed deus semꝑ manet idē: vt inquit autor in lib. de causis. Causa prima existit in oībus rebus ꝰm dispositionē vnā: ⁊ Plato in thimeo dicit. Prima cā est sine vlla variatione. ⁊ pħs.xij. Meta.ait. Deus est actus purus simplex ⁊ immobilis ⁊ eternus: ⁊ semꝑ vna et simplici delectatione gaudet: vt testatꝰ idē pħs vij.Ethi. Ubi etiā dicit. Simplicis ⁊ immutabilis nature semꝑ vna ⁊ eadē est actio. Hoc p̄supposito dico ꝙ virtus fidei in aīa cuiuscꝫ ꝓcedit a deo. Ut inq̄t Aug.in lib. de libero arbitrio. Et ponitꝰ de cōse.di.iiij.c.Gr̄a.vbi dr̄ ꝙ fides est dei donū. Ið Sap.iij.dr̄. Dabitꝰ ei fidei donū. Cuꝫ ergo fides sit a deo: ⁊ deus sit semꝑ manēs idē inuariabiliter: ergo necessario īfundit in aīabus vnā solā fidem ⁊ nō diuersas. Et pōt adduci ad hoc ꝓpositū illud qd̄ dicit pħs viij. Politi.inquiēs. Qm̄ vnus est finis ciuitatis oīm: iō necessariū est ad eius finis cōseruationē al's cōsecutionē esse vnā disciplinā ⁊ eandem oīm. Paulus q̄ꝫ ad Ephe.iiij.c.inq̄t. Unꝰ deus: vna fides: vnū baptisma. ⁊ Aug.in li.de verbis dn̄i ait. Una sola est fides deo grata et hoībus salutifera in qua oēs saluantꝰ q̄ saluari debēt: ⁊ ex̄ quā saluari impossibile est. hec ille. Et cōfirmantꝰ p̄dicta. Nā ꝰm pħm.i. poste. ⁊.iiij. Phyꝭ. Affirmatio ⁊ negatio nūq̄ꝫ sunt vera de eodē. Ergo nō est possibile ꝙ saraceni: iudei: pagani: ⁊ xp̄iani: possint oēs dicere verū de eodē obiecto credito.s.deo cū diuersa sentiāt et credāt. Ergo necesse est vnā tm̄ esse fidē verā in oībus hoībus. Hec aūt est fides catholica ⁊ xp̄iana: de qua dicit Sco.in.iij.dist.xxv.q.j. ꝙ nullus vnq̄ꝫ saluatus est etiā de his q̄ fuerunt in veteri testamēto sine fide iesu xp̄i saltē implicita añ eius incarnationē. Et idē dicit Hugo de scto vict.in.j.de sacramētis: addēs ꝙ sicut nullus pōt esse sine creatore: ita nec reparari sine redemptore: ergo sicut fides de creatore semꝑ fuit necessaria ad salutē. ad Heb.xj. Credere em̄ opꝫ accedentē ad deū q: est: inq̄t Paulus. ⁊ Ecci.j.dr̄. Unus est altissimꝰ creator oīm oīpotēs: ita post lapsum fuit necessaria fides de mediatore: ⁊ idē dicit Aug.li.cōtra pelagiū Immo ita fuit necessaria fides xp̄i incarnādi ⁊ passionādi ꝙ angeli qui remāserūt in celo et pugnauerūt cū angelis malis: nō aliter habuerunt victoriā nisi ī virtute mediatoris ⁊ passionis eius. Uñ Apoc.xij. scriptū est. Factū est prelīū magnū in celo. Michael ⁊ angeli eius preliabantꝰ cuꝫ dracone ⁊ ipsi vicerūt illum ꝓpter sanguinē agni: ⁊ ꝓpter verbuꝫ testimonij sui. Dicit q̄ꝫ.b.Tho.ij.ij.q.j.arti.vij. ꝙ mysteriū incarnationis ⁊ passionis christi oportuit omni tp̄e credere: vt colligitur etiam ab apostolo ad Gal.iij.c.⁊ hoc est qd̄ dr̄ Actꝰ.iiij. Non est aliud nomen sub celo datū hoībus in quo oporteat nos saluos fieri. Et ideo diuersis nationibꝰ varias sectas habentibus: ⁊ in christo non credētibus dicit dominus verba proposita. Ue vestre praue sunt. MM

s

Ola aūt via fidei catholice est vera: certa ⁊ infallibilis: atq̄ꝫ indubitāter tenēda: qd̄ ꝓbari pōt multis fundamētis: q̄ ponit doctor subtilis Johānes scotus: ⁊ alij theologi minoriste in ꝓlogo.j.sen. Et primo ꝓpter p̄nūciationē ꝓpheticā. Nihil em̄ est in articulis fidei xp̄iane qd̄ non fuerit prius a sctis ꝓphetis diuino spū p̄nunciatū: vt patere pōt ex dictis in sermone p̄cedēti parte.ij.⁊ dicēdis in hoc ser.parte.iij. vñ Actꝰ.x.dr̄ de xp̄o. Huic oēs ꝓphete testimoniū ꝑhibēt ⁊c. Et.ij. Petri j.ait apl's. Habemus firmiorem ꝓpheticū sermonē: cui benefacitis attēdētes hoc ipsum intelligētes ꝙ oīs ꝓphetia scripture ꝓpria interpretatione nō fit. Nō em̄ volūtate humana allata est aliqñ ꝓphetia: sed spūscto inspirati locuti sunt scti dei hoīes. Cū ergo futuroꝝ cōtingētiū solus deus sit cognitor. Uñ dr̄ Esa.xlj. Annūciate que ventura sunt ⁊ sciemus q: dij estis. ⁊ in.c.j.xxvj.q.v.scriptuꝫ est. Futura prescire solius dei est: sequitur ꝙ omnia que ad fi

dem nostram pertinent sunt verissima: qꝛ a so la infallibili veritate diuina fuerunt ꝓphetis intimata: τ ab eis pnũciata. Et cũ pdicte pnũciationes τ ꝓphetie licꝫ in maxima numerositate essent: iã fuerint ꝑ maiori parte adimplete: non est dubitandum ꝙ etiam relique adimplebuntur: vt ait Augu. xij. de ciui. dei. Sicut est de aduentu christi ad iudicium: τ de eterna retributione bonorum τ malorũ: vnde Grego. in homel. j. dominice de aduentu inquit. Cum multa prenunciata iam completa sint: non est dubium quin etiam sequentur pauca que restant: qꝛ sequentium rerum certitudo est preteritarum adimpletio. Secundum fundamẽtũ quod ponit doctor subtilis est ex scripturarum cõcordia: vnde vbi. s. sic arguit. In non euidẽtibus ex terminis: nec ex principijs: etiam euidentiam habentibus ex terminis non consonant dispositi diuersimode τ multiformiter nisi a causa superiori eorum intellectus ad cõsensum inclinetur. Sed scriptoris canonis varie: varioqꝫ tempore τ loco dispositi ad scripturas τ fidei doctrinam consoni fuerunt. Que tamẽ non habet euidentiam ex terminis: nec etiã ex principijs euidentiam habẽtibus ex terminis. Igitur patet propositum. Ad cuius fundamẽti declarationem est sciẽdum ꝙ duplex est propositionum euidentia. Quedaꝫ enim habetur ex terminis tm̃: τ talis est euidentia primorum principiorum: que sunt ex se nota: vt illud de quolibet dicitur esse vel non esse τ de nullo ambo simul: τ illud omne totuꝫ est maius sua parte. Quedam ꝟo est euidentia que habetur non solum ex terminis: sed etiam ex principijs habentibus euidentiam ex terminis: vt est euidẽtia propositionum demonstrabilium: sicut est illa ꝓpositio: omnis homo est risibilis que habet euidentiam ex premissis τ demonstraꝶ ab eis sic arguẽdo. Omne animal rationale est risibile. Omnis homo est animal rationale: ergo omnis homo est risibilis. Dicit ergo Scotus. In non euidentibus τc. quasi dicat. Quandocunqꝫ sunt alique propositiones que non sunt euidentes primo aut secũdo modo predicto nõ est possibile ꝙ multi diuersimode dispositi consonent τ concordent simul in talibus ꝓpositionibus: nisi illa euidentia infundatur τ ipse ꝓpositiones eis declarentur a causa superiori: puta ab ipso deo: τ hoc est manifestum. Si enĩ tales propositiones sunt omnino inuidentes τ obscure: quomodo poterunt tales diuersimode dispositi habere seipsis eandem euidentiaꝫ τ decisionem de predictis ꝓpositionibus τ maxime cum homines faciles sint ad dissen dum. l. Item si vnus. §. item si in duos. ff. bi. τ ratio põt assignari: qꝛ diuersitatem rum: sequitur diuersitas animorum. c. qꝛ sitatem. de cõcess. preben. Et iõ dicitur: qu pita tot sententie. c. sicut in sacris. de cõs iiij. τ ꝙ vnaqueqꝫ ꝓuincia abũdat i sen c. j. de sepul. τ. c. vtinam. lxxvj. dist. Pre philosophi qui de naturis rerum crea multa scripserunt habentes eadem prin In multis tamen dissentientes inter se vt patet eorum libros intuentibus: de q etiam inquit Lact. in. j. diui. insti. Cuꝫ magna cõcertatione dissideant secũqꝫ i rũqꝫ discordent eoꝝ apparet iter nequ directum: profecto nõ est possibile ꝙ de naturalibus τ his que nõ habent aliqu dentiam ex terminis vel principijs: vt s que ad fidem catholicam pertinent. s. sit trinus τ vnus τ hm̃õi: homines in regionibus nati τ demorantes: a seips tiam τ certam determinationeꝫ habe rint: τ simul in eãdem sententiam cõu Ait enim Albumasar li. j. cõiunctionu rentia. iiij. ꝙ lex christianorum verita mat difficiles ad imaginandum τ hu ticiã transgredientes: τ ideo cuꝫ nostr res catholici maxime qui vtrũqꝫ testa sacre pagine descripserunt: lꝫ in diue ribus τ locis fuerint varie dispositi: multis propositionibus facultatem mane nature excedentibus cõcordau rissimum est ꝙ a prima causa. s. deo tellectus ad cõsentiendum talibus uenjendum fuit inclinatus: τ cõsequ doctrina est verissima. Et ad hoc arg facit Augu. xviij. de ciui. dei. reproba sectas ratione diuersitatis τ discord tium τ illarum autorum. Tertium tum quod ponitur a doctore subtili scriptorum sanctimonia. Cuꝫ enim rum vel trium testiuꝫ stet omne ve rix. τ Mat. xviij. transsumptiue in. τ. c. licꝫ vniuersis. de testi. Quanto stes sunt maioris autoritatis τ san to maior fides est illorum dictis ad in criminali. versi. Item testium. ij. ff. dẽ testi. Quo facto fundament dit predictus doctor subtilis di. Au scripture sunt illorum autorum qu cuntur aut non. Si sunt eorum: cu in fide τ moribus cum tanta seueri neut; quomodo verisimile est eos

titos dicēdo sic ista esse cū aliter fuisse cognos uissent. Nā q̄ considerat quāte sctitatis fuerit Moyses: quo pōt dubitare ipm in scriptura sua fuisse mentitū. de quo dr Ecci. xlvi. Dilect⁹ deo ⁊ hoībus Moyses. ⁊ ps̄. cii. ait propheta de deo. Notas fecit vias suas Moysi. Et ipse de⁹ inqt de Moyse Numeri. xii. Ore ad os loquor ei: ⁊ palā nō p enigmata ⁊ figuras videt deū. ⁊ Exod. xxxiii. etiā dr. Loquebaf Moyses cum deo facie ad faciē sicut loqui solet hō ad amicū suū. Preterea q̄s dicere posset Esaiam: Hieremiā: Danielē: Ezechielē: ceterosq̄ pphetas fuisse mētitos. de quib⁹ inqt Aug. lib. xxii. cōtra Faustū. Dico illoꝝ hoim nō tātum linguam verūetiam vitam fuisse ppheticam ⁊c̄. Quis Johannē baptistā in vtero matris sanctificatū. Luc. i. Sicut fuit Hieremias: vt habetur sui li. i. c. credet mēdacia protulisse: quo quidē Johanne nō surrexit maior inter natos mulierū. Mat. xi. quiq̄ tante fuit sctitatis vt ipse messias: ⁊ xp̄s esse putaref. Johannis. i. Quis hoc credet de Petro ⁊ Paulo Johanne euāgelista: ceterisq̄ aplis. de quibus ait Aug. sermone. ii. de Epiphania. Apli velut alii celi enarrauerunt nobis gloriam dei: cur ergo non agnoscamus eos celos q̄ facti sunt sedes dei: sicut scriptū est. Aia iusti sedes est sapiētie: per hos em̄ celos ille celoꝝ fabricator et inhabitator intonuit: quo tonitruo mundus tremuit. Sanctitas ergo istoꝝ testiū autenticā reddit fidē nostram: qr fuerūt testes omni exceptione maiores: de quib⁹ tractaf in. l. optimā. in fi. C. de cōtrahen. ⁊ cōmit. stip. tales em̄ vocanf illi qui nulla possunt exceptione repelli. fm glo. Ber. in. c. i. de cōsan. ⁊ affi. Qz si cōtra predicta dicaf nō istos fuisse mētitos: sed potius deceptos: Rñdit doctor subtilis q̄ asserere dubiū tanq̄ verū ⁊ certū reputatur mendaciā vel nō longe a mendacio. Qd̄ etiā asserunt oēs theologi in. iii. dist. xxxviii. ⁊ Aug. in li. Enchiri. et trāssumptiue in. c. is aūt. xxii. q. ii. vbi ait Nec liber est a mēdacio q̄ ore nesciens verū loquif. Non igif testes fidei ⁊ autores sacre scripture tāta assertione locuti fuissent ppter vitandū mendaciū q̄ summopere condēnarunt nisi de dictis suis perfectā notiaā habuissent p claram visionem. ⁊ iō dicebat Johānes bapti. Joh. i. Ego vidi ⁊ testimonium perhibui: qr hic est filius dei. ⁊ Johānes euāgelista inquit sui euangelii. c. i. Uidimus gloriā eius: gloriam quasi vnigeniti a patre: plenum gratie et veritatis. Et in. i. sua canonica epistola. c. i. Iterum dicit qd̄ fuit ab initio qd̄ audiuimus: qd̄ vidimus oculis nostris quod perspecimus ⁊ manus nostre cōtractauerūt de verbo vite: hoc testamur ⁊ annūciamus vobis. ⁊ Actuū. x. inqt Petrus Nos testes sumus omniū que fecit in regione iudeoꝝ ⁊ in Hierusalē: mādūcauimus ⁊ bibimus cū illo postq̄ surrexit a mortuis. ⁊. ii. canonice eple sue. i. c. iterū ait. Non indoctas fabulas secuti notā fecimus vobis dñi nostri iesu xp̄i virtutem ⁊ prescientiam: sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorē ⁊ gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus: in quo mihi bene cōplacui: ipsum audite. Et hanc vocem nos audiuimus de celo allatam cū essemus cū ipso in mōte sancto. Quia ergo vera omnes testes fidei nostre de visu locuti sunt: ideo dubia p certis nō asseruerunt: q̄ si forte iterū dicaf: q̄ ppter tēporalia lucra mētiti sunt: Respondet predictus doctor hoc esse falsissimū: qr hi oēs tēporaliū cōtentores fuerunt. In quoꝝ persona dr Math. xix. Ecce nos reliquimus omnia ⁊c̄. ⁊ Paulus ad Phil. iii. pro se ⁊ oibus aliis ait. Oia arbitratus sum vt stercora: vt xp̄m lucrifacerem. Immo pro veritatis testimonio nō solū tēporalia: sed etiā vitā perdere: ⁊ innumera mala tolerare voluerunt. de quib⁹ ait Aplս ad Heb. xi. Alii distenti sunt. Alii v̄o ludibria ⁊ verberari experti. Insuper ⁊ vincula et carceres lapidati sunt: secti sunt: tentati sunt: in occisione gladii mortui sunt: circūierūt in melotis: ⁊ in pellibus caprinis: egētes: angustiati: afflicti quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes: in montibus ⁊ speluncis: ⁊ in cauernis terre: ⁊ hi oēs testimonio fidei probati inuenti sunt: et Hieronymus in epla ad Palmachium ⁊ Occeanū inquit. Esaias serra secatur. Daniel leonibus deputatur. Johannes baptista capite truncatur ⁊c̄. ⁊ infra. Et hoc totū: vt nos a peccatis sua doctrina reuocarēt. hec ille. Si aūt dicatur q̄ libri sacre scripture non sunt istoꝝ sanctoꝝ: sed eis falso sunt ascripti. Dicit doctor subtilis q̄ hoc asserere graue est: et inconueniens valde videbitur esse: quia sic negabitur quicunq̄ alius liber fore illius: cuius dicitur fuisse. Preterea aut isti qui eorum nomina libros descripsisse dicuntur non fuerunt christiani: aut sic. Si dicuntur non fuisse christiani: non videtur verisimile q̄ voluerunt tales libros conscribere: et aliis intitulare: atq̄ sectam et ritum viuendi magnificare: cuius contrarium ipsi credebant et obseruabant. Si v̄o dicantur

fuisse christiani quō credēdū est ꝙ tales libros
mēdaciter descripserint: cū lex xpiana mēdaciū
tā seuere persequat: ꝓpheta Dauid ps̄.v. atte
stāte: qui ait deo. Perdes oēs q̄ loquūtur mē-
daciū. Quō aūt isti libri ita autētici extitissent
atq̄ diuulgati esse taliū autorum nisi fuissent
eorū et ipsi autores autētici. Cū ergo fides no
stra tot et tales habuit dignissimos testes et
scriptores autēticos: iō verissima est. Quar
tum fundamētū: qḋ ponit doctor subtilis vbi
supra est examinātiū perscrutatio ⁊ diligētia.
Scriptura em̄ sacra ita fuit a patrib⁹ antiq̄s
examinata: ꝙ nisi liquido perspexissent eam a
spū sancto ꝓcessisse nunq̄ eā approbassent: et
canonizassent. Quapropter predict⁹ doctor sic
arguit. Aut nulli credes de cōtingētibus que
nō vidisti: ⁊ ita nō credes mundū fuisse factuz
ante te: nec locū fuisse in mūdo vel esse in quo
nō fueris: nec istū esse patrē tuum: nec illā esse
matrē tuā ⁊ talis incredulitas destruct totam
vitā politicā. Si aūt vis alicui credere de con-
tingētibus: qḋ tibi nō fuit euidēs: maxime cre
dēduz est illis: que tota cōmunitas approbat
ꝑsertim si cōitas illa famosa sit ⁊ honesta: ⁊ cū
maxima diligētia ⁊ examinatione recepit ap-
probata. Talis autē est sacre scripture canon.
Tāta nēpe apud iudeos de libris habendis in
canone solertia fuit: ⁊ tanta apud christianos
de libris recipiēdis tanq̄ autēticis ꝙ de nul-
la scriptura ꝓ autētica habēda tāta sollicitu
do vnq̄ est inuēta. Et iō tenenda est tanq̄ ve
rissima: et precipue cū tam solēnes cōitates de
scripturis istis curā gesserint tanq̄ de cōtinē-
tibus necessaria ad salutē. de q̄bus Aug. diffu
se loquit in .xviij. de ciui. dei. Et ideo cūcti de-
bent fidē adhibere sacre scripture canonice: et
per ecclesiā approbate. c. ego solis. ⁊. c. si ad scri
pturas. ⁊. c. quis nesciat. ix. dist. Et a tam excel
lētissimis doctoribus declarare tam grecis q̄
latinis: de quibus habetur in. c. sancta. xv. di.

Quintū fundamentū est honestorū ⁊ ratio-
nabilium cōtinentia: ⁊ quantū ad ea que no-
bis credēda proponūtur: ⁊ quantū ad illa que
nobis faciēda precipiunt: vt pz singula discur
rendo. Et iō de lege euangelica: ait Dauid ps̄.
xviij. Lex dn̄i immaculata cōuertens aīas ⁊c̄.
Et de xp̄o latore ipsius dr̄ Job. xxxvj. Ecce de⁹
excelsus in fortitudine sua: ⁊ nullus est ei simi
lis in legislatoribus. Sextū fundamentum
est martyriorū tolerātia. Fides em̄ nostra mul
tum redditur autētica martyrum testimonio:
qui nō soluz verbis: sed proprio sanguine vsq̄
ad mortē ipsam defendere voluerunt. Cū em̄
vt ait Hiero. martyriū non est humani ment
nullatenus dubitādū est: nō ista potuisse vll
mō perferre: nisi supnaturaliter ⁊ diuinit⁹ ad
iuti fuissent. Tāto autē magis ꝓclara fuerūt
dei nr̄e testimonia: quāto innumerabiles pe
fuerūt martyres ꝓ ipsa sanguinē suū effun
tēs. Ait em̄ Hiero. in ꝓlogo martyrologij.
nullus est dies in anno exceptis Kalēdis J
nuarij: in quo ecclesia nō possit festum quin
miliū martyrū celebrare. de quib⁹ etiā scrib
Aug. xviij. de ciui. dei. c. lij. ⁊ sup ps̄. cxviij.
Massa martyrū ex omni populo: tribu: ⁊ l
gua ex vtroq̄ sexu: ⁊ ex omni etate collecta
⁊c̄. Et hoc valde mirabile fuit: ꝙ in toto o
terrarū tāta multitudo hominū diuersoꝝ i
natū ꝓ eo quē nunq̄ viderat se tātis cruc
bus exponeret ⁊ mortē libēter sustineret.
ter quos martyres fuerunt q̄plurimi viri
piētissimi: vt Paulus: Dionysi⁹: Ariopag
Cyprianus: Isidorus: Cosmas et Damian
⁊ alij multi: vt hec tolerātia martyrij igno
tie nō posset ascribi. Fuerunt quoq̄ inter
plurime illustrissime persone: vt Kathar
vxorq̄ Marētij imperatoris: ac sancta Sa
romana: ⁊ sanct⁹ Hermes: Eustachi⁹: Ba
tus: Tyburti⁹: ⁊ alij plurimi. Itē viri fort
in prelijs valorosi: vt Thebeoꝝ legio: ⁊ s
Christoforus: ⁊ sil'r de oībus hoīm statib
iō beat⁹ Maximus ꝯsiderās eoꝝ mortē
fidei nostre firmamētū ait in sermone m
rum. Veneremur ergo inter tātos xp̄i m
fidē nostrā in qua isti illustres athlete s
ꝑserūt sanguine: morte iurauerūt ⁊c̄. S
mum fundamentū est ecclesie stabilitas:
tas: ⁊ permanētia. Nam fides xp̄iana ⁊
sia catholica innumeras passa est perse
nes non solū hereticoꝝ plurimoꝝ qui co
sunt diuersimode destruere fidē catholi
quib⁹ habetur in. c. quidaz aūt. xxiiij. q. i
fere centū hereses enumerātur que ex su
toribus vel ex causis noīe ꝓprio nūcup
sed maxime passa est tribulationes et p
tiones ab infidelibus tyrānis: regib⁹ ⁊
ratorib⁹: ⁊ nō ab vno vel duob⁹ solū sed
rimis: ⁊ p vniuersum orbē vt a Nerone
ciano: Traiano: Antonio: Seuero: G
Juliano: Decio: Valeriano: Diocletian
ximiano: Marētio: Constātio: et alijs n
⁊ tn̄ nunq̄ potuit prosterni seu annihil
persecutiones habuerit nō solū in tēp
⁊ corporalibus bonis: sed etiam in spū
Immo magis semper creuit. Et ideo
apparet: ꝙ a deo ordinata fuit: iuxt

qd ait Gamaliel sapiētissimus iudeoꝝ Act.v. loquēs de fide xp̄i ⁊ di. Si ex hoibus erit ꝯsiliū hocaut opus dissoluet. Si vo ex deo est nō poteritis dissoluere illud ⁊c. Eapropter inqt Augu. super ps. xl. Occisi sunt martyres ad multiplicandā ecclīam: valuit sctōꝝ sanguis effusus seminationi fideliū multiplicati sunt magis magisqꝫ xp̄iani. Et in. xviij. de ciui. dei idē ait. Inter horrēdas psecutiones ⁊ varios cruciat⁹ ac funera martyrū p̄dicatum est in toto orbe euāgeliū: cōtestāte deo signis ⁊ portētis: et varijs virtutibus ⁊ spūsscti muneribus: vt populi gentiū credētes in eū qui p eoꝝ redēptione crucifixus est xp̄iano amore ⁊ venerarent sanguinē martyrū quē diabolico furore fuderunt. Ipsiqꝫ reges quoꝝ legibus vastabat ecclīa: ei⁹ noī salubriter subderent: qd de terra crudeliter auferre conati sunt ⁊ falsos deos inciperēt persequi: quoꝝ causa cultores dei veri antea fuerāt persecuti. hec ille. Octauū fundamētū est captiuitas ⁊ dispersio iudaica: de qua dicemus in. iij. parte huius sermonis. Et iō hic solum dico: ꝙ ꝓpter psecutionē quā fecerūt iudei dn̄o Iesu ipsum crucifigi faciētes perdiderunt regnū suū nunqꝫ illud amplius habituri. Et cū iudaica natio esset nobilior atqꝫ excellentior oī alia natione: facta est īter oēs abiectissima: vilissima: turpissima: ⁊ ignominiosissima. Qd cōsiderās Rabbi Moyses iudeus scripsit summo magistro iudeorum di. Nūc dn̄e mi pa neo ꝙ illud pctm̄ ꝓpter qd sumus in hac desolatione sit illud pctm̄ sup quo locutus est dn̄s per Amos. ij. c. di. Sup tribus sceleribus isrl̄ cōuertam als trāsferā: ⁊ sup quartū nō transferam eo ꝙ vēdiderūt iustū ꝓ argēto. Dicūt em̄ xp̄iani qbus ꝓ studio librorū sctōꝝ videt esse traditū a deo: ꝙ primus in qttuor scelerib⁹ isrl̄ fuit vēditio Joseph a fratribus suis: ⁊ secūdū fuit adoratio vituli in oreb: tertium vo occisio ꝓphetarū: ꝓpter q̄ fuimus captiuati in babylone: ⁊ dicūt ꝙ quartum scelus fuit vēditio iusti Jesu: q̄ ad lrām fuit vēdit⁹ post trāsmigrationē de babylone: ꝓpter qd sumus nūc in captiuitate: de qua loquit dn̄s ⁊ cōminat ꝙ nō reducet nos vltra in terrā ꝓmissionis: cū dicit Et sup quartū nō trāsferā: qꝛ vēdiderūt iustū ꝓ argento: ⁊ apparet nobis ꝙ nos sup isto q̄rto pctō vēditionis iusti sumus puniti: iā sunt mille anni in qbus nihil ꝓfecimus inter gentes: nec est spes ꝓficiendi amplius. hec ille. Et hoc est certissimū signū ꝙ xp̄s fuit verus messias ī lege ꝓmissus: quo adueniēte debebat cessare regnū iudaicū: vt ꝓbat Augu. in sermone de aduentu: ⁊ nos declarabimus in dicta parte. iij. huius sermonis. M. M. M.

Nonum fundamētum est miraculorum efficacia. Miracula em̄ facta p xp̄m et alios sctōs in nouo testamēto fuerunt sufficiēs argumētum fidei nostre. Et iō dicebat ipse dn̄s iudeis Joh. x. Opera q̄ ego facio testimoniū ꝑhibent de me. Et iterum. Si mihi non vultis credere saltē operibus credite. ⁊ Mat. xi. volēs in fide sua cōfirmare discipulos Johānis remisit eos ad miracula di. Euntes renunciate Johāni q̄ audistis ⁊ vidistis. Ceci vidēt: claudi ambulāt: leprosi mūdant: surdi audiūt: mortui resurgūt ⁊c. ⁊ Joh. xv. etiā ait de iudeis. Si opa nō fecissem ī eis q̄ nemo alius fecit pctm̄ nō haberēt. Per ista em̄ opera miraculosa ostendit se esse equalē p̄ri eterno: vt inqt Johā. v. Pater in me manens ipse facit opa. ⁊ ibidem. Pater meus vsqꝫ mō operat: ⁊ ego operor. ⁊ iterū. Sicut pater suscitat mortuos: ⁊ viuificat: sic ⁊ filius qs vult viuificat. Dicit igit beāus Tho. in. iij. parte sum. q. xliij. ar. iiij. Qꝫ miracula que fecit xp̄s erāt sufficiētia ad cōfirmādam fidem. Primo ꝓpter eoꝝ spēm: qꝛ excedebant oēm potestatē virtutis create. Et iō non poterāt fieri nisi virtute diuina: vn̄ cecus illuminatus dicebat Joh. ix. A seculo nō est auditum: ꝙ qs aperuerit oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo nō poterat facere quicq̄. Scdo propter modū faciēdi: qꝛ ꝓpria virtute miracula faciebat: non aūt orādo sicut alij. vn̄ Lu. vi. dr: ꝙ virtus de illo exibat: ⁊ sanabat oēs. Per qd ostēdebat sm̄ qd ait Cirillus: ꝙ nō accipiebat alienā virtutē: sed cū esset deus naturaliter super infirmos ꝓpriā virtutē ostēdebat. Et propter hoc innumerabilia miracula faciebat: vn̄ super illud Mat. viij. Oēs male habētes curauit. dicit Chrys. Intēde quantā multitudinem curatam transierunt euāgeliste: nō vnūquēqꝫ curatū enumerātes: sed in vno verbo pelagus ineffabile miraculoꝝ inducētes. Hec igit miracula sufficienter reddebant doctrinam suā autenticā: vnde stupentes iudei dicebāt Mar. i. Quenā doctrina hec noua: qꝛ in potestate spiritibus immundis imperat ⁊ obediunt ei. Nō solum aūt expellendo demones faciebat miracula: sed generaliter in oībus creaturis ostendebat suam diuinitatem per opera miranda. Unde Greg. in homel. Epiphanie inquit. Oia quippe elemēta autorē suū venisse testata sunt Deū em̄ hunc celi esse cognouerūt: qꝛ stellā ꝓtinus miserunt. Mare cognouit: qꝛ sub plantis eius se calcabile ꝑbuit. Terra cognouit; qꝛ

eo moriente cōtremuit. Sol cognouit: quia lu
cis sue radios abscōdit. Saxa ꝛ parietes agno
uerūt: q2 tpe mortis eius scissa sunt. Infernus
cognouit: q2 hos quos tenebat mortuos reddi
dit ꝛc. De ipsius aūt miraculis inenarrabilib⁹
inqt Joh. euāgelista sui euāgelij. c. vlti. Mul
ta alia signa fecit iesus: que si scribant̄ ꝑ singu
la: nec ipsum mundū arbitror cape posse eos q̄
scribēdi sunt libros: deditq3 aplis suis ptātes
faciēdi miracula: vt p3 Mat. x. ꝛ Lu. ix. Immo
etiā oībus in se credētibus: vt p3 Mar. vlt. vñ
ait Joh. xiiij. Qui credit in me opa q̄ ego facio
ꝛ ipse faciet ꝛ maiora hoꝝ faciet. s. me auxilium
ꝑstante: q2 sine me nihil potestis facere. Joh.
xv. Ut aūt maiora facta sint miracula manife
stum est. Nā ad vmbrā trāseūtis Petri sanabā
tur infirmi: vt hr̄ Act. v. qḋ maius videt̄ q̄3 sa
nari ad tactū xpi: vel ad vocē eius. Pertrāseo
aūt innumerabilia ꝓdigia que facta sunt: ꝛ q̄
tidie fiūt a xpi fidelibus: q2 nimis esset ꝓlixum
ea recēsere. Cū igit̄ in nulla alia secta fiāt vera
miracula sed solū in fide xpi: q2 licz qñ iudei te
nebant fidē de aduētu mediatoris: tūc inter il
los fiebāt ꝓdigia: tñ post aduētū eius deficiē
tibus eis a fide ipsius cessauerūt etiā oīa mira
cula: ꝓfecto cōstat fidē xpianā esse certissimam
ꝛ verissimā. Et ideo Augu. in li. ij. de trini. ait.
Dñe si decepti sumus nō nisi a te decepti sum⁹
Nam sunt tot ꝛ tantis signis firmata que non
nisi per te fieri potuerunt. Decimū fundamē
tum est fundantiū ecclesias in potentia. s. apo
stoloꝝ qui erāt idiote ꝛc. De quo vide in. ij. par
te huius sermonis. Ad maiorē aūt predictorū
cōfirmationem in hoc sermone cōfutabimus
tres sectas. Prima est pagani. Secūda macho
meti. Tertia iudei.

De secta paganoꝝ siue gentilium. N

p Rima secta est paganoꝝ: q̄ antiqui
tus colebant multos ꝓ dijs. videlz
Saturnū: Jouē: Mercurium: Her
culē: Junonē: Proserpinā: Palladē
Deā vestē: Cererem: Uulcanū: Baccham: siue li
berū Janū: Quirinū: Esculapiū: Eolū: Dianā:
Uenerē: Mineruā: Appollinē: Plutonē: Mar
tē: Phebū: ꝛ Neptunū: ac multa alia idola ma
nufacta. Pro opinione quoꝝ allegāt q̄dā illud
apli. j. ad Coꝝ. viij. vbi inquit. Si quidem dij
sunt multi: ꝛ dñi multi. Quib⁹ respōdet Sco
tus in. j. di. ij. q̄ apls loquit̄ ɓm opinionē ido
latrarū: vñ in eodē. c. reprobat eoꝝ sectam di.
Nā etsi multi sunt qui vocent̄ dij: siue in celo:
siue in terra: nobis tñ est vnus deus. Oēs aūt
dij gentium demonia. ps. xcv. Pōt etiaz dici q̄
apls loquitur de illis: qui aliquid amāt plus
q̄3 deum ꝛ in eo ponunt finem suum. Hoc enim
est eis pro deo. iuxta illud Augu. in quodā ser.
dicentis. Hoc ꝓ deo ab homine colitur: qḋ ab
eo pre ceteris diligitur. vnde de gulosis inquit
idem apostolus ad Phil. ij. Quorum deus vē
ter est. Prima autem expositio est melior cōtra
gentiles ꝛ paganos adorantes statuas manu
factas pro deo qualis erat statua aurea Nabu
chodonosor. Daniel. iij. Cōtra quos inquit Da
uid in ps. cxiij. Simulacra gentium argentum
ꝛ aurum: opera manuum hominum. Os habēt
ꝛ nō loquentur: oculos habent ꝛ nō videbunt.
Aures habent ꝛ nō audient: nares habēt ꝛ nō
odorabunt. Manus habent ꝛ nō palpabunt:
pedes habent ꝛ nō ambulabunt: nō clamabūt
in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt
ea: ꝛ oēs qui cōfidunt in eis. Talia tamē simu
lacra gentiles sapientes deridebant. Unde re
fert Amb. li. ij. de virginibus: q̄ Dionysius ty
rannus cum intrasset in tēplum Jouis amictū
aureum quo eius operiebatur simulacrum de
trahi iussit: ꝛ imponi laneum ꝛ dixit. Aurū hye
me est frigidum: estate vero onerosum. Deum au
tem suum sic irrisit: vt nec onus ferre posset: nec
frigus portare. Item cū Esculapij vidisset bar
bam auream tolli eam imperauit dicens. In
congruum esse ipsum barbā habere quam Ap
pollo eius pater nō haberet. Item simulacris
tenentibus pateras aureas ademit eas alle
gās se accipere debere quod dij darēt. Et sub
dit Ambrosi⁹. Ita ludibrio habiti sunt vt neq3
Juppiter vestem suam defendere potuerit: nec
barbā Esculapius: nec Appollo pubescere ad
huc ceperit: nec omnes qui dicuntur dij defen
dere potuerunt pateras quas tenebant. Appa
ret autem stulticia paganorū: qui vt refert Sa
lomon Sapientie. xiij. putauerunt esse recto
res orbis terrarum deos: solem aut lunam: aut
stellas: siue aerem aut aquam: vel ignem. Nam
nulla rationabili causa ad hoc moueri pote
rant: sed insipientia. Sicut chaldei: de quibus
legitur in quadam hystoria scholastica: q̄ cum
ipsi adorarent ignem quem appellabant deum
deorum: ad hoc etiam alios cogebant hoc mo
do. Offerebant enim quibuscunq3 neganti
bus ignem esse deum: ꝛ alium deum colenti
bus pugnam: ita q̄ si deus eorum ab aliquo
vinceretur eius culturam admitterent. Si vero
ignis eorum deus aliorum idola cōsumeret illi
ad ignem semꝑ colendum se obligarent. Quas
propter canopei qui idolum belli adorabāt de
posuerunt de capite idoli sui coronam auream

⁊ sup caput eius quoddã vas testeũ posuerũt: ⁊ illud multis foraminib⁹ perforauerũt: et cũ cera obturauerũt: et illud aqua impleuerunt. Venerũt igitur chaldei ad illud idolũ examinandũ: ⁊ posuerũt in ignem. Statimq; in foraminibus cera liquefacta descendit aqua et ignem extinxit: et sic preualuisse creditum fuit idolum canopi: cuiusdam ciuitatis egypti deo chaldeoꝝ. Hec etiã gentiliũ secta reprobatur duplici rõne. Prima dicit irrationabilitatis. Quid em̃ hac fide dementius? Quid hac cultura peius? Quid ve hoc errore irrationabilius? O insania pessima. O demẽtia iniqua. O cecitas cõsummata paganoꝝ ⁊ gentiliũ idola nõ deũ colentiũ. Hanc em̃ inhonestã sectã reprobauerunt Philosophi naturales firmissimis ⁊ naturalibus rõnibus. Hanc etiam fidem reprobauit Socrates phs maximus Atheniensis: qui vt habet in libro de moribus Philosophorũ ⁊ recitat Ualerius maximus lib. vij. Cũ predicabat Athenienſibus: ne colerent Appollinem pro deo ab eis veneno est occisus. Dicebat autẽ Socrates ꝙ potius canem q̃ idola coleret. Quia canis est factura dei: idola autẽ vana sunt factura hominũ. Et hoc refert Augu. in lib. de vera religione. Quid dicã de maxima stulticia paganoꝝ ⁊ gentilium: qui ad tantã dementiã deducti erãt: ꝙ nõ tantũ idola colebant in quibus demones cõiter habitabãt: ⁊ eis responsa dabant: sed vltra hoc eis filios proprios immolabant: ⁊ in eoꝝ honorem occidebãt: dicẽte propheta ps̃. cv. Immolauerunt filios suos et filias suas demonijs. O nefandissima cultura. O fides diabolica. O lex omnino detestanda. O

s Ecunda ratio quare reprobãda est secta gẽtiliũ dicit esse impossibilitatis. Impossibile est em̃ ꝙ sint plures dij: vt probãt theologi maxime Alex. de ales in. j. parte summe. in tractatu de essentia diuina. ⁊ Frãciscus de mayro. in conflatu dist. ij. ⁊ beat⁹ Tho. in summa cõtra gen. li. j. c. xlij. ⁊ Richar. ⁊ sanctus Bona. ac Petrus de aquila. ⁊ Johãnes de ripa in. j. sententiarum. di. ij. ⁊ Scotus doctor subtilis ibidem. ⁊. ij. Meta. sue. q. vlti. ⁊ Anto. andree de Aragonia in questionibus suis. ⁊ dominus Petrus de candia. Alexan. v. j. sentẽtiarũ. di. ij. ar. iij. Et hoc probatur quadruplici rõne. Primo ratione diuine omnipotentie sic arguẽdo: ꝙ impossibile est duos esse omnipotẽtes essentialiter distinctos tam impossibile est duos esse deos. Consequẽtia ista patet: q2 quicunq; esset omnipotens ille esset de⁹. Scriptũ est em̃ Exod. xv. de deo. Omnipotẽs nomẽ eius. Ex quo dicit Ambro. ⁊ recitat Magister sentẽtiarũ in. j. dis. iij. inquiẽs. Fac mihi tale signũ de nihilo: ⁊ talẽ terrã: et dicaꝫ ꝙ es deus. Ex quo demonstrat: ꝙ omnipotentia arguit deitatẽ: q2 quicquid omnipotẽs est deus. Et sic pꝫ maior. Sed primũ est impossibile: videlꝫ duos esse oĩpotẽtes essentialiter distinctos. Nã si hoc esset vterq; eorũ posset quicq̃d vellet: aliter non esset oĩpotens. Et tunc alter posset alteruꝫ destruere: ⁊ sic ille qui posset ab altero destrui nõ esset deus. Et cũ vterq; posset ab altero destrui ⁊ annihilari nõ esset omnipotẽs. Et sic sequit ꝙ neuter eoꝝ esset de⁹. Et si nullus eorũ posset aliũ destruere: nullus ipsoꝝ esset omnipotẽs: et cõsequẽter nec deus verus. Ex quo sequitur ꝙ si plures essent dij: nullus esset verus deus: qđ est impossibile. Et ista est argumẽtatio sancti Bona. vbi. s̃. q̃ ait. Stat ista sentẽtia ꝙ deus sit oĩpotẽtissimus: ergo poterit facere ꝙ oĩs alia potẽtia a sua nihil possit: ergo si sunt duo dij diuersi in natura hoc potest facere vnus de altero ꝙ alter nihil possit: ⁊ ecõuerso. Sed cui potentia potest auferri non est deus: ergo nõ sunt duo nec plures dij. Petrus vo de aquila vbi. s̃. ait. Ponatur ꝙ sint duo dij: et vnus velit Petrũ producere et alius nõ. Aut Petrus producetur aut non. Si sic: ergo ille qui non vult nõ erit omnipotẽs: quia non potest impedire ꝓductionẽ illius: ⁊ cõsequenter non est deus. Si nõ producetur: ergo ille qui vult eũ produci non erit omnipotẽs: q2 nõ potest eum ꝓducere: et consequenter non est deus. P

s Cõa rõ fundatur in diuina infinitate sic: ꝙ impossibile est duo actu esse infinita: tã impossibile est duos esse deos. Cõsequẽtia ista patet: q2 cũ deus est infinitus actu: si essent duo vel plures dij: essent duo vel plura infinita actu: tam quoad esse: q̃ quoad posse: ⁊ nosse ac velle opari. Deus em̃ est infinite actiuitatis. xij. Meta. quo dato sequerẽtur innumerabilia incõueniẽtia que cã breuitatis nõ scribo. Sed primũ est impossibile: scilꝫ duo vel plura esse actu infinita essentialiter ⁊ realiter distincta: ergo ⁊ scđm est impossibile: videlꝫ duos vel plures esse deos. Cũ aũt impossibile sit plura esse infinita actu essent aliter distincta ꝓbat sic. Si essent duo infinita essentialiter distincta: aut vnũ esset in alio: aut nõ. Si nõ habeo ꝓpositũ: videlꝫ ꝙ illud non est infinitũ cũ sit dare aliquid in quo non esset et sic nõ impleret oĩa. De deo em̃ dicit ps̃. xlvij.

Magnus dn̄s ⁊ laudabilis nimis: ⁊ magnitu
dinis eiꝰ nō est finis. Itē deꝰ dixit Hiere. xxiij. q
Celū ⁊ terrā ego implebo. Vn̄ vbiqꝫ est deus
per essentiā: potentiā: ⁊ presentiā: vt pꝫ p Tho.
j. parte summe. q. xl. Si autē sic esset vnus in
alio ergo posset eū annullare: q2 in eo haberet
potentiā: ⁊ ei essentiā dedisset per creationem.
Hoc e. n̄ modo dr̄ deus esse vbiqꝫ p essentiam
⁊ potentiā: ergo alius nō esset deus: scꝫ in quo
taliter esset. Si vo esset in alio: alio mō: aut si-
cut accidēs in subiecto: et sic depēderet ab illo
tam in esse ꝙ̄ in cōseruari: ⁊ sic non esset deus
cū depēdere dicat imperfectionē in eo qd̄ depē
det. Aut esset in alio sicut totum in partibus:
vel sicut pars in toto: aut aliquo nouem mo-
dorum positoꝝ ab Aristotele in predicamen-
tis: ⁊ qualitercūqꝫ esset diceret imperfectionē
et sic non esset deus. Q

Ertia ratio fundat̄ in summa dei dile
t ctione. Nā si essent duo dij essentiali-
ter distincti cū felicitas eterna sit ipse
deus ꝫm Theol. in. iiij. dis. xlix. ergo due essent
felicitates essentiales: essentialiter distincti.
Vterqꝫ eñ deꝰ ab alio essentialiter diuersifica
tus haberet vnā: aut ergo dicis ꝙ vnꝰ eoꝝ nō
sentit necħ felicitatē alteriꝰ: ergo nō est perfe
cte beatꝰ: qr deest sibi vna felicitas. Beatitudo
eñ est vbi nihil deest boni: ꝫm Aug. in. xxij. de
ciui. dei. Et est status oīm bonoꝝ aggregatio-
ne perfectus: vt inq̄t Boetiꝰ. iij. de cōsola. Aut
dicis ꝙ vnꝰ sentit felicitatē alterius: et tūc aut
vnus fruit̄ alio ⁊ econtrario: aut vnus vtitur
alio ⁊ ecōtrario. Si vnus fruit̄ alio: ergo sequi
tur ꝙ beatificat̄ in alio: ⁊ sic eiꝰ beatitudo de-
pēdet ab illo alio. Et sic alius posset facere ꝙ
iste nō esset beatus subtrahendo se sibi: aliter
ipse nō esset oīpotēs: ⁊ sic ille nō esset beatꝰ.
Et idē posset argui de alio respectu istius: quo
dato sequit̄: ꝙ si sunt duo dij nō sunt duo dij:
qd̄ implicat contradictionē. Si vo dixeris: ꝙ
neuter fruit̄ altero: sed solū vtitur illo: tūc se-
quitur ꝙ ille q̄ vtit̄ deo: ⁊ nō fruit̄ est peruer-
sus: ⁊ habet in sua volūtate magnā peruersita
tem: qd̄ de deo nefas est sentire. Et probo con
sequētiā per dictū Ambrosij dicētis. Magna
volūtatis peruersitas est vti fruēdis ⁊ frui vtē
dis. Tēporalibus enim ⁊ creaturis solū vti de
bemus. frui autem solo deo et non vti. Vtitur
eñ creatis tanꝙ̄ vtilibus ad finē cōsequendū
scꝫ beatitudinē que non est in eis. Frui aūt est
soli deo adherere propter seipsum tantū: et in
ipso beatificari. Vt inqt̄ Aug. in lib. de doctri
na xpiana. ⁊ recitat magister in. j. dist. j. R

Varta ratio fundatur in rerum adex-
q tra debita et sempiterna ordinatione:
sic. Si essent duo dij essentialiter di-
stincti: ⁊ vterqꝫ eoꝝ haberet voluntatē liberā
a volūtate alterius essentialiter distinctam: et
nullo mō ab ea depēdētem. Et sic vnus posset
aliqñ velle pluuiā: ⁊ alter serenū: vnꝰ frigus:
alter calorem: vnus vētus: ⁊ alter non: ⁊ vnus
posset velle mundū destruere: alter cōseruare:
vnus istū mori: alter viuere. Sicut dicūt poete
de Iunone que volebat troianos perire. Ve-
nus aūt volebat eos saluare. Itē Iuno vole-
bat ꝫm eos ꝙ turnus occideret Eneā: ⁊ vxorē
haberet Lauinā filiā regis latini. Econtra vo
Venus: vt pꝫ per Vergiliū. j. ij. ix. ⁊. x. Eneidos
Et pōt cōgrue recitari oratio Iunonis ad Eo
lum: ⁊ respōsio eiꝰ ⁊ oppositio Neptuni cū ver
bis iniuriosis cōtra vētos ⁊ Eolū que habent̄
j. Eneidos. Et sic sequeret̄ cōfusio ⁊ destructio
ordinis vniuersi: cuiꝰ oppositū ad experientias
videmus. Nā ordine mundū deus ⁊ rōne gu-
bernat. Et ꝓpter hoc phi deuenerunt in noti
ciam vniꝰ ⁊ solius dei. Vnde Phs. xij. Meta.
in fi. sic cōcludit. Qr igit̄ res nolūt male dispo-
ni: nō est bona pluralitas principū vel dn̄oꝝ:
vnus ergo princeps. ⁊. viij. Ethic. iterum ait.
Melius est esse vnū in vniuerso principem ꝙ̄
plures. Regnū eñ non capit duos. vn̄ Hiero.
ad Rusticū. ⁊ habet̄ in. c. in apibus. vij. q. j. in
quit. In apibꝰ princeps vnꝰ est: ⁊ grues sequū
tur vnā ordine litterato. Imperator vnꝰ. Vnꝰ
iudex ꝓuincie. Roma vt condita est: duos fra
tres simul reges hr̄e non potuit: ⁊ parricidio
dedicatur. vn̄ Lucanus in. j. ait. Fraterno pri-
mi maduerūt sanguine muri. In rebecce vtero
Esau ⁊ Iacob bella gesserūt. Singuli ecclesia-
rū epi. In naui vnꝰ gubernator. In domo vnꝰ
dn̄s. In quouis gradu et exercitu vnū signum
expectatur. hec ille. Multo ergo magis ad re-
gimen mundi: vnū solū omniū gubernatorem
esse oportet. Si enim essent plures dij diuerse
nature: cū diuersitas naturarum causet varie
tatem animoꝝ. c. qr diuersitatem. de cōces. pre
ben. inter se nō conuenirent: nec essent concor-
des. iuxta illud Lucani. j. Nulla fides regni so
cijs: omnisqꝫ potestas Impatiens consortis
erit. hinc Lactan. in. j. diuinarum insti. c. iij. in
quit. Sicut enim si in vno exercitu tot fuerint
imperatores: quot legiones: quot cohortes:
quot cunei: quot ale: primū nec instrui pote-
rit acies: vnoquoqꝫ periculum recusante: nec
rei facile obtēperari: eo ꝙ suis cōsilijs ꝓprijs
vtantur omnes: quoꝝ diuersitas plus noceat

ꝙ̄ pꝛosit. Sic in hoc rerũ nature imperio nisi vnus fuerit ad quez toti⁹ summe cura referaƭ vniuersa soluenƭ ⁊ corruẽt. hec ille. Confirmat hec oĩa sctũs Bona. in. ij. sn̄iaruz. di. j. ar. j. q. j. Oẽs inq̄t res mũdane habẽt vnũ principium ꝓductiuũ: tum ꝓpter rerũ varietatẽ: q2 multitudo ⁊ pluralitas hꝫ ortũ ab vnitate: tum ꝓpter rerum mutabilitatem: q2 omne mutabile est ab immutabili: tũ ꝓpter rerũ ordinẽ: q2 ordo habet ortũ a pꝛimo. hec ille. S

p Otest q̄z diuine essentie vnitas ꝓbari ex infinitatis rõne. Nã infinito nõ est dare aliud infinitũ. iij. Phyficorũ. Sed si plures essent dij essentialr̃ distincti: singuli haberẽt infinitatẽ ab alio separatã: q2 vt dr̃ ps̄. xlvij. Magnus dn̄s ⁊ laudabilis nimis ⁊ magnitudinis ei⁹ nõ est finis. ⁊ per ꝯsequẽs dato quolibet eoꝝ possit assignari maioꝛ infinitas. s. ex adunatione oĩm deoꝝ simul. Et cõfirmaƭ hoc argu. ꝑ dictũ Anselmi in li. ꝓslo. c. ij. vbi ait. ꝙ deus est quoddã summũ bonum quo aliq̄d maius nõ põt cogitari. Sꝫ si essent plures dij: quolibet eoꝝ aliq̄d maius cogitari posset: q2 illi plures simul aliq̄d maius essent ꝙ̄ vnus solus. Itẽ ſm Damascenum si plures essent dij: singuli eoꝝ essent vniuersaliter perfecti. Aut ergo illi oẽs simul ponerẽt maioꝛem ꝑfectionẽ intẽsiue vel extẽsiue: aut non. Si sic: sequiƭ ꝙ nullus eoꝝ est vniuersaliter ꝑfectus ⁊ ꝑ cõsequẽs nõ est de⁹. Si ergo nõ sunt essentialiter distincti: sed poti⁹ vnũ ⁊ idẽ: sicut diuine ꝑsone que simul nõ ponũt maioꝛẽ ꝑfectionẽ q̄z vna illarũ. Itez quodlibet suꝑlatiuũ de vno solo dr̄: vt no. in. l. vbi aũt nõ apparet. ff. de ṽbo. obli. ⁊ in. l. si q̄d. §. fi. ff. de edi. edic. ⁊ in c. metropolitano. lxiij. di. Suꝑlatiuũ em̄ idem est qõ suꝑ oĩa latũ. Sed esse optimũ est suꝑlatiuũ: ergo vn⁹ solus. s. de⁹ est optimus. Et hoc est qõ ait cõmẽtatoꝛ suꝑ. j. Ethi. cõmẽto. lxvij. vbi inducit hãc cõtradictionẽ dicẽs. Si plura sunt optima nihil est optimũ: q2 optimum est qõ vni soli cõuenit. hec ille. Et ꝓpterea inquit beat⁹ Tho. in summa cõtra gẽti. li. j. c. xlij. Impossibile est esse duo summe bona: qõ ꝑ superabũdãtiã dr̄: vni soli cõuenit. Sed de⁹ est summũ bonũ: ergo est vn⁹ solus. Et ex p̄dictis tollitur argumentuz qõ potuisset fieri sic. Plura bona sunt paucioꝛibus melioꝛa. iij. Topi. Sed plures dij sunt plura bona: ergo meli⁹ est esse plures ꝙ̄ vnũ. Q2 rñdet sctũs Bona. in. j. dis. ij. Qõ dictũ phi hꝫ veritatẽ in bono creato et finito qõ rõne sue finitatis recipit bonitatis augmentuz per additionẽ alterius boni. Non autẽ intelligi põt de bono infinito: qõ augeri nõ põt. Põt q̄z vnitas essentie diuine pꝛobari autoꝛitatib⁹ diuersis. Et pꝛimo gẽtiliũ phoꝝ. Nã Arist. in. viij. Physi. ait. Opoꝛtet esse vnuz principiũ ⁊ nõ multa. ⁊ Plato in thimeo inq̄t. Mũdus est vnus: q2 iuxta vnũ exẽplar est formatus. Arist. q̄z in. j. de celo ⁊ mundo dicit. Q2 sicut mũdus nõ põt eẽ nisi vn⁹: ita ⁊ a foꝛtioꝛi pꝛimus motoꝛ nõ põt esse nisi vn⁹: ⁊ ꝓbaƭ sic. Si possent esse plures motoꝛes stante mundi vnitate: vel ambo mouerẽt idẽ nobile vel vn⁹ tantũ. Si ambo cũ vn⁹ sufficiat alter suꝑfluit. Q2 frustra fit ꝑ plura: qõ eque bene fieri põt per paucioꝛa. vt notaƭ in. l. j. in pꝛinci. C. cõia. deleg. Si vnus tãtũ sequiƭ ꝙ alter permanet ociosus vel si nollet esse ociosus req̄ret aliũ mũdum: ⁊ sic opoꝛteret ꝙ duo essent mũdi: qõ est cõtra phos oẽs naturales. Que oĩa cõfirmat Lactã. in. j. diui. insti. vbi etiã ait. Sit igiƭ nr̄i operis questio illa consequẽs atq̄z scd̄a. Utrũ potestate vni⁹ dei mundus regaƭ an multoꝝ. Nemo est qui deũ sapiat rõnemq̄z secũ putet qui nõ vnũ esse intelligat q̄ ⁊ cõdiderit oĩa: et eadẽ qua cõdidit ṽtute moderet. Quid enim multis opus est ad mũdi regimẽ sustinenduz nisi foꝛte arbitremur si plures sint minus hr̄e singulos neruoꝝ atq̄z viriũ: qõ quidẽ faciũt hi qui multos esse volũt: q2 necesse est imbecilles esse. Siquidẽ singuli sine auxilio reliquoꝝ tãte molis gubernaculũ sustinere non possunt. De⁹ aũt q̄ est eterna mẽs: ex omni vtiq̄z parte ꝑfecte cõsumate ṽtutis est: qõ si verũ est: vnus sit necesse est. Ptãs em̄ vel ṽtus absolute retinet suã ꝓpꝛiã firmitatẽ. Id aũt solidũ est estimandũ cui nihil decidere: idq̄z perfectũ cui nihil possit accedere. hec ille. Qui etiã ibidez ait. Poete q̄uis deos carminib⁹ oꝛnauerint: sepissime tñ cõfitenƭ vno spũ vel mẽte vna cõtineri regiq̄z oĩa. Idẽ q̄z doctoꝛ postq̄ opiniones multoꝝ gẽtilium de deo enumerauit cõcludit dicẽs. Voꝝ tñ sn̄ia q̄uis sit incerta eodẽ spectat vt ꝓuidentiã esse vnã cõsentiant. ⁊ Phs viij. Physi. dicit p̄dicta cõfirmando. Unũ mouẽs magis ꝙ̄ multa opoꝛtet existere. Augu. aũt in. viij. de ciui. dei inducit Platonẽ q̄ ait. De⁹ est vnus verus et optimus q̄ cuncta precellit. Auicẽna aũt in. j. Meta. c. vj. inquit. Impossibile est ei qõ necesse est esse sit cõpar aliud necesse esse. hec ille. Uocat aũt deum necesse esse. Ut etiã asserit Greg. Signãter aũt dixit aliud qõ denotat diuersitatẽ essentie: et nõ ali⁹: que dictio denotat diuersitatẽ personalẽ. ſm Augu. in lib. de fide ad Petrũ. Termegistus etiã

ad Asclepiū scribit di. Qꝛ vn⁹ est mūdus vnus
est deus. Sibylle q̄ꝫ idē ꝓstantur. De quib⁹
Lact. vbi. s̄. inq̄t. Oēs sibylle vnum deū pꝛedi
cant. Aristo. etiā. xij. Meta. ait. Deus est vnus
eternus ꝛ nobilis infinite nobilitatis. Autori
tatibus q̄ꝫ fidelium pꝛobātur predicta. Nam
ps̄. lxxxv. ait Dauid deo. Tu es deus solus. et
ipse dn̄s ait Esa. xliiij. Absq̄ꝫ me nō est deus. ꝛ
Malach. ij. dꝛ. Nunquid nō de⁹ vnus creauit
nos. ꝛ Eccl. j. dꝛ. Unus est altissimus creatoꝛ
oīm oīpotēs: rex metuēdus nimis. ꝛ Judith
ix. dꝛ deo. Tu es deus ꝛ nō est alius pꝛeter te.
Qd̄ cōfirmat Dauid. ps̄. xvij. di. Quis de⁹ pre-
ter dn̄m: aut q̄s de⁹ pꝛeter deū nostrū. ꝛ Eccl.
xxxvj. dꝛ deo. Nō est ali⁹ de⁹ nisi tu. ꝛ Esa. xlv.
ait ipse de⁹. Ego dn̄s ꝛ nō est alius. ꝛ extra me
nō est de⁹. ꝛ idē habet in. c. j. de sum. trini. ꝛ fi-
de catho. ꝛ. xxxiiij. di. c. qui episcopus. ꝛ. xlv. di.
c. de iudeis. ꝛ. j. q. j. c. hi qui. ꝛ. c. paulianiste. et
j. q. iij. c. ad mēsam. ꝛ. xxij. q. iiij. c. si q̄s. ꝛ. xxiiij.
q. j. c. loquitur. ꝛ. xxvj. q. vj. c. non licet. ꝛ. xxxij.
q. v. c. puto. ꝛ. xxiiij. q. iij. c. quidam. ꝛ. xxvj. q.
vij. c. nō obseruetis. ꝛ de peni. dis. j. c. deus qui.
ꝛ de cōse. dist. ij. c. accesserunt. ꝛ. ij. q. j. c. Deus
noster omnipotēs. T

Ex pꝛedictis igit̄ patet illū esse insipiē-
e tem q̄ putat nō esse deū de quo ꝓphe-
ta inq̄t ps̄. xiij. Dixit insipiens in coꝛ-
de suo nō est de⁹. Nā vt. s̄. claruit opoꝛtet esse
vnū rectoꝛē vniuersi oꝛbis: aliter oīa ad nihilū
tēderēt ꝛ cōfusa essent. vn̄ Claudianus li. j. in
Rufinū ait. Sepe mihi dubiam traxit senten
tiam mentē: Curarēt superi terras: an nullus
inesset Rectoꝛ: ꝛ incerto fluerēt moꝛtalia casu.
Sed cum dispositi quesissem federa mundi:
Pꝛescriptosq̄ꝫ maris fines: animiq̄ꝫ meatus:
Et noctis lucisq̄ꝫ vices: tūc oīa rebar Consilio
firmata dei q̄ lege moueri Sydera: qui fruges
diuerso tēpoꝛe nasci: Qui variaꝫ phebē alieno
iusserit igni Cōpleri: solēq̄ꝫ suo poꝛrexerit vn-
dis Littoꝛa: telluremꝫ medio libꝛauerit axe. De
ipso etiā deo inq̄t Arist. j. de celo ꝛ mūdo. De⁹
est apud quē vita fixa: sempiterna secula secu
loꝛum: que nec finitur nec deficit. ꝛ Auicenna
viij. Meta. dicit. De⁹ est bonitas pura in desi
derio omnium. ꝛ. v. Metco. ait Phs. Oꝛdina
tio eoꝝ que sunt in mundo est ex dispositione
pꝛimi pꝛincipij qd̄ est de⁹ glorio sus. ꝛ in li. de
bona foꝛtuna dicit. Deum significamus dn̄m
existentē vt distribuat bona ꝛ mala. ꝛ in. li. de
regi. pꝛin. Deo nihil est difficile: ꝛ sine eo non
est possibile. ꝛ. j. de celo ꝛ mūdo inquit. Diuinū
esse necesse est cē intrāsmutabile pꝛimū ꝛ sum
mū. hec ille. Pꝛo cōclusione aūt hui⁹ ꝑtis dicō
ꝙ eandē sectā gētiliū dicētiū plures esse deos
reꝓbāt alie innumere autoꝛitates sacre scri-
pture. De q̄bus aliquas solū iā breuitatis alle
gabimus. Pꝛima habet Deut. vj. vbi dꝛ. Audi
israel: dn̄s de⁹ vester de⁹ vn⁹ est. Scd̄a Exod.
iij. vbi dixit dn̄s. Ego sum q̄ sum: nō dixit: nos
sumus q̄ sumus. Tertia Exod. xv. Dn̄s omp̄s
nomē illi. Quarta Johā. x. Ego ꝛ pater vnum
sumus dicit saluatoꝛ nr̄. Quinta Deut. xxxij.
Uidete ꝙ ego sim solus ꝛ nō sit ali⁹ de⁹ pꝛeter
me. Sexta Exod. xx. Ego sum dn̄s de⁹ tuus q̄
eduxi te de terra egypti: nō erunt tibi dij alie-
ni p̄ter me. ꝛ in ps̄. lxxx. etiā inq̄t. Nō erit in te
deus recēs: neq̄ꝫ adoꝛabis deū alienū. Septi-
ma Mat. xxiij. Un⁹ est em̄ pater vester qui est
in celis. Octaua ad Ephes. iiij. Unus de⁹ ꝛ pa
ter omniū: qui est sup oīa: ꝛ in oibus nobis. ꝛ
Imperatoꝛ in. l. ij. C. de summa tri. ꝛ fi. ca. inq̄t
Unius ꝛ summi dei nomē vbiq̄ꝫ celebretur.

De secta Machometi. U

s Ecūda secta iniqua est Machome-
ti qui fuit hismaelitica ꝛ Idumeus
qd̄ idem est. Saraceni em̄ descende-
runt ab Agar ancilla Abꝛae que ei
genuit hismaelē. ꝛ iō deberēt appellari Agare
ni: sed faciunt se appellari saracenos a Sara
vxoꝛe eiusdē Abꝛae. de quoꝛum ꝓgenie fuit
Machometh q̄ fuit idolatra. vn̄ i Alchoꝛano
suo dꝛ ꝙ deus dixit ei. In erroꝛe idolatrie diu
mansisti ꝛ inde eduxi te. Hic ergo ipsam gētem
saracenoꝝ ꝛ turchoꝝ atq̄ꝫ multas alias dece-
pit nationes: dās eis legē bestialē ꝛ omni inho
nestate: spurcitia ac libidine plenissimaꝫ. Hec
aūt secta diabolica repꝛobari pōt. Pꝛio rōne
falsitatis. Nā ipse impudētissim⁹ Machome-
tus ponit felicitatē in delectationibus coꝛpis:
videlꝫ in gulositate: luxuria ꝛc̄. ꝛ ꝓmittit suaꝫ
legē seruātibus: ꝙ in alia vita luxuriabūtur ꝛ
comedēt res delicatas. Dicit etiā ꝙ in paradi
so habebūt tria flumia. s. vnū lactis: aliud mel
lis: et aliud vini optimi aromatia: q̄b⁹ qn̄ eis
placuerit poterunt vti ꝛ multa hmōi. Que se-
cta demonstrat esse falsissima etiā a Phis pa-
ganis. Nā Arist. in. j. Ethi. demōstrat ꝙ felici-
tas nō cōsistit in delectatiōib⁹ coꝛpis sed aie. ꝛ
iō Auicēna. q̄ fuit de secta Machometi despi-
cit oēs eius ꝓmissiones: ꝛ ponit finē nostrum
esse aliū q̄ eū in quo ipse diabolicus Macho-
metus dicit esse ꝛ cōsistere felicitatem nostram
vn̄ in. ix. Meta. sue. c. ix. inq̄t. Lex nostra quā
noster Machometus dedit: ostēdit perfectio-
nē felicitatis circa ea que sunt sm̄ coꝛpus: sed

alia est pmissio que solū apprehēdit intellectu ⁊ hō sapiētibus magis fuit cupiditas ad osten dēdū aiarū felicitatē ꝙ corporꝫ: que ꝙuis da rent eis nō tñ attēdūt nec appreciant eā in com paratione felicitatis q̄ est coniūctio pume veri tatis. hec ille. Ex q̄bus verbis innuit Auicēna ꝙ Machometus errauit: ⁊ sic ipse Auicēna cōcor dat cū sniā xpi Joh. xvij. dicentis. Hec est vita eterna: vt cognoscāt te verū deū: ⁊ quē misisti Jesuꝫ xpm. Falsissima ergo est lex Macho. di. ꝙ sui sectatores habebunt in alia vita plures vxores ꝙ nūc hñt. Cōcessit eñ suis sectatoribꝰ habere quatuor vxores ⁊ tot cōcubinas quot pascere possunt: ⁊ dicit ꝙ post hanc vitā habe būt vxores virgines pulcherrimas q̄ tñ nō in trabūt paradisum nisi qñ ipsi volēt cū eis com miscerī: sed stabūt extra paradisum ibi ppe: et semp qñ ingrediens vt cū eis cōmisceans effi ciens virgines. Dicit q̄s ibi ꝙ nulla mulier in trabit paradisum nisi eo mo quo dictū est. scꝫ cā libidinis viroꝝ satiande: et allegat quādam fatuam cām quare deꝰ nō velit ꝙ mulieres in trent paradisum: quam omitto cā breuitatis. Hoc aūt est falsissimū: q: deus non facit diffe rentiā seruis in datione regni celorum. §. hinc aūt nobis. in auf. de mona. Falsissimū etiaꝫ est illud quod inq̄t de vxoribus. Nā hoc est cōtra dictū xpi in euangelio Mat. xxij. Marci. xij. ac Luc. xx. vbi inq̄t: ꝙ in resurrectione neqꝫ nu bent: neqꝫ nubentur: sed erunt sicut angeli dei Itē qđ inquit de comestione est falsissimū. Nā regnū dei non est esca vel potus: vt ait Aplus ad Rom. xiiij. Si aūt esset verū qđ dicit Ma chometus oporteret paradisum repleri sterqli nijs aut ex digestione cibi celum ipsum fedari stercoribꝰ. Ratio aūt quare Machometus per mittebat suos cultores luxuriari vt infra pate bit: est q: ipse erat totus libidini deditus: ince stuosus et stuprator ac adulter. Unñ qñ viola bat alterius vxores: ne maritꝰ aliquid diceret: ⁊ ne populi eum interficerēt: dicebat ꝙ ange lus Gabriel preceperat ei ex parte dei ꝙ sic fa ceret: q: debebāt nasci ab eo multi prophete et homines valorosi. Ex q̄bꝰ patet eius diabolica malicia ⁊ populi credentis ei stulticia. Preterea fidē Machometi esse nequissimū patet ex mō quo facta est: facta enim fuit per auxiliuꝫ dia boli secularis: ⁊ per fallaciā. Nā habebat Ma chometus columbam albam cui nunqꝫ dabat cō edere nisi positis granis milij in auribus suis ⁊ ipsa inde excipiebat cibū cū rostro. ⁊ vbicūqꝫ eum videbat ad aures eius volabat intus po nens os vt extraheret cibuꝫ. Qua sic instructa cum esset corā populis in loco eminenti facie bat occulte ab aliquo suorum dimitti dictā co lumbam: ⁊ ipsa volante ad aures eius dicebat ꝙ erat spirituſsanctus in specie columbe que eum alloquebat. cuius consilio cūcta faciebat. Item cum caderet morbo caduco pter eiꝰ lu xurias et ebrietates ac innumeras bestialita tes: dicebat ꝙ tunc erat raptus: ⁊ sic cadebat quia tūc apparebat sibi archāgelus Gabriel eū informans de lege quā daturus erat: multisqꝫ alijs fallacijs illos bestiales populos decepit Inter alia dicitur in Alchorano eius: ꝙ in die iudicij ipse transformabit in forma arietis val de pilosi: ⁊ omnes eius legē seruātes in forma pulicū ⁊ intrabūt eius pellē pilosuꝫ: ⁊ tunc ip se cū eis saliet in celū: q̄ est stulticia ⁊ fatuitas magna. Ut aūt hec porcina secta non destrue retur precepit ipse fraudulentus Machometꝰ ꝙ si aliq̄s cōtra legē suā predicare vel loq̄ pre sumpserit vel eā negare ausus fuerit protinus occidaf. Sciebat eñ ipse diabolicus Macho metus ꝙ lex sua est cōtra oēs legē nō solū mo ralē: sꝫ etiā naturalē ⁊ diuinā: cōcedēs oīa ve nerea ⁊ voluptuosa: intantū ꝙ etiā licentiauit vitiuꝫ sodomiticū ꝯ naturā vt dicit Eustachiꝰ vij. ethico. cōmento. ix. De qua spurcissima le ge predixerat Ouidius qui fuit post annos. dc. et plus ante ipsum Machometum dicens in tertio devetula. In qua si liceant quecūqꝫ li cere putent: Scripta licet nondum super hoc lex inueniaf. In q̄bus verbis ostendit ꝙ debe bat venire vna spurcissima etas in qua ipsa lex vitiosissima cōcedens scelera nefandissima da retur. Et si queratur quomodo Ouidius paga nus hoc sciuit: Respondetur ꝙ forte legerat il lud ps. ix. Constitue domine legislatorem su per eos: vt sciant gētes qm̄ hoīes sunt. Uel for sitan: deus per gratiam gratis datam hoc illi intelligere fecit: sicut ⁊ de alijs paganis dicit Rich. in. j. di. iij. ꝙ multa cognouerunt de tri nitate. iuxta illud Apostoli ad Roma. j. Deus illis manifestauit. Prohibuit q̄ machomet dis putari de sua lege: q: quicūqꝫ rationis capax eam nequissimam ⁊ irrationabilissimaꝫ posset demonstrare. X

f Fides vo christi fundata est nō per po tentiam aut sapientiam mundanam: sed ab apostolis infimis ⁊ vilibus fm seculuꝫ atqꝫ idiotis. Ideo exclamat Ber. in sen tentijs suis di. O stupendum miraculum sup oīa miracula: ecce ꝙ minor superest maiori: et maior subest minori: cum omnes reges terra rum se aplis infimis modicis: atqꝫ despectis

submittūt: stupēdū valde fuit imperitos pisca
tores absq; lrīs oēs sciētificos cōuicisse: ac tās
paucas psonas totū mūdū ad vnam fidē adu
nasse. Et hoc est qđ inqt Apls. j. ad Cor. ij. Jn
firma mūdi elegit deus vt cōfundat fortia. Et
ibidē inqt idē Apls. Non indoctis humane sa
piētie verbis: sed in ostēsione spūs τ virtutis
pdicamus vt fides nr̄a nō sit in sapiētia hoīm
sed in virtute dei: magnū pfecto videret mira
culū si duodecim serui abiectissimi alicui9 im=
peratoris totū imperiū eius sine armis debel=
laret ac illud ditioni sue subiicerēt. Magnum
etiā τ stupendū videret miraculū si aliq̄ pauci
hoīes idiote τ illitterati oēs logicos: phos:
theologos: atq; astrologos: sue opinioni atq;
snīe acqescere facerent. Maximū etiā atq; stu
pendū videret miraculū si aliq̄ pauci hoīes in=
ermes vniuersum mūdū sibi subiectū τ obediē
tem facerēt: sed mirabili9 est q duodecim apli
vniuersas mūdi nationes diuersarū linguarū
cū ipsi essent vnius lingue fecerint relictis suis
retibus τ culturis: τ relicta antiqua fide fidē
p eos pdicatā accipere. Et si dicat q hoc fece=
runt pter miracula p eos facta: qr scriptū est
Mar. vlti. q apli pfecti sunt vbiq; pdicantes
dño cooperāte τ sermonē cōfirmāte sequētib9
signis. Ego respōdeo q et hoc fides nr̄a reddit
autētica: qr vt dicit Aug. in lib. de vtilitate cre
dendi. miraculū est opus arduū sup facultates
admirantes nature τ nō pōt fieri verū miracu
lum nisi p virtutē diuinā: vt inqt Tho. q. ij. q.
clxx. τ Alex. de ales. in tract. de miraculis. Si
ṽo qs dicat q mundus cōuersus est sine mira
culis: dico q etiam reddit fidē nostrā valde au
tenticam. Unde Aug. li. xxij. de ciui. dei. c. v. ait
Si ista miracula in fide xp̄i facta nō credunt:
saltem nobis vnum grande miraculū sufficit:
qr iam totus orbis terrarum sine vllis miracu
lis credidit τ fidei christiane se subiecit. hec ille
Jn fide aūt machometica nullum vnq̄ factus
est miraculum: nisi illud miraculum reputetur
qđ accidit cuidam Januēsi qui in partibus il=
lis existēs: desiderāsq; videre quid facerent illi
saraceni siue mauri i templo suo qđ moscheā
appellant: in quo quilibet christianus intrans
aut occiditur: aut fidem christi negare cōstrin
gitur: exposuit se periculo τ latenter intrauit.
Cum aūt ibi esset in medio maxime multitudi
nis τ nō posset exire: necessitasq; ei venisset su
perfluum pōdus corporis deponēdi stercoriza
uit in femoralibus. Dum aūt fetor esset in illa
moschea: oēs circūspiciebant quis hu9 us feto
ris causa fuisset. Inueneruntq; ipsum Januē
sem: ques volētes occidere: ille qui forte lingua
eo2 sciebat eis dixit: vel p interpretē mēdaciū
hoc significauit. s. q cū ipse nō posset per lōgū
tpe habere bñficiū vētris: intrauit tēplum vt
machometo se recōmendaret: τ statim habuit
bñficiū vētris. Hoc aūt audiētes τ credētes il=
li hoīes bestiales acceperūt femoralia illa ster=
core infecta τ suspēderūt in moschea: clamātes
miraculū: miraculum. Y

Jd qs aūt qrat quo tpe machometus
s dedit legē suā? Respōdeo q fuit anno
dñi. cccccdxij. Aliq̄ tñ dicūt q fuit cir=
ca annos. ccccccxxv. Et alij paulo post: scilicz in
ccccccxxi. ab incarnatione dñi: regnāte Eradio
impatore romano2 q̄ inuenit crucē dñi trāsla
tam in persiā per Cosdroe regē quē debellauit:
sed postea ex deuotissimo pncipe factus est he=
reticus. Et dicte opiniones possent verificari si
due vltime referant ad tps natiuitatis eius et
prima ad tps legis per eū date. Tpe aūt male=
dicti machometi iam mortui erant doctores ec
clesie. s. Ambrosius: Hieronymus: τ Augusti=
nus: ac Gregorius. Nā si post eu3 fuissent: eius
diabolicā sectā suis in operibus reprobassent.
Mortuus est aūt pfidus machometus morbo
epilētico: anno etatis sue. lxiij. τ detrusus cum
diabolo in inferni profundo. Alia quoq; ratio
impugnat fidē machometi τ corroborat fidem
nostram. Nā lex machometi iō habuit sectato=
res: qr pmittit oīa delectabilia huius vite adq̄
oēs naturaliter inclinant. Gen. viij. c. oīs etas.
xij. q. j. τ. c. procliuus. xx. q. iij. vbi dr. Procliuus
est cursus ad voluptatem: τ imitatrix est natu
ra vitio2. Unde dicit beatus Tho. in principio
libri 9tra gētiles. Lex Mahumeth tota est sm
delectationes carnis ad quas hoīes pni sunt
τ iō a multis accepta est: sicut τ doctrina Epi=
curi. De quo Lac. iij. diui. instit. ait. Epicuri di
sciplina multo celebrior semp fuit: non qr veri
aliquid afferret: sed qr multos ad populare no
men voluptatis inuitat: nemo enim non in vi
tia pronus est. hec ille. Sed o fides christiana
quō cōuertisti ad te mundū: nunqđ p pmissio
nem bono2 tēporaliū τ delectationū: certe nō:
immo phibes luxuriam τ oēs mundi delitias
inordinatas τ solum pmittis beatitudines in
alia vita τ facis homines relinquere tēporalia
que vident τ cognoscunt pro inuisibilibus τ fu=
turis. Et p3 q hec lex est alijs oībus melior: im
mo nulla est bona preter ipsam. hec eni fieri nō
possent nisi ex dono speciali diuine gratie. Jđ
Augu. in quadā epl'a ait. Quis tantam hoīum
multitudinē ad peccata pronam: ad legem xp̄i

carni ꝛ sanguini cõtrariã seruandã vnq̃ indu ceret nisi deus. Et hoc idẽ inq̃t ipse Aug. lib. xxij. de ciui. dei. c. v. Preterea apparet veritas fidei nostre q̃ nõ est fundata p coactionẽ sicut lex Machometi. Nã Machomet⁹ cũ esset fal- sissimus ꝛ dolosus ac luxuriosus: p operationẽ diaboli traxit ad amorẽ suũ quãdaꝫ reginã vi- duã in tantũ ꝙ accepit eũ in maritum: quo re- gno adepto postea per vim ꝛ pugnas subegit multas natiões: quas etiã partim p vim par- tim p hypocrisim ꝛ deceptiões multas acquie scere fecit legi sue: marse adiutus a quodã mo nacho xp̃iano falso: q̃ existẽs platus in ecclesia dei missus est a sede aplica ad pdicandum illi gẽti: apud quas cũ esset in deuotione indigna tus est cõtra summũ põtificẽ: qꝛ noluit ei dare quãdã dignitatẽ. Vñ adunatus Machometo eũ pdicauit vt maximũ ꝓphetã a deo missum vt nouã legẽ daret: sicq̃ populos illos bestia- les decepit. Alij aũt dicũt ꝙ iste monachus q̃ appellabaꝛ Sergi⁹ fuit rome condẽnatus de heresi ꝛ excõicat⁹. Vñ ad ptes Arabie fugiens ibiq̃ Machometo se federãs vna cũ quodam iudeo maligno cõposuit legem Machometi ꝛ eã predicauit vt bonã. Ipse eñ Machometus erat ignarus lrãrũ: nã fuerat primo custos si- ue ductor camelorũ: is postea p fallaciã ꝛ artem magicã puenit ad regnũ. Dicũt eñ q̃dã ꝙ ipse Machomet⁹ ducẽdo mercãtias per diuersas partes orbis cõuersabaꝛ cũ xp̃ianis ꝛ iudeis a quib⁹ didicit multa tã de nouo q̃ de veteri te- stamẽto. Et postea fingens se ꝓphetam a deo missum dixit: ꝙ ideo de⁹ eũ miserat vt legẽ mi tiorẽ daret q̃ esset lex euãgelica vel Moysaica affirmãs ꝙ erãt nimis dure ad obseruandũ: ꝛ sic multos decepit fallacia sua diabolica: nã p artẽ magicã mutabaꝛ i facie ꝛ multa faciebat que videbanꝛ ꝓdigia: ꝛ a demonib⁹ hĩc fere- batur inde ꝛ quocũq̃ volebat. Dicebatq̃ iu- deis se esse messiã eis promissuꝫ ꝛ sic plurimos eorũ ad se traxit. Oĩbusq̃ concupiscẽtijs frena laxauit: vt sic bestiales hoĩes ad bestialẽ suam sectã pertraheret. Nec mirũ si illos decepit: nã ꝛ prius erãt idolatrie dediti et a diabolo pos- sessi. Fides autẽ nostra nõ est sic fundata: sed sanguine martyrũ qđ est valde mirabile. Cum eñ vltimũ terribiliũ sit mors. iij. Ethi. Et cum etiã ferocissime bestie fugiãt penas ꝛ mortem. vt ait Phs. vi. Ethi. ꝛ Boe. in. iij. de conso. di. Omne aĩal salutẽ tueri desiderat: mortem ꝟo perniciẽq̃ deuitat. ꝛ Iob. ij. dĩ. Pellẽ ꝓ pelle ꝛ cũcta que hꝫ dabit hõ pro aĩa sua. i. pro vita tuẽda: ꝛ tñ tot milia hoĩm in principio ecclesie ne amitterẽt fidẽ potius passi sunt mortem et horribilissima tormẽta. Nã Petrus crucifixus est: Paulus decapitat⁹: Bartholomeus exco- riatus: Laurẽtius assatus: ꝛ alij multi ꝛ quasi innumerabiles tã diris penis sunt cruciati: q̃ si fides hec nõ esset vera ꝓfecto illas nũq̃ su stinuissent. Jdõ dicit btũs Maximus in sermo ne plurimorũ martyrũ. Nunq̃ eñ hãc vitã tã cõstanter expẽderẽt nisi esse aliã incõparabili- ter beatiorẽ pfecta diffinitione sentirẽt. O san cta fides catholica. O fides firmissima ꝛ stabi- lissima. O fides nulli hoĩm dubitanda quis ti bi nõ credat nisi penit⁹ amẽs ꝛ stultus. O bea ta Katharina: o Agnes: o Lucia: o Agatha: quare mortẽ tam alacriter subijstis ꝓ fide nisi qꝛ est verissima: o sancte Jacobe intercise qua- re permisisti te mẽbratim incidi: nisi qꝛ verissi mã fidẽ xp̃i negare noluisti. Et ideo exclamat sanct⁹ Maximus cõtra dubitãtes de fide no- stra dicẽs in sermone vbi. s. Nouerimus itaq̃ qꝛ nõ sine magno discrimine de religionis ve- ritate disputamus: quã tãtorũ sanguine cõfir- matã videmus. Magni periculi res est si post prophetaruꝫ oracula: post aplorũ testimonia: post martyrũ vulnera veterẽ fidẽ quasi nouel- lam discutere presumas: ꝛ post tã manifestos duces in errore permaneas: ꝛ post morientiuꝫ sudores ociosa disputatione contendas.

De iniq̃ssima ꝛ obstinata secta iudeorũ.

Tertia secta est iudeorũ. Judei enim insensati ꝛ rudes nouũ testamẽtũ cõdemnãt. Quorũ pertinaciã cõfu- tare valemus ostendendo ꝙ xp̃s fuit verus messias: quẽ ipsi expectare se dicũt. Qꝫ aũt xp̃s eis ꝓmissus fuerit patet Gen. xxij. vbi dixit deus Abrae. In semine tuo benedicẽ tur oẽs gẽtes. hoc aũt nunq̃ verificatũ fuit ni si in xp̃o qui natiuitate sua totũ orbẽ benedi- ctione repleuit: sicut pdixerat Dauid ps. lxxi. dicẽs. Benedicenꝛ in ipso oẽs tribus terre: oẽs gẽtes magnificabũt eũ. Promissus ẽ̃ fuit xp̃s Dauid. ij. Reg. vij. c. vbi ei dixit deus. Cũ fue- rint cõpleti dies tui: et dormieris cũ patribus tuis: suscitabo semen tuũ post te. Qđ non põt intelligi de Salomone vt voluerunt iudei: qꝛ natus non fuit post mortẽ Dauid sed ante per multos annos quinimmo per Dauid patrem suũ cõstitutus fuit rex anteq̃ Dauid moreretur. iij. Regũ. j. Sequitur ibidem. Qđ semen egre dietur de vtero tuo: et firmabo regnũ eius: et stabiliam thronum regni eius vsq̃ in sempi- ternũ. Qđ etiã nõ põt intelligi de Salomone: qꝛ regnũ eius nõ fuit stabilitũ vsq̃ in sempi-

ternum:qm̄ a filio suo Roboam fuit diuisuz: quādo decē tribus cōstituerūt supra se regē in Samaria Vieroboā regē Israel:nec filio Salomonis remāserunt nisi due tribus.iij. Reg. xij. Sequit̄ ibidē. Et fidelis erit domus tua:⁊ regnū suū vsqz in eternum ante faciem meaz. Qd̄ etiā nō intelligitur de Salomone qui inueteratus amore mulierū alienigenarum fecit tēpla idolis:et coluit ea.iij.Regū.xj. Nec verificatur de domo sua:qr quasi oēs reges fuerūt idolatrie vsqz ad Ezechiam:cuius filius Manasses impleuit templū dn̄i idolis.iiij. Regū. xxj. Sed nec illud qd̄ sequitur de Salomone verificatur.s.ego ero illi in patrem ⁊ ipse mihi erit in filiū. Sed recte ista ꝓpheria verificat̄ de rege nostro xp̄o. de quo inquit deus per Dauid in ps̄.lxxxviij. Ipe inuocauit me pater meus es tu:⁊ ego primogenitū ponā illum excelsum pre regibus terre. Regem hunc magnū regem iudeoꝝ quesierunt tres reges dicētes. Ubi est qui natus est rex iudeoꝝ. Matth.ij. Propter has ergo ꝓmissiones:patres veteris testamēti expectabāt cū maxima anxietate saluatorez: ideo magnus patriarcha Jacob in obitu suo descēsurus ad limbum dicebat deo Gen. xlix. Salutare tuuz expecto dn̄e.⁊ Moyses Exod. iiij. Obsecro dn̄e mitte quē missur⁹ es. ⁊ Esa. xvj. Emitte agnū dn̄e dn̄atorem terre.⁊ Esaie xlv. Rorate celi desuper et nubes pluāt iustuz aperiatur terra:⁊ germinet saluatorem.⁊ Dauid ps̄.lxxxiiij. Ostende nobis dn̄e nisam tuā: ⁊ salutare tuū da nobis.⁊.cxliij. Inclina dn̄e celos tuos ⁊ descende. ideo quasi tediatus de mora messia dicebat. Dormitauit anima pre tedio.ps̄. cxviij. et causam huius tedij assignat ps̄. lxxxviij. dicēs. Tu vero repulisti et despexisti distulisti xp̄m tuū. Esa.quoqz dicebat.c. lxiiij. Utinam dirumperes celos et descenderes.et Abachuc.j.c. Usqz quo dn̄e clamabo:et nō exaudies:vociferabor vim patiens et non saluabis. Propterea deus ostēdit sibi incarnationē xp̄i futuram. vnde dicebat.c.ij.sui libri idē propheta. Adhuc visus procul et apparebit in finem:si morā fecerit expecta eum qr veniens veniet:⁊ non tardabit. Qui autem erit incredulus non erit recta anima eius in semetipso. Omnes etiam alij sancti patres clamabāt dicentes. Ueni veni dn̄e:et noli tardare. Similiter synagoga que erat ante aduentum xp̄i clamabat illud Cāticoꝝ. j.c.dicēs. Osculetur me osculo oris sui:quasi diceret. Jam satiata sum patriarchis et prophetis:veni sponse mi vt te videam incarnatū. Quorū omniū desiderium adimpletū fuit per incarnationē xp̄i. Ubi ipse dn̄s noster Luc.x. dicebat discipulis suis. Beati oculi qui vidēt que vos videtis. dico em̄ vobis ꝙ multi prophete et reges voluerūt videre que vos videtis ⁊ nō viderūt: ⁊ audire que auditis ⁊ nō audierūt. Abraam quoqz videns in spiritu incarnationē xp̄i letatus est. de quo saluator noster Johā.viij. dixit iudeis. Abraā pater vester exultauit vt videret diem meum: vidit et gauisus est. A

v Erum qr scriptū est Amos.iij.c. Non faciet dn̄s verbū: scilz incarnari quin prius loquatur ad prophetas suos. Ideo videamus principales prophetias loquentes de christo:vt cū patuerit eas esse verificatas credamus eum verum esse messiaz: per illam sententiam Nicolai de Lyra in suo opusculo contra iudeos dicentis. Quotienscunqz aliqua scriptura denūciat aliquid esse futurū ⁊ determinat tēpus locū ⁊ modū:si omnia predicta simul concurrant et veniāt manifeste patet ꝙ illud qd̄ predictum fuerat verissimū est.

Prima ergo prophetia habetur Gene. xlix. vbi Jacob patriarcha dixit. Non auferetur sceptrum de iuda:neqz dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. ⁊ s̄m translationem chaldaicā habetur:donec veniat messias. Sequitur et ipse erit expectatio gentium. Quia gentiles eius fidem recepturi erant: et hoc qz prophetatum fuerat Danielis.ix. vbi dicitur. Cum venerit sanctus sanctoꝝ cessabit vnctio vestra:quod patet esse impletum. O iudei dicite mihi vbi habetis regez. Antiquitus enim reges vngebantur vt habetur.j. Regum. ix.c. Ubi est imperium vestrum:vbi est dominatio terre promissionis quam promisit vobis deus dimittere in perpetuū: si seruabitis legē ei⁹ et fidem. Clarum ergo est ꝙ non estis eius fideles. Si expulsi fuistis aliquando a regno propter vestra peccata: postea etiam reuersi fuistis post aliquos annos. Nunc vero sunt mille quadringenti anni et plus ꝙ expulsi estis et habetis nūc minorem spem redeūdi ꝙ̄ in principio. Amisistis quoqz regnū vestrū circa tempus natiuitatis xp̄i. Ablatū em̄ fuit vobis ab Herode ascha lonita qui fuit idumeus: ⁊ auxilio romanorum debellauit Antiochum regem vestrum: qui descenderat a Machabeis et prolem regiam occidit: et libros de genealogia combussit ne in posterū exceretur ipse vel filij eius tanꝙ̄ alienigene: et interfecit etiam legis doctores qui dicebant in populo illud Deuteronō.xv. De medio fratrum tuorum po-

nes sup te regē. Tpe huius Herodis aschalo-
nite natus est xp̄s: ꝛ iō audiēs magos dicētes.
vbi est qui natus est rex iudeoꝝ: turbatus est.
Matth. ij. Ipse em̄ Herodes vsurpauit sibi re
gnū iudaicum anno incarnationis seu natiui-
tatis dn̄i. Ex quibus pꝫ ꝙ verificata est hec ꝓ
phetia. Secunda prophetia per modum ꝓ
missionis habetur Deut. xviij. vbi dixit moysi
deus: ꝓphetā suscitabo eis de medio fratrum
suoꝝ similē tui: ꝛ ponā verba mea in ore eius:
loqueturq̄ ad eos oīa que precepero illi. Qui
aūt verba eius que loquetur in noīe meo audi
re noluerit: ergo vltor existam. Hoc aūt fuit ad
impletum cū iudeis nō recipientibus christum
deus fecit tā horribilē vindictā ꝙ vt inqt Jo-
sephus in li. antiquitatum. ꝛ Beda in li. de tē-
poribus: post mortem christi procuratam a iu-
deis in punitionē tanti sceleris misit deus Ti-
tum: ꝛ Vespasianum eius imperatores roma-
nos: qui funditus subuerterunt hierusalē: in
qua periere de iudeis vndecies cētena milia fa
me ꝛ gladio: preter mulieres ꝛ paruulos: reli-
qui ꝟo venūdati sunt triginta pro denario: q2
ipsi vendiderunt christum pro triginta argen-
teis. Matthei. xxvj. B

q Uod si dicāt iudei ꝙ dicta prophetia
vel ꝓmissio impleta fuit in Josue: vel
in alio duce aut rege: dico ꝙ falsuꝫ lo
quuntur. Ibi enim loquitur deus de quodam
magno ꝓpheta qui debebat ex ore dei illis da
re precepta legis: quod adimpletū fuit in nul-
lo nisi christo datore legis euangelice: ꝛ ideo vt
Moyses ostenderet eum esse illum prophetam
de quo locutus ei fuerat deus in transfigura-
tione christi apparuit cum illo in monte tha-
bor: vt habetur Matth. xvij. vbi dicitur. Et ec
ce apparuerunt eis Moyses ꝛ Helias loquen
tes cum iesu. C

t Ertia prophetia. s. ꝙ christus debebat
cōcipi ꝛ nasci de virgine habetur Esa.
vij. vbi dicitur. Ecce virgo concipiet ꝛ
pariet filiū: ꝛ vocabitur nomen eius emanuel:
qꝺ est interpretatum nobiscuꝫ deus. ꝛ Ezech.
xliiij. dicitur. Uidi portā in domo dn̄i clausam:
ꝛ dixit dn̄s ad me: porta hec clausa erit ꝛ non
aperietur: ꝛ vir nō transibit per eā: qm̄ dn̄s de
us israel ingressus est ꝑ eam: eritq̄ clausa prin
cipi. Que verba exponens Aug. in quodaꝫ ser.
inquit. Quid est porta in domo dn̄i clausa: nisi
ꝙ virgo Maria semper erit intacta. Et quid
est homo nō transibit per eam: nisi qꝛ spiritus-
sanctus fecundauit eam: ꝛ dn̄s angeloꝝ na-
sceretur per eam: ꝛ quid est clausa erit in eternū:
nisi ꝙ Maria virgo est ante partum virgo in
partu: ꝛ virgo post partum. hec ille. Et eadem
prophetia habetur ps̄. lxxj. vbi dicitur. Descen-
det sicut pluuia in vellus. Super que verba in
quit Nico. de lyra. Sicut pluuia in vellere reci
pitur ꝛ ab eo exprimitur sine corruptione velle
ris: sic christus fuit cōceptus ꝛ natus absq̄ cor
ruptione virginis. Quarta ꝓphetia ꝙ chri
stus in instanti sue conceptionis debebat esse
perfectus: ꝛ habere corpus organizatum inte-
gre ꝛ nō organizandum per successum tempo-
ris: sicut est de alijs hominibus: habetur Hie-
re. xxxj. vbi dicitur. Nouum faciet dn̄s sup ter-
ram: femina circūdabit viruꝫ. Sup que verba
inquit Nico. de lyra. Qꝺ fuit impletū in maria
que christum viruꝫ perfectis scientijs ꝛ virtuti
bus ab instanti incarnationis in vtero suo cir
cūdedit. hec ille. ꝛ hanc eandem sententiaꝫ po-
suit Fran. de may. super illa verba Luc. j. Ecce
ancilla domini: ꝛ Greg. super illud Cañ. ij. Ecce
iste venit saliens. ꝛ Rich. i. iij. di. ij. ar. ij. q. iiij.
Quinta ꝓphetia ꝙ debebat nasci de nocte:
vt patet Luce. ij. habetur Sap̄. xviij. vbi dici-
tur. Dum medium silentium tenerent omnia:
ꝛ nox in suo cursu medium iter haberet: omni
potens sermo tuus domine a regalibus sedi-
bus venit. D

s Exta ꝙ debebat nasci in Bethleeꝫ: ha
betur Michee. v. Et tu bethleem terra
iuda nequaq̄ minima es in principi-
bus Juda: ex te enim exiet dux qui regat popu
lum meū israel: ꝛ egressus eius ab initio a die
bus eternitatis. Septima ꝙ debebat nasci
prope bouem ꝛ asinum: habetur Abacuc. iij.
vbi ait propheta dn̄o iesu. Audiui audituꝫ tuū
ꝛ timui. ꝛ sequitur causa. In medio duoꝝ ani
malium cognosceris. Esa. j. vbi dicitur. Cogno
uit bos possessorem suum: ꝛ asinus presepe do
mini sui: israel aūt me nō cognouit. Uhe genti
peccatrici: ppl̄o graui iniq̄tate: semini nequā:
filijs sceleratis. Octaua ꝙ debebat recipi a
gentibus fides christi: habetur Esa. ix. vbi dici
tur. Populus qui sedebat in tenebris vidit lu-
cem magnam: ambulantibus in regione vm-
bre mortis lux orta est eis: ꝛ postea sequitur.
Paruulus datus est nobis: ꝛ fili⁹ natus est no
bis: ꝛ factus est principatus sup humerū eius:
ꝛ vocabitur nomen eius admirabilis cōsiliari
us: deus fortis: pater futuri seculi: princeps pa
cis. Et hec autoritas ꝫm trāslationem chaldai
cam intelligitur de messia. vnde in ipsa trāsla-
tione dicitur: ꝛ vocabitur nomen eius perma-
nens in secula messias. E

n Ona ꝙ debebat refutari a iudeis hr̄ Hiere.iiij. vbi dr̄. Negauerunt dn̄m ⁊ dixerunt: nō est ipse: neq̄ veniet super nos malū.s. ex eius negatiōe. ⁊ .xiiij. eiusdē li. dicit dn̄s. Stultus ppl's me non cognouit. ⁊ Dan. ix. Nō erit eius ppl's q̄ eū negaturus est. Et si q̄rat q̄re iudei cū legant ꝓphetias: ⁊ sint docti lr̄is veteris testamēti: nō cognoscūt xp̄m fuisse verū messiam. Dico ꝙ ꝓpter eoꝝ neq̄ciā ⁊ malignitatē iusto dei iudicio tenet eoꝝ intellectus: vt nō intelligāt scripturas nisi carnaliter ⁊ nō spūaliter: sic intelligi debēt: ⁊ hoc prophetatum fuerat Esa. vi. vbi eis dr̄. Audite audientes: ⁊ nolite intelligere: videte visionem: ⁊ nolite cognoscere. f

d Ecima ꝓphetia hr̄ Hiere. xxiij. vbi dr̄. Ecce dies veniūt dicit dn̄s: ⁊ suscitabo Dauid germen iustū: ⁊ regnabit rex ⁊ sapiēs erit: ⁊ faciet iudiciū ⁊ iusticiā in terra. Et hoc est nomē qd̄ vocabūt eū dn̄s iustus nr̄. Qz aūt hec ꝓphetia loquat de messia: pꝫ ꝑ trāslationē chaldaicā: q̄ dicit. Ecce dies veniūt dicit dn̄s: ⁊ suscitabo Dauid messiā iustū. Si ergo voluerim⁹ dicere ꝙ adhuc nō venit messias necesse est dicere ꝙ ꝓpheta fuit mētitus ⁊ de⁹ q̄ loq̄bat ꝑ eū: cū dixerit ꝙ dies messie cito venturus erat. Et silr̄ mētitus fuisset Esaias. xiiij. c. sui li. di. Prope est vt veniat tp̄s eius ⁊ dies eius nō elōgabunt: miserebit eī deus Jacob ⁊ Jsrl' saluabit. ⁊ Malachias. iij. c. di. Statim veniet ad tēplū sctm̄ suū dn̄ator quē vos q̄ritis: ⁊ angelus testamenti quem vos vultis. et loquitur de presentatione christi in templo q̄ habetur Lu. ij. B

v Ndecima ꝓphetia hr̄ Aggei. ij. vbi dicit pr̄ ꝑ os ꝓphete. Adhuc vnū modicū ⁊ mouebo celū ⁊ terrā: ⁊ veniet desideratus cūctis gētib⁹. ⁊ sm hebreos intelligit de messia. Vn̄ translatio chaldaica dicit. Et veniet messias. Cū igit Aggeus dixerit hoc ābus scd̄o anno Darij regis ꝑsarum: ab illo aūt tpe vsq̄ nūc fluxerunt anni. Mdc. lxxiiij. sm cōputationē iudeoꝝ ⁊ plures sm cōputationem nostrā. Aut est necesse dicere ꝙ ꝓpheta mētitus est: q̄ dixit ꝙ nō erat nisi adhuc vnū modicum vsq̄ ad aduētū messie: cū tātū tpis nō dicatur vnū modicū: aut necesse est cōcludere veritatē scꝫ ꝙ messias venit: q̄ fuit xp̄s. Duodecima ꝓphetia hr̄ Zach. ix. vbi dr̄. Exulta satis filia syon: iubila filia hierl'm: ecce rex tuus venit tibi iustus ⁊ saluator: ⁊ ip̄e pauꝑ ⁊ sedēs sup asinā ⁊ sup pullū asine. Et sm glosas hebreoꝝ super illud Can. i. Exultabimus ⁊ letabimur in te ⁊c. p̄dicta autoritas zacharie intelligit de aduētu messie: ⁊ sic verisimile locutus est propheta de xp̄o: qui in die palmarū intrauit hierl'm super pullū asine: vt habet Mat. xxi. Mar. xi. Luce xix. ⁊ Joh. xij. D

t Ertiadecima ꝓphetia ꝙ messias deberet hr̄e nomē Jesus hr̄ Abacuc. iij. vbi dicit ꝓpheta. Ego aūt in dn̄o gaudebo ⁊ exultabo in deo iesu meo. Itē ꝙ appellaret xp̄s ibidē hr̄: vbi dicit ꝓpheta deo patri. Egressus es in salutē ppl'i tui in salutē cū xp̄o tuo. Quartadecima ꝙ debebat adorari a magis cū muneribus hr̄ Esa. lx. vbi loquit de stella q̄ apparuit in natiuitate xp̄i: de qua ꝓphetatū fuerat Nume. xxiiij. vbi dr̄. Oriet stella ex Jacob ⁊c. q̄ stella duxit magos in hierl'm: vt hr̄ Mat. ij. Dicit ergo ꝓpheta vbi. s̄. Surge illuminare hierl'm: qr venit lumē tuū ⁊ gl'a dn̄i super te orta est: ⁊ ambulabūt gentes in lumine tuo ⁊ reges in splēdore ortus tui. Et infra. Inundatio cameloꝝ opiet te: dromedarij madian ⁊ epha. Oēs de saba venient aurū ⁊ thus deferētes: ⁊ laudē dn̄o annunciantes. ⁊ ps̄. lxxi. dr̄. Reges tharsis ⁊ insule munera offerēt: reges arabū ⁊ saba dona adducent. Venerūt aūt isti reges a tharsis vsq̄ ad portū ꝓximū hierl'm ꝑ naues: qr ꝟo per aliā viā reuersi sunt in regionem suam monitu diuino. Mat. ij. id̄ herodes cōburi fecit naues eoꝝ. Et ita intelligitur illa ꝓphetia ps̄. In spiritu vehementi cōteres naues tharsis: sm Nico. de lyra. Decimaquinta ꝓphetia de fuga xp̄i in egyptū habet Esa. xix. vbi dicitur. Ascendet dn̄s super nubem leuem: ⁊ ingredietur egyptum. Et de eius reuersione habet Osee. xi. vbi dicit deus. Ex egypto vocaui filium meū. ⁊ Nume. xxiij. Deus ex egypto vocaui eum. J

d Ecimasexta ꝓphetia de mirabili sapientia xp̄i habet Esa. xi. vbi dr̄. Egredietur virga de radice Jesse: que fuit virgo maria: ⁊ flos de radice eius ascendet. s. xp̄s. Et requiescet sup eū spūs dn̄i: spūs sapiētie ⁊ intellectus: spūs cōsilij ⁊ fortitudinis: spūs sciētie ⁊ pietatis: ⁊ replebit eum spūs timoris dn̄i. Hoc aūt impletū fuit in xp̄o: vt habet Lu. ij. vbi dr̄. Stupebant aūt oēs super prudentia ⁊ responsis eius. ⁊ Joh. vij. dr̄. Nūq̄ locutus est sic hō in israel. Decimaseptima ꝓphetia habetur Esa. xxxv. de miraculis messie vbi dicitur. Ecce deus noster veniet ⁊ saluabit nos. Tunc aperientur oculi cecoꝛuꝫ: ⁊ aures surdoꝝ patebunt. Tunc saliet sicut ceruus claudus: ⁊ aperta erit lingua mutoꝛuꝫ. Hoc enim adimpletum est in

christo: vt habetur Mat. xi. vbi dicitur. Johannes aût cum audisset in vinculis opera christi mittens duos de discipulis suis: ad certificandum eos de prophetia Esaie impleta ait illis. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Et respondens iesus ait illis. Euntes renunciate Johanni que vidistis et audistis. Ceci vident: claudi ambulant: leprosi mundantur: surdi audiunt: mortui resurgunt: pauperes euangelizantur: et beatus est qui nô fuerit scandalizatus in me. Et quod ipse dñs plura miracula fecerit et diuersa: patet. Nam Mat. iiij. dicitur. Circuibat iesus villas et castella sanans omnê languorem et omnem infirmitatem in populo: et abijt opinio eius in totam syriam: et obtulerût ei oês male habêtes varijs languoribus: et tormentis oppressos: et qui demonia habebant et lunaticos et paralyticos: et curauit eos omnes. Similiter habetur Lu. iiij. vbi dicitur: quod omnes qui habebant infirmos varijs languoribus detentos: afferebant eos ad eum et curabantur ab eo. Item Lu. vi. dicitur quod virtus de illo exibat et sanabat omnes. Decimaoctaua quod messias cognosceret secreta cordis: habetur Sap. vi. vbi dicitur. Omnes cogitationes norias ipse scrutabitur. quod adimpletum fuit in christo: vt habetur Lu. vij. vbi dicitur: quod cognouit murmurationes simonis leprosi: quas faciebat in corde suo. Decimanona prophetia de tentationibus iesu christi habetur Zach. iij. vbi dicitur. Vidi iesum sacerdotem magnum. Et sequitur. Sathan stabat a dextris eius vt aduersaretur ei: et hoc impletum fuit in christo Mat. iiij. vbi dicitur. Ductus est iesus a spiritu in desertum: vt tentaretur a diabolo. R

V Igesima de paupertate eius habetur ps. lxxxvij. vbi dicit Dauid. Pauper sum ego: quod nô potuit verificari de ipso cum esset diues quando dixit predicta verba. et ps. lxviij. iterum ait. Ego sum pauper et dolens. Et hoc verificatû fuit in christo qui pauper fuit: et habuit discipulos qui omnia dimiserunt. Mat. xvi. elegit quoque ad apostolatum pauperes piscatores quibus dixit Mat. iiij. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. Et hoc prophetatum fuerat Hiere. xvi. vbi ipse predixerat. Ecce ego mittâ piscatores multos et piscabuntur eos. Z

V Igesimaprima prophetia quod messias debebat viuere in terra sine domo et habitatione propria habetur Hiere. xiiij. c. vbi dicit propheta deo incarnando. Quare quasi colonus futurus es in terra: et quasi viator declinans ad manendum. Quare futurus es velut vir vagus? Et hoc adimpletum fuit in christo qui de seipso dixit Mat. viij. et Luc. ix. Vulpes foueas habent: et volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Vigesimasecunda prophetia de iusticia messie habetur Esa. xi. vbi dicitur. Erit iusticia cingulum lumborum eius. et Hiere. xxiij. Faciet iudicium et iusticiam in terra. Et hoc adimpletum fuit in christo dicente Mat. xxij. Reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. et Mat. xxi. c. vbi cû magna iusticia eiecit emêtes et vendentes in templo. AA

V Igesimatertia prophetia de humilitate et mâsuetudine messie habetur Esa. xlij. vbi dicit deus. Ecce seruus meus: suscipiam eum: electus meus complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet: non clamabit: neque accipiet personam: nec audietur vox eius foris: non erit turbulentus: et legê eius in insule expectabût. Et hoc adimpletum est in christo: qui Mat. xi. dixit discipulis. Discite a me: quia mitis sum et humilis corde. Vigesimaquarta quod debebat pdicare iudeis: et ab eis côtemni predicatio eius: habetur Esa. lxv. vbi dicitur. Tota die expandi manus meas ad populum côtradicentem mihi. et Hiere. vij. c. Nô audierunt nec inclinauerunt aurem suâ. Hoc enim verificatum fuit in christo quando dixerunt iudei Joh. ix. Tu testimonium dicis de teipso: testimonium tuum nô est verum. Vigesimaquinta de multiplicatione fidelium: et imperio christianitatis habetur Esa. ix. vbi dicitur. Multiplicabitur eius imperium vsque in sempiternû. et Dan. ij. c. In diebus illis suscitabit deus celi regnum aliud quod nô dissipabitur in eternum. quod nô pôt intelligi de aliquo imperio temporali: sed solum de imperio christi: qui dixit. Data est mihi ois potestas in celo et in terra. Mat. vlti. Vigesimasexta quod debebat côuersari inter homines: habetur Baruch. iij. c. vbi dicitur. Hic est deus noster: et nô estimabitur alius ad uersus eum: hic adinuenit omnem viam disciplinae: et tradidit illam Jacob puero suo: et israel dilecto suo. Post hec in terris visus est: et cum hoibus côuersatus est. De hoc quoque ait dñs Esa. lij. Propter hoc sciet populus meus i die illa nomen meum: quia egoipse qui loquebar ecce adsum. Et aût iudei teneantur dimittere ritus antiquos testamenti veteris: et accipere cerimonias legis noue euangelice: statim post illa verba subinfert Baruch propheta in princi

 Sibylle duodecim

pio sequentis capituli. Hic liber mandatorum dei. s. datus ab isto deo incarnato: de quo. s. dixit. Et lex que est in eternum. s. euangelica: oes qui tenent eam peruenient ad vitam: qui autē dereliquerint eam in mortem. Cōuertere iacob et apprehende eam. hec ibi. Multe sunt alie prophetie de passione et morte saluatoris que i die parasceues ponent. Uigesimaseptima quod debebat instituere sui corporis et sanguinis sacramentum: vt patuit Mat. xxvi. Lu. xxii. et Mar. xiiii. habetur Esa. xxv. vbi dicitur. Faciet dñs in mōte hoc. s. syon cōuiuium cunctis gentibus. et Zach. ix. dicitur. Quid est bonum: et quid est pulchrum: nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines. et Sap. vi. Sapiētia edificauit sibi domum miscuit vinū et posuit mensam et c. Uigesimaoctaua quod debet predicare et docere de regno dei: vt patuit Mat. iiii. et Luce. viii. habetur Esa. ii. vbi dicitur. Uenite ascēdamus ad montem dei et docebit nos vias suas. qd adimpletum fuit in ipso domino docente in monte Mat. v. predicatio quoque eius prenunciata fuerat Esa. lxi. vbi ait propheta in persona eius. Spiritus domini super me ad annunciandum mansuetis misit me et c. Uigesimanona de eius ascensione ad celos habetur ps. xlvi. vbi dicit. Ascendit deus in iubilatione et c. et ps. lxvii. Ascendit super celum celi ad orientem. et Michee. ii. Ascendit iter pandens ante eos. Ipse enim dñs qui assumptus est in celū. vt habetur Mar. vlti. et Act. i. dixit apostolis suis Johannis. xiiii. Uado parare vobis locū.

Trigesima quod debebat mittere spiritumsanctum suis fidelibus: vt patet Act. ii. habet ps. ciii. vbi illi inquit Dauid. Emitte spiritum tuū et creabuntur: et renouabis faciem terre. et Johelis. ii. ipse ait. Effundam de spiritu meo sup oēm carnem: et prophetabunt filii vestri. Multas alias prophetias pertranseo causa breuitatis. Maxime de resurrectione eius: de qua dicam in die suo: et de sacramentis ab eo institutis: inter que baptismus tenet principatum. De aqua enim baptismali ipse predixerat Ezech. xxi. vbi ait. Effundā sup vos aquam mundam et mūdabimini ab oibus inquinamētis vris.

Nerum quia iudei indurati nolunt conuerti ad legem euangelicam: nec eam apprehendere ex supradictis prophetiis mori dicamus eis illud quod canit ecclesia in sequentia natiuitatis domini dicēs. Si nō suis vatibus credant vel gentilibus sibyllinis versibus hec predicta. Dicit ergo beatus Tho. ii. ii. q. ii. arti. vii. quod multis gentilibus facta fuit reuelatio de christi incarnatiōe: de quibus alia dicemus in. vii. parte marialis nostri: sermone. s. et. v. in fine. Unde Job q̄ fuit de populo gētili dicit. xix. c. sui libri. Scio quod redemptor meus viuit: et i nouissimo die de terra surrecturus sum: et rursum circundabor pelle mea: et in carne mea videbo deum saluatorem meū: quem visurus sum egoipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius: reposita est hec spes mea in sinu meo. Et loquebatur Job more prophetico de futuris tanquam de preteritis: maxime quia debebant in primo fieri. Dicit quoque bea. Tho. vbi. s. inueniri in hystoriis romanorum: quod tempore Cōstātini Augusti et Helene matris eius inuentum fuit quoddam sepulcrum in quo iacebat homo laminam aureā habens in pectore in qua scriptum erat. Christus nascetur de virgine et credo in eum. O sol Helene et Cōstātini temporibus iterum me videbis. In chronicis quoque regum castelle dicitur: quod apud Toletum sub quodam saxo inuentus est liber vetustus qui scriptus erat littera hebraica: greca et latina: et in illo dicebatur. Christus filius dei nascetur de maria virgine: et pro salute hominum patietur.

Qunc ad sibyllas veniamus: quarum dicta recitat Augu. xix. de trini. et aliqua tangit. xviii. de ciui. dei. Et Lactā. iiii. diui. insti. aduersus gentes. Et etiam in. s. de sibyllis mentionē facit eas enumerando. Et fuerunt duodecim. Prima Persica dixit. Ecce bestia conculcaberis: et gignetur dominus in orbe terrarum: et gremium virginis erit salus populorum: et pedes eius in valitudine hominum: inuisibile verbum palpabitur. Secunda libyca dixit. Ecce veniet dies et illuminabit dominus condensa tenebrarum et soluetur nexus synagoge et desinent labia prophetarum: et videbunt regem viuentium: et tenebit illum in gremio virgo domina gentium et regnabit in misericordia: et vterus matris eius erit statera cunctorum. Tertia delphica: que ante troiana bella prophetabit: sic ait. Nascetur propheta absque mris coitu ex virgine. Quarta Erithea i Babylonia orta sic dixit. In vltima etate humiliabitur deus humiliabitur proles diuina: vnietur humanitati diuinitas: iacebit in feno agnus: et puellari officio educabitur deus et homo. Signa aūt pcedent apud iudeos: mulier vetustissima. s. Elizabeth puerū concipiet: stella orbis mirabitur: et ducatū pstabit. s. magis ad ortum. s. christi. Hic habēs pedes. i. annos. xxxiii. elegit sibi de piscatoribus deiectis

hoībus numerũ duodenariũ: vnũq; diabolũ: scz Iudã: nõ in gladio bello ve encadẽ vrbem regesq; subijciet: sed in hamo piscatoris: deiectione ꝛ pauperie superabit diuitias: ꝛ superbiã conculcabit. Et hoc predictũ etiã fuit Esa. xxvj. vbi dicit. Ciuitatẽ sublimẽ humiliabit et cõculcabit eã pes pauperis ꝛ gressus egenoꝝ. Sequitur Sibylla. Huic quattuor aīalia. i. euãgeliste surgent in testimoniũ huic cõtradicetur a bestia. s. antixpo. Erit aũt bestia horribilis. s. Machomet ob oriente veniens: cuius rugitus vsq; ad gẽtes punicas audietur. hec Sibylla. Quinta fuit Samia a Samo insula sic dicta que inquit. Ecce veniet diues et nascetur de paupercula: ꝛ bestie terrarũ adorabũt eũ: damabũt ꝛ dicẽt. Laudate eũ in atrijs celoꝝ. Sexta Cumana: que fuit tempore tarquini prisci dixit illud qđ ponit Uergilius in buccolicis dicẽs.

Ultima cumei iã venit carminis etas.
Magnus ab integro secloꝝ nascitur ordo.
Iã redit et virgo redeũt saturnia regna.
Iam noua progenies celo dimittitur alto.
Tu modo nascenti puero: quo ferrea primum.
Desinet ac toto surget gens aurea mundo.
Casta faue lucina: tuus iã regnat apollo.

Septima fuit Helespontina in agro troiano nata dicẽs. De excelso celoꝝ habitaculo respexit de⁹ humiles suos: ꝛ nascet in diebus nouissimis de virgine hebrea in cunabulis terre.

Octaua Phrigia inqt. Flagellabit de⁹ potẽtes terre ex olimpho excelsus veniet: ꝛ firmabitur cõsilium in celo: ꝛ annunciabitur virgo in vallibus desertoꝝ. Nona Tyburtina dixit. Nascetur xp̃s in bethleem: et annũciabitur in nazareth: regnãte Tauro pacifico: ꝛ fundatore quietis. i. ſm glosam Octauiano qui habebat taurũ ꝓ insigni ꝛ appellatus est pacific⁹: q: multis annis in magna pace mundũ rexit: cuius tẽpore xp̃s natus est. Sequit Sibylla. O felix illa mater: cuius vbera xpm lactabũt. Et in hoc cõcordauit cum beata Marcellina pedissequa sancte Marthe: que vt đr fuit illa mulier que exclamauit dicẽs xp̃o. Beatus venter qui te portauit: ꝛ vbera que suxisti. Luc. xj.

Decima Sibylla. s. Europa ait. Ecce veniet ille: ꝛ transibit montes ꝛ colles ꝛ latices olympi: ac regnabit in paupertate: et dominabitur in silentio: et egredietur de vtero virginis.

Undecima Agrippa dixit. Inuisibile verbũ palpapitur germinabit vt radix: siccabitur vt foliũ: nõ apparebit venustas eius: circũdabit eũ aluus maternus: ꝛ flebit de⁹ leticia sempiterna: ꝛ ab hoībus conculcabitur. Nascetur ex matre vt de⁹: cõuersabitur vt pctõr. Duodecima sibylla appellata est Chimica in italia nata: que fuit tpe Numapõpilij secundi regis Romanoꝝ: que sic ait. In prima facie ṽginis ascẽdet puella facie pulchra: capillis prolixa: sedẽs sup sedẽ stratã: puerũ nutriens: dans ei ad comedendum lac de celo missum. hec illa. Que etiam clarius dixit. In diebus illis: exurget mulier de stirpe iudeoꝝ nomine Maria ꝛ habebit spõsum noīe Joseph: et procreabitur ab ea sine cõmixtione viri de spiritusancto filius dei nomine Jesu: et ipsa erit virgo ante ꝛ post partum. Qui ṽo ex ea nascetur erit verus deus ꝛ verus hõ: sicut oẽs prophete predicauerũt. O igitur iudei increduli: accipite fidẽ christianã sic autenticã: et amplius nõ permanete in vestra duricia: ꝛ vos fideles xp̃iani gaudete ꝛ deo gratias agite: qui vos fideles suos fecit: ꝛ permanẽtibus vobis in obseruatione fidei dabit in presenti gratiam suã: et in futuro gloriã tribuet sempiternã. Amen.

Post reprobationẽ secte iudaice non inconueniens erit subnectere consilium: qđ alr̃s feci contra iudeos: qđ tale est. P

i Udei in dño Illustrissimi ducis Mediolani cõmorãtes: apud predictũ principem accusati sunt ꝙ in libris suis qbus vtunt: maxime in diuinis eorum officijs: ꝛ orationibus: quas in secreto faciunt ꝛ in synagogis suis dñm Jesum blasphemãt ꝛ matrẽ ei⁹: multã vituꝑiosa ṽba ꝯ eos dicẽtes: quodq; xp̃iano populo maledicũt: ꝛ principib⁹ eius: ꝛ oim christicolarũ exterminiũ imprecant. Qua ex re sciẽs prefat⁹ princeps ꝙ ea que cũ ꝯsilio fiũt fructu nõ carebũt l. humanũ. C. de legib⁹. l. dubiũ nõ est. C. de repu. meũ sup hac cã consiliũ reqsiuit. Cuius piemorẽ volẽs gerere volũtati: qr vt inqt Arist. in j. Topi. Potẽtes ad vtrãq; partẽ dubitare: in singulis speculabimur verũ ꝛ falsum. Et in. ij. de celo ꝛ mundo: opposita iuxta se posita magis elucescũt. Qr etiã vt inquit glo. in. l. iij. C. de summa trini. ꝛ fide catholi. Dubitare in singulis nõ erit inutile. Nã disputãdo melius veritas inuenitur. iuxta qđ notat in. l. munerum. §. mixta. ff. de mu. ꝛ ho. Ideo primo ponã argumenta in fauorẽ iudeoꝝ: vt per cognitionẽ falsitatis opposite: facilius veritas innotescat. Cognito enim vno ex contrarijs cognoscitur ꝛ reliquum. l. j. cuz simili. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.

D defensionē igiť iudeorū adduci pōt ꝙ ſm leges iudei nō sunt grauandi: vel exaggerādi seu molestādi: vt in.l. nullus.C.de iudeis. Jmmo nō sunt pturbādi in suis solēnitatib⁹: lꝫ xp̄ianis morib⁹ nō cōueniāt: vt in.l. die sabbato.C.eo.ti. ⁊.xlv. dist.c. q̄ sincera.⁊.c.iudei.de testi. Nec debēt offendi in personis aut in bonis suis sine iudicio recto terrene ptātis.l.nullus.C.de iudeis.⁊.c.sicut.ex̄ eo. Nō debēt etiā inuiti trahi ad fidē. c. licet.c. de iudeis. c.qui sincera.c.sicut.xlv.dist. quin poti⁹ blādis exhortationibus ⁊ rōnibus vt cōuertanť sunt inducēdi: ⁊ ex eoꝝ codicib⁹ ꝟitas eis est intimāda: vt in dictis iurib⁹ in.c. q̄ de mēsa.xxxv.di. Nec debēt xp̄iani eos impedire in restaurādis synagogis suis antiquis: quin poti⁹ in obseruātijs suis eos tolerare. c. iudei.⁊.c.cōsuluit.de iudeis.⁊.l.fi. C.eo.ti. Et iō christiana fides sustinet eos habitare inter xp̄ianos: vt in.c.⁊ si iudeos. de iudeis. Ut impleatur ꝟbū dn̄i quo dr̄. Nō preteribit generatio hec donec oīa fiāt. Mat.xxiiij. Debēt enim iudei in fine mūdi cōuerti ad fidē. Malach.vlti. Et iccirco mādauit deus eos nō occidi: vt dr̄ in.l.xp̄ianis.C.de sacri.paga. qd̄ preceptū habeť.ps.lviij. vbi inq̄t xp̄s populo suo xp̄iano. Deus ostēdit mihi sup inimicos meos ne occidas eos ne qn̄ obliuiscanť populi mei: dispge illos i ꝟtute tua ⁊c̄. Dispsio em̄ iudeoꝝ ⁊ ablatio regni eoꝝ efficacissimū prestat fidei nostre testimoniū.s.ꝙ xp̄s noster fuit verus messias in lege promissus. de quo Gen.xlix. dixit iacob patriarcha. Non auferet sceptrū de iuda: neqꝫ dux de femore ei⁹: donec veniat q̄ mittēdus est ⁊ ipse erit expectatio gentiū. Quuis aūt ecclesia permittat iudeos ritus suos obseruare: tn̄ per hoc nō peccat: vt ait Hosti.in sum.in ti.de iudeis.§.in q̄bus.ꝟ.fi. Qꝛ p hoc nō approbat sed tm̄ permittit. Qd̄ aūt permittimus nolentes cōcedimus: qꝛ maloꝝ hoīm voluntates ad plenū ꝓhibere nō possumus.c.hac rōne. xxxj. q.j. Si igiť ecclia catholica: licꝫ presupponat eos esse blasphemos: vt in.c.j.de iudeis.tn̄ tolerat eos: vt in.d.c. et si iudeos.ex̄ eo.ti. Ergo ⁊ nos tolerare ipsos debemus: qꝛ non decet a capite membra discedere.c.j.xij.dist.⁊.c.hec est fides.xxiiij.q.j. Nō debēt ergo xp̄iani exigere a iudeis coacta seruitia: que nō sunt cōsueti facere.c.sicut de iudeis. Nec cōtra eos exactionē insolitā facere: vt inq̄t beat⁹ Tho.in quadam ep̄la ad ducissam Lothoringie.⁊ Johā. an. in additio.ad Spe.titu.de iudeis.sup rubrica.⁊ Jnno, ac Panor, in,c, qd̄ super his.ex̄ de voto, Sicut sepulcra iudeoꝝ nō possunt impune violari: nec eorū cimiteria pturbari. c.sicut.de iudeis. Nec debēt in sabbato eoꝝ vel aliis solēnitatib⁹ suis ad iudiciū trahi: vt in.l. die sabbato. C.de iudeis. in.c.sicut. ex̄ eo.titu. Non etiā debēt impediri vēdere bona sua sicut nec xp̄iani.l.nemo. C.eo. Nec debēt priuari bonis suis iuste acq̄sitis vel eis cōpetētib⁹. Et si ablata eis fuerint debēt officiales xp̄iani eis facere restitui.c.iudei.el.ij.ex̄ de iudeis. Et p̄dicta facere debēt: vt bonū habeāt testimoniū etiā ab eis qui foris sunt.i.extra fidē.j.ad Tim̄.iij. Ne nomē fidei xp̄iane blasphemetur. c.de iudeis. xlv.dist. Judei igiť obediētes sunt ab ecclesia sustinēdi quātū fieri pōt sine cōtumelia creatoris.c.iudei.de testibus.c. dispar.xxiij.q.viij. Qꝛ de iudeis conuersis ecclesia fundata fuit. xxxiij.q.iiij.c.recurrat.⁊.c.nouo.xxj.dist. £

q Uod aūt iudei nō viuāt inter xp̄ianos cū cōtumelia xp̄i asserūt ipsi ⁊ eoꝝ defensores dicētes ꝙ ille xp̄s de quo in libro eoꝝ qui dr̄ Talmuth tot vituperia scripta sunt: nō est dn̄s noster iesus xp̄s: qꝛ ille iesus de quo ibi scriptū est dr̄ fuisse filius Marie magdalene: quē habuit a quodā q̄ dicebať papo. Jtem describiť fuisse idolatra ⁊ occisus fuisse in luto ⁊ lapidat⁹ fuisse: ⁊ habuisse q̄nqꝫ discipulos qui etiā occisi sunt: que non conueniūt nostro dn̄o Jesu xp̄o. Jtē in eodē libro dr̄ ille iesus occisus fuisse tp̄e Johānis summi sacerdotis: q̄ fuit per multa tp̄a ante aduentum xp̄ :immo plus q̄ per centū annos ante. Fuit em̄ ille pōtifex tēpore Alexādri regis: vt ponit Josephus.vij.lib.de bello iudaico. Cū igiť iudei dicāt se nō intendere loqui de nr̄o Jesu in dictis blasphemijs: nō vidētur debere puniri: qꝛ blasphemia solum dr̄ inquantū refertur ad deum ꝟ sanctos.c.j.⁊.ij.⁊ ibi doc.ex̄ de male.⁊ per Bar.in.l.itē apud labeonē.§. sed qd̄ abijcitur.ff.de iniu. Si em̄ volūtate ac ꝓposito maleficia distinguuntur.l.qui iniurie. ff.de fur.c. cū volūtate.de sen. excō.nō videť quibusdam eos debere mulctari: licꝫ vituperiosa dicāt de Jesu nō intēdētes verū Jesum blasphemare. Ait em̄ beatus Tho.ij.ij.q.xiij.ꝙ si intētio nō respōdet blasphemie nō est mortalis. Adduci etiā potest ad predicta: ꝙ cum fuerint plures qui hoc nomine vocati sunt: quorum vnus vt iudei asserunt malefactor merito fuit ad mortem cōdēnat⁹: licꝫ ipsi maledicāt nomini Jesu nō debēt ꝓpter hāc ambiguitatēꝫ condēnari: sed absolui per ea que in si̇̄l voluit Bal. in.l. hac consultissima, C ,qui testa. fa,pos, Et per

nota p Bar.in.l.demõstratio falsa.ff.de cõdi.τ
demõ.Ad hoc em̃ vt possit q̃s de iure cõdēna-
ri necesse est vt clare constet de eius delicto:vt
inq̄t Bar.i.l.finali.ff.de q̃sti. Nã ex solis suspi-
tionibus nemo dꝫ puniri:sꝫ sanctius est impu-
nitũ relinq̃ facinus nocētis:q̄ innocētē cõdē-
nari.l.absentē.ff.de penis.Et iõ nisi iudei con
fessi: vel cõuicti fuerint in dictis noib⁹ blasphe
mie intēdere de nr̃o Iesu nõ debēt tanq̄ blas-
phemi puniri.iuxta no.in.l.qui accusare.C.de
edē.τ in.l.sciãt.C.de pba.vbi etiã dr̃ q̄ in cri-
minalibus pbationes debēt esse luce meridia
na clariores:quod etiam habetur in.c.epipha
nium.v.q.vi.

D

p Reterea dicũt q̃dã q̄ etiã si in dicto li.
talmuth.ac alijs libris hebreorum scri
pta essent opprobria saluatoris: eisq̄
iudei vterent̄ nõ vident̄ ppter hoc debere pu
niri:p̄dictus em̃ liber ſm eos factus est añ cõ-
positionē codicis:τ decretoꝝ atq̄ decretaliũ:
τ impatores de eo noticiã habuerũt:ac summi
põtifices τ rome vbi sedes aplica ē sunt tales
libri:τ tales fiũt orones:τ tñ nihil aduersus iu
deos ppter hoc intētat̄:ne intētatum fuit ſm
eos tã multis elapsis tpibus.Et iõ vident̄ ex-
cusari ex tali antiq̃ssima tolerãtia τ cõsuetudi
ne:cũ p̄scripta cõsuetudo habeat vim legis.c.
fi.de cõsue.l.de quibus.ff.de legi.facit.l.j.§.de
niq̄.ff.de aqua plu.arcē.ibi.Vetustatē vim le
gis tenere.τ.l.hoc iure.§.duct⁹ aq̃.ff. de aqua
quoti.τ esti.τ.c.sup q̃busdã.§.p̄terea.ex̄ de ver
bo.signi.vbi dr̃ q̄ vsus tãti tp̃is:cuius memo-
ria nõ est in cõtrariũ vice priuilegij cõcessionis
seu dispēsationis obtinet.Facit ad p̄dicta tex.
in.c.cũ iam dudũ.in fi.de p̄bē.τ digni.Ibi cuꝫ
multa per patiētiã tolerant̄:facit.l.j.§.penul.
ff.de tribu.τ ex̄ de cogna.spi.c.sup eo.vbi.Ve-
ruꝫ si de cõsuetudine habet̄:ibi in ecclesia tua
dissimulare poteris τc.

E

i Nsup excusari vident̄ p̄dicti iudei:q̄
ipsi nõ cõposuerunt p̄fatos libros:sed
iã antiq̃ssimis tpibus editos a p̄ribus
suis receperunt:τ in eis eruditi tanq̄ in.l.sua
fuerũt.Et iõ in ius τ mores maioꝝ suoꝝ succe
dētes pbabilē ignorãtiã seu excusationē habe
re vident̄.l.q̃ in ius alterius ff.de regu.iur.Vñ
etiã pbato vsu τ lectura taliũ libroꝝ:nihil eis
videt̄ de iure posse impingi.argumēto eoꝝ q̃
in fili voluit glo.τ Bal.i.l.fi.C.si minor se ma.
dixe.vbi inq̃t:q̄ si q̃s pbauit p falsos testes q̃s
credit veros nõ punit̄ de falso:q̄ nõ sequitur
sunt falsi testes:ergo pducēs cõmisit falsum:
q̄ potuerunt pduci ab eo q̃ credidit capsa esse
vera:τ veros esse testes.Ad idē faciunt nota.p
eũdē Bal.in.l.si aduersarius.in fi.C.de fide in
stru.τ i.l.fi.C.si ex fal.istru.facit tex.τ ibi Bal.
in.l.si falsos.C.de fal.vbi inq̃t:q̄ lꝫ ex fabrica-
tione falsi q̃s de falso teneat̄:secus tñ ex rõne
simplicis vsus:q̄ sufficit q̄ desistat ab vsu:et
ita videt̄ in casu isto:q̄ sufficiat iudeos decete
ro abstinere ab vsu libroꝝ taliũ:q̃bus p ignorã
tiã hactenus vsi sunt putãtes se licite illis vti
posse:cũ ab ipsis fabricati nõ fuerint.

F

a D defensionē q̃ꝫ iudeoruꝫ adduci põt
q̄ quecũq̄ cã etiã iniusta dũmõ sit co-
lorata excusat a dolo:τ p̄nr a pena:ita
vt criminaliter cõtra aliqueꝫ pcedi nõ possit:
vt nota.i.l.igit̄.ff.de libe.cau.τ in.l.j.ff.de abi
ge.τ in.l.plagij criminis accusatio.C.ad.l.fal.
de plagi.τ p glo.τ doc.i.l.j.§.fi.ff.si q̃s ius di.
non ob.Et per angelũ notabiliter in.l.q̃ rome.
§.duo fratres.ff.de vbo.ob. Sed in occurrēti
casu subest nõ iniusta cã:sꝫ rõnabilis ſm quas-
dã:excusans iudeos ab vsu τ lectura talium li
broꝝ:vt p̄tactũ est:videlꝫ successio in ius alteri
us:τ pbabilis ignorãtia causata ex antiq̃tate:
τ superioꝝ tolerãtia:τ priuilegioꝝ cõcessorum
autoritate:de quibus infra.Ergo videtur eis
nõ debere imputari:nec cõtra eos posse crimi-
naliter procedi.

G

p Reterea predicti iudei habēt priuile-
gia illustrissimi ducis Mediolani q̃-
bus cõceditur vti posse libris suis cõ-
suetis:tã quoad eoꝝ officiũ:q̄ quoad studiũ.
Cũ igit̄ priuilegiũ iuris obtineat autoritatē.c.
priuilegia.iij.di.vident̄ esse excusandi rõne di-
ctoꝝ priuilegioꝝ.Nã priuilegiuꝫ seu voluntas
principis dr̃ lex:q̄nq̄ autoritatis.vt in.l.j.C.
de his q̃ ve.eta.spe.τ in.l.ij.C.de adop.Q̄nq̄
dispēsationis.vt in.l.q̃dã cõsulebãt.ff.de re iu
di.τ in.l.barbarius.ff.de offi.p̄to.Et formalr
oēs virtutes legis p̄nt attribui rescriptis p̄nci
pis.l.j.τ ibi Bal.in fi.j.col.ff.de cõsti.principũ.
Et iõ cũ p ipsa priuilegia sit eis pmissum tali-
bus libris impune vti:iniustũ nonullis videt̄
eos ex vsu illorum debere puniri:q̄ qd̄ fit lege
vel principe pmittēte penam nõ meret̄.l.sanci
mus.C.de admi.tuto.l.nemo dãnũ.cũ ibi no.
ff.de reg.iur.i.l.gracchus.C.ad.l.iul.de adul.
Immo si p̄nceps eos puniret de his q̃ fecerũt
ex sui pmissiõe τ cõcessiõe videret̄ teneri actio-
ne de dolo.l.si cũ mihi.cum ibi no.p Bal. post
Nico.matharelli.ff.de dolo.Fides em̃ seu fidã
tia data per principē etiã hosti seruãda est.l.j.
cũ ibi nota.maxime p Bal.ff.de pac.Bar.τ post
eũ Ioh.de Imol.in.l.is q̃ reus.ff.de publi.iu-

di.τ qð no.Bal.in.l.si seru⁹.ff. de vbo.obli. Et
in sua disputatione incipiēte Lucane ciuitatis
statuto cauet.Absonū ergo τ incōueniēs qbus
dā videt pdictos iudeos fretos autoritate pn
cipis τ priuilegioꝝ ah eoꝝ reuocationē τ intis
mationē eius factā cōtra eoꝝ tenorē decipi et
mulctari.l.j.τ ibi Bal.C.de his q ve.eta. impe.
maxime emanatis pdictis priuilegijs ex certa
scia principis τ de plenitudine ptātis.Quicqd
em principi placuit legis hʒ vigorem:vt in iuri
bus allegatis.τ in.§.Sed qð pncipi.Insti. de
iur.na.gen.τ ci.τ maxime qñ fit ex certa scia q
operat:vt sic cōcessum nō possit in dubiū reuo
cari.l.ij.C.de legi.l.j. de offi.pfec.pto.c.j. τ.ij.
ex de cōstr.vti vel inuti. Bar.in.l. cōficiunt.§.
codicilli.ff.de iure codi.Bal.in ti.de pace cō. in
verbo. Si qs aūt.p Panor.in.c.inter dilectos.
de fide instru.τ.c.ad hec.de postu.pla.τ pterea
tim cū dat de ptātis plenitudine τ nihil obuis
at:vt p Bal.in.c.bone.el.ij.ex de postu.pla.ma
xime aūt videntur excusandi pdicti hebrei:qr cuꝫ
alias excusati fuissent de filiibus apud pdictū pn
cipē:ipe faciēs deferri ad se pfatos libros τ exa
minari ac videri tādē absoluit ipos iudeos im
ponēs ppetuū silētiū sup pdictis libris:ita vt
illos in posterū tenere possent:τ illis vti impu
ne:τ hoc fecit p lras ducales.Cū igit ista cā se
mel sopita sit:non videntur pfati iudei amplius
debere inqetari:qr hñt exceptionē litis finite.
Et sic vlterius nō est pcedēdū iuxta ea q habē
tur in.c.j.de litis cōtesta.in.vj.τ per Bal.in.l.
postq̄ litē.C.de pac.τ iō videt nihil vlterius
esse attētandū cū sint muniti priuilegio princi
pis:iuxta nota.p Bal.in.l.iij.C.si ptra ius.vel
vti.pu.maxime cū hoc fecerit princeps ex certa
scia:vt.s.ex quo nō est inuestigādū cur ita fece
rit:vt aiūt qdā iuxta no.p Bal.in extrauagāti
de pace cōstā.in verbo.Nō admittimus. Pre
terea q pfati iudei nō debeāt p ecclīam puniri
ppter pdicta vel alia delicta allegari pōt illud
dictū apli.j.ad Cor.v.Quid em de his mihi q
foris sunt iudicare:nā eos q foris sunt iudicat
deus.qð etiā hr in.c.Qui sincera.τ in.c. de iu
deis.xlv.dist.τ in.c.inter verba.xj.q.iij.τ in.c.
Gaudemus.de diuor.Et iō dicit Rich.de mes
dia villa in.iiij.sen.di.xvij.ar.ij.q.j.Qr vicario
xpi nō fuit cōcessa directa ptās sup his q sacra
mentū baptismi nō susceperūt.Ex qbus oībus
videt qbusdā nihil a xpianis iudicibus cōtra
iudeos debere intētari pcipue ppter imputa
tionē blasphemie τ maledictionis xpi τ beate
vginis atqꝫ xpianoꝝ.Nā tex.in.c.Statuimus.
de male.qui loquit de punitione blaspheman
tium τ maledicentiū:loqt videt tm de blasphe
mia publice prolata:cuius cōtrariū ipsi se face
re testātur:qr blasphemias suas in orōnibus
secretis dicūt:vel in synagogis suis a christia
nis separatis.

Quibus oībus nō obstātibus in cōtra
rium est veritas:scꝫ primo q iudei de
sunt obnoxij τ culpabiles criminum
blasphemie τ maledictionis:de qbus imputā
tur.Scđo q debēt puniri.Iusticia em exigit
τ iubet scelera puniri:τ q delicta nō remaneāt
impunita.l.Si lōgius.ff.de iudi.l.ita vulnera
tus.ff.ad legē aq.l.Stichū τ Pāphilū.ff.de so
lu.vt pena vnius met⁹ sit multoꝝ.l.aut facta.
ff.de penis.τ ne facilitas venie incentiuū tri
buat delinquēdi.xxiij.q.iiij.c.Est iniusta.τ de
vita τ hone.cle.c.vt clericoꝝ.cū si.De quoꝝ iu
deoꝝ punitione tractare volēs:qr clerici absti
nere debēt a sniā sanguinis.ppter irregulari
tatis piculū.c.cleric⁹.τ.c.sniam sanguīs.ex ne
cle.vel mo.τ.c. Ex lris.de pces.pbē.τ.c.Sic.ij.
q.vij.Iō in oībus in hoc cōsilio scriptis τ scri
bendis semper subintellectus haberi volo: me
vllo pacto nō intēdere q ppter scripta mea p
cedatur ad sententiā sanguinis.Sed intendo
solūmodo loqui de pena pecuniaria vel exilij:
qua pdicti pfidi iudei de partibus istis ejiciā
tur iuxta demerita eoꝝ.Sunt em adeo pueri
cōtra xpianos q si in partibus istis ipsi regna
rēt xpianos oēs vt credit ptin⁹ ejicere festina
rēt.De his igit duabus penis tm determinare
intēdo etiā si i aliq lege hic allegata directe vel
indirecte de pena sanguinis fiat mētio.Cuius
etiā doctores hoc ɔsiliū approbātes eos corpo
raliter τ pena sanguinis determinent debere
puniri:quoꝝ dicta hic inseruntur. Pro maiori
aūt declaratione huius qōnis dico q prin
cipes xpiani tenent facere q iudei seruēt ea q
de eis in iure pro honore fidei xpiane τ salute
xpianoꝝ cōstituta sunt:τ preuaricātes punire
debēt:τ similiter officiales principū:τ cōitatū
aliter ipsis negligētibus imputabunt oīa pec
cata idiscussa ab eis τ impunita.ij.q.vij.c.Si
cut indigt. Faciūt nota. p Bar.in.l. Si iudices.
ff.de vari.τ extraor.cog.τ per Angelū suū consilio
cxxxviij.qð incipit.Visis. Agētes em τ cōsen
tientes pari pena puniunt.l.Itē mella.§.Si
alius.ff.ad legē aq.l.l.iij.§.diuus.ff.de sepul.
vio.c.j.ex de offi.deleg.Prohibere igit debent
iudeis τ interdicere ne habeāt assiduā cōuersa
tionem cum xpianis maxime simpliciobus:τ ne
trahant eos ad sua cōuiuia:vel simul cum eis
habitent,c,Nullus,τ.c,omnes,xxviij.q.j. Nec

permittere debēt ꝙ xp̄iani seruiāt iudeis ī do
mo eoꝝ:nec etiā extra domū qñ ꝓpter hoc eēt
nimia familiaritas:ꝛ quasi ꝯtinua cōuersatio
cum iudeis.c. ad hec.vbi Panor.ex̄ de iudeis.
Itē mulieres xp̄iane nō debent ꝑmitti nutrire
filios iudeoꝝ in domib⁹ eorū di.c. ad hec.Nec
etiā extra domū qñ nimia familiaritas ꝛ con›
uersatio ex hoc ꝯtraherēt:ꝛ ita limitari pōt di
ctū glo.ac Panor.ꝛ Ioh.an. ꝛ Anto.de bu.in
d.c.ad hec. Nec debent iudei mederi xp̄ianis:
nec dare eis medicinas preparatas.c.oēs. ꝛ.c.
nullus.ꝛ ibi glo.xxviij.q.j.Que tñ intelligunt
nisi in casu necessitatis:qñ aliū medicū hre nō
possunt:q: tūc necessitas facit licitū:qđ alś nō
liceret:vt in.c.ꝯsiliū.de obser.ieiu.ꝛ.c.qđ non.
de reg.iu. Necessitas eñi nō hʒ legē.l.j.ff.de cō
su.lxxxj.di.c.si diaconus.l.aliqñ.ff.de offi.pro
con. Itē debēt xp̄iani principes prohibere:ne
iudei in publico ꝓcedāt sine habitu distincto
vel signo quo a xp̄ianis discernant: vt in.c. in
nōnul'is. de iude. Et hoc tā in masculis ꝙ in
feminis:ꝛ dʒ esse patēs signū nō sub plica vel
mātello:ſm doc.in.d.c.in nōnullis. Nec debēt
eis ꝑmittere ostia apta vel fenestras tenere in
triduo ante pascha:maxime ī die veneris scti:
aut in publicū prodire.c. q: sup his.ꝛ.c.in nō
nullis.ex̄ eo. Nec pñt iudei nouas synagogas
erigere:vt in.c.cōsuluit.de iudeis. Nec pfici
pōt quisꝙ iudeus alicui publico officio inter
xp̄ianos:nec dignitatē aliquā seu ꝑeminētiam
vel honorē adipisci.c.ꝯstituit.xvij.q.iiij.l.fi.C.
de iudeis.ꝛ.xlv.dist.c.nulla. Nec pñt iudei cū
xp̄ianis in eodem balneo balneari.c. nullus.
xxviij.q.j. Nec dicere testimoniū ꝯ xp̄ianū.c.iu
dei.de testi. Immo repellūtur ab oībus actib⁹
legitimis.ij.q.vij.c.alicui. Que oīa ordinata
sunt ꝓpter maximā malignitatē quā hñt p̄di
cti iudei ꝯ nomē xp̄i ꝛ ei⁹ oēs cultores. Et ideo
beat⁹ Amb. ꝓhibuit eos habere ꝑmanentē ha
bitationē in ciuitate Mediolani. Ꝓhibent̄ qꝫ
predicti hebrei exigere vsuras a xp̄ianis:ꝛ exa
ctas debēt cogi restituere ꝑ principes xp̄ianos
c.post miserabilē.de vsuris. Qđ si non faciunt
principes terreni debēt ꝑ iudicē ecclesiasticuꝫ
cogi ad idē:vt dicit Host.ꝛ Ioh.and.in nouel
la.in.d.c.post miserabilē. facit.c. postulasti. et
qđ ibi notat̄.ex̄ de iudeis. Vñ principes terra›
rū peccāt nō cogēdo eos ad restituēdū vsuras
ꝛ xp̄iani postꝙ admoniti fuerint: ne cōtrahāt
siue habeāt cōmercia cū iudeis nolētibus resti
tuere vsuras si cōtrafecerint debent excōicari.
dicto.c.post miserabilē. Item debēt puniri iu
dei si cōtra catholicā fidē aliqđ intentent dete

stabile.c.ꝛ si iudeos.ex̄ eo. Silr̄ si presumerēt
aliquē circūuadere qui non sit sue nationis aut
secte:etiam si sit eoꝝ seruus debēt puniri pena
perpetui exilij.l.vnica.C.ne christianum man.
Nec possunt christianas in vxores accipere.l.
ne qs.C.de iudeis. Qđ si fecerint tanꝙ adul›
teri puniātur: vt ibidē habet̄. Itē si catholicaꝫ
fidē peruerso dogmate impugnēt nullatenus
debēt a xp̄ianis principib⁹ tolerari:sed puniri
l.hac victura.C.eo.ti. Itē si aliquē ex suis:qui
vult xp̄ianus esse saxis vel alio furoris genere
intentent debent acriter mulctari.l.iudeis.C.
eo. Silr̄ quotienscunqꝫ peccauerint cōtra le›
gem naturalē: vel veteris testamenti possunt
per ecclesiam puniri:vt inquit Aug.de ancho
na in lib.de potestate pape:ꝛ debent cogi per
papam ꝛ alios principes ad laborandū mani›
bus proprijs:vel aliqua licita exercitia faciēdū
alś papa et predicti principes participes erūt
turpis lucri et peccatoꝝ que faciūt vt predict⁹
doctor inqt vbi.s. Qđ aūt dr̄ ecclesiā nō iudica
re de his qui foris sunt:intelligitur quoad pu
niendū ipsos iudeos vel alios infideles:si pre›
cepta ecclesie non seruēt. Nō aūt si offendant
christianos:vel si faciant cōtra legē dei: vt in›
quit Oldra. de lau. consilio.xxj. faciunt nota.
per glo.xvij.q.iiij.c.constituit. ꝛ.xxviij.q.j.c.se›
pe.ꝛ per docto.in clemē.j. de testi.ꝛ per Iohā.
an.in.c.xp̄ianos.de here.lib.vj.ꝛ in.c. gaude›
mus. de diuor. ꝛ Inno. in.c. qđ super his.de
voto.ꝛ Archi.ij.q.j.c.multi.ꝛ qđ notat̄ in.c.fi
na.viij.di.ꝛ in.c.iudei.de iudeis. ꝛ per Bal.in
proemio decretalium. I

Ideo ergo predictos iudeos blasphe›
D niantes xp̄m nullo modo esse toleran›
dos ne ingrati ex tolerantia reddant
xp̄ianis ꝓ gratia contumeliā:ꝛ de familiarita
te contemptum:ꝛ iuxta vulgare prouerbium.
Sicut mus in pera:serpēs in gremio:et ignis
in sinu:hospites suos reddāt dolētes: vt dr̄ in
c.et si iudeos. ex̄ de iudeis. Et valde inconue›
niens est et non paruum vituperium principi
bus christianis eius dissimulare iniuriam et
opprobria qui probra nostra diluit ꝛ lauit nos
a peccatis nostris in sanguine suo. Apocalip.
j. Et ideo omnes ad eius iniuriā vindicandaꝫ
debemus insurgere: vt inqt summus pōtifex
in.d.c.in nōnullis. Si ergo etiam ex vna sola
blasphemia debent puniri.c.statuimus.ex̄ de
male. quanto magis maiori pena plectendi
sunt qui facinorosis labijs pijssimum redem›
ptorem ex fornicatione natum et damnatum
esse ꝛ in inferno cruciari asserunt quotidianis

olationib⁹ suis: diabolica iniq̄tate ac malicia illum blasphemātes. Et ꝙ possunt puniri ex presse habet in dicto.c.statuim⁹. vbi nō solum blasphemās deū puniri precipit: verūetiam si quis linguā in blasphemiā cōtra aliquē sctōꝝ relaxauerit. Nec mirū ſm Hosti. in summa: q: socij dei gaudent equali priuilegio. argu.in.l. que religiosis.ff.de rei vēdicatione.ꝛ in.c.quāsto.eꝫ de iudi. Quali ergo dicem⁹ pena plectendos nefarios iudeos: sacrilegos: ꝛ maledictos qui sacratissimam dei matrem: cuius puritati ſm Amb. nulla etiā purissima creatura licꝫ angelica pōt cōparari: ore coinq̄nato meretricem appellare non verentur. Nā si iuxta dignitatē persone iudicatur iniuria maior vel minor. §. atroꝝ.insti.de iniu.c.cū illoꝝ.de sen.excō. profecto talis iniuria contra matrē dei ꝛ grē: que maior est ꝛ dignior cūctis: vt in.c.noua quedā de peni.ꝛ re.nō pōt nisi tanꝙ maxima iudicari: vt in.c.qui contra pacē.ꝛ.iiij.q.j. Et cū ipsa sit mater misericordie: vt canit eccl̄ia: profecto diuina misericordia se reddit indignū qui ei⁹ dissimulat iniuriā. Ecōtra ṽo qui ei⁹ innocentiam predicāt ꝛ defendūt: qui vbe eā elucidāt vitā eternā habebūt. Ecci.xxiiij.

Quod aūt iudei blasphemēt xp̄m et ei⁹ genitricē manifestum est ex lectione librūi eoꝝ: qui di ab eis mayor. In quo libro cōtinent officia eoꝝ: et ipsi se eo vti cōfessi sunt: ꝛ vt probatum est per fidedignos testes scientes legere in libris hebreoꝝ: maxime per vnū qui fuit iudeus ꝛ stetit in synagogis eoꝝ per decē ꝛ octo annos celebrans officia eoꝝ et hoc anno est cōuersus ad fidem ꝛ baptisatus. In dicto libro continent multa enormia cōtra fidē xp̄i: ꝛ ad vituperiū ei⁹ sicut patet per testimoniū multoꝝ a iudaismo cōuersoꝝ. In festo Mardochei iudei deferūt ollas ad synagogā ꝛ illas cōterunt dicētes. Sicut contritus fuit Amā: sic regnū xp̄ianoꝝ subito conteratur. Et qñ trāseūt iuxta ecclesiam xp̄ianoꝝ dicūt. Domus superboꝝ psternat te deus. Et in quadā sua orone dicūt. Maledicant illi qui adorāt ꝛ flectūt genua ante suspēsum. Qñ ṽo trāseunt per cimiteria xp̄ianoꝝ dicūt. Erit verecūdia ꝛ repudiata mater vestra que vos peperit: qꝛ finis xp̄ianoꝝ vermis est. Et hec ṽba dicūt mortuis ibi sepultis: ostēdentes eos nō esse resurrecturos ad vitā sempiternas. Silr ter in die maledicunt xp̄m Jesum: ꝛ eius discipulos: ac principes xp̄ianos. Item in quadā antiphona dicūt. Oēs heretici.i. discipuli nazareni subito pereāt. Silr vt patet in multis libris hebreorum quib⁹ vtūtur ꝛ p testes idoneos probatū est: dicūt ꝙ Jesus nazaren⁹ est natus de femina immūda. Et ꝙ est cōdemnatus in pfundo inferni in dolio pleno feruētiū stercoꝝ: vt dicitur in Talmuth. Itē in quadaꝫ orone dicunt. Sint maledicti qui adorāt lignū marcidū: et dei cultū tribuūt suspēso. Itē dicūt ꝙ illi qui sequūtur legem Jesu nazareni possunt absqꝫ petō a iudeis occidi: et omnia mala illis fieri. Itē orāt ꝙ noīe Jesu deleat ꝛ dicūt ꝙ Jesus nazarenus fuit instigator maloꝝ: spurius sceleratus ꝛ crudelis: ꝛ asserūt panē cōsecratum esse panē venenosum: et euāgeliū esse plenum falsitate: ꝛ mēdacijs: ꝛ ꝙ xp̄iani ponunt spem suā in vno corpore fetido: ꝛ ꝙ xp̄iani adorant mortuū q̄ nō est de⁹: sed fuit creatura: ꝛ dicunt ꝙ Jesus voluit ostēdere ꝙ ipse esset messias: ꝛ ꝙ mortuus est propter iustiā: ꝛ multa alia horribilia asserūt cōtra fidē nostrā: ꝛ honorem dn̄i nostri Jesu xp̄i ac immaculate m̄ris eius: que breuitatis cā ptranseo ꝛ sunt tā in alijs libris hebreoꝝ: q̄ in libro Talmuth. Propter quas blasphemias possunt et debent puniri a xp̄ianis principib⁹. ſm glo.in.c.in nōnullis.in ṽbo aiaduersionis.eꝫ de iudeis. quam glo. sequunt oēs doct. maxime Abbas sicul⁹ tenuit etiā hāc glo.in.c.statuimus.de male. quam sequitur Hosti. in summa in titulo de iudeis. §. in quibus.ꝛ in ti.de maledicis.§. Qualiter tenuit.ꝛ hāc opinionē Anto.de butrio.ꝛ Henri. boic ꝛ Panor.in dicto.c.statuimus. Si eñ maledicēs pape est puniendus: vt in.c.j.de male. quāto magis oportēti deo: ꝛ eius gloriose matri maledicēs: q: vt dicit ter. in auc. Gazaros. C.de here.ꝛ in.c.vigentis.eꝫ eo.ti. grauius est eternā q̄ tēporalē ledere maiestatē. Et elegātissime dicit imperator in auc.vt nō luxu.contra naturam.col.vj. Si eñ contra hoīes facte blasphemie impunite nō relinquūtur multo magis qui ipsum deuꝫ blasphemat dignū est supplicia sustinere. Et infra. propter talia eñ delicta fames ac terremotus ꝛ pestilētie fiūt. Et pterea admonem⁹ abstinere ab hmōi illicitis vt nō suas perdant aīas. hec ille. Et hoc est mirabile ꝙ cum in cā ppria nullus sit idoneus testis aut iudex: vt in.c.j.ꝛ.ij.ꝛ in.c. Accusatores.iij.q.v.ꝛ in.l.j.C.ne qs in sua causa.tñ in detestatione blasphemie et maledictionis potest papa sibi maledicētibus penā imponere et iniuriā suā vendicare: vt nota.in.d.c.j. de male.facit.c.olim.de iniu.ꝛ.c.grauior de resti.spo.

Ex quibus oībus apparet ꝙ lꝫ hebrei

bene viuētes ꝛ iniuriā fidei nostre nō faciētes sint fauorabiliter tractādi: tñ ꝑ hoc permittendū nō est eis cū iniuria xp̄ianoꝝ inter xp̄ianos degere. Et q̄uis tolerent in cerimonijs legis antique: nō tñ supportare debent xp̄iani illos cerimonias legis euāgelice simul cū xp̄o et omnibus christicolis blasphemare. Immo ꝓpter hoc spūaliter admonenť: ne ex aliqua indulgētia forsitā ꝯtra xp̄ianos insolescāt: vt inq̄t Imperator in. l. null⁹. C. de iudeis. Nec in ipsa sola admonitione cōsistit sed vlteri⁹ ad punitionē ꝓcedit idē imperator varijs penis affligēdo dictos iudeos xp̄iane fidei iniuriā faciētes: vt notať in. l. iudei. ꝛ i. l. iudeoꝝ. ꝛ i. l. iudeos. C. eo. titu. Silr Inno. papa inquit in. c. ꝛ si iudeos. ex̄ eo. Multa iudei detestāda et nefanda ac inaudita cōtra fidē catholicā cōmittūt: propter que cauēdū est fidelib⁹ ne diuinā indignationē incurrāt cū eos perpetrare permittut q̄ fidei xp̄iane cōfusionē inducūt. Et in. c. in nōnullis. eo. ti. ait. Illud aūt districte inhibem⁹ iudeis ne in cōtumeliā creatoris ꝓsilire presumāt: precipiētes hmōi presumptores ꝑ principes seculares aīaduersionis adiectione cōpescit: ne crucifixū ꝓ nobis aliquatenus blasphemare presumāt. hec ille. M

n On obstat ergo qď supra dicebať: salz Ecclesiam reputare eos esse blasphemos et supportare: vt in. c. j. ꝛ. c. cū sit. de iudeis. q: r̄ndetur ꝙ ibi accipiť blasphem⁹ large ex eo ꝙ nō sunt xp̄iani. Nā q̄ nō est mecum cōtra me est: vt ait saluator Luc. xj. ꝛ sic loquitur text⁹ in. l. celicolaꝝ. C. de iudeis. vbi ďr ꝙ quicq̄d deuiat a fide xp̄iana cēsetur cōtra fidem xp̄i. Nō igiť ecclesia tolerāt blasphemias iudeorum: sed eas punit etiā ad hoc inuocādo brachiū seculare: vt pz in. d. c. statuimus. de malefi. ꝛ in. c. in nonnullis. de iudeis. Non obstat etiā qď dictū est. s. scz in Talmuth. nō blasphemari nostrū Iesum sed aliū ꝛ hoc ꝓpter predictas differētias circūstātiarum: q: respōdeť ꝙ de nullo alio loquitur Talmuth nisi de nostro dn̄o Iesu cū dicit eū fuisse suspensum in ligno ꝛ dānatum ꝛc. Nā Rabbi Salomon appellat eū ibi nazarenum. Et iō in predicto libro et in alijs libris iudeoꝝ xp̄iani appellātur nazareni siue anoseri qď idē est. Et hoc est propriū eorū nomē ꝛ particulare: ꝛ dicūt iudei ꝙ xp̄iani traxerunt hoc nomē a dicto Iesu nazareno. Cum igitur in dicto libro Talmuth nō fiat mentio de alio Iesu nazareno nisi de illo qui fuit suspensus: a quo dicti sunt nazareni eius discipuli: nec alius vnq̄ fuerit qui reliquerit post se adoratores suos qui ab eo denominati fuerint: cōstat expresse ꝙ loquiť de saluatore nr̄o ꝛ nō de alio. Nō obstat mō ꝙ ille iesus de quo ibi ďr fuisse tp̄e Iohannis siue Ianei sacerdotis: q: respōdetur ꝙ illi qui cōposuerunt librū Talmulth fuerunt plus q̄ quadringentis annis ante passionem xp̄i: ꝛ possibile est ꝙ propter antiquitatē tēporū errauerūt in cōputatione annoꝝ: ꝛ alijs circūstantijs circa generationē ꝛ vitā ac passionē xp̄i. Euāgeliste xo qui scripserūt hystoriā recentē: quā viderāt vel audierāt ab his q̄ presentes fuerāt nō errauerūt in cōputatione tp̄is ꝛ alijs circūstātijs: vel melius loquēdo respōdeo ꝙ illi qui cōposuerunt Talmuth imitātes vestigia patrū suoꝝ ꝛ odio habētes xp̄m: fīctesq ꝙ propter peccatū crucifixionis xp̄i destructa erat Hierusalē et ipsi erāt dispersi ꝑ orbē: volētes remouere a posteris hāc cām destructionis sui regni: ꝛ ostēdere ꝙ iesus non fuerat verus messias: post cuius aduentū cito debebat annihilari regnū iudeorū: dixerūt iesum nazarenum precessisse destructionē Hierusalē ꝑ centū annos ꝛ plus. et illū mortuū esse sub Iohanne summo sacerdote: ꝛ ita ꝓpter peccatū occisionis ei⁹ nō fuisse templū ꝛ ciuitatē destructam. Et hoc patet per ea que habenť in quadā chronica hebraica antiqua in qua postq̄ descripta sunt gesta Iesu nazareni filij Marie. de quo in Talmulth fit mētio sic ďr. Scd̄m eos qui scribunt hystorias Hierusalē. Iesus nazarenus fili⁹ Marie ꝛ papos qui fuit suspensus tēpore Iohannis summi sacerdotis: sed ſm illos q̄ scribūt hystorias gentiū ꝛ nationū fuit tp̄e Octauiani imperatoris nat⁹ sub Herode: mortuus sub Archilao filio eius ꝛ sub imperatore Tyberio: ꝛ sic differūt in cōputatione tp̄is plus q̄ per centū annos. Et pōt esse ꝙ illi q̄ describūt memoriā nationū depingētes res sub modo: dicūt Iesum nazarenū fuisse tp̄e Herodis vt pro causa destructionis domus dei et Hierusalē assignent mortē eius: q: destructio Hierusalez fuit facta nō multū post mortē ei⁹. hec ibi. Ex qua chronica hebraica apparet vnā ꝛ eādē personā fuisse illū Iesuz quē Talmuth dicit fuisse tēpore Iohānis sacerdotis ꝛ quē dicūt xp̄iani fuisse tempore Herodis ꝛ ꝙ Talmuth anticipauit tempus vt remoueret verā causam destructionis Hierusalē quā assignāt xp̄iani videlz mortem xp̄i. Itē in eadē chronica ďr ꝙ Cōstantinus q̄ dilatauit fidē xp̄i ꝛ fundauit ecclesias christianorū siue nazareorū fuit ſm illos qui scribunt memorias gentiū post trecētos annos a Iesu

nazareno. Ex quib⁹ patet ꝙ idē Jesus est ille
quē nos nazareni. i. xp̄iani adoramus: et quē
in Talmuth iudei blasphemāt. Nec obstat ꝙ
ibi dicit filius Marie magdalene siue magda
le ex Papos fornicatione generatus: q: cōposi
tores predicti Talmuth volentes improbare
euangeliū ⁊ fidē xp̄i ⁊ vituperare matrē eius
⁊ ostēdere dn̄m Jesum nō esse natū de spiritu
sancto talia finxerūt sciētes Mariā magdale-
nā fuisse peccatricem: ⁊ iō dixerūt eā fuisse ma
trem eius. Nō etiā obstat: dū ibi dr̄ ꝙ fuit la-
pidatus et postea suspensus: q: verum est s̄m
quosdā deuotos doctores ꝙ Jesus anteq̄ cru
cifigeretur fuit lapidat⁹ a iudeis. s. qñ ab He-
rode fuit tanq̄ demēs reputatus: q: nihil sibi
respōdere voluerat: ⁊ vestibus albis indutus
per ciuitatē proiectus fuit a populo luto et la-
pidib⁹ inuasus. Itē vt legit Joh. viij. c. Judei
voluerūt Jesum lapidare ⁊ tulerūt lapides vt
iacerēt in eū: ⁊ ꝑpter hoc dr̄ in Talmuth eum
fuisse lapidatū: q: hoc fuit verū quoad intētio
nem iudeoꝝ. Sed meli⁹ loquēdo dico ꝙ iudei
cōpositores Talmuth finxerunt eū lapidatum
fuisse vt ostēderent eū fuisse sceleratissimum.
Non obstat etiā dū dr̄ ibidē ꝙ habuit quinq̄
discipulos: q: nō negat qn̄ habuerint plures:
q: si habuit septuagintaduos discipulos: ha-
buit ⁊ quinq̄. In maiori etiam summa minor
inest. l. dic. §. si plures. ff. de arbi. l. j. ff. de in li.
iu. ⁊. l. itē querit. in p̄n. ff. de pecu. Silr ad ma
iorē eius ignominiā dr̄ ibi dictos quinq̄ disci
pulos eius fuisse suspēsos: vt ostēderetur non
solus Jesus fuisse malefactor ⁊ sceleratus: sed
etiā eius discipuli: potest etiā esse ꝙ illos duos
latrones cū christo suspensis appellāt predicti
compositores discipulos eius qui cum Petro
Andrea et Philippo qui ⁊ ipsi postea fuerant
suspēsi quinariū numerū discipuloꝝ cōplent.
Unde nō dicit Talmuth ꝙ illi quinq̄ discipu
li fuerint simul cum christo suspensi: sed solum
dicit ꝙ habuit quinq̄ discipulos qui fuerunt
suspēsi. Non obstat etiā dum dicitur ꝙ iste Je
sus fuit suspensus in Lud: q: potest esse ꝙ lo-
cus ille qui tēpore passionis christi appellaba
tur mons caluarie siue golgota postea appel-
latus fuit Lud post quadrigētos annos: sicut
ciuitas que appellabat Ticiniū: modo appel-
latur Papia: potest etiā dici ꝙ Lud significat
idem qđ locus vinculati vel testificationis qđ
idem est qđ locus iusticie: vt dicit Hierony. in
libro de hebraicis nominibus: et sic Lud est
nomen generale: vnde idem est ac si diceret ꝙ
Jesus fuit suspēsus in loco iusticie qđ denotā-
dum ꝙ erat dignus morte. Que oīa scripserūt
prefati cōpositores vt maiorē cōtumeliā ei in-
ferrēt. Et sciendū ꝙ ante passionē xp̄i erat cō-
positus quidam liber a iudeis qui appellabat
Talmuth in quo descripte erāt traditiones iu
deorū: phariseorū ⁊ scribarū. de quib⁹ traditio
nibus mētionē facit saluator Matth. xv. Sed
post passionē xp̄i per quadringētos annos vi-
dētes perfidi iudei imperium christianoꝝ pro
sperari ⁊ fidem Jesu xp̄i indies augeri: volen
tesq̄ quantū illis possibile esset catholicā fidē
prosternere: reformari fecerūt dictū libꝝ tradi
tionū in quo multa scripserūt que facta et di-
cta erāt ante aduentū xp̄i ⁊ multa de natiuita
te ⁊ passione eius: ⁊ multa alia facta post eius
passionē per multa tēpora quoꝝ cōpositorum
istius libri qui appellatur Talmuth excellētio
res fuerūt ⁊ principales duo doctissimi sed sce
leratissimi viri: sc3 Rabina ⁊ Rabasa q̄ mul-
ta fabulosa et falsissima in eo posuerunt: maxi
me ad destructionē fidei nostre. Et ideo eorum
mendacijs non attētis circa circūstantias pre-
dictas sufficit ꝙ conueniunt in persona Jesu
nazareni. Falsa enim demonstratio qualitatis
non vitiat nec annullat dictum dummodo cō-
stet de corpore et persona. l. falsa. ⁊. l. demōstra
tio. ff. de condi. ⁊ demonstra. l. si quis in fundi
vocabulo. ff. de lega. j. ⁊. l. si expositio. C. si cer.
pe. l. si diuortio. ⁊ ibi Jacobus de are. ff. de ver
bo. obligatio. N

e Ex quibus concludit falsas esse excusa-
tiones iniquissimoꝝ iudeoꝝ dicentiū
se blasphemare aliū Jesum nazarenū
q̄ nostrū. Cū eñi in orationibus suis cōquerā-
tur ⁊ lamētationes faciāt deo ꝙ Jesus naza-
renus destruxit sectā eoꝝ: nō potest hec lamen
tatio intelligi de alio sed solū de nostro: q: per
nullū aliū Jesum destructa fuit synagoga iu-
deorū: nisi per fidem dn̄i nostri iesu xp̄i. Et sic
nō obstat ꝙ fuerint plures hoc nomine appel
lati: q: nullus fuit iesus nazarenus a quo de-
nominati fuerint credentes in eū qui a iudeis
occisus fuerit nisi noster iesus. Nec obstat etiā
ꝙ ille iesus de quo in Talmuth habetur dicit
fuisse idolatra: q: dicti cōpositores ita eū scan-
dalizare voluerūt in hac fictione sicut in alijs.
Item appellabant idolatras omnes qui non
sequebātur traditiones suas isti perfidi iudei
⁊ ideo quia iesus ipsas in multis improbabat
appellabāt eum idolatram. Qđ aūt dr̄ iudeos
non habere intentionē blasphemādi christum
negatur: q: per exteriora iudicantur interiora:
vnde quidā versificator inqt. Ex operū specie

darescant intima cordis. Que sententia notaꝶ
in. §.ceruos. insti. de re. di. ⁊ in. l. naturalem. in
§. in his. ff. de acqui. re. do. ac in. l. Fulcinius. ff.
ex qui. cau. in pos. ea. Et ideo de iudeis inquit
dñs Mat. vij. Ex operibus eoꝝ cognoscetis
eos. Si igitur attendamus quid fecerint in p̄-
teritum perfidi iudei cōtra fidem christi ⁊ chri-
stianos ⁊ quid quotidie faciant: cognoscemus
eos nō ex ignorantia: sed malignitate peccare
multos enim occiderūt christianos in cōtume-
liam christi. Immo vt dicitur in libro qui dici-
tur fortalicium fidei quolibet anno aliquē chri-
stianum si eum habere possunt occidunt in die
veneris sancti. Et vt in eodem libro habeꝶ: plu-
res occiderunt in francia: ꝓpter qḋ ⁊ alia mul-
ta scelera eiecti sunt a partibus francie ꝑ Phi-
lippum regem: ⁊ ibi habitare nō possunt etiā
vsq; in hodiernum diem. Ibidem etiam habeꝶ
quō alios occiderūt similiter in Alemānia: Hi-
spania: Italia ⁊ alijs prouincijs: ⁊ de eoꝝ mul-
tis sceleribus perpetratis: ⁊ que perpetrant in
orationibus suis ⁊ in medicinis datis christia-
nis cū veneno. Taceo de beato Simōe paucis
annis elapsis ab eis tā crudeliter perempto: ⁊
de q̄pluribꝰ alijs maleficijs que dietim i chri-
stianos exercent. O

Ex quibus apparet quanto odio habe-
e ant xp̄m ob cuius cōtumeliā predicta
suis cultoribus faciūt. Cuꝫ enim dicat
Aristo. j. poste. Si ꝓpter vnūquodq; tale ⁊ il-
lud magis apparet manifeste: ꝙ si possent ite-
rum dñm iesum crucifigerent ⁊ cū eo oēs chri-
stianos. Si igitur semel malus semper in eodē
genere delicti presumitꝶ malus. l. si cui. §. isdeꝫ.
ff. de accu. l. Cassius. ⁊ ibi Bar. ff. de sena. l. iij.
§. idem erit. ff. de suspec. tuto. quid dicemus de
istis maledictis iudeis totiēs in istis blasphe-
mijs deprehensis ⁊ cōuictis: profecto qui dicūt
eos benefacere ⁊ bona intentiōe timere debēt
diuinam sententiā. Esa. v. dicentem. Ue qui
dicitis malum bonum ponentes tenebras lu-
cem ⁊c. Quod etiam habetur in. c. si quis homi-
nem. ⁊. c. Ue nobis. xj. q. iij. ⁊ ibidem in. c. si q̄s
dixerit. scriptum est. Si quis dixerit iniustum
iustum abominabilis est apud deum. blasphe-
mie enim ⁊ homicidia ⁊ alia similia delicta q̄
committunt iudei cōtra christianos ⁊ fidē chri-
sti nō possunt bono animo fieri. c. estote. de re-
gu. iu. Qḋ autem dicitur imperatores ac sum-
mos pōtifices habuisse noticiam libri qui dici-
tur talmuth: Respōdetur ꝙ licꝫ habuerint ge-
neralē cognitionē nō tū particulareꝫ. s. de abo-
minationibus particularibus cōtra fidem no-
straꝫ in eo cōtētis cū sit scriptus littera hebrai-
ca quā ipsi ignorant: ⁊ similiter de alijs libris.
Uel melius dicenduꝫ ꝙ dictus liber alꝭ fuit ꝑ
ecclesiā cōdēnatus: vt inquit Oldra. de lau. in
quodam cōsilio suo. Nō ergo tolerat eccl'ia ro-
mana nec imperatores ꝙ iudei p̄dictis libris
vtanꝶ cōtra fidē catholicā: sed si deprehēsi quā-
doq; fuerūt puniti sunt per principes eccl'iasti-
cos ⁊ seculares: vt pꝫ in dicto fortalicio fidei. ⁊
ꝑ Io. an. in. c. ⁊ si iudeos. de iude. vñ papa Gre-
go. ⁊ Inno. iusserūt cōburi tales libros vt ple-
nos heresibus ⁊ blasphemijs: vt refert Inno.
in. c. ꝙ super his. de voto. P

Et posito fine veri p̄iudicio ꝙ vsq; in
e hodiernū diē fuissent tolerati i talibꝰ
blasphemijs ⁊ sceleribus: dico ꝙ ex ta-
li lōgo tolerātia ⁊ cōsuetudine blasphemandi
nō excusanꝶ: q: cōsuetudo peccādi maxime cuꝫ
tanta malicia ⁊ iniquitate nō alleuiat sed ag-
grauat peccatum: iuxta illud poeticum. Auget
nō minuit mala ꝯsuetudo reatū. Qḋ etiā notaꝶ
in. l. capitaliū. §. solēt. ff. de penis. l. desertoreꝫ.
§. si plures. ⁊. l. nō oēs. §. desertor. ff. de re mi. l.
nemo. C. de epis. au. ⁊. c. nō dꝫ. de cōsang. ⁊ affi.
c. fi. de cōsti. ⁊ de eo qui duxit in ma. quaꝫ pol.
per adul. c. cum haberet. Male enim cōsuetu-
dines nullo tp̄e cōualescūt. c. mala. viij. di. ⁊ in
auꝶ. vt nulli iudi. §. j. colꝶ. ix. ⁊ de sen. ⁊ re iu. c.
causa. ⁊. c. cū tanto. de cōsue. ⁊. l. fi. C. que sit lō-
consue. In nullo igitur excusari possunt iudei
ꝓpter talem cōsuetudinem blasphemādi chri-
stum ⁊ xp̄ianos: ⁊ cetera faciēdi cōtra decreta
eccl'ie: q: cōsuetudo q̄ sacris obuiat institutis:
nullius dꝫ esse momēti. c. ex lr̄is. ⁊. c. cū venera-
bilis. ex̄ de ꝯsue. ⁊ de vsupal. c. tuarū. ⁊ de offi.
Archi. c. cum satis. ⁊ de iura. c. ceteruꝫ. ac de vi-
ta ⁊ hone. de. c. cum decorem. ⁊ de statu mona.
c. ea que. ⁊ de symo. c. in tantum. ⁊. c. tua nos. ⁊
de cōiue. c. cōsuetudinem. li. vj. ⁊ de cēsi. c. ꝙ q̄s.
in. vj. licꝫ enim iudex sciens queꝫ esse furem nō
tamen statim eum suspēdi faciat: sed multis
annis differat sententiam: nō pōt ille fur pro-
pter hāc tolerantiā excusari si in furto perseue-
ret: immo magis acriter debet puniri ab ipso
iudice: qui iuxta valerij maximi sn̄iam tardita-
tem supplicij debet pene grauitate cōpensare
⁊ ſm Hiero. sup Hiere. ꝓpheram maior debet
esse pena pcti qḋ nec lōgitudine temporuꝫ po-
tuerit edomari. Ita de iudeis tāto tempore in
blasphemijs perseuerātibus est dicenduꝫ. Ad
illud ṽo qḋ dicitur iudeos q̄ nūc sunt nō cōpo-
suisse dictos libros: Respōdeꝶ verū esse: sed ip-
si qḋ a patribus ⁊ antiq̄s suis scriptum est de

blaspemiis xpi et virginis btē atq; iniuria xpia
noꝝ ope cōpleuerunt peiores dictis cōpositori
bus effecti: et quāto iuniores tāto sceleratiores
vn̄ appellari merito pn̄t genimina viperaꝝ: vt
inq̄t saluator Mat. xxiij. Nec q: a prib⁹ suis p̄
dictos libros receperunt et in eis sunt instructi
excusari pn̄t ex ignorātia. Aliter excusati essent
oēs infideles: q: nō ipsi cōposuerūt librū legis
Machometi vel aliarū legum: sed ab antiquo
editos receperūt et in eis istructi et eruditi fue
rūt: q̄ tn̄ ignorātia eos nō excusat: et iō nec iude
os: immo minus cū ipsi habeant noticiā ꝓphe
tiarū et scripturarū: q̄ de xpi natiuitate: vitaq;
ac passione eius loquunt: et de impio xpiano:
et lz de iudeis q̄ erāt tpe passionis xpi fuisset ꝓ
phetatū q nō debebāt itelligere scripturas ꝓ
pter eoꝝ duriciā et cecitatē: iuxta illud Esa. vi.
Audite audiētes et nolite intelligere: videte vi
sionē et nolite cognoscere: tn̄ de iudeis q̄ nunc
sunt pōt dici q vel nolūt itelligere scripturas
vel intellectas ex malicia nolūt adimplere: cuꝫ
videāt et cognoscāt fidē xpianā p totū orbeꝫ di
spersaꝫ et tātis martyribus ꝓ ea coronatis mi
rabiliter fundatam: et ꝓphetias eoꝝ in xpo ad
impletas. vnde sunt in ignorantia crassa et su
pina que nō excusat in delictis: vt inquit glo. et
ibi Bal. in. c. j. qui mo. feu. amit. est aūt ignorā
tia crassa et supina qn̄ factum publicum oibus
ab aliquo ignoratur que nemineꝫ excusat. et iō
iudei dicuntur nō excusari: q: christum adhuc
venisse ignorant. j. q. j. §. vlti. xij. q. ij. c. qui diui
nis. et. xxiiij. q. j. c. paratus. et. xj. q. j. c. cure. et. viij.
q. j. c. licꝫ ergo. et distin. xx. c. si decreta. et. c. q di
titis. xvj. di. Et ideo cum non habeant aliquaꝫ
causam verisimilem ignorantie quare dictas
blasphemias in dictis libris legant vel legi fa
ciant non possunt excusari de dolo: q: lata cul
pa equiparatur dolo. l. qd̄ nerua. ff. de post. ex
quo possunt cōdemnari. Q

D illud vō qd̄ dr̄ p̄dictos hebreos hr̄e
s privilegia q̄bus impune vti pn̄t p̄fatis
libris: Respōdet q ipsa priuilegia et q̄
cūq; alia habuerūt a xpianis: et iō offendendo
xpianos oia ꝓrsus corruūt: q: priuilegiū mere
tur amittere q̄ cōcessa sibi abutit potestate. §.
nos aūt. in aut. de tabel. et. l. qui sine. ff. de neg.
gest. et. c. vbi. lxxiiij. di. l. iudeos. C. de iude. et. c. p
uilegium. xj. q. iij. Ex quo nō possunt predicti
hebrei defendi virtute ipsoꝝ priuilegiorum. ar
gu. in. c. tuarum. cum si. ex̄ de priui. Cuꝫ igitur
perfidi iudei ex culpa sua in perpetuaꝫ seruitu
tem sint redacti: et donuꝫ libertatis qd̄ christia
na pietate acceperant per ingratitudinem per
diderūt: vt notatur in. d. c. et si iudeos. de iude.
per ea que habētur in. c. fi. de dona. et in. c. octa
ua discussio. xij. q. ij. et in. l. fi. C. de reuo. do. tāq
serui ipso iure sunt oibus priuilegiis gratiis et
bonis spoliati. iuxta legem iure ciuili. ff. de con
di. et demon. et propter hoc inquit Alex. de ales
in. iij. parte sum. in trac. de septimo p̄cepto de
calogi. q. v. Q: iudei pn̄t expoliari a p̄ncipib⁹
xpianis oibus p̄ter necessariis. R

Reterea posito sine veri preiudicio q
p non essent propter predicta omnibus
priuilegiis priuati: dico q in illa gene
rali cōcessione q possunt vti libris suis impu
ne nō intelligitur q vti possint in cōtumeliam
christi et matris eius ac christianorum. in gene
rali enim cōcessione nō intelliguntur concessa
ea que in speciali nō cōcederentur. c. generali.
de reg. iu. li. vi. Et hoc etiam patet: q: cōcessio
nes et priuilegia intelliguntur fieri sine alteri
us iniuria. l. ij. §. si quis a principe. et. §. merito.
ff. ne quid in loco pu. et. l. si decēs. ff. de statu li. l.
fi. c. de sta. et ima. l. cum filius. ff. de. mili. testa.
l. fi. ff. de aqua plu. arcē. preterea dici pōt iude
os non posse ipsis priuilegiis vti q: sunt subre
ptitia. Licꝫ enim in littera ducali diceretur q
princeps fecit videri et examinari dictos libros
et postea concessit q hebrei illis vti possent im
pune: hoc est falsum. Nā licꝫ delati fuerint pre
dicti libri vel aliqui eorum nō tamen fuerunt
examinati: nec determinatum fuit q in eis nō
essent blasphemie saluatoris et christicolarum.
et hoc ego certissime scio qui fui cōmissarius in
dicta causa. Sed q: iudei dicebant in illis li
bris nō cōtineri illa que ipsis imputabant: pre
dictus princeps cōcessit q libere vti possent ip
sis libris. Cum ergo significauerint falsum et h̄
priuilegium datum fuerit illis: quia princeps
credebat sibi verum annunciatum esse: constat
predictum tanq̄ subreptitium non tenere: nec
iudeos excusare. iuxta no. per Joh. an. in. c. du
dum. de priui. et per Bal. in. c. j. per quos fiat in
uestigatio. Fuit ergo error scriptoris qui q: vi
derat libros iudeoꝝ delatos fuisse: videns post
ea principeꝫ absoluere iudeos de impunitatis
rōne libroꝝ: credidit libros ipsos esse examina
tos et approbatos. S

Ed posito sine veri preiudicio q predi
s ctus princeps proprio motu et ex certa
scientia ac de plenitudine potestatis
cōcessisset iudeis vti posse p̄dictis libris dicēs
illos ab eo examinatos: imponēsq; perpetuuꝫ
silentium sup impugnatione dictoꝝ libroruꝫ:
Respondeo q hoc priuilegiū est nullum et nō

potest iudeis adiutoriũ prebere: qꝛ etiã si imperator vel papa hoc priuilegiũ fecisset: cũ in dictis libris sint tot enormia cõtra xp̃m et beatã virginẽ ⁊ fidẽ catholicã atq; cõtra euãgelium ipsum priuilegiũ esset nullũ ⁊ dispẽsatio vana qꝛ papa nõ põt dispẽsare cõtra fidẽ ⁊ euãgeliũ seu cõtra legẽ diuinã. xxv. q. j. c. sunt quidã. Tale ergo priuilegiũ principis nullius esset penitus momẽti: qꝛ lex siue ordinatio cõtraria bonis moribꝰ nullũ h3 vigorem. c. nõ licet. ⁊ quatuor. c. sequẽtibꝰ. x. di. Sed absit dicere de hoc xp̃ianissimo principe ꝙ voluerit ꝑ tales lr̃as cõcedere iudeis vt vti possint p̃dictis libris in cõtumeliã creatoris. Per ṽba enĩ generalia nõ intelligunt̃ cõcedi expsse ꝓhibita. l. ex testamẽto. ff. de mili. testa. l. nã si miles. vbi Bal. ff. de iniusto ruptoq; test. Ang. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fa. Cum ergo ṽba generalia nõ includãt illicita. l. si ꝓcurator. ff. de cõdi. inde. et l. paulus. §. penulti. ff. ad muni. Immo nec includãt odiosa. l. iij. §. si procurator. ff. qđ quisq; iuris. ⁊ ibi Bar. l. si pater. ff. de his que in fraudem cre. ⁊. C. de mune. ⁊ ho. l. j. lib. x. profecto cõstat predictum principẽ nõ intellexisse ꝙ iudei ex suis priuilegijs predicta scelera cõmittere possent impune: qđ etiã si facere intendisset eius concessio nõ habuisset robur nec vigorem. Nõ enĩ valet statutũ vel decretũ quo ordinat̃ vt iusticia nõ fiat: vt inq̇t Bal. in. c. que in ecclesiarum. de consti.

a D illud ṽo qđ dicit̃ de fide seruãda a p̄ncipe vt non puniant̃ iudei qui vsi sunt libris s̃m cõcessionẽ eiꝰ: R̃ndetur ꝙ immo vsi sunt ꝯ eiꝰ volũtatẽ: vt p3 ex predictis. Et posito sine veri p̄iudicio ꝙ illis cõcessisset vti ipsis libris absq; limitatiõe ⁊ ꝯ ordinationẽ eccl̃ie dico ip̃m nõ teneri ad obseruantiã predicte cõcessionis: etiã si eã iuramẽto firmasset. Qꝛ inquit ecclesia. In malis promissis rescinde fidẽ: et in turpi voto muta decretum. Impia enĩ est ꝓmissio que scelere adimpletur xxij. q. iiij. c. in malis. cũ multis. c. sequẽtibus. ⁊ idem dꝛ in. c. diffinitio. Diffinitio incauta laudabiliter est soluẽda. Ad illud qđ dꝛ semel esse litẽ finitã: R̃ndet̃ negãdo: qꝛ p̄nceps absoluit predictos iudeos de predictis cõmissis puniens eos pena pecuniaria: non aũt liberauit eos a futuris delictis. vñ cũ de nouo peccauerint debẽt nouis subiacere penis: qꝛ que de nouo emergunt nouo indigẽt auxilio. l. de eta. §. ex causa. ff. de interro. act. ⁊ ad nouũ factu3 d3 adhiberi nouũ remediũ. ff. de ven. inspi. l. j. in prin. C. de vete. iu. enu. l. ij. §. sed quia. ⁊ notat glo. in. c. pastoralis. de excep. Et posito sine veri p̄iudicio ꝙ ꝓpter predictas lr̃as nõ posset p̄nceps punire iudeos de maledictionibꝰ cõtra se factis ab eis et lectione taliũ librorum: tñ tenet̃ eos punire de blasphemijs xp̃i et beate virginis et opprobrio fidei xp̃iane: hoc enĩ eis remittere nullatenus d3 iuxta notata. xxiij. q. iiij. c. quod xp̃s. §. j. ⁊ in. c. inter querelas. §. sed obijcit. ⁊. c. seq. ⁊. xc. di. c. discordãtes. ⁊ ꝑ glo. in. c. ꝯtingit. de sen. excõ. Nec oportet ꝙ dictis iudeis ante fuerit intimatum: ne vterẽtur dictis blasphemijs: ⁊ maledictionibus in libris eorum cõtentis aliter punirent̃: qꝛ ipsi bñ sciebãt se facere ꝯ volũtatẽ predicti p̄ncipis ⁊ omniũ xp̃ianorum: et ꝯ determinationẽ ecclesie blasphemãdo christũ ⁊ beatã virginẽ ac maledicendo christicolas. Sciẽti aũt nõ debet fieri denũciatio de necessitate. iuxta no. in. l. si delegatio. et ibi Cynus. C. de noua. ⁊. ff. ad trebel. l. j. et ibi Iaco. de are. ⁊ in. l. aliud. ff. de solu. ⁊ in. l. qui ferias. ff. ad. l. aquil. ⁊ per Bal. in. c. cum inter vniuersas. de elec. et in. l. j. C. de peri. ⁊ cõ. rei ven. Qui enĩ certus est certiorari non debet. l. tutor. in fi. ff. de pigno. act. l. in sen. ⁊ ibi Iacobus de bel. ff. de acqui. emp. ⁊ in. l. j. §. si intelligat. ff. de edil. edic.

n On obstat modo qđ dꝛ textum in. d. c. statuimus. de male. loqui de blasphemia publice ꝓlata: cuiꝰ ꝯtrarium iudei se facere dicũt: qꝛ r̃ndet̃ ꝙ textus ibi dũ dicit qñ publice ⁊c̃. s̃m Hosti. ⁊ Panor. ponit speciẽ publici distinctã a notorio: ⁊ sic dꝛ publice fieri qñ corã pluribꝰ personis fit blasphemia ⁊ li3 non transierit in notoriũ: satis est ꝙ ꝓbari põt. ar. in. l. palam. ff. de ver. signi. Preterea lic3 iudei nõ blasphemẽt in presentia xp̃ianorum: blasphemãt tñ publice in synagogis suis et solenniter in orationibus suis in presentia oĩm sue nationis: ⁊ iõ cũ hoc ad noticiã veniat christianorũ debẽt eos punire: qꝛ non debent ex dolo suo ⁊ malicia impunes euadere. Debẽt igitur principes xp̃iani istos sceleratissimos iudeos punire ⁊ cõburi facere oẽs libros incãtationũ ⁊ maleficiorum quos prefati hebrei habẽt: eisq; cõtra christicolas vtũtur: librosq; oẽs contra fidem catholicam: et in quibꝰ scripte sunt blasphemie xp̃i: ac purissime ṽginis ⁊ sanctorum necnõ maledictiones christianorum similiter in ignẽ mitti ⁊ delere facere iuxta possibilitatẽ suam aliter ipsi principes reddẽt rationẽ dño de predictis maleficijs que ex sua negligẽtia impedire neglexerũt: ⁊ perinde punient̃ ac si ipsi ea cõmisissent: qꝛ error cui nõ resistitur approbatur: ⁊ veritas

tū minime defensatur opprimitur. Negligere quippe cū possis perturbare peruersos nihil aliud est ꝙ̄ fouere nec caret scrupulo societatis occulte q̄ manifesto facinori desint obuiare c.error. c.q̄d em̄. ⁊.c.consentire.lxxxiij.di.⁊.xi.q.vij.c.negligere. ꝙ si hec v̄ba sunt de alijs criminibus:multomagis de blasphemia:que scelerati ssimum genus est pc̄i:quo nihil est horribilius:vt inq̄t Rich.de sancto Victore in quodā sermone ⁊ non tm̄ iudeos sed etiā christianos blasphemātes debēt punire:q: inq̄t Aug. in quodā sermone. Plus peccāt blasphemantes xp̄m regnantē in celis ꝙ̄ qui crucifixerunt eum ambulantē in terris. X

e X predictis igit̄ oībus ꝯcludit̄ ꝙ propter p̄dictos defect⁹ p̄nt ⁊ debēt p̄fati iudei puniri pecunialiter in ablatione oīm bonoꝝ ⁊ debēt ejci de istis partib⁹ sicut a multis ꝓuincijs xp̄ianitatis eiecti sunt ꝓpter siles defect⁹: sicut in Sabaudia ⁊ Anglia et in Frācia:vt patet p Uincentiū in speculo hystoriali li.ij.c.xxv.vbi dicit ꝙ in.Mcclxxxij.expulsi sunt p Philippū regē de regno Frācie pro simili causa. Et lꝫ forte alijs secularib⁹ cōsultoribus maiores penas videant̄ promereri. Rogo illustrissimuꝫ ducē ꝙ dictas penas corporales si quas forsitā merent̄ velit in penaꝫ perpetui exilij cōmutare. Pōt ēm̄ princeps penarū commutationem facere.iuxta nota.in.l.seuerior.⁊ ibi Bart.C. de his qui no.infa.⁊ in. l.q̄d ergo. §.pena grauior.ff.codē.⁊ vtrobiqꝫ Bald.in.l. licꝫ.C.de iudi.⁊ ibi Guil.⁊ per Ange.in.l. si seruū.ff.si ex noxa.cau. aga. ⁊ p Host. in.c.in archiep̄atu.de rap.⁊ p Inno.in.c.qualiter.de accu.hec aūt pena ꝓprie conuenit punitioni iudeoꝝ. Nā exiliū est canonica pena quā ecclesia imponit in malicia obstinatis. xvj.q.j.c. probinum. ⁊.l.dist. c.accedens.⁊.ij.q.j.c. in primis. Nulli aūt magis reperiunt̄ in malicia obstinati ꝙ̄ iudei:⁊ iō oīno sunt ab istis partib⁹ effugādi. Quo v̄o ad penā pecuniariā dico ꝙ si iudei habent aliq̄d bene acquisitū vltra vsuras: illud debet ꝓpter tales defect⁹ applicari his quibus applicant̄ alia bona taliter delinquentium. Uerū si nihil habēt preter vsuras illicite extortas:lꝫ dn̄i terraruꝫ possint predicta bona ex vsuris habita ab eis extorquere tm̄ nō possunt ea sibi retinere:vt expresse tenet venerandus doctor sanctus Thomas in ep̄lam ad ducissam Lothoringie. Sed ea primo debēt reddi his a quib⁹ sunt extorta vel coꝝ heredibus: qui si non appareant debent in pias causas ⁊ vsus salutares oīabus eoꝝ ad quos predicta bona spectarēt consummari: diuidēdaqꝫ sunt inter pauperes xp̄i ꝓut tenet cōis schola theologoꝝ in.iiij.sen.dis.xv. ⁊ canonistarū in.c.cū tu.⁊ in.c.post miserabilē.de vsu.⁊ Joh. an. in c.peccatū.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.c.cum sit.de iudeis. Et oīa p̄dicta esse vera ⁊ debere fieri dico ⁊ cōsulo ego frater Bernardin⁹ de Busti ordinis minoꝝ:⁊ in fidē premissorum manu ꝓpria me subscripsi:nullaten⁹ tm̄ cōsentiēs in aliquā penā corporalē dictis iudeis inferendā.

Sequuntur subscriptiones doctoꝝ approbantium suprascriptū cōsilium. Primus autē doctor sic ait. V

l Icꝫ sola autoritate:sciētia ac prudētia subscripti reuerendi patris dn̄i fratris Bernardini de Busti ordinis minorū:fretus ad ipsius cōsilij subscriptionē per me deueniendū esset eo maxime cū oīa superius per reuerentiā suā adducta sint optimis fundamētis:iurib⁹:autoritatibus:⁊ rationibus cōprobata. Attamē ꝓ corroboratione eoꝝ que per paternitatē suā in mediū adducta sunt:si vera sunt in facto que superius cōtra hebreos recitātur:et de eis cōstet per veridicas ꝓbationes:ꝓfecto talia delicta non debēt impunita relinqui. Et lꝫ aliqui velint crimē blasphemie tūc demū debere puniri q̄ñ publice ꝑpetratuꝫ est: tm̄ sufficit etiā si in camera multis audientibus facta seu prolata fuerit ipsa blasphemia. c. penul.de maledi. et de exces. prela.c.inter dilectos.⁊.c.quam sit.et sufficit ꝙ blasphemās cōfiteatur: vel si negat cōuincatur.c.si cōfiteri t.de accusa.⁊ do.Joh. de anania.in.c.fi. de male.in.iiij. col.v̄si. nota ꝙ ad hoc.sed operepreciū videndū esset an q̄ñ iudei per blasphemiā vel aliter eternalē ledūt maiestatē puniēdi sint per iudicē ecclesiasticū vel temꝑoralē seu secularē: in quo articulo cōmunis dicitur esse doctoꝝ opinio ꝙ tale delictum puniri possit ⁊ debeat per iudicē secularem. Et ita cōsuluit Pet.de ancho.cōsilio suo q̄ incipit. Uester prima facie.quem refert ⁊ sequitur do. Johan. de ana. in rubri. de iudeis. in col.penul.in p̄n.ver.adde predictis. Idē tenet ipse do. Johā.de ana.in.c.fina.de male.in col.xviij.v̄si.circa predicta. ⁊ etiā in.c.postulasti.ex̄ de iudeis. in.vj.col. v̄si.vlti. quare vsqꝫ ad finem illius. c. et in locis predictis allega. multos doctores tenentes hanc opinionem: licꝫ Cald.in titu.de iudeis.in consilio.ij. visus sit tenere contrarium et male: videlicꝫ ꝙ immo punitio criminis blasphemie contra iudeos spectet soli iudici ecclesiastico;non autem

iudici seculari: nisi eatenus quotiens iudex ecclesiasticus imploraret auxilium brachij secularis in subsidium. Z

a Secũdo etiã est videndũ q̃ pena veniat puniẽdus ille q̃ blasphemat: vñ repio primo Cal. in. d. cõs. ij. qd̃ incipit. Iudeus dolose: sciẽter ⁊ appẽsate. q̃ dicit ꝙ sicut eternalis maiestas ledit̃ ꝑ heresim sic etiã per blasphemiã. ⁊ ibi subdit: ꝙ hoc crimẽ blasphemie sapit heresim si sciẽter ⁊ appẽsate fit ⁊ maxime si sepi⁹ fit ⁊ iterat̃. Nã heretic⁹ est q̃ male dogmatizat de fide vel ei⁹ articulis. xxiij. q. v. inter scisma. Et lʒ iude⁹ ꝓprie nõ possit dici hereticus. cle. §. de vsur. vbi glo. tñ qñ iudeus ꝓfert ṽba insana ⁊ male sentit de articulo fidei: põt eadẽ pena puniri qua põt hereticus puniri ꝓpter offensam dei ⁊ ꝓximi in hoc scãdalizati. Et ita cõcludit Cal. in. d. ↄ̃si. in. §. col. ⁊ etiã ḃm ius ciuile talis pena est cõfiscationis bonoꝝ probata accusatione. l. §. C. de apo. Et. d. Ioh. de ana. in. c. pe. de iudeis. in fi. Et ꝙ hoc casu ꝓpter blasphemiam iudeus possit puniri pena qua puniunt̃ heretici. tenet. d. Ioh. de ana. in c. postulasti. de iudeis. in. vj. col. ṽsi. vltimo q̃ritur. ⁊ subdit, do. Ioh. de ana. i. d. rubri. de vsu. in col. pe. ꝙ ex eo ꝙ quidã iudeus ꝓiecit quandã immũdiciã sup crucẽ in qua erat sculpta figura dñi nr̃i iesu xp̃i in modũ crucifixi attento ꝙ ista iniuria seu offensa est facta deo: ob hoc ipsi iudeo debet imponi pena corporalis. §. sacrilegij. l. sacrilegij. ff. ad legẽ iul. pecu. ⁊. l. §. C. nemini licere signum saluatoris domini nostri Iesu christi. ⁊ ibi ad hoc allegat multa iura: ⁊ ibi cõcludit hanc penam esse imponendam per iudicem secularem. A

c Z ꝙ iudei ligent̃ lege imperiali. tenet Ioh. an. post Host. in. c. gaudemus. de diuor. ⁊ Inno. in. c. qd̃ sup his Reẽ devoto. sed in casu nr̃o sup hoc arti. an ꝓpter blasphemiam hodie sit imponẽda pena capitalis ꝫ. tex. in aut. vt nõ luxu. cõtra naturam. ꝑificat pcc̃m cõtra naturaꝫ ⁊ pctm̃ blasphemie: ⁊ vult vtrũqꝫ delictuꝫ capitali pena puniri: sed ꝑ tex. in. c. fi. de male. videt̃ illa pena esse immutata: sed ille tex. in. c. fi. nõ hꝫ obstare: qꝛ illa pena est spũalis: ⁊ de iure cano. itroducta: vt dicũt Ja. de bel. ⁊ Bar. in. d. aut. vt nõ luxu. ⁊ vna ꝑ aliã nõ est sublata. id̃ glo. in. d. c. fi. ⁊ glo. infra. c. si q̃s ꝑ capillos. xxij. q. §. dicunt ꝙ de iure ciuili q̃ blasphemat deũ ⁊ sctõs vltimo supplicio damnari dꝫ: qd̃ tm̃ declarat Sal. ⁊ Saly. in. l. ij. C. ad legẽ iuliã maiestatis. ac Pe. ⁊ Cy. in. l. iij. C. de re, credi, verũ esse qñ q̃s ex cõsuetudine ⁊ in cõtemptũ blasphemat deũ ⁊ sctõs: ꝓut fuit in casu nr̃o: qꝛ hoc casu pena vltimi supplicij puniri dꝫ: secus si vna vice seu duabus vel tribus vicibus blasphemasset: qꝛ tũc mitius esset puniẽdus ⁊ deberet poni ad torturã vel aliter puniri arbitrio iudicãtis: ⁊ ita etiaꝫ dicit Ioh. de ana. ca. dic. fi. in col. xiiij. in fi. ⁊ in col. xv. in pn. ⁊ ibi dicit Host. etiã hoc tenere. B

b Ic dixit notabiliter Ange. in. l. fi. ex senatus. ff. ad. l. cor. de sicca. ꝙ impator Fredericus fecit quãdã extrauagãtem: in qua edidit quãdã cõstitutionem ↄ̃ reos lese maiestatis diuine ⁊ imperij quã approbauit ecclesia: ⁊ est apud inq̃sitores hereticoꝝ sub bulla papali ⁊ dicit ipse Ange. hãc cõstitutionẽ retulisse in. l. q̃sq̃s. C. ad legẽ iul. maiestatis. Cuꝫ ergo isti iudei etiaꝫ grauius deliquerint cõtra dñm nr̃m iesum xp̃m ⁊ eius matrẽ gliosam virginẽ Mariã: vti in facto ꝑsupponit̃ ꝙ sint casus q̃ in facto ꝓponunt̃ ꝑ doc. in locis superi⁹ alleg. ⁊ istud fecerint in cõtẽptũ ⁊ ex cõsuetudine negari non põt q̃n acriter puniẽdi sint: ⁊ si princeps vult benignitate vti ⁊ penã cõmutare saltẽ essent de dñio eijciendi ⁊ bãniẽdi ⁊ maxime hi q̃ publicũ fenus exercent ⁊ sanguinem pauperũ demulcent: presertim cum cause superius exp̃sse in ꝓpositione casus sint nedũ iuste sed iustissime ꝓ expellẽdo eos: cũ ad hoc cõcurrat vtilitas publica q̃ preferri dꝫ vtilitati priuate ipsoꝝ iudeoꝝ. Faciunt em̃ infinitas extorsiones vsurarũ: ⁊ pignoꝝ alienationes cõtra pauperes ⁊ xp̃ianos: ⁊ eis expulsis hec om̃ia cessabũt: subsistente em̃ aliqua legitima cã vel aliq̃ periculo scandali vel aliqua necessitate vel qñ pacifice nõ viuũt: vt est in casu nr̃o vbi nõ cessant quotidie blasphemare deũ ⁊ beatã virginem ⁊ sanguinẽ pauperũ demulcere: possunt ⁊ debent ꝑ principẽ de suo dñio expelli. c. si iudeos. de iude. ⁊ ibi late ꝑ doc. ⁊ maxime ꝑ do. Iohã. de ana. in. ij. ⁊. iiij. col. Et ibi multas allegat ad hoc cõcor. Et qꝛ bona eoꝝ sunt ꝑ vsurariam prauitatẽ extorta essent restituẽda his a q̃bus sunt extorta. Et ita vt supra dictum est: dico et cõsulo ego Ludouicus Cacia iuris vtriusqꝫ doctor Nouariẽsi. in cuius rei testimoniuꝫ me manu ꝓpria subscripsi: ⁊ solito sigillo sigillaui saluo semper iudicio cuiuslibet rectius sententis laus iesu christo. C

c Secũdus doctor sic scripsit. Reuerende pr̃. Et sub sola subscriptione determinatiões vestras cõprobare decentius esset q̃ꝫ additiõe aliqua ne solẽ facul̃is illustrare velle videar. Qm̃ tot iurib⁹ totqꝫ rationib⁹:

tam subtiliter tamq limate positis fulcite sunt: vt nihil superfluũ nihilq diminutũ in eis inueniri possit: attamẽ ne incõsulte ad cõfirmationem earũ accedere velle videar quedã pauca q̃ lȝ necessaria nõ videant: indecora tamen nõ iudicanda censeo. Et ne res hec sine disputatiõe omnino transeat quo clarius elucescat premittam vnum argumentum pro ipsis iudeis cũ quibusdam rationibus que pro ipsis stringere videntur: quibus tñ dabit responsum impetrato prius auxilio dñi nři iesu xpi: eiusq gloriosissime virginis matris Marie: pro quorum honore presens labor assumitur. D

E Primo clarũ est in iure: q̃ cõsuetudo cõtraria legi vincit legẽ. l. diuturna. ff. de legibus. l. de quibus. ⁊ ibi per Bar. eo. ti. ⁊. c. f. de cõsti. in. vj. ⁊ ibi etiã per canonistas: sed sic est q̃ quicquid dicãt iura per Rub. leg. alȝ legate maxime tex. in auť. vt nõ luxuriet cõtra naturã: qui textus loquit de pena vltimi supplicij: ⁊ alia iura loquẽtia de pena amissionis bonorum per vos allegata videnť sublata per cõtrariam cõsuetudinẽ totius Italie: ergo dicemus iudeos ipos tanq̃ blasphematores dñi nostri iesu christi: eiusq gloriosissime virginis mřis nõ esse penis legalibus plectendos: sed minus cũ eis agendũ. argumento. c. in penis. de regu. iu. in. vj. ⁊. c. odia. eo. ti. q̃ aũt dictus tex. i auť. vt nõ lux. cõtra naturam. nõ seruetur de cõsuetudine: hoc dare determinat dñs Augu. de arimino in trac. Malleorum in verbo. verba cõtumeliosa in additionibus suis: ⁊ cum sit doctor illustris attestans de hac cõsuetudine ei stãdũ videtur: iuxta glo. notabilem in. l. dos a patre. C. solu. matri. ⁊ posito q̃ ipse non attestaretur de hac cõsuetudine: nõne ita de facto obseruari videmus. Nam quotidie iurari videmus per corpus ⁊ sanguinem: ⁊ per membra dei ⁊ hmõi scelerata iuramenta que dicuntur pprie blasphemie: fm Bar. in. d. auť. vt nõ luxurietur cõtra naturam: ⁊ ibi est textus apertus: ⁊ tamen nullus punit pena vltimi supplicij: nec amissionis omnium bonorum: sed penis statuarijs que cõmuniter vigent per omnes ciuitates: q̃ mitiores ⁊ leuiores sunt. Nam si omnes punirentur hac pena qui iurant per corpus dei ⁊ p sanguinem ⁊ hmõi similia: exiguo tempore nullus esset: iuxta illud. Si quotiens peccãt hoies sua fulmina mittat Juppiter: exiguo tempore nullus erit. Nam fm statuta ciuitatis nostre commutata est pena istorum blasphemantium in penam librarũ decem imperialium: ⁊ sic videtur recessum a pena capitali. l. qui cum vno. §. post desertorẽ. ff. de re mili. Stãdũ ergo videt huic cõsuetudini introducte post legẽ cõditã tanq̃ rõnabiliori ⁊ benigniori. d. c. in penis. ⁊. c. odia. d. alleg. ⁊. d. l. diuturna. E

G Sed his tñ nõ obstãtibus puto cõtrariã sniam de iure veriorem: videlȝ q̃ iudei ipsi maledici: blasphematores: sacrilegi atq heretici possint puniri pena amissiõis bonorum. p textũ in auť. vt defunctorũ funera. §. f. col. vj. vbi inquit tex. Qui eni hoĩs naturam nõ erubuit dign⁹ est ⁊ pecunijs ⁊ glia ⁊ oĩbus cõdemnari. hoc idẽ voluit Dosti. in ti. de maledi. in summa sua. §. Itẽ pena vltimi supplicij. per textum in. d. auť. vt non luxuriet cõtra naturam: stantibus tamen pro veris in facto his que exposita sunt. F

H Non obstat cõtraria cõsuetudo allegata: q̃m pfatus dñs Aug. q̃ de dicta cõsuetudie attestat: mouet ex dicto Bal. in. l. ij. C. de rebus cre. circa fineȝ. q̃ Bal. loquit q̃n p statutũ esset imposita pena pecuniaria: q̃ casu videt recessum a pena capitis fm Petrum de bellapthica p tex. in. l. qui cũ vno. §. post desertorẽ. supra allegatũ: que snia nõ est oĩno vera: nã cõtra hãc sniam visus est tenere Bar. in. l. s. ff. vi bo. rap. Sed hec omittẽda cẽseo cũ nõ sint psentis speculationis: cũ iudei ipsi nõ possint gaudere bñficio statutorum: q̃m p forẽsibus censent: ⁊ cũ nõ sustineãt onera in locis quibus degũt: nõ debẽt etiã gaudere bñficio taliũ statutorum. vt in. l. fm naturam. ff. de reg. iu. Remanẽt ergo sub dispositione iuris cõis: videlȝ dicte auť. vt nõ luxuriet cõtra naturã: ⁊ maxime in casu pposito vbi habẽt ex cõsuetudine eorum scripta maledicẽdi ter in die xpm iesum ⁊ eius discipulos ⁊ principes xpianos. Et dicit Dost. q̃ adeo puniunt blasphemãtes deũ q̃ etiam si quis calore iracũdie blasphemauerit deũ tenebitur hac pena cõtra Goffredũ qui voluit blasphematores calore iracũdie blasphemãtes nõ teneri ea pena: posset tñ fm ipsum esse tãta iracundia q̃ demẽtie equipararetur: ⁊ tunc esset mitius agendũ: ⁊ ita intelligendũ esse Goffredum. dixit idem Dost. in ti. de maledicis. in. §. qualiter quodlibet genus puniat. in fi. puto. q̃ cõtra irascentes deo vel blasphemantes ipsum calore iracũdie ⁊c. in summa sua. ⁊ in titu. de iudeis. vbi dicit q̃ nõ solũ de iure ciuili: sed etiã de iure canonico pena vltimi supplicij puniendi sunt tam xpiani q̃ iudei per potestates tẽporalẽ: exponẽs verba põtificis: videlȝ cõdigna aiaduersionis adiectione. Nam fm ipsum aiaduersio denotat merum imperium. ff. de iu-

nisi. om. iudi. l. iij. vnde animaduertere est ani mã a corpore vertere. Ita determinat ipse Do mi. in ti. de iudeis. §. ꝛ in quibus grauenť. in versi. sed que est pena. G
Et subdit postea in vsi. sequēti quādã questionē que multū facit ad ꝓpositā materiā quā dicit semel de facto corã ipso cōtigisse. Nā dicit ꝙ cū semel quidā iude reddderet cōputū corã eo i capella scti Mitrij dñe comitisse ꝑtinae: dictus iudeus iratus le uauit manuꝫ versus crucē ꝛ dixit: potius vellē esse suspensus sicut ille fuit qui illic pendet: ꝙ vnꝙ magis redderem cōputum corã vobis: dicebat enim hoc se intellexisse de quodam ho mine qui pendebat in patibulo extra ciuitatē: ꝛ stabat tam crucifixus ꝙ suspēsus: merito di cit ipse ipsum fuisse cōdēnatuꝫ: q3 lꝫ ista verba essent sub isto ambiguo ꝓlata ꝛ possent refer ri ad vtrūꝙ: immo potius viderenť referenda in fauorem ipsius rei per regulam: fauorabilio res. tñ q3 in his que sunt mala ex se ꝛ de natu ra sui ꝛ a malo hoie ꝓferunť nō debet presumi nisi malum. c. ośius. de elec. ꝛ. c. ʃ. de clericis nō residentibus. ꝛ in his que fiunt cōtra ius non pōt nisi malus animus presumi. c. ʃ. de presum ptionibus. ꝛ. c. ꝛ si xps. de iureiurando. merito decidit ipsum fuisse iure cōdemnatum ꝑ quas rōnes: ꝛ que iura videtur etiã posse decidi ali us articulus: videlꝫ ꝙ iudei ipsi duꝫ in officijs suis maledicunt iesum: ꝛ blasphemant dicēdo cōtra eum multa detestabilia ꝛ horribilia: de q̄ bus supra dictuꝫ est in cōsilio que nō cōueniūt nec cōuenire possunt alij persone: ꝙ ꝑsone Je su christi saluatoris nostri. Nam nō refert pro prio noie quem appellari an digito: aut voca bulis quibusdam demonstreť: quatenus mutua vice res funganť: que tantūdem ꝓstent. Suffi cit enim rem ea demōstratiōe mōstrari que no minis vice fungať. l. certū. ff. si certū petať: pūt pena vltimi supplicij cōdemnari. Si eñ iudex ex presumptione violenta etiā si ꝓsumptio nō ꝓbetur nec allegeť per partes: pōt ꝓuenire ad snsam diffinitiuā: ꝛ satis est ꝙ iudex ex varijs circūstantijs in iudicio intellectis illā presum ptionē ꝑcipiat: seu eliciat s̄m Panor. i. c. affer te. ex̄ de ꝓsump. ꝛ in. c. tertio loco. de probatio nibus. ꝛ notať per Bal. in. l. sciāt. C. de ꝓbatio nibus. Quis erit iudex tā excois qui omnibus istis que supra dicta sunt in vnū collectis non iudicet eos iudeos in tot ꝛ talib' blasphemijs sentire de dño Jesu saluatore nostro ꝛ non de alio: cui nullo mō predicte blasphemie cū tali bus demōstrationibus cōuenire possunt. Nã in malefactis presumitur malus animus ꝛ do lus. l. ʃ. C. de sicarijs. ꝛ. c. ʃ. ex̄ de ꝓsump. iuxta illud. Omne malum factum praue presumitur actum. c. si ośa. vj. q. ʃ. ꝛ maxime circa idem ge nus mali in regula: semel malus. Nā cōstat iu deos cōtra istud nomē semper fuisse ꝛ esse ma ledicos ꝛ blasphematores. Et lꝫ dñs Hosti. in ti. de presump. in summa. circa finem videatur tenere: ꝙ ī magnis criminibus quis nō posset damnari ex violentis presumptiōibus: quales videnť esse iste: tñ reoꝛ Hostiēsem sensisse de ꝓ sumptionibus que relinquūt animum iudicis aliquo mō mutantes. De indicijs vo indubita tis seu ꝓsumptiōibus qualia sunt ista ꝓsuppo sitis istis ꝓ veris in facto tenent oēs etiam in magnis criminibus posse ad diffinitiuā sentē tiā ꝓuenire. Bal. in. d. l. sciant. C. de ꝓba. ꝛ i. c. afferte. de ꝓsumptionibus. Et ita vt supra cōclusuꝫ est di co ꝛ sentio de iure teneri cū suprascripto reue rēdo patre ꝛ prestantissimo doc. do. Ludouico cacia: ego Bartholomeus de lapoꝛta iuris vtri usꝙ doctoꝛ. In cuius rei testimoniuꝫ manu ꝓ pria me subscripsi. Solitoꝙ me sigillo sigilla ui: submittens me iudicio cuiuscunꝙ rectius sentientis. D
Ertius doctoꝛ sic dixit. Et si copiose ac elegāter per reuerendum dñm patrem fratrem Bernardinum de Busti moꝛe suo solito res tacta ꝛ disputata sit. Et subseque̅ ter per spec. doctores dominos Ludouicum de cacijs: ꝛ Bartholomeuꝫ de lapoꝛta adeo vt mo dica vel nulla opus sit additione: nihilominus aliqua dicam ne illotis vt ita dixerim manib' pertransire videar: vt dicit iurisconsultus in. l. ʃ. ff. de origi. iuris. Et quia fides veritatis verbo rum adminicula nō desiderat. l. ʃ. C. si vt se ab here. absti. breuius quoad potero rem perstrin gam. Unde primo videndum est an maledice re sit blasphemia. Secūdo qua pena: ꝛ per q̄s puniri debeat. J
Jrca primū dico: ꝙ maledicere de deo ꝛ sanctis eius est blasphemia. Ita di cit Bar. in. l. itē apud labeonem. §. sed qd̄ adijciť. ff. de iniurijs. Angel. Jmo. ꝛ alij i. l. his verbis. §. ʃ. ff. de heredi. insti. ꝛ ꝓbatur. c. ʃ. ꝛ. ij. ex̄ de male. dum ibi tractatur de maledicis ꝛ tamē apparet ꝙ maledictio dicitur blasphe mia in deum: ꝛ sanctos eius. ꝓbatur etiā aper tius in. c. si quis per capillum. xxij. q. ʃ. Cum er go isti perfidi iudei maledicant de deo de vir gine Maria: ꝛ de apostolis eius nimirum si iu dicabitur blasphemia. K

c Irca scdm dico: ꝙ iudei qui ꝓsilire audent cõtra creatorem ꝛ crucifixũ sunt puniẽdi per principes seculares condigna aiaduersione: hoc est pena arbitraria: vt dicit tex. in. c. in nõnullis. in. §. fi. iũcta glo. in verbo aiaduersione. ex de iudeis. quam glo. sequũtur doc. Amplius dicit Panor. ꝙ est pena capitalis ẽm legem in aut. vt nõ luxu. cõtra naturam. col. vj. Et hoc etiam dicit tex. in. c. Statuimus. ex de male. ꝙ blasphemantes deuz ꝛ sanctos eius: maxime virginem Mariam puniuntur pena ecclesiastica: ꝛ pena tpali seu seculari p iudices seculares. ꝛ dicit ibi Panor. spale vt cõcurrant ambo pene videlz eccl'ie: ꝛ secularis fori: ꝛ ambo iudices cõcurrunt ad puniendum idem delictũ: nec vna pena impedit aliã: qd secus est regulariter: vt ibi habet. Nec obstat qd ibi dicit publice: qr vt ibi dicit Panor. ẽm Hostien. publice dicitur etiaz fieri qd fit corã multis personis: ita ꝙ ꝓbari possit: vt in casu nr̃o presupponit: vt sit differẽtia inter publicũ seu manifestũ: ꝛ notoriũ qd plus est q̃ publicũ: vt habetur i. c. vestra. de coha. de. ꝛ muli. per glo. ꝛ cano. ꝛ per Bar. in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de questio. Z

s Ecundũ leges est pena capitalis vt supra dictuz est. Mihi placet illa opinio cano. ꝙ pena huius blasphemie quaz cõmittũt iudei sit arbitraria: ꝛ iudex secularis possit arbitrari vsq ad mortẽ: ẽm glo. in. §. in summa. insti. de iniu. ꝛ arbitret ad penam exilij: put. s. primo cõsultum est per reuerendum fratrem Bernardinum qm̃ tale vulnus immedicabile adeo factũ est vt alio modo sibi mederi nõ possit: iuxta illud: sed immedicabile vulnus ense residenduz est ꝛc. Nam si velit punire pena pecuniaria difficile erit totiẽs punire q̃stiens fiet blasphemia. Si pena capitali q̃ requirit dolũ: vt habet in. l. j. ff. ad legẽ cor. de sicca. ꝛ. l. j. §. nõ aũt. ff. si q̃s testa. liber esse ius. fu. vbi Bar. cũ si. certe excusabantur illiterati: ꝛ mulieres ac paruuli seu minores. ar. l. athlete. §. de rusticis. ff. de excu. tuto. ꝛ. l. regula. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ff. de iuris ꝛ fac. igno. vnde soli eoꝝ sacerdotes qui sunt in dolo essent digni pena capitali nisi forte per atrocitatem criminis agẽtes ꝛ cõsentientes pari pena punirentur. iuxta ea que habent in. c. si concubine. de sen. excõ. ꝛ. c. quante. eo. ti. ꝛ clemẽ. j. de penis. De qua materia latius tractatur per glo. ꝛ cano. in. c. j. de offi. dele. ꝛ idõ melius est ire ad arborem cũ radice ꝛ ipsam euellere: ꝛ ita bonus vir arbitrari debeat ꝙ expellantur: qm̃ lz textus legũ ꝛ canonum dicãt ꝙ debeãt tolerari: ꝛ de hoc forte habeãt priuilegia: nõ tñ sunt tolerãdi in vilipendiũ fidei nostre quaz defensare debemus. aut. statuim⁹. C. de episcopali audi. ꝛ aut. gazaros. C. de hereticis. ꝛ. l. xp̃ianis. C. de paga. cuz si. ꝛ facit in ar. c. apostolica. de cõse. di. j. duz ibi stare precipitur: cum sacra euangelia celebrantur: in quibus cõsistit fides nostra vt simus prõpti ad defensionẽ fidei. Possent multa allegari q̃ breuitatis causa pretereo: ꝛ his paucis ꝓnũc ero cõtentus saluo semper saniori consilio. Et ita vt supra cõclusum est dico ꝛ cõsulo ego Balthasar de brusatis iuris vtriusq doctor Nouariensis ꝛ in fidẽ premissoꝝ subscripsi ꝛ solitum sigillum meum apponi feci. M

q Uartus doctor sic ait: viso consilio stupendo ꝛ eleganti vt. s. edito per reuerendum patrem fratrem Bernardinuz de Busti ordinis minorum summo honore venerandum ꝛ obseruandum cõtra iudeos blasphemantes deum ꝛ eius pijssimam matrez virginem Mariam: qui subtiliter abũdez ornate hãc hesitationẽ enucleauit: vt nil vtilius nil p̃stãtius: nil deniq subtilius dici aut addua potuerit ita vt intrepide tenẽdum sit qd per suaz paternitatem cõclusum ꝛ cõsultum fuit. Attamẽ q: maiores nostri illud quẽq scire arbitrati sunt ꝙ aliqua rõne demonstrasset: vt in. c. ego solis. ix. di. Idõ cõtra ipsos iudeos occurrit mihi talis rõ: videlz qr negari nõ põt ꝙ ipsi nõ debent gaudere maiori prerogatiua q̃ xp̃iani: ꝓut no. di. Panor. dixit in. c. post miserabilem. de vsuris. in antiquis. ꝛ Ioh. de ana. i. c. postulasti. eo. ti. ꝛ cõprobatur per ea que notat Bar. in. l. oẽs. la. ij. C. de decurio. li. x. ꝛ i. l. fi. C. de iudeis. ꝛ in. l. generaliter. §. j. ff. de decurio. Cũ ergo indubitati iuris sit ꝙ christiani blasphemãtes deum ꝛ eius gloriosissimam virginem matrem Mariam veniant puniendi pena vltimi supplicij: vt signanter voluit glo. iuris canonica in. c. Statuimus. in verbo blasphemiam. ex de male. ꝛ in. c. Si quis per capillos. xxij. q. j. p tex. in aut. vt non luxu. contra naturam. col. vij. §. ꝛ. quoniamquidem. vbi de hoc est textus apertus: ex quo nulla debet esse iuris dubitatio. vt dicit Bal. in. l. Ancille. C. de fur. Et hanc sententiam secutus est Bal. in. l. iurisiurãdi. C. de re. cre. ꝛ iureiuran. ꝛ Panor. in. c. in nonnullis. de iudeis. ꝛ vt plenissime ꝛ abundantissime deductum fuit in dicto consilio certe necessario dicendum venit iudeos puniri debere eadem pena cũ non debeant gaudere maiori prerogatiua vt. s. N

Preterea si aliter diceremus sequeretur absurdū videlz q xpiani qs xps cruce redemit: vt in.c.j.de iudeis.qui deberēt esse melioris cōditionis q̄ iudei.c.cū sit nimis graue.de iudeis.z p supra notata in locis pre allegatis essent melioris cōditionis qd nō est dicendū cū sic sit qd absurdū z incōueniēs semper est euitandū.c.quēadmodū.de iureiurā.c. cū inter.de excep.c.solite.de maio.z obe.l.sine hereditaria.ff.de neg.gest.l.si qs ex argētarijs §.phibet.ff.de edēdo.l.offidius.ff.de lega.iij. facit.l.aliud.§.absurdū.ff.de reg.iu. Un dicimus q valet argumētū ab absurdo euitādo. c.cū satis.de officio archi.z.c.clericos.de officio vicarij.z est bona glo. in.c.dudū. de prebē. lib.vj.ex quo dicit Panor. in.c.gaudemus.de diuor. q semp capiēdus est intellectus per quē absurditas euitet. Igit vt talē surditatē euitemus necesse est fateri q iudei blasphemantes dñm nostrū Jesum xpm z eius pijssimā genitricem semp virginē Mariā puniēdi sunt pena vltimi supplicij. p tex.in dicto.§.z q̄niquidē. in autēti.vt non luxuriet cōtra naturā. Et hoc si attēdimus z cōsideremus legalē dispositionē. Si vero cōsideremus canonicā sanctionē dicendum videt penā esse arbitrariā cū nō reperiat certa pena limitata:cū dicat tex.in. c.in nōnullis.circa finē.de iudeis.tales blasphematores puniēdos fore:z per principes seculares cōpesci debere cū digne animaduersionis adiectione: nō exprimēdo qua pena puniendi sint: ex quo recursum est ad arbitriū iudicis:quia vbicūq certa pena nō statuit:ad arbitrium iudicis imponitur.c.de causis.de officio deleg.et bñfacit lex.j.in fi.ff. de iure deliberādi. z notat glo. in c.sane.de celebra.missarū.z in.c. super his. de accu. Et vbi pena est arbitraria debet imponi inspecta z cōsiderata qualitate delicti:cause z persone offense.c.sicut dignū. de homicidio.et notat glo. in dicto.c. de causis. in verbo arbitrium.z Specu.in ti.de accu.in.§.ij.circa principiū.z dicit Inno. in dicto.c. de causis.q debet imponi pena: que magis timetur et tanto maior debet esse quāto maior est offensa respectu persone que offendit.§.sed pena.iūcto. §. atrox iniuria. instit.de iniurijs. Sed que maior pōt dici offensa q̄ offendere dñm nostrum Jesum xpm z eius pijssimā matrē vginē Mariā. Profecto tā grauis est vt non sit pena que cōdigna cēseri debeat tam grandi offense. Et propterea poterit talis pena arbitrari in expellēdo ipsos iudeos a dño illustrissimi principis nostri:z in auferēdo eoz bona: nā vbi pena est arbitraria pōt arbitrari z imponi pena: ne dū vsq ad relegationē.l.j.in fi.ff.de effrac. z expi.sed etiā vsq ad mortes inclusiue prout voluit glo.notāda.in.§.in summa.insti. de iniurijs. z de pena relegationis notat etiā Bar. in.l.fina.ff. vbi pupillus educari debeat. Sed quia de iure canonico nō imponitur pena capitalis.c. cum non ab homine. ex de iudicijs. Specu. in ti.de accusationibus. §.ij. in col.ij. in ver. Item criminalia arbitrium versabitur in pena pecuniaria: videlz in ablatione bonorum vt.s. Nam vt dictū est ex persona iudicatur pena parua vel magna:vt notat etiā signāter glosa in.c.j.in verbo officio. circa finem.ex de clerico venatore.z propterea poterunt ipsi iudei expelli a dño ducis:z sibi poterunt auferri eorum bona: fm Inno. in.c.qd super.ex de voto.quē sequitur ibi Panor. vbi dicit ex mēte Innocētij.q si iudei sunt infesti christianis: vel aliter delinquunt contra legē nature possunt expelli z sibi auferri eorū bona: vt supra per christianos seu principes seculares z dicit etiam ibi Panor.:q talibus potest papa indicere bellum z eos priuare bonis suis. Cum ergo delictum blasphemie et contra legem nature equiparentur et eadem pena puniantur vt in.d.§.z q̄niquidem.in autenti.vt nō luxurietur contra naturam.statutum in vno ex parisi catis censetur statutum.z in alio.l. si quis servo persuaserit.C.de furtis.iuncta.l.z nō tātū. §.j.ff.de seruo corrupto.

Ex pdicta cōprobant etiā a lege Moysaica qua cauetur q qui maledixerit et blasphemauerit nomen dñi morte moriatur lapidibus opprimat cū omnis multitudo populi: vt i Leuit.habet.xx.c.z i Exod. c.xxj.dicit. Qui maledixerit patri suo aut matri morte moriatur. z Moyses in Deutero.c. xxvij.ait. Maledictus qui non honorat patrē suum z matrem. z Salomō in pverbijs.c.xx. Qui maledicit patri suo z matri sue:extinguetur lumē eius in medijs tenebris. Modo aūt esset videndum per quē tales blasphematores puniēdi sint. Sed qr plenissime z abūdantissime dictū fuit z conclusum in dicto consilio. Jō videtur vlterius non insistendum cum sit verissima illa sententia q puniri possunt ne dū per iudicē secularē.c. in nōnullis. circa finem. de iudeis.sed etiam per iudicem ecclesiasticum c.in archiepiscopatum.de rapto.z notat Panor.post Innocen.in.c.quod super.de voto.et in.c.gaudemus. de diuortijs. Nec obstat illa autoritas Pauli. Qui ad nos de his qui fo-

ris sunt iudicare ⁊c. quia intelligit ⁊ procedit quoad penas spūales: qꝛ in illis iudei nō subsunt ecclie: secus ꝟo quoad penas tpales ꝑut notaꝛ per dñm Panor. post ceteros in iuribus preallegatis: ⁊ cōprobaꝛ rōne. Nā iudei delinquēdo sortiūtur forū ecclesiasticū: ⁊ iurisdictioni ecclesiastice se submittūt: sicut xpiani qui delinquūt cōtra legē diuinā: vel iuramēto sortiūtur forū ecclesiasticū: ꝺm dñm Panor in.c. post miserabilē. in fine. eꝫ de vsuris. ⁊ Job. de ananía in.c. postulasti. de iudeis. ne alr̄ gaudeant maiori prerogatiua q̄ xpiani: ꝺm doc. in locis preallegatis: ⁊ ita cōcludendum est dictū delictum blasphemie esse mixti fori ⁊ consequēter posse puniri: tā per iudicē ecclesiasticū q̄ secularem: vt in iurib' preallegatis. Et ita vt supe rius scriptū est dico: et cōsulo in iure esse. Ego Melchion de cacijs iuris vtriusq; doctor Nouariēn. In cuius fidē me ꝓpria manu subscripsi. Sigilluq; meū apposui consuetuꝫ. Saluo tñ semp cōsilio saniori. Quintus doctor sic cōfirmauit dicēs. Et ita vt. s. per nos graues et intelligētes viros: quoꝝ oculi nō fallunt: nec fallūtur cōclusum est: dico ⁊ consulo ego Bernardinus de Terzago legum doctor. In cuius rei testimoniū me ꝓpria manu subscripsi ⁊ sigillo meo solito sigillaui: saluo semper iudicio cuiuslibet melius sentiētis. OO

In noīe dñi nr̄i Jesu xpi: ac ei' gloriose ꝟginis matris Marie: ac bti Antonini martyris patrocini nr̄i ac beate Katharine martyris totiusq; curie celestis triumphantis. Uiso eleganti ac saluberrimo totius fidei nr̄e cōsilio Reuerendi patris fratris Bernardini de Busti ordinis minoꝝ obseruātie in fauorem saluatoris nostri: ac ei' gloriose matris ꝟginis Marie ac oīm sanctoꝝ ⁊ non minus toti' ecclie militātis: necnō principum: ac etiā oīm xpianoꝝ. Et lꝫ absq; alijs ꝟbis approbāda sit subscripta cōclusio psupposítis pro veris: que in facto exponūtur vna cū additionibus preclarissimoꝝ iurisconsultoꝝ: qui postea cū aliquibus additionibus eandē comprobarūt. Attamē ne videaꝛ alienū venerandum collegiū doctoꝝ iudicū Placētine ciuitatis ab adiutorio oneris toti' religionis xpiane in cuius gremio etiā ipsi aggregantꝛ: hec paucula ꝓ iuris corroboratione circa predicta annectere voluit breuitatis grā: qꝛ si oīa occurrentia exprimere voluisset certe non allegationes sed magnos codices composuisset: vltra ea que copiose ⁊ elegātissime dicta sunt: vt apparebit ex iuribus infra deducendis.

Premittendū igitur ꝓ clariori enudatione infra dicendoꝝ: ac totius materie: q̄ tūc demū blasphemia dr̄ ꝺm beatū Ambrosiū: cū vel deo attribuitur qꝺ ei non conuenit: vel cū ab eo remouetur qꝺ ei cōuenit: lꝫ hec negatio vel affirmatio nō diuersificet speciē. Beatus ꝟo Tho. addit in. ij. ij. q. xiij. arti. j. videlꝫ cū attribuitur creature qꝺ appropriatur deo. Et istud peccatum mortale repugnat charitati diuine de directo. Ea propter summe detestatur ꝺm leges ⁊ canones allegatos in ipso cōsilio ⁊ vltra preallegata iura qꝺ ab vtroq; iure corripiatur. habetur per glo. in.c. si quis per capillū. xxij. q. j.

Ex casu aūt ꝓposito apparet tā ex libris hebreoꝝ q̄ appellātur Talmuth: ⁊ maxer q̄ etiā ex alijs libris ⁊ eoꝝ orōnib' ⁊ gestis nō mō semel sed sepi' dñm nostrū Jesum xpm: virginē Mariā ac sanctos blasphemare: que blasphemie ⁊ maledictiones hic non repetuntur eo q̄ adeo detestabilia sunt: vt nō mereanꝛ pluries repeti: sed meli' est tacere q̄ loqui: vt ꝓbatur in. Reg. xxj.c. ⁊ Job.c. j. Ob hāc cām iudei qñ audiebāt blasphemiā in signū horroris ⁊ detestationis lacerabāt vestimēta sua vt fecit Cayphas. Mat. xxvj.c. Et aliqñ ne audirent blasphemare cōtinuerunt aures suas. Act. ix.c. Et in fili hr̄ ꝑ Bar. ⁊ doc. in sodomia in. l. cum vir nubit. C. de adul. Jō sani' est tacere q̄ loqui. Cū ergo dicāt multa enormia q̄ cōuertunꝛ cuꝫ diffinitione blasphemie et expsse appareat iō aliter noīari nō possunt nisi blasphematores. Et iō debent subijci penis. de qb' in. d. autēti. vt nō luxu. ꝯtra na. §. ⁊ qm̄. col. vj. ⁊ de iur. ca. in.c. in nōnullis. de iudeis. ⁊ supra deductis ꝑ dñm Melchionē cacis. Sed illi addēdum ad declarationē illoꝝ ꝟboꝝ cū digna aiaduersione cōpescanꝛ notādo illud ꝟbuꝫ aiaduersione quo text' ille vtitꝛ: qꝛ aiaduertere nihil aliud ē q̄ corp' aiatū tollere: vt notaꝛ in. l. imperiū. ff. de iuris. om. iudi. Ad idē est bona. ⁊ no. gl. i.c. sepe. xxviij. q. j. q̄ voluit iudeos aliqꝺ in opprobuū fidei xpiane molirētes de mādato epi vel principis ꝟberari vel aliter corporaliter mulctari: subijciēs spūali pena puniri nō posse: qꝛ nihil de his q̄ foris sunt ad nos attinet. Nā q̄ in ecclia nō est ab ecclia separari nō pōt. vt in.c. oīs xpianus. xj. q. iij. Circa aūt materiā tactas de intellectu glo. in. §. i summa. insti. de iniur. de pena arbitraria videaꝛ. d. Bartol. apo. i repe. l. si fugitiui. C. de seruis fugi. col. vij. ⁊ sequētibus. vbi solēnissime in casu ꝓposito idē cōcludit i sua lōga distinctiōe ꝓpter enormitatē criminis. Nec dicaꝛ: ecclesia penā sanguinis

nõ imponit. Ad respõdet q exemplo clerici de gradati tradi debet iudici seculari. c. cũ nõ ab hõie. de iudi. et ita in terminis firmat ꝯsulẽdo do. Pe. de ancho. ꝯsil. xv. incipien. In xp̄i noĩe Amẽ. Spũalis iudex in quo cõsilio p optima iura: et cõcludentes rõnes firmat iudeũ q in de decus fidei nr̃e piecerat certas immũdicias su per venerabilẽ figurã sctẽ crucis dũ letanie p ciuitatẽ Cesene decantarent debuisse capitali ter puniri: et talis delicti punitionẽ principalr ad iudicẽ secularẽ spectare: et data eius negligẽ tia ad ecclesiasticũ facit. c. cũ sit. c. licz ex suscepto et c. ex tenore. de foro cõpe. et dicti cõsilij elegan tissima fundamẽta nõ sunt hic trãscribẽda: qr videri possunt ab oĩbus: eandẽ etiã questionẽ terminat luculẽter idẽ Pe. de ancho. in repe. c. ea que. in. xi. char. in. viij. q. de reg. iu. et idez q̃ in dicto cõsilio relatis opi. cõcludit. Aliq̃ tñ ta lis blasphemie et iniq̃ssime imprecationis pu nitionẽ iudici ecclesiastico principaliter spectare affirmant: vt Inno. in. c. q̃ sup his. de voto. et aliq̃ distinguunt: vt Abbas ibi et tradit per ali quos scribẽtes in. c. de cõsti. videat Bal. in ꝯsi. cdxv. in. iij. volumine incipiẽte. In xp̄i nomine Amen. Iudeis tutela: et se remittit ad cõsiliuz Job. de ligno. subscriptuz p plures doctores: q̃ videnf cõcludere: q ab ordinario suppleri põt p Albri. in rubrica. C. de iure. circa fi. tã ecclesia stico q̃ seculari: et maxime attẽta atrocitate cri minis nõ põt denegari iudex secularis: vt per Job. an. in. c. fi. de penis. in. vi. in glo. in verbo ad minus. et est tex. in. c. si vos cõtra. et in. c. sunt q̃ dam. et in. c. de liguribus. xxiij. q. v. cum multis alijs. c. ibidem. in quibus iuribus habet de pe nis et c. et potissime: qr isti iudei q̃ taliter agunt cõtra fidem xp̄ianã faciũt: et in eius opprobriũ et dedecus: ista est cõis iniuria ecclesiasticorũ et seculariũ. l. itẽ apud labeonẽ. §. ꝯuictũ. ff. de in iu. et in hoc casu crimẽ iniuriarũ est publicum. Quia q̃ in religionẽ diuinaꝝ cõmittit: in oẽm infert iniuriã. C. de here. l. manicheos. et cum dñi nr̃i Jesu xp̄i sit terra et plenitudo eius or bis terrarũ et oẽs vniuersi. hec Bal. in ꝯallega to cõsilio. cdxv. in. iij. volumine. Cũ ergo dicte blasphemie: et maledictiones tendãt ad subuer sionẽ fidei xp̄iane: et maximuz dedecus summi creatoris: et eius virginis matris: ac olim sctõꝝ posset potius imputari principibus secularib⁹ et vltra allegata in primo faciunt no. in regula culpa caret. ff. de reg. iu. vbi glo. allegat cocor. faciũt. c. nõ inferẽda. c. ostẽdit. xxiij. q. iij. videa tur. oĩno Albri. in dicta rubrica. C. de iude. Qui assignat rõnẽ quare iudei non ita vexant a de

monibus sicut xp̄iani et multa alia pulchra di cit in tota hac materia. maxime circa expulsio nem: cũ causa cõcludẽs in affirmatiuã multis deductis hincinde et q rõne delicti sortiunt fo rum: nec debẽt esse melioris cõditionis q̃ chri stiani delinquentes. Sed qr hoc supra tactum est. iõ nõ reiterandũ. Addatur tñ Alexan. de ne uo in suo tract. cõtra iudeos. in scõo dubio pn cipali: ꝯpositis mediolani in. c. gaudemus. de diuor. in glo. iij. Inno. Abbas. et doc. in. c. Qõ super his. ꝯallegato. dum cõcludunt q princi pes seculares pñt expellere iudeos de regnis suis: et eos bonis oĩbus spoliare: si sunt infesti christianis: vel aliter delinquũt cõtra legez na ture: vel legẽ licitã. Ita Oldra. cõsi. lxxxvij. in cipiẽte. Querit an princeps. et idẽ solẽniter fir mauit do. Pe. de ancho. in repe. c. pctm̃. iu. viij. charta. in versi. Sed hic quero vtrũ principes sine pctõ. de reg. iu. in. vi. Sed nõ multũ curan dum ad presens p quẽ puniant dũmõ punian tur. Additur etiã ad illud dũ dicebat: q q̃libet causa etiã falso excusat a dolo. p. l. igit. ff. de li be. cau. cũ cõcor. de q̃bus in cõsi. Quia aduertẽ dũ q illa regula nõ ꝓcedit: vbi als ꝓbatur do lus. Ita di. Christofe. de incellis cõcanis noster Placeñ. in. l. s. §. per seruũ qui i fuga. ff. de acq̃. pos. Hinc dicimus q vna ꝑsumptio tollit aliã l. diuus. de in integ. resti. c. litteras. de presum. sed maior tollit minorem. glo. in. c. cum inter. Ruh. seniorem. de electis. in glo. eps. et sic ꝓbã do tale enorme delictum ꝓbatur dolus. vel ali ter soluit Iac. de bu. et quasi in idem recidit. in l. plagij. la. iij. C. ad leges fla. de pelag. Qr illud ꝓcedit qñ q̃s nõ errat in iure naturali: et sic in his que nõ sunt de genere ꝓhibitoꝝ: vt hic. et ita limitant illa iura: et cõcor. in. s. ꝯsilio allega to: de quo per Augu. Insti. vi bono. rap. in. §. s. Alex. suo cõsi. xcij. in primo. col. pe. Pau. de ca. cõsi. cxcij. incipiẽ. In causa mercatoꝝ. Hugo in rub. de arbi. Feli. in. c. cognoscentes. de consti. Barba. in consi. xxix. Bar. cipo ꝯo in consi. lxxi. col. fi. q̃ oẽs allegant cõcor. Sed ita vt. s. debẽt intelligi et limitari. Negari etiã nõ põt q̃n dicã tur iudei in dolo malo: qr ille q̃ facit id q̃ q̃s scit se nõ debere facere vel ecõtra semp dr dolo sus. l. dolus. ff. man. c. vt inquisitionis. §. fi. de here. in. vi. Modo sic iudei sciunt se nõ debere blasphemare. vt. s. Late etiã hr̃ Leuit. xxiiij. c. vbi dixit dñs. Educ blasphemuz extra castra et ponãt oẽs qui audierũt manus suas super ca put eius et lapidet eũ oĩs populus. vñ lex gene ralis tũc facta est ex ore dei q qui blasphema uerit nomen dei morte moriatur et c. Christum

etiam sciunt venisse p̄ redemptione pctōꝝ ꝑ ut eis p̄stitutus est.§. Johānes baptista. vt hr̄ Joh.j.c. Quo casu illud dr̄ sciri qd̄ fuit auditū glo.cōiter approbata i.l.si tutor.C.de peri.tu. Itē sciūt adimpletas ꝓphetias ⁊ totā legē et per alia xp̄i opera. Itē sciunt per vocē aplōꝝ: iuxta illud. In oēm terras exiuit sonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. vt in ps̄.xviij. ⁊ Panor.in rub.ex̄ de sum.tri.⁊ fi.ca. Item successiue per diuini noīs precones dignissimos: inter quos hic frater Bernardinus primus cōsultor: ⁊ alios qui vsq̄ in hodiernū diē palam per totū orbē inter xp̄ianos hoc predicāt ⁊ docent. Jō si nesciunt nolūt edoceri: ergo sunt in dolo: vt habet̄ p Bal.in.l.quecūq̄.C.de seruis fugi. ⁊ ꝑfecto si ignorarēt penitus tales nefandi generis blasphemias nō facerēt: nec scirent sed sunt in caliditate fallacia ⁊ machinatione: ⁊ si possent ad circūueniendū: fallēdū: decipiendum oēs christianos cōcurrent. Ideo clarissime sunt in dolo cōstituti.l.j.ff.de dolo ma. Refert pulchre Joh.an.in regula scienti.ex̄ de reg.iu.in.vj. Et ex diabolo sunt Joh.viij.c. Talis ergo dolus malus illos reos facit: ⁊ ignorantia crassa ⁊ supina ipsos nō excusat: ⁊ maxime vt.s.dictum est in delictis que arguunt dolum ex sui natura ⁊ ex verbi ꝓlatione blasphemie ꝓut dicitur de furto. ⁊ similibus. Ita Bal.in.l.aurelius.§.de seya.ff.de lib.leg.iij.l.nec exemplum.C.ad legē corne.de fal. Aug. in reperi. l.Si vagantia.C.de bo.vac.li.x. Bal.in.l.j.C. de cōfes.cum si. Ergo sunt in dolo malo ⁊ puniendi sunt delinquendo cōtra legem naturalem ⁊ cōtra testamentum vetus ⁊ subijciunt̄ penis legalibus. Ita dn̄s Franciscus de Are. in cōsi. clviij. ⁊ Albri. vtō. Preterea licz nō sit semper tutum dicere q̄ lata culpa equipareretur dolo in delictis in penis corporalibus: vt late habetur per dn̄m Bar.cipo in suo cōsi.xxx.col.j.⁊ seqn. ⁊ cōsi.xxxiij.⁊.xxxv.⁊.xliij.j.col. in cōsilijs sup criminalibus: tn̄ saltē tāta est eoꝝ culpa vt legitime possint relegari perpetuo ex delicto culposo minuendo penam. Et ideo non immerito princeps noster excellētissimus eisdē scelestissimis iudeis ad preces p̄fati venerandi patris fratris Bernardini solū exilium indixit. Facit ad p̄dicta di.C.de liguribus. ⁊ p̄ncipes spectāt purgare ꝓuinciā malis hoībus.l.cōgruit.ff.de offi.p̄si. Licz reuera sint dolosi. Preterea aduertendū q̄ extra delicta alia in fide nō est tolerabilis ignorantia. Probat̄ sic q: in facto nō ignorant vt iaz ꝓbatum est. In iure aūt nō admittitur excusatio vt in regula: Ignorantia, de reg.iu.in.vj. ⁊ in.l.pe. ⁊ fi.C.de iu. ⁊ fac.igno. ⁊ in.l.j. ⁊ in.l.regula.ff.eo.ti. ⁊ di. Joh.an.in regula presumitur.in.vj. q̄ ea que publice fiunt nō presumuntur ignorari ⁊ maxime in diuinis q: qui ea que dei sunt sapiūt a dn̄o sapiunt̄: ⁊ qui ea q̄ dei sunt nesciūt: a dn̄o nesciunt̄.c.qui ea.xxxviij.di. vbi allegat̄ snīa Pauli dicentis. Ignorans ignorabit̄: ⁊ qui stultus fuit in culpa: sapiens fit in pena: nec in hoc excusat̄ mulier minor: rusticus: miles: ⁊ similes ꝑsone: q: in dāno euitādo nūq̄ excusant̄: nisi vbi exp̄sse reperitur in iure ꝓuisuz. vt notat̄ in.d.l.fi. ⁊ pulchre p̄po. Mediol. nūc Cardinalis meritissim⁹ in.c.nō debet.col.fi.ex̄ de cōsang. ⁊ affi. vbi cōcor.di. Jason in.l.fi.pe.charta.de iu.emphi. Et hoc potissime p̄cedit: q: ipsi consentiunt pctīs parentū suoꝝ qui in passione xp̄i voluerūt sanguinē christi spargi sup eos ⁊ sup filios suos. Ideo agentes ⁊ cōsentiētes ⁊c. vt abūde in.j. cōsilio. Jō multo minus in delictis nō admittitur excusatio per predicta. Circa 2o priuilegiū allegatū per eos lz satis sit respōsuz in.j. tn̄ pōt addi q̄ nō est verisimile q̄ papa vel imperator seu alius princeps ꝯcesserit priuilegiū cōtra fidē ⁊ ad pctm̄: q: in generali cōcessione sicut in generali mādato nunq̄ venit delictuz. Idem in quacūq̄ dispositione. Ita Bar.per illum tex. ⁊ glo.in.l. Si ꝓcurator.ff.de cōdi. inde.referūt nouis.post glo.in.l.pupillus. ff. de acqui.pos. vbi cōcor. nec peccatū: q: esset cōtra ius diuinū nunq̄ repertū limitatū ⁊ sine causa. Sed in dubio semp videt̄ velle qd̄ leges volunt.§. Oēs.in aut̄.de iudi. ⁊ ibi cōcor. Immo cōcessa in opprobriū nō tenent̄ seruare nec excusant̄ a penis. Propterea de hoc est solennis tex.in cle.j.de testi. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. Itē priuilegium nunq̄ intelligitur cōcessum cōtra seipsum: videlz qd̄ debeat dietim cōtinuo maledici ex malignitate: vt voluit Joh.an.i dicta regula in generali. in.vj. ⁊ contra ti.C. Si quis impe male. fortius dicendum q̄ debuisset fieri expressa mentio ⁊ cum clausula nō obstante tali lege. vt late habetur in.l.fi.C.si cōtra ius vel vti.publi.p oēs doc. Fortius dicitur q̄ cuz omni clausula etiā expressa nō posset q̄sq̄ viuens cōcedere cōtra ius diuinū. Bar.in proe.ff. ⁊ in d.l.fi.C.si cōtra ius. ⁊ ibi cōcor.per Alex. ⁊ doc. p̄epo. Mediolani.in.c.fi.de spon.duo.per canon. maxime per Fili. amplissime in.c.que in ecclesiarum.de cōsti. Quia inferior nō potest tollere legem superioris ⁊c. ⁊ nō valent ipso iure vt in regula que contra ius fiunt.de reg.iu. in vj. Plus dicitur q̄ data sed non concessa vali

ditate: q̄ concessa ꝓpter publicam vtilitatem
reuocarent. Ita Barba. in cōsilio. xiij. incipien
te. Sapiēter scripsit Plato. col. ij. habetur per
prefatū prepo. Mediolani in preallegato. c.
non debet. de cōsang. ⁊ affini. in. §. nota. col. ij.
qui dicit q̄ receditur etiā a iure cōmuni qd̄ nō
ita defacili tollitur sicut priuilegiū: vt habet
in auten. de non alienan. §. qr ṽo. per Sali. et
docto. in auten. Sacramenta puberū. C. si ad-
uer. ven. glo. ⁊ doc. in. §. item sacramenta. in ti
tu. de pace. iur. fir. in vsi. feu. ⁊ alibi. sepe tn̄ di
cit q̄ receditur a iure cōmuni ꝓpter necessita
tem et euidentem vtilitatē: vt hic. Plus dicit
q̄ etiam si in vim contractus transiuisset vbi
als per principem non posset reuocari tanq̄
astrictū lege naturali: qr ex cōtractu videt late
per Alexan. qui allegat concor. in consilio. j. in
ij. volumine. in. ij. dubio. col. vj. per Bar. in. l. q̄
semel. ff. de decre. ad ordine fa. qui loquitur in
ciuita. habet in. l. digna vox. C. de leg. p Aug.
in consilio. cxxxiiij. Bar. in consilio. xxvj. in. ij.
volumine p Fili. in. c. j. de proba. in. c. cū olim.
col. iij. ex̄ de re iudi. Panor. in. c. suggestum. de
deci. Alexāder in cōsilio. cj. in. j. volumine. Que
omnia iura limitantur non procedere: immo
posse rumpi propter publicam vtilitatem etiā
per inferiorem. Ita per dn̄m Alexan. pulchre
in. d. consilio. cj. in. j. volumine. ⁊ cōsilio. ccxvij.
in. ij. volumine que publica vtilitas concurrit
in casu nostro. quia dicitur cōsistere in ecclesia
et rebus ecclesie: vt dicit glo. in. c. quid ergo.
xxiij. q. iiij. ⁊ q̄ non debeāt gaudere dictis pri-
uilegijs tanq̄ abusi sint: pulchre determinat
Albri. in dicta rubrica. C. de iudeis. sed in pre-
senti materia propitius dicatur de nullitate ꝓ
pter decisionem. d. cle. j. de testi. que expresse
decidit hanc materiam.

Circa vltimaȝ partem de vsuris addendus
esset tractatus dn̄i Alexā. de neuo: vincentini
contra iudeos qui illaȝ materiam expedit per
quinqȝ dubia: ⁊ ibidē subijciuntur impugna-
tiones dn̄i Ange. de castro: que laudabiliter a
dicto dn̄o Alexan. soluuntur: et corripiuntur.

Ex predictis firmiter tenendū censuit vene
randum collegium dn̄orum iudicū ⁊ doctoruȝ
ciuitatis Placentine: vt. s̄. conclusum est per
Reuerendum fratrem Bernardinum de busti.
Et in fidem premissorum prefati dn̄i doctores
mandarunt sigillo solito prefati collegij sigil-
lari et per priorem subscribi.

Ego Antonius de nicellis iuris vtriusqȝ
doctor et prior prefati collegij manu propria
me subscripsi.

Sabbato post primā dn̄icam in quadrage-
sima de fidei cōmendatione: signatione: et de-
uiatione. Sermo decimusquintus. p

Jc est filius meus

h dilect⁹ in quo mihi bn̄ cōplacui.
Mat. xvij. dicit Paulus ad Ro
ma. xiiij. Om̄e qd̄ nō est ex fide
pctm̄ est. Qd̄ exponēs Aug. ibi-
dem dicit. Oīs infideliū vita pctm̄ est. Ubi em̄
deest agnitio ṽitatis eterne falsa ṽtus est etiā
in optimis moribus. Que ṽba Aug. exponēs
sctūs Bonauē. in. ij. sentē. dist. xlj. in questioni
bus circa litterā ait. q̄ ideo Augu. dicit q̄ oīs
vita infideliū est pctm̄: qr p nullā actionē quā
agūt liberātur a culpa q̄diu permanet in in-
fidelitate: ⁊ iō est sensus. Oīs vita infidelium
est peccatū. i. nō sine pctō et absqȝ vllo merito
etiā si ea que agūt sint bona de se. j. q. j. c. nō sa
nat. xxviij. q. j. in pn̄. de resti. spo. c. lras. Ideo
dicit Gregorius. ix. ex̄ de summa trini. ⁊ fide
catho. §. iij. Una est oīm fideliū vniuersalis ec-
clesia extra quā nullus oīno saluat. ⁊. xxiiij. q. j.
c. q̄cunqȝ. dr̄. Quicūqȝ ab vnitate fidei: ⁊ socie-
tate Petri ⁊ Pauli se separauerint: tales nec a
vinculis pctōꝝ absolui: nec ianuaȝ regni cele-
stis ingredi poterūt. Et eadē cā. ⁊. q. c. vbi sana
dr̄. Ubi sana fides nō est nō pōt esse iusticia. ⁊
Aug. sup eplam Pauli ad Gal. inq̄t. Nullum
implet mandatū nullūqȝ bonū opus facit qui
fidē nō habet. Itē Grego. in moral. inq̄t. Et po
nitur. xxiiij. q. j. c. qr ex sola. Nisi q̄s fidei solidi
tatē tenuerit diuinā presentiā nunq̄ agnoscet
Et iterū ait Greg. vbi. s̄. Sicut rami sine virtu
te radicis oēs arescūt: ita quelibet opa licȝ bo-
na videant nulla sūt: si a fidei soliditate disiū-
gātur. Un̄ falsa fuit virtus abstinentie in Eu-
ripide pho: qui vt philosophie intēderet absti
nuit a carnibus ⁊ ab oīb⁹ coctis: vt dr̄ in li. de
moribus phoꝝ. Sed ṽa fuit virtus abstinētie
in Daniele ⁊ socijs eius renuētibus comedere
de cibis regis nabuchodonosor: ⁊ poti⁹ crudis
leguminibus se pascētibus. Dan̄. j. Un̄ oībus
philosophis ⁊ magis sapiētiores facti sunt: vt
ibidē dr̄. Scd̄o falsa fuit ṽt⁹ castitatis in Tul-
lio q̄ sororē Pyrcij principis renūciauit vxo-
rem accipere dicēs se nō posse vxori ⁊ phie pa-
riter operā dare: vt dr̄ in dicto libro de vita et
moribus phoꝝ. Sed vera ṽtus castitatis fuit
in Johanne euangelista qui virgo vocatus a
dn̄o ex nuptijs. Joh. ij. Uirgo in euū permāsit
⁊ veram philosophiā obtinuit dum supra pe-
ctus dn̄i recubuit ⁊ secreta celestia penetrauit.

Tertio falsa fuit ꝟtus cõtẽplatiõis Tales mi⸗
lesij qui oculos ita fixos habebat ad sidera: ꝙ
vbi poneret pedes obliuiscebat᷑: vt in codẽ li⸗
bro habet᷑. Sed ꝟa virtꝰ cõtẽplationis fuit in
Dauid: qui ait ps̃. cxxij. Ad te leuaui oculos
meos: qui habitas in celis. Et iterũ ps̃. xxiiij.
Oculi mei semꝑ ad dñm: qm̃ ipse euellet de la
queo pedes meos. Quarto falsa fuit ꝟtus pa⸗
tiẽtie in Socrate: qui clamorẽ Xãtipis vxoris
sue iniuriasq̀ ⁊ improperia atq̀ cõuitia ⁊ con
tumelias sustinuit: ⁊ aque suꝑ caput effusionẽ
ꝓpter exercitium patientie tolerauit. vt dicit
Agelius lib. ij. ⁊ Laertius. Sed vera virtꝰ pa
tiẽtie fuit in Job: qui post oĩa mala ⁊ aduersa
tolerata patiẽtius ceteris sustinuit verba vxo
ris dicẽtis. Benedic deo ⁊ morere: cui respõdit
Job dicẽs. Quasi vna de stultis mulieribꝰ lo⸗
cuta es. In oĩbus his nõ peccauit Job labijs
suis. Job. j. c. Quinto falsa fuit virtꝰ pauperta
tis in Pictagora ⁊ discipulis eiꝰ: q̇ iussu magi
stri sui viuebãt in cõi ⁊ nõ habebãt ꝓprium et
inuicẽ se amabãt. Sed ꝟa virtꝰ paupꝫtatis fuit
in xp̃o q̇ ait. Vulpes foueã habẽt: ⁊ volucres ce
li nidos: filiꝰ aũt hoĩs nõ hꝫ vbi caput suũ re⸗
clinet. Mat. viij. Et in discipulis eiꝰ q̇ dixerũt.
Ecce nos reliquimus oĩa et secuti sumus te.
Mat. xix. Sexto falsa fuit virtus sapientie in
Platone: qui per mundũ peregrinabat᷑ amore
philosophie: ꝓ qua capi ⁊ venũdari a piratis
passus est: vt dicit Hiero. in ep̃la ad Paulinũ.
Sed ꝟa virtꝰ sapiẽtie fuit in Paulo: q̇ amore
xp̃i Jesu ꝑ oẽs ecclesias circũibat cũ maximis
periculis etiã latronũ. ij. ad Corꝫ. xj. Septimo
falsa fuit ꝟtus pietatis qua Pictacus interfe
ctorẽ ꝓprij filij absoluit a morte dicens: ꝙ in⸗
dulgẽtia est potior siue fortior vindicta vt di⸗
cit Laertius. Sed ꝟa virtus pietatis fuit in
Joseph qui ꝓprios fratres suiꝑsius vendito⸗
res nõ solũ absoluit et ditauit: sed etiã cũ fletu
consolatus est dicẽs. Nolite timere pro salute
enim vestra misit me dñs ante vos. Gene. xlv.
Octauo falsa fuit ꝟtus cõstãtie siue iusticie in
Torquato qui amore reipublice ꝓpriũ filiũ vi
ctorẽ interfecit eo ꝙ satius iudicauit patrẽ for
ti filio ꝙ̃ patriã militari disciplina carere: vt
dicit Valeriꝰ lib. ij. Silr̃ falsa fuit virtꝰ cõstan
tie et iusticie in Bruto q̇ cõperiens duos suos
filios in cõspiratione cõtra libertatẽ reipubli
ce in cõspectu suo ad palũ ligatos virgis man
dauit cedi ⁊ postmodũ decollari cuius suppli
cij filiorꝫ ipse pater erat spectator nullius dolo
ris iudiciũ siue signũ ostẽdens: vt dicit Vale⸗
rius lib. v. ⁊ Titus liuius. ij. de origine vrbis:
⁊ Vergiliꝰ. vj. Eneid. ⁊ Aug. v. de ciui. dei. c.
xviij. Sed ꝟa virtus cõstãtie fuit in Abraã qñ
ad mãdatũ dei filiũ suũ dilectissimũ Isaac ꝓ⸗
prijs manibꝰ occidere voluit: ⁊ ipse Isaac eius
filius silr̃ cõstantissimus fuit qñ tali morti se
exposuit. Gen. ij. Mater q̃ꝫ septẽ filiorꝫ Ma⸗
chabeorũ cõstãtissima fuit: q̇ hortabat᷑ eos ad
moriẽdũ ꝓ obseruatione legis. ij. Machabeo⸗
rũ. vij. Nono falsa fuit ꝟtus religionis Hora⸗
tij q̇ ꝓpter bonũ reipublice sororẽ suã occidit:
que mortuo viro suo inimico romanorꝫ fleuit.
vt dicit Titus liuiꝰ li. j. Sed ꝟa ꝟtus religiõis
fuit in Jepte q̇ ex voto ꝓpter habitã victoriã
de inimicis populi dei ꝓpriã filiã i holocaustũ
deo obtulit Judicũ. xj. nõ ꝙ eã corꝑaliter occi⸗
derit vt dicũt q̇dam doct᷑. sed qr eiꝰ ꝟginitatẽ
deo cõsecrauit: ⁊ ipsam filiã suã perpetuis dei
obsequijs deputauit: vt tenẽt doctores hebrei
⁊ Nicolaꝰ de lyra suꝑ predicto. c. Sola igitur
illa est ꝟa virtꝰ q̇ catholica fide decorat᷑. Et iõ
Rich. poeta in li. de nuptijs. c. xxxvij. inq̇t. Vir
tutes alias frustra conaris habere. Si virtꝰ fi
dei defecit ipsa tibi. Iõ Marci vlti. c. saluator
ait. Qui nõ crediderit cõdemnabit᷑. Ecõtra ꝟo
de fide dr̃ ꝙ est vita hoĩs. vñ Abachuc. ij. dr̃.
Justus ex fide viuit. Et idẽ habet᷑ ad Heb. x. ⁊
xxiiij. q. j. c. vbi sana. de sacra vnctione. c. vnico.
§. qr ꝟo. Itẽ ex fide charitas ꝓcedit. j. ad Corꝫ.
xiij. ad Gala. v. ad Timo. j. ⁊ Jacobi. j. Ideo di
cit dñs. Qui credit in me habet vitã eternam.
Johan. vj. trãssumptiue de peni. dis. ij. c. chari
tas. Fides etiam est illa que nos filios dei cõ⸗
stituit. iuxta illud Johã. j. Dedit potestatem fi
lios dei fieri his qui credunt in noĩe eius. Et
ideo cuilibet fidei dixit deus verba preposita.
Hic est filius ⁊c. Super quibus ꝟbis tres tan
tũmodo cõsiderationes faciemus. Prima dice
tur cõmendationis. Scd̃a signationis. Tertia
⁊ vltima appellabitur deuiationis.

Pars prima huius sermonis de cõmẽdatio
ne fidei catholice.

e
X tribus precipue fides catholica
cõmendatur. Primũ dr̃ nobilitatio
nis. Scd̃m superationis. Tertium
⁊ vltimum appellatur excessionis.
In tribus autem nobilitat fide hominẽ. Pri⸗
mo in cognitione. Sciẽtia em̃ fidei excedit in
dignitatẽ omnẽ aliã scientiam. Unde super il⸗
la verba Prouerb. vlti. Multe filie cõgrega⸗
uerunt diuitias: tu ꝟo supgressa es vniuersas.
Dicit glosa. Oẽs sciẽtie sunt quasi diuitie que
dam: sciẽtia ꝟo fidei oẽs diuitias scientiarum
supergreditur. Ideo dicit Richar. in proemio

primi sen.q.v.i corpe questiõis ꝙ fides est nobilior oib9 sciẽtijs practicis. Et hec veritas pbari põt ex fundamẽto Arist.ꝛ Cõmentato. in i. de aĩa.ꝛ.viij.Topi. vbi d:: ꝙ illa sciẽtia vel disciplina est melior que versat circa nobili9 subiectũ. Sed si querant subiecta oim sciẽtiarum nullũ inuenief nobilius subiecto fidei. Subiectũ em grãmatice est oro congrua et perfecta. Subiectũ rhetorice est oro ornata. Subiectuz logice est syl ogismus siue argumentatio fm alios. Subiectũ libri physicoꝝ est corp9 mobile. Subiectũ libri de celo ꝛ mũdo est corp9 mobile ad locũ. Subiectũ libri de gñatione ꝛ corruptione est corp9 mobile ad formã. Subiectũ libri metheoroꝝ est corp9 mixtũ ꝛ impfectũ velut ros: pruina: grãdo: ꝛ hmõi. Subiectũ libri mineraliũ est corp9 minerale.i.corpus mixtũ ꝛ perfectũ sed inanimatũ: vt plũbum: aurum: et hmõi. Subiectuz libri de aĩa est corp9 aĩatum vel aĩa. Subiectũ libri de vegetabilib9 ꝛ plantis est corp9 vegetabile. Subiectuz geometrie est linea vel quãtitas cõtinua. Subiectũ perspectiue ẽ linea visualis. Subiectũ arithmetice est numer9 siue quãtitas numeralis. Subiectum astrologie est corp9 celeste. Subiectũ totius metaphysice est ens inquãtũ ens. En vero o fides sancta: o fides catholica: o fides orthodoxa: dic queso qͦd est subiectũ tuũ: ꝛ a quo pgrederis ꝛ i aĩas rõnales descẽdis. Et certe pro te clamãs rñdeo. De9 eternus: deus gloriosus: deus oipotẽs est subiectũ tuũ. ꝛ cõsequẽter es nobilior oib9 sciẽtijs. Et hoc est qͦd dicit Aug. i. de trini.c.ij. Fides est virtus quedaz ab vna substãtia dei simplr pcedẽs. Et iͦ dicit idem Aug. in lib. de fide ad Petruz. Nihil est certi9 homini sua fide. Et consequẽter dicũt doct. ꝙ sciẽtia fidei est excelsior oibus alijs scientijs et certior. Et hoc pbat sanctus Bona.in.iij.dist. xxiij.arti.i.q.iiij.ꝛ Tho.ij.ij.q.iiij.ar.viij.ꝛ Alexan. de ales.in.i.parte summe. q.i.art.ij. et in iij.parte in tractatu de fide.q. An fides sit certior sciẽtia. Et hoc põt pbari sic. Qͦd cognoscitur lumine prime veritatis increate certius cognoscitur ꝙ illud qͦd cognoscit lumine veritatis create. Sed qͦd cognoscitur fide noscit lumine veritatis prime. Nã fides infundit a deo vt habet Sap.iij. ergo sciẽtia ꝛ cognitio fidei est certior oibus alijs cognitionibus. Sciẽtie em naturales causant in nobis p magis nota fm naturaz: vt inqt phs.vij.Meta.iij.de aĩa i.Phys.ꝛ in libro de sensu et sensato. Sciẽtia autẽ fidei causat a deo: vt.s. Cũ ergo nobilior cã nobiliorẽ pducat effectum: vt habetur.i.de aĩa.ꝛ in libro de causis: ergo ꝛc. Et hoc est qͦd inqt Cõmentator super.xj.Meta. Sciẽtia nostra causata est a rebus: sed sciẽtia dei causat res: preterea certi9 est qͦd scitur testimonio spiritussancti ꝙ qͦd scit testimonio creature: sed qͦd scitur per fidẽ scitur testimonio spiritussancti. Ad Rom.viij. Ipse spussanctus testimonium reddit spũi nro ꝛc. Et.i.ad Thes.ij. dicit apls Paul9. Cũ accepistis a nobis verbũ accepistis illud nõ vt vbũ hoim: sed sicut vbũ dei. Ergo licz ea q scimus p fidẽ: non sciam9 per demonstrationẽ naturalẽ: tñ cognitione supnaturali certi9 scimus ꝙ alia: qr a certiori doctore. Cognitio em nra de fide quã habem9 vel p inspirationẽ vel per lectionẽ sacre scripture sine dubio pcedit a deo cũ scriptũ sit de his q fecerũt sacrã scripturã.ij.Petri.i. Spũsancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. O scientia fidei quãtũ es nobilis cũ magistruz habeas deũ. O sancta fides quãtũ scientificũ facis fidelẽ: cum sis excellẽtior oibus sciẽtijs. Et iͦ qlibet verus fidelis licz ignorãs et idiota quoad mũdanas sciẽtias: a deo reputat doctior oibus doctoribus ꝛ astrologis nõ habẽtibus verã fidẽ. Nõ em attẽdit de9 nobilitatẽ sanguinis sed virtutũ. vñ Ouidius in libro de vetula inquit. Nobilitas hois mens et deitatis et imago. Nobilitas hois virtutũ clara propago. Qua ex re inquit sanctus Bona. in.iij.dist.xxiij. ar.i.q.iiij. Melius est vel modicum quid de deo scire ꝙ oim celestiũ simul et terrestriũ noticiã habere. Ideo metrice dicitur. Qui christũ bene scit satis est si plurima nescit. R

s Ecũda nobilitatio fidei d: meritationis. Quãtũ em sit meritũ illius q sinceriter credit: ꝛ habet verã fidem: ponit Aug. in li. de verbis dñi di. Nulla maior virt9 fide: nulla maior scientia: nulli maiores thesauri: nulla maior excellẽtia ꝛ dignitas in presenti vita inueniri põt. hec ille. et Bernardus in sententijs suis idẽ confirmat dicens. Nulla maior nobilitas est in mundo ꝙ nobilitas fidei xpiane: que aĩam sic nobilem facit ꝛ sublimat: vt etiã digna sit sedere a dextris virtutis dei. ꝛ Salomõ Sap.vij.inquit. Optaui ꝛ datus est mihi sensus: scilz fidei: ꝛ inuocaui ꝛ venit in me spũs sapiẽtie: ꝛ preposui illã regnis ꝛ sedib9: ꝛ diuitias nihil esse dixi in cõparatione illi9: nec cõparaui illi lapidẽ preciosuz: qm omne aurũ in cõparatione illius arena est exigua: ꝛ tanꝙ lutũ extimabit argentũ in cõspectu illius: ꝛ infra. Infinitus est em thesaurus hoibus: quo qui vsi sunt participes facti sunt

amicitie dei. O igitur fides nobilissima. O fi-
des dignissima. O fides excellētissima quātus
nos dignificas. Certe est nobilior quoad deus
⁊ celestē curiā pauperculꝰ fidelis q̄ oēs reges
⁊ imperatores mundi nō habētes verā fidem.
Considera o xp̄iane fidelis si tam excelsa ꝟtus
est fides: quātū meriti acq̄ris si eā vsq ad mor
tem sinceriter tenes: certe dignissimā coronā
tuo in capite ponet deus in alia, vita propter
virtutē fidei. Jō ipse saluator noster Apoca. ij.
inquit. Esto fidelis vsq ad mortem ⁊ dabo ti-
bi coronam vite. S

Ertia fidei nobilitatio dr̄ filiationis.
t Cuiꝰ fundamētū ponit autor in li. de
causis dicens. Quāto aliq̄d est propin
quius ⁊ similiꝰ prime cause: tāto est meliꝰ ⁊ no
biliꝰ. Quo p̄supposito certū est: q quasi nulla
est maior silitudo ⁊ cōiūctio cū aliqua re: q̄ fi-
liatio ad paternitatē: dicēte pho. viij. Ethico.
Magna est silitudo ⁊ generatio ad gentiū. vn̄
in. l. fi. C. de impu. ⁊ ali. sub. dr̄: q pater ⁊ filiꝰ cē
senf esse quasi eadē p̄sona. ⁊ insti. de inuti. sti-
pu. §. ei q. dr̄: vox patris: vox filij. Sed manife-
stū est q fides sctissima facit hoīem filiū dei:
vt habef ad Gal. iij. c. vbi dr̄. Oēs enim filij dei
estis per fidē iesu xp̄i. ⁊. j. Joh. v. dr̄. Ois q̄ cre
dit q̄m xp̄s est filius dei: ex deo natus est. Er-
go nihil pene nos deo magis facit siles q̄ fi-
des: ⁊ cōsequēter nobiliores. O xp̄iani deuoti:
audite quā vobis fides cōferat dignitatē. Ait
em̄ Aug. sup Joh. j. c. Qui serui dei esse digni
nō sumus: in filios p fidē nos adoptauit. Nō
solū aūt filij dei sunt fideles: vt etiam habef. j.
Johā. iij. ⁊ ad Rom. viij. ad Gal. iiij. sed etiam
dij nūcupantur. Jō vobis oībus habentibus
verā fidē dicit Dauid in ps̄. lxxxj. Ego dixi dij
estis: ⁊ filij excelsi omnes. Z

Ecundū ex quo cōmendaf fides dr̄ su
s perationis. Pro cuiꝰ declaratione sciē
dum q vera est illa snīa Job. vij. c. vbi
dr̄. Militia est vita hoīs sup terrā. ⁊ Hiero. ad
Eustochiū. Stadiū ⁊ pugna est hec vita mor-
talibus. Vn̄ Aug. in quodā sermone inquit.
Premonitos vos esse volo: neminē sup terram
sine tētatione varia victurū ⁊ cui forte tollitur
aliqua alia vsq ad mortē securus expectet. hec
ille. Propter qd̄ Eccī. ij. dr̄. Fili accedēs ad ser-
uitutē dei sta in iusticia ⁊ timore: ⁊ p̄para ani-
mā tuā ad tētationē. s. mūdi: carnis: ⁊ diaboli.
Si ergo queras qd̄ est scutū: ⁊ que armatura
sit potēs ad defendendū nos ab his impugna
tionibus. Clamans r̄ndeo. Fides fides fides.
Q. em̄ fides vincat impugnationes ⁊ tētatio-
nes mūdi: patet. j. Joh. v. vbi dr̄. Oīe qd̄ natū
est ex deo. s. p fidē: vincit mūdū: ⁊ hec est victo-
ria q̄ vincit mūdū fides nr̄a. De victoria demo
nū habef ad Ephe. vj. vbi inq̄t Apl's. In oībꝰ
sumētes scutū fidei: in quo possitis omnia tela
inimici ignea extinguere: vbi glo. ait. Nulla est
tā valida hostis tētatio que nō fidei fortitudi
ne velociter succūbat. Et. j. Petri. v. post enar-
ratā diaboli rabiē dr̄. Cui resistite fortes in fi-
de. De victoria aūt carnis habef Esa. j. vbi dr̄.
Erit fides cinctoriū renū eius. vbi glo. inquit.
Ois lumbor̄ cōcupiscētia deuincit dū scutū fi-
dei in aīa iugiter possidef. Alia q̄ glo. super il
lud Hiere. v. Circuite vias hierusalē ⁊c. inquit
Fidelis deꝰ nullū habentē fidem in tētatione
deserit. Anselmꝰ insup in li. de similitudinibꝰ.
ait. Hoc priuilegio christiana fides gaudet q
quor̄ūcunq inimicor̄ tētationē p̄teruit ⁊ de
uincit. Habeat igif vnusquisq in molestijs tē
tationū fidē xp̄i: ⁊ leuiter vincet omnē potesta
tē inimici. hec ille. O fides fortissima tu es illa
lācea validissima: que oēs tētationes et prelia
inimicor̄ nostror̄ū cōcutis ⁊ impugnas. Et iō
Bernardus in quodā sermone ait. Mundus
caro: demonia: diuersa mouēt prelia: quos tūc
oēs faciliter deuincimus: si scutū fidei in mani
bus cordis nostri tenemus. U

Ertiū qd̄ cōmēdat fidē dr̄ excessiōis.
t Oēs em̄ nature naturate potētias ex
cedit virtus fidei. Per virtutem enim
nature non pōt quis ambulare sup aquas: qd̄
tn̄ facere pōt p virtutē fidei. Vn̄ Petrus hn̄s
fidē ambulauit sup aquas maris. Cū aūt inci
peret aliquātulū titubare in fide cepit mergi:
⁊ iō ei dixit dn̄s Mat. xiiij. Modice fidei qua
re dubitasti. Beatꝰ q̄ Joh. de capistrano ordi-
nis nostri: cū necesse haberet trāsire padum p
quibusdam rebus p̄cernētibus honorē dei: et
portinarij cū nollent nauigio transfretare: for
te q̄ volebāt ab eo pecuniā habere quā paup
culꝰ nō habebat: posuit ⁊ extēdit mātellū suū
sup aquas ipsiꝰ padi: q̄ est fluuiꝰ p̄fundissimꝰ.
q̄ alia flumina Italie q̄plurima in eum deri
uantur. ⁊ ideo appellaf rex fluminū: ⁊ alio no
mine appellatur Eridanꝰ. iuxta illud Vergilij
Fluuior̄ rex Eridanus extenso autē mantello
interrogauit sociū si habebat fidē q deꝰ posset
eos facere trāsire fluuiū illū sup illo mantello
Quo r̄ndēte q sic. Ipse intrauit fluuiū ponēs
se sup ipso mātello simul cū socio: ⁊ tanq̄ eēt
sub vna optima naui trāsiuit ip̄m fluuiū: hoc
etiā anno. s. M cccc xciij. de mēse Aprilis. Vnꝰ
frater noster vltra montanus laicus existens

Rome. ⁊ nō habēs sociū cū quo posset reuerti
ad partes suas: faciebat se associari de loco ad
locū a fratribus ordinis nr̄i. Cū aūt esset vltra
padū in loco nr̄o apud viquerias guardianus
illius loci eū associauit duobus fratribus: q̄ ha
bebāt trāsire vltra ipm̄ flumē vt irēt papiā: ip
si vo fratres habebāt bulletā trāseūdi: qr ꝓpter
suspitionē pestis portinarij habēt p̄ceptū sub
pena furce ne trāsfretēt aliquē veniētē de loco
suspecto q̄ nō habeat ipsam bulletam. Deo au
tem ꝑmittēte ille frater vltramōtanus qui ne-
sciebat ꝙ oporteret habere dictā bulletā perre
rit cū ipsis fratribus sine illa: vn̄ portinarij cuꝫ
recepissent in portu illos duos socios eius qui
habebāt bulletā interrogauerunt eū vbi habe
ret bulletā suā. Ipse aūt frater qı erat laic⁹ ne-
sciebat bn̄ loq̄ latine: nec etiā vulgariter in lin-
gua nr̄a. Sed humilr̄ signis ⁊ v̄bis q̄bus pote
rat rogabat amore virginis vt eū trāsire ꝑmit
terēt. Illi v̄o cōsentire noluerūt. vn̄ ipsum solō
in ripa dimiserūt. Tūc cogitans iste pauꝑculus
ꝙ oīno oportebat eū transire: si volebat ire ad
partes suas: extraxit tunicā quaꝫ habebat sub
habitu. Et quia habebat peram in qua defere
bat duos panes cum vno vasculovini vt pos-
set per viam prādere: ligauit dictam peram ad
collum: deinde misit tunicam super aquaꝫ pa-
di: ⁊ postmodum saliȷt super ipsam tunicam.
Sed deo sic disponente fundum petijt ipsi⁹ flu
minis: deinde suꝑ aquas venit: ⁊ medius suꝑ
aquas stās ac medius sub aq̄: ꝑgebat ab alia
ꝑte fluminis: ⁊ qr illa pera quā habebat ad col
lū ipediebat ipm̄ dissoluit eā: ⁊ posuit suꝑ hu-
meros: ⁊ ꝑgebat recto tramite versus portū ni
hil descēdēdo q̄uis velocissime ⁊ cuꝫ maximo
ipetu curreret p̄dictus fluuius q̄ est ibi valde
latus. Uidēs aūt tunicā suaꝫ deorsum ferri ab
impetu aquarū cucurrit post eā ⁊ ipsam ꝓp̄hē
dit ⁊ secū detulit ⁊ rediȷt ꝑgēs ꝯ aquas ad iter
qd̄ seꝑat hn̄s manus iūctas ad deum cū corde
eleuatas: ⁊ sic trāsijt ipm̄ fluuiū citius q̄ porti
narij cū naui: q̄uis aū ipm̄ incepissent trāsfre
tare: ⁊ ipse morā traxisset in extrahēdo tunicaꝫ
⁊ se aptādo. Itē in eūdo post tunicam suā. Qd̄
miraculū multi viderūt q̄ erāt in naui. Et ipsa
frater a papia venit ad istū locum scti Angeli
apud Mediolanū: associatus a duobus fratri
bus ꝓuincie Ianue: ⁊ ab isto loco fuit associa-
tus ab alijs duobus fratribus versus partes
suas. Multa alia stupenda: super totius natu
re facultatem facta sunt per virtuteꝫ fidei de
quibus solum aliqua referam causa breuita-
tis, peto ergo a te o natura: an cum omnipo-
tentia tua: et omnibus influentijs celestibus
possis ceco visum restituere. Et certe clamat
Aris. de quo inq̄t Cōmētator sup tertio de aīa.
Creditur ꝙ iste homo fuit regula ī natura quā
natura inuenit ad demōstrandū vltimā perfe-
ctionē in sciētia totius nature. hec ille. Dicit
ergo ipse Arist. cognitor v̄tutis nature in post
predicamētis. A priuatione ad habitū: impossi
bilis est regressus per naturā. Sed o fides san
ctissima: nunquid tu potes cecis lumē presta-
re. Certe sic. et dimissis alijs quasi innumera-
bilibus exēplis: ponā illū qd̄ habetur in legē-
da sancti Dionysij philosophi atheniēsis ario
pagite: sc3 ꝙ cuꝫ Paulus athenis disputaret
cum Dionysio tunc in illa ciuitate doctore et
magistro excellētiore: et eū conaretur ad fidem
christi conuertere. Semel disputātibus illis
accidit ꝙ quidā cecus a natiuitate quē Dio-
nysius cognoscebat inde trāsitū fecit: tūc Dio-
nysius dixit Paulo. Si mediāte fide tua huic
ceco lumen confestim restituis: ad fidē tuā me
conuertā. Cui Paulus subridens ait. O Diony
si hoc facere minimū est fidei christiane. Sed
tamen quia hoc petisti: volo tibi fidei nostre
virtutē demonstrare. Ueruꝫ quia si ego verba
aliqua dicerē ad restituendū lumen huic ceco:
forte alicui supstitioni imputares. Dic tu hec
verba. O cece: precipio tibi in v̄tute fidei chri-
sti vt visum recipias. Que v̄ba statim vt Dio-
nysius dixit: ille cecus illuminatus est. Et ipse
sanctus Diony. ad fidem christi conuersus do-
ctor christianorū est effectus. X

a Tercio peto a te o natura potētissima
an possis facere cessare solē et lunā a
suo motu: ita ꝙ generata nō corrūpā
tur ⁊ destruātur. Et clarū est ꝙ nō. Nā inquit
Philosophus scd̄o de gn̄atione. Mot⁹ solis ē
causa gn̄ationis ⁊ corruptionis oīm rerū. Et in
viij. physico. Motus est vita q̄dā oībus natu-
ra subsistētib⁹: quo remoto nulla natura subsi
stit. Ex p̄dictis ergo p3 ꝙ natura nō pōt facere
cessare motū celi quin oīa generata destruant
et pereant. Sed o fides potētissima: nunquid
tu hoc efficere potes. Et claruꝫ est ꝙ sic. Nam
Iosue. x. legit̄: ꝙ in v̄tute fidei Iosue precepit
soli ⁊ lune vt se firmarēt nō currerēt vel moue
rētur donec ipse victoriā de hostibus obtine-
ret dicēs. Sol cōtra Gabaon ne mouearis: et
luna cōtra Hailon. stetitq̄ sol in medio celi et
nō est motus ꝑ spacium vnius diei. ⁊ similiter
luna. Et tamē cessante motu p̄dicto virtute fi-
dei: non cessauit generatio rerū: nec aliquam
res create passe sunt molestiam. y

t Ertio peto a te o natura potētissima: an facere possis ꝙ ignis in corporibus inferioribus sibi iūctis nō immittat calorē? Et clarū est ꝙ nō: dicēte pho. j. Meta. ꝙ vnūquodqꝫ naturaliū entiū semꝑ vtitur natura sibi ꝓpria. ⁊ .vij. Phys. idē ait. Agēs naturale agit necessario: vt ignis semꝑ calefacit. Et .iiij. Eth. dicit. Qualis quisqꝫ est: talia operatur. Ex quibus patet ꝙ natura facere nō pōt quin ignis calefaciat illa que in eo ponuntur. Sed o fides sanctissima: nūquid tu hoc efficere vales: ⁊ certū est ꝙ sic. Legitur enim Dan. iij. ꝙ cum Ananias: Azarias: ⁊ Misael nollent adorare statuam quam fecerat Nabuchodonosor: ipse rex fecit eos proijci in fornacem ardentissimam: qui fidē habentes in deo: ignem fornacis ingressi nō senserunt calorem: nec in aliquo lesi sunt: sed in fornace tanquam in rosario manētes deū laudabāt. Z

q Uarto peto a te o natura. Nunquid vales facere vt mōtes ꝑ se: a seipsis moueantur: ⁊ ad alia loca cōtra naturā trāsferantur? Et clarū est ꝙ nō. Nā nihil agit ꝯ naturā suā. j. Phys. Natura aūt mōtium est grauis: ⁊ grauia semꝑ tēdūt deorsum: vt inquit Aristo. in iiij. de ce. ⁊ mū. ⁊ iō nō possunt eleuari ⁊ trāsire de loco ad locū ꝑ potētiā naturalem. Sed o fides potētissima: nūquid tu hoc facere potes. Et clarū est ꝙ sic. Nā Mat. xvij. dicit dn̄s. Si habueritis tātā fidē sicut granū sinapis: ⁊ dixeritis huic mōti: trāsi hinc trāsibit: ⁊ nihil impossibile erit vobis. ⁊ Mar. ix. etiā dixit. Si potes credere oīa possibilia sunt credēti. Que verba ꝓbantur exēplo Alex. magni: qui cum venisset ad mōtes caspios: ⁊ petissent filij captiuitatis decē tribuū: licētiā ⁊ adiutoriū ab eo exeūdi inde cognita cā inclusionis eorum. s. ꝙ quia adorauerant vitulos aureos quos fecerat Hieroboā rex isrl' ⁊ recesserāt a deo deus eos ibi icluserat? Alexāder respōdit ꝙ artius eos includeret. Cunqꝫ oēs includere vellet: vidēs difficultatem maximam ⁊ humanā potētiā nō sufficere orauit cum magna fide deū israel: vt opus illud cōpleret. ⁊ ecce statim accesserūt ad se inuicē ꝓrupta mōtium: ⁊ factus est locus immeabilis. Et hoc miraculū hr̄ in gestis Alexādri. ⁊ idē testatur Josephus di. Quid facturus est deus ꝓ fidelibus suis: si tantū fecit ꝓ infideli charitatē nō habēte. Aliud exēplū habetur. s. ꝙ dum infideles quasdam vrbes xp̄ianorum sibi subiecissent: quarū vna dr̄ Baldac: ⁊ alia thaurisiū ⁊ sunt inter armeniā ⁊ persidā site: permittebant tn̄ eos xp̄iano more viuere dūmō soluerent tributū. Quadam aūt die rector illius regionis: volēs extinguere christianos: vocauit epōs christianorum dicens. Christus vester dixit in euāgelio Mar. xj. ꝙ si habueritis fidē dicetis mōti ꝙ ꝓijciat se in mare ⁊ obediet vobis. Nūc ergo aut hunc mōtem faciatis ꝓijcere se in mare: aut oēs vos interfici faciā. Quibus dictis cū epi ⁊ alij christiani starent melāc̄holici. Quidam christianus simplex ⁊ idiota: sed veracē habēs fidē interrogauit episcopos: an christus hoc dixerit in euāgelio? Quibus respōdentibus ꝙ sic: ille inquit Ex quo christus hoc dixit: eamus ⁊ precipiamus monti ꝙ ꝓijciat se in mare: ⁊ sine dubio obediet nobis. Euntes ergo oēs christiani cum epis ille bonus ac simplex christianus plenus fide cum martello mōtem percussit dicens. O mōs precipio tibi in nomine dn̄i nostri iesu christi ⁊ in virtute fidei xp̄iane: vt ꝓijcias te in mare statimqꝫ cūctis fidelibus ac infidelibus aspicientibus: ille mons in mare se proiecit. Ex quo ꝓdigio ipse rector predicte regionis nomine cassiffus: qui erat pōtifex summus illius gentis: ad fidem xp̄ianam cū pplo suo conuersus est: ⁊ baptizatus. Et hoc miraculum retulit Marcus Nicolai polo venetus de visu: qui tunc erat in partibus illis. O igitur potētia ingētissima fidei nostre. O virtus incōparabilis. O excellentia inexplicabilis: profecto oēm nature create potentiam precellis. a

q Uinto peto a te o natura nunquid cū oī potētia tua possis demones ab obsessis corporibus effugare? Et certū est ꝙ nō. Nā dr̄ Job. xlj. de diabolo. Nō est potestas suꝑ terrā: que cōparetur ei: qui factus est vt nullum timeret. Sed tu o sanctissima fides: nunquid hoc efficere vales. Et clarū est ꝙ sic: sicut testatur dn̄s noster Mar. vlti. Et omissis alijs exemplis capiamus illud quod ponit Grego. in. j. lib. dialogorum. s. ꝙ matrona quedam nobilis habebat nurū: que infra breue tēpus: quo filium eius acceperat: cū eadē socru ad dedicationem oratorij sancti Sebastiani fuerat inuitata. Nocte ꝟo eadē voluptate carnis deuicta: se a viro suo abstinere nō potuit. Mane autem facto: licꝫ cōscientia sibi dictaret: ne ad dedicationē cum illa immundicia iret: tn̄ verecundia mota: ⁊ magis erubescēs hoīes ꝙ deum perrexit ad dictā dedicationem. Mox aūt vt oratorium intrauit arrepta a diabolo: ⁊ multum vexata suū crimē publice oībus referebat. Tūc parentes eius in deuoti eam duxerunt ad maleficos: qui incantationibus suis illum demonem cum expellere vellent: diuina virtute vna legio demonū in illā intrauit: ⁊ extūc cepit tot diuersos emittere

voces: quot eā demones possidebant. Tūc parentes penitentia ducti: eas cum maxima fide ad fortunatum epm perduxerunt. Qui cū insienti fide deum orans: et nihil in fide hesitās: illos a muliere demones effugauit: et liberam parentibus reddidit. O magna fidei potētia que vno ictu sex milia.ccccccclxvi.demones effugauit.

B

Certo peto a te o natura: an possis mortuos suscitare: cū oip otentia tua. Et certū est φ nō: dicente Arist. in li. de secretis secretoꝝ ad Alexādrū. Nequaq̄ p naturā est reditus vite post corporis corruptionem. Sed tu o fides sanctissima: nunquid potes mortuos ad vitā reuocare? Et clarum est φ sic nam Mat. xi. di. Mortui resurgunt. s. in virtute fidei xpiane. Et omissis multis exēplis referamus illud qd legitur in collat. ōibus. Johānis cassiani. s. φ dum quidam Philosophi dicerent scientiā suam esse certiores φ fidē xpianam. Abbas pafnutius: vel sm alios. Abbas Macharius dixit. O Philosophi probate qd dicitis per resuscitationem alicuius mortui: et ego sic pbabo fidem meam. Rñderunt Philosophi dicentes. Non possumus: ait eni princeps noster Aristo. iiij. Meta. hoc esse impossibile p naturam. Tunc pdictus Abbas cōgregato populo iuit ad cimiterium vbi iacebant corpora mortuoꝝ et in pñtia totius populi faciens extrahi corpus vnius mortui clamauit dicens. O aīa huius mortui precipio tibi ī virtute fidei xpiane: vt venias in hoc corpore: et a morte ad vitā resuscites illud: mirabile dictu statim precepto facto ille resurrexit: q diu mortuus extiterat. Quo miraculo supra omnē nature virtutem facto. Philosophi ad fidem cōuersi sunt: ex quibus omnibus patet excellentia fidei catholice.

C

Quantū istud placeat deo pꝫ per illud qd inqt Dauid ps. xxxij. Oia opa eius in fide et loquitur de deo. Omnia etiā magna opera meritoria sunt in vtute fidei facta: vt inquit Paulus ad Hebre. xi. Fide enim Abel offerebat primitias deo. Gene. iiij. et ex hoc illi placuit. Fide Noe per arcā saluatur Geñ. vi. et. vij. Fide abraam egreditur de terra sua. Geñ. xij. Fide loth de sodomis liberatur Geñ. xix. Fide Isaac immolari erat contentus Geñ. xxij. Fide Joseph vxori dñi sui non consensit. Geñ. xxxix. Fides Moyses flumina egypti in sanguinem vertit. Exo. vij. Fide ipse cuꝫ populo israel mare transijt siccis pedibꝰ. Exo. xiiij. Fide aquas Marath amaras dulces fecit. Exo. xv. Fide aquam de petra eduxit. Exo. xvij. Fide Jordanis siccatur. Josue. iij. et Hierico addit Josue. vi. Fide Josue fecit stare solem et lunam immobilē p diem naturalē. Josue. x. Fide Gedeon cum. cccc. viris. centum. viginti milia madianitarū superauit. Judicū. vij. Fide sterilis pepit Samsonē. Judicū. xiij. Fide Samson mille viros strauit et aquā de maxilla habuit. Judicū. xv. Fide Anna cōcepit. i. Regū. i. et Helias fide fecit descēdere ignē de celo. iiij. Regū. i. et Helise fide suscitauit filiū sunamitis. iiij. Reg. iiij. Fide sol decē gradibꝰ retrocedit. iiij. Regū. xx. ad orationē Esaie factā: ad petitionē Ezechie regis Juda. Fide Tobias illuminat Tobie. xi. Fide Daniel cū tribꝰ socijs stetit in fornace ignis illesus Daniel. iij. Fide Daniel de lacu leonū liberatur. Daniel. vi. Fides oīa impetrat. Ideo Centurioni dixit dñs Mat. viij. Uade et sicut credidisti fiat tibi. et Matth. ix. dixit mulieri sanguifl̄ue. Fides tua te saluam fecit. Et leproso curato idē dixit Luce. xvij. Et eadem verba dixit ceco illuminato Luc. xviij. et Marie magdalene Luce vij. Ex predictis igitur possumus cognoscere fidem esse deo gratissimā pro qua tam mirabilia operatur. Ecōtra vo est de infidelitate: qd patet qꝛ infidelibus cōminatur eternā damnationem. Unde Ecci. xvij. dicitur. In gentem incredulam exardescet ignis. et Apoc. xxi. scriptū est. Timidis aūt et incredulis pars illoꝝ erit in stagnum ignis et sulphuris: et ardebunt in secula seculorum. In tantū autē fides est deo grata: φ propter illam dat nobis benedictionem suā. Uñ saluator ait Johan. xx. Beati qui nō viderūt et crediderunt. vñ Paulus ad Gal. iij. inquit. Qui ex fide sunt benedicent cū fide li Abraā. Nec mirū si fides tātū chara est deo. Nam per ipsam homo totaliter subijcit ei id qd est precipuum in ipso scꝫ intellectū. dū credit ea que sunt supra capacitatem intellectus humani: seruās illud. ij. ad Coꝛ. x. In captiuitatem redigētes oēm intellectū in obsequium xpi. Item per fidem anima nostra purgatur a peccatis et fit munda. iuxta illud Actuum. xv. Fide purificans corda eorum transsumptiue de cōse. dist. iiij. c. verus. Qui autem diligit cordis mūdiciam habebit amicū regē: scꝫ celestē. Prouerb. xxij. Item fides est anulus quo anima despōsatur deo. iuxta illud Osee. ij. Despōsabo te mihi in fide. Ubi dicit glo. Sola fides est que in spirituali matrimonio animam deo copulat: et sibi sponsam facit. Idē enim ius seruatur in sponsa et vxore. C. de bonis que libe.

L.non sine rõne. Anulus ergo fidei est euidens
signū desposationis anime cū deo. arg. in. c. no
strates. xxx. q. v. Et iõ sicut spõsus diligit spon
sam suā. iuxta illud Esa. lxij. Gaudebit spõsus
sup sponsam: ita deus diligit fidelē animam.
Per fidē etiā de⁹ inhabitat in aīabus nostris.
Vñ Apl's ad Ephe. iij. ait. Existimo em̄ christū
habitare p fidē in cordib⁹ nostris: ꝛ iõ etiā in/
quit fidelibus. ij. ad Coꝝ. vj. Uos estis tēplū
dei viui. O fides sanctissima tu es illa que ora
tiones nr̃as facis a deo celeriter exaudiri dicē/
te dño Marci. xj. ꝛ Matth. xxj. Quicq̄d oran/
tes petitis: credite q2 accipietis et fiet vobis.
Ecōtra v̾o fides multum displicet diabolo: cui
summe displicet illud quod valde placet deo.
Nec mirū q2 diabolus d2 spiritus immundus
Mat. xij. ꝛ Luce. xj. ꝛ ideo sibi placēt immūdi/
cie: ꝛ displicēt mūdicie: ꝛ per cōsequēs aīa mū
da per fidē. Itē q2 diabolus est adulter anima
rū faciēs eas fornicari p peccatū: nō vellet q̄d
in aīa esset anulus fidei ex quo impedit cū ea
cōmisceri. iuxta illud Job. xxiiij. Oculus adul/
teri obseruat caliginē. Sequit autē in eodē. c.
de demonib⁹. Si subito apparuerit aurora ar
bitrātur vmbram mortis. Fides em̄ est aurora
verū solē precedēs ꝛ iõ diabolus eā exosam h3
et maxime q2 ipse fur et latro querit spoliare
aīam suis donis gratijs ꝛ v̾tutibus: q̄d facere
nō pōt qñ homo habet in se lumē fidei: per q̄d
videt insidias diaboli: ꝛ se ab eis custodit. Et
ideo saluator ait Johan. iij. Omnis qui male
agit odit lucē: ꝛ nō venit ad lucē vt nō arguāt
opera ei⁹. Que v̾ba possunt exponi de diabolo
ꝛ de luce fidei. Scit etiā diabolus ꝙ fides est
oculus anime: ꝛ iõ q2 ipse vult cōtinue pugna
re cū ea que h3 colluctationē3: vt d2 ad Ephe.
vj. querit semꝑ eruere ipsi oculū vt homo ceca
tus nō videat quomodo debeat se ab eo defen
dere. Et facit sicut coruus: q̄ semper primo cur
rit ad extrahendū oculū cadaueris: et similiter
ipse currit ad eruēdum oculū nostre mētis. de
quo Chrys. sup Mattheū inq̄t. Fides religio/
nis catholice lumē est anime ostiū vite eterne:
ꝛ totius veritatis stabile fundamentu3. Ideo
etiā diabolus exosam h3 fidem: q2 per eam ex/
pulsus est a mūdi dñio. Nā ante fidem xp̄i re/
gnabat ꝛ colebatur per idolatriā. Nūc autem
verificatū est illud Johan. xij. vbi saluator ait
de fide sua. Nūc princeps huius mūdi eiicit
foras. Et iõ sicut canis timet baculū quo per/
cussus est: ita diabolus fidē: maxime q2 per eā
expellitur ab aīa hominis. Fides enim in arce
anime ponit signū regis celestis et introducit
ipsum in aīa: ꝛ ideo fugat diabolū: ꝛ verificat
illud Luc. xj. Cū fortis armatus custodit atriū
suū in pace sunt oīa que possidet. Cū autē for/
tior eo superuenerit et vicerit eum: oīa spolia
eius diripiet ꝛc. ꝛ ideo inq̄t Aug. in lib. de ba/
ptismo paruuloꝝ. ꝛ ponit Magister in. iij. di.
xix. c. j. di. Si recte fidei intuitu in illū respicia/
mus q̄ pro nobis pependit in ligno a vinculis
diaboli soluimur. Eiectus quoq3 fuit diabol⁹
a corporibus ab eo possessis per fidē xp̄i: vt p3
Matth. xij. ꝛ Marci. vij. de filia Chananee: ꝛ
de apostolis eiicientibus demonia in virtute
fidei xp̄i. Luc. ix. Abominatur etia3 fidem ipse
diabolus sciēs ipsam esse stabilissimu3 salutis
nostre fundamentū de quo inquit glo. sup. xj.
c. ep̄le Pauli ad Hebreos. Fides est fundamē
tum omniū bonoꝝ: q̄d nemo mutare potest si/
ne quo nō est bona edificatio. ꝛ Aug. sup Jo/
han. ait. Fundamētū iusticie est fides que me/
dicatur corda iustorū. Et iterum in lib. de fide
ad Petrū dicit. Fides est omniū bonoꝝ funda
mentū ꝛ humane salutis initiū. ꝛ idem in lib.
xij. cōtra Faustū scribit. Sicut oīs laus attri/
buēda est radici fructū nutriēti: ita ꝛ fidei om
nē virtutē perficiēti. O beatissima fides tu es
illuminatio cordiū nostroꝝ que nos videre fa
cis deū: quē sine te videre nō possumus: ꝛ ideo
dixit saluator cecis illuminādis corporaliter ꝛ
spiritualiter Matth. ix. Scd̄m fidē vestrā fiat
vobis: et aperti sunt oculi eorum. Si em̄ etia3
de se visibile et optime coloratū nō pōt videri
sine lumine: etia3 ab oculo clarissimo: q2 vt ait
Phs. ij. de aīa. Color nō est visibilis sine lumi/
ne. Multominus deus a nobis inuisibilis po
test videri sine lumine fidei. Lumē nāq3 ratio
nis nostre non est tāte acuitatis vt possit exce/
dere naturalia: ꝛ supernaturalia illustrare ni/
si quasitū lumē fidei adiuuatur. Facit enim fi
des credere non visa. c. in domo. de peni. dist.
iiij. ꝛ vbi rō nō pōt attingere ipsa supplet de/
fectum eius. c. reuera. de cōse. dist. ij. Nulla em̄
lux clarior recta fide: vt in ep̄la inter claras. C.
de summa tri. ꝛ fide catho. de qua inq̄t Chry/
sosto. super Matth. Fides est lāpas: q2 sicut
lāpas illuminat domū: ita fides animā. et Au/
gu. dicit. Fides est illuminatio mētis ad sum/
mam veritate3. vnde Bern. sup Can. ait. Quid
nō inueniet fides: attingit inaccessa: deprehen
dit ignota: comprehendit immensa: apprehen
dit nouissima. Ipsam deniq3 eternitatem suo
illo amplissimo sinu circumcludit. Transgredi
turq3 fides rationis humane fines et nature
vsum: ac terminos experientie, hec ille. Ipsa

quoqȝ fides aīam noſtraȝ charitate et diuino amore inflammari facit. Unde Grego. ſuper Ezechielem. ⁊ ponit a Magro in.iij.diſt.xxiij. ait. Niſi fides prius teneat nullatenus ad ſpiritualem amorem attingit: non enim charitas fidē: ſed fides charitatē precedit: qꝛ nemo pōt amare qđ non credit. hec ille. Et ſimiliter facit nos bene opari cum charitate: qꝛ fides p dilectionē opatur. ad Gala.v. ⁊.xxviij.q.ſ.c.vxor. et de ſacra vnctio.c.vnico.§.qꝛ vero. Fides qȝ eſt illa ſine q̄ nullum opus nobis valet ad ſalutem.c.firmiſſime. de here.⁊.ſ.q.ſ.c.firmiſſime. ⁊.xxvj.q.ſ.c.omnis.§.ex his.⁊ de ſumma tri.⁊ fide catho.c.firmiter.§.vna eſt. ⁊ pbat Augu. li.de ciui.dei.c.xxiij. Adueniēte aūt fide oīa opera noſtra nobis pficua ſunt ⁊ viua atqȝ meritoria ſi tñ ſine de genere bonoꝝ: ⁊ bene circūſtantionata. Unde Aug. ſup illud apli ad Roma.iij. Arbitramur iuſtificari hoīem per fidem ait. Bona ante fidem inania ſunt: vbi enī fides nō eſt: ne bonum opus nō eſt: ⁊ iterū dicit. Si bona videbant anteqȝ crederes: currebas quidem: ſed pter viā currēdo errabas potius qȝ pueniebas. Ubi aūt vera fides eſt neceſſe eſt charitatē eſſe. Ubi aūt charitas eſt: oīa opera placita ſunt deo. Fides etiam viuificat aīam noſtram. vnde ſaluator ait Joh.xſ. Qui credit in me etiam ſi mortuus fuerit viuet. Eſt aūt fides ſimilis calori ſolari: cuius virtute reuiuiſcunt plante. Item cordi totum corpus viuificanti: ⁊ radici totius arboris vitā cōſeruanti. Fides etiaȝ diſtinguit electos a reprobis: iuxta illud ad Roma.iiij. Signuȝ accepit circūciſionis: ſignaculum iuſticie fidei. Fideles ergo ſemp portant inſignia dei: in ſignū ꝙ ſunt ex parte eius. Infideles aūt inſignia diaboli: qꝛ ſunt de illis de quibus inquit Salomon Sap.ij. Imitantur aūt illū qui ſunt ex parte illius. Eapropter maximū damnum incurrit qui ipſaȝ fidē amittit. vnde Seneca ad Lucillum ſcribit. Fidem qui perdit nō pōt vltra perdere. Et iterum ad eundem epla.xxxvij. ait. Fides ſanctiſſimū humani pectoris bonuȝ eſt. Separat quoqȝ fides ſapientes ab inſipientibus: iuxta illud Apoca. xiiij. Hec eſt fides ⁊ ſapientia ſanctoruȝ qui cuſtodiunt mandata dei: ⁊ fideȝ ieſu. Sicut ergo fides oſtēdit qui ſunt milites chriſti: ⁊ qui diaboli: qꝛ ait dñs Lu.xſ. Qui nō eſt mecum. ſ. per fidem: cōtra me eſt. Quod etiam notatur in.l. celicolarum. C. de iude. ita etiam demonſtrat q̄ ſint ſapiētes ⁊ ſtulti. Radix enim ſapientie eſt fides. Eccli.ſ. Fides etiam impetrat nobis remiſſionem peccatorum. vnde Act.x. dicitur de chriſto. Huic omnes prophete teſtimoniuȝ perhibent remiſſionem peccatorum accipere p nomen eius: omnes qui credūt in eum. Et Mat. viij. ſcriptum eſt ꝙ videns Jeſus fidem illorū qui offerebant ſibi paralyticum curandum: dixit ei. Cōfide fili remittuntur tibi peccata tua. Ubi gloſa inquit. Ecce quantū valet apud deum fides ppria: cui tantuȝ valuit aliena. Has autem omnes ⁊ multas alias fidei vtilitates cōſiderans Auguſtinus inquit in libro de verbis domini. Nulle maiores diuitie: nulli theſauri: nulli honores: nulla huius mundi maior eſt ſubſtantia: ꝙ fides catholica que peccatores homines ſaluat: cecos illuminat: infirmos curat: cathecuminos baptizat: fideles iuſtificat: penitentes reparat: iuſtos augmētat: martyres coronat: virgines ⁊ viduas conſeruat: clericos ordinat: ſacerdotes conſecrat: ⁊ in eterna hereditate cum ſanctis angelis collocat. hec ille. Qui etiam in libro de ſpeculo.c.ſ. rogat deū dicens. Obſecro miſericordiam tuā: ⁊ ſupplex imploro cunctorum fons ⁊ origo bonorum largitor ⁊ conſeruator virtutuȝ deus: adauge mihi fidem ſanctam: rectam immaculatam: fidē eruditam: catholicam ⁊ prudentiſſimam feruētem: inſuperabilem: ⁊ orthodoxam: que in me omne quod tibi placet per dilectioneȝ: ⁊ humilitatem operetur qui vincit nequeant inter verba altercationis: in die perſecutionis ⁊ neceſſitatis adiuua domine credulitateȝ meam. Sciebat enim Auguſtin⁹ ꝙ fides eſt illa que tenet hominem in gratia diuina. Juxta illud.ij. ad Corinth.ſ. Nam ⁊ fide ſtatis. Item ꝙ deus apparet eis qui fidem habent in illum. Sap.ſ. et ꝙ beneplacita eſt ei fides ⁊ manſuetudo. Eccli ſ. Nos igitur fideles gaudeam⁹ de dono fidei nobis a deo collato: dicentes cuȝ beato Tobia ſui libri.c.ij. Uitam illam expectamus quā dominus deus daturus eſt his: qui fidem ſuam nunqȝ mutant ab eo.

De ſignis quibus cognoſcitur verus chriſtianus. D

s Ecunda pars noſtri ſermonis dicit ſignationis. videlicȝ quibus ſignis poſſum⁹ cognoſcere illos qui habēt veram fidem: ⁊ licȝ dicat dominus Mar. vltimo. Signa autem eos qui crediderint hec ſequentur. In nomine meo demonia eijcient: linguis loquētur nouis: ſerpentes tollent: et ſi mortiferum quid biberint: nō eis nocebit. Super egros manus imponent ⁊ bene habebunt. Tamen ſi quis nō habeat hec ſigna non per hoc debet reputari nō eſſe fidelis. Hec

enim miracula erant necessaria in primitiua
ecclesia que erat fundanda: mō xᵒ iam stabili-
ta fide nō sunt ita necessaria: vt inq̄t Nicola⁹
de lyra sup p̄dicta xba saluatoris. Septem er-
go alia signa inueniūtur: ex q̄bus cognosci pōt
an quis habeat magnā vel paruā fidem. Pri-
mum est deo in oībus obedire etiā in valde ar-
duis q̄ videnť esse ꝯ rōnem. ꝛ hmōi fuit fides
Abrae: qui cum esset senex: ꝛ in senectute habu-
isset filium vnicū legitimum: per quē dixerat
ei deus ꝙ semē eius erat multiplicandum: po-
stea cū precepisset ei de⁹ vt ipsuʒ filiū quē sum-
opere diligebat occideret: vt habetur Geñ. xxij.
voluit dictum filium iugulare: ꝛ tñ etiā spera-
bat ex dicto filio semē suum multiplicari debe-
re ꝭm promissionē diuinā. Et ideo de ei⁹ immē-
sa fide dr̄ Geñ. xv. Credidit abraam deo ꝛ repu-
tatum est illi ad iusticiam. Quod etiam recitat
paulus ad Rom̄. iiij. in magnā Abrae commen-
dationē: vbi etiam ait: ꝙ ipse Abraam ꝯ spem
in spem credidit. Illi ergo qui deo nō obediūt
nō sunt xp̄iani xaces. Ideo Luc. vj. dicit dñs.
Quid vocatis me dñe: ꝛ non facitis q̄ dico. Et
talib⁹ negās regnum celoꝝ Mat. vij. ait. Non
oīs q̄ dixerit mihi dñe dñe intrabit in regnū ce-
lorū: sed q̄ fecerit volūtateʒ patris mei qui mi-
sit me intrabit in regnū celoꝝ. E

s Ecundū signū est ꝓpter deū tempora-
lia cōtemnere. Quō em̄ in deuʒ credit:
qui sollicitudine nimia tēporalia que-
rit. Cū ipe dicat Mat. vj. Nolite solliciti esse
aīe vestre q̄d manducetis: neqȝ corpi vr̄o q̄d
induamini. Sat em̄ p̄r vester q̄r his oībus indi-
getis. Primū ergo q̄rite regnū dei ꝛ iusticiam
eius: ꝛ hec oīa adijcientur vobis. Qui ergo ni-
mis solliciti sunt de acq̄rendis diuitijs: maxi-
me religiosi nō sunt veri fideles. cuʒ dicat dñs
Mat. vj. Nō potestis deo seruire ꝛ mãmone.
vbi glosa inquit. Mãmone seruire: deū negare
est. Ecōtra aūt signū est magne fidei parū cura-
re de tēporalib⁹ bonis: sʒ sperare in dño. iuxta
illud ꝓpheticū. Iacta cogitatū tuū in dño ꝛ ip-
se te enutriet. Et hoc faciūt veri religiosi dicen-
tes illud apl̄i. j. ad Timo. vlti. Habētes alimē-
ta ꝛ quibus tegamur his cōtenti sum⁹. Et hāc
magnā fidē habuit Moyses de quo dicit pau-
lus ad Hebre. xj. Fide Moyses grādis effect⁹
est: qui negauit se esse filiū filie pharaonis ma-
gis eligens affligi cum populo dei q̄ȝ tempo-
ralis peccati habere iocunditatem: maiores
diuitias existimans thesauro egyptioꝝ
t improperium xp̄i. F
Ertium signū est in aduersis de deo con-
fidere sicut fecit Ionathas vadens cū solo ar-
migero in exercitū inimicorū: vt eos interfice-
ret dicēs. Nō est difficile dño saluare ĩ paucis:
sicut ĩ multis. j. Reg. xiiij. Et idē dixit Asa rex
Iuda. ij. Paral. xiiij. ꝛ Iosaphat eiusdē li. xx. ꝛ
Iudas machabeus. j. Macha. iij. Hanc etiam
mirabilē fidem habuit Dauid vadens in nomi-
ne dñi cū baculo contra philisteū. j. Reg. xvij.
ꝛ Esdras magis cōfidens in oratione q̄ȝ in cō-
ductu regū. j. Esdre. viij. ꝛ socij danielis dicen-
tes ꝙ de⁹ poterat liberare eos de camino ignis
ardentis. Danielis. iij. G

q Uartū signū magne fidei est deo ad lō-
gam credentiā bona sua tradere. Ma-
gni enim principes: magnā ꝛ longam
volunt credentiā. Et ideo signū est parue fidei
cū benefaciens vult sua benemerita statim a
deo remunerari. Contra quē dr̄ Eccli. xx. Ho-
die feneratur q̄s ꝛ cras expedit: odibilis est ho-
mo hmōi. ꝛ Prouer. xx. c. scriptū est. Hereditas
ad quā festinatur in principio: in nouissimo be-
nedictione carebit. Ideo canit ꝓpheta. Expe-
cta dominum ꝛ viriliter age: ꝛ confortetur cor
tuum ꝛ sustine dominum. H

q Uintum signū magne fidei est in postu-
latiōe nō deficere: licʒ non ita cito exau-
diamur. Et ideo laudatur chananea q̄
totiens repulsa nō destitit clamare di. Misere-
re mei fili dauid. Mat. xv. Quādo ergo sumus
in aliqua tribulatione signū est magne fidei:
si de deo nō desperemus: licʒ nō ita cito libere-
mur. Et hāc fidē habuit beat⁹ Iob dicēs. xiij.
c. sui li. Etiā si me occiderit in ipso sperabo. Si-
ne hac fide nullus pōt ingredi regnū celorum:
Oēs enim sancti per hāc fidē gloriā celestē cō-
secuti sunt in tribulationibus ꝛ in infirmitati-
bus nō deficiētes: de quibus ad Hebre. xj. dr̄.
Sancti per fidē vicerūt regna: operati sunt iu-
sticiā: adepti sunt repromissiones: obturaue-
runt ora leonū: extinxerūt impetū ignis: effuga-
uerūt aciē gladij: conualuerunt de infirmitate
fortes facti sunt in bello: castra verterunt exte-
rorum ꝛc. I

s Extū signū magne fidei est oēs articu-
los fidei nō timere: confiteri etiam vbi
est periculū mortis. Et iō dicit Tho. ij.
ij. q. iij. ar. ij. ꝙ quotiēscūqȝ aliq̄ tacēdo et non
manifestādo se esse xp̄ianos cognoscerēt ꝙ ex
hoc subtraheretur honor debit⁹ deo vel ꝓximo
dānū infidelitatis seq̄ref: vtputa. Si q̄s inter-
rogaref de fide ꝛ taceret ac ex hoc crederef ꝙ
nō hr̄et fidē: vl̄ ꝙ fides nō eēt xa: vl̄ alij ꝓpter
taciturnitatē ei⁹ auerterenf a fide talis pecca-

ret mortaliter. Et hoc est qd inqt Apls ad Ro ma.x. Corde credit ad iusticias: ore aut cofessio fit ad salutez. Jo in.c.firmiter. de summa tri. et fi.ca.di.firmiter credim9 et fideliter cofitemur. Quapropter Mat.x.dicit dns. Qui me cofes sus fuerit coram hoibus: cofitebor et ego eum coram patre meo. K

S Eptimu magne fidei signum est ad ho nore dei multa bona facere. Cu enim fi des sit in aia: no pot cognosci a nobis q qs habeat magna aut parua fide nisi p act9 exteriores per quos inferiores cognoscunt: vt ait Arist.i.ij.prior. et l.ij.de aia.inquit. Habit9 cognoscunt per actus. et in.iiij. Meta.ait. Op9 bonu et malus abextra indicat quale sit in aia. et.iiij. Ethi. Qualis quisq est talia dicit et ope ratur et sic viuit. Et in.ij. Meta. Actus specifi cat habitus. Et in.j.de aia etiam dicit. Aia sim plex et intellectualis cognoscit per motu et sen sum: et per operatione sui corporis. Et ibidem. Accidetia magna parte coferut ad cognoscen dus qd quid est. et.xxvij.q.j.c.nec aliqua. dicit glosa. Per exteriora interior volutas dignosci tur. facit. §. ceruos.insti.de re.di.l. naturale. §. in his.ff.de acqui.re.do.l. Fulcinius. §. illud sci endu. ff. ex quibus cau. in pos.eat. Et Amb. in li.de offi.ait. Habitus em metis p statu corpo ris cognoscit. Prosper qs in li. Epigramaton: epigramate.xxij.inquit. Ex operu specie dare sut intima cordis. De actibus em exterioribus habet oes iudicare. Cle.exiui de paradiso. §. cu pientes.de vbo.signi. Qn igit qs no bn operat tur: signu est q no est verus fidelis. Scriptu est em Jaco.ij. Fides sine operibus mortua est trassumptiue in.c.ferc. et.c.sicut v geri. et.§. op ponit.j.q.j. et de peni.di.ij.c.si em. et di.iij.§.illo et de sacra vncti.c.vnico.§.qt vo. Ex qbus oib9 colligit quida pdicator q aliq sacro baptisma te renati habens fide viua: sed tenue macram: qr cu fides viuat ex bonis opib9 ipsi ea pascut tenuissimo cibo et potu spuali et vilissima refe ctioe.no dates ei nisi modicu aq et panis ordei aut milij: vel simulaginis: seu furfuris. i.modi cis et parui meriti operibus ea cibates. Alij vo habent fidem viuam et pingue: qr ea optime pa scunt abundatissimis ferculis: et delicatissimis cibarijs. i.multis et maximi meriti operationi bus. Alij aut habent fidem mortuam: qr illam nullis operibus bonis pascentes mori fame p miserunt. Sed alij istis deteriores no solum fi dem sua spualis cibi inedia extinguut: sed etia iniquis actionibus taq venenosis cibarijs ea prefocantes interimut: et isti licz temerarie no men sibi christianitatis vsurpent: christi tn cen sentur inimici: et ideo inqt Paulus ad Titu.j. de talibus christianis. Confitentur ore se nosse deum factis aut negant. Super que verba Au gu.inquit. Multos in christianis inuenimus antichristos qui no verbis et corde: sed etias fa ctis christu negant. Talis est fides no christia norum: sed demonum. hec ille. Ea propter dicit Magister sen. et oes theologi in.iij.dist.xxiij. et Alex.de ales in.iij.parte sum.in trac.de.vij.p cepto decalogi.q.v. q aliud est credere deo: ali ud credere deu: aliud credere in deum. Credere deo: est credere vera esse que dicit: qd etias ma li faciunt. Credere deum: est credere illum esse quod etiam demones credunt et cotremiscunt: Credere in deu: est credendo amare et ei vniri: ac illius amore bene operari. Ideo Greg.in q9 dam homelia inquit. Ille veram fidem habet q de credit: qui exercet operado qd credit: eco tra vo de no bene operantibus dicitur Jac.ij. Sicut corpus sine spiritu mortuum est: ita sine operibus fides. O igitur maledicti peccatores dicite mihi. Nunquid vos estis christiani. Vul tis q ego respodeam p nobis. Clamans cu la chrymis dico q no estis fideles christi: sed dia boli filij. Scriptu est enim Joh.viij. Cui9 ope ra quis facit huius et filius est. Si desideras ita cognoscere fideles ab infidelibus: ad opera respice. Ait em dns Mat.vij. Ex operibus eo cognoscetis eos. Ideo dicitur.j.Joh.ij. Qui di cit se in christum credere: debet sicut ille ambu lauit et ipse ambulare. L

F Idelis ergo christianus cognoscit tri plici signo pincipali. Primus dicitur imitationis. Tenent enim omnes chri stiani imitari ipsum christum magistrum suu qui ait Joh.xiij. Exemplum dedi vobis: vt que admodum ego feci ita et vos faciatis. Et eiusde euangelij.xiiij.c.etiam dicit. Qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet: et maiora hoz faciet: qd dictum intelligitur no solum de ope ribus miraculosis: sed etia de virtuosis. Videa mus ergo q virtuosa opera christus nobis imi tanda proposuerit. et que virtutis exempla no bis dederit vt intelligamus q cu christianus a christo dicatur.c.vnico.§.quia vo.de sacra vn ctio.eum tenemur quantu possumus imitari. Dedit autem hic dux preceptor et doctor noster primo exeplum obedietie: iuxta illud ad Phil. ij. Christus factus est pro nobis obediens vsq ad mortem: mortem autem crucis. et Joh.xiij. ipse dicebat. Sicut mandatum dedit mihi pa ter sic facio. Unde in horto tempore passionis

dicebat patri illud Matth.xxvi. Fiat nō sicut ego volo: sed sicut tu. Dic de guttis sanguinis fluentibus in terras ex representatione passionis: quem potius voluit sustinere q̄ obedientiam in aliquo preterire. Unde Bern. ait. Christus ne perderet obedientiam perdidit vitam. Non est ergo verus obediens qui non desiderat lambere illum sanguinem in terra effluentem ⁊c. practica tuo modo. Sed vt dicit Paulus ad Hebreos.xij. Uos nondum vsq̧ ad sanguinem restitistis. De ipso etiam saluatore nostro dicitur Luce.ij. Et erat subditus illis. Humilitas quoq̧ exemplum dedit nobis dicens Mat.xj. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Item patientie. vnde Esa.liij. de ipso dicitur. Tanq̧ agnus coram tondente se obmutuit: ⁊ non aperuit os suum. Et ideo dicit nobis Lu.xxj. In patiētia vestra possidebitis animas vestras. Ipse autē humiliter ⁊ patienter opprobria ⁊ contumelias ac aduersa sustinuit vt nos humilitatis ⁊ patientie haberemus exēplum: vt dicitur in.c. dominus noster. lvj. dist. Castitatis etiam exemplum dedit. Unde Apoca.xix. de eo dicitur. Erat scriptus in femore eius: rex regum ⁊ dominus dominantium. Et ideo dicit nobis Luce.xij. Sint lumbi vestri precincti. Item paupertatis: dum ait Matth.viij. et Luce.ix. Uulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet: ⁊ dum voluit reclinari in presepio ⁊c. Lu.ij. Pacificabilitatis quoq̧ dū ait Joh.xiiij. Pacem meam do vobis: pacem relinquo vobis. In persona autē eius inquit ps. cxx. Cū his q̄ oderunt pacem eram pacificus: cū loquebar illis impugnabant me gratis. Itē dedit nobis exemplū remissionis iniuriarū: dū Luce.xxiij. ait. Pater ignosce illis quia nesciūt quid faciunt. Item cōsolationis afflictorum: dum post resurrectionem suam per dies quadraginta apparens discipulos cōsolatus est eos. Act. j. Multa quoq̧ alia opera virtuosa ostendit nobis: de quibus dicam in.ij. parte principali huius operis. sermone.xxxiiij. vide ibi. Si ergo cuius opera quisq̧ facit: eius ⁊ filius est. Joh. viij. profecto qui non facit opera christi sed diaboli non christianus sed diabolicus appellari debet: sm Amb. super Johannem. Unde ⁊ Augu. in li. de doctri. christiana ait. Miser est qui se aduocatum litteras nescientem audeat confiteri. Quis tam insanus vt se militem cōfiteatur cum necdum sciat arma gestare. Nemo em̄ quodcūq̧ nomē sine causa sortitur. Sutor vel artifex dicitur qui illius artis ministerium non exercet. Quō christianus appellari possit in quo nullum christianitatis signum apparet. Xpiani em̄ nomē: nomē est humilitatis: patientie: castitatis: asperitatis: penitentie: paupertatis: ⁊ obedientie. Christianus omnino nō est qui nō facit opera christi. hec ille. Differunt enim sm phm ij. Ethico. in prin. ea que habemus a natura ab his que habemus ab arte: quia in his que habemus a natura potentie precedunt operationes: nam multum videre nō tribuit visum: sed potentia eius. Sed in his que habentur ab arte operatio tribuit habitum. Citharista em̄ fit per citharisare: ⁊ sic christianus per christiane viuere. Ideo Ambro. in.c. cauete. xxij. q. v. inquit. Mendacium est se christianum dicere ⁊ opera christi non facere. facit lex. ij. §. seruius. ff. de ori giu. iu. di. Turpe est patricio ⁊ nobili ⁊ cās orantibus ius in quo versatur ignorare. Ueniamus ergo ad practicam. Ubi nunc sunt veri christiani O superbe quomodo christianus appellari potes: cum christi humilitatem nō imiteris. O luxuriose: concubinarie: fornicator ⁊ sodomita: quomodo vos christiani estis: qui contra christi doctrinam carnales delectationes amplectimini. O vsurarie: auare: raptor. O filij inobedientes: o qui precepta dei contemnitis. O vos qui odium in corde portatis. O guelphi ⁊ gibelini: ⁊ alij partiales animarum vestrarum proditores. O vindicatores: quomodo vos oēs christiani dici potestis qui christi doctrinam malis operationibus vestris improbatis. O vos qui nunq̄ iniuriam remittitis: cū magister vester christus dicat Johan.xiij. In hoc cognoscent omnes q̧ discipuli mei estis si dilectionem ad inuicem habueritis. Profecto vos non discipuli christi: sed diaboli estis. Nam magister vester a discipulo traditus: a iudeis persecutus: alapis cesus: flagellis percussus: depilatus: cōsputus: irrisus: toto corpore laceratus: denudatus: spinis coronatus: cruci affixus: aceto ⁊ felle potatus: omnibus membris destitutus: crudelissime tractatus: morti propinquus: ⁊ mala pro bonis ⁊ beneficijs collatis recipiens: iuxta illud quod in persona eius inquit psal. xxxiij. Retribuebant mihi mala pro bonis. ⁊ odium pro dilectione mea quid dicit: quid clamat o cor induratum. An forte vindictam vel maledictionem ipsis inimicis suis minatur. Certe nō sed pro eis patrem suum deprecatur. Tu autem cor lapideum: tigride crudelius: ⁊ incude durius: tu cor obstinatum: cor marmoreum: cor adamantinum: cor diabolicū: inuidiā cōtra primū retinens: iniurias remittere recusas: ⁊ nunq̧

parcere statuisti vel iurasti. Profecto aūt veri-tas mendax est que mētiri nō pōt: aut vos per-fidi pctōres nō estis discipuli xpi: ꝛ per conse-quens nec xpiani: ꝫ aūt impossibile sit hoiem assimilari ipsi deo similitudine equalitatis: tn̄ possumus ei assimilari assimilatione imitatio-nis pro modulo humane fragilitatis nostre: ſm beatū Bona. in. ij. dist. v. Ad qd̄ hortaẛ ipse dñs dicēs Mat. v. Estote pfecti sicut et pater vester celestis perfect⁹ est. i. estote pfecti vt ho-mines sicut ipse perfect⁹ est vt de⁹. Q ꝯo scele-ratissimi pctōres xpiani recte nuncupari non possint: pbaẛ p dictū scti Tiburtij martyris: q̄ dixit Fabiano iudici de quodam malo xpiano noīe torquato. Diu est ꝙ torquatus xpianum se esse mentiẛ. Uirtus em̄ ipsa nominis sancti grauiter fert ꝛ moleste suū nomen a non suis moribus vsurpare. Reuera enim illustrissime hoc xpianū vocabulū diuine virtutis est secta torū. s. xpi. qui vere pbi facti sunt: et qui obte-rendas libidines fortiter dimicarunt. Ne cre-das illustrissime hūc xpianū esse: qui in lenoci-nio molliendo sui capitis fimbrias emittit qui tonsorē diligit: qui scapulas molliter gestit: q̄ fluxū gressuum improbo visu distēdit: q̄ viros diligenter agit: feminas diligētius intuetur. Nunq̄ꝫ tales pestes Christus dignatus est ha-bere seruos. hec ille. Patēt etiā predicta per ea que leguntur de sancto Hierony. cui legēti li-bros Ciceronis cū nimia auiditate: vt ipse re-fert dictū fuit: Ciceronianus es: non xpianus: de quo habetur in. c. legimus. xxxvij. dist. Nos-men ergo xpiani neminem saluo facit: sed imi-tatio operum christi. M

s Ecundum signum veri xpiani dicitur suppoitationis. Quelibet enim q̄uis iustus ꝛ innocēs: quascunqꝫ penas et tribulationes teneẛ tolerare amore Jesu xpi: q̄ tāta pro nobis tolerauit. Un̄ Greg. in Moral. ait. Si iusta placere deo scimus: pati aūt nul-la nisi q̄ deo placuerint possum⁹: iusta sunt cū-cta que patimur: ꝛ valde iniustū est: si de iusta passione murmuramus. hec ille. Ad tolleran-das aūt passiones nos hortatur Petrus apls exemplo christi dicens prime canonice sue. ij. c. Christ⁹ pro nobis passus est: vobis relinquēs exemplum: vt sequamini vestigia eius. Quod etiā monet Paulus ex expectatione premij: qd̄ dabit patiēter tolerātibus aduersa dicens. ad Roñ. viij. Nō sunt cōdigne passiones huius tēporis ad futurā gloriam que reuelabiẛ in no-bis. Debemus ergo seruare consiliū qd̄ datum fuit Enee: vt refert Uergilius. v. Eneid. vbi dr̄

Nate dea: quo fata trahūt retrahūtqꝫ seque-mur. Quicqd erit superāda oīs fortuna ferēdo est. Ut em̄ inqt Jacoponus noster.
Pauentia clamauit: non reperitur
Nisi in culpis et in magnis prelijs
Uirtus non depreliata parum valet
Stet ppterea homo firmus ꝛ se nō moueat.
Quia sine pena ad virtutem non ascenditur
Tantū boni homo hꝫ q̄ntū mali pati nouerit.
Nō em̄ ad patriā celestē peruenitẛ coruzando: ꝛ sensualitates sequēdo: ſꝫ mala tolerando. vn̄ Actuū. xiiij. dr̄. Per multas tribulationes opꝫ nos intrare in regnum celorum. N

t Ertiū signum veri xpiani dr̄ obserua-tionis. Pro cuius melioꝛi declaratio-ne est sciendum: ꝙ querunt doctores: an promittens aliquid affirmatiue vel nega-tiue teneatur sub pctō mortali ad promissi so-lutionē. Uerum qꝛ inquit Arist. ij. Elen. ꝙ ad oē questitū r̄ndeẛ: vel per interemptionē vel per distinctionē. Pō circa hoc distinguēdū est ſm Ricd. in. iiij. dist. xxxviij. et in suo quodli. ꝛ btm̄ Tho. ij. ij. q. lxxxix. et. cx. ꝛ Host. in sum. in ti. de iureiu. ꝙ aut promissio est solēnis aut nuda ꝛ simplex. Solēnis obligat: et de ea oriẛ actio in foro iudiciali. Si aūt est nuda: aut p-mittens tpe pmissionis nō intēdebat soluere ſꝫ pmitteret ꝛ tūc de tali pmissione nō oritur obligatio in foro ꝯscie. Et facit capl̄m liṫaturā ex͂ de voto. nisi forte p accidens si cederet in de-trimentū eius cui pmissum est. Aut pmittēs intēdebat se obligare: ꝛ tūc ꝯcludunt ꝙ talis pmissio obligat in ꝯscia obligatiōe necessaria si vult saluari. xij. q. ij. c. quicunqꝫ. ꝛ. q. v. ca. qꝛ Jobes. ꝛ. xxvij. q. j. c. he vero. ꝛ. xxij. q. v. ca. iu-ramenti. vbi dr̄. Qd̄ inter iuramentu ꝛ simpli-cem loquelā: de⁹ nō facit differentiā: qd̄ est in-telligēdū ſm Job. an. in. c. de pac. Ut cōpara-tio sit in gñe: non in quātitate. i. ꝙ vterqꝫ pec-cat mortaliṫ ſꝫ grauius frangēs iuramentū. et idem dicit Abbas siclus. Et de h̄ est glo. solen-nis in ipo. c. Et facit ad p̄dicta text⁹ in. c. noli. xxiij. q. j. vbi dr̄. Fides qñ pmittiẛ etiaꝫ Host. cōtra quē bellū geriẛ vsqꝫ ad mortē attēdēda est. Et in ca. ita ne. xxiij. q. v. etiam. dr̄. Tanta dꝫ esse fideliū cōstātia vt potius vita q̄ꝫ fides auferaẛ. de qua dr̄ in. l. j. in pn̄. ff. de pac. Nihil sic cōgruit fidei hūane ꝙ couenta seruare. Et in. iij. de pac. scriptū est. Studiose oibus agē-dū ē vt q̄ pmittunẛ ope cōpleanẛ. Facit etiā ad p̄dicta. c. sacerdotes. j. q. ij. vbi dr̄. Expedit mihi magis mori q̄ꝫ vt gloriā meam quis eua-cuet. Sacri autem canoniste. c. j. de pactis,

aliter distinguit dicẽtes. Qꝫ est quoddã pactũ nudũ: ꝛ quoddã vestitũ. Est aũt vestitũ aliqñ stipulatione que fit precedẽte interrogatione ꝛ subsecuta respõsione: vt in. l. ſ. ꝛ. v. ff. de vbo. obli. ꝛ insti. eodẽ. in pn. Quãdoqꝫ ex chirographo. vt insti. de li. obliga. Quandoqꝫ consensu vt in cõtractibus iurisgentiũ: qui solo cõsensu perficiuntur. ff. de insti. et iure. l. ex hoc iure. Qñqꝫ interuẽtu rei: vt si do tibi decem: vt pro me aliquid facias. Nudũ aũt pactũ stat in meris finibus cõuentionis: in qua nõ intercessit aliqd extrinsecũ. Et ponit regula de iure ciuili ꝙ ex nudo pacto nõ põt agi sed excipi: qꝛ orit obligatio naturalis p cõsensum: vt in. l. iurisgentiũ. §. igit. ff. de pac. vbi dꝛ. Igit nuda pactio obligationem nõ parit: sed parit exceptionem. Fallit tñ etiã de iure ciuili in aliquibus casibꝰ. Sed Ioh. and. vbi. s. dicit: ꝙ cũ illi casus nõ videant habere magnã rõnem specialitatis idem deberet esse in omni pacto. De iure aũt canonico cõiter tenetur: ꝙ ex nudo pacto datur actio: per ipsum capitulũ primuꝫ. Nam vbicũqꝫ ius approbat cõuentionẽ semper dat actio ex illa: vt. in. l. legitima. ff. de pac. Sed ius canonicũ approbat hoc pactũ quãtũcunqꝫ nudum. Ergo ex eo põt agi: maxime cũ habeat cõcursus iuris diuini. dicẽte ps. lxxxviij. Que pcedũt de labijs meis nõ faciã irrita. Preterea vbicũqꝫ ius mãdat aliquid fieri semper datur actio ꝛ exceptio: vt in. l. vnica. ff. de cõdi. ex le. ꝛ in. l. statuas. ff. de acqui. re. domi. et notat glo. in. c. cũ liberuꝫ. de sepul. ꝛ in. c. si canonici. de offi. ordi. lib. vj. Sed ius canonicũ mandat seruari ista pacta: ergo datur actio ꝛ exceptio. Et hãc opinionem tenet glo. ꝛ Hosti. ac Ioh. andree. ꝛ Anto. de butri. ꝛ Archi. xij. q. ij. in. c. quicũqꝫ suffragio. Et idẽ tenet Panor. licꝫ aũt Inno. in. c. nouit. de iudi. videatur velle ꝙ nõ detur actio: sed officij iudicis imploratio: tamen etiam sm eum concluditur iudicẽ ecclesiasticum posse etiam laicos precise compellere ad nudi pacti obseruantiam. O

n Otãduꝫ tñ multos esse casus in quibꝰ nõ tenet quis ad pmissionẽ etiã quomodocunqꝫ firmatam. Primo si cedat in detrimentũ anime vel corporis: vt sequatur peccatũ mortale aut veniale. Tũc eñ nõ obligat pmissio: nec votũ: nec iuramentũ: nec pactum: nec cõsuetudo: nec lex: nec preceptuꝫ: nec aliud vinculũ. c. quintauallis. de iurau. ꝛ. c. in malis acq. c. inter cetera. xxij. q. iiij. ꝛ. l. pacta. C. de pac. vbi dꝛ. Pacta que cõtra leges constitutionesqꝫ: vel cõtra bonos mores fiũt: nullaꝫ vim habere indubitati iuris est. Secundo nõ obligatur: qñ obseruatio est in detrimentũ superioris. Vñ dicit Geminianus in. c. animarũ. de sepulturis. lib. vj. ꝙ ille qui facit actum ex precepto superioris: quẽ iurauerat se nõ facturum nõ dꝫ venire cõtra iuramentũ. Unde si iuraui nõ exire domũ: exire possum citatus a iudice. Et similiter nõ tenet pmissio vxoris in mariti detrimẽtũ: ꝛ idẽ de alijs similibus est dicẽdũ. Tertio non obligatur quis ad seruandã promissionẽ si tempore solutionis immutate sunt cõditiones personarũ: negocioꝝ: ꝛ temporum. Dicit eñ Seneca in li. de beneficijs. ꝙ ad hoc vt homo teneat facere qđ pmisit requiritur ꝙ oĩa immutata permaneãt. Vñ si alicui pmisi dare gladiũ ꝛ efficiat furiosus nõ teneor ei dare. xxij. q. ij. c. ne quis. Itẽ frangẽti fidem mihi nõ teneor fidẽ seruare. c. sicut. et. c. peruenit. el ij. de iureiurã. Itẽ si quis alicui promittat dare filiã suã vxorẽ: ꝛ illa nõ cõsentiat non tenetur: cũ alienũ factũ precise pmitti nõ possit. c. ex litteris. de spõ. Item si facultas desit: puta qꝛ quis iurauit reddere pecuniã: ꝛ tẽpore solutionis nõ põt. c. querelã. de iureiurã. Item qñ promissio est cõditionalis et nõ venit conditio c. peruenit. el. ij. de iureiuran. Item quãdo ille cui promittitur remittit. c. ſ. ꝛ. c. sicut. de iureiurã. Legitimo autẽ impedimento cessante et alterius preiudicio: pmissio de re licita legitime facta obligat in foro consciẽtie. Sed quorsum hec tam longa: nõ ob aliud nisi vt intelligatur quantũ sit erga deũ christianoꝝ obligatio: qui tñ ea que in baptismo promiserunt nõ attẽdunt nec obseruãt. Omnes eñ in iniquitatibus concepti nascuntur filij ire. ad Ephe. ij. Sed qꝛ sine fide christiana saluari nemo põt: portatur ad ecclesiam baptizandus rogantis patrinꝰs comitatus. Cui christi vicarius sacerdos obuiã veniẽs inquit. Quid queris? Et patrini in persona eius dicunt. Uolo effici christianus. Et ille inquit. Abrenuncias diabolo et operibus eius. Et ille respondet. Abrenuncio. de consecra. distin. iiij. c. ſ. Et iterum interrogat sacerdos dicens. Abrenũcias mundo et põpis eius. Mundus autem sm Alexandrũ de ales in. ij. parte summe. in princi. dupliciter accipitur. Primo pro ipsa creatura: ꝛ sic homo ea vti potest ad necessitatem suam nec ei renunciare tenetur. Secũdo accipitur pro mundana cõuersatione. de qua dicitur. ſ. Iohan. ij. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia oculorum: aut concupiscentia carnis: aut superbia vite, et huic mundo renunciare tenetur et

pōpis eius: que sunt diaboli possessiones. Sicut patuit p exēplū illius iuuenis vani q̄ exhortatus a cōfessore vt relinq̄ret pōpas dixit. Tollat diabolus qđ in me suū est. Et statim venit diabolus: ⁊ oīa eius iocalia asportauit. Respōdēt ergo patrini p baptizādo ad interrogationē pdictā sacerdotis dicētes in psona ei⁹. Abrenūcio. ⁊ tūc dicit sacerdos. Memor esto sermonū tuor: ⁊ a corde tuo nunq̄ abscedant. q.d. O aīa q̄ ad sacrm baptismi venisti: ecce dñs iesus xp̄s redēptor tuus brachijs in cruce extēsis te suscipe: teq̄ amplecti parat⁹ est: sed cū his pactis q̄ inimicis suis renūcies ex corde. Aia aūt ipsa spōte ⁊ volūtarie pmissionē faciēs in presentia testiū vocatoꝝ ⁊ rogatoꝝ in manu sacerdotis loco notarij stipulātis pfitef dicēs. Abrenūcio. i. accepto q̄cūq̄ pacta ⁊ cōsuetudines dñi ⁊ saluatoris mei iesu xp̄i ⁊ ea vsq̄ ad mortem seruare pmitto. Quibus pactis cathezisatur ⁊ baptizatur ⁊ in numero fideliū ascribif: ⁊ oīm ecclie meritoꝝ particeps efficif. O consumaꝝ aīa seruasti pmissionē tuā vsq̄ adhuc. Ecce quāta est pmissio tua: q̄solēnis: q̄licita: q̄iusta: ⁊ q̄sancta pfessio. Et ideo preparet se vnusquisq̄ seuero imperatori ⁊ iustissimo redēptori rōnē de infideli obseruatiōe pmissi districtissime reddere. Vñ Aug. in. c. scimus. xij. q. j. ait. Videat vnusquisq̄ ne pollicitationē suam irritam faciat: sed qđ deo pmisit fideliter custodiat ne dānationē sed premiū acquirat. Grauius eñ puniunf qui votū fecerūt ⁊ nō seruauerunt: ⁊ qui fidē acceperūt in malo finierūt q̄ q̄ sine voto ⁊ fide mortui sunt. hec ille. ⁊ Bern. inquit. Melius est fidem non agnoscere q̄ post agnitā recalcitrare. ⁊ Hiero. dicit. Heu heu q̄r sacro renati baptismate xp̄iano funguntur noīe: quibus melius foret non fuisse xp̄ianos: est eñ gehēnalis pena paganoꝝ multo minor q̄ maloꝝ xp̄ianoꝝ. j. Petri. ij. dr. Melius fuisset illis nō cognoscere viā iusticie q̄ post agnitionē retrorsuꝫ cōuerti ab eo qđ illis traditū est sancto mādato. Cōtingit enim illis illud veri prouerbium. canis reuersus ad suū vomitū: ⁊ sus lota in volutabro luti. Et iterū ibidē dicif. Facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Facit ad predicta exemplū de capite pagani inuento in deserto a btō Machario: de quo dicā in. ij. parte principali huius operis. ser. xxj. parte. ij. Adulti eñ tenenf ad ea q̄ p ipsis patrini coꝝ spopōderunt. de cōse. di. iiij. c. paruuli. vbi glo. ait. Dignū est vt qui per aliū liberanf: p aliū etiaꝫ obligenf. Si aūt inter mercatores fallēs fidē grauiter peccare credif. vñ l. l. ff. de cōsti. pecu. dicitur: q̄ graue est fidem fallere: quid dicendum est de malis christianis qui deo fidem frangunt: ideo dicitur in. c. viduas. xxvij. q. j. Si inter hoīes solent bonefidei cōtractus nulla ratione dissolui: quanto magis pollicitatio quā cum deo quis pepigit sine graui vindicta solui nō poterit. Et idē quasi habetur in. c. ananias. xvij. q. j. Cōsideret ergo vnusquisq̄ vitaꝫ suam: ⁊ videat qđ fide prestatur operibus obseruet. Ait enim Greg. super Marcū. Tūc veraciter fideles sumus: si qđ sumus: si qđ labijs pmittimus operibus implemus. In die quippe baptismatis oībus nos antiqui hostis operibus oībusq̄ pompis abrenūciare pmisimus. Itaq̄ vnusquisq̄ vestrū ad cōsiderationē sue mentis oculos reducat: ⁊ si seruat post baptismum qđ ante spopōdit: certus q̄r iaꝫ fidelis est gaudeat. Sed si qđ pmisit minime seruauit: studeat cito plangere qđ errauit. Aug. in li. de vita christiana inquit. Nec q̄sq̄ iudicet se christianū: nisi qui doctrinā xp̄i sequif: ⁊ imitatur exēplū. An tu illū christianū putas: cuius nūq̄ pane saturaf esuriens: cuius potus nullius sitis extinguitur: cuius mensam nemo cognoscit sub cuius tecto nec aduena: nec peregrinus aliq̄n succedit: cuius nemo nudus tegif vestimētis: cuius paup nullus fouetur auxilio: cui⁹ bonum nemo sentit: cuius misericordiam nemo cognoscit: qui in nullo imitatur bonos: sed irridet potius ⁊ subsannat. Absit vt hmōi xp̄ianus dicatur. Absit vt dei filius possit appellari qui talis est. Xp̄ianus est q̄ vitā requif xp̄i: qui in oībus misericordiam facit: qui oīum mouef iniuria: qui opprimi pauperem se presente non patif: qui miseris subuenit. Qui indigentibus succurrit: qui cū merentibus meret: qui dolorē alterius quasi proprium sentit. Qui a fletibus puocatur alienis: cuius domus cōis est oībus cuius ianua nemini clauditur: cuius mensam pauper nullus ignorat: cuius oēs bonum norunt ⁊ nemo sentit iniuriaꝫ: q̄ deo die noctuq̄ seruit: qui indesinenter eius precepta meditaf ⁊ cogitat qui pauper mūdo efficitur vt deo locuplex fiat. Qui inter omnes habetur inglorius: vt coram deo ⁊ angelis gloriosus appareat qui in corde suo nihil simulatum videtur habere nec fictum: cuius simplex ⁊ immaculata est anima: cuius cōsciencia fidelis ⁊ pura: cuius tota mens in deo est: cuius omnis spes in christo est: q̄ celestia potius q̄ terrena desiderat: q̄ humana spernit vt possit habere diuina. Naꝫ his qui hoc seculum diligunt: ⁊ qui in presenti tēpore gloriantur ⁊ cōplacēt Apostolus inquit.

Nescitis qr amicitia huius mundi inimica est
dei:et quicūq; voluerit amicus esse huius secu
li:inimicus dei cōstituetur. hec ille. Non ergo
glorietur malus christianus:quia licz in nume
ro christianorum reputetur:est tamen extra ec-
clesiam quoad meritum. Unde.j.q.j.c.vt euidē
ter. dicitur. Is quē sacerdos in ecclesia tolerat:
est tamen extra ecclesiam si nō est corpus eius:
cuius caput est xp̄us. Immo talis falsus chri-
stianus est peior infideli:quia peccata facta ex
certa scientia sunt grauiora peccatis per igno-
rantiam ppetratis. vj.q.j.c.quero. Cuiusmodi
sunt multa peccata infideliuz. Item infideles
patenter inimicantur fidei christiane. Isti au-
tem mali christiani latenter. Inimicus autem
domesticus peius facit q̄ apertus:nec est de-
terior amicus q̄ fictus:nec odium grauius q̄
familiaris inimici:cuz sit vt ignis in sinu:et ser
pens in gremio:et mus in pera.c.et si iudeos.de
iudeis.

De deuiatione hereticorum a fide. P

Ertia pars nostri sermonis dicitur
t Deuiationis.s.a fide vera s̄m enim
beatuz Tho.in tractatu de articulis
fidei. Tota fides catholica circa di-
uinitatem et humanitatē christi versatur. Et iō
Johānes.xiiij.dicit dn̄s. Creditis in deum et in
me credite. Ideo videamus hereticorum errores
q̄bus deuiāt a fide. Et licz sint quasi innumera
biles:tn̄ solū aliquos maiores et peiores pone
mus incipiēdo ab erroribus versantibus circa hu
manitatē xp̄i. Primus ergo error fuit Caupo
chratis:et Ebionis:qui dixerunt christū fuisse
purum hominē. Contra quos ad Ro.viij. dici-
tur. Ex quibus xp̄s s̄m carnē super omnia be-
nedictus deus. Amen. Q

Ecundus error fuit Manicheorum qui
s dixerūt christum nō habuisse verū cor-
pus:sz fantasticū. Cōtra quos est sn̄ia
xp̄i Luc.vlti.c.vbi reprehendit discipulos:qui
conturbati existimabāt sp̄m se videre di. Pal-
pate et videte:qr sp̄us carnē et ossa nō hz:sicut
me videtis habere. et Mat.xiiij. vbi discipulis
videntibus eum ambulantem supra mare: et
credentibus q̄ esset fantasma. Christus dixit.
habete fiduciam. Ego sum:nolite timere. Et ex
hoc errore concludebant ipsi maledicti mani-
chei:q̄ in veritate xp̄s non est passus mortem
cum haberet corpus fantasticū s̄m eos. Cōtra
quos Esa.liij.dr. Uere languores nr̄os tulit et
dolores nostros ip̄e portauit. Et ibidē scriptuz
est. Tāq; ouis ad occisionem ductus est. Et in
hoc errore etiam fuit Gallanus qui dixit xp̄m
solū habuisse vnā naturā incorporalē et immor
talē:licz ostenderet se esse corporeuz et passibi-
lem et hunc errorem tenent mauri et saraceni.
Cōtra quem est illa sn̄ia ap̄li dicentis. Xp̄s se-
mel pro peccatis nostris mortuus est.j.Pe.iij.

Tertius error fuit Ualentini qui dixit xp̄m
celeste corpus attulisse:nihilq; de ꝟgine assum
psisse:sed per illam tāq; per riuum et fistulam
sine vlla de illa assumpta carne transisse. Con-
tra quē dicitur ad Gal.iiij. Misit deus filium
suum factum ex muliere. R

Uartus error fuit Eutiaj qui posuit
q in xp̄o vnā naturā compositam ex di-
uinitate et hūanitate. Contra quod est
illud ad Phil.ij. Cum in forma dei esset formā
serui assumpsit. Ubi manifeste apparet esse in
eo duas naturas:scilicz diuinam et humanaz.

Quintus error fuit monetelitarū dicentiū.
in xp̄o esse solum vnam voluntatē. Contra qd̄
Mat.xxvij.dixit dn̄s Jesus patri suo. Uerūta
men non sicut ego volo:sed sicut tu. vbi mani-
feste demonstrat in ip̄o fuisse duas voluntates
vnā humanam: et vnam diuinā:que est cōmu-
nis patri et filio. S

Extus error est Nestorij: q̄ dixit xp̄m
s deum perfectū et hoīem perfectū:ita tn̄
q̄ alia est persona dei:alia hoīs in xp̄o
Et q̄ nō est facta vnio dei et hoīs in vna perso
na christi:sed soluz cōicatio gratie:ita q̄ negat
beatam virginem esse matrez dei:sed dicit esse
solum matrem hominis christi. Cōtra qd̄ est il
lud Lu.j. Quod ex te nascetur sanctum vocabi-
tur filius dei. T

Eptimus error est Carpocratis qui ha
s buit etiā hūc errorē:q̄ xp̄s natus sit ex
Maria et Joseph. Contra qd̄ est illud
Mat.j. Anteq̄ cōuenirent inuēta est in vtero
habens de spiritusancto. Octauus error est
Claudij qui dixit:q̄ postq̄ virgo peperit chri-
stum plures alios filios genuit ex Joseph. Cō-
tra qd̄ est illud Ezech.xliiij. Porta hec clausa
erit in eternū:et nō aperief:et vir nō transibit p
eam. Nonus error attribuitur Origeni.s. q̄
christus iterum est passurus pro salute demo-
nuz:et allegat illud ps̄.xxxv. Homines et iumē
ta saluabis dn̄e:intelligens per iumēta demo-
nes pro quibus dicebat debere christum iterū
pati. Cōtra qd̄ est illud ad Rom.vj. Xp̄s resur
gens ex mortuis iam non moritur:mors illi vl
tra nō dominabitur. D

Ecimus error est solentianorum dicē-
d tium:saluatorem nostruz nō sedere ad
dexteram patris. Cōtra quod est illud

Marci vlti. Dominus quidē iesus postꝙ locutus est eis assumptus est in celum: et sedet a dextris dei. X

Jrca essentiā diuinā sunt etiā plures errores hereticoꝝ: q̄ fecerūt cōtra sententiā Dionysij in li. de diui. nomi. c. ij. vbi ait. Theologia quedam nobis tradidit vnitiue: quedā v̄o distinctiue. Et nec vnita licꝫ diuidere nec discreta cōfundere. s. vnitatē deitatis ⁊ trinitatē psonarū. De qua inq̄t Augu. in. j. de trini. Cū querit vnitas trinitatis: nec periculosi⁹ alicubi erraf: nec laboriosi⁹ aliquid querit nec fructuosius aliq̄d inuenit. Et iō de hac re summa ⁊ excellētissima cū modestia ⁊ timore agendū est: ⁊ attētissimis aurib⁹ atqꝫ deuotis audiendū. hec ille. Jn quib⁹ v̄bis tria tāgit. Primo periculositatē dū ait. Nec periculosius alicubi erraf. Sicut em̄ ille q̄ fixis oculis vult intueri solē: qualis sic ponit se in periculo incurrēdi in cecitatē: ita ille q̄ curiose vult inuestigare mysteriū trinitatis ponit se in periculo incurrēdi heresim: ⁊ in cecitatem mentis. Quia Prouerb. xxv. d̄r. Scrutator maiestatis opprimef a gloria. Et iō d̄r Eccā. iij. Altiora te ne quesieris: et fortiora te ne fueris pscrutat⁹. Scd̄o tāgit difficultatē dū ait: nec laboriosius ⁊c. Dicit em̄ Dionysi⁹ in lib. de diui. nomi. Trinā dei vnitatem neqꝫ dicere: neqꝫ cogitare est possibile. ⁊ Prouerb. iij. inq̄t Salomō. Quis ascēdit in celū. s. ad perscrutādum mysteriū trinitatis: quasi dicat nemo. ⁊ Sap. ix. iterū ait. Difficile estimam⁹ q̄ in terra sunt: ⁊ q̄ in cōspectu sunt inuenim⁹ cū labore. Que aūt in celis sunt: q̄s inuestigabit? quasi dicat nullus. Et iō Eccā. j. inq̄t diuina sapiētia. Altitudineꝫ celi. i. sctissime trinitatis: que d̄r celū: q2 ei⁹ imēsitas oibus est celata: q̄s dimēsus est. s. suo ingenio cōprehēdendo? Rn̄det aūt eadē sapiētia Eccā. xxiiij. Gyrū celi circūiui sola: q2 ipsa sola pfecte cōprehendit suā eternā deitatē. Et iō dicit Augu. ad here. Sufficiat nobis de mysterio trinitatis scire quātū nobis xp̄s p̄dicauit ⁊ docuit. ⁊ Amb. inq̄t. Mihi est impossibile scire generationis diuine secretū. Mēs deficit: vox silet non mea tm̄: sed etiā angeloꝝ. Vn̄ ecclesia canit in officio trinitatis. Caligat hic scrutiniuꝫ nō sufficit ingeniū tā ardua rimari. Ait enim Auicēna. ix. Meta. sue. c. vlti. Operatio intellectus nostri ad superiora est: sicut oculi ceci ad colores: ⁊ aures surdi ad auditū. Et autor in libro de causis dicit. Prima cā est superior omni narratione. ⁊ Plato in suo Thimeo ait. Genitorē veritatis tam difficile est inuenire: ꝙ inuentū impossibile est effari. Jn q̄b⁹ v̄bis affirmat: ꝙ deus genuit veritatē. i. filiuꝫ suū q̄ ait Johā. xiiij. Ego sum v̄itas. Transsumptiue in c. si cōsuetudinē. ⁊. c. q̄ contempta. viij. di. Salomon q̄ꝫ Prouerb. xxx. inquit. Tria sunt mihi difficilia. q2 trinitatis mysteriū intelligere pfecte nō potuit. Et iō inq̄t Dionysius in libro de diui. nomi. Nō est audendū dicere aliquid nec cogitare de supersubstātiali: occulta diuinitate: preter ea que diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt expressa. ⁊ Bern. in sermone de trini. inq̄t. Jnq̄rere de trinitate peruersa curiositas est. Credere ⁊ tenere sicut sancta ecclesia tenet fides et securitas est. videre aūt eam sicuti est perfecta ⁊ summa felicitas est. Hilarius in super in lib. de trini. p̄dicta de difficultate cognitiōis sancte trinitatis approbās dicit. Nō putet homo sua intelligētia sacramentū generationis ⁊ processionis se posse cōsequi. Ad predicta etiam cōfirmanda adduci possent plura exēpla. Primū est de beato Augustino. de quo legif ꝙ cum vellet in libro suo de trinitate describere mysteriū trinitatis diuine: quendam puerulū in littore maris inuenit: qui cū quodā codeari argenteo aquā maris in quādam paruam foueā refundebat dicēs: se velle totū mare in illam foueā includere. Cui cū Augustin⁹ dixisset nō posse hoc fieri cū mare sit magnum et coclear modicū ac fouea parua. Respondit ipse qui erat dn̄s Jesus. Facilius est mihi hoc agere: ꝙ tibi id qd̄ cogitas adimplere cogitās em̄ in libro tuo mysteriū trinitatis cōprehendere: cū liber tuus sit parua fouea ad recipiendum: ingenium tuū modicū coclear ad inquirendum: et trinitas ipsa immensum pelagus ad exhauriendum. Et his dictis disparuit.

Secundū exemplū legitur in libro de vita ⁊ moribus philosophorū: vbi dicitur ꝙ quidam philosophus noie Aristodemus multis annis in solitudine stetit: ⁊ cōtinue inuestigauit naturā apis: nec intelligere iam perfecte potuit. Minus ergo trinitatis eterne maiestatē quis poterit indagare. Tertiū exēplū est qd̄ narrat Tullius in lib. de natura deoꝝ: vbi ait. Qꝫ quidam rex quesiuit ab vno philosopho quid esset deus: philosophus autē inducias trium dierum petiit respondendi. Et expleto triduo: iterum aliud triduū postulauit. Et post maiorem terminū ad quesitum non respondit. Cui rex ait. Ut video me deludis. At ille. Dn̄e mi nō. Q2 deus est tam immensus ꝙ quāto plus de eo cogito: tāto plus deficio: ⁊ q̄d respondeā nescio. Tertio tāgit Augu. in verbis predictis

fructuositatē trinitatis cognite dum ait: nihil
fructuosi⁹ inuenit. Inter alias autē vtilitates
quattuor cōsequunt illi qui deuote colūt sanctissimā
trinitatē ꝑ fidē cognitā. Prima dicit
eleuatiōis. s. ad celestia cōtemplāda: ⁊ terrena
despiciēda. iuxta illud Esa. xl. Quis appendit
tribus digitis molē terre. quasi dicat: nullus
nisi de⁹ trinus in sua potētia: sapiētia: ⁊ misericordia:
quib⁹ quasi tribus digitis molē terre
idest pōderositatē corꝑis appēdit sursum eleuādo
ad cōtēnendū terrena: ⁊ supna speculanda.
Et sic appēsus ⁊ eleuat⁹ erat sanct⁹ Augu.
de q̄ legit ꝙ cū libros de trinitate scriberet. et
quedā vidua tribulata ad eū vadēs ipsum salutasset:
ipse ei nihil rn̄dit. Unde illa tristis recessit.
Sequēti ꝟo die cū ei⁹ missam audiret facta
est in extasi mētis: ⁊ rapta in celū ibidē vidit
Augustinum facie inclinata de trinitate disputantē.
Factaq̄ʒ est vox ad eā dicēs. Cum ad
Augustinū iuisti: tūc de trinitatis gloria attentissime
disputabat: ⁊ iō ꝙ ibi fueris nō aduertit.
Scd̄a vtilitas dr̄ ꝓpulsionis. s. aduersitatum.
Nā sicut dicit Johānes damascenus lib.
iiij. Cum apud cōstātinopolim grauis pestis
esset: de medio populi: quidā puer in celum raptus
cāticū sancte trinitatis: scʒ Sancte deus:
sancte fortis: sancte ⁊ misericors saluator: miserere
nobis ab angelis est edoct⁹. Qd̄ cū rediēs
decātasset corā populo: mox oīs pestilentia est
effugata. Tertia vtilitas dr̄ expulsionis: scʒ demonū.
Nā legit ꝙ cū apud cōstantinopolim
quidā magus duxisset vnū fidelē notariuʒ ad
cōspectū maxime multitudinis demonū: i qua
erat vn⁹ sedēs in throno: tanq̄ꝫ princeps: ⁊ ille
demon interrogasset ipm notariū: an seru⁹ ei⁹
fieri vellet: Notari⁹ ipse signās se signo crucis
rn̄dit. Ego sum seruus sanctissime trinitatis.
Et statim illa multitudo demonuʒ disparuit.
Et iste due vtilitates tanguntur Exod. v. vbi
Moyses inquit. De⁹ hebreoꝝ vocauit nos vt
eam⁹ viā triū dierū in solitudine. i. ꝑ fidē trinitatis
ei in hac vita in qua peregrini sum⁹ seruiamus:
ne forte accidat nobis pestis: aut gladius.
Per pestē aūt pōt intelligi tētatio a carne:
per gladium ꝟo tētatio ab hoste. Quarta
vtilitas dr̄ ꝯuersionis: scʒ maloꝝ. Refert nāq̄ʒ
Bonifacius in lib. suo quē scripsit ad comitissam
Maltildā: ꝙ cū quidā archieps̄ obuiainē
sis symoniacus per testes cōuinci non posset:
preceptū est ei a quodam legato pape viro sancto:
vt versiculū trinitatis diceret: sciłʒ Gloria
patri et filio ⁊ spūisancto. Et cū ille sanctā trinitatē:
⁊ maxime spiritūsanctū noiare nō posset:
deprehēsus ⁊ cōuict⁹ de crimine: humiliter
pctm̄ suū cōfessus est ac pniam petijt ⁊ se emēdauit.
Istū aūt versiculū fecit Synodus Nicena.
Beatus aūt Hiero. ⁊ postea Grego. ordinauit:
vt in fine psalmoꝝ diceret. Legit aūt ꝙ
cū quidā vir sanct⁹ cum alijs psallētibus esset
in ecclesia: vidit beatā virginē illuc aduenientē
⁊ ad gloriā patri ꝓfunde se inclinantē: qui cū
eā de hoc interrogasset: Rn̄dit ꝙ qn̄cunq̄ʒ ille
ꝟsiculus trinitatis ab ecclia dr̄: tota curia celestis
sancte trinitati se inclinat: ⁊ eā specialiter
reueret. Ecōtra ꝟo legitur de quodā religioso:
qui nunq̄ꝫ se inclinabat ad gloria patri. Cum
aūt mortuus esset: hec ei assignata pnia: scʒ ꝙ
vsq̄ʒ ad diē iudicij stet sup vna altissima columna
in medio maris eleuata: ⁊ semper qn̄ dicit
in ecclesia: gloria patri. illa colūna inclinatur
valde ꝓfunde: ⁊ ei videt ꝙ debeat in abyssum
demergi. Multa quoq̄ʒ alia miracula ⁊ signa
facta sunt in testimoniū sanctissime trinitatis.
Nā vt refert Eusebius in die natiuitatis xp̄i
tres soles in oriēte apparuerūt: qui paulatim
in vnū solē sunt redacti. de quib⁹ videt facere
mentionē Uergilius in. iij. Eneid. dicēs. Tris
adeo incertos ceca caligine soles. Erramus pelago
⁊c. Aliud aūt ponit Eutropius. s. ꝙ dum
quidā arrianus quendā baptizaret: ⁊ formam
trinitatis ꝑuerteret: mox aqua disparuit. Ipse
enī hereticus dicebat. Ego te baptizo. In noīe
patris ꝑ filiū in spūsancto: volēs ꝑ hoc ostēdere
ꝙ filius ⁊ spūssanctus nō essent patri equales.
Uiso aūt miraculo: ad gremiū ecclesie catholice
cōfugit. Refert aūt Sigilbertus ꝙ circa
annos dn̄i. dl. Cū intra gallias arriana heresis
pullularet: que filiū ⁊ spiritūsanctum minores
patre affirmat in vrbe Nastēsi: als̄ vasacensi:
dū eps̄ eiusdē vrbis missam celebraret vidit
tres guttas clarissimas de celo descendere
que sup altare se ponentes: ⁊ ad inuicē appropinquātes:
vnā gēmā pulcherrimā effecerunt:
quā cum in medio cuiusdā auree crucis in qua
multe gēme erāt posuisset: ille tantā eius excellentiā
nō ferētes de cruce ꝓtinus ceciderunt.
Immūdis aūt hoībus videbat obscura ⁊ horribilis.
Mūdis ꝟo ⁊ puris delectabilis et clara:
multisq̄ʒ infirmis prestitit sanitatē: ⁊ adorātibus
ipsam crucē auxit virtutē. Et ideo Richar. in. j. de trini. ait. Utinā attēderent iudei:
vtinā aduerterēt pagani cū quāto conscientie
securitate pro hac fide trinitatis ad diuinum
iudiciū poterim⁹ accedere. Nōne cū omni cōfidentia
deo dicere poterimus? Dn̄e si error est
a teipso decepti sumus. Nam hec fides tantis

signis ꝛ ꝓdigijs cōfirmata est que nō nisi per te fieri possunt. Et certe a summe sanctitatis viris est nobis tradita: atq; summa ꝛ autētica attestatiōe ꝓbata: teipso cooperāte ꝛ sermonē cōfirmāte sequētibus signis. hec ille. Licz autē pħi nō cognouerint pfecte mysteriū diuinarū psonarū p ꝓpria q̄ sunt paternitas: filiatio: et ꝓcessio. ſm illud Apl̄i.j.ad Cor.ij. Loquimur dei sapiētiā quā nemo principū hui⁹ seculi nouit.i.pħoꝝ ſm glo.tn̄ cognouerūt quedā essentialia attributa q̄ appropriant diuinis psonis sicut potētia appropriat patri: sapiētia filio: ꝛ bonitas spūisancto. Ipsi em̄ pħi cognouerunt deū per creaturas quas ipse fecit, iuxta illud Macrobij in lib. de somno Scipionis dicētis Deus qui prima cā vocat: oim que sunt dñs ꝛ origo est. Et iō vidētes magnitudinē: pulchritudinē: ꝛ bonitatē creaturarū deuenerūt in cognitionē creatoris dei.s. ꝙ sit potētissimus: sapiētissimus: ꝛ optimus artifex: ꝛ hoc est qđ ait Salomon Sap.xiij. A magnitudine speciei ꝛ creature cognoscibiliter poterit creator horuz videri. ꝛ ad Rom.j. inq̄t Paulus. Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoq; virtus ei⁹ et diuinitas. Vñ Amb. ꝛ Augu. quos refert magister in.j. di.iij. dicūt ꝙ pħi cōsiderātes celū ꝛ terram et alia mirabilia creata: cognouerunt illum esse sup oēm creaturā qui ea fecit: que nulla creatura facere pōt vel destruere. Itē ex creaturaruz eternitate: vt est celoꝝ et planetarū ac stellarū cognouerūt eternitatē creatoris: et ex eoꝝ magnitudine eius omnipotentiā: ꝛ ex eoꝝ ordinatione ꝛ gubernatione ei⁹ sapiētiā ꝛ bonitatē. Et sic cognouerūt i deo trinitatē perfectionū. Vñ Aristo.in.xij. Meta.ait. Dicimus deū esse aial sempiternū bonū ꝛ optimum cuius duratio in infinitū est: in quo est summ⁹ intellect⁹ summum intelligibile et intelligere: summaq; volūtas: summe voluptuosa ꝛ gaudiosa. Ubi eius cōmentator cōmento.xxxvij. ꝓbat ꝛ affirmat ꝙ in deo est intellect⁹: ꝛ volūtas ꝛ actus eoꝝ: et in fine dicti cōmenti replicat ꝙ in deo est trinitas perfectionū: adiūgens ꝙ quidam putauerūt esse trinitatē suppositoꝝ: vt Plato et multi alij. Sed ipse cōmentator eam negat: in quo est hereticus censendus. Idem quoq; Aristo.j. de celo ꝛ mundo ait. Omne et totum ponimus sup tria. Per hūc em̄ numerū adhibuimus nos ipsos magnificare deum vnū eminentē proprietatibus eorum que sunt creata. Plato etiā incipiens librū quē fecit de mundi creatione, Unus: duo: tres. Deinde prosequitur librū suū. Per hoc: vt ait Franci. de Mayro. in sermone de trini. quasi intēdens ꝙ trinitas est principium totius vniuersi: dicit quoq; Augu.vij. confessionū: se legisse in libris Platonis totū illud Ioh.j. In principio erat verbum ꝛc. vsq; ibi. Fuit homo missus a deo. Et idē euāgeliū posuit Platonicus eius discipulus in lib. quē cōposuit: vsq; ad: verbū caro factum est. et si non ordinate saltē in sentētia: vt idē Aug. refert. Qui etiā inq̄t.x. de trini.c.iij. ꝛ xxiij. ꝙ Porphyrius q̄ fuit philosophus paganus cōfessus est sanctā trinitatē: ꝛ appellauit paternū intellectū dei filiū ꝛ horū mediū amorem spiratum. Et.ij. de tri.c.vj. etiā ait Augu. ꝙ Plato qui tantis seculis ante partum virginis fuit: summe trinitatis atq; vnitatis predicator in gentibus extitit: vñ vnitatem ac trinitatē predicās cursu mirabili: oculoq; clarissimo dilucidauit: quesiuit: inuenit: et prodidit patrē deū: paternā mentē: ꝛ vtriusq; amorem mutuū: ꝛ vnā summā eque trinā et indiuisam deitatē: nō solū oportere credi docuit: sed ita esse ratione conuicit. Trimegistus etiā inquit. Monas gignit monadē ꝛ in se suū reflectit amorē.i. pater deus gignit filiū deum ꝛ in se habēt spiritūsanctū. Ista tamen vba a quibusdā attribuuntur Porphyrio pħo. Hermes quoq; pħs vt refert Aug. in lib. cōtra quinq; hereses fecit librū qui đi. Uerbū perfectum: in quo sic ait. Hic filius bñdicti dei. et Auicenna x. sue Meta.c.xiij. plura dicit de spiritusancto. Ex quibus patet trinitas diuinarū personarum. Uera est em̄ illa poetica sentētia. Numero deus impare gaudet. Hoc autem mysterium trinitatis credidit Noe quando in arca saluatus est. Genesis.vij. idest in celesti gloria: cum tribus filijs: idest cum fide sancte trinitatis. Credidit etiam Abraam dū vt dicitur Gene.xviij. Tres vidit.s. personas diuinas incorporea imagine sibi apparētes: ꝛ vnum.s. deum adorauit.s. in illis trib⁹ personis. Isaac q̄z idē credidit dū effodit tres puteos: vt dicitur Gene.xxvj. Iacob etiā credidit quando vidit scalam triū graduum. Gen̄.xxviij. Ioseph q̄z credidit quando vidit tres palmites in vna vite Gen̄.xl. Credidit etiam Moyses quando tres solēnitates precipuas instituit ad quas conuenire debebant omnes iudei. Exod.xxiij. Credidit insuper Hieremias propheta dum ait sui libri. c.j. A.a.a. domine deus. Cum enim tertio dicat. A. designauit trinitatem personarum. qđ autē ait. Domine deus designauit vnitatē essentie diuine. Credidit etiā hoc Daniel pro

pheta qui vt habetur libri sui.c.v. interpreta-
tus est scripturā tribus digitis factā: idest ab
vno deo qui in manu: idest essentia sua habet
tres digitos.i.personas. De quibus dr Esa. xl.
Quis appēdit tribus digitis molē terre. De⁹
enī trinus ꝛ vnus terrā ꝛ vniuersum orbē crea-
uit ꝛ gubernat. Imago aūt vnitatis ꝛ trinita-
tis diuine reperitur in oībus creaturis. Nam
oēs creature habēt vnū esse ꝛ tamē singule ha-
bent modū: speciem: ꝛ ordinem. Item omnes
creaturas fecit deus in pōdere: numero: ꝛ mē-
sura. Sap. xi. Item creature oēs sunt in tripli-
ci numero: nā alique sunt pure spirituales: vt
angeli: alie pure corporales: vt elementa celi.
Quedā vero mixte vt homines. In angelis etiā
est designata trinitas. nā vt dicit Diony. in li.
de celesti hierarchia. Tres sunt hierarchie an-
gelorum. Item in qualibet hierarchia est tri-
plex ordo: et in quolibet ordine sunt aliqui an-
geli supremi: aliqui medij: ꝛ quidam infimi: vt
ait Diony. eiusdē lib. c. iiij. Et de his distinctio-
nibus angeloꝝ tractat Richar. in. ij. di. ix. arti.
iiij. q. ij. In creatura etiā pure corporali inue-
nitur trinitatis mysteriū. Et primo in incorru-
ptibili vt sunt celi: q̄ tripliciter sunt distincti.
Nam aliquod est mobile ꝛ difforme: vt sydereū
ꝛ planetarum: aliud est mobile ꝛ vniforme: vt
crystallinū. Et aliud est vniforme ꝛ immobile:
vt celū empyreum. In planetis etiā est triplex
circulus: scʒ deferens: equās: ꝛ epiciclus: idest
paruus circulus positus sup maiorē circulum
ita vt epicicli centrū sit in linea maioris circu-
li: sm expositionem quem facit catholicon. In
sole quoq̄ cū vnitate essentie apparet lux splē-
dor ꝛ calor: ita φ splendor generatur a luce: et
calor ab vtroq̄ procedit. Item in sole conside-
rari potest quantitas: figura: ꝛ splendor in ea-
dem substantia: vt diffuse declarat Franci. de
Mayro. in sermone quodā de trinitate. Item
ignis alius est purus in ꝓpria sphera: ali⁹ est
ignis flamma: et alius est ignis carbo in alie-
na materia. Itē ignis habet speciem: colorē: ꝛ
splendorem. Item aer habet supremū: mediū:
ꝛ infimum. Item aqua alia est condensa: vt in
nube: alia congelata: vt in glacie: alia liquida
vt in fonte: riuo: ꝛ stagno: et sicut riuus habet
aquā a fonte: sic filius immediate a patre: ꝛ si-
cut stagnū habet aquā a fonte ꝛ a riuo: sic spi-
ritussanctus ꝓcedit a patre ꝛ filio. Terra etiā
est trifarie diuisa: scʒ in Asiam: Africam: ꝛ Eu-
ropam. In corporalibus q̄ʒ corruptibilib⁹ pa-
tet mysterium trinitatis: qꝛ quodlibet corpus
habet triplicē dimensionē: scʒ lōgitudinē: lati-
tudinē: ꝛ profunditatē. Itē creaturā mixta vi-
uēs est triplex: qꝛ quedā est vegetabilis solum
vt plāta: quedā sensibilis vt brutuʒ animal: et
quedā intellectiua: vt hō. ij. de aīa. Vegetati-
ua insup hʒ tres potētias. s. nutritiuā ad pro-
priū subiectū cōseruandū: augmentatiuam ad
perficiendū: ꝛ generatiuā ad sibi silē ꝓducen-
dum. Sensitiua etiā habet tres potētias: scilʒ
apprehensiuā: cognitiuā: ꝛ sm locū motiuam.
Aīa quoq̄ hoīs hʒ tres potētias. s. intellectuʒ:
memoriā: ꝛ volūtatē: sm quas est facta ad ima-
ginem ꝛ similitudinē dei. In aīa etiā tria sunt
vt ait Aug. ix. de trini. s. mens: noticia: ꝛ amor.
Mēs nouit se ꝛ amat se: ꝛ cū se cognoscit noti-
ciam suā gignit: ꝛ est parens sue noticie: ꝛ ter-
tiū est amor: q̄ de ipsa mēte ꝛ noticia procedit
cū mens se cognoscēs diligit se. In hoībus q̄ʒ
representat trinitas qꝛ aliqui sunt supremi: vt
dñi ꝛ magnates: quidā infimi: vt populares:
ꝛ alij medij: vt nobiles ꝛ ciues. In corpore etiā
humano idē representat: nā brachiuʒ vnū exi-
stēs hʒ tres iūcturas et siliter in vnitate digiti
sunt tres iūcture. hoc etiā patet de pedibus: ti-
bijs: et cruribꝰ: sup quibꝰ tribus hō firmatur.
Itē in arboribus idē patet que pullulāt folia
ad sui virorē: flores ad decorē: ꝛ fructus ad dul-
corē. Itē hoc reperit in sciētia. Nā oīs sciētia
tripliciter diuidit. s. in naturalē: rationalem: ꝛ
moralē. Naturalis q̄ʒ diuiditur tripliciter. s. in
physicā: mathematicam: ꝛ metaphysicam: siue
diuinā: ꝛ silr rōnalis diuidit in grāmaticā que
respicit sermonū cōgruitatē: rhetoricā que re-
spicit venustatē: ꝛ dialecticā q̄ respicit verita-
tē. Silr moralis diuidit in ethicā: que respicit
ordinationeʒ singularis psone: iconomicā que
familie tm̄: ꝛ politicā q̄ ordinationē respicit ci-
uitatis: vel regni. Grāmatica etiā hoc insinuat
vt dixit Faust⁹ in li. de fide catholica: qm̄ inter
partes orationis declinabiles nō nisi tres per-
sonas assumit. s. primā de se loquentem: que si-
gnificat patrē: ꝛ scd̄am ad quā primā loquit: ꝛ
significat filiū: ꝛ tertiā de qua prima loquitur
ad scd̄am. ꝛ hec significat spiritūsanctū. Inue-
nitur etiā vna dictio que est vnica in voce: ꝛ tri-
plex in significatione. vt hec dictio amor. Nam
pōt esse nomē propriū alicuius: et est nomē cō-
mune: et est verbum. Item grāmatica ipsa in
noīe nō nisi tres articulos distinguit: et in nu-
mero triplicem numerum: scilʒ singularē: dua-
lem: et pluralem. Rhetorica quoq̄ tria gene-
ra causarū assumit. Deliberatiuū: demōstrati-
uum: ꝛ iudiciale. Eius etiam suasio tribus lo-
cis diuidit; scilʒ honesto: vtili: ꝛ possibili. Pro-

lectica quoq; in syllogismo tres terminos assu
mit ꝛ tres ppositiones cõstituit:quas p tres fi
guras ordinat ꝛ distiguit. Arithmetica insup
numero trinario vtitur vt pfecto:qui est in di
uinis psonis. Geometria etiã tres dimẽsiones
metit.s.lõgitudinẽ:latitudinẽ:ac pfunditatẽ:
siue altitudinẽ:que trinitati cõueniũt. De quo
dr Job.xj. Excelsior celo est ꝛ pfundior inferno
ac lõgior terra:ꝛ latior mari mẽsura ei⁹. Astro
nomia etiã trinitatez exprimit que de stellis ꝛ
planetis atq; de signis celestib⁹ ediscerit. Me
dicina quoq; idẽ insinuat dũ in pseruãdo:con
seruãdo:ꝛ curãdo virtutẽ suã demõstrat. Me
dicinarum eñ alia est preseruatiua:alia cõser
uatiua:ꝛ alia curatiua.iij.Ethi. Tres etiã virtu
tes theologice:de qbus dr.j.ad Cor.xiij. Nunc
aũt manent fides:spes:ꝛ charitas:tria hec sa
tis nobis demõstrãt psonarũ diuinarũ trinita
tem. vnde Ber.in ser.de tri.ait. Est trinitas per
quam homo resurgit.s.fides:spes:ꝛ charitas.
fides preceptoꝝ articuloꝝ:ꝛ sacramẽtoꝝ. spes
venie:gratie:ꝛ glorie. Charitas de corde puro:
cõsciẽtia bona:ꝛ fide nõ ficta.hec ille. Per fidẽ
illuminat intellect⁹:p spem memoria delectat:
p charitatẽ inflammatur volũtas. Tres quoq;
sunt partes penitentie.s.cõtritio:cõfessio:ꝛ sa
tisfactio:vt per theol.in.iiij.di.xvij. Item tres
partes satisfactionis.s.oratio:ieiunium:ꝛ ele
mosyna:vt habetur in.iiij.di.xv. Ex quibus oĩ
bus concluditur ꝙ deus est vnus in essentia:ꝛ
trinus in personis. Cõtra quam catholicã veri
tatem. Primus error fuit Sabellij qui posuit
vnam essentiam dei:sed negauit trinitatẽ per
sonarum dicens:ꝙ vna persona quandoq; di
citur pater:quandoq; filius:quãdoq; spũssan
ctus. Cõtra quẽ est illud.j.Joh.vlt. Tres sunt
qui testimonium dant in celo:pater:verbum:ꝛ
spiritussanctus:ꝛ hi tres vnũ sunt. ꝛ Sap.j.de
trini.dr. Peruerse cogitationes separãt a deo:
ecce pater:ꝛ in maliuolam aiam non introibit
sapientia:ecce filius:spiritus enim sctũs disci
pline effugiet fictum:ecce spiritussctũs. ꝛ ps.
lxvj.dicit Dauid. Benedicat nos deus deus no
ster:benedicat nos deus:ꝛ metuant euz oẽs fi
nes terre. Trina enim dei nominatione signifi
cauit trinitatem personarũ:cũ ꝟo singulariter
subiungit:metuant eum:nõ eoꝝ vnitatez essen
tie ostendit. Et Esa.vj.dr. Audiui seraphin cla
mantes:sctũs:sctũs:sctũs: dñs deus sabaoth.
Ter enim dicit sanctus:ꝛ semel dñs eadem de
causa. ꝛ Mat.vlt.dicit saluator nr̃. Euntes do
cete oẽs gentes:baptizãtes eos. In nomine pa
tris:ꝛ filij:ꝛ spiritussancti. Y

q Uod aũt deus sit trinus in psonis pro
bãt elegãter theologi in.j.sen.di.ij.ma
xime Ricð. ꝛ sctũs Boñ.eo.di.ar.iij.q.
j.eo.s.probationis mõ quo humana fragilitas
põt de tam arduis argumentationẽ facere. Au
gu. quoq; de fide ad Petrũ.c.ij.hunc errorem
improbat dicens. Una est enim essentia patris
ꝛ filij ꝛ spiritussctĩ:q̃uis personaliter sit alius
pater:alius filius:ꝛ alius spũssctũs. Et hoc p
batur primo rõne perfectionis.ait eñ Diony.
in li.de diuinis noibus. Qui de deo recte senti
unt:oĩa ei attribuunt.i.pfectiones oĩm creatu
rarum. Qð etiam affirmat phs.xj.Meta. Tũc
sicut ait Arist.ij.de anima. naturalissimum est
oĩbus viuentibus:perfectis ꝛ nõ orbatis:gene
rare tale quale ipsum est:vt homo hominẽ:ani
mal animal:planta plantã. Ideo hec perfectio
debet deo attribui.s.ꝙ simile generauit. vñ ip
se Esa.vlti.inquit. Nunquid ego q̃ alios pare
re facio ipse nõ pariam. Ego qui alijs genera
tionem tribuo:ipse sterilis ero dicit dñs. Qua
si dicat nõ. Et si dicis ꝙ nõ generauit: aut hoc
putas:quia non possit. ꝛ sic negas eius omni
potentiaz:aut quia nesciat:ꝛ sic negas eius in
finitam sapientiam:aut qꝛ nõ velit:ꝛ sic negas
eius indicibilem clementiam ꝛ bonitatem. Et
dicere necesse habes deũ inuidum:qui nõ velit
sibi similem ꝛ equalem:sicut Põpeius: de quo
Lucanus in.j.ait. Cesarve priorem Pompeius
ve parez. Necesse ergo habes dicere ꝙ deus pa
ter generauit filium deum sibi equalem: ꝛ coe
ternum. Tunc sic generantis ad genitum natu
ralis est amicitia.vij.Ethi. ergo ab eterno pa
ter amauit filium. Et cum amor debeat esse re
ciprocus.ix.Ethi. filius ab eterno amauit pa
trem. hic autem amor ꝛ charitas increata pce
dens a patre ad filium:ꝛ ecõtra est spiritussan
ctus:vt inquit Hiero.super ps.xvij. Hic enim
amor nõ potest esse accidens:qꝛ est eternus: ac
cidens autem nullũ est eternum:qꝛ põt adesse
vel abesse:vt inq̃t Petrus hispanus in sua dia
lectica. hic aũt amor patris ad filium ꝛ ecõtra
nunq̃ põt abesse. Preterea nullum accidẽs po
test esse in deo:sed quicquid est ĩ deo est substã
tia:vt inquit Boetius in li.de trinita. ꝛ Tho.j.
parte summe.q.xix. Et ideo hec charitas ĩcrea
ta que est inter patrem ꝛ filium est tertia perso
na in trinitate:ꝛ est deus eiusdez substantie cũ
patre ꝛ filio. Unde.j.Johan.iiij.dicitur. Deus
charitas est. Et possunt predicta sic etiaz decla
rari. Ubicunq; est vera ꝛ perfecta ac infinita
dilectio:est vera perfecta ꝛ infinita reciproca
tio:qꝛ nemo proprie ad semetipsum charitatez

habere d̃r:sed ipse dilectionẽ in alterũ tẽdit:vt esse charitas possit:ẽm Greg.in homel.quadã sup Johã.Sed de⁹ est charitas infinita:vt ait Aug.in lib.de vero cultu.Unde canit ecclesia. Ubi charitas ⁊ amor:de⁹ ibi est.Ergo ẽ necessarium dicere ꝙ in eo sit ꝑfectissima amoris reciprocatio. Hec aũt nõ potest esse in creatura:q̃ oia creata sunt in numero:pondere:⁊ mẽsura: vt d̃i Sap.xi. Oportet ꝙ inueniat̃ ꝑsona que amet deũ infinite ⁊ intensiue: sicut ipse amat infinite:aliter non est vera:⁊ ꝑfecta reciprocatio nisi amatus amet eodem mõ quo amatur.ix. Ethi.⁊ iõ oportet dare ꝑsonã cuz patre eternã. Et sic habeo patrẽ ⁊ filiũ.Medi⁹ aũt est amor quo alter tẽdit in alterũ.Et sic habeo spm̃ sanctũ:⁊ ꝯsequẽter sanctã trinitatẽ.In amore em̃ tria necessario requirunt̃.s.ille qui amat ⁊ qui amatur:⁊ ipse amor qui est nexus amborũ.Et iõ inq̃t Hiero.vbi.s.Spũssctũs nec pater est: nec filius sed dilectio quã pr̃ hz in filiũ ⁊ filius in patrẽ.Et ꝓbant̃ hec Lu.iij.vbi d̃r.ꝙ cũ xp̃s baptizaret̃ a Johãne baptista:audita est vox patris dicẽtis.Hic est filius meus dilectus.Et sic habeo patrẽ diligentẽ:⁊ filiũ dilectum. De spũ aũt scõ d̃r ibidẽ:ꝙ descendit corporali specie sicut colũba in ipsum. Scdo idem ꝓbat̃ rõne diffusionis.Nã inq̃t Diony.iiij.de ange.hierar.Bonũ naturaliter est suipsius diffusiuuz ⁊ cõicatiuum.Cũ ergo deus sit bonitas infinita: vt inquit Plato in.j.Thimei.ergo in infinituz debuit cõicare bonitatẽ suã.Et si dicis ꝙ propter hoc nõ est necessariũ ponere filiũ neq̃ spiritumsanctũ cũ deus cõicauerit bonitatẽ suam angelis hoĩbus⁊ alijs creaturis.Respõdeo ꝙ cũ deus sit summe bonus non potuit se diffundere totũ in tota simul creatura:q̃ ois creatura simul nõ põt capere totã bonitatẽ diuinaz. Et ideo oportuit ꝙ eã diffunderet in aliuz sibi equalẽ capacẽ trinitatis:⁊ totius essentie diuine:aliter esset dare aliquid ociosuz in deũ.s.bonitatem nõ cõmunicatam:qõ est falsum.Quia ergo ad diffusionem requirunt̃ tria necessario scz diffundens:in quo diffunditur:⁊ ipsuz diffusuz:ita in eternitate diffundens est persona patris:in quo diffundit̃ est filius ⁊ ipsum diffusuz est spiritussanctus ⁊ bonitas diuina.Ex quo colligit̃ ꝙ oẽs tres persone sunt eiusdem substantie ⁊ nature.Preterea in deo est immẽsa iocũditas:ẽm Phm.xij.Meta.⁊ ideo in eo necessario requiritur personarũ pluralitas: q̃ nullius boni sine socio iocunda est possessio:vt inquit Sene.ad Lucillum.Et ideo canit sancta mater ecclesia in officio trinitatis.In maiestatis solio tres sedẽt in triclinio:naz nõ est cõsolatio ꝑfecta solitario.Et hec argumenta sufficiant.Qui aũt põt capere capiat Mat.xix.Et qui habet aures audiendi audiat quid spũs dicat ecclesijs.Apoca.ij. A

b Et etiã ꝑsonaꝝ trinitas declarat̃ Gen.j.vbi d̃r.In principio creauit deus celuz ⁊ terrã.exponit̃ em̃ ab Aug.⁊ alijs doctoribus.In ꝑncipio.i.in filio.creauit deus pater.Et subdit̃.Et spiritus dñi ferebatur sup aquas.Et ps̃.xxxij.dicit̃.Uerbo dñi celi firmati sunt:⁊ spũ oris eius ois virtus eoꝝ.Verbuz aũt dñi filius est patris:vt inquit Grego.in sermone de apostolis. B

c Eamdus error fuit Arrij:q̃ posuit tres personas:sed negauit vnitatem diuine essentie di.filiuz esse alterius nature a patre ⁊ esse creaturam⁊ minorem patre sibi nõ coequalem ⁊ nõ coeternum.Cõtra qõ est illud dictum xp̃i Joh.x.Ego ⁊ pr̃ vnuz sumus.Sup quibus verbis Aug.inquit.Qr dicit vnũ liberat te ab arrio.ꝙ aũt dicit sumus pluraliter:liberat te a sabellio.⁊ Joh.xiiij.iterum ait saluator.Ego in patre ⁊ pater in me est.Itez Gen.j.c.dixit deus.Faciamus hoĩem ad imaginem ⁊ similitudinem nostrã.Sup que verba dicit Augu.in li.de fide ad Petrũ.Si tm̃ esset vna ꝑsona patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti non dixisset faciamus.Nec ista locutio dirigitur ad angelos: q̃ ipsi nõ sunt creatores:⁊ si tres essent eẽntie: nõ dixisset imaginẽ ⁊ similitudinez:sed imagines ⁊ similitudines:⁊ iõ in eo ꝙ dicit faciam⁹ ⁊ nostrã:pluralitatẽ personarũ ostendit.In eo aũt ꝙ dicit imaginẽ ⁊ similitudinem:vnaz esse dei naturam declarat.hec ille.Teneamus ergo firmiter deum esse vnum ⁊ trinum:vnũ ꝑ essentiam:⁊ trinum in personis.s.patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spiritumsanctũ:⁊ huius trinitatis dant theologi exemplũ de anima.s.vt inquit Arist.iij.de anima.Licz anima rationalis habeat tres potentias:est tñ vna sola anime essentia.vñ ait Scotus in.ij.di.xv.q.ij.ꝙ quelibet potentia anime dicit totam substantiam anime licz diuersimode.Unde ĩtellectus est anima:memoria est anima:volũtas est anima:⁊ tamen nõ est nisi vna anima.⁊ ita pater est deus:filius est deus: spiritussanctus est deus:⁊ tamen nõ est nisi vnus deus.Si quis aũt dicat:cum pater generat filium:⁊ ex patre ⁊ filio ꝓcedat spiritussanctus: quomodo est possibile ꝙ filius sit coetern⁹ patri:⁊ spiritussanctus sit coeternus patri ⁊ filio Cum generans naturaliter precedat tempore generatum:⁊ causa effectum suum:Respõdeo

ꝙ hoc nō est verū semꝑ: ꝙ omne qd̓ dat alteri
originē illā precedat tpe etiā in rebus creatis.
Et pōt dari tale exēplū qd̓ ponit Aug. in quo-
dā sermone. Si em̄ accendaꝛ ignis in candela
statim ⁊ sine medio tpis q̄ primum ille ignis
est accēsus ibi est etiā lux: flāma: ⁊ calor. licz ergo
ab illo igne originē trahat illa lux: flāma: ⁊ ab
ambobus calor causeꝛ: tn̄ in eodē instanti tpis
quo est vnū est etiā vtrūqꝫ aliorū. Un̄ si ignis
ille accensus in lumine esset eternus: coeterna
q̄z esset lux flāma cū calore. dicit etiam Aug. sic
ad litterā: vt. s. Sicut ex igne causatur splen-
dor ⁊ ex vtroqꝫ calor: sic ex patre generatur fi-
lius ⁊ ex vtroqꝫ ꝓcedit spūssanctus. Da mihi
ignē sine splēdore ⁊ calore: ⁊ ego dabo tibi pa-
trem sine filio ⁊ spūsancto. hec ille. Qui etiam
ait in li. de trini. Credimus in sanctā trinitatē
scꝫ patrē ⁊ filiū ⁊ spiritūsanctū vnū deū omni-
potentē vnius substantie: vnius ptātis. vni⁹
essentie creatorē oīm creaturarum: a quo oīa: ꝑ
quē oīa: ⁊ in quo omnia. Credimus patrē a se-
metipso nō ab alio: filiū a patre genitū: deum
verū de deo vero: lumē verum de lumine vero:
nō tn̄ duo lumina: sed vnū lumē. Credimus spi-
ritūsanctū a patre ⁊ filio equaliter procedētē
consubstātialē ⁊ coeternū patri et filio. Pater
est plenus de⁹ in se: filius est plenus de⁹ a pa-
tre genitus: spūssanctus est plenus deus a pa-
tre ⁊ filio ꝓcedēs. Nō tn̄ tres deos dicimus: lꝫ
vnū deū oīpotentē eternū inuisibilē ⁊ incōmu-
tabilem. Inno. aūt. iij. in. c. fina. de summa tri.
⁊ fide catho. inqt. Pater ab eterno filiū gene-
rādo suā substantiam ei dedit. Dici aūt nō pōt
ꝙ partē substātie illi dederit ⁊ partē ipse sibi
retinuerit cū substātia patris indiuisibilis sit
vtpote oīno simplex. Sed nec dici potest ꝙ pa-
ter in filiū trāstulerit suā substantiā generan-
do quasi sic dederit eam filio ꝙ nō retinuerit
eā sibi alioquin desistet esse substantia. Pater
ergo ꝙ sine vlla diminutione filius nascendo
substantiā patris accepit: et ita pater et filius
habēt eandē substantiā. Et sic eadē res est pa-
ter et filius necnon ⁊ spūssanctus. hec ille. Si-
cut em̄ sol illuminat orbē ⁊ tn̄ in se remanet to-
tus lucidus ita dici potest in proposito. Equa-
litas autē triū personarū diuinarū declarata
est in tribus pilis paruis que reperte sunt in
corde siue in pectore beate Clare de monte fal-
co tertij ordinis sancti Francisci. Nam vna il-
larū tanti erat pōderis quanti erant due: ⁊ tā-
tū tres simul et non plus quanti vna sola. Et
ego ipsas proprijs oculis vidi. In corde etiam
ipsius beate inuentus est sculptus crucifixus
cū oībus mysterijs passionis que oīa ego vidi.
Ipsa em̄ beata habebat cōtinuam memoriam
passionis christi: et perfectissimam fidē equali-
tatis triū personarū diuinarum: ⁊ vnitatis di-
uine essentie ⁊ semꝑ toto corde coluit trinita-
tem que deus est. de cōse. dist. iij. c. vlti. in fine.
Et dr̄ trinitas quasi triū vnitas. vt notat do.
Cardi. in. c. j. de summa trini. ⁊ fi. catho. in. vꝫ.
Teneam⁹ ergo catholicā fidē trinitatis rejiciē-
tes heresim arrianā ⁊ sabellianā que est diabo-
lica. Un̄ legitur in testimoniū veritatis fidei
nostre illud qd̓ recitat Grego. in. iij. dialo. scilꝫ
ꝙ in partibus Africe cū quidā rex vuādalorū
arrian⁹ multos catholicos episcopos cepisset
eosqꝫ ad arrianā perfidiā conaretur attrahere
illi in fide cōstātes catholica validissime ipsā
fidē disputādo defendebāt. Cūqꝫ rex iniquus
imponere vellet illis silētium fecit ei linguas
extrahi: vt non possent amplius de catholica
fide disputare. Mirabile dictu linguis extra-
ctis ita clare loquebantur ⁊ distincte disputa-
bant contra regem sicut prius cum linguis fe-
cerant: qd̓ fidei nostre maximū miraculum et
argumentum extitit. E

t Ertius error fuit Macedonij: q̄ dixit
spiritūsanctū esse creaturam. Contra
quē. ij. ad Cor. iij. dr̄. Dn̄s aūt spiritus
est. Sm̄ aūt Nicolaū de lyra super Hiere. xxiij.
Ubi nos ponimus dn̄s in hebreo ponitur no-
men dei tetragrāmaton qd̓ est nomen signifi-
cans vnam solam essentiā diuinam: vt inquit
rabi Salomon. De ipso etiā spūsancto habe-
tur Esa. xlviij. vbi ait propheta. Misit me dn̄s
deus et spiritus eius. et sic ostēdit ꝙ ipse spi-
ritussanct⁹ misit eū vt deus et nō vt creatura.
Quartus error est grecorū qui dicūt spiritū
sanctū ꝓcedere solū a patre ⁊ non a filio. Con-
tra quos Joh. xiiij. dicit dn̄s. Paracletus aūt
spiritussanctus quē mittet pater in noīe meo:
q̄ scilꝫ eū mittit pater tanq̄ spiritū filij a filio
⁊ a se procedentē. ⁊ Joh. xv. etiam ait. Cū aūt
venerit paracletus quē ego mittā vobis a pa-
tre spiritum veritatis. ⁊ Joh. xvj. inquit. Ille
me clarificabit: qr de meo accipiet. Et ad Gal.
iiij. dr̄. Misit deus spiritū filij sui in corda no-
stra. Et ideo dr̄ in symbolo Niceno siue Con-
stātinopolitano. Qui ex patre filioqꝫ ꝓcedit.
Et in symbolo Athanasij. Spūssanctus a pa-
tre ⁊ filio nō factus: nec creatus: nec genitus:
sed procedēs. Et hanc opinionē tenet ecclesia
occidētalis cōfutans opinionē grecorū: vt ha-
betur in. j. sen̄. dist. xj. ⁊ ibi Scotus. ⁊ in. c. fir-
miter. ⁊ in. c. fi. de summa tri. ⁊ fide catho. ⁊ in

ç.de spiritu.de cõse.dist.xv. D

q Uint⁹ error est Attropomofitarū dicē-tium ꝙ vnus est deus sed corporeus. Contra quos Johā.iiij.dr. Spūs est deus. Ideo cōtra illos qui depingunt trinita-tem faciētes tres figuras hominis dr Esa.xl. Cui similē fecistis deum: aut quā imaginē po-netis ei: quasi dicat: non potest depingi. E

s Extus error est Manicheoꝝ qui dixe-runt duo fuisse pricipia rerū.vnū.s.de-um creasse res incorporeas ꝛ inuisibi-les: lucēq̃ et delectabilia. Alia ꝟo facta esse a diabolo: vt tenebras ꝛ res corporeas ꝛ res pe-nales. Contra q̄s est illud ad Heb.xj. Fide in-telligimus aptata esse secula ꝟbo dei vt ex in-uisibilib⁹ visibilia fierent. ꝛ Eccli.xj. Mors et vita a dño deo est. ꝛ Esa.xlv. Ego dñs ꝛ nō est alius formans lucē ꝛ creans tenebras: faciens pacē ꝛ creans malū. ꝛ Amos.iij. Nō est maluȝ in ciuitate qđ nō fecerit dñs. Qđ intelligitur ꝓm Aug.in.j.retractationū. ꝛ Magistrū sen-tentiaruȝ. in.ij.dist.xxxvij. hoc modo videlȝ ꝙ deus ꝓm iusticiā suam infligit maluȝ pene vbi esse cōspicit malum culpe. F

s Eptimus error est Aristotelis q̄ nega-uit deū oīa fecisse de nihilo. Uñ cū le-gisset illud quod scripsit Moyses de creatione mūdi Geñ.j. subiūxit dicēs. Iste moy-ses multa dicit sed nihil ꝓbat. Dicebat autem Aristoteles primo ꝙ ex nihilo nihil fit. viij. Phyſi. ꝛ.j.de celo ꝛ mūdo. Cōtra quē est illud ps.cxlviij. Ipse dixit ꝛ facta sunt: ipse manda-uit ꝛ creata sunt. ꝛ ps.cxiij. Oīa quecunq̃ vo-luit fecit. Creare aūt est de nihilo aliquid face-re, vt dicūt Theologi in.ij.sentē.distin.j. Et ex hoc reprobat᷑ heresis Anaxagore q̄ dicebat mū-dum quidē a deo factū: sed ex preiacenti mate-ria. Silr ex hoc reprobat᷑ error Democriti: qui dixit mundū factū esse a casu ꝑ cōcursum cor-porum indiuisibiliū q̄ dicebat esse rerū princi-pia. Cōtra quē etiā dr ps.xxxij. Uerbo dñi celi firmati sunt: ꝛ spū oris ei⁹ oīs virt⁹ eoruȝ. idest ꝓm rationē ꝛ nō a casu. Sequit᷑ etiā ex predi-ctis falsum dixisse Aristotelē in libro de vege-ta. ꝛ plane. ꝛ in iii.j. Physicorum. vbi videt᷑ te-nere mundū fuisse ab eterno. Fuit enim a deo creatus nō ab eterno ꝛ nō semꝑ fuit mundus: vt probāt Theologi maxime sanct⁹ Bonauen. in.ij.di.j. ꝛ btūs Tho.j.parte summe.q.xlv. Et cōtra hāc heresim etiā est sacra scriptura Geñ. j.dicēs. In principio creauit deus celū ꝛ terrā. Et ex his etiā reprobat᷑ error Simonis magi: ꝛ Menādri eius discipuli dicēs: ꝙ deus nō fe-cit mundū sed angeli. Contra quos etiā est scri-ptum Act.x. Deus qui fecit mūdum et omnia que in eo sunt ꝛc. G

o Ctauus error est Epicureoꝝ dicentiuȝ ꝙ de⁹ per se nō gubernat mundū: sed per alias intelligētias. Et alij heretici dixerūt deū nō habere ꝓuidētiam de rebus in-ferioribus ꝛ cōtra primos dicitur Job.xxxiiij. Quē cōstituit aliū sup terrā: aut quē posuit su-per orbē quē fabricatus est: quasi dicat nullū. Contra autē secūdos.j. Petri vltimo dicitur. Omnē sollicitudinē vestrā proijciētes in eum: qm̄ ipsi cura est de vobis. H

n Onus error est Pelegianoꝝ: qui nega-uerūt peccm̄ originale esse in paruulis Cōtra quos ad Rom.xv.dr. Per vnuȝ hominē peccatū intrauit in mundum. ꝛ ps.l. Ecce enī in iniq̄tatibus cōceptus sum: ꝛ in pec-catis cōcepit me mater mea. Siliter eoꝝ error secūdus dū dicebāt ꝙ homo pōt incipere bene agere sine gratia dei confunditur per illud ad Philip.ij. Deus est q̄ operat᷑ in nobis velle et perficere pro bona volūtate. I

t Ertius q̄ȝ error ipsoꝝ dicentiū ꝙ de⁹ cogit᷑ nobis dare gratiā suā ꝓm meri-ta nr̄a cōfundit᷑ per illud ad Rom.xj. Si aūt gratia iam nō ex operib⁹: alioquin gra-tia iam nō est gratia. Decim⁹ error imponit᷑ Origeni dicēs: ꝙ aīe simul create sunt cū ange-lis in celo: ꝛ ꝓ diuersitate coꝝ que ibi gesserūt quosdā hoīes vocari a deo ꝑ gratiā: quosdā in infidelitate relinqui. Cōtra quē dicit Paulus ad Roma.ix. de Jacob ꝛ Esau. cū nōdum nati essent aut aliquid boni vel mali egissent dictū est ꝙ maior seruiet minori. K

v Ndecim⁹ error fuit dicētiū ꝙ nō plus mereſ faciens opa ꝑfectionis q̄ nō fa-ciēs. vñ Iouinian⁹ equabat in merito cōiugatos seruātibus ꝟginitatē. Cōtra quē te-net Paulus.j.ad Coꝛ.vij. Et vigilātib⁹ equa-bat possidētes diuitias pauꝑtateȝ seruātibus propter xp̄m: cōtra quē est sn̄ia xp̄i Mat.xix. dicētis. Si vis ꝑfectus esse vade ꝛ vende vni-uersa que habes ꝛ da pauperibus. L

d Uodecimus error est dicentiū quosdā animas esse male creationis et nature ꝛ nō posse nō peccare. Contra quos dr Sap.vij. Deus fecit hominē rectuȝ et reliquit eū in manu cōsilij sui. ꝛ.j. Johan.ij. Hec scribo vobis vt nō peccetis: inquit Apls. Tertius-decimus error est priscilianistarū ꝛ mathema-ticorū dicētiū hoīes esse fatalibus dispositio-nibus ꝛ cōstellationib⁹ subiectos ad bū faciēd

dum et male. Cõtra quos Hieremie.x. dicitur. A signis celi nolite timere. M

d Ecimusquartus error est dicẽtium homines qui semel habuerit charitatem amplius non posse peccare: contra quos Apoc.ij. dr. Charitatẽ tuaz primam reliquisti.

Decimusquintus error est Ualẽtini qui negabat resurrectionẽ mortuorũ futuram contra quẽ est sñia Pauli.j.ad Corin.xv. dicẽtis. Oẽs quidez resurgemus. Et ex hoc etiã reprobatur heresis Zenonis et alterius qui dicebat Arabs: qui dicebant quod mortuo corpore moritur etiam aia: contra quos etiã est illud Apoc.vj. Uidi sub altare dei animas interfectorũ. Decimussextus error est Hermogenis: q̃ dixit hoies dãnatos et demones adhuc posse conuerti ad bonum et angelos bonos ad malum: contra quem est illud Mat.xxv. Ibunt in supplicium eternum: iusti autẽ in vitam eternam. n

d Ecimusseptimus error est dicentiũ omnes penas dãnatorũ esse equales: et premia bonorum equalia: contra quos Mat.xj. dr̃ Tyro et Sydoni remissius erit in die iudicij quam vobis. Et.j.ad Corint.xv. dicitur. Sicut stella a stella differt in claritate: sic erit et resurrectio mortuorum. Decimusoctauus error est dicentium neminẽ saluari posse sine seruatione legis veteris. Et inter hos fuit Corinthus et Ebion: et Nazarei cum eis concordant: contra quos ad Roma.iij. dicit Paulus. Arbitramur iustificari hoiem absq; operibus legis. O

d Ecimusnonus est dicẽtiũ non esse aliã vitam preter istam: nec aliquaz premiationem virtutum: vel vitiorũ punitionem post hanc vitã: contra quos est illud Luce.xvj. Mortuus est diues et sepultus in inferno. et Mat.viij. de bonis dr̃ Recumbent cuz Abraã Isaac et Jacob in regno celorum. Uigesimus et vltimus error est quorũdã hereticorũ: de quibus dicitur.ij. Pet.iij. Uenient in nouissimis diebus illusores in deceptionem dicẽtes. Ubi est nunc promissio et aduentus eius. s. ad iudiciuz. quasi di. non erit vl̃e iudiciuz. Sunt ergo aliq̃ heretici q̃ dicunt ecclesiã predicare vniuersale iudiciũ soluz ad terrorem non quod debeat euenire: cõtra quos est illud Mat.xvj. Filius quidem hois venturus est cum angelis suis in gloria patris sui: et tunc reddet vnicuiq; sm opera sua. Et iste error est contra diuinitatẽ et humanitatez xpi: q̃ inquantũ deus et homo est iudicaturus vniuersum mundũ. vñ Act.x. dicit. Hic est q̃ constitutus est a deo iudex viuorũ et mortuoruz. O diabolici heretici audite quid saluator noster dicat Mat.xxv. Cum venerit filius hois in maiestate sua: et oẽs angeli eius cũ eo: tunc sedebit super sedẽ maiestatis sue. et cõgregabunt ante eum oẽs gentes: et separabit eas abinuicem sicut pastor segregat oues ab hedis et statuet oues quidam a dextris: hedos autem a sinistris etc. Teneamus ergo fidem catholicam reijciẽtes oẽs hereses: vt cum ouibus collocari mereamur ad dexteraz dei. Quod nobis ille cõcedat qui per oĩa secula viuit et regnat. Amen.

Dominica secunda in quadragesima de preceptis. primo in generali: deinde de primo in particulari. Sermo sedecimus. P

r **Citis que precepta dederim vobis per dominuz iesuz.** j. ad Thess.iiij. Secũz omnes leges superioribus obediẽdum est in licitis et honestis. ff. de re iudi. l. contumacia. dicitur. Contumacia eorũ qui ius dicenti non obtemperant litis dãno coerceãtur. et. C. de offi. pre. pto. afri. l. j. in fi. dicit. Si q̃s ex quacunq; parte ausus fuerit iussiones nostras excecari et non festinãter cũ dei timore eas seruare: non solum dignitatis et substãtie periculũ sustinebit: sed etiam vltimo supplicio subiacebit. et. ff. de re mili. l. miles. §. in bello. dicit. In bello qui rem prohibitam adduci fecerit aut mãdata nõ seruauerit capite puniatur etiaz si res bene gesserit. Si igitur tam districta aiaduersione puniunt qui mortalium principũ preceptis cõtumaces existunt: quantã credendũ est vltionẽ recepturos qui oipotenti deo rebelles esse voluerint. Quia igitur vt scriptuz est. ff. de iurisdi. om. iudi. l. fi. et. xj. q. iij. c. qui resistit. et ex de consti. c. vt animarum. lj. vj. Obedientia se extendit sm potestatem iudicis precipientis. Si deus est super oẽs habẽs potestatem ad oia ei est summe obediendũ: quia potentissimus est inobedientes punire et obtẽperantes premiare. Ideo inquit Uerg. in libro Georgi. Est legũ seruãda fides suprema potestas. Quod mãdat fieriq; iubet parere necesse est. Inobedientibus enĩ minatur deus Numeri.xiiij. di. Qui nõ obedierunt voci mee: non videbũt terrã pro qua iuraui patribus eorũ. et Deut.xj. inq̃t Moyses. Propono in cõspectu vestro hodie bñdictionẽ et maledictionẽ: benedictionẽ si obedieritis mandatis dñi dei vestri: maledictionẽ si non obedieritis. et Deuteronomij.iij. etiam dicit deus. Quod precipio tibi hoc tantum facias nec addas quicquam nec minuas. De preceptis ergo dei tractaturi

tres ꝯſiderationes perutiles faciemus. Prima dicet̃ declarationis. Scđa adorationis. Tertia offenſionis.

Declaratio breuis decē p̄ceptoꝝ decalogi. Q

q Uoad primā partē nr̄i ſermonis: q: inq̄t p̄hs in ꝓhemio phyſicoꝝ ꝙ a cōmunioribus ſemꝑ eſt inchoādū. De ſingularibus em̄ nō habet̃ ſcia. ſ. poſterioꝝ. Intellectis aūt cōīoribus faciliter intelligunt̃ particularia: q: generalibus particularia inſunt. l. ſemꝑ. ff. de reg. iu. Jō de ipſis p̄ceptis primo in generali illa enumerādo ī hac parte aliq̄d dicemus oſtēdēdo quō excedūt leges humanas. Decē aūt ſunt p̄cepta decalogi nec debuerunt eſſe plura vel pauciora: vt ꝓbat Alexā. de ales. in. iij. parte ſum. in tract̃. de lege Moyſi. ⁊ Bon. in. iij. di. xxxvij. ar. ij. q. ſ. quorum rōnes cā breuitatis omitto. Oīa hō p̄cepta continent̃ in his verſibus.

Unū cole deū: ne dicas vana per ipſum.
Sabbata ſctifices: habeas in honore parētes.
Nō ſis occiſor: fur: mechus: teſtis iniquus.
Alterius nuptā: nec rē cupies alienam.

Primū p̄ceptū qđ hr̄ Exo. xx. dicit. Nō habebis deos alienos: ꝓhibet oēm idolatriā: diuinationē ⁊ recurſum ad ariolos ac magos indiſtincte ⁊ quacūq; ex cā. ⁊ hoc Leuit̃. xix. expreſſe ꝓhibet̃. Et in hoc preceptū iſtud excedit leges humanas: q̄ lȝ puniāt incātatores ⁊ maleficos tn̄ ſi incantationes faciant cōtra grādines aut infirmitates ⁊ hmōi nō vlciſcuntur ſed aſſentiunt, C. de malefi. l. eoꝝ. R

s Ecūdū preceptū dicit. Nō aſſumes nomē dei in vanū. Exo. xx. Quo precepto ꝓhibet̃ oīs ꝑiuratio ⁊ iuramentū ſine cā: vt inq̄t Nico. de lyra ſuꝑ p̄dicto. c. Et iō hoc mandatū excedit leges humanas q̄bus licitum eſt corrūpere accuſatorē in cā ſanguinis. l. fi. ff. de preuarica. Tertiū p̄ceptū inq̄t. Memento vt diē ſabbati ſctifices. Sex dieb⁹ operaberis ⁊ facies oīa opa tua: ſeptimo aūt die ſabbatum dn̄i dei tui eſt nō facies oē opus in eo: tu ⁊ fili⁹ tuus ⁊ filia tua: ſeruus tuus ⁊ ancilla tua aut iumentū tuū. Exo. xx. Hoc aūt p̄cepto ꝓhibet̃ in feſto oē opus ſeruile: ſm Nico. de ly. vbi. ṡ. Et ab hoc p̄cepto nō diſcrepat lex humana: vt infra patebit. Quartū p̄ceptū dicit in eodem c. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: vbi etiā incluſiue precipit̃ parentibus filios diligere ⁊ nutrire. Et in hoc excedit leges imperiales: q̄ filios ſpurios ⁊ ex dānato coitu generatos ab oī bn̄ficio paterno excludunt: vt in aut̃. quibus mo. natu. effi. ſui. §. fi. ⁊. §. de inceſtis nup. aut̃. ex cō plexu. ⁊. C. de naturali. li. aut̃. licȝ. Et hoc eſt nimis durū lȝ factū ſit bono reſpectu: ⁊ iō ep̄orum intereſt dare operā ꝙ vterq; parentum talibus neceſſaria ſubminiſtret ſm eoꝝ facultatē. ex̄ de eo q̄ duxit in ma. quā pol. ꝑ adul. c. cū haberet. Preterea hoc p̄cepto p̄cipit̃ etiā honoratio patrū ſp̄ualiū. ſ. ſacerdotū ⁊ religioſoꝝ: vt inquit Alexā. de ales in. iij. pte ſumme. ī tractatu hui⁹ p̄cepti. Leges aūt humane ſepe ꝑmittunt fieri cōtra hoc p̄ceptū. ſ. exigi pedagia ⁊ gabellas a religioſis ⁊ clericis: ꝓ reb⁹ eoꝝ quas nō cauſa negociationis ſed pro victu ſuo deferūt. Qui oēs hoc faciētes peccāt mortaliter contra hoc p̄ceptū: ⁊ ſi ſunt ſingulares ꝑſone ſunt excōmunicati ipſo facto. ⁊ ſi eſt collegiū vel vniuerſitas talia faciēs ſtatuta ipſo facto ſubiacet̃ interdicto nec a predictis abſolui poterunt niſi ſatiſfecerint ⁊ plene reſtituerint. ex̄ de cēſi. c. quāq̄. li. vj. in tex. ⁊ per doc. S

q Uintū preceptū eſt. Nō occides. ⁊ ponit̃ ibi alia p̄dicta. Et cōtra hoc preceptū ꝑmittūt leges imperiales: q̄bus licitū eſt viro occidere adulterū vxoris dep̄henſum in adulterio ſi eſt ꝑſona cui nō debet reuerentiā. ff. de adulte. l. pater. ⁊. l. nec in ea. ⁊. l. qđ ait. Similiter latronē ⁊ populatorē agroꝝ inuentū ī maleficio. C. quomodo liceat vnicuiq; l. ſ. ⁊. ij. Sextū preceptū dicit. Nō furtū facies quo ꝓhibet̃ oīs acceptatio rei aliene iniuſta: ſiue per furtū ſiue per vſurā vel dānificationē vel alio modo. Cōtra qđ faciūt leges imperiales ꝑmittētes vſuras ſaltem leues. C. de vſu. l. eos. ⁊ ꝙ cōtrahentes poſſint ſe decipere in p̄cio. l. ī cauſe. la. ij. §. idē pōponius. ff. de mino. ⁊. l. itē ſi p̄cio. §. fi. ff. locati. Scđm autē legem diuinā ſi non ſeruatur equalitas in contractibus: q̄ plus habet de recompenſare dannificato. c. per tuas. ex̄ de dona. Item ſm leges non requiritur bona fides in preſcriptione longiſſimi tēporis. l. ſi quis emptionis. ⁊. l. cum notiſſimi. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. anno. Scđm autē deū ⁊ canones eſt ſec⁹. c. poſſeſſor. de reg. iur. li. vj. ⁊. c. vigilanti. ex̄ de preſcrip. Z

s Eptimū preceptū dicit. Nō mechaberis. Quo precepto oīs actus carnalis ſine matrimonio prohibet̃. Contra qđ ꝑmittūt leges imperiales cōcedētes homini ſoluto tenere mulierē ſoluta in cōcubinam: vt in aut̃. q̄bus mo. na. effi. legi. §. ſi q̄s aūt. ⁊ tn̄ eſt peccatum mortale. Preterea ſm leges licet vxorem in multis caſibus repudiare ⁊ matrimoniū rite cōtractū diſſoluere. Sed ſm legem diuinam nō eſt licitum: vt notatur. x. diſ. c. lege.

ꝛ.xxvij.q.ij.c.sunt q̇.ꝛ Mat.xix.dicit̃. Qd̃ deꝰ coniunrit homo nõ separet. Itẽ ₛm leges imperiales dãnaꝛ q̇ deprehẽsaꝫ in adulterio detinet in vxorẽ.C.de adulte.l.crimẽ.ꝛ.l.castitati. Sꝫ ₛm deũ põt vllã tenere absq̃ vlla pena dũmodo illa velit ab adulterio recedere. xxx.q.j.c.subauditur.ꝛ.c.illud vero. Preterea si mulier infra annũ mortis viri sui nubat efficitur infamis ꝛ punit̃.C.de secũ.nup.l.j.ꝛ.ij. Sed nõ sic ₛm deũ.j.Cor.vij.vbi dr̃. Nubat libere cui vult melius est enĩ nubere q̃ vri. ꝛ ex̃ de secũ.nup.c.fi. Item ₛm leges homo vnius generis põt copulari in matrimoniũ cũ muliere alteriꝰ generis.ꝛ ecõtra.vt in aut̃.de nup.§.inter eas.ꝛ.C.de nup.l.nemini. Sed ₛm deũ hoc est illicitum ꝛ tales debẽt penitus separari.xxxv.q.ij.c.progeniem.ꝛ de cõsan.ꝛ affi.c.non debet. V

o Ctauũ preceptũ dicit. Nõ falsum testimoniũ dices: quo prohibet̃ omne mendaciũ ꝛ falsa testificatio ac promissio nõ seruata. Sed huic precepto cõtrafaciunt leges imperiales.nã ₛm illas si ꝓmitto aliquid nudo pacto non teneo: qꝛ nõ orit̃ ciuilis actio. ff.de pac.l.iuris gentiũ.§.sed cũ nulla.ver.igitur nuda pactio. Sꝫ ₛm deũ recedẽs a pacto peccat mortaliter ꝛ est obligatus ex nuda promissione.c.j.ex̃ de pactis. Nonum p̃ceptũ dicit. Nõ cõcupisces vxorẽ ꝓrimi tui: quo ꝓhibet̃ oẽs affectus deliberatꝰ libidinis carnalis. X

d Ecimũ ꝟo ꝛ vltimũ preceptũ dicit. Nõ cõcupisces rẽ alienã: quo prohibet̃ oẽ inordinatum desideriũ rei aliene. Hec aũt duo precepta lex ciuilis nõ habet que non punit maleficia cogitationis. ff. de penis.l.cogitationis. Scd̃m autem diuina mãdata punitur oẽ pctm̃ tã cogitatiõis q̃ facti. de peni.di.j.c.oĩs iniquitas.ꝛ.c.nunq̇d.ꝛ.c. homicidiũ.ꝛ c.propterea.ꝛ.c.si cui.ꝛ.xxxiij.q.ij.c.oĩs. Ex quibus patet excellẽtia p̃ceptoꝝ decalogi: quibus nõ solũ ꝓhibet̃ actꝰ malus sed etiã affectꝰ. V

l Ex igitur diuina incõparabiliter excellẽtior est q̃ humana. Si aũt queratur quare lex humana non punit oĩa que punit lex diuina. Respõdet Albricꝰ de rosato in suo repertorio siue dictionario in ꝟbo lex.q̃ finis quẽ intendit lex humana est pax humani gñis inter se: vt in proemio decretaliũ.§.iõ lex.ꝛ.iiij.di.§.facte sunt aũt leges. Finis autem legis diuini est pacificatio humani generis cum deo. Qꝛ ergo lex humana nõ punit nisi ea q̇ cõtrariant̃ fini suo: iõ quedã relıq̇t impunita q̇ punit lex diuina: qꝛ cõtrariantur fini eius.s.paci hoĩs cũ deo. Et sic lex humana respectu diuine est impfecta. Ubi aũt lex humana aliq̇d permittit vel p̃cipit qd̃ fit cõtra legẽ diuinã ꝛ consequẽter nõ possit seruari sine pctõ nõ ẽ ei obediẽdũ. Qꝛ obedire oportet magis deo q̃ hominibus. Act̃.v.ꝛ.xj.q.iij.c.si dñs.ꝛ.xv.q.vij.c.iuratos.ꝛ de sen.exco.c. relatũ. Ut enĩ inq̇t Augu.in.j.li.de libe.arbi. Nõ videt̃ esse lex q̇ iusta nõ fuerit. Nã vt dicit Isido. in.c. cõsuetudo.j.di. Lex est oẽ qd̃ ratione cõsistit. Et ꝯsequẽter nihil est seruãdũ ꝓ lege nisi qd̃ est iustũ ꝛ rationabile cuiusmodi sunt p̃cepta decalogi. De quibus loquẽs Aug.in libro de decẽ chordis inq̇t Decalogus legis decẽ precepta hꝫ: quorũ tria prima ptinẽt ad deũ: ꝛ septẽ alia ad homines. Hec decem precepta sunt decẽ chorda psalterij. quas tãgẽdo feras pctõꝝ occidis: q̇bus occisis securꝰ ꝛ innocẽs in dilectione dei ꝛ humana societate versaris. hec ille. Et iõ Dauid dicebat deo.ps̃.cxliij. In psalterio decachordo psallã tibi. qd̃ exponẽs Aug.vbi.s̃.ait.q̃ quidã istud psalteriũ portãt sed in eo nõ psallũt: qꝛ p̃cepta dei ex timore seruãt. Portare aũt psalteriuꝫ ꝛ nõ cãtare in eo onꝰ q̇dẽ hꝫ sed nõ delectationẽ: qꝛ timor penã hꝫ. Aliq aũt portãt ꝛ cantãt: quia mandata dei ex amore seruãt. Licꝫ enĩ sit labor in portãdo: est tñ delectatio in cantando. iuxta illud ps̃.cxviij. Cantabiles mihi erãt iusti.tue. Aliq̇ ꝟo nec portãt nec cantãt, sed ꝓijciũt: q̇.s.mãdata dei nec ex amore nec ex timore seruãt. Melius est aũt vt ibidẽ dicit Aug. psalteriũ portare ꝛ cantare q̃ tm̃ portare: ꝛ rursus melius est portare ꝛ nõ cantare q̃ ꝓijcere. Quia melius est precepta dei ex amore q̃ ex timore facere: ꝛ rursus melius est facere ex timore q̃ nullo modo facere. Põt aũt addi q̃ sunt aliqui q̇ nõ portant sed cantãt.s.q̇ dicunt ꝛ nõ faciũt. In psalterio quidẽ decẽ chordarum cantant: qꝛ de preceptis dei alijs predicant sed nõ portant: qꝛ ea nõ seruant: de quibus dr̃ Matth.xxiij. Alligãt onera grauia ꝛ importabilia ꝛ imponũt ea in humeros hoĩm: digito aũt suo nolũt ea mouere. Et hec de decem preceptis in generali dicta sufficiant ꝓ prima parte nostri sermonis. Uulgariter aũt sunt ista.

Unum solum deum debes habere.
Amare ꝛ adorare cum tota mente.
Querere cum tota fortitudine ꝛ illum timere.
Nomen suum nõ debes nominare sine occasione: nec per illud sanctorum.
Fac ne iures: ꝛ noli vnq̃ blasphemare.
Sanctifices festos dies qui sunt precepti.
Audiendo missas ꝛ officia sancta.
Dimittas vitia iocos ꝛ choreas.

Patrem et matrem debes honorare,
Et eorum necessitati prouidere.
Nō debet mala mors desiderari:
Nō infames et ne occidas.
Odio vel rancore aliquam creaturam:
Sed quantū poteris defende eam et exhibe ei charitatem.
In te nō sit vitium nec turpitudo.
Alicuius luxurie qua vti potest.
In matrimonio serues rectitudinem.
Quod alterius est ne tibi approprias.
Per furtum vsuras vel per rapinas.
Quia es obligatus ad satisfaciendum.
Caueas ne falsum testimonium prebeas.
Per odium solutionem vel per amorem.
Non affirmes quando dubitas.
Expelle a te malas cogitationes.
Et non desideres alicuius mulierem.
Si vis fugere eternum tormentum.
Res alterius ne cupias.
Nec etiam bona male acquiras.
Auaricia mentem tuam inuoluendo.
Is christianus qui hec obseruat,
Penas euadet supra dictas.
Et quod possidebit gloriam protestor.

De primo precepto adorationis dei. Z

Secunda pars nostri sermonis de adoratio
a nis. Primum enim preceptum est. Dñm deū tuū adorabis. de quo etiā ps. lxxj. di. Adorabūt eum oēs reges terre: et omnes gētes seruient ei. et Johel. ij. Sacrificium est libamen dño deo nostro. Sm enim Arist. in predica. et in. v. Meta. Relatiua dicunt ad aliqd: sicut pater alicuius filij pater di. Si igitur est dñs alicuius serui ipm dñm esse opz. Igit vbi est propria rō dñij ibi ds esse spālis et propria rō serui tutis. Cū ergo dñium conueniat soli deo sm quandam excellentiam singularē: qz est creator saluator et gubernator totius orbis. Igit eius spālis seruit' et reuerentia debet et non alteri. hec aūt reuerentia et seruitus appellat religio. vñ Tullius. ij. rheto. inquit. Religio est qua reuerenti famulatu cerimonie diuini cultus exhibentur. Et hec reuerētia ē de iure naturali. ff. de iusti. et iur. l. veluti. Cū ergo vnicuiqz regno vn' solus princeps preesse debeat: vt di. ff. de off. in. l. ij. §. nouissime. et in aut. quō opor. epis. circa prin. coll. et Phs. xij. Meta. idem dicit. Ideo illi supremo principi et dño totius orbis vñ qui est deus debetur summa et excellentissima veneratio que nulli alteri fiat. Et iccirco ipe Deut. v. c. inquit Ego sum domin' deus tuus non adorabis deos alienos in conspectu meo. Capropter Alex. de ales in. iij. pte summe. i trac. de peeptis: pcepto. j. et Ricb. in. iij. di. ix. ar. j. q. j. et. ij. et sanctus Bona. i ea. di. et Tho. ij. ij. q. lxxxiiij. ar. ij. et Scotus in. iij. di. ix. dicunt quod solus deus adorādus est adoratione latrie. Latria autē sm Augu. x. de ciui. dei. c. j. est seruitus qui ptinet ad colendum deum: latria enim grece idem est qd religio latine: siue cultus soli deo deditus sm eundem Augu. vt supra. A

a Dorandus est ergo deus hac veneratione latrie vt principium et finis oim. Apoc. j. et vlti. c. et vt dñs dñantium. Exo. xiij. Et ideo sic esset proditor regis qui auferret ei qd illi debetur: ita magnam deo facit iniuriā qui non exhibet ei specialem super oēs reuerentias. Et iccirco imperator. C. de sum. tri. et fi. ca. l. ij. precepit dicens. Unius et summi dei nomen vndiqz celebretur. Adorandus est autem deus corde: ore: et opere. vt potest colligi ab Alex. de ales in. iij. parte summe. in tractatu de oratione. et Richar. in. iij. di. xv. et Tho. ij. ij. q. lxxxiij. et ab Hugone in libro de virtute orādi. c. xj. Super omnia autē debet adorari charitate et singularissima dilectione: iuxta illud Deutero. vj. Mat. xxij. et Luce. x. Diliges dominum deū tuū ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex tota mente tua: et ex tota fortitudine tua: et ex oībus viribus tuis. B

a Si vo queratur qua adoratiōe adorāda est humanitas xpi: dico quod inquantum est coniuncta diuinitati ds adorari adoratione latrie: sm Scotum in. iij. di. ix. et Petrum aureoli eius discipulū. ibidem circa finem. et Alex. de ales in. iij. parte sum. in tractatu de peeptis: precepto. j. et Ricb. in. iij. dist. ix. ar. ij. q. j. et. j. Bona. ibidē. ar. j. q. j. et Tho. in. iij. parte sum. q. xxv. ar. j. et. ij. Beata autem virgo ds adorari adoratiōe hyperdulie. Nā dulia proprie sumpta est adoratio que fit rōnali creature. Et ista adorādi sunt sancti et angeli: qz vt inquit iurisconsultus in. l. j. §. denicqz. el. ij. ff. de aqua pluuia. arcē. Seruandū est semp inferiorem superiori seruire. Hyperdulia vo est aliqd supra duliā. Et ista adorāda est beata virgo. s. honore aliis maiore: et dei honore minore. Et hoc inquit Thom. vbi. s. arti. v. et Ricb. in. iij. dist. ix. ar. ij. q. iiij. et sanctus Bonauen. eadem dist. ar. j. q. iij. C

a Sed queritur de cruce dñi an adorāda sit. Et rñdeo sm Ricb. in. iij. dist. ix. arti. ij. q. iij. et Bonauen. ibidem. arti. j. q. iiij. quod illa crux in qua xpus pependit absolute considerata non ds adorari adoratione la-

ſnie ſed venerari ſicut precioſe reliquie propter
cõtactũ ſacroꝝ membroꝝ xpi: ⁊ propter multa
bñficia q̃ in illa ꝑ mortẽ ſaluatoris nobis ſunt
exhibita: vt etiã inq̇t Damaſcen⁹ lib. iiij.c.iij.
Et aliter dicendũ eſt de clauis veſtib⁹ ⁊ alijs
xpi reb⁹. Si eñi reliquie ſanctoꝝ ſunt veneran
de. ex̃ de reli. ⁊ venera. ſanctoꝝ. c. cũ ex eo. mul⸗
tomagis reliquie xpi. Si eñi cõſideretur in re⸗
latione ad xp̃m in ea pendentes debet adorari
adoratione latrie: q2 hec adoratio refertur ad
xp̃m ſm predictos doctores: et etiã Tho. in. iij.
parte ſumme. q. xxv. ar. iiij. in corpore queſtio⸗
nis. Alie autẽ cruces q̃ de aliqua materia ſunt
intantũ ſunt adorande inquantum ſunt figu⸗
ratiue ⁊ repreſentatiue xpi crucifixi ſm Dama
ſcenum lib. iiij. c. iij. D

Ed iterũ querit̃ de imagine xpi depi⸗
B cta vel ſculpta? Rñdeo declarãdo ſm
Ricb. in. iij. di. ix. ar. ij. q. ij. ⁊ Bonauẽ.
ibidẽ. ar. j. q. ij. ꝙ imagines xpi virginis ⁊ alio
rũ ſanctoꝝ introducte fuerũt triplici de cauſa.
Primo ꝓpter ſimpliciũ eruditionez: vt q̃ non
poſſunt ſcripturas legere: in picturis poſſint
ſacramẽta noſtre fidei cernere: vt ð de cõſe. di
ſtin. iij. c. perlatũ. Scḋo ꝓpter deuotionis ex⸗
citationẽ: vt qui nõ excitant̃ cũ aliqua audiũt
de ſanctoꝝ memoria: ſaltẽ moueantur cum ea
cernũt in picturis quaſi preſentia: plus eñi exci
tatur affect⁹ ꝑ ea que videt q̃ per ea que au⸗
dit. iuxta illud Horatij in poetria. Segni⁹ irri
tant alas demiſſa per aures. Q̃ que ſunt ocu
lis infixa fidelib⁹. et in. §. ſi. inſti. de gra. dicit̃.
Veritas magis oculata fide q̃ per aures ani⸗
mis infigit̃. Vñ Macrobi⁹ de ſomno Scipio⸗
nis li. j. inq̇t. Facilior ad intelligẽdũ ꝑ oculos
via eſt q̃ ꝑ ſermonẽ. Et li. ij. eiuſdẽ operis etiã
dicit. Sic facilius illabit̃ concepta ratio deſcri
ptione q̃ ſermone. Jõ Terentius in adelphis
ait. c. xj. Inſpicere tanq̃ in ſpeculo vitas ho⸗
minũ iubeo atq3 ex alijs ſumere exẽplum ſibi.
Tertio depingunt̃ imagines ſanctoꝝ propter
memorie labilitatẽ: q2 vt ð. C. de ve. iu. enu. l.
ij. §. ſi qs aũt. Omniũ habere memoriã ⁊ nulli⁹
obliuiſci diuinitatis potius q̃ hũanitatis eſt.
Et hec rõ tangit̃ de cõſe. diſ. iij. c. venerabiles.
His p̃ſuppoſitis dico ſm Ricb. Bona. ⁊ Alex.
vbi. ſ. ⁊ Tho. in. iij. parte. q. xxv. ar. iij. ꝙ imagi
nes xpi ⁊ ſctõꝝ ſunt adorande in relatione ad
rem repreſentatã ꝑ illas: aliter nõ. Vñ ſic ado⸗
rãdo põt adorari adoratione latrie imago ſal⸗
uatoris: alie autẽ imagines ſanctoꝝ adoratio⸗
ne dulie ⁊ beate ꝟginis hyperdulie. Et ſic ado⸗
rãdo imagines nõ picturam ſed picture repre⸗
ſentationẽ veneramur: vel melius rẽ repreſen⸗
tatã. c. placuit. de cõſe. diſt. iij. vñ metrice dicit̃.
Effigiem chriſti cum tranſis pronus adora.
Non tñ effigie ſed qḋ deſignat honora. E

Erũ q2 hodiernis tꝑibus demones fa
V ciũt hoies idolatrare apparẽtes eis i
forma xpi vel beate ꝟginis aut alicui⁹
ſancti ⁊ ab eis adorant̃ maxie a mulierculis et
viris imperitis. Jõ ſciẽdũ eſt ſm ſanctũ Bon.
in. iij. di. ix. ar. j. q. vj. et Alexã. de ales in. iij. ꝑte
ſum. in tract. de primo p̃cepto decalogi. ꝙ ta⸗
les ſic adorãtes demonia loco xpi vel alterius
ſcti nõ excuſant̃ ꝓpter ignorantiaz. Q2 primo
q̇libet xpianus eſt premonit⁹ ꝑ diuinã ſcriptu⸗
rã ꝙ diabolus trãſfigurat ſe in angelũ lucis.
ij. Coꝝ. xj. ⁊ tranſſumptiue. xxvj. q. v. c. epi. ⁊. c.
nec mirũ. ⁊. j. Coꝝ. iiij. dicit apl̃s. Nolite crede
re omni ſpũi: ſed ꝓbate ſpũs vtrũ ex deo ſint. et
Matth. xxiiij. dicit dñs. Multi veniẽt in noĩe
meo dicẽtes. Ego ſum xp̃s: ⁊ iõ q̇libet xpianus
tenetur primo diſcutere: et nõ ſtatim credere.
Scḋo peccat q2 hʒ remediuʒ orationis quã dʒ
p̃mittere huic adorationi. Nã ſi deũ toto corde
oraret: vt oſtẽderet ei ꝟitatẽ nõ ſineret eũ deci
pi: q2 ꝓmiſit ſaluator nr̃ Joh. xvj. di. Si q̇d pe
tieritis patrẽ in noĩe meo dabit vobis. hoc eſt
ſm Augu. quicq̇d ꝑtinet ad ſalutẽ: patet ergo
ꝙ q̃ nõ orat nõ adhibet oẽm diligẽtiã. Tertio
peccat: q2 q̇libet dʒ ſe reputare indignuz hmõi
viſionib⁹. Et iõ poti⁹ dʒ illas timere q̃ affecta
re. Narrat̃ eñi de quodã ſctõ patre ꝙ cũ dia⸗
bolus ei in forma xpi appăruiſſet: clauſit ocu⸗
los et dixit: nolle ſe xp̃m videre in hac vita. At
diabolus ei⁹ hũilitate cõfuſus euanuit. Debe⸗
mus ergo adorare taliter nobis apparentẽ cũ
hac ꝯditione. Adoro te ſi es xp̃s vel beata ꝟgo
aliter nõ: donec ſim⁹ certi q̇d ſit. Et h̃ ſufficiat
ꝓ ſcḋa parte dicta adorationis: ſcʒ ꝙ debemus
adorare amare ⁊ venerari deũ ſuꝑ oẽs creatu⸗
ras ⁊ illi obedire. iuxta illud Deut̃. vj. ⁊ Mat.
iiij. Dñm deũ tuuʒ adorabis ⁊ illi ſoli ſerues.
vñ Cato moralis in ſuis documentis inquit.
Si deus eſt animus nobis vt carmina dicũt,
Hic tibi precipue ſit pura mẽte colẽdus.

De offenſionib⁹ circa hoc preceptũ. F

Ultis modis circa hoc preceptũ offen⸗
M dit̃ de⁹. Pñio ex idolatria: ſm ſ. Tho.
ij. ij. q. xciiij. ar. ij. ⁊ ſctm̃ Bona. Ricb.
Scotũ in. iij. di. xxxvij. ⁊ Alex. de ales in. iij. ꝑte
ſum. ſuꝑ hoc p̃cepto. ⁊ Nico. de ly. ſuꝑ Exo. xx.
Idolatria eſt pctm̃ mortale: et directe eſt cõtra
primũ mandatũ decalogi. Scriptũ eſt eñi Exo.
di, xx. Ubi precipit deus contra idola dicens.

Nō adorabis eā.s.exteri⁹: neq3 coles.s.interi⁹ ꝯm glo. Si qs ergo adoret diabolū ꝓ deo: aut aliquod idolū siue creaturā ei tribuēs honorē diuinū peccat mortalr.xxvj.q.v.c.nō liceat. B

s Ecūdo peccāt mortaliter diuinatores. Et notādū ꝯm Tho.ij.ij.q.xcvj.ar.j. et Bona.in.ij.dist.vij.parte.ij.ar.j.q.iij. ⁊ Alexan.de ales in.iij.pte summe.in tract.de sciētia demonū: ꝙ tūc aliqs dr diuinare ꝯ hoc preceptū qn indebito mō vult ꝑdicere de futuris cōtingētib⁹: vtputa de his q̄ depēdēt ex libero arbitrio: vel que ꝑ accidēs cōtingūt in rebus humanis: que soli⁹ dei est ꝑscire. vn̄ Esa. xlj.dr. Annūciate q̄ factura sunt ⁊ sciem⁹ qr dij estis. ⁊.xxvj.q.v.c.j.scriptū est. Futura prescire solius dei est. Quantū aūt sint exosi tales diuini deo ⁊ ad eos recurrentes habet Leuit. xix. vbi precipit. Non declinetis ad magos nec ab ariolis aliqd sciscitemini ne polluamini ꝑ eos ⁊.xx.c.eiusdem libri scribit. Aīa que declinauerit ad magos ⁊ ariolos ponā faciē meā contra eā ⁊ interficiā de medio populi mei. Et ibidem dr. Uir siue mulier in quib⁹ phitonis siue diuinationis fuerit spūs: morte moriet̄ lapidib⁹ obruēt eos. ⁊ Deutero. xviij.c.dr. Nō inueniet in te qui phitones ac diuinos cōsulat: aut querat a mortuis veritatē: oīa em̄ abominabitur dns. Similiter ꝓhibetur diuinatio lege canonica. xxvj.q.v.c. si quis.⁊.c. nec mirum. et etiā in lege ciuili. vt in.l.null⁹.⁊.l.nemo.C.de maleficiis ⁊ mathematicis. D

t Ertio offendit de⁹ cōtra hoc preceptū de inuocatione demonū. Vn̄ sciēdū est ꝯm Bona.in.ij.di.vij.pte.ij.ar.ij.q.iij. ꝙ homo pōt aduocare demonē duob⁹ modis. Uno mō ꝟtute diuina ei imperando aliqd licitū ⁊ honestū. vn̄ Act.xvj. Paulus imperauit diabolo exire de puella ⁊ exiuit eadē hora. Et hoc silr esse posset: qn de⁹ suo iusto iudicio diabolū subijceret homini ꝓut de qbusdam viris sctis narrat. Nā etsi demō nō inuocat⁹ alicui sctō viro occurreret: posset eū in virtute diuina cogere ad aliqua vera dicēda ad vtilitatem alioꝝ. Alio mō potest qs inuocare diabolū ei supplicādo: et hoc est mortale peccatū. Scriptum est em̄.xxvj.q.v.c.epi. A diabolo captiui tenētur q̄ relicto creatore diaboli auxiliū querūt. Tales aūt cōsulentes demonem ab eo plerūq3 tandē in suū exterminiū decipiuntur: sicut ille cui demon ait. Ibitis redibitis nō eritis capti. Isti aūt perditi hoīes nō tātū faciūt cōtra hoc primū ꝑceptū: qr nō adorāt deū sed diabolū: sed etiā faciūt cōtra oīa alia precepta. In vanū em̄ nomē dei assumūt: qr illud inuocationib⁹ demonū ⁊ incātationib⁹ suis immiscēt. Itē qr sepe ꝑiurāt: idolatre em̄ iuramēta nō seruāt: ⁊ male iurātes cito ꝑiurant: vt dicit Sap.xiiij. Cōtra etiā tertiū ꝑceptum faciūt: qr festa nō sanctificāt: immo in ꝑcipuis festiuitatibus maleficia sua magis exercēāt. Quartum etiā ꝑceptū trāsgrediunt: qr nō honorāt sed vituperāt patrē celestē: eius honorē diabolo tribuētes: nec etiā honorāt sanctā matrē ecclesiā cui⁹ ꝑcepta ⁊ sacra cōtēnunt et accipere nolūt. Vn̄ isti malefici maxime q̄ vadūt ad ludū diabolicū nūq3 aqua bñdicta se aspgūt: sed qn intrāt ecclias accipiūt aspges et dāt alijs aquā bñdictā: se aūt illa nō tāgunt vel aspergere se ostēdūt ⁊ aquā desuper caput proijciūt. Si aūt irruentes pr̄i eterno et mr̄i ecclie multomagis sunt irreuerētes patrib⁹ carnalib⁹: qr in.c.non pōt.ij.q.vij.dr. Non pōt hoibus esse fidelis q̄ deo extiterit infidelis. Cōtra quintū mādatū etiā faciūt: qr multa homicidia perpetrāt. Cōbusta em̄ fuit rome quedā malefica tpe sancti Bernardini noīe facinella: q̄ cōfessa est ꝙ occiderat.lxv. pueros. Et alia combusta est perusij M.cccclxv. noīe sanctucia. Uidebat em̄ vna sancta: sicut cōiter sunt tales malefice q̄ frequētāt ecclias: ⁊ simulāt se stare in orationib⁹ ⁊ deuotionib⁹: occulte tn̄ diabolū adorātes ac crucē xpi pedib⁹ cōculcātes baptismoq3 ac sacris ecclesie renūciātes ac fidē catholicā negantes. Hec aūt maledicta femina cōfessa est se.l.pueros occidisse. Cōtra sextū etiā preceptū faciunt qr cōiter tales sunt meretrices vel adulteri et adultere: et mr̄imonij legē violātes: ac mechie ⁊ impudicitie dediti: vt dr Sap. xiiij. Cōmittunt etiā vitiū sodomiticū ⁊ oēs alias spurcitias perpetrāt: maxime illi ⁊ ille que vadūt ad ludū qui dr barilotti: in quo pater cū filiab⁹ et filij cū matrib⁹ ac sorores cū fratrib⁹ ⁊ cognati cū consanguineis carnaliter cōmiscent. Isti q3 si ex antiqtate non possunt predicta scelera perpetrare ꝓcurāt illa ab alijs cōmitti. Contra septimū etiā preceptū faciūt qr cōiter sunt fures. Itē vt ꝓximos suis bonis spolient: eis diuinationes ⁊ incātationes faciunt ad inueniendos thesauros et furta ⁊c̄. Hinc Apls ad Ephe.v.vocat auariciā seruitutē idoloꝝ. Contra octauū ꝑceptū silr faciūt qr pleni sunt mēdacijs. vn̄ Salomon Sap.xiiij. dicit ꝙ vaticinant falsa: ⁊ sic multos innocētes inculpant ⁊ infamāt de furtis ⁊ ꝓditōibus ac alijs vitijs sequētes diabolū q̄ est mēdax ⁊ mēdacij pater vt ait saluator Ioh. viij. Ex predictis q3 patet

ꝙ etiā faciūt ꝯ alia duo p̄cepta. Nã q̄ actualiter qñ pñt furant̄: ⁊ tollūt aliena: ⁊ cum aliena vxore mechant̄: ꝑpetrandi p̄dicta facinora desideriū semꝑ retinēt ⁊ in eo ꝑseuerāt. Alia etiam innumera ⁊ abominabilia scelera perpetrātes hos em̄ maritatos suis maleficijs impediūt ne possint cōiūgi. Illos ne possint filios generare Alijs ꝓcurāt abortus. Alteri faciunt ne possit vxorē bono vultu intueri: ⁊ sl̄r de vxore pagūt vt nō valeat maritū suū nisi torua facie aspicere atq̄ asperis verbis alloq̄. Ait em̄ Salomon Sap. xiiij. Infandorꝝ idolorꝝ cultura oīs mali causa est ⁊ initium ac finis. I

q Uarto cōtra hoc primū p̄ceptū offendit̄ deus dādo fidē somnijs: volēdo interp̄tari ꝑ somnia illa que sunt futura qđ est pc̄tm̄ ſm Bon. in. ij. di. vij. parte. ij. ar. j. q. iij. ⁊ beatū Tho. ij. ij. q. xcv. ar. vj. ⁊ hr̄. xxvj. q. vij. c. nō obseruetis. Ideo inq̄t moralis Cato. Somnia ne cures: nā mēs humana qđ optat. Dū vigilat sperat per somnūꝫ cernit idipsum. Ideo scriptum est Deut. xviij. Nō inuenietur in te q̄ obseruet somnia. Nō ergo debem⁹ facere sicut q̄dā q̄ in bonū vel malū euētū accidere putāt: si qs somniet se inuenire pecunias vel dentes ab ore sibi cadere ⁊ hmōi. K

q Uinto peccat̄ tētādo deū: ſm Nico. de lyra sup Mat. iiij. ⁊ Tho. ij. ij. q. xcvij. ar. j. ⁊ Astesanū parte. j. lib. j. ti. xvj. qui dicunt ꝙ tentare deū est experiētiā de eius potentia ⁊ maiestate querere sine necessitate. Sic faciebāt pharisei Mat. xij. signum de celo querentes: ⁊ hoc mō peccaret ille qui existens in solario nollet descendere per gradus scale sed se precipitaret credens ꝙ deus ipsum incolumē seruare debeat. Similiter si quis infirmat̄ ⁊ renuit remediūꝫ naturale: volens ꝙ deus faciat miraculū eū sanādo. Cui dr̄ Eccl. xviij. Noli esse tentans deum. ⁊ Deut. vj. Non tentabis dn̄m deum tuum: qđ etiam habetur Mat. iiij. Et talis fuit quidā scholaris vltramōtanus q̄ in ciuitate Papie infirmatus mortuus est. Nā cum vellēt medici dare ei medicinā recusabat illam dicēs xp̄s medicina. Et cū vellēt cordi eius imponere pictimā: nolebat eam di. Xp̄s pictima: ⁊ hoc fuit tꝑibus nostris. L

s Exto offendit̄ qñ quis credit certitudinaliter ⁊ determinate ꝙ oēs cogantur ad bonū vel malum ex cōstellationibus ⁊ planetis sub quibus nati sunt: hoc em̄ hereticum est ⁊ prohibitum. xxvj. q. ij. c. illud. ⁊ c. illos. ⁊ ea. causa. q. v. c. non liceat. ⁊ ꝑ Tho. ij. ij. q. xcv. ar. v. M

s Eptimo offendit̄ qñ q̄s obseruat cursus stellarū aut lune ꝓ domo facienda vel ad cōiugia socianda. xxvj. q. v. c. nō liceat. Unde peccāt illi qui ad faciendas armaturas expectāt punctū astrologie: ⁊ tunc percutiunt malleo ⁊ dant aliquos ictus. Deinde aliū punctum expectant: ⁊ credūt ꝙ postea talis armatura sit fatata q̄si esset Hectoris vel Achillis. Alij v̄o volentes itinerare tenent equūꝫ paratum cum sella: habentes calcaria in pedib⁹: ⁊ vnum pedem in stafa: ⁊ in puncto astrologie ascendunt equum etiam si pluuijs ⁊ turbinib⁹ aer esset exagitatus. O astrologe expecta etiāꝫ punctū astrologie qñ morieris: vt facias iter ꝓsperum: ⁊ fac vt tua vxor expectet punctū astrologie ad pariendum tibi filiū: qñ est in illis doloribus vt faciat filium felicēꝫ. O stulticia maxima per quam plures a diabolo tenent̄ captiui: ⁊ similiter si quis obseruat tp̄a ⁊ mēses egyptiorꝝ: vel horas ad aliquid inchoandūꝫ vel nō. xxvj. q. vij. c. nō obseruetꝫ. c. seq. Talis aūt erat quidā medicus qui quodā die dū rogaretur vt visitaret infirmos: ait. Hodie est dies ociarius in quo nō debem⁹ ambulare: aliter nobis eueniet aliquid mali. Sed oportet quiescere ⁊ stare in lecto. Dūꝫ ergo sic staret accidit ꝙ dormiens ⁊ se super lectum reuoluens cecidit: ⁊ crurifragiū pertulit: qđ ei nō euenisset si dies ociarios nō obseruasset. Si aūt quis obseruet cursum lune ad incidenda ligna: vel si vtat̄ cōsideratione astrorꝝ ad prenoscendūꝫ futura: que ex celestibus corporibus causant̄: puta siccitates ⁊ pluuias: nō est illicitum ſm Tho. vbi. s. ⁊ notat Archi. xxvj. q. v. c. si quis clericus. Licet etiā rusticis per ventos ⁊ dispositiones lune cōsiderare tempus seminandi ⁊ medicis tempora potionum ⁊ aliarum rerum medicinalium: ⁊ generaliter possumus vti cōsideratione astrorūꝫ ⁊ lune in his que procedunt naturaliter ex influentijs eorum: vt notat glo. ⁊ doctores in. d. c. non liceat. N

o Ctauo offendit̄ cōtra hoc p̄ceptum qñ in kal. Januarij vel alio die quasi ꝓ bono augurio aliquid donatur. xxxviij. di. c. legant. ⁊. xxvj. q. vij. c. nō obseruetis. Itē si tali die aliquid plus noui faciat quis ꝓpter bonūꝫ annū: ⁊ bonā fortunā habendā. xxvj. q. vij. c. si quis. Itē si in kalēdis Maij vacauit lauro aut viriditate arborꝝ domos cinxit: hec em̄ obseruantia paganorꝝ est. xxvj. q. v. c. nō liceat. Itē si quis superstituens al's obseruauit. puta suspendendo carbones natiuitatis dn̄i cōtra grādinem vel accipiendo in malū signū si q̄s exiēs

domū pedē offenderit: ꝛ si mulier vadēs ad ma ritū in supliminari offenderit pedē: vel si quis a lecto surgēs sternutauerit: ꝛ hmōi alia supsti tiosa ꝛ pestifera timendo: vtputa si panis nati uitatis dñi marcuerit infra annū credūt ꝙ de beat mori principalis de domo. Hec em̄ oia et similia ꝓhibent. xxvi. q. ij. c. illud. Itē si ex effu sione olei de lucerna: vel garitu aliquarū auiū: aut magnitudine ꝛ cōtinuatione ventoꝝ vult iudicare de vēturis cōtingētibus. Hoc em̄ est supstitiosum ꝫm Tho. ij. ij. q. xcv. ar. vij. Et simi liter credere ꝙ apparente cometa debeat mori princeps illius patrie. Licꝫ em̄ deus qñqꝫ illaꝫ ꝓpter ꝓdictā causam faciat apparere: nō possu mus tn̄ hoc scire nisi ipse reuelet ꝑ se vel ꝑ aliū Nō est ergo vera snīa Lucani in. j. dicētis. Mu tantē regna cometā ꝛc. Nisi hoc mō: vt pōt col ligi ex dictis magistri Pauli veneti in summa sua sup librū Metheoroꝝ: videlꝫ ꝙ cometa si ue alij ignes apparētes in aere dāt nobis sepe intelligere ꝙ aer est mutatus a sua naturali q̄ litate. Nā aer medie regionis deberet esse frigi dus ꝛ tūc est calidus cōtra naturā suā. Et ideo inflāmat illos vapores a terra vel ab aqua ele uatos virtute solis: ꝛ delatos vsqꝫ ad ipsaꝫ me diam regionem aeris: ꝛ cōsequenter per ipsam aeris corruptā dispositionē multa hoim corpo ra corrumpunt ꝛ moriunt. Quia vō sepe acci dit ꝙ principes in victu ꝛ luxuria sunt magis dissoluti q̄ alij. Itē magis delicate cōplexiōis ideo citius moriunt q̄ alij. Mortuis ergo mul tis ex illa aeris infectione ꝛ similiter ipso prin cipe dicūt populares ꝙ cometa illa ꝓpter eiꝰ mortē apparebat. Itē ex ventoꝝ agitatione cō mouet cholera hoim ꝫm Auic. ij. primi doctri na. ij. in. c. de naturis ventoꝝ. ꝛ cōsequēter pro uocant ad iracūdiā: ꝛ ex illa iracūdia sequunt bella ꝛ ꝓditiones. Vulgares aūt dicūt ꝙ illi venti denotant ꝓditiones esse in aere: ꝛ errorē suum cōfirmant ex sequētibus. cum tn̄ illi ven ti hoc nō significarent licꝫ fuerint causa dispo sitiua ꝓditionum ꝛ belloꝝ. Corui quoqꝫ habē tes meliorem odoratum q̄ hoīes: vt dr̄ in li. de aialibus delonge sentiunt odorē fetidū corpo ris morituri: quē tamen hoīes ꝓpe stantes nō bene sentiunt. Et ideo super tectum domus in qua iacet infirmus volitant ꝛ crocitant: volen tes ingredi vbi est illa corruptio quam sentiūt Populares vō dicunt ꝙ ibi apparent in signū ꝙ ille infirmus debet mori: qđ non est verum. Sepe tamen deus permittit demones appare re in forma coruorum ꝛ aliorum animalium su per domos vel in domibus morientium quan do bestialiter vixerunt. Similiter quis peccat contra hoc preceptum dando fidem augurijs ꝛ alijs quasi innumeris stulticijs que hodie fi unt. Memini enim dum secularis essem: ꝛ cuꝫ vno meo affine equitarem: ꝛ quandam murile gam in via inuenissemus: que viam ipsam an te nos transuersauit: ille stati tres passus equū retro traxit: ꝙ dicens illa bestia trāsuersando malum signum dabat alicuius mali ad qđ euī tandum sic oportebat facere. Quidam aūt si ta lem bestiam vel similem taliter transuersanteꝫ inuenerint nunqꝫ inde recedunt nisi postqꝫ il lam inuenerint ꝛ occiderint. Alij vō si vinuꝫ ca su in mensa effundat ꝑ optimo augurio accipi unt. Ecōtra vō si effundatur sal. Refert quoqꝫ Aug. in li. de doctrina xp̄iana: ꝙ cum quidam auguria obseruaret ꝛ futuri mali magnum iu dicium crederet si mures in domo aliquid cor roderent: cum semel mures eius caligas corro sissent: super hec interrogauit Catonē: qui cuꝫ deridēs ait. Non est mirū si mures caligas cor roserūt. Sed hoc fuisset futuri mali magnū iu diciū: si mures a caligis fuissent corrosi.

D Ono offenditur deus contra hoc prece ptum vtendo sortibus diuinatorijs et consultorijs. xxvi. q. v. c. sortes. ꝛ tribus capitulis se. Et habetur per Tho. ij. ij. q. lxv. ar. viij. Antiquitus vō non videbatur illicitum vti sortibus diuinatorijs. vnde Josue sortibus deprehendit Achior. Josue. vij. ꝛ Saul Jona thā qui comederat contra preceptum suum. j. Regum. xiiij. ꝛ Jonas deprehensus fuit sorte a nautis ꝙ propter eum venerat tempestas Jo ne. ij. ꝛ Matthias sorte electus est ab aposto lis. Actuum. j. ꝛ. xj. di. c. cleros. Modo tamen non est licitum nisi vt infra dicetur. Nam licꝫ scriptum sit in. c. sors. xxvi. q. ij. Sors nō est ali quid mali: sed in re humana dubia: diuinaꝫ in dicans voluntatem: tamen quia plerumqꝫ ma le eis vtuntur homines: sortes prohibentur: vt in. §. his ita. xxvi. q. ij. vbi dicitur. Anteqꝫ euan gelium clarescerer multa permittebantur: que tempore perfectiōis sunt penitus eliminanda. Et ideo scriptum est in. c. non statim. xxvi. q. ij. ꝙ in electionibus ecclesiasticis nō debemꝰ exē plo aploꝝ sortibus eligere: qꝛ ipsi fecerunt hoc ex spirituscō: vt dr̄ in. c. nō exēplo. ea. causa. et q. ꝛ in. c. hi qui. ea. q. Aug. reprobat diuinaꝫ in quirentes voluntatē ꝑ sortes. In electionibus tn̄ tpalibus vbi nō pōt aliter bono modo fieri: tūc inuocare dei voluntatē cū reuerentia ꝛ orō ne premissa sortes ꝓiciendo sine supstitiōe est licitū: vt inquit Aug. ad honoratum. Uti autē

fortibus diuersorijs est licitū: vt in.c.finali. de sortilegijs. Facere vero experientiā de ferro ignito vel aqua feruēti ad cognoscēdū aliqđ peccatū: vt olim fiebat est illicitū ſm Tho. ij.ij.q. xcv. ar.viij. in rñsione vltimi argumēti. Et de hoc est text⁹ in.c.cōsuluisti.ij.q.iij.

P

d Ecimo cōtra hoc preceptū peccat q̄ facit vel fieri cōsentit aliquod maleficiū ꝓpter quācūqꝫ causam. Deut.xviij. et xxvj.q.v.c.nec mirū. Et q̄ pōt collere maleficiū meret destruēdo opera diaboli: vt inq̄t Sco. in.iiij.di.xxxiiij.ar.ij.q.j.

Q

v Ndecimo offendit de⁹ cōtra hoc precēptū cū quis facit incātationē vel fieri ꝓcurat vel ad inueniendū furta aut omissa vel ad aliq̄d sciendū vel ad recuperandā sanitatē: ꝛ semꝑ est mortale pctm̄ et grauius si fiat cū reb⁹ sacris vel sacramētalib⁹ vt cum aqua bñdicta vel oleo scō ꝛ hmōi. Quotiensicūqꝫ ergo aliq̄s querit sanitatē vel aliud ꝑ incātationē quōcunqꝫ fiat semꝑ peccat mortaliter si est sciēs hoc esse ꝓhibitū: siue incantatio fiat verbis ꝛ imperationib⁹ siue fiat signaturis ac ligaturis seu alijs remedijs q̄ medicoꝝ disciplina cōdēnat. xxvj.q.ij.c.illud. ꝛ Deutero. xviij. ꝛ tales incātatores dicunt inimici xp̄i: vt in. c. peruenit. xxvj. q.v. si vero ex simplicitate ignorāter faciat credēs bonas esse orōnes vel verba veniale videt: nisi sit ignorātia crassa et supina que equiparat dolo. l.qđ nerua. ff. depo. neutro tm̄ casu absoluēdus est: nisi velit in futurū abstinere. Nec iō qr qñqꝫ malefici ꝛ diuini ꝑdicūt futura q̄ eueniūt: ꝛ credendū est eos in his aliq̄d virtutis hr̄e: sed permissu dei fit: vt illi q̄ hoc audiūt vel vidēt probent quali fide ꝛ deuotione sint erga deū. xxvj.q.v.c.nec mirū. ꝛ Deut.xiij.c. Nō ergo debem⁹ q̄rere sanitates ꝑ remedia ꝓhibita sed vbi nō sufficiūt remedia naturalia recurram⁹ ad auxiliū diuinum. Ait em̄ Dauid ps̄.xxxix. Beatus vir cui⁹ est nomē dñi spes eius: ꝛ nō respexit in vanitates ꝛ insanias falsas. Isti ergo incātatores debēt expelli de ecclesijs et a cōsortio xp̄ianoꝝ. xxvj. q. v.c.epi. Et nō debēt absolui: nisi comburāt libros nigromātie ꝛ artis notorie. Oīs em̄ his artib⁹ operā dātes sunt filij diaboli.

R

d Vodecimo offenditur cōtra hoc preceptū qñ q̄s portat breuia aut facit ea vel fieri ꝓcurat qñ sunt supstitiosa sicut cōiter accidit. Et iō est peccatum ſm Tho. ij.ij.q.xcvj.ar.iiij. Si in eis est aliq̄d pertinēs ad inuocationē demonū: vel si aliq̄d falsitatis cōtineāt: vel aliq̄d illicitū sub ignotis noibus lateat in ipsis: vel etiā si sint vba diuina ꝛ bona: sed cū eis misceant aliqua vana: puta aliqui characteres ꝑter signū crucis: aut spes habeatur in mō scribēdi: puta in charta nō nata: vel in vno tp̄e: vel loco magis q̄ꝫ in alio: aut ꝑ vnā personā magis q̄ꝫ aliā: puta ꝙ scribebant a ieiunio: vel tp̄e misse: vel ī ecclesia: vel per virginem: vel in fine dicat. Quicunqꝫ portauerit suꝑ se istud breue: nō peribit in aqua: vel igne. Hec em̄ oīa supstitiosa sunt: vt notat Archi. xxvj.q.v.c.nō liceat. Qui aūt talibus credunt: scribūt portāt seu docēt: grauiter peccāt. xxvj. q.vij.c.nō obseruetis. vbi habet ꝙ nō licet portare nisi symbolū ꝛ orationē dñicam et verba euāgelij vel silia ꝛ hoc sine aliqua superstitione. Siliter vt dicit Thomas vbi.ſ. in respōsione tertij argumenti licitū est portare super se reliquias sanctoꝝ ex deuotione: aut nomē Iesu: seu alias deuotas orationes: dūmodo fiat sine aliqua vana obseruantia: tñ caute in his est ambulandū: qr multe fiūt deceptiones sub pretextu deuotionis. Nā quidā maleficus dedit vnū breue cuidā dño sambuco: contra oēs febres huius tenoris. Deus vos saluet domine Sambuce. Panem ꝛ sal ego vobis adduco febrem tertianā: febrē quartanā: ꝛ febrem quotidianā accipiatis vos qr ego nolo. Item quedā dña Iohanna laborans febre quartana: portabat super se quoddā breue in quo putabat esse bona verba: cum legere nesciret. Quidam autem frater noster confessor eius aperiens hoc breue inuenit scriptum sic. Domina Iohāna de febre quartana deus det vobis malum annum ꝛ malam septimanā. Et frater Vincētius socius sancti Bernardini inuenit quoddā breue huius tenoris.

Dolet tibi caput quod tibi dolere solet.
Dolor tibi accedat ꝛ illi qui tibi bene facit.
Dolent tibi oculi et dolent tibi dentes.
Dolet tibi corpus simul ꝛ venter.
Vadas ad mare ꝛ facias te incantare.
Et centū demones te possint asportare.

Ecce ergo quāta est deceptio in his breuibus. Et iō talia breuia portātes grauiter peccāt nisi fuerint adeo simplices ꝙ ignorantia debeat eos excusare que tamen eos non excusat cum suꝑ hoc fuerint moniti et instructi. Et talia breuia supstitiosa habētes nō debēt absolui nisi ea destruāt: sunt em̄ diabolica opera. Nā predicāte me in ciuitate Hipporigiēsi: quidā portabat vnū breue paruissimū ligatū quibusdā filis diuersi coloris: qđ ei dederat vnus caprarius. Cum autem eius confessor ipsum breue

aperuisset: statim de eo exiuit quoddā animal grossius ipso breui fortiter vociferans et euolans: et credo quod esset diabolus in eo habitans. In illo aūt breui erāt scripti tantūmodo aliqui characteres. Et idē per oīa accidit predicāte me in ciuitate Laudensi. S

Ecimotertio offendif in hoc precepto: d cum quis credit aliquā creaturā posse realiter trāsmutari in aliā speciē: puta in guttas vel hmōi. Hoc em̄ est hereticū. xxv. q. v. c. epi. Et notat Aug. xviij. de ciuita. dei. c. xviij. Apparēter hō pōt fieri virtute demonum vt pz de Samuele. de quo in. c. nec mirū. xxvj. q. v. Et idē habetur p Tho. j. parte summe. q. cxiij. Itē si qs credat quasdā mulieres seu homines ad ludū cū diana nocturnis tpibus ire et deferri sup baculū vnctū seu sup quasdā bestias ac multa terrarū spacia trāsire. Hec enim oīa falsa sunt: et talia fantasmata a maligno spū mentib' infideliū irrogant: vt hr plene in c. epi. xxvj. q. v. Itē si qs credat p̄dictas mulieres intrare ostia clausa: et interficere puulos: et qñq3 a patrib' vel matrib' eo⁊ vulnerari: hoc em̄ est falsum et erroneum: sed demō hoc facit fm Aug. et Hiero. et etiā Tho. vbi. s. ar. iiij. Et p̄dicta cōfirmant p illud qđ acadit in territorio hipporigiēsi: vbi quedā iuuenis sepi' incitata a quadā vetula diabolica vt ad ludū diane secū pgeret. Cum ei semel inter alia diceret: quod nunq3 talia solacia viderat nec habuerat: tandē cōsensit. Cūq3 illi vetula diceret: quod talibus spectaculis et cōsolationib' interesse non poterat: nisi fidei xpiane et baptismo atq3 omnib' sacramētis eccl'ie renūciaret. Illa oīa fecit: quib' peractis cū esset in qđdā agro statim apparuit ei quod esset ducta in quodā pulcherrimo atrio sericis strato atq3 miris odorib' pleno. Ibiq3 videbant esse iuuenes pulcherrimis vestib' aureis et argēteis induti chorizātes cū feminis euntibus ad ipsum ludū: et sr femine pulcherrime tripudiantes cū viris: ibiq3 videbātur audiri soni et cātus melliflui. Cū autē et ipsa iuuenis tripudiaret vidit quādā vetulam decrepitā et curuā deformissimāq3 tripudiantem: et post choreā velle turpia agere cum vno iuuene: ppter qđ stupefacta illa iuuenis cepit clamare di. O iesu: et statim illa illusio dissparuit: ipsaq3 in eodem agro et loco se reppetit vt postea ɔfessori suo retulit. Ad cōfirmationē q3 predicto⁊ faciūt ea q̄ legunt de scō Remigio scz quod cū semel esset hospitat' in quodā hospitio vidit nocte parari mēsas q̄plures cū ferculis. Quapropter aduocās patronū illi' hospitij interrogauit eū quib' prepararet abaria ista illa hora. Ipse aūt r̄ndit quod pparat his qui venidūt ad ludū q̄ debebāt venire tali hora noctis et ibi epulari. Cū aūt venissent i magna multitudine scūs Remigi' interrogauit p̄dictū patronū hospitij an illos viros et mulieres cognosceret. Quo r̄ndēte quod sic. scūs Remigi' misit statim ad domos eo⁊ et inuēti sunt oēs i lecto dormiētes. Ipsis tn̄ tūc videbatur quod in dicto hospitio insimul essent et ibi epularent. T

Ecimoquarto violat hoc pceptū pctō d blasphemie. de quo qi in sequenti sermone intēdo tractare: iō ad p̄sens pertranseo. Hoc aūt solū dixisse sufficiat quod si non adorās nec honorās deū ac scōs trāsgreditur hoc mādatū: multo grauī' offendit ille q̄ impudico oīe ipsos blasphemat. et iō di Esa. j. Ve gēti peccatrici: pplo graui iniqtate: semini nequā, filijs scelerātis. Blasphemauerūt scm̄ isrl et c.

Quintodecimo qs peccat ɔ̄ hoc pceptum qñ diligit plus corp' suū filiū aut filiā vel vxorē: aut vxor maritum vel aliā creaturā seu nūmos q̄ deū: hoc em̄ sapit idolatriam: fm Apl'm ad Col. iij. et ad Ephe. v. Ait em̄ Hiero. in quadam epl'a. Qđ qs plus veneraf et amat hoc illi deus est. O q̄t sunt que alios h̄nt deos q̄ deū verū. Gulosus em̄ et luxuriosus habēt ventrē p deo de qb' voluptati carnali deditis epl'e dicit ad Phil. iij. Quo⁊ deus vēter est. Nō ergo adoremus res tpales p deo: sed toto corde et oīni deuotiōe in oīb' necessitatib' nr̄is recurram' ad deū et ipse nos exaudiet: qi inquit Hiero. mire. Inuocabitis et adorabitis me et exaudiā vos. Tūc aūt veraciter deū adoram' cū bonis operibus ei' maiestati seruim'. Ait em̄ Aug. viij. de ciui. dei. c. xiij. Deū p iustitiā ac castitatem aliasq3 virtutes adoramus. Qđ facere ille nobis cōcedat qui in eternū viuit et regnat Amen.

Eodē die post prādiū de scđo precepto decalogi. Sermo decimusseptimus. U

Citis que prece-

s pta dederim vobis p dn̄m Iesum. j. ad Thes. iiij. Ad obediētiā diuino⁊ mādatorum exhortat Moyses Deut. xxviij. di. Si audieris vocem dn̄i dei tui vt custodias mādata ei' faciet te excelsiorē cūctis gētibus. Et. j. Reg. xv. dicit Samuel. Nūqđ vult dn̄s holocausta et victimas et nō potius vt obediat voci sue. et Salomō Prouer. xix. inqt. Qui custodit mandatū custodit aīam suam. et Deut. xxviij. ac Leuit. xxvj. inqt deus. Si in pceptis

meis ambulaueritis ⁊ mādata mea custodieritis ⁊ feceritis ea: dabo vobis pluuias temporibus suis: ⁊ terra gignet germen suū: et pomis arbores replebūtur. Apprehēdet messiū tritura vindemiā: ⁊ vindemia occupabit sementē: ⁊ comedetis panem vestrū in saturitate: ⁊ absq; pauore habitabitis in terra vestra: dabo pacē in finib⁹ vestris: dormietis ⁊ nō erit qui exterreat. Auferā malas bestias a vobis ⁊ gladius nō transibit terminos vestros persequemini inimicos vestros ⁊ corruēt corā vobis ꝑsequētur quinq; de vestris centū alienos: ⁊ centum ex vobis decem milia cadent inimici vestri in cōspectu vestro. Respiciā vos ⁊ crescere faciā ⁊ firmabo pactū meū vobiscū: ⁊ comedetis vetustissima veterū ⁊ vetera nouis superuenientibus proiicietis. Ambulabo inter vos ⁊ ero vester de⁹: vosq; eritis populus me⁹. hec ibi. Ea propter scriptū est. j. Joh. j. In hoc scim⁹ qm̄ cognouim⁹ deū si mādata ei⁹ obseruamus. De quib⁹ tractaturi: qt de primo in sermone superiori dictus est: mō de scđo loquemur qđ inqt. Nō assumes nomē dei tui in vanū. Exod. xx. ⁊ Leuit. xvj. scriptum est. Nō pollues nomē dei tui. ⁊ Eccl. xxiij. dr. Noīatio dei nō sit assidua in ore tuo: ⁊ noībus sanctoꝝ non cōmiscearis: qm̄ nō eris immunis ab eis. Cōtra hoc igitur preceptum fit quattuor modis principalibus: de quib⁹ in presenti sermone differemus.

De vana dei nominatione. X

p Rimo vt patet eis ꝑdictis ꝯtra hoc mādatū facit q̄ nomē dei aut gl'iose virginis ⁊ sanctoꝝ in vanis fabulis aut turpib⁹ eloquijs assumit vel in noībus illicitis noīat. Nullus em̄ nomīare dꝫ hec sancta noīa dei ⁊ sctōꝝ nisi cū reuerētia et honore. Et hoc est qđ innuit apl's Petrus sue canonice. j. c. iiij. dicēs. Si quis loquit quasi sermones dei: vt in oībus honorificet deus ꝑ Jesum xp̄m. Jō Exod. xx. dr. Nec em̄ insontē habebit dn̄s eū q̄ assumpserit nomē ei⁹ frustra ⁊ Deut. v. scriptū est. Nō vsurpabis nomē dei tui frustra: qr non erit impunitus qui super re vana nomen eius assumpserit.

De iuramento licito et illicito. Y

s Ecūdo cōtra hoc ꝑceptuꝫ facit quis iurādo sine cā. Pro cuius expeditione querit. Nunquid sit licitū iurare? Et primo videt φ sic. Primo dei exēplo qui sepius inuenit iurasse. vnde Gen. xxij. Per memetipsuꝫ iuraui dicit dn̄s. ⁊ ps. cix. dr. Jurauit dn̄s et nō penitebit eū. trāssumptiue in. c. ⁊ si xp̄s. de iureiurādo. ⁊ Viere. xliiij. Ecce iuraui in nomine meo magno ait domin⁹. ⁊ Amos. iiij. Jurauit dn̄s de⁹ in scō suo. ⁊ Luc. j. Jusiurādum qđ iurauit ad Abraā patrē nostrū daturū se nobis. Scđo videt licitū iuramentū exēplo xp̄i: q̄ multotiēs in euāgelio iurauit dicēs. Amē dico vobis. i. in veritate: ꝯm Nicolaū de lyra. Et de hac iuratione habetur Johā. v. vbi inquit. Amē amen dico vobis. et Mat. xix. Silr iurauit dicēs. Amē. ⁊ Luc. iiij. dixit. In ꝟitate dico vobis: que locutio est iuratoria: ꝯm Inno. in. c. ⁊ si xp̄s. de iureiu. Tertio idē ꝓbatur exēplo angelico. Nā vt habet Apoc. x. Angelus bonus iurauit per viuentē in secula. Quarto ꝓbatur exēplo antiquorum patrū veteris testamenti. Nā Josue. xiiij. Caleph retulit Josue iuramentū qđ sibi fecerat Moyses dicens. Jurauit Moyses in die illo dicēs. Terra quā calcauerit pes tuus erit possessio tua. ⁊ Judic. xxj. dr. Jurauerūt filij israel in maspath. ⁊. ij. Regū. xxj. iurauerunt Dauid eius socij dicētes. Jā nō egredieris nobiscum in bellū: ne extinguas lucernā israel. Et. ij. Paralipo. xv. dr. φ filij israel iurauerūt dn̄o voce magna. Quinto ꝓbat licitū esse iuramentum exēplo aplico. Paulus em̄ iurauit ad Phil. j. dicēs. Testis est mihi de⁹ que locutio fuit iuratoria ꝯm Aug. xxij. q. j. c. nō est. Sexto probat idē exemplo iuridico. Nam ꝯm leges ordinata sunt iuramēta in multis casib⁹: vt refertur in clemē. Romani principes. de iureiu. vñ dr: φ iurāti succurrit. vt in. l. j. §. si qs argentum. ff. depo. ⁊. c. vñ vi. l. si qn̄. Silr a iure canonico instituta sunt iuramēta in quibusdā casibus: vt notatur in. c. ego berēgarius. de cōse. di. ij. ⁊ ex̄ de here. c. ad abolendā. ⁊ de elec. c. significasti. Septimo idē ꝓbatur testimonio auctorū: cōmisso em̄ de gētilibus qui cū vellēt aliquā veritatē insinuare iurabāt. vñ Eneas iurauit Didoni vt refert Vergilius. vj. Eneiđ. di. Per sydera iuro: per superos: ⁊ si qua fides tellure sub ima est. Septimo dico φ sacra scriptura approbat iurationē: immo videtur precipere. vñ Deut. vj. dicit. Per nomē illius iurabis: scꝫ dei. Et. x. eiusdē libri inquit. Jurabis in noīe eius. ⁊ ps. lxij. dicit Dauid. Laudabūtur oēs qui iurāt in eo. Lex etiam canonica dicit iuramentū nō esse peccatum. xxij. q. j. c. nō est. ⁊. c. omne. ⁊. c. in nouo testamento. ⁊ in. c. vt noueritis. ⁊ in. c. ita ergo. ⁊. c. tu malū non facis. et c. iurabūt. ⁊. c. cōsidera. ac. c. si peccatum esset. Sed contra est autoritas saluatoris Mat. vj. dicentis. Nolite iurare oīno: sit aūt sermo vester est: est; nō: nō, qđ aūt his abūdantius est

a malo est. ⁊ Jaco. v. dicit Apls. Ante oīa frātres mei nolite iurare. Ecci. q̄z. xxiii. di. Jurationi nō assuescat os tuum: multi em̄ casus in illa. Uir multū iurās implebit iniq̄tate: ⁊ non discedet a domo ei⁹ plaga. trāssumptiue in. c. ⁊ si x̄ps. de iureiurā. Jō Jsidorus lib. ii. Etymol. c. xxxv. inq̄t. Usus iurandi periuriū induat sic in ore tuo est: sit in ore tuo nō est: veritas enim iuramēto nō indiget. Rn̄deo ad hāc questionē s̄m Aug. in li. de mēdacio. ⁊ in epl̄a ad Plebicolā: q̄ in his immediate p̄cedētibus autoritatib⁹ nō p̄hibet iuramentū in quocūq̄ casu: sed interdicit immoderat⁹ et nimius vsus ei⁹ ne sic perueniat in periuriū. ⁊ idem inq̄t Nicolaus de lyra sup Matth. vi. Periuriū em̄ presupponit iuramentū: sicut priuatio presupponit habitū: vt no. ff. de edi. edic. l. bonē. §. fina. ⁊ ff. de iniusto ruptoq̄ testa. l. nā ⁊ sub conditione. §. fi. Jn aliq̄bus ergo casibus licitū est iurare qn̄ fit cū tribus circūstantijs. s. cōditionis: modificationis: ⁊ causationis. Z

Primo igit iuramētū d̄z habere triplicem ↄditionē positā. Hiere. iiii. vbi d̄r Jurabis in v̄itate iudicio ⁊ iusticia: ⁊ dicit glosa interlinearis: has triplices cōditiones d̄z habere iuramentū: et dicit Hiero. xxii. q. ii. c. aīaduertendū. q̄ si he cōditiones defuerint nequaq̄ iuramentū erit: sed periurium: ⁊ idē habet de iureiuran. c. ⁊ si x̄ps. ⁊. xxii. q. i. c. iurabūt. Que cōditiones declarant s̄m Alex. de ales in. iii. pte summe sup hoc precepto. ii. ⁊ Tho. ii. ii. q. lxxxix. art. iii. ⁊ sanctum Bon̄. in iii. di. xxxix. in questionib⁹ circa litterā in principio. ⁊ Ray. ⁊ Host. in summa. Primo requiritur cōditio v̄itatis: sc̄z q̄ iuret illud q̄d conscientia sibi dictat esse verū. Nā etiā si q̄s iuraret q̄d est verū q̄d ip̄e putaret esse falsum periurus quoad deū reputat: vt inq̄t magister sententiaꝝ in. iii. di. xxxix. ⁊ habet. xxii. q. ii. c. hoīes. Sc̄da cōditio d̄r iudicij. i. discretionis ⁊ mature cōsiderationis: vt bn̄ perpendat esse verum q̄d iurat: ⁊ iō ille qui iurat aliq̄d esse verum q̄d nescit vtrū sit verū vel falsum: q̄z ponit se periculo periurādi peccat mortaliter s̄m Scotum in. iii. di. xxxix. Tertia cōditio est iusticie: et hec accidit in iuramento p̄missorio: oportet enim vt iurās aliq̄d facere iuret de re licita et iusta: aliter grauiter peccat: et non debet seruare iuramentū. l. i. ⁊ in aut. sacramēta puberū. C. si aduersus ven. ⁊. c. cū cōtingat. de iureiuran. ⁊ aut. q̄d eis. C. de nupti. vt si iuraret interficere hominem / nō relinquere adulterā et hm̄oī. xxii. q. iiii. c. in malis. ⁊. c. si aliquid. ⁊. c. vnusquisq̄. ⁊ ex̄ de his que fiūt a maio. parte ca. c. cū in cunctis. ⁊ de his que vi metusve cau. fi. c. cū dilect⁹. ⁊ de iureiurā. in. c. si v̄o. ⁊ in aut. sacramenta nō solum si fideiussores prestēt. co. v. in prin. Promissio em̄ de re turpi nō est obligatoria etiā de iure ciuili. l. gn̄aliter. ⁊. l. veluti. ff. de v̄bo. obli. Jtē iuramēta cōtra legē facta nō tenent. l. nō dubium. in fi. C. de legi. ⁊. l. iurisgentium. §. generaliter. ff. de pact. ⁊ iō s̄m Bona. ⁊ Richar. in. iii. di. xxxix. Qui aliquid turpe iurat se facturū nō solū peccat iurādo sed etiā si iuramentū nō frangat. A

Secūda circūstantia principalis d̄r modificationis. Modus em̄ honest⁹ est in iurādo seruādus. Un̄ si q̄s iuret per verba turpia ⁊ inhonesta peccat mortaliter: et est blasphemia si nominet in iurādo aliquid in x̄po vel beata v̄gine aut alijs sctīs q̄d in alijs hoībus censet inhonestū. xxii. q. i. c. si quis per capillū. ⁊ ibi Archi. de quo etiā habet in aut. vt nō lux. cōtra natu. circa mediū. Jtē si q̄s iuret modo gētiliū vt quidā faciūt. s. me hercle: vel per deos immortales: cōtra quos est preceptum dei. Exod. xxiii. di. Per noīa deoꝝ exterorū nō iurabis. q̄d etiā habet in. c. et si x̄ps. §. lz em̄. de iureiu. Quotiēscūq̄ etiam aliquis iurat per celū aut terrā vel solē aut lunā seu per aliā creaturā: est blasphemia et nō tenet iuramētū. l. iii. §. fi. ⁊. l. nō erit. in prin. ff. de iureiu. ⁊ dat exēplū Bar. in. d. §. fi. de iurāte p Machometū. Dicit q̄z Bal. in. l. ii. in fi. C. de rebus credi. q̄ illi qui faciūt iuramēta siue sacramēta scelerata etiā si verū dicāt debēt puniri: q̄z talia iuramēta sunt redacta ad instar blasphemie: et hoc maxime in his qui ex cōsuetudine illa faciūt. Jtē iuramentū h̄z vim blasphemie s̄m Amb. in lib. de paradiso. qn̄ quis attribuit deo quod ei non cōuenit: vt si iuret ad corpus vel per sanguinē dei: intelligēs per deū naturam diuinā: ⁊ sic eā affirmās corporeā cū sp̄us sit deus. Johā. iiii. ⁊ de hac blasphemia tractatur in aut. vt non lux. cōtra natu. circa mediū. ⁊ in. c. si quis per capillū. xxii. q. i. Ad hāc q̄z circūstantiam reducitur q̄ iuramentum non debet fieri in diebus dn̄icis: aut alijs festis nisi p̄ pace vel alia emergenti necessitate. ex̄ de fe. c. i. Congruūq̄ est vt iuramenta a ieiunijs fiant. xxii. q. v. c. honestū. ⁊ hoc vt sobrij habeāt iudicium rationis magis liberum: ⁊ cum maiori reuerentia nomen dei nominēt: s̄m Bona. in. iii. di. xxxix. Jnsuper modus habēdus est in iuramēto vt habeatur respectus personis ecclesiasticis et religiosis maxime sacerdotibus

⁊ prelatis: q̄ ls possint ⁊ debeāt in q̄busdā casi-
bus iurare: quos refert Ray. ī sūma: tū nō de-
bēt ita cogi ad iurādū sicut laici maxime ī iu-
dicialib⁹. ij. q. v. c. si q̄s p̄sbyter. simplici em̄ eo-
rū verbo credendū est si sint bone fame. B

t Ertia principalis iuramēti circūstan-
tia ē causationis s̄m Hosti. ⁊ Alexā.
de ales vbi. s̄. triplici de cā licitū est
iurare. Primo rōne boni inducēdi septēplici-
ter. Primo cā veritatis persuadēde: sicut iura-
uit Paulus. ij. ad Corint. xj. di. Testis est mihi
deus q: non mentior. Scd̄o cā dicti sui auten-
ticandi: sicut faciunt testes ponentes cum iu-
ramento dictū suū. s̄m enim iura testis debet
esse iuratus. ex̄ de elec. c. significasti. ⁊ xiiij. q.
ij. c. ꝑ̄q̄. ⁊ l. iurisiurandi. ⁊ l. si quādo. C. de te-
sti. ⁊ ī aut. de sanctis ep̄is. §. nulli. Tertio cau-
sa amicitie cōtrahēde: sicut Gen̄. xxvj. dixit rex
Gerare Ysaac. Sit iuramētū inter nos ⁊ inea-
mus fedus. Quarto causa pacis reformande:
vt Genes. xxxj. Ubi Jacob iurauit Laban per
timorem patris sui Ysaac. ⁊ de hac causa ha-
betur ex̄ de iudi. c. nouit. ⁊ xxiij. q. j. ca. omne.
Quinta causa est fidelitatis seruāde: vt. ij. Re-
gum. v. vbi dicitur. Uenerunt filij israel ad re-
ges ⁊ percussit cū eis fedus corā dn̄o. ⁊ de hac
habet ex̄ qd̄ metus. cā. c. j. ⁊. xv. q. vj. c. alius.
Sexta cā est obediētie ⁊ subiectionis recogno-
scēde: sicut abbates ep̄is ⁊ ep̄i metropolitanis
faciūt. vn̄ Judicū. xj. dr̄. Jurauerūt principes
Galaad ad Jepte dicētes. Deus qui hoc audi-
uit ipse mediator ⁊ testis est ꝙ nostra ꝑmissa
faciemus. ⁊ de hac causa habet. in. d. c. signifi-
casti. de elec. ⁊ in. c. nullus. de iureiurā. ⁊ in. c.
quāq̄. xxiij. dist. Septima est legis obseruan-
de cā: de qua Exo. xxiiij. dicit ꝙ postq̄ dn̄s ꝑ
Moysen legē promulgauit: filij israel iuraue-
runt se eam seruaturos. C

s Ecundo licet iurare rōne mali vitan-
di sicut qn̄ fit iuramētum de calūnia
qd̄ fit in principio cause: ne aliq̄s ex li-
tigātibus calūniose se defendat vel litiget. De
quo habet ex̄ de iuramēto. c. ꝑ totum. ⁊ C. eo.
ti. per totā. ⁊. ij. q. j. in primis. D

t Ertio licet iurare ratione mali purgā-
di. s. īfamie: vn̄ Deut. xxj. dr̄. Si inue-
niatur in terra cadauer occisi hoīs ⁊
ignoret reus: seniores ⁊ maiores natu egrediē-
tur ⁊ iurabūt dicētes. Manus nostre nō effu-
derunt sanguinē hunc. de hac materia habet
ex̄ de pur. can. per totū. ⁊. ij. q. v. c. p̄sbyter. His
ergo casibus ⁊ similibus cū modis predictis li-
citum est iurare. In alijs xo s̄m Alexā. vbi. s̄.
peccat cōtra hoc preceptum. In quo vitio mul-
ti sunt inuoluti qui nunq̄ aliquid dicant sine
iuramento: imo eis videt ꝙ non iurando non
reputarent esse hoīes viriles ac magnanimi.
Alij xo īmiscēt iuramēta suis dictis quasi que-
dam ornamenta sermonis qui non excusant a
mortali pctō. Tamē sciēdū est ꝙ si aliq̄s iuret
ex surreptione ⁊ incaute per discursum lingue
aliq̄d licitū indifferēs seu nullius īportantie:
vt de eundo cras ad villā ⁊ hmōi: veniale est.
xxv. di. §. criminis. si xo iurauit aliq̄d etiā lici-
tum sed indiscrete ⁊ male. i. sine necessitate vel
vtilitate: mortale est. si deliberate ⁊ ex ꝑposi-
to iuret: vt in. d. §. apparet. ⁊ c. tua nos. de iu-
reiu. el. j. Optimeq̄ circa hoc distīguit sanct⁹
Bona. in. iij. di. xxxix. ar. j. dicens: ꝙ non refert
qualicūq̄ mō iuret: siue ꝑ deum siue ꝑ sctā dei
euangelia vel per sacras reliq̄as: siue iuret ꝑ
fidē meā. vel ꝑmitto corā deo: q: idē importāt
vel parū differūt. vt notat Inno. in. c. ⁊ si xp̄s.
de iureiur. ⁊ Ray. in summa. ⁊ Archi. xxij. q. j.
c. non est. ⁊ eadē cā. q. v. c. iuramenti. ⁊ Duran-
dus in summa. ī eo. ti. q. lxix. ⁊ seq. Et quotiēs
ex proposito ⁊ deliberate iurauit totiens mor-
taliter peccauit: nisi vno impetu ⁊ cōtextu ver-
borū cōtinuatio pluries iurauerit: q: tunc vi-
det solū vnū pctm̄. ff. ad legem aquil. l. illud. ⁊
ff. de preua. delic. l. ij. cū ibi nota. Facit ad hoc
qd̄ dicit Jo. an. in reg. delictū. de regu. iu. li. vj.
in mercurialibus. vbi tenet ꝙ percutiēs cleri-
cum pluries vno cōtextu ⁊ impetu nō incidit
nisi vnā excōicationis sniaꝝ: hoc tamē iuramē-
tum erit tanto grauius. Et similiter dicendum
de excōicatione quāto pluries iurauit vel per-
cussit licet vno contextu.

De periurio. E

t Ertio cōtra hoc preceptū fit periu-
rium quod diffinit magister in. iij.
di. xxxix. dicens. Periurium est mē-
dacium iuramento firmatum. Hu-
go xo de sctō Uict. dicit ꝙ periurium est falsa
vel indiscreta iuratio seu trāsgressio iuramēti:
⁊ has diffinitiones sequunt theologi maxime
Sco. Richar. ⁊ Petrus aureoli in eadē di. Et
Goffre. ac Hosti. in summa. in ti. de iureiurā. ⁊
Asten. j. parte sue summe. li. j. ti. xix. q. j. in prin-
cipio. Quotiens ergo quis iurat falsum sciens-
ter mortaliter peccat: etiā si faceret ex ioco vel
coacte aut etiā ex lapsu lingue: dummodo ad-
uertenter. Secus si nō aduertit: vt no. Tho. ij.
ij. q. lxxxix. ar. iij. ⁊ Archi. xxij. q. j. c. habemus.
Et hoc est quod prohibet deus Leuitici. xix. di-
cens. Non periurabis in nomine meo. Item

si aliq̄s iurat se aliq̄d facturū qd̄ tñ nō intendit facere: mortaliter peccat. xxij. q. ij. c. j. et est ser. Aug. Mortalr etiaʒ peccat priuata psona exigēs ab aliquo iuramētū quē sciebat vel credebat falsum iuraturū. xxij. q. v. c. ille q̄. et sunt verba Aug. in ser. scti Johis baptiste: vbi ait. Ille q̄ hoiem puocat ad iurandū et sit eū falsum iuraturū vincit homicidam: q2 homicida occidit corpus: ipse vo aiam immo duas. s. eius quē iurare puocauit et suā ppriā. Vn̄ narraf de quodā q̄ aliā puocauerat ad siciurandū q nocte fuit adductus corā terribili iudice in visione et ab eo interrogatus quare hoiem puocasset ad piurādū. Respōdit q hoc iō fecit: q2 negabat sibi rē suā. Cui iudex dixit. Nōne melius erat q rē tuā pderes q̄ʒ q aiam illius falsa iuratione pimeres. Et his dictis ipm pstratū iussit cedi et tā grauiter vt in dorso eius euigilantis vestigia plagarū apparerēt. Dictūqʒ est illi. Decetero caueas ne sic facias. Si vo nō credebat ipm iuraturū falsum licet nesciret debere iurare verū: mortale nō videf si hʒ aliquā cām postulādi iuramētū. Sʒ si exigēs iuramētū sit publica psona vt iudex: et rōne publice iusticie iuxta ordinē iudiciariū cogebaf exigere: pōt sine pctō et tenef sm Alexan. de ales in. iij. parte summe. di. xxxj. et Tho. ac Rich. et Bona. et Asten. vbi. s. Cōtra hoc q̄ʒ pceptū facit q̄ iurat alicui aliq̄d sic esse vel nō esse intēdens verba aliter q̄ sonēt. nā si hoc dolose et in fraudeʒ ac dānū alicuius facit: mortalr peccat. xxij. q. v. c. quacūqʒ arte. Verba em̄ itelligunf sm intentionē interrogantis ex cā legitima. ff. de iuter. ac. l. de etate. §. q̄ iterrogatus. Si vo simpliciter et sine dolo iurauit vel coact9 ab eo cui iuramentū de iure prestare nō tenebaf: tūc nō facit cōtra hoc pceptū: q2 deus accipit iuramētum sm intentionem iurantis sine dolo: vt in dicto. c. quacūqʒ arte. et. c. hoc videf. ea. cā. et. q. vbi notat glo. et Archi. et in hoc cōcordat Alexā. de ales. et Tho. vbi. s. Silr ɔtra hoc pceptū agit qui iurauit aliq̄d secretū tenere: et postea aduertēter et ex pposito reuelauit: si erat res q̄ cū bona ɔscia poterat secreta teneri. Et eodeʒ mō etiā inducēs ad reuelandū secretū sciēter et dolose peccat mortaliter sm Rich. in. iiij. dist. x. j. ar. v. q. iiij. Itē si quis iurauit seruare aliq̄ statuta iusta loci vel ciuitatis transgrediendo scienter mortaliter peccat: nisi eis sit abrogatū per cōtrariam cōsuetudinem. di. iiij. §. leges. Si quis etiā promittit cum iuramēto se aliq̄d facturū qd̄ scit se non posse agere: mortalr peccat sm theol. in. iij. dist. xxxix. Si vo illud pōt facere et nō facit in termino lʒ ei sit incōmoduʒ transgressor est huius mandati: nisi ille cui pmisit ante terminum relaxaret iuramentū qd̄ facere pōt. ex̄ de iureiu. c. j. et. c. sicut. Et hoc verum si pmissum solū vertat in vtilitatē eius: secus si talis pmissio cōseruat honorē dei vel sanctoꝝ aut vtilitatē cōem vel alterius tertij: vt no. plene Anto. de bu. i. c. pterea. ex̄ de spō. et Job. de imo. in clemen. ex grauj. de vsu. Si aūt qd̄ pmisit nō potuit implere excusatur a peccato quousqʒ poterit.

F

O Quot sunt qui multa iurando pmittunt et postea nihil faciunt: pfecto isti sunt peiores infidelibus: qui iuramenta facta per deos suos seruāt. Refert em̄ Valerius maximus li. j. et Eutropius li. ij. et Aug. v. de ciui. dei. c. xviij. q Marcus attilius regulus romanus captus est a carthaginensibus eius inimicis: missus ab illis romam pro legatione quadam que vertebatur in detrimentū reipublice romane. s. de relaxandis carthaginensibus captis a romanis loco sui: ipse hortatus est romanos ne hoc facerent: et rogatus a romanis ne rediret ipse: q2 iurauerat eis q rediret omnino voluit redire ne frangeret iuramentū q̄uis sciret se debere crudeliter ab eis occidi: q2 cōtra eos hortatus fuerat romanos. O maxima abusio christianorum. O confusio grandis. O maxima abominatio multoꝝ qui iuramenta facta in nomine dñi dei veri nō seruant cum faciliter possint obseruare. Quid dicemus de his qui periurant p quolibet minori lucro. O sceleratissimi. O iniquissimi. O diabolici periurantes expectate grauissimam dei vltionem. Hoc enim est grauissimum pctm̄: vt habef. xj. q. iij. c. vnicuiqʒ. et in. c. ad aplice. de sen. et re iudi. et glo. lib. vj. Grande enim scelus est pꝫiuriū: vt dr in. c. predicanduʒ. xxij. q. j. vñ precipif. vj. q. j. c. Quicūqʒ sciens se piurauerit quadraginta dies in pane et aqua: et p septem sequentes annos peniteat: et nunq̄ sit sine penitentia. hec Fabianus papa. De his maledictis periurātibus facit deus horribilem vindictam. Referebat em̄ btūs pr̄ frater Jacobus de marchia ordinis nostri q temporibus suis in Vngaria quedā mulier fugiens extra quandam vrbē timore inimicorum bona sua dedit cuidā ciui ɔseruāda: que postmodū reuersa dū peteret pecuniā suā ille negabat: et cū ad iurandū pductus manū vellet ponere sup libruʒ volens falsum iurare statim mortuus cecidit. Cōsiderate ergo diligenter quando iurare vultis ne falsitatē dicatis et accidat vobis sicut alteri

in episcopatu ananie: q̄ cū primo suo de qua-
dā differētia cōtendēs dixit mēdaciter. Si ita
nō est diabolus asportet filiā meam quā vxor
mea lactat: statimq̄ diabolus puellaȝ de sinu
matris visibiliter eripuit et asportauit: cuius
postea corpus mortuū nō lōge venatores ī ne-
more inuenerunt. Et hoc fuit circa annos dn̄i
Mcccclxvj. Legit etiā in legēda scti Patri-
cij q̄ quidā negās debitū verum suo creditori
coactus est p iudicem iurare sup altare sancti
Patricij: qđ cū miser faceret atq̄ manū super
altare posuisset: ad se eam amplius retrahere
nō potuit sed mortuus cecidit. In legenda q̄s
beati Nicolai legit q̄ q̄dā xp̄ianus negās ve-
rū debitū cuidā pagano: ad instantiā ipsi⁹ pa-
gani coact⁹ est iurare sup altare scti Nicolai.
Ille autē xp̄ianus volēs eū decipere reposuit
aurū contritū vltra summā debiti in quadam
arūdine ⁊ eam bn̄ obseruauit ⁊ dedit eā in ma-
nu illi⁹ pagani corā iudice dicēs. Tene hāc arū-
dinē donec iurē: ⁊ tūc iurauit q̄ ei plus dede-
rat q̄ esset debitum intelligēs fraudulēter de
arūdine: ⁊ sic p tūc liberat⁹ est. Dū aūt domū
letus pergeret statim in medio itinere tanto
somno corripit q̄ in media via se ad dormien-
dū posuit. Et ecce curr⁹ cū impetu superueniēs
arūdinē cōfregit ⁊ aurū effudit ⁊ illū periurū
occidit. Trāsiēs aūt p viā illā ille pagan⁹ q̄ de
xp̄o ⁊ sctō Nicolao prius erat scādalizat⁹: hoc
miraculo ad fidē cōuersus est ⁊ baptismū rece-
pit. Nolite ergo o xp̄iani iurare fraudulenter
vel cū primi dāno sicut multi faciūt q̄ p lucrā-
do vno aureo centum facerēt falsa iuramēta:
nec qn̄ aliq̄d cū iuramēto pmittunt fidē datā
attēdunt. Vos v̄o cū aliq̄d facere iuraueritis
qđ illicitum nō sit illud seruate ſm dei prece-
ptum. Leuit. xix. di. Redde dn̄o iuramēta tua
⁊ idē habetur in. c. et si xp̄s. de iureiuran. et in
c. si peccatū. xxij. q. j. B

S Ed querit nunq̄d coact⁹ ad iurādū ex-
cuset? Rn̄deo ſm Astē. vbi. s. ⁊ sanctū
Bon. in. iij. di. xxxix. q̄ nō. Vn̄ scriptus
est. xxij. q. v. c. q̄ cōpulsus. Qui cōpulsus a dn̄o
saēs periurat vterq̄ sunt periuri ⁊ dn̄s et mi-
les: dn̄s q: precipit: miles q: plus dn̄ȝ q̄ aīam
dilexit. Sed iterū querit: nunquid coactus ad
pmittendū aliq̄d per iuramētū tenet seruare
pmissum? Hāc questionē tractat sanctus Bo-
nauē. vbi. s. ar. iij. q. ij. ⁊ Alexā. de ales vbi. s.
⁊ Tho. ij. ij. q. lxxxix. arti. vij. ⁊ Johan. glo. ac
Bernar. ex̄ de his q̄ vi metusue cau. fi. c. abbas
⁊ de iureiu. c. ad aures. Et licȝ diuersimode lo-
quātur: tn̄ coꝝ dicta ad concordiam reducēdo
vel interpretando videtur dicendum q̄ in his
in quibus de essentia cōtractus requiritur vo-
lūtas oīno libera: ex tali iuramēto coacto non
nascatur obligatio vt in matrimonio coacto
qđ ipso iure est nullum: nec dȝ rescindi actione
qđ metus causa: vt inq̄t Panor. in. c. locum. de
spon. Et dicit q̄ hec est cōis opinio doctoruȝ.
In alijs v̄o que lȝ req̄rāt voluntatē cōtrahen-
tiū: nō tn̄ de essentia req̄runt voluntatē oīno
liberā: vt in casu nr̄o. Si pmitto dare decem
vel aliq̄d operis facere: dico q̄ si nō intēdo ser-
uare iuramentum nec me obligare licȝ peccem
mortaliter: tn̄ nō teneor ad implēdū pmissuȝ
quoad deū: iō aūt pecco mortaliter: q: potius
debeo quodlibet malū corporale ⁊ tēporale su-
stinere q̄ periurio aut alteri pctō cōsentire: vt
in. c. sacris. de his q̄ vi metusue cau. fi. ⁊. xxxij.
q. v. c. ita ne. Si v̄o intēdo me obligare potius
q̄ periurare. i. poti⁹ q̄ iurare qđ facere nō in-
tēdā lȝ taliter iurē coactus q̄ nullo mō libere
facerē: tn̄ ſm p̄dictos doctores teneor ab hoc
iuramēto. Et hoc etiā tenet Raymun. per. c. si
v̄o. ex̄ de iureiurā. ⁊. c. ad audientiā. ex̄ qđ me-
tus cā. ⁊ rō est: q: de⁹ respicit voluntatē inte-
riorē que nō pōt cogi oīno. Et iō dr̄ q̄ coacta
volūtas: voluntas est. xv. q. j. c. merito. ⁊. ff. qđ
metus cā. l. si mulier. §. si metu. Sed si querat
cui teneor soluere omisso q̄d sit de foro iudicia-
li. Dico q̄ in foro cōsciē talis me cogens non
potest petere aliquid nec solutā sibi retinere: q:
fraus nulli dȝ patrocinari: nec ex sua iniq̄tate
q̄s debet lucrū reportare. ex̄ de dolo ⁊ cōtu. c.
ex litteris. ⁊. c. sedes. ⁊. c. ex tenore. de rescrip. ⁊
ff. man. l. hoīem. ⁊. ff. de vsuca. l. iij. §. fi. ⁊. C.
de excep. rei iu. l. si lōginquus. Nō etiā possum
mihi retinere: q: semel cum iuramēto promisi
habens intentionem me obligandi potius q̄
periurādi: ⁊ ideo ista pmissa debentur iudicio
meo pauperib⁹ in foro cōsciētie quibus debē-
tur ea que subiacent restitutioni: qn̄ nescitur
quibus debeantur ſm notata in. c. nō sane, ad
fi. xiiij. q. v. ⁊ in. c. cum tu, de vsu.

De blasphemia. D

Q Varto fit cōtra hoc preceptum per
blasphemiā: hoc aūt maledictum vi-
tium est cōtra primū preceptū quo
deus precipit honorari: ⁊ per cōse-
quēs etiā sancti. Nihil ergo est tam cōtra pri-
mum mandatū sicut blasphemia que vilipen-
dit deū ⁊ sanctos: sed nō minus est cōtra secū-
dū preceptū quo precipit ne nomen dei nomi-
netur in vanū: quāto ergo magis prohibetur
assumi ad blasphemandū. Et iō hoc iniq̄ssimū

vitiū penif ab irrefragabili theologo Alexā. de ales. cōtra scōm preceptū: vt patet in. iij. pte summe ei⁹ in tractatu secūdi precepti. De quo etiā intendo tractare in. ij. parte princi. huius operis. ser. iiij. parte. ij. ideo ad presens vt sciatur quid sit blasphemia: Dico fm Alex. de ales in. ij. parte summe. q. cxlviij. ꝙ blasphemare est contumeliā deo aut sanctis inferre: licꝫ aūt blasphemare ꝓprie fiat cōtra deū: tñ etiā dicitur cōmitti blasphemia ex cōtumelia vel cōuitio sanctoꝝ: quoꝝ blasphemia vel maledictio siue irreuerētia redūdat in blasphemiā et maledictionē ac irreuerentiā dei: qꝛ sicut de⁹ laudatur in sanctis suis ps. vlti. ita blasphemaf in eis: ꝛ probatur per. c. statuimus. in prin. de male. sicut enim iniuria filij reputatur iniuria patris. l. pater. ff. de iniu. et ignominia illata nūcijs siue legatis principis nō minus ad animū reuocaf ꝙ si ipsi principi esset inflicta. vij. q. j. c. oīs. ꝛ. ij. q. vij. c. accusatio. ꝛ per glo. in. c. reuertimini. xvj. q. j. Itē sicut iniuria epoꝝ dr iniuria xpi cuius legatione fungūtur. iij. q. ij. c. nullū. in fine. ita iniuria facta sanctis dicif iniuria dei: ꝛ maxime iniuria facta virgini gloriose: vt patet per dictū. c. statuimus. ibi: ꝛ maxime beatā ꝟginē. ꝛ facit ad hoc ꝙ qñ fit iniuria spōse accusatio datur sponso. l. itē apud labeonē. §. spōsum. ꝛ qđ ibi nota. ff. de iniu. Itē si vxori fiat iniuria datur accusatio marito. insti. de iniu. §. patitur. Facit etiā ad hoc: ꝙ mater gaudet priuilegio filij. l. insolitum. C. ad. l. cor. de fal. Faceret ad hoc ꝙ si filius nō honorat matrē suā pōt appellari impius. iuxta notata per Bal. in. l. cōgruētius. in fine. C. de patria pote. vel alio mō ingrat⁹: vt in simili habetur per Bal. in. l. j. C. de ingra. libe. dicit autem idē Bal. singulariter. in. l. si familia. ff. de iuris. omniū iu. ꝙ blasphemia est duplex dicēdo ad despectū dei ꝛ ꝟginis marie: ꝛ iō dupliciter pena punif. Et hoc qñ statutū dicit ꝙ pro qualibet vice blasphemus puniaf. Secus aūt si diceret simpliciter: si blasphemauerit puniatur: qui tunc ꝓ vna sola blasphemia punietur qñ vno cōtextu ꝟborum simul plures blasphemie ꝓferuntur: vt no. Bar. in. l. nunꝙ̄ plura. ff. de priua. delic. ꝛ in. l. illud. ff. ad. l. aquil. sicut etiā percutiēs clericū pluries vno cōtextu nō incidit nisi vnā excōicationis sententiā. fm Johā. an. in. c. delictuꝫ. de reg. iur. lib. vj. in mercu. lꝫ tāto grauiorē quāto pluries percussit et pariformiter tāto graui⁹ peccat blasphemās quāto plura ꝟba blasphemie profert ꝛ consequenter grauius puniri dꝫ. Dicit etiā Bar. in. l. itē apud labeonem. §. ait pretor. ff. de iniu. ꝙ omne maledictū de deo vel de sctis est blasphemia: ꝛ idē dicit Host. in summa. Itē blasphemia dr verbū impie dictum: vt in aut. vt nō lux. cōtra na. col. vj. Dicit etiā Angelus de perusio in. l. j. C. si qs impera. ma. ꝙ blasphemia est em ꝟbū vituperiosum. s. de deo vel de sctis etiā si non maledicaf de⁹. fm aūt beatū Amb. in li. de paradiso: blasphemia est cuꝫ deo attribuif qđ ei nō cōuenit vel ab eo auferetur qđ ei cōuenit. Theologi aūt addunt aliā differentiā blasphemie. s. cū attribuif creature qđ soli deo appropriaf. de qbus differentijs blasphemie tractat Alexā. de ales vbi. s. ꝛ beatus Tho. ij. ij. q. xiij. ar. j. Tūc aūt qs dr attribuere deo qđ ei nō cōuenit qñ dicit ꝟba despectiua vel maledictiones cōtra ipsuꝫ sicut ei diceret. Maledict⁹ sit de⁹: vt dicit Aug. vbi. s. ꝛ Bal. in cōsilio suo incipiēte. Statuto ciuitatis castelli. Item quis blasphemat si dicit. Ad despectum dei. fm Ludouicū romanū in singularibus suis in verbo blasphemia. ꝟ. statuto cauef. Itē qñ dicit deū iniustū vel partialē aut crudelē vel alia hmōi. Et qđ dr de blasphemia dei etiā intelligif de blasphemia virginis ꝛ alioꝝ sanctoꝝ dū illis attribuif qđ de⁹ ex gratia sua declarauit nolle in eis esse: vel cū turpiter nominātur aut vituperātur. Scđa differētia blasphemie dei est vt s. diximus qñ ab eo remouef qđ ei cōuenit: et hoc peccatum cōmittif multis modis. Aliqui em blasphemāt deū eius ꝓuidentiā negando dicētes ipsum nō habere prouidentiā de actibus humanis: sed oīa euenire a casu et a fortuna. Alij blasphemāt cū negātes ipsius potentiam dicētes. Deus non potest hoc facere. Alij ꝟo eum blasphemāt negādo ipsius sapientiaꝫ aut misericordiā vel aliā virtuteꝫ. Et similiter blasphemantur sancti cū ab eis remouetur qđ deus declarauit in eis esse. Tertia differentia blasphemie est vt diximus cum creature attribuitur qđ soli deo appropriaf vt si qs diceret aliquē hominem posse dare alteri felicitatem vel scire futura que depēdēt ex libero arbitrio aut per accidēs cōtingunt in rebus humanis que solius dei est prescire: vt habetur Esa. iiij. ꝛ. xxvj. q. iiij. c. quodā loco. Sciendū est etiā ꝙ blasphemia de se et ex genere suo est peccatuꝫ mortale qꝛ repugnat charitati diuine: vt ait Alexan. ꝛ Tho. vbi. s. potest autem esse veniale si fiat ex surreptione sine deliberatione: vt cū quis ea que dicit nō aduertit esse blasphemiam: sed ex aliqua passione in verba blasphematoria subito prorumpit quorum sensum nō

attendit suc significationē. Cum aūt aduertit verba esse blasphematoria licet subito exire i impetu hoc faciat: nō pꝑter hoc excusatur a mortali: etiā si de cōmisso cito doleat: sicut nō excusat ab homicidij reatu q̄ hoīes occidit ex subito ire motu cū aduertit qđ facit: licꝫ enī calore iracūdie cōmissum homicidium mitius puniatur ꝙ si cōmissum fuisset aīo quieto ⁊ non turbato: tñ nō excusat a mortali pctō: ⁊ puniri dꝫ l. gracch⁹. C. ad. l. iul. de adul. ⁊ faciunt notata per glo. in. l. qđ calore. ff. de regu. iur. ⁊ qui nozantur in. l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad legem aquil. Ad cōfirmationem aūt pdictoꝝ dicit Panor. in. c. statuimus. i. ij. col. ꝙ si quis blasphemaret calore iracundie vel ebrietatis p hoc nō excusatur a pctō. Et licꝫ idem Panor. distinguat dicens ꝙ si calor iracūdie fuit ex iniusta causa. puta q: in ludo amisit nō excusat blasphemans a pena illius statuti argumētō. in. c. inebriauerūt. xv. q. j. Si vo calor iracūdie processit ex causa iusta excusatur a dicta pena: q: difficillimum est iustum dolorem temperare. l. si adulterium cum incestu. §. imperatores. ff. ad legem iuliā. de adul. Item ignoscendum est ei qui prouocatus ita facit. l. que cū maior. §. si libert⁹. ff. de bonis q̄ li. Itē ꝙ si ebrius dedit causam ebrietati nō excusatur a dicta pena blasphemando. Si vo nullam dedit causaꝫ excusat tñ nulla distinctio nō tollit quin ille peccat mortaliter qui ex iracūdia blasphemat: etiā si ex iusta causa sit cōcitatus ad iracundiā: immo ipse Panor. affirmat eū mortaliter peccare dum dicit ꝙ lꝫ talis peccet grauiter tñ nō punietur pena illius statuti: vnde minuit ꝙ debet puniri alia pena arbitraria pꝑter tale peccatum: qđ etiam innuit esse mortale dum dicit grauiter qđ importat idem ꝙ mortaliter. c. si celebrat. cum ibi no. de cleri. excō. mi. Itē ꝙ calor iracūdie nō excuset a peccato affirmat ideꝫ Panor. in. c. sicut ex litteris. de iureiur. in prin. nisi forte esset talis ⁊ tanta turbatio que saperet quandā mētis alienationē. argumēto glose notabilis. in. c. duduꝫ. de cōuer. cōiug. super verbo calore. ⁊ facit. d. lex. qđ calore. ff. de reg. iur. ⁊. l. iij. ff. de diuor. Itē si quis blasphemat iocose vel temerarie peccat mortaliter si deliberate facit ⁊ aduertēter: q: talis blasphemia respicit cōtemptum dei qui cōtemptus nō vitiatur ex iocositate vel temeritate. ⁊ facit ad hoc qđ notat Panor. in. c. tua nos. el. j. de iureiur. dicens: ꝙ periurans ex iocositate vel temeritate peccat mortaliter. ⁊ idem tenet Archi. in. c. habemus. xxij. q. j. di. ꝙ si quis transgreditur iuramentum scienter peccat mortaliter etiam si iocose iurauerit ꝙ si hoc est verum de periurio multo magis de blasphemia que est grauius peccatuꝫ: qđ probat ex pena. Pena enim declarat atrocitatē delicti. l. respiciendum. ff. de penis. minor aūt pena debet periurio q̄ʒ blasphemie: qđ pꝫ per illud qđ uiquit imperator. l. ij. C. de rebus credi. dicens. Iusiurādi cōtempta religio solū deū vltorē habet. s. pena ordinaria de blasphemis autē dicit idē imperator in aut. vt nō luxu. cōtra na. col. vj. circa mediū ꝙ iracūdiam dei pꝛouocant ⁊ ꝙ pꝑter talia de licta. s. sodomiā ⁊ blasphemiam fames ⁊ terre motus ac pestilētie fiunt. ⁊ ꝙ in talibus delictis inuoluti primū quidē indignos semetipsos faciūt dei misericordia: post hoc aūt ⁊ legibus cōstitutis subijciunt tormētis. Et subdit imperator. Precipimus gloriosissimo prefecto regie ciuitatis pmanētes in predictis illicitis actibus post hāc admonitionē: ⁊ cōprehēdere ⁊ vltimis subiacere supplicijs: vt nō ex cōtemptu taliū inueniat ⁊ ciuitas ⁊ res publica per hos impios actus ledi. ⁊ ibidem etiam dicit. Si enī ɔtra hoīes facte blasphemie impunite nō relinquunt: multomagis qui ipsum deum blasphemant digni sunt supplicia sustinere. Hec imperator. Mala aūt cōsuetudo blasphemandi nō excusat immo aggrauat pctm̄ sicut ⁊ in alijs delictis. l. capitalium. §. solet. ff. de pe. ⁊. c. cum tāto. de cōsuetudine. cuꝫ si. Istos aūt blasphemos super alios pctōres magis offendere deū pbat magister Iohes alemānus ordinis minoꝝ in suo quadragesimali. fer. iiij. di. Qz alij pctōres inferūt cōtumeliā deo in rebus suis vel seruoꝝ suoꝝ sicut fur homicida raptor ⁊c. blasphemus aūt cōtumeliā infert deo in pꝓpria persona vel spōse sue ac filiorum suorum: sꝫ virginis Marie ⁊ sanctorum. Ibideꝫ etiam dicit ꝙ blasphemus est peior idolatra: q: idolatra honorem suum aufert deo ex ignorantia: blasphemus aūt nō solū aufert honorem: sed etiam infert ei cōtumelias ⁊ scienter. Iteꝫ peior est hereticis qui loquuntur ea que credunt esse vera: blasphemus aūt cōtra suaꝫ cōscientiam de deo dicit qđ scit nō esse dicēdū. Item peior est iudeis qui vt ait beatus Hieronimus super Matth. scindebant vestimenta sua cum audiebāt blasphemiam: vt tali signo ostenderēt dolorem cordis de iniuria dei: sicut fecit princeps sacerdotum cū putauit christus blasphemasse: sicut pꝫ. Matth. xxvj. Christiani autem audientes deum blasphemari: modo non ostendunt signa doloris: sed sepe rident

et etiam ipsi blasphemāt. O diabolici blasphematores vos vr̃is blasphemijs xp̄m flagellat; vñ Aug. i quadā homel. ait. Xp̄s flagellat⁹ flagellis iudeoꝝ: flagellat etiā blasphemijs falso rū xp̄ianoꝝ. Uos etiā quātū est in vobis sagittas blasphemie arcu lingue vestre dirigitis in cor xp̄i ⁊ btē virginis ac sanctoꝝ. vnde de vobis dici pōt illud. ſ. Paral. xij. Fūdis saxa iaciētes ⁊ dirigētes sagittas. ⁊ illud Hiere. vj. Extēderūt linguas suas quasi arcū. et ibidē. Sagitta vulnerās ligua eoꝝ. et illud ps. lvj. Filij hoīm dētes eoꝝ arma et sagitte: ⁊ lingua eoꝝ gladius acutus. Quapropter dicere pōt de⁹ de blasphemāte ipsius illud Threñ. iij. Posuit me quasi signū ad sagittā. Itē de blasphemātib⁹ sctōs dicere possum⁹ deo illud. ij. Regū. xj. Direxerūt sagittarij iacula i seruos tuos. O ipie blasphemator expectato diuinā vltionem. Abbreuiabitur eñ vita tua ⁊ mors accelerabit et eris sicut pomū marcidū qd̄ de arbore cadit antēq̄ maturescat. scriptū nāq̄ est Job. xij. Impij sublati sunt ante tp̄s suū. ⁊ Prouer. x. Anni impioꝝ breuiabunt. O temeritas maria blasphemantiū. Si eñ: vt dr̄ in ep̄la Judei ap̄li: ⁊ etiā habet in. c. si igit. xxiiij. q. iij. Cū sctūs Michael altercaret cū diabolo maledictionis ois dignissimo noluit eum maledicere quō audet maledictus hō deū ac sctōs blasphemare atq̄ eis maledicere. O pditi blasphematores cū deus sit pr̄ oīm p creationē quē quotidie salutare debem⁹ sicut boni filij patrē suū: aliqs dicētibus. pr̄ nr̄ qui es in celis sanctificet nomē tuū vos dicitis: maledicat nomē tuū. ⁊ ideo de q̄libet vr̄m conquerit de⁹ di. Mala. ſ. Si ego sum pr̄ tuus vbi est amor me⁹. et Deut. xxxij. Deū q̄ te genuit dereliquisti ⁊ oblit⁹ es dñi creatoris tui. Nobis aūt q̄ eū nō blasphemam⁹: inq̄t ps. lxxxj. Ego dixi dij estis: et filij excelsi oēs. Pro maiori aūt pdictoꝝ declaratione nō silētio pretereundū censeo quātū penā mereat blasphemans in inferno cū etiā in hac vita maxima ei sit pena taxata. vñ ex̄ de male. c. statuim⁹. Gregorius. ix. ait. Statuimus vt quisquis contra deū vel aliquē sctōꝝ suoꝝ: ⁊ maxime beatā virginē linguā i blasphemiā publice relaxare presumpserit: p ep̄m suū pene subdat inferius annotate: vt videlʒ septē dieb⁹ dñicis pre foribus ecclesie in manifesto dū agunt missarū solēnia blasphemus existēs. vltimo illoꝝ dñico palliū et calciamēta non habeat: ligatus corrigia ad collum: septēq̄ precedētibus ferijs in pane et aqua ieiunet: ecclesiā nullaten⁹ ingressur⁹ ⁊c. Sequit cui si renuerit recipere ac pagere penitētiā supra dictā ecclesie interdicat ingressus: et in obitu ecclastica careat sepultura. hec ibi.

Blasphemātes etiā exēplo ap̄li per excōicationem debent sathane tradi. c. q̄ peccat. xxiij. q. iiij. ⁊ c. ap̄lice. xxiij. q. iij. O blasphemi male dicti q̄ polluto ore turpiter de altissimo deo et beata virgine ceterisq̄ sctis iniuriosa verba pfertis considerate q̄ horribilē expectatis sententiam. Si eñ iniuriosa pferēs verba de aliquo mortali hoīe etiā puato acriter puniri dz. vt in. l. lex cornelia. ff. de iniu. Et multomagis si talia dicat cōtra imperatorē. vt in. l. famosi. §. hoc tñ crimen. ver. q̄q̄ eñ. cum ibi no. ff. ad l. iuli. maie. Quid erit de blasphemātibus deū ac sponsam eius virginē gloriosam. Profecto cū imperator velit angustā coniugem suā gaudere suis priuilegijs: vt in. l. pnceps. ff. de leg. Non minus multotiens ponit deus blasphemos ipsius pijssime matris sue q̄ suos: immo cū sepe dissimulet iniuriā suam expectādo conuersionē peccatoris. vt dr̄ Sap. xj. qd̄ etiā facit imperator terrenus. vt in. l. vnica. C. si q̄s imperato. ma. tñ sustinere nō vult iiuriā factā matri. vñ refert Cesarius q̄ dū duo luderēt ad taxillos: vnus horribiliter deū blasphemare cepit: deinde cepit iiuriosa verba de virgine bñdicta pferre: ⁊ statim audita est vox xp̄i dicētis. Injuriā meā patiēter tuli: sed iniuriā factā matri mee ferre nō possum. Et subito ille miser a deo percussus cecidit mortuus: ⁊ a diabolo ad ifernū est portatus. O igitur deuoti xp̄iani nolite aduocatā nostrā fidelissimā blasphemare. Legit nāq̄ q̄ q̄dā gloriosam virginē in diuersis mēbris blasphemauit: q̄ statim illa mēbra perdidit in pprio corpore: deide desperat⁹ crepuit medi⁹ infelicē aiam diabolo tradēs.

Iniquissimū blasphemie vitiū: tu es illud qd̄ nō remittit de⁹ neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro. vt inq̄t dominus Mat. xij. qd̄ tñ exponendū est ẽm Bona. in. ij. di. xliij. in questionib⁹ circa litterā. et Alexā. de ales in. ij. parte summe: in tractatu de blasphemia. ar. vltimo. q̄ aliud est blasphemia: aliud est sp̄us blasphemie. Blasphemia eñ si pcedat ex quadā inaduertētia vel humana fragilitate est remissibilis. Sp̄us aūt blasphemie p eo q̄ immediate spirat ad odiū dei et directe est cōtra bonitatē et clementiā sp̄ussancti dicit irremissibilis. ſ. q̄ nō habet secū aliquā causam vel materiā ad remissionē. vñ Hugo de sctō Uictore de hoc pctō loquēs inquit. Hoc malū eo q̄ nihil hʒ in se excusationis nō meret habere remissionē. De hui⁹ maledicti vitij punitione re

fert Greg. in .iiij. dial. Qꝛ quidā puerulꝰ quinq̃ annoꝝ in ciuitate Roma blaſphemare cōſuetus ſemel exiſtēs in brachijs prīus vidit venire ad ſe demones ⁊ cepit clamare dicēs. Adiuua me pater qꝛ mauri veniūt vt me auferāt. Quo dicto nomen dei blaſphemauit: ⁊ ſtatim diabolus eū de manibus patris eripuit ⁊ ad eterna ſupplicia poꝛtauit: qꝛ ſm Voſtiē. habebat vſum rationis ⁊ diſcretiōis. Legiṫ etiā ꝙ miles quidā in dioceſi remēſi cuȝ quadam die in cena deum blaſphemaret ⁊ ſtatim percuſſus morbo caduco coꝛam aſtantibus cadens: ac ꝑ totam ſequentē diem hoꝛribiliter ꝓpꝛium coꝛpus dilacerās: miſerabilē aīam diabolo cōmēdans expirauit. Nauta quoq̃ cum natando deū blaſphemaſſet ſtatim ſubmerſus fuit: quē frater eius poſtea in littoꝛe moꝛtuū reperiens inuenit ſine lingua. Legiṫ etiā ꝙ imperante Anaſtaſio .dxxviij. anno poſt chꝛiſtuȝ apud carthaginem. Olimpius quidā Arrianus ſanctā eccleſiam catholicam in balneis blaſphemans tale excepit iudiciū. Naȝ ſtatim tribus igneis iaculis ab angelo dei deſuper miſſis viſibiliter cōbuſtus eſt. Quidam etiam Joſias noīe parſinalis ⁊ blaſphemus cū a patria ſua expulſus a patre vagareṫ in quodam hoſpitio infirmatus equū quem habebat vēdidit ꝓ expenſis. Poſt aliquos dies cū tabernarius mercedem ſuam ꝓ alijs expēſis peteret dixit ille. Ego nihil amplius habeo niſi diploides ⁊ caligas accipe eas. Sed faciat q̇cquid vult ꝓditoꝛ iſte deus qui me hic relinquit ſic deſolatum: ꝙ velit nolit intrabo in domum meam ⁊ tot mala faciam ꝙ diabolus erit. Qḋ audiens quidam nobilis eū repꝛehēdit dicēs. Noli ſic loqui frater: qꝛ ſi totus mūdus eſſet ꝓ te nō poteris inuito deo domū intrare. Ille aūt dixit. Etiaȝ dico ⁊ replico ꝙ velit nolit deꝰ ego intrabo. Mirabile dictu ſtatim diſcerpens ſe a diabolo rapitur ⁊ laceratus ad tartara poꝛtatus eſt. Qꝛ ille nobilis vni fratri nr̄o poſtea retulit. Narrat quoq̃ Petrus damianus ꝙ in Burgūdia quidā clericus bene p̄bēdatus audiens legi in miſſa illud euangelij qui ſe exaltat humiliabitur: deriſit xp̄m dicēs. Si ego humiliatus fuiſſeȝ inimicis meis nō haberē hodie tot p̄bendas. Quo dicto venit ſtatim de celo ſagitta: que in os eius intrans eum miſerabiliter occidit. Refert quoq̃ idē Petrus damia. ꝙ in Bononia duo ſocij ad menſam comedentes gallū: vnus ex illis dimiſit minutim mēbra eius ⁊ ꝓiecit ſup illū aquā piperatā: alius ꝟo videns illum ſic minutim diuulſum inq̇t. Certe ſocie mi ita minutim diuiſiſti ꝙ ſctūs Petrus nō poſſet reintegrare. Et ille reſpōdit. Nō ſolū ſanctꝰ Petrus: ſed nec etiam xp̄s. Quo dicto ſtatim gallus redijt viuus plenus pēnis ⁊ cantās ⁊ paciens alas ꝓiecit de illa aqua impiperata ſuper illos blaſphemos: qui cōtinuo effecti ſunt leproſi ⁊ nunq̃ ſanati ſunt: immo hec lepra deſcēdit in poſteros eoꝝ. O xp̄iani quare deū veſtrum blaſphematis: cuȝ ſaraceni nō blaſphement Machometū ſuum: immo nec xp̄m aut beatā virginē. Quinimmo ſi quis eos blaſphemaret ſm legē eoꝝ deberet ꝑ medium ſecari ⁊ crudeliter interfici. Scd̄m etiā leges imperiales blaſphemus dȝ eadē moꝛte moꝛi cum ſodomita: vt in auṫ. vt nō luxurieṫ cōtra naturam. colꝰ. vj. circa mediū. In veteri q̇ȝ teſtamēto hoꝛribilꝰ moꝛs oꝛdinata eſt blaſphemis. Vn̄ legiṫ Leuiṫ. xxiiij. ꝙ q̇dā blaſphemus adductus eſt ad Moyſen vt punireṫ: q̇ poſuit eū in carcerē ꝯſulēs dn̄m qua moꝛte deberet punire. Rn̄dit aūt ei dn̄s. Educ blaſphemū extra caſtra: ⁊ ponāt oēs q̇ audierūt manus ſuas ſuꝑ caput eiꝰ ⁊ lapidet euȝ vniuerſus pplꝰs. Et ad filios iſrꝉ loq̄ns. Vō q̇ maledixerit deo ſuo poꝛtabit peccatū ſuū: ⁊ q̇ blaſphemauerit nomē dn̄i moꝛte moꝛiaṫ: lapidibꝰ obruet eū oīs multitudo populi: ſiue ille ciuis fuerit ſiue peregrinus. Hec ibi. O maledicti blaſphemi vos eſtis canibus peioꝛes q̇ nō latrāt contra dn̄os ſuos. Et iḋ de vobis cōqueriṫ dn̄s dicens ꝑ ps̄. xxxiiij. Retribuerūt mihi mala ꝓ bonis ⁊ odiū ꝓ dilectione mea. Nolite ergo deū veſtrū tā piū tā benignum tā clemētē blaſphemare nec alicui ſctōrum maledicere: vt a penis eterni ſupplicij liberati: cū ipſo deo ⁊ ſctīs eius in celeſti gloꝛia in eternū gaudere valeat: ſp̄mq̃ deū vna cum angelis ⁊ beatis oībus in eterna ſecula benedicatis. Amen.

Feria ſecunda poſt ſecundā dn̄icam in quadrageſima. De voti diffinitione excuſatione ⁊ diſpēſatione ac obligatione. Sermo decimusoctauus.

Exaudi domine placare dn̄e: attende ⁊ fac. Dan. ix. Querunt nonnulli doctoꝛes: vtrū emiſſio voti ꝑtineat ad pꝛimū p̄ceptum decalogi an ꝟo ad ſcd̄m? Et pꝛimo videṫ ꝙ ꝑtineat ad pꝛimuȝ. Quotienſcūq̃ eñ q̇s deū veneraṫ adimplet pꝛimū decalogi p̄ceptū qḋ p̄cipit dei venerationē. Exo. xx. ⁊ Deuṫ. vj. Ergo emiſſio voti cū ſit q̇dā actus

latrie videt ad primū pceptū ptinere. Qꝫ autē
ad scōm pertineat pōt pbari per ea que inqt
Tho.ij.ij.q.lxxxix.ar.viij. ꝛ Ricb. in.iiij. dist.
xxxviij.ar.v.q.ij.vbi dicūtꝫ ꝙ votuꝫ factū deo
magis obligat ꝙ iuramētū factū hoī:iuramē
ta aūt pmissoria facta hoībus cadūt sub scōo
pcepto:ergo ꝛ votū. Et iō sicut trāsgrediēs iu
ramētum est transgressor secundi precepti:qđ
phibet assumptionē noīs dei in vanū:ita trās
gressor voti q in vanum deo pmisit qđ postea
seruare noluit. Ex qbus oībus colligit ꝙ cum
diuersis respectibus votoꝝ trāsgressio contra
riet pmo ꝛ scōo decalogi pcepto:nō pōt esse
nisi maximū pctm̄. De his aūt trāsgressoribus
multi inueniunt q in necessitate ɔstituti vota
faciūt dicētes deo verba pposita p themate
nro que postea obseruare nolunt. Et iō de his
votis tres impsentiarū considerationes facie
mus. Prima dicet diffinitionis. Secūda cau
sationis ꝛ dispensationis. Tertia ꝛ vltima ap
pellabitur obligationis.

De voti diffinitione. I

Quoad diffinitionē voti est sciendū
q ꝙ magister sen.in.iiij.di.xxxviij.vo
tum diffinit dicēs. Votū est testifi
catio qdā pmissionis spontanee q
deo ꝛ de his que sunt dei fieri debet. Et hanc
diffinitionē originaliter posuit Hugo de scto
Vict.lib.ij.de sacris.parte.xij.c.iij. Tho.vo.ij.
ij.q.lxxxviij.ar.j.sic votū describit. Votū est cō
ceptio melioris ppositi animi deliberatiōe fir
mata. Ricb. aūt in.iiij.di.xxxviij.ar.iij.q.ij.sic
describit. Votū est ppositi superogati boni p
missio deo facta ppter bonum fineꝫ ex delibe
ratione firmata cū intentione obligandi se ad
implendū pmissum. Et hec diffinitio videtur
plenior ꝛ cōtinet septē cōditiones q ad votuꝫ
reqrunt. Primo ergo necesse est ꝙ votū fiat
deo:qꝛ cū vouere sit actus latrie soli deo debet
ẜm Ricb.in.iiij.di.xxxviij.ar.iij.q.j.ꝛ Tho.vbi
ſ.ꝛ Asten.parte.j.sue sum.li.j.ti.x.q.j.ꝛ sanctū
Bon.in.iiij.dist.xxxviij. Si aūt queratur quid
de votis que fiunt sanctis? Respōdetur ꝙ nō
habent plenam rationem voti:nisi intantum
inquantum pmittitur ipsi sancto tale votum
adimplere amore dei:ita ꝙ principalis obliga
tio respicit deum magis ꝙ sanctus: vt inquit
Ricb.vbi.ſ.in responsione primi argumenti.
Nam ppter vnūquodqꝫ tale ꝛ illud magis.j.
Posterioꝝ.ꝛ.ij.Meta. M

Ecunda conditio voti est ꝙ fiat de re
s bona ꝛ nō mala.ẜm Tho.vbi.ſ.ar.j.ꝛ
etiaꝫ Richar.vbi.ſ.ar.iij.q.j.ꝛ sanctū
Bon.in.iiij.dist.xlviij.ꝛ Asten.vbi.ſ.ar.iij.q.j.
Et hoc est quod scriptuꝫ est.xxij.q.iiij.c. in ma
lis. Et est sumptum ab Isido.in sinon.lib.ij.c.
xvj.vbi inquit. In malis promissis rescinde fi
dem:in turpi voto muta decretuꝫ. Si quid in
caute vouisti ne facias. Impia enim est pmis
sio que scelere adimpletur. Nam ꝛ Iepte qui
ẜm opinionem aliquorum propter votum fi
liam suam interfecit. Judicum.xj.ẜm Richar.
vbi.ſ.in vouendo fuit incautus ꝛ in reddēdo
votum impius:tamen quia postea de hoc pe
nituit ꝛ in bono pseuerauit.enumerat a Pau
lo inter sanctos.ad Heb.xj. Aliorum tamen ve
rior videtur opinio ꝙ non interfecit eam: sed
eius virginitatē domino dedicauit. Tale etiā
votum de re turpi damnat. Sene. epistola.x.
ad Lucillum. Similiter inquit Tho. ꝛ Bona.
ꝛ Richar.vbi.ſ.ꝛ Asten. etiam vbi.ſ.q.ij. Qꝫ
votum non debet esse de inutili ꝛ vano ꝛ mi
nus bono sed de maiori bono. Tertia cōditio
voti est ꝙ fiat propter bonum finem:ad exclu
dendum votum quod fit propter malum finē
ꝙuis sit de re bona:quod non tenet ẜm Ricb.
vbi.ſ.ar.j.q.j.ꝛ.ij.ꝛ Asten.vbi.ſ.arti.j.q.j. Fi
nis enim est causa causarum. ij. Meta. ꝛ.ij.
Physicorū. Et ideo actus dicitur bonus si ha
bet bonum finem.ꝛ econtra:vt inquit Ambro.
in libro de officijs. Qꝫ autem nō teneat tale vo
tum probant sic predicti doctores. Aut eñ spe
rat propter illud votum se posse consequi illū
malum finem aut non. Si sic: maxime errat:
qꝛ ẜm Aug.li.lxxxiij.questionum.q.iij. Impos
sibile est ꝙ deo volente fiat homo deterior:de
terior autem efficitur per consecutionem finis
mali. Error vo circa principale motiuum alicu
ius facti impedit cōsensum in ipsuꝫ factū. Si
autem nō intendit se posse cōsequi illum ma
lum finem:cum electio nō sit impossibiliuꝫ ẜm
Phm.iij.ethicorum.c.v. Non videtur se obli
gasse faciendo votum pro re impossibili ẜm eo
ruꝫ opinionē:mortaliter tamen peccauit. Qui
dam autē doctor inquit ꝙ cū nemo peccet nisi
deo permittēte. vt ait Aug.ij.de ciui.dei. vide
tur potius ꝙ adimpleat votum consecuto tali
fine. Quarta cōditio voti dicitur deliberatio
nis. Secunduꝫ enim Tho.vbi.ſ.ar.j. ꝛ Ricb.
in.iiij.di.xxxviij.ar.ij.q.ij.ꝛ Asten.vbi.ſ.ar.ij.
q.ij.sicut in nobis est duplex velle:scꝫ plenuꝫ
quod est deliberatum:ꝛ semiplenum quod est
velle ex surreptione:sic etiam est duplex votū:
scꝫ votum qđ habet plenā rōnem voti:ꝛ de ra
tione talis voti est quod fiat ex deliberatione
est etiam votū qđ nō habet plenā rōnem voti

vt est votum factum ex surreptione: et tale nõ
obligat de necessitate: sed potius ex quadã cõ-
gruitate. Et ideo ßm Richar.in.iiij.di.xxxviij.
ar.iij.q.iij.quando aliquis nude ꝓmittit ali-
quid sine iuramento non intendens se obliga
re nõ oritur obligatio. Argumentum. ex̃ de vo
to.c.litteraturam.ꝛ.ff.de acti.ꝛ obliga.l.obli
gationum. Si ṽo habebat animũ obligandi
se tenetur implere promissum: si cum delibera
tione fecit etiam ex nuda promissione. argu.
xxij.q.v.c.iuramenti.ꝛ.xxvij.q.j.c.de ṽo. Si
ṽo sine deliberatione fecit votum nullum est.
vt dicit glo.in.c.litteraturaꝫ.de voto. Et ideo
carens vsus rationis non potest vouere.ex̃ de
regu.c.sicut tenetur. N

Ed hic querit̃ de votis factis a mulie-
s ribus in doloribus partus: vel a viris
in suis angustijs proprijs vel suorum.
Et rñdet Tho.vbi.s. ꝙ si habent intentioneꝫ
obligandi se cogitãtes de causa vouendi: sciꝫ
de dolore vel periculo a quo intẽdebãt per vo-
tũ liberari tenent̃ adimplere.ßm Amb.xvij.q.
iiij.c.sunt qui opes. Si aũt dubitẽt: vtrũ intẽ
derint se obligare tutius est ꝙ impleant: q2 in
dubijs securior pars est eligẽda: vt di ex̃ de ho
mi.c.ad audientiã.ꝛ.l.semper in dubijs. ff.de
regu.iur. Ideo Montanarius in luna celeri
dicit. In dubio sapiẽs cernit ꝙ tutius intret.
Si ṽo sciunt ꝙ sine deliberatione: sed solũ ex
surreptione et nimietate doloris et angustie
incõsiderate vouerũt qd̃ deliberate non fecis-
sent nõ tenẽtur. Ista tñ deliberatio nõ requi-
rit magnũ tractũ tẽporis.ßm theolo.in.iiij.di
stin.xxxviij. Et iõ possumus dicere ꝙ illa deli-
beratio que sufficeret ad obligandũ diabolo
per peccatũ mortale sufficit ad obligãduꝫ deo
per votũ. Silr̃ si quis iratus calore iracundie
faciat iuramentum vel votũ qd̃ nõ fecisset ßm
vsum rationis: nõ tenetur adimplere: q2 qd̃ ca
lore iracũdie fit ꝓ nõ facto debet haberi: vt di
in.l.quicquid.ff.de regu.iur.ꝛ in.l.iij.ff.de di
uor. Difficillimũ est eñ iusti dolorẽ tẽperare.
vt dicitur in.l.si adulterium cũ incestu.§.impe
ratores.ff.ad.l.iul. de adul.quod verum est si
iracũdia totaliter impedit vsum rationis. Si
quis ṽo aliquod votum emittat cum aliquali
deliberatione: licꝫ nõ plena tutius est ꝙ obser
uet aut dispẽsationẽ querat. Quinto ßm Bo
na.ꝛ ceteros doct.vbi.s. ad votum requiritur
promissio: sciꝫ vel vocalis. de qua ps̃.lxv.dic.
Reddã tibi vota mea que distinxerunt labia
mea. Aut mentalis: que obligat quoad deum
qui solus intuetur cor.j.Reg.xvj.ꝛ.xiiij.q.v.
c.si quid. Quapropter Rich.ꝛ Tho.vbi.s. ꝙ
ꝓpositũ solũ ad faciẽdũ aliqd̃ bonũ non facit
votũ sed ꝓpositũ ꝓmissione firmatũ. Et ideo
has oẽs cõditiones tãgẽs Ray.in sua summa
diffinit votũ di. Votũ est alicuius boni cũ deli
beratione deo facta ꝓmissio. Sexta cõditio
voti est ꝙ fiat de his que supererogationis ꝛ
nõ necessitatis sunt: vt põt colligi a magistro
sen.in.iiij.di.xxxviij.c.ij.ꝛ Rich.ea.dist.ar.iij.
ꝛ Asten.vbi.s.q.ij.ꝛ Tho.ij.ij.q.lxxxviij. art.
ij.q.j.ꝛ in.iiij.scripto.dist.xxxviij.ar.ij.q.j. Et
iõ dicit magister sen.vbi.s.ꝙ votorũ aliud est
cõe oẽs in baptismo faciũt cum spondẽt per se
vel per aliũ renũciare diabolo et pompis eius
vt habet̃ de cõse.di.iiij.c.prima igitur.ꝛ.c.pri-
mũ interroget̃.ꝛ tale votũ q2 fit de necessarijs
ad salutẽ nõ habet propriã rationẽ voti. Sin-
gulare aũt votũ est cũ aliquis sponte ꝓmittit
se facturũ aliquod bonũ ad qd̃ nõ tenebat̃ an
te votũ: ꝛ de hoc voto dicit̃ per Aug.xvij. q.j.
c.sunt quedã. Sunt quedã que nisi vouerim⁹
nõ debemus: sed postq̃ꝫ ea deo ꝓmisimus ne-
cessario reddere cõstringimur.hec ibi. Si quis
tñ aliqd̃ voueret ad qd̃ tenetur: etiã sine voto
tãto grauius peccat cõtrafaciens quãto dupli-
ci vinculo est innodat⁹.arg.in.§.penul.in aut.
de cõsan.ꝛ vte.fra.ꝛ in.§.si ṽo.insti.de adop.
ꝛ in.l.fi.C.de edic.diui adri.tol. Septia vo-
ti conditio est discretio. Discretio eñ est mater
omniũ virtutũ: vt in.c.j.de efficio cu.ꝛ.j.q.v.
c.presentiũ. Debet ergo votũ fieri discrete pru
dẽter ꝛ moderate: q2 sicut ꝓhibita est indiscre
ta penitentia: vt dicit Apls ad Rom.xij.ita et
votũ idiscretũ. Et iõ inqt Tho.ij.ij.q.lxxxviij.
ꝙ vota illoꝝ qui vouerunt nõ comedere de ca
pite vel de pedibus aĩalis: vel non lauare ma-
nus ꝛ hmõi sunt potius deridẽda q̃ seruãda:
tutius tñ puto ꝙ qui taliter vouit se ad caute
lam absolui faciat. Ex predictis ergo colligi-
tis quãta in vnoquoqꝫ dꝫ esse maturitas quã-
taqꝫ prudẽtia in vouẽdo. Et hoc de prima no-
stri sermonis parte sufficiat.

De voti excusatione ac dispẽsatione. O

p Ro expeditione sede partis notãdũ
est ßm Tho.ij.ij.q.lxxxviij.ar.x.ꝛ Bo
na.in.iiij. dist.xxxviij. ar.ij. q.iij. et
Richar. ea.distin. ar. ix.di. Qꝫ con-
ueniẽter in voto põt fieri dispẽsatio si cõmu-
tetur in aliquid qd̃ sit magis ad honorem dei
nõ autẽ põt dispẽsare simpliciter.i.vt vouens
nihil teneat̃ facere.c.non est.ex̃ de voto. Et iõ
in cõmutatione voti tria debent cõsiderari: vt
in.c.magne.ex̃ de voto. sciꝫ quod licꝫ. quod

decet ⁊ qđ expedit: scꝫ vt sit melius. Sicut eñ obligatus ad soluendũ solidũ satisfacit cũ donat librã q̃ est maioris valoris: sic etiã ille qui est obligat⁹ deo ad aliquod obsequiũ tẽporale puta peregrinationis vel ieiunij: aut alterius operis pietatis si cõmutet ei in meli⁹ nõ frangit votũ. Uñ accidit casus: ꝙ quidã vouit visitare sepulcrũ dominicũ ⁊ postea mutãs ꝓpositũ factus est monachus de quo interrogat⁹ papa an sit reus voti fracti? Rñdit sic. Reus fracti voti nullatenus habet q̃ tẽporale obsequiũ in perpetuã noscit religionis obseruãtiã cõmutare. c. scripture. ex̄ de voto. In dispensatione autem nõ sufficit ꝙ sit eque bonũ aliter vterqꝫ peccat. s. dispẽsans ⁊ ille qui dispensat si hoc sciat. ẜm Host. Quo aũt ad dispẽsantes seu cõmutantẽ sciendũ est ẜm Richar. vbi. s̄. arti. viij. q. j. ⁊ Astẽ. vbi. s̄. ar. x. q. j. ꝙ cõuis in votis possit fieri cõmutatio: vt habet ex̄ de voto. c. magne. ⁊ de iureiurã. c. peruenit. el. ij. Nõ tñ fieri dꝫ autoritate vouentis: q: nemo iudex in cã ꝓpria. C. ne quis in sua causa. l. j. Et idõ si querat quis possit vota dispẽsare seu cõmutare? Rñdet Tho. vbi. s̄. ar. xij. ⁊ Richar. vbi. s̄. arti. ix. q. ij. ꝙ summus pontifex qui gerit plenarie vicem xpi in tota ecclesia ipse hꝫ plenitudinẽ dispẽsandi in oĩbus dispẽsabilib⁹ votis. Epis ṽo cõmittit dispẽsatio in votis que cõiter fiunt ⁊ indigent frequenti dispẽsatione vt habeant de facili hoĩes ad quos recurrant: sicut sunt vota cõmuniũ peregrinationum. ar. ad hoc. ex̄ de voto. c. j. Et ideo vota terre sancte ⁊ crucis ⁊ religionis reseruãtur summo põtifici. ex̄ de voto. c. ex multa. cũ capitulis sequẽtibus. Et idẽ ẜm Host. xxiiij. q. j. c. quotiẽs. Et in his nõ debet papa dispẽsare nisi ꝓpter aliquã maximã ecclesie vtilitatẽ vel necessitatem. vt in dicto. c. ex multa. Et idẽ habet per Tho. in. iiij. dis. xxxviij. ⁊ Rich. in eadẽ dist. arti. ix. q. j. ⁊ Inno. ⁊ Host. ⁊ cõiter oẽs canonistas in c. cum ad monasteriũ. ex̄ de sta. mona. In alijs ṽo votis que sibi papa non reseruat ex consuetudine vel decreto possunt epi dispẽsare: non aũt inferiores prelati: nisi specialiter eis fuerit concessum. Exceptis prelatis religiosorum qui dispẽsare possunt in votis subditoꝝ suorũ: vt infra patebit. In cõmutatione ṽo debet considerari persone qualitas ⁊ cõmutationis cã rationabilis. ex̄ de voto. c. j. Et si est peregrinatio debẽt cõsiderari expense que fierent in ea ⁊ in alios pios vsus cõuerti. vt in dicto. c. j. ⁊ c. scripture. ex̄ de voto. In voto ṽo abstinentie et similibus considerãda est asperitas seruationis voti et aliorum que in voto comprehẽsa fuerunt. Item affluentia vouentis: vt in dicto. c. j. Similiter dicendum videtur de dispẽsatione iuramentorum. Nam ad quem pertinet votum commutare siue dispensare ad eundem etiam pertinet iuramenta dispensare seu commutare. ẜm Innocen. in. c. debitores. ex̄ de iureiuran. P

q Quantum ad scđam particulam huius considerationis: sciẽdum est ẜm Theologos in. iiij. dist. xxxviij. ꝙ tria excusant a voti impletione. Primo impossibilitas. Nam si quis fecit votum de impossibili nõ tenetur: quia ad impossibile nemo tenetur: vt in l. impossibilium. ff. de regu. iu. Sed vouendo peccauit grauiter. ẜm Rich. in predicta dist. arti. v. q. j. Si ṽo fecit votum de possibili qđ postea factum est impossibile non tenetur seruare nisi inquantum potest. Si autẽ omnino sit impotẽs in toto liberat donec poterit: ꝙ si sua culpa impossibilitatem incurrit grauissime peccauit. ẜm Richar. vbi. s̄. Et tenetur facere quod in se est vt possit: et habere promptã voluntatem faciẽdi quando poterit. ẜm Tho. ij. ij. q. lxxxviij. arti. iij. Preterea notandum est ẜm Richar. in. iiij. dist. xxxviij. arti. v. q. j. in responsione scđi argumenti ꝙ si quis vouit monasterium aliquod vel religionem intrare debet dare operam quantũ potest vt ibi recipiatur: et si habuit intẽtionem obligandi se ad religionem in generali si ibi non potest recipi tenetur aliam intrare: etiam si habuerit particularem affectionem ad vnam. Si ṽo solum intendebat intrare vnam religionem vel locum nõ tenetur aliã intrare: si ibi recipi nõ potest. Si ṽo nõ appareat de ei⁹ intẽtione: licet optaret intrare aliquam in particulari in hoc dubio tenetur intrare aliquã aliã religionẽ si in ea recipi non valet. ẜm cõmunẽ opinionẽ doctorũ. in. xxxviij. distin. quarti. Item ẜm Hugo. xxxij. q. vltima. c. non solum. si quis fecit votum de carnibus non comedẽdis vel de nõ bibendo vino ⁊ huiusmodi. et postea infirmetur et a medicis dicatur ꝙ in maximum discrimen sibi erit tale votum obseruare: potest contrauenire maxime ex autoritate superioris. c. consilium. §. fina. de obserua. ieiu. voto enim videtur inserta conditio tacita: scilꝫ si necessitas non obuiet: quia quod non est licitum ex lege ⁊c̃. c. quod non est. de regu. iur. Et alibi dicatur ꝙ ea que de nouo emergunt: nouo indigent auxilio, l. de etate. §. ex causa. ff. de interro. acti. Q

Ecūdo ab impletione voti excusat su
s periositas:ſm eñ Bona.in.iiij.diſtin.
xxxviij.ar.j.q.iij.Cū votū ꝓcedat a li
bera volūtate solū ille qui liber eſt pōtvouere
nō aūt ſeruus.l.qḋ attinet.ff.de regu.iu.in ar
gumentū vbi dī.Qḋ attinet ad ea que ſunt iu
ris ciuilis:ſeruus ꝓ nihilo reputaṫ.Et ideo il
le qui aliquo ſubeſt alteri in eo nō pōt vouere
vñ notandū eſt ſm Ricḋ.vbi.ſ.arti.iiij.q.j.ꝛ
Tho.in.ij.q.lxxxviij.ar.viij.ꝛ Aſtē.vbi.ſ.arti.
vj.q.j.Qꝫ ſunt q̄dā ꝑſone quoꝝ vota non ſunt
obligatoria niſi ratificenṫ ab illis a q̄bus pñt
irritari.Et ideo nō debēt ſeruari illis cōtradi
cētibus.Primi ſunt epī q̄ ſine licētia pape nō
poſſunt vouere:ita ꝙ diſſoluaṫ vinculū qḋ eſt
inter eos ꝛ eccliam.ex̄ de renū.c.niſi cū prudẽꝫ.
Epī eñ ſunt ſpōſi ecclie:vt in.c.inter corpora
lia.ex̄ de trāſla.epī vel electi. Itē nō pñt emit
tere vota q̄ eſſent in p̄iudiciū ſue cure:vt in.c.
magne.ex̄ devoto.Scḋo q̄ nō poſſunt vouere
ſunt clerici bñficiati:qui vouere nequeūt pere
grinationē aut aliud ꝓpter qḋ habeāt relinq̄
re eccliam ſuā ſine licētia p̄lati ſui:vt de cōſe.
di.v.c.non opꝫ.ꝛ ex̄ de voto.c.magne. ꝛ ex̄ de
renū.c.admonet.Uotum tñ religionis facere
poſſunt ſine licētia epī.xix.q.ij.c.due ſunt. Et
ſilr̄ de accipiēdo crucē:vt ex̄ de voto.c.fi. Alia
ṽo vota que nō vergūt in p̄iudiciuꝫ ecclie ſue:
vtputa abſtinētie ꝛ orōnis dicēde ꝛ hmōi pñt
facere ſine licētia epī:ꝛ ſimiliter epī ſine licētia
pape.arg.viij.q.j.c.clemēs.ꝛ ex̄ de teſtibus.c.
relatū.el.ij.ꝛ ex̄ de voto.c.magne.§.ſ. Tertio
nō pōt vouere religioſus ꝓfeſſus circa ea qui
ſunt in preiudicium obedientie p̄lati ſui.vñ di
cit Inno.ꝛ glo.ac cōiter doctores in.c.mona
chis.xx.q.iiij.ꝙ in alijs q̄ nō p̄iudicant p̄lato
ſuo aut religioni pōt vouere ꝛ teneṫ ſeruare:
niſi cōtrarieṫ ſibi a prelato ſuo. Et hoc etiam
aſſerit Boñ.ꝛ Tho.vbi.ſ. In his ṽo ex q̄bus
eſſet aliquale periculū circa integram obſerua
tionē ſue regule ꝛ ꝓfeſſiōis:vel redderet one
roſus prelato ſuo vel alicui ex fratrib⁹: vel ali
cui illoꝝ ſcandaluꝫ generaret ex dicto voto:ta
le votuꝫ nō tenet:ꝛ ita intelligiṫ.c.monachis.
xx.q.iiij.vbi dī.Monacho nō licet vouere ſi
ne cōſenſu abbatis ſui:ſi aūt vouerit frangen
dum erit.hec ibi.Tante eñ altitudinis eſt reli
gionis votū:vt oīa alia vota in eo tranſmuta
ri poſſint.ex̄ de voto.c.ſcripture.Et ideo eccle
ſia cōſiderās hāc altitudinē religiōis ꝛ huma
nam fragilitatē:noluit religioſos poſſe ſupad
dere alia vota ſine cōſenſu ſuperioris:aut ſi fa
cta fuerint voluit ꝙ poſſent a prelatis irritari
ꝓpter periculum tranſgreſſionis vitandum:
facit ad hoc.xxxiij.q.v.c.noluit. Quarto pue
ri ante annos pubertatis.ſ.maſculus ante de
cimū quartū annū:ꝛ puella ante duodecimuꝫ
cōpletum nō pōt vouere:qꝛ vt plurimū patiū
tur defectum rōnis:ꝛ ſunt in poteſtate paren
tum vel tutoꝝ.Et ideo ſi vouent pōt a paren
tibus vel tutoribus irritari eoꝝ votuꝫ. Et ſm
Guil.ſi patervel tutor primo cōtradixit ꝛ poſt
ea aſſentit:nō remixit votuꝫ.Item ſi impubes
intrat religionē:pater vel tutor pōt eum reuo
care infra annum.xx.q.ij.c.puella.ꝛ ex̄ de reg.
c.ij.Poſt annos ṽo pubertatis quoad ea que
pertinent ad perſonam eoꝝ poſſunt vouere et
tenentur ſeruare etiam inuitis parētibus:pu
ta de ingreſſu religionis de abſtinētia: de con
trahendo matrimonio ꝛ hmōi. Sed quantuꝫ
ad illa que pertinent ad diſpenſationeꝫ dome
ſticam nō poſſunt ſine cōſenſu patris vouere:
puta de danda elemoſyna.l.ſi quis rem.§. vo
to.ff.de pollicita.Niſi habeat peculium caſtrē
ſe vel quaſi.De ipſo enim poſſunt vouere ꝛ te
nentur ſeruare etiam inuitis parētibus: qꝛ in
ipſo habēt plenum dominium: vt habetur in
l.j.§.fi.ꝛ.l.ij.ff.ad macedoñ.ꝛ.C.de inoffi.te
ſta.l.fi.Et generaliter nō ſolum pueri impube
res:ſed etiam oēs alij nō habētes vſum rōnis
ꝛ liberi arbitrij non poſſunt vouere.c.ſicut te
neor.ex̄ de regula. R

Uinto ſerui nō poſſunt vouere cōtra
q voluntatem dñoꝝ aliquid qḋ impedi
at eoꝝ ſeruitiuꝫ:vt de ingreſſu religio
nis vel peregrinationis ꝛ hmōi.liiij.di.c.ex an
tiquis.ꝛ.c.ſi ſeruus.poſſunt aūtvouere illa ex
quibus nō fit preiudicium dominis. Sexto
vir ſeu mulier nō pōt vouere ſine cōſenſu alte
rius cōiugis ſeruare caſtitatem.In hoc enim
eſt equalis mulier viro ſuo.j.Coꝝ.vij.c.ſi quis
vxorem.ꝛ.q.v.c.precepit.ꝛ.c. chriſtiana. tñ ſi
aliquis cōiugum vouerit caſtitatem nō poteſt
petere debituꝫ licet teneatur reddere alteri pe
tenti.c.quidaꝫ.ꝛ.c.placet.de cōuer.coniu. In
alijs ṽo que ꝑtinēt ad regimē familie ꝛ diſpē
ſationem domus mulier eſt ſubiecta viro ſuo:
ꝛ nō ecōtra:ꝛ iō de illis mulier nō pōt vouere
ſine licentia viri ſui.xxxiij.q.v.c. manifeſtum.
ꝛ.c.noluit.ꝛ.c.mulierem.Ideo nō pōt vouere
facere elemoſynam de rebus viri. In alijs ṽo
ex quibus nō fit preiudicium viro pōt vouere:
tñ ſi maritus nolit tenetur frangere.Scriptū
eſt eñ Num.xxx.vbi inquit deus. Si vouerit
vxor ꝛ iuramento ſe ꝯſtrinxerit vt per ieiuniū
vel ceterarum rerum abſtinentiā affligat aniē

mam suam in arbitrio viri sui erit vt faciat si ue non faciat. Uir quoq; non potest facere vo tum per qd generetur preiudicium vxori quo ad debitum reddendum: qz vt. s. dictu est quo ad hoc sunt pares. e. c. gaudemus. de diuor. Sci endum est aut q si vxor vouerit facere elemo synas de re ppria in qua vir nihil iuris habet fm theol. in. iiij. di. xxxviij. debet adimplere vo tum etiam no cosentiente viro cu ei nullum ex hoc preiudicium subsequatur.

Tertiu qd excusat a voto est coditiona litas: fm em Aste. nostru. s. par. sum. li. s. ti. xx. ar. ij. q. ij. et magistrus in. iiij. di. xxxviij. c. ij. et Rich. ea. di. ar. iij. et Tho. ij. ij. q. lxxxviij. ar. ij. q. s. et in. iiij. dis. xxxviij. ar. ij. q. s. Aliud est votu absolutum: aliud coditionatu. Uotum absolutu est cu quis vouet se facturu aliquid absolute et simpliciter sine conditione aliq vel determinatione: et tuc tenet statim ad implere cu poterit: qz scriptum est in. l. in oib ff. de reg. iur. In oibus obligationibus in qui bus dies no ponit pnti die debet. vn q vouit religione intrare statim tenet cu pot: nec suffi cit intrare in fine vite sue: qz p votu intradi re ligione residuu vite sue deo dicauit: vt dicunt pdicti theol. vbi. s. Silr qui vouit cum aliqua muliere cotrahere matrimoniu non sufficit se mel cotrahere an mortem: qz ad hoc fit mrimo niu: vt sil viuant. vn Gen. ij. c. Relinqt ho pa tre et matre et adherebit vxori sue. Un dr in. l. j. ff. de ritu nup. q mrimoniu est consortiu ois vite. Si qs aut vouit et die apposuit: tenetur die determinato et no an. l. cedere die. ff. de ver bo. ob. Uotu aut conditionatu est cu qs pmit tit aliqd sub coditione: puta si ab infirmitate liberet et hmoi: et tali coditione no existete no tenet. xxij. q. viij. c. no solu. Et hoc intelligit si ne sit coditio expssa: vt ex de pdi. appo. c. veru. et. c. de illis. siue sit tacita que ex sui natura ins est voto: vt si potero et hmoi fm Goffre. Si tn aliquis voueat ex duabus causis et sub diuer sis coditionib respiciendu est ad eius intetio nem: si intendebat se obligare qualibet illarum coditionu existente: fm Ray. et Rodol. in sum ma. Item notandu fm Rich. in. iiij. di. xxxviij. ar. v. q. s. et Asten. vbi. s. ar. vij. q. vj. q si aliqs hotrens aliqd magnum scelus qd est tentatus comittere voueat q si committet intrabit ali qua religione quam tn horret intrare: si comit tat tale delictu tenetur intrare dictam religio ne: quia votu sub coditione factu de re bona et pter bonu fine est obligatoriu extate coditio ne siue illa coditio sit bona siue mala. Item si aliquis voueat dare aliquam rem in particu lari: puta talem equum vel tale librum: et post ea sine sua culpa moriatur equus vel furetur liber: talis est excusatus nec tenet ad aliquid: fm doc. coiter: qz pmissor alicuius rei determi nate liberat ab obligatione interitu dicte rei. ff. de verb. ob. l. si ex legati causa. Et hoc verum nisi fuisset in mora. ff. si cer. peta. l. qd te. et. ff. depo. l. q si in asia. §. si. Et hoc sufficiat p scda parte nostri sermonis.

De votorum obligatione.

Tertia pars nostri sermonis dicitur obligationis. Multi enim scelera ti dum sunt in infirmitatibus et an gustijs multa deo promittunt si li berentur et postea acceptis gratijs nolunt ad implere: seruantes illud Ouid. in. s. de arte ama di. Promittas facito quid enim pmittere les dit. Polliciatis diues quilibet esse pot. et in lib. eplarum: epla. vij. vbi inquit. Perdere verba leue est. Cotra quos inquit Rich. in. iiij. dist. xxxviij. ar. v. q. s. et Tho. ij. ij. q. lxxxviij. arti. viij. q tales mortaliter peccant et grauissimam dei offensam comittunt: qd sic pbatur. Graue est fidem fallere erga hoies: vt ait glo. in. l. s. ff. de costi. pecu. ergo multo fortius peccat qui deo frangit fidem. Sed qui no seruat votum pro missum est hmoi: ergo et c. Tenetur ergo quilis bet facere qd vouit: vnde glo. sup illud ps. lv. vouete et reddite: ait. Uouere est consilij redde re necessitatis et bene. Nam nihil tam cogruu est fidei humane q ea que semel placuerat cu stodire. ff. de pac. l. s. et. C. de transacti. l. no mi norem. Alibi etiam dicitur. Quod semel appro batum est: amplius reprobari non debet. C. de inoffi. testa. l. parentibus. et ff. eo. l. penultima. Quod enim semel placuit amplius displicere non debet. c. quod semel. de regu. iur. libro. vj. et Institu. de excusa. tuto. §. sicut. et. ff. de serui. rusti. predio. l. per fundum. et. C. de testimo. l. si quis te. Quod enim ab initio est voluntatis: ex postfacto est necessitatis. ff. commo. l. inco modato. Et ideo scriptum est. xx. q. s. c. puelle. vbi Leo papa inquit. Ambigi non potest cri men esse magnum vbi et propositum deseritur et consecratio violatur. Nam si humana facta non possunt impune calcari: quid de eis dicem dum qui corrumpunt federa diuini sacramen ti. hec ille. Quantum vo quis teneatur ad vo tum adimplendum ponit idem Leo papa. xx. q. iij. c. s. et de hoc etiam habetur. xxvij. q. s. c. viduas. et. c. nuptiarum. et ex de vo. c. licz. vbi di citur. licz vniuersis liberum sit arbitriu in vo

uendo usque adeo necessaria est post votū observatio: vt sine ppríe salutis dispēdio alicui nō liceat resilire. Ad observationē etiam voti nos invitāt exēpla gentiliū: maxime de quodā qui vocabat Marcellus. de quo scribit Valerius li. j. que fecerat votū deo Arturū: φ si obtineret victoriā de hostib⁹ illi facere templū post ea obtēta victoria duo tēpla edificauit: quis nō teneret nisi ad vnum. Quid ergo facere debēt xpiani. Et ideo dr Leuit. viij. si votū quispiā obtulerit hostia eadē die edetur. ⁊ xxvij. eiusdem lib. dr. Animal qđ pōt immolari si quis voverit sanctū erit: ⁊ mutari non poterit: scʒ nisi meliori bono. ⁊ Judic. xj. dixit. Jepte Aperui os meū ad dñm. s. vouēdo: et aliud facere non potero. ⁊ Job. xxij. Rogabis dñm et exaudiet te: ⁊ vota tua reddes. ⁊ Prouerb. vij. c. gaudet Salomon di. Reddidi vota mea. et Prouerb. xx. Ruina est homini deuotare et post vota reddere nolle. ⁊ Eccs. v. Si quid vouisti deo ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis ⁊ stulta promissio: multoqꝫ est melius non vouere φ post votum promissa reddere nolle. et Malach. j. dr. Maledictus dolosus q̄ habet in grege suo masculū: ⁊ votū faciens immolat deo debile. Et ideo dicit Moyses Deut. xxiij. Cum votū voueris dño deo tuo nō tardabis reddere: qꝛ requiret illud dñs deus tuus: et si mortuū fuerit reputabit tibi in peccatū. Eapropter dicebat Dauid ps. xxj. Vota mea dño reddā in cōspectu timentiū eū. ⁊ ps. lx. Reddā vota mea de die in diē. ps. lxx. exhortatur dicens. Redde altiss. mo vota tua: vt sic faciēs habeas eius gratiam in presenti et gloriam in futuro. Amen.

Feria. iij. post scdam dñicaʒ in quadragesima de sacroꝝ festorū cōmēdatione: obligatione ⁊ excusatione. Sermo decimusnonus. V

Vnus est pater vester q̄ est í celis

Mat. xxiij. Eloquentissimi Ciceronis est sentētia in tuscu. questionib⁹ lib. j. di. Nemo hominum est tam immanis cui⁹ mentē nō imbuerit diuinitatis opinio. Et idē lib. j. de legibus inqt. Nulla gens est in māsueta: iā fera que nō etiam si ignoret qualē habere deū debeat: nō tū habendum sciat. De quo deo inqt Ansel. in lib. Prolog. Deus est pulchritudo que nō videt: odor qui olfatu nō percipitur: sapor qui nō cognoscitur: bonitas que nō sentit. Et Greg. in moral. dicit. Deus est viuificatrix virt⁹ causa cau- sarū vita viuentiū: ratio rationabiliū creaturarū. Et Albumasar in maiorib⁹ introductorijs nibus inquit. Deus est mouens oia immobilis incorruptibilis altissimus: cuius nomen est benedictum et exaltatum exaltatione maxima. Aristo. qʒ. xij. Meta. de eo loquens ait. Deus est nobilissimū omniū entium ⁊ nihil eo nobilius. Et in eodē loco etiā ait. Dicimus autem deū esse sempiternū bonū ⁊ optimū: cuius duratio in infinitum est: in quo est summus intellectus ⁊ summū intelligibile summaqꝫ voluntas summe voluptuosa vita et gaudiosa. Cassiodorus qʒ super psalmū illuʒ. Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis. inquit. Deus est virt⁹ inexplicabilis: pietas incomp:ehēsibilis: sapiētia ineffabilis: cuius vera diffinitio est finē in suis laudib⁹ nō habere. Boetius quoqꝫ in lib. de trini. ait. Deus est esse pulcherrimū fortissimumqꝫ vere vnum in quo nullus numerus nihilqꝫ est in eo aliud preterφ id qđ est. De hoc etiā deo nostro loquitur Sapiens Ecc. j. c. dicens. Unus est altissimus creator oipotēs rex metuēdus nimis. Ex quibus oibus cōtemplari possumus infinitam dei clementiam: qui cū sit tam excellēs ⁊ tam excelsus. De quo Dauid ps. lxxxij. inquit. Tu solus altissimus in omni terra: non dedignatur nos vilissimos et infirmos in suos filios acceptare. Vñ bene dicunt verba proposita. Unus est eñ ⁊c. Hic autem deus noster a nobis maxime colitur per sacrorum festorū venerationē: de quibus tractatur ri tres vtiles cōsiderationes faciemus. Prima dicetur commendationis. Secūda obligationis. Tertia excusationis.

Pars prima de commendatione sacrorū festorum. X

Quoad p:imā partē que dr cōmēdationis φ excellēs sit hoc preceptū de festoꝝ veneratione patet ex verbis dei. Exod. xx. c. vbi inqt. Memēto vt diē sabbati sanctifices. Nulli eñ alteri precepto decalogi addidit hoc verbū memento nisi huic. et ratio assignatur ab Alexan. de ales in iij. parte summe in tract. huius precepti. et a sancto Bona. beato Tho. ⁊ Richar. in. iij. sen. dist. xxxvij. ⁊ a Petro lōbardo in eadeʒ di. qui inquit. Cr hoc preceptū quodāmodo faciebat ad alioꝝ mandatoꝝ integrā impletionē: qꝛ dū homo vacat sibi ⁊ deo melius cognoscit quid agendum sit: ppterea p:emitit huic mādato specialiter memēto: qꝛ in ei⁹ reco:datione ceteri ad memoriā reuocentur: ⁊ hāc eādem rationem assignat Nicolaus de lyra sup Exo. xx. c.

Qui ergo bñ seruat hoc preceptū obseruabit etiā reliqua precepta: q̄ debet in festo ad memoriā reducere. vñ Petrus ioan. in. iij. sen. di. xxxvij. dicit: q̄ quilibet tenet deū recognoscere in dñica die in aliqua hora: licz nō in qualibet: et habere tenet cōtritionem de suis peccatis mortalibus: et habere ppositū illa cōfitendi: et diuina precepta obseruādi. y

s Ed forte aliq̄s dicat. Cū de⁹ pceperit sctificari sabbatū quare ecclia mutauit hoc pceptū in diē dñicam? Rñdeo sm Alex. de ales vbi. s. et Bona. et Rich. in. iij. sen. di. xxxvij. et Tho. ij. ij. q. cxxij. q̄ hoc factum est triplici rōne. Prima dr cōplexionis: vt eni inquit Aug. li. iiij. sup Gen. ad lram. Sabbatuz fuit preceptū iudeis in vmbra et figura future requietionis xpi in sepulcro: qz sicut de⁹ requieuit septimo die ab omi opere qd patrarat. Gen. ij. c. s. sm Nico. de ly. ibidē cessauit a creatiōe nouarū specierū: qz licz quotidie de⁹ creet aīas de nouo: nō tñ creat nouas rerum species. Sicut ergo septimus dies fuit ille in quo de⁹ requieuit a noua creatione: ita septimus dies fuit ille in quo xps requiescere debebat cōpleta mūdi redēptione. s. in sepulcro sicut pphetatū fuerat ps. xv. vbi dr in psona xpi. Caro mea requiescet in spe. Qz igit pceptū de sabbato erat quedaz figura: iō adueniēte figurato debuit cessare et in diē dñicaz trāsmutari: qz sabbatū significabat quietē animarū futurā: dñica vo non solū significat quietem aīarum sed etiā corporū. vñ de cōse. di. iij. c. sabbato. Inno. papa tangens hāc rationē dicit. Diem dñicam ob venerabilē resurrectionē dñi nostri iesu xpi nō solū in pascha celebram⁹: verūetiā per singulas hebdomadas ipsius diei frequētamus imaginē. In xpo nāqz residet exēplar et causalitas generalis resurrectionis: et iam in ipso sicut in capite requiescet humana natura. z

s Ecūda rō quare trāsmutatū fuit sabbatū in dñicam dr exclusionis. Nam apud gētiles dies dñicus primus est: cū in principio illi⁹ diei incipiat dñari primus planeta et principalis. s. sol ppter qd vocabāt eū diē solis: vt habet. C. de fer. l. ij. Et iō vt inquit Leo papa in sermone. xxxiij. Exhibebant gētiles reuerētiā soli per capitis inclinationē et adorationē. Quapropter vt iste error excluderet: sancta mater ecclesia spūsctō inspirata ordinauit vt hic dies sanctificaret in honorem xpi: qui est sol iustitie et lux mūdi Johā. viij. c. Itē vt xpiani relinquerēt ritus iudeorū et cerimonias illorū: licz eni pceptū de sabbato sit morale: quoad hoc vt hō vacet deo. iuxta illud ps. xlv. Uacate et videte qm ego sum deus. tñ quoad determinationē tpis est figurale: vt. s. dictū est. Et iō dies sabbati potuit ab ecclesia trāsmutari: vt cetera cerimonialia et figuralia: prout inquit Nicolaus de lyra sup Exod. xx. c. Ex qbus cōcludit: q̄ male faciūt quidā xpiani qui die sabbati post nonā cessant a labore suo seu opere: quib⁹ sepe diabolus apparet in specie gloriose virginis aut alicuius sancti: precipiēs ne post nonā laborēt in die sabbati et hoc agit vt faciat eos iudaizare. Quib⁹ dicit Apls ad Col. ij. Nemo vos seducat in cibo vel in potu: vel in parte diei festi: aut neomenie aut sabbatorū que sunt vmbra futurorū. hec ille. Contra istos clamat Aug. de cse. di. iij. c. peruenit. dicēs. Peruenit ad me quosdaz peruersi spūs homines praua inter vos aliqua et sancte fidei aduersa seminare: ita vt in die sabbati aliq̄d operari prohibeāt quos quid aliud nisi predicatores antixpi dixerim qui veniēs diē sabbati atqz dñi cum ab omni faciat opere custodiri: qz enim mori se et resurgere simulat: haberi vult in veneratione dominicū diem. Et qz populum iudaizare compellet vt in exteriorem legis ritum reuocet et sibi iudeorum perfidiam subdat: coli volet sabbatum. hec ille. Ideo dicit Host. in. c. licz. ex de fer. Q in sabbato magis q̄ in alio die operari debemus ne iudaizare videamur. a

t Ertia rō quare mutatū fuit sabbatuz in dñicam diē dr multiplicationis: scz priuilegiorū. Hec eni dies dñica duodecim est priuilegijs maxime decorata: vt dicunt theologi in. iij. dis. xxxvij. Primū est: quia fuit prima omniū dierum. Scdm: qz erit vltimus dies presentis vite in fine seculi. Tertiū qz illā diem nullam precessit nox. Quartum quia sm quosdam nulla nox subsequetur ei. Quintum qz in ea creauit deus celum et terram. Sextuz quia in ea oēs angeli sunt creati et boni quidē sunt glorificati: mali vo peccantes ad inferos detrusi. Septimum qz sm Orosium precepta data sunt eadē die dñica filijs israel. Octauuz quia in ea xps incarnatus est. Nam vt testat magister hystoriarū ea die qua dixit: fiat lux visitauit nos oriens ex alto: et christus incarnatus est. Et ideo in huius figurā datum fuit manna in dominica die: sicut ait Origenes super Exod. Nonum priuilegium est quia in die dominica christus destructis inferni claustris sanctorum animas de limbo eripiens triumphaliter a mortuis resurrexit. Decimum quia

in eadē die sp̄us paraclet⁹ xp̄i ap̄lis ⁊ discipulis datus est. Undecimū: q: in hac die erit generalis mortuoꝝ resurrectio: in qua xp̄s reddet vnicuiq; ſm opa sua. Duodecimū: q: ī ea erit initiū nr̄e btitudinis cōplete in aīa et in corpe. Et pōt addi decimūtertiū priuilegiuꝫ. In hoc ei sacro die reuelata fuit Apocalypsis btō Johāni ap̄lo. vn̄ ip̄e dicit Apoca. j. Ego Johānes fui in sp̄ū in dn̄ica die. Ex q̄bus priuilegijs apparet excellētia hui⁹ diei dn̄ice. Et ideo Aug. ſmone. vij. de resurrectione dn̄i inquit. Quō maria virgo mr̄ dn̄i inter oēs mulieres principatū tenet: ita inter ceteros dies hec oim dieruꝫ maior est. Hec est illa dies in qua synagoga finit̄ ⁊ ecclesia nascit̄: vniuersa em̄ sabbati gr̄a: ⁊ antiqua illi⁹ ppl̄i festiuitas iudeoꝝ: ī diei isti⁹ solēnitatē mutata est. Leo q̄ꝫ papa in. c. qō die dn̄ica. lxxv. di. inq̄t. dn̄ica dies tātis diuinarū dispensationū mysterijs est cōsecrata: vt q̄cq̄d a dn̄o est insigniter institutū: in hui⁹ diei dignitate sit gestū. Et in hac die mundus sumpsit exordium. In hac etiā p resurrectionē mors interijt: et vita accepit principium. hec ille. B

Ed hic querit̄ quare ecclesia addidit
s alia festa? Et videt̄ ſm Alex. de ales:
et Bona. vbi. s. ꝙ hoc fecit: pmo rōne gratificatiōis vt in talib⁹ dieb⁹ ad memoriā reuocem⁹ bn̄ficia nobis a deo in illis data: vel interuētione sctōꝝ nobis impetrata: ⁊ de talib⁹ gr̄as referamus. Jō Ualeri⁹ li. j. ti. de religione. dicit ꝙ antiq̄ romani statuerūt celebrari solennes festiuitates: ⁊ cerimonias maxime ad grates agēdas dijs de beneficijs acceptis: ⁊ aliq̄d ab eis impetrādū. Et ex his pōt colligi rō scd̄a itroductionis hoꝝ festoꝝ que d̄r impetrationis. Sicut em̄ p̄ncipes terreni in die natalis sui: vel ī quo imperiū adepti sunt libēti⁹ dona seruis suis largiunt̄: ita dn̄s Jesus in solēnitatib⁹ sctōꝝ suoꝝ maiora nobis elargit̄ dona. Silr̄ ⁊ reliqui scti oēs ī talib⁹ dieb⁹ feruētius orāt p nobis: eoꝝ festa celebrātibus. Et ppter hoc d̄r Job. v. Ad aliquē sctōꝝ conuertere. Ideo Dauid in spiritu hoc videns dicebat Ps. cxx. Leuaui oculos meos in montes: vn̄ veniet auxiliū mihi. In montes. i. in sctōs. ⁊ Apoc. xj. de sctis d̄r. Hi habēt potestatē sup aquas gratiarū. s. p nobis impetrādas: maxime aūt btā virgo Maria p nobis īpetrat infinitas dei gr̄as. Ipsa em̄ est gn̄alis dispensatrix oīm gr̄arū. Sicut em̄ oīa q̄ fluūt a capite in corp⁹ necesse est descēdere per collū: ita moraliter cū caput nr̄m sit xp̄s: vt d̄r ad Col. j. c. Collū ꝟo nostrum est beata virgo: ideo nulla gr̄a ad nos descendit nisi p mediū ipsi⁹ virginis bn̄dicte. Ideo de ipsa d̄r Can. vij. Collū tuum sicut turris eburnea. Eius igit̄ festiuitas summa deuotiōe celebrem⁹ quas etiā angeli in celo summis solēnitatib⁹ colūt. Un̄ legit̄ ꝙ antiquitus cū xp̄iani adhuc nō celebrarent natiuitatē eiusdē gloriose virginis: quidā sctūs vir in nocte in orone ꝯtēplādo celestia audiuit ī celo magna angeloꝝ cātica ⁊ festiuitates: et videbat̄ sibi ꝙ tota celestis curia specialib⁹ exultaret solēnijs. Quapropter iste vir sanctus: ppter maximā cōsolationē quam habuit illa nocte memorie cōmendauit noctē illam in qua talem habuit visionē. Et alio sequenti anno in eadē nocte similes cātus audiuit: ⁊ sic p multos annos idē accidit. Eapropter recogitās hoc esse maximū aliquod mysteriū cum multa deuotione rogauit deum vt sibi notificare dignaret̄ quidnā hoc esset: ⁊ subito illi r̄n̄suꝫ fuit ꝙ tota curia faciebat festū: q: in tali die nata fuerat btā virgo Maria. ⁊ subiūxit vox illa: ꝙ etiā xp̄iani debent hūc diem deuotissime celebrare. Et ideo sancta mater eccl̄ia statuit vt tale festum et alia beate virginis solēnia honore debito celebrent̄. Tertia ratio introductionis alioꝝ d̄r exclusionis. Quidam em̄ heretici dicebāt aīas sanctoꝝ ante diē iudicij non ascendere in celū. Ad ostēdēdum ergo ꝙ tales mentiunt̄ statuit ecclesia sanctoꝝ festiuitates celebrari p̄dicans illos in celesti regno gaudere cū xp̄o. et ideo decantat. Gaudēt in celis aīe sanctoꝝ. Et Greg. in. iiij. dialogoꝝ ait. Justoꝝ anime mox vt hui⁹ carnis claustra exeūt in celestib⁹ sedibus recipiunt̄. Et idē habet̄ de peni. di. vij. c. qui egerit. ⁊. c. cū marthe. de celebra. mis. ⁊ ex̄ de bap. c. debitū. Quarta rō huius introductionis d̄r recordationis ⁊ imitationis: vt ait Aug. in li. contra Faustū. Et ideo d̄r Jacobi. v. Exemplum accipite fratres mei laboris et patiētie a prophetis qui locuti sunt in noīe dn̄i. Ecce beatificamus que sustinuerūt ⁊c̄. Dicit q̄ꝫ Aug. vbi. s. ꝙ festa sanctoꝝ celebram⁹: vt meritis eoꝝ associemur. Sancti em̄ merita sua participant his q̄ illos honorant. Debem⁹ igit̄ in festis ad memoriā reuocare virtutes sanctorū ⁊ illos imitari quantū valemus: vt Aug. inq̄t in quodā sermone dicēs. Quotiēs dies natalicios sanctoꝝ celebramus: totiēs virtutes eoꝝ recolimus quib⁹ claruerūt in terris: vt ad gl̄iam ei⁹ a quo totū habuim⁹ referam⁹

Et idē in sermone de martyrib⁹ ait. Quotiēs-
cūq; fratres charissimi sctōꝝ martyrū solen-
nia celebramus: ita ipsis intercedētib⁹ specte
mus a dño cōsequi tēporalia bñficia vt ipsos
martyres imitādo accipe mereamur eterna.
Ab eis eñ inveritate sanctoꝝ martyrum festi
ua gaudia celebranť q̄ ipsoꝝ martyrū exēpla
sequūtur. Solēnitates eñ martyrū exhorta-
tiones martyriorū sunt: vt imitari nō pigeat
qđ celebrare delectat. Sed nos volum⁹ gau-
dere cū sctis ꝛ tribulationes mūdi nolumus
sustinere cū illis. Qui eñ sctōs martyres vel
inquātū potuerit noluerit imitari: ad eorum
beatitudinē nō poterit ꝑuenire. Aliā quoq;
rationē assignare possumus. s. ꝙ sicut conue
nit ad honorē ꝑncipis diē natiuitatis sue vel
ꝑncipiū imperij adepti solēniter celebrare. l.
ii. C. de fer. ita ꝛ multomagis cōuenit diē na
taliciū quo q̄s princeps spūalis nascit̄ ad re
gnū eternū ꝛ ad societatē iungit̄ beatoꝝ solē
niter ꝛ cū gaudio celebrari. Et iō in multis fe
stiuitatib⁹ introit⁹ misse incipit. Gaudeam⁹
oēs ꝛc. Uñ legit̄ i legēda btē Agnetis ꝙ cū
post passionē eius parētes sui ad sepulcrum
ipius vigilarēt: viderūt choꝝ virginū aureis
vestibus radiārē: inter quas erat btā agnes
simili veste refulgens habens a dextris suis
agnum niue candidiorem que ait illis. Uide
te ne me quasi mortuā lugeatis: sed cōgaude
te mecū ꝛ cōgratulamini mihi: q: cū his oib⁹
lucidas sedes accepi. BB

s Ed hic est notādū ꝙ aliqui faciūt fe-
sta sanctoꝝ: alij ṽo festa idoloꝝ ꝛ de-
monū: humiles faciūt festū angeloꝝ
qui sunt tāte humilitatis ꝙ nobis tam abie
ctis ministrare dignanť. ad Hebreos. i. Oēs
sunt administratorij spirit⁹ ꝛc. Illi ergo cele-
brāt festū angeloꝝ qui per humilitatē hono-
rāt deū. iuxta illud Ecci. iij. Magna potētia
dei solius et ab hoībus honorať. Ecōtra ṽo
festū luciferi faciūt superbi: ipe eñ est rex su-
per oēs filios superbie. vt ḋr Job. xlj. Scđo
festū patriarcharū faciūt misericordes ꝛ pij.
Ecci. xliiij. Hi sunt viri mie quorum pietates
nō defuerūt ꝛc. Econtra ṽo festum mãmone
faciunt auari. Matth. vj. Non potestis deo
seruire et mãmone. Tertio festū prophetarū
faciunt despecti q̄ adinstar reoꝝ se despiciūt
ꝑpter deum. iuxta illud ad Heb. xj. Circūie-
runt in melotis ꝛ in pellibus caprinis ꝛc. Fe
stum aūt beelphegor qui interpretatur deus
vestitus faciunt vane gloriosi. Ecci. xj. In ve
stitu ne vane glorieris. Quarto festū aposto-
loꝝ faciunt fraternam salutē zelantes sicut fe
cerunt ipsi aplī: de q̄bus ḋr ps. xviij. In om-
nē terram exiuit sonus eoꝝ: et in fines orbis
terre verba eoꝝ. Ecōtra ṽo festū beelzebub: q̄
interpretatur deus muscarū faciūt detrahen
tes qui ad immūda. i. ad alioꝝ defect⁹ semꝑ
volēt aliqñ melioribus se detrahētes. Mat.
x. Si patremfamilias beelzebub vocauerunt
quāto magis domesticos eius. Quinto festū
martyrū faciūt patiētes: de q̄bus canit eccle
sia. Nō murmur resonat nō querimonia ꝛc.
Econtra ṽo festū martis qui est deus belli fa
ciūt iracūdi ꝛ impatiētes. Iaco. iiij. litigatis
et belligeratis ꝛc. Sexto festū cōfessoꝝ faciūt
abstinētes: de quibus ḋr. ij. ad Coꝝ. vj. In fa
me ꝛ siti ac ieiunijs multis ꝛc. Econtra ṽo fe
stū beel qui interpretať deuorator faciūt gu
losi ꝛ epulis seruiētes. Dañ. xiiij. Nō tibi vi-
deť beel deus viuēs. an nō vides quanta cō
edat et bibat quotidie. et ad Phil. iij. Quo-
rū deus vēter est. Septimo festū virginū fa-
ciunt pueri et continentes. j. ad Thessal. iiij.
Sciat vnusquisq; vr̄m vas suū possidere in
sanctificatione et honore. Ecōtra aūt festum
asmodei faciunt voluptatē sectātes. Ille eñ
demō vt habeť Tobie. iij. Odit matrimonia
et diligit adulteria. Isti aūt in huius festi ce
lebratione dicūt illud Sap. ij. Nullū pratum
sit qđ non pertrāseat luxuria nostra. De istis
itaq; dici pōt illud. j. Reg. xxx. Comedētes ꝛ
bibētes: ꝛ quasi festū celebrātes ꝛc. Econtra
rio aūt boni christiani cū deuotione magna
agūt festa dei ꝛ sanctoꝝ: de q̄bus inquit pro-
pheta ps. lxxv. loquēs deo. Reliquie cogita-
tionis diē festū agēt tibi. Ultra festa aūt par
ticularia que fiūt singulariter sctis quibus-
dā: ordinauit sctā mr̄ ecclesia cōmune festum
oīm sanctoꝝ duplici ex causa vt ḋr in rationa
li diuinorū. Prima rō sumiť ex parte basilice
cōsecrate. vt eñ legiť in historia ecclesiastica
sctūs Bonifacius. iiij. a beato Gregorio eps
Roman⁹ impetrauit a foca imꝑatore donari
ecclesie xpi tēplum Rome: qđ ab antiquis
pantheon antea vocabatur: quia hoc simula
crum quasi oīm videbať esse deoꝝ. In eo eñ
erant idola oīm regionū: in quo ipse pōtifex
eliminata oī spurcitia fecit ecclesiā in hono-
rem sancte dei genitricis: ꝛ oīm sanctoꝝ: ꝛ or
dinauit vt in capite kalendarum nouembriū
in ea celebrareť festū oīm sanctoꝝ: qđ postea
etiam fuit decretum fieri debere per omnes
ecclesias totius orbis. Secunda ratio sumiť
ex parte nostre insufficiētie: sancti enim sunt

quasi infiniti: et ideo qi nō possemus particu
lare festū celebrare singulis eorū statutū fuit
vt saltēvnū festum fiat cōiter oibus. vnde dr
Leuit. xxvj. Comedetis vetustissima veterū:
et noui supuenientibus vetera abijcietis. Ue
tustissima veterū sunt tres in trinitate perso
ne: que principio carēt et fine: que debemus
comedere cū auiditate. i. eis cū deuotione re
uerentiā exhibere: vt sibi per amorē incorpo-
rari possim⁹. Uetera aūt sunt patres veteris
testamēti quos possumus abijcere. i. ab eorū
festiuitatib⁹ abstinere. Noua vero sunt patres
noui testamēti: quos debem⁹ per anni circu-
lum recolligere: et eis laudes impēdere: non
valemus hoc singulariter oibus agere pro
pter eorꝫ multitudinē. Sicut enī scribit Hie-
ro. in epistola ad heliodorum et chromatiū.
Nullus dies est in anno in quo non sint mar
tyrati vltra quinqꝫ milia martyrum. Et hoc
sufficiat p prima parte nostri sermonis.

Pars secunda de obligatione obseruatio-
nis festorum. E

Ecunda pars dicitur obligationis.
f Tota enī sacra scriptura nos ad sa-
crorum festorꝫ celebrationem astrin
git. Ultra enī preceptū quod habet
Exo. xx. Ubi etiā alia ponūtur precepta etiā
multis in alijs locis preceptum de sanctifica
tione festi habet. vnde Exo. xvj. dr. Sex die
bus colliges mānā: die aūt septimo sabbatū
est dñi. Et. xxxj. eiusdē li. c. dicit dñs. Uidete
vt sabbatū meū custodiatis: qr signum est in
ter me et vos in gñationibus vestris vt scia-
tis qr ego dñs q̄ sanctifico vos: custodite sab
batum meum sanctum est enī vobis: qui pol
luerit illud morte moriatur. et Leuit. xxvj. ha
betur. Sanctificate ergo sabbata et custodi-
te dei precepta vt bñ sit vobis: et Hiere. xvij.
dr. Hec dicit dñs. Custodite aīas vr̄as et noli
te portare pondera in die sabbati nec infera-
tis per portas Hierlm. et nolite eijcere onera
de domibus vestris. Et in eodē. c. dr. Si san-
ctificaueritis diē sabbati ne faciatis in ea oē
opus: habitabit hec ciuitas in sempiternū.
et Ezechiel. xx. dicit dñs. In preceptis meis
ambulate: et iudicia mea custodite et facite ea
et sabbata mea sanctificate vt sciatur qr ego
dñs deus vester. Leges quoqꝫ ciuiles sancti
ficationem festorum iubēt: vt in. l. oēs dies.
C. de fer. et in. l. fina. eo. titu. dicit imperator.
Dies festos dies maiestati altissime dedica-
tos: nullis volumus voluptatibus occupari
nec vllis exactionibus: vexationibus pphā-
nari. Dominicū itaqꝫ diem semper honora-
bilem ita decernimus et venerandū: vt a cun
ctis executionibus excusetur: nulla quoqꝫ vr
geat admonitio: nulla fideiussionis flagite-
tur exactio: taceat apparitio aduocatio vili-
tescat: sit idē dies a cognitionibus alienus:
preconis horrida vox silescat: respirēt a con-
trouersijs litigantes: et habeāt federis inter
uallum simul: et ad se veniant aduersarij non
timentes. Et infra. Nec tamen huius religio
se diei ocia relaxātes obscenis quemqꝫ pati-
mur voluptatibus detineri. Nihil eodem die
sibi vindicet scena theatralis: vel circense cer
tamē aut ferarum lachrymosa spectacula eti
am si in nostrum ortum aut natalem celebrā
da solennitas inciderit differatur. Pagani
quoqꝫ festiuitates sanctorum habebāt. ideo
Ouidius in libro de fastis inquit.

Prospera lux oritur: linguis animisqꝫ fauete.
Nunc dicendo bono: sunt bona verba die.
Lite vacent aures: insanaqꝫ protinus absint
Iurgia: differt opus: liuida turba tuum.

Tibullus quoqꝫ libro secundo inquit.

Luce sacra requiescat humus: requiescat arator.
Et graue suspenso vomere cesset opus.
Soluite vincla iugis: nūc ad presepia debēt.
Plena coronato vertice stare boues.
Omnia sunt aperta deo: non audeat vlla.
Lanificam pensis imposuisse manum.
Uos qꝫ abesse procul iubeo: discedat ab aris.
Cui tulit externa gaudia nocte venus.
Una diem celebrent: nec festa luce madere.
Est rubor errātiꝫ et male ferre pedes. h ille. D

Ed circa hanc obligationem celebra
s tionis festi queritur quid homo face
re prohibeatur in tali die. Et respon
detur sm Alexā. de ales vbi. s. et Nicolaum
de lyra. Exodi. xx. et beatum Thomam Bona
uentu. et Richar. et Petrum Iohan. in. iiij.
distin. xxxvij. Quod homo tenet euitare in fe
sto opus seruile: et manuale: et opus culpe.
vt inquit Nicolaus de lyra. et Alexandrum
vbi. s. Qui tali tempore peccat duobus pec-
catis peccat vno actu. nō ratione actus: sed
ratione reatus. Sicut qui deflorando virgi-
nem interficit eā dupliciter peccat vno actu
interficiendo: scilꝫ et stuprando. et ideo pec-
cans mortaliter in festo dicitur esse trāsgres-
sor festi. et festa talium non placēt deo. Ideo
Esaie. j. c. talibus dicit deus. Ne offeratis vl
tra sacrificium frustra. incēsum abominatio
est mihi. neomeniam et sabbatum et festiuita
tes alias non feram. iniqui sunt cetus vestri.

kalendas vestras et festiuitates vestras odit
aīa mea. fctā sunt molesta mihi laboraui su-
stinēs. ⁊ Amos. iiij. c. etiā dicit. Hodie pieci
festiuitates vestras ⁊ non capiā odorē cetuū
vestroꝝ. Et si obtuleritis mihi holocausta et
munera nō suscipiā: ⁊ vota pinguiūvroꝝ nō
respiciā. Debem⁹ ḡ in festo audire missas: vt
nobis p̄cipit in. c. missas. de cōse. di. j. Et ire
ad audiendū diuina officia ⁊ in orōne pstare
et solū in bonis actib⁹ occupari. vn̄ de conse.
di. iiij. in. c. ieiunia. dr. Die dn̄ica nihil aliud
agendū est nisi deo vacandū: nulla opatio in
illa die nisi sancta agatur: tm̄ in hymnis psal
mis ⁊ cāticis spūalibus dies illa trāsigatur.
Silr̄ i hoc die festo debem⁹ vacare ab oī ope
seruili ⁊ manuali: exceptis trib⁹ casib⁹ q̄ i ter
tia pte dicent̄. vn̄ scriptū est Exo. xx. c. Septi
mo aūt die sabbatū dn̄i dei tui est. nō facies
in eo omne opus. ⁊ ex̄ de fer̄. c. j. dr. Oēs dies
dn̄icos a vespera in vesperā cū oī veneratio-
ne decernimus obseruari: ⁊ ab oī illicito ope
abstineri: vt mercatū in eis minime fiat neqꝫ
placitum: nec aliquis ad mortem vel ad pe-
nā iudicetur: nec iuramenta nisi pro pace vel
alia necessitate prestentur. E
Ed hic q̄rit̄ qua hora incipiat festū.
B Et videt̄ ꝙ debeat celebrari a vespa
in vesperā: vt ptꝫ in preallegato. c. et
Leuit̄. xxiij. ⁊ de ꝯse. di. iij. c. pnunciandū. et
ita videt̄ incipe festū dn̄ice imediate post vi
gesimāquartā horam sabbati: et durare vsqꝫ
ad cōpletionē vigesimequarte hore diei dn̄i-
ce. et similiter alia festa. Nā Gen̄. j. dr. Factū
est vespere ⁊ mane dies vnus. vbi Nico. de ly
ra dicit. In vespere cōplet̄ dies artificialis.
Sed notandū s̄m Tho. in. iij. pte summe. q.
lxx. et etiā habet̄ in summa confessoꝝ. li. iij.
ti. xxiiij. q. lxv. et notat̄ in directorio iuris li.
iiij. ti. xxj. Et quo ad ieiuniū et esum carniū
dies cōputat̄ a media nocte vsqꝫ ad aliā me-
diam noctē. More enim romano dies a me-
dia nocte incipit. l. more romano. ff. de fer̄.
Quo aūt ad celebrationē festi dies icipit im
mediate post occasuꝫ solis diei p̄cedētis vsqꝫ
ad occasum solis diei seq̄ntis: pōt tm̄ ꝯsuetu
do augere festū siue solēnitatē: preterq̄ꝫ i dn̄i
ca cuius solēnitas non dꝫ incipere ante solis
occasum diei sabbati: ne videamur iudaizare
vt dr in. d. c. pronunciandum. vnde in. c. qm̄.
ex̄ de feri. dicit Alexan. iij. Licꝫ scriptum sit:
de vespera in vesperam celebrabitis sabbata
vestra: festoꝝ tm̄ principiū et finis iuxta eorū
qualitatem et diuersarū regionū cōsuetudi-
nem debet attēdi ⁊ sicut magnitudo dierum
exigit p̄us incipere ⁊ tardius terminari. hec
ibi. Hoc tm̄ dictū quidā male accipiūt ipsum
allegātes diminutiue dicētes: ꝙ per cōsuetu
dine festū pōt diminui: cū tm̄ clare constet ꝙ
nō loquitur diminutiue sed augmētatiue di-
cēdo prius incipere ⁊ tardius terminari: di-
cit tm̄ Archieps florētinus in suo interroga-
torio ꝙ vbi est de more generali aliquoꝝ ar-
tificū vt tonsorū et huiusmodi: ꝙ in sabbato
vel in vigilijs festoꝝ laborāt per duas horas
noctis: qr tūc magis cōcurrūt hoīes q̄ꝫ alijs
temporibus: potest tolerari talis mos: quia
etiā de sero festi qñ licꝫ laborare: die trāsacta
non laborant vsqꝫ ad mediā noctē: et sic vide
tur admitti cōpensatio consuetudine sic agē
te. Et dn̄s Eugeni⁹. iiij. super hoc requisitus
dicitur dispensasse. sed p̄ma opinio securior
est: videlꝫ ꝙ post. xxiiij. horam vigilie festi de
bemus a laboribus cessare. cōtra qd̄ faciunt
multi: qui vsqꝫ ad mediā noctē laborant vel
alios faciunt laborare: et multotiens causa
curiositatis. Sꝫ quid dicam de illis qui etiā
in die festo ad nihil aliud tendunt nisi ad lu
cra. profecto isti sunt peiores infidelibus: ipi
namqꝫ festa sua magis solēniter celebrant q̄ꝫ
nos. iudei quoqꝫ ⁊ machometani meli⁹ sciūt
et seruant precepta sue legis: q̄ꝫ perfidi xp̄ia-
ni. De antiquis v̄o romanis gentilibus di-
cit Varo. in vlti. volumine rerum diuinarum
et primo die Januarij celebrabāt festuꝫ iani.
Janus v̄o fuit quidam qui regnauit in parti
bus illis: vbi est Roma: a quo mons ianicu-
lus dictus est. Et ex dictis Ouidij in li. de fa-
stis colligitur: ꝙ eodem mense celebrant fe-
stum Minerue: que erat dea belloꝝ: ⁊ in Fe-
bruario habebāt festum dee felicitatis ⁊ festū
fauni: quē dicebant deum montiū: in Mar-
tio agebāt festum martis dei belloꝝ: in Apri-
li festum fortune quam dicebāt esse deam: in
Mayo festū dee flore: que fuit ministra vene
ris: ⁊ dicebāt eam habere potestatē super flo
res. Erāt eis ⁊ alia festa: qui solēnissime cele-
brabant. Iniquissimi v̄o christiani de festis
parum aut nihil curare videtur. Ad quoꝝ tm̄
celebrationē dꝫ nos aīare illud p̄clarissimuꝫ
exēplū machabeoꝝ: de quibus. j. Macha. ij.
dr. ꝙ tanta diligentia obseruabant sabbatū:
vt ea die nollent se defendere ab impugnan-
tibus. Cōtra tales laborantes in festo est di-
ctū Neemie pphete: qui vt habetur. iij. c. sui
libri. vehementer arguit calcantes torcula-
ria; et portantes onera die sabbati. Morta-

lissime ergo peccāt nō seruātes festa. O perfidi festoꝝ violatores audite ꝙ de vobis iudiciū dñs facturus est: audite terribile exemplū qḋ scriptū est Nume. xv. vbi dr̄. ꝙ cum in desertus esset homo colligēs ligna in die sabbati per Moysen ꝛ Aaron reclusus est in carcerem: dixitqꝫ dñs ad Moysen. Morte moriatur hō iste: obruet eū lapidibus oīs turba extra castra. et sic factum est. Et hoc sufficiat ꝓ secunda parte nostri sermonis que dicta est obligationis.

Pars tertia de his que excusant laborantes in festis. F

t Ertia pars dr̄ excusationis. Sm em̄ Theologos in. iij. dis. xxxvij. triplex causa excusat hominē a mortali culpa: si laborat in die festo. Prima est necessitas. Secūda pietas. Tertia paucitas. Primo ergo excusat laborātem necessitas: et hoc tripl'r. s. ī aliq̄ casu seu tpe: ī aliq̄ ꝑsona: ꝛ in aliq̄ loco. Prīo em̄ licet laborare ī aliq̄ su videlꝫ ꝓ aliqua necessitate q̄ nō possit differri: vt ptꝫ ex̄ de fer̄. c. cōquestꝰ. ꝛ ibi glo. sup ꝟbo necessitas. dicit: puta si res esset peritura ꝛ sunt plures exēpla. ff. de fer̄. l. ſ. ij. ꝛ. iij. ꝛ vbi res celeritatē desiderat: de quo. ff. de dā. infec. l. ſ. ꝛ in ꝓposito nostro possumꝰ exēplificare vt si iacētibus segetibꝰ in agris: aut fenis in pratis: īminet tēpestas vel pluuia que corrūpat vel deterioret: vel tpe vindemiarū: vel messiū imminet ꝑiculū hostiū: aut inūdationū aquaꝝ ꝛ hmōi: licitū ē em̄ hoc tpe portare res suas ad locū securū: vel facere foueas: vel machinas ꝓ defensione sua ꝯ hostes etiā in die festo. Sil'r vēdere ea q̄ sunt necessaria proximo sicut faciunt aromatarij: ꝛ alij plures artifices: qñ cōmode in aliū diē transferri nō pōt. Sil'r barberij: ꝛ ferratores equorū: laborātes in festis ꝓpter aliquā necessitatē primoꝝ q̄ differri nō possit. Et sil'r dico de oībus alijs opificibus: si nō principaliter faciāt ꝓpter questū: sed ꝓpter necessitatē primi excusant in hoc casu laborātes seu vendētes in festo. Sil'r in festo necessaria ad vitam vel prosequi opus inceptū: quod si quis vellet differre corrūperet: sicut est de tingētibus lanā vel pānos: precipue in tinctura gualdi: si in festo laborant propter huiuscemodi necessitatem ne res corrumpantur non peccāt. ex̄ de fer̄. c. fina. B

s Ecūdo ꝟo licitū est alicui ꝑsone laborare in festo ꝓpter necessitatē: qñ aliter nō pōt acquirere victū ꝛ necessaria pro sustētatione nature sue vel suoꝝ. c. remissionē. §. fi. ſ. q. ſ. vbi dr̄. Necessitas non hꝫ legē: sꝫ ipsa sibi facit legē. Sꝫ notādū est sm Alex. de ales vbi. s. ꝙ opꝫ vt sit magna necessitas ad hoc vt posset qs ī festo laborare: que si sit magna ꝛ notoria posset qs autoritate ꝓpria laborare: marīe vbi nō pōt habere recursum ad supiorē. Si aūt sit dubia: stādū est cōsilio boni viri: ꝛ securius est sp̄ facere cū dispēsatione superioris: sm Guiller. ꝛ Alex. vbi. s.

Tertio licet laboraret ꝓpter necessitatē alicuius loci vel tpis: de quo in. c. licꝫ. ex̄ de fer̄. vbi Alex. iij. ait. Indulgemus vt liceat parochianis vestris in diebus dñicis ꝛ alijs festis preterq̄ in maioribus anni solēnitatibꝰ si alleria terre se inclinauerint: eius captioni ingruente necessitate intēdere: ita ꝙ post factā capturā ecclesijs circūpositis ꝛ xp̄i paupibus cōgruā faciāt portionem. hec ibi. Alleria em̄ est genus piscis qḋ raro apparet: ꝛ certis diebus tm̄. Ex quo apparet ꝙ papa videtur cōcedere: vt quis sibi acquirat diebꝰ festiuis ea que alijs diebus acquirere nō potest: vel ratione loci vel alterius cause. D.

s Ecūdo principal'r excusat a pctō pietas. Licitū est em̄ diebꝰ festiuis opa facere pietatꝫ: vt portare lapides ad edificādas eccl'ias et hospitalia: siue domos religiosas: q̄ vix ꝛ fere nunq̄ aliter edificarētur. Et gñaliter oīa alia opa q̄ fiūt ꝓpter charitatē ꝛ pietatē pñt fieri ī festo. c. fi. ex̄ de fer̄. dūmodo qs nō omittat diuina officia ꝓpter illa exercitia: nec ꝑ totā diē laboret: sm Guiller. ꝛ Alex. vbi. s. In operibus em̄ mīe dierū distinctio non est habenda. vt ptꝫ. lxxvj. dist. c. vtinā. ꝛ de conse. dist. v. c. nunq̄. Et ideo dicit Prosper in libro epigrāmatum.

Non recto seruat legalia sabbata cultu:
Qui pietatis opus credit in his vetitum:
Nulla dies actus hoīm nō dānat iniquos.
Omnia conueniunt tempora iusticie.
Non corrūpuntur virtutibus ocia sancta.
Tantū a peccatis libera corda vacent. Z

t Ertio excusant laborātes diebus festiuis: ꝓpter paucitatē laboris: modicū em̄ ꝓ nihilo reputat. l. qḋ minimū. ff. de reg. iur. notat in. c. reuera. de cōse. di. ij. modicus em̄ excessus nō habetur in cōsideratione. l. cōtinuus. in. ſ. ff. de ꝟbo. obli. et notat in. l. duos. §. duo. ff. de duobꝰ reis. et in. c. et si questiones. ex̄ de symo. In oībus alijs casibꝰ quis laborās in festis mortaliter peccat. Quid ergo dicemꝰ de infelici hac eta

te in qua pauci reperiunt qui bñ festa obseruēt. hoc em̄ tpe in diebus festiuis attēdit solū pōpis ⁊ vanitatibꝰ. Tūc mulieres conant suis vanitatibꝰ vna alterā supare. iuxta illud Esaie. iij. Eleuate sunt filie syō: ⁊ ambulauerūt collo extento: ⁊ nutibꝰ oculoꝝ ibāt: cōpositoq̄ʒ gradu incedebāt. hec ibi. Quo fastu incedāt q̄ se pulchriores putāt: q̄s verbis explicet. ait em̄ Ouidiꝰ in. j. de fastis. Fastus inest pulchris sequit supbia formā. Hoc etiā tpe i festis vacāt hoīes cātibꝰ: choreis: lasciuijs: ⁊ spectaculis: vbi visu auditu tactuq̄ʒ mentes capiunt hoim. Jō Ricb. in. iij. dist. xxvij. ar. ij. q. iij. dicit: ꝙ q̄ diebꝰ dñicis choreas ducūt et bastiludiū peragūt mortalr̄ peccāt. De torneamentis aūt ꝙ ꝓhibeant habet. c. j. ex. de tornea. Chorec v̄o i festis ꝓhibent. C. de fer. l. fi. iō in. c. irreligiosa. de ꝯse. di. iij. dr̄. Irreligiosa cōsuetudo est quā vulgus p scōꝝ solēnitates agere ꝯsueuit ppl'i q̄ debēt officia attēdere diuina saltationibꝰ turpibꝰ inuigilant ⁊c̄. His etiā festiuis diebꝰ illi q̄ p totā hebdomadā laborauerūt ad tabernā currūt: officijs diuinis ꝑtermissis: ibiq̄ʒ se ingurgitāt p totā diē quā expēdūt i murmurationibꝰ: blasphemijs: ebrietatibꝰ: ludis: ⁊ cōtumelijs: cōsumūtq̄ʒ i cibo ⁊ potu totius hebdomade lucrū: vel in ludo amittūt. Jō dr̄ Exo. xxxij. ⁊. j. Coꝛ. x. Sedit populus mādúcare ⁊ bibere: ⁊ surrexerūt ludere. Quid dicā de illis q̄ in talibus diebꝰ luxurijs inuigilant. O iniq̄ssimū pctm̄. Cōtra istos clamat deus Amos. viij. c. di. Cōuertā festiuitates v̄ras in luctū: et oīa cātica v̄ra in plāctū. Alij v̄o cupidi ⁊ scelerati hoīes totū tēpus festiuū expēdūt in videndis libris suoꝝ contractuum ⁊ mercātiarum faciunt mercata: et laborāt diuitias diuitijs cumulantes: vt sibi videat mundus deficere debere si in festis aliq̄d non lucrantur. Cōtra quos Asculanus poeta inq̄t. O ceci tantū laborare quid iuuat. Oēs rediuis ad magnam matrem antiquam. Nomē vestrum vix reperietur. Non ergo ita faciatis generosi ciues: sed seruate illud Senece ad Lucillum dicentis. Festis maxime diebus animo imperandum est: vt tūc voluptatibꝰ solus abstineat: cum in illas omnis turba procumbit. ait em̄ dñs Esa. lvj. c. Oēm custodientem sabbatum ne polluat illud: et tenētem fedus meus adducā eum in montem sanctum meū: idest in paradisum. Ad quem ⁊c̄.

Feria. iiij. post scđam dñicā in quadragesima de honore parentum. Sermo. xx.

Accessit ad eū mater filioꝝ Zebedei cum filijs suis. Mat. xx. Jurisconsulti est sniā i. l. liberoꝝ. ff. de verbo. signi. dicētis. Jō filios filiasq̄ʒ ꝯcipimꝰ ⁊ ꝓcreamus vt ex eoꝝ ꝓle diuturnitatis nobis memoriā i euū relinquamꝰ. Et ex hoc ꝓcedit ꝙ nō tātū dolet q̄s cū moritur: si aliquē h̄ʒ supstitē filiū: q: dic̄ Ecci. xxx. c. Mortuꝰ est p̄r eiꝰ: ⁊ q̄si nō est mortuꝰ: similē em̄ reliq̄t sibi post se. s. filiū. Et ob hāc causam parētes optāt filios suos post se viuere. vñ Anchises hortabat filiū suū Eneā in destructione Troie vt se relicto fugeret ne secū morerer: vt habet p Vergiliū. ij. Eneid. di. Vos agitate fugā: ⁊ rebꝰ seruate scđis. Ipse manu morte inueniā: miserebit hostis. Exuuiasq̄ʒ petet: facilis iactura sepulcri. Penelope q̄ʒ scribēs ad vlixē dicebat s̄m Ouidiū in eplis. Dij ꝓcoꝝ hoc iubeāt: vt euntibꝰ ordine fatis. Ille meos oclos cōprimat ille tuos: s. Talamachꝰ eoꝝ filiꝰ. Magis ergo diligit p̄r et mr̄ filiū q̄ ecōtra: vt ait glo. in. l. iusti q̄dē. in fi. ff. qđ metꝰ causa. ⁊. C. de inoffi. testa. l. liberi. ⁊. l. liberoꝝ. in fi. ff. de v̄bo. signi. et allegat. l. nā ⁊ si parētibꝰ. i p̄n. ff. de inoffi. testa. et. l. scripto. ff. vñ li. Rō aūt huius est: q: res plus durature magis diligunt. Diuturnitas aūt siue memoria magꝭ ꝯseruat i p̄re p filiū: q̄ econtra. de hoc q̄ʒ Chrys. sup Mat. xx. c. dicit. Humor de radice ascēdit ad ramos: sʒ a ramis ad radicē nō flectitur. Sic charitas de parētibꝰ ad filios sʒ nō reuertit. hec ille. Pr̄ em̄ ⁊ mr̄ mea radix filij: filiꝰ v̄o est flos vl fructꝰ eiꝰ. xxxij. q. v. c. tūc saluabit. Tres aūt rōnes assignat Phus. ix. Ethi. Pria pōt dici ꝑuētionis. Amor em̄ parentū erga filios est antiq̄or q̄ ecōtra: ⁊ ideo est vehemētior ⁊ melior: sicut oleū q̄nto est vetustiꝰ tāto ē meliꝰ. Ante em̄ ꝙ conciperent filij desiderabāt eos ipsi parentes. Cōceptis aūt eis gauisi sunt ⁊ multo magis in natiuitate eoꝝ ⁊c̄. Scđa rō dr̄ certificationis: q: parētes plꝰ sunt certi ꝙ filiꝰ sit suꝰ q̄ econtra. Filiꝰ em̄ hoc nescit nisi p signa. Tertia rō dr̄ ꝑticipatiōis: q: naturale ē ꝙ totū plꝰ amet p̄tē q̄ ecōtra. Partꝰ aūt est pars viscerū. l. j. ff. de ven. inspi. ⁊. c. si ad mr̄is. de ꝯse. di. iiij. ergo ⁊c̄. Licʒ aūt filiꝰ habeat totū esse a p̄re et mr̄e simul: tñ s̄m phm maior portio de substātia mr̄is est in corpe filij: q̄ de substātia p̄ris: et iō cū plꝰ diligit: q: in eo plus de suo esse cognoscit. Item q: s̄m

Aug. Amicitia trahit ex consuetudine coha-
bitādi colloquēdi ⁊ ꝯuersandi. Matres aūt
cū filijs magis ꝯsueuerūt habitare colloq̄ et
ꝯuersari q̄ pr̄es. Itē q: mulier cōiter plures
hꝫ defect⁹ q̄ vir: sepe a viro odio vel ꝯtēptui
haberet: sed ꝓpter filios q̄s gn̄at supportat
et ab eo diligit. maximū em̄ et pcipuū mun⁹
feminarū ē ꝯcipere ⁊ tueri ꝯceptū. l. q̄rit. §.
si mulier. ff. de edil. edic. q̄ ipsa cognoscēs si-
bi euenire ꝓpter filios: ipis maiori dilectiōe
afficit. Itē q: illud p q̄ plus laborauim⁹ pl⁹
diligim⁹: mr̄ q̄ pl⁹ laborauit in portando: pa
rie̅do: ⁊ educādo filios q̄ pr̄ plus diligit eos
Est et alia rō quare mr̄es magis sunt tenere
filijs suis q̄ pr̄es. s. q: mr̄ semꝑ ē certa q̄ sint
sui filij: pr̄ vo ō: is quē nuptie demōstrant. l.
q: semꝑ. ff. de i ius vo. Notādū tn̄ est q̄ pr̄es
soli habēt filios in ptāte sua. vn̄ Imꝑator in
sti. de patria ptāte. in fi. inq̄t. Qui ex te ⁊ vxo
re tua nascit: in tua est potestate. Hoc etiam
habet. ff. de his q̄ sunt sui vel alie. iuris. l. itē
in ptāte. ⁊. l. nā ⁊ ciuiū. Et olim tāta fuit hec
ptās q̄ licebat patrib⁹ occidere filios. ff. de
libe. ⁊ posthu. l. in suis. ⁊. C. de pr̄ia potesta.
l. fi. sꝫ hodie nō licet pr̄i h̄ facere: nec etiā vē-
dere aut pignorare. vt ō: in. l. j. C. de patrib⁹
qui fi. distraxerūt. tn̄ maxima famis vrgente
necessitate posset eū vendere ⁊ pignorare: vt
in. l. ij. ꝯiuncta glo. C. eo. ti. Si aūt pr̄ occide
rit filiū punit. l. j. ff. ad legē pōpe. de pari. et
insti. de publi. iu. §. alia deīde lex. Ex his tn̄ ē
ablata patria ptās a patrib⁹ q̄ est icrimnabi
lis: vt ō: ī. l. fili⁹. §. hꝫ formā. ff. de leg. j. Ma
tres ṽo nūq̄ habuerūt filios in ptāte nec ha
bēt. insti. de adoptiōib⁹. §. femīe. et de heredū
qualitate ⁊ dr̄ia. §. ceteri. Tn̄ licꝫ nō sit eq̄lis
ptās: par ⁊ eq̄lis reuerētia debet pr̄i ⁊ matri
l. furiose. ff. de cura. furio. Iō in. l. j. ff. de ob-
sequijs a liberis ⁊ libertis pstā. dicit iuriscō-
sultus: patrem ⁊ matrē venerari oportet. De
qua veneratione tres considerationes facie
mus. Prima dicet distinctio. Secunda obli
gatio. Tertia declaratio.

Pars pr̄ia de septē parētib⁹ bonorādis. Q
uo ad p̄mā partē sciēdum est q̄ se-
q ptē sunt qui paterno digni sunt bo
nore. Prim⁹ est pr̄ celestis: cui debe
mus dicere et possum⁹ illud Mat.
vj. c. Pr̄ nr̄ q̄ es ⁊c. vn̄ Deut. xxxij. ō:. Ipe em̄
est pr̄ tuus q̄ possedit ⁊ fecit ⁊ creauit te: ⁊ ad
Ephe. iij. dicit Paul⁹. A quo oīs paternitas
in celo ⁊ ī terra noiat. ⁊ iō Deut. vj. ⁊ Mat.
iiij. scriptū est. Dn̄m deū tuū adorabis. Ado-
rare em̄ ꝺm Alex. de ales Exo. x. Est actu exte
riori honorare. Quapropter cōquerit ipe pr̄
celestis Malach. j. di. Si ego sum pr̄ tu⁹ vbi
est amor me⁹. Sꝫ heu q: pōt multꝭ dici illud
Deut. xxxij. Deū q̄ te genuit dereliq̄sti: ⁊ obli
tus est dn̄i creatoris tui. Scdo honorandus
est pr̄ spūalis. s. sacerdos parochian⁹ a q̄ acce
pim⁹ sacramēta. iō ō: Eccī. vij. c. Honora de
um ex tota aīa tua: ⁊ honorifica sacerdotes.
Ipsi em̄ sunt pr̄es oīm fideliū. c. q̄s dubitet.
lxix. di. Itē illi q̄ nos de baptismo susceperūt
pr̄es nr̄i spūales dicunt. de ꝯse. di. iiij. c. vos
ante oīa. ⁊ iō honorādi sunt. Terti⁹ est pr̄ tpa
lis: vt reges et dn̄i tpales. vn̄. iiij. Reg. v. ō:
q̄ accesserūt ad Naamā ꝺm ei⁹ cū esset indi-
gnat⁹ cōtra Heliseū: ⁊ dixerūt ei Pr̄: ⁊ si rem
grādem dixisset tibi propheta certe facere de
buisses: ⁊ sic appellāt eū patrē rōne superio-
ritatis. Iō. j. Petri. ij. ō:. Deū timete: regem
honorificate. ⁊ ad Ephes. vj. Serui obedite
dn̄is cū oī timore ī simplicitate cordis vestri
sicut xp̄o. Maxime aūt honorādi sunt boni:
q: prau⁹ honore nō est dign⁹: vt Aris. ait. iiij.
Ethi. ꝺm aūt leges puniunt grauiter iiuriā-
tes p̄latis suis tpalib⁹. ff. de re mili. l. oē deli
ctū. §. j. ⁊. l. miles. eo. ti. ō:. Qui man⁹ intule
rit preposito: capite plectēdus est: honorādi
sunt ergo superiores a subditis ⁊ inferiorib⁹
ff. de aqua plu. ar. l. j. deniq3. el. ij. Tāto autē
magis honorādi sunt prelati spūales: quāto
spūalia tpalia p̄feruut. l. sancimus. C. de sa-
crosan. eccle. Quart⁹ est pr̄ doctrinalis. s. do
ctor in theologia vel ī alia sciētia licita. Oīs
em̄ sapiētia a dn̄o deo est. Eccl'i. j. vnde Eccl'i
xxxviij. ō:. Honora medicum propter necessi
tatē em̄ illū creauit altissimus: et ideo lex im
perialis iubet tales doctores honorari. C. de
professo. qui in vr. constan. l. j. li. xij. ait enim
Plato. Si sapiēte forma oculis corporeis vi
deri posset: ad amorem sui maxime incitaret.
Sup aūt oēs doctores ⁊ magistros honorā-
di sunt cōfessores ⁊ predicatores q̄ nobis tra
dūt scientiā de aīa ⁊ de salute nr̄a: q: non est
nobilior sciētia in reb⁹ naturalib⁹ ꝺm Arist.
et cōmentato. in. j. de aīa. Oēs etiā magistri
qui nos in aliqua arte vel sciētia instruxerūt
honorādi sunt tanq̄ patres. vnde Arist. viij.
Ethicoꝝ. ait Magistris nō potest equiualēs
reddi. Quint⁹ est pr̄ antiqualis. s. senex qui
honorandus est ratione prudētie que in ipo
est vel debet esse. vn̄ Iob. xij. ō:. In antiquis
est sapiētia: ⁊ in multo tēpore prudentia. Ex
quo senes sunt cōiter boni consilij: ꝓpter qd̄

Deute.xxxij.dr. Interroga prem tuũ ⁊ annũciabit tibi maiores tuos ⁊ dicent tibi:de isto patre dr Leui.xix. Corã cano capite cõsurge: et honora psonã senis.⁊.ff. de iure imunitatis.l.semp.dr sp in ciuitate nrã senectus venerabilis fuit.maiores nãqꝫ nri pene hunc honorẽ senibꝫ quẽ magistratibꝫ tribuebãt.⁊ i.l. testa.C.de testa.dr. Mos nãqꝫ retinẽdus est antiqssime vetustatis. Sextũ ẽ pr virtualis.s. vir iustꝰ ⁊ sctũs q̃ honorãdus ẽ. ait enĩ Aris. iiij.Ethi.Virtuti pfecte nõ fit condignus honor.⁊ ibidẽ etiã ait: ꝙ honor est exhibitio reuerẽtie in testimoniũ virtutis.⁊ iõ in auć.de mona.§.illud.col.i.dr. Vir deo amabilis in cõuersatione sctã lõgeuũ vite sue pagẽs tps: pollẽs animi ṽtutibꝰ ⁊ corpis opatioĩbꝰ venerer:q: in eo grã dei relucet. Septimus est pr corpalis q̃ marie honorandus est:de q̃ honore ait Impator in auć.vt cũ.de appel.cognosćẽ.§.cõsiderare.col.viij. Cõsiderare debent parẽtes q: ⁊ ipi filij fuerũt:⁊ eadẽ a parẽtibꝰ suis sperauerũt. Silr ⁊ q̃ nũc filij sunt debẽt studere parẽtũ aĩas sanare: q̃ et ipsi parẽtes fieri desiderãt et a suis optãt filijs honorari. hoc aũt pcipit lex naturalis iubẽs fieri alijs qd quis vellet sibi fieri ⁊ non facere alijs qd sibi nollet fieri.c.i.dist.i. Arist.q̃.ix. Ethico. ait. Patrem videtur homo magis debere venerari ꝙ seipsum. M

De hoc habemꝰ exẽplũ xpi. Lu.ij. vbi dr:ꝙ erat subditus illis. Itẽ Salomonis exẽplũ habemꝰ.iij.Regũ.ij.q̃ iuit i occursum mris sueveniẽtis ad eũ:vt loquere ei ꝓ adonay adorauitqꝫ eã:⁊ fecit poni thronũ ad dexterã suã. i quo fecit matrẽ sedere q̃ ait.Depcor depcationẽ vnã ⁊c̃.dixitqꝫ ei rex. Pete mr mea:neqꝫ enĩ fas est vt auertam faciẽ meã a te. Tertiũ exẽplũ habemus Coriolani romani.de q̃ scribit Eutropius ꝙ cũ fuisset ꝯsul vrbis Rome.postꝙ deuicit volscos ⁊ coriolos vñ postea nomẽ accepit i exiliũ mittitur a romanis ad ipos q̃s vicerat vt ab eis occideref. Taliter enĩ remunerat mũdus sibi bñ'ẽctos.s; Coriolanꝰ cũ eis gratiose viuẽs ab eis ꝯ romanos dux factꝰ est: ⁊ post multas ciuitates et terras capias ad fossas qnqꝫ miliũ passuũ ab vrbe castra posuit. Secundus post Tarqnũ supbũ q̃ ꝯ patriã duxit exercitũ:populaf i de romanũ agrũ:⁊ multa mala fecit ṽm Frõtinũ in li.de re militari.q̃ rẽs cõmouere discordiã inter pres ⁊ populũ q̃propter romani ad ipm oratores miserũt: quos ipse remisit sine vlla audiẽtia. Deinde missis alijs nõ recipiunf i castris: q̃propter missi sunt sacerdotes cũ suis isignibꝰ velati: q̃ minꝰ fecerũt ꝙ pmi. Tũc matrone vt scribit Valerꝰ li.v. Rubrica de pietate erga parẽtes advecturiã mrẽ Coriolani:voluniãqꝫ vxorẽ eiꝰ puenerũt:vt ipa mr ⁊ vxor Coriolani duos eiꝰ filios i hostiũ castra ducerẽt:⁊ vrbẽ pcibus liberarent:quã armis tutari difficile erat. Cũ q̃ ad castra vẽtũ est:nũciaf Coriolano adesse ingẽs mulierũ agmẽ:q̃ spreuit eas nior q̃dã familiariũ inq̃t. Nisi me decipiunt oculi mater tua ⁊ cõiunx ⁊ liberi tui adsunt. Tũc Coriolanꝰ cũ matri amplexũ ferre vellet dixit: mr priusqꝫ amplexũ accipiã dic an ad hostẽ an ad filiũ venerim:⁊ vtrũ captiua i castris tuis sim. In hoc me lõga vita ⁊ senectꝰ traxit:vt exulẽ te deĩde hostẽ viderẽ:potuisti populari hãc terrã que te genuit ⁊ nutriuit. Si ego te nõ peperissẽ Roma nõ oppugnaref:si filiũ nõ haberẽ libera i patria mortua essem. Tũc ad matrẽ ꝯuersus Coriolanꝰ ait. Expugnasti o mr ⁊ vicisti irã meã: patriã ergo vtero tuo dono:repẽtẽqꝫ agrũ romanum armis hostilibꝰ liberauit. O xpiani si tã ipẽdit infidelis iste matri sue reuerẽtiã: q̃re vos nõ honoratis parẽtes vr̃os. Profecto saraceni ceteriqꝫ ifideles maiorẽ exhibẽt parẽtibꝰ reuerẽtiã ꝙ perfidi xpiani. N

Ed hic q̃rif q̃ est cã: q̃re q̃dã habẽt filios ita ꝯ se ꝑuersos. Et videoꝙ hec ꝑuersitas qñqꝫ ꝑuenit ex ꝑuersitate parentũ q̃ male eos tractãt. Nã cõiter dicif. Qualis caro talis cultellus. Qui igif vult a filijs bñ tractari ds ⁊ ipe illos bñ tractare: ⁊ qui vult habere bonos subditos: ds eẽ bonꝰ pncepsꝰ plat.c.esto subiectꝰ.xcv.di. hec tñ malignitas filioꝝ erga parẽtes pñt ab alijs qnqꝫ causis ꝑuenire. Pmo ex auaricia: sicut pꝫ de absalõ q̃ de regno expulit prẽm suũ: vt hr.ij.Reg.xv.⁊.xlvij.dis.§.necesse. Scdo ex superbia. vñ in psona taliũ parẽtũ dr Esa.i. Filios enutriui ⁊ exaltaui:ipi aũt spreuerũt me. Tertio ex luxuria vñ Lactã.in.ij. diuinarũ insti.aduersus gẽtes ait. Ex luxuria vt vitia oĩa:ita ipietas aduersus deũ ⁊ parentes nascitur. Quarto ex diuina iusticia: q: eos ex adulterio vel adulterino affectu genuerunt: vl nõ correxerũt:vl plus ꝙ deũ dilexerũt. Qua ex re patiẽter dicat pr illud Esa.xlvi.c.ego feci ⁊ ego ferã:⁊ portabo. Quĩto hoc ꝑuenit ex cõdigna vĩdicta: qñ.s.ipsi fuerũt rebelles parẽtibꝰ. vñ Mat.vij.⁊ Lu.vi. dicit dñs. In q̃ mẽsura mẽsi fueritis:remetief ⁊ vobis. Eau

dē eñ falcem filij parētib⁹ dāt: quā ipi patribus suis dederūt. Unde legit ꝙ in ciuitate astēsi qdā iuuenis babēs prem senē cū habe ret vxorē dimisit lectū pris: ⁊ coniūxit medietatē illi⁹ cū lecto suo: dixitqꝫ pri: sufficiat vobis illa medietas: ego eñ bñ volo requiescere cū vxore mea i lecto magno. Audi mirabile: cū iste iuuenis haberet filiū īfantē q tūc incipiebat aliq vba pferre: vidēs ille puerul⁹ tātā sui pris crudelitatē erga auū accepit gladiū: ⁊ sicut potuit ascēdit lectū pris sui cū illo gladio qꝺ vidēs pr ⁊ mr ei⁹: īterrogauerūt eū qd facere vellet. ipse vo rndit irata voce. Uolo diuidere lectū vrm ⁊ seruare medietatē ei⁹: et ꝯiūgere cū lecto meo qn accipiā vxorē: sic eñ tractastis auū meū. Qꝺ audientes cōpūcti sunt: et bñ tractauerūt illū pauperē senē. Alij ꝗꝫ filius multa bona ꝯmisit pri: si oia bona sua renūciaret ī manib⁹: quo facto pmo prem ī qdā camera p se stare fecit: deinde eū senescērē i illa camera sustinere nolēs: ipmqꝫ de camera ejciēs iuxta ostiū aule sibi lectū parauit. Adueniente igit hyeme dū frigore cruciaret: rogauit puerū filij sui: vt patrē suū rogaret vt pāniculū aliquē sibi ꝯcederet ad se tegēdū: ne sine tegumēto iacēs moreret: puer vo vix duas vlnas burrilli obtinuit. Cū aūt alie due vlne supessent cū lachrymis īstabat eas sibi dari. Et iterrogat⁹ qd de eis facere vellet: rndit. Reuera suabo illas: et cū decrepit⁹ fueris nihil ampli⁹ a me hre poteris qn frigore cruciaberis. Quib⁹ vbis ille de pctō suo penitēs: deiceps prem honorauit. Silr legit ꝙ qdā in ciuitate Alexandrie habuerat patrē quē male tractauerat: iudicio aūt dei postea ⁊ ipe habuit filiū qui eū pei⁹ tractauit. Uñ semel fili⁹ eius accepit eū p capillos: traxitqꝫ eū per quandā scalā ⁊ postea p totā domū trahebat. Cū aūt peruenisset ad quādā colūnā: dixit ille q trahebat. ha fili miserere mei: ego eñ nō traxi patrem meū nisi hucusqꝫ. Ipe aūt rndit. Va scelerate pr: ego volo trahere adhuc qttuor brachia vt te peius tractē ꝙ tractasti prēz tuū. Obedite ergo parētibus vris o filij: ne in talē sententiā ⁊ vos incidatis cū eritis prēs. Et hoc sufficiat pro prima parte nostri sermonis.

Pars secunda de obligatione filiorum erga parentes. O

s Ecunda ps nri sermonis ꝺ: obligatio. Quātū eñ filij obligati sint parentib⁹ pbat tripl'r. Primo rōne acceptionis sic. Bñficiat⁹ tenet repēdere vices bñfactori suo. iij. Topicoꝝ. ⁊. ix. Ethicoꝝ. vt etiā est tex. in. c. cū in officijs. ex. de testa. Et iō ꝺm Tho. ij. ij. q. cj. arti. j. hō diuersimode est alicui debitor ꝺm bñficia ab eo accepta. Quāto eñ maiora recepit bona: tāto magis ei tenet. Tūc sic null⁹ pōt i hoc mūdo inueniri: a q plura bñficia qs accepit ꝙ a parētib⁹. Primo eñ ab eis accepit esse: de quo Arist. inqt. ij. de aīa. Oīa esse appetūt: ⁊ p ipsius esse ꝯuersatiōe oīa ꝺm naturā operant. Et rō est: q: hoc eē donū a deo ē maximū: ꝙ sine ipo nihil hre pōt hō. Est eñ fundamētū oīꝫ bonoꝝ. s. spūaliū: corpaliū: ⁊ tpaliū. O fili ꝯsidera ꝙ nō haberes vitā: nō vtutes: nō diuitias: nō sciam: nō pulchritudinē: nō gratiā dei: nō deniqꝫ posses hre vitā eternā: nisi prius haberes esse: qꝺ tā excellentissimū munus habuisti post deū a parētibus tuis. Propter qꝺ debes eos honorare ⁊ diligere. Nā si quis largiret tibi vestē pulchrā aut diuitias multas: eū diligeres ⁊ honorares. Et iō Eccī vij. ꝺr. Honora patrē tuū: ⁊ gemit⁹ mris tue ne obliuiscaris: memento ꝙ nisi p illos non fuisses: ⁊ retribue illis quō ⁊ illi tibi. hec ibi. Post esse necessaria sunt plura viuēti alimenta ne peat: pcipue in tenera etate idumēta ⁊ alia plura. Et quis ista tibi tribuit o fili: nisi pr ⁊ mr. cogitasti neūqꝫ quō te i tenera etate nutriri necesse erat: ⁊ qꝺ p te nō poteras: ipi ministrauerūt. Nā mr tua tibi lac de pectore suo exhibuit: cogita qt dolores in vtero te habēs: ⁊ i pariēdo portauit. ha fili ingrate: qre tātoꝝ bñficioꝝ es imemor. O prēs et matres oīa fere q agitis pter filios facitis. vñ dicit impator. C. de legitimis here. l. emancipatis. Uotū est pris res suas ad filios peruenire. ⁊. ff. de bonis li. l. penul. dicit iuriscōsultus. Oīa q nra sunt liberis nris ex vota parām⁹. O fili qs te loq docuit: qs te nutriuit: et ab oīb⁹ ꝯtrarijs cū esses īfantul⁹ ptexit: qs tibi de victu ⁊ tegumēto puidit: qs imūdicias tuas abstersit vel abstergi fecit: qs te addiscere sollicitauit: qs te ad studiū cū magna ipēsa tenuit: qs te artē quā scis addiscere fecit. nōne hoc egerūt parētes tui. Audi ꝗ Hiero. qd tibi dicit in libro de honorādis parētib⁹. Memēto parētū: q: talis es quoꝝ manib⁹ icremēta sumpsisti. si ꝗ tātū qs est debitor alicui⁹ quanta ab eo bñficia accepit: cogitate o filij quantā habetis erga parentes vros obligationē: et licꝫ ius naturale velit paria bñficia referri bñfactori. l. sꝫ ⁊ si lege. §. cōsuluit. ff. de peti. here. ⁊. c. de forma. xxj. q. v. tñ q:

parētibus nō pōt equales reddi: vt ait Aris. viij. Ethi. sufficit filio facere ꝓ posse. Nā q̄ fecit qđ potuit legē adimpleuit. l. iure ciuili. ff. de cō di. ꝛ demō. Debetꝭ q̄ꝫ o filij cōsiderare exē plū qđ legit̄ i li. de ꝓprietatib⁹ re. s. ꝙ pellicanus dū cōspicit filios a serpēte venenatos ꝛ occisos expādit alas suas ꝛ seipm̄ rostro ferit in pectore sanguinēqꝫ effundit sup filios ex quo reuiuiscūt. Qui viuificati cernētes pr̄ez debilitatū ex sanguis effusione: ita ꝙ exteri⁹ ꝓcedere nō pōt exeunt oēs et cibū querētes patrē nutriūt ꝛ fouēt. Idē em̄ vos facere debetis parētibus vestris senibus et infirmis: qui oē tēpus suū in laboribus expēderūt vt vos educarent et ditarent. p

Ecūda rō ē dilectionis. Nā vt dr̄. ix.
B Ethicorū. amor dꝫ esse reciprocus. et Leuit. xix. ꝓceptū est. Diliges amicū tuū sicut teipm̄. Sꝫ dicite o filij q̄s est q̄ vos magis in hoc mūdo amet. Profecto clarum est verā esse sniam q̄ ponit̄ i. l. cū furiosus. C. de curato furio. s. ꝙ null⁹ effect⁹ vincit pater nū nec etiā maternū. vt dr̄ i. l. videam⁹. ff. de in litē iurando. Jō dr̄ in. l. isti q̄dē. §. fi. ff. qđ me. cau. ꝙ parētes magis diligūt filios q̄ꝫ se ipsos. Patuit exēplū de amore paterno erga filiū. ij. Reg. xviij. c. Cū em̄ Absalon tētasset patrem suū Dauid de regno expellere: ac Dauid ꝯ eū mouisset exercitū. Ipeqꝫ Dauid remāsisset i porta ciuitatis: ꝓcepit Joab ꝛ Abisai: q̄b⁹ cōmissa erat summa belli dicēs. Seruate mihi puerū Absalon: itaqꝫ egressus est ppl's ꝯ Absalon ꝛ suos in campū: et factū est ꝓliū: debellataqꝫ est ꝓb exercitu Dauid gens Absalonis. Accidit autē vt Absalon occurreret seruis Dauid sedēs mulo: cūqꝫ ingressus fuisset mulus subter cōdēsam quercū: adhesit caput ei⁹ quercui: ꝛ illo p capillos suspēso mulus cui insedebat ptrāsiuit. Qđ cū nūciatū fuisset Joab: tulit tres lāceas ī manu sua et infixit eas ī corde absalonis. Cūqꝫ adhuc palpitaret ꝯcurrerūt decē iuuenes armigeri Joab: ꝛ interfecerūt eū. Cū v̄o nūcius curreret ad Dauid q̄ sedebat inter duas portas: ꝛ speculator diceret video quādā venietē: dixit Dauid. O si bonus est iste nūcius. Et appropinquans nūcius ad Dauid ait. Salue rex. Bn̄dictus dn̄s de⁹: q̄ dispersit oēs cōtrarios regi meo. Et ait rex. Est ne par puero absaloni. Qui r̄ndit: ꝙ mortuus erat. O Dauid pr̄ pijssime. O genitor cordialissime. O paterni amoris affectio immēsa: nō cogitauit absalonis rebellionē: nō dixit volebat fili⁹ me⁹ surripere regnū meū. nō dixit: merito interfect⁹ est ꝛ punit⁹ s̄m nequiciā suā. Immo paterno amore deuict⁹ cōstrictus est amarissimas lachrymas fundere: ꝛ ascendit cenaculū porte: ꝛ fleuit: ꝛ sic loq̄bat̄. Fili mi absalon: absalon fili mi. quis mihi tribuat vt ego moriar pro te absalon fili mi: fili mi absalon. O crudeles filii cōsiderate immensitatem amoris: quo vobis afficitur pater ꝛ mater ꝛ honorate eos. Ait em̄ Hiero. vbi. s. cuilibet vestrū. Sit tibi grata vita illorum: quibus charior est vita tua q̄ꝫ propria: redde amoris vicē colende pietatis. Q

t Ertio ꝙ debeatis diligere ꝛ honorare parentes ōndit̄ exēplo brutoꝝ ꝛ irrationabiliū aīaliū. Ipe etem̄ seuissime fere ꝛ aīalia siluestria: serpentes feroces: volucresqꝫ rapaces ad parētes suo mō pietatē exhibent ꝛ amorē. In libro etiā de aīalib⁹ legit̄: ꝙ filij balach cuiusdā auis cibāt parētes suos in senectute. Et filij morotb alteri⁹ auis cibant parentes nō solū in senectute: sꝫ q̄ñcunqꝫ indigent. De ciconia quoqꝫ in libro eodē legit̄: ꝙ senescēs pr̄ aut mater eius ab ea nutrit̄: alis fouet̄ ꝛ ciconia filia q̄cūqꝫ potest bn̄ficia parētib⁹ indulgere: q: vt dic Ambro. i heramerō. homel. v. Auis pia romanorū antiq̄ more appellari solebat. Coru⁹ etiaꝫ q̄ñ senio deplumat̄ eū filij sui plumis ꝛ pennis suis vestiūt. Elephas q̄ꝫ senio grauatus atqꝫ ex debilitate cadens clamat: ad cui⁹ vocem iuuenes elephātes currūt: ꝛ eū de terra eleuāt. Ecōtra v̄o canes rabidi dū pulli sūt: et lacte m̄ris viuunt diligūt eā: eiqꝫ adherēt sꝫ q̄ꝫ cito sunt maiores facti: et habēt acutos dētes: si os in mediū ꝓijciat̄ illud de ore patris ac m̄ris eripere conāt et ꝯ eos insurgūt. Ut ḡ nō sim⁹ sicut canes rabidi debem⁹ esse parentib⁹ n̄ris obsequētes ꝛ gratiosi. Ad hoc etiā nos excitare dꝫ exēplū gētiliū. Refert em̄ Valeri⁹ li. v. ꝙ q̄dā mulier romana capitali snīa dānata a ꝑtore in carcerē posita est vt fame moreret̄. Custos aūt carceris ꝯcessit filie vt eā visitare posset: diligēter tn̄ obseruās ne q̄d ad eā afferret: q̄ mulier dānata cū multis dieb⁹ supuiueret dict⁹ custos admirat⁹ obseruauit filiā: ꝛ īuenit ꝙ m̄rēꝫ suo lacte sustētabat: q̄ nouitas m̄ri remissionē īpetrauit. Et subiūgit p̄fat⁹ doctor. Hoc ꝯ naturā fctm̄ crederetur: nisi diligere parētes ꝓma lex nature esset. Exēplū etiā simile q̄si p oīa refert Solin⁹ de quodā patre sene ꝛ grādeuo: taliter a filia in carcere sustentato. Refert q̄ꝫ in eodē libro

ipse Ualeri⁹ de alia que patrē suū pre infir-
mitate ꝛ senectute comedere nō valentē: ve-
lut infantē pectoris sui alimonia enutriuit:
qđ cū fuisset cōpertū: in memoriā tāti preco-
nij corp⁹ femine fuit a corruptione pseruatū
aromatibusqꝫ ꝛ myrrha consecratum.

Pars tertia: scilꝫ ad quid teneant filij pa-
rentibus suis.

Ertio principalr̄ hic q̄rit̄: ad q̄d spe
cialiter tenent̄ filij erga patrē suū ꝛ
matrem. Et rīdeo ꝑm Aler. de ales
in. iij. parte sum. sup hoc pcepto: ꝙ
ad sex tenent̄ filij parētibus. Primo em̄ te-
nent̄ eos diligere: qđ sic probat̄. Scriptū est
Deu. vj. Mat. xxij. Mar. xij. ꝛ Lu. x. xxxiij. q.
iiij. c. ea vindicta. circa fi. et. c. dꝫ hō. et eadē
cā. q. v. c. si nō licet. de pe. di. ij. c. charitas. et
de sacra vnctiōe. c. vnico. §. hoc vnguēto. vbi
dr̄. Diliges pximū tuū sicut teipm̄. Sꝫ o fili:
q̄s est tibi magis pxim⁹ patre: q̄ cū filio cen
setur esse vna ꝛ eadē psona. l. fi. C. de impube.
et ali. sub. Et ideo dicit Hugo in lib. de sacra
mentis. Primū pceptū scđe tabule ad patrē
pertinet hoiem sicut primū prime tabule ad
patrē ptinet deū: vtrobiqꝫ paternitas prepo
nit: vtrobiqꝫ pncipij dignitas honorat̄. Si-
cut ergo sup oīa deū amare debem⁹: ita sup
oēs hoies parētes nr̄os diligere tenemur: ꝛ
amorē cordis etiā operibus demonstrare: vt
dicere possimus cū dn̄o Jesu illud Johānis
xiiij. Ut cognoscat mūdus q2 diligo prēꝫ ꝛc̄.
Et notādū est ꝙ appellatione parentū intel
ligunt̄ oēs ascēdētes: videlꝫ nō solū pater et
mr: sꝫ etiā auus ꝛ auia ꝛ reliq̄. ꝛ appellatiōe
liberoꝝ intelligunt̄ nō solū filij ꝛ filie: sꝫ etiā
oēs nepotes ꝛ descēdētes: vt in aut. vt liceat
matri ꝛ auie. §. illud qꝫ. col. viij. ꝛ. l. appella
tiōe pr̄is. ꝛ. l. liberoꝝ appellatiōe. ff. de v̄bo.
signi. Sꝫ heu: heu: heu: q2 hodiernis tpibus
raro inueni pietas ꝛ amor filioꝝ erga paren
tes: imo ꝙ plurimi maledicti et crudelissimi
filij parentib⁹ suis mortē desiderant: vt eorū
nūmos accipe possint. Et ali⁹ dicit: ꝙ diu vi-
uet iste maledictus sener: ali⁹ qn̄ moriet̄ ista
maledicta vetula. Ita ꝙ verificatus est illud
Ouidij in. j. Meta. dicēs. Fili⁹ an̄ diē prios
inq̄rit in annos. Uicta iacet pietas. Sꝫ o fi-
lij: nolite tales sequi: sꝫ imitamini piū Eneā
de q̄ refert Uerg. ij. Eneið. ꝙ cū pr̄ su⁹ Anchi
ses rogaret eū: vt aufugeret ab hostib⁹ se reli
cto nequaꝙ assentire voluit. Un̄ ipse Eneas
dicit eo. li. Rursus in arma fero: mortem mi
serrim⁹ opto. Nā qđ ꝯsiliū: aut q̄ fortuna da

bat̄. Mene efferre pedē genitor te posse reli-
cto. Sperasti tantumqꝫ nefas paterno exci-
dit ore. Alterū in alterius mactatos sangui-
ne cernam. quasi dicat. tecū potius pater vo
lo mori: ꝙ sine te viuere.

Edo debēt filij timere parētes. Scri
ptū est em̄ Leui. xix. Unusquisqꝫ pa-
trē suū ꝛ matrē suā timeat. Quod vt
efficiat̄: debēt prēs talr̄ cōuersari cū filijs. s.
grauiter ꝛ honeste: ac exēplariter vt reuereā
tur. Nimia em̄ familiaritas ꝯtēptū parit ff.
de offi. psidis. l. obseruādū. Debēt ēt ita con-
uersari superiores cū inferiorib⁹ ne cōtēptibi
les videant̄. ff. de officio pconsul. l. nec q̄cꝙ.
§. circa aduocatos. ꝛ. lxxxvj. dist. c. qn̄ necessi
tas. Silr̄ debēt prēs seruare illđ Eccī. xxxiij.
vt possint timeri: ait em̄ Sap. vbi. s. Ne des
potestatē filio sup te i vita tua: ꝛ ne dederis
alijs possessionem tuā: ne forte peniteat te: ꝛ
postea depceris p illis. hec ille. Un̄ Jacob⁹
beneuētan⁹. lv. c. sui li. inq̄t. Dū retinere po-
tes dn̄atū nō dabis vlli. Te viuēte tuū nulli
pbebis honorē. Sꝫ tibi ꝯserua charus vt cē
queas. De his duab⁹ obligationib⁹. s. amādi
et timēdi. ait Hiero. vbi. s. Prebeat̄ parenti
bus amor mixtaqꝫ formido.

Ertio tenētur eis obedire. Unde ad
Ephes. vj. dicit Apls. Filij obedite
parētibus vr̄is in dn̄o: hoc em̄ iustū
est. Un̄ habet̄ i puerbijs pbor. Socrates di
cebat: filio modesto nunꝙ videtur graue qđ
pr̄ iubet. ꝛ ad Col. iij. dr̄. Filij obedite parēti
bus vr̄is p oīa. s. honesta: ꝑm Alex. de ales i
iij. pte sum. sup h̄ pcepto. Quarto tenētur
illos honorare ꝛ reuereri. Un̄ Arist. ix. Ethi.
ait. Filij debēt parētib⁹ honorare. Solō qꝫ
pbs in suis legib⁹ dixit. Deū honora: paren
tes reuerere. Nō tn̄ quēlibet honorē tenētur
filij exhibere parētib⁹ sꝫ ꝑm illoꝝ statū ꝛ con
ditionē. Sꝫ heu q2 quasi null⁹ honor ac nul-
la reuerētia hodiernis tpib⁹ habet̄ parētib⁹
O ingrate fili: an nescis ꝙ honor parētis est
tuus. Eccī. iij. Jō Amb. sup Mat. xv. c. inq̄t.
Prim⁹ gradus pietatis est: vt q̄s autores ti
bi deus voluit honores obsequijs: abstineas
ꝯtumelijs: nec vultu legēda ē pietas parētū.
Quinto tenent̄ filij nō cōtristare vnꝙ parē-
tes factis vel dictis: aut signis vel quocunqꝫ
alio mō: sꝫ debēt eos semp cōsolari in oībus
tribulationib⁹ ꝑm possibilitatē suā. vn̄ Eccli
iij. dr̄. Fili suscipe senectē pr̄is tui: ꝛ nō cōtri
stes eū in vita ipsi⁹: et si defecerit sensu veniā
dato: et ne spnes eū i virtute tua: q̄ v̄ba sunt

multū pōderāda. Primo em̄ dicit suscipe:id
est amoroso affectu:ꝛ gaudioso osculo:et am
plexu ↄsolare. Scd̄o dicit senectā: multū siq̄s
dē alijs:sȝ multo magis sibi tediosam ꝛ labo
riosam. Et iō Tobias.v.c.sui li.vocat filium
suū baculū senectutis sue: q: ī senectute fili⁹
dȝ esse baculus patri suo. O q̄ dulce vocabu
lū pater aut mr̄. O q̄ gratū verbū filius aut
filia. Hinc Hiero.vbi.s. Mr̄ ꝛ filia noīa pie
tatis:officioꝝ vocabula:vīcula nature.vn̄ dr̄
in.l.liberoꝝ.ff.de ỽbo.sig.q nullū nomē dul
cius est q̄ nomē filij. Tertio subdit̄ ī p̄dicta
autoritate pr̄is tui:nō extranei: nō īimici:sȝ
illi⁹ q̄ te genuit:nutritoris tui:ꝛ cordialis di
lectoris tui.vn̄ Hiero.de honore parētū ait.
Foueat̄ parētū senect⁹:ꝛ factis eoꝝ vicissitu
do reddat̄: videāt liberi vestri q̄d faciāt:vicē
similē reddituri. Quarto subinfert̄. Et nō cō
tristes eū in vita ipsius nō inquā cōtristes fa
ctis:nō signis:nō modis:nō ỽbis.vn̄ Hiero.
vbi.s. Nemo asperis ỽbis pr̄is ledat affectū:
sonet q̄cq̄d lingue dixerint filioꝝ qd̄ parētes
delectat audire. Quīto subdit:et si defecerit
sensu veniā dato.i. si nō recte fecerit aliq̄ vel
dixerit ridicula:siue puerilia ꝛ stulta:nō irri
deas eū nō dicas īiuriā. Unde Hiero.vbi.s.
Habet quādā senect⁹ īfantiā.q.d.recole pue
rilia īfantie tue: ꝛ recole in eis patiētiā erga
te.qn̄ em̄ tu flebas turbabas domū īquieta-
bas dormiētes:ꝛ alia faciebas q̄bus infanti
lis etas solet eē molesta. Ipsi tibi alludebāt
blādiebātur:vt a plāctu reuocarēt: ꝛ mise
rias tuas patiēter tolerabant. Noli ergo irri
dere patrē tuū sicut Cham: q̄ maledict⁹ fuit
a Noe pr̄e suo:q: dormiētē eū discoopertū ir
risit. Gen̄.ix. Sexto concludit̄. Et ne spernas
eū ī virtute tua. Multas nāq̄ naturales vir
tutes hȝ iuuēt⁹ q̄ īexpta malis paupes senes
talib⁹ carētes despicit ꝛ ↄtēnit. Noli igit̄ o fi
li iuuenis spernere patrē tuū senē:tu san⁹ in
firmū:tu fortis illū debilē: tu iocūdus illum
tristē:tu sensib⁹ vigēs illū cecū fetidū ꝛ dēti-
bus p̄uatū. Iō dr̄ Eccli.viij. Ne spnas hoīes
in senectute sua:etem̄ ex nob̄ senescūt. ꝛ Pro
uer.xvi.dr̄.Corona dignitatis senect⁹. ¶

v Trimo ↄnūc dico q tenent̄ filij sub-
uenire ꝛ seruire parētib⁹ in oībus ne
cessarijs s̄m possibilitatē suā.vn̄ scri-
ptū est Eccli. iij.c. Qui timet deū honorabit
parentes:ꝛ quasi dn̄is seruiet his q̄ se genue
rūt in ope et sermone:ꝛ ī oī patiētia. In q̄b⁹
verbis cōsideram⁹ tria seruitia.s. p̄mo opis
dū dicit in ope. vn̄ Hiero. vbi.s.ait. Exolue
fili qd̄ debes ꝛ officia debita qualicūq̄ exhi-
be famulatu: q: parētib⁹ nō pōt reddi qd̄ de
bet̄. Prīo itaq̄ in mane cū de lecto surgit pr̄
cōsidera o fili si aliq̄d necessariū sit ei:vt cale
facere pānos in hyeme.si est senex.ꝛ idē dico
de matre. Si est ĩualid⁹ pr̄ vel ita senex vt nō
possit se induere:adiuua illū: sustēta illum si
opus est adiūge te lateri ei⁹ꝛ intrātē ecclesiā
comitare.p̄sertim ī festis si aliq̄n pr̄ reuertit̄
domū balneat⁹ lutosis pedib⁹ siue dolore ali
quo corrept⁹ siue sudorib⁹ madefact⁹: vel fri
gore astrict⁹ inter filioꝝ manus excipiat̄:ꝛ se
q̄sq̄ existimet feliciorē alijs q̄ p̄currit:et plu-
ra circa parētes facit. Scd̄s modus seruiēdi
est oris.s.cū dilectiōe ꝛ dulcedine ꝛ reuerētia
cū eis loq̄ et r̄ndere sicut serui faciūt cū dn̄is
suis:ꝛ dicere cū Paulo Act.ix. Dn̄e quid me
vis facere. Terti⁹ mod⁹ subdit̄: cū dr̄. ī oī pa
tiētia.s.cordis hoc ē dicere q ī seruitijs mul
tis parētib⁹ exhibitis:nō frāgant̄ filij eoꝝ re
prehēsionib⁹ improperijs ꝛ ↄuitijs. Nō dedi
gnēt̄ nō male r̄ndeāt aut dure. Immo turba
tos parētes ↄ se humili patientia pacificare
debēt ꝛ dulcib⁹ ỽbis. Sic em̄ facere bui dn̄is
suis solēt. Nā Prouer.xv.scriptū est. Patien
tia lenit̄ princeps. Si ergo turbat⁹ est pater
vel mater suauitate verboꝝ placet̄. Nā vt dr̄
Prouer.xv. Respōsio mollis frāgit irā:et lin
gua eucharis in bono hoīe abūdabit. O filij
seruite parentibus vr̄is ꝛ scitote:q si p mille
annos eis seruieritis non poteritis eis debi
te satisfacere. Ipsi em̄ vos nutriuerūt de pro
pria carne ꝛ de ꝓpria substātia. Audite Am
bro.sup Lu.xviij.dicentē. Si paueris matrē
nō reddidisti cruciat⁹ quos ꝑ te passa est:nō
obsequia q̄b⁹ te gestauit:nō alimēta que tibi
tribuit vero pietatꝫ affectu immulgēs labijs
vbera:nō famē quā ipsa ꝑ te tolerauit:ne q̄d
qd̄ tibi noxiū esset comederet: ne q̄d qd̄ lacti
nocere hauriret: tibi illa ieiunauit: tibi cō-
edit:tibi illa cibū quē voluit nō accepit: tibi
quem noluit cibū sumpsit:tibi vigilauit:tibi
fleuit:et tu illā egere patieris. Illi debes qd̄
habes:cui debes qd̄ es.hec ille. O maxia per
uersitas filioꝝ qui parentes suos nō nutriūt
eis nō ꝓuidēt de necessarijs p̄fecto tales gra
uiter puniri debēt.vn̄ dixit Lactātius.s.diui
narū institu.aduersus gētes. Iustissime q̄dē
pari vindicta parētū ac deoꝝ violatio expiā-
da est. Tenemini ergo o filij alere parētes ve
stros. Scriptū est em̄.ff.de liberis agnoscen
dis.l.si q̄s.§.si impubes. Si impubes filius
sit emācipatus patrē inopem alere cogitur.

Iniquissimũ est enĩ patrẽ egere cuius filius sit
in facultatibus. ꝛ. C. de alen. lib. a parẽ. l. pa
rentum. dicitur. Parentum necessitatibus li
beros succurrere iustum est. x

D quoꝝ declarationem notãdum est
a ꝙ peculiũ dr quasi pusilla pecunia si
ue matrimoniũ pusillũ. vt dr in. l. de
positi. la. j. §. peculiũ. ff. de pecul. Itẽ est sciẽ-
dũ ꝙ peculiũ filij põt esse quadruplex. quod
dã dr castrẽse cũ occasiõe militie aliqd in mi-
litia acqsiuit. qddã qsi castrẽse qñ ex aliq offi
cio publico acqsiuit vt aduocat9 medicus no
tarius ꝛ hmõi. Silr ꝙ euenit clericis ex offi
cio suo ꝛ in his pr nihil iuris hꝫ: imo ipse fi-
lius vt prfamilias in eo censet. ff. ad mace. l.
j. §. fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. C. de inoffi. testa. l. fi. Quoddã
peculiũ dr pfecticiũ: qñ ex reb9 pris vel earũ
occasiõe aduenit: ꝛ in eo nihil iuris hꝫ filius
sed est pris. institu. p qs psonas no. acq. §. j.
Quoddã est aduẽticiũ qñ ex aliq hereditate
aduenit filio vel alio titulo a mre ab alia per
sona extranea: vel alijs operationib9 ꝛ labori
bus filij: ꝛ in hoc seruat ppꝛietas filio et pa-
ter habet vsumfructũ dicto. §. j. Ita tñ ꝙ vi-
uente patre filius non põt illud alienare: nec
de eo testari. c. licꝫ. ex de sepul. li. vj. In oib9
his peculijs etiã in qbus nihil iuris hꝫ pr fi
lius etiã emãcipat9 tenet sub pena mortalis
pctĩ alere indigẽtes parẽtes. vñ. lxxvj. di. c.
ceterũ. ait Amb. Ceterum dei traditio est: vt
pꝛius pascas parẽtes: nã si iuxta diuinũ ora-
culũ cõtumelia parẽtũ moꝛe luit: quanto ma
gis fames que multo grauioꝛ est. hec ille. Est
etiã sciẽdũ ꝙ qdruplices reperiunt filij. Qui
dã sunt naturales ꝛ legitimi: de honesto mri
monio procreati: ex q filij sint legi. c. cũ inter
Iohãnẽ. Si tñ in facie ecclie cõtraxerũt: cre-
dẽtes se legitime copulatos: vel etiã si tñ al
ter eoꝝ credebat: licꝫ sit aliqd ĩpedimẽtũ ma
trimonij inter eos: nihilominus fili9 p legi-
timo reputat: et succedit vtriqꝫ. c. ex tenoꝛe.
ex q filij sint legi. Secus si clãdestine ɔtrexerũt.
ex de clã. despon. c. cũ inhibitio. Ad hoc autẽ
pdest filios esse legitimos: qꝛ succedũt parẽ
tibus. vt in aut. qui. mo. na. effi. legi. §. qm.
Alij sunt adoptiui ꝛ legitimi. Adoptari autẽ
potest tam masculus ꝙ femina dũmõ sit tñ
minoꝛ tpe pre adoptãte: ꝙ eius fili9 natura-
lis esse posset. ff. de adop. l. adoptio. Et filij
adoptiui sicut filij naturales ꝛ legitimi habẽ
tur: ꝛ etiã ab intestato adoptãti succedũt. C.
de adop. l. pe. ꝛ. ff. eo. l. si pr. et isti. de here. q
ab ĩtesta. defe. §. itẽ adoptiuos. Alij sunt filij
naturales tñ. s. cõcubine q de solutoꝛ soluta
que eius vxoꝛ esse possit nascunt. q filij legiti
mari pñt p seqns mrimoniũ inter eos: ꝛ per
specialẽ lniam pape. ex q filij sint legi. c. p ve
nerabilẽ. Vel si pr offerat filiũ curie impera-
toris: fiatqꝫ curialis. vt in aut. q. mo. natu.
effi. legi. §. si qs igit. col. vij. Aut si pr moriẽs
noĩet eũ in testamẽto filiũ suũ heredẽ legiti-
mũ: ꝛ ipe offerat postea pncipi testamẽtũ fit
legitim9. vt ĩ. d. aut. §. si vo is q. vel si pr nõ
hꝫ ascẽdẽtes: tũc posset instituere naturales
filios ĩsolidũ sibi heredes. C. de natu. li. aut.
lꝫ. Debẽt tñ naturales filij pasci arbitrio bo-
ni viri. etiã si alij filij legitimi existant ꝛ succe
dãt pri. d. aut. licꝫ. Quidã vo sunt filij spurij
nati de adulterio vel ĩcestu: aut alr ſm leges
dãnato coitu: q ab oĩ bñficio excludunt hꝫ le
ges ĩperiales: vt habet in dicta aut. licꝫ. ꝛ in
aut. ex cõplexu. C. de incest. nup. Epoꝝ tñ in-
terest facere vt vterqꝫ parẽtũ talib9 filijs ne-
cessaria subministrẽt: ſm cõpetentiã faculta
tũ suarũ. ex de eo qui duxit in ma. quam pol-
p adul. c. cũ haberet. Quia qlibet boꝝ filioꝝ
tenet honoꝛare parẽtes: ꝛ si enĩ non sint legi
timi: tñ habuerũt esse a parentibus. Et ideo
etiã naturales filij debẽt genitoꝛes suos ve-
nerari. ff. de ĩ ius vo. l. parẽtes. Quapꝛopter
dico cuilibet vestrũ illud qd dixit Bio pbus:
vt habetur ĩ Chꝛonica de nugis pboꝝ. c. xxj.
Talis fias parentibus tuis quales optares
erga te fieri natos tuos. Qd si feceritis ad vi
tam peruenietis eternã. Ad quã ꝛc.

Feria qnta post scdam dñicã in quadrage
sima de retributione bonoꝝ ꝛ maloꝝ filioꝝ.
Sermo vigesimusprimus. y

Ili recoꝛdare qꝛ
f recepisti bona ĩ vita tua. Lu
ce. xvj. Arist. li. viij. Eth. c. iij.
inqt. Parentes diligũt filios
vt sui ipsoꝝ aliqd existentes:
Et li. ix. eiusdem opis. c. vij. etiã dicit. Quili-
bet ppꝛiũ opus diligit magis ꝙ diligat ab
ope suo. et etiã in li. ij. magnoꝝ moralium. c.
lxxviij. ait. Oẽs ad illud qd ipi fecerunt: qdã
mõ beniuoli sunt: pater igit beniuol9 est ad
filiũ: eo ipius existente factoꝛe: ppter qd ma
gis pr filiũ amat ꝙ fili9 patrẽ. Quia enĩ pa-
rentes de natura sua ppꝛia dederũt filijs coꝛ
pus ppꝛiũ filij aũt parẽtibus in generatione
nihil dederũt. Iõ filij nõ tantũ diligũt parẽ-
tes: sicut ab eis amant. Qui diligunt eos vt
opa sua; vt carnẽ suã; et vt mẽbꝛa sua hac de

causa deus non precipit patribus sicut nec precepit homini vt diligat seipsum. Que cōsiderans Salomon in puerbijs suis.c.vj. inquit. Fili cōserua pcepta patris tui: quasi dicat propter maximā dilectionē nō precipiet tibi nisi bonū. Et subdit: et ne dimittas legem matris tue: liga eam in corde tuo iugiter. Z

Uerū intelligēda sunt de bonis pceptis. Nā in his que sunt contra deū nulli est obediendū. xj.q.iij.c. nō em̄ semp. cū octo capitulis sequētibus. Ideo dicit Hugo de scō victore. Obedire debemus parētibus in oībus exceptis his in qbus dilectio patris offendit. et Hiero. ad furiā inqt Honora patrē tuū: si te avero pre nō separat Tādiu scito sanguinis copulā: q̄ diu ille suū nouerit cōditorē: alioquin tibi Dauid ptinclamat et dicit. Audi filia et vide: et obliuiscere populū tuū et domū patris tui: et pcupiscet rex decorem tuū. In bonis ergo obediēdum est parentibus. Un Tobias precipiebat filio suo: vt habet. iiij.c. sui li. di. Honorem habebis matri tue: oībus diebus vite tue. In Chronica quoq3 de nugis phor. c.iij. dr̄ q solō q fuit vnus ex septē sapiētibus ait. Parētes reuerere: et merito. sunt enim fideliores amici: quos hz quis in hoc mūdo. Jō dicebat Statius in li. theba. Prolis amor crudelia vicit pectora. Et scitote filij: q magna virt' est habere pietatē parētibus: iuxta illud Patronij poete. O maxima rerū: et merito pietas tutissima virt': vt ergo vos ad hāc pietatē incitē: q: dr̄ in cōi puerbio: q orō breuis penetrat celū: sermonē breuē faciem' de septē retributionib': quas facit deus bonis filijs p seruitijs: q̄ impendūt parētibus: et flr breuissime ostēdemus septem terribiles punitiones: q̄s faciet filijs inobedientibus: et malis.

De prima retributione. s. viuificationis. A

Est ergo sciēdum quo ad primā partem nostre predicationis: que dr̄ viuificationis. Ex q̄uis mors sit patienter toleranda. vnde Arist. in li. de regi. pn. ait. Sapiens dz gloriari de morte: et nō dolere. et Ualerius li. vij. inquit. Cū ab atheniensibus iudicatum esset: vt Socrates hausto veneno periret: delatum sibi mortis poculum: non aliter q̄ medicamētum immortalitatis accepit: et de mortis cōtemptu vsq3 ad vite exitum libero aīo disputauit. Et plato in phedrone ait mortem philosophātibus appetendam: tn̄ vt inqt Arist. viij. Ethi. Oēs eam naturaliter fugiunt. Et ideo si vis o fili longeuā ducere vitā: honora parentes: Nā scriptum est Exo. xx.c. Honora patrē tuū et matrem tuā: vt sis longeuus super terram et Deut. v. Honora patre tuū et matrem tuā: vt longo viuas tpe: et bene sit tibi. et Ecci. iij. dr̄. Qui honorat patrem suum: vita viuet longiori. At contra de his qui male tractant parentes: dr̄ Deut. xxj.c. q tales debent lapidari et interfici: et Exo. xxj. scriptū est. Qui percusserit patrem aut matrem morte moriatur: et. xxj.c. eiusdē li. Qui maledixerit patri vel matri: morte moriatur sanguis eius in ipso erit. et Deut. xxvij. Maledictus qui nō honorat patrem suum et matrem suam: et dicet oīs populus Amen. Prouerb. q3. xx. dicit Salomon. Qui maledicit patri vel matri: extinguetur lucerna eius in medijs tenebris: et xxviij.c. eiusdem li. inquit. Qui subtrahit aliquid a patre suo vel matre: et dicit hoc nō est peccatum: particeps homicide est: et Ezech. xxij.c. dr̄. Patrem et matrem contumelijs affecerūt: propterea dedi eos in opprobria in gētibus: et vniuersis populis in derisum. Tales etiam iniquissimi filij debent a iudicibus secularibus acriter puniri: vt precipitur in. l. s. ff. de obse. a libe. prestan. Malus ergo filius breuem habebit vitam: pz de Absalone. ij. Reg. xviij de quo supradictum est. Legitur etiam q in catholonia nostris tēporibus in quadā ciuitate ppe Ualentiam quidā Johānes noīe annor. xxviij. parētibus inobediēs latro effectus suspēsus est: et postq̄ mortuus fuit cū adhuc esset i patibulo: paulatim emisit barbā magnā qui ante penit' erat imberbis: mutauit faciē: capilli ei' creuerunt cani: barba alba facta est canicie vsq3 ad effigiem senis nonaginta annor. Currēs aūt eps ciuitatis spū sancto edoctus ait. Nostis hunc iuuenem fuisse rebellem patri et inobediētem. Scitote q si fuisset obediens vixisset vsq3 ad etatem nonaginta annor. Sed q: fuit rebellis hoc terribile iudicium de eo fecit deus: vt verificet illud psalmi. v. Uiri sanguinū et dolosi: non dimidiabunt dies suos.

De scōa retributiōe. s. multiplicatiōis. B

Secūda retributio dr̄ multiplicationis: de qua Ecci. iij. dr̄. Sicut q̄ thesaurisat: ita qui honorificat matrem suam: qd̄ potest intelligi non tn̄ de diuitijs tpalibus. s. denarijs et possessionib': quas deus dat filijs honorificantibus parētes suos: sed etiam de bonis tēporalibus: vt formositate: sanitate: et fortitudine: insuper

et de spūalib⁹: vt sciētia: rōne sensata: ac ma
turitate: ꝛ virtutibus. At cōtra est de filijs q̄
nō bene tractant parētes suos. Illis em̄ de⁹
dat maximā paupertatē. Vn̄ scribit̄ Eccī. xlj.
Filioꝝ maloꝝ peribit hereditas: ꝛ cū semine
eoꝝ hereditas opprobrij. Et iterum Eccī. vij.
habet̄. Generauit filiū q̄ in summa egestate
erit. Et ideo in aut̄. vt cū. de appel. cognosci-
tur. §. causas. col̄. viij. assignant̄ cause q̄bus
filius amittit hereditatē paternā quas etiā
ponit glo. in. c. quintauallis. ex̄ de iureiur. ꝛ
sunt iste. Si parētes verberauit. Si inhone
stam iniuriā eis ingessit. Si in fama eos le-
sit. Si cū malis cōuersatus fuit. Si malefic⁹
efficitur. Si vite eoꝝ insidietur. Si cū concu
bina patris: vel nouerca carnaliter peccauit
Si desolator ꝛ accusator ꝯtra eos fuerit. Si
pro patre fideiubere noluit. Si testamētum
facere illū prohibuit. Si cōtra voluntatē pa
tris cum arenarijs cōuersatus fuit: nisi forte
pater eius sit hui⁹ conditionis. Si filia vitā
luxuriosam duxit ꝑpter qḋ a matrimonio im
pediat̄. Si parētibus furiosis remedium nō
adhibuit. Si parentem captiuum cito nō li
berauit pro posse. O benedicte deus: q̄ꝫ pau
ci inueniuntur filij qui digni sint hereditate
paterna: hodierno nanq̄ꝫ tp̄e rarissimi inue-
niantur qui debitum suum erga parētes fa-
ciant: sed dicet quis. Ego facio reuerentiam
patri meo: nō sufficit hoc o fili: nisi postea il-
li subuenias in necessitatibus suis. Ait eniꝫ
Hierony. super Matth. Honor in scripturis
nō tm̄ in salutationibus et officijs deferen
dis: quātum in elemosynis ac munerū obla-
tione sentitur. E

e Ꞇ ideo si casus cōtingat q̄ filius cuꝫ
vxore et duobus filijs habet etiā pa-
trem ꝛ matrē nec habeat panē vel ci
bū aliū ad sustentādam vitā: nisi ꝑ quattuor
ꝑsonis: tenet̄ pot⁹ sustētare parētes: ꝛ ꝑmit
tere mori filios q̄ꝫ econtra: ſm Theologos ꝛ
docto. precipue Hiero. ꝛ Amb. ꝛ habetur in
iiij. sen. di. xxx. ꝛ hanc questionē mouet san-
ctus Bona. ibidē. ar. j. q. iiij. ꝛ ita determiat
Cyn⁹ in. l. ij. C. de patrib⁹ q̄ fi. dist. D

e Ꞇ de hoc q̄ debeamus seruire parē-
tibus vsq̄ꝫ ad mortē dedit nobis exē
plū dn̄s noster Jesus xp̄s: q̄ vt scri-
bitur Joh. xix. cōmendauit matrē suā Johā
ni. deinde dixit matri. Ecce filius tuus. s. Jo-
hānes quasi dicat ſm Nico. de lyra ibi. Vsq̄ꝫ
nunc fui tibi ad obsequium: decetero Johā-
nes erit loco mei. Deinde dixit discipulo. Ec

ce mater tua: quasi diceret. Deputo te ad ei⁹
obsequiū. Super que verba Chrysosto. inq̄t.
Docet nos xp̄s vsq̄ꝫ ad mortis vltimā respi-
rationē honorare parentes: ꝛ eoꝝ diligentiā
habere. Sed q̄d dicā de diabolicis filijs ho-
dierni tp̄is q̄ nō solū nō habēt curā parētū:
immo sunt eis peruersiores q̄ꝫ extranei ꝛ inimi
ci: eos nō diligunt: imo odio habēt: ꝛ nō pn̄t
eos nisi toruis oculis aspicere: nō obediunt
eis: imo vident̄ studiose oīa ꝯ eoꝝ voluntatē
facere: nō honorāt: nō faciūt reuerētiā illis:
sꝫ irridēt ꝛ paruipendūt: ꝛ illos fatuos existi
māt ꝛ appellāt dicētes: q̄ plura sciunt iuue-
nes q̄ꝫ senes: ꝛ q̄ q̄ senescit stult⁹ efficit̄. non
cōsolant̄ eos in tribulationib⁹: imo afflictis
afflictionē augēt: cōtumeliosa ꝯ eos ꝟba ꝓfe
rūt: nō seruiūt illis: sꝫ verberāt eos ꝛ ī necessi
tate mori patiūtur: ꝓfecto si īperiales leges
seruarent̄: multi paternis hereditatib⁹ priua
rent̄: sꝫ q̄d dicā de illis q̄ parētib⁹ mortē intē
ptant. Heu horribile facin⁹. O sceleratissimē
flagitiū. O diabolica crudelitas. qn̄ fili⁹ ve-
neno vel gladio: vel alio mō parētes īterficit
Nostris nanq̄ꝫ tp̄ibus ī ciuitate Barri. scilꝫ
Mccccclxx. inuentus fuit fili⁹ q̄ occiderat pro
priam matrē. O sathanici filij crudeliores ti
grib⁹ ꝛ leonib⁹. Nō em̄ reperit̄ aliqua belua
tam fera que sic male suos possit tractare pa
rentes: instigāte eos natura ad amorē pater
nū. Et iō talib⁹ filijs parētes necātibus hor
ribilis est pena a legib⁹ ordinata. Primo em̄
debēt virgis cedi: deinde in sacco corij cōsui
vna cū cane: ꝛ gallo gallinaceo: ac vipera ꝛ si
mia ꝛ sic in mare iactari: vel in amnē ꝓximū
vt oīm elemētoꝝ vsu careāt: ꝛ solū sup̄stiti et
terra mortuo auferat̄. Et si mare vel fluuius
nō sit ꝓxim⁹: debet bestijs ad deuorandū da
ri. C. ad. l. pompe. de parri. l. j. ꝛ. ff. e. l. penul.
Ideo autē ponunt̄ hec aīalia: q: canis fugat
simiam: et simia gallum: et gallus viperam.
Vipera autem non inueniens refugiū intrat
corpus illius: et ipsum torquet.

De tertia retributione. s. filiationis. E

t Ertia retributio quā deus facit fi-
lijs honorātibus parentes ē filia
tionis. Dat em̄ de⁹ illis pulchrā fa
miliā filioꝝ pulchritudinem: et mo
rum honestate ornatoꝝ. Dat illis filios obe-
dientes ꝛ reuerētes. vnde Eccī. iij. scriptū est
Qui honorat patrē suū iocūdabitur in filijs
suis. Et ps̄. cxxvij. ē filio obedienti. Filij tui
sicut nouelle oliuarum in circūitu mēse tue.
At contra inobedientibus deus dat infelicē

familiā. Nam tales aut nō habent filios: vel subito moriunt: vel sunt vitiosi aut mōstruosi: vel demētes aut incorrigibiles: et parētibus rebelles. Un Sap. iiij. dr. Ex iniqs oēs q nascunt filij testes sunt neqcie aduersus parētes. Et Psalmographus. cviij. canit. Nutātes trāsferantur filij eius et mendicēt et eijciantur de habitationibus suis. vn melius fuisset illis nō habuisse tales filios. Et io dic Boetius in. iij. de cōso. c. vij. Euripidis snīam pbo: qui carētem liberis infortunio dixit esse felicem. Dicit aūt cōiter q qui hz vnū filiū si bonus est sufficit sibi. si aūt est malus nimis hz: et melius esset q illū nō haberet. Propterea Sextus pithagoricus ait. Excruciēt te liberi male viuētes: magis q̄ morientes. Et hoc fit iusto dei iudicio: vt sicut ipsi iniqui filij male tractaue rūt parentes: et eos nūq̄ cōsolati sunt: ita et ipsi a filijs suis tractēt. Un legit q qdā miles habens patrē senem posuit eū in stabulo vt ibi fame moreret et frigore: et ipse epulabatur et gaudebat. Una die filius ipius militis duorū annorū vel circa iuit ad stabulum: senex aūt āplexādo puerū et osculādo narrauit sibi negociū: qd iudicio dei intelligēs puerulus iuit ad patrē dicēs. Pater mi quare pmittis mori auū meū i stabulo: da mihi aliqd vt portē ei. Miles aūt rñdit. tace alr te seuerissime verberabo. Puer vo accipiēs gladiū volebat se interficere. Cui pater cōpatiēs imp auit famulis vt quoddā vilissimū coopertoriū equorū traderēt puero vt suo auo portaret. quod cernēs puer ait ad patrē. Accipe pr pānū istum ab hac parte. et cum pr nollet assentire: puer cultellū accepit et scidit pannū. Cui pater dixit. Quid agis fili? Rñdit qi medietatem volo seruare: et cū tu senueris qn posuero te in stabulo vt moriaris fame et frigore mittā tibi hāc medietatē huius coopertorij. Qd audiēs pr cōpunctus cucurrit ad stabulū: et genuflectētes corā illo paupe sene pre suo veniā postulauit: et eū deinceps bene tractauit. O maledicti filij: audite qd dicat Cato in suis documētis. Patere legē quam tuipse tuleris. Qd eni qsq iuris in aliū statuerit: ipse eodē iure vti dz. ff. qd qsq iuris. p totū. et. c. cū oēs. ex de cōsti. Et iō scitote q filij vestri sic vobis facient sicut nūc facitis parētibus vestris.

De qrta retributione. s. famationis. F

Uarta retributio quā habent boni filij a deo ē esse bona fama: de qua Ouidius in. v. de tristibus ait. Denicq non paruas oīno dat gloria vires. Et fecūda facit pectora laudis amor. Et in libro de pōto idē inqt. Excitat auditor studiū laudataq vtus Crescit: et innūsum gliā calcar hz. et Uergi. x. Eneið. ait. Sed famā extendere factis hoc virtutis opus. Quidius qz in. iij. de arte amādi ait. Quid petitur sacris nisi tm̄ fama poetis. Hoc votū nostri summa laboris hz. Et Claudianus. Gaudet enim virtus testes sibi iungere musas. Carmen amat qsquis carmine digna gerit. Ex quo cōcluditur: q qlibet dz hre curā de bono noīe: vt dr Eccli. xlj. q: fama bona impinguat ossa. Prouer. xv. Hanc aūt bonā famā hnt filij qui bn parētes tractāt et honorant. Nam scriptū est Ecci. iij. Glia hoīs ex honoie pris sui. et Prouer. xvij. dr. Glia filiorū parētes eorū. Et ꝯ parētes suos male tractātes sunt pessime fame Et ideo Prouer. xv. dr. Filius sapiēs letificat patrē: et stultus hō despicit matrē suā. Ecce ergo q malus filius reputat stultus et infamis. Un clamat Eccls. iij. c. sui li. O q̄ male fame est: qui relinquit patrē. Profecto tales filios deus faciet oibus infames: et ostēdet cūctis quātū sibi displicuit q nō honorauerint parētes. Legit eni q Bononie fuit quidā qui infirmā matrē vilibus cibis nutriebat: sibi autē delicata cibaria pparabat. Quadā autē die cū legumina matri: sibi aūt quēdam pinguē caponē pparari iussisset: eū ad mēsam cā prādendi iuisset positus capo coctus ante ipm stati allat est: et vsus est i bufonē. saltauitqz et faciei illius se iseparabiliter appēdit: in olla aūt vbi legumina mri cōdiebātur: inuēta est qdā sapida pdix et optima: q fuit ministerio angelorū portata vt mris patiētia: et filij manifestaret iniqtas. Tādē ille iniquus filius ppter sua scelera fuit ad caudā eq p ciuitatē tractus et decapitatus. Dicebat qz dns Johes marchus de grassis q fuerat capitaneus iusticie in ciuitate Mediolani p multos annos. et zelo iusticie qn innumerabiles maleficos fecerat occidi q de cētū interfectis suspēsis et decapitatis ab ipso inuenerat. xcix. imo qn oms male tractasse parentes. Et ideo credebat q propter hoc ad talem venissent sententiam.

De qnta retributione. s. bñdictiōis. B

Uinta retributio quā facit deus filijs bonis dr bñdictiōis: de q Eccli. iij. c. dr. Bñdictio pris et matris firmat domos filiorū. et Ps. xx. dr pri bñdicēti filiū. Preuenisti eū i bñdictiōibus dulcedinis: posui. i capi. eius coronā de lapi. pcioso. et ps. cxj. scriptū ē Gnatio iustorū bñdicet. vn le

git in legēda aurelij doctoris Aug. q̄ ꝓpter mr̄is sue orōnes: ⁊ lachrymas fuit a demonis manib⁹ liberatus. vn̄ fuit cuidā ep̄o diuinitus reuelatum vt matri sue diceret. Desine mulier plorare: qꝛ mihi dn̄s demōstrauit: q̄ fili⁹ tantarū lachrymarū perire nō pōt. O filij seruite parētib⁹ vr̄is vt vos bn̄dicāt: ⁊ ꝓsperari faciāt in oibus bonis ⁊ veniat sup vos bn̄dictio quā dedit Ysaac filio suo Jacob. Gene. xxvij. dicēs Det tibi deus de rore celi bn̄dictionē: ⁊ de pinguedine terre abūdantiā frumēti vini ⁊ olei. ⁊ seruiāt tibi populi ⁊ adorēt te trib⁹. Esto dn̄s fratrū tuoꝝ: ⁊ incuruent̄ ante te filij mr̄is tue. Qui maledixerit tibi: sit ille maledict⁹: ⁊ q̄ benedixerit tibi: bn̄dictionib⁹ repleat̄. At ꝯtra de inobediētib⁹ filijs scriptū est Prouer. xxx. Oculū ei⁹ q̄ subsannat patrē: ⁊ q̄ despicit partū matris: effodiāt eū corui de torrētibus ⁊ comedēt eū filij aq̄le. Et q̄ h̄ sit verū: q̄ maledictio patris ⁊ mr̄is exaudiat̄ a deo sup filios: habem⁹ exēplū qđ accidit a. ccv. annis. citra in ciuitate Comi: vbi quedā mulier h̄ns filiū: q̄ nolebat sibi obedire: genuflectēs ante imaginē xp̄i dixit. Precor deū o fili vt faciat tibi venire ignē scti Antonij sicut bono corde eū dep̄cor. O terribile iudiciū vix v̄ba finierat: q̄ filius eius r̄ndit. Surge mater mea: qꝛ venit mihi qđ rogasti q̄ surgēs attonita inuenit filiū habētē ignē scti Antonij q̄ p tres dies ꝯtinuos eū ardēs interfecit illū. Et hec mulier p̄dicāte me ibi misit mihi prādiū. Legit̄ q̄ꝫ i vitis patrū: q̄ q̄dā Albinus noīe habebat filiū malū: cui dedit maledictionē: q̄ statim post maledictionē p̄ris arreptus est a diabolo. Caueant ḡ p̄res ⁊ m̄res: ne ꝓni sint ad maledicēdū filijs: filij aūt nō ꝓuocēt eos ad irā: ne eos maledicant. Scriptū est em̄ Deut. xxvij. c. Maledict⁹ q̄ ignorat patrem suū. i. eū nō recognoscit reuerendo. ⁊ Ecc̄i. iij. c. dr̄. Maledictus hō q̄ exasperat matrē. De his etiā maledictionib⁹ habem⁹ aliud exēpluꝫ: qđ narrat Aug. xxij. de ciui. dei. c. viij. di. Q̄ q̄daꝫ dn̄a a suis filijs molestata ac ꝓuocata maledixit eo: morbū horribilē. s. paralysim eis imprecādo: ⁊ illi decē ei⁹ filij. s. septē mares ⁊ tres femine statim ab illo horribili morbo apprehēsi sunt q̄ miseri pre cōfusione notoꝝ relicta p̄ria ꝑ mundū vagabant̄. Casu itaq̄ ꝑuenerūt duo illoꝝ. s. vn⁹ masculus ⁊ vna femina ad ciuitatē Hipponensem: vbi tūc sctūs Aug. ep̄s erat. Dūq̄ vna dierū celebraret missam in honore scti Stephani: vnus ad altare accessit ex illis supplex ⁊ cōpunct⁹: ⁊ statim fuit liberat⁹. Qđ cernēs ei⁹ germana ⁊ ipsa cōpuncta ⁊ supplex post aliq̄t dies accedēs ad altare meritis martyris extitit liberata. Licꝫ ḡ q̄n sine cā et rōne sed ex stulticia p̄r ⁊ mater maledicūt filios bonos de⁹ nō exaudiat eos. Ait em̄ Aug. sup p̄s. cij. Qui iust⁹ est ⁊ iniuste maledicit̄ premiū illi redditur: tn̄ filij sumopere debēt timere maledictionē p̄ris ⁊ mr̄is. Non sunt em̄ adhuc. xxx. anni. q̄ erat in ciuitate Mediolani q̄dā iuuenis valde fortis ⁊ formosus: sed rebellis matri sue: q̄ semel reprehēsus a m̄re ⁊ maledictus ab ea ꝓpter sua scelera r̄ndit. Ego nō mōstro vobis ficus: nec timeo maledictiōes v̄ras. Cui dixit mater. Vade maledicte fili: qꝛ facies eas super furcas. O horribilissimum dei iudiciū ecce em̄ q̄ post aliq̄t dies ille miser ꝓpter furta deprehēsus ad suspendiū ducit̄. Uadit fama per ciuitatē q̄ mater eū maledicēs dixerat ei. Tu facies adhuc ficus in furca: q̄ūo nūc ad me facis. Currit ergo tota ciuitas ad vidēdū: si maledictio matris cōpleret̄: ego q̄ꝫ tunc secularis existēs accessi ad vidēdū tā grāde spectaculū. Et ecce miser ille statim postq̄ fuit suspēsus ꝑ gulā voluit digitos man⁹ ⁊ fecit sicut imprecata fuerat sibi mater: qđ ego ꝓprijs oculis aspexi. Quapropter o diabolici filij timete ac cōtremiscite iudiciū patris ⁊ matris. Scriptum est em̄ Ecc̄i. iij. Maledictio mr̄is eradicat fundamēta domus filioꝝ. Et iđ vt ꝓpitius sit deus oībus tā parētib⁹ q̄ filijs: parētib⁹ dico: qꝛ sepe grauissime peccāt p̄res ⁊ m̄res: q̄ ꝓ q̄buslibet minimis defectib⁹ maledicūt filios: ⁊ maxime hoc faciūt matres quedā: que vident̄ nescire loqui nisi cū maledictionib⁹ et blasphemijs filioꝝ. O feroces matres cur filios v̄ros quos portastis in vtero tot maledictionib⁹ iugulatis: scitote q̄ nō paruū crimē incurritis. Ut ergo parcat vobis deus: ⁊ sit̄r filijs v̄ris q̄ vobis inobediētes fuerūt: cōsulo vt hac die q̄primū intraueritis domum: anteq̄ꝫ comedere incipiatis: vos oēs o filij ⁊ filie corā patrib⁹ vestris et matrib⁹ veniā petatis genibus flexis: postuletisq̄ ab eis benedici. Vosq̄ o parētes eos amplexate dulciter illos osculātes: illisq̄ parcite: ⁊ benedictionē vestrā illis date.

De sexta retributione. s. gratificationis.

Sexta retributio quā habēt filij boni dr̄ gratificationis. Recipiūt em̄ gratiā ⁊ bn̄dictionē diuinaꝫ. vnde scriptū est Ecc̄i. iij. Honora patrē tuū vt veniat tibi a deo bn̄dictio: ⁊ benedictio illius in nouissimo maneat: idest vsq̄ in finem perseueret. Cū aūt de⁹ benedicit: multa bona multiplicat, vn̄ ait ꝓpheta. Bn̄dixit eis ⁊ mul

tiplicati sunt nimis, ⁊ Aug. sup ps. lxvi. dicit. Cū bñdicit nos de⁹ crescim⁹. s. in grā et oībus bonis. At ꝯtra de illis q̄ male tractāt parētes dicit Seneca epla. lx. Jam nō miror si oīa nos a puericia mala sequunt: inter execratiões em̄ parentū excreuim⁹. Et Petr⁹ rauēnas in q̄dā sermone ait. Auelle a sole radium ⁊ nō lucet: riuum a fonte ⁊ arescit: ramū ab arbore ⁊ exicca tur: mēbrū a corpore ⁊ putrescit: separa filiū a deuotiōe p̄rna ⁊ iā nō est fili⁹: s frater et colle ga coꝝ. de q̄b⁹ dr̄ Job. viij. Uos ex p̄re diabolo estis. O pdiri filij q̄uo tractabitis extraneos si talia agitis in parētes. Ait em̄ Cassiodorus in quadā epla. Qui fallere audebit parētes qua lis erit in ceteros. Sciatis ergo q̄ estis diuina grā priuati: ⁊ a deo maledicti. Supportate er go parētes vestros: seruātes illud Martialis lib. vndiq̄z suscepto. c. iij. qui dicit. Dilige si bo nus est iusta pietate parentem. Si malus est tolleres: filius esto bonus. et Cato. c. ij. inquit. Parentes patienter vince.

De septima retributiōe. s. glorificatiōis. I

s Eptima ⁊ vltima retributio dr̄ glo rificationis. Magnā em̄ gloriā reci piūt filij boni propter seruitia q̄ fa ciunt parētibus. Scriptū est em̄. j. ad Tim̄. iiij. Pietas. s. erga parētes: ad oīa va let ꝓmissionē habēs vite q̄ nūc est ⁊ future. At cōtra quātū puniant filij rebelles suis parēti bus patet p illud qd̄ scriptū est Matth. xxv. Nā si xp̄s tā aspere puniet eos q̄ opera pieta tis in extraneos nō fecerūt: q̄d faciet illis per ditis filijs q̄ erga parentes crudeles fuerunt. Profecto asperrima voce ꝓferet ꝯ eos sniam dicēs Mat. xxv. Jte maledicti in ignē eternū: q̄ parat⁹ est diabolo ⁊ angelis ei⁹. Un̄ glo. sup illud Matth. xv. c. Qui maledixerit patri vel matri morte moriat ait: morte eterne damna tionis. Propterea Ecclesiasticus. c. iij. sui libri dicit. Judiciū patris audite filij: ⁊ sic facite vt salui sitis. ⁊ Apls ad Ephe. vj. inquit. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā qd̄ est primū mādatum in ꝓmissione: vt bene sit tibi. s. in presenti: ⁊ sis longeuus sup terrā. s. supne patrie. de qua ps. dicit. ps. xxvj. Credo videre bona dn̄i: in terra viuentiū. Ad quam ⁊c̄.

Feria. vj. post scd̄am dn̄icam in quadragesi ma: de homicidio. Sermo. xxij. Z

n Non occidamus

animā eius: nec effundamus sanguinē. Gen̄. xxxv. ⁊ i epla occurrētis ferie, Quintū de calogi preceptū dicit. Nō occides. Exod. xx. de quo Augu. j. de ciui. dei inq̄t. Cū audiuimus: nō occides: nō credamus hoc dictū esse de irra tionalibus aīalibus: volatilibusq̄z: ac natanti bus: sed de hoīe tm̄. Et rō huius est s̄m Alexā. de ales in. iij. parte summe. in tractatu de pre ceptis: precepto. v. ar. j. in respōsione scd̄i argu mēti. ⁊ sanctū Bona. in. iij. dis. xxxvj. in questio nib⁹ circa lrām. ⁊ beatū Tho. ij. ij. q. lxiiij. ar. j. Qr̄ nullus peccat vtēdo aliqua re ad id ad qd̄ est ordinata: in rerū autē ordine imperfectiora sunt propter perfectiora: vt ait Egidius. ij. de aīa. Oīa aūt animalia sunt creata propter ho minē: vt etiā inq̄t Arist. ij. Phys. ⁊. j. Politico. Hō em̄ factus est dn̄s vtriusq̄ a prima institu tione. s̄m Alexā. vbi. s. ⁊ expresse habet Gen̄. j. c. ⁊ s̄. viij. vn̄ dicit deus Gen̄. ix. Omne qd̄ mo uetur ⁊ viuit erit vobis in escā: ⁊ iō licitum est occidere aīalia irrationabilia que sunt sua vel nulli⁹. Si aūt occidant aliena aīalia fit cōtra septimū preceptū decalogi: nō aūt licitū est in terficere hoīem: q: vnus hō nō est dn̄s alteri⁹ ex institutione primaria. M

s Ed sciendū est q̄ de peni. di. j. Clemēs papa ponit tres homicidij species: in c. homicidioꝝ. dicens. Qui occidit: ⁊ q̄ odit fratrem suū: ⁊ qui detrahit homicida est. s̄m em̄ magistrū in. iij. di. xxxvij. In hoc prece pto nō occides ꝓhibetur actus homicidij s̄m litterā: s̄m v̄o spiritū volūtas occidēdi. Et pro pterea vnus euangelista dixit xp̄m hora tertia crucifixū: alter v̄o hora sexta: q: iudei crucifixe rūt eū hora tertia lingua ⁊ volūtate. Milites v̄o manib⁹ hora sexta. c. periculose. de peni. di. j. Jtē s̄m Alexā. de ales vbi. s. in hoc precepto interpretatiue ꝓhibetur occisio spūalis. s. ani me. ⁊ de hac Aug. super ps. dicit. Noli putare nō esse homicidiū qn̄ fratri tuo mala persua des. Si fratri tuo mala persuaseris eū occidis ⁊ vt scias quia occidis audi ps. lvj. dicentem. Filij hominū dentes eorū arma ⁊ sagitte: ⁊ lin gua eorū gladius acutus. habetur etiā hoc de peni. dist. j. c. noli putare. ⁊. c. ille qui. xxij. q. v. Sciendū q̄z s̄m Nico. de lyra. Exod. xx. ⁊ Aste sanum nostrū in summa parte. j. li. j. titu. xxix. ar. j. q. j. q̄ in hoc mandato prohibetur implis cite ipsa dispositio ad occasionem vt est vulne rare: verberare: mutilare: et similia que non li cēt. Que omnia cōprehendūtur in verbis pre positis vbi dr̄. Nō occidamus animā eius: nec effundamus sanguinē. Sup quib⁹ v̄bis tres considerationes de homicidio faciemus. Pri ma dicetur declarationis, Secūda excusatiōis

nis. Tertia ꝛ vltima detestationis.
Pars prima in qua declarant pctā que fiūt
cōtra hoc preceptum. N
Ro declaratione huius partis sciē-
p dū ḃm Alex. de al. vbi. s. ꝛ scdm Bo-
na. in. iij. di. xxxvij. in q̄stionibus cir
ca lr̄am. ꝛ. b. Tho. ij. ij. q. lxiiij. ar. v.
ꝛ Astesanū parte. j. li. j. ti. xxv. ar. ij. q. v. Qȝ nul-
li licet interficere seipm̄: tales aūt pditi hoīes
seipsos occidētes mortaliter peccāt faciētes cō
tra naturā. Quelibet em̄ res cōseruat naturali
ter essentiā suā: vt inqt Arist. ij. de aīa. vñ Tul.
li. j. de offi. inqt. Primo generi aīantiū oī est a
natura tributū: vt se vitā corpusqȝ tueat̄: decli
netqȝ ea q̄ nocitura vident̄ ꝛ oīa q̄cūqȝ necessa
ria sunt ad viuēdū inq̄rat ꝛ paret vt pastū ꝛ la
tibula: ac alia generis eiusdē. Cum ergo q̄libet
agēs ꝯ naturā peccet mortaliter: vt inqt Alex.
vbi. s. ḡ in nullo casu sine petō mortalr̄ licet se-
ipm̄ iterficere: etiā si q̄s se occidat aliq̄ bona in-
tētione vel respectu. Nō em̄ sunt faciēda mala:
vt eueniāt bona. ad Ro. iij. ꝛ hanc sn̄iam pbat
Aug. j. de ciui. dei. ꝛ hr̄ expsse. xxiij. q. v. c. si diri
sti. ꝛ. c. nō est nr̄m. ꝛ. c. nō occides. ꝛ. c. si nō licet.
ꝛ. c. placuit. Nō etiam licet se mutilare. di. lv. c.
si quis absciderit. vbi hoc phibetur tanq̄ ho-
micidium. Tales ergo cōtra seipsos seuientes
crudelissimi sunt. Qui em̄ sibi est nequā cui bo-
nus erit. Eccl. xiiij. ꝛ. ff. de bonis eorū qui mor.
sibi cōsci. l. fi. §. si quis aūt. Et si dicat̄ qꝫ aliq̄ san
cti seipsos interfecerunt. respōdet Aug. j. de ci.
dei. ꝛ. xxiij. q. v. c. non occides. qꝫ hoc spiritusan
cto inspirante fecerunt. O
Ecūdo dico: qꝫ nō licet alicui priuate p
s sone interficere malefactores. ḃm Tho.
vbi. s. ar. iij. ꝛ. s. Boñ. in. iij. dist. xxxvij. ꝛ
Alex. de al. vbi. s. ar. iij. Et hoc tenet Aug. j. de
ciui. dei. ꝛ. xxiij. q. viij. c. penul. vbi sic dicit. Qui
sine aliqua publica administratione maleficū:
furē: sacrilegū: adulterū: piurum: ꝛ quēlibet cri
minosum interficit: aut mēbra eius debilitat ve
luti homicida iudicabit̄. Et tāto acrius quāto
nō sibi a deo concessam potestatē abusiue vsur
pare nō timuit. Et eandem sn̄iam ponit idem
Aug. xxij. cōtra faustum. P
Ed hic orit̄ q̄stio: an liceat marito inter
s ficere vxorē in adulterio dephēsam. re-
spōdet Ricḃ. in. iiij. dis. xxxvij. ar. ij. q. j.
qꝫ si vir per iudiciū seculare ꝛ nō ecclesiasticum
procuret occidi vxorem adulterā: nō libidinis vin
dicte: sed amor iusticie: vbi est lex posita ab eo
qui eā ponere potuit de interficiendis adulte-
ris nō peccat. Si xo extra iudiciū ipse eam occi

dit peccat mortaliter: lȝ in aliquo ḃm legem hu
manam hoc permittatur: vt no. xxxij. q. ij. c. inter
hec. in glo. ꝛ de hoc habet̄ tex. i. l. gracchꝰ. C. ad
leges iuliam. de adul. ꝛ. ff. eo. titu. l. marito. ꝛ. l.
si adulterium cum incestu. §. imperatores ꝛ. ff.
ad leges aquil. l. qui occidit. in prin. Similiter
patri lictum est ḃm legem humanam interfice
re quēlibet deprehensum cum filia in actu vene
reo: dūmodo hoc reperiat in sua vel generi do-
mo: ꝛ simul filiam occidat: vel per eum nō stet
quin occidat. ff. ad legem iuliā. de adul. l. nihil.
ꝛ. l. patri. Q
Ertio notandum est ḃm Alex. de ales.
t super hoc precepto circa finem: qꝫ ho-
micidium illicite ꝛ inique cōmittitur
tribus modis: scilicet faciendo: loquendo: et
omittēdo. Primo committitur faciendo: ꝛ hoc
tripliciter. Primo modo voluntarie ꝛ per se oc
cidendo: ꝛ hoc est grauissimum peccatum. l. di.
c. si quis voluntarie. De quibus sceleratissimis
hominibus multi reperiuntur hodiernis tem-
poribus: qui qualibet ex causa etiam leuissima
interficiunt homines ad imaginē dei creatos:
ꝛ tanq̄ macellarij hominum effundunt sangui-
nem eorum sicut pecudum: immo sepe quando
non possunt eorum bona cōtra iusticiam rape-
re eos occidunt: de quibus Ouid. in. v. de tristi
bus. epistola. ix. inquit. Cedit viribus equum:
Victaqȝ pugnaci iura sub ense iacēt. Et episto
la. xij. eiusdem libri etiaȝ dicit. Adde qđ iniustū
rigido ius dicitur ense. Dantur ꝛ in medio vul-
nera sepe foro. Similiter sepe innocens occi-
ditur a nocentibus: sicut agnus a lupis: de qui
bus versificator fabularum Esopi fabula. ij. in
quit. Sic nocet innocuo nocuus: causamqȝ no-
cendi Inuenit: hi regnant qualiber vrbe lupi.
Quando aūt timent occidere gladio pp̄ter pe
nas occidunt cū veneno. De quo sceleratissimo
vitio dicitur in. l. j. C. de malefi. plus est atroci-
us hominem veneno extinguere: q̄ ferro neca-
re. Ratio autē huius pōt assignari: qȝ vulnera
ferri possunt videri ꝛ mederi: nō sic autem de no
cumento veneni. vnde Auic. optimus medicus
nesciuit prouidere veneno sibi dato ab Auerro
is commentatore. R
Ecūdo cōmittit̄ homicidiū defendēdo
s puta si q̄s vadit vt homicidiū faciat: ꝛ
quispiam illi se scienter associet: etiam
si nō incitet immo potius dissuadeat: sed tñ eū
comitatur vt defendat si opus fuerit: talis ḃm
Host. homicida est: si homicidiū perpetretur: ꝛ
pmoueri non pōt. Et hoc notatur in. c. sicut di
gnum. ex̄ de homicidio. Tertio committitur

homicidiũ adiutorio:puta arma cõmodando
vel alia:sine qbus homicidiũ nõ posset perpe-
trari:sicut p3 in supradicto.c.sicut dignum.vbi
dr.Cõstat illos nõ esse immunes a reatu homi
cidij:q̃ l3 nõ occidãt tñ occisoribus opẽ ferunt.
hec ibi.Et iõ q̃ venena faciũt ea intẽtiõe vt hõ
occidaẽ ex tali veneno.silr q̃ faciũt aut vẽdunt
arma vt aliquos iniuste occidaẽ:non euadunt
reatũ homicidij:si qs p illa moriaẽ:silr si nõ fa
ciat venena ea intẽtione:si ad nihil aliud vale-
ant nisi ad occidẽdũ:ꝛ exinde sequatur homici
dium dicitur reus homicidij:qꝛ qui causam dã
ni dat:damnum dedisse videẽ.c.si culpa.de in-
iurijs ꝛ dam.da.ꝛ.ff.ad legem aquiẽ.l. qui occi
dit.§.in hac.ꝛ.ff.vi bono,rap.l.pretor ait.la.ij.
§.hec autem. S

Ecũdo cõmittiẽ homicidiũ loquẽdo: ꝛ
s hoc etiã tripliciter. Primo p̃cipiẽdo p
illã regulã.Qui p aliũ facit:p seip̄m fa
cere videẽ.ff.de admi.tu.l.ita aũt.§. gessisse.v.
ꝙ si qs.ꝛ.ff.de vi ꝛ vi armata.l.j.§. deiecisse. ꝛ
ff.de reg.iu.l.deijcit.ꝛ.l.qd̃ iussu alterius. ꝛ in
c.q̃ facit p aliũ.eo.ti.li.vj.Et si p̃cepit tantũmo
do verberari:ꝛ tñ inde sequaẽ mors:dr homici
da.Nã ex̃ de homi.c.si.li.vj.dr.Qui mãdas ali-
quẽ verberari:l3 ꝓhibuerit mutilari vel occidi
tñ si mutileẽ vel occidaẽ teneẽ homicidij:ꝛ effi
ciẽ irregularis:qꝛ poterat cogitare illud sequi
posse.Et ex hoc.c.põt cõcludi ꝙ ordinãs ꝛ con
sentiens bellũ iniustũ fieri teneẽ de oĩbus ma
lis ꝛ homicidijs que ibi fiũt lic3 nõ habuerit in
tentionẽ ad illa.Et idẽ est de similibus. Scd̃o
cõmittiẽ homicidiũ cõsulendo puta cũ aliquis
alicui ꝑsuadet facere homicidiu3 vel rogat: ta
lis homicidij reus est:ꝛ irregularitatem incur
rit:nec solũ ille qui directe cõsulit: sed etiã qui
suasit illud:vt p3 per Inno.in glo.sup.c. ad au
dientiã.ex̃ de homici.puta si quis suasit alicui
ictũ machine vel baliste:vel ꝙ vadat ad capiẽ
dum castellũ qd̃ sine hoĩum occisione capi non
põt:tũc em̃ si qs occidaẽ ibi:homicidij reus est
ꝛ irregularis efficiẽ de peni.di.j.c.noli. Nec in
terest vtru3 ille cui cõsilium dat statim occidat
vel interiecto tp̃e:nisi interim contrariũ suade
ret:vel p̃mũ cõsiliũ reuocaret vel mandatum
qđ p̃cepit:vt inq̃t Inno.vbi.s̃. Hec aũt oĩa su-
pradicta habenẽ in.c.si quis viduã.l.di.vbi dr:
ꝙ quadrupliciter cõmittiẽ homicidiũ.s.facto:
dicto:cõsilio:ꝛ p̃cepto.Et ad hoc ꝓpositu3 est
bonus textus in.c.periculose.de pe.di.j.Et hec
oĩa ꝓbãt illa verba apl̃i ad Rom.j.digni sunt
morte nõ solũ qui faciũt ea sed etiã q̃ cõsentiũt
facientibus.Et facit ad hoc qd̃ habeẽ ex̃ de offi-
cio delegati.c.j.vbi glo.plene de hoc. Et vltra
peccatum in oĩbus predictis ꝛ sequentibus te-
netur quilibet agẽs:mãdans:cõsulens:coope-
rans:ꝛ inducens ad omne damnum ꝛ interesse
Exo.xxj.ꝛ ex̃ de iniurijs ꝛ dam.da.c.j.ꝛ.c. nul-
lus.de reg.iur.li.vj. T

Ertio ad ꝓpositũ nostrũ cõmittiẽ ho-
t micidiũ ratificãdo.Nã ratihabitio mã
dato cõparaẽ.l.deiecit.ff.de reg.iur. ꝛ
c.ratihabitionẽ.eo.ti.li.vj.Vñ dr in.c.cũ quis.
de sen.excõ.li.vj.ꝙ ratificans verberationẽ cle
rici suo noĩe factã incurrit excõicationem ac si
mandasset:secus si nõ sit facta suo noĩe:lic3 etiã
tũc ratificãdo mortaliter peccet cũ ꝯsentiat: tñ
nõ est excõicatus:vt p3 ibidẽ.Et idẽ dicẽdũ est
de homicidio ꝛ alijs.Qd̃ enim meo noĩe nõ est
gestum:ratũ habere nõ possum.c.ratũ. de reg.
iur.li.vj.ꝛ.ff.de neg.ges.l.si pupilli.§.sed si ego
ꝛ.ff.de precario.l.si seruus. V

Ertio p̃ncipaliter cõmittiẽ homicidiũ
omittẽdo.Et hoc etiã triplr. Primo
nõ liberãdo.Nã si qs ex officio h3 aliu3
defendere:ꝛ videat ip̄m occidi : et põt liberare
absq3 p̃iculo suo:si nõ liberat occidit:sm Sco
tum in.iiij.di.xv.Et ponit similitudinẽ de fur-
to ꝛ rapina:qꝛ sm eũ:q̃ põt liberare hominem
absq3 periculo suo vt nõ spolieẽ:ꝛ ex officio te-
neẽ ꝛ nõ facit ad interesse teneẽ.Et hoc idẽ te-
net.b.Tho.ꝛ Ray.in sum.vñ Amb.xxiij.q.iij.
c.nõ inferenda.dicit.Qui nõ repellit a socio in
iuriã si põt:tã est in vitio q̃ ille q̃ facit.Et de hoc
est textus exp̃ssus in casu nr̃o.s.homicidij.in.c.
sicut dignu3.§.illi etiã.ex̃ de homicidio.ꝛ in.c.
se.ꝛ.xxiij.q.v.c.reos.Et isto mõ fuit homicida
pylatus:q̃ vt ipse testatus est Iohã.xix.potuit
liberare xp̄m a morte ꝛ noluit. X

Ecũdo cõmittiẽ homicidiũ ignorãdo ꝛ
s nõ sollicitãdo:sicut medici ignorãtes.
Ignorãtia em̃ culpe annumeraẽ ꝛ non
excusat.l.imperitia.ff.de regu.iur.ꝛ.§.imperi-
tia.ff.ad legem aquiẽ.Silr ꝓpter negligẽtiam
sollicitãdi multos perire ꝑmittũt medici. ꝛ iõ
dr in.c.petitio.ex̃ de homicidio.ꝙ qđ ꝯsciã re-
prehẽdit quẽ de homicidio:d3 se tenere reũ ho
micidij.Quapropter medici debent recurrere
ad cõscientiã suã:ꝛ videre an ex imperitia ꝛ ne
gligẽtia sua aliquẽ mori permiserũt. y

Ertio cõmittiẽ homicidiũ nõ subueni
t endo pauperibus fame moriẽtibus.c.
pasce.lxxxvj.dis.vbi dicit Amb. Pasce
fame moriẽtẽ:si nõ paueris occidisti.Et iõ me-
dici sciãt ꝙ potius teneneẽ curare infirmũ sine
mercede nõ solũ paupere3 sed etiã diuitem:q̃

pmittere eū mori: vt inqt Inno. ex̄ de homicidio.c.tua nos. Et glo.ordi.in.c.ſ.lxxxiij.dist. mouet hāc q̄stionē: vtrū medic⁹ teneat curare diuitē in periculo mortis q̄n ipse renuit: ꝛ nullā mercedē dare vult. Et primo arguit ꝙ non. Inuito em̄ bñficiū nō ꝯfert.l.inuito.ff.de reg.iur. Itē nemo de suo cogit facere beneficium maxime diuiti.x.q.ij.c.p̄carie. Itē medicus licite pōt recipere mercedē sui laboris.xiiij.q.v.c.non sane. R̄ndet glo.ꝙ tenet eū curare etiam suis expēsis: ꝛ si conualuerit poterit repetere expēsas: q: vtiliter gessit negociū ei⁹.l.pōponi⁹.ff.de neg.gest. Itē si mortuus fuerit: q: sufficit bñ incepisse: lȝ effectus nō fit subsecutus.l.sed an vltro.ff.de neg.gest.l.illicitas.§.ficuti.ff.de officio p̄esi.ꝛ in hoc casu: inuito bñficiū infertur.argu.in.c.ꝛ qui emendat.xlv.di. Sicut est licitū extrahere furiosum de domo ruinosa etiā inuitū.xxiij.q.iiij.c.ipsa pietas. talis ergo medicinas recusans debet reputari furiosus.ar.ff.de cōdi.insti.l.quidam.ꝛ de succes.ab intest.c.iij. Et iō medicus nō dȝ eius v̄bis attendere. Silr̄ dicit glo.lxxxiij.di.in.c.p̄uidendū. ꝙ si quis videat aliquem debere occidi iniuste: et hoc certe sciat: et possit eū liberare dādo pecuniam ꝙ ad hoc tenetur si potest facere salua sua necessitate. Z

Scire etiā debetis dilectissimi: ꝙ si mulier grauida q̄rit abortum p medicinas vel labores nimios vel aliter: peccauit mortaliter ipsa et q̄cūꝗ p̄sona ei ad hoc cōsulēs vel cooperās: vt patet ex p̄dictis: ꝛ hoc etiā si nō sequat effect⁹: q: mala volūtas p̄ facto reputat.vt in.c.oīs.de peni.dist.j.facit lex diuus.ff.ad.l.corne.de sicca. Si v̄o sequatur effectus ꝛ iam puerperiū erat formatū: qd̄ fit in masculo. ſm̄ Aug.sup Iohā.c.ij. in quadraginta diebus. In femina v̄o in octuaginta: vt notatur.v.dist.in.§.ꝛ habetur in.ij.sen.di.xxxj. tunc homicidiū cōmittitur per eā ꝛ per cooperantē vel cōsulentē.ij.q.iij.c.cōsuluisti.ꝛ.xxxij.q.ij.c.qd̄ v̄o.ꝛ.c.moyses. A

Item si mater vel nutrix vel alia persona suffocauit puerū quē tenet iuxta se in lecto: inaduertēter opp̄imēs eum: mortale pctm̄ videt si p̄pter ei⁹ culpā vel negligētiā notabilē hoc p̄cessit.ex̄ de his q̄ filios occiderūt.c.fi. Iō monēdi sunt parentes ne filios tenellos secū in vno lecto collocēt.ij.q.iij.c.cōsuluisti.in textu.ꝛ glo.cōcordat dn̄s Anto.de but.in.d.c.fi. vbi inq̄t: ꝙ si casum precessit culpa grauis: puta q: in medio filiū posuerit imponit penitētia septē annoꝝ.l.d.c.si quo. Si v̄o precessit culpa leuis: vt q: in eodē lecto: sed tñ alōge posuerūt pōt imponi penitentia triū annorum: vt ibi. Si v̄o nulla p̄cessit culpa de iure nō sunt puniēdi: sed ad cautelā p̄pter ambiguū pōt imponi aliqua pnīa arbitraria. hec ille. Itē sciendū ꝙ si qua mulier p̄curauit aliqua venena sterilitatis aut aliq̄d alicui mulieri aliq̄d fecerit: vel ad potādū deder. ꝛ vt nō possit generare vel ꝯcipere: aut ne nascat sobo les peccauit mortal'r: ꝛ homicida ē.d.c.si aliq̄s.ex̄ de homi.ꝛ ibi dn̄s Anto.de but.ꝛ de hoc est glo.in.c.cōsuluisti.ij.q.iij. Et p̄dicta p̄bant p l.si q̄s aliquid.§.q̄ abortionis.ff.de penis.ꝛ.ff.ad legē corne.de sicca.l.si mulierē. Nō tñ ꝯtrahitur ex hoc irregularitas nisi fetus erat aīatus.d.c.si aliq̄s. Magnū aūt est pctm̄ p̄curātium venena sterilitatis: maxime cōiugatis. de quibus inq̄t Aug.in lib.de nuptijs. ꝛ refert magister in.iiij.d.ſ.xxxj.di. Qui venena sterilitatis procurant nō coniuges sed fornicatores sunt. Et idem ponitur in.c.aliq̄n.xxxij.q.ij. B

Item si quis dederit mala medicamenta turpis amoris causa alicui: non vt occideret: ꝛ tñ moritur mortale est: et punitur ac si occidisset: q: dedit operā rei illicite. Et hoc notat dn̄s Anto. de but. in dicto.c.si aliquis. C

Item si quis occiderit aliquem a casu preter intētionē: dādo operā rei illicite: vt in ludo noxio: puta faciēs ad saxa ꝛ hmōi: vel etiā dādo operā rei licite: sed nō adhibēdo debitū diligentiā: vt p̄iciēdo tegulas de tecto: nō clamādo vel aliud signū faciēdo non excusatur a mortali.ex̄ de homicidio.c.iohānes.ꝛ.c.fi. Et ibi dn̄s Anto.de bu. ꝛ idem tenet Aleran.de ales in.iij.pte summe sup hoc precepto.et facit.c.sepe.ꝛ.c.clerico.l.di. Silr̄ si mulier grauida dedit cām aborsui: etiā preter intentionē: vt q: nimis coiuit: vel nimis luxurie operā dedit: aut grauibus onerib⁹ se submisit: vel indiscrete laborauit: nō videt a mortali peccato excusari. ex̄ de his qui filios occiderūt.c.de infantibus. Si etiā quis ex necessitate euitabili: vel etiā ineuitabili: ad quā deuenit ex sua culpa homicidiū fecit: nō excusat. Ut si adulter cōprehensus a viro q̄ volebat ipsum interficere vt euaderet mortem ipsum virum adultere interficit vterꝗ peccauit mortaliter: et vtriꝗ imputatur culpa homicidij.ex̄ de resti.c.sicut.vbi glo.de homicidio.c.sicut dignū. Item si quis mutilauit: vel membrū aliquod alicui inutile reddidit vel vulnerauit: aut ex iniuria percussit mortale est.xxiij.q.viij.c.pe

nul. ⁊ si quis occidit vel mutilauit aliquem in loco sacro: sacrilegiū cōmisit: ⁊ ecclesiam violauit. xvij. q. iiij. c. sicut. D

E si q̄s p violentiā etiā officialis malefactorē vel debitores eduxerit de loco sacro vel capere fecit: mortal'r peccauit: duob⁹ casib⁹ exceptis videlȝ si sit publicus latro: vel nocturn⁹ populator agro⁊ ⁊ insidiator. c. sicut. xvij. q. iiij. ⁊. c. inter alia. de immuni. eccle. Itē si q̄s fecit fieri torneamēta vel hastiludia aut alia hmōi: vel iuit ad ea in quib⁹ est periculuȝ mortis corpalis vel spūalis: mortal'r peccauit: fm Rich. in. iiij. dis. xxiiij. ar. ij. q. iiij. Et tales in torneamētis morētes nō debēt in cimiterio sepeliri: nec sup eos ecclesiasticū officium pōt celebrari. ex̄ de tornea. c. j. Et hoc sufficiat pro prima parte nostri sermonis.

Pars secūda que dicit excusationis: in qua declaratur in quibus casibus possit committi homicidiū sine punitione. E

Ecūdo in isto sermone dico q̄ in tribus casib⁹ principalib⁹ pōt cōmitti homicidiuȝ sine culpa: videlȝ si fiat iusticia intercedēte: aut necessitate cogēte: aut casu accedēte. Prio sciēdū fm Alexā. de ales in. iij. pte summe sup hoc pcepto. ar. vlti. q̄ iudex public⁹ pōt occidere aliū triplici iusticia ɔcurrēte: videlȝ iusta cā: iusto ordine ⁊ iusto aīo. Primo notādū est fm Alex. vbi. s̄. ar. iij. ⁊ Tho. vbi. s̄. ar. ij. ⁊ Asten. parte. j. lib. j. titu. xxv. arti. ij. q. ij. q̄ iudex secularis pōt occidere sine pctō malefactorē in iudicio conuictū. Et de hoc scriptum est Exod. xxij. vbi inq̄t dn̄s principib⁹ maxime Moysi. Maleficos nō patieris viuere. ⁊ Dauid in ps̄. c. dicebat. In matutino interficiebā oēs peccatores terre. et de hoc Hiero. sup Esaiā loquit hāc sniam confirmās. Et habet. xxiij. q. v. c qui malos. ⁊. c. iudex. ⁊. c. homicidas. ⁊ in. c. miles. hoc eni redūdat in cōem vtilitatē scelcratos punire. Nam pena vni⁹ est metus multo⁊. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. ⁊. l. q̄cunq̄. C. de here. ideo in. l. si a reo. §. fi. ff. de fideiuss. scriptū est. Penā ob maleficia solui magna rō suadet. ⁊ in. l. si operis. ff. de penis. iterū dr. Nō remitti penā facile publice interest: ne ad maleficia quisq̄ temere psiliat. Facultas eni venie incentiuū tribuit delinquēdi. xxiij. q. iiij. c. est iniusta. ⁊. c. sequenti. vn̄ Mōtanarius in luna celeri inquit. c. lxxij. Omne frequētari facit impunitio crimē. Accēdit culpā facilis dimissio pene. dicit etiā Eccl̄i viij. Qr nō pfertur cito cōtra malos sententia: absq̄ vllo timore filij hominū perpetrāt mala. Debēt ergo iudices publici punire reos: ne corrumpāt bonos: modicū eni fermentū totam massam corrūpit. j. Cor. v. F

Et tn̄ sciendū fm Alex. de ales. vbi. s̄. in r̄nsione primi argumēti: q̄ aliq̄n iudex dȝ differre punitionem malo⁊ in aliq̄bus casib⁹: videlȝ q̄n malicia nō est nota. Sicut fecit dn̄s Mat. xiij. qui phibuit extirpare zizania: ne simul extirparet ⁊ triticū. Qn̄ ergo nō possunt occidi mali: q̄n etiā occidant boni: tūc dȝ plongare punitionē. Itē aliq̄n ratione etatis illi⁹ qui deliquit: vel alia iusta cā seueritas iusticie aliq̄n mitigat: vt habet. C. ex quib⁹ causis infamia irrogat. l. ⁊ si seuerior. ⁊ plene notat. ff. eo. ti. l. quid ergo. §. pena grauior. ⁊. ff. de mino. l. auxiliū. §. in delictis. et de mune. ⁊ hono. l. ij. §. sil'r. ⁊. ff. de re mili. l. non oēs. §. a barbaris. Itē quādo quis peccauit ex lubrico lingue. l. famosi. §. j. ff. ad. l. iuliā maie. Item q̄n calore iracundie aliquid factū est debet mitius puniri: vt expresse patet. ff. de reg. iur. l. quicq̄d. et in. l. iij. ff. de diuor. vbi dicitur. Quicq̄d calore iracūdie fit vel dicit non prius ratū est: q̄ si perseuerantia apparuerit iudiciū animi fuisse. In alijs q̄ȝ casib⁹ dȝ iudex mitigare vltionē sicut in casu legis. j. ff. de bo. eo. qui mortem sibi cōsciuerunt. vbi dicitur. Ignoscēdum est eis qui sanguinē suum qualitercunq̄ redimere voluerūt: sil'r quādo iudex nō est bene certus de crimine non debet malefactorem punire. Melius est eni impunitum nocentē relinquere: q̄ȝ innocentē cōdēnare. ff. de penis. l. absentē. ⁊. C. eo. l. decurionū. Item debet mature pgredi in punicione: q̄n mali habēt multos sequaces: nā pp̄ter multitudinem peccantium detrahit aliq̄n aliquid seueritati: vt habetur. ix. q. j. c. ordinationes. ⁊. xliiij. dist. c. cōmesationes. Quando enim quis vult accendere nimiū ignem sepe cōburit totam domum. Iō dicitur q̄ parcendū est aliq̄n multitudini: saltȝ pp̄ter maius malū euitandū. c. vt constituerentur. l. di. ⁊. q. vij. c. quotiēs. ⁊. xxxiij. q. iij. c. ipsa pietas. ⁊. c. non potest. ⁊. c. cum quisq̄. vbi dicitur: q̄ propter scandalum vitādum debet correctio differri. G

E notandū est fm Alex. de ales. vbi. s̄. ⁊ Tho. ij. ij. q. lxiiij. ar. vj. q̄ nec iudici nec alicui principi licet occidere innocentē. Nec debet trahi in exēplū Abraam: q̄ voluit innocentē filiū immolare. Gene. xxij. Non hoc fecit precepto diuino. c. lex eterna. xxiij. q. v. Ideo scriptum est Exod. xxiij. Innocentē et iustū nō occides. ⁊ Danielis. xiij. Iustū ⁊ inno

centē nō interficies. Quapropter inqt. b. Tho. in li. de regi. prin. ꝙ magnū meritū iudex cōse quit reū occidēdo. Sed magnū suppliciū meretur innocētē dānādo. Vn̄ sciēdū est ſm Alerā. vbi. ṡ. ar. iiij. in solutione tertij argumēti: ꝙ iudex sciēs innocētē false accusatum p falsos testes: dꝫ magna vti prudētia: ⁊ diligēter examinare testes: vt eos cōuincat de falso testimonio ⁊ sic eos repellere: ⁊ innocētes liberare: aut si hō nō pōt facere: dꝫ eū ad superiorē remittere. Qō si iudex non pōt subterfugere qn̄ eū iudicet: sic cōuictū pōt iudicare: ⁊ eū cōdēnare: nec peccat ſm quosdā. Primo q: talis nō cōdēnat eū qui est iustus inquātū iustus: sꝫ inquātū cōuictus ⁊ cōprobatus iniustus ⁊ dignus morte. Scđo q: iudex talis ferēs sniam ſm allegata: nō occidit innocentē sed illi q̄ eū falso accusant. Iudex em̄ dꝫ iudicare ſm allegata ⁊ approbata. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. pꝛ̄. l. iudices. C. de iudi. facit. ij. q. j. §. his oibus autoritatibus. ⁊. iij. q. vij. c. iudicet. Sed sciēdū est ꝙ Nico. de lyra sup Exo. xxiij. tenet ꝯtrariū: q: lꝫ ſm legē humanā p̄dicta possint fieri impune: ⁊ iudex possit ꝓcedere ſm allegationes ⁊ ꝓbationes: tñ quo ad deum est aliter. Non em̄ vult deus iudicari ſm illud qð apparet: sed ſm illud qð in veritate est. vn̄ Ioh. vij. scriptum est. Nolite iudicare ſm faciē sed iustū iudiciū iudicate. Propter qð hō dꝫ potius tolerare omne malum ꝙ̄ cōsentire pctō. xxiij. q. v. c. ita ne. Vn̄ scriptū est. ex̄ de sen. excō. c. exq̄stioni. ꝙ sciēs ꝓ certo impedimētū cōiugij: lꝫ illud apud ecclesiam ꝓbari nō possit debet potius excōicationem humiliter sustinere: ꝙ̄ per carnalem cōmercium peccatū operari mortale. Sed de hac questione tractabo diffusius in. ij. parte principali huius operis. sermone. xxxj. per tria. vide ibi.

q Quantū ꝯo ad ministrum dicit Tho. vbi ṡ. ar. vj. ꝙ si snia cōtineat intolerabilē errorē nō dꝫ obedire iudici in occisione innocentis: aliter excusarent̄ carnifices q̄ occiderūt martyres: in his em̄ q̄ sunt cōtra deū nullꝫ est obediendū. xj. q. iij. c. nō em̄ semp. ⁊ ca. viij. c. sequētibus. Si ꝯo non cōtineat manifestā iniusticiā nō peccat p̄ceptū exequēdo: q: ipse non habet discutere superioris sniam: ⁊ in dubijs subditus tenet̄ obedire superiori. xj. q. j. c. qð aūt. ⁊ in fi. vn̄ si ipse est in bona fide excusatur ꝓpter obedientiam. l. liberoꝝ. §. fi. in fi. ff. de his qui notantur infamia.

s Secundo ad hoc vt iudex possit interficere malefactorē requirit̄ ſm Alerā. de ales vbi. ṡ. ar. ix. ⁊ Tho. vbi. ṡ. ar. iiij. et Alten. vbi. ṡ. arti. ij. q. iiij. ꝙ nō sit sacerdos vel in sacris ordinibus cōstitutus: licꝫ enim ministris testamenti veteris hoc esset licitum: vt ꝑs de Moyse qui interfecit simul cum socijs suis. xxiij. milia hominum qui adorabāt vitulum cōflatilem. Exod. xxxij. Et de phinees qui occidit israelitam peccantem cū muliere madianitide. Nume. xxv. Samuel quoqꝫ occidit Agā regem Amalech. j. Regū. xv. Et Helias interfecit ꝓphetas Baal. iij. Reg. xviij. Tñ ministris noui testamenti hoc nō licet: q: sunt ⁊ debēt esse maioris ꝑfectionis ⁊ deuotionis. Et de hoc est textus in. c. clericum. l. di. vbi d̄r: ꝙ nō debēt se impedire clerici de effusione sanguinis. ⁊. xxiij. q. viij. c. nō per illa. ⁊. c. clerici. ideo dn̄s nr̄ Mat. xxvj. ⁊ Luc. xxij. ⁊ Ioh. xviij. precepit Petro reponere gladiū in vaginā: de quo est tex. xxiij. q. viij. c. cum a iudeis. immo nec debēt portare arma sine iusta causa: puta si transeant p loca periculosa ad terrorem latronū lꝫ nō debeant aliquem percutere si possunt aliter periculum euitare. ⁊ hec notant̄ per glo. ex̄ de vita ⁊ hone. clerl. c. j. facit. c. maximian⁹. xxiij. q. iij. ⁊ dicit glo. vbi. ṡ. ꝙ clerici portantes arma sine causa si terti o admoniti nō destiterint perdunt priuilegiū illius canonis qui habetur in. c. si quis suadente. xvij. q. iiij. ⁊ ex̄ de sen. excō. c. in audiētia. et in c. cōtingit.

R Tertio ad hoc vt possit iuste occidere malefactorē aliquis iudex requirit̄ iustus animus: videlꝫ ꝙ hoc faciat iusto zelo: sicut em̄ requirit̄ ꝙ reus sit accusatus ⁊ conuictus: vt inqt Amb. sup ps̄. cxviij. Bti immaculati. ⁊ Aug. in. c. multi. ij. q. j. ⁊ eadē snia h̄r in. c. si peccauerit. ⁊. c. deus oipotēs. eadē questione ⁊ causa. ⁊ in. c. iudicantem. xxx. q. v. Quia sententia citra ordinem iudiciorum a preside lata autoritatē rei iudicate non obtinet. §. item sententia. ij. q. vj. ita requiritur ꝙ faciat zelo iusticie ⁊ non amore pecunie vel rancore aut liuore vindicte: vt dicunt Alerander de ales. ⁊ Thomas in locis p̄allegatis. Ait enim Isidorus libro. ij. soliloquiorum. c. liiij. Tale erit opus tuum qualis fuit intentio tua. Ideo non solum iudex sed etiam minister occidens malefactorem animo malo: ⁊ ex vindicte libidine vel alia mala intentione: licꝫ ille malefactor sit conuictus in crimine: tamen vt homicide reputatur. xxiij. q. v. c. miles. ⁊. c. cum minister. Secundo principaliter excusat a pena homicidij: si qs illud faciat necessitate cogēte ſm Alerandrum de ales vbi. ṡ. articu. vij. Et Thom. ij. ij. q. lxiiij. articu. vij. ⁊ Richar. in. iiij. distin. xxxv. arti. iij. q. ij. et

Astē.vbi.ā.ar.ij.q.vij.Si em̄ q̄s isequit ab ali
q̄ vt occidat: ⁊ alio mō euadere pōt q̄ p mor-
tē aduersarij si insequentē occidit reus homici
dij erit. Si aūt aliter nō pōt euadere mortē si-
ne occisione aduersarij: tūc si nō odij furore: sed
cū animi dolore insequētem occidat nō peccat
vn̄ dr̄. C. ad legē corneliā. de siccarijs. l. ij. Is qui
aggressorē vel quēcūq̄ aliū in dubio vite discri
mine cōstitutus occiderit nullā ob id factū ca-
lūniā metuere dz. ⁊ in. l. seq. scribit. si q̄s pcusso
rē ad se veniētē ferro depulerit nō tenet crimi-
ne homicidij: q2 defensor ppriē salutis videtur
in nullo peccasse. Dicitur q̄. ff. de iusti. ⁊ iur. l.
iij. hoc iure euenit: vt quā q̄sq̄ ob tutelā sui cor
poris vim fecerit iure fecisse existimet. ⁊. ff. ad le
gē aquil. l. iij. scriptū est. Aduersus periculū na
turalis rō pmittit se defendere. ⁊. ff. de bo. eoz
q̄ mor. sibi cōsci. l. j. ponit eadē snīa. ⁊. C. qn̄ lice
at vnicuiq̄ se sine iudice vindicare. l. j. dr̄. Me
lius est añ tp̄s occurrere q̄ post exitū vindica-
re. Et idē hr̄ in. l. fi. C. in q̄bus causis in integrū
restitutio nō est necessaria. ⁊. ff. ad legez aquil.
l. sciam. §. qui cū aliter. dicit iuriscōsultus vim
vi repellere oēs leges: oīaq̄ iura pmittūt: hoc
idē hr̄ ex̄ de homicidio. in. c. significasti. el. j. Tn̄
hec defensio debet fieri cū moderamine incul-
pate tutele: vt hr̄ in. d. c. significasti. vn̄ dr̄ in. d.
c. per doctores. ⁊ glo. q̄ dz tūc fieri cū modera-
mine: si illud tm̄ fiat sine quo violentia repelli
nō pōt. vn̄ post iniuriā illatam nō licet ex inter
uallo insurgere cōtra iniuriantē: q2 sic esset vin
dicta nisi viderit iniuriātē paratū denuo reper
cutere: vt inq̄t glo. in. d. c. significasti. M

q Ed querūt q̄dā: vtrū clericis liceat oc-
cidere inuasorē? Et dicūt quidā: q̄ nō:
⁊ huius opinionis videt fuisse Laurē-
tius. ⁊ Bernardus in. c. ex multa. ex̄ de voto. ⁊
ex̄ de homicidio. c. suscepimus. in glo. dr̄: q̄ cle-
ricus nō dz pp̄ter spolia: etiā cōtra saracenos
armis se defendere: ⁊ preliantē interficere. ar.
xxiij. q. viij. c. ij. ⁊. c. conuenior. ⁊. c. suscepimus.
Laicus vo pōt patriā suā ⁊ res suas defende-
re ⁊ hostem etiam preuenire. ar. C. vn̄ vi. l. ij. et
xxiij. q. ij. c. de his. Silr allegāt isti. c. de his de-
ricis. l. di. vbi Nicolaus papa inq̄t. De clericis
qui occiderant paganū: scito nos nullam occa
sionē nec vllam retribuere licentiā eis quemli
bet hoim quolibet occidendi. Sed ad hāc que
stionem ego r̄ndeo: q̄ ita clerici sicut laici p̄nt
vim vi repellere ⁊ defendere se et sua. ex̄ de ho-
micidio. c. significasti. ⁊ de hoc est tex. in. c. dile
cto. de sen. excōi. li. vj. imo dico q̄ si clericus ita
inuadat q̄ aliť mortē vitare non pōt nisi occi-
dat: vel mutilet inuasorē hoc faciēdo nō est ir-
regularis. clemen. si furiosus. ex̄ de homicidio.
Nō obstat mō. c. de his clericis. q2 ibi loquitur
de illis clericis q̄ interfecerāt ex necessitate eui
tabili: tales em̄ efficiunt irregulares s̄m Ray.
⁊ Ber. ⁊ Host. vt recitat in summa cōfessorū.
li. ij. ti. j. q. xxj. Nō autē loquitur de necessitate
ineuitabili. vel possumus dicere q̄ ibi nō erat
periculum mortis: sed tm̄mō rerum: ⁊ ideo non
licuit ei interficere paganuz. vel pōt dici q̄ de
iure antiquo clerici occidētes hoiem efficiebā-
tur irregulares: ⁊ de hoc loquit ille tex. mō au
tē nō: p dictā clemen. si furiosus. Vn̄ licite p̄nt
clerici se defendere: tn̄ maioris pfectionis esset
clericis immo q̄buslibet bonis xp̄ianis potius
pati iniuriā: q̄ inuasorē pcutere: iuxta illud sal
uatoris dictum Mat. vj. Si q̄s pcusserit te in
vnā maxillā pbe ei ⁊ alterā. Sed pauci habent
istam perfectionem. N

s Ciendū q2 s̄m Alexā. de ales. ⁊ Rich.
vbi. ā. ⁊ etiā Astē. in loco p̄allegato. q̄
s̄m legē reus homicidij nō erit: q̄ latro
nem nocturnū occiderit: qd̄ intelligit si sine pe
riculo rerū ⁊ psone ei parcere non potuit. nam
Exo. xxij. scriptū est. Si effringēs fur domum ⁊
suffodiens fuerit inuentus: ⁊ accepto vulnere
mortuus fuerit: percussor non erit reus sangui
nis: qd̄ si orto sole hoc fecerit homicidium per-
petrauerit ⁊ ipse morietur. Et rō est s̄m Aug.
ibi. q2 de die poterat occidens discernere q̄ ad
furandū: nō ad occidenduz venisset. Tn̄ si talis
fur diurnus perfodiēs domū: ⁊ infringens de-
fendat se cum armis: pōt impugne interfici. ex̄
de homicidio. c. si perfodiens. ⁊. ff. ad legē corne
liā. de siccarijs. l. furē. Et s̄m aliquos si diurnus
fur velit me occidere: possum euz preuenire. ar.
in. l. ij. iij. ⁊. iiij. C. ad legez corneliā. de siccarijs.
Similiter nocturnum populatorem agrorum
suoz pōt quis iterficere impune q̄n aliter se de
fendere nō pōt. C. qn̄ liceat vnicuiq̄ se sine iu-
dice vindicare. l. j. ⁊. ij. Tertio principaliter excu
satur quis occidens alium: si hoc facit casu ac-
cidente sine sua culpa s̄m Tho. ij. ij. q. lxiiij. ar.
viij. ⁊ Alex. vbi. ā. ar. viij. ⁊ Asten. etiam vbi. ā.
ar. vj. Si quis enim det operam rei licite: ⁊ ad
hibeat diligentiā debitā: si quid preter intentio
nem acciderit mali: etiam homicidiū nō impu-
tatur ei ad peccatuz. Cū em̄ s̄m Arist. ij. Phys.
casus sit causa agens preter intentionem ⁊ ca-
sus fortuiti nō possint humana prudentia pre
caueri: vt dr̄ in. l. que fortuitis. C. de pignorati
cia actione. Cum oē peccatum sit voluntarium
vt dr̄. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonosor. ⁊. xlv. di.

i.de iudeis.⁊.xv.q.j.c.merito.⁊.c.illa.⁊.c.non est. Ideo si quis aliquid licitum faciat ⁊ bona intentione: si cõtra eius voluntatẽ aliud occurrat sine sua negligentia nõ debet ei ad peccatũ imputari: vt inq̃t Aug.xxiij.q.v.c.de occidẽdis. Jõ in.c.hi q̃.l.di.inquit Nicolaus papa. Vi q̃ arborẽ incidere videnẽ si cõtigerit vt cadẽs arbor occiderit hoĩem inculpabiles sunt atq3 innoxij: qꝛ nec volũtate eoꝝ nec desiderio homicidium perpetratũ est. Silr sciendũ est ꝙ si quis miles in bello iusto occidit hoĩem: non ex odio vel desiderio effundẽdi sanguinẽ: sed qꝛ aliter nõ põt hostes subijcere seu inducere ad debitũ iusticie non peccat ꝯm Tho.vbi.s.ar.vij.⁊ hoc inquit expresse Aug.xxiij.q.j.c.quid culpatur. vbi ait. Qꝛ si quis in bello iusto occidiẽ non est homicidiũ. Si ꝟo q̃s dat operam rei licite: sed nõ adhibet diligẽtiã debitã: ꝙ̃uis cõtra voluntatem suã fiat homicidiũ: tñ est reus homicidij vt dictũ est in parte prima nr̃i sermõis. Sicut cũ q̃s ꝓijcit lapides ad expellẽdas bestias de agro: ⁊ hoc faciat in locis per que solent hoĩes transire: ⁊ nõ attendit si quis transeat: vel vult ad terrã ꝓsternere arborẽ ⁊ nõ clamat: vel aliquid per qȯ interfici aliq̃s põt vult ꝓijcere de fenestra aut tecto ⁊ trãseunti nõ denũciat nec signũ facit: vel equũ currere facit: vbi est multitudo hoĩum ⁊ similia: vt ꝺꝛ in.c.hi q̃.l.di. Et iõ Lamech imputaẽ homicidiũ q̃ interfecit hoĩes credẽs interficere bestiã. Gen.iiij.⁊.c.merito.§. sed obijciẽ.xv.q.j.qñ ꝟo oĩno preter intentionẽ nostrã: ⁊ sine culpa nr̃a accidit homicidiũ casu fortuito: nõ debet nobis imputari. Scriptum est eñ in.l.verũ.ff.de minoribus.ꝙ fato cõtingit cuius p̃risfamilias ꝙ̃uis diligẽtissimo põt cõtingere. Et idem in sentẽtia habetur in.l.ad eos.ff.cõmodati.⁊ in.l.ij.§.si eo tpe.ff.de admini.rerũ ad ciui.ꝑtinentiũ.scriptũ est. Fortuitos casus nullum hominum consilium prouidere potest. Et hoc sufficiat pro secunda parte nostri sermonis.

Pars tertia de homicidij detestatione.

Quantũ sit detestabile horribilissimũ homicidij vitiũ pꝫ in primo homicida Cayn: qui interfecit fratrem suũ Abel. Gen.iiij. Cui dixit deus ad ostẽdendũ homicidij grauitatẽ. Maledictus eris super terrã que aperuit os suum ⁊ suscepit sanguinẽ fratris tui de manu tua: cũ operatus fueris eã nõ dabit tibi fructus suos. Uagus ⁊ ꝓfugus eris super terrã oĩbus diebus vite tue. Et iõ desꝑatus ex neq̃cia sua dixit Cayn. Maior est iniq̃tas mea ꝙ̃ vt veniã merear. Ecce eijcies me hodie a facie tua: oĩs qui viderit me occidet me: ⁊ sic factũ est. Qui enim gladio ferit: gladio peribit. Mat.xxvj. ꝺꝛ quoq3 i dicto.iiij.c.Gen.ꝙ posuit deus signũ in Cayn.s.tremorẽ horribilẽ oĩm membroꝝ ad eius maiorem afflictionem. Hoc maledictũ vitiũ homicidij ꝓprie est diabolicũ. De diabolo eñ ꝺꝛ Joh.viij. Ille homicida erat ab initio: qȯ vitiũ nõ solũ cõtra legẽ diuinã: sed etiã cõtra legem naturalẽ: que vult ꝙ nullus faciat alteri qȯ sibi nollet fieri. c.ius naturale.j.di. Et ꝯm circũstantias potest esse grauissimũ oĩm pctõꝝ cõtra ꝓximũ: qꝛ per homicidiũ nõ solũ priuaẽ ꝓximus corporis virtute: sed etiã dãnatur freq̃ẽter eius aĩa in infernum qñ occidiẽ q̃s existens in mortali pctõ: vel ex ira ⁊ odio cõtracto ex occasione moueẽ cuꝫ desiderio vindicte. Et iõ inq̃t Aristo.in.j.parte secreti secretoꝝ ad Alex. Quãtũ põt caue effundere sanguinẽ humanũ. Hoc etiã maledictum ⁊ horribile pctm̃ homicidij oĩbus legibus acriter puniẽ: vt hr̃.ff.ad legẽ corne.de sicca.l.j.⁊.l.iij.§.legis corne.⁊.C.eo.l.j. Jõ ꝺꝛ. C.de ep̃ali audiẽ.l.nemo homicida ⁊ ꝑicida.qȯ fecit semꝑ expectet.s.horribilissimã penã mortis: q̃ statuta est homicidis a lege ciuili: vt hr̃ in supradictis iuribus. Et multo grauior occidẽtibus patrẽ vel matrẽ: filiũ vel filiã aut fratrẽ vel sororẽ: vt hr̃.ff.ad legẽ põpeiã.de paricidis.l.j. Est eñ nimia crudelitas ⁊ admirabilis horribilitas occidere tales. Uñ Mõtanarius in luna celeri inquit. Sauciat hostili fraternus acerbus ensis. Et quidã alius versificator ait. Est offensa grauis nimiũ peritura dolorẽ. Cũ mihi q̃ dꝫ cõmodus esse nocet. Qualiter aũt puniaẽ tales ꝙ̃ acerbe posui.s.in sermone scḋo de honore parentũ. Nõ solũ aũt puniunẽ morte q̃ occidunt actualr̃: sed etiã q̃ voluerũt occidere qñ ad actũ venerũt: lꝫ implere nõ potuerunt.l.is q̃ cũ telo. C.ad legẽ corne.de sic.vbi ꝺꝛ. Is q̃ cum telo ambulauerit hoĩs necãdi cã: sicut is q̃ occiderit hominem: legis cornelie.de sicarijs pena coerceẽ. Que lex canonizata est.de penis.di.j.c.is q̃ cuꝫ telo. In grauioribus eñ ⁊ magnis criminibus volũtas ⁊ nõ exitus inspiciẽ.l.diuus.C.ad legẽ corne.de sic. Secus ꝟo in leuioribus quoad penã. Et ita soluiẽ qȯ posset opponi in.l.j.in fi.ff. eo.ti.vbi ꝺꝛ. Quid eñ obfuit conatus cuꝫ iniuria nullũ habuit effectũ: puniẽ q̃ꝫ homicida pena legis canonice: ꝑ quam efficiẽ irregularis: ⁊ nõ põt ꝓmoueri ad sacros ordines ⁊ eijciẽ iaꝫ ꝓmotus: sicut pꝫ.l.di.c.si quis viduam.⁊.lj.di. c.aliquantos.⁊ ex̃ de homicidio.c.sicut dignũ.⁊.c.significasti.

P

Tertio puniunt homicide pena diuina li. Deus enim maximã vindictã de talibus facit. Sunt enim quattuor que in cõspectu dei clamãt postulãtes vindictã. Primũ est homicidium. Gen. iiij. vbi dixit dñs ad Cayn. Uox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra: et ppterea dicũt q̃dã q vulnus iterfecti ad veniẽte interfectore: statim eo presente emittit sanguinẽ: quasi clamãs et petẽs a deo et hoibus vindictã fieri de illo. Scdm est vitiũ sodomiticũ. Gen. xviij. Clamor sodomorum multiplicatus est: et pctm eorum aggrauatũ est nimis. Tertiũ est oppssio innocẽtiũ. Exo. ij. vbi dr de filijs isrł ab egyptijs iniuste oppssis. Ascẽdit clamor eorum ad dñm ab opibus suis: et audiuit gemitus eorũ. Quartũ est mercẽnarij defraudatio. vñ Iaco. v. dr. Ecce merces mercẽnariorum vrorum q̃ fraudata est a vobis clamat: et clamor eorum in aures dñi sabaoth introiuit. Et est rõ quare ista clamẽt: qr in his cõmittit quasi homicidiũ. Nã in pctõ cõtra naturã pdit id q potuit esse materia corporis humani: iõ est quasi homicidium. In oppssione qz innocẽtiũ et fraudatione mercẽnariorum subtrahit illis vñ viuãt: et iõ a deo q̃si homicidiũ reputat. Ecci. xxxiiij. Qui offert sacrificiũ ex substãtia pauperũ quasi q̃ victimat filiũ in cõspectu pris sui panis egẽtiũ vita pauperis est: q̃ defraudat illũ hõ sanguinis est: qui aufert in sudore panẽ quasi q̃ occidit primum suũ. Qui effundit sanguinẽ: et qui fraudes facit mercẽnario fratres sunt. hec ibi. Et iõ deus horribiliter punit tales homicidas: et facit eos interfici: vel a iudicibus vel ab alijs priuatis personis. Scriptũ est enim Apoc. xiij. Qui gladio occiderit oportet eũ gladio occidi. Et ideo ait dominus Mat. xxvi. Nã vt ait Hermogenes qñ hõ hominẽ interficit virtutes celorum clamant ad diuinã maiestatẽ vt faciat vindictã. Itẽ aie interfectorum. vñ Apoc. vj. dicit btũs Iohãnes: q audiuit voces occisorum clamantiũ et dicẽtiũ. Uindica dñe sanguinẽ nostrũ q̃ effusus est. Et ppterea deus facit eos interfici. Et iõ Sene. ad Lucil. epłarum li. xvi. epła. ij. inquit. Ab alio expectes alteri q̃d feceris. inq̃t enim Goffredus in poetria c. xiij. Sepe sagitantem didicit referre sagitta Inqz virus plage cõuersa recurrere plaga. Iõ dicit Dauid in ps. liiij. Uiri sanguinũ et dolosi nõ dimidiabũt dies suos. Punit qz homicida lege Moysaica. Nam Exo. xxi. dicitur. Qui percusserit hoiem volẽs occidere morte moriatur. Et in eo. c. dicit deus. Si qs p industriam occiderit primũ suũ et p insidias: ab altari meo euelles eum vt moriatur.

Citote etiã o crudelissimi homicide bestijs acerbiores q ad maximas restitutionẽ estis obligati. Et primo de mutilãtibus et vulnerantibus dicit Rich. et Sco. in iiij. sen. di. xv. et Landulphus neapolitanus in ea. di. q tales tenent ad tria. Primo p expẽsas q̃ circa medicos et vulneris sanitatẽ fiunt: vt hr de iniu. et dã. dato. c. si rixati. et originaliter habet Exo. xxj. vbi dr. Si rixati fuerint hoies et pcusserit alter primũ suũ: et ille mortuus nõ fuerit sed iacuerit in lecto q̃ pauserit operas eius. s. amissas sm glo. et expẽsas. s. in medico et in medicinis restituit. Scdo tenent ad illa q̃ vulneratus talis lesionis occasione amisit: puta hõ vulneratus et mutilatus deditus erat alicui labori corporali. Uñ verisilr credi põt: q inde lucratus fuisset aliq̃d: tenet enim ledẽs ad talẽ satisfactionẽ: vt inq̃t glo. in pdicto. c. fact. c. s. de iniurijs et dã. da. et. ff. ad legẽ aqł. l. q̃ actione. Tertio tenet ad placãdũ lesum de iniuria data. Cũ enim honor sit inter exteriora bona maximũ bonum nõ põt inferri alicui iniuria grauis p quã deijciat multũ q̃n iniuriãs obliget ad restitutionẽ talis honoris: sm Tho. ij. ij. q. lxij. ar. vi. Uñ dz ab eo petere veniã p se vel p interpositã psonã et satisfacere ei de iniuria ad arbitriũ boni viri sm Scotũ vbi. s. et Astẽ. nostrũ in summa. li. v. ti. xxx. Silr ille q̃ mutilauit mẽbrũ alicui: puta abscidit manũ vel pedẽ vel eũ cecauit. tenet vltra solutionẽ expẽsarũ factarũ in curatiõe plage satisfacere mutilato p toto tpe vite suo: quo vsus fuisset illo mẽbro: sm Sco. vbi. s. qui dicit q tenet ad satisfactionẽ afflictionis illius mẽbri mutilati: cũ ppetuo vita illius sit sibi dolori et tristicie viuere sine oculis vel manibus: et tenent alere trũcatũ si indiget: et nõ solũ ipsum sed etiã eos quos ipse alebat et nũc alere nõ potest. Et hoc ad arbitriũ boni viri. R

Similiter sciendũ est q occidẽs aliquem tenet sm Scotũ vbi s. et Rhodonẽses quem refert et sequit Asten. in sum. li. s. ti. xxiij. q. iiij. in prin. exponere vitã suam in aliqua causa iusta: vt puta cõtra inimicos ecclesie seu alios infideles: ordinãdo labores et periculum vite sue pro satisfactione illius quem occidit: vt cui nõ potest in corporalibus satisfaciat in spiritualibus bonis. Si autem pdicti casus nõ occurrerẽt debet totã vitam suam talis homicida in orõne et pnia cõsummare p anima illius quẽ occidit: sm Giraldũ odonis: et Scotũ vbi. s. et dicit Speculator i ti. de iniurijs et dã. da. §. sequitur. S. sed nũquid dices: q lz liberũ corpus nõ recipiat estimationem. ff. si quadru.

pau.fe.bi. tñ si qs occidat aliquē liberū: vltra oēs expēsas factas in curatiōe vulnerū illius veniet etiā estimatio operarū: qbus pr̄ vel filij occasi τ alij q̄ ip̄m viuebāt ꝓpter homicidius cariturí sunt.l.ex hac lege.ff.si qua. pau. fecis. di. τ.ff. de his q̄ deie. vel effu.l.fi. Et si occasus non habebat artē nec laborabat. Rn̄det idem speculator vbi. s. q̄ estimabitur ad interesse ar.ff.de liber.cā.l.fi.τ.ff.de vsufruc.l.arborib9 §.de illo.Et si queraf vsq̄ ad quot tp̄s estima buntur opera occisi? Rn̄det idē speculator vbi s. vsq̄ ad tēpus quo verisile est illum occisum viuere potuisse iuxta estimationē legis. ff. ad l.fal.l.j.τ.l.hereditatum cōputatione. τ.ff.de trāsac.l.cū hi. Et quibus oībus cōprehēditur quātū peccēt cōfessores q̄dā fatui absoluentes leuiter homicidas nō explicantes eis necessariae restitutiones et obligationes: τ vt ita dixerim: leuiꝰ trāsire permittētes q̄ si occidissent bouē. Nā si ꝓximi bonē vel asinus occidissent nō absoluerent sine restitutione: de homicidio aūt nō curatur. Et ideo tam confessores q̄s con fessi ad eterna supplicia peruenient. A quibus nos liberet deus noster. Amen.

Sabbato post scdām dn̄icam in quadragesima: de peccato luxurie. Sermo.xxiij.

Dissipauit substantiā suā viuēdo luxuriose. Luce xv. τ in euāgelio occurrētis feriē. Sup oīa vitia mūdi nullū est qd̄ ita dissipet oīa bona hominis sicut luxuria. de qua dicitur Job. xxxj. Nefas est τ iniquitas maxima: τ ignis estvsq̄ ad cōsumptionē deuorans τ oīa eradicās genimina. Et merito hec de ea dicūtur: nā cū homo habeat triplicia bona.s.fortune: nature: τ gratie: hec oīa dissipat maledicta luxuria. Primo de dissipatioue bonoꝝ.s.tēporaliū loquif Salomō Prouer.xxiij.di. Qui nutrit scortū perdit substātiā. Vincēdā sapiēs ℣sificator inqt. Qui sequitur bacchū: taxillos: τ meretrices. Infamis semp: semp egenꝰ erit. Et ℣sificator fabularū Esopi: fabula.l. Thaida si quis amat nō se sua credat amari. Thais amore carens: munus amantis amat. Inter bona etiam fortune cōnumeratur bona fama: quā quis amittit p luxuriā. Vn̄ ait Greg.j.moral. q̄ pctā carnalia sunt peioris infamie q̄ cetera vitia. Jō Eccl.xlvij.dr̄. Inclinasti femora tua mulieribꝰ: dedisti maculā in gloria tua. Secūdo luxuria dissipat bona nature: scʒ sanitatē corporis. De qua Arist.j.Ethi.ait. Saluū esse delicatissimū est τ desideratissimū: quā sanitatē facit perdere luxuria. Vn̄ gl.sup eplam.j. Pauli ad Cor. vj.vbi dr̄. Qui aūt fornicatur in corpus suum peccat: inqt. Cetera pctā tm̄ aīam maculāt: fornicatio aūt nō tm̄ aīam: sed etiā corpus contaminat. Seneca q̄s ad Lucilliū: epla.xxiij. inqt. Libidines tremores manuū ac pedū generāt. τ Hiero.in suo testamēto inquit. Vn̄ infirmitates τ mors tam tēpestiua nisi ex nimia ciborum copia: τ frequēti mulierū vsu. Sicr̄ dissipat bona anime luxuria. De qua Seneca in li. j.declamationum ait. Nihil est tam mortiferū ingenijs q̄ luxuria. Siquidē rationē perturbat: intellectū hebetat: memoriā enervat: obliuionem immittit: errorem infundit: ignorātias inducit: et hoīem quasi bestiam facit. hec ille. Et eandē sententiā ponit Hiero. sup Mat.et in li.j.contra Jouinianum. Aristo.quoq̄ in.vij. Ethi.dicit: q̄ actus venereus rationem absorbet. Et per cōsequēs ille qui est deditus luxurie τ amori venereo efficitur fatuus τ stultus. Et iō a pictoribus amor depingitur cecus. Et ad hoc ꝓpositū dicit Ouidꝰ in eplis: epla.iiij. Quid deceat nō videt vllus amans. Tertio luxuria dissipat bona gratie.i.oīa dona spūssancti.iuxta illud.j.ad Cor.ij. Aialis hō nō percipit que sunt spiritusſancti. Item facit hoīem deo inimicū. Et de hoc loquitur Hiero.in epistola ad damasum papam de filio prodigo di. Luxuria inimica virtutibus perdit omnē substantiā patris: τ a patris volūtate delirans futurā paupertatē cogitare nō finit. Et Chryso. inquit. Nulla res sic piescandit ℣tutē sicut corporalis voluptas. Luxuriosus ergo quoad oēs virtutes τ gratias dei est mortuꝰ. Vn̄ Hiero. ad matrē τ filiā in gallijs cōmorantes inquit. Qui luxuriatur viuēs etiam mortuus est. Et ideo bene dicūt verba ꝓposita. Dissipauit τc. Super quibus verbis duas considerationes de luxuria faciemus. Prima dicetur detestatio Secunda declaratio.

Pars prima in qua ꝓbatur luxuriā esse detestabilem: τ ꝓhibitam omni lege. E

Primo sciendū q̄ luxuria est ꝓhibita p̄cepto diuino. Dicit eīn deꝰ Exo di.xx. Nō mechaberis. τ hoc est sextū p̄ceptū. τ dicit Aug.xxxij.q.iiij.§ c.meretrices. q̄ noīe mechie ꝓhibetur oīs illicitus cōcubitus: τ mēbrorū illegitimus vsus in actu venereo. Et s̄m Alexan. de ales in.iij. parte summe.in tracta. de lege naturali. et in ij.parte in tract. de pctīs mortalibus. τ Rich. in. iiij. distin. xxxj. et Tho.ij. ij.q. cliij. ar. iij.

⁊ in summa ꝯ gētiles li.iij.c.cxxj.multis rōni-
bus ꝓbari pōt: ꝙ q̄libet act⁹ venere⁹ excepto
mr̄imoniali est pctm̄ mortale: si volūtas cōsen-
tiat. Uerū qr satis intellecti frustra fit demon-
stratio.l.j.in fi.ff.de dote ꝑle.iō qr vos ꝑ credi-
tis et intelligitis nō alr ꝑ rōnes demōstrabo.
Nā hoc ꝑ; satis exp̄sse Geñ.ij.c. vbi dixit deus
de hoīe. Adherebit vxori sue: nō dixit cōcubine
⁊ sue vxori: ḡ nō suis vt ostēderet vnitatē vxo-
ris. Silr Deut.v. ꝓhibuit de⁹ fornicationem:
qđ hr̄ trāssumptiue Mat.v. ⁊.xxxij.q.v. c.non
mechaberis. ⁊ Leuit.xx.dicit de⁹. Si mechat⁹
q̄s fuerit cū vxore alteri⁹ morte moriaƭ et me-
chus ⁊ adultera. ⁊ Deut.xij. đr. Que fecit ne-
fas in israel vt fornicareƭ in domo patris sui
morieƭ. ⁊ Deut.xiij. scriptum est. Nō erit mere-
trix de filiab⁹ israel: neq; fornicator in vobis. ⁊
Tob.iiij. hr̄ documētū Tobie qđ dedit filio suo
di. Attēde tibi fili mi ab omi fornicatiōe: ⁊ pre-
ter vxorē tuā nō patiaris crimē scire. ⁊ Eccl.ix.
dicit sapiēs. Ne des fornicarijs aīam tuam ne
perdas te ⁊ illā. Et.xix. eiusdē lib. scriptum est.
Qui se iūgit fornicarijs erit nequā: putredo ⁊
vermes hereditabūt illū. Et.xxv. eiusdē operis
đr. Breuis oīs malicia sup malicia mulieris ⁊
iō nō cōcupiscas illaz: qr in specie mulieris ira
⁊ cōfusio magna. Et.xxj. eiusdē lib. etiā ait sa-
piēs. Ne respicias mulierē alieni viri ⁊ ne scor-
teris ancillā eius. ⁊.xxiiij. etiā dicit. In medio
mulierū noli morari: de vestimētis em̄ ꝓcedit
tinea: ⁊ de muliere iniq̄tas viri. ⁊ Osee.iiij. đr.
Fornicatio vinum ⁊ ebrietas auferūt cor. ⁊.v.
eiusdē li. etiā scriptū est. Spūs fornicationis
in medio eoꝝ ⁊ deū nō cognouerunt. ⁊ Amos
vj. scribiƭ. Ue q̄ lasciui estis in stratis vestris.
Silr Iohanes baptista volens ostēdere cōclu-
sionē nostrā esse verā: dicebat herodi Math.
xiiij. Nō licet tibi habere vxorē fratris tui. Et
saluator Luc.xvj. inq̄t. Oīs q̄ dimittit vxorem
suā ⁊ accipit alterā: mechatur. Apls q̄; .j. Cor.
vj. dicit. Neq; fornicarij: neq; molles: neq; ma-
sculoꝝ cōcubitores regnū dei possidebūt: fugi-
te ḡ oēm fornicationē. Et ad Ephe.v. Fornica-
tio ⁊ oīs immūdicia nō noīeƭ i vobis sicut de-
cet sctōs. Hoc em̄ scitote ꝙ oīs fornicator aut
auarus aut immūdus nō hꝫ hereditatē in re-
gno xp̄i ⁊ dei. Et idē in substātia dicit ad Gal.
v. ⁊ ad Heb. vlti. etiam inquit. Fornicatores ⁊
adulteros iudicabit deus. ⁊ Apoc.vij. dicit an-
gelus Iohāni. Ueni ostēdā tibi dānationē me-
retricis magne cū qua fornicati sunt reges ter-
re. Ex q̄bus autoritatib⁹ ꝑ; ꝙ maledicta luxu-
ria ꝓhibita est lege diuina: moysaica: ꝓpheti-
ca: euāgelica: ⁊ aplica: si autoritates bn̄ cōside-
rētur. Silr dico ꝙ ꝓhibeƭ lege autētica. §. san-
ctoꝝ. Ait em̄ Amb. sup Lucā. Qui nō cā ꝓcreā-
de sobolis ſꝫ explēde libidinis copulanƭ: nō tā
cōiuges q̄ꝫ fornicarij videnƭ. Et in lib. de Abel
⁊ cayn dicit. Libido est ianua diaboli: via ini-
quitatis: scorpionis ꝑcussio: nociuūq; gen⁹ est
femina cū approximat: stipula q̄ ignē accēdit:
que flāmigero igne ꝑcutit ꝯsciam pariter ha-
bitātis extrahit fundamēta montiū: si femine
cū viris habitēt viscariū dei nō deerit. Hiero.
q̄; ad susannā inquit. O q̄ꝫ acerbus est luxurie
fructus amarior felle: ⁊ crudelior gladio. ⁊ Au-
gu. in li. de cōflictu vitioꝝ ait. O q̄ꝫ parua con-
cubitus hora ꝑ qua perdiƭ eterna vita. Et in
lib. de agone xp̄iano idē inquit. Inter oīa chri-
stianoꝝ certamina duriora sunt prelia castita-
tis: vbi quotidiana pugna ⁊ rara victoria. Gre-
go. etiā in.xj. li. moraliū dicit. Quelibet alia bo-
na opa: si luxurie scelus nō aboliƭ: immēsitate
hui⁹ criminis obruunƭ. ⁊.xxxij. li. moraliū iterū
dicit. Diaboli ꝓprie corp⁹ sunt q̄ carnalib⁹ de-
lectationib⁹ cōsentiūt. Autoritate q̄; canonica
ꝓhibeƭ hoc maledictū vitiū: vt ꝑ; .xxvij.q.j.c.
nubēdi. vbi đr. Fornicatio nulli impune cōcedi-
tur. ⁊.xxij.q.ij.c. nō solū. dicit Isido. Inter ce-
tera septē vitia fornicatio maximū scelus est:
qr ꝑ carnis immūdiciā tēplū dei violaƭ. ⁊ ideꝫ
hr̄.xxxij.q.iiij.c. fornicator. Prohibetur q̄; hoc
maledictū vitiū in.c. sicut. ⁊ in.c. sicut nō sunt.
⁊ in. c. absalon. ⁊ in.c. meretrices. eadē.q. ⁊ cā.
vbi đr. Meretrices esse ⁊ ad meretrices accede-
re ꝓhibet deus: etiā quarū publice venalis est
turpitudo. hec ibi. Et iō dicētes fornicationeꝫ
nō esse pctm̄ tanq̄ꝫ heretici sunt cēsendi: vt ha-
betur in cle. nostra. ex̄ de hereticis. vbi aliq̄b⁹
dicētibus: ꝙ actus carnalis cū ad hoc natura
inclinet nullū est pctm̄: maxime cū q̄s de eo tē-
tatur? Rn̄dit papa. Prauitas heretica est sic
asserere ⁊ ꝑtinaciter defensare. Et etiā prohi-
beatur tn̄. l. canonica hoc sceleratissimū vitiū:
habeƭ.xxij.q.j.c. predicādum. ⁊.l. di. c. qui tua.
⁊.xxiij.q.v.c. si non. ⁊ dist.xlix.c. hinc. post me.
⁊.xxxij.q.j.c. nec aliqua. ⁊.q.v. eiusdeꝫ cause. c.
nec solo. vbi habetur. Nec solo tactu ⁊ affectu:
sed aspectu quoq; appetitur concupiscētia fe-
minarū. Prohibetur etiā di.xxxij.c.j. in fi. ⁊.xv.
q.viij.c. hi qui. ⁊.xxxij.q.vij.c. quemadmoduꝫ.
⁊ ex̄ de vita et honesta. clericoꝝ. c.ij. vbi dici-
tur. Et cum luxuria ab omnibus sit vitāda: a
clericis tamen maxime. Lege quoq; humana
prohibetur luxuria: vt habetur. C. de concubi-
nis. l. nemini. ⁊. C. ad.l. iuliā. de adulterijs. l.

fedissimā:dr. Fedissimā carā neq̄ aīā q̄ pudorem suū alienis libidinibus psternūt repssa voluptate leges vlciscunt. Itē.C.de raptoribus virginū.l.vnica scribit. Violatio virginū vel etiā viduarū marime q̄ deo fuerint dedicate:nō solū ad iniuriā hoīm:sed etiā ipsius oipotētis irreuerētiā cōmittit:cū virginitas ꝛ castitas corrupta restitui non possit.ꝛ.C.de epi.ꝛ cle.l. raptores.dicit impator. Raptores ꝟginū vel etiā viduarū q̄ deo fuerint dedicate capitis supplicio plectēdos esse decernimus.ꝛin aut.de triē. ꝛ semis.§.si aūt.col.iij.etiā dicit. Nos nō prebemus luxuriātibus sed caste viuētibus leges. ꝛ in aut.de testibus.col.iiij.dr. Non em̄ babebit amplius castitatē luxuria:sed subijciat q̄dem ꝛ ipsa penis:periculūq̄ȝ sustineat.ꝛ.ff.de origine iuris.l.ij.§.initiū.iuriscōsultus inq̄t. In seruitute supponat:q̄ captus amore virginis nefas pmiscet.ꝛ.ff.de dā.infec.l.ex dāni.dr. Honestus modus seruādus est:nō imoderata cuiuscūq̄ȝ luxuria subsequēda.ꝛ.ff.q̄d metus cā.l.isti qui dē.scriptū est. Stupri met⁹ maior viris bonis esse solet q̄ꝑ mortꝫ.ꝛ.ff.de exordi.cri.l.j.dicit iuriscōsultus. Sollicitatores aliarū nuptarū ꝛ interpellatores ꝛ si effectū sceleris hr̄e nō pn̄t ppter volūtatē tn̄ pniciose libidinis extra ordinē puniant. Autoritate q̄ȝ poetica detestatur hoc diabolicū vitium luxurie. Unde Claudianus poeta inquit.

Luxuries ꝓdulce malū:q̄ dedita semper:
Corporis arbitrijs:hebetat caligine sensus.
Prudentius etiam ait.
Lotis erusta libido medullis.
Inspirat tenerū:labefacta ꝑ ossa venenū.
Tu preceps ad mortis iter:tu ianua leti.
Corpora cōmaculas:aīas ad tartara portas.
Item quidem alius versificator inquit.
Femina corpus opes:aīm:vim lumina:vocem
Polluit:annihilat:necat:eripit:orbat:acerbat:
Occiditq̄ȝ aīam:cōsortia:federa:famam
Debilitat:perdit socios:auferteq̄ȝ fideles.
Ouidius q̄ȝ in eplis:epla prima inq̄t ꝯ amorē.
Res est solliciti:plena timoris amor.
Et autor libri qui dr pamphilus ait.
Igneus ille furor:nescit habere modum.
Et autor astrolabij dicit.
Nō capit humanas aīas:plus femina quicq̄ꝑ.
Ouidius q̄ȝ in scdo de arte amādi inq̄t.
Q̄d iuuat exiguū plus est q̄d ledit amātes.
Proponātq̄ȝ aīo:multa ferēda suo.
Lucanus etiā in quinto sui operis ait.
Heu quantū mētes:dn̄atur in equas.
Iusta venus dubijs:stupidūq̄ȝ ad ꝑlia magne.
Te quoq̄ȝ fecit amor.
Vergi.q̄ȝ in.iiij.Eneid.inquit.
Improbe amor:q̄d nō mortalia pectora cogis.
Et Iuuenalis li.ij.satyra.j.ait de meretrice.
Ardeat ipsa licet tormentis gaudet amantis
Et spolijs.
Et autor libri qui dr pamphilus dicit.
O deus in quātis animus versat amantis.
Et Matthe⁹ in poetria sua parte secunda ait.
Eneruat studium perniciosa venus.
Et Cato in suis documentis dicit.
Cū te detineat veneris dānosa voluptas.
Indulgere gule noli que ventris amica est.
Gualterius q̄ȝ in alexandriade.li.j.ait.
Te nō emolliat intus.
Prodiga luxuries:nec fortia pectora frāgat.
Mentis morb⁹ amor:latebris ꝛ murmure gaudens.
Si bacho veneriq̄ȝ vaces:qui cetera subdis,
Sub iuga venisti:perijt delata vacantis.
Libertas animi:veneris flagrāte camino.
Mens hebet interius:rixas ꝛ bella moueri
Imperat:ꝛ suadet rōnis vile sepulcrum
Ebrietas:rigidos eneruāt hec duo mores. hec ille.

Cū quo cōcordat Hiero.in epla ad matrem ꝛ filiā in gallijs cōmorātes di. Ferreas mētes libido domat. Domuit em̄ Dauid sctissimum: Sāsonē fortissimū:ꝛ Salomonē sapiētissimū: de quo in.c.salomō.xxxij.q.iiij. Hiero.ait. Salomō q̄ ꝑpe immoderato vsu:atq̄ȝ assiduitate mulierū:ad hoc vsq̄ȝ ꝑductus est:vt tēplū idolis fabricaret. Et q̄ prius tēplū deo cōstruxerat assiduitate libidinis ꝛ pfidie subtractus idolis cōstruere tēpla nō timuit. Ex quo patuit q̄ꝑ h̄ neq̄ssimū vitiū eū quodāmō demētauit:libido em̄ carnis hoīem vt bestiā immo deteriorē bestia facit. Un̄ in.c.non solū.xxxij.q.vij. Isid.inquit. Sunt q̄dā sicut aīalia q̄ absq̄ȝ vlla discretione libidini seruiūt:quos ego nec mutis pecudibus cōparauerim. Pecora em̄ cum cōceperint vltra nō indulgēt maribus copiā sui. Vltimo demōstrat hoc maledictū scelus detestabile autoritate phica. Ut em̄ legit in vitis phorū Pithagoras dicebat. Fugiēda sunt oībus modis ꝛ abscindēda:languor a corpore:imperitia ab aīa:ꝛ luxuria a vētre:ꝛ iō cū q̄dā lasciuus diceret pithagore q̄ꝑ malebat cū meretricib⁹ esse q̄ꝑ cū phis cōuersari ipse respōdit. Sues q̄ȝ libētius in sceno q̄ꝑ in aqua versant. Sene.q̄ȝ in j.declamationū ait. Nihil est tā mortiferū ingenijs vt luxuria. Luxuria blanda pestis:victrix orbis:immensas opes auaris manibus rapit. Idē q̄ȝ ad Lucillū epla.xviij.inq̄t. Quis hostis

⁊ in summa ꝯ gētiles li.iij.c.cxxj.multis rōni-
bus ꝓbari pōt: ꝙ qlibet act⁹ venere⁹ excepto
m̄rimoniali est pctm̄ mortale: si volūtas cōsen
tiat. Uerū qꝛ satis intellecti frustra fit demon
stratio.l.j.in fi.ff.de dote ple.iō qꝛ vos ħ credi
tis et intelligitis nō alr ꝑ rōnes demōstrabo.
Nā hoc pꝫ satis expsse Gen.ij.c. vbi dixit deus
de hoīe. Adherebit vxori sue: nō dixit cōcubine
⁊ sue vxori: ꝫ nō suis vt ostēderet vnitatē vxo-
ris. Silr Deut.v.ꝓhibuit de⁹ fornicationem:
qd hr trāssumptiue Mat.v.⁊.xxxij.q.v. c.non
mechaberis. ⁊ Leuit.xx.dicit de⁹. Si mechat⁹
qs fuerit cū vxore alteri⁹ morte moriat̄ et me-
chus ⁊ adultera. ⁊ Deut.xij. dr. Que fecit ne-
fas in israel vt fornicaret̄ in domo patris sui
moriet̄. ⁊ Deut.xiij.scriptum est. Nō erit mere
trix de filiab⁹ israel: neqꝫ fornicator in vobis. ⁊
Tob.iiij.hr documētū Tobie qd dedit filio suo
di. Attēde tibi fili mi ab omni fornicatiōe: ⁊ pre
ter vxorē tuā nō patiaris crimē scire. ⁊ Ecci.ix.
dicit sapiēs. Ne des fornicarijs aiam tuam ne
perdas te ⁊ illā. Et.xix.eiusdē lib.scriptum est.
Qui se iūgit fornicarijs erit nequā: putredo ⁊
vermes hereditabūt illū. Et.xxv.eiusdē operis
dr. Breuis oīs malicia sup malicia mulieris ⁊
iō nō cōcupiscas illas: qꝛ in specie mulieris ira
⁊ cōfusio magna. Et.xxj.eiusdē lib. etiā ait sa-
piēs. Ne respicias mulierē alieni viri ⁊ ne scor
teris ancillā eius. ⁊.xxiiij.etiā dicit. In medio
mulierū noli morari: de vestimētis em̄ ꝓcedit
tinea: ⁊ de muliere iniqtas viri. ⁊ Osee.iiij.dr.
Fornicatio vinum ⁊ ebrietas auferūt cor. ⁊.v.
eiusdē li.etiā scriptū est. Spūs fornicationis
in medio eoꝝ ⁊ deū nō cognouerunt. ⁊ Amos
vj.scribit̄. Ve q lasciui estis in stratis vestris.
Silr Johanes baptista volens ostēdere cōclu
sionē nostrā esse verā: dicebat herodi Mat.
xiiij. Nō licet tibi habere vxorē fratris tui. Et
saluator Luc.xvj.inqt. Oīs q dimittit vxorem
suā ⁊ accipit alterā: mechatur. Apls qꝫ.j.Coꝝ.
vj.dicit. Neqꝫ fornicarij: neqꝫ molles: neqꝫ ma
sculoꝝ cōcubitores regnū dei possidebūt: fugi
te ꝫ oēm fornicationē. Et ad Ephe.v. Fornica
tio ⁊ oīs immūdicia nō noīet̄ i vobis sicut de-
cet sctōs. Hoc em̄ scitote ꝙ oīs fornicator aut
auarus aut immūdus nō hꝫ hereditatē in re-
gno xpi ⁊ dei. Et idē in substātia dicit ad Gal.
v. ⁊ ad Heb.vlti.etiam inquit. Fornicatores ⁊
adulteros iudicabit deus. ⁊ Apoc.vij.dicit an
gelus Johāni. Ueni ostēdā tibi dānationē me
retricis magne cū qua fornicati sunt reges ter
re. Ex qbus autoritatib⁹ pꝫ: ꝙ maledicta luxu
ria ꝓhibita est lege diuina: moysaica: ꝓpheti-
ca: euāgelica: ⁊ aplica: si autoritates bn̄ cōside-
rētur. Silr dico ꝙ ꝓhibet̄ lege autētica. f. san
ctoꝝ. Ait em̄ Amb. sup Lucā. Qui nō cā ꝓcreā
de sobolis ꝫ explēde libidinis copulant̄: nō tā
cōiuges ꝗ̄ fornicarij vident̄. Et in lib.de Abel
⁊ cayn dicit. Libido est ianua diaboli: via ini-
quitatis: scorpionis ꝑcussio: nociuūqꝫ gen⁹ est
femina cū approximat: stipula q ignē accēdit:
que flāmigero igne ꝑcutit ꝯsciam pariter ha-
bitātis extrahit fundamēta montiū: si femine
cū viris habitēt viscariū dei nō deerit. Hiero-
qꝫ ad susannā inquit. O ꝗ̄ acerbus est luxurie
fructus amarior felle: ⁊ crudelior gladio. ⁊ Au
gu.in li.de cōflictu vitioꝝ ait. O ꝙ parua con-
cubitus hora ꝓ qua perdit̄ eterna vita. Et in
lib.de agone xpiano idē inquit. Inter oīa chri
stianoꝝ certamina duriora sunt prelia castita-
tis: vbi quotidiana pugna ⁊ rara victoria. Gre
go.etiā in.xj.li.moraliū dicit. Quelibet alia bo
na opa: si luxurie scelus nō abolit̄: immēsitate
hui⁹ criminis obruunt̄. ⁊.xxxij.li.moraliū iterū
dicit. Diaboli ꝓprie corp⁹ sunt q carnalib⁹ de-
lectationib⁹ cōsentiūt. Autoritate qꝫ canonica
ꝓhibet̄ hoc maledictū vitiū: vt pꝫ.xxvij.q.j.c.
nubēdi. vbi dr. Fornicatio nulli impune cōcedi
tur. ⁊.xxij.q.ij.c.nō solū. dicit Isido. Inter ce-
tera septē vitia fornicatio maximū scelus est:
qꝛ ꝑ carnis immūdiciā tēplū dei violat̄. ⁊ ideꝫ
hr.xxxij.q.iiij.c.fornicator. Prohibetur qꝫ hoc
maledictū vitiū in.c.sicut. ⁊ in.c.sicut nō sunt.
⁊ in. c.absalon. ⁊ in.c.meretrices.eadē.q. ⁊ cā.
vbi dr. Meretrices esse ⁊ ad meretrices accede
re ꝓhibet deus: etiā quarū publice venalis est
turpitudo. hec ibi. Et iō dicētes fornicationeꝫ
nō esse pctm̄ tanꝗ̄ heretici sunt cēsendi: vt ha
betur in cle. nostra. ex̄ de hereticis. vbi aliqb⁹
dicētibus: ꝙ actus carnalis cū ad hoc natura
inclinet nullū est pctm̄: maxime cū qs de eo tē
tatur? Rūdit papa. Prauitas heretica est sic
asserere ⁊ ptinaciter defensare. Or etiā prohi-
beatur in.l. canonica hoc sceleratissimū vitiū:
habet̄.xxij.q.j.c.predicādum. ⁊.l.di. c.qui tua.
⁊.xxiij.q.v.c.si non. ⁊ dist.xlix.c.hinc.post me.
⁊.xxxij.q.j.c.nec aliqua. ⁊.q.v. eiusdeꝫ cause. c.
nec solo. vbi habetur. Nec solo tactu ⁊ affectu:
sed aspectu quoqꝫ appetitur concupiscētia fe-
minarū. Prohibetur etiā di.xxxij.c.j.in fi. ⁊.xv.
q.viij.c.hi qui. ⁊.xxxij.q.vij.c. quemadmoduꝫ.
⁊ ex̄ de vita et honesta. clericoꝝ. c.ij. vbi dici-
tur. Or cum luxuria ab omnibus sit vitāda: a
clericis tamen maxime. Lege quoqꝫ humana
prohibetur luxuria: vt habetur. C. de concubi-
nis. l.nemini. ⁊.C. ad.l.iuliā. de adulterijs. l.

fedissimã:dr. Fedissimã earũ neq̃aȝ q̃ pudorem suũ alienis libidinibus ꝓsternũt repssa voluptate leges vlciscunt. Jtẽ.C.de raptoribus virginũ.l.vnica scribit. Uiolatio virginũ vel etiaȝ viduarũ marime q̃ deo fuerint dedicate:nõ solũ ad iniuriã hoim:sed etiã ipsius oipotẽtis irreuerẽtiã cõmittit:cũ virginitas ꝛ castitas corrupta restitui non possit.ꝛ.C.de epi.ꝛ cle.l.raptores.dicit impator. Raptores ꝟginũ vel etiã viduarũ q̃ deo fuerint dedicate capitis supplicio plectẽdos esse decernimus.ꝛin aut.de triẽ.ꝛ semis.§.si aũt.col.iij.etiã dicit. Nos nõ prebemus luxuriãtibus sed caste viuẽtibus leges. ꝛ in aut.de testibus.col.iiij.dr. Non em̃ habebit amplius castitatẽ luxuria:sed subijciat q̃dem ꝛ ipsa penis:periculũq; sustineat.ꝛ.ff.de origine iuris.l.ij.§.initiũ.iuriscõsultus inq̃t. Jn seruitute supponat:q̃ captus amore virginis nefas ꝑmiscet.ꝛ.ff.de dã.infec.l.ex dãni.dr. Honestus modus seruãdus est:nõ imoderata cuiuscũq; luxuria subsequẽda.ꝛ.ff.qđ metus cã.l.isti qui dẽ.scriptũ est. Stupri met⁹ maior viris bonis esse solet q̃ mortꝭ.ꝛ.ff.de exordi.cri.l.j.dicit iuriscõsultus. Sollicitatores aliarũ nuptarũ ꝛ interpellatores ꝛ si effectũ sceleris hẽre nõ pñt ꝓpter volũtatẽ tñ ꝑniciose libidinis extra ordinẽ puniant. Autoritate q̃ȝ poetica detestatur hoc diabolicũ vitium luxurie. Unde Claudianus poeta inquit.

Luxuries ꝑdulce malũ:q̃ dedita semper:
Corporis arbitrijs:hebetat caligine sensus.
Prudentius etiam ait.
Totis exusta libido medullis.
Jnspirat tenerũ:labefacta ꝑ ossa venenũ.
Tu preceps ad mortis iter:tu ianua leti.
Corpora cõmaculas:aias ad tartara portas.
Jtem quidem alius versificator inquit.
Femina corpus opes:aim:vim lumina:vocem
Polluit:annihilat:necat:eripit:orbat:acerbat:
Occiditq; aiam:cõsortia:federa:famam
Debilitat:perdit socios:aufertq; fideles.
Ouidius q̃ȝ in eplis:epla prima inq̃t ꝯ amorẽ.
Res est solliciti:plena timoris amor.
Et autor libri qui dr pamphilus ait.
Jgneus ille furor:nescit habere modum.
Et autor astrolabij dicit.
Nõ capit humanas aias:plus femina quicq̃.
Ouidius q̃ȝ in scđo de arte amãdi inq̃t.
Qđ iuuat exiguũ plus est qđ ledit amãtes.
Proponãtq; aio:multa ferẽda suo.
Lucanus etiã in quinto sui operis ait.
Heu quantũ mẽtes:dñatur in equas,
Justa venus dubijs;stupidũq; ad ꝑlia magne.
Te quoq; fecit amor.
Uergi.q̃ȝ in.iiij.Eneiđ.inquit.
Jmprobe amor:q̃d nõ mortalia pectora cogis.
Et Juuenalis li.ij.satyra.j.ait de meretrice.
Ardeat ipsa licet tormentis gaudet amantis
Et spolijs.
Et autor libri qui dr pamphilus dicit.
O deus in quãtis animus versat amantis.
Et Matthe⁹ in poetria sua parte secunda ait.
Eneruat studium perniciosa venus.
Et Cato in suis documentis dicit.
Cũ te detineat veneris dãnosa voluptas.
Jndulgere gule noli que ventris amica est.
Gualterius q̃ȝ in alexandriade.li.j.ait.
Te nõ emolliat intus.
Prodiga luxuries:nec fortia pectora frãgat.
Mentis morb⁹ amor:latebris ꝛ murmure gaudens.
Si bacho venerisq; vaces:qui cetera subdis,
Sub iuga venisti:perijt delata vacantis.
Libertas animi:veneris flagrãte camino.
Mens hebet interius:rixas ꝛ bella moueri
Jmperat:ꝛ suadet rõnis vile sepulcrum
Ebrietas:rigidos eneruãt hec duo mores. hec ille. Cũ quo cõcordat Hiero.in epla ad matreȝ ꝛ filiã in gallijs cõmorãtes di. Ferreas mẽtes libido domat. Domuit em̃ Dauid sctissimum: Sãsonẽ fortissimũ:ꝛ Salomonẽ sapiẽtissimũ: de quo in.c.salomõ.xxxij.q.iiij. Hiero.ait. Salomõ q̃ ꝓpe immoderato vsu:atq; assiduitate mulierũ:ad hoc vsq; ꝑductus est:vt tẽplũ idolis fabricaret. Et q̃ prius tẽplũ deo cõstruxerat assiduitate libidinis ꝛ ꝑfidie subtractus idolis cõstruere tẽpla nõ timuit. Ex quo patuit q̃ hĩ neq̃ssimũ vitiũ eũ quodãmõ demẽtauit:libido em̃ carnis hoiem vt bestiã immo deteriorẽ bestia facit. Uñ in.c.non solũ.xxxij.q.vij. Jsiđ.inquit. Sunt q̃dã sicut aialia q̃ absq; vlla discretione libidini seruiũt:quos ego nec mutis pecudibus cõparauerim. Pecora em̃ cum cõceperint vltra nõ indulgẽt maribus copiã sui. Ultimo demõstrat hoc maledictũ scelus detestabile autoritate pħica. Ut em̃ legit in vitis pħorũ Pithagoras dicebat. Fugiẽda sunt oibus modis ꝛ abscindẽda:languor a corpore:imperitia ab aia:ꝛ luxuria a vẽtre:ꝛ iõ cũ q̃dã lasciuus diceret pithagore q̃ malebat cũ meretricib⁹ esse q̃ȝ cũ pħis cõuersari ipse respõdit. Sues q̃ȝ libẽtius in sceno q̃ in aqua versant. Sene.q̃ȝ in j.declamationũ ait. Nihil est tã mortiferũ ingenijs vt luxuria. Luxuria blanda pestis:victrix orbis:immensas opes auaris manibus rapit. Jdẽ q̃ȝ ad Lucillũ epla.xviij.inq̃t. Quis hostis

in quecq tñ cõtamelioſus fuit ꝙ in quoſdã vo luptates ſue.eſt igit animꝰ a blãdimẽtis volu ptatis abſtrahẽdus:debellãdecq ſũt a nob vo luptates:q vt vides ſeua quocq igenia rapiũt Et ad eũdẽ ſcribẽs in alia epl'a dicit.Uanas fu ge voluptates breues ⁊ penitendas.⁊ in.ij.de clamationũ iterum ait.Adoleſcens luxurioſus peccat:ſener luxurioſus inſanit.⁊ in lib.trage. etiã dicit.Uincit ſanctos dira libido. Tullius quocq in.j.de officijs ait.Si conſiderare volu mus q ſit in natura hoĩs excellẽtia ⁊ dignitas: facile intelligemꝰ ꝙ ſit turpe deſluere luxuria: ac molliter viuere:⁊ ꝙ ſit honeſtũ viuere cõti nẽter:ſobrie ⁊ caſte.⁊ eodẽ li.idẽ inqt.Luxuria cũ oĩ etati turpis ſit:ſenibꝰ marie fediſſima eſt Et in lib.de ſenectute iterũ dicit.O pclarũ mu nus etatis: ſiqdẽ aufert a nobis qd eſt in ado leſcẽtia vitioſiſſimũ.ſ.libidinẽ corpis. Valeri quocq matimus li.ix.ſui opis ait. Blãdũ malũ luxuria quã accuſare aliqñ facilꝰ eſt ꝙ vitare: q iuuictus Danibalẽ armis illecebris cõplexa: vincẽdũ romano militi tradidit illa ducẽ vigi lantiſſimũ:illa exercitũ acerrimũ dapibus lar gis ac veneris vſu laſciuiore ad ſomniũ e deli tijs euocauit.Quid ergo his vitijs fetidius:qd dãnoſius:qbꝰ virtus atteritur:victorie lãgueſ cũt ſopita glia in infamiã ꝯuertit:animi ⁊ cor poris vires expugnanẗ. hec ille. Cecilꝰ quocq Firmanꝰ li.de btã vita.c.iiij.inqt.Libido aſpe ctu marime ꝯcita.Et in eo.c.etiã ait.Tres ſunt cões affectꝰ q hoĩes i oĩa facinora pcipites tra hunt:ira:cupiditas:⁊ libido.Terentius etiã in eunucho.c.ij.dicit. In amore hec oĩa inſunt vi tia:ſuſpitiones:inimicitie:iniurie ac bellũ. Ful gentius quocq in fabulis ſuis ait.Oĩs q luxu riã amat cecꝰ eſt.Et merito. Cecũ eñ ſe eſſe de mõſtrat ⁊ ſtultũ q in ignem intrat. De luxuria aũt inqt Albertus in tractatu de ꝯtutibꝰ poli ticis:ꝙ eſt ignis qui nunꝙ dicit ſufficit:ſʒ quã to plus hõ luxuriaẗ tanto ſemper amplius ap petit:etiã ſi ope implere nõ poſſit. Itẽ ſicut ter ra nõ ſatiaẗ aqua:ita nec hõ luxuria. Itẽ luxu ria hydropiſim repreſentat:q tantã ſitim gñat vt bibẽdo ſitim incẽdat: vt hydropicus quãto plus bibit:tanto plus ſitit. Nam et Cleopatra egypti regina:licʒ Antonio imperatori matri monialiter eſſet iuncta:tãta tñ erat libidine ſuc cenſa ꝙ ad ꝯſtibula nocte vadens licʒ aliquan do.xxxvj.concubitus paſſa fuiſſet redibat fati gata:ſed non ſatiata.hec ille. Et hoc ſufficiat ꝓ prima parte noſtri ſermonis.

Pars ſecunda in qua declarantur quattuor ſpecies luxurie in particulari.

Multa de hoc peccato dici poſſent q cau ſa breuitatis omitto:marime qr aliqua tetigi.ſ.in ſmone de pctis. De hoc eñ maledicto vitio inqt Diero.in ſuo teſtõ.Enſis diaboli luxuria.⁊ Salomõ Eccl's.vij. etiam di cit.Inueni amariorẽ morte mulierẽ:q laqueus venatorũ eſt:⁊ ſagena cor illius: vincula ſunt manus illius. Prima autẽ ſpẽs huius vitij eſt fornicatio ſimplex:ſicut plenius declaraui vbi ſ.Sed ſciendũ eſt ꝙ fornicatio tripliciter accí pitur. Primo pro idolatria ⁊ infidelitate. Oſee iiij.Fornicati ſunt a deo ſuo.⁊.j.paral.v.For nicati ſunt poſt deos plurimos.⁊ Judicũ.viij. Fornicati ſunt cũ baal qd erat idolũ gentium. ⁊ Sapientie.xiiij. Initiũ fornicationis erqui ſitio idolorũ. De talibꝰ fornicantibꝰ ait Dauid i pſ.lxxij. Perdidiſti oẽs qui fornicanẗ abs te. Secũdo dicit fornicatio quecũcq culpa mortã lis:inquãtũ quis per eã recedit a deo legitimo ſponſo anime. Oſee.ij.⁊ de hac dr a deo Diere. iij.anime peccatrici. Tu autẽ fornicata es cum amatoribꝰ multis. Alia eñ cũ tot amatoribꝰ for nicaẗ quot creaturas iordinate ⁊ ꝯ deũ diligit: vt inqt Aug.li.j.de ſermone dñi in mõte. Ter tio ꝓpie dr fornicatio actus venereus inter ſo lutũ ⁊ ſolutã.⁊ intelligit ſolutꝰ ⁊ ſoluta a vin culo ꝯiugij ⁊ ꝯſanguinitatis ac affinitatis:or dinisqꝫ ⁊ religionis ac voti ꝯtinẽtie.⁊ iſta forni catio dicitur ſimplex. Et ideo oĩs ꝯcubitꝰ factꝰ inter tales ſolutos ſeruato vſu naturali ꝓpie dr fornicatio ſimplex. Dr tñ gñaliter fornicatio oĩs actꝰ luxurie:ſicut pꝫ.j.ad Cor.v. vbi inqt apl's. Audit inter vos fornicatio q̃lis nec inter gẽtes:⁊ loquit de inceſtu. Doc igit maledictuꝫ vitiũ fornicatiõis ꝓhibeẗ in.c.fornicari.xxxij. di.vbi dr. Fornicari hoĩbꝰ nũꝙ licet.⁊ xxxij.q. iiij.c.nẽo.dr. Nulli licet ſcire mulierẽ pter vro rẽ:ĩdcq cõiugij tibi datũ ẽ ius:ne in laqueũ inci das:⁊ cũ aliena muliere delinquas.hec ibi. Fi lij eñ nati ex reprobato cõcubitu plerũcq ſunt ſcelerati:lʒ aliq inueniant boni. Un ſcriptuꝫ eſt lvſ.di.c.ſi gẽs.de tali cõceptiõe meretricũ exiſti mãdũ eſt degeneres pplos ac ignobiles ⁊ furẽ tes libidine fore ꝯcreandos:⁊ ad extremũ vni uerſam plebem ad deteriora ⁊ ignobilia vergẽ tem:⁊ nouiſſime nec bello ſeculari fortem : nec fide ſtabilem: nec honorabileꝫ hoĩbus: nec deo amabilem eſſeventuram.hec ille. Patet in Abi melech filio Gedeonis nato ex concubina : qui mortuo prẽ iterfici fecit.lxx. fratres legitimos: vt ſolus dñareẗ. Judi.ix. hoc maledictũ vitium facit hoĩem deo rebellem. vnde Lactan.li.ij.di uinarũ inſti.ad gen.inquit. Et luxuria vt vitia

ola: ita spietas aduersus deū nascit. Et.xxiij. q.vij.dr in.c.nō solū. Ex delectatiōe fornicādi: varia gignunt flagitia:qbus regnū dei claudit. Et.xxxij.q.iiij.c.in eo.scriptū est per hec vitia qppe maxime demones colunt. Est etiā luxuria singulariter dilecta ꝛ pcipua filia diabolii:ipse em̄ diabolus cogitās φ si hrēt filias ex his generos faceret:qs secū traheret ad infernū:duxit vxorē iniqtatē:de qua genuit symoniam quā copulauit clericis:ꝛ postea hypocrisim quam copulauit religiosis: monachis: et beghinis. Itē rapinā nobilibus:vsurā burgensibus:dolositatē aduocatis:ꝛ supbiam potētibus. Sed luxuriā nulli appropriauit:sed eā cōmunē oibus exposuit:vt plures secū ad interitum traheret. De qua filia diabolica inqt Agelius li.noc.acticarū. Nulla bestia capitalior φ̄ voluptas corporis cuius auide libidines temere ꝛ effrenate incitāt. Hinc patrie perditiones hinc reipublice euersiones. Nullū deniqʒ scelꝰ: nullū facinus est ad qđ suscipiēdum nō libido voluptatis impellat. hec ille. X

i In luxuriosa qʒ aīa habitat diabolus. vn̄ de ea dr Apoc.xvij. Facta est habitatio spūs immūdi. ꝛ Iob.xl.de diabolo scriptū est. Sub vmbra manet in locis humētibꝰ.i.in luxuriosis.vn̄ Luc.xv. de filio pdigo ac luxurioso dr:φ pauit porcos.i.demones. Demones em̄ habitāt in luxuriosis sicut porcꝰ in luto.vn̄ Hiero.in testamēto inqt.cōparādo luxuriosos porcis. Quidā luxuria fetidi:vt turpissime suos sunt deturpati. ꝛ iō dicit Grego. homel.xxviij. ostēdēs fetorē luxurie:φ peccata carnis stercora vocant:vt hr̄ Iohel.j.c. Quantum est em̄ fetidū vitium luxurie patet p illud qđ scriptū est in vita spatrū: φ quidā angelus vadēs in forma hois cū quodā heremita obturauit nares cū obuiasset cuidā luxurioso in signū maximi fetoris. Nulla em̄ latrina est sic fetida sicut luxuriosi pscia. Qz aūt demones libēter habitēt in luxuriosis pʒ p illud qđ scriptū est Mat.viij. ꝛ Luc.viij.vbi dr:φ legio demonū eiecta ad imperiū xpi a quodā demoniaco: petijt licentiā intrādi gregē porcoꝝ:ꝛ accepta licētia pcipitauit eos i mare. Ex q̄ significat φ demones pcipitabūt i mare vitioꝝ ꝛ i abyssuʒ infernalē oēs fornicarios per porcos significatos. O igit maledicti cōcubinarij sciatote φ demones exultāt perditione vr̄a. Legit em̄ in vitaspatrū:cū qdā filꝰ sacerdotis idoloꝝ secū9 patrē remāsisset solus in templo venit ibi venire principē demonū: ꝛ cū sedisset circūdatus maxima multitudine demonū:venit vnus demon ꝛ adorauit euʒ. Reqsitus aūt ab eo qđ mali fecisset: Rn̄dit φ p.xxx.dies fuerat in tali pꝛuincia vbi multa prelia excitauerat: multaqʒ homicidia facta fuerant:ꝛ multe sanguinis effusiōes. Cui princeps demonū iratꝰ ait. Hoc solū tāto tpe fecisti: ꝛ fecit eum flagellari. Postea aliꝰ veniēs dixit:φ spacio.xxx. dierū fecerat multas naues in mari submergi: et oēs hoies q erāt in eis perire:de q̄ princeps fecit vt de primo. Tertius demō venit dicēs:φ in quadā ciuitate in quodā cōuiuio nuptiali cōcitauerat seditionē:i qua spōsus ꝛ multi alij sunt occisi:ꝛ hoc i decē diebꝰ fecerat. Princeps aūt demonū siliter fecit eū v̄berare. Postremo venit quartꝰ dicēs φ p.xl.annos in heremo fuerat:vnū tentās heremitā:ꝛ vix eū in ipa nocte fornicari fecerat. Quo audito surrexit diabolꝰ osculās eū:ꝛ diadema posuit sup caput suū et secū consedere fecit dicēs. Magnā rem fecisti: quā in.xl.annis cōplere potuisti. Cō vidēs ille filius sacerdotis idoloꝝ factus est monachus pbatus. Qz aūt demones maximā leticiam faciāt de pctis fornicarioꝝ:habet Ecci.xviij. vbi dr. Si prestes aie tue cōcupiscētias eius dabit te in gaudium inimicis tuis. Y

s Secunda luxurie species dr stuprū.s.qn̄ aliqua v̄go nō coacta deflorat vel ecōtra. Et de h̄ pctō tractat.xxxvj. q.ij.c.ij. Et dicit Tho.ij.ij.q.xv.c.iiij.ar.vj.φ est speciale pctm̄ rōne specialis deformitatis. s.v̄ginitatis deflorate. Et si querat: ad qđ teneatur deflorās v̄ginē: Rn̄det Alexā.de ales in.ij.p.te summe.in tractatu de speciebꝰ luxurie.c.de stupro.ar.iiij.ꝛ Tho.ij.ij.q.cliij.φ hoc peccatum hʒ duplicē annexā.s.patris ꝛ puelle. Prio em̄ patri ꝛ alijs cognatis deflorate facit iniuriaʒ. vn̄ Ecci.xlij.dr. Sup filiā luxuriosam cōserua custodiā:ne qn̄ faciat te venire in opprobrium inimicis tuis. facit ad hoc.l.isti qdē. ff.qđ me.cā. Sed ego dico tibi φ si nō hʒ bonā volūtatē difficile erit ipam custodire.sicut difficile custoditur aceruus pulicuʒ ne saltet. Et iō dicebat Ouidius.iij.de arte amādi. Centū fronte oculos centū ceruice gerebat. Argus et hos vnus sepe fefellit amor. Tu tn̄ ppter hoc nō dimittas eiꝰ custodiā:qz nō custodita faceret peius. Vn̄ vulgariter dicitur. Bona custodia cauebit v̄etura. Secūdo dānificauit virginē auferēdo ei virginitatē cui debetur fructus centesimus Luc.viij. Matth.xiij. Marci.iiij. Item posuit eam in periculo meretricandi. Semel em̄ melius presumitur de facili labilis in eodem crimine, l. si cui. §. hisdem, ff. de accu. Item eam

vituperauit quod nō faciliter reperiet maritū si sciatur: vel nō inueniet cōuenientē vt prius. De talibus deflorantib' dr Threñ. vlti. Mulieres in syon humiliauerūt et virgines i ciuitatib' iuda. Et id̄ sm p̄dictos doctores tenetur deflorās satisfacere pri et puelle. Sed dicet qs p̄supponit in casu quod ipsa cōsensit: volēti aūt et cōsentiēti nō fit dolus. l. nemo vr. ff. de reg. iu. l. vēditor. C. de rescindenda vēdi. et c. sciēti. de reg. iu. lib. vj. l. j. in fi. ff. de acti. emp. et C. de trāsac. l. cū donationis. ergo etc. Rñdeo quod licz ipa ɔsensit nō tñ pr et alij cognati: ex q̄ sunt iniuriati. Preterea illa regula. s. quod volēti et ɔsentiēti nō fit dolus intelligit de his qui bñ sunt doli capaces: nō aūt leues: instabiles: et incōstātes: ac faciles ad fraudē et deceptionē suscipiendā: sicut sunt puelle: que em̄ sint leues pz p illud Ecci. xix. Qui cito credit leuis est corde. De puellis aūt dicit Ouidi' in ep̄lis: ep̄la. xvj. Credulitas dāno sepe solet esse puellis. Qz aūt sint leues: patet p Senecā in libro de remedijs fortuitoꝝ dicētē. Nihil tā mobile q̄ feminarū volūtas. et Jacobus beneuētanus sui li. c. xv. dicit. Mobile cot cūctis: et mēs est vana puelle. Firmū propositum: femina nulla gerit. et Vergili'. iiij. Eneid. inqt. Variū et mutabile semp femineū genus. Et id̄ dicit Ouidi' in ep̄lis: ep̄la. ij. Fallere credentē: nō est operosa puellā. Gloria. Faciūt ergo isti maledicti luxuriosi decipientes virgines illud qd̄ hortaf Ouidi' in. j. de arte amandi. c. ix. di. Promittas facito: qd̄ em̄ p̄mittere ledit. Pollicitis diues qlibet esse pōt. Ac que nō dederis: semp videare futurus. Sic dñm sterilis sepe fefellit ager. Cū igif deflorās virginē eā decipiat multis p̄missionibus blādimētisqz. Et sepe dās ei spem: et p̄mittēdo quod accipiet eam in vxorē: p̄fecto equū est quod tali sic decepte: et p fraudes ad deflorationē perducte succurraf. Deceptis aūt et non decipientibus iura subueniūt. l. ij. §. v̄ba. ff. ad velleia. Dicit ergo Alerā. de ales. et Tho. vbi. s. quod talis deflorās tenetur accipere in vxorē virginē deflorātā qñ sic eā decepit maxime qñ p̄misit eā accipere. Et hoc verū: si ipsa cōsentiat et pater ei'. Si autē noluit: cogitur eā dotare iuxta facultatē suā: et puelle dignitatē habita cōsideratione vituperatiōis p̄pter quā oportebit eā ponere caput vbi non posuisset pedes. Jtē quantum plus datura est alteri viro rōne deflorationis. Et si stuprator nolit eā in vxorē: tūc debet verberibus castigari a iudice p̄ut ei visuz fuerit: ac etiā excōicari ac detrudi in monasterio ad agendā penitentiam. Et hec oīa habētur: et notātur in. c. j. et. ij. de adul. Cōcordat ad supradicta Scot' in. iiij. dist. xv. dī. quod licz hec pena sit legis veteris: vt habef Exod. xxij. Tñ qz lex noua cōcordat cum lege veteri est seruanduz qd̄ supra dictum est. Cōcordat etiā Johānes de platea. insti. de publi. iudi. §. itē lex iulia. et Ray. l. c. j. et. ij. de adul. facit. xxxvj. q. ij. c. tria. cōcordat etiā Richar. in iiij. dist. xv. arti. iiij. q. ij. et Hosti. in summa. in titu. de mrīmonio. sub rubri. qualiter cōtrahatur v̄go hec in iudicio. Et lz Guillelm' dixerit quod qñ quis volūtariaz deflorauit: nullo habito tractatu de cōtrahēdo matrimonio cū ea: deflorās nō tenef ad supradicta in foro iudiciali: tñ Panor. in. c. j. de adul. dicit: quod etiā in hoc casu tenetur qualitercūqz eam seduxit. Z

T Ertia luxurie species dr raptus: scz qñ qs p vim rapit puellā vt accipiat sibi in vxorez vel vt eā corrūpat. Et de hoc vitio tractaf in. c. lex illa xxxvj. q. j. Et dicif raptus non solū si v̄go rapiatur: sed etiā si vidua vel corrupta. xxxvj. q. ij. c. raptores. Et etiam si nō extrahaf de domo: dummō vi opprimaf et corrūpatur. sm Alexā. de ales in. ij. p̄te summe in tracta. de luxuria. c. de raptu. Hoc aūt scelerātissimū vitium sm Alex. vbi. s. ar. iij. et Ray. in summa dz puniri pena mortis: vt habetur Deutero. xxij. Et sm leges ciuiles talis raptor dz decapitari. l. vnica. C. de raptu v̄. Et ei' substātia dz rapte applicari si ingenuam rapuit. Si v̄o ancillā vel liberā substantiā nō amittit sed tātū decapitatur. ar. xxxvj. q. ij. c. j. de raptoribus. cū his que ibi notanf. Si tñ rapta velet cōtrahere cū raptore pōt. vt expresse habef xxxvj. q. ij. c. tria. et c. seque. et intelligit cessantibus impedimentis matrimonij. Et dicit glo. Ray. quod pena illa potest infligi i foro iudiciali nō penitētiali. Notandū etiā sm Goffredū in summa: quod dicte pene intelligunf infligende si rapuit mulierē honestā: secus si meretricez. C. de raptu virgi. l. vnica. et C. ad. l. iul. de adul. l. qd̄ adulteriū. O diabolici raptores et violatores scitote quod si stuprās virginē cōsentientem tenef ad ea de quib' supra puelle et patri: multomagis vos ad illa estis obligati: et satisfacere eis de iniuria et dāno. c. de raptorib'. xxxvj. q. j. et. c. tria. ea. causa. q. ij. A

q Varta species luxurie est adulterium. De quo adulterio tractaturi possumus dicere illud qd̄ scriptū est Hiere. xxiij. vbi dr. Adulterijs repleta est terra. Diffinitur aūt adulteriū sm Hosti. in summa. lib. v. ti. de adulte. vbi ait. Adulterium est alieni thori violatio vel proprij deturpatio. Que verba sumi

pñt ex his q̄ dicũtur.xxvi.q.i.c.lex illa.§.cũ
ergo. Ex q̄bus colligi pōt ꝙ triplex adulteri
um cõmitti pōt. Primo ĩproprie. Secũdo ꝓprie.
Tertio ꝓprijssime. Primo cõmittit adulte-
riũ ĩproprie inter virũ ⁊ vxorẽ. Et hoc tripl'r.
Primo rõne impeditionis.s.qñ sunt inter eos
impedimẽta: ꝓpter q̄ mrĩmoniũ stare nõ po
test: vtputa si aliq̄s eoꝝ fecit votũ solẽne ca-
stitatis. De quo ĩpedimẽto habet̃ ĩ cle. eos.
de ꝯsan.⁊ affi.⁊ p theol'.i.iiij.dis.xxxviij. Itẽ
si ꝯtrahẽs sit in sacris ordinib⁹. de q̄ impedi
mẽto habet̃ di.xxxij.c.si q̄s eoꝝ.⁊.c.seriatim.
et.c.placuit.⁊.c.lectores.⁊.c.si q̄ vo.⁊.c.eru
bescãt.⁊ ex̄ de cle.ꝯiu.c.i.⁊.ij.⁊.iij. ⁊ qui cle.
vel vo.c.i.⁊.ij. Itẽ si q̄s machinat⁹ est ĩ mor-
tẽ viri alicui⁹ vt possit cũ vxore ei⁹ cõtrahere
aut aliqua machinata est in mortẽ vxoris ali
cui⁹ vt virũ ei⁹ acciperet ĩ maritũ ⁊ mors fue
rit subsecuta.nã mrĩmoniũ non tenet si post
ea tales ꝯtraxerint: vt notat̃.xxxj.q.i.si q̄s vi
uẽte marito. Et maxime si adulteriũ precesse
rat ante ĩter eos dũ p̄mũ stabat cõiugiũ: sm
Ricc.in.iiij.di.xxxv.tñ Hosti.et Inno.tenẽt
ꝙ sola machinatio cũ effectu ĩpedit mrĩmo-
niũ. Ioh.aũt andree quẽ sequit̃ Panor. ĩ.c.
sup eo.de eo qui cogno.cõ.vxo.sue. tenet: ꝙ
hoc est verũ qñ ambo machinati sunt. Secũ
do si vn⁹ tñ: q2 ĩ altero nõ est ĩpedimẽtũ q̄n
ꝯtrahere possit. Si vo p̄cessit adulteriũ vni⁹
machinatio impedit. Itẽ si adulter dat fidẽ
adultere viuente marito de ꝯtrahẽdo cũ ipa
sciens ipsam habere maritũ etiã si intelligat
ꝯtrahere cũ ea: post mortẽ viri sui nõ poterit
eã ducere in vxorẽ s3 separãdi sunt si ꝯ̃xerint:
vt notat̃.xxxj.q.i.c.relatũ. ⁊ ex̄ de eo q̄ duxit
in matri.quã pol.p adul. C.si q̄s vxore. Itẽ si
q̄s habẽs vxorẽ sumat aliã: vel nõ habẽs vxo
rẽ accipiat alteri⁹ vxorẽ legitimã. Et de hoc ĩ
pedimẽto habet̃ ex̄ de spon.duo.c.l3.⁊.xxxij.
q.vij.c.i.ij.⁊.iij. Itẽ si ĩter maritũ ⁊ vxorẽ sit
affinitas: ⁊ ꝯtrahit̃ affinitas nõ solũ p copu
lã ꝯiugalẽ: s3 etiã p actũ fornicariũ. vt notat̃
xxxv.q.ij.c.nec eã.et ex̄ de eo q̄ cogno.cõsan.
vxo.sue.c.discretionẽ.⁊.c.tue. Et tales ꝯ̃hen
tes vsq3 ad quartũ gradũ affinitatis sunt ex
cõicati.vt in cle.eos.de cõsan.⁊ affi. Itẽ si in
ter eos sit cognatio spũalis q̄ ꝯtrahit̃ p cõpa
ternitatẽ ĩ baptismo ⁊ sacramẽto ꝯfirmatio-
nis.et de hoc ĩpedimẽto trac.ĩ.c.i.ij.⁊.iij.de
cogna.spiri.li.vi. Itẽ si ĩter eos sit cognatio
legalis q̄ fit p adoptionẽ vel arrogationẽ: qñ
q̄s adoptat̃ ĩ filiũ vel filiã. Et de hoc impedi
mẽto habet̃ ex̄ de cogna.lega.c.vnico.⁊.xxx.
q.iij.c.diligere.et insti.de nup.§.ergo.⁊.ff.de
ritu nup.l.adoptiu⁹. Itẽ si sint consanguinei
vsq3 ad q̄rtũ gradũ.c.nõ d3.de cõsan.et affi.
Et sunt excõicati sic ꝯ̃hẽtes.cle.eos.e.ti. Itẽ
si q̄s ꝯ̃hẽtiũ errauerit ĩ p̄sona cũ qua ꝯ̃hit de
quo ĩpedimẽto h̄r p theol'.i.iiij.dis.xxx. Et p
canonistas.xxix.q.i.c.q̄d aũt. Nã q̄ taliter er
rat nõ ꝯsentit.ff.de iuris.om.iudi.l.si p erro
rẽ. Et errãtis volũtas nulla ẽ. C.de iur.⁊ fac.
igno.l.cũ p testa.⁊.l.nõ iccirco. Itẽ si erraue
rit in cõditiõe p̄sone cũ qua ꝯ̃hit: putãs libe
rã q̄ est serua.xxix.q.ij.c.si q̄s ingenu⁹.⁊.c.si
femina.vbi d̄r.nõ tenere tale matrimoniũ ni
si postq̄ sciuit ei⁹ cõditionẽ ꝯsenserit in eã ex
presse vel iuris interp̄tatione p carnalẽ copu
lã: vt h̄r ex̄ de nat.ex libero vẽtre.c.ꝓposuit.
⁊.c.ad nr̃am. Et idẽ dicẽdũ ẽ de errãte ĩ p̄so-
na. Itẽ si sint disparis cult⁹.nã ꝓhibitũ ẽ ta
le mrĩmoniũ si vn⁹ ẽ fidelis alter nõ. Exo.xx
iiij.⁊ Deut.vij. Et iõ non tenet. xxviij.q.i.§.
ex his.⁊.c.caue. Itẽ si p coactionẽ et vim ac
metũ q̄ pōt cadere ĩ cõstãtẽ virũ ꝯ̃ctũ est: mrĩ
moniũ nullũ ẽ.ex̄ de his q̄ vi me.cau.fi.c.p-
latũ.⁊.c.ad audiẽtiã.⁊ de spõ.c.veniẽs.el.ij.
Itẽ si aliq̄s ꝯ̃xit spõsalia cũ aliq̄: null⁹ de con
sanguineitate spõsi vsq3 ad q̄rtũ gradũ pōt il
lã h̄re ĩ vxorẽ rõne publice honestatis. Et de
hoc ĩpedimẽto h̄r p Tho.ĩ.iiij.di.xli. Et p ca
nonistas in.c.ꝯtinebat̃.§.fi. ex̄ de despõ.im
pu.et de spõ.c.iuuenis.⁊.c.ad audiẽtiã.⁊.c.
spõsam. Itẽ si ĩ aliq̄ ꝯ̃hẽtiũ sit naturalis ĩpo
tẽtia ad debitũ mrĩmonij. De q̄ impedimẽto
q̄d facit mrĩmoniũ nõ tenere h̄r.xxxiij.q.i.c.
i.⁊.ij.de frigi.⁊ male.c.q̄d sedẽ. Itẽ est aliud
impedimẽtũ: si q̄s ꝯtraxerit ꝯ̃ interdictũ ec-
clesie. de q̄ habet̃ ex̄ de mrĩmonio ꝯtraxit cõ
tra inter.ec.p totũ. Aliud est impedimẽtũ: si
q̄s ꝯ̃xerit ferijs ꝓhibitis.s. illis t̄pib⁹ in q̄b⁹
ꝓhibet̃ traductio vxoris ⁊ oĩs nuptiarũ solẽ
nitas.de quo.xxxiij.q.iiij.c.nõ op3. ⁊ tribus
capl'is seq̄ntib⁹: ⁊ ĩ.c.capellan⁹. ex̄ de ferijs.
Sunt q3 alia septẽ impedimẽta q̄ impediũt
matrimoniũ ꝯ̃hendũ sed nõ dirimũt iã ꝯ̃ctũ
que ponunt̃ a Ray.Tho.⁊ Hostiẽ.vt recitat̃
in summa confessoꝝ li.iij.ti.ix.q.i.que cã bre
uitatis omitto. In oĩbus igit̃ casibus in qui
bus matrimoniũ est nullũ: vel ab ecclesia ꝓ-
hibitũ aut saltẽ act⁹ mrĩmonialis: semp pec
cãt mortaliter cõiuncti si sciẽtes impedimen
ta nõ abstineãt ⁊ reputant̃ adulteri. Sciẽdũ
tñ est: ꝙ si post rite cõtractũ mrĩmoniũ vnus
cõiugatoꝝ ꝯ̃ alteri⁹ volũtatẽ voueat etiã solẽ
niter abstinẽtiã vel ordinet̃ in sacris ⁊ h̄mõi

alter q̃ nõ ꝯsensit põt debitũ exigere nec pec cat: ⁊ ille tenet̃ reddere s; nõ põt expetere. c. quidã. ⁊. c. placet. de cõuer. cõiu. ⁊ p theol'. in iiij. di. xxxij. marime Tho. ⁊ Petrũ de palu⸗ de ibidẽ. ⁊ plene de hoc tractat̃ in summa cõ fessoꝝ. li. ʃ. ti. viij. q. lviij. B

Secundo sumit̃ adulteriũ ĩpꝛopꝛie: rõ ne inoꝛdinationis q̃n. ʃ. inter virũ et vroꝛẽ ẽ amoꝛ inoꝛdinat⁹ ⁊ adulterin⁹ de quo Hiero. inq̃t in. c. oꝛigo. xxxij. q. iiij. Ori go quidẽ amoꝛis erat honesta s; magnitudo deformis. vñ et Sextus pictagoꝛicus suis in sententijs ait. Adulter est in sua vroꝛe amatoꝛ ardẽtioꝛ. In aliena q̃ppe vroꝛe oĩs amoꝛ tur pis est: in sua nimi⁹. Sapiẽs iudicio d; ama re cõiugẽ nõ affectu libidinis nõ regnet ĩ eo impet⁹ voluptatis. Nihil est eñi infelicius q̃ amare vroꝛẽ quasi adulterã. hec ille. Jõ vt ta le adulteriũ euitet̃ nõ d; q̃s vroꝛẽ accipe p̃n cipaliter rõne pulchꝛitudinis. Nam vt refert Hiero. ꝯtra Jouinianũ. Querit Areol⁹ theo phꝛastus p̃hs: si vir d; ducere vroꝛẽ pulchꝛã aut turpẽ: Et videt̃ q̃ meli⁹ẽ accipe turpẽ et bñ moꝛigeratã q̃ pulchꝛã ⁊ fatuã. Nõ eñi ex pulchꝛitudine vroꝛis sepe decipitur. nã vt dr̃ Prouer. vlti. Fallax gr̃a ⁊ vana est pulchꝛitu do. vñ Augu. ait. Mulier est muscipula aĩe: latro vite: suauis moꝛs: blãda pcussio: perni cies delicata: rosa ferẽs: malũ libẽs ⁊c̃. Seri ptũ q; est Prouer. xj. Circulus aureus in na ribus suis mulier pulchꝛa ⁊ fatua. Aliã etiã cãm assignat idẽ Phs dĩ. Pulchꝛa cito ada⸗ mat̃: feda facile cõtẽnit̃. Difficile est custodi re quã oẽs amãt. Molestũ est possidere quã nemo dignat̃ habere. Minoꝛ t̃n miserie de⸗ foꝛmis habet̃ q̃ foꝛmosa seruet̃. Ex q̃bus cõ cludit̃ q̃ etiã data paritate moꝝ vtili⁹ est ha bere vroꝛẽ minus pulchꝛã. qꝛ vt dr̃ Eccli. ix. p̃pter speciẽ mulieris multi perierunt. ʃ. pꝛo pter inoꝛdinatũ affectũ. Est t̃n sciẽdũ ƒm Ri char. nr̃m in. iiij. di. xxʃ. ar. iij. q. ʃ. ⁊ sctm̃ Bo na. ac Tho. ibidẽ ⁊ Alex. de ales ĩ. iij. p̃te sum me. ĩ tractatu de p̃ceptis: p̃cepto. vʃ. Et in tractatu de ꝯceptione xp̃i. q. xij. q̃ si q̃s solũ causa delectationis cognoscit vroꝛẽ: ita t̃n q̃ nõ faceret cũ alia nec etiã cũ vroꝛe q̃n crede⸗ ret moꝛtaliter peccare venialiter peccat: sed q̃n cognoscit eam cã saturãde libidinis tãq̃ adulter⁹ sine p̃dictis circũstãtijs s̃p moꝛtalr̃ peccat ƒm p̃dictos docto. ⁊ Ray. ĩ summa. et Hug. xxxij. q. ij. §. his ita. et glo. Joh. in. c. quicq̃d. ea. cã ⁊ q̃stiõe. Et tũc marime ẽ moꝛ tale cũ excitat canẽ moꝛtuũ; vel ĩmũdis cogi tationib⁹ ⁊ tactib⁹ tãq̃ cũ meretrice se p̄uo cat vel cognoscit vroꝛẽ tãq̃ aliã: ⁊ ecõtra. C

Tertio sumit̃ adulteriũ ĩpꝛopꝛie inter virũ et vroꝛẽ rõne modificatiõis: q̃n regulã honestatis excedũt. De talib⁹ dixit angel⁹ Tobie iunioꝛi Tobie. vʃ. Contra eos p̃ualet demoniũ q̃ ꝯiugia ita suscipiunt vt deũ a se ⁊ a sua mẽte excludãt: ⁊ sue libidi ni ita vacet sic̃ equ⁹ ⁊ mul⁹ q̃b⁹ nõ ẽ ĩtellect⁹. O q̃t turpia fiũt q̃ nõ p̃nt sine verecũdia nar rari. Quot illiciti tactus: q̃t bestialia: q̃t sola cia ĩhonesta: q̃t nefandissima scelera. Jõ di⸗ cit Amb. ĩ li. de patriarchis: ⁊ notat̃. xxxij. q. iiij. c. nulli. graui⁹ est crimẽ vbi celebriati ꝯiu gij iura temerant̃ ⁊ vroꝛis pudoꝛ soluit̃. D

Secũdo accipit̃ adulteriũ p̃pꝛie cum aliq̃s vroꝛat⁹ accedit ad aliquã pso⸗ nã solutã: vel ecõtra. et iõ dr̃ adulter q̃si ad alter: q. ʃ. ad alteri⁹ thoꝛ accedit. Et vt ĩ plurib⁹ pl⁹ in hoc deficiũt viri q̃ vroꝛes: et t̃n quidã adeo fatui sunt vt putẽt viris ad petm̃ nõ ĩputari vel eẽ leue petm̃. Cõtra q̃s est dictũ Jnnocen. pa. xxxij. q. v. c. xp̃iana reli gio. vbi inq̃t. Chꝛistiana religio adulteriũ in vtroq; sexu pari rõne condẽnat. ⁊ Hiero. ad Occeanũ ait. Qđ nõ licet feminis eque non licet viris: ⁊ eadẽ seruitus pari rõne cẽset̃. ⁊ Amb. xxxij. q. iiij. c. nemo. inq̃t. Nec viro licet qđ mulieri nõ licet: et eadẽ a viro q̃ ab vroꝛe debetur castimonia. ⁊ Aug. xxxij. q. vʃ. c. si di⸗ cturi. dicit. Si dicturi estis vroꝛib⁹ v̄ris ser⸗ uate vos: quales vultis eas iuenire: tales et ĩp̃e vos inueniãt. Quis iuuenis est q̃ nõ ve⸗ lit castã ducere vroꝛẽ. Et si accepturus est vgi⸗ nẽ: quis nõ intactã desiderat: ĩtactã q̃ris: in tact⁹ esto: purã q̃ris: purus esto. Nõ eñi illa potest si tu nõ potes. Paul⁹ q̃s. ʃ. Coꝛ. vij. di cit. Mulier nõ h; potestatẽ sui coꝛpis s; vir: et vir nõ h; p̃tãtẽ sui coꝛpoꝛis s; mulier. ⁊ iõ debẽt esse casti tã vir q̃ mulier: vt alias pso nas nõ cognoscant ad petm̃. Qꝛ sicut seruus furtũ cõmitteret q̃ alteri dño se daret: ita cõ iuges furtũ cõmittũt q̃ coꝛpus qđ est ĩ p̃tãte ꝯsoꝛtis sui alteri tradũt. Jtẽ cũ de matrimo nio dicat Ap̃ls ad Ephe. v. Sacramẽtũ hoc magnũ est ĩ xp̃o ⁊ ĩ eccl'ia. significat eñi vnio nẽ nature diuine cũ humana: q̃ ĩseparabilis est: q̃ carnẽ suã diuidit: sacramẽto ĩcarnatio⸗ nis magnam iniuriam facit. E

Sed arguũt multi allegãtes q̃ Abꝛaã habuit filiũ de ancilla. Gen. xvʃ. Ut etiã refert Paulus ad Gal. iiij. ⁊ Ja cob habuit duas vroꝛes: ⁊ duas cõcubinas.

Siĺr et alij multi pr̃es veteris testamẽti: qbꝰ tñ h̃ nõ fuit iputatũ ad pctm̃. r̃ndet sctũs Bona. in. iiij. di. xxxiij. ꝙ illud factũ est ex dispensatiõe diuina: q̃ fuit ꝯueniẽs illo tp̃e multis rõnibꝰ q̃s breuitatis cã omitto. Nõ sunt igit̃ antiq̃ pr̃es in hoc imitãdi: q: alia fuit ꝯditio illꝰ tp̃is q̃ñ nr̃a. Reperiunt̃ tñ ⁊ nũc plerīꝫ adulterii pctm̃ excusare volẽtes ꝓpter vxorũ sterilitatẽ: ⁊ ꝓpter appetitũ h̃ñdi filios. Nec em̃ fuit vna cã q̃re scti pr̃es habebãt plꝛes vxores ⁊ cõcubinas: vt inq̃t Ambro. in li. de patriarchis. ⁊ hꝫ in. c. obijciuntur. xxxij. q. iiij. ꝯ quos est Aug. ea. q. ⁊ cã. c. sic nõ sunt. q̃ dicit. Sic nõ sunt faciẽda adulteria etiã voluntate filios generãdi: quẽadmodũ nec furta volũtate pascẽdi pauperes sctõs. Et ĩ li. de bono ꝯiugali. ⁊ trãssumptiue in. c. sicut. xxxij. q. iiij. sanctiꝰ. iterũ ait. Sicut sanctiꝰ est fame mori q̃ idolaticis vesci: ita sanctiꝰ est mori sine liberis q̃ ex illicito coitu stirpẽ q̃rere. Et idem xxxij. q. v. c. si q̃s. inq̃t. Si q̃s vxorẽ habeat sterilẽ: siue corꝑe deformẽ: siue mẽbris debilẽ: vl' cecã: aut claudã: vel surdaꝫ: vel q̃d aliud siue morb: siue laboribꝰ doloribusꝫ ꝯfectã: ⁊ q̃cquid excepta fornicatiõis cã cogitari põt vehemẽter horribile pro fide societateꝫ sustineat. h̃ ille. Malũ g̃ est ⁊ reph̃ẽsibile si q̃s vxorẽ relinq̃t ob eiꝰ sterilitatẽ vl' infirmitatẽ vel deformitatẽ: ⁊ alteri adhereat. Sed pessimũ est ⁊ valde iniquũ si pulchrã vxorẽ: si fecũdã: si b̃n natã: si moribꝰ decorã: si virũ amãtẽ ipe ꝯtẽnat ꝑ quacũꝫ alia ꝑsona. Audi q̃so o vir fatue q̃d dicat sapiẽs Prouer. v. Letare inq̃t cũ muliere adolescẽtie tue: idest cũ vxore. et Ecci. vij. dr̃. Noli discedere a muliere sensata ⁊ bona quã sortitꝰ es in timore dñi: grã eñi verecũdie eiꝰ sup aurũ. Uidi ego plures venerabiles: honestas: pudicas: formosas: mansuetas: atꝫ benignas vxores ab ingratis maritis derelictas: ipsosꝫ amatores factos turpissimarũ meretricũ. O ꝓditores viri: o dementes: o stulti nõne vxores vestre corona sunt capitis vr̃i. Audite q̃d scriptũ sit Ecci. xxvij. Sicut sol oriẽs mũdo sic mulieris bone spẽs in ornamẽtũ domꝰ sue. Ecõtra aũt de ꝯcubina ⁊ meretrice dr̃ Prouer. v. Ne intenderis fallacie mulieris: fauꝰ eñi stillãs labia meretricis: ⁊ nitidiꝰ oleo guttur eiꝰ: nouissima autẽ eiꝰ amara quasi absinthiũ: ⁊ lingua eiꝰ acuta q̃si gladiꝰ: pedes eiꝰ descẽdũt ĩ mortẽ: ⁊ ad inferos gressus illiꝰ penetrãt: ꝑ semitã vite ambulãt: vagi sunt gressus eiꝰ ⁊ inuestigabiles. Nũc ergo fili audi me: ⁊ ne recedas a verbis oris mei lõge fac ab ea viã tuam: ⁊ ne appropinques foribus domus eius. F

t Ertio sumit̃ adulteriũ proprijssime. s. cũ cõiugatꝰ accedit ad coniugatã: qd̃ pctm̃ est grauissimũ: ꝺm Tho. ij. ij. q. cliiij. eo ꝙ fit iniuria tã ꝓprie vxori q̃ etiam viro adultere. Sed h̃ q̃rit̃ vnũ dubiũ ⁊ faciemus finẽ huic ꝺmoni ne ex prolixitate vobis tediũ generemꝰ: de reliqua autẽ ꝑte ꝺmonis: cras deo dante differemus. G

q Uerunt doctores: q̃d faciet mulier q̃ de adulterio suscepit filiũ: R̃ndet scotus in. iiij. di. xv. q. ij. ar. penul. Cum q̃ cõcordat Lãdulphꝰ neapolitanꝰ in eadẽ di. ⁊ Rich. ibidẽ. ar. v. q. iiij. ⁊ etiã Ray. ĩ summa ⁊ Guilhelmꝰ di. ꝙ mulier dꝫ si põt sine infamie sue ꝑiculo ⁊ diuulgatiõe sceleris sui reuelare hoc filio suo taliter ꝯcepto: si videat euꝫ spiritualr̃ timẽtẽ deũ. Et hoc poterit sibi dicere ꝑ se vel ꝑ aliã ꝑsonã: puta ꝑ ꝯfessorẽ vel ep̃m: ⁊ cõsulere sibi vel facere cõsuli vt intret religionẽ vel trãsferat se ad lõginqua: ita ꝙ nihil recipiat de bonis putatiui pr̃is: vl' vt efficiat̃ clericꝰ: ⁊ recipiat b̃nficia ecclastica. Et his q̃si sufficiẽtibꝰ cõtẽtꝰ hereditatẽ dimittat alijs fratribꝰ ĩ seculo remanẽtibꝰ. Si aũt videat filiũ nõ esse ꝑsuasibilẽ sꝫ malũ ⁊ indeuotũ nõ tenet̃ se diffamationi exponere ⁊ pctm̃ suũ illi manifestare. Siĺr dicit Guilhel. ꝙ si illa mulier videat ꝙ possit sine ꝑiculo h̃ reuelare marito. sunt em̃ q̃dã viri q̃ sustinẽt scientes adulteriũ vxoꝝ: ⁊ aliq̃ q̃ ꝯsentiũt: q: non possunt ꝓprios h̃re filios: si talis mulier reuelet pctm̃ suũ marito ⁊ ipe ꝯsentiat mulier est soluta ꝺm eũ qd̃ intelligi dꝫ nisi respectu eoꝝ q̃ nihilominꝰ remaneret ĩ dãno: sicut filij veri respectu portiõis legitime: vl' etiã q̃cũꝫ alij ad quos peruenire deberet ex substitutione; vel alio modo ipo marito adultere sine filijs legitimis decedente. Si ṽo talis mulier non põt sine periculo peccatũ suum reuelare nec marito nec filio tenetur de rebus suis si quas habet vel in futurũ habebit satisfacere viro de omnibus dãnis que patitur ꝓpter illum filiũ putatiuũ: ⁊ facere talem satisfactionem secrete: ⁊ caute: per se vel per alium: ⁊ sic faciẽs erit in bono statu: si doleat de peccato suo ⁊ confiteat̃. Argu. ad hoc. xxij. q. v. c. hoc videt̃. ⁊ ex̃ de peni. et remis. c. officij. Et hanc opinionẽ tenet Hosti. in summa. Tenet̃ etiã satisfacere heredibus viri ab intestato succedẽtibus: vel heredibus scriptis: vel quibꝰ verisimiliter credit ꝙ reliquisset bona sua: et si

hoc nescit dꝫ dari paupibꝰ. Silr adulter te
net satisfacere ꝓ posse pri putatiuo de oibꝰ
expēsis ꝛ dānis ꝓpter illū filiū ꝓcedētibꝰ: et
heredibꝰ eiꝰ veris. tn̄ si alt eoꝝ satisfaciat: vi
delꝫ adulter vel adultera: aliꝰ liberat. arg. ff.
de reg. iur. l. bona fides. Itē dicit Scotꝰ vbi
s. ꝙ mulier ista tenet facere qcqd pōt bono
mō vt hereditas restituat vero heredi. Et di
cit Inno. vbi. s. ꝙ si mulier nō hꝫ quid resti-
tuat: ꝛ hꝫ aliqs ꝓbatiōes vel actiōes ꝑ qs di
cti heredes possint releuari a dāno qd hnt:
dꝫ mulier eas adducere in eoꝝ fauorē: ꝛ hoc
nisi graue malū esset ꝓuenturū ꝓpter illud.
Nā tūc nō tenet hoc facere: nā minꝰ malū est
dānū rerū ꝙ piculū aiarū ꝛ corpoꝝ ꝛ ifamie.
Si vo nō hꝫ quō satisfaciat sufficit ei ꝙ do-
leat ꝙ nō possit satisfacere: ꝛ ꝙ fecerit quātū
potuerit. ij. q. vij. c. plerisq;. Et hec eadē snia
ponit in summa ꝯfessoꝝ. li. ij. ti. v. q. xxiij. te-
net qꝫ ſm Scotū. vbi. s. talis mulier hre in-
tētionē semꝑ satisfaciēdi qn̄ poterit. c. iij. ex
de solutio. Ultra autem hāc satisfactionem
adulter et adultera dꝫ puniri pena mortꝫ. C.
ad legē iuliā. de adul. l. ꝙuis. Sed tn̄ his pe
nis nō obstātibꝰ qtidie adulteria fiūt. O be
nedicte deꝰ: qt sunt mulieres in tali crimine
inuolute q nunꝙ satisfaciūt: ꝛ tn̄ oī anno cō
fitent. O qt ad tartara descēdunt ꝓpter hoc
maledictū vitiū adulterij. Quot filij illegiti-
mi matre sciēte succedūt in hereditatē. Et iō
dimittit adulteriū qd est horribilissimū pec-
catū: et inuiolabiliter seruate ordinē in quo
professi estis. scꝫ matrimonij: qd est sacramē-
tū maxime dignitatis ꝛ primo ex institutētis
sublimitate. Quāto eni fundator alicuius re
ligionis est nobilior dignior ꝛ sanctior tāto
mēbra eiusdem ordinis debēt plus gloriari.
Cū igit deus oim excellētissimus ꝛ sanctissi-
mus institutor et autor fuerit matrimonij:
vt dicit in. c. lre. in fine. de frigi. ꝛ malefi. Iō
vos maritati debetis gratulari: ꝛ ei gras im
mēsas referre: ꝛ tam sanctū sacramētū ac or-
dinē illibate seruare. Si eni reprehēdit q or
dinē sancti Benedicti vel Frācisci infringit:
quāto magis q polluit ordinē dei. Hic etiaꝫ
ordo magnificatur ex loci dignitate: qr nō in
stabulo sicut hodie multoꝝ mos est cōtrahe-
re: nec in alio loco despecto: sed in loco oīs
voluptatis et decoris. s. in paradiso terrestri
fuit institutus: vt dicit Damas. li. ij. Uerecūn-
dari ergo debēt q nō in loco patenti et hone
sto: sed in occulto premordia ordinis suivilis
pendūt. Itē dignificat ex institutiōis antiq-

tate. Nō eni de nouo institutus est: sed antiq
tate excedit oēs alios ordines in terris insti-
tutos qui oēs post peccatū sunt instituti: hic
aūt ordo mrimonij tpe inocētie fuit ītitutꝰ.
Itē hunc ordinē xps in tribus dignificauit.
Primo in eo ꝙ ipse de matre cōiugata licet
virgine nasci voluit. Scdo in eo ꝙ presentia
sua nuptias honorauit. Ioh. ij. Tertio qr ad
honorē matrimonij in nuptijs ipsis primum
miraculū fecit: vt ibidē dicit. Fecit autē corā
discipulis suis ex aqua vinū: vt per hoc osten
deret ꝙ lꝫ actꝰ huius ordinis sit in se fetidus
ꝛ vilis vt aqua: tamē ex bono matrimonij fit
preciosus et bonus vt vinū. In matrimonio
igit aqua insipida in vinū optimū conuertit
qr actus carnalis qui de se est peccatū morta
le vertit in actū meritoriū: si tn̄ fiat recto or-
dine. Magna ergo reprehēsione digni sunt:
qui miraculū dei peruertūt: faciētes de vino
aquā. Qui pulchras vxores ex dono dei habē
tes: ipis relictis eligūt scortas: ꝛ vxores pul-
chras ꝛ bonos habētes viros despiciūt eos:
ꝛ sequunt adulteros sceleratos. Hūc aūt or-
dinē instituit deꝰ ad hoīs vtilitatē. Primo vt
multiplicaret humanū genus ꝑ eū. vn̄ dixit
Gene. j. Crescite et multiplicamini ꝛc. Pro-
pter qd dr̄ ꝙ nihil est hoībus vtilius mrimo
nio. §. hec nos. in aut. de resti. et ea q parit.
Uidet eni introducere quādā immortalitatē
in hoībus. l. lege duodecim tabulaꝝ. C. de le
gi. here. Scdo vt ꝑ ipm hō a pctō ꝯseruet: et
iō inqt Apls. j. ad Corin. vij. Propter fornica
tionē. s. vitandā habeat vnusqsq; vxorē suā ꝛ
vnaqueq; mulier habeat virū suū. Tertio vt
per ipm hō ex ꝯsortio adiuuaret. Vn̄ ait dn̄s
Gene. ij. Nō est bonū hoīem esse solū. Facia-
mus ei adiutoriuꝫ sile sibi. et Eccli. xxxvj. dr̄.
Ubi nō est mulier ingemiscit eger. Quarto vt
bona homīs fideliter ꝯseruarentur. vn̄ Eccli
xxxvj. scriptū est. Qui possidet mulierē bonā
inchoat possessionē bonā. Quīto vt ꝓles le-
gitima nasceret ꝛ parētū de iure heres effice
retur. §. qm̄. in aut. q. mo. na. ef. legi. Quibꝰ
oibꝰ ꝯsideratis: o vxorati diligēter custodite
instituta tā scti ac salubris ordinis: et viuite
in fide matrimoniali. Et vos viri suate illud
apli: ad Ephe. v. vbi inquit. Uiri diligite vxo
res vestras: sicut xps ecclesiā. Quod facien-
tes ad vitam peruenietis eternam.

Dn̄ica tertia in quadragesima: quō possit
vir dimittere vxorē: ꝛ ecōtra: ꝛ de incestu: sa-
crilegio: ac sodomia: atq; de luxurie punitio-
ne. Sermo vigesimusquartus.

Omnis fornicator aut immundus non habebit hereditatē in regno xp̄i et dei. ad Ephe. v. Et in ep̄la occurrentis dn̄ice. Agitor dilectissimi ciues necnon ventilor a duobus ventis contrarijs ⁊ inter se preliātibus. Primus est pudoris ⁊ timoris: qui mihi intimat ne velim de pctō luxurie maxime de inhonestis et turpibus loqui. Cū em̄ sim religiosus nō videnᵗ bene sonare in ore meo verba de inhonestis reb⁹ carnalibus ⁊ ipudicis. De hoc em̄ sepe scādalizanᵗ q̄dā dicētes: ꝙ qualis q̄s est talia et loquiᵗ. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. l. his qui. §. fi. ⁊. ff. de cōdi. insti. l. quidā. ⁊ de questionibus. l. de minore. Et maxime hic vēt⁹ me cōturbat insinuās ꝙ ex hoc multi me in displicentiā habebūt qui hoc vitio sunt infecti. Scriptum est enim Ecci. xj. Audiet luxuriosus ⁊ displicebit illi: ⁊ pijciet illud post dorsum suū. Equus em̄ calcitrat si eius dorsum marcidū ⁊ vulneratū tangatur: sicut si in aliquo pede clauus carnē viuā equi transfixerit: subito cum a fabro tāgitur in illo clauo saltat ⁊ recalcitrat: nō aūt si tangaᵗ in pede sano. Silr̄ porcus rugit si ei auferaᵗ cibus optatus: et sic ꝑfecto faciunt luxuriosi vituperātes p̄dicatores qui cōtra eoꝝ facinora ꝑclamāt. vñ Greg. inq̄t in moralibus. Egra mēs predicationē nō sustinet: qꝛ tacto vulnere dolet. De tali loq̄tur Salomon Prouer. x. di. Qui odit increpatiōes insipiēs est. Sed ex aduerso insurgit vētus charitatis dicēs mihi illud Bernardi in quodā sermone. Nō licere tacere cui ex officio incūbit peccantes arguere. Jccirco Apl's. j. ad Coꝝ. ix. ait. Ve mihi si nō euangelizauero. Scriptū est em̄. lxxxvj. di. c. faciētis. vbi dꝛ. Faciētis proculdubio culpā habet: qui qd̄ pōt corrigere negligit emēdare. Negligere q̄ppe cū possis perturbare puersos nihil aliud est q̄̄ fouere: nec caret scrupulo societatis occulte q̄ manifesto facinori desinit obuiare. Quaprop̄t motus charitate: q̄ oīa vincit. j. ad Coꝝ. xiij. ⁊ q̄ foras mittit timorē. j. Job. iiij. aliū sermonē vobis intēdo facere de hoc maledicto vitio. Sꝫ prima pars pertinebat ad declarationem dictoꝝ in precedenti sermone de adulterio ⁊ appellabitur dimissionis. Scd̄a dicetur abominationis. Tertia et vltima punitionis.

Prima pars in qua queritur vtrum liceat viro dimittere vxorem vel econtra.

Uoad primā partem queritur. Nūquid aliquo casu separetur m̄rimoniū. Et r̄ndeo s̄m Ricb. in. iiij. dis. xxv. ꝙ hoc pōt ītelligi dupl'r: aut q̄ ad vinculū matrimonij: aut quoad cohabitationē et thoꝝ. Primo mō quoad vinculū matrimonij in hac vita nō dissoluitur q̄n est cōsummatū: ita ꝙ nulla ex cā pōt q̄s dimittere vxorē suā: et accipe aliā viuēte ipsa vxore. Et hoc est qd̄ dicit dn̄s Mat. xix. Qd̄ deus cōiūxit hō nō separet. Sed hic q̄ritur vna q̄stio. pone ꝙ q̄dā habens vxorē est mortu⁹ quo defuncto vxor ei⁹ nupta ē alteri: deinde ille fuit miraculose resuscitatus sicut fuerunt multi: queriᵗ nunq̄d debeat: ⁊ possit repetere vxorē suā: ⁊ illa teneaᵗ ad eū redire relicto scd̄o marito. Et p̄mo videᵗ ꝙ sic. ꝑ Aplm̄ ad Hebre. xj. qui dicit. Acceperunt mulieres ex resurrectione mortuos suos. p̄terea glo. in. l. ex his. ff. de legib⁹. dicit: ꝙ Lazar⁹ resuscitat⁹ poterat rūpere testamētū si aliqd̄ fecerat: ⁊ auferre bona sua ab heredib⁹ q̄b⁹ ea reliq̄rat in testamēto. Et iō idē videᵗ de vxore ꝙ eā repetere possit resuscitat⁹. Tn̄ in ꝯ̄riū est veritas: qꝛ m̄rimoniū solujᵗ morte vni⁹ ꝯiugis. l. j. ff. de diuor. Vñ dꝛ ꝙ mors oīa soluit. §. deinceps. in aut. de nuptijs. Et hoc est qd̄ inq̄t Apl's. j. ad Coꝝ. vij. Mulier alligata est legi quanto tp̄e vir eius viuit: ꝙ si dormierit vir eius liberata est a lege: cui vult nubat in dn̄o. Nō obstat mō autoritas apl'i. s. ꝙ mulieres ⁊c̄. qꝛ r̄ndet Ricb. in. iiij. distin. xxvij. ar. ij. q. iiij. et Henric⁹ de gādauo in quodlibeto suo ꝙ hoc ītelligiᵗ ꝑ nouū cōsensum ⁊ nouū m̄rimoniū si autoritas intelligaᵗ in casu nr̄o. Secundo mō pōt intelligi sep̄atio m̄rimonij quātū ad cohabitatione ⁊ thoꝝ. Et si queraᵗ vtrū mari⁹ possit dimittere vxorē suā vl' ecōtra: ⁊ ab inuicē separari: R̄ndeo ꝙ nō: nisi ī casu de q̄ infra. M̄rimoniū em̄ sic diffiniᵗ a magistro sentētiaꝝ. dis. xxij. c. ij. vbi inq̄t: ꝙ m̄rimoniū est viris ⁊ mulieris cōiunctio maritalis inter legitimas ꝑsonas: indiuiduā vite cōsuetudinē retinens. Que diffinitio poniᵗ etiā. xxvij. q. ij. c. j. ⁊ ex̄ de p̄sump. c. illud. Ex quo datur intelligi ꝙ mariti ⁊ vxores debēt simul viuere ⁊ cohabitare: ⁊ non facere sicut quidā q̄ viuūt separati ꝑ multos annos ꝓpter aliquas discordias vel maliuolentiā inter eos: ex quo viuunt in peccato mortali.

Ciendū tñ ꝙ maritus pōt dimittere vxorē ꝓpter adulteriū. Et hoc est qd̄ inquit saluator Mat. xix. Qui dimi-

ferit vxorē excepta cā fornicationis ⁊c. Et eodēmodo vxor virū adulterum relinquere potest: q2 in tali casu ad paria iudicant. xxxij. q. vij. c. si qs vxorē. ⁊ eadē cā. q. v. c. pcepit. ⁊ c. xpiana. Nō tñ intelligēdū est φ possit alteri nubere. xxxij. q. vij. c. oēs causationes. Facit lex. ij. C. de incestis nup. Et ista causa extēdit etiā ad fornicationis suspitionē: qñ suspitio est multum violēta inconuincibilis et certa: si pbatū sit φ fuerit solus cū sola in loco suspecto: secreto: ⁊ latebroso: ⁊ hora icōuenieti et sit suspitio de eis de fornicatione: marie si inuēti sunt in eodē lecto: vel alio mō inhonesto. Hoc enim casu pōt dimitti. facit. c. dixit dñs. xxxij. q. j. ⁊ c. lrīs. ex̄ de psump. Itē extēditur ad victum sodomiticū: vt propter illud possit vxor dimittere virū: et econtra. xxxi. q. vij. c. oēs accusatiōes. ⁊ c. adulterij. et idē intelligēdū est de spūali fornicatiōe: vt si maritus vel vxor incidat in heresim vel iudaismū siue gentilitatē: ⁊ vult trahere cōiugē ad infidelitatē: nā in hoc casu pōt separari s3 nō alteri nubere. xxviij. q. j. c. idolatria. ⁊ ex̄ de diuor. c. quesiuit. ⁊ c. de illa. et de cōuersatione coniuga. c. vltimo. Z

s [Q]Ed hic qritur vtrū in aliquo casu nō possit mulier adultera a viro suo dimitti: ⁊ econtra? Et rñdeo φ sic in septē casibus quos ponit Ray. in sum. Primus est si vir cōuincitur etiā ipe de fornicatione. xxxij. q. vj. p totū. marime i. c. nihil. vbi inqt Aug. nihil iniquius φ cā fornicatiōis dimittere vxorē si et ipe cōuincit fornicari. Occurrit eñi illud in q̄ alterū iudicas teipm ɔdēnas: eadē eñi agis q̄ iudicas: q̄propter qsquis cā fornicatiōis vult dimittere vxorē prius d3 esse a fornicatiōe purgatus. facit. c. significasti. ex̄ de diuor. Scōs casus est si maritus tradidit eā adulterādam marime inuitā. ex̄ de eo qui cogno. cōsan. vxo. sue. c. discretionē. In hoc eñi casu adulteriū magis imputatur viro φ vxori. Tertius casus est si fuit vi oppssa. xxxij. q. v. c. puto xpianā. facit. c. ita ne. xxxij. q. v. cuius rō est: q2 vt scribit. xxxiiij. q. j. c. cū p bellicā. Nullo mō ad opprobriū male volūtatis trahit φ cōditio necessitatis extorsit. vñ d2 i l. si eas res. ff. de act. emp. custodia aduersus vim parū pficit. Et hoc intelligit de vi absoluta aliter nō excusaret. xxxij. q. vij. c. oēs causationes. Quartus casus est si ipa pbabiliter credebat virū defunctū: ⁊ ɔtraxit cū alio: nā maritus rediēs tenet eā recipere. vt d2 in. c. cū per bellicā. ⁊ in. c. cū in captiuitate. et i. c. si virgo. xxxiiij. q. ij. nisi forte postφ illa sciuit de vita primi cognouit scōm maritū: et sic facta est adultera vt dictis iuribus. Et hoc hr̄ in sum. ɔfesso. li. iiij. ti. xij. q. iij. ⁊ iiij. Quintus casus est si adulter sub specie mariti cognouit eā: nā ipa per ignorātiā excusatur si putabat esse suū virū. argu. xxxiiij. q. ij. c. in lectū. Sextus casus est qñ post adulterium cognouit eā: q2 crimen p reconciliationē dimissum obijci amplius non d3 nisi recidiuū sequat. Et idē est si eā publice adulterantē retinet in cōsortio maritali. C. de adulterijs. l. crimē adulterij. Septimus casus ē si mrīmonio vtriusq3 infidelitate cōtracto vir repudiauit vxorē: et illa nupsit alteri si postea ambo ɔuertant ad fidē vir tenet eā recipere. ex̄ de diuor. c. gaudemus. §. vlti. ⁊ rō ē: q2 dādo ei libellū repudij iniuste tradidit eā quodāmodo adulterādā: et ɔcordat cū supradictis Tho. et Petrus de palude i. iiij. di. xxv. ɔcordat etiā Gof. ⁊ Hosti. vt hr̄ in summa ɔfesso. li. iiij. ti. xij. q. viij. Aliq aūt addūt octauū casum. s. si vir contra volūtatē vxoris abstinēdo a mrīmonio dedit ei occasionē adulterādi. Alij vo dicūt φ propter hoc nō excusaretur mulier adulterans. Posset aūt sic distingui: φ si vir abstinuit propter ifirmitatē vel necessitatē tenēda est scōa opinio aliter vxores infirmorum vel cursorum siue mercatorum et hmōi qui ex necessitate qñq3 ab eis absentant possent sua adulteria palliare si vo abstinuit fraudulēter ⁊ dolose nō videt posse eā repudiare: q2 fraus ⁊ dolus nemini d3 patrocinari. c. tue. de cle. nō resi. c. ex lrīs. de dolo ⁊ ɔtu. ⁊ c. resi. ⁊ c. ex tenore. de rescrip. M

s [S]Ed qritur nūquid vir q̄ occulte adulteratus est possit accusare ⁊ dimittere vxorē q̄ manifeste adulterata est? Rñdet Ray. in sum. credo φ nō: q2 nō deficit vxori ius excipiendi: sed tñ probandi. argu. xxxij. q. vj. per totū. Idem tenet Tho. Alber. Goffre. et Hosti. vt in sum. confesso. li. iiij. ti. xij. q. xv. Si tamen vir egisset penitentiā: et vxor monita nollet agere sed in adulterio pseuerare sine petō posset eā per sententiam dimittere. xxxij. q. j. c. j. ij. iij. ⁊ iiij. Sed sciendū est φ quantū ad separationē a thoro pōt vir dimittere vxorē proprio arbitrio statim cum scit ipam adulterasse nec tenet ei reddere debitū exigēti: ⁊ ecōtra. Si aūt loquimur quātū ad separationē a cohabitatiōe distinguo q2 aut matrimoniū est clamdestine cōtractū et absq3 testibus: et tūc licite pōt eā dimittere pprio arbitrio ⁊ separe a cohabitatiōe: ⁊ p-

batur ꝑ illā regulā in.l. nihil.ff. de regu.iur. vbi dr̄. Nihil tā naturale ꝙ vnūqdq3 dissolui eo vinculo quo ligatū est. Et idē in summa habeť in.c.oīs.ex̄ eo.ti. si autē matrimoniū est cōtractū in facie ecclesie: vel saltē corā testibꝰ tūc nō pn̄t separari a cohabitatione nisi ꝑ iudiciū ecclesie. ſm Tho.in.iiij.di.xxxv. Si aūt querať: nunqd vxor adultera post pniaȝ possit repellere virū ab accusatione. rn̄det Ray. vbi.s. credo ꝙ nō pōt: q2 pnia non tollit ius accusandi ī foro iudiciali.xxij.dis.c.ſ.xxxiij.q.ij.c. admonere.⁊.vj.q.ſ.c.q crimen.ver. videdū. idē tenet Tho. Alber. Bof.⁊ Posti. vt hr̄ in summa ꝯfessorū.li.iiij.ti.xxij.q.xvj. Tū de equitate dicūt oēs doc. ꝙ dȝ cessare ab accusatione ⁊ acceptare eā qn̄ est correcta et parata bn̄ viuere.c.de illa.ex̄ de diuor. Si aūt videat eā esse īcorrigibilē nō solū nō dȝ eā tenere sed teneť eā dimittere ne suo crimini videatur consentire. vn̄ Chrys.sup Mat.⁊ habeť xxxij.q.ſ.c.sicut. inquit. Sicut crudelis est et iniquꝰ q casta dimittit: sic fatuꝰ est ⁊ iniquus qui retinet meretricē: patronꝰ eīm turpitudinis est q celat crimē vxoris. hec ille. N

Omnia autē que dicta sunt de marito
o erga vxorē ꝙ possit eā dimittere ītelliguntř etiā de vxore erga virū adulterū ſm Richar.in.iiij.di.xxxv. vbi dicit: ꝙ adulteriū vxoris videť aliqbꝰ respectibꝰ esse grauius ꝙ adulteriū viri: q2 mulier adultera magis cōfundit virū suū ⁊ oēs de cognatione ꝙ ecōuerso. Itē q2 adulteriū mulieris magis ledit matrimoniū: q2 causat incertitudinē ꝓlis. Itē possumꝰ reddere tertiā rōnem: q2 mulier adulterās perdit illud q maxime ornať. Scriptū est eīm in autētico: quō opȝ epos.§.q vero eas. Pudicitia ꝙ maxie mulieres ornat. Sȝ de his valde inueniūtur pauce: q in veritate sint pudice. vn̄ inquit Iuuenalis. Thaurū ne pruno: thaurū tibi pulcher apollo. Si cui cōtigerit capitis matrona pudici. O quot sunt q putāt accipe vxores vgines q accipiūt meretrices: habuerūt eīm filios ⁊ filias in parentum domo. Quot viduc ostēdunt se castas: et sunt in turpibus ⁊ inhonestis inuolute. vt inquit Hiero.ad Eustochiū. Sed nō minꝰ etiā in hoc vitio peccant viri. O

Ed miror valde vn̄ ꝓcedat ꝙ quotidie
8 videmus separari mr̄imonia: et maritos ab vxoribꝰ discedere ⁊ ecōtra: nec posse eos simul habitare. Sed postꝙ bn̄ recogito: īuenio ꝙ maxie hꝰ ꝓcedit ex tribꝰ causis. Prima dr̄ cupiditatis.ſ. qn̄ qs accipit vxorē propter dotē: vel aliq̄ nubit viro q est diues: ⁊ nō hn̄t respectū ad mores. ⁊ alia q reqrunť in mr̄imonio: sicut fit hodiernis tpibꝰ. Nam cū alicui ꝓponiť aliq̄ vxor: interrogat statim quātā dotē portabit: ⁊ similr̄ mulier interrogat de viro: si est diues: ⁊ nō ꝯsiderat ꝙ meliꝰ est hr̄e cōiugē boni intellectꝰ ⁊ bone conscientie cum paucis opibus ꝙ diuitē vsurarium aut stultū ⁊c̄. Itē meliꝰ est viro hr̄e paupculā vxorem sine dote aliq̄: ꝙ linguosam ⁊ insanā mulierē bn̄ dotatā. Predicti aūt nō videnť ī matrimonio accipe vxores sȝ dotes: et mulieres nō viros sed opes. Et ꝓpterea vt refert Hierony.ꝯ Iouinianū. Marchia Catonis interrogata: quare scd̄m non accipe virū? Rn̄dit se nō īuenire virū q vellet eā ꝓpter se sȝ propter sua. Erat enim turpis sȝ diues. Themistius aūt phs īterrogatꝰ cui nō libētius filiā suā traderet vxorē an paupi: sȝ sciētia et moribus ornato: an locupleti parū ꝓbato: rn̄dit. Malo hoīeȝ īdigētē pecunia: ꝙ pecuniā īdigētē viro. Querit etiā Arcolꝰ phs supradictꝰ quid sit meliꝰ: an ducere vxorē pauperē pacificā an diuitē litigiosam: ⁊ rn̄det di. Pauperē alere difficile est: diuitē vero ferre tormētum. Et ꝙuis nō determinet: qd sit melius. Salomon tn̄ determinat: q ait Prouer.xxj. Meliꝰ est sedere in angulo domatis.i. domus solitarie ⁊ vilis: ⁊ venit ex greco: ꝙ cū muliere litigiosa ⁊ in domo cōi. Propterea hoīes prudētes principaliter ꝯsiderāt in muliere quā accipere volūt vxorē: an sit sapiens ⁊ bene morigerata: q2 scriptū est Prouer.xiiij. Sapiēs mulier edificat domū. Insipiēs vero extructaȝ quoq3 destruet. et.xix. eiusdem lib.c. etiā dicitur. Domus et diuitie dātur a parentibus: a dn̄o vero ꝓprie vxor prudēs. ⁊ Eccl'i.xxvj. scriptum est. Mulieris bone beatꝰ vir. Nō autē diciť mulieris pulchre: nec mulieris nobilis et generose sanguine: nec mulieris diuitis sȝ mulieris bone. Qui igitur nubunt principaliter ꝓpter diuitias acquirēdas: vt plurimuȝ sunt male consolati. Et ideo inquit Cato in suis documētis. Uxorem caue ne ducas sub nomine dotis. ⁊ Sene. in li. de remedijs fortuitorum.c.xxj. inquit. Inuenies si nihil queris: nisi bonā vxorē. Debetis ergo bene considerare qn̄ habetis contrahere matrimonia. Et hoc est qd inquit Ouidiꝰ in. iij. de fastis. Nubere si qua voles ꝙuis probabitis ambo. Differ habet paruc cōmoda multa more. Uera est enim sententia Senece: vbi supra. qui dicit. Uxor aduenticium bonum est.

Nã est iter illa q̃ vnicuiqȝ semel ptingũt. Vn q̃ bonã piugẽ sortief: iocundus erit ppter eã in tota vita sua. Ecõtra aũt possum⁹ dicere de illo q̃ hẽbit vxorẽ malã. Scd̃a cã q̃re veniũt tales sepatiões dr̃ eẽ inordinatiõis .f. qñ nu bũt explẽde libidinis. Sicut multi faciũt ho diernis tpib⁹. de q̃bus q̃dã p̃dicator dicebat Nõ q̃rim⁹ nisi periã carnis cũ duob⁹ oculis. Statim em̃ cũ eis pponif vxor q̃rũt si sit pul chra: ⁊ ecõtra facit mulier de viro: ⁊ sepe ex ce citate amoris iordinati aliq̃ nubũt: q̃ postea remanẽt male psolati. ⁊ marie q: ille q̃ acce pit aliquã ppf pulchritudinẽ ⁊ amorẽ semp dubitat ex zelotipia q̃ ita faciat cũ alijs sicut faciebat secum. Et iõ q̃dã p̃bs studiose acce pit vxorẽ turpẽ. Et iterrogat⁹ q̃re sic fecisset: r̃ndit. Turpẽ s̃uabo: pulchrã aũt q̃ oib⁹ pla cet quõ s̃uare potero. Tales aũt turpes vxo res sunt siles macellarior̃ tabulis que die no ctuqȝ sine alicui⁹ custodia absqȝ oblatiõis pe riculo remanẽt i plateis: viri aũt pulchrarũ vxor̃ eas isequunf vbiqȝ cũ marito cruciatu: obs̃uatqȝ eas ⁊ ex oib⁹ eor̃ v̄bis ⁊ fact̃ malũ suspicanf. Et q̃d pei⁹ est: sepe cornua portãt ceruinis longiora. De tali em̃ muliere formo sa ⁊ vana inq̃t sapiẽs Eccli. xxv. Si nõ ãbula uerit mulier ad manũ tuã pfundet te i cõspe ctu inimicor̃ tuor̃. Talia g̃ m̃rimonia ex pcu piscẽtia cõtracta deo pmittẽte remanẽt tãdẽ angustijs ⁊ tribulationib⁹ plena. Scriptum est in. c. pncipatus. .f. q. .f. Difficile est vt bono paganf exitu: q̃ malo sunt incheoata pncipio Jõ inq̃t Andreas capellan⁹ dñi pape Jnno cẽtij q̃rti i li. de diffuasiõe vxoris. Libertas ti bi adimi: si nequã femia socief: nec tu⁹ eẽ po teris: q: q̃ fugias nõ hẽbis. ⁊ Ric̃. i li. de nu ptijs. c. l. dicit. Est mulier linguosa viro pars mortis amare. Nocte dieqȝ modis mille fati gat eũ. Cuȝ bñ p̃dere potare quiescere secũ optat: tũc ipa iurgia seua parat. Jrascuntur em̃ viris tales femine: si noluit eis pdescẽde re i vanitatib⁹ ⁊ sumptuositatib⁹ vestiũ faciẽ dis: ⁊ pmittere q̃ vadãt ad tripudia ⁊c. Et di cũt: Talis dimittit vxorẽ suã ire ad festa ⁊ cho reas: ⁊ nõ est ita zelotipus de ea sicut vos de me q̃ sum honestior ⁊ melior illa. Et talis mu lier q̃ est nobis impar in nobilitate h̄ȝ talẽ v̄c stẽ ⁊c. Nullus in hac ciuitate pei⁹ tractat vxo rẽ suã q̃ vos q̃ estis sine amore ⁊ v̄banitate. Et ista pmittit deus ad punitionẽ illor̃ qui nubunt causa libidinis.

T Ertia rõ dr̃ ineq̃litatis: videlȝ qñ pau per nubit diuiti. Jnquit enim sapiẽs Eccli. xxv. Mulier si primatũ habeat ptraria erit viro suo. ⁊ i chronica de nugis p̄hor̃. c. vij. dicif: q̃ Cleobolus vnus de septẽ sapiẽti bus ait: vxorẽ ducendã esse ex parib⁹. addẽs rõnẽ ⁊ dicẽs. Si em̃ ex maiorib⁹ ceperis dños hẽbis cognatos. Silr̃ qñ est disparitas tpis hec est cã multarũ discordiar̃. vñ inquit An dreas capellanus: vbi. s̃. Si iuuenẽ senex du xeris pteneris. Juuenalis q̃ȝ li. ij. satyr. vnis ca dicit. Semper h̄ȝ lites alternaqȝ iurgia le ct⁹. Jn quo nupta iacet: minime dormif i il lo. ⁊ hec est vna ex maximis anxietatib⁹ q̃ re periũtur in mũdo qñ marit⁹ h̄ȝ irã cũ vxore: ⁊ ecõtra. vñ Fulgẽtius li. .f. fabularũ suarum fabula. xj. dicit. Sicut nihil benigna iocun dius cõiuge: ita nihil infesta crudeli⁹. O igif dementia magna q̃ hodiernis tpibus vigef plurimũ. Nã videmus senes decrepitos: ⁊ in fouea iam pedẽ hẽbẽtes qui puellas sibi acci piũt in vxores: quar̃ possent esse proaui pro fecto tales puelle possunt feretrũ secũ defer re in quo ifra paucos dies faciãt ad tumulũ viros suos deferri. Alique q̃ȝ mulieres pue cte etatis iuuẽculos accipiũt in maritos q̃d ita est incongruũ sicut si vacca senex cũ vitu lo tenerrimo ponercf ad arandũ. Et ideo ipi iuuenes postea tenẽt concubinas: cõmittũt adulteria: ⁊ ipsas vxores despiciunt. Simili ter aliq̃ puelle nobiles sepe tradunf i matri moniũ aliq̃bus viris ignobilibus ac rusticis ppter diuitias q̃s habẽt qui sunt sine morali tate prudẽtiaqȝ ac discretiõe. Ex quib⁹ oĩbus sequunf sepe adulteria contentiones: ⁊ multa scandala. Jdeo dicit Ouidi⁹ in eplis: epla. ix. Vt male inequales veniunt ad aratra iuuen ci. Tã premitur magno cõiuge nupta minor. Nec est enim alia inequalitas qñ aliquis po tens accepit in vxorẽ aliquã pauperẽ vel mi noris cõditionis q̃ ipe sit: tũc em̃ eã premit: ⁊ vult tenere vt famulã. Jõ hortaf Ouidius vbi. s̃. di. Si qua voles apta nubere: nube pa ri. Et sapiẽs Eccli. vij. dicit. Trade filiã tuã et grande opus feceris sȝ hmõi sensato da illã. Et hoc sufficiat p prima parte nr̃i s̃monis.

Pars secunda de abominatione incestus sacrilegij et sodomie.

Q Uinta luxurie spẽs dr̃ incest⁹. De q̃ Aug. xxxij. q. vij. c. adulterij. inquit. Adulterij malũ vincat fornicationẽ. vincif aũt ab incestu. Diffinif autẽ incest⁹ ab Jsido. xxv. q. iij. c. nec eã. vbi inq̃t. Jncestus est psanguinear̃ vel affiniũ abusus vel vbi est iusticia publice honestat̃. Magis

aũt stricte diffinit a Gelasio papa. xxvj.q.j. c.lex illa. Et a mgro snīaꝝ i n.iiij.di.xlj.et ab Alex.de ales in.ij. pte summe.in tractatu de incestu.ꝙ icest⁹ est ꝯsanguinearũ vel affiniũ abusus.vñ icestuosi dicunt q ꝯsanguineis vl affinib⁹ abutunt. ħ ibi. Cõmittit aũt ħ male dictũ vitiũ multiplr vtputa si qs peccaret cũ vxore pr̃is sui vl auũculi. Tales ∂o incestuo⸗ si merent mortes ħm legẽ moysaicam. Leui. xviij.z.xx. Silr si qs coguerit eãdẽ mulierem cũ pr̃e suo incestũ cõmitti. Nã ex tali copula ꝯtrahit affinitas ꝑsonaꝝ.c.q fornicat⁹ ẽ.xxxiiij. q.vij. Jtẽ q peccauerit cũ mr̃e vxoris sue ꝯs cõburi. Leuit.xx. De hoc etiã pctõ hr̃.xxv.q. iij.c. si qs cũ mr̃e. Silr si qs cognouerit nurũ suã vxorẽ filij ꝯs cũ pdicta nuru occidi. Scri⸗ ptũ est eñ.xxv.q.iij.c.si vir. Nõ alr nur⁹ re⸗ putãda est ꝙ filia. Si etiã qs peccaret cũ ma tertera vel amita sua: horribile pctũ cõmit⁹ tit:z ambo debẽt occidi. Leuit.xx. Grauissi⸗ mus aũt icest⁹ est si qs fornicat cũ mr̃e:vl fi lia cũ pr̃e: aut si qs peccauerit cũ sorore sua: etiã si sit soror solũ ex pr̃e mr̃is vl mr̃is ambo eñ debent occidi. Leuit.xx. Et de ħ.xxv.q.j. §.his ita. Et de ħ etiã hr̃ Leuit.xviij. Grauit etiã peccat cognoscens carnalr filiã filij sui. Leuit.xvij.z.xxv.q.iij.c. de his.z.c.nec eã. Jtẽ si qs peccaret cũ duab⁹ sororib⁹ grauissi⸗ mus est icest⁹.xxxiiij.q.c.si qs. z Leui.xviij. Silr si qs peccaret cũ vxore fr̃is sui. Leuit. xviij.z.xxv.q.iij.c.de icest. Si etiã qs cogno sceret cõmatrẽ suã vl filiã spũalẽ vel econtra xxx.q.j.§.j.z.c. peruenit.z.c.si qsvno.xx.q. iiij. Si qs etiã cognosceret filiã suã adoptati uã vl sororẽ.xxx.q.iij.c.ita diligere. Et vt gñã lit ꝯcludã nõ licet alicui accipe ivxorẽ aliquã ꝑsonã q sit sibi ꝯiũcta vsq ad qrtũ gradũ co gnatiõis vl affinitatis. Et alr faciẽtes sunt ex⸗ cõicati.cle.eos.de ꝯsan.z affi.z sũt icestuosi. Et multomagis si cognoscũt se vsq ad illuz gradũ cõmittũt incestũ grauissimũ: vt hr̃.xv. q.iij.c.ꝯiũctiões. Hoc aũt maledictũ vitiũ re probatũ est etiã a iure ciuili: vt hr̃ i.l.fr̃is vxo rẽ.z i.l.si qs icesti.z in.l. lz qdã.C. de icestis nuptijs.z in.l.ab icestis.C.eo.ti.inqt impo⸗ tor. Ab icestis nuptijs vniuersi q nr̃o regunt impio nouerit tẽperãdũ. Filij qs q nascuntur ex hoc maledicto icestu sunt puati oĩ heredi⸗ tate pr̃na:z nullo mõ pñt ei succedere: vt hr̃ in auf.lz.C.de naturalib⁹ liberis.ita vt etiaz alimẽta eis denegent ex suba pr̃is. vt i auf. ex cõplexu.C.de icestis nuptijs: z ex q fi.sint legi.c.p venerabilez.ad finẽ. Sz tñ de eqtate canonica alimẽta eis ꝯcedunt: vt hr̃ ex de eo q du.in mr̃imoniũ quã pol.p adul.c.cũ hret. z ibi glo. O qt inueniunt q in tali vitio sunt inuoluti:de q nunq ex verecũdia ꝯfitent. O si possem⁹ ponere aures in latrinis z alijs oc cultis locis in qb⁹ sunt sepulti filij qui nati sunt ex tali pctõ audirem⁹ voces eoꝝ clamã⸗ tiũ. Uindica dñe sanguinẽ nr̃m q effusus est. Apoc.vj. Tales aũt incestuosi sunt: vt ait Al bert⁹ in tractatu de ∂tutibus politicis: piores canib⁹ q nec a sorore nec a mr̃e abstinẽt. Jtẽ tales peiores sunt ꝙ cameli z equi ꝙuis plu rimũ sint lasciui. Narrat eñ Aris.ꝙ rex septẽ trionis equã pulcherrimã habuit q ei equuz pulcherrimũ pepit: ex qbus duob⁹ cũ equũ aliũ vellet hr̃e cooperiri fecit vultũ eq ne ma trẽ agnosceret:q post cõmixtionẽ cũ ea disco opert⁹ cũ eã fuisse matrẽ cognouisset: ruptis vinculis fugit: z ab alto se ꝓijciẽs se occidit. Jdẽ quoq legit de elephãte q ꝓpter candes cãm eodẽ mõ se pemit: sz ꝓus ductorẽ suũ in⸗ terfecit. Refert qz idẽ Arist.ꝙ in qdã ciuita⸗ te cũ cameli mr̃ cooperta a pastorib⁹ esset:ca melus eã nõ cognoscẽs sup ipaꝫ ascẽdit:quã ex voce mr̃em agnoscẽs:inor coitu nõ cõple⸗ to descendit z suũ ductorẽ occidit. Turpe est igit z rõni ꝯriũ esse oñdit vt hõ agat qd be⸗ stie detestat. hec ille. Sexta spẽs luxurie di cit sacrilegiũ:qd diffinit ħm Ray. in summa li.j.z btũs Tho.ij.ij.q.xcix.ar.j.z Aleran. de ales in.ij. pte.summe.i trac.de sacrilegio.in j.sacrilegiũ est sacre rei violatio vel eiusdem vsurpatio. Scriptũ est etiã in.c.q sqs.xvij.q. iiij.ꝙ sacrilegiũ cõmittit auferẽdo sacrũ de sacro vel nõ sacrũ de sacro: vel sacrũ de nõ sa cro. Et iõ possum⁹ dicere ꝙ sacrilegiũ cõmit⸗ tit multiplr: vtputa ∂berãdo clericũ: vl ꝑso⸗ nã religiosam: aut cũ eis peccãdo carnaliter xvij.q.iiij.c.ipudicas.z.c.se.z.c.sicut. Et tale sacrilegiũ est grauius ꝙ adulteriũ. ħm Ricħ. in.iiij.dist.xxv. ar.j.q.v. Silr si qs pmittat iudeos officia publica exercere in xp̄ianitate velut in sacrilegium excõicatio ꝓfert.xvij.q. iiij.ca.cõstituit. Silr si qs peccauerit in loco sacro cõmittit sacrilegium. Jõ dñs nr̃ Jo his ij.z Mat.xxj.epulit sacrilegos vendentes et emẽtes in tẽplo. Jtẽ qui frãgit ecclesiã.xvij. q.iiij.c.quisqs. Et q extrahit violẽter fugien⸗ tem ad ecclesiã cõmittit sacrilegiũ. vt in ea. q.z cã.c.nullus.z.c.si qs. Multis etiã alijs modis cõmittit sacrilegiũ: de qbus in seq.c. hr̃. videlicz. xvij. q.ij.c. illud.et.xij.q.ij. ca. predia. z.xiij.q.ij.c.oblationes.et.xvj.q.j.c.

in canonibꝰ.⁊.xvij.q.iiij.ca. qui rapit.et.§.ſi
ſacrilegiū.et di.l.c. ſi qs preſbyter.⁊.xvj.q.j.
c.qm̄.in fi.⁊ ex̄ de deci.in.c.dudum.et de fo.
compe.c.conqueſtus.⁊ ſacrilegus iude ꝓdi-
tori cōparat̄.xvij.q.iiij.c. ſi forte.et. xxviij.q.
iiij.c.inquit. Multos etiā modos ſacrilegio
rum poſuit autor ſumme confeſſorū.li.j. tit.
xiiij.quos non refero: quia nō ſunt preſentis
ſpeculationis. S

Ed ad ꝓpoſitū nr̄m de ſacrilegio in-
8 quātū eſt ſpēs luxurie dico ꝙ eſt hor-
ribiliſſimū pctm̄: videlꝫ qn̄ aliqs pec-
cat cū ꝑſona religioſa vel in loco ſacro. Eccle
ſia em̄ eſt domꝰ dei: vt in figura habet̄ Geñ.
xxiij.⁊ religioſi ſunt miniſtri dei.xij.q.j.c. cle
ricus. Scriptū eſt aūt Leuit.xxj. ꝙ homo q
hꝫ maculā non dꝫ accedere ad miniſteriū dei
ſui. O bn̄dicte deus quot hodie inueniuntur
religioſi ⁊ religioſe ac clerici ſacerdoteſqꝫ qbꝰ
poſſumꝰ dicere illud Oſee.viij.ca. Factus eſt
iſrael quaſi vas imūdū in nationibꝰ. Sꝫ di-
cunt iſti nos generamus nepotes dei. O ma
ledicti ⁊ ꝑfidi meliꝰ in manibꝰ vr̄is ſtaret gla
dius aut lācea ꝙ̄ corpus xp̄i. Tales filij ſunt
filij diaboli. cui em̄ ſponſum vr̄m relinqua-
tis q eſt ieſus xp̄s Oſee.ij.⁊ corpus veſtrum
tradatis imūdicie: ꝑfecto o religioſi diabo-
lus efficit̄ veſter maritꝰ. nōne pudet vos ſpō
ſo vr̄o celeſti fidē frangere: ⁊ tā turpia ⁊ inho
neſta ante eiꝰ oculos ꝑpetrare. O ſacrilegi ne
fandiſſimi quomō audetis eterni imꝑatoris
ſponſam violare. Quid dicā de ſacerdotibus
q vt inqt Greg. ad Mauritiū imꝑatorē: in ſa
cris eloquijs dij vocant̄: ⁊ tn̄ aliq ex eis horri
biliſſima vitia ꝑpetrant: ita ꝙ nō ampliꝰ dij:
ſed potius demones appellādi ſunt ⁊ demo-
nū filij. Iob. viij. Audite o deputati cultui di
uino qd̄ ſcriptū ſit Exo.xij. Renes vr̄os accin
getis.⁊ Luc.xij. Sint lūbi vr̄i p̄cincti: ⁊ lucer
ne ardentes in manibus vr̄is.⁊.j. Petri vlti.
idē dr̄.et.j. ad Timo.v. inqt apl̄us religioſo.
Teipm̄ caſtū cuſtodi. Et idem inquit ad
Ephe.vj. Ideo qn̄ diabolus vos tētat de hoc
horribiliſſimo vitio debetis dicere cū Ioſeph
Geñ.xxix. Quomodo poſſum hoc malū face
re et peccare in dn̄m meum. T

Eptima ſpecies luxurie eſt vitiū ꝯ na-
8 turam: ſm̄ Alexan. de ales. in.ij. parte
ſum. i tractatu de vitio luxurie.⁊ bea
tum Tho.ij.ij.q.cliij. ar.xj. De quo horribi-
liſſimo vitio dicit Aug. i li. de adulterinis cō
iugijs ⁊ ponit̄.xxxj.q.vij.c. adulterij. ꝙ peiꝰ
eſt hoc pctm̄ ꝙ̄ ſi aliquis cognoſceret carna-
liter matrē ſuā. Iō dicit Alexā. de ales. in.ij-
parte ſum. in trac. de vitio ꝯ naturā. in p̄n. et
beūs Tho.ij.ij.q. cliij. ar.xij. ꝙ iſtud vitium
eſt ſimpliciter grauiſſimū ſuꝑ oēs alias ſpēs
luxurie. Sciendū eſt etiā ꝙ hoc maledictum
pctm̄ nō hꝫ ꝓpriū nomē: ſꝫ hꝫ ſeptē cognoīa
declarātia eiꝰ ꝑuerſitatē ⁊ malignitatē. Pri-
mū cognomē huiꝰ maledicti vitij dr̄ ſodomia
xxxij.q.vij.c. flagitia.⁊.xxxij.q.iij.c. hoc aūt.
Et iō ſcriptū eſt di.xiiij.c. qd̄ ait. ꝙ Loth vi-
dens ſodomitas velle nefandiſſimū hoc vi-
tiū cōmittere cū angelis: q in domo eiꝰ hoſpi
tati erant in forma iuuenū: ⁊ ꝙ volebant eos
violare: ſtatuit potius dare filias ſuas vt for
nicarent̄ cū eis: ꝙ̄ tam maledictū vitiū ꝑpe-
trarēt. vt habet̄ Geñ.xix. Et aliud ſile exēplū
habet̄ Iudicū.xix. de ſene q receperat hoſpi-
tio leuitā cū vxore: quē filij beniamin volebāt
violare. Ille aūt ſenex voluit eis potius expo
nere filiā ſuā virginē cū vxore leuite ne tantū
facinus cōmitterēt. Hoc aūt vitiū dr̄ ſodomi
ticū ⁊ gomorreanū: q2 hoīes ſodome ⁊ gomor
re ciuitatis erant huic vitio dediti. Secūdū
cognomē huiꝰ vitij dr̄ ſtuprū: vt ptꝫ. ff. de of-
fi. pſi. l. fi.⁊. ff. ad. l. iul. de vi pu. l. iij. §.j. ff. qd̄
me. cau. l. iſti quidē. §. penul. et. ff. de adul. l.
cui donum.⁊.l. mariti lenociniū. §. fi.⁊.l. ſtu
prum. §.j.⁊. ff. de extraor. crimi. l.j. §. q puero
⁊ de pe. di.j. §. q puero. vbi dr̄. Qui puero ſtu
prum abducto ꝑſuaſerit ⁊c̄. Tertiū cognomē
huiꝰ ſcelerati vitij dr̄ virū nubere in feminā.
C. de adulterijs. l. cum vir nubit in feminā. et
ibi glo. Et iō dr̄ hoc pctm̄ cōmittēs in corꝑe
ſuo: mulicbria pati. ff. de poſtulādo. l.j. §. re-
mouet. Quartū cognomē dr̄ nefanda libido
ptꝫ inſti. de publi. iudi. §. item lex iul̄. Et iō dr̄
xxxij.q.iiij.c. in eo fornicator. In veteri lege
de nefandis criminibꝰ: q in occulto fiūt que
noīari etiā turpiſſimū eſt: ne dicēns os ⁊ au-
res audientiū polluerent̄ gn̄aliter ſcriptura
cōpleta eſt dicēs. Verecūdos facite filios iſrl̄
ab oī imūdicia. hec ibi. Quintū cognomē dr̄
grauiſſima luxuria: vt ptꝫ in autentico: vt nō
luxu. ꝯ naturā. col̄. vj. vbi dr̄. Qm̄ quidā dia-
bolica inſtigatione cōprehēſi grauiſſimis lu-
xurijs ſemetipſos inſeruere ⁊c̄. Sextū cogno
mē appellat̄ fediſſima nequicia. vt habet̄. C.
de adulterijs. l. fediſſimam. Septimū ⁊ vlti-
mū cognomen qd̄ eſt magis ꝓpriū ꝙ̄ alia di
cit̄ vitiū cōtra naturā: de quo ex̄ de exceſ. pre
la. i de.⁊.xxxij.q.vij.c. adulterij.⁊.c. flagitia.
vbi dr̄. Flagitia que ꝯ naturam ſunt vbiqꝫ ⁊
ſemper repudiāda qualia ſodomitarum fue-

runt. Et in aut. vt nõ luxu. ꝫ naturã. col. vj.
dr de talibꝰ. Et ipi nature ꝯtraria agũt. No-
tãdũ qꝫ est ꝙ ista species luxurie nõ ẽ specia
lissima; ſꝫ subalterna: qꝛ hꝫ sub se alias spẽs.
Prima quarũ dr mollicies: q̃ ſm Alexã. de
ales in. ij. ꝑte sum. in tractatu de vitio cõtra
naturã. et btm̃ Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. xj. est qñ
quis tactibꝰ ipudicis polluit seipm̃. De quo
vitio maledicto dic̃ Apl's ad Ro. j. Propter
qđ tradidit illos deꝰ in desideria cordis eoꝝ
in imũdiciã: vt cõtumelijs afficiãt corpa sua
in semetipis. ⁊ j. Coꝝ. vj. dicit. Neqꝫ molles
regnũ dei possidebũt. Et ꝑpter hoc vitiũ deꝰ
occidit Onã filiũ iude. Gen. xxxviij. Scđa
species vitij ꝯtra naturã dr sodomia: ⁊ est qñ
vir cũ viro turpitudinẽ opaꝛ ꝯtra naturã: ⁊
ista species est grauiꝰ pctm̃ ꝙ̃ prima: vt inq̃t
Alex. vbi. s. Et de hac specie hr Leui. xx. ⁊ ad
Ro. j. ⁊ j. ad Coꝝ. vj. O quot hodie tales re-
periunt scelerati: quot iuuenes hoc vitio im
plicati tãꝙ̃ meretrices. Audire vnũ miracu-
lũ qđ accidit btõ Jacobo de machia. Jn ciui
tate em̃ Asculana quidã sodomita desponsa
uerat quendã adolescẽtulũ ⁊ dederat ei anu-
lum qui crescẽte digiti carne nõ poterat euel
li: quapropter ille adolescens ductus est ad
btm̃ Jacobum: ⁊ plorans cũcta illi narrauit
qui miraculose extraxit anulũ de digito eius
absqꝫ vllo dolore. Et postea in ꝑdicatiõe mõ
strauit illũ pplo: deinde ꝓiecit ĩ aerẽ dicẽs.
O deus accipe confusionẽ fidei tue. Jlle aũt
anulus nunꝙ̃ ab aliq̃ fuit visus vel reptus:
qđ ondit deus in detestationẽ tãti facinoris.
Tertia species huiꝰ pcti dr corruptibilitas:
s. qñ mulier more viri peccat cũ alia muliere.
Et hoc est grauissimũ pctm̃ cõtra naturã: nã
in tali casu efficiꝛ vt masculus. Et de hoc hr̃
C. de adulterijs. l. fedissimã. et ibi glo. Et de
hoc etiã loquiꝛ apl's ad Ro. j. de quo Hiero.
loquiꝛ in li. ꝯ Jouinianũ: et ponit in. c. vsus
naturalis. xxxij. q. vij. sed verba dictarũ auto
ritatũ nõ refero. Nã bñ ĩtelligẽti pauca suffi
ciunt: nec aliter volo declarare quõ hoc fiat:
ne ignorãtes addiscant. Quarta spẽs dr be
stialitas: qñ cũ brutis ⁊ irrõnabilibꝰ peccaꝛ:
et ista est grauissima ĩter oẽs spẽs q̃ ꝯtra na
turã sunt: vt inq̃t Tho. ⁊ Alex. vbi. s. Et hoc
vitiũ ꝓhibeꝛ Leui. xviij. ⁊ ĩ tali crimine erãt
inuoluti fratres Joseph sicut dicit glo. Gen.
xxxvij. vbi dr: ꝙ Joseph accusauit fratres apđ
patrẽ de crimine pessimo. Leuit. q̃ꝫ. x. prece-
pit deus tam virũ ꝙ̃ mulierẽ taliter peccan-
tem occidi. O si scirẽt loq̃ aĩalia irrõnabilia

pfecto dicerẽt. O hõ factꝰ es sicut vnꝰ ex no
bis. De hoc pctõ loquiꝛ Verg. iiij. Eneiđ. di.
Hic crudelis amor thauri suppostaqꝫ furto.
Phasiphe mixtũ genꝰ ꝓlesqꝫ biformis. Mi-
nothaurꝰ inest veneris monumẽta nefande.
De hoc etiã loquiꝛ Dãtes in. ij. comedia. can
tico. xxvj. dicẽs. Noua gens sodoma ⁊ gomor
ra. Et altera in vacca posthac. Quia thaurus
hꝫ suã luxuriã currentẽ. Propter tales luxu-
rias oriunꝛ filij monstruosi. Narrat em̃ btũs
Jacobꝰ de marchia in q̃dã tractatu ꝙ cũ pre
dicaret in q̃dã terra: vna mulier peperit filiũ
habentẽ caput arietis. Jtẽ in Dalmatia vna
iuuẽca ꝑturiuit mediũ hoĩem: ⁊ mediũ bouẽ
Jn salerno vna sus ꝑturijt mediũ hoĩem: et
mediũ porcũ: vt refert q̃dã frater q̃ eũ vidit.
Vidi ego in ciuitate Mediolani duci ad cõ
burẽdũ quẽdã hoĩem q̃ erat in hoc vitio im-
plicatꝰ: et erat ĩdutꝰ pelle cuiusdã bestie. Nõ
sunt adhuc. xv. anni ꝙ ꝓpe Medoctiã q̃dã
mulier pepit vnũ mõstrũ horribilissimũ quo
edito venit maxia pluuia q̃ durauit per mul
tos dies: nec vnꝙ̃ cessauit donec illud mon-
strũ fuit sub terra recõditũ: ⁊ ego tunc de fa-
milia morabar in monasterio grarũ. Jn ale-
mãnia ab ãnis. x. citra: vna capra pepit vnũ
puerũ q̃ solũmõ habebat pedes caprinos: et
inuẽtꝰ est pastor q̃dã q̃ peccauerat luxuriãdo
cũ ea. O nefanda rabies: o inordinatꝰ amor:
o horribilissima bestialitas: ꝓfecto talibꝰ in-
uoluto põt dici illđ ps. xlviij. Hõ cũ ĩ honore
cẽt nõ ĩtellexit: cõparatꝰ ẽ iumẽtis ĩsipiẽtibꝰ
et silis factꝰ ẽ illis. Quita spẽs huiꝰ vitij dr
ĩnaturalitas. s. qñ vir cũ aliq̃ muliere peccat:
nõ ĩ suato loco naturali. Et de h' loq̃tur Aug.
xxxij. q. vij. c. adulterij di. Pctm̃ qđ fit ꝫ natu
rã execrabil'r fit ĩ meretrice: ſꝫ multo execra-
bilius fit cũ ꝓpria vxore. O horribile vitiũ: o
abomiabile pctm̃: o tremẽdũ iudiciũ dei: qđ
cito veniet sup tales. Multe em̃ vxores vl' mi
nis maritoꝝ aut ꝑcussiõibꝰ vl' ꝓmissiõibꝰ mu
neribusqꝫ ac vestibꝰ ⁊ põpis ab eis acceptis ꝑ
mittũt se tractari sicut bestie: q̃ potiꝰ dicẽde
sũt meretrices ꝙ̃ vere vxores. Sexta spẽs dr
mõstruositatis q̃ ẽ qñ vir ĩ suato loco mrĩmo
niali se põit loco femie: ⁊ mulier se põit loco
viri qđ ẽ q̃dã mõstruositas sicut si ecclia ascẽde
ret supra cãpanile. Bonũ ẽ certe edificare do
mũ ad hitãdũ: ſꝫ ĩcõueniẽs ẽ vt ĩ fũdamẽto
ponaꝛ tectũ: ⁊ ecõuerso. O q̃t viri ⁊ vxores re
periũt talia faciora ꝑpetrãtes. h' em̃ fuit vnũ
ex vitijs ꝓpt qđ diluuiũ venit: vt inq̃t mgr̃ hy
storiaꝝ scolasticaꝝ. O q̃t hodie ĩueniũꝛ viri q̃

dicunt se posse facere quicqd volūt de ppriis vxorib⁹ sz mētiunt: q: tm̄ pn̄t ea q̄ rō natura lis dictat ꝛ honestas suggerit. Septima ꝛ vltima species hui⁹ vitij dr̄ immodalitas: qn̄. s. vir cū muliere extranea: vel etiā cū ppria vxore seruato loco mr̄imoniali nō seruat modus naturalē: sz poti⁹ bestialē ꝛ brutalē ac porcinū: querēdo in hmōi maiorē delectationem. Hoc ē em̄ grauissimū pctm̄. ꝫm Tho. ꝛ Alber. vbi. s. Et ex talib⁹ luxurijs impedit sepe gn̄atio filioꝝ: vel iā cōcepti periclitant ꝛ generātur filij mōstruosi ꝛ male ī corpore matris situant ꝛ difficulter pariunt: ꝛ sepe necessariū est eos extrahere mēbratim: et sepe egrediuntur mēbris corruptis ꝛ inordinatis: ꝛ statim aliqn̄ moriunt: ꝛ mr̄ doloib⁹ pfocat ac perimit. Sed p declaratione harū duarū specierū vltimarū qrit nunqd semp peccet mortalr vir ꝛ mulier cōmittēs has duas species luxurie? Et rn̄det ꝫm Tho. ꝛ Alber. in. iiij. sen. di. xxxj. ꝛ glo. Ray. in ti. de mr̄imonio. §. sed nūquid hec tria: sup vbo fedius. Et vt etiā dr̄ in sum. cōfesso. li. iiij. ti. ij. q. xlvij. ꝙ si maritus nō seruet locū ad eū ptinentē: et silr vxor sed trāsmutēt: ꝛ silr nō seruēt modū naturalē dūtm̄ nō exeāt claustrū mr̄imoniale: ꝛ ista faciāt q: aliter facere nō pn̄t vel pp̄ter egritudinē: vel pp̄ter periculū suffocādi fetū in vtero: vel pp̄ter indispositionē corpis: aut pp̄ter aliā cām rōnabilē excusant a mortali pctō: si hoc nō agūt pp̄ter maiorē delectationē: sed propter vitādā incōtinentiā et extraordinariam fornicationē: tm̄ peccāt venialiter. §. als aūt. xxv. di. meli⁹ em̄ faceret marit⁹ si in tali casu haberet vxorē vt sororē ꝛ abstineret ab ea: vt dicit glo. Ray. vbi. s. Si aūt talia faciāt causa maioris libidinis: sine vllo dubio semp est pctm̄ mortale: ꝫm oēs predictos doctores: ꝛ etiā Alex. de ales in. ij. pte sum. in trac. de vitio cōtra naturā. ar. iij. O quot inueniunt tali vitio innodati q̄ corā deo sunt fetidissimi. Scriptū est em̄ Gen. xiij. Hoies aūt sodomite erāt pessimi: erāt ꝛ peccatores corā dn̄o nimis. Vn̄ Greg. in quodā ꝫmone de sodomia inqt. Tāte est turpitudinis vt quasi admirationē faciat ipsi deo. Vn̄ Gen. xviij. de⁹ quasi admirās de tāto scelere dixit. Descendā et videbo vtrū clamorē qui venit ad me opere cōpleuerint. Hoc sceleratissimū vitiū est illud p qd venit ira dei in filios diffidētie. ad Ephe. v. ꝛ qd violat amicitiā que est inter deum et hoiem. xxxij. q. vij. c. flagitia. De q̄ possumus dicere illud Job. xxxj. Nefas ē ꝛ iniqtas maxima. i. pctm̄ nō noiandū. xxxij. q. iiij. c. in eo. et Apls ad Ephe. v. ait. Ois immūdicia nec noiet in vobis. Isti maledicti sodomite nūq̄ vel raro corrigunt: ita ꝙ potest dici de eis illud qd scriptū est Job. xlj. Cor ei⁹ indurabit qsi lapis: ꝛ stringet quasi malleatoris incus. De tali sodomita indurato inqt sapiēs Eccl. iij. Cor durū male habebit in nouissimo.

Pars tertia de punitione peti luxurie. ¶

Vltra dicta in pcedēti sermone parte prima: ī qua audistis multas punitiones quas facit lex ciuilis de luxuriosis et etiam canonica: dico ꝙ etiā puniunt illi q̄ solūmodo attentāt hoc vitiū ppetrare licz nō possint cōsequi effectum suū: ꝛ puniunt p leges: vt hr̄. ff. de iniurijs. l. sed est qstionis. §. si. ꝛ. l. seq. Et de peni. di. j. §. si qs. vbi dr̄. Si qs tā masculū ꝙ feminā siue ingenuos siue libertinos impudicos facere tentauerit iniuriarū tenebit. Et si ī pudicitia attētata sit: actio iniuriarū locū hꝫ. Attētata ī pudicitia dr̄ cū id agit: vt ex pudico impudic⁹ fiat. hec ibi. Et hoc idē hr̄. ff. de seruo corrupto. l. j. §. vl. et. C. de furtis. l. si qs suo. Et talr attētātes in isulā deportant. ff. de extraor. cri. l. j. §. q̄ puero. Quātū a deo puniat hoc maledictū vitiū luxurie. pt3. Pmo Gen. vij. vbi de⁹ oēs hoies mūdi ꝛ oīa aīalia terre et aues celi mori fecit aqs diluuij: exceptis illis paucis q̄ saluati sunt ī arca Noe. Hoc em̄ terribile iudiciū fecit de⁹ pp̄ter hoc vitiū luxurie. Scriptū est em̄ Gen. vj. ꝙ oīs caro corruperat viā suā sup terrā. Vnde dixit de⁹ ad Noe. vt hr̄ ī pdicto. c. Finis vniuerse carnis venit corā me: repleta est terra iniqtate a facie eoꝝ: ꝛ ego disperdā eos cū terra. O terribile iudiciū: o aspera vindicta: o horribile vitiū: vidisses nāq; si tūc fuisses ī momēto temporis repēte inmutari celū: obscurari aerē: sonare vētos: tonare fulgura: ꝛ catharactas celi apiri: ꝛ aqs abūdātissime fluere sup terrā. Vidisses attonitos cunctos: trementes atq; pallētes: vidisses māducātes masticādo ruminare: ꝛ nō posse cibum deglutire: audisses eiulatū ꝛ clamorē viroꝝ ac mulierū iuuenum et paruuloꝝ mortē expectātiū: clamātiū ꝛ dicentiū: heu: heu. vhe nobis ad qd deuenim⁹ vt peream⁹ in aqs. O qd erat inspicere inde ad modicū illos ab aqs sublatos ꝛ extictos: et h̄ pp̄ter luxuriā. Scdo appet punitio dei: et maxime de sodomitis. Gen. xix. vbi dr̄ ꝙ pluit dn̄s sup sodomā et gomorrā sulphur et ignē de celo: ꝛ subuertit ciuitates ꝛ oēs circa

regionē: ⁊ vniuersos hītatores vrbiū: ⁊ cūcta
virētia terre. Ʋm bo magr̄m hystoriarū eccle⸗
siasticaꝝ: in nocte natiuitat̄ xpi oēs sodomi
te mortui sunt. Ʋn̄ Hiero. super illud Esa. ix.
habitātibꝰ in regione vmbre mortis lux orta
est eis: ait. Lux illa oēs isto vitio laborantes
extinxit ne nā quā sumpserat tāta imūdicia
fedaret̄. Silr̄ hodiernis tpibꝰ ob nullā aliaꝫ
cām credo deū magis mittere tot flagella et
tribulatiōes: bella ⁊ fames: sicut facit ꝓpter
pctm̄ luxurie: maxime nefandissime sodomie
hoc est eñi illd̄ horribile pctm̄ ꝓpt̄ qd̄ idigna
tus deꝰ ꝯ mūdū ⁊ eū seuere flagellat. vt pꝫ i
autētico: vt nō luxuriet̄ ꝯ naturā. col. vj. ⁊ de
ꝯsec. di. j. c. in ista. ⁊ de exces. pla. c. clerici. Jō
dr̄. xxxij. q. vij. c. flagitia. per glo. Et est tex. ex⸗
pressus i aut. vt nō luxuriet̄ ꝯ naturā. col. vj.
ꝙ ꝓpt̄ talia delicta: fames ⁊ terremotꝰ ac pe
stilētie fiūt. Et de hoc etiā habemꝰ aliā glo. s.
in. c. in eo. xxxij. q. iiij. multaqꝫ alia flagella
mittit deꝰ mūdo ꝓpt̄ pctm̄ luxurie: vt dr̄ in. c.
si gens. lvj. di. Ʋn̄ legit̄ in hystoria britonuꝫ:
ꝙ tpe Saulis regis isrl̄: in britannia maiore
regebat rex qdā q cū relicta vxore vacaret vi⸗
tio sodomie: cū quadā die iuissꝫ ad venādū
misit deꝰ multitudinē lupoꝝ rabidoꝝ: qui in
eū irruētes: miserabiliter illū dilaniauerūt.
Dr̄ qꝫ ꝙ tpe terremotꝰ q̄ fuit in ciuitate nea
politana: ibāt oēs flētes et vociferātes: ꝓpt̄
pctm̄ sodomie ista patimur. Itē in Apulia in
terra berunti qdā sodomita post splēdidā ce
nā cū puero suo lectū ingressus est hn̄s in ca
mera lāpadē lucētē: ⁊ ecce media nocte mul⸗
titudo coruoꝝ ingressa ⁊ sup eū irruēs ocl̄os
ei renitēti extraxit: ⁊ illū mortuū ⁊ nudum in
medio camere ꝓstrauit: aīamqꝫ eiꝰ ad tarta⸗
ra deportauit. Facta aūt die puer totꝰ attoni
tus: oīa sicut acciderāt enarrauit. Inuentiqꝫ
sunt eiꝰ oculi in camera sparsi. Cū aūt corpꝰ
eiꝰ ad sepulturā deferre vellēt: statim in con
spectu oīm velut ros ad solē solutū est: ⁊ insa
niē totū redactū. ⁊ frater Johēs ordinis nr̄i:
ꝓuīcieqꝫ apulie qui p̄dicta vidit enarrauit.
Aliꝰ qꝫ luxuriosus iuuenis cū esset mortuꝰ vo
cati sunt duo fr̄es nr̄i vt circa corpꝰ vigilarēt.
Cū aūt circa secūdā horā noct̄ clausa vndiqꝫ
camera psalteriū añ funꝰ legere cepissent: in
medio eoꝝ canis niger appuit: de q̄ admirā⸗
tes illū extra camerā eiecerūt. Et ostio clauso
iteꝝ icipiūt. Et ecce iteꝝ idē canis appuit de
quo magis obstupescētes iteꝝ illū eiecerūt:
⁊ ostiū clauserūt. Sꝫ statim apparuit canis
aliꝰ terribilior q̄ cū ipetu sup cadauer irruēs
illud asportauit. ⁊ frater ille q̄ ibi aderat hoc
retulit. Rome aūt qdā pulchra sed luxuriosis
sima femina: ⁊ oī spurcitia plenissima ad mor
tē veniēs noluit ꝯfiteri. Ʋn̄ duobꝰ diebꝰ ante
mortē domꝰ in q̄ manebat repleta est demo⸗
nibꝰ ⁊ tota cepit edes tremere ⁊ hincinde nu
tare: ac fremitꝰ magnꝰ in ea audiri. Et q̄ oēs
ibi morātes fugerūt. Post duos autem dies
guardianꝰ scti Frācisci trās tiberim cū socio
ipam domū itrauit: que nutabat vt nauis in
aq̄s currētibꝰ: ⁊ iuenerūt illā miserā mortuā
⁊ in modū pile rotūdā: ⁊ nasum eius in fece
sua infixum: ⁊ tibias eius retro tractas: ma⸗
nusqꝫ extortas: ac vt monstrū ꝑdite illiꝰ cor⸗
pus apparebat. Et iō o dilectissimi ciues ef⸗
fugite hoc maledictū scelus luxurie: exemplo
Joseph: q̄ potius voluit incarcerari ⁊ multa
mala pati ꝙ adulterio cōsentire. Gen. xxxix.
Habetis quoqꝫ exēplū Susanne: q̄ potiꝰ vo⸗
luit se morti ⁊ infamie exponere ꝙ̄ hoc faciꝰ
ꝑpetrare. Dan. xiij. Habetis quoqꝫ exēplum
scti Bn̄dicti ⁊ scti Francisci: q̄ vt tentationes
carnales superent: inter spinas horribiles se
cruētabāt. Habetis etiā exēplum Scipionis
ꝓ̇ncipis romani: de quo Ʋaleriꝰ lib. ix. inq̄t.
ꝙ cū esset. xxvij. annoꝝ deuicit carthaginem
⁊ de africa victoriā habuit. vn̄ africanus ap⸗
pellatꝰ est. Inter ceteros aūt captiuos puel⸗
la quedā nobilis ⁊ valde pulchra fuit ei obla
ta: que nobili spōso erat coiūcta. Scipio aūt
vocatis parētibus eius ⁊ sponso: inuiolataꝫ
puellā eis tradidit: aurū quoqꝫ ꝓ redēptiōe
puelle oblatū doti eius addidit: qua cōtinen
tia gens barbara libētiꝰ se illi dedit: quāto g̃
nos magis ꝓ patria illa supna totis viribꝰ
cōtinētes esse debemus: quā nō romano im⸗
perio acq̄rimus: sed nos ipos in ea reges ꝯsti
tuimus: semꝑ cū patre ⁊ filio: ⁊ spiritusctō re
gnaturi in secula seculorum Amen.

Eodē die post prandiū de furto inuento ⁊
rapto. Sermo vigesimusquintus. X

Omnis auarus nō
habet hereditatē in regno xp̄i
⁊ dei. ad Ephe. v. Et in episto⸗
la occurrētis dn̄ice. Septimuꝫ
decalogi p̄ceptū dicit. Nō fur⸗
tum facies. Exo. xx. Leui. xix. et
Deut̄. v. ca. Sup quibus verbis dicit Nico.
de lyra: ꝙ ꝓhibetur ꝑ hoc oīs rei aliene vsur
patio ⁊ retentio iniusta. Et hanc sniam tenet
etiam Alexan. de ales in. iij. parte sum. in tra
ctatu de preceptis: precepto. vij. ar. j. qd̄ con⸗

firmat Aug. in li. qōnū Exo. di. Furti nomie bñ intelligit oīs illicita vſurpatio rei aliene. Nō em̄ rapinā ꝑmiſit q furtū ꝓhibuit: ſʒ apte totū intelligere voluit quicqd illicite rerū ꝓximo auferṫ. hec ille. Que etiā habenṫ. xiiij. q. v. c. penale. et. c. oīs mecbia. xxxij. q. iiij. Et iō in hoc ſermone tres ↄſideratiōes faciemꝰ. Prima erit de furto ꝓpꝛie dicto. Secūda de inuento. Tertia ⁊ vltima de rapto.

Pars prima in qua ponitur furti diffinitio eiuſqꝫ deteſtatio et excuſatio. V

F Urtū vt habeṫ in. l. ſ. ff. de furtī. et inſti. de obli. que ex delic. naſ. §. furtum. el. ſ. Eſt ↄtractatio rei aliene mobilis ⁊ corpoꝛalis: fraudulosa inuito dn̄o: lucrandi grā ſiue ipſius rei ſiue etiā vſus poſſeſſioni ſue. Pro cuiꝰ diffinitionis declaratione ſciendum eſt ſm̄ Ray. in ſumma: vt etiā habeṫ in ſumma ↄfeſſoꝝ. lib. ij. ti. vſ. q. ſ. ꝙ in hac diffinitiōe ꝑmo ponitur cōtractatio. qꝛ ſine ↄtactiōe nō fit furtū: etiā ſi interueniat volūtas vel verbū. facit. ff. de furtis. l. ſ. §. ſ. Tn̄ ꝑ ſolā voluntatē furādi erit trāſgreſſio alteriꝰ ꝓcepti. ſ. nō ↄcupiſces rem ꝓximi tui. Scdo ponit rei aliene: qꝛ in re ꝓpꝛia nō cōmittiṫ furtū: ꝙ intelligēdū eſt niſi aliꝰ habeat in re illa aliqd ius. qꝛ puta eſt ei pignoꝛata vel cōmodata: et fecit in ea vtiles expēſas. ff. de furtis. l. ſi res. §. ſ. ⁊. l. ſi is q rē in fi. Et idem dicit Tho. ij. ij. q. lxvſ. Tertio dr̄ mobilis ⁊ corꝑalis: qꝛ in imobilibꝰ: vt i agro vel domo: ⁊ in coꝛꝑalibꝰ: vt ſunt actiōes ⁊ ſeruitutes nō cōmittiṫ furtū: qꝛ talia nō pn̄t cōtractari. vt. ff. de fur. l. verum. el. ſ. Quarto dr̄ fraudulēta: qꝛ furtū dr̄ a fraude ſm̄ vnā ethymologiā. ff. de fur. l. ſ. Et iō ſi rē putabat ſuā eſſe q nō erat: vel etiā ſi erat ſua ⁊ aliꝰ habebat aliqd iuris in ea: ſʒ putabat ꝙ poſſet accipere nō cōmittit furtū: ſed alr̄ puniṫ: videlicꝫ qꝛ ꝑdit ius qd habebat in re: et ſi nō habebat ius aliqd ↄdēnabiṫ ad reſtituendū rei ⁊ inſuꝑ ad eſtimationē illiꝰ: qꝛ voluit ſibi ius facere. inſti. de vi bo. rap. §. qꝛ tn̄. ⁊. §. ſequē. Quito dr̄ inuito dn̄o: qꝛ ſi putabat dn̄m ꝑmiſſurū nō cōmittit furtū: ⁊ hoc intelligiṫ ſi habebat iuſtā cām credēdi: alr̄ nō excuſaṫ. ff. de fur. l. ſi is q rem. In dubio aūt pꝛeſumiṫ dn̄s inuitꝰ. ff. de fur. l. q vas. §. vetare. vbi dr̄. Vetare dn̄ꝫ dicimꝰ q nō ↄſentit. Et iō etiā ſi dn̄s videat rem auferri dr̄ inuitꝰ ꝙuis nō ↄtradicat. l. penul. ff. de fur. vbi dicit glo. ꝙ iō eſt qꝛ requiriṫ expꝛeſſus ↄſenſus ꝑ dictū. §. vetare. Quidā aūt dicūt: ꝙ qn̄ pōt veriſiliter pſumi ꝙ rōne timoris vel etiā verecūdie nō ↄtradixit habēt locū ꝑdicta: ꝙ ſi ꝓpter hoc nō ſteterit cū potuerit ſine incōmodo ⁊ reſpectu aliqͣ cōtradicere ⁊ tacuerit: videṫ ↄſentire. arg. in c. erroꝛ. ⁊ in. c. ↄſentire. lxxxiij. di. ſi aūt qs putauit ſe facere inuito dn̄o: ⁊ tn̄ dn̄s eſt cōtentus: furtū qdē facit quātū ad intētionem: ſed nō teneṫ ad reſtitutionē: nec dn̄s pōt petere obſtāte ſibi ſua volūtate. ff. de fur. l. inter oēs. §. penul. Sexto poniṫ lucrifaciēdi grā: qꝛ ſi qs ſecrete auferret gladiū furioſo: vel volenti cū eo aliquē occidere nō cōmitteret peccatū habens animū reſtituendi cū ſedatꝰ ille fuerit: vel aliter ſatiſfaciendi ſi nō ſedaṫ. Itē ſi quis alienā ancillā tolleret nō lucrādi grā: ſed libidinis nō cōmittit furtū. ff. de fur. l. verum. la. ij. licꝫ aliter peccet. et forte nō minꝰ. Septimo diciṫ ipſius rei ſiue etiā vſus poſſeſſioni ſue: qꝛ nō ſolū cōmittit furtū q vult lucrari dn̄ium rei: ſed etiā qui vult lucrari ſolū vſum vel poſſeſſionē. vt habeṫ. l. di. c. q ſaccū. ⁊ in. §. itaqꝫ. ⁊. §. placuit. inſti. de obli. que ex delic. naſ. Unde ſi quis rebꝰ ſibi cōmodatis vel pignoꝛatis vtiṫ cōtra voluntatē dn̄i puta veſte pignoꝛata vel equo: eū ducēdo alibi ꝙ voluerit dn̄s cōmodans: et ſiliter in rebꝰ depoſitis ſiue vtantur per ſe ſiue ꝑ aliū committit furtum. ff. de furtis. l. qui iumēta. et. l. qui re. ⁊. ff. cōmoda. l. ſi vt certo. §. qnimo. ⁊. ff. de cōditione furtiua. l. qui furtū. ⁊. ff. de furtis. l. pignoꝛe. Itē ſi quis accipiat aliquid incōmodatū ab vxoꝛe alicuius: vel a ſeruo aut ancilla ⁊ ſimili ꝑſona: ſi putauit maritū vel dominū cuius eſt res nō ꝑmiſſurū: furtū cōmittit. ff. cōmo. l. ſeruꝰ. Sed hic queriṫ: nūquid furtū cōmittaṫ ita in re parua ſicut i magna. Et rn̄deṫ ꝙ ſic. qꝛ in furto non qd oblatū eſt: ſed mens furantis attendiṫ. xiiij. q. iiij. c. vl. Et hoc intelligendū eſt qn̄ voluntas eſt talis ꝙ etiā maioꝛa ſubtraheret: vl' qn̄ ex oblatiōe parue rei ille cuius eſt intelligiṫ grauari: vel quia credit ꝙ facit cōtra voluntatē eius: ⁊ ſic frangat eius charitatē ⁊ dilectionē ⁊ eum cōturbet ſm̄ Tho. ij. ij. q. lxvſ. Un̄ dr̄ in. §. gallinarū. inſti. rerum diui. ꝙ pōt cōmitti furtū in vna gallina. Immo dicit glo. ibi. ꝙ etiam cōmittiṫ in vno ouo. Si qs aūt putent dn̄m eſſe cōtentū ꝙ accipiat iſta minima non peccat moꝛtalr̄ ſm̄ Tho. vbi. ſ. ⁊ forte nec etiam venialiter: ſi habeat iuſtā cauſam ita credendi. Tamē ſi poſtea intelligat eum nō eſſe contentum debet reſtituere: alr̄ nō excuſaṫ: vt in c. peccatum. de regu. iur. lib. vſ. T

Ecūdo habem⁹ videre de furto eius
B detestationē: ꝓhibet̄ em̄ ab oī lege.
Omissis ergo autoritatib⁹ q̄ p̄misse
sunt in exordio: in quib⁹ pcipit de⁹: ne fur-
tū faciamus tanq̄ mortale petm̄. Audite q̄d
scriptū sit Exo. xxj. Qui furat⁹ fuerit hominē
et vendiderit eū: conuictus nore morte mo-
riat̄. τ Josue. vij. deus magnā plagā immisit
in pplō israel ꝓpter furtū Achor. Un̄ ibidez
dicit dn̄s ad Josue. Peccauit populus tules-
rūtq̄z τ furati sunt de anathemate. τ ps̄. xlix.
dicit deus petōri dānando. Si videbas furē
currebas cū eo. τ Prouer. xxix. dicit Salomō
Qui cū fure participat odit aīam suā. τ Eccl̄i
v. scriptū est. super furē em̄ est confusio et de
notatio pessima. τ Esa. j. dr̄. Principes tui in
fideles socij furū. et Hiere. ij. dicit propheta.
Quō cōfundit̄ fur qn̄ cōprehendit̄: sic cōfusa
est domus israel. τ Zacharie. v. scriptum est.
Ois fur iudicabit̄. s. ad penā eternā. Simili
ter magnū esse petm̄ hoc vitiū ondit Salua
tor Mat. xv. τ Mar. vij. vbi cōnumerat fur
tū cū homicidio adulterioq̄z et blasphemia.
Et postea subdit q̄ hec sunt que coinquināt
hoiem: q̄z. s. sunt grauia petā. τ ad Ephe. iiij.
dicit Apl's. Nolite locū dare diabolo. Qui fu
rabatur iam non furetur: magis aūt laboret
operādo manibus suis. et Apoc. ix. dic̄ Job.
Nō egerūt penitentiam ab homicidijs suis:
neq̄z a fornicatione: neq̄z a furtis suis: quasi
dicat. Digni sunt in infernū mittendi. Itē re
probatur hoc peccatū autoritate canonica.
ex̄ de fur. c. qui cū fure. Et sunt verba Hiero.
sup parabolas Salomonis: τ ī multis alijs
capitulis eiusdē tituli reprobat̄ hoc vitiū. et
xiiij. q. vj. c. vlti. et de peni. di. j. c. si ꝓpterea.
Itē autoritatē legis moysaice. vn̄ Exo. xxij.
ait lex. Si quis iratus fuerit bouē vel ouē: τ
occiderit vel vendiderit q̄ttuor boues ꝓ vno
boue restituet: et q̄ttuor oues ꝓ vna oue. Si
inuētū fuerit apud furē qd̄ furat⁹ est viuens
siue bos: siue asin⁹: vel ouis: duplū restituet.
Autoritate q̄z legis ciuilis hoc maledictū vi
tiū punit̄. Un̄ sciendum est q̄ furtum est du-
plex. s. aut manifestū: aut nō manifestū. Fur
tum manifestū est qn̄ fur dep̄hēditur cū re
furtiua anteq̄ peruenerit ad locū destinatū:
ad quē volebat portare rē: siue dep̄hendat̄
ab eo cui⁹ res est: siue ab alio. ff. de fur. l. iij.
Furtū nō manifestū est qn̄ fur nō dep̄hēdi
tur nisi postq̄ detulit rē furatā ad locū desti
natū. l. ij. τ. iij. ff. de fur. Furtū ergo manife-
stū punit̄ ī quadruplū ſm legē ciuilē: nō ma
nifestū aūt in duplū. vt ex̄ de fur. c. ij. τ insti.
de obli. que ex delic. nas. §. pena. Et hoc ītel-
ligitur in foro contentioso: potest em̄ dn̄s rei
cum bona conscientia accipere hanc penam
ſm oēs doct̄. xiiij. q. v. c. fi. in glo. vlti. nisi sit
furtū domesticū factū a filio patri vel ab vxo
re marito: vel econtra. vt. ff. de penis. l. respi
ciēdum. §. furta domestica. ff. de fur. l. si quis
vxori. §. j. τ. ij. si tamē quis velit restituere il-
lud quod furatus est sine lite: τ anteq̄ fuerit
condemnatus sufficit ei restituere simplū cū
omni dāno. ſm Tho. τ Alber. in di. xv. vt no
tatur etiā in summa confessorū. li. ij. ti. vj. q.
iij. hec enim pena non debetur in foro peni-
tentiali: nisi fuerit facta condemnatio: vt no
tat glo. in. c. fraternitas. xij. q. ij. nō solu3 au-
tem quis potest agere ꝯtra furē ciuiliter: sed
etiam criminaliter: et postq̄ egit vno modo
potest agere et alio. C. quando ciui. acti. cri-
mi. piu. l. vnica. τ. ff. de fur. l. fi. A
Ed querit̄ vtrū iuste possint fures su
B spēdi et occidi: Rn̄det Scot⁹ in. iiij.
dist. xv. q̄ fur nocturnus pōt suspen
di: quia etiā p̄sumitur homicida: scil3 quo
ad intentionē si reperiret̄ in furto. Diurnus
aūt nō debet suspendi ſm eum: quia lex non
dz punire aliquē nisi ſm malū qd̄ commisit.
Unde lex vetus dedit penam talionis. s. ocu
lum pro oculo: dentem pro dente. Deut̄. xix.
Et ideo ipse dicit q̄ non debet occidi: s3 alio
modo puniri: prout iudici videbitur: qn̄ sine
armis deliquit. Et facit pro eo aut̄. sed nouo
iure. C. de furtis. vbi dr̄: q̄ talis fur debet fu
stigari vel exulari: aut alio modo ad arbitri-
um iudicis puniri. Petrus autem Johānis
in. iij. dist. xxix. in. vij. precepto tenet q̄ licet
occidere fures sicut hodie fit: maxime quan-
do sunt vsi in talibus maleficijs: qd̄ etiam te
net glo. Prouer. vj. in verbo liberabit se. Un̄
dicit glo. Ray. et Ulde. q̄ hodie in multis lo
cis etiā simplex fur suspendit̄ de consuetudi
ne. τ dicit q̄ hanc cōsuetudinem facit ratio-
nabilem necessitas pacis cōmunis τ frequē
tia huius maleficij: et incorrigibilitas taliū
furum experta. Et hoc recitatur in summa
confessorum libro. ij. ti. vj. q. iij. et concordat
Hostiē. in summa. li. j. titu. xxxiij. vbi allegat
Rhodonensem. Et cum his etiam concordat
Landul. in. iiij. di. xv. lic3 em̄ antiquitus fur
non suspenderetur quando erat simplex fur:
q2 hoc est priuatū delictū: τ ideo pena extra-
ordinaria dz puniri. ff. de fur. l. fi. τ. ff. de p̄ua
tis deli. l. vl. tn̄ ꝓ ꝯseruatiōe reipublice τ pac3

que aliter ꝓpter multitudinē furū destrueretur rōnabiliter leges municipales ordinauerūt ī multis locis maledictos fures suspēdi: moto fundamēto qḋ hr̄ in. §. si qs q̄nq3 solidos de pace tenēda ī vsib9 feudoꝝ. vbi dr: frāgētes pacē vel stratā pn̄t etiā p q̄nq3 solidis suspēdi. si qs aūt fur vadat cū armis ad furādū debebat etia3 de iure antiq̄ acerrime puniri. vt in aut. vt nulli iudicū. §. fi. col. ix. et talis fur d3 etiā de lege antiq̄ suspēdi: ⁊ in eo loco in quo deliq̄t ad terrorē alioꝝ. l. capitalium. §. crassatores. ⁊. §. famosos. ff. de penis. In signū autē fures debēt suspēdi habem9 exēplū Iude: de quo scriptū ē Ioh. xij. fur erat ⁊ latro habēs loculos: ⁊ ea q̄ mittebant portabat: qui tandē laqueo se suspendit. Mat. xxvij. O quot in furca appenderētur si leges seruarentur. B

s [S]ciendū quoq3 fur nō tm̄ tenet restituere rē furatā: s3 etiā oēs fructus perceptos ⁊ qui percipi potuissent: ⁊ si res furata pereat perit ad dānū furis: ⁊ ad restitutionem preci tenetur. Et hec ꝓbātur. insti. de obli. que ex delic. nas. §. furti. iuncta l. in re furtiua. ff. de condi. fur. C

t [T]ertio circa furtū sciēdū est fm Alex. de ales in. iij. pte summe. in tractatu de p̄ceptis: pcepto. vij. ⁊ Tho. ij. ij. q. lxvi. ar. vij. in trib9 casibus qs excusat subtrahēs rē alienā. Prim9 est casus necessitatis. s. cibi aut pot9: aut vestimēti vel alteri9 rei necessarie ad vitā. Ait em̄ Alex. vbi. s. ar. iij. si qs est in necessitate leui: aut etiā si sit magna: tm̄ alio mō pōt releuari furādo: puta laborādo vel medicādo: aut petendo ab aliq̄bus psonis vel alio mō: ille q̄ furat nullo mō excusat a furto. Si vo talis necessitas sit vehemēs ⁊ marīa adeo nō credat posse euadere mortem nisi tali necessitati satisfaciat: ⁊ aliter nō pōt hr̄e tūc excusat a furto: nec fm rei veritatē pōt dici fur. Hec em̄ res facta est sua iure poli: fm Scotū i. iiij. di. xv. q: vt dr i c. exijt q̄ seminat. de vbo. sig. li. vi. ī extreme necessitatis articulo ad ꝓuidēdū necessitati nature vsa oib9 extrema necessitate detētis ē cōcessa. ꝯcordat cū p̄dictis Monal. ī sum. et Ricb. i. iij. dis. xxxvij. ar. iij. q. iiij. vbi dicit: nullū ius positiuū pōt statuere tpe necessitatis extreme q̄ nō possit releuari aliter nō liceat furari: qḋ tm̄ ꝓprie furtū nō dr: q2 furtū est ꝯtractatio rei aliene. S3 tpe talis necessitatis extreme cōtractat res facta ꝓpria iure naturali qḋ ē forti9 positiuo: q2 est imutabile §. s3 naturalia. insti. de iure naturali gē. ⁊ ciuī. Nā ius naturale pōt tollere positiuū sed nō ecōtrario. Et ꝯcordat cū sup̄adictis glo. s. c. iij. ex. de fur. di. sicut licet occidere cū se alr hō tueri nō pōt. vt in clemē. j. de homicidio. ita licet furari ī extrema necessitate famis vl nuditatis: hoc em̄ casu multa alia prohibita ꝯceduntur. ⁊ pcipue vsus rerū. Tali em̄ tpe oīa sunt cōia de iure naturali ac ciuili: ⁊ etiā canonico. insti. de rerū diui. §. j. ⁊ in. c. sicut hi. xlvij. di. ⁊ in. c. dilectissimus. xij. q. j. ⁊. ff. ad. l. rhodiā. de iac. l. ij. §. cū i eadē. ⁊ ex de fur. c. si qs ꝓpter. al's p necessitatē. Et iō talia subtrahēs nō dr ī dolo: cū vtat re cōi: imo etiā ꝓpria. Et si ille q̄ erat dn̄s rei nō consentiret: ⁊ hoc ipe p̄sumeret: tm̄ nō tenet furti. Et ille q̄ erat dn̄s peccat mortalr nō ꝯsentiēs ī tali casu. d. c. sicut hi. et. lxxxvj. dist. c. pasce. De hoc etiā habem9 exēplū Mat. xij. vbi habetur: discipuli necessitate famis spicas euellabāt q̄ tm̄ excusati sunt a dn̄o. Et hoc idē habetur de ꝯse. di. v. c. discipulos. Si tm̄ qs vellet furari alicui q̄ esset ī tāta necessitate sicut ipse: nō d3 hoc facere: q2 ī tali casu potior d3 eē rō possidētis. ff. de condi. ob tur. cau. l. si ob turpē. §. porro. Et p hoc facit q2 duob9 cōcurrētib9 preualet qḋ est poti9. ff. de sta. ho. l. q̄nt. Ideo tenet restituere rem illi cui rapuit. fm Scotū in. iiij. di. xv. Si aūt talis existēs ī extrema necessitate subtraxit alicui q̄ nō erat ī ea necessitate: lic3 dicāt q̄dā nunq̄ teneatur ad restitutionē: q2 semel est facta sua iure poli. Tn̄ alij tenēt: si postea veniat ad pīguiorē fortunā d3 restituere: sicut ille q̄ cessit bonis. C. de his q̄ bonis cedere pn̄t. l. j. Tn̄ fm eos nō tenet talis nisi inquātū facere pōt. l. iij. ff. de cessi. bo. Et itelligit facere posse i b casu: deducto ne egeat. ff. de reg. iur. l. i cōdēnatiōe. Et dicit btūs Tho. ij. ij. q. lx. in tali necessitate extrema ⁊ ineuitabili: nō tm̄ pōt qs subtrahere p se: s3 etiā p alijs: qs alere tenet. Et ista etiā ponunt ī sum. ꝯfesso. li. ij. ti. vj. q. viij. S3 ꝯ predicta arguūt q̄dā p. c. Si qs ꝓpter necessitatē. ex de fur. vbi cuidā q̄ ꝓpter necessitatē furatus fuerat imponit penitētia triū hebdomadarū. Rn̄det Tho. vbi s. arti. vij. et Ray. in summa. in ti. de furtis. §. itē quid si aliquis furat. Et Inno. ac glo. super dictū. c. si quis. hoc non intelligitur in extrema necessitate; sed al's magna. vnde imponit penitentiā predicta decretalis propter ambiguū: ⁊ ne qs sit pronus ad furtum et q2 nō est determinatū qualiter intelligatur

illa necessitas extrema ꝛ ineuitabilis: relinquitur arbitrio boni viri. ex͂ de offi. deleg. c. de cā. O quot reperiūtur hodie qui quotidie furantur: excusantē se ꝓpter necessitatē: quorū excusatio nō acceptatur a deo nec a iudicibus. Nolūt em̄ tales laborare nec mēdicare: et ideo iudices faciūt eos suspendi: ne amplius patiantur tales necessitates. D

s Ecūdus casus ī quo licet furari dr̄ pietatis: ꝫm em̄ predictos doctores pōt mulier surripere viro suo nō existenti in necessitate pecuniam vel alia: vt inde faciat elemosynā existēti in extrema necessitate: ꝛ hoc qñ non habet aliquid de suo qđ possit ei dare nec est rapina in hoc casu: nec furtuꝫ immo est necessariū ad salutē. vñ dicit Ray. in ti. de nego. secu. §. sed quid. si videat ꝙ in casu extreme necessitatis pōt religiosus etiā inuito prelato suo dare elemosynam indigenti: qꝛ in tali casu ōis hō tenet pascere indigenteꝫ. lxxxvi. dist. c. pasce. Et iō sili mō quicūqꝫ pōt occulte auferre aliena vt subueniat sic indigēti in extrema necessitate ineuitabili qñ aliter eis prouidere nō valet. vt inquit Tho. vbi. s͂. E

t Erti⁹ casus dr̄ infidelitatis. vñ querūt qdā vtrū liceat furari xp̄ianos ab infidelibus detentos ꝛ sic liberare? Rñdet Ray. ꝛ Host. vt hr̄ in summa cōfessoꝝ. lib. ij. ti. vi. q. ix. ꝙ si est tēpus guerre pōt fieri. xxiij. q. ij. c. dñs. ꝛ silr̄ pñt auferri ab eis alie res et auferēs nō tenet ad restitutionē: vt no. in predicto. c. ꝛ in. c. vt pudē. ea. q. ꝛ cā. Si v͂o sit tēpus treuge tenet ipsi pagano restituere: nō hoīem ꝓpter periculuꝫ aīe sed estimationem ꝛ silr̄ de alijs oblatis tenet. arg. xxiij. q. i. c. noli. et dicit Ray. ꝙ in hoc casu crederit furantē nullo mō peccasse quātū ad hoīem quē furat⁹ est si rectā habuit intētionē: immo poti⁹ meruisse dūmō aliter satisfaciat. Si tñ pagani cōpulerant eū: vel volebāt cōpellere ad circūcisionē vel idolatriam vel aliqđ mortale pctm̄: tūc ille penit⁹ liber fact⁹ est: ꝛ sic furās eū nō peccat sed meret ar. dist. liiij. c. nulla. Alij aūt dicunt et bene: ꝙ furās xp̄ianum ab infidelibus detentū iniuste qđ est regulare ꝛ cōiter fit nō peccat: nec vnqꝫ tenetur ad aliquā satisfactionē: qñ tenebāt eū vt seruū vel mancipiū: vt habet in rubri. C. ne xp̄ianum mācipiū hereticus vel paganus vel iudeus habeat vel possideat. ꝛ in. l. vnica. ibi posita. ꝛ. liiij. dist. c. mācipia. In alijs aūt casibus nō licet furari. Sed quidā arguūt cōtra: qꝛ scriptū est Job. xx. x. Cōterebam molas iniqui: ꝛ a dētibus illius auferebā predā? Rñdet Tho. vbi. s͂. ꝛ Alexā. etiā vbi. s͂. ar. iiij. Qꝛ non licet alicui furari: vt de furto subueniat alteri: nisi in casu superi⁹ dicto: qñ qs moreret fame: ꝛ aliter nō posset ei ꝓuideri. ꝫm em̄ Aplm̄ ad Rom. iij. Nō sunt faciēda mala vt eueniāt bona. Nec sub ꝑtextu pietatis cōmittēda est iniqtas: vt dicit glo. i. c. ad aplicā. ex͂ de symo. ar. i. q. i. c. nō est putāda. Vñ Aug. xiiij. q. v. in. c. forte. ait. Forte aliqs cogitat ꝛ dicit. Multi sunt xp̄iani diuites: auari: cupidi: nō habeo pctm̄ si suū illis abstulero et pauperibus dedero. Vñ em̄ illi nihil boni agūt mercedem habere potero. Sed hec cogitatio diaboli calliditate suggeritur. Nā ꝛ si totū distribuat qđ abstulerit: addit potius pctm̄ ꝙ̄ minuat. hec ille. Ad auctoritatē Job rñdet Alexā. de ales vbi. s͂. ꝙ loquitur in persona iudicis ad quē pertinet punire fures ꝛ facere furta restitui. F

s Ed si querat cui restituēda sit res furtiua? Rñdet Ray. in summa. ꝙ restituēda est ei cui res subtracta fuit: etiā si non sit dñs rei: sed sua intersit ex cā honesta rem nō esse sublatam: vtputa qꝛ habebat in eius pignoris vel vsum aut aliquid hmōi. ff. de fur. l. is cuius. Si v͂o ipe cui est res ablata fuerat eā furatus: nō sibi sed dño erit restituēda: vel illi cui prior fur surripuerat si sua intererat ex cā honesta eā nō surripi. Et regulariter restitutio fiēda est spoliatis. iij. q. i. c. reintegrāda. ꝛ fere per totā questionē. ꝛ ex͂ de resti. spo. fere per totū. Et nō solū tenet ad restitutioneꝫ fur sed etiā ille q̄ sciēter rē furto sublatā emit: qꝛ ꝛ ipse rem alienā inuito dño cōtractat. C. de furtis. l. ancille. Tenētur qꝫ oēs ad restitutionē q̄ iusserūt furtū fieri vel dederūt consiliū fauorē vel auxilium. Vt patet insti. de obli. q̄ ex delic. nascun. §. at vbi ope. Et hoc per illā regulam. Qui cām dāni dat: dānum dedisse videtur. c. si culpa. de iniurijs ꝛ dāno dato. Et ꝑ aliā regulam que dicit. Agētes ꝛ cōsentiētes pari pena puniūtur. c. notum sit. ij. q. i. ꝛ. xvij. q. iiij. c. oēs. Sciendū est aūt ꝙ oēs qui tenētur ad restitutionē rōne adhesionis cōtinentur ꝫm quosdā in his v͂sibus. Iussio: cōsiliū: cōsensus: palpo: recursus. Participās mutus nō obstās nō manifestās. Ait em̄ Apls ad Roma. i. Digni sunt morte nō solum qui faciūt ea: sed etiā qui consentiunt facientibus. G

n Os tñ dicere possumus: ꝙ duodecim modis qs ꝑticipare dr̄ in furto: ꝛ tenetur ad restitutionē: si principalis non restituit. Primo cooperatione: sicut faciēs ferramēta ꝓ furtis faciēdis: vel scalas: vel faciēs

scortam: vel alio mō pstās opem ⁊ auxiliuꝫ.
nam talis tenet̃ furti. insti. de obli. q̄ ex quasi
delic. nas. §. interdū. ⁊. ff. de fur. l. is q̄ opē. ⁊. ff
ad. l. cor. de sic. l. nihil interest. ⁊ tenetur insoli
dū: etiā si nihil habuit: qn̄ sine sua cooperatio
ne non fuisset furatū: al's nō: lꝫ peccauit mor⸗
taliter. Et silr̃ ille tenet̃ q̄ cum fure vel rapto⸗
re vadit vt ipm̄ defendat ab eo quē dānifica⸗
re vult indebite: ꝫm Inno. et Hostien. in. c. si⸗
cut dignū. de homi. Scḋo pticipat quis iussio
ne seu mādato ⁊ tenet̃ insolidū de omni dāno
etiā si nihil habuit vtilitatis. ⁊ silr̃ exequēs ar.
in. c. iulianus. xj. q. iij. Tertio q̄s participat cō
silio: qn̄ scꝫ alicui cōsulit vt furet̃ vel rapiat: et
tenetur ad restitutioneꝫ: si ille cui cōsuluit al's
nō erat facturus furtū. §. interdum. iūcta glo.
insti. de obli. que ex delic. nascū. ⁊. l. si remune⸗
rādi. §. plane. ff. mā. Si vo oīno erat facturus
etiā sine cōsilio nō tenet̃: licꝫ peccauerit morta
liter. ⁊ pbatur in. §. at vbi ope. insti. eodē. De
malis aūt cōsiliarijs dr̄ Iob. xij. Adducet consi
liarios in stultum finē. Quarto q̄s participat
cōsensu. s. qn̄ quis expresso cōsensu cōsentit in
furto al's nō furaturo: ita q̄ sine ipso cōsensu
dānificatio nō fuisset subsecuta. Et ita intelli⸗
gitur illud: q̄ agentē et cōsentientē pari pena
cōstringit. c. notū sit. ij. q. j. Silr̃ ratificans fur
tum vel rapinā suo noīe facta tenet̃ ad restitu
tionem: q̄ ratihabitio mādato cōparat̃. c. rati⸗
habitionē. de regu. iu. li. vj. ⁊ tenet̃ in solidum
c. qui cōsentit. cū duob⁹. c. sequētibus. xj. q. iij.
c. cū ad sedeꝫ. de resti. spo. q̄ ꝫm Scotū in. iiij.
di. xv. Talis est cōsensus interpretatiuus: ⁊ hoc
intelligit̃ qn̄ tale damnū nō fuisset datū: si nō
presumpsisset dānificās eū ratū habere debere
al's solū mortaliter peccauit ratificādo: ⁊ nō te
netur dānificato: nisi ex tali ratificatione impe
diretur recuperare dānum suū: ꝫm Monal. in
summa. in titu. resti. Quinto participat palpā
do: idest laudando et adulando ei de furto vel
rapina: ita q̄ probabiliter credit̃ q̄ ex hac adu
latione fit motus ad dānificādum pximus: q̄
talis adulatio est quidā cōsensus. lxxxvj. dis. c.
nemo. ⁊. ff. de seruo cor. l. j. §. psuadere. vbi dr̄:
q̄ nō oportet laudādo augeri maliciā. ⁊ Esaie
ix. dr̄. Et erūt qui beatificant populū istū sedu
cētes ⁊ q̄ beatificātur precipitati. Sexto parti
cipat recursu: scꝫ qn̄ fur aut latro hꝫ recursum
ad eū cū spolijs nam sciēter receptās rem furti
uam ⁊ furem tenet̃ furti. vt est tex. in. l. eos. et
ibi Bal. C. de fur. ⁊ ꝫm Inno. ⁊ Host. in. c. sicut
dignū. de homi. tenet̃ de omni dāno: qḋ ex re⸗
ceptione factū est qḋ al's factum nō fuisset. De
talib⁹ aūt recipiētibus res furtiuas dr̄ Esa. iij.
Rapina pauperis in domo vr̃a. Septimo q̄s
tenet̃ participatione: puta sciēter comedendo
vel recipiendo de re furtiua: ⁊ tenet̃ ad restitu
tionē inquātuꝫ participauit ꝫm theologos in
iiij. di. xv. Octauo participat mutus: idest ille
q̄ vidit rē furari ⁊ sine aliq̄ periculo suo posset
impedire furtū: puta clamādo vel alio mō: et
ex malicia tacet. xxiij. q. iij. c. non inferēda. vbi
ait Amb. qui nō repellit a socio iniuriā cū pōt
tā est in vitio q̄ ille qui facit. Nono nō obstan
do: vt iudex cui ex officio incūbit prouidere ne
dāna inferant̃ qui nō corrigit nec punit delin⸗
quētes: ita q̄ pter hoc siūt furta ⁊ rapine te
netur ad restitutionē qn̄ sine periculo sue per⸗
sone vel alteri⁹ maioris scādali potuit obuia⸗
re. ⁊ ita intelligit̃ illud qḋ habet̃. xxiij. q. iij. c. q̄
pōt. ⁊ in. c. faciētis. lxxxvj. dist. vbi dr̄: q̄ faciē⸗
tis pculdubio culpaꝫ hꝫ qui qḋ pōt corrigere
negligit emēdare. ⁊ idē habet̃ in. c. error. et in
c. cōsentire. lxxxiij. dist. Et dicit Bal. in. l. manci
pia. C. de seruis fu. q̄ nō faciēs restituere cum
pōt: ⁊ ex officio tenet̃ est obligatus ad restitu⸗
tionē ⁊ insolidū: ꝫm Scotū in. iiij. dist. xv. Deci
mo pticipat nō manifestādo: qn̄ scit: vbi est res
furtiua ⁊ sine sui periculo eā pōt manifestare:
⁊ interrogat⁹ a iudice tacet veritatē. ex̄ de fur.
c. q̄ cū fure. ⁊. ix. q. iij. c. q̄squis. vbi dr̄: q̄ vterq̄
reus est ⁊ q̄ tacet veritatē et q̄ mēdacium pro⸗
fert. Undecimo ille tenet̃ q̄ habet viam facien
di: q̄ res deueniat ad manus ei⁹ cui furata est:
puta cōsulēdo ei q̄ eā detinet vt restituat: vel
alio mō sine aliquo sui periculo vel preiudicio
vel incōmodo: ⁊ facere nō vult ex malicia: pec⸗
cat eñ q̄ contra legē naturalē facit que vult:
vt faciat alteri qḋ vellet sibi fieri. c. humanum
genus. j. di. Itē cōtra legē diuinā: que vult vt
diligat pximū suū sicut seipsum Matth. xxij.
Itē q̄ vnicuiq̄ mādauit deus de pximo Eccī
xvij. Et iō tenet̃ dānificato q̄ cum sine lesione
sua possit ei⁹ dānū restitui facere: et ex malicia
nō vult videt̃ cōsentire: ⁊ approbare dānifica⸗
tionē. ar. in. d. c. nō inferenda. cū simi. Duodeci
mo quis tenet̃ defendēdo: quando scilꝫ est pa⸗
tronus furū eos adiuuās: nec accusent̃ vel de⸗
nūcientur: vel ne cōdēnent̃ ad restitutionem:
ita q̄ pter ei⁹ patrocinij spem furantur: qḋ
al's nō facerēt: vel pter eius defensionē non
restituūt male ablata. De tali eñ dicitur. xj. q.
iij. c. qui cōsentit. Qui defendit aliquem delin⸗
quentē maledict⁹ erit apud deū ⁊ hoīes ⁊ cor⸗
ripietur increpatiōe seuerissima: ⁊ talis meret̃
acrius puniri; q̄ ipse delinquēs. c. qui aliorū.

xxiiij.q.iij.τ de offi. deleg.c.j.De restōne autē fautorū.j.quātū restituere teneanť τ quō diffu se tractat bē.Tho.ij.ij.q.lxij.τ Alexā. de ales in iij.parte summe:sup hoc pcepto.τ Rich.in.iiij. di.xv.ar.iiij.q.iiij.τ Scotus ibidē. q.ij.ar.ij.et Alex.de Alexandria.in eadem dist.τ Ray.atq Monal.in summa:quoꝝ dicta qꝛ irēt nimis in lōgū:nō refero ad plēnū.Uide summistas. D

Ciendū ē̄ s̄m Alex.de ales.in.iij. parte
b summe:sup hoc precepto.ar.v.ꝙ multis modis cōmittiť furtū interpretatiue:de quibus solū duos casus ponemus cā breuitatis.nā a clericis τ alijs religiosis furtū cōmittitur expēdēdo τ erogādo.vñ dicit Ray. i sūma. ꝙ clerici q̄ dant potētib⁹ τ diuitib⁹ bona ecclesie siue reddit⁹ earū siue meretricib⁹ aut histrionib⁹ raptores sunt τ sacrilegiū cōmittūt.Quia vt inq̄t Hiero.xvj.q.j.c.si. Quicquid hñt vltra necessitatē suā τ ecclesie ac ministroꝝ pauperū est:vt etiā hř.xij.q.ij.c.gloria epi.τ.c.τ si illi.Et peccāt mortaliter:nō solū qꝛ pauperibus subtrahūt:sꝫ etiā qꝛ turpib⁹psonis tribuūt.lxxxvj. di.c.q̄ venatorib⁹.τ.c.donare.Et idē dicit Tho. in sū casu.ij.q.ij.c.clxxxv.τ in quadā q̄stione de qōlibeť.Et idē hř in sum.cōfes.li.ij.ti.v.q.xvj. vbi etiā d̄r.Nota ꝙ prelatus teneť de bonis ecclesie amissis dolo:τ lata culpa τ leui. s̄m Ber. τ Host.ex.de officio archi.c.eā q̄.Licꝫ ergo possit bñficiatus dare ꝯsanguineis aliq̄d de fructibus bñficij pceptis p modū elemosyne qñ sunt pauperes:immo ad hoc teneať si pōt facere.iuxta illud.j.ad Tim.v.Si q̄s suoꝝ τ maxime domesticoꝝ curā nō hꝫ fidē negauit:τ est infideli deterior.Cū bñ sunt diuites τ potētes nō pōt eis cū bona ꝯscīetia dare:qꝛ illa bona sunt pauperū τ peregrinoꝝ.vñ Hiero.ad Damasum papam inq̄t.Quicq̄d habēt clerici pauperū est:et domus illoꝝ oībus dꝫ esse cōis:debentq susceptioni peregrinoꝝ τ hospitū inuigilare:peccāt ergo s̄m Ray.τ Alexā.de ales.vbi.s̄.τ reputātur fures:qñ de bonis ecclesie dant cōsanguineis:nō vt pauperibus:sed vltra statū cōditiōis eoꝝ τ ꝓpter fauorē τ pōpā seculi.Et idē habeť in sum.confes.li.ij.ti.v.q.xiiij.Deus aūt de talibus maximā facit vltionē.vñ legiť ꝙ q̄dam abbatiā opulētā possidens:redditus eius in lasciuijs ac meretricibus τ vanitatibus mūdi cōsumebat:quapropter repētina morte sine ꝯfessione τ sacramētis ecclie defunctus est.Cū autem corpus eius mortuū in lecto iaceret:ac multitudine cōsanguineoꝝ atq vicinoꝝ circundatum esset.Ecce tāta multitudo rauanoꝝ siue muscorum aduenit vt oēs qui aderant exire cogerentur:nō eñ ibi manere poterant nec illis resistere aut illos abigere.Abeūtibus aūt tandē illis musconibus nihil in lecto repertum est.Demones enim sicut eius aīam ita τ corpus abstulerunt.Qd̓ cernēs quidam eius cōsanguineus ordinē minoꝝ intrauit.Et hoc ꝓdigiū:qd̓ ꝓprijs oculis vidit publice p̄dicauit.Cōtra eos etiam qui dāt cōsanguineis reddit⁹ ecclie legiť ꝙ quidā abbas fratri suo carnali dabat de redditib⁹ abbatie:τ ille ipsam pecuniā sue cōmiscebat et negociabať.Et quocūq pgebat semp cū dāno redibat:τ facta est ei pecunia monasterij sicut ignis:τ ꝓpria substātia sicut stipula.Et quanto magis ei abbas largiebatur tāto magis ad inopiā tendebat.De quo ille valde mirabať:et maxime ꝙ socijs suis oībus lucrātibus ipse q̄ oīm cautior erat semp ꝑdebat.Stupet etiā abbas τ eū interrogat quō substātiam suā sic cōsumeret?Cui ille respōdit.Parce viuo:τ negocia mea diligēter custodio.Sed quō sic paup efficiar ignoro.Tandē ad seredictē dixit:vadā cōfiteri:qꝛ forte deus mihi cognoscere faciet vnde hoc ꝓcedat.Facta igiť cōfessione dixit illi cōfessor.Utere consilijs meis τ cito diues efficieris. Pecunia abbatis fratris tui furtū est:qꝛ pauperum est:τ ipsa tuā cōsumit:decetero nihil accipias:τ de modico qd̓ tibi superest negociare iuste:τ videbis sup te manū dñi.De lucro aūt qd̓ facies medietatem singulis annis monasterio tribue donec habita ab abbate plene restituas τ de reliquo viue.Qd̓ ille faciēs in breui ita ditatus est vt valde abūdaret:τ fratri omnia ab eo recepta restitueret.Cui abbas dixit.Unde tibi cante diuitie?At ille respōdit.Qdiu substantiam monasterij accepi semper miser fui:tu q̄ grauiter peccasti:nō tua sed pauperum largiēdo τ ego ea recipiēdo.Et quo aūt ea restitui:et de pctō penitui:ita benedicente dño abūdaui. Cōsiderent ergo hoc seculares qui volunt viuere de sudoribus crucifixi.Et ideo filijs suis beneficia procurant vt de redditibus eoꝝ gaudeant τ diuites fiāt.Sciātq ꝙ sic faciētes ignes in domo sua attrahūt q̄ eoꝝ ꝓprias substantiā in breui deuorabit.Ipsi quoq prebendati videant quomodo redditus suos expendant:qꝛ si in vanis consumunt fures sunt:vt supra diximus:τ latrones.Et ideo exclamat Ber.contra tales beneficiatos:qui in pompis expendunt redditus suos:et dicit in quadam epistola. Clamant nudi:clamant famelici:et conqueruntur τ aiunt. Dicite pōtifices:nunquid aurum in freno expellit frigus aut famem. In freno quid facit aurum:nostrum est quicquid

expēditis:a nobis ex'rahiť crudeliter qđ cōsu-mitis inaniter. Et iterū ad quēdā canonicū scri-bēs ait. Quicqđ pter necessariū victum ꝛ vesti-tū ecclesieq; ornatū de altario tenes tuū nō est rapina est:sacrilegiū est:facit.c.clericos.j.q.ij. ꝛ.c.pastor.ea.q.ꝛ cā. Scđo cōmittiť furtum in-terpretatiue a clericis bńficia possidētib⁹:ꝛ de-bitū suū nō faciētibus. Si em̄ tantū peccāt illi clerici q̄ ad ecclias suas residēt ꝛ officia dicunt q̄ñ male expēdūt ea q̄ sibi supfluūt de rebus ec-clesie:pfecto pessimi fures sunt illi q̄ beneficia possidēt:nec officia q̄ obligant exercēt: ꝛ qcqđ pcipiūt de illis beneficijs p furto illis imputa-biť. scriptū est Ro.xiij.q̄ nō laborat nō mādu-cet:vt ait glo.i.l.q̄uis.ff.de dā.ifec.ꝛ allegat. l.si ex duob⁹.§.fi.ff.de nota. Et sunt ūt origina-liter verba Pauli.ij.ad Thes.iij. Et ideo Alex. vbi.s.dicit q tenenť ecclesie ad restitutionem oīm ab eis cōsumptoꝝ. Et hec sufficiant p pri-ma parte nostri sermonis.

Pars secunda. De inuento. I

s Ecūdo videndū est de inuēto qđ fiē-dū. Et respōdeo vt pōt colligi ex di-ctis btī Tho.ij.ij.q.lxvj.ꝛ Alexā. de al.in.iij.p.sum.sup.vij.pcepto.ꝛ Ri-char.in.iiij.di.xv.arti.v.q.v. Qr sunt q̄dā res q̄ nūq̄ fuerūt in bonis alicuius:sicut lapilli ꝛ gē-me q̄ inueniunť in litore maris vbi nascunť:ꝛ iste occupāti cōceduntť:vt hr̄ insti.de rerū diui. §.itē lapilli. Silr si q̄s bestias aut aues nō do-mesticas:q̄ nō sunt in bonis alicuius inuenit ꝛ accipiat nō peccat.§.ꝛ q̄dā.ꝛ.§.fere.ꝛ.§.sin-guloꝝ.insti.de rerū diui.ꝛ.ff.de acqui.re.domi. l.iij.ꝛ.l.in laqueū.ꝛ.§.illud q̄sitū.insti.de re.di-ui.vbi dr̄:q si q̄s posuerit laqueū ꝛ apprehēde-rit in eo bestiā vel auē si alius extrahit inde q efficiť sua:q̄uis extrahat de alieno laqueo: vt etiā hr̄ in.l.iij.§.illud.ff.de acq̄.re.domi. Dicit tñ glo.in.d.§.illud.q de cōsuetudine venatoꝝ aliter seruať. Et iō standū est cōsuetudini.ff.de edil.edic.l.qđ si nolit.§.q̄ assidua. Quedā aūt res sunt vniuersitatis:vt illud qđ est ciuitatis in cōi:vt sunt theatra ꝛ stadia.insti.de rerū diui. §.vniuersitatis. Et talia accipiēs vel inueniēs vtputa pecuniā vel aliud qđ sit de cōi teneť re-stituere. Scriptū est em̄.ff.de furtis.l.falsus.§. q̄ alienū. Qui alienū qđ iacēs in terra lucrifaci-endi causa sustulerit furti astringiť:siue scit:si-ue ignorauerit. Et rō est: q: ex quo scit rē nō eē suā dʒ supponere esse alienaʒ.C.de thesauris.l. vnica.li.x.ꝛ.C.vnde vi.l.cōquerebatur. Quedā vero res sunt alicuius particularis psone: quas si quis inueniat ꝛ non restituat; verificať in eo qđ scriptū est.xiiij.q.v.c.si qđ inuenisti.vbi dr̄. Si qđ inuenisti ꝛ nō reddidisti rapuisti:quan-tū potuisti fecisti:q: plus nō inuenisti:q̄ alienū negat si posset tollere:deus cor interrogat non manū.ꝛ in.c.multi.ea.q.ꝛ cā.inq̄t Hiero. Mul-ti sine pctō esse putāt si alienū qđ inuenerint te-neāt ꝛ dicūt:deus mihi dedit cui habeo redde-re:discāt ergo hoc pctm̄ simile esse rapine si q̄s inuēta nō reddit.hec ille. Et si q̄rať qđ faciet il-le q̄ inuenit aliqđ ꝛ nescit cuius sit? Respōdet Host.in ti.de penitētijs.§.q̄bus.vbi.qđ si q̄s in-uenerit.ꝛ Ray.in sum.q dʒ dare operā vt inue-niat cuius sit: ꝛ faciat publicari p pdicatores vel pconē in locis:vbi melius videbiť posse re-perire:ꝛ si īueniat aliquē q̄ dicat rē esse suā cer-tificeť p circūstātes q illius fuerit ꝛ restituat. Qr si nō eueniat dʒ erogari pauperibus autori-tate penitētiarij sui ſm quosdā vel sibi retine-re cuʒ eius autoritate si sit paup:ꝛ teneť orare p aīa illius cuius fuit:vt etiā habeť in sum.cō-fes.li.ij.ti.vj.q.xvij. Si aūt diocesanus retinue-rit sibi taliū dispēsationem:dicit glo. Ray.cū q̄ cōcordat Ulderi.vt ptʒ in sum.ↄfes.vbi.s.q dʒ retinere sibi vel alijs distribuere: cū autoritate ipsius diocesani. K

s Ed q̄riť qđ fiēdū q̄ñ q̄s inuenit rē ha-bitā p derelicta a dn̄o pprio? Rñdeo q res q̄ hr̄ p derelicta occupāti cōce-diť:siue sit mobilis ꝛ abijciať siue sit immobi-lis vt si exeā de domo aut fundo hac mente: vt habeā p derelicto.§.p delic.l.j. Sed si in ma-ri iactauero res meas cā alleuiādi nauē:nō ha-beo eas p derelictis:ꝛ iō occupans teneť resti-tuere. Et silr dico de alijs q̄ pijciunť:nō vt ha-beanť p derelictis.insti.de rerū diui.§.fi. Et de hoc plene habeť in sum.cōfes.lib.ij.ti.vj.q.xvj. ſm Host. ꝛ Ulderichum. L

s Ed hic q̄riť qđ fiendū est de thesauris inuētis? Rñdet Ricħ.ꝛ Alexā.de ales. Tho.vbi.s.q thesaurus inuentus ab aliquo in loco pprio efficiť totus inuenientis: vt etiā inq̄t Joħ.de platea.in.§.thesauros.in-sti.de rerū diui.vbi de hoc est tex. Si aūt inue-niať in agro alieno priuato vel publico vel cesa-ris aut ciuitatis acq̄riť p medietate inuentori ꝛ p alia medietate dn̄o agri: vt habeť in.d.§. thesauros.ꝛ in.l.si is.in prin.ff.de acq̄.re.do.ꝛ in.l.vnica.C.de thesauris.li.x.vbi diciť: q hoc est verum q dimidium inuētoris est si inuenit in alieno nō data opera. Sed si data opera in-uenit totuʒ est dn̄i:vel cuius est locus vbi inuē-tus est. Sciendū quoq; est:q nō licet querere thesauruʒ etiā in suo solo arte magica vel diui-

nationib⁹: vel aliis modis illicitis: vt dī i.d.l. vnica. C. de thesauris li. x. Aliter thesaurus in uetus esset totus fisci. ꝛ notat glo. in. d. §. thesauros. insti. de re. diui. Et si queraꝭ qd sit thesaurus: Rñdeo ꝙ est pecunia ab ignotis dñis vetustiori tpe abscōdita cuius pecunie deposi tionis memoria nō extat. ff. de acqui. re. do. l. nunꝙ. §. thesaur⁹. Et iō dicit Bal. in rubri. ff. de re. diui. ꝙ si aliqs in fundo suo reperiat pecuniā in forma thesauri in aliquo vase sub terra abscōso: tūc hꝫ locū pdicta distinctio. Secus si repperit pecuniā sparsam: qꝛ tūc illā tenet ur indistincte restituere. Dicunt qꝫ doctores ꝙ si aliqs abscōdisset pecuniā cā lucri vel propter metū: vel custodie cā: non ꝓprie dī thesaurus: iō nihil acquiriꝭ inuētori: sed est ei⁹ qui abscōdit vel heredis sui: vt notaꝭ in. d. §. thesaurus. ꝛ in. l. itē labeo. ff. fami. hercis. ꝛ in. l. a tutore. ff. de rei vēdi. vñ dicit gl. ī dicto. §. thesauros. insti. de re. diui. in verbo. in suo. ꝙ si mercēnarius laborās in alieno casu inueniat thesaurū medietatē sibi acquirit ꝛ medietatē dño. Secꝰ si inueniat pecuniā inuolutā in sacculo in fenestra: qꝛ nō efficiꝭ inuētoris: sed dꝫ restitui dño. Et si in domo nouiter empta inueniaꝭ: dꝫ restitui vēditori. d. l. a tutore. Et ita cōsultū fuit florētie per plures doctores. Et qđ dictū est de lapillis: ꝛ gēmis in littore maris inuētis: intelligendū est de his q̄ ꝓducte sunt in ipso littore maris: nō aūt de his que cecidissent alicui inde trāseūti. insti. de re. diui. §. itē lapilli. ꝛ. §. fi. Et quotiēscūꝙ qs inuenit rē alienā et nesciat cui⁹ sit: interim dꝫ fm Sco. in. iiij. di. xv. tradere eā alicui publice ꝛ fideli psone custodiēdā: donec inueniat dñm ipsi⁹ rei ꝛ fideliter ei restituere. Uel dicere possum⁹: ꝙ interim ipse poterit eā seruare maxime vbi esset periculū: ꝙ tradēdo eā alteri nō deueniret ad manus dñi. Licꝫ aūt de iure ciuili antiquo thesaurus inuent⁹ non data opera in loco sacro esset dimidi⁹ fisci: vt ff. de iure fisci. l. iij. §. fi. Et de iure moderno totus sit inuētoris. d. §. thesauros. instiꝭ. de re. diui. tñ videꝭ ꝙ de equitate canonica debeat effici medi⁹ ecclesie in cuius sacrario repertus est. Nō eñ ecclia vel locus sacer dꝫ esse peioris cōditionis ꝙ locus publicus vel alteri⁹ priuati: immo magis dꝫ faueri. l. sancim⁹. li. ij. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit imperator. Cur nō facimus discrimē inter res diuinas ꝛ humanas: ꝛ quare nō cōpetēs prerogatiua celesti fauore cōseruetꝭ. ꝛ iō cū ecclia sit summe priuilegiata. vt in. l. priuilegia. ꝛ in. l. iubem⁹. la. ij. C. eo. ti. ꝛ in. §. hoc ius. x. q. ij. ꝛ. c. placuit. xij. q. ij. et in auꝭ. de non alie. aut pmu. re. eccle. §. si minus ꝛ col. ij. ꝛ eꝭ. de testa. c. relatus. ꝛ. c. cū oēs. ꝛ in. c. ecclesiarum. xij. q. ꝙ. ꝛ in. c. nouarū. tvi. q. j. ꝛ in auꝭ. de non alie. ꝛ emphi. §. ꝛ qm. col. ix. in quibus iuribus ponunꝭ multa eccl'ie priuilegia q̄ aliis nō ꝯcedunꝭ. Ergo videꝭ ꝙ inueniēs in sacro loco alicui⁹ eccl'ie thesaurū debeat dimidietatē ecclesie dare de eqtate: ne ecclia sit minus priuilegiata ꝙ dom⁹ priuata etiā mūdana. Et hoc sufficiat ꝓ scđa parte nostri sermonis.

Pars tertia de rapine detestatione: ꝛ perpetratione: scilꝫ quot modis fiat.

Quantū sit detestabile rapine sceleratissimū vitiū: ps discurrēdo oēm paginā: tā sacre scripture ꝛ doctorū fideliū: ꝙ etiā infideliū. Scriptum est eñ Esa. xxxiij. Ue q̄ predaris: nōne tu ipse predaberis. quasi dicat. sic sine dubio. ꝛ Ezech. xviij. Si genuerit qs filiū latronē rapientē rapinas nunq̄d viuet. q. d. non. Et sequiꭍ. morte morieꭍ: ꝛ sanguis eius in ipso erit. Patet hoc de Jezabel ꝛ Achab rege israel qui cōdēnati fuerūt: qꝛ rapuerūt iniuste. iij. Reg. xij. ꝛ Esa. lxj. dicit dñs. Ego dñs diligēs iudiciū: ꝛ odio habēs rapinā in holocaustum. Job. qs. xij. dī. Abūdāt tabernacula predonū: ꝛ audacter prouocāt deū. ꝛ. xxij. eiusdē lib. scriptū est. Nudos spoliasti vestib⁹: esurienti subtraxisti panē. q. d. iō damnaberis. Et in eodē. c. etiā dicit Job. Si fruct⁹ eius comedi absꝙ pecunia pro frumēto oriatur tribulus: et pro ordeo spina. Tales raptores sunt filies diabolo. de quo dī ps. ix. Insidiatur vt rapiat pauperē: rapere pauperem dū attrahit eū. In die aūt iudicij contra tales raptores insurgēt oēs scti marie ab eis tribulati. vñ dī Sap. v. Stabūt iusti in magna cōstantia aduersus eos q̄ se angustiauerunt. Tales spoliantes pauperes sunt homicide. Scriptū est eñ Eccl. xxxiiij. Panis egētiū vita pauperis q̄ defraudat illū hō sanguinis est. ꝛ Hiere. xxij. dicit dñs. Ue q̄ edificat domū suaꝫ in iniusticia ꝛ amicū suū opprimit: ac mercedem ei⁹ nō reddit ei. Jō pcipit de⁹ Leuiꭍ. xix. di. Nō morabiꭍ opus mercēnarij apud te vsꝙ mane. Ezech. qs. xxij. dicit de⁹. Rapiebāt violēter egenū ꝛ pauperē affligebāt: ꝛ effudi sup eos indignationē meā ꝛ in igne ire mee cōsumpsi eos: vias illoꝝ in caput eoꝝ reddidi. ꝛ. xxxiij. eiusdeꝫ li. scriptū est. Qui in sanguine comeditis nūꝙ terrā viuentiū hereditate possidebitis. ꝛ Abacuc. ij. dī raptori. Qꝛ tu spoliasti gentes multas spoliabūt te oēs. ꝛ saluator nr̄ Mat. xxiij. dixit iudeis. Pleni estis rapina. ꝛ aplūs. j. Cor.

v.pcipit. Nec cũ rapacib⁹ q̃s sumat cibũ. Et.vj.
c.eiusdẽ eple dic. Rapaces regnũ dei nõ possi-
debũt. ⁊ Jaco..v.dicit apls. Ecce merces ope-
rariorũ que fraudata est a vobis clamat: ⁊ cla-
mor eorꝝ introiuit in aures dñi sabaoth. N
Uctoritate q̃z canonica ꝓhibet̃ h̃ ma-
a ledictũ rapine vitium: vt p3.ij.q.v.c.si
cut ecclia.⁊.rij.q.ij.c.gloria epi.vbi d̃r.
Amico rape q̃ppiã furtuz est:ecclẽsiam fraudare
sacrilegiũ est:accepisse paupib⁹ erogãdũ ⁊ esu
rictib⁹ plurimis oim pdonũ crudelitatẽ supat
hec Hiero. Et in eadẽ.q.⁊ cã.c. ⁊ si illi.d̃r.Et si
illi q̃ nulla ex reb⁹ suis paupib⁹ xpi distribuũt
eterni iudicis voce dãnant̃: quãto magis hi q̃
auferũt pauperib⁹ q̃ non dederũt.et.xiij.q.j.c.
ecclias. in fine scriptũ est. Dũ q̃ritis vsurpare
q̃d vestrũ nõ est:iusta aiaduersiõe ⁊ illud cogi
mini amittere q̃d vobis aliq̃ mõ videt̃ cõpete
re. Hiero. q̃z dicit:q̃ a deo graui⁹ punit̃ rapia
q̃ȝ furtũ.⁊ Aug.xiiij.q.v.c.penale.inq̃t. Pena-
le est occulte auferre:s̃ multo maioris pene est
visibiliter eripe.Et iõ btũs Tho.ij.ij.q.lxvj.ar.
ix. Probat multis rõnib⁹ q̃ rapina est maius
vitiũ q̃ȝ furtũ.⁊ idẽ ꝓbat Astẽsis ĩ summa.ma
xime q̃r p rapinã non tm̃ infert̃ alicui dãnũ in
reb⁹: s̃ etiã vgit in quãdã iniuriã siue ignomi-
niã psone:sed eorꝝ rõnes cã breuitatis omitto.
Policra q̃z li.j.c.iij.dicit:q̃ Phi in suis prece-
ptis ⁊ morib⁹ pceperũt: vnũquẽq; suis rebus
debere eẽ ɔtẽtũ:ita q̃ nemo q̃d alien⁹ sit vsur
pet:manẽte in oib⁹ indiuiduo charitatis affe-
ctu. Prosp.q̃z in li. Epigrãmatũ dicit.Quisq̃s
em̃ cupide nõ expẽdẽda recõdit. Que nulli tri
buit paupib⁹ rapuit.⁊ Ouid.in.j.Meta.inq̃t.
Uiuitur ex rapto nõ hospes ab hospite tutus.
Nõ socer a genero.⁊ in.lib.j.de arte amãdi ait
Nõ hz euẽtus sordida pda bonos. Jõ dicit Da
uid ps.lxvj. Rapinas nolite concupiscere. Ait
em̃ Sene.ad Lucil.eplaꝝ li.xiiij.epla.ij. Nulli
cui rapina feliciter cessit gaudium rapti dura-
bit in posteros. Eapropter dicit iuriscõsultus
in.l.si ɔstiterit.ff.fini.re. Unusq̃sq; ɔtẽt⁹ suo:
rẽ nõ expectet iuris alieni. Nã inq̃t Fulgẽtius
li.j.fabulaꝝ suaꝝ.fabula.ix. Oĩs rapina arida
est:⁊ sterilis atq; ad euolãdũ celerrima. Cato
q̃z in suis documẽtis ait. Alienũ noli ɔcupisce
re.⁊ Cassiodor⁹ eplaꝝ li.xij.epla.xj.dicit. Pia-
culũ est talib⁹ rapere:q̃ nesciũt aliena frauda-
re. Et v̾sificator fabularum Esopi.fabula.xlvj.
ait. Uiuere de rapto:vitam rapit:inuidus in-
stãs. Alter.⁹ dãn⁹ in sua dãna redit. Et autor
libri de moribus medicoꝝ.c.xxvij.dicit. Stare
diu nequeũt quo male parta vides. Q

Etestabile est etiã hoc maledictũ vitiũ
d p iura ciuilia:et non solũ q̃ rapuit:sed
etiã q̃ rapinã ratificauit:vt p3.ff.de vi
⁊ vi ar.l.j.sed ⁊ cũ q̃s.⁊.ff.de reg.iur.l. hoc iu-
re.§.delecat. Silr̃ cõitates ⁊ dñi non puniẽtes
ministros ⁊ officiales raptores:q̃r vident̃ ɔn-
sentire:nõ corrigẽdo tenent̃ ad restitutionem.
arg.ff.de offi.pre.vigi.l.j.vbi d̃r:q̃ prefect⁹ te-
net̃ de incẽdio ac furto ⁊ hmõi:q̃ in vrbe cõtin
gũt sua negligẽtia. Magister q̃z nauis tenet̃
de furto in sua naui facto. insti. de oblig. q̃ ex
quasi delic.nascũ.§.itẽ exercitor. Tenentur q̃z
ad restitutionẽ illi q̃ aliq̃d rapuerũt ex naufra
gio.C. de naufra.l.j. Nemo em̃ d3 locupletari
ex aliena iactura.ff.de incẽ.rui.⁊ nau.l.j. Item
q̃ res ecclie rapit ⁊ vsurpat sacrilegiũ committit
ff.ad.l.iuliam pecu.l.sacrilegij. P
Ẽ aũt q̃rat̃ q̃ sit pena raptoris:s̃m iu-
a ra ciuilia? Rñdeo q̃ si agit̃ cõtra eũ ci
uiliter infra annũ punitur in quadru
plũ:post annũ v̾o in simplũ.ff.vi bo.rap.l.j.et
ij.Et ad istã penã quadruplr̃ raptor tenetur so
lum postq̃ȝ cõdẽnatus est. vt ponit Tho.ij.ij.
q.lxij. Si v̾o agat̃ criminalr̃:tũc ꝓpter vim si
ne armis punit̃ in tertiã partẽ bonoꝝ:⁊ fit in-
famis.ff.de vi pu.l.j.§.rñso.⁊.l.fi. Si aũt cũ ar
mis punit̃ deportatione in insulã ⁊ perdit oĩa
bona sua.vt insti.de pu.iudi.§. itẽ lex iulia: de
vi publica.⁊.C.de fur.aatoritate nauigia.q̃ si
dicat̃. Cũ rapina sit grauius peccatũ q̃ȝ furtũ.
insti.vi bo. rap.§.j. quare leges municipales
nõ ordinauerũt raptores debere suspẽdi sicut
fures? Respõdeo q̃ immo hoc statuerũt ĩ mul
tis locis. Et si pure dicat̃ q̃ non? Rñdeo q̃ iõ
statuerũt fures suspẽdi:q̃r furtũ non ita venit
ad noticiã iudicũ sicut rapina. Rapina em̃ ple
rũq; fit corã aliquibus:ita q̃ põt legitime ꝓ-
bari et puniri. Furtum autẽ fit occulte: vnde
dicit̃ a furuo q̃d est nigrũ: q̃r clã ⁊ obscure fit:
⁊ plerũq; in nocte. ff.de furtis. l.j.in prin. Jõ
fit frequẽtius ⁊ rarius manifestat̃. Et ideo ad
reprimendũ furũ perfidiam maiorẽ penam sta
tuerunt leges municipales furi q̃ȝ raptori. Si
tamen quis esset latro famosus:etiã s̃m leges
ciuiles debet suspendi.l. capitalium.§. grassa-
tores.⁊.§.famosos.ff.de penis. Punit̃ q̃z hoc
vitiũ per leges canonicas:s̃m quas debẽt ex-
cõmunicari raptores:ab illo epo in cuius epi-
scopatu rapinas fecerunt.ex̃ de rapto. c.j.⁊.vj.
q.iij.c.placuit. Itẽ negatur eis penitentia:nisi
restituant ablata:vel plenã securitatem faciãt
de reddendo:si habeant vnde possint restitue-
re. Si v̾o habentes vnde restituerent; distule-

rũt accipere prauam vsq; ad mortẽ: ⁊ sic impeni
tẽtes decedũt: denegat̃ eis viaticũ ⁊ sepultura.
ex̃ de rapto. c. sup eo. ⁊. c. ĩ l'ris. Si aũt decedũt
cõtriti ⁊ cõfessi: sed nõ habẽt vñ restituãt: nec
heredes aut ꝓpinq̃ volũt ꝓ eis satisfacere: da-
bit̃ eis pnia ⁊ viaticũ: sꝫ tñ sepultura denegabi
tur qꝺ statutũ est ad terrorẽ alioꝝ: ꝑsbyteri vo
qui ꝯtra ꝑdicta fecerint sepeliẽdo ipsos: debẽt
deponi ab officio et bñficio. c. sup eo. ex̃ de rap.
Sed tñ de occultis raptorib⁹ ẜm Inno. nõ de-
bet talis rigor seruari. ar. in. c. in l'ris. ex̃ eo. Qꝺ
etiã notat̃ in summa cõfes. li. ſ. ti. xvſ. q. vſ. ⁊ lꝫ
Ray. dicat: ꝙ tales raptores decedẽtes cõtriti
⁊ faciẽtes ꝓ posse: lꝫ nõ valeãt restituere: pñt se
peliri: sed heredes ⁊ ꝓpinq̃ ad quos bona ꝑue-
niũt sunt ecclíastica cẽsura ad satisfactionẽ cõ-
pellendi. ar. ex̃ de sepul. c. parochiano. Tñ Host.
in sum. dicit simplr̃: ꝙ negãda est eis sepultura
qñ vsq; ad mortẽ ꝑmãserũt obstinati: lꝫ tũc vo
luerint satisfacere: ⁊ nõ potuerint. Si vo nũq̃
sup hoc fuerint admoniti: vel etiam admoniti
modico tp̃e cõtumaces steterũt: ⁊ absoluti ꝑ ꝓ
priũ sacerdotem fecerũt qꝺ potuerũt in morte
erũt sepeliẽdi: ⁊ heredes cõpellẽdi sunt satisfa-
cere iuxta facultates defuncti. c. in l'ris. ex̃ de ra
pto. Similiter excõicati sunt oẽs pyrrhate ꝑe
dantes ꝑ mare ⁊ nõ possunt absolui: nisi ꝑ sedẽ
apostolicã. Itẽ spoliantes peregrinos ⁊ romi-
petas sanctuaria visitãtes: aut eos qui ꝓ suis
negocijs ad curiã romanã se transferunt: vel in
de redeuntes: aut portantes aliquid ad curiam
si nõ restituãt male ablata: ipso facto sunt excõ
municati. c. excõicationi. ex̃ de rap. ⁊. xxiiij. q. iij.
c. illi qui. vñ dicit Ioh. an. ⁊ An. de bu. in. d. c.
excõicationi. ꝙ pyrrhate ter in anno excõicant̃
ex ore pape: punit̃ etiã rapina lege diuinali: vt
pꝫ. ij. Mach. ij. vbi Heliodorus grauiter a deo
est punitus: qr rapere voluit de templo dei vi-
ctualia viduarũ ⁊ pupilloꝝ. Item principes la
tronũ. ſ. Rachab: ⁊ Baana: portãtes ad Dauid
caput Isboseth filij Saul: occisi sunt ex ꝑcepto
Dauid. ij. Regum. iiij. Item Roboã filius Sa
lomonis: qr voluit aggrauare populum nouis
exactionibus amisit decem partes sui regni. i.
decem tribus. iij. Regum. xij. Pharao etiaꝫ qr
populuꝫ israel opprimebat operibus duris: vt
pꝫ Exo. ſ. post multa flagella a deo sibi data: tã
dem submersus est in mari rubro cum toto suo
exercitu Exo. xv. Q

Secundo de rapina vidẽda est eius ꝑpe
s tratio. ſ. quot modis fiat. Et respõdet̃
ꝙ diuersimode: sicut ⁊ diuersa sunt ge
nera accipitrũ. Raptores enim dicuntur accipi
tres: iuxta illud qꝺ ꝺr Leuit. xſ. Accipitrem nõ
comedes iuxta genus suum. i. raptores nõ imi-
taberis in rapina. Et dicitur iuxta genus suũ:
qr tria sunt genera accipitrum inter alia. Qui-
dam enim sunt qui tñ rapiunt sibi ⁊ pullis su
is: sicut accipitres siluestres. Et tales sunt vsu
rarij ⁊ auari: de quibus ꝺr Prouer. ſ. Semite om
nis auari animas possidentium capiunt. Alij
sunt qui tñ rapiunt dñis suis: sicut accipitres
domestici. Et tales sunt officiales mali: ⁊ cuili
bet eoꝝ dicat̃ Abachuc. ij. Ve ei qui multipli-
cat nõ sua. Alij vo rapiũt sibi ⁊ dñis suis: sicut
accipitres gulosi: ⁊ tales sunt raptoꝝ socij: de
quibus ꝺr Prouerb. xxiiij. Nõ emuleris viros
malos nec desideres esse cuꝫ eis: qr rapinas me
ditatur mens eorum: ⁊ fraudes labia eorum lo
quuntur. Dicere autem possumus breuiter:
ꝙ rapina principaliter duodecim modis ꝑ-
petratur vltra ea que possunt colligi ex predi-
ctis. Primo in vsurpatione dñij: vt cũ aliquis
accipit vel detinet aliquã ciuitatem: siue castrũ
ecclesie: aut alterius dñi non iusto titulo: vtiq;
raptor est: ⁊ omne lucrum: census: ⁊ salariuꝫ qꝺ
inde percipitur rapina est. vnde Prouer. ſ. scri
ptum est. Rapine eorum detrahẽt eos. ſ. ad in-
feros. Hoc vitium habuit Alexan. magnus: de
quo scriptum est. ſ. Mach. ſ. ꝙ postq̃ percussit
Darium regem persarum ⁊ medorum: cõstituit
prelia multa ⁊ omnium obtinuit munitiones:
scꝫ per rapinam: ⁊ interfecit reges terre: ⁊ acce
pit spolia: ⁊ obtinuit munitiones gentium: ty-
rannos ⁊ facti sunt illi in tributum. R

Secundo cõmittit̃ rapina in bellis iniu
s stis. Nã qui iniustũ bellũ agũt in oib⁹
que ab hostibus accipiunt rapinã com
mittũt: qñ aũt sit iustũ bellũ ⁊ qñ nõ: ⁊ que re-
quirant̃ ad hoc vt quis possit bellũ cõmittere:
habet̃ per Tho. ij. ij. q. xl. ⁊ ponit̃ in sum. cõfes.
li. ij. ti. v. q. xlv. Si ergo bellũ est iustũ: ẜm Mo
nal. in sum. nõ tenet̃ nec ꝑncipes nec miles ad
restitutionẽ. c. iusgẽtiũ. ſ. di. ⁊. xxiij. q. vij. c. si de
reb⁹. vñ quicq̃d capitur: efficitur capientis. in
sti. de rerum diui. §. itẽꝫ ea. nisi capiatur victis
hostibus: quia tunc debet diuidi communiter
ẜm proportionem ⁊ qualitatem personarum:
vt notat glo. in. l. ius militare. ff. de captiuis. ⁊
in. c. iusgentium. di. ſ. ⁊ in. c. dicat. xxiij. q. v. Si
vo bellum est iniustum: talis belluꝫ faciens te
netur aduersarijs de omnibus damnis datis:
tenetur etiam suis proprijs hominibus: de dã-
nis q̃ receperunt ab aduersarijs iuste repugnã
tibus. Et hoc si ipsi ꝓprij homines fuerũt ip-
sum bona fide: credentes bellum esse iustũ: aut

si inducti fuerūt ex eius cōsilio: timore: vel coactione: ꝛ de se nō erāt facturi. Secus si mala fide ipm̄ iuuerūt. In hoc em̄ casu nullaꝫ habent actionē ꝯ eū. Nā in re turpi nulla cōtrahit obligatio. insti. māda. §. illud qꝫ. ꝛ. ff. māda. l. si remunerādi. §. rei turpis. ꝛ. l. si mādauero. §. q̄ ei dē. Et hoc qd̄ dr: ꝙ pugnātes in bello iusto cōtra hostes nō cōmittūt rapinā p violentiā accipiēdo aliqd ab hostib⁹ nec tenent restituere: verū esse affirmat Alex. de al. in. iiij. parte sum. in trac. de p̄ceptis: p̄cepto. vij. ar. v. ꝛ Tho. ij. ij. q. lxvj. ar. viij. in respōsione primi argumēti. Un̄ inqt Amb. in li. de p̄triarchis. Predā in bello accipere ab hostibus licitū est. Tn̄ sciendū est s̄m Aug. in li. de verbis dn̄i: ꝙ hec intelligunt qn̄ bellū iustū fit bona intētione ꝓpter iusticiā defendēdā. ꝛ hm̄oi. Si aūt fiat praua intētiōe. s. cupiditatis ꝛ principalr ꝓpter p̄daꝫ: pctm̄ est. vn̄ Aug. vbi. s. inqt: militare nō est delictū: sed ꝓpter p̄dā militare est pctm̄. iō Ioh. baptista Lu. iij. dicebat militibus. Estote cōtēti stipendijs vr̄is. docēs inqt Amb. sup Lu. icirco stipēdia esse cōstituta militibus: nedū sumptus q̄ritur p̄do crassef. di. lxvj. c. singulis. Sciendū qꝫ ꝙ subditi iniuste bellātiū si in tali bello nō prestent dn̄is suis auxiliū: cōsilium: vel fauorē: nō sunt expoliādi vel in aliquo puniendi: pctā em̄ suos tm̄ debēt tenere autores. ex̄ de his q̄ fiūt a ma. par. ca. c. q̄suit. ꝛ. j. q. iiij. c. j. Silr non sunt expoliādi clerici vel religiosi: pegrini: mercatores: ꝛ in agricultura existētes: nec etiā aīalia q̄bus arāt vel semina portāt. ex̄ de treuga ꝛ pa. c. innouam⁹. ꝛ. xxiiij. q. iij. c. si qs romipetas. S

t Ertio cōmittit rapina extorsione. Naꝫ raptor dr iudex q̄ alienū iudiciuꝫ reputat p̄dā suā. C. ad legem iul. repe. l. oēs. Nō em̄ iudex pōt q̄cūqꝫ accipe a partibus: vt hr̄ ex̄ de rescrip. c. statutū. §. insup. li. vj. vn̄ dicit Aug. xj. q. iij. c. nō licet. Nō licet em̄ iudici vēdere iustū iudiciuꝫ: ꝛ iō in. c. q̄ recte. ca. q. ꝛ cā. dicit Greg. Qui recte iudicat ꝛ p̄miū remunerationis expectat: fraudē in deū ppetrat: qr iusticiā quā gratis impartiri debuit acceptione pecunie vēdit. Et idē hr̄ ex̄ de vi. ꝛ hone. cle. c. cuꝫ ab oī. Iō dr Michee. iij. c. contra tales. Principes eius in muneribus iudicabāt: ꝛ sacerdotes eius in mercede docebāt: ꝛ ꝓphete eius i pecunia ꝓphetabāt: ꝛ ꝓpter hec syō quasi ager arabit. Silr raptor dr iudex: aut alius qui minis: fraude: vel potētia aliqd extorqt. C. de metatis l. deuotū. li. xij. ꝛ. C. de salgamo hospitibus nō p̄bēdo. l. vnica. pcipit ne qs comitū: vel tyrānorum: aut militū salgamū. i. culturaꝫ: ligna: aut oleū: a suis extorqat hospitibus: sed nec a volētib⁹ dare aliqd accipiat. Et dicit glo. ꝙ hoc p̄cipit: qr sic accipiendo presumit cōcussio. Iudex qꝫ aut officialis dās iniustā sententiaꝫ ex certa scīa quacunqꝫ de cā: siue odio: siue amore: siue corruptus pecunia tenet de oī dāno ꝛ interesse parti lese: immo si cā est ciuilis nō solū tenetur ad restitutionē dānoꝝ: sed etiā punit in triplo Si aūt est criminalis restituit dāna: ꝛ cōfiscationē patit: vt i aut. vt litigātes ex ordine iuris iurēt. §. si qs aūt. col. ix. Cōtra tales iudices dr Esa. x. Ve qui cōdūt leges iniquas ꝛ scribentes iniusticias scripserūt vt opprimerēt inopē in iudicio: ꝛ vim facerēt causa humiliū. dicit qꝫ Monal. in sum. ꝙ iudex qui ex ignorantia iniquā tulit snīam: tenet leso de dā. da. ff. de vari. ꝛ extraor. cogni. l. fi. ꝛ insti. de obli. que ex quasi delic. nas. in prin. Et hoc nisi possit inducere illū ꝓ quo snīam iniustā tulit ad plenam satisfactionē leso. C. de pena iu. q̄ ma. iud. l. fi. ꝛ. xj. q. iij. c. quattuor. Nō em̄ debuit se itromittere ad id ad qd̄ nō erat idoneus: iō punit ex quasi delicto. ꝛ idē dicit Ioh. an. in. c. cū eterni. i verbo cōdēnādus. ex̄ de sen. ꝛ excō. iudi. li. vj. Si aūt deceptus fuit talis iudex cōsilio assessoris q̄ putabat idoneus: tenebit assessor ad satisfactionē s̄m Ray. ꝛ Host. in summa. E

q Uarto cōmittit rapina exactiōe: vt qn̄ dn̄s bona subditoꝝ rapit iniuste p̄tendendo excusationem: ꝙ multa expēdit in ecclesijs: in elemosynis filijs educandis: ꝛ filiabus maritādis. Cōtra quē dr. xiiij. q. v. in. c. deniqꝫ. Si nō pōt alteri subueniri nisi alter ledat: cōmodius est neutrū iuuari q̄ꝫ alterū grauari. ꝛ. xij. q. ij. c. bone rei. ꝛ. c. sacerdotes. dr: ꝙ nemini est subueniēdū cum dāno alterius. Nō em̄ dꝫ alteri p alterū iniqua conditio afferri. ff. de regu. iu. l. nō dꝫ. Et igit raptor dn̄s tpalis q̄ vult ludere: vel vltra vires ad vanitatē expēdere: ꝛ postea cogere subditos ad tales expensas erogandas: hoc em̄ nō possunt facere s̄m Tho. ij. ij. q. lxvj. Un̄ dicit Augu. in. iiij. de ciui. dei. c. iiij. remota iusticia q̄d sunt regna nisi magna latrocinia. ꝛ Ezech. xxiij. scriptum est. Principes eius in medio eius quasi lupi rapiētes p̄dam. Un̄ legit ꝙ q̄dā pyrrhata dep̄hēsus ab Alex. ꝛ interrogat⁹ ab eo: quare in mari tot latrocinia faceret: respōdit. Quia ego exiguo nauigio predam facio: latro vocor: qr tu magna classe diceris imperator. Et Ualerius maximus li. vij. dicit ꝙ interrogatus Socrates cur rideret: respondit. video magnos latrones ducentes paruos latrones ad suspēdiū: qui digniores sunt suspē

dio: sed sacrilega minima puniunt: magno vero in triumphis habent. V

Uinto cōmittit rapina aduocatione.
q Nam raptor dr aduocatus q̄ sua negligētia vel culpa aut ignorātia pdit causam illius cuius est aduocatus: vel si immoderatū salariū exigit: lꝫ em̄ dicat Aug. ꝙ aduocato licet vēdere iustū procinīū: ꝛ iuriscōsulto verū cōsiliū. xiiij. q. v. c. nō sane. nō tn̄ dꝫ petere immoderatū. Moderatū aūt salariū attendit ſm Ray. in sum. cōsiderata quātitate cāe ꝛ labore aduocationis: ꝛ sciā ac facūdia aduocantis: et cōsuetudine regiōis. Et de hoc est tex. in. l. j. §. in honorarijs. ff. de vari. ꝛ extor. cog. Aduocatus q̄ꝫ q̄ ex dolo ꝛ fraude iniuste dānificat partem ꝯriā vtēdo sathanica doctrina quā ponit speculator in ti. de aduocato. §. ꝯūr. ꝛ. §. sequit. ꝛ. §. veriusqꝫ. vbi describit cautelas quas debēt habere aduocati: tenet parti lese ad oē interesse: ſm Monal. in sum. in trac. restitutionuꝫ. Silr si instruxit cliētulū suū ad negādū veritatē: qḋ facere solēt aduocati: vt inq̄t glo. in. c. j. de confes. li. vj. ꝛ. l. di. c. sepe. Uel si admonuit eū ad petendū dilationes supfluas ꝛ terminos indebitos: qḋ solēt facere aduocati: vt inq̄t glo. in. c. statutū. l. fi. de rescriptis. li. vj. peccat mortaliter: ꝛ tenet ad restitutionē talr offenso p eiꝰ cauillationē. Isti aūt aduocati nō restituētes dānant. Nā legit in chronicis ordinis nr̄i ꝙ frater Joh. parēs q̄ fuit scḋs gn̄alis ipius ordinis cū esset iudex ꝛ aduocatus in ciuitate castellana semel existēs ad fenestrā domus sue q̄ respicit in viā publicā: videbat custodē porcoꝝ porcos in stabulo claudere volentē nec valētē: cuꝫ vnus iret hinc ꝛ alius inde. Cūqꝫ fere insaniret plenus ira clamare cepit. O porci maledicti intrate stabulū: sicut iudices ꝛ aduocati intrant infernū. Quo dicto statim porci mutuo se ipellētes sine mora ꝛ strepitu intrauerūt: ppter qḋ ipse iudex ꝛ aduocatus timore pterritus mūdanis renūciauit: ꝛ ordinē nr̄m intrauit: ac sctūs hō factus fuit. Hoc tn̄ de malis aduocatis ꝛ iudicibꝰ solūmō intelligit. Predicta aūt de aduocatis dānificātibꝰ primū intelligunt etiā de pcuratoribus: de notarijs q̄ p ignorātiam dānificāt partes: ſm em̄ Joh. de pla. isti. de obli. q̄ ex delic. nas. in principio: tenent ad interesse. l. fi. C. de magistratibus cōueniēdis. Tenent em̄ iura scire: vt a faciendis instr̄is de ꝯctibꝰ illicitis abstineāt. vt notat glo. in. l. gn̄ali. C. de tabularijs. li. x. Un̄ si falsum instr̄m fecerit notariꝰ punit grauiter. insti. de publi. iudi. §. itē lex cornelia. de fal. Silr scribēs ꝯctus alienationis phibite meret manus amputationē: vt in. c. imperialē. §. scriba vo. de phi. feu. alie. p fede. in vsibus feudoꝝ. Quilibet ergo artifex pbibēs se ee ꝑitū in arte sua: tenet de oī dāno facto ex sua imperitia ſm Joh. de pla. insti. de obli. q̄ ex q̄si deli. nas. in principio. ꝛ pbat p. l. fi. §. j. ꝛ. ij. ff. si mes. fal. mo. dix. ꝛ notat glo. in. l. si q̄s fundū. §. celsus. ff. locati. Ex quo ꝯcludit ꝙ medicus male curās egrotū ex ignorātia vel derelinquēs curā eiꝰ an̄ terminū: tenet ad satisfactioneꝫ egro. §. pterea. insti. ad legē aq̄l. ꝯcordat. l. qua actione. §. fi. cū. l. seq. ff. ad. l. aq̄l. impitia em̄ medici culpe annumerat. ꝛ silr de iudice ꝛ quocūqꝫ artifice. ff. de reg. iu. l. impitia. ꝛ. j. q. j. nō est putāda. in fi. ꝛ. xxix. di. c. fi. ꝛ ex̄ de eta. ꝛ qua. c. ad aures. ꝛ. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. pſi. Un̄ rōne asserte peritie lata culpa eq̄parat dolo. l. ad cōmentariensem. ff. de custo. re. Silr litigātes cōtra iusticiaꝫ tenentur ad interesse dāmnificato ſm Host. in summa. X

s Exto cōmittit rapina subtractione. s. decimarū. Un̄ scriptū est. xvj. q. j. c. decime. Decime ex debito requirunt: ꝛ q̄ eas dare noluerint res alienas inuadūt. Y

s Eptimo cōmittit rapina testificatione. Qn̄ aliq̄s sciēter testificat falsuꝫ cōtra aliquē mortalr peccat: ꝛ tenet ad restitutionē: ſm Tho. ij. ij. q. lxx. ar. iiij. xiiij. q. v. c. nō sane. ꝛ. ij. ij. q. j. c. notum sit. ꝛ. xvij. q. iiij. c. si quis in atrio. Z

o Ctauo cōmittit rapina falsificatione. Raptor em̄ dr q̄ falsificat monetā principis vel radit aut tingit nūmos: talis em̄ si liber est tradit ad bestias: si seruus morte punit. ff. ad legē corne. de fal. l. q̄cūqꝫ. Et q̄ cudit nouā monetā principis sine eius autoritate dꝫ cōburi. l. ij. C. de falsa mo. Qui vo cudit falsam monetā ciuitatis: vel alterius inferioris a principe dꝫ decapitari. l. j. C. de fal. mo. &

n Ono cōmittit rapina deceptione. s. pedagiorum qn̄ sunt licita ꝛ honesta ſm Ray. in sum. ꝛ hr̄ in sum. cōfes. li. ij. ti. v. q. xxix. q̄ aūt sint licita pedagia: vide p doct. in. c. sup q̄busdā. de vb. sig. Decimo cōmittit rapina impositiōe. s. nouoꝝ pedagioruꝫ. Nā talia imponētes sine licētia eoꝝ ad quos spectat ipso facto snīam excōicationis incurrūt. Et nō pn̄t absolui nisi p sedē aplicā: vt pꝫ in pcessu curie romane: maxime Martini q̄nti: q incipit: Martinus epūs ꝛc. Et oī anno ex ore pape excōmunicant imponentes noua pedagia: ꝛ hoc in die cene dn̄i. Et iō tales mortaliter peccāt: ſm Monal. in sum. in trac. restitutionū. ꝛ Host. in

lam.vij.C.noua vectigalia institui nō posse.l.
ij.τ.iij.ꝓhibent̄ talia vectigalia noua institui.
τ ꝓbant̄ hec oīa p.c.si qs romipetas.xxiiij.q.
iij.ex̄ de treuga τ pace.c.innouamus.τ ex̄ de cē
si.c.ꝑuenit.ꝟ.ops.τ.c.cū aplo.§.ꝓhibemus. et
xij.q.ij.c.nobis em̄.circa fi.ꝟ.si qd forte. τ.ff. de
publica.l.vectigalia.ff.loca.l.ex ꝯducto.§.vno.
Qn̄ aūt vectigalia sunt legitime instituta ſm
formā.c.sup quibusdā.de ꝟbo.sig.tunc possunt
exigi cū bona ꝯsciā.Et hoc si exigētes faciūt il-
lud ꝓpter qd̄ fuit institutū pedagiū:aliter nō.
Nā cessante causa in recipiēte:cessat obligatio
in dante.xvj.di.§.his oibus.τ ex̄ de iureiurā.c.
ꝑuenit.Qn̄ aūt pedagiū nō est iustū vel qn̄ est
iustū τ exactores nō faciūt illud ꝓpter qd̄ insti
tutum est pedagiū:tenent̄ ad restitutionē illis
a qbus acceperat si inueniant̄:aliter debēt ero
gari pauperibus.ex̄ de vsu.c.cum tu.τ hec fuit
sniā Ray.τ Ulde.ac Inno.vt pȝ in sum.cōfes.
li.ij.ti.v.q.xxix.Imponentes qȝ collectas siue
prestantias vltra debitū rōnis:τ exigentes ser
uitia indebita a subditis:vt operas in agris:τ
vecturas:rapinam cōmittunt ſm Tho.ij.ij.q.
lxij.ar.penul. B

Exigētes aūt talia a clericis sine licētia
C pape rapinā cōmittunt:τ si post moni
tionē non cessauerint sunt excōicati.ex̄
de penis.c.nostrā.Exigētes aūt a ꝑsonis eccla
sticis p se vel p alios gabellas: vel pedagia ꝓ
ꝑsonis eoꝝ aut ꝓ reb⁹ quas nō deferūt vel de-
ferri faciūt cā negociatiōis si sunt singulares ꝑ
sone:ipo facto sunt excōicati:nō obstāte quali-
bet ꝯsuetudie talia exigēdi.Si aūt sit collegiū
vel vniuersitas:castrū vel ciuitas ipo facto sub
iacit̄ interdicto:nec a predictis absolui pñt nisi
plene restituāt τ de trāsgressione satisfecerint.
ex̄ de cēsi.c.quāq̄ȝ.li.vj. C

Undecimo cōmittitur rapina ab his q̄
D nolūt soluere legata facta ad pias cau
sas τ cōmittunt sacrilegium.xiij.q.ij.
c.qui oblationes. D

Duodecimo qcūqȝ dānificauit aliquem
D quocūqȝ mō tenet̄ ad restitutionē: ſm
Sco.in.iiij.di.xv.alſ est raptor.Itē il-
le q̄ est obligatus alicui τ nō soluit cum possit
valde peccat:τ puniēdus est.insti.de acti.τ ob-
li.§.vtiqȝ in ista.Tales em̄ q̄ accipiūt ad credē
tiā in apothecis:τ postea nūq̄ꝫ soluūt sunt ra-
ptores τ fures domestici:q̄ rapiūt τ furant̄ sine
periculo vite. Sed ad mortē ꝑueniēt sempiter
nā.Sed tn̄ sicut magnū est pctm̄ nō soluere de
bita cuȝ qs pōt:ita graue scelus est illoꝝ credi
toꝝ q̄ incarcerari faciūt pauperes nō valentes
soluere:τ ꝯtir illos destruētes. Inanis em̄ est
actio quā inopia debitoris excludit.l.nāȝ is.ff.
de dolo.τ.c.olim.de resti.spo. Silr̄ qcūqȝ hȝ rē
ad aliū pertinentē tenet̄ ſm Sco.in.iiij.di.xv.
ar.ij.q.iiij.restituere eā de presenti si pōt.τ assi
gnat Sco.rōnem.τ Tho.atqȝ Alexan.lōbar.τ
Ricħ.ac Landul.neapo.τ Fran.de mayro.in
iiij.di.xix.τ Astē.in sum.li.v.ti.xxix.qꝛ lȝ prece-
pta affirmatiua ipsius dei nō obligent ad sem
per:tn̄ obligāt precepta negatiua.Et q̄ꝫuis pre
ceptum de restitutione facienda videt̄ affirma
tiuum ſm formam verboꝝ:tamen implicat ali
quid negatiuum quo quis ꝓhibetur detinere
alienū:τ ideo sicut auferre alienum est mortale
cōtra preceptū dñi negatiuū.Exo.xx.Nō furtū
facies:ita τ tenere alienū inuito dño. Idō tenet̄
statim reddere cum poterit. Unde dicit Sco.
vbi.s̄.q̄ sicut tenens adulteram semper est in
pctō mortali donec restituerit eam viro suo: et
nō est capax penitentie:sed irrisor si nō relinq̄t
eam:τ si veniat ad penitentiā anteq̄ꝫ relinquat
addit peccatū pctō:ita detinens alienū. Ideo
Aug.in epl'a ad Macedoniū.τ hr̄.xiiij.q.vj.c.
ſ.dicit.Nō remittit̄ peccatū:nisi restituat̄ male
ablatū.Et idem habetur de reg.iu.li.vj.c.pec-
catuȝ.τ.xxiiij.q.ij.c.legatur.τ de peni.di.ij.c.ne
mini.τ ex̄ de fur.c.porro. τ i glo. ibi sup verbo
satisfacere.τ de vsuris.c.cum tu.vnde si pōt re
stitui:debet restitui ideȝ per iura allegata. Si
aūt nō pōt restitui debet fieri restitutio i equi-
ualenti si sit possibile:vt notatur ex̄ ne lite pē.
c.ij.si ꝟo equiualens reddi nō pōt dȝ fieri resti
tutio ad arbitriū boni viri:vt iquit Aste.vbi.s̄.
ꝯtrafaciēs aūt est raptor.Ait em̄ glo.in.c.sepe.
de resti.spo. Iura ꝓ eodē reputāt auferre τ de
tinere iniuste.ar. ad hoc. xvj.q.j.c. de crimine.
C Et ideo cōtra tales raptores exclamat Aug. in
li.de verbis dñi dicens. Si in ignem mittitur
qui nō dederit rem propriam:vbi putas mittē
dus est qui inuasit alienam.Si cuȝ diabolo ar
D dere habet qui nudum nō vestit:vbi putas ar-
surus est qui vestitum expoliauit.Et ideȝ dicit
Rabanus super Mat.xxv.c.τ Fulgentius tra
ctans illud Mat.vij.Oīs arbor que nō facit
fructum bonū τc.dicit.Si sterilis in ignē mitti
tur rapacitas quid meretur.Et si iudicium sine
misericordia fiet ei qui nō fecerit misericordiā:
quare iudicium erit ei qui fecerit rapinā.hec il
le.Et ideo reddite que sunt cesaris cesari : τ q̄
sunt dei deo.Mat.xxij.

Feria scōa post tertiā dñicā i quadragesima
in die scti Matthie in mane: de symonia τ de
vsura.Sermo vigesimusſextus. E

Rat vir potens et diues sed leprosus. iiij. Reg. v. Et in ep'la occurrētis ferie s'm expositores sacre scripture. Le uit. xiij. p lepram intelligit spūali ter peccatū heresis: vt etiā inquit Aug. in homel. sup Luc. xvij. c. Tū aliqñ per leprā in sacra scri ptura significat omē petm̄ mortale. vñ qlibet in mortali existēs dr̄ leprosus. vt inqt Nico. de lyra in suis moralitatibus. super. iiij. Reg. v. Qñq3 etiā p leprā significat symonia s'm Au gu. in qdā sermōe ad heremitas. Nōnūq3 etiā p leprā significat auaricia. vñ scriptū est. j. q. j. in. c. scito turpē. Oēs cupidi: oēsq3 auari spūa lem leprā cū diuitijs suis possidēt. Jō bñ dicūt v'ba pposita. Erat vir potēs ꝛ diues: s3 lepro sus. Sup qbus v'bis duo cōsiderabimus. Pri mo symonie vitiū. Scd'o v'o peccatū vsure.

Pars prima de symonia. F

Irca symoniā q̄runt qnq3. Primo e eius diffinitio. Pro qua sciendū s'm Alexan. de ales in. iij. pte summe. in tract. de. vij. pcepto decalogi. q. vl ti. ꝛ Rich. nostrū in. iiij. di. xxv. ꝛ Tho. ibidē. et ij. ij. q. c. ꝛ canonistas. in. c. qui studet. j. q. j. et Ray. in summa: q3 symonia est studiosa volun tas emēdi vel vēdendi aliqd spūale vel spūali annexū. Et s'm pdictos doctores p spūalia in telligunt sacramēta vt baptismus: chrisma: eu charistia: ordo: pnia: extrema vnctio: ꝛ benedi ctio nuptiarū p qbus dare pecuniā vel recipe re vt preciū eoꝝ phibitū est: qr symonia. An nexa v'o spūalibus vel sacramētalia sunt dedi cationes ecclesiaꝝ cōsecrationes v'ginū: ꝛ alia rū rerū ad cultū diuinū ptinentiū: benedictio abbatū: absolutio ab excōicatione ab alijs cen suris ecclesiasticis: electio prelatoꝝ ecclesiastico rū: cōfirmatio eoꝝ: renūciatio: visitatio ipsoꝝ prelatoꝝ: correctio criminū: vel desistere a cor rectione in iudicio eccl'ie: cura aiaꝝ: ingressus religiōis vel monasterij: eccl'ia seu bñficiū sim plex vel curatū: prebēda: dignitas ecclīastica. Ut archidiaconatus: pīepositura: ep'atus: offi ciū: sepulture: vel locus eccl'ie cōsecratus ad se pulturā: vel vbi iā est sepultus aliquis ius ca pelle: vel patronat' ius pcipiēdi decimas: offi cia ecclīastica vbi est aliqd iurisditionis spūa lis vt yconomus vicedomin' ꝛ hmōi: ferre sen tentiā in iudicio eccl'iastico ꝛ silia p quib' pa cisci est symonia. j. q. iij. c. q3 pio. vbi dicit. Cesset ois pactio: cesset ois cōuentio. Et est sciendu3 q3 nō solū q spūalia vendūt vel emūt symonia ci sunt: sed etiā illi q in his mediatores sunt. R j. q. ij. c. sicut ep's. Notandū etiā q3 si q's sine pa ctione vel exactione exp'ssa cōferat aliqd spiri tuale: principal'r hac intētione vt ppter illud recipiat tpale: puta audit cōfessionē: vel dicat missam: vel cōfert ordinē siue bñficium ꝛ silia: principal'r qr sperat ppter hoc se habiturū pe cuniā vel aliqd aliud. Et sil'r q dat tpale princi paliter vt recipiat spūale: puta eucharistiā: or dinē: bñficiū: ꝛ hmōi: symoniā cōmittit mēta lem que est mortale petm̄ s'm Rich. ꝛ Tho. in iiij. ꝛ Ray. ꝛ Inno. ac Host. in summa: vt etia3 refert in summa ɔfes. li. j. ti. j. q. v. Sed talis sy monia mētalis tollit p pniam. ex' de symo. c. mādato. Hoc tñ capitulū si bñ cōsideret: nō lo quitur de pecunia accepta p symoniā mētalem in vēditione spūalium: sed solū vult dicere: q3 cū bñficiatis vel electis p symoniā mentalem: pōt dispēsare sine hoc q3 renūciēt. ꝛ hoc innuit glo. eiusdē. c. di. Sola pnia purgat sine renun ciatione. Nō aūt dicit ille text': lic3 ad hoc cōis ter allegetur: q3 acapiēs pecuniā p symoniā mē talem possit eā sibi licite retinere cū hoc sit tur pissimū lucrū. Et iō de eqtate videt debere re stitui: vt infra patebit: vbi declarabit q3 etiam qñ talis pecunia nō est restituenda danti: nec ecclesie: aut alteri pticulari persone: videt debe re erogari paupib'. Nec obstat pallegatū. c. in quo dr̄: q3 sufficit satisfacere deo p peniten tiā: qr rñderi pōt: q3 pnia includit in se satisfa ctionē et restitutionē male acceptoꝝ. vt per Theol'. in. iiij. di. xv. illud aūt q3 restituit pau peribus dr̄ restitui deo. Mat. xxv. Quodcūq3 vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis: di cit saluator: ꝛ ista dixi ex cōsilio prout mihi vi detur de eqtate: lic3 doctores cōiter aliter sen tiāt: vbi aūt nō sit pactio vel exactio: nec prin cipalis intentio est ad tpalia in collatione spi ritualiū vel receptione: sed gratis ꝛ elemosyna liter det aliqd: vel accipiat ad sustentationem nature: vel reuerētia3 sacroꝝ: vel ad seruādam laudabilē ɔsuetudinē: licite ꝛ sine symonia da ri ꝛ accipi pōt. vnde. j. q. ij. c. ecclesiasticis. di cit Greg. Ecclesiasticis vtilitatib' deseruientē: ecclīastica oportet remuneratione gaudere. fa cit. j. q. j. c. quicquid inuisibilis. ꝛ. j. q. ij. c. sicut epi scopi' s. vbi idē Greg. ait. Eius oblatio nullā culpe maculā ingerit: q nō ex ambiētis petitio ne pcessit. ꝛ. j. q. j. in. c. iudices. Aug. inquit. Accipiāt necessitates sustentationē a populo: mercedē ministrationis a deo. G

g Scd'o de symonia vidēda est ei' noia tio. Et rñdet s'm Alexā. de ales. in. iij.

pte sum. in trac. de. vij. pcepto decalogi. et btm Tho. atqz Ricb. in. iiij. dist. xxv. et Pet. et Uldc. q in ea. dist. et Ray. in summa. ac Tho. ij. ij. q. c. et etiā hr in summa ɔfesso. li. j. ti. j. q. iiij. φ symo nia dr a Simone mago. de quo hr Act. viij. φ cū vidisset dari spmsctm p impositionē man⁹ aploꝝ: obtulit eis pecuniam dicēs. Date mihi hāc ptātē: vt cuicūqz imposuero man⁹ accipiat spmsctm. Petr⁹ aūt dixit ad eū. Pecunia tua tecū sit in pditionē: qz extimasti donū dei pecunia possidere. Sed ɔ hoc dici posset: φ Simon solū voluit emere spūalia. Giezi aūt discipul⁹ Helisei vēdidit Naamā syro spūalia. iiij. Reg. v. ḡ poti⁹ dicēda est giezia q̄ symonia. Rñdent pdicti doctores φ giezi solū vēdidit donū dei. Simō aūt ad hoc emere volebat: vt postea aliis vēderet. j. q. iij. c. saluator. Et ideo poti⁹ dr symonia: qz quoad intētionē. Simon in emptione et vēditione peccauit. D

Ertio q̄rif de symonia: ei⁹ detestatio: scz quare sit pctm: et possum⁹ assignare tres rōnes. Pīa ex pte vendētis qz ille qui vēdit spūalia: nō est illoꝝ dñs s dispēsator. vñ. j. Coꝝ. iiij. dicit aplus. Sic nos extimet hō: vt ministros xpi et dispēsatores ministerioꝝ dei. Scda rō est ex pte emētis. Ille em̄ q̄ emit rē multo minori pcio q̄ valeat iniuste emit. bm Tho. ij. ij. q. lxxviij. Sed spūalia sunt tāte nobilitatis et pfectionis: et p ɔns valoris: φ excedūt oīa tpalia. l. sancim⁹. C. de sacrosan. eccle. Et iō nō pñt pcio tpali emi. vñ de sapientia q̄ est res spūalis: dr Sap. viij. Preciosior est cūctis opib⁹: et oīa q̄ desiderant: huic nō valēt cōparari. Tertia rō est ex pte vēditionis: qz q̄ vtit aliquo actu ad aliud seu alio mō q̄ ordinauit de⁹: inique facit et tāto pei⁹: quāto illud est in se digni⁹. Ordinauit aūt de⁹ spūalia gratis conferre debere hoībus p ministros suos. vñ Mat. x. c. inqt saluator. Gratis accepistis gratis date. s. sacra et alia spūalia. Que hba habent. j. q. j. c. q̄cquid. Ex q̄bus colligit: φ symonia est pctm mortale. Et pōt addi quarta rō: qz nullus ds excōicari nisi pro mortali pctō: vt inqt glo. in. c. ex parte. de hbo. sig. Et est tex. de hoc in. c. nemo. xj. q. iiij. Propter symoniā autē ds qs excōicari. j. q. j. c. quicūqz. ergo est mortale. De hoc maledicto vitio loquēs Greg. in registro equiparat illud infidelitati. cuius verba habētur in. c. cū omnis. j. q. j. et in. c. eos. eadem. q. et causa. dr φ impia heresis macedonij tolerabilior est q̄ symonia. et ideo cetera crimina in cōparatione huius peccati quasi pro nihilo reputantur. j. q. j. c. fi. J

Uarto q̄rif de symonia ei⁹ punitio. de qua loquif Greg. naza̅zenus. j. q. j. c. q̄ studet. dī. Judas olim redēptorē vēdidit: mox laqueo suspensus eandē redēptionis gratiā nō obtinuit et merito: qz nemo pōt retinere qđ vendidit. Simō etiā magus cū eādem gratiā spūsancti emere vellet: dānationis sue sniam audiuit a Petro. Dicit etiā Aug. j. q. j. c. sicut. φ ignis sacrificij qui per. xxx. annos Babylonice captiuitatis sub aqua vixerat: extinctus est Antiocho Jasoni vēdente sacerdotiū: qui significauit ignē. i. gratiā spūsancti nō lucere in symoniacis sacramentis. Et hec prima punitio potest dici perditionis. K

Ecūda pena dr suspēsionis: notorij em̄ symoniaci sunt suspēsi ab ordinib⁹: et bñficijs symoniace susceptis. j. q. j. c. statuim⁹. et. c. q̄squis. Et hāc suspēsionē videt Ambrosi⁹ vocare excōicationē. in. c. reperiunt. j. q. j. bm glo. Et tales. s. conferētes ordines vel bñficia et officia ecclīastica: et illa recipiētes p symoniā. si sunt clerici debent deponi et puari omi officio et bñficio: si ɔuincant de hoc i iudicio ecclesie. si aūt sunt laici vt mediatores symonie debēt excōicari. j. q. iij. c. si quis. Efficiuntur etiā infames: et q̄libet criminosus admitti tur ad accusationē eoꝝ. ex de symonia. c. tāta. et c. si dñs. Sed sciendū φ hodie oēs symoniaci tā vēdētes q̄ emētes: tā principales q̄ fautores: tā notorij q̄ occulti ipso facto sunt excōicati: vt pz p extrauagātē Martini quinti. in cōcilio Constantiēsi factā q̄ incipit. Multe. Et per aliā extrauagātē eiusdē: que incipit. Dānabile scelus. et fuit facta Mātue. Jn q̄bus etiā dr φ ordinati symoniace ipso facto sunt suspensi ab executiōe suoꝝ ordinū. Et electiones aut cōfirmatiōes et queuis ꝓuisiones facte symoniace sunt ipso iure nulle: nec ꝓmoti aut cōfirmati faciūt fruct⁹ suos: sed ad restitutionē tenētur tanq̄ iniuste ablatoꝝ. Et idē ɔfirmauit Eugenius. iiij. in alia extrauagāti: q̄ incipit. Cū detestabile. Jtē oēs symoniaci et mediatores q̄libet anno in cena dñi excōicant ex ore pape: vt pz in pcessu curie. Dicūt tñ cōiter doctores φ solū sunt excōicati ipso facto symoniaci in ordine vel bñficio. Nec obstat. c. reperiunt. et. c. quicūqz. et. c. placuit. j. q. j. et. ss. c. ex multis. j. q. iij. Qz licz sub pena anathematis ꝓhibeant tñ solū loquūtur de symonia in ordine vel beneficio. Aduertendū q̄z bm Asten. lib. vj. ti. lv. φ qñ symonia est solū mētalis: sine omni pactione nō ligat talis symoniacus aliqua predictarum penarum. L

Tertia punitio est restitutionis. Pecunia enim symoniace recepta: secundum Ray. in sum. debet restitui ecclesie: in cuius contumeliam data est. extra de symo. c. de hoc autem. ar. xvij. q. iiij. c. si quis in ant. o. et xxvij. q. j. c. si quis rapuerit. Et hoc idem dicitur in sum. confes. li. j. ti. j. q. xxiij. Et hoc cum pecunia datur alicui particulari persone: puta prelati soli vel alijs cuicumque. Ita quod ecclesie collegium non est in culpa. Si tamen ille qui dedit pecuniam: transeat postea ad aliud monasterium cuius non possit stare in primo monasterio. c. quoniam. de symo. debet illi monasterio dari pecunia: vt eo viuente habeat vsum illius pecunie. Et postea restituatur priori ecclesie. ar. xvj. q. vj. c. de lapsis. et c. si quis rapuerit. xxvij. q. j. Et si opponatur quod fienda sit restitutio illi qui edit c. veniens. extra de symo. Respondit Ray. quod quidam dicunt illud dispensatione factum fuisse. Alij distinguunt multipliciter: et nos possumus distinguere sic quod aut ille qui dedit vult remanere in seculo: et tunc ei non est fienda restitutio nisi in duobus casibus: secundum Host. in sum. Primo si donans ei rauit in iure: quia subuenitur illi: et restitutio fiet ei p. d. c. veniens. Secundus casus est si adeo est pauper quod non habet vnde viuat. Et idem dicitur in sum. confes. vbi. s. extra autem hos casus debet dari ecclesie: in cuius iniuriam erogata est: vt patuit. s. Et hoc quando ipsa ecclesia non est in culpa: puta quia solus prelatus vel alij particulares solum sunt in culpa: et non totum collegium. Et ita intelligitur glo. in. c. de hoc autem. extra de symo. Si autem ipsum monasterium vel ecclesia fuit in culpa: vt si quis dedit monasterio vel collegio pecuniam vt recipiatur: non debet reddi ei secundum Ber. in. d. c. de hoc autem. quia non est conueniens quod ecclesia siue monasterium cum tali fraude sit in lucro. ff. de neg. gest. l. siue hereditaria. Nemo enim potest licite retinere quod dolose lucratur. ff. de reg. iu. l. non fraudantur. §. nemo. et ff. de dolo. per totum. ideo cum ecclesia non possit in hoc casu retinere: nec debeat restitui ei qui turpiter dedit: in hoc casu debet erogari pauperibus. ar. in c. cum tu. de vsuris. Si autem ille qui dedit vult intrare religionem vel iam est persona religiosa et transeat de illo monasterio ad aliud non debet restitui ei nec ex ea committat aliam symoniam. Semel enim malus semper presumitur malus in eodem genere delicti. l. si cui. §. bisdem. ff. de accusa. Sed debet aliquo bono modo dari monasterio ad quod vadit sine reuelatione peccati illius. Et cum reseruatione domini primo monasterio vel ecclesie: in cuius contumeliam facta est symonia quando ipsa ecclesia non est in dolo: vt. s. patuit. ita quod post mortem illius reuertatur ad ipsam ecclesiam primam siue monasterium. Si autem ecclesia ipsa fuerit in culpa: debet dari in totum monasterio quod intrat: ne sit ei onerosus. ar. xvj. q. vj. c. de lapsis. et xxvij. q. j. c. si quis rapuerit Non obstat. c. veniens. quia quod datur ecclesie pro eo: sine monasterio videtur datum ei et per ipsum monasterio. Quod enim mei contemplatione acquiritur perinde est ac si ex re mea acquiratur. ff. de acq. here. l. additio. et ff. de vulg. et pup. l. sed si plures. §. in arrogato. Et quibus omnibus colligitur quod pecunia per symoniam accepta obligata est ad restitutionem. Et hec est tertia punitio symoniacorum puniuntur quia hoc maledictum vitium lege diuina: vnde iiij. Reg. v. Giezi propter symoniam factus est leprosus cum omni posteritate sua. M

q Quinto videnda est de symonia eius modificatio. s. quot modis fiat. Et respondetur secundum Greg. j. q. j. in. c. sunt nonnulli. quod committitur quando aliquod munus datur vel accipitur pro emptione vel venditione spiritualium. vnde ibidem dicit Greg. quod aliud est munus ab obsequio: aliud a manu: et aliud a lingua: munus ab obsequio est seruitus indebite impensa: munus a manu est pecunia: munus a lingua est fauor mundanus. Et per pecuniam intelligitur omnis res temporalis: vt dicit glo. ibi. Et per quolibet horum munerum in spiritualibus dantorum vel acceptorum pacto vel exactione vel intentione principali committitur symonia. Et confirmatur hoc. j. q. iij. in. c. saluator. vbi Urbanus papa inquit. Quisquis res ecclesiasticas. i. spiritualia que dona dei sunt: non ad hoc ad quod instituta sunt: sed ad propria lucra munere lingue: vel indebiti obsequij vel pecunie largitur: vel adipiscitur symoniacus est. hec ibi. Quod autem munus a lingua vel a manu inducat symoniam videte per Tho. in. iiij. di. xv. et ij. ij. q. c. et Ray. in sum. Sed heu quid dicemus de hodiernis temporibus. Audite quid Matthe us poeta in sua poetria parte. j. c. ix. inquit.

Aurum roma sitit: dantes amat: absque datiuo,
Accusatiuo roma fauere negat.

Et Henricus samariensis. li. j. parte. ij. dicit.
Ipsa caput mundi venalis curia pape.
Prostrat et infirmat cetera membra caput.
Sacrum certe nefas: nostro prudentius euo.
Venditur in turpi conditione foro.
Chrisma sacrum: sacer ordo: altaria sacraque secta
Dona: quid hec vltra venditur ipse deus.

Metrice quoque dicitur a quodam poeta.
Presulis albini seu martyris ossa ruffini.
Rome si quis habet vertere cuncta valet.

Sed fortasse ista erant vera temporibus illis: nunc autem prelati qui hodie sunt forte ab his defectibus sunt immunes: quod vtinam sit verum. Ideo dicit Esaias propheta. xxxiij. c. Beatus qui excutit manus suas ab omni munere.

Pars secunda huius sermonis de vitio vsure. n

Ecūdo & vltimo de vsura duo viden da sunt. pmo eius diffinitio. scdo ei⁹ detestatio. Primo sciendus ꝙ vsura diffinit a Ray. i sum. qui dicit. Usura est lucrū ex mutuo pacto debitū vel exactus. Et hanc eandē diffinitionē ponit Inno. in. c. s. ex de vsuris. & Monal. in sum. Btūs aūt Amb. xiiij. q. iij. c. plerīq. sic eā diffinit. Usura est qđ cūq accidit sorti. Et cū hac descriptione cōcor dat. c. s. & c. vlti. eiusdes qstionis. Goffre. aūt in summa huic descriptioni superaddit di. Usura est quicquid sorti accidit: intētione pcedēte vel pacto. Hosti. ho in summa. ti. de vsuris. latius diffinit vsurā di. Usura est quicquid solutioni pecunie mutuate accedit ipsi⁹ rei vsus grā: pa ctione interposita: vel hac intētione habita in cōtractu vel exactione ex postfacto. Pro cuius diffinitionis declaratiōe sciēdū primo ꝙ qcqd accipit vltra sortē. i. vltra portionē mutuatas: siue sit pecunia: siue fructus: vt bladus: siue vi nū aut seruitiā siue qđcūq aliud qđ aliquo p̄ cio estimari pōt: vsura est vt p Tho. ij. ij. q. lxx viij. & hr̄ in sum. cōfes. li. ij. ti. vij. q. ij. & v. vbi dī ꝙ etiā si pp̄ter mutuum recipiat munus a lin gua vel ab obsequio: tanq̄ ex obligatione mu tui & hoc pacto vel intentione principali vsura est. Jō inqt Amb. xiiij. q. iij. c. plerīq. Plerīq re fugiētes pcepta iuris siue legis: cuȝ dederit pe cuniā negociatoribus nō in pecuniā vsuras eri gūt: sed de mercibus eoꝝ tanq̄ vsurarū emolu mēta accipiūt. Jō audiāt qd lex dicat. Neq in quit vsuras escarū accipies: neq oīm rerū. Bn ergo dī in diffinitione: ꝙ vsura est quicqd solu tioni mutui accedit. Et hoc est cōtra quosdam afferētes sufficere in cōtractu ꝙ pars nō dāni ficet q̄ mutuū accepit: q̄uis altera cōmodum sentiat. Cōtra quos inquit Geral. sup. v. Ethi. Si qs dicat ꝙ si mercator accipiat pecuniā ad vsurā & inde multū lucret: talis cōtractus vide tur vtriq parti cōmodus & volūtarius. Respō dēdū est nō esse verū. Nā recipiēs mallet redde re sine vsura q̄ cum vsura: nec est cōmodus: q: bm formā pacti est dānosus: cū plus debeat red dere q̄ accipit & euētus lucri sequētis nō iusti ficat hāc iniquitatē. Et pdictis etias colligit ꝙ ille q̄ mutuat frumētū antiquū principali intē tione vt nouū accipiat & magis bonū vsurā cō mittit: bm Gof. in sum. sua. in ti. de vsuris. ad fi nem. & ides tenet Ray. & Hosti. qn̄ aliqs pp̄ter hoc facit mutuū frumēti: vt ex melioratione lu cret. c. ꝯsuluit. & c. in ciuitate. ex de vsuris. si au tem mutuat nō principaliter vt lucretur: sed vt nō sibi pereat: & accipienti grām faciat nō com mittit vsurā bm Hosti. & Ray. in sum. in ti. de vsuris. & ita intelligendū est dictū Job. de lig. in. c. in ciuitate. ex de vsu. si tn̄ quis taliter mu tuās ꝯsumeret verisimiliter: ꝙ nouum deberet plus valere: mutuās hac intētione esset vsura rius. c. nauigāti. ex de vsu. vt inqt Guil. & hr̄ in sum. cōfes. eo. ti. q. xiij. Petrus qs de ancho. i. c. vsurarū. de vsuris. li. vj. dicit: ꝙ si nō est verisi mile ꝙ frumētus nouū debeat plus valere tpe solutionis nullū est vitiū. ex de vsu. c. nauigāti. si aūt est verisimile ꝙ erit pciosius tpe solutio nis: & tūc aut creditor aufert libertatē debitorī liberādo se interim soluēdo frumētū vetus in eadē bonitate itrinseca: qđ fieri ds. ff. si cer. pe. l. cū qd. est vsura: aut nō aufert talem libertatē & nō est vsura. & hanc distinctionem dicit Job. cal. esse multū equitati cōsonas: quā etiā tenet Guil. vbi. s. Ex pdictis etiā sequit ꝙ si qs mu tuat cōitati hoc pacto ꝙ durante debito nō te neat soluere collectas: videt vsurarius: si colle cte sibi vt ceteris ciuibus erant imposite: & hoc videt tenere Job. an. in. c. ꝯsuluit. ex de vsuris. Et Petrus de ancho. sup. c. s. ex eo. ti. Si autes mutuat: vt nō soluat qđ als soluere nō tenetur nō est vsurarius: vt videtur sentire Inno. in. c. s. de vsu. di. ꝙ idem tenet Guil. & Speculator. Ex predictis etiā colligi pōt ꝙ si quis mutuat pecuniam Titio: vt molat ad molēdinum suū: principali intētione vel pacto: vel vt coquat ad furnū suū: vel doctor mutuet scholari: vt intret ad scholā suā: videt vsura: bm Job. cal. in. c. na uiganti. de vsuris. qn̄ ex hoc recipit cōmodum vel vtilitatē q̄ possit pecuniā estimari: & tenet ad restitutionē nō de mercede quā accepit pro labore suo quā etiā acciperet alter: sed de vtili tate quā hȝ als puta q: ex hoc molēdinum vel furnū vel schole sue habēt maiorē cōcursum p sonarū: & efficit doctor maioris fame. Ista eni bn̄ possunt pecunia estimari: videlȝ tātū quan tum reputat vel reputare ds illud cōmodū vel honorē pp̄ter hoc ꝙ Titius iuit ad molēdinū vel furnū vel intrauit scholas suas qđ nō fecis set si pecuniā nō mutasset. Guil. tn̄ & Monal. dicunt ꝙ si debitores pp̄ter hoc nō sunt dam nificati nō tenentur creditores ad restituendū eis aliqd nisi quatenus existimari ds libertas molendi vel eūdi ad scholas vbi volebāt: etias pensatis circūstantijs de facultate & qualitate molēdi vel eūdi ad scholas: & de bonitate coꝝ. Si ho queraf cui sit restitutio in predicto casu videlȝ de hac vtilitate quā cōsequit mutuans: ex qua nō damnificat debitorem cum ei nō dat nisi tantum quantum daret alteri nec ex subla

tione libertatis eūdi ad alios aliq̄d patit. Et iō ei nō est fiēda satisfactio q̄ in nullo ledit. c. si. ex̄ de iniurijs. R̄ndeo ꝙ dȝ erogari pauperibus: q̄ semꝑ succedūt q̄n nō cōstat cui sit restituendū. ex̄ de vsuris. c. cū tu. Et notat ex̄ de symonia. c. de hoc. Et cū hoc cōcor. Joh. an. in regula peccatū. de reg. iur. lib. vi. O

Ecūdo ex diffinitiōe pȝ ꝙ vsura com
B mittit solū in cōtractu mutui veri vel interp̄tati: vt etiā inq̄t Alexā. de ales in. iij. pte sum. in tractatu de septimo precepto decalogi. q. vij. Mutuū aūt est ꝯctus in q̄ q̄s aliq̄d dat recepturus nō idē in numero sed tā tūdem in genere suo. Et dicit mutuū ex eo ꝙ de meo tuū fiat: q̄ mutuās trāsfert dn̄ium in eū cui mutuat. Et fit in rebꝰ que cōsistūt in numero: pōdere: vel mēsura: vt in. l. ij. ff. si cer. pe. Et cōmittit vsura in isto cōtractu q̄n aliq̄d recipitur vltra sortē: nō obstāte ꝙ mutuās recipiat in se aliq̄ casu sortis periculū. vt in. c. nauigāti. ex̄ de vsuris. vt si q̄s mutuat eūti ad nūdinas pecuniā ⁊ suscipit in se periculū maris: est em̄ vsurariꝰ vt ibi dicit tex. Itē sȝ Alex. lōbar. in. iiij. di. xv. Si q̄s mutuat centū ad decē annos: ita ꝙ si infra decēnium alter ꝯhentiū moriat debitor sit liber: si aūt nullus moriat det ducentū vsurariꝰ est. Rō aūt quare solū in mutuo vero vel interp̄tato sit vsura est ſm Alexā. de ales. ⁊ Alex. lōbar. vbi. s. q̄ cum vsura sit vitium ⁊ pctm̄ necesse est ꝙ sit in aliq̄ ꝯctu respectu sortis date. Hoc aūt cadere nō pōt: p̄mo in cōtractu vere emptionis ⁊ vēditionis: q̄ in tali ꝯctu nō accipit aliq̄d qđ accidat sorti: q̄n immo si aliq̄d accipit de re empta cū vēdit illud est de sorte. Nā si q̄s emat agrū ꝓ centū: ⁊ in fine anni ꝑcipiat fructꝰ q̄ valeāt decē: talis excrescētia est fructꝰ sortis ⁊ non accidit sorti. Eodē etiā mō si q̄s emat merces ꝓ minori precio in vno loco vbi abundāt ⁊ aliq̄d lucret vendens in alio loco lucrū est de sorte: ⁊ iō licitū. Itē nō cadit vsura in vero cōtractu locatiōis q̄ illud qđ dat ꝓ re locata est merces ipsiꝰ rei ⁊ non vsura in cōmodato: q̄ si ꝓ re cōmodata datur cōmodatū: tūc vere trāsit in locatū. Vn̄ quedā glo. xiiij. q. iij. in. c. qđ autē. inq̄t ꝙ duo sunt cōtractꝰ q̄ de natura sua gratuitu sunt. s. mutuū ⁊ cōmodatū. Mutuū aūt si nō est gratuitū nō est mutuū sed vsura: cōmodatū aūt si nō est gratuitum nō est vsura sed tunc desinit esse cōmodatū ⁊ transit in locatum. P

Uod si q̄rat quare plus in cōtractu lo
Q cationis liceat accip̄e vltra sortē q̄ in mutuo? R̄ndeo ꝙ hoc ē duplici rōne. Primo in re locata siue cōducta distinguit eiꝰ vsus ⁊ fructus rei ab alienatione: siue consumptione sicut pȝ in vectura: seu equitatione: aut inhabitatione domus cōducte: ⁊ vtilitas talis nō ꝓuenit ex solo actu ⁊ industria ipsiꝰ vtētis: sed etiā et principalius ex virtuali efficacia rei vtilis. vn̄ si in rebus mutuatis vera rō locationis det licite vltra sortē recipi pōt. Nā si pecuniā in sacco sigillatā alicui quis locauerit ad ostentationē: vt a visitantibus credat diues ⁊ amplius honoret ⁊ timeat aut ad dandum pignori: aut vt sola presentatione aliqđ periculū siue detrimentū euadat: talis posset accipere aliquid pro hoc: q̄ nō fuit vera mutuatio nec vsus eiꝰ cōsumptio seu rei alienatio: sed potiꝰ fuit quedā locatio. Talē em̄ vsum pecunie licite q̄s vēdere posset: sicut hō licite vēdit vsum vasorū argenteoꝝ quoꝝ retinet sibi dn̄ium. et hec habet ꝑ Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. j. in respōsione sexti argumēti. ⁊ ꝑ Hosti. in sum. in titu. de vsuris. Et p̄dicta ꝓbant ꝑ ea que habent. ff. cōmodati. l. iij. §. penul. ⁊ fi. ⁊. l. sequē. ⁊ idē notat glo. in. c. cōquestus. ex̄ de fur. ⁊ in. c. si feneraueris. xiiij. q. iij. ⁊ hec notantur in sum. confes. li. ij. ti. vij. q. iiij. in re autē mutuata non distinguitur vsus rei ab ip̄a re quia vsus rei est ipsius cōsumptio: vt patet in blado vino ⁊ huiusmodi: vel destructio siue alienatio vt in pecunia. Scđa rō quare ꝯcedatur in locato accipere aliq̄d: ⁊ non in mutuo est ſm p̄dictos doctores. ⁊ Joh. an. in. c. fi. ex̄ de vsuris. quia ī locato manet proprietas rei locate apud locantem. ff. locati. l. non pōt. Quapropter lucrū iustum est: cū nemo cogatur de proprio facere beneficiū. x. q. ij. c. precarie. in fi. in mutuo autem mutuans non tenet dn̄iū rei mutuate: sȝ trāsfertur in eū cui mutuat: ⁊ iō non est iustum ꝙ res fructificet ei cuiꝰ non est: ⁊ hec est etiā sententia Scoti in questione distin. xv. Q

Ertio colligit ex ista diffinitione duo
t ꝺr ipsius rei vsus grā: ꝙ si non accipiat aliq̄d vltra sortē grā cōsumptionis vsus ipsius rei: sȝ loco pene apposite absq̄ fraude non esset vsura. Pro cuiꝰ declaratione queritur: nunquid possit licite accipi absq̄ vitio vsure pena apposita in ꝯtractu mutui? Et respōdetur ſm Ray. in sum. ⁊ Richar. in. iiij. di. xv. ꝙ exigens talē penā non tenet ad restitutionē: si non fuit apposita in fraudē vsuraꝝ sed intentione artādi accipientē ad obseruantiam fidelitatis promisse. ex̄ de arbitris. c. dilecti ⁊. xij. q. ij. c. fraternitas. ar. xxiij. di. c. q̄ꝙ. et ff. de regu. iu. l. qui autore. et. l. j. ff. si quis ius

di.nõ ob.scriptum est eñ in. l.qđ a quodã. al's qđ a quoq̃ vel a quocq̃.ff.de reg.iur.qđ a qđã pene noĩe exactũ est eidẽ restituere nemo cogitur.Qđ verum intelligit Monal.in summa si semp sit intẽtio recta.s.vt creditor nõ ea intentione mutuet:q2 credat vel speret q̃ talis recipiẽs mutuũ incidet in penã:q2 tũc esset vsurarius.ar.in.d.c. q̃q̃.xxv.dis.7 in.d.c.dilecti. de arbitris. Si aũt sine fraude apposita sit pena põt exigi licite: q2 publice vtilitatis interest pacta seruari. Et idem tenet Inno.in.c.suam. ex̃ de penis. Et hoc multomagis obtinet in pena legali imposita a canone q̃ põt exigi vltra sortẽ.xij.q.ij.c.in.legib9.Et in aut.cõtra q̃ propriam.C.de nõ numerata pecunijs. Silr si iudex statueret q̃ debitore nõ soluente infra terminũ mutuũ aliqđ solueret ꝓpter cõtumaciã posset licite accipi.vñ licitũ est petere 7 retinere penã a lege seu a statuto impositã vel etiam iudice ꝓmulgatã:q2 iuste possidet q̃ autore pretore possidet.l.iuste possidet. ff.de acqui. pos. Notãdũ tñ q̃ si dicta pena apponeret a iudice de cõsensu partiũ deberet attẽdi cõiecture: que infra dicent ac si pena esset cõuẽtionalis 7 non iudicialis: q2 in hoc magis sequit iudex voluntatẽ partiũ q̃ suã.ff.de re iudi.l.si cõuenerit. Et idem esset si fieret in iudicio collusio: puta q2 partes fingerẽt se litigare: 7 tandẽ debitor permittit cõtra se sniam ferri:vt sic creditor videat eũ habere obligatum ex hac snia ad tollendã suspitionẽ vsurarũ sicut fit interdu3 plus eñ d3 valere qđ agit q̃ qđ simulate cõcipitur.C.plus valere qđ agit.ꝑ totũ.Sed querit in dubio qđ p̃sumendũ qñ talis pena posita est in ꝯtu mutui. Et rñdet Monal.i summa. q̃ si ille qui talẽ penã apposuit cõsueuit vsurarius:p̃sumit apposuisse talẽ penã in fraudem vsurarũ.ff.de act.emp.l.putas.§.f.7.l.iulianus.ff.de pigno.act.l.vel vniuersoꝝ. Item p̃sumeret vsura si p singulos mẽses 7 annos cõmittat pena. aut.ad hec.C. de vsuris. tñ in iudicio aĩe stabit ei9 cõfessioni.ẽm Hostien.in sum.7 Vlde.vt habet in sum. cõfes. eodẽ titu. q.xiiij.7 idẽ notat Inno.in.c.suã.ex̃ de penis. 7 dñs Anto.de but.in.c.cõquestus. ex̃ de vsuris. Tñ qñ debitor sine culpa sua factus esset impotẽs ad soluendũ nõ esset honestũ:nec licitum petere talẽ penã:q̃uis aliud sit de rigore legis ciuilis.l.ad diẽ.de ver.obli. Nã hoc casu nõ possit puniri cõtumacia que nõ est: et illud qđ acciperetur tolleret solũ rõne temporis qđ esset mere vsurariũ:7 iõ nec ex partium cõuentione: nec ex aliqua lege introduci põt vsura, vt in cle.ex graui.de vsuris. Itẽ si debitor soluit partem debiti: non poterit exigi pena nisi pro parte soluta: vt notat Inno.in.d.c. suam. Posset etiam esse pars soluẽda ita modica q̃ nulla etiã pena cõmitteretur dicto.c.suam.vbi dicitur q̃ nõ debet exigi pena ab eo qui promisit soluere quadraginta infra terminũ sub pena 7 soluit trigintatres: sed debent solũ exigi septẽ.i.residuũ sortis. Aliqui tñ intelligunt illud.c.in clericis qui non debẽt inhiare ad ista lucra:vt ibi.dicit. Sed 7 si intelligatur in clericis tñ etiã in laicis saltẽ ꝑ soluta parte obstabit petẽti exceptio. Si quis autem cogeret ad penã talẽ soluendam illũ qui sine sua culpa factus fuit impotens ad soluendũ vt non posset soluere in termino:tali coacto dabitur restitutio in integrum ꝑpter tale impedimentu3. ff. ex quibus cau.maio.l.s. R

Quarta ex ista diffinitione colligit q̃ si in mutuo sit expressa pactio de aliqđ accipiẽdo vltra sortẽ q̃ tunc expressa est vsura. Et tales faciẽtes hos cõtractus proprie dicunt vsurarij.ẽm Host. maxime quãdo sunt cõfessi in iure vel cõuicti vel qñ tenẽt mẽsam paratã ad vsuras.ar.ex̃ de cohabi.cleri.et mulie.c. tua.7.c.fi. 7 in.c. cum in dioces.ex̃ de vsuris.vñ dicit Scotus in.iiij.dist.xv.q̃ ad vitandũ vitiũ vsure nõ d3 se alter cõtrahentium cõstituere in loco tuto de lucro: et ꝑmum in dãno: qđ intelligit Scotus vt nõ ponat se ĩ dã in lucro semp aut in plurib9 contingẽte. Vñ si quis mutuaret frumentũ:eo pacto vt sibi restituatur in tpe quo vel semp vel vt in pluribus est plus valiturũ: vel si quis vendit ad terminum 7 preciu3 determinat ꝑ quacũq̃ die qua interim plus valebit talis committit vsuram. ẽm Host.in sum. in ti.de vsuris.§. an aliqui. 7 Ioh.an.7 glo.in.c.fi.ex̃ de vsuris.7 Monal. in sum.eodẽ ti.7 Vlde.vt habet in sum.cõfessoꝝ.eo.ti.q.xxj.talis eñ contractus claudicat in pacto.ar.C.de solu.l.penul.7.ff.de dam. infec.l.qui bona.§.si qs.7.ff. ꝑ socio.l.si nõ fuerit.§.Aristo. 7 notat hec Archi. xiiij.q.iiij.§.s. Quãdo aũt debeat plus vel min9 valere attẽdendus est solitus cursus regionis.l.cũ de laneonis.§.asinã.ff.de fun.instruc.7.l.s.ff.de flumi.7 notat Host.in sum.in ti.de vsuris.§.an aliquo.v.quid ergo. Sed pone q̃ aliquis rogat me vt vendã sibi frumentũ:ego aũt vendo cum pacto q̃ soluat mihi tantũ ꝑ illo quãtu3 valebit tempore maij:qñ cõmuniter est chari9 nunqđ est vsura palliata: Rñdet Rich.in.iiij. di.xv.ar.v.q.v. q̃ si al's rẽ illã erã venditurus

p̄o minori precio ⁊ ex certa sciētia plus vendā in alio termino q̄n verisilr̄ plus d3 valere est vsura.c.i ciuitate.ex̄ de vsur. si aūt tpe cōtractus nō erā venditurus sed seruatur⁹ vsq3 ad tēpus positū in solutione: tūc ratione dubij ɔtractus hmōi excusatur.c.nauigāti.§.ille q3.⁊.§.fi.de vsur.⁊ eādē sniam tenet Sco. in.iiij.di.xv. Nemo em̄ cogit̄ vēdere rē suā inuitus. Sed dicūt canoniste in.d.c.nauigāti. q̄ d3 prefigi aliqs termin⁹ specialis vtputa quārū valebit.xv.mēsis Maij:q2 in eodē mēse et eadem hebdomada ascendit: et descendit sepe preciū rei. S

Quinto d2 i diffinitiōe:vel hac itētio-
q ne habita i cōtractu.s.aliqd habēdi.

Pro cui⁹ declaratiōe sciēdū q̄ si aliquis mutuet grat̄s:et aliqd sibi det gratis vltra sortē nō est vsura.xiiij.q.iij.c.vsura.⁊ di.xviij.c.de eulogijs.⁊.§.q.§.c.sicut. Siliter h3 Hos.i sum.⁊ Inno.Ber.⁊ Pla.i.c.ɔsuluit.ex̄ de vsu. Si aliqs p̄ncipalr̄ mutuet ex charitate tm̄ scdario hēat spē hūdi aliquā remunerationē ab illo:ita tm̄ q2 etiā si sciret se nihil habiturū vellet mutuare nō ē vsura: vt etiā tenet Monal.i sum.ar.lxxvij.di.c.i singulis.⁊ lix.di.c.si officia.⁊.lxi.di.c.qd ꝓderit. Cū em̄ qs mutuū dat liberaliter scire pōt debitores sibi naturalr̄ obligari ab ātidota.ff.de peti.here.l.s3 ⁊ si lege.§.ɔsuluit.⁊ ex̄ de testa.c.cū in officijs.⁊.s.q.ij.c.q̄pio.⁊ ex̄ de symonia. c.tua.⁊ ɔcor.cū his Host.i sum.⁊ glo.i.c.cōsuluit.ex̄ de vsur. Et notat i sum.ɔfes.vbi.s. q.s. Si aūt p̄ncipalr̄ cā mutuādi ponit in expectatione lucri vl̄ emolumēti: pcipue si al's nō erat mutuatur⁹ q̄cqd postea accepit vsura est: siue sit pecunia vl̄ alia res siue ɔsistat i dādo siue i faciēdo.xiiij.q.iij.c.s.ij.⁊.iij.et ex̄ de vsu.c.s.⁊.c.ɔsuluit. Quicqd em̄ accipit cū tali corrupta itētiōe ē vsura.vt inqt glo. super xviij.c.Exo.⁊ Hiero.sup Ezech.c.vj.⁊ habet ter.Deut.xxiij.vbi dicit de⁹: q̄ nō debem⁹ recipe ꝓpter mutuū fruges:nec aliquā alias rē. Et cū his oīb⁹ ɔcordat Arch.⁊ Hos.i sum. in ti.de vsur.§.qd si tibi.⁊ Ray.i sum.eo.ti. et Host.i sum.etiā eo.ti.§.si.et Iob.cal.i.c. si.ex̄ de vsu.vbi dicit. Et sicut i symonia ꝓhibitio muneris includit nō solū munus a manu:sed etiā a lingua et obsequio.s.q.s.c.sunt nonnulli.⁊ in cle.et si questiones.ex̄ de symonia.ita et in vsura. T

Ertimo additur in diffinitione vel ex-
b actione ex postfacto:q2 quicquid etiam sine pacto extorquetur ꝓpter mutuū est vsura.xiiij.q.iij.c.plerīq3.⁊ ibi Arch. Dicit q3 Sco.in.iiij.dis.xv. q̄ vltra predicta necesse est q̄ in contractu mutui lucrū nō veniat ex tpe:q2 tēpus nō potest vēdi. Vn̄ in.c. qui manumittit.xij.q.ij.d2. Qd est cōe nō est particulare singulor:et cōcordat cum predictis Alexā.de ales in.iij.pte sum.in tractatu de.vij.precepto decalogi. V

Ecūdo de vsura declarāda ē ei⁹ dete-
s statio.primo q̄ Exo.xxij.dicit deus p Moysen. Si pecuniā mutuo dederis pplo meo q̄ hitat tecū nō vrgebis eū q̄si exactor:nec vsuris oppmes. Si pign⁹ ꝓrio acceperis vestimētū aū solis occasum reddes ei: ipm̄ solū ē opit īdumētū ē carnis ei⁹: nec hs aliqd i q̄ dormiat:si clamauerit ad me exaudiā eū:q2 misericors sum.⁊ Leui.xxv.scriptū est. Si attenuat⁹ fuerit frater tu⁹:nō accipies vsuras ab eo nec āpli⁹ q̄ dedisti:time deū tuū:vt viuere possit apud te:pecuniā tuā nō dabis ei ad vsurā: ⁊ frugū supabūdantiā nō exiges. Et Deut.xxiij. Nō feneraberis fratri tuo pecuniā ad vsurā: s3 absq3 vsura id q̄ īdiget feneraberis: vt būdicat tibi de⁹ tu⁹ in oī ope tuo i terra. S3 q̄uis Moyses pmiserit iudeis dare ad vsurā extraneis:tm̄ mortalr̄ sp peccauerūt: ⁊ peccāt tales vsuras exercētes: vt inqt Alex.de ales vbi.s.q.vij. Nā iō pmisit dare ad vsurā alienis:q2 videbat eos talr̄ iclinatos:q̄ dedissent etiā suis ꝓprijs filijs: nisi dare possent alienis. Et ita ɔcessit etiam dare libellū repudij vxorib⁹ ne occiderēt eas propter duriciā cordis sui:vt inquit saluator Mat.xix. tm̄ diuino punient iudicio de mortali crimīe. Que oīa ɔfirmat Nico.de lyra super Deu.xxiij.c. Et sic p3 autoritate legē Moysaice vsurā eē detestabilē. Silr̄ autoritate ꝓphetica. Nā Hieremie.v.c.d2. Increpaui optimates magistrat⁹: ⁊ dixi eis vsuras ne exigatis a fratrib⁹ vr̄is:s3 cētesimā pecunie frumēti ⁊ vini et olei quā exigere solet̄ ab eis date illis.⁊ Prouer.xxviij.d2. Qui ɔgregat diuitias ex vsuris ⁊ fenore i malū suū ɔgregat eas. Et Ps.xiiij.d2. Dauid. Dn̄e qs habitabit i tabernaculo tuo: aut qs requiescet i mōte scō tuo.⁊ seqt̄.q̄ pecuniā suā nō dedit ad vsurā. et Ps.liiij.ait. Nō defecit de plateis ei⁹ vsura ⁊ dol⁹.⁊ Ps.lxxj.etiā inqt. Ex vsuris ⁊ iniquitate redimet aīas eor̄.⁊ Ezech.xviij.dicit de⁹. Vir si fuerit iust⁹ ⁊ pign⁹ debitori reddiderit:ad vsurā nō accōmodauerit: et ampli⁹ nō accepit:vita viuet:ait dn̄s de⁹. Et si genuerit qs filiū latronē abominationē facientē:⁊

ad vsurā dātē: τ āpli⁹ accipiētē: nūqd viuet? nō viuet cū hec detestāda fecerit: sȝ sanguis ei⁹ ipo erit. Prohibet etiā autoritate euāgelica Mat. v. vbi dīc saluato: Uolēti a te mutuare da illi. τ Lu. vj. idē inqt. Mutuū date nihil īde sperātes. Autoritate q̄ȝ canonica ꝓhibet i. §. his igit. xiiij. di. τ i. c. nec h̄. xiiij. q. iiij. τ etiā i. c. sup eo. de vsu. dicit Alex. papa. Cū vsuraꝝ crimen vtriusqȝ testamēti pagina detestet sup h̄ dispēsationē aliquā posse fieri nō videm⁹: qɜ cū sacra scriptura ꝓhibeat ꝓ alteri⁹ vita mentiri: multo magis ꝓhibēdus est q̄s ne etiā ꝓ redimēda captiui vita vsurarū crimīe īuoluat. τ i. c. ꝯsuluit. c. ti. Urban⁹ scōs etiā hoc crimē detestat. et Aug. in epl̄a ad Macedoniū. τ ponit. xiiij. q. iiij. i. c. q̄d di cā. inqt: ꝙ crudelio: ē q̄ trucidat pauperē fenore: ꝙ q̄ subtrahit aliq̄d vl̄ eripit diuiti. Detestat etiā marīe hoc scel⁹. idē Aug. sup ps̄. xxxvj. τ hr̄. xiiij. q. iij. i. c. si feneraueris. τ Hiero. sup Ezech. et hr̄. xiiij. q. iiij. i. c. putāt. Gre go. q̄ȝ vt hr̄. xlvij. di. c. de Petro. īprobat vsurarū voraginē. τ Amb. xiiij. q. iij. c. plerīqȝ. dicēs. Esca vsura est: vestis vsura est: τ q̄dvelis eis nomen īponas: vsura est. s. si exigat vltra sortē. Reprobat etiā autoritate physica vt ei dr̄ i li. de morib⁹ pboꝝ. Sext⁹ pictagoric⁹ dicebat. Qualē vis tibi ꝓrimum tuū esse: talis esto τ tu ꝓrimis tuis. τ Tulli⁹ in. iij. de officijs ait. Detrahere aliq̄d alteri τ hoīem hoīs incōmodo suū augere cōmodū magis est cōtra naturā ꝙ mors. Un̄ si vnusquisqȝ nr̄m ad se rapiat commoda alioꝝ detrahatqȝ cui subuenire possit emolimēti sui gr̄a cōitas hoīm et societas euertat necesse est. Arato: q̄ȝ poeta li. s. ait. Aurī cesset amor: q̄ pectora sp adurit. Quo capit mortale gen⁹. τ Uerg. ij. Enei. inqt. Pallidoꝝ obtrūcat: et auro vi potit q̄d nō mortalia pectora cogis. Auri sacra fames et Horati⁹ ī epl̄is: epl̄a. s. inqt deinde. O ciues ciues q̄rēda pecunia ꝓmū est. Uirt⁹ post nūmos. Autoritate q̄ȝ legū ciuiliū reprobat vsura. Nā in. l. s. C. de vsuris. dicit glo. ꝙ vsure pessimo iure debentur. X

Item in iure ciuili approbantur quatuor ꝯalia in q̄bus vsure ꝓhibent: vt ps. C. de vsur. l. s. ī glo. vbi dr̄: ꝙ nouo iure tollunt ex toto vsure: vt in aut. de eccle. ti. §. s. Nō em̄ inferior pōt tollere legē supioris. ff. de arbi. l. nā τ magistrat⁹. Nec seru⁹ legē dn̄i sui. C. de pactis. l. seruus. Cū ergo vsura sit ꝯ legē dei. vt. s. patuit: iō lex humana nō pōt ei ꝯcedere: quapropter eccl̄ia statuit ne vllo mō vsure accipiant. xlvij. di. c. q̄m. et in clemē. ex graui. de vsuris. dr̄: ꝙ quicūqȝ ꝑtinaciter asseruerit vsuras posse fieri sine peccato: ꝓ heretico ds condēnari: τ ibidē excōicantur excōicatione maiori tā ptātes ꝙ capitanei: rectores τ cōsules et quicūqȝ alij statutū facietes: ꝙ vsure possint exigi. Itē qui ad soluendū vsuras cōpellūt: τ iudices q̄ soluendas esse vsuras iudicant: τ q̄ operā dederint ꝙ vsure solute nō repetantur: τ q̄ statuta edita in vsurarū fauorē infra tres mēses non deleuerint de libris si pōt. Et q̄ statuta vel consuetudines sup vsuras ꝓsumpserint obseruare: oēs sunt excōicati: vt pȝ in dicta clemē. ex graui. de vsu. Un̄ dicit Alex. de ales: τ Hosti. ac Inno. vbi. s. ꝙ ab oībus legib⁹ vsure ꝓhibētur. Nec aliqua lex ciuilis ꝯcedēs vsuras est seruāda. Nec valet: qɜ cum inferior nō habeat iperiū in supiorē. c. innotuit. ex̄ de elec. Ergo nō pōt impato: terren⁹ tollere legē diuinā q̄ ꝓhibet vsurā vt. s. nec etiā canonicā. Leges em̄ non dedignantur sacros canones imitari: vt i aut. vt cle. apud ꝓprios epos cōue. §. si vo ecclesiasticū. col. vj. preterea cū dicat Arist. j. Poli. ꝙ vsuraria acq̄sitio pecunie est marīe ꝓter naturā: etiā inqt Tho. ij. ij. q. lxxviij. ar. j. dicēs: ꝙ est ꝯ naturalē iusticiam. Iō leges ꝯcedentes vsurā oēs sunt illicite et nō seruāde: qɜ ꝯ ius naturale nulla lex valet. c. q̄ contra mores. viij. di. τ di. vj. §. his ita. τ c. flagitia. xxxij. q. vij. Iō dn̄s Anto. de bu. super rubrica. ex̄ de vsu. Es referat Cy. τ Ja. de bellap. di. ꝙ lex humana pōt ex cā ꝑmittere vsuras tn̄ ipe ꝯcludit ꝯtrū: qɜ q̄ad foꝝ cōsciētie etiā impato: est subiect⁹ iuri diuino τ canonico: vt in. c. duo sunt. lxxxvj. di. Un̄ cōcludit ꝙ vsura nullo mō pōt ꝑmitti ab aliq̄ lege sub rōne vsure. Usurarij ergo oēs ad īfernales penas deducent: et secū trahēt suas vsuras: nō restituētes aut coꝝ vitia imitantes.

Nā legit ꝙ q̄dā sctūs vir semel raptus fuit ad penas infernales vidēdas delatus: vbi vidit quēdā vsurariū q̄ cū pri⁹ esset paup: τ vsuris factus fuerat diues sed in breui mortuus fuerat ī ꝓfundo īferni sepult⁹. Arbor aūt lata τ magna de ei⁹ viscerib⁹ ascēdebat: τ in ramis illi⁹ appēdebant multi hoīes vtriusqȝ sexus: τ flāma horribilis ascēdebat de ꝓfundo inferni: τ cruciabat horribiliter illū q̄ erat in imo: et oēs alios q̄ erāt in ramis ipsius arboris. Et reuelatū fuit illi sanctoviro: ꝙ illi omnes viri et mulieres habuerant originē ab illo vsurario q̄ erat ī imo. Et iō qɜ scieter posse

derãt bona male acq̄sita illi⁹ vsurarij cui⁹ fue
rãt heredes: tali cruciatu ĩ eternũ cũ eo cruci
arent. Et idẽ fieret de oĩb⁹ alijs ab illo descẽ
dẽtibus ac p̄dictas vsuras possidentib⁹. y

s Ed hic q̄rit̃: cũ sint excõicati illi qui fa
ciũt leges de vsuris: ꝛ oẽs faciẽtes eas
obseruari: vt .s. patuit. Quid est de il
lis q̄ vsurarijs ꝯcedũt domos ad fenus exer
cẽdũ? Rñdeo ꝙ nec collegiũ: nec aliq̄ vniuer
sitas aut singularis ꝑsona d; ꝑmittere ꝙ vsu
rarij alienigene .s. nõ oriũdi de terris ipsorũ
publice exercere volẽtes vsuras habeant do
mos cõductas: seu alr̃ habitẽt in terris suis.
Sed oẽs infra tres mẽses expellendi sunt de
terris suis. Et nemo põt eis locare aut alio ti
tulo ꝯcedere aliquã domũ ad fen⁹ exercẽdũ.
Cõtra faciẽtes aũt si sunt ꝑiarche: archiepi:
vl̃ epi ĩcurrũt ipo fctõ suspẽsionẽ. Si aũt sũt
mĩores clerici: incurrũt excõicationẽ. Et si est
collegiũ vl̃ vniuersitas ĩcurrit ĩterdictũ. ꝛ si
talẽ sniam ꝑ mẽsẽ sustinuerit extũc terre eorũ
sunt ĩterdicte: q̄diu ibi vsurarij morant̃. Si
vo sunt laici d; ꝑ ordĩarios ecclĩastica cẽsura
cõpelli: ꝛ h̃ oĩa hñr in .c. .s. de vsur. li. vi. ꝛ s̃m
dñm Petrũ de ãcho. Pena hui⁹ capli obtĩet
ꝯ oẽs vsurarios tã iudeos q̄ xp̄ianos: cũ idi
stincte loquat̃ sic̃ ꝛ clemẽ. ex graui. de vsur. q̄
cõp̄hẽdit et iudeos vt p; ibi ꝑ glosã sup v̄bo
cẽsura: ꝛ idẽ tenet Paul⁹ de eleazaris ibidẽ ꝛ
dñs Dñic⁹ de sctõ geminiano ĩ .c. vsurarũ. de
vsur. li. vi. ꝛ dñs Laurẽti⁹ de florẽtia ĩ tracta
tu de vsuris. q. xlvi. ꝛ Bal. in q̄dam ꝯsilio qđ
incipit. Inter iudeos. Si aũt dom⁹ locet̃ vsu
rario nõ alienigene: s; oriũdo de terra illa: ta
lis locans lic; peccet mortalr̃ tñ non incurrit
censuras p̄dicti capituli. s̃m glo. ibi. z

s Ed hic q̄rit̃: nũq̄d liceat accipe ad vsu
rã? Et rñdet Tho. ij. ij. q. lxxviij. ꝛ ricH.
in .iiij. di. xv. ar. v. q. v. ꝙ ad hoc vt q̄s
possit accipe ad vsuram sine pctõ op; q̄ mu
tuãs sit de se parat⁹ ad mutuãdũ sub vsuris.
Si aũt inducat̃: peccat mortalr̃ eũ inducens
etiã si sit in necessitate: q: minus malũ est illi
rape violẽter ea q̄b⁹ indiget: q̄ facere ipm ꝑ
vsurã peccare mortalr̃. Qr̃ ĩ extrema necessita
te oĩa sunt cõia. ff. ad legẽ rhodiã. de iac. l. ij.
§. cũ in eadẽ. ꝛ .c. si q̄s ꝓpter necessitatem. de
fur. Itẽ req̄rit̃: ꝙ accipiẽs ad vsurã sit in ne
cessitate: tũc eñi excusat̃. Argumentũ ad hoc
xiiij. q. .s. c. q̄d culpatur. Intelligit̃ aũt necessi
tas: q̄uis nõ sit extrema dũmõ hõ non acci
piendo tale mutuum notabiliter dãnificaret̃
vel notabilẽ penuriã pateret̃: s̃m Ricħ. vbi
s. ꝛ Monal. ĩ sũma sua. ĩ ti. de vsur. vbi dicit
ꝙ q̄ ex necessitate accipit ad vsurã nõ peccat.
S; mortalr̃ peccat si sine necessitate. Sic̃ fa
ciũt illi q̄ ꝓpter põpas faciẽdas vl̃ ꝓpter ali
quid illicitũ ꝑagẽdũ accipiunt ad vsuras. Et
eiusdem sniẽ est sctũs Bona. ĩ .iij. di. xxviij. et
Alex. de ales ĩ .iiij. ꝑte sũme. ĩ tractatu restitu
tionũ. Et hec oĩa habent̃ in sũma ꝯfessorũ. li.
ij. ti. vij. q. xliiij. ꝛ dicit Inno. ĩ .c. super eo. de
vsur. ꝙ ĩminẽte necessitate sine q̄ nõ põt q̄s
cõmode viuere d; p̄mo ĩduci mutuãs: vt gra
tis mutuet. ꝛ si nõ vult tũc põt accipi. a

s Ed q̄d dicem⁹ de mediatorib⁹ vsurarũ?
s Rñdeo s̃m Ricħ. vbi .s. ꝙ mortalit̃
peccant si ꝓ primũ sub vsuris mutuare
nolẽtẽ inducũt ad fenerãdũ. Argumẽtũ in .c.
sicut dignũ. §. q̄ vo. de homi. Itẽ si q̄rũt mu
tuũ sub vsuris ꝓ his q̄ nõ indigẽt. Medium
eñi sapit naturã extremorũ. ij. Ethi. O q̄t ꝓpt̃
h̃ sceleratissimũ vitiũ ad tartara descẽdũt tã
pĩcipales q̄ mediatores. o diabolici vsurarij
scitote: ꝙ nisi restituatis vsuras diabol⁹ vos
portabit. Legit̃ eñi ꝙ ĩ valẽtia q̄dã q̄ multa
lucra ĩiusta fecerat mortu⁹ est: nõ restituẽs il
la: atq; indut⁹ hitu minorũ ꝛ ad ꝯuẽtũ eorũ de
portat⁹ est: ꝛ sepult⁹. Et ecce circa horã noctis
duo aduenerũt: q̄rũ vn⁹ erat alb⁹: ꝛ alter niger
Et pulsantes ad ostiũ dicũt portanario. Va
de ꝛ voca talẽ magr̃m theologie. Quo veniẽ
te: dixit ille alb⁹. Veni mecum ꝛ noli timere.
Perrexerũt g̃ ad ecclĩam: ĩ q̄ ille miser erat se
pultus ꝛ ille niger diabol⁹ aperuit sepulcrũ. ꝛ
corp⁹ exiit: ꝛ tũc dixit. Vade mgr̃: ꝛ aufer cor
pus xp̄i qđ ĩdigne assũpsit: ꝛ h; in ore. Quo
facto: dixit ille alb⁹. Aufer ei hitũ. Quo denu
dato statim diabol⁹ corp⁹ illud asportauit ĩau
dito fetore ibi relicto. Que oĩa ille mgr̃ seq̄n
ti die ad terrorẽ aliorũ publice enarrauit. S;
o feneratores ꝑditi: ꝛ maligni vult̃ ꝙ ostẽdã
vob̃ dare ad vsurã sine pctõ. Audite q̄d Pro
uer. xix. scriptũ sit. Funerat̃ dño q̄ mi̇̃ret pau
peris: ꝛ vicissitudinẽ suã reddet ei. De h̃ aũt
legit̃ exẽplũ in hystoria martiniana vbi hr̃: ꝙ
Tiberi⁹ scđs impator romanorũ xp̄ianissim⁹:
oẽs palatij thesauros paupib⁹ dedit. ꝛ cũ ab
augusta velut bonorũ reipublice dissipator ar
gueret̃: Rñdit: ꝯfido in dño ꝙ amore ei⁹ ele
mosynas faciẽdo pecunia nõ deerit fisco. Vñ
quadã die cũ ꝑ impiale palatiũ transiret: vi
dit in pauimẽto tabulã marmoreã signo cru
cis sculptã. Quã cũ eleuari fecisset dicẽs ĩdi
gnũ esse signũ crucis pedib⁹ ꝯculcari: qđ frõ
tibus hominũ debet ĩpingi apparuit sub illa

alia tabula eodē mō sculpta. Cūq; ⁊ illā leuari fecisset apparuit et tertia filī mō sculpta. Quā cū etiā leuari fecisset īuenit sub ea thesaurū q̄si īfinitū latentē. Quē impatrici cum gaudio ondēs ait. Ecce angustia ꝯfidelis ē de⁹ nr̄ q̄ multo plura mihi restituit: q̄ ꝑ ei⁹ amore paupib⁹ dedi. Hic aūt īpator regnauit anno dn̄i. dcxxv. Date ḡ deo vsurā a q̄ recipietis nō decē aut vigīti aut trigīta aut q̄dragīta ꝑ cētenario. Sꝫ cētum ⁊ plus ꝑ denario. Ait enī saluator. Matth. xvi. Cētuplum accipietis: ⁊ vitā eternā possidebitis. Ad quā ⁊c.

Eodē die post prandiū: iterū de vsura. s. de eius perpetratione: ⁊ excusatione. Sermo vigesimusseptimus. B

Esyria egressi sūt latrūculi. iiij. Reg. v. ⁊ in ep̄la occurrētis ferie īqt Chrys. super Mattheū. Filius est pecunia vsurarij mors sui aspidis. Percussus enī ab aspide quasi delectat⁹ vadit ad somnū. Et ꝑ suauitatē soporis morit: q: tunc venenū latēter ꝑ oīa mēbra decurrit. Sic vsurari⁹ accipiēs pign⁹: gaudere facit ad modicū recipiētē pecuniā: sꝫ paulatim ei⁹ suba primit. Et totū pign⁹ ꝯuertit in debitū. Ecce q̄ erit⁹ manifestat: qd̄ añ celebrat. Usurari⁹ enī seruire ondebat: ⁊ deuorare intēdebat. Proinde filiis est scorpioni: q̄ lingua suauiter ligit: ⁊ cauda mortifere pungit. C

Ilbert⁹ aūt de tornaco ordinis nr̄i exponēs illud ps̄. ⁊c. A demonio meridiano: dicit q̄ vsurari⁹ maxime assimilat diabolo: q̄ neq; die neq; nocte q̄escit: duꝫ ei⁹ pecunia semꝑ lucratur et crescit. Et velut diabol⁹ oēs spoliare ꝯtēdit: ⁊ spoliatos in desperationē mittit. Scot⁹ q̄s in. iiij. di. xv. q. ij. ait ꝯ vsurarios: q̄ si q̄s habeat pecuniā ꝑ aliquo tp̄e sibi inutilē: si ꝓximus indigens est ⁊ mutuo illā petat: si non mutuat sine oī spe lucri vsurarij mortal'r peccat: q: ꝯ ꝓceptū nature facit. Sicut enī natural'r in corpe hūano stomach⁹ nō suscipit de alimēto: nisi qd̄ sibi ē necessariū: reliquū ꝟo cōicat alijs mēbris: sic cū oēs sim⁹ vnū corpus ī xp̄o Jesu sm̄ qd̄ ait ap̄lus ad Rom. xij. ⁊. s. ad Corin. xij. ⁊ hr̄ etiā vij. q. i. c. oīs. ⁊ i. c. dānam⁹. de sum. tri. ⁊ fi. catho. Jdō oīs xp̄ian⁹ hn̄s pecuniā sibi īutilē: tenet̄ illā ꝓximo ī necessitate mutuare: q̄ pōt sibi de ea facere vtilitatē: ⁊ subuenire sue necessitati. vn̄ quātū malū sit vsura demonstratur Exo. xxij. vbi appellat̄ oppssio ꝓximi. Phus quoq;. s. Politi. c. viij. dicit: q̄ vsura grece dr̄ cathos qd̄ est part⁹ latine. Q: ꝯ naturā pecunie vult vsurari⁹: q̄ pecunia pariat sibi lucrū ⁊ generet fructū. Hoc tm̄ miraculū facit vsura q̄ ꝑ eā nascit̄ aurū de argento. Dicit q̄s Plinius. xxxiij. li. naturalis hystorie. Q: pessimū scel⁹ fecit q̄ prim⁹ ex auro denariū signauit. Est aūt sciēdū q̄ lꝫ aliq̄ doctores dicāt: q̄ dominiū trāsfert̄ in vsura. Jnter qd̄ est Uldericus: ⁊ glo. xiiij. q. iiij. c. si q̄s vsurā. ⁊ hr̄ in summa ꝯfes. li. ij. ti. vij. q. v. Tamē alij ꝯples tenēt: q̄ nō trāsfert̄ dn̄ium rei accepte ꝑ vsurā Et h̄ vr̄ tenere glo. Bernardi: ⁊ Jnno. i. c. cuꝫ tu. ad finem. de vsur. Et idem tenet Hugo. ⁊ Ray. ī ti. de decimis. et Alex. de ales ī. iij. ꝑte sūme: in tractatu de. vij. ꝓcepto decalogi. Et Sco. ⁊ Rich. ac sctūs Bona. in. iiij. di. xv. et mouent̄ inter alia. ꝑ textū in. c. si q̄s vsuram. xiiij. q. iiij. vbi Amb. ait. Si q̄s vsurā accipit rapinā facit: ī rapina aūt nō trāsfert̄ dn̄ium. ergo nec in vsura. Que aūt opinio sit verior ad p̄sens nō diffinio. Sed sm̄ opinionē scd̄ā bene dicunt ꝟba ꝓposita. De syria egressi sunt latrūculi. Syria enī sm̄ Hieronymū idē est qd̄ humecta: ⁊ significat auariciā q̄ semꝑ hūectat̄ diuitijs: ⁊ semꝑ sitit. Un̄ Jacob⁹ bn̄uentan⁹. c. ix. sui libri dicit. Hydropico filis nunq̄ satiat̄ auar⁹. Ex lucro lucri multiplicādo sitim. Sup q̄b⁹ ꝟbis de auaricia tractaturi duo videbimus. Primū erit de vsure ꝑpetratione. Scd̄m ꝟo de eius excusatione.

Pars prima de vsure perpetratione: scilicet quot modis perpetratur. D

Sciendū est: q̄ hoc maledictū vsure vitiū diuersimode cōmittit̄: ⁊ a diuersis ꝑsonaꝝ generib⁹. Primi quorū sunt nobiles q̄ nolunt laborare. Et ne pecunia eis deficiat paulatim ꝯsumendo tradūt eā mercatori vl' cāpsori intēdentes principal'r recipe annuatim ad discretionem eoꝝ: saluo tm̄ capitali. Et sil'r faciūt vidue dātes mercatorib⁹ dotes suas ad discretionem q̄ cōmittūt vsurā. Sil'r cū ꝑdictis nobilib⁹ et viduis vsurarij sunt illi q̄ dant mercatoribus aut artificib⁹ pecuniā: vt cū ea negocient̄ cū hac intētione pn̄cipali: q: sperāt ab eis aliq̄d lucrū: al'r non deponerent. Et q̄uis sine pacto h̄ faciāt: tn̄ vsurā cōmittunt. xiiij. q. iij. c. vsura. Nec excusat eos: q̄ exponāt se periculo: q: mercatores apd̄ q̄s deponūt pūt fugere ⁊ deficere ī bonis. Nō enī illō lucrū sperāt rōne hui⁹ piculi sed rōne mutui: qd̄ nō licet: vt exp̄sse dicitur in. c. nauigāti. de vsur. Et

quis ipsi vocent hoc depositũ: tñ clare est vsu ra. xiiij. q. iij. c. si feneraueris. Et rõ hui9 est: q: capitale nõ currit ad periculũ ipsi9 tradentis. Propterea tales quicquid percipiũt de lucro: fm Bal. extenuat sortẽ. Non enĩ est depositũ neq3 societas. ff. pro socio. l. mutius. Et iõ tales sunt vsurarij: vt inq̃t glo. i. c. plerique. xiiij. q. iij. τ concordat Azo τ Accur. et multi alij doctores in. l. si nõ fuerint. ff. p socio. Silr̃ ineuniunt quidã q̃ mutuãt pecunias diuersis psonis accipiẽtes ĩ pign9 vel hypothecã domos vel agros aut alias res sub noĩe securitat3 s3 fructu seu vsus dicti pignoris interim volũt h̃re: quousq3 restituaẽ eis pecunia nõ cõputãdo in sorte ipm fructũ seu vsus. Qui oẽs cõmittunt vsurã: vt p3 in. c. s. de vsu. E

Secũdo cõmittunt vsurã multi mercatores τ artifices q̃ vendũt ad credentias vsq3 ad certũ terminũ. Et propter hãc dilationẽ solutiõis appreciãt rẽ pl9 q̃ valeat. Hoc enĩ fit ĩ fraudẽ vsurar. c. i ciuitate. et. c. fi. de vsu. Tertio fit ali9 9tus in fraudẽ vsurarũ quẽ ponit Alex. de ales ĩ. iij. pte summe. ĩ trac. de. vij. pcepto decalogi. Cũ enĩ aliquis indiget pecunia: vadit ad diuitẽ rogãs vt mutuet sibi: offerẽs p securitate hypothecã bonor suor: Cui ille rñdet. Nolo mutuare s3 parat9 sũ3 emere p eodẽ pcio et vsq3 ad certũ tps retrouendere tibi p eodẽ pcio: fm eũ Host. hic 9ct9 psumiẽ fieri ĩ fraudẽ vsurarũ: marie qñ est inequalitas in pcio. Ut q: ille vult emere multo minori pcio q̃ valeat res. Et hoc dixit ipse Host. ĩ. c. ad nostrã. de emp. et vẽ. p illũ tex. Et p. l. quis. §. si cũ esset. ff. ad velleia. Et idẽ tenuit glo. ĩ. c. cõquest9. de vsur. q̃ licet postea subdat: τ pcipue si emptor cõsueuit exercere vsuras: nihil facit 9: q: talis dictio pcipue: siue psertim: τ marie denotat rẽ eẽ si illo nõ sit ĩ facto: vt notaẽ ĩ. l. s. C. de rescin. vẽ. Idẽ etiã videẽ tenuisse papa in c. illo vos. de pigno. ibi. Ex duob9 tñ q̃ in pacto fuerũt expressa 9 ipm emptorẽ psumiẽ vehemẽter τc. Ubi videẽ q̃ ex duob9 adminiculis possit q̃s psumi fecisse cõtractũ in fraudẽ vsurarũ. Et 9nr q̃ nõ requirant tria: de quibus infra diceẽ. Hãc q3 opiniõẽ tenuit Albricus de rosatis in. l. emptiõe. C. pl9 va. qd agi. dicẽs: q̃ ita ĩ facto obtinuit corã pitissimis viris. Et idẽ tenuit Spe. in ti. de vsu. in ver. si aũt 9ctus in fraudẽ vsure τc. Et idẽ tenuit Io. de ana. in. c. 9quest9. de vsur. Et in suo 9si. lviij. qd incipit: Uisis instrumẽtis. et Panor. in suo 9si. lxxvi. in ver. q̃ aũt secũdus cõtractus. Idẽ q3 tenuit Ioh. de imo. ĩ. c. ad nr̃am. de emp. τ vẽ. dicẽs: q̃ hec est cõis opinio. et dñs Ioh. de castilione ibidẽ dicẽs: q̃ hãc opinionẽ tenuit totũ collegiũ Mediolanẽse: τ Papiẽse. τ idẽ tenuit dñs Signorin9 de amadeis de Mediolano ĩ suo 9silio: qd ĩcipit: Certo tpe Iohes de homedijs: cui cõsilio subscripserũt dñs Bñdict9 de plũbino. do. Raphael fulgosi9. d. Thade9 de vicomercato. d. Prosdocim9 de comitib9. d. Frãcisc9 de capitib9 liste. do. Henricus de alanio. do. Alexãder: τ dñs Bñdict9 de doctorib9 de Padua: et dñs Antonius de rosellis: put refert dñs Bartho. cepolla doctor veronẽsis in suo tractatu de simulatis 9ctib9. τ do. Nelus de sctõ Geminiano dicẽs: q̃ q̃tidie ex illis duabus cõiecturis retractanẽ cõtract9: tãq3 vsurarij in curijs epor. Et idẽ tenuit dñs Iohãnes de petrucijs dicens cũ pdicto doctore in l. emptiõe. C. plus va. qd agi. q̃ ita cõiter tenẽ a doctorib9: τ q̃ ita iudicari vidit. Et idẽ tenet Ioh. de prato ĩ. l. rogasti. §. si tibi. ĩ fi. ff. si cer. pe. τ. d. Baptista de sctõ Blasio ĩ suo consilio: qd incipit: In causa dñi Antonij de susanis. Ubi hãc opinionẽ dicit esse cõem: τ ipe fuit iurisvtriusq3 doctor eximius. Et idẽ tenuit Hos. ĩ sum. ĩ ti. de pigno. in fi. Idẽ q3 tenuit Hugo quẽ refert Archi. in. c. plerique. xiiij. q. iij. τ Ray. in summa: q̃ dicũt q̃ si talis emẽs emat bona fide nõ peccat pter pactũ solũ de retrouẽdẽdo: q: talis emptio τ vẽditio est licita. C. de pac. iter emp. τ vẽ. l. si fundũ. τ. ff. de in diẽ adiec. l. quotiẽs. Si aũt vltra pactũ de retrouẽdẽdo sit ĩequalitas ĩ precio tũc iudicabiẽ vsurari9: vt etiã dicit Arch. vbi. s. p. c. ad nr̃am. de emp. τ vẽ. in quo. c. dicit Inno. q̃ paucitas pcij non facit psumere vsurã: nisi addaẽ alteri 9iecture: videl3 q̃ venditor possit redimere. Host. q3 ĩ sum. in ti. de emp. τ vẽ. §. fi. v. illud aũt notaẽ. reprobat illũ cõtractũ cũ duab9 pdictis 9ditionibus. s. de retrouẽdẽdo τ paucitate pcij: τ dic. Qñq3 trãsitur de 9tractu ad cõtractũ in fraudẽ legis: vt qñ accedo ad vsurariũ: τ volẽs recipe mutuũ ipe nõ 9sentit: q: timet de vsuris. S3 dicit q̃ emet si voluero. Si hoc dicũt testes: qui fuerũt mecũ: q̃ talia vba habuim9: et venditio fit lõge citra iustũ preciũ: vel ppe iustũ preciũ: s3 cõstat q̃ emptor est vsurarius: τ q̃ ego si possem nullaten9 habeo aĩm vẽdendi: talis 9ctus nõ valet. d. c. ad nr̃am. de emp. τ vẽ. hec ille. In quo. c. dicit Ioh. an. Experiẽtia docuit q̃ vsurarij dimissis 9tractib9 mul-

ti inchoauerūt facere ꝯtract⁹ emptionū ꝯdi tionaliū.s.cū pacto de retrouēdēdo rē. Post ea ne forma cōtract⁹ ex vi illius pacti iudica ret illū vsurariū: ceperūt facere bina īstrumē ta. Primū pure emptionis. scdm ꝓmissionis de retrouēdēdo. Hodie ꝯo opꝫ debitorē īdi gētē pecunia cōfidere vsurario: sicut sacriste faciēdo sibi instrumētū pure vēditionis. hec ille. Idē qꝫ ꝙ talis ꝯtus sit illicit⁹: qn̄ cū pa cto de retrouēdēdo est īequalitas ꝑcij: tenet Anto. de bu. ī. c. ī dioces. ꝛ ī. c. cōquestus. de vsu. Marie aūt ꝑsumit talis ꝯtus vsurari⁹ si ī pacto de retrouēdēdo ponaṫ ꝙ ī redden do ꝑciū alicui pl⁹ soluaṫ ꝙ ēptor dederit: vt inqt Monal. ī sum. Hoc eīn ꝓprie ē vsura. c. plerisqꝫ. xiiij. q. iij. lꝫ pallieṫ ꝯtu emptionis. Itē si ponaṫ in ꝯtractu vēditiōis: ꝙ pericu lū rei ꝑtineat ad ipm vēditorē: vsqꝫ ad tps si bi cōcessum ad redimēdum: hoc eīn est cōtra naturā emptionis. Nā res empta dꝫ ꝑtinere ad ꝑiculū emptoris. ff. de peri. ꝛ cō. rei ven. l. id qḋ. Uñ hic ꝑsumiṫ factū ī fraudē vsurarū. Nā poti⁹ debet attēdi rerū effect⁹ ꝙ verboꝝ variatio siue circūit⁹. c. relatū. de cle. nō resi. et. c. cū qd. de reg. iur. li. vj. ꝛ. l. ab anastasio. C. mādati. Nec est fraudib⁹ cedēdū sꝫ obuiā dum. c. quāto. de diuor. Itē pōt ꝑsumi fraus vsurarū si qs ꝓpria ꝑdia vēdat ad hmōi ꝯct⁹ faciēdos. Qr nō est verisile ꝙ intēdat emere aliena q ꝓpria nō ī vtiliora vēdit: cū hec sint ꝯria. Et nemo ꝑsumaṫ velle ꝯria agere ex īcō tinēti. l. nō ad ea. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. Itē ꝑsu miṫ fraus ī isto cōtractu qn̄ fit ī loco ī quo so let fieri talis palliatio vsurarū. Nā ꝑsumitur actū qḋ est ꝯsuetū. ff. de edil. edic. l. qḋ si no lit. §. qr assidua. ꝛ. ff. de aq plu. ar. l. si pri⁹. §. si recte. Sup oēs aūt cōiecturas est si ipē em ptor ē vsurari⁹: qi ꝑsumiṫ id agere qḋ facere ꝯsuenit. l. vel vniuersoꝝ. ff. de pigno. act. ꝛ. c. semel. de reg. iu. li. vj. ꝛ. l. si cui. §. hisdē. ff. de accu. Et facit qḋ notat ī sili Inno. in. c. suā. de penis. in pena apposita ab vsurario in cō tractu. Est tn̄ sciendū ꝙ Iaco. de are. in. d. l. emptione. C. pl⁹ vale. qḋ agi. tenet ꝙ ad hoc vt qs possit iudicari vsurari⁹ in tali cōtractu debēt ꝯcurrere tria. s. ꝙ emptor sit cōsuetus fenerari ꝛ ꝙ interueniat iniustū preciū: ꝛ ꝙ sit pactū de retrouēdēdo. Et idē tenet Cy. ibi dē in. iiij. q. Et dicūt ꝙ nō sufficerēt illa duo s. modicitas ꝑcij: et pactū de retrouendēdo. Et ꝙ in. d. c. illo vos. de pig. ꝛ in. c. ad nr̄am. de emp. ꝛ vē. interuenerūt alia adminicula: ꝙ predicta duo tn̄: vt ptꝫ in illis. c. ꝓut etiā notat Ioh. an. in. d. c. illo vos. Bal. qꝫ ī. d. l. emptione. post Odofre. ibidē. ꝛ in. c. j. de feu do dato in vicē legis cōmissorie. in vsi. feu. te net hāc opinionē ꝙ predicta tria requiruṫ quā etiā tenet Pe. de ancho. in. d. c. illo vos. et Cardi. in. d. c. ad nostrā. ꝛ in. d. c. illo vos. asserens se ita cōsuluisse in quadā questione facti. Et idē cōsuluit Pau. de cast. in suo con silio. cccxv. qḋ incipit: In causa mota ꝑ do minā Dorotheā in. ij. col. Et multi alij docto res idē cōsuluerūt: maxime Alex. de imola in suo consilio. cxx. in. iiij. volumine: qḋ incipit: Uiso processu cause vertentis. in fine. Et hoc etiā tenuit dn̄s Bartholome⁹ cepolla vbi. s. in sexto casu ꝑncipali vbi ait. ẜm istā opinio nē: vidi cōsultū ꝑ multos preclarissimos do ctores canonistas. Et istā opinionē semꝑ te nui: ꝛ cōsului pro veriori. Et nūc teneo: ꝛ ita cōsulerē ꝛ iudicarem: si casus occurreret. Qr hec opinio plurib⁹ autoritatib⁹ ꝛ rōnib⁹ cō probatur. hec ille. Qui ibidē multa argumē ta facit ꝓ hac opinione. Dn̄s qꝫ Laurentius de rodul. in suo tracta. de vsu. sup. c. ꝯsuluit. de vsuris. q. lx. idē tenet ꝛ refert qḋ dn̄s Lau rēti⁹ de pinu: in suo tractatu restitutionū di cit ita seruari in practica. s. ꝙ illa tria reqrū tur. Sed qcqd sit de rigore iuris: ꝛ ꝯsuetudi ne humani iudicij in foro cōsciētie attēdēda est volūtas ꝛ intētio cōtrahentis. Si eīn hic cōtract⁹ sit fact⁹ in fraudē vsurarū: lꝫ nō sint oēs iste cōiecture. Tn̄ quoad deū talis emēs est vsurari⁹: ꝛ teneṫ ad restitutionē: ẜm Ale xā. de ales vbi. s. ꝛ Monal. in sum. ꝛ Ang. in l. ij. C. de pac. inter emp. ꝛ vē. ꝛ Ioh. de ana. in. c. cōquestus. de vsuris. F

q Uarto hoc vitiū vsure cōmittūt qui dam qui emūt possessionē vel domū valentem mille pro quinqꝫ centū vel sexcentū: aut circa. Deinde locāt eā siue dant ad emphiteosim ipsi vēditori habita ꝯsidera tione precij in emptione soluti: recipiētes ꝓ fructu annuo qnqꝫ ꝑ centenario soluto. Iste eīn contractus est illicitus. Et presumitur fa ctus in fraudē vsurarū: ẜm cōiter doctores in. d. c. ad nostrā. de emp. ꝛ ven. ꝛ in. d. c. illo vos. de pigno. ꝛ Hosti. in summa. G

p Ro meliori aūt declaratione predi ctoꝝ nō incōueniēs videtur subdere vnū cōsilium de libellis qḋ annis iā quattuordecim trāsactis edidi sup casu īfra scripto: videlꝫ Titi⁹ vēdidit Martino fundū valentē mille cū pacto de retrouēdēdo infra decē annos vel in ꝑpetuū. Deīde accepit illū

a dicto Martino in emphiteosim p q̄nqua-
ginta omni anno cum dicto pacto: ꝙ possit
redimere ꝛc. queritur quid iuris? D

Irca hūc casū examināda sunt q̄nqꝫ.
c Primo vtrū talis emptio cū pacto de
retrouēdēdo secure possit fieri ꝛ cū bo
na ɔsciā p̄supposito ꝙ habeāt bonā intētio-
nē emēdi vel vēdēdi sine fraude: sicut ipsi di-
cūt. Scđo q̄rēdū est vtrū ī tali re empta: pos-
sit ɔstitui noua emphiteosis ꝑpetua cū ante
nūꝙ̄ fuerit data alicui in emphiteosim. Ter-
tio vtrum iste emptor p̄dicti fundi possit ipm
dare ī emphiteosim dicto vēditori: cū ipo pa
cto de retrouēdēdo ꝛ redimēdo? Quarto vtrū
dict⁹ emptor possit accipe ex dicta emphiteo
si q̄nquaginta ol anno: idest q̄nqꝫ ꝓ cētena-
rio pecunie solute? Quīto ꝛ vltimo vtrū do-
ctor req̄sit⁹ an talis ɔctus possit secure et cū
bona ɔsciētia fieri? Debeat rn̄dere ꝙ sic. J

Uo ad p̄mū rn̄dēt q̄dā: ꝙ nō videt̄ bo
q nū facere talē ɔctū: q2 lꝫ nō possit dici
vsurari⁹ p̄supposita intētiōe nō simu-
lata: tn̄ pōt p̄sumi ɔtra ipsuꝫ ꝛ a multis repu
tabit̄ fact⁹ in fraudē vsurarū. Et rō est: q2 ſm
eos iste ɔctus emptiōis cū pacto de retrouē-
dēdo: inuētus fuit a p̄ncipio ab vsurarijs ad
palliādas vsuras: q̄ volūt in ꝟitate mutuare
ꝛ palliare vsurā sub noīe emptiōis: ꝛ hoc affe
runt dicere Hosti. ꝛ Jo. an. in. c. ad nr̄am. de
emp. ꝛ ven. ergo ꝛc. Scđo non videt̄ bonū h
facere: q2 difficulter pōt cognosci mera inten
tio q̄ sustinet hūc ɔctū. Et si sit hō prudēs q̄-
rens diligēter latebras ɔsciē: īueniet eoꝝ in-
tētionē nō esse ita rectā emēdi: ꝛ vēdēdi sicut
asserūt. Eo maxiē: q2 talis vēditor nō hꝫ ī vo
lūtate sic ɔtrahere: nisi cū pacto de retrouen-
dēdo: ꝛ sic nō hꝫ volūtatē alienādi. Tertio q2
cū talis casus possit admittere multas frau-
des: ꝛ varie sup eo sentiant iuris doctores ac
theologi ꝓpter ei⁹ periculū tuti⁹ est nō face-
re: q2 plus expedit anime vt notāt doc. ī. c. in
ciuitate. de vsur. tex. in. c. consiliū. de obser. ie
iu. glo. in. c. vnico. de seru. in or. fa. K

Ed his nō obstātib⁹ dico ꝙ in ɔ2iū est
e ꝟitas ꝛ ꝙ hic ɔct⁹ licite pōt fieri ac cū
bona ɔsciētia nec est aliq̄ iusta cā q̄re
debeat p̄sumi vel suspicari vsurari⁹ vel fact⁹
in fraudē vsurarū. Qđ sic ꝓbat̄. Cui nō cōpe-
tit diffinitio: nō pōt cōpetere: nec dꝫ attribui
diffinitū vt notat̄ ī. l. oīs diffinitio. ff. de reg.
iur. et in. l. j. ff. de dolo. ꝛ in. c. cum cām. de ra
pto. Sed huic contractui nullo mō pōt cōpe
tere aliqua diffinitio: siue descriptio vsure. vt
patet discurrēti oēs diffinitiones: siue descri-
ptiones vsure: positas in scđa parte p2ecedē-
tis sermonis in p2in. ergo ꝛc. Z

Reterea ſm docto. in ca. j. de vsur. et
p Theologos in. iiij. di. xv. Usure vitiū
nō cōmittit̄: nisi ī mutuo vero vl̄ pal-
liato: vt etiā no. Archi. in. c. j. de vsur. in. vj. ī
glo. in ꝟbo publice. ꝛ allegat in ar. xiiij. q. iij.
c. j. ſm Ray. ꝛ Hos. ꝛ ꝓbat̄ in. c. cōsuluit. de
vsur. ibi: in his casib⁹ ꝛc. ꝛ dn̄ allegat illud di
ctū euāgelij Luc. vj. Mutuū date: nihil inde
sperātes: ꝛ de alio ɔctu nō loquit̄. Sꝫ in isto
cōtractu nō est mutuū verū: nec palliatū: er-
go in eo nō pōt esse vitiū vsure. ꝙ eñ non sit
mutuū verū: ptꝫ ex diffinitione mutui de qua
in. l. ij. ff. si cer. pe. et de hoc nemo dubitat: ꝙ
ꝟo in eo nō sit mutuū palliatū etiā est clarū:
q2 vt p̄supponit̄ in casu emptor intēdit vere
emere: ꝛ vēditor vēdere: sicut ipsi dicūt in cō-
sciētia. Et iō est ꝟa emptio: ꝛ vēditio: ac iust⁹
ꝛ licit⁹ ɔctus: cū nō habeat defectū in cā ma
teriali: aut efficiēte: vel formali: aut finali: cū
fiat de vēdibili: ꝛ emptibili: ꝛ ab his qui p̄nt
emere ꝛ vēdere: nec aliq̄d ponat̄ in hoc ɔctu
qđ sit ɔ naturā emptiōis ꝛ vēditiōis: īterue-
niatqꝫ iustū p2eciū: ac bona intētio vtriusqꝫ
cōtrahentis cū alijs ɔditionib⁹ q̄ req̄runtur
ad verā emptionē ꝛ vēditionē: de q̄b⁹ in. l. j.
ꝛ. ij. ff. de ɔhē. emp. Quap2opter talis ɔctus
est ab oīb⁹ admittēdus: ꝛ app2obād⁹. Q2 ni-
hil tā ɔueniēs est naturali eq̄tati: ꝙ̄ volunta
tē dn̄i volētis rē suā in aliū trāsferre ratā ha-
beri. isti. de rer. diui. §. p traditionem. M

Reterea ad hoc vt q̄s ex aliq̄ pacto cō
p mittat vitiū vsure req̄rit̄ ꝙ ex eo ha-
beat aliqđ lucrū in re vel saltē in spe:
ſm notata per doc. in. c. ɔsuluit. de vsur. Sꝫ
iste emptor nullum lucrū hꝫ: nec hr̄e sperat p
pacto de retrouendendo: immo p hoc dānifi
cat conditionē suā. Quia cū talis fundus nō
valeat nisi mille: ꝛ ipse emat dicto p2ecio cū
pacto de retrouendendo: dict⁹ fundus efficit̄
minoris valoris quoad se: q2 rōne dicti pacti
ꝛ obligationis q̄ est sup ipso fundo nō habet
ipsum hn̄ liberū: nec eū posset alienare: nisi
cū dicta obligatiōe. Un̄ si vellet alteri vende
re: esset valde difficile inuenire suū p̄cium qđ
expēdit ī ipso emēdo. Cū ergo p hoc pactū ta
lis emptor faciat merā gratiā et liberalitateꝫ
quādam ipsi venditori: vt dicit dn̄s Bartho.
cepolla in tractatu suo de simulatis cōtracti
bus. in. §. qui incipit: Ciuis quidā veronēsis.
circa mediū. ꝛ in p̄mo casu p2icipali in p2in.

Et p dñs faciat opus charitatis: temerariuz
esset iudiciū ei īpingere vsurarū voraginē: et
eū reputare malefactorez: q̄ ex tali pacto qđ
torq̄uertit ad p̄rimi cōmodum et vtilitatem
magnā erga illū exercet pietatem. ii

Concludo q̄ ꝓm cōem oīm doctoꝝ sen
c tentiā in. c. ad nrām. de emp. ꝛ vēdi. ꝛ
in. d. c. illo vos. de pigno. ꝙ qñ q̄s iu-
sto p̄cio rē emit: lꝫ faciat pactū de retrouēdē
do: dūmō nō faciat mala intētione: nec vtat
aliq̄ fraude: cū bona ꝛ secura ꝯsciā facere pōt.
īmo potiꝰ meret ꝙ in aliq̄ minimo demereat:
qꝛ vt dictū est: istud pactū totalr̄ cedit ad vē
ditoris ꝑfectū ꝛ ꝯsolationē: ꝛ fit grā ipsiꝰ. vt
ptꝫ p legē scdam. C. de pac. iter ēp. ꝛ vē. cū cō
cor. ꝛ hūc ꝯctū secure posse fieri tenet Hugo.
vt refert Archi. i. c. plerūq. xiiij. q. iij. Et idem
tenet Hosti. ꝛ Aste. ꝛ Ray. in sūma. ꝛ Alex. de
ales i. iij. pte sūme sup. vij. p̄cepto decalogi.
ꝛ sctūs Bernardinꝰ in suis ꝯtibꝰ: ꝛ oēs theo
logi in. iiij. di. xv. Et dñs Bar. cepolla. vbi. s̄.
i. d. §. q̄ icipit: Ciuis q̄dā dicēs: ꝙ tale pactū
est licitum de iure ciuili: canonico: ꝛ diuino.
De iure ciuili ptꝫ i. l. si fundū. ꝛ in. l. si a te. C.
de pac. inter ēp. ꝛ vē. ꝛ ibi p doc. ꝛ i. l. q̄tiens.
ff. de in diē adiec. de q̄ ēt hr̄ p Ange. de perusio.
in. l. ad officiū. C. cōi diui. i fi. q̄ ēt i. l. ij. C. de
pac. īter emp. ꝛ vē. dicit. Nota ex hac lege ꝙ
illđ pactū de retrouēdēdo eodē p̄cio: qđ ap-
ponit i instro q̄tidie: vzꝛ tenet. nec ex h̄ ꝓbat
ꝯctꝰ pignoraticiꝰ: vl̄ vsurariꝰ: ꝛ adducit tex.
in. d. l. si a te. ꝛ i. l. fi. ff. de lege cōmis. ꝛ in. l. q̄
fundū. ff. de ꝯhē. ēp. subijciens ꝙ fructꝰ p̄ce-
ptos emptor nō restituet: nec cōputabit i sor
tē: nisi a tpe more. s. qñ fuisset i more restituē
di rē ipi vēditori p̄ciū soluēti vl̄ offerenti ꝛ h̄
qñ talis ēptor ītēdebat rē ipsaꝫ emere: ꝛ non
pignori accipe. Silr̄ dicit Albricꝰ de rosat; in
d. l. ij. C. de pac. int̄ emp. ꝛ vē. p illū textū. ꝛ p
textū in. d. l. q̄ fundū. ff. de ꝯhen. ēp. ꝙ pactū
de retrouēdēdo ꝯiūctū cū emptiōe ꝛ locatio
ne: nō reddit ꝯtractū vsurariū vl̄ illicitū: si nō
interuenit fraus vl̄ simulatio: aut lesio ipsiꝰ vēdi
toris cū lucrat: ꝛ ꝙ licite pōt fieri i foro cō-
sciētie. ꝛ dicit se ita i fctō obtinuisse. Et idem
tenet glo. magna in termis. i. d. c. ꝯq̄stus. de
vsur. i vbo magna. circa fi. ibi. Nō est tñ vsu-
ra simvēdo tibi fundū ꝛc. Dicit q̄ꝫ Bal. i. c. j. xͣ.
q̄ro q̄busdā pactis. in ti. de feudo dato i vicē
legis cōmissorie in vsi. feu. ꝙ ex pacto de re-
trouēdēdo nō nascit ꝯctꝰ feneraticiꝰ: qꝛ nul-
la lex vl̄ decretū h̄ dicit. Et qꝛ ēptio ꝛ vēditio
pōt fieri ad certū tps. l. ij. C. de pac. int̄ emp.
ꝛ ven. nisi emptor esset solitꝰ fenerari: ꝛ i frau
dē vsuraꝝ infra simulata ꝯficere: vt hr̄ i regula:
semel malꝰ. de reg. iur. in. vj. h̄ ille. Dicit etiā
dñs Bar. cepolla vbi. s̄. in tertio casu p̄ncipa
li: in duodecima p̄sumptiōe. ꝙ nō est dr̄ia an
fiat pactū de retrouēdēdo: vsq ad certū tps
cōpletū: vel in ꝑpetuū. qꝛ in vtroq casu est li
citū: nec ex eo insurgit aliq̄ mala p̄sumptio.
vt est casus exp̄ssus. ꝛ in termis i. d. l. ij. C. de
pac. inter emp. ꝛ vē. ibi p̄ciū qñcūq: vl̄ infra
tpa obtulisse. Ubi h̄ notat Bal. in fi. q̄ dicit:
ꝙ ex pacto de retrouēdēdo eodē p̄cio etiā lu
crāte emptore fructꝰ medij tpis etiā añ morā
ꝯctꝰ nō p̄sumit simulatꝰ. Et idē est de iure ca
nonico: vt ꝓbat in. d. c. ad nostrā. de emp. et
vē. ꝛ i. c. illo vos. de pigno. Nā ibi tale pactū
nō reprobat simplr̄: sꝫ ꝓpter dolū ꝛ fraudem
emptoris: vt ibi ptꝫ. De iure q̄ꝫ diuino patet
hūc pactū de retrouēdendo esse licitū p ea q̄
habet Leui. xxv. c. Ubi dixit dñs filijs israel.
Cūcta regio possessiōis vr̄e sub redēptiōis cō
ditione vēdet. Et iō sic infert dñs Bar. cepol
la. vbi. s̄. di. Et istud ego credo in foro cōscie
qꝛ hoc solū pactū de retrouēdēdo ad tps vel
in ꝑpetuū non iducit aliquā malā p̄sumptio
nē: maxime p̄sumētē ꝯctū esse vsurariū: vl̄ si-
mulatū. Nā si lex ciuilis ꝛ canonica h̄ ꝑmittit
nō est dicēdū illicitū: ne inde iniuriaꝝ nascatur
occasio vñ iura nascunt. l. meminerint. C. vñ
vi. ꝛ. c. q̄lit. ꝛ qñ el. j. ex̄ de accu. ꝛ facit lex. ij.
de indic. vidui. tol. Et qꝛ qđ fit lege ꝑmittēte
penā nō meret. l. gracchꝰ. C. ad. l. iul. de adul
te. Et nemo dr̄ dānū facere nisi q̄ id facit qđ
ius facere nō hꝫ. vt i. l. nemo dānū. ff. de reg.
iur. h̄ ille. Idē q̄ꝫ tenet Monal. i summa di.
ꝙ si p̄diū vēdidi tali ꝯditiōe: vt qñcūq ego:
vel heres meꝰ soluerimꝰ p̄ciū. vel sic: Si vsq
ad decēniū soluerimꝰ ratihabeamꝰ p̄diū: em
ptor talis p̄dij nō committit vsurā: si nō fiat
aliq̄d in fraudē vsuraꝝ. ꝛ subdit: ꝙ facit fru-
ctus suos: lꝫ ego postea soluto p̄cio recuperē
p̄diū ꝛ h̄ qñ īteruenit iustū p̄ciū. Et idē tenet
Archieps Florē. in. ij. pte summe. c. viij. in. §.
q̄ incipit: Aliꝰ ꝯctꝰ. ꝛ allegat Ulde. idē cōfir-
mantē. Et ideꝫ tenet Inno. ꝛ Jo. an. in. c. ad
nostrā. de ēp. ꝛ ven. ꝛ pr̄ frater Aug. de clava
sio: in angelica sua de vsura. c. j. §. lxvj. ꝛ eius-
dē sentētie est Frācisc9 de platea i tractatu
de vsur. c. j. §. xl. vbi allegat Laurētiū de pinu
idē tenētem. Autor q̄ꝫ pisanelle: ꝛ autor sup
plemēti in tractatu de vsur. c. iij. idē affirmāt
ꝛ oēs summiste ꝛ Anto. de but. in. c. ꝯquestꝰ.
de vsur. Et ibi oēs alij canoniste.

On obstat mō in zriū adducta. Et pri
n mo dū dr: ꝙ iste Zct⁹ a principio inuē
tus est ab vsurarijs ſm Hoſt. ꝛ Iob.
q: rñdeo ꝙ pdicti doc. hoc nō dicūt: sed bene
asserūt ꝙ vsurarij volētes palliare vsuras in
ceperūt vti hoc Zctu: sed ex hoc nō sequiť ꝙ
talis Zctus esset in vsu: anteꝙ vsurarij incipe
rent eo vti ad fraudē. Immo p multa tpa añ
erat in vsu. Tpe em̄ iuris antiq̄ vsure pmitte
banť ſm ꝙ dicit Azo in sūma in ti. de vsur. ꝛ
hoc pꝫ p. l. primā. et p totū titulū. ff. de vsur.
Et iō tūc vsurarij nō necesse hēbant palliare
vsuras hoc Zctu: nec eo vtebanť ad fraudem
vsurarū. ꝛ tn̄ pdict⁹ Zctus vēditiōis ꝛ emptio
nis cū tali pacto de retrouēdēdo tunc erat in
vsu: vt pꝫ p ea q̄ habenť in. l. qd fundū. ff. de
ꝯtraben. emp. ꝛ in. l. quotiēs. ff. de in diē ad-
iec. Uerū q: postea p impatorē xpianū restri-
cta est vsurap voracitas: vt pꝫ in. l. eos. §. cir
ca vsurarū voraginē. C. de vsur. et postea per
ius nouissimū in totū phibita: vt pꝫ in auť.
de eccle. ti. §. ſ. col. ix. ꝛ in auť. ad h. C. de vsu.
ꝛ p glo. ꝛ p doc. in. l. cūctos pplos. C. de sum
ma tri. ꝛ fi. ca. Per ius q̄s canonicū nō soluꝫ
fuit phibita: vt pꝫ in toto ti. de vsur. ꝛ in. c.
qm̄. xlvij. di. ſꝫ etiā diuerse pene ꝯ ipos vsura
rios sunt ꝯstitute: ꝛ ꝯ eop fautores ꝛ defenso
res: vt pꝫ in. c. ſ. de vsur. in. vj. ꝛ in clemen. ex
graui. eo. ti. Ideo extūc īceperūt vti vsurarij
hoc Zctu. Cū igiť hic Zctus sit licit⁹ imo ma
gne pietatꝫ: vt. ſ. ostēsū est: sequiť ꝙ cū bona
ꝛ secura ꝯſcīa pōt fieri: lꝫ mali eo male vtanť
Sicut bn̄ facit dās elemosynā ⱱgini bona in
tētione: lꝫ luxuriosi talib⁹ elemosynis soleant
ⱱgines sub ptextu pietatꝫ ad luxuriā īcitare.
Et sub spē boni palliēt rabiē īcōtinētie. ꝛ pdi
cta pbanť p. c. de occidēdis. xxiij. q. v. vbi ait
Aug. ꝙ bonū aliqd op⁹ facientib⁹ iputari dꝫ
crimē: p eo ꝙ aliq̄ ipo ope male vtanť. Q

On obstat scdo dum dr: ꝙ difficiliter
n pōt cognosci bona intētio taliter ꝯtra
hentiū. q: rñdeo hoc esse falsum. Pre-
supponiť em̄ in casu: ꝙ ipi in ꝯſcīa dicant ꝙ
bona intētiōe emēdi ꝛ vendēdi cōtrahūt. Et
iō credēdū est illis: q: in foro ꝯſcīe crediť ho
mini iurato p se ꝛ cōtra se. vt dicit hostiē.
in summa. ꝛ btus Tho. in qdā. q. de qdlibeť.
Nō est ergo verū ꝙ nō possit scire nec bn̄ co-
gnosci eop intentio. Quis em̄ meli⁹ pōt scire
q̄ sunt ī hoīe ꝙ spūs ipius hoīs. vt ait Pau
lus. ſ. ad Cor. ij. ꝛ Aug. in sermone de virgi-
nib⁹. Cum ergo verba sint note eap q̄ sunt in
animo passionū: vt dicit Phs. in. ſ. Periher,

Non pōt melius cognosci anim⁹ et intentio
alicuius ꝙ per eius attestationē. ꝛ ꝯsequen-
ter cū ex verbis ꝯtrahentiū pateat ꝙ bona in
tentione ꝯtrahunt: nō debemus ire p conie-
cturas ꝛ suspitiōes siue pſumptiones: que
tunc debent inqri qn̄ aliter rei certitudo non
pōt haberi. vt nota. in. l. ſ. ff. de q̄sti. ꝛ in. l. an
tiqui. ff. si pars here. pe. Nā in certis non est
locus coniecturis. c. estote. de reg. iur. R

On obstat tertio dū dr: ꝙ iste vendi-
n tor nō habet volūtatē alienādi liberā
ꝛc. q: rñdeo ꝙ etiā presupposito ꝙ nō
habeat voluntatē vendendi nisi cū pacto de
retrouendēdo: ꝛ ꝙ sibi deť in emphiteosim:
Hoc nihil obstat qn̄ vēditio in casu nr̄o vale-
at: q: volūtas eius est oīno libera: quoad ta-
lē ꝯtractū de vēditione cū dicto pacto: qd pꝫ
ex eius ꝓtestatione. Et iō dꝫ talis cōtractus
seruari: q: est nihil tā naturale ꝙ ea q̄ paciscē
tibus placuerunt obseruare. c. qualiter. ex̄ de
pac. ꝛ. l. ſ. ff. eo. ꝛ. l. non minorē. C. de transac.
Cōtract⁹ em̄ ex ꝯuētiōe legē accipiūt. l. Zct⁹.
ff. de reg. iur. ꝛ. c. cōtractus. eo. ti. li. vj. et. l. ſ.
§. si cōueniat. ff. depositi. Falsa ḡ est illa cōse-
quentia. Iste nō hꝫ volūtatē vendēdi sine pa
cto de redimēdo. ergo nō hꝫ volūtatē alienā-
di ꝛ trāsferēdi dn̄ium p vēditionē cū tali pa-
cto: qd oporteret cōcludere si vera esset obie-
ctio. Cōcludiť itaqꝫ ꝙ ex quo p ius diuinum:
canonicū ꝛ ciuile est ordinatū ꝙ talis vendi-
tio valeat: ꝛ p ipam trāsferať dn̄ium in ēpto-
rē nō obstāte tali pacto retrouēdendo: qlibet
intendens taliter vendere trāsfert dn̄ium in
emptorē. Et si dicať ꝙ talis vēditor nisi esset
in aliqua necessitate non venderet: qd pꝫ: q:
vult sibi fieri pactū de retrouēdendo: et ideo
nō videť habere volūtatē liberā. Dico ꝙ hoc
nō obstat aliter pauce venditiones valerent:
imo vix aliqua repireť valida. Rarissime em̄
inueniť aliquis qui vendit suas ꝓprietates:
nisi rōne alicuius necessitatis. Et si posset re-
tinere rem suam: ꝛ facere alia sibi necessaria:
vel expediētia: nō venderet. Et si emptor vel-
let sibi facere pactū de retrouēdēdo: nō dimi
nuēdo de iusto precio: libēter acceptaret: cu-
hoc pactū nō possit sibi nocere: ſꝫ tm̄ pdesse:
vt supradictū est. Nec ergo necessitas vendē-
di ꝛ voluntas recuperādi non vitiat Zctū: q:
talis voluntas licꝫ aliquo mō videať coacta:
tn̄ est volūtas sufficiēs ad se obligādū p con-
tractum. ar. in. l. si mulier. §. penul. ff. qd me.
cau. ꝛ in. c. merito. xv. q. ſ. alr aūt seqret ꝙ q̄-
libet venditor posset irritare ꝛ annullare quā-

cunctꝫ venditionẽ absolute factã si ꝓbare va
leret ꝙ necessitate ductus vẽdidit. et ꝯsequẽ
ter quasi omnes venditiones infrigerentur:
quod esset absurdissimũ. S

On obstat vltio dũ dr̃: ꝙ cum in hoc
n ꝯctu possint cõmitti multe fraudes
⁊ cũ varie sup̃ h̃ sentiãt doctores: ꝓ
pter piculũ nõ dꝫ fieri. q2 r̃ndet ꝙ cũ talis cõ
tract⁹ fiat cũ debitis circũstãtijs in casu nr̃o
vt pꝫ ex p̃dictis: nõ est piculũ alicui⁹ fraudis
Nec in h̃ casu aliq̃ doc. vel theologi autẽtici
dicũt hũc ꝯctũ non posse fieri cũ bona ꝯsciã:
nisi forte sit aliq̃s nimis scrupulose ꝯsciẽ cui
nõ est attẽdendũ iuxta notata ꝑ btm̃ Tho. s.
ij. q. xix. ⁊ sctm̃ Bona. in. ij. di. xxix. ar. s. q. iij.
Et predicta cõfirmant̃ ꝑ dictũ dñi Laurentij
de rodul. in suis tractatib⁹. de vsur. vbi alle
gãdo ⁊ sequẽdo Petrũ de ancho. dicit: ꝙ vbi
apparet ex diuersis indicijs ꝙ itẽtio ꝯhẽtiũ
est bona. dꝫ iudicari ꝙ licite ꝯhant ⁊ h̃ tene
re est magis ꝓ salute aĩarũ nec putat eẽ tutũ
ita stricte decidere ⁊ scribere: ꝓpter qḋ mul
te aĩe in viã pditiõis inducunt̃. Scrupulosi
tas ḡ est vitanda. l. sꝫ ⁊ he. in ṽ. sꝫ hec nimiũ
scrupulosa sũt. ff. de excu. tu. De q̃ notãt doc.
in. c. inq̃sitioni. de sen. excõ. ⁊ in ca. tua. de sy
mo. Preterea vt dicit Bal. in. l. rogasti. §. si ti
bi. in fi. ff. si cer. pe. Actus dubius nõ debet
iudicari vsurari⁹: vbi põt ꝓcedere sine vitio
vsure. ꝑ. l. si ex pactiõe. cum ibi notatis. C. de
vsur. Quia validior p̃sumptio elidit imbecil
liorem. c. lr̃as. de p̃sump. ⁊ facit. c. q2 verisil'e.
eo. ti. ⁊ qḋ notat Panor. in. c. in nr̃a. de testi.
Multo ḡ min⁹ hoc iudicari dꝫ in casu nr̃o: in
quo est certitudo recte intentionis ꝯtrahẽtiũ
quo dꝫ attendi. c. cũ in illis. de p̃bẽ. li. vj. ⁊. c.
cum dilecto. de verbo. sig. ⁊. c. scd̃o req̃ris. de
appel. ⁊ per doc. in. c. cõsuluit. de vsur. Z

Z q̃s aũt doctor allegef: q̃ hunc ꝯctũ
s suspectũ habeat: dico ꝙ loquit̃ q̃n est
ineq̃litas ⁊ iniusticia in p̃cio: vel q̃n ta
lis emptor est vsurarius: aut ꝯsuet⁹ facere ta
les ꝯct⁹ in fraudẽ vsurarũ. Quia tũc p̃sumit̃
cõtra eũ. nã semel malus in eodẽ gñe delicti:
semp̃ p̃sumit̃ malus. l. iij. §. idẽ erit. ff. de su
spec. tu. ⁊. l. si cui. §. hisdẽ. ff. de accu. ⁊. l. palã
§. nõ solũ. ff. de ri. nup. Sꝫ cũ emptor in casu
nr̃o nõ p̃supponat̃ facere solere ꝯct⁹ illicitos
vel in fraudẽ vsurarũ: sitꝙ eq̃litas et iusticia
in p̃cio: p̃sumptuosũ iudiciũ eẽt ꝯ eũ opina
ri ꝙ faciat ĩ fraudẽ: maxĩe cũ p̃supponat̃ ei⁹
bona intẽtio. Quia q̃libet presumit̃ bonus:
nisi appareat ꝯtrariũ. l. oĩmõ. C. de iof. test. ⁊. l.
nõ oẽs. §. a barbaris. ff. de re mili. cũ silibus?
Et posito ꝙ nobis non ꝯstaret expresse de ei⁹
intentione: tñ deberem⁹ de eo hr̃e bonã opi
nionẽ: ⁊ bñ de ipso p̃sumere: cũ dubia debeãt
in meliorẽ ptẽ interp̃tari. c. estote. de reg. iur.
⁊. c. semp̃ ĩ dubijs. ff. eo. ti. ⁊. l. ꝓtic. ff. de his
q̃ ĩ testa. delẽ. Cõcludo ḡ ſm oẽs theologos
in. iiij. di. xv. ⁊ canonistas. ĩ. d. c. ad nr̃am. de
emp. ⁊ ven. ꝙ ad h̃ vt hoĩes cũ pacto de retro
uendendo p̃sumant̃ facere in fraudẽ vsurarũ
nõ sufficit solũ tale pactũ de retrouẽdẽdo: sꝫ
vltra illud req̃rit̃ ꝙ saltẽ sit ĩiusticia ⁊ ineq̃li
tas in precio: qḋ intelligi põt dupl'r. s. vel ꝙ
nõ emat iusto precio: vel ꝙ ponat̃ ĩ pacto re
dimẽdi: ꝙ in redimendo aliqḋ plus ei soluat̃
q̃ȝ expẽdit: aut aliqḋ aliud emolumẽtũ ꝯseq̃
tur. Uel si sit iustũ p̃ciũ: saltẽ req̃rit̃ ꝙ sit con
suet⁹ facere ꝯct⁹ vsurarios: vel in fraudẽ vsu
rarũ. Tũc eñ dicũt multi doc. p̃sumi ꝯtra eũ:
⁊ indubitãter q̃n hec tria sil' ꝯcurrũt. s. nota
bilis ineq̃litas in p̃cio: ꝯsuetudo fenerãdi: vl'
illicitos ⁊ suspectos ꝯct⁹ faciendi cũ ipso pa
cto de retrouendendo. ⁊ dicũt multi doc. hec
tria debere ꝯcurrere: vt q̃s iudicet̃ vsurari⁹:
vt supra visum est: sꝫ alij dixerit sufficere duo
illorũ. Sꝫ in casu nr̃o nec tria p̃dicta: nec duo
ꝯcurrũt: cũ emptio sit iusta intentiõe: ⁊ iusto
p̃cio ⁊ ab hoĩe nõ ꝯsueto fenerari: ⁊ cũꝫ alijs
bonis circũstãtijs fiat. ḡ talis bone fidei em
ptor nõ dꝫ habere scrupulũ ꝯsciẽ ad faciẽduꝫ
talẽ: nec põt aliq̃ mala suspitio de eo rõnabi
liter haberi ſm cõem oĩm doctorũ ⁊ theologo
rũ sententiã. Et sic pꝫ p̃mũ dubiũ. s. ꝙ licite
põt q̃s emere aliq̃d cũ pacto de retrouẽdẽdo
ꝓ eodẽ p̃cio: q̃n emit̃ res iusto p̃cio: ⁊ iterim
donec redimat̃ facit fruct⁹ suos: nec tenetur
eos cõputare in sortẽ: nõ obstante eo qḋ scri
ptum est Leuit. xxv. vbi inquit deus. Si atte
nuatus frater tu⁹ vẽdiderit possessiũculã suã
poterit ꝓximus eius eã redimere si voluerit.
Si ṽo nõ habuerit ꝓximũ: ⁊ ipse p̃ciũ ad re
dimendũ potuerit inuenire: cõputabunt̃ fru
ctus ex eo tp̃e q̃ vẽdidit: ⁊ qḋ reliquũ est red
det emptori: ⁊ sic recipiet possessionẽ suã. hec
ibi. Quia r̃ndet̃ p̃mo: ꝙ deus fecit hãc legem
ꝑticularẽ in terra ꝓmissionis: q̃ est ꝑticulari
mõ sua: q2 eã acq̃siuit pp̄lo isrl' in manu vali
da. Licꝫ etiã oĩs alia terra sit gñaliter sua: vt
habet̃ ps. xxiij. Uñ in eodem Leui. c. ipse ait.
Terra hec nõ vendet̃ in ꝑpetuũ: q2 mea est: ⁊
vos aduene ⁊ coloni mei estis. Ius autẽ sin
gulare nõ est trahendũ ad cõsequẽtias. l. ius
singulare. ff. de legi. Scd̃o p̃supposito ꝙ non

essset lex pticularis: sꝫ cōis. rñdeť φ est lex iudicialis siue pceptū iudiciale: ad qđ nō tenemur de necessitate: lꝫ eñ ad moralia pcepta legis antiq́ sim⁹ obligati: nō tñ ad iudicialia cerimonialia aūt seruare ꝓhibemur: ſm Ni co. de lyra Exo. xx. c. ⁊ p Tho. s. ij. q. ciiij. ar. iij. Tertio pōt dici φ vt i pdicto. c. habeť: terra illa nō poterat vēdi nisi sub conditione redēptionis: ⁊ si nō redimebať: reuertebať tñ ad vēditorē i anno qnquagesimo libera. s. in iubileo. Vñ quāto maius tps restabat vsqꝫ ad qnquagesimū annū: tāto charius vēdebať ⁊ quāto min⁹: tāto vilius. Jō possessio vēdita in vigesimo anno: i duplo min⁹ valebat in q́dragesimo φ in vigesimo. Et sic iussit dñs cōputari fruct⁹ nō qꝛ tātū de pcio diminuereť: quātū valebāt fruct⁹: sꝫ qꝛ ꝓportionabiliter tātū minuebať de pcio: quātū de tpe pcipiēdorū fructuū. Et φ iste sensus sit bon⁹ signū est: qꝛ posito φ illa terra redderet ad rationē sex ꝓ cētenario: qꝛ erat valde fertilis: ⁊ ideo etiā plus reddebat: i decē et septē annis oīs terra vēdita fuisset i toto libera: ⁊ vēditor eā potuisset redimere: nullū soluēdo pciū: si pdicta vba itelligerenť φ fruct⁹ deberēt cōputari in sorte: ⁊ tñ ibidē dr̄ φ vsqꝫ ad qnquagesimū annū esset emptoris: nisi particulariter ante redimeretur. ergo ⁊c. U

i Deo aūt supra signāter feci mētionē de notabili ineq̄litate precij: qꝛ si eēt aliq̄ minima seu modica inequalitas in precio q̄ nō ꝓcessisset ex fraude seu dolo: sicut sepe accidit: qꝛ pcia rerū nō sunt pūctualia: vt pꝫ in. l. pcia rerū. ff. ad legē fal. p ipam modicā inequalitatē nō vitiareť ɔtus: qꝛ vt ait btūs Tho. ij. ij. q. lxxvij. de mēte pbi. tale modicū recta rō dꝫ apprehendere q̄si nihil. et facit. l. scio. ff. de in integ. resti. vbi dr̄: φ de minimis nō curat ptor: ⁊ dicit btūs Tho. ibidē φ tales ɔtus sempvideť comitari ɔtractus donatiōis i minimis. Vñ dic̄ dñs Bartho. cepolla vbi. s. i tertio casu pncipali: i scda presumptiōe: φ qꝛ iustū pciū nō est pūctualr determinatū: iō modica additio vel diminutio nō videť tollere eq̄litatē iustitie: ⁊ hoc tenet sctūs Bernardin⁹ in suis ɔtractib⁹: sermone xxv. ar. s. c. ij. hec ille. Qui etiā ibidē dicit φ inueniť aliqs tex. q̄ dicat ɔtū presumivsurariū vel simulatū ꝓpter pactū de retrouēdedo: ⁊ illā modicitatē ineq̄litatis precij: si alia ꝓsumptio vel ɔiectura ɔ ipm emptorē nō appareat. Que oīa sunt vera: presupposita bona intentione et seclusa omni fraude ipsius emptoris: vt supponiť in casu nr̄o. X

s Ed ponam⁹ φ dict⁹ emptor nolit facere hāc gratiā pacti de retrouēdēdo nisi diminuať de pcio rei. Queriť qđ iuris? Et rñdeť φ nemo teneť seruire primo cū suo detrimēto. c. si nō licet. ⁊ ibi glo. i verbo a semetipso. xiij. q. v. ⁊. l. q̄ seruandarū. in prin. ff. de prescrip. ver. ⁊. c. q̄ vult. vbi glo. de peni. di. iij. ⁊. c. s. de cōmo. Cū ergo predictus fundus ꝓsupponať solūmō valere mille si libere et absolute vēdatur: clarū est φ nō tātū valebit cū pdicta obligatiōe et seruitute sine onere de retrouēdēdo et ipsi emptori nō erit tāti pcij quoad se: nec etiā quoad alios. Nā ipe merito reputabit eū minus valere: nec ei erit ita grat⁹: nec tātam affectionē erga ipm ponet sicut faceret si esset certus φ nō cogeť eū reuēdere. ꝓpter hanc eñ obligationē ⁊ timorē ne redimať: cessabit a multis meliorametis ⁊ forte ab emptione aliorꝫ fundorꝫ ibidē q̄s emeret si esset secur⁹ semp retinere pdictū fundū ⁊c. Jtē quoad alios nō tātū estimabiť: null⁹ eñ est ita insanus vt putet vnū fundū valentē mille absqꝫ aliq̄ obligatiōe retrouēdēdi valere tātūdē post dictā obligatiōnē: nec aliq̄s sapiēs illū emeret ꝓ eodē pcio: nisi hoc faceret ꝓ ope pietatis ⁊ eccle. Et iō pdictus emptor pōt emere ipm fundū ꝓ tanto min⁹ quātū ad arbitriū bonorꝫ ⁊ expertorꝫ virorꝫ estimabiť min⁹ valere. Nec tunc diceť illū emere iniusto sꝫ iusto pcio: qꝛ cū tali onere nō valet pl⁹. Prediū eñ cui iponiť seruit⁹ seu obligatio dr̄ diminui in iure suo ⁊ valore ſm notata p Bar. i. l. s. ff. de serui. i diffinitione seruitutis: ⁊ pbať p. l. stipulatio ista. §. si q̄s forte. ff. de v. ob. Et ita tenet Panor. in. c. ad nr̄aꝫ. de ēp. ⁊ vē. iiij. col. di. Emptor licite pōt emere ꝓ minori pcio rōne pdicti pacti de retrouēdēdo: qꝛ illō pactū cēseť ps pcij. ar. l. fundi prē. ff. de ɔtrē. ēp. Credo tñ φ talis emptor si locat pdictū fundū ipi vēditori: nō dꝫ recipe fructū ſꝫ valorē ipi⁹ fundi absolute cōsiderati: sꝫ p respectū ad valorē sic ɔsideratū rōne pdicti oneris et quātū ei estimatū ē: vt in fili dic̄ Bartho. cepol. i trac. de ɔtib⁹ simulatis: i q̄rto casu pncipali: i tertia ꝓsumptione: ⁊ in quarto casu pncipali. Si vo ipm fundū locet alteri φ vēditori: vel ipe ei⁹ fructus pcipiat: credo ipm teneri ad satisfaciendū ipsi vēditori quoad illā partē fructuū siue redituū q̄ eēt vltra pdictū valorē pcij soluti: lꝫ eñ dict⁹ fundus rōne illi⁹ oneris aliquid minus valeat de mille; ⁊ propter hoc possit emi

tali precio: tñ reddit fruct⁹ fundi valẽtis mil le: ꝛ ꝯñr talis emptor nõ dꝫ locupletari cũ ve ditoris iactura. l. nã hoc natura. ff. de ꝯdi. in de. Aliter iniuste ꝛ cõtra charitatẽ recipet ip sos fruct⁹. Et hoc etiã ẽ opinio dñi Bartho. cepolle vbi. s. in pᷓio casu ꝑncipali ad finẽ. ꝛ in tertio casu ꝑncipali: in tertia ꝑsumptione ad finẽ. Qui licꝫ ibi dicat ꝙ talis emptor nõ dꝫ emere ipm fundũ ꝑ minori ꝑcio rõne pa cti de retrouẽdẽdo: lꝫ nõ faciliter postea pos set vẽdi ꝑ eodẽ ꝑcio: ſꝫ oportebit forte eũ vẽ dere minori ꝑcio ꝑpter ipm pactũ de retrouẽ dẽdo: ꝛ allegat ad hꝯ ꝙ bñficio affici hoĩes de cet. l. seru⁹. ff. de ꝟuis ex. ꝛ addere possum⁹. l. incõmodato. §. sic. ff. cõmo. ꝛ. l. si nõ sortẽ. §. libert⁹. ff. de ꝯdi. inde. Tũc hec rõ nõ cõcludit de necessitate ſꝫ devite ꝑfectiõe ad quã talis emptor nõ tenet̃ nõ em ẽ obligat⁹ i se ꝑdere vt alij satisfaciat. l. si qñ. C. de testa. ꝛ. l. nup. i fi. C. de naturali. li. Nec tenet̃ cũ suo dãno ne gocia amici ꝑcurare. sꝫ Bal. i ꝑe. decre. ꝑ. l. postulãte. i fi. ff. ad trebel. Regula eñ diligẽ di primũ a seipo icipere dꝫ. c. si nõ licet. xiij. q. v. ꝛ. c. nisi. de auto. ꝛ vsupal. ꝛ. l. ꝑsces. C. de serui. et aq. Qr igit̃ ꝑdicti doctores dictũ nõ fundãt sup aliq̃ lege: iõ nõ videt̃ tenẽdũ ꝑ. l. illã. C. de colla. ꝛ i aut̃. de triẽ. ꝛ semis. §. cõsi derem⁹. Itẽ qr rõ ibi allegata ꝑ eũ nihil facit ꝯtra ꝑsentẽ decisionẽ i qua cessat absurditas de q̃ ipe loqtur. Nã hic est iustũ ꝑciũ rei vẽdi te cũ suo onere ꝯsiderate: ꝛ quãtũ cõiter repe riret̃ de illa cũ tali onere: ꝛ fruct⁹ nõ ꝑcipiun tur ab emptore nisi ꝟm valorẽ rei sic cõsidera te cũ ꝑdicto onere et ꝑcij soluti. Nec est verũ ꝙ dicit ꝑdict⁹ doctor: ꝙ talis ẽptor non emit cã vẽdendi: qr immo q̃libet emẽs cõiter emit aĩo vẽdendi quotiẽscũqꝫ ei necessariũ fuerit vel vtile: licꝫ cessante predicta necessitate vel vtilitate intendat ipsam rem tenere. V

S Ed ponam⁹ ꝙ ipe vẽditor morte pre occupat⁹ vel ipotẽtia: aut alia sili cã q̃ nõ sapiat vim donatiõis: nõ rede merit ipm fundũ infra tps ꝯstitutũ: nec etiã ei⁹ heredes. Si q̃rat̃ q̃d iuris: Rñdeo ꝙ si ta lis emptor iterim rõne ꝑdicti pacti de retro uẽdendo passus est aliqᷝ dãnũ: vtputa qr ac cidẽte sibi necessitate voluit eũ vẽdere ꝛ non inuenit ẽptorẽ q̃ vellet emere cũ illo pacto de retrouẽdẽdo aut q̃ vellet soluere debitũ ꝑciũ ꝑpter ꝑdictũ pactũ ꝛ ꝑpter hꝯ dãnificat⁹ est ipse emptor vel alia sili cã poterit retinere tã tũ quantũ dãnificat⁹ est: reliquũ ꝟo vsqꝫ ad totã estimationẽ ipsi⁹ rei in se: credo ꝙ q̃cq̃d

sit de rigore iuris ꝛ in foro cõtentioso teneat̃ dare vẽditori vel heredib⁹ ei⁹ in foro ꝯsciẽ qr minoratio ꝑcij sibi ꝯcessa in soluẽdo solũ rõ ne ipi⁹ pacti ꝛ oneris cessat ablato illo onere absqꝫ facto suo. Et hoc ꝑdicabat btũs frater Bernardin⁹ feltrin⁹: ꝛ eadẽ hebdomada q̃ iu firmat⁹ est illa egritudiẽ q̃ postea trãsiuit ad dñm: dũ a me petisset q̃d sentirẽ in isto casu: post missionem meã dixit mihi: ꝙ multi docto res ita tenebãt: inter q̃s noĩauit quendã do ctissimũ iuris monarchã: q̃ ita in scriptis de terminauerat: videlꝫ ꝙ talis emptor teneret̃ in ꝯscia ad suppletionẽ ꝑcij diminuti ex ꝑdi cta cã: qr cessante cã cessat effect⁹. c. cũ cessan te. de appel. cũ sili. Qḋ tñ intelligit̃ deducto oĩ suo dãno. vt. s. dictũ ẽ. Nã vt inq̃t glo. i. c. ex lris. de iureiu. null⁹ casus iteruenire põt q̃ hoc gen⁹ deductiõis ipediat. ꝛ allegat. l. fun dus. ff. fami. her. Ex hac cã aut determiatiõe ꝑñt rñderi oĩb⁹ argumẽtꝭ q̃ fieri possent ꝯtra istũ ꝯctũ. Nã vt pꝫ ex ãtedictꝭ nulla fraus vł lesio ipi⁹ vẽditoris iueniri põt. ꝛ iõ ẽ bon⁹ ꝛ iust⁹. Sꝫ Bartho. cepol. vbi. s. i q̃rto casu ꝑn cipali. i ꝟsi. vt aũt hꝯ materia largi loq̃ns: sic dicit ad lrãm. Qñ vterqꝫ habuit aĩm ꝯhẽdi: videlꝫ ẽptor emẽdi: et vẽditor vẽdẽdi: qḋ qñ sit: ꝯstare põt maxĩe ꝑ ꝯfessionẽ ꝑtiũ: vt dixi i pᷓia ꝑsumptiõe: tũc indistĩcte dicas ꝙ ille ꝯctus nõ põt dici simulat⁹ vel pignoratici⁹ si ue vsurari⁹: etiã si eẽt lesio enormis i ꝯctu vẽ ditiõis ꝛ ꝑductionis ꝛ i pacto de retrouẽdẽ do. Et etiã si ẽptor eẽt solit⁹ fenerari: vel siles ꝯct⁹ facere. Ex q̃ ipi vsurarij ꝑñt celebrare ve ros ꝯct⁹: ꝛ qñqꝫ ipos vere ꝛ nõ simulate cele brãt: vt dıĉ Bal. i. l. emptiõe. C. pl⁹ valere qḋ agit̃: ꝛ dixi. s. i. xiij. ꝑsumptiõe: qr in certis nõ est loc⁹ ꝯiecturis. l. ꝯtinu⁹. §. cũ ita q̃s. ff. de ꝟb. ob. cũ sili. ꝛ dixi. s. i pᷓio casu ꝑncipa. Difficile tñ erit ꝑbare in foro contẽtioso ꝙ vterqꝫ habuit aĩm cõtrahẽdi qñ iteruenit le sio i ꝯctu: vel emptor est solit⁹ fenerari: vel si miles cõtractus facere. Sed in foro ꝯsciẽtie facilis erit ꝑbatio: qr stabit̃ cõsciẽtie cõitẽ tis se purã ꝛ simplicẽ intentionem habuisse: vt. s. dixi. Et qñ lesio interueniat lꝫ nõ possit dici cõtractus simulatus ꝛ ficticius: aut vsu rarius: poterit tñ dici illicitus. Inter que est differẽtia ꝟm ea q̃ dixi in pᷓio casu ꝑncipali hec ille. Hãc aũt differẽtiã assignauit vbi. s. ꝙ ꝑ hoc nõ infringet̃ cõtractus: sed in pote state emptoris erit satisfacere venditori dam num passo de illa lesione: ꝛ ꝯtractus tenebit ꝟm ea que habent̃ in. l. ij. C. de rescin. ven. et

in.c.cū dilecti.de emp.ꝛ vēn. Ex q̄b⁹ oīb⁹ pꝫ ꝙ casus nr̄ ē clarissim⁹ ꝛ iustissim⁹: cū i eo vl tra bonā itētionē ꝯhētiū itervenīat eq̄litas ꝛ iusticia pciȷ debiti: ēptoꝛ nō p̄supponat eē vsurari⁹: nec solit⁹ facere ꝯct⁹ illicitos. Z

q Uoad scd̄m dubiū r̄ndeo: ꝙ q₂ in ses quēti dubio q̄rēdū est an ipē fundus possit dari i emphiteosim ipi vēditoꝛi In hoc dubio tm̄ q̄rem⁹: vtrū ēptoꝛ possit in fundo ēpto ꝯstituere nouā ēphiteosim i ppe tuū cū aṅ nūꝗ fuerit alicui tradit⁹ p huc titu lū: Et q̄busdā vr̄ ꝙ nō. Nā si iste ēptoꝛ emit rē eccl'ie: puta autoꝛitate ap̄lica cū pacto de re trouēdēdo: clarū est ꝙ res eccl'ie nō pōt dari de nouo i ēphiteosim i ppetuū. p ter. i. c. nul li. de re. ec. nō alie. Si aūt loq̄mur de ēptore rei secularis: ēt dicūt ꝙ nō licet. Nā iste ꝯct⁹ nō vr̄ eē equ⁹ de iure: q̄ dn̄iū p̄uari nō ds i p petuū vsufructu suo. ar. iiȷ. §. finit. isti. de vsu fruc. ꝛ l. corruptionē. C. eo. ꝛ c. eriȷt q̄ semiat §. porro. ꝟ. nec bis obuiare. de ꝟbo. sig. in. vȷ. Sꝫ si iste ꝯct⁹ valeret: dn̄iꝫ remaneret in p petuū sine vsufructu. g̃ ꝛc̄. Jtē allegat Jnno. in. c. in ciuitate. de vsur. dicēte: ꝙ ēptio reddi tus iā formati seu ꝯstituti licita ē: sꝫ ab ēptio ne reddit⁹ nō formati nec al's cōstituti ꝯsulit abstinēdū. g̃ ꝛ i ꝑposito sil'r ē dicēdū ꝭm eos Rn̄deo ꝙ iste ꝯct⁹ est licit⁹. Pro cui⁹ declara tiōe dico ꝭm Spe. in ti. de loca. §. nūc aliq̄. ꝟsi. v. ꝙ emphiteosis aliq̄n ꝯcedit in ppetuū aliq̄n ad tp̄s putavsq̄ ad decimūvl vigesimū annū: vel ad vitā emphiteote. aut vsq̄ ad ter tiā vel quartā ḡnationē: vt in aut. de nō alie. §. emphiteosim. Tn̄ dicit Bal. ꝛ Aug. in. l. i. in prin. ff. si ager vecti. vel emphi. pe. ꝙ ꝑprie dr̄ emphiteosis q̄n est ppetua. ꝛ idē dicit ipe Bal. i rubꝛi. ꝛ in. l. iȷ. C. de iure emphi. Et ad hoc facit ter. in. §. adeo. insti. de locato. in ꝟ. ppetuo. quē tertius ibi ad hoc notat Aug. de Aretio. et idem habet in. §. licētia. in auten. de aliena. et emphi. A

n On obstāt aūt i ꝯtrā adducta. ꝛ pmo dū dr̄ ꝙ dn̄ius nō ds remanere in ppe tuū sine vsufructu. q₂ r̄ndeo ꝙ h̄ ꝟbū ppetuū pōt multipl'r intelligi: et marie trib⁹ modis ad ꝑpositū. Pῑo in ppetuū. i. p totā vitā hoīs sluevsq̄ ad ei⁹ morte. ꝛ de h̄ est ter. in. l. i. ff. p socio. Scd̄o in ppetuuꝫ accipit. i. vsq̄ ad triginta vel q̄dragita ānos. Et h̄ mō accipit isti. de ppe. ꝛ tē. act. i pn. Et his duos bus modis clarū ē ꝙ pōt dari aliq̄d ad ēphi teosim in ppetuū. q₂ dn̄iꝫ nō remanet semp sine vsufructu ipi dn̄o. Tertio dr̄ in ppetuū. i. sine p̄finitiōe tp̄is. vt in. l. iiȷ. ff. de excep. Et h̄ etiā mō pōt res dari ad emphiteosim: si nō ē eccl'iastica. Et de h̄ ē ter. in. d. §. adeo. isti. de loca. cū glo. ꝛ in. l. i. ff. si ager vec. vl' ēphi. pe. Nec in h̄ ꝯctu dn̄iꝫ remanet in ppetuū sine vsufructu. q₂ si nō soluat census: reuertit oē ius ēphiteote ad dn̄m. l. iȷ. C. de iure ēphi. ꝛ i c. fi. de locato. Preterea dato ꝙ semp soluere tur sensus dn̄ium nunꝗ remanet sine fructu q₂ hꝫ annuū redditū. ꝛ sic est vtile dn̄o. Et iō pōt q̄s locare in ppetuū fruct⁹ annuos p an nali pensione: etiā p ꝯtractū nō emphiteoti cum. l. i. §. i. ff. de superfi. B

n On obstat etiā dictū Jnnocētiȷ: q₂ nō loq̄tur in casu nr̄o. sꝫ i h̄ casu: q̄n aliq̄s daret alicui mille cū h̄ pacto ꝙ sibi te nerет dare q̄nq̄ p cētenario in ppetuū: cōsti tuendo talē redditū sup aliq̄b⁹ bonis suis a q̄ ꝯctu ꝯsulit xp̄ifidelib⁹ abstinere. Cuius tn̄ dcm̄ reprobat Pano. ꝛ cōit' aliȷ doc. i. d. c. in ciuitate. de vsur. q̄n d̄as pecuniā vt hēat talē redditū: nō itēdit ipam mutuare: sꝫ ipam to talit in dn̄iū accipiētis trāsferre. q₂ ibi nō est mutuū nec palliatio mutui: si vterq̄ ꝯhētiū hēat bonā itētionē ꝛ volūtatē. Nec aliq̄d va let occasio quā assignat Jnno. q̄re non possit de nouo ꝯstitui annu⁹ cēsus. s. ꝙ in nō cōsti tuto aṅ: nō vr̄ merces in rerū nā et ita nec ꝟa emptio: q̄ req̄rit mercedē: pciū: ꝛ ꝯsensum. q₂ imo ibi est merces. s. ipe reddit⁹ q̄ cōtrahēdo cōstituit' i ius illū pcipiēdi ex ipo ꝯctu q̄d ac quirit ēptoꝛ. imo etiā sine mercede eristēte in rerū natura fit ēptio. vtputa in sola spe. vt in actu piscādi. Pōt eīn q̄s vēdere ꝛ ali⁹ emere capturā pisciū: ꝛ siue aliq̄d capiat siue nō ca piat: vꝫ ēptio ꝛ vēditio. ꝛ tenet ēptoꝛ ad pciū q₂ spei ēptio ē. Uñ ꝛ pt⁹ futur⁹ ancille vl' pe cudis emi pōt. Et de p̄dict(oīb⁹ est ter. in. l. nec ēptio. ff. de ꝯhē. ēp. Et sic patēt duo. s. ꝙ dictū Jnno. nō est verū. et ꝙ etiā si esset verū nō facit ad ꝑpositū nr̄m. Nec aliq̄d obstat in re nō eccl'iastica q̄n possit iuste licite ꝯstitui de nouo ius emphiteoticū. Et al'r dicēdo eēt venire ꝯ ter. in. l. i. C. de iure emphi. C

q Uoad tertiū dubium vtrū iste emptoꝛ possit dari ad emphiteosim dicto ven ditoꝛi p̄fatū fundū cū dicto pacto. Re spōdēt q̄dā ꝙ nō. q₂ ex q̄ pascit' de retrouēdē doꝛ dādo in emphiteosim: ꝛ ita facit de facto ad emphiteosim postvenditionē dādo ipi vē ditoꝛi: ꝑpter hoc pōt ꝛ ds ꝭm eos p̄sumi vsu rarius. Dicūt eīn ꝙ lꝫ solū pactū de retroue dēdo nō faciat p̄sumi quē vsurariū tn̄ pactuꝫ

de dādo in empitheosim sic cū alio de retrouē dendo satis vr facere ad p̄sumendus q̄ talis emptio est facta in fraudē vsurarū. Duo enim vincula magis ligāt q̄ vnū. §. pe. i aut. de cō sang. et vte. fra. l. fi. C. de edic. di. adri. tol. et §. affinitatis. isti. de nup. Rn̄deo h̄ eē falsum Nā 3ct⁹ ēptionis cū pacto retrouēdēdi p eo dē p̄cio ⁊ dādi ad emphiteosim est licit⁹ de iu re ciuili: canonico ⁊ diuino. vt ait dn̄s Fran ciscus de curte: iuris vtriusq̄ monarcha: in suo 9silio sup h̄ p̄ticulariť edito: asserēs q̄ h̄ doc. cōiter in. c. ciuitate. ⁊ in. c. nauigāti. ⁊ in c. 9questi⁹. de vsur. in foro 9scie est iust⁹: ⁊ ita dīc se cōsuluisse in alemānia alta. ⁊ sir cōsu luisse Egidiū arinunēsem archiepm in 9cilio Cōstātie. ⁊ cū eo excellētes duodecī doctores vtriusq̄ cēsure: p modū tractat⁹ q̄ appellať tractat⁹ duodecī doctoꝝ. Et illud etiā 9sulue rūt plures alij valētissimi viri: vt ibidē ipē te stať. Et Martin⁹ papa q̄nt⁹ in sua extrauagāti ad futurā rei memoriā quā affirmat se vidis se: declarauit autoritate aplica ⁊ ex certa sci entia p̄fatū 3ctū esse iuridicū et licitū: ac bo na 9scia posse fieri. Et iō non est aliq̄ iusta rō p̄symēdi 3 ipm 3ctū casus n̄ri: in q̄ p̄suppo niť bona fides: ⁊ intētio ēptoris: q̄ quātū est in se p sua vtilitate vellet emere sine pacto de retrouēdēdo. q: magis sibi expediret: vt. §. de claratū est. S3 hoc pactū facit ad merā vtili tatē: grām: ⁊ 9tēplatiōnē venditoris: qō q̄dē pactū tēdit ad liberādū eum a iure libelli de sui natura p̄petui. vt h̄r in. c. j. §. j. ibi ex natu ra p̄petui libelli. in ti. de alie. feu. ⁊ ibi p doc. in vsi. feu. ⁊ in. c. j. §. donare. in ti. q̄liter olim feu. aliena. po. Vn̄ iste ēptor ⁊ locator facit il lud qō vellet sibi fieri si esset venditor: ⁊ 9du ctor: seruēs p̄ceptū iuris naturalis in faciēdo alteri qō optaret sibi fieri. c. j. di. j. ⁊ iō nō po test iusto p̄sumi 3 eū: q: nemo p̄pter bonum opus lapidād⁹ est. Joh. x. Silr cū p̄dict⁹ em ptor emat fundū p̄fatū iusto p̄cio: vt p̄suppo nitur in casu poti⁹ esset cōtēt⁹ emere sine hac obligatione dādi ad ēphiteosim. q: sibi forte magis expediret retinere fruct⁹ ipius fundi p se. q: reciperet forsitan maiorē vtilitatē et mag lucrareť. Nā nō est verisile q̄ vēditor tā tā instātiā faceret de hoc pacto. s. q̄ sibi deť i emphiteosim talis fund⁹: nisi esset spes faciē di bonū lucrū ex eo: deductis expēsis ⁊ 9side ratis p̄iculis ⁊c. Et posito q̄ talis emptor ali quid min⁹ daret rōne p̄dicti oneris: p hoc nō dānificať vēditor. q: illud plus qō valet res absolute 9siderata censeť melioramētū ipsi⁹ venditoris accipiētis ad emphiteosim: iuxta notata i. l. fi. C. de iure emphi. Preterea si ipē emptor vellet dare ad emphiteosim talē fun dū: semp posset inuenire aliquē q̄ sibi daret tantū quātū iste venditor cū vt p̄supponiť in casu nihil det emphiteota p hac emphiteosi nisi annuū censum. ⁊ t̄n ex hoc 3ctu acq̄riť ei vtile dn̄ium: ⁊ oīa p̄uilegia q̄ h̄nt alij emphi teote q̄ soluerūt tpe 3ctus aliq̄d p dn̄io vtili. vt declarabiť in. iiij. dubio. Cū ḡ p̄dict⁹ em ptor siue p se retineat ipm fundū: tantūdem ⁊ plus p̄cipe valeat: deductis etiā oīb⁹ expē sis ⁊c. Siue alteri det ad ēphiteosim: multos repire possit q̄ p tali p̄cio libēter accipiēt p pter multas vtilitates: de q̄b⁹ diceť in sequē ti dubio. Et 9sequenter nihil lucrifaciat ipse emptor ex tali pacto vel datiōe ad emphiteo sim: imo poti⁹ dānificet 9ditionē suā emēdo rem cū tali obligatiōe. Incōueniēs ⁊ nō sine p̄ctō eēt opinari 3 eū q̄ h̄ faciat i fraudē vsu rarū cū faciat ad p̄rimi merū cōmodū: vt. §. Ad obiectionē vo r̄ndeť q̄ duo vīcula magis ligāt: si ligāt. Neutrū aūt predictoꝝ ligat seu facit p̄sumptionē vel suspitionē 3 talē empto rē bona fide iustoq̄ p̄cio: ⁊ cū alijs debitij cir cūstantijs. Et ideo 9cludo contractū istū bo na conscientia posse celebrari. D

Uoad q̄rtū dubiū. s. vtrū emptor talis q fundi possit accipe ex dicta emphiteo si quinquaginta oī anno. i. q̄nq̄ p cē tenario: qō expedit in ipius fundi emptione. Rn̄dēt q̄dā q̄ nō. Nā in emphiteosi h̄m eos d3 9stitui modica pēsio in recognitionē dire cti dn̄ij: ⁊ allegāt. l. ij. C. de iure ēphi. S3 h̄ cōstituiť nimia pēsio. s. duoꝝ fructuū h̄m eos sex q̄nq̄ p cētenario. ḡ ⁊c. Preterea h̄m ipos pēsio libellaria d3 eē mior pēsiōe locatiōis q̄ dať respectu fructuū. q: censeť eē q̄dā ēptio fructuū tacita. vt notat Bar. in. l. j. C. de iure emphi. Priō q: colon⁹ vel 9ductor h3 minus iuris in re. q: nō h3 dn̄ium nec possessionē. l. nō solet. ff. loca. S3 emphiteota h3 dn̄iū vti le ⁊ possessionē: vt in dictis iurib⁹. ⁊ in. l. j. ff. si ager vec. vel em. pe. Scdo q: manutenere teneť libellari⁹ rē emphiteoticā suis sumpti bus. Vn̄ dr̄ in instr̄o. Ad meliorandū ⁊c. vt in l. j. C. de iure emphi. nō aūt 9ductor. vt in. l. colon⁹. in p̄n. ff. locati. Tertio q: emphiteota teneť soluere pēsionē etiā si res p̄eat casu for tuito: dūmodo nō tota p̄eat. vt i. l. j. C. de ius re emphi. secus in colono. Quarto q: emphi teota nō impetrat remissionē p̄pter sterilita tē sicut colon⁹. vt in. l. si vno. ff. loca. ⁊ in. c. p

pter sterilitatē.ex eodē. Jō cū ex ꝑdictis deꝫbeat minꝰdare emphiteota ꝙ colonꝰ:seqꝛ ꝙ iste ꝯtꝰ ē iiustꝰ:qꝛ cōiter possessiōes locātur ꝺm eos ad qnqꝫ ꝑ centenario:deductis oībꝰ expēsis ⁊c. Ut igiꝛ iusta sit pēsio libellaria ꝺꝫ ipos opꝫ distinguere iuxta no.ī.§. qꝛ ꝟo leo-mis.ī aut.de nō ali.vl ꝑmu.re.ec.col.ij.et in aut.ꝑpetua.C. de sacrosan.ec. s.ꝙ aut res libellaria reddit fructꝰ cōes:aut maiores:aut minores.Cōes sunt sex ꝑ cētenario:deductꝫ oībꝰ expēsis:vt sunt possessiōes vel qnqꝫ pro cētenario:vt cōiter est in nr̄is ptibꝰ ꝺm eos. Maiores sunt.xij.vel.xviij. deductis oībꝰ expēsis:vt ī molēdinis. Minores aūt sunt ꝺm eos duo vel tres ꝑ cētenario vt ī domibꝰ. Si sunt cōes diminutio est fiēda ī sextā ptē:vt si reddat sex deductꝫ oībꝰ expēsis: denꝛ qnqꝫ si est res ecclie q̄ nō dꝫ facere ꝯditionē suā nisi meliorē: ⁊ si ī aliq̄ ledaꝛ restituiꝛ ī itegrū: vt in aut.hoc ius porrectū.C.de sacrosan.ec.et in.c.alienatiōes.⁊ in.c.sine exceptiōe. xij.q.ij. Maior aūt diminutio ꝺm eos dꝫ fieri ī rebus ꝑuatoꝝ ⁊ seculariū:rōne seruande societatis:qꝛ qđ plꝰdaꝛ ecclie nō cēseꝛ amitti. Si sunt minores vt ī domibꝰ dꝫ dari qđ ꝯsueuit in locis:dūmō mior sit pēsio ꝙ dareꝛ ꝑ cōi ⁊ simplici locatiōe. Si sunt maiores nō datur pēsio emphiteosis nisi habita ꝯsideratiōe pecuniarū exbursatarū:videlꝫ qnqꝫ ꝑ cētenario qꝛ licꝫ reddat fructus abūdantiores:tn̄ illos reddit respectu magne impēse q̄ ibi debeꝛ in reficiēdo:ad quā tenetur emphiteota et non dñs;vt supra dictum est. hec ille. E

s Ed his argumētis nō obstātibꝰ ī cōtrariū est ꝟitas. Pro cuiꝰ planiori declaratiōe q̄riꝛ:an de suba ⁊ forma ꝯtcꝰ ēphiteotici reqraꝛ ꝙ a ꝑncipio deꝛ certa quātitas ꝑ ēptiōe vtil dñij: Ad qđ r̄ndet Jacobꝰ de arena ī.l.ſ.C.de iu.ēphi.dicēs ꝙ sic. Et hāc opinionē vr̄ affirmare Cy.ī ea.l. ⁊ etiam Albricꝰ de rosatꝫ:ibidē.q̄ dicit hāc eē opinionē subijciēs tn̄ ꝙ vbi a ꝑncipio nō datur certa quātitas:ꝙuis nō sit ꝑprie ꝯtꝰ emphiteoticꝰ:erit tn̄ ꝯtꝰ inoīatꝰ q̄ regulabiꝛ ꝺꝫ naturā ꝯtꝰ ēphiteotici:qꝛ ꝯtꝰ inoīati regulātur ꝺm naturā illoꝝ ꝯtcuū noīatoꝝ:q̄bꝰ magis assimilāꝛ.l.ſ.§.si q̄s ꝟuū.ff.depo. Et istā etiā opinionē affirmat Raphael fulgo.ī.d.l.ſ.C.de iu.ēphi.sꝫ Bar.l. si mihi ⁊ Titio.ff.de ꝟbo.obli.apte dicit:ꝙ ad hoc vt sit ꝯtꝰ ēphiteoticus nō req̄riꝛ de necessitate aliq̄ datio a ꝑncipio. Ubi ait ꝙ emphiteosis pōt haberi duplici titulo,ſ,lucratiuo ⁊ oneroso. Onero-

so qn̄ a ꝑncipio ꝑstaꝛ illa quātitas:et postea ꝯstituiꝛ cēsus annuꝰ. Lucratiuo qn̄ non daꝛ aliq̄ quātitas a ꝑncipio sꝫ tm̄ cōstituiꝛ cēsus annuꝰ. Et hāc eadē opinionē ꝙ de necessitate nō req̄raꝛ aliq̄ datio a ꝑncipio ī ꝯtu ēphiteotico:tenuit Petrꝰ de bellaper.⁊ Raphael cumanꝰ ī.d.l.ſ. q̄ dicūt hāc eē opinionē cōēꝫ ⁊ ita seruari de ꝯsuetudine. Et istā opinionē eē verā de iure ⁊ de ꝯsuetudie tenet Salicetꝰ in.d.l.ſ.ꝑ tex.ī aut.si q̄s ruinas. ⁊ ī aut.ꝑpetua.C.de sacrosan.ec. Et qꝛ hoc nō est de forma ꝙ ꝑsteꝛ aliq̄ quātitas a ꝑncipio:sꝫ ex cōuētione ptiū:iō ipe ptes huic renūciare pn̄t.C.de pac.l.penul. marie ī hoc ꝯtu q̄ diuersimode ꝯhiꝛ ꝺm diuersas ꝯuētiōes ptiū q̄ debēt diligēter obꝟuari.l.ſ.C.eo.ti.⁊.§. adeo.insti.loca. Et hāc opinionē videꝛ tenere glo.in aut.q̄ rē.ī ꝟ.pōt.C.de sacrosan:ec. ⁊ Bal.in rub.C.de iur.ēphi.dū diꝛ ꝙ ē ꝯtꝰ emphiteoticꝰ si dicaꝛ:loco ī emphiteosim ꝑ annua ꝑstatiōe vniꝰ nūmi: nec ex ꝑuitate ꝑcij dꝛ nō esse ꝯtractꝰ ēphiteoticꝰ. Et istā ptē apte affirmāt canoniste ī.c.potuit.de locato. sup glo: marie Jo.an.Job.de imo.⁊ Panor.⁊ Bal.ī sm̄ ī.c.ſ.§.donare.qualr olim feu.pote.alie.in vsi.feu.q̄ ꝯcludere videnꝛ ꝙ ī ꝯtu libellario nō req̄riꝛ ꝙ ꝑsteꝛ aliq̄ quātitas de necessitate a ꝑncipio. Cōtractꝰ aūt libellariꝰ ⁊ emphiteoticꝰ sunt vnū ⁊ idē ī effectu:ꝺm Bar.ī l.ſ.C.de iur.emphi.licꝫ aliquātulū differant quātuꝫ ad ꝑsonas ꝯhētes:sꝫ materna lingua oīs ꝯtꝰ emphiteoticꝰ dꝛ libellariꝰ:⁊ ecōtra.et idē sunt effectualr. Hanc etiā opinionē ꝙ nō req̄raꝛ aliq̄ quātitas a ꝑncipio: tenet idē Bal.ī.l.vsufructu.ī ꝑn.ff.solu.ma.⁊ ī.l.si q̄s ꝯduxerit.ī lectura antiq̄.ff.loca.et Spe.ī ti.de loca.§.nūc aliq̄.in.iij.col.⁊ doc. moderni in.l.si q̄s antea.ff.de acq̄.pos. Sciēdū est ergo ꝺm Ange.de are.ī.§.qꝛ ꝟo.cl.ſ.in aut.de nō alie.aut ꝑ.re.ec.⁊ Pau.de cast.ī.d.aut.si quas ruinas. ꝙ forma ꝯtractꝰ emphiteotici pōt eē duplex. Una ꝙ a ꝑncipio ꝑsteтur certa quātitas ⁊ postea ꝯstituaꝛ aliq̄s cēsus annuus. qđ exēplificat Jaco.de are. vbi.s̄.di.ꝙ si res q̄ datur ī emphiteosim valet centū a principio dꝫ numerari et dari dño.lxx.vel circa. Et postea cōstituatur aliq̄s modicꝰ cēsus annuus principalr in recognitionē dñij directi:ꝙ rōne fructuū.⁊ iste modus antiquitus multū erat in vsu. Alia ꝟo forma contractus emphiteotici est ꝙ a principio nihil ꝑstetur:sꝫ tm̄ cōstituaꝛ annua pēsio.⁊ hoc datur non tm̄ in recognitionē directi dñij:sed etiā rōne

redditruū ⁊ fructuū. ſm Saly. in li. ſ. C. de iu
re emphi. ⁊ Bal. in addi. ad Spe. in ti. de lo⸗
ca. vbi dicit ꝙ emptor ſoluit ꝓ re: conductor
ꝓ vſu: ſʒ emphiteota ꝓ vtroqʒ. et hūc modū
dicē Cy. i. d. l. ſ. C. de iur. emphi. ſeruari et eſſe
nūc in vſu. ſ. ꝙ nihil pſtat a pncipio. Et iō h
modus facit verū ꝯctū emphiteoticū: qꝛ con
ſuetudo facit legē. l. de qbꝰ. ff. de legi. F

h Hs aūt pſuppoſitis dico ꝙ iſte ēptor
pōt dare ad emphiteoſim dictū fun⸗
dū pro quinqʒ ꝓ centenario cū bona
cōſciētia. Nā cū cōiter locās poſſeſſiōes reci
piat saltē qnqʒ ꝓ cētenario: vt etiā ipugnan
tes hūc ꝯctū ꝯfitent: multo magis hoc face⸗
re pōt dās ad emphiteoſim i caſu nr̄o. Qd̄ p
baꝰ ſic arguēdo. Cōcedēs alteri rē ſuā vtēdā
ꝓ annua pēſione vel ſenſu: tāto maiorē acci⸗
pere pōt pēſionē vel cēſum: quāto p hāc ꝯceſ
ſionē plꝰ derogat iuri ſuo: ⁊ meliorē facit ꝯdi
tionē eiꝰ cui ꝯcedit: ac plꝰ iuris i eū trāſfert.
Quāto eñi qs maiora alicui tribuit: tāto illū
ad maiorē obligat recognitionē. ſm Tho. ij.
ij. q. c. ar. ſ. ⁊ faciūt notata in. l. ſʒ ⁊ ſi lege. §.
cōſuluit. ff. de peti. here. Sʒ emptor iſte dās
ad emphiteoſim magis derogat iuri ſuo ꝙ̄ ſi
ſimplr̄ locaret: ⁊ plꝰ iuris ac cōmodi trāſfert
in emphiteotā ꝙ̄ faceret i colonū: ḡ ſaltē dʒ
poſſe accipe illud qd̄ ſibi dareꝭ a colono. Q
aūt dās ad emphiteoſim magis deroget iuri
ſuo ꝙ̄ ſi ſimplr̄ locaret: qꝛ p contractū emphi
teoticū daꝭ emphiteote vtile dñiū: ſicut affir
māt etiā argumēta in ꝯriū adducta. et idem
notaꝭ in. l. ſ. §. qd̄ aūt. ff. de ſupſi. nō aūt ſim
plici cōductori. l. ſi qs cōductionis. ⁊. l. ad ꝓ
bationē. C. loca. ⁊. l. nō ſolū. ff. eo. ⁊. c. iter di
lectos. de fide iſtru. Silr̄ naturalis poſſeſſio
nō cōfertur ſimplici cōductori. c. ſi dilecti. de
pſcrip. ⁊. l. ſ. C. de vſuca. ⁊. l. ſi aliquē. ff. de ac
qui. poſ. ⁊. c. inter dilectos. de fide inſtru. cir
ca ſi. Ibi nec ad plenū poſſeſſio: ſed bene em
phiteote acqriꝭ naturalis poſſeſſio. l. natura
liter. ff. de acqui. poſ. Et tñ iſte emptor trāſfe
rēs dñiū vtile in emphiteotā ⁊ ſe priuās illo:
dās qʒ ei naturalē poſſeſſionē ipſiꝰ fundi: nō
recipit i hoc caſu aliqd̄ pciū nec ſolutionē vl
lā ꝓ dicto dñio vtili ⁊ naturali poſſeſſione: ⁊
iō cū ex hoc multū deroget iuri ſuo: et multū
iuris trāſferat in emphiteotā: ad maiorē pē⸗
ſionē ſiue cēſum dʒ teneri ipe emphiteota ꝙ̄
ſi eēt ſimplex colonus. Preterea iſte emphi⸗
teota hʒ ius edificādi in re ⁊ faciēdi meliora
tiōes ſuas. l. ſ. ff. de ſupſi. qs ſi velit vēdere ſi
nolit eas dñs emere: pōt alij vēdere: vt hr̄ in
l. iij. C. de iure emphi. Non aūt ſimplex colo⸗
nus ⁊ cōductor pōt ſupedificare ad libitū et
facere meliorationes ſuas: vt p doc. in. d. l. ſ.
ff. de ſupſi. Et iō cū habeat minus iuris: non
dʒ tantū ſoluere quantū emphiteota q hʒ di
cta iura ſine aliqua precij ſolutione. G

n Non obſtat mō dū dr̄ ꝙ in emphiteo⸗
tico ꝯctu dʒ cōſtitui modica pēſio. qꝛ
rñdeo negādo. l. ij. C. de iure emphi.
ad hoc allegata: nihil dicit ad hoc ꝓpoſitū:
ſed bñ. l. iij. dicē: ꝙ qñ primꝰ emphiteota vult
vēdere alteri ius ſuū ac ſua melioramēta: ꝙ
dñs ſi nō vult ipſe ea emere: dʒ recognoſcere
ſm emphiteotā: ⁊ pro hac recognitiōe nō dʒ
accipe niſi qnqgeſimā pcij. Sed hoc nihil ad
rē facit. Deīde poſito ſine veri piudicio ꝙ ali
qua lex iueniret dicēs ꝙ in ꝯctu emphiteoti
co ꝯſtituit modica pēſio ꝓ cēſu: intelligereꝭ
qñ ipe ꝯctꝰ emphiteoticꝰ fit i forma antiq. ſ.
qñ emphiteota dat a principio quātitatē ali
quā: ita ꝙ emit vtile dñiū et alia iura q cōpe
tūt ēphiteote: vtputa dās. lxx. vel circa: ſi res
valet cētū: vt dicit Cy. i pdicta. l. ſ. C. de iure
emphi. qꝛ tūc conſtitui dʒ modica pēſio q dʒ
dari in recognitionē directi dñij. Tūc eñi eēt
illicitū ꝙ emphiteota ſolueret magnū cēſuʒ:
et bñ ꝓcederēt argumēta ꝯria. Qn aūt fit cō
tractꝰ emphiteoticus ſm formā ſcdam q nūc
eſt in cōſuetudine p quā nihil dat emphiteo
ta ꝓ re nec ꝓ vtili dñio ac naturali poſſeſſiōe
⁊ alijs iuribꝰ q acquiriter hoc ꝯctu ſʒ tm̄mō
ꝯſtituit annuā pēſionē: tūc iſte cēſus nō daꝭ
tm̄ in recognitionē directi dñij ſʒ etiā et prin
cipalr̄ rōne fructuū: vt. s. patuit. Et iō teneꝭ
ad pēſionē cōdignā ſm quātitatē reddituū:
aliter eſſet iniuſticia ex pte emphiteote q lo⸗
cupletareꝭ cū aliena iactura ꝯ. l. nā hoc na⸗
tura. ff. de ꝯdi. inde. ⁊. c. ſuā. de penis. ⁊. c. lo
cupletari. de reg. iur. li. vj. ⁊. l. ſi quis manci⸗
pij. §. proculus. ff. de inſti. D

n Non obſtat dum dr̄ ꝙ qꝛ emphiteota
hʒ plꝰ iuris in re ꝙ̄ ſimplex colonus
ideo dʒ minꝰ ſoluere: qꝛ hoc argumē
tū cōcludit cōtrariū. Nā cū in caſu noſtro il⸗
lud ius cōſequaꝭ per ꝯctū emphiteoticū ſine
vllo precio: teneꝭ ex hoc ad maiorē ſolutionē
annuā: vt patet ex precedentibus. I

n Non obſtat etiā ꝙ emphiteota teneꝭ
manutenere rē ſuis ſūptibꝰ: nō colo
nꝰ: qꝛ rñdeꝭ ꝙ cū ēphiteota hēat poſ
ſidere rē i ppetuū: ſua intereſt ipam manute
nere ⁊ boni facere: maxie cū melioratiōes ſint
ſue. Colonꝰ aūt finito termio deſinit rē āplꝰ

tenere: τ iõ sua sic nõ ĩterest rẽ manutenere. Uñ merito ẽphiteota ad h̃ tenet̃ rõne perpetue possessiõis quã est habitur⁹ si vult: q: hec manutẽtio tota ↄuertit̃ finalr̃ ad suũ cõmodũ: τ sic nõ faceret: tandẽ faceret detrimẽtũ. Colon⁹ ṽo pro tpe cõparatiue ẽ repositur⁹. et iõ ad eũ nõ ptinet refectio rei. Et ad h̃ faciũt notata p Cy. ĩ. l. legẽ. C. loca. et per Bal. in. l. ſ. C. de iure emphi. vbi dicit colonũ non teneri ad ĩpẽsam ppetuo duraturã. Et in his terminis loquunt̃ leges dicẽtes colonũ non teneri rẽ manutenere. Nã bñ tenet̃ ad illã ĩpensam q̃ est p tpe vsus sui duratura: τ nihil repetere põt a dño. ppter hoc facit tex. in. l. diuortio. §. impẽdie. cũ seq. τ qõ ibi no. ff. so. ma. τ in. l. in rebus. §. pñt. ff. cõmo. Et qõ notat Bar. in. l. impẽse. ff. de impẽ. in re. do. fac. τ in. l. pdia. §. antepenul. ff. de fi. instru. Et iõ cũ ita teneat̃ colonus q̃ h̃s vsum rei ad tpe ad manutẽtiones necessarias p suo tpe sicut emphiteota ad ppetuas: q: h̃s ĩ ppetuũ rẽ possidere: nõ d̃s magis soluere colonus q̃ emphiteota q̃uis nõ teneat̃ ad ĩpensas ppetuo duraturas: q: vt dictũ est nõ h̃s rẽ tenere in perpetuũ sicut ipse emphiteota. R

P Reterea cũ colon⁹ simpler nõ habeat ius in re: nõ est equũ q̃ teneat̃ ad impẽsas ppetuo duraturas: τ ad manutenendũ rẽ in ppetuũ. S; cũ emphiteota habeat vtile dñiũ τ naturalẽ possessionẽ nihil tñ p ea soluẽdo in casu nr̃o: cõgruũ τ debitũ est vt eã manuteneat. Qui eñ in vno grauatur in alio d̃s subleuari: τ ecõtra. l. cũ q̃. ff. de iureiur. Et hec rñsio valet etiã ad duas sequẽtes obiectiões. Nõ obstat q̃s q̃ ẽphiteota tenet̃ ad pẽsionẽ: l; ps rei peat: τ q̃ ppter sterilitatẽ nõ ĩpetrat remissionẽ. Nõ aũt sic est in colono: q: videt̃ q̃ hec sunt ṽa de emphiteota q̃ soluit a pncipio debitã quãtitatẽ precij p re accepta ad emphiteosim: q: cum hoc casu soluat pẽsionẽ pncipalr̃ ppter recognitionẽ directi dñij sitq; modica pẽsio: nõ ẽ rõ q̃re ipse emphiteota nõ teneatur ad illã etiã tpe sterilitati; τ q̃n ps rei perijt: dũmõ nõ tota res peat: nec maio: ps ei⁹: q: sp ĩ hoc casu remanet directũ dñiũ in re qõ d̃s singulis annis recognosci. Et ita ĩtelligit̃. l. ſ. C. de iure emphi. Q̃n aũt a pncipio nihil dedit emphiteota p re: s; tñmõ ↄstituit annuũ redditũ. τ p ↄ̃ns tenet̃ dare nõ puũ cẽsu; s; magnũ: τ saltẽ tãtũ quãtũ colon⁹: rõnib⁹ pdictis: q: h̃ casu dat̃ pncipalr̃ rõne redditu⁹: τ scd̃ario ĩ recognitionẽ directi dñij. Eadẽ rõne q̃ remissio fit colono: d̃s etiã fieri ipsi ẽphiteote. Nã vbi ẽ eadẽ rõ d̃s etiã eẽ eadẽ iuris dispositio. l. a ticio. ff. de ṽ. ob. l. ſ. C. de liber. p. e. vel et he. τ. c. trãslato. de ↄsti. De casib⁹ ei⁹ idẽ d̃s eẽ iudiciũ. l. nõ põt. ff. de legi. l. huis legatis. ff. de leg. iij. l. si libellũ. C. de diuer. resc. l. loci. §. si fũdus. ff. si ser. vẽ. Et hãc opinionẽ dic̃ Saly. ĩ. l. ſ. C. de iur. ẽphi. eẽ de mẽte Bar. τ aliorũ doc. ĩ. d. l. ſ. In q̃ Albric⁹ refert q̃ Mar. de furno ĩ trac. hui⁹ ti. τ Host. ĩ sum. ĩ ti. de loca to: tenẽt q̃ tali emphiteote sit fiẽda missio. Qui etiã dicũt ita seruari p textũ ĩ. l. si vno. ĩ pn. ĩ ṽ. vectigali fundo. ff. loca. Et vr̃ equũ ĩ foro ↄsciẽ: τ fuit etiã opĩo Nico. de matarell. de Mutina quẽ refert Cy. ĩ. l. ſ. C. de iu. ẽph. et ita etiã ↄsuluit dñs Frã. de aretio: ĩ suo cõsilio. cl. vbi dicit: q̃ h̃m cõem opi. doctoꝝ d̃s fieri talis remissio. Uñ Bal. ĩ. d. l. ſ. C. de iure ẽphi. dic̃: q̃ q̃n de ẽphiteosi soluit̃ tãtũ quãtũ de locatiõe annuali: d̃s fieri remissio nõ solũ ppt̃ guerrã: s; etiã ppt̃ quãcũq; aliã sterilitatẽ τ cladẽ. Et hãc opinionẽ eẽ tenẽdã determinat reuerẽd⁹ pr̃ frater Angel⁹ de clauasio ĩ sua ãgelica. ĩ ti. de ẽphiteosi. §. vl. M

P Reterea posito sine piudicio veri q̃ iste ẽphiteota teneat̃ ad pẽsionẽ etiã nõ obstãte de pditiõe pt̃; rei τ sterilitate d̃r q̃ h̃s ex alia pte emolumẽtũ q̃ si res recipiat augmẽtũ siue laterẽter siue apparẽter erit cõmodo ipi⁹ ẽphiteote: nec ppterea augebit̃ pẽsio: q: ei⁹ ẽ cõmoda seq̃ q̃ ĩcõmoda sequit̃. l. ei⁹ ẽ. ff. de reg. iu. Et hãc opi. tenet Jaco. de are. Albri. Bar. τ Sali. ĩ. d. l. ſ. C. de iu. ẽphi. τ Pe. de bella. τ Cy. ĩ ea. l. τ Jo. an. ĩ add. ad Spe. ĩ ti. de loca. §. nũc aliq̃. ṽsi. ↄuꝛ. τ canoniste cõir̃ ĩ. c. potuit. de loca. tibi Inno. τ faciũt ad h̃ no. p glo. ĩ. l. merces. §. vis maior. ĩ ṽ. cui. τ ibi Bar. ff. loca. τ p Bal. ĩ. l. ea q̃ C. de alluui. Nec obstat huic opi. l. itẽ si fũdi. §. s; si isula. ff. de vsufruc. q: aliõ ẽ ĩ ẽphiteota q̃ in vsufructuario: q: ẽphiteota h̃s forti⁹ ius ĩ re: q: h̃s vtile dñiũ τ durabile qõ nõ extiguit̃ morte vt ĩ vsufructuario: h̃ aũt emolumẽtũ nõ h̃s simplex colon⁹ h̃s aliq̃s doc. p. l. ij. C. de allu. et posito etiã q̃ idẽ eẽt ĩ colono p no. ĩ. l. legẽ. C. loca. maxĩe p Cy. clarũ est q̃ ampliorẽ vtilitatẽ ex hoc augmẽto h̃s ẽphiteota q̃ colonus: q: acq̃rit vtile dñiũ τ naturalẽ possessionẽ illi⁹ augmẽti ĩ ppetuũ: τ ideo nõ d̃s soluere minorẽ pẽsionẽ rõne sterilitati; vel deperditiõis rei q̃ colon⁹ cũ ad eũ ptineat ius augmẽti τ melioꝛatiõis rei in ppetuũ: qõ nõ pertinet ad simplicem colonũ. N

P Reterea si thesaur⁹ ĩueniret̃ ab aliq̃ in re ẽphiteotica data ad h̃ opa ab il

to inētore: medi⁹ eēt ēphiteote rōne vtil' dn̄ij
et medi⁹ directi dn̄i. ꝑm Spe. i ti. de loca. §.
nūc aliq̄. v. cxxij. ꝛ ibi Jo. an. ꝑ. l. ſ. ad fi. ff. ſi
ager vec. vl' ēphi. pe. Si vo ille iueniēs nō de
dit ad h' operā: ipe dꝫ hr̄e mediū. vt in. §. the
ſauros. iv. qd̄ ſi i alieno. i ſti. de re. di. De alio
aūt dimidio direct⁹ dn̄s mediā ptē hēbit: et
aliā ēphiteota ſi vo ē opinio Spe. ſi aūt ipe
ēphiteota īuenisset dictū theſaurū: nō data
ad h' opa media ps eēt ſua rōne inuētiōis: ꝛ
de alia dimidia deberet hr̄e dimidiā rōne vti
lis dn̄ij data hac opiniōe Spe. p vs. Si aūt
inuenisset data ad h' opa: etiā deberet hr̄e di
midiū toti⁹ p̄dicta rōne. Et fac. ad hoc. d. §.
theſauros. i ſti. de rerū diui. Nō aūt ſic eſſet i
colono ſimplici q̄ nihil iuris hꝫ in re. O

i Nſup ſi dn̄s egeat p ſe domo alteri lo
cata pōt reuocare locatiōē: ꝛ ipa ꝫ do
mū auferre cōductori. l. edē. cū ſilib⁹.
C. loca. Nō ſic aūt i ēphiteota ꝑꝫ Jo. an. i ad
di. ad Spe. i ti. de loca. §. nūc aliq̄. v. iiij. Si
q̄ ꝯſideremꝰ grauamia ēphiteote ꝛ coloni et
ſilr eoꝝ ꝑuilegia: iueniem⁹ ſine cōparatione
meliorē ꝯditionē ipi⁹ ēphiteote q̄ coloni: et
iō qn̄ ipſe ēphiteota nihil ſoluit a ꝑncipio ꝑ
re: ſꝫ tm̄mō ꝯſtituit annuā pēſionē ſic colon⁹
dꝫ ſoluere ſaltē tātū q̄ntū colon⁹. Et iſtā opi
nionē tenet p̄dict⁹ reuerēdus pr̄ frater Ange
lus de claua. i q̄dā ſuo cōſilio ſup h' edito: qd̄
icipit: Uidi. i q̄ ꝯcludit talē ſic dātē rē ſuā ad
ēphitheoſim poſſe recipe tātā pēſionē ab em
phiteota q̄ntā reciperet a ſimplici colono: ꝛ eti
am plus tatū quātū ad iudiciū bonoꝝ viroꝝ
pōt ꝑpēdi q̄ dn̄iū vtile qd̄ hꝫ ipe ēphiteota i
re tali mō data mag' valeat ſeu extimaret' q̄
expēſe ꝛ alia onera q̄ hꝫ ipe ſuſtinere p ꝯſer
uatiōe dicte rei qn̄ cōit iueniūt' ꝯductores ta
liū rex: iſto mō dataꝝ ſub tali ānuo ſenſu. P

b Anc q̄ꝫ pēſionē poſſe accipi cū bona
ꝯſcia ꝯſuluit dn̄s Frā. de curte iuris
mō arca ac lector i ſtudio Papieñ: i
ſuo ꝯſi. qd̄ incipit: Sup ꝑpoſita ꝯtingētia. ꝛ
dn̄s Pe. de graſſis iuris vtriuſq; doctor ac le
ctor i eodē ſtudio Papieñ: i ſuo ꝯſi. qd̄ icipit
Uiſo caſu ſupraposito. ꝛ dn̄s Frederic⁹ de lā
pugnano iur̄ vtriuſq; doc. de collegio Mli
in ſuo ꝯſi. qd̄ icipit: Et ſi p excellētiſſimos. Et
pr̄ frater Baptiſta de ſalis ordis mioꝝ i ſua
roſella. i. ſ. c. de vſura. §. lxvij. et multi alij fra
tres tā ordinis nr̄i q̄ etiā alioꝝ. Q

e Ad ꝑbādā hāc v̄itatē adducit' tex. i
auf. ꝑpetua. C. de ſa. ſan. ec. ꝛ i. c. ałs
auf. ꝑpetua. x. q. ij. vbi dr̄: q̄ ſi res danda ad
ēphiteoſim eſt pcioſa; ſꝫ parū aut nihil pſtet

pēſiōis res ipa ē ſubtil'r eſtimāda: ꝛ ꝑꝫ eiꝰ va
lorē ꝛ eſtimationē dꝫ iuſta pēſio ꝯſtitui. Ex q̄
textu pꝫ q̄ nō ē neceſſe i emphiteoſi min⁹ ſol
uere q̄ in ſimplici locatiōe: imo pl⁹ ſoluit' qn̄
res ē pcioſa: ſꝫ ſit ꝑui redditꝰ: q2 i emphiteoſi
iſta hr̄ reſpect⁹ ad dn̄iū vtile rei ēphiteotice ꝛ
ad alia iura q̄ trāſferunt' i ēphiteotā: q̄ rōne
pōt pl⁹ recipi q̄ ꝑcipiat' ex cōi locatiōe. R

e Ad deciſionē caſus nr̄i ē tex. i. d. §.
q2 vo leonis. i auf. de nō alie. ꝛ glo. i
d. auf. ꝑpetua. ꝛ i. d. c. ꝑpetua. vbi hr̄
q̄ iuſta pēſio rei dāde ad ēphiteoſim ē qn̄ pē
ſio vigiti annoꝝ cōprehēdit totā eſtimatiōē ex
ipi⁹ rei. Et ſic qn̄ res valet mille vt i caſu nr̄o
iuſta ē pēſio de. l. oī āno: q̄ i vigiti annis aſcē
dūt ad ſummā de mille. ꝛ ꝯn̄r iuſta pēſio iſti⁹
fūdi ad ēphiteoſiꝫ dādi erit de q̄nq; ꝑcētena
rio: q2 cū lex ciuil' vl' canonica taxat pciū ſup
aliq̄ re: illō pciū ē etiā iuſtū i foro ꝯſcie: vt di
cit Cepolla i. d. trac. de ꝯctib⁹ ſimulat: i tertio
caſu ꝑnci. i ſcōa p̄ſumptiōe: i vo. dubitat' apō
multos. ꝛ allegat. l. ꝑſpexit. ff. q̄ et a q̄b⁹. In
eadē q̄ꝫ p̄ſumptiōe in fine ſcōe colūne dicit
p̄dict⁹ doc. q̄ vbicūq; lex vl' canō ꝑuidet ſup
certo diſponēdo: ꝑm aliquē rōnē obtinet i fo
ro iudiciali rōnabil'r: ꝛ etiā in foro ꝯſcie: ꝑm
b. Tho. vt refert ꝛ tenet Floria. i. l. ex pte he
res. §. ſeruo. ff. fami. her. ꝛ no. Bal. in auf. in
greſſi. i. ix. col. C. de ſacroſā. ec. ꝛ Jo. de ana.
in. c. ſ. circa fi. de teſ. ꝛ ꝑbat' in. c. ſ. de cōſti. et
in. c. q2 plerīq;. de immu. eccle. G

e Confirmant' p̄dicta. Nā de ꝯſuetudie
marie i ciuitate Mediolani i qua ſp
fuerūt excellētes doctores ꝛ expertiſſi
mi ac religioſiſſimi viri iſte ꝯct⁹ vēditiōis cū
pacto de retrouēdēdo ꝛ datiōe ad libellū cū
p̄dicto ſenſu q̄tidie celebrat' publice ꝛ palā a
ꝑncipio vt ita dicā creatiōis ciuitatꝫ q̄ nō dꝫ
dici illicit⁹ vl' vſurari⁹. Et ꝑbat' hoc ꝑ. l. q̄s ſit
fugitiu⁹. §. apō labeonē. ibi, Qz id facit qd̄ ei
publice facere licere arbitrat'. ff. de edi. edic.
et ibi Bar. dicit ꝑ illū tex. q̄ ſi q̄s facit aliquē
actū vel ꝯctū q̄ eſtimat' cōiter licit⁹: et tn̄ eſt
in rei v̄itate illicit⁹: q2 ſapit vſurariā prauita
tē: nihilomin⁹ nō iudicabit' vſurari⁹. Qd̄ eſt
notādū ꝑ mercatorib⁹ ꝛ alijs q̄ q̄tidie faciūt
multos ꝯctus q̄ reputant' liciti i illo loco: q2
nō dicunt' cōmittere vſurā: ſꝫ dicti ꝯct⁹ habe
rēt in ſe aliquē defectū. Nec forte peccāt: niſi
eſſet ignorātia ſupia: ꝛ nō curarēt nec vellēt
iformationē v̄itatis hr̄e. arg. i. l. nec ſupina.
ff. de iur̄ ꝛ fac. igno. Predictū tn̄ dictū Bar.
dꝫ intelligi: nō vbi ꝑ expreſſam iuris diſpoſi
tionē ꝯctus decideret' vſurari⁹: ſed vbi ex ali

quib⁹ diceretur seu psumptio ib⁹ posset psumi vsuraria prauitas. q: istā psumptionē dato q vera esset tolli psuetudo τ cōis obseruātia ciuitatis. q: psumit p eo qd palā τ bona fide fit: et nō cladestine seu occulte: sm Bar. in. l. frater a fre. ff. de pdi. inde. τ Imol. i. l. l. §. fuit qsitū. i. iij. col. ff. ad tre. ppter cladestinitatē em psumit dolus. Si vo palā: secus. Et io sex⁹ muliebris τ rusticitas nō excusant vbi fecerūt clā. q: tūc i eis psumeret dol⁹: sm glo. singularem Bal. τ oēs in. l. j. C. de interdic. ma. Quāto g fortius i ciuitate metropoli Mli vbi psituunt vt ita dicā iura: τ incocussa religio versat. Et io dicēdū est psuetudinē tāti tpis cui⁹ nō extat memoria in ptrariū declarare τ demōstrare in h passo nullā cēseri nec eē prauitatē vsurariā. Cōsuetudo em talis excusat: nō solū qad foꝝ iudiciale: vt notat Bar. vbi. s. sꝫ etiā qad deū: sm Panor. i. c. venerabilis. de psue. q dicit idē tenere Inno. i. c. per tuas. de symonia. τ allegat ad h tex. i. c. gaudem⁹. de diuor. τ glo. i. c. vnico. i⁹. de cetero. de postu. pla. li. vj. Et facit ad pdicta q psuetudo pōt aliquē 3ctū approbare vel iprobare: sm Bal. in. l. p diuersas. i. ij. col. C. mā. τ pl⁹ dicit Jo. de Jmo. in cle. j. de elec. q tolerant gesta virtute cōis opinionis licꝫ postea declararet dictā opinionē cōmunē nō fuisse iuridicā. Talis ergo psuetudo in istis 3ctib⁹ est attendenda. ar. in. l. semp in stipulationib⁹. cū ibi no. ff. de reg. iur. presertim cū ista iustificatio pēsionis libellarie sit introducta de iure ciuili: vt pꝫ ex pallegatis iurib⁹. s. §. q: vo leonis. in auf. de nō alie. τ i auf. ppetua. C. de sacros. san. eccle. Cōsuetudo em vel statutū vni⁹ loci est ius cōe in illo loco. vt in. l. oēs ppli. ff. de iusti. τ iu. et insti. de iure natu. gen. τ ciui. §. s. iuncto. §. ex non scripto. eo. ti. τ cōiuncta l. de qbus. ff. de legi. pōt mutare τ vel diminuere aut emēdare id qd de iure cōi est introductū. vt pbat. p. l. ius ciuile. ff. de insti. τ iu. et h p doc. in dictis iurib⁹. τ in. §. sꝫ naturalia. insti. de iure natu. gen. τ ciui. Et facit ad hoc qd h p doct. in. l. sancimus. C. de nup. et in auf. nouissima. C. de inoffi. testa. §. q p statutū vel cōsuetudinem pōt legitima diminui et distingui licꝫ in totum nō possit tolli. T

e T facit ad pdicta q res intelligitur tātū valere quātū vēderet cōiter τ i loco publico τ plurib⁹ dieb⁹ subhastata sm Bal. τ doc. in. l. seru⁹. ff. de pdi. fur. Cū g pcium sue cēsus taliū rerū ad emphiteosim datarū cōiter τ publice si duꝫ p. cētenario valoris

ipsaꝝ: iō hec erit iusta pēsio: quā psuetudo inueterata approbauit. Minime em sunt mutāda q semp certū habuerūt iterptationē. l. minime. ff. de legi. Et psequēter nō poterit dici iniustū pciū. τ maxime q: multa pia locaτ multe religiose psone istos 3ct⁹ libellarios h mō faciūt τ antiqtus fecerūt: q nō est vsile fecisse nisi cū psilio peritoꝝ τ diligēti examinatiōe vtrū cū bona psciā fieri possint. nec ē credēdū q illos fecissent si liciti nō essent. Cū g psuetudo freqntata i ciuitate τ qlitas bonaꝝ psonarū faciat cessare psūptionē vsurariā: vt pcludit Cepolla in suo tractatu. de 3ctib⁹ fictis in penul. casu. qd et psuluit Pe. de ancho. in psi. xix. icipiēte. Presens dubiū. referēdo vba Bal. in. l. j. in. iij. q. C. de his q pe. no. Et idē tenuit idē Petr⁹ in qōne p eū disputata: quā refert in. c. pctm. de regu. iur. li. vj. et Anto. de bu. in. c. in ciuitate. de vsur. Io non est dicēdū nec opinādū q ipi religiosi τ catholice psone tales 3ct⁹ fecerint cā vsure τ auaricie. τ hū facit qd voluit Pe. de ancho. i disputatiōe sua icipiēte. Antiqs τ modernis tpib⁹ viri catholici τ psciā timorati τc. quam refert Jo. de ana. ad plenū in. c. in ciuitate. de vsur. in. vj. argumēto: p pte affirmatiua q pstita Venetiaꝝ: mōtes Florētini τ loca Janue sūt licita. τ q i talib⁹ in qb⁹ possent adduci argumēta ad vtraqꝫ parte: est sequēda cōsuetudo optima legū iterpres. c. cū dilect⁹. de psue. et l. si. de iterptatiōe. ff. de legi. q: sicut lex positiua iterptat legē diuinā: sic dicēdū ē de statuto τ psuetudine pticulariū locoꝝ. Et io ifertur q credere debēt hoies moderni tpis eoꝝ āqquos catholicos τ deuotos fuisse: vt attestāt corpa sctōꝝ q ibi sūt τ multitudo ecclīaꝝ ac monasterioꝝ τ eoꝝ mirifica ornamēta: τ q nō istituissent ipa pstita sine magna pruidentia. Et pl⁹. q: a tāto tpe citra supra fuerūt plimi scti. Pres τ epi i pmissis ciuitatib⁹: τ ples romani pōtifices iusti ac scti viri q psuetudies prauas locoꝝ reprobauerūt: τ tn de ista nō fecerūt mētionē: quā nō potuerūt ignorare: cū oib⁹ fere xpianis principib⁹ nota sit: τ multi hēant pstita. τ et cardinales: τ alij multi. Merito nō ē credēdū eos hos dissimulasse si vsurā credidissent. h ille. Et nos dicere possum⁹ in pposito q ex quo tāto tpis spacio cui⁹ initij memoria nō est in ptrariū: ciues bone fame ac rectores pioꝝ locoꝝ τ religiosi viri: vt nouit quasi tota christianitas istos contractus libellarios hmōi nature publice cōtraxerunt et romani pontifices: cardinales: et archiepi

nō ignorauerūt: imo nō iprobādo ptrāsierūt
ꝛ q̄dā de eis specialr̄ approbauerūt ꝛ iustos
esse affirmauerūt: vt Martinꝰ q̄ntꝰ. sicut. s.
dictū est. malū est ꝛ nō sine culpa velle decide
re ꝙ i ipsis vsuraria prauitas comitatᷓ. U

n On obstat ino aut. ppetua. cū glo. C.
de sacrosan. eccle. ꝛ. §. q: vo leonis. in
aut. de nō alienā. s. ꝙ qn̄ res locabat
p sex: dꝫ dari ad ēphiteosim p q̄nqꝫ: qꝛ dꝫ fie
ri diminutio i sextā ptē. qꝛ r̄ndetᷓ ꝙ ipsa iura
loquūtur: qn̄ res q̄ datᷓ ad emphiteosim indi
get repatiōe ꝛ laboꝛe vt reficiatᷓ ꝛ restauretᷓ.
qꝛ ē possessio mltū inculta ꝛ deserta vel domꝰ
ruinosa ꝛ in piculo deterioꝛatiōis. Et ꝙ hoc
sit verū pꝫ. qꝛ ibi agitᷓ de eccl̄ia dāda ad ēphi
teosim ꝛ ibi non p̄supponitᷓ ꝙ an̄q̄ puenerit
ad eccl̄iam fuerit data ad emphiteosiꝫ: imo si
ꝯsideretᷓ textꝰ inuit ꝯriū. Hoc aūt nō pōt fie
ri si res ē bona ꝛ fertil̄: vt patuit. s. i scd̄o du
bio. Nā res eccl̄ie nō pōt dari ad ēphiteosim
in ppetuū. §. alienatiōes. in aut. de non alie.
Sed bn̄ s̄m q̄sdā si ē domꝰ ruinosa vel posses
sio inculta ꝛ ifertil̄ aut. si q̄s ruinas. C. de sa
crosan. ec. Et iō rōne laboris quē sustinere te
netᷓ ēphiteota: ꝛ expēsaꝝ in reparādo: ac picu
li deterioꝛatiōis ad ipm ēphiteotā ptinētis:
remittitᷓ ei sexta ps illiꝰ pēsiōis: quā soluēt si
accipet solū vt colonꝰ qꝛ nō teneretᷓ rē refice
re sūptibꝰ suis ac repare et melioꝛare ipsaꝫ.
Hoc aūt debēt etiā intᷓ scl̄ares fieri. Et ꝙ pre
dicta iura sic itelligantᷓ ondit Archi. sup ipsa
aut. ppetua. vbi sic dicᷓ ad l̄raꝫ. Dic ꝙ ē eccle
sie vtilitas: qꝛ piculū deterioꝛatiōis pertinet
ad ēphiteotā: non ad eccl̄iaꝫ. C. de iure ēphi.
l. s. Uñ ppᷓea eccl̄ie expedit tali mō cōcedere
in ēphiteosi. hec ille. Et si dicatᷓ ꝙ qn̄ res est
ruinosa dꝫ deduci tertia ps. d. aut. si q̄s rui
nas. s̄m vnā opinionē: vl̄ due s̄m cōem. R̄n
detᷓ ꝙ h̄ est veꝝ si detᷓ aliq ꝯueniens poꝛtio a
pꝛicipio. Et in h̄ casu loq̄tur. d. aut. vt ibi di
cit dn̄s Accursiꝰ glosatoꝛ. Iura aūt ꝯria nō lo
quuntᷓ i casu isto. Et si iterū dicatᷓ ꝙ illa aut.
ppetua. loq̄tᷓ i pꝛicipio de re fertili: qd̄ pꝫ. qꝛ
subditᷓ ꝙ si clade diminuta fuerit ꝛc. R̄ndetᷓ
ꝙ lꝫ i casu dicte autētice res sit alicuiꝰ reddi
tus: tn̄ ē indigēs magna repatiōe ꝛ restaura
tione ꝛc. ꝛ reputatᷓ q̄dammō intᷓ infructuosa
q̄uis hēat aliquē redditū: qꝛ qd̄ minimū est
ꝛc. Nō em̄ hꝫ redditū ꝯueniētē ꝛ pportiona
tū alijs rebꝰ fertilibꝰ. Et h̄ affirmat glo. oꝛdi
naria in. c. ppetua. x. q. ij. vbi. d. aut. de verbo
ad v̄bū recitatᷓ. ꝛ ē ibidē canonizata. Uñ sup
illa v̄ba in pncipio ipiꝰ aut. s. ppetua q̄ꝫ em
phiteosis in his rebꝰ pmittitᷓ ꝛc. ait glo. In
his rebꝰ. s. nō multū vtilibꝰ. h̄ illa. Et aūt se
quitᷓ: ꝙ si clade ꝛc. nō inuit rē eā fertilē de q̄
loq̄batᷓ in pꝛicipio. Sꝫ ē sensus illiꝰ aut. ꝙ si
res qn̄ venit ad eccl̄iaꝫ locabatᷓ p sex: pōt da
ri p q̄nqꝫ ad ēphiteosiꝫ rōne laboris ꝛ restau
rationis ꝛc. vt. s. ꝙ si postq̄ puenit ad eccle
siā res clade diminuta sit: dꝫ fieri remissio in
ēphiteosi hita ꝯsideratiōe ꝯstātis pēsionis ꝛ
redditꝰ. Et si pur dicatᷓ dicta iura loq̄ de em
phiteosi rei fertilis: et subītelligi qn̄ al̄s data
fuerat ad ēphiteosiꝫ: R̄ndetᷓ ꝙ opꝫ itelligi i
casu dictoꝝ iuriū ꝙ emphiteota dat aliq̄d a
pncipio. Nā s̄m Cy. i. l. s. C. de iure ēphi. qn̄
res eccl̄ie fertil̄ datᷓ ad ēphiteosiꝫ. s. autoꝛita
te apl̄ica itercedēte: p̄statᷓ saltē aliq̄ poꝛtio a
pncipio. Cū igr̄ i dicto casu dederit ēphiteo
ta a pꝛicipio post aliquē poꝛtionē: nō ē mirū
si sexte ptis fiēda ē remissio: h̄ āt etiā fieri de
beret intᷓ scl̄ares: sꝫ nihil facᷓ ad casuꝫ nr̄m. X

a I aūt q̄s velit oīno defendere ꝛ obsti
nantᷓ asserere ꝙ dcā iura loquuntᷓ qn̄
a pncipio nihil datum fuit: R̄ndetᷓ ꝙ
determiātio illoꝝ iuriū solū hꝫ locū i rebꝰ ec
clesiasticꝫ. Uñ arguit glo. oꝛdiaria dn̄i Accur
sij ibi in oppositiōibꝰ di. Ergo deterioꝛ ē ꝯdi
tio eccl̄ie q̄ secularis. Et r̄ndet. Sꝫ hoc facit
eccl̄ia pp̄ter sterilitatē q̄nqꝫ vēturā: qn̄ scl̄a
ris remitteret totū. hec ille. In q̄bꝰ v̄bis affir
mat. Pꝛīo ꝙ scl̄aris dās ad ēphiteosim si lo
cādo iueniret sex annuati: idēꝫ pōt accipe ab
emphiteota: qd̄ itelligitᷓ qn̄ nihil datᷓ a pꝛici
pio. Scd̄o dicᷓ ꝙ iō eccl̄ia si locando accipet
sex ab emphiteota nō accipit nisi q̄nqꝫ: qꝛ di
mittit hāc poꝛtionē: ne teneatᷓ facere remissio
nē ppᷓ sterilitatē: ita ꝙ vult totū piculuꝫ sp
remanere ēphiteote rōne tal̄ diminutionis.
Scl̄arꝫ aūt q̄ accipit tantū q̄ntū a colono: ꝛ
foꝛte aliq̄d plꝰ dādo ad ēphiteosiꝫ: declarādo
tn̄ vt. s. remittit ppᷓ sterilitatē. Et sic ꝯcoꝛdat
Accur. cū dictꝫ in supioꝛibꝰ ꝛ ꝯfirmat ꝯcl̄onē
nr̄aꝫ. Et licꝫ det etiā aliā solutionē dicēs: ꝙ i
casu dictoꝝ iuriū res erat solita locari p sex.
dei de postq̄ puenit ad eccl̄iaꝫ aliq̄lr̄ est dete
rioꝛata. Iō dꝫ fieri remissio in sextā partē qn̄
datᷓ ad ēphiteosiꝫ. ꝛ sic nihil facit ad ppositū
nr̄m. Tn̄ dicᷓ pꝛimā solutionē eē verioꝛē. Pre
terea nō est veꝝ ꝙ in dicte aut. dicatᷓ ꝙ eccle
sia teneatᷓ vel debeat remittere sextā partē sꝫ
sic ibi dr̄ ad l̄ram. Nō imminuēdo nisi in sex
tā ptē. qd̄ exponēs glo. oꝛdinaria in. d. c. ppe
tua. in v̄bo: iminuēdo. dicit id ē si est minuē
da non est plus minuenda. ꝛ super v̄bo: sextā

rix. Nō remouet quin plus possit dari. y

Ex qbus oib⁹ cōcludit nō esse verū illud qd supra dicebat in distinctione huius 3ctus. s. ꝙ licȝ eccl'ia dās ad emphiteosim: si illa reddit fer deductis expēsis: possit accipe qnqȝ: nō tñ secularis: sȝ dȝ min⁹ accipere rōne seruāde societatis cōis. Et pōt etiā ꝓbari sic falsitas ipius distinctiōis. Nā aut ista pēsio de qnqȝ ē iusta aut iiusta: qȝ nimia fm eqlitatē 3ctus. Si illa res q̄ dat ad emphiteosim meret qnqȝ: ḡ et secularis dñs illa pōt accipe. Si vo nō meret qnqȝ dico ꝙ rector eccl'e male faceret si nollet dare ad emphiteosim nisi ꝓ qnqȝ: nec dȝ facere talē contractū. Et facit ad h illud qd dr. xij. q. ij. in. c. hoc ius porrectū. i glo. ꝛ i. c. tuā. ex de penis. vbi etiā i glo. dr: ꝙ si i vēditione pl⁹ offert ꝙ res valeat: eccl'ia nō dȝ recipe: sȝ tm̄ iustū preciū: lȝ lex ciuilis dicat ꝙ 3hētes pñt seinuicē decipe i pcio. l. in cause. §. penul. ff. de mino. et. l. itē si pcio. §. quēadmodū. ff. loca. Nā ecclesia in suis 3ctib⁹ dȝ eqtatē seruare: ꝛ oēm fraudē euitare. c. ꝑ tuas. de dona. ꝛ nō dȝ parare laqueū. xvij. q. j. c. de iudeis. Un non dȝ eccl'ia vel plat⁹ ei⁹ in aliquo vel minimo decipere 3hentē secū. vt notat Anto. de bu. in. c. continebat. in. j. col. ex de his q̄ fiūt a pla. si. cōsen. ca. ꝛ in. c. i ciuitate. de vsur. vbi allegat pdictas glo. ꝛ in. c. plerīqȝ. de imu. ec. ꝛ Bal. in aut. ad h. in penul. col. circa pn. in v. insuper querit. de vsur. ꝛ in. d. l. i cause. §. penul. ff. de mino. de q̄ vide Arch. in. c. si cupis esse. xvj. q. j. Et ita tenet sctūs Bernar. in suis contractib⁹: quē allegat ꝛ seqt Cepolla veronensis vbi. s. i tertio casu pncipali: i scda psumptiōe: ꝛ allegat tex. i. c. j. §. j. in ti. de alie. feu. in vsi. feu. vbi dr. Eccl'ia cultrix iusticie et auctrix non patit aliqd 3 iusticiā in se ferre vel mouere. Quē tertū idē doctor ibidē notat cōtra clericos et platos dicēs: ꝙ sepissime 3tiū faciunt sub pretextu ꝙ semper melior conditio ecclesie fieri debeat. Idē qȝ tenet Archi. in. d. c. hoc ius porrectum. x. q. ij. z

Et dicit Cepolla vbi. s. sic ad lrāȝ. De iure diuino ꝛ i foro 3sciē credo ꝙ nō sit licitū 3hētib⁹ se decipe i pcio etiā circa dimidiū iusti pcij: et etiā in casu vbi nō daret restitutio: et 3hētes eēnt laici: ꝑ id qd hr in lege ꝛ i euāg. quo qsqȝ iubet alijs facere qd sibi vult fieri: et prohibetur alteri facere qd sibi nollet fieri. vt ex tex. in. j. di. humanū genus. Certū est eñ ꝙ vnusquisqȝ vellet ꝙ sibi vēderet iusto: equo: ꝛ cōi pcio: et null⁹ vellet in pcio decipi: etiā citra dimidiā partē iusti pcij: qȝ nemo psumitur iactare suū. l. cū de idebito. i pn. ff. de ꝓba. cū si. Et ad h vide glo. notabilē. i. l. semꝑ i 3uētiōib⁹. ff. de reg. iur. q̄ dicit: ꝙ licȝ lex dicat ꝙ sit licitū 3hentib⁹ se decipe in pcio: nō tñ 3uenit viro bono Sȝ in foro 3sciē qlibet dȝ esse bon⁹ vir. ḡ ꝛc. Et ita tenet Bal. ꝑ illā glo. quā dicit esse singularē i. c. cū cām. el. ij. i fi. ex de testi. Et idē tenet Anto. de bu. in. d. c. i ciuitate. in v. venio ad glo. de vsur. et i. d. c. qȝ plerīqȝ. in v. quint⁹ casus. de imu. eccle. ꝛ ibi ꝑ doc. a

Non obstat nō qd dr: ecclesiā nō posse facere conditionē suā nisi meliorē: qȝ fateor verū esse: sed nō dȝ eam meliorare cū iiusto dāno tertij. Et cū dr ꝙ datū eccl'ie nō cēsetur amitti: fateor qn̄ datur cā ecclesie ꝛ pietatis. Sȝ i casu nr̄o nō psupponitur ꝙ emphiteota velit dare eccl'ie: nisi id qd res requirit fm iustū preciū: et iō ipsa eccl'ia male faceret plus petēdo vel exigēdo. Bñ verum est ꝙ in dubio vtrū esset modicus vel nimius sensus: fauēdū eēt eccl'ie: ꝑ iura in 3tiū allegata. Sed nō sumus in casu isto. b

Ex pdictis aūt pȝ ꝙ i totū nō est vera illa distinctio. s. ꝙ aut res reddit fructus cōes ꝛc. Et iō saluo sp̄ meliori iudicio videt sic posse distigui: ꝛ pmo qn̄ dat ad emphiteosim res fertilis ꝛ bona hñs redditus cōes: puta qnqȝ vel sex ꝓ cētenario: deductis oib⁹ expēsis ꝛc. sicut sunt cōiter possessiones istarū partiū. Tūc sic est distinguendū ꝙ aut a pncipio 3ctus emphiteotici dat aliquid ꝓ re: aut nihil. Primo casu aut dat magna pa ita ꝙ parū plus sufficeret ad emēdū totā rē libere: ꝛ tūc dȝ 3stitui minim⁹ cēsus: qȝ dat pncipalr ꝛ q̄si in totū in recognitionē directi dñij: ꝛ i hoc casu nō fit remissio ꝓpter sterilitatē aut deperditionē ptis vt. s. Si autē dant a pncipio due ptes iusti pcij vel circa dȝ etiā 3stitui modicus cēsus. s. tertia pars illi⁹ qd daret a colono vel circa: ꝛ in hoc casu etiā nō fit remissio ꝓpter sterilitatē: qȝ magis principalr dat iste census in recognitionē directi dñij licȝ aliqliter respectu reddituuȝ. Et maxime qȝ est sic modica pensio ꝙ rarissime vel nūqȝ accidet talis sterilitas quin aliquo mō habeat tātū redditū vel vtilitatē quātus est cēsus: et si sit aliqd minus: nō erit multū. Un ꝓpter illud modicū nō dȝ fieri remissio: et i hoc cōcordāt cōiter doctores in. l. j. C. de iure emphi. dū dicūt ꝙ emphiteote nō remittitur census ꝓpter sterilitatē. Si vo a prin

cipio def dimidia pars iusti pcij: cōstituetur
etiā minor cēsus ꝙ in locatiōe simplici.s.me
dietas illius qđ daref a colono vel circa. Si
aūt def a pncipio solū tertia ps iusti pcij cō
stitueref cēsus: diminuēdo tertiā ptē illi⁹ qđ
solueret colon⁹ vel circa. Si vo a pncipio de
tur solū aliq pua portio iusti pcij: tunc fiet di
minutio i sextā ptē vel circa: ḃm determina-
tionē i dicta auť. ppetua. C. de sacrosan. ec. ⁊
ḃm quātitatē portionis pcij fiet etiā diminu
tio pēsiōis. Et in his trib⁹ vltimis casib⁹ fiet
remissio ob sterilitatem sicut i colono: qꝛ ista
pēsio nō daf nisi i recognitionē directi dnij sꝫ
etiā eq̄ pncipalr rōne reddituū vt. s. Sꝫ ista
remissio fiet cū recōpēsatiōe vbertatis anni
pcedētis vel sequētis: ⁊ fiet remissio p rata:
iuxta nota. i. c. ppter sterilitatē. de loca. Si
vo res isertilis ⁊ ifructuosa: vel ruinosa indi
gēs magna restauratiōe ⁊ labore def ad em-
phiteosim: tūc talis ēphiteota dabit p pma
solutiōe et p cēsu annuo illud qđ cōiter de si
milib⁹ haberi pōt ⁊ dari solet. iuxta no. in. §.
j. in auť. de nō alie. aut p. re. ec. coľ. ij. Uel di
stingue vt i auť. si qs ruinas. C. de sacrosan.
ec. marie i reb⁹ ecclīasticis. Si aūt sit res ha
bēs minores reddit⁹ et iproportionatos suo
valori vt sunt dom⁹ ⁊ palatia: q̄ cōiter multū
valēt: ⁊ tū p modica pēsiōe locanf habito re
spectu ad valorē ipoꝝ, vt ē tex. i. l. fi. §. finan
tē legata: ibi. Ueluti dom⁹ i puincijs pciose
⁊c. C. de bo. q̄ lib. ⁊ ibi Bal. dicit p illū tex. ꝙ
dom⁹ pciose sunt q̄dāmō steriles: qꝛ nō corre
spōdet reddit⁹ pcio ipaꝝ. Uñ i ciuitate Mli
est palatiū valoris q̄ttuor miliū ducatorū: et
tñ qñ datur ad pēsionē: nō iuenif pēsio vltra
summā. lxx. ducatorū. In talib⁹ si a pncipio
ɔct⁹ emphiteotici daf magna ps iusti pcij vl
tra dimidiā: nō fiet remissio ppter casum for
tuitū: puta ppter guerrā: ppter quā non po
tuit dom⁹ habitari: vel qꝛ aliq ps ipsi⁹ dom⁹
corruit nō vltra dimidiā: et rō q̄re nō fiet re-
missio ē: qꝛ talis cēsus pncipalr daf in reco-
gnitionē directi dnij. Si aūt def solū medie
tas vel minor ps iusti pcij: fit remissio: qꝛ ta-
lis pēsio nō solū datur i recognitionē directi
dnij: sꝫ eque pncipalr rōne reddituū siue fru
ctuū: vt. s. dictū ē de possessionib⁹. ⁊ facit ad
hoc i ar. l. etiā pris. ff. de vsufruc. ⁊ l. q̄ de to-
to. ff. de rei vē. ḃm aūt quātitatē solutiōis ip
sius pmarie fiet etiā remissio pēsiōis siue cē-
sus: non respectu reddituū simplicis locutio
nis sꝫ p respectū ad illud qđ annuatim solue
ref cōiter si ad ēphiteosim daref sine aliq so-
lutiōe a pncipio: de q̄ ifra statim diceť i scđo
mēbro pncipali hui⁹ distinctiōis. Et idē dicē
dū videf de reb⁹ habētib⁹ maiores reddit⁹ ꝙ
cōes: vt sunt molēdina ⁊ hmōi: q̄ locanf pro
duodecim ⁊ pl⁹ p cētenario: qꝛ talis diminu
tio pēsiōis siue cēsus q̄ fit ppter primariā so
lutionē: nō fit p respectū ad ipm redditū lo-
catiōis: sꝫ ēphiteosis absolute sine aliq solu-
tiōe a pncipio. Et idē cēseo dicēdū esse de re-
missiōe ppter casum fortuitū: sicut distinctū
est i supiorib⁹ de remissiōe cēsus siue pēsiōis
domoꝝ emphiteoticarū. Si vo a pncipio cō
tract⁹ ēphiteotici nihil penit⁹ soluif ab ēphi
teota: dico ꝙ si ē res hñs cōes reddit⁹ vt pos
sessiōes poterit dñs accipe ab ēphiteota tan
tū quātū accipet a colono ⁊ etiā tātū pl⁹ quā
tū cōiter estimabif pl⁹ vtilitatis trāstulisse i
ēphiteotā ꝙ trāstulisset i colonū: deductis tñ
expēsis ⁊ ɔsideratis piculis ptinētib⁹ ad ipm
ēphiteotā magis ꝙ ad simplicē colonū. Uñ
tātū poterit accipe ab ipso venditore cui dat
ad ēphiteosim rē ab eo ēptā: quātū cōiter re
periref ab alio annuati si ei dareť ad emphi
teosim: rōnib⁹ supra allegatꝫ: i q̄b⁹ ostēdim⁹
ꝙ cōputatis oīb⁹ expēsis ⁊ piculis talis em-
phiteote: melior tñ est ei⁹ ɔditio ꝙ simplicis
coloni. Et iō saltē pōt tātū ab eo accipi: quā
tū a simplici colono. Si autē sit res hñs red
dit⁹ miores ⁊ iproportionatos valori: vt sūt
dom⁹ ⁊ palatia: nō ē necesse dare illa ad ēphi
teosim p eadē pēsiōe q̄ locarenf: sꝫ dꝫ ɔstitui
in ēphiteosi cēsus ḃm estimationē rei. vt pꝫ
p tex. i. d. auť. ppetua. C. de sacrosan. ec. et in
d. c. ppetua. x. q. ij. vbi glo. sup illa verba. Est
res subtiliter estimāda: vt ex hac iusta pēsio
ɔstituaf: exponit. i. vt cōsidereť quantū in vi
ginti annis idē colligaf. vt in auť. de nō alie
nā. aut per. re. eccle. §. qꝛ vo leonis. hec illa.
Si enī illa pensio simul collecta ascēdat vsq;
ad verā estimationē rei: erit iustus cēsus. Si
autē erit minor poterit augeri vsq; ad tantā
quātitatē ꝙ pensio siue census ipsoꝝ viginti
annoꝝ cōprehendat totū verum valorem ip
sius domus: ḃm decisionem dicti. §. quia vo
leonis. Et sic erūt q̄nq; p cētenario: lꝫ locare
tur ipa dom⁹ i rōne triū p cētenario: ⁊ forte
etiā p minori pēsiōe. Nā i ēphiteosi nō habe
tur respectus ad fruct⁹ siue reddit⁹ ipius sed
ad suū valorē: qꝛ p ipm cōtractū emphiteoti
cū transfertur dñium ⁊ naturalis possessio in
dictū emphiteotam: ⁊ alia iura de quibus vi-
sum est. s. p quibus nihil soluit a principio
cōtractus ⁊c. Dicit autē dñs Bartholomeus

repolla in suo tractatu de ɔ̄tribus sllatis. in
tertio casu principali. in tertia p̄sumptione.
in ɔ̄fi. ɔcludit tñ circa p̄dicta. in fi. q̄ illa erit
iusta p̄cio q̄ esset iusta si alteri nō vēditori li
bellaret. Que autē est illa? Dic q̄ est illa qua
cōiter tales dom⁹ libellari solite sunt in eodē
loco. h̄ ille. In ciuitate aūt Mli cōiter tales
dom⁹ solēt libellari i rōne q̄ttuor cū dimidio
vel q̄nq̄ .p̄ cē. Si aūt sit res habēs maiores
reddit⁹ q̄ cōiter alie possessiones vt molēdi⸗
nū: cōiter tenet determinatio p̄dicti docto⸗
ris. vbi. s. dicent. In molēdino credo q̄ nō
habeat respect⁹ ad reddit⁹ q̄ sunt in magna
quātitate: s; in rōne q̄nq̄ .p̄ cētenario: habi⸗
to respectu ad valorē rei. vt hr̄ in. d. §. q: ꝟo
leonis. in aut̄. de nō alienā. col. ij. Et lʒ molē⸗
dinū videat modicū valere respectu quātita
tis fruct⁹ q̄n locat: tñ istud est ꝑpt̄ piculū qd̄
est i eo ne pereat vl deterioret: ꝛ ꝑpt̄ magnā
impēsam q̄ fit i eo manutenēdo. Un̄ deducē
do oēs expēsas ꝛ estimatiōes piculi: nō dice
ret in ꝟitate dñs pcipere tātū de fructu. Cuʒ
ergo libellat dictū molēdinū vni ꝛ i eo trans⸗
eat omne piculū ꝛ ois impēsa ad eū spectet:
ɓm notata i. l. j. C. de iure emphi. Sic ꝛ dñs
emit modico p̄cio ꝑpt̄ dictū piculū ꝛ ipēsam
futurā: ita dʒ etiā modico p̄cio libellari: ex q̄
vt dixi i libellariū trāsit oē piculū ꝛ ipēsa. hec
ille. Id̄ aūt cōiter determinat a doctorib⁹ q̄
molēdina ꝛ hmōi dn̄r libellari i rōne q̄nq̄ .p̄
centenario valoris ipsoꝝ: ɓm ea q̄ habent in
dicto. §. q: ꝟo leonis. q: nō pōt bñ sciri quā⸗
tus sit ver⁹ eoꝝ reddit⁹: deductis oib⁹ expēsis
p̄sentib⁹ ꝛ futuris: ꝛ estimatis piculis ꝛc. Pōt
quoq̄ in ipsis molēdinis ꝛ alijs oib⁹ reb⁹ li⸗
bellādis seruari cū bona ɔ̄sciā ɔsuetudo p̄rie
antiq̄ ꝛ p̄scripta iter bonos viros. Nā habet
.p̄ lege. d. l. de qb⁹. ff. de legi. ꝛ. c. fi. de ɔsue. ꝛ
xj. di. c. in his. ꝛ faciūt notata p̄ Cy. i. l. ꝛ exce⸗
pto tpe. C. loca. Ex p̄dictis aūt oib⁹ ptʒ q̄rtū
dubiū. s. q̄ iste emptor de quo i casu nr̄o pōt
tuta ɔ̄sciā dare ipm fundū ad emphiteosis .p̄
q̄nq̄ .p̄ cētenario. Et ita me p̄sente ɔsuluit
dñs Laurenti⁹ de busti genitor meus ꝛ iuris
monarcha: cū pater frater Thomas de noua
ria lector casum in loco nr̄o sancti Angeli apd̄
Mediolanū ab eo petisset sup h̄ ɔsiliū ꝛ ego
erā eius socius. ꝛ dixit q̄ sine aliquo scrupu⸗
lo cōsciētie fieri pōt. ꝛ r̄ndit oibus argumē
tis in cōtrariū. Ex p̄dictis etiā ptʒ q̄ talis cō
tractus non est cōtra ius diuinū nec natura⸗
le nec ciuile aut canonicuʒ: immo est ɓm ius
diuinum naturale canonicum et ciuile. C

q Uoad q̄ntū dubiū scʒ vtrū doctor re
quisitus. An talis ɔ̄tctus possit secura
ɔ̄sciā fieri: debeat r̄ndere q̄ sic? Dicūt
quidā q̄ nō. q: taliter cōsulere est aperire viā
fraudib⁹ ꝛ ponere taliter ɔ̄bentes i periculo
peccādi. Itē q: lʒ iueniri possint aliq̄ q̄ habe⸗
ant bonā ɔ̄sciam: tñ ꝑximi vidētes ɔ̄ctū ꝛ nō
vidētes intētionē eoꝝ: male p̄nt suspicari de
ipsis. ꝛ sic generat scādalū in cordib⁹ pusillo
rū: qd̄ fieri non dʒ. Matth. xviij. vbi ait dñs.
Ue homini illi p̄ quē scandalū venit. Ideo
Paulus apls. j. ad Cor. viij. inq̄t. Si esca scā
dalizat fratrē meū: non mādicabo carnes in
eternū. Sed his nō obstātibus in ɔ̄triū est ve
ritas. q: cū hic ɔ̄ctus possit cū bone cōsciētia
fieri: ꝛ de se sit bon⁹ vt supra clarissime .p̄ba⸗
tū est: pōt ꝛ dʒ doctor r̄ndere ꝟitatē. Alr̄ pec⸗
caret ɔ̄ p̄ceptū spūsscti p̄ ps̄. lviij. dicēs. Re⸗
cte iudicate filij hoiuʒ. Immo si r̄nderet istuʒ
cōtractū esse dubiū pcti mortal: s: cum q̄tidie
fiat: ponerent aie in magno piculo ꝛ dāno si
postea facerēt ɔ̄ctū ipm contra ɔ̄sciam. q: oē
qd̄ fit ɔtra ɔ̄sciam edificat ad gehēnā. c. lrae.
§ penul. de resti. spo. c. p̄ tuas. de symo. c. inq̄
sitioni. de sentē. excō. de peni. di. iiij. c. oē qd̄.
xxviij. q. j. §. ex his. c. fi. de p̄scri. ꝛ. c. vnico. de
seru. in or. fa. Id̄ ɔtra tales cōsultores excla⸗
mat Esaias ꝑpħa. v. sui libri. c. d. Ue vobis
qui dicitis bonū malū ꝛ lucem tenebras ꝛc.
Trāssumptiue in. c. si q̄s dixerit. ꝛ in. c. si q̄s
hoiem. ꝛ in. c. Ue vobis. xj. q. iij. In eodeʒ
qʒ. c. dicit idē ꝑpħa. Ue q̄ trahitis iniq̄ta⸗
tē in funiculis vanitatis: ꝛ q̄si vinculū plau⸗
stri peccatū. Que ꝟba p̄nt exponi ɔtra illos
doctores q̄ suis scrupulositatibus faciūt ani
mas innumeris pctis inuolui ꝛ irretiri. D

n On obstat mō dū dr̄ q̄ taliter ɔsulere
est aperire viā fraudib⁹ ꝛ ponere ɔtra
hentes in piculo peccandi. q: r̄ndet h̄
esse falsuʒ. Nā iste ɔtract⁹ vt. s. patuit fit sine
fraude: ꝛ de se ē licit⁹: nec est aliqd̄ in eo peri
culū: cū ɔtrahētes habeant bonā intentionē
ꝛc. Unde dr̄ in cōi ꝑuerbio. Quicquid agāt
hoies itētio iudicat oēs. Intētio eñ īponit
nomē operi ꝛ facit illud esse bonū vel malū:
vt ait Ambro. i lib. de offi. ꝛ notat i. l. si his q̄
quadraginta. §. sed si opus. ff. ad legē fal. Nō
obstat etiā dum dicitur q̄ proximi videntes
cōtractū et nō vidētes volūtatē ac intētionē
scādalizabūtur: q: respondet hoc esse falsuʒ.
Nam cum videant hunc cōtractū quotidie
fieri a timoratis viris: credunt sicut est in ve⸗
ritate. q̄ cum bona cōsciētia possit celebrari.

Et si aliquis suspicaretur malũ de hoc contractu cũ videat equalitatẽ in precio: et contrahentes nõ sint persone vsurarie: et videat in ipso contractu reliquas bonas circũstãtias et conditiões bonorũ contractuum: esset presumptor temerarius: iudicãs in malũ sine rõnabili cã illud qd expresse ps eẽ et est bonũ. ſm notata p Alex. de ales in. iij. pte summe. i tractatu de triplici processu iudiciali. q. penul. et Rich. de media villa i. iiij. dist. xv. ar. iij. q. vl. et Tho. ij. ij. q. lx. Et iõ illud esse scãdalũ passiuum et p pñs scãdalũ pharisẽoꝝ: de q̃ non est curãdũ. Unde cũ dñs dedisset illã doctrinã Mat. xv. di. Qd intrat i os nõ coinq̃nat hoĩes dicẽtibꝰ sibi discipulis. Scis q: pharisei audito h verbo scãdalizati sunt. Rñdit. Sinite illos. qd exponit glo. i. scãdalizari. et subdit dicens. Ceci sunt et duces cecoꝝ. Et sñr iste doctor dãs h rectũ consiliũ põt dicere de scãdalo scrupulosoꝝ doctoꝝ. et idem põt dicere faciẽs ips contractũ. Qd aũt dic dñs. Lu. xvij. Ue hoi illi p quẽ scãdalũ vẽit: itelligit de scãdalo actiuo: nõ aũt de passiuo sine vlla cã: sicut est i casu nro. Et illd apli. i. Coꝛ. viij. Si esca scãdalizat et cet. ſꝫ Arch. flo. i. ij. pte sũ. i ti. de ira. c. iiij. §. penul. itelligit i illo casu vel sili. Nã aplꝰ loq̃tur de carne idolis imolata: quã comedere p̃cipue corã simplicibꝰ hẽbat magnã spẽm mali q: poterãt credere q h facerẽt ad veneratioñẽ idoli: sicut cõiter fiebat. et illd erat in lege phibitũ: et iõ merito poterãt scãdalizari. Uñ quis comedere illã carnẽ nõ ppter illũ finẽ: nullũ eẽt pctm: tñ ppt spẽm mali debemꝰ abstinere. et idẽ eẽt i esu carniũ contra cõem p̃rie cõsuetudinẽ moꝛẽ: ac i silibꝰ. Tale aũt scãdalũ nõ est i casu nro: cũ nulla sit iusta cã scãdali. Et iõ nõ debemꝰ de hoc curare: sicut nõ curauit dñs de scãdalo pharisei qui eũ iudicabat nõ eẽ pphetam et cet. q: pmittebat se tãgi a peccatrice. Luc. vij. Nec et de scãdalo pharisẽoꝝ. Mat. ix. qñ paralytico dixit. Remittunt tibi pctã tua. Et hãc sniam colligo ex mẽte beati Tho. ij. ij. q. iiij. q̃ dic: q nõ tenemur relinq̃re bona tpalia necessaria vel vtilia rõne scãdali alteriꝰ: qñ illd scãdalũ venit ex iudicio temerario. et iõ isti contrahẽtes nõ tenent dimittere facere huc contractũ: si est eis necessariꝰ vl vtilis: cũ faciãt bona intẽtiõe debitis circũstãtijs et cet. Et doctoꝛ aliq̃s nõ dꝫ phibere nec i conũ consulere: imo tenet q̃libet req̃situs dicere veritatẽ q s. tal contractꝰ ẽ bonꝰ et licitꝰ: ac põt fieri ſm deũ et consciam. Aliter i eo edificat illd qd scriptũ est in. c. nolite. xj. q. iiij. Qui nõ libere veritatẽ pronũciat quã libere pnũciare põt: aut nõ defendit qd defendere conuenit: pdito: ẽ veritat.

Ed hic q̃ri põt de alio casu. s. Utrũ aliquis possit tuta consciã emere domũ: q̃ in veritate valet ſm cõem estimationẽ mille ducẽtos: et cõputato onere pacti de retrouẽdẽdo et dãdo ad emphiteosis: p mille tñ: et postea dare illã ad emphiteosim ipi vẽditori: cũ ipo pacto ad rõnẽ quattuoꝛ cũ dimidio vel quinq̃ p cẽtenario: nõ valoris rei sed precium exbursate in emptiõe. Et clarũ est ex dictis supioꝛibꝰ q si talis emẽs fit vsurariꝰ vel psuetꝰ facere contractꝰ illicitos i fraudẽ vsuraꝝ: et h psteret: et nõ appeat q hẽat i hoc contractu bonã intẽtionẽ: et multo magis si cõstet ipm facere huc contractũ in fraudẽ vsuraꝝ: reputabit illicitꝰ et sllatus: ac i fraudẽ vsuraꝝ cõiter ſm doctores in. d. c. ad nrãm. de ẽp. et vẽ. et in. d. c. illo vos. de pigno. Si aũt nõ psteret de eiꝰ mala intẽtiõe nec q sit vsurariꝰ vl psuetꝰ facere contractꝰ in fraudẽ vsuraꝝ: dicũt aliq̃ doctoꝛes quoꝛũ psilia ego vidi sup h pticulariter edita: q nõ reputabit illicitꝰ. Et p eoꝝ opinione arguit. Primo q contrahẽtibꝰ licitũ est ſm leges se decipere iuicẽ seu dãnificare in pcio. d. l. i cãe. §. penul. ff. de mino. dũmõ nõ fiat vltra medietatẽ iusti pcij. l. ij. C. de rescin. vẽ. et c. cũ dilecti. de emp. et vẽ. Hoc aũt est in casu pdicto. ergo et cet. Scdo q: talis vendẽs psupponit scire valoꝛẽ rei et psentire tali vẽditiõ. Sciẽti aũt et volẽti nõ fit dolus. l. vẽditoꝛ. vbi glo. C. de rescin. vẽ. l. j. in fi. ff. de act. emp. l. j. §. intelligat. et. l. q:. §. pe. et fi. ff. de edil. edic. l. domũ. ff. de contrahen. emp. l. nemo videt. ff. de reg. iur. et. c. sciẽti. eo. ti. in. vj. Et iõ tenet contractus nõ solũ de iure ciuili sꝫ etiã in foꝛo pscie videt licitus qñ nullꝰ dolꝰ i eo iteruenit: et vterq̃ contrahẽtiũ sit valoꝛẽ rei: ſm Panoꝛ. in. c. cũ cãm q̃. el. ij. in vltimis vbis. ex de resti. vbi allegat Johãnẽ cal. idem velle in. c. nauigãti. de vsur. et idẽ tenuit ipse Panoꝛ. post Jnno. in. c. q: plerisq̃. in. vj. col. i. ix. q. pncipali. de imu. eccle. q: vẽditoꝛ sciẽs rẽ plus valere: videt illd plꝰ donare. l. donari vr. ff. de reg. iur. vbi dr. Donari vr qd nullo iure cogẽte concedit. Et idẽ habet in. l. donari. ff. de dona. et Jnno. i. c. in ciuitate. de vsur. vbi visus fuit velle contrariũ intelligit qñ vẽditoꝛ ignoꝛabat valoꝛẽ rei vt notat Panoꝛ. i. d. c. q: plerisq̃. Tertio ad pfirmationẽ pdictoꝛ adducit q etiã ſm eos doctores q̃ tenẽt q modicitas pcij cũ pacto de retrouẽdẽdo faciat psumi contractũ vsurariũ: req̃rit modicitas et ineq̃litas vltra dimidiã vel ppe dimidiã iusti pcij; ita q opoꝛtet rem emptã

esse longe maioris p̄cij q̄ emat̄: ƀm Albricū
de rosa in.l.emptiōe.C. plus va. qd̓ agit̄. et
Jo.de Jmo.in.c.ad nr̄am.de ēp.⁊ vē. Et ita
ꝯsuluit collegiū mediolani ⁊ papie. vt refert
Cepolla i.d.tractatu. in sexto casu p̄ncipali.
Et idē ꝯsuluit Panor. in cōsilio suo.lxxvij.et
Pau.de ca.ꝯsi.cclxxvj.⁊.cclxix.⁊ Ludo.de ro
ma ꝯsilio.cccclxiij.⁊ Jo.de ana.ꝯsilio.lxxviij.
vbi doctores p̄dicti ponderāt modicitatē p̄-
cij.q: ad hoc vt p̄sumat̄ ꝯtractus vsurarius opꝫ
ƀm eos ꝙ si nō sit magna ineq̄litas in p̄cio:
saltē īteruenīat aliq̄ ꝯuētio q̄ sit ꝯtra naturā
cōtract⁹: sicut interuenit in casu.c.illos vos.de
pigno. Sꝫ in casu nr̄o hec nō interuenerūt.
Et sic non oīs iniusticia p̄cij sufficit vt decla-
rat Pe.de ancho.in suo cōsi.ix.⁊ Car.floren.
in.d.c.ad nr̄am.refert se ꝯsuluisse apud Mā
tuā in eo q̄ emit ꝓ centū fundū valētē ducē-
ta ⁊ ꝓmisit retrouēdere vēditori ꝙ ꝑ hoc nō
iudicabit̄ vsurari⁹.⁊ Cepolla vbi.s̄.in penul.
casu p̄ncipali cōcludit: ꝙ opꝫ ꝙ sit magna
ineq̄litas in p̄cio: ad hoc vt p̄sumat̄ cōtract⁹
vsurari⁹.⁊ hoc etiā vr̄ ꝓbari ꝑ glo.in.c.ꝯque
stus.de vsur.q̄ dū loquit̄ de modicitate p̄cij:
allegat.d.c.ad nr̄am.de ēp.⁊ vē.vbi p̄sumit̄
ficta venditio: ꝓ eo ꝙ vix dimidiā partē iusti
p̄cij ꝯtingebat. Nam dictū glo se seu doctoris
dꝫ intelligi ƀm legē quā allegat iux̄ nota.per
Bar.i.l.nō solū.§.liberatiōis.de lib.leg. Et
iō vr̄ req̄ri ꝙ ineq̄litas p̄cij sit talis ꝙ nō pa
rū: sꝫ valde excedat iustū p̄ciū: ita vt sit in di-
midia vel circa dimidiā p̄tē.vt.s̄.dictū est.vl̓
saltē in tertia p̄te iusti p̄cij ƀm quosdā quoꝝ
dictū refert̄ ꝑ Cepollā vbi.s̄. post sextū casuꝫ
p̄ncipalē:in.v̄. verū q: in isto libello. h̓ autē
nō est in isto casu.ꝫ ⁊c̄. Quarto argui pōt ꝙ
talis ꝯtc⁹ dici debeat licit⁹: q: est ꝯsuet⁹ fieri
etiā a ꝑsonis timoratiꝫ. Et hic adduci p̄nt oīa
q̄ dicta sunt.s̄.de ꝯsuetudine circa casuꝫ p̄ce
dentē. Quinto facit q: illud ꝙ plus valet res
vēdita remanet apud vēditionē ꝓ suo iure vti
lis dn̄ij. Vn̄ nō vr̄ esse decept⁹ in aliq̄: erq̄ pe
nes ip̄m remanet illud qd̓ min⁹ habuit de vo
valore rei vēdite: ⁊ illud pōt vēdere vt ptꝫ ꝑ
l.fi.C.de iure emp. Sexto si arguit̄. Si p̄di-
cta dom⁹ nō posset emi licite nisi iusto p̄cio:
⁊ postea dari ad emphiteosim: ad rōnē quat
tuor cū dimidio vel quinqꝫ ꝓ cētenario. ⁊ sic
plus q̄ ipsa dom⁹ reddat: seq̄ret̄ ꝙ pena sta
tuta in iure tā ciuili q̄ canonico ꝯ emphiteo
tas nō soluētes vt cadāt a iure suo. vt in.l.ij.
C.de iu.em.⁊ in.c.potuit.de loca.s. in rebus
eccl̓iasticis post bienniū. ⁊ in t̄palib⁹ post triē-
niū: esset apposita frustra quoad iustū emphi
teotā: q̄ cū nihil soluat a p̄ncipio ꝯtc⁹ sꝫ ꝯsti-
tuat se debitorē maioris reddit⁹ q̄ sit ipa do
mus: taliter cadere cedet lucro ei⁹ ⁊ nō dāno
cū nihil amittat qd̓ de suo dederit: ⁊ exonere
tur a grauamine talis pēsionis. Nec obstat si
dicat̄ ꝙ ꝑdet melioramēta in ipa domo ꝑ ip
sum facta. q: r̄ndet̄ ꝙ lꝫ tales dom⁹ hēant ad
meliorādū: tn̄ sepe nihil melioramēti fit ī eis
ab emphiteotis vel ꝓpter eoꝝ īpotētiā vl̓ aliis
ex causis. Ergo ad hoc vt cadēs ab ip̄o libello
ꝓpter negligētiā sol̓onis in aliq̄ puniat̄: vi-
det̄ ꝯcedēdū ꝙ emēs cum pacto de dādo ad
emphiteosim: nō soluat totū valorē sed emat
rē ꝓ minori p̄cio vt in illo puniat̄ ēphiteota
cadēs a iure suo. Septio adducit̄ ꝙ ƀm oēs
theologos in.iiij.sen.di.xv. ⁊ sctm̄ Bernar. ī
suis ꝯtcib⁹: licitū est ꝯhētib⁹ se p̄seruare idē-
nes: ⁊ futuris dānis p̄cauere. Sꝫ talis emēs
minori p̄cio ipam domū: ꝓpt̓ hoc facit: q: se-
pe ēphiteote ꝑ triēniū nō soluūt pēsionē: et
sic cadūt a iure suo: ⁊ multotiēs nihil aliō ha
bēt. ⁊ sic ip̄e dn̄s directus ipsi⁹ dom⁹ remanet
p̄uat⁹ sua pēsione ꝑ triēniū p̄terita. Et aliq̄n
malicia vel alia culpa ēphiteotaꝝ ꝑs ipsi⁹ do
mus corruit vel deuastata repit̄. et etiā q̄nqꝫ
ip̄i ēphiteote deiciūt p̄tē ipsi⁹ dom⁹ sub pre-
textu. vt in meli⁹ restaurēt: deinde a suo iure
cadētes: hoc dānū ip̄i dn̄o relinquūt: ⁊ nō ha
bent vn̄ sibi satisfaciāt. Et iō vr̄ ꝙ possit ipse
emens cū tali pacto de retrouēdēdo ⁊ dando
ad emphiteosiꝫ tāto min⁹ soluere ꝙ possit se
p̄seruare indēnē a p̄dictis malis: saltē in p̄te
⁊ etiā ad hoc vt ip̄e ēphiteota timēs amitte-
re dicta melioramēta.i. ip̄m p̄ciū ab ēptore
recētū in ēptiōe sit magis sollicit⁹ ad sol̓onē
pēsionis. Et marie hoc vr̄ esse licitū ƀm aliq̄s
illis qui lꝫ faciāt ꝯfici instr̄a ꝯtinētia: ꝙ nisi
emphiteota soluat pēsionē statutā cadat a iu
re suo: tn̄ nō intēdūt facere eos cadere: sꝫ so-
lū suā pēsionē habere: ⁊ se a dānis p̄dictis p̄-
cauere. ⁊ hoc etiā scribūt in suis libris: vt he
redes eorum idem faciant. F

Sed his nō obstātib⁹ ego nō cōsulerem
B alicui vt dictū ꝯtcū tali mō faciat sed
mō p̄dicto cū sol̓one iusti p̄cij: saltē va
loris rei cōsiderate: cū illo onere pacti retro-
uēdēdi ⁊ dādi ad ēphiteosim: rōnib⁹ p̄allega
tis in sup̄iorib⁹ decisionib⁹. Nec obstat p̄mū
argumētū q: ex sup̄adictis ptꝫ ꝙ in foro cō-
sciētie q̄cq̄d ꝑmittāt leges ciuiles: nō licet ali
cui decipe p̄ximū in p̄cio: nec dāpnificare eū vl̓
in minimo. Unde dicit Aug. in libro de vero

cultu. Nō solū p̄ maxima male ablatoꝝ quā-titate: sꝫ etiā p̄ minima denarij ꝑicula non potent qs faciē videre diuinā. Nō obstat se-cundū: q: lꝫ scienti τ volēti nō dicat̄ fieri dol⁹ tñ ei pōt inferri dānū. Als vsurari⁹ nō infer-ret dānū mutuario scienti τ volēti soluere vsu-ras. Uel dicēdum q̄ dicta p̄dicta autoritas intelligit̄ de sciēte τ volēte libere τ nō coacte sicut in casu nr̄o: q: talis vēditoꝛ ꝯsentire p̄-sumit̄ cōpulsus necessitate aliq̄. Et iō lꝫ sciat valorē rei tñ non p̄sumit̄ donare illud qd̄ est min⁹ iusto ꝑcio. Nā ꝫm scm̄ Bernardinū in suis ꝯtractib⁹ ꝫmone. xxxiij. Ad h̄ vt vendēs p̄sumat̄ libere donare taliter q̄ emptoꝛ pos-sit cū bona ꝯsciā retinere illud qd̄ plus valet res empta: q̄n ip̄e vēdēs scit rei valorē τ ꝯsen tit dari illā p̄ minori ꝑcio: req̄rit̄ q̄ hoc non ꝓcedat ex leuitate vel egestate vēditoris aut ex magna necessitate eiusdē. q: vno ex his in teruenientē sicut est in casu nr̄o: nō p̄sumit̄ me ra τ libera volūtas. Aliter seq̄ret̄ q̄ etiā mu-tuatarij soluēs sciēter vsuras. τ ad hoc cōsen tiens p̄sumeret̄ donare: qd̄ est falsum. Dicit quoq̄ Anto. de but. i. c. q: plerisq̄. in fine. de imu. eccle. q̄ tūc emens minori ꝑcio a ꝑsona sagacissima τ sciēte valorē rei: pōt tuta ꝯsciā retinere talē rē sic emptā sine supplemēto iu sti ꝑcij: q̄n est verisile q̄ in plus nō appciaue rit rem: τ residuū voluerit h̄re p̄ derelicto: qd̄ nō est in terminis nr̄is. Nā nō sum⁹ in casu in quo talis venditoꝛ p̄supponat̄ velle donare: nec intēdere donare: cū p̄supponat̄ vēdere rē aliq̄ necessitate cōpulsus: τ eo maxime: q: licꝫ nūq̄ in filibus p̄sumat̄ donatio de minimis nō tñ de magnis: sicut est i casu isto: in q̄ do-naret̄ fera p̄s ꝑcij rei vēdite: nemo eīn in du bio p̄sumit̄ velle donare. insti. de dona. §. ſ. τ ff. de ꝓba. l. cū de indebito. §. ſ. vbi etiā h̄r q̄ donare est dilapidare τ iactare τ q̄ nemo p̄-sumit̄ velle iactare suū: imo etiā posito q̄ in instro vēditiōis poneret̄ q̄ iste vēditoꝛ libere donat illud qd̄ valet res vēdita vltra taxatū ꝑciū sicut nūq̄ faciūt fieri mali emptoꝛes: h̄ tñ excusaret ip̄m emptorē. q: p̄sumeret̄ factū in fraudē non reputaret̄ donatio. q: in casu isto nō p̄supponit̄ subesse iusta cā donatiōis ar. l. p̄ diuersas. cum ibi nota. p̄ glo. τ doc. C. mā. τ qd̄ notat̄ in. l. ab Anastasio. eo. ti. et ita tenet Bal. in sili in. l. ij. C. de rep. here. τ in. l. fi. ibi. Tertio pōt impugnari. C. ne liceat po-ten. τ in cōsilio suo qd̄ incipit: Ad ꝓbandū τ ostendēdū. in. ij. ar. τ Specu. in ti. de cessatio ne actiōis. §. ſ. v. p̄sumit̄ simulat⁹. τ Cepolla vbi. s. i tertio casu p̄ncipali. i. vij. p̄sumptiōe in p̄in. τ ad hoc optime facit. l. cū vir vxori. τ qd̄ ibi notat̄. ff. de iure dotiū. Nā nō est ve-risile q̄ fuerit anim⁹ donādi vbi est pactū de redimēda apposītū. ar. l. q̄ sic soluit. ff. de so-lu. etiā si sit dictus q̄ donat ob bñmerita. q: in dubio nō p̄sumunt̄. l. si forte. τ. l. castrense ff. de castrē. pe. τ notat glo. in. l. donatione. τ ibi p̄ doc. C. de col. τ p̄ doc. i. d. l. p̄ diuersas C. man. Et p̄dicta cōfirmant̄ p̄ notata a doc. in. l. si qs cū al'r. de v̄bo. obli. τ in. l. ij. C. de re scin. vendi. τ in. l. si qs donatiōis. ff. de v̄bē. emp. τ p̄ Bar. τ doc. i. l. si tibi. i p̄n. ff. de pac. τ p̄ Anto. de but. τ doc. i. c. cū cau. de emp. et ven. Nā talis cautela donatiōis inducit p̄e-sumptionē fraudis ꝫm Cepollā vbi. s. q: vt dictū est nemo p̄sumit̄ iactare sive dilapida-re suū. Donatio aūt d̄r iactatio τ dilapidatio vt etiā p̄ts in. l. filiusfamilias. i p̄in. ff. de do-na. τ in. l. ꝫ iuris. §. si filius. ff. de pac. In ca-su eīn nr̄o nō subest iusta cā donādi in vendā toꝛe: sꝫ poti⁹ necessitas: ex quo magis indiget q̄ emptoꝛ. q: cōiter qs vēdit possessiōes τ do mos suas ꝓpter necessitatē cā habēdi pecu-niā: cui poti⁹ esset faciēda donatio q̄ q̄ ipse emptoꝛi donaret. Nā donatio pura τ simplex fit ꝓpter liberalitatē τ munificentiā vt dicit tex. in. l. ſ. in. ij. r̄nso. ff. de dona. Sꝫ in necessi tatib⁹ nemo liberalis existit. l. rē legatā. in fi. ff. de adi. le. τ iō talis donatio poti⁹ p̄sumere tur facta ob necessitatē q̄ ob merā liberalita tē. d. l. cū de indebito. ff. de ꝓba. τ q̄ emptoꝛ al'r nō emisset nisi cū tali donatione. τ q̄ ven ditoꝛ nō donasset nisi donatari⁹ illā rē emis-set: vt notat glo. in simili in. d. l. ab Anastasio in versi. colorātam. C. man. ergo τc.

B

On obstat tertio q̄ ad iudicādū ꝯtra-n ctū vsurariū req̄rat̄ inequalitas circa dimidiā partē iusti ꝑcij τc. q: videt̄ q̄ lꝫ iniusticia τ inequalitas ꝑcij in casu nr̄o nō faciat iudicari ꝯctū ip̄m esse vsurariū tñ facit reputari illicitū in foro ꝯsciē. vt p̄ts ex p̄dic ctis: τ etiā ex his q̄ ponit Cepolla vbi. s. in q̄r-to casu p̄ncipali. in. xli. vt aūt hec materia. in fine p̄me colū. Nec obstat q̄ lex humana vi deatur reputare talem cōtractū licitū ex quo ip̄m fieri nō ꝓhibet sed p̄mittit deceptiones in p̄cio τc. q: videt̄ ꝫm Tho. ij. ij. q. lxxv. ar. ſ. q̄ lex humana non ꝓhibet quidq̄d est ꝯ vir tutē. τ oīa nō sunt licita q̄ ip̄a nō punit i tel-ligitur nō solū de lege ciuili sꝫ etiā canonica. Unde verū est illud qd̄ d̄r in. c. cū iam dudū. de preben. ſ. multa p̄ patientiā tolerātur q̄ si in

iudiciū deducerent cassarentur. Et alibi d̄r.
Q̄d pmittim⁹ nō approbam⁹.xxxi.q.i.c. hac
rōne. Uñ tolerat ecclia qñqȝ crimē ꝓpter scā
dalū.iiij.dist.c.deniqȝ.ꝛ.i.q.vij.c.quotiēs.ꝛ
viij.q.i.c.ordinatiōis.ꝛ.xxiij.q.iij.c.ipa pie
tas.ꝛ.c.nō pōt.Et sil'r tolerat rōne multitu-
dinis.c.vt constituerent.l.di. Lex aūt diuina
punit oēm dānificantē ꝓximū: etiā in par
ua quantitate:vt.s̄.est ostēsum. Et ex his pȝ
etiā rñsio ad quartū argumentū de cōsuetu-
dine quā nō reprobauit expresse ecclesia. Uñ
talis consuetudo contra charitatē ꝓximi po
tius possit appellari corruptela q̄ꝫ consuetu
do:p ea que habentur in.c.mala.ꝛ in.vi.c.se
quentibus.viij.di.ꝛ in.c.fi.de cōsuc.ꝛ id non
excusatur eā sequens.vt pȝ ex predictis iuri-
bus. Nā male consuetudines nullo vnq̄ꝫ tpe
cōualescūt.§.si ꝟo.in aut.vt nulli iudi.ꝛ.c.si
cōsuetudinē.viij.di.ꝛ.c.cū causa.de sen.ꝛ re
iudi.cū simili.Et ideo nō tā spectandū est qd̄
factū est q̄ꝫ qd̄ fieri debuit.l. licet. in fi.ff. de
offi.pref.ꝛ.c.cū causam.de test. Ad quintū
argumētum rñdetur p Cepollā vbi.s̄.in ter-
tio casu principali:in scd̄a p̄sumptione. ver.
sed tutius.ꝙ tales nō bene loquūtur. Nec se
quit:illud pl⁹ valet:re vēdita remanet apud
venditorē:eundēqȝ cōductorē emphiteotā p
suis melioramētis:ꝛ sic ꝓ suo iure:ergo non
est lesus:q: illud plus nō pōt libere vendere
sicut potuisset si nō esset vēditā. Sed cū suo
onere libellario vendere tenet:qd̄ sibi diffici
lius erit ꝛ magis dānosum. et ꝓ hoc facit.l.
iij.§.melior.ff.de in diē adiec. Itē q: tenetur
prius dño denunciare:ꝛ eo emere nolēte sibi
tenetur laudemiū soluere. l.fi. C. de iure fis.
Itē q: si alienaret dño irrequisito caderet ab
oī iure.d.l.fi. Itē q: ꝓpter canonē debito tē
pore nō solutū caderet similiter a iure suo:et
perderet dicta melioramenta.d.l.fi.ꝛ.l.ij.C.
de iure emphi.ꝛ.c.potuit.de loca. que nō p-
deret si nō esset in dicta vēditione. Itē amit
teret etiā illud ius redimēdi qñ esset cōcessuȝ
et appositū in instrumēto locationis libella-
rie:q: tūc cēseretur esse ius emphiteoticū seu
pars iuris emphiteotici:vt ꝓbatur in.l.steri
lis.§.si tibi.ff.de act.emp.ꝛ in.l. q̄ fundū vē
didit.ff.de cōtrahē.emp.ꝛ facit etiā.l. fundi
partē.co.ti. Nō obstat q̄ȝ sextū argumētū.s.
ꝙ cū pl⁹ soluat emphiteota q̄ꝫ pcipiat de re
ipsa:vtile sibi esset cadere a iure suo vt se exo
neraret ꝛc.nisi de precio valoris rei sibi reti-
net in emptiōe per ipm̄ emptorē:q: rñdet ꝙ
licȝ ꝙ emphiteota cadat a iure suo si non sol

uat sit statutum in penā eius qñ est sibi dāno
sum ꝛ vtile dño tal'r cadere:tñ si vtile est dño
ꝙ ipse emphiteota nō cadat:pōt eū inuitum
retinere in emphiteosi. vt ꝓbat in.d.l.ij. C.
de iure emphi.i ver.si voluerit. Ad septimū
etiā rñderi pōt ꝙ talis emēs:ꝛ ad emphiteo
sim dās pōt se preseruare indēnem: ac se asse
curare de pensione ꝛ oī dāno:qd̄ forte fiet ab
emphiteota in ipsa domo:etiā si ipse emphi-
teota nihil aliud habeat ī bonis absqȝ eo ꝙ
sibi retineatur de iusto precio rei per ipm̄ vē
dende: vtputa exigēdo fideiussores idoneos
et hmōi. Itē habebit personā ipsius emphi-
teote obligatā:q: obligatio ꝑsonalis qua te-
netur accipiēs ad emphiteosim ad pensionē
soluendā dño ita sequitur pauperē sicut diui
tē quōcūqȝ vadat.l.quis ergo casus.ff.de pe
cu.Et ex hoc pȝ falsitas vnius argumenti qd̄
faciūt quidā cōtra casum precedentem dicē-
tes:ꝙ si in emphiteosi plus solueret q̄ꝫ perci
peret: nūq̄ꝫ possent pauperes accipe ad em-
phiteosim.Ex hoc etiā argumēto sequeretur
ꝙ paup nihil habēs in bonis nō posset face-
re aliquē cōtractū in quo obligaretur:qd̄ est
falsum. Sȝ ponamus ꝙ talis vēditor volēs
accipe ad emphiteosim ipsam domū nō pos-
sit inuenire fideiussorē idoneū: nec alter asse
curare mētē de p̄dictis cū nihil habeat aliud
in bonis nec habitur⁹ verisil'r sit. Nūqd̄ hoc
casu poterit ipe emptor retinere illa ducēta.
Rñdetur ꝙ si nihil fiat in fraudem:sed solū-
modo ad indēnitatē cōseruandā:ꝛ cōstituat
pensio solū p respectū ad valorē rei estimatū
in cōtractu vēditionis:scilȝ ad illa mille que
exbursant:ꝛ in ipso cōtractu caueat ꝛ expri-
matur ꝙ q̄ꝫuis emphiteota aliqua ex causa
caderet a iure suo:tñ non debeat amittere il-
la ducenta:sed sua remaneāt: ꝛ ꝙ transacto
tpe redimendi teneatur emptor ꝛ etiam quo
tiēscūqȝ ipm̄ emphiteotam amittere ius suū
contigerit:ꝛ emptor eū cadere fecerit: tenea
tur sibi illa ducēta bona facere et computare
in debito pensionis preterite et in alijs obli-
gationib⁹:ꝛ qd̄ reliquū erit exbursare. Nō vi
det incōueniēs talē ꝯtractū admittere:q: in
tali paupertate emphiteote non tenetur ipe
emēs soli obligationi eius ꝑsonali incūbere.
Inanis enī dicit actio quā inopia debitoris
excludit.l.nā is.ff.de dolo.ꝛ.c.olim.de resti.
spo.ꝛ.c. Odoardus.vbi glo.de solu. Quia q̄
nihil hȝ:nihil dare pōt.c.dabertuȝ.i.q. vij.
Uñ taliū inopiū debita dicunt deficiētia. vt
ī aut.de exhi.reis.§.optimū. De multȝ alijs

cōtractib⁹ libellarijs ptrāsco: in qb⁹ sepe fiūt multe fraudes ꝛ vsure palliate. Sꝫ ex predictis poterit cognosci qd sit licitū ꝛ qd nō. Q

Uinto cōmittit vsura ī ɔctu societatis. Pro cui⁹ declaratiōe est sciendū sm Tho. ij. ij. q. lxxviij. et Hos. ī sum. ꝙ aliquis pōt ponere pecuniā in societate sine pctō ꝛ lucrū facere ex ea: ita ꝙ vn⁹ ponat pecuniā et ali⁹ operā psonalē: qͥ plerūqꝫ qd pecunie deest p operā supplet. ff. pro socio. l. societates. §. ſ. ita ꝙ cōmunicēt picula: lucra et dāna. ꝛ ɔcor. Host. ꝛ notat. xiiij. q. iij. c. plerisqꝫ. ī glo. Et de hoc est tex. ī. l. ſ. C. p socio. et insti. de socie. §. ij. Iste em̄ ɔctus est licit⁹: dū mō sit negociatio licita: al's non. c. p vras. de dona. iter vi. ꝛ vxo. Et iō vterqꝫ pōt accipere lucrū tā ponēs pecuniā ꝙ̄ ponens operam. Preciū em̄ ope ēvelamē artis. l. cū duob⁹. §. si in coeūda. ff. p socio. Sciēdū ē etiā ꝙ pōt qs deducere ī pactū ꝙ ipse accipiat tres partes lucri: ꝛ ali⁹ solū quartā ptē. Et hoc qn̄ qs ponit pl⁹ in societate: siue rōne pecunie: siue rōne industrie. insti. de socie. §. ſ. ꝛ. l. si nō fuerint. in prin. ꝛ. l. qd em̄. ff. p socio. Arbitrio ḡ boni viri estimabunt an illud pl⁹ qd in societate ponit qs corrīdeat illi pluri qd de societate pcipit. Silr ad ppriā cōsciētiā recurrendū est. In actiōe em̄ ista pro socio q̄ est bone fidei: arbitriū boni viri sequēdū est in. l. ppo sita. ff. p socio. Si aūt vn⁹ pl⁹ altero nō ɔferret: tale pactum etiā de iure ciuili nō valeret sm Azonē: quē Accur. sequit in. d. l. si nō fuerint. ī pn. p. l. qd em̄. ff. p socio. Ex qb⁹ cōcludit ali⁹ casus vsurari⁹: videlꝫ ꝙ si qs paciscatur vt habeat duas ptes lucri ꝛ vnā tm̄ dāni: et ali⁹ duas ptes dāni et solū vnā lucri: et tm̄ ambo eq̄liter ponūt in societate vel respectu pecunie: vel respectu īdustrie. Iste ɔct⁹ ē illicit⁹ tā de iure diuino ꝙ̄ de iure canonico ꝛ ciuili: vt inqͭ dn̄s Angel⁹ de perusio: ī suo tractatu de societatib⁹: p. l. mutius. ff. p socio. Sciēdū est qꝫ ꝙ aliqs posset dare licite pecuniā ad societatē vel pecora: nō facto aliq pacto de lucro: sꝫ cōmittēdo discretioni ipi⁹ recipiētis vt assignet ptē lucri vel dāni sm qd ei iustū videbit. Un̄ si ille nō bn̄ assignaret non solū ī foro ɔscie teneret: sꝫ etiā de iure ciuili posset cogi satisfacere ad arbitriū boni viri. ff. p so. l. si societatē. ꝛ ita determinat Angelus de perusio: vbi. s. Sext⁹ casus vsurari⁹ est qn̄ aliqs dat pecuniā ad societatē aut pecora cū hoc pacto ꝙ capitale sit saluum. Iste tm̄ ɔctus de iure canonico in foro ɔscie fieri nō pōt: sm Angelū vbi. s. ꝛ glo. ac do. ī. c. plerisqꝫ. xiiij. q. iij. De iure aūt ciuili dicit Hosti. in sum. in ti. de vsur. §. an aliquo casu: ꝙ talis societas valet magis ex vi pacti ꝙ̄ ex natura ɔctus. Sꝫ Bal. in. l. ſ. C. p so. q. ix. tenet ꝙ tale pactū non valet neqꝫ ex forma ɔct⁹ neqꝫ ex eius natura. Sed sapit vsurariā prauitatē sm etiā oēs canonistas cōiter hoc pactū nō est equū: nec in iudicio aīe seruandum: vt notat Anto. de bu. in. c. fi. de vsuris. S

Eptimus casus vsurari⁹ est qn̄ aliqs dat alicui mercatori cētū ducatos vel centū oues alicui rustico tenēdas ad societatē: ꝛ ipe vult habere cōmodū de toto: et nō vult sentire dānū nisi de dimidia pte capitalis: ꝛ tm̄ ali⁹ tātū ponit in societate sicut ipe rōne opere ꝛ industrie vel alio mō. Talis em̄ ɔctus est iniquus sm Guil. et etiā Ray. ī sum. li. ij. in ti. de vsur. et Ioh. theutonicū in sum. ɔfes. li. ij. ti. vij. q. xxvij. ꝛ magistrū Bar. de Pisis in sua sum. in ti. de vsuris. c. ij. ꝛ ibi Nico. de ausmo in additionibus suis. Et idē tenet Fran. de platea: in tracta. de vsur. ꝛ. d. Iohes de mōte spello ī. l. si pascēda pecora: C. de pac. ꝛ sctūs Bernar. in suo trac. de vsuris. ꝛ Archieps floreñ. in sua sum. parte. ij. in tractatu societatū. Octau⁹ casus vsurari⁹ est qn̄ aliqs dat ad societatē certa capita ouium estimata certo precio hoc pacto: ꝙ rusticus non accipiat aliquā vtilitatē donec q̄ dederit recipiat pri⁹ totā sortē ex fetibus. Uel si quis paciscatur ꝙ anteꝙ̄ rustic⁹ accipiat aliquid restaurabit de fetibus oīa mortua: his em̄ pactis est q̄si velle facere oues īmortales et iō est illicit⁹ iste ɔctus sm Guil. vt habet in sum. ɔfes. li. ij. ti. vij. q. xxvj. ꝛ Monal. in sum. Et idē tenet Ioh. de lignano. in. c. fi. de vsu. lꝫ ɔriū tenuerit Spe. in ti. de loca. §. iā dicendū. in fi. et ibi Ioh. an. in additionib⁹. et dn̄s Laurē. de floren. ī tractatu restitu. Tn̄ prima opinio videt verior. s. ꝙ ɔctus sit iniquus. vt etiā tenet Nicola⁹ de ausmo: vbi. s. Dimitto multos vsurarios ɔctus qui fiunt a cāpsoribus: maxime in cābijs suis ꝛ lr̄is mortuis: quoꝝ fraudes si vellē exponere verificaret in me illud Mantuani poete in. ſ. Enei. Ante diē clauso cōponet vesp olympo. Multū aūt peccāt reges ꝛ principes atqꝫ cōitates manifestos vsurarios defendentes: precipue iudeos. Contra quos Innocen. iiij. in. c. post miserabilem. de vsuris. inquit. Iudeos ad remittendas christianis vsuras: per principes et potestates cōpelli precipimus secula-

tes: ꝛ donec ei remiserit ab vniuersis xpifide
libus tã in mercimonijs ꝙ̃ in alijs p excõica
tionis sniam eis inhibemus cõionẽ oĩmodã
hec ille. vbi dicit glo. ꝙ iudei p ecclesiaȝ puniũ
tur pena corpali vt pȝ. xxviij. q. j. c. sepe. in fi.
ꝛ. vij. q. iiij. c. ꝯstituit. ita tñ ꝙ ad sanguinem
nõ ꝓcedat. et de rapto. c. in archiepõ. Unñ dič
Alexã. de ales in. iij. pte sũme. in tractatu de
septio pcepto decalogi. q. v. ꝙ pncipes xpia-
ni pñt expoliare iudeos oĩb⁹ pter necessarijs
nõ tñ debẽt occidere: nisi mereãt ex aliq ma-
leficio sicut ceteri xpiani. Scriptũ est enĩ in
ps. lviij. Ne occidas eos: neqñ obliuiscãtur
ppli mei. Et rõ est: qꝛ reliq̃e iudeoꝝ ꝯuertẽt ĩ
fine mũdi: vt dꝛ Esa. x. ꝛ ad Rom. ix. Dicit au
tem Tho. in q̃dã epla ad ducissaȝ Lothorin-
gie: ꝙ principes talia bona accipientes a iu
deis debẽt ea restituere his a q̃b⁹ ea licite ac
ceperunt ipi iudei si inueniunt: alioq̃n in pi-
os vsus ad ꝯsiliũ diocesani vel alioꝝ ꝓboruȝ
viro: ũ: vel in cõem terreutilitatẽ expendere.
Sȝ heu qꝛ hodie nõ solũ nõ cogunt pfidi iu-
dei ad restituẽdas vsuras: imo puilegijs do-
tant ad multiplicãdas vsuras. Insup xpia-
ni ꝙ̃plures p man⁹ iudeorũ occulte vsuras
exercent: qđ est sceleratissimũ vitium.

Pars scđa hui⁹ sermõis de excusatiõe pe
cunie vltra sortẽ accepte in aliq̃b⁹ casib⁹. R

s Ecũdo circa vsurã habebim⁹ ꝯside-
rare ei⁹ excusationẽ. s. vtrũ ĩ aliq̃ ca
su liceat aliq̃d accipe vltra sortẽ sine
vitio vsure? Ad cuius declarationẽ
ponunt tres regule. Prima q̃rũ est ꝙ ꝓpter
interesse dãni emergentiȝ aliq̃d accipe vltra sor
tẽ ĩ mutuo: nõ ẽ vsura. Nã ƀm dñm Anto. de
but. in. c. salubrit. de vsuris. duplex ẽ iteresse.
Unũ dãni emergentiȝ: ꝛ aliud lucri cessantis
Sit g̃ hec pria regula ꝙ ꝓpt interesse dãni
emergẽtiȝ licet aliq̃d vltra sortẽ accipe. ꝛ h̃ ad
dãni recõpẽsationẽ. Qđ ꝯfirmat Sco. ĩ. iiij.
di. xv. q. ij. ꝛ Tho. ij. ij. q. lxxviij. ar. ij. in rñsio-
ne pmi argumẽti. vbi dič: ꝙ ille q̃ mutuũ dat
põt absq; pctõ ĩ pctm̃ deducẽ cũ eo q̃ mutuũ
accipit recõpẽsatiõẽȝ dãni: p qđ subtrahit si-
bi aliq̃d qđ dȝ hr̃e: h̃ enĩ nõ ẽ vẽdere vsuȝ pe-
cunie sȝ dãnũ vitare. Et q̃ regl̃a prio fundat
casus q̃ hr̃ in. c. salubrit. de vsuriȝ. vbi dꝛ. Sa
ne generũ ad fruct⁹ possessionũ q̃ sibi ꝓ nũe
rata dote a socero pignori obligate sũt cõpu
tãdos ĩ sortẽ nõ credim⁹ cõpellẽdũ. qꝛ frequẽ
ter dotis fruct⁹ nõ sufficiũt ad onera m̃rimo
nij supportãda. hec ibi. Que intelligẽda sunt
qñ marit⁹ supportat onera m̃rimonij: alr̃ nõ

ƀm Rich. in. iiij. dist. xv. ar. vl. q. v. ꝛ facit. ff.
de doli excep. l. pat. Et opȝ ꝙ ista onera sint
certa ƀm Anto. de but. in. d. c. salubrit. Et sic
nõ poterũt fruct⁹ retineri cũ sorte vltra indu
bitatã onerũ quãtitatẽ. Aliã causaȝ assignat
Host. in. d. c. salubrit. q̃re possit recipe tales
fructus sine vsura vt. s. dos salua remaneat
mulieri: aliter enim contingeret eam cõsumi
ꝛ lederetur respublica. Z

s Ed circa hũc casum sunt q̃ttuor notã
da. Primo ƀm dñm Anto. de but. in
di. c. salubrit. ꝙ hoc intelligit qñ dos
fuisset simplr̃ ꝓmissa: ꝛ postea cũ nõ soluerẽt
ad cautelã sit pignorata possessio. Nã si susti
net onera m̃rimonij: põt tũc fruct⁹ ꝓ iteresse
accipe. Si aũt dos nõ sit simplr̃ ꝓmissa sȝ so
lũ ad certam diẽ ꝛ interim pcipiet fruct⁹ pos
sessionis pignorate: tales fruct⁹ cõputẽtur in
sortẽ. Dicit q̃ȝ Jo. an. ꝛ Jo. de lig. in. d. c. sa-
lubriter. ꝙ heredes mariti q̃ non tenent ƀm
leges restituere dotẽ vsq; ad annũ post mor-
tẽ mariti: ꝛ tñ tenent relictam alere. vt hr̃. C.
de rei vxo. acti. l. j. nõ hñt hoc puilegiũ. qꝛ est
diuersa rõ in marito ꝛ heredib⁹. qꝛ heres sta-
tim pñt reddere pign⁹ obligatũ ꝓ dote: secus
in marito. vt in. c. tua. de iureiuran. cl. ij. ꝛ qꝛ
soluto matrimonio desinit esse dos. M

s Ecũdo notandũ est ꝙ si soluto m̃rimo
nio heredes mariti obligent mulieri
possessionẽ aliquã ꝓ dote: qꝛ non hñt
vnde alr̃ soluãt: fruct⁹ cõputabunt in sortem
ƀm Host. ĩ sum. in ti. de vsur. §. an aliquo. v.
vj. ꝛ Inno. ꝛ Jo. an. in. c. salubriter. ex̃ de vsu
ris. qꝛ nõ est eadẽ rõ in pmo ꝛ in scđo casu. g̃
nec idẽ ius facit. l. a titio. ff. de v̾bo. obli. Ar-
guẽdo a ꝯtrario sensu: ꝛ ꝙ debeãt in sortẽ cõ
putari ꝓbat. l. titia. ff. de solutionib⁹. Sit er
go cauta mulier vt nõ recipiat rem in obliga
tionẽ: sed faciat eã distrahi: vel recipiat in so
lutũ. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. si sup reb⁹.
alr̃ fructus extenuabunt sortem: vt dicit dñs
Anto. de but. in. d. c. salubriter. Et idẽ dicitur
in summa confes. li. ij. ti. vij. q. xviij. N

t Ertio notandũ est ꝙ casu q̃ gener non
recipit pign⁹ sed cautionẽ de numerã
da dote in certo termino: ꝛ interim re
cipit certos denarios pro libra ex pacto: ƀm
Jo. an. ꝛ Ant. de but. ac Jo. de lig. in. d. c. sa-
lubriter. est vsura. qꝛ. d. c. salubriter loq̃tur de
fructu pignoris q̃ supponit diuino iudicio.
Et ad rõnẽ tex. rñdet p. c. pxĩas. de dona. int
vi. ꝛ vxo: cũ glo. ibi. Nã possessiões sunt apte
nate ꝓducere fructũ; nõ aũt pecunia. Et hãc

opinionē tenet etiā dñs Lauren. de flo. ī suis restōnib⁹. sʒ Jo. cal. ⁊ Pe. de ancho. ⁊ panor. in. d. c. salubrit. tenuerūt ɔ̃riā. cū qb⁹ ēt ɔcordat Pau. de liaʒa. vt refert Frā. de platea in sua sūma. ī ti. de vsu. c. j. §. xxxiij. quoꝝ dcm̄ est tenēdū qñ gener subyt aliq̄ onera mrimonij: ⁊ ꝓpter illa ⁊ nō ꝑpr dilationē solutiōis dotꝫ aliq̄d recipit. Nā q̄uis etiā velit cautionē nō vr̄ iiuste agere vt pōt colligi ex snīa Scoti in prin. hui⁹ regl'e. Si aūt interesse nō subest q: nō hʒ onera: ⁊ solū ꝓpter expectationē dotis aliq̄d vellet: esset vsurari⁹: vt pʒ ex p̄dictꝫ. O

q Uarto notādū est q̄ gener possit donare totū ius qd̄ hʒ in pignore amico suo: ⁊ ille posset lucrifacere fruct⁹: ſm Guil. vt pʒ ī sūma ɔfes. eo. li. ⁊ ti. q. xvij. Sʒ si gener ab amico suo recipiat summā pecunie dotis et ille recipiat pignus eo pacto q̄ gener teneat numerāti reddere pecuniā si velit recipe tale pign⁹ ꝓpter qd̄ mutuauit: tūc eēt vsurari⁹ nō cōputādo ī sortē tales fruct⁹: ſm eūdē Guil. vbi. s. ⁊ Bal. ī rubri. C. de vsur. et Monal. ī sū. ⁊ Frā. de platea vbi. s. c. xiij. P

s' Ecūdo p̄ncipalr̄ ex hac regula seq̄t q̄ fideiussor q̄ ex defectu p̄ncipalis debitoris cōpulsus est soluere creditori capitale cū vsura: pōt vtrunq; recipe. q: seruari dʒ īdēnis. ex̄ de fideiuss. c. ɔstitut⁹. Et h̄ tenēt Rich. Monal. ⁊ Alexā. de ales vbi. s. ⁊ Ray. Host. ac Inno. vt pʒ in sum. ɔfes. eo. li. ⁊ ti. q. xvj. ⁊. d. Lau. de flo. in suis restōnib⁹. Q

t Ertio sequit̄ ex hac regl'a q̄ si mutuās incurrit dānū: eo q̄ debitor nō soluit in termīo assignato: dʒ seruari īdēnis ſm p̄dictos doc. vtputa si ꝓpter hoc necesse habuerit accipe vsurā: pōt accipe illd̄ qd̄ soluit. vñ dicit monal. q̄ h̄ est īteresse nō vsura: nō aūt pōt petere lucrū qd̄ nō acq̄siuit vt in ɔctib⁹ bone fidei. l. sociū. ff. ꝓ soc. ⁊. l. si sterilis. §. cū ꝑ vēditorē. ff. de acti. emp. Dicit tm̄ Tho. ij. ij. q. lxij. q̄ ille q̄ detinet pecuniā alteri⁹ vr̄ eū dānificare īpediēdo ne adipiscat̄ qd̄ erat ī via hn̄di. ⁊ ꝑpr tale dānū tenet̄ aliquā recōpēsationē facere ſm ɔditionē ꝑsonarū ⁊ negocioꝝ: sʒ de hoc infra meli⁹ patebit. R

p Ro ɔcl'one isti⁹ tertij notabilis gn̄alr̄ est dicēdū q̄ oē dānū qd̄ aliq̄s passus est ex eo q̄ soluta non est pecunia in termino: tenet̄ mutuans restituere ſm Ray. in sum. ⁊ Gof. vt pʒ in sum. cōfes. eo. li. ⁊ ti. q. xvj. Et ꝓbant̄ hec ꝑ. c. peruenit. de fideiuss. ⁊. c. cōstitutus. eo. ti. ⁊. xij. q. ij. c. si quis de clericis. Et idem dicit Hosti. in summa: S

q Uarto ex hac regl'a sequit̄ ſm qd̄ hr̄ ī c. ɔquestus. de vsuris. in glo. q̄ si vēdo tibi p̄diū ⁊ trado ⁊ percipis fructus: ⁊ mihi nō soluis pecuniā in termino assignato: potero petere īteresse cū ꝑcipias fructus: nec erit vsura. vt. C. de acti. ēp. l. curabit. ⁊. ff. eo. l. ij. ⁊ h̄ dicit glo. in. l. ij. C. de vsur. ⁊ ɔcor. Hosti. ī sūma. ī ti. de vsur. §. an aliq̄. v. vij. dicēs: q̄ in isto casu cōpetit actio ex̄ ɔctū vl' officiū iudicis: nō ad vsuras sʒ ad īteresse. qd̄ vere ī est. ff. de dolo. l. ⁊ elegāter. §. nō solū. Quīto sequit̄ ex hac regula q̄ si debitor vsurarij mutuat pecuniam socio eo pacto q̄ restituat ipsi vsurario pecuniā sortis vsure ⁊ vsuras inde decurrētes: et h̄ eo tp̄e q̄ intēdebat vsurario satisfacere: nō ē vsurari⁹: q: q̄rit dānū suū euitare: nō captari lucrū. Et h̄ tenet Jo. cal. ī c. si quis obligatus. xiiij. q. iiij. ⁊ in. c. fi. ex̄ de vsu. Nā nō tenebat̄ cū suo dāno subuenire socio. xxiij. q. v. c. si non licet. ⁊. ff. de ꝑscrip. ver. l. qui seruandarū. in principio. T

s Ecunda regula p̄ncipalis qñ aliq̄d liceat recipe vltra sortem in mutuo sine vitio vsure: est rōne lucri cessantis. Circa quā regulā notandū ē q̄ ad h̄ vt lucrū cessans possit accipi licite: opʒ q̄ sit ī actu vel in q̄si actu. q: q̄uis vsurari⁹ possit lucrari de pecunia quā mutuat: ⁊ aliquo mō cesset a lucro possibili: nō tm̄ dʒ hr̄e interesse lucri cessantis q: nō cessat ab eo qd̄ sibi nūq̄ ī erat. Et ē addendū q̄ nō est tutū ſm istā regulā mutuare nō hn̄ti necessitatē hui⁹ mutui. q: tūc nō obligat̄ sibi mutuare ex p̄cepto: sed mutuū efficit̄ sibi spōtaneū: q̄ casu ꝑiculū ē ne mutuāti magis placeat pecuniā suā sic ꝑ mutuū ad lucrū exercere q̄ in alijs licitis ɔctib⁹. q̄propter in hmōi ɔctib⁹ semꝑ adesse dʒ desideriū: q̄ si eēt possibile nō fieret mutuū cū tali lucro. Et q̄ regula sequit̄ ſm Monal. in sum. ⁊ Host. ac Guil. atq; Ray. vt hr̄ in sūma cōfes. lib. ij. ti. vij. q. xxviij. q̄ si volebā emere terrā valentē reddere singulis annis ducēta: q: pecunia ad hoc erat parata ⁊ p̄cib⁹ me fecisti cessare a tali ɔctu vt tibi mutuarē. q: pecunia tibi futura erat vtilior ⁊ ego mutuaui: possum pacisci vt des mihi q̄libet anno donec ꝓ necessitate pecuniā detines q̄ntū acceptur⁹ fuissem de illa possessione. Et h̄ ītelligēdū ē hita ɔsideratione incertitudīs fructuū ⁊ fortune obuētionis: ſm dñm Anto. de but. ī. c. salubrit. ex̄ de vsur. Sʒ pone q̄ q̄s hēbat pecuniā ⁊ volebat ire ad nūdinas ⁊ ibi merces emere: vl' ad aliū locū deferre: vl' ſuare certo tp̄e vt lucraret̄: tu

indigēs illa pecunia recipis illā mutuo: offerēs te paratū restituere illā cū lucro sperato ī termino ꝛ loco ꝙuis dicat Inno.ī.c.fi.ex̄ de vsu. ꝙ putat hūc ꝯctū vsurariū: nec scit qliť possit excusari. Et Jo.cal.ī.d.c.fi. approbet opinionē Inno. ꝛ etiā Jo.an.ibidē dicēs: ꝙ illud qđ đr ibi de interesse hꝫ locū post morā debitoris: et ꝙ ex hoc ꝯctu pararet via ad fenus. Nā staret vsurariꝰ paratꝰ cū capello ac calcaribꝰ dicēs se ad nūdinas velle ire: tamē Ray. in sum. ī ti. de vsuris. ver. itē aliqs. ī fi. et Host. ī.c. salubriter. de vsu. ꝛ in sum. in ti. de pe. §. quibꝰ. v̄. qđ si paratꝰ. dič: ꝙ teneris ad īteresse lucri: qđ facturꝰ erat verisiľr ex pecunia ille q̄ mutuauit: dūmō nihil fiat ī fraudē vsurarū ꝛ mutuās nō sit ꝯsuetus dare ad vsurā. ꝯcor. Jo. de lig. ꝛ Anto. de bu. ī.d.c. salubriter. s. ꝙ teneris facere satisfactionem ex equo ꝯsiderato tñ dubio euētu ꝛ circūstātijs istiꝰ lucri cessantibꝰ. Et idē tenet Monal. ī sūma di. ꝙ hoc recipiť rōne interesse. Uide de hoc Pe. de ancħ. ī.c.ſ. de vsuris. li. vſ.

t Ertia regula q̄ cognoscitur si aliqđ liceat accipe vltra sortē est ista. s. ꝙ ex mutuo licet redimere vexationē suā. s. accipe suū qđ sibi aľs debebať. Ex q̄ regula sequiť. Primo ꝙ mutuās pecuniā rustico vt laboret possessionē eius dūmō satisfaciat illud de fructibꝰ possessionū: vel alio mō det ei iustū p̄ciū oparū: nō ē vsura: qꝛ nihil p̄ter sortē accidit dño. Et hoc tenet dñs Laurē. de flo. ī suo trac. de vsuris. vbi refert do. Greg. de arimino idē tenentē. Quāuis enī dñs intendat sibi opas p̄stari rōne mutui a rustico: ꝛ rusticus ꝓpter mutuū impendat opas aľs nō exhibiturꝰ: tñ illa ope nō cedūt lucro dñi: cū illas iusto p̄cio emat: nec p̄ h̄ aliqđ dānū patitur ip̄e rusticꝰ. Et ponit idē magr̄ Greg. aliū casum. Pone ꝙ dñs ꝯducat colonū ad certū tp̄s ꝓ certo p̄cio ꝛ p̄ciū tradat anteq̄ colonꝰ incipiat opari: postmodū v̄o nolente colono opari nisi dñs mutuet ei certā sūmā pecunie: dñs mutuat vt opeť: aľs nō mutuaturꝰ talis dñs nō est vsurariꝰ: qꝛ dūtaxat recipit suū. i. opas sibi debitas: et nihil ex tali lucrať mutuo. ꝛ iđ nō est vsurariꝰ cēsendus nec peccat: nisi ꝫ dñm Laurē. vbi. s̄. de iusto p̄cio opaꝝ detrahere aliquid ꝓpter mutuū: aut si vltra opas iusto p̄cio emptas alia exigeret a rustico rōne mutui: tūc enī esset vsura. Itē sequiť ex p̄cedēti regľa aliꝰ casus ꝙ si mihi debes decē q̄ nō possuꝫ h̄re: et mutuo tibi alia decē: h̄ pacto; vt de vigiti postea satisfacias; nō ē vsura ꝫm Host. in sum. qꝛ licet vnicuiqꝫ redimere vexationē suā. c. dilectus. ex̄ de symo. Possumus etiā sub hac regula ponere casum qui habetur in. c. conquestus. ex̄ de vsur. vbi đr: ꝙ eccľia nō teneť cōputare in sortē fructꝰ pignoris qñ accidit ī pignore a vasallo suo feudū qđ tenet ab eadē: tñ interim nō đꝫ recipere seruitiū a vasallo: qꝛ tūc esset vsura. Dicūt aūt doc. ibidē: ꝙ iđ iste casus est licitꝰ: ꝛ sit sine vsura: qꝛ eccľia rōne feudi non đr accipere alienū: accipet aūt si īterim vasallus teneret ad seruitiū: rō ǥ feudi tollit rōnem vitij: ꝛ ponit excrescentiā sub rōne liciti. Et hoc idē habeť ex̄ de feudis. in. c. ſ. Et hunc casum ponit Monal. in sum. Sꝫ vtrū hoc solū habeat locū ī feudo eccľie: Rñdet Alex. de ales vbi. s̄. et Hosti. in sum. ꝙ lꝫ nō inueniať expressum in alio feudo: tñ videť de eq̄tate ꝙ idē sit in oī alio feudo: qꝛ aut est licitū aut illicitū. Si licitū ǥ etiā in laico: cū sit eadē rō: ǥ idē iuris. l. a ticio. ff. de v̄bo. obli. ꝛ. l. ꝛ iđ. ff. de legibꝰ. Si aūt est illicitū: ǥ multo minꝰ đꝫ fieri ab ecclesia q̄ a laico. Et hāc opinionē tenet glo. ꝛ Anto. de bu. ꝛ Jo. de lig. in. d. c. conquestus. Rō aūt quare aboleť vitiū vsure in hoc casu est: qꝛ vasallus nō est dñs ꝙuis habeat vtilē actionē: vel ꝫm alios nō est magis dñs: p̄sumiť etiā velle dare fructꝰ: qꝛ ad antidota est naturaliter obligatꝰ: ꝛ ꝯcor. Ricħ. in. iiij. di. xv. ar. vlti. q. v. ꝛ Monal. ac Hosti. ī summa. Que aūt dicta sunt de vasallo nō habēt locū in emphiteota ꝛ colono: ꝫm Host. in sum. in ti. de vsuris. §. an aliquo. Reuerendus tñ p̄r frater Angelus de claua. in sua Angelica. in ti. de feudo. dicit idē esse in emphiteosi qđ in fundo: qꝛ inq̄t Spe. in ti. de feu. §. qñ. versi. si. ꝙ feudū ꝛ cōtractus emphiteoticus et libellarius sunt eiusdē nature. Itē inq̄t Bar. in. l. si mihi et ticio. ff. de v̄bo. obli. ꝛ Bal. in c. ſ. de inuesti. de re. alie. fac. Ubicūqꝫ lex feudalis nō est ꝯtra iuris ciuilis aut naturalis rōnē habet locū in emphiteosi. Predicta tñ de domino feudi ꝛ rei date ad emphiteosim ꝙ possit recipere fructus pignoris nō cōputādo in sortē: limitat predictus pater esse vera vbi vasallus vel emphiteota non fecit melioramenta: ꝛ quando feudū ꝛ emphiteosis est a causa libera: qꝛ si exbursasset quantitatē pecunie vel aliqđ aliud a dño ꝓ habēdo feudo vel emphiteosi: sic nō liceret qñ fructꝰ disproportionarētur a seruitio siue a fructu. Si v̄o queratur quid de vsufructuario obligāte proprietarij: Rñdet idē vbi. s̄. ꝫm Hosti. in

summa. ꝙ ſi habꝫ a cā libera a ꝓprietario: nō
cōputabit fruct⁹ ī ſortē. alˀs cecus: vbi fruct⁹
diſproportionarent a ſeruitio. Ex pcedēti re
gula etiā colligit alı⁹ caſus q̄ hr̄ in.c.ſ. ex̄ de
vſuris. videlꝫ ꝙ qn̄ laic⁹ tenet iniuſte aliquā
poſſeſſionē eccl'ie ⁊ dat pignori ipam poſſeſ⸗
ſionē rectori eccl'ie ipſi⁹: talis poterit pcipere
fruct⁹ illi⁹ vltra ſortē: q2 nō recipit niſi qḋ ſi
bi debet: vt dr in.d.c.ſ.in fi. Et ſciēdū ꝙ idē
poſſet facere laic⁹ ī poſſeſſiōe ſua ab alio ſibi
iniuſte detēta. vt inqt glo. in pdicto.c. ⁊ Vl⸗
deric⁹: vt hr̄ in ſum. ꝯfeſ. eo. li. ⁊ ti. q. xvi. Vn̄
cōcludit gn̄alr ſm Ricb. vbi. ſ. ꝙ cū qs mu
tuat illis q violēter vel fraudulēter rē ſuā de
tinēt: reſtituere nō tenet illud qḋ accipit vl⸗
tra ſortē: q2 ſic non accipit alienū: ſꝫ ad ſe tra
hit qḋ ſuū eſt: p dictū.c.ſ. in tex. et in glo. Et
ita pōt intelligi illud Amb. xiiij. q. iiij.c. ab il
lo. vbi dicit. Ab illo exige vſuram cui nocere
merito deſideras cui iure iferunt arma: huic
legitime iferunt vſure: quē bello vincere nō
potes: ad hoc vſurā exige q neſcit crimen oc⸗
cidere. In oibus tn̄ pdictis caſibus qn̄ aliqd
accipit vltra ſortē ab his q detinēt iiuſte ali
quid ipſoꝝ mutuantiū: debet fieri tali modo
ꝙ non ſcandaliʒetur proximus. X

8 Ed hic q̄rit vn⁹ caſus: videlꝫ qn̄ cōi⸗
tas aliq̄ vel pnceps aliqs indiget pe
cunia ⁊ accipit a ciuib⁹ mutuo: pmit
tēs ⁊ obligās eis certa pignora ⁊ certū lucrū
puta quinqꝫ vel ſex ꝑ cētenario: vel facit aſſi
gnatiōes aliquas in qb⁹ vltra capitale dat ſi
bi lucrū. q̄rit nūquid iſti ciues q cogunt ad
mutuādū: rōne hui⁹ coactiōis poſſint lucruꝫ
accipere. Et ꝗuis aliqui doc. tenuerint ꝙ ſic
tn̄ Alexā. de ales in ſuo tract. de vſuris dicit:
ꝙ nō pn̄t licite illud lucrū retinere: nec excu⸗
ſat eos a pctō coactio: vel alia neceſſitas. ex̄
de vſuris.c. ſup eo. ⁊ qḋ me. cau.c. ſacris. Et
iō etiā ille q emit iura a pɾīo mutuāte ꝑ aliq̄
minori pcio vel etiā ſoluēdo eidē preciū: cō⸗
mittit vſurā: q2 ſi pncipalis ꝯtus eſt illicit⁹
eſt etiā illicit⁹ acceſſori⁹.c. acceſſoriū. de reg.
iur. li. vſ. Verum tn̄ eſt ꝙ pn̄t retinere de tali
lucro oēītereſſe ⁊ dānū qḋ patiunt ꝓpter ta
le mutuū coactū. Et cum Alex. de ales tenet
magr̄ Greg. ordinis heremitarū dicēs: ꝙ te⸗
nent ad reſtitutionē talis lucri vltra ſuū ve⸗
rū ītereſſe ſicut refert dn̄s Laurē. de flo. ī ſuo
trac. de vſuris. ⁊ Lapus ī repetitiōe.c. ī ciui⸗
tate. de vſuris. Et hec videt eſſe eqor opinio.
Tn̄ ſi ꝓpter tale mutuū dicti ciues cogerent
ſubire aliqs labores vel picula occaſiōe mu⸗
tuādi: poſſent recōpenſare dictū laborē ⁊ ali
quid pro eo accipere: ſm Hoſt. in ſumma. Et
idem dicit in quolibet mutuāte: per.c. ad no
ſtram. de rebus eccleſie nō alie. Et idē habet
in ſum. ꝯfeſ. eo. li. ⁊ ti. q. xiiij. y

8 Ed aliud ē de īpreſtitis q̄ fiūt Ianue
Florētie ⁊ Venetijs: in qb⁹ ciues dāt
pecuniā cōitati: nūq̄ recepturi capi
tale: ſꝫ accipiūt tātū ꝑ cētenario. Lꝫ em̄ qdā
doctores hūc ꝯtū nō tenere dicāt: ſꝫ eſſe vſu
rariū. Inter qs fuit Lapus ī.d.c. ī ciuitate.
tn̄ cōiter doc. tenēt ꝙ ſit licit⁹. inter quos eſt
Pe. de anch. ī.c. vſurarū voraginē. de vſu. li.
vſ. ⁊ ī.c. in ciuitate. de vſu. In gn̄ali qꝫ.c. fra
trū minoꝝ Ianue celebrato fert determiatū
hūc ꝯtū valere. Et idē tenet dn̄s Laurē. de
flo. ī trac. ſuo vſurarū. ⁊ magr̄ Frā. de neapo
li in ſuo trac. mōtis. ⁊ mgr̄ Angelic⁹ ordinis
pdicatoꝝ: in qdā ꝯſilio ſuo: ⁊ ꝙ plures iuris
ꝓfeſſores hoc cū ſigillo ꝯſuluerūt. ſicut refert
dn̄s Laurē. vbi. ſ. Et aſſignat dn̄s Pe. de an
cho. in.d.c. vſurarū. ⁊ ī.d.c. in ciuitate. rōnē
q̄re ſit licit⁹ hic ꝯt⁹: q2 nō pl⁹ pcipit q̄ de em
ptiōe vni⁹ poſſeſſiōis ſiĺis eſtimatiōis: et tn̄
nunq̄ capitale recipiūt: ſicut ſi emiſſent poſ
ſeſſionē. Itē q2 pciū ꝑ eis creſcit et decreſcit
ſm ꝙ creſcūt reddit⁹ ⁊ decreſcūt. Itē q2 ſub
iacēt piculo: q2 poſſet cōe eis ī totū tollere: ⁊
ſepe imponit eis onera ſicut poſſeſſiōib⁹: ita
ꝙ fere in oibus ꝯueniūt cū rebus imobilib⁹
inter quas de iure cōputant. vt ī cle. exiui de
paradiſo. §. cūqꝫ. de v̄bo. ſigni. Alij doctores
aſſignāt aliā rōnē: ꝙ in hoc caſu videt poti⁹
quedā emptio redditū ciuitatū q̄ mutuuꝫ:
quo ad effectū: ⁊ iſte ꝯtus eſt licit⁹. ſ. emere
reddit⁹ alicui⁹ poſſeſſionis: immo etiā emere
redditus pecuniarios: ſm Alexā. de ales vbi
ſ. ⁊ Inno. Hoſti. ⁊ Jo. an. ⁊ Anto. de bu. ī.c.
in ciuitate de vſuris. Tn̄ iſte ꝯtus nō eſt ita
honeſt⁹ ⁊ decēs ſicut qn̄ emunt reddit⁹ pdia
les. Et hec oīa ītelligēda ſunt niſi aliqd fiat
in fraudē vſurarū: q2 Quicqd agāt hoīes itē
tio iudicat oēs. Dn̄s qꝫ Anto. de bu. in.d.c.
in ciuitate. dicit iſtū ꝯtū īpreſtitarū eſſe lici
tū. Sciēdū tn̄ ꝙ.d. Joh. de anania. in.c. in
ciuitate. de vſuris. in.v. coĺ. in.q. vtrū in ven
ditiōe annui redditus cōmittat vſura. dicit
ꝙ a talib⁹ cōtractibus eſt abſtinendū ꝓpter
dubiū: ſequēdo ibi dn̄m Florentinum et Pe
trū de anch. q2 bonarū mentiū ⁊c̄.c. ad eius.
v. diſt. ⁊ clemen. exiui de paradiſo. §. ſ. de ver
bo. ſigni. ⁊.c. conſiliū. de obſer. ieiu. Item q2
in dubijs tutior via eſt eligēda.c. illud. circa

mediū. de cle. exc. mi. ꝛ de hoc est glo. notabilis in. c. in ciuitate. in ꝟ. nisi dubiū. de vsur. ꝛ in. c. nauigāti. in ꝟ. verisilr. dubitaſ eo. ti. Et optime facit tex. in. d. cle. in. §. nos itaqꝫ. in. v. col. vbi dr: ꝙ in his q̄ aie salute respiciunt ad euitādos graues remorsus pars securior est tenēda: presertim cū nō solū qḋ malū esse dinoscaſ: sed etiā om̄e qḋ hꝫ speciē alicuius mali sit a viris pfectis specialiter euitādum: vt dicit tex. in d. cle. exiui de paradiso. in. §. cūqꝫ annui redditus. de ꝟb. sig. In multis alijs casib⁹ pōt aliq̄d iuste accipi vltra sortē sine vitio vsure. et possunt colligi ex dictis in precedenti sermone: vt qn̄ daſ alicui pecunia sigillata ad pōpam: vel qn̄ recipiſ aliq̄d rōne pene: vel qn̄ aliq̄d gratis datur ꝛ in silibus. In oīb⁹ aūt alijs casib⁹ tenetur mutuās restituere q̄cq̄d accipit vltra sortē p regulā vulgarē positā in. c. pctm̄. de regu. iu. lib. vj. Et nō solū vsurarius sed etiā alij fautores tenentur ad restitutionē. Z

v Nde queriſ: qn̄ cōitas accipit vsuram vtrū teneanſ oēs ciues quoꝝ autoritate ꝛ cōsilio hoc fit. Et rn̄dit Ray. ꝙ oēs sunt vsurarij. ar. vij. q. j. c. sicut vir. ꝛ. xxiiij. q. iij. c. si habes. ꝛ. ff. qḋ me. cā. l. metū. §. aiaduertēdū. Et idē est de his q̄ ꝓhibere pn̄t et nō ꝓhibēt. ex̄ de sen. excō. c. quāte. Cōcor. Host. vt hr̄ in sum. ꝯfes. eo. li. ꝛ ti. q. lvij. ꝛ licꝫ oēs cōsentiētes cōmittāt vsurā: tn̄ ꝫm Guil. nō tenētur ad restitutionē: nisi quātū ad eos puenerit: vl quātū releuati sunt de expensis quas fecissent de suo. Illi tn̄ q̄ pstitissent autoritatē vel preceptū et hmōi ad vsurā: ita ꝙ aliter facta non fuisset teneнſ i solidū: vt hr̄ i sum. ꝯfes. vbi. s. q. lx. Et sit hec ꝯclusio: ꝙ oēs q̄ fuerūt cooperati ad vsurā teneнſ ad restitutionē: p illā regulā. Qui cām dāni dat: dānum dedisse videſ. c. si culpa. de iniur. ꝛ dāno da. l. q̄ occidit. §. in hac. ff. ad. l. aquil. Qūo aūt ꝛ qualiter ꝛ ad q̄d q̄sqꝫ cooperās teneaſ ad vitandā ꝓlixitatē nō refero ad presens: sed de hoc plene tractaſ in sum. ꝯfes. li. ij. ti. vij. q. vj. ꝛ. lxj. ij. ꝛ. iij. Sed ꝯ p̄dicta arguūt vsurarij ꝙ nō teneanſ ad restitutionē dicētes: ꝙ licitū est accipere qḋ voluntarie sibi datur. xviij. di. c. de eulogijs. j. q. ij. c. placuit. et de symonia. c. dilect⁹. Sed in vsura nedū voluntarie: immo etiā qn̄qꝫ rogatus a dante accipit vsurari⁹: ergo nō teneſ restituere: qꝛ volūtate dn̄oꝝ ꝛ traditiōe rei trāsferſ dn̄ium. §. p traditionē. insti. de rerū diui. Rn̄deo ꝙ quedā sunt que de sui natura sunt licita: ꝛ in his predicta procedunt. Et sunt quedā q̄ sunt illicita de sui natura vel rōne pacti aut ꝯctus; et tūc nō pn̄t ꝯhentes licite facere qḋ de se est illicitū. arg. ex̄ de so. compe. c. si diligēti. ꝛ de sen. excō. c. cōtingit. el. j. Et q̄ad voluntatē dic̄ Alex. de ales. vbi s. ꝙ dās pecuniā vsurario nō dat libēter absolute: sed solū ꝫm q̄d: ꝓpter mutuū habēdū nā vellet hr̄e mutuū sine datiōe illi⁹ pecunie. ꝛ iō acceptū ꝯ ei⁹ volūtatē absolutā dꝫ restitui. A

s Ed hic queriſ. Nunquid ille q̄ mutuauit pecuniā cū intētione secūdaria aliquid habēdi teneaſ ad restitutionem illius qḋ habuit? Et rn̄dent Inno. Ber. ꝛ Alanus in. c. cōsuluit. de vsuris. ꝙ hec intentio secūdaria aliq̄d habēdi nō facit quē vsurariū: lꝫ minuat meritū plus vel min⁹ ꝫm maiorē vel minorē respectū ad cōmodū tpale: nō tn̄ teneſ ad restitutionē. arg. l. j. d. c. q̄d ꝓderit. ꝛ. lviij. dis. c. si officia. ꝛ. j. q. j. c. quapropter. Et hoc idē tenet glo. in. c. cōsuluit. de vsu. ꝛ Goffre. ꝛ Hostien. in summa. in ti. de vsu. post pñ. ꝛ Ioh. and. in. d. c. cōsuluit. ꝛ in mercuriali. sup. ij. regula. ꝛ Monal. in summa. B

s Ed hic queriſ vna. vulgaris q̄stio: videlꝫ vtrū vsurari⁹ intētionari⁹ q̄ principaliter mutuauit intētione aliq̄d habēdi: aliter nō mutuatur⁹: teneaſ ad restitutionē illi⁹ qḋ accepit? Rn̄dent quidā theologi in iiij. dist. xv. ꝛ Astē. in summa. li. iij. ti. iiij. ꝛ Alexā. lōbar. in suo tract. de vsur. ꝙ talis nō teneſ ad restitutionē: sed sufficit sola pnīa: sicut in symonia mētali. ex̄ de symo. c. fi. Et ꝯfirmaſ hoc p illud qḋ hr̄ in. §. placuit. insti. de obli. q̄ ex delic. nascū. vbi dr: ꝙ si quis credat dn̄o inuito se rem ꝯctare: ꝛ tn̄ dn̄s sit cōtēt⁹: nō cōmittit furtū: ꝛ nō est obligatus restituere: vt etiā habeſ ff. de fur. l. inter oēs. §. recte. Et iō idē videſ dicendū in isto casu: qꝛ licꝫ mutuans habeat prauā intētionē: tn̄ vitiū tolliſ p voluntatē dn̄i q̄ nō est vitiosa cū det gratis. Preterea restitutio nō dꝫ fieri nisi dānū passo. ꝛ notaſ ex̄ de regu. iur. c. pctm̄. li. vj. ꝛ Leuit. v. ac Nume. vj. Sed cōcedēs nō est passus aliqḋ damnū cū ex mera volūtate cōcesserit ꝛ dederit illā pecuniā: ergo nō est fiēda ei restitutio. Cōtrariā opinionem videlꝫ ꝙ talis mutuās teneſ ad restitutionē: tenet Host. in sum. ꝛ Rhodonēsis in. c. consuluit. de vsuris. qꝛ p̄ceptū est dn̄i Luc. vj. Mutuum date: nihil inde sperantes. ꝛ Monal. in sum. idē tenet. ꝛ Pet. de ancho. in. c. vsurarū. voraginē. de vsu. li. vj. ꝛ dn̄s Laurē. de rodul. in suo tracta. de vsu. Et h dicit tuti⁹ immo verissimū: ꝫm Inno. Et dicit Host. ꝙ semp teneſ ad restitutionē ex q̄ illa intentione principalr duct⁹ est. Facit ad h in. l. si ego. la. j. ff. si cer. pe

vbi dr. ꝙ si volui tibi rē dare: ⁊ tu credebas eā
tibi mutuo dari: nō efficit tua ante ꝯsumptio-
nē: qꝛ in h̄ casu intētio recipiētis ⁊ concedētis
discordat: sic ergo videt dicēdū i ꝓposito. Nā
cū mutuās intēdat velle aliqd ex debito: ⁊ dās
credat se libere dare: ꝓpter hāc voluntatū dis-
cordiā datū vltra sorte non efficit recipiētis:
s̄ tenet ad restitutionē. Et hāc opinionē tenet
Ray. in sum. i ti. de vsu. v̄. s̄ nunqd. ⁊ ibi Guil.
⁊ Arch. cū his ꝯcor. in. c. j. xiiij. q. iij. et hoc qd ad
iudiciū aīe. ⁊ idē ꝯfirmat Joh. an. in. c. ꝯsuluit:
de vsur. ⁊ in mercuriali sup regula pctm̄. Idez
qꝫ tenet dn̄s Anto. de bu. in. d. c. in ciuitate. de
vsuris. Et hāc opinionē tenet sctūs Bernardi-
nus in quadragesimali de xpiana religione: in
tract. de restitutionib⁹. sermone. xxxvij. ar. ij. c.
iiij. ⁊ Frā. de platea i suis restitutiōib⁹. i tract.
de vsuris. c. x. §. xix. ⁊ Nico. de auximo. ac Bar-
tholome⁹ de Pisis: vt hr̄ i pisanella: ac supple-
mēto. in ti. de vsu. c. j. §. j. ⁊. c. vj. §. ij. Nō obstat
mō illud qd̄ dr̄ de symoniaco mētali ꝙ non te-
net ad restitutionē. qꝛ rn̄det dn̄s Anto. de bu.
vbi. s̄. ꝙ qꝛ vsura est ꝓhibita vtroqꝫ testamen-
to: nec dispensationē pape recipit. c. sup eo. de
vsur. iō vsurari⁹ mētalis tenet ad restitutionē.
Symonia v̄o est ꝓhibita solū a iure positiuo
Quapropter papa pōt dispēsare in reb⁹ symo-
niace acceptis et iō papa potuit determinare
in. d. c. fi. de symonia. ꝙ symoniac⁹ mētalis nō
teneat ad restitutionē. Sꝫ salua reuerētia dn̄i
Anto. hec rn̄sio nō videt v̄a: qꝛ symonia etiā ē
ꝓhibita de iure diuino. Vn̄ xp̄s de⁹ nr̄ p̄cepit
Mat. x. Gratis accepistis gratis date. Jō me-
lior est rn̄sio Monaldi nr̄i i sum. ꝙ i vsura nō
est turpitudo dātis: iō iure diuino ⁊ hūano fiē-
da est restitutio illi q̄ dedit: cū fuerit deceptus:
putās ꝙ sibi gratuite fuisset cōmodatū: ⁊ pro-
pter h̄ pecunia dederit: ⁊ iō ei sic decepto dꝫ fie-
ri restitutio. In symonia aūt cōiter est turpitu-
do ex pte dātis ⁊ accipiētis: ⁊ iō illi q̄ dedit nō
dꝫ fieri restitutio: qꝛ nō fuit offensus. Scienti
em̄ ⁊ simplr̄ volēti nō fit deceptio nec iniuria
ff. de reg. iur. l. nemo videt. ⁊. C. de rescin. vē. l.
si vēditor. ff. de iniurijs. l. ij. Jtē i pari cā turpi-
tudinis potior est ꝯditio possidētis. ff. de ꝯdi.
ob tur. cau. l. ij. ⁊. ff. de v̄b. obl. l. seruū. §. sequit.
Optima ḡ est rn̄sio ad illud. c. fi. ꝙ illud loqui-
tur ꝓprie i casu qn̄ nō solū accipiēs: sed etiam
dās peccauit p symoniā mentalē: ⁊ iō ei nō dꝫ
fieri restitutio. Si aūt nō dedisset turpiter sed
bona intētione: puta ad redimēdā vexationez
suā: ꝑfecto accipiēs p symoniā mētalē deberet
ei restituere tāqꝫ leso, arg. i. c. dilect⁹. el. j. ex. de

symo. Et si teneam⁹ opinionē quā posui supra
in p̄cedēti s̄mone ꝙ etiā symoniac⁹ intētiona-
ri⁹ debeat restituere: vl ecclie offense vel xp̄i le-
so dāti: aut paupib⁹ loco xp̄i qn̄ nec dās nec ec-
clesia fuit lesa. argu. h̄ de dicto. c. fi. nihil facit:
Nō em̄ ꝓbat ꝙ pecunia per symoniā accepta
nō debeat restitui si bn̄ ꝯsideret: immo innuit
ꝯtrariū: vt. s̄. ꝓbatū ē. Verū qꝛ hec mea opinio est
ꝯsilij: iō sequndo opinionē cōem doctoꝝ dico ꝙ
bona fuit rn̄sio Monal. Et multas alias re-
spōsiones dāt doc. i. d. c. ꝯsuluit: q̄s breuitatis
cā omitto. Nō obstat mō illd̄ qd̄ dicebat de fur-
to. qꝛ rn̄deo ꝙ ē maxia dissilitudo inter casum
illū ⁊ nr̄m. Nā ille q̄ videbat rē suā surripi erat
ꝯtētus trāsferre dn̄iū in illū: ⁊ iō ille nō cōmit-
tebat furtū cū hr̄et rē de volūtate dn̄i: licꝫ ipe
nesciret. Et idē esset dicēdū in casu nr̄o qn̄ mu-
tuū accipiēs sciēs malā voluntatē illi⁹. s. ꝙ ea
intētione mutuauit ⁊ non alr̄ mutuasset: tn̄ ex
mera volūtate sua oīno vellet ei donare aliqd
h̄ em̄ casu nō teneret accipiēs ei restituere ali-
qd cū nō sit lesus aut in aliq̄ decept⁹. In re em̄
sua qlibet est moderator ⁊ arbit. ff. mā. l. mā-
da. ⁊. ff. de iudi. l. nemo. Nō sic aūt ē in casu nr̄o
qꝛ dās vsurario intētionario nesciebat illū ha-
buisse talē intētionē corruptā ꝙ nō mutuasset
sine vsuris, ⁊ iō cū sit decept⁹ dꝫ ei fieri restitu-
tio: p̄terea iō nō cōmittit furtū in p̄dicto casu
qꝛ nō cōpetit ibi diffinitio furti cū nō sit ꝯtra-
tio rei aliene inuito dn̄o: q̄ reqrit i furto. ff. de
fur. l. j. ⁊ isti. de obli. q̄ ex delic. nas. §. furtū: imo
fuit facta ꝯtatio dn̄o consentiēte: lꝫ ꝯtrās ne-
sciat. In casu aūt nr̄o cōpetit diffinitio vsure:
maxie illi⁹ quā ponit Gof. i sum. dicēs ꝙ vsura
est q̄cqd sorti accidit intētiōe p̄cedēte vl pacto.
ergo ⁊c. Nō obstat tertio dū dicebat: ⁊ ꝙ cū il-
le dederit gratis nō fuit lesus: ⁊ iō nō dꝫ ei re-
stitui: qꝛ rn̄deo ꝙ imo fuit lesus: qꝛ putabat si-
bi ḡtuite mutuatū: ⁊ iō dedit: nō aūt dedisset
si sciuisset illi⁹ malā volūtatē: ⁊ iō dꝫ ei restitui
Nā accipiēs mutuo ⁊ postea reddēs p̄lumitur
ea intētione dare qꝛ mutuū p̄stans mutuauit
vt si mutuauit ex charitate: presumat ⁊ ille de-
disse ex charitate ⁊ mera volūtate alr̄ sec⁹. Nā
vnusqsqꝫ presumit aliqd dare eo mō q̄ accipit
ff. mā. l. si v̄o nō remūerādi. §. inde papinian⁹.
Ex qb⁹ oib⁹ seqt ꝙ talis vsurari⁹ intētionari⁹
tenet ad restitutionē. ⁊ hec est v̄itas meo iudi-
cio ifallibilis cū de h̄ sit casus ad lr̄am i. c. ꝯsu-
luit. ex̄ de vsu. qd̄ nō facit vllā mētionē ꝙ mu-
tuās oñdat volūtatē suā p aliq̄ v̄ba aut signa:
sꝫ ꝙ velit aliqd: s̄ solū ꝓpter ei⁹ prauā itētio-
nē dicit ꝙ tenet ad restitutionē. Et ibi glo. ma

gistralis: et cõiter oēs doc. hoc cõcludunt.

Pro cõclusione aūt huius sermõis sciē dum φ oēs vsurarij publici ipso iure sunt ecclesiasticis sacris pꝛiuati: nisi satis faciāt. c. qꝛ in oib⁹. ex͂ de vsu. vñ ꝯ eos i. c. q̄cq̄. eo. ti. li. vj. dicit summ⁹ põtifex. Nullus manifestoꝝ vsurarioꝝ testamētis intersit: aut eos ad cõfessiões admittat siue ipsos absoluat: nisi de vsuris satisfecerint: vel de satisfaciēdis p suarū viribꝰ facultatū idoneā pꝛebeāt cautionē. Testamēta q̄s manifestoꝝ vsurarioꝝ alr̄ facta nō valeāt sed sint irrita ipso iure. hec ibi. Vñ dicit Alex. lõbar. in suo trac. de vsu. φ publici vsurarij debēt facere solēniter pclamari voce precõnis: φ q̄cūq̄ d̄s ab eis aliq̄d h̄re: veniat ad ipsos libere oīa sua recepturus: et h̄ vt pleni⁹ ino tescat et ad scādalū remouēdū: qꝛ vt h̄r i. c. s. de penis. manifesta pctā nō sūt occulta purgatiõne purgāda. Si aūt talis vsurari⁹ nõ possit satisfacere: qꝛ nõ h̄s vñ soluat: nec pōt h̄re fideiussorē: nec pignora p dāda cautione. d̄s ẽm Job. an. in. b. c. q̄cq̄. de vsu. li. vj. iurare φ nō pōt illa h̄re. Itē d̄s iurare se facturū p posse vt satisfaciat. arg. ex͂ de dona. inter vi. et vxo. c. p vr̄as. Aliter audiēs eius ꝯfessionē suā et illi⁹ aīam perdit. Silr̄ oēs sepelientes tales vsurarios manifestos sunt ipso iure excõicati: nõ obstāte q̄cūq̄ priuilegio. vt i cle. eos q̄. de sepulturis. Isti eñ vsurarij sunt peiores lupis q̄ nō comedūt alios lupos: ipsi vo deuorāt pꝛimos suos. De q̄b⁹ dicit dñs ps̄. xiij. Qui deuorāt plebem meā sicut escā panis. Itē sunt peiores iudeis: nā iudeus de libra denariū vel duos p septimanā sumit: ipsi vo falsi xp̄iani vix in solido cõtētant: et vsurā noīe cēsus baptizāt. Sed diabolus eos baptizabit in eq̄ īfernali. Itē sunt peiores aliis pctõribus q̄ peccant interpolatim et nõ ꝯtinue: ipsi vo ꝯtinue peccāt. s. die ac nocte: et q̄libet hora ac momēto: dormiēdoq̄ et vigilādo. Nā semp eoꝝ vsure currūt. Itē quolibet festo. et iõ videnť eē peiores iuda: ipse eñ vēdidit xp̄m: vsurarij vo xp̄m et btām virginē et oēs sctõs: qꝛ ipsoꝝ festiuitates cõputāt in vsuris: et qꝛ vsurarij sunt ei filies: imo peiores q̄ ipse iudas: iõ ei filies erūt in pena. Judas eñ in aere interijt q̄ est habitatio demonū: ad inuēdū φ nõ debebat stare in celo cū angelis: nec in terra cum hoībus: sed in aere cū demonib⁹. Et eodē mõ vsurarij nõ habitabūt in celo: qꝛ deū et btām vgīnē et oēs sctõs offenderūt: nec in mundo q̄te habitare pñt: qꝛ hoīes cõturbāt: sed habitabūt in inferno cū demonib⁹ quos p auariciā adorauerūt q̄ est idolorū seruitus. vt d̄r ad Gal. v. Et iõ dimittite vsuras o feneratores et restituite male ablata: vt sic a pena infernali liberari valeatis. Qđ vobis deus nr̄ cõcedat. Amen.

Feria. iij. post tertiā dñicā in q̄dragesima: de acq̄sitis p ludū ac meretriciū atq̄ p alium queuis modū nõ cõcessum: et de restitutione incertoꝝ. Sermo vigesimusoctauus.

Redde creditori tuo iiij. Reg. iiij. et i epl̄a occurrētis ferie. Duo sunt naturalis legis pcepta. vnū affirmatiuū: et aliud negatiuū. Affirmatiuū inquit: Omia quecūq̄ vultis vt faciāt vobis hoīes: et vos eadē facite illis: qđ h̄r Mat. vij. Luc. vj. et di. j. in pꝛin. Ex quo pcepto cõcludiť ẽm theologos in. iiij. di. xv. φ sicut q̄s vellet sibi rē suam ab alio detentā restitui: sic et ipse d̄s restituere alienā: et ad hoc cogiť etiā p illā legē charitatis fraternalis qua q̄libet teneť diligere pꝛimū sicut seipsum. Deut. vj. Exo. xx. Mat. xxij. Mar. xij. Lu. x. iij. di. c. oīs. xxiij. q. iiij. c. ea vindicta. et c. d̄s hō. et ea. cā. q. vj. c. si nõ licet. Aliud pceptū legis naturalis est negatiuū di. Qđ tibi nõ vis fieri alteri nõ feceris. Qđ h̄r Tob. iiij. Act. xv. l. di. c. põderet. et. ij. q. j. c. placuit. Et iõ cū nullus velit rē suā ab alio auferri nec detineri iniuste: d̄s q̄s ipse idē facere erga pꝛimū. Diciť eñ in. l. j. ff. qđ quisq̄ iuris. quis aspernabiť idē ius sibi dicij qđ ipse aliis dixit vel dici fecit: qđ quis in alterius psona equū esse crediderit: id q̄s in sua persona valere patiať. Ex q̄bus oībus bene inferuntur verba pꝛoposita in themate nr̄o. s. Redde creditori tuo. Super quibus verbis q̄tuor ꝯsiderationes faciemus. Pꝛima erit de rebus per ludum acquisitis. Secunda de rebus per meretricium adeptis. Tertia de rebus per alium modum concessum habitis. Quarta de incertis.

Pꝛima pars huius sermonis de ludo.

De ludo tres ꝯsideratiões faciemus. Pꝛima diceť diuersitatis. Vñ sciendū est ẽm. b. Tho. ij. ij. q. clxviij. et Alerā. de ales in. ij. parte sum. in tracta. de diuisione pcti. et Durādū nostrū in sum. li. ij. φ diuersa sunt genera ludoꝝ. Quidā eñ sunt spũales et laudabiles: vt sunt repꝛesentationes alicuius deuotionis: puta passiõis: annũciationis: et similiũ: q̄ ẽm Host. et Inno. possunt fieri in ecclesia: vt p3 in. c. cū decorem. de vita et hone. cle. Alij ludi sunt semispirituales: et tempoꝛales: etiā laudabiles cuiusmodi fuit saltatio Dauid coram arca: qui fuit in signū iocundita

tis spūalis ⁊ cessit ei ad meritū.ij.Reg.vj.De quo Greg.ait. Ego dauid plus stupeo saltātē ꝙ pugnātē:pugnādo hostem subdidit:saltādo corā dn̄o humilē seipm̄ fecit.hec ille. Alij sunt tm̄ tꝑales ad bonū finē facti cū bonis circūstā/tijs q̄ etiā sunt laudabiles.Jō dicit.b.Tho.vbi s̄.Sicut hō indiget corporali refocillatione:q2 nō pōt cōtinue laborare:ita etiā ex parte aie in diget qete ⁊ solacio:qđ fit ꝑ ludicra ⁊ iocosa. Circa q̄ tria videnť pcipue esse cauēda. Primū ⁊ principale est ꝙ pdicta delectatio nō q̄ratur in aliq̄bus opib⁹:seu verbis turpib⁹ ⁊ nociuis. Scđm ne totalr̄ grauitas aie resoluať. Tertiū vt ludus sit cōueniēs fm̄ cōgruitatē psone tē poris ⁊ loci:⁊ fm̄ alias circūstātias debite ordi neť. Et hec virtus fm̄ pħm vocať eutrapelia: rheto.ij.c.xvj.hec ille. Laudabile est ꝗ aliqñ cā recreatiōis aliquē honestū ludū facere:iuxta il lud Catonis. Interpone tuis interdū gaudia curis. Ut possis aio quęuis sufferre laborem. Ouid.q̄s in eplis:epla.iiij.di.Qđ caret alterna reqe durabile nō est. Hec reparat vires:fessaq3 mēbra nouat. Arist.q̄s.x.Et ib.di.Ludere ꝑ tpe vt q̄s melius studeat:rōnē virtutis videť hre. Reqei em̄ simlr̄ ludus:ponentes ꝗ quotidie la bore:reqe indigent.⁊.iiij.Ethi.ide di.Reqes ⁊ ludus in vita videnť esse necessaria.⁊ l.vij.eius dē li.ait.Hō idiget semp aliq̄ recreatiōe ꝑpter multos labores q̄ sibi occurrūt.⁊ in.viij.Pol. di.Ois laborās reqe indiget.Et in eo.li. iterū ait:ꝙ melodia iratos ⁊ alijs passionib⁹ occupa tos alleuiat:ipsosq3 letificat. Propter q̄ dicit Ricb.nr̄ in.iiij.di.xvj.ar.iij.q.s.ꝙ religiosi pñt licite vti aliqñ ludis q̄ de se sūt idifferētes cau sa recreatiōis.Dicit em̄ sapiēs Eccs.iij.ꝙ est tē pus ridēdi:⁊ tpe slēdi.Et hoꝝ hr̄ exēplū sancti Job.euāgeliste q̄ quādā pdicē domesticā habe bat:⁊ cōpleta orone cū alijs spūalib⁹exercitijs: eā in manu tenebat ⁊ recreabať.Qđ vidēs qdā iuuenis dissolutus murmurabat de illo: cuius murmurationē in spū vidēs.b.Jobes eū ad se vocauit tenentē arcū in manu:⁊ rogauit illum vt iaceret sagittam ab arcu: ⁊ cum rogaret vt iterū fortius traheret arcū ⁊ frequētaret in ia cιēdo.ille respōdit se nolle:q2 rūpereť arcus:iu xta illud Ouidij in.ij.de remedio amoris. Si nūq̄ cesses tēdere mollis erit.Cui btūs Job.in quit. Ita ⁊ ego nō semp sto in orone:sed aliqñ recreationē accipio ne frāgar:immo vt in serui tio dei frequentius assurgā. Et.b.Antonius vt legiť in v.tas patrū eādē rñsionē fecit cuidā sa gittario murmurāti de discipulis suis:q2 psal lebant causa recreationis.Jō inqt Ouid.in.ij. de arte amādi.Da requiem:requietus ager be ne credita reddit.

F

q / Uidā alij ludi sunt vituperabiles.s.qñ sunt de se mali:fm̄ Alex.de al.vbi.s̄.et Tho.ij.ij.q.clxviij.arti.iij.vel qñ est ex cessus in eis:vel non sunt debite circūstātie.Di cit em̄ Arist.x.Ethi.Parū de delectatione suffi cit ad vitā quasi ꝑ cōdimēto:sicut parū de sale sufficit in cibo.Silr̄ oēs ludi in q̄bus aliqđ vi tiū cōmittiť sunt ꝓhibiti:vn̄ dr̄ in ꝓemio dige stoꝝ in.§.illud ꝟo.ꝟ.q̄s em̄.Quis em̄ ludos ap pellet eos:ex q̄bus crimina oriunť.⁊.ff.ad legē aq̄l.l.nā ludus.dr̄.Ludus pniciosus i culpa est Hmōi aūt ludi sunt choree ⁊ alia spectacula va na fm̄ pdictos doc.q2 l3 fm̄ Albertū in.iiij.dis. xvj.⁊ Tho.in q̄libeto.choree possint fieri ali qñ bñ:⁊ aliqñ nō:tñ vt sepius male fiūt ad ꝓ uocandā libidinē:⁊ multa ex eis pctā causanť. Qui aūt sint ludi liciti vel ꝓhibiti ponit Ricb. in.iiij.di.xv.ar.v.q.vij. Inter hos aūt ludos ꝓ hibitos maxime est ille qui innititur fortune vt patet.ff.de aleator.l.ij.⁊.iij. Non puniť tñ fm̄ leges ciuiles si quis certet hasta:seu pila: siue iaciendo palum:vel currendo:luctando:vel pu gnando:q2 hec fiunt causa virtutis corporis ex ercende.ff.eo.l.ij.⁊.l. qua actione.§.si quis. ff. ad legē aq̄l.Tñ vbi esset periculū aie vel corpo ris in talibus ludis esset pctm̄.arg.in.c.s.ex de tornea.Et supradicta habenť etiam fm̄ Ray.⁊ Guil.ac Host.vt refertur in summa cōfesso.li. ij.ti.viij.q.xxij.

G

s / Ecundo hic queriť vtrū ludus alee sit pctm̄ mortale? Et rñdet Ray.in sum. ꝙ quicūq̄ ludūt alea siue taxillis: vel q̄ sunt participes seu īspectores talis ludi:sem per peccant. Et dicit Guil.ibidē:ꝙ etiā si hō nō ducit in cōsuetudinem mortaliter peccat.s. qñ ex auaricia ludit.Si quis autem luderet causa recreationis:vt pro cōuiuio vel ludat quid mi nimum ita ꝙ parum possit lucrari vel perdere ⁊ nō ludatur tpe luctus:nec cōtra legem.i.sine dolo:nec ludēs sit clericus:nec ludere nolētem ꝓuocet. His oibus cōcurrentibus talis ludus alee nō videť ꝓhibitus:fm̄ Durandus in sum. ⁊ Ricb.in.iiij.di.xv.ar.iiij.q.vij.vbi etiam di cit:ꝙ ludus scachoꝝ nō est ꝓhibitus clericis si fiat causa recreationis cū alijs bonis circūstan tijs.Qr̄ aūt liceat ludere ꝑ esculento causa re creatiōis hr̄ in.l.fi.ff.de aleato.vbi dicitur.Pro eo aūt qđ ponitur in cōuiuio vescendi causa ꝑ mittunt leges ludere familie:⁊ intelligitur de ludo licito ⁊ honesto cū debitis circunstantijs. Concludo ergo ꝙ ludus est prohibitus omni

iure. et intelligo de ludo inhonesto et alearum aua ricie cum: vt patet. ff. de aleato. per totum. Et in aut. alearum vsus. C. de religiosis et sump. fu. et in. §. interdicimus. in aut. de sactissimis epis. et in aut. interdicimus. C. de epi. et cle. Item est prohibitus in lege canonica. vt in. c. clerici officia. ex de vi ta et hone. cle. et in. c. s. xxxv. di. et ibi Archi. post Ray. et alios dicit expresse quod est mortale pecca tum. Et ibi enumerat multa mala que ex aliis quibus ludis oriuntur: de quibus etiam Ouidius in. iii. de arte amandi dicit.

Tunc sumus incauti: studioque operimur in ipso:
Undique per lusus pectora nostra patent.
Ira subit deforme malum lucrique cupido:
Jurgiaque et rixe: sollicitusque timor.
Crimina dicuntur: resonat clamoribus ether:
Inuocat iratos tunc sibi quisque deos.
Nulla fides tabulis: que non per vota petuntur:
Et lachrymis vidi sepe madere genas.

Ideo Jacobus beneuentanus. c. vii. sui libri ait:
Qui sequitur bachum: taxillos: et meretrices:
Infamis semper: semper egenus erit.

Et autor astrolabii dicit. Quas multi multo conquirunt tempore patres. Stultus eas modico dissipat vnus opes. s. per ludum. Et ideo Jacobus beneuentanus. c. ii. eiusdem li. ait. Ludum queque fuge per ques tua perdere possis. Vos. quos in summa. in ti. de excessi. pla. in. §. qualiter excedant. vbi. clericus vero. et Ray. in summa. in tit. de negociis secula rib. in. §. de ludo alee. et glo. Raymu. in. ti. de emp. et ven. sup rubrica: verum de illicite acquisitis possit fieri elemosyna. §. rs. de ludo alee. Et Henricus boich in. d. c. clerici officia. et omnes theologi in. iiii. sen. di. xv. dicunt simpliciter quod non solum ludus alee est peccatum mortale: sed etiam lu dus fortune. vt expresse dicit Guil. quem sequitur Archiepus floren. in. ii. parte summe. c. iiii. de turpi lucro. Et magister Bartholomeus de Pisis in magistrutia sua. c. ii. de ludo: in pn. et hoc ex presse probatur in. l. ii. ff. de aleato. vbi prohibentur omnes ludi qui non fiunt gratia exercende virtutis. quia ratio prohibitionis ludi alearum est quia innititur fortune: vt expresse dicit glo. in. d. §. interdicimus. et in. d. aut. interdicimus. quam glo. sequuntur omnes doctores ibi. Et hoc tenent omnes canoni ste in. c. quia plerique. de imu. ecclesiarum. Idem tenet sanctus Bernardinus in quadragesimali de re ligione christiana. sermone. xxxvii. arti. ii. c. iii. et sermone. xlii. ar. iii. c. iii. Ex quibus omnibus patent duo que erant videnda de ludo. s. eius distinctio et prohibitio.

D Eus autem de lusoribus facit magnam pu nitionem. Nam multis annis infra in partibus Alemannie duo lusores venientes ad quoddam hospitium in vigilia assumptionis domine. post cenam petierunt sibi dare aleas ad ludendum et can delas: qui volebant illa nocte ludere: quos repre hendit hospitii magister et noluit eis assentire ob reuerentiam virginis. Illi autem dicebant quod ad despectum dei et virginis volebant ludere. Facta autem nocte dederunt pecuniam famulo domus et ipse latenter portauit eis aleas et candelas: et ipsis lu dentibus faciebat lumen. Mirabile dictu. Ecce quod per totam noctem in ludo steterunt: mane autem re perti sunt etiam ludere: licet sint mortui et nigri: et vsque nunc vt dicitur ludunt: et vnus eorum proicit aleas: alter vero attrahit denarios: et sic faciunt vicissim et ille famulus ibi etiam ipse mortuus tenet lu men et habens candelas in manu et pecuniam quam ab illis acceperat. Et vt dicitur licet ab illo loco fue rint asportati: semper ibi reuertuntur ludentes et sic creditur eos facturos vsque ad diem iudicii. In Apulia etiam quidam armiger postquam omnia in lu do perdidit: vocauit diabolum dicens: quod postquam omnia sua amiserat: daret ei corpus et animam: sta timque demones aduenientes et illum rapientes ad infernum in anima et corpore portauerunt. In prouincia quoque romana quidam qui omnia ludo perdiderat despe ratus gladium in gutture imaginis gloriose vir ginis firit dicens. Cur me perdere dimisisti? O iudicium dei: statim mutuus effectus est et brachium eius aruit. Nocte vero sequenti diabolus illum blas phemum in ignem proiecit: et brachio illo combusto et facie: miser ille expirauit. Quem cum eius socii sepelissent terra euomuit: et sic secundo et tertio fecit. Tandem illud corpus relinquentes insepul tum: a diabolo asportatum est et amplius non visum: vt quo ierat anima transiret et corpus et multis diebus in contrata illa terribiles de monum strepitus auditi sunt. I

S Ed dimissa punitione lusorum et grauita te peccati eorum: ne nimis in longum sermo nem protraham: sequitur videre tertium. s. An acquisita per ludum subiaceant restitutioni. Et di missis variis opinionibus doctorum: dico quod acquisi ta per ludum fortune subiacent restitutioni: secundum com muniter omnes theologos in. iiii. dist. xv. maxime Rich. nostrum ibi. ar. v. q. viii. et canonistas in. c. eps. xxxv. di. et ibi glo. et legistas. ff. de aleatori bus. l. si. vbi est tex. ad literam. et glo. in. d. c. cleri ci officia. Et quamuis talis restitutio inueniatur tan tummodo precepta in iure ciuili. Ergo dixerunt quidam quod quis non tenetur ad restitutionem ipso iure sed tan tummodo quasi compellitur per sniam iudicis: sicut videtur innuere tex. in. d. l. fina. Tamen communis opinio tenet et securius quod eo modo quo ludus fortune est prohibi

tus hō teneť de iure ad restituēdū qđ lucrat⁹
est p talē ludū:qꝛ nō tm̄ ꝓhibetur ille lud⁹:sʒ
etiā acq̄sitio lucri p talē ludū:maxime qꝛ talis
restitutio p̄cipiť implicite in iure canonico ꝙ
decreuit leges imperiales nō cōtrarias iuri di
uino:nec abrogatas p ius canonicū:nec p ali⸗
quā ꝯtrariā ꝯsuetudinē debere obseruari. vt
hr̄.x.di.c.de capitul.ꝛ.c.quis aūt.ꝛ duobus.c.
sequentibus. Sed ꝓ maiori declaratione po⸗
namus sex ramos huius lucri. Primus est ƀm
Bona.in.iiij.dis.xv.qñ quis vincit ab his qui
alienare non pñt:teneť eīm restituere.vt etiaʒ
ponit Tho.ij.ij.q.xxxij.ar.vij. Hmōi autē sunt
ƀm Ray.ꝛ Host. in sum. in ti.de penis.§.qb⁹
ver.sed ꝛ sunt:videlʒ furiosi ꝛ ꝓdigi:minores
xxv.annis.ꝛ maxime pupilli ac mēte capti:sur
di:ceci: ꝛ morbo paralytico laborantes:qb⁹ tu
tores ꝛ curatores dati sunt:q̄ ꝓpria nō pñt li⸗
bere administrare.ff.de postulādo.l.j. in fi.et
l.ij.ꝛ insti. de cura.§.furio. Idē est de monachis
ꝛ claustralib⁹.arg.xij.q.j.c.nolo.et.c.nō dica⸗
tis.ꝛ de statu mona.c.cū ad monasterium. Et
idē de seruo rē dñi ludēte. Idē est de vxore lu⸗
dēte res mariti.ꝛ in filio ludēte res paternas
ꝛ in administratore ecclie ludēte res ecclie:q̄
pauperū sunt. In quib⁹ oīb⁹ tutori vel curato
ri:abbati:dño marito:patri eccliecꝫ est restitu
tio faciēda ƀm p̄dictos doctores. Scđs ram⁹
est cū q̄s decepit in ludēdo ꝓximū:puta p fal⸗
sos taxillos aut chartas:aut dicēdo mēdaciuʒ
ꝓpter qđ vicit:aut alia quacūcꝫ fraude.teneť
eīm restituere ei q̄ amisit vel habēti curā eius:
ƀm Tho.ij.ij.q.xxxij.ar.vij. Reputať eīm h̄ vt
furtum.arg.ad hoc.xiiij.q.v.c.non sane. in fi.
Et idem dicit Ray.in summa. Tertius ramus
est qñ q̄s vicit eū quē traxit ad ludū ꝛ induxit
multa importunitate:cū non vellet ludere:vel
cum ille vellet ludum dimittere retinuit eum
inuitū teneť eīm ei restituere ƀm Tho. ꝛ Ray.
vbi.ŝ.ꝛ ꝓbatur p.d.c.non sane. Et ideo talis
non pōt facere elemosynā de eo qđ sic vicit.vt
hr̄ in sum.cōfes.li.ij.ti.viij.q.xxiiij. Et hāc opi⸗
nionē tenet Azo.in.l.fi.ff.de aleato. Quart⁹ ra
mus est cū q̄s vicit in locis in q̄bus ꝓhibitus
est ludus:ꝛ p leges ciuiles vl' municipales mā
datur fieri restitutio q̄ leges nō sunt abrogate
p dissuetudinē. Tūc eīm teneť restituere perdē⸗
ti ƀm Tho.vbi.ŝ.ꝛ Ricħ.in.iiij.di.xv. ꝛ Ray.
ac Inno. vt refertur in summa cōfesso.vbi.ŝ.
Quint⁹ ramus est qñ q̄s vicit in locis vbi ꝓhi
betur ludus: nec leges sunt abrogate p consue
tudinē ꝯriam sed p eas nō mādať expresse cui
debeat fieri restitutio.ꝛ ludus est inter volun
tarios sine fraude ꝛ q̄ alienare pñt. Et ī h̄ casu
videť teneri debere opinio quam ponit Azo in
d.l.fina.ꝛ glo.ꝛ Archi.in.c.eps.xxxv.dist.ꝛ c.
de vita ꝛ hone.cle.c.clerici officia.q̄ dicūt ꝙ ta
li iure durāte in suo robore:acq̄situ sic p eum q̄
viuit sub his legib⁹:dʒ restituere illi q̄ pdidit.
Et idē tenet Ray.in summa.ꝛ ꝓbať p cōstitu
tionē grecā.C.de aleatorib⁹.ꝛ cōcor. Hostiē.in
sum.ti.de peni.ꝛ remis.vbi dicit.ꝙ fere oēs do
cto.sic tenēt.ꝛ hāc opinionē tenet etiā Tho. et
Ricħ.in.iiij.di.xv. Sext⁹ ramus est qñ q̄s acq̄
siuit seu lucrat⁹ est in hmōi ludis sine fraude:
in locis vbi legib⁹ imperialib⁹ hoies nō sunt
astricti nec ibi sunt alie leges municipales ꝓ⸗
hibētes talē ludū:vel si q̄s vicit in locis vbi le
ges de ludis sunt abrogate p dissuetudinē:si⸗
cut hodie vbicꝫ fere sunt abrogate ī italia ƀm
Scotū in.iiij.di.xv.ꝛ tūc non teneť restituere
ei q̄ pdidit:nec ille pōt repetere:sed illud lucrū
dʒ erogari pauperibus:vt notat dñs Anto. de
but.in.c.qꝛ plericꝫ.de immu.eccle. Et hec fuit
opinio Placētini q̄ sic limitata pōt concordari
cū opinione Azonis a qua videť discordare.et
ꝓbať p.c.nō sane.xiiij.q.v. Silr ille q̄ vicit ali
quē q̄ attraxit eū ad ludū nō teneť illi restitue
re ƀm Inno.in.d.c.qꝛ plericꝫ.ꝛ etiā hr̄ in sum
ma cōfes.vbi.ŝ. Ille eīm nō est dignus hr̄e rem
quā pdidit q̄ inquantū in se fuit ꝓximū expo⸗
liare conabať. Verū cū ludus talis sit quedaʒ
expoliatio:nō pōt q̄s p ipsum aliq̄d licite acq̄⸗
rere ꝛ iđ dʒ illud pauperib⁹ erogare.ƀm Tho.
ij.ij.q.xxxij.ꝛ notat Iohan. an.in.c.clerici offi⸗
cia.de vita ꝛ hone.cleri.

R

s Ed hic queriť q̄d sic dū qñ aliq̄s aliqñ
vicit ꝛ aliqñ perdidit. An fiat cōpēsa⸗
tio? Rñdeo ꝙ aut lusit cū eadē psona:
vel cū diuersa. Si cū eadē:aut ludus est muta⸗
tus.vt qꝛ primus fuit licit⁹:ꝛ scđs illicit⁹ ꝛ nō
fit cōpēsatio:qꝛ solutū vni ex diuersa cā non li
berat a debito ex alia cā vel cū altero.vt.C.qñ
ciui.acti.crimi.p̄ciu.l.vnica. Aut ludus nō est
mutatus:vt qꝛ vtercꝫ erat illicit⁹.s.in q̄ vicit ꝛ
pdidit:ꝛ videť ꝙ possit fieri cōpēsatio. Nā ꝛ si
sit dare casum in q̄ q̄s nō teneať restituere illi
a quo vicit rōne paris turpitudinis pōt tñ re
stituere eidē:ꝛ restituendo liberať:vt notať in
sum.ꝯfes.li.ij.ti.viij.q.xxv.ad finē. Et iđ perdē
do cū eo videť ei restituisse ꝓ cōcurrēti quāti⸗
tate. Si aūt ludus fiat cū diuersa persona:nō
fit cōpēsatio:qꝛ p interitū rei morosus debitor
nō liberať ab obligatiōe.l.in re furtiua.§.j.ff.
de ꝯdi.fur.maxime qñ ipsemet dedit cām inte⸗
ritui.ff.de vbo.obliga.l.si ex legati cā.vbi ille

tenet qui occidit hoiem quē debebat.

Pars secunda de rebus propter meretricius adeptis. Z

s Ecūdo qrit vtrū de reb⁹ ꝑpter opa luxurie acqsitis fiēda sit restitutio? τ rñdeo ſm Monal. in sum. in trac. restitutionū. ꝙ si qs vel aliq̄ accepit ab aliqua ꝑsona q̄ nō possit alienare tenet restituere: sicut ille q̄ vicit tales ꝑsonas: vt. s. visuȝ est in parte p̄cedēte. Et idē tenet sctūs Bernardinus in q̄dragesimali de xpiana religione in ser. xxxix. ar. s. τ. c. s. Si vero accepit a ꝑsona que possit alienare tenet restituere illi ꝑsone: in cuius dānū vel iniuriā aut calūniā datū est. arg. in. l. τ gnālr. §. illud. ff. de calūniatorib⁹. vtputa cū vxor alicuius cōmittit adulteriū cū aliquo ꝑpter pecuniā: dȝ mulier illā pecuniā secrete restituere viro suo: i cuius iniuriā accepit: cū etiā dote ꝑdat τ viro applicanda sit. ex̄ de diuor. c. olim. Et idē dicēdū est in alijs silibus ſm sctm Bernardinū in p̄dicto ser. ar. ij. c. iij. Si vero aliq̄ ꝑsona accipiat pecuniam propter sodomiā vel hmōi: pecuniā ipsam dȝ dare paupibus: vt pōt colligi ex glo. Ray. in ti. de rap. §. sed qd de fornicarijs. sup vbo: tenet restituere. Si vero sit meretrix accipiens pecuniā ꝑ meretricio ab illo q̄ pōt dare: τ nō dedit ad iniuriā alteri⁹: tūc pōt sibi retinere nec tenet illud restituere nec dare paupibus de necessitate salutis. Et hoc tenet Alex. de ales in. iiij. parte sum. i trac. restitutionū. τ. b. Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. vij. Et de hoc videt ter. in. l. iiij. §. s. ff. de cōdi. ob tur. cām. vbi dicit. Meretrix lȝ turpiter faciat ꝙ sit meretrix: non tñ turpiter accipit qd̄ ei dat etiā ex meretricio. Tñ cōsulūt doc. ꝙ tale lucrū distribuat pauperibus ad arbitriū cōfessoris: qr q̄libet dȝ satisfacere deo ꝑ turpi cā. xxvj. q. vij. c. turpia. Vñ qr Sap. xj. di. Per q̄ qs peccauit ꝑ hec τ puniat. Vō cū in receptione ob turpē cām fuerit offensus deus: cuius occasione deuētū est ad pctm: cōueniēs est: ꝙ sacerdos inquantū ſm deū pōt iniūgat penitēti: ꝙ tale lucrum eroget in pios vsus: vt sic satisfaciat deo ꝑpter qd̄ fuit offensus: τ hoc nisi penitēs sit in magna necessitate: τ ipse penitēs dȝ facere qd̄ sibi a cōfessore iniūgit. ex̄ de peni. τ re. c. oīs. et lȝ scriptū sit Deut. xxiij. Nō offeres mercedē ꝓstibuli nec p̄ciū canis in domo dñi dei tui. nā q̄cq̄d illud est qd̄ voueris abominatio est apud dñm deuȝ tuū. Tñ ſm Alex. de ales vbi. s. q. vlti. τ Tho. iterū vbi s. hoc itelligit solū de oblatione publica rōne scādali: ne videat ecclia approbare opus meretriciū: tñ offerre elemosynas priuatas vel dare paupenibus pecuniā ex meretricio acqsitā: non est illicitū eis immo meritoriū. Et idē dicit Richar. in. iiij. di. xv. ar. v. q. viij. τ idē tenet Aug. xiiij. q. v. c. nō sane. in fi. qd̄ etiaȝ notat in sum. cōfes. li. ij. ti. viij. q. xxx.

Pars tertia de rebus habitis per aliū quēuis modū nō cōcessum. M

t Ertio sunt aliq̄ q̄ tenet restituere habita ꝑ modū nō cōcessum. Et hoc ꝑmo qñ aliqs accipit ꝑ donatiōe ved alio mō ab eo q̄ non pōt donare: vel alienare: vtputa a furioso q̄ cōparat īfanti. xv. q. s. c. merito. τ ex̄ de homicidio. c. si furiosus. talis enim donatio nō valet: nec similiter ꝓdigi. vt in. l. iulia. ff. de curatore furioso. Nec sil'r donatio illius cui donatio per legē interdicta est vt qi cōmisit crimē lege maiestatis. C. ad legeȝ iuli. maia. l. fi. Nec donatio heretici. C. de hereticis. l. manicheos. τ. l. gazaros. eo. ti. qd̄ sīt intelligit qñ sunt iudicialiter ꝓnūciati. vt in. c. cum secdm. de hereticis. li. vj. Itēȝ nec cōdēnatus de publico crimine pōt alienare. ff. de dona. l. post cōtractum. τ. k donationes. §. fi. Similiter nec seruus aut filiusfamilias possunt donare de rebus dñi vel patris sine licentia eoruȝ. ff. de do. l. filius. τ. ff. ad macedo. l. filius. τ. ff. de peculio l. filius. Item nec minor. xxv. annis. C. si maior fa. ali. ra. ha. l. vlti. τ multo minus pupillus q̄ alienare nihil potest sine tutoris autoritate. ff. de acqui. re. do. l. pupillus. Iteȝ nec monachus vel cōuersus. liiij. di. c. abbati. τ arg. ad hoc. xij. q. s. c. nolo. τ. c. nō dedicatis. τ ex̄ de sta. mona. c. cum ad monasterium. Item nec bonorum ecclesiasticorum administrator: nisi bona ecclesiastica moderate donet τ ꝑsonis honestis: quia pauperuȝ bona sunt. xvj. q. s. c. fi. als raptor est τ accipientes restituere obligant successori ei⁹ vel supiori q̄ expēdat in ecclesie vtilitatē. arg. xvij. q. iiij. c. si qs in atrio. τ ex̄ de offi. ordi. c. cuȝ vos. Item nō valet donatio quando vxor donat aliquid nō habens bona parafernalia. ff. de dona. inter vir. τ vxo. l. quintus. Et generaliter quot iēsciq̄ qs accipit a ꝑsonis nō valētibus alienare: tenet restituere illis quoꝝ interest sicut dictū est. s. de ludo. vt indīt Sco. i. iiij. di. xv. Inueniunt etiam multa alia inhonesta lucra de quoꝝ restitutiōe dicēdū ſm Tho. ij. ij. q. lxij. ꝙ si est turpitudo ex parte dantis τ accipiētis: nō est fiēda restitutio illi q̄ dedit: sed debet restitui illi in cuius iniuriam vel damnum datum est: vt patuit ex p̄cedētibus. Si autē nō est facta iniuria τ damnum alicui: τ dans potuit dare: τ tunc aut est datuȝ ex cā q̄ punitur a

iure p corporalē penā vel p extorsionē turpium lucroꝝ: τ taliter acq̄sita debēt erogari pauperibus ad arbitriū penitētiarij: vt inq̄t glo. Ray. in ti. de rapto. in. §. sed q̄d de fornicarijs. super verbo tenenᷣ restituere. Si vero fuit datū ex cā q̄ nō punit a iure in forma iudicij: nisi pena infamie: vt histrionatus τ eoꝝ q̄ pugnāt in arena: τ de talibus ac similibus dicēdū est φ p̄nt retinere: nec de necessitate obligant ad restitutionē: vt inq̄t p̄dicta glo. Et idē dicēdū est de his lucris qd̄ dictū est de pecunia ꝓmeretriciū accepta. Si vero turpitudo fuit solū ex parte accipiētis: dꝫ restitui ipsi dāti. ex. de iniurijs. c. fi. vt etiā dicit Inno. in. c. qꝛ plerīq̄. ex. de immu. eccle. Si vero turpitudo sit solū ex parte dātis τ non accipiētis: vtputa si q̄s daret aliq̄d alicui mala intētione τ ille acciperet bona fide: pōt licite retineri: alijs circūstātijs bonis cōcurrētibꝰ. l. si ob turpē. ff. de cōdi. ob tur. cau. cū ibi notatis. l. ij. C. eodem. N

Si queraᷣ. Nūq̄d oīa turpia lucra q̄ nō sunt restituēda pticulariter alicui possint licite retineri. Et p̄mo videᷣ φ nō qꝛ in. l. illicitas. in prin. ff. de offi. p̄si. dr̄. Ne q̄s iniquū dānū aut lucrū sentiat: p̄ses ꝓuincie ꝓuideat. τ. ff. de calū. l. in heredē. dr̄: φ cōuenit illicita lucra ab oībus extorq̄ri. Et iō in foro iudiciali τ ciuili videntur debere dari fisco. C. de mō mulctarū. l. mulctarꝫ. In foro aūt canonico vel pniali videnᷣ debere dari paupibꝰ. xiiij. q. v. c. nō sane. ad fi. τ ex̄. de vsu. c. cū tu. Th̄ doc. cōiter dicūt: φ talia lucra de necessitate salutꝫ nō subiacēt restitutioni: debēt tn̄ cōfessores facere quātū possunt: vt talia lucra habētes: de q̄bus nō reperiᷣ in iure expssum: φ non possint retineri: restituāt ea. τ debēt eos quātū p̄nt inducere vt erogēt pauperibus. Nō est em̄ honestū φ aliq̄s teneat aliq̄d turpe lucrū. l. nō fraudanᷣ. §. nemo. cū ibi notatꝭ. ff. de reg. iu. τ. ff. de dolo. p totū. φ si h̄ntes talia lucra debent restituere: quāto magis vsurarij τ raptores. Sꝫ talibus nō restituētibus eueniet illud qd̄ accidit cuidaꝫ vsurario q̄ in articulo mortis clamauit dicēs. O p̄nia vbi es. q. d. qꝛ nō feci eā qn̄ potui iō non possum facere mō. P̄nt em̄ tales dicere in morte illud Job. vij. Desperaui: nequaq̄ʒ vltra iā viuā. De h̄ h̄r exēplū de q̄daꝫ vsurario q̄ post splēdidā cenā de nocte cū vxore dormiens totus attonitus τ velocissime surrexit. Interrogatꝰ aūt ab vxore q̄re surgeret. R̄ndit. Nūc raptus fui ad iudiciū. τ nesciens r̄ndere tot accusationibus: audiui iudicē ꝯ me sn̄iam ꝓmulgātem φ hodie ad eternā dānationeꝫ a demonijs trahi debeā. Quo dicto: cū vili vestitu a domo fugiēs: a suis tādē est reptus in quodā monasterio vbi monachi matutinū psoluebant: qui aꝫ cū nulla rōne ad p̄niam inducere possent consanguinei versus domū illuꝫ ducere ceperunt. Cuꝫ aūt trāsferēt sup quendā pontē: ecce nauis quedam veloci cursu pertransibat plena demonijs: quā solus vsurarius videns dixit. Ecce isti sunt q̄ volūt me rapere. Quo dicto e manibus eorum ereptus est: et nusq̄ʒ amplius nec nauis nec ipse visus est.

Pars quarta de restitutione incertoꝝ. O

Ut melius pateāt dicta ī p̄cedētibus τ taꝫ de certis q̄ʒ de incertis restituēdis cognoscaᷣ quid fiēdū. Sciendū ꝫ fm Monal. in sum. φ qn̄ sciri p̄nt persone expoliatoꝝ: facienda est eis restō vel quoꝝ interest. c. reintegrāda. iij. q. j. Si autem mortui sunt dānificati τ quoꝝ interest principalr: fiēda est restō eoꝝ heredibus q̄ reputanᷣ q̄si vna psona cū ipsis: vt inq̄t Tho. ij. ij. q. lxij. τ probatur eiꝰ dictū p. l. fiscus. ff. de iure fis. τ p. l. hr̄dis tas. ff. de acq. re. do. τ p. l. mortuo reo. ff. de fide iuf. iuncta. l. ij. C. de resti. mili. τ. l. non soluꝫ. ff. de in inte. rest. τ. l. minor autēꝫ. §. fi. ff. de mino. Si vero damnificati sciant sed sint distantes: dꝫ eis transmitti qd̄ debeᷣ: τ p̄cipue si sit magni valoris τ possit cōmode trāsmitti: alioquin dꝫ in aliquo tuto loco deponi vt p eis conserueᷣ: τ demū eis significari. Hec fm Tho. vbi. s. Ad reponendū autē in loco tuto dꝫ confessor debitorē astringere qn̄ dubitat ne rē consumat vel deteriorē faciat: alr̄ aūt est de consilio ad arbitriū cōfessoris fm quosdā. P

Sed pro dictorum meliori declaratione. Sciendū φ aut inter ptes fuit cōuentū φ ī aliquo loco restituaᷣ res. τ h̄ dꝫ seruari fm pacta ad expēsas illiꝰ de quo facta est mentio in pactis. Nihil enī est taꝫ cōgruū fidei humane q̄ʒ ꝯuēta suare. l. j. ff. de pactis. Si vero sup h̄ nihil est conuentū: tūc si res est remota a loco ex defectu debitoris puta ipsam trāsferendo: clarū est φ teneᷣ eā suis sumptibus mittere ad creditorē. ff. ad exhibendū. l. sed si hereditas §. quo aūt loco. vbi est tex. ad lr̄am de h̄. Et ita intelligiᷣ dictū Hosti. in. c. cū tu. de vsuris. quē refert dn̄s Anto. de bu. ibidē: q̄ dicit φ vsurarij dꝫ rē mittere suis sumptibꝰ ad creditorē cuꝫ sit male fidei possessor. Verūtn̄ si hoc nō posset facere tute ꝓpter piculū itineris τ tēpoꝝ: iterī excusaᷣ iquātū durat periculū τ nō vltra. ex. de dolo τ cōtumacia. c. cū dilecti. vbi dr̄: φ iussus venire ad papā excusaᷣ dū impediᷣ. Si vero nō

est periculū in mittēdo: sed debitori est difficile ꝑpter paupertatē vel ꝑpter magnos sumpt⁹: ꝓ hoc nō videt excusari: q: difficultas solutionis nō liberat debitorē. ff. de vb. obli. l. ꝯtinuus. §. culpa. Et damnū qđ qs sua culpa sentit: dꝫ sibi nō alijs imputari. ex̄ de reg. iu. c. dānū. lib. vj. ꝛ ff. eo. ti. l. qđ qs. ꝛ iustius patit culposus ꝙ innocens. Dicit tñ Guil. ꝙ debitor posset esse ita paup ꝛ creditor ita diues ꝙ merito cā elemosyne deberet ei remittere: maxime qñ res est minima. Et ita sentiūt multi theol. in. iiij. dist. xv. dicētes: ꝙ dꝫ cōsiderari circūstātia rei ꝛ q̄litas ꝑsone debētis: ꝛ cui debet ꝛ sumptus itineris: posset eñ res esse tā modica ꝛ ꝑsona cui debet tā diues ꝛ tāta difficultas ac sumptuositas in mittēdo: ꝙ nō esset necesse ipsam mittere ad eū: sed posset distribui paupibus: interpretata volūtate creditoris: vel expectari donec cōmode poterit trāsmitti. Nō enim dꝫ creditor velle magnū debitoris dispēdiū ꝓ sua minima vtilitate. Nec debēt res nimis scrupulose attendi. ff. de excu. tuto. l. sꝫ hoc. vñ scriptū est in. l. scio. ff. de mino. ꝙ de minimis nō curat ꝑtor: qđ dꝫ intelligi: vtꝫ. Si eñ pōt restitui etiā qđ minimū dꝫ semp restitui dānū passo vel valor eius. ff. de dāno infec. l. si ꝓprietarius. Si aūt in trāslatione rei restituēde nō interuenit culpa debitoris tūc aūt nō interuenit factuꝫ creditoris: aut sic. Primo casu si res cōcernit cōmoditatē creditoris: puta si qs apud aliqueꝫ res suas deposuit cōseruādas hoc casu nō tenetur debitor illa remittere nisi sumptibus creditoris. ff. depositi. l. si in asia. Sed si res cōcernit cōmoditatē debitoris: puta q: res ē sibi cōmodata: dꝫ suis sumptibus remittere: vt q̄ sentit cōmoduꝫ: sentiat ꝛ onus: vt no. glo. in. d. l. si i asia. Sed si res cōcernit cōmoditateꝫ vtriusꝙ vt in locatione: dꝫ remitti sumptibus vtriusꝙ: q: idē est de parte quoad partē qđ de toto quoad totum. ff. de rei vē. l. q̄ de tota. Sed si interuenit factū creditoris: q: forte se trāstulit ad aliū locuꝫ: dꝫ remitti sumptibus suis. arg. in. l. qđ nisi. §. fi. ff. de op. lib. vbi dr̄: ꝙ libertus q̄ est in ꝓuincia tenet ire romā ad p̄standas opas ꝓ pono: si ibi morat: vt bonus p̄rfamilias: nō aūt si cepit vagare ꝑ mūdū: ꝛ interi dū vadit romā dies operarū pereūt ꝓ pono. Hec aūt p̄dicta hñt locū qñ debitor fuit bonefidei possessor: nō tenet facere sumptus in missione rei: nisi vsꝙ ad locū vbi prius habitabat creditor qñ rē accepit ibidē. Ab illo aūt loco non tenet nisi sumptib⁹ creditoris: si mutauit domicíliū. Si vo sit malefidei possessor nō solū tenet rē vsꝙ ad locū vñ habuit reportare: sed etiā si creditor mutauit domiciliū ꝛ credit oris interest asportasse illā rē sil' cū alijs rebus ad locū ad queꝫ trāsiuit: tenet debitor ad illud interesse: ex quo eū dānificauit: ꝛ forsasse tātuꝫ erit interesse: ꝙ oportebit ipm debitorē mittere rē suptib⁹ suis vsꝙ ad illū locū. Si vo creditor cepit diuersimode vagari ꝑ diuersas ptes nō tenet debitor vagando eū q̄rere. d. l. qđ nisi §. fi. ff. de op. lib. Et ſm h̄ pōt saluari glo. Ber. in. c. cū tu. de vsu. di. ꝙ vsurarius dꝫ mittere rē sumptibus creditoris: ꝛ nō tenet creditorē vagādo inq̄rere. Sciēdū qꝫ ꝙ qñ debitor adhibuit debitā diligētiā ad inueniēdū dñm rei ꝛ nō inuenit: tūc pōt distribuere paupibus illud qđ dꝫ: ſm doctores in. c. cū tu. de vsu. ꝛ ſm Tho. et Monal. vbi. s. Et si postea inueniat dñs: nō tenet amplius restituere ei: q: bona fides nō patit vt semel exactū iterū erogat. ex̄ de reg. iur. c. bona fides. li. vj. Et sine culpa regulariter non est qs puniēdus. c. sine culpa. eo. ti. li. vj. Si aūt nō adhibuit debitā diligētiā in inq̄rēdo vel nimis erogauit: postea si inueniat tenet restituere: nō obstāte ꝙ dederit pauperibus. Scriptū est eñ ex̄ de homi. c. sicut dignū. §. eos. Nō eñ aliena cū ipsa potuissent eis quoꝫ fuerūt restituere: debuerūt paupibus erogare. Sit ergo h̄ cōclusio: ꝙ qñ nō inuenit cui sit res restituēda post factā diligētē inq̄sitionē dꝫ distribui in pias cās: ſm oēs theol. in. iiij. dist. xv. ꝛ Monal. vbi. s. ꝛ Tho. ij. ij. q. lxij. ꝛ Ray. in sum. q̄ dicit: ꝙ dꝫ erogari pauperibus in loco in quo rapta est: vel saltē in dioceſi ꝛ de cōsilijs illius epi vel saltem capellani. arg. di. lxxxvij. c. diuine. ꝛ dis. lxxxviij. c. eps. ꝛ. xj. q. ij. c. cōcesso. ꝛ. c. q̄ttuor. et vj. q. iij. c. si. ꝛ ex̄ de rap. c. j. Et cū his cocor. Hostien. in summa.

Q

c Circa quā distinctionē q̄runt quattuor. Primo vtruꝫ de necessitate salutis debeat fieri distributio vbi dānū datū est. Et dicūt q̄dā ꝙ nō: q: nullo iure hoc ꝑcipit sed simplr ꝙ debeat dari pauperibus: vt in. d. c. cū tu. de vsu. ꝛ. c. sicut dignū. de homici. cū similibus. Nō obstat. c. j. de raptoribus. q: ibi ꝑsona cui debebat fieri restitutio sciebat ꝛ instabat apud epm: als eps nō fuisset motus ad excōicandū ex officio suo nisi ad petitionē partis ex̄ de elec. c. innotuit. ad fi. facit. ff. de dam. infec. l. iiij. §. hoc autē. Vñ nō mirū si restitutio fit in loco vbi dānū datū est: cui ibi sit principalis: cui restitutio fieri dꝫ. Alij aūt cōtradicūt ꝙ est de necessitate salutis qñ pōt cōmode fieri. Si aūt nō pōt cōmode fieri: sufficit ꝙ fiat alibi: ſm Guil. Sed q̄cq̄d sit verū ex his opinioni

bus. Dico ꝙ tutius est facere distributiones in eodē loco: ꝛ semꝑ cōsulēdū qn̄ fieri pōt: tū q: vi def equū ꝙ respublica habeat cōmoditates ex bonis ꝑsonarū suarū: tū q: nōnūꝙ̄ in talibus locis fit distributio: vel ꝑsonis q̄bus debef: vel eoꝝ heredibus vel ꝓpinquis. Et ita tenet dñs Anto. de bu. in. d. c. cū tu. R

s Ecūdo q̄rif. Utrū autoritas capellani sufficiat ad talē distributionem? Et respondet dñs Anto. de bu. in. d. c. cū tu. de vsuris. ꝙ nō sufficit: cuius tn̄ opinio cōiter nō tenef: vt infra patebit. Tertio q̄rif. Nunq̄d de necessitate salutis talis distributio debeat fieri autoritate epi vel alterius supꝰioris. Hec q̄stio disputata fuit ꝑ dn̄m Guidonē de abaisio de archi. bono. doctorē decretoꝝ. ꝛ notaf ꝑ eū decē. xiiij. q. j. in. c. j. vbi sic dicit. Ray. dicit: ꝙ si nō inueniunf spoliati vel etiā ignorāter: tūc de cōsilio ꝛ autoritate eccl'ie siue supꝰioris penitētiarij distribuanf in pias causas. Host. aūt dicit: ꝙ restitutio male ablatoꝝ: est vnus de casibus ad epm̄ ꝑtinētibus: vt pꝫ ꝫm eū. ex̄ de iudeis. c. cū sit. ꝛ. C. de epis ꝛ cle. l. nulli. ꝛ. C. cōis. de succes. in auf. oīs. ad idē. ex̄ de testa. c. tua. §. j. ꝛ in auf. de eccle. ti. §. si aūt. col. ix. ꝛ satis late ista ꝓsequif. ex̄ de vsur. c. cū tu. ꝛ in p̄dicta decretali. de iudeis. c. cū sit. ꝛ in summa sua. in ti. de penitentijs. §. vlti. circa fi. Et facit ad hoc. xij. q. ij. c. p̄cipimus. Tu dic hāc sn̄iam esse verā in hoc casu: ꝛ in alijs qn̄ nullus deputatus est q̄ hoc exequaf. xij. q. ij. c. de laicis. in fi. ꝛ ex̄ de verbo. sig. c. cū tibi. in glo. q̄ incipit. Nō intelligas. Nā vbi certa ꝑsona a testatore deputata est: illa dꝫ exequi: vt in p̄dicto. c. de laicis. ꝛ. c. de epis ꝛ cle. l. nulli. ꝛ ex̄ de testa. c. tua. ꝛ. c. Joher. ꝛ in auf. de eccle. ti. §. si q̄s. Immo credo ꝙ ipse raptor bona incerta q̄ debēt pauperibus dari: pōt dare sine licētia epi vel alterius iudicis eccl'iastici vt satis colligif. ex̄ de vsur. c. cū tu. §. j. v. vel de his. Et hoc etiā innuif clare. ex̄ de homici. c. sicut dignū. §. eos. in glo. suꝑ verbo. q: non. Nec obstat. ex̄ de iudeis. c. cū sit. Nā illa decretalis loquif nō de xp̄iano sed de iudeo: cuius autoritas ꝛ dispēsatio merito suspecta hr̄ ab ecclesia quoad pauperes xp̄ianos. Et iō iuste dicit: ꝫm ꝓuidētiā diocesano ꝛc. que suspitio cessat in fideli xp̄iano. Et sic nō dubito ꝙ ep̄s nō hꝫ se intromittere de talibus nisi in defectuꝫ. hec ille. Cuius sn̄iam videf approbare. b. Tho. ij. ij. q. lxij. dū nihil dicit de autoritate epi. Nō obstāt mō alia in cōtrariū allegata: q: in ipsis nō dicitur ꝙ requiraf autoritas epi: sed ꝙ epi debent ꝓcurare ꝙ fiant hm̄ōi distributiones in pias causas: nō ꝙ nō possint fieri sine eoꝝ autoritate. Immo in aliquibus iuribus expresse dicif: ꝙ ep̄s tūc se interponat cū nullus est executor: vel cū male adimpleat: vt in preallegata. l. nulli. ꝛ in. c. tua. ex̄ de testa. Et hāc opinionē sequūtur multi doc. maxime Geo. i. iiij. di. xv. ꝛ Joh. mo. in. c. q̄q̄. de vsur. li. vj. ꝛ Joh. de ligna. ac Pau. ꝛ Gemi. atq̄ Joh. cal. super cle. j. de priui. ac Panor. in. c. cuꝫ sit. de iude. Pro cōcordia aūt harum opinionuꝫ pōt dici ꝙ si distributio est bene facta pauperibus: tunc nō vitietur: q: defuerit autoritas epi. Sed si fuit male facta ꝛ interuenit dolus vel lata culpa: puta q: dedit suis cōsanguineis vel amicis qui nihil vel parum indigebāt: vel etiaꝫ sciēter ꝛ dolose elegit nō eligendos: tunc ep̄s pōt se intromittere vt iterum fiat legitime: ꝛ ad hoc ad eius officiuꝫ spectat: vt dictū est. s. Nec dꝛ factum qđ aliter factum est q̄ꝫ debuit fieri. ex̄ de reg. iur. c. qui ex timore. Et dictum est de lata culpa vel dolo: q: ꝫm Inno. in. c. sicut dignum. ex̄ de homicidio. alia culpa in foro penitentiali non artat ad restitutionem. Iteꝫ puto ꝙ si quis scienter ꝛ dolose male distribueret non excusaretur: q: interuenerit autoritas epi. nam ep̄s nō se habet intromittere negocio huic nisi ꝙ bn̄ fiat distributio: vt dictum est: ideo celestes ambo incurrēt iracundias. C. de epis. ꝛ cle. l. si quis ad declinandam. ad fi. melius est tamen semper ꝙ distribuantur cum consilio penitentiarij vel alterius sancti viri: ne quis in ꝓpria causa fallatur distribuens suo modo. S

q Uarto ꝛ vltimo circa hoc queritur: q̄bus pauperibus debeant erogari? Et respōdetur ꝙ inter pauperes ꝑeligendi sunt pauperiores. Qui aūt sint magis pauperes habef. C. de epis. ꝛ cle. l. si quis ad declinandam. §. fi. Inter pauperes autē equales in paupertate debēt eligi iustiores qn̄ sunt in eadē necessitate. Nā si oībus debef misericordia: iusto amplius: vt dicit Amb. in li. de offi. ꝛ. lxxxvj. di. c. nō satis. ꝛ. xvj. q. j. c. fi. dicē Hiero. ꝙ in pauꝑibus nō taꝫ pauꝑtas q̄ꝫ religio attēdēda est. Dicit q̄ꝫ Monal. in sum. ꝙ p̄niarius si viderit eū q̄ tenef restituere pauperē ꝛ egenū: pōt sibi dare dilationē ad soluēdū: ne al's ipse cum vxore ꝛ filijs fame pereat: vel etiam pōt sibi remittere in partē vel etiam in totū: sicut viderit magnā esse necessitatē suā: in casu aūt necessitatis extreme lꝫ ipse sit indignus: tn̄ preponendus est alijs etiā sanctis ꝛ iustis personis non eque indigētibus. Si aūt equaliter indigeāt: debēt p̄poni meliores: vt melius possit geri ne

gociū spoliatoꝝ quoad vtilitatē aīe cui ꝓsunt ista incerta pauperibus erogata. Et ista acci piens ex dispensatione talia bona tenet̄ ora re ꝑ aīa illius ad quē res pertinet: ꝛ talia bo na ꝑ ipsa facere: ꝛ si venerit ad pinguiorē for tunā eroget in vsuꝫ pauperū qđ poterit ꝓ aīa ei⁹.arg.xij.q.ij.c.gloria epi.ꝛ.c.aurū.hꝫ ecclia. Qui vo noluerit satisfacere iuxta formā predi ctam nō est absoluēdus.hec Monaldus. Sed ad eternā perueniet dānationē: a qua nos libe ret omnipotens deus noster Amen.

Feria quarta post tertiam dñicam in qua dragesima: de octauo precepto decalogi. Ser mo vigesimusnonus.

Non loqueris contra ꝓximū tuū falsuꝫ testimoniū. Exod.xx.ꝛ Deuter.v.ac in epl'a occurrentis ferie. Dicit glo. ordinaria. Deut.v. super vba thematis nri. Pessimū genus mēdacij est falsum testimoniū. Vñ dicit Tho.ij.ij.q.lxx.ar. iiij.ꝛ Asten. in summa.li.j.pte.j.ti.xxxvij. ar.j. ꝙ falsum testimoniuꝫ semꝑ est pctm̄ mortale. Uñ si fiat in cā criminali ꝯ aliquē idē est pctm̄ quoad deū ac si manib⁹ suis fecisset malū qđ ꝑ testimoniū suū factū est ꝓximo. dicēte Augu. xj.q.iij.c.nemo. Nemo peritoꝝ aut prudentuꝫ putet ꝙ min⁹ sit periculū in vbis lingua men tiēdo ꝙ in manib⁹ sanguinē fundēdo. Si aūt fiat in cā pecuniaria tūc non solū mortalr pec cat: sed etiā tenet̄ ad restitutionē oīs dāni da ti ꝓpter falsuꝫ testimoniū. Qui ḋ cām dāni dat: dānū dedisse videt̄.c.si culpa.de iniur.ꝛ dā.da to.ij.q.j.c.notū sit.ꝛ.xiiij.q.v.c.nō sane. Et rō quare sit pctm̄ mortale in proferēdo falsum te stimoniuꝫ: etiā si neminē offendat est: qꝛ testis dꝫ iurare de dicēda veritate: vt hr̄.C.de fide in stru.l.iudices.ꝛ.C.de testi.l.si qñ. ꝛ in auť. de test.§.sed hoc.col.viij. Oṁe aūt piuriū est pec catū mortale de sui natura vt inqt Tho.ij.ij.q. xcviij.ꝛ.ē.ꝓbatum est in expositione scḋi pce pti. Ideo scriptū est Prouer.xiiij. Testis falsus non erit impunitus. Nihil aūt est aliud falsi tas ꝗ̄ mutatio veritatis. vt dr̄ in auť. de fide instru.in prin. Prouer.ꝗ̄s.xxv.dr̄. Jaculum et gladius ꝛ sagitta acuta homo ḋ loquitur con tra ꝓximū suum falsum testimoniū. Per iacu luꝫ aūt acceleratio mortis subitanee: ꝑ gladiū separatio aīe: ꝑ sagittam vo oim penarū acer bitas designatur. Vñ narratur li.vj.ecclesiasti ce hystorie ꝙ tres falsi testes deposuerunt cō tra Narcissum epm̄ Hierosolymitanum virum sctm̄ de ꝗbusdaꝫ infamatoꝛijs: quoꝝ vnus di xit. Si ita non est vt dico: igne consumar. Alius irremediabilē morbū sibi imprecatus est si mē tiretur: ꝛ tertius cecitatem. Sctūs igitur Nar cissus ꝓpter talē infamiā pluribus annis i de sertis locis mansit. Sed vindicta dei sup illos falsos testes statim venit: quoꝝ pmum ignis in domo eius ex parua scintilla accensus cum omni sua familia ꝛ diuitijs cōbussit. Scḋs au tem a pedibus vsqꝫ ad verticem morbo regio repletus ꝛ cōsumptus interijt. Tertius vo, lu mine oculoꝝ priuatus est: ꝛ Narciss⁹ redijt ac cū honore recept⁹ est. Merito autē isti falsi te stes a deo sic grauiter puniunt̄: qꝛ peccant con tra deū quē contēnūt: ꝛ ꝯ iudicē quē decipiūt atqꝫ cōtra innocentē ꝓximū quem ledunt ḃm Isidoꝝ.li.iij.de summo bono. Et ideo Prouer. xxj.scriptū est. Testis mendax peribit. in eter num. Ideo bene dicunt verba ꝓposita. Nō lo queris ꝛc. Sup ꝗbus verbis tres ꝯsideratiōes faciemus de mēdacio: qđ est cōtra octauū deca logi p̄ceptū. Prima dicet̄ notificationis. Scḋa da excusationis. Tertia detestationis.

Pars pma in qua declaratur qđ sit men dacium: et quot modis fiat: et quādo sit mor tale aut veniale.

Mendaciū diffinit̄ ꝑ glo.in.l. mandati.ff.de interrog.ac.et.xxij.q.j.c.nec artificio.in glo.que incipit. Ne ḋsqꝫ Diffinitur autem ab Augu.in li. de mēdacio ꝛ transumptiue in.iij.sen.di.xxxviij. habetur hec diffinitio.et.xxij.q.ij.c. ille ergo. vbi dicitur. Mendacium est falsa vocis signi ficatio cum intentione fallendi. Ad cuius dif finitionis declarationem sciendū ḃm Ricĥ.in iij.di.xxxviij.ar.j.q.j.ꝛ.j. Boñ.ibidem ꝑ oīa. et b.Tho.ij.ij.q.cx.ar.j.ꝛ Alex.de ales.in.iij. par te summe.in tractatu de mendacio.ar.j.ꝛ Aste sa.in summa parte.j.li.j.ti.xxxvj.ar.j. ꝙ de ra tione mendacij est ꝙ illud quod dicitur sit fal sum: saltem quoad intentionem ipsius dicētis Ex quo colligit̄ ꝙ si quis iuret aliquid qđ pu tet esse falsum ꝛ tamē sit verum: mendaciuꝫ ei imputatur rōne male intentionis: ḃm Ray.in summa.ꝛ hr̄ in.c.hoīes.xxij.q.ij. Unde glo.su per illud ps̄.xj. Labia dolosa in corde et cor de locuti sunt: inquit. Ubi est duplex cor: ita ꝙ vnū dr̄ ꝛ aliud intendit̄ ibi est mēdaciū: ꝛ Ma gister in.iij.sen.di.xxxviij.ait. Non oīs ḋ men titur dicit falsum: qꝛ mētiri est cōtra mētē ire qđ facit ḋ falsum qđ credit affirmat esse veruꝫ Aug.ꝗ̄s in Enchi.dicē. Jlle mētit̄ ḋ dicit veruꝫ qđ putat falsum. Et h̄ idē hr̄.xxij.q.ij.c.is aūt.

Silr qñ qs diceret aliqd falsuz qd putaret eē verū nō ꝓprie dicit mēdaciū: qr nō dicit ꝯ mētē. Ream eñ linguā nō facit nisi mēs rea. xxij. q. ij. c. hoies. Si qs aūt affirmet aliquid qd sit dubiū ⁊ dicat esse verū vel falsuz: vel etiā illud qd est certū dicat esse dubiū: mēdaciū ei imputaē ſm sctm̄ Bona. in. iij. sen. di. xxxv. in qstionibus circa lrām. Qñ aūt sit mortale vel veniale infra videbiē. Hugo aūt de sctō victore. in. j. li. de sacris. pte. xij. c. xij. diffinit mēdaciū. dicēs. Mēdaciū est falsa significatio vocis cū voluntate fallēdi: vt q̄ p̄sentialiter adest vel q̄ postea aduenit. Nā si qs ꝓmittit alteri aliqd se daturū habēs volūtatē dādi cū ꝓmittit: postea dare nō vult mutata volūtate: mēdaciū est: nō qr cor in ꝓmissiōe fuerit duplex: sed qr postea cor duplicauit. Sciēdum qȝ ſm Rich. vbi. s. ⁊ sctm̄ Bona. in. iij. dist. xxxviij. in qstionib⁹ circa lrām: ꝙ q̄uis diffinitio mēdacij nō pfecte conueniat mēdacio iocoso nec officioso: qr in iocoso quis intēdit delectare: et in officioso ꝓdesse nō aūt fallere: tñ large circūplectit oīe mēdaciū: qr ꝟbuȝ fallēdi: nō tm̄ importat decipe sed etiā falsum dicere. Falsum eñ dicere q̄dammō decipere est: dū hō dicit illud ad qd pōt hoiēȝ ad falsum deducere: ⁊ p cōsequēs fallere ⁊ decipere. Notādū qȝ ſm Alex. de ales. ⁊ Tho. ac sctm̄ Bona. vbi. s. ꝙ q̄uis fiat mētio in diffinitione mendacij solum de falsa vocis significatione: tñ etiā in nutu ⁊ gestu et operib⁹ simulatis pōt esse mēdacium. Sed iō facta est mētio de ꝟbis: qr vt inq̄t Aug. li. ij. de doctrina xp̄iana. Verba inter signa obtinēt principatū. Vñ Pho. j. Periher. ⁊ autor libri sex principiorum inq̄t: ꝙ voces sunt note earum que sunt in aīa passionuȝ. De mēdacio facti loquiē Amb. xxij. q. v. in. c. cauete. dicēs. Nō solū in falsis verbis sed etiā in falsis operib⁹ mēdaciū est. Mendaciū est xp̄ianū se dicere ⁊ xp̄i opera non facere: Mendaciū est ep̄m vel sacerdotē se ꝓfiteri et ꝯtra huic ordini operari. hec ille. Alibi dr ꝙ nō solū ꝟbis: sed etiaȝ factis xp̄m negamus. xj. q. iij. c. estimāt. Aug. qȝ in li. de vera religione de hoc mēdacio facti dicit. Ille mētitur qui vult videri quod non est. X

a Citote etiā ſm Tho. in quodlibetis. ꝙ non refert quantū ad pctm̄ vtrū aliqs ꝟbo: scripto: vel nutu: vel q̄cūqȝ facto mētiaē: eq̄liter eñ peccat in his modis. Sicut nō refert quātū ad homicidiū vtrū qs gladio vel securi interficiat. Et idē dr in summa ꝯfes. li. j. ti. x. q. v. O mēdaces ꝓfecto vos estis filij diaboli, de illo eñ dr Job, viij. ꝙ est mēdax et mēdacij pater. Nā ipse inuenit prīo mēdaciū: dicēs Eue Geñ. iij. Nequaq̄ moriemini. Satorte etiā ſm sctm̄ Bona. in. iij. dis. xxxvij. in qstionibus circa lrām: ꝙ hoc p̄ceptū: nō falsum testimoniū dicēs ꝯ ꝓximū: includit etiā ꝙ nō dicatur ꝯ seipsum. Hoc etiā sciēdū est ſm Augu. in lib. de mēdacio. ⁊ hr̄. xxij. q. ij. in. c. primum. Octo sunt genera mēdacij: tñ ſm Ray. in summa. ⁊ magistrū in. iij. dist. xxxviij. ⁊ etiā hr̄. xxij. q. ij. c. ne quis. Oīa mēdacia reducunē ad tres species. s. ad mēdacium iocosum: officiosum: et perniciosum: vt etiā inq̄t sanctus Bona. in. iij. dist. xxxviij. ar. j. q. v. ⁊ Alex. de ales in. iij. parte summe. in tractatu de preceptis. precepto. viij. ⁊ beatus Tho. ij. ij. q. cx. ar. ij. V

a Sed aūt queraē Nūquid aliqd mēdaciū possit fieri sine pctō. Rñdeo ſm predictos docto. ⁊ etiam hr̄. xxij. q. ij. c. mihi aūt. ⁊. c. primū. in fine. Ait eñ Arist. iiij. Eth. c. xiiij. Mendaciū ſm se prauū est ⁊ fugiendū. ⁊ Aug. in li. de mendacio dicit. Nullo pacto nullo fine nulla dispēsatione humana vel diuina pōt licite mendaciū dici. ⁊ ibidē etiā ait. Quisqs esse aliqd gen⁹ mēdacij qd pctm̄ nō sit putauerit: decipiet seip̄m turpiter. Et in lib. de mēdacio iterū ait. Mēdacioꝝ genera multa sunt q̄ q̄dē oīa vniuersaliter odisse debemus. Z

a Ed queriē Nūquid oīs mēdaciū dicēs peccet mortaliter? Rñdeo ſm p̄dictos doctores. Primo de mēdacio officioso qd est qñ qs mētiē nulli nocēdo sed alicui vtilitatē faciēdo aut i tp̄ali aut corpali aut sp̄ūali ⁊ h est pctm̄ veniale: ſm sctm̄ Tho. ij. ij. q. cx. Nō eñ licet mētiri ꝓ conseruāda substātia corporali vel tp̄ali aut sp̄ūali alicui⁹. vt concludiē in sum. ꝯfes. li. j. ti. x. q. vj. ⁊ hr̄. xxij. q. ij. c. ne qs ⁊ ex de vsuris. c. sup eo. vbi dr: ꝙ scriptura sacra ꝓhibet ꝓ alteri⁹ vita mētiri: nō tñ peccat mortalr sic mētiens: si non facit damnū alicui nec periuret: nec liberet aliquē ꝯ iusticiā: sed solū liberat eū a dāno qd sibi iniuste infligitur. Dicit tñ magister sentētiarū in. iij. dis. xxxviij. ꝙ mēdacia que fiūt ioco vel ꝓ vtilitate alicuius: in pfectis sunt venialia pctā: perfectis ꝟo mendacium pro cōmodo alterius dr esse valde dānabile. Et idē putari pōt de mēdacio iocoso: precipue si itereē. hec ille. Cuius sniā cōiter nō teneē: sed ſm sanctum Bona. posset saluari in illis viris pfectis et publicis qbus adhibeē fides tanq̄ conseruatorib⁹ ꝟitatis: qui si mentiātur iā nec ipsis nec alijs crederē: ⁊ per consequēs magnū p̄iudicium fiet ipsi ꝟitati ⁊ dabitur alijs occasio scādalizandi, Et ideo ratione

hui⁹ scandali posset esse mortale in eis menda-
ciū officiosum vel iocosum: qñ sciēter mētiūtur
ita q̄ ex mēdacio seq̄ pōt verisilr scandaluz vel
cōtemptus doctrine. Nō sic aūt scandalizantur
hoīes de his q̄ sunt imperfecti vl' de pfectis sʒ oc
cultis. Si aūt propter mēdaciū fieret scandalū
actiuū: nō est dubiū q̄ etiā ipfecti mortalr pec
carēt: sciēter dicētes tale mēdaciū: q̄uis de se
non sit mortale. qr ait dñs Matth. xviij. Ve
hoī illi p quē scādalū venit. Et iō dicendum q̄
q̄uis pfecti magis peccēt q̄ impfecti in q̄libȝ
mēdacio: cū debeāt esse sanctiores alijs: tñ non
peccāt mortalr p mēdaciuȝ simplr iocosum vel
officiosum: erq̄ nō sequit aliud scādalū nec au
fert ptās iusticie fiende: ⁊ h' tenet Tho. vbi .s.
dicēs: q̄ nulla circūstātia aggrauat in infinitū
nisi q̄ trāsfert in aliā spēm nō aūt circūstātie p-
sone. Si aūt q̄s per mēdaciū defenderet quē a
morte corporali sibi debita sm iusticiam vel ab
alio dāno sibi sm deū inferēdo: nō vr excusari a
mortali sm q̄sdā. Et ita intelligit illud Augu.
in .li. de mēdacio dicentis. Quō diligit q̄s pri-
mū tāq̄ seipsum cui vt pbeat tpalē vitā: perdit
eternā. Et etiā in .c. si q̄s. xxij. q. ij. dicit idē Aug.
Si q̄s ad te cōfugerit q̄ de mēdacio possit a te
liberari: nō es mētitur⁹. Os em̄ qd̄ mētitur oc
cidit aīam suaȝ. Sap. j. ⁊ in .c. faciat. ea. q. ⁊ cā
iterū dicit. Faciat bō pro tēporali salute hoīm
qd̄ pōt: cuȝ aūt ad h' ventū fuerit vt tali saluti
nisi peccādo cōsulere nō possit: iam se existimet
nō hr̄e q̄d faciat. Et iteruȝ eādem sniam ponit
Isid. xxij. q. ij. in .c. oē. dicens. Oē gen⁹ mēdacij
summope fuge: nec qualibet fallacia vitam alicu
ius defendas: caue mēdaciū in oībus. Et idem
sn̄q̄t Greg. viij. moral. c. ij. Nō em̄ facienda sunt
mala vt eueniant bona. ad Ro. iij. Si'li dico de
mēdacio iocoso qd̄ nūq̄ est licitū: sed sm se est
veniale: q̄nq̄ tñ est mortale vt pōt colligi ab
Alex. de ales in .iij. pte sum. in trac. d' mēdacio
ar. iiij. ⁊ Tho. ij. ij. q. cx. arti. iiij. ⁊ Rich. ac Bon.
in .iij. di. xxxviij. Primo em̄ est mortale qñ quis
ponit tantā in eo cōplacentiā ac delectationeȝ
q̄ illud ante ponit diuinis pceptis: iuxta illud
dictū Aug. qd̄ hr̄. xxv. di. §. nūc aūt. Nulluȝ est
adeo pctm̄ veniale q̄n fiat mortale dū placet. s.
vt mortale. Secus si talis delectatio ē sub deo
vt colligit ex dictis Rich. in .iij. di. xxj. ar. ij. q.
j. ar. ad hoc. xxv. di. §. criminis. Similiter esset
mortale pctm̄ sm Sco. in .iij. distin. xxxviij. si p-
dicator mētiret in predicatiōe etiā iocose. Ver
ba em̄ predicatoris reputant verba dei ⁊ ideo
nō debet mētiri. Qd̄ dictū limitari dȝ sm ea q̄
supradicta sunt de mēdacijs pfectorū. A

a Similit' dicit Host. in summa. t. ti. de pe.
§. q̄ interrogatiōes. q̄ si q̄s assiduitate
⁊ mala consuetudine mētiat etiā iocos-
se: mortalr peccat. tñ sm Rich. i. iiij. dis. xvj. ar.
ij. q. ij. ppter multiplicationē venialiū pctōruȝ
nō peccat q̄s mortalr: nisi q̄escat in illa deordi
natiōe sicut i fine: sed tūc est mortale: nō venia
le. qñ aūt deordinatio manet i terminis venia-
libus: ita q̄ nullo mō q̄s cōmitteret talia pctā
si putaret mortalia: non peccat mortalr ex fre-
quētatiōe: qr deordinatio vni⁹ pcti mortal' pl⁹
pōderat q̄ cētūmille venialiū. hec ille. B

Concludēdum est ergo q̄ nec iocosum
c mēdaciū nec etiā officiosum dȝ ab alis-
quo dici etiā p liberādo a morte primo
Vñ ait Aug. sup Ps. Si q̄s nō vult manifesta
re hoīem ad mortē: veritatē taceat: sed falsum
nō dicat: nec p corpore alteri⁹ aīam suā occidat
Que autoritas intelligit sm determinationeȝ
in predictis. Sciendū tñ est sm Alex. de ales in
iij. pte summe sup hoc pcepto: q̄ qñ q̄s tenet
aliq̄d dicere ⁊ tacere erq̄ seq̄tur dānuȝ notabile
proximo: peccat mortalr: marie si h' faciat in iu
dicio. vñ Aug. ad casulanū: ⁊ hr̄. xj. q. iij. c. q̄sq̄s
dicit. Vterq̄ reus est ⁊ q̄ veritatē occultat ⁊ q̄
mēdacium dicit: qr ille pdesse nō vult: ⁊ iste no
cere desiderat. Et idē hr ex̄ de cri. fal. c. j. qd̄ con
firmat Chrys. in quodā sermone di. Nō solum
ille pditor est veritatis q̄ trāsgrediēs veritateȝ
palā mēdaciū loquit: sed etiā ille q̄ libere nō p
nūciat veritatē quā libere pnūciare opȝ: q̄ ver
ba habent. xj. q. iij. c. nolite. facit ad hoc qd̄ dr
ff. de in ius vo. l. sed ⁊ si. §. patronū. in glo. super
verbo. p obiectionē. vbi dr: q̄ mēdaciū nō solū
cōmittit dicēdo falsitatē: sed etiā tacēdo verita
tē. Mēdaciū aūt pniciosum semp est peccatuȝ
mortale sm pdictos docto: in .iij. dist. xxxviij. ⁊
Tho. ij. ij. q. cx. Est aūt pniciosum qñ dr ad iniu-
riā dei: puta dicēdo aliqd̄ pctm̄. vt luxuriari vel
piurare aut hmōi: nō esse pctm̄: vel cū infert no
cumentū primo quātū ad psonā: diuitias: vel
famē. Et de tali mēdacio dr deo p pphetā. Per
des oēs q̄ loquunt mēdacium. ps. v. Trāssum
ptiue. xxij. q. ij. §. itē qd̄ falsum. ⁊ §. item qd̄ dr.
De hoc etiā mendacio pnicioso dicit Salo. Os
qd̄ mētit occidit aīam suā. Sap. j. Trāssumpti
ue. xxij. q. ij. c. nec artificiose. ⁊ c. si quis adeo. ⁊
xxij. q. v. c. iuramenti. Nō licet etiā dicere mēda
ciū cā humilitatis. c. cū humilitatis. xxij. q. ij. Et
oēs dicētes mendaciū pniciosum tenent ad sa-
tisfactioneȝ de ol dāno dato. xiiij. q. vj. c. si res.
Et hoc sufficiat p pma pte nr̄i sermōis.

Pars secūda de excusatione mēdacij quā fa

ciunt quidã exẽplo sctõꝝ patrũ qui videnť mẽdacio vsi fuisse.

C

Sed cõtra predicta allegãt qdã exemplum pͥarche Jacob q dixit Jsaac
B
pri suo. Ego sum Esau primogenit⁹ tuus. Gen. xxvij. Certũ est enĩ fuisse falsaꝫ vocis significationẽ: ꝙ etiã ibi fuerit intẽtio fallẽdi: testatus fuit Jsaac pr̃ suus dicẽs Esau. Venit germanus tuus fraudulenter ⁊c. Et tñ a magro sniarũ in. iij. di. xxxviij. ⁊ ab Augu. in li. cõtra mẽdaciũ. vt hr̃. xxij. q. ij. c. si quis liber excusať a pctõ. ergo nõ oẽ mẽdacium est pctm̃. Respõdet Rich. in. iij. di. xxxviij. ar. j. q. ij. in solutione scdi argumẽti. ⁊ Alexã. de al. in iij. pte summe. sup hoc pcepto. ⁊ in. ij. pte in tractu de mẽdacio. ⁊ Tho. ij. ij. q. cx. ar. iij. in responsione tertij argumẽti: ꝙ Jacob in illo vbo non fuit mẽtit⁹ sed aliqua duplicitate sctã ⁊ ispirata vsus est. Et ꝗuis pr̃ ei⁹ dixerit eũ fraudulenter egisse nõ tñ mẽtit⁹ est. qr sic credebat: lꝫ falsum putabat. Dixit ergo se esse Esau. nõ in persona: sed in iure ⁊ dignitate primogenitur e sibi diuinit⁹ tradite. q. d. Ego sum ille cui debeť primogenitura. Silr angelus loquẽs in psona dei i veteri testõ dicebat: vt hr̃ Exo. xx. Ego suꝫ dñs de⁹ tuus. ⁊ tñ nõ mẽtiebať: referẽs sed ad personã dei. Et hãc rñsionẽ dat Augu. li. xvj. de ciui. dei. c. xxxvij. excusando Jacob. Et de hoc hr̃. xxij. q. ij. c. queriť. §. opponiť. Preterea obijciũt qdã de Abraã q vt hr Gen. xxij. cum iret ad immolãdũ filiũ: dixit seruis suis ꝙ reuerteretť cũ filio: qd̃ tñ nõ intẽdebat. ⁊ Gen. xij. de vxore sua dixit ꝙ eius erat soror. Silr Joseph Gen. xlij. ⁊ xliij. dixit fratribus suis ꝙ erant exploratores: ⁊ tamen sciebat ꝙ non erat verũ. Silr Judith vt habeť Judith. x. xj. ⁊ xij. multa dixit que non erant vera: nec intendebat facere que dicebat. Moyses qꝫ ⁊ Aaron dixerũt pharaoni ꝙ volebant ire viam trium dierum in solitudine ad sacrificandum. vt habetur Exo. v. ⁊ tamẽ dicit glo. ibi: ꝙ nõ habebat intẽtionẽ principalem sacrificãdi: sed eundi in terrã pmissionis ⁊ nũꝗ reuertẽdi. Exo. qꝫ. j. scriptum est: ꝙ obstetrices que mentite sunt pharaoni: vt liberarẽt paruulos filiorꝫ israel remunerate fuerunt a deo: ergo mẽdaciũ non est peccatũ. qr nõ remuneraretť a deo si esset malum: ⁊ patres sanctiveteris testamẽti illud non fecissent. Rñdeo sm Tho. Bona. ⁊ Rich. in. iij. distin. xxxviij. ⁊ Alex. de ales. ac Tho. vbi. s. ꝙ si inueniuntur aliqua in sacra scriptura dicta aut facta a viris perfectis que videanť mendacia: sunt intelligenda figuraliter ⁊ prophetice esse dicta; aut mystice ⁊ cũ aliquo spirituali itellectu. Et sic intelligũtur verba Judith. Et hoc inquit Augu. in li. cõ mendaciũ. Et silr dicit in questionib⁹ sup Gen. ꝙ Abraã nõ est mẽtitus dicẽs Saram esse sororez suã. voluit enĩ celare veritatẽ quã dicere nõ tenebať: nõ mẽdacium pferre. Soror enĩ eius poterat dici: qr ex pte patris ei attinebat. vnde Gen. xx. inqt. Vere soror mea est filia patris mei ⁊ non matris mee. i. ex parte patris mihi attinens ⁊ non matris. Jn sacra enĩ scriptura consanguinei appellanť fratres. Vñ ipse Abraã dixit Loth q erat filius fratris sui. Fratres enim sum⁹. Gen. xiij. Silr nõ est mẽtit⁹ Abraã dicẽs: ꝙ reuerteretť cũ filio quẽ tñ intẽdebat imolare qr vt inquit apls ad Heb. xj. ex magnitudine fidei sue credebat ꝙ deus eũ resuscitaret: q dixerat ei. Jn Jsaac vocabiť tibi semẽ. Similiter nec Joseph est mentitus dicens fratres suos esse exploratores: qr potius loquebantur tentãdo ꝗ affirmando.

D

E Moyse etiã ⁊ Aarõ respõdeť ꝙ ista
D
duplicitas fuit pmissa: potuerũt enim assignare causam recedendi dicẽtes: ꝙ volebant immolare: qd̃ erant facturi: lꝫ principalius recederent nunꝗ redituri. Sic. j. Reg. xvj. misit deus Samuelem in bethleem ad vngenduꝫ Dauid in regem: ⁊ dixit ꝙ sacrificaret ibi. ⁊ postea diceret se ad sacrificãdũ venisse: ne Saul posset scire ꝙ vnxisset dauid sic fecẽ Moyses: ne sciret pharao ꝙ absqꝫ reditu vellet exire de egypto. Ex quibus sumitur argumentuꝫ ꝙ si quis vadens ad aliquẽ locũ vt ibi aliqua bona cũ aliquo tractet: ⁊ ad hoc celandum vult ibi orare: vt si interrogetur possit respondere. Ego iui illuc causa orandi absqꝫ mẽdacio ⁊ duplicitate: hoc fieri potest qñ fit intentione sctã ne detur pestiferis causa malignandi. Vñ sub tali mõ loquendi licet occultare innocenteꝫ ne impie occidať: ⁊ virginẽ ne stupretur. Ait enim Hiero. super epistolam Pauli ad Gal. Possunt hoies ꝗuis iusti aliqua simulare p tpe ob suã aliorumqꝫ saluteꝫ. Nã dolũ nõ cõmittit q fraudem excludit. l. cũ pater. §. plane. ff. de leg. ij. De obstetricibus quoqꝫ respõdet Tho. ij. ij. q. cx. ⁊ Alex. de ales. ⁊ Rich. vbi. s. ꝙ obstetrices non fuerunt remunerate a deo propter mendaciuꝫ: sed propter dei timorem ⁊ iudeorum amorem. Et idem habeť in sum. cõfes. li. j. ti. x. q. viij. Et similiter possumus dicere de Judith: ꝙ si pure velimus intelligere ꝙ dixerit mendacium non laudatur: quia mentita fit: sed pter affectum quem habuit ad salutem populi: vt inqt Aug. in qstionibus super Gen. Sed iterum obijciunt

defensores mēdacij de Dauid qui simulauit se stultū corā rege Geth.j.Reg.xxj.τ de Iheu q̄ finxit se cultorē Baal.iiij.Reg.x.τ istimō peccauerūt:sed potꝰ cōmēdanť.Nā de Iheu.xxij.q.ij.c.vlti.dr.Utilē satisfactionē τ in tpe assumendā Iheu nos docet q̄ sacerdotes Baal interfecit: se fingēs idola velle colere: ergo videtur ꝙ mēdaciū possit fieri in vbis τ factis sine pctō. Rñdeo ƀm sanctū Bona.τ Alerā.vbi.s. ꝙ ille simulatiões fuerūt cautele:τ iō fuerunt licite.Un̄ sciēdū est ƀm Aler.de ales in. iij.pte summe.in tractatu de octauo p̄cepto decalogi q.vlti.ꝙ quadruplex est simulatio. Pria cautele qualis fuit Josue qui simulauit fugā. Josue.viij. Scda doctrine qualis fuit xp̄i. Luce vlti.qui finxit se lōgius ire:vt instrueret τ moneret discipulos ad opa mīe et hospitalitatis. Tertia simulatio est significatiōis qualis fuit Jacob.Geñ.xxvij.q̄ simulauit se esse Esau:in q̄ significauit ꝙ minor populus p̄ferendus:erat maiori.scilꝫ gētilis iudaico. Silr fictio xp̄i de qua.s.fuit significationis:qñ finxit se longius ire:significauit em̄ ꝙ adhuc lōge erat a fide illorū.Un̄ glo.sup.d.c.si.ait. Talem se exhibuit in corpore qualis erat apud illos in mente. et Aug.in questionibꝰ euangelioꝝ dicit. Qñ fingimus id qd̄ nihil significat: mendaciū est. cū aūt fictio nr̄a significat aliq̄d nō est mēdaciū: sed aliqua figura veritatis:sicut fuit fictio dn̄i nr̄i.τ idē ait in li.ꝯ mēdaciū.τ intelligendū est qñ fictio significat aliq̄d vtile:alr̄ nō.xxij.q.v. c.quacūqꝫ arte.Et eandē sniam ponit Tho.ij.ij.q.cxj. τ addit Uldericus ꝙ licitū est p opus simulatū intētione vtilitatis cōsequēde committere aliquā duplicitatē:sicut fecit Dauid simulās se stultū.Dicit em̄ Cato in suis documētis. Insipiens esto cū tēpus postulat aut res. Stulticiā simulare loco prudētia summa est. Et satis facit.c.vtilē.xxij.q.ij. Itē ƀm eū licet vti duplicitate verborum ꝓpter aliquā sui vel p̄rimi vtilitatē.Sicut fecit xp̄s q̄ dixit aplis Joh.vij.Uos ascēdite ad diem festū:ego autē ad diē festū istū nō ascendā: τ iñ postea ascendit secrete:vt ibidem patet.qd̄ fecit vt instrueret discipulos suos q̄ volebāt eū ire ad festum ad faciēda miracula τ ad ostēdēdam potentiā suā.vñ ipse dixit:ego nō ascendā.s.eo mō quo vos vultis. Quarta simulatio dr̄ esse falsitatis:qualis est hypocritarū qui simulāt se bonos cū sint mali:in malū τ dānū p̄rimi tpale vel spūale τ ad vanā gloriā.Et ista simulatio est pessima ƀm Tho.vbi.s. τ etiā hr̄ in summa cōfes.li.iij.ti.xxiij.q.cclüij. Prime autē tres simulationes:videlꝫ cautele:doctrine:τ significationis sunt bone:qñ p eas nō fit aliq̄d qd̄ sit cōtra honorē dei vel bonū p̄rimi. Quarta autem est detestabilis ƀm Aleran.de ales vbi.s. De materia aūt simulatiōis videlꝫ q̄d sit simulatio hr̄.C.de iur.τ fac.igno.l.penul.in glo.fi. Et vtrū sit p̄missum simulare de iure hr̄ in. c.s. ex qd̄ metus cā.in glo.sup ꝟ. simulauit. τ.xxij.q.ij.c.vtilē. Dicit autē de mala simulatione ꝙ simulata p infecta habetur vt.C.plus valere qd̄ agitur.l.j.τ de ꝯhenda emp.l.emptio. Sed de Iheu de q̄.s.dictū est dicūt quidā theologi ꝙ nō excusat a culpa vel mēdacio: qr fuit malus nō recedēs ab idolatria Ieroboā. Laudat tñ τ tpaliter remuneratur a deo:nō p mēdacio sed p eo ꝙ Baal cultū destruxit.Sed obijciūt defensores mendacij ꝙ in multis locis sacre scripture p̄ponunt multe locutiōes q̄ ƀm intētionem littere false sunt: vt pꝫ de eo qd̄ dr̄ Judicū.ix.ꝙ ierunt ligna vt vngerēt sup se regem: dixeruntqꝫ oliue.Impera nobis que rñdit. Nūquid possum deserere pinguedinē meā: q̄ oīa apte sunt falsa. Ad hoc rñdet Alerā.de ales.et scr̄us Bona.vbi.s.ꝙ ea dicunt ad aliquē sensum spūalem parabolice.et p illo sensu habēt veritatē in se:τ nō sunt mēdacia.Un̄ dicit Augu.in li.de mēdacio.Quicq̄d figuratiue fit aut dr̄:nō est mendaciū.Et ita fuit in parabola p̄dicta τ in alijs tā veteris testamenti q̄ noui. Silr disputātes dicūt falsum tenentes falsam opinionem:vt per disputationē perueniāt ad cognitionē veri:que magis sunt interrogationes seu tentatiões q̄ assertiones. Cōcludēdū est ergo ꝙ nunq̄ est scienter dicendū falsum. Itē quicq̄d est promissū debet seruari:nisi seruādo vergat in peiorē exitū τ in dānū anime tūc em̄ nō est seruandū.xxij.q.iiij.c.i malis.Et talis fuit p̄missio Herodis promittentis dare filie quicq̄d postulasset. Nō em̄ debuit seruare talem p̄missionem in amputatione capitis Johānis baptiste.ƀm Tho.ij.ij.q.lxxxix.Quis illā promissionem iuramento firmauerit:talis em̄ impletio p̄missiōis fuit illicita. xxij. q.iiij. c.est etiā contra officiū.Et hoc inquit Ambro. in.j.de offi.τ Tho.ij.ij.q.lxxxviij. ar.vij. τ concor. glo. Ray. vt habetur in summa confesso. lib.j. titu.ix.q.xiij. Sed hic queritur quid de gabaonitis et filijs israel:qui gabaonite dixerunt mendacium ipsis filijs israel. vt habetur Josue.ix.c.ibi em̄ dr̄: ꝙ cū gabaonite qui erāt de terra promissionis audissent ꝙ filij israel interficerent oēs populos illius terre: scientes se etiam interficiendos: callide cogitantes

de salute sua: acceperunt sibi cibaria et saccos veteres asinis imponentes et vtres vinarios scissos atqꝫ consumptos calciamētaqꝫ pantiq̄ q̄ ad iudiciū vetustatis petijs ꝯsuta erāt. Induerūtqꝫ se vestimentis veteribꝰ: panes q̄ꝫ q̄s portabāt erāt duri ⁊ in frustra cōminuti: perrexerūt ad Josue ducē populi israel: ⁊ dixerūt ei audiēte vniuerso populo. De terra lōginqua venimꝰ pacē vobiscū facere cupiētes. Responderūtqꝫ viri israelite ad eos. Ne forte in terra q̄ nobis sorte debef habitetis et nō possimꝰ fedus inire vobiscū. At illi ad Josue cōuersi dixerūt. Serui tui sumꝰ. Quibꝰ Josue ait. Qui nā estis vos aut vn̄ venistis? R̄nderunt. De terra lōginqua valde venerunt serui tui in noīe dn̄i tui. Audiuimus em̄ famā potētie eiꝰ ⁊ cūcta q̄ fecit in egypto: ⁊ duobꝰ regibꝰ amorreoꝝ trās iordanē. Dixerūtqꝫ nobis seniores ⁊ oēs habitatores terre nr̄e. Tollite in manibꝰ vr̄is cibaria ob lōgissimam viā et occurrite eis ⁊ dicite. Serui vr̄i sumus fedus inite nobiscū. En panes qn̄ egressi sumꝰ de domibꝰ nostris: vt veniremus ad vos calidos sumpsimus: nūc sicci facti sunt ⁊ vetustate nimia cōminuti. Utres vini nouos impleuimus nūc rupti sunt ⁊ soluti. vestes ⁊ calciamēta q̄bꝰ induimur ⁊ q̄ habemꝰ in pedibꝰ ob lōgitudinē vie trita sunt ⁊ pene ꝯsumpta. Susceperunt igif de cibis eoꝝ et os dn̄i nō interrogauerūt. Fecitqꝫ Josue cum eis pacē ⁊ inito federe polliciꝰ est eis vt nō occiderenf: principesqꝫ multitudinis iurauerunt. Post dies aūt tres initi federis audierūt ꝙ in vicino habitarēt ⁊ inter eos futuri essent: mouerūtqꝫ castra filij israel ⁊ venerūt in ciuitates eoꝝ: ⁊ nō ꝑcusserūt eos: eo ꝙ iurassent eis principes multitudinis ī noīe dn̄i israel. Murmurauit itaqꝫ oīs vulgus ꝯ principes israel: qui r̄nderūt eis. Jurauimꝰ eis in noīe dn̄i dei nr̄i. Et iccirco nō possumus eos cōtingere: sed hoc faciemꝰ eis. Reseruenf q̄dē vt viuāt ne contra nos ira dei ꝯcitef si ꝑiurauerimꝰ. s; sic viuāt vt in vsus multitudinis vniuerse ligna cedant: aquasqꝫ deportēt. Tūc Josue vocauit Gabaonitas ⁊ ait eis. Cur nos decipere fraude voluistis: vt diceretis ꝓcul valde habitamus a vobis: cū ī medio nr̄i sitis. Itaqꝫ sub maledictione eritis ⁊ nō deficiet de stirpe vestra ligna cedēs: aquasqꝫ cōportans in domū dn̄i dei mei? Qui r̄nderūt. Nūciatū est nobis seruis tuis ꝙ ꝓmisisset dn̄s deus tuus Moysi seruo tuo: vt traderet vobis oēm terrā istā: ⁊ disꝑderet cunctos habitatores eiꝰ: timuimꝰ igif valde: ⁊ ꝓuidimus aīabus nr̄is vestro terrore cōpulsi; ⁊ hoc cōsiliū iniuimus: nūc autē in manu tua sumus: qđ tibi bonū ⁊ rectū videf fac nobis. Fecit ergo Josue vt dixerat et liberauit eos de manibꝰ filioꝝ israel vt nō occiderenf. Hec oīa habenf Josue. ix. Circa quā hystoriā querūtur duo. Et primo vtrū isti gabaonite peccauerint in tot mēdacijs. ⁊ clarū est ꝙ sic ꝭm oēs expositores sacre scripture sup Josue. ix. c. ⁊ clare p; ex ꝑcedētibꝰ. Nō em̄ licet dicere mēdaciū etiā ꝓ salute corporis: tn̄ q: isti erāt infideles ⁊ venerāt vt se subderēt legi filioꝝ israel ⁊ cultui: vt infra patebit: ⁊ fecerūt ad cōseruationē vite corporalis ⁊ etiā spūalis: sunt ꝭm quid excusabiles: nō tn̄ immunes oīno a pctō: qđ patet ex eo ꝙ puniuit eos Josue in cesione ⁊ portatione lignorum et aque. E

s Ecūdo querif: vtrū filij israel bene fecerint nō occidētes eos ꝓpter ꝓmissionē factā ⁊ iuramēto firmatā. Et primo arguif tripliciter ꝙ debebāt eos occidere. Fundamētū primū est dei preceptio. Nā ꝑceperat eis deꝰ ꝙ occiderēt oēs habitatores illꝰ terre vt habef Nume. xxxiij. Itē ꝙ nō facerēt fedus cū illis. Nūe. xxxiij. Et iō tale iuramētū factū ꝯtra dei ꝑceptū nō debuit seruari nec ꝓmissio. d. c. in malis. xxij. q. iiij. Scđo q: iuramētum ⁊ ꝓmissio fuit cōditionalis. s; si Gabaonite nō erāt de habitatoribꝰ terre ꝓmissionis: ergo nō debuit seruare deficiēte cōditione. Iuramētū; em̄ cōditionatum nō obligat nō existēte conditione. xxxij. q. viij. c. nō solu. ⁊ ex̄ de cō. appo. c. verū. ⁊ ex̄ de iureiur. c. peruenit. el. ij. vn̄ dicit Seneca in li. de beneficijs. ꝙ ad hoc vt hō teneatur facere qđ ꝓmisit requirif ꝙ oīa immutata ꝑmaneāt. Tertio arguif. Nam gabaonite dolose ⁊ ꝑ mēdacia eos deceperūt: vt patet Josue. ix. Fraus autē et dolus alicui patrocinari nō d;. xxx. q. j. c. dictū. ex̄ de rescrip. c. ex tenore. In cōtrariū est veritas. s. ꝙ debuerūt seruare iuramentū ⁊ ꝓmissionē filij israel: vt patet in c. inter cetera. §. sed cū his oībus. ⁊ in. c. innocēs. xxij. q. iiij. ⁊ idem dicit Ambrosius in li. de officijs. Et hoc tenēt oēs doc. ecclesie super Josue. ix. c. ⁊ ꝓbatur in littera dicti. c. vbi đi. Jurauimus eis in noīe dn̄i dei israel: ⁊ iccirco nō possumus eos cōtingere: reseruētur ergo vt viuāt: ne cōtra nos ira dn̄i cōcitetur si periurauerimus. Periuriū aūt nō incurritur nisi ex trāsgressione iuramēti obligatorij nec ira dei cōcitatur nisi propter illud qđ est illicitū fieri: ergo iuramentum istud fuit seruandum. Et hoc triplici ratione. Primo quia gabaonite venerūt ad Josue; volentes cultui dei israel subijci

vt p3 ex verbis eo⁊ cū dixerūt. Venerūt serui tui in noie dei tui: ex miraculis em̄ q̄ audiebāt fecisse deū p filijs israel crediderant ipm̄ esse verū deū celi ⁊ terre: et desiderauerūt ad fidē ei⁹ venire p fedus incūdū cū filijs israel: ⁊ sic nō solū venerūt ex timore: sz etiā ex amore dei: p̄ceptū aūt dei de interfectiōe habitato⁊ terre non videbat̄ ꝯ eos currere: q2 datū erat ꝓpter maliciā et obstinationē in malis habitātiū i terra illa. vn̄ Josue. xj. c. d2 de obstinatis. Dn̄i em̄ snīa fuerat: vt indurarētur corda eo⁊: ⁊ pugnarēt ꝯ isrl̄ ⁊ caderēt: ⁊ non mererent̄ vllā clementiā ac perirēt. Ex q̄ p3 ꝙ gabaonite meruerūt clementiā: nec currebat ꝯ eos snīa dei. Scd̄a rō q̄re debuit hoc iuramētū seruari est ex pte filio⁊ israel. lz em̄ Raab meretrici fecissent pactū exploratores ꝙ saluaret̄. vt h̄r Josue. ij. illud fuit pactum particulare. h aūt pactū ⁊ iuramētū qd̄ fecerūt filij isrl̄ gabaonitis fuit p̄mū iuramentū cōe qd̄ oēs filij isrl̄ fecerūt extraneis gētib⁹. Et iō si fregissent hoc iuramētū ⁊ ꝓmissionē gabaonitas occidēdo: fuisset diuulgatū per terras in circuitu: ⁊ reputati fuissent filij isrl̄ infideles ⁊ iuramēti trāsgressores: in magnū scandalū illi⁹ ppl̄i: ⁊ p ꝯ̄ns in irreuerētiam ⁊ blasphemiā dei cui⁹ dicebant̄ peculiaris popul⁹ a deo elect⁹. Et iō ad hoc vitādū seruandū fuit iuramentū. Tertia rō accipit̄ ex pte dei q̄ ꝓnus ē ad miserādū. Ps. cxliiij. ⁊ iō credēdū est ꝙ Josue ex familiari ꝯsilio dei mortē illo⁊ corpalē mutauit in ciuilē. Nā seruit⁹ morti cōparatur. ff. de reg. iur. l. seruiturē. vt sic de mēdacijs suis punirent̄ ⁊ iuramētū seruaret̄: qd̄ de morte corpali eis nō īferēda intelligebat̄. Et ꝙ dn̄s hanc snīam approbauerit: p3 ex hoc ꝙ Josue eundo ad pugnādū in subsidiū gabaonita⁊ dn̄s dixit ei. In manus tuas tradidi illos. s. oppugnatores gabaonitarū. vt h̄r Josue. x. Itē p3 p hoc ꝙ ꝓpter affectionē iiustā gabaonitarū factā p Saul: fames facta fuit i terra isrl̄ trib⁹ annis: ⁊ septē viri de stirpe Saul fuerūt crucifixi ad p̄ceptū dei: vt h̄r. ij. Reg. xxj. Et ex his solutū ē p̄mū argumētū de p̄cepto dei. Ad scd̄m argumētū r̄ndet̄: ꝙ lz i locutiōe p̄maria cū gabaonitis facta fuerit mētio ⁊ iterrogatio: si erāt de terra ꝓmissiōis: tn̄ in iuramēto nō fuit apposita aliq̄ conditio. Et dato ꝙ fuisset posita: tn̄ ex quo volebant credere in deū ⁊ cultui ei⁹ se subijcere debuerūt seruare iuramentū nō occidēdo eos: rōnib⁹ p̄dictis. Ad tertiū dicēdū: ꝙ fraus et dolus ꝓprie ordinātur ad malū finē. Mendacia aūt et fictiones gabaonitarū licz essent mala de se: tn̄ ordinabātur ab eis ad bonū finē. s. ad eo⁊ salutē corporalē et spūalē: vt p3 ex p̄dictis: ⁊ iō nō debuerūt occidi ꝓpter hoc. Et hoc tenet glo. Aug. super Josue. ix. ⁊. x. c. ⁊ Nico. de lyra sup Josue. vj.

Pars tertia de mendacij detestatione. ❡

Quantū sit detestabile mendaciū: p3 discurrendo sacrā scripturam. Nam Exo. xxiij. p̄cepit de⁹ dicens. Nō suscipies vocē mendacij: sz mendaciū fugiēs. Et Leui. xix. scriptū est. Nō mentiemini: neq3 decipiet vnusquisq3 ꝓximū suum. et Job. xiij. d2. Nūq̄d idiget de⁹ vr̄o mendacio: vt p eo loq̄mur dolos. Et Ps. xj. dic̄ Dauid. Diminute sunt v̄itates a filijs hoim. ⁊ Prouer. vj. dicit Salomō. Sex sunt q̄ odit dn̄s: ⁊ septimū detestat̄ aīa ei⁹. s. oculos sublimes: et linguā mēdacē ⁊c̄. Et. x. eiusdem lib. dicit. Qui mētit̄ mēdacijs: hic pascit vētos. ⁊. xiij. c. iterū ait. Verbū mēdax iustus detestabit̄: impi⁹ aūt ꝯfundit ⁊ cōfundet̄. ⁊ Prouer. xix. di. Pricceps q̄ libēter audit v̄ba mēdacij: oēs ministros h3 impios. ⁊. xx. c. adhuc dicit. Opprobriū nequā in hoie mēdaciū: ⁊ i ore indisciplinato⁊ assidue erit. ⁊ Ecci. xx. d2. Potior est fur q̄ assiduitas viri mendacis. Scriptū q̄3 est Ecci. vij. Noli amare mēdaciū. Prouer. em̄. xx. dicit Salomō. Mors hoim mēdaciū sine honore. Sed heu: q2 verificatū est qd̄ ꝓphetatū est Osee. iiij. c. vbi d2. Nō est v̄itas: nō est mīa: nō est scīa dei in terra. Nā maledictū homicidiū: furtū: ⁊ mēdaciū inūdauerūt sup terrā. Tu v̄o popule mi serua illud Eccl̄i iiij. c. Nō ꝯtradicas verbo veritatis vllo mō. Dicit em̄ idē sapiens eiusdē li. xxv. Tres species odit aīa mea: pauperē superbū: diuitem mendacē: ⁊ senē fatuū ⁊ insensatū. ⁊ Pau. ad Ephe. iiij. nos exhortatur dicēs. Deponētes mēdaciū: loq̄mini v̄itatē vnusq̄sq3 cū ꝓximo suo. ⁊ Jaco. iij. d2. Nolite mēdaces eē aduersus veritatem. ⁊ ad Ro. iij. dicit Pau. Est aūt de⁹ verax: oīs aūt hō mēdax. i. peccato2 ꝭm glo. Pōt etiā intelligi de mēdacio false significationis: q2 si nō cauemus de multiloquio: faciliter incidemus in mendaciū. Prouer. x. vbi d2. In multiloquio nō deerit pctm̄. Item cū de⁹ sit veritas: nō possum⁹ dicere v̄itatē nisi auxilio dei: ⁊ iō inquantū hoies sumus ꝓni ad mēdaciū. Ad Col. q3. iij. c. dicit idē apl̄s. Nolite mētiri inuicē. Scriptū est em̄ Apoc. xxij. Foris canes ⁊ venefici ⁊ ipudici: ac idolis seruiētes: ⁊ oīs q̄ amat ⁊ facit mendaciū.

Mendax aũt iõ dr venefic⁹: q2 lingua ei⁹ est
mortifera: sicut ligua aspidis ⁊ draconis. Di
cit em̃ Auicēna in li. de venenosis aĩalib⁹. q̇
q̃dã aĩalia hñt linguas mortiferas pp̄ter ma
liciã ⁊ venenositatē humoris ĩ eis dñantis si
cut lingua serpētis: draconis: ⁊ canis rabidi
cui⁹ morsus est sumine venenosus: ligua aũt
aspidis q̄uis ĩ corpe viuētis serpētis plena
sit veneno mortifero: sepata tñ a corpe desic
cata: venenũ si p̄us fuerit pdit. Nã ĩ p̄sentia
veneni sudorē p̄rũpere ɔsueuit. Vñ talis lin
gua vtilis ⁊ p̄ticua ĩter thesauros regios re
putatur. Et illr ad ppositũ nr̃m dicere possu
mus: q̇ lingua mēdax pp̄ter mortiferã mali
ciã ĩ ea latētē ⁊ dñantē multos ĩficit: mordet:
et occidit. Hec aũt maledicta lingua ĩstrumē
tũ diaboli ⁊ gladi⁹ iniq̃tatis: hñs venena as⸗
pidũ insanabilē si p iudicē iusta pena extra⸗
heref ⁊ amputaref a viuēte teste falso: ⁊ adu
stione exiccaref: pp̄ter exemplũ iuste vindi⸗
cte multoꝝ esset sanatiua. Sꝫ q2 mõ regētes
fouēt tales mēdaces ⁊ defendũt: atq3 tributꝫ
deuicti extrahere ⁊ desiccare eoꝝ linguas ne
gligũt: iõ tot mortifera ⁊ ĩsanabilia vulnera
innocētib⁹ infligere nõ metuũt. Sꝫ licꝫ qñq3
nõ puniant ab hoĩe deus tñ vltor maloꝝ eos
nõ pmittet ĩpunitos: sꝫ ad tartareos mittet
cruciat⁹. Oēs etiã mēdaces eterna felicitate
priuabit. Nã Apoc. xxj. dr. Nõ itrabit ĩ eã .s.
celestē hierlm: aliq̃d coinq̃natũ vl' faciēs abo
minationē vel mēdaciũ. Nõ solũ aũt ex sacra
scriptura detestabile appet mendaciũ: sꝫ etiã
ex iure canonico. vt hr̃ in. c. mihi aũt. et in. c.
incauti. ⁊ in. c. oē. xxij. q. ij. ⁊ in. c. si quis. xj. q.
iij. Jõ Amb. in quodã smone: ⁊ hr̃ in. c. caue
te. xxij. q. ij. dic̃. Cauete fratres mendaciũ: q2
oēs q̃ amãt mēdaciũ filij diaboli sũt. Hiero.
q̃ꝫ ɔ̄ Rufinũ ait. Pythagore p̄ceptũ fuit post
deũ veritatē colendã: q̃ sola hoĩes deo p̄xios
facit. Tulli⁹ etiã in. iij. de officijs inq̃t. Tollen
dũ est in rebus ɔ̄hendis oē mēdaciũ. ⁊ Arist.
iiij. Ethi. ait. Verax laudandus est vbiq3: sed
mendax vituperãdus. Vñ legif in chronica
de nugis phoꝝ. c. xxviij. q̇ Arist. interrogat⁹
quid fenoris acq̃rant mēdaces (inq̃t) vt quo
tiens vera loquentur nõ credatur eis. ❡

q Uāuis aũt sit verũ qõ dicit Terenti⁹
in Andria. c. iij. s. hoc tpe: Obsequiũ
amicos: ṽitas odiũ parit: tñ debem⁹
seruare p̄ceptũ quod ponit autor libri de for
mula honeste vite. c. ij. di. Nõ recedas a vero.
⁊. c. v. eiusdē li. inq̃t. Nihil tibi ĩtersit an affir
mes an iures de religiõe ac fide agi scias vbi

cũq3 de veritate tractaf. Ait em̃ Jsid. in li. ij.
soliloqoꝝ. c. xxiiij. Oē mēdaciũ pctm̃ ē nemi
nē g mētiēdo fallas: nec aliud loq̃ris ⁊ aliud
aĩo teneas: non aliud dicas: et aliud facias.
Ad veritatē etiã dicēdã iducũt leges ciuiles
et ad seruãda q̃ pmissa sunt. Prio q̇ debeat
dici ṽitas maxime ĩ testimonijs pferēdis hr̃
in. l. eos. C. de pbationib⁹. et ĩ. l. ⁊ q1. ff. de in
terroga. act. ⁊ ĩ. l. nullũ. C. de testib⁹. ⁊ in. l. j.
C. de libel. amo. ⁊. C. de penis. l. decuriõe. ibi
dr: q̇ dicēs ṽitatē laudē maximã ⁊ pmiũ cõ⸗
sequef. Greg. q̃ꝫ in pastorali. c. xvj. inq̃t. Ni
hil est ad defendendũ puritate tuti⁹: nihil ad
dicēdũ ṽitate facili⁹. Vñ scriptũ ē ĩ. l. j. C. vt
si se ab heredi. absti. q̇ fidei ṽitas verboꝝ ad⸗
minicula nõ desiderat. Ecõtra ṽo est de falsi
tate. Vñ Rich. poeta ĩ li. de nuptijs. c. xvij.
di. Est labor in labijs mendacia cõposituris:
Vera locuturis nõ labor vllus inest. Quãuis
ergo verũ sit qõ inq̃t Cassiodor⁹ in li. de ami
citia. s. q̇ plerũq3 molesta est veritas: tñ sp de
bem⁹ veritatē dicere: ⁊ debem⁹ seruare illud
qõ ait Quītilian⁹ ĩ li. declamationũ inq̃ens.
Viro forti p̄sertim et innocēti nihil facere cõ
uenit qõ negãdũ sit: et hoc inq̃t declamatiõe
ij. q̃ iterũ ait declamatione. x. Magis oderis
mēdaciũ cũ sile vero est. Mõtaneri⁹ q̃ꝫ in lu
na celeri ɔ̄ mendaciũ inq̃t. Multis fidē pau
ca adimũt mēdacia. Ex q̃b⁹ appet q̇ nõ bñ lo
quif autor libri q̃ dr Pãphil⁹. c. iij. di. Crede
q̇ iterdũ multis mēdacia psunt. Et qñq3 no
cet oĩa vera loq̃. Lꝫ em̃ mēdaciũ psit ad vtili
tatē tpalē: tñ nocet q̃ad eternã. Jtē male lo⸗
quif autor libri q̃ dr Facet⁹. c. ij. di. Esto veri
dic⁹: falsum qñq3 loquaris. Nã semp verũ di
cere credo nefas. Hec em̃ est falsa sñia vt ptꝫ
ex p̄cedētib⁹. Mēdacia em̃ nõ solũ eternali⸗
ter puniunf sꝫ etiã tpaliter p ius ciuile. vt hr̃
ff. qõ cũ eo. l. sꝫ ⁊ si. §. j. ⁊. ff. de pba. l. cũ de in
debito. ĩ glo. sup ṽbo. ĩdebiti. ⁊. ff. ad. l. aq̃. l.
inde nerati⁹. §. penul. ⁊ ibi glo. ⁊. ff. de rei vē
di. l. fi. in glo. fi. et hr̃. C. cõia vtriusq3 iudi. l.
si cũ paterno. in glo. ij. et. ff. de fideiussorib⁹.
l. si dubitef. §. j. ⁊ mendaciũ dolosum magis
punif q̄ per ignorãtiã factũ. ff. de act. emp.
l. iulian⁹. §. qõ aũt. in glo. Vñ dr q̇ mēdacia
nõ debēt remanere impunita. ff. de his q̃ no.
infa. l. debuit. et. C. de accusatio. l. accusatio⸗
nis. ⁊. ff. de rei ven. l. fi. Puniunf q̃ꝫ mēdacia
a deo p mortē corpalē: vt patuit de anania ⁊
saphira q̃ mortui sunt pp̄ter mendaciũ: q̃b⁹
dixit Petrus Act. v. Cur tentauit sathanas
cor vestrũ mētiri spiritui sctõ ⁊c̃. ⁊ statim expi⸗

rauerĩt. Silr Dañ. xiij. duo senes qui falso accusauerũt Susannã: propter falsum testimoniũ lapidati sunt a populo. Prouerb. xx. scriptũ ẽ. Suauis est homini panis mẽdacij. s. i presenti. postea: idest alia vita implebitur os eius calculo. i. durissima punitione. D

a O seruãdas quoqꝫ ꝓmissiones et fidem datã exhortãtur iura ciuilia. vñ. ff. de pac. l. i. i principio dr: ꝙ nihil tã ꝯgruũ est fidei hũane ꝙ ea q̃ inter eos placuerunt seruare. Et. ff de ꝯsti. pecu. l. i. i pri. scriptũ est Graue est fidẽ fallere. et i. l. cũ vẽderẽ. ff. loca. dr. Bona fides exigit vt id qd conuenit fiat. et. C. de nõ numerata pecu. l. gñale. scriptũ ẽ. Nimis indignũ eẽ iudicam⁹ qd qsqꝫ sua voce dilucide ptestat⁹ est infirmare. Salomon quoqꝫ Prouer. xxviij. dic. Uir fidelis multum laudabit. et Tulli⁹ i. i. de officijs. ca. x. di. Fũdamẽtũ iustitie est fides ac cõuẽtorũ ꝯstãtia et vitas. et li. ij. eiusdẽ operis. c. iij. etiã iquit. Nulla res vehemẽti⁹ rẽpublicã ꝯseruat ꝙ fides. Jõ Ouidi⁹. i. de arte amãdi inqt. Reddite depositum: pietas sua federa seruet. Nulla em̃ ẽ maior boĩs glia ꝙ i ꝓmissis firma fidelitas hic nãqꝫ magna laus ac honor pcipua laudatio. O miserabilis moderna etas. O dolenda boim ꝯditio: vbi nunc xpianorũ fides: vbi vicinorum fidelitas: vbi mercatorũ legalitas. Nũc his lachrymosis tpib⁹ nõ nuda: nõ solẽnis ꝓmissio: nõ testes: nõ iuramẽta: nõ libri: nõ iñstrumẽta valẽt vt ꝓmissa attendant. O ifideles et puerse aĩe: pfecto vos estis deteriores pagãis q̃ vitã eternã nõ expectabãt: et tñ poti⁹ ꝙ fidẽ datã frãgerẽt morti se expo fuerũt: sicut fecit Marc⁹ attili⁹ regulus vt refert Tulli⁹ i. iij. de officijs. et valerius lib. i. et Augu. v. de ciui. dei. Sꝫ ecõtra faciũt multi xpiani multa ꝓmittẽtes et nihil attẽdẽtes. et ppter hoc pcedit ꝙ vn⁹ nõ credit alteri. Ait enĩ Horati⁹ eplarũ li. ij. epla. ij. Multa fides ꝓmissa leuãt. et Ouidius in. iij. de fastis ait. Tarda venit dictis difficilisqꝫ fides.

Et cato in suis documẽtis ppter hoc iquit. Rem tibi ꝓmissam certam ꝓmittere noli. Rara fides ideo: qꝛ multi multa loquuntur.

Jõ Jacob⁹ Beneuẽtan⁹. c. xix. sui libri iquit. Si quid ꝓmissum fuerit tibi suscipe raptim. Mens a proposito nã resilire potest.

Et. xx. c. eiusdẽ operis dicit. Qui spõdẽt multa: soluere pauca solent. Et ibidem. Qd dare nolueris: nulli spondebis amico: Dedecet hoc cunctos: precipueqꝫ bonos. Cũ spõdes aliquid: man⁹ illico verba seqtur. Auget enim meritum qui cito soluit idem.

Et Richar. in li. de nuptijs. c. xxvij. Quis bonus absqꝫ fide. Jsti que non seruant fidẽ oĩbus sunt exosi. Ait enĩ Martialis cocus lib. Undiqꝫ suscepto. c. ij.

Sponsio res vana: sponsio versatilis aura: Noli spondenti fidere digne nimis.

Et iõ ꝯsificator fabular Eso. fabula. xxj. iqt Expedit in fido non irritare fidem.

Et Ouidius in li. iiij. de põto. epl'a. x. exhortans ad fidelitatem seruandam ait. Quis labor est: puram non temerare fidem: Sed fidelitatẽ istã raro hñt socij in regno vel dñatu. Ait enim Lucanus in. i.

Nulla fides regni socijs: omnisqꝫ potestas: Impatiens consortis erit.

Silr li. x. et. xi. idẽ inquit de militib⁹: in quibus sepe inuenitur infidelitas.

Nulla fides: pietasqꝫ viris q̃ castra sequunt: Uenalesqꝫ man⁹: ibi fas vbi maxima merces

Similiter auari hñt paucã fidelitatem. Un Juuenalis. li. i. satyra. iij. ait.

Quantũ quisqꝫ sua nũmorum seruat in arca: Tantum habet et fidei.

Sꝫ de his ĩfidelib⁹ iueniũt mlti faciẽtes qd inqt autor in li. de morib⁹ medicorũ. c. iiij. di. Cũ dolet infirmus ꝓmittit premia multa. Cessat promissum cum dolor ipse perit.

Nolite ḡ vos ita facere: sꝫ suate illd qd inqt autor i li. de formula honeste vite. c. ij. dicẽs. Cum cõsideratione promitte: et plenus ꝙ ꝓmiseris presta.

Qd intelligendũ est de reb⁹ honestis. Ait em̃ Amb. li. iij. de offi. c. xij. Unusqsqꝫ nihil ꝓmittat inhonestũ. qd si ꝓmiserit tolerabilius est ꝓmissum nõ facere ꝙ facere qd turpe sit. Jsido. qsi soliloquijs. li. ij. c. xxxv. ait. Jn malis ꝓmissis rescinde fidẽ: impiũ em̃ est ꝓmissio q̃ scelere adimplet. et in. c. xxxvi. eiusdẽ libri inquit. Nõ sis i vbis facilis: sꝫ fac bonũ qd spopondisti. Qd si et vos egeritis: corã deo et hominib⁹ habebitis gratiã in pñti vita: et i futuro gloriam sempiternam. Ad quam &c.

Feria quinta post tertiam dominicam in quadragesima de nono et decimo precepto decalogi. Sermo trigesimus. J

b **Bona facite studia** vrã. Hiere. vij. et in epl'a occurrentis ferie. dicit deus Hiere. xvij. Prauum est cor hominis et inscrutabile quis cognoscet illud. Ego dominus scrutans

corda ⁊ ꝓbans renes: q̄ do vnicuiq; ſm opa ſua. Quib⁹ ṽbis reprobat opinio quorūdā q̄ dixerūt q̄ demones cognoſcūt cogitationes boium: ꝓbātes ꝑ dictū Aug. xij. ſup Geñ. ad lrām q̄ dicit. Mali angeli cogitatiões nouerūt. q: multa ꝓdicūt q̄ nō predicerēt ſi cogitatiões nō nouiſſent. Sȝ h̄ opinio falſa eſt ſm Bona. ⁊ Rich. in. ij. di. viij. Nā duplex eſt cognitio. Una certitudinis: ⁊ tali cognitiõe demones nō pñt ↄſciaꝝ ſecreta rimari. Alia eſt cognitio ↄiecturalis: q̄ eſt ꝑ aliq̄s mot⁹ ſeu ꝑ aliq̄ ſigna exteriora: ex q̄b⁹ ↄiecturalr̄ cognoſcunt interiora. l. naturalē. §. ĩ his. ff. de acq̄. re. do. Et tali cognitiõe demones ꝓnoſticant ⁊ ſepe loquunt ṽa de ĩterioꝛib⁹ cordis. Et ita ĩtelligit dictū Aug. Uñ de cognitiõe certitudinis loquēs idē Aug. ĩ li. de eccl'iaſticis dogmatib⁹: inq̄t. Internas cogitatiões aĩe diabolū nō videre certi ſum⁹. Multo aūt min⁹ pōt vn⁹ hō ſcire ſecreta cordis alteri⁹. vnde Aug. in q̄dā ſmone inq̄t. Nemo ſcit q̄d agat in hoĩe niſi ſpūs hoĩs q̄ in ipſo eſt. Utrū aūt angeli boni cognoſcāt ſecreta: lȝ Hermes in li. quē fecit de q̄ttuor materijs dixerit q̄ ſic: tñ in ↄtriū eſt ṽitas vt ꝓbat Tho. ĩ. ſ. pte ſumme. q. lvij. ⁊ in. ij. ſcripto. di. viij. arti. v. ⁊ oēs theologi in. iiij. ſen. di. viij. Ubi ↄcludunt q̄ cogitatiões intrĩſece cognoſcunt a ſolo deo ꝓpria ṽtute. Ipi em̄ nihil ē abſcõditū vt hr̄ ad Heb. iiij. vbi dr̄. Oĩa nuda ⁊ apta ſūt oculis dei. Et. ſ. Iohis. iij. dr̄. Maior ē de⁹ corde nr̄o ⁊ oĩa nouit. ⁊. xxij. di. c. erubeſcāt. ſcriptū eſt. Secretoꝝ cognitor ⁊ iudex eſt de⁹. Iob q̄ȝ ſui lib. xiij. c. ait deo. Scio q: oĩa potes ⁊ nulla te latet cogitatio. Et Eccli. vij. dr̄. Nō te iuſtifices ante deū: q: agnitor cordis ipe eſt. Et pſ. xciij. dicit. Dñs ſcit cogitatiões hominū. Et. ſ. Paral'. penul. ſcribit. Oĩa corda ſcrutat dñs ⁊ vniuerſas mētiū cogitatiões intelligit. Seneca etiā ad Lucillū inq̄t. Quid ꝓdeſt aliquid ab hoĩe eſſe ſecretū: nihil deo clauſuȝ ē: ipſe cogitationib⁹ nr̄is ĩteruenit: ſic ĩteruenit dico vt nūq̄ ĩde diſcedat. Et q̄b⁹ oĩb⁹ dep̄hēdimus quāta ſit illoꝝ fatuitas q̄ gaudēt delinquētes ab hoĩb⁹ nō videri: nec cogitāt deū oĩm ſecretoꝝ oĩmq; cordiū eē inſpectorē. Uñ ⁊ poeta Ouidius in. iiij. Meta. ait. Aſpiciūt oculis ſuperi mortalia iuſtis. Et iō bñ dicunt ṽba ꝓpoſita. Bona facite ⁊c̄. Quare in hoc ſmone tractabim⁹ de duob⁹ vltimis p̄ceptis decalogi: ĩ q̄b⁹ ꝓhibet volūtas animi inordinata. Uñ duas tm̄ ↄſideratiões faciem⁹. Prima erit de nono p̄cepto, Scd̄a erit de decio,

Pars prima huius ſermonis: vbi ponitur expoſitio noni precepti. K

c Irca declarationē iſtoꝝ p̄ceptoꝝ arguūt q̄dā q̄ male loquit Aug. ſup illa verba pſ. xviij. Lex dñi ĩmaculata. vbi inq̄t. Lex. ſ. vetus ꝓhibet manū non animū. q̄d expreſſe vr̄ falſum ex his duob⁹ preceptis: in q̄b⁹ ꝓhibet ↄcupiſcētia mala animi. Rñdet ſm Alex. de ales in. iij. parte ſumme. in tractatu de nono ⁊ decimo p̄cepto. q. iiij. ⁊ Petrū Iohis ſup Matth. v. c. q̄ verū eſt legē etiā veterē ꝓhibere malā ↄcupiſcētiā cordis. Uñ dicit Aug. in li. ↄ Fauſtū q̄ pene oĩa q̄ monuit ⁊ docuit ſiue p̄cepit xp̄s inueniunt etiā in veterib⁹ libris. Sed qr nō bñ intelligebant iudei: aperuit illa dñs in euāgelio q̄d eſt ſupabundās ipſi legi in generalitate prohibendi ⁊ expreſſione. ⁊ ſic Auguſtini ṽba intelligunt vbi. ſ. videlȝ q̄ lex nō ꝓhibet ita expreſſe ⁊ clare oēs malas cordis ↄcupiſcētias: nec eas ita ſtricte reprimit ſicut euāgeliū. Q̄ aūt ↄcupiſcentia animi mala ꝓhibeat a lege veteri: declarat apl's ad Rom. vij. di. Concupiſcentiā neſciebam eſſe pctm̄ niſi lex diceret Non concupiſces. Et Eccli. xiij. dicit ſapiēs. Fili poſt cõcupiſcentias tuas non eas. Non ſolū aūt per legem ſed etiā per paganos ꝓhibita eſt cõcupiſcentia. Uñ Ariſt. ij. Politi. c. iiij. inq̄t. Magis oportet concupiſcētias regulare q̄ ſubſtātias. ⁊ Horati⁹ in ep'lis inq̄t. Sperne voluptates: nocet apta dolore voluptas. et Tullius in arte veteri li. ſ. in prohemio ait. Ceca ⁊ temeraria eſt dominatrix animi cupiditas. Iō Ouidius in. ſ. de remedio amoris dicit. Dānoſas hoĩes nō cõcupiſcite curas. Concludendū eſt ergo q̄ concupiſcentie male animi maleq; cogitationes multuȝ deo diſplicent. Unde Prouer. xv. dr̄. Abominatio dñi cogitationes male. Et Sap. ſ. dr̄. Peruerſe cogitationes ſeparāt a deo. ⁊ Prouer. vſ. ſcriptum eſt. Deus odit cor machinās cogitationes peſſimas. ⁊ Eſaie. ſ. inq̄t deus. Auferte malū cogitationū veſtraꝝ ab oculis meis. Et lv. c. eiuſdem libri inquit. Derelinquat impius vias ſuas: ⁊ vir iniquus cogitationes ſuas. ⁊ Hiere. iiij. c. iteꝝ ait. Uſq; quo morabuntur in te cogitationes noxie. Et Zacha. ſ. ait. Conuertimini de vijs veſtris ⁊ cogitationibus veſtris peſſimis. ⁊ Matth. ix. dixit chriſtus phariſeis. Quid cogitatis mala in cordibus veſtris. L

s Ed ſciendū ſm Tho. in. ij. ſententiaꝝ di. xxix. ar. ij. et in. iiij. di. ix. arti. iiij.

et.§.ij.q.lxxv.ar.viij.⁊ Alex.de ales in.iij.pte
sum.ī trac.de diuisiōib⁹ pctī:ꝙ triplex est co
gitatio. Una ē nature:qn̄ q̄s cogitat ea ad q̄
naturalr̄ īclinat̄: vt si q̄s sitiēs cogitat de po
tu:aut grauat⁹ somno cogitat de dormitione
et hmōi: ⁊ ī talib⁹ cogitatiōib⁹ nō est pctm̄:
q: ex his q̄ īsunt a natura nec laudamur: nec
vitupamur.ij.Ethi. Scōa cogitatio d: grē:
cū q̄s cogitat bn̄ facere:⁊ hec est bona ⁊ meri
toria cogitatio:⁊ infundit̄ a deo ī aīa nr̄a:vt
inq̄t Aug.ī li.de p̄destinatiōe sctōꝝ. Tertia
cogitatio ē culpe qn̄ q̄s cogitat de pctō aliq̄:
et hoc pōt fieri aliqn̄ meritorie:vt cū q̄s cogi
tat pctā sua vt de ipis cōterat̄ et doleat sicut
faciebat Ezechias dicēs illud qd̄ habet̄ Esa.
xxxviij.c.Recogitabo tibi oēs annos meos ī
amaritudie aīe mee. Silr̄ est meritoria talis
cogitatio qn̄ bn̄s p̄dicare vel ꝯfessiōes audi
re de pctīs cogitat vt cognoscat qualia siut:
mortalia:vel venialia:vt postea possit ea de
testari vel punire. Aliqn̄ cogitatio pctī est ve
niale pctm̄ qn̄ q̄s cogitat de illis cū aliqlī de
lectatiōe:nō tn̄ ex ꝓposito nec ex deliberatio
ne:s; poti⁹ ex q̄dam surreptiōe:nō em̄ est tūc
pctm̄ mortale s; veniale tm̄. vt dicit Alex. de
ales in.iij.pte sum.sup hoc p̄cepto. ⁊ Augu.
sup Gen̄. Non solū aūt est pctm̄ veniale cogi
tatio talis cū aliquali sensualitate:s; etiā q̄li
bet tētatio carnis cū ei⁹ cōmotiōe: ꝫm magi
strū in.ij.di.xxj. ⁊ ibi dn̄s Bona.in q̄stionib⁹
litteralib⁹. Qnq; aūt talis cogitatio ē pctm̄
mortale:vt qn̄ q̄s cogitat talia pctā cū cōsen
su deliberato ⁊ delectatiōe ac cōplacētia pctī
mortalis. Et ꝗuis nō sequat̄ actus tn̄ volun
tas deprauat̄ ⁊ maculat̄ interi⁹.vn̄ dicit glo.
sup Leui.xxv.Cogitatiōes ⁊ delectatiōes ꝗ
uis nō cōpleant̄:apud deū ꝓ factis habētur
et puniūtur: ꝓpterea graue periculū iminet
his qui nullā conscientiā sibi faciunt de cogi
tationibus turpib⁹ et inmūdis. Idcirco ser
uandum est illud Hiero. consilium ad Deme
triadē virginē di. Oīm operum et cogitatio
num tuarū speculatorē tuū deū crede. Ideo
caue ne quid loquaris aut cogites quod ocu
los diuine maiestatis offendat. M
Taūt possitis noxias cogitatiōes de
v clinare:aliqua vobis remedia trade
re volo. Primū ḡ remediū est exerci
tatio:aut ī lectiōe:aut ī orone:aut ī corpora
li occupatiōe.vn̄ Hiero.ad Saluiniā scribēs
inq̄t. Semp ī manib⁹ tuis diuina sit lectio ⁊
tā crebre orones vt oīm cogitationū sagitte
quib⁹ adolescētia percuti solet: hmōi clypeo
repellatur. Et idē ad Rusticū monachū.⁊ hr̄
de ꝯse.di.v.c.nunꝗ.dicit. Sēper aliq̄d boni
facito vt diabol⁹ te inueniat occupatū. Et ad
Demetriadē virginē iterū ait. Nec iō tibi ab
ope cessandū est:q: deo ꝓpitio nulla re indi
ges:s; iō cū oīb⁹ laborādū vt p occasionē ope
ris nil aliud cogites nisi qd̄ ad dn̄i ptinet ser
uitutē. Dicit q; Rich. in.iiij.sen.di.xxvj.ar.
iij.q.ij.ꝙ morbus carnalis cōcupiscētie effi
cacius pōt tēperari p exercitiū meditationū
et affectionū spūaliū ⁊ degustationē celestiū
ac macerationē corpis ꝙ p mr̄imonialē ꝯcu
bitū. Qr aūt tētationes carnales p orōnē su
perētur: ꝓbat̄ p dictū saluatoris Mat.xvij.
Hoc gen⁹ demonioꝝ nō eijcit̄ nisi orone ⁊ ie
iunio. Scōm remediū est euitatio. Primo ver
boꝝ ociosoꝝ. Ait em̄ apl's.j.Coꝝ.xv.Corrum
punt bonos mores colloq̄a praua. Qd̄ metri
ce ait M. Granari⁹ in luna celeri.c.xvj.dicēs.
Turpia sinceros corrūpūt flamina mores. et
Arist.vij. Poli.ait. Exēplo dicere de facili qd̄
cūq; turpiū fit ⁊ ipm facere. Hiero. q; in epi
taphio sctē Paule dicit. Immūdicia vel tur
pe verbū atq; lasciuū nunꝗ est de ore xp̄iani
ꝓferēdū q̄b⁹ signis libidinosus anim⁹ ondit̄.
Isochrates etiā ī exhortationib⁹ suis inq̄t.c.
ij. Que nefas ē agere eadē neq; fari bonū exi
stimes. Et autor libri de formula honeste vi
te.iij.c.inq̄t. A verbis turpibus abstineto:q:
lnia eorū īpudētiā nutrit. Autor q; libri q̄ d:
Facet⁹.c.ij.ait. Maxia rusticitas turpia ver
ba loq̄. Scōo debēt euitari auditiones rerū
turpiū. Ait em̄ Isid.li.ij.solilo.c.xxj. Facile
agit̄ qd̄ libenter audit̄. Vn̄ Seneca ad Lucil
lū eplaꝝ.li.xix.epl'a.viij.inq̄t. Ubicūq; vide
ris orōnē corruptā placere:ibi q; et mores a
recto destitisse nō erit dubiū. Tertio euitari
d; occasio tētatiōis ⁊ male cogitatiōis vt est
inspectio. Ait em̄ Ouid.li.ij.de reme.amoꝝ.
Nō facile ē visa thaurū retinere iuuēca. For
tis equ⁹ vise semp adurit eq̄. Itē collocutio ⁊
frequentatio cū psonis ex q̄b⁹ pōt oriri mala
cogitatio ⁊ missio munerū atq; cohabitatio.
vn̄ Gen̄.xix.dicit de⁹ Loth. Nō stes in oī loco
circa regionē:s; in monte saluū te fac. Tertiū
remediū principale est refrenatio sensualita
tis:iuxta illud apl'i. j. Coꝝ.ix. Castigo corp⁹
meū ⁊ in seruitutē redigo: ne forte cum alijs
p̄dicauerim ipe reprobus efficiar. Quartū re
mediū est repulsio cogitationū ī pmo motu.
Ait em̄ Hiero.ad Eustochiū. Nolo sinas co
gitatiōes crescere. Nihil in te babylonicū vel
ꝯfusionis adolescat: dū paruus est hostis in

terfice: neqcia elidat i semine: q: em̄ ipossibi
le est in sensu hois nō irruere motū medulla
rū calore. Ille laudat: ille predicat beatus q̄
statim vt ceperit interficit cogitatus et alli-
dit eos ad petram: petra aūt erat xp̄s. N

s Ciendū ergo q̄ rep̄sentatiōes diaboli
ce rerū turpiū quas nobis submittit
inimic⁹ nō cōinqnāt aiam nr̄az si no
bis displiceāt. Ait em̄ Greg. i moral. Cogita
tio quātūcūqz immūda sit nūq̄ mētē polluit
cū rō nō ɔsentit. Et pōt intelligi de pollutio
ne pctī mortalis: q: nūq̄ est pctm̄ mortale ni
si qs cōsentiat expresse vel interp̄tatiue vt in
fra videbit. Si v̄o sensualitas aliq̄liter dele-
ctet ex illa et nō fiat debita resistētia: est solū
veniale pctm̄ cū rō nō ɔsentit. si v̄o fiat debi
ta resistētia τ oīno displiceat: nō est aliquod
pctm̄. de peni. di. ij. §. ecōtra. Nō em̄ est i po
testate nr̄a tenere ne demones nobis faciāt
tales rep̄sentatiōes: vt inq̄t Aug. i li. ij. ɔ Iu
lianū. Et iō btūs Egidius soci⁹ btī Francisci
dicebat: q̄ sicut nō pōt teneri vētus: ita nec
rep̄sentatiōes diabolice: sz opz nos esse solli
citos ad eas eijciēdū: vt inq̄t Aug. in s̄mone
de cogitatiōib⁹. Et ad h̄ exhortat nos sapiēs
Prouer. iiij. di. Oī custodia τ diligētia serua
cor tuū. De corde em̄ exeūt cogitationes ma
le et oīa facinora: vt inq̄t saluator Mat. xv.
Iō d̄: de ɔse. di. v. c. nihil. Nihil pdest hoī ie
iunare τ orare ac alia bona facere: nisi mens
ab iniq̄tate reuocet. et Sap. j. c. d̄r. In cogi-
tationib⁹ impij erit interrogatio. s. in die iu-
dicij. Si aūt fortes fuerimus pugnādo ɔtra
diabolū τ resistēdo cogitatiōib⁹ malis maxi
mū p̄miū ɔseq̄mur. Iaco. em̄. j. c. scriptū est.
Btūs vir q̄ suffert tētationē. i. fortiter ɔ eam
pugnat: qm̄ cū p̄bat⁹ fuerit accipiet coronā
vite quā rep̄omisit deus diligētibus se. O

s Ed vt iā ad meliorē declarationē hu
ius p̄cepti veniamus: sciendū est s̄m
Alex. de ales i. iij. pte sum. sup h̄ p̄ce-
pto. τ Rich. n̄rm in. iij. di. xl. ar. j. q. iij. q̄ ista
duo vltima p̄cepta decalogi. s. Nō ɔcupisces
vxorē p̄rimi tui. τ: Nō cōcupisces rē proximi
tui. q̄ habent Exo. xx. q̄uis sint vnū pctm̄ cū
pctis sexti et septimi p̄cepti referēdo singula
singlis q̄tū ad radicē. i. ad libidinē et itētio
nē. duo tn̄ sunt i effectu deordinatiōis. Iō si
cut sexto p̄cepto decalogi p̄hibet actus exte
rior mechie: ita p̄cepto nono p̄hibet act⁹ ite
rior ɔcupiscētie put est in ɔsensu rōnis: put
aūt est i primo motu. s. suggestiōe vel delecta
tione p̄hibet non simplr sz s̄m q̄d. Silr sicut
septimo p̄cepto decalogi p̄hibet actus exte-
rior furādi: ita decimo p̄hibet oīs cōcupiscē
tia inordinata rei aliene cū ɔsensu rōnis. Ut
aūt meli⁹ itelligat p̄hibitio hui⁹ noni p̄cepti
s. Nō ɔcupisces vxorē p̄rimi tui. sciēdū ē s̄m
Alex. de ales vbi. s̄. et scdm̄ Bonauē. i. iij. sen.
di. xl. q̄ pōt exponi tripl̄r. Primo nō cōcupi-
sces. s. actiue. τ ita refert ad mulierē sicut ad
virū: sz locutio facta fuit viro: q: ē caput mu
lieris. j. Cor. xj. et i. c. cū caput. xxxiij. q. v. τ. c.
duo pueri. de despō. impu. Et hoc p̄ceptū de
nō desiderando pctm̄ luxurie cōmittere cōfir
mat saluator Mat. v. forti⁹ loquēs τ dicens.
Qui viderit mulierē ad cōcupiscendam eā: iā
mechat⁹ est eā in corde suo. Sup q̄ v̄ba inq̄t
Aug. Nō ait: q̄ ɔcupierit: sed q̄ viderit ad cō
cupiscēdū. i. ex hoc fine attēdit vt eā concupi
scat. Hoc em̄ est plene ɔsentire libidini. Ex q̄
bus ɔcludit q̄ nō solū peccat mortal̄r q̄ aspi
cit cū mala itētione peccādi: sz etiā q̄ aspicit
vt possit ɔcupiscere: τ hoc si cū cōsensu rōnis
facit. Sciendū q̄z s̄m Alex. de ales vbi. s̄. q̄
visus accipit hic p oī motu q̄ est ad delecta-
tionē luxurie: τ nō solū corporalis sz etiā ite-
rior q̄ est in ɔcupiscētia: s̄m Bedā sup Mat.
Et s̄m hāc expositionē videre ad cōcupiscen
dū est intēdere seu cōsentire quocūqz modo
ad luxuriā. Et iō nō solū itelligit de visu ocu
loꝝ corpaliū: sz etiā de visione cogitatiōis: τ
ita intelligit q̄d dicit Chrys. sup Mat. sequi-
ens. Qui oculis incōtinētibus aspererit mu
lierē mechus est cōpletus. Et illud Threnoꝝ
iij. Oculus me⁹ depredatus est aiam meā. et
Iob. xxxj. Pepigi fedus cū ocl̄is meis vt nec
q̄dē cogitarē de virgine. Ubi inq̄t Greg. Nō
licet intueri q̄d non licet cōcupiscere. s̄m em̄
Alex. de ales vbi. s̄. oīa predicta habēt intelli
gi: qn̄ exteriori visui vel iteriori rep̄sentatiōi
cōiuncta est intētio siue consensus mechādi.
Que oīa ɔfirmat glo. ordīaria ibidē di. Qui
viderit mulierē ad ɔcupiscēdā eā. i. vt trans-
eat in affectuz cordis: vt facere disponat vbi
nō deest volūtas sz facultas. Sciēdū q̄z q̄ ta
lis pctī ē ɔcupiscētia q̄lis speciei ē ip̄m pctm̄
q̄d desideratur cōmitti. Ait em̄ Amb. in li. de
offi. q̄ intētio operi nomē iponit. Qui g̃ desi
derat pctm̄ sodomiticū cōmittere dicet sodo
mita: τ q̄ concupiscit cōmittere pctm̄ contra
ɔiugata: adulteriū mentale cōmittit: τ sic de
singulis specieb⁹ luxurie. Et ideo oportet spe
cifice ɔfiteri tales cōcupiscentias cū debitis
circūstātijs qn̄ fuerunt cū deliberatione τ cū
ɔsensu rationis. Nā totiēs peccauit mortali-

ter quotiẽs talia ↄcupiuit: factis aliã bʼ iatet
uallis. Sed si vsꝫ cõtinue in tali desiderio p
spaciũ tpis erit solũ vnũ pctm̃ mortale: sꝫ tã
to grauiꝰ quãto diutiꝰ in eo pseuerat. Itẽ si
mutaret cogitationẽ de vna psona ad aliã vl'
de vna specie ad aliã speciẽ etiã cũ eadẽ pso
na semp de nouo peccaret mortal'r. Vñ si cẽ
tũ mulieres videret vnã post aliã ⁊ singula
tim eas deliberate ↄcupisceret ad pctm̃: centu
ries mortal'r peccaret. Sꝫ si vna cogitatione
oẽs appeteret: vnũ solũ pctm̃ mortale esset
hñs in se tot pctõꝝ deformitatẽ q̃t mulieres
cõcupiuit. faciũt ad hͦ notata p Jo. an. i rła.
Delictũ. de reg. iur. li. vj. i mercu. et q̃ notant
ff. ad. l. aq̃. l. illõ. ⁊. ff. de pua. delic. l. ij. Cõfir
mãt etiã pdicta vicꝫ ꝙ totiens peccat mortal'r
q̃tiẽs desiderat cõmitti hͦ pctm̃: qꝛ volũtas p
facto reputat. de peni. di. j. c. piculose. ⁊. c. in
q̃cũqꝫ. ⁊. c. ↄuertimi. Vñ gl. sup illõ. Dixit ↄfi
tebor: ⁊ ĩdt. volũtas p opatiõe reputat. P

S Ecũdo exponit hoc pceptũ. Nõ ↄcupi
sces. s. passiue. q. d. Nõ appetas desi
derari sicut multi faciũt: q̃ lꝫ alios nõ
cõcupiscãt tñ volũt ab alijs cõcupisci: et iõ se
lauãt ⁊ adornãt ad hũc finẽ: sicut multe mu
lieres faciũt his nr̃is tpibꝰ: cãm ruine mult
dãtes. ↄ q̃s dicit aplš. ij. Cor. vj. Nemini dã
tes vllã offensionẽ. Et saluator nr̃ Mat. xviij.
Ve mũdo a scãdalis. ⁊ ibidẽ ĩdt. Ve hoi
illi p quẽ scãdalũ venit. Et iterꝝ. Si oculꝰ tuꝰ
scãdalizat te: ⁊ si manꝰ tua vel pes tuꝰ scãda
lizat te: erue eũ ⁊ pijce abs te. Pro quoꝝ de
claratiõe sciẽdũ ꝙ duplex ẽ scãdalũ fꝫ Tho.
ij. ij. q. xliij. ⁊ Rich. in. iiij. dist. xxxviij. vicꝫ scã
dalũ passiuũ: ⁊ scãdalũ actiuũ. Scadalũ pas
siuũ est qñ aliquis scandalizat sine rõne et ei
nõ dat aliqua occasio scãdali. Et tunc aut q̃s
scãdalizat ex malicia volẽs ĩpedire bonũ ⁊ hͦ
est scandalũ phariseoꝝ q̃ scandalizabant de
doctrina xp̃i: ⁊ tale scãdalũ est ↄtẽnendũ. Vñ
saluator nõ curans de scãdalo phariseoꝝ di
xit Mat. xv. Ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. Si võ
tales q̃ scandalizant passiue nõ faciũt hͦ ꝓ
pter maliciã sꝫ ex ignorãtia vel infirmitate et
huiõi. dr̃ scãdalũ pusilloꝝ. ⁊ tũc distinguẽduꝫ
est fm Tho. vbi. š. qꝛ aut scãdalizant de his
q̃ sunt necessaria ad salutẽ: q̃ nõ pñt dimitti
sine pctõ mortali. Et manifestũ est ꝙ nullus
dꝫ peccare mortal'r vt alterius pctm̃ ĩpediat.
qꝛ q̃libet plus tenet sibi q̃ alteri. Et ideo ea
q̃ sunt de necessitate salutis ptermitti nõ de
bent ꝓpter scandalũ vitãdũ. Et hoc est q̃d dr̃
in. c. q̃ scãdalizauerit. de reg. iur. Utiliꝰ scan
dalũ nasci pmittit q̃ ꝙ veritas relinquatur.
Si aũt sunt bona q̃ nõ sunt de necessitate sa
lutis q̃uis de se sint spũalia: si pñt dimitti si
ne pctõ ad vitãdũ scandalũ pusilloꝝ: debent
dimitti ad saltẽ intermitti vsqꝫ ad tẽpus ⁊ hͦ
fiendũ est oĩno: et talis dimittẽs vel intermit
tẽs ꝓpter scãdalũ vitãdũ meret equale pmiũ
vel maiꝰ q̃ si fecisset tale opꝰ: vt ĩdt Rich.
vbi. š. ar. vj. q. ij. Et ideo inquit aplš. s. ad
Cor. viij. Si esca scãdalizat fratrẽ meũ: non
mãducabo carnes in eternũ. facit. c. vt cõsti
tueret. l. di. Et notãdũ ꝙ talia bona sunt oc
cultãda vel differẽda q̃usqꝫ ostẽsum fuerit ꝓ
babiliter primo scãdalizato ꝙ nõ habet cãm
scandalũ accipiendi. Si aũt ille post redditã
rõnem pseueret in scãdalo iam nõ videbit ex
ignorãtia hͦ facere sꝫ potiꝰ ex malicia. Et iõ ꝓ
pter ipm nõ sunt alia bona dimittẽda: vt in
quit Tho. et Rich. vbi. š. Et hͦ etiã hr̃ i sũma
ↄfes. li. iij. ti. xx. q. v. Scãdalũ aũt actiuũ est
qñ aliqs ꝓpt aliq̃d malefactũ scãdalizat pri
mũ. vñ Tho. ij. ij. q. xliij. et glo. ordinaria sup
Mat. xviij. c. ⁊ Nico. de lyra sup pš. xlix. diffi
niũt scãdalũ dicẽtes: ꝙ est dictũ vel factũ vel
minꝰ rectũ pbẽs alteri occasionẽ ruine. Et de
hoc loquit saluator vbi. š. di. Ve hoi illi p
quẽ scãdalũ venit. Qui eñ actiue scandaliza
mus primũ de pctõ mortali: mortal'r pecca
mus. vt ĩdt Tho. vbi. š. ⁊ hr̃ i sũma ↄfes. co
dẽ li. ⁊ ti. q. ij. Et iõ debemꝰ ab oi spẽ mali ab
stinere ne scãdalizemus primum: vt dr̃. j. ad
Thes. vlti. ⁊ i. c. cũ ab oi. ex de vita ⁊ ho. cle.
Or aũt scãdalizãtes primũ valde sint punien
di pꝫ pbari p silitudinẽ q̃ hr̃ Exo. xxj. vbi dr̃.
Si q̃s foderit cisternã ⁊ nõ coopuerit eã ⁊ ce
ciderit i eã bos vl' asinꝰ: dñs cisterne reddet pꝛ
ciũ iumẽtoꝝ. Sup q̃ v̓ba dic Chr̃ys. ↄ mulie
res lasciuas ⁊ vanas multas aĩas iterficien
tes ex eaꝝ ornatu. Mulier si se ornauerit ⁊ ad
se oclos hoim puocauerit: ⁊ si plagã nullã in
tulerit vindictã tñ dabit extremã: venenũ eñ
obtulit ⁊ si nullꝰ inuẽtꝰ est q̃ biberit. Et qui
bus oibꝰ pꝫ expositio scd̃a huiꝰ pcepti. s. Nõ
concupisces. i. nõ appetas concupisci. T

T Ertio ⁊ vltimo exponit. Nõ ↄcupisces
idest nõ facies tibi imaginatiões lu
xuriosas in eis ex deliberatione dele
ctationẽ capiẽdo. Multi eñ sunt q̃ nolũt cõ
cupiscere nec ↄcupisci: sꝫ tñ in turpibꝰ cogita
tionibꝰ luxurie volũt delectari. Et iõ sciendũ
est ꝙ tales semp peccãt mortal'r si pstẽt con
sensũ i delectatiõe cogitatiõis carnal': lꝫ nõ
intenderent vllo mõ puenire ad actũ vt ĩdt

Durād⁹ in sūma.li.j.pte.viij.ti.de luxuria.q.xx.vn̄ dic̄ Aug.xij.de tri. ꝙ ꝓpt̄ pctā cogitatiōis etiā sine volūtate pficiēdi sꝫ cū volūtate ɔblectādi: tot⁹ hō dānabif. Idē tenet mgr̄ sen.in.ij.dis.xxiiij. ꝛ ibi.s.Bona.in.ij.pte.ar.ij.q.ij. ꝛ Ricb.ibidē.q.penul. ꝛ Alex. de ales in.ij.pte summe. ī tractatu de pctō in gn̄ali. ꝛ.b.Tho.ij.ij.q.cliiij. ꝛ.j.ij.q.lxxiiij.arti.viij. ꝛ iterū in qōnib⁹ disputatꝫ de vītate.q.xv.et idē tenet Ulde. vt hr̄ in summa ɔfes. li.iij.ti.xxxiiij.q.cclxxj. Si vo qs nō ɔsentiat deliberate: nec pctō: nec etiam delectatiōi carnalis pcti sꝫ tm̄ morose pmanet ī cogitatiōib⁹ carnalibus ꝛ nō reijcit eas: licꝫ glo. sup Mat.v.c. ꝛ qdā alij doc. dicant h̄ esse veniale pctm̄: ꝛ idē teneat.b.Tho. tm̄ sctūs Bona.in.ij.di. xxiiij. ponit duplicē ɔsensuꝫ.s. expssum ꝛ īterptatū vn̄ dicit ꝙ nō solū est mortale pctm̄ qn̄ rō cōsentit expsse pctō carnali vel ei⁹ delectationi in cogitatiōe: sꝫ etiā qn̄ hō ɔsentit īterptatiue lꝫ nō expsse: dū negligit reprimere cogitationē: aīaduertēs piculū retēte cogitatiōis. nā ipe sibi ē cā discrimis: qd nō pōt eē absqꝫ cōtēptu ꝓprie salutꝫ. Et iō dic̄ ꝙ talia faciēs dꝫ ɔfiteri sicut de mortali. Alex.qꝫ de ales in ij.pte sūme expsse asserit cogitationē carnalē morosam esse pctm̄ mortale qn̄ hō nō vult eā reijcere cū possit. Sic̄ qs peccaret mortalr̄ si videret regulū vel aliū serpētē venenosuꝫ venire ad eū īterficiēdū ꝛ pmitteret ad eū veniret ꝛ nō fugeret nec resistētiā faceret: ꝙuis nō esset cōtentus occidi ab illo serpēte: tn̄ peccaret mortalr̄ tanꝙ suijpsi⁹ homicida. ergo ita in ꝓposito. Scriptū est eni Eccli.xxj.c. Quasi a facie colubri fuge pctm̄. Et hec sufficiāt pro prima parte nostri sermonis.

Pars scda huius sermonis in q̄ declaraf decimū ꝛ vltimū preceptū decalogi. R

B [S]Ecūdo breuit ꝓ declaratiōe vltimi pcepti.s. Nō ɔcupisces rē ꝓximi tui Sciēdū est sm oēs theologos ī.iij. di.xl. ꝛ ibi sctūs Bona. ī qōnib⁹ circa lr̄am: ꙑ nō solū in hoc pcepto ꝓhibef concupiscētia inordinata rerū tpaliū: vt dom⁹ vl̄ pecunie: sꝫ etiā cuiuscūqꝫ alteri⁹ rei. Et itelligif ꙑ nō debeat qs ɔcupiscere alienū manēs alienū: vl̄ ꝯ iuris ordinē: h̄ est: vt qs nō velit ꝓximū ī dānificari ꝓpter suā vtilitatē: nā tūc nō diligit ꝓximū sicut seipꝫ. Un̄ in h̄ pcepto ꝓhibef ois ɔcupiscētia iordinata alicui⁹ rei ꝛ auaricia ꝛ imoderat⁹ appetit⁹ habēdi: maxime cū dāno ꝓximi. Et iō peccat qs mortaliter qn̄ hꝫ talē deliberationē. Un̄ Prouer.xj. ꝛ.xvj.c.dr̄. Manus in manu nō est innocens manus. q: lꝫ man⁹ in manu teneaf. vt si quid actualr̄ nō furef: abstinēdo nō ꝓpter deū sꝫ ꝓpter suspēdiū ꝛ penā nō est innocēs: inmo peccat mortalr̄ ꝓpt̄ auariciā appetēdo ꝯ diuinā iusticiā. Silr̄ qn̄ qs appeteret diuitias ad malū finē. puta ad luxuriā: inanē gl̄iam: vel gulā: sicut diues ille q̄ splēdide epulabaf Lu.xvj. faceret ꝯ h̄ pceptū. Itē q̄cūqꝫ desiderat hr̄e aliqd mō illicito ꝛ ꝓhibito: mortale est: et talis ɔcupiscētia est eiusdē speciei cui⁹ est pctm̄ q̄ desiderauit acqrere. q: si desiderauit occulte tollere est furtū. si violēter: est rapina. si rē sacrā: est sacrilegū. ꝛ sic de alijs. Itē si cū aliqs abstulit aliqd alicui vel dānificauerit ī aliq̄ etiā minimo: desiderauit tollere qd magnū mortalr̄ peccauit ꝯ h̄ pceptū. vt sepe ɔtingit mercatorib⁹ ꝛ artificib⁹ q̄ pl⁹ se decipere cupiūt ꙑ actu decipiāt. Cōtra qs iquit Aug. in li.de vera īnocētia.c.clxvij. Oēs praue cupiditates sunt porte īferi p qs in mortē itur. Et iō o dilectissimi ciues dimittite hanc pessimā cupiditatē. scriptū est eni. xlvij.di.c. bonor. Bonoꝝ autori inherere nō possumus nisi cupiditatē que radix est omnium maloꝝ abscindam⁹. Ex pdictis popule mi habuisti declarationē oīm pceptoꝝ decalogi. Et iō vobis dicit de⁹ Leui.xix.c. Leges meas ꝛ vniuersa pcepta mea custodire. Qd si feceritꝫ ad vitā perueniētis eternam. Ad quam ꝛc̄.

Feria sexta post tertiā dn̄icam in q̄dragesima de contritione. Sermo.xxj. S

d [S]Amihi bibere. Job.iiij. ꝛ in euāgelio occurrētis ferie dicit saluator Luce xiij. oībus pctōribus. Nisi penitentiā habueritis oēs simul peribitis. Pn̄ia aūt est qdā doloris vindicta semp puniēs in se qd dolet cōmisisse: vt inqt Aug. in li.de pn̄ia. ꝛ de pe.di.iij.c.pn̄ia.el.j. Mgr̄ aūt sen.ī.iiij.di.xiiij. dicit. Pn̄ia est virtus vel gr̄a q̄ cōmissa peccata cū emēdationis ꝓposito plāgim⁹ vel odim⁹ ꝛ plangēda iterū cōmittere nolum⁹. Damascenus etiā inqt. Pn̄ia est ab eo qd est ꝯ naturā ad id qd est sm naturā reuersio. Glosa vo sup illud Matth.iij. Pn̄iam agite: ait. Pn̄ia est correctio male volūtatis. ꝛ Amb. in sermone q̄dragesime inqt. Pn̄ia ē dolor cordis ꝛ amaritudo aīe p malis q̄ qsqꝫ cōmisit. Et in eodē ser. etiā dic̄. Pn̄ia est mala pterita plāgere et plāgenda iterū nō cōmittere. Et assumptiue de pe.di.iij.c.pn̄ia.el.ij. cū q̄ cōcordat Grego.

qui inquit. Penitere est ante acta peccata flere et flenda iterum non perpetrare. de pe. di. iij. c. i. c. estimus. ver. pniam. Et idem in summa ponit Aug. i li. de ecclesiasticis dogmatibus. Verum quia inquit Arist. in j. Elen. in. vj. Topi. c. vij. Meta. quod vnius rei tantum debet esse vna diffinitio. Ideo sciendum secundum Alexan. de ales in. iiij. parte summe. in tractatu de pnia in generali. quod iste descriptiones pnie dantur secundum diuersas conditiones vel relationes. vnde potius sunt diffinitiones secundum effectum quam secundum essentiam: que etiam ponuntur in summa confes. li. iij. ti. xxxiiij. q. j. Secundum autem essentiam videtur sic posse diffiniri. Pnia est vnum de sacris ecclesie quo bene dispositis semper remittuntur peccata. probatur ex de summa tri. et fi. ca. c. j. §. sacramentum. vbi dicitur. Et si post susceptionem baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum: per veram potest semper penitentiam reparari.

S ecundum autem magistrum sen. in. iiij. di. xvj. ac Tho. et Pe. de pal. ibidem. et Rich. nostrum ea. di. ar. j. q. j. partes integrales pnie sunt tres. s. contritio cordis: confessio oris: et satisfactio operis. quas etiam ponit Ray. i summa in ti. de pe. §. xvj. Et ponuntur in summa confes. eo. li. et ti. q. xvj. quas ponit Chrys. in. c. perfecta. de pe. di. iij. dicens. Perfecta pnia cogit peccatorem omnia libenter sufferre. In corde enim eius est contritio: in ore confessio: in opere tota humilitas. hec est fructifera pnia. Et Aug. in lib. de pe. et habetur de pe. di. j. in. c. non sufficit. ait. Non sufficit mores in melius mutare et a preteritis malis recedere: nisi etiam de his que facta sunt satisfaciat domino per pnie lamenta vel dolorem: per humilitatis gemitum: per contriti cordis sacrificium: cooperantibus elemosynis et ieiuniis. hec ille. Non enim sufficit quod quis dimittat peccata nisi satisfaciat. sicut ondit Greg. in pastorali per tria exempla. Primum est: quia si quis literis vel instris falsum scripserit non sufficit quod vlterius non scribat: nisi etiam quod male scripsit deleat. Peccata autem nostra coram deo a nobis scripta sunt: iuxta illud Hier. xvij. Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo in vngue adamantino et exaratum super latitudinem cordis eorum. Non igitur sufficit vt quis amplius non peccet: nisi quod male fecit per contritionem et lachrymas deleat: dicens cum ps. vj. Lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratum meum rigabo. Secundum exemplum est. Nam si aliquis alicui blasphemias dixerit non sufficit quod vlterius non dicat: nisi de his que male dixit satisfaciat. Quando autem quis peccat tunc deus blasphematur: iuxta illud ad Ro. ij. Nomen dei per vos blasphematur. Non ergo sufficit quod peccator ab his blasphemiis decetero caueat nisi de his que male egit coram deo se reprehendat et puniat agat: dicens cum b. Job. su. li. xlj. c. Idcirco ipse me reprehendo et ago pniam in fauilla et cinere. Tertium exemplum est: quia debitor non absoluitur a debitis que contraxit per eo quod alia non multiplicat: nisi ea que contraxit persoluat. Peccata autem nostra sunt debita erga deum: iuxta illud ps. cxxiiij. Declinantes autem in obligationes. et ideo quotidie eum rogamus di. Dimitte nobis debita nostra. Mat. vj. Non sufficit ergo alia debita. i. peccata non multiplicare: nisi studeamus de preteritis plenarie per pniam satisfacere. Prima autem pars pnie est contritio quam diffiniunt omnes theol. in. iiij. sen. di. xvij. dicentes. Contritio est dolor pro peccatis voluntarie assumptus cum proposito confitendi et satisfaciendi: que etiam diffinitio ponitur i summa confes. li. iij. ti. xxxiiij. q. xvij. ad quam exhortatur dominus Ezech. xviij. ondens se dimissurum peccata omnibus contritionem habentibus di. Quacunque hora igemuerit peccator: omnium iniquitatum eius quas operatus fuerat non recordabor. In euangelio quod hodierno postulat saluator aquam contritionis ad bibendum i verbis propositis: de qua contritione tres considerationes faciemus. Prima dicetur necessitatis. Secunda diuersitatis. Tertia vtilitatis.

Pars prima de contritionis necessitate.

Q uod sine contritione peccatorum commissorum non possit quis saluus esse et diuinam gratiam recipere: probatur rationibus: autoritatibus: et exemplis. Prima ratio dicitur oppositionis fundamentum cuius ponit Phs in li. de regi. pn. di. Omne corruptibile simpliciter corrumpitur per actionem sui contrarij. pts huius rationis. Nam frigus non corrumpitur nisi per calorem: dicente pho. iiij. Meta. Quecunque a frigido componuntur sicut glacies et nix: a calido dissoluuntur. propterea. ij. Ethi. dicitur. Medicine semper habent fieri per contraria. vbi etiam habetur quod virtus et vitium ex eisdem causis contrario modo acceptis generantur et corrumpuntur. Quo presupposito peccato qualiter peccatum i animas intrauit. et clarum est quod per complacentiam et delectationem alicuius rei illicite: dicente pho. x. Ethi. Delectatio tenet operantem i opere. Cum ergo displicentia et tristicia sint contraria delectationi et complacentie vt inquit Aris. viij. Ethi. ergo peccatum quod intrauit in aiam per delectationem et complacentiam: vt dicitur in. c. non est. xv. q. j. non poterit reijci et expelli de aia: nisi per displicentiam et contritionem. quia si vnum est causa alicuius oppositum est causa oppositi. j. Post. et. ix. Meta. Item omnis res per quascunque causas nascitur per easdem et dissoluitur. c. j. de reg. iur. Et nihil est tam naturale quam vnumquodque dissolui eo vinculo quo ligatum est. l. nihil. ff. de reg. iur. Si ergo vis esse saluus et in gratia dei: necesse est te per contritionem eijcere de aia omne mortale peccatum: cum gratia dei non possit stare in aia in tali peccato existente; vt probant omnes theologi in. j.

dist.xviij.et Tho.ij.ij.q.cxxxij.ar.iij. Scdā rō
dr btificatiōis. Claꝝ ē em̄ ꝙ qlibet aīa rōna
lis deū videre appetit in q̄ simplr btitudo cō
sistit: dicēte Aug.xiij.de tri.c.viij. Ad appetē
dā beatitudinē q̄ in clara dei visiōe ꝯsistit: na
tura nos cōpellit. Quo p̄supposito tūc sic ar-
guo ſm Frā.de ma.in tractatu de magdale-
na. Illud est simplr necessariū sine quo finis
hrī nō pōt: vanū est q̄ oē qđ suū non attingit
finē.iij. Phy. Cū igit̄ felicitas q̄ est vltim⁹ fi-
nis hoīs ſm oēs theol.i.iiij.di.xlix. ⁊ etiā hr̄
in.ſ. Et hi. sine grā dei hrī nō possit. Grā aūt
dei nō hr̄ nisi p ꝯtritionē pctōꝝ vt.ſ.patuit.
ergo ꝯtritio est necessaria ad salutē. et corro-
borat̄ h̄ rō p illud qđ dicit Chryſ.i.c. nō pt.
de peni.di.ſ. Nō pōt q̄s grām vite celestis ac
cipere nisi purgat⁹ fuerit ab oī labe pctī. X

T ꝙ hoc sit verū ꝓbat̄ fundamēto qđ
e ponit Tho.⁊ cōmētator sup.iij.de aīa
dicēs. Sēsus nō decipit̄ circa ꝓprium
obiectū seruatꝫ debitis circūstātijs: q̄ sunt di
spositio organi: dispositio obiecti: et disposi-
tio medij. ptꝫ h̄ rōa. Nā ad h̄ ꝙ potētia visiua
aliqđ obiectū cōprehendat: vtputa aliquam
imaginē vel figurā tria reqrunt̄. vicꝫ ꝙ ocu-
lus sit san⁹ ⁊ nō cec⁹ vel turpid⁹. Itē ꝙ ima
go sit ꝓpinq̄ ⁊ nō valde remota ab oculo. ⁊ ꝙ
medietas aeris sit clara ⁊ lucida ⁊ nō tenebro
sa inter potētiā visiuā ⁊ ipm obiectū seu ipaꝫ
imaginē. Quib⁹ p̄suppositis dico a fili ꝙ ad
hoc vt aīa deū videat: tria sunt neċia. vicꝫ ꝙ
oculi aīe q̄ sunt itellect⁹ ⁊ volūtas sint sani ⁊
nō infirmi.i. ꝙ itellect⁹ careat oī falsitate et
heresi: ⁊ volūtas careat oī inordinato amore.
Silr opꝫ ꝙ obiectū ipsius aīe qđ est deus ſm
Rich.in.iiij. dist.xlix. ar.ij.q.vſ. et Tho.ſ.ij.
q.iij.ar.viij. sit ipi aīe ꝓpinquū p ꝯformitatē
volūtatꝫ: ⁊ nō remotū. Itē ꝙ iter aīam ⁊ deū
sit qđdā mediū lucidū ⁊ splendidū qđ est grā
creata q̄ mediante aīa deū videre possit. ꝙ si
deficiat vna de p̄dictꝫ dispositiōib⁹: īpossibile
est ꝙ aīa deū videat. O maledicte pctōr: q̄ro
a te si tu habes istas tres dispositiōes. Prio
vtrū ocli aīe tue sint mūdi? Et rn̄deo illđ Ec-
cli.xlvij. Dedisti maculaꝫ glīe tue: tota em̄ est
maculata pctīs ⁊ vitijs. Et pōt dici de te illđ
Thren.iiij. Denigrata ē sup carbones facies
ei⁹. Scđo q̄ro a te. Nunq̄d tu sis ꝓpiqu⁹ deo
obiecto aīe tue? Et dico ꝙ deus a te est lōge.
Lōge em̄ de⁹ ab ipijs vt dic̄ ꝓph̄a. Ait enim
Aug.i li.de natura boni. Pctm̄ ē recessus ab
incōmodabili bono. Tertio q̄ro a te vtrū me
diū inter aīam tuā ⁊ deū sit lucidū? Et rn̄deo
ꝙ est tenebrosissimū: ⁊ v̄ificatū ē illđ Thren.
iiij. Mutat⁹ est i tenebras color optim⁹.ſ. aīe
tue. ⁊ Threnoꝝ.iij. Opposuisti tibi nubem.ſ.
pctī ⁊ nō trāsiuit orō. Cū igit̄ dicat Aug. vt re
citat Mgr̄.in.ſ.sen.di.ij. summū bonū solū a
purgatissimis oculis cernit̄. Ergo o pctōres
purgate oclos mētis vr̄e ab oīb⁹ vitijs p ꝯtri
tionē: ⁊ lauate maculas aīe vr̄e p gemitū ⁊ la
chrymas: iuxta illud Esa.ſ. Lauamini: mūdi
estote. Ait em̄ saluator Mat.v. Beati mūdo
corde: qm̄ ipi deū videbūt. Si ergo vultis ad
vitā eternā p̄uenire ad quā nihil inq̄natū in
trabit. Apoc.penul. ſꝫ solū ille q̄ inuenit̄ sine
macula.ps.xiiij. opꝫ p verā ꝯtritionē ⁊ lachry
mationē vel saltē gemitum cordis purificari
aīas vr̄as ab oīb⁹ inq̄nationib⁹ pctī: ⁊ conse
quēter sctificari. Aq̄ em̄ expiatiōis sctificat.
Nume.xxſ. Sicut ḡ ministri mēse p̄ncipum
añ ministratiōis officiū lauant̄ ⁊ ab oī imūdi
cia se expurgāt. alioqn abhorrēt eos dn̄i vidē
tes imūdos. Ita nos fideles q̄ sumus minis-
stri xpi: q: intrātes ecclīam accedim⁹ ad mē-
sam altaris vbi ipe cōuiuiū pauit. sibi em̄ mi
nistram⁹ orōnes ⁊ petitiōes nr̄as: si loti sum⁹
⁊ mūdi: recipit nos libēter. si vo imūdi ⁊ fedi
fuerimus: nos repellit. Esa.lxv. Recede a me
nō appropinquas mihi q: imūdus es. Et iō
anteꝙ vadam⁹ añ cū: debem⁹ abijcere vestes
immūdas: et loti aqua lachrymarū accedere
ad exercendū ministeriū nr̄m. Et facit figura
Exo.xl. vbi deus p̄cepit Moysi di. Applica
bis filios Aaron ad fores tabernaculi testi-
monij ⁊ lotos aq̄ indues vestib⁹ sctīs vt mi-
nistrent mihi. Moyses em̄ figurat p̄dicatorē
diuini v̄bi q̄ est executor ⁊ ꝓnūciator mādato
rū dei. Per filios aūt Aaron significant̄ fide-
les xpi: qbus p̄dicator suadere dꝫ vt venien-
tes ad ostiū tabernaculi.i. ad pn̄iam: que est
eterne vite porta. studeāt p lotionē lachryma
rū oēs pctī sordes detergere: ⁊ veste candida
a sacerdote p absolutionem: vestiti audacter
ad mensam dn̄i accedāt ⁊ ei ꝓpinent laudes
debitas atqꝫ graꝝ actiones. Et sic pulchri ac
placidi apparebūt in ꝯspectu dei: etiā si p̄mo
fuissent multis peccatoꝝ sordibus inuoluti.
Ait em̄ Petrus rauen̄. Quis in seculo pecca-
uit enormius Paulo. Quis in religione gra-
uius petro. Illi tm̄ p lachrymarū pn̄iam me-
ruerūt ꝯsequi nō solū ministeriū ſꝫ etiā magi
sterū sctitatis. hec ille. Sic ḡ sicut execrabi-
lis est graui morbo laborās ⁊ cognoscēs me-
dicinā suo morbo necessariā: si illā nō exercet
Nullus em̄ ei cōpatiet̄: si ipe nō cōpatit̄ sibi-

ipi. Ita valde rephēsibilis est peccō: laborās mortali pecti egritudine si pectū non defleat: cognoscēs illā posse sanari ⁊ mūdari lachrymis cōpūctionis ⁊ pnie: put exēplariter videt pillā siles ⁊ maiores peccōres fuisse mundatos: sicut patuit de Petro: de q̄ Amb. sup Lu. et tāgit in. c. Petrus. de peni. dist. j. ait. Lachrymas Petri lego: satisfactionē non lego. sed qd̄ defendi nō pōt: ablui pōt. Fleuit amare vt lachryme lauarēt delictū: et nihilo minus pectm̄ Petri maximū fuit: q: xp̄z negauit. Debemus ĝ⁊ nos ad lachrymarū aquas accedere: ⁊ oim peccōꝝ nr̄oꝝ memores existētes: lachrymas p singl'a effundere. Et sic purgabit et mūdabit aīa nr̄a. Et hui⁹ figura hr̄ iiij. Reg. v. vbi legit: ꝙ Naaman syrus leprosus existens a puella isrl' serua vroris sue suasus iuit ad Heliseū in samariā. Et pcepto illius descēdit i iordanē: ⁊ septies ibidē lotus mundat⁹ est: ⁊ restituta est caro ei⁹ sicut caro pueri paruuli. Naamā em̄ leprosus denotat peccōrē qui pecti lepra pcussus eijcit de sancto rū cōsortio. Habet tn̄ puellā seruā ex hierlm: p quā significat ꝯscia oīa vidēs: interpratur em̄ hierlm videns deū. Hec nāq̧ suadet dn̄e sue. i. aīe: vt ipe Naamā. i. peccōr cōmotus ad ꝯtritionē. Naamā em̄ iterptat cōmotio mea pgat in samariā. i. ad ꝯfessionē p quā hō coniungit deo. Samaria em̄ interptat ꝯiunctio dñi: et accedat ad pphetā Helyseū q̄ interptat deus me⁹: ⁊ denotat sacerdotē gerētē vicē dei sup cōfessione peccōris: ⁊ admonita ei⁹ ꝓ pectis suis doleat: lachrymasq̧ effundat septies. i. p septē capitalia vitia discurrēdo: et ꝓ illis gemēdo: ⁊ sic aīa ei⁹ inocētie restituetur: p ipas lachrymas ⁊ ꝯfessionē renouata. Un̄ Greg. xj. moral. ait. Qui nescit lugere qd̄ grauat: pferre nō valet qd̄ subleuat. Vox cōpūctiōis poros apit cordis ⁊ pēnas virtutū fundit. Cūq̧ se studiose mens de pterita vetustate redarguit alacri nouitate iuuenescit. Tertia rō qua pbat necessitas ꝯtritionis ḋr cōpassionis. Cū em̄ de pectis proximoꝝ teneamur habere displicentiā. Ait em̄ glo. sup illa vba. j. ad Coꝝ. xij. Si q̄d patitur vnū mēbrū cōpatiunt ei oīa mēbra. Nisi doleas de peccatis proximoꝝ tuoꝝ: nūq̄ gaudebis de remissione peccōꝝ tuoꝝ. Et iō dicit Dauid ps̄. xviij. Ab alienis parce seruo tuo. Un̄ dn̄s Iesus vt hr̄ Lu. xix. vidēs ciuitatē. i. aiam peccatricē: ƀm spūalē expositionē: fleuit sup eā. Ex q̄ demōstrat ꝙ q̄libet dꝫ cōpati ⁊ dolere de pectis primi: vt inq̄t Amb. in li. de offi. ⁊. lxxxvj. di. c. nō satis. licꝫ hic dolor nō possit pprie dici cōtritio: ƀm Tho. in. iiij. di. xvij. ar. ij. q. v. Ergo a fortiori q̄libet dꝫ hre displicentiā de peccatis pprijs. Ait em̄ Arist. ix. Ethi. Amicabilia q̄ sunt ad alterū veniunt ex amicabilib⁹ q̄ pri⁹ sunt ad seipm̄. Et iō ḋr Eccī. xxx. Miserere aīe tue placēs deo. Quarta rō ḋr exclusionis: sic. Si rex ex modico defectu excluderet filiū suum a curia sua: ĝ a fortiori excluderet seruū ignobilē: p illā regulā. Si de q̄ min⁹: ĝ et de quo magis. ij. Topi. Quo presupposito peto: an de⁹ excluderet a celesti curia oēs nouē ordines angeloꝝ ⁊ oēs pr̄iarchas: pphas aplos: martyres: virgines: ⁊ ꝯfessores: necnō et beatā virginē Mariā si committerent solū vnū pectm̄ veniale. Et certū est ꝙ sic: dicente Aug. in li. de vero cultu. Et si oēs scti mūdi sunt in cōspectu dei: tn̄ si vel minimū ac leue pectm̄ etiā a nobis factū eis nō displiceret statim ex imperio diuine iusticie oēs de celo ruerēt: ⁊ oēm gl'iam quā possidēt amitterēt: hec ille. Qd̄ si sic est: quō possibile est ꝙ peccōr cōsequat gl'iam celestē ⁊ igrediat regnū eternū cū macula pecti mortalis: q̄ in infinitū est grauior ac peior cūctis pectis venialib⁹: vt inquit Rich. i. iiij. di. xvj. ar. ij. q. ij. Qui etiā in eadē dist. ꝯcludit: ꝙ si q̄s cētū mille ānis staret cū cōplacētia soli⁹ culpe venialis: cētum mille ānis staret ꝙ nō posset videre faciē dei Ergo multo magis si nō haberet displicentiā pecti mortalis. Quita rō ḋr fructificationis. Videm⁹ ei ꝙ illa terra efficit sterilis ad quā nō pōt aq̄ irrigationis deduci. Et ibi pdit labor culture: q: nō fruct⁹ vtiles pducit: sꝫ tribulos ⁊ spinas q̄ nō egēt humido. Et si iterdū fructuosas arbores pducit efficiunt silue stres ⁊ fruct⁹ eaꝝ inutiles sunt agrestes ⁊ sine dulcedie. Et sil'r aīa nr̄a sine aq̄ lachrymaꝝ ⁊ cōpūctiōe ē res ifructuosa germinās ac pducēs pūctiōes peccōꝝ ⁊ malaꝝ cogitationū: ⁊ si iterdū pducit fruct⁹ bone cogitatiōis: nō puenit ad debite maturatiōis effectū: q: ad pmiū pr̄ie eterne nō attingūt: sꝫ ad mēdicitatē retributiōis eterne. Hui⁹ aūt figura hr̄. j. Reg. j. vbi legit ꝙ helchana hēbat duas vxores: q̄ꝝ vna erat steril'. s. anna: altera vo fecūda. s. fenēna. Festo aūt sacrificij adueniente dedit ipe Helchana vxori sue Fenēne ⁊ filijs ei⁹ ac filiab⁹ portionē optimā. Anne vo tristis vnā partē dedit debilē: eo ꝙ nō habebat filios. Qd̄ anna videns accessit ad templum vbi multū lachrymata est añ deū. Et ibi narrans cām sui doloris sacerdoti Heli ab ipso

sacerdote accepit sobolis promissionē. Que postmodū cōcepit de viro suo ꝛ peperit Samuelē ꝓphetā dñi. vñ ipa gaudēs fecit cāticū illd. s. Re. ij. Exulta. cor meū i do. ꝛc. Spūalr em̄ ꝑ helchanā q̄ iterp̄taꝭ possessio dñi denotaꝭ xp̄s in q̄ cōsistit possessio btitudinis nr̄e. Nā i ipo est humanitas ꝛ diuinitas q̄s hō in patria possidebit. Habet aūt duplicē vxorē. s. aīam iusti ꝛ pctōris: q̄s ambas sibi in baptismo despōsauit: s; vna earū est fecūda. s. aīa iusti: que ꝓducit ɔtinue merita deo grata: ꝛ iō optimā a deo pre oīb⁹ accipit portionē: quia eterne btitudinis p̄mia ɔsequeꝭ: ꝛ nihilominus recipit i p̄nti diuinā grām. Sterilis ṽo. i. aīe peccatrici ꝛ ipenitēti ac carēti lachrymis ɔtritiōis: tristis hoc ē irat⁹ dat miserā portionē: q: bona tp̄alia tm̄. Vñ anna q̄ interp̄taꝭ ima q̄si deiecta: ad seipsam rediēs ꝛ ɔsiderās miserie sue statū: merore cordis itrinsec⁹ sauciata lachrymas multas corā deo ex compūctiōe effundit: et sacerdoti siue ɔfessori narrato āgustie casu. i. culpa: mereꝭ ɔcipere ꝛ parere Samuelē ꝓphetā dñi. Samuel em̄ iterp̄taꝭ exauditio grē dñi. Q: ipa aīa ob sterilitatis caliginē pri⁹ obnubilata: post lachrymaꝝ effusionē fit lucida ꝛ iocūda atq; fecūda. Ait em̄ Chrys: super Mat. Nemo ad deū aliq̄n flēs accessit q̄ nō qđ postulauit accepit. Nullus ab eo dolēter bñficia optauit q̄ nō impetrauerit. Ipse em̄ ɔsolaꝭ flētes: curat merore lāguētes ꝛ penitētes iformat. h̄ ille. Et Tob. iij. Sara filia Raguel dixit deo. Post lachrymationē ꝛ fletū exultationē ifundis. Q: g̃ aq lachrymarū ē necessaria agro cordis nr̄i: q: sine ipa efficiꭍ sterile ꝛ infecūdū. Iō Dauid dicebat deo i ꝑsona pctōris nō ɔtriti. ps. cxlij. Aīa mea sicut terra sine aq̄ tibi. s. est sine fructu boni opis. Ꝗpropter q̄libet cognoscens se hr̄e cor aridū ad lachrymas d; eas a dño postulare: ꝛ ipetrabit. Sicut fecit ille cui suadebat sacerdos vt ploraret pctā sua. q̄ r̄ndit se non posse flere. Cū aūt sacerdos ei diceret ꝙ peteret lachrymas a deo et ipetraret eas. Ille vocauit notariū corā testibus: ꝛ dixit ei. Faciat; mihi instr̄m publicū: ꝛ isti sint testes ꝙ istāter a deo lachrymas postulo. Et statim in maximas lachrymas ꝓrupit: inter q̄s spm̄ emisit ꝛ salu⁹ fact⁹ est. Si igiꭍ ipa grā lachrymarū nō habeꭍ: d; a deo p̄cibus impetrari. Cuius figura hr̄ Josue. xv. vbi đr: ꝙ suadēte Othoniele Asse vxori sue vt apud patrē suū; cōquereꭍ ꝙ habebat possessionē arētē: ꝛ ɔnr sterilē. Caleph pr̄ ei⁹ dedit illi irriguū superi⁹ et inferi⁹. Othoniel em̄ q̄ interp̄taꭍ signū denotat rōnis iudiciū supsignatū dei lumie. iuxta illud ps. iiij. Signatū est sup nos lumen vult⁹ tui dñe ꝛc. Hoc autē rōnis iudiciū suadet aīe sue volūtati: di. Ecce cor nr̄m aridum est. Suade prī tuo. i. xp̄o vt aliud tibi cōmutet. Caleph em̄ interp̄tatur oē cor: ꝛ denotat xp̄m q̄ est oīm cordiū inuestigator. Ad ipsum igiꭍ sic clamabis: dabit tibi irriguū superi⁹ ꝛ inferi⁹. Superi⁹ ꝑ contēplationē celestiū. Et inferi⁹ ꝑ meditationē gehēne. Vñ ab vtroq; irriguo deduceꭍ lachrymarū aq̄ irrigantes cor nr̄m: ꝛ ad fruct⁹ p̄rie fecundātes. De quo inq̄t Greg. i registro. Irriguū superi⁹ accipit aīa: cū lachrymis regni celestis desiderio affligiꭍ. Irriguū ṽo inferius accipit: cū inferni supplicia flēdo ptimescit. h̄ ille. Hos igiꭍ riuulos supplicātib⁹ nobis dabit de⁹ q̄b⁹ duricies cordis nr̄i mutabiꭍ i mollicīē. Ait em̄ ipse dñs Eze. xxxvj. Auferā a vobis cor lapideū et dabo vobis cor carneum. Certa rōne fl̄is p̄cedēti đr destructiōis. Videm⁹ em̄ ꝙ q̄n terra multo tp̄e stat sine pluuia: vermes ꝛ serpētes multiplicanꭍ intātū ꝙ semina destruunt et aer ex hoc inficiꭍ. S; magna tūc subsequēte pluuia vermes et serpētes moriunꭍ: et aer purificaꭍ: pestisq; ac ifectio remoueꭍ. Et propter hoc ꝓpheta inq̄t ps. lxvij. Pluuiā volūtariā segregabit de⁹ hereditati tue. Que ṽba spūalr itelligunꭍ de pluuia volūtaria lachrymarū ex ɔtritione: q̄ est necessaria aīe peccatrici. Si eī multū stet sine ipa pluuia: crescūt in ea ṽmes ꝛ imūdicie voluptatū: serpētesq; auaricie ꝛ cupiditatū: ac ifectio supbie ꝛ iniq̄tatū ꝛ ceteravitia intātū destruētia semīa nascētia bonoꝝ operū ꝛ cogitationū ꝙ ipsa aīa tota inficiꭍ ꝛ q̄dāmō marcescit. Et iō necessaria est pluuia lachrymarū ad resistēdū tātis malis. Cui⁹ figura hr̄ Gen. vj. vbi legiꭍ ꝙ terra erat tota corrupta intātū ꝙ dixit de⁹. Penitet me fecisse hoīe;. Igiꭍ missu; est magnū diluuiū aquarū et extīcta est vniuersa caro q̄ erat sup terrā: ꝛ remāsit arca super aquas in qua saluate sunt octo ꝑsone. Et posit⁹ est arcus in fedus ꝛ a colūba portata est oliua virens in arcā. Spūaliter em̄ ꝑ terrā infectam itelligiꭍ hō terrenis dedit⁹ q̄ deū aggrauare đr voluptatib⁹ ꝛ pctīs: vñ inq̄t illi Esa. xliij. Prebuisti mihi laborē in iniq̄tatib⁹ tuis. Et tāta infectio crescit ex tali corruptiōe pctōꝝ: ꝙ nisi vnda lachryme itercedat nō remāebit i aīa q̄cq̄ boni. S; si celit⁹ mittaꭍ ad cor diluuiū lachrymaꝝ: extingueꭍ oīs caro. i. carnal

affect⁹. ꝛ deus recōciliabit atq̄ arcū sue ire reuoluet: vt nō possit nos pcutere chorda ip sius arcus ꝺsus terrā posita. Et remanebunt octo btitudines viue i aīa:q̄ remunerabunt de qb⁹ dr̄ Mat. v. Bti mūdo corde ꝛc̄. Et co lūba.i.grā dei portabit oliuā virētē.i.pacem aīe ꝛ ꝯsciē tranqllitatē. vn̄ Chrys. sup Mat. inqt. Sicut post vehemētes imbres aer mū dus ꝛ pur⁹ efficit: ita post lachrymarū pluuias serenitas mentis ꝯsequtur atq̄ trāqllitas. Septīa rō dr̄ pegrinatiōis. Periculosum em̄ est itinerātib⁹ vias maḡsas pagere. Nā itine ris labore mēbris iterioꝛib⁹ calefactis si hō p nec pot⁹ bn̄ficio: ē i piculo nō puo. Un̄ cū ta lē qs patit sitim: inuēto fonte ad illū magna alacritate declinat ꝛ refocillatus tot⁹ icedit hilaris vias suas. Spūalr oēs sum⁹ viatores tēdētes ad terminū vite nr̄e.s. ad mortē: per quā speram⁹ ad vitā feliciorē puenire. Sz in hac via pn̄tis vite ppt̄ estū iugis tētatiōis dia boli succēdūt sepe mēbra iterioꝛa aīe p ꝯsen sum. ꝛ nisi h̄ icēdiū vnda lachrymarū extiguat lāguet aīa. Sz refocillata dulcedie lachryma rū: hilariter pgit p viā timoris dei quosq̄ pue niat ad regnū ꝯsolatiōis eterne q̄d diligētib⁹ deū pmissū est. Et figura huius hr̄ Exo. xvij. vbi legit q̄ sitiētē pplm̄ isrl̄: Moyses pcussa petra: Oreb potauit aqua latissima: ꝛ postmo dum debellato Amalech puenit ad mōtē sy nai: vbi cū deo facie ad faciē locut⁹ est. Per Moysen em̄ i terpretat assumpt⁹ de aqs itel ligit fidelis xp̄i: q̄ er aqs baptismi a deo assu mit i filiū adoptiōis. Cēdit nāq̄ iste cū pplo aīe sue ꝛ corpis.i.cū oib⁹ virib⁹ ꝛ sensib⁹ suis ad terrā pmissiōis.i. ad eternā glīam nobis pmissā ꝛ a xp̄o acqsitā. Uenit igit i Oreb q̄ interptat siccitas.q. trāseūtes vitā pn̄tē ne cesse est iterdū callidi hostis tētatiōib⁹ estua re. Tūc aūt petra pcutit virga ꝛ fluūt aq̄ qb⁹ ppls ꝯfortat: qn̄ cōpūctiōis lachrymas emit tit: vn̄ tot⁹ foꝛtificat⁹ strenue bellādo superat Amalech.i. diabolū. ꝛ hilaris ac gaudēs per uenit ad mōtē synai q̄ iterptat celsitudo: per quē hn̄ sublimitas celestis denotat. vbi de⁹ loqtur aīo lachrymāti benigne: ac se illi pbet in pmiū: q̄ pus ei suū pbuerat auxiliū lachry marū efficacia puocat⁹ ꝛ q̄si coact⁹. Lachry me em̄ loquunt cū deo ꝛ ei⁹ grās ipetrāt. Un̄ Eccli. xxxv. dr̄. Nō despiciet pces pupilli: nec viduā si effundat loquelā gemit⁹. Lachryme em̄ vidue a maxilla ei⁹ ascendūt vsq̄ ad celū ꝛ dn̄s exauditoꝛ est ei⁹. Hec ibi. Lachryme q̄ penitētiū celos penetrare dicunt et semp an dei oculos astant ꝛ p eis itercedūt. ꝛ ipe de⁹ eas libenter ituet. Un̄ ps̄. lv. inqt illi Dauid. Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo: Et iō de illo q̄ a deo recepit grām lachrymarū dici pōt illud Eccli. xv. Aqua sapie salutaris potauit illū. Octaua rō dr̄ defensionis. Uide mus em̄ ciuitatē obsessam nō esse tutā cū illi hostes pn̄t aquā phibere. Nam sitis est ferro seuioꝛ: ꝛ armis acrius pugnat. Pōt enim hō ictū sagitte vitare scuti ptectiōe vallatus: sz cordis ariditatē potu destitut⁹ sedare nō pōt Et sic aīa nr̄a q̄ in vita pn̄ti multipliciter est obsessa: dicēte Bern̄. in quodā sermone. Heu me q̄d faciā: quo me vertar: vndiq̄ bella: vn diq̄ tela volant. Et tn̄ est in tuto hn̄s lachry mas cōpūctiōis. Nā p illas extinguunt arde tes hostis tētatiōes. His ꝺo cessantib⁹ are scūt ꝺtutes ꝛ nequeūt ipam aīam defendere ac ꝯseruare. vn̄ est in piculo tradēdi se in ma nus diaboli. ꝛ pōt dicere illō Hier. viij. Dimi nute sunt aq̄. Figura aūt hui⁹ hr̄ Judith. vij. Cū em̄ holofernes obsidēt bethuliā: nihil va luit ꝯ ipam quosq̄ ciuitas abūdauit aq̄. Sed holofernes subterranea cānalia fecit obtura ri: ꝛ sic ciuitas puata est aq̄. Et tūc filij isrl̄ p territi deliberauerūt sub statuto tp̄e ciuitatē tradere ipe holoferni. per bethuliā nāq̄ quā inhabitabāt filij isrl̄ itelligit aīa hūana quā inhabitāt memoꝛia: itelligētia: ꝛ volūtas in qb⁹ cōsistit imago dei. Ergo q̄diu lachryme cōpunctiōis fluunt a corde: oēs ciues foꝛtes sunt.i. aīe vires ꝛ bone opatiōes. Et iō holo fernes.i. diabolus studet obturare cannalia aque. Per tria em̄ cānalia lachryme ad aīam fluūt: q̄ sunt consideratio celestis glīe: medi tatio ifernalis gehenne: ꝛ recoꝛdatio pterite culpe. His q̄ cānalib⁹ aptis lachryme fluunt qb⁹ tota aīe familia sustentat. Un̄ Cassiodo. sup illō ps̄. xlj. Fuerūt mihi lachryme mee pa nes die ac nocte. ait. Flet⁹ est cib⁹ aīarū: coꝛro boꝛatio sensuū: absolutio pctōꝛū: refectio mē tiū: ꝛ lauacrū culparū. hec ille. De qb⁹ pts ad ipsi⁹ aīe in bono ꝯseruationē ꝛ coꝛroboꝛatio nē necessariū eē ꝯtritiōis gemitū ꝛ cōpūctio nē. Est em̄ lachryma cōpūctionis nō solū po tus aīarū: sz etiam cib⁹. Un̄ ps̄. lxxix. ait ppha deo. Cibabis nos pane lachrymarū. Autori tatib⁹ q̄s pbat esse necessaria ꝯtritio pctōꝝ ad salutē. Ait em̄ Bern̄. in sentētijs suis. Si ne ꝯtritiōe pcti: sine doloꝛe culpe: sine displi centia iniq̄tatis: ꝛ sine amaritudie ptēte vite nunq̄ acqrit celestis vita nec remissio pctō rū. ꝛ Tharasi⁹ ptriarcha. xv. q. iiij. i. c. actio

ne. dicit. Oē pctm̄ bonꝰ deꝰ indulget si q̄s tm̄
ex toto corde doleat ⁊ peniteat. Itē Aug. ad
Felicianū: ⁊ ponit̄ de ↄſe. diſt. iiij. c. oīs. ait.
Oīs q̄ ī voluntatis ſue arbiter ↄſtitutꝰ eſt: cū
accedit ad ſacrm̄ fideliū: niſi eū peniteat vete
ris vite: nouā vitā ſ̄cī inchoare nō p̄t. Et iō
Ezech. vj. c. de pctōribꝰ inq̄t deꝰ. Diſplicebūt
ſibimetipſis ſup malis q̄ fecerūt ⁊ ſup vniuer
ſis abominationibꝰ ſuis. ⁊. xxj. c. eiuſdē libri
etiā ait. Recordamini viaꝝ malaꝝ veſtraꝝ et
oīm ſceleꝝ veſtroꝝ q̄bus polluti eſtis ⁊ diſpli
cebunt vobis in conſpectu veſtro: ⁊ ſcietis qꝛ
ego dn̄s accipiā vos cū bn̄fecero vobis. Hoc
aūt oñdit deꝰ multotiēs: narie in q̄dā ciuita
te Anglie in q̄ q̄dē cōſanguineꝰ epī cū pecca-
re appeteret cum vna formoſiſſima puella iu-
dea: ⁊ ipām ſepiꝰ ſollicitaret. Illa r̄ndit. Ita
ſum a patre meo dilecta et cuſtodita vt neqꝫ
ego ad te: nec tu ad me venire ſine piculo poſ
ſis: niſi forte venire volueris ī nocte diei paſ-
ſionis xp̄i vr̄i. Tūc em̄ iudei q̄ hic h̄itāt fluxu
ſanguīs laborāt: circa quē nimio dolore occu
pati: minꝰ alijs intēdere pūt: et ſic voto nr̄o
nocte illa patiemur. Iuuenis aūt h̄ audiens
ob amoris magnitudinē dn̄ice paſſiōis imē-
mor ſue ſalutis: nocte illa p̄uenit ad ꝟginē et
volūtatē ſuā adimpleuit. Pr̄ ꝟo puelle de fi-
lie ſue cuſtodia ſollicitꝰ ante lucē ſurgēs nec
ſuo dolori parcens ad eiꝰ camerā p̄uenit. Cum
iuuenē illū in lecto eiꝰ īuenisſet atqꝫ ipm̄ co-
gnouiſſet exclamauit voce magna di. Quid h̄
agis maledicte xp̄iane: vbi eſt fides: vbi reli-
gio tua. Iuro tibi ꝙ ſi nō timerē dn̄m ep̄m q̄
eſt mihi amiciſſimus cuiꝰ tu ↄſanguineus es
nūc te occiderē. Ille aūt iuuenis totꝰ tremefa
ctus genuflectēs veniā poſtulauit: atqꝫ cum
magna ↄfuſiōe eiectꝰ eſt. Die aūt facta cū ep̄s
diuinū in eccl'ia officiū inchoaſſet atqꝫ dictꝰ
iuuenis ipſi officio intereſſet. Ecce iudeus pr̄
puelle cū turba aliorū iudeoꝝ eccleſiā cū ſtre-
pitu ītrauit vt q̄rimoniā de ↄſanguineo ſuo
ipſi ep̄o p̄poneret. Quē ille iuuenis vidēs et
cām aduentꝰ eiꝰ nō ignorās: ad ſe reuerſus:
cū ↄtritiōe pcī ſui leuauit mentē ad deū di.
Dn̄e deus meꝰ libera me ab hac ↄfuſiōe ⁊ iſa
mia: ⁊ ego p̄mitto tibi ꝙ decetero te nō offē-
dā: ⁊ de h̄ pctō plene ſatiſfaciā. O magna pie
tas dei: mox vt illū ↄtritū vidit: cōfuſionem
quā timebat in caput iudeoꝝ ↄuertit. Nā cuꝫ
ad p̄ſentiā epī veniſſent: ſtatim vt ora ad iu-
uenis accuſationē apuerūt: oēs obmutuerūt
Uidēs ḡ ep̄s ora eoꝝ hiantia ⁊ nulla ꝟba re-
ſonantia: putauit ꝙ tali die ⁊ hora veniſſent
vt diuino officio illuderent. Unū illos confu-
ſibiliter de eccl'ia eijci p̄cepit. Iuuenis autē
ille diuinā ī ſe expꝰtꝰ clemētiā: cōpleto officio
ad p̄tif cē accedēs ↄfeſſus ē culpā ſuā ac ſu-
ſcepit p̄niam. Et poſtmodū religionē intra-
uit: in qua laudabiliter vſqꝫ ad mortē perſe-
uerauit. Illa aūt puella q̄ cū pater eiꝰ cū di-
cto iuuene ꝟba faceret de camera aufugerat:
illiꝰ exhortatione ſe xp̄ianā fecit: ⁊ baptizata
monaſteriū intrauit in quo deuote p̄ſeuera-
uit. O ſcā ⁊ deo gratiſſima ↄtritio q̄ lapſum
erexit: iudeos ↄfudit: ⁊ puellā iudeā ad fideꝫ
p̄duxit. Aliud q̄ꝫ mirabile legit̄. ſ. ꝙ q̄dā ma-
gnꝰ vſurariꝰ grauiter īfirmatꝰ: ad ſe reuerſus
et dolēs de pctīs ſuis: abbatē quēdā ſibi fa-
miliarē vocari fecit. Cui ⁊ dixit. Qꝛ īfirmitate
p̄ſſus nō poſſuꝫ de rebꝰ meis al'r ordiare atqꝫ
vſuras reſtituere. oīa bona mea mobilia ⁊ im
mobilia p̄tāti tue ſubijcio: vt aliena reſtitui
facias: ⁊ de alijs bonis meis q̄cq̄d tibi meliꝰ
videbit̄ ſm̄ deū facias. Et rogo vt oīa bona
mobilia q̄ habeo nūc aſportari facias. Non
em̄ volo ea poſt me manere. Poſtea ꝟo me ad
monaſteriū tuū portari facias. Habebat aūt
duas arcas plenas argēti ⁊ auri ⁊ plīma pi-
gnora: vaſa: libros: variaqꝫ ornamēta frumē
tiniqꝫ: ⁊ ſupellectilē multā. Tūc abbas vidēs
eū ꝟe ↄtritū ⁊ penitētē illi ↄſenſit. Et priꝰ oi-
bus emiſſis: nouiſſime in feretrū ponēs īfir-
muꝫ: ad monaſteriū ſuū illū portare fec. Qui
mox vt monaſteriū ītrauit ſp̄ꝫ emiſit. Abbas
ꝟo ſine mora pignora reddidit et vſuras re-
ſtituit. Multaſqꝫ ac magnas elemoſynas p̄
aīa illiꝰ fecit: et reſiduum in vſum monaſterij
ↄuertit. Poſitū aūt fuerat vſurarij corpꝰ ī ca-
pitulo monaſterij choris monachorū pſallē-
tiū circa illud ordinatis. Hora aūt ī q̄ mona-
chi p̄ aīa illiꝰ attētiꝰ ⁊ deuotiꝰ orabant. Ecce
q̄ttuor demōes ī p̄te ſiniſtra feretri appuerūt
qꝛ ūꝫ p̄ria fres oēs territi fugerūt: vno tm̄ ma-
turo ſene in pauido remanēte. Cepit ḡ ille q̄
primꝰ demō videbat̄ cātare p̄mū ꝟſiculū. pſ.
xxxv. di. Dixit iniuſtꝰ vt delinq̄t in ſemetipſo
nō eſt timor dei an̄ oclos eiꝰ. Scd̄s aūt r̄ndit
ſcd̄m di. Qm̄ doloſe egit: vt inueniat̄ iniq̄tas
eius ad odiū. Tertiꝰ ꝟo ait tertiū ꝟſiculum.
Uerba oris eiꝰ iniq̄tas ⁊ dolus: noluit intelli
gere vt bene ageret. Quartꝰ aūt addidit q̄rtū
Iniq̄tatē meditatꝰ ē ī corde ſuo: aſtitit oī vie
nō bone: maliciā aūt nō odiuit. Quibꝰ p̄miſ-
ſis ↄcludebāt oēs. ergo ſuſcipiamꝰ eū qꝛ nr̄ ē
Et ecce ſubito q̄ttuor angeli a dextris feretri
ſe locauerunt: demonibuſqꝫ dixerunt. Expe-

cketis etiã cãticũ nr̃m. Et pm⁹ ait q̃ntũ versi culũ eiusdẽ psal.xxxv.di. Dñe in celo mĩa tua et ꝟitas tua vsqꝫ ad nubes. Scḋs ꝟo adiecit sextuȝ. Justicia tua sicut mõtes dei:ꝛ iudicia tua abyssus multa. Terti⁹ aũt addidit sequẽ tẽ di. Filij aũt hoim in tegmine alarũ tuarũ sꝑabũt. Quart⁹ ꝟo dixit aliũ ꝟsiculũ. Hoies et iumenta saluabis dñe: quẽadmodũ multi plicasti miam tuã de⁹. Ex q̃b⁹ ꝯcluserũt ange li. Cũ scriptura solui nõ possit: nr̃ est iste q̃ ad deũ ꝯfugit:ꝛ in ip̃o ĩ vltima hora sperauit:ꝛ aĩam suã lachrymis amare ꝯtritionis lauit. Igit̃ de⁹ de torrẽte voluptatꝫ sue potabit illũ. Ad quã vocẽ demones territi ꝓtin⁹ effugerũt. Monachi aũt de salute illi⁹ certificati: ip̃m in monasterio honorabilr̃ sepelierũt. Ex p̄di ctis aũt ptꝫ ꝙ cõtritio liberat aĩam de ptãte diaboli. Et ideo nos hortat̃ ap̄ls.s. ad Cor. vij.di. Emũdem⁹ nos.s.ꝑ ꝯtritionẽ: ab oĩ in quinamẽto carnis ꝛ spũs: ꝑficiẽtes sctifica tionẽ ĩ timorẽ dñi. Prim⁹ enĩ grad⁹ ĩnocẽtie est odiose nefanda.c. faciẽtis.lxxvj.di. Et ic circo ꝓpheta ait ps̄.xcvj. Qui diligitis dñm odite malũ.ꝛ ad Ro.xij.d͛. Odiẽtes malum adherẽtes bono. Quapropter inq̃t Augu. in ep̄la ad Uincẽtiũ. Nõ gaudebis te vnq̃ eẽ correctũ nisi pri⁹ oderis ꝛ doleas te fuisse ꝑ uersum. Idẽ q̃ꝫ Aug. ĩ li. de ꝟbis dñi ait. Si ne odio culpe nũq̃ dat̃ infusio grẽ. Et faciũt ad p̄dicta ea q̃ scribunt̃ in.c. porro. de pe.di. j. vbi d͛. Si pctã sua ꝯfiteri vel emẽdare no luerit: deũ quẽ hũt testẽ habebũt ꝛ vltorẽ: ꝙ ip̃i sue iniq̃tatis ꝓvolũtariã penã vltores exi stũt tꝑalib⁹ penis mutabũt eterna supplicia et lachrymis ex ꝟa ꝯtritiõe fluẽtib⁹ refrigẽt eterni ignis ĩcẽdia. h ibi. Qua ex re Hiere. ꝓ pheta. xxiij.c. sui li. dicebat. Cõtritũ ẽ cor me um ĩ medio mei ꝯtremuerũt oĩa ossa mea. et Johel.ij.dic̃ ꝓp̄ha. Scĩdite corda vr̃a et nõ vestimẽta vr̃a. Saluator etiã Lu.v. inq̃t. Nõ egẽt q̃ sani sunt medico sꝫ male habẽtes. Nõ enĩ veni vocare iustos: sꝫ pctõres ad pniaꝫ.i. ad cõtritionẽ pctõꝝ ꝛ ad alias ptes pnie. Et iõ d͛ Jac.iiij. Emũdate man⁹ pctõres.s. aq̃ la chrymose ꝯtritiõis: ꝛ purificate corda dupli ces aĩo. Miseri estote: lugete ꝛ plorate: risus vr̃ ĩ luctũ ꝯuertat̃:ꝛ gaudiũ ĩ merorẽ. Humi liamini in ꝯspectu dñi ꝛ exaltabit vos. y

Z

Tẽ psalmo.vij. ait ꝓpheta. Nisi ꝯuersi fuerit͛ gladiũ suũ vibrauit: arcũ suũ tetẽdit ꝛ parauit illũ. Debem⁹ ẽ͛ face re sicut Ouidi⁹ q̃ in lib.ij. de fine titulo inq̃t. Multa miser timeo: q: feci multa proterue. e

Exẽpliq̃ꝫ metu terreor: esse mei. et Luca.liiij. dicit. Liceat sꝑare timẽti. Null⁹ enĩ est q̃ non hẽat cãm dolẽdi: cuꝫ oĩs hõ sit pctõr.s. Job. j. Et iõ inq̃t Ouidi⁹ in.ij.li. de remedio amo ris. Et q̃s nõ causas mille dolorꝫ hꝫ. Sꝫ heu q: ĩ his tꝑib⁹ verificatũ cernim⁹ illõ qḋ inq̃t Juuenal.li.ij.di. Maiore tumultu plãgũtur nũmi q̃ funera. Et illud qḋ idẽ poeta ibideꝫ canit. Plorat̃ lachrymis amissa pecunia ve ris. Nõ sic aũt plangunt̃ pctã. Iõ inq̃t Aug. et ponit̃ de pe.di.iij.c. sunt plures. Recte pe nitẽs quicq̃d sordis hꝫ opꝫ vt abluat saltẽ la chrymis mẽtis: sꝫ satis est durus cui⁹ mẽtis dolorẽ oculi carnis nequeũt declarare. Sed sciat se culpabiliter durũ q̃ deflet dãna tꝑis vel mortẽ amici: et dolorẽ pctĩ lachrymis nõ oñdit. Nõ itaq̃ꝫ q̃s se excuset nõ hr̃e fontẽ la chrymarũ cum nõnunq̃ lachrymis ostendat dolorem amore tꝑalium. hec ille. Z

Trinio ꝓbat̃ exẽplis ꝛ silitudinib⁹ ꝙ

v debem⁹ hr̃e ꝯtritionẽ. Legit̃ enĩ in li. de ꝓprietatib⁹ rerũ: ꝙ ẽ q̃dã auis q̃ vocat̃ auis ꝑadisi ob insignẽ ei⁹ pulchritu dinẽ: cui⁹ pẽne sunt mirabiles adeo vt null⁹ color eis desit: vox adeo dulcis ꝙ ĩ hoie gau diũ ꝛ deuotionẽ excitat hec auis statim vt ca pta fuerit ꝯtinue plãgit ꝛ gemit incõsolabili ter donec libertati donetur. O aĩa xp̄iana tu es illa auis ꝑadisi pulcherrima varijs dei gra tijs circũdata dũ es ĩ grã ꝛ sine pctõ. Et ideo qñ capta es a demone per laqueũ pctĩ debes plorare ꝑ ꝯtritionẽ cordis q̃usq̃ꝫ libereris vt sis de illis vere cõtritis q̃ dicũt illud Esa.lix. Quasi colũbe meditãtes gemem⁹. Colũba ei hꝫ gemitũ ꝓ cãtu. Et silr̃ penitens dꝫ lachry mãdo cãtare pulchrũ cãtũ sex notaꝝ.s. vt: re: mi: fa: sol: la. In q̃b⁹ notis denotant̃ sex cõdi tiões ꝟe penitẽtꝫ. Pria ẽ vt desinat male fa cere: ꝛ ꝓponãt diuĩa p̄cepta sꝑ ꝟuare: canẽs cũ ꝓp̄ha ps̄.cxviij. Utinã dirigãtur vie mee ad custodiẽdas iustificatio. tuas. Scḋa vt cũ amaritudine cõtritiõis meditet̃ diligẽter pctã sua. iuxta illḋ Esa.xxxviij. Recogitabo ti bi oẽs ãnos meos ĩ amaritu. aĩe mee. Ter tia vt totã spẽ suã ponat ĩ deo: credẽs se saluã dũ meritꝫ crucifixi. ac dicẽs cũ Pau. ad Gal. vj. Mihi aũt absit gl̃iari nisi in cruce dñi nr̃i iesu xp̄i. Quarta vt faciat dignos fruct⁹ pe nitẽtie: vt p̄cipit̃ Mat.iij.ꝛ Lu.iij. ita ꝙ di cere possit cũ ps̄.cxviij. Feci iudiciũ ꝛ iusti.s. ꝯ pctã nõ tradas me calũniãtib⁹ me. Itẽ vt i ploret miãm diuinã: di. cũ ps̄.cxviij. Fac cũ seruo tuo sm̃ miaꝫ tuã: et iusti. tuas doce me.

Quintovt soluat vincula pctõꝝ p ꝯfessionē dicēs aīe sue illud Esa.lij. Solue vincula colli tui captiua filia syō. Sextavt pniam suā ⁊ oīa alia bona opa faciat nō timore mortis vel penarū inferni pncipalr: nec etiā ex vna glīa vel alio malo fine: sʒ ex charitate ⁊ amore dei: atqȝ ad eius glorīā ⁊ laudē cantans ⁊ dicēs cū ps. cxliij. Laudationē dñi loquetur os meū: ⁊ bñdicat oīs caro nomē sctm̄ eiꝰ in sclm ⁊ in seculū seculi. Ad predicta aūt de necessitate ꝯtritiōis optime faciēde accipe aliam sīl'itudinē. Legif i hystorijs romanoꝝ ꝙ cū Titus filiꝰ Uespasiani existēs i castris hierosolyme audisset Uespasianū patrē suuȝ de totiꝰ senatꝰ volūtate ad imperij dignitatē sublimatū: tāto affectus est gaudio ꝙ subito mēbꝛoꝝ corpis fortitudīe destitutꝰ: ex aptione venarū oīa eiꝰ mēbra ꝯcta sunt. Quapꝛopter qdā medicꝰ prudētissimus cām egritudinis recognoscēs reqsiuit si i toto orbe eēt aliquis emulꝰ cuius nomē Titꝰ noīari abhorret: ⁊ itelligēs quēdā Josephū noīe adeo Tito erosum ꝙ i sua curia nullꝰ eū noīare audebat. Fecit eū clā venire: ⁊ statuto die mēsam lautissimā ante oclos Titi iussit pparari: pincernasqȝ ⁊ dapiferos iuuenes adunari: mandauitqȝ occulte oībꝰ vt nullꝰ ad pceptū Titi obedire psumeret. Sic aūt oībus ordinatis emulū Titi fecit cū oī honore ⁊ imperiali magnificētia ad mēsaȝ collocari: ⁊ sibi a seruitoribꝰ officiosissime deseruiri. Qđ Titꝰ ꝯspiciēs stati ira magna velut ignis cepit accēdi: mādabatqȝ suis hominē illū occidere. Et cū nullus sibi pareret: sʒ potiꝰ inimico suo gratiosꝰ seruiret: stātū succēsus ē ira ꝙ vene restricte sunt ex q̄ restrictiōe ꝑsus ꝯtra pme aptioni venarū oīa eiꝰ mēbra ꝯcta cōsolidata sunt ⁊ pristine sanitati restituta. Quapꝛopter illum inimicū decetero ampliꝰ nō habuit: sʒ potiꝰ eū sibi in sincerū amicū copulauit. Qua sīlitudine pʒ ꝙ q̄ vult sanari a pctīs q̄ per cōplacentiā ⁊ delectationē in aīa sunt introducta opʒ oīno ꝙ in se recipiat displicentiā ⁊ tristiciā que ipsi cōplacētie ⁊ delectationi est penitus contraria et illius expulsiua. A

a Tiā sīl'itudinē ponit pħs li.vj. de ꝓprietatibꝰ rerū di. ꝙ āguis se sentiēs graui morbo vl' senio aggrauatū plurimis diebꝰ abstinet a cibo ⁊ ieiunat vt sic pellis eiꝰ faciliꝰ a carne relaxet. Deinde gustata quadā herba amarissima: et illiꝰ herbe statis ꝓuocat ad vomitū ⁊ euomit totū humorē virulentū q̄ fuit cā sue infirmitatis. Et tādē vt cutē rigidā mollificet: in aq̄ se balneat ac humectat: ⁊ sic foramē angustū querēs: et cū q̄s dā violētia trāsiēs: penitus se decoꝛticat ⁊ sic soli expositꝰ se desiccat: ⁊ i carnis supficie nouā cutē recuperat: sumptisqȝ viribus clarius postmodū videt: fortiꝰ rapit ⁊ audiꝰ cōedit. Spūaliter ad istud ꝓpositū xp̄s nob suadet. Mat.x.di. Estote prudētes sicut serpētes. q.d. Sicut anguis morbo vel senio grauaf: ita aīa p pctm̄ spūalr' ifirmaf. ꝓpter qđ dicebat ppħa ps.vj. Miserere mei dñe qm̄ ifirmꝰ suȝ Et iō pctōꝛ vt exēplo serpētis sanef pmo dʒ per abstinētiā carnē suā domare ⁊ humiditates carnalis ꝯcupiscētie desiccare. Deinde gustet herbā amarissimā. iuxta illud Hiere. xxx. Pone tibi amaritudinē ⁊c. s. displicētiā ⁊ cōtritionē pctōꝝ: q̄ euomet pctā p integralē cōfessionē: ⁊ sic recipiet spūalē sanitatē dicente ps.cxviij. Os meū apui. s. i ꝯfessiōe ⁊ attrari spm̄. s. salutis. Itē dʒ aīam suā balneare aqs lacbꝛymarū. iuxta illud Esaie. j. Lauamini: mūdi estote. Trāsumptiue i. c. lauomini. de pe.di.iij. et itrare p angustā portā pnīe. de q̄ ait saluatoꝛ: Mat. vij. Intrate p angustā portā ⁊c. ⁊ sic deponere veterē pelle ꝯsuetudinis praue: ⁊ iduere nouū hoīem ⁊ renouari in vita. iuxta illud ad Ro. xij. Renouamini spū mētis vr̄e ⁊ iduite nouū hoīem q̄ ꝺm deū creatꝰ est: et accedere ad eū solē iusticie: q̄ ait Joh. viij. Ego sum lux mundi. Et sic illuminabif ⁊ pristinā recupabit sospitatē. Ex qbꝰ etiā multitudinibꝰ pʒ qliter ꝯtritio ⁊ displicentia de pctīs cuilibet ē necessaria ad salutē. Exēplo etiā Dauid idē declaraf. Qui cū tria horrenda pctā cōmisisset. videlʒ adulteriū: homicidiū: ⁊ pditionē: neqȝ ꝙ potuit vnqȝ a deo veniā pctī iuenire qadusqȝ pctm̄ sibi displicuit ⁊ coꝛdialr' detestatꝰ ē di. ij. Reg. xij. Peccaui: vbi glo. ait. Cū em̄ sctūs vir x̄bū peccaui expssit: tūc ve pctī sui odiū displicētiā ōndit Ex q̄ displicētia stati audiuit ꝓphetā Nathā a deo missum sibi di. ij. Re. xij. Dñs trāstulit pctm̄ t. a te: ⁊ iō extūc oē pctm̄ sp odiuit. Propterea dicebat. Oēm viā iīq odio habui: legē aūt tuā dileri. Exēplo igif istius scti Dauid qsqȝ dʒ pctā sua detestari: vt tādē mereaf ab angelo eum custodiēte audire. Dñs trāstulit pctm̄ tuū a te. De hoc etiā exēplo hr̄ in. c. pōdere. ⁊ in. c. vt ꝯstitueref. l. di. ⁊. ij. q. vij. §. itē cū Dauid. ⁊ de peni. di. v. c. deniqȝ. ⁊ di. iij. c. Dauid. ⁊. c. totam. ⁊. c. ille rex. B

a Aliud exemplū ponitur in legēda scti Bernardi q̄ trāsiens p Papiā ꝯiura-

uit quēdaȝ demoniacū: qui coactus asseruit in se hre tres malignos spūs: quoꝝ noīa erant. Claudens marsupiū: ⁊ claudēs os: ⁊ claudens cor. Et cū sctūs Bern. quereret q̄ officia habe rēt: Rn̄dit prim⁹. Ego habeo officiū inducēdi hoīes ad furta faciendū: vsuras: ⁊ iniusticias: ⁊ postmodū induco totis virib⁹ facientes talia vt nunq̄ restituāt: qđ ⁊ faciūt ꝑpter qđ innumerabiles ad infernū perduco. Scđs vo dixit. Et ego o Bernarde habeo officiū inducēdi homines ⁊ mulieres ad faciendū multa pctā sine rubore et verecundia: deinde indico eos vt ea p̄e verecūdia nō cōfiteanť: ⁊ ꝑpter hoc innumerabiles dānanť ⁊ p̄cipue mulieres. Tertius vo dixit. Et ego o Bernarde habeo officiū ppo nēdi hoībus magnā mīaȝ dei vt peccēt: sed postq̄ pctā multiplicauerint: induco eos vt de ipsis nō habeāt cōtritionē ⁊ displicentiā ppo nēs eis seuerissimā iustiā dei ꝑpter qđ cadūt in magnā duriciā cordis: obstinationē ⁊ despe rationē: ⁊ sic sine vera cōtritiōe morientes quasi infiniti dānanť. Quapropter exclamat Augu. in quodā sermone ꝯ has diaboli suggestiones di. Magna est pietas dei qua sola cōpunctione pctā dimittit. Et iterū. Pl⁹ placet deo cordis ꝯtritio q̄ toti⁹ mūdi peregrinatio. Ea propter oīb⁹ dȝ summe displicere pctm̄ sicut displicebat psalmiste. ps. cxviij. q̄ ait. Iniquitatē odio ha. et abo. sum. Ipse em̄ cognoscebat ei⁹ malignitatē. Interdum nāq; experiētia docet aliqua esse abominabilia q̄ inexpia placabilia esse iudicanť. Vn̄ pctōr corruptū appetitū habēs ⁊ solā pctī delectationē supficialiter attēdēs: illud amat ⁊ sibi placet. Sed cōsummato pctō sentiēs intrinsecā eius amaritudinē p remorsum cōscie: ⁊ ꝯsiderās penā eternā infernalē ei debitā: illud dȝ magnope detestari ⁊ eijcere p ꝯfessionē. Cui⁹ figura hr̄. ij. Regū. xiij. in Amon filio Dauid qui intantū amabat sororē suā Thamar sicq; ei placebat vt quasi moreretur ob ei⁹ amorē. Sed postq̄ cognouit ipsam intantū abominat⁹ est eā vt nullaten⁹ posset ipām videre: ⁊ maius erat odiū q̄ pri⁹ fuisset amor. Jō vocato puero suo fecit eam eijci ⁊ excludi a se. Spūalr em̄ p Amon significať peccator: p Thamar vo culpa pctī mortalis. Nam pctōr diligit culpā ante cōmissionē ꝑpter delectationē quā ibi hȝ vel hr̄e sperat. Sed illa cōsummata ⁊ ei⁹ intrinseca amaritudine ꝑcepta ac sequēte pena ꝯsiderata: dȝ illā abominari: statimq; p famulū suū. i. p purā ꝯfessionē ipsaȝ eijcere a thalamo aīe sue: et illaȝ plus odire q̄ amasset pri⁹. Ad qđ Ezech. xviij. hortať deus pctōres di. Cōuertimini ⁊ agite pn̄iaȝ ab oīb⁹ iniq̄tatib⁹ vr̄is: ⁊ nō erit vobis vltra in ruinā iniq̄tas ꝓiicite a vobis oēs p̄uaricationes vestras in q̄b⁹ p̄uaricati estis: et facite vobis cor nouū: ⁊ spm̄ nouū: ⁊ quare moriemini: q: nolo mortē pctōris: sed vt ꝯuertať ⁊ viuat. Reuertimini ğ ⁊ viuite. ⁊ Aug. in sermone ad heremitas di. O fratres mei sicut exhibuistis mēbra vr̄a seruire immundicie ⁊ iniq̄tati ad iniq̄tatē ita ⁊ nūc exhibete mēbra vr̄a seruire deo in sanctificationē. Primo em̄ cor qđ mala cogitauit ⁊ cōcupiuit peniteat ⁊ doleat: ac oculus fleat: os sine intermissiōe oret: aures audiāt vbū dei man⁹ elemosynā porrigāt: pegrinos suscipiāt: infirmos foueāt: nudos induāt: pedes veniāt ad ecclesiā: genua flectantur ⁊ laborēt: q: sicut nullū fuit mēbrū qđ peccādo deo nō displiceret: ita nullū sit mēbrū qđ pniam nō patiať cōdignā. Et in alio sermone idem ait. Oīs ğ q pe niētiam deleuerit pctā sua: iā angelice felicitatis ꝑticeps est. Ipa nāq; pn̄ia medicametū est vulneris: spes salutis p quā pctōres saluātur p quā de⁹ ad mīam inclinať. Dū aūt pn̄iam feceritis fratres fundite ꝓ pctīs lachrymas cordis ⁊ corpis. Nunq̄d nō lachrymādo Petrus a xp̄o respicif. Nunq̄d nō magdalena veniam merenť. Nunq̄d nō martha lachrymis sanatur. Nunq̄d nō chananea exaudiť. Nunq̄d nō lazarus ad vitā reuocať. Laua ğ faciē tuā lachrymis: percute pect⁹: exalta vocē tuā cōfitendo ⁊ annūciando sacerdoti pctā tua. In alio q̄s sermone eosdē etiā dicit. Simus ğ tātū proni ad lamēta ⁊ fletū quātū fuim⁹ ad culpā audaces: qualis fuit nobis ad peccādū intētio talis sit ad penitēdū deuotio: grauissima pctā grauissimis lamēt̄ indigēt. O cōpūctio q̄ tanta: q̄ admirabilis p̄dicaris. Tu spūale lauacrum es: tu stimulus p quē de⁹ ad hoīem inclinatur: tu ligamē p qđ de⁹ fortiter restringiť. O cōpūctio sctā sine qua adultis nō valet baptismus: sine qua ad iudiciū⁹ dn̄i corp⁹ recipiť: sine qua infructuosa est oīs cōfessio ⁊ oīs satisfactio est inanis. O vitalis nauicula p quā naufragus redire pōt ad portū salutis. O aqua salutaris p quā oīne pctm̄ destruiť. O via infallibilis p quā ad paradisum perueniť. O spūale cōductum per qđ de inuio ad viā trāsitur.

Pars secūda huius sermonis de contritionis diuersitate. C

Ro secūde partis declaratiōe q̄rit q̄ sit differētia īter ꝯtritionē ⁊ attritionē. Et rn̄deo fm̄ Ric. ⁊ Tho. ⁊ oēs alios theolo. in. iiij. dist. xvij.

Et sicut in materialib⁹ ꝛ corpalib⁹ attrita esse
dicunt̃ q̄ aliq̄ mō sunt cōminuta:lʒ non pfecte.
Cōtrita ꝟo q̄n oēs ptes simul ꝛ pfecte trite sūt
Sic ī spūalib⁹ attritio significat quādā displi-
cētiā de pctis:sed nō pfectā:cōtritio ꝟo pfectā.
Et idē hr̄ in sum.ɔfes.lib.iiij.ti.xxxiiij.q.xviij.
Itē dicit Ricħ.nr̄ vbi.s.ar.j.q.j.ꝙ sicut ī ma-
terialib⁹ dr̄ durū qđ nō cedit tactui. ꝛ sʒ Phm
iiij.Meta.dr̄ frāgi qđ diuidit̃ in ptes magnas
ꝛ cōminui qđ diuidit̃ in partes paruas.Ita p
quādā silitudinē in spūalib⁹ dr̄ cor hoīs durū
ꝗdiu diuine inspiratiōi se tāgēti nō cedit:sed
obuiat psistēdo in affectu peccādi. Cui inquit
apl's ad Rom.ij.Scdm duriciā tuam ꝛ cor im
penitēs thesaurizas tibi irā in die iusti iudicij
dei.Frāgi ꝟo dr̄ q̄n a pctō recedere incipit:ꝗ-
uis nōdū plene ad deū cōuersus sit.Cōteri ꝟo
q̄n ī eo totalr̄ destruit̃ affect⁹ peccādi.Ista aūt
tria.s.indurationē siue obstinationē: attritio-
nēq̄ʒ:ac contritionē videre possum⁹ p tria exē
pla. Primū ē: q: semē iactū in terrā durā ꝛ nō
scissam ꝛ grossaʒ nō crescit: iactū ꝟo in terram
scissaʒ in ptes grossas puū fructū reddit. Sed
iactū in terrā cultā ꝛ minutatim fractā:multū
fructū affert.Cor igit̃ obstinatū est tāꝗ terra
dura q̄ nullū fructū facit.Cor ꝟo attritū ē tāꝗ
terra ī grossas ptes scissa q̄ puū fructū reddit.
Cor aūt cōtritū est tāꝗ terra minutatim trita
q̄ multū gignit.Scdʒ exēplū est:q: species aro
matica si est integra redolet parū:si ꝟo frāgit̃
multū redolet: si aūt ɔterat̃ redolet plurimū.
Et silr̄ cor hoīs integrū ꝛ durū corā deo nō re-
dolet:sed fetet.Scissuʒ ꝟo p quādā attritionē
redolet:ſʒ parū.Cōtritū aūt p vehemētē dolorē
redolet multū.Tertiū exēpluʒ est:q: de grano
ītegro nō pōt fieri panis. De grano ꝟo grosso
modicū trito fit panis:sed nō sapidus.De gra
no aūt minutatim ɔtrito fit panis sapidus et
delicat⁹.Et silr̄ de corde integro ꝛ duro nō pōt
fieri panis dei:sed panis diaboli.De corde aūt
attrito et si panis fiat:tn̄ nō multū sapidus ē.
De corde ꝟo ɔtrito fit panis deo sapid⁹: ange-
lis delicat⁹: ꝛ penitētiā nutritiuus: dicēte ps.
lxxix. Cibabis nos pane lachrymarū. Sciēdū
q̄ʒ ꝙ ɔtritio est vnguētū cōfectū ex herbis vi-
lissimis ꝛ imūdis ac fetidis.i.pctīs ex volūtate
mala natis:ſʒ collectis ī ɔscia tāꝗ̄ in horto ꝓ-
prio:q̄s herbas pctōr radicit⁹ oēs sil' extrahit:
ita ꝙ nec radix in mala voluntate: nec folia.i.
opa pmanēt:ſʒ oīa ɔtūdit ī mortalario cordis:
ꝛ ex his succū male delectationis penit⁹ extra-
ctū igne doloris decoq̄t:ꝛ sic vnguētū vtilissi-
mū ɔficit:q̄ oīa vulnera peccatricis aie curant̃

ꝛ sacrificiū deo suauissimū offert̃.dicēte ꝓpha
ps.l.Sacrificiū deo spūs ɔtribulat⁹:cor ɔtritū
ꝛ hūiliatū de⁹ nō despicies. Sicut etiā vnguē
tū ɔfectū ex myrrha corp⁹ a corruptiōe ꝛ putre
factiōe ɔseruat:sic amarus dolor de pctīs aiaʒ
purgat ꝛ ɔseruat ab impuritate pctī ꝛ a corru
ptiōe:ꝛ redolet corā deo.Vn̄ ɔtrit⁹ pctōr dicere
pōt illud Eccī.xxiiij.Quasi myrrha electa dedi
suauitatē odoris. Ad ɔfirmationē aūt pdicto
rū dicit magr̄ Alex.de al.in.iiij.pte sum. ī trac.
de ɔtritione.ꝙ in ɔtritiōe pnīe tria sunt attē-
dēda.s.qđ cōterit̃:a q̄ cōterit̃: ꝛ ad q̄d cōterit̃.
Qđ ɔterit̃ est cor pctōris: qđ ē tāꝗ vas fictile
repletū veneno pctī.iuxta illđ Deut̃.xxxij. Fel
draconū vinū eoꝝ.Scdm.i. a q̄ cōterit̃ est du-
plex mola:vna supi⁹ eleuās.s.spes venie ex cō-
sideratiōe diuine mīe ꝛ bonitatis:ꝛ amor ipsi⁹
dei ad ɔtritionē inducēs. Alia deorsum depri
mēs: ſʒ timor pene ex ɔsideratiōe diuine iusticie.
De his aūt molis dr̄ Deut̃.xxiiij.Non accipies
loco pignoris inferiorē ꝛ supiorē molā. ꝛ Esa.
xlvij.scriptū est.Tolle molā ꝛ mole farinā. D

s Ciendū ē ꝙ vt inquit Alex.de ales.in
iij.parte summe. in tractatu de penali
talib⁹ assumptis.q.iiij.ꝛ Magr̄ sen.in
iij.di.xxxiiij.Quadruplex timor inuenit̃.s.mū-
dialis:seruilis:initialis:ꝛ filialis. Filialem ti-
morē hn̄t beati in pr̄ia:q̄ est q̄dā reuerētia pa-
terna quā hn̄t erga deū vt fili⁹ erga pr̄em.Ini
tialis est timor quā hn̄t illi q̄ ɔuertunt̃ ad deū
timētes eū offendere principalr̄ amore charita
tis ꝛ dilectiōis.Seruilis aūt est quē hn̄t illi q̄
obstinēt a pctīs ꝓpter penā ꝛ timorē iusticie
diuine.Mundan⁹ aūt est ille quē hn̄t homīes
ne aliq̄d pdāt:vel quē hn̄t de terribilibus. Et
addit magister in fine pdicte distinctiōis aliū
timorē q̄ dr̄ naturalis siue humanus q̄ fuit in
xp̄o tpe passionis. Nūc ad ꝓpositū reuertēdo
dico sm̄ Alex.de ales.in.iiij.parte sūme.in tra
ctatu de pnīa in gn̄ali. ꝛ scdm Boñ.in.iiij.dist.
xiiij.ar.ij.q.ij.ꝛ Ricħ.ibidē.ar.iiij.q.ij.ꝙ peni
tentia nostra causat̃ a duob⁹. Prima cā effecti
ua est de⁹. Nisi em̄ de⁹ ad pnīam cor peccatoris
moueret:nullus de pctō pnīam ageret. Vnde
Ioh.vj.c.dicit dn̄s. Nemo venit ad me nisi pa
ter me⁹ traxerit eū.Et.xv.c.etiā dicit. Sine me
nihil potestis facere.Alia cā pnīe est voluntas
nostra ꝛ liberū arbitriū.q: vt inq̄t Aug.in li.
de libero arbitrio. Qui fecit te sine te non sal-
uabit te sine te. Volūtas aūt nr̄a ꝛ liberum ar
bitriū vt in plurib⁹ inclinat̃ ad faciēdū pnīaʒ.
Primo ex timore:ꝛ in paucis ex amore a prin-
cipio,vt dicūt pdicti docto.et magister senē.

in.iiij.di.xiiij.Tñ ad hoc vt sit vera pnĩa necesse est φ nõ solũ fiat ꝓpter timorẽ:sed etiã ꝓpter amorẽ dei ⁊ prie celestis adeptionẽ:vt dicit Aug.de peni.di.vij.c.nullus.Et in li.de peni.dicit.Dolẽdũ est ⁊ dolore purgãdũ:nõ solũ q2 peccauit:sed etiã q2 se virtute priuauit ⁊ deũ offendit.Sciẽdũ ergo φ pnĩa que fit ex solo timore seruili ⁊ displicẽtia q̃ hr̃ ex eo:dr̃ attritio ⁊ nõ cõtritio.Illa aũt displicẽtia q̃ puenit a timore initiali ⁊ amore dei dr̃ cõtritio.Nã adeo cor cõterit̃ φ totus affectus peccandi effundit̃ ab eo.In attritiõe aũt ex qua frãgit̃ vas in partes maiores remanet de odore colore vel sapore veneni pcti in ipso:q2 nõ est effusus tot' affectus peccãdi.In cõtritione ṽo contrito vase in minimis ptib':nihil remanet ĩ eo coloris odoris vel saporis pcti.Et hoc est tertius qd̾ ponit Alex.de ales.s.ad qd̾ cõterit̃ cor:q2 ad effundẽdum totũ pcti venenũ ⁊ oẽm affectũ.Ex q̄bus oibus apparet φ si q̄s habeat displicẽtiam de aliq̄bus pctis ⁊ de aliq̄bus nõ:iste nõ est cõtritus:sed solũ attritus.Vñ nõ poterit ꝯseq̄ indulgẽtiã pctõꝝ suoꝝ.Deus em̃ vult totũ cor hoĩs cõtritũ ⁊ nõ partẽ.vñ Prouer.xxi.inq̄t.Fili pbe mihi cor tuũ.Vñ Prosp in li.epigrã.di.Larga dei pietas veniaꝫ nõ dimidiabit: aut nihil: aut totũ te lachrymãte dabit.Itẽ si q̄s sit male cõtẽtus de pctis pteritis:nõ tñ abstineat in futurũ ab illis vel ab alijs mortalib':talis ꝫ aliquo mõ possit dici attritus rõne illius displicẽtie:nõ tñ vllo mõ est ꝯtritus.vñ Smaragdus inq̄t in.c.ille pniam.de peni.di.iij.Ille pniam digne agit q̃ sic pterita mala deplorat vt futura iterũ nõ cõmittat.Nã q̃ plãgit pctm̃ suum ⁊ iteruꝫ admittit pctm̃:est quasi q̃ lauet laterem crudũ:quẽ quãto magis abluit tãto magis lutũ facit.⁊ Isid.in li.de sum.bo.⁊ in.c.Irrisor.ea.di.dicit.Irrisor est nõ penitẽs:q̃ adhuc agit qd̾ penitet.⁊ Aug.in ea.dist.in.c.penitẽs.ait:Si adhuc facis certe nõ es penitẽs.Ad idẽ facit.c.Lauamini.⁊.c.inanis.⁊.c.q̃ admissa.⁊.c.baptizant̃.⁊.c.incassum.ea.di. E

Tem ex supioribꝰ ꝑꝫ φ ꝫ bonũ sit timere deũ:q2 scriptũ est Prouer.i.Initium sapientie timor dñi.⁊ Prouerb.viij.Timor dñi odit malũ.⁊.xiij.Timor dñi bonus est: qui aũt timet deũ in pace versabit̃.⁊.xiiij.Sapiens timet ⁊ declinat a malo.Et idẽ hr̃.xv.et xvi.eiusd̾.li.⁊ Ecci.i.dr̃.Timor dñi expellit pctm̃ Nam qui sine timore est nõ poterit iustificari. Ecci.ij.scriptũ est.Qui timẽt dñm preparabũt corda sua:⁊ in cõspectu illius sanctificabũt animas suas.⁊ iterũ ibidẽ.Qui timẽt dñm custodiunt mandata illius.⁊.xxi.eiusdẽ li.dr̃.Qui timet dñm cõuertit̃ ad cor suũ.Tñ si q̄s solũ ex timore seruili dimitteret peccare ⁊ haberet displicentiã pctõꝝ tãtũmõ ꝓpter euitationeꝫ pene: talis solũ esset attritus ⁊ nõ cõtritus.Iõ hortat̃ dñs Mat.iij.ad pniam faciẽdam ex amore dei ⁊ vite eterne di.Pniam agite:appropinquabit em̃ regnũ celoꝝ:⁊ nõ dicit: effugietis enim penã eternã.Illa ergo est cõtritio q̃ est formata charitate ⁊ amore virtutis.De q̄bus duabꝰ displicẽtijs loquit̃ Hora.in epl'a ad quintiũ di. Oderunt peccare boni virtutis amore:oderũt peccare mali formidine pene.Dicũt ergo theologi in.iiij.di.xvij.φ attritio puenit a grã gratis data.cõtritio ṽo a grã gratũ faciẽte:⁊ iõ solũ attritus nõ est in grã dei:sed ille q̃ est contritus.Dicũt tñ theol' vbi.s.maxime Ricb.nr̃ ar.ij.q.iij.φ faciẽti qd̾ in se est deus facit attritionẽ effici cõtritionẽ.Deus em̃ seipm̃ alicui negare nõ põt.ij.ad Tim.ij.si tñ eũ querat toto mẽtis affectu.Et iõ nullus excusari põt si non habuerit cõtritionẽ:q2 ex suo defectu remanebit. Sicut si q̄s esset in domo vndiq3 radijs solaribus circũdata:sed ex oĩ parte clausa:si em̃ nõ illuminat̃ sibi imputat̃:q2 põt si vult fenestras ⁊ ostiũ aperire ⁊ cõsequẽter lumẽ recipere:ꝫ radius solis nõ sit in sua ptãte.Itẽ ꝫ nõ sit in facultate agricultoris φ crescãt fructus ⁊ semina q2 hoc est a virtute supna ⁊ influẽtia celesti: tñ si ager nõ fructificet cultori iputabit̃ si agrum non purgauit ⁊ disposuit:q2 hoc in ptãte sua fuit.Itẽ papa dans indulgentiaꝫ visitanti aliquam ecclam̃ q̃ indulgẽtia nõ est in ptãte nr̃a: q2 tñ actus.i.ire ad ipsam ecclesiam per quam sequit̃ actus indulgẽtie est in nr̃a facultate:nõ si nõ habuerimus ipsam indulgentiã nõ eũdo ad visitãdã dictã ecclesiam:merito nobis imputabitur:nõ pape.Et sic est in ꝓposito.Nã q̄uis esse in gratia nõ sit in potestate hoĩs recipientis sed solũ in potestate dei tribuẽtis: q2 iñ hõ põt in actũ ⁊ in opus exire.s.in pcti detestatione:per quã ei deus vult dare gratiã:si ipsaꝫ nõ receperit ex sua negligẽtia:sibi tñ imputãdum erit.Dicit tñ Petrus de palu.in pdicta di.φ si quis inueniret̃ qui nõ posset esse male cõtẽtus de aliquo crimine:debꝫ facere qd̾ in se est vt dolere possit:⁊ saltẽ esse male cõtentus ⁊ dolere qd̾ dolere nõ põt:⁊ de' eũ adiuuabit.Sicut fecit magister magistri sniarum ⁊ magistri decretoꝝ:ac magistri hystoriarũ ecclesiasticaruꝫ:que ex dãnato coitu habuerat hos tres filios: ⁊ q2 erant tam excellentes viri:nõ poterat esse male cõtenta φ eos genuisset etiam cuꝫ pctõ.Cui

summus põtifex dixit ꝙ saltẽ esset male cõtenta: ꝙ male cõtenta esse nõ posset. F

S Ciendũ q̃z iuxta sniam Petri de palu. vbi.s̃.⁊.b.Tho.ea.di.ar.ij.q.vj.⁊ Ray. in sum.sua. vt etiã refert in sum.cõfes. li.iij.ti.xxxiiij.q.xix. ꝙ q̃libet v̾e cõtritus d3 hr̃e dolorez particularẽ de quolibet pctõ mortali: de quo recordat. De alijs aũt de q̃bus nõ recordat sufficit hr̃e displicẽtiã generalẽ ⁊ vniuersalẽ: ⁊ d3 adeo esse male ↄtẽtus ꝙ potius eligere d3 mortẽ q̃ȝ peccare mortalr: vt inq̃t Tho. i suo q̃olibet. nõ tñ d3 descẽdere in spãli ad hãc penã vel ad aliã: imo stulte faceret si quis seipm vel aliũ sollicitaret sup huiuscemodi particularib' penis: vt etiã inq̃t Inno. ⁊ Alan'. vt hr̃ i sum. cõfes. eo.li.⁊ ti.q.xxvj. vbi etiã dr̃ sm Ansel. in li. de similitudinibus. ꝙ q̃s d3 magis eligere esse in inferno sine culpa q̃ȝ in paradiso cũ culpa si fieri posset. Sciẽdũ etiã sm Pe. de palu. i. iiij. sen. di. xvij. ꝙ dolor ⁊ displicẽtia de pctõ necessaria ad cõtritionẽ: sufficit ꝙ sit in parte intellectuali ⁊ in volũtate: qꝛ hec displicẽtia semp est in ptãte hois: nõ aũt dolor sensibilis vel lachrymarũ. Et hoc etiã inq̃t Tho. ea. di. ar. j. q. ij. Et sctũs Bernardinus in quodã ser. de cõtritione vt em̃ inq̃t phs. ij. Phys. Voluntas hois semp est in libertate vsq3 ad mortẽ: vt etiã ait Bern. in li. de libero arbitrio. ⁊ Augu. in lib. xv. de ci. dei. c. x. Nõ sic aũt est in ptãte hois flere ⁊ sensibilitate dolere: ⁊ cũ hac opinione cõcordat Hostiẽ. vt etiã hr̃ in sum. cõfes. eo. li. ⁊ ti. q. xxij. Et hec cõtritio dr̃ sufficiẽs: vt inq̃t sctũs Bernardinus vbi. s̃. De qua ait glo. sup ps̃. v. Ubi est vera ↄtritio. s. displicẽtia volũtatis ⁊ rõnis ibi est vera oim pctõꝝ remissio. Debet tñ hõ ad dolorẽ sensibilẽ ⁊ lachrymationẽ se ꝓuocare quãtũ est possibile: vt p3 p Aug. de peni. di. j. c. quẽ penitet. ⁊ si nõ põt: de hoc ipso d3 dolere: ⁊ disponere potius oĩa mala in futurũ tolerare: q̃ȝ vni pctõ mortali consentire. xxxij. q. v. c. ita ne. Itẽ notãdũ sm Pe. de palu. vbi. s̃. ⁊ etiam oẽs theol. in. iiij. di. xvij. ꝙ quis debet tanto magis dolere de vno pctõ q̃ȝ de alio quãto illud pctm̃ est grauius. Et ideo dicit Ray. in sum. in ti. de penis. §. xviij. ꝙ cũ grauedo pcti mortalis etiã vnius solius sit summa ⁊ infinita: cũ sit contra summũ ⁊ infinitũ deum. ar. in. §. atrox. insti. de iniurijs. ⁊ in. c. cũ illoꝝ. §. nos tñ. de sen. excom. Et cũ vnũ solũ pctm̃ mortale excludat ab infinito bono ⁊ mittat ad infinitũ malũ. de peni. di. v. c. fratres. deberet q̃s etiã ꝓpter vnũ solũs mortale pctm̃ dolere in infinitũ si esset possibile: ꝓpter qđ si funderet q̃s lachrymas ad equalitatẽ aque maris nõ posset cõdigne dolere: tñ dolẽti quãtũ põt deus veniã dabit. vñ tãto magis d3 cõteri ⁊ dolere quãto grauiora ⁊ plura commisit pctã. Et iõ Johel. ij. Cõuertimini ad me dicit dñs in toto corde vestro in ieiunio ⁊ fletu ⁊ plãctu: ⁊ scindite corda vestra. Trãssumptiue de peni. di. j. c. quẽ penitet. Ideo dicit Ray. vbi. s̃. ꝙ cõtritio dr̃ quasi simul ⁊ ex toto tritio qꝛ totũ cor quasi terit ⁊ conterit: ac scindit pre nimia angustia ⁊ dolore pctõꝝ. vñ cor cõtritus est velut mõticulus puluerũ laterũ. i. pctõꝝ in mortario ↄsciẽ pulueriʒatoꝝ. Si aũt q̃s nõ cõterit in hoc mũdo: ⁊ nõ h3 integrã displicẽtiã: postea habebit sine fructu in alio: iuxta illud Eccl. xxvij. Cõteret cũ delinquẽte delictũ: qꝛ in inferno cõteret in puluerẽ: nõ tñ vt aliud vas fiat: iuxta illud ps̃. j. Nõ sic impij nõ sic: s3 tãq̃ȝ puluis quẽ ꝓijcit vẽtus a facie terre. Et Sap. v. dr̃ de dãnatis. Pniam agẽtes: ⁊ pre angustia spũs gementes. Debet ergo cõtritio esse modo tali disposita: vt de grauioribus pctis grauior fiat penitentia ⁊ doloris afflictio. ideo Hiero. ad matrẽ ⁊ filiam in gallijs cõmorãtes ait. Putride carnes ferro curantur: ⁊ cauterio venena serpentina curantur antidoto: quod satis dolet maiori dolore expellitur. hec ille. ⁊ idem in epistola ad amandum presbyterum dicit. Non est medicine culpa sed vulneris cum crudelitati clementi nõ parcit medicus vt parcat: seuit vt misereatur. Qua ex re inquit Fran. de may. in sermone de cõtritione Magdalene dicens. Maxima ⁊ penosa egritudo cura maxima indiget. Deut. quoq3. xxv. dicit. Pro mẽsura peccati erit ⁊ plagarũ modus. Cyprianus etia3 in epl̃a ad fratres de pnia agẽda inq̃t. Ut magna delinquimus: ta3 grauiter defleamus alto vulneri: diligens ⁊ medicina nõ desit penitẽtia minor crimine nõ sit. ⁊ Hiero. in quadam epl̃a dicit. pctõr ergo qui sibi nõ parcit: a deo illi parcetur: ⁊ si futuras gehẽnas ꝑpetuas i hoc parue vite spacio cõpensauerit: seipsum ab eterno iudicio liberabit. Grandi plage alta ⁊ prolixa est opus medicina: grande scelus: grandem habeat satisfactionem. hec ille. Planctus autem cõtriti ⁊ penitentis triplici planctui debet assimilari. s. planctui matris vnigenitum plãgentis: iuxta illud Hiere. vj. Luctum vnigeniti fac tibi luctum amarum. Item planctui draconis et strutionis: iuxta illud Michee. ij. Faciam plãctum velut draconum: ⁊ luctum quasi strutionum. Nã doloroso: planctus inter oĩa animalia rationalia est planctus qui fit ꝑ morte vnigeniti. Inter aĩalia vo irrationalia est plãctus

draconis: ꝛ inter volatilia est plāctꝰ strutiōis. Qꝛ igiꝶ pctōr pdidit aiam suā ideo dꝫ plāgere adinstar mulieris vnigenitū plāgentis. Unigenita eñi est aia eiꝰ: qꝛ vnā tm̄ habet. Si eñi duas aias haberet posset vna pdita sup alia cōsolari. Scḋo perdidit caput suū: idest deū ꝛ iō debet plāgere adinstar draconis qui qñ elephas caput eiꝰ conterit magnū planctū facit: pdidit etiā oīa sua merita: et iō dꝫ plāgere adinstar strutionis. Strutio eñi oua sua in puluere calido derelinqt vt foueātur ibidē. Sed rediēs ꝛ a bestijs illa cōculcata reperiēs magnū vlulatū facit. Oua autē sunt merita nr̄a: que tūc demones cōculcāt qñ ad animā per cōsensum intrant. iuxta illud Job. xx. Uadent ꝛ veniēt sup eū horribiles: et ideo peccator dꝫ plāgere: ꝛ dicere cum ps̄. lv. Miserere mei deus: qm̄ cōculcauit me homo. B

o Deuoti xp̄iani vultis ꝙ ostēdā vobis qñ estis contriti: ꝛ qñ attriti. Accipite duas silitudines. Prima est: nā si mōticulus laterū cōteraꝶ in puluerē: si qs incedat sup illū: remanet ibi vestigiū pedis etiā postꝙ̄ pertransijt. Si autē illi lateres solūmodo sint attriti in magnas partes: ibi non remanet aliquod vestigiū pedis si supra incedatur. Jta in his qui solū sunt attriti: si superaddaꝶ ꝯfessio statim post pascha nullū remanet vestigiū cōfessionis nec bone volūtatis: sed redeūt ad peccata pristina. Jn contritis autē remanēt signa etiā post pascha ꝛ p totū annū. Jlli ergo q solū attriti cōfitenꝶ in quadragesima dicūt. Credo in deū. post pascha aūt. Carnis resurrectionē. Jn quadragesima dicūt. Gloria pr̄i ꝛ filio ꝛ spūiscto. post pascha ꝟo. Sicut erat i p̄ncipio ꝛ nūc ꝛ semp ꝛ in secula seculoꝝ amen. Alia similitudo est. Nā ille mōticulus puluerizatꝰ et cōtritꝰ si supincedatur nullū emittit clamorē nec facit strepitū. Si ꝟo solūmō sit attritus in multas partes magnas: si qs supincedat strepitū facit. Et ita in ꝓposito. Nā contritꝰ si sibi deꝶ pnia licita a cōfessore: nō murmura nec clamat aut recalcitrat. Attritus ꝟo solū reddit se difficilē ad penitētiā suscipiēdā immo murmurat ꝛ spernit eā. Et possumꝰ dare aliā silitudinē. Nā sicut vas bene plenū vino si digito percutiaꝶ nō emittit strepitū: sic bñ cōtritꝰ qui est plenus gr̄a dei si pnia tāgatur a cōfessore non clamat. Uas aūt vacuū si ꝑcutiaꝶ digito: fortiter sonat: sic attritꝰ q est dei gr̄a gratu faciente vacuus ad pniam iniunctā cōtra cōfessorē exclamat. Non sic ergo faciatis o deuoti xp̄iani: sed seruate cōsiliū Salomonis Prouer. j. dicētis. Audi fili mi disciplinā pr̄is tui. ꝛ Prouer. xv. dicit. Stultꝰ irridebit disciplinā pr̄is sui: q aūt custodit increpatiōes astutior fiet. ꝛ ibidē Nō amat pestilēs eū q se corripit: cor aūt sapiētis oēm correctionem accipiet. ꝛ ps̄. ij. dicit Dauid. Apprehēdite disciplinā neqn̄ irascaꝶ dñs pereatis de via iusta. facit ad hec. c. nullus. de peni. di. j. ꝛ Grego. in moraꝶ. dicit. Justū est vt pctōr tāto maiora inferat sibi lamēta per penitentiā: quāto maiora sibi intulit dāna p culpā. ꝛ Amb. de peni. di. j. c. ecce nūc. ꝛ Chrys. di. j. et in. c. pfecta. inqt. Perfecta pnia cogit pctōrem oīa libēter sufferre. ꝛ Amb. in. c. deꝰ. de peni. di. j. ait. Qui culpā exaggerauerit: exaggeret ꝛ penitētiā: maiora eñi crimina maioribꝰ abluunꝶ fletibꝰ. facit ad hoc. c. q sanctus. de peni. dist. j. vbi Hiero. inqt de pctōre. Preteritas delitias per quas deū offenderat vite austeritate cōpēset. ꝛ etiā sup Leuiꝶ. ꝛ de peni. di. j. §. q domꝰ. idē Hiero. ait. Pro qualitate vulneris peccatorū qualitas offeratur bonoꝝ operū. D

v Nde inqt Host. in summa. in ti. de peni. ꝛ re. ꝙ ꝓ quolibet pctō mortali regulariter deberet imponi pnia septē annoꝝ. xxxiij. q. ij. c. hocipsum. ꝛ. §. sequēti. et xxij. q. j. c. predicādū. vbi glo. Tñ pōt sacerdos in penitētijs dispensare considerata criminis quātitate: ꝛ qualitate psone: dignitate: ac cōditione: seru: officio: pauptate: infirmitate: debilitate: ꝯsuetudine: cōplexione: societate: causa: animo: ꝛ volūtate: et sic ꝓ arbitrio penitētias taxare et imponere. Et hec est cōis opinio ꝙ pnie sunt arbitrarie. vt etiā inqt Anto. de bu. in. c. si qs. de furtis. Et probanꝶ predicta in. c. significauit. ꝛ. c. oīs. §. sacerdos. de peni. et re. ꝛ in. c. sicut dignū. de homicidio. ꝛ. c. trāsmisse. de eo qui cog. cōsan. vxo. sue. ꝛ. xxvj. q. vij. c. tēpora. ꝛ de peni. di. j. c. mensurā. ꝛ de cōse. di. iij. c. de penitētibꝰ. Caueat tñ sacerdos ne sic arbitretur vt vilis fiat autoritas ecclie: ꝛ potestas clauiū cōtēnatur. c. absit. l. dist. facit. c. est iniusta. xxiij. q. iiij. ꝛ. c. loci. xxxv. q. ix. ꝛ. c. si quis prepostera. dist. l. hec Hostien. J

e X quibꝰ oibꝰ autoritatibꝰ patet ꝙ qs nō dꝫ respuere pniam sibi iniūctā ꝓ satisfactione pctōꝝ. Hoc idē probatur p distinctionem quā ponit Ricḃ. in. iiij. di. xviij. ar. j. q. v. in corpe questionis. vbi ait. Cū queritur vtrū qlibet penitēs teneaꝶ rōne necessitatis recipe ꝛ explere pniam sibi ꝓ satisfactione pctī a cōfessore iniūctā: Rñdeo ꝙ aut confessor iniūgit pniam rōnabilē ꝛ discretam: aut irrationabilem ꝛ indiscretā. Si scḋo mō: peni

tẽs nõ teneť eã recipere: q꞉ sacerdos talẽ penitentiã iniũgẽdo abutiť clauib⁹ eccĺie. Si autẽ primo nõ iniũgat dico ꝙ rõne necessitatis teneť ipsam recipere: ⁊ ꝓ virib⁹ implere. Aliter peccat mortalr: si scienter et ex deliberatione ⁊ absqꝫ legitima cã dimittat. Si aũt penitẽs sentiat pñiam sibi nimis grauẽ ⁊ ad obseruandũ periculosam: sua infirmitate pẽsata: dꝫ ad illũ eũdẽ cõfessorẽ vel ad aliũ qñ illum hr̃e nõ põt hũiliter recurrere ⁊ alleuiationẽ vel commutationẽ petere: ⁊ cõfessor cõcedere: etiã si videat ꝙ pñia alleuiata nõ sufficiat pro satisfactione peti. Tuti⁹ est em̃ reseruare penitẽtẽ in purgatorio puniẽdũ ꝙ̃ ipm exponere periculo cadẽdi in mortale pctm̃ ꝓpter pñie trãsgressionẽ. hec Ricȟ. ad lr̃am. ⁊ idẽ tenet Ray. i sum. in ti. de peni. ⁊ re. dicẽs: ꝙ sacerdos dꝫ inducere quãtũ põt pctõrẽ ad implẽdã pñiaꝫ: ostẽdẽdo ei magnitudinẽ pctõꝝ: tñ non dꝫ imponere ei nisi talẽ pñiam quã ꝟisiliter possit portare. Unñ dicit Host. in summa. ꝙ sacerdos nullatenus dꝫ ꝑmittere pctõrẽ desperatũ recedere ꝓpter nimiã pñiam. xxvj. q. vj. c. si presbyter. sed poti⁹ imponat vnũ pater nr̃ vel aliq̃d leue: et ꝙ alia bona q̃ fecerit ⁊ mala q̃ tolerauerit sint ei in pñiam. ⁊ idẽ dicit Ray. in summa. ⁊ Guil. addẽs. Cõsulo ꝙ ad vitãdã inobedientiam et trãsgressionẽ talib⁹ iniũgať parua satisfactio sub pcepto. Et in hoc cõcor. Tho. in. iiij. di. xix. ⁊ Inno. vt etiã poniť in sum. cõfes. eo. lib. ⁊ ti. q. cxxxv. ad finē. Qꝫ aũt penitẽs teneať facere pñiam rõnabilẽ cõfessoris ꝓbať per. c. oĩs. de peni. ⁊ re. vbi dr̃. Et iniũctã sibi pñiam studeat ꝓ virib⁹ adimplere. Qđ etiã ꝓbať fundamento qđ ponit Phs. ij. ⁊. iiij. Topicoꝝ dicẽs. Si de quo min⁹ videť inesse ⁊ inest: ergo ⁊ de quo magis. Sed ponam⁹ ꝙ aliq̃s sit infirmus corpore: ꝑfecto pro recuperãda corporis sanitate oĩa faciet sine ꝯtradictione q̃ ei medicus imponet: vt si p̃cipiat illi radere capillos: abstinere a cibis aliq̃bus ⁊ a vino: ꝙ nõ vadat ad aerē in platea: ꝙ oculos teneat coopertos: ꝙ nõ luxurietur ⁊ hmõi. Si ergo hoc facit ꝓ sanãdo corpore qđ est quid vile in comparatiõe aĩe: nam anima melior est oĩbus corporibus: ⁊ aĩe bonũ oĩbus preualet corporeis bonis. c. cũ infirmitas. de peni. ⁊ re. ⁊. c. solite. de maio. ⁊ obe. Ergo multomagis dꝫ obedire medico spirituali in remedijs sanationis aĩe sue: sed heu q꞉ totũ oppositũ fit. Nã si medicus spũalis. i. confessor mulieri spũaliter infirme precipiat ꝙ capillos vanos et mortuos ac coruua artificiata deponat vestimẽtaqꝫ vana ⁊ nimis preciosa monilia: ꝙ dimittat tripudia et choreas et impudicas societates: ꝙ oculis honestis incedat ⁊ huiusmodi: nequaꝙ̃ vult acq̃escere: sed ꝯ cõfessorẽ mille excusatiões: argumenta ⁊ rõnes atqꝫ mẽdacia opponit. O mulier insensata. O mulier vana ⁊ fatua: vhe tibi: vhe tibi: q꞉ p̄ponis corpus tuũ qđ est saccus ꝟmiũ aĩe tue que est imago ⁊ silitudo dei. Silr si q̃s vir ad mortē infirmeť ⁊ medic⁹ ei dicat ꝙ oportet eũ exbursare centũ aureos ꝓ faciẽdo electuario sine q̃ nõ põt recipe sanitatẽ: certũ est ꝙ nõ solũ centũ sed etiã mille si tot habebit exbursabit ꝓ recuperãda corpis sanitate: attestãte Iob. ij. c. dicẽte. Pellẽ ꝓ pelle et cũcta que possidet dabit hõ ꝓ aĩa sua. i. ꝓ vita cõseruãda. Sed si confessor medicus eius spũalis precipiat ei vt aliena restituat: adulterã ⁊ cõcubinam dimittat ⁊ hmõi: nequaꝙ̃ vult obtẽperare. Sciãt ergo tales oẽs ꝙ eoꝝ cõfessio est infructuosa et oĩno inutilis ad salutẽ. ex quo ꝓ salute aĩe illud facere recusant qđ ꝓ cõseruãda corpis sanitate nequaꝙ̃ recusarẽt. Ið inq̃t Aug. in li. de peni. ⁊ poniť de peni. di. v. c. ꝯsideret. Ponat se oĩno penitẽs i ptãte iudicis i iudicio sacerdotꝫ: nihil sibi reseruãs sui vt oĩa eo iubẽte parat⁹ sit facere ꝓ recuperãda vita aĩe q̃cũqꝫ facere ꝓ euitãda corpis morte: ⁊ hoc cũ desiderio: q꞉ vitã recuperat infinitã q̃ est de⁹. Cũ gaudio em̃ facere dꝫ immortalis futur⁹ que faceret ꝓ differẽda morte moriturus. hec ille. O igiť infelix pctõr cõsidera ꝙ si esses infirm⁹ corpe: ad p̄ceptũ medici recipes amaras medicinas ⁊ multa remedia sensualitati ꝯria: ⁊ aliq̃ñ incisionẽ pateres ⁊ decoctionẽ ⁊ ꝓ aĩe salute recusas modicã pñiam sustinere. Et iđ cõtra tuã stulticiã exclamat Ouidius. ij. de remedio amoris. Ut corp⁹ redimas: ferrũ patieris ⁊ ignes. Utqꝫ aĩo valeas quicꝙ̃ tolerare negabis? R

a Rio ꝗ̃ʒ fundamẽto probať hec ꝟitas: qđ ponit Phs. iij. Topico. di. Minus malũ eligibili⁹ est maiori malo. Que ꝟitas habeť. xiij. di. c. j. Duo mala licꝫ cautissime oĩno sint precauenda: tñ si periculi necessitas perpetrare vnuꝫ ex his cõpulerit: debem⁹ resoluere qđ minori nexu nosciť obligari. Grego. q̃ꝫ. xxv. li. moral. ⁊ poniť. xiij. dist. in. c. nerui. ait. Cũ mẽs inter minora ⁊ maiora pctã cõstringiť: si oĩno null⁹ sine pctõ adit⁹ patet: minora semp eliganť: q꞉ ⁊ qui muroꝝ ambitu vndiqꝫ ne fugiat clauditur: ibi se in fugã p̄cipitat vbi breuior mur⁹ inueniť. hec ille. Pꝫ hec regla. Nã si ꝓponať alicui aut mors aut ꝑditio tpalis sube et necesse sit ꝙ oĩno vnũ ex his eligat

clarū est ꝙ ꝑeliget tā᷑ minus malū tp̄alē sub
stantiā ꝑdere ꝙ̄ vitā amittere. Quo ꝑsupposi-
to certū est ꝙ deus ꝓponit hoi ꝓ satisfactione
pcti duplicē penā: videlȝ aut tp̄alē in hoc mun
do: aut purgatoriā in alio: qḋ dico de his q̄ mo
riunt̃ ꝯtriti. Et hoc h̃r de peni. di. i. c. medicina.
ꝛ sunt verba Greg. ꝛ al's allegat̃. c. medicamen
tū. §. si pctm̄. vbi in q̄t. Nequaq̄ᷓ igit̃ pctō parci
tur: q: nullatenus sine vindicta laxat̃. ꝛ Augu.
xxv. di. c. q̄ in aliud. dicit. Qui in aliud seculū di
stulerit fructū cōuersionis: prius in futuro pur
gabit̃ igne purgationis: hic aūt ignis etsi non
sit eternus. miro tm̄ mō grauis est: supat enim
oēm penā quā vnq̄ᷓ passus est aliq̄s in hac vi-
ta vel pati pōt. hec ille. ꝛ Rich. nr̃ in. iiij. di. xx.
ar. ij. q. i. in corpore q̄stionis dicit. Ignis purga
torius aīas affligēs magis lesiuus est ꝛ afflicti
uus oī nr̃o igne: q̄ tm̄ inter cetera elementa ma
gis est afflictiuꝰ. Uñ nulli dubiū esse dȝ q̄n pe-
na purgatorij sit grauior simplr̄ ꝙ̄ oīs sit pena
istius mūdi. hec Rich. Jō inq̄t Aug. in li. de pe
ni. ꝛ ponit̃ de peni. di. vij. c. nullus. Studeat ḡ
quisq̄ᷓ sic delicta corrigere in p̄nti vita vt post
mortē nō oporteat eū talē penā tolerare: sȝ ad-
de ꝙ si in hac vita nō habueris cōtritionē ꝛ di
splicētiā pctōꝝ tuoꝝ ibis ad faciēdum pniam
eternā in inferno: q̄ nūq̄ᷓ finiet̃. Jō dicit Eccle
vij. c. sui li. Humilia valde spm̄ tuū ad disciplī-
nā. i. ad pniam a cōfessore datam: qm̄ vindicta
carnis impij ignis ꝛ vermis. Audi terribile exē
plū. Legit̃ eñi in vitaspatrū ꝙ cū q̄daȝ sctūs
pr̄ deū obnixe rogaret vt ei ostēderet quātā pe
nā haberēt illi q̄ de pctis suis pniam facere no-
lūt: statim ꝑmittere deo apparuit ei q̄dā mortu
us catenis igneis ligatꝰ: lamētabiliter clamās
ꝛ dicēs. Cū pniam de pctis facere noluerim in
p̄nti sclo ecce ꝙ in inferno me satisfacere opȝ: ꝛ
ꝓfecto cōtētus essem stare tot annis in igne in
ferni quot sunt gutte maris: ꝛ insup tot annis
dietim ascēdere ꝑ arborē rasoriis plenā a terra
vsq̄ᷓ ad celū attingētē quot sunt gutte aq̄ ma-
ris: ꝛ post hec oīa deus me liberaret ꝛ ad vitaȝ
eternā ꝑduceret. Sed vhe mihi: vhe mihi: vhe
mihi: qm̄ impossibile est. Nā cū stetero tot an-
nis in iferno quot sunt gutte aq̄ maris: adhuc
restabūt mihi totidem anni quot prius. Et qñ
stetero mille vicibus tot annis quot sunt gut
te aq̄ maris: adhuc me oportebit ad primū an
nū reincipere: ꝛ sic nūq̄ᷓ satisfactio mea finem
habebit. Et qḋ mihi cōtigit eueniet oībus pro
pctis suis in hac vita satisfacere nolētibus. Et
his dictis disparuit. Aliud q̄ȝ exēplū refert Be
da in lib. de gestis angloꝝ. de quodā mortuo q̄
restitutus fuit vite ꝛ statim fugit ad heremū ꝛ
ibi flebat ꝛ iugiter suspirabat: cellāq̄ᷓ ibi fecit
iuxta fluuiū cōgelatū: ꝛ vestitus in illo se bal-
neabat: ꝛ egrediēs ꝑmittebat vestimēta ꝯgela
ri ad carnē: ꝛ postea balneū calidissimū intra-
bat: ꝛ in hac tam arduissima penitētia vsq̄ᷓ ad
mortē ꝯtinue die noctuq̄ᷓ ꝑseuerauit. Cū autē
de his a vidētibꝰ argueret̃: r̄ndebat flēdo ꝛ pe
ctus ꝑcutiēdo di. O si vidissetis q̄ ego vidi: hec
ꝛ maiora vos faceretis. Dico eñi vobis ꝙ pena
p̄ns olm sctōꝝ ꝛ martyrum ꝛ oīs pena q̄ est in
purgatorio nihil est in cōparatiōe penarū eter
narū inferni q̄s ego vidi. Deinde clamabat: fa-
cite pniam: quā si nō facietis i hoc mūdo vbi ci
to finiet̃: postea eā facietis in inferno vbi nūq̄ᷓ
finē habebit. Et hoc sufficiat pro secunda par-
te nostri sermonis.

Pars tertia de cōtritiōis vtilitate. L

Quantū sit vtile habere ꝯtritionē de
pctis pȝ per Alex. de al. in. iiij. parte
sum. in trac. de cōtritiōe. q̄ dicit ꝑ cō
tritionē pctōꝝ statim acq̄ri remissio
nē ꝛ veniā ipsorum. Et idē tenet Tho. ꝛ cōiter
oēs theol. in. iiij. di. xvij. ꝛ Ray. in ti. de penis.
§. xix. q̄ īcipit. qualiter aūt. di. ꝙ sola cordis cō
tritione pctm̄ dimittit̃ cuilibet adulto: dū cōte
rit̃ ꝛ ꝓponit ab illo abstinere: ꝛ ab alijs in fu-
turū: ꝛ de illo cōfiteri ꝛ satisfacere ẜm iudiciū
eccl'ie. Et hoc ꝓbat̃ de peni. dist. i. in. c. magna.
vbi Aug. ait. Magna est dei pietas vt ad solā
ꝓmissionē pctā dimiserit: nōdū ꝓnūciat ore ꝛ
tm̄ deus iā exaudit in corde. Dicit ḡ Ray. vbi. s.
ꝙ lȝ q̄dā alij dixerint cōditionaliter fieri remis
sionē ꝑ cordis cōtritionē. s. si postea cōfiteatur
ꝛ satisfaciat. arg. de peni. di. iij. c. sane. in fi. Uñ
Amb. in li. de paradiso. ꝛ de peni. di. i. c. nō po
test. dicit. Nō pōt a pctō iustificari q̄s ꝙ̄ nisi fue
rit pctm̄ ante cōfessus: tm̄ primā opinionē cōi-
ter approbāt doc. tanq̄ᷓ veriorē. Et pȝ ꝑ exem-
plū Lazari quem primo suscitauit dñs ad vitā
ꝙ̄ a discipulis solueret̃. Joh. xi. Itē per decem
leprosos qui anteq̄ᷓ venirēt ad sacerdotes: in
via mundati sunt. Lu. xvij. Et ps̄. xxxi. dicit Da
uid. Dixi confitebor aduersum me iniusticiam
meam dño: ꝛ tu remisisti impietatē pcti mei. di
xi. i. in aīo firmiter ꝓposui. hec ille. Et ꝓbatur
per. c. sicut. el. i. de peni. di. i. vbi d̃r. Luce clari-
constat cordis contritione: non oris confessiōe
pctā dimitti. Et idem tenet Host. dicens: ꝙ in
cōtritiōe dimittat̃ pctm̄ qñ fit cum ꝓposito cō
fitendi ꝛ satisfaciēdi: si tm̄ postea tp̄e debito nō
sequit̃ cōfessio ꝛ satisfactio: pctm̄ q̄dē dimissuȝ
nō reddit sed mortaliter peccat is qui omittit,

Et idē ponit̄ i sum̄. cōfes. li. iij. ti. xxxiiij. q. xxvij. Ex q̄bus oībus ꝯcludit̄ ꝙ si q̄s q̄nq̄ȝ in aliquo articulo necessitatis possit saluari sola cōtritione sine actuali cōfessione: nūq̄ȝ tn̄ saluabit̄ sine ꝓposito implicito vel expliato cōfessionis. Si ergo q̄s cōterit̄ sine ꝓposito cōfitēdi satisfaciē di ꝛ abstinēdi: cōtritio nulla est. Si aūt cū proposito: pctā ei dimittunt̄: sed si postea nō cōfiteat̄: pctā ei dimissa nō redeūt: sed nouuȝ pctm̄ mortale cōmittit ꝓpter trāsgressionē p̄cepti: ꝛ tenet̄ de illo pctō cōfiteri ꝛ de oībus illis q̄ ei ꝑ cōtritionē dimissa fuerāt q̄ nō fuit suo tp̄e cōfessus: alr̄ est in statu dānatiōis. Si aūt nō habeat facultatē cōfitēdi: ipsa sola cōtritione saluat̄. Pȝ ꝑ exēplū qd̄ legit̄ in chronicis ordinis minoꝝ: vbi dr̄: ꝙ cū q̄dā frater Bartholomeus eiusdē ordinis egregi⁹ p̄dicator cōtra quoddā pctm̄ feruēter p̄dicaret: mulier q̄daȝ q̄ illud cōmiserat tāto dolore cōpuncta est ꝙ subito spm̄ exhalauit. Tūc frater Bartholomeus imposuit pplo vt oraret pro illa mortua vt deus sup hoc suū bn̄placitū reuelaret. s. quare esset mortua. Illo ḡ sctō fratre ꝛ alijs orātib⁹ dicta mulier a mortuis resurrexit ꝛ dixit ꝙ ad iudiciū diuinū est euocata: ꝛ ꝓpter cōpūctioneȝ fuerat a pena eterna liberata: sed vt dictū pctm̄ cōfiteret̄ fuerat ad vitā reuocata: ꝛ dixit inter alia ꝙ eadeȝ hora qua obierat sexaginta milia hoīum in diuersis partibus mūdi obierāt: de q̄bus tm̄ tres purgatoriū intrauerūt: ceteris ī inferno sepultis: ꝛ excepto vno fratre minore q̄ ꝑ purgatoriū trāsiēs sine dolore acceptis duabus aīab⁹ duarū ꝑsonarū q̄ ei cōfesse fuerāt cū eis paradisum ascēdit. Aliud q̄ȝ exēplū ꝙ ꝑ ꝯtritionē q̄s acq̄rat remissionē pctōꝝ ꝛ vadat ad statuȝ salutis recitat Petrus de palu. in. iiij. sen. dist. xvij. vbi ait: ꝙ in ciuitate Lugduni reptū est a fodientibus fundamētū cuiusdā palatij vnū caput: cuius os: dētes: lingua: ꝛ labia erāt recētia: ꝛ audierūt ab eo vocē dicētē. Ite ad ep̄m vt huc veniat ad saluādū vnā aīam. Igit̄ ep̄s veniēs interrogauit q̄s esset ꝛ quid vellet? R̄ndit caput. Ego fui iudex legū ꝛ viri virtuose ꝓut melius potui: ꝛ circa officiū meū neminē offendi: quia nullū cōsiliū falsum dedi: nunq̄ȝ feci cōtra iusticiā: nūq̄ȝ legē extorsi: gētilis fui ꝛ absq̄ȝ baptismo decessi: q̄ȝ nōdū institutus fuerat baptism⁹ In fine aūt vite mee dolui de oībus pctīs meis: quapropter q̄ȝ ad me non ꝑuenerat lex dei ꝑ quā possem saluari: misericors deus aīam meā reseruauit in hoc capite. Nūc ergo p̄cor ex quo tp̄s aduenit vt me baptizes: nā suscepto baptismo aīa mea volabit ad celū ꝛ hoc caput redigetur in cineres. Statim ergo ep̄s cū suo clero afferri fecit aquā baptismi ꝛ p̄dictū caput baptizauit: aīa ꝯo illa volauit ad celū: ꝛ caput in cineres redactū est. Aliud etiā exēplū legit̄ in chronicis ordinis nr̄i: videlȝ ꝙ semel p̄dicante quodā fratre nostro in missa post euangelium quedā mulier corā oībus surrexit dī. Volo tibi frater cōfiteri. Cui ille respōdit. Quiesce donec p̄dicauero ꝛ missaȝ finiero: sed aliquātulū post hec iteruȝ illa surrexit ꝛ cōfiteri postulauit: cui frater idē respōdit vt prius. Tūc illa inclinato capite subito mortua est: qd̄ vidēs frater valde admiratus dixit pplo. Oremus oēs cuȝ fide et deuotione dn̄m iesum xp̄m: vt istius mulieris misereat̄. Facta aūt orōne mulier illa surrexit: ꝛ coraȝ oībus locuta est di. Satis bn̄ est mihi: q̄ȝ dn̄s vidit cor meū ꝛ cōtritionem meam: ꝛ idō fecit mihi misericordiam. Tūc dixit frater: ergo ego peccaui: quia nō statim te audiui. Cui illa. Nō: q̄ȝ ignorabas casum meū: ꝛ ꝓpter bonum p̄dicationis ꝛ misse te deus excusatū habuit. Et adiecit: hoc scias ꝓ certo: q̄ȝ hodie mortuus est frater Iohes de ordine tuo ꝛ portatus in paradisum: cui deus donauit oēs aīas illoꝝ q̄ erant in purgatorio quas in vita sua audierat in confessione. Hoc ego vidi cum essem ibi. Et his dictis aīa eius requieuit. M

p Redicta etiā patent per beatū Tho. in iiij. di. xvj. ar. v. q. j. ꝛ Alexan. de ales in iiij. parte sum. in trac. de iustificatione impij: vbi ꝓbant ꝙ per verā cōtritionē omnia peccata q̄uis magna ꝛ horrēda remittuntur: maxime q̄ȝ cōtritio est dolor grā gratū faciēte informatus. Sed gratia gratū faciēs oēm culpā delet: ergo ꝛc. Vn̄ Sedul⁹ poeta de lachrymis cōtritionis loquēs ait. Culpa fugit cedūt lachrymis delicta refusis. Dicit quoq̄ȝ glo. sup illud ps̄. l. Sacrificiū deo spūs ꝛc. Cordis ꝯtritio est sacrificiū quo pctā soluūtur. ꝛ Isid. ait. Cōpunctio est humilitas mentis annihilans peccatuȝ. ꝛ Orige. Homel. iiij. inquit. Quanto amplius cōpungimur tanto amplius pctōrum relaxantur vincula. Ex quibus oībus pȝ prima vtilitas cōtritionis que dr̄ remissionis. s. pctōꝝ siue culpe. Scd̄a aūt vtilitas dr̄ dimissiōis. s. pene eterne ꝓ mortali pctō debite que mutat̄ in temporalē. Qd̄ sic ꝓbatur. Culpa mortalis deletur per cōtritionē: vt. s. ꝓbatū est: sed cui⁹ est delere cām: eius etiā est delere effectū necessario ei cōiunctū. Dū igit̄ pena eterna necessario sit adiūcta pctō mortali vt effectus sue cause: sequitur ꝙ si culpa deletur per cōtritionem etiam pena eterna deletur. Unde dicit Alex. de

Alex. vbi. s. ꝙ lȝ dolor ɔtritionis sit finitus: tñ
cõtritio ipsa habet virtutẽ infinitã ex grã gra-
tũ faciẽte qua informaṫ: ꝛ iõ valet ad deletio-
nẽ culpe ꝛ pene eterne ac infinite. Ex quo etiaȝ
inferṫ ꝙ ꝑ cõtritionẽ fit ablatio pene tpalis ea
dẽ rõne ꝛ a fortiori: qꝛ ẜm Aug. q̇cũqȝ patimur
pctã nr̃a meruerũt: immo ẜm Alexã. vbi. s. pec-
cans mortaliter nõ solũ penã tẽporalẽ ꝛ eternã
sed etiã penã redactionis in nihilũ mereṫ. vñ
cũ eo deus agit misericorditer ipsum nõ anni-
hilans. iuxta illud Threñ. iij. Misericordie dñi
q: nõ sumus cõsumpti. Cũ igiṫ vt patuit per cõ
tritionẽ deleatur culpa ꝛ tollatur pena eterna
a fortiori per eandẽ tolleṫ ꝛ tẽporalis. nã plus
acceptat deus interiorẽ cordis affectũ ꝙ exte-
riorem actum: sed per actus exteriores pnie ab
soluiṫ hõ ab omni pena tpali: ergo multo ma-
gis per effectũ interiorẽ. s. cõtritionis: qñ. s. est
magna ꝛ cũ dolore sensibili ꝛ actualiter frequẽ
tata: vt ait Alex. vbi. s. Que quidẽ cõtritio ẜm
eundẽ doctorem posset esse tãta ꝙ remitti face
ret totã penaȝ tpalẽ. Et ꝑpter hoc inq̇t glo. in
c. mensuram. de peni. di. j. ꝙ tantã cõtritionem
posset sacerdos perpẽdere in hoĩe ꝙ nullam sa
tisfactionẽ exteriorẽ sibi imponeret. Vñ sciẽdũ
ẜm Alex. vbi. s. ꝛ Petrũ de palu. ꝛ Tho. in. iiij.
di. xvij. ꝛ alios theologos ibidẽ: vt etiaȝ habeṫ
in sum. cõfes. li. iij. ti. xxxiiij. q. xxviij. ꝙ aliquis
posset habere tantã cõtritionẽ de pctis suis ꝙ
deus parceret sibi omnem penã quam meretur
in purgatorio portare: ita ꝙ si morereṫ sic cõtri
tus habẽs ꝑpositũ cõfitẽdi iret recto tramite
ad paradisum. Et hoc tenet Archi. in. c. q̇ bona.
xvij. q. j. in sua magna additione. Recitat etiaȝ
Cesarius: ꝙ predicãte quodã sacerdote de pec
catis ꝛ penis inferni q̇dã mulier simplex excla
mauit ad eũ di. Dñe: quid fiet de cõcubinis sa-
cerdotũ. Ille ṽo cognoscẽs ipsam esse simplicẽ
respõdit. Nunq̃ saluabunṫ: nisi clibanũ arden
tem ingredianṫ. Audiens aũt hoc mulier illa q̇
ꝛ ipsa erat cõcubina sacerdotis nõ in ioco acce
pit verba ipsius. Vñ cũ quadaȝ die doleret de
pctis suis: accẽso clibano: cum magno dolore ꝛ
cõtritione suoꝝ pctõꝝ ingressa est flãmas cliba
ni nullo ibi tũc pñte: clausoq̧ ostio statim mor
tua est. Post hec visa est a multis ꝑpe locũ astã
tibus de ore ipsius clibani ascendere colũba al
ba ad celũ. Stupefacti ṽo de visione venerunt
ad clibanũ ꝛ inuenerũt feminã mortuã quã ex-
traxerunt de flãmis ꝛ tanq̃ sui corporis inter-
fectricẽ extra sacrũ sepelierũt. Volẽs aũt deus
ostẽdere mortuã illã nõ ex malicia sȝ ex obediẽ-
tia fuisse: cãdelis ardentibus ipsius tumulum
illustrauit: multis hoc miraculũ videntibus vo
lens ostẽdere ꝙ cõtritio cũ obedientia predica
toris sibi valuit ad salutẽ. Nã statim recto tra-
mite ad celum peruenit. Recitat quoq̧ p̄dictus
Cesarius: ꝙ Parisius quidã scholaris habens
enormia ꝛ horribilia pctã: cũ priori scti Victo-
ris vellet cõfiteri: tanta fuit in cordis ipsius cõ
tritio ꝛ suspiria in pectore ac singultus in gut-
ture ꝛ in oculis lachryme vt vox deficeret: nec
aliq̇d ꝑferre posset. Dicente ergo ei priore p̄di-
cto: vade ꝛ scribe pctã tua. Ille scripsit ꝛ rediit.
Et cũ nõ posset voce ꝑferre: scedulã illã scriptã
dedit priori: in qua erãt scripta pctã tã grauia:
ꝙ de licẽtia ipsius scholaris dictus prior ad ha
bendũ cõsiliũ illã abbati ostẽdit. Quaȝ ipse ab-
bas respiciẽs ꝛ nihil in ea scriptũ reperiẽs: di-
xit priori. Quid possum hic legere cũ nihil scri
ptũ sit. Quod vidẽs prior stupẽs dixit abbati.
Scias ꝑ certo illũ iuuenem sua pctã in hac sce
dula scripsisse ꝛ me illa legisse: sed vt video mi
sericors deus ɔtritionẽ suã aspexit. Tũc abbas
ꝛ prior iuueni dixerunt. Cõfide fili: qꝛ deus tibi
omnia pctã tua dimisit. Et cũ restituissent sibi
chartã albã in signũ dimissionis pctõꝝ: ipse cũ
magno gaudio recessit ab eis. Lachryme enĩ ve
re cõtritionis mũdauerãt aĩam eius ab oĩbus
pctis ꝛ serenã fecerãt eã. Ait enĩ Chry. sup Lu.
Sicut vbi vehemẽs imber ꝑrũpit fit serenitas
sic lachrymis effusis apparet tranq̇llitas ꝛ pa-
rit caligo reatuũ. Et iõ de magdalena inq̇t Gre
go. super Lu. Quia turpitudinis sue maculas
aspexit lauãda ad fontẽ misericordie cucurrit.
Lachryma igitur est fons diuine misericordie
pctm̃ extinguẽs ꝛ infernale incẽdium: vt pȝ de
peni. di. j. c. porro. Vñ legiṫ in vitaspatrũ ꝙ
btũs Arsenius fuit rogatus a fratribus simul
cõgregatis vt diceret eis aliqđ verbum edifica
tionis. Qui fleuit di. Producãt oculi vr̃i lachry
mas: ꝛ cõburãt corpora nr̃a ne in eternũ cõbu-
ranṫ. Itẽ ibidẽ dr: ꝙ senex q̇dã flebat incõsola
biliter: dicens se audisse voces innumerabiles
frequẽter dicẽtes. Vhe nobis: qꝛ nõ fleuimus.
Predicta etiã de remissione pctĩ quoad culpaȝ
ꝛ penã ṽtute cõtritiõis ꝑbanṫ ꝑ aliud exẽplũ
qđ legiṫ de quodã sctõ heremita q̇ intelligens
sororẽ suã esse meretricẽ: ꝑrexit ad eã cõuertẽdã
Qđ illa audiens ꝑtinus iuit obuiã fratri: ꝛ ab
eo cõuersa ꝛ de pctis suis ɔtrita: sequebaṫ illũ
ad heremũ vt faceret pniam: in via aũt cor ipsi
us pre dolore ꝛ cõtritione pctõꝝ scissuȝ est. Vñ
illi heremite reuelatũ fuit a deo ꝙ ad vitã pue-
nerat sempiternã: virtute cõtritionis ab omni
macula ꝛ pena purgata. Recitat quoq̧ Jaco.

de vitriaco φ fuit quedã iuuẽcula q̃ cũ p̄re suo peccabat. Mater vero hoc sciẽs filiã dure redarguebat. Quapropter illa indignata matrẽ interfecit. Sed postq̃ p̄r hoc malum sciuit: filiam odio habuit. Qđ illa cognoscẽs patrẽ dormientem suffocauit: et postmodum publica meretrix est effecta. Accidit aũt quadã die φ quidam seruus dei ipsa presente locutus est valde ꝓfunde de misericordia dei: ostẽdens eã esse maximam et infinitã. Facto vero sermone illa iuit cũ magna cõtritione ad ipsum predicatorẽ et q̃siuit ab eo di. Est ne misericordia dei tanta quantũ p̄dicastis hodie? Cui ille. Est etiã multo maior q̃ dici possit. Tũc illa iã ꝯtrita inq̄t. Audite cõfessionẽ meã et date mihi pniam: qr si verũ est qđ dr adhuc ꝯfido de misericordia dei. Ille aũt dixit ei. Expectetis quousq̃ post prãdiũ p̄dicauero: et tũc vestrã cõfessionẽ audiam et pniam vobis dabo. Illa vero inquit. Dñe vt video: vos desperat de salute mea. Cui ille respõdit. Nõ despero sed letor. Et tũc vobis ꝑ pnia iniũgo vt tãtũ expectetis. Predicãte igit eo: ipsa iuuenis interim de pctis suis tãtũ dolere cepit: φ cor eius pre dolore diuisum est: et sic emisit spm̃. Quapropter ille p̄dicator fecit pplm̃ orare ꝑ ea. Dũ vero oẽs orarẽt: audierũt vocẽ de celo dicẽtẽ. Nolite orare ꝑ illa: qr ꝓpter cõtritionem suã magnam quã habuit est i celo et ꝑ vobis orare põt: et nõ indiget orationibus vestris. Ea propter de deo dicitur Judith. viij. Indulgẽtiã eius cũ lachrymis postulemus. M M

Tertia vtilitas cõtritionis dr cõtribulationis. Nã diabolũ cõterit cũ suis tẽtationibus et in ꝓfundum inferni demergit. Vñ contrito dici põt illud ps̃. lxxiij. Cõtribulasti capita draconũ in aq̃s. Dracones eñi. i. demones habẽt septẽ capita. i. septẽ mortalium pctõꝝ tentamenta. Ipsi q̃ diabolo dici põt de oĩa cõtrita illud Geñ. iij. Ipa ꝯteret caput tuũ.

Quarta vtilitas dr potationis. Ipsa eñi aq̄ lachrymarũ potũ tribuit dño nr̃o iesu xp̄o quẽ ipse appetit: vt ex verbis thematis nr̃i pz. Hõ nãq̃ diu itinere fatigatus libẽter declinat ad potũ: nec põt q̄cq̃ ꝓtũc delectabilius sibi propinari. Xp̄s vero cõtinue discurrit ꝑ corda hoĩm et ꝯsciãs fideliũ: arguẽdo: inspirãdo: et sustinendo ne deficiãt. Vñ quodã mõ loquẽdi fatigat᷒ ex tali labore sitit salutem nostrã. Nõ põt aũt ei in siti sua aliq̄d dulcius et delectabilius ꝓpinari lachryma cõpũctionis. Ait eñi Bern. Dulciores sunt lachryme penitẽtiũ delitijs regñ: nã illis inebriatus xp̄s ad miserẽdum inclinaẽ atq̃ aïe copulaẽ. Vñ talis cõtrit᷒ põt ei dicere illud Esa. xvi. Inebriabo te lachryma meã. Et predicta possunt ꝓbari ꝑ figurã Geñ. xxiiij. vbi puer Abrae cognouit Rebeccã debere esse vxorẽ Isaac filij dñi sui ad hydriã et ad ꝓpinationẽ aq̃. Et ideo ad aures eius appẽdit donaria multa et facta est vxor Isaac. Per puerũ eñi Abrae significaẽ diuinus spũs puidẽs aĩam debere esse spõsam filio dei: ad cor plenũ lachrymarũ nõ solum ꝑ eius passione: sed etiã ex cõtritione suorum pctõꝝ et cõpassione ꝓximoꝝ. Et iđ appendit ad aures eius donaria maxima: idest celestes cõsolationes. Mat. v. Bti q̃ lugent qm̃ ipsi cõsolabunẽ. Et efficiẽ spõsa Isaac q̃ interp̄tatur risus: qr copulaẽ xp̄o q̃ est risus et gaudium oĩm angeloꝝ. Et sic pz q̃ p̄ciose sint lachryme penitẽtiũ in cõspectu dei et q̃ gratũ sibi ꝓpinãt poculũ: et nõ solũ ipsi sed etiã angelis. Vñ ꝯtritus põt dicere deo et angelis illud Cañ. v. Bibite amici mei et inebriamini charissimi. Gentes eñi sitiẽtes libẽter vadũt vbi credũt bñ bibere. Nam inter omnes delectationes vite presentis sensibiles vna de maioribus est sitibundũ bibere. Xp̄s aũt et angeli eius multũ sitiunt lachrymas penitentiũ. Unde ip̄e dñs ait Lu. xv. Gaudium est angelis dei in celo sup vno pctõre penitẽtiã agẽte. Et iđ cũ ingenti gaudio post peccatorem vadũt lachrymas portantẽ corde. Cuius figura habeẽ Lu. xxij. vbi dr: φ discipuli de mãdato xp̄i iuerũt post hoĩem portantem amphoram aque: et in domo illius parauerunt pascha dño. Hõ enim portãs amphoram aque est pctõr penitens cor lachrymis plenũ ferẽs: quẽ sequentes angeli intrãt eius hospitiũ et parãt pascha dño. Et ideo inquit Bern. sup Cañ. Lachryme penitentium vinũ sunt angeloꝝ: qr ipsis est odor vite: sapor gratie: gustus indulgentie: sanitas redeũtis innocẽtie: claritas recõciliatiõis diuine: iocũditas atq̃ suauitas ꝯscie.

Quinta vtilitas dr inebriationis et denudationis. Lachryma eñi cõpũctionis est potus celestis inebriãs aĩam pctõris amore diuino. De quo potu ait ꝓpheta deo ps̃. lxxix. Potum dabis nobis in lachrymis i mẽsura. et ps̃. lix. Potasti nos vino cõpunctionis. Sicut aũt ebrius non erubescit denudare se. Unde Geñ. ix. diciẽ de Noe. Inebriatus est et nudatus: ita ille qui est vere contritus: et consequenter diuino amore ebrius nõ erubescit denudare peccata sua per confessionem. Ut enim dr Prouer. xxxi. Nullus est secretum vbi regnat ebrietas. Et iđ Ezech. xiij. diciẽ anime peccatrici. Inebriaberis atq̃ nudaberis. De hac etiam vtilitate et de multis alijs tangens Anselmus in li. meditationum.

ait. O pnse lachryma rutilātior auro: splendidior sole: tu respuis auariciam: extinguis luxuriā: fugas furorē: firmas amorē: odis maliciā: et cogis pctōrē oīa pctā cōfiteri. Sexta vtilitas dī seminatōis siue messionis. De qua tangēs Dauid pphēta. ps. cxxv. inquit. Qui semināt in lachrymis: in exultatione metēt. Eūtes ibāt et flebāt: mittētes semina sua. Uenientes aūt venient cum exultatione: portātes manipulos suos. s. diuinarū grarum et donoꝝ spūsscti.

Septima vtilitas dī vnctionis. Lachryma em̄ ɔtritiōis est quasi quoddā oleū suauissimū quo vngit xps. Uñ de pctōre sua pctā deplorāte pōt dici illud. j. Reg. x. Tulit lēticulā olei et effudit sup caput eius. Job. q. xij. de penitēte Magdalena q̄ vnxit pedes iesu dñ: q̄ domus repleta ē ex odore sui vnguēti: qr odore vnguēti siue olei lachrymarū replef tota celestis ciuitas. Sicut ergo oleū est multū dilatatiuū: nā parua olei gutta cadēs sup pannū circūquaq; multū dilataf. Itē est valde penetratiuum: qr cadēs calidū sup poros carnis subintrat: et accedit vsq; ad neruos: a quibus remotis indignationib⁹ et frigiditate causatis: mēbra pri⁹ suis motib⁹ priuata recipiūt motū et operationem pristinā. Et quāto oleum de amariori materia efficitur tanto efficacius subintrat: et hꝫ mollificare mēbra eneruata. Ita oleum contritionis: idest lachryma ex cōpunctione emissa: licꝫ interdū videaf esse modicū quid: tñ multū dilatatur in cōspectu dei. Et manus dñi que ex nostre culpe frigiditate extēdi prohibētur ad largiendū indulgentiā: vncte hmōi oleo mitescunt: et recipiūt pristinā ac ppriā operationē: que est misereri semp et parcere: et se extendunt ad bene faciendū. De⁹ em̄ porrigit man⁹ suas adiutrices hoībus cōtritas. Et iō Daniel propheta dicebat sui lib. c. iij. In aīo cōtrito: et spiritu humilitatis suscipiamur. Et cū manu dñi tāgitur cor ipsius penitētis et cōtriti: totū dulcedine ac suauitate quodāmodo liquescit. Uñ Dauid pphēta taliter tactus dicebat. ps. xxj. Factū est cor meū tanq̄ cera liquescēs. et Prouerb. xiiij. ait Salomon. Cor qd nouit amaritudinē aīe sue in gaudio ei⁹ nō miscebif extraneus. Sed notandum q̄ quanto lachryme de amariori corde progrediunf: tāto reddūt manum christi ad largiendū gratiā et consolationem magis promptā. iuxta illud qd ei inquit ps. xciij. Secundum multitudinē dolorū meorū in corde meo: consolationes tue letificauerūt animā meā. Igif oleum lachrymarū diffusum est diuinarū gratiarū; et mitigat furorē

dei: et a periculis mortis liberat corpus et animā. Cuius figura habetur. iiij. Regū. iiij. vbi legitur: q̄ quedā vidua clamauit ad Heliseū dicens. Ecce dñe: vir meus qui fuit seruus tuus mortuus est. Et venit creditor et vult duos filios meos vēdere: vt sibi satisfaciat: et sic orbata ero filijs vt sum viro. Et ait illi Heliseus. Habes ne aliquid in domo tua? Que rñdit. Nihil nisi modicū olei in lechito quo vngar. Uade inqt Heliseus et mutuo accipe aliqua vasa a cōuicinis: et claude te in domo: et effunde oleū qd habes in illis vasis. Qd illa fecit: et impleta sunt oīa vasa oleo. Uñ ad preceptū prophete vēdidit oleū et redemit filios: et de precio residuo habuit mulier cū filijs vnde viueret. Spiritualiter em̄ hec mulier destituta viro est psona preuenta peccato: que priuata vsu liberi arbitrij obligatur diabolo per peccati debitū. Nec remanet in domo sua quicq̄ virtutis vnde viuere possit vita spirituali: qr totum creditor diabolus surripit. Unde Beda in quodā sermone ait. Cum quis mortaliter peccat oīa bona que fuerāt in os diaboli iactat: eius seruus efficitur: et ad penā se obligat sempiternā. Exigit ergo creditor vt vendatur vterq; filius. s. corpus et spiritus. Utrūq; em̄ vult diabolus creditor ille qui nobis suas credit tētationes et nos illi obligamur per cōsensum. Sed tunc recurrendum est ad Heliseū: idest ad xpm qui petit an aliquid boni existat in aīa nostra per qd possit anima ipsa gratiam inuenire. Sed nihil est ibi nisi modicū lachryme. Suadet ergo xps vt vasa vicini accipiātur. i. plage eius et vulnera: et peccator cum illis vasis claudatur intra cor suum: et modicas lachrymas quas hꝫ effundat que in tantū crescēt q̄ preciose erūt in cōspectu dei: et illarum precio pro peccato satisfaciet ac sibi gratiam cōparabit et ab insultāte diabolo liberabitur. Octaua vtilitas dī cognitiōis. Sicut em̄ pprietas est turturis et colūbe semper dare gemitū pro voce et cantu: et sic mutuo se cognoscūt masculus et femina: atq; ita suo modo loquūtur. Ita penitentis anime semper est dare gemitum pro peccatis: et hanc vocem peroptime cognoscit ei⁹ sponsus christus: atq; ipsam libēter audit. Unde inquit illud Cant. ij. Uox turturis audita est in terra nostra: veni amica mea spōsa mea columba mea et c. Et hoc pro tanto quia ipse dominus Jesus nihil nouit negare anime penitenti et sua peccata lachrymanti: vt inquit Chrysosto. super Matheū. Et ideo debemus lachrymabili voce clamare cū Psalmista qui ait ps. vj. Laboraui in

gemitu meo &c. Figura aūt huius habetur Le uit.xij. vbi legit quod in sacrificio offerri debebat par turturū aut duo pulli colūbarum. Et illud precipue erat sacrificiū pauperū q nō habebāt facultatē emendi agnū aut vitulum. Spūaliter em per par turturū aut columbarū intelligit par oculorum .s. cordis et corporis: qd est sacrificiū pauperū .i. peccatorū: q sunt oibus virtutibus destituti: et nō possunt ex suis meritis christum emere agnū dei. Job .s. Qui tn accedentes ad deū cū hoc duplici gemitu largā ab ipso conse quūtur indulgētiā. Un Cassiodorus sup illud ps. vj. Laboraui in gemitu meo. sic ait. Gemitus dictus est geminatus luctus .s. oculorum et cordis: quē merito fideles appetunt: qm dolētes cōsolatur: penitētes emēdat: diabolū fugat: et xpm recōciliat. O amaritudo dulcis lachryme felices salutaris afflictio &c. Nona vtilitas dr sanationis. Cōtritio em est optima medicina sanās vulnera peccatorum. Et iō de deo inqt propheta. ps. cxlvj. Qui sanat cōtritos corde et alligat ptritiones eorum. Et Esa. lvij. scriptū est. Deus in sancto habitat et cū cōtrito: et humili spiritu: vt viuificet spiritū humiliū et cor cōtritorum. Esa. lxj. c. eiusdē li. inqt propheta. Spiritus dni ad annunciandū mansuetis misit me: vt mederer cōtritis corde et predicarē captiuis indulgentiam. Decima vtilitas dr desiccationis. Sicut em tpe magni estus cito desiccant aque etiā si magna inundatio aquarum precesserit. Tāta em est vis caloris desup vt aquas cōgregatas cito cōsumat. Ita tpe fluxus lachrymarum que effunduntur ex pcti amaritudine adueniēte calore diuini amoris p indulgentiam: aīa sic madefacta lachrymis tergitur recipiēs diuinas cōsolationes. Apoca. vij. Absterget deus omnē lachrymā ab oculis eorum. Unde tūc verificatur illud Josue. ij. Desiccauit dns aquas maris .i. amaricati cordis. Figura aūt huius hr iij. Reg. xviij. vbi legit quod Helias cōstructo altari et apposito sacrificio appositisqz lignis tribus vicibus aquā infudit. Et fuit tam magna quātitas aque vt repleret ex ipsa vna magna fouea. Et sic corā populi multitudine inuocato auxilio dni statim descēdit ignis et consumpsit oia: et adeo aquā desiccauit vt ibi nullum aque vestigiū videret. Spūaliter em p Heliā significat xpi fidelis q per patientiā in aduersis et tribulationibus et tētationibus seipsum deo sacrificiū facit. Et effundit triplex genus lachrymarū .s. ex desiderio celestis regni: ex timore infernalis supplicij: et ex recordatiōe sui peccati. Clamat igit p xpi auxilio corde compūcto. Et illud sacrificiū acceptās deus mittit spūsancti gratiā de celis excludentem oēs tētationes et afflictiones ac penas: et cōferentē spūales consolationes. Un Bern. in sermone de cōtemptu mūdi ait. Felices lachryme quas benigna manus cōditoris absterget et beati oculi q potius eligūt liquefieri et affligi quam eleuari in supbia: quam omne sublime videre: et quam auaricie et petulātie famulari. Undecima vtilitas dr liberationis siue destructionis. Cōsueuerūt em obsidentes ciuitatē iuxta eā castrū ligneū erigere aliquando eque magnitudinis et altioris quam sint muri ipsius ciuitatis. Et tūc ciuitas nō est in tuto: qz in talibus castris sunt sagittarij pijcientes sagittas in ciuitatē. Et etiā ex ipso castro possunt proijcere ignē et multa alia offendicula in dictā ciuitatē quibus posset perdi. Summū tn remediū est vt secrete aqua ducat p subterraneos meatus ad locū: vbi illud batifoliū est erectū. qz cū nō habeat fundamentū firmū impetu aquarum diruet: et sic liberabit ipsa ciuitas nō habētibus hostibus locū vbi possint se tueri. Et silr diabolus cupiēs expugnare animā nostrā erigit contra nos batifoliū cogitationum malarū etiā ibi collocat suos expugnatores .s. superbiā: auariciā: inuidiā: et alia vitia. Et intātum erigit aliqn contra nos quod aīa nostra non est in tuto: qz per sagittas ignitas cupiditatis aliqn sagittat aīa: aliqn per immūdiciam carnalitatis: et aliqn per lapides ire &c. Que quidem si p cōsensum feriāt volūtatē ciuitatis aīe perdita est. Summū ergo remediū est dā per oculos cordis lachrymarū flumē emittere: qd si attinget ad castrū illud diabolicū diruet ipsum. Et capiet ibi diabolus in cisterna sua et confundetur. Figura aūt huius habet Naum ij. vbi vidit propheta edificiū erectū ad modū tēpli et aperte sunt porte fluuiorum et templū stātim diruptū est et miles ibi assistens captiuus ductus est. Spūaliter em per illud edificiū significatur congregatio tentationum: quā studet diabolus erigere iuxta cor nostrum vt ibi moreretur cum exercitu vitiorum et capiat animam per consensum. Sed si fluuiū lachrymarum mittamus munitiones eius et ipsum sub laqueo captiuamus. Exemplum autem habemus de Magdalena cōtra quā diabolus construxerat ppugnaculū magnum: ipsa tamē lachrymādo destruxit oia demonis offendicula. Et ideo inquit Cyprianus in libro de agenda penitētia. Absterge lachrymas tuas cicatrices sicut peccatum mulier illa in euangelio et fetorem sui erroris abstersit. Si enim culpam

suam diluit quod omnibus qui volunt veniam promereri magisterium prestitit. Duodecima utilitas dicitur letificationis sive consolationis. Contritio enim multum letificat et iocundam facit animam. Unde de fluvio lachrymarum ex compunctione emissarum dici potest illud ps. xlv. Fluminis impetus letificat civitatem dei. Per ipsam enim contritionem letificatur anima peccatoris. Et ideo ibidem subdit ps. xlv. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Sanctificatio vero anime eam facit hilarem letam et serenam. ij. ad Cor. j. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Sicut autem nubes aliquando ex materia amara generantur: ut patet de vaporibus eleuatis et in nubes condensatis: et tamen virtute celesti in pluuias redacte sunt dulcissime ac terram fecundant. Ita corda peccatoris quod amarissimum est amaritudine peccati. vnde comparantur mari. Esa. lvij. vbi dicitur. Cor impij quasi mare feruens quod quiescere non potest. Interdum virtute radij solaris. i. diuine gratie: eleuatis vaporibus idest considerationibus peccatorum suorum generat nubes doloris et contritionis: que in dulcissimam pluuiam lachrymarum redacte fecundant agrum anime vt producat fructus operationis bone deo acceptos et gratos. Ipse enim deus oculo gratiositatis sue semper intuetur cor contritum et opera ipsius penitentis vel contriti. Unde Esa. vlti. inquit. Ad quem respiciam nisi ad pauperculum et contritum spiritu. Figura autem predictorum habetur iij. Reg. xviij. vbi dicitur: quod nubecula parua ascendebat de mari et ecce celi contenebrati sunt: et facta est pluuia grandis: sine qua fuerat terra multo tempore. propter quod fuerat esuries magna. Spiritualiter enim nubecula de mari ascendit quando compunctio de peccatis consurgit. Et contenebrantur celi. i. anime virtutes celestibus fixe. s. memoria: intelligentia: et voluntas contristantur. Tunc autem conuertitur in pluuiam nubes eleuata quando contritio de corde vsque ad oculos perueniens resoluitur in lachrymas et per ipsam pluuiam lachrymarum fecundatur anima virtutibus et bonis operibus que sterilis steterat diebus multis quibus fuerat bonis operibus priuata et semper remanet dulcedine et consolatione plena vnde Ber. in meditationibus suis alloquens dominum Jesum ait. Ecce me miserum multis meroribus plenum: dum vitam meam timeo: dum peccata mea considero: dum iudicium meum formido: dum horam mortis cogito: dumque hec et alia mecum pertracto lachrymans. Tu consolaturus ades solita pietate: et inter has querelas nimiosque ploratus atque profunda suspiria cordis assumis mestam atque anxiam animam meam: et mentem sup alta montium deducens locas inter pascua paradisi: quibus refocillatus diuitijs: et miseriarum oblitus in te vera pace requiesco, hec ille.

Pro conclusione autem huius sermonis est sciendum secundum sanctum Bernardinum in quodam ser. de contritione quod aliquis potest habere triplicem contritionem. Prima dicitur sufficiens: et est illa quam habent illi quibus omnia peccata sua displicent habentes propositum nunquam illa committendi: et tempore suo ipsa confitendi ac satisfaciendi et bene viuendi. Et ista contritio est necessaria ad salutem: vt ostendit probatum est prima parte. Secunda contritio dicitur eminens: et hanc contritionem habent illi qui non solum habent displicentiam de peccatis in ratione et voluntate: sed insuper recipiunt et in sensualitate quandam passionem et actualem penam que procedit ab ipsa affectione: talis autem pena et dolor non est necessarius ad salutem: quia non est in potestate hominis semper illum habere. Igitur quod homo magis sensibiliter doleat de peccatis suis quam de amissione dilectissimi filij sui: vel totius substantie sue: libertatis: sanitatis: et proprie vite: ac omnium temporalium bonorum: hoc est congruum et perfectionis non autem obligationis. Si quis autem hoc habeat dicitur habere eminentem contritionem: ad quam hortatur Hiere. vj. c. dicens. Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum. Tertia contritio dicitur superabundans et exuperans: et hanc contritionem habent illi qui ex charitate non leuem sed maximam habent in ratione displicentiam de peccatis: et in corde sentiunt dolorem maximum propter deum. Et talis contritio his duobus modis precedentibus adeo potest intendi et augeri quod omnis pena quam homo meretur pro peccatis in presenti seculo: vel in futuro ei plenarie remittatur a deo: et ideo dicit Hiero. in quodam ser. Sola lachryma cordis extinguit ignem infernalem: quem tota aqua non extingueret oceani. et Ber. in sententijs suis dicit. O humilis lachryma tuum est regnum: tua est potentia: ante conspectum iudicis non vereris accedere sola: si intraueris quicquid petieris obtinebis accusantibus silentium imponis: magis crucias diabolum quam gehenna: de ore principis sententiam rapis. Quid plura? vincis inuincibilem et superas omnipotentem. hec ille. Exemplum habemus in Magdalena Lu. vij. de qua pius dominus ait. Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Ecce remissio culpe ex charitate proueniens que in ratione displicentiam generauit: quia vt dicitur j. Petri. iiij. Charitas operit multitudinem peccatorum. Deinde iterum ait. Remittuntur tibi peccata tua: bis replicans remittuntur vt in primo indicet remissionem culpe: in secundo vero vt ostendat plenariam remissionem omnis pene: vnde in fine conclusit. Uade in pace. Idem quoque contigit de latrone: cui Luc. xxiij. dominus ait. Amen dico tibi: quia hodie mecum eris in paradiso, s. eo quod sic pure

gatus per cōtritionem ab omni culpa ꝛ pena: ꝛ hoc exēplū allegat btūs Tho. in. iiij. di. xvij. ar. v. q. ij. per qđ ꝓbatur etiā ꝙ per cōtritionē hō acquirit gratiā dei ꝛ gloriā: ꝛ possumꝰ etiā ꝓbare sic. Uō absolutus ab omi culpa ꝛ pena moriēs: ad celū mor euolat: eo ꝙ in tali nullum obstaculū reperiť. Sed ꝑ cōtritionē perfectā hō recipit nō solum dei gratiam: sed etiam remissionem omnis culpe ꝛ pene. Ergo cōtritio aīam facit euolare ad regna celestia. Cuius cōtritionis virtutem etiam nobis ille cōcedat ꝗ sine fine viuit ꝛ regnat. Amen.

Sabbato post tertiā dñicā ī quadragesima de cōfessionis obligatione ꝛ dispēsatiōe. Sermo trigesimussecundus.

Uade ꝛ amplius

noli peccare. Job. viij. c. et in euāgelio occurrentis ferie. Sciēdū est ſm Tho. in iiij. di. xvij. ꝛ oēs theol. ibi dē: vt etiā hr̄ in sum. cōfes. li. iij. ti. xxxiij. q. xxx. ꝙ cōfessio cōuenientissime diffiniť sic ab Aug. Cōfessio est ꝑ quā morbus latens spe venie aperitur. Greg. quoqꝫ in quadam homel. super Lu. ait. Cōfessio est quedā vlcerū apertio: qꝛ pctī virus salubriter aperiť in cōfessione quod pestifere latebat in mente. Ray. aūt in sum. in ti. de penis. §. ij. diffinit eā dicens. Cōfessio est corā sacerdote legitima ꝓpriorꝫ pctōꝝ declaratio. ꝛ subdit: ꝙ cōfessio dr̄ quasi simul ꝛ ex toto vel vndiqꝫ fassio. Nam ille confiteť qui totum fatetur. Glo. ꝯo Guil. super verbo vndiqꝫ. dicit. i. de omnibus peccatis que occurrunt memorie: ꝛ de circūstantijs eorundem aggrauantibus in aliud genus peccati trahentibus.

Pri aūt querať quare instituta fuit cōfessio: Respōdet Alerā. de ales in. iiij. parte sum. in trac. de cōfessione: ꝙ rōnabiliter fuit ordinata maxime propter tria. Prio vt fiat discretio greg dñici ne lupi ascēderēt in gregē qui māducarēt agnos. Jō institutū est vt vultus cōsciētiarū luarū oēs fideles ostēderēt suis sacerdotibus: ne heretici innocētiam palliarēt ꝛ lupi sub pelle ouina se abscōderent. Jō pcipitur cuilibet prelato Prouer. xxvij. Diligēter agnosce vultū pecoris tui: ꝛ greges tuos cōsidera. Scđa ratio fuit sacre cōionis receptio: qꝛ oēs tenentur in pascha cōicare tam perfecti ꝙ imperfecti. Et iō vt cum maiori reuerentia ꝛ deuotione māducent agnū paschalē; ordinatū est vt oēs per cōfessionē purgenť ꝛ mundēt aīas suas: ne indigni ad sacrū sacramētū accedentes iudiciū sibi eterne dānationis māducent. j. ad Cor. xj. Tertia rō fuit dei nostri glorificatio. Quilibet eñ teneť deū glorificare ꝛ honorare: atqꝫ recognoscere bona que habet ab ipso. Cuꝫ ergo nō sit hō qui non peccet. iij. Reg. viij. ꝛ per ꝯñs nō indigeat grā dei. Jō teneť quilibet cōfiteri se pctōrē: in quo glorificat deū ostēdēs se illius grā ꝛ misericordia indigere. Uñ ꝗlibet ꝯfessor dicere pōt pctōri illud Josue. vij. Da gloriā dño deo isrl ꝛ cōfitere atqꝫ indica mihi qđ feceris. Quicūqꝫ eñ ante xpi vicariū cōtritus accedit atqꝫ peccata sua cōfitetur: ex parte omnipotentis dei audit verba ꝓposita. s. Uade ꝛ ampliꝰ noli peccare. Super quibus verbis duas cōsiderationes faciemus de cōfessione. Prima diceť obligatiōis Scđa dispensationis.

Pars prima in qua declaratur qualr̄ ꝯfessio est de necessitate salutis ad quā obligamur lege naturali ꝛ moysaica: ꝓphetica ꝛ euāgelica: apostolica ꝛ canonica.

Sciendū ſm sniam Rich. ac bti Tho. ꝛ Petri de palu. scti quoqꝫ Bona. ꝛ oium theol. in. iiij. di. xvij. vt etiā habeť in sum. co. li. ꝛ ti. q. xxj. ꝛ xxxij. ꝛ ſm Ray. ī sum. in ti. de penis. §. supradicto. Cōfessio est de necessitate salutis in eo qui ī peccatum actuale mortale cecidit: ꝛ in aliquo casu in eo qui solum veniale fecit. videlꝫ in pascha: eo modo quo infra declarabitur. Debetis autē scire ſm sententiam Aleran. de ales in. iiij. parte summe. in tractatu de cōfessione. ar. iij. ꝛ Richar. in. iiij. di. xvij. ar. ij. q. iij. ꝛ sancti Bona. ibidem. parte. ij. ar. j. q. j. ꝙ in lege nature necessaria erat confessio non vocalis sine sacramentalis: quoniam in confessione vocali ꝛ sacramentali tanqꝫ in ordinato iudicio opoꝛtet aliū esse reum ꝛ alium iudicem: ꝛ opoꝛtet ꝙ reus sit penitens qui velit in spōtaneo iudicio spōte peccata sua ꝯfiteri. Sed iudex principalis esse nō pōt nisi qui valeat absoluere ꝛ ligare. Et iō iudicium cōfessionis soli deo cōpetit: qui principaliter solus pōt peccata relaxare. Quia igitur tēpore legis nature creatoꝛ noster erat tm̄ deus ꝛ nō adhuc hō ꝛ nō dederat alicui autoritatem ab soluendi in foro sacramentali: ideo non erat necessaria cōfessio vocalis ꝛ sacramentalis sed tantummodo mētalis ꝛ occulta que fiebat soli deo cum contritione cordis ꝛ displicentia. Unde Augustinus in. viij. confessionum dicit. Cum malus sum nihil aliud est me cōfiteri deo ꝗ̄ me mihi displicere. Unde super illud pš. lv.

Deus vitã meã annũciaui tibi: ait glo. Uitam deo annũciat q̃ pctã deo ɔfitet: nõ deũ docẽs: sed seipm̃ peccatorẽ agnoscẽs τ dãnans. R

Icit tñ dñs Boñ. vbi.s. φ etiam de iu re τ lege naturali in casu quis teneba tur ad ɔfessionẽ vocalẽ qñ deus illam exigebat sicut exegit ab adam. Geñ.iij.di. Adã vbi es. vbi glo. inq̃t. Uerba sunt vocantis ad pnĩam τ ad cõfessionẽ inducentis. Et ad Cayn dixit Geñ.iiij. Ubi est abel frater tuus de qui bus dĩ de peni. di.j.§. deniq;. vt pspicue appa reat neminẽ sine ɔfessione a pctõ mũdari: ab ipsius humani gñis principio sumamus exor diũ: pctõ prime trãsgressionis primi parentes corrupti a dño sunt reqsiti de culpa vt peccatũ qõ trãsgrediẽdo cõmiserant ɔfitẽdo delerent. Serpẽs aũt de culpa reqsit⁹ nõ est: qr p cõfes sionẽ nõ reuocabat ad veniã. Cayn q; cum pri me puaricationi fratricidiũ addidisset similr a dño de culpa reqsit⁹ est: s; qr supb⁹ capiti suo pctm̃ suũ ɔfiteri noluit indignus venia iudi catus est: vñ in desperationis pfundũ mersus est. dũ ait. Mea iniq̃tas maior est φ̃ vt veniã merear: vagus τ pfugus erit a facie dei signi ficãs eos q̃ pctm̃ suũ ɔfiteri dissimulant respe ctu diuine miserationis indignos hñi. S

Ecũdo obligati ad ɔfessionẽ fuerunt s hoĩes lege Moisayca. Uñ ait Duran dus noster in summa: φ tpe legis scri pte ipse deus magis innotuerat homini τ iã pontificẽ cõstituerat in terra: τ iõ homini mã dauerat ɔfiteri vocaliter p sacerdotẽ: gñaliter tñ τ distincte p determinationẽ sacrificiorum. Uñ dr̃ Leuit.xvj. φ postq̃ sacerdos τ põtifex mundauerit sanctuarium τ tabernaculũ τ al tare tunc offerat h: rcũ viuẽtẽ τ posita vtraq; manu sup caput eius ɔfiteat oẽs iniq̃tates et vniuersa delicta filiorũ israel. Et Leuit.xxvj. dr̃ Propter pctã sua affligant donec ɔfiteant ini quitates suas τ malorũ suorũ recordent q̃bus preuaricati sunt in me: tunc orabunt p iniqui tatibus suis τ recordabor federis mei qõ pepi gi cum patribus eorum. Numeri quoq;.v. scri ptum est. Uir siue mulier cum fecerit cũ omni bus peccatis que solẽt hominibus accidere cõ fitebitur peccatum suum. T

Ertio dico φ ɔfessio est de lege pphe t tica. vnde dicit Dauid ps̃.xxvij. Ex vo luntate mea confitebor illi. et ps̃. xxxj. Dixi cõfitebor aduersum me iniusticiã meam dño. τ Prouer.xxviij. dicit Salomõ. Qui abscõ derit scelera sua non dirigetur: qui aũt cõfes sus fuerit τ reliquerit ea misericordiã ɔsequet et Eccĩ.iiij. dicit Sapiẽs. Presbytero humilia aĩam tuã. Et.xvij. iterũ inq̃t. Ante mortem ɔfi tere pctã tua: τ ibidẽ. Uiuens τ sanus ɔfitebe ris τ laudabis dñm: τ glorificaberis in misera tionibus illius. τ.ij. Neemie.ix. dr̃. Filij israel confitebant pctã sua τ iniq̃tates suas quater in die τ quater in nocte: τ adorabant dñm deũ suum. Item Josue.vij. dixit Josue Achaz. Fi li mi da gloriam dño deo israel: τ confitere τc. Rñdit ille. Uere ego peccaui dño deo israel. j. quoq; Paralipo.xvj. habetur. Confessio pec catorũ τ magnificẽtia bonorũ corã illo. Et Job x.c. sui libri inquit. Loquar in amaritudine aĩe mee: dimittã aduersum me eloquiũ meũ: dicã deo noli me cõdẽnare. Et.xxx.c. eiusdẽ li. iterũ dicit. Si abscondi quasi homo pctm̃ meum: τ abscondi iniquitatem meã quis mihi tribuat adiutorem. τ Esa.xliij. scriptũ est. Narra si q̃d habes vt iustificeris. τ.lij. eiusdem lib. Solue vincula colli tui captiua filia syon. s. in confes sione. τ.lviij. Si abstuleris de medio tui cate nam. s. p cõfessionẽ orietur in tenebris lux tua τ tenebre tue erunt sicut meridies: τ Threno. ij.c. Effunde sicut aquã cor tuũ in ɔspectu dei. s. p ɔfessionem. τ Osee.xiij. Colligata est iniq̃ tas Ephraim: abscõditũ est pctm̃ ei⁹: dolores parturientis venient ei. τ Osee.xiiij. dr̃. Red demus vincula labiorũ nostrorum. iiij. quoq; Regũ.v.c. cuilibet peccatori dicitur. Uade et laua te septies in iordane: τ recipiet sanitatẽ caro tua atq; mundaberis. U

Uarto dico φ ɔfessio est de lege euã q gelica atq; diuina. Uñ est sciẽdũ scdm̃ Boñ. in.iiij. di.xvij. ar.j.q.j. τ Alexan. de ales. in.iiij. parte summe. in trac. de confes sione: φ ɔfessio conuenienter est instituta in le ge euangelica: pp̃ter legis gratie perfectionẽ que ad similitudinẽ legislatoris: id est xp̃i ostẽ dit humilitatẽ exercẽdam a subditis ipsius le gis: iuxta illud Matthei.xj. Discite a me: quia mitis sum: τ humilis corde. Maior autem est humilitas confiteri homini φ̃ soli deo. Unde Hugo de sancto victore ait. Plus facit q̃ seruo humiliat pp̃ter dñm: q̃ qui ipsi domino hu miliatur. propterea confitemini alterutrũ pec cata vestra. hec ille. Itẽ est instituta pp̃ter di uinã reconciliationẽ que fieri debebat huma no arbitrio mediante. Et ideo ɔfessio fit hoĩ vt homo sit iudex: τ arbiter inter pctõrem τ deum Arbiter aũt talis debet esse qui possit appone re manum in vtrũq;. Talis võ esse nõ potuit quousq; deus homo factus esset. Unde Job q: talem mediatorem non videbat dicebat sui

lib.ix.c. Nō est q̄ vtrūq; valeat arguere ⁊ ma-
nū suā ponere in ambob⁹. Ig̃r hō deificatus
datus est nobis mediator ⁊ arbiter xp̄s: qui sa-
cramentū cōfessionis instituit. Cōfessio enim
ꝓut est sacramētū nō fuit in lege scripta vete-
ri nisi in figura. qñ salz sacerdotib⁹ data est au-
toritas discernendi inter leprā ⁊ leprā ac inter
sanctū ⁊ ꝓfanum. Licȝ aūt xp̄s p̄ceperit pctō-
ribus dicēs Mat. iiij. Pniam agite: in quo in-
telligit̃ digna satisfactio pro pctō que dȝ fieri
arbitrio sacerdotis: ad qd̄ reqrit̃ necessario cō-
fessio: tñ expresse nō reperit̃ in euāgelio ꝙ eis
mādauerit dicēs: cōfitemini: qd̄ fecit ꝰm sctm̄
Bona. vbi s̄. q. iij. qȝ vt qdā dicūt sufficit medi-
co exponere medicinā egroto. Qȝ igit̃ cōfessio
sacramētalis que est aīe medicina dȝ esse volū-
taria ⁊ non coacta: iō dn̄s solū etiā insinuauit
ipsam relinquēs in volūtate egrotātis. Et hoc
est qd̄ dicit Hugo de sctō victo. in li. de sacra.
Medicis dixit vt curarēt: sed infirmis nō di-
xit: vt ad medicos curādi cā cōuenirēt. Et hoc
qȝ certū esse voluit ꝙ egroti libēter salutē que-
rerēt ⁊ se curādos offerrēt si medicos inueni-
rēt. hec ille. Itē qȝ confessio est iterabilis: ⁊ to-
tiēs quotiēs qs cōfitet̃ legitime accipit indul-
gentiā pctōꝝ: iō nō instituit eā expꝛesse ne ex ei⁹
vbis daret̃ pctōribus materia recidiuādi. Ex-
presse aūt p̄cepit de baptismo Joh. ij. qȝ nō est
iterabilis: ⁊ tm̄ semel percipi pōt. Possum⁹ qȝ
dicere ꝙ xp̄s de⁹ ⁊ hō precepit ꝙ hoīes cōfite-
rētur. Primo implicite: vt dicūt oēs theologi
in. iiij. dist. xvij. maxime Rich. noster ibidem.
ar. ij. q. j. Et hoc fuit qñ precepit leproso mūda-
to dicēs Mat. viij. Uade ostende te sacerdoti-
bus. Et idē habet̃ Luc. xvij. Scd̄o hoc idē fe-
cit explicite qñ discipulis dedit ptātem iudicā-
di in foro consciē. Nā ꝓmisit petro se daturuȝ
hmōi ptātem Mat. xvj. dicēs. Tibi dabo cla-
ues regni celoꝝ. Et quodcūq; ligaueris super
terrā erit ligatum ⁊ in celis: ⁊ quodcūq; solue-
ris sup terrā erit solutū et in celis. Quā pote-
statē postea dedit illi expresse post resurrectio-
nem suā dicēs. Pasce oues meas Joh. xxj. Si-
militer etiā dedit oībus alijs apl̄is dicēs Jo-
han. xx. Accipite spiritū sanctū: quoꝝ remiseri-
tis pctā remittunt̃ eis: ⁊ quoꝝ retinueritis re-
tenta sunt. Si ergo dedit hāc ptātem Petro
apl̄is ⁊ discipulis: ergo dedit ⁊ oībus suis suc-
cessoribus: ꝰm Scotū ⁊ Ric. in. iiij. dist. xvij.
Cū ergo papa sit successor Petri: episcopi vo
sint successores apl̄orum: ceteri vo sacerdotes
successores sint discipuloꝝ: sicut dicunt prefati
doctores vbi. s. Et habet̃. xxj. dist. c. in nouo. et
lxviij. dist. c. quoꝝ vices. ⁊ ex̄ de sacra vnctio. c.
vnico. §. per frōtis. ⁊ Hostiē. idē dicit titu. de
tēporib⁹ ordinationū. §. ⁊ qualiter. Ergo oīb⁹
sacerdotib⁹ q̄ sunt et q̄ erūt dedit xp̄s ptātem
absoluēdi: sed specialiter cōcessa est Petro: vt
declararet̃ ꝙ a summo pōtifice ceteri inferio-
res hāc autoritatē recipiunt. Hinc est ꝙ q̄uis
huiusmodi autoritas oībus sacerdotib⁹ colla-
ta sit: tñ nō oēs ip̄aȝ exercere possunt: qȝ bonis
respectibus ab ecclesia est restricta. His p̄sup-
positis cōcludo ꝙ quilibet xp̄ianus ex p̄cepto
diuino ⁊ euāgelico obligat̃ ad confessionē. Et
probat̃ per fundamentū qd̄ habet̃ in iure. Nā
cui cōceditur iurisdictio ⁊ potestas: etiam con-
cessa intelligitur oīs res sine qua ipsa iurisdi-
ctio bene ⁊ cōgrue adimplere nō pōt: vt habe-
tur in. c. preterea. ex̄ de offi. deleg. ⁊. l. ij. ff. de
iuris. om. iudi. facit ad hoc. c. venerabilem. ex̄
de elec. Itē cui cōcedit̃ principale cōceditur et
accessoriū: vt ꝓbatur per. l. ad rem nobilē. ⁊. l.
ad legatū. ff. de ꝓcur. ⁊. ff. si vsufru. pe. l. j. §. j.
⁊. ff. de serui. rusti. pre. la. iij. §. qui habet. ff. de
acq. here. l. illud. Patet hec regula. Nā si prin-
ceps dat iurisdictionē alicui sentētiandi male-
factorē: ex cōsequēti intelligit̃ dedisse ei autori-
tatē ⁊ potestatē inuestigādi ⁊ cognoscendi de
maleficijs eoꝝ. Quo p̄supposito cōcludo ꝙ cū
xp̄s dederit iurisdictionē ⁊ potestatē ac autori-
tatem plenariā apostolis ⁊ eorū successoribus
iudicādi in foro consciē peccata hominū. Et cū
fecerit eos iudices conscientiarū: vt possint ab-
soluere ⁊ ligare Matth. xviij. di. Amē dico vo-
bis quecūq; ligaueritis ⁊c̃. Ergo tenentur ipsi
sacerdotes si debent iudicare prius cognoscere
diligenter oīa crimina ⁊ necessarias circūstan-
tias peccatoꝝ. Judicantē eñi oportet cūcta ri-
mari. c. iudicantē. xxx. q. v. Sed clarū est ꝙ pec-
cata cōiter scire nō possunt nisi pctōres eis con-
scientias suas aperiant et reuelent: qȝ ecclesia
nō iudicat de occultis: ꝰm Scotum in. iiij. dis.
xv. ar. j. q. iiij. vt etiam habetur in. c. sicut. in fi-
ne. ⁊. c. tua nos. ex̄ de symo. ⁊ ex̄ de senten. ex-
commu. c. a nobis. el. ij. et. xxij. distin. c. erube-
scant. ⁊. xxxij. q. v. c. christiana. Ergo necesse est
ꝙ peccatores reuelēt sacerdoti peccata sua in
iudicio sacramentali: salz confessionis. Et per
consequens christus instituens sacerdotes iu-
dices animarum ex consequenti precepit pec-
catoribus: vt eis crimina sua reuelarent. Con-
firmantur hec exemplo Lazari quem resusci-
tatum tradidit discipulis soluendum. Johā-
nis. xj. Unde Augusti. in libro de peni. et poni-
tur de penitentia dist. j. c. quem penitet, inquit

Lazarū de monumēto iam suscitatū obtulit dñs discipulis soluendū: p hoc ostēdens potestatem absoluendi cōcessam sacerdotibus.

Quarto dico preceptū de cōfessione esse etiā de lege apostolica: qd habet Jaco. v. vbi dr. Cōfitemini alterutrū pctā vestra. Que verba exponēs Ricb. in. iiij. dist. xvij. dicit: q apls innuit confessionē faciendā sacerdoti: q: paulo ante hec verba premisit. Infirmat qs ex vobis inducat psbyteros ecclie. Et ibidē Ricb. ait: q apls intellexit cōfessionem esse necessariā ad salutē: q: concludit vt saluemini. Sil'r ij. Pe. iij. dr. Satagite immaculati et inuiolati inueniri in pace. s. per cōfessionē: vt inquit glo. Et. j. Job. j. dr. Si confiteamur pctā nostra fidelis et iustus est deus vt remittat nobis pctā nra et mundet nos a peccato nro. Dicit aūt Sco. in. iiij. di. xvij. q apli hoc preceptū nunq predicassent siue fecissent: nisi illud expresse in mādatis a dño Jesu xpo habuissent. Dicit aūt Hugo de sancto Victore in li. de sacramentis. Ipsi medici: q: negligētes in sua curatione egrotos inuenerunt eos ad salutē querendam et admonitione sua excitauerūt et precepto attraxerunt. X

Sexto et vltimo dico q confessio est de precepto legis canonice. Vñ de peniten. di. j. in. c. vide. dr. Quisquis es q cōscius tibi es alicuius erroris: quāto tpe erraste te nosti: tāto tpe humilia teipm ad deū et satisfacias ei in pfessione penitētie. et in. c. ecclesia. ea. dis. dr. Ecclesia xpi est non habēs maculā neq rugam aut aliquid istiusmodi. Qui ergo pctōr aliqua sorde maculatus est nō pōt de ecclesia xpi appellari nec xpo subiectus dici: possibile est aūt vt quā ecclesia q prius rugā habuit: et maculā atq immūdicia postea restituta est: ita peccator recurrat ad medicū idest ad cōfessorē: q: nō habēt opus sani medico: sed male habētes vt curet vulnera ipsius et sit de ecclesia que est corpus christi. Et i. c. scda. ea. di. dr. Scda post naufragium tabula est culpā simpliciter confiteri. facit ad hoc c. deus diffinitionē. et. c. si peccatū. et. c. quem penitet. et. c. quomodo. ea. disti. vnde. §. alij. econtra dicit Ambro. q nemo potest iustificari a peccato nisi illud confiteatur. Ambro. etiam in quodam sermone quadragesime. et ponitur de peni. dist. j. §. ecce. als. c. inqt scriptura. dicit. Dic tu prius iniquitates tuas vt iustificeris. Quibus verbis ostēditur q nunq meretur iustificari qui in vita sua noluit cōfiteri. facit ad hoc. c. si cui. ea. dist. Y

Z Sciēdū est q ex his preceptis tenet quilibet pctōr cōfiteri omnia peccata sua mortalia. Vñ si scieter vel vnū pctm mortale dimitteret aut circūstātiam necessariā mortaliter peccaret contra preceptū et cōfessio esset inutilis: et pbatur hoc fundamēto pbi in. vij. Physicoꝝ dicentis. Tot modis se habet vnū oppositoꝝ ad reliquū quot reliquū ad illud. Patet regula. Nā si quis recedens ab vno loco ad aliū fecerit mille passus fm vltimū potētie sue: certū est q si vult retrocedere ad primū locū a quo motus fuerat necesse est q retrocedēdo faciat etiā mille passus fm vltimū potentie sue: q si deficeret in vno solo passu: clarū est q non attingeret ad priorē locū a quo recesserat. Cū igit vt inqt Aug. in quodā sermone. quot pctā qsq facit p consensum tot passibus a paradiso se elongat et recedit: necesse est q volens redire ad paradisum retrocedat p pfessionē oīa peccata sua annullando: aliter si vnū solū dimittat quod sibi nō displiceat nō poterit ad patriā celestē ptingere. Ideo dicit Beda in quodam sermone. Quid pdest q tota ciuitas custodiat: et vnū foramē per qd hostes intrēt relinquatur. Aliā similitudinē possumus adducere. Nā ponamus q hō habeat mille apostemata in corpore: et oīa faceret p medicinā curari preter vnū: adhuc pter illud solū in intimis et secretis partibus corporis occultatū moreretur. Si vo educeret sanies illius cū alijs sanaretur. Sic in pposito est de pctōre habēte multa apostemata pcti mortalis qui nō sanat nisi oīa per cōfessionē detegat confessori. Vñ notandū est fm btm Tho. in. iiij. di. xv. ar. iij. q. iij. et in. iij. pte. q. lxxxvj. ar. iiij. et sctm Bona. in. iiij. di. xv. ar. j. q. ij. et Ricb. ibidē. ar. j. q. vj. et Alexā. de ales in. iiij. parte sum. in tracta. de peni. in generali: q ad hoc vt penitētia sit vera: necesse est q sit integra de oibus pctis nullo remanēte. Nā dei perfecta sunt opera. Deut. xxxij. Sed perfectū est cui nihil deest. iij. Physico. Cū ergo remissio pctōꝝ sit opus mie diuine ad perfectionē eius requiritur q oīa simul remittat. Vñ Augu. in li. de peni. ait. Quedā impietas infidelitatis est ab illo qui iustus est dimidiam sperare veniā. facit ad h de peni. di. iij. c. sunt plures. et. c. pniam. et de peni. dis. v. c. vlti. vbi dr. Falsam penitentiam esse cōstat cum spretis pluribus de vno sole penitentia agitur: aut cum sic agitur de vno vt tn nō discedatur ab alio. Et idem habetur in. iiij. sen. di. xv. c. pe-

nul.ꝛ in.§.his autoꝛitatibus.de peni.di.iij.
Et cõfirmantur ista per ea que habẽtur in.c.
maioꝛes.ex̃ de baptismo.vbi dꝛ. Dñs totum
hoīem saluũ fecit in sabbato.vbi glo.inquit.
Nihil reputatur actũ dum aliquid supest ad
agendũ.vij.q.j.c.nihil.ꝛ.xxviij.di.c. que ip
sis. facit ad hoc ꝙ sñia ex parte nõ põt vale⸗
re:ꝛ ex parte sic.l.in hoc iudicio.ff.fami. her
cis.facit ad hoc de conuer.coniu.c. placet.in
glo.ar.etiã ad hoc:qꝛ non valet aliquid fieri
pꝛo parte nisi totũ fiat.l. in cause.ff.de pcu.
et.l.iij.ff.ꝓ derelic.ꝛ.l.cuꝫ hi.§.si pꝛetoꝛ.ff.de
trãsac.ꝛ de cõse.di.ij.c.cõperimus. Nec libe⸗
rat pignus si solũ ꝓ parte debiti satisfiat.C.
de distrac. pigno.l.ꝙdiu. Et qui aliqd dꝫ fa⸗
cere nõ liberatur faciẽdo solũ pꝛo parte.ff.de
verbo.obli.l.in executione.§.ꝓ parte. Ex q̃⸗
bus ↄcluditur ꝙ pctõꝛ dꝫ satisfacere deo per
cõfessionẽ de oībus peccatis suis. vt eñ ait
Hiero.de peni.di.j.c.ↄuertimini. Solo pec
cato retẽto in cõfessione:diaboli filij sumus.
Et ad p̃dicta facit qḋ dꝛ in.c.defleat.de reg.
iur.sciꝫ ꝙ in vno deficiẽs factꝰ est oīm reus.
Ideo Aug.de peni.di.v.c.cõsideret.ait.Ca⸗
ueat penitens ne verecundia ductus diuidat
cõfessionẽ:vt diuersa diuersis velit sacerdoti
bus reuelare:ꝛ vnũ dicat vni:et aliud alteri:
qꝛ hoc est se laudare ꝛ hypocrisim ostẽdere:ꝛ
semꝑ venia carere ad quã frustra ꝑ partes se
sperat ꝑuenire. Et supꝛadicta oīa cõfirmant
per pꝛeceptũ Inno.iij.factũ in cõsilio gñali.
qḋ habet de peni.et re.c.oīs vtriusqꝫ sexus.
dicẽs. Oīs vtriusqꝫ sexus fidelis cũ ad ãnos
discretionis perueniret oīa sua solus pecca⸗
ta semel in anno fideliter cõfiteatur ꝓpꝛio sa
cerdoti ꝛ iniũctam sibi penitentiã studeat ꝓ
viribus adimplere. Bm̃ aũt glo.ꝛ doct. quis
dꝛ habere annos discretionis cõmuniter in
septem annis:et quãdo est doli capax et ma⸗
licia supplet etatem.ex̃ de delic.puero.c.pue
ris grãdiusculis. quod est pꝛimũ capitulum.
Et sic oẽs tales tenentur ad cõfessionem sub
pena peccati moꝛtalis. Unde dicit Seraphi
cus Bona.in.iiij.di.xvij.parte.ij.in questio⸗
nibus circa lrãm.q.j. ꝙ quicũqꝫ crederet ꝙ
ↄfessio nõ est de necessitate salutis talis esset
hereticus. Unde dicit Ricb. in.iiij.di.xx.ar.
j.q.j.in coꝛpoꝛe q̃õnis. ꝙ quinqꝫ sunt essen⸗
tialiter necessaria ad salutem. Pꝛimũ est effi
cax doloꝛ de omnibus pꝛeteritis culpis. Se⸗
cundum est firmum ꝓpositum cauẽdi ab om
nibus peccatis moꝛtalibus in futurum. Ter⸗
tium est confessio vera ꝛ integra qñ adest fa⸗
cultas confitẽdi. Quartũ est satisfactio iusta
pꝛo posse. Quintum ꝙ cetera grata deo fa⸗
cit est ꝙ ad hec oīa moueamur pꝛincipaliter
amoꝛe dei:nõ propter timoꝛẽ seruilẽ. Z

q Uod aũt dimittẽtes ↄfiteri aliquod
pctm̃ sint in statu damnationis audi
te duo terribilia exempla. Pꝛimũ le
gitur in chꝛonicis fratrũ minoꝛũ: vbi habet
ꝙ cũ quidã confessoꝛ nostri oꝛdinis transiret
cum socio per quoddam castellum:cõtigit ꝙ
quedam mulier diues et vana predicto con⸗
fessoꝛi cõfiteretur. Cũ autem socius iuuenis
columbine simplicitatis in quodam angulo
oꝛaret:vidit ab illa dña sic cõfitẽte tot bufo⸗
nes ab eius oꝛe egredi quot peccata confite⸗
batur:videbat insuper quẽdam bufonẽ alijs
maioꝛẽ ꝛ hoꝛribilioꝛẽ ꝓcedere sepissime vsqꝫ
ad os:deinde retrocedere semꝑ. Tandem vi⸗
dit ꝙ domina illa absolutione recepta a con
fessoꝛe resuscepit in oꝛe suo oẽs bufones ꝑ ec
clesiam saltantes:quos prius emiserat. Post
igitur recessuꝫ illius dñe ille iuuenis simplex
cõfessoꝛi dixit. Pater mi sic ꝛ sic vidi. Qui cõ
fessoꝛ rei seriem intelligẽs:videlꝫ ꝙ quot bu
fones illa emiserat: tot culpas moꝛtales illa
confessa fuerat: et ꝙ maioꝛ bufo in oꝛe reten
tus significabat aliqḋ graue peccatum: qḋ il
la pꝛe verecundia cõfessa nõ fuerat. Statim
iuit ad domũ pꝛedicte dñe vt videret si blan⸗
dis verbis ab ea posset illud pctm̃ extrahere:
sed inueniens eam moꝛtuã et a diabolo suffo
catam:statim iuit ad ecclesiã oꝛauitqꝫ domi⸗
num vt illius mulieris sibi cõfesse finẽ ei ostẽ
dere dignaretur. Quid plura. Ecce dña illa si
bi apparuit valde hoꝛribilis que cum esset ca
tenis igneis circũligata vlulatu magno cla⸗
mauit dicẽs. O me miserã:o me infelicem:o
me deniqꝫ eternaliter a diuina iusticia repꝛo
batã. Ecce mi spiritualis pater et cõfessoꝛ:ꝙ
oībus peccatis meis tibi confessis vnum tm̃
pꝛe verecũdia reseruaui:pꝛopter qḋ nec illud
nec aliquod alioꝛum a deo est mihi remissum
et ꝓpter hoc ad eternum ignẽ a diuina iusti
cia merito cõdẽnata sum. Aliud quoqꝫ exẽ⸗
plũ simile legitur sed vltra pꝛedicta dꝛ:ꝙ ip⸗
sa mulier apparuit suo cõfessoꝛi super vnum
dꝛaconem sedẽs qui vndiqꝫ flammã effunde
bat. Habebatqꝫ pꝛedicta mulier pꝛo capillis
lacertas terribiles eius cerebꝛum ꝑfoꝛantes
et in auribus suis igneas fulguris sagittas:
et in oculis singulis raspos ignẽ emittentes
et eam terribiliter cruciãtes. circa collum au
tem habebat duos serpentes qui eiꝰ vbera ꝛ.

pectus ac ipsum collū dilacerabāt. Ad man⁹ vo habebat duos canes rabidos eas rodentes. Cūq; interrogata fuisset a cōfessore quare talia pateref: Rñdit. Iste draco q̄ vndiq; flāmam effundit: me inflammat τ portat est diabolus qui me ne integre ɔfiterer induxit. Lacertas aūt tam terribiles in capite patior pro ornamentis capitis τ vanitatib⁹ factis. Sagittas vo igneas in auribus p auditiōe detractionum τ verboꝝ inhonestoꝝ. Raspos aūt ad oculos patior horribiliter me affligentes p vanis τ luxuriosis aspectib⁹. Serpentes vo ad collum τ ad vbera pro lasciuis amplexibus τ ostēsione pectoris ac māmillaruꝫ. Canes autē rabidos ad manus pro tactibus impudicis. Et q: panē quē dare debebā pauperibus dedi canib⁹. A quib⁹ oībus penis li bera essem: si integraliter ɔfessa fuissem. Quo exēplo ptꝫ q̄ deus non remittit peccata nisi simul fuerint oīa ɔfessa. Aliud denicq; legitur exemplū q̄ vir quidā τ vxor nō valentes filiū habere votum fecerunt gloriose virgini q̄ si filiū vel filiā eis impetraret: ad eius seruitiū illū alicui religioni manciparent. Quid plura. Concipitur filius τ sanus parturitur: qui cum adultus esset per parentes certior fact⁹ est qualiter eū deuouerāt virgini gloriose: q̄ statim effect⁹ est monachus: mater autē erat in elemosynis faciendis precipua. Eo tēpore ex voto quodā maritus cepit peregrinari. Interim vo mater filiū spurium peperit quē statim pre verecūdia occidit. Cōfitebaf plurics τ sepius in anno eucharistiā sumebat: nec tñ vnq̄ ausa est xpi vicario in cōfessione adulteriū perpetratū pdere. Tandē graui infirmitate pressa a ɔscia fortiter stimulata: q̄ adulteriū reuelaret decreuit potius mori sine peccati reuelatione q̄ talē ruborē in confessione suscipere. τ sic mortua est. Qd̄ sentiēs filius: cepit missas beati Gregorij p matre celebrare: quo celebrante apparuit corā eo quoddaꝫ valde terribile sup altari: quo viso ille in virtute sanguinis xpi coniurauit illud vt sibi diceret quid esset. Tunc mater illius monachi eiulando clamauit. O fili mi ego sum infelicissima mater tua. Cui ille. Mentiris. Cum enī mater mea multas faceret elemosynas τ sepissime cōfiterer ac multotiens cōicaret ne quaq̄ possibile est q̄ sit dānata. Tunc mater duo vbera a duob⁹ serpētibus crudeliter cruciata illi ostendens ait. Scito fili q̄ hec sunt vbera infelicia que tu suxisti: verūtamen eternis cruciatibus deputata sunt: q: adulterium quoddā cōmissum ex quo filiū spuriū peperi τ occidi: nunq̄ sacerdoti reuelare presumpsi. Quibus dictis relicto ibi maximo fetore statim disparuit. O igif fetidi pctōres emundare ab oībus vitijs ɔsciam vestrā: aliter nec dei gratiam nec beate virginis sperate beniuolētiā. Nā legif q̄ quidā maxima pctā cōmittebat: tñ quotidie salutabat beatā virginē sperans ex hac deuotione se saluādum. Quadaꝫ aūt nocte apparuit ei beata virgo τ ante ipsam ibat q̄dā pulcherrima iuuenis cū quodā vase pleno cibis delicatis τ pciosis coopertis quodā linteamine valde fetido τ immundo. Tunc beata virgo hortaf eum vt comederet de illis cibis ita delicatis. Ille vo stupefactus dixit. O dña quō possum comedere cum illa linteamina sint adeo fetida τ immunda. Tūc beata virgo dixit. Sic tue salutationes τ deuotiones mihi nō placent cū sint inuolute tot vitijs et fetidissimis pctīs τ abominationibus: placerēt aūt si ɔscia tua esset munda ab oībus inqnamētis pctōꝝ. Quibus dictis disparuit: τ ille pctōr ɔsciam suam ab oī crimine per confessionē mundauit τ in deuotione beate virginis feruētius pseuerauit.

Pars secunda et vltima de dispensatione confessionis. A

Pro declaratione secūde partis que ritur nūquid papa possit dispēsare cuꝫ aliq̄ ne teneaf confiteri. Rñdet btūs Tho. in. iiij. di. xvij. arti. j. q. j. ij. iij. τ. v. in corporibus qōnū τ solutionibus argumentoꝝ: q̄ papa nō pōt cū aliquo dispēsare q̄n teneaf cōfiteri oīa pctā sua mortalia sacerdoti xpiano. Et idē dicit Richar. noster i eadē di. arti. ij. q. vij. τ etiā habef i summa cōfessorum lib. iij. ti. xxxiiij. q. xxiiij. Et dicit Richar. vbi. s. q̄ circa confessionem possumus duo considerare: videlꝫ circunstantiā τ essentiam. Quātū ad circunstantiā tēporis determinati ab ecclesia q: hoc est de iure positiuo: iō papa pōt dispēsare τ plongare tps ɔfessionis ex cā rationabili. q: in his que sunt mere de iure positiuo τ non diuino potest papa dispensare. lxxxj. dist. c. presbyter. Quantum vo ad essentiam confessionis quia est de iure diuino et de euangelij precepto: vt. s. probatuꝫ est. Contra quod papa dispensare nō potest. vt inquit Urbanus papa in. c. sunt quidam. xxv. q. j. ideo papa nullatenus potest dispensare ne aliquis teneatur confiteri. Aut enim talis cum quo dispensatur non habet facultatē cōfitendi sed impossibilitatē: τ tunc non

indiget dispẽsatione. Si aũt ſuare põt. ⁊ tñc tenet̃ seruare: nec dispẽsatio pape ipm adiuuare põt: q: vt inq̃t Bern. in. iij. de consideratione. c. iiij. ɔ rõnes nõ est fiẽda dispẽsatio. Nã papa posit⁹ est dispẽsato: in edificationẽ nõ in destructionẽ. Et iõ ɔcludũt oẽs theologi vbi. ß. dis. xvij. q̃rti. ꝙ papa cũ tota potentia sua nõ posset dispẽsare cũ aliq̃ vt nunꝙ teneret̃ ɔfiteri: nec sacrm̃ ɔfessionis annullare qd̃ est iure diuino. q: sic vna spẽs nõ põt fieri altera ẜm naturã: ẜm Phm. j. posterioɋ̃. vtputa hõ in petrã mutari. Ita nec ius diuinũ põt mutari in ius positiuũ. Sꝫ salua reuerẽtia Rich. ⁊ oĩm theol. dico ꝙ in hoc precepto aliq̃s dispẽsauit. Nã plerosq̃ vidi stetisse ꝑ tres annos sine ɔfessiõe alios ꝑ q̃nq̃: alios ꝑ decẽ: alios ꝑ viginti aut ꝑ triginta ãnos: q̃ nunꝙ ɔfessi sunt: aut bñ. q̃s nã dispẽsauit cũ illis. Nõ ãgelus: nõ papa: nõ legat⁹ a latere: nõ eps: nõ sacerdos nec q̃sq̃ ali⁹ cleric⁹: non etiã ipe de⁹. Sꝫ q̃s fuit iste dispẽsato: rñdeant ipi. Dic mihi o infelix xpiane q̃ tanto tpe sine ɔfessiõe stetisti: q̃s dispẽsauit tecũ. Quare nõ es ɔfessus. ⁊ statim dicet. Ego nõ fui cõfessus ꝑpter luxuriã. q: teneo cõcubinã quã nolo dimittere. Alius dicet. Nõ sum cõfessus ꝑpter auariciam. q: nolo restituere vsuras ⁊ male acq̃sita. Ali⁹ rñdebit. Sine ɔfessione steti ꝑpter discordiã ⁊ rancorẽ. q: nolo parcere inimico meo sꝫ vĩdictã facere oĩno delibero. Cũ istis ergo dispẽsauit diabol⁹: sicut dispẽsauit cũ quadã iuuene: de q̃ legit̃ ꝙ cũ cõmisisset incestũ cũ fratre carnali nunꝙ ipm pctm̃ ɔfessa fuit decepta a diabolo q̃ cũ illa dispẽsauerat. Cũ ergo fuisset mo:tua sine ɔfessiõe ipsius pctĩ: post mo:tẽ apparuit fratri suo de statu illius scire desiderãti. Eratq̃ ligata catena ferrea ab illo demone q̃ cũ ea dispẽsauerat ⁊ clamauit di. Heu mihi q: ꝑpter peccatũ tecũ cõmissum: sic crudeliter cruciata ⁊ eternalr̃ dãnata: q: nunꝙ illud ɔfiteri volui. ⁊ his dictis disparuit. Cũ luxuriosis igit̃ dispẽsat diabol⁹ luxurie: cũ auaris diabol⁹ auaricie: cũ iracũdis diabol⁹ odij ⁊ discordie. O iniq̃ cõditio xpianoɋ: o ptinacia dãnabilissima: o venerata synagoga inferni: cur salutem vestrã ɔtẽnitis. Cõfitemini ergo ⁊ agite penitẽtiam. q: ɔfessio instituta est in remediũ salutis nr̃e: sine qua nullus adultus valẽs ɔfiteri ꝑueniet ad vitã sempiternã. Ad quã ⁊c.

Dñica quarta ĩ quadragesima de ɔfessionis excusatione: frequẽtatione: ⁊ reuelatiõe: Sermo trigesimustertius. B

Dice ancillam et filiũ ei⁹. Gen. xxi. trãssumpti⁹ ue ad Gal. iiij. ⁊ ĩ epl̃a occurrẽtis dñice. Multos sensualitas renuẽs ɔfiteri ⁊ diabolica suggestio a ɔfessionis sacramẽto retrahi falsis argumẽtatiõib⁹ osñdẽs non esse necessariã ɔfessionẽ ad salutẽ: maxie ꝑ dictuꝫ Amb. sup Lucã. qd̃ hr̃ de pe. dis. j. c. Petrus doluit. vbi dicit. Petr⁹ doluit ⁊ fleuit q: errauit vt hõ. Nõ inuenio q̃d dixerit: scio ꝙ fleuerit: lachrymas em̃ lego: satisfactione eius nõ lego. Ad hoc rñdet Alerã. de ales in iiij. ꝑte summe. in tractatu de ɔfessione. ꝙ eo tpe quo Petr⁹ fleuit adhuc nõ erat publicatũ ɔceptũ de ɔfessione facienda sacerdoti. vt inq̃t magr̃ sen. in. iiij. di. xvij. Non tñ Amb. ꝑ illa ṽba voluit ostẽdere ꝙ tãta possit esse contritio vt deleat culpã ⁊ penã sine ɔfessione ⁊ satisfactione: ita ꝙ hõ nõ teneat̃ ad ɔfessionẽ sed poti⁹ voluit significare ꝙ lachryme cũ confessione sunt magne efficacie. Et sic expo⁊ nit Hugo de sancto victo. Secũdo arguit diabolica suggestio ɔ ɔfessionẽ ꝑ dictũ Chry. de pe. dis. j. c. lachryme. di. Lachryme lauant delictũ: qd̃ pudo: est ɔfiteri. Rñdet Alexan. de ales vbi. ß. ẜm sniam Hugonis de sctõ Victo. ꝙ hoc intelligẽdũ est de lachrymis secretis q̃ fiunt in ɔfessione secreta facta vni sacerdoti de pctõ qd̃ est pudo: ɔfiteri in publico. Vñ Gratian⁹ de pe. di. j. c. nõ ita. ait. Non ita intelligẽdũ est vt sine ɔfessione oĩa pctã dicãtur dimitti: sꝫ sine publica cõfessione secreta nãq̃ pctã secreta ɔfessione et occulta satisfactione purgant̃. hec ille. Tertio arguit sensualitas dicẽs. Nõ est necesse ɔfiteri sacerdoti nisi ad taxandũ pniam pctĩ. Deut̃. xxv. Sꝫ ꝓ sibi sufficiẽter põt taxare hõ si sit discretus lꝫ nõ sacerdos. ergo nõ tenet̃ ad cõfessionẽ. Rñdet Rich. i. iiij. di. xvij. ar. ij. q. j. ꝙ ille qui est nimis familiaris vni pti nõ dꝫ eẽ iudex in illa cã. ex̃ de offi. ⁊ pote. iudi. dele. c. insinuaste. q: sic dicit glo. ibidem. Familiaritatis affectio veritatẽ ĩpedire solet: vt inq̃t ter. in. c. ac cusatores. el. iij. iij. q. v. vbi de hoc plene ꝑ doctores. Hoc aũt ẽ nimis familiaris carni sue ⁊ eã nimis diligit: ⁊ iõ non est rõnabile: ꝙ sit iudex in illa cã in qua agendũ est de punitione et maceratione co:poris sui. Quap:opter necessariũ est ipsum stare iudicio alteri⁹. j. sacerdotis. Nemo em̃ dꝫ esse iudex in cã ꝑpria neq̃ arbiter. ff. de iuris. om. iudi. l. qui iuris

dictioni. ꝛ. ff. de iudi. l. iulius. et. ff. de arbi. l. penul. ꝛ. C. ne quis in sua causa. l. vnica. ꝛ nemo d3 esse iudex ꝛ pars: vt notat i. §. itē obijcitur. xxiij. q. iiij. ꝛ p Hosti. ꝛ Inno. in. c. dilectus. de peni. ꝛ p Archi. i. c. iter q̄relas. xxiij. q. iiij. vel pōt dici: ꝙ cōfessio non solū ordinatur ad taxationē pnīe: sed imo principali⁹ ad susceptionē gratie diuine: ꝛ aliquā relaxationē pene virtute clauiū. vnde q2 nullus h3 claues in foro cōscientie nisi sacerdos: iō necessarium est cōfiteri sacerdoti. Quarto arguit diabolica persuasio per dictū Augu. in. c. magna. de peni. di. j. vbi exponēs illud ps. xxxj. Dixi cōfitebor ꝛc. ait. Volūtas. s. confitēdi remuneratur: nō opus. ergo ꝛc. Rn̄det Alex. de ales vbi. s. ꝙ l3 cordis cōtritione peccata dimittantur quātū ad culpā: tn̄ ꝯfessio necessaria est: q2 de⁹ nō remittit peccata in cōtritione nisi cōtritus habeat intentionem confitēdi illa. vn̄ dicit aplš ad Ro. x. Corde creditur ad iusticiā: ore autē cōfessio fit ad salutem. facit ad h̄ de peni. di. j. c. nō pōt. vbi inq̄t Chrysosto. cōfessionē esse necessariā humane saluti. vn̄ Greg. viij. moral. inq̄t. Qui promereri vult qđ expedit debet malū cōfiteri qđ fecit. et Amb. in. c. nō potest. de peni. di. j. ait. Nō pōt quisꝙ iustificari a peccato nisi fuerit peccatū ante cōfessum. ꝛ Aug. in li. l. homeliaꝝ: homelia. xij. dicit. Quō nobis pctōꝝ vulnera nunꝙ deesse possunt: sic ꝛ cōnfessionis medicamina deesse nō debēt. Nō em̄ iō vult deus vt cōfiteamur pctā nostra: q2 ea ipse scire nō possit: sed q2 hoc diabolus desiderat vt inueniat quod nobis ante tribunal eterni iudicis obijciat. Ideo vult vt magis defendere ꝙ accusare pctā nr̄a velimus. Ecōtrario aūt deus noster: q2 pius ꝛ misericors est vult vt ea cōfiteamur in hoc seculo: ne ꝓ illis cōfundamur postmodū in futuro. hec ille. Ideo bn̄ dicunt verba ꝓposita. Ejice ancillā. i. sensualitatem renuentē confiteri: vel diabolicā suggestionē cōfessionem detestantem: ꝛ filiū eius. i. peccatum. s. illud cōfitendo. Super quibus verbis tres de cōfessione cōsiderationes faciemus. Prima dicetur excusationis. Secūda frequētationis. Tertia reuelationis.

Pars prima in qua declaratur qui sint excusati a confessione ꝛ quando. C

p Ro declaratiōne prime partis sciendum est ſm oēs theol. in. iiij. sentē. di. xvij. ꝙ oēs hoīes mūdi tenentur ad cōfessionem si non sunt legitime excusati: ꝛ p3 per preceptū positū in precallegato. c. om̄is vtriusꝗ sexus. de peni. ꝛ re. vbi terminus ponit vniuersalis. s. oīs. Qui autē totū dicit nihil excludit: vt notat in. c. solite. de maio. ꝛ obe. et i. l. a ꝓcuratore. C. mādati. cū similib⁹. Nō nō intelligit sicut q̄dā bestialis doctor exponebat dicēs. Nota pmo i v̄bo oīs vtriusꝗ sexus. ꝙ solū Hermofroditus tenet ad ꝯfessionē. Preterea ibi ponit vtriusꝗ sexus: vt includat mares et feminas ꝙuis si posuisset tm̄modo masculinū sexum tn̄ inclusisset etiā femininū. Nā masculinū gen⁹ cōcipit femininū. xvij. q. iiij. c. si quis suadente. ꝛ de elec. c. generali. li. vj. ꝛ de ꝯse. di. j. c. oēs fideles. ꝛ. ff. de lega. ij. l. si ita. et. ff. de v̄bo. sig. l. j. ad ostēdēdū ergo ꝙ oēs tenētur tā masculi ꝙ femine ad cōfessionem voluit ponere terminos pticularissimos. Ideo dicit Rich. noster vbi. s. ar. ij. q. iiij. ꝙ etiā papa tenetur ad cōfessionē faciendā sacerdoti xpiano. Si em̄ esset cōfessio solū de iure positiuo nō teneret de necessitate: q2 par in parē nō habet imperiū. c. innotuit. de elec. ꝛ. c. inferior. xxj. di. l. ille a quo. §. tempestiuū. ff. ad trebel. ꝛ. l. nā et magistrat⁹. ff. de arbi. ꝛ iō non potuisset obligari p suos p̄decessores. Si ergo solūmō papa fecisset p̄ceptū de cōfessione ipe nō eēt obligatus ad eā de necessitate. Q2 princeps est solut⁹ legib⁹. l. pnceps. ff. de legib⁹. sed bn̄ de congruitate deberet illā seruare: vt d2 in. l. digna vox. C. de legibus. ꝛ. l. ex impfecto. C. de testa. verū q2 cōfessio est de p̄cepto diuino: vt s. visum est: ideo papa tenetur ad eam de necessitate. Quantū v̄o ad determinationē tēporis ordinatā a cōsilio generali tenet de cōgruitate: q2 vt d2. xxv. q. j. in. c. confidimus. ꝛ c. iusticie. Iusticie ac rōnis ordo suadet: vt q̄ a successoribus desiderat mādata sua seruari predecessoris sui proculdubio voluntatem ꝛ statuta custodiat. D

s Imiliter dicit Rich. vbi. s. ꝙ si cōfessio esset solūmodo per preceptū ecclesie nō tenerētur ad eā infideles q2 ad ecclesiā nō pertinet iudicare de his qui nūꝙ susceperunt sacramētum baptismi: vt inquit apls. j. Cor. v. et habet. xlv. di. c. qui sincera. et. c. de iudeis. xj. q. iij. c. inter verba. vn̄ dicit Rich. in. iiij. di. xvij. ar. ij. q. j. ꝙ vicario christi non fuit concessa directe potestas super illo qui sacramentum baptismi nō suscepit verum: q2 de precepto diuino est cōfessio. etiam infideles tenentur ad confessionem faciendā sacerdoti christiano cui est concessa potestas a christo deo et homine. E

v Verū cū diuinū pceptū sit rationabilissimū nō obligat ad aliquid irrationabile aut īpossibile: q2 ad impossibile nemo tenet̃. ff. de reg. iur. l. īpossibiliū. Jō ad obseruationē hui⁹ pcepti nō tenent̃ illi qui habēt de nō cōfitēdo aliquā de infrascriptis rationabilē excusationē: quapropter solēt sex generationes assignari excepte ab huiusmodi pcepto. Primi sunt illi q̄ nō habent aliqḋ pctm̄. Nā cessante causa cessat effect⁹. c. cū cessante. ex̄ de appella. cū silibus. Sʒ p maiori declaratione querit̃. Nunqḋ habens solū peccata venialia teneat̃ cōfiteri: si nullū hʒ mortale? Rn̄det Ricb. in. iiij. dist. xvij. ar. ij. q. iiij. in solutione primi argu. q̄ homo nō tenet̃ penitere de venialibus eo q̄ simul pn̄t cū gratia dei stare: nā nō priuant hoīem gratia dei: et possunt post hanc vitā remitti: ⁊ iō de se nō indiget de necessitate officio clauiū: tū per accidens tenetur homo de illis penitere ⁊ cōfiteri propter obseruationē statuti ecclesiastici: etiā si nullum habeat mortale. Aliqui tū dicūt q̄ talis non tenetur ad dicendū sacerdoti aliqḋ peccatū veniale in speciali: sʒ tm̄ in generali cōfitēdo se peccatorē multorū venialiū. hec Ricb. cū quo cōcor. btūs Tho. in eadē dist. ar. j. q. iij. in solutione. iij. arg. et Petrus de thar. ibidē. ar. iiij. q. j. ⁊ Alex. de ales in. iiij. parte sum. in trac. de cōfessione. Sctūs frō Bona. in. iiij. di. xvij. parte. ij. art. ij. q. j. dicit. Cū queritur an venialia debeant cōfiteri? Rn̄deo q̄ congruū est maxime viris perfectis ɔfiteri pctā venialia regulariter: tn̄ nō est necessariū nisi in duob⁹ casibus: videlʒ propter dubia et propter statutū: propter dubium qn̄ quis probabiliter dubitat vtrum sit veniale vel mortale: tenetur eñ hoc casu cōfiteri: aliter periculo se exponit ⁊ agit cōtra cōscientiā: ⁊ per ɔñs edificat ad gehennā. c. litteras. §. porro. de resti. spol. cū similibus. Et ideo debet cōfiteri illud ⁊ relinquere iudicio sacerdotis vtrū sit veniale vel mortale. Nam in dubijs semp tutior via est eligenda. c. mattheus. ex̄ de symo. Propter statutū frō tenet̃ quilibet xp̄ianus semel in anno cōfiteri etiā si non habet nisi venialia. hec ille. Si aūt vlterius queratur si aliqs esset tante puritatis et perfectionis q̄ non remorderet eū consciētia de aliquo veniali: sicut fuit btā Vgo Maria: an talis teneatur ad confessionē? Respōdent theologi in. iiij. di. xvij. q̄ hoc verisimiliter nō pōt cōtingere: q2 nō sit inuēta nec inuenietur nisi vna virgo Maria. et scriptum est. j. Job. j. Si dixerimus q2 pctm̄ non habemus ipsi nos seducimus: et veritas in nobis non est. Dicit aūt vbi. s̄. Alex. de ales: q̄ si talis inueniretur nō teneretur confiteri nisi ratione institutionis ecclesie: nō dicendo tū aliquid contra conscientiā sed dicendo in generali se esse peccatorem: nec mendacium diceret iuxta illud Prouerb. xx. Qui pōt dicere mundū est cor meū purus sum a peccato. Vn̄ pōt quis se confiteri peccatorē nō ex culpa actuali quam nō habet sed ex reatu culpe que precessit saltem ex pctō originali. Ricb. qʒ nr̄ in iiij. di. xvij. ar. ij. q. iiij. in solutione vltimi argu. dicit: q̄ tali sufficeret dicere se non cōmisisse aliquod peccatum quod sciat postq̄ legitime confessus est. Aliqui aūt dicunt q̄ cū carere longo tempore omni peccato tam veniali q̄ mortali non possit homini conuenire nisi ex priuilegio speciali: ⁊ statuta non se extendant nisi ad ea que veniunt de lege cōmuni. xix. q. ij. c. due sunt. §. lex frō. vbi dicitur: q̄ q̄ lege priuata ducitur nulla ratio exigit vt a lege publica constringatur. Et simile habet ex̄ de regula. c. licet. Ideo fm̄ istos talis nō habens remorsum alicuius peccati nō tenet̃ ad confessionem nisi eo modo quo supra. s. psentando se cōfessori. vnde dicit Ricb. noster in suo quodlibeto: q̄ debet se repsentare sacerdoti: vt ouem suā pastor agnoscat: et vt eius cōscientiam sciat: et sacramenta ecclesiastica secura consciētia ministrare ei valeat: et etiā vt ipse diligentius instruatur ab eo: ⁊ claues ecclesie venerādo recognoscat. hec ille. Verū cū scriptū sit ps̄. xviij. Delicta quis intelligit ab occultis meis mūda me dn̄e. Nemo debet esse adeo temerarius vt credat se nullū pctm̄ cōmittere. Dicit eñ Greg. in moral. Non solū mala que gessimus sʒ etiā si qua sunt ī nobis bene gesta timeam⁹: q2 sepe in eius iudicio culpa esse deprehendit̃ qḋ virtus ante iudiciū putabat̃. Et vnde expectat̃ pia merces opis inde sequit̃ iudiciū eterne vltionis. Ipsa eñ nr̄a bona operatio culpa nūq̄ caret nisi hāc districtius iudex in subtili lāce examinis misericorditer pēset. hec ille. Jō dicit auctor supplementi in. c. ij. de cōfessione. q̄ valde fatuus esset sacerdos qui dicenti subdito maxime mūdano: q̄ nō cōmisit aliqḋ pctm̄ ⁊ nō aliter confitēti ministraret eucharistiam. Si tū qs in veritate esset sine aliquo crimine non teneretur ad confessionem nisi eo modo quo. s̄. dictum est: vt etiam dicit btūs Tho. in. iiij. di. xvij. ar. j. q. iiij.

s Ecundi qui sunt excusati sunt amentes: qui non possunt mereri nec demereri sed sunt in statu in quo amen etiam deuenerunt et in eo intelligutur perseuerare: ex. de bap. c. maiores. ad finez. vn nec penitentiam nec cõfessionem facere possunt nisi lucida habeant interualla: seu ad ꝓpriũ redeant sensum. O

t Ertio excusanꝰ ab hoc pcepto muti: ꝛ loqui nõ valẽtes. q̃ ẜm Ricв. i. iiij. di. xvij. ar. ij. q. j. nõ obligãꝰ cõfiteri nisi signo vel nutu vel eo modo quo possunt xxvj. q. vj. c. qui recedunt. Illis aũt qui loqui possunt ꝛ habẽt sacerdotẽ pñtẽ non sufficit ꝯfessio p scripturã facta: qꝛ q̃uis p scripturã possit manifestari delictum: tñ qꝛ voces sunt note eaꝝ que sunt ĩ aïo passionũ. j. Periher. Et principaliter data est lingua ad significãdum secreta cordis. In sacramẽto ꝯfessionis requiritur determinatus modus. s. actus loquendi qñ haberi põt. Unde Magr̃ in. iiij. dis. xv. c. iiij. dicit. Docuit dñs corporali presentia petã ꝯfitẽda: nõ per scripturã manifestanda nec etiam per nuncium. P

q Uarto excusanꝰ idioma nesciẽtes: q̃ etiã ẜm Richar. vbi. s. non tenentur confiteri nisi p signum vt muti: q̃uis aliqui dicant ꝙ tenentur confiteri per interpretẽ. Nã cũ hoc nullo iure diuino aut positiuo sit ꝯstitutũ: non videtur tutum plus artare confitentẽ q̃ artetur per ipsa iura. qꝛ vt dr̃ Prouerb. penul. Qui nimis emũgit elicit sanguinẽ trãssumptiue. iij. di. c. deniqꝫ. Et iõ nõ tenentur confiteri nisi per signum vt dictum est. Tamen si isti vellent cõfiteri per scripturã vel per aliũ: ꝛ similiter muti possunt hoc facere et merebuntuꝝ. Unde dicit Inno. in. c. omnis. de pe. ꝛ re. super ṽbo solus. Surdus vel mutus vel eger qui sine periculo loq̃ non põt: vel qui est alterius lingue q̃ cõfessor potest ꝯfiteri per scripturam vel per aliũ. I

q Uinto excusantur illi qui nõ sunt doli capaces: vt sunt cõmuniter pueri infra septẽ annos. vt notat glo. i. d. c. omnis. ꝛ etiam in. c. j. de delictis puerorũ. Cõiter ergo pueri ꝛ puelle quãdo hñt septem annos: qꝛ sunt doli capaces ꝛ discretiõis obligantur ad ꝯfessionem. vt etiã notaꝰ in directoria iuris li. j. ti. xv. §. lxv. Si autem infra illos annos haberent discretionẽ non excusarentur ab hoc pcepto cũ possent mortalr̃ peccare ꝛ dãnari. Exemplũ habemus in libro dialogorũ beati Gregorij de puero quiqꝫ annorum blasphemante deũ: quẽ demones exportauerunt. Debent ergo parentes inducere pueros ad ꝯfessionẽ qñ sunt doli capaces Et dicit Scotus in. iij. dis. xvij. ꝙ qñ puer facit ista tria vel vnũ coꝝ: est obligatus ad confessionẽ ante septẽniũ. Primo qñ rñdet ad propositum cũ rõne. Scdo qñ intrans ecclesiam discooperit caput et facit signa discretionis ꝛ deuotionis. Tertio qñ verecũdatur de malo alijs vidẽtibus. Infantia nãqꝫ regulariter iudicio caret. j. q. iiij. c. placuit. ꝛ. c. sequenti. Nã infans ꝛ furiosus equiparanꝰ: qꝛ iudiciũ animi nõ habent. ff. ad legẽ aqui. l. sed ꝛ si. §. igitur. ꝛ. §. sed est furiosus. et. xv. q. j. c. illud. Unde etiam si homicidium cõmitteret talis infans vel furiosus nõ imputaretur ei. vt in clemẽ. vnica. de homicidio. Et idẽ in dormiẽte. l. fi. ff. ad. l. cor. de sicca. Omnes igitur doli capaces ꝯtẽnentes semel in anno confiteri mortalr̃ peccant tanq̃ transgressores ꝛ violatores canonũ. lxxxj. di. c. si q̃ presbyteri sunt. vbi dicit Greg. Peccatũ igitꝰ paganitatis incurrit q̃sq̃s dũ se xpianũ asserit sedi aplice obedire ꝯtẽnit. facit. viij. q. j. c. sciendum. et in. c. nulli fas. xix. di. idẽ Gregõ. inquit. Nulli fas sit aplice sedi violare precepta. sit ergo ruine sue dolore ꝓstratꝰ quisquis aplicis voluerit cõtraire decretis. Talis enĩ iam dãnatꝰ a sancta ꝛ aplica ecclesia sua inobediẽtia atqꝫ presumptione a quocunqꝫ esse non dubitat. hec ille. De tali dicit saluator Matth. xviij. Si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Et ideo sic moriens sine confessione debet cum bestijs sepeliri et non in sacro. Unde refert Cesarius: ꝙ quidam nunq̃ cõfitebatur immo dicebat. Stultissimus omniũ mihi videtur qui quod facit in secreto alteri reuelat. Sed hec stulticia in caput suum redundauit. Nam infirmatus ad mortẽ mortuus est sine confessione. Cum autẽ in sacro sepultus esset tãti auditi sunt in loco illo strepitus et terrores vt solutus videretur sathanas. Item venerunt tempestates horribiles omnia deuastantes. Cũqꝫ homines ad ecclesiam pergerẽt viderũt illũ miserum porrigentem brachium extra sepulcruz: quasi diceret. Extrahite me hinc: qꝛ non sum dignus stare in loco sacro. Illi autem strepitus ꝛ terrores nunq̃ cessauerunt donec illud maledictũ corpus canibus dederunt. K

s Exto ꝛ vltimo excusanꝰ a ꝯfessiõe illi qui nõ habẽt sacerdotẽ cui ꝯfiteanꝰ: quẽ tamẽ debẽt ꝛ tenẽtur inquirere.

vt dr̄ in.iiij.sen.dist.xvij.c.nō prius.Et illud
Aug.in lib.de pe.qd ponit.de pe.di.vj.in.c.
qui vult ꝯfiteri.s.si deest sacerdos: ꝓximo vl
socio fiēda est ꝯfessio. Intelligēdū est bm Ri
char.vbi.s.de ꝯgruitate non de necessitate.
Ualde em̄ est vtilis talis ꝯfessio etiā si nō sit
sacramētalis. Uñ recitat Cesari⁹ q̄ tpe quo
ibāt xpiani vltra mare ad passagiū accidit q̄
multis pegrinis cū illis simul trāsfretantib⁹
adeo tēpestas permaxima orta est in mari vt
oēs de vita desperarēt. Tūc vnus maximus
pctōr inter alios surrexit et corā oibus dixit.
Audite me ꝓ amore dei et oēs nolite perire.
Credo em̄ certissime q̄ ꝓpter me tēpestas sit
exorta: q: maxim⁹ pctōr sum. sȝ rogo vos oēs
vt audiatꝭ ꝯfessionē meā tūc ille cūctꝭ tacēti⸗
bus tāta pctā dixit et tā diuersa et horribilia
vt aures humane horrerēt audire. Audi mi⸗
rabilē dei clementiā: ꝯfessione facta ꝛ ab oib⁹
audita statim facta est trāquillitas magna in
mari ita vt oēs mirarent ꝛ ꝑuenerūt ad por
tū cū salute. Deus aūt de memoria singuloꝝ
talr illa pctā deleuit ac si nunq̄ aliqd sciuis⸗
sent nec audissent. Et ex h miraculo orta est
consuetudo inter marinarios: vt in periculo
mortis si nō hn̄t sacerdotē vn⁹ alteri ꝯfitear.
Recitat quoqȝ idē Cesari⁹ q̄ qdā sacerdos oc
culte tenebat vxorē cuiusdā militis sue parro
chie ꝓ cōcubina: qd cū dictū fuisset militi nō
statim credidit nec sine suspitiōe fuit: nullus
tn̄ de h signū sacerdoti vel vxori ostēdit. Uo⸗
lens autē caute inquirere vitatē rogauit sa⸗
cerdotē vt iret secū ad qddā secretū colloqui⸗
um: q cū iuisset cū eo duxit illū ad aliā villam
in qua demoniacus qdā oia pctā nō de con⸗
fessa improperabat hoibus. Timēs aūt sacer
dos ne miles ꝓpter hoc adduxisset eū vt a de
mone de facto suo īqreret stabulū qddā oc⸗
culte ītrauit ꝛ pedib⁹ serui militꝭ ꝓuolut⁹ ip
sum hūiliter rogauit vt ꝯfessionē suā audiret.
Facta aūt ꝯfessione ex corde ꝛ pnia petita di
xit seru⁹ sacerdoti. Quicqd alteri ꝓ ꝯsili pctō
iniūgeritis sit vr̄a pnia. Quo fctō securior cū
milite ad demoniacū ꝑrexit. A q cū miles q̄⸗
reret si demon aliqd de sacerdote sciret: rn̄dit
demon. Nihil mali de eo scio. Et cū h dixisset
subiunxit lingua latina dī. In stabulo iustifi
catus est. Qd vbū solus sacerdos ītelligēs et
virtutē ꝯfessiōis ac bn̄ficiū dei in se recogno
scens: nō ingrat⁹ seculū deseruit et in ordinē
cistertieñ. ītrauit. Sed h q̄rit: nunqd ille qui
nō hȝ sacerdotē teneat scribere peccata sua ꝛ
mittere sacerdoti: Rn̄det Richar.in.iiij.dist.
xv.ar.ij.q.iij.in corpore qōnis. q̄ nō: q: h nō
inuenit institutū. Itē q: iminerer ꝑiculū ne
esset defect⁹ in examinatiōe pctōꝝ: quā face⸗
re dȝ sacerdos: vt possit salubria ꝯferre reme
dia. Itē q: faciliter posset fieri reuelatio ali⸗
cui⁹ criminis. Littere em̄ facilr ꝑdi pn̄t aut
ꝑ nūciū maliciose aperiri: aut ꝑ ignorātiā nū
cij tradi illis qb⁹ nō mittunt q eas aperirēt.
Itē q: aliqs maliciosus sacerdos posset ꝯtra
penitētē arguere ꝑ scripturā suā ꝛ eū vitupa⸗
re. In absentia g̃ sacerdotis nō tenet qs ꝯfi⸗
teri laico nec etiā sacerdoti ꝑ scripturam aut
nūciū tentione necessitatis: sȝ si faceret esset
superogatiōis. Hoc ei casu sufficit ꝯtritio cū
ꝓposito ꝯfitēdi hita oppoitūitate sacerdotꝭ.

Pars secunda huius sermonis de frequen
tatiōe ꝯfessionis.s. vtrū quis teneatur plus
q̄ semel in anno confiteri.

p Ro declaratiōe scđe partis querit
vtrū pctōr in pctō mortali existens
teneat habita opportunitate con⸗
fessoris suū pctm̄ cōfiteri sub pena
incurrēdi aliud nouū pctm̄ mortale. Et vtrū
hō teneat plus q̄ semel in anno cōfiteri: Ad
quā qōnē rn̄dit Archi.in.c.ille rex. de pe.dis.
iij.ꝛ Inno.in.c.ois.de pe.ꝛ re.di.q̄ illi q sta⸗
tim nō cōfitent post pctm̄ mortale cōmissum
habita oppoitunitate ꝯfitēdi nouū pctm̄ in⸗
currūt. Et pōt sic argui ꝓ eoꝝ opinione. Ma
gis tenet hō ꝓuidere saluti aīe q̄ corpis: q:
aīa est ꝓciosior corpe.c.solite.de maio.ꝛ obe⸗
dien. Et mors vni⁹ aīe ꝑpōderat morti innu⸗
merabiliū corpoꝝ.c.si habes.xxiij.q.iij. Sed
si hō habeat īfirmitatē corpis mortalē tenet
q̄citi⁹ ꝓuidere: alr reputabit homicida suip
sius: q: q potuit hoiem a morte liberare ꝛ nō
liberauit eū occidit.c.sicut dignū.§.illi etiā.
de homi. Uñ vt hr̄ in.c.ꝓuidēdū.lxxxiij.dist.
Simach⁹ pa.ait. Nō est grādis differētia an
mortē īferas vel admittas. Mortē em̄ lāguē
tibus ꝓbat īfligere q hāc cū pōt nō excludit.
Ergo multo magis h est dicēdū de īfirmitate
mortali aīe. Nec bm ꝓdictos doc. aliquē excu
sat decretalis ois vtriusqȝ sexus. de pe.et re.
q: eccl̄ia intēdit tp̄s artare ꝓpter hoim negli
gētiā ꝛ nō ampliare. Sicut etiā ꝓhibet ne qs
vltra annū ī excōicatiōe ꝑmaneat.ex. de here⸗
ti.c.excōicam⁹ el.j.§.q aūt. Tn̄ nō ꝓbet licen
tiā ꝑmanēdi in excōicatiōe vsqȝ ad illā horā.
Alij autem qdā theologi dixerūt illud qd re⸗
citat scr̄us Bona.ī.iiij.di.xvij. pte.ij.ar.ij.q.
ij. q̄ seculares ꝛ puri laici nō tenent cōfiteri
regulariter nisi semel in anno non occurrēte

alia necessitate. Secus aūt in religiosis q̄ tenent̄ statim confiteri post lapsum in mortale De clericis autē secularibꝰ vr̄ idē dicēdū: cū tota eoꝝ vita sit tp̄s pnīe: ⁊ cultui diuino deputata. Sed dimittēdo argumēta p̄dictorū doctoꝝ adhereo opinioni Alex. de ales. i. iiij. pte summe. i tractatu de ꝯfessiōe. ⁊ Petri de tharan. ac Scoti in. iiij. dist. xvij. ⁊ Ricb. nr̄i ibidē. ar. ij. q. vj. ⁊ bti Tho. ea. di. ar. ij. q. iiij. et etiā in p̄mo suo quodlibeto. q. xj. q̄ dicunt ꝙ statim exquo q̄s cōmisit pctm̄ mortale: et de illo recordat̄: ⁊ nō dolet nec hꝫ ꝓpositum de illo cōfitēdi tp̄e suo: nouā culpā incurrit: qꝛ ex q̄ culpa sua ei nō displicet placere vr̄. et in hoc ꝯcordāt cū p̄dictis doctoribꝰ. s. ꝙ q̄ad ꝓpositū cōfitēdi tp̄e ecclīa determiato q̄libꝫ tenetur post lapsum in mortale pctm̄: qn̄ de eo hꝫ memoriā: nō aūt tenet̄ statim ꝯfiteri licꝫ securius faceret et melius si ꝯfiteret̄: ⁊ ꝓbat̄ sic arguendo. Quicūqꝫ omittit illō ad qō ex p̄cepto tenet̄ opportunitate habita mortalr̄ peccat. vn̄ inq̄t btūs Thom. ij. ij. q. lxxvij. ar. j. Illud qō sine tp̄is determinatione debet̄ nisi statim soluat̄ obligat ad pctm̄: vt ꝓbat̄ p. c. eos. de sen. excō. li. vj. ⁊ in. c. cū dilecti. de dolo ⁊ cōtumacia. ⁊ in. l. in oībus. ff. de reg. iur. Si igit̄ pctōr statim post lapsum in mortale tenet̄ ad cōfessionē habita opportunitate ꝯfitendi et nō ꝯfitet̄: mortalr̄ peccat in illo instanti in quo recordat̄: ⁊ q̄ rōne peccat i hoc instanti eadē rōne peccabit in sequēti: et sic seq̄ret̄ ꝙ multa imo quasi innumerabilia pctā mortalia cōmitteret in die ꝓ vna ꝯfessionis dilatione: qō est inconueniēs ⁊ valde dānabile. Ex quo ꝯcludūt ꝙ cū p̄ceptū de cōfessione sit affirmatiuū nō obligat nisi pro loco ⁊ tp̄e scilꝫ ab ecclesia determinato. s. semel in anno. Ad argumentū aūt in cōtrariū r̄ndet̄: ꝙ per cōtritionē cū ꝓposito ꝯfitendi tp̄e debito: hō statim sanat aīam suā deo medicāte de quo dr̄ ps̄. cxlvj. Qui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum. M

Icāt tn̄ p̄dicti doc. maxime Richar.
d Alexan. ⁊ b. Tho. vbi. s̄. ꝙ licꝫ cōiter quis nō teneat̄ nisi semel in anno cōfiteri: tn̄ in q̄nqꝫ casibꝰ obligat̄ q̄s ad ꝯfessionē vltra p̄dictū tp̄s. Prio rōne statuti qn̄ q̄s vigore alicuiꝰ statuti seu ordinatiōis tenetur cōfiteri q̄busdā vicibꝰ in anno sic sunt cōiter religiosi. ad talia em̄ statuta obseruāda obligant̄ sub pena mortalis vel venialis pctī sic eos regula vl̄ statutū obligare intēdit. Et idē dr̄ de voto: vt si q̄s vouisset ter vl̄ q̄ter i anno cōfiteri. Inq̄t em̄ deꝰ ps̄. lv. Vouete ⁊ reddite dn̄o deo vestro ⁊c. Secundus casus est rōne sacri. s. qn̄ q̄s vult celebrare siue eucharistiam assumere: tenetur em̄ ꝯfiteri si cōmisit pctm̄ mortale ⁊ hꝫ opportunitatē cōfessoris: nisi forte de ꝓpinquo expectat aliū cui deuotius ⁊ securius ꝯfiteat̄. sic em̄ expectās cōicare nō ꝓhibet̄ si est vere penitēs. vt inq̄t Ricb. vbi. s̄. Itē suscepturus sacrꝫ ordinē ante dꝫ cōfiteri habita opportunitate ꝯfessoris. vt dicit Petrꝰ de tharā. in. iiij. di. xvij. ⁊ Iohes de neapoli idē. q. vj. et idē dicit Landul. nea. in p̄dicta di. qn̄ vult sacra ministrare vel aliquē actum solēnem in ecclīa exercere. vt cantare euangeliū ⁊ hmōi. Et btūs Tho. in p̄mo q̄dlibeto. Tertius casus est rōne piculi: qn̄. s. immineret verisile piculū mortis: vt est tp̄e grauis infirmitatis pestis: guerrarū: famis: nauigatiōis: itineratiōis ad loca periculosa ⁊ in mulieribꝰ tp̄e ꝓpinquo partui et hmōi: qꝛ Eccli. xviij. scriptū est. Ante iudiciū. s. mortis interrogate ipm̄. s. p cōfessionē. Quartus casus est rōne dubij. s. qn̄ ꝓbabiliter videt vl̄ dubitat amplius illo anno copiam sacerdotꝫ habere nō posse: vtputa si q̄s in aliquo pctō deliquit de quo absolutio ad papā ptinet: et nunc hꝫ copiā penitētiarij pape ⁊ non putat amplius posse hr̄e in hoc anno: tenet̄ statim cōfiteri. Quia vt inq̄t poeta. Tp̄e qui rebus vtit̄ ille sapit. ⁊ iterū. Tp̄e cuncta suo quisqꝫ peritus agit. Ait q̄ꝫ Boetius. Signat tp̄a ꝓpria singulis aptans officijs deus. Quintus casus est rōne stimuli. s. qn̄ ꝯsciētia stimulat ilico pctm̄ esse ꝯfitendū: ⁊ nō pōt deponi talis ꝯscia: talis em̄ tenet̄ ad cōfitendū. qꝛ oē qō fit ꝯ ꝯsciam edificat ad gehennā. vt in. c. per tuas. el. ij. ex̄ de symo. Et hec oīa etiā habent̄ in summa confes. lib. iij. ti. xxxiiij. q. lxix. In alijs aūt casibꝰ sufficit ꝙ hō sit cōtritꝰ de pctō suo ⁊ ꝓponat ꝯfiteri tp̄e statuto: ꝙ si interim inopinate moreret̄ iret ad locū salutis Tn̄ melius faciet statim confitendo: maxime si sit clericus aut religiosus: vt dicūt predicti doctores: ⁊ etiā Nicolaus de ausmo. in q̄drigā. li. ij. ti. vij. §. ij. Debemus em̄ vitare omnē causam incidēdi i mortale pctm̄. ex̄ de symo. c. Mattheus. de homici. c. penul. Vn̄ Eccli. iij. dr̄. Qui amat piculū peribit in illo. Dicit aūt Grego. in moral̄. Pctm̄ qō p pnīam non diluit̄: mox suo pondere in aliud trahit. Iō Aug. in ꝓspero dicit. Remedia cōuersionis ad dn̄m nullis sunt cūctationibus differēda qui em̄ penitēti indulgentiā ꝓmisit dissimu-

lati die crastinū non spopōdit. Jō dr̄ Eccl'i.v. Ne tardes conuerti ad dn̄m: et ne differas de die in diē. Exemplū habemus de Dauid: de quo Ambro. ait in apologia Dauid: et hr̄ de pe.di.iij.c.ille rex. Ille rex tantus et potens nec exiguo quidē momento manere penes se delicti passus est ɔsciam: sed pmatura cōfessione atqȝ imenso dolore reddidit pctm̄ suū dn̄o. Idē ḡs Ambro.i li.de pe.et habet de pe.di.j.in.c.adā.inqt. Adā post culpā statim de paradiso deiecit de⁹ nec distulit: sȝ statim separauit a delitijs: vt ageret pniam. Valle. O pctō: ɔsidera: ꝙ si haberes vuln⁹ mortale vł infirmitatē grauē statim qreres medicinas. Ideo cum aīa tua sit per mortale pctm̄ letaliter vulnerata debes statim ad ɔfessiōis medicamētū recurrere. Ait eīn Isido.li.ij.de summo bono. Cito corrigitur culpa q̄ cito cognoscitur. tardius aūt sanatur vulnus qd iā putrescētibus mēbris post longū tps curationibus adhibet. hec ille. Ideo cōsulo omnibus xpicolis: vt saltem tribus vel quattuor vicib⁹ in anno fideliter confiteantur. Et hoc sufficiat pro secunda parte nostri sermonis.

Pars tertia de reuelatione peccatorū in confessione.

Tertio dico ꝙ tria gn̄a pctōꝝ sunt in cōfessione reuelanda. s. Primo pctm̄ manifestū publicū. Secūdo pctm̄ occultū secretū. Tertio pctm̄ ppriū et nō alienū. vt hr̄ in summa confes.li.iij.ti.xxxiiij.q.lxviij. Primo igit sciēdū est fm Alex. de ales vbi.s.et Petrū de thar. in.iiij.di.xvij. et scdm̄ Bona. ibidē. pte.ij.ar. ij.q.ij.et Rich.ea.dist.ar.iij.q.iiij.et.b.Tho. ibidē.ar.ij.q.s. ꝙ manifestū pctm̄ est ɔfitendū. Primo ex pte cōfessoris ɔfessionē audiētis vt cognoscat pctm̄ nō vt hō: sȝ vt vicari⁹ dei. scȝ p testimoniū ɔscie accusantē q̄ est testis diuinus: et hȝ fit p ɔfessionē. Nō eīn sufficit aliquid esse notū iudici: nisi sit ei nota in forma iudicij: vt dr̄ i.c.iudicet.iij.q.vij. Iudex dȝ iudicare fm allegata et pbata. vt etiā hr̄ ff.l. illicitas.§.veritas.ff.de offi.psi. Et iō opȝ ɔfiteri pctm̄ quantūcūqȝ publicū fuerit. Scdo ex pte ɔfitētis vt iustificet. Quātūcūqȝ eīn aliqs ab aliquo accuset nō ppter hoc iustus iudicat: sȝ magis iniustus. Sȝ qn̄ hō ex ɔtritiōe accusat seipm: tūc exercet opus iusticie iux illud Prouer.xviij. Justus in pncipio accusator est sui. vt ḡ quisqȝ iustificet: et dign⁹ recōciliatiōe eccl'ie cōpiobet quātūcūqȝ peccatū suū sit publicū; necessario tn̄ est in ɔfessione ppria accusatio. Scdo pncipalr dico: fm Alex.Bona.et Rich.vbi.s.ꝙ pctm̄ occultum est ɔfitendū. Primo ex parte cōfessoris. Nam satisfactio imponēda est p pctō fm arbitriū cōfessoris. Et iō necesse est ꝙ pctō occultū illi reuelet: vt cognoscat eius quātitatē qlitatē: vt possit seruare illō qd dr Deut.xxv. Pro mensura delicti erit et plagarū modus. vt etiā hr̄ in.l.ne qd ex naufragijs.ff. de incen.rui.et nau. Scdo ex pte ɔfitentis: vt q̄ nō erubuit in secreto peccare: nunc corā confessore reuelet pctm̄ suū cū rubore. Vō enim carnalis plus erubescit oculos hominis q̄ dei. Item vt ɔfessor sciat ei puidere de remedijs cōtra pctm̄. Jō inqt Boeti⁹ in.i.de ɔsolatiōe Si operam medicantis expectas oportet vt vulnus detegas. vnde dicit Osee.xiij. Peccatum eius absconditum dolores parturiētis venient ei. Quapropter Horatius in epistola ad Quintium dicit. Stultorum incurata pudor malus vlcera celat.

Q

Ed hic querit: nunqd radices peccatorū sint ɔfitende et etiā tētationes. Et r̄ndet Alexā. de ales vbi.s.ꝙ non sunt cōfitende nisi quaten⁹ sunt voluntarie aliquo mō: vt qn̄ pceduīt ex ignorātia affectata et crassa tales radices peccatorū: vel qn̄ ex infirmitate que cōplacet: vt ex ea habeāt licentia quedā peccandi: vel ex aliqua culpa nostra pcedūt dicte radices seu tentationes et hoc pōt esse tripliciter. Primo qn̄ qs voluntarie se tentationibus exponit: vt faciunt quidā qui vadūt ad spectacula vt videāt mulieres de quibus postea tētant. Cōtra quos inquit Job.xxxi.c.sui lib. Pepegi fedus cum oculis meis: vt nec quidē cogitarē de virgine. Secūdo qn̄ tentationib⁹ non resistim⁹ fm nostrā possibilitatē. Tertio quando sine omni tentatione quis exponit se peccato: si hmōi expositio aliquo mō tentatio dicēda est. Unde de pe.di.v.c.consideret. inqt Aug. Sunt q̄ nō solū vincunt sȝ vltro pctō se offerunt nec expectant tentationē sed pueniunt voluntatē. Tertio pncipalr dico fm pdictos doctores maxime scdm̄ Bona. et Richar.i.iiij. di.xxj. ꝙ debemus cōfiteri pctm̄ pprium nō alienum. Et quilibet in cōfessione dȝ famam alterius custodire quātū pōt: sed suā ɔsciam purgare dȝ. Et ideo si circūstantia que ducit in cognitionē psone sit de necessitate ɔfessionis: vt q̄ trahit in aliam speciem pcti mortalis: puta si quis peccaret cū sorore vel cū matre vel hmōi; tunc debet cōfiteri semper tn̄ si

potest occultando psonã melius ꝙ poſſit: pu ta ſi habeat quattuoꝛ ſoroꝛes nõ noiando in particulari. Et idẽ dicit Alexã. de ales vbi. ſ. Si aũt nõ ſit de neceſſitate cõfeſſionis talis circũſtãtia dꝫ dimittere eã: ne petm̃ alterius pꝛodat vel petita licẽtia ↄfiteaꝛ alteri aut ſu perioꝛi qui perſonã ignoꝛet. Concoꝛdat Pe trus de tharã in. iiij. ſen. di. xxj. Si tñ quia ex pꝛimat pſonã bona intẽtione nõ vt diffamet: ſed vt penitẽtiarius oret ꝓ eo vel eius ſaluti puideat nõ peccat ſꝫ meret. xxij. q. v. c. hoc vi def. Dicit tñ Ric. vbi. ſ. ꝙ dꝫ ei dicere extra confeſſionẽ: ſed ego nõ condẽnarẽ eũ q̃ in cõ feſſione diceret vt apud confeſſoꝛẽ eſſet ſecre tius. Et pdictis cõcoꝛdat glo. Ray. vt habeꝛ in ſum. ↄfeſ. li. iij. ti. xxxiiij. q. lxxvj. Dicit eti am Petrus de tharan. vbi. ſ. ꝙ etiã qñ circũ ſtantia eſt neceſſaria: et nõ poteſt expꝛimi ſi ne periculo alterius omittenda eſt: et ſuffi cit peccatũ dicere ſine hmõi circunſtantia. vt etiã habetur in ſum. cõfeſ. eo. li. ⁊ ti. q. lxvij. Sed contra hoc faciũt multi qui in cõfeſſio ne cum deberent reuelare pctã pꝛopꝛia publi cant aliena: vtputa vxoꝛ dicens pctã viri ſui et mater filij: ⁊ famula dñe ſue. Contra quos inquit Dauid pſ. xxj. Dixi confitebor aduer ſum me iniuſticiã meã dño. Iniuſticiã meã dixit: nõ alienã. Veſtra ergo pctã dicite in cõ feſſione et dimittite aliena vt indulgẽtiam a deo recipere mereamini. Quod nobis conce dat ipſe miſericoꝛs dñs. Amen.

Eodem die poſt prandiũ de confeſſoꝛis ele ctione et confeſſionis conditione: ac fructifi catione. Sermo trigeſimusquartus.

Confitemini dño qñ bonus: qñ in ſeculũ mĩa eius. pſ. cv. Solẽt cõtra dia bolicas tẽtationes decem et octo pari remedia. Pꝛimũ eſt oꝛatio: dicente ſaluatoꝛe Mat. xxvj. Vigilate et oꝛate ne intretis in tẽ tationem. Sup quod inquit glo. Ille tẽta tur et ſuperatur a tẽtatione qui neſcit oꝛare. Scdm̃ eſt ieiuniũ: dicente Dauid in pſ. xxxiiij. Cum mihi moleſti eſſent induebar ci licio: ⁊ humiliabã i ieiunio aĩam meã. Diabo lus eñ preualet cõtra carni deditos: vt inqt angelus Raphael Tobie iunioꝛi Tobie. vj. Tertiũ eſt elõgatio cauſe: q: remota cauſa remouet effectus. ij. Phy. ⁊ c. cũ infirmitas. de peni. ⁊ re. Ĩo dr̃ Ecci. xxj. Quaſi a facie co lubꝛi fuge petm̃. Quartum eſt reſiſtẽtia in pꝛimis motib⁹. Ĩo inqt apl's Jacob⁹ ſue ca nonice. iiij. c. Reſiſtite diabolo ⁊ fugiet a vo bis. et Hiero. in teſtamẽto ſuo inqt. Lubric⁹ eſt ſerpẽs: et niſi capite teneat ſubito intrat. Et idẽ ad Euſtochiumait. Nolo ſinas cogita tiones malas itrare aĩam tuã: ſed dũ paruu lus eſt hoſtis allide ad petram: petra aũt eſt xp̃s. Ĩo inquit Dauid i pſ. cxxxvj. Btũs q̃ tene bit et allidet paruulos ſuos. Quĩtũ eſt hũili tas. Nã rhetia puulos piſculos nõ retinent: patuit exẽplũ de ſctõ Antonio q̃ vidit in ſpũ totũ mundũ laqueis plenũ: ⁊ audiuit vocem de celo dicentẽ ſibi: ꝙ ſola humilitas euade ret illos diaboli laqueos. Ppropter inqt Da uid pſ. cxiiij. Cuſtodiẽs paruulos dñs: humi liatus ſum ⁊ liberauit me. Sextũ eſt fides dicẽte dño Mat. ⁊ Lu. xvij. Si habueritis tã tam fidẽ ſicut eſt granũ ſinapis dicetis huic monti. Tranſi hinc: et tranſibit. Et hĩ glo. ꝑ montẽ intelligit tentatio. Ĩo ad Hebꝛ. xj. dr. Sctĩ p fidẽ vicerũt regna. Septimũ eſt co gitatio paſſionis xp̃i. Inqt em̃ Greg. in mo ral. Si paſſio dñi ad memoꝛiã reuocef nihil eſt adeo durũ qd nõ equo aĩo toleret. Unde xp̃s in foꝛma crucifixi apparens cuidã fratri nr̃o dixit ei: ꝙ qñ tẽtaretur aſpiceret ei⁹ pla gas ⁊ ſubito liberareꝛ: vt habeꝛ in cõfoꝛmita tibus ſancti Franciſci fructu. ix. ⁊ cõfoꝛmita te. ix. Octauũ eſt ↄſideratio rẽmuneratio nis que datur his qui reſiſtũt tentationibus de qua Jaco. j. dr. Beatus vir qui ſuffert ten tationẽ: qm̃ cũ pꝛobatus fuerit accipiet coꝛo nam vite quam repromiſit deus diligẽtibus ſe. Et de hoc habetur exemplũ in vitaſpatrũ de illo iuuene diſcipulo cuiuſdã ſctĩ patris q̃ habẽs ab eo in mandatis ne vnꝗ̃ iret doꝛmi tum niſi pꝛius habita ab eo bñdictiõe. Quo dam ſero ad ipſum pergens inuenit eũ ſopo ratum. Demon autem ei ter ſuggeſſit vt iret doꝛmitũ abſq̃ illa bñdictione. Cui ille nũꝗ̃ conſenſit. Unde predictus ſanctus pater vi ſionẽ talem habuit. Nam poſt illas tres ten tationes a diſcipulo ſuo ſuperatas vidit tres fulgentiſſimas coꝛonas de celo deſcendere: ⁊ ſuper caput illius ſe firmare. Unde experge factus ⁊ ab illo interrogãs qd feciſſet et cogi taſſet ipſo doꝛmiente. Cognouit ꝙ ꝑpter il larũ triũ tẽtationũ ſupationẽ tres illas coꝛo nas meruerat. Nonum eſt inuocatio noĩs Jeſu. Nã Mar. vlti. ipſe dñs ait de fidelibus ſuis. In noĩe meo demonia eijciẽt ⁊c. et Lu. x. dixerũt ei diſcipuli. Dñe in noĩe tuo demo nia ſubijciũtur nobis. Decimũ eſt deuota

salutatio btē virginis. dicēdo: Aue maria 7c. vel: Maria mater grē: mr mie: tu nos ab hoste ptege: in hora mortis suscipe. Ut em habet in miraculis ipsius btissime virginis demones effugiūt hoc audiētes. Undecimū est alicui9 scti vel scte deuota inuocatio. vñ dr Job. v. Uoca i celis si est qui rndeat 7 ad aliquē sanctoꝝ conuertere. Duodecimū est dicere hūc versiculū. Deus in adiutoriū meū intēde: dñe ad adiuuādū me festina. vt dic Johā. Cassiodor9 s. ij. col. abbatis Isaac. Tertiūdecimum est signo crucis se munire. vt habet i legēda scti Cypriani 7 Justine: 7 etiā in legēda scti Frācisci ac Basilij. vnde ps. lxxxv. ait propha deo. Fac mecū signū in bonū: vt videāt q oderūt me 7 cōfundant. Et iō canit eccl'ia. Per signū crucis de inimicis nris libera nos de9 nr. Quartūdecimū est dicere deuote. Jesu fili Dauid miserere mei. Hoc enim dicto Chananea meruit a xpo filie a diabolo liberationē: vt hr Mat. xv. Hoc etiam dicto stātes in purgatorio scti Patricij ab insidijs diaboli statim liberant: vt hr i legēda ipsius scti Patricij. Quintūdecimum est cōtinua exercitatio in bono ope. vñ Hiero. ad Rusticū inqt. Semp aliquid boni opis facito vt te diabol9 inueniat occupatū. Sextūdecimū ponit btūs Hylari9 pictauiēsis eps dicēs se reppperisse i scriptis scti Clemētis pape discipuli bti Petri: q qn aliqs hz graue tribulationē si deuote dicit illū psal. lxviij. q incipit Saluū me fac de9. cito liberabit. Que oia debēt intelligi si pdicte orones dicātur sine vlla supstitione: Decimūseptimū ē cogitatio vltimi finis. Uñ Eccl. vij. dr. Jn oib9 opib9 tuis memorare nouissima tua 7 i eternū nō peccabis. Decimūoctauū est cōfessio sincera. Uñ Aug. ad here. ait. Cōfessio ē oppugnatrix demonū: pauor iferni: obstaculū diaboli. h ille. Qr etiā ipe maledict9 diabol9 ē supb9: iō idignat si qs ei9 suggestiōes reuelet. iuxta illud Eccl. xxvij. Qui reuelat secreta amici sui pdet eū. Et sic dimittit tētare ne cōfessionē detegat. De qua cōfessiōe tractaturi tres cōsiderationes faciem9 in hoc sermone. Prima dicet electiōis. s. cōfessoris. Scda cōditionis. s. ipsi9 cōfessiōis. Tertia de fructificatiōis eiusdē.

Pars prima in qua declaratur qualis debeat eligi confessor.

Q Uattuor sunt necessaria in illo q debet eligi confessor. Prima conditio dr potestatis: vt. s. habeat autoritatem absoluēdi. Nam sm Durādum nostrū in summa li. s. parte. s. di. s. ad absoluēdum in foro penitentie tria requiruntur. s. q cōfessor habeat autoritatem clauium existēs sacerdos: 7 q habeat autoritatis execitionē et q execitio sit libera 7 non ligata. Excōicatus eni nō potest ligare nec soluere. c. audiuimus. xxiiij. q. s. Et ideo dicunt oēs theologi: maxime Tho. 7 Rich. in. iiij. di. xvij. q quilibet tenetur confiteri proprio sacerdoti: vt ps expresse in. c. oīs. de peni. 7 re. Alienus enim sacerdos absoluere non pōt nec ligare. c. placuit. de peni. di. vj. Dicitur aūt pprius sacerdos quoad hoc nō solum parrochianus: sed etiā quilibet habens autoritatē absoluendi: vt declaratur in summa cōfessoꝝ. li. iij. ti. iij. xxxiiij. q. xxxviij. Et dicit Rich. 7 Tho. vbi. s. q confessus alicui habēti autoritatem absoluendi nō tenetur postea iterū confiteri eadē pctā pprio parrochiano: vt ps in extrauagāti Joh. xxij. que incipit: Uas electiōis. Est ergo sciendum sm Alex. de ales in. iiij. pte summe. in trac. de confessione. et sanctū Bona. in iiij. di. xvij. parte. ij. ar. s. q. ij. 7 Rich. ea. dist. ar. iij. q. s. et Panor. in. c. oīs. et Car. in clē dudum. de sepul. q proprius sacerdos multipliciter et varie accipitur. Primo enim papa in toto mundo est cuiuslibet proprius sacerdos: qr est caput totius ecclesie. c. quāto. 7. c. inter corporalia. de transla. De q Isid. li. vij. Etym. c. xij. 7 habetur in. c. cleros. versi. pōtifex. xxi. di. dicēs. Pontifex princeps sacerdotum est: vel dr esse quasi via sequētium. Ipse eni summus sacerdos ipe pontifex maximus nūcupatur. Ipse eni efficit sacerdotes 7 leuitas 7 oēs ecclesiasticos ordines disponit: 7 qd vnusquisqz facere debet ostendit 7c. Secundo cuiusqz est pprius sacerdos summus penitētiarius pape. vt dicit Anto. de but. in. d. c. oīs. in verbo. pprio sacerdoti. de officio autem summi penitentiarij 7 alioꝝ penitentiarioꝝ notat Joh. an. in cle. romani. de elec. et in. c. s. de tēp. or. li. vj. Tertio est pprius sacerdos minor penitentiari9 pape in curia romana vel vbicunqz ei cōmittatur per ipm papā cui incūbit puidere saluti oīm fideliū. ix. q. iij. c. cuncta per mundū. 7 in pemio. vj. Quarto legatus pape in sua legatione. c. s. de offi. lega. cū ibi no. vñ in tota puincia sua potest quoscūqz absoluere tāq proprius sacerdos. Quinto vicarius pape. ar. c. s. de offi. vi. 7 in c. officiū. de offi. archi. Et meli9 in. c. inter cetera. de offi. ordi. Sexto vicarius legati: vt in dictis capitulis. Et intelligitur cū papa hoc

cōcedit.c.nihil.de offi.le. Septimo penitē tiarius legati cū ipse legatus habeat potesta tē cōstituendi penitētiarios p iura supra al- legata. Octauo oīs cui a papa cōmittitur vbicūq3 ꝯfessiones audire est omniū ꝓprius sacerdos .ij.q.vj.c. decetero. Nono archi- eps dum visitat est ꝓprius sacerdos suorum suffraganeorū ꝛ eos absoluere pōt.c.nr̄o. de peni.ꝛ re. Decimo eps in tota sua dioceſi. c.inter cetera.de offi.or.et.c.j.ꝛ.c.qm̄.eo.ti. Undecimo archipresbyter ecclie cathedra lis.c.officium.vbi glosa de offi. archipresby.

Duodecimo generalis vicarius epi q̄ pōt audire oēs de dioceſi.arg.ī.l.cū pretor.ff. de iudi. Tertiodecimo p̄sbyter parrochialis in tota sua parrochia.c.ij.de prochi. Deci- moquarto oēs hābētes autoritatē a p̄dictis autoritatē cōmittēdi habētibus possunt ab- soluere tanq̄ ꝓprij sacerdotes dūmodo ipsi al's nō sint incapaces isti⁹ autoritatis ꝭm ꝙ declarat Alex.de alesvbi.ś.ꝛ sctūs Bonauē. ac Tho.ꝛ Ricħ.in.iiij.di.xvij.ꝛ Panor.in.d. c.oīs.de peni.ꝛ re.et Archi.in.c.plectis.xv. di. Et ideo illi q̄ confitentur fratribus mino- ribus ꝛ predicatoribus qui habēt autorita- tem per priuilegia sua audiendi cōfessiones ꝭm formā traditam in clemē.dudū.§.statui- mus.de sepul.nō tenētur petere licentiam a suo parrochiano:licʒ Ber.glosator sup.d.ca. omnis.dicat oppositū. Que glosa postea per Clementē quartū tanq̄ oīno falsa ꝛ erronea fuit dānata in quodā priuilegio indulto fra- tribus minoribus ꝛ p̄dicatoribꝰ: qd̄ incipit: Quidā temere. Et fuit determinatū in eo ꝙ illi quibus a superioribus puta epis et hmōi cōmittitur autoritas audiendi confessiones possint eas audire ꝛ ipsis parrochianis sacer dotibus inuitis ꝛ contradicentibus. Et hoc ideʒ tenet Joħ.an.in.c. si eps.de peni.li.vj. Dicunt autē p̄dicti theologi maxime Alexā. Thom. et Ricħ.vbi.ś: ꝙ qn̄ alicui sacerdoti cōmittitur autoritas audiendi confessiones alienorū parrochianoꝝ nō fit aliqd̄ p̄iudiciū ipsis parrochianis, eo ꝙ iurisditionis ptās nō est alicui cōmissa in fauorē suū sed in vtili tatē plebis et ad honorē dei. Quintodeci- mo dicit̄ ꝓprius sacerdos ille qui est electus ab eo qui habet autoritatē eligēdi sibi ꝯfesso rem ꝓuidum ꝛ idoneū: vt sunt epi ꝛ abbates exempti quibus ꝑmittit̄ a iure sibi eligere cō fessorē.c.ne p dilatione.de peni.ꝛ re. Et ideʒ dico de cōfessore electo a quocūq3 habēte au toritatē eligēdi a papa vel ab alio q̄ pōt eam dare. Sextodecimo dr̄ ꝓprius sacerdos q̄ libet parrochianus sacerdos oīm vagabūdo rum qui in eius parrochia voluerūt cōfiteri ꝭm p̄dictos doctores. Dicunt̄ aūt vagabun- di illi qui nō hn̄t domiciliū certū vel habita- tionem ꝭm glosam.ꝛ Barto.in.l. dies.§.pre tor.ff.de dāno infec. et Panor.in.c.fi. de fo. cōpe.et ꝓbat per.l. labeo.ff.ad munici.et.l. heres absens.ff.de iudi. Et idem dicendū est de illis qui domicilio suo relicto nauigāt: vel iter faciunt querētes quo se ꝯferant ad habi tandum.ff.ad muni.l.eius.§.si quis domici- lium. Et idē dicit Panor.in.d.c.oīs.de scho- laribus:mercennarijs:stipendiarijs:et hmōi qui in aliqua parrochia morant̄ lʒ ibi nō con traxerint domiciliuʒ. Quia poterunt absolui ab eo sacerdote parrochiali ī cui⁹ prochia ha bitant de p̄senti: qn̄ cōmode nō pn̄t adire ꝓ- priū sacerdotē.ar.in.c.fi.de parrochi. Et idē tenet glo.in clemē.j.de pui.ꝛ Panor.in.c.cū cōtingat.de foro cōpe. qd̄ intelligendū est qn̄ per maiorē partē anni ibi steterūt vl' stare in- tendunt. Nam tales efficiunt̄ de foro ꝛ ecclia illius ad quem accedūt. arg.l. si longius.§. j.ff.de iudi. Et idem dicit Inno.ꝛ Hostiē. in d.c.oīs.de peni.et re.de peregrinis et viato- ribꝰ ac mercatoribus discurrētibꝰ hincinde: Quia si alicubi morant̄ p annū vel p maiorē partē anni p̄sertim tpe quo tenent̄ cōfiteri:ꝛ maxime qn̄ in paschate nō declināt ad domū sui loci. Quia tunc nō vident̄ ibi habere do- miciliū vbi est eorū domꝰ quoad sacra: sʒ vbi habitauerūt p maiorē partem anni.c. questi sunt.xvj.q.j. vel deliberauerūt habitare.d.c. fi.de parrochi. Et argumētuʒ ad p̄dicta in.c. ad aplice de deci. Et etiā qn̄ non intendissent ibi habitare p tantū tempus:sed habitatio ꝛ cōductio domus esset illis ꝓlōgata sine frau de sua vltra pascha.vbi dic̄ Inno.vbi.ś. Si ꝯo p tale tempus ibi moram nō traxerint vel morari nō intēdāt: nō poterūt a sacerdote il- lius parrochie absolui:nisi licētiā habeāt su- per hoc ab epo vel a parrochiano suo aut ab alio qui possit eā p̄stare. Dicūt aūt quidā ꝙ qn̄ eps vel parrochianus dant alicui licētiā peregrinādi vel itinerandi: vident̄ etiā dare licentiam confitendi et alia sacramenta suo tpe recipiendi. Sed Inno.vbi.ś.dicit:ꝙ tu- tius est vt semꝑ petatur licentia in particula ri de cōfessione ꝛ de alijs sacramētis. Illi aūt qui ī diuersis locis morant̄ equaliter: aut in diuersis castris habent domiciliū: nec appa- ret qd̄ sit p̄ncipale; licʒ Hosti. dicat ꝙ tutius

est petere licentiā vtroq; epo vel parrochia/ no in cui⁹ iurisditione morant. tamē alij dicūt φ possunt ꝯfiteri illi parrochiano in cui⁹ parrochia se inueniūt tpe confessionis fiēde. argu.c.ex parte.de foro cōpe.ꝛ facit glo.in.l. ij.C.vbi de crimi.agi ops. q̄ dicit quecūq; cō uenīri posse vbi degit ꝛ moratur. QQ

n Otandum est aūt ſm Panor.ꝛ Hostien.ac alios canonistas in.d.c.oīs. ꝛ theologos:maxime Tho.in.iiij.di. xvij.in expositione littere. et sctm̄ Bonauē.in iiij.dist.xix.ar.iij.q.j. φ in quibusdā casibus pōt quis confiteri alteri φ ꝓprio sacerdoti. Ut qn̄ ꝓprius sacerdos est indiscretus.c.placuit.de peni.dist.vj. sed hoc facere debet cu⁹ licentia.d.c.omnis.de peni.ꝛ re. quā licētiā si ꝓprius sacerdos nolit dare potest ſm Hostien.vbi.s. ad alium ire.c.licet. de regulari. Uel vadat ad superiorem vt eū ad dandam licētiā cōpellat:aut ipse illam tribuat.c.nullus.de iurepatro.Siliter si quis sciat ꝓpriū sacerdotē esse hereticū vel scismaticū aut excōicatum potest alio confiteri:nec videtur teneri ad petendā licentiā ab eo:cum etiā locutio cum talibus ꝓhibeat.c.cū excōicato.xj. q.iij. Et idem est dicendū si esset interdictus vel suspensus. Quia nemo pōt plus iuris in aliū transferre φ ipse habet.c.nemo. de reg. iur.li.vj. Similiter si quis cognoscat suum ꝓpriū sacerdotē esse fragilem ad malū:hoc est pronū ad peccatū qd̄ habet cōfiteri:et videt ex cōfessione verisimiliter periculū imminere ipsi cōfessori vel sibi. Aut scit ipsum esse sollicitatorē ad malū siue ignorātem aut reuelatorem cōfessionum. Uel quādo peccatū qd̄ vult confiteri est commissum cōtra ipsum cōfessorem vel suos. In his ꝛ similibus casibus quādo ꝓbabiliter iminet periculū confitenti:vel confessori debet petere licētiam ab ipo ꝯfitenti ab alio. Si aūt parrochian⁹ predictā licentiā dare nolit sicut tenet talis pōt non obstante cōtradictione ipsius alteri confiteri. Quia priuilegiū meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate.c.licet. de regula. Et hoc intelligitur quando aliū ꝓpriū sacerdotē habere nō potest.ꝛ si nullū qui eū absoluat inueniat est coram deo excusat⁹: sicut ille qui nō habet copiam sacerdotis. Nec in hoc transgreditur preceptū ecclesie: quia precepta iuris nō se extendunt vltra charitatem:ſm oēs theologos. Dicunt tamē cōiter doctores:φ qn̄ quis nō pōt habere alium sacerdotem ꝛ imminet necessitas confitēdi;cōfiteri debet peccatū suū in genere sine eo de quo posset periculū iminere: vt hr̄ in summa ꝯfes.li.iij.ti.xxxiiij.q.xxix. Siliter ſm Rich. in.iiij.distin.xvij.in casu extreme necessitatis qn̄ alicui iminet pīculū mortis:ꝛ ꝓpriū sacerdotē habere nō pōt:quilibet sacerdos eū absoluere valet ab oībus pctīs ꝛ casibus atq; excōicationib⁹:vt etiā tenet glo.i.c.pastoralis. de offi.ordi.quā cōiter sequūtur doctores. Et hoc ꝓbat p.c.eos.de sen.excō.li.vj.ꝛ arg.ad hoc in.c.si presbyter.ꝛ.c.sequēti.xxvj.q.vj.et in.c.fures.de fur. Dummodo talis sacerdos nō sit excommunicatus:aut hereticus:vl' ab ecclesia precisus:ſm sanctum Bonauentu.in predicta distin.xix.quarti. R

s Ecūda conditio cōfessoris dicit sanctitatis. Ille em̄ debet esse bone ꝛ honeste vite cuius ministerio iustificantur impij: reconciliantur rei:sanantur in anima infirmi: atq; spūaliter resuscitantur mortui. Un̄ Aug. super ps̄.xvj. sermone.ij.ait. Talē esse ops sacerdotem dn̄i:vt qd̄ populus pro se apud deū non valet ipe ꝓ eo mereatur impetrare.q: scriptū est. Si peccauerit populus orabit pro eo sacerdos. Si aūt sacerdos peccauerit quis orabit ꝓ eo:quasi dicat.nullus.vide tex.ad hoc in.c.fertur.§.vulnerato. j.q.j.vbi inter alia dr̄. Uulnerato pastore ds curādis ouibus adhibet medicinā.Aut quomodo populum orationis clipeo tueatur: q̄ iaculis ostium sese feriēdū exponit.Aut qualem fructū de se ꝓducturus est cui graui peste radix est infecta. Maior ergo metuenda est locis illis calamitas vbi tales itercessores ad locum regiminis adducuntur:qui dei magis in se iracundiam ꝓuocant φ per semetipsos placare debuerant. Qua ex re dicit Durādus in summa vbi.s. φ talis debet esse confessor vt sit dign⁹ xp̄i minister.Un̄ de peni.di.vj.c. quivult.scriptum est.Sacerdos cui oīs offertur pctōr:ante quē statuitur oīs languor in nullo sit iudicādus qd̄ in alio promptus est iudicare. Judicās enim alium qui ipse est iudicādus condēnat seipsum. Cognoscat ergo se ꝛ purget in se qd̄ aliosvidet sibi afferre. Ex quibus verbis sumit argumentum ſm Durandum vbi.s.φ existens in mortali peccato peccat mortaliter absoluendo alium nisi pri⁹ peniteat. Preterea sacerdos in ꝯfessione debet animas istruere:docere:arguere:ꝛ a peccato quantū potest reuocare. Malus autem et pctīs ipse inuolutus quomodo hoc faciet. Scriptū est em̄ Eccli.xiiij. Qui sibi est nequā

cui alij bonverit. De aīa sua modicū curans: multo minus curabit de aliena. Et ideo sepe accidit: q̄ male dispositꝰ accedēs ad cōfessorem malū: multo magis indispositꝰ ab eo recedit. Jmmo qd̄ peius est aliquādo penitēs ad tales cōfessores accedit cū decē pctīs ꝛ reuertit̄ cū quindecim. Et sepe ad ipos vadūt aliqui bn̄ dispositi ꝛ cōtriti q̄ ab eis deprauati reuertunt̄ incōtriti ꝛ indispositi. Quō enī audebit aliū arguere de crimine ille qui ī eodem ꝛ maiori est inuolutꝰ. cū dicat Hiero. in transitu suo. Quomodo p̄dicabit auarus de paupertate: luxuriosus de castitate: ꝛ inuidus de charitate. Tu igit̄ sacerdos qui vis esse fons in quo sordidi debēt lauari: prius purifica teipm̄. Quia s̄m Greg. Difficile est fontē nō deturpari in quo sordidꝰ lauat̄. Tales cōfessores sunt sicut aqua q̄ quāto plures panos imūdos lauat: tāto magis ipa fedatur. Item sicut candela que quanto plus alios illuminat: tanto magis seipam consumit. De ipis q̄s dici pōt illud qd̄ ait Aug. in s̄mone Epyphanie de iudeis dicēs. Q: facti sunt sicut lapides a miliario qui viatoribꝰ aliquid ostendūt: sꝫ ipi imobiles p̄sistunt. Et alijs demōstrato vite fonte ipi p̄fidi moriunt̄ siccitate. Nō solū aūt d̄s esse sctūs ꝯfessor ꝛ sine peccato mortali: sꝫ in sctitate solidus ꝛ firmatꝰ p̄pter illa que audiunt̄ ī cōfessione. Et ideo Bern̄. sup cantica sermōe. xviij. inq̄t. Tu frater cui firma charitas nondū est: sed adeo tenera ꝛ arundinea vt omni cedat statui: qua fronte aliena vulnera curare aut ambis aut acquiescis. Noli esse nimis iustꝰ: sufficit tibi si diligis proximū tuū sicut teipm̄. Nō enī salutē p̄ximi debes querere in salutis p̄prie detrimētū. hec ille. Propterea ab illo qui est in pctō mortali nō debet quisq̄ hoc sciēs recipere sacramēta nisi ī casu necessitatꝭ aut quādo ab alio bono recipe nō valet. Cuiꝰ rō est: q2 s̄m Durā. et Ray. ꝛ Tho. in. iiij. di. xiiij. Quicunq̄ in mortali crimine executionē alicuius ordinis operat̄: mortaliter peccat. ꝛ ex cōsequēti q̄ ad hoc eū inducit. q2 digni sunt morte nō solū qui faciūt ea: sed etiā qui ꝯsentiunt facientibus. ad Roma. j. ꝛ. lxxxvj. di. c. faciētis. ꝛ. ij. q. j. c. notū sit. ꝛ. xxvij. q. j. c. ij. et de offi. delega. c. j. Jdeo saluator noster dixit phariseis de muliere adultera. Qui sine peccato est vr̄m p̄mꝰ in eā lapidē mittat. Joh. viij. ꝛ de peni. di. vj. c. qui vult. Ex quo datur intelligi q̄ q̄ vult alios corrigere ꝛ eis penitentiā iniūgere: p̄riꝰ ab oī pctō mortali se debet mūdare. c. qui sine pctō. ꝛ. c. iudicet. ꝛ. c. in grauibꝰ. ꝛ. c. postulatꝰ. ꝛ. c. sacerdotes. iij. q. vij. O igit̄ popule mi talē elige cōfessorem vt possis ab eo bn̄ mūdatꝰ recedere. Si enim esses vultus lauaturus nō atramēto illū abstergeres vt pulchrior fieres. Nec si mare esses transiturus eum qui nūq̄ in naui fuerit p̄ ductore reciperes. Nō ergo debes malo cōfessori aīam tuā cōmēdare sicut nec ouem lupo cōmendare nec gallinā slue coturnicē accipitri nec leporē cani: nec ebrioso vinū: nec guloso ferculū delicatū. Vn̄ vulgariter d̄r. Nō des delicatū morsum ī manu gulosi. Nā mali cōfessores nō ex charitate ꝯfessiōes audiūt: nec salutē aīarū querūt: sed honores ac cōplacētias: ꝛ qd̄ peius est pecunias bursas euacuātes: aut ad malū sollicitātes: absoluūt aquibus nō possunt absoluere: nō faciūt cōsciētiā de grauissimis pctīs mortalibus. Vn̄ hodiernis t̄pibus tante vanitates: tot cōcubinarij: tot vsurarij: tot male ꝯsuetudines: nisi p̄pter suppositationem maloꝝ cōfessoꝝ. O confessores de manibus vr̄is requirent̄ aīe p̄euntiū. vn̄ Aug. in li. l. homeliaꝝ: homelia. vij. dicit. Si p̄ se vnusquisq̄ vir sufficit in die iudicij reddere rationē: quid de sacerdotibꝰ futurū est a quibus sunt oīm aīe requirēde: quasi dicat: male erit. Vn̄ o bn̄dicte deꝰ p̄cedit q̄ nō est aliquis tam sceleratus incorrigibilis ꝛ obstinatus: qui non inueniat confessorem. Profecto est quia tales mali ꝯfessores possunt dicere sibi cōfitenti. Domine quinq̄ talēta tradidisti mihi. vnde dicūt ei: absorbeo te. Sanctum ergo eligite confessorē si vultis animas vestras sanctificare. S

Tertia conditio confessoris d̄r claritas. Debet enī habere claritatē cognitionis ꝛ scientie. vt d̄r in. c. oīs. de peni. ꝛ re. ꝛ ibi glo. sup verbo sacerdoti. et glo. sup verbo. p̄uidū. in. c. ne p̄ dilatione. eo. ti. Vn̄ dicit Rich. noster in. iiij. di. xviij. ar. ij. q. v. q̄ confessor absoluēs scienter vel ex ignorantia crassa vel affectata ab illis pctīs a q̄bꝰ nō pōt absoluere: peccat mortaliter. Nā Deut. xxvij. scriptū est. Maledictus qui errare facit cecū in itinere. Et ideo tales cōfessores exponūt se simili maledictioni: que venit super filios Heli. De quibus scriptū est. j. Reg. ij. q̄ erant filij Belial nescientes dominū nec officiū sacerdotū ad pplm̄. Jdeo Augu. de peni. dis. vj. c. q̄ vult. ait. Caueat spiritualis iudex vt sicut nō committit crimen nequicie: ita nō careat munere scientie: oportet enim vt scia

cognoscere quicquid dʒ iudicare. Judiciaria
nanqʒ potestas expostulat vt qd̕ dʒ iudicare
discernat. Un̄ glo. sup vbo sciat: ait. Ne igna
rus iudex esse dr̕ nisi habeat peritiā ⁊ expimē
ta causarū: qd̕ etiā pʒ in aut. de iudicib⁹. in
prin. col. vj. Preterea vt dictū est ad sacerdo-
tē ptinet instruere subditos suos in lege: iu-
xta illud Aggei. ij. Interroga sacerdotes le-
gē. Sʒ nullus artē aliquā docere presumere
dʒ nisi prius ipse didicerit. ex̄ de elec. c. cū in
magistrū. lix. di. c. ordinatos. lxj. di. c. miserū.
et. xvj. q. j. c. si clericatus. Difficilior aūt ars
nulla est aīarū regimine ⁊ cōsciētiarū examī-
ne. vt dr̕ in. c. cū sit. de eta. ⁊ quali. Jō inquit
Greg. in pastorali. lib. j. c. j. Nulla ars doceri
p̄sumit nisi prius intēta meditatione discat
ab imperitis ergo pastorale magisteriū qua te
meritate assumit cū sit ars artiū regimē aīa-
rum. hec ille. Ideo dr̕. ij. Paralip. xix. Uidete
q̇d faciatis: nō em̄ hoīs exercetis iudiciū sed
dei: ⁊ quodcūqʒ iudicaueritis in vos redūda
bit: sit timor dn̄i vobiscū ⁊ cuncta cū diligen
tia facite. Et Leui. x. dixit dn̄s ad Aarō. Pre-
ceptū est sempiternū in gn̄atiōes vestras: vt
habeatis scientiā discernendi inter sanctū ⁊
profanū: inter pollutū ⁊ mundū: docentes fi
lios isrl̕ oīa legitima mea. Et Leuit. xiiij. dr̕:
ꝙ sacerdotes debebāt discernere inter leprā
et nō leprā. Ideo Aug. in. d. c. qui vult. de pe
ni. di. vj. ait. Qui vult cōfiteri pctā sua vt in-
ueniat gratiā querat sacerdotē sciētem liga-
re ⁊ soluere: ne cū negligens circa se extiterit
negligat a deo: q̇ cū misericorditer monet et
petit ne ambo in foueā cadent: q: si cecus ce
co ducatū prestet ⁊c̄. Mat. xv. Luc. vj. xxxvj.
di. §. vt itaqʒ. ⁊. xxxviij. di. c. que ipis. ⁊ de pe
ni. di. vj. §. qd̕ aūt. ⁊ de renū. c. post trāslatio
nē. ⁊ de eta. ⁊ quali. c. cū sit. ꝭm em̄ Alerā. de
ales. Scire soluere atqʒ ligare ē scire illi ostē
dere que requirunt ad absolutionē a pctō et
ligare cū penitētia cōpetenti. Un̄ Durādus
noster vbi. s̄. et Ricb. in. iiij. di. xviij. dicit: ꝙ
sacerdos inquātū deputatus est ad celebran
dum diuinū officium tantū debet habere de
grāmatica vt sciat cōgrue ⁊ bene verba pfer
re: ⁊ ꝙ intelligat saltē ad litterā quod legat.
Inquantū vo est minister sacramentoꝝ scire
tenet que sit cuiuscūqʒ sacramenti materia ⁊
forma. Debet etiā scire modum dispēsandi.
Inquātum vo est doctor tenet scire fidei eru
dimēta. Inquātū vo est iudex in foro cōscien
tie tenetur scire discernere inter pctm̄ ⁊ pctm̄
saltē in illis pctis que sunt notoria: ⁊ penitē

tem ad salutē dirigere. In alijs vo pctis de
quib⁹ etiā sapiētes dubitāt simplex sacerdos
debet habere tantā scientiam ꝙ sciat de his
saltē dubitare: et remittere penitentē ad con
silium sapientioris. Nā difficile est scire oēm
materiā restitutionū: contractuū suspēsionū
et hmōi. Et idē dicit sctūs Bona. in. iiij. dist.
xvij. addēs: ꝙ debet semper scire ad que pec
cata sua potestas se pōt extēdere quoad ab-
solutionē. Et p̄dicta eliciunt ex. c. nulli sacer
dotū. xxxviij. di. Et possumus dicere ꝙ q̇ non
ingerit se: sed ex obediētia vel requisitus exer
cet se ex charitate in ꝯfessionib⁹ non tenetur
nisi ꝭm predicta. Sed q̇ obtulit se officio for
tius obligat. Talis em̄ tenet de oī exacta di-
ligentia. ar. ff. depositi. l. j. §. sepe. versi. sʒ ⁊ si.
vbi dr̕: ꝙ q̇ obtulit se deposito tenet de leuis
sima culpa vbi al̕s nō teneret nisi de dolo et
lata culpa: cū recipiat tm̄ ad vtilitatē alioꝝ.
Un̄ dicit Durandus vbi. s̄. ꝙ quotiens quis
se ingerit ad confessiones audiēdas totiens
offert se ad rn̄dendū de pctis mortalibus: et
de preceptis: de cōtractibus vsuris: ⁊ restitu
tionibus. Unde dʒ confessor quilibet saltē co
gnoscere genera peccatoꝝ: et que sint morta-
lia et capitalia saltem in communi. T

a Duertēdum tn̄ ꝭm Antoninū archi-
epm̄ Florētinum: ꝙ pōt q̇s dūmodo
nō sit nimis imperitus in tribus casi
bus audire confessiones. Primus est qn̄ peri
culū mortis īminet: nec ali⁹ ꝯfessor pōt habe
ri: tūc em̄ quilibet cōfessor pōt ⁊ debet eū au
dire. Scd̄s est qn̄ confitēs est perit⁹ sufficien
ter: ita ꝙ doceat cōfessorē: qd̕ dʒ itelligi si est
bone cōscientie ille qui cōfitetur ita ꝙ nō sit
verisimile ꝙ debeat fallere cōfessorē in dicen
do. Terti⁹ est qn̄ ꝯfitens viuit spūaliter ⁊ cre
bro ꝯfitet: ⁊ nō ꝯsueuit habere nisi venialia.
Qui ergo vult recte cōfiteri: querat sacerdo-
tē habētē ꝯsciām ⁊ scientiā: q: nō oī sacerdo
ti est cōfitendū. vn̄ Eccl̄i. iiij. dr̕. Ne subijcias
te homini pro pctō. Et in. d. c. qui vult. dicit
Aug. Qui cōfitetur sacerdoti meliori ꝙ pōt
cōfiteat. Stultus em̄ esset infirmus q̇ scien-
ter se medico cōmendaret ignorāti. U

s Ed hic orit dubiū. Si nō inuenit ido-
ne⁹ scīa ⁊ ꝯscīa sʒ vn⁹ deficit in scīa ⁊
alius in ꝯsciētia quid fiendū. Aliqui
dicūt: ꝙ tutius est cōfiteri habēti sciām ⁊ nō
cōsciētiā: q: scīa est necessaria ad executionē
sacramenti. Alij aūt dicunt oppositū et forte
melius: q: vt pʒ ex predictis deficiens in sciē
tia pōt ī casu necessitatꝭ sine peccato audire

cōfessionē. Sed deficiēs in consciā nō pōt sine pctō mortali se intromittere cui pctō annectitur qui ei peccādi occasionē prebet cū posset sibi aliter puidere: vt patet ex precedētibus. Et iō Eccli. xix. scriptū est. Melior est insipiētia cū timore dñi ꝙ apparens sapientia et stulticia. Preterea imperfectionem sciētie pōt supplere perfectio charitatis. ex. de renū. c. nisi cū pridē. §. pro defectu. Sed imperfectionem innocētie nō supplet sciētia: immo qō peius est quanto est maior sciētia tāto est periculosior: sicut bonus gladius in manu furiosi: patet in demone qui est denominat⁹ a sciētia. Jō dr. j. ad Cor. viij. Sciētia inflat: charitas edificat. Et idem habetur trāssumptiue in dicto. §. pro defectu. Audite exemplū qō accidit tēpore quo comes Franciscus sfortia factus est dux Mediolani. Quidā enī cōfessor sine cōsciētia discurrebat p diocesim Mediolanensiū dās bullas falsas et absoluēs ab oībus peccatis tā preteritis ꝙ futuris. Quidā aūt hoc intelligēs accessit ad eus et petijt ab eo vt sibi absolutionem faceret de quodā peccato magno qō volebat cōmittere: qui petijt ducatū p dicta absolutione: qua facta in scriptis ille taliter absolutus sciēs predictum cōfessorē debere discedere ab ipsa terra cū magna pecuniarū quātitate expectauit eus in quodā loco ꝛ totaliter expoliauit eū oībus reb⁹. Qui statim perrexit Mediolanū ꝛ accusauit expoliatorē suū corā duce. Cū ergo p eo misisset: ille confessus fuit qō eū expoliauerat. Et cū dux vellet eū tradere puniendum capitaneo iusticie: ipse rogauit ducē vt audiret causam suā. Deinde interrogauit ipsum cōfessorē corā duce: vtrū absoluisset eū a quodā pctō qō volebat facere: ꝛ ille qꝛ negare nō poterat: Respōdit ꝙ sic. Tunc expoliator dixit. Illustrissime princeps iste vadit p terras absoluēdo oēs qui dāt sibi pecuniam a peccatis etiā futuris: quare ego rogaui vt me absolueret de quodaꝫ magno pctō qō volebam cōmittere: ꝛ ipse me absoluit pro vno ducato: peccatū autē qō volebā cōmittere erat de despoliādo ipsum: quare si ab eo sim absolutus nō dꝫ querere aliā punitionē. Quibus auditis dux ꝛ oēs circūstantes in risum cōuersi sunt ꝛ illū confessorē reprobus cum vituperio expulerūt. Nolite ergo credere omni ceretano dicēti se habere autoritatē absoluēdi. sed seruate illud Eccl. xxxvij. A cōsiliario malo serua animā tuā. x

q Quarta cōditio cōfessoris dr discretionis. Debet enī cōfessor diligēter examinare cōsciētiam cōfitētis cū magna discretione. Et iō cōtra malos cōfessores dicit Dauid in ps. lxiij. Defecerūt scrutantes scrutinio. Jō Aug. de peni. di. vj. c. j. ait. Diligēs inq̄sitor ꝛ subtilis inuestigator sapienter ꝛ astute interroget a peccatore qō forsitan ignorat: vel ex verecūdia velit occultare. Sunt tū quedaꝫ que nō dꝫ nimis curiose inquirere: qñ nō sunt verisilia ꝙ sint in confitēte: maxime de valde turpibus que quis ignorat. Tales enī cōfessores reprehēdit Scotus in. iiij. dis. xv. ꝛ Dauid in ps. lxiij. Scrutati sunt inīqtates ꝛc. Ex hoc enī frequēter addiscit penitēs que nō nouit: ꝛ cōtingit sepius inquinari ipsum confessorem. Scriptū est enī Prouer. xj. Inuestigator malorū opprimetur ab eis. Jō nō debet talia enormia ꝛ incōsueta inquirere: nisi in generali ꝛ de lōginquo per quasdā circūlocutiones: vt si fecit qui ɔfitetur intelligat: ꝛ si nō fecit nō addiscat. Nā narrat Cesarius: ꝙ quedā v̄go cōfitebatur sacerdoti qui imprudens et indiscretus de peccatis sibi ignotis cepit eam interrogare que mox intantū cepit tētari ꝙ postea sicut retulit alteri sacerdoti vix ab illis potuit abstinere. Dicit ergo Scotus vbi. s. ꝙ valde peccāt tales cōfessores: maxime si talia inhonesta libēter audiunt. Debet ergo esse valde astutus et prudēs cōfessor ꝛ facere cōfitēti multas interrogationes. Primo vtrum anno preterito confessus sit ꝛ an integraliter. ꝛ vtrū compleuerit penitentiā sibi impositā: ꝛ vtrū recepit corpus dñi in pascate: ꝛ si recepit vtrū in statu gratie. Deinde dꝫ inq̄rere vtrū seruauit decē precepta discurrēdo per singula: ꝛ vtrū cōmisit aliqua ex septē vitijs capitalibus. Et an seruauit mādata ecclesie. Et an custodierit quinqꝫ sensus corporis: ꝛ fecerit opera misericordie. Deinde diligēter discutiat circūstantias peccatorū. Ad hoc enī tenetur sacerdos maxime qñ q̄ confitetur est ignorās. de peni. ꝛ re. c. omnis. §. sacerdos autē. Ideo Job. xxix. c. sui libri mystice ait. Causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. y

e T pro cōclusione huius partis dico ꝙ cōfessor qui est medicus spiritualis dꝫ facere sicut medicus corporalis septeꝫ cōsiderādo. Primū qō debet medicus cōsiderare est quidditas: idest que sit infirmitas. Una enī infirmitas sanaꝫ vna medicina que nō sanatur alia: immo quidā egroti recipiūt valitudinē vno medicamēto qui occiderenꝫ contrario. Et iō ex hoc puenit ꝙ multi infirmi moriūtur: qꝛ medici sepe nō cognoscūt infirmitates egrotantiuꝫ. Et sicut medicus spiritualis. s.

cōfessoꝛ debet cōsiderare quidditatē infirmita
tis spūalis: scꝫ peccati. hoc est eiꝰ genus ꝛ spe
ciem vt ei prouideat de remedio opportuno.
Scđo debet medicus corporalis cōsiderare tē
poralitatē infirmitatis. s. quāto tpe quis stetit
in ea: qꝛ inueterate infirmitati alia requiritur
medicina q̄ꝫ si sit infirmitas recēs que leuioꝛi
remedio potest amoueri. Et similiter confessoꝛ
debet cōsiderare quāto tempoꝛe penitēs stetit
in peccato ꝛ marime si hꝫ cōsuetudinē in ipso.
Tertio dꝫ medicus cōsiderare infirmitatū va
rietatē. Sepe em̄ in infirmo sunt egritudines
cōtrarie que requirūt cōtraria medicamenta.
Et iđ in hoc opoꝛtet medicū esse prudētissimū
ne remedia adhibendo vni infirmitati faciat
crescere aliā. Sicut qñ quis habet doloꝛes coli
cos qui requirūt remedia calida: ꝛ febrē pesti
lentialem que requirit remedia frigida. Et silr
cōfessoꝛ dꝫ cōsiderare peccatoꝝ diuersitatem.
Qñqꝫ em̄ qs hꝫ quedā pctā que videnꝰ sibi in
uicē quodāmodo esse cōtraria: licꝫ oīa vitia tē
dāt ad pctōꝛis dānationē ꝛ moꝛtē eternā. Nā
aliqñ quis hꝫ peccatū auaricie quo inducit ad
nō faciendū elemosynas pauperibꝰ: sed ad sibi
retinendū supflua. Alio autē ex latere hꝫ pctm̄
supbie ꝛ vane gloꝛie quo inducit ad erogādū
de bonis suis pauperibꝰ vt laudet et melioꝛ ac
misericoꝛdioꝛ ceteris reputet. Debet ergo con
fessoꝛ singulis pctīs cōgruētia adhibere reme
dia: ꝛ nō facere sicut quidā medicus q̄ quibus
dam pillulis siue pulueribus vel quodam ele
ctuario quascūqꝫ infirmitates volebat curare.
Quarto dꝫ medicus cōsiderare quātitatē infir
mitatis: scilꝫ vtrū sit magna vel parua: qꝛ vna
febricula tertiana curari pōt modica abstinen
tia ꝛ dieta vel phlobothomia. Febris aūt nota
ꝛ quartana aut hmōi potētioribꝰ remedijs in
diget. Et similiter confessoꝛ magnitudinem et
paruitatē peccati debet attendere: vt maioꝛi in
firmitati. i. peccatoꝛ maioꝛem det pnīe medici
nam ꝛ minoꝛi leuioꝛem. Quinto dꝫ medicꝰ cō
siderare qualitatē infirmi. s. an sit naturaliter
robustus: an xo delicatus et debilis: vt det ei
medicamēta q̄ valeat tolerare: ꝛ q̄ eius coꝛpo
ris complexioni conueniant. Aliqñ em̄ modicū
solutiui magnam operationeꝫ faciet vni infir
mo que nihil faceret alteri. Sed ei opoꝛtebit
dare multos scopulos diasenicon: diaprunis:
diagredij: ꝛ reubarbari ꝛc. Et similiter cōfes
soꝛ dꝫ considerare qualitatem ipsius peccato
ris: vtrū scꝫ possit verisilr facere penitentiam
quam ei vult iniungere ꝛc. Serto dꝫ medicus
considerare causalitateꝫ infirmitatis. s. qua ex
causa puenerit: aut ex caliditate vel frigidita
te: aut ex nimia comestione vel abstinētia. Qꝛ
medicine habent fieri p contraria. ij. Ethi. ꝛ si
militer cōfessoꝛ dꝫ ꝯsiderare causalitatē pecca
ti: an pcesserit pꝓpter malā societatē ꝛ cōuer
satione: an ex supflua comesatione: aut ex alia
causa: ꝛ ꝯfitēti interdicere ipam causam. Se
ptimo dꝫ medicꝰ ꝯsiderare accidētalitatē infir
mitatis. Qꝛ accidētia multū cōferūt ad cogno
scendū q̄ quid est. j. de aīa. Et ideo prudēs me
dicus non solū ꝯsiderat tēpus paroxismi: sꝫ etiā
multa alia inquirit. s. quanto tēpore pdurauit
frigus ꝛ caloꝛ febris: an senserit infirmus do
loꝛem capitis vel stomachi aut spatularuꝫ an
habuerit vomitū: vtrum in somnꝰs veniāt si
bi multa fantasmata ꝛ possit doꝛmire: ꝛ an ha
beat appetitū edendi: ꝛ lubricitatē: vel stiptici
tatē coꝛpoꝛis. Tangitqꝫ ei pulsum: respiciat vri
nam ꝛc. Et silr ꝯfessoꝛ dꝫ diligēter examinare
circūstātias pctōꝝ: ꝛ multa alia de qbꝰ Aug.
in lib. de pe. ait. Discretio cōfessoꝛis valde ne
cessaria est. Consideret quantitatē criminis in
loco: in tpe: in pseuerantia: in varietate psone:
cuius fuerit etatis: cuius sapientie et oꝛdinis:
ꝛ quali hoc fecerit tentatione: ꝛ de ipsius vitij
multiplici erecutione. hec ille. Quibus oībus
cōsideratis dꝫ vnicuiqꝫ infirmitati prebere cō
uenientia remedia ꝛ non facere moꝛe imperiti
medici q̄ oēm infirmitatem oculoꝝ vno colly
rio vult curare. c. si. xxix. di. Item ipse medicus
ꝛ confessoꝛ dꝫ esse talis q̄ infirmus ꝛ peccatoꝛ
habeat in eo confidentiam ꝛ spem recuperans
de sanitatis: aliter parū pficiet. Et p experien
tiam videt q̄ ex duobꝰ medicis eiusdem suffi
cientie ille plures infirmos curat in quo plures
confidunt ꝛ qui hꝫ maioꝛem famā peritie im
mo etiā si sit imperitioꝛ. Ad pdicta etiā potest
dari exemplū de quodam medico qui patrem
suum grauissime infirmū curauit: deinde vro
rem eiusdē patris sui nouercā suam eadeꝫ in
firmitate laboꝛantē lꝫ non iā graui nunq̄ cu
rare potuit: qꝛ in eo non tātū cōfidebat sicut
pater. Non dꝫ aūt cōfessoꝛ esse nimis rigidus
ꝛ austerus in sermone ꝛ reprehensiōe marime
anteq̄ penitens pfecerit ꝯfessioneꝫ. Qꝛ ex tali
asperitate sermonis tollit confidētia ꝯfitenti
ꝛ nō audet postea dicere oīa pctā sua: ꝛ sepe p
pter hoc facit ꝯfessionē inualidā. Et ideo ipse
confessoꝛ quantū pōt sm deū dꝫ esse cōsolato
rius ipsi ꝯfitenti ꝛ ipsum humanis verbis at
trahere: vt oīa sua crimina confidenter dicat.
Et tūc in eo verificabitur illud Job. xxvj. Ob
stetricante manu. i. discretione cōfessoꝛis piu

dentis eductus est coluber tortuosus.i.diabolus de aia pctōris. In fine ṗo ꝯfessionis ds illi ostendere grauitatē peccatoꝝ suoꝝ ⁊ declarare quantā pniam meref: ⁊ quātū pōt inducere eū ad dolorē suoꝝ delictoꝝ. Et hec sufficiāt ꝑ prima parte nostri sermonis.

Pars scda in qua ponūtur conditiones q̄s debet habere vera confessio.

Et ꝯditiones inter alias ds hre quelibet bona confessio. Quarū prima dr rectificationis: vt.s. non fiat animo simulato. Deus enim non irridetur. vt dicit Paulus ad Gal.vj. Sicut enim symia vult oia simulare in derisionem ⁊ tñ ipsa irridetur ⁊ capitur in suis derisionibus. Dū enim videt barbitonsorē seipsum radere ad speculū: ⁊ ipa hoc facere volens ⁊ sub gutture radere sibimet inscidit collum. Dū etiā videt hoiem calciari vult ipsū simulare ⁊ ligatis sibimet pedibus calceis capitur. Ita multi in sua cōfessione putant deridere deum vel hoies minuendo ac medicādo peccata sua cōmissa: s; ipi capiunf in ipis. Nō eñ deus talē cōfessionē acceptat sed iudicat pctōrem ac si nō esset ꝯfessus, addēs insup penas propter irrisionē. Cuius figura habetur ij.Reg.x. vbi legitur: ꝙ Dauid misit nūcios ad consolandū Amon de morte patris sui dolentē Sed ipse Amon persuasione suorum seruorū apprehendit seruos Dauid: ⁊ rasa eis medietate barbe ⁊ inscisis vestibus vsq; ad nates remisit illos ad Dauid sic illusos. Qd audiens Dauid eos noluit intueri donec barbe eorum creuissent ⁊ tunc vestitos vestimentis cōpletis vidit eos. Et remisit Joab cum exercitu suo ⁊ exterminauit Amon de terra sua ob hanc derisionē. Per amon eñ significaf pctōr. Amon nāq; interpretatur onustus vel populus dolens siue populus meroris vel ppl's iniqu' aut inutilis. Orbaf eñ patre.i. vsu liberi arbitrij quos prius merebatur. Sed mittit Dauid seruos suos ad consolandū ipsum: q: xp̄s inspirat ei noticiam pctōꝝ: vt illa cōfitendo ꝯualescat ⁊ liberetur ab illo merore ⁊ pōdere quo premebatur. Sed adest praua familia suadens vt derideat seruos Dauid. Hec autem nefanda familia est pudor cōfessionis: timor satisfactionis: ⁊ amor delectationis. Et vide quid suadēt ipsi amō.i. peccatori. Dicit pudor confessionis. Pctā tua sunt nimis lubrica ⁊ turpia. Inscide sibi vestes vsq; ad nates vt media appareāt et media sint cooperta. Rade sibi medietatem barbe vt non reputet te confessor tuus tam sordidum. Dicit autē timor satisfactionis, Caue ne te diuitem et vsura confitearis: q: oportebit te satisfacere et remaneres pauper. Dicit autē amor delectationis. Ne confitearis te talē libidinē exercuisse ne ipa delectatiōe priueris. Et sic suadet hec praua familia vt peccator sua peccata diminuat. Et tunc miser credēs deridere deū vel cōfessorem ipe deridef. Qz deus talē non respicit cōfessionē medietatis pctōꝝ: s; integrā intuetur Nō vult eñ illa videre dimidiata sed pro integris ⁊ cōpletis punit. Uñ mittit Joab qui interpretaf inimic'.i. diabolus qui ipm pctōrē sic male cōfessum interimat. Ad predicta etiā facit qd scribit Uegetius in libro de re militari dicens: ꝙ nihil magis in acie custodiendum est ꝙ vt oēs milites incedēdi ordinem seruent ⁊ abinuicē non separenf. Periculū eñ ab hostibus semp sustinet grauissimum diuisus ⁊ inordinatus exercitus. Qz nāq; nos dū cōfitemur pctā nr̄a pugnamus cōtra diabolū ⁊ tot armatos milites dirigim' aduersus eū quot peccata legitime cōfitemur. Ideo sumopere cauēdum est ne talia exercitus inordinate ꝓcedat vel diuise.i. ne vnū peccatū manifestef ⁊ aliud taceatur ⁊ aliquid diminuaf de eo qd factū est. Sic eñ deficiendo diabolus nos vinceret. Jō quēadmodum pctā cōmissa sunt ita etiā debent lachrymabiliter cōfiteri ⁊ statim diabolum superabimus. Cuius figura hr̄.j.Mach.v. vbi legitur: ꝙ Judas machabeus venit cōgregato exercitu cōtra Timotheū ducem filioꝝ Amon: iuxta torrentē: quē vidēs Timotheus ait principibus suis. Si Judas transiens torrentē inuadet nos nō poterimus preualere aduersus eū: si ṗo timuerit ad nos trāsire ibimus ad ipsum ⁊ superabimus eū. Judas aūt ordinato scriba siue notario qui oim noia sciebat fecit oēs pro pprio noie ⁊ cognomine vocari ⁊ transire torrentem. Quo facto perterritus Timotheus fugatus est ⁊ exercitus eius. Judas ṗo successa terra coꝝ ascendit mōtem syon integrum ducens exercitum suum sine vllo damno: ⁊ ibi dño sacrificauit ⁊ obtulit holocaustum. Per Judam eñ significaf ois penitēs. Judas eñ interpretatur glorificans: ⁊ ipse penitens glificat deū. Iste aūt Judas.i. penitens: primo accedit contra diabolum vsq; ad torrentē lachrymarū ꝑ cōtritionē. Sed si vult obtinere victoriā opꝫ ꝙ ꝓgrediatur: q: nō sufficit fundere lachrymas: sed necesse est cōfiteri pctā. Qd cognoscēs diabolus dicit socijs suis. Si trāsierit torrētē ⁊c. Et ideo oportet ꝙ ipse Judas per notarium: idest memoriam: que omnia peccata habet inscriptis quātū ad nomē: ⁊ quātū ad cognomē

idest quãtũ ad locũ tp̃s ꝛ modũ ꝛ quoad oẽs
alias circũstãtias ad verã cõfessionẽ requisitas
faciat oĩa trãsfretare singulatim ꝛ audacter: ꝛ
sic oĩbus pctis trãseũtibus torrẽtẽ p cõfessionẽ
cõterit diabolus ꝛ dissipat habitatio eius: per
quam culpã habitabat in aĩa. Et tũc ipsa aĩa
hac obtẽta victoria cũ oĩbus virtutibus suis
sine aliqua lesione ascẽdit in montẽ syõ ad spe
culandũ eternã beatitudinem. Sa[ths]ãs ergo dia
bolus Judã.i.ipsã aĩam penitẽtẽ venisse vsq̃
ad torrẽtẽ.i.ad lachrymabilẽ cõpunctionẽ con
gregat exercitũ suarũ tentationũ ad impedien
dum ne trãseat vltra p cõfessionẽ: vel vt saltẽ
aliquos de socijs ipsius nõ pmittat trãsire: vt
sic ipsum iudã valeat superare: optime sciens
ipsum nisi oẽs sui socij trãsierint nõ posse eius
manũ euadere. Et ideo Orige. sup Leuit. expo
nens illud p s̃.xxxj. Dixi confitebor aduersum
me ꝛc. nos hortat ad integrã cõfessionẽ dĩ. Vi
des q̃ pnunciare pctĩ remissionẽ pctĩ meret.
Preuẽtus est diabolus in accusatiõe vltra nos
accusare non poterit. Si enim nostri accusato
res fuerimus nobis pficiet ad salutẽ: si vo ex
pectemus vt a diabolo accusemur accusatio il
la cedet nobis ad penam: diabolusq̃ eos habe
bit socios in gehẽna quos cõuicerit criminũ so
cios habuisse. hec ille. Licz aũt nõ sit necesse cõ
fiteri particulariter oĩa pctã venialia sed suffi
ciat illi cõfiteri in generali: si in purgatorio no
lumus p eis atrocius cruciari: tñ debem⁹ ani
mam nostrã studiose purgare etiã a venialib⁹:
ne per illa trahamur ad mortalia. Ait eñ Au
gu. in li. de decẽ chordis. Nolite cõtemnere ve
nialia: quia minima sunt: sed timete: q2 plura
sunt: plerũq̃ eñ bestie minute nocent. Nũqd
nõ minutissima sunt grana arene: sed tñ si am
plius mittãtur in naui mergunt eã vt pereat.
Q̃ minute sunt gutte pluuie: ꝛ tñ flumina im
plent ꝛ domos dejiciunt. Timẽda est ergo rui
na multitudinis ꝛ si non magnitudinis: q̃ ver
ba inquit Aug. q2 assiduitas pctõꝝ venialium
interdũ inducit tã efficacẽ consuetudinẽ in ma
lo: ꝛ tales facit cõcurrere circũstantias ꝛ cõdi
tiones q̃ ab ipsis pcedit ad mortales culpas
que deducunt hoĩes ad eternũ interitũ. Et p
pterea dicit etiã idẽ Aug. in quadã homel. q̃ si
cut gutte aque q̃uis minute cõtinue fluẽtes
in naui per sentinam nisi ipa sentina euacuet:
tandem demergi facient nauem. Ita nisi pctõ
rum venialium cõtinuus fluxus reprimatur: ꝛ
ab aĩa ejiciatur: perduceret finaliter ipsam ad
tartarei abyssi demersionem. Et hec sufficiant
quantũ ad primã cõditionem bone cõfessionis

que etiã appellari põt perfectionis: vt. s. omĩa
pctã perfecte ꝛ itegraliter cõfiteant. Scda cõ
ditio dr̃ propositionis. Debet eñ ille qui vadit
ad cõfessionẽ firmiter pponere in aĩo suo nũq̃
amplius cõmittere illa pctã. Si eñ haberet in
tentionẽ recidiuãdi in vanũ confiteret nec reci
peret gratiã dei per confessionẽ. Quia vt dicit
Sap. j. In maliuolã aĩam nõ introibit sapien
tia. Q2 aũt cõfessio sine tali pposito nõ valeat:
pz per exẽplũ qd̃ legit in miraculis scti Cõstã
tini cantuariensis archiepi vbi dr̃: q̃ celebrante
missam sctõ Lauphrato quidã eius diaconus
iuuenis qui in ipsa missa dixerat euãgeliũ ibi
dem cũctis videntibus fuit post euangeliũ ar
reptus a diabolo. Demon eñ per vẽtrem eius
tanq̃ canis paruulus currebat: nũc versus os
nũc versus inferiora. Et quicũq̃ ad eũ accede
bat si crimẽ aliqd̃ mortale habebat: de quo nõ
esset cõfessus illud publice detegebat. Qua de
causa nõnulli erubescentes pure sunt confessi.
Qui dũ se illi presentarent querebat demõ qui
essent ꝛ vñ venirẽt nullã vt prius eoꝝ habens
noticiã. Aliud etiã exẽpluz recitat Cesarius
dicens: q̃ in brabãtia apparuit quidã demõ q̃
oĩbus sibi loquentibus peccata cõmissa ꝛ non
cõfessa improperabat. Accidit aũt q̃ quidã hõ
desiderans ipsum audire sed timens ne pecca
ta sua reuelaret cõfessus est ea cũ volũtate ite
rum recidiuandi in eis. vnde hac cõfessione fa
cta iuit ad demonez. Ex mox vt introiuit: demõ
in aere clamans dixit. Amice veni huc: q2 certe
bene te dealbasti. Et statim omnia peccata sua
lz totaliter cõfessa omnibus audientibus reue
lauit: ꝛ q2 turpia erant ꝛ vilia illum nimis con
fudit ꝛ dãnandũ dixit. Unde ille tristis effect⁹
ꝛ ad se reuersus perrexit ad cõfessorẽ suũ ꝛ ei q̃
acciderãt retulit: ꝛ cõfessionẽ reiterauit cũ infir
mo pposito nõ recidiuandi. Tunc cõfessor illi
ait. Mõ securus reuertere: q2 amplius non po
terit te cõfundere. Qui cũ rursus ad demonem
iuisset: dixit quidaz de circũstantibus demoni.
Ecce amicus tuus cui pauloante tã turpia pec
cata improperasti. Demõ aũt respõdit. Ego ni
hil isti improperaui nec de ipso aliqd̃ mali scio
Tunc circunstantes existimauerunt demonem
prius fuisse mentitum. Et sic per virtutem san
cte cõfessionis euasit notaz maxime cõfusiõis.
Refert quoq̃ idem Cesarius: q̃ coraz predicto
demone existente quedam matrona cum filia
sua iuuencula q̃ stuprum cõmiserat ꝛ de eo nõ
fuerat cõfessa: ipse demon ait illi. Putas filiaz
tuam quã tenes a latere esse virginez. Uere tu
male eaz custodisti: ꝛ si mihi nõ credis interro

ga. Petronellā que fuit conscia stupri puelle: Dis aūt auditis stupēs mater filiā a se repulit cū indignatiōe ꝛ ɔfusione dicēs. Recede a me meretrix qꝛ nunq̄ aliqd de meo habebis. Illa ꝯo sibi bene ɔscia simulatus lachrymis eiulās egressa est dicens demonē fuisse mētitū. Inspirante aūt deo statim ad vicinū sacerdotem in scia matre currens cū magna cordis contritione est confessa. Et post confessionē ad matrem reuersa q̄ de loco illo nondū recesserat: ait illi. Male fecisti mater sic me repellēdo ad ꝟbum demonis qui est mendax: ꝛ cepit lachrymari. Cōmota igit̄ mater sup filia lachrymante dixit demoni. Quare tale crimē filie mee imposuisti. Demō aūt rn̄dit. Nihil mali locut⁹ sum de filia tua: bona est ꝛ mūda ꝛ nihil mali scio de ea neq̄ dixi de ipsa. Sic igit̄ puella vere cōfessionis bn̄ficio a stupri nota est liberata ꝛ ad matris grām reducta q̄ prius non vere ɔfessa fuerat vituperata. Aliud etiā exēplū legitur in chronicis ordinis nostri: vbi dr̄: q̄ Parisius fuit qdam magnus vsurarius qui infirmitate grauatus ꝛ in extremis laborans: cuidā fratri nostro ɔfessus est oīa pctā sua plenā restituendi vsuras faciens cautionē. Et hoc facto defunctus est ac honorifice sepultus. Sed post aliquātulū tēporis idē frater noster in via quadā inueniēs demoniacū pcepit demoni vt sibi diceret qd factū fuisset de aīa ipsi⁹ vsurarij. Qui rn̄dit ei dicens. Nobiscū est in inferno sepult⁹. Tunc frater non credens increpauit demonem dicens eū mendacē: qꝛ dictus vsurarius omnia pctā sua confessus fuerat ꝛ nihil dimiserat de his q̄ ad aīe salutē ptinebāt. Rn̄dit aūt demō. Uere qcquid ei ɔsuluisti totū fecit: excepto q̄ siuirissēt restituere nō intendebat: ꝛ de hoc tu eo deceptus fuisti. Et sic nos pꝑter suā ɔfessionē credidimus pdidisse illū: sed deus q̄ nouit abscondita cordis ipm̄ pꝑter h̄ nobis adiudicauit. Et vt indubitanter credas qđ dico scias q̄ semp interfui sue confessioni: ꝛ q̄cūq̄ tibi confessus est audiui. Et cū demon oīa per ordinē enarraret ꝛ tp̄s ac locū ɔfessiōis ꝛ ipa pctā q̄(qꝛ de his non bene fuerat cōfessus)demon adhuc sciebat: ille confessor cogitauit sic esse veritatem. O quot inueniunt̄ de talib⁹ de quib⁹ inqt dn̄s Esa. xxvi. ꝛ Mat. xv. Populus hic labijs me honorat: cor aūt eius longe est a me. Et iō Aug. in. j. lib. de virginitate ait. Nemo a peccato tanq̄ rediturus abscedat. Dz ergo ɔfessio fieri cū charitate ꝛ dei amore ꝛ non solū ex timore. Un̄ inqt Aug. in. c. nulli⁹. de pe. di. vij. Quem penitet opz non solum deum timere iudicē sed etiā iustū diligere: vt non solū penā timeat sed etiā anxietur p gl'ia. Ait etiā Greg. in quadā homel'. Nil hz viriditatis ramus boni opis si nō mānserit in radice charitatis. Propterea scriptū est Eccī. xvij. A mortuo quasi nihil perit cōfessio. Iō Dauid ps̄. liij. dicebat. Uolūtarie sacrificabo tibi ꝛ ɔfitebor nomini tuo dn̄e qm̄ bonum est. A

Tertia cōditio cōfessionis dr̄ discretionis. Cōfessio em̄ debet fieri cū magna discretione: qꝛ discretio est mater oīm virtutū. c. j. de offi. custo. ꝛ. c. p̄sentiū. j. q. v. Iō Nicolaus de lyra sup illa ꝟba Mat. v. q̄ si sal euanuerit ait. Sicut sale oīa condiuntur cibaria: ita discretione oīa opera nr̄a ordinari debēt et dirigi. Et iō Bern̄. sup Can̄. sermone. ij. dicit. Discretio q̄ppe omni ꝟtuti ordinē ponit: modū tribuit: decorē: et perpetuitatem cōfert. Est ergo discretio nō tam ꝟtus q̄ moderatrix ꝟtutū ordinatrixq̄ affectuū ꝛ doctrix morum: tolle hāc: ꝛ virt⁹ vitiū erit. hec ille. Et Isido. in sinoni. ait. Quicqd boni cū discretione feceris virtus est: quicquid sine discretione gesseris vitiū est. Uirt⁹ em̄ indiscreta p vitio reputatur. Hac ergo discretione habita dz pctōr grauediorē pctōꝝ suoꝝ discrete considerare ꝛ grauiora prius cōfiteri: ꝛ cum maiori maturitate ac diligentia: deinde minora. arg. in. c. admonere. xxxiij. q. ij. Nā vbi maius periculū intendit̄ ibi pculdubio plenius est cōsulendū. ex̄ de elec. c. vbi periculū. li. vj. Cōtra qđ faciūt quidā qui valde pōderāt leuia: ꝛ trāscurrunt grauia confitētur se in ecclesia sputū fecisse ꝛ de acerbissimis criminibus pertranseūt. Et talis erat conscietia phariseoꝝ decimātium mentā et rutem ꝛ omne olus: ꝛ grauiora legis pretermittentium Math. xxiij. Istoꝝ aūt cōscientia cōparatur telis aranearum capiētibus paruas muscas ꝛ magnas nō. Semp ergo incipias cōfiteri grauiora que te magis onerant et postea facilius confiteberis minora. B

Quarta cōditio cōfessionis dicitur esse denudationis. Unde sciendum est fm̄ Alexā. de ales vbi. s. ꝛ Rich. in. iiij. di. xxj. ar. iij. q. iiij. q̄ in cōfessione debet quilibet denudare qđ fecit: ꝛ nō debet qs dicere mēdacium: vel q̄ non fecit cā humilitatis: qꝛ si non licet alicui ferre testimoniū ɔtra primū. Exo. xx. multo min⁹ cōtra seipm̄. fm̄ Aug. x. de ciui. dei. c. xxj. Iō inqt Aug. xxij. q. ij. c. cū humilitatis. Cū humilitatis cā mētiris: si nō eras peccator anteq̄ mētireris: mentiendo efficeris qđ euitaueras. Debemus ergo dicere veritatē in

cōfessione: vt inqt Aug. sermone. xxij. sup Joan. Et iō nō debemus vti duplicibus verbis. Unde inqt Alerā. de ales vbi. s. q penitens aut scit se fecisse pctm̄ et tūc simpliciter obligat ad cōfitendū illud ⁊ si apponit cōditionē dicēdo si hoc feci nulla est cōfessio. Et in hoc errāt multi dicētes. Si fecissem talē rem: dico meā culpā quib⁹ ipse responderē. Et ego si te absoluo absoluo: sicut semel feci cuidā qui quasi in oībus pctis de quib⁹ cōfitebat semp dicebat. Si hoc feci dico meā culpā. Si vo timet se peccasse sed nō scit p certo: sed dubitat aut opinat: debet dicere stimulū suū sicuti est: dicēdo: timeo vel dubito aut opinor me cōmisisse tale peccatum. Bonarū quippe mentiū est ibi culpā timere vbi culpa nō est. c. ad eius. v. di. ⁊ c. n. §. cū aūt. de obser. ieiu. Jō Job. ix. c. dicebat. Uerebar cia opera mea. Debet ergo certū pro certo cōfiteri ⁊ dubiū pro dubio. Sūc cauendū est ne conscientia sit grossa aut erronea vel presumptuosa: ⁊ iō cū qs suā consciam cū omi diligētia examinauerit existimare ds q multa mala commisit de quibus non recordat ⁊ que non cognoscat. Et iō in fine cōfessionis ds dicere de oībus istis pctis meis cōfessis ⁊ oblitis p negligētiā: dico meā culpā: sciēs q p illis pctis q p negligētiā obliuiscunt: maiores penas patietur in purgatorio q̄ si de illis esset cōfessus. Jō dicebat Dauid ps. xviij. Delicta qs intelligit ab occultis meis müda me dñe. Jō dicit Alerā. de ales vbi s. fm sententiā Aug. in li. de peni. ⁊ etiā beat⁹ Tho. in. iiij. dist. xxi. in expositione littere: q nō sufficit dicere petā in generali sed necesse est dicere in particulari vni cōfessori eius peccata de quibus recordat facta diligēti examinatione. Unde de peni. dist. j. §. alij. di. Dic tu prius iniquitates tuas vt iustificeris. Uerū qr vt scriptum est. l. ij. §. si qd aūt. C. de vete. iu. enu. ⁊ per glo. in. c. porrecta. de cōfir. vti. vel inuti. Omniu habere memoriā ⁊ in nullo penitus errare diuinitatis pot.⁹ q̄ humanitatis est. Jō qñ qs adhibuit diligentiā quā potuit in recogitando peccata sufficit dicere culpā generaliter de oblitis ⁊ deus illa remittit. Ut inquit Ric. in. iiij. di. xxi. ar. iij. q. iij.

Quinta cōditio cōfessionis d̄r inexcusationis siue inculpabilitatis. Unusqsq̄ eñi debet se inculpare humiliter: et nō facere sicut quedā mulier que in cōfessione dicebat q erat vna magna peccatrix. Cū aūt confessor vt pbaret eā dixisset: q etiā ipe hoc intellexerat: illa indignata ait. Non credatis ita esse. Scio eñi qs fuit ille scelerat⁹ qui male dixit vobis de me. Et cepit se innocētē velle ostēdere. Nō igit ds quis se excusare in cōfessione sed accusare. Unde Aug. in li. l. homeliarū: homelia. xij. ait. Cōfiteamur petā nra nō excusemus tu fecisti: tu reus es: tibi ignoscit. Et idem in libro de vbis dñi: sermone. vij. inqt. Esto accusator tuus ⁊ de⁹ erit indultor tuus. Cōtra qd faciūt multi qui excusant peccata sua excusantes per errorē vel ignorantiā q̄ fecerūt per maliciam: vel dicentes. Nescio si hoc feci cū error in facto pprio nō sit tolerabilis. c. ab excōicato. de rescriptis. ⁊ C. de rescin. vēdi. l. quisquis. et ff. de iuris ⁊ facti igno. l. plurimum. Alij retorquēt pctm̄ suū in deū cū deus nō possit esse autor pcti: vt inqt Aug. in. v. de ciui. dei. Qui etiā in libro de vera ⁊ falsa pnia dicit. Nō debet hō se excusare ne suū augeat crimen: vt Adam cui non sufficiebat peccasse sed suū amplificabat crimen culpādo vxorē: ⁊ culpā transferēdo in auctorem. Non igit peccātes dicamus. Non aliud potui qr me cōstituit sic: qr deus fecit me pauperē. Nec mirū si dedit⁹ sum fornicatiōi: qr talis creatus sum natura fragilitas cui vtcū magna cogit me committere crimina talia. Errat eñi qui sic fallit. Natura nāqz talis est vt possit quilibet resistere malo cui se subiecit ex arbitrio. hec ille. Alij excusant se dicentes q diabolus hoc eos facere cogit: qd est falsum. Et pōt dari exemplum de illo religioso cui cū diabolus effecit dapa in questu: ipsi illa portauit ad cellā ⁊ ad lucerne ignē decoquens comedit. Cū autē cōfitēdo diceret prelato suo q instigatiōe diaboli hoc fecerat: demon rndit dicēs. Mētitur qr ego hāc moliciā inuenire nesciuissem. Cōtra tales inqt Aug. in libro quinquaginta homeliarū: homelia. xl. Suadere et sollicitare diabol⁹ pōt: cogere oino nō pōt. Et Hiero. ait. Debilis est hostis q̄ nō vincit nisi volentē. Et iō vnusquisqz in confessione debet dicere cum ps. xl. Sana aīam meā qr peccaui tibi. ⁊ cum eodem ppheta. ij. Reg. xxiiij. Ego sum dñe qui peccaui ego qui inique egi. Multas alias conditiones ad cōfessionē ptinētes cū predictis ponūt theologi: maxime Tho. in. iiij. di. xvij. quas breuitatis causa nō multū explanabo. Sunt aūt sedecim que in his versibus continentur.

Sit simplex: humilis confessio pura: fidelis:
Atqz frequēs nuda: discreta libēs verecūda,
Integra secreta: lachrymabilis: accelerata.
Fortis et accusans: ac sit parere parata.

Simplex: scz vt nō recitet in cōfessione nisi ea que ad ipsam pertinēt. Humilis: vt miserum se ⁊ infirmū cognoscat et cōfiteatur. Pura vt re

eta sit eius intẽtio. Fidelis. i. vera ⁊ sine falsitate: ⁊ vt tam cõfitẽs ꝙ̃ cõfessor sit in fide catholica: ⁊ fiat cõfessio fm̃ doctrinam ecclesie ⁊ non hereticorũ: ⁊ ꝙ fiat sub spe venie. De primo habef. de peni. dis. v. s. c. qui vult. De scdo de peni. di. i. c. quẽ penitet. ⁊. c. nemo. Frequens: vt frequenter cadens frequẽter cõfiteat ⁊ resurgat. c. septies. de peni. di. iii. Uel vt idẽ pctm̃ pluribus cõfiteat: vt facilius pene remissionẽ consequat. d. c. quẽ penitet. Si em̃ nõ remittif et in hoc seculo purgabif in alio. Nuda: vt nõ inuoluat obscuritatẽ verborum. Discreta: vt maiora pctã cũ maiori põdere cõfiteat: ⁊ discretũ querat sacerdotem. d. c. qui vult. Et distincte ⁊c separatim singula pctã cõfiteaf ita ꝙ ɔfessor bñ intelligat. Nõ faciẽdo sicut quidã q̃ cognoscentes ꝙ vnus ɔfessor ꝓ maiori parte dormiebat qñ audiebat cõfessionẽ: oẽs ibãt ad illum ⁊ qñ grauiori somno opprimebaf dicebãt turpiora pctã. Et finita cõfessione excitabãt eũ a somno: vt daret eis absolutionẽ. Debet queq cõfessio esse libẽs. i. spõtanea nõ coacta. Uerecũda: vt de pctis erubescat: ⁊ non se iactet. Integra: vt oĩa pctã vni dicat. Secreta: quoad cõfitẽtes: ⁊ etiã quoad cõfitẽtẽ in hĩs que possent scãdalum generare. ⁊ vt fiat in secreto. Lachrymabilis quoad ɔtritionẽ. Accelerata: vt nõ differat de die in diẽ cõfiteri. Fortis: vt nihil dimittat ꝓpter verecũdiam: accusans seipsum nõ alios: ac sit parere parata. s. confessori in acceptanda iniuncta penitentia: ⁊ reliquis pertinentibus ad suam salutem. D

Ed q̃rtũ cõ ditionũ dimissa ꝓnũc ampliori expositione solũmõ dicemus, secũdam ⁊ vltimã cõditionẽ quã debet habere cõfessio q̃ dr̃ humiliationis ⁊ verecũdationis: vt em̃ inqt Aug. in. c. quẽ penitet. de peni. di. i. Ille qui vadit ad cõfessionẽ dz cũ verecundia ⁊ rubore dicere pctã sua. Et nõ facere sicut quidã qui sine dolore ⁊ verecũdia: immo sepe cũ quadã vana gl'ia ⁊ risu dicunt pctã sua: qđ est signũ magne indispositionis. Debetis ergo accedere ad cõfessionẽ cũ maxima humilitate: vt inqt Aug. in homel. s. super primã canonicã Johãnis: ⁊ in li. de virginitate. c. l. in lib. de verbis dñi. sermone. xi. Quia vt scriptum est. §. ta a turnitas. de peni. di. i. Sine humilitate alicui veniã sperare nõ licet. Cõtra qđ faciunt multi qui tumidi ac superbi ac sine vlla humilitate ⁊ reuerentiã vadunt ad cõfessionem magis ad se lauandum ꝙ̃ ad se excusandũ. Sicut faciebat quedam mulier que in cõfessione dicebat. Dico meã culpam de omnibus peccatis meis: ego tamen sum bona mulier ⁊ libenter facio opera pietatis ⁊c. Uidens aũt cõfessor ꝙ nihil aliud dicebat nisi suas laudes: dixit ei. Estis male cõtẽta de omibus bonis que fecistis. Illa vo que aliquantulũ surda erat respondit. Domine ita. Tunc confessor sine aliqua absolutione eam dimittens ait. Ite ergo ⁊ dicite vnum pater noster pro penitentia. Alij pompaticis vestibus ornati tam viri ꝙ̃ mulieres vadunt ad confessiones sicut ad tripudium. O nefandum facinus: o magna dementia: o stulticia immensa. Si enim mulier offendisset virum suum maxime in turpibus volens ab eo indulgentiã sperare. profecto oculis ad terrã deiectis veniam postularet. Tu ergo anima que es sponsa christi desponsata illi per fidem. Osee. ii. Et fornicata es cum amatoribus multis Hiere. iii. Debes cum maxima humilitate ⁊ multis lachrymis si fieri potest coram vicario christi te prosternere deuote: iuxta illud Eccli. iiii. Ante sacerdotem humilia animam tuam: quia cor contritum ⁊ humiliatum deus non despiciet Psal. l. ⁊. c. sacrificium. ⁊. c. in actione. de pe. di. i. ⁊ corrigia vel chorda ad collum apposita. Uel saltẽ cum maxima reuerentia dicere cũ Dauid psal. l. Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et cũ publicano Luce. xviii. Deus propitius esto mihi peccatori. Et cum filio prodigo Luce. xv. Pater peccaui in celum ⁊ coram te iam nõn sũm dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum ex mercennarijs tuis. Ipse vo benignus ⁊ misericors pater noster celestis omnia peccata tua tibi dimittet: ⁊ diaboli potestatem super te seuientem auferet. Nam recitat Cesarius: ꝙ fuit vna concubina cuiusdam sacerdotis qui seipsum laqueo suspendit: de cui⁹ morte illa perterrita monasteriũ quodã intrauit. Quam demon sepe sollicitabat ad peccandum dicens. Consenti mihi ⁊ ego faciam te magnam dominam. Illa vo facto signo crucis vel aspersa aqua benedicta fugabat diabolum sed statim reuertebatur. Tunc de cõsilio cuiusdam confessoris quãdo diabolus apparebat sibi cepit dicere. Aue maria. ⁊ statim fugiebat diabolus veluti si sagitta fuisset percussus ⁊ propius accedere non audebat: non tamen eam ex toto relinquebat. Tandem consultum fuit ei vt generalem confessionem faceret ad quam cum iret interrogauit eam demon dicens. Quo vadis. Et illa inquit. Uado confundere me⁹ ⁊ te. Et demon ait. Noli noli hoc facere: sed reuertere. Cui illa dixit. Sepius me confudisti nunc autem confundam te. Ille

ꝟo nec minis nec blādicijs valēs eaȝ retrahere
seqbaꝛ vsqȝ ad locū cōfessiōis sicut miluus in
aere sup eā volitās. Que mox vt os ad cōfessio
nē aperuit: ille clamans ⁊ eiulans euanuit: nec
vnqȝ postea visus est ab ea nec audit⁹: quo mi
raculo patuit ꝙ nō sufficit dicere. Aue maria.
sine cōfessiōe ad totalr fugādū demoniū. Uult
eīm btā virgo ꝙ deuoti sui cōfiteanꝛ.

Pars tertia de fructificatione. E

m Ultū vtile est hoīem frequēter cōfi-
teri: vt dꝛ in sum. ꝯfes. li. iij. ti. xxxiiij.
q. lxv. Un̄ Alexā. de ales in. iiij. parte
sum. in trac. de cōfessione. ponit no-
uem vtilitates: quas ille cōsequiꝛ qui frequen
ter ⁊ deuote cōfiteꝛ. Quibus vtilitatibus pri-
mo recitatis alias nouē subiungemus. Prima
vtilitas dꝛ cognitionis. s. peccati. Nā vt supra-
dictū est cōfessor teneꝛ instruere ꝯfitentē: eiqȝ
ostēdere quantū pōt pctōꝝ q̄litatē. q̄n. s. aliqd
pctm̄ est mortale: ⁊ q̄n veniale. Et sic ex conse-
quenti ille q̄ sepius sua pctā ꝯfiteꝛ: clari⁹ ea co-
gnoscit. Et maxie q̄n diuersis ꝯfessoribus eadeȝ
pctā ꝯfiteꝛ. Quia sepe qđ nescit vnus aut forte
nō ita bene declarat: supplet alius. Itē ꝓpter
actū humilitatis quē facit cōfitens: deus illu-
minat eius intellectū ad cognitionē suoꝝ deli-
ctorum: ita vt cum propheta dicere possit. ps̄. l.
Iniquitatē meam ego cognosco ⁊c. Et ideo dꝛ
Apoc. iij. Collyrio vnge oculos tuos vt videas.
Collyriū enim qđ ex quadā aqua ⁊ puluere ꝯfi
citur: ⁊ purgat humores oculoꝝ: significat cō-
fessionē per quā puluere ꝯsiderationis peccato
rum ⁊ aqua lachrymose cōpunctionis intelle-
ctus illuminaꝛ. Unde Ioh. ix. dicebat cecus il-
luminatus. Abij ⁊ laui ⁊ vidi. F

s Ecunda vtilitas dꝛ satisfactionis. Ue-
recundia eni cū qua q̄s pctā sua ꝯfiteꝛ
est quasi palliū ꝑciosum cooperiēs pec
catū. Un̄ Ambro. i li. de sctō Ioseph dicit. Plu
rimū suffragaꝛ verecunda confessio. Et penam
quā defensione vitare nō possumus: pudore cō
fessionis extinguimus: ⁊ Augu. in li. de pnia. ⁊
poniꝛ de pnia dist. j. c. quem penitet. ait. Qui ꝑ
vos peccastis per vos erubescatis. Erubescen-
tia enim ipsa partē hꝫ remissionis. Et q̄m vere-
cundia magna est pena: qui erubescit ꝓ xp̄o fit
dignus venia. hec ille. Et ideo inq̄t Alexan. de
ales vbi. s̄. ⁊ beatus Tho. in. iiij. dis. xvij. ar. iij.
q. v. ꝙ quanto q̄s pluries confitetur ⁊ diuersis
pl⁹ erubescit. Et ideo magis sibi remittitur
de pena purgatorij. Tertia vtilitas dꝛ secura
tionis. Nā ille qui cōfiteꝛ recipit securitatē mē
tis ⁊ tranquillitatem animi, vn̄ Dauid ps̄. xlj.
inquit. In voce exultationis ⁊ confessionis so-
nus epulātis. Et rō est: qꝛ per cōfessionē anima
pacificaꝛ cū deo. Esa. lvij. Creaui fructū labioꝝ
pacem. Item per ipsam sereneꝛ ꝯsciā. ij. ad Co-
rinth. j. Gloria nr̄a hec est: testimoniū cōsciētie
nostre. Et hoc ꝓbare potestis ꝑ experientiam:
Nam q̄n itis ad cōfessionē: videꝛ vobis ꝙ ha-
beatis montē magnum super humeros ⁊ maxi
mā grauedinem. Statim ꝟo q̄n confessi estis
leues estis ⁊ hilares atqȝ iocundi: qꝛ putredi-
nem peccatorū ab aīa expulistis. Quarta vti
litas dꝛ diminutionis. Nam vt dicūt doc. maxi
me Rich. nr. in. iiij. di. xviij. Uirtute clauium ⁊
absolutionis diminuitur pena purgatorij pro
peccatis debita. vn̄ dicit beatus Tho. vbi. s̄. ꝙ
quis posset totiēs ideȝ pctm̄ ꝯfiteri ꝙ tota pe-
na vel maior pars ei remittereꝛ. Dicit enim Ri
char. vbi. s̄. ar. ij. q. iiij. s̄m Aug. ⁊ magistruȝ. ꝙ
claues etiā respectu eiusdeȝ peccati in numero
habent efficaciā plus q̄ȝ semel imo totiens quo
tiens quis ꝯfiteꝛ ⁊ absoluitur. B

q Uinta vtilitas dꝛ intercessionis. Tenē-
tur enim cōfessores rogare deū ⁊ inter-
cedere ꝓ illis qui eis ꝯfitenꝛ. vt inquit
beatus Tho. vbi. s̄. ⁊ ꝓbaꝛ i. §. ecōtra. de peni.
di. j. Si enim sacredotes debēt ꝓ populo inter
pellare: ⁊ eius peccata comedere. i. suis ꝑcibus
delere atqȝ ꝯsumere. Osee. iiij. ⁊. c. ipsi sacerdo-
tes. j. q. j. A fortiori tenenꝛ orare ꝓ aīabus sibi
creditis ⁊ pctā sua eis reuelantibus in cōfessio
ne. Un̄ dicit glo. in. c. mensuram. §. non sunt. in
verbo quāto pluribꝰ. de peni. di. j. Tāto plures
obligat ad orandū ꝓ se quanto pluribꝰ ꝯfiteꝛ.
⁊ ideo posset aliquis tot ꝯfessoribus cōfiteri ⁊
omnibus dicere pctā sua ꝙ orōnibꝰ eoꝝ libera-
reꝛ ab oī pena. Quapropter sicut leges volunt
ꝙ inter duo discordātes ponanꝛ arbitri ꝓ pa-
ce reformanda: ꝓut notaꝛ. ff. de arbi. l. j. ita scā
ecclia: imo xp̄s inter deū ⁊ pctōres posuit arbi
tros. i. ꝯfessores. dicēs ipsis peccatoribus illud
Lu. xvij. Ite ostēdite vos sacerdotibus. D

s Exta vtilitas dꝛ grē augmentationis.
vnde Magister in. iiij. distin. xvij. ait.
Quanto magis q̄s ꝯfiteꝛ turpitudinē
criminis: tāto facilius consequiꝛ grām remissio
nis. Item vt ait Alex. de ales vbi. s̄. Deus ho-
mini ꝓpter confessionē purā multiplicat gra-
tiam suā: ⁊ facit confitentē magis deuotū quā-
to sepius confiteꝛ. vt etiam inq̄t beatus Tho.
in. iiij. dist. xvij. ar. iij. q. v. Quādoqȝ etiā homo
vadit ad cōfessionē nō ita bene cōtritus qui cō
fitendo pctā fit cōtritus: vt ait Alex. vbi. s̄.

Septima vtilitas dicitur decorationis. Qm̄

em̄ hō est in pctō mortali: aīa eius est turpissi-ma ⁊ fedissima: ⁊ facies .i. imago dei existēs in ea est obscurata: ita ꝙ dici pōt illō Thren. iiij. Quō obscuratū est aurū: mutat⁹ est color opti-mus. Denigrata est sup carbones facies eoꝝ: ⁊ nō sunt cogniti in plateis .s. superne ciuitatis a deo ⁊ ab angelis per approbationē ⁊ pristinaꝫ dilectionem. Sed p cōfessionē aīa fit pulchra: dicente Dauid ps. xcv. Cōfessio ⁊ pulchritudo in cōspectu eius ⁊c. Qō etiā habet in .c. totam. de peni. di. iiij. que verba exponens Aug. super predicto psal. xcv. ait. Pulchritudinē amas ⁊ esse vis pulcher: cōfitere: qr cōfessio ipsa est pul-chritudo. Fedus eras: confitere vt sis pulcher. Pctōr eras cōfitere: vt sis iustus: ⁊ hanc vtilita-tem cōfessionis etiā demones cōfitentur. Le-gitur enim ꝙ cōfessore quodam deuoto audiē-te in ecclesia cōfessiones demon inter alios ex-pectantes stabat ibi in forma pulchri iuuenis. Qui post multos cōfessos ⁊ ipse ad pedes con-fessoris se piecit: suaq; peccata cōfiteri cepit: ⁊ tam enormia cōfitebatur scelera: ⁊ tam multa: ꝙ sacerdos admirans ait. Si mille annorum esses: nimis esset tanta cōmisisse. Ad qō ille re-spōdit. Senior sum q̄ mille annoꝝ. Tūc sacer-dos magis admirās dixit. Quis es tu. Et ille. Sum demō qui cum lucifero cecidi: ⁊ peccata quoꝝ autor fui ex minima parte cōfessus sum. Sed si nō tederet te libenter oīa cōfiterer. Cui sacerdos ait. Quid tibi est cum cōfessione? Re-spōdit demō. Stabam nunc ex opposito tui: cō-siderabamq; pctōres cōfitentes: si eos possem auertere. Et vidi illos sordidos ad te accedere: ⁊ mundos recedere: ꝙq; indulgentia pctōrūꝫ sit eis data ꝑpter cōfessioneꝫ atq; vita eterna ꝓmissa. Et iō ego ad te veni confiteri vt redeā ad illam patriaꝫ a qua cecidi. Tūc sacerdos ait. O creatura dei: si vis veraꝫ penitētiā agere de pctō tuo spero deum tibi ignosciturum. Cui de-mon. Si rōnabilem mihi penitentiam iniūges quam possim facere libenter eam suscipiā. Sa-cerdos aūt dixit. Modicā volo tibi imponere: vt eā possis facere. Uade corā altari: ⁊ genufle-xus dicas solum ter. Peccaui dñe miserere mei. Demon vō ait. Nimis grauis est ista peniten-tia: ⁊ nō possum eā facere: qr nō possum me hu-miliare: ⁊ his dictis euanuit. Et hoc recitat Ce-sarius eps in suo dialogo. Eodem quoq; mo-do respondit mihi alius demon cum eum adiu-rarem. Nam promittenti mihi ꝙ si volebat pe-nitere de peccato suo deus ei parceret: ⁊ ad vi-tam eternam reuocaret; ille exclamauit. Non possum: nō possum.

I

o Ctaua vtilitas dr euitationis: propter frequētationē em̄ confessionis melius euitant pctā. Cū em̄ cogitat qs ꝙ si cō-mittet pctm̄ oportebit postea illud cōfiteri: ab-stinet a multis ne subeat verecundiā cōfitēdi: iuxta illud Horatij in epla ad quintiū. Oderūt peccare mali formidine pene. K

n Ona vtilitas dr glorificationis. Sicut em̄ leges volunt: ꝙ ratiocinus obliga-tus rōne ꝓcurationis vel administra-tionis nō possit religionē itrare: nec ad sacros ordines ꝓmoueri anteq̄ rōcinia reddiderit. c. vnico. de obli. ad ratioci. ⁊ .l. officiales. C. de epi. ⁊ de. Sic peccator per malam dispositioneꝫ vi-te sue in seruitio diaboli positus nō pōt assumi ad gremium ecclesie: ⁊ ad ordines angelorum: nisi prius per confessionem rōcinia reddiderit. ⁊ ideo Dauid ps. xcix. inquit. Introite portas eius in confessione: quasi dicat: aliter non est intrandum. L

d Ecima vtilitas dr celationis. Cōfessio enim occultat peccatuꝫ diabolo. Et ita cooperit vt in iudicio de eo quod con-fessi fuerimus nihil penitus obijcere possit. Et ideo psal. xxxi. ait Dauid. Beati quoruꝫ remisse sunt iniquitates: ⁊ quoꝝ tecta sunt peccata. ⁊ Hiero. inquit. Quāto magis qs cōfitendo pec-cata sua detegit: tāto magis deus tegit. Et hoc pꝫ per exēplū qō legit de quadā muliere vidua romana magne sctitatis: q̄ cuꝫ haberet filium vnicū quē ꝑmittebat dormire secū nolēs illum cōtristare: qr alr dicebat se velle interficere. Tā-dem ex eo habuit filiū quē natū occidit stetitq; per decē annos ꝙ nunq̄ illud pctm̄ cōfessa est. Tñ perseuerabat in suis bonis operationibus solitis ꝑgēdo ad eccl'ias ⁊ p̄dicationes ac faciē-do elemosynas. Qō vidēs diabolus timuit ne aliqñ confiteret. vñ assumpta forma cuiusdam pulchri iuuenis p̄exit ad manendū cū summo pontifice: a quo cū multū diligeret ꝑpter dili-gens seruitiū semel loquēte papa cū cardinali-bus de sanctitate p̄dicte mulieris: erat enī ma-gne fame: demō accusauit eā de crimine p̄dicto vñ citata fuit ad curiā: vt si h verū esset puniret Cū ergo venisset ad papā audientes se accusari de p̄dicto crimine timuit valde. Tandeꝫ postu-lauit tp̄s rñdendi dicēs ꝙ volebat accusatoreꝫ suum puniri de infamia sibi iposita si nō posset accusationē suaꝫ ꝓbare. Interim autem dicta mulier p̄exit cū magna ꝯtritioneꝫ ⁊ lachrymis ad quēdā pniariū pape ⁊ ꝯfessa est. pacta ergo pnia iuit ad curiā cū parentibus ⁊ amicis suis Tunc papa dixit illi demoni qui erat in forma

inueniꝭ. Ecce mulier quā accusasti. Qui respō-
dit. Non est illa. Hec enim est bona ⁊ sancta mu
lier. Cū ergo papa vellet facere illū apprehēdi
ꝓpter calumniā factā mulieri ꝑdicte: ipse diabo
lus fracto palatij tecto subito disparuit: ⁊ sta-
tim cecidit cadauer mortuū in medio domus.
O scā ꝯfessio quō es magne virtutis. Cū ergo
oēs q̄ aderāt obstupescerēt: illa mulier videns
hoc mirabile suū pc̄m corā oīb⁹ manifestauit:
rogās papā vt hoc miraculū ꝑdicari faceret po
pulo ad cōmendationem cōfessionis. Que mu
lier accepta etiā alia pnīa a papa postea sanctis
sime vixit. Aliud etiā miraculū legit̄ de quo-
dā bono cōfessore qui multas audiebat ꝯfessio
nes. Cū aūt semel transiret ꝑ quandā terrā ob-
uiauit illi demoniacus: ꝑ cui⁹ os demō loquēs
ait ei. Tu multas audis ꝯfessiones: sed ꝓ certo
scias q̄ multi ⁊ multe sunt nō bene ꝯfitentes.
Et hoc hodie videbis ꝑ experientiā. Nam talis
dn̄a que multotiēs in anno tibi confitet̄ hodie
veniet ad te vt scias q̄ nō plene ⁊ integre cōfi-
tetur: in reditu suo cū trāsibit pontē ego eā in
fluuiū ꝓijciā ⁊ necabo: ⁊ sic animā eius habe-
bo. Factū est aūt vt ipsa mulier eadē die ad eū
veniret vt cōfiteret̄. Cui cōfessor ait. Bona mu-
lier cauete vobis ne aliqd dimittatis de pecca-
tis vestris. Cui illa rn̄dit. Nihil omitto dn̄e.
Tunc ꝯfessor cepit ei narrare per ordinē omnia
que audiuerat a demone. Quib⁹ auditis illa stu
pefacta cecidit ad pedes cōfessoris ⁊ cum timo
re magno ⁊ lachrymis ac vera cōtritione cōfes
sa est: dixitqʒ quoddā peccatū horribile in quo
steterat longo tp̄e: nec vnq̄ p̄re verecundia de
illo fuerat cōfessa. Tunc sacerdos dixit illi. Ex
quo pure cōfessa estis sine timore pontem trāsi
te. Qd̄ ipsa fecit ⁊ sine lesione transiuit. Factū
est aūt cum transiret postea quadā die ille de-
moniacus ꝑ eandē viā: dictus cōfessor interro
gauit demonē dicens. Quid fecisti de tali dn̄a
quā submergere volebas. Tunc demon iratus
cepit exclamare dicēs. O traditor tu me decepi
sti: tu mihi illā rapuisti. Illā em̄ dn̄am perdidi
propter cōfessionē nec eā modo cognosco: ⁊ vbi
sit nescio. Aliud etiā exēplū legit̄ de sancto
Augustino. s. q̄ dum semel quodam sero staret
super ianuā ecclesie vidit demonē nigerrimum
in specie horribilis gigantis inde transeuntem
qui habebat librū maximū sup humeros suos.
Quē cōiurans sanctus Augustinus interroga
uit qd̄ esset in illo libro. Et rn̄dit demō q̄ in eo
scripta erāt peccata hoīm. Tunc sanctus Aug.
ait. Respice si est aliqd de me. Demon autē sta-
tim ⁊ in ictu oculi aperuit librū: inuenitqʒ de
eo scriptū q̄ semel oblitus fuerat dicere cōple-
toriū ex aliqua negligentia sua. Tunc sanctus
Augustinus p̄cepit demoni ne inde recederet
quousqʒ ipse reuerteret̄. Et intrans ecclesiā cō-
fessus est defectū suū: ⁊ dixit cōpletorium. Dein
de reuersus ad locū vbi erat demon dixit ei rur
sus vt q̄reret si aliquid de ipso erat scriptum in
libro illo. Demon aūt sepius reuoluens librum
nunq̄ inuenit aliquid nec illud qd̄ prius scri-
ptum fuerat: q2 erat ꝑ cōfessionē cancellatum.
De quo demō cōturbatus recessit tristis. Le-
gitur quoqʒ de quodā clerico vite scīssime: q̄
tandē inuidia ⁊ ꝑcuratione diaboli cecidit in
fornicationē. Quē diabolus postea assumpta
forma humana accusauit corā suo ep̄o. Et sta-
tuto tp̄e ꝓbationis ipse demō attulit chartam
corā iudice cōtinentē locū tp̄s ⁊ personas cum
quibus peccauerat. Sed q2 ille cleric⁹ post ac-
cusationē cōfessus fuerat sua peccata: volens
demon iudici ostēdere ꝑdictā chartam: inuenit
oīa deleta que prius in ea fuerant scripta. ⁊ sic
cōfusus euanuit. Undecima vtilitas ē sana
tionis. Infirmitas em̄ corpalis sepe aggrauat̄
ex grauedine peccati: iuxta illud ps̄. xxxvij. Iniqui
tates mee supergresse sunt caput meum: ⁊ sicut
onus graue grauate sunt sup me. Item pecca-
tor infirmus timore inferni cruciatur ⁊ mori ti
met: sed per ꝯfessionē a putredine ⁊ grauedine
peccati exoneratus letus efficit̄: ⁊ ꝯsequenter
citi⁹ sanat̄: q2 animus gaudēs etatē floridā fa-
cit: spūs autem tristis exiccat ossa. Prouer. xvij.
Insup de⁹ sepe imittit infirmitates ꝓpter pec
catū dicēte Aug. q̄ ꝓpter peccata veniunt ad
uersa. Et hoc affirmat scā mater eccla in. c. infir
mitas. de pe. ⁊ re. vbi ait. Cū infirmitas corpo-
ralis: nōnunq̄ ex peccato ꝓueniat: dicēte dn̄o
languido quē sanauerat. Uade ⁊ amplius no-
li peccare: ne deterius aliquid tibi ꝯtingat ⁊c̄.
Et ideo per ꝯfessiones sublato peccato recedit
ipsa infirmitas: q2 remota causa remouet̄ effe-
ctus. ij. Phys. ⁊. ij. de genera. ⁊. c. cū cessante. de
appel. ⁊ cōsequēter sanata aīa sanat̄ etiam cor
pus: vt dr̄ in. d. c. cū infirmitas. Et ꝑdicta veri
tas ꝓbat̄ vno stupēdo ꝓdigio qd̄ hr̄ in chroni
cis ordinis nostri. vbi dr̄: q̄ Parisius quidam
clericus lubricus ⁊ dissolutus. scia tn̄ ꝑclarꝰ in-
currit grauissimā infirmitatem. Tunc socij eius
ad cōfessionē illū inducere conabant̄: ⁊ ad reci
piendū eucharistie sacrm̄. Ille vo aīo indurato
recusabat. Uidētes aūt socij illū ad finē appro
pinquare miserunt ꝓ quodā deuoto fratre no
stro: vt ipsum induceret ad penitentiā. Qui sta-
tim venit. Et cum illū hortaret̄ ad confessionē

ab ipso infirmo desperato repulsus est cū iniuria. Qui reuersus ad monasteriū cepit frequēter orare ante crucifixū p illo desperato. Cuius sancti fratris meritis dedit misericors deus illo infirmo hanc visionem. Uidit enim iuxta lectum suū apertū quendā puteū magnū. Et de puteo ipso velociter ascēdere draconem horribilem cū flāma sulphurea: qui ore aperto videbatur velle illū infirmū deuorare. Tūc infirmus ipse timore magno percussus: versusq̧ celum oculos erigens vidit in aere dn̄m Jesum veluti cruci affixū. Et predictū fratrē ad pedes eius orantē: vt ipsius infirmi desperati ⁊ a diabolo decepti dignaretur misereri. Cui dn̄s respōdebat dicēs. Ueniat ad confessionē: ⁊ nō negabo ei veniā. Qd̄ ille infirmus audiēs: ⁊ ad seipsum rediens disparēte visione dulcoratus internus misit pro dicto fratre: cuiq̧ plenarie confessus est veniam cū lachrymis petens de iniurijs ei dictis. Statimq̧ facta cōfessione conualescens: ordinem nostrū ingressus est: cuius vita in ordine extitit celebris ⁊ famosa. Ex quo miraculo patuit: q̧ per virtutē sancte confessionis nō tm̄ curatur aīa ab oībus infirmitatibus spiritualibus: sed etiā qn̄q̧ corpus sanatur ab egritudinibus suis mortalibus: et medicina corporea incurabilibus. M.

Uodecima vtilitas d̄: debellationis siue superationis: ⁊ confusionis demonum. Sicut em̄ confessio letificat angelos: ⁊ eis ac deo est valde grata: s̄m Aug. in viij. li. cōfessionum. Jta valde cōtristat demones ⁊ eos cōturbat ac persequit̄: s̄m eūdē Augu. in li. de penī. Et iō nollēt q̧ aliq̧s cōfiteret̄. Nā confitēti pōt dici illud ps̄. lxxvj. Uox tonitrui tui in rota. Et ad hoc habetur exemplū in chronicis ordinis nostri vbi d̄r. Q̧ cū quidam miles esset infirmus ad mortē multi corui supra domū eius venerunt ⁊ oēs qui eius domū visitādi gratia intrare volebāt impediebāt insurgentes contra eos. Qd̄ vidēs filius eius nūciauit prī. Qui statim fecit ad se vocare guardianū nostri loci. Cū aūt dictus guardianus intrare vellet domū: corui rostris ⁊ alis ei resistebāt. Qd̄ cernēs guardianus signo crucis se muniuit: et sic intrauit ac miles ille confessus est: ⁊ confessione expleta: nec vnus quidem ex coruis ibi remansit. Aliud etiā mirabile exemplū recitat Jacobus de vitriaco dicēs: q̧ quidam habēs multa pctā nunq̧ cōfessus est ea tandē infirmatus est ad mortē. Timens autē diabolus ne sacerdoti cōfiteret̄ perrexit ad eū in specie sui parrochiani sacerdotis exhortans eum vt sibi confiteretur. Unde ipse credens illum esse suū parrochianū: annuē eius exhortationi ⁊ confessus est ei cū magna cordis contritione omnia peccata sua. Quo facto dixit diabolus. Frater ista sunt grauia peccata: et ideo ego tibi iniūgo ne alteri vnq̧ ipsa cōfitearis: qz inde inuita scandala possent oriri. Deinde ipse demon recessit: et ille defunctus est. Statimq̧ venerūt demones dicētes angelis. Noster est: qz nunq̧ confessus fuit. Angeli vo dicebant. Non: qz cōfessio eius valuit nam credēs confiteri parrochiano suo contritionē habuit ⁊ peccata sua dixit. Tandē deus iudicauit animum eius redire ad corpus: et iterum cōfiteri peccata sua sacerdoti. Qd̄ et factum est. Et sic obdormiuit in dn̄o. Aliud qz exemplū recitat Cesarius dicens: q̧ fuit Parisius quidam magnus theologie magister ⁊ predicator qui semel in camera sua in qua erat vidit diabolū quem adiurauit vt sibi diceret quid esset illud qd̄ plus inter hoīes noceret demonijs. Cui ille respōdit. Nihil nobis tantū nocet: nec tātum eneruat vires nostras: quātum pura cōfessio. Qn̄ em̄ hō est in pctō mortali: oīa mēbra eius sunt a nobis ligata: ne faciat bonū. Cum vo confitetur peccata sua: statim remanet liber: ⁊ habilis ad omne bonū faciendū ⁊ de manibus nostris liberatur. M. M.

Uia autē nos omnes habemus continue pugnare cuz malignis spiritibus vt testatur Paulus ad Ephes. vj. Uoluit deus facere more boni regis. Nam ppter imminens periculuz qd̄ contingit in bello vbi quandoq̧ eque bene occidi vel vulnerari potest dominus sicut subditus: quia sagitta ita perforat carnes regias sicut rusticanas: ipse prudens rex ante belli ingressum consueuit ordinare ducem: ⁊ viceducem: vt si cōtingat ducem vulnerari vel mori: nō pereat exercitus regentis penuria: Similiter etenim nobis quorum vita est militia super terraz. Job. vij. Dedit deus ducem nos in prelio dirigentem contra diabolum ⁊ vitia: scilz suam gratiam a qua nobis prouenit subsidium et auxilium contra hostes nostros quos semper vincimus: q̄diu talis dux viget in nobis. Cognoscens aūt ipse dominus deus q̧ talis dux potest nobis deficere propter alicuius sagitte peccati mortalis vulnerationem quam diuina gratia priuatur anima ordinauit nobis viceducem: ne in peccato nostro comprehensi a diabolo eternaliter trucidemur. Et hic viceduc est pura confessio que nos succumbentes hostibus

nostris: et perditione diuine gratie: si ad eius
remediū curramꝰ subleuamur ⁊ vincimus. Cu
ius figura hr̄ Judic. j. vbi legit̄: ꝙ mortuo Jo
sue ⁊ sepulto in summitate mōtis ephraim fi
lij israel timuerūt valde eo ꝙ fuerat bellicorū
dux: et instabat ꝯtra eos chananeꝰ cuȝ exercitu
suo. Sed consulētes filij israel deū qs deberet
esse eoꝝ dux cōtra hostes: respōsum habuerūt
ꝙ Judas esset dux exercitꝰ: qꝛ deꝰ traderet ter
rā inimicoꝝ in manu eiꝰ. Un̄ ipse Judas sum
pto secū Simone fratre suo debellauit chana
neū: ⁊ obtinuerūt filij israel ciuitates ⁊ regnū
eius. Josue enī q̄ interpretat̄ saluus: significat
gratiā dei: in qua tota salus nr̄a cōsistit: dicēte
Paulo. j. ad Coꝝ. xv. Gratia dei sum id qđ suȝ.
Sed deficit interdū iste dux in summitate mō
tis ephraim: qui interpretatur frugifer: qꝛ cū
peruenit ad summitatē ⁊ supfluitatē ꝓspero
rū per affectū gratia dei deficit in nobis ⁊ per
dito tali duce perdimus etiā presidiū ⁊ adiuto
riū diuinuȝ. Un̄ vallati ab exercitu chananei:
idest demonis tētationibus: sumus in pericu
lo interitꝰ ⁊ captiuitatis infernalis. Debemus
igit̄ statim cōsulere deū et audiemꝰ ipsum di
centē. Judas sit dux vester: q̄ interpretat̄ con
fessio. Iste enī probus ⁊ bonus dux assumpto
secū Simone fratre suo: q̄ interpretat̄ ponens
tristiciā ⁊ significat ꝯtritionē: fugabit chana
neū. i. diabolū: ⁊ exercitum eius. i. peccata. ⁊ re
gnū de quo ipse demō egressus est. s. celū obti
nebit. Et iō Dauid ꝓpheta sperabat victoriaȝ
de inimicis suis mediāte tali duce: dicens ps̄.
lix. Juda dux meus ⁊c̄. Jn figurā q̄ȝ huius. j.
Machab. v. dicitur. Debellabat Judas filios
Esau. Alia etiā figura habet̄ eiusdem lib. vij. c.
vbi dr̄: ꝙ cum Judas machabeus expugnaret
gentes Demetrij ⁊ deuastaret terrā illius. De
metrius furore repletus misit Nichanorē cum
exercitu suo cū hoc mādato: vt Judā ligatū si
bi p̄sentaret. Uenit ergo Nichanor contra Ju
dam: sed ipse Judas aiose aggressus est ipsum
Nichanorē ⁊ exercitū illiꝰ ac obtinuit victoriā:
⁊ fugato exercitu cepit Nichanorē ⁊ occidit il
lum. Per Demetriū enī q̄ interpretat̄ nimium
persequēs: significat̄ diabolus ꝑsecutor terribi
lis humani generis. cuius gētes. i. tētationes
filij israel. i. fideles xp̄iani: mediāte duce iuda.
idest cōfessione pura: expugnāt ⁊ deuastāt eius
terrā. i. suggestionē prauā atq̄ȝ dominationem
malignā. Qđ ipse diabolus valde moleste sus
tinet. Et iō oīi conatu studet qđ amisit recu
perare. Un̄ qn̄ vno genere peccati vincere non
pōt: ad aliud statim hȝ recursum: dicēte Greg.
in moral. Antiquus hostis ex proprio certami
ne dū se succūbere cōsiderat ad alia tētationuȝ
bella festinat. Intuet̄ enī vniuscuiusq̄ȝ mores
cui vicio sint ꝓpinqui: ⁊ illa ponit ante faciē
ad que citius sperat inclinare mentē. hec ille.
Et Leo papa in sermone octaue natiuitatis
dn̄i ait. Non desinit hostis antiquus trāsfigu
rans se in angelū lucis deceptionum laqueos
vbiq̄ȝ pretēdere: ⁊ vt quoquo mō fidē creden
tium corrūpat instare. Nouit cui adhibeat estꝰ
cupiditatis: cui illecebras gule ingerat cui ap
ponat incitamēta luxurie: cui infundat virus
inuidie. Nouit quē merore cōturbet quē fallat
gaudio: quē metu opprimat: quē admiratione
seducat. Omniū discutit cōsuetudines: venti
lat curas: scrutat̄ affectus: ⁊ ibi causas querit
nocēdi vbi quēq̄ȝ viderit studiosius occupari.
Habet etenī multos ex eis quos tenacius obli
gauit aptos artibus suis: quoꝝ ad alios deci
piēdos ingenijs vtat̄ ⁊ verbis. hec ille. Capro
pter dr̄ in p̄dicta figura ꝙ misit Nichanorē cū
exercitu suo vt cōprehenderet Judā. Nichanor
enī interpretat̄ statura lucida: ⁊ significat pul
chritudinē rerū mūdanarū et specierū delecta
biliū: quā obijcit fidelibꝰ vt eos auertat a peni
tētia faciēda. Et iō dr̄ ꝙ solum querebat appre
hēdere Judā. i. impedire cōfessionē purā. Sed
ipse Judas cepit eū ⁊ occidit atq̄ȝ exercituȝ eiꝰ
in fugā cōuertit. Qꝛ diabolū cum oībus vitijs
vera cōfessio ꝓsternit: ⁊ populo Hierusalē pa
cem reddit. i. consciē trāquillitatē. Un̄ Aug. in
libro de peni. de ipsa pn̄ia loquēs cuius pars
est confessio ait. Languores sanat: leprosos cu
rat: mortuos suscitat: sanitatē auget: gratiam
conseruat: claudis gressum: surdis auditum: ce
cis restituit visum: vitia fugat: virtutes exor
nat: mētē munit ⁊ roborat ⁊c̄. Et tūc verificat̄
illud ps̄. cxiij. Facta est iudea sanctificatio eiꝰ.
Et ideo oībus fidelibꝰ dico cū Psalmista. vij.
Persequimini ⁊ cōprehendite. s. demones per
cōfessionē. Postq̄ȝ enī latrones latere nō pos
sunt ⁊ sunt discooperti ⁊ noti nequaq̄ȝ ampliꝰ
ibi redeunt timēt enī suspendi: ⁊ ideo longe fu
giunt. Spiritualiter autem demones sunt ve
lut latrones qui per peccata animam ingre
dientes eam omniū virtutū gloriam expoliēt.
Sed si per confessionē manifestētur: inde effu
giunt nec audent ad eam accedere. Cuius figu
ra habetur. iiij. Reg. vj. vbi legitur: ꝙ postq̄ȝ
Heliseus ostēdit latrunculas Syrie regi Hie
rusalem fugientes inde: non fuerunt postmo
dum ausi amplius reuerti in Samariā cui pri
mo tantū erāt infesti. Tertiadecima vtilitas

cõfessionis dr placationis. Hoc em̄ est bonū ac singulare remediū ad placādū irate principis furorē: in cuius potestate sumus: magna humiliatio. Un̄ aliqui cõsueuerūt gladiū nudū puncta manu tenere: et genua flectētes corā principe reos se morti clamare et petere misericordiā. Tūc em̄ si princeps ille esset durior ferro tanta humilitate flecteretur: quia vt ait sapiēs Prouerb. xv. Sermo mollis frāgit iram. Et iō nos qui aliquando intantū turbauimus diuinā maiestatē per pctm̄ quod effecti sumus filij pditiōis et digni sententia capitali nec possumus effugere manus eius: quia vbiq̄ est: et in oī loco nos dephendere pōt. Unde illi ait pphēta ps. cxxxviij. Quo ibo a spū tuo: aut quo a facie tua fugiā. Nullū aliud remediū melius habemus q̄ recognito pctō p humilē cōfessionē postulare veniā. Ait em̄ Augu. super ps. lxxiij. Nō est quo fugias a deo irato nisi ad deū placatū. Figura aūt huius habetur. ij. Reg. xxiiij. vbi legit: quod cū Dauid vidisset angelum tenentē gladiū in manu et interficientem populū: flexis genibus clamauit. Dñe ego sum qui peccaui: ego qui inique egi. Et statim angelus deposito gladio ferire cessauit. Sic igitur et nos clamemus ad dñm denudādo peccata nostra per puram confessionē: et ipse deus deponet iram suam et nobiscū placabitur. Nullum aūt aliud est remedium euadendi: nam q̄ occultat ab eo magis patebit. Et qui p cōfessionem manifestat peccata sua ea occultat. Et iō inquit Chryß. in quodā ser. Pctōr indulgentiam instanti cōfessione mercare. Quid horres fateri qd̄ libēter ac prōpte cōmisisti. Cur cōfundi deris dicere qd̄ nō es cōfusus perpetrare. Cur vereris deo iudicare qd̄ veritus nō es eo pñsente cōmittere. An putas eū cōmissa nescire nisi a nobis cōfitentibus q̄ cōmisimus agnoscat. Peius est cōfiteri nolle q̄ legem cōtemnere. Niniuite cōfitent̄ et viuūt: sodomite obturātur et pereunt. Quartadecima vtilitas dicitur honorationis. Narrat Frontinus hystoriographus quod romani cum aliquis princeps honorabilem victoriam de hostibus reportasset: ponebāt eū in curru valde adornato et laureatū deducebāt p ciuitatē: et hoc appellabant triumphum: et ille semper a populo romano erat honoratus. Spiritualiter aūt dico quod inter oēs victorias et virtuosas operationes quibus hō meret a deo honorari est ipsa cōfessio fidelis et vera. Nam p ipsam hō deuincit diabolū: de quo Job. xli. dī. Nō est potestas sup terrā que cōparetur ei qui factus est vt nullū timeret. Unde confitens est magis victoriosus q̄ vnq̄ fuerit Cesar vel Scipio africanus. Itē cōfessio est dux oīm aliarum virtuosarū operationū. Nam elemosyna orō ieiunium lectio et peregrinatio et cetera opera meritoria que fiunt a nobis nō possunt nec audēt ad diuinā maiestatē accedere cōfessione preter missa. Ubi igit est vera confessio: ibi est vera salus. Ipsa ēo deficiente oēs virtutes deficiunt: sed ipsa precedente oēs virtutes sequunt. Cuius figura habetur Exo. xiiij. additis his que narrat magister hystoriarum. Nam cum filij israel exeuntes de egypto venissent ad mare rubrum nō audebant mare intrare quātūcūq̄ sentirēt post se pharaonē venientē cum magno exercitu quousq̄ tribus Juda primo est illud ingressa. Sed ipsa tribu pcedēte secute sunt eā oēs alie. Et per hoc liberatus est populus israel submerso ibi pharaone cū suo exercitu. Et ex hoc tribus Juda meruit regale sceptrum. Et hoc est qd̄ inquit Dauid ps. cxiij. In exitu israel de egypto: domus iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius etc. qd̄ dī ppter illud qd̄ tunc fecit ipsa tribus Juda. De quo regali sceptro predixerat Jacob patriarcha Gen. xlix. dicens. Nō auferetur sceptrum de Juda etc. Spiritualiter enim per tribum Juda intelligit virtus cōfessionis: quam in exitu de pctō et accessu ad misericordiam dei oportet oēm virtutē precedere: nā ipsa precedēte oēs alie virtutes sequūtur. Et sic diabolo submerso cum tentamentis suis triumphat virtus cōfessionis. Et ideo pre ceteris virtutibus est colenda. vñ Greg. in moral. exponens illud Job. xxxi. Si abscondi quasi hō peccatū meum: et celaui in sinu meo iniquitatem meam. ait. Mirentur in bono Job: qui volunt castitatis cōtinentiā: mirentur integritatem iusticie: mirent viscera pietatis. Ego in eo nō minus admiror cōfessionē humillimam pctōr q̄ tot sublimia virtutū. Quintadecima vtilitas dr germinationis. Tpe em̄ hyemali qn̄ terra cooperta est glacie vel aquis in superficie nō pōt germinare. Et vna est rō: quia radius solis nō pōt terrā attingere ad calefaciendum aquis vel glacie impedientibus. Et sic et ager aīe nostre est coopertus glacie culpe vel aquis pctōr: iuxta illud ps. lxviij. Saluum me fac deus qm̄ intrauerūt aque vsq̄ ad aīam meā etc. non pōt pducere fructus deo placitos: quia non pōt radius gratie diuine ad illā accedere ppter culpe occupationē. Nā gratia et culpa simul in eodem recipi non possunt. Esa. lix. Iniquitates nostre diuiserunt inter nos et deū nostrum. Et pctā nostra absconderunt faciem suam a nobis. Sed si volumus quod ager anime nostre germina

Bone operationis producant:necesse est vt p con fessionē prius culpā amoueamus. Cuius figu ra habet Gen.j.vbi legitur:q cum terra operta esset aquis nihil germinabat sed semp erat ina nis et vacua. Sed cōgregatis aquis in vnū lo cum:et arida apparente:mox radius solis eā at tingentibus subsecuta est germinatio herbe vi rentis:et productio diuersorum fructuū. Per aquas enim intelligunt spūaliter culpe mortalis ho minis submergētes in abyssum eterne dānatio nis. Apoc.xvij. Aque multe populi multi decur rentes ad mortem. Qādiu ergo hmōi aque sup ficiem cordis nostri per affectū cooperiūt:nul latenus valent bone cogitationis germē pdu cere:et p cōsequens nec dare fructum. Sed con gregatis hmōi aquis.i.pctis et culpis in vnum coram cōfessore per veram et integram cōfessio nem:apparet arida.i.aīa pura apta et parata ad germinandum:q: radius diuine gratie statim descendit phibente remoto. Et tunc ipsa aīa p ducit ieiunia:orōnes:elemosynas:et cetera ope ra meritoria:circa que prius sterilis existebat: et verificabatur illud ps.lxxxiiij. Dñs dabit be nignitatem:et terra nostra dabit fructum suum. Extirpanda ergo sunt vitia per cōfessionem:vt possint in aīa vere virtutes inseri. Ait enī Am bro.in.j.li.de Cayn. Egressus malicie virtutis operatur ingressum. Eodēq studio quo crimē expellitur:innocentia copulatur. Sextadeci ma vtilitas dicitur apparitionis siue cōforma tionis.s.cum beatis mundissimis. Ait enī deus Esa.j. Mundi estote.s.vt in cōspectu meo sitis digni apparere:et mihi ministrare: ac cum san ctis meis habitare et cōuersari. Indecēs enim est et vituperosum vbi omnia munda sunt sor didum apparere. Ille nāq talis vt fedator mū dicie est cum rubore ab aliorum cōsortio exclu dendus:sicut coruus a pauonum societate. Et sic in curia celestis gratie oēs mūdi sunt. Nul luo enī sordidus manere ibi audet:fedaret enī loca purissima et mansiones amenas quas san cti in pulchritudine habitant. Nume.xxiiij. Q pulchra tabernacula iacob. Inde est q statim excluditur cum cōfusione a dño qui ibi accedit immundus. Esa.lxv. Recedite inquit dñs ad me. Nō appropinquis mihi:q: immundi estis. Debemus igitur prius nos ab omni sorde mū dare:si cupimus ad cōsortium mundissimorum dei seruorum et ad purissimam dei gratiam in troire. Cuius figura habet Leuit.v.et Nume ri.xix.vbi precepit deus:q quicūq ex tactu rei immunde efficeretur immundus deberet puri ficari anteq aliorum mundorum cōsortio iun geretur. Et notanter dicitur ex tactu:quia non polluitur quis nisi per tactum:idest consensum rerum immunderum. Unde Aug. in quodam sermone ait. Temtatio quantumcunq immun da cor non polluit si ratio non consentit. Hec autem purificatio fit per cōfessionem per quam omnis immundicia totaliter tollitur et cancel latur. Nam hoc est diuinitus ordinatum:vt pec cator ipse sua peccata manifestanda deleat tali ter q amplius ea nō debeat reuidere:quia om nium peccatorum suorum immundicia in sac co perpetui silentij per virtutem confessionis est cōclusa. vnde dicitur Job.xiiij. Signasti q si i sacculo delicta mea : et curasti iniquitatem meam. Decimaseptima vtilitas dicitur eua sionis:scilicet submersionis eterne. Cadens enī in aqua nō est in periculo quousq os eius nō cooperitur aqua. Et ratio est:quia potest spira re et respirare et sic suffocari non potest. Si au tem cooperiatur in tantum q spiratio et respi ratio deficiat statim intrinsecus calor cor vrit: quia pulmo non potest aerem calidum spiran do emittere:et respirando alium aerem refrige rantem recipere et ipsum cor refocillare. Et si militer cadens in peccato non est in periculo cō bustionis gehenne quousq os habet expeditū ad cōfessionem:quia tunc potest spirare per os caliditatem peccati:et per respirationem attra here gratias indulgentie:dicente ps.cxviij. Os meum aperui et attraxi spiritum:scilicet gratie. Et sic cor et anima refrigerātur et sanātur. Sed si tantum superabundet culpa : vt ad confi tendum os non aperiatur:suffocatur anima a peccati nequicia et igni tradit infernali. Cuius figura habetur Exod.xiiij. vbi legit:q egyptij intrantes mare cooperti sunt aqua et oēs suffo cati sunt. Per egyptios enim intelligunt pec catores tenebris peccatorum inuoluti qui in trantes mare vitiorum et immergentes se in vo ragine culpe mortalis:os clausum ad cōfessio nem habent:et ideo moriūtur in peccatis suis. Si enim os non clauderent:indulgentiam in uenirent. Ait enim Augu. in quodam sermone. Infernus est puteus pfunde iniquitatis : qui nō claudet sup te os suū:nisi tu clauseris tuum. Et iō oēs debetis os vestrū aperire in cōfessio ne. Et tunc poteritis dicere cum propheta ps. lxviij. Nō absorbeat me pfundum:neq vrgeat sup me puteus os suum. Decimaoctaua vtili tas dr liberationis. Per virtutem enim sancte confessionis liberatur hō a multis periculis et malis. Et ideo Eccli.lj. dicit sapiens. Confite bor tibi dñe rex:qm adiutor et protector factus

eũ mihi: ⁊ liberasti corpus meũ a perditione: liberasti me a rugiẽtibus preparatis ad escã. Et de manib⁹ querentium aiam meã: ⁊ de multis tribulationib⁹ que circũdederũt me. A pressura flamme que circũdedit me: ⁊ in medio ignis nõ sum estuatus. hec ibi. MMM

Et aũt sciẽdũ: qꝫ cõfessio est curia misericordie dei ad quã põt appellare q̃ grauat a diuine iusticia. vñ Amb. sup Beati immaculati. ait. Cessat diuina vindicta si confessio precurrat humana. Justicia em̃ dei huic appellationi libenter et patienter cedit. Quia mĩa superexaltat iudiciũ. Jacobi. ij. Qđ patet ex trib⁹. Primo ex credulitate. Qr creditur in hac curia cõfessionis pctõri factũ suũ narrãti: nec ibi adducit qui suppleat defectũ ei⁹: nec testes qui pbat cõtrariũ sed ei soli in oib⁹ datur fides. Nec ibi locũ hꝫ illud qđ Joh. viij. dr. Tu de teipso testimoniũ perhibes: testimoniũ tuũ non est verũ. Scđo pꝫ ex deliberatione: qr in hac curia nõ ferunt sñie nisi absolutionis. Nã etsi hõ fuerit sceleratissim⁹ absoluit quasi latro a quo aufert laque⁹ quẽ hꝫ ad collũ quo debebat suspẽdi. Tertio pꝫ ex eterna felicitate. Nã cũ ille qui venit ad curiã hãc dignus esset infernali supplicio: nõ solũ remittit ei ipsa pena: sed etiã remuneratur eterno premio: vt. s. patuit. Et iõ hortat nos Aug. ad pñiam ⁊ confessionẽ in li. de conflictu vitioꝝ. c. xiij. di. Ecce Dauid adulterio simul ⁊ homicidio re⁹ de inferni faucibus misericordiã dñi describit liberatus. Ecce Manasses oim pctõꝝ nefandissimus ⁊ impurissim⁹ ac sordidissim⁹ illebrosissimus ⁊ sceleratissimus p pñiam rediit ad vitã. Ecce Magdalena innumeris fornicationũ sordibus inquinata ad fontẽ pietatis anxia currẽs dñiqꝫ vestigia lachrymis rigãs ablui meruit. Ecce Petrus negationis sue vinculis astrict⁹ amarissimis lachrymis infidelitatis nodos soluit. Ecce seditionis simul ⁊ effusionis fratrum sanguinis latro obnoxius vnius hore momento vnaqꝫ cõfessionis voce ad paradisuꝫ de cruce trãsiit. Ecce Saulus ecclesiã dei psequẽs et multos p xpi noie pmẽs: vt ita dixerim martyrũ cruore se totũ inficiẽs apls factus in vas electionis cõmutatus ⁊c. Qr aũt p cõfessionẽ liberetur hõ a malis temporalibus ⁊ a multis periculis: patet p miraculũ qđ recitat Cesari⁹ in dialogo suo dicẽs: qꝫ in ciuitate Athenensi quidã iuuenis q̃ ex multis diuitiis ad paupertatẽ deuenerat: diuitias sibi acqrere voluit diabolo procurãte. Vñ accedẽs ad quẽdã aurificẽ dixit ad domũ suã venisse mercatorẽ: qui plurima vasa aurea ⁊ argentea emere venerat. Eapropter vt illuc vasa sua vẽdibilia ferret instãter rogauit. Qđ ille credẽs statim vasa multa nõ parui valoris sacculo reposita ad domũ illius portauit. Qui vt domum ingressus est ab eo fuit interfect⁹: ⁊ adiutorio sororis sue corp⁹ defuncti in frustra cõsasuꝫ in cloacã piectum est. Sed cum rumor occisionis a vicinis fuisset sentitus cõfracte sunt fores ⁊ ipse iuuenis homicida cũ sorore captus ac iudici traditus tormẽtisqꝫ afflictus: post delicti cõfessionẽ iudicatur ad ignem cum illa. Puella ergo videns se ad mortẽ duci dixit fratri suo. Ecce frater qꝫ vt te iuuarẽ ne perires simul tecuꝫ pereo cũ nihil horũ ante cogitassem. Nũc ergo audi consiliuꝫ meũ. Si corpora pdimus iusticia dictãte: aĩas saltẽ p cõfessionẽ seruare studeamus. Cui frater desperatus ait. Ne mihi loquaris de hoc. Quid em̃ valet cõfessio vel penitentia in hora ista: nolo cõfiteri. Puella aũt corde cõtrito cõfessionẽ fecit accersito sacerdote: atqꝫ deo animã suã cõmẽdauit. Ambo igit simul rogo imponũtur: ⁊ ad lignuꝫ alligant: atqꝫ ignis subter eos accendit. Et iuuenẽ impenitentẽ flamma cõsumpsit: puellã aũt cõfessam ignis cõtingere nõ potuit: sed vinculis solis absolutis vt alter Daniel in flãma illesa permansit. Quo viso miraculo iudices puellã in dei laudes prũpentẽ innocẽtẽ iudicãtes: ignẽ exire iusserũt ⁊ liberam adire. Recitat q̃ꝫ idẽ doctor aliud miraculũ: scꝫ qꝫ in Argẽtina heretici qdã cõprehẽsi timore mortis heresim suã se abnegare mẽtiebãtur. Judex aũt veritatẽ noscere cupiẽs ferro candẽti eos pbare voluit: vt qui ferrũ candẽs nõ sentiret in veritate abnegare crederet. Cuꝫ igit heretici oẽs manib⁹ adustis ad ignẽ comburẽdi ducerent quidã vni eoꝝ dixit. O miser quare sic vis mori? Cui ille rñdit. Audiui qꝫ seram pñiam deus nõ suscipiat. Rñdit aũt fidelis. Nunq̃ pñia sera est apud deum: tñ confitearis ⁊ videbis clemẽtiã eius. Vocato igit sacerdote dictus hereticus errorẽ suum cõfessus est ⁊ exinde alia pctã sua. Mira res sicuti cõfitebatur sic paulatim manus adusta sanabat: ⁊ perfecta cõfessione nulla adustionis cicatrix apparuit. Punitis igit aliis cũ iudex ⁊ hũc peteret: responsuꝫ est puniri nemineꝫ debere nisi de culpa constiterit. Et manu ipsius confessi pducta cũ nullũ vestigiũ ignis appareret liberatus est. Tãtas ergo confessionis vtilitates considerans Aug. in quodã sermone ad here. inquit. Cõfitemini o fratres mei et nolite differre ad sacram mensam confessionis accedere

festinate: hec est enim salus animarum: dissipatrix vitiorum: restauratrix virtutum: oppugnatrix demonum: angelorum tunica: ecclesiarum fiducia: dux baculus: et spes omnium fidelium. O sctā atque admirabilis cōfessio. Tu obstruis os inferni: et aperis paradisi portas. O cōfessio vita iustorum: pctōrum gloria. Tu sola necessaria es pctōri: et nihilominus iusti si quis reputatur te astringere et frequentare debet: nihil enim remanebit in iudicio quod fuerit per purgationē purgatū. hec ille. Et Bern. sup illud ps. ciiij. Quid est tibi mare etc. ait. Oia in cōfessione lauantur: cōsciētia mundatur: amaritudo tollatur: mare. i. peccatū fugatur: trāquillitas redit: spes reuiuiscit: et animus hilarescit. Felix oia cui ista ex confessione proueniūt. Et idō bene dicūt vba thematis nostri. Cōfitemini dño qm bonus: qm in seculum misericordia eius. Post enim vitā hanc nō valet cōfessio. Un Dauid in ps. vi. inquit deo. In inferno aūt quis cōfitebitur tibi. Ideo o deuoti xpiani ad sanctā cōfessionē accedere festinate: vt gratiā dei habeatis in hoc seculo et gloriam in futuro. Ad quam etc.

Feria scda post quartā dñicā in quadragesima de cōfessionis preparatione: explicatione: iteratione: et inductione. Sermo. xxxv.

Omnes eiecit de templo. Joh. ij. et in euāgelio occurrētis ferie. Sapientissimi Solomonis phi est snia philosophie: a fine solūmodo cōsecrari. Aristo. ij. Phys. inqt. Finis habet rationē optimi et est causa causarū. et in. ij. et v. Meta. dicit finem optimū esse in vnaquaque re: qui rei esse confert. et in. iij. Topi. inqt. Melior est finis oībus que sunt ad finē. Ideo cōmentator sup. ij. Meta. hec oia cōsiderās dicit. Qui destruit finē destruit omne bonū. Et ratio est: quia vt inqt Aristo. i. de celo et mundo. et. ij. Physico. Uanū est omne qd suū non attingit finē. Patet hoc per experientiā. Nā medicina dr vana ex qua non sequitur sanitas propter quā data fuit. Similiter si vnus vadit centū miliaria: vt mille ducatos accipiat ab aliquo: et post laborem itineris nō accipiat eos dicet. In vanum huc veni qm finē meum nō sum adeptus propter quē veni. Sic possunt dicere multi eūtes ad cōfessiones vt recipiāt indulgentiā et nō recipiētes propter eorum impreparationē et malā dispositionē taliū enim confessio est vana. Ideo oibus eūtibus ad confitendū dicit deus Hiere. vij. Bonas facite vias vestras. Et ego vobis idem dico: ne si impreparati et indispositi accedatis ad confessionem: dñs Jesus vos proijciat a gratia sua et ex pellat: sicut hodie fecit de vēdentibus et emētibus in tēplo. Et ideo in hoc sermone quattuor pulchras faciemus considerationes de confessione. Prima dicetur preparationis. Secunda explicationis. Tertia iterationis. Quarta et vltima inductionis.

Pars prima in qua ponitur preparatio que debet fieri cuilibet bone cōfessioni.

Ciendū est fm oēs theologos et doctores ꝙ cōfessio dz fieri cū magna preparatione ita ꝙ ante cōfessionē dz quisque se diligēter preparare et dare operā vt oia sua peccata ei ad memoriam reuocētur vt possit illa confiteri cū circūstantijs suis. Qd qui non facit est in malo statu. vn de peni. di. j. §. hinc etiā. dr. Si obliuiscaris peccatorū tuorū. s. ea cōfiteri. vt dicit glo. interlinearis: tūc eorum recordaberis nolēs qsi in toto publicabūtur: et in cōspectu pferentur omnium tam amicorum ꝙ inimicorum tuorum et sanctorum angelorū celestiūque virtutū. Non enim ad Dauid solū dicebat. Tu secreto fecisti et ego hoc cūctis manifestabo sed ad omnes nos hoc dicitur. hec ille. Et sunt vba Chrys. Et ideo si quis ex sua culpa ignorat que dz cōfiteri seu eorum est oblitus: debet de hmōi negligētia dolere. Et cōfessor si aliquē impreparatū viderit ad cōfessionē accedere dz ipsum monere vt cū preparatione veniat vt dr in summa confes. li. iij. titu. xxxiiij. q. xix. Quā preparationē Esaias exprimit. xxxviij. c. sui libri dicēs. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine aīe mee. In quibus vbis tāgit tria. Primum dr recogitationis: ibi. recogitabo. Secundum totalitatis: ibi. omnes annos meos. Tertium amaricationis: ibi. in amaritudine anime mee. Quoad primum dicit recogitabo: idest valde cogitabo. Prepositio enim addita dictioni auget significatum. l. gallus. §. ille casus indifficilis. ff. de lib. et posth. vbi gl. exponit indifficilis: idest valde difficilis. et. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. in summa. in fi. exponit increscit: idest valde crescit. Et simile habetur ff. de fun. instruc. l. quesitum. §. sed si fundus. et ad similia. l. si quis in graui. in prin. et in auth. quo opor. epis. §. si quis autem. et. ff. pro socio. l. cum duobus. §. dāna. et de Enea inquit Uergilius in. j. Eneid. Ingemit et duplices tēdens ad sydera palmas etc. Ingemit: idest valde gemit. Et pariformiter dicit propheta. Recogitabo. i. iterū atque iterū cogitabo: scilz antequā ad confessionem vadam. Qr vt beatus Grego. in

moꝛalis.ait. Debet vniuſcuiuſqꝫ mēs cauſas ſuas apud deū ꝯtra ſe ſollicita inqſitione diſcutere. Nullus eñi prudens ſindicus alicuiꝰ dñi redderet rōnem ſue adminiſtratiōis niſi pꝛimo apud ſe de oībus p̄meditatꝰ eſſet: quō et qualiter ⁊ quātū expēdiſſet. Preterea ſi dꝫ quilibet quotidie examinare cōſcientiā ſuā ⁊ videre qd boni fecerit et quō vixerit: vt inqt Seneca li.iij.de ira dei. multo magis tp̄e cōfeſſionis dꝫ vnuſquiſqꝫ in aliquo ſecreto loco diligēter p̄meditari pctā ſua ⁊ examinare cōſciētiā ſuā: qꝛ ſi quis ſine examinatione ꝯſciētie ⁊ debita p̄paratione accedit ad cōfeſſionē hn̄s mille pctā moꝛtalia de qbꝰ oībꝰ confitet̄ excepto vno oblito ex ignoꝛātia ꝓueniēte ex eiꝰ impꝛeparatiōe: nō cōſequit̄ veniā alicuiꝰ pcti. Et ecōtrario ſi quis habēs eadē pctā vadat ad cōfeſſionē facta debita p̄paratione ⁊ obliuiſcat̄ maioꝛis partis ipſoꝝ pctōꝝ: cōſequitur remiſſionem eoꝝ ex generali ipſoꝝ cōfeſſione ratione bone diſpoſitionis ⁊ p̄parationis: qꝛ qui fecit qđ potuit legē adimpleuit. l. iure ci. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. Et iō bonū eſt nō ſolū ſemel ſꝫ ſepiꝰ excogitare pctā an̄ ꝯfeſſionē: vt dictū eſt. Cuius oppoſitū faciunt multi q velut beſtie ad cōfeſſionē accedūt ideuoti ⁊ impꝛemeditati ſine vlla cōpūctione: ſine cogitatiōe aliq: aut recoꝛdatiōe pctōꝝ ſuoꝝ: et ſepiꝰ ſabbatū ſctm̄ expectātes vadūt ad cōfeſſionē ꝯfeſſoꝛi dicētes. Uis nos audire. In duobꝰ eñi x̄bis expediemꝰ nos. Et ſi cōfeſſoꝛ dicat ꝙ paululū expectēt dicūt. Qꝛ bn̄ ſtat: hoꝛa ē tarda ⁊ alia habemꝰ agere: ſi nos nūc nō audis ampliꝰ i hoc anno nō ꝯfitebimur. Alij ſtātes ante ſacerdotē qđ dicere debeant ignoꝛāt: qꝛ ſup hoc ante nō cogitauerūt ⁊ dicūt. dn̄e interroga nos: neſcimꝰ eñi qd dicere debeamꝰ. O inſenſati: ſi mercatoꝛ ſuoꝝ quinternoꝝ rōnes oī ſero diligenter diſcutit vt videat quid lucratus fuit ⁊ quid p̄didit: et hoc facit pꝛo pecunia: quanto magis peccatoꝛ cōſciētiā ſuā examinare ⁊ diſcutere dꝫ ꝓ anima ſua que adeo eſt precioſa: ꝙ pꝛo eo ſaluanda dei filius moꝛtuꝰ eſt. Jō dicit Ber. in ſermone paſſiōis. Cōſidera o hō ꝙ̄ nobilis ſit aīa tua et ꝙ̄ grauia fuerint vulnera quibus ꝓ ea neceſſe fuit dn̄m Jeſum vulnerari. P

d Ebet igit̄ quilibet tria cogitare an̄ꝙ̄ cōfiteat̄. Pꝛimo receptoꝝ a deo bn̄ficioꝝ ſuā ingratitudinē: qbus accēditur mēs ad diuinū amoꝛē: vt faciat ꝯfeſſionē cū amoꝛe. Un̄ in figura Leuit. vj. p̄cepit dn̄s dicēs. Ignis ſemꝑ ardebit in altari meo quē nutriet ſacerdos. Per ignem x̄o ardens dilectio deſignat̄. De quō igne Lu. xij. inquit ſaluatoꝛ. Ignem veni mittere in terrā: et qd volo niſi vt ardeat. Per altare x̄o mens noſtra intelligit̄ q per ſacerdotē dꝫ accēdi bonis exhoꝛtationibus in cōfeſſione: et per cōfitentē dꝫ inflāmari ex diuinoꝝ bn̄ficioꝝ cogitatiōe. Scđo debet penitēs cogitare bonoꝝ amiſſoꝛum copioſitatē. Ait eñi Maximianꝰ poeta. Dura ſatis miſeris memoꝛatio pꝛiſca bonoꝝ. Tertio dꝫ cogitare pctōꝝ numeroſitatē ⁊ grauedinem. Cui đꝛ Hiere. ij. Scito qꝛ malum ⁊ amarū eſt te dereliquiſſe dn̄m deum tuū. Un̄ Eccli. xviij. ſcriptū eſt. Ante iudiciū. ſ. ꝯfeſſionis: interroga teipm̄. ſ. cogitando predicta ⁊ in ꝯſpectu dei inuenies ꝓpitiationē. Et Hiere. ij. đꝛ. Uide vias tuas in conualle. i. in mētis humilitate: conſiderans ꝙ hō prauus deterioꝛ eſt omni beſtia. vij. Ethi. Q

s Ecūda pꝛeparatio đꝛ totalitatis. Nō eñi ſufficit dicere maioꝛē partē pctōrū ſꝫ neceſſe ē dicere oīa iquātū hūana p̄mittit fragilitas. Un̄ dꝫ peccatoꝛ dicere illud Ouid. in. ſ. de triſtibus: epl̄a. ſ. Tot mala ſum paſſus quot i ethere ſidera lucēt. Paruaqꝫ quot ſiccus coꝛpoꝛa puluis hꝫ. Ut autē quiſqꝫ poſſit recoꝛdari de oībus peccatis nō ſolū que fecit in anno: ſed in tota vita ſua: debet nouē ꝯſiderare. Pꝛimo etatē. ſ. infantie: puericie: adoleſcētie: iuuētutis: ſenectutis: ⁊ etatē decrepitā ſi eſt in ea: ⁊ videre q peccata in his etatibus cōmiſit diſcurrēdo ſingulos annos ⁊ quaſlibet partes anni: qꝛ alia peccata fiūt in eſtate ⁊ alia in hyeme: ⁊ ſic de alijs. Secundo cōſideret ſtatū in quo eſt vel fuit. ſ. virginitatis matrimonij: vel viduitatis: vtrū que requiruntur ad tales ſtatus ſeruauerit. Tertio foꝛtunā: videlꝫ ꝓſperitatē vel aduerſitatē: infirmitatē vel ſanitatē: ⁊ huiuſmodi. Quarto officia: artes: et exercitia que fecit. Quinto ſocietates: cū qbꝰ. ſ. ꝯuerſationē habuit: ⁊ in qbus locis. Sexto ſolēnitates: ⁊ feſta quō ſeruauit: ⁊ qd in illis cōmiſit. Septimo cōſiderare dꝫ pctā coꝛdis. Octauo peccata oꝛis. Nono peccata operis. Et ſic diſcurrēdo poterit pctā ſua inuenire. Caueat tm̄ penitens ne nimis moꝛoſe pctā carnis cogitet: qꝛ Eccl. xiij. đꝛ. Qui tetigerit picē inquinabitur ab ea. Debet qꝫ q vult diligēter ꝯfiteri poſtꝙ̄ examinauerit cōſciētiam ſuā ſup ſeptē pctīs capitalibus diſcurrere ꝑ decē p̄cepta diuina et etiā pꝛecepta eccl'ie ꝯſiderans ſi illa ſeruauit. Itē duodecim articulos fidei: ſi perfecte

credidit. Et septē dona spūssancti: si in se illa habuit. Opa qʒ mīe corporalia ꝛ spūalia: si p fecit. Si etiā sensus corporis bn̄ custodiuit: et si quattuor ṽtutes cardinales: ꝛ tres theologicas: aliasq́ʒ morales exercuit. R

t Ertia pparatio dr̄ amaricationis. De qua Hiere. xxxi. dr̄. Pone tibi amaritudinē: dirige cor tuū in viam rectā. Quā amaritudinem Dauid sentiēdo dicit in ps̄. xxxvi. Rugiebā a gemitu cordis mei. ꝛ alibi. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Talis amaricatio meret̄ veniā. Vn̄ ad hoc applicari pōt illud Ouid. in. i. de pōto. epl'a. v. dicēs. Parcēdum est animo miserabile vulnus habēti: licʒ in alio sensu dixerit. Dicat ergo q̄libet ante ↄfessionē illud Ouid. in li. eplaꝝ: epl'a. ij. Heu patior tellis vulnera facta meis. Et ploret amarissime peccata sua. Lachryme em̄ quodāmodo loquūtur cū deo et impetrāt veniā: iuxta illud Ouid. iij. de pōto. epl'a. i. Interdū lachryme pondera vocis habēt. O pctōres anteq̄ vadatis ad ↄfessionē ex toto corde lugete pctā vr̄a: ꝛ bon⁹ ac pius saluator cōuertet vobis lachrymas in cōsolationē. Mat. v. Bti q̄ lugēt qm̄ ipsi ↄsolabuntur. Immo ip̄e lachryme pariūt quādā dulcedinē: dicēte Ouid. in. iij. de tristib⁹. epl'a. viij. Est quedā flere voluptas. Explet̄ lachrymis: egeriturq́ʒ dolor. Jō Dauid ps̄. cxxxvi. inq̄t. Super flumina babylonis illic sedimus ꝛ fleuimus dū recordaremur tui syon. Babylō autem interpretatur confessio ꝰm Hiero. et spiritualiter pōt accipi ꝓ confusione q̄ sustinet̄ in cōfessione. Ex quib⁹ apparet ꝙ ad ↄfessionē accedere debem⁹ cū magnis gemitib⁹: saltē interioribus sicut faceret capitali sn̄ia dānatus si posset ad iudicem suum pro venia ꝛ mīa impetrāda accedere: diligēter em̄ se prepararet ꝛ q̄d dicere debere premeditaretur.

Pars scd'a in qua queritur: nunquid circūstantie peccatoꝝ debeant explicari. S

s Ecundo sciendū est: ꝙ ad bonā confessionē nō sufficit confessio in gn̄ali: puta dicēdo: cōmisi oīa pctā: vel dicēdo: commisi pctm̄ luxurie auaricie ꝛc̄. Sʒ requirit̄ explicatio specialis: vt inquit Ray. ꝛ Host. in sum. vt etiā habet̄ ī summa ↄfesso. li. iij. ti. xxxiiij. q. lxx. Sed hic queritur nunq̄d sit necessariū ↄfiteri in pticulari circūstātias pctōꝝ. Et r̄ndet̄ ꝰʒ Alex. de ales in. iiij. pte sum. in trac. de cōfessione. ꝛ Rich. in. iiij. di. xxi. ar. iij. q. v. Et scdm̄ Bona. ibidē parte. ij. ar. ij. q. iij. Et bt̄m̄ Tho. ī. iiij. dis. xvi. ꝙ reperiunt̄ ī triplici genere circūstātie pctōrū. Quedā sunt alleuiātes: q̄dam in aliud genus pcti trahētes: ꝛ q̄dā aliquo mō aggrauātes. Circūstātias alleuiātes ↄfiteri nō est necessariū: nec etiā bonū nisi ad h̄ vt satisfaciat alicui inq̄sitiōi: vel vt ꝓuideat̄ scādalo ꝛ perturbatiōi. Utpote si timeat ↄfessorē ex h̄ accipere occasionē ad malū vel etiā si itātū diminuat vt sit ī gn̄e venialis: sicut comedere carnes ī q̄dragesima ꝓpter īfirmitatē cū aliqua tn̄ gulositate. Nō em̄ dʒ dicere cōedi carnes ī q̄dragesima cū sensualitate: q̄r sic videret̄ et eēt mortale: sʒ dʒ addere ꝙ cōedit ꝓpter īfirmitatē: ꝛ sic solū remanet pctm̄ sensualitatꝭ: q̄d ē veniale: al'r ṽo nō debēt eos ↄfiteri: ꝰm Alex. ꝛ Bona. vbi. s̄. Circūstātias ṽo in aliud gen⁹ trahētes ꝰm p̄dictos doctores necesse ē ↄfiteri: vt etiā no. in sum. ↄfes. li. iij. ti. xxxiiij. q. lxxxi. ꝛ cōiter sunt octo iste circūstantie. Ut etiā ponit Nico. de ausmo ī q̄driga sua. li. ij. ti. vij. §. x. Pria ē circūstātia ↄditiōis rei: vt si q̄s peccauit cū irrōnali aīali ē pctm̄ bestialitatꝭ. Si ṽo cū rōnali aut cū ṽgīe ꝛ ē stup: ū aut cū maritata ꝛ ē adulteriū: ꝛ sic de singul'. Et iō q̄litercūq́ʒ ↄditio ↄfitētis seu psone vel rei cū q̄ cōmissuʒ ē pctm̄ īducat pticularē spēciē pcti: ē de necessitate ↄfessiōis. Scd'a circūstātia ē modi peccādi. Posset em̄ q̄s tali mō peccare ꝙ traheretur in aliā specieī vt si q̄s cū muliere cōtra naturā peccaret ꝛ hmōi. Et sic dicēdū est in pctis matrimonij. T

t Ertia circūstātia ē loci. Nā si pctm̄ sit ī loco sacro: vl' ad cultū diuinū deputato: īducit pticularē spēm pcti q̄d dr̄ sacrilegiū: vt no. glo. ī. c. i. de peni. di. v. Vn̄ h̄ casu nō solū ↄfitēdū ē pctm̄ sʒ etiā vbi ē gestū. Q

q Uarta circūstātia est tp̄is. Nā qn̄ peccatū mortale fit ī festo p̄cepto īducit aliā spēm pcti: videlʒ trāsgressionem tertij p̄cepti decalogi: vt dic̄ Nico. de lyra super Exo. xx. c. Et tāto grauior est trāsgressio: quāto festū ē solēni⁹. Et idē ē ꝰm aliquos qn̄ fuisset cōmissum tp̄e ieiunij p̄cepti: q̄r mortale pctm̄ appellat̄ violatio ieiunij. de ↄse. dis. v. c. nihil pdest. Alij tn̄ dicūt ꝙ lʒ tale ieiuniū nihil ꝓsit ad p̄miū essentiale vite eterne: valet nihilomin⁹ quoad obseruationē precepti ecclesie vel cōfessoris. Cui⁹ opinionis est beatus Tho. in. iiij. di. xv. ar. iiij. q. i. et Alber. in tractatu de virtutibus cardinalibus. X

q Uinta ē nūeri. Nā quotiēs q̄s peccauit tot diuersa pctā cōmisit. Vn̄ ē ↄfitēdū quotiēs q̄s pctm̄ cōmisit. Quu

libet em̄ numerus adiunctus alteri numero cōstituit nouā spēm ſm Phm. Si aūt q̄s nō recordat̄ dʒ dolere et cōfiteri φ ex ppria culpa nō p̄t recordari. In hāc em̄ obliuionē nō venisset si sepius i anno ɔfiteri voluisset: vl' si de singulis pctīs mortalibus particularē memoriā fecisset. Sicut faciebat quidam monachus qui cōtinue in sinu portabat tabulā in qua notabat oēs defectus quos cōmittebat. Licʒ autē quis non recordet̄ de numero certo peccatoꝝ suoꝝ: tamen tenet̄ dicere aliquē nūerū quē verisilr̄ existimare posset: vel quāto tēpore in pctō perseuerauit: vtputa p vnū annum vel duos. ⁊ φ frequenter solitus erat peccare: verbigratia. si semel vel bis i die aut hebdomada vel mense. Y

Exta circunstantia est qualitas pcti: vtputa si pctm̄ est publicū. hoc enim casu inducit aliā spēʒ pcti: videlʒ scādalū proximi. De quo saluator Mat. xviij. inquit. Ve homini illi p quē scandaluʒ venit. Unde nō solū dʒ ɔfiteri φ pctm̄ est publicū: sed etiā in quo sit publicū siue in paucis siue in multis. q: tot suo malo exēplo offendūtur quātis suū pctm̄ patuit. Debet ergo q̄s ɔteri ⁊ confiteri: si cognoscit siue existimat φ occasione sui mali exēpli sit quisφ ad alicuiꝰ mali siue peccati perpetrationē adductus. Z

Eptima est inductio: Nā q̄ cū aliquo peccauit ⁊ ꝓximū suū ad peccādū allexit vltra p̄ncipale pctm̄ homicidiū spūale cōmisit: mlto grauiꝰ corpale. vt dicit Aug. xxij. q. v. c. ille qui. ⁊ talis ſm Scotū in iiij. dis. xv. tenetur ad inducēdū illū quātum pōt ad pniam ⁊ orare pro eo. nam magis eū lesit φ si tēporalia ei abstulisset. c. sunt plurimi. vj. q. j. ⁊ ideo dʒ cōfiteri φ inducit seu inducere desiderauit aliū ad peccādū. Octaua circūstātia est accidētis. Qñqʒ em̄ cū principali pctō accedūt multa alia. Sepe em̄ vt operet̄ q̄s aliqđ pctm̄ cōmittit multa facinora: verbigratia. interponēdo mediatores: vel cōducēdo socios vt ei ad pctm̄ auxiliētur: vl' vt simul peccēt: seu vtendo adulationibꝰ vel mēdacijs: vt ꝓximū ad peccādū iducat. Uel vtēdo cātilenis: seu v̄bis alijs inhonestis aut diffamatorijs. Siue lr̄as amoris scribēdo vel mittēdo. Uel ꝓximū odiēdo: seu ei iniuriādo verbis aut factis. Aut de nocte ambulando. vel arma gerēdo. Siue infamiā alicui mulieri ꝓpter suā frequētationē dādo: sicut multi faciūt trāseūtes p quasdā domos sepiꝰ in die nō sine nota ipsaꝝ vel eas sequēdo quocunqʒ ambulent. ⁊ sic de similibus. Hec em̄ oīa debent cum principali confiteri. q: sunt circunstantie in aliud genus pcti trahētes. A

Et notandū ſm Alex. de alesvbi. s. φ cū h̄ sit p̄ceptū affirmatiuū: nō obligat̄ q̄s semp istas circūstātias confiteri: sʒ p loco ⁊ tpe. s. qñ cognoscit eas per se vel p inq̄sitionē ɔfessoris. Uñ sapiēs ⁊ itelligens dʒ ɔfiteri eas absqʒ interrogatiōe: ignorātibus v̄o sufficit ɔfiteri qñ ab ipsis ɔfessoribus inquirunt̄: si alr̄ hec nō cognoscāt. B

Ircūstantias v̄o aggrauātes peccatū sed spēm nō mutātes dixerūt q̄dā nō esse necesse ɔfiteri: nisi de bono ⁊ eq̄. Scđm aūt vuilh. Altissiodoreñ. si circūstātie sint notabilr̄ aggrauātes debēt ɔfiteri. Non em̄ sufficit illi qui mille marchas auri: vl' thesaurū sancti Marci rapuit dicere. Ego rapui aliena: q: posset verificari in duobꝰ solidis vl' nūmis; nec sufficit illi qui aliū gladio vulnerauit dicere: pcussi ꝓximū: q: posset verificari in leui pcussione maxille. Uñ sacerdos nō posset bñ itelligere quātitatē delicti: ⁊ sic de similibꝰ. Hec aūt oīa p̄dicta tāgit Aug. in. c. cōsideret. de pe. di. v. in lib. de pnīa. dicens: ɔsideret q̄litatē criminis: in loco: in tpe: in varietate psone: ⁊ quali hoc fecerit tētatiōe: ⁊ i ipsius vitij execucione: opʒ em̄ penitere fornicantē ſm excellentiā sui statꝰ aut officij: aut ſm modū meretricis: ⁊ in mō opis sui: ⁊ qualiter turpitudinē suā pegit: si i loco sacro aut cui debuit excellentiā fidei: vt sunt domꝰ dominoꝝ: ⁊ alioꝝ multoꝝ. Si in tpe oronis cōstituto: vt in festiuitatibꝰ sctōꝝ: et tpe ieiunij cōsideret ⁊ quātū pseuerauit: ⁊ quāto fuerit i impugnatiōe: et ptractet secum φ multiplici actione vitij delectabilr̄ peccauerit. Oīa ista varietas oñdēda est: ɔfitēda: ⁊ deflēda. h̄ ille. Scđm aūt iuristas pctm̄ aggrauatur diuersimode iuxta ɔtinētiā illiꝰ v̄sus. Quis q̄d vbi per quos: quotiēs cur: quō qñ. Quis: nā psona delinquētis aggrauat delictū. l. aut facta. §. psona. ⁊ l. capitaliū. ff. de pe. ⁊ l. presbyteri. vbi Jaco. de are. C. de episco. ⁊ cleri. et. C. vbi senatores vel clarissimi cō. l. j. et. ff. de re mili. l. ij. ⁊ l. nō oīs. et. C. de sum. tri. l. nemo. ⁊. C. vt nemo ad suū patrociniū. l. j. li. xj. ⁊ ibi Bābar. ⁊. xxiij. q. vj. c. indignātur. Exemplum etiā aggrauat. ff. de re mili. l. oē delictuʒ. §. q̄ mane. psona q̄ʒ in quā deliquit̄ aggrauat. l. aut acta. §. psona. ff. de pe. ⁊ l. fina. ff. de offi. p̄si. ⁊. ff. ad legē pompeiā. de pari. quasi p totū. ⁊ isti. de iniu. §. atrox. ⁊. C. de rap. v̄gi. l. j.

§.si autē.ꝛ.ff.de re mili.l.oē delictū.in pn.ꝛ
l.milites.§.irreuerens miles.et.ff. de iniu.l.
ptōꝛ.§.fi.ꝛ.xij.q.j.c.j.et ibi Arch. ꝛ.xxxij.q.
j.c.nuptiarū. Quid etiam aggrauat.vt si fiat
grauis īiuria.d.§.atrox. Ubi ēt.j.locꝰ aggra
uat.d.l.aut facta.§.locꝰ.ꝛ.§.euētꝰ.ꝛ.l.capi-
taliū.§.ꝛ ob inimicitias.ff.de pe.et de incen
dio rui.ꝛ nau.l.q̄ edes.ꝛ.d.§.atrox. et.C.de
īcestis nup.l.iij.ꝛ.j.q.j.c.placuit. ꝛ.ij.q.viij.
§.libelloꝝ.ꝛ ibi Archi. Locꝰ q3 vulneris ag-
grauat.d.§.atrox.ꝛ argumētum.ff. de feri.l.
eadē.in fi.ꝛ eē de ho.c.p̄sbyteꝝ.ꝛ.ff. de iniu.
l.p̄toꝛ.et.§.fi. Per q̄s ēt aggrauat delictū vt
puta ex ꝯcordia multoꝝ.ff.ad sille.l.excipiūt
Quotiens ēt aggrauat: iteratū nāq3 delictū
aggrauat.l.iij.C.de epis. audien.ꝛ.ff. de pe.
l.si diutino.ī glo.ꝛ ī.l.capitaliū. Et de h̄ tra-
ctat Bal.in aut.s3 nouo iure. et in.l.q̄cunq3.
C.de ser.fugi. Perseuerātia q3 auget pctm̄.
l.iij.§.differt.ff.de re mi.ꝛ.l.capitaliū.§. so-
lent.ff.de pe.ꝛ.c.fi.de cōsue. Cur ex motu em̄
ꝛ cā aggrauat delictū.ff. de his q̄ no.infa.l.
ictꝰ fustiū.ꝛ ar.ff.mādati.l. ꝓcuratorē. ī pn.
cū ibi nota.ꝛ.ff.de fur.l.veꝝ.ꝛ.C. de edic.di.
adri.tol.l.fi.et.d.l.aut facta.§.j. et.ff.de po-
stu.l.ex ea. Quō.s.p modū ioci vel iniurie.d.
l.aut facta.§.nō em̄.ff. de penis. Qn̄ nā tp̄s
aggrauat.d.l. aut fctā.§.tp̄us.ff. de pe.ꝛ ad
l.aql.l.itaq3.ꝛ.ff.ad.l.coꝛ.de sic.l.si furem. ꝛ
de fur.l.ij.ꝛ de effrac.l.fi.ꝛ de īcē.rui. ꝛ nau.
l.j.ī fi. Sūt etiā multe alie circūstātie aggra
uātes q̄ cū p̄dictis ponunt a theol. q̄ deter-
mināt ꝙ pctā nō sunt ī grauitate ꝛ offensiōe
paria. De q̄ Rich.ī.ij.di.xlij.q.vlt.ꝛ Alex.de
ales in.ij.pte summe.in tract.de cōditionibꝰ
pctī mortalis. et btūs Tho.j.ij.q.lxxiij.ar.ij.
ꝛ in.ij.scripto.di.xlij.ar.x.ꝛ in sum. ꝯ gētiles
lib.iij.c.cxxxviij. Et ꝓbat hec veritas p illud
qō dr̄ Ezech.xvj.vbi loquēs deꝰ de pctō hie-
rusalē in cōparatione ad pctm̄ sodome et go
moꝛre ait illi. Sceleratioꝛa fecisti illis ī oībꝰ
vijs tuis. Et saluatoꝛ Johis.xix.ait pylato de
pctō Jude siue ppl̄i iudaici. Qui me tradi-
dit tibi maius pctm̄ h3. Multis ergo modis
ſm p̄dictos theol. dr̄ vnū pctm̄ grauiꝰ altero
puta ignoꝛatiōe. Q: grauioꝛ ē culpa ꝓcedēs
ex ignoꝛātia affectata siue crassa et supina ꝙ̄
ex alia ignoꝛātia: ſm Bona. in.ij.dis.xxij.ar.
ij.q.iij.ꝛ Rich.ibidē p oīa.ꝛ.b.Tho.in q̄ōni
bus disputatis de malo.q.de ignoꝛantia.ar.
viij.ꝛ.j.ij.q.lxxvj.ar.iij.ꝛ.iiij.et Alex. de ales
in.ij.pte sūme.ī tract. de diuisiōibꝰ pctī. Itē
iteratione,vt,s̄,diximꝰ,vn̄ Leo papa inquit,

Iterata iniquitas misericoꝛdiā exinaniuit.
Sicut em̄ qū mēbrū semel vel sepiꝰ fuit ī aliq̄
parte vulneratū: postea ibidē iterata vulnera
tio magis ip̄m ledit ꝙ̄ si nunꝙ̄ ibidē fuisset
lesum. Ita ꝛ in vulneratiōe sp̄ūali aīe est di-
cēdū. Dignitas etiā p̄sone auget vt diximus
delictū. Un̄ Isido.li.ij.de summo bono inq̄t.
Tāto grauiꝰ pctm̄ eē cognoscit: quāto q̄ pec-
cat maioꝛ h̄r.ꝛ.xxv.q.j.c.nulli fas. Hylarius
pa.ait. Siq̄dē maioꝛi reatu delinq̄t q̄ potio-
ri honoꝛe fruit ꝛ grauioꝛa facit vitia pctōꝝ
sublimitas peccātiū. Et.l.di.c.q: tua. Gre.ij.
inq̄t. Sicut minoꝛē maioꝛ p̄cedit honoꝛe: ita
ꝛ crimine. Un̄ Iuue. Oē animi vitiū tāto
cōspectiꝰ in se crimē h3 quāto maioꝛ q̄ peccat
h̄r.ꝛ ista maioꝛitas attēdit circa multa.s. in
splēdoꝛe cognitiōis inquātū q̄s plura cogno
scit ptinētia ad salutē ꝙ alij. Nā talis grauiꝰ
peccat ſm Tho.j.ij.q.lxxiij.ar.x. iux̄ illō Lu.
xij. Seruꝰ sciēs volūtatē dn̄i sui ꝛ nō faciens
plagis vapulabit multꝭ. Sup q̄ Chrys.dicit.
Nō sil̄r in oībꝰ oīa iudicant: s3 maioꝛ cogni-
tio fit maioꝛis pene materia. Itē q̄ndr̄ maioꝛ
valoꝛe p̄fectiōis ꝛ iste sil̄r grauiꝰ peccat ꝓpt̄
ingratitudinē: q: īgratitudo de dono vl̄ bn̄fi
cio sibi diuinitꝰ collato aggrauat eiꝰ delictū.
vn̄ Isid.ī li.de sum.bo.ait. Crescit pctī cumu
lus iux̄ oꝛdinē meritoꝝ vt sepe ꝙ minoꝛibꝰ igno
scit: maioꝛibꝰ īputat. Et Chry.sup Mat.di-
cit. Quāto maioꝛa sunt hoībꝰ collata bn̄ficia
tāto grauioꝛa sunt peccātibꝰ iudicia. Itē est
maioꝛ sup̄ioꝛitate siue p̄latiōe: ꝛ iste grauius
peccat ꝓpt̄ scādalū vl̄ imitationē alioꝝ. Et
iō p̄hs.j.rheto.ait. Q: q̄ peccat p̄mꝰ vl̄ solus
aut cū paucis grauiꝰ peccat: ꝛ rōnē assignat.
q: est alijs cā ꝛ exēplū peccādi. vn̄ ait Gre. in
pasto. In exēplū culpa vehemēter trahit: q̄n̄
ꝓ reuerentia pctōꝛ honoꝛat. Et iō.xj.q.iij.c.
p̄cipue.dr̄ ꝙ p̄lati grauiꝰ peccāt: q: subditos
suos malo exēplo occidūt. Ea ꝓpt̄ Hiero.in
ep̄la ad Heliodoꝛu3 de moꝛte nepotiani scri-
psit. In te oīm oculi dirigunt: domꝰ tua ꝛ cō
uersatio tua q̄si ī specula ꝯstituta est magr̄a
discipline. Quid feceris id sibi oēs faciendū
putāt. Caue ergo ne cōmittas qō aut q̄ rep̄hē-
dere volunt digne lacerare videātur: aut qui
imitari cogant relinq̄re. hec ille. Qui etiā su
per Ezech.ait. Grādus est dignitas sacerdo-
tum: sed grādis etiā est ruina si peccāt. Leta-
mur ad ascensum: s3 timeamꝰ ad lapsum. Nō
est tanti gaudij excelsa tenuisse: quāti est me-
roꝛis de sublimibꝰ coꝛruisse. Philosophus quoq3.ij.
rheto.c.xxiij. dicit: ꝙ illa culpa est grauioꝛ q̄

est auditoribus vel videntibus horribilior et
abominabilior:ꝛ i qua est maior ꝯfusio. Hoc
aūt est ī pctō platoꝝ ꝛ eoꝝ q̄ deberēt esse scti.
Pctm̄ etiā aggrauatur rōne dignitatis psō-
ne offense:qꝛ quāto psona offensa est dignior
tāto culpa est grauior.c.cū illoꝝ.§.nos tn̄.in
tex.ꝛ glo.ex̄ de sen.excō.ꝛ.c.vergentis. ex̄ de
here.ꝛ.c.sicut q̄ ecclīam.xvij.q.iiij. Itē boni
tasꝛ sanctitas persone offense aggrauat pec
catū ſm Tho.ſ.ij.q.lxxiij.art.ix. Hoībus em̄
sctis ait dn̄s Zacha.ij. Qui vos tāgit q̄si pu-
pillā oculi mei tāgit.ꝛ ibi glo.exponit.tāgit.
idē vexat. Aggrauat̄ etiā pctm̄ rōne ꝓpinqui
tatis psone offense:vn̄ occidēs seipm̄ vel vul
nerās grauius peccat q̄ si alteriꝰ psonā offen
deret. Et ꝓpterea Ecci.xiiij.dꝛ. Qui sibi ē ne-
quā cui alij bonus erit. Et ad idē est tex.in.l.
fi.§.si q̄s aūt.ff.de bo. coꝝ q̄ āte sniam mor.
si. cōsci. Itē augetur pctm̄ qn̄ q̄s offendit cū
bn̄facere tenet̄:sicut pater a filio et amicꝰ ab
eo cui bn̄ficia contulit. Ait em̄ phs.ij.Rhet.
c.xiij.ꝙ illa culpa vel iniuria est maior q̄ ē in
dignior vel irrōnabilior. Talis em̄ dupliciter
peccat.primo qꝛ non facit bonū qd̄ patri vel
amico facere tenet̄. scd̄o qꝛ ei reddit malū ꝓ
bono. Itē grauior ē illa offensa qua offendū
tur plures:ꝛ ꝓpter hoc etiā iniuria facta pre
lato vel alteri publice vel famose psone:gra-
uior est qꝛ multitudo tota ꝑ eū offenditurvel
scādalizat̄: vt inq̄t btūs Tho.vbi.s. Et iō dꝛ
Exo.xxij. Principi ppl'i tui ne maledicas ꝛc̄.
Aggrauatur quoqꝫ pctm̄ cū infertur nocumē
tū viduis:pupillis:orphanis:pauperibusqꝫ:
ac alijs miserabilibus psonis. Vn̄ Ecci.xxxv.
dꝛ. Lacbryme vidue ad maxillā descēdūt:ꝛ a
maxilla ascendūt vsqꝫ ad celum. Dicit q̄ꝫ ps̄.
ix.deo. Tibi derelictus est paupꝛ:orphano tu
eris adiutor. Notādū q̄ꝫ ꝙ sicut pctm̄ ex ma-
licia cōmissum grauiꝰ est q̄ cōmissum ex igno
rātia: sic pctm̄ ex malicia ꝑpetratū tāto ē ma
ius quāto ē cū maiori malignitate pactū. Et
de tali peccāte inq̄t ps̄. xxxvij. Iniq̄tatē me-
ditatꝰ est in cubili suo:astitit oī vie non bone
maliciā aūt non odiuit. Itē ſm sctm̄ Bona.
Tho.ꝛ Ricb.in.ij.di.xl.tāto pctm̄ est grauiꝰ
quāto est cū intēsiori et ardētiori libidine stu
diose cōmissum. Et iō etiā magis peccat qui
volūtarie ꝛ libere delinq̄t q̄ ille q̄ quasi coa-
ctus vel precibꝰ aut iportunitate peccat. Itē
ſm Tho.in.ij.scripto.di.xlij.pte.ij.ar.v.ꝛ.ſ.
ij.q.lxxiij.ar.viij. pctm̄ tāto est grauiꝰ quāto
infert maius nocumentū ꝓximo:ꝛ intelligit̄
de lesione ac nocumēto:tā corporali q̄ spūa-
li et tpali. Ut em̄ ait Greg̃.in moral'. Ad ma-
iorē dolorē cōmouēt dāna maiora ꝛc̄. Itē ſꝫ
Ricb.ꝛ sctm̄ Bona.in.ij.di.v.pctm̄ aggraua
tur inductiōe qn̄ q̄s pctō suo alios ad peccā
dū inducit: sicut faciūt lenones:meretrices:
ac mulieres vane depingentes vultum ac in
collo ꝛ pectore nudate. Cōtra quas ait Iaco
ponus nr̄. Qꝛ nō cogitatis vos femine cū ve
stro ornamento: quot aīas in hoc mūdo mit
tatis in ꝑditionē. Qꝛ nō cogitatis q̄ magnā
predā aufertis Iesu xpo:et eū afficit magno
vulnere. O vos ſue quō diabolo sollicite ser
uitis. Sanctus aūt Bona.in.ij.dist.xxxij.in
questionibꝰ circa lr̄am dicit. Duodecim mo-
dis marie cōsueuit vnū pctm̄ dici maius al-
tero a doctoribus theologicis. Primo causa
litate:ꝛ sic pctm̄ diaboli dꝛ esse maius:cuius
inuidia mors intrauit in orbē terraꝝ. Scd̄o
gn̄alitate: ꝛ sic pctm̄ primi parentis dꝛ fuisse
maius : qꝛ in totū genꝰ humanū se diffudit.
Tertio enormitate: et sic pctm̄ Iude dꝛ maiꝰ
qꝛ vēdidit deū. Quarto igratitudīe:ꝛ sic pec
catū illiꝰ dꝛ maius q̄ plura ꝑcepit dona grā-
rū. Quinto periculositate: ꝛ sic pctm̄ ignorā-
tie dꝛ maximū:qꝛ periculosum. Sexto isepa-
rabilitate: ꝛ sic pctm̄ cupiditatis dꝛ maximū
qꝛ cū cetera vitia cū hoīe senescāt: sola auari
cia iuuenescit. Septimo importunitate:ꝛ sic
supbia dꝛ maxima iniq̄tas: qꝛ etiā in ipis bo
nis opibꝰ ꝯsurgit. Octauo ꝓnitate:ꝛ sic luxu
ria dꝛ esse grauiꝰ pctm̄ ad quā hoīes magis
sunt ꝓni. Nono maioris gr̄e īpugnatione:ꝛ
sic pctm̄ in spm̄sctm̄ dꝛ maximū. Decimo ma
ioris offense:ꝛ sic pctm̄ idolatrie dꝛ esse maxi
mū. Undecimo rōne facilitatis resistendi:et
sic dicit magister in lr̄a ꝙ pctm̄ Ade fuit gra
uissimū. Duodecimo rōne maioris iprobita
tis atqꝫ libidinis:et sic cuiuscūqꝫ gn̄is pctm̄
maius pōt fieri altero. hec ille. Alij aūt dicūt
ꝙ circūstātie aggrauātes ꝯtinent̄ in his v̄si
bus. Aggrauat ordo locꝰ psona scientia tps.
Etas conditio numerꝰ mora copia causa. Est
modus in culpa status altus lucta pusilla:q̄
oīa sic itelligi pn̄t. Aggrauat ordo.ſ.subdia-
conatꝰ:diaconatus:vel p̄sbyteratꝰ:et hmōi.
Scd̄o locꝰ.ſ.sacer: vel si q̄s ꝑcusserit aliquē ī
loco publico:vt in foro. Tertio psona.ſ.mr̄i-
monio copulata : q̄ minorē excusationē hꝫ si
luxuriet̄ q̄ psona inconiugata. Quarto sciā:
qn̄ peccat ꝑ maliciā ꝛ nō ꝑ ignorātiā. Quito
tps.ſ.sacrū. Sexto etas:minorem em̄ excusa
tionē hꝫ senex ꝛ decrepitꝰ si luxuriet̄ q̄ iuue-
nis. Septimo ꝯditio:videlꝫ si diues furtū fa

ciat magis peccat ꝙ pauper. Octauo nume-
rus tāto enī est grauiꝰ peccm̄ quāto fit frequē-
tius. Nono mora.s.si stetit in peccō multo tē-
pore: vtputa viginti annis: qꝛ hoc dicēdo cō-
prehēdit sil' q̄dragīta peccā mortalia q̄ cōmi-
sit in hoc tpe nō obediēdo p̄ceptis scte mr̄is
eccl'ie circa confessionē et cōionē. Decimo co-
pia.i.quātū abstulit multū aut paucum. Un-
decimo cā.i.ex qua cā comedit in quadrage-
sima carnes.s.ppter gulā aut infirmitatē: et
sic de silibus: vel si q̄s offendit eū a quo nūq̄
offensus fuit: sꝫ ab eo bn̄ficia recepit. Duode-
cimo modꝰ: tali enī mō posset q̄s aliū peute-
re ꝙ eū nō offenderet: sꝫ ex solacio videret fa-
cere: ꝛ ecōtrario. Itē modus.i.si peccauit ma-
nifeste: aut ꝯ naturā ꝛ hmōj. Tredecimo sta-
tus altꝰ.i.si religiosus vel religiosa: vel prela-
tus. Quartodecimo lucta pusilla.i.si p̄ua tē-
tatione stimulatꝰ aut nulla: sꝫ illā a seipō ꝛ p-
pria iniq̄tate p̄uenit: hec oīa diligenter debe-
tis ꝯfiteri. Un̄ Aug. ad heremitas inq̄t illis
qui vadūt ad ꝯfessionē. Prio talis ordo tenē-
dus ē vt peccā p̄meditemur: ꝛ pferēdo taliter
modū ꝛ circūstantiā peccōꝝ deo ꝛ sacerdotibꝰ
cōfiteamur vt a pedibꝰ suis nō onerati sꝫ al-
leuiati discedere valeamus. Et nolite fratres
mei differre ꝯfiteri peccā: nā q̄ vsq3 ad vltimū
q̄dragesime diē vel vite sue distulerit cōfiteri
dat signū ꝙ h̄ libēter nō facit nō gratiose nō
puro corde sꝫ coactꝰ: coacta enī seruitia q̄liter
tū deo vel hoībus placeāt ꝯsiderate. Nō ḡ de
die ī diē differamꝰ pādere cordis secreta: pro-
misit enī deꝰ veniā penitēti: sꝫ nō p̄misit vsq3
in crastinū differēti. Sꝫ cū ad ꝯfessionē acces-
seris tu hō vel femina caue ne rideas vl' orna-
te icedas: nō fabulas pferās: sꝫ cū humilitate
capite ꝛ dorso cinere ꝛ cilicio ifusis cōfiteami-
ni peccā vr̄a. hec ille. Cuiꝰ exhortatiōē multi
nō attēdūt q̄ vadūt ad cōfessionē cū p̄posito
nō ꝯfitēdi aliq̄ peccā vel circūstātias nisi a cō-
fessore iterrogētur: imo vadūt ad ꝯfessionē si-
cut vipere ad incātationē: ꝛ q̄dāmō coacti di-
cūt peccā sua. Et opꝫ mille ingenijs milleq3 ar-
tibꝰ ꝯfessorē ab eis extorq̄re multa crimiā: sꝫ
qd̄ peiꝰ est multi etiā interrogati r̄ndēt ꝙ nō
cōmiserūt talia: q̄bꝰ eueniet sicut illi mulieri
de q̄ legit̄ in chronicis nr̄i ordinis: ꝙ q̄dā fra-
ter nr̄ fecit venire patrē ꝛ matrē ac sororē ad
habitādū iuxta locū fratrū minoꝝ vt audirēt
missas ꝛ officia ꝛ ꝯfiterent̄ peccā sua frequētiꝰ.
Quo recedēte p obedientiā ad aliū locū: mor-
tuꝰ est pr̄ ꝛ soror ipso nesciēte. Semel aūt cū
ille oraret p pr̄e matre ac sorore sua: volunta-

te dei aīa eiꝰ p ministeriū angeli ducta est ad
purgatoriū: vbi inuenit sororē suā ibi existētē:
donec mater eius viua exequeret̄ testamentū
p ipsam factū: postea aīa illa ducta est ad in-
fernū vbi inuenit pr̄em suū plorātē ꝛ multos
dolores patiētē: et ait illi. Cur pater mi es in
hoc loco tormētoꝝ cū tot bona feceris in mū-
do? Qui dixit ei. Multa bona feci: vt tu scis
tn̄ aliq̄ peccā cōmisi cū matre tua ipudice agē-
do cū ea ꝛ cōtra honestatē mr̄imonij: q̄ p verē-
recūdia nolui ꝯfiteri: ꝛ iō sum dānatꝰ: dāna-
bit̄ etiā mater tua nisi ꝯfiteat̄ peccm̄ suū. Qui-
bus auditis aīa eiꝰ reuersa ē ad corpꝰ. Et ille
obtēta licētia venit ad matrē ꝛ oīa ei narra-
uit: ppter qd̄ ꝯfessa salutē obtinuit. Iō dicit
Aug. in li. de vera ꝛ falsa pn̄ia.c.x. Tu vo fi-
li astans corā sacerdote eū angelū dn̄i esse exi-
stima: et cū reuerentia aperi penetraliū tuoꝝ
abscondissima latibula ꝛ ꝯscie tue secretiora
reuela. Et h̄ sufficiat p scd̄a pte nr̄i s̄monis.

Pars tertia de iteratione cōfessionis: scilꝫ
quando quis teneatur reconfiteri. C

Olēt doctores septē causas assigna-
8 re q̄bꝰ q̄s tenet̄ iterare confessionē.
Prima dr̄ recidiuationis: pro cuius
meliori intelligētia q̄rit̄: nūquid
si q̄s postq̄ ꝯfessus est iterū cōmittat pecca-
ta: de q̄bꝰ est ꝯfessus p̄dicta crimina semel cō-
fessa redeāt ad ipm. Si enī hoc eēt verū seq̄-
ret̄ q̄libet recidiuās in peccō semel cōfesso
teneret̄ illud denuō ꝯfiteri. Qd̄ quidā credē-
tes arguūt per parabolā saluatōis scriptam
Matt. xviij. vbi inq̄t. Et regnū celoꝝ assimu-
latū ē hoī regi qui voluit rationē ponere cū
seruis suis. Cū inuenisset aūt vnū de p̄dictis
seruis debitorē h̄n̄ū decē milliū talentoꝝ: roga-
tus ab eo oē debitū dimisit ei. Ille aūt aliū
ꝯseruū suū reperiēs debitorē suū centū dena-
rioꝝ noluit ei misereri sꝫ posuit eū in carcerē.
Propter qd̄ ille rex fecit apprehēdi p̄dictū
seruū cui priꝰ dimiserat debitū ꝛ tradidit eū
tortoribꝰ donec redderet vniuersum debitū.
Ex q̄ua parabola videt̄ ꝙ dimissa semel peccā
redeant p recidiuationē. Et p h̄ pōt allegari
dictū Aug. in li. de baptismo. vbi inq̄t. Redi-
re dimissa peccā vbi fraterna charitas non est
apertissime dn̄s docet.s.i p̄dicta parabola. Et
idē inq̄t maḡr sen. in. iiij. di. xiiij. c.s. Et habe-
tur de pen. di. iiij. c. cōsiderādū. facit ad hoc
c. eps qui manucipiū. xij. q. ij. vbi seruus se-
mel manumissus p ingratitudinē reuocat̄ in
seruitutem. Et idē habet̄ in. l. si manumissori
tuo. C. de obse. patro. presta. ꝛ in. l. si manu-

missus.C. de lib.eo.ꝛ lib.et in aut.vt lib.des re.§.habeat itaq3.ꝟ.queriã.col.vs.Ergo a sis mili hõ a seruitute pctĩ p dei miãm liberat⁹ p ingratitudinẽ priori seruituti iterũ subijci dz.Et in 2ruũ est ꝟitas quã tenet doctor sub tilis Scot⁹ in.iiij.sen.dis.xxij.ꝛ Rich.in ea. di.ar.j.q.j.ꝛ sctũs Bona.ibidẽ.ꝛ btũs Tho. in ea.dis.ar.j.vbi dicũt:ꝙ pctã semel dimissa p verã pniaꝫ nõ redeũt p recidiuationẽ quãs tũ in se:licꝫ quãtũ ad aliqd dicant redire.Et ꝙ hoc sit verũ pbat sic.Illud qð oĩno in ni hilũ recidit idẽ numero resumi nõ põt.ij. de gen.Unde Auic.iij.Meta.i.c.iiij.ait.Qð anni hilatũ est oĩno nõ reducit.Et idem dicunt theol.in.iiij.sen.di.xliij.vbi inquiũt.Nulla res annihilata põt redire eadẽ i nũero nisi p diuinã potẽtiã.Cũ g pctũ qd ad maculã.et q ad penã ãnihilet p verã pniam:g nõ redibit idẽ p recidiuationẽ s3 solũ nouũ pctũ:nec in hoc diuina potẽtia pðr opari q nõ est cã affe ctiua pctĩ nec esse põt.vt dicũt theologi i.ij. di.xxiiij.Et aũt h 2clusio sit ꝟa pr i.c.diuina clementia.de pe.dis.iiij.vbi Gelasi⁹ papa ait. Diuina clemẽtia semel dimissa pctã in vltio nẽ vlteri⁹ redire nõ patit.nã nõ iudicabit de⁹ bis idipm Naum.j.lxxi.di.c.psbyter.xij.q. ij.c.quãtũ.xiiij.q.v.c.qd g.ꝛ de pe.di.iij.§.ex his autoritatibus.Non obstat mõ parabola saluatoris:ꝛ dictũ Aug.ꝛ Magri.q: p tanto dicunt pctã dimissa redire:q: p ea sequẽs cul pa grauat.Sic enim mihi peccati 2tra te indulsi sti:ꝛ postea iterũ 2tra te pecco et h pctm illð gra uius redit.Unde recidiuans in pctis semel di missis efficit igrat⁹ de remissiõe singulorũ pec catorũ.Et qad hãc igratitudinẽ dicunt redi re nõ qad culpã.Et iõ nõ debem⁹ pctã semel expiata p 2fessionẽ iterũ ppetrare:ꝛ reiterare. Nã sm Galienũ insanũ est ꝛ periculosius ite rato respirare aerẽ semel expiratũ.Et sicr ag grauat valde aĩam pctm semel remissũ ꝛ de nuo reassumptũ.Ut aũ dr de seruo q reuoca tur in seruitutẽ respõdet:ꝙ nõ in eadẽ:sed in aliã q fit rõne ingratitudinis.Scðm g hanc opinionẽ q est cõis nõ est necesse reiterare cõ fessionẽ oĩm pctõꝝ in pticulari i qb⁹ qs reci diuauit.Unde dr de pe.di.j.§.nõ ita:Non est ne cesse vt q semel sacerdoti 2fessi fuerint denuo cõfiteamur.Et glo.de pe.di.iiij.c.in summa inqt.Nõ põt redire dimissa pctã qad penam sed quoad puationẽ glie:q: pinde talis pri uat glia ac si pctã ei nõ essent dimissa.Possu mus etiã dicere ꝙ iõ dicunt pctã redire p re cidiuationẽ.q: recidiuanti eadẽ pena ignis in genere debet q prius licꝫ nõ in specie:maior tñ ꝙ prius inquãtũ merẽt igratitudo.Licꝫ g Inno.in.c.oĩs.de pe.ꝛ re.videat velle ꝛ sen tire:ꝙ recidiuãs teneat iterare 2fessionẽ rõ ne igratitudinis:tñ cõiter tenet glo.Ray.in ti.de pe.ꝛ re.§.sed nunqd pctã semel dimissa scilꝫ ꝙ recidiuãs nõ tenet dicere spãliter ꝛ di stincte ea q ante 2fessus est.Unde nõ est ꝟa illa sũia q ait ꝙ in qttuor casib⁹ redeũt semel di missa pctã.s.ppter odiũ fraternũ:apostasiaꝫ a fide:contẽptũ cõfessionis:ꝛ dolorẽ de pnia habita siue facta iuxta illud.Fratres odit apo stata fit spernitq3 fateri.Penituisse piget pri stina culpa redit.Nũq enim semel dimissa pec cata redeũt.Et iõ sufficit cõfiteri in gñali de illis:exprimẽdo ingratitudinem suã ꝛ dicẽdo: De multis ꝛ magnis pctis mortalib⁹ libera uit me dñs p pniam:ꝛ ego ingratus existens iterũ in illa recidiuaui.Et hoc idẽ notatur in summa cõfes.li.iij.ti.xxxiij.q.lxxi.Tñ meli⁹ et salubri⁹ est ad h:vt sacerdos meli⁹ cognoscat ingratitudinẽ pctõris:ꝛ sciat puidere illi cir ca pctã in qb⁹ sepe recidiuauit:ꝙ nõ set i par ticulari pctã:q frequẽti⁹ cõmisit:ẽt cõfessus est in alijs cõfessionib⁹.sm Alex.de ales vbi s.ꝛ beatũ Tho.i.iiij.di.xxij.ar.iij.q.iiij. D

Ecundo tenet quis iterare confessio nẽ rõne iurisditionis.s.qñ quis con fessus est sacerdoti nõ habenti ptãtẽ absoluendi:vt ptꝫ de pe.et re.c.oĩs.Nã sicut iudicium datum a non suo iudice nõ valet.l. ij.ꝛ si.C.si a nõ compe.iudi.ꝛ.l.si pater.C.ne de statu defun.ꝛ intãtũ est a iure reprobatũ: ꝙ si clericus suo iudice contẽptu vadat ad iu dicem secularem nõ suum debet deponi.xxij. q.vlt.c.si quis ẽps.et.c.quo ausu.Sic ille de ponitur de statu gratie ꝛ glorie:qui vadit ad judicem non suum vt confiteatur:ꝛ talis con fessio nõ valet.Sm sanctum Bonauen.ꝛ Ri char.in.iiij.dist.xvij.quia quod non est recte factum:pro non facto reputatur.l.quotiens ff.qui satisdare cogan.l.j.ff.si quis in ius vo can.nõ se.l.j.§.pe.ff.quodcunq3 vni.l.ꝙuis §.si conuenerit.ff.ad velle. E

Ertio tenet qs reiterare cõfessionẽ p pter irremissionẽ.s.qñ aliqs ppter ali qð ĩpedimentũ nõ potuit absolui:pu ta q: erat excõicat⁹.Tunc enĩ oportuit primo recurri ad superiorẽ qui habeat autoritatem absoluẽdi a tali excõicatiõe:ꝛ absolui ab illa anteq absoluatur a pctis.Ut inquit Rich. in.iiij.dis.xvij.et notat i directorio iuris li.j. titu.xv.§.xlvij.si quis autem nõ absoluerẽt

ab excōicatiōe: absolutio ɔfessoris eēt nulla: posito ꝙ ipse non haberet auctoritatē absol- uēdi a tali excōicatione sꝫ solū absolueret ab aliis pctis: qꝛ excōicat⁹ nō est capax sacrorū eccl'ie. eꝫ de cle. excom. mi. c. si celebrat. facit ad h' qd notat i. c. pñti. de sen. excō. li. vj. ꝛ in c. qñqꝫ. xxiiij. q. j. ꝛ licꝫ ignorantia pbabilis pseruet eū a culpa ꝛ a pena irregularitatis: nō tñ facit eū nō esse excōicatū. vt inqͭ Ricb. in. iiij. di. xviij. arti. ix. q. iiij. ꝛ Petr⁹ de palu. ibidem. q. vj. ꝛ Durandus in summa. F

Quarto tenetur qs iterare ɔfessionem propter ignorantiam ɔfessoris: puta qñ ɔfessus fuit alicui ignorāti: q̄ nescit ligare ꝛ soluere: ꝛ discernere inter lepraꝫ ꝛ leprā. c. qui vult. de pe. di. vj. ꝛ de hoc tractat Ray. in summa in ti. de peni. ꝛ remis. §. item queritur quid remittit sacerdos. G

Quinto tenet̃ iterare ɔfessionē: qñ qs dimisit pniam sibi iniūctā pagere. Jtā vt dicit Alexā. ꝛ Ricb. si recordat̃ de pnia ꝛ possit refici: ꝛ reficiat eā nō tenet̃ iterꝫ cōfiteri: nisi de negligētia omisse pnie. Nam sꝫ Sco. i. iiij. di. xv. q. j. ꝛ Ricb. i. iiij. di. xviij. ar. j. q. v. q̄ ex negligētia omittit facere pniaꝫ mortalr̃ peccat: qꝛ agit ɔ̄ pceptū cōfessoris et eccl'ie. Si aūt de pnia nō recordat̃ ꝛ ad alius cōfessorē vadit: vel ad eūdē q̄ amplius de pctis suis ꝛ de pnia sibi iniūcta nō recordat̃ tenet̃ totā ɔfessionē pteritā iterare. Que oīa iudicio meo debēt intelligi qñ ɔfessor dedit solum vnā pniam q̄ dr̃ sacralis: et dāt de necessitate ɔfessiōis vt antiquit⁹ fiebat. Qꝛ ho hodie pnie sūt arbitrarie boni ɔfessores cōiter dāt duas pnias. vnā sacralē q̄ ē facil' ad faciēdū: puta dicere pr̄ nr̄ ꝛ hmōi quā faciūt adimpleri a penitēte anq̄ diuertat ad alios act⁹: ꝛ ex h' seq̄t̃ duplex bonū. Prio: qꝛ nō est op⁹ eū reiterare ɔfessionē pꝑter omissionē pnie cū illā statim ipleat. Postea fctā absolutiōe ɔfessor ad h' vt cōfessus minores patiat̃ penas ī purgatorio p delictis suis dat aliā pniam adimplēdā p tpe que si fuerit omissa: licꝫ omittens peccet mortalr̃ aut venialr̃ fm volūtatē iponentis: tñ saluo meliori iudicio nō credo. eum teneri ad reiterationē ɔfessiōis: sꝫ tāto maiores patiet̃ penas purgatorij quāto magis de pnia dimisit: vñ in scda ɔfessione sufficit ei dicere culpam de omissione dicte penitentie. H

Sexto tenet̃ qs iterare cōfessionē pꝑt̃ malā dispōnē qñ. s. nō vult abstinere ab aliq̄ pctō mortali vl' qꝛ ɔfitet̃ sine cōtritiōe ꝛ charitate; vel qꝛ nō vult remittere odiū vel satisfacere: seu aliq̄d aliud agere ad qd obligat̃. Jn his eīn casib⁹ ɔfessio non valet. de pe. di. v. c. fratres. ꝛ c. falsas. ꝛ dis. vij. c. nullus. Dicit tñ Tho. ꝛ Pe. de palu. in. iiij. di. xvij. ꝛ Archiepis flo. in sum. ꝙ licꝫ ī his casibus nō valeat ɔfessio quoad virtutē sacri ꝛ remissionē pctōꝝ valet tñ quoad ptē sacri. i. quoad expssionē vocalē. de pe. ꝛ re. c. qd q̄dā. vñ cessante illa mala dispōne nō tenet̃ qs cōfiteri iterū iam cōfessis sꝫ de illa mala dispositione tm̃. Quoꝝ dictū pōt itelligi verꝫ: si fiat eidē ɔfessori et de recēti ita ꝙ habeat memoriā de pctis pdictis alr̃ nō. Nā intelligentia dictoꝝ ex causis est assumēda dicēdi. c. intelligētia. de vbo signi. Unde dicēdū est fm glo. Ray. vt hr̃ in sūma ɔfes. li. iij. ti. xxxiiij. q. lxvj. ꝙ in his casibus si qs ɔfiteat̃ eidē sacerdoti cui prius: habenti memoriā de pdictis pctis sufficit ei dicere culpā suā de ipsis pctis in generali: ꝛ pticulariter de illa mala dispōne: et de aliis pctis postmodū cōmissis. Si aūt cōfiteat̃ alteri ɔfessori vel etiā prio q̄ oblitus sit pctōꝝ ei⁹ tenet̃ iterare ɔfessionē: rōne pdicte male dispōnis pꝑter quā ɔfessio pma nō valuit. Et hāc opinionē q̄ est securior tenet sanctus Bona. ꝛ Ricb. in. iiij. dis. xvij. ꝛ Panor. in. c. qd quidā. ꝛ Archidia. de peni. dis. iij. in fine. vbi dicit: ꝙ h' est cōis opinio. J

Septimo tenet̃ qs ɔfiteri semel ɔfessa pctā: qñ scieñt omisit in ɔfessiōe aliquod mortale pctm̄ vel etiā ei⁹ necessariā circūstātiā. s. quē penitet circa pncipiū de pe. di. v. c. sic nō solū nō valet ɔfessio: sꝫ nouum pctm̄ mortale cōmittit. Silr̃ ds iterari ɔfessio qñ omittitur aliqd pctm̄ mortale ex eius ignorātia crassa ꝛ supina vel affectata vel ex obliuione ab ei⁹ notabili culpa pcedēte glo. fm Ray. in ti. de pe. ꝛ re. §. itē circa pncipes qꝛ lata culpa eq̄parat̃ dolo. c. vt anime. de ɔsti. li. vj. ꝛ. l. qd nerua. ff. depo. Concludit̃ ḡ ꝙ si vnū solū pctm̄ mortale dimittat sciēter in cōfessione frustra dicunt̃ alia pctā ꝛ ɔfessio nō valet. Octauo addere possum⁹ ꝙ rōne malignationis iterāda est ɔfessio: qñ qs sciēter a maligno ɔfessore ɔfessus ē sciēs eū esse ī peccato mortali. Nā ille ɔfessor peccauit mortalr̃ vt pbat p. c. q̄ vult. de pe. di. vj. Oni aūt cau sum dāni dat, dānum dedisse videtur. c. si culpa. de iniu. ꝛ dā. da. Et iō q̄ eū induxit vt se audiret in ɔfessiōe valēs ab alio ɔfiteri mortalr̃ peccauit ꝛ consequenter absolutus nō fuit.

Pars quarta de his qui inducūt hominē ad confessionem. K

t Ria remedia ponit Ray. in sum-
ma: qbus induci debēt hoīes ad cō-
fessionē. Diabolus em̄ nitit psua-
dere hoībus maxime supbis ac hy-
pocritis et mulieribus: ne dicāt oīa pctā ante
eoꝝ oculos tendēs pudorē ↄfessiōis. Ut ḡ ta-
les nō dimittāt ↄfiteri pre verecūdia tria re-
media danī a doctoribus. Primū est naturale.
Natura em̄ dictat vt nullus verecundet facere
opus ɣtutis: sz tm̄mō opus vitiosum. qz vt inq̄t
Arist. j. li. magnoꝝ moraliū. c. xiiij. In virtute
quidē erit laus: i malicia aūt vituperiū. Si ḡ
hō nō erubuit peccare et facere res turpes et
verecūdas: multo minus dz erubescere ↄfiteri:
qđ est opus ɣtuosum. Jō exclamat Bern. i qđā
sermone dicēs. O nimia isapia hoīm: pudet
ablui et nō pudet inq̄nari: pudet sordes abster
gere et nō pudet ↄhere: abstergit caliga et di-
mittit aīa. Aug. qz in lib. de ɣa et falsa pnīa
c. xx. ait. Nō te pudeat corā vno dicere: qđ te
nō puduit forsitan corā multis facere. Nā hu
manū est peccare: angelicū emēdare: sz diabo
licū est pseuerare. Jō exclamat dn̄s Esa. j. La
uamini mūdi estote. Ualde em̄ detestabile est
qđ toto posse hoīes laborāt et attēdūt mūdi-
cie corpis: volūt eē mūdi i facie et i crinibus et
imūdiciā hn̄tes i vultu vel i vestibus nō irēt i
cōspectu hoīm nisi pus eā auferrēt: et nō eru
bescūt ire añ dei psentiā pleni stercoribus imū
dissimis pctōꝝ. Querunt in lectz linteamina
mūda: in mēsis mūda mātilia: mūda fercula:
mūda vasa: et mūda vina: et nō curāt hr̄e inte
rius mūda corda. Et iō ait apl's Jacobus sue ca-
nonice. iiij. c. Emūdate manus pctōres: et puri
ficate corda duplices aīo. Nā vt hr̄ in aut. de
leno. §. statuimus. Inq̄linus pt expelli de domo
et ea puari si ibi male et imunde ↄuersef: vt si
ibi publicas meretrices tepet vel alios publi
cos pctōres. Cū igit deus nobis locauerit aīam
q̄ est domus et habitaculū trinitatis. debemus
eā mūdā et ab oībus imūdicijs purgatā tenere:
ne deus imūdicias abhorrēs se a nobis elōget
et ipam domū aīe nr̄e tradat demonibus ad in
colendū p penā et tormētū. Ut aūt ipam aīa-
mā nr̄am imaculatā faciamus: debemus eā laua
re in lixiuio lachrymose cōfessiōis: qđ mediā-
te igne diuini amoris efficit ex aq̄a oculoꝝ
et cinere hūilitatis. Sicut eīa serius volēs ex
pcepto dn̄e sue stufā vel camerā bene purga-
re: primo pulueres aqua spargit: et postea per
scopā ex oībus angulis imūdicias cōgregat et
ejicit. Sic postq̄ pctōr de oībus malis dolēs
aquā lachrymarū sparsit dz ex oībus viribus
aīe cōgregare pctā ad memoriā: et p scopā cō-
fessiōis integraliter ejicere. Pōt qz dici q̄ pre
dicta dn̄a est volūtas q̄ est regina et dn̄a in to
to regno aīe. eius aūt seruus siue famulus est in
tellectus q̄ dz volūtati famulari: et ad eius impe
riū oīa cōmissa pctā eoꝝ malignitate cognita
per ↄtritionē detestari ac fletibus abluere. Per
scopā ɣo intelligit memoria q̄ oēs pctōꝝ fe-
ces dz ad ostiū oris reducere: et postea per ba-
cille lingue eas in ↄfessiōe ejicere et totalr ab
aīa pjicere. Et iō pph̄a ps. lxxvj. inq̄t. Medi
tatus sum nocte cū corde meo: et exercitabar
scilz p diligētē inq̄sitionē oīm pctōꝝ. et scope-
bam. s. p ↄfessionē spm̄ meū. et qđ nos facere
debemus ne aduersario nr̄o imūdiciarū ama-
tori cōplaceamus. De nullo em̄ alio ita gaudet
diabolus sicut qn̄ detinet pctōrē ne ↄfiteat.
Un̄ legit i chronicis ordīs nr̄i: q̄ fuit qđā fe
mina valde deuota fratrū minorū q̄ sepius in
anno ↄfitebat: sz suadēte diabolo semp reti-
nebat vnū horribilissimum pctm̄ qđ nō dice-
bat ex verecūdia. Dicebat em̄ i corde suo. Ego
p h pctō orabo: ieiunabo: plorabo et elemosy
nas dabo: vt deus misereat mei. Que cū oīa
ista diu fecisset tandē deo volēte qđā frat mi
nor grauistādi domū eius intrauit: viditq̄ eā
in camera sua deuote plorantē et orantē. Ui-
dit qz diabolū sup hūeros eius ridentē de eius
lachrymis. deide vidit q̄ voluit eā suffocare:
sz deus nō pmisit. Tūc frater valde expauescēs
fecit illā ad se venire: dixitq̄ ei. Nescio vtrum
sitis bn̄ cōfessa: sic em̄ et sic vidi dū essetis mō
in camera vr̄a: et narrauit p ordinē oīa q̄ vide
rat. Audiēs aūt hoc mulier timore ↄcussa ili-
co cū lachrymis et ↄtritiōe ↄfessa est integre:
sicq̄ a demone fuit liberata. Legit qz q̄ que
dā abbatissa deuota et scta hēbat neptē suā i
eodē monasterio q̄ etiā ipa erat scte vite: que
tādē instigāte inimico pctm̄ turpitudīs cōmi
sit. de q̄ tn̄tū dolere cepit et flere die noctuq̄
q̄ infirmata est ad mortē: et nullo mō pre ve-
recūdia illud pctm̄ voluit ↄfiteri dicens. Cui
cōfiteri potero q̄ inter alias moniales tā bo-
na et scta reputabar. Mortua ḡ est sine ↄfes-
siōne illius pcti. Abbatissa ɣo desiderans scire
qđ factū esset de aīa neptis sue: p totū annū
rogauit beatā virginē mariā vt sibi hec ōnde
ret. Un̄ semel dormiēti illi apparuit btā ɣgo
di. Multū rogasti me vt statū neptis tue ti-
bi ōnderē: sz veni mecū et vide. Tūc duxit illā
ad loca diuersa inferni vbi vidit multos di-
uersis tormētoꝝ generibus cruciari. Et cū vidē
do talia timeret: dixit beata ɣgo. Ne timeas

donec mecū eris. vltimo duxit eā ad quendā
magnū puteū de q̄ exibat itolerabilis fetor: ⁊
terribilis audiebať vlulat⁹ ⁊ clamor: ⁊ cū in⸗
tro aspexisset vidit iter alias neptē suā cate⸗
nis ferreis ligatā: ⁊ ignē ardentē vsq̧ ad cin
gulū vndiq̧ hn̄tē: ⁊ manib⁹ ꝓprijs linguam
suā ex os trahētē: ⁊ magnos rugit⁹ emittētē.
Uidēs ergo abbatissa neptē suā talr patiētē
dolore plenā ꝟgini dixit. Obsecro dn̄a q̄ ē ista
q̄ tā grauiter affligiť ī ista grauissima pena?
Cui btā ꝟgo dixit. Hec est nepť tua. Que ait.
Dn̄a quō pōt esse: cū in mundo fuerit erat tā
sctē ⁊ bone vite? Cui btā maria dixit. Hāc pe⸗
nā patiť ꝓpter vnum pctm̄ carnis qď fecit: ⁊
pre verecūdia illud ꝯfiteri noluit. nūc aperto
ore linguā tenet in manibus ardentē: ⁊ q̄ no
luit loq secrete in ꝯfessiōe: mō publice rugit⁹
⁊ clamores q̄s audis emittit. Un̄ dico tibi ꝙ
intantū sustinebit istā penā quātū filius me⁹
erit in celo. Quibus dictis abbatissa excitata
est ab hac visione ⁊ nunꝙ̄ ampli⁹ rogauit ꝓ
nepte sua. Aliud miraculū legiť de q̄dā iu⸗
uene honesta: q̄ tādē īimici deceptiōib⁹ frau
data pctm̄ turpitudinis ꝑpetrauit. vn̄ erube
scens illud ꝯfiteri: sicut faciūt multi ⁊ multe
q̄ nō ꝯfitenť in ꝟitate sȝ multa tacēt ꝓpť ve⸗
recūdiā: intrauit ipa iuuenis in q̄dā mona⸗
steriū dicens intra se. Tantā pniām faciā ꝙ
de⁹ parcet mihi h̄ pctm̄ sine vlla ꝯfessiōe. In
hoc q̄ monasterio tāt̄ȝ se abstinētijs vigilijsq̧
atq̧ alijs īnumerabilib⁹ austeritatib⁹ macee⸗
rauit: vt ab oīb⁹ monialib⁹ atq̧ secularibus
sctā reputareť: multiq̧ ad eā vndiq̧ ꝯfluerēt
visitandā: atq̧ ꝓ bn̄dictiōe illius habēdā: et
cōsilio ei⁹ capescēdo illi⁹ orōnib⁹ se deuote cō
mēdātes. Tādē moriť sine ꝯfessiōe: vn̄ oēs eā
ad celestia regna migrasse putabāt. Cū ḡ mo
niales scire desiderarēt statū eius semel ꝯgre
gatis illis in caplo apparuit in aere illa mi⸗
serabilis monacha igneis catenis ligata flā⸗
ma horribili circūdata ⁊ exclamauit dicens.
Heu mihi q: dānata sum. Et interrogata q̄re
dixit. Ue mihi. q: quoddam pctm̄ turpitudi
nis in seculo commiseram de quo nunꝙ̄ p̄e
verecundia confessa sum. ⁊ his dictis ad eter
nos inferni cruciatus reuersa est.

Ecundū remediū ꝯ verecundiā diciť
8 rōnale. Rō enī dictat vt de duobus
malis min⁹ eligať ⁊ mai⁹ euiteť. iq
Topi. ⁊ l. q̄tiēs. la. iiij. xō si. ff. de reg. iur. Cu
ergo mai⁹ malū sit ꝑpetuo ī iferno dānari ꝙ̄
h̄ tpalr puā ꝟecūdiā in ꝯfessiōe sustinere: ꝓpte
cto nullus dȝ tacere aliquid ex verecūdia: ne

sibi accidat illud qď legiť de quodā clerico in
eccl'ia maiori cuiusdā ciuitat̄ȝ Cāpanie q̄ to⸗
tus mūdan⁹ ⁊ lasciu⁹ cū in infirmitatē deue⸗
nisset rogat⁹ a parētib⁹ vt ꝯfitereť: oīno pre
verecūdia et pusillanimitate recusabat. Cū ḡ
morti appropīquasset miser ille cepit alta vo
ce clamare. O accusat⁹ sum. Et post paululū
dixit. O iudicat⁹ sum. Et post paululū altiori
voce dixit. Heu cōdēnatus sum. Et hac voce
emissa expirauit ⁊ corā oīb⁹ rapt⁹ a demoni⸗
bus ampli⁹ visus nō fuit. Tales aūt nō ꝯfitē
tes debēť sepeliri sicˉ q̄dā vsurari⁹ ī q̄dā ciui⸗
tate Marchie q̄ cū esset īfirm⁹ rogat⁹ a sacer
dote ⁊ a fratrib⁹ nr̄i ordinis vt ꝯfitereť ⁊ alie
na restitueret assentire noluit ⁊ sic miser mor
tuus est sine ꝯfessiōe. Aliud mirabile. Dū eps
ciuitatis staret sup cathedrā suā ⁊ aliquātu⸗
lū dormiret: anteꝙ̄ ille tristē aīam mitteret
vidit in somnis duos ethiopes nigerrimos:
q̄ veniētes ad miserū illū cū gladijs aperue⸗
rūt pectus eius ⁊ extraxerūt cor illi⁹ de pecto
re: ⁊ posuerūt illud in arca sup ꝯ̄ceruū dena⸗
rioꝝ suoꝝ. Quo viso eps euigilās et sup his q̄
viderat cogitās: subito venerūt parētes ⁊ fi⸗
lij ei⁹ rogātes ipm̄ vt sineret sepeliri corpus
ei⁹: alij ꝟo quos spoliauerat in ꝯ̄triū astabāt.
Quib⁹ dixit eps. Ite ⁊ fres minores in testi⸗
moniū vocatis vobiscū ducite ⁊ illū ꝑ pectus
scindite et si cor ei⁹ ibi īuenerit̄ȝ ego faciā qď
postulastis. Qui gauisi domū festināter vene
rūt ⁊ ipm̄ scindētes cor minime inuenerunt:
sed in arca denarioꝝ. Tūc ait eps. Nō est di⸗
gnus sepultura xp̄iani sed sepeliať sepultura
asini: ⁊ sic fecerūt. Un̄ in isto miraculo ipletū
est illud saluatoris verbū dī. Mat. vj. Ubi est
thesaur⁹ tu⁹ ⁊ ibi cor tuū erit. Cōfitemini er⸗
go p̄ctōres dn̄o sani estis seruātes ꝯsiliū. Eccl.
xvij. c. dī. Uiuus ⁊ san⁹ ꝯfitebens ⁊ laudabis
deū ⁊ glificaberis in miseratiōib⁹ illi⁹. Aliter
vobis accidet illud qď euenit cuidā. in ciuita
te Florētie: q̄ cū ei⁹ vita nō bn̄ ꝯfiteret cū in
infirmitate mortali eēt filiu⁹ eius curreus p̄ge⸗
bat ad monasteriū nr̄m: vt p̄rem guardianū
duceret ad ꝯfitēdū p̄rem suū. Cū ḡ esset ī via
occurrerūt sibi duo demones in forma duoꝝ
fratrū nigri habit⁹ alteri⁹ monasterij: ⁊ q̄rēn
tes ab eo q̄re tam cito curreret: intellecta cā
dixerūt. Nos imus ad visitandū eū donec ve
niat guardian⁹. Intrātes ḡ in camera illi⁹ in
firmi dixerūt ꝙ volebant cū alloq in secreto:
Feceruntq̧ exire vxorē ⁊ p̄ēs alios de domo ⁊
clauserūt ostiū. Post vnā autē horā venit pa
ter guardianus iterogauit quoq̧ qd faceret

infirmus. Cui ridit vro: illi dicēs. Cōfitetur. Uenerūt eñi duo fratres de tali monasterio: et iā p vnā horā cū eo sunt inclusi. P̄r guardianus q̄ dixit. Dimittamus eos donec exeant. Trāsacta aūt alia hora vro: illi iuit ad ostiū vt audiret si ꝯfessionē explessent: ⁊ cū diu auscultasset nō audiuit aliquā vocē vl' strepitū. Tūc tremefacta nūciauit guardiano. Ille āo dixit ꝙ pulsaret ad ostiū: lōgo ꝗ tpe ad ostiū pulsauerūt fortiter: clamauerūt: ⁊ postulātes pdictos fres vt apirēt: ⁊ nūq̄ rñsum habuerunt. Quapropter de ꝯsilio guardiani cū al'r apire nō possent cū securi ostiū fregerūt: īuenerūtq̄ illū īfirmū nō esse in camera. Demones eñi ī forma dictoꝝ fratrū apparētes illū in aīa ⁊ corpe ad infernū detulerūt: q: ꝯfiteri noluerat ī vita. Et iō dr Eccl. iiij. cuilibet pc̄tōri. Ne ꝯfundaris ꝯfiteri pctā tua. Ad qd̄ faciēdū bonū est remediū recordari: ꝙ si pre verecūdia nolueritis ꝯfiteri postmodū ī die iudicij corā toto mūdo publicabunt illa horribilia pctā q̄ mō erubescitis ī cōfessiōe dicere corā vicario xpi. Jō Nauū. iij. dicit dn̄s. Reuelabo pudēda tua ī facie tua: ⁊ ostēdā gentibus nuditatē tuā: ⁊ regnis ignominiā tuā: ⁊ pꝛoiciā sup te abomiatiōnē: ⁊ contumeliis te afficiā et Diere. xx. de talibus nō cōfitētibus pre verecūdia dr. Confundentur vehementer eo ꝙ nō intellexerūt: opprobriū sempiternū q̄ nūq̄ delebit. Ideo Aug. in tractatu de visitatiōe infirmi. ser. ij. inquit. Heu cur erubescis cōfiteri qd̄ nūq̄ facere erubuisti. Melius est tibi coram vno pati aliquātulū ruboris q̄ in die iudicij corā tot milibus hoīm graui infamia notatum erubescere.

Tertiū remediū dr ꝯscīētiale. Conscientia eñi ymnicuiq̄ dictāt vt ꝯfessori suo cōfidēter pctā dicat: cui nō dicuntur vt hoī sz vt deo: cui⁹ oculis oīa nuda et apta sunt. ad Heb. iiij. Nō ꝗ debetis facere sicut q̄dā dicētes. Heu qd̄ ꝯfitear hoc petm̄ tā turpe: si eīm dicā illud ꝯfessor pdet mihi fidem ⁊ nūq̄ videbit me bono vultu. In ꝑsona taliū dixit Dauid in ps. lxiij. Uerecūdia mea ꝯ me est: ⁊ cōfusio faciei mee cooꝑuit me. Et tñ isti decipiuntur. Nā deo sic dispōnēte cōfessores maiorē eis pstāt fidē: ⁊ illos plus diligunt: vidētes ꝙ ī veritate ⁊ puritate ꝯfitent. Ad tollēdā aūt hāc diaboli tēratiōnē debetis cōsiderare ꝙ ea q̄ dicitis in cōfessiōne dicitis deo: ita ꝙ illud qd̄ ꝯfessor solū scit in ꝯfessiōe vllo mō nunq̄ pōt reuelare sine licētia illi⁹ q̄ ꝯfessus est: cui ꝯ dicere rursus extra cōfessionem ad hoc vt possit postea dici: vt dicūt theologi in iiij. di. xxj. Si q̄s aūt sacerdos reuelare pcm̄ dictū in confessione debet deponi de officio. vt inquit Magr̄ sen. in. iiij. dist. xxj. c. vlti. Et tali deposito dabat antiquitus penitētia: vt oībus diebus vite sue ignominiosus peregrināndo pergeret. Quā pnīam ponit Magister vbi. s̄. Hodie aūt debet postq̄ peregrinatus est p septē vel decē annos recludi in monasterio arto ad pagēdū ppetuā pnīam talis peccati. vt in. c. oīs vtriusq̄ sexus. de peni. et re. iuncto. c. sacerdos. de peni. dist. vj. fm expositionē Host. Sciendū ergo fm Alexā. de ales vbi. s̄. ⁊ Sco. in. iiij. dist. xxj. ⁊ Pe. de palu. et Tho. ea. dist. ar. j. q. j. ⁊ Ricb. ibidē. ar. iiij. q. ij. ⁊ scīm Bona. ea. di. parte. ij. ar. ij. q. j. ꝙ in nullo casu licet reuelare petm̄ qd̄ q̄s scit solum in cōfessione. Unde nō est vera sniā illi⁹ versus. Est heresis crimen quod nec cōfessio celat. Similiter q̄ audiret incidenter vel alio modo peccatū alicuius q̄n cōfitetur tenetur sub pena peccati mortalis illud occultum tenere vt dicunt theologi in predicta di. iiij. Et hec oīa predicta etiam habentur in sum. confes. li. iij. ti. xxxiiij. q. xcj. ⁊. xcij. Concludo ergo fm predictos doctores: ꝙ si quis cōfessor cognosceret totum mundum inquinari debere peccatō infidelitatis ⁊ heresis: ⁊ vlterius omnes hoīes mundi debere occidi ⁊ dānari eternaliter: ⁊ reuelando vnum solū peccatum qd̄ solūmodo scit in cōfessiōne: posset pfata incōmenientia tollere tenetur illud secretū tenere nec pōt reuelare: vt predictis malis obuiet. Bene pōt dicere in generali oībus vt caueant se a malis: ⁊ presideti vt vigilet sup gregē suū: aut alio mō ꝓuidere dictis malis: dūmō nō fiat directe vel indirecte reuelatio alicui⁹ peti. Nā si q̄s posset oēs dānatos extrahere ab inferno ⁊ oēs pctōres ꝯuertere ad penitētiā: et oēs infideles adducere ad fidē xpi p reuelatiōne vnius peti peccaret mortaliter reuelando fm pdictos doctores. Qui etiā dicūt ꝙ si q̄s p obedientiā supioris: imino etiā pape cogeret ad dicēdū: si scit talē cōmisisse hoc crimē ꝯ respōdere ꝙ nō: si nō scit nisi in confessione: ⁊ similiter si cogeret iurare ꝯ iurare ꝙ nō scit. Uñ si papa diceret precipio tibi per obediētiā in virtute spiritussēti sub pena excōmunicationis ⁊ dānationis eterne: et sub omni censura ecclesiastica: vt dicas mihi si hoc audisti aut intellexisti: et volo ꝙ dicas mihi siue hoc scias extra cōfessiōnem: siue in confessione. Taliꝯ interrogatus non debet

facere sicut quidā qui tacēt vel dicūt nō pos-sum loq̄ sine stimulo: aut dicūt nolo reuelare cōfessionē: ita ꝙ generāt suspitionē ab pñtē te: sꝫ ds rñdere audacter. Ego nihil scio de b neqꝫ extra ꝯfessionē neqꝫ i cōfessione. Si em̄ diceret se hoc scire i ꝯfessione mētiref cū hoc nō sciat vt hō: sꝫ vt de⁹. c. si sacerdos. de offi. ordi. Eadē em̄ psona fm naturā pōt affirma re aliqd i psona alteri⁹: qḋ eēt falsuꝫ i psona ꝓpria. Sicut angel⁹ loquēs Moysi in psona dei dixit. Ego sum dn̄s de⁹ tu⁹ Exo. xx. qḋ nō erat verū in psona ꝓpria: nō est ḡ mēdaciū i ꝯfessore dicēdo nihil scio. Qꝛ fm Bul. et pdi ctos doctores: vt habef in sum. cōfes. co. li. ꝛ ti. q. xcij. subintelligif. s. vt hō: vel nihil scio. s. reuelādū. Sicut Mar. xiij. ꝛ Mat. xxiiij. di xit saluator. de die autē illa et hora nemo scit neqꝫ angeli i celo: neqꝫ fili⁹ ꝛ subintelligif. s. reuelādū nobis. Cōfitemini ḡ secure ꝛ nolite timere: si em̄ reuelabitis i ꝯfessiōe petā vr̄a: de⁹ illa abscōdet ꝛ occultabit. Sic legit̄ de qḋā hūo ꝙ fecerat adulteriū cū vxore dn̄i sui quē dn̄s su⁹ suspectū hn̄s deliberauit p quē dā īcātatorē certificari. Qḋ seru⁹ cognoscēs ꝯfessus ē petm̄ suū: ꝛ diabol⁹ interrogat⁹ rn̄-dit se de illo nihil penit⁹ scire. Itē legit̄ de vxore cuiusdā ꝙ cōmiserat adulteriū: ꝛ cū ex-probraretur a viro suo: illa penitus negabat. Tunc dixit vir ei⁹ ꝙ si teneret ferrū ignitū in manu sua sine lesiōe crederet ei. Illa ṽo pri⁹ ꝯfessa postea deo volēte pñte viro suo tenuit ferrū ignitū i manib⁹ suis absqꝫ vlla lesione. Ecōtrario ṽo si nō ꝯfessi fueritꝭ de⁹ reuelabit petā vr̄a: ꝛ sciri ea faciet saltē i die iudicij pre sentib⁹ oib⁹ āgelis ꝛ tota celesti curia ꝛ oib⁹ hoib⁹ mūdi p̄teritis pn̄tib⁹ ꝛ futuris ꝙ oēs clare videbunt illa horribilia scelera ꝛ nefan dissima petā: ꝙ mō i abditis ꝛ obscuris locis ꝑpetratis. Dic em̄ saluator Mat. x. Nihil oc cultū qḋ nō reueleſ: et optū qḋ nō sciat. Ha-bete ḡ ꝯfidētiā i cōfessore vr̄o: qꝛ ipe nō reue labit petā vr̄a. Immo nullū maiorē defensorē habebitis honoris vr̄i ipo ꝯfessore vr̄o. Qꝛ si pur ipe eēt scelerat⁹ ꝛ reuelaret de⁹ vos adiu uabit. Sic fecit cuidā dn̄e ꝙ ꝯfessa sacerdoti qḋdā crimē qḋ fecerat ꝯ legē m̄rimonij: sacer dos dedit ei pn̄as ꝙ cōederet i pane ꝛ aq̄ cer tis dieb⁹: ita ꝙ sup mēsā nō hr̄et aliq̄ lintea mina: sꝫ solū parū panis et aq̄. Illa ṽo dixit. Hoc facere nō possem sine suspitiōe viri mei. Cui sacerdos dixit. Faciatꝭ hoc qn̄ nō ē i ciui tate. Cū igit̄ qḋā die ille sacerdos ṽba habuiſ set ꝯtumeliosa cū illa dn̄a: ex iracūdia reuela uit petm̄ suū viro ei⁹ dicēs. In hui⁹ signū de di ei talē pn̄iam quā faē qn̄ estis absens. Tūc vir ei⁹ dixit vxori sue. Habeo discedere ab hac ciuitate p multos dies ꝓpter quedā negocia valde ipořtātia: habeas bonā curā de domo Mane aūt facto ascēdēs equū sicut si eēt ma gnū iter factur⁹ recessit. Sꝫ pmāsit i ciuitate in qḋā secreto loco vsqꝫ ad horā ꝙ vxor ei⁹ cō-edere debebat. Veniēte ḡ tpe comedēdi illa posuit parū panis ꝛ aq̄ sup mēsam vt prāde ret. Quo facto statim fuit ad portā vir ei⁹: cui fuerat nūciatū secrete a qḋā de domo ꝙ vxor ei⁹ volebat tūc prādere. Stati ḡ qn̄ fuit i do mo descēdens de equo cū ense in manu ascē-debat p scalā vt iret in thalamū in quo erat vxor. Qḋ audiēs illa tota exterrita cōmenda uit se deo ꝛ iuit obuiā viro suo. Et cū interro garet quare redijsset tā cito. Ille rn̄dit. Mo-do dicā tibi. Intrem⁹ pri⁹ thalamū. Intrātes ergo inuenerūt linteamina valde pulchra su per mēsam cū vino albo et rubeo: ꝛ dapibus multis fm ꝯditionē ꝛ statū illi⁹ familie. Qḋ cernēs vir ei⁹ credidit ꝙ ille sacerdos falsum ei dixisset ex ira: et reputauit vxorē suā bonā ꝛ sanctā. Illa ṽo grās egit deo qui petm̄ suū qḋ ipā ꝯfessa fuerat occultauit. Que oīa cōsi derās Aug. in qḋā sermone ad heremitas di xit. Depcor te o hō vt ꝯfiteri nō paueas. Fre quēter em̄ diabol⁹ cor tuū astringit ne ꝯfitea ris dicēs. Quō ꝯfitebor hec ꝛ illa. O hō quā docūqꝫ hec psenseris diaboli tentationē esse nō dubites. Nolite igit̄ timere petā ꝯfiteri o fratres. Nā illud qḋ p cōfessionē scio minus: scio ꝙ illud qḋ nescio. Cur ꝯfiteri times pec-cata: pctōr ē ꝙ audit petā sicut ꝛ tu ꝛ forsitan maior: hō est nihil differt a te nihil alienū hꝫ a te. Cur ḡ times o hō pctōr hoi pctōri ꝯfite ri: Elige qḋ vis: si nō ꝯfessus lates: i cōfessus dānaberis. Ad hoc em̄ de⁹ exigit cōfessionē: vt saluet humilē. Ad hoc dānat nō ꝯfitentē: vt superbū puniat in eternū. hec ille. Ad hāc aūt verecundiam abijciendā etiā nos hortaf beatus Iob. c. xxxi. sui li. dicēs. Nō erubui in conspectu populi petā mea cōfiteri. Qḋ etiā habetur in. c. agite. de peni. dist. s. Multo ex go minus debemus erubescere vultum vnius solum. s. confessoris nostri.

q Uartū remediū addere possum⁹: qḋ ē: meritoriale. Cū em̄ vt pbat sanct⁹ Tho. in. iiij. di. xvij. ar. ij. q. ij. cōfiteri sit act⁹ virtutis ꝛ valde meritorius ds ab oī-bus frequētari. Vn̄ ad memoriā reducere de bem⁹ qḋ Cyprian⁹ in quadā epistola inquit.

Preclara res ⁊ dina est: ac salutaris opatio. solaciū grāde credētiū: ifirmitatꝪ nr̄e salubre p̄sidiū: numimentū spei: tutela fidei: medela pctī: res posita in ptāte faciētis: res grādis ⁊ facil': ⁊ sine piculo p̄secutiōis corona pacis: vex ⁊ maximū dei munꝰ: ifirmis necessariū ⁊ fortibꝰ gl'iosum. Quo xp̄ianus adiutus p̄fert grām spālē pmeref xp̄m iudicē: ⁊ deū copulat debito: ē. h̄ ille. Scd̄m aūt btm̄ Tho. vbi š.q.iij. Cōfessio est actꝰ multarū ꝟtutū. Prio pnie: qꝛ put est meritoria includit ꝯtritionē ⁊ satisfactionē in actu vl' ī pposito ſm Aug. in li. de pe. Scd̄o est actꝰ ꝟtutꝪ ꝟitatꝪ. nā ſm Tho. vbi. š.q.ij. in corpe q̄ōnis ad ꝟtutē veritatis ptinet: vt q̄s se exterꝰ ostēdat q̄lis ē intus. vn̄ Aug. sup canonicā p̄mā Jo. homel'. j. ait. Si ꝯfessus fueris pctm̄: est in te ꝟitas p quā illuminari cepisti. Tertio ē actꝰ hūilitatꝪ se ꝯfiteri pctōrē. Sic est spēs ⁊ actꝰ supbie se iustū velle videri q̄ pctōꝛ est. de peni. dis. j. c. taciturnitas. Quarto ē actꝰ spei: dū q̄ ꝯfitef sperat ꝯseq̄ idulgētiā pctōꝝ. de q̄ inq̄t Aug. sup Job. ſmone. xiiij. Deꝰ largif veniā: si hō cōfiteaf culpā suā: est em̄ cōfessio dei misera tio. h̄ ille. Quito est actus tēperātie dū q̄ ꝯfitef pponit ⁊ ꝯfessori pmittit decetero abstinere a pctō: alr̄ ꝯfessio nō valeret. c. irrisoꝛ. de pe. di. iij. Sexto est actꝰ prudentie: si em̄ magna est prudētia scire īuenire remedia ad sanādavulnera corporis: maioꝛ pfecto est prudētia eius q̄ ꝯfitef: q̄ actu sanatvulnera aīe: vt dicit Aug. sup ps̄. lxvj. Septimo est actus timoris dei. ille em̄ q̄ deū timet cōfitef vt in terribili iudicio dei nō cōdēnef. sciens ꝙ nō pōt meliꝰ fugere eiꝰ irā q̄ p cōfessionē purā. vn̄ Aug. sup scd̄aꝫ canonicā Job. ait. Ubiq̄ꝫ deus est: quo ḡ fugies. Si vis ab illo fugere ad ip̄ꝫ fuge ꝯfitēdo nō latēdo: ⁊ sup ps̄. xcix. iterū inq̄t. Semp ꝯfitere semp em̄ habes qd̄ cōfitearis. Reprehēde ḡ te: ne ille rephēdat q̄ cōdēnaturꝰ est. hec ille. Octauo est actꝰ iusticie: qꝛ vt dr̄ Prouer. xviij. Justus in principio accusatoꝛ est sui. Qd̄ si fecerimus recipiemus grām dei in p̄senti: ⁊ gl'iam in futuro.

Feria tertia post quartā dn̄icā in. xl. de iudicio temerario. Sermo. xxxvj. N

Nolite iudicare ſm

faciē s; iustū iudiciū iudicate. Job. vij. ⁊ in euangelio occurrētis ferie. Scd̄m iura ciuilia n p̄sumptiones ꝯiecture ⁊ suspitiones multiplr̄ ꝯcedunf. Un̄ primo dr̄ ꝙ recurrendū est ad p̄sumptiones cū aliter ꝟitas sciri nō pōt. vt ptꝫ. ff. de questi. l. j. ⁊. ff. si pars here. pe. l. antiqui. Scd̄o q̄ semel fuit malus semp p̄sumif malus in eodē genere delicti. l. iij. §. idē erit. ff. de suspec. tu. ⁊. l. si cui. § j. ff. de acc'. et. l. palā. §. non solū. ff. de ritu nup. et c. semel. de reg. iur. li. vj. Tertio p̄sumif quilibet amicus nisi ꝯtrariū doceaf. l. cū q̄dā. ⁊. l. cū pater. §. rogo. ff. de leg. ij. Qui aūt dicanf amici: hr̄ in. l. late culpe. §. amicos. ff. de ꝟbo. signi. Quarto quilibet presumif bonus ⁊ benignꝰ nisi ꝯtrariū doceaf. l. non oēs. §. a barbaris. ff. de re mili. ⁊. l. oīmodo. C. de inoffi. testa. ⁊. l. pe. C. de euictio. ⁊. c. vnico. de seruitio in oꝛ. fa. Quinto quilibet presumif talis qualis hr̄ in opinione cōi. C. de test. defunc. l. si mater. ⁊. ff. de questi. l. diuꝰ pius. in fi. Un̄ cū de aliquo negocio dubitaf recurrendū est ad cōem opinionē. l. cū de labeonis. §. a...ā. ff. de fun. instru. ⁊. l. j. ff. de flumi. Sexto quilibet p̄sumitur ignorans nisi pbef sciens. ff. de pba. l. verius. ⁊. C. de epis'. audi. l. si legibꝰ. ⁊. ff. de admi. tuto. l. autē. ⁊ insti. de legatis. §. qd̄ autē. Septimo quilibet p̄sumif soluendo nisi ꝯtrariū doceatur. ff. de pui. cre. l. si creditores. ⁊. C. de here. ac. l. penul. Octauo quilibet p̄sumif talis p̄ma facie qualē eū vestes indicant. l. item apud labeonē. §. si quis virgines. ff. de iniu. Nono quilibet p̄sumif sane mentis nisi pbef contrariū. l. nec codicillos C. de codicil. Decimo quilibet presumif talis q̄lem eū loquela demōstrat. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. his qui. §. fi. et. ff. de condi. insti. l. quidā. et de q̄st. l. diuus pius. in fi. Un̄ dicūt iuriste ꝙ per exterioꝛa cognoscuntur ⁊ indicātur interioꝛa. §. ceruos. insti. de re. di. l. naturalē. §. in his. ff. de acqui. re. do. l. fulciniꝰ. §. illd̄ sciēdū. ff. ex quibus cau. in pos. eatur. Que oīa ſm ꝯsciām ītelligunf posse fieri cū aliquali presumptione sine determinatione iudicij q̄ sunt de malo. Scd̄m em̄ Alexā. de ales in. ij. parte summe. in tract'. de diuisione pctī: suspicio et iudiciū temerariū est summe detestandū. De quo tractaturi tres cōsiderationes faciemꝰ. Prima dicef dubietatꝪ. Secunda veritatis. Tertia temeritatis.

Pars prima in qua ostēditur esse peccatū iudicare in deterioꝛem partem aliena facta que nobis sunt dubia. O

p Rima ꝯsideratio est de iudicio dubietatis: cū q̄s p̄ximū suū iudicat malum ex operibus dubijs. Nam multa sunt opera q̄ bn̄ fieri pn̄t et

male.sicut ieiunare:orare:elemosynas facere
audire missas:visitare ecclesias:⁊ silia. In q̄s
bus si diffinitiue q̄s iudicaret ꝙ ꝓximꝰ talia
malefaceret: vtputa ꝓpt̄ vanā gl̄iam aut ali
quē aliū malū finē peccaret ꝑvsurpationē iu
dicij. Idcirco in his seruāda est regula q̄ pos
nit in glo.sup illis v̄bis ad Ro.xiiij. Qui nō
mādūcat mādūcantē nō spernat.vbi dr̄. Du
bia sunt in meliorē partē interp̄tāda:⁊ ꝙ ita
sit ꝓbari pōt triplr̄. Pr̄io autoritate.scriptū
est enī in.c.habuisse.xxiij.di. In rebꝰ ambi
guis absolutū nō dꝫ esse iudicium.⁊.xi.q.iij.
in.c.graue. Graue satꝫ est vt in re dubia: cer
ta def̄ snia.⁊.xxx.q.v.c.icerta. Incerta nulla
tenus iudicemꝰ: quūsq; veniat dn̄s: q̄ latētia
ꝓducet in lucē.⁊ illuminabit abscōdita tene
brarū et manifestabit cōsilia cordiū. Ad hoc
etiā facit.c.iudicantē.ea.q.⁊ cā. Et idē poni
tur in glo.sup.c.nauiganti.de vsur.⁊ in.c.ex
l̄ris.de ꝓba. Ad idē facit.c.estote.ex̄ de re iu
di.vbi dr̄. Hoc loco nihil aliud precipi cristi
no:nisi vt ea facta que dubiū est quo animo
fiant in meliorem partē interpretent̄. p

s Ecūdo idē ꝓbat̄ tribꝰ rōnibus. Pri
mo ꝓpter diuinā maiestatē. Dubioꝝ
enī ⁊ secretoꝝ iudiciū deꝰ sibi reb̄uat
qui dixit Hiere.xvij. Prauū est cor hoīs ⁊ in
scrutabile:q̄s cognoscet illud? Ego dn̄s scru
tans corda:et ꝓbās renes q̄ do vnicuiq; b̄m
viam suā.⁊.xxxij.di.c.erubescant.dr̄. Deꝰ se
cretoꝝ cognitor ⁊ iudex est. Ideo.xv.q.vi.scri
bitur in.c. si a sacerdotibꝰ. Nō pn̄t humano
cōdēnari examine:que deꝰ suo reseruauit iu
dicio. Ille ergo vsurpat officiū dei qui ꝓximū
iudicat de cordis secreto. Et idō.ij.q.j.c.nomē
presbyteri.scriptū est. Diuine pietatis pote
stati viderer iniuriam si illius iudicium meo
vellem iudicio preuenire. Q

s Ecūda rō est ꝓpter ꝓximi charitatē
b̄m enī.b.Tho.ij.ij.q.lxvj. Ex h̄ ipso
ꝙ aliquis hꝫ malā opinionem de ali
quo absq; sufficiēti cā iniuriat̄ ei ⁊ ɔtēnit ip
sum. Nullus aūt dꝫ aliū ɔtēnere absq; cogen
te causa. Jō vbi nō apparēt manifesta iudi
cia de malicia alicuiꝰ debemꝰ eū bonū repu
tare:dubia in meliorē partē interp̄tando. Et
si diceret̄ ꝙ iudiciū magis dꝫ esse de eo ꝙ in
pluribus accidit sed vt in pluribꝰ accidit vt
male agant:q: vt dr̄ Eccs.j. Stultoꝝ infinitꝰ
est numerus.ergo dubia magis debemꝰ inter
pretari in malū ꝙ̄ i bonū. Rn̄det beatꝰ Tho.
vbi.s̄. Qꝛ ille q̄ in meliorē partē alioꝝ facta
interpretat̄: frequētius fallit̄:sed meliꝰ est ꝙ
aliquis frequētius fallat̄ habens bonā fidē
de aliquo hoīe malo:ꝙ̄ ꝙ rariꝰ fallat̄ habēs
opinionē malā de aliquo bono: qꝛ ex hoc fit
iniuria alicui:nō aūt ex p̄mo. Jō Seneca li.
iiij.de beneficijs ait. Sāctius est ꝓdesse etiā
malis ꝓpter bonos: ꝙ̄ bonis deesse propter
malos. Ideo lex fauet vt patiatur quis potiꝰ
nocentem absolui:ꝙ̄ innocentem condemna
ri.ff.de penis.l.absentem.in prin. R

t Ertia rō est ꝓpter ꝓpriā vtilitatē:qꝛ
sic hō euitat iudiciū dei:b̄m illō Luc.
vi.⁊ Mat.vij. Nolite iudicare:et nō
iudicabimini. Notandū tn̄ b̄m Alex.de ales
in.ij.parte summe. ꝙ facta ꝓximoꝝ nostroꝝ
pn̄t nobis esse dubia triplr̄. Primo ex ignorā
tia ꝑncipij:nā vt dr̄ ex̄ de sentē. excō.c. cum
voluntate. Volūtate ac ꝓposito maleficia di
stinguunt̄. Jō nescimus sepe ex quo ꝑncipio
procedāt ꝓximoꝝ facta:ꝓpterea in talibꝰ iu
diciū curiosum cauere debemꝰ. Sicut enī ce
cus nō pōt iudicare de coloribꝰ.j.Phy. Ita
nec nos de alioꝝ cordibus. Scd̄o pōt esse ali
quod dubiū ex ignorātia medij:qꝛ multotiēs
mutat̄ volūtas. Nā multi aliq bona exercen
tes mala intentione mutari pn̄t et ecōuerso:
qꝛ ambulatoria est volūtas hominis vsq; ad
mortē.l.cū h̄ status.§.j.ff. de dona. inter vi.
⁊ vxo.cū si. Tertio pōt aliqd eē dubiū ex igno
rantia finis:a quo opus nr̄m appellat̄ bonū
vel malū. b̄m Amb.in li.de offi. Jō dr̄.xi.q.j.
c.sacerdotibꝰ. Nescimꝰ q̄s in terribili dei iu
dicio q̄lis sit futurꝰ:etenī Paulus egregiꝰ ꝑ
dicator dic̄. Nolite an̄ tp̄s iudicare q̄adusq;
veniat dn̄s.⁊ hoc hr̄.j.Corint̄.iiij. Dicit ergo
Alexā.de ales.vbi.s̄. ꝙ iudiciū ɔdēnationis
in futuro nullatenus est faciendū:puta dicē
do.iste erit dānatus.vnde glo.super illud ad
Ro.xiiij. Non amplius inuicē iudicemꝰ:ait.
Non iudicemꝰ ea q̄ nescimꝰ quo animo fiāt.
vel etiā si aperta sint nō ita reprehendamus
vt de sanitate desperemus. Paulus enī male
cepit ⁊ bn̄ finiuit:⁊ ecōtra de iuda fuit. S

t Ertio ꝓbat̄ ꝙ dubia sint in meliorē
partē accipiēda exēplaritate. Legit̄
nāq; ꝙ sctūs frater Leo socius bea
ti Francisci dum infirmaretur in loco sancte
Marie de angelis apud assisium:vidit in vi
sione multitudinem fratrum ꝓcessionaliter
incedentium:inter quos vidit vnum a cuius
oculis radij ꝓcedebant lucidissimi: ⁊ querēs
ab vno illoꝝ quis esset ille cuius oculi ita re
splendebāt:audiuit ꝙ erat frater Bernar. de
quintaualle primꝰ sociꝰ btī Frācisci:q̄ semꝑ de

bis q̃ videbat in alijs ĩ meli⁹ iudicabat. Qñ eñ videbat aliq̃s male indutos dicebat. Jsti meli⁹ seruãt pauptatẽ ꝙ̃ tu frater Bernarde cũ vo aspiciebat diuites ꝑciosa indumẽta de ferẽtes cordis cõpũctionẽ dicebat. Fo:sitã il li sub vestib⁹ delicat[is] hũiliores sunt ꝙ̃ tu fra ter Bernarde. Ac ꝑ hũc modũ sp̃ ĩ dubijs de alijs sentiebat: his ꝟo dictis visio disparuit.

Pars scd̃a de iudicio veritatis. T

Ecũdo inuenit᷑ aliud iudiciũ qd̃ dĩ

8 ꝟitatis. Jp̃m aũt est cũ q̃s de mani

festis virtutib⁹ aut vitijs ꝓximi sui

recte sentit: de quo Dauid ĩ ps̃.lvij. ait. Recte iudicate filij hoĩm. Et saluato: nr̃ in ꝟbis themat[is] nr̃i ait. Nolite iudicare ꝑm faciẽ: sꝫ iustũ iudiciũ iudicate. Joh.vij. ait ei Arist.j.Ethi. Unusquisq̃ bñ iudicat q̃ bñ co gnoscit. Qñ ergo videm⁹ aliquẽ fornicari vel aliud pctm̃ mortale cõmittere possumus illũ iudicare malefactorẽ. Jn certis eñ nõ ẽ loc⁹ ꝯiecturis.l.ꝯtinu⁹.§.cũ ita q̃s.ff. de ꝟb.ob. et iõ ĩ.c.estote.de reg.iur.dr̃: qd̃ scriptũ ẽ. Ex fructib⁹ eorũ cognoscetis eos. de manifestis scriptũ ẽ q̃ nõ pñt bono aĩo fieri: vt stupꝛuꝫ: blasphemie: furta: ebrietates: et sĩlia: de q̃b⁹ nobis ꝑmittit᷑ iudicare.⁊.xj.q.iij.c.si q̃s dixe rit.dr̃. Si q̃s dixerit iniustũ iustũ: ⁊ iustũ iniu stũ vterq̃ abominabilis ẽ apud deũ.⁊ Pro uer.xvij.dr̃. Qui iustificat ĩpiũ ⁊ cõdẽnat iu stũ abomĩabilis ẽ vterq̃ apd̃ deũ.⁊ ĩ.c. si q̃s hoĩem.⁊ ĩ.c.vbe voꝫ.ea.q.⁊ cã. ĩducit᷑ illud Esa.v.Ue vob̃ q̃ dicit[is] bonũ malũ: malũ bo nũ ponẽtes lucẽ tenebras ⁊ tenebras lucẽ. U

Erũtamẽ aliud ẽ aliena facta subtili

v ter ⁊ curiose inq̃rere ⁊ inuestigare: aliõ

eo ꝙ manifesta sunt ⁊ mala illa cõdẽ nare. Primũ eñ est vitiũ et repꝛehẽsibile. vñ Bernar.ĩ q̃dã s̃mone ait. Noli esse aliene vi te temerari⁹ iudex: aut curiosus explorato:. Scd̃m ꝟo ⁊ si nõ sit malũ th̃ ita faciẽdum est vt ꝓximo peccãti cui⁹ pctã sunt manifesta cõ passio habeat᷑. Cõtra qd̃ faciũt multi. De q̃ bus Chryſ.ĩ li.de cõpũctione ait. Jn alienis delictis seueri ⁊ amarissimi iudices residem⁹ nr̃as aũt trabes oclis infixas proprijs nõ vi dem⁹. iõ Martialis coquus ait. Ad fact[a] cul pas aq̃le tu lumina portas. Ad ꝓpꝛiã ꝟo nul la vel orba geris. Saluato: q̃ꝫ Mat.vij. ait. Quid vides festucã in oculo fratris tui: ⁊ tra bẽ in oclo tuo non vides. Hypocrita eijce pri mo trabẽ de oculo tuo: et tũc videbis eijcere festucã de oculo fratris tui. Ex hoc vsitatum ꝓuerbiũ est. Tollere festucã q̃ vis de fratris ocello. Que tua ꝑturbat lumina tolle trabẽ. Sꝫ multi repiunt᷑ q̃ mag[is] aliena facta ꝙ̃ sua iudicare ꝯtẽdũt. De q̃b⁹ Sene.li.ij. de ira in quit. Aliena vitia añ oculos habem⁹: a tergo nr̃a. Sꝫ vt inq̃t Tulli⁹ li.iij. tusculanaꝝ q̃stio nũ. Propꝛiũ stulticie ẽ aliẽa vitia cernere suo rũ obliuisci. Jõ inq̃t Berñ.ĩ q̃dã s̃mone. Qui sui negligẽs ẽ: alios curiose circũspicit. Et ex hoc sequit᷑ ꝑsumptio ⁊ supbia maxima. Nã q̃ alioꝝ facta iudicat in malũ: se illis multo me liorẽ existimat: illosq̃ despicit. Si eĩ q̃s hr̃et verã hũilitatẽ s̃uaret illõ Sene. ad Lucillũ. Semp̃ q̃cq̃d dubiũ ẽ: humilitas ĩ meli⁹ decli nat. Jõ iq̃t Berñ. ꝯ tales ꝑsumptuosos iudi catores ĩ doctrina ꝑficiẽtiũ. Que tua sunt vi deas: alioꝝ facta relinq̃. Que tibi ꝓdesse ne queũt: sꝫ sp̃ obesse. Qui ḡ videt defectũ ĩ ꝓxi mo suo: dꝫ vt Berñ. ait. diligẽter attẽdere ꝙ ip̃e ẽ forte ĩ eodẽ vl̃ grauiori pctõ: peiusq̃ cõ mittere põt si eũ grã dei nõ ꝑseruet. Jõ salua to: Joh.viij. dixit phariseis q̃ volebãt iudica re adulterã: q̃ sine pctõ ẽ vr̃m ꝑm⁹ ĩ illã lapi dẽ mittat. Sup̃ q̃ ꝟba dic̃ Greg̃.iij.q.vij.c.q̃ sine pctõ. Ad aliena q̃ppe pctã puniẽda ibãt et sua reliq̃rãt: reuocẽt᷑ itaq̃ it⁹ ad ꝯsciaꝫ vt pri⁹ ꝓpꝛia corrigãt ⁊ tũc aliena repꝛhẽdãt. Ad h̃ fac.c.iudicet.⁊.c.ĩ grauib⁹.⁊.c. postulat⁹.⁊ c.sacerdos.iij.q.vij. iõ dic̃ Pau. ad Ro.xiiij. Btũs q̃ iudicat semetip̃ꝫ. Et rõ põt assignari q̃ hr̃.j.Coꝝ.xj. vbi dr̃. Si nosip̃sos iudicare mus nõ vtiq̃ a dño iudicaremur. Alia rõ q̃re dꝫ q̃s iudicare seip̃m ponit᷑ ab Hugo. de scto Victo.ĩ q̃dã s̃mone vbi dic̃. Si teip̃m nõ vi des nihil bñ vides. Sciẽdũ ẽ aũt ꝙ añ pctm̃ ĩ ꝓmis parẽtib⁹ ocl's erat apt⁹ ad vidẽdũ ope ra dei: sꝫ post pctm̃ apt⁹ fuit ad videndũ defe ctũ ⁊ miseriã sui: q̃i tũc apti sũt ocli eoꝝ ⁊ co gnouerũt se nudos. Geñ.iij. Mõ aũt ĩ mult[is] est ecõtra q̃ꝝ ocl's nõ ẽ apt⁹ ad vidẽdũ nec ad ꝯsiderãdũ op̃a dei: nec defect⁹ ac miserias su as: sꝫ est apt⁹ ad vidẽdũ ⁊ inuestigãdũ defect⁹ alienos: ⁊ clausus ad vidẽdũ ꝓpꝛios. Et iõ di cit Berñ. Egregiũ instrm̃ corp̃is eẽt ocl's: si si cut cetera videret sic etiã posset seip̃m cogno scere. Cõtra ꝟo eos q̃ iudicãt temerarie dicit Paul⁹ ad Ro.ij. Jn q̃ aliũ iudicas teip̃m cõ dẽnas: eadẽ eñ agis q̃ iudicas. Jõ debemus facere sic̃ ille sctũs pr̃ q̃ cũ audisset quẽdã pec casse amare fleuit dĩ. Jste hodie peccauit: et ego cras. Legit᷑ q̃ꝫ ĩ vitaspatrũ ꝙ iuuẽt⁹ fuit ĩ sithi q̃dã frater culpabil': vñ fres de q̃ꝝ erat ꝯuẽtu ad abbatẽ moysen miserũt vt veniret ad puniẽdũ illũ: q̃b⁹ acq̃euit; dũ ergo veniret

accepit sportā vetustissimā quā implens are na et sup dorsum suū ponēs sic onerat⁹ venit ad fratres qui ipm vocauerāt. Quē cū vidis sent: admirātes dixerūt. Quare hoc facis pa ter? Quib⁹ ipe ridit. Pctā mea sunt post me currētia q̄ nō video: cū sint a tergo: et tm̄ veni hodie pctā q̄ solus deus nouit iudicare. X

Similiter q̄dā alius pater sanct⁹ fecit vt legit in vitaspatrū: q̄ saccū plenuȝ arena post dorsuȝ suū posuit: sportel lā vo plenā lapidibus posuit añ se: et sic one ratus p monasteriū incedebat. Interrogat⁹ aūt a fratrib⁹ quare hoc faceret: Rñdit. Sac cus plen⁹ arena pctā mea sunt q̄ posui post dorsuȝ meūvt illa nō videā nec de illis dolcā. Sportella autē plena lapidib⁹ q̄ est ante me pctā sunt fratrū meoꝝ q̄ mag̃ intueor: q̄ mea. Sȝ heu q: de talib⁹ multi inueniunt. Dicit em̄ glo. sup. vij. c. Mat. Uix inuenit aliq̄s ab hoc vitio alien⁹ et loquit de vitio iudicādi ꝓximū Magna em̄ est copia medicoꝝ: nā oēs volūt infirmis dare remedia. Itē cōfortantiū infir mos et tribulatos ac iudicū et sindicoꝝ cōitas Cōtra aūt tales sindicos ꝓximoꝝ quoꝝ mul ti reperiunt dr Jaco. iiij. Qui detrahit fratri aut q̄ iudicat fratrē detrahit legi et iudicat le gē. Tu aūt q̄s es q̄ iudicas ꝓximū: talib⁹ sub trahit deus grām suā. Un legit in vitaspa trū q̄ cū duo germani sil in heremo habita rēt ad seruiēdū deo ad tātā mētis puritatem atq̄ pfectionē deuenerāt: vt ad placitū vide ret alter alteri⁹ grām p splēdorē quēdā extra fulgērē sup singulos eoꝝ. Accidit aūt vt q̄dā die irēt ad visitādū patres sctōs p heremū: et cū minor ex eis videret vnū ex illis patribus comedētē sexta feria in hora tertiarū: iudica uit illū trāsgressorē ieiunij: q̄d tunc habebat in precepto. Reuersus ergo ad cellā ꝓpriā cū maior orās optaret videre solitū splendorem sup fratrē minorē nihil videre poterat ꝓpter q̄d vocās eū suscitat⁹ est si in aliquo eū ꝯscie tia remorderet. Ille vo diligēter perscrutata conscientia sua de nullo inq̄t recolo nisi q̄ vi dēs talē patrē comedētē hora tertiarū in die ieiunij male suspicat⁹ suȝ de eo. Qd̄ itelligēs maior dixit. Istud temerariū iudiciū fuit cau sa subtractiōis grē tue. Ille em̄ instā cām po tuit habere tūc comedendi: pniam q̄ egit cū eo et ille redijt ad lucē pristinā. In hoc vitio maledicto iudicādi alios solēt multū infici et laici et seculares q̄ subtiliter pscrutari querūt sacerdotū et religiosoꝝ vitam: et si pctm̄ aliq̄d veniale i eis viderint dānāt illos spernūt do ctrinā: contēnūt ipsoꝝ officia et orones: repu tant ipos malos ac opto ore crudeliter vbiq̄ eis detrahūt nec cogitāt quot ipietatib⁹ ipsi sint inuoluti q̄t piurijs: blasphemijs: vsuris: furtis: rapinis: fornicationib⁹: adulterijs: so domijs: atq̄ alijs pctis horribilib⁹ sint ma culati. De talib⁹ inq̄t Greg. in. c. multi. f. q. f. Multi seculariū hoim cū pl⁹ sacerdotū vitā q̄ suā discutiūt magnū cōtētiōis diuinoꝝ sa cramētoꝝ crimē incurrūt. Magna em̄ trabe vulneratos oclos habētes eāq̄ negligentes festucā tenuē in alioꝝ oclis ꝯspiciūt: quā dū incaute euellere festinant in erroris foueā di labunt. hec ille. Idcirco salubre documētum fructuosumq̄ vt q̄libet suis defectib⁹ se accu set humiliter: nō aūt alioꝝ pctā ꝑsumptuose iudicet. Un btūs Francisc⁹ dixit in regula de fratrib⁹ suis. Quos moneo et exhortor: ne de spiciāt neq̄ iudicēt hoīes q̄s viderint molli busvestimētis et coloratis indutos: vti cibis et potib⁹ delicatis: sȝ magis vnusquisq̄ iudi cet et despiciat semetipȝ. Ille aūt de q̄ temera rie iudicat et murmurat si faciat debitū suū nō dȝ multū de hoc curare: q̄cq̄d em̄ bonifa ciat hō nō pōt euadere falsa iudicia. Sic ille q̄ hūs vnā debilē et puā equā: volēsq̄ ire ad villā ascēdit sup eā ducēs secū filiū suū iuuē culū pedestrē. Un inuenit quosdā q̄ dixerūt. Que discretio est istius q̄ cū sit fortis et robu stus vadit eq̄ster et ducit illū iuuenculū pede strē. Quo audito descēdit de eq̄: et fecit filiuȝ ascēdere sup eā: et ipse pedester seq̄batur. Un alij dixerūt. O stulticia hoīs isti⁹ magna q̄ ma gis cōpatit filio q̄ sibi: et ipȝ iuuenē facit eq̄s tare: et sequit eū pedester. Tūc ābo ascēderūt equā: et alij dixerūt. O magna iprudentia sic onerare illā debilē equā. Tūc ambo descēdē tes ibāt pedestres et seq̄bant ipam equā. Alij aūt dixerūt. Isti sunt stulti q̄ magis cōpatiū tur huic bestie: q̄ sibijpis. Un q̄cq̄d faciebat ille bonus hō sp inueniebat male iudicātes.

Pars tertia que dr temeritatis: i qua ostē ditur quid sit iudiciū temerariū. y

Ertiū iudiciū quo quis aliū iudicat dr: temeritatis. Et ē cū q̄s male sen tit de ꝓximo suo diffinitiue propter aliq̄d insufficiēs signū suspitionis. t

Et de h̄ iudicio fit mētio. ij. q. f. c. multi. et. xf. q. iij. c. temerariū. Notādum tm̄ s̄m Alexā. de ales in. iij. pte sum. in trac. de triplici ꝓcessu iudiciali. q. pe. et Ricb. i. iiij. di. ix. ar. iij. q. vl. q̄ triplex est suspicio s̄m quā quis pōt malū de ꝓximo presumere. Prima dr violenta: sciliȝ

cum apparēt oīa signa mali: ⁊ nulla boni: vt si
adulter habitaret cū adultera: ⁊ cōcubinarius
cū cōcubina: vel si inueniat͛ suspectus cū suspe
cta in loco ⁊ tpe suspecto. Judicare enim illos
nō est pctm̄: maxime si inueniat͛ nudus cū nu-
da cū aliis p̄dictis circūstātiis in eodē lecto: nā
hoc induat cōdēnationē tanq̄ sit sufficienter
probatū. xxxij. q. j. c. dixit dn̄s. Et p hāc presum-
ptionē violentam iudicauit Salomō de filio
alius meretricis: q̄ alia meretrix illa dormiēte
abstulisset eū. De quib⁹ dr̄. iij. Regū. iij. ⁊ in. c.
afferte. ex͂ de p̄sump. Nā cū dixisset Salomon.
Afferte mihi gladiū ⁊ diuidite infantē viuū:
⁊ date dimidiā partē vni: ⁊ dimidiā alteri. qd̄
nō dixit diffiniēdo sed potius tentādo ⁊ inqui
rēdo veritatē: vt dicit glo. sup. d. c. afferte. Cla-
mauit mulier cuius fili⁹ erat viuus ad regem:
mota sunt quippe viscera eius super filio suo.
Obsecro dn̄e date illi infantē viuum ⁊ nō occi
datur. Ecōtrario illa dicebat. Nec mihi nec tibi
sed diuidat͛. Rn̄dit rex ⁊ ait. Date huic infan-
tē viuū ⁊ non occidat͛. Hec est em̄ mater eius.
Licz ergo iudex non debeat exardescere aduer-
sus eos quos malus putat. ff. de offi. p̄ses. l. ob
seruādū: tn̄ vbi est suspitio violēta pōt p̄cede-
re s̄m formā iuris: sicut dr̄ de corpore alicuius
interfecti iā naturali calore frigefacto: ⁊ sangui
ne cōgelato: q̄ si appropinquauerit interfector
sanguinē nouiter emittit vt quidā aiūt: quasi
natura humana velit accusare perēptorē suū
eo mō quo pōt. Et hoc forte scriptura expime
re voluit cum Gen̄. iiij. ad Cayn dicit dn̄s. Uox
sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.
In hoc tn̄ casu mature esset p̄cedendū: q2 dia-
bolus posset facere exire talē sanguinē ad infa
mandū aliquē de homicidio. Silr̄ cū p furto
plures capiant͛ q̄ sunt bone fame: et oēs alacri
vultu ⁊ intrepida voce corā iudice innocētiam
suā p̄testant͛: solus autē vn⁹ male fame pallet
inter oēs obtumescit tremit deficit: ⁊ signa nō
pauca ostēdit: pōt iudex ꝯ illū p̄cedere s̄m for-
mam iuris. Scd̄a suspitio dr̄ leuis: qn̄ sunt le-
uia signa mali ⁊ fortia ac plura boni: vtputa si
mulier loquat͛ cum aliquo viro religioso hone
ste ⁊ in honesto loco: ac cōdecēti: ⁊ q̄s iudicet q̄
loquātur de turpibus peccatum est. Z

S Ciendū tn̄ s̄m Tho. ij. ij. q. lxvj. ⁊ Alex.
de ales in. ij. pte sum. in tracta. de diui-
sione pcti: q̄ aliud est pro hm̄oi signis
dubitare de malo p̄ximi: ⁊ aliud illud affirma
re. Primū pertinet ad humanā tētationē: sine
qua nō ducit͛ ista vita: s̄m illud apl̄i. j. Cor. x.
Tētatio vos nō appzehēdat nisi hūana. Affir-
mare vo ⁊ existimare p his signis malū de p̄-
ximo suo pctm̄ ē. vn̄ Aug. sup illud. j. ad Cor.
iiij. Nolite ante tp̄s iudicare: ait. Et si suspitio
nes vitare nō possum⁹: q2 hoīes sum⁹: iudicia
tn̄. i. diffinitiuas snīas oīno cōtinere debem⁹.
Un̄ autor libri de formula honeste vite. c. ij. ait
De dubiis nō diffinies: sꝫ suspēsaz tene snīam.
⁊ Cassiodo. in li. de amicitia. c. ix. dicit. Melius
est i occultis causis ꝯfiteri ignorātiā q̄ pericu
losaz assumere fortassis audaciā. Licz g̃ scriptū
sit Eccl̄i. xiij. Cor hoīs immutat faciē illi⁹: siue i bo
no siue in malo. ⁊. xix. eiusdē libri iteruz dicat͛.
Ex visu cognoscit͛ vir: ⁊ amict⁹ corpis risus dē
tiū: ⁊ igressus hoīs enūciat de illo. ⁊. xxvj. c. idē
sapiēs dicit. Fornicatio mulieris in extollētia
oculoꝝ ⁊ in palpebris illius cognoscet͛. Licz q̄s
dicat Ouid̄. li. iij. de arte amā. Sepe tacēs cor
dis femina vult⁹ hꝫ. Et in li. de nuce. Et color
⁊ macies: ⁊ gestis: ⁊ oīs egestas. Ostēdūt qua
liter sensuz sub pectore gestas. ⁊ Maximian⁹
canit. Certe difficile est abscōdere pectoris est⁹ j
Pandit͛ in clauso sepi⁹ ore furor. ⁊ Prudētius
de Sichomachia. c. x. ait. pallor in ore. Cōscius
audacis facti dat signa reat⁹. ⁊ Martialis co
quus inq̄t. Est speculū mētis facies oculiq̄ re
uelāt. Qualia sint int⁹ mēs animusq̄ hoīs. et
Prosp i li. epigrā. epigrāmate. xxij. ait. Ex ope-
rū specie clarescunt intima cordis. ⁊ Cassiodo.
eplaꝝ li. iij. epla. ix. inq̄t. Pādit͛ animi natura
p vultū. Et idē dicit Isid̄. ij. li. solilogo. c. xxix.
⁊ Gual. in alexādriade lib̄. j. dicit. O q̄ difficile
est studiū nō p̄dere vultu. Et idē inq̄t Ouid̄.
in eplis dicēs crimē: vbi Gual. ponit studiū. et
Mathe⁹ poeta i poetria sua parte. j. c. xix. ait.
Est color interpres mētis vultusq̄ p̄pheta. ⁊
Uēricus samariēsis li. j. pte. j. canit. Jā faciēs
habitū mētis studiūq̄ fatet͛. Mēsq̄ qd̄ intus
agit indicat illa foris. Notādū tn̄ q̄ p has au
toritates non ꝯcludit͛: q̄ q̄s possit diffinitiuā
p̄ferre snīam ꝯ aliquā putādo eū malū nisi vt
s. dictū ē: oīa sint signa mali ⁊ nulla boni. Ubi
vo sunt aliq̄ signa boni: lꝫ ⁊ aliq̄ mali debem⁹
vitare iudiciū i malā pte: q2 inq̄t apl̄s. j. Cor. j.
Quis scit hoīm q̄ sunt hoīs: nisi spūs hoīs: q̄
in ipo est. q. d. Cū nō possum⁹ videre animū p̄
ximi nr̄i nō debem⁹ de secretis cordis iudicare
q̄uis aliq̄ signa mali videam⁹ abextra: q2 hoc
ad officiū dei pertinet. iuxta illud. j. Reg. xvj.
Hō videt q̄ foris sunt: de⁹ aūt intuet͛ cor. Si-
cut em̄ nulli iudicij licz subditū alteri⁹ iudicis
iudicare. vj. q. iij. c. j. Sic nec cor hoīs: licet ali-
cui iudicare qd̄ soli deo est subditū. Et iō apl̄s
ad Ro. xiiij. inq̄t. Tu q̄s es qui iudicas alienū

D

seruū. Tanto aūt defectꝰ iste est grauior quāto talis iudicās nescit iudicare seipm: dicēte Grego. Durū ē vt ꝗ nescit moderamē vite sue: fiat iudex aliene. Ad h aūt adduci pōt illud qᷓ legit in vitaspatrum: scȝ Qᷓdā sctūs pater dicebat qn deꝰ flagellauit egyptū nō erat domꝰ in qua nō esset mortuꝰ ⁊ exponebat dictū suū di. Sicut stultū est hoī hn̄ti in domo sua mortuū relicto eo abire ⁊ flere mortuū alienū: ita stultū est hoī pctīs pleno: velle se relicto iudicare de ꝓximo. Sed ꝗdā ꝑsumptuosi ac temerarij dicūt: qᷓ scriptū est .j. Cor. ij. Spūalis oīa dijudicat ⁊ ipse a nemine dijudicat. Rn̄det Alexā. de ales vbi. s. ꝙ temerariū est ⁊ ꝑsumptuosuȝ vt ꝗs se reputet spūalem: nec intelligit dictuȝ apli: ꝙ spūalis debeat iudicare facta hominū dubia. Vn̄ dicit Tho. sup eplas Pauli. Intelligit dictū apli ꝙ spūalis bn̄ iudicat de ptinētibus ad salutē: vtrū scȝ hoc sit bonuȝ vel malū. Qᷓd iudiciū nō bn̄ hȝ hō carnalis: cū habeat intellectū in carnalibꝰ offuscatū. Quotiēscūqȝ ergo male suspicamur de aliq̄: peccamꝰ saltē venialiter: qn nō habemꝰ sufficiētes ꝑsumptiones. Qn vo aliꝗs ex leui suspitiōe iudicat quē esse in mortali pctō mortalr peccat. Ad solū eñ deū ptinet cognōscere interiora hoīs. iuxta illud Act. j. Tu solus nosti corda filioꝝ hominū. ⁊ ideo dicit Aug. sup Johā. Prohibet dn̄s iudiciū cordis: p qᷓ de alijs male opinamur siue credimus vel sentimus. A

Sed hic ꝗrit vn̄ ꝓcedāt tales suspitio-
B nes de malo alterius. Et rn̄det Alex. de ales vbi. s. ⁊ btūs Tho. ij. ij. q. lx. ar. iij. ꝙ ex tribus causis. Primo ex lōga experiētia. Vn̄ dicit Phs. ij. Rheto. ꝙ senes sunt maxie suspitiosi: eo ꝙ multotiēs experti sunt alioꝝ defectus. Vn̄ ait. Senes cachoges sunt. Est autē cachogia in deterius existimare oīa. B

Secundo ꝓuenit talis suspitio mali ex
B eo ꝙ aliꝗs male afficit ad alteruȝ. Cū eñ ꝗs aliū cōtēdit vel odit: facile opinat malū de ipso. Inꝗt eñ Iuliꝰ celsus. lib. ij. Que volumꝰ libēter credimꝰ ⁊ vnusꝗsqȝ facile credit qᷓ appetit. ⁊ Aug. li. ij. de vbis dn̄i ait. Vi maxie temere iudicāt ꝗ magis amāt vituperare ⁊ dānare qȝ emendare ⁊ corrigere. Et h vitiū ꝓcedit vel ex supbia vel inuidia. h ille. C

Tertio ꝓuenit suspitio mali ex h ꝙ ali-
C ꝗs in seipō malꝰ est: ex ꝗ ꝯscius sue malicie facile malū de alijs opinatur. Vn̄ Chrys. sup Mat. inꝗt. Oīs hō existimat bm se alterū: nec pōt melius sentire de alio qȝ sentit de seipō. hec ille. Cuiꝰ dicti rō est: qꝛ receptū est in recipiēte per modū recipiētis. Sicut pȝ de dulci vino: qᷓ in lingua febricitātis amaro humore īfecta videt amarū: ⁊ sic hoīes carnalitatibus ⁊ spurcitijs dediti religiosos ⁊ sctōs viros tales esse iudicāt: quales ipi sunt. Vn̄ sicut sunt metallo fuso: sine modulo recipiēti formā quā in se hȝ. Ppterea sapiēs Ecc̄s. x. inquit. Stultꝰ in via sua ambulās: cū ipe sit insipiēs: oēs stultos existimat. et Sene. in li. de moribꝰ dicit. Hoc aūt hȝ oīs affectus vt in ꝗ ipse insanit ceteros putet insanire. Videmꝰ hoc p experiētiā. Nā auarꝰ cū sit cōsuetꝰ fraudibꝰ ⁊ mēdacijs in emēdo ⁊ vidēdo ꝓximū decipe: oēs vendētes ⁊ emētes silia facere credit. Luxuriosus ꝗ respicit mulieres ⁊ loquit mala intētione: de alijs idē maluȝ iudicat. Vn̄ dicit Aug. sup ps. cxviij. sermōe. xij. Hō malus suspicat in alio qᷓ sentit in seipō. Tertia suspitio dr temeraria: cū ꝗs oīa bona in malā ptem trahit. vn̄ Chrys. in qᷓdā sermōe inꝗt. Sunt ꝗdā puersi: ꝗ de oībus male iudicāt. Dicūt eñ si ꝗs studet ⁊ humilitati vacat: hypocrita est: si recreationi: dissolutꝰ est: si societati secularis est: si refectiōi gulosus est: si simplicitati fatuꝰ est: si alioꝝ correctioni: ꝑsumptuosus est: si silētio ⁊ paci simulator ē: si patiētie timidus ē: si iustitie ipatiēs ē: si prudētie maliciosus ē: si instat vigilijs ⁊ orōnibꝰ idi sceretꝰ ē: si cōi dormitiōi somnolētus ē: si pdicatiōi ⁊ alioꝝ saluti appetitor laudis ē: si adulari renuit supbꝰ est. hec ille. Quis g̃ explicet ꝙ multos lucret diabolꝰ ꝓpt temeraria ⁊ ꝑsumptuosa iudicia. In ꝗbꝰ tāto maiꝰ piculū imiet q̄nto minoris culpe esse credunt. Euitemꝰ itaqȝ illa q̄ntū possumꝰ vt sic eternā dānationē euadere valeamꝰ. Qᷓd nobis ꝯcedat deꝰ nr̄. Amen.

Feria. iiij. post quartā dn̄icam in quadragesima. De bonoruȝ operū facilitate: necessitate: atqȝ vtilitate. Sermo. xxxvij. D

Quiescite agere per-

q uerse: discite bn̄facere Esa. j. et in epla occurrētis ferie. Cum libros nō solū sacre pagine ⁊ xpianoruȝ: sed etiā infidelium atqȝ paganoꝝ discurro: ab oībus abominabile esse oaū: detestabilēqȝ negligētiā reperio. Vn̄ inꝗt iuriscōsultꝰ in. l. non eñ. ff. ex ꝗbus cau. ma. Nō eñ negligentibꝰ iura subueniūt. Ecōtrario vo sollicitudo et diligentia ab oībus amat: atqȝ vtibus reputat. vn̄ inꝗt legislator in. l. pupillus. §. si. ff. de his qui in frau. cre. Qr vigilaui meliorē meā cōditionē feci. ⁊ Ecc̄i vlti. inquit sapiēs. Modicuȝ laboraui: ⁊ inueni multā requiem. In. c. quoqȝ cle

ricí.§.q ij.ꝛ in.l.gñalr.C.de epis.ꝛ cle.dr:ꝙ be neficia illis deneas dari debẽt q̃ diuis obsequiis fideliter iludãt. Secũdũ ẽ ergo duo eẽ ꝑcepta legis necessaria ad salutẽ q̃ hñtur ps.xxxiij. vbi dr. Declina a malo:ꝛ fac bonũ. Que duo etiã cõprehẽdit Esaias i ꝟbis ꝑpositis di. Quiesci te ꝛc. Sup q̃b⁹ ꝟbis: q: satis supi⁹ tractauim⁹ de vitatiõe pctõꝝ tres ꝯsideratiões faciemus de bonis opibus. Pma dicet facilitatis. Scd̃a necessitatis. Tertia ꝛ vltima vtilitatis.

Pars prima in qua ꝓbatur ꝙ facile est vni cuiq; benefacere. E

p Ro declaratione prime ptis querit vtrũ sit facili⁹ bñfacere aut male. Et primo ꝙ malefacere sit facili⁹: ꝓbat multis fundamẽtis. Et primo rõne iclinationis. Teste eñ pho.§. Phy. Unũqdq; magis iclinatur seu mouet ad illud qd̃ inest sibi ex natura q̃ ad illud qd̃ iest sibi ex alio. Nã lapis magis inclinat deorsũ q̃ sursũ: q: natura rei grauis est deorsũ tẽdere.iiij. de celo ꝛ mũdo. Cũ igit creatura rõnalis sit de nihilo: p ꝯñs p sui nãs est ꝯuertibilis ad nihilũ. Quia vt dr.ij. Phy. Unũqdq; naturalr resoluit i id ex q̃ cõponit. Sicut nix mediãte frigore cõposita ex aq̃ etiã mediãte calore in aquã ꝯuertit. Unũqdq; enĩ de facili reuertit ad naturã suã.l.si vn⁹.§.pactus ne peteret.ꝟ.qd̃ esse in spẽ.ff.de pac.ꝛ etiã notat in.l.volũtate.in fi.ff.qbus modis pig. vel hypo.sol. Sed ipsuꝫ nihil ptinet ad peccatũ: qd̃ nihil ẽ essentialr nisi defect⁹ boni. Qr autem hõ ꝯtat ad bonũ iest ei ab alio.s.a deo. Uñ.ij. ad Cor.iij. dr. Nõ sum⁹ sufficiẽtes cogitare aliquid a nobis q̃si ex nobis: s; oĩs sufficiẽtia nr̃a ex deo est. ꝛ Osee.xiij. dicit de⁹. Perditio tua ex te israel est: s; ex me tm̃ saluatio tua. Ergo facili⁹ est hoi facere malũ ꝛ tẽdere ad pditionẽ: q̃ facere bonũ ꝛ tẽdere ad supnã patriaꝫ. Uñ Juuenalis inq̃t. Ad mores natura recurrit dãnatos fixa ꝛ mutari nescia ꝛc. F

s Ecũda rõ dr corruptiõis. vt enĩ dicit magr. L.ij.di.xxvj. Pctõ primoꝝ parẽtũ natura humana corrupta est. Sz si cut ait pho.iij. Phy. Oẽ qd̃ ẽ opat h; ꝙ aptũ est. Et.ix. Meta. dicit commentator Auerrois Unũqdq; sicut se h; ad entitatem ita se h; ad opatiõnẽ. Uñ natura corrupta corrupte opat Jnquit etiã saluator Mat.vij. Nõ põt arbor mala fruct⁹ bonos facere. g natura nr̃a ꝑpter istã corruptionẽ facili⁹ sequet corruptibilitatẽ vitioꝝ q̃ icorruptibilitatẽ virtutũ. Ut enĩ ait Aug. in lib. de ver. dñi. Natura corrupta naturaliter h; corruptos appetit⁹: ꝛ eos adimple re desiderat. ꝛ ideo dr Gen. viij. Sensus ꝛ cogitatio hois ꝓna est ad malũ omni tempore. transsumptiue in.c.ois etas.xij.q.§.ꝛ.c. cuꝫ in iuuẽtute. de presump.ꝛ.§. si ꝟo.el.ij. in aut. de mona. vbi dicitur: ꝙ humana natura quodãmodo labit ad delicta.ꝛ.ij.q.iij.in.c. pcliuus. dicit: pcliuus est cursus ad voluptatẽ: ꝛ imitatrix natura vitioꝝ. Et ps.xiij. inq̃t. Corrupti sunt ꝛ abominabiles facti sunt i studijs suis: nõ est qui faciat bonuꝫ non est vsq; ad vnum. Propter predictã etiã corruptiones exclamat dolẽs apls ad Ro.vij.di. Nõ qd̃ volo bonum hoc ago: sed qd̃ odio malum hoc facio. Nam velle adiacet mihi: perficere aũt non inuenio. Uideo aũt aliam leges in mẽbris meis: repugnantẽ legi mentis mee ꝛ captiuantẽ me in lege peccati que est in mẽbris meis. G

t Ertia rõ dr coniũctionis. Aĩa enim est coniũcta corpori. Corpus autẽ subijcit influẽtijs celestib⁹: vt Saturno: Mercurio: Ueneri ꝛc. Uñ videmus aliquẽ esse melancholicũ vt nunq̃ vel raro rideat: aliuꝫ ꝟo luxuriosuꝫ: vt nihil preter carnalia cogitet. Ex coniũctione igitur corporis videtur aĩa trahi ad inordinatas affectiões sensuuꝫ corporaliũ: q: anima coniũcta corpori imitatur passiones corporis. vt dicit in li. ser prin. Et ideo inquit Salomon affirmans predictam cõclusionem Sapientie.ix. Corpus qd̃ corrũpit aggrauat animã: ꝛ depmit terrena inhabitatio sensuꝫ multa cogitantẽ. Et propter hec exclamabat apls vbi.s.di. Infelix ego hõ: quis me liberabit de corpore mortis huius. D

q Uarta rõ dr obiectionis. Teste enim pho.s.Meta.ꝛ.iij.de aĩa. Obiectum psens ꝛ cognitũ magis mouet potentiã ad actũ q̃ obiectũ remotũ ꝛ icognitũ. Naꝫ oculus mag mouet ad delectationẽ ex pñtia formosaꝝ figuraꝝ: sic auris ꝛ pñtia dulciũ melodiarũ: q̃ ex absentia ꝛ ignoratione earũ Uñ vulgariter dr. Lõge ab oculis longe a corde. Et metrice. Qui pcul ẽ ocul: pcul ẽ a lumine cordis. Duo aũt sunt obiecta i nobis.s. visibile ꝛ iuisibile. Primũ q̃tidie accidit vt videre res delectabiles: ꝯtractare diuitias: audire suaues sonos ꝛc. De q̃b⁹ hõ postmodũ h; cogitatões. Qr vt ait Aris. i li. de sen.ꝛ sẽsato. Ois cognitio ẽ ad sensuꝫ. ꝛ iõ ex tali cognitiõe fali⁹ trahit ad amorẽ cogniti. Obiectũ ꝟo inuisibile ẽ vita eťna: ꝛ bõa futura q̃ fide tãtũmõ pcipiũt. ꝛ sũt a nr̃is sensib⁹ remotissima: ꝛ nullaten⁹ videri psũt: ꝛ iõ ad ei⁹ amorẽ difficilius attrahũt. Sic si q̃s audit de muliere formosa

quā nūq̄ȝ nouit nec̄ȝ vidit facilr obliuiscit̄ de
ea:si aūt ipsam viderit:facilr ꝓrūpit in libidi
nē. Cū igit̄ oē qd̄ est in mūdo sit aut ↄcupiscē
tia carnis:aut ↄcupiscentia oculoꝝ:aut sup-
bia vite.j.Job.ij.q̄ oīa sunt obiecta:cognita:
⁊ propinqua:ideo ad illa facilius homo mo-
uetur q̄ȝ ad opposita. J

Uinta rō ḋr delectatiōis: natura em̄
q maxime fugit triste:⁊ appetit delecta
bile.viij.Ethi.exēpluȝ.Si em̄ q̄s au-
dierit q̄ debeat decapitari:p̄ āgustia tātū do
lebit q̄ canus efficiet̄.Ecōtrario v̄o erit si ta-
li sn̄ia dānatus fuerit postmodum liberatus:
vel si ad regnū q̄s fuerit de paupꝑtate sublima
tus.Cū igit̄ via pn̄ie p quā itur ad patriā su-
pernam sit arta.Mat.vij.⁊ sensualitati ↄria
atq̄ȝ amaritudine plena ac aspera.Uia aūt vi
tioꝝ sit sensualitati delectabil̄ ⁊ iocūda:ḡ ⁊c.
Nā si q̄s petierit ab aliq̄ auaro q̄n mittit ma-
nū in aceruū ducatoꝝ suoꝝ:q̄d illi est dulcius
an talr ↄtare pecuniā:an illā paupibus ero-
gare:r̄ndebit.Oh:oh:tā dulcis est amor pecu
nie:q̄ q̄dāmō poti⁹me excoriarē vt de pelle fa
cerē pecuniā q̄ȝ illā pauperib⁹ darē. Dic luxu-
rioso q̄d ille est delectabilius: an fornicari an
v̄o castitatē ꝯuare.Aliq̄ȝ dimitteret illā femi
nā poti⁹abnegaret xp̄m. Dic ambitioso si hec
noīa sibi placēt.Spectabili:Magnifico:reue
rēdo ⁊c.Et sic discurre p oīa vitia:⁊ inuenies
apud hoīes asperā eē v̄tutē pp laborē ī ea exi
stētē:q̄ v̄t⁹est circa difficile.ij.Ethi.Et oīs vir
tus existēs in corpe fatigabilis ē.iij.Ethi. R

Exta rō ḋr meditatiōis. Teste eniȝ ex
s perientia videmus:q̄ sicut dicit pħs
ij.Ethi.difficile est tenere mediū circa
qd̄ ↄsistit v̄t⁹.Facile aūt est a medio deuiare.
Sicut pȝ in sagittātib⁹q̄b⁹difficile ē in mediū
sagittare:sȝ facillimū est deuiare a signo.ergo
silr erit in opatiōe v̄tutis q̄ difficilis erit:⁊ ecō
trario de vitiosa opatione elongata a medio.
Dic o tu dn̄a frōtosa si tenes mediū in vestib⁹
⁊ ornamētis tuis:⁊ si tot pōpe ⁊ tot iocalia cō
ueniūt statui tuo.Discurram⁹etiā p oēs stat⁹:
⁊ cōsiderem⁹si in oīb⁹ꝯuet mediū ⁊ inueniem⁹
q̄ q̄si de omni statu dici pōt illud Ezech.xv.
Medietas eius redacta est in fauillā. Z

Eptia rō ḋr multiplicationis.ꝯm eni
s pħs.ij.Ethi.⁊ Diony.in li. de diuinis
no.Malū se hȝ multipharie:bonū au
tē vno mō tm̄ ⁊ ex vna et ꝑfecta cā. Sic pȝ in
hoīe sano ⁊ īfirmo. Nā ad h̄ q̄ q̄s sit san⁹ opȝ
q̄ qd̄libet ei⁹mēbrū sit sanū.⁊ q̄ in toto corpe
hō hēat sanitatē.Ecōtra v̄o est de īfirmo. Nāȝ
infirm⁹q̄s ḋr q̄libȝ ei⁹mēbro patiēte:⁊ silr ē de
bono ope. Nā ad h̄ vt sit bonū req̄rit̄ q̄ ei nō
desit aliq̄ circūstātia:vt ī elemosyna q̄ fiat de
bito mō ⁊ tpe:ac v̄o paupi bona intētione cū
vult⁹ac mētis hilaritate,abūdāter ꝯm suā fa-
cultatē:celerit̄ ⁊ reb⁹nō corrupt[⁊ de suo ⁊c.
Uñ si aliq̄ istarū circūstantiarū desit:dicta ele
mosyna nō erit opus bonū. Sed cↄrio est de
opatiōe mala q̄ vna mala circūstātia interue-
niēte est mala:lȝ de se talis opatio esset bona.
Et ḡ bonū vna ↄditiōe corrūpit̄ ⁊ in malū cō
uertit̄:iō ip̄m malū freq̄nti⁹⁊ facili⁹ ppetrat̄.

Ctaua rō ḋr frequētatiōis. Ne- M
o mo em̄ est tā ꝑfect⁹ q̄ saltē nō cadat se
pties die. Prouer.xxiiij.⁊.c. septies.
de peni.di.iij.Qd̄ itelligit̄ de pctīs venialib⁹.
Sed q̄d dicemus de illo q̄ est in pctōꝝ volupta
bro immersus:quē nō delectat nisi obscena vi
tioꝝ. Profecto cū dicebat Arist.in p̄dicamen-
tis.⁊.ij.Eth.q̄ frequētatis actib⁹ generat̄ ha
bit⁹ de difficili mobilis a subiecto:talis q̄si in
cōtinuo motu malefaciēdi est semꝑ. Et q̄ soli
tus est aliq̄d facere:naturalr mouet̄ ad illud
iterū faciēdū ꝓpter habitū ī ei⁹aīa existentē.
Et vt ait pħs.Ex silibus habitib⁹gn̄ant̄ siles
act⁹:⁊ ↄsilr ex frequētatiōe peccādi generat̄ ꝓ
nitas ⁊ q̄dā quasi necessitas ad peccādū. N

Ona rō ḋr tētatiōis. Diabolus enim
n tāq̄ȝ leo rugiēs circūit q̄rēs quē deuo
ret.j.Pe.v.Qui tāta calliditate vtit̄:
vt vix aliq̄s fiat īmunis a suo veneno. Uñ
legit̄ in vitaspatrū: q̄ sctūs Machari⁹ vidit
ip̄m demonē in forma medici cū linea veste vn
diq̄ȝ ꝑforata:⁊ ampullis pēdētib⁹plena:⁊ in-
terrogat⁹ab eo q̄d hr̄et in illis ampullis: R̄n-
dit se in illis portare diuersa pctōꝝ venena:vt
vnicuiq̄ȝ daret qd̄ ei magis placeret:vñ multi
accipiūt de oleo illarū ampullaꝝ. Si em̄ repe
ris vnā mulierē honestā:inuenies cētū vanas
⁊ sic de singulis cōditiōibus viroꝝ ac mulieꝝ.
⁊ iō inq̄t ꝓpħa ps̄.xiij.Dn̄s de celo ꝓspexit su
per fi.ho.vt vi.si est intel.aut re.deū. Oēs de-
clinauerūt simul inutiles facti sunt:nō est qui
faciat bonū:nō est vsq̄ȝ ad vnū. Uñ ḋr in pro-
uerbio vulgari ꝑgamēnū.Oīs hō in suo mini
sterio miserrime seruit deo. O

Ed ꝓ pte opposita:videlȝ q̄ facilius
s est agere bonū q̄ȝ malū:arguūt alij:ꝓ
quoꝝ opinione melius fortificāda:pono q̄dā
presupposita. Primū est:q̄ deus nō pōt esse
cā effectiua pctī:ꝯm Alexā.de ales.in.ij.parte
sum.in trac.de malo.⁊ Ricħ. in.ij.dist.xxxvij.
ar.iij.q.j.⁊ Boñ.ibidē.ar.ij.q.j.⁊ Scotū in ea.

di. et Tho. ibidē. ar. iij. et. j. ij. q. lxxix. ar. j. Et pbatur hec veritas duplici rōne. Prima dr diles ctiōis sic arguēdo. Illud qd de⁹ pducit vel fa cit amat et diligit. iuxta illud Sap. xj. Diligis dñe oia q̄ sunt: et nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti. Sed de⁹ odit pctm̄ Ecci. xij. vbi dr. Altissimus odio hz pctōres. Et Sap. xiiij. c. dr. Abominabilis est deo impi⁹ et impietas ei⁹. et Dauid in ps. v. inqt. Odisti oēs q̄ operanf iniqtatē. Et in persona dei iteruz dicit. Iniquos odio habui. ps. cxviij. Un̄ dicūt doct. in. iij. q de⁹ odit peccatū et hoiem pctōrē inquātum pctōrem: nō inquātum hoiem: qi inquātū hō bon⁹ est. iuxta illud Geñ. j. Uidit de⁹ cūcta q̄ fecerat: et erant valde bona. Si ergo de⁹ diligit cūcta que fecit cum odio habeat pctm̄: ergo illud ipse non fecit. Et hoc est qd dicif Joh. j. Et sine ipso factum est nihil: idest peccatum. bm glo.

S Ecūda rō dr causalitatis: cuius fundamētuz ponit Phs. ij. Meta. di. C. est cā alioꝝ vt sint talia illud est maxime tale. Si g̃ de⁹ nos faceret pctōres: et esset cā nostroꝝ pctoꝝ: ipe esset maximus pctōr. Sed hoc est hereticū dicere: cū ipe sit scīssīctoꝝ. Dañ. ix. et in ipo nō possit esse pctm̄: ergo rc. Ita est pclusio Aug. in lib. lxxxiij. qōnum. q. xx. di. Autor pcti de⁹ nō est. et idē dicit in li. qōnum noui et veteris testa. q. j. et in li. cōtra Adamātiū monachū c. xvj. et in li. j. retractationū. c. xxvj. et in li. cōtra fortunatū manichēū disputatione tertia ꝟsus finē: et hec oia intelliguntur de cā effectiua. Nō em̄ pōt de⁹ facere aliquod pctm̄. Un̄ si de⁹ preciperet nobis aliqd qd videref pctm̄: eius obseruatio rōne diuini beneplaciti: qd semp est sanctum esset sancta et bona.

S Ciendū tñ bm Alexā. de ales. vbi. s. et scdm̄ Bon. in. ij. dist. xxxij. art. j. q. ij. et Richar. ibidē. q. iij. q deus pmittit multe mala et pctā fieri. Un̄ appellari pōt cā permissiua pctoꝝ: et quare hoc faciat multas assignāt rōnes predicti doct. Unam autē assignat Aug. in dialogo suo ad Orosiū: qz de⁹ de malis scit elicere multa bona. Un̄ ait idem Augu. li. ij. de ciui. dei. Sicut nullus hominū agit recte nisi diuino adiuuef auxilio: ita nullus demonū aut hominū agit inique nisi diuino eodemq̃ iustissimo iudicio permittatur.

S Ed hic querif quare de⁹ cū sit oipotēs nō poti⁹ fecit hoiem ipeccabilē q peccabilē: Rñdet scdm Bona. in. ij. dist. xxiij. ar. j. q. j. et Rich. ibidē. q. ij. q hoc multis fecit rōnib⁹. Una quaꝝ dr meritatiōis. Si em̄ hō creat⁹ fuisset ita vt peccare nō posset null⁹ iustus eo q non peccasset existimaref. In his em̄ q̄ a natura sunt nec laudamur nec vituperamur. ij. Eth. Sicut mut⁹ nō est laudādus qz tacet cū facultatez loquēdi nō habeat: nec sec⁹ qi oculo vago non respicit mulieres: nec senex decrepit⁹ aut infirm⁹ ad mortē qi nō luxuriaf. Sed ille merito laudari dz q̄ potuit facere mala et nō fecit. Ecci. xxxj. Cū g̃ bono: sit pmiū virtutis. iiij. Eth. et ꝟtus sit circa difficile. ij. Eth. Si hō facere malū nō potuisset: nulla difficultas in bono fuisset. Et iō nec laus nec meritū nec honor ei dare deberet. Et hāc rōnem tāgit Aug. in li. Cur qñ et quō de⁹. c. ij. inter alia di. O pgrōnabiliter rōnale aīal in sua dimittitur libertate: vt ob sue electiōis merituz vel viuat feliciter vel infeliciter moriaf. Si em̄ angelus vel hō liberi nō fuissent iā apud deū nulli⁹ meriti essent. Et idē i li. de agone xpiano inquit. De⁹ hoiem inestimabilē fecit: et liberū ei arbitriū volūtatis dedit. Nō em̄ esset optim⁹: si dei pceptis necessitate nō volūtate pareret. Lact. qz in. vij. diuinaꝝ insti. ait. Nulla laus ē nō facere qd facere nō possis: sicut nulla ꝟtus ē agere qd agis vigēte necessitate. Quis famescerē aut sitierē laudet qz bibat et comedat. et Hiero. de peni. di. ij. c. si em̄. § liberi arbitrij. ait. Libe ri arbitrij nos cōdidit de⁹: nec ad ꝟtutē nec ad vitia necessitate trahimur. Alioqn vbi necessitas est: ibi nec laus nec corona. et Aug. in li. de ꝟa religione inqt. Tales seruos suos immo filios meliores esse iudicauit de⁹ si ei seruirēt liberaliter: qd nullo mō esset si nō volūtate s; necessitate et deseruirēt. hec ille. Un̄ vn⁹ act⁹ sine psensus spōtane⁹ pualet ifinitis actib⁹ pcedētib⁹ ex necessitate. Et iō Aug. i. c. iā sunt. xxviij. q. j. dicit. Multa fiūt nō iubēte lege vel necessitate sed libera volūtate. Ea aūt sunt nr̄is officiis gratiosiora que cū liceret nō impēdere tñ gratia liberalitatis impēdimus.

S Ecūda ōz est cā fecit de⁹ hoiez peccabilē q dr pseruatiōis. Uoluit em̄ creator optimus sue creature mōstrare: q sicut sine ipo facta nō fuerit: ita sine ipo nō pōt inesse cōseruari: et sic appareret deū nō solū esse essentie causatiuū sed etiā pseruatiuū. Ob quā cām Greg. ait. Oia si q̄dē in nihilū tēderēt nisi manus cōditoris ea teneret. Et iterū dicit. Sic em̄ natura ꝟtibilis condita fuit: vt ingiter habeat necessariū protectorē: vt que sine ipso non potuit esse: nec etiā sine ipso valeat vnico momēto subsistere. hec ille.

T Ertia rō dr ostēsiōis: vt. s. ōnderef dei potētia. Cū em̄ vt ait Aug. sup Johā.

Maius sit hoiem iustificare: q̄ celū et terram
atq̄ angelos ꝛ hoies de nihilo creare. Jō dus
creauit de⁹ hoiem cū libero arbitrio et eū post
pctm̄ iustificauit p grām: mariē ondit potētie
sue gloriā: quā minime ostēdisset si eū impecca
bilē creasset. Jta h̄ egit vt ei⁹ sapiētia clarésce-
ret. Sapiētia em̄ alicui⁹ magri pcipua ostēdit
qn̄ ex aliqua materia lʒ vili aliqd̄ optimū op⁹
pducit. Sicut figul⁹ vasa pulchra ex luto facit
ad seruitiū regis. Hūc aūt ordinē de⁹ seruauit
cū hoiem ex luto formatū celestē fecit ac dei fi-
liū. Jmmo ex pticipatiōe diuinitatis ipm̄ fecit
deū: dicēte ps̄. lxxxj. Ego dixi dij estis ꝛ filij ex-
celsi oēs. Sapiēs q̄ꝫ artifex ex qualibet mate-
ria nō tm̄ vnū s̄ diuersa opa facit: sicut figulus
ex luto diuersa vasa fabricat ꝛ pictor diuersas
imagines ꝛ ī imagine diuersos ponit colores.
Ut igit̄ de⁹ ostēderet suā potētiā diuersas spe
cies creaturaruꝫ creare voluit: ꝛ angelos atq̄
hoies q̄ peccare possent condidit: vt ex cadētium
deformitate magis elucesceret pulchritudo p-
manentiū. Opposita em̄ iuxta se posita magis
elucescūt. j. Elen. ꝛ. ij. de celo ꝛ mūdo. Un̄ Aug.
in li. Enchiri. dicit. Ex oib⁹ cōsistit vniuersitas
admirabilis: in qua eminēti⁹ cōmēdant bona:
ꝛ magis placēt ac laudabiliora sunt dū cōpa-
rant malis. Et Jsido. ī li. de summo bono ait.
Nunq̄ pmitteret de⁹ mala aboriri nisi ex cōtrijs
malis bone nature decor emaneret. ꝛ Aug. in
xj. de ciui. dei inquit. Sicut cōtria cōtrijs opposita
sermōis pulchritudinē reddūt ita quadā non
vboꝝ sed rerū eloquētia cōtrioꝝ oppositione se-
culi pulchritudo cōponit: ꝛ sicut pictura nigra
cū colore nigro suo loco pposita albū manife-
stat: ita vniuersitas rerū ex pctōribus pulchra
est q̄uis p seipsos cōsideratos sua deformitas
turpet. Et ī li. de natura bōi idē exēplificat di.
Sicut sermonis decētia maior est interpositio
ne silētij: q̄ si cōtinue proferret: sic vniuersita
tis pulchritudo maior est ex interpositiōe ma-
loꝝ bn̄ ordinatoꝝ. hec ille. Preterea videm⁹ q̄
sepe vtile est domū destrui pmittere vt melius
resartiat ꝛ reformet. Et iō hoc modo rōnalis
creatura sapiēter ad liberū casum est ordinata
vt alti⁹ ꝛ meli⁹ restauret. Et ob hāc cām pmit
tit de⁹ aliq̄s ruere in pctā vt postmodū p peni-
tētiā resurgētes ad pfectiorē statū reducātur.
Proinde Aug. in li. de correctione ꝛ gratia ait.
Usq̄ adeo de⁹ cooperaret in bonū: vt si q̄ eoꝝ
deuiēt ꝛ exorbitent etiā hoc eis faciat pficere
in bonū: q2 meliores redeūt atq̄ doctores. hec
ille. Nā cecidit Petrus ꝛ perfectior est effectus
de quo Amb. J. dist. c. fidelior. inq̄t. Fidelior fa
ctus est Petrus postq̄ fidē se perdidisse defle-
uit: ꝛ iō maiorē gratiā reperit q̄ amisit. hec il-
le. Cecidit etiā Magdalena: et p maculis suis
tam abundāter fleuit q̄ non solū veniā pecca-
torū obtinere meruit: sed etiā dn̄i collo q2 fami-
liarius degustaret vt in eam superabundaret
gratia in qua superabundauerat peccatum: vt
ait apl̄s ad Roma. v. U

h Oc etiā egit de⁹ vt iusticia q̄ est precla
rissima oium ṽtutum ƀm Tulliū in. ij.
de offi. ꝛ Pƀm. v. Ethico. in ipso esse
nosceret. Est aūt duplex iusticia ƀm Franci. de
mayro. in. j. dist. xlvj. s. punitiua ꝛ premiatiua.
Prima psequit̄ malos. Scd̄a ṽo defendit bo-
nos. Prima malos vitupat. Scd̄a autē bonos
cōmēdat. Nunq̄ autē dei iusticia cognosceret
ab angelis et hoib⁹: nisi malos puniret in hoc
mūdo vel in futuro: bonos ṽo ī vita perpetua
remuneraret: vt inq̄t Aug. xxj. de ciui. dei. Qui
etiā in. iij. lib. de libero arbitrio dicit. Summo
deo iustissime placuit vt in ortu hoīs originali
ter appareret iusticia punientis ꝛ in promptu
esset misericordia liberantis. X

a Tia insup ex causa fecit deus hominē
peccabilē q̄ d̄r humiliationis. Cū enim
teste Grego. humilitas est custos olm
ṽtutū voluit rōnalē creaturā vertibilē facere
ꝛ aliquos pmittere cadere vt q̄ aliquas habe-
rēt gras ex hoc cām humilitatis ꝛ timoris ha-
berēt nec eas perderēt ꝛ calcādo superbiaꝫ ad
maius ṽtutis ꝛ grē culmē peruenirent. Et ad
hoc adduci pōt dictū Pauli. ij. ad Coꝝ. xij. vbi
ait. Ne magnitudo reuelationum extollat me:
datus est mihi stimulus carnis mee: angelus
sathane q̄ me colaphizet ꝛc̄. Et. xj. q. iij. c. iniu-
stum iudiciū. Calixtus papa ait. Melior est in
malefactis apud deū humilitatis sancta con-
fessio q̄ in bonis superba gloriatio. Y

v Ltima aūt rō p nūc d̄r glorificatiōis
Si enī hō nō haberet liberū arbitriuꝫ
duo mala sequerentur respectu future
glorie. Primo em̄ nō plus meret paradisuꝫ q̄
si esset asinus: q2 remota cā remouet effect⁹. ij.
Physi. ꝛ. ij. de generatione. Cū em̄ felicitas sit
premiū ṽtutis. j. ꝛ. x. Ethi. ꝛ virtus sit habitus
electiuus. j. Ethi. ꝛ electio pcedat a libero ar-
bitrio: ergo deficiēte ipso libero arbitrio: defi-
ceret electio: ꝛ per cōsequēs virtus ꝛ cōsequen
ter nihil beatitudinis posset homo acquirere
vel mereri: vt etiam. s. declaratum est. Scd̄m
malum est: q2 si sine meritis oēs celestem glo-
riam adipiscerentur oēs essent equales in glo
ria qd̄ incōuenientissimum esset: eo q̄ in pala-

tio cuiuslibet terreni regis diuerse sunt mansiones: ergo multo magis hoc decet esse in palatio eterni regis. Diuersitas enī specierū est ad decorē ⁊ pfectionē totius vniuersi. xij. Meta. ⁊ ideo saluator nr̄ ait Ioh. xiiij. In domo patris mei mãsiones multe sunt. Ait enī glo. sup illa verba Lu. vj. Eadē mēsura ⁊c. ꝙ quattuor equa lance mēsurant in celesti gloria: videlicet charitas: gratia: meritū: ⁊ gloria. Que quidē mensuratio minime fieri posset: nisi in bonis operib⁹ libero quisqȝ poteret arbitrio. Magna ergo erit pulchritudo videre virgines: cōfessores: martyres: religiosos: ⁊ aplos: ac reliquos sctōs diuersis meritis ⁊ pmijs gloriosos. Unde saluator Mat. xiij. ponit similitudinē dicēs: ꝙ semē sparsum fecit fructū: aliud trigesimū: aliud sexagesimū: ⁊ aliud centesimū. Z

Ex predictis etiā de peccabilitate hois

a adduci pōt illud qd ait dns Hosti. ij. di. xxix. ar. iij. q. ij. vbi pbat ꝙ maius meritū nūc acquirit post lapsum primi parentis ꝙ si fuisset in statu innocētie: ⁊ maxime qr cum vbi maior est difficultas: ibi maior sit virtus. Et hic, cum nunc hō habeat maiorem cōtrarietatem a diabolo: carne ⁊ mundo etiam ipsius resistentis maior est virtus ceteris paribus ꝙ tunc fuisset: ⁊ per consequens maior gratia: maius meritum: ⁊ maior gloria. Cōcludendum ergo primum presuppositum dico: ꝙ sicut si aliquis dns dedisset alicui suo seruo castrum inexpugnabile: ⁊ ille sponte dimitteret intrare suos inimicos in castrū imputaretur hoc seruo non dño. Sic a simili cum deus dederit hoi inexpugnabile castrum anime cuȝ tribus potentiis. s. intellectu: memoria: ⁊ voluntate: cuȝ quibus pōt resistere oībus inimicis suis nō est imputandū deo si se capi pmittat ⁊ ipsis hostibus suis spōte se subijciat sed sibi. Et ideo inquit Salo. Sap. vij. Solummodo hoc inueni ꝙ deus fecit hominem rectum: ⁊ ipse infinitis se immiscuit questionibus. Ex quo dat intelligi ꝙ nr̄a iniquitas nō pcedit ex culpa dei sed ex nr̄a culpa. Ecci. q. xv. dr̄. Deus ab initio cōstituit hoiem: ⁊ reliquit eū in manu cōsilij sui. Et paulopost dr̄. Apposuit tibi ignē ⁊ aquā ad qd volueris porrige manū. Cum ergo habeat vnusquisqȝ liberū arbitriū faciendi bonum aut malum: vt probat sanctus Tho. i. parte summe q. lxxxiij. Non potest quis excusare peccata sua dicens: q deus cogat eū ad peccandum. A

b Secundū presuppositum est ꝙ influētia celestis nō pōt cogere liberū arbitrium: vnde falsa est snīa Tullij li. i. de diuinatione circa finē dicentis. Fato oia fiūt. ⁊ Ouidij in. iij. de tristibus. c. vij. dicentis. Ratio fatum vincere nulla valet. ⁊ Senece in li. tragediarum. vbi ait. Regit fatis mortale genus. ⁊ eiusdem de cōsolatione ad Paulinū qui dixit. Mutare fata nō possumus: stant dura et inexorabilia. ⁊ Lucani in. vj. di. Preceps agit omnia fatum. ⁊ Iuuenalis li. iij. satyra. i. dicētis. Ventidius quid enī. quid Tullius. an aliud ꝙ sydus ⁊ occulti miranda potentia fati. Seruis regna dabūt captiuis fata triūphos. ⁊ idem satyra. iij. eiusdem li. dicit. Fata regūt homines. Si enim per fata intelligamus constellationes: sicut tenent mathematici dicentes: ꝙ constellatio sub qua quis nascitur nō solum habet influentiā necessariā super corp⁹: sed etiam super rationē ⁊ voluntatē. Dico ꝙ opinio pdictorū est heretica ⁊ stultissima put pbat beatus Tho. in sum. cōtra gentiles. lib. iij. c. lxxxiiij. hoc enī si esset verū sequerent infrascripta incōuenientia. Primo ꝙ si alique stelle essent causa malorū oporteret dicere ꝙ aliquo modo essent malefactrices ⁊ hoc essent aut p naturam: ⁊ sic deus fecisset res malas que oia creauit bona. Gen. i. aut essent male a voluntate ⁊ hoc est falsissimū ⁊ incōueniēs cū sint sine aia. Scdm incōueniēs est: qr nō posset aliq̄tō assignari: quare aliqui nati sub eadem constellatione sint sapientes: ⁊ aliqui stulti. Aliq̄ fortunati: ⁊ aliqui infortunati: aliqui pauperes: ⁊ aliqui diuites: aliqui pulchri: ⁊ aliq̄ deformes: aliqui boni: ⁊ aliqui mali. Tertium incōueniēs est: qr si ex cōstellationibus quis necessitate efficeret bonus aut malus nō esset pmiandus: neqȝ puniendus: qr in necessitatib⁹ nemo liberalis existit. l. itē legatum. ff. de adi. lega. Unde frustra essent leges ⁊ iudices punientes fures ⁊ latrones: qr iniuste punirent si aliud facere nō possent. Immo potius deberet puniri stella cogens ad malum. Quartū incōueniens est: qr vana essent hoim cōsilia ⁊ circūspectiones ⁊ prudentie in agēdis. Uana qȝ essent studia ⁊ exercitia: si enī ea q̄ sunt in mūdo pcederent necessario ex cōstellationibus: Si stella daret alicui ꝙ esset grāmaticus vel diues absqȝ studio ⁊ labore de necessitate esset ꝙ si nō daret satis posset laborare: studere: vel lucrari: qr nunq̄ obtineret qd desiderat. Et ideo feles astrologos irridet Aug. i ser. epyphanie. Dicit quoqȝ Ptolomeus in suo centiloquio. Sapiens dominabitur astris: ⁊ aia sapientis adiuuat opus stellarum. B

t Ertiū p̄suppositū est ꝙ passio appetitus sensitiui nō pōt necessitare ad peccandū ita ꝙ sensualitas nō pōt cogere rōnē ad malū: vt ꝓbat Tho. j. ij. q. x. ar. iij. Et iō stulte loquunt̄ q̄dam q̄ se dicūt nō posse abstinere a pctis. Et ꝙ ꝓpter quasdā vehemētes passiōes ⁊ naturalē copulationes cogunt̄ quodāmō inuiti ad peccādū. Cōtra quos stat snīa Giraldi odonis sup. iij. Ethi. di. ꝙ nulla naturalis cōcupiscētia quātūcūq; intēsa p natiuitatē: p etatē necessitat vel cogit hoīem ad esse malū ⁊ vitiosum inuolūtarie: eo ꝙ p rōnē vnusq̄sq; supare pōt q̄scūq; passiōes etiā potētissimas inclinātes ad malū: ⁊ iō ꝓbat̄ auctoritate scripture Gen. iiij. Sub te erit appetitus tuus ⁊ tu dn̄aberis illi⁹. Et iō inq̄t Sen. ad Lucil. Erras si existimas nobiscū vitia nasci: supuenerūt: īgesta sunt: nulli nos vitio natura ɔciliat: nos illa integros ac liberos genuit. h̄ ille. Jō falsa est snīa Hora. in sermonib⁹. ser. iij. dicēt̄. Nā sine vitijs nemo nascit̄. Optim⁹ ille est: q̄ min⁹ vrget̄. Ex p̄dictis ḡ p; ꝙ nullus pōt excusare pctm̄ suū rōne cōplexiōis. C

q Uartū p̄suppositū h̄r a. b. Tho. j. ij. q. lxxx. ar. j. ⁊ Alex. de al. vbi. s̄. ⁊ s. Bon. in. ij. di. xxv. pte. ij. ar. j. q. iiij. ⁊ Rich. ibidē. ar. iiij. q. j. videl; ꝙ l; diabolus possit psuadere pctm̄: nō pōt tm̄ cogere liberum arbitriū hoīs ad malū. Nō em̄ esset liberū si cogi posset: iō Ber. in li. de libero arbitrio di. Libertas ꝓ ingenita sui nobilitate nulla pōt cogi necessitate. Sed ɔ h̄ dicūt q̄dā q̄ñ aliq̄s potēs ⁊ sapiēs p̄liat̄ cū debili ⁊ insipiēte ꝑfecto vincit ⁊ supat illū. Scriptū est em̄ in. l. iij. in prin. ff. de alienatiōe iudi. mu. cau. fa. Potētiorib⁹ pares esse nō possum⁹. Sed diabolus potētior ⁊ sapiētior est hoīe: ⁊ īportune eū tentat vt malū faciat: ḡ eū coget ad peccandū. De sapia em̄ diaboli loquit̄ Aug. in li. de natura demonū di. ꝙ h; mille nocēdi artes. Qd̄ etiā no. i. c. sciēdū. xxvj. q. iiij. De potētia aūt ipsi⁹ dr̄ Job xlj. Nō est ptās sup terrā q̄ cōparet̄ ei: q̄ fact⁹ est vt nullū timeret. qd̄ Johēs apl's declarauit cū dixit Apoc. xij. Ue terre ⁊ mari. q2 descendit ad vos diabol⁹ hn̄s irā magnā. i. ptātē. Ad hec r̄ndet̄: ꝙ diabol⁹ nō tētat hoīes quātū pōt nec quātū scit: nec quātū vult s; quantū a deo nobis benigno pmittit̄. Uñ inq̄t Pau. j. Cor. x. Fidelis deus q̄ nō patit̄ vos tentari supra id qd̄ potestis s; facit cū tentatione ꝓuētū vt possitis sustinere. Preterea vt inq̄t Hiero. ī q̄sdā epl'a. Debilis ē hostis q̄ nō vincit nisi volētē. Et. xv. q. j. inq̄t Ambro. i. c. nō est. Nō est ꝙ cuiq; nature ascribam⁹ erūnā nisi nr̄e volūtati. Nemo em̄ nostrū cogit̄ ad pctm̄ nisi voluntate ꝓpria se deflexerit: volūtariū sibi huū diabolus actionat̄. Neminē em̄ iugo pctō2 astrictū possidet: nisi se ei prius ere pctō2ū vēdiderit. hec ille. Semel aūt diabol⁹ a nob̄ vict⁹ post ea nō ita fortiter nos tētare p̄sumet: īmo nos sup illū ptātē recipiemus. Nā in Portugalia vt legit̄ in chronicis ordinis nostri: puella quedā; dū sepi⁹ in speculo se ɔtēplaret̄: a diabolo est inuasa. Et cum multi serui dei venissent: ⁊ multa remedia facta fuissent vt ejceret̄ ⁊ nihil valuissent. Interrogat⁹ demon q̄re expelli nō potuisset: r̄ndit. Sol⁹ talis frater minor me expellere pōt: q2 cū illū de luxuria fortiter tentarē ab illo vict⁹ ⁊ cōfusus fui. Uocat⁹ igit̄ ille frater demonē stati expulit. Cū aūt postmodū p q̄dā mōtiū p̄rupta frater ille iter faceret: apparuit ipsi demō ille in spē capre terribil' aspect⁹ quē ille spū recognoscēs inq̄t. Uade retro sathana: nescis q2 ɔ me nihil potes. Et pl⁹ tibi dico miser ꝙ loc⁹ quē tu de celo cadēs amisisti meus est: q2 te supaui in bello: vt habui p reuelationē. scriptū ē em̄ Deut. xj. Ois loc⁹ quē calcauerit pes vester: vester erit. vbi glo. ait. Qui demonē tentātē vincit locū quē ipse pdidit obtinebit. Qd̄ audiēs diabol⁹ statim disparuit ⁊ amplius ad eū tentādū accedere nō presumpsit. Ad p̄dicta etiā ꝙ hō cogi non pōt ad peccandū facit dictū Bern̄. in li. de libero arbitrio q̄ ait. Liberū arbitriū est potētissimum sub deo: ⁊ ab aliquo agēte creato sui omnino defectum non patitur. D

o Equit̄ ḡ ex p̄dictis q̄ntū p̄suppositum qd̄ h̄r ab Alex. de ales in. ij. pte summe. ī tractatu de malo. ⁊ p Tho. j. ij. q. lxxiiij. ar. j. ⁊ in. ij. scripto. di. xlj. ar. iij. ⁊ iterū in q̄stionib⁹ disputatis de malo. q. j. ar. vj. ⁊ Rich. i. ij. dist. xxxv. ar. j. q. ij. Et in eodē li. dis. xlj. ar. ij. q. ij. ⁊ san. Bona. in. ij. di. xxxiiij. arti. j. q. ij. ⁊ dis. xlj. eiusdem li. ar. j. q. ij. vbi dicunt: ꝙ cā perfectiua ⁊ cōpletiua peccati nihil aliud ē nisi volūtas nr̄a. Et iō inq̄t Hiero. in q̄ōnib⁹ ad Helbidiā. Hoīes suo arbitrio derelicti sunt: neq; em̄ bonū necessitate faciūt sed volūtate. Deus enim eq̄li cūctos sorte generauit: ⁊ dedit arbitrij libertatē: vt faciat vnusq̄sq; qd̄ vult: siue bonū siue malū. hec ille. Si ḡ q̄ras vñ ꝓcedit ꝙ aliq̄ sunt boni: aliq̄ ỽo mali? Dico ꝙ prouenit ex spōtanea cuiusq; volūtate. Uñ Aris. v. Ethi. c. vij. inq̄t. Justus opari oē voluntarius est. Et in. iij. Ethi. c. iij. dicit. Uirtus voluntaria est: ⁊ nihilominus ⁊ malicia. Et Seneca

li. de moribus ait. Omne pctm̄ actio est volun
taria. Et idē ad Lucillū scribit. Ualētior omni
fortuna animꝰ est ⁊ in verāq; ptē ipse res suas
ducit: beateq; ac misere vite sibi cā est. Et Sa
lustius in iugurtino dicit. Dux atq; impator
vite mortaliuz animꝰ est. Tullius quoq; in. ij.
Rheto. noue ait. Uoluntatē in oībus rebꝰ spe
ctare cōuenit. Et idē in snīa hr̄. l. di. c. si qua fe
mina. Et. c. si qs. ⁊. c. quātū. c. hi q. ⁊. c. sepe cō-
tingit. Et ex̄ de senten. excō. c. cū volūtate. ⁊. C.
ad. l. cor. de sicca. l. j. ⁊. ff. de fur. l. que iniurie. in
princi. Ideo Aug. in li. de libero arbitrio ait.
Usq; adeo pctm̄ est volūtariū φ si nō eēt vo-
luntariū nulluz esset pctm̄. faciat ad h̄. xlv. di.
c. de iudeis. ⁊. xv. q. j. c. merito. ⁊. c. illa. ⁊. c. non
est. Et. xxxij. q. v. c. sicut enim. ⁊. xxiij. q. iiij. c.
nabuchodonosor. vbi dr̄. Uasis ire nūq; deus
redderet interitū: si nō spōtaneū inueniret hō
hr̄e pctm̄. His psuppositis concludo: φ facile
est bn̄facere ⁊ abstinere a vitijs cū hec oīa pce
dāt a nr̄a volūtate. Et hec veritas pbat rōne
q̄ dr̄ libertatꝫ siue ptātis. Nihil em̄ magis est
in ptāte nr̄a q̄ volūtas nr̄a. Ut inq̄t Aug. in
li. de libero arbitrio. ⁊. v. li. de ciui. dei. c. x. idē
ait. Sūt nr̄e volūtates in nobis: ⁊ ipse faciūt
q̄cq̄d volēdo facimꝰ: siue bonū: siue malū. Est
ergo in facultate nr̄a bn̄facere si volumꝰ. Un̄
Dauid ps. cxviij. inq̄t. Aīa mea in manibꝰ me-
is semp. Solū ergo restat vt velimus. Qr vt
inq̄t Aug. in li. de libero arbitrio. Qui fecit te
sine te: nō saluabit te sine te. Qr v̄o facilius sit
bonū agere q̄ malū pbat rōne q̄ dr̄ naturali
tatis: cuius fundamētū ponit Arist. iij. de regi
mine pncipum di. Que magis naturalia sunt
magis facilia sunt ad agēdū. Faciliꝰ em̄ hō ice
dit q̄ retrocedit. Facilius iacet q̄ psallat: qr
ista sunt magis naturalia spēi humane. Cum
igit v̄tꝰ sic magis naturalis bone rei q̄ vitiū
g̃ nature hūane q̄ bona est Gen̄. j. faciliꝰ est ire
p viā v̄tutis ⁊ bn̄ opari: q̄ p viā vitiorꝫ ⁊ ma-
le agere. Qr aūt viuere sm̄ v̄tutē naturale sit
hoi. testat Tul. in lib. tusculanarꝫ q̄stionū di-
Sunt em̄ ingenijs nr̄is innata semina v̄tutū:
q̄ si liceat seq̄: ipsa ad vitā beatā pducēt. h̄ ille.
Ad argumēta aūt partis 3rie dico sm̄ Rich.
nr̄m in suo qōlibet. φ in hoc seruāda est snīa
Hiero. dicētis. Distingue tpa: ⁊ 9cordabis scri
pturas. Qr etiā ponit Aug. in. c. si peccauerit.
ij. q. j. ⁊ no. in. l. aduersus. C. de fur. Si em̄ loq̄
mur de tpe innocētie: nō est dubiū φ facilius
erat hoi in oībꝰ virtutibꝰ se exercere: q̄ vnum
pctm̄ cōmittere: qr nō hēbat aliqd̄ ipellēs ad
malū: nec caro rebellabat spūi; sꝫ subdita erat
rōni p iusticiā originalē sm̄ magr̄m in. ij. dist.
xxv. Si aūt loq̄mur de tpe nature corrupte p
pctm̄: dico φ est duplex facilitas. s. principij et
seq̄le siue 9sequētie. Quoad principiū verū est
φ assueto i pctis difficiliꝰ est bn̄ opari q̄ male
⁊ nature nr̄e corrupte facilior est via corruptio
nis q̄ integritatis ⁊ icorruptibilitatis. Quo
v̄o ad seq̄lā. i. postq̄ qs bn̄ agere cepit facili-
or est via v̄tutū q̄ vitiorꝫ: ⁊ maxime vbi qs in
bn̄faciendo assuefactus est: sicut testat Hiero.
ad Celantiā. Sciēdū ergo sm̄ Rich. nr̄m vbi
s. φ lꝫ p corruptionē nature ab originali pctō
sit hoi difficile in principio bn̄ opari: tn̄ parū-
per assueto facile videt. Jō apls ad Heb. xij.
inq̄t. Oīs disciplina in psenti q̄dē nō videtur
esse gaudij sed meroris: postea v̄o fructū paca
tissimū iusticie reddet exercitatꝫ p eā. Et Ber.
in quadā epl̄a ait. Subito pcedēti de vmbra
ad solē: de ocio ad laborē: graue videt esse qd̄
incipit: sed postq̄ ab his dissuescere ⁊ ad illa
paulisper assuescere ceperit vsus tollit difficul
tatē inuenitq; facile qd̄ difficile an̄ putauit.
Jō saluator nr̄ oībus xpianis inq̄t Mat. xj.
Tollite iugū meū sup vos: ⁊ inuenietis requiē
aīabus vr̄is. Jugū em̄ meuz suaue est: ⁊ onus
meū leue. Hec aūt leuitas ⁊ facilitas bn̄ operā
di etiā in habēti naturā corruptā: ⁊ ad maluꝫ
inclinatā pcedit a virtute diuine grē q̄ est for
tior q̄ natura: vt multiplr̄ pbat Amb. in li. de
sacris. ⁊ in. c. reuera. de cōse. di. ij. Sicut em̄ na
uis bn̄s vētū bn̄ flantē in velis facillime cur
rit cōtra impetū aquarū deorsum currentiū: ⁊
nauē trahētiū naturalr̄ ad iferiora sic cū spūs
scti flatus sufflat in corde alicuius: ipm̄ p viaꝫ
v̄tutū nō obstāte corruptiōe ⁊ inclinatiōe na-
ture facit currere sine difficultate. Permanes
at q̄ vnusq̄sq; i grā dei: si vult faciliter bn̄ ope
rari: qr verificabit in eo illud Esa. liij. Qui spe
rāt in dn̄o mutabūt fortitudinē assumēt pen-
nas vt aq̄le: volabūt ⁊ nō deficiēt.

Pars scda de necessitate bonorꝫ operū. E.

p

Ro expeditione scde partis mouet
quedā pulchra q̄stio. s. Utrū deus
creaturā remuneret sola bona volū
tate absq; opibꝰ: ⁊ si necessaria est
bona opatio adiūcta volūtati. Oit aūt ista q̄
stio ex autoritatibus sibymuicē 9rijs. Primo
em̄ videt φ nō req̄rant bona opa: dicēte Ber.
in li. de libero arbitrio. Intētio sufficit ad me
ritū: bona actio req̄rit ad exēpluꝫ. Ergo videt
φ quātū ad meritū vite eterne nō sit necessa-
ria bonitas actionis. Uolūtas em̄ p facto re-
putat: vt in. c. homicidiorꝫ. ⁊. c. oīs. ⁊. c. nūq̄d.

t.c.noli.t.c.homicidium.t.c.si p p ter.de peni.
dist.j.Itē sup ps. xxxj. Dixi cōfitebor tc.dicit
glo.Uotū p opatione reputat.Cōfirmat hoc
Greg.in homel.sup Mat.di. Nūq̄ est vacua
manus a munere cū arca cordis repleta fuerit
bona volūtate.Preterea in.c.cū volūtate. de
sen.excō.dr. Amplius respicit deus ad spōta-
neas voluntates q̄ ad actus. facit ad hoc.ix.
q.vj.c.vlti.t.xv.q.vj.c.j.t.xxij.q.v.c.q̄ periura
re.vbi dr.Deus ex opibus nō iudicat:sed ex co
gitatiōibus t ex corde. Et.xiiij.q.v.c.si quid.
dicitur.Deus cor interrogat:nō manum.facit
ad hoc.xxiij.q.j.c.odij. t.xxij.q.ij.c.reuera. et
xlij.dist.c.q̄escam⁹.t de peni.dis.j. c. piculose.
t.c.in quocūq̄.t.c.cōuertimini.vbi dr. Volū
tas p facto reputat.Sed in cōtrarium induci
pnt aliorum dicta doctorum. Primo Amb.in li. de
officiis.trāssumptiue.lxxxvj.di.c.nō satis.vbi
dr.Nō satis est bn̄ velle nisi sit etiā bn̄facere.t
Jaco.ij.Fides sine opibus mortua est.t Job.
ac Mar.iij.t Mat.vij.Ois arbor q̄ non facit
fructū bonū excidet t in ignem mittet. t.ij.ad
Thes.iij.reprehēdit apls nihil operātes. t.ij.
Pe.j.dr.Sapiēter agite:vt p bona opa vestra
certā vocationē t electionē faciatis. Ex q̄bus
oibus videt cōcludi necessaria esse opa cū bo-
na volūtate ad meritū vite eterne.Ad hanc q̄-
stionē respōdeo sm Alexā.de ales in.ij. parte
sum.t.s.Bon.in.ij.di.xl.ar.j.q.iij.q duob⁹mo
dis loq̄ possumus de operib⁹ bonis aut de il-
lis q̄ sunt superogationis : aut de illis q̄ sunt
obligationis.De primis dico volūtatē bonam
nō esse sine aliquo merito:etiam si sit facultas
ad operādū.Si vo nō sit facultas sed impossi-
bilitas tātū meret bona volūtas:quātū si ei iū
cta esset bona opatio.Et hoc est verū de pmio
essentiali:nō tn̄ accidētali.Nā si mulier nupta
desiderat esse virgo t vginitatē seruare:p̄uis
illud desideriū pmiet pmio essentiali:nō tn̄ ac
cidentali.s.aureola q̄ dat virginibus.Silr di
ci pōt de martyrio t de aliis operib⁹ supererro
gationis.De illis vo operib⁹q̄ sunt de obliga
tione dicēdū est:q aut ille q̄ hz intentionē ha
bet t facultatē bn̄ operādi aut nō.Si nō hz fa
cultatē sed bonā voluntatē t rectā intētionē:
tūc plenitudo sola volūtatis sufficit ei ad me
ritum vite eterne absq̄ exteriori opere. Et sic
habēt intelligi oēs autoritates ad primā par
tē.Si aūt adsit facultas:volūtas: t potestas:
intentio nō pōt sufficere ad meritū absq̄ ope
re.Unde Hiero.ad Eustochiū ait.Eterna vita
nō nisi per diuinorum mandatorum obseruationem
acquirit.Ut enim inquit Arist.in.ij.Ethi. Ad
perfectionē virtutis tria req̄runt.s.scire:velle
t operari.t Diony.in li.de mystica theologia
ait:q perfectio totius theologie est praxis.i.
operatio.Iō Aug.in ser.de dedicatione tēpli
di.Sicut eni malis operibus quasi quibusdā
seris ac vectibus vite ianua claudit:ita bonis
operibus aperit. Et.j.Job.iij.dr. Filioli mei
non diligamus verbo neq̄ lingua: sed opere
t veritate. F

n Ecessarium ergo est semp bonis opib⁹
insudare.Et hoc duplici rōne. Prima
dr fortificationis.Fundamētū cuius
ponit l.l.si vnus.§.pactus ne peteret.ver. qd
etiā in specie.ff.de pac.s.q vnaq̄q̄ res de faci
li reuertit ad naturā suā. Qd etiā notat in.l.
voluntate.in fi.ff.q̄bus mo.pig.vel hypo.sol.
Exēplū hui⁹ habem⁹in aq̄:cui si ponat obsta-
culū ne possit ire pviā solitā:de facili paruo fa
cto foramine reuertit ad cōsuetū cursum. Sed
quilibet est pnus ad malū oi tpe. Gen.viij.t
oēs cōiter declinant potius ad malū q̄ ad bo
num.iuxta illud ps.xiij.Oēs declinauerūt tc.
Cursus aūt nature nre impedit a nobis ex cō
tinua carnis mortificatione: t quotidiano fer
uore:vt ait Greg.in quadam homel.t fuit snia
bti pris nri Frāci.vt hr in legēda maiori. par
te.v.Un dr Prouer.xij.Manus fortiū dn̄abit
q̄ aūt remissa est tributis seruiet.t Ecci.xxxiij.
Jugum t locū curuant collum durū:t seruum
pigrū inclinant operationes assidue.Un quis
dam versificator ait.Cōtinuos patiēs noctesq̄
diesq̄ labores.Fit sanctus scelerum qui prius
auctor erat.Nāq̄ rudi t modico macerat dum
viscera victu.Spiritui subdit se furibūda ca-
ro.Ex predictis ergo sequit:q si cessauerim⁹a
feruore:t vacauerimus ocio:statim ad vomi-
tum reuertemur:sicut qui vadit cōtra aquam
vigore remorum si cessauerit remigare aqua eum
reducet inferius : t forte magis q̄ ante erat.
Un Hiero.ad Rusticū monachū ait. In desi-
deriis est ois ociosus:t Isid.in symonia dicit.
Grauis libido vrit quem ociosum inuenit.Un
Augu.ad heremitas dicit.Uigilate igitur fra
tres:ociositates in cunctis deponentes.Quid
enim est ociū nisi viui hoīs sepultura. Per
ociositatem enim heremum-lepr tentamur exi
re:per hanc attendimus sepe ad luxurias:per
hāc animamur ad supbiam:per hāc dnamur
ad mūdi gloriā:per hanc tētamur delicate pa
sci:per hanc suffocamur pciose vestiri:per hāc
ad superfluā dormitionē trahimur : per hanc
ad secularia verba ducimur libenter audire.
Hec est illa pestis que pessima:que frequenter

ſctoꝝ cõuentꝰ deſtruxit:pariẽs in eis luxuriaꝫ:
nutriẽs gulã:ſeminãs inter eos ʒiʒaniã: gene-
rãs inter eos homicidia: ⁊ oĩa q̃ ſunt opa car-
nis. Nunꝙ̃ ciuis celoꝝ erit q̃ ocioſitatẽ amaue-
rit. Et iõ o frater q̃ heremũ habitas:ſi vis ꝑfe-
ctus eſſe fuge ociuꝫ.hec ille. Jſboſeth em̃ dor-
miẽs fuit occaſus.ij. Reg.iiij. Dormiẽtibꝰ hoĩ-
bus inimicꝰ ſupſeminauit ʒiʒaniã. Math.xx.
Et ſeruꝰ piger repͤhẽſus eſt a dño de nõ opato
talẽto ⁊ ꝯdẽnatꝰ eſt. Mat.xxv. Xp̃s redarguit
ocioſos. Math.xx. Jõ ocioſi nõ merent a deo
adiuuari. Patuit exemplũ de quodam ruſtico
cuiꝰ aſinꝰ ceciderat i foueã luto plenã. Trãſiẽs
aũt qdã nobilis miles cõpaſſione motꝰ voluit
ſubleuare aſinũ illiꝰ:ipe ꝟo ruſticꝰ ſtabat ma-
nibus iũctis aſpiciens quõ bñ ageret. Qð cer-
nẽs ille miles indignatꝰ dicit. Ruſtice cũ ego
volo adiuuare te:⁊ tu nõ vis paululũ extẽdere
manũ ad ſubleuandũ tuuꝫ aſinũ: ⁊ ſic diſceſſit
nõ preſtans amplius illi auxilium. Et ita facit
deus ſi videt nos negligẽtes in factis noſtris
⁊ in bonis operationibus. B

Ecũda rõ quare non debemus vacare
s ocio:ſed ſemp aliq̃d boni agere ẽ cõ-
miſſionis. Furtũ ei cõmittimꝰ q̃tiens
re nobis ꝯceſſa al'r vtimur q̃ꝫ ꝓcẽdaꝫ accipimꝰ
§.itaqꝫ.⁊.§.placuit.inſti.de obli. q̃ ex deli.naſ.
Sed deꝰ nobis dedit corpꝰ ⁊ aiam: vt bonũ fa-
ceremus. Gen.ij.ibi vt operet et cuſtodiret il-
lũ.⁊.iij.c.dixit deꝰ hoĩ. Jn ſudore vultꝰ tui ve-
ſceris pane tuo. Jtẽ dedit nobis tp̃s ad acq̃rẽ-
dã vitã eternã. Cũ ḡ ſtamꝰ ocioſi: ⁊ voluptati-
bus huiꝰ mũdi vacamꝰ: furtũ cõmittimꝰ in cor-
pore:qð eſt p̃cioſiꝰ cũctis opibꝰ terrenis.l.ij.ff.
ad.l.rhodiã.de iac.⁊.l.penul.ff.ſi q̃drũ.pa.fe.
di. Jtẽ in aĩa q̃ eſt p̃cioſior corpe.c. cũ infirmi-
tas.de peni.⁊ re. Jtẽ in tp̃e qð ſm̃ Ber.nõ reci-
pit eſtimationẽ. De q̃ etiã inquit Sene.ad Lu-
cil. Nulliꝰ rei maior eſt penuria q̃ꝫ tp̃is. Quãto
ergo res in q̃bꝰ furtũ cõmittitur ſunt maioris
p̃cij:tãto maius ẽ furtũ.ar. in. §.atrox.inſti.de
iniurijs. Cũ ḡ fur rerũ tp̃alium ſuſpẽdat q̃d fa-
ciẽdũ eſt de tãto fure. Jõ Jaco.iiij.dr. Scienti
bonũ ⁊ nõ faciẽti:pctm̃ eſt illi. Eapropter Pau-
lus manibꝰ ꝓprijs laborabat. Act.xviij. vt vita-
ret ociũ. Que oĩa ꝯſiderãs Aug.ad heremitas
dicit. Age igit frater qð bonũ eſt: fuge ociũ q̃r
mors eſt. Aperi oculos mẽtis ⁊ corporis:vide-
biſqꝫ ſingulas creaturas ad officia ſingula de-
putatas nũꝙ̃ ociari. Ecce em̃ ſol curſum anni
ꝑficit. Luna etiã mẽſuras ⁊ viciſſitudines di-
ſcurrit:⁊ cetere ſtelle. Oĩa em̃ creata ſibi depu-
tata officia quiete exercent. Nõne aĩalia bruta
ad ſue nature induſtriã ocium fugiũt. Nõne ⁊
ſemp laborãt:vt conſeruent in eſſe. Nunq̃d in
ſuis neceſſitatibꝰ deficere ⁊ pigreſcere ea vide-
mus abſit. Oĩa ei ſub obediẽtia ſunt:oĩa agũt
q̃ agere debẽt. Solus miſer hõ accidia ſopora-
tus:ab officio ſuo frequẽter recedit ⁊ dei ima-
ginẽ in ſe deturpãs in accidia ꝑſeuerat. Erube-
ſce o xp̃iane ⁊ abſcõde te a facie ſaluatoris tui
q̃ iumẽtis inſipiẽtior et formicis hodie factus
eſſe cõprobaris. Uade em̃ ad formicã o piger:⁊
cõſidera ſemitas eius:que cum preceptorẽ nõ
habeat: tanꝙ̃ ſollicita de ſalute ſua in eſta-
te grana colligere nõ deſiſtit q̃bꝰ viuere poſſit
in hyeme. Formicarũ ergo cõditiones attẽde-
re debemꝰ:⁊ eos ſumopere imitari. Laborare
em̃ ſine intermiſſiõe debemꝰ:vt fructũ bonorũ
operuꝫ acq̃ramꝰ in eſtate preſentis vite: ⁊ tam
mirifice ⁊ gl'ioſe laborãdo vt tp̃e hyemali: tp̃e
frigoris ⁊ iudicij nõ pereamꝰ:ſꝫ bonis operibꝰ
ornati eternaliter reficiamur in patria. D

D ꝯfirmationẽ aũt p̃dictoꝝ dico:ꝙ lꝫ
a vnus ſolus tm̃ eſſet ſaluãdus q̃ſqꝫ dꝫ
ꝓ poſſe totis viribꝰ conari ſic ꝟtuoſe
viuere:vt ipſe mereatur eſſe ille ſaluãdus: qð
ꝓbat dicto Pauli ad Coꝛ.ix. dicẽtis. Fratres
neſcitis ꝙ hi q̃ i ſtadio currũt:oẽs q̃dẽ currũt
ſed vnꝰ accipit brauiũ. Si ḡ illi qui currũt ad
brauiũ lꝫ ſciãt ꝓ certo ꝙ vni ſoli dabit:tñ non
ceſſant currere:ſꝫ ſperãt vnuſq̃ſqꝫ ſe eſſe illũ q̃
brauiũ cõſequet:quãto magis dꝫ vnuſq̃ſqꝫ in-
ſudare:vt brauiũ ſempiterne gl'ie cõſequat: et
iõ ſubiũgit aplſ vbi.ſ. Sic currite vt cõprehẽ-
datis. Oĩs eĩ q̃ in agone contendit ab oĩbus
ſe abſtinet. Et illi quidẽ vt corruptibilem coro-
nam accipiãt:nos ꝟo incorruptã. B

Ed heu q̃r multi ſunt a diabolo dece-
s pti qui vidẽtes ſe in pctĩs inuolutos
tanꝙ̃ deſperati dicũt. Poſtꝙ̃ oĩno dã-
nabimur dimittamꝰ aliquid boni facere. Quid
em̃ valet nr̃a cõfeſſio: q̃d ꝓderit bona opatio.
Poſtq̃ꝫ ergo amittemꝰ bona futuri ſeculi: ſal-
tem p̃ſentibꝰ ꝑfruamur:⁊ pctã pctĩs addamꝰ:
q̃r oĩno diaboli ſumꝰ. O error iniq̃ſſimꝰ:o peſ-
ſima opinio:o deceptio ſathanica: quantos in
inferni ꝓfundũ demergis. Et iõ vt hec male-
dicta obſtinatio de cordibꝰ eoꝝ tollat ꝓpono
hãc cõcluſionẽ. Qr ſi q̃s in hac vita adhuc de-
cem milibꝰ annis viuere deberet eſſetqꝫ certifi-
catus ab angelo vel a deo qð oĩno dãnabitur:
⁊ cõmittẽdo vnũ pctm̃ mortale poſſet cõſequi
oẽs mundi theſauros:oĩaqꝫ bona ac delecta-
menta: habiturus ea pro toto tẽpore vite ſue
non deberet dictum peccatum perpetrare. Ait

enī Chryſ. in li. de reparatione lapſi. Centū ſi placet annos delitijs demus: adde ⁊ alios centū ſi placet: adde et decies cēties milies centū: que erit ex his q̄ſo ad eternitates cōparatio. Nōne omē tēpus vite hui⁹ labilis q̄ delitijs frui videmur: ⁊ indulgere libidini q̄ſi noctis vni⁹ ſomniū ad eternitatis cōparationē videt̄. Quis ṽo tam amēs: q̄ſue tā imprudēs erit q̄ vt vni⁹ noctis delectabile capiat ſomniū: eternam eligat amittere gl̄iam vl̄ eternas eligat ſubire penas. hec ille. Et iō inq̄t Salomō Eccl̄s. xi. Si annis multis vixerit hō et in his oībus letat⁹ fuerit meminiſſe dȝ tenebroſi tp̄is futuri qd̄ cū venerit vanitatis arguētur oīa p̄terita. Et Ecc̄i. xxi. dicit ſapiēs. Fili peccaſti: ne adijcias iterū ſed de priſtinis deprecare vt tibi pctā ſoluātur. Et eiuſdē li. iiij. c. etiā dr̄. Cor ſapiens abſtinebit a pctīs: ne in nouiſſimo duriora patiat̄. Et p̄dictis igit̄ pȝ q̄ nullus quātūcunq̄ dānādus dȝ addere pctm̄ pctō ne grauiores penas eternaliter patiat̄ ī inferno: ⁊ quātō ꝓfundi⁹ demergit̄ in ꝓfundo tāto maiorē gloriā amittēs magis ⁊ lōgi⁹ a btōꝝ cōſortio. Inq̄t q̄ȝ Hiero. ſup illa ṽba ſaluatoris Mat. xvi. q̄d prodeſt hmōi ⁊c̄. Si hr̄es oēm ſapiam Salomonis ⁊ omnē fortitudinē Sāſonis oēſq̄ diuitias Creſi ⁊ lōgitudinē vite Enoch: ſi deniq̄ oēm hr̄es ptāte Octauiani: q̄d tibi ꝓdeſſent hec oīa cū in fine caro tua dāda ſit ṽmibus: ⁊ aīa ſit cū demonibus ⁊ diuite epulone ī eternū ⁊ ſine fine cruciāda. Chryſ. etiā in ſentētijs ſuis dicit. Oīs rōnalis cogitatio die noctuq̄ alijs a ſe reiectis inceſſanter ṽſari dȝ circa tp̄a eternitatis ſiue felicia futura ſint: ſiue triſtabilia. hec ille. R

Q Uod aūt q̄libet etiā dānandus teneat̄ bn̄ opari: ꝓbat̄ aliq̄b⁹ rōnib⁹: q̄rū prima dr̄ gratificatiōis. Null⁹ et eſt ī hac vita adult⁹ q̄ multa bona a deo nō ſuſcepit ſiue tp̄alia ſiue ſpūalia vel corꝑalia: ꝓ quoꝝ recōpēſatione tenet̄ cauere ab oī ei⁹ offenſione ⁊ aliq̄d boni facere rōne gratitudinis. Nā cū dr̄ in. c. cū ī officijs. de teſta. In officijs charitatis illis pri⁹ tenemur obnoxij q̄b⁹ maius nos bn̄ficiū cognoſcim⁹ ſuſcepiſſe. ⁊ Phs. v. Eth. dicit. Refamulari opȝ ei q̄ grām fecit: ⁊ rurſum ip̄m incipe. Ex q̄ dicto pȝ q̄re bn̄ficiat⁹ dȝ recōpēſare aliq̄d ꝓ bn̄ficijs acceptis. ſ. qr ip̄a recōpēſatio eſt valde grata ip̄i bn̄factori ⁊ etiā inductiua vt alia bn̄ficia impēdat. Vn̄ Bern. ait. Gratitudo eſt ṽtus deo ⁊ hoībus plurimū grata q̄ bn̄ficia recepta cognoſcit ⁊ grās dāti reddit et vicem toto poſſe rependit. ⁊ Caſſiodo. ſup pš. inq̄t. Meliora meretur ſuſcipere q̄ de minoribus collatis gratus extiterit. Indign⁹ ṽo eſt de dādis qui de datis reperit̄ ingratus. Z

S Ecūdo ſunt īter alia bn̄ficia dei q̄ oībus tā reprobis ⁊ dānādis q̄ etiā electis cōiter impēdit. Primū ē creatiōis qr hoīem ad imaginē et ſil̄itudinē ſuā creauit Gen̄. i. ⁊ ip̄e oīb⁹ eſſentiā tribuit: vt etiā teſtat̄ Phs. i. de celo ⁊ mūdo. Scd̄m bn̄ficiū eſt cōicatiōis. Nā de⁹ a q̄ omē datū optimū ⁊ oē donū pfectū deſcēdit. Iaco. i. etiā reprobis et p̄ſcitis ac dānādis cōicat bn̄ficia corporum celeſtiū: ⁊ q̄tuor elemētoꝝ. ſ. terre cū fructib⁹ aīalibus ⁊ theſauris ſuis: maris ⁊ fluminū cū piſcib⁹: aeris cū auib⁹: atq̄ ignis cū affectu ſuo. Tecq̄ o pctōr ip̄e de⁹ cū tota familia tua paſcit veſtit ⁊ nutrit. de q̄ pš. cxxxv. ait. Qui dat eſcā oī carni. De cui⁹ etiā benignitate erga hoīes admirans idē ꝓpha inq̄t ipi deo. pš. viij. Quid eſt hō q̄ memor es ei⁹: aut fili⁹ hoīs qr viſitas eū. Minuiſti eū paulomin⁹ ab angelis gl̄ia ⁊ honore coronaſti eū ⁊ ꝯſtituiſti eū ſup opa manuū tuarū. Oīa ſubiecisti ſub pedib⁹ ei⁹ oues ⁊ boues vniuerſas inſup ⁊ pecora cāpi ⁊c̄. Tertiū bn̄ficiū dr̄ cuſtoditiōis. Nā ne angel⁹ ſathane ī vtero mr̄is vel extra vterū te ſuffocaret: celeſtē angelū ad tui cuſtodiā deputauit vſq̄ ad mortē. Vn̄ ꝓpha pš. xc. inq̄t. Angelis ſuis mādauit de te: vt cuſtodiāt te in oīb⁹ vijs tuis. Quartū bn̄ficiū dr̄ ꝯceſſiōis. Ecce enī q̄ de⁹ ſua clementia dedit ⁊ dat tibi tot dies hebdomadas mēſes ⁊ annos: ī q̄b⁹ potuiſti ⁊ vales ꝓmereri vitā eternā cui⁹ ip̄is tāta ē p̄cioſitas: q̄ vna ei⁹ vncia emi nō poſſȝ cū toto theſauro mūdi. Nā ī momēto tp̄is poſſȝ q̄s facere ſic bonū cogitatū ad deū p amorē ⁊ deſideriū: q̄ mereret̄ eternā gl̄iam. Et iō Eccl̄i. iiij. dr̄. Fili cōſerua tp̄s ⁊ deuita a malo. Sȝ heu q̄ de multis dici pōt illud Iob. xxiiij. Dedi illi tp̄s pnīe: ⁊ ip̄e abutit̄ eo ī ſupbiā. Quintū bn̄ficiū dr̄ collocatiōis. Cū enī te naſci poſſet facere de ſaraceno et ſaracena ſua benignitate facit naſci de xp̄ianis: ⁊ īter xp̄ianos educari ⁊ baptiȝari: ac recipe gratiā ſpūſſcti: dicente aplo ad Rom̄. v. Charitas dei diffuſa eſt ī cordib⁹ vr̄is p ſpm̄ſctm̄ q̄ dat⁹ eſt vobis. Itē lȝ tu ſis ingrat⁹ ſpūiſctō: th̄ iugiter te vocat ⁊ inſpirat ad bonū. vn̄ Apoc. iii. inq̄t. Ego ſto ad oſtiū ⁊ pulſo. ⁊ Mat. v. ait ſaluator. Pr̄ me⁹ celeſtis ſolē ſuū oriri facit ſup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. Que ṽba nō ſolum intelligi pn̄t de ſole ⁊ pluuia materiali: ſed etiā de ſole radiātis inſpirationis ſue ⁊ de pluuia gratie. Sextū bn̄ficium dr̄ redēptionis. Equaliter enī dei fili⁹ p morte

et passionē suā quātū in se fuit oēs bonos ma los redemit. Qr p salute toti⁹ humani gene ris sanguinē suū fudit. Un Apoc.j.dr. Ipse di lexit nos et lauit nos a pctis nris i sanguie suo Et ad Ro.v.Cū adhuc inimici essem⁹ xps pro nobis mortuus est. Et ibidē. Cuz adhuc inimi ci essem⁹ recōciliati sum⁹ deo: p mortē filij sui. Et ad Ro.viij. Qui pprio filio nō pepcit: sz p nobis oib⁹ tradidit illū. Septimū bnficiuz de bnficatiōis. Nā deus tā malos q̄ bonos ad fi nē btitudinis creauit et volūtate aticedēte vult hoies saluos fieri. et Ber. ait. Nūq̄ creatus es sem: nec ego nec q̄sq̄ alius: nisi deus ad btitu dinē suā me creasset. Propter pdicta igit bnfi cia et multa alia: vt qr fecit eū creaturā rōnalē nō aūt bestiā vel lapidē: tenet q̄sq̄ etiā pscit⁹ et dānādus deo grās referre: et ad honorē eius in aliquā recōpēsationē bn opari: vt dicit bea. Tho.ij.ij.q.cvj.ar.iij. vbi ait: q oīs effect⁹ ad suā cām naturalr cōuertit. Et iō talis ordo re quirit: vt ille q̄ suscepit bnficiū ppue a deo p grārū recōpēsationē cōuertat ad suū bnfacto rē bm modū vtriusq̄. In deo em̄ principalr in uenit cā debiti: eo q ipse est principiū oim bo noꝝ nroꝝ: a quo oia subseq̄nter bona deriuā tur. Un pbs.j. Topi. inqt. Deū vtruz venerari oporteat: si q̄s dubitat indiget pena sicut si q̄s dubitat vtrū nix sit alba indiget sensu. M

B Ecūda rō dr exēplificatiōis quā tāgit Greg. in mora. di. Nō mediocriter lau dabile est etiā malis inter bonos non nullis fulgere virtutibus. Ait em̄ pbs.j. Eth. Uirtus est finis pter quez honor et laus. Et iō Tul. in phil. inqt. Breuis a natura nobis da ta est vita: sz memoria bn acte vite sempiterna est: q̄ si nō esset lōgior q̄ h vita q̄s eēt tā amēs q̄ maris labout⁹ et piculis ad summā laudem gliamq̄ ptēderet. h ille. Qui etiā in li. de ami citia scribit. Nihil est in hac vita v̄tute amabi li⁹. Nihil qđ magis alliciat ad diligēdū: q̄ppe q̄ pter pbitatē vite etiaz quos nūq̄ vidim⁹ diligim⁹. Et i li. de natura deoꝝ etiā ait. Nihil est v̄tute amabili⁹ q̄ q̄ adept⁹ fuerit vbicūq̄ gē tiū erit a nobis diligit. Et supradicta patent de pbis moralib⁹ sz ifidelib⁹: qui vsq̄ i hodiernū diē quātū ad ipsas v̄tutes morales laudant et cōmēdant atq̄ diligunt: ac p vniuersum orbē nosant: sic etiā viuentes in honore habebant. Tā vo est de malis et dātib⁹ malū exēplū: q̄ in vita et post mortē sunt ifames et ab oib⁹ vitupe rant et detestant. Et iō inqt sapiēs Ecci.xlj. Cu rā habe de bono noie: hoc em̄ tibi i magis pde rit q̄ thesauri multi et innumerabiles. Mul tas alias rōnes assignari possum⁹ q̄re etiā p̄ scit⁹ et dānādus debeat bn̄ opari: q̄ patere pōt ex dicēdis in pte sequēti hui⁹ smonis. π

C X pdictis aūt arguere possuz q multo magis elect⁹ et pdestinat⁹ tenet toto tpe vite sue bn̄ opari: et malū detesta ri: sz p diuinā reuelationē fuisset certificat⁹ q saluabit: qr bm oēs theologos in.j.di.xlj. Nō solū finis vltimus cadit sub electionē et pdesti natione sz insup cadit mediū a deo pordinatū q̄ pueniat ad illū finē. Et iō frācis. de mayro. i suo pflatili: in pdcā di. q.j. inqt. Cū q̄rit aliq̄s et iterrogat di. Si sum pdestinat⁹ et ex h de⁹ pui det me saluādū: q̄re g ops me laborare i bono ope cū finalr saluari debeā. ex q̄ de⁹ ab eterno sic puidit. Ad h rndeo q̄drupl r. Primo sic. Nā lz de⁹ nō posset alr facere ita q necessario saluaret eū tn̄ ex q̄ de⁹ illū gratis ab eterno pot dinauit ad gliam tāto magis ds conari ad cō placendū sibi p gratitudine. Scdo rndeo sic. Nā de⁹ nō necessario determinauit ad saluan dū nec necessario stat in illa determinatiōe q̄n posset velle oppositū si facias malū. Tertio rn̄ deo: q scia dei de futuris cōtingētibus nō est ita determinata: sicut est de necessarijs sz ē cō ditionata. Sicut oēs pmissiones ad Abraā et ad Dauid fuerūt cōditiōate. Quarto rndeo q sicut de⁹ pcognouit isti⁹ saluationē: ita et pco gnouit oēs act⁹ v̄tuosos et meritorios q̄b⁹ sal uabit et conat⁹ q̄bus conabit. hec ille. Predicta vo pbant similitudine. Clarū est eni q deus ab eterno puidit numerū annoꝝ mēsiū: et dierū cuiuslibet hois quo viuere ds. iuxta illud Job. xiiij. Numer⁹ mēsiū ei⁹ apud te est: constituisti terminos ei⁹ q̄ pteriri nō poterūt. Et tn̄ sic pui dit deus cōditionalr q si q̄s diceret: ego nolo comedere: bibere: nec dormire: nec nociua cor pori a vite pcauere: et ita faceret certe talis nō viueret vsq̄ ad pfixū terminū: sz poti⁹ morere tur: et ideo sicut corpalis vita icludit comestio nē de necessitate sz naturā dicēte pbo.j. de ge neratiōe. Oē aial q̄diu viuit indiget alimēto cōuenienti sue nature: et ad h vt viuat. Sic eter na vita respectu nr̄i et etiā diuini ordis de ne cessitate icludit virtuosaz opationē. Preterea nōne stult⁹ eēt ifirm⁹ q̄ diceret volo comedere et bibere qđ mihi placuerit: qr si sanari debeo sanabor: et si mori debeo moriar. Certū ē q sic cū de⁹ ordinauerit medicinas ad recuperandā sanitatē: alr seq̄ret q inutiles eēnt medicine et etiā medici: p qđ dr. Ecci.xxxviij. Honora me dicum: pter necessitatē enim illū creauit al tissimus. A deo enim est oīs medela. Nā altis

fim⁹ de terra creauit medicinas: ꝛ vir prudens nõ abhorrebit eã. hec ibi. Et iõ siñr est dicẽdũ de medicina pnie quã deus ordinauit ad purgãda pctã. Et ppterea dr Lu. xiij. Nisi pniam egeritis oẽs sil peribitis. Itẽ de⁹ puidit ꝙ vinea tua factura est vinũ: ꝛ ager tuus frumẽtũ in abũdãtia: ꝛ tñ si nec vinea nec ager cultiuaref ac ordinaref nullã vel modicã collectã faceres vini vel frumẽti. Qz ergo vt dic. b. Tho. in. j. parte sum. q. xxij. Deus nõ solum pducit res in esse ꝛ ad debitũ finẽ: sed etiam pordinauit quõ vnũqdqz pueniat p debita media ad debitũ finẽ. Jõ sicut infirmus cupiens p optatũ finẽ sanitatis recipe: dz prius sirupos ꝛ medicinas pportionatas recipe: ꝛ siñr volẽs ex vinea vel agro fruct⁹ colligere dz prius vineas ꝛ agrũ bñ cultiuare. Sic ꝛ in pposito de salute aie ꝛ fructu vite eterne capescẽdo est dicẽdũ. Preterea puidit deus ab eterno: ꝙ talis dñs est habiturus victoriã de hostibus si bñ dimicauerit. Posito aũt casu ꝙ talis nõ pugnaret nec hosti resistẽtiã faceret vel inermis ꝯ ipsũ accederet certũ est ꝙ penitus succũberet. Et similiter dicẽdũ est de hoie q̃ si viriliter pugnauerit cũ hostibus spũalib⁹: sm dei puisionẽ victoriã obtinebit: iuxta pmissionẽ ecclie dicentis in officio aplorꝫ. Estote fortes i bello: ꝛ pugnate cũ antiquo serpẽte ꝛ accipietis regnũ eternũ. Sz tñ si nõ pugnauerit nõ recipiet coronã di. aplo. ij. ad Tim. ij. Nõ coronabif nisi q̃ legitime certauerit. Preterea lz deus puiderit filiũ tuũ fieri bonũ legistã vel canonistã siue medicũ: ordinauit tñ ꝙ tales scias acq̃rat mediãte sollicitudine studij p multos annos. Et siñr lz deus puiderit ꝛ decreuerit aliquẽ debere saluari: ordinauit tñ ꝙ potẽtie ipsius tã rõnales q̃ sensitiue sint sollicite ad acq̃rẽdaz salutẽ eternã: mediãtibus virtuosis opationibus. Et iõ dr. ij. Petri. j. Satagite fratres vt per bona opa vestra certã vocationẽ ꝛ electionem vestram faciatis.

p Redicta etiã pbari pñt rõne q̃ dr pfectionis. Cuius fundamẽtũ ponit phs j. Phys. di. Unaq̃qz res hũc ordinem sumpsit a natura: vt q̃cq̃d imperfectũ est in suo gñe appetat pfici. Et in eo. lib. etiã ait. Materia q̃uis vna forma informata sit: semp tñ in aliã tẽdit pfectionẽ: ꝛ appetit eã nõ ppter corruptionẽ forme sub qua est: sed vt magis pficiaf. Vñ qñ est sub forma embrionis: viteriꝰ aliã formã appetit: ꝛ sic successiue. Et sic appetitus est rõne maioris pfectiõis. Hoc etiã pz de intellectu humano; qz cũ est informatus vna ṽitate ꝛ vno habitu scie: naturalr appetit pfici alia scia pfectiori: ꝛ nõ q̃escit sub vna speculatiõe: sz vlteri⁹ tẽdit ad alias speculationes vt magis pficiaf: ꝛ iõ cõcludendũ est ꝙ a fortiori hic appetit⁹ dz esse in aia rõnali. ꝛ pcipue a deo electa respectu ṽtutũ. Nã vt dr. ij. Ethi. Uirtus est q̃dã habit⁹: seu bona q̃litas mẽtis: q̃ habẽtẽ pficit: ꝛ op⁹ eius bonũ reddit: ꝛ iõ q̃libet dz semp pcedere de bono i meli⁹: ꝛ multiplicare in ṽtutib⁹. iuxta illud ps. lxxxiij. Ibũt de ṽtute in ṽtutẽ videbif deus deorꝫ in syõ. Uñ Prouer. v. dr. Iustorꝫ semita quasi lux splẽdẽs pcedit: ꝛ crescat vsqz ad pfectam diẽ. Quãto em̃ q̃sqz plura bona opa fecerit tãto in celesti palatio maiori gloria fulgebit: dicente Greg. Sicut in electis in hac vita fuit discretio operũ: ita i alia vita procul dubio erit discretio pmiorꝫ. Et sicut h alius aliũ ṽtuosa opatione trãscẽdit: ita illic ali⁹ aliũ glificatõe pcedet. P

p Ro pclusiõe aũt hui⁹ partis dico: ꝙ si q̃s semp peccasset: ꝛ nũq̃ aliq̃d boni fecisset si incipit bñ agere ꝛ penitere: vt vsqz in finẽ in bonis opibus pseueret saluabif: ꝛ in li. vite scribif: a quo fuerat p pctm̃ deletus. qr Ezech. xxxiij. inq̃t deus. Si dixero impio morte morieris: ille autẽ egerit pniam de pctõ suo: fecerit qz iudiciũ ꝛ iusticiã: vita viuet ꝛ nõ morief ꝛ oia pctã q̃ fecit nõ imputabunf ei. Et iõ Salo. Prouer. iij. hortatur di. Bñ fac semp: ꝛ inuenies grãm ꝛ gliam corã deo.

Pars tertia de fructificatione bonorꝫ operum. Q

t Ertio vidẽdũ est de bonorꝫ operũ fructificatiõe. Quãtũ em̃ sit vtile semp aliq̃d boni facere: pz p dicta sctõrꝫ. Per hoc em̃ q̃s acq̃rit grãm dei. vñ Act. xiiij. dr. Acceptus est deo q̃cũqz iusticiã opaf. Per hoc vitia carnis debellanf. vñ Isid. in sino. ait. Cedet aũt libido rebus cedet opi: cedet industrie ꝛ labori. ꝛ Ouid. in. q. de remedio amoris. Ocia si tolles periere cupidinis artes. iõ Aug. ad heremitas di. Uos fratres meos semp occupatos eẽ desidero: vt brauiũ salutis p graz dei recipe mereamini. ꝛ idẽ Aug. ait. Nõ facile mẽs capif a tẽtatione que semp bono vacat exercitio: vñ in pũerbio dr. In ollã bulliẽtẽ nõ volat musca. ꝛ Prouer. xij. ait sapiẽs. Qui operaf terrã suã saturabif panib⁹. ꝛ Hiero. sup Esaiã di. Sudore em̃ ꝛ labore nimio ad vbertatẽ fructuũ puenimus. Nõ solũ aũt spũalẽ fructũ affert boni opis exercitatio sed etiã corporalẽ. vñ Fulgentius ait: qr quidã sapiẽs interrogatus sic respõdit. Hone

ſtuo labor humane vite eſt ſtēda cuſtodia dor⸗
miētis nature ſtimulꝰ:ſopiti caloris lima:ſup⸗
fluitatis ꝯſumptio:vitioꝝ fuga:morboꝝ mors
lāguoris medicina:lucrū opis: iuuētutis debi
tū:adoleſcētie diſciplina:ſenectutiſ gaudiū:ſa⸗
lutis adiutoriū:nutricis omniū maloꝝ ocij eſt
inimicus. Ille aūt ſolus ab exercitio ſe ſubtra⸗
hat ꝙ felicitatis gaudio carere deſiderat. R

Ciēdū tñ ꝙ ad vitā eternā cōſequēdā
s nō ꝓſunt opa facta in pctō mortali cū
ſint ſine charitate:vt inqͭ Greg.ſ quā⸗
dā homelia.⁊ melius Paulus.j.Coꝛ.xiij.et ad
hoc facit tex.in.c.vide.⁊ in.c.teneamus. ſ.q.ſ.
Uerūtñ qꝛ inquit Aug.in li.de libero arbitrio
Nullum malū impunitū ⁊ nullū bonū irremu
neratū.Jō licꝫ qs ſit in pctō mortali ⁊ ſciret ſe
eſſe dānandū: nō dꝫ ceſſare a bonis operibꝰ vt
ieiunare:orare:viſitare ecclias:facere elemoſy⸗
nas:et hmōi. Nō eñ quiſq̄ laborabit benefa⸗
ciēdo:etiā in pctō mortali:ꝙ nō recipiat merce
dem ſuā.Aſſignat aūt Alexā.de ales in.iiij.pte
ſumme nouē vtilitates boni facti etiā in pctō
mortali. Prima dꝛ delectatiōis et iocūdita⸗
tis mētis.Ait eñ Ariſt.iiij.Ethi. Nullus eſt ꝙ
non gaudeat bonis operationibꝰ.⁊.ij.Rheto.
Bñ facere ⁊ bene pati delectabiliſſimuꝫ eſt ſm
naturā.⁊.ix.Ethi. Boni opatio ſtudioſa dele⸗
ctabilis eſt ſm ſeipſam.⁊ Tulliꝰ in lib. de ſene
ctute ait. Conſciētia bene acte vite:multoꝛūq̄
bñfactoꝝ recordatio iocūdiſſima eſt. Sene.ꝗꝫ
ad Lucillū ſcribit.Rerū honeſtaꝝ p̄ciū in ipis
eſt:qꝺ eſt mētis leticia.⁊ Bern.ait. Delectatio
nes nō pdimꝰ cū honeſte viuimꝰ: ſed mutamꝰ
a corpe ad aīam ⁊ a ſenſibꝰ ad ꝯſciam. ⁊ Aug.
dicit.Gaudiū virtutis eſt velut fons gaudij in
propria domo naſcens. Ecōtra vo eſt de mala
opatione:vt eñ inqͭ Phs.v. Politi. Oppoſi⸗
toꝝ oppoſiti ſunt effectꝰ.Et iō ſicut mulier pa
riēs filiū pulchrū cū integritate mēbroꝝ cū vi
det eū natū gaudet:et nō meminit p̄ſſure pro⸗
pter gaudiū:qꝛ natꝰ eſt hō in mūdū. Joh.xvj.
Qñ vo parit horribilē ⁊ monſtruoſum fedum
vt bufonē ſeu maſſam carnis magnā triſticiaꝫ
ſumit.Sic a fortiori ꝗlibet aīa parturiēs actū
vtuoſum ineffabilē leticiaꝫ ſuſcipit.Et de hoc
exponi pōt illud Cant.iiij. Hortus cōcluſus.ſ.
conſcie:emiſſiones tue paradiſus. Ecōtra aūt
parturiēs malū actū pctī cōtriſtat̄.vñ Boetiꝰ
inquit. Nunq̄ ſine pena ſunt vitia:nunq̄ ſine
gaudio ⁊ p̄mio ſunt vtutes.⁊ Phs.ix.Ethi. di
cit. Uirtuoſus his ꝙ ſunt ſm vtutē actionibꝰ
ſuis gaudet:his aūt ꝙ ſunt ſm maliciā contri⸗
ſtatur:ſicut muſicus in bonis melodijs delecta
tur:in prauis aūt cōtriſtatur.Et.x.Ethi.de bō
na opatione ait.Delectatio naturaliter ſequit̄
opationē:⁊ ad inuicē videt̄ cōiūgi:⁊ ſeparatio
nem nō recipere.De malo vo inquit.ix.Meta.
Malū ſemp ſubſequit̄ pena.Bern.autē dicit.
Sicut gladius ⁊ ſagitta humano corpori infi⸗
xa cōtinuū dolorē exhibēt: ſic pctm̄ infixū hu⸗
mano cordi iugiter illud excruciat. Et iō Hie⸗
re.ix.ait deꝰ.Cibabo populū iſtū abſinthio: qꝛ
peccauit in me:⁊ dabo ei potū aquā fellis. Si
cut igit̄ pictor de turpi imagine a ſe facta con
triſtat̄:⁊ ecōtrario gaudet de formoſa.Sic hō
cōtriſtat̄ de opatione vitioſa turpi ⁊ abomina
bili:⁊ letatur de virtuoſa ⁊ bona. S

Ecūda vtilitas dꝛ ſatiſfactionis.Pro⸗
s pter opus eñ bonum etiaꝫ in mortali
peccato factū ſatiſfit preceptis dei et
eccleſie:⁊ inobedientie peccatuꝫ vitatur. Nā ſi
quis in peccato mortali exiſtēs tenetur officiū
diuinum dicere: ſi illud omittit aliud mortale
peccatū cōmittit:ſi vo perſoluit ſatiſfacit pre⸗
cepto. Et idem eſt de laicis obligatis audire
miſſam diebus feſtiuis: et ſic de ſimilibus ſm
Tho.in.iiij.diſt.xv. T

Ertia vtilitas dꝛ diminutiōis.Merē⸗
t tur eñ peccātes q̄nq̄ nō ſolum puniri
eternalr:ſed etiam tpaliter flagellari:
ſed ꝓpter bona ꝙ faciūt deꝰ tpalis pene miti⸗
gat ſeueritatē. Quid eñ putamꝰ facturū deuꝫ
ſodomitis vſurarijs et ſacrilegis homicidis:
blaſphemis: et ceteris ſceleratiſſimis hoībus
niſi facerēt aliqua bona. Profecto extermiaret
eos de terra potētiſſimꝰ deꝰ:ſed eos ſuffert eos
tolerat: eiſq̄ multa mala ꝙ in p̄ſenti vita me⸗
rent̄ ſuſpēdit. Jō quāto magis qs eſt in pctīs
inuolutꝰ tāto magis dꝫ ſemp facere aliqꝺ bo⸗
nū:vt ſic ſaltē vitare poſſit terribilia dei iudi⸗
cia. Ait eñ deus Leuit.xxvj. Si nō audieritis
me.ſ.aliqꝺ bonū faciendo: ſed ambulaueritis
ex aduerſo mihi:ego qꝫ cōtra vos incedā ⁊ per
cutiam ſepties ꝓpter pctā veſtra ⁊ ad pauci⸗
tatē cūcta redigam. Deſerteq̄ ſiēt oēs vie ve⸗
ſtre. Hoc aūt poſtea adimpleuit. Uñ pſ.cvj.in
quit ꝓpheta. Poſuit terrā fructiferā in ſalſu⸗
ginē:a malicia inhabitātiū ī ea. Ecōtra vo bo
na operatio preſeruat a malis:dicente Augu.
Sicut modicū lumē in nocte preſeruat hoīem
a multis precipitijs:ſic modicū bonū in nocte
pctī perpecratū:a ruina multoꝝ maloꝝ preſer
uabit. Ait etiā Phs. Remedia adhibita a mul
tis nociuis preſeruent. Habemꝰ aūt exēplū de
niniuitis qui bonis operibus euitarunt ſub⸗
uerſionem ſue ciuitatis Jone.iij. Uidit deus

operã coꝝ: ⁊ misertus est populo suo. U
q Uarta vtilitas dicit augmẽtationis.
Augmentat em̃ de⁹ ꝓpter bona q̃ faci
mus tꝑales diuitias: dat salubrẽ aerẽ
fertiles agros: armẽta fecũda: vberes fructus:
letã familiã: amicoꝝ copiã: sanitatis leticiã: ho
noris excellẽtiã. Jõ Esa. j. dicit de⁹. Si volueri
tis bene facere bona terre comedetis. X

q Uinta vtilitas dr̃ liberatiõis. Liberãt
em̃ bona opa a ptãte diabolica. Quã
to em̃ q̃s magis abũdat pct̃is tãto ma
iorẽ autoritatẽ sumit diabolus ꝯ eum: vexãdo
aĩam ⁊ corpus. Sed cũ inter tot peccata inter
seritur aliq̃d bonũ opus pijssimus de⁹ restrin
git audaciã eius: tãcq̃ magna est boni operis
vis etiã in pct̃oribus: vt nõ solũ resistere diabo
lo: sed illũ vincere valeat ⁊ expugnare. Uñ tali
bñ operãti inq̃t ꝓpheta. ps̃. xc. Sup aspidẽ et
basiliscũ ambulabis: ⁊ cõculcabis leonẽ ⁊ dra
conem. ⁊ Ecc̃i. xxix. dr̃ de elemosyna. Sup scu
tum potẽtis ⁊ lanceã impugnabit ꝓ te inimi
cos tuos: ⁊ intelligitur nõ solũ de inimicis tẽ
poralibus sed etiã de spũalibus. i. demonib⁹.
Et de hoc habet̃ exẽplũ qđ recitat Grego. in li.
dialog. de illo iudeo nõ baptizato: q̃ nocturno
tẽpore existẽs in quodã tẽplo antiquo in here
mo idolis dedicato: signo crucis tm̃ munitus:
demones oẽs q̃ illuc cõuenerãt terruit atq̃ fu
gauit. Cui demones ipsi ꝓpter signum crucis
tm̃ nullã molestiã inferre potuerũt. Y

s Exta vtilitas dr̃ dispositionis. Ualet
em̃ bonũ factum in pct̃õ mortali ad di
sponẽdũ pct̃õres ad pniam. Uñ de eo
qui nõ est paratus pct̃ã dimittere Greg. ait: de
peni. di. v. c. falsas. Nec tñ desperet et interim
q̃cq̃d poterit boni facere hortamur vt faciat:
vt oipotẽs de⁹ cor illi⁹ illustret ad pniaꝫ. Hinc
Alexã. de ales in. iij. pte sum. Cõsulit his q̃ nõ
sunt parati sua pct̃ã relinq̃re vt semel in anno
ꝭm ecc̃lie statutũ sacerdoti se p̃sentent: eicq̃ di
cãt singuli. Ora ꝓ me deũ pater: q2 tale pecca
tum habeo qđ dimittere nõ ꝓpono. Ex hoc in
quit ipse possibile est vt qui credebat ꝓpositũ
malũ mutare nõ posse tantã a deo cõsequatur
gratiã vt mutet̃ in alterũ virũ: et de nõ cõtrito
fiat ꝯtritus. Sic ⁊ Rich. in. iiij. di. xx. querit an
valeãt indulgẽtie existentib⁹ in mortali. Et re
spõdet ꝙ q̃uis non possit fieri remissio pene
manẽte culpa: ⁊ ex cõsequẽti existẽtes in mor
tali indulgẽtiã nõ cõsequant̃: tñ si faciãt illud
qđ cõtinetur in forma indulgẽtie prudẽter fa
ciũt: q2 bona facta in mortali pct̃õ pct̃õrem de
cõgruo disponũt ad pniam; et illa mediãte ad
susceptionẽ gr̃e ⁊ remissionis pct̃õꝝ ꝑ diuinaꝫ
miam. hec Rich. Et ad p̃dicta facit exẽplum
qđ legit̃ in vitaspatrũ vbi dr̃: ꝙ quedam mere
trix alexandrina noĩe Maria: que appellatur
Maria egyptiaca propter pniam quã fecit in
Egypto: decẽ ⁊ septeꝫ annis libidinis publice
deseruiuit in Alexãdria. Hec vidẽs multos de
ciuitate p̃dicta ire hierosolymã ad adorãdam
crucẽ xp̃i: perrexit cũ eis non eo proposito vt a
turpitudine sua desisteret: sed tm̃ vt modicum
illud bonũ ipsa cũ eis operaret̃. In itinere aũt
nauigãdo nautis corpus suũ ꝓstituit. Cũ ḡo
hierosolymã aduenisset volẽs ingredi tẽplum
tanq̃ meretrix ter repulsum passa est a dño:
ita ꝙ nullo mõ intrare poterat. Cognoscẽs er
go hoc ꝓuenire ꝓpter sua scelera: cõtrita flere
cepit cũ dolore. Et q2 deuota erat ỽginis beate
se ad ei⁹ auxilium postulãdum cõuertit dicẽs.
Succurre mihi o clemẽtissima dei genitrix: ec
ce iam tertio ingredi volui ecclesiã vt adorareꝫ
crucẽ filij tui: in qua pepẽdit ꝓ me peccatrice:
⁊ viliter vt mereor eiecta sum. Succurre ergo
mihi o fons pietatis: o mater gr̃e: o misericor
die speculũ. Que ỽba cũ diceret cũ lachrymis
audiuit vocẽ de celo dicentẽ sibi. Si transieris
iordanẽ salua eris. Qua voce cõfortata itera
ad ecclesiaꝫ accessit ac eã libere intrauit absq̃
contradictione; ⁊ cũ lachrymis ⁊ cõpunctione
cordis deosculata cruce foras ꝓdijt. Affuitq̃
illi persona quedã venerabilis tot nũmos illi
afferẽs ꝙ ad tres panes emendos sufficere po
tuerunt. Quibus emptis deserta trans iorda
nem petijt ac ibi decem ⁊ septẽ annos cõtẽpla
tionis orationi ⁊ deuotioni insistẽs tres tm̃ il
los panes cõsumpsit. Multiplicabatur siqui
dem panis ille ex miraculo dei: ita ꝙ in toto
illo tꝑe illã cibauit. Ibi etiã decẽ ⁊ septẽ alijs
annis superuixit sine cibo et potu materiali
gratia dei et cibo celesti recreata. Cũ ergo ab
bas Zozimas deserta ꝑcurreret in cõtẽplatio
ne illa spũ ꝓphetico eũ cognoscẽs noĩe ꝓprio
vocauit: benedictionẽq̃ poposcit et vitã suam
illi reuelauit. Postulauitq̃ vt in sctõ dominis
ce resurrectiõis die ad ripã iordanis sanctissi
mũ sacramẽtũ dñi ferret ibiq̃ illã expectaret.
Distabat autẽ locus ille a Jordanis flumine ꝑ
dietas triginta. Recessit ergo Zozimas fecitq̃
sicut Maria postulauerat: et ipsa die pasche
stans in ripa iordanis vidit illã venienteꝫ que
facto signo crucis sup aquã siccis pedibus am
bulauit. Et trãsito iordane cum peruenisset ad
eũ reuerẽdissime cõione suscepta per eandem
viam redijt ad locum vñ recesserat. Eadem eñ

die per angelos deportata fuit per omne spa
ciũ illud quo distabat loc⁹ ad quẽ rediit a ior
dane. Sequẽti vero ãno ad locũ illũ Zosimas
puenitvidit qȝ i terra Mariã iacẽtẽ corpusqȝ
exanime: ad caput vero illius scripturã dicẽtẽ.
Sepeli Zosima Marie corpusculũ: q̃ die pa
sche q̃ a te sacrm venerabile suscepit migra-
uit ad dñm. Intellexitqȝ Zosimas ꝙ p mini
steriũ angeloꝝ in vna die deportata fuerat p
spaciũ triginta dietaꝝ. Cũ ergo de sepultura
illi⁹ sollicit⁹ Zosimas cogitaret nec haberet
modũ fodiẽdi terrã vidit leonẽ ferocissimum
ad se gradiẽtẽ qui fortiter cepit fodere sepul
tureqȝ locũ cõueniẽtissime pparauit. In qua
recõdito corpe sctẽ leo viam suã tenuit: ⁊ Zo
simas ad suã cellã rediit in dño ↄsolat⁹. Nec
ergo meretrix ppter illud bonũ qd̕ facere in
tendebat etiã in pctõ mortali. s. adorare cru-
cem dñi disposita fuit ad penitentiam. Z

s Eptima vtilitas dr̕ ↄtinuationis: va
let enĩ bonũ etiã i pctõ mortali factũ
ad cõtinuãdũ ⁊ pseuerãdũ i bona vi
ta. Facili⁹ enĩ põt pseuerare in bono q̃ bñfa-
cere cõsueuit ꝙ qui bñfacere nũq̃ didicit. vñ
Prouer. xxij. dr̕. Adolescens iuxta viã suã etiã
cũ senuerit non recedet ab ea. Et Ecci. xij. scri
ptũ est. Nõ erit ei bñ q̃ assidu⁹ est i malo. Ecõ
tra vero de consuetudine ait Ouidius. Fac ibi
consuescat nil consuetudine maius. A

o Ctaua vtilitas dr̕ alleuiatiõis. Post
to enĩ ꝙ q̃s i pctõ mortali faciẽs bo-
nũ ppter suã impenitẽtiã eẽt dãnat⁹
virtute illi⁹ boni penã forti⁹ sustineret leuiorqȝ
ei fieret. Vñ inq̃t sctũs Bona. in. iiij. dist. xv.
ar. s. q. vs. Qȝ tali quadrupliciter diminuitur
pena in inferno debita. Primo qȝ inquãtum
talis facit bonũ nõ facit malũ: ⁊ ptũc volũ-
tas nõ est ita intẽsa ad malũ sicut si non face
ret illud bonũ. Scdo qȝ cũ bonũ sit ↄriũ ma-
lo pseruat hoĩem a multis pctĩs que faceret:
p quib⁹ adaucta sibi fuisset pena. Qȝ tale ad
ditũ tali facit magis tale. vj. Topi. Tertio qȝ
bonũ qd̕ facit attrahit ad se multa alia bona
pcipue cũ illud bonũ facit ex precepto dei vl̕
ecclie. Et insup qȝ bonũ gñat bonũ: et malũ
gñat malũ. Sic enĩ pctm̃ suo põdere ad aliõ
trahit: sm Greg. sic bonũ siue virtus ex pon
dere bonitatis sue hoĩes a pctĩs pseruat ⁊ ad
alia bona attrahit. Vñ Ecci. iij. dr̕: ignẽ ardẽ-
tẽ extinguit aq̃: ⁊ elemosyna resistit pctĩs. Et
sicut cib⁹ materialis fortificat corp⁹ hoĩs in-
firmi: ne infirmitas et futura mors pualeat:
sic bonũ opus pctõris aĩam fortificat contra
pctm̃. Et iõ de nunq̃ bñ opantib⁹ inq̃t deus
per ps. lxx. Dimisi eos sm desideria cordis
eoꝝ ibũt i adiuẽtiõib⁹ suis. Quarto ex bono
qd̕ quis facit in pctõ mortali diminuit̃ pctm̃
ingratitudis ⁊ ex cõsequẽti etiã pena. Et pre
ter pdicta oĩa inq̃t Aug. in li. Enchi. tale bo-
nũ facit vt tolerabilior sit dãnatio. B

n Ona vtilitas dr̕ glorificationis. Nã si
pctõr p pniam moriat̃ i statu salutis
et p illũ obtineat vnũ tm̃ gradũ bea-
titudinis: i illo gradu erit cũ ãpliori gaudio
accidẽtali ppter bonũ qd̕ in mortali pctõ fe
cit q̃ si illud omisisset: sm Rich. i. iiij. di. xlix.
ar. v. q. vij. declarando vt ibi. Animẽtur ergo
oẽs ⁊ iusti ⁊ pctõres ad bona opa: marie aũt
ea studeatis facere i statu grẽ ppter maximã
remunerationẽ quã expectatis. Legit̃ enĩ in
ↄformitatib⁹ btĩ Frãcisci: ꝙ btũs frater Ber
nardus de Quintaualle dũ staret i choro ad
missam et leuaret̃ corp⁹ xp̃i cecidit in extasim
vsqȝ ad nonã. Deniqȝ cõsurgẽs clamauit ad
fratres. O fratres mei agam⁹ bonũ: ⁊ sic plu
ries dixit nec poterat ista dicens saturari. Et
post hec reddẽs rõnẽ subiungebat. O quãta
glĩa: o quãta btĩtudo: o quãta iocũditas bñ
operantib⁹ pparata est. Agam⁹ ergo bonũ qȝ
cetera omnia amittam⁹: sola bona opera no
biscum portamus. Ut enim dr̕ Apoca. xiiij:
Opera illoꝝ sequunt̃ illos. Qd̕ nobis facere
concordat misericors deus. Amen.

Feria q̃nta post quartã dñicã in q̃dragesi-
ma de tribulationib⁹ ⁊ aduersitatib⁹ patiẽter
portandis. Sermo trigesimusoctauus. C

a **Nima ei⁹ in ama-**
ritudine est. iiij. Reg. iiij. ⁊ i
epl̕a occurrẽtis ferie. Sicut
sol agẽs naturale licȝ vnifor
miter se habeat: tñ ppter di
uersas materie dispositiones varios effectus
pducit: vt hr̃. ij. Phys. Aliqua enĩ indurare
facit ⁊ siccari. Alia vero liquefieri ⁊ mollescere.
Sic tribulatio propter varias hoĩm q̃litates
diuersimode operat̃ in eis. Circa malos enĩ
incorrigibiles opat̃ eternã dãnationẽ et eis
est principiũ q̃rodãmõ iferni. iuxta illud sal
uatoris nostri Mat. xxiiij. Hec aũt oĩa initia
sunt doloꝝ. et Greg. sup Lu. xxj. dicẽtis. Ulti
ma tribulatio multis tribulationib⁹ pueniũt:
et per crebra mala q̃ preueniũt indicatur ma
la perpetua q̃ subsequũtur. At cõtra. Iustis
proficit ad salutem et magnã vtilitatem ad-
uersitas. Vñ de ipsis dr̕ Sap. iij. In paucis

verati in multis bñ disponenť qm̃ deus tēta uit eos: ⁊ inuenit eos dignos se. Et iō angel⁹ dixit Tobie: vt hr̃ Tobie. xij. Qr accept⁹ eras deo: necesse fuit vt tētatio probaret te. Scriptū est enī Ecci. xxvij: Uasa figuli probat fornax: ⁊ hoīes iustos tētatio tribulatiōis. D

E

T facit ad hoc dictū Aristo. ij. de gñadi. ꝙ mot⁹ solis in obliquo circulo est causa gñationis ⁊ corruptionis. Cui⁹ rō est: qr si directe semper luceret sup emisperiū nr̃m suo feruore terrā tm̃ desiccaret: ꝙ sterilis efficereť. Quare ad viuentiū cōseruationem necessariū est vt sol oblique resplēdeat. Sic spūaliter de⁹ q̄ est sol iusticie si semp lumē ꝓsperitatis emitteret: multis eēt cā sterilitatis et infructuositatis: ita ꝙ opa virtutū nō facerēt. De⁹ ergo nōnūꝙ̄ bonos ⁊ iustos oblique ꝑ subtractionē ꝓsperitatis respicit: et ī tenebris tribulationū ad tp̄s stare ꝑmittit: vt ampliorē eis gratiā ⁊ gliam tribuat: ⁊ eos ꝑ patientiā meliores reddat. Jō tribulatio dic dñs Esa. liiij. Jn modico dereliq̄ te: et in magnis miseratiōib⁹ ꝯgregabo te. Jn momēto indignationis mee abscōdi faciē meā paulisper: ⁊ in mīa sempiterna misertus sum tui. Quapropter hortať nos apl's ad Ephes. iij. di. Obsecro vos vt nō deficiatis ī tribulationib⁹: de q̄bus tractaturi tres ꝯsideratiōes faciem⁹. Prima diceť fructificationis. Scd̃a necessitationis. Tertia distinctionis.

Pars prima de fructificatione et vtilitate tribulationum. E

I

Jcȝ innumere sint vtilitates q̄s cōsequimur ex tribulationibus patiēter toleratis: tm̃ breuitatis causa solū tres enodabimus. Quarū prima diceť liberatiōis. Una enī tribulatio plerūꝙ liberat ab alia. Un̄ v'ificať illa snīa Catonis. Dolor est medicina doloris. Maxime aūt tribulatiōes liberāt a tētatiōib⁹ carnalib⁹. Sic legiť ī vitaspatrū de illo sctō patre cui⁹ discipul⁹ grauiter tētationib⁹ carnalib⁹ vexabať quē ille prudēter fecit a fratribus alijs quotidie tribulari. Un̄ vn⁹ vno die eū de aliquo crimine corā suo abbate accusabat: ⁊ alia die accusabať de alio: ⁊ sic ꝯtinuas tribulatiōes sustinebat. Jn fine aūt anni interrogat⁹ ab abbate quō faceret cū tētationibus carnalib⁹. Rn̄dit. Nō datur mihi vincere cū fratribus ⁊ sum plen⁹ tribulationib⁹: quō possum intendere cogitatiōib⁹ carnalib⁹: ⁊ sic liberat⁹ fuit v'tute tribulatiōis a carnali tētatiōe. De hac aūt vtilitate tribulationis d': Ecci. xxj. Malicia siue afflictio vnius hore obliuionē facit luxurie maxie. Scd̃a vtilitas tribulatiōis d' cognitionis. Pro cui⁹ declaratione videam⁹ prio q̄s effect⁹ parturiat ꝓsperitas mūdana: vt ex opposito ītelligam⁹ effect⁹ aduersitatis et tribulatiōis. Cōtrariarū enī causaꝝ cōtrarij sunt effect⁹. ij. de gña. ⁊. ij. Physi. Et si vnū est cā alicuius oppositū est cā oppositi. j. Posterio. ⁊. ix. Meta. Dico igiť ꝙ ex ꝓsperitate quis obliuiscit cōditionis sue: dicēte Dauid ps. xlviij. Homo cū in honore esset nō intellexit: cōparat⁹ est iumētis insipiētib⁹ ⁊ silis factus est illis. Et Sene. in puer. ait. Fortuna quē nimis fouet stultū facit. Jtē ex ꝓsperitate nasciť obliuio dei: dicēte Dauid ps. xiij. Dixit insipiēs ī corde suo nō est de⁹. Ex q̄b⁹ obliuionib⁹ hō efficiť superb⁹. Un̄ scriptū est ps. lxxvij. Jn labore hoim nō sunt: ⁊ cū hoib⁹ nō flagellabūtur: iō tenuit eos supbia opti sunt iniq̄tate ⁊ ī pietate sua. facit ad hoc illud Uergil'. x. Eneid. circa mediū dicētis. Nescia mēs hoim fati sortisꝗ future. Et seruare modū rebus sublata secūdis. Et Lucanus in. j. dicit. Mores rebus cessere secundis. Et Ouidi⁹ li. ij. de arte amādi dicit. Luxuriāt animi rebus plerūꝗ secūdis. Nec facile est equa cōmoda mēte pati. Si ergo ꝓsperitas est cā hoꝝ maloꝝ: ergo tribulatio ei⁹ cōtraria erit causa cōtrarioꝝ bonoꝝ: et sic faciet hoīem habere cognitionē sue miserie et infinite bonitatis diuine: a qua omne bonum ꝓcedit: et sine qua nihil valemus boni agere: ⁊ per consequens eum faciet humilem ac dei timoratū: et in eo totam spem suam ponentem. F

q

Uod aūt tribulatio det hoī cognitionē suijpsius habetur Ecci. vij. vbi d'. Meli⁹ est ire ad domū luct⁹ ꝙ̄ ad domū ꝯuiuij. Jn illa enī finis cūctoꝝ admoneť hoim: ac viuēs cogitat quid futurū sit. ⁊ Hiere. xxxj. di. Castigasti me dñe ⁊ erudit⁹ suȝ q̄si iuuēculus indomitus. Jō inq̄t Boe. in li. ij. de cōso. c. xv. Plus hoibus reor aduersam ꝙ̄ ꝓsperā ꝓdesse fortunā. Qr aūt tribulatio det cognitionē dei: hr̃ ps. lxxij. vbi d'. Cū occideret eos querebāt eū ⁊ reuertebanť ⁊ diluculo veniebant ad eū. Et memorati sunt qr de⁹ adiutor eoꝝ: ⁊ dñs excelsus redēptor eorum est. Greg. q̄ȝ in moral'. dicit. Nisi tribulatiōes essent hoīes obliuiscerenť dei tribulationes q̄ nos hic premūt ad deū ire compellunt. Nā sicut equus vel asinus dū extra viā est vel incedit lente a dño suo pūgiť vt ad viā redeat vel velocius incedat. Sicut legiť fecisse Balaam

sue afine dū ambularet extra viā. Nūeri. xxij. sic etiā deus pctōrem pungit p tribulationes vel aliquā aduersitatē: vt ipse qui extra viam charitatis ambulat per pctā ad viā rectam reuertat p bonas opationes: ⁊ in grā ⁊ virtutibus pficiat ⁊ pcedat. Et ƀm volūtatē diuinā ambulet p semitā mandatoꝝ ei⁹. De ƀ aūt figurā habem⁹ Gen. xvj. in Agar ancilla Sare q̄ dn̄am suā despexerat ⁊ recedēs ab ea fugerat in locū desertū. Cui angelus apparēs pcepit dicēs. Reuertere ad dn̄am tuā ⁊ hūiliare sub manibus ipius. Quā figurā beat⁹ Aug. sup Job. tractās. vt etiā hr̄. xxiij. q. iiij. c. qn̄ ait. Ad ƀ ancilla affligit vt reuertat. q: ples eius sicut ples Jacob cū fratrib⁹ hereditatē obtinebit. s. i regno celoꝝ. ppter qd dn̄s inqt Osee. vj. In tribulatiōe sua mane ꝯsurgent ad me. Idē q̄z Aug. sup ps̄. ait. Flagellū iterius vel exteri⁹ glificat creatorē: cōpellit nolentē: erudit ignorātē: custodit ꝟtutē: expellit infirmitatē: excitat torporē: hūiliat supbientē: purgat penitētē: cruciat nocētē: nūciatq̄ mortē supuenientē. Vn̄ Antiochus rex q̄ dux esset sanus ⁊ in pspēritate ita erat supbus ꝙ dicebat se velle facere Hierosolymā ꝯgeriē sepulchri iudeoꝝ: postea pcussus a deo plaga insanabili hūiliat⁹ est di. ij. Mach. ix. Justū est subditū esse deo: ⁊ mortalē nō paria deo sentire. Dicit etiā Greg. ix. moral. c. xxxvj. Supna dispēsatio icirco nos tota sibi intētione seruientes carnis nr̄e pmittit tētationibus concuti ne mens nr̄a audeat in supbiā psumptione securitatis eleuari: vt dū pulsata trepidat, in solo autoris adiutorio fidē robusti⁹ ponat. hec ille. Ecōtra ꝟo est de hoīe pspēritatib⁹ excecato q̄ de deo nō curat. Hoc autez ego vidi experiētiā in quodā iuuene pulchro atq̄ pspēritatib⁹ pleno: q̄ dixit mihi cū adhuc essem secularis. Teneat deus paradisum suū: ego enī nescio pulchriorē paradisum isto mūdo. O stulte q̄s te ad tātā insaniā pduxit nisi pspēritas. Cū ergo q̄s est in prospēritate vt plurimū nō recordat dei nec sanctorū. Cū ꝟo est tribulatus statim ad eccliam pgit: dicit officiū: cādelis alluminat imagines sctōꝝ: facit elemosynas: se recōmēdat seruis dei: ⁊ oīa bona facere disponit. Jō Esa. xxvj. dr̄. Dn̄e in angustia exq̄sierūt te. Et de vtraq̄ cognitione simul hr̄ Prouer. xxix. vbi inqt Salomon. Virga atq̄ correctio tribuit intellectum ⁊ sapientiam. Que sapiētia ꝯsistit in cognitione sui ⁊ dei. Qr̄ aūt tribulatio defendat hoīem a superbia ⁊ faciat stare in hūilitate: hr̄ Job. x. vbi scriptū est. Si iustus fuero nō leuabo caput supbiendo saturatū afflictiōe et miseria. Et. ij. Corint. xij. ait Paulus. Ne magnitudo reuelationum extollat me datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. Et ps̄. xliij. inquit Dauid. Humiliasti nos in loco afflictionis.

G
e Xemplū hui⁹ habem⁹ in filijs israel: qui in pspēritate supbiētes ac in deū peccantes postea tribulati pctā sua cognouerūt ⁊ ad deū cōuersi sunt. Nūeri. xxj. Silr in Dauid in pspēris supbiente ac populū per fastū numerari faciēte: q̄ ppter plagaz a dn̄o factā in suo exercitu mirū in modū humiliatus est. ij. Regū. xxiiij. Vn̄ primo cognouit miseriā suā cū dixit ps̄. xxj. Ego autē sum vermis ⁊ nō homo: opprobriū hoīm ⁊ abiectio plebis. Deinde potentiā diuinā cū dixit ps̄. xlvij. Magnus dn̄s ⁊ laudabilis nimis: et magnitudinis eius non est finis. Et ps̄. xlvj. Oēs gētes plaudite manibus: iubilate deo i voce exultationis. Qm̄ dn̄s excelsus terribilis rex magnus sup oēm terrā. Quib⁹ cognitis statī ad deū cucurrit. vnde dixit ps̄. cxix. Ad dn̄m cum tribularer clamaui. ⁊ ps̄. cxiiij. Tribulationez ⁊ dolorem inueni: ⁊ nomē dn̄i inuocaui. Sicq̄ totam spem i eo posuit. Vn̄ canit ps̄. cxx. Leuaui oculos meos in mōtes: vnde veniat auxilium mihi. Auxilium meum a dn̄o: qui fecit celum ⁊ terrā. Et ps̄. cxxij. Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in celis. Ecce sicut oculi seruorum: in manibus dominorum suorum. Sicut oculi ancille in manibus dn̄e sue: ita oculi nostri ad dn̄m deum nostrum donec misereatur nostri.

H
t Ertia fructificatio ex tribulatiōe pueniens dr̄ purgatiōis. Fundamētū cui⁹ colligit i. l. seru⁹. ff. de manumiss. vbi dr̄: ꝙ dn̄s nō pōt manutenere seruū suuz alteri obligatuz donec satisfecerit illi obligatiōi ⁊ debito. Quo psupposito dico ꝙ licz oēs sim⁹ serui dei cui inqt Dauid ps̄. cxxviij. Oīa seruiunt tibi tn̄ sumus obligati alijs. Qr ꝟa est illa snīa. j. Job. j. Si dixerim⁹ q: pctm̄ nō habemus nosipos seducimus ⁊ ꝟitas in nobis nō est. Et. iij. Regū. viij. Nō est hō q̄ non peccet. Et Prouer. xxiiij. Septies i die cadit iustus. Et in. c. licz. xlv. di. scriptum est. Sine pctō nullus viuit. Si ergo oēs sum⁹ pctōres seqtur ꝙ sumus obligati ad faciendā pniam ipsorum peccatoꝝ. q: peccatum est obligatio quedā per quā tenemur tolerare penam ƀm quātitatem delicti. Vn̄ inqt Dauid ps̄. cxxiiij.

Declinantes aūt in obligationes.i. pctā ſm gloſam. Et hoc eſt qḋ inq̄t ſaluato2 Ioh.viij. Qui facit pctm̄ ſeruꝰ eſt pcti. trāſſumptiue in ij.ſen.di.xxv. Cum ergo ſimus oēs debitores multoꝝ pctōꝝ nō conuenit deo dn̄o nr̄o nos ſeruos ſuos manumittere.i. a ſeruitute p̄ſentis vite liberare ⁊ ad libertatē vite eterne perducere donec ſatiſfecerimus obligationi quā cū pctīs nr̄is habemꝰ: ⁊ donec fuerimus purgati ⁊ mūdati ab oībꝰ nr̄is pctīs ⁊ defectibꝰ. Inq̄t em̄ Ricĥ.in.iiij.di.xxj.ar.j.q.j. ꝙ nullus pōt hr̄e gaudiuꝫ vite eterne donec alicui pene obligatus eſt. Nec eſſe eſt ergo pctā nr̄a per punitionē purgari: q2 deus iuſtus eſt: et vult iuſticiā exerceri. dicēte Dauid pſal.x. Iuſtus dn̄s ⁊ iuſticias dilexit. Iuſticia aūt vult delicta puniri. l. ſi lōgius. ff. de iudi. cū ſimilibus. Si ergo volumꝰ aſcēdere in celū neceſſe eſt purgari noſtra delicta: q2 nihil inq̄natum intrabit in illud Apoc̄. vltimo. Sed ſolū ille q̄ ingredit̄ ſine macula. pſal.xiiij. Et innocēs manibꝰ ac mūdo corde. pš.xxiij. Si autē iſta purgatio nō fiat in h̄ mūdo: neceſſe eſt vt fiat in alio: dicēte Bern̄. in quodā ſermone. Qui ī hoc mūdo flagellari nō merebit̄ in alio torq̄bitur. Cū igit̄ purgatiōes alterius ſeculi ſint aſperiores q̄ p̄ntis: melius eſt ꝙ hic purgemur de oībus pctīs nr̄is. Hec aūt purgatio nō pōt fieri niſi mediāte afflictione ⁊ tribulatione. Quia vt inq̄t phs.ij. Ethi.x. Meta. et viij. Phyſicoꝝ. Cōtraria ꝯrijs curant̄. Sicut patet de frigido qḋ eijcit̄ a calido. Et ecōtra. Cū igit̄ pctm̄ ītrauerit ⁊ intret in aīa noſtra mediāte delectatiōe: vt dr̄ in.c.nō eſt. ꝯiūcta glo.xv.q.j. Neceſſariū eſt ꝙ eijciat̄ p ſuū ꝯtrariū.i. p afflictionē ⁊ tribulationē. Qz vt inq̄t Greg. ſup Iob.xxiij.c. Sicut aurum p ignem purgat̄ ab omni rubigine ⁊ macula corporali: ita aīa nr̄a aduerſitate tribulatione ⁊ afflictione purgat̄ ab omni vitio ⁊ defectu ſpirituali: ideo Iob.xxiij.c. ſui libri inquit. Probabis me ſicut aurū: qḋ p ignē trāſit. vn̄ Grego. ait. Qḋ lima ferro: et fornax auro: et tribula grano: hoc facit tribulatio homī iuſto. Scriptū eſt etiā Tobie.iij. In tēpore tribulatiōis pctā dimittunt̄. Magna eſt ergo vtilitas hominis tribulati. Quia vt inq̄t Iſido. in li. de ſummo bono. Iō hic flagellis atterimur: vt ī iudicio purgati inueniamur. Qḋ ſciens Dauid inq̄t pš.xvij. Caſtigās caſtigauit me dn̄s: ⁊ morti nō tradidit me. Signū eſt ergo malū qn̄ q̄s nūq̄ hꝫ tribulationē. Vn̄ legitur in legēda ſcti Amb. ꝙ cū predictus ſanctus Romā pergeret in quadā villa Tuſcie apud quēdā diuitē hoſpitatꝰ eſt: eūq3 de ſtatu ſuo requiſiuit. Cui ille r̄ndit. Status meus dn̄e ſemper fuit felix ⁊ glorioſus. Nā diuitias: ſeruos ⁊ ancillas: filios ⁊ filias habeo: ⁊ oīa ad votuꝫ ſemp habui: nec adhuc quicq̄ aduerſi mihi euenit. Quo audito btūs Amb. vehemēter obſtupuit: ⁊ ſocijs ſuis dixit. Surgite eamus: q2 dn̄s nō eſt in loco iſto. Feſtinate: ne nos diuina vltio hic app̄hendat. Cū igit̄ aliquātulū p̄ceſſiſſent ſubito terra ſe aperuit: ⁊ hoīem illū cū vniuerſis ad ſe ptinētibus ita abſorbuit vt nullū inde veſtigiū remaneret. Qḋ cernens btūs Amb. dixit. O q̄ periculoſa eſt pſperitas mūdana. Qḋ ſciēs btūs Aug. inq̄t in quodā ſermone. Euidētiſſimum eſt reprobationis ſignū hr̄e oīa ad nutū: ſctūs q3 Greg. in.v. moraliū hoc declarat p ſilitudinē di. Qz medicꝰ infirmū de cuiꝰ infirmitate deſperat pmittit comedere ⁊ bibere ad libitum ⁊ cetera facere q̄ illi placēt. Cū vo quē ſanandū credit: nō pmittit viuere ad libitū: ſ3 dat ei ſirupos ⁊ medicinas: multaq3 alia ſenſualitati ꝯria quibꝰ ſanitas recuperat̄. Sic etiā facit deꝰ pctōribus obſtinatis: quos videt ad mortē eternā pſperari: nec velle liberari penitētia. Permittit em̄ eos in hoc mūdo pſperari: ⁊ hr̄e multa ad votū p remuneratiōe bonoꝝ q̄ faciūt in pctō mortali. Nō em̄ dare eis vult vitā eternā. At cōtra bonis ⁊ iuſtis quibus vitā ppetuā dare intēdit multa aduerſa infligit: vt a pctōꝝ vulneribus talibꝰ medicinis ſanent̄. Sunt em̄ tribulationes mordaciſſima medicamēta aīaꝝ ſanatiua.c.nō oīs. v.q.v. Et iō ſanctus Tobias de tribulatione habita grās deo referebat ſui libri.c.xj. dicēs Bn̄dictio te dn̄e deꝰ iſrael: q2 tu caſtigaſti me ⁊ ſaluaſti me. ⁊.xij.c. etiā dicebat. Magnꝰ es dn̄e in eternū qm̄ tu flagellas ⁊ ſaluas ⁊c̄. Et propter hāc vtilitatē deus diſpoſuit vt nulla dies ſine dolore trāſeat. vt dicit Senec̄. in libro de p̄uidētia: ſicut etiā quēlibet diē ſequit̄ ſua nox immediate. Qḋ cū quidā rex a quodā philoſopho audiret ⁊ nō crederet velletq3 experiri ꝯtrariū: fecit oīa gn̄a ſolacioꝝ apponi vna die p̄cipiēs ſub pena capitꝭ vt illa die nihil triſte diceret̄ aut fieret corā eo. Cū autē eſſet in palatio ſuo in magna glīa ⁊ leticia: ecce ꝙ ſubito deſup vna hirundo in oculum regis ſtercus calidū proiecit ⁊ eū viſu priuauit. Deus em̄ noluit vt lex ſua frangeret̄ q̄ diſpoſuit hoīes tribulationibꝰ ſubdere in hoc mūdo ne poſtea crucient̄ ī futuro. Et iō illos nō

diligit quibus nullas vnq̄ tribulationes im mittit. Faciūt q̄s nobiles de bobus suis silr. Nā qn̄ bos p̄paratur ad occidēdū pmittit᷑ vi uere in pascuis sine aliquo onere ꝛ laboꝛe: vt melius impinguet᷑. Cū v̄o pinguis fuerit ad macellū pducit᷑ occidēdus. Bouē v̄o vtilē et foꝛtē semꝑ laboꝛib⁹ detinēt. Et sic facit deus pctōꝛi inutili ꝛ infructuoso. Permittit enim eū incrassari diuitijs ꝛ pꝛosperitatibus: dein de in momēto eū ad moꝛtē eternā trāsmittit Jllū v̄o qui vtilis est in laboꝛibus hui⁹ mun di ꝛ tribulationib⁹ cōtinue detinet. Q: sicut medicine ꝛ alie res cōtrarie sensualitati pur gāt coꝛpus ab infirmitatib⁹ coꝛpalib⁹: ita ad uersitates ꝛ tribulationes mūd. ita aīam a vi tijs ꝛ infirmitatib⁹ spūalibus. Jō necesse est vt boni hoīes multas tribulationes patiant᷑ ne postea in purgatoꝛio toꝛqueātur ꝑ pctīs cōmissis. Un̄ scriptū est ps̄. xxxiij. Multe tri bulationes iustoꝝ. Facere enī bonum ꝛ pati malū recta ꝛ infallibilis est via pducēs ad ce lū. Quapꝛopter btā Agatha exultabat in tri bulationibus sciēs ꝙ ꝑ illa ad celestia regna migraret. Un̄ in eius legēda legit᷑. Agatha le tissime ꝛ gloꝛiāter ibat ad carcerē: ꝛ quasi ad epulas inuitata agonē suū dn̄o cōmēdabat. Cūq̄ ꝓcōsul Quintianus eā faceret toꝛmen tis cruciari illa dixit. Sicut qui videt quem diu desiderauit aut sicut q̄ īuenit thesauros multos: ita ꝛ ego delectoꝛ in his penis coꝛpo ralibus posita. Et sicut nō pōt triticū in hoꝛ reū reponi nisi teca eius fuerit foꝛtiter cōcul cata in paleis: ita ꝛ aīa mea non pōt in para disum dei cū palma intrare martyꝛij nisi dili gēter feceris coꝛpus meū a carnificibus tuis attrectari. hec illa. J

Omnes ergo tribulati si patienter to leraueriṅt aduersitates: maxime q̄s patiuntur ꝑ iusticia in vitā eternā re munerabuntur. Un̄ canit᷑ in hymno dedica tionis ecclesie. Et virtute meritoꝝ illuc intro ducit᷑ oīs q̄ ob xp̄i nomē hic in mūdo pꝛemi tur. Tōsiōib⁹ pressuris expoliti lapides suis coaptant᷑ locis ꝑ manū artificis disponūtur ꝑmansuri sacris edificijs. Licz aūt dicat Hie ro. ꝙ impossibile est ipsam innocētiā nō tur bari. i. nō dolere: tn̄ si nō ꝑturbetur non ꝑdit mercedē suā q̄ est maxima. Et iō inquit salua toꝛ Mat. v. Bt̄i estis cū maledixerint vobis hoīes ꝛ psecuti vos fuerint ꝛ dixerint oē ma lū aduersus vos mentiētes pꝛopter me. Gau dete ꝛ exultate: qm̄ merces v̄ra copiosa est in celis. Et ibidē etiā ait. Bt̄i q̄ persecutionē pa tiunt᷑ ꝓpter iusticiā: qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ et ps̄. xc. dicit deus. Cū ipo sum in tribulatio ne: eripiā eū et gloꝛificabo eū. Et Sap. iij. dꝛ de iustis. Si coꝛā hoībus toꝛmēta passi sunt spes illoꝝ īmoꝛtalitate plena est. facit ad hoc l. cū qui. ff. de iureiur. vbi dꝛ: ꝙ q̄ in vno gra uatur in alio dꝫ subleuari. Quāto ergo q̄s est magis tribulatus ꝑ veritate ꝛ bono opeꝛe: tā to magis dꝫ credere se esse deo gratū. Et idē dico de tētationibus: vt inq̄t btūs Fran. cui dā fratri tētato. Un̄ dꝛ Gen. xxij. Tētauit de us Abꝛaā. s. ꝓpter p̄dictas vtilitates. Sicut enī pater carnalis filiū quē magis diligit pl⁹ coꝛrigit vt bn̄ disciplinat⁹ hereditatem iuste possideat: iuxta illud. xxiij. q. v. c. non putes. Fili⁹ nō diligit᷑ q̄ nō disciplinat᷑. Sꝫ deus pr̄ celestis hic aduersitatib⁹ filios suos coꝛrigit vt exerceantur in virtutib⁹ ꝛ tādē habeāt he reditatē eternā. vn̄ Jsid. i li. de summo bono ait. Tūc iustis p̄mia disponūtur eterna cū in p̄nti tribulatiōe ꝓbāt᷑. ꝛ Aug. v. q. v. nō oīs. inq̄t. Quis nos ampli⁹ pōt amare ꝙ̄ deus: ꝛ tn̄ nos nō solū docere suauiter: verūetiā salu bꝛiter terrere nō cessat. Et ꝓpter h̄ Sene. ad Lucil. scribēs ep̄la. lxxvi. inq̄t. Uir bon⁹ quic quid ei acciderit equo aīo sustinebit: sciet enī illud accidisse lege diuina a q̄ vniuersa pꝛoce dūt. Et iō q̄dā deuot⁹ xp̄ian⁹ in oīb⁹ q̄ sibi ac cidebant sꝑ dicebat: Oīa pꝛo melioꝛi. Quidā aūt dux q̄ faciebat hoīes comedi a canib⁹ hoc audiens dixit. Ego faciā eū a canib⁹ meis de uoꝛari: ꝛ videbit si hoc erit ꝑ melioꝛi. Misit g̃ ad illū vnū nūciū p̄cipiēs ei vt ad se veniret Quo adueniēte dixit ei p̄nceps p̄dictus. Ua das cū istis curialib⁹ meis. Jlle v̄o vadēs cū descēderent de q̄dā scala lapidea fregit tibiā cadēdo suꝑ lapides: ꝛ statī dixit. Oīa pꝛo me lioꝛi. Curiales v̄o ei compatiētes cucurrerūt ad p̄ncipē ei nūciātes casum illi⁹. Et ipē iter rogauit q̄d dixerat cū tibiā fregisset. Et audi tis v̄bis ei⁹ dixit. Q: dimittatis eū: q: fuit ꝑ suo melioꝛi poti⁹ frāgi tibiā ꝙ̄ a canib⁹ deuo rari. Ecc̄i etiā. xi. dꝛ. Bona ꝛ mala vita ꝛ moꝛs pauptas ꝛ honestas a deo sunt. Et iō cū ea q̄ dant᷑ ab amicis soleāt eē chara: tribulatiōes a deo missas debem⁹ gratiose suscipe: ꝛ dice re cū saluatoꝛe nr̄o sensualitati renitēti. Cali cē quē dedit mihi pr̄ nō vis vt bibā illū. Joh. xviij. Nō ē igit᷑ timēda potio tribulatiōis: q: fidelis ē dn̄s q̄ nō patiet᷑ vos tētari supꝛa id qd̄ potestis: sꝫ faciet cū tētatiōe ꝓuētū vt pos sitis sustinere. j. ad Coꝛ. x. Et pꝛopterea dice bat Hiero. suꝑ ps̄. Ueniāt plage veniant oīa

genera maloꝝ dū post plagas xp̄s adueniat. Studeat ꝗ vnusquisqꝫ tribulat⁹ esse patiēs: q̄ i hoc cōsistit vera sap̄ia: ſm Platonē. Un̄ Ouid. iiij. de tristib⁹ ait. Fert sapiens oēs ca sus patiēter amaros. Frena nec idomiti mo re recusat eq̄. Sicut em̄ aurū nobilissimū in ter oīa metalla min⁹ sonat sub malleo: ꝛ quā to est dulci⁹ tāto est meli⁹. Sic vir bon⁹ ꝯtra iugū dei nō recalcitrat: ſ quanto pl⁹ aduersi tatib⁹ malleat et pcutit tāto magis in laudē et honorē ipotētis dei ꝯcitat. Un̄ de btō To bia dr̄ sui li. ij. c. Nō est cōtristatus ꝯ dn̄m: ꝙ plaga cecitatis euenerit ei: ſ imobilis in dei timore permāsit grās agens deo oībꝫ diebus vite sue: sciebat nāqꝫ ꝙ vtiles sunt tribulatio nes. Scriptū est em̄ in ps. xv. Multiplicate sunt ifirmitates eoꝝ: postea accelerauerūt. s. ad regna celestia. Jō multis ꝓsperitates a deo petētib⁹ siue sanitatē corpis vel diuitias aut filios aut dignitates et officia: que aliqñ eis essent cā dānatiōis. De⁹ rn̄dit illō Mat. xx. Nescitis q̄d petatis. Pro vna em̄ hora tri bulatiōis de⁹ dat etiā in hac vita quadragin ta horas ꝯsolatiōis: et ꝓ vno die tristicie dat vnū annū leticie: vt inq̄t Aler. de ales in. iiij. pte sum. in tract. de ascēsione xp̄i. q. v. Jō qn̄ erim⁹ in paradiso habem⁹ magnā ꝯsolatio nē de recordatiōe tribulatiōnū: p quas ꝯsecuti erim⁹ regna celoꝝ: iuxta illud dictū Enee qō recitat Uergi. in. j. Eneid. forsan ꝛ hec me minisse iuuabit. Scti igit̄ in celo cōtinuūt deo illud ps. lxv. Induxisti nos i laqueū posuisti tribulatiōes in dorso nr̄o: iposuisti hoīes su per capita nr̄a. Trāsiuimus p ignē ꝛ aquā: et eduxisti nos in refrigeriū. Ad cōfirmationē etiā p̄dictoꝝ adduci potest ꝙ aqua salsa mi nus submergit ꝙ dulcis: vn̄ qui in dulci aq̄ ꝓfundaꝛ ſ in amara ac salsa supnatat: Et si militer multi in aq̄s dulcib⁹ ꝓsꝑitatū pereūt q̄ i amaris ꝛ salsis aq̄s tribulationū saluant̄. Pꝫ qꝫ vtilitas tribulatiōis exēplo filioꝝ isrl̄ qui oppressi ꝛ angustiati i Egypto, vt hꝫ Exo. di. s. postea valde multiplicati sunt ꝛ exaltati. Silr̄ Joseph vēditus ꝯ frātrib⁹ ꝛ tribulatus in carcere postea mirabiliter exaltat⁹ ē. Gen. xli. Gaudere igit̄ debem⁹ i tribulationib⁹ no stris aplos imitātes: de q̄b⁹ dr̄. Act. v. Ibant apl̄i gaudētes a ꝯspectu ꝯsilij: qm̄ digni habi ti sunt ꝓ noīe Jesu ꝯtumeliā pati. Nec vnq̄ ꝓpter tribulatiōes quātūcūqꝫ magnas de sperare debemus: ſ dicere cū btō Job sui li. xiij. c. Etiā si me occiderit in ipo sperabo. Debe mus qꝫ imitari romanos de q̄b⁹ legit̄ ꝙ nō solū faciebāt sacrificia dijs suis qn̄ victorias de hostib⁹ ꝛ ꝓsperitates habebāt reputātes eas recepisse illoꝝ grā: sed etiā qn̄ eis euenie bāt aduersitates statī eis sacrificabant. Pꝛio vt eoꝝ irā mitigarēt quā se icurrisse timebāt ꝓpter aliqō pctm̄: ꝛ ppterea tali plaga fuisse flagellatos arbitrabanſ. Scdo vt eis grās re ferrēt de illa aduersitate quā illos putabāt si bi imisisse ꝓ maiori malo. Et iō multo magis nos xp̄iani debem⁹ deo grās agere de tribu lationib⁹ q̄s nobis euenire pmittit. In h̄ em̄ cognoscim⁹ nos a deo amari cū tribulamur: dicēte dn̄o Apoc. iij. Ego q̄s amo arguo et ca stigo. Per patiētiā qꝫ ꝛ tribulationē aīas no stras saluam⁹. Un̄ ait saluator Lu. xxi. In pa tiētia vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Dicamus ꝗ cū glioso pr̄e nr̄o Frācisco qn̄ tribulati sum⁹ Tātū est qō expecto ꝙ oīs pena vr̄ mihi dele ctatio. ꝛ cū Paulo ad Ro. viij. Quis ꝗ nos se parabit a charitate xp̄i: tribulatio: an angu stia: an ꝓsecutio: an fames: an nuditas: an pe riculū: an gladi⁹. Certus sum q̄ neqꝫ mors: neqꝫ vita: neqꝫ angeli: neqꝫ pncipatus: neqꝫ ꝑtātes: neqꝫ virtutes: neqꝫ instantia: neqꝫ fu tura: neqꝫ fortitudo: neqꝫ altitudo: neqꝫ pro fundū: neqꝫ creatura alia poterit nos separe a charitate dei que est in xp̄o Jesu dn̄o nr̄o.

Pars secunda huius sermonis de tribula tionum necessitate. K

B Ecūdo i hoc ſmone ꝓbādū ē ꝙ ne cesse ē nos tribulatiōes tolerare in hoc mūdo si volum⁹ ad vitā eternā puenire: ꝛ hoc duplici rōne. Prima dr̄ cōparatiōis: fundamētū cui⁹ ponit Pbs ij. Topi. ꝛ in. viij. Phy. ꝛ Boe. i topicis suis li. ij. di. Si de quo magis vr̄ inesse ꝛ nō inest ergo nec de quo min⁹. Que regula ē trita ꝛ fa mosa etiā inter legistas. Et notaſ in. l. nec ex vera. C. de acqu. pos. ꝛ in. l. relegatoꝝ. §. con stitutū. ff. de iter. et re. ꝛ inter canonistas i. c. si Paul⁹ circa mediū cū ibi nota. xxij. q. v. et i c. si romanoꝝ. xix. di. Hec etiā regula notatur per theol. ij. sen. di. vlti. quā possum⁹ exēplifi care sic ꝛ declarare: videlꝫ ꝙ si ille q̄ hꝫ maio rē virtutē: illud facere nō potest: ꝛ illud facere nō pōt: multō min⁹ illud facere poterit ille q̄ hꝫ minorē virtutē. Exēplū grāt oēs intelligāt Si vir⁹ hō sanus robustus ꝛ fortis nō posset ire ab hac ciuitate vsqꝫ ad Romā nisi equita ret: multe minus poterit ire vnus infirm⁹ de bilis ꝛ cōditionatus. Facto ergo hoc funda mēto dico ꝙ nr̄ redēptor Jesus xp̄s fili⁹ dei sine vlla macula ꝛ pctō tot⁹ plen⁹ virtutibus

hics bret oem euidentiā intrādi in gloriā vite eterne: tñ in illā intrare nō potuit quantū ad hūanitatē nisi mediātevia tribulationis. iuxta illud Luc. xxiiij. vbi ipsemet dicit. Oportuit pati xpm et ita intrare i gliam suā. qō qliter intelligat nō est pñtis speculatiōis. Ergo nos q sum⁹ pctōres et pleni defectib⁹ q paucā aut nullā euidētiā habem⁹ intrādi in gliam paradisi: multo min⁹ itrare poterim⁹ nisi p viam tribulationū trāsierim⁹. Et h est qō inqt Ber. in quodā sermone di. Si oportuit xpm pati ita intrare in regnū suū: quo nos miseri itrabimus in regnū nō nrm nisi prius patiamur: qsi di. nō poterim⁹ intrare alr. Jō dr. j. Petri ij. Xps p nob passus est vob relinquēs exemplū vt sequamini vestigia ei⁹. Et. iiij. c. eiusdē eple etiā dr. Xpo igit in carne passo vos eadē cogitatiōe armamini. Ut eni Ber. ait. Nō decet mēbrū delicatū sub capite spinato esse. Tribulatio ḡ est porta p quā puenit ad celū. vn Dauid ps. cxvij. ait. Hec est porta dñi et iusti itrabūt p eā. Nō solū aūt saluator nr p viā tribulatiōis preiit: sz etiāpōs sctī et scte dei. Ipso btā virgo maria marie in passiōe filij: iuxta illo dictū Simeonis Lu. ij. Et tuā ipsi⁹ aiam ptrāsibit gladi⁹. Johes qz baptista decollat⁹ est. Mat. xiiij. et Mar. vj. Stephan⁹ lapidatus. Act. vij. Petr⁹ crucifix⁹ et Andreas frater ei⁹. Paul⁹ decapitat⁹ est. Bartholome⁹ decoriat⁹. Laurēti⁹ assat⁹. Job iust⁹ mirabilr afflict⁹: Esaias secat⁹. Et breuit loqndo oēs amici dei i hac vita tribulationē ppessi sunt. Hoc aūt nō pmisisset de⁹ nr q eos sumope diligebat nisi tribulatiōes valde essent vtiles et necessarie ad salutē. Jō Paul⁹ aplūs ad Heb. xj. de sctis loquēs ait. Alij distēti sunt: alij vo ludibria et vbera expti. Jsup et vincula et carceres lapidati sunt secti sunt tēptati sunt i occasione gladij mortui sunt. Circuierūt i melot et i pellib⁹ caprinis egētes et angustiati: afflicti: qb⁹ dign⁹ nō erat mūd⁹: i solitudinib⁹ errātes in mōtib⁹ in speluncis et i cauernis terre. qsi di. aplūs. Necesse est vt alij q volūt ad vitā eternā puenire ibi pgāt p viā tribulationū. et ad pdicta adduci pōt illō qō hr Judith. viij. vbi dr: qp qñ filij israel erāt in psecutiōe Holofernis vocauit Judith. pbros et ait eis. Uos fratres q presbyteri estis in pplo dei ad eloquiū vrm corda eoꝝ erigite vt mēores sint quō a deo tēptati sunt pres nri vt pbarent si vere colerēt deū suū. Memores esse debent quō pr nr Abraā tēptat⁹ est: et p multas tribulationes pbatus dei amic⁹ effect⁹ est. Sic Jsaac sic Jacob sic Moyses et oēs q placuerūt deo p multas tribulatiōes trāsierūt fideles. Et iō dr Jacobi. v. Exeplū accipite fratres laboris et patiētie pphas q locuti sunt in noie dñi. Ecce beatificam⁹ q sustinuerūt. Sufferētiā Job audistis et finē dñi vidistis. Btūs aūt Greg. in. iij. moral. dicit. Dū btī Job vulnera cruciatusqz cōsidero: repēte mētis oculos ad Johānē deduco: et nō sine grādissima admiratiōe ppendo: qp ille pphetie spū itra mris vterū replетus atqz vt ita dixeri prius qp nasceret renat⁹. Ille amic⁹ spōsi. Ille q inter natos mulieꝝ maior nemo surrexit. Ille tantus pphpeta et plus qp ppha ab inicijs in carcere mittit et p puelle saltu capite trūcat: et vir tāte seueritatis p risu turpiū morit. Qn aūtvel in cibo peccauit q locustas solūmō et mel siluestre edebat. Quid in qlitate sui tegminis delicit q camelorū pilis corpus operuit. Quid in puersatione sua offendere potuit q de heremo nō recessit. Quid illū loquacitatꝭ reat⁹ polluit q distinct⁹ ab hoib⁹ fuit. Qn illū vel silētij culpa notauit q ad se veniētes tā vehemēter increpauit: di. Genimina viperaꝝ qs vobis demōstrabit fugere ventura ira. Quid est ḡ qp Job dei testimonio cōmendat: et tñ plagis vsqz ad sterqliniū sternit. Quid est qp Johes dei voce laudat: et tñ p temulētis vbis insaltationis premiū morit. Quid est qp oipotēs de⁹ sic vehemēter in hoc seculo despicit qs sic sublimiter añ secula eligit nisi hoc qō pietati fideliū pz. qm iccirco sic eos pmit in infimis qs videt qñ remuneret in summis: et foras vsqz ad despecta deijcit qs intus vsqz ad icorruptibilia pducit. Hinc ḡ vnusqsqz colligat qd illic sint passuri quos reprobat: si h sic cruciat qs amat. Aut quō ferientur qui in iudicio arguēdi sunt si sic eoꝝ vita pmit qui ipso iudice testē laudant. hec ille. Aplūs quoqz Paulus. ij. ad Timo. iij. inquit. Oēs qui pievolunt viuere in xpo iesu psecutiones patiunt. De quib⁹ ipsi fideles xpiani debent gloriari. q: per eas assimilant dño nro iesu xpo: qui licz pctm nō fecerit nec inuēt⁹ sit dolus in ore ei⁹. j. Petri ij. tamē multas psecutiones passus est. Et iō fidelibus suis dixit Job. xv. Si me persecuti sunt et vos persequentur. Uerū: q: fm Greg. consideratio premij minuit vim flagelli. Et vt ait Jsidorus. Qui future vite premia diligenter excogitat presentis vite mala equanimiter portat. Ideo apostolus nos hortatur ad tolerandas tribulationes cum xpo et consideratione tribulationis. di. ij. ad Corin. j.

Sicut abūdant passiones xpi in nobis: ita ꝛ
p xp̄m abūdabit ꝯsolatio nra:ꝛ sicut sumꝰ so
cij passionū sic crimꝰ ꝛ cōsolationū. Nō sunt
aūt ꝯdigne passiōes huiꝰ tpis ad futurā glo
riā q̄ reuelabit in nobis. ad Roma.viij. Z
Ecūda ratio hoc ꝓbās dr̄ meritatio
s nis siue p̄miatiōis. Quā rōnē ponit
Greg.in moral.ꝛ seraphicus doctor
sctūs Bona.in.ij.sen.di.xxiij.ar.j.q.ij. Et pos
sumus arguere sic. Si nulla esset pugna nul-
la esset victoria:ꝛ si nulla victoria ergo nulla
corona. Inq̄t em̄ sctūs Maximꝰ in sermone
vniꝰ martyris. Corona victoribꝰ daſ. Si er-
go hō nō esset tribulatꝰ in h̄ mūdo ꝛ nō pu-
gnaret ꝯtra tētationes nō posset victoriā pa
tiētie reportare:ꝛ p ꝯn̄s triūphū vite eterne.
Et ꝓpter hoc benignissimꝰ dn̄s noster p̄misit
ꝙ vita hoīs sit ꝯtinua militia sup terrā. Iob
vij. Unde inq̄t beatus Bern̄.in quodā sermo
ne. Mundus:caro:demonia:diuersa mouēt
prelia. Contra q̄ oportet nos viriliter pugna
re vt coronam victorie cōsequamur. M
Uāuis ergo oipotens deꝰ de potētia
q absoluta possit nobis dare coronā vi
te eterne sine aliquo nr̄o merito:hoc
tn̄ facere nō intēdit:ſ; vult ꝙ eā bonis opibꝰ
acq̄ramꝰ. vt inq̄t sctūs Bonauē.in.ij.dist.xij.
ar.j.q.ij. Ideo inq̄t Paulꝰ.ij.ad Tim̄.ij. Nō
coronabiſ nisi q̄ legitime certauerit.ſ. ꝯtra tē
tationes:aduersitates:ꝛ tribulationes mūdi
ꝛ diaboli. Necesse ergo est in hac vita nos ad
uersa tolerare si volumꝰ ꝓsperitatē eternam
promereri. Ut etiā inq̄t Magr̄ sen.in.ij.dis.
xxix.ꝛ sanctus Bonauē.eiusdem libri. di.xxx.
ar.j.q.j. Ideo scriptū est Act.xiiij.et fuerunt
verba Pauli q̄ ibi recitat sanctꝰ Lucas. Per
multas tribulatiōes oportet nos itrare i re-
gnū celoꝝ. Idcirco ad heremitas Aug. inq̄t.
Qui exceptꝰ fuerit a passione flagelloꝝ exce-
ptus erit a numero glificatoꝝ. Et Hiero. ad
Julianū ait. Difficile imo īpossibile est vt pre
sentibus ꝛ futuris q̄s fruaſ bonis: vt hic vē-
trem ꝛ illic mentē ipleat: vt de delitijs trāseat
ad delitias: vt in vtroq; seculo primus sit: vt
in celo et in terra gloriosus appareat. Isido.
q; in lib. de summo bono dicit. Si dulcia q̄-
rimus necesse est vt priꝰ amara toleremꝰ. Iō
inq̄t Paulꝰ ad Heb.xij. Per patientiā curra-
mus ad ꝓpositū nobis certamē. Et hoc suffi-
ciat pro secunda parte nostri sermonis.
Pars.iij.de distictiōe patiētie. N
p Atientiā diffinit Lactātius. in.v.
diuinaꝝ institutionū aduersus gē
tes dicens. Patiētia est malarū que aut infe-
runſ aut accidūt cū equanimitate ꝑlatio. Et
Tulliꝰ in rhetorica idē in subā dicit lic; alijs
verbis. Repiſ aūt diuersa patientia. Prima
est remissoꝝ.i.coꝝ q̄bus ex officio incūbit re-
prehēdere corrigere vel punire aliena pctā ꝛ
tn̄ illa tolerāt. Cōtra q̄s est.c.faciētis.lxxxvj.
di.vbi dr̄. Faciētis ꝓculdubio culpā h; q̄ q̄d
pōt corrigere negligit emēdare.et in.c.error.
lxxxiij.dis.scriptū est. Error cui non resistitur
approbaſ: veritas cū minime defensaſ opp̄-
miſ. Negligere q̄ppe cū possis ꝑturbare per-
uersos nihil aliud est q̄ꝫ fouere:nec caret scru
pulo societatis occulte qui manifesto facino-
ri desinit obuiare. Et in.c.q̄d em̄.ibidem dr̄.
Quid em̄ ꝓdest illi suo errore nō pollui q̄ cō-
sensum p̄stat erranti. Et in.c.ꝯsentire.ea.di.
scriptum est. Consentire vr̄ erranti q̄ ad rese-
canda que corrigi debēt non occurrit. O
Ecunda patiētia est mūdanoꝝ.i. coꝝ
s qui ꝓpter mūdū quosq; labores stre
nue tolerāt: ꝛ in ꝑuo bono ope sunt
īpatiētes. De q̄bꝰ.xlvij.di.i.c.oēs. Greg. ait.
Oēs huiꝰ seculi dilectores in terrenis rebus
fortes sunt:i celestibꝰ aūt debiles. Nā ꝓ tēpo
rali gloria desudare vsq; ad mortē appetunt:
ꝛ pro spe ꝑpetua nec parū q̄dē in labore subsi
stunt. Pro terrenis lucris iniurias quaslibet
tolerant: ꝛ pro celesti mercede vel tenuissimi
verbi ꝯtumelias ferre recusant. Terreno iu-
dici toto etiā die assistere fortes sunt: in orō-
ne vō corā dn̄o vel vnius hore momēto lassan
tur. Sepe nuditatē deiectionē famēq; ꝓ ac-
quirēdis diuitijs atq; honoribꝰ tolerant. su-
perna aūt laboriosa q̄rere tāto magis dissimi
lant: quanto ea tribui tardius putant. P
Ertia est patiētia stultorum.i. coꝝ q̄
t sciūt ꝙ peccādo mortalr̄ seruiūt dia-
bolo ꝛ tn̄ permittunt se trahi ab illo
de pctō in pctm̄. Quibus dicit Paulus.ij.ad
Coꝝ.xj. Libenter suffertis insipiētes cū sitis
ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos
in seruitutem redigit: si q̄s deuorat: si q̄s acci
pit: si quis extollitur: si quis in faciē vos ce-
dit. Et in hac patientia stulta sunt multotiēs
vxores q̄ viris suis in pctīs cōsentiūt: ꝛ econ
tra viri vxoribus:ꝛ similiter serui dominis: ne
eos turbari faciant. Hec autem patientia est
pessima ꝛ supportatio iniqua. Q
Uarta patiētia est hypocritarum. De
q q̄bus dr̄ Mat.vj. Exterminant em̄
facies suas vt appareāt hoībus ieiu
nantes. Quinta patiētia virtuosoꝝ. de qua

modicũ hodie reperit. Assimilatur enim binnule que cũ sit calidissima et consequẽter nõ bona in estate tũc emittit folia latissima: sed in hyeme quando eet bona abscõdita latet sub terra. Dr aũt cõiter quod patiẽtia comedit cũ coclear rabiei. De qua virtute Aug. inquit in lib. de patiẽtia. Uirtus animi que patiẽtia dicitur tam magnũ bonũ dei est. vt etiã ipsius qui nobis eã largitur patiẽtia pdicetur. Et Jacobi.i.c. scriptũ est. Patiẽtia opus pfectũ hz. Et.ij. ad Cor.vi. dicit Paulus. In oibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patiẽtia. et ad Ephe. iiij. ait. Cũ patientia supportantes inuicem. et ad Heb.x. Patientia vobis necessaria est vt voluntatẽ dei facientes reportetis repromissionẽ. Hanc aũt patiẽtiã debemus a deo impetrare dicere cũ ps. lxx. Ab ipso enim patiẽtia mea. et ps. lxx. Tu es patiẽtia mea. In quinque aũt debet hõ esse patiens. Primo in charorũ amissione. Nã multi sunt qui ppter mortẽ amicorũ indignantur deo: et seipos cõmittũt cõsummandos dolori. Contra quos inquit Seneca de consolatione ad Paulinũ. Quid tã humile ac muliebre est quod consummandũ se dolori cõmittere. Ideo Paulus.i. ad Theb.iiij. ait. Nõ contristemini sicut et ceteri qui spem non hñt. Tales enim videntur non hře spem de resurrectione futura.c. quod p:e posterũ.xiij.q.ij. Sciẽdum tñ quod aliud est afflictionẽ non sentire in aduersis: aliud est non sufferre. Unde Seneca. vbi.s. ait. Non sentire mala sua nõ est hominis: non ferre non est viri.

Secundo debemus esse patiẽtes in pditione tpaliũ bonorum. Unde vt hr in lib. de morib. phorũ: laudatur Anaxagoras qui non est ptristatus quando in patriã rediens possessiões suas desertas et dissipata inuenit. Et ideo Tullius in.ij. de oratore dicit. Magna laus et admirabilis videri solet: tulisse casus sapiẽtis aduersos nõ fractũ esse fortuna: retinuisse in rebus asperis dignitatẽ. Ideo laudatur Job qui audiens oẽs filios suos mortuos: et oẽm subam suã sibi ereptã nõ est desperatus: sed ait vt hr sui libri.i.c. Nudus egressus sum de vtero mřis mee: nudus reuertar illuc. Dñs dedit dñs abstulit sicut dño placuit ita factum est: sit nomen dñi bñdictum.

Tertio dz esse quis patiens in corporis flagellatiõe: cũ.s. corpus egritudinibus et infirmitatibus aggrauatur. Sicut de btõ Frãcisco legitur. De quo scus Bona. i legẽda maiori inquit. Cũ duris corporis augeretur doloribus illas suas angustias nõ penarum noĩe appellabat sed sororum. Dũ autẽ semel grauius solito dolorum vigeret aculeis: quidẽ frater simplex dixit ad eũ. Pater ora dñm vt mitius tecũ agat: manũ enim suã plus debito sup te aggrauare videtur. Quo audito vir sctus cũ eiulatu exclamans ait. Nisi noscerẽ in te simplicẽ puritatẽ tuum ex nũc abhorrerẽ psortium: quo ausus fueris circa me diuina iudicia reprehẽsibilia indicare. Et lz esset totus attritus grauis plixitate languoris pijciẽs se in terrã ossa debilia duro casu collisit et deosculãs humũ: gras tibi inquit ago dñe deus de oibus his doloribus meis: teque mi dñe rogo vt cẽtuplum si tibi placuerit addas cũ tue sancte voluntatis adimpletio sit mihi psolatio supplena. Et ideo etiã nos debemus patiẽter infirmitates tolerare. Quia virtus in infirmitate pficitur.ij. ad Cor.xij.

Quarto debet esse patiẽs quilibet et non desperare de tẽtatiõibus sed viriliter resistere. Nã vt ait btus Bona. in.ij. di. xiiij. ar.i.q.iõ deus pmittit hoiem tẽtari vt fortiter et viriliter agẽs maiorẽ inde gliam psequatur. Scriptũ est enim Jacobi.i. Btũs vir qui suffert tẽtationẽ: qm cũ pbatus fuerit accipiet coronã vite. Et ibidẽ etiã dr. Oẽ gaudiũ existimate fres cũ in varias tẽtatiões incideritis. Has enim tẽtatiões sepe pmittit deus p nr̃a vtilitate. Unde Job.v. scriptũ est. Btũs hõ qui corripitur a dño: increpatione g eius ne reprobes. Qñ ergo es tẽtatus siue tribulatus recordaris illius fnie que hr Ecci.iij. vbi dr. Disciplinam dñi ne abiciãs ne deficias cũ ab eo corriperis. Quẽ enim diligit dñs corripit: et quasi pr in filio cõplacet sibi. Debes etiã recordari quod dr ps. xxxiij. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde. et de hoc est exemplus magni Antonij qui dum post multas tẽtationes et vbera que a demonibus fuerat passus vidisset in splẽdore quodã mirabili dñm iesum xpm: dixit ad eũ. Ubi eras bone iesu: iesu bone vbi eras: quare nõ fuisti a principio vt me adiuuares a demonijs. Cui dñs ait. Antoni hic aderã intuẽs quõo pugnares et meo auxilio certamẽ superasti. ammodo aũt qui viriliter pugnasti in toto orbe te faciã nominari. Recordare etiã o tribulate et tẽtate quod multo pl'es tribulatiões passus est xpus pro amore tuo: qre pueniẽs est vt tu etiã aliqd patiaris amore eius. vñ inquit Paulus ad Heb. xij. Recogitate eũ qui sustinuit talẽ a pctõribus psecutionẽ: vt non fatigemini animis vrĩs deficiẽtes. Unde Greg. in moral. inquit. Si passio dñi ad memoriã reuocetur nihil est adeo durum quod non equo animo toleretur. Q

Quinto dz qs esse patiēs in tolerādis iniurijs ⁊ īfamijs īpositꝭ:sciēs ꝙ mēdacia hñt breues pedes:⁊ ṽitas oīb⁹ falsitatib⁹ supeminēs erit. Ad qḋ sunt quatuor remedia ᵬm Senecā. Primū est ipas iniurias obliuioni tradere sic faciebat Juli⁹ cesar:vt refert tulli⁹. Vñ idē Seneca ait. In iuriaꝝ remediū est obliuio. Scḋm est non reputare se iiuriā recepisse. vñ idē seneca ait. Sapiēs colaphis pcussus dic̄. Sicut debuit facere sic fecit. Et de h̄ laudat̄ Cato q̄ cum a quodā fuisset ī ore pcussus negauit se ab illo iniuriā recepisse. Tertiū est ꝙ dz dissimulare se mlta nō videre ne audire. vñ idē Sene. ait. Nō expedit oīa audire vel videre. Multe em̄ iiurie nos trāseūt ex q̄b⁹ plerasqꝫ nō accepit q̄ nescit. Nō vis eē iracūdus nō sis curios⁹. Quartū remediū est in ludū ⁊ solaciū iniurias ꝯuertere. vñ idē Sene. narrat: ꝙ cū Diogenes pħs quādā cām cū Lētulo habuisset Lētulus attracta pingui saliua ī faciē ei⁹ expuit. Jlle aūt faciē extergēs ī lusuꝫ ꝯuertit di. Affirmabo amodo o Lētule falli oēs q̄ negāt te os hr̄e. Oēs ꝗ xpiani tenent̄ patienter sibi illatas iniurias ferre. Nā ali' q̄s nō est bonus nisi sciat tolerare malos. xxij.q.iiij.c.cuꝫ bon⁹.⁊.c.tolerādi.et.c. q̄ ᵬm carnē. vñ in.c. hec aūt vita.ea.q.⁊ cā.dicit Greg. Quisquis nō tolerat malos ipe sibi p īpatiētiā testis est q: bon⁹ nō est. Abel em̄ eē tenuit quem Cayn malicia nō exercet. Debēt ḡ boni infamatores maloꝝ equanimiter ferre: q: pōti' redundat ad eoꝝ cōmēdationē ꝙ̄ vitupationē. Jmmo eēt nobis vituperiū si a turpib⁹ ⁊ scelera tis laudaremur: dicēte Sene. in li. de q̄ttuō: virtutib⁹. Paria sunt laudari a turpib⁹ ⁊ laudari ob turpia. Nos ṽo dicere possum⁹ ꝙ paria sunt vitupari a turpib⁹ ⁊ laudari ob ṽtuosa. Jdē q̄ꝫ Sene. inq̄t. Nimia demētia est vereri ne ab īfamib⁹ īfameris. ⁊ Greg. sup Eze. ait. Peruersoꝝ derogatio vite nr̄e est approbatio. Q: iā ostēdim⁹ iusticie aliq̄d nos hr̄e si illis displicere incipim⁹ q̄ nō placēt deo. Et h̄ ostēdi pōt q̄druplici exēplo. Primo lucis cui nō est derogatio sꝫ cōmēdatio si eā fugiunt ⁊ odiūt vespiliōes. Scti etem̄ viri sunt lux q: hñt lucidā famā. j. ad Thes. v. oēs vos filij lucis estis ⁊ filij dei. Petōres aūt sunt tāq̄ vespertiliones: q: diligūt opa tenebraꝝ ⁊ odiūt opa ṽtutū. Et iō cū viris lucidis ꝯuenire non pnt. ij. ad Coꝝ. vj. Que societas lucis ad tenebras. Nō est ḡ derogatio viris lucidis si infamant̄ ab hoīb⁹ tenebrosis. Vñ cū q̄dā amic⁹ Diogenis pħi dixisset ei. Oēs vituperāt te: ille ait. Opꝫ sapiā ab isipiētib⁹ feriri. Scḋo h̄ ōndit̄ exēplo odoris cui nō est derogatio sed cōmēdatio si eū fugiūt serpētes. Serui enim dei sunt odoriferi fama. ij. ad Coꝝ. ij. Odorē noticie sue manifestāt pꝑter nos in oī loco. Petōres aūt sunt serpētini q: vir⁹ detractiōis semp portāt ⁊ venenū ī lingua. dicēte ps. xiij. Venenū aspidū sub labijs eoꝝ. sicut aūt odor ṽtutū bonos recreat: sic malos ꝯturbat. ij. ad Coꝝ. ij. Alijs sum⁹ odor mortꝭ in mortē: alijs ṽo odor vite ad vitā. Nō est ḡ derogatio viris odoriferis: si īfamant̄ ab hoīb⁹ fetidis. vnde Aris. cū ei q̄dā diceret hoīes te ꝯtēnūt. Rñdit Et illos asini. Et iō sic illi nō curāt de ꝯtēptu asinoꝝ: ita nec ego de ꝯtēptu maloꝝ. Tertio ōndit̄ exēplo coloris cui nō est derogatio sed commēdatio si ceci de illo falsa iudicāt quem nūq̄ viderūt. Scti etem̄ viri colorati sunt albo colore puritatꝭ: nigro hūilitatꝭ: rubeo charitatꝭ: aereo celestis ꝯtēplatiōis: ⁊ viridi amabilis ꝯuersatōis. Petōres aūt sūt ceci. Sapientie. ij. Excecauit eos malicia eoꝝ. nō ē ḡ bonoꝝ derogatio si petōres ceci de colorib⁹ suaꝝ virtutū male iudicāt. Jmmo a talib⁹ laudari et diligi est vitupatio: ⁊ odiri est cōmēdatio. Vñ cū q̄dā iuuenis speciosus diceret Demosthenī pħo. Si hoīes me odirēt sic te: suspendio me pimerē. Jlle rñdit. Et ego me pimerē si me quēadmodū te amarēt. Quarto ōndit̄ exēplo medici cui nō est derogatio sꝫ cōmēdatio: si frenetici eū ꝯtēnūt. Medici em̄ sunt serui dei ab hoīb⁹ honorādi. Ecci. xxxviij. Honora medicū ⁊c̄. Frenetici aūt sunt petōres qui man⁹ sibi iniiciunt. Sapie. xvj. Hō p maliciā occidit aīam suā. Si igit̄ frenetici petōres infamāt seruos dei nō debēt curare: sꝫ eoꝝ blasphemiā deridere. Vñ legit̄ de Vespasiano imperatore: ꝙ cū q̄dā vellet ei īpꝛoꝑare ꝙ esset auar⁹ ⁊ fener: ⁊ sibi dixit. Vulpē posse pellem mutare nō aīum. Jlle aūt rñdit. Hmōi hoīb⁹ debem⁹ risuꝫ: nobis correctionē: penā ṽo criminosis. Et in h̄ ōndit generositatē animi sui. Nā vt inq̄t Seneca ī li. de clemētia. Magni animi ꝓpriū ē iiurias atqꝫ offensiōes spnere. Et idē ī li. de pꝛuidētia inq̄t. Marcet sine aduersario virt⁹. et Prouer. xvj. dic̄ Salomon. Melior est patiēs viro forti: ⁊ q̄ dñat̄ aīo suo expugnatore vrbiū. ⁊ ad Lucillā inq̄t Sene. Eq̄ aīo audiēda sunt īpitoꝝ ꝯuitia. Ait em̄ Cato sui li. iiij. c. Cū recte viuas ne cures ṽba maloꝝ. Arbitrij nr̄i nō est qḋ q̄sqꝫ loq̄t̄. Nā sic canes ꝯ nos latrātes nō pūt p h̄ face ꝙ hoīes

rõnales nõ simus. Et ꝙ ipi bestie nõ sint: ita
bestialiũ opprobria nõ pñt efficere qn simus
deo grati ⁊ ỽtuosi: ⁊ ꝙ ipi nõ sint diabolici ⁊
a deo maledicti. Eapropter Ysiõ. li. ij. solilo.
c. xij. ait. Iniurijs nõ rñdeas: cõuitium ne re
torqueas: cũ silẽtij patiẽtia tacẽdo cito vin
ces: maledicẽti bñdictionẽ oppone: irascen
tẽ patiẽtia demolire: blãdimẽto iracũdiã fu
rẽtis dissolue. Vince neqciã mãsuetudĩe: vin
ce maliciã bonitate. Bern. in li. de ĩprobatio
ne vitiorũ. c. xiij. ait. Nobilis exuperat duras
patiẽtia lĩguas. vñ Iohes solobriẽsis angli
cus in policratiõe li. iiij. laudat Octauianuz
augustũ: q cũ per ciuitatẽ Romã pgeret qdã
desperat⁹ ⁊ vilis hõ ei dixit. O tyrãne. Cui il
le rñdit pacifica voce. Si essem nõ diceres: ⁊
non ampli⁹ de verbis ei⁹ curauit. Laudat qꝫ
Suetoni⁹ lib. iij. de duodecim cesarib⁹ Tybe
riũ cesarẽ q neminẽ de se maledicentẽ vel sibi
ↄuitia inferẽtẽ puniri volebat dicẽs ĩ ciuita
te libera linguã mẽtemqꝫ liberã esse debere.
Laudat etiã Iustinian⁹ imparator q ij. l. vni
ca. C. si qs ĩperatori male. inqt. Si qs mode
stie nesci⁹ ⁊ pudoris ignar⁹ ĩpropetãticqꝫ ma
ledicto noĩa nr̃a crediderit lacessenda: ac te
mulẽtia turbulẽtus obtrectator fuerit tpꝛꝫ
nr̃oꝝ eũ pene nolum⁹ subiacere neqꝫ durum
aliqd vel asperũ sustinere. Qm si ex leuitate
pcessit ↄtẽnẽdũ est si ex ĩsania miseratiõe di
gnũ: si ab iniuria remittẽdũ. In li. etiã de iu
gis phoꝝ laudat Aristip⁹ phs q cuidã sibi ĩ
properia dicẽti rñdit. Vtinã ita tu maledicere
sicut ego auriũ meaꝝ dñs sum. Ibidẽ etiã lau
dat Zenophõ q maledicẽti sibi rñdit. Tu di
dicisti maledicere: et ego didici maledicta cõ
tẽnere. Quoꝝ exẽpla ⁊ nos seqⁱ debemus:
nec de maloꝝ iniurijs aut psecutiõib⁹ curare q
si nõ haberem⁹ nõ essem⁹ boni. Cũ scriptũ sit
Eccĩ. xxxiij. Cõtra bonũ malũ ẽ: ⁊ ↄtra mortẽ
et sic ↄ virũ iustũ petõr. Considerat em̃ petõr
iustũ ⁊ qrit mortificare eũ: vt ait ps. Cõcludo
ergo ꝙ qlibet dꝫ eẽ patiẽs ĩ oib⁹ aduersitati
bus quãtũcũqꝫ aspis. Tãc em̃ maior est virt⁹
quãto maior tribulatio equanimiter tolerat
dicẽte Lucano li. ix. Gaudet patiẽtia duris.
Itẽ Vergi. v. Eneid. ppe finẽ inqt. Superã
do oĩs fortuna ferẽda est. Et Prudenti⁹ de si
chomatia. c. iiij. ait. Oĩb⁹ vna comes virtuti
bus associatur. Auxiliũqꝫ suũ fortis patiẽtia
miscet. Virt⁹ nã vidua est quã nõ patiẽtia fir
mat. ⁊ Cato sui li. c. ij. ait. Magna etem̃ moꝝ
sp patiẽtia virt⁹. Maxime aũt debem⁹ eẽ pa
tiẽtes de his q meruim⁹. Ait em̃ Cato. c. iiij.
Qd merito pateris: patiẽter ferre memento.
Cũqꝫ re⁹ tibi sis ipm te iudice dãna. Itẽ Mi
chee. vij. dicit pphꝫta ĩ psona taliũ. Irã dñi
portabo qm̃ peccaui ei. Ad patiẽtiã qꝫ horta
tur Cassiodor⁹ eplaꝝ li. x. epla. xi. di. Sustinẽ
do poti⁹ ꝙ vindicãdo laudaberis. ⁊ Ysiõ. so
lilo. li. j. c. iiij. ait. Qui aduersa patienter tole
rat deũ sibi citi⁹ placat. ⁊ Bern. ĩ li. de ĩproba
tiõe vitioꝝ. c. iiij. di. Nulli⁹ aduersi patiẽs ter
rore mouetur: ⁊ sua vir patiens vota videbit
oĩa. Matthe⁹ qꝫ poeta ĩ poetria sua pte. j.
c. xvj. ait. Patiẽtia ẽ ↄseruatiua virtutis. Vt
aũt possim⁹ eẽ patiẽtes debem⁹ seruare cõsi
liũ Ysiõ. vbi. s. c. x. di. Patiẽter leuiora porta
bis si grauioꝝ fueris recordat⁹. Recordare q
o tribulate: afflicte: ⁊ angustiate: ꝙ multo ma
iores sunt ⁊ grauiores afflictiones inferni: ꝙ
isti⁹ seculi a qbus liberaberis si patiẽter ista
tolerabis. Qd tibi cõcedat ⁊ nobis oĩbus. s.
in tribulationibus gaudere: ⁊ non desperare
tribulatoꝝ cõsolator Iesus xps cui est honor
et gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Feria. vj. post quartã dñicã in quadragesi
mã. De martyrio. Sermo. xxix. X

Eamus et nos et

moriamur cũ eo. Io. xj. et i
euãg. occur. ferie. Et tradũt
naturales phi. Sãguis hũa
nus fecũdat lignũ aridũ: qr
si lignũ fuerit arefactũ opti
mũ remediũ ẽ statũ ĩ pncipio arefactiõis ap
ponere ad radices sanguinẽ hũanũ. Vñ nar
rat Hermes egypti⁹ ꝙ rosariũ plãtatũ in tra
cõmixta cũ sãguie ad calorẽ modicũ ignis: oĩ
tpe anni pducit rosas. Et silr hoĩes q dicunt
arbores: iuxta illud Mar. viij. Video hoĩes
qsi arbores: qui sunt arescẽtes p petm̃ ⁊ cõcu
piscẽtiam carnaliũ delectationũ eis sic arefa
ctis p defectũ deuotiõis: ⁊ nullũ fructũ boni
opis faciẽtib⁹: nõ est meli⁹ remediũ ꝙ ad ra
dicẽ cordis coꝝ apponere calidũ sanguinem
xpi ob illoꝝ salutẽ effusuz: qr sicut elephas vi
so sanguine aĩat ad pliũ: ita ipi ex meditatiõe
passionis xpi accendẽtur ad amorẽ qui est ca
lor naturalis aĩe: et faciẽt fructũ aggrediẽdo
p ei⁹ amorẽ qcunqꝫ ardua ⁊ difficilia ac etiã
martyriũ: dicẽtes ĩtra se ỽba thematis nr̃i. Et
ppterea xps facit more falcarij q volẽs euo
latũ reuocare falconẽ ascẽdit arborẽ vel aliũ
locũ eminẽtẽ ⁊ ostẽdit illi carnẽ sanguinolen
tam. Ipe em̃ dei fili⁹ volẽs hoĩem pditũ et
euolatũ de manib⁹ suis ad se reuocare ascẽdit

arbo:ē sctē crucis in monte caluarie: ⁊ oñdit ei totū co:p⁹ suū vulneratū ꝓpter iniq̄tates eius voce magna et clamo:e valido ip̄m euocās. Sȝ multi nolūt ei⁹ vocē audire. Vñ ipse conquerit̄ Job.xix.di. Seruū meū vocaui:⁊ nō rñdit mihi. Jlle autē nō rñdet xp̄o qui ei⁹ passioni nō cōpatit̄:⁊ ꝓ ip̄o ꝓ se mo:tuo nō est parat⁹ mo:tē subire. Sȝ hic querūt docto:es vtrū sustinere marty:iū ꝓpter xp̄m sit in p̄cepto? Et rñdet btūs Tho.i.iiij. suo quodlibeto.q.iij. ꝙ aliq̄d esse sub p̄cepto pōt intelligi duob⁹ modis. Uno mō ꝯditionate quoad animū sicut sub p̄cepto est: vt Augu. exponit illud Mat.v. Si quis percusserit te in vnā maxillā p:ebe ei ⁊ alterā. Qđ intelligit̄ ſm p̄parationē animi.s. vt homo habeat animū p:eparatum si opus esset: et salus alio:ꝝ exigeret ꝙ et patienter se percuti in alia maxilla sustineret. Et per hūc modum sustinere marty:iū p:opter xp̄m cadit sub p:ecepto: q: homo debet habere animū p:eparatum: ita ꝙ potius permitteret se occidi ꝙ̄ xp̄m negare vel mo:taliter peccare. Alio mō aliq̄d cadit sub p:ecepto absolute tanꝙ̄ debitū simplr̄: sicut amare deū: hono:are parētes: ⁊ hm̄ōi. Et hoc mō sustinere marty:iū nō est sub p:ecepto. Nō em̄ tenetur quis se ingerere marty:io: qđ sic p:obari pōt. Minus videt̄ ꝙ hō sua tribuat ꝙ̄ ꝙ ꝓp:iū co:pus exponat: vt inq̄t Greg. in homelia super illud Lu.x. Ego sum pasto: bonus ⁊c. sȝ dimittere oīa sua ꝓpter xp̄m nō cadit absolute sub p̄cepto sȝ sub ꝯsilio: ḡ multo min⁹ exponere mo:ti co:pus p:op:iū ad sustinēdū marty:iū est absolute sub p:ecepto. De quo marty:io tres ꝯsiderationes faciemus. P:ima dicetur commendationis. Scḋa conditionis. Tertia variationis.

Pars prima de marty:ij cōmēdatione. Y

Y Z inq̄t btūs Tho.ij.ij.q.cxxiiij.ar.j. Subire marty:iū ꝓpter xp̄m ē act⁹ q̄ttuo: v̄tutū. P:io charitatis vt imperātis. vñ sctūs Maxim⁹ in sermone marty:ū dicit. Charitas xp̄i in marty:ib⁹ suis vicit. Ex charitate em̄ sola hȝ marty:ius ꝙ sit merito:iū di. Pau.j.ad Co:.xiij. Si tradidero co:p⁹ meū ita vt ardeā: charitatē aūt nō habuero nihil mihi p̄dest. Secundo subire marty:ium est actus fo:titudinis: vt actū eiicientis ⁊ timo:ē excludentis. Et iō de marty:ibus inq̄t Paulus ad Heb.xj. Fo:tes facti sunt in bello. De quib⁹ canit ecclia. Sctō:ū meritis inclyta gaudia: pāgam⁹ socij gestaq; fo:tia. Tertio est actus fidei: vt in deo tāꝙ̄ in vltimo fine cōfirmantis: et intellectū eo:ꝝ ad credēdā alterius vite glo:iā illuminātis. Unde btūs Maximus vbi.s. dicit de marty:ibus. Nunꝙ̄ em̄ hāc vitā sic constanter expenderēt nisi esse aliā incōparabiliter beatio:ē p̄fecta diffinitione sentirēt. Quarto est actus patiētie: vt sustinētis. vñ de marty:ib⁹ canit ecclesia. Ceduntur gladijs mo:e bidentiū: nō murmur resonat: nō querimonia: sȝ co:de tacito: mens bñ conscia: cōseruat patientiam. Z

Z Ex quibus cōcludere possum⁹ ꝙ suffer re marty:iū est actus maxime p̄fectionis. Et potest ꝓbari ſm Tho.ij.ij.q. cxxiiij.ar.iij. sic. Tāto magis ostēditur esse aliquis p̄fectius ⁊ ardētius amare deū: quanto ꝓ eius amo:e rē magis dilectā cōtēnit ⁊ magis odiosam eligit. Cū igitur inter oīa bona sua maxime amet hō vitā suā: sicut scriptū est Job.ij. Pellē p:o pelle ⁊ cūcta q̄ possidet dabit hō ꝓ aīa sua.i. ꝓ vita cōseruāda: econtra ⁊ō inter oīa odibilia maxime abho:reat mo:tē: sicut etiā oē aliud aīal facit. vt inq̄t Boe. iij. de ꝯso. Ergo sequit̄ ꝙ marty: q̄ ꝓ xp̄i amo:e vitā cōtēnit ⁊ mo:tē sustinet est summe p̄fectionis ⁊ charitatis. Et hoc est qđ saluato: inq̄t Johā.xv. Maio:ē hac dilectione nemo habet ꝙ̄ vt aīam suam ponat quis ꝓ amicis suis. Sed cōtra arguitur sic. Nobilius ⁊ p̄fectius est ꝓpter xp̄m dare aīam ꝙ̄ co:pus: q: aīa multo nobilio: est co:po:e. xxiij.q.iij.c.si habes.⁊.l.sancim⁹.C.de sacrosanc.eccle. Sȝ per marty:iū hō ꝓpter xp̄m dat co:p⁹: p obedientiā ⁊ō aīam ⁊ ꝓp:iā voluntatē deo sacrificat.c.sciēdū.viij.q.j. Ergo obedientia perfectio: est marty:io. Respōdet beatus Tho. vbi.s. ꝙ marty:iū cōplectitur illud sine quo obedientia esse nō pōt.s. vt aliq̄s sit obediēs vsq; ad mo:tē: ⁊ ideo marty:iū est perfectius obedientia quam in se includit. A

A Secundo sic arguitur: melius est bonū quod p:odest multis ꝙ̄ qđ vni soli.s. Ext.⁊.c.lȝ quibusdā. de reg. Sȝ act⁹ gubernandi ⁊ docendi p:odest multis: actus autem marty:ij illi soli qui patitur: ergo docere ⁊ p:esidere est p̄fectius marty:io. Rñdet Tho. vbi.s. ꝙ marty:ium non solum patienti p:odest sed etiam multis alijs. vnde Amb. in quadā epistola ait. Marty: cū patitur nō solum sibi patitur sed etiā cuilibet. Sibi em̄ patitur ad p:emium: cuilibet ad exemplū. sibi ad requiem: cuilibet ad sanitatem. Exemplo em̄ eius didicimus in ch:isto credere: ⁊ mo:tem non timere. hec ille. B

e Ex q̄bus pz: ꝙ martyres sunt ꝑfectiores doctoribꝰ: qꝛ ipi docēt nō solū verbo sꝫ etiā facto ꝛ exēplo. Sūt etiā ꝑfectiores virginibꝰ. vñ Aug. i li. de virginitate facit cōparationē inter ꝑfectionē martyrij et virginitatis. Et tādē ꝯcludit ꝙ ceteris paribus ꝑfectio martyrij est excellētioꝛ ꝑfectione virginitat͡. Beatꝰ qꝫ Tho. in. iiij. dis. xlix. inquit. ꝙ licꝫ vna aureola sit maioꝛ altera ꝭm qd: simplr̄ tñ loquēdo: aureola martyrum est potioꝛ aureola doctoꝝ ꝛ ꝟginū: qꝛ cū in martyrio sit pugna difficilioꝛ: ꝛ victoria maioꝛ: dꝫ etiā esse excellētioꝛ aureola in martyribꝰ daꝛ: vñ glo. sup illud Mat. v. Beati q̄ ꝑsecutionē patiunꝛ ꝛc. dicit: ꝙ oēs alie btitudines ꝑficiuntur in ista. Eccl'ia qꝫ in cōmemoratiōe sanctoꝝ martyres ꝑordinat ꝛ ꝑponit doctoribꝰ ꝛ virginibꝰ ad ostendēdū preeminētiā eoꝝ respectu doctoꝝ ꝛ virginū. Quoꝝ martyrum gl'iam admirās sctā nr̄ eccl'ia inq̄t deo. Que vox q̄ poterit lingua retexere: q̄ tu martyribꝰ munera ꝑparas: quasi dicat. nulla. Iō canit David ꝓpheta ps. cxv. Preciosa in cōspectu dñi mors sctōꝝ eiꝰ. i. ꝭm Alexā. de ales. Ibi chara ꝛ grata est deo mors martyrū. Cuꝫ eñi ipi ostenderint operibus arduis: ꝙ sup alios deum dilexerunt dicente Grego. in quadā bomelia paschali: ꝙ ꝓbatio dilectionis exhibitio est operis. Credendum est ꝙ deus in celesti curia illis precipui amoris signa ostenderet: eos singulari gloria decorando.

Pars secunda huius sermonis: de martyrij conditione. C

s Ecūdo sciendū est ꝭm Franciscum de may. in trac. de martyrio: ꝙ ad verū martyriū tres ꝯditiōes requirunꝛ. Prima dr̄ ꝑsone discretio. s. ꝙ sit ꝑsona discreta: ne seipm q̄s interficiat. Deus eñi non vult aliquē seipm interimere: vt martyr fiat. qꝛ si ꝑcepit ne ꝓximū quis interficiat. Exo. xx. a fortioꝛi inhibet occidere se ipsum. Et iō q̄ se occidit: crudelioꝛ est eo qui aliū interimit. ff. de bonis eoꝝ q̄ moꝛ. si. ꝯsci. l. si. ꝛ ibidē dr̄: ꝙ q̄ sibi nō parcit: multo minꝰ alijs parcet. de quo loquēs Aug. super illud Iobis. xij. Qui odit aīam suā ꝛc. inq̄t. Vide ne tibi surrepat: vt teipsum velis interimere: sic intelligēdo ꝙ debeas in hoc mūdo odisse aīam tuā. Hinc eñi q̄dā maligni hoīes atq͡ ꝑuersos in seipos crudelioꝛes ꝛ sceleratioꝛes homicide flāmis se donant atq͡ ꝑfocant: ꝑcipitio se collidūt ꝛ pereūt. hoc dñs nō ꝑcipit: imo diabolo ꝑcipitiū suggerēti r̄ndit. Vade retro sathana. Scriptū ē ei Mat. iiij. Nō temtabis dñm deū tuū. Petro autē dixit: significās q̄ morte clarificaturꝰ eēt deū. Cū esses iunioꝛ cingebas te: ꝛ ambulabas q̄ volebas: cū aūt senueris alius cinget te: ꝛ feret quo tu nō vis. vbi satis expssit nō a seipso: sꝫ ab alio debere occidi q̄ vestigia sequiꝛ xp̄i. hec ille. D

p Ropter defectū huius cause: nō fuit martyr Ragias q̄ seipm precipitauit ꝛ gladio vulnerauit eligēs magis nobiliter mori q̄ subditꝰ fieri pctoꝛibꝰ: et cōtra natales suos indignis iniurijs agi: vt dr̄. ij. Machaꝫ. xiiij. Sed ꝯ hoc argui pōt de illis q̄ tpe ꝑsecutionis xp̄ianoꝝ se occiderūt. de q̄bus dicēduꝫ est ꝭm Aug. j. de ciui. dei. c. ij. ꝙ illud fecerunt diuina inspiratione sicut de illis mulieribus que ne pudicitiā ꝑderēt: et ab insectatoribꝰ corrūperenꝛ se in flumine ꝑcipitarūt: quaꝝ eccl'ia memoriā veneraꝛ in cathalogo sanctoꝝ. Silr̄ et de Samsone credendū est: qui seipm interimit: iuxta illud Iudicum xvj. dicēs. Moriaꝛ aīa mea cū philysthim. Fuit eñi figura dñi nr̄i Iesu xp̄i: vnde de ipo dr̄ ibidem: ꝙ multo plures interfecit moriens: q̄ ante viuus occiderat. E

s Ecunda ꝯditio martyrij dr̄ intētiōis rectificatio: vt. s. nō ꝓpter aliquā mūdanā ꝛ tpalē gl'iam seu vtilitatē mortē q̄s subeat: sꝫ ꝓpter deū ꝛ vitā eternā habēdā. Cuius rō est: qꝛ ꝭm Pħm. ij. de aīa. Oīa iuste denoīanꝛ a fine. Et ꝭm Amb. in lib. de officijs. Intētio tua operi tuo nomē īponit. Licꝫ ergo aliq̄d opus bonū sit in se pōt tñ denoīari malū rōne male intētionis. vt pꝫ de ieiunāte vel faciēte elemosynā ꝓpter pōpā aut fauorē hūanū. Deꝰ eñi coꝛ interrogat nō manum. xiiij. q. v. c. si q̄d. ꝛ. xv. q. vj. c. si a sacerdotibus. Et ꝓpter defectū huiꝰ circūstātie non fuit martyr Iudas machabeꝰ: qꝛ ꝓpꝛ humanā reuerētiā fuit interfectꝰ noluit eñi fugere hostes cū posset mortē sic euitare dicēs. Absit rē istā facere vt fugiamꝰ eos ꝛ īponamꝰ crimē gl'ie nr̄e. vt dr̄. j. Macb. ix. Ex ꝑdict͡ etiā pꝫ ꝙ ad martyriū ꝑfectū req̄riꝛ vt libēter nō inuitꝰ q̄s moriaꝛ. Quia nullū bonū nisi volūtariū. c. presens clericus. xx. q. iij. Et nemo inuitus bene agit etiam si bonum est q̄d facit. vt inquit Aug. in. j. confessionum. F

t Ertia martyrij ꝯditio dr̄ cause iustificatio. vt. s. ꝓ aliqua iusta cā quis moriatur nō ꝓ culpa sua. Naꝫ qn̄ ꝓpter furtuꝫ aliq̄s suspendiꝛ nunq̄d martyr vocari pōt. Certe nō. Hinc. j. Petri. ij. dr̄. Qui cuim

est gratia si peccātes et colaphizati sufferetis. Sed si bene facientes patienter sustinetis: hec est gratia apud deum. B

Uapropter Aug. in sermone de innocētib⁹ inquit. Quotiēscūq sctōr martyria celebramus: totiēs laudes salvatoris edicim⁹. Quotiēs asserim⁹ martyrū passiones: totiēs xpi gliam pdicamus. Non enim suscepim⁹ q passi sunt sz ppter quē passi sunt admiramur. Igit nō pena in laude sed fides est in honore. Magnificam⁹ non quia gravioribus subiacuere suppliciis sz q iusticie cā graviora toleravere supplicia. Nā plures sceleratorum peiores penas vidim⁹ esse ppessos sz nihil eis psunt: q martyres cā iustificat: sceleratos conscia sua dānat. et idē super ps. xxxiiij. ser. iij. ait. Martyrē nō facit pena sed cā. Nā si pena martyres faceret oia metalla martyrib⁹ plena essent: oēs catene martyres traherēt oēs q gladio feriunt canonizarent. ergo discernatur cā. Nemo dicat q patior iniustus sum: q ipe qui pmo passus est p iusticia passus est. Ideo magna exceptione addidit. Beati q psecutionē patiunt ppter iusticiam. hec ille. Qui etiā i sermone. xv. de martyrib⁹ dicit. Nemo se extollat et glorie de passiōe. Nā si attēdam⁹ solas passiōes coronant et latrones. Si de passione gliandū est pōt et ipe diabolus gliari cui⁹ ubicq tēpla evertunt: ubicq idola frāgunt. Nunqd pōt dicere: et ego martyr sus q tāta patior. Ego hō dei pmo eligat causam et sic securus accedat ad penā: q post penam accipiet coronam. hec ille. D

Et ideo Tho. ij. ij. q. cxxiiij. ar. ix. dicit q ad martyriū pprie sumptū reqrit q qs morte sustineat p xpo iustis de causis: q sunt septē sm Frā. de may. ubi. s. et fratrē Aluarū hispanū in lib. de planctu eccle. Prima cā dr iusticia: qua suscepit martyrium Abel. de quo Mat. xxiij. dr. A sanguine Abel iusti et c. ubi Aug. dicit q in Abel triplex perfectio fuit. s. vginitatis sacerdotij et martyrij. De isto martyrio hr. xxiij. q. iiij. c. nimiū. et. c. q peccat. et. c. si ecclia. et. s. Pe. iij. ubi dr. Si qd patimini ppter iusticiā beati eritis. et Mat. v. inquit salvator. Beati q psecutionē patiuntur ppter iusticiā: qm ipsorum est regnū celorū. ubi Chrys. ait: q hic accipitur iusticia pro oī virtute sicut etiam accipit ab Aris. v. ethi. Et ideo qn qs occidit ppt aliqd bonū opus factum amore dei martyr est. F

Ecūda cā est pati p lege observāda: sicut fecerunt machabei. ij. Machab. vij. de quib⁹ ecclia celebrat festū. Et lz an xpi incarnationē fuerit martyrizati: tn ut inquit Ber. Qd negavit eis tps pcessit martyrij forma: q eo mō passi sunt quo et martyres novi testamēti: passi eī sunt ne trāsgrederent legē dei sicut et isti ne fidē evāgelicā negarēt. K

Ertia cā martyrij est pati loco xpi: sicut fecerūt innocētes in quorum singulis putabat occidi xps. De qb⁹ dicit beat⁹ Tho. ubi. s. ar. j. q martyrij gliam quā in aliis ppria volūtas meret: illi p xpo occisi per dei misericordiā sunt assecuti. Nā effusio sanguinis p xpo vicē gerit martyrij. Un sicut pueris baptizatis per gratiā baptismalē meritum xpi operat ad gliam obtinēdam: ita in occisis ppter xpm meritum martyrij. L

Uarta martyrij causa est cum qs patitur p libertate eccle: sicut btūs Thomas archiepus cantuariensis. Et de hoc martyrio habetur. xxiij. q. viij. c. convenior. ubi divus Ambros⁹ inquit imperatori. Si rapis: si devoras: si acceperis sustinebo. Si autē extenderis manum tuā ad sanctuarium dei ibi me sacerdotē invenies. M

Uinta martyrij cā est pati ppt assertionē vitatis: sicut fecerūt Esaias et Hieremias: ac Iohes baptista. De q martyrio hr. xiij. q. iij. c. unusquisq. Et iō xj. q. iij. c. nemo. dr. Melius est p veritate pati suppliciū q p adulatione beneficium. De hoc etiam loquens Aug. in sermone de decollatione beati Johannis baptiste ait. Discernendum est qui et pro quo patiantur et erunt martyres dei si pro veritate qui christ⁹ est patiantur et legitime coronentur. N

Exta martyrij causa est pati p charitate et salute alicuius: sicut christus pro humani generis redēptione passus est. ut dicitur. j. Petri. ij. O

Ed hic qrit nūquid teneat qs corp⁹ suū morti exponere p salute aīe primi sui? Et idit Alexā. de ales in. iij. parte summe. in tractatu de charitate. et Bona. in. iij. di. xxx. ar. j. q. j. et Tho. ij. ij. q. iiij. ar. ij. in corpore qōnis: q sic. Qd pbat autoritatibus et rōnib⁹. Prima autoritas hr. j. Joh. iij. ubi dr. In hoc cognovimus charitatē dei: qn ipe posuit aīam suā p nobis: et nos debemus p fratrib⁹ aīas ponere. ubi dicit glo. Debet quisq p fratrib⁹ non aīam ponere sz corporis vitā q ex aīa pcedit. Itē Joh. x. inquit salvator. Bon⁹ pastor aīam suā ponit p ovibus suis. ubi glo. ait. Quisq eī naturalr ē pa

stoꝝ aīarū ꝓximoꝝ suoꝝ: vnde ꝛ quisq3 ꝑ aīabus eoꝝ vitā suā d3 dare. Alia autoritas est Chrys. dicētis sup Mat. Proximū suū nō diligit: nec preceptū implet charitas: q ꝑ salute ꝓximi vitā corporalē nō exponit. Rōnib9 q3 idē ꝓbatur. Prima d2 bonitatis: cui9 fundamētū ponit Aris. v. Topi. Sicut simplr ad simplr: ita magis ad magis: ꝛ maxīe ad maxime. Cū igif oē bonū naturaliter sit diligibile j. Eth. Ergo magis bonū est magis amabile: et maxime bonū maxime diligibile. Cū itaq3 in hoc mūdo reperianf tria bona. s. bonū exterius aduenies: qd est bonū simplr: bonum corporis qd est magis bonū: ꝛ bonū aīe qd ē maxime bonū: vt idem Phs ait. vj. Ethi. Si homo amat bona tpalia q2 bona sunt simplr magis d3 amare bona corpalia q2 magis bona. Et maxime bona aīe que oīb9 alijs bonis meliora sunt. vt ait Arist. vj. Poli. Et iō cum maior sit bonitas in aīa proximoꝝ q̄ sit in oī substātia tpali ꝛ q̄ in ꝓpria vita corpis: magis tenetur quis diligere aīam sui ꝓximi q̄ oīa bona sua tpalia ꝛ q̄ corpus ꝓpriū: ꝛ per cōsequens obligatur corpus suū morti exponere pro salute aīe proximi sue.

P s Ecūda rō d2 q̄litatis. Cui9 fundamētū ponitur a Pho. ix. Ethi. di. Amic9 se d3 habere ꝑ oīa ad amicū sicut ad seipm: eo q amic9 est alter ipse. Qd etiā dñs precipit Deut. xiij. ꝛ Mat. vj. di. Diliges ꝓximū tuū sicut teipm. Quo presupposito certū est fm Bona. in. iij. di. xix. ar. j. q. iij. in solutione. ij. argu. q istud aduerbiū sicut accipif duplr. Primo ꝑ quadā quātitate ꝛ cōmēsurabilitate amoris intēsi: ꝛ hoc mō nullus tenetur diligere ꝓximū sicut seipm. Scdo modo accipif ꝑ similitudine ad eundē finē ꝛ bonū: ꝛ hoc modo quilibet tenef diligere proximū sicut seipm. i. ad illum finē ad quē se diligit. Qd si sic est cū quilibet teneaf preponere salutē aīe sue saluti corporis sui: ergo pari ratione tenef exponere corpus suū ꝑ salute ꝓximi: aliter transgreditur preceptum de diligendo proximum sicut seipsum.

Q s Ed iterū queritur nūquid ille sit martyr q morte sustinet ꝑ liberatione patrie ꝛ reipublice. Et respōdet beatus Tho. ij. ij. q. cxxiiij. ar. v. q causa martyrij est bonū diuinū nō humanū: sed si bonū humanum pro quo quis moritur referatur in diuinū siue in ciuitate moriaf siue in bello potest martyr appellari ꝛ coronā recipiet martyrij. De taliter moriētibus d2 in. §. filij aūt, insti. de excu. tuto. Qui aūt ꝑ republica ceciderūt intelligunf i ꝑpetuū viuere ꝑ gloriā. Ad hoc etiā pot applicari illud Petrarche in triumphis q dicit. Bn mori totā vitā honorat.

R s Eptima causa martyrij est pati pro fide. Sicut fecit Stephan9 Actuū. vij. et alij martyres noui testamenti q ꝓprie martyres dicunf: q2 passi sunt ꝓpter testimoniū qd ꝑ fide xpi dederūt. Martyr em̄ grece idē est qd testis latine: vt ait Aug. i sermone. v. de btō Laurentio. et Isid. ix. Etym. Lz aūt apls dicat ad Rom. x. Corde credif ad iusticiā: ore aūt confessio fit ad salutē. Ex quo videtur innuere q quis non sit in statu salutis nisi aperte confiteatur fidem xpi etiā vbi est periculū mortis. Tn fm q inquit beatus Tho. ij. ij. q. iij. ar. ij. hoc non intelligitur esse de necessitate salutis nisi pro loco ꝛ tpe: ꝛ fm alias debitas circūstātias qn. s. propter subtractionē hui9 ꝯfessionis ꝛ testificatiōis subtraheref honor deo debit9: vel sal9 ꝓximi impediref: vt si quis interrogaref de fide ꝛ taceret: ꝛ ex hoc crederef q non haberet fidē: vel q fides nō esset bona vel alij propter taciturnitatē auerterētur a fide. In huiusmodi em̄ casibus tenef q̄s ad apertā fidei ꝯfessionē nō obstante mortis periculo: q2 potius q̄s tenetur mortē subire: et oīa mala tolerare q̄ fidē negare vel alteri pctō ꝯsentire. c. ita ne. xxxij. q. v. ꝛ. xxij. q. ij. c. ne q̄s. ꝛ. xxiij. q. viij. c. conuenior. ꝛ. c. quisquis. xj. q. iij. et. c. sacris. ex qd metus cau. cū slibus. facit ad hoc qd inquit Arist. j. Eth. di. Melius est mori q̄ agere cōtra bonū virtutis. Et in li. de secretis secretorū ad Alex. iterū ait. Prius eligēda est mors q̄ offensio preclarissime virtutis. Et eandem sniam scribit Seneca ad Lucillum ꝛ Tullius in. j. de officijs. Quapropter inquit glo. sup illud. j. Iob. iiij. Timor non est in charitate. Qui charitatem christi habet non timet mortem suscipere pro christo. Qui timet pro christo suscipere mortem: minime charitas christi in eo est. Non est ergo timenda occisio ꝓpter xpm quadruplici ratione. Primo q2 miles non timet exponere morti ratiocinum pigrum quādo sperat accipere a rege dexteriū velocem. Piger rōcinus est corpus nostrum ad omne bonum opus tardum ꝛ pigrū: post cuius mortem accipiemus dexteriū velocem idest ipm corpus gloriosum velocissimumq3 per dotem agilitatis. Sap. iij. Fulgebunt iusti: et tāq̄ scintille in arūdineto discurrēt. Et Esa. xl. Qui sperant in dño mutabunt fortitu

dinē assumēt pēnas vt aquile: volabunt ⁊ nō deficiēt. Scđa rō est q: libēter sustinet q̄s laceratione̅ grossi sacci: vt habeat indumētum bissini subtilissimi. Saccꝰ grossus ē corpꝰ nostrū post cuiꝰ laceratione̅ induemur vestime̅to bissino. i. ip̄o corpe glificato: ꝑ dotē subtilitatis. Apoc. xix. Datū ē ei vt coopiat se bissino splendēti et cādido. Tertia rō est: q: libenter ꝑmittit hō frangi carcerē tenebrosum qn̄ sperat venire ad palatiū lucidū: carcer tenebrosus aīe ē corpꝰ nr̄m: post cuiꝰ fractionē recipiemꝰ palatiū lucidū. i. ip̄m corpꝰ glificatū per dotē claritatis. Mat. xiij. Tūc fulgebunt iusti sicut sol in regno pr̄is eoꝝ. Quarta rō ē q: libēter ꝑmittit hō destrui domū luteā ⁊ casurā vt possit recuperare domū laureā ⁊ eternā. Domꝰ lutea ⁊ casura ē corpꝰ nr̄m: de luto factū ⁊ morti additū. Post cuiꝰ destructionē recipiemꝰ domū eternā. i. ip̄m corpꝰ glorificatū ꝑ dotē immortalitatis. ij. ad Coꝝ. v. Scimus eni̅ qm̄ si terrestris domus nr̄a huiꝰ habitatiōis dissoluat: ꝙ edificationē ex deo habemus domū nō manufactā sed eternā in celis. Et iō oēs xp̄iani debēt se ꝑparare ad tollerādū mortē ꝓ defensione fidei xp̄i in persecutione antixpi ī ꝑmo īminētis. Nā taliter moriētes potiꝰ ꝙ̄ fidē negare: gloriosam assequentur martyrij palmā. vn̄ Sene. ad Lucil. inquit fortiter ꝓ virtute mori gloriosum est.

Pars tertia huiꝰ sermonis de martyrij variatione. S

q Uoad tertiā partē nr̄i sermōis sciēdū est ſm Frācīscū de may. vbi. s. ꝙ tria reperiunt martyrij gn̄a. Primū est cuiꝰ passio ī aīa ⁊ corpe redūdat Sicut fuit martyriū xp̄i: q̄ ī aīa ⁊ corpe iessabiliter afflictꝰ fuit. Un̄ in eiꝰ ꝑsona exclamat Hiero. Threnoꝝ. j. O vos oēs q̄ trāsitis ꝑ viā attēdite ⁊ videte si ē dolor sicut dolor meus. Sed hic q̄ri pōt q̄re dn̄s nr̄ martyriū suū voluit pati ī cruce? Et r̄ndet ſm Tho. in. iij. pte sum. q. xlvj. ar. iiij. ⁊ magr̄m Bartho. de pisis in cōformitatibꝰ bt̄i Frācīsci. li. iij. ꝙ multis de causis. Primo rōne satisfactiōis: vt sicut in ligno scie boni ⁊ mali facta ē hūani gn̄is ꝑditio Adā ⁊ Eua de ip̄o sumēdo: sic ī ligno crucis fieret eiꝰ repatio ⁊ redēptio. Un̄ de eo canit eccl'ia. Qui salutē hūani gn̄is ī ligno crucis cōstituisti: vt vn̄ mors oriebat īde vita resurgeret. Et qui in ligno vincebat in ligno q̄ꝫ vinceret ꝑ xp̄m dn̄m nr̄m. Et ideo de ip̄o dici pōt illud Sap. xiiij. Benedictū lignū per qđ fit iusticia. Uoluit ergo xp̄s ligno crucis affigi quasi restituēs qđ Adam sumpserat. vnde pōt dicere cū ps. lxviij. Que non rapui tūc exoluebā. De q̄ Aug. in quodā sermone de passione ait. Contēpsit Adā preceptū accipiens ex arbore pomū. Sꝫ quicq̄d Adā ꝑdidit xp̄s in cruce inuenit. hec ille. Un̄ ipse inq̄t hoī illud Can̄. viij. Sub arbore mala suscitaui te. Ibi corrupta est mater tua: ibi violata est genitrix tua. Sicut ergo primi parentes multipliciter peccauerūt: sic xp̄s ī passiōe sua multimode satisfecit. Nā primo contra pctm̄ oculoꝝ qn̄ curiose nimis consperserūt lignū: vidētes ꝙ esset pulchrū visu ⁊c. Gen̄. iij. ipse fuit velatus in facie. Mar. xiiij. sicut ꝑdixerat ei pater eternus. Ezech. iij. di. Faciem tuā velabas. i. velari permittes ⁊ non videbis terrā: q: portentū dedi te domui Israel. Scđo contra pctm̄ manuū in attractādo ⁊ arripiendo pomū: fuit in manibꝰ suis clauis asperrimis pforatus. Quas plagas vidētes angeli cum ascēdissent in celū cū stigmatibus interrogauerūt eū dicētes illud Zacha. xiij. Quid sunt plage iste in medio manuū tuarū? Et ip̄e r̄ndit. His plagis plagatꝰ sum in domo eorū q̄ me diligebāt. i. in terra iudeoꝝ qui me diligere debebāt tan̄ꝙ eoꝝ messiam ⁊ regē de illoꝝ stirpe natū. Tertio cōtra pctm̄ pedū quibus ad pomū vetitū perrexerāt fuit in pedibꝰ suis vulneratus: vt merito dicere potuerit illud Job. xxx. Pedes meos subuerterūt ⁊ oppresserunt. Quarto cōtra pctm̄ gustus quo pomū ꝓhibitū comederūt fuit felle ⁊ aceto potatꝰ: vn̄ inquit illud ps. lxviij. Dederunt in escam meam fel: et in siti mea potauerūt me aceto. Quinto ꝯtra pctm̄ narium quo pomi fragrātiam odorauerūt: ipse in monte caluarie fuit crucifixus vbi immūdicie ciuitatis portabātur: ex q̄bꝰ eiꝰ odoratꝰ fuit afflictꝰ: ⁊ verificatū fuit illud Esa. iij. Et erit ꝓ suaui odore fetor. Sexto ꝯtra pctm̄ auriū quibꝰ suggestionē diaboli ꝑ serpentē audierūt fuit verbis derisorijs blasphematus: iuxta illud Luc. xxiij. Stabat ppl's expectās ⁊ deridebāt eū principes cū eis ⁊c. vn̄ dicere poterat illđ Job. xxx. Nunc deridēt me iuniores tempore quorum patres non dignabar ponere cū canibus gregis mei. Septimo ꝯ pctm̄ cordis quo nimis auide pomū cōcupierūt fuit in latere lanceatus. Job. xix. Et verificatum fuit illud quod in persona eius predictū fuerat Job. xvj. Circundederunt me lanceis suis: quorum vnus cōscidit me vulnere sup vulnus irruens in me sicut gigas. De hac autē satisfactione inquit

Aug. in lib. de symbo. tracta. ij. His gradibus
quib⁹ perierat hūana natura a xp̄o repata est.
Adā supbus: humilis xp̄s: p feminā mors: per
feminā vita: p Euā interitus: p Mariā salus.
Illa corrupta secuta est seductorē: hec integra
peperit saluatorē ⁊c. Scd̄a rō q̄re xp̄s in cru
ce passus est martyriū suū dr̄ purgationis siue
mūdatiōis. de qua Chrys. in ser. de passione: ⁊
sup illud Joh. iij. Oportet exaltari filiū hoīs.
ait. Exaltari audiēs suspēsum intelligas ī altū
vt sctificaret aerē q̄ sctificauerat terrā ambu-
lādo sup eā. iuxta illud Col. j. Pacificās p san-
guinē crucis ei⁹ siue q̄ in celis sunt siue que in
terris. ⁊ Aug. in ser. de passione dicit. Jō non
sub tecto sed sub celo crucifixus est vt aerē mū
daret. Aer em̄ mūdaƀ cū in amaritudine crucis
ouis immolabaƀ. Terra etiā purgabaƀ: qr̄ stil-
labat sanguis de latere dn̄i sup eā. hec ille. Qr̄
ergo xp̄s terrā sctificauerat in ea nascēdo ⁊ cō
uersando ⁊ aquā in ea se baptizari faciendo et
sup mare gradiēdo: ignē ṽo sctificaturus erat
spiritūsanctū in specie ignis suis fidelib⁹ trās-
mittēdo. Jō ad sctificationē ⁊ purgationē om
niū elementoꝝ cōueniebat vt aerē purgaret ⁊
sanctificaret in eo moriēdo. Tertia rō dr̄ cōi-
cationis. Nā qr̄ aer est magis cōmune elemētū
q̄ alia: pōt em̄ hō habere ꝓpriā terrā aquāq̄
ꝓpriā ⁊ ignē propriū: sed nō ꝓpriū aerē. Jdeo
xp̄s voluit ī aere crucifigi: vt ostēderet ꝙ sicut
aer est cōis oīb⁹ ita ⁊ passio sua fuit cōis oīb⁹
scʒ illis q̄ sunt in celo eos reparādo: illis q̄ sunt
in mūdo eos saluādo: existētib⁹ ṽo in purgato
rio ⁊ limbo eos liberādo. Et iō ī cruce poterat
dicere. Accepi cōmunē aerē. Sap. vij. Oēm sol-
licitudinē faciēs de cōi vestra salute. Quar-
ta ratio dr̄ mediationis. Sicut em̄ aer est me-
dius inter celū ⁊ terrā: sic xp̄s fuit mediator in
ter deū ⁊ hoīes. ad Gal. iij. Mediator nō vnī⁹
est nature sed duplicis: scʒ diuine et hūane. Et
iō sicut aer ex parte superiori hʒ puritatem per
quā cōuenit cū celo: ⁊ ex parte inferiori hʒ quā-
dam grossitiē per quā cōuenit cū terra: sic etiaʒ
xp̄s cū deo cōuenit rōne diuine nature: cū hoīe
ṽo rōne humanitatis assumpte: ⁊ iō ascēdit in
aere sup crucē vt ostēderet se esse verū media-
torē qui ad perfectā recōciliationē faciendam
inter deū ⁊ hoīem posset mittere manū suā in
ambobus. Job. ix. SS

Quinta rō dr̄ attractationis. Qr̄ em̄ hō
in terra iacebat ⁊ sursum ascēdere non
poterat: iō xp̄s ad terras venit: vt ascē
sum hoīm p̄pararet: ⁊ humanū genus ad celū
per ipsuʒ ascēdere posset. Si em̄ xp̄s semp mā
sisset ī celo fuisset in loco nimis alto nec hō ad
ipsuʒ se erigere potuisset: ꝙ si in terra stetisset
fuisset in loco nimis depresso. Et iō voluit pati
in loco medio. i. in aere vt hō per ipsum posset
ad celū ascēdere. Et ꝓpter hoc dicebat iudeis
Joh. viij. Cū exaltaueritis filiū hoīs. s. in aere
ipsum crucifigēdo: tūc cognoscetis qr̄ ego sum
scʒ qui vos ad celū perduco ⁊ traho. Vn̄ etiaʒ
dicebat Joh. vij. Si exaltat⁹ fuero a terra oīa
trahā ad meip̄m. Traxit nāq̄ celestia patrē re
cōciliādo. Itē terrestria gētilē populū ad fidē
deducēdo. Et infernalia sctōs patres q̄ erāt in
limbo extrahēdo. Et iō voluit in cruce exaltari
vt p caput sursum nos deo recōciliaret: per pe
des deorsum infernum cōculcaret. iuxta illud
Esaie. liiij. Qui dicit profundo desolare vt per
manū dexterā ad aquilonē extēsam gentes in
frigore infidelitatis posita attraheret: p manū
sinistrā ad austrū expēsam iudeos in quib⁹ ali-
quādo calor fidei viguerat cecitatis sue meri-
to reprobaret. Dicit q̄ʒ Greg. nazāzen⁹: ꝙ figu
ra crucis a medio ꝯtactu in quattuor extrema
partita significat virtutē ⁊ ꝓuidentiā ei⁹ q̄ in
ea pepēdit diffusam in toto orbe terrarum. Et
Chrys. ait: ꝙ xp̄s in cruce expāsis manib⁹ mo-
ritur vt altera manu veterē populū: altera ṽo
eos q̄ sunt ex gētibus trahat: vel vt ostenderet
se iuxta quattuor ptes crucis fecisse hoīm re-
dēptionē: angeloꝝ restaurationē: diabolice po
tētie subiugationē: ⁊ a limbo patrū liberatio-
nē. Lact. ṽo in. iiij. diui. insti. inq̄t. Illa etiā pre
cipua fuit cā cur de⁹ crucē maluerit: ⁊ illū ī cru
ce exaltari fuit necesse: vt oībus gētib⁹ passio
ei⁹ innotesceret. Nā qm̄ is q̄ in patibulo suspē
ditur cōspicuus est oībus ⁊ ceteris altior: crux
potius electa est q̄ significaret illū tam cōspi-
cuum tāq̄ sublimē futurū: vt ad eū cognoscen
dū pariter excolendū cūcte nationes ex om̄i or-
be cōcurrerēt. Deniq̄ nulla gēs tā inhumana
est: nulla regio tā remota: cui aut passio eius
aut sublimitas maiestatis ignota sit. Extēdit
ergo in passione manus suas orbēq̄ dimēsus
est vt iā tūc ostēderet ab ortu solis vsq̄ ad oc-
casum magnū populū ex oīb⁹ linguis ⁊ tribu-
bus cōgregādū: ⁊ sub alas suas esse vēturū: si-
gnūq̄ illud maximū atq̄ sublime frōtib⁹ suis
suscepturū: cuius rei figurā iudei etiā nūc exhi
bent cū limina sua de cruore anni notāt. hec il
le. Crucifixus aūt noster p sex modos pctōres
ad se trahit. Primo p capitis inclinationeʒ: si-
cut amicus nutu capitis amicū vocat vt det si
bi osculū: qḋ quidē osculuʒ valde desiderabat
humanū genus di. Cant. v. Quis det te fratrē

meũ sugentẽ vbera mřis mee vt inueniã te fo-
ris et deosculer te. Tenet ꝗ xp̄s in cruce caput
inclinatũ triplici ex cã. Pˀio rõne recõciliatio-
nis: solet em̄ ꝗ aliũ sibi vult reconciliare caput
inclinare ⁊ osculũ sibi dare: ⁊ iõ ipse caput incli
nat vt osculũ nobis porrigat ⁊ recõaliationẽ
faciat. Qδ osculũ desiderabat sponsa Cant.j.
dicẽs. Osculeť me osculo oris sui. Scδo rõne
eleuatiõis: solet em̄ ꝗ aliũ vult erigere seipsuꝫ
inclinare ⁊ illum ad alta eleuare. Et iõ xp̄s ca-
put suũ inclinauit ⁊ de celo scalaꝫ fecit ac nos
ad patriã eleuauit. Joh.xv. Nemo venit ad pa
trẽ nisi ꝑ me ⁊c. Tertio rõne exauditionis: so-
let em̄ hõ libẽter aurẽ inclinare ei quẽ vult be
nigne exaudire: xp̄s ergo caput inclinãs aureꝫ
dextrã nobis porrigit: ⁊ sinistrã a nobis auer-
tit. Auris aũt dextra est eius misericordia quã
mõ nobis libẽter impẽdit. Sinistra ṽo est eiꝰ
iusticia quã mõ a nobis libẽter auertit. Dicere
q̄ꝫ possumus ꝙ xp̄s in cruce caput inclinatuꝫ
ad dextrã tenuit: siue vt ꝑ h̄ significaret ꝙ pa-
tiebať ꝓpter pctm̄ qδ fecerant primi parẽtes
cũ dextera siue vt ꝑ hoc innueret ꝙ non vocat
hoĩem ad leuã.i.ad vitã tpalẽ: sed ad dextrã.i.
ad celestẽ vitã siue vt ꝑ hoc ostẽderet ꝙ in his
ꝗ facimus nõ sinistrã sed rectã intẽtionem hr̄e
debemus. iuxta illud Mat.vj. Nesciat sinistra
tua ꝗd faciat dextera tua. Scδo trahit ad se ꝑ
brachiorum extẽsionẽ sicut mater trahit ad se
puerũ brachia aperiẽdo quoꝝ aptione veniẽ-
di fiduciã ei prebet. Deꝰ aũt hꝫ duo brachia: scꝫ
gratiã ⁊ gloriaꝫ ꝗ ambo olim clausa tenebat: ꝗ
nulli pene dabat gratiã suã et neminẽ recipie-
bat ad suã gloriã. Tãdem aperuit brachiũ sini
strũ sue grẽ recipiẽs in gr̄a sua populuꝫ israel.
sed tm̄ dextrũ brachiũ clausum tenebat: qr nul-
lum ad suã gloriã admittebat. Mõ aũt ambo
brachia hꝫ apta ⁊ extẽsa: qr oẽs ad suã gratiã
paratus est recipere ⁊ ad gloriaꝫ introducere.
Et iõ ꝗlibet fidelis põt dicere illud Cant.ij. Le
ua eius sub capite meo: ⁊ dextera illius ample
xabitur me. Et ꝗlibet btũs dicere põt deo cum
ps.lxxij. Tenuisti manũ meã ⁊ in volũtate tua
deduxisti me. quãtum ad primũ brachiũ grẽ: ⁊
cũ gloria suscepisti: quãtũ ad scδm. Tertio tra-
hit ꝑ manũ perforationẽ: sicut liberalis trahit
egenũ ad veniẽdum ad se. Xp̄s em̄ in cruce ha-
buit manus apertas cõfixas ⁊ ꝑforatas: aper-
tas ad innuẽdũ ꝙ dat oĩbus faciliter ⁊ libera-
liter gratiã suam. Vñ illi inꝗt ps.cxliiij. Aperis
tu manũ tuã: ⁊ imples omne animal bñdictio-
ne. Et ad Heb.xij. ait apl's. Tanꝗ filijs offert
se deus. Et Sap.vj. dr. Preoccupat ꝗ se concu-
piscũt. Habuit etiã manꝰ cõfixas ad innuẽdũ
ꝙ dat immutabiliť ⁊ ꝑseuerãter. Eccĩ.ij. Respi-
cite filij nationes hoĩum ⁊ scitote qr nullꝰ spe-
rauit in dñ̄o ⁊ cõfusus est ⁊ ꝑmansit in mãda-
tis eiꝰ ⁊ derelictus est. pauci aũt sunt ꝗ habeãt
istã immutabilitatẽ ⁊ ꝑseuerãtiã seruiẽdi ⁊ be
nefaciẽdi. Nã de multis dici põt illδ ps.xlviij.
Cõfitebitur tibi cum bñfeceris ei. ⁊ Eccĩ.vj. dr.
Est amicꝰ sociꝰ mẽse ꝗ nõ ꝑmanebit in die ne-
cessitatis. Ipse ṽo dñs xp̄s nõ solũ bonis ꝗ ei
seruiũt: sꝫ etiã malis ꝗ eũ offendũt tribuit sua
bñficia. iuxta illud Mat.v. Solẽ suũ oriri fa-
cit sup bonos ⁊ malos: habuit etiã manꝰ ꝑfora
tas: qr oĩbꝰ dat largiter ⁊ abũdãter. Sicut em̄
vas ꝑforatuꝫ largiter effundit: sic xp̄s largiter
tribuit. j. ad Tim.vj. Qui p̄stat nobis abũde. ⁊
Jacobi.j. Qui dat oĩbꝰ afflueter ⁊ nõ imprope
rat. Nõ solũ aũt est liberalis: sed quodãmõ ꝓ-
digus: qr hꝫ manus ꝑforatas. Sicut dr de alis-
quo ꝓdigo ꝗ nihil sibi scit retinere. Iste hꝫ ma
nus ꝑforatas. vas em̄ perforatũ nihil retinere
põt. Nõne ꝓdigus esset ꝗ ꝓ potu patrimoniũ
suũ daret: xp̄s aũt ꝓ potu aque frigide dat pa
trimoniũ celestis glorie. Mat.x. Quicũꝗ dede
rit potũ vni ex minimis istis calicẽ aque frigi-
de: amẽ dico vobis nõ perdet mercedẽ suã. Lꝫ
ꝗ xp̄s semꝑ in vita sua fuerit liberalissimus: qr
multa ⁊ innumera bñficia hũano gñi exhibuit
tñ in fine vite sue quodãmõ fuit ꝓdigus: qr ni
hil sibi retinuit: sed oĩa alijs donauit. Nã Pe-
tro dedit ecclesiã. Johãni matrẽ suã charissimã
patri dedit aĩam suã p̄ciosissimã: latroni dedit
paradisum: Nicodemo ⁊ Joseph dedit corpus
ꝓpriũ: nobis oĩbus dedit suã carneꝫ sacratissi-
mã ⁊ sanguinẽ p̄ciosissimũ in cibũ ⁊ potũ: cru-
cifixoribꝰ vestimẽta: ⁊ lãceatori restituit visuꝫ.
Quarto trahit ꝑ lateris aptionẽ: vt suũ amorẽ
ostẽdat. Amor em̄ aliqñ ostẽdiť ex sermone: qr
qñ cor abũdat in amore os etiã abũdat in ser-
mone. Mat.xij. Ex abũdãtia cordis os loqui-
tur. Aliqñ aũt amor manifestũ in opere: qr ſm
Greg. in homel. pẽtecostẽ. Probatio dilectiõis
exhibitio est opis. Iste ṽo amor est maior prio-
re. ⁊ iõ.j. Johã.iij. dr. Nõ diligamus ṽbo neꝗ
lingua. s. tantũmõ: sed opere ⁊ veritate. Aliqñ
aũt amor radicať in corde. de quo dr Deuť.vj.
⁊ Mat.xxij. Diliges dñm deũ tuũ ex toto cor-
de tuo: ⁊ iste amor cordialis est perfectissimus
sine quo alij amores nihil valẽt. Primũ amorẽ
xp̄s nobis ostẽderat in sua salubri eruditione
et doctrina. Scδm etiã ostẽderat in multiplici
beneficiorũ largitione: sed tertiũ: scilꝫ cordialẽ
amorẽ nobis ostendit in lateris apertione per

quã manifestauit quãtũ nos dilexit: qualr̃ et
ꝓpter q̃d. Quãtũ qꝛ plus q̃ cor suũ. iuxta qđ
ꝓ nobis voluit vulnerari. Sic em̃ loquit̃ mr̃
filio. Fili tu es cor meuȝ. Plus te diligo corde
meo. Qualiter aũt: qꝛ ex intimo amore cordis
vt.s. cor eius videamus: ⁊ ꝙ ex amore cordiali
nos diligat certi simus. Sic em̃ loquit̃ amic⁹
cũ amico: vtinã videres cor meũ. Et iđ Ber. in
quit. Clauus penetrãs clauus reserãs factus
est mihi: q̃d nisi vt videã ꝑ foramen ⁊c. ꝓpter
q̃d vt adinstar colũbe ab insidijs demonũ in
ipso foramine abscõdamur. Can. v. Ueni colũ
ba mea in foraminibus petre. Quinto trahit
ꝑ pedũ affixionẽ sicut amicus positus in carce
re trahit amicũ ad seuiẽdũ: xp̃s nãq; ꝓpter
nos se incarcerari fecit: qñ ꝓ nr̃a salute in cru
ce affligi voluit. Debem⁹ ergo ad eius pedes
currere: qꝛ sicut đr Deut. xxxiij. Qui appropin
quat pedib⁹ eius accipiet de doctrina illius.
Ad pedes igit̃ currãt pctõres ⁊ tribulati. Naȝ
vnus pes eius est vnct⁹ oleo. i. eius misericor⸗
dia viscerosa. Deut. xxxiij. Tingat i oleo pedeȝ
suũ. Pctõr ğ ad istũ pedẽ accedat ⁊ medelã ac
sanationẽ inueniet. Ipẽ em̃ ait Esa. lxi. Spũs
dñi sup me: eo ꝙ vnxerit me vt mederer ꝯtri⸗
tos corde. Scđs pes ẽ vnct⁹ sanguine ⁊ iste est
passio eius gloriosa: de quo pede ait ps̃. lxvij.
Intingat pes tuus in sanguine ⁊c. ⁊ ad istuȝ
pedẽ debẽt accedere tribulati ⁊ inueniẽt cõso
lationem: qꝛ vt ait Greg. Si passio dñi ad me
moriã reuocet̃: nihil ẽ adeo durũ qđ nõ equo
aĩo toleret̃. Amplexari igit̃ debem⁹ pedes dñi
cõfixos in cruce: vt nobiscũ ꝑmaneat. Signũ
nãq; esset ꝑfecti amoris si amicus cũ amico se
faceret cõpediri vt secũ maneret. Xp̃us aũt in
hoc exiliũ veniẽs ad nos voluit in pedib⁹ cõfi
gi tãq̃ cõpeditus: vt ostẽderet ꝙ nobiscũ ma
net libẽter. Prouer. viij. Delitie mee esse cũ fi⸗
lijs hoim. Itẽ manet vtiliter. vñ de ipsa sapiẽ
tia diuina dicit Salo. Sap. vij. Uenerũt autẽ
mihi oĩa bona pariter cũ illa. Manet q̃ȝ ꝑse⸗
uerãter. Uñ ait Mat. vlti. Ecce ego vobiscum
sum vsq; ad cõsummationẽ seculi. Sexto ad
se trahit ꝑ sui corporis extẽsionẽ: postq̃ em̃ ꝓ
nobis taliter se extẽdit: debemus ⁊ nos ad ip
sum extẽdi: ⁊ ab ipso trahi. Nã extẽdit se ꝓ no
bis de celo vsq; ad virginis vterũ de vtero in
ꝑsepiũ: de ꝑsepio in mũdi exiliũ. In quo semꝑ
se extẽdit in nostrũ obsequiũ. Primo ab infan
tia vsq; ad pueritiã: qꝛ in infantia i circũcisio
ne sanguinẽ suũ fudit. In pueritia v̄o sub pa⸗
rentũ obediẽtia se extẽdit. Lu. ij. Scđo a pue⸗
ritia vsq; ad iuuẽtutẽ: qꝛ in sua iuuẽtute nos
instruxit: miracula fecit: ⁊ bñficia multa impẽ
dit. A iuuẽtute etiã sua se extẽdit vsq; ad finẽ
vite sue: qꝛ crucẽ ascẽdit ⁊ ꝑ passionẽ nos re⸗
demit: ⁊ sic extẽdit se de mũdo vsq; ad patibu
lũ: post mortẽ v̄o se extẽdit vsq; ad limbũ: ⁊ in⸗
de sctõs patres eduxit. De limbo aũt iterũ se
extendit vsq; ad mundũ: qñ gl̃iose resurrexit.
Postmodũ vsq; ad celũ: qñ mirabiliter ascen⸗
dit. Tandẽ extẽdet se vsq; ad iudiciũ: qñ veni
et iudicare viuos ⁊ mortuos. Extẽdamus er⸗
go nos ad ipsuȝ ꝑ bona opa vt ipse ad nos se
extẽdat ꝑ sua bñficia: de quo đr ps̃. liiij. Exten
dit manũ suã in retribuẽdo. Notãdũ est au
tem ꝙ q̃ttuor sunt q̃ naturalr̃ attrahũt. s. sile
sicut videmus in aĩalibus: ⁊ maxime in hoĩ⸗
bus Eccl̃i. xiij. Oẽ aĩal diligit sile sibi: ⁊ oĩs hõ
sili sibi associabit̃: de auibus q̃ȝ đr Eccl̃i. xvij.
Uolatilia ad sibi silia cõueniũt. Itẽ vacuũ at
trahit: sicut pȝ in vẽtosa q̃ q̃cito stupa ꝑ ignẽ
euacuat̃: si aere nõ implet̃ sanguinẽ ad se tra⸗
hit. Itẽ calidũ: sicut pȝ in calore radioꝝ sola⸗
riuȝ: cuius virtute attrahunt̃ vapores. Insuꝑ
quedã ꝓprietates naturales rerũ attrahunt:
sicut patet in calamita attrahente acuȝ ex vir
tute ꝓprietatis cuiusdã naturalis. Xp̃s ergo
nos ad se attrahit. Primo per similitudinem
nostre humilitatis ad Phil. ij. In similitudi⸗
nem hoim factus ⁊c. ⁊ ad Heb. ij. Debuit per
omnia fratribus assimilari ⁊c. Nos igitur qui
ad similitudinem eius creati sumus: Gen. i. de
bemus ab ipso trahi: ⁊ ad illum ire per imita⸗
tionem. iuxta illud ad Eph. v. Imitatores dei
estote sicut filij charissimi. Secũdo nos ad se
trahit per vacuuȝ paupertatis. Fuit enim va
cuus in natiuitate: in vita: ⁊ in morte. In nati
uitate fuit vacuus ⁊ ab oĩbus rebus necessa⸗
rijs. Non enim habuit lectum vbi requiesce⸗
ret: sed in ꝑsepio fuit reclinatus: nõ pãnos q̃⸗
bus inuolueretur sicut merebat̃: sed viles tm̃
panniculos nõ seruientes qui astarent: sed bo
uem ⁊ asinum ⁊c. Scđo fuit vacuus in vi⸗
ta: qꝛ nõ habuit domũ ad habitanduȝ. Mat.
viij. Uulpes foueas habẽt ⁊ volucres celi ni⸗
dos. Filius aũt hoĩs nõ hȝ vbi caput suũ recli
net: nõ etiã habuit diuitias ad possidendũ. ij.
ad Cor. viij. Propter nos egen⁹ factus est cũ
esset diues. Nõ cibos ad comedendum: qꝛ sepe
esurijt. iuxta illud Mat. xxi. Mane reuertens
ad ciuitateȝ esuriuit. Tertio fuit vacuus in
morte: eius em̃ corpus fuit vacuũ ⁊ euacuatũ
sanguine: ita ꝙ remansit in cruce ariduȝ sicut
lignum. Unde ipse dominus inquit ꝑ ps̃. xxi.
Aruit tanq̃ testa virtus mea: ⁊ aĩa eius fuit

vacua oĩ cõsolatiõe:⁊ plena tristicia ⁊ dolore Mat.xxvj. vbi ait. Tristis est aĩa mea vsq ad mortez. Eius qȝ familia fuit euacuata fide: qꝛ oẽs apl̄i fidẽ perdiderũt. Eius etiã passio fuit vacua vtilitate ⁊ valore: qꝛ illa die tm̄ vnũ latronẽ est lucrat⁹: vñ dicere poterat illud Esa. xlix. In vacuũ laboraui: ⁊ vane fortitudinem meã cõsumpsi. Tertio trahit nos p calidus charitatis: de qua Ioh.xv. ipse ait. Maiorem hãc dilectionẽ nemo hȝ ⁊c. Ipse eñ dñs xp̄us in passione sua fuit totus calidus igne amoris qđ per quattuor signa ostendi põt: que sunt signa in aliquo vehemẽtis caloris: Primum est: qꝛ valde sudauit. Qñ eñ qs sudat in facie ⁊ in toto corpore: signũ est intẽsi caloris. Xp̄s aũt sudorẽ tantũ emisit ꝙ in terras defluebat Lu.xxij. Ex quo patuit ꝙ tantũ habebat calorẽ in corpore: ꝙ humores phlegmaticũ in sanguinem cõuertebat: ⁊ in tanta abundantia ꝙ ex poris totius corporis in modũ sudoris sanguinei exibat. Scđm signũ est: ꝙ vestes ferre nõ potuit: sed nudus in crucem ascendit: ac si ipso facto diceret. Tãto igne ardeo ꝙ vestes ferre non valeo. Et hoc figuratũ fuit.ij. Reg. vj. vbi dr̄ ꝙ Dauid nudus ludebat ante arcã dñi. Arca enim dñi figurabat crucez christi: in qua ꝓfunda dei mysteria cõtinentur. vbi christus nudus lusit: qꝛ nudus ⁊ gaudens crucem ascendit. Tertium signuz est: qꝛ sitiuit ⁊ potum petijt: dicens: sitio. Ioh.xix. qđ indicium fuit magni caloris. vnde Ber. ait. Sitio ⁊ non doleo inquit christus. O dñe quid sitis. Fides vestram. salutem vestram: ⁊ gaudium vestrum plus animarum vestraruz ꝗ corporis mei me tenet cruciatus: ⁊ ideo si nõ mei: saltem vestri misereminí. Quartum signum est: qꝛ totus in cruce rubicũdus fuit. Hõ eñ q̄ stat ad ignẽ efficitur rubicundus in facie. Christus autem ad ignem charitatis nõ solum steterat sed ipse totus inflammatus erat: ⁊ ipsum secũ semper habebat: de quo Lu.xij. dixit. Ignez veni mittere in terram. Et adeo isto igne ardebat: ꝙ ꝓpter nostrum amorez de celesti habitatione descendit: ⁊ seipsum in mortem dedit. iuxta illud Hiere.xj. Reliqui domum meam ⁊ dimisi hereditatem meam. Dedi dilectam animam meam in manibus inimicoꝝ meoꝝ. Quia aũt totus ardebat in corde: ideo calorem suum demõstrauit facie rubicunda: ⁊ totius corporis rubore. Fuit eñ totus cruẽtatus i cruce. iuxta illud Esa.lxiij. Quare rubrũ est indumentum tuũ: ⁊ vestimẽta tua sicut calcantiũ in torculari. ⁊ Can.v. ait eius spõsa. Dilectus meus candidus est. s. ꝑ puritatẽ: ⁊ rubicũdus ꝑ charitatis feruorẽ ⁊ calorem: ⁊ iõ isto calore oẽs ad se trahere dȝ. Quarto nos ad se trahit ꝑ ꝓprietatẽ naturalẽ pietatis: qꝛ ei ꝓpriũ est misereri semꝑ ⁊ pcere. Sicut eñ adamas naturalr̄ attrahit ferrũ: sic ⁊ xp̄i pietas ad se trahit oẽ cor durũ. iuxta illud Ioh.xij. Post se oẽm hoiem trahit. Qđ exponi dȝ sicut etiaz exponit̄ illud. Oĩa trahã ad meipm̄. i. de oĩ genere: vt sit distributio nõ ꝓ singulis generũ: sed ꝓ generibus singuloꝝ. Oẽs ergo hoies. i. de oĩbus hoĩnũ conditionibus ad se trahit: vel oĩa ad se trahit. i. cũcta naturã humanã integrãtia. Sm̄ Aug. s. corp⁹ ⁊ aĩam. Rogo ꝗ te bone iesu crucifixe: vt corpus ⁊ aĩam meã ad te trahas: dicẽs illud Can.j. Trahe me post te. ❧❧❧

Erta rõ q̄re xp̄s voluit pati martyriũ crucis: ⁊ sup oĩa exaltari eam dr̄ salua tiõis: de qua ipse saluator ait Ioh.iij. Sicut moyses exaltauit serpẽtẽ i deserto: ita exaltari opȝ filiũ hoĩs: vt oĩs q̄ credit in eũ habeat vitã eternã. ⁊ iõ Ber. ꝑdicta cõfirmãs in ser. de passione dñi inquit. Quis nõ rapiat̄ ad spẽ salutis ⁊ impetrãde fiduciã: dũ eius i cruce cõsiderat corpis dispositionez: videlꝫ caput inclinatũ ad osculãdũ: brachia extensa ad amplexãdũ: man⁹ aptas ad largiẽdũ: lat⁹ aptũ ad diligẽdũ: pedes clauis affixos ad nobiscũ cõmanẽdũ: totiusq corporis extẽsionẽ ad se totũ nobis impẽdẽdũ. hec ille. Predictã aũt similitudinẽ serpẽtis posuit saluator: vt ostenderet ꝙ sicut aspiciẽtes illũ serpẽtẽ eneũ in altũ exaltatũ: q̄ serpẽs nullũ habebat venenũ: sȝ figura erat serpẽtis. s. pcti sanabant̄ a veneno: ⁊ a morte liberabant̄: sic illi q̄ aspiciũt ꝑ fidẽ: ⁊ deuotionẽ ad xp̄m dñm in cruce exaltatũ nõ pro pctis suis q̄ nũꝙ habuit sȝ ꝓ alienis. iuxta illud ad Ro.viij. Misit deus filiũ suũ in similitudinẽ carnis pctĩ ⁊c. saluant̄ a veneno pctĩ: ⁊ a morte eterna: vt inq̄t Aug. in lib. de baptismo paruuloꝝ. Septimo decuit xp̄s mori i cruce rõne ostẽsiõis: vt. s. ostẽderet nullũ genus mortis a suis fidelib⁹ esse timẽdũ: cũ ipse crucis patibulũ sustinuerit q̄ morte nulla est dolorosior vituperiosior: horribilior: ⁊ execrabilior. vñ Augu. in li. lxxxiij. q. ⁊ i li. de symbolo trac. j. inq̄t. De cruce xp̄i q̄d loquar: q̄d dicã. Extremuz genus elegit mortis: ne aliqđ genus mortis eius martyres formidarẽt. Octauo rõne pfectionis: qꝛ h̄ gen⁹ mortis vniuersarũ ꝟtutũ in xp̄o pfectionẽ demõstrat. vñ Aug. in li. de gra vete ris ⁊ noui testa. dicit: ꝙ tale genus mortis elegit xp̄s: vt ex longitudine: latitudine: sublimi

tate: et pfunditate crucis ostēderet se esse magistrū illius doctrine quā tradit discipulus ei⁹ Paulus ad Eph. iij. dicēs. In charitate radicati et fundati vt possitis cōprehēdere q̄ sit longitudo: latitudo: sublimitas: et pfundū etc. Dicit q̄z ibidē Aug. q̄ p latitudinē crucis q̄ ex ligno trāsuerso cōsurgit in quo extendunt brachia significant opa bona in charitate dilatata: per lōgitudinē vero crucis in qua corp⁹ stetit significatur pseuerātia in bono: p altitudinē autē in qua erat caput crucifixi significat spes supnorū bonoꝝ: p profunditatē vero crucis significat hūilitas: q̄bus virtutib⁹ aīa fidelis eleuat in celū. Nono rōne figurationis. Crux eñ in veteri testamēto multiplex est figurata. s. in ligno vite in medio paradisi. Gen. i. Qr in ligno crucis pepēdit xp̄s: q̄ est vita eterna. Ioh. xiiij. Figurata q̄z est in baculo Iacob q̄ trāsiuit iordanē. Gen. xxxij. di. In baculo meo trāsiui iordanem istū: qr p virtutē crucis et memoriā passionis xp̄i trāsimus oēm amaritudinē hui⁹ mūdi: eo etiā figurata fuit i ligno qd̄ aquas Marath amaras fecit dulcorari: qd̄ lignū ostēdit de⁹ Moysi: vt hr̄ Exod. xv. Figurata q̄z fuit in virga aurea qui Hester. i. humanā naturam introduxit ad Asuerū regē. i. deū sine cui⁹ extēsione ad ei⁹ aspectū nō poterat introire. Hester. iiij. Itē in virga Moysi: cuius virtute Pharao cū exercitu suo fuit demersus i mare rubro. Exod. xiiij. Et in virga David cū qua pcexit cōtra Goliā et eum occidit. j. Reg. xvij. Per virtutē eñ crucis deuictus est lucifer et cū exercitu suo. i. cū sua ptāte et societate in inferno demersus. Et iō pōt alia rō assignari que erit decima in ordine et dicit triūphationis. s. q̄ xp̄s crucē elegit vt cū illa et in illa de diabolo triūpharet et eū supplātaret vñ fm Aug. decepit eū tanq̄ murē. Ait eñ Venit redēptor et victus est deceptor: et q̄d fecit redemptor captiuatori nostro: tetēdit muscipulam: idest crucē suā et posuit in ea escā. i. sanguinem suū. Ille aūt effudit sanguinē nō debitoris sed redēptoris: propter qd̄ recessit a debitoribus. Grego. aūt inq̄t q̄ decepit eū tanq̄ piscem: qr carnē posuit exterius: interius aūt occultauit ferreū hamū. i. diuinitatē. Diabolus aūt voluit capere escā carnis: et captus est hamo diuinitatis. vñ Iob. xxxix. dr̄. An apprehēdere poteris Leuiatan hamo: et fune ligabis linguā eius. fm vero Remigiū decepit eū tanq̄ auem. Dū exponēs illud Iob. xl. Nūquid illudes ei quasi aui. dicit. Illusus est diabolus in morte xp̄i quasi auis. Nam xp̄s sue carnis mortalitate abscōdit diuinitatē vel laqueū quo velut auē improuidā eū prudenti irretiuit muscipula. hec ille. Hec ergo fuit vna ex causis quare xp̄s i aere voluit mori in cruce vt aereas potestates. i. demones qui in caliginoso aere dicūtur dñari et discurrere tanq̄ aues caperet et debellaret: et iō xp̄s paulo ante passionē suam ait Ioh. xij. Nūc princeps huius mūdi ejicietur foras. s. mediāte cruce que est baculus dei. Esa. xxx. A voce dñi pauebit Assur virga percussus. Assur. i. diabolus. Ipsa etiā crux dr̄ virga Moysi que serpētes deuorauit. Exod. vij. Qr virtus crucis demones pstrauit. vñ Chrys. ait. Ubicūq̄z demones signū crucis viderint territi fugiunt timētes baculum quo plagā acceperūt. Et ideo canit ecclesia. Per signū crucis de inimicis nostris libera nos de⁹ nr̄. et ps̄. lxxxv. ait. Fac mecū signū in bonū vt videāt qui oderūt me et cōfundant. Est etiā crux gladius et ensis dei vulnerās demones. vñ Origenes ait. Tanta est virtus crucis q̄ si in mēte fideliter habeatur nulla libido nulla peccati macula poterit preualere: sed cōtinuo ad memoriā eius totius peccati et mortis fugit exercitus: nullus demonum prope stare poterit videns gladiū in quo deiectus est. et Chrysost. dicit. Diabolus timet crucem quasi ensem: in quo letale vulnus accepit. Crux etiā est vexilluz imperatoris celestis. vñ canit ecclesia. Uexilla regis prodeunt fulget crucis mysteriū etc. Et iō sicut ad visionem vexilli regis solēt aduersarij eius fugere: sic demones ad visionē istius vexilli fugierūt et sanctos patres q̄ erāt in limbo dimiserunt. vnde Esa. xiij. dr̄. Sup montē caliginosum. i. super diabolū leuate signū. s. crucis. et ingredientur portas. s. ciuitatis superne: duces. i. sancti patres se et alios discrete ducētes. Et ideo Esaie lj. dr̄ xp̄o. Nunquid nō tu percussisti superbuz et vulnerasti draconē: et posuisti profunduz maris viam vt transirent liberati. s. sancti patres ex limbo educti. et ad Col. ij. dr̄ de xp̄o. Expolians principatus et ptātes traduxit illos confidenter palam triūphās in semetipso. Undecima ratio dr̄ cōgregationis. Sicut eñ oēs milites cōgregant sub vexillo imperatoris sui sic xp̄s apprehēdit crucis brauium vt sub ipso congregati pugnarent viriliter sui milites cōtra hostes dei. vñ Esaie. xj. dr̄. Leuabit dñs signum in nationes: et congregauit dispersos iuda etc. vt ergo victoriosissimus in prelio cōtra demones facimus nobis in fronte signum crucis. de quo inquit Augu. super ps̄. lxxiij. Iam in frōtibus regū preciosius est signuz crucis q̄ gēma diadematis. Duodecima rō dr̄ nauis

gationis. De qua inqt Chrys. Nauigat ecclesia
instructa fidei gubernaculo felici cursu per hu
ius seculi mare habens deum gubernatorem:
angelos remiges: portans choros omnium san
ctorū erecta in medio ipsa salutari arbore cru-
cis: in qua euāgelice fidei vela suspendens spi
ritusancto flante ad portum paradisi deduci-
tur. hec ille. Et ideo de cruce dicere possumus
illud Sap. xiiij. Exiguo ligno credūt homines
animas suas: et transeuntes mare per ratem
liberati sunt.

T Ertiadecima ratio dr illuminationis.
de qua Chrys. exponēs illud Luce. xi.
Nemo accēdit lucernam et ponit eam
sub modio: sed sup cādelabrū vt luceat oibus
qui in domo sunt ait. Lucerna est diuina sa-
piētia incarnata: candelabrū est lignū crucis:
lucerna igitur in cādelabro existēs: xps est pen
dēs in cruce: et ecclesiā illuminās. Quartade
cima ratio dicit sessionis. De qua ait Leo pa-
pa. O admirabilis potentia crucis: o ineffabi-
lis gloria passionis xpi in qua et tribunal dni
et iudiciū mundi et potestas est crucifixi. In so
lio igitur et sede crucis xps iudicia sua exercuit
et ius suum oibus dedit. vñ Ambro. inqt. Autor
humani generis in cruce existens pietatis offi-
cia diuidebat: persecutionē aplis: pacē discipu
lis: corpus iudeis: patri spiritū: et virgini Ma
rie paranimphum: Latroni paradisum: pecca-
toribus infernū: crucem penitētie penitētibus
xpianis delegauit. hec ille. Sicut enim quando
quis de morte dubitat testamentū cōdit et fi-
lijs propinquis et amicis legata dimittit. Sic
xps nolens intestat' decedere: sedensq; in thro
no crucis testamentū cōdidit: in quo predicta
legata confecit: et verificatū fuit illud qd in ei'
psona predixerat ps. lxxxviij. di. Disposui testa
mentum electis meis. Quintadecima ratio
dicitur doctrinationis: vt scilz crux esset cathe
dra magistralis. vñ Aug. ait. Lignū in quo fi-
xa fuerūt mēbra morientis: etiam cathedra fuit
xpi docētis. Docuit enim in titulo crucis tria ge-
nera hominū. s. pctōres vt sperēt et firmiter cō
fidant per crucē saluari: et ideo dicit Jesus: id
est saluator. Itē bonos: vt per crucē sperēt vir
tutibus adornari: et ideo dr nazarenus. i. flori-
dus. Itē beatos vt per crucem sciāt se in celesti
bus coronari: et ideo dr rex iudeorū. Possumus
autē dicere q xps in cruce docuit perfectionez
vite sapiētie et sciētie. Primo vite perfectionē
per duodecim gradus scale perfectionis qua
ad celū ascēditur. Primus gradus est mundi
abdicatio: quē ostēdit dū nudus in cruce pepē-

dit. quasi diceret illud Matth. xix. Si vis per
fectus esse vade et vende oia que habes et da
pauperibus et sequere me: qr enim impossibile est
aliquid esse simul sub duob' actibus cōtrarijs
opposita nāq; nō possunt simul et semel inesse
eidē subiecto. iiij. Meta. Jō nemo pōt perfe-
cte seruire simul deo et mūdo. Mat. vi. Secū
dus gradus est abnegatio sui: quē ostendit: qr
exinaniuit semetipsum et c. ad Phil. ij. Item di
xit patri. Mat. xxvi. Fiat nō sicut ego volo: sed
sicut tu: quasi nos instrueret di. Quia cōformi-
tas voluntatū est principiū dilectionis et ami-
citie sm Tullium in li. de amicicia. ideo vbi re-
manet voluntatis proprietas dilectio esse non
potest. Qui ergo cupit esse perfectus dei ami-
cus et ab eo diligi abneget semetipsum. Mat.
xvi. et Luce. xiij. Terti' gradus est carnis ma
ceratio: quē docuit in totius corporis sui mace
ratione et clauorū afflictione. quasi diceret. Qr
cōtraria nō cōiungūtur cōtrarijs: caro aūt con
trariatur spiritui. ad Gal. v. Deus vero spūs est
Johā. iiij. iō cū carnalis nō possit perfecte deo
coniungi: nā qui in carne sunt deo placere non
possunt. ad Roma. viij. Mortificate ergo cor-
pora vestra ad Col. iij. Quartus gradus est
penitētia quem ostēdit in sumptione myrrhe:
aceti et fellis. quasi diceret. Qr pctōr nō recōci
liatur deo sine pnia: et cōsequēter remanet im-
perfectus. ideo penitentiā agite. Matth. iiij. et
Marci. i. Facite ergo dignos fruct' penitētie.
Luce. iij. qr nisi penitentiam egeritis oēs simul
peribitis. Luc. xiij. Quint' gradus est patiē
tia: quē ostēdit qr cū malediceretur non male-
dicebat: vt dicit. i. Pet. ij. quasi diceret. Qr pa-
tiētia opus perfectum habet. Jacobi. i. Ideo si
vultis esse perfecti: patientia vobis est necessa
ria. ad Heb. x. In patientia enim vestra possi-
debitis animas vestras. Luce. xxi. Et ideo dico
vnicuiq; meorum fideliū illud Eccl. ij. In hu-
militate tua patiētiā habe. Sext' gradus est
opatio virtuosa: quē ostēdit cū dr sm ps. lxxiij.
Operatus est salutē in medio terre. quasi dice
ret: qr multam malicias docuit ociositas. Eccl
xxxiij. ideo nemo debet ocio vacare. xxvi. q. vij.
c. non licet. sed semper aliquid boni operis age
re. de consecra. distin. v. c. nunq. et ideo si vul-
tis esse perfecti operamini opus qd non perit.
Johā. vi. Septim' gradus est humiliatio: et
istum docuit qñ se humiliauit vsq; ad toleran
tiam mortis: vt ait apls ad Phil. ij. quasi dice-
ret: qr deus disperdit superbos. Luce. i. et cum
humilibus est sermocinatio eius. Prouerbio.
iij. Et eis dat gratiam suam. Jacobi. iiij. ideo

humiliamini sub potẽti manu dei: vt exaltet
vos in die visitatiõis. Octauus gradus est
obediẽtia: quã ostẽdit qñ patri factus est obe
diẽs vsq₃ ad mortẽ crucis: vt ait aplš ad Phi
lip. ij. q̃si diceret: q₂ obedientia est gratior deo
ꝙ victime. j. Reg. xv. ⁊ c. sacẽdũ. viij. q. j. ideo
o aĩa fidelis hortor vt obedias deo illiq₃ adhe
reas. Ipse eñ ẽ vita tua. Deut. xxx. Non⁹ gra
dus est ornatus virtutũ quẽ ostẽdit dñ oĩum
virtutũ lorica armatus atq₃ in equo sctẽ cru
cis roboratus diabolus oĩm vitiorũ inuẽtores
ꝓstrauit. Et iõ ps̃. xxiij. dr̃ de eo. Dñs fortis ⁊
potẽs: dñs potẽs in ꝑlio. ⁊ iterum. dñs virtu
tum ipse est rex glorie. Dũ ergo manũ cõfixas
haberet in cruce tanꝙ̃ sonipedis regẽs habe
nã in ꝑeliũ: dici poterat illi id qð dr̃. j. Paral.
xxix. In manu tua virtus ⁊ potentia. Ipse eñ
in cruce eleuatus ꝑ talẽ ornatũ virtuosũm no
bis dicebat. Induimini virtute ex alto. Lu. xx
iiij. Decim⁹ gradus est oro: quã ostẽdit cũ vt
ait aplš ad Heb. v. orauit cũ lachrymis ⁊ exau
ditus est ꝓ sua reuerẽtia: quasi diceret. Si vis
esse perfectus esto in orõne ꝑsistens cũ lachry
mis. s. deuotionis: sicut de Tobia legit̃ sui lib.
c. iij. Qui eñ cõseruat legem multiplicat ora
tiones. Eccl̃i. xxxv. Undecimus gradus est cõ
templatio celestiũ quã ostendit in alta suble
uatione corporis sui in ligno crucis: quasi di
ceret cõtẽplare in specula. Esa. xxj. ⁊ suspice ce
lũ ⁊ intuere ⁊ cõtẽplare ethera ꝙ altior te sit.
Job. xxxv. ⁊ sic cõtẽplãdo altitudinẽ ⁊ iocũdi
tatem supernorũ bonorũ: despicies delectatio
nem oĩm terrenorũ: ⁊ dicere poteris illud Hie
re. iiij. Aspexi terrã: ⁊ ecce vacua erat. s. oĩ vera
cõsolatiõe. Duodecimus gradus est recõmẽ
datio quem ostendit cum ait patri Luc. xxiij.
Pater in manus tuas cõmẽdo spm̃ meũ: qua
si diceret cuilibet fideli suo. Jacta super dñm
curam tuam ⁊c. ps̃. liiij. ⁊ dic ei. Ego aũt in te
speraui dñe dixi: deus meus es tu: in manib⁹
tuis sortes mee. ps̃. xxx. Qui eñ sperãt in dño
mutabunt fortitudinem; assument pennas vt
aquile. s. ad volandũ per viã ꝑfectionis: vola
bunt ⁊ nõ deficient. i. vsq₃ ad finẽ ꝑseuerabũt
Esa. xl. Scðo in cathedra crucis pendens xp̃s
qui est sapientia patris apud quem sunt oẽs
thesauri sapientie ⁊ scientie dei abscõditi. ad
Col. ij. legit plures lectiones ad verã sapiẽtiã
perducẽtes: ⁊ inter alias iste doctor summus
⁊ magister excellẽtissimus ꝓponit ⁊ ꝓbat se
ptem principales ꝯclusiones. Prima est ꝙ de
us est sup oĩa diligendus: q₂ ipse prior dilexit
nos. j. Joh. iiij. ⁊ tradidit semetipsum pro no
bis ad Eph. vj. Scða est ꝙ ꝓ ipso si opus fue
rit mortẽ subire debemus: rõ q₂ ipse ꝓ nobis
passus est: ꝑ hoc relinquens exẽpluꝫ vt sequa
mur vestigia eius. j. Petri. ij. Tertia est ꝙ ini
micis nostris bonũ ꝓ malo reddere debemus
sicut ipse fecit: dũ ꝓ suis crucifixoribus orau
uit. Lu. xxiij. rõ: q₂ sic faciẽs hosti suo ingeret
carbones ignis. i. charitatis ⁊ amoris sup ca
put eius. Prouer. xxv. ⁊ ad Rom. xij. Quarta
est ꝙ ab omni pctõ est abstinendũ: rõ q₂ ipse
vt nos a peccatis nostris lauaret sanguinem
suum fudit. Apoc. j. Quinta est ꝙ in bono in
cepto ⁊ si duro ⁊ difficili est perseuerandũ nec
malis suggestionibus nos retrahere volẽtib⁹
est cõsentiẽdũ: rõ q₂ ⁊ ipse cũ ei suggeret̃ vt de
cruce descẽderet Mat. xxvij. non cõsensit: qui
in ipsa aspera cruce voluit vitã terminare. Et
propterea dicit Augu. Crux lectus est: in quo
christus rex glorie requieuit. Qui ergo vult re
gnare cũ ipso: debet secum requiescere in hoc
lecto. Sexta est ꝙ pauca loqui debemus et
prudẽter nec improperantiũ cõuitiis respõde
re debemus sicut ipse fecit: de quo ꝑdictũ fue
rat Esa. liij. Sicut ouis ad occisionem ducet̃ et
quasi agnus corã tõdente se obmutescet: ⁊ nõ
aperiet os suũ. rõ: q₂ nõ recipit stultus verba
prudẽtie. Prouer. j. ⁊ iõ dr̃ Prouer. xxvj. Ne re
spõdeas stulto iuxta stulticiaꝫ eius ne similis
ei efficieris. ZZ

s Eptima lectio est ꝙ salutẽ ꝓximi quã
tũ possum⁹ ꝓcurare debem⁹ ⁊ eius ne
cessitatibus subuenire sicut ipse fecit
qui in cruce humani generis indigentias ⁊ ca
lamitates releuauit. Hõ enim erat immũdus
pctis: ⁊ ipse sanguinem fudit in lauacrum ⁊
emũdationẽ. iuxta illud ad Heb. ix. Sanguis
xp̃i emũdauit ꝯsciãs nr̃as ab operibus mortu
is. Itẽ erat durus ⁊ obstinatus in malis ⁊ ip
se effudit sanguinẽ suũ in emplastrũ ⁊ mollifi
cationẽ: emplastrũ eñ mollificatiuũ fit de her
bis ⁊ floribus ⁊ spẽbus aromaticis aliquo li
quore supinfuso ⁊ melle apposito: herba autẽ
medicinalis fuit caro eius mortalis. iuxta il
lud Esa. xl. Oĩs caro fenũ. Flos odoriferus est
eius aĩa oĩm virtutũ odore repleta: atq₃ valde
pulchra ⁊ amena. Cañ. ij. Ego flos campi ⁊c.
Spẽs aromatica est eius diuinitas ꝑciosa: li
quor infusus est eius sanguis effusus. Mel
dulce est ei⁹ spũs human⁹: de quo ip̃e ait Eccl̃i
xxiiij. Spũs meus sup mel dulcis. Ex his igit̃
q̇nq₃ generibus cõfectũ est illud emplastrũ qð
oẽm duriciẽ cordis humani mollificat matu
rat ⁊ frãgit. Dr̃ nãq₃ ꝙ est q̇dã lapis adamas

tinus q̄ frāgi nō pōt: nec mallei ꝑcussione: nec ignis adustione: nec antiqua inueteratiōe: frā gitur aūt sanguinis appositione. Et sic multi sunt q̄ ad pn̄iam frāgi nō pn̄t: nec p diuinā cō minationē: nec p adhibitā tribulationē: nec p lōgā senectutis cōfectionē: frāgunt̄ aūt p dn̄i ce passiōis recordationē. vn̄ in figura legitur Nume. xx. q̄ Moyses virga bis silicē ꝑcussit: ⁊ egresse sunt aque largissime. Multi em̄ qui saxa videt̄: sepe ad memoriā cruc3 dn̄ice ad lachrymas cōmouent̄. Itē q̄ hō ex pctō erat cecus. iuxta illud Sap. ij. Excecauit cecos malicia eoꝝ: iō effudit sanguinē3 suū in collyrium sue illuminationis: ⁊ hoc figuratū fuit in collyrio ex felle piscis quo illuminati sunt oculi Tobie. vt h̄r. xj. c. sui li. Consideratio em̄ istius fellis. i. amaritudinis passionis xp̄i tollit cecitatē ⁊ frāgit duriciā humane mētis. Unde in passione dn̄i petre scisse sunt: terra mota est: ⁊ monumenta aperta sunt: ⁊ mortui resurrexerunt. Mat. xxvij. Illi ergo qui ad istud collyriū nō sanant̄ sunt lapidibus duriores: terra insensibiliores monumētis fetidiores: ⁊ mortuis miserabiliores. Item q̄ hō erat seruus ⁊ captiuus pcti. Joh. viij. ideo xp̄us sanguinē3 suū fudit in preciū sue redēptiōis. iuxta illud ad Heb. ix. Per ꝓprium sanguinē introiuit semel in scā eterna redēptione inuēta. Fecit autem in ista emptione sicut liberalis mercator facere cōsueuit qui inuēto quem diu desiderauit lapide precioso sacculū pecunie studiose ligatū nō dissoluit: sed lacerat pecuniam nō numerat: nō pōderat: nō mensurat: sed venditori exponit vt accipiat quantu3 velit. Ipse em̄ habuit sacculū pecunie. i. corpus ꝓpriū plenū precioso sanguine. vnde de ipso dici pōt illud Prouer. vij. Sacculum pecunie secu3 detulit: nō aūt expectauit vt iste saccus dissolueret̄. i. cōi morte finiret̄: sed in quinq3 partibus ip̄m lacerari voluit: vt thesaurus ⁊ preciū humane redēptionis largiter efflueret: de quo d̄r. j. Petri. j. Nō corruptibilibus auro vel argēto redēpti estis: sed p̄cioso sanguine q̄si agni immaculati iesu xp̄i. Oīa q̄dē deus fecit in numero: pōdere: ⁊ mēsura: vt h̄r Sap. xj. excepto ope n̄re redēptionis: ibi em̄ nō seruauit numerū: videlic3 vnā vel duas guttas sanguinis daret cu3 vna sufficeret: nō seruauit pōdus vt vnā vnciā vel librā effunderet: nō seruauit mensuram vt vnū calicē mēsuraret: s3 totū dedit totūq3 effudit. vn̄ ps̄. cxxix. ait. Copiosa apud eū redemptio. Ubi Bern̄. inq̄t. Prorsus copiosa: q̄ non gutta sanguinis: sed vnda fluminis p quinq3 partes corpis emanauit. Hāc aūt dilacerationē corpis sui ipse dn̄s libē ter ꝓ n̄ra redēptione tolerauit. vn̄ in eius ꝑsona inq̄t ps̄. deo patri. ps̄. xxix. Cōscidisti. i. cōscidi ꝑmisisti. saccu3 meū: ⁊ circūdedisti me leticia. Sicut em̄ Mediolanū depingit̄ in forma cuiusdā boni hoīs diuitis habētis bursam plenā denarijs quas tenet aptā vt vnusq̄sq3 cape possit quantū velit. Cūq3 bursa ipsa euacuat̄ ab extrahētibus pecuniā ipse ridet. Sic saluator n̄r q̄ est diues in oēs ad Rom. x. bursam sui corporis voluit tenere aptā in q̄nq3 locis: vt ab oī parte extrahi posset pecunia sui p̄ciosi sanguinis. De cui⁹ euacuatione letatus est cū dixit Joh. xix. Consummatū est. Tūc em̄ cōsummatum adeo fuit eius corpus ⁊ cōsumptū: q̄ oīa sua ossa apparebāt ⁊ dinumerari poterāt. Un̄ i eius ꝑsona inquit ps̄. xxj. Dinumerauerunt oīa ossa mea. ⁊ ps̄. cj. Ossa mea sicut cremiu3 aruerunt. Si enim ossa fuerunt igne passionis concremata multomagis caro ⁊ pellis ac nerui corpis ei⁹. Consummatus q̄3 fuit sanguis eius: q̄ totus fuit effusus. Insup q̄ hō erat pctō vulnerat⁹: iō xp̄s voluit vt corpus suū tāq3 alabastrū plenū vnguēto frāgeret̄: vt īde vnguētū p̄ciosu3 exiret quo vulnera hoīs sanarent̄. Ista aūt vnguēta petebat spōsa. Can. j. di. Trahe me post te: in odorē curremus vnguētoꝝ tuoꝝ. Que q̄dē vnguēta sūt suauia: q̄ dilectāt chorda: ⁊ sunt sanatiua: q̄ curāt pctā. iuxta illō Ecc̄i. xxxviij. Unguētarius faciet pigmēta suauitatis: ⁊ vnctiones cōficiet sanitatis. Istis aūt vnguētis sanauit samaritanus vulneratū infundēs plagis eius vinū ⁊ oleū. Lu. x. sanguis em̄ xp̄i fuit tāq3 vinū letificās patrē: ⁊ tāq3 oleu3 ad misericordiā ipsum inclināns. Itē q̄ hō erat fetidus: iō xp̄s voluit corpus suū tāq3 apotheca3 plenā balsamo in cruce aperiri: vt inde balsamū efflueret ⁊ fetidus curaretur. Tūc em̄ illa apotheca apta fuit q̄n vnus militū lācea lat⁹ eius aperuit. De odore aūt huius balsami ip̄e dn̄s ait Ecc̄i. xxiiij. Sicut cynamomū ⁊ balsamū aromatizans odorē dedi. Itē q̄ hō deum offenderat: iō disciplinari debebat. Quapropter xp̄s disciplinari voluit: ⁊ sic nobis deum pacificauit. iuxta illud Esa. liij. Disciplina pacis n̄re sup eum: olim nāq3 pax tribus modis initiabat̄ ⁊ firmabat̄. s. ꝑcussiōe: q̄ ad inuice3 se manibus ꝑcutiebāt. Itē signi erectione: q̄ aliquā colūnā vel pilā lapideā erigebant: ⁊ de istis duobus d̄r Josue vlti. Percussit Josue in illo die fedus ⁊ intulit lapidē ꝑ grādē di. Lapis iste erit vobis in testimoniū ⁊c. Tertio aū

effusione. Et de hoc dr. j. Reg. vij. Hauserunt aquã & effuderũt in cõspectu dñi: per qd vole bãt innuere q sicut de aqua nihil remanet cũ effundit: nec substãtia: nec sapor: nec color: sic si aliquis pacẽ non seruaret: nec de illo: nec de his q ad ipsum spectabãt aliquid remaneret. Ut ergo xps firmã pacẽ cũ deo nobis acquire ret: fuit disciplinatus & percussus: nõ solũ in manibus: sed etiã in pedibus fuit pforatus: & in toto corpore flagellatus. Fuit etiã tanq̃ si gnũ eleuatus in cruce: de quo dr Esa. xj. Erit radix iesse qui stat in signũ populoꝝ &c. fuit in super sicut aqua effusus: ita q nihil sibi remã sit: nec sanguis: nec aĩa: nec vita: nec vestis: nec familia. vñ per ps. xxj. ait. Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt oĩa ossa mea &c. Insuper qꝛ hõ erat liuidus & infirmus: iõ xps cũ suo li uore ipsum sanare voluit. iuxta illud Esa. liij. & liuore eius sanati sumus: corpus enim eius fuit in morte liuidũ & nigrũ. Apoc. vj. Sol fa ctus est niger tanq̃ saccus cilicinus: hõ autẽ erat infirmus in capite. i. in intentiõe que est caput aĩe: qꝛ in his que faciebat non habebat sanã intentionẽ: erat q̃z infirmus in corde: qꝛ habebat cogitationes noxias & vanas. Item in pedibus: qꝛ habebat affectionẽ immũdam aut terrenam. Pes enim sm Aug. dr affectus & amor aĩe: qꝛ sicut corpus vadit pedibus sic anima affectibus. Erat etiaꝫ infirmus in toto corpore: qꝛ habebat totã vitã mundanã & con uersationẽ vanã. Ut igr suis liuoribus eum sanaret voluit vulnerari in capite vt sanaret eius obliquas intẽtiones: vt oĩs intẽtio hoĩs in ipsum verũ deũ intẽderet: & iõ inqt Thren. j. Posuit me quasi signũ ad sagittã. Itẽ volu it vulnerari in manibus vt sanaret malas et remissas hoĩs operationes: & in corde vt sana ret eius noxias & vanas cogitationes. In pe dibus quoq̃ vt sanaret illius immũdas & ter renas affectiones: & in toto corpore vt omniũ pctõꝝ illius infirmitates curaret: de quo inqt hoĩ ps. cij. Qui sanat omnes infirmitates tu as. Insup qꝛ hõ erat a deo elõgatus & fugiti uus: ideo effudit ipm sanguinẽ in reclamato rium sue reuocationis. Sicut enĩ dñi solẽt ar borẽ ascẽdere cum frustro carnis qñ aues ab eis euolauerũt: & tũc eas vocãdo: & posteas si bilando ad se reuocat. Sic xps arborẽ crucis ascẽdens & corpus suũ cruẽtatũ ostendens ad nos sibilare nõ cessat. iuxta illud Esa. v. Leua bit dñs signũ in nationibus & sibilabit ad eũ de finibus terre. Hõ enĩ tanq̃ auis cõtumax a deo euolauit. Osee. ix. Ephraim quasi auis euolauit. Sed notandũ q alique aues ad do minos suos non reuertuntur: aut qꝛ sunt nis mis replete: & significant auaros. iuxta illud Deut. xxxij. Incrassatus est dilectus & recalci trauit: incrassatus impinguatus dilatatus de reliquit deũ factorẽ suũ & recessit a deo saluta ri suo: aut venire cõtẽnũt: qꝛ sunt in deuoratio ne prede & cadauerũ occupate: & significãt lu xuriosos q figurati sunt per coruũ: qui deuora tioni cadauerũ dedit⁹ ad arcã nõ redijt. Gen. viij. Aut iõ nõ reuertunt: qꝛ nõ sunt bñ dome sticate. Sunt enĩ siluestres & significãt supers bos. Alalia aũt domesticantur tribus modis aut p flagellationẽ: qꝛ qñ canis flagellat: leo domesticat: aut p sanguinẽ: qꝛ aliqñ auib⁹ da tur sanguis siue vinũ ad domesticandum eas aut p bñficioꝝ collationẽ. Nõ est enĩ aliquod aĩal ita siluestre qd ex bñficijs nõ fiat mansue tum & leue. Xps igr qui dr leo nõ solũ nobis domesticus fuit: sꝫ ante nos canes vt nos do mesticaret flagellari voluit: & vinũ sanguinis sui ad bibendũ nobis dedit: ac bñficia ↄtinua nobis tribuit: & tñ aliqui domesticare nõ pñt: nec ex flagellatione leonis: nec ex potu sui san guinis: nec ex collatis bñficijs. Itẽ qꝛ hõ etiaꝫ bonus erat diuersis tribulationib⁹ agitatus. iuxta illud ps. xxxiij. Multe tribulationes iu stoꝝ: iõ xps tribulari voluit vt hoĩem amaris catũ ad dulcedinẽ & cõsolationẽ reduceret: qꝛ vt ait Ber. Uidẽtes angustias dñi nostri leui us nostras portabimus: immo de ipsis cõsola tionẽ spũalem recipiemus. Ad qd adduci põt illud qd ait Aristo. dicẽs: q si vas fiat de cera noua & diligẽter claudat: ac in mari ponatur: aqua q per poros eius itrabit dulcis efficiet. Istud aũt vas cereũ est corpus dñicũ. Sicut enĩ cera generat ex apibus sine corruptione & cõmixtione: sic caro xpi fuit generata a virgi ne sine corruptiõe. Fuit aũt caro noua: qꝛ nul la prisvetustate viciata. Fuit q̃z clausa: qꝛ nul la diabolica tẽtatione fuit aperta: pori ꝟo ei⁹ sunt vulnera ipsius. Si igr nostras amaritu dines per recordationẽ & deuotionẽ in vulne ra eius miserimus: mox in dulcedinẽ cõuertẽ tur. Et iõ ait apls ad Heb. xij. Recogitate euꝫ qui talẽ sustinuit a pctõribus aduersus semet ipsuꝫ cõtradictionẽ: vt nõ fatigemini animis vestris deficiẽtes. Insup qꝛ hõ erat cõtinue a demonib⁹ impugnatus: qꝛ militia est vita ho minis sup terram. Job. vij. iõ xps venit ad pu gnandũ cõtra ipsos demones p liberanda hu mana natura: sicut philocaptus solet qñq̃ ire ad pugnaꝫ p amasia sua. Et iõ ascendit super

equum crucis. Calcaria fuerūt claui: lācea fuit
arūdo in manu sibi data: sup:auestis caro ei⁹
sanguinolēta: galea in capite fuit corona spi-
nea: ensis ad latus fuit plaga quā habuit ī la
tere: cirothece eius fuerūt vulnera in manib⁹
suis. Talibus aūt armis inusitatis voluit xp̄s
cū diabolo dimicare: ⁊ ꝑ amassa sua mortem
subire: ⁊ sic moriēdo hostes illius ꝓsternere.
Ad qd̄ adduci pōt illud qd̄ refert Ualerius. j.
ꝙ Dorothenses ⁊ Atheniēses dū adinuicē de
certarent: Cosdrous rex Atheniēsium de euen
tu belli Appollinem requisiuit: qui respondit
ꝙ si se occidi permitteret: gens sua victoriam
obtineret. cum ṽo hostes istud oraculum au-
dissent preceperunt ne aliquis regem Athe-
niensium tangeret. Ipse ṽo ne cognosceret ru
sticanum habitū accipiens ⁊ sarmenta assu-
mēs in humeris ad hostes ꝓcessit. Ibiqꝫ quē
dam militē cū falce ꝓuocās ab ipso est occisus
Quo cognito dorothenses memores oraculi
fugerunt ⁊ Athenienses victoriā habuerunt.
Iste aūt rex figurauit dn̄m iesum xp̄m regem
glorie: qui ne a demonibus cognosceret̄ habi-
tum serui accepit ⁊ in humeris suis baiulauit
sarmenta. i. crucē in qua fuerūt diuersa ligna:
⁊ sic mortuus fuit. Si em̄ demones eū cogno-
uissent nunq̄ꝫ occidi eū procurassent: nec dn̄m
glorie crucifigi fecissent. j. ad Cor. j. Insup qꝛ
hō erat a celo exclusus: iō ipse dn̄s sanguinem
suū effudit: cuius virtute paradisum aperuit:
⁊ eū ad celū reduxit. Sanguis em̄ xp̄i ⁊ crux
eius fuit clauis paradisi: vt ait Hiero. de qua
Esa. xxij. ait deus pater. Dabo clauē Dauid su
per humerū eius ⁊ aperiet ⁊ nō erat qui clau
dat: claudet ⁊ nō erit qui aperiat. Ista em̄ cla
uis ſm glosam fuit crux christi quam ipse su
per humerū suū baiulauit. Itē qꝛ hō erat adu
stus ⁊ accensus igne cōcupiscētie: iō xp̄s effu-
dit aquā ⁊ sanguinē de suo latere Joh. xix. ⁊
sic ignē ipsum extinxit: ⁊ de hac aqua exponi
pōt illud Eccl. iij. Ignē ardentē extinguit aq̄
insup: qꝛ hō erat incarceratus quoad sc̄tōs pa
tres in limbo cōclusos iō ipse sanguinē suum
sparsit: cuius virtute eos de carcere eduxit. vn̄
illi dr̄ Zach. ix. c. Tu q̄ꝫ in sanguine testamenti
tui eduxisti victos de lacu. Itē qꝛ hō ꝑ pctm̄
erat sp̄ualiter mortuus: aīa em̄ que peccaue-
rit ipsa morietur. Ezech. xviij. Ideo sciēs ꝙ aīa
oīs carnis in sanguine est. Leuit. xvij. voluit
sanguinē suū effundere vt eū posset viuifica-
re. vn̄ de xp̄o dicebāt illi mortui qui debebant
ab eo resuscitari ⁊ cū eo resurgere: cū intelle-
xissent eū mortuū, Uiuificabit nos post duos

dies: tertia die suscitabit nos. Osee. vj. c. qd̄ et
factū est: ⁊ iō xp̄s assimilat̄ pellicano. vn̄ ipse
ꝑ ps̄. cj. ait. Similis factus sum pelli. soli. ⁊c.
Legit̄ em̄ ꝙ serpēs valde odit ⁊ ꝑsequit̄ pelli
canū: ⁊ dū pellicanus abest intrat nidū ⁊ pul
los eius occidit: pellicanus aūt rediēs tribus
diebus plangit pullos suos mortuos. Tertia
aūt die cū rostro se vulnerat ⁊ de sanguie suo
pullos suos aspergit: ⁊ sic illi resuscitantur.
Serpēs iste est diabolus q̄ humanū gen⁹ occi
derat: sed xp̄s in q̄nqꝫ partibus vulnerari vo
luit: ⁊ sic pullos suos mortuos. i. hoīes ad vi-
tā suo sanguine reuocauit. Itē qꝛ hō priuat⁹
erat ꝓpter ingratitudinē suā hereditate pa-
terna celestiū bonoꝝ: iō xp̄s in morte sua cōdi
dit testamentū quo eū heredē instituit. Unde
ad mortē itur⁹ dixit illud Lu. xxij. Ego dispo-
no vobis sicut disposuit mihi pr̄ regnū vt eda
tis ⁊ bibatis sup mensam meā in regno pr̄is
mei. Qꝛ ṽo oē testamētū cōfirmat̄ morte testa
toris: vt ait Paulus ad Heb. ix. de quo in. l. j.
ff. de testa, vbi glo. allegat ad hoc legē tertiā.
ff. de adi. lega. Iō sicut vetus testamētū cōfir
matū fuit sanguine: iuxta illud qd̄ ait Pau.
vbi. s̄. di. Lecto enim mādato legis a Moyse
vniuerso pp̄lo accipiēs sanguinem vituloꝝ ⁊
hircoꝝ cū aqua ⁊ lana coccinea ⁊ ysopo ipm̄
q̄ꝫ librū ⁊ oēm pplm̄ asꝑsit di. Hic est sanguis
testamēti qd̄ mādauit ad nos deus. Ita testa
mentū suū nouū voluit dn̄s nr̄ ꝑ sanguinem
suū confirmare. vn̄ ait Mar. xiiij. Hic est san
guis meus noui testamenti q̄ ꝓ multis trade
tur. ⁊ Lu. xxij. iterū dixit. Hic calix nouū testa
mētū est in meo sanguine. Tertio in cathedra
crucis iste doctor sapiētissimus ostēdit nobis
ꝑfectionē oīm sciarū. Ipse em̄ erat deus oīm
sciarū dn̄s. j. Reg. ij. Et in signū huius velū
tēpli in passiōe ⁊ morte ei⁹ scissum est. Mat.
xxvij. Scripture em̄ sacre aū erāt velo obscuri
tatis velate: q̄ ꝑ crucē ⁊ passionē eius fuerūt
apte ⁊ intellecte: in hui⁹ q̄ꝫ figurā legit̄ Apo-
ca. v. ꝙ btūs Johēs vidit librū clausū signa
tū septē sigillis quē nullus poterat apire: so-
lus aūt agnus occisus ꝓ salute mūdi aperuit
illū ⁊ soluit signacula eius. ¶

P Ossumus q̄ꝫ dicere ꝙ xp̄s crucifixus
est liber vite in quo oēs tam idiote q̄ꝫ
scientifici legere pn̄t: ⁊ videre in eo le
gē abbreuiatā: qꝛ ipse dn̄s in cruce ꝑfectionē
totius legis ⁊ ꝓphetias ac ꝓmissiōes factas
sctīs pr̄ibus ope adimpleuit: ⁊ iō q̄ in hoc li-
bro bene legit totā bibliā: oēsqꝫ scientias aīe
necessarias addiscet: sicut fecit san. Ber. ⁊ glo-

riosus Fran. q̄ in locis solitarijs orãdo ꝛ in cru
ce meditãdo ꝓfunditatē sciētiarū adepti sunt.
Qr aūt Jesus xp̄s crucifixus sit liber patet. Si
cut eñ boni libri plerūq; fiunt de charta agni
bñ rasa atq; inter duas tabulas ligata: q̄ est
scripta quasi p totū lr̄is nigris. Sed in princi-
palibus capitib⁹ est scripta lr̄is vermilijs ꝛ ru
beis: ita xp̄s qui est agn⁹ immaculat⁹ in cruce
stat ad modum libri. Sicut eñ pellis agni q̄n
aptatur ꝓ faciēdo libro radit ꝛ subtiliatur ita
pellis xp̄i agni bñdicti rasa fuit: q: eius caput
fuit depilatū cū barba ꝛ ipse dñs fuit subtilia
tus cū fuit vestib⁹ spoliatus ꝛ nudus in cruce
depositus. Ista aūt pellis sic rasa ꝛ subtiliata
nō fuit ligata sed cōclauata inter duas tabu-
las. i. inter duo ligna crucis: et erat scripta q̄si
p totū vniuersaliter litteris nigris: q: erat liui
da ꝛ denigrata ꝓpter ictus flagellorū: pugno-
rū: alaparū: ꝛ aliarū penarū. Habebat autē in
partib⁹ principalib⁹ lr̄as grossas et vermilias
scz plagas principales capitis qd̄ erat totum
sanguinolentū: ꝛ vulnera manuū ꝛ pedum: et
plagā lateris. Qui ergo sciētiā isti⁹ libri addi-
sceret sapientissimus erit qd̄ faciebat Paulus q̄
ait. j. ad Cor. ij. Nō me iudicaui scire aliq̄d in-
ter vos nisi xp̄m Jesum ꝛ hunc crucifixum. De
ipso q̄z libēter p̄dicabat. vñ ait eiusdē ep̄le. j. c.
Predicamus xp̄m crucifixū: ꝛ in cruce eius glo
riabatur di. ad Gal. vj. Mihi aūt absit gloria-
ri nisi i cruce dñi nostri Jesu xp̄i: per quē mihi
mūdus crucifixus est ꝛ ego mundo: quasi dice-
ret. Glorientur auari in affluētia diuitiarū. iuxta
illud ps̄. xlviij. In multitudine diuitiarū suarū
glorientur. Glorientur quoq; potentes in poten
tia seculari: sicut faciebat Arphaxat rex medo-
rum. de quo dicit Judith. j. Gloriabatur quasi
potēs in potentia sua ꝛc̄. Glorientur hypocrite
in simulata scitate sua ꝛ religiositatis appa-
rentia. iuxta illud ad Gal. vj. Volunt vos cir
cūcidi vt in carne vestra glorientur. Glorientur
etiā pctōres in malorū perpetratione. de quib⁹
dicitur Prouerb. ij. Qui gloriātur cū malefece
rint ꝛc̄. Vñ cuidam scelerato ait ps̄. Quid glo-
riaris in malicia? ps̄. xv. Gloriātur quoq; mili
tes in armis suis. iuxta illud Judith. ix. Glo-
riātur in sagittis ꝛ lāceis: ego aūt in cruce dñi
mei gloriabor. De qua inquit Augu. Crux que
prius erat supplicium latronū transit ad frōtes
imperatorū. Ascendit ergo xp̄s crucē vt in hoc
signo esset gloriatio nostra et de hostibus no-
stris victoria. vñ Cōstātinus imperator ꝑ signū
crucis qd̄ habebat in dextra ꝛ in fronte suo et
militū suorū: deuicit Maxentiū cū toto exerci-

tu suo: vt legit in officio inuētionis sancte cru
cis. Et sic Eradius imperator per virtutē crucis
cui se deuote commendauerat deuicit filium
Cosdroe regis persarū: ꝛ subiugauit sibi exerci
tum eius cū toto dñio: vt legit in officio exal-
tationis sancte crucis. Alia q̄z de causa que est
sextadecima in ordine pati voluit xp̄s suppli-
ciū crucis ꝛ ascēdere hoc patibulū. iuxta illud
Job. vij. Suspendiū elegit sibi aīa mea: ꝛ dicit
inuitationis: vt. s. oēs inuitaret ad cōpatiēdū
sibi. ꝛ iō inquit Bern. Ascendit in altum: vt ab
oibus videretur. Fortiter clamauit: vt lōgius
audiret et nullus excusaretur: clamori lachry-
mas addidit: vt hō ei cōpateret.   Septima-
decima rō dr̄ prouisionis: q: eñ in mari huius
mūdi fere oēs periclitabant: iō de⁹ ꝓuidit ho-
mini de triplici remedio. s. de naui tabula ꝛ pō
te. Nauis est innocētia in qua posit⁹ fuit Adā
sed hāc nauem ipse fregit q̄n peccauit. In hac
aūt naui fuit beata vgo que seruata innocētia
ad portū paradisi ꝑuenit. In hac aūt naui sūt
baptizati q̄diu seruāt innocētiā baptismalē.
Sed q: fere oēs frangūt nauē innocētie: iō pa
rauit eis de⁹ tabulā pnīe. de qua Hiero. inq̄t.
Penitētia est scđa tabula post naufragiū: Et
cū hac tabula Maria magdalena peruenit ad
portū paradisi. Ait eñ Bern. Sicut de⁹ nō pri
uat bonis eos q̄ ambulant in innocētia ita nec
priuat eos q̄ ambulāt in pnīa. Qi vo sunt mul
ti q̄ ꝓijcīūt tabulā iō de⁹ parauit sibi tertium
remediū. s. passionis sue meritū. Et propterea
xp̄s appellat pōtifex: vt patet ad Heb. v. vij. ꝛ
viij. Pōtifex aūt interpretat pontē faciēs. Tūc
eñ xp̄s pons fact⁹ est nobis q̄n sup lignū cru-
cis extēsus fuit. Ad cōstructionē aūt isti⁹ pon-
tis quattuor diuersa ligna cōpaginata fuerūt
q: crux quoad truncū siue pedē q̄ in terra fixus
est fuit de cedro. Stipes vo q̄ in altū eleuatus
est fuit de cypresso: brachia siue lignū trāsuer-
sale de palma. Tabula aūt supposita de oliua.
Sup has vo trabes strata fuit tabula. i. caro
xp̄i immaculata: que trib⁹ clauis vel quattuor
ꝫm aliquos doctores fuit ibi cōclauata: ꝛ ideo
non restat nisi vt hō super hunc pontem ascen
dat: ꝛ ad patriā pergat. Per predicta aūt quat
tuor ligna significatur quadruplex crucis effi-
cacia. Prima est q: malas cogitationes fugat
qd̄ significatur per cedrū cuius odor fugat ser
pentes. Secūda quia in tribulatione cōstan-
tiā prestat: qd̄ significatur per cypressum que
nullius venti impulsu comam amittit. Tertia
est quia de hoste triumphat quod significa-
tur per palmam qua victores coronabantur.

Quarta est q: amaritudinē pnie tēperat: qd̄ si gnificaᵗ per oliuā cuius liquor doloris vulne rū mitigat. In his ergo quattuor casib⁹ debe mus nos maxime crucis signaculo cōmunire: vel cū aliqua mala aut turpis cogitatio se in gerit: vel cū aliqd̄ periculū subito nobis emer git: vel cū aliqd̄ fantasma diabolicū nr̄is sensi bus obijcit aut cū aliquis dolor vel timor nos arripit ⁊ inuadit. Possumus q₃ dicere ꝙ hec quattuor ligna ad cōpositionē crucis sunt cō iuncta ad ostēdendū que p xp̄m in cruce sunt acta. Pax em̄ est facta inter deū ⁊ hoiem: qd̄ si gnificaᵗ per oliuā. victoria de diabolo habita qd̄ significaᵗ per palmā. per cypressum ꝟo si gnificaᵗ amaritudo passionis xp̄i: ⁊ per cedrū dulcedo que a xp̄o oībus fidelib⁹ per passionē suā est ꝑpinata. Decimaoctaua rō d̄r consi gnationis: oēs em̄ dn̄i solēt donare arma siue insignia sua suis fidelib⁹ seruitoribus vt vidē tes eos sic insignitos reuereanᵗ et nō offendāt ipsos: ⁊ iō xp̄s elegit sibi martyrium crucis: vt hoc insigne donaret suis fidelibus: precipiens demonibus illud Ezechielis. ix. Super quē vi deritis thau: quod sal₃ habet formā crucis ne occidatis eum. Et predicta sufficiāt quoad pri mum genus martyrij. VII

B Scd̄m martyrij gen⁹ est: cuius passio principaliter est in aīa: sicut fuit mar tyriū gloriose ꝟginis: q̄ vt inq̄t Hiero. ad Eustochiū ex dolore quē habuit de morte fi lij fuit plus q̄ martyr: vt etiam ait Richar. in iij. dist. xxxiij. arti. vij. q. iiij. Fuit em̄ verificatū in ea illud Simeonis dictum Luc. ij. Et tuam ipsius aīam pertrāsibit gladius. Tertiū mar tyrij genus est cuius passio principaliter est in corpore sicut fuit martyriū beati Stephani q̄ cū lapidareᵗ ⁊ corpaliter affligereᵗ cōsolabaᵗ aīa ei⁹ vidēdo celos apertos. Act. vij. Silr et alij multi martyres inter afflictiones corpales recipiebāt diuinā cōsolationē. Un̄ beat⁹ Lau rētius dicebat Decio. Disce miser q: carbones tui mihi refrigeriū prestāt: licȝ aūt aliqd̄ mar tyriū dicaᵗ esse in aīa: tn̄ intelligēdū est ꝙ etiā corpus patiᵗ. Et silr dicendum est de martyrio qd̄ in corpore esse prohibeᵗ: q: vt inq̄t Arist. s. de aīa. Oēs passiones ⁊ operationes non sunt solius anime vel soli⁹ corporis: sed totius con iuncti. vn̄ si quis dixerit animā per se intellige re dicit etiā eā filare ⁊ texere. Iō aūt d̄r marty riū anime: q: principalius redūdat in ea. Et si militer est de martyrio corporis. Sciendū q₃ est ꝙ solū tribus sanctoꝝ generibus datur au reola: scȝ martyrib⁹ virginibus et doctoribus. Que aureola est quoddā premium accidētale principaliter in aīa cōsistēs ex quo resultat spe cialis decor in corpe. Que gloria eis datur pro pter excellētē victoriā quā habuerūt cōtra mū dū: carnē: et diabolū: vt dicūt theologi in. iiij. dist. xlix. Sicut aūt aureola ꝟginitatis nō da tur nisi his q̄ ꝑseuerauerint in ꝟginitate vsq₃ ad mortē: ⁊ aureola doctrine nō datur nisi his qui actu docuerint: ita aureola martyrij nō da tur nisi his qui occisi fuerint propter xp̄m aut saltē eoꝝ passiones ⁊ afflictiones perseuerau e rint et cōtinuauerint vsq₃ ad mortē: vt inquit beatus Tho. in. iiij. distin. xlix. X

B Sed licȝ aureola nō detur nisi his qui actualiter martyrizati sūt: tn̄ sunt alij q̄ premiū essentiale martyrij cōsequen tur. Est em̄ aliud gen⁹ martyrij cui⁹ passio nō est carnē occidēs neq₃ aīam separans: qd̄ non priuaᵗ p̄mio essentiali. Cuius quidē martyrij multi sunt species quas enūerat frater Aluar⁹ in li. de plāctu eccl'ie: nos ꝟo octo possum⁹ assi gnare. Prima d̄r appetitiōis. s. qn̄ qs ardet desiderio martyrij ⁊ p eū nō stat qn̄ illud tolle ret si facultas adesset. Et isto mō fuit martyr btūs Frācīscus q̄ ter ad partes infideliū perre rit vt ꝑ ꝯuersiōe eoꝝ ⁊ p̄dicatiōe fidei xp̄iane martyrium patereᵗ. Et iō de illo canit eccl'ia: O martyr desiderio Frācīsce. Et silr est de btō Antonio de padua q̄ et ipse ardebat desiderio martyrij. vn̄ de ipso caniᵗ. Sed hoc desideriū suū nō impleuit. de quo rex regnātiū aliud de creuit. De beato q₃ Martino canit ecclesia. O gloriosa aīa quā ⁊ si gladius ꝑsecutoris nō ab stulit: palmā tn̄ martyrij nō amisit. Et rō est: q: apud deū voluntas ꝑ facto reputaᵗ: qn̄ p nos non stetit quin eā opere cōpleremus. c. omnis. cum simili. de peni. dist. s. XI

B Scd̄a hui⁹ martyrij d̄r species mortifi cationis. Et hoc mō martyrisatus fuit Iohā. euāge. cui dixit dn̄s ⁊ fratri suo Iacobo illud Mat. xx. Calicē quidē meū bibe tis. Calicē aūt passionē solet appellare: vt Gre go. inq̄t. Fuit ergo martyr sctūs Iohā. euāgeli sta: q: in carne fuit mortificatus in amore xp̄i: nō solū qn̄ in feruētis olei doliū mersus est: et postea in insula pathmos exul afflict⁹ est: sed etiā q: in pnia ⁊ austeritate corpus suū affligit vt em̄ inq̄t Bern. sup cātica sermo. xxx. Genus martyrij est facta carnis mortificare. Y

B Tertia martyrij species d̄r abnegatio nis. s. ꝑprie volūtatis: sicut faciūt boni religiosi abnegātes seipsos ⁊ suas vo lūtates. hoc est em̄ opus valde arduū: vt inq̄t

Aug.in quodā ser.de quo martyrio inq̄t saluator Mat.xvi.di. Qui vult venire post me abneget semetip̄m: ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat me.q.d.ꝙ abnegare seipsum est quedā crux cōtinua: quā si portauerimus vsq̄ ad mortē sequemur ipsum in gloria celesti. Z

q Uarta huius martyrij spēs dr̄ obseruationis.s.castitatis in adolescētia et iuuentute: in qua etate maxime viget calor ⁊ incēdium voluptatis.vn̄ inq̄t Amb.in quodā ser. Martyriū est in iuuenibus castitatis obseruatio. Sed dolēdū est plurimū ꝙ hodiernis tp̄ibus nō solū nō inuenit castitas in iuuenibus: sed neq̄ in multis senibus impudicis q̄ merito inueterati dierū maloꝝ appellari p̄nt. Dan.xiij.⁊ ex̄ de p̄sump.c.cū in iuuentute. Cū enī deficiēte calore naturali deberent esse ꝯtinētiores: ⁊ quāto sunt morti viciniores magis deberēt timere.lxxxvi.di.c.tāta. Ipsi senes decrepiti iā pedē in foueā habētes magis sunt libidinosi q̄ iuuenes multi.vn̄ cū eoꝝ senectus deberet esse venerabilis. Sap.xiiij.⁊ xliiij.di.c.porro.⁊.l.semp.ff.de iure immu.ꝓpter ipsoꝝ luxuriam sunt abominabiles apud deū ⁊ hoīes: ita vt maledicti pueri cētū annorū increpatione ꝓphetica nūcupent. Esa.lxv.⁊.c.Pau.ij.q.vij.ꝯ quoꝝ luxuriā inq̄t Tul.in .j.de officijs. Luxuria cū oī etati turpis sit: senibus tn̄ est fedissima. Sapiēs q̄z ecclesiasticus sui lib.xxv.c.dicit. Tres spēs odit anima mea: pauperem superbum: diuitem mendacem: ⁊ senem fatuum ⁊ insensatum. A

q Uinta huius martyrij spēs est tolerationis.s.paupertatis ⁊ egestatis. vnde Chrys.in quodā ser.ait. Vz paupertas martyriū suum ⁊ egestas si bn̄ tolerata fuerit. Facit enī martyrē egestas ꝓpter xp̄m: nō propter necessitatē. Ber.q̄z in quodā ser.inq̄t. Qd̄ martyriū grauius est q̄ inter epulas esurire: inter vestes multas ⁊ p̄ciosa vestimēta algere inter diuitias paupertate p̄mi. Ex q̄b⁹ cōcludit ꝙ ille pōt dici martyr q̄ diuitijs affluēs ꝓ xp̄i amore facit se pauperē sua tribuēs paup̄ibus ⁊ q̄ delitijs abūdare valēs ⁊ p̄ciosis indui vestimētis parcā in potu ⁊ cibo atq̄ indumēto vitā ducit. Ait enī Aug.in quodā ser. Nō sine violētia fieri pōt vt de abūdātia ⁊ delitijs ad famē ⁊ sitim ad abstinētiā ⁊ crucē trāseat ⁊ sōno prius atq̄ ocio amicā carnē cōtritione vigilijsq̄ ꝯficiat: ⁊ iracūdiā patiētia: sup̄biāq̄ humilitate cōmutet: ac amore paupertatis affluētiā super: vinolētiā sobrietate: ⁊ luxuriā castitate cōdēnet: ⁊ hō subito in virū transformet ꝑfectū: ac quodāmō alter reddat ex altero. B

s Exta huius martyrij spēs dr̄ dilectionis.s.inimicoꝝ: vt nō solū faciamus ꝯ eos vindictā: sed illos diligam⁹: eisq̄ b̄nfaciamus atq̄ illoꝝ iniuriā patiēter toleremus. De quo martyrio Grego.in moral. inq̄t. Martyres sine ferro esse possumus: si patientiam in aīo veraciter custodimus. Ferre nāq̄ cōtumelias ⁊ inimicos diligere martyrium est in occulta cogitatione. C

s Eptima huius martyrij spēs dr̄ cōpassionis.s.ad afflictos ⁊ tribulatos.de q̄ Greg.vbi.s.ait. Qui dolorē exhibet in p̄ximi necessitate ꝑfecto martyriū noscit sustinere. Sed ꝯ hec faciūt multi q̄ nō solū nō ꝯsolant afflictos: sed eos magis affligūt verbis ⁊ cōtumelijs. ꝯ illud qd̄ scriptū est i.l.diuus.ff. de officio p̄si.s.ꝙ nō dz̄ dari afflictio afflicto. Qui igit dolet de passiōe xp̄i ⁊ ei cōpatit huius spēi martyrij p̄miū ꝯsequet. D

o Ctaua huius martyrij spēs dr̄ impletionis.s.diuinoꝝ p̄ceptoꝝ ⁊ legis euāgelice cōsilioꝝ statuta. Etenī mr̄ ecclesia in officio oīm sctōꝝ de cōfessoribus sctis inquit. Licz ꝑsecutoꝝ non senserint gladiū tn̄ ꝓ vite meritū deo digni martyrio non p̄iuant: qr martyriū nō tm̄ effusione sanguinis: sed abstinētia pctōꝝ ⁊ exercitatione dei p̄ceptoꝝ ꝑficit. Aug.q̄z in ser.de btō Laurētio ait. Crux dn̄i nō tm̄ illa dr̄ q̄ passionis tp̄e ligni cōfixione cōstruit: sed etiā illa q̄ totius vite curriculis cūctarū disciplinarū virtutibus coaptat. Tota igit vita hoīs xp̄iani si b̄m euangeliū viuat: crux atq̄ martyriū est. Idē q̄z Aug.in sermo. Iohis baptiste inq̄t. Duo sunt abstinētie ⁊ crucis genera: vnū corporale: ⁊ aliud sp̄uale: vnū est a potu ⁊ epulis tēperare appetitū gule: a delectationibus ⁊ mollissimis sensualitatibus coercere: ab his q̄ tactu ⁊ gustu: visuq̄ decipiūt sensum viriliter reuocare ac violēter abstrahere. Alterū abstinētie ⁊ crucis gen⁹ est p̄ciosius atq̄ sublimius: motus animi regere ⁊ ꝑturbationes illius modestie tranquillitate placare ire ac superbie impetus quasi ferā bestiam refrenare: litigare quotidie contra vitia increpare se quadā censura ⁊ austeritate virtutis: ⁊ rixam quodāmō cum hoīe interiore cōserere: p̄ciosa hec in cōspectu dn̄i ⁊ gloriosa crux cogitationes malas in potestatē redigere voluntates ꝓprias abnegare: easq̄ iteriori examinatione discutere: ⁊ regentis imperio subiungere a sermone quo anima leditur tanq̄ a cibis potijs abstinere: ⁊ sensum ab his que ꝯtraria

sunt spūali tēperātia sobriū custodire. hec qui facit pinpto passionis muro violēter ad celorū regna cōscendit. Unum itaqꝫ sibi factura est aīa vt palmā laboꝝ quā sibi subtrahi multis inimicis adversantibus sentit viribus ꝯtēdat eripere. Necesse est ergo cuꝫ summo labore ex hoc mūdo rapere palmā salutis: ꝛ quasi excursātibus ꝛ circūeūctis hostibus obsessos fructꝰ pugili intētiōe decipe ꝛ pdā ad thesauros vite velit de medio scli huius incēdio arreptam reportare. hec ille. O igit deuoti xp̄iani nō vultis vel nō potestis esse martyres effusiōe sanguinis vri saltē accipite aliquā crucē de predictis: ꝛ nō eritis sine essentiali p̄mio martyrij. Ad eternā etem xp̄i societatē ꝛ gloriā nō poterit puenire q̄ aliquā de p̄fatis crucibꝰ seu speciebus martyrij noluerit acceptare ipso dicente dño Mat. x. Qui nō tollit crucē suā ꝛ sequitur me nō est me dignus. ꝛ ibidem habet Lu. xiiij. Quā q̄dē martyrij palmā nobis cōcedat qui in seculū scli viuit ꝛ regnat. Amen.

Sabbato post quartā dñicā in quadragesima de pestilētie signis: causis: ꝛ remedijs. Sermo quadragesimus.

Ereliquit me dominus. Esa. xlix. ꝛ in epla occurrētis ferie. Sūt q̄dā qui statim vt a deo flagellantur putāt se ab ipso derelictos: verba p themate nr̄o assumpta singuli dicentes: q̄ tñ sepe fallunt: qr nō semp deus flagellat hoīem: qr eū nō amat: immo sepe ei tribulationes immittit ꝛ infirmitates vt habeat maius meritū: vel alijs multis de causis quas ponit magr̄ sen. in. iiij. dist. xv. c. j. Aliqñ em̄ mittit vt merita augeant flagellato patienter tolerantī: vt Job li. eius. c. j. vel p patientiā eius detur exemplū alijs: sicut Tobie: vt dī li. eius. ij. c. vel custodiā virtutū: vt in humilitate p̄sistat: vt Paulo. ij. Cor. xij. vl ad corrigēda pctā vt Marie lepra Nume. xij. vel ad gloriam dei vt ceco nato Joh. ix. vel ad initiū penē: vt Herodi Act. xij. Antiocho. ij. Machab. ix. quatenus hic videat q̄d in inferno sequatur. Et iō nō possumus bñ scire qua ex causa deus immittit flagella sua: iō dicit Dauid ps. xxxv. Judicia dei abyssus multa. Et vas electionis Paulus ad Rom. xj. inq̄t. O altitudo diuitiarū sapiētie ꝛ sciētie dei q̄ incōprehēsibilia sunt iudicia eius: ꝛ inuestigabiles vie eius. Ex quibus verbis quidā voluerūt dicere q de iudicijs dei futuris nullā possumus hr̄e cognitionē. Qd verū est de cognitione demōstratiua ꝛ cetera possumus tñ cōiecturare ex aliqbꝰ indicijs qñ deus velit mittere flagella sua in hoc mūdo: immo ꝛ de die iudicij futuro signa aliq̄ nobis deꝰ prius demōstrabit. iuxta illud saluatoris Lu. xxj. Erūt signa i sole luna ꝛ stellis: sꝫ ꝫ arguūt q̄dā p illud Hiere. x. A signis celi nolite timere q̄ gētes timēt. Sed rñdet Nico. de ly. sup. d. c. q superstitiosuꝫ est ꝛ hereticū credere: q cōstellatiōes ꝛ signa celestia habeāt artare aīam rōnalē ad aliqd malū: vt pbat. b. Tho. in sum. ꝫ gētiles li. iij. Tñ ex cōstellationibus ꝛ cursu syderū causant ea que s̄m naturā fiūt in corporibꝰ humanis: vt siccitas: pluuia: vētus: ꝛ sterilitas: infirmitatesqꝫ: ac pestilētie. Quobꝛ lꝫ de futuris cōtingētibꝰ nō sit determinata veritas: vt dicit Aristo. j. Periher. Tñ ex signis celi possumꝰ pnosticare ea q̄ fienda sunt in posterū: q̄ causant a cursu syderū: vel a tpis q̄litate: vt inq̄t Ptolomeus egyptius in suo centiloq̄o. ꝛ Mesalla in li. de tēpoꝝ varietate. ꝛ iō possumus timere de pestilētia qñ videmus signa naturalia: ex q̄bus causat. De qua impresentiarū tractaturi tres cōsideratiōes faciemus. Prima erit de signis. Scda de causis. Tertia de remedijs.

Pars prima in qua ponunt signa ex quibꝰ possumus cognoscere pestilentiam debere venire in breui.

Ro expeditiōe p̄me partis sciēduꝫ est q pestilētia q̄ etiā epidimia appellat diffinit Aliabas. v. theorice sue sic. Epidimia siue pestilētia est mutatio aeris in putredinē vel pessimā q̄litatē vlr ꝛ multis pestiferā. Que qñ debeat euenire nullꝰ scire possit p certo: qr h stat in dispōne dei: ꝛ ipse pōt eam mittere in instāti ad suū libitū nullis idicijs pcedētibꝰ: tñ qñ venit ex cāis naturalibꝰ marie corpoꝝ celestiū ꝛ aeris possumus p aliq̄ signa cognoscere qñ debeat euenire: ꝛ iō debemꝰ ea attēdere ꝛ diligēter intueri: qr inq̄t Ypocras. j. pnost. in prin. vide mihi q ex melioribꝰ rebꝰ est q medicꝰ vtat puisiōe. i. pnosticatiōe s̄m Gal. ibidē in cōmento suo. Et rō huiꝰ est: qr vt inq̄t Gal. j. Tegni. vtilitas magna est signoꝝ significātiū rē futurā: qd exponit cōmētator eiꝰ Haly. di. Per signa indicatiua scit id qd futurum est: ꝛ ppara ei qd necessariū est. Est igit magna vtilitas prescire futura mala rōne ppatiōis. vñ Cato. c. iij. inq̄t. Nā leuius ledit quicq̄d puidimꝰ añ. Et versificator fabularū Esopi. fabula. xx. di. Nam preuisa minus ledere tela solent. Greg.

quo q̃ in homel.plurimoꝝ martyrū ait. M in-
eni iacula feriunt q̃ preuidenť: ⁊ nos tolerabi-
lius mūdi mala suscipimus si cōtra hec p pro-
uidētie clipeū munimur. B

e St itaq̃ primū signū qñ q̃litates ⁊ di
spositiōes tēpoꝝ nō seruāt naturā suā
vñ sciēdū ē q̃ naturalis dispositio autūni ē q̃
sit frigidus ⁊ sicc⁹: hyēs ṽo est frigida ⁊ humi
da: ver calidū ⁊ humidū: estas calida ⁊ sicca: vt
inq̃t Auicēna.ij.j.doctrina ij.c.de naturis tem
poꝝ. Qñ ḡ dispositiones temporꝝ nō sunt sicut
p̄diximus sed ↄ̃io mō se hñt illa tp̄a debēt iudi
cari corrupta ⁊ ex ↄ̃sequenti aer eoꝝ putridus
venenosusq̃: ac pessime q̃litatis: et vniuersalit̃
multis pestifer⁹. Et in hāc sniam ↄ̃ueniūt oēs
phi ⁊ medici.maxie Arist.pticula.j.pbleuma-
tū qñ p totā. ⁊ Ipocras ⁊ Galienus.in pticula
Amphorismoꝝ etiā qñ p totā. ⁊ Auicēna.j.iiij.
tractatu.iiij.c.de febre pestilētie. D

s Cōm signū naturale ⁊ magis pticula-
re qñ in autūno maxime in principio
octobris apparēt stelle cadētes. i. va-
pores grossi ignei ad modū stellarū q̃ vidētur
cadere ⁊ ignes stātes in aere. Ex his eñi cogno
scere possum⁹ tp̄s autūni mutatū a sua natu-
rali cōplexione. s. frigore ⁊ siccitate ad calidū ⁊
hūidū grossum ⁊ venenosuz ⁊ vnctuosuz aptū
inflāmari. Eleuanť enim fumi grossi a terra ⁊
aqua i aere p ṽtutē solis ⁊ a caliditate q̃ tūc ē
in aere ↄ̃ naturā tp̄is inflāmanť. hec ponit Ari
sto.in li. Meth. ⁊ Auerrois ibi ⁊ Albertus ma
gnus. Ex q̃ possum⁹ timere pestilētiā futurā p
pter corruptionē ipsi⁹ autūnalis tp̄is. F

t Ertiū signū ē qñ multiplicanť vēti me
ridionales ⁊ occidētales tp̄e autumni
dieb⁹ aliq̄b⁹. Hi eñi vēti laxāt ṽtutem
naturalē ⁊ turbāt hūores ac faciūt egritudinū
recidiuationē ⁊ generāt febres putridas vt hr̄
ab Auicē.ij.j.doctrīa.ij.in.c.de naturis vētoꝝ
⁊ a pho ⁊ a conciliatore. i. Petro de albano.j.
pbleumatū: pbleumate.xxiij .et ab Ipocra. ⁊
Galie.iij.amphorismoꝝ.amphorismo.vj. K

q Uartū signum est qñ in autūno appa
ruerit aer tenebrosus et turbidus: ita
q̃ illa die videatur velle pluere ⁊ non
pluit ⁊ sic ↄ̃tinuat tēpus multis dieb⁹. p h̃ eñi
cognoscit̃ q̃ cōplexio aeris est corrupta ⁊ ma-
xime corrūpeť i hyeme sequēti. Est eñi aer ple-
nus vaporib⁹ calidis ⁊ hūidis a vētis austra-
libus deportatis q̃ existētes cā putredinis ma
gis inficiunt aerē q̃ si esset pluuia. hec Aristo.
in.j. pbleumatū: pbleumate.xxiij. Que claris-
sime demonstrat ibi conciliator. L

q Uintū signū est paucitas pluuie in ve
re cū frigore post quē multiplicať au-
ster ⁊ cōturbať aer diebus aliquibus.
Deinde clarificať p hebdomadā vnā vel circa
Tūc eñi est periculū pestilentie. Nā vt ait Ari-
sto.j. pbleumatū: pbleumate.ix. ⁊ Ipocras et
Galienus.iij.ampho.ampho.iiij. Hoc est quia
humores retēti in corpe ⁊ multiplicati in hye-
me q̃ ad porositates extrinsecas deberēt in ve
re a natura expelli ⁊ a calido naturali illi⁹ tem
poris cōsumi existēte illo aere cōtra naturā fri
gido repelluntur a frigido aeris ad interiora et
ibidē retēti putrefiūt: ⁊ superueniēte austro per-
miscenť cū sanguine p totū corpus vniuersali
ter ⁊ ex cōsequēti hoies perimūt. M

s Extū signū est cum in aere accidit q̃ in
nocte sit frigus ⁊ in die calor vehemēs
⁊ prefocatio ac cōturbatio: tūc eñi cito
accidit pestilentia ⁊ infirmitas: oīs eñi subita
mutatio deiicit actū ppriē virtutis. ij. Tegni:
qui est liber Galieni. N

s Eptimū signū est qñ apparuerit estas
nō vehemētis caloris: sed magne ↄ̃tur
batiōis habēs matutina alterata ⁊ iā
p̄cesserūt in autūno stelle cadētes ⁊ ignes stā-
tes in aere: tūc eñi iudicādū ē q̃ vapores grossi
existētes materia igniū hmōi ⁊ stellarū caden
tiū in autūno precedēte: toto tp̄e hyemis ⁊ ve-
ris in aere remāserūt ⁊ ad estatē peruenientes
suffocāt calorē estatis ⁊ eū obtūdunt: ⁊ de ma
ne infrigidati alterāt matutina estatis: scʒ ad
frigidū vel meli⁹ ad calorē remissuz suffocatū.
Quapropter aerē estatis inficiūt ⁊ corrumpūt
de natura eñi hūidi est obtūdere calorē: et sicci
acuere.iij. Meth. Siccitas eñi est lima caloris
vt inq̃t cōmēta.j.ampho.cōmēto.xv. O

o Ctauū signū est qñ videbis diē altera-
ri die vno multis vicib⁹ et hoc intelli-
ge de quacūq̃ alteratione. s. ad calidū
⁊ frigidū: humidū ⁊ siccū: serenitatē ⁊ obscuri
tatē ac hmōi. Ex his eñi cognoscit̃ ei⁹ mala di-
spositio: ⁊ q̃ in aere sunt multe elationes ma
lorū vaporū ⁊ multiplicatiōes diuersoꝝ vento
rū. Hmōi eñi aeris mutatiōes corpora nr̃a al-
terāt ad prauas egritudines ⁊ pestilētias. vñ
ait Auicēna.ij.j.doctrina.ij.in.c. de impressio-
nibus malarū mutationū aeris. Ex aere cum
mutatur ↄ̃ueniūt in corporibus accidētia cū
eñi putrescit putrefacit humores. P

n Onū signū est qñ i die vno apparet sol
clarus ⁊ in alio cōturbať: et hoc nō fit
ppter eclipsim hocq̃ accidit multis
diebus: signum est enim aeris qualitatem esse

male dispositā. Maxime qn̄ sol exurgit appa-
ret q̄ habeat ante se nebulam ad modū pulue-
ris ⁊ aer puluerulētus existit ita q̄ sol nō pōt
reddere lucē clarā ⁊ hoc accidit multis diebus.
Tūc em̄ iudicandū est aerem esse plenū malis
vaporibus ⁊ diuersis morbositatibus ex quib⁹
corrūpit̄ ⁊ est cā pestilētie s̄m Auicē. f.iiij.tra-
cta.iiij.in.c.de febre pestilentie. Q

D Ecimum signū est cū tpe estatis ⁊ ma-
gni caloris subito post pluuiā apparet
magna quātitas ranarū q̄ sunt in pte
supiori coloris cineritij ⁊ sub vētre coloris di-
uersi:maxime citrinei ⁊ aurei: arguūt em̄ eo q̄
sunt hūide ⁊ aquatice magnā hūiditatē ⁊ aq̄si-
tatē esse in aere ꝯ naturā tpis.vn̄ cū ꝓpter ca-
liditatē p̄cedentē porositates corpis sint apte
implent̄ multa hūiditate putrescibili: ⁊ p̄ cōse-
quens corpora corrūpuntur.sicut ait Aristo.f.
Problematū:pbleumate.xxj.⁊.xxij.⁊ eius cō-
mentator Petrus Paduensis. R

V Ndecimū signū est qn̄ multiplicantur
reptilia ex putredine gn̄ata sicut ver-
mes diuersi ⁊ vipere imperfecte:⁊ alia
hmōi aīalia ⁊ apparēt mures ⁊ alia aīalia sub-
terranea fugere de sub terra ⁊ aquatica de sub
aqua ⁊ māifeste exire ita vt videant̄ fugere ab
aliq̄ psequēte. Signū est ei q̄ terra ⁊ aq̄ ē cor-
rupta a quib⁹ fugiūt. Nā in terre ꝯcauitatib⁹
generant̄ qn̄q̄ fumi venenosi a q̄bus mures ⁊
serpētes ⁊ oīa alia aīalia subterranea fugiunt
ad supficiē terre:tanq̄ a veneno mortifero. Et
silr in aq̄s aliqn̄ generant̄ morbositates a q̄b⁹
aīalia aq̄tica fugiūt. Et iō piculū ē ne etiā aer
corrūpat̄ illis morbositatib⁹ ad ipm̄ pueniētis-
bus. Silr qn̄ aīalia fugiūt ab habitationibus
suis ꝯsuetis ⁊ aues a nidis suis nullo psequē-
te:⁊ aliqn̄ relinquūt oua sua vt fugiāt: signu₃
est q̄ aer est corrupt⁹:⁊ iō piculū est pestilētie.
⁊ hec oīa exponit cōciliator.f. Problematum
pbleumate.xxij. Hec etiā vndecim signa colle-
gi ab Auicē.f.iiij.tractatu.iiij.in.c. de febre pe-
stilētie:l₃ ea nō ita distincte ⁊ clare ponat. S

D Uodecimū signū est qn̄ magna fames
⁊ paupertas est i terra maxie vbi est ma-
gna hoīm multitudo ita q̄ nō habēt
necessaria ad vitā:tūc em̄ hoīes necessitate coa-
cti comedunt multa corrupta nociua ⁊ nature
ꝯtria ac abominabilia. Sicut accidit in nō mul-
tis annis elapsis in q̄busdā mōtibus ꝓpe Co-
mū in q̄bus ꝓpter charistiā ⁊ penuriam hoīes
comedebāt fenū tritū madefactū cū aq̄:⁊ mul-
ta alia penit⁹ nature hūane horribilia ad com-
edēdū. Ex taliū em̄ comestiōe generant̄ febres
putride ⁊ venenose vt colligit̄ ab Auicē.f.iiij.
tractatu.ij.in.c.de febribus putridis. Corrum-
pūtur em̄ corpa que corruptis vescūtur vt ait
Auicē.ij.f.doctrina.ij.in.c.de iudicijs et dispo-
sitionibus anni. corruptis ꝯo corporib⁹ ex fla-
tu corrūpitur aer. Et cōsequēter pestilentiatis
pauperibus etiā diuites q̄ eis ꝓuidere nolue-
rūt de necessarijs pestilētia pene causat̄. Gene-
raliter ergo sciēdū est q̄ corrupto aere corrum-
pūtur corpora peste. vn̄ Orosius narrat lib.v.
q̄ post locustas innumerabiles in mari a ven-
to suffocatas tāta corruptio aeris est subsecuta
⁊ tā grauis pestilentia: vt in numida octingin-
ta milia hominū morerētur. Et circa orā mari-
timā que carthaginēsi atq̄ vticensi littori ad-
iacet:plus q̄ ducētamilia. Que clades tam re-
pētina fuit apud vticē: q̄ sub vna die per vnā
portā plus q̄ millequingenti mortui sunt de-
portati. Multis etiā alijs in locis propter cor-
ruptionē cadauerū corrupto aere:secuta est ma-
xima pestilētie mortalitas. In ciuitate quoq̄
Achaia vt mihi retulerūt fratres nostri qui ibi
fuerūt quolibet octauo anno corrūpitur aer:⁊
sequit̄ pestis maxima que durat p̄ sex menses.
Et quolibet die saltē moriunt̄ vigītiquattuor
milia hoīm. Habet em̄ illa ciuitas vt dr̄ vigin-
tiquattuor mille contratas:⁊ qn̄ nō mouit̄ nisi
vnus ꝓ cōtrata omni die reputat̄ parua pesti-
lētia. Recitat q̄₃ Orosius li.v. q̄ anno ab vrbe
cōdita sexcētesimosexto:tāta Rome exorta est
pestilētia vt ministri faciēdorum funerum pri-
mo nō sufficerēt deinde nō essent. Erātq̄ ma-
gne domus vacue viuis ac plene mortuis lar-
gissimeq̄ hereditates remansere nulli ꝯo he-
redes. Refert q̄₃ q̄ tpe Antonij impatoris qui
xp̄ianos persecutus est tāta lues est secuta: vt
agricultorib⁹ carerēt. O miseri peccatores qua-
re nō timetis offendere deū. Pestilētia enim ⁊
corruptio aeris multotiēs mittitur a deo nul-
lis signis precedentibus qn̄ nobis irascitur ꝓ
vitijs nostris: vt em̄ refert Orosius li.iij. ⁊ Au-
gu. lib.v.de ciuitate dei. c.xviij. anno ab vrbe
cōdita.cccclxxxj. ingēs pestilentia vrbem Ro-
mam intrauit. et Sibylla cōsulta respōdit illā
pestem ira dei illatam. In ciuitate quoq̄ Me-
diolani in. Mcccclj. horribilissima pestis adeo
preualuit: vt quasi innumerabiles hoīes quo-
tidie morerentur. Tantaq̄ erat corruptio ae-
ris et morbositas q̄ accipientes panem recen-
tem et calidum tunc coctū ⁊ ponētes mane ad
aerem:postea in sero reperiebant totū marci-
dū. Quomodo o peccator faceres si veniret pe-
stilētia. Si em̄ fugies ab hac ciuitate deus fa-

ceret corrūpi aera: vbi fugies. Ipse enim dixit et facta sunt: ipse mādauit et creata sunt. ps. antepenul. Ideo hoc cōsiderans Dauid exclamat ps. cxxxviij. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam. Uade ergo et recōcilia te deo: et deprecare beatā virginem: vt interpellat pro te et pro hac ciuitate. Legitur enim quod tpe Pelagij papę Romā pestis maxima cōcussit in qua et Pelagius mortuus est: cui successit moralis Gregorius: qui vir mire sanctitatis tūc ordinauit letanias: et pergēs per ciuitatē in processione eas decātabat cū clero et faciebat deportari imaginē virginis beate ante se quā beatus Lucas depinxerat: quā ego vidi et tetigi in ciuitate Rome. Cū ergo venisset ad castrū qd construxerat Adrianus imperator: qui fm Orosiū lib. v. et Eutropiū fuit duodecimus ab Augusto imperatore et appellabatur castrū Adriani. Intercedētibus meritis virginis gloriose vidit btūs Gregorius angelū sup quedā lapidē illius castri: quē lapidem ego vidi et tetigi: et est Rome in loco nro qui dr ara celi. Habebat aūt in manu sua ensem cruentatū quē in vaginā posuit significās pestes dei iudicio immissam cessare. Et exinde illud castrū appellatū est castrum sancti angeli vsq in hodiernū diē. Legitur quoq quod tēpore sancti Ludouici regis Frācie: venit tāta pestis in Frācia quod quartam partē hoīm occidit: que pestis ardebat corpora a plāta pedis pergēs vsq ad cor ad modum ignis deuorādo donec occideret eos: et illa infirmitas erat incurabilis: qua ex re oēs infirmi nō habentes aliud refugiū currebāt ad ecclesiā beate virginis eius auxiliū implorātes: et statim sanabātur. In ciuitate qz Parisij tāte erāt infirmitates pestilētiales quod erat res horribilis ad videndum et audiendū propter maximos plāctus infirmorum. Pro vltimo aūt refugio ad ecclesiā beate virginis accedētes quadā nocte illis apparuit virgo gloriosa et oēs benedicēs sanauit.

Pars scda huius sermonis de causis quare deus mittit pestilentiam. Z

Secūdo sciēdū: quod deus mittit pestilentiā vt plurimū propter peccata. iuxta illud Aug. in quodā sermone dicentis. Propter peccata veniūt aduersa. Et ideo audite tremēda ac terribilia verba que dicit deus Ezech. xiiij. inquiēs. Si immisero pestilentiā super terrā illā et effudero indignationem meā super eā auferā ab ea hoiem et iumentum. Et si Noe et Daniel ac Iob fuerint in medio eius: viuo ego dicit dñs: qr filiū et filiā nō liberabūt: sed ipsi iustitia sua liberabūt animas suas. Licz aūt sint multa peccata propter que mittit deus pestilentiā: tn causa breuitatis solummodo aliqua enarrabimus: alia preterēūdo quoad discussionē. Dimitto ergo quomodo deus mittit pestilentiā propter peccatū sacrilegij qn sit iniuria vel damnū ecclesiasticis personis vel ecclesijs vt habetur Ezechiel. v. Item propter peccatū idolatrie et incātationis: vt habetur Leuit. xxvi. Itē propter contemptū predicationis qn hoies nolūt ire ad predicationem: vt habetur Hiere. xix. vbi dicit deus. Mittam in eos gladiū: famē et pestem: eo quod non audierūt verba mea que misi ad eos per seruos meos et prophetas. Itē immittit eā propter fraudationē decimarū qn nō soluuntur vel non integre: vt habetur Malachie. iij. et. xvi. q. i. c. reuertimini. et sunt verba Hiero. Et idem habetur Hiere. xxij. Item propter peccatum homicidij. Nam qr Pharao iusserat interfici omnes masculos qui nascebātur ex filijs israel: vt habetur Exod. i. Ideo oia primogenita egypti fecit angelus dei mori: vt habetur Exod. xij. et dicūt aliqui doctores quod illa plaga fuit pestilentie. Item mittit pestilentiam propter vitiū gulositatis: vt habetur Nume. xi. Itē propter peccatum murmurationis et diffamationis. Numeri. xiiij. Item propter iniusta bella et discordias. Matth. xxiiij. vbi dicitur. Cōsurget gens in gentē et regnū aduersus regnū. Et sequitur Et erūt pestilētie et fames et terremotus per loca. Item propter mercātias dolosas et fraudulentas et malos contractus in fraudē proximi. Ezechiel. xxviij. Item propter vitiū ingratitudinis. Esa. xxxviij. vbi Ezechias sicut dicūt doctores propter ingratitudinem percussus fuit peste: sed postea liberatus per penitentiam et contritionem suam. Ꝟ

D

Ico autem quod quattuor sunt principales cause quare deus mittit pestilentiam. Prima est celestiū mandatorum abominatio. Secūda est mentiū elatio. Tertia rapinarum vsurpatio. Quarta libidinum inhonestatio. Prima ergo causa missiōis pestilentie est diuinorum mandatorum abominatio. Pro cuius declaratione sciendum est fm Alexandrum de ales in. i. parte summe. in tractatu de voluntate dei circa fines. Et sanctum Bonauen. in. i. distin. xlviij. arti. ij. q. ij. et Scotum in eadem dist. in prin. vbi nō mouet aliā questionē nisi istam. Et beatū Thomā in. i. scripto eadem dist. q. iij. et. iiij. et Landul. neapoli. eadem distin. q. iij. et Petrum de tharā. ibidem arti. ij. q. i. et Iohan. de ripa. in eadem dist. cir

ca finem. ⁊ Fráci. de mayro. in. j. dist. v. q. vlti.
ꝙ oēs homines tenētur cōformare volūtatem
suā cū volūtate dei quādo sciūt eum oīno ali-
quid velle maxime in obseruandis eius prece
ptis. Et hec est cōclusio omniū: licꝫ diuersa di-
stinguāt de volūtate antecedēte et cōsequente
⁊ de volūtate absoluta ⁊ cōditionata: et varia
distinguāt de volito ipsius hominis ⁊ dei: que
causa breuitatis omitto. x

d Icūt etiā oēs theologi ꝙ deꝰ fecit ho
minē ad hūc finē vt ipse obediret suo
creatori ⁊ creature ad vtilitatem hoīs
create ipsi homini obtēperarēt. vnde scriptum
est Gen. j. ꝙ dixit deus. Faciamus hominem
ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā vt presit pi-
scibus maris ⁊ volatilibꝰ celi: ⁊ bestijs vniuer
se terre. Et ps. viij. dicit Dauid. Oīa subiecisti
sub pedibus eius oues ⁊ boues vniuersas in-
super ⁊ pecora campi. vñ dicit Nicolaus de ly
ra Gene. ij. ⁊. iij. ꝙ si homo diuinis obedisset
mādatis animalia omnia sibi obedissent: ⁊ ce-
tere creature eius voluntati condescendissent.
Patuit hoc in beato Fráncisco qui ꝑpter om-
nimodā conformitatē volūtatis sue cū volūta
te dei imperabat creaturis ⁊ ei obediebāt. Si
cut de illo canit ecclesia dicens. Hic creaturis
imperat qui nutui subiecerat se totū creatoris
quicq̄d in rebꝰ repperit delectamēti regerit in
gloriam factoris. Et ad hoc pōt adduci illud
Ouidij in. j. Meta. dicētis. Sanctius his ani-
mal mētisqꝫ capacius alte. Deerat adhuc ⁊ qđ
dominari cetera posset. Verū qꝛ homo fuit et
est rebellis superiori suo idest deo: ideo inferio
res sui: idest omnia creata ad eius vtilitatem
illi non obediunt: sed rebellant. Et hoc est iu-
stum per illam sententiam legalē que inquit.
Quod quisqꝫ iuris in alterū statuerit: ipse eo-
dem iure vtatur. ff. quod quisqꝫ iuris per totū
Et. c. cum omnes. ex̄ de cōstitu. vnde Cato ait.
Patere legē quam tuipse tuleris. Hoc enī per
mittit iusticiam per illam aliam vulgarē sentē
tiam dicētem. Frangēti fidē fides frāgatur ei-
dem. vt notatur in. l. si diuersa. ⁊ in. l. si q̄s ma-
ior. C. de transac. ⁊ melius in. l. si couenerit. ff.
ꝓ socio. ⁊. xxviij. q. ij. c. si infidelis. ⁊ in. c. perue
nit. el. ij. ex̄ de iureiurā. ⁊ in. l. si instituta. ff. de
inoffi. testa. ⁊ in. l. cum ꝓponas. C. de pac. Fa-
ciunt ergo creature ꝓ suo creatore: sicut facit
bonus filius qui videns patrē verberari: non
solum condolet sed defendit et contra inimi-
cos patris insurgit. Ita creature contra homi
nes creatori eorum contrarios insurgūt ⁊ vin-
dictam faciūt, iuxta illud Sapientie, v. Arma-
uit omnem creaturam ad vltionem inimicoꝝ.
Et hoc est qđ inquit Grego. super Lucam ho-
melia. xxxv. dicēs. Quia in cūctis delinquimꝰ:
in cunctis ferimur: vt impleatur qđ per Salo
monem dicitur. Pugnabit pro eo orbis terra-
rum cōtra insensatos. Omnia que ad vsum vi
te accepimus ad vsum cōuertimus culpe: sed
cuncta que ad vsum prauitatis inflexim9 ad
vsum nobis vtūtur vltionis. Trāquillitatem
quippe humane pacis ad vsum vertimus va-
ne securitatis: peregrinationē terre pro habi-
tatione dileximus patrie: salutē corporum in
vsum redegimus vitiorū: vbertatis abundan-
tiam nō ad necessitatē carnis sed ad peruersi-
tatē intorsimus voluptatis. Ipsa serena blan
dimenta aeris ad amorem nobis seruire coegi
mus terrene delectationis. Iure igitur restat
vt nos simul omnia feriant que simul omnia
vitijs nostris male subiecta seruiebāt. Et quot
prius in mūdo incolumes habuimus gaudia
tot de ipso postmodū cogemur sentire tormē-
ta. hec ille. y

q Ue oīa confirmantur per illam sentē
tiam Moysi. Deuterō. xxviij. dicēs. Si
audire nolueris vocem dñi dei tui: vt
custodias omnia mandata eius quas precipio
tibi hodie venient super te oēs maledictiones
iste ⁊ apprehendēt te. Maledictus eris in ciui
tate: maledictus in agro: maledictꝰ horreum
tuum: maledicte reliquie tue: maledictus fru-
ctus ventris tui: et fructus terre tue: armenta
boum tuoꝝ et greges ouiū tuarū: maledictus
eris ingrediēs: et maledictus egrediēs. Mit-
tet super te dñs famē et esuriem ⁊ increpatio-
nem in omnia opera tua que tu facies donec
conterat te et perdat velociter. Adiunget tibi
dñs pestilentiam donec consumat te de terra
ad quam ingredieris possidendam: percutiet
te dominus egestate: febre et frigore: ardore ⁊
estu: aere corrupto: ac rubigine et persequetur
donec pereas. z

s Ecunda principalis causa pestilentia-
rum est mentis elatio. Et ꝑpter hanc
percussus fuit Sennacherib rex assy-
riorum de cuius exercitu angelus domini fe-
cit mori centum octogintaquinqꝫ milia homi-
num: ⁊ hoc fuit propter superbiam eius. Ipse
ēo reuersus ad ciuitatem suam Niniue a pro-
prijs filijs occisus est. iiij. Reg. xix. Similiter
percussus fuit Dauid propter elationē. ij. Re
gum vltimo. vt etiā habetur. j. Paralipo. xxj.
Nā motus peccato supbie fecit populū nume-
rari ⁊ nō seruauit preceptū dñi. Exod. xxx. sola

ꝙ ante dinumerationem populi singuli offerrent deo preciũ pro animabus suis: vt nõ esset plaga in eis. Fecit ergo numerari ad fastum ⁊ pompam vt gloriaretur de potentia sua. Quapropter misit deus Gaad prophetam ad David dicentem sibi. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio elige vnum ex his vt faciam tibi. Aut septem annis veniet fames in terra tua: aut tribus mẽsibus fugies aduersarios tuos: ⁊ illi te persequẽtur: aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Dixit autem David. Coartor nimis sed melius est incidere in manus domini: misericordie enim eius multe sunt: ꝙ in manus hominum. Elegitq̃ pestilentiã triũ dierum quam immisit deus in populũ: ⁊ mortui sunt peste septuaginta milia virorum. Elevans autem oculos David vidit angelum extendentem manum super hierusalem: ⁊ exclamavit ad deum dicens. Ego sum domine qui peccavi. Ego qui inique egi. Isti q̃ oves sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro ira tua cõtra me ⁊ contra domum patris mei. Misertus est ergo dominus super afflictiones populi: ⁊ ait angelo percutienti. Sufficit nunc. Cõtine manum tuam. O superbi convertimini ad dominum ne mittat super vos pestilentiam: aut si miserit vt auferat. Ipse enim deus parcet vobis: sicut pepercit David: cui etiam pepercit postq̃ occidi fecit Uriam: ⁊ adulterium fecit cum vxore eius: vt habetur .ij. Regum .xij. Nã cum penitentia ductus dixisset peccavi. Respondit ei Nathan propheta dicens. Et dominus abstulit a te peccatum tuum. Et in primo gradu restituit eũ ⁊ spm̃ prophetie recepit: vt hr̃ .l. distinctio .c. cũ exaudiero. ⁊ .c. sacerdos. ⁊ .c. vt constitueretur. ⁊ .iij. q. vij. c. sacerdos. et de peni. di. j. c. ⁊ venit. ⁊ de peni. di. iij. c. totam. ⁊ .c. David. ⁊ .c. ille. A

B Sed hic queritur quare deus pro peccato David percussit populum cum scriptum sit Gen̄. xviij. vbi dixit Abraam deo. Absit a te domine vt innocens pereat pro peccato rei. Est etiam scriptum Ezechiel. xviij. Filius non portabit iniquitatem patris neq̃ pater iniquitatem filij. ⁊ Deut. xxiiij. dicitur. Non occidentur patres pro filijs: neq̃ filij ꝓ patribus: sed vnusquisq̃ pro peccato suo morietur. De quo in .c. iaꝫ itaq̃. j. q. iiij. Et facit exemplum illius nati de scorto qui putabat se dãnanduꝫ: quod est falsum. vt in .c. vndecũq̃. ⁊ .c. nasci. ⁊ ca. nunq̃. ⁊ multis alijs .c. lvj. di. Alibi dicitur ꝙ pena suos debet tenere autores: vt dicit glo. in .c. quesivit. ex̄ de his que fiunt a maio. par. ca. ⁊ idem habetur in .l. sancimus. C. de penis. ⁊ C. ne vxor pro ma. l. ob maritorum. ⁊ .xvj. q. vj. c. illud. ⁊ in .c. si episcopũ. ⁊ .c. cognovimus. ⁊ ex̄ de senten. excommunica. c. Romana. lib. vj. ⁊ .j. q. iiij. c. placuit. ⁊ .c. nullus. ⁊ .c. iudei. ⁊ .l. si pena. ff. de penis. ⁊ ca. ⁊ si pignorationes. de iniurijs ⁊ damno dato. libro vj. ⁊ l. si filius. C. ne filius pro patre. Sed contra predicta videtur ꝙ deus debeat punire iniquitatem patrum in filios vsq̃ ad tertiam et quartam generationem: vt ipse inquit Exodi xx. ⁊ Deuteronomij .v. in crimine enim lese maiestatis puniuntur etiam filij propter delictuꝫ parentum. vt. C. ad legem iuliam maiestatis. l. quisquis. Respondeo ſm beatum Bonaven. in .ij. senten. distin. xxxiij. ⁊ sanctum Thomam j. ij. q. lxxxvij. articulo vltimo. ⁊ Nicolaum de lyra super Deuterono. xxiiij. c. ⁊ Alexandrum de ales. in .iij. parte summe. in tractatu de processu iudicij. ⁊ Johã. mona. in .c. vsurarum. de vsuris. in .vj. ꝙ pena spirituali ⁊ eterna nũq̃ punitur pater pro filio: nec econtra. Et ita intelliguntur autores dicẽtes ꝙ pena debet suos tenere autores. Pena ṽo temporali ⁊ corporali puniuntur filij pro parentibus a deo: sicut patuit in diluuio. Genesis. vij. c. ⁊ in subversione Sodome. Gene. xviij. Et in primogenitis egyptiorum interfectis. Exodi. xij. Et in habitatoribus chanaam interfectis ⁊ alijs israel ex precepto dei: quod habetur Numeri. xxxij. Et impleere cepit Josue in parvulis hiericho. Josue vj. ⁊ in alijs omnibus illius regionis. In quibus quattuor iudicijs mortui sunt parvuli ex peccato parentum. Filij enim sunt quedam bona ipsorum parentum. Et ideo ex morte eorum fit detrimentum patribus. Quapropter deus aliquando occidit filios ad punitionem parentum. Similiter quia populus David erat illi subditus ⁊ servus: ⁊ quodammodo in bonis eius: ideo ex morte illorum punitus fuit David. Aliqui ṽo dicunt: ꝙ etiam populus habebat aliqua peccata: propter que mortem illi intulit deus. Et q̃uis David dixerit ꝙ illi qui interficiebantur erant sicut oves ⁊ ꝙ nihil fecerant: debent intelligi de illo peccato quod ipse commiserat. In alijs tamen vitijs erant involuti. Sic ergo concludo ꝙ quando deus punit filios pro patribus: vel servos pro dominis: illis quos punit facit cedere punitionem illam ⁊ afflictionem: vel ad augmentum meritorum vel ad purgationẽ anime: vel

ad aliquam aliam vtilitatē. Puta q̄r melius erat illis mori tunc ꝙ amplius viuere: quia si vixissent effecti fuissent mali vel deteriores: et maiorem habuissent damnationē. B

s J autem queratur quare moriuntur peste boni religiosi qui nō sunt superbi? Respondeo ꝙ facit hoc deus ad occultandum sua iudicia: peccatores enim nō merentur intelligere ꝙ ea pestis veniat propter eorum superbiam et delicta. Et sic deus colligit et rapit bonos ex causa malorū. Jdeo dicit Augusti. vt etiam scriptum est in. §. de tyrus. xxiij. q. iiij. Si ratione facti profunditatē iudicij dei penetrare non possumus: manifestissime tamen scimus verum esse ⁊ bonū omne quod facit. hec ille. in. j. de ciuita. dei. Ubi etiam dicit ꝙ aliquādo puniuntur boni simul cum malis: quia eorum peccata non redarguerunt. Jpsi enim sunt speculatores qui debent preuidere suis deuotionibus iudicia dei super peccatores et eis annunciare. iuxta illud Ezechiel. iij. Fili hominis: speculatorē dedi te domui israel: et audies de ore meo verbū et annūciabis eis ex me. Jdeo q̄n nō annūciant venit super eos illa terribilis sententia dei Ezech. xxxiij. di. Si speculator viderit gladium venientem et non insonuerit buccina sanguinē eorū de manu speculatoris requiram. Boni ergo religiosi sunt illi qui preuident flagella dei imminētia: ⁊ deū quodammodo tenent suis orationibus ne illa mittat. Jdeo Moysi roganti pro populo Exod. xxxij. c. dicebat de⁹. Dimitte me vt irascatur furor meus cōtra eos. Jlle ꝟo respondit. Quiescat obsecro dn̄e ira tua: ⁊ esto placabilis super nequiciam populi tui. Quādo igitur religiosi non rogant deum pro peccatoribus et annunciant eis imminentia mala: et eos nō reprehendunt immittit eis deus pestilentiam. Jdeo precepit cuilibet predicatori deus per prophetā Esaiam. lviij. di. Clama ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam ⁊ annuncia populo meo scelera eorum: ⁊ domui Jacob peccata eorū. Et ideo o superbi maledicti annuncio vobis ex parte dei: ꝙ si non dimittatis superbiā veniet super vos pestilētia horribilis que vos humiliabit ⁊ prosternet vsq̄ ad profundum inferni. C

t Ertia cā pestilentiarū dicit̄ rapinarū vsurpatio. Propter rapinas enim minatur deus pestilentiam Ezechielis xxxviij. ideo Exod. ix. dixit Moyses Pharaoni. Hec dicit dn̄s deus hebreorum. Dimitte populū meū vt sacrificet mihi in deserto; alioq̄n percutiam te ⁊ populum tuum peste: peribisq̄ de terra. Pharao autē interpretatur violentia vel dissipatio: vel denudās percussos aut dissipans p̄paratos: vt inquit Hiero. Et tales sunt vsurarij denudantes p̄cussos: q̄r raro vel nūꝙ aliquis accipit ad vsuram nisi sit percussus aliqua molestia: paupertate: ⁊ penuria. Jtē dissipant preparatos: q̄r pauperes ad diuinū cultū p̄paratos ꝓpter molestiā fenoris retrahunt a diuinis: ⁊ a celebratione festoꝝ. Sed prohdolor: q̄r tales nunꝙ aliena restituūt dicētes. Faciam postea in morte testamentum: sed iudicio dei venit eis pestis ⁊ tollit illis intellectū: ⁊ nō possunt ordinare facta sua: imo nec habere notarium aut testes cum in tali morbo ⁊ ab vxore ⁊ a ꝓprijs filijs relinquant̄. Tūc nō possunt habere cōfessorem aut sacerdotem qui eos absoluat: ⁊ ecclesie ministret sacramenta. Jmmo sepe veniunt tumulatores ⁊ eos necdum mortuos inuenientes occidunt: aut sic semiuiuos sepeliunt: accipiūtq̄ bursam cū claui capsarū ⁊ bona illoꝝ diripiunt: que tantis sudorib⁹ cumularunt. Et sic nec ipsi nec sui de illis bonis gaudēt. vnde Esa. iij. dicitur. Exactores sui spoliauerunt eum. Aliquando etiam ex furore infirmitatis: aut diabolica instigatione thesauros suos in sterquilinium proijciunt: sicut accidit cuidam ciui Bononiensi qui toto tempore vite sue fecerat mala lucra per contractus illicitos: veniens ꝟo ad mortem ne filius illa possideret accepit pecuniam ⁊ proiecit in sterquilinium ⁊ appropinquans morti clamabat. Aperite portas vt diaboli me portent. Et sic clamādo expirauit. Et demones illum ad tartara portauere. Et hoc est quod dicitur Ezech. vij. Argentum eorum foras proijcietur: ⁊ aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum ⁊ aurū eorum non poterit liberare eos in die furoris domini. D

q Uarta ⁊ vltima pestilētie causa ꝓnūc est libidinū inhonestatio. Hec eīm pestilēs luxuria: immo cathedra pestilētie: de qua Dauid ps̄. j. inquit. Beatus vir qui in cathedra pestilentie non sedit. adeo hodiernis temporibus creuit ꝙ totū mūdū corrupit. atq̄ vsq̄ ad sacerdotalē cathedram ascendit. Sed nolo ponere os meū in celū. Quid de sacro mr̄imonio loquar? de quo Pau. ad Ephe. v. inquit. Sacramentū hoc magnū est in christo ⁊ in ecclesia: ⁊ tamē hodiernis temporibus horribilissime bestialitates cōtra matrimonij sacramentum ab vxoratis perpetrantur qui sepe nō seruant nec modum: nec locū: nec tēpus:

nec ordinē. Sed hic nō me extēdo: q: bñ intelligenti mediū satis est verbū: ꝓpter hoc pctm̄ Her maritus thamar pcussus fuit peste a dño z occisus. Gen. xxxviij. q: nō seruabat qd̄ debebat in m̄rimonio. Quid dicem⁹ de vitio nefandissimo sodomie: qd̄ q̄si totū orbē repleuit propter quā innominabilē turpitudinē deus fere desijt incarnari vidēs naturā humanā illo horribilissimo scelere infectā: vt inqt Aug. in quodā ser. Unde in nocte natiuitatis sue fecit oēs sodomitas mori peste: vt dicit Hiero. sup Esa. Jō Justinianus in auc. vt nō luxurientur contra naturam. col. vj. ait. Propter talia peccata scʒ blasphemiā z peccatū ɔtra naturā: fames z terremotus z pestilētie fiūt: vt etiā inqt glo. in c. flagitia. xxxij. q. vij. Jō Johel. iij. clamat dñs di. Posuerūt puerū in ɔstibulo z puellā vēdiderant ꝓ vino: ideo cōuertam retributionē vestram in caput vestrū. z Ezech. vj. iterū dicit. Hec dicit dñs deus ad oēs abominationes malorū in israel: q: gladio z fame z peste ruituri sunt. z Ezech. xxxiij. iterū dr̄. Fecistis abominationes v̄ras: z vnusquisq̄ vxoiē ꝓximi polluit z terrā hereditate possidebitis. Uiuo ego dicit dñs: q: qui in ciuitatibus sunt gladio cadent: z qui in agro bestijs tradenť ad deuorandū: q̄ aūt in p̄sidijs z speluncis sunt peste morienť. Sed hoc nō sufficit eis. Nā ad luxuriā cōcitādam artē adinuenerunt. s. choreas: in q̄bus cū tactibus impudicis ac risibus dissolutis z oculorum iaculis se ad libidinem prouocant. Jdeo exclamat deus Ezech. xxv. di. Pro eo q̄ plausisti manu z percussisti pede z gauisa es toto affectu super terram israel: iccirco ego extendam manum meam super te: z tradaʒ te in direptionem gentiū z interficiā te de populis z perdā te de terris: z cōteram. z Ezech. vij. iterū minatur di. Jra mea sup vniuersum populū gladius foris fames z pestis intrinsecus. Qui ī agro est gladio morieť: z qui in ciuitate sunt pestilētia z fame deuorabuntur.

Pars tertia huius sermonis de remedijs cōtra pestilentiam.

Capie populę mi nouē remedia contra pestilētiā. Primū dr̄ remediū dispositionis. De quo Gal. s. de differentijs febr̄iū. c. v. inq̄t. Quia nō erit in eo dispositio ergo corruptio nō poterit operari. z. iij. Tegni idē ait. Facta v̄o egritudo curabit dispositione ablata: a qua pncipaliter que ꝓm natura est opatio ledit. Phus q̄s. viij. Phys. dicit. Jnter duos motus contrarios necessario intercedit quies media. Cū igiť vt supradictum est ex diuina iustitia ꝓpter peccatū disponať vnusquisq̄ ad pestē z cetera aduersa remoueamus a nobis peccatū z remouebitur pestis: q: ꝓm phm. s. Poste. Si affirmatio est causa affirmationis: z negatio est causa negationis. qd̄ iterū habetur. s. Peri her. z. iiij. Meta. z alibi dr̄: q̄ remota causa remoueť effect⁹. ij. Phys. ij. de generatione. z. viij. Eth. l. cū pr. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. l. qd̄ dictū. ff. de pac. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iure patro. l. s. §. serū. cuius ibi notatis per glo. ff. de postulando. l. si cum filius. §. titio. ff. de donationibus. l. s. C. de cōdi. ob cau. z. ff. eo. per totum. c. cum infirmitas. de peni. z remis. c. cum cessante. ex̄ de appel. c. z si christus. de iureiu. c. post translationem. de renun. z. §. ecōtra. lxij. di. Cū igitur peccatū vt. ō. patuit sit causa pestis: ideo remoto pctō remouebitur ipsa pestilentia. Unde Greg. in quadā collecta inquit. Nulla nocebit aduersitas: vbi nulla dn̄atur iniquitas. O igitur pctōres si nō vultis q̄ deus mittat vobis pestilentiā: vel q̄ iam missam faciat cessare: cessate a peccatis et cessabit pestilētia. arg. in. c. neophitus. lxj. di. z. s. q. s. c. qd̄ ꝓ necessitate. z. s. q. vij. c. qd̄ ꝓ remedio. Jdeo dicitur ī. c. incōmutabilis. xxij. q. iiij. z de peni. di. s. c. nouit. z sunt verba Augu. in sermone beati Johannis baptiste. Nouit deus mutare sententiaʒ: si tu noueris emendare delictum. z ideo clamat deus Zach. s. di. Conuertimini ad me z ego conuertar ad vos. Propter hoc etiaʒ dicit Esa. s. c. sui li. Quiescite agere peruerse: discite benefacere. z Dauid in ps. xxxiiij. inquit. Dixi iniq̄s: nolite inique agere. Et ad Roma. vj. ait Paulus. Destruatur corpus peccati. Si enim vos innocentes fueritis per dimissionem pctōꝝ poteritis sperare de adiutorio dei cōtra pestilentiā. Scriptū est enim Job. iiij. Quis vnq̄ innocēs perijt. Jō dr̄ Eccixxi. Fili peccasti ne adijcias iteruʒ peccare: sed de pristinis deprecare vt tibi dimittanť. Scriptuʒ est em̄ Ecc. xxxviij. Ora dñm z curabit te. vñ Ambd. inquit. Omnibus malis p̄ualet oratio. z Cassiod. in ep̄la dicit. Oratio est postica per quam ira dei auertitur. Et hoc sufficiat ꝓ primo remedio.

Secundū remediū dicitur exiccatio humoris. vnde Auicēna. s. iiij. tracť. iiij. in c. de febre pestilētie ait. Summa curationis eoꝝ est exiccatio: z oportet q̄ cibi eoruʒ sint exiccatiui. z Galienus in. s. de differentijs febrīū. c. iij. ait. Cōuenit corpus hmōi exiccare: z siccum cōseruare. Duo aūt sunt que virtuose z meritorie corpus humanum exiccant;

et in sanitate cõseruant. Primum est sobrietas et abstinentia: de qua Eccli. xxxvij. dr. Qui aũt abstinens est adijciet sibi vitam. iõ. j. ad Thes. j. dr. sobrij simus. et ij. ad Tim. iiij. Sobri⁹ esto. Duplex aũt est sobrietas. Prima ieiunij: de qua Hiero. ad Demetriadem virginem dicit. Ieiunio sanantur pestes corporis. Quo ieiunio niniuite liberati sũt ab exterminio. Jone. iij. Secunda sobrietas est somni. Nã fm Auic. iij. primi. Cauendum est a multo somno specialiter diurno. Et iõ dicitur. j. Pet. v. Sobrij estote et vigilate. Bonum est ergo cõtra pestes remediũ vigilare in bonis meditationib⁹ passionis christi: recommendare se alicui sanctorum: iuxta illud Job. v. c. Voca in celis si est qui respõdeat et ad aliquẽ sctõrum cõuertere. et Mat. xxvj. dicit saluator. Uigilate et orate. G

S Ecundum qd meritorie ericcat corpus est castitas qua a peste preseruat. Et probatur ratione quam ponit Philosophus. vij. Meta. vbi dicit quod dissimilitudo causarum dissimiles producit effectus in causatis. Cum ergo actus luxuriosus disponat corpus ad pestem fm Auic. j. iiij. tractatu. iiij. in. c. de febre pestilentie. et Galie. in. j. de differentijs febrium. c. iij. Ergo castitas remouebit hanc malam dispositionem et preseruabit a pestilentia. Castitas enim est illa que animas deo coniungit et ei representat: vt dicitur in. §. sancimus. in auth. de lenonibus. col. iij. Si autem deus pro nobis quis cõtra nos. ad Roma. viij. Cum ergo pestilẽtia sepenumero immittatur a diabolo qui iudicio dei pmittitur inficere aera et morbos immittere: vt inquit Aug. in li. de diuinatione demonum: et habetur. xxvj. q. iiij. c. sciendum. Si fuerimus coniuncti deo per amorem nõ poterit nobis nocere talis pestilẽtia ab inimico pcurata. Incorruptio aũt facit proximum deo. Sap. vj. Et ideo si casti fuerimus nihil timere debemus cum habeamus deũ nostrũ adiutorem. Ideo dicebat Job. xvij. sui libri. c. Pone me iuxta te: et cuiusuis manus pugnet contra me. q. d. tunc enim non timebo pestilentiã: nec alia flagella. D

t Ertium remedium dicitur apertio opilationis: de quo Galien⁹ vbi. s. inquit. Conuenit opilationes pororum aperire. Tres autem apertiones sunt necessarie contra pestem et alia flagella. Prima auriũ ad predicationes: de qua Job. xxxvj. dr. Si audierint et obseruauerint cõplebunt dies suos in bono: et annos suos in gloria. Si aũt nõ audierint transibunt: per gladium et cõsumẽtur tristicia. Scda apertio est precordiorum ad inspiratiões: de qua Apoca. iij. hr: vbi dicit dñs. Ego sto ad ostium et pulso: si quis mihi aperuerit ianuam intrabo ad illum et cenabo cũ illo. Tertia apertio est labiorum ad cõfessiones: iuxta illud ps. cxviij. Os meum aperui et attraxi spm. De qua Greg. in pastorali dicit. Ulcera clausa plus cruciãt: sed cum putredo que interius feruet eijcit: ad salutẽ dolor aperitur. vñ Cato dolor est medicina doloris. Hora. qs in epla ad Quintũ dicit. Stultorum incurata pudor malus vlcera celat. Iõ Boe. in. j. de cõsola. ait. Si operã medicantis expectas oportet vt vulnus detegas. et Amb. in quodam ser. dicit. Cõfessio animam a morte liberat. I

q Uartũ remediũ dr euacuatio superfluitatis. De quo Galie. vbi. s. ait. Conuenit corpus supfluitatibus plenus euacuare. vñ de dicit Auic. j. iiij. tractatu. iiij. c. de febre pestilentie: quod multum est vtilis phlebotomia et solutio et euacuatio vẽtris ad curationẽ pestilẽtie. Et ibidem dicit: quod corpora plena malis humoribus sunt disposita ad capiendã pestem. Iõ magr Jobes de mugo. in prin. xxij. c. de ordine quarudã medicinarũ ait. Laudo quod hoies sani intẽdãt purgationibus. Arist. qs in li. de secretis secretorum ad Alexandrũ ait. Abstinere a nimia comestione: et supfluitatẽ purgare summe sanitatis est. Triplex ergo euacuatio est necessaria ad purgãdã et auferẽdã pestẽ. Prima dr pprie nequicie. i. euacuatio mentis a malis motibus et cogitationibus: q: qui diligit cordis mũdiciã habebit amicũ regem. Prouer. xxij. Et euacuare debemus oculos a vanis et lasciuis aspectibus: aures a malis auditionibus. Linguã a murmuratiõibus: et verbis turpibus: manus ab impudicis tactib⁹: ludis: percussionibusq; ac malis opibus: et pedes ab iniquis gressibus. vñ Esa. j. dicit dñs. Lauamini mũdi estote: auferte malũ cogitationũ vrarum ab oculis meis. Scda euacuatio est aliene substãtie. Ait em Aug. in quodam ser. Si detines alienũ detineris a diabolo. Iõ dicit Mat. xxij. Reddite q̃ sunt cesaris cesari: et q̃ sunt dei deo. Et Paulus ad Rom. xiij. Reddite oibus debita. Tertia euacuatio est pie misericordie. s. per elemosynas. Ait em aplŝ. j. ad Tim. iiij. Pietas ad oia valet pmissionẽ habẽs vite q̃ nũc est et future. et Tobie. iiij. dr. Elemosyna ab oi peccato et a morte liberat. Et idem habetur in. c. miror. de peni. di. j. K

q Uintũ remediũ dr detestatio ocio si tatis. De quo Galie. vbi. s. ait. Si quis

moderatis laboribus vtitur oīno impassibilis preseruatur. Jō dicit Apl's.ij.ad Tim.ij. Labora sicut bonus miles Jesu xpi. et ad Galathas vj. Dū tēpus habemus operemur bonū. T

S Extū remediū ē moꝛigeratio maturitatis. De quo Galienus vbi.s.ait. Si quis vtatur vita decora impassibilis est. Debetis ergo viuere moꝛigerati: ꝛ non esse dissoluti in deoꝛdinatis comestionibus: et ducere vitam oꝛdinatā: ꝛ omni honestate ac virtute decorā. Ait eñ Jnno.in.c.venerabilis. de preben. ꝛ digni. Nō loci aut generis sed virtutum nobilitas viteqꝫ honestas gratum deo faciunt ꝛ idoneum seruitoꝛem. M

S Eptimū remediū est euitatio cōtagionis. Dicūt eñ medici ꝙ pestis est moꝛbus cōtagiosus: et ꝙ hō debet cauere a cōuersatione cū moꝛbatis: ꝛ nō tāgere res coꝝ. Qui enim tetigerit picez inquinabitur ab ea. Ecc̄i.xiij. Ego autē dico vobis: ꝙ cauere debetis a consoꝛtio maloꝛū: qꝛ scriptū est. xxviij. q.j.c. sepe. Sepe maloꝛum consoꝛtia etiam bonos coꝛrumpunt. Jō seruate preceptuz apl̄i.j. ad Coꝝ.v.di. Ne cōmisceamini cū foꝛnicarijs. Moyses quoqꝫ dicit vobis Numeri.xvj. Recedite a tabernaculis hominū peccatoꝝ: ꝛ nolite tāgere que ad eos pertinēt ne innoluamini in peccatis eoꝛum. N

O Ctauū remedium est elōgatio coꝛruptionis. i.a loco vbi coꝛrupt⁹ est aer. Vñ medici dicere solent. Fuge: fuge: cito ꝛ alōge vade. Jō dico vobis illud Ecc̄i.xxj. Quasi a facie colubꝛi: fuge pctm̄. Nonū remediū est tardatio reuersionis ad locū pestiferum donec cessauerit pestilentia. Sic ego dico vobis nolite reuerti ampli⁹ ad locū pestiferuz peccatoꝝ. Dixit eñ saluatoꝛ noster Johan. v. paralitico curato. Vade ꝛ ampli⁹ noli peccare. idē dixit adultere Joh.viij. Tobias qn̄ dixit filio suo Tobie.iiij. Oībus dieb⁹ vite tue deū in mēte habe: ꝛ caue ne aliqn̄ cōsentias pctō. Facit ad hoc.c.ille penitentiā.ꝛ.c. nihil ꝓdest. et c.inanis.de peni.di.iij. O igitur pessimi peccatoꝛes si vultis fugere pestē ꝛ alia flagella accipite ista remedia: ꝛ facite hāc receptā quā vobis nūc dabo. Accipite quātū plus potestis de amaritudine mētis cōtra pctā commissa ꝛ de vera coꝛdis cōtritione: ana magis librā ꝙ̄ vnciam, ꝛ predicta misceatis cū aqua lachrymarū faciēdo sirupū ꝛ bibendo illū et faciatis vomitū per nudā cōfessionē ꝛ purgabit̄ pestiferū venenū delictoꝝ. Tūc remanebit totus leuis ꝛ cōsolatus spiritus vester qui erat aggrauat⁹; ꝛ apostema pestiferum peccatoꝛum euanescet. Deinde recipite suauissimū et refrigeratiuum electuariū coꝛpoꝛis ꝛ sanguinis dñi nostri Jesu xpi. post hec vngite partes sensuales oleo sancto: que vnctio oꝛdinata est ab ecclesia ad sanitatē aīe et coꝛpoꝛis. Jacobi.v. Hoc eñ est melius remediū totius mūdi: quo nō solū recipitur sepenumero sanitas in presenti: sed etiā immoꝛtalitas in futuro seculo. Quā nobis cōcedere dignet̄ ipse dñs noster Jesus xp̄s. Qui cū patre ꝛ spiritusancto per infinita seculoꝛuꝫ secula viuit ꝛ regnat deus. Amen.

Prima Rosarij sermonū predicabilium per quadragesimam: ꝛ totum anni circulum: pars edita per vite venerabilis religiosum fratrem Bernardinū de Busti: oꝛdinis seraphici Francisci de obseruātia predicatoꝛē solēnissimū finitur. Jmpressa Lugduni expēsis ꝛ summa cura pꝛobi viri magistri Johannis Cleyn alemāni, Jncarnationis anno dñice M. ccccc, xiij. xvj. Kal. Martij, Laus summo deo vero.

Registrum huius prime partis.
a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z ꝛ ꝯ ꝝ.
A B C D E F G. ✠. ✠. ✠. ✠. omnes sunt quaterni: preter G que est duernus: ꝛ vltimam ✠ que est ternus.

